22.a.3

Biblioteca Universitaria GRANADA
Sala 4
Estante 4
Tabla
Número 3447

LVDOLPHVS

CARTVSIANVS IN CHRISTI

Seruatoris vitam, ex intimis sacrosancti Euangelij collectam visceribus, cui adiecta quoq; est Anne Vitæ summa vigilicq; diligentia concinnata, nō tacitis castissimi coniugis Ioachimi encomijs, quibus item omnibus, quàm antea & locupletior & auctior longè successit Franchus. Quę oīa, Syncere Christi Vitę Cultores, magnis & laboribus simul, & magno certè impendio cōparata ære nō ita magno tibi redimere prōptum est.

LVGDVNI.
M. D. XLII.

Iesus
Cōsido
A. Vincēt

de la compania de Jesus de Granada
R/7059
22.a.3
Biblioteca Universitaria GRANADA
Sala A
Estante 7
Tabla
Número 3F17

LVDOLPHVS CHARTVSIANVS IN CHRISTI

Seruatoris vitam, ex intimis sacrosancti Euangelij collectam visceribus, cui adiecta quoq; est Annę Vitą summa vigiliq; diligentia concinnata, nō tacitis castissimi coniugis Ioachimi encomijs, quibus item omnibus, quàm antea & locupletior & auctior longè successit Elenchus. Quę oia, Syncere Christi Vitę Cultor, magnis & laboribus simul, & magno certè impendio cōparata ere nō ita magno tibi redimere prōptum est.

LVGDVNI.
M. D. XLII.

Hieronimus. Augustinus. Ambrosius. Gregorius. Cyrillus. Theophilus. Chrisostomus. Lycophilacr. Rupertus. Eliras.

In dño Cōfido A. Vincēt

¶ Jodocus Badius Ascensius domino Petro Rostano. U. J. doctori prestantissimo ⁊ primatus Lud. equiti aurato ac militi vigilantissimo. S.

Job. vij.

Ecclesia. xxiiij.

SI omnis nostra intentio: militum ecclesiasticorum optime eo diriganda est quo post huius vite (que tota tēratio aut militia est, super terras) curriculum tandem leti in beatorum recipiamur patrias per q̃ bene profecto de salute nostra sunt meriti qui ad eam nobis aut viam faciunt aut viaticum sufficiūt quorum vtrūq; etiam abundanter sacrosancte scripture ⁊ diuine dico sapientiet frequens confert lectio. Ea enim est que secundus manifestam authoris pfessionem de se clamitat. Ego mater pulcre dilectiōis: ⁊ timoris: ⁊ agnitionis: ⁊ sancte spei. In me gratia omnis vie ⁊ veritatis. In me omnis spes vite ⁊ virtutis. Trāsite ad me oēs qui cōcupiscitis me: ⁊ a generationib⁹ meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis et hereditas mea super mel ⁊ fauū. Memoria mea in generatione seculorum. Qui edunt me adhuc esurient: ⁊ qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur ⁊ qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me vitam eternā habebunt. Hec omnia liber vite: ⁊ testamentum altissimi: ⁊ agnitio veritatis. Ceterum cuz inter omnes scripturas sanctas Diuus aurelius Au-

Libro. j. de pcor. euāg.

gusti. episcopus palmarium nec immerito concedat euangelio: ⁊ nec euangelium: ⁊ id est bonum nuncium dixeris nisi salutis ac saluatoris contineret annunciationem: ego omnium que scripta sunt aut scribi possunt. nihil lectione nostra dignius censeam q̃ eam euangelij (que plurima est) portionem: que saluatoris nostri predicat vitam. Quitsi viam querimus. via est. Si viaticum ani-

Jo. xiiij.

mei veritas estiet verba vite eterne habet. Si terminum vie qui sine termino est: vita est: et fons

Jo. v.

aque salientis in vitam eternam.

Jo. iiij.

Hec est igitur lectio virorum doctissime et doctis et discentibus accommodatissima: doctis quidem vt moneantur: discentibus vero vt etiam erudiātur. Hec est veri christiani palestra: in qua exercendi sumus: si volumus (velle autem debemus) illa tela nequissimi ignea extinguere: si volumus stare aduersus insidias diaboli: contra spiritalia nequitie in celestibus. Proinde petre decus nostrum suauissimum ⁊ quoniam mores tuos ingenuos: ab ea tempestate qua simul ad literarum studia incubuimus: ⁊ q̃ intus et in cute noui ⁊ non vereor

Ephe. vj.

currenti calcar amouere: ⁊ hoc accessionis speransvt omnis generositatis atq; honestatis columen dominus Franciscus de Rohan Lugdū. primas qui sub tuo comitatu iampridem optimam in moribus ⁊ literis nauat operam etiam a teneris vnguiculis christiane vite fit lector: atq; perpetuus mirator et (vt vulgarius dicam) imitator: faciatq; (quando vicarius eius est) secundum exemplar quod ipsi in monte (qui christus est) monstratum est. Valeret si vacat hec carmina non aspernandaneq; ex nostra officina profecta: sed prius impressa relege. Ex officina nostra literaria Lud. iiij. nonas Aprilis. Anni Millesimi quingentesimi vigesimi secundi.

¶ Carmen ad studiosos lectores.

Qui studij curas: ⁊ vere tempora fame,
Altaq; qui proprio regna labore cupis,
Adulta licet pateat ranti tibi semita voti,
Hac precor incedas que potiora daret.
Sunt tibi perplexe numerosa volumina legis.
Verbaq; multiloqui litigiosa fori.
Sunt quoq; verbosi certamina vana sophiste.
Est ibi cum modulis musica leta suis.
Est phisice presens: patet egri cura gementis.
Ipsa tibi studium sydera celsa ferunt.
Est tibi velata latitans sub nube poesis.
Maxima que veri damna laboris habet.
Quid dirce quid Cirrha iuuat. quid gloria daphnes.
Picta quid aonij: stagna liquoris habent.
Hec bona sunt (fateor) sanctos digesta per vsus.
At mihi terrenum: letiferumq; sonant.
Qui cupis ergo pios studij tolerare labores.
Et fausto summos claudere fine dies.
Suscipe tam sanctum pedibus manibusq; volumen.
Hicq; tuus vigilet nocte dieq; labor.
Hic tibi norma subest vite studiosa beate.
Hic sunt supremi gesta relata dei.
Quare age muriceis rarum postpone ligustris.
Vanaq; diuinis scripta voluminibus.

¶ In tabulam sequentem prenotatio seu annotatio.

¶ Si quis forsan adhuc huius tanti operis nouitius lector huc accedet. ne q̃ totum perlegere volet: ⁊ suo instituto deseruientem duntaxat particulam: vt eam facili indicio inueniat: non rit in duas partes diuisum: ⁊ quarum capita in frontibus vtriusq; conspiciet. duas preterea esse tabulas indicatiuas: quarum prior a nobis recēs collecta alphabeticum sequitur ordinem non omnia sed precipue annotanda continens quippe ea quibus annotatis cetera patescant. Nam nihil quod ad euangelij declarationes faciat pretermissus est. Quocirca non inutilis est ⁊ altera tabula euangelia dominicalia ⁊ festiua declarans. Ut vero facilius esset indicium singula capita literis distinximus ⁊ numerum foliorum nuperrime addidimus.

Abagarus rex q̃o epistolam scripsit ad christum. parte. j. ca. xxx. F. fo. 63.
Abdicatio a tribus. par. ij. ca. xiij. F. fo. 202.
Abraham diem christi vidit ⁊ gauisus est. pte. j. capitu. lxxxiiij. L. fo. 166.
Abiahe respectio ⁊ vxoris loth quomodo fuerit diuersa. pte secundu. ca. xl. B. ⁊ E. fo. 243.
Abominatio est antichristus. pte. ij. ca xl. A. fo. eo.
Absconsio domini ⁊ eius cause. parte prima. ca. lxxxiiij. M. fo. 166.
Item parte secūda. capi. xxxj. J. fo. 232.
Absconsio talenti. parte. ij. capitulo. xlix. A. fo. 254.
In abscondito facere. pte. j. capitulo xxxvj. B. fo. 76.
Absentia clericorum a beneficijs suis pte. j. ca. lxviij. J. fo. 138.
Abstinentia est in principio duntaxat dura. parte prima. ca. lxxj. F. et. M. fo. 143.
Abusiones plurime. pte. j. capitulo. lxxxviij. D. fo. 172.
Acceptio personarus quando fit. pte. j. capitulo. xxv. F. fo. 57.
Acus pro porta aut porte nomen. pte ij. ca. xiij. B. fo. 201.
Adam psalmatur in agro damasceno. parte. j. capitulo. 5. A. et. ibidem secundus adam natus. parte prima. capitulo. ix. x. fo. 21.
Admiratio quando fit et vnde: pti. capitulo. xl. N. fo. 88.
Admiratio christi q̃lis: p. j. capitulo. xliij. D. fo. 90.
Aduentus christi cur nec prius nec posterius fuit: pte. j. capitulo. iij. C. fo. 5.
quomodo desideratus antiquis: ibi.
Aduentus christi in hierlm humilis: pte. ij. ca. xxvj. E. fo. 222.
Eius ad iudicium signa: parte. ij. capi xxxix. per totum. fol. 234.
Aduentus domini ad iudicij optandi bonis: pte. ij. ca. xlij. p. fo. 246.
Aduentus domini triplex. ibidem.
Aduentus christi a morte intelligitur par. j. capitulo. liij. M. fol. 105.
Aduersitates faciūt se cognoscere: p. j. ca. ij. J. fo. 4.
Nec possunt sanctos a charitate separare: tangunt enim eos sed non frangunt. ibidem.
Aduersarius nobis reconciliandus multiplex. p. j. ca. xxxiij. J. fo. 72.
Aduersari⁹ noster fortis est: sed d̃ns fortior. pte. j. capitulo. lxxx. S. fo. 143.
Adulatio vitāda. p. j. cap. lvj. E. fo. 112.
Affectorum male gradus. parte. j. cap. lxxxiiij. M. fo. 165.
Affectiones xpi. p. j. ca. x. S. fol. 22.
Ager xpi triplex. p. j. ca. lxiiij. F. Sil. fol. 128.
Agnus vnde dictus ⁊ cetera de agno dei. par. j. ca. xxiij. A. fol. 54.
Alexandri magni auiditas: pte. j. capitulo. xxj. F. fo. 124. libere respondet q̃dam pirata. p. j. capitulo. lxxvi. E. fo. 252.
Alleluya quare non est translatum: pte j. capitulo. xxxvj. L. fol. 79.
Alpha ⁊ o. parte. j. ca. xxxv. N. fo. 75.
Altissimus est deus. p. j. ca. v. R. fo. 10.
Amandus deus gratis. parte. j. ca. xxxv. N. fo. 75.
Amor vide charitas. amor tēporalium. par. prima. capitu. xxxviij. M. fo. 81.
Amor propinquorum impedit seqlam christi. parte prima. capi. liij. S. fo. 109
Amara dulcibus miscet christus. pte. j. ca. xxij. E. fo. 30.
Amor seculi effundi debet. parte. j. ca. lxxxij. J. fo. 163.
Ambitio clericorum damnatur. parte j. ca. lxviij. A. fo. 136.
Ambitiosus omnis seruit. parte. j. ca. xxij. E. fo. 52.
Ambulatio domini ⁊ petri super mare ⁊ erectio petri ne mergeretur parte. prima. cap. lxix. per totum. fo. 139.
Amen qualis vox ⁊ cur. non trāslata. parte prima. capitu. xxxvij. L. fo. 79.
Ancille filium esse deus. parte prima. capitulo. v. P. fo. 11.
Andreas primus fuit christianus. pte prima. cap. xxiiij. A. fo. 55.
Angelus cur in forma humana marie i. annunciatione apparuit. parte. prima. ca. v. F. fo. 10.
Angelorum christo post ieiunium ministratio. parte. prima. capitulo. xxij. 3. et. L. E. fo. 53.
Angelorū bonorum ⁊ malorū discretio parte prima. capitulo. iiij. E. fo. 8.
Angaria ⁊ angariati. parte prima. cap. xxxv. E. fo. 74.
Animus inordinatus sibi pena est. pte prima. capitulo. xlij. S. fo. 91.
Anime digna ex causis eius. parte j. ca. xij. U. fo. 29.
Anime curatio. parte prima. capitulo xxxj. M. fo. 66.
Anima christi sponsa. ibidem. J.
Anime sedes. parte prima. capitulo xxxvij. E. fo. 78.
Anima accepit corp⁹ mutuo. parte prima. ca. liij. A. fo. 106.
Anima q̃ modo accipi solet. parte prima. ca. liij. E. fo. 108.
Anima audienda duplicite. ibidem. M.
Animal rationale deo precipue est cure. par. j. ca. xxxviij. F. fo. 81.
Anne mariti filie ⁊ nepotes. parte prima. capi. iij. E. fo. 7.
Anne prophetisse commendatio. parte. prima. ca. xij. L. fo. 28.
Anne ⁊ cappe meminit. parte prima. capi. xvij. A. fo. 38.
Anni trigesimi perfectio. parte prima ca. xxviij. E. fo. 62.
Annunciatio dominica. parte prima. ca. v. p. totum fo. 9.
Antichristi qui sint. parte prima. capitulo. lij. L. fo. 106.
Antichristus iudei primi suscipient. par. j. ca. lxxviij. N. fo. 156.
Antichristi qui. parte secunda. capitu. xxxiiij. S. fo. 235.
Antichristi aduentus. parte. ij. capitu. xxix. E. fo. 243.
Antichristi aduentus et persecutio. parte secunda. capitulo. xl. per totum. folio. eo.
Aperientes domino pulsanti. parte. secunda. ca. xlvij. E. fo. 252.
Apostolorum prima vocatio. par. j. ca. xxiiij. p totum. fo. 55. q̃o apl'atu idonei fuerunt idiote. ibi. J.
Eorum scōa ⁊ tertia vocatio. p. j. cap xxix. p. to. fo. 62. eorūdē electio i apl'atū parte prima. ca. xxxij. p. totum. fo. 66.
Eorum nomina. ibidem. E.
Apl'orū ad predicandū missio cum potestate curandi. p. j. ca. lj. p. to. fo. 102.
Apl'orum a predicatione reuersio. pte j. ca. lvij. per totum. fo. 114.
Apl'orum p fegerē trāseuntium fames p. j. ca. lxxj. A. fo. 142.
Apostatatio cordis. parte. prima. capi. xlv. E. fo. 95.
Apparitio seu epiphania d̃ni. parte. j. capitulo. xj. p. totū. fo. 23.
Appitio eius in oriente. ibi. 25.
Apparitio domini facta matri sue. p. secunda c. lxx. p. to. fo. 315. Magdalene. capitulo. lxxj. ⁊ lxxij. p. to. fo. 317.
Tribus mariis. lxxiij. p. to. fo. 321.
Petro. lxxv. Suntibus in emaus. capitulo. lxxvj. p. to. Facta discipl'is thoma absente. lxxvij. p. totū. Thoma presente. lxxviij. p. to. fo. 316.
Septem discipulis ad mare tyberiadis. lxxix. p totū. fo. 327.
Undecim discipulis ⁊ quingentis fratribus. lxxx. p. to. fo. 330.
Apparitionū christi epilogus. parte. ij. ca. lxxxj. p. totum. fo. 332.
Aque in vinum mutatio in nuptijs. pte. j. ca. xxv. per totum. fo. 56.
Aque benedicte ratio. pte. j. capitu. xij. B. fo. 29.
Aque proprietates ⁊ cur in eis baptizantur. p. j. ca. xxx. k. fo. 48.

Aque frigide remuneratio. parte. j. ca. lv. C. fo. 110.
Arator retrospiciens. parte. j. capitulo xlv. E. fo. 95.
Arboris casus ⁊ incisio. parte. j. capi. xvij. M. ⁊ N. fo. 39.
Arboris bone ⁊ male pertes. par. j. ca xl. B. fo. 86.
Arboris euãgelice rami. parte. j. cap. lxiij. Z. fo. 129.
Arbitrij nostri liberi bonum. parte. ij. capitulo. ix. M. fo. 196.
Architriclinus. par. j. ca. xxv. F. fo. 57.
Aree ventilatio. par. ij. capitulo. l. per totum. fo. 256.
Arguentis imprudenter mala. par. j. capitulo. xxxix. B. fo. 83.
Arguendi maioris forma. par. ij. cap. j. Z. fo. 181.
Ariditas est triplex. par. j. capitulo. lxxij. C. fo. 144.
Arundo non fuit iohannes bap. par. j. cap. lvj. E. fo. 112.
Ascẽsio domini. par. j. capitu. lxxxj. C. ⁊ lxxxij. per totum. fo. 161.
Assensus marie a quibus expectabatur parte. j. ca. v. P. fo. 11.
Asini ⁊ pulli sup quos sedit dominus signatio. par. ij. ca. xxvj. M. fo. 222.
Assumendus vnus ⁊ alius reliquẽdus per. ij. ca. xlv. per totũ. fo. 250.
Assumptionis marie euangelium cur id fit. pte. j. ca. lxj. F. fo. 122.
Assumptio marie eius laus. parte. ij. ca. lxxxvj. per totus. fol. 343.
Assumptio domini corporaliter a diabolo. pte. j. ca. xxij. O. fo. 51.
Attributa personis diuinis. parte. j. ca xxvj. J. fo. 60.
Auaritie deuicte figura. parte. j. capi. xxij. y. fo. 53.
Auaritie fugam suadet. parte. ij. capi. xiij. C. fo. 201.
Auditus triplex. parte. j. capitu. lxiiij. N. fo. 129.
Aue maria frequenter dicendum marie. parte. j. ca. v. Z. fo. 12.
Auerti ab inimicis prohibemur. par. prima. ca. xxxv. M. fo. 75.
Auferri ab eo qui non hꝫ. parte. j. capi lxiiij. O. fo. 130.
Augu. vñ dicr. parte. j. ca. ix. A. fol. 17.
Auis vocẽ simulans dum sibi placet ad propriã redit lacessita: quod de impatientibus dicit. parte. j. c xl. F. fo. 86.
Auiditas in vilibus nocet. par. j. cap. lxxj. F. fo. 144.
Aures audiendi que sint. parte. j. cap. lxiij. N. fo. 129.
Aurea ⁊ aureola qño differunt. parte j capi. xxxij. J. fo. 69.
Aurea ⁊ aureola ⁊ palma. parte. ij. ca. lxxxviij. F. fo. 348.
Aurũ marie datum quomodo expensum parte. j. ca. xj. Z. fo. 25.
Baptismus euacuauit circuncisionem. pte. j. capitulo x. ante. B. fo. 22.
Baptismus iohannis quid differt a baptismo christi ⁊ multa de vtroq; p. j. ca. xvij. a B. vsq; M. Baptisma quintuplex. ibidem. L. fo 38.
Eius cause. ibidem. D.
Baptizare poterat Io. parte prima. capi. xix. F fol. 43.
Vbi plura consequenter ⁊ et de baptismo duplici. k. ⁊ de triplici. ibidem. fo. 44.
Baptizatio christi a iohanne. parte. j. capitulo. xxj. per totum. vbi milia de loco tempore ⁊ ceteris declarantur.
Item an eum baptizari decuit cum esset predicaturus. ibidem. B fo. 47.
Baptismi forma in primitiua ecclesia. ibidem. R. figure. S. institutio. ibidem
Eius non iterandi minister. parte. j. capitulo. xxxiij. E. fol. 68.
Baptizandi multiplex potentia. parte j. capitulo. xxiij. D. fo. 54.
Baptizatio xpi actiua quomodo fem per baptizat. parte. j. capitulo. xxvij. A. folio. 60.
Baptismus christi est sanguinis eius effusio. parte. j. ca. liiij. B. fol. 108.
Beatitudines octo. parte. j. ca. xxxiij. p to. fo. 68. Vide illic notata vt a luca describuntur. ibi. P. fol. 70.
Beelzebub quid. p. j. ca. l. D. fo. 101.
Benedicta maria ⁊ benedictus fructus eius. p. j. capitulum. vj. D. fo. 13.
Benedictio symeonis. parte. j. capitulum. xij. M. fo. 27.
Beneficia ecclesiastica petentes. parte j. capitulo. lxviij. B. fo. 137.
Beneficium perfectorum triplex. par. j. ca. xxxv. L. fo. 75.
Beneficium accipiens memor fit. par. j. ca. xcv. E. fo. 175.
Benefacere quid sit. ibidem. F.
Benignitas domini. p. j. c. xiij. D. fo. 30.
Bethania quid sit ⁊ duplex est. parte. j. ca. xix. L. fo. 44.
Bethsaida et eius exprobratio. parte j. ca. lvij. D. fo. 114.
Bias philosophus omnia sua secũ ferens. par. j. ca. lxxvij. E. fo. 153.
Blanda facilius decipiunt ꝗ aspera. p. j. ca. xxxij. J. fo. 67.
Blasphemiarum species. parte. j. capi. lxxxvij. B. fo. 171.
Blasphemario tripliciter fit. parte. j. ca. xlviij. E. fo. 98.
Bonozum ordinatio. parte. j. capite. xxxix. C. fo. 83.
Bonum minus pro maiore. parte. j. ca. xlv. D. fo. 94.
Bonum nemo inuitus facit. parte. j. ca. liij. D. fo. 107.
Bona nostra triplicia de quibus satisfit. parte. j. ca. xx. R. fo. 46.
Bona matrimonij. parte. j. ca. xxv. M. folio. 58.
Bona ꝗ pctã. p. j. ca. xxx. M. fo. 65.
Bona per inimicum nobis venientia. parte. j. ca. xxxv. O. fo. 75.
Bonum triplex. parte. j. capitu. xxxviij J. fo. 82.
Bona opera palam fiant. parte. j. capi. xxxvj. A. fo. 76.
Bonozum ecclesie inutilis absumptio. p. j. c. lxviij. k. f. 138. eorũdẽ vtilis expositio suadetur. parte. j. cap. lxxx. J. fo. 160.
Bonus est solus deus. parte. ij. capit. xj. A. fo. xxij.
Bos ⁊ asinus in natiuitate domino fa mulantes cuius erunt. parte prima capita. ix. E. fo. 26.
Cadere in facies ⁊ retrorsum p. ij. ca. iij. J. fo. 185.
Caiphe prophetia. parte. ij. ca. xviij. D. fo. 211.
Calumniantẽ qñ respondendum sit. parte. ij. ca. xxxij. B. fo. 232.
Cameli ⁊ culicis fit mentio. parte. ij. ca. xxxviij. E. fo. 240.
Cãdelabrum aureum figurat mariam parte. j. c. xij. L. fo. 26.
Cãtici componendi ⁊ dicendi institutio. parte. j. c. vj. F. fo. 14.
Cãtuum musicorum excitationes. parte prima. c. xlix. F. fo. 100.
Capilli nostri numerati sunt. parte. j. cap. liij. F. fo. 107.
Capillus qñ non peribit. parte. ij. ca. xxix. D. fo. 70.
Capharnaus cur ciuitas domini. parte prima. c. xlviij. A. fo. 98.
Capyrnus quid. parte. j. c. lxvij. L. et. F. folio. 135.
Carnium vsus vsque ad diluuium ignorabatur. parte. j. capite. lxxj. D. folio. 143.
Caro pro muliere ⁊ pro homine. parte prima. c. xviij. E. Itẽ cur christus caro factus dicatur. ibidem. F. fo. 41.
Castellũ cur dicatur hierlm. p. ij. cap. xxvj. B. fo. 221.
Castitatis gradus tres. parte prima. ca. lxiij. D. fo. 127.
Casum luciferi vidit dominus. parte. j. cap. lviij. E. fo. 116.
Athecumini informandi modus parte. ij. ca. j. J. fo. ij. 181.
Cathedra moysi. parte secunda. cap. xxxvij. A. fo. 138.
Ceci duo ⁊ mutus vnus sanatus. parte. prima. c. l. per totum. fo. 100.
Cecitas quadruplex. ibidem. D.
Ceci a natiuitate illuminatio. parte prima. c. lxxxv. p totum. fol. 166.
Ceci iuxta bethsaidam illuminatio. p. j. ca. xcij. p. totum. folio. 177.
Ceci ante ingressum in hierico illuminatio. par. j. c. xxij. p. totum. fo. 50.
Ceci duo post egressum hierico illuminati. p. ij. ca. xxiiij. per totum.
Cecilie virginis in christi contemplatione laus in prologo. E. fo. j.
Cedere quibus competit. parte. j. ca. lxiij. B. ⁊ lxix. F. fo. 141.
Cessit christus ob multa. parte pma. ca. xxviij. A. fo. 61.
Celi gra omnia aduersa sunt tolerada. parte. j. ca. xl. B. fo. 85.
Celum frustra a malis inspicitur.

parte. j. c. xxxviij. A. fo. 80.
Celum triplex ⁊ celozum trãsitus. parte scda. ca. xliij. D. fo. 249.
Cena magna ad quam inuitãtur multi accedunt pauci. parte prima. capi. lxxx. p totum. fo. 100.
Cene dñi in primis vesperis meditatio parte scda. c. liij. p totum. folio. 261.
Cenitus capite xps. p. j. ca. ix. C. f. 18.
Censum mozaicũ soluit. ibidem. D.
Census an cesari sit soluendus. parte scda. c. xxv. p totum. fo. 236.
Cepit improperare signanter dictus parte. j. ca. lxvij B. fo. 135.
Cesar vnde dictus. Memineris tñ iuliũ cesarem non fuisse natũ ceso mris vtero. parte. j. ca ix. A. fo. 17.
Cesarea philippi vbi sit. parte secunda. c. j. A. f. 180.
Chananee fides: perseuerantia. humilitas. p. j. c. lxxxix. p totũ. fol. 173.
Character non iterandis sacramentis impressus. p. j. c. xxj. p. fo. 50.
Charitas spiritusanctus indicat in habitare. p. j. c. xxj. M. fo. 49.
Charitatis excellẽtia. p. j. c. xxxj. J. f. 66 ⁊ pte prima. ca. xxxiij. M. fo. 72.
Charitas ordinata. parte. j. c. liiij. L. folio. 108.
Charitas pacifica est deo precipue oferenda. p. j. ca. lx. B. fo. 120.
Charitatis virtus. p. ij. capitu. xxxiiij. M. folio. 234. Eius quatuor species. c. xl. C. fo. 243.
Christi vita notabitur in vita ⁊ cetera in suis vocabulis et annunciatio: incarnatio. natiuitas. circuncisio ⁊c. Item humilitas: paupertas. passio: labores ⁊c. Verbum qui ipsum vocabulum respiciunt sunt hec.
Xps est nobis oia. i plogo. K. fo. 2.
Christi ⁊ mozum eius pfectio. i plogo O. Facies ⁊ forma. P. fo. 3.
Cur nec prius nec posterius venit. p. j. capi. ij. Zo. fo. 5.
Imitandus est nobis. pte. j. capitu. ix. R et L. Dictus est ab vnctione. ibidem M. fo. 27.
Christi infantis officia. pte. j. cap. xiiij. J. folio. 33.
Eius in templo mansio ⁊ disputatio. p. j. ca. xv. p totum. fo. eo.
Qñ plenus omni pfectione ab instãti incarnationis. ibidem. A.
Eius infantia. p. j. c. xvj. p totũ. fo. 36.
Christus rex ⁊ sacerdos. p. j. capitulo xxiij. E. fo. 56.
Qñ crescit iohanne decrescente. pte pma. c. xxvij. B. fo. 61.
Qñ cessit. p. j. ca. xxviij. A. fol. eo.
Cincrus est in pectore iohannes in lũbis. p. j. c. xxiij. R. fol 55.
Christi cum iohanne bap. comparatio parte. j. c. lvj. Z. fo. 113.
Christi nomina. parte. j. capitu. xxxj. J. folio. 66.
Christus sequendus precipitru. parte secunda. capitu. ij. per totũ. Vide in sequendus. fo. 181.
Christus alius non est nobis querendus. pte scda. capitulo. xl. B. dicit corpus ibidem. M. fo. 244.
Christus in morte cuiuslibet videtur. p. ij. ca. xlvj. E. fo. 251.
Cum xpo eẽ buid fit. par. ij. ca. xlix. B. folio. 255.
Cibum qui perit ⁊ non perit operari parte. j. c. lxx. C ⁊ D. fo. 141.
Cibi sunt morborum cause. parte prima. ca. lxxj. D. fo. 143.
Ciclus quid sit. p. j. c. xij. O. fo. 28.
Circuncisio iohãnis bap. ⁊ nominis eius impositio non. p. j. ca. vj. L. fo. 14.
Circuncisio domini. p. j. c. x. p totum. fol. 21. Eius rõ ⁊ modus. ibidem. F.
Circuncisio est ꝑ baptismum euacuata ⁊ cetera p ordinem illic notata.
Circuitio xpi ad predicãdus. parte prima. ca. xxx. E. fo. 65.
Ciuitates a christo spiritualiter electe parte. j. ca. ix. X. folio. 21. ⁊ parte. j. cap. xlviij. A. fo. 98.
Coniugium inter castos verum est p. j. ca. viij. C. fo. 16.
Coniugatorum prouincia durissima: par. ij. cap. x. C. fo. 197.
Cõsanguinei vitãdi. p. j. ca. xv. fo. 33.
Consanguineorum ad prelaturam electio. par. j. ca. lxviij. E. fo. 137.
Conscientia mala mori refugit. parte prima. ca. liij. B. fo. 106.
Conscientia quadruplex. parte. prima ca. lxviij. N. fo. 139.
Conseruatio rerum a deo parte. prima ca. xviij. B. fo. 41.
Constitum prudenter mutari potest. parte. j. ca. xj. S. fo. 25.
Consilia euangelica duodecim. p. ij. c. xij. per totum. fo. 199.
Comolatio discipulorum inter onera pceptorum. p. j. ca. lv. p. totum. fo. 110.
Consuetudo peccandi est pessima. par. j. ca. xliij. F. fo. 93.
Consuetudo mala plus nocet igne. pte j. ca. lxxvj. F. fo. 152.
Conspiratio pontificum ⁊ phariseorum contra christum. par. ij. ca. xviij. per totum. fo. xxxvj.
Contemplandum interdum. par. j. ca. lviij. B. fo. 115.
Contemplatiua vita manet. parte. prima. ca. lxj. E. fo. 121.
Contendendum in iudicio nõ esse: p. j. ca. xxxv. E. fo. 74.
Contentio licita ibidem. D.
Contentio bona. parte prima. ca. xl. A. folio. 85.
Contentio est vitanda. par. j. ca. lxxiij. P. folio. 148.
Continentia a dño est. p. ij. ca. x. E. ⁊ est gloriosa. ibidem. D. fo. xij.
Contritio ⁊ eius conditiones. parte j. cap. xx. J. Quare debet esse perpetua ibidem. R. Eius efficacia. ibidem. R. folio. 45.
Contumeliam pati docemur. parte. j. ca. liij. Z. fo. 106.
Conuiuium matthei. par. pma. ca. xxxj B. cur in conuiuijs dominus esse solebat

bar.ibidem.L.fo.65.
Conuersi retrocedētes graui⁹ peccāt. par.ij.c.xxvj.L.fo.xlix.
Coquus pfertur nunc sapienti.p.j.ca. lxviij.F.fo.137.
Cordis partes ꝛ quatuor exercitia.p.j. c.xxij.E.fo.50.
Cordis mūdicia ꝛ eius laus ac beatitudo.p.j.c.xxxiij.B.fo.69.
Corda loquētur in die iudicij.parte.j. c.xl.J.fo.87.
Corona pharaonis moysi data.par.j.c. xiij.L.fo.32.
Corpus mozale ꝛ eius mēbra.par.j.c. xxxviij.B.fo.80.
Corpus carcer est.pte.j.ca.lvj.A.f.111.
Correptio seu correctio fraterna preci pitur.p.j.c.xxxix.F.ꝛ.B.fo.83.
Correptio fraterna.p.ij.c.viij.p totū. pcipue in princi.A.fo.xvj.
Crastina curare prohibemur.par.j.ca. xxxviij.k.fo.82.
Crastinus quid sit ibidē.L.
Credere in nomine xpi.parte.j.c.xxvj. B.fo.60.
Credere in deū q̄d sit.p.j.c.xl.J.f.87.
Crescere oportet xpm.parte.j.c.xxvij. B.fo.61.
Crucis xpi vtilitas.p.ij.c.j.B.fo.ij.in qua gloriādū.ibidē.M.fo.iij.
Crucē suā tollat q̄d sit.p.ij.c.ij.L.f.1 2
Crucifigi cur oēs voluit.par.ij.c.xxxj. M.fo.231.
Crux in frōtibus regū fixa.ibidem.J.
Crucis apparitio in iudicio.parte.ij.c. xliij.A.fo.247.
Culpe ꝛ pene gradus in pctō ire tres. par.j.c.xxxiiij.F.fo.71.
Culpe interdū puniēde sunt.par.j.ca. xxxvij.M.fo.79.
Cupiditas ēt in vilibus nocet.par.j.c. lxxj.F.fo. 43.
Curatorū seu sanatorū a xpo significa tio.par.j.c.xxx.B.fo.64.
Curare crastina vetat.par.j.c.xxxviij. k.fo. 82.
Cure vitāde.par.j.c.xlv.A.fo.94.
Curiositas clericorū.par.j.c.lxviij.L. folio.138.
Curuitas anime.par.j.c.lxxj.M.folio. 143.

Damnati adhuc operantur vo luntate ꝛ permanet.p.j.c. xl.k.fo.87.
Dāni tēporalis vtilitas.p.j. c.xlvij.B.fo.97.
Dandum semp aliquid.p.j.ca.xxxv.B. folio. 4.
Danda quadruplicia.ibi.M.
Date ꝛ dabit vobis soēj sunt.parte.j. c.xxxix.E.fo.83.
Dans ex tedio.ibidē.k.fo.84.
Dauid ꝛ abrahe filius dictus xps.par. j.c.vlj.A.fo.15.
Dauid filius ips.p.j.c.l.A.fo.100.
Debitores sumus etiā ꝛ non peccaui mus.par.j.c.lx.F.fo.120.
Debita nostra que sunt.par.j.c.xxxvij. M.fo.78.
Decapolis vbi sit.par.j.c.xc.A.fo.174.
Decime carnis.p.j.c.xxij.J.fo.51.
Decimatio phariseor m.parte.j.capi. lxxvj.E.fo.151.
Decollatio iohānis baptiste.parte.j.c. lxvj.p totum.fo.132.
Dedicatio templi triplex.par.j.c.lxxx viij.A.fo.170.
Deliberandū in incertis.parte.j.capi. viij.B.fo.16.
Demoniaci curatio ꝛ socrus pertri sanatio.parte prima.capitulo .xliij.per totū vbi de demonijs multa notantur folio.93.
Demoniaci duo a legione obsessi ꝛ eo rum curatio.parte.j.c.xlvij.per totum folio.96.
Demones abominantur peccata tur pia.p.j.c.xlvij.E.fo. 97.
Demoniaci sunt a sacris prohibendi ibidem.M.
Demoniacus effectus pdicator.ibi.
Demones ēt a malis arceri possunt.p. j.capi.lviij.D.fo.116.
Demoniaci cecij ꝛ muti.curatio.par.j. ca.lxxiij.per totū.fo.145.
Demoniaci surdi ꝛ muti liberatio.p.j. ca.xc.per totū.fo.174.
Demoniorū prātes diuerse.parte.ij.c. iiij.D.fo.8.
Denarius qualis ꝛ quō vsbatur in cē sum.par.j.ca.ix.A.fo.18.
Denarius diurnus quo conducti sum sumus.parte.ij.capi.xiiij.per totū.fo lio.xxvij.
Denarij multiplicitas.ibidem.F.
Depositio dñi de cruce.par.ij.capitu. lxx.per totum.
Derisio non d5 nos auertere a bono incepto.p.j.capi.xlix.B.f.100.
Deserti cōmendatio.parte.j.capi.xiiij. L.fo.32.
Desiderium domini in perficienda no stra salute.parte.j.capitulo.liiij.B.fo lio.108.
Desperādū nō esse docet.parte.j.capi. lx.B.fo.121.
Despōsatio Marie.pte.j.capi.6.per to tum.Fuit miraculosa.ibidē.L.Perver ba de pre enti.ibidem.D.
Detractores nō sunt audiendi.p.j.ca. xxvij.L.fo.61.
Detractorum cōsuetudo.parte.j.capi. xxxj.C.fo.65.
Detractores cōparantur porcis.p.pri. capitulo.xlvij.E.Eorum auditor ibi de.F.
Detractio quibusdam expedit.parte j.ca.lij.k.fo.106.
Detractores reprehenduntur.parte.j.c. lvij.L.fo.114.
Detractorum periculū.parte.j.capit. lxxij.O.ꝛ.P.fo.147.
Deus res summe sufficiens homo sum me deficiens.in prologo.A.folio.j.
Deus inuitat hoīem ad veniam.ibi.
Deum esse attestantur omnia parte.j. capitu.j.post.J.fo.4.
Deus est parētibus preferendus.par. j.ca.xv.M.fo.35.
Deum ꝛ hominem se ostendit christus ibidem.J.Amandus est gratis.parte prima.capitulo.xxxv.N.folio.75.
Deus vbique est ꝛ quomodo.parte.j. capitu.xxxvij.L.fo.78.
Deus neminem cogit.parte.ij.cap.lviij. M.fo.117.
Deum nemo vidit vnq̄.par.j.ca.xviij. L.fo. 42.
Deus omnia facit ꝛ omnia conseruat pte.j.ca.lxxvij.L.fo.155.
Dij principatiue.par.j.ca.lxxxvij.E.fo. 170.
Diaboli vox deorum mittit.parte.j.c. xxij.O.fo.52.Non infert vim tenta to.ibi.eius pollicitatio ꝛ superbia ibidem.R.ꝛ.B.Non tātū nocet quan tū vult.ibidem.X.fo.53.
Diabolo tria dant locum et cur sit di ctus spūs immundus.parte.j.capi. lx xiiij.E.fo.149.
Diabolus est officij nomen.parte.j.ca pi.lxxxiij.B.fo.165.
Dies iudicij terribilis.parte.ij.capitu. xliij.E.fo.247.
Est cogitandus.p.ij.c.xliij.L.est igno tus.ibidem.M.fo.249.
Dies domini subito venturus.p.ij.ca. xlv.per totum.fo.250.
Digito comparatur spūsctūsper.j.ca. lxxiij.E.fo.146.
Digito loqui.parte.j.cap.xxxiiij.O. fo.73.
Dilatio boni operis nocet.per.j.ca.vj. B.fo.13.
Dilectionis generalis signa ꝛ quomo do diligendi inimici.par.j.capi.xxxv. k.fo.75.
Dilectio ad vitā ꝛ dilectio multiplex. ibidem.N.
Dilectio triplex et eiⁿ mādatum par.j. ca.lix.L.f.118.
Dilectionis vtriusq̄ in xpo completio q̄ deus est et proximus.i.homo ibidem B.fo.119.
Dilectionis officium.ibidem.M.
Dilectio est ignis.parte.j.capi.lx.F.fo lio.120.
Diligere ex toto corde ꝛc.parte.ij.ca. xxxvj.B.ꝛ.L.fo. 137.
Dimittere debemus saltem offensam etiam non petētibus.pte.j.c.xxxiij.M. ibidem.M.ꝛ.O.fo.69.ꝛ.70.
Dyogenes cynicus videns puerum ma nibus haurientem aquas memoratur. parte.j.ca.xj.A.fo.23.
Diogenis ad alexandrum locutio par. j.ca.lx.k.fo 121.
Discedere a deo qui vbiq̄ est.pte.j.ca. xl.k.fo.87.
Discipulorū christi vocatio.vide apo stolorum.
Discipuli iohannis baptiste.parte.j.c. xxvij.B.Eorum similes.ibidem.E.fo. 60.
Discipuli.ij.vocati a dño.parte.j.cap. xlv.ꝛ.D.fo.94.
Discipulorū.lxxij.ad pdicandū missio. par.j.c.lviij.p totum.fo.115.
Discipuli sunt speculum magistri.p.j. ca.lxxj.A.fo.142.
Discenda a christo.parte.j.capit.lviij. L.fo.117.
Dispensatio in pluribus bñficijs.par. j.ca.lxviij.M.fo.138.
Difficij cause.parte.ij.capitulo.x.A. fo.196.
Diuersorum Marie ꝛ quid proprie sit. par.j.cap.ix.E.fo.18.
Diuinitatis laus.parte.j.capitu.lviij. F.fo.116.
Diuina officia non sunt intermittenda.par.j.ca.lxxv.E.fo.151.
Diuitie sunt ipsius dei.parte prima.c. xxxv.B.fo.74.
Diuitiarum amor impedit sequela dei par.j.ca.liij.k.fo.109.
Diuitis volentis horrea ampliare pa rabola.p.j.cap.lxxvij.per totum.vbi de diuitijs qīo non beantised miseros faciunt multa.fo.153.
Dives epulo ꝛ lazarus mendicus.par. ij.cap.xvj.per totum.eius vita.ibidē. F.fo.206.
Diuitis saluandi difficultas.par.ij.ca. xiij.per totum.fo.201.
Diuortij cā.p.ij.ca.x.A.fo. 61
Docere minus prodest q̄ facere.par.j. c.xxxiij.L.fo.71.
Docere in potestate quid sit.p.j.capi. xliij.B.fo.248.
Doctrina non vita pharisеorum et si milium tenenda ac imitanda.p.ij.ca. xxxvij.per totum.fo.138.
Dolere de pctō alieno.par.j.cap.lxxj. A.fo.142.
Dominus tecum libenter auditur a Maria.p.j.c.v.F.fo.10.
Dñis duobus seruiri non posse.parte. j.ca.xxxviij.D.fo.80.
Dñi non sumus in hoc mundo.par.ij. ca.xv.M.fo.205.
Domus iacob que.p.j.ca.v.L.fo.10.
Domus iusti.p.j.c.xl.M.fo.87.
Domum preclaram quare non frequē tant xps.par.j.ca.xliij. .fo.92.
Domus petri que ꝛ vbi.ibidem.
Domus diuitum vitande.parte.j.cap. lvj.F.fo.112.
Dona spiritusſancti.parte prima.cap. xcj.M.fo.177.
Donec multipliciter accipitur.par.j. ca.viij.D.fo.17.Accipitur pro nunq̄ p.j.ca.xxxiiij.J.fo.72.
Dormitio dñi et eius cause.parte.j.c. xlvj.B.fo.96.
Dormitio corporis necessaria.ibidem. M.fo.96.
Pragme deperdite parabola.par.ij.c. viij.F.ꝛ.B.fo.191.
Duci et trahi quibus conueniant.p.j. ca.xxix.A.fo.6 .
Duodenarij numeri perfectio.parte.j. ca.xxxij.D.fo.67.

Ecclesiasticor iuitia carpun tur.par.j.c.xvij.per totum. fo.38.
Ecclesie vsus quadruplex. par.ij.c.xxix.M.fo.227.
Non est ex male acquisitis edificanda par.ij.c.xxxviij.M.fo.241.
Egyptus cur xpi profugiū.par.j.cap. xiij.B.fo.30.
Eiectio vendentiū de templo pma.p.j. ca.xxvj.p totum.fo.59.
Eiecti de templo qui sunt.ibidem.L.
Eiectio secunda vendentium de tem plo.p.ij.c.xxix.per totum. fuit acrior q̄ prima.ibidem.D.
Electio.xij.apostolorum.par.j.c.xxxij. per totum.fo.60.
Electio dñi pro intentione electorum. par.j.c.xlv.E.fo.95.
Electorum consolatio appropinquan te redemptione.parte.ij.cap.xliij.per totum.fo.248.
Elemosyne et largitatis commenda tio.par.j.ca.xxxv.B.fo.74.
Eius genus duplex.ibidem.J.
Quomodo sit faciendа.parte.prima.c. xxxvj.B.et deinceps.fo.76.Est ad ce los via.parte.j.capitulo.xxxviij.B. folio.80.
Elemosynas facere sibi.par.j.c.lxxvj. L.fo.151.
De quibus facere debemus.par.ij.ca. xv.B.fo.205.
Elemosyne faciende preceptum.p.j.c. xvij.O.fo.40.
Elisabeth.vide in helisabeth.
Emoroisse curatio ꝛ fides.par.j.c.xlix. per totum.fo.99.
Encenia in quibus iudei voluerunt xps lapidare.p.j.c.lxxxvij.p.to.f.170.
Encenio quid sit.ibidem.E.
Enim non est omittendū in consecra tione.par.ij.c.lvj.A.fo.265.
Epyphania domini.p.j.ca.xj.per totū. fo.23.
Episcopatū desiderare quid sit.parte prima cap.lxxviij.L.fo.154.
Eraclij in hierusalem ingressus.p.pri ma ca.xxvj.J.fo.60.
Erubescentia non est de xpo haben da.parte.ij.ca.ij.J.fo.183.
Esse ipsius dei quale sit ꝛ quid a nō differat.p.j.c.lxxxiiij.L.fo.166.ꝛ quid distat a fieri.ibidem.
Non esse est melius ꝑm hunc q̄ dānā tum esse.p.ij.ca.lv.D.fo.264.
Etas mundi ante natiuitatem christi parte.j.c.ij.D.fo.5.
Ethnicus quis ꝛ quis publicanus.p. ij.ca.viij.L.fo.194.
Euangelij iohannis principij excellen tia.p.prima cap.j.in fine.
Euangelium quid sit.par.j.ca.xxviij. L.eius perfectio.ibi.fo.68.
Euangelij laus.p.j.c.lvj.N.
Euangelice scripture finis ꝛ vtilitas. p.ij.cap.lxxxiij.per totum.
Eucharistie sumende forma.par.j.ca. lxx.J.fo.142.
Eucharistia non est tradita in de.p. ij.c.lv.E.fo.264.
Eucharistie institutio.par.ij.c.lvj.per totum.fo.265.
Excommunicatio etiam iniusta timē da est.par.ij.c.viij.L.fo.194.
Excommunicandum est raro.par.ij.c. lv.A.fo. 63.
Exultatio xpi.p.ij.c.xxxj.M.fo.231.
Eur in aere mori voluit.ibidem.
Exemplum faciendum a bonis.par.j. ca.xxxiij.N.fo.70.
Exercitium mentis in deum.parte.ij. ca.xlj.O.fo.246.
Expecratio iudeorum.p.j.ca.xxiij.M. fo.56.ꝛ.p.j.c.lxv.A.fo.131.

Facere plus prodest q̄ docere.parte prima capi.xxxiij. L.ꝛ.E.fo.71.ꝛ.par.ij capi.v. F.fo.187.
Facere pro dicere acceptum.p.prima ca.lxxij.M.fo.147.
Famam potius q̄ innocentiam amittas.p.j.ca.lxxxij.B.fo.162.
Febrem concernentia.par.pma.cap. xliij.F.B.fo.92.
Febris allegoria et species.par.j.cap lxiij.F.fo.127.
Feria.iiij.abstinendum a carne.p.ij.c lij.E.fo.260.
Fermentum in tribus farine satis ab sconditum.parte prima capitu.lxiiij. M.fo.129.
Fermentum iudeorū cauendū.p.j.ca. xcij.per totum.fo.177.
Festucam in oculo videre.par.prima ca.xxxix.F.fo.83.
Festum duplex.parte prima.ca.lxxxij. L.fo.161.
Festa appetentes ꝛ festum diabolicū. ibidem.
Festa secrete agenda.ibidem.
Festa cordis septē.ibi.J.fo.187.
Ficulnee sterilis maledictio.par.ij.c. xxxj.per totum.eius maledicendi cau se.ibidem.A.fo.230.
Ficus sterilis maledicitur.par.pma.c. lxxix.B.fo.156.
Fidei efficac a.parte.j.ca.xlix.L.ꝛ se quenti.fo.99.
Fidei augmentatio.par.prima.c.lxv. E.fo.131.
Filius solus incarnatus est.par.j.ca. v.N.fo.11.
Filij reguli sanatio.par.j.ca.lxiij.per totum.fo.125.
Filios dei fieri non esse dixit iohā.par. j.ca.xviij.L.fo.41.
Filios dei fieri summum est premium.ibi par.j.ca.xxxv.M.fo.75.
Filie archisinagogi suscitatio.parte j.capi.xlix.per totum.fo.99.
Filij vidue suscitatio.parte.j.ca.xliij. per totum.fo.92.
Filij duo ad vineam ire iussi.parte.ij. cap.xxxij.per totum.fo 232.
Filiorum zebedei petitio.parte.ij.ca. xxj.per totum.fo.213.
Filij prodigi parabola.parte.ij.capi

tu.vij.J.fo.191.
Filium nescire diem vltimum.par.ij.ca.xliij.M.fo.249.
Fimbria vestimenti xpi.parte.j.cap.lxix.F.fo.14.
Fimbria dñi ⁊ superstitiosorum.par.ij.ca.xxxvij.D.fo.139.
Flenda peccatoriꝰ.parte.ij.c.xxviij.F.fo.225.
Fletus xpi super hierusalem.parte.ij.ca.xxviij.per totū.fo.eo.
Fletus et stridor dentium septies dicta.par.ij.ca.xxxiiij.F.fo.235.
Flori comparatur xps.par.j.ca.iij.B.et capi.v.B.fo.7.
Fore quomodo dictum a dño.par.j.cap.lvij.E.fo.115.
Fratres xpi.p.j.ca.iij.E.fo.7.
Fratres sunt pauperum quicqꝫ christum habent patrem.parte.j.capi.lx.B.fo.120.
Fratres dñi qui sunt.par.j.ca.lxxv.D.fo.150.
Frater petens hereditatem sibi partiri.p.j.c.lxxvij.per totum.fo.153.
Fraterna correptio et correctio ⁊ quo tiens fratri ignoscendum precipitur parte.ij.capitu.viij.per totum.fo.193.
Fructus quinqꝫ marie.par.j.ca.vj.E.fo.13.
Fructus digni penitentie.par.j.capi.ij ⁊ capitu.xx.B.fo.46.
Fuga xpi in egyptum.p.j.ca.xiij.per totum.fo.30.
Fuga xpi ne rex fieret.par.j.cap.lxvij.M.fo.130.
Fuga eius ne lapidaret.p.j.c.lxxxiiij.M.fo. 66.
Fugiendum interdum iustis.parte.j.capitu.xvij.E.folio.30. et capit.xxviij.B.folio.61.
Fugam suasit domin⁹.par.capitu.lij.F.folio.1025.
Gabziel quid intᵉrp etatur parte.j.ca.v.B.fo.9.
Galilea duplex et quid sit parte.j.ca.v.B.fo.eodem.
Gazophilatium in quo vidua immisit minuta.par.ij.c.xxx.A.fo.2 8.
Gastrimargia.i.gulositas damnatur.par.ij.c.iiij.A.fo.185.
Gemitus quadruplices.parte.j.ca.xij.O.fo.29.
Gemitus christi qualis sit.par j.c.xc.B.fo.174.
Generatio terna christi.par.j.cap.vij.A.fo.15.
In xpe ex matre ⁊ eius progenitores.par.j.c.vij.per totum.fo.eodem.
Generationes ab adam vsqꝫ ad xpm.par.ij.ca.viij.F.fo 194.
Gentibus qñ predicare licuit.par.j.c.lj.D.fo.102.
Generafenorum fides.par.j.cap.lxix.F.fo.140.
Gladium mittit dñs in terram.parte j.ca.liij.B.fo.108.
Gloria deo ⁊ pax hominibus cōgruit par.j.ca.ix.O.fo.19.
Gloꝛ a vana vide in vana gloria.
Gloria fugientem sequitur.p.j.capi.xlj.J.folio.89.est vitanda.parte.j.c.l.B.fo.100.
Gloriam fugit dñs glorie. par.j.cap.lxxx.E.fo.159.
Gloriam nō querenti damus.parte.j.cap.xc.F.fo.175.
Eius vitande difficultas.ibidem.
Gloria celestis ⁊ pena inferni.p.ij.ca.lxxxviij.per totum.fo.348.
Gradus nouem perfectionuꝫ.parte.j.cap.xxxv.M.fo.75.
Gradus.iiij.ad pacem.ibi.B.fo.73.
Grani sinapis parabola.par.j.c.lxiiij.k.fo.129.
Granuꝫ sinapis.parte.ij.capitulo.iiij.B.fo.185.
Granum frumenti in terram cadens describitur parte.ij.c.xxxj.per totum sed precipue.E.fo.230.
Gratiam dei recipere in vacuū.p.ij.c.iiij.C.fo.180.
Gratia dei opus est nobis.par.j.cap.xcj.fo.171.D.quibus impartitur.M.
Gratis dare precipit aplis dñs.parte.j.ca.lj.E.fo.102.
Gratitudinis laus ⁊ ingratudinis vituperatio.p.ij.c.xix. .fo.212.
Granata non est maria gratiada.par.j.ca.ix.D.fo.18.
Gule malum.par.j.c.xxij.D.fo.50.et M.⁊.par.j.cap.lxij.M.fo.125.
⁊ par.j.ca.lxxj.E.fo.143.
Habenti dabitur.par.ij.cap.xlix.E.fo.255.
Habitus iudaicus christo fuit.p.j.c.lxij.E.fo.124.
Habitatio spūsancti.p.j.ca.xxij.
Habitatio cum bestijs et angelis.ibidem.B.fo.50.
Hammon deus pharaonis in corona eius.par.j.ca.xiij.L.fo.32.
Helias et moyses in transfiguratione visi quid significent.particu.j.capitu.xxij.M.fo.51.
Helisabeth ⁊ marie cognatio.par.j.c.v.O.fo.11.Eius per mariam visitatio.par.j.c.vj.per totum.fo.13.
Heremite in deserto domini.par.j.ca.xxij.B.fo.51.
Hereditatem sibi ptiri a xpo petens.par.j.c.lxxvij.per totū.fo.153.
Herodis de christo timoꝛ.par.j.c.xj.F.et.B.fo.24.
Herodes fuit idumeus.par.j.cap.iiij.A.fo.8.
Herodis crudele preceptum.parte.j.cap.xiij.B. Testamentum et filij.ibi.B.fo.32.
Hydrie in chana galilee.parte.j.cap.xxv.E.fo.57.
Hydropici curatio.par.j.ca.lxxx.per totum.fo.158.
Hierusalem deserta a deo et ab angelis.p.ij.c.xxxviij.k.fo.242.
Hypapanti quid sit.par.j.capitul.xij.X.fo.30.
Hypocrita quis sit.parte.j.capitu.lx.D.fo.120.
Hō est microcosmus.i.minoꝛ mundᵒ.par.ij.ca.vij.F.fo.191.
Hois pstantia.p.j.c.xlvij.C.fo.97.
Hō malus summū malum est.par.prima ca.lij. .fo.104. Estqꝫ grauissimū pondus.ibidem.
Hōis gratie.p.j.c.liiij.A.fo.107.
Honoꝛ non repressit in xpo iustitiam.p.ij.ca.xxix. .fo. 27.
Horrea dilatare volēs.par.j.ca.lxxvij.C.fo.153.
Hospitalitas cōmendat.par.j.cap.lv.D.fo.110.Eius conditiones.par.prima c.lx.E.fo.120.
Hospites duo.par.j.ca.lij. .fo.104.
Humani generis spes.p.j.c.ij.B.fo.5.
Humilitas marie.par.prima ca.v.P.fo.11.⁊.c.vj.J.fo.14.
Humilitas xpi.p.pma.c.viij.E.fo.17.
Humilitaris laus ⁊ pmia.p.pma.ca.vij.B.fo.16.⁊.c.xiij.A.fo.xxx.⁊.c.xvj.C.et D.fo.36.⁊ consequenter vbi de humilitione multa. Eius mentio fit.parte prima ca.xx.J.fo.44.⁊.par.j.c.lviij.D.⁊.L.fo.116.⁊.117.
Humilitatem docet par.j.ca.lxxx.fere per totum.fo.158.Eius fructus.par.ij.ca.xxj.J.fo.215.
Humiliras ad gratiam disponit.parte ij.c.v.J.fo.188.
Iacobus minoꝛ cur minoꝛ et frater dñi dictus.p.j.ca.iij.E.fo.7.Ei⁹ pnie austeritas.par.j.ca.xx.X.fo.46.
Iacobite qui sint.p.j.c.lxij.C.fo.124.
Idolorum casus ⁊ contritio in egypto.parte.j.ca xiij. .fo.32.
Idolorum origo.parte.prima ca.lxxiij.C.fo 145.
Ieiunium xpi ⁊ tentatio in deserto.p.j.ca.xxij.p totum.fo.50.
Ieiunij laudes ⁊ gule mala.ibi.D.
Ieiunium pharisеorum.par.j.ca xxxj.F. Ieiunium multiplex.ibi. B.fo.66.
Ieiuninm hypocritarum.p.j.c.xxxvj.E.fo.76.Bonorum.ibi.F.
Ieiunij fructus.ibidem.B.fo.77.
Ieiunium diabolicum. par.j.c.lxxiij.B.fo.148.
Iesus qui saluum facit.parte.pma.ca.v.J.fo.10.
Iesu ⁊ eius nominis laudatio in fine operis totius.
Ignis gehenne.p.j.c. O.E.fo.104.
Ignis in terram a dño missus.p.pma ca.liij.B.fo 108
Ignoratia nō excusans.par.j.c.lxxiij.B.fo.137.
Ignorantia affectata.par.ij.ca.xlvj.E.F.fo.96.
Imitatio xpi est hois perfectio.par.j.capi.lij.J.fo.106.
Imitatio xpi.in triplici via.p.ij.cap.ij.D.fo 182.
Imita oꝛes Iohannis baptiste.parte.j.ca.xvij.F.fo.38.
Impedimenta sequele christi et perfectionis.pte.j.ca.liiij.per to.fo.107.
Impenitentia finalis est vrremissibilis par.j.capi.lxxij.k.fo.147.
Imperare sibi quid sit.par.j.capitulo lxij.D.fo.126.
Impossibile non precipitur.par.ij.ca.xlix.B.fo.154.
Incarnatio christi.parte.j.cap.v.per totum.fo.9.
Infantia saluatoris.par.prima.c.xvj.per totū.fo.30.
Inferni pena ⁊ gloria paradisi. parte ij.ca.lxxxviij.p totū.fo.348.
Infideles sunt iam mortui.par.prima cap.xlv.C.fo.94.
Infirmitates contingunt quintupliciter.par.j.ca.xlviij.C.fo.198.
Infirmitates nostras suscepit christus sed non oēs.p.j.ca.lxij.B.fo.124.
Ingratitudinem grauantia tria.p.j.cap.lvij.F.fo.115.
Inimici amandi possibilitas.par.j.ca.xxv.O.fo.76.
Iniuria felix.p.j.c.lij.D.fo.104.
Iniuria triplex.p.j.ca.xxxv.F.fo.74.
Innocentum occisio.par.j.capitu.xiij per.totum.fo.30.
Introitus christi in hierlm sup asinā ⁊ pullum.p.ij.ca.xxvj.p totū.fo.221.
Inuitatus ad nupcias non habens vestem nuptialem.p.ij.ca.xxxiiij.per.totum.fo.234.
Inuitū nō vult dñs.par.ij.ca.ij.A.folio.181.
Ioannis baptiste cōceptio ⁊ natiuitas par.j.ca.iiij.p totū.fo.8.Eius pnie initium.ca.xiij.per to.fo.32.
Ioannis baptiste laus qui monachoꝝ princeps.par.j.cap.xiij.D.folio eodem
Eius officia.parte pri.capitulo.xvij.p totum.fol.38.
Ioan.baptista quia a deo missus fuit qui fecit oia.par.j.capitu.xviij.per totum.fo.40.Timoꝛi fuit defunctus.parte.j.ca.lxix.F.fo.140.
Ioan.bapt.cur putatus est xps. eius cōfessio de xpo. qūo vox ⁊ p̄cursoꝛ xpi qūo helye similis ⁊ doctrina eius.parte.j.ca.xix.per totum.fol.42.
Ioānes quomodo xpm baptizauit.parte.j.ca.xx.j.per totū.⁊ p̄cipue.D.f.47.
Eius de xpo testimonium.capi.xxij.p totum.fo.54.
Ioannis baptiste incarceratio.parte prima.capitu.xxvij.per totū.fo.60.
Quomodo nulla signa fecerit ⁊ qualis respectu christi.parte.prima capitul.xxviij.C.fo.61.
Ioannis baptiste in vinculis questio et laus.parte.prima cap.lvj.per totus.fo.111.Eius decoplatio.parte pma.ca.lxvj.per totum.fol.132.
Ioannis euangeliste moꝛs.par.j.cap.vj.k.fo.14.vocatio ad apostolatū.pte pma.ca.xxv.M.fo.58.
Iosepꝫ nō fit mentio in epyphania: et cur id.parte prima.capitu.vndecimo.J.fo.24.voluit virginitatē vouere.pte.j.ca.vij.E.fo.8.circa principiū. cur nominat in annunciatiatione. parte j.ca.v.E.fol.9.
Iosepꝫ quatuoꝛ totidem virtutes cardinales habentes.par.j.ca.v. C.fo.9.
quomodo vxoꝛem dimittere voluit.p.prima.ca.viij.per totū.fo.16.
Iordanis baptisantibꝰ aptus.pte. pma.ca.xvij.C.fo.38.⁊ capitu.xxi.A.folio.49.
Ira vitanda est.pte.ij.ca.xx.D.f.213.
Ire refrenatio et cetera eam respicētia.pte.j.ca.xxxiiij.F.⁊.B.fo.71.
Iudas quando et cur vēdidit dominū pte.ij.ca.lij.per totū.fo.259.
Iude charitatiua correctio et eius egressio.par.scōa.ca.lv.per totū.f.263.
Iude auaritia.pte.scōa.ca.xxv.B.proditionis origo.ibidē.k.fo.220.
Iudei indicantes magis christum cōparantur arche noe fabricatoribus et lapidibus viarum indicibus.par.pma cap.est B.fo.24.
Iudeorum infidelium increpatio ⁊ cōdempnatio.parte.priīi.c.lvij.per totū fol.114.
Iudex dei aut operum eius ne sis.pte j.ca.lvij.M.fo.116.
Iudices iniqui. parte.j. capit. lvij.C. folio.114.
Iudicandum non esse alterum.parte. pri.ca.xxxix.per totum.fo.82.
Iudicium diuersimode accipitur.ibidem B.
Iudicare debet quis seipm.par.j.cap. lxxiij.D.⁊ iudicaturus disquirat duo notata.ibi.E.fo.163.
Iudicare dꝰ quisqꝫ seipsum nō alterū. par.pma.cap.lxxiij. O.fo.148.⁊ parte j.ca.xlv.F.f.151.
Iudicij tempoꝛe nō erit patrocinij.p.scōa.ca.xlviij.D.⁊.E.fo.254.
Iudicia dei occulta.par.j.cap.lvij.M. fol.115.
Iudicij extremi terribilitas ⁊ recordatio.par.ij.ca.xliij.E.fo.248.
Iudicium per aquam et ignem.parte scōa.ca.xlv.A.fo.250.
Iudicium finale describitur. parte.ij. ca.lxxvij.per totum.fol.245.
Iugū dñi.par.j.ca.lviij.Euangelij.ibi. M.qūo leue.ibi.fo.117.
Iulianus sanctus fuit symon leprosus parte.scōa.ca.xxv.B.fol.219.
Iuratio ⁊ eam cōcernentia plurima.pte.j.cap.xxxiiij.M.⁊.N.fo.73.
Iuramentū p creaturas.parte.ij.capi. xxxviij.D.fo.240.
Iustitie acceptio et eius partes.parte j.cap.xxxiiij.E.fo.71.
Iustitie laudes.par.j.ca.lxxvj.F.f.152.
Iustificare impiū ⁊ fit difficile.parte j.ca.lvj.E.fo.112.
Iustitia vera.p.j.c.lx.D.⁊.B.fo.120.
Iboꝛes ꝛdoloꝛes xpi tāgunt in prologo.B.fo.j.et.c .xiiij. pt.j.B.fo.32.⁊.c.xvj.J.f.37.
Laboraūū vt mādūcemus. parte.ij.c.xiij.D.fo.203.
Lachrymarū emittēdaꝝ difficultas: parte.j.c.lx.E.fo.120.Eorūdē efficacie ibidem.M.fo.121.
Lachrime sunt signū tristitie.pte.ij.c. xxviij.A.fo.223.
Langoꝛ et infirmitas differunt.p.j.ca. l.E.fo.101.
Lapides a ioan.monstrati.part.j.cap. xvij.L.fo.39.
Lapidare cur xpm volebāt.pte.j.cap. lxxiiij.per totum.fo.164.
Lapidantes xpm triplices.par.j.capi. lxxxvij.F.⁊.M.fo.171.
Lapides.xij.Iosiū significantes.xij.cōfilia dñi.par.scōa.c.xij.F.fo.200.
Largitas ⁊ elemosyna facienda.p.prima.ca.xxxv.per.totū.fo.73.
Latro in cruce cur beatus.pte.prima. cap.lvj.D.fo.112.
Latrones magni suspēdunt paruos.pte.j.ca.lxxvj.E.fo.252.
Latrociniū quadruplex.par.secunda. ca.xxix.M.fo.227.
Laudatio est iusto flagellū.par.j.ca.l. B.folio.100.
Laudari coram est periculosum.p.j.c. lij.M.fo106.
Laus humana p bōfactis nō expetenda doceē.p.j.c.xxxvj.p totū.fo.76.
Laudis humane vitatio.parte prima. c.lxxij.E.f.145.
Laudis dei.iiij.cause.pte.ij.capitulo. xxij.E.fo.216.
Laudis diuine mēdatioꝝ.ij.c.lxxxv. per totum.fo.341.
Lazarus pauper et vlcerosus.part.ij. ca.xvj.E.fo.206.
Lazaro resuscitato nō est creditū.p.ij. c.xvj.M.fo.208.
Lazari fratris magdalene suscitatio. parte.ij.c.xvij.p totū.fo.208.
Lazarus post resuscitationē suā nō risit.pte.ij.c.xvij.J.fo.210.
Lazari ab inferis reuersio.parte scōa. ca.xxv.E.fo.222.
Lectio dñi in synagoga nazareth. pte j.ca.lxv.per totū.fo.130.
Lectoꝛ fuit christus lectoris approbās officium.ibidē.E.
Lectus quid sitꝛ quid de lecto surgere.parte.j.c.xlviij.B.fo.199.
Legē soluere nō venit xps.pte.j.c.xxxiij.per totum.fo.70.
Lex talionis.et quid ab euāge.differat p.j.c.xxxv.A.fo.73.
Leprosi curatio.par.j.c.xlj.per totum fol.88.
Lepre quintuplex curatio.ibi.B.
Leprosorum decē a dño curatio.parte ij.ca.xix.p totum.fol.211.
Letitie xpi rō.par.j.ca.lviij.F.fo.116.
Libertas arbitrij manet cū puidētia dei.par.ij.c.l.M.⁊.N.fo.258.
Libertas duplex.p.j.c.lxxxiij.E.f.164
Liberi arbitrij bonū.p.ij.c.ix.M.f.196
Liber traditus xpo i synagoga.parte j.ca.lxv.A.⁊.B.fo.130.
Licitorū imoderatus vsus nocet.par. ij.ca.xlv.A.⁊.E.fo.250.
Ligni crucis fit mentio.parte.j.capit-

lxxviij.B.fo.154.
Lingua pessima.par.j.ca.lvij.E.fo.116
Lis non vetita.parte.j.capitu.xxxv.D.fo.74.
Liribus abstinest clerus.p.j.cap.lxxvj D.fo.252.
Loquendi christianis forma ⁊ loqui digito.par.ca.xxxiij.E.fo71.
Loqui cum mulieribus consuenit dñs pte.j.ca.lxij.E.fo.124.
Loqui volenti sunt quinq; attendenda:qd:cui:vbi:qñ ⁊ qño.pte.j.ca.lxxiij B.fo.148.
Loci descriptio prodest.ī prolo.N.fo.3.
Locutio marie rara et fructuosa.par.j.ca.vj.D.fo.14.
Locutio iudicis in iudicio extremo q̃lis erit.par.ij.ca.l.B.fo.256.
Loculos habuit dñs.par.j.cap.xxxviij.Z.fo.82.
Loca parua nō sunt p̃dicantibus contēnenda.par.j.cap.l.E.fo.101.
Lucerna abscondi quid sit.p.j.ca.xxxiij.B.fo.71.
Lucifer casus.pte.j.ca.ij.A.fo.5.
Luciferi imitatores p.j.capi.lxviij.E.fo.137.
Lumbi precincti ⁊ lucerne ardentes in manibus. par.ij.ca.xlvij.per totum fo 252.
Lunatici sanatio.par.ij.ca. iiij. per totum.fo.185.
Lux illuminans oēm hoiem.par.j.ca.xviij.B.fo.41.
Lux ⁊ tiplex.p.ca.xxxiij.B fo.63. 71
Ubi tractatur sic lucent lux vestra ⁊c.
Lux mundi xps.par.j.ca.lxxxiiij.A.⁊ B fo.164.
Luxuria clericorū.par.j.ca. lxviij.M fo.139.
Luxuriosi ab augustino cōuersio par.j.ca.lxxix.F.fo.157.
Magdalene penitētia ⁊ remissio.par.j.ca.lx.p totū.fo.120
Magdalene accusatio defensio.par.j.ca.lxj.B.fo.121.
Magistrorū ⁊ doctorū.iij.vitia.par.ij.cap.xxxvij.E.fo.139.
Magnificat declaratur.par.j. capi.vj. quasi per totum.fo.15.
Magorum apparitio:genus: fideles:⁊c reliqua.par.j.ca.xj.per totū.fo.23.
Maioritas in regno dei. par ij.ca.xxj.M.fo.215.
Maioritas inter discipulos contētio. parte.ij.ca.v.p totū.fo.180.
Mala primi sunt tacenda.par.j.capi. lxxxiij.J.fo.165.
Malā rem nullā volumus p̃ter vitam par.j.ca.lxxix.F.fo.157.
Maledictiones contrarie beatitudinibus.parte.j.capi.xxxiij.P.folio.70.
Malis displicendū est par.j.ca.lxxxij E.fo.162.
Male quatenus desistendum sit. par. j.ca.xxxv.A.fo.73.
Malis expedit rēpozaliter pnniri par. ij.ca.xj.B.fo 188.
Mamone seruire ⁊ deo.p.j.ca.xxxviij.
D.folio.80.
Mānū aridā habētis sanatio.p.j.ca.lxxij.p totū.fo.144.
Mandatoz dei catena. par.j.ca.xxxiij.k.fo.69.
Mānducādi cū peccatozib⁹ que fuerit xpo ratio.parte.j.ca.xxxj.B.fo.65.
Manducādi cū pctozib⁹ ratio.p.j.ca. lx.B.fo.119.
Manuū lotio ante cibū.par.j.ca.lxxvj A.fo.151.
Manus aride sanatio.par.j.ca.lxxij.p totum.144.
Manus nostra ad que sit extendenda ibidem.D.fo.eo.
Marcella fuit mulier que dixit. Beat⁹ venter ⁊c.par.j.cap.lxxv.A.fo.150.
Marie laus ⁊ predestinatio.par.j.cap. ij.E.natiuitas.ibi.F.fo.5.
parentes.ibidem.purgatio ⁊ vt credit autoz in vtero matris ibidem. B.fo.6.
Uita per ambrosium ⁊ Anselmū.ibidē M.vbi ⁊ alia multa.Natiuitas.ibi.a medio in fine. Eius matrimoniū.par.j.ca. iij.fere p totum. Eius excellētia.ibidē in fine.fo.6.
Marie gratie ⁊ dotes.par.j.ca.v.fere p totū. Eius fruct⁹ ⁊ visitatio.par.j.ca. vj.per totū.fo.13.Locutio eius.ibidem B.⁊ M.fo.14.
Marie ⁊ ioseph dubitationis cōmendatio.par.j.ca.viij.B.fo.16. quomodo hospitium quesiuit.par.j.capi.ix.E folio.18.
Marie virginis humilis apparatus in magorum aduentu.par.j.cap.xj.L.cōparatur stelle.ibidem. p. folio. 24.
Maria fuit optima discipula: cur post xpm in terris mansit.parte.j.ca.ix.G. fo.20.cum summa laude mater dei dicitur.ibidez.L.fuit plusq̃ martyr.par. j.capitu.xij.k.fo.28.fuit operosa ⁊ sedula pro christo.parte.prima.ca.xiij. M. folio.32.
Maria quomodo filium amisit ⁊ inuenit.par.j.cap.xv.per totum.folio.33.
quomodo in nupcijs locuta fuit.par.j. capi.xxv.D.⁊ mulier dicta.E.fo.57.
Marie laus.p.j.c.xlij.D.fo.90.
Plenitudo gr̃e.p.j.c.lxj.M.fo.122.
Beatitudo ex fide.p.j.c.lxxv.B.fo.150. quomodo ter oēm quesiuit.ibidem.D. folio.151.
Maria sola fidem seruauit in triduo. par.ij. cap.lix. A.B.fo.278.plurima de ea in passione dñi suis locis notantur.
Marie assumptio ⁊ laudes plurime parte.secunda capitu.lxxxvj.per totū. folio.343.
Marito non plusq̃ vxori adulterium competit.parte.j.capi.xxxiij.L.folio. 73.
Margarite inuēte parabola.p.j.capi. lviij.Q.fol.130.
Martha an fuerit emozroissa.p.j.cap. xlix.D.fo.190.
Marthe ministerium ⁊ mag.ocium.p. j.ca.lxj.per totū fo.121.
Mart⁹ fit multipliciter.par.j.ca.lxvj E.⁊.F.fo. 133.
Martyrium marie.parte.j.capitu.xij. k.fo 28.
Martyrium fit multipliciter. parte.j. ca.xiij.J.fo.31.
Matthei vocatio ⁊ eī cōcernentia par. j.cap.xxxj.p totū.fo.65.
Matrem nosse dissimulat dominus.pt j.capi.lxxv.E.fo.151.
Matrimoniū marie.par.j.ca.iij.fere p totū.fo.6.
Matrimonij bona.par.j.capit.xxv.M. fo.58.
Maxilla altera qño pcutienti prebenda par.j.capi.xxxv.B.fo.73.
Mechia per cōcupiscentiā.par.j. cap. xxxiij.k.fo.72.
Medicandi optima ratio. par.j.capit. xxj.L.fo.49.
Medicine quas xps p nobis suscepit. par.j. ca.xxij.E.fo.50.
Medicus magnus xps.par.j.ca.xxx.F fo.64.
Medici taxant.par.j.capi.xliij.M.folio.92.
Meditationū vite xpi fructus in prologo.C.⁊ deinceps.fo.1.
Mēbrorum abscisio ⁊ eruptio qualis precipitur.par.prima.capi.xxxiij.k.folio.72.
Mēbrum xpi quis sit.par.j.ca. lix.M. folio.119.
Mendacij pater qño diabolus.p.j. ca. lxxxiij.F.fo.165.
Mendacium cathodū.par.ij.ca.lxxiiij. per totum. fo.321.
Mentiendū nō est vt humiles videamur.par.ij.ca.liiij.F.fo.263.
Mentirus nō est petrus falsum dicēs par.ij.c.lvj.J.fo.267.
Mensuram petrum implere.par.ij.ca. xxviij.J.fo.241.
Mensa solis in sabulo.par.j.c.ij.k.folio.6.
Mercedē benefactorum a deo petere debem⁹.p.j.ca.xxxvj.E.fo.76.
Mercēnarius quis sit.par.j.capi.lxxxvj.B.fo.169.
Messis multa ⁊ operarij pauci.parte.j. ca.lj.L.fo.102.
Miles malus qui gemens sequit parte.j.ca.lij.J.fo.105.
Militū per iohā.bap.disciplina ⁊ regula.par.j.ca.xvij.k.fo.39.
Militū gloria p.j.c.lxvj.k.fo.134.
Miracula vetantur publicari.parte.j. ca.xlix.in fine.fo.100.
Miraculū primū xpi in nuptijs ⁊ qñ solius dei est facere miracula parte.j. ca.xxv.D.fo.57.
Miracula sunt etiā malis cōcessa par. j.ca.lviij.E.fo.116.
Miracula discipulorū.parte.j.ca.lij.L ⁊ E.fo.104.
Miracula multa paucis narrata.par. j.capi.xliij.J.fo.92.
Myrrha multiplex in plogo.B.
Misericordia in nō iudicādo. pte.j.ca. xxxix.per totū.fo.82.

Meditatio vite xpi amplexanda.

vincat dulcedinē dulcedo q̃uemadmodū clauus clauus expellit.hec Bern.Suscipe itaq; reuerēter ⁊ gaudēter predicta ⁊ in eis versari nō pigriteris sollicitudine ⁊ deuotione totaq; hec ē via ⁊ vita tua.Hoc est fundamētū super qd̃ poteris magnū edificiū construere ⁊ ab hoc te oportet incipere si ad sublimiora vis conscendere. Nam hec vite xpi meditatio nō solū per se duplicitер pascit:sed etiam ad maiozes cibum transmittit. Hec enim sunt que dñs iesus gessit in carne:sed longe sublimius est eum in spū intueri:ad quod per hanc scalam poteris peruenire:sed in hac interim oportet immorari. Nec tñ qui ad maiozē contēplationē ascendunt hanc dimittere debēt pro loco ⁊ tpe;q; hoc esset magne presumptiōis ⁊ superbie.vñ Bern. Qui contēplator altissimus fuit hanc nunq̃ dimisit:prout supra in prologo videre quis poterit.Hec quippe dulci⁹ sapit ac fiducia ⁊ consolationē magis tribuit.vñ Anselmus. Jesu bone q̃ dulcis es in corde cogitātis de te ⁊ diligentis te.Et certe nescio q; nec plene comprehendere valeo.Usi est qd̃ dulcior es in corde diligentis te in eo qd̃ caro es q̃ in eo q̃ verbum dulcior in eo qd̃ humilis:q̃ in eo q̃ sublimis.si quidē longe dulcius est memorie diligētis te videre te ex matre vñ gine in tpe natū q̃ in splendoribus ante lucifer a pr̃e genitū. Et metipsum exinanisse seruiq; formā accepisse q̃ ī forma dei equalē deo esse.Dulcius te videre coraz iudeis mozi in ligno:q̃ oñari super angelos in celo.Jn tueri te inter oia subiectū q̃ sup oia prelatum. Hominem humana pertulisset;quā deum diuina gessisse redemptozē esse pereuntū q̃ conditozē esse nō existentū.O q̃ dulce est bone iesu in secreto cordis ad memoriā reuocare te p nobis de virgine absq; pollutione conceptū ⁊ absq; lesiōe virginitatis eius natū pannis inuolutū:in presepio reclinatū:sustinentē conuitia ⁊ tacentē ad opprobria;pedes discipulorū lauātē:linteo tergentē;de nocte prolixius orantē:sudorē sanguinis emittentē:triginta argenteis venditū:osculo traditū:cū gladijs ⁊ fustibus captū:ligatū:iudicatū:flagellatū:coronatū:ōnatū:ad occisionem vt agnus innocens ductū:os tuū cuz male tractaretis non aperiētē:cū accusareris in multis nō respondentē:colaphisatū:alapas patientē:toerisu adoratū arundine capite percussum in veste alba illusum:ad mortē condēnatū:crucem tuā baiulantē:⁊ in ea affixū:pro crucifixoribus orantē aceto potatū:felle cibatū a latrone conuitiatū:sanguinē tuū p quinq; vulnera corporis tui effundentē:caput inclinantē;spm̃ emittentē dilectā aiam tuā in manus patris cōmendātē;⁊ hec oia pro nobis sustinentē. Hec oia fozmant ⁊ adaugent magis ac magis exultationē fiducia ⁊ consolationē amorē ⁊ desideriuz. Quis eīm non letetur ⁊ exultet;quis non supra modū iocundetur ⁊ gratulet videns conditorē suū nō solum p se hoiem esse;;s ēā dura tanq̃ indigna sustinuisse.Quid in mente suauius ruminatur quid dulcius gustatur:quid letus excogitatur quis mihi auferet locū i regno vbi is ops ē qui caro mea ⁊ frater est. Quis mihi euentus aliquam ingeret desolationem cui spes tanta tantam cōfert certitudinē.Quō aliqua tristitia aliquem locum habere pōt in eo in quo indefinenter versatur ista cogitatio?hec Anselm. Libenter

Bern.

Ansel. Dulcedo xpi hois.

B Meditatio incarnationis ⁊ ceteroz ad eas spectantiū.

C Uita xpi memoriē commendanda.

itaq; conuerseris cū dño Jesu ⁊ vitā ipsi? tanq̃ euāgelium in corde studeas inseparabiliter collocari q̃ in eo solo par ⁊ reqes est. Jesus essi est iocunditas merentiū:eternitas viuentiū:suauitas dolentiū:vbertas egentiū:sanitas languentium qd̃ significat quinq; litere huius nois Jesus vñ Bern. Gira ⁊ regira.versa ⁊ reuersa:non inuenies pacē vel requiē nisi in solo iesu. Quapropter si quiescere vis pone iesum vt signaculum super coz tuum q̃ tranquillus ipse tranquillat omnia.hec Bern. Ama ergo eum qui te tñ amauit:redde ei vicem qui te in bñdictionib⁹ dulce Bern. dinis sue preuenit:q̃ si hoc feceris semper ī gaudio ⁊ delitijs magnis eris. Ansel. Jesus qui non amat re anathema sit. Qui te non amat amaritudinibus repletur. Castus est amor tu⁹ dñe:⁊ nihil impuritatis admittit. Sobrius sapor amoris tui ⁊ nulla mente alienat a recto. suauis est amor tu⁹:⁊ nihil habet amari. Nā ⁊ que amara sunt mundi indulcat:⁊ dulcia ei reddit amara. Inter angustias non arctat;inter pressuras non opprimit.nō perit sub inopia:non meroze cōtra hitur. Jn laboribus manet equanimis inter minas securus:inter blandimenta incorrupt⁹ inter tormenta pseuerat inuict⁹:in morte semp̃ est viuus. Sicut in thesauro cupid⁹ gaudet ⁊ sicut in amore vnici filij delectat m̃rita gaudiū delectatio est grata in charitate tua dulcis iesu aie amanti te. Dulcedo mellis:suauitas lactis: vini sapor inebrians cuncteq; delitie non sic oblectāt fauces gustantiū sicut amor tuus mentes diligentium te.hec Ansel. Et vt magis ad hec omnia pronoceris et hic liber ī noie ipsius dñi iesu q̃ est liber signat⁹ cōcludat ⁊ signet attende q̃ de hoc salutari noie iesu Ber. sup hoc verbo. Olei effusus nomē tuū scribit d. est pculdubio inter oleū ⁊ nomē spōsi sīlitudo:nec otiose spūs sctūs altrerutrū cōparauit. Ego aūt dico in triplici quadā q̃litate olei q̃ lucet pascit vngit:si vos meli⁹ nō habetis. Fouet ignē nutrit carnē:lenit dolorē. Quicib⁹ medicina. Uide idē nunc ⁊ de spōsi noie. Lucet p̃dicatū:pascit recogitatū iuocatū lenit ⁊ vngit. Et pcurramus singula vñ putaris in toto orbe tanta ⁊ tā subita lux fidei nisi de predicato iesu. Nonne in hui⁹ nois luce deus nos vocauit in admirabile nomē suū quib⁹ illuminat;⁊ in lumine isto videt⁹? lumē dicat merito paulus fuistis aliquando tenebre:nunc aūt lux in dño. Nec tñ lux est lumē iesu;;s ⁊ cib⁹.an nō totiēs ꝯfortaris quotiēs recordaris? Quid eque mētē cogitātis ipugnat? Quid ita exercitatos reparat sens⁹?;s fortes roborat;vegetat mores bonos atq; honestos castas fouet affectiōes Arid⁹ est ois sāe cib⁹ si nō isto oleo infundit: insipid⁹ est si non hoc sale cōdit. Si scribas non sapit mihi nisi legero ibi iesum; si disputes aut cōferas non sapit mihi nisi fonuerit ibi iesus. Jesus mel in ore:in aure melos in corde iubilus. Sed est ⁊ medicina. Tristatur aliquis vestrum veniat in coz Jesus ⁊ inde saliat in os ⁊ ecce ad exortū nois lumē nubilū oē diffudit redditū serenum. Labit quis in crimē;currit in sup ad laqueū mortis desperando:nōne si inuocet nomē vite confestim respirabit ad vitam? Cui aliqñ stetit ante faciē saluatoris nois duritia vt assolet cordis ignauie torpor ārēcor animi;languor accidie; Cui fons fletus siccatus lachrymarum: inuocato iesu non continuo erupit vberior:fluxit suauior? Cui in periculis palpitanti ⁊ trepidāti inuocatum virtutis nomen non statim fiduciam p̃stitit:depulit metū? Cui q̃so in dubijs

Bern.

Nomē iesu

D Signatio libri.

Olei virt⁹.

Bern.

Nomē iesu

estuanti ⁊ fluctuanti non subito ad inuocationē clari nominis emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti iā iām deficienti si nomē adiutorij fouuit defuit fortitudo? Timirum morbi et languores aīe isti sunt illud medicina. Denique ⁊ probare licet. Inuoca me inquit in die tribulatiōis eruam te ⁊ honorificabis me. Nihil ita ire impetum cohibet superbie tumorē sedat; sanat liuoris vulnus; restringit luxurie fluxum; restinguit libidinis flammā: fistim tēperat auaritie ac totius indecoris fugat pruriginē. Siquidē cū noīe iesum hoīem mihi ꝓponō mirē ⁊ humilē corde benignū; obliuiscar; misericordēt ⁊ omni denique honestate ac sanctitate conspicuū; teūdēque ipm deum oīpotentē qui suo me exēplo sanet ⁊ roborret adiutorio. Hec simul mihi sonant. Sumo ita q̄ mihi exēpla de hoīet auxilij a potente. Illa tanq̄ pigmentarias species. hoc tanq̄ vnde acuam eas ⁊ facio confectionē cui similem medicorum nemo possit. Hoc tibi electuarium habes o anima mea reconditū in vasculo vocabuli huius q̄ est iesus: salutiferus certe quodq̄ nulli vnq̄ pesti tue inueniat inefficax. Semp tibi in sinu sit semper in manu quo tui oēs in iesum ⁊ sensus diriganū ⁊ actus. Denique ⁊ imitaris, pone me inquit vt signaculum in corde tuo: signaculum in brachio tuo. Sed hoc alias. Nūc vero habes vnde ⁊ brachio medearis ⁊ cordi. habes inquam in nomine iesu vnde actus tuos vel prauos corrigas vel minus ꝓfectos adimpleas. Itemq̄ vnde tuos sensus aut seruies ne corrumpātur: aut si corrumpuntur sanes. De hoc etiā dulci nomine iesu. Bernū. alibi quasi inbriādo sic dicit. Iesu dulcis memoria dans vera cordis gaudia: sed super mel ⁊ omnia eius dulcis presentia. Nil canitur suauius: audiuntur nil iocundius: nil cogitatur dulcius q̄ iesus dei filius. Iesu spes penitentibus: q̄ pius es petentibus: q̄ bonus te querētib? Hi quid inuenientibus? Iesu dulcedo cordiū fons viuus lumen mentium: excedis omne gaudium ⁊ omne desiderū. Nec lingua valet dicere nec litera exprimere: expertus potest nosce quid iesum sit diligere. Iesum quera; in lectulo clauso cordis cubiculo priuatim ⁊ in publico queram amore sedulo. Cum maria diluculo iesum querā in tumulo: clamore cordis querulo: mente quera; non oculo. Cumbā perfundā fletib? locum replens gemitib?. Iesu prouolnar pedibus: strictis herēs amplexibus. Iesu rex admirabilis ⁊ triūphatorq̄ nobilis dulcedo ineffabilis totus desiderabilis. Abane nobiscū oñer: nos illustra lumine pulsa mentis caligine: mundū reple oui cedine. Quādo cor nrm visitas: tunc lucet ei veritas mundi vilescit vanitas: ⁊ intus fermet charitas. Amor iesu dulcissimus: ⁊ vere suauissim? ⁊ plus millies gratissim? q̄ dicere sufficim?. hoc probat eius passio: hoc sanguinis effusio ⁊ p quē nobis redēptio datur: ⁊ dei visio. Iesum oēs cognosciter: amorem eius poscitet: Iesum ardenter queritet: querendo, inardescite. Sic amantem diligite: amoris vicem redditet: in hunc odorem currite: et vota votis reddite. Iesu auctor clemētie: totius spes letitie: dulcoris fons ⁊ gratie vere cordis delitie. Iesu mi bone sentiam: ⁊ tui dulcoris copiam ⁊ da mihi per presentiam ⁊ tuam videre gloriā. Cū digne loqui nequeam ⁊ de te tū nō sileā: amor facit vt audeam: cum solum de te gaudeam. Tus iesu dilectio: grata mentis refectio: replet sine fastidio: pauis famem desiderio.

Bern. De nomine iesu.

Qui te gustant adhuc esuriunt qui bibūt adhuc sitiunt: desiderare nesciunt nisi iesum quem diligunt. Quē tuus amor ebriat: nouit quid iesus sapiat: quā felix est quē fatiat: nō est vltra q̄d cupiat. Iesu decus angelicum: in aure dulce canticum: in ore mel mirificum: in corde nectar celicum. Desiderate millies iesu mihi quando venies me letum q̄n facies me de te quādo saties. Amor tuus continuus mihi languor assiduus: mihi iesus mellifluus fructus vite perpetuus. Iesu summa benignitas ⁊ mira cordis iocunditas ⁊ incomprehensa bonitas: tua me stringit charitas. Bonus mihi diligere iesum non vltra quererem mihi prorsus deficeret: illi queam viuere. O iesu mi dulcissime: spes suspirantis anime: te querunt pie lachryme ⁊ clamor mentis intime. Quecumq̄ in loco fuero ⁊ meum iesum desidero: quā letus cum inuenero q̄ felix cum tenuero. Tunc amplexus tunc oscula que vincunt mellis poculā: tunc felix christi copula sed in his parua morula. Iam quod quesiui video quod concupiui teneo ⁊ amore iesu langueo ⁊ corde totus ardeo. Iesus cum sic diligitur hic amor non extinguitur, non tepescit nec moritur plus crescit ⁊ accenditur. Hic amor ardet dulcitet: dulcescit mirabiliter ⁊ sapit delectabiliter ⁊ delectat ⁊ feliciter. Hic amor missus celitus beatet mihi medullitus mentem incendit penitus hoc delectatur spiritus. O beatum incendium o ardens desiderium: o dulce refrigerium amare dei filium. Iesu flos matris virginis amor nostre dulcedinis: tibi laus honor numinis regnum beatitudinis. Iesu sole serenior ⁊ balsamo suauior ⁊ omni dulcore dulcior pre cunctis amabilior. Cuius gustus sic afficit cuius odor sic reficit in quē mēs mea deficit sol? amati sufficit. Tu mētis delectatio amoris summatio: tu mea glōriatio. Iesu mūdi saluatio. Sequar q̄ cūq̄ ieris mihi tolli nō poteris ⁊ cū meū cor abstuleris iesu laus nostri generis. Dilecte mi reuertere consors patetne dexterei: hostē vicisti ꝓpere iā celi regno fruere. Celi ciues accurrite portas vras attolite ⁊ triūphatori dicite salue iesu rex inclite. Ex ꝓtutū rex glorie rex insignis victorie iesu largitor grē honor celestis curiei. Tu vere lumē patrie tu fons mie ⁊ pelle nubē tristitie nobis oās lucem glorie. Te celi chorus predicat ⁊ tuas laudes replicat. Iesus orbem letificat et nos deo pacificat. Iesus in pace imperat que oēm sensum superat: hunc mens mea desiderat ⁊ illo frui ꝓperat. Iesus ad patrem redīt celeste regnū subijcitq̄ meum a me transijt post iesum simul abijt. Iam prosequamur laudibus Iesus hymnis ⁊ precibus, vt nos donet celestibus cum ipso frui sedibus. Amen. ¶ Oratio.

Iesu xpe fili dei viui ꝓ his ⁊ oib? q̄ de te pie credim? ⁊ credere debem? tibi gratias licet indignas referim? ⁊ p ea te suppliciter exoramus vt teipm, ex parte oīm celestiū terrestriū ⁊ infernorū deo pri offeras indignā laudē oīs in quib? summam trinitatē laudabilē recognosciis: in plenā gratiarū actionē pro quoliber bñficio a singulis debitam creaturis atq̄ in verā emendationē oīm malorū ab origine mundi cōmissorū ⁊ insufficientē persolutionem omnium bonorū vnū omissorum in suppletionem quoq̄ meriti omnium beatificatorum ⁊ gratie omnium iustificatorum ac emendationū omniū peccatorū refrigeriū omnium

Penetratio dimētionum.

corporis ē subtilitas q̄ ē ex ꝓfecta victorie forme super materiam ⁊ aufert grossitiem corporis que est ex compositione elementariū qualitatū. Et sciendum q̄ sicut duo corpora non glorificata non pūt esse simul in eodem loco: sic nec duo corpora glorificata alioquin in vno corpore glorificato esset potentia agendi ⁊ intrandi partes corporis alterius: in alio ꝓ esset impotentiare sistendi. Corpus vero gloriosus potest simul esse in eodem loco cus corpore non glorificato: quia potest illud penetrando sub intrare manente distinctione dimētionū corporis vtriusq̄. Quarta dos corporis est agilitas que ꝑm Aug. Tanta erit q̄ vbi volet spiritus ibi protinus erit ⁊ corpus. Natura enim toraliter erit subdita volūtati ⁊ ideo mouebitur corpus ad imperium spiritus. Verisitamē sicut melior anima corpus habebit lucidius sic ⁊ agilius: ita tamen q̄ volūtas sanctorū erit omnino cōsicta rationi: ⁊ ideo volūtas eorum nunq̄ appetit quod nō debet: q̄ vt ait Aug. nec volet aliq̄d spiritus quod nec spiritum posset decere nec corpus. Quidaz insuper specialiter habebunt aureolam que est mentis speciale gaudiū ⁊ corporis singularis decor venīens ex opere precellēti ⁊ priuilegiato, s. martyrio virginitate ⁊ predicatione vt sic aureola non tm principaliter sit in mēte ⁊ sed p quandā redūdātiā fulgeat etiā in carne. Aureola etiā diminutiue ꝯ: in cōparatione ad aureā: ⁊ iō nota q̄ inter aureā ⁊ aureolā ⁊ palmā ē differentia. Aurea est ē pmium substantie q̄ metaphorice ꝯ coronatum ex parte meritiq̄: non respondet gra operi sed radici charitatis: tum ex parte premij quia p hoc efficitur hō particeps deitatis ⁊ per consequens regie potestatis: tum rōne ꝓfectionis q̄ significat figura circularis. Aureola ꝓ est pmium accidentale non tā quodlibet accidē tale sed illud quod respondet opi excellenti sicz martyrio virginitati ⁊ pdicatiōi. Palma autem est premium accidentale quod nec radici nec operi debetur sed voluntati. Tale pmiū habuit sanctus Martinus ⁊ multi alij qui desiderauerunt martyrium licet opus non fuerit subsecutum: quia ⁊ si gladio ꝓfectores occisi non sunt palmam tamen martyrij nō amiserūt. Hec autē palma nec aurea dici debet nec aureola ⁊ pater ergo quod martyribus ac virginibus ⁊ pdicatoribus debetur aureola, vnde versus sūt isti. Aureola si ferre volam forte virgo studebo. Martyrium ve subibo pium populo sue docebo. Et iterum. Aureolam martyr doctor virgo meretur Ansel. ꝓ ponit septem bona corporis: ⁊ septem bona aīe que habebunt in celestis patrie beatitudine. Et primo ponit corporis que sunt pulcritudo velocitas: fortitudo: libertas: sanitas: voluptas: eternitas ⁊ dicens. In illa igīt vita pulcritudo iustorum solis pulcritudini que sep templiciter quam mō sit speciosior erit adequabit quē admodum diuina scriptura testatur fulgebunt iusti ingens sicut sol ⁊ cōspectu dei. Velocitas nos tanta comitabit vt ipsis angelis dei eā celeres simus q̄ a celis ad terras ⁊ q̄ terris ad celū dicto citi? dilabūr. Hui? q̄s velocitatis exemplū ī radio solis licet intuerit q̄ statīs orto sole in plaga orientali ptingit ī vltimo plage occidentalis: vt in eo ꝓpendemus non esse ipossibile q̄d de nra dicim? futura velocitertq̄ sertis cū rebus aiatis soleat inesse, maior velocitatē q̄ in aiatis. Prestabunt viribus q̄cumq̄ meruerit supnis cibus associari intātū vt nullatenus illi obsistere q̄cq̄ valeat vel si mouendo aut euertendo voluerint q̄d a suo statu quōcumq̄ diuertere non illico cedat. Nec in eo q̄d dicimus maiori conatu laborabūt q̄ nos ī mō motu oculorum nostrorū. Ne queso excidat animo quā adipiscemur angelorū similitudo quatenus si hic aut his que dicturi sumus aliud exemplum nō occurrit ipsa occurrat atq̄ in quibus angelos valere constiterit: etiam nos eque valere ꝓbet ⁊ asserat. Quicūq̄ igitur angelorum fuerint similitudinem assecuti eorum quoq̄ libertatem necessario assequentur. Itaq̄ sicut angelis nihil obsistit: nec aliquid eos impedire vel constringere potest quin pro velle suo cuncta liberrime penetrent; nō erit obstaculū vllus q̄d nos retardet ⁊ nec clausura que nos detineat; nec elementum q̄d nobis ad velle parum obsistat. De sanitate quid melius dici poterit quam quod pš. canit. salus inquiens iustorum a dño. Quibus asit fuerit a dño vera sanitas que furripere poterit infirmitas. Credere ⁊ incunctanter astruere licet sanitatem vite future ita iugem ⁊ incōmutabilem ac inuiolabilem fore vt ineffabili quadam atq̄ sensibili suauitatis dulcedine totū hoīem repleat ⁊ omne q̄d alicuius in se vicissitudinis mutabilitatis aut lesionis suspitiones pretendere queat procul arceat atq̄ repellat. In illa futura vita inestimabilis delectatio quedā bonos inebriabit: dulcedine sui totos eos inestimabili exundantia satiabit. Quid dixi totos. O tulos taur cstos: manus: pedes: guttur: cor: iecur: pulmo: ossa: medulle ex ea etiaz ipsa et cuncta figillatim singulaq̄ mēbra eorum in cōmune tam mirabili delectationis ⁊ dulcedinis sensu cōplebuntur vt fere totus hōt torrente voluptatis dei potetur ⁊ ab vbertate domus eius inebriētur. Qui ergo hec bona fuerit adeptus non intelligo ad quid pro commodo corporis sui vlterius porrigatur affectus: solum modo asit ei quam cunctos appetere diximus diuturnitas vitet: sed ista illi minime deerit ⁊ qt iusti imperpetuum viuent. Sunt etiam alia q̄ quidē his que digessimus nō minus amant: sed ad aiam sicut illa ad corpus referuntur que nihilominus in septenario numero cōstituta non modicum placent menti que ipsorum fuerit sapore imbuta. Sunt asit hec: sapientia: amicitia: concordia: potestas: honor: securitas: gaudium. Sapientia igīt in futuro vita bonis erit vt cōrū que scire voluerint nihil sit q̄d ignorent. Scient enim cuncta que sciendā fecit deus rā ea q̄ ꝓterita q̄ que hui? seculi sunt futura. Illa singulis oēstibi ab omnibus singuli cognoscentur nec quēq̄ oīno latebit qua patria: qua gēte qua stirpe quis editus fuerit: vel q̄d in vita fecerit. Amicitia: in tanta sui gaudio: in ma erga singulos suo feruore cōplebitur: amor cuiusq̄ in quē q̄ sufficiat cuiq̄: preferrim cum omnes vnū corpus sint xpi: xpi ⁊ ps q̄ est par ipsa sit omniū caput nec minori se affectu cōplectant q̄ mēbra vni corporis sibijnuicē copulant. oēs. Amabis igīt vt teipm: ⁊ amaberis ab oib? vt ipsi a te. Putas abūdās erit in dilectiōet quādo hoc tibi fuerit ī possessione. Ad tū ista trāst: cōtēplare ipsum p quē hec bona tibi puenerē: pcipiesq̄: ille pi? q̄ tu ipsum ⁊ q̄ oēs alij incōparabiliter amabit: et tu sup teipsum ineffabili quadā suauitate illū amabis. Erit itaq̄ tanta in celestis cōcordia

Agilitas. Augustin?

Pš. 36.

Aureola

aurea.

aureola.

Palma

Ansel.

Bona corporis septem.

Bona aīe beate vij.

sapiētia.

Amicitia.

Cōcordia.

vt i nullo sentias aliquē discrepare ab eo q̃ cōstiterit velle. Corp⁹ vnū erim⁹ eccl̃ia vna erim⁹ spōsa xp̃i erimus. ōcūq̃ ibi erim⁹. Nō ḡ maior inter nos discordia erit q̃ nunc est inter vnius corporis membra. Verū sicut vides i motu oculorum q̃ illuc quo vn⁹ vertit mox alius sequit ita quocumq̃ tuū velle cōuerteris velle oim̃ sine discrepatione ilico ꝓsto habebis. Quid dixi viz. Ipsa dei volūtas nō erit a tua diuersa ꝓ sicut tu qō ille. ita t ille in cūctis quod tu. Caput nāq̃ a suo corpe quō discreparet? Cū itaq̃ deū t oēs volūtati tue cōcordes habueris ꝓfecto nihil voles qō nō possis. Omnipotēs igit̃ eris tue volūtatis qm̃ ipsum oipotentez habebis in oibus concordantē tue volūtati. Itaq̃ cū ꝗ tibi tāta potestas affuerit honor cōdecēs potestati minime deerit. Igitur deū possessione horū bonorū que digessimus felix fueris nūquid sufficiens tibi videberis. Maxime inq̃s. Itaq̃ cū tua vita perpetuo duret in illa vita t hec oia tibi habēti securitas securitas quoq̃ ea ampli⁹ nō ppēdi certo arrisere. Gaudium. ritrobsecro quid existimas tibi erit. Securus igitur tantorū bonorū perpetuo eris nec alicui⁹ tibi aduersari volētis incursum timebis. Potest ne ergo illius gaudij modus a quo q̃ homine penetrari cū vltra mille milia t decies cētena milia inumerabiles tibi sint t oēs eadē beatitudine perfruantur. nec vllus eorum sit qui nō tantus de bono alterius gaudet quantum de suo. Preterea videntes deum ipsum supra quem ipsi se amabunt ipsos amantē t intelligentes inenarrabiliter plusq̃ semetipsos illum amantē in glia ei⁹ mirabili t ineffabili exultatione exultabunt. Cum igitur iusti fuerint tanta felicitate beatitudine restat vt iniusti per contrariū sint inestimabili quadā infelicitate miseri. Sicut enim istos mirabiles virtutum velocitas, fortitudo libertas, sanitas, voluptas, alacres faciet t iubilantes: ita illos inanis t inestimabilis feditas, tarditas, imbecillitas, seruitus, languor atq̃ dolor merentes reddet t eiulātes. Sane diuturnitatē vite quā isti pro fruēdis bonis summo amore cōplectentur illi ꝑ interminabili pena q̃ torquebunt qm̃ ierit illis summo odio execrabunt. De sapiētia ꝓ q̃d dicā nō inuenio nisi qz sicut erit i gaudiū t honorē ita iniustis quicq̃d sciēt in merorē t et confusionē. ¶ Amicitia aūt qua inuicē pij summa iucunditate copulabunt si qua impijs erit in tormentis eis erit. ¶ Quo enim magis q̃q̃ amabunt eo grauius in eorū penā dolebunt. Discordiā habebunt cū oī creatura t oīs creatura discordabit ab illis. Hinc ergo pro potestate bonorū tanta impotētia eos sequet vt oīno nihil eorū que voluerint possint et quicq̃d habuerint nolint. Igitur pro honore sanctorū obtinebunt perenne opprobrij. Et hec quo fine claudentur. Vere sicut amici dei securi erunt se nunq̃ amituros bona suaita isti inimici dei oīno desperabūt se iam ampli⁹ pdituros hec mala. Pro eterno ergo t ineffabili gaudio beatorum heredita bunt in cogitabilem tristitiā oēs qui pro impenitudine reatus sui transituri sunt in societatē demoniorū. hec Ansel. Sunt etiam in inferno sicut t in celo diuerse mansiones meritis singulorum correspōdentes. Chri. Sicut i regno celesti māsiones multe sunt id est differentie ꝓmiorū sic t in gehēna diuerse sunt māsiones id est differentie suppliciorū toēs tū penam eternā sustinebunt sicut oēs electi denarium eundem habebūt quē paterfamilias dabit omnib⁹ qui ꝓcz in vinea operati sunt. Noūe quippe denarij aliquid omnibus electis cōe intelligitur. s. vita eterna deus ipse quo omnes quidē cōmuniter ꝓ impariter fruentur. Nam sicut differēs erit clarificatio corporū ita differens erit gloria animarum. Cor. 15. Stella enim a stella id est electo ab electo differt in vtraq̃ videlicet mentis t corporis claritate. Alij nimirū alijs vicimus clariusq̃ species dei contēplabuntur t ipsa cōremplandi differentia mansionum diuersitas vocat. Unde igit̃ est domus. i. denarius sed diuersitas est ibi mansionum id est differentia claritatis in beatitudine q̃ vnum est ac summum bonum t vita omnium. August. hec Chris. Augusti. Quia ut ibi futuri sunt pro merito mansiones meritis premiorum, etiā gradus honorū atq̃ gloria electorum rū nullatenus est ambigēdū. Atq̃ id t beata illa diuersa ciuitas magnū in se bonū videbit q̃ nulli superiori nullus inferior videbit: tas nollet vnusquisq̃ esse qō non accepit t q̃ nec i corpore vult esse oculus q̃ est digit⁹. Sic itaq̃ habebit domū alius alio minus t vt hoc quoq̃ donum habeat nec velit amplius. Hec August. Possumus etiā diuersas mansiones omnium electorum sumere sim chorus angelorū ad quorum ruinam restaurandam homo est creat⁹. Quia enim de singulis choris aliqui angeli ceciderunt: t in tāto numero q̃ vnus chorū p se fecissent t t ideo ꝛ decim⁹ chor⁹ cecidisset: ideo ruina cuiuslibet chori deber per electos homines reparari. ¶ Oratio.

Omine iesu xp̃e mihi fragili concede vt inter diuersas huius vite dulcedines corpore viuens mente in infernum descēdas t penas peccatoribus paratas considerans et meditās magis solicite a pctis caueā ne moriens illuc descenderem t penas ipsas experiri opellar. Da etiā mihi oñe inter multas huius vite amaritudines diuine dulcedini inhiare t ad eternā beatitudinem suspirare t illicq̃ mētem tenere t fac vt sp tibi adhereā nihil ꝑter te diligāmihil ꝗram nihil ēt cogitare ꝓcupiscā t tandē ad te deum t oñs meū peruenia. Amen.

¶ Conclusio libri t signatio eius. Capitu. lxxxix.

Abes igitur ex predictis vitam domini nostri iesu christi quam pro peccatoribus litercunq̃ descriptam et pro magna parte meditationibus tibi traditam in qua et per quam nos miseros mirifice consolan do refouet t t spem nobis peccatoribus magnam prebet. Nam pro peccatoribus est incarnatus t cum peccatoribus libenter conuersatus t pro ipsis etiam in morte preces fundere et tandem pro talibus mori non est dedignatus. Habes quippe meditationum spiritualium seminarium ex quibus diuini amoris fructus uberior oriatur et crescat. vt meditatio affectuum excitet t affectus desiderium pariat: desiderium lachrymas extorqueat t vt sint tibi lachryme tue panes die ac nocte donec appareas in conspectu domini iesu et suscipiaris ab amplexibus eius dicasq̃ illud quod scriptum est in canticis. Dilectus meus mihi et ego illi inter vbera mea. i. inter affectiōes meas cōmorabitur. vñ. erit. Sit dulcis t suauis affectui dominus iesus cōtra male vtq̃ dulces vite carnalis illecebras et

Conclusio libri. Peroratio autho ris. Ptās. Honor. Securitas Gaudium. Dānatorū Pria se malā. Mansiones in inferno diuerse. Chriso. Augusti. Canti. iij. Verū.

Misericordia suadet oñs. s. capi. lxxx. J. folio. 160.
Misericordie dei immensitas. par. ij. capitu. ix. J. fo. 196.
Missa est de lege triplici. par. s. capit. xliij. B. fo. 91.
Missio disci pulorū ad predicandum. parte. s. capi. ij. per totum et precipue. A. t qui dicant mitti. ibidē. E. fo. 101.
Mna quid ponderis sit. parte. ij. cap. xlix. E. fo. 255.
Modice fidei quis dicendus. par. s. ca. xlvj. E. fo. 95.
Modo bene modo male dictum prelato. parte. s. ca. lxviij. Y. fo. 137.
Mollis responsio frāgit irā. par. s. ca lxxiiij. J. fo. 165.
Mola asinaria in collo scandalizātis parte. ij. ca. vj. B. fo. 188.
Monachorum inclusio. parte. s. c. viij. F. fo. 7.
Monachi in claustris esse iubentur. par. s. ca. xlv. E. fo. 95.
Monachi pompoſi vituperantur parte. s. ca. ij. F. fo. 102.
Monumentus vnde dictum. parte. ij. ca. xvij. E. fo. 209.
Morbi ozigo ex cibo vario. parte. s. ca. lxxj. D. fo. 143.
Mors bona videlicet xp̃i. parte. s. cap. ij. D. fo. 5.
Mors non flenda. parte. ij. ca. xvij. D. folio. 209.
Mortuos tres suscitauit dominus et eorum signatio. parte. s. capitul. xliij. F. folio. 9.
Mortuos sepelire mortuos quid sit. p. s. c. xiv. D. fo. 94.
Mortua dicitur dormire. parte. s. cap. xlix. F. fo. 100.
Mors et vita triplex. parte. s. ca. lxiij. E. fo. 126.
Mortem non timere admonemur. p. s. c. iij. per totum. fo. 100.
Mortis timor et mori aū diem. ibi. A.
Mors fidelium non ds quemuis turbare. par. ij. c. lvij. A. fo. 267.
Mortis recordatio auaritiam expellit. par. s. c. lxxvij. E. fo. 153.
Mortis hora quare incerta. par. ij. ca. ix. K. fo. 296.
Mortis incertitudo. parte. ij. ca. xlvj. B. fo. 251. Qualis quisq̃ moritur talis iudicatur. ibidem. Quomodo morienti xp̃s apparet. ibi. E.
Mulier appellatur a xp̃o mater eius par. s. ca. xxv. E. fo. 57.
Mulier septem nupta cuius erit. p. ij. c. xxxv. per totum. fo. 236.
Mulier samaritana ad puteum cum xp̃o loquēs. p. s. c. lxij. per totum. f. 123.
Mulier extollens vocem de turba et mater ac fratres xp̃i querentes eum. par. s. ca. lxxv. per totum. fo. 150.
Mulier in adulterio deprehensa. p. s. ca. lxxiij. per totum. fo. 163.
Mulier cananea sirophenissa. par. s. c. lxxxix. per totum. fo. 173.
Mulier curuata et eius sanatio. par. te prima. cap. lxxix. per totum. fo. 156.
Muli parentes suos predicantis fabella. p. s. c. xviij. fo. 41.
Mundus peruertere demonstratur. par. s. c. xiij. E. fo. 32.
Mundus nobis seruire debet. par. s. ca. lx. K. fo. 121.
Mundus minus q̃ dator placeat. par. s. ca. lxxvj. B. fo. 151.
Mundi huius exilium t labor. p. s. ca. lxxxij. E. fo. 162.
Mutuum dandum gratis t que mutuantis merces. parte. prima. ca. xxxv. D. fo. 74.
Muneria offerendi traditio ex muneribus magorū. parte. prima. ca. xj. M. fo. 24. vbi consequenter de muneribus magorum multa.
Munus oblatum sine charitate non prodest. par. prima. ca. xxxiij. D. fo. 72.
Munera abel. ibidem.
Muti sanatio. par. s. c. l. per totum. et precipue. D. fo. 101.

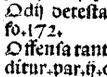

Nabal putat dies ille epulo. parte prima. capitul. xvj. B. fo. 30.
Nathanael cur nō apostol⁹. parte. s. c. xiiij. D. t. J. fo. 50.
Nativitas iohannis bap. par. s. ca. vj. per totum. fo. 13. cur sola celebretur. ibidem. K. fo. 14.
Nativitas gloriosa saluatoris. parte prima. ca. ix. per totum. fo. 1[illegible].
Nativitas xp̃i triplex. ibidem. U. eius miracula. ca. xj. fo. 21.
Naratium seu gñis inanis gloriatio. parte. s. c. xvij. K. fo. 39.
Natura est paucis contenta. parte. s. ca. lxxj. E. fo. 143.
Nauicula petri perire non potest. par. prima. c. xlvj. A. fo. 95.
Nazareth, nazarenus, nazarei. parte. s. ca. xiij. M. fo. 33.
Necessaria nobis q̃ sint t et quomodo contemnenda. parte. p̃ma. cap. lxxj. B. folio. 143.
Necessitas legem non habet. par. s. ca. lxxj. B. fo. 144.
Nichodemi ad xp̃m aduentus. parte. s. ca xxvj. M. fo. 60.
Ninuitarum cuz iudeis comparatio. par. s. c. lxxiij. E. fo. 149.
Nominis mutatio instituta. par. s. ca. xxiij. F. fo. 50.
Nois xp̃i impositio et sanguinis effusio. par. s. ca. x. per totum. fo. 21.
Nomina scribi in libro vite. par. p̃ma. ca. lviij. E. fo. 116.
Nominis iesu dulcedo et excellentia. in fine operis.
Nouissima sunt prouidentia. par. ij. c. xlvj. B. fo. 251.
Nouissima quatuor. in fine operis tribus capitulis habentur.
Nubere t nubi quid sit. par. ij. c. xxxv. E. fo. 136.
Numer⁹ saluādorū. respice saluādorū.
Numer⁹ apostolorū. p. s. c. lj. E. fo. 102.
Nuptiarum ad quas inuitatus christus honorato. par. s. ca. xxv. perto. A. t fuerint iohan. euange. ibi. A. fo. 56.
Nuptie triplices. parte. ij. ca. xxxiij. A. folio. 234.

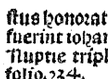

Obedientie forma. parte p̃ma capi. xxix. B. fo. 62. Laus. p. s. cap. lv. E. fo. 110.
Obsequius triplex. parte. ij. ca. xxvij. E. fo. 224.
Obstetrices in natiuitate oñi. par. s. ca. ix. O. fo. 20.
Otium sanctorum. parti. s. capi. lxj. D. fo. 122.
Octauio seu octauiano Augusto sibylla christum infantem demonstrauit. par. s. ca. ix. 3. fo. 21.
Odij detestatio. par. s. cap. lxxxviij. D. fo. 172.
Offensa tanta est quantus qui offenditur. par. ij. ca. ix. A. fo. 194.
Omissio etiam sine commissione damnatur. p. s. ca. xvij. M. fo. 39.
Omnes pro eo quod est plures. par. s. capi. lxxxj. B. fo. 160. et. D. fo. 161.
Onera grauia imponentes. par. ij. ca. xxxvij. B. fo. 138.
Onus domini. vide iugum.
Onera grauia imponentes. par. s. cap. lxxvj. B. fo. 152.
Opera oñi. sunt innumerabilia. par. s. c. lxxviij. K. t. L. fo. 155.
Operatio trinitatis sancte est indiuisa. ibidem. L.
Opera quedā ostēdunt sed non faciūt scrīt. p. s. c. lxxxvij. E. fo. 170.
Opinionis pertinacia vituperatur. p. s. ca. xv. M. fo. 35.
Oratio multiplex et multa de ea par. s. ca. xxxij. A. t. B. fo. 6.
Opo hypocritarum et sctōr̃ t alia de ea. p. s. c. xxxvj. E. t. D. fo. 76.
Oratio oñica t eius petitiones. p. s. ca. xxxvij. per totum. fo. 77. Eius breuis intellectus. ibidem in fine. fo. 79.
Orationis fiducia. p. s. c. xxix. per totum. sed precipue. M. fo. 82.
Orationis ale. ibidē. Et quomodo orādum. ibi. K. fo. 4.
Orationis efficacia. ibidē. J.
Orari vult oñs. par. s. ca. xlvj. E. fo. cx. t. c. lj. E. fo. 95.
Oratio est melior lectione. ibidem.
Oratio ꝗualis quid momenti habeat. par. ij. c. iiij. E. fo. 186.
Orandi locus. p. s. ca. lxij. D. fo. 124.
Orandum in solitudine. par. s. ca. lxvij. M. fo. 136.
Orauit xp̃s pro nobis. ibidem.
Orandum pseueranter. parte. s. capi. lxxviij. E. fo. 154.
Orantes oñ exaudiuntur. par. ij. capi. viij. D. fo. 194.
Ordinum minorum officia exercuit christus. p. s. c. lxv. E. fo. 131.
Ornatus nimij detestatio. par. ij. ca. vj. D. fo. 189.
Osanna quid sit. parte. ij. cap. xxvij. B. folio. 51.
Ouium dei signa t cognitio. par. s. ca.

lxxxvij.E.fo.170.
Quis oeperdere parabola.p.ij.ca.vij.B.fo.190.
Allium quō vanduz potius ꝗ contendas.par.j.c.xxxv.E.fo.74.
Palmarus prostratio in introitu hierlm.p.ij.c.xxvj.per to.f.221.
Panis multiplex.par.j.cap.lxvij.E.fo.135.
Panes ordeacei suauissimi.parte.j.c.lxx.A.fo.140.
Panum secratores.ibidem.B.
Pape est decidere de dubijs fidei.par.ij.c.j.E.fo.180.
Parabole dñi.vij.explanate.par.j.ca.lxiiij.per totum.fo.127.
Parabolas fecit et dixit dñs.par.ij.c.xxxj.B.fo.230.
Paruuli ⁊ pusilli non sunt scandalizādi.par.ij.ca.vj.per totum.fo.188.
Parabole ouis ozagine.⁊ filij prodigi.par.ij.c.vij.per oēm.fo.190.
Paralytici curatio.par.j.c.xlij.p to.fo.89.Alterius per tectū demissi.curatio.par.j.ca.xlviij.per totum.fo.98.
Paralyticos tres curauit dñs.par.j.ca.xlviij.E.fo.98.
Paralisis ignat peccatum.Et sunt eius tria genera.ibidem.
Paralytici ad probaticam curatio.p.j.c.lxxviij.per totum.fo.154.
Parentes neminem clarum faciunt.par.j.c.viij.F.fo.16.
Parentum nobilitas. vide natalium. Item par.j.c.xviij.F.fo.41.
Parentum exigua ndelitas.par.j.ca.liiij.E.fo.108.
Parentum honoratio et sustentatio.par.j.c.lxxxviij.B.⁊.E.fo.172.
Paruulum esse oportet.par.ij.capi.v.E.fo.187.
Paruulorum conditiones.ibidem.
Paruuli dño oblati et eorum admissio.par.ij.c.x.per totum.fo.196.
Pascha domini doiuerse ei⁹ acceptiones.par.ij.c.lj.per totum.fo.288.
Passionis dñi mentio prodest in aduersitatibus.p.j.c.lij.E.fo.106.
Passionis domini affectus.par.j.ca.liiij.B.fo.108.
Passionem suam cur predixit xps.p.ij.ca.j.k.fo.181.
Passionis xpi fructus.par.ij.ca.xxxj.E.efficacia.⁊.fo.230.
Passio dñi est exemplar virtutum et antidotum vitiorū.p.ij.ca.lj.B.fo.258.
Passio dñi describitur p horas canonicas.vnde prime vespere describuntur.par.ij.c.lij.et ita reliquie hore ⁊ vt in frontibus nocate sunt.fo.259.
Passio domini in gñali.par.ij.c.lviij.per totum.fo.171.
Passionis dñi memoria quid confert.par.ij.c.lxv.E.fo.308.
Passionis dñi epilog⁹.par.ij.ca.lxvij.per totum.fo.310.
Passionis dñice prenotationes.par.ij.ca.xxj.E.fo.214.
Demonstratio.E.suscepcio.B.ibi.
Pastorum qui xpi natiuitati interfuerunt monumenta.p.j.c.ix.M.fo.19.vbi plura de illis consequenter.
Pastor ouium bonus.par.j.ca.lxxxvj.per totum.fo.168.
Patientia ⁊ tolerantia laudantur.p.j.ca.xxvij.E.fo.61.Item par.j.c.xxxv.per totum.fo.73.
Patientia in aduersis habenda.par.j.c.lij.per totum.fo.104.
Paule ad quam Hiero. scripsit penitentia.par.j.ca.lx.D.fo.120.
Patrinozū origo.p.j.c.xxiiij.E.fo.56.
Patientia xpi.p.j.ca.xxij.O.fo.51.
Pauperes sunt vriles diuitibus.par.j.ca.xvij.P.fo.40.
Pauperes latent nicised preferuntur in celo.p.ij.ca.xvj.E.fo.206.
Pauperum cur mentio fiat in euangelio.par.j.c.lvj.E.fo.111.
Pauperes honorandi et mundandi p pter xpm.p.j.c.lxxx.k.fo.160.
Pauperū electio.p.j.c.lxxxj.D.fo.161.
Pauperes semp haberi.per.ij.c.xxv.k.fo.221.
Paupertatis nfe a dñica distantia.p.j.ca.lxxj.M.fo.143.
Paupertas dñi ⁊ mīis eius.p.j.ca.ix.E.F.M.fo.18.Item.p.j.ca.lxvij.D.fo.135.Item.par.j.c.lxxj.M.fo.143.Et.p.ij.c.v.E.fo.9.
Paupertatis laus.p.j.c.xj.E.fo.25.
Paupertas spūs.par.j.ca.xxxiij.B.fo.68.
Paupertatis perfectio.par.ij.ca.xj.p totum.fo.198.
Paupertas felix.par.ij.ca.xij.A.k.199.
Pax sub augusto.par.j.c.ix.A.fo.18.
Pax vocanda.p.j.ca.xx.R.fo.46.
Pax vobis in principio misse ab episoz.par.j.ca.lj.N.fo.103.
Peccatum quocūq; modo fiat turpe est.par.j.ca.xxxviij.E.fo.80.
Peccati origo.par.j.c.lxiij.F.fol.12.
Peccatoris curatio.p.j.c.xlj.M.fo.89.Eius mala.ca.sequenti.B.fo.9.
Peccatorum seruitutes.par.j.ca.xlij.B.fo.91.
Peccati perseuerantia oritur a quatuor.p.j.c.xliiij.E.fo.93.
Peccatorū remissio exigit fidē in adulto.p.j.c.xlviij.B.⁊.E.fo.98.
Petri comparatur paralisi.ibidem.E.Eius curatio.p.j.ca.xlij.fo.89.
Petōr ois est demoniacus.p.j.cap.l.D.fol.101.Non est dignus pane quo vescitur.par.j.c.liiij.E.fo.108.
Peccator debet adherere deo medico suo.in prologo.A.fo.j.
Peccati radices tres.parte.j.capi.xx.R.fo.46.
Peccatoris errādi modi ⁊ pene.p.ij.c.xxviij.D.Et mala ventura et flenda.ibidem.F.fo.225.
Peccatoris resuscitatio difficilis.parte.ij.cap.xvij.B.eiusdem iustificatio.ibidem.M.fo.210.
Peccare in celum.par.ij.capitul.vij.k.fo.139.
Peccatoris indignitas.ibi.k.Eius recipiendi modus.N.Non contemnēdi ratio.ibidem.O.fo.193.
Peccatori septem necessaria.par.j.ca.lxxx.B.fo.167.
Peccata non nocent si non placent.par.ij.ca.ix.k.fo.196.
Peccata minora cur non penitus auferantur.par.ij.c.liiij.E.fol.xcvj.Occulta non sunt reuelanda.c.lv.E.fol.xcviij.
Peccatum in corde generatur.par.j.ca.lxxxviij.E.fo.172.
Peccati in spīsiciē species.par.j.c.lxxiij.J.fo.146.
Peccatum irremissibile.ibi.k.
Peccata tria capitalia regnant in clero.par.j.c.lxviij.M.fo.139.
Peccare cum securitate pessimum est par.j.c.lxviij.N.fo.eod.
Peccatum quomodo fiat.par.j.capi.lxxviij.F.fo.155.
Pecunia non est amanda.par.j.capi.lxxvij.D.fo.153.
Pedum discipulorum p xpm ablutio.par.ij.c.liiij.per totum.fo.261.
Pena inferni duplex.par.j.cap.lxiiij.J.fo.129.
Pena inferni ⁊ gloria paradisi.par.ij.c.lxxxviij.per totum.fo.cxciij.
Penitentie gradus.par.j.ca.vij.E.fo.15.Fructus digni.parte.j.cap.xvij.J.fo.39.
Pnia facienda est et que eā respiciunt par.j.ca.xx.p totum.vbi eius gres et reliqua ad longū tradunt.fo.44.Item parte eadem.c.xxviij.B.fo.61.
Penitentia nouiter conuersi.par.j.ca.xxxj.k.fo.66.
Penitentie partes quō fiant.par.j.ca.xx.B.fo.44.
Penitentie quatuor sunt imperata a xpo.par.j.ca.xlviij.F.fo.99.
Penitens faciat contraria peccatis suis.p.j.ca.lx.E.fo.110.
Plenitudo multiplex.par.j.capitulo xviij.J.fo.42
Porci ⁊ serpentes demonib⁹ apti.par.j.ca.xlvij.D.fo.97
Potestate concessa licitum est nō vti.par.j.ca.lj.J.fo.103
Potentia sua cur vti noluerit dominꝰ par.j.c.xlviij.E.fo.98
Potentia xpi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Preceptum duplex affirmatiuum ⁊ negatiuū.par.j.c.xxxix.M.fo.85
Preceptorum dñi facilitas.p.j.capi.xl.D.fo.86
Preceptum triplex.p.j.c.xlj.E.f.88.
Precipiendi triplex ratio.par.j.capi.l.E.fo.101
Preceptis diuinis parendum etiā non cognita ratione.p.j.capi.lv.F.fo.110
Preceptorus decem a xpo ⁊ a iudeis interpratio.p.j.capi.xxxiiij.F.71
Preceptum primū ⁊ magnū in lege et scōm illi similē traditur per xpm.p.ij ca.xxxvj.per totum.fo.237
Preceptum magnū.ibidem.A.
Preceptum simile.ibidem.D.
Tabula alphabetica.
xlvj.M.fo.96
Perseuerantie laus due eius species par.j.c.lij.F.f.105.Quomodo est necessaria.p.j.capi.lxxxij.J.fo.163.
Perseuerantie habende rō.par.j.ca.xvj.M.fo.37
Persona ficta diu ferri nequit.par.j.ca.xl.F.fo.86
Perseuerantie iterum laus.par.j.ca.lxxxix.B.fo.173
Personarum acceptio in plātis pessima est.p.j.c.lxxvj.E.fo.152
Persona quō et quatenus competit xpo.p.j.ca.v.B.fo.12
Personarum acceptio prelatis pessima ē iterus.p.ij.c.xxxv.B.fo.236
Periculum in mora pcti.par.j.capi.lxxiij.Z.fo.139
Periurij prohibitio.p.j.capitu.xxxtiij.Z fo.73.
Petitiones oīonis dñice ⁊ earum expositio.p.j.c.xxxvij.p to.fo.77
Petri confessio ⁊ responsio pro oībus.par.ij.c.j.E.fo.180
Pharisei vñ dicti.p.j.c.xvij.H.fo 139
Phariseorum a xpo increpatio.p.j.c.lxxvj per totū.fo.151.
Phariseorum vana gloria.p.ij.capitu.xxxvij.E.⁊.E.fo.139.
Philateria phariseorum.par.ij.capi.xxxvij.D.fo.eo
Philippus primus vocatus a domino.par.j.ca.xxiiij.B fo.59
Pilatus galileos interfecit.p.j.capi.lxxix.A.f.156
Pigrorum increpatio.p.ij.capi.xlvj.B.fo.251
Pirate liberum in Alexandrum magnum rūsum.p.j.capi.lxxvj.E.fo.152.
Pisces duo varie accepti.parte.j.capi lxvij.M.fo.135
Platonicus qdā auāge. Joannis principium aureis lris scribendū censuit ꝛc.par.j.c.j.in fine.fo.v.
Plenitudo multiplex.par.j.capitulo xviij.J.fo.42
Porci ⁊ serpentes demonib⁹ apti.par.j.ca.xlvij.D.fo.97
Potestate concessa licitum est nō vti.par.j.ca.lj.J.fo.103
Potentia sua cur vti noluerit dominꝰ par.j.c.xlviij.E.fo.98
Potentia xpi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Preceptum duplex affirmatiuum ⁊ negatiuū.par.j.c.xxxix.M.fo.85
Preceptorum dñi facilitas.p.j.capi.xl.D.fo.86
Preceptum triplex.p.j.c.xlj.E.f.88.
Precipiendi triplex ratio.par.j.capi.l.E.fo.101
Preceptis diuinis parendum etiā non cognita ratione.p.j.capi.lv.F.fo.110
Preceptorus decem a xpo ⁊ a iudeis interpratio.p.j.capi.xxxiiij.F.71
Preceptum primū ⁊ magnū in lege et scōm illi similē traditur per xpm.p.ij ca.xxxvj.per totum.fo.237
Preceptum magnū.ibidem.A.
Preceptum simile.ibidem.D.
Preceptorum duoꝝ i vnum collectio.ibidem.B.fo.238
Precepti affirmatiui obligatio.par ij.c.viij.A.fo.193
Pretium ioseph notaui eē tīm viginti argēteorum vbi scriptum est triginta par.ij ca.lij.B.fo.259
Precipitium ⁊ saltus dñi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Precursor cur dictus.par.j.capi.xix.D.fo.43
Predestinati soli ad cenam recipientur.par.j.capi.lxxxj.E.fo.161
Predicatoris euangelij beneficium.par.j.ca.xvj.B.fo.39
Predicatio domini prima.par.j.capi.xxiiij.per totum.fo.55
Predicationis eius publice inicium.p.j.ca.xxviij.per totum.fo.61
Predicatoris officium.p.j.capi.xxviij.B ⁊ consequēter.fo.eo
Predicatori tria expedientia.par.j.ca.ca.xx x.E.fo.62
Predicationis xpi diligentia.par.j.ca.xxx.per totum.fo.63
Predicare mittuntur apostoli.par.j.c.lj.per totum.fo.101
Predicari qñ gēribꝰ congruit ibidē.D.
Predicantium victꝰ ⁊ merces.ibi.M.⁊.J. Cur non current temporalia.ibi.F.B.fo.102
Predicanti est patientia necessaria.p.j.ca.xxiiij.B fo.59
Pilatus galileos interfecit.p.j.capi.lxxix.A.f.156
Pigrorum increpatio.p.ij.capi.xlvj.B.fo.251
Pirate liberum in Alexandrum magnum rūsum.p.j.capi.lxxvj.E.fo.152.
Pisces duo varie accepti.parte.j.capi lxvij.M.fo.135
Platonicus qdā auāge. Joannis principium aureis lris scribendū censuit ꝛc.par.j.c.j.in fine.fo.v.
Plenitudo multiplex.par.j.capitulo xviij.J.fo.42
Porci ⁊ serpentes demonib⁹ apti.par.j.ca.xlvij.D.fo.97
Potestate concessa licitum est nō vti.par.j.ca.lj.J.fo.103
Potentia sua cur vti noluerit dominꝰ par.j.c.xlviij.E.fo.98
Potentia xpi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Preceptum duplex affirmatiuum ⁊ negatiuū.par.j.c.xxxix.M.fo.85
Preceptorum dñi facilitas.p.j.capi.xl.D.fo.86
Preceptum triplex.p.j.c.xlj.E.f.88.
Precipiendi triplex ratio.par.j.capi.l.E.fo.101
Preceptis diuinis parendum etiā non cognita ratione.p.j.capi.lv.F.fo.110
Preceptorus decem a xpo ⁊ a iudeis interpratio.p.j.capi.xxxiiij.F.71
Preceptum primū ⁊ magnū in lege et scōm illi similē traditur per xpm.p.ij ca.xxxvj.per totum.fo.237
Preceptum magnū.ibidem.A.
Preceptum simile.ibidem.D.
Preceptum affirmatiui obligatio.par ij.c.viij.A.fo.193
Pretium ioseph notaui eē tīm viginti argēteorum vbi scriptum est triginta par.ij ca.lij.B.fo.259
Precipitium ⁊ saltus dñi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Precursor cur dictus.par.j.capi.xix.D.fo.43
Predestinati soli ad cenam recipientur.par.j.capi.lxxxj.E.fo.161
Predicatoris euangelij beneficium.par.j.ca.xvj.B.fo.39
Predicatio domini prima.par.j.capi.xxiiij.per totum.fo.55
Predicationis eius publice inicium.p.j.ca.xxviij.per totum.fo.61
Predicatoris officium.p.j.capi.xxviij.B ⁊ consequēter.fo.eo
Predicatori tria expedientia.par.j.ca.ca.xx x.E.fo.62
Predicationis xpi diligentia.par.j.ca.xxx.per totum.fo.63
Predicare mittuntur apostoli.par.j.c.lj.per totum.fo.101
Predicari qñ gēribꝰ congruit ibidē.D.
Predicantium victꝰ ⁊ merces.ibi.M.⁊.J. Cur non current temporalia.ibi.F.B.fo.102
Predicanti est patientia necessaria.p.j.ca.xxiiij.B fo.59
Pilatus galileos interfecit.p.j.capi.lxxix.A.f.156
Pigrorum increpatio.p.ij.capi.xlvj.B.fo.251
Pirate liberum in Alexandrum magnum rūsum.p.j.capi.lxxvj.E.fo.152.
Pisces duo varie accepti.parte.j.capi lxvij.M.fo.135
Platonicus qdā auāge. Joannis principium aureis lris scribendū censuit ꝛc.par.j.c.j.in fine.fo.v.
Plenitudo multiplex.par.j.capitulo xviij.J.fo.42
Porci ⁊ serpentes demonib⁹ apti.par.j.ca.xlvij.D.fo.97
Potestate concessa licitum est nō vti.par.j.ca.lj.J.fo.103
Potentia sua cur vti noluerit dominꝰ par.j.c.xlviij.E.fo.98
Potentia xpi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Preceptum duplex affirmatiuum ⁊ negatiuū.par.j.c.xxxix.M.fo.85
Preceptorum dñi facilitas.p.j.capi.xl.D.fo.86
Preceptum triplex.p.j.c.xlj.E.f.88.
Precipiendi triplex ratio.par.j.capi.l.E.fo.101
Preceptis diuinis parendum etiā non cognita ratione.p.j.capi.lv.F.fo.110
Preceptorus decem a xpo ⁊ a iudeis interpratio.p.j.capi.xxxiiij.F.71
Preceptum primū ⁊ magnū in lege et scōm illi similē traditur per xpm.p.ij ca.xxxvj.per totum.fo.237
Preceptum magnū.ibidem.A.
Preceptum simile.ibidem.D.
Preceptum affirmatiui obligatio.par ij.c.viij.A.fo.193
Pretium ioseph notaui eē tīm viginti argēteorum vbi scriptum est triginta par.ij ca.lij.B.fo.259
Precipitium ⁊ saltus dñi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Precursor cur dictus.par.j.capi.xix.D.fo.43
Predestinati soli ad cenam recipientur.par.j.capi.lxxxj.E.fo.161
Predicatoris euangelij beneficium.par.j.ca.xvj.B.fo.39
Predicatio domini prima.par.j.capi.xxiiij.per totum.fo.55
Predicationis eius publice inicium.p.j.ca.xxviij.per totum.fo.61
Predicatoris officium.p.j.capi.xxviij.B ⁊ consequēter.fo.eo
Predicatori tria expedientia.par.j.ca.ca.xx x.E.fo.62
Predicationis xpi diligentia.par.j.ca.xxx.per totum.fo.63
Predicare mittuntur apostoli.par.j.c.lj.per totum.fo.101
Predicari qñ gēribꝰ congruit ibidē.D.
Predicantium victꝰ ⁊ merces.ibi.M.⁊.J. Cur non current temporalia.ibi.F.B.fo.102
Predicanti est patientia necessaria.p.j.ca.xxiiij.B fo.59
Pilatus galileos interfecit.p.j.capi.lxxix.A.f.156
Pigrorum increpatio.p.ij.capi.xlvj.B.fo.251
Pirate liberum in Alexandrum magnum rūsum.p.j.capi.lxxvj.E.fo.152.
Pisces duo varie accepti.parte.j.capi lxvij.M.fo.135
Platonicus qdā auāge. Joannis principium aureis lris scribendū censuit ꝛc.par.j.c.j.in fine.fo.v.
Plenitudo multiplex.par.j.capitulo xviij.J.fo.42
Porci ⁊ serpentes demonib⁹ apti.par.j.ca.xlvij.D.fo.97
Potestate concessa licitum est nō vti.par.j.ca.lj.J.fo.103
Potentia sua cur vti noluerit dominꝰ par.j.c.xlviij.E.fo.98
Potentia xpi.par.j.capi.lxv.M.fo.132
Preceptum duplex affirmatiuum ⁊ negatiuū.par.j.c.xxxix.M.fo.85
Preceptorum dñi facilitas.p.j.capi.xl.D.fo.86
Preceptum triplex.p.j.c.xlj.E.f.88.
Precipiendi triplex ratio.par.j.capi.l.E.fo.101
Preceptis diuinis parendum etiā non cognita ratione.p.j.capi.lv.F.fo.110
Preceptorus decem a xpo ⁊ a iudeis interpratio.p.j.capi.xxxiiij.F.71
Preceptum primū ⁊ magnū in lege et scōm illi similē traditur per xpm.p.ij ca.xxxvj.per totum.fo.237
Preceptum magnū.ibidem.A.
Preceptum simile.ibidem.D.
Primi qui facti nouissimi.par.ij.
xiiij.A.k.202
Principis huius mūdi electio.p.ij.c.xxxi.B.fo.231
Principijs obstandum.par.j.capitu.lxxxviij.F.fo.172
Principium duplex.p.j.ca.j.B.f.3
Probatica piscina ⁊ paralitici curatio.p.j.c.lxxviij.p to.fo.154
Processio pape ordine mutato.p.j.ca.xj.E.fo.25
Processio i purificatōe.p.j.c.xij.N.f.28
Prodigi filij parabola.p.ij.c.vij.J.f.191
Prophetia caiphe ⁊ quibus datum est pphetare.parte.ij.cap.xviij.D.foli.211
Prophete falsi tres.p.j.c.xl.E folio.80
Propherarum dignitas apostolis concessa.p.j.ca.lij.E.fo.104
Propheta non accipitur in patria.p.j.ca.lxv.E.fo.131
Procuratores salutis sunt quatuor.p.j.ca.xlviij.F.fo.98
Prouidentia dei stat cum arbitrij libertate.p.ij.c.l.M.⁊.N.fo.258
Proximus noster quisfit.p.j.c.lix B.fo.119
Proximus noster quis sit rursus.par.ij.ca.xj.A.fo.198
Prudentes seculi.p.ij.ca.xv. D.et.E.fo.205
Prudentia spēcina.p.j.c.lij B.fo.104
Publicanus et phariseus orantes in templo.p.j.c.xxx.E.fo.64
Publicani ⁊ meritrices pcedent in regnū celorum scribas ⁊ phariseos.p.ij.c.xxxij.D.fo.232
Puerorum innocentium occisio.p.j.c.xhi.E.⁊ pñr B.fo.33.
Pueri centurionis curatio.p.j.capitu.xlij.p totum.fo.89
Puerilie duratio ⁊ conditiones.per.ij.capi.v.M.fo.187
Puerorum puritas ⁊ cetere pditiones p.j.ca.ix.F.⁊.B.fo 18
Purgatorij pena.pre.j.cap.xx.B.f.45
Purgatorio destinat bernardus oēs penitentes.p.j.ca.xx.U.fo.46
Pulueris excussio.pre.j.capitu.lj.N. folio.103
Punitur nemo iniuerito.p.j.capi.lxxix B.fo.156
Purificatio marie.p.j.ca.xij.p totum folio 26
Puteus iacob ⁊ quid puteus a fonte differat.parte.j.capitulo.lxij.A. folio.123
Quadragenarij nñeri pfectio.p.j.c.xxij.M.consecratio.ibi.J. cur quadraginta dies ieiunauit dominus. ibidem.fo.51.
Quadragesime congruētia ⁊ initium ibidem.M.
Quatuor tempoꝝ ieiunia.ibidem.J.
Quatuor milia hoīm refectio.per j.ca x.c.j.p.totum.fo.175
Quinq; milium hoīm refectio miraculosa.p.j.c.lxvij.p to.fo.134
Quarantena deserti vbi xpsieiunauit par.j.capi.xxij.A.fol.50

Querend⁹ est iesus ⁊ quomodo ⁊ vbi. parte.j.cap.xv.L. Item par.j.cap.lxx. B.fo.141.
Querentium ꝟkm intētio.par.j.capi. lxxxij.E.fo.162.
Querentes ⁊ non inuenientes.ibidē ⁊ ib.fo.eodem.
Questiones factas iohanni baptiste fidi quisq; facere potest.par.j.cap.xix. in prin.A.fo.43.
Questio iohannis baptiste in vinculis.par.j.c.lvj.p totū.fo.111.
Quiescendum est interdum.par.j.ca. lviij.B.fo.115.

Rabbi vocari volentes.p.ij. ca.xxxvij. fo.139.
Radices pcōzū tres.p.j.ca. xx.R.fo.46.
Rationem ponens rex cū seruis suis p.ij.c.ix.per totum.fo.194.
Recedentium ab obstinatis in malo. par.j.c.lxxij.E.fo.144.
Recipere christum in nomine christi ⁊ recipientium merces.p.j.ca.lv.A.et B.fo.110.
Recipiēdozū differentiā.D.fo.eodem.
Recidiuantis periculū.p.j.ca.lxxviij. J.fo.155.
Reditus xpi ex egypto.par.j.ca.xiiij. per totum.fo.32.
Refectio quinq; milū hominū in deserto.p.j.c.lxvij.per totū.fo.134.
Refectio quatuor milū hoim.par.j.c. xci.p totū.fo.175.
Regnū celozum varie accipitur.p.j.c. xvij.D.fo.38.
Regni celozum promissio non ante iohannem.ibidem.E.
Regnum celozum vim patitur.p.j.ca. lvj.L.fo.113.
Regnum celozum quibus paratū sit. p.ij.ca.xxj.B.fo.215.
Regni celozum acceptiones.p.ij.cap. xxxviij.A.fo.140.
Regnum in se diuisum desolabitur.p. j.c.lxxiij.E.⁊.F.fo.146.
Regina austri prefertur iudeis.p.j.c. lxxiiij.D.fo.149.
Reguli puer sanatur et quis regulus. p.j.c.lxiij.A.fo.125.
Religiosus an competat sua repetere. p.j.c.xxxv.D.fo.74.
Religiozum stulta in suis spes c. lj.B.fo. 02.
Religionis ingressus non est differendus.p.j.c.xlv.C.c D.fo.94.
Religionis vota.par.j.c.lxxix.B.⁊ E. fo.156.
Religiosi aut optimi aut pessimi sunt hoim.ibidem.
Relinquentis oia premiū.par.ij.cap. xiij.per totū.⁊ pcipue.D ⁊ E.fo.201.
Relinquenda religiosis.par.j.ca.xxix. ib fo 63.
Relinquere oia quid sit.ibidē.J.⁊.p.j. ca.liij. . .fo.109.
Remedia cōtra tentationis spirituales nouissimi temporis.p.ij.c.xlj.per totū.fo.245.
Remedij saluationis nke per virgines inuentio.p.j.ca.ij.p totū.Eius difficultas.ibidē.D ⁊ E.fo.5.
Remissio pcōzum exigit fidē in adulto.p.j.ca.xlviij.B.fo.98.
Remissio peccatozū fit soli penitenti. par.ij.ca.viij.F.fo.194.
Renunciare omnibus.par.j.ca.liiij.L. folio.109.
Repetere sua contingit vupliciter ⁊ an religiosis competat.par.j.ca.xxxv.D. folio.74.
Repercutientis dānum.par.j.ca.xxxv. A.fo.73.
Repudium nō faciendū.p.j.ca.xxxiiij. L.fo.72.
Requies in terris minima.p.j.ca.lviij A.fo.115.
Resistendum quatenus in malo par.j. ca.xxxv.A.fo.73.
Responsio xpi mollis.par.j.ca.lxxxiiij. J.fo.165.
Responsio facta iohāni a xpo.par.j.c. lvj.L.fo.111
Reseruata sunt deo tria.p.c.xlj.J.f.89.
Restitutiōis lex.p.ij.c.xxxiij.F.fo.234
Resurrectio animat martyres par.j. ca.liij.F.fo.107.
Resurrectio defunctos redditmaiores par.j.ca.lxix.F.fo.140.
Resurrectio oīm qualis erit.par.ij.ca. xlviij.C.fo.253.
Resurrectio oñi.p.ij.cap.lxix.p totum fo.314.
Retentio alieni ꝗ damnabilis sit.p.j. ca.lxxvij.C ⁊ F.fo.153.
Retributio a deo petenda p.j.ca.lxxx. k.fo.160.
Rex esse noluit xps.par.j.ca.lxvij.B. folio.236.
Rex ponens rōnem cum seruis suis. p.ij.ca.xx.B.fo.207.
Ridendi nullū esse tps.par.j.ca.xxxiij. Q.fo.70.
Risus xpi.non legitur.p.ij. ca.xvij.D. folio.209.

Sabbato curare.p.j.ca.lxxij. E.fo.144.
Sabbato precipue operat⁹ est oñs virtutes.p.j.ca.lxxij. B.fo.eo.
Sabbata quō ut sanctificanda par.j. capi.lxxix.K.fo.158.⁊ capi.sequen. B. folio eo.
Sabbati sancti mysteria.p.ij.ca.lxviij per totum.fo.213.
Sacerdotes hebdomadarij castitas. par.j.ca.iiij.F.fo.8.
Sacramenta ⁊ eozum institutio ⁊ alia multa.p.j.ca.xxj.X.fo.49.
Saducei qui ⁊ vnde dicti.par.j.ca.xvij ib.fo.39.
Sagene misse in mare parabola.par.j ca.lxiiij.k.fo.130.
Sal terre qui sint:salis virtus ⁊ depauatio.p.ca.xxxiiij.A.fo.71.
Salutario elizabeth.par.j.cap.vj.per totum.fo.13.
Salutare marie quomodo de⁹ est.ibidem.F.
Salutare in via vetuit oñs.p.j.capitlj.K.fo.103.
Saluādoz paucitas.par.j.ca.lxxviij. F.fo.155.
Salus est summope diligenda.par.ij ca.vj.F.fo. 189.
Salutis procuratores sunt quatuor par.j.ca.xlviij.F.fo.98.
Salus duplex parte.ij.ca.xxvij.D. folio.223.
Samaritani qui.p.j.ca.lj.D.fo.102.
Samaritani hospitium oño negantes p.ij.ca.xij.p totū.fo.199.
Samaritana cūxpo loquens ad puteū p.j.c.lxij.per totū.fo.123.
Samaria vbi sit.ibidē.A.
Samaritanozū religio ob leōes introducta.ibidem.L.fo.124.
Sanctozū imitatio est necessaria par. j.ca.lxvj.J.fo.134.
Sapientia ⁊ gratia non crescebant in xpo.par.j.ca.xv.A.fo.33.
Sapientia nō decrescit dando.p.j.ca. xv.fo.eo.
Sapiētis officiū.p.ij.ca.iiij.B.fo.186.
Sapientia huius mundi est reuelata puulis.p.j.ca. lviij.F.fo.116.
Sarepta vbi sit.par.j.ca.lxv. F. folio. 132.
Satyane in iudā introit⁹.par.ij.ca.lij B.fo.259.q̄d sit ipm intrare in aliquē p.ij.c.lv.S.fo.264.
Satisfactio ⁊ eā respiciētia.par.j.capi xx.Q.⁊ L.fo. 46.
Sauciatus ⁊ a samaritano curat⁹ p.j. ca.lix.p totū.fo.117.
Scandalizātiū malū. p.j.ca.lxviij.L. folio.139.
Scādalizari in xpo.par.j.ca.lvj.D.fo. 112.
Scādalū vitandū est.⁊ quid.p.ij.ca.vi D.fo.187.
Scādalū vitādū pcipit.p. ij.ca.vj. per totū.fo.188.Quid sit scandalizare ibidem.A.⁊ quō scādala expediūt.L.⁊ E. fo.189.
Scenophegia iudeoz.p.j.ca.lxxxij.p totū.fo.161.
Scriba dolosus ⁊ duo alij volētes xpz sequi.p.j.cap.94.p totū.vbi scribe intentio habet.A Reprehēsio a oño.B. dolus.L.fo.eo.
Scribarū malitia ⁊ odiū phariseozū.p j.ca.l.D.fo.101.
Scire ⁊ nescire in deo q̄d sint.p.ij.ca. xix.L.fo.212.
Scire ⁊ nō facere nocet ⁊ grauat.par. j.c.xxiij.p totū.fo 148
Silētiū malignozū. parte.j.capitulo. lxxiij.S.fo.148
Siloe fons vbi fons marie.par.j.capi. lxxxv.B.f.166.
Symeonis desideriū ⁊ canticum.par. j.ca.xij.F.⁊.S.fo.27.
Symoniaci dānāt.p.j.ca.lj.F.fo.102.
Symonia destruxit hierlm.parte.ij.c. xxix.B.fo.226.
Symoniaci sunt e templo pellendi. ibidem.E.fo.227.
Securitas magna vbi si.parte.j.capiliij.L.fo.107
Sedendi ac standi in pdicando cō suetudo.p.j.ca.xxxiij.A.fo.68
Seminum dei genera.p.j.c.lxiiij.B.⁊ D.fo.127
Semē bonum duplex.ibidem.F.folio. 128.
Snia iudicis non est precipitāda.par. j.c lxxxiij.B.fo.163
Sequele xpi ⁊ pfectionis impedimenta.p.j.c.liiij.p totum.fo.107
Sequentes xpm ⁊ eozū intentiones par.j.c.xxx.S.fo 64.
Sequentes xpm qui sunt.par.j.c. lxxxvij.D.fo.170
Sequi xpm pcipimur.p.ij.cap.ij.par. totum.fo.181
Sequētiū xpm paucitas.p. ij.capitu. ij.E.fo.182
Sequendus est xps.par.ij.capi.xxxj. D.folio.231
Sequi aliquē quid sit.p.j.capi.xxiiij. S.folio.56
Sepelire patrem impedit a sequela xpi.par.j.c.xlv.E.fo.95
Sepulchra habitant demoniaci. par. j.c.xlvij.A.fo.96
Sepultura domini.p.ij.capi.lxvj.p.totum.fo.308
Sermo dñi in monte de beatitudinibus.p.j.c.xxxiij.p totū.fo.68
Sermo dñi i cena.par.ij.c.lvij. per.totum.fo.267
Serpentes ⁊ scorpiones quid differūt par.j.c.l.viij.D.fo.116
Serpentis caput coepus ⁊ cauda parte.j.c.xxij.U.fo.52
Seruit⁹ iudeoz.p.j.c.lxxxiiij.E.f.164
Seruitus peccati.ibidem.D.
Seruiendum est deo non mundo ⁊ vt docet multiplici exemplo.p.j. ca.lviij ib.fo.117
Seruientium premiū.ibidē.
Serui inutiles qui sint.par.ij. ca.iiij B ⁊ iterū.ibidem.fo.186
Signatio libri ⁊ eius conclusio.p.ij.c. viii.p.totum.fo.349
Signa aduēt⁹ oñi ⁊ cōsūmationis seculi.par.ij. ca.xxxix.p totū.Quō fere cōpleta sunt.ibidē.E.fo.242
Signū de celo petentes iterū.p.j.capi xcij.A.fo.177
Signorum petitores iudei ⁊ signū eis datum a xpo.p.j.c.xxvj.E.et.F.foli.59
Signū triplex.p.j.c.lj.M.fo.103
Signū de celo queritur a iudeis.par. j.c.xxiiij.p totū.fo 148
Silētiū malignozū. parte.j.capitulo. lxxiij.S.fo.148
Siloe fons vbi fons marie.par.j.capi. lxxxv.B.f.166.
Symeonis desideriū ⁊ canticum.par. j.ca.xij.F.⁊.S.fo.27.
Symoniaci dānāt.p.j.ca.lj.F.fo.102.
Symonia destruxit hierlm.parte.ij.c. xxix.B.fo.226.
Symoniaci sunt e templo pellendi. ibidem.E.fo.227.
Symonia tam in emēte q̄ in vēdente. par.ij.ca.lij.C.fo.260
Symon leprosus ꝗ iulianus sanctus par.ij.c.xxv.p totum.fo.219
Similitas coliibina.p.j.c.lij.B.f.104
Simulationis malum ⁊ qui simulatores.par.j.ca.xl.E.fo.86
Sin⁹ a brahe.p.ij.c.xvj.D.⁊.E.fo.206.
Sinistrā nescire qd faciat dextera.p.j. cap.xxxvj.B.fo.76
Sinodalis conuo a diabolo instituta par.j.ca.lxviij.M.fo.139.
Socr⁹ petri curatio.p.j.c.xliij. F.f.92
Sodomitici criminis detestatio ab minatio ⁊ punitio.p.j.c.lj.O.folio 103
Solis iustitie illustrationes.par.j.ca. lxiij.D.fo.126.
Solis dores.iiij.quibus iusti cōparātur.parte.j.capi.lxiij.J.folio.129.
Sollicitudo de victu ⁊ vestitu tollenda.par.j.cap.xxxviij.E F ⁊ S.fol.81.
Triplex est.ibidem.M.fo.82.
Soluere legem non venit xps.p j.cap xxxiiij.p.totum.fo.70.
Sperandū sēper.pte.ij.ca.ix.M.f.196
Spūs ⁊ aīa quō differūt.par.j.capitu. vj.F.fo.14
Spūsctūs quō fuit in columba.p.j.c. xxj.Q.folio.49.
Eius habitatio.capitulo.sequenti .F. folio.50.
Sponsum auferri ab ecclesia.p.j.cap. xxxj.M.fo.66.
Statua salis ⁊ eius significatio.par.j. capi.xlv.E.fo.95
Statua ab emoroissa erecta.p.j.cap. xlix.D.fo.99.
Statua iuliani apostate fulmine deiecta.ibidem.
Stella a magis visa.par.j.ca.xj.E.E. ⁊ M.fo.23.
Superbia diaboli antiqua.par.j.cap. xxij.S.fo.52.
Superbie malum.p.j.capi.lxxx.B E ⁊ D.fo.159.
Superbia e celo deiecta non recipit in ipsum.parte.j.capitulo.v.G. folio.10.
Super bie repressio.parte.ij.capi.xxx. B ⁊ J.fo.229.
Surdi muti ⁊ demoniaci sanatio.par. j.c.xc.p totum.fo.174.
Susceptio xpi in hierusalem gloriosa parte.j.capitulo.xxvij.per totum.foli. 223.

Taciturnitas commendatur. parte.j.capitulo.xxj P. folio.49.
Tacendi preceptio non obseruanda.p.ij.c.j.S.fo.181.
Talentoz seruis traditio.parte.ij.cap xlix.p totum.fo.254.
Talentum abscondere.ibidem.A.
Tauri ad ficum ligati dicuntur mānsuefieri. parte.j.capitulo.lxxix.E. folio.157.
Tecta palestinorum ⁊ super tecta pdicare.parte.j.ca.lij.M.fo.106.
Templum in duo inuentus xps cum xij.eēt annorū.p.j.ca.xv.p totū.foli.j. Unde eiecit vendentes ⁊c.parte.j.ca. xxvj.E.⁊ F.fo.59.
Templo aīe eijcienda. iiij.par.ij.capi. xxix.F.f. 227 vbi agitur de eiectione secunda vendentium ⁊ cementium.
Tempus nascendi aptum elegit dominus.parte.j.capitulo.ix.M.folio.18.
Tps nullū pret ermittēdū .par.j.cap. xxiiij.D.fo.55.
Temporalia vetantur predicantibus. par.j.capi.lj.F.fo.102.
Tempus oñi implendum erat.j.p.ca. lxxxij.M.fo.162.
Tps aduentus ignoratur ⁊ cur.p.ij.ca xl.E.fo.244.
Tenebre exteriores.p.j.c.xlij.E.fo.90
Tenebre exteriores, iterum.p.ij.capi. xlix.D.fo.255.
Tentario xpi in deserto.p.j.c.xxj per totum ⁊ pcipue.L.f.50. vbi notatur triplex tētatio. Item tētare deum. p. folio.52.
Tentandi ⁊ vincendi ordo. ibidem.U. fo.lx.quis xpm tentauit.ibidem.y.qō nō facit ipsum perfectū tētatio ibidē. A E.f 53.Cui tētationes expetēde.ibidē B B. Test imonium iohan. bap de xpo.p.j ca.xxiij.per totum.fo.54.
Testimonium xpi de se quō nō sit verum.parte.primo.capi.lxxviij.M.fol. 156.
Tharsensiū naues ab herode exuste⁹. par.j.c.x.S.fo.25.
Thesaurisādū i celo non in terra. parte.j.c.xxxviij.p totū.fo.80.
Thesaurus cordis.p.j.capi.xl.B.f.86.
Thesauri absconditi in agro parabola.par.j.cap.lxiiij.P.fo.130.
Timendū est vnicuiq.par.ij. capitulo xxxix.E.f.243.
Timoz mortis vetatur ⁊ expellit.p.j. c.liij.ij.p to.⁊ pcipue.A ⁊ B.fo.106.
Timoz multiplex.ibispē.D.fo.107.
Toleranda est tribulatio. par.j.capi. lij.M.fo.105.
Traditiones phariseozum contra dei mandata p.j.ca.xxxviij.per totū.f.17.
Tradentium xpm diuerse voluntates par.ij.c.lj.L.fo.259.
Transfiguratio oñi ⁊ eam respiciētia. p.ij.c.lj.L.fo.eo.
Trāsfretatio oñi.p.j.ca.lxix.F.f.104.
Transitus oñi a discipulorum p sata. par.j.ca.lxxj.p totum.fo.142.
Tribulatio bonorum.parte.j.c.viij.S. malozū.M.fo.17.
Tribulatio iustorum.parte.j.c.xiij .D. folio.30.
Tribulatio est toleranda.par.j. capitu.ij.M.Etiam malis.ibidem.K. folio. cxxj.⁊.105.
Trinitas in xpi baptismo apparens p. j.capitu.xxj.O.fo.49.
Tribulationum bona. par.j.ca.lxxxj. E.folio.161.
Tributi solutio pro domino et petro. par.ij.ca.v.per totum.fo.186.
Trinitas ⁊ eius fidei meritum.par.

te.j.c.xxvj.J.fo.60.
Turba impedit inuenire xpm par.j.ca.lxxviij.M.fo.155.
Turba ē nobis fugiēda.pte.j.c.xc.D.folio.175.
Turturis castitas ⁊ viduitas.per.j.ca.xij.D.fo.26.
Gazatiōes prohibentur.p.j.ca.lj.K.fo.103.
Uana gloria vituperat.p.j.ca.xxvij.B.fo.60.
Ue eternum ḡbus debeatur.p.ij.cap.xxxvij.p totū.fo.239.
Uellēres spicas pre fame discipuli.p.j.c.lxxj.p totū.fo.142.
Uenator est oñs.par.j.ca.lij.A.⁊ cap.lvij.C.fo.104.
Uendentium ⁊ emētiū e tēplo eiectio.par.j.c.xxv.p totū.fo.59.
Uendentiū ⁊ ementium eiectio secunda.p.ij ca.xxix.p totū.fo.226
Uenditio xpi.par.ij.c.lij.per totum.⁊ precise.C.fo.260.
Uendit domū q̄ preces exigit.par.j.c.xxxv.B.fo.74.
Uenia nō ē i ilerno.p.j.cap.xxxiiij.J.fo. 2.
Uenire ⁊ abire cui competat. par.j.c.xxviij.C.fo.61.
Uentis ⁊ mari imperat oñs.p.j.c.xlvj.per totū.fo.95.
Uēritatio aree extremo iudicio. par.ij.c.l.p totū.fo.256.
Uerbū xpi primū q̄ scriptū est.p.j.ca xv.M.fo.35.
Uerbū caro factū est: quā vim habeāt hec ꝓba.par.ij.ca.xviij.M.⁊ J.fo.41.
Uerba xpi pter q̄ quidā retro ibant. par.j.c.lxx.p totū.fo.14.
Uerbo dei pasci.par j.ca.xxij.M.k.51.
Uerba xpi in cruce.pte.ij.ca.lxiij.et lxiiij.p totū.fo.295.
Uerbum acceptum pro facto.par.j.c.lxxiij.N.fo.147.
Uerbū dei cōparatur hamo.par.j.ca.xxix.D.fo.63.
Uerba xpi ob quevolebāt eū lapidare par.j ca.lxxxiiij.per totū folio.164.
Uerecūdie laus ⁊ q̄ño iuerecūdi iemēdabiles ⁊ bestiales sint.per.j.ca.iiij.in fine.fo.9.
Uerba taceri nolūt ⁊ qui tacet prodit. par.j.c.lij.A.fo.106.
Ueritas nō est reticenda propter scandalū.parte.j.capi.lxxxviij.D.fo.172.
Ueritas est amanda platonis.p.j.ca.xxvij.C.est predicāda ibidē.D.fo.61.
Ueritas deprimitur ⁊ in eam peccatur tripliciter.par.j.ca.lxxxij.F.folio.162.
Ueritas in xpo triplex.ij.c.xxxv.B.fo. 236.
Uestis nupcialē q̄.sit.p.ij.c.xxxiiij.L. folio.234.
Uestes quater deposite a xpo.p.ij.ca. liij.C.fo.262.
Uia ad vitam.p.j.c.xxix.M.fo.85.
Uia ad vitā arcta.par.j. capi.xl.p totum fo.eo.
Uicariⁿ xpi vnⁿ ē.par .ij.c.j.F.fo.1 1.
Uidere xpm spūalit.p.j.c.lix.A.f.117.
Uidet autes quadrupliciter ibidē.B.
Uidere deum est oim finis.p.j.ca. xxx iij.B.fo. 69.
Uidue minuta in gazophilatium missa.p.ij.c.xxx.p totū.f.228.
Uigilia parrifamilias custodiētis domū suā ō fures.p.ij.c.xlvj.p totū.f.251.
Ullicus iniquitatis ⁊ ville cōmissio. p.ij.c.xv.A.fo.204.
Uindicta ininsta ⁊ quadruplex.p.j.c. xxxiiij.B.fo.71.an sit facienda .par.j. ca.xix.M.fo.42.
Uini mētio.p.j. ca.lxxj.D.folio.143.
Uinee locatio ⁊ sanguinarij vinitores. p.ij.c.xxxij.p totum.fo.232.
Uini defectus ⁊ miraculuz in nuptijs. par.j.c.xxv.B.fo.57.
Uirga non portanda invia.par.j.ca.lj. fo.103.
Uirginitatē pria vouit sub conditiōe maria.par.j.c.ij.M.fo. 6.vouit autem p.j.c.iij.post principium folio. eo.
Eam amauit cū fecunditate.p.j.ca.iij. D.fo.7.
Uirginē cur matrē elegit xps. p.j. ca. v.C.fo.9.
Uirginū decē parabola.pte.ij.c.xlviij. p totū.fo.253.
Uirtus vitiosis ardua ⁊ vitium dulce. par.j.c.xl.D.fo.86.
Uisus ⁊ contactus illicitus vituperatur.parte.j.cap.xxxiiij.k.folio.72.
Uisitat maria elizabeth.par.j.ca. vj.p totum.fo.15.
Uita xpi qualiter sit eligenda.q̄s fructus.que eius scribende rationes ⁊ multa similia notanⁿ i plogo.fo.j.⁊.ij.
Uita xpi a xij.vsq. xxx.annos.p.j. ca. xvj.per totum.fo.36.
Uita xpi tota est passio ⁊ paupertas. par.ij.ca.lj.B.fo.258.
Item doctrina nostra.ibidem.B.
Uita presens non est amanda .p.j.ca. liij.E.fo.108.
Uita in patientia habēda ⁊ mors inde siderio.parte.ij.capi.xlvij.B.fo.267.
Uire longe spes decipit.parte.j.ca.xx. E.fo.45.
Uita ecclesiasticorū vituperatur.par. j.c.xvij p totū.f.138.
Ultio est differenda .parte.ij. c.xx. D. fo.213.
Unguenti supra caput xpi effusio.par. ij.c.xxv.p totū.fo.219.
Unus electus norat multos.par. ij.c. xxxiiij.F.fo.235.
Uocatio apstolorū ⁊ discipulorum prima pars.j.ca.xxiiij.fo.55.
Scōa.⁊ tertia.c.xxix.p totū.fo.62.
Uocatorū dño obediētia ⁊ alia multa. p.j.ca.xxx.p.totū.fo.64.
Uocatio matthei ⁊ eius conuiuiū.p.j. capi.xxxj.per totū.fo.65.
Uocatio humiliū.parte.j.capitu.lviij. J.fo.117.
Uocandi gentes ⁊ iudeos modus.par. ij.ca.j.M.⁊ J.fo.ij.
Uoces xpi quatuor.par.j. ca. lxxxvij. L.fo.170.
Uoluntas sola remunerat.parte.j.capitu.F.⁊.B.fo.86.
Uolūtatē dei facere.ibidem.J. manet eadē post mortem.k.fo.87.
Uolūtas nostra est deo subdēda.par.j. ca.iiij.N.fol.110.
Uolūtatis ppie mala.par.j.ca.lv. E. folio. 10.
Uoluntas est radix operationum .p. j.capi.lxxiij.N.fo.147.
Uoluptatib⁹ est resistendū.parte.j.ca. lxxj.F.fo.143.
Uotum virginitatis prima ponit Maria.par.j.ca.ij.M.⁊.ca.ij.post principium.fo.6.
Uotum est cito soluendum.parte.j.ca. viij.D.fo.16.
Uox diabolica deorsum mittit.p.j.capi.xxij.O.fo.52.
Usura palliata damnatur.parte.ij.ca. xxix.B.fo.226.
Utilis alijs an fieri debet monachus. p.ij.ca.xlix.M.fo.255.
Uulneratus ⁊ derelictus a latronib⁹. p.j.ca.lix.per totū.folio.118.
Uxor non dimittenda.p.j.c.xxxiiij.L. vbi cur ⁊ q̄ ꝛc.fo.72.
Uxoris dimittēde cause.p.ij.capi.x.p totum.fo.190.
Xps.vide supra vt scribi debet christus.
Zacharias pater Johannis baptiste nō fuit summus sacerdos.parte prima.capitu.iij.B.fo.8.
cur factus mutus.ibidem.F.
zacharias barachie eius mors par.ij. ca.xxxviij.k.fo.241.
zachei cōuersio ⁊ eius conuiuiuz.p.ij. ca.xxiij.per totū.fo.217.
zebedei mors.p.ij.c.xxj.D.
zelus bonus ⁊ a zelo comedū.par.j. ca. xxvj.D.fo.59.
zizanie superseminatio ⁊ q̄d zizania. par.j.ca.lxiiij.F.fo.128.
zona ⁊ reliqui vestitus Johā.baptiste. parte.j.c.xvij.F.folio.38.

¶ Finis.

¶ Tabula dñicarum ⁊ festorū totius Anni.

Dominica prima aduent⁹ dñi.
Cū appropinquaret Jesus hierusalem misit duos ex discipulis suis dicēs ite in castellū.Mat.xxj.p.ij.ca.xxvj.f.221
¶ Dñica secunda.
Erunt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis. Luce.xxj.parte secunda.capitulo.xlij. fo. 240.
¶ Dñica tertia.
Cum audisset iohannes in vinculis opera christi mittens duos ex discipulis suis ait illis.Tu es qui venturus es an alium expectamus. Matthei.xj.parte prima.ca.lvj.fo. 111.
Feria quarta quatuor temporum.
Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomē nazareth.Luce.j.par.j.capitu.v.foli.9.
Feria.v.ꝛta.Exurgens Maria abijt in mōtana cum festinatione in ciuitatez iudaⁿ introiuit in domū zacharie.Luce.j.par.j.capi.vj.fol.15.
Sabbato.Anno.xv.tyberij cesaris. Luce.iij.per.j.cap.xvij.fol.38.
¶ Dñica quarta.
Miserūt iudei ab hierosolymis sacerdotes ⁊ leuitas ad Johannē interrogātes eū. Tu es qui venturus es an alium expectamus.Joh.j.par.j.ca.xix.fo.42.
¶ In vigilia natiui.xpi.
Cum esset desponsata mater iesu maria iosepḣ.Mat.j.parte.j.ca.viij.fo.16.
¶ In missa prima natiui.xpi.
Exijt edictum a cesare augusto vt describeretur vniuersus orbis. Luce.ij.par.j.ca.ix.fo.17.
¶ In auroza.
Pastores loquebantur ad inuicē transeamus vsq̄ bethleem et videam⁹ hoc verbum q̄d factū est.Luce.ij.par.j. ca. ix.fol.17.
¶ In summa missa eiusdem diei.
In principio erat verbū ⁊ ⁊ verbū erat apud deū Johannis primo.par.j.ca.j.⁊ xviij.fo.1.⁊ 40.
¶ Stephani pthomartyris.
Dicebat iesus turbis. Ecce ego mitto ad vos prophetas ⁊ sapientes.Matth. xxiij.parte.ij.capi.xxxviij.fo.139.
¶ Johānis euāgeliste.
Dixit iesus petro sequere me.Conuersus petrus.vidit illū discipulū quem diligebat Jesus ⁊ dixit.Domine hic autē quid.Joh.xxj.par.2.ca.lxxix.fo.327.
¶ In die innocentium.
Angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens.Surge ⁊ accipe puerū ⁊ matrē eius et fuge in egyptū.Mat. ij.par.j.capi.xij.fo.32.
¶ Dñica infra natiuitatem dñi.
Erāt ioseph et maria mater iesu mirātes super his que dicebantur de illo. Luce.secundo.parte.j.capi.xij.fo.26.
¶ In die circūcisiōis dñi.
Postq̄ consummati sunt dies octo vt circuncideretur puer.Luce.ij. parte.j. capitu.x.fo.21.
¶ In vigilia epiphanie.
Defuncto herode angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge accipe puerum et matrem eius ⁊ vade in terram iuda.Matth.secūdo parte.prima.capi.xj.fo.23.
¶ In festo epyphanie.
Cum natus esset Jesus in bethleē iude in diebus herodis regis.Ecce magi ab oriente venerūt.Matthei secundo. parte prima.capitu.xj.fo. 23.
¶ Dñica infra octauas epyphanie.
Cum iesus factus esset annozum duodecim ascendentibus illis hierosolymam remansit puer Jesus in hierusalem.Luce secundo.par.j.ca.xv.fo.33.
Feria quarta.Uidit iohannes Jesum venientem ad se et ait.Ecce agnus dei Johannis primo par.j.ca.xxiij.fo.54.
¶ In octaua epyphanie.
Uenit iesus a galilea in iordanem ad iohānem vt baptizaretur ab eo.Mat. iij.parte prima.capitulo.xxj.fo.47.
¶ Dñica prima post octauas epyphanie.
Nuptie facte sunt in chana galilee ⁊ et erat mater iesu ibi.Uocatus est autez et Jesus.Johannis secundo.parte prima.capitulo.xxv.folio.57.
¶ Dominica secunda.
Cum descendisset. Jesus de monte secute sunt eum turbe multe.Et ecce leprosus veniens adorabat eum.Matt. viij.parte prima.capi.xl.fol.85.
¶ Dominica tertia.
Ascēdēte eū in nauiculā secuti sunt eum discipuli ei⁹.Et ecce motus magnus factus est in mari ita vt nauicula operiretur fluctibus.Matth.viij.pte. j.capi.xlvij.fo.96.
¶ Dominica quarta.
Simile est regnū celoz hoi qui seminauit bonū semen in agro suo ⁊ cū aut dormiret venit inimicus hō et superseminauit zizania.Matth.xiij.par.j.ca. lxiij.folio.127.
¶ Dominica quinta.
Cōfiteor tibi pater dñe celi ⁊ terre q̄z abscōdisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ reuelasti ea paruulis.Mat.xj. par.j.cap.lviij.folio.117.
¶ Dñica in septuagesima.
Simile est regnū celoz hoi partifamilias q̄ exijt conducere operarios in vineā suā.Mat.xx.p.ij.ca. xiiij.fo.202.
¶ Dñica in sexagesima.
Exijt qui seminat seminare semē suuz ⁊ dū seminat aliud cecidit cecus viam Lu.viij.par.j.cap.lxiij.fo.127.
¶ Dñica in quinquagesima.
Assumpsit Jesus.xij.discis.⁊ ait illis ecce ascendimus hierosolymā ⁊ consummabuntur omnia que dicta sunt de filio hominis.tradetur enim gentibus. Luce.xviij.parte.ij.ca.xxj.folio.213.
¶ Feria quarta cinerū.
Cū ieunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes.Mat.vj.part.j.ca.xxxvj.fo. 76.⁊.xxxviij.fo.80.
Feria quinta.Cum introisset Jesus capharnaū accessit ad eū cēturio.Mat. viij.parte.j.capi.xlij.folio.89.
Feria sexta.Audistis q̄ dictū est.Diliges primū tuū et odio habebis inimicū.Mat.v.parte.j.capi.xxxv.fo.73.
Sabboto. Cum sero esset:erat nauis in medio mari.Marci.vj.parte.j.cap. lxix.folio.139.
¶ Dñica Jnuocauit.
Ductus est Jesus in desertum a spū vt tēraretur a diabolo.Mat.iiij.p.j.ca. xxij.folio.50.
Feria secunda. Cū venerit filius hois in maiestate sua ⁊ oēs angeli eius cum eo.Mat.xxv.parte.ij.capi.l.fo.256.
Feria tertia. Cū intrasset Jesus hierosolymā: commota est vniuersa ciuitas dicēs q̄s est hic.Mat.xxj.pte.ij.capi. xxvij.folio.223.
Feria quarta. Accesserunt ad iesum scribe dicentes.Magr volumus a te signū videre.Mat.xij.par.j.ca.lxxiiij folio.148.
Feria quinta. Dicebat iesus ad eos qui crediderunt ei iudeos.
Si manseritis in sermone meo vere mei discipuli eritis.Joh.viij.par.j.ca. lxxxiiij.fo.164.
Feria sexta. Erat dies festus iudeorū ⁊ ascendit Jesus hierosolymam. Erat autez hierosolymis probatica piscina. Johānis.v.par.j.ca.lxxviij.fo.154.
Sabbato. Assumpsit iesus petrū ⁊ iacobū ⁊ iohānē:⁊ duxit eos in montem et transfiguratus est coram eis.Mat. xvij.par.ij.capi.xij.fo.183.
¶ Dñica Reminiscere.
Egressus iesus secessit in partes tyri ⁊ sydōis.Mat.xvj.p.j.ca.lxxxix.fo.173.
Feria secunda. Dixit iesus turbis. Ego vado et queretis me ⁊ in peccato vestro moriemini.Johānis.viij.par.j. capi.lxxxij.fo.161.
Feria tertia. Super cathedrā moysi sederūt scribe ⁊ pharisei omnia quecūq̄ dixerint vobis facite.Mat.xxiij.par. ij.capitu.xxxvj.fo.138.
Feria quarta. Ascēdēs iesus hierosolymā assumpsit duodecim discipulos secreto et ait.Ecce ascēdimus hierosolymā ⁊ filius hois tradetur.Matthei. xx.parte.ij.ca.xxj.fo.215.
Feria quinta. Homo quidā erat diues ⁊ induebatur purpura ⁊ bysso.Luce. xvj.par.secunda.ca.xvj.fo.206.
Feria sexta. Homo quidam erat pater familias qui plantauit vineam ⁊ sepes circūdedit ei.Mat.xxj.parte secunda capi.xxxiij.folio 233.
Sabbato. Homo quidam habuit duos filios ⁊ ⁊ dixit adolescentio. Pater da mihi portionem que me contingit.Luce.xv.parte.ij.capi.vij.fo.196.
¶ Dominica Oculi.
Erat Jesus eijciens demonium ⁊ illud erat mutū.Lu.xj.p.j.ca.lxxiij.fo.145.
Feria secūda. Quanta audiuim⁹ facta in capharnaum facet hic in patria tua Luce.iiij.parte.j.capi.lxv.fo.130.
Feria tertia. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te ⁊ ipsum solū Mat.xviij.par.ij.capi.viij.fo. 194.
Feria quarta. Accesserunt ad Jesum ab hierosolymis scribe ⁊ pharisei dicē. Quare discipuli tui trāsgrediunt traditiōes seniorū.Mat.xv.par.j.capi. lxxxviij.fo.171.
Feria quinta. Surgens iesus de synagoga introiuit in domū symonis.Lu. iiij.pte.j.ca.xliij.fo.91.
Feria sexta. Uenit Jesus in ciuitatem samarie que dicitur sichen.Johannis

iiij.parte prima. capitulo.lxij.fo.125.
Sabbato. Perrexit iesus in montem olivieti adducunt ei scribe mulierem in adulterio comprehensam Johã.viij. par.j.capi.lxxxiij.fo.163.
¶ Dñica Letare.
Abijt Jesus trans mare galilee ⁊ satiauit quinq; milia hominũ Johan sexto. parte.j.capitulo.lxvij.fo.134.
Feria secunda. Prope erat pascha iudeoꝝ:de secunda eiectione vendentiũ ⁊ ementiũ et templo. Johãnis secundo parte.ij.capi.xxix.fo.226.
Feria tertia. am die festo mediante ascendit esus in templum ⁊ docebat. Johãnis septimo p.j.ca.lxxxij.fo.161.
Feria quarta. Preteriẽs iesus vidit hominẗ cecũ a natiuitate. Johannis. nona parte prima. capitulo.lxxxv.fo.166.
Feria quinta. Ibat iesus in ciuitatem que vocatur naym. Luce septimo. parte prima capi.xliij.folio.92.
Feria sexta. Erat quidã languens lazarus a bethania. Johãnis vndecimo. parte secunda. capi.xvij.fo.208.
Sabbato. Ego sum lux mundi qui sequitur me nõ ambulat in tenebris. Johannis.viij.parte.j.capitulo.lxxxviij. folio.171.
¶ Dñica Judica.
Dicebat iesus turbis iudeorum.
Quis ex vobis arguet me de peccato. Johannis.viij. parte. prima capitulo. lxxxiiij.folio.163.
Feria secunda. Miserunt principes ⁊ pharisei ministros vt apprehenderent Jesum. Johannis.vij.par.j.capi.lxxxij. folio.161.
Feria tertia. Ambulabat Jesus in galileam: non enim volebat in iudeam ambulare qz querebant eum interficere. Johãnis.vij.parte prima. capitulo. lxxxij.fo.eo.
Feria quarta. Facta sunt encenia hierosolymis ⁊ hyems erat. Johannis.x. par.j. capi.lxxxvij.folio.170.
Feria quinta. Rogabat iesum quidam pharisens vt manducaret cuz illo. Luce.vij. par.j.ca.lx.fo.119.
Feria sexta. Collegerunt pontifices ⁊ pharisei consilium aduersus iesum. Johãnis.ix.parte.ij.capi.xvij.fo.210.
Sabbato. Nisi manducaueritis carnẽ filij hoĩs nõ habebitis vitam eternam in vobis. Jo.viij. par.j.ca.lxx.fo.140.
¶ Dominica palmarum.
Cum appropinquasset iesus hierosolymam misit duos ex discipulis suis dicens. Ite in castellum. Mat.xxj.par.ij. capi.xxvj.fo.221.
Feria secunda. Ante sex dies pasche venit iesus bethaniam vbi lazarus erat mortuus quem suscitauit iesus et fecerunt ei cenam. Joh.xij. par.ij. capitu. xxv.fo.219.
Feria tertia. Passio ꝑm Marcum.
Feria quarta. Passio ꝑm Lucam.
Feria quinta in cena domini. Ante diẽ festum pasche sciens Jesus quia venit hora eius. Jo.xiij.par.ij.ca.liiij.fo.261.
In pascene. Egressus Jesus trans torrentem cedron. Passio ꝑm Johannẽ parte.ij.capitulo.lvij. vsq; ad.lxvij. folio.267.
In vigilia pasche. Vespere autem sabbati. Matthei.xxviij. parte.ij. capitu. lxviij.fo.cliij.et.lxxj.fo.313.
¶ In die sancto pasche.
Maria magdalena ⁊ maria iacobi ⁊ Salome emerunt aromata vt venientes vngerẽt iesum. Mar.xvj.par.ij.ca pi.lxix.⁊.lxxj.fo.314.
Feria secunda pasche. Duo ex discipulis iesu ibãt ipso die in castellũ emaus Luce.xxiiij.par.ij.ca.lxxvj.fo.323.
Feria tertia. Stetit Jesus in medio discipulorũ ⁊ dixit illis pax vobis. Luce. xxiiij.parte.ij.ca.lxxvij.fo.324.
Feria quarta. Manifestauit se iterum iesus ad mare tyberiadis. Johannis. xxj.parte.ij.capitu. lxxix.fo.327.
Feria quinta. Maria stabat ad monumentũ foris plozans. Johãnis.xx.par. secũda.capi.lxxij.folio.319.
Feria sexta. Undecim discipuli abierunt in galileam in montem vbi constituerat illis iesus. Matth.xxvij.parte.ij capi.lxxx.folio.330.
Sabbato. Una sabbati. Maria magdalena venit ad monumentũ cum adhuc tenebre essent. Johan.xx.parte.secũda capi.lxxj.fo.317.
¶ In octaua pasche.
Cum esset sero dies illa vna sabbatorum ⁊ fores essent clause. Johã.xx.par. secunda.capi.lxxviij.fo.326.
¶ Dñica secunda.
Ego sum pastor bonus. Johan.x.par.j. ca.lxxxvj.fo.168.
¶ Dñica tertia.
Modicum et iam videbitis me et iterum modicum et nõ videbitis me. Jo. xvj.par.ij.capi.lvij.fo.267.
¶ Dñica quarta.
Vado ad eum qui me misit:et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Johã. xvj.parte.ij.capi.lvij.fo.267.
¶ Dñica quinta.
Amen dico vobis. Si quid petieritis patrẽ in nomine meo dabit vobis. Jo. xvj.par.ij.capi.lvij.fo.267.
¶ In letania maiori.
Quis vestrum habebit amicum ⁊ ibit ad illum media nocte. Lu.xj.par.j.ca. xxxix.fo.82.
¶ In vigilia ascensionis.
Sublevatis Jesus oculis in celum dixit. Pater venit hora clarifica filium tuũ. Jo.xvij.par.ij.ca.lvij.fo.267.
¶ In die ascensionis.
Recũbentibus.xj. discipulis exprobrauit incredulitatem illorum duritiam cordis. Mar.xvj.par.secũda.ca.lxxxij. folio.332.
¶ Dñica infra octauã.
Cum venerit paraclytus quẽ ego mittam vobis a parte spiritũ veritatis. Johã.xv.par.ij.capi.lvij.fo.267.
¶ In vigilia pẽthecostes.
Si diligitis me mandata mea seruate. Johã.xiiij.parte.ij.ca.lvij.fo.267.
¶ In die sctõ pentheocostes.
Si quis diligit me sermonẽ meũ seruabit. Johã.xiiij.par.ij.ca.lvij.fo.267.
¶ Dñica trinitatis.
Erat homo ex phariseis nichodemus noĩe princeps iudeoꝝ hic venit ad iesum nocte. Jo.iij.par.j.cap.xxvj.fo.59.
¶ De festo corporis xpi.
Caro mea vere est cib⁹ et sanguis meus ꝟ̃ est pot⁹. Jo.vj.p.j.ca.lxx.fo.140
¶ Dñica prima post trinitatem.
Homo quidã erat diues et induebatur purpura ⁊ bisso et epulabatur splendide. Lu.xvj.par.ij.ca.xvj.fo.206.
¶ Dñica secũda.
Homo quidã fecit cenam magnã. Lu. xiiij.par.j.ca.lxxxj.fo.160.
¶ Dñica tertia.
Erant appropinquantes ad iesum publicani et peccatores vt audirent illuz Lu.xv.par.ij.capi.vij.fo.190.
¶ Dñica quarta.
Estote misericordes sicut et pater vester misericors est. Lu.vj.p.j.ca.xxxix. folio. 82. ¶ Dñica quinta.
Cũ turbe irruerẽt in iesum vt audirẽt illũ. Lu.v.par.j.capi.xxix.fo.62.
¶ Dñica sexta.
Nisi abundauerit iustitia vestra plus ꝗ scribarũ ⁊ phariseoꝝ nõ intrabitis ĩ regnũ celoꝝ. Mat.v.p.j.ca.xxxiiij.folio.70. ¶ Dñica septima.
Cum turba multa esset cum Jesu nec haberent quid manducarẽt. Mar.viij par.j.ca.xcj.fo.175.
¶ Dñica octaua.
Attẽdite a falsis prophetis qui venisẽt ad vos in vestimẽtis ouiũ. Mat.vij.p. j.ca.xl.fo.85. ¶ Dñica nona.
Homo quidam erat diues qui habebat villicium ⁊ hic diffamat⁹ est apud illũ Lu.xvj.par.ij.ca.xv.fo.204.
¶ Dñica decima.
Cum appropinquaret iesus hierusalẽ fleuit super illam Lu.xix.parte.ij.capi. xxviij.fo.225.
¶ Dñica vndecima.
Dixit iesus ad quosdam qui in se confidebant. Duo homines ascendebant in templũ: vnus pharisens alter publican⁹. Lu.xviij.par.ij ca.xxx.fo.228.
¶ Dñica duodecima.
Exiens iesus de finibus tyri venit per sydonẽ ad mare galilee de curatiõe surdi. Mar.vij.par.j.ca.xc.fo.174.
¶ Dñica tredecima.
Beati oculi qui vidẽt que vos videtis dico vobis multi reges ⁊ prophete voluerẽt videre: de homine sauciato inter latrones. Lu.x.p.j.ca.lviij.fo.115.
¶ Dñica.xiiij.
Dum iret iesus in hierusalem transibat per mediam samariam. occurrerẽt ei decem viri leprosi. Lu.xvij. parte.ij. capi.xix.fo.211. ¶ Dñica.xv.
Nemo potest duobus dominis seruire. Mat.vj.p.j.ca.xxxviij.fo.80.

¶ Dñica.xvj.
Ibat iesus in ciuitatẽ naym ⁊ cum appropinquaret porte efferebat filij vnicus matris sue. Luc.vij.par.j.ca.xliij. folio.92.
¶ Dñica.xvij.
Cum intraret iesus domũ cuiusdã principis phariseoꝝ sabbato mãducare panem. Et ecce quidã hydropic⁹ erat añ illũ. Luc.xiiij.par.j.ca lxxx.fo.158.
¶ Dñica.xviij.
Accesserunt ad iesum pharisei ⁊ interrogauit eũ vnus ex eis legisdoctor. qõ est mandatum magnum in lege. Mat. xxij.par.ij.ca.xxxvj.fo.137.
¶ Dñica.xix.
Ascendens iesus in nauiculã transfretauit ⁊ venit in ciuitatẽ suam. Et ecce offerebant ei paralyticũ in lecto iacentem. Mat.ix.par.j.ca.xlviij.fo.98.
¶ Dñica.xx.
Simile est regnum celoꝝ homini regi qui fecit nuptias filio suo. Matt. xxij. par.ij.ca.xxxiiij.fo.234.
¶ Dñica.xxj.
Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum. Jo.iiij.pa.j. ca.lxiij.fo.125.
¶ Dñica xxij.
Simile est regnum celoꝝ homini regi qui voluit rationẽ ponere cum seruis suis. Mat.xviij.par.ij.ca.ix.fo.194.
¶ Dñica.xxiij.
Abeuntes pharisei consiliũ inierũt vt iesum caperent in sermone querentes si licet censum dare cesari. Matt.xxij. par.ij.ca.xxxv.fo.236.
¶ Dñica. xxiiij.
Loquẽte iesu ad turbas. Ecce princeps vnus adorauit eum dicens. Domine filia mea mõ defuncta est. Mat.ix. pa.j. cap.xlix.fo.99.
¶ Dñica.xxv.
Cum subleuasset oculos iesus de refectiõe quinq; miliũ viroꝝ de quinq; panibus ⁊ duobus piscibus. Jo.vj. parte prima.ca.lxvij.fo.134.
¶ In dedicatione ecclesie.
Ingressus Jesus perambulabat hierycho. Et ecce vir noĩe zacheus. Luc.xix. parte secunda.ca.xxiij.fo.217.

¶ De sanctis.

¶ Attenta diuersitate cathedraliũ ecclesiaꝝ quib⁹ alia ⁊ alia natalitijs sanctoꝝ euangelia coassignant: arbitrat⁹ sum pot⁹ in cõmuni sanctoꝝ euangelia ponere ꝗ quibusuis (ne errore me argui cõtingat) propria assignare precipuis tamẽ festiuitatib⁹ propriis euãgelijs gaudentib⁹ nõ omissis primum ãdipsum efficiam
¶ In vigilia sancti andree.
Stabat iohãnes ex discipulis ei⁹ duo ⁊ respiciẽs iesum ambulantẽ dixit. Ecce agn⁹ dei. Jo.j.par.j.ca.xxiij.fo.54.
¶ In die sancti andree.
Ambulans iesus iuxta mare galilee vidit duos fratres symonẽ qui vocatur petrus ⁊ andreã fratrẽ eius. Mat.iiij. parte prima.ca.xxix.fo.62.
¶ In die sancti thome.
Thomas vnus ex duodecim nõ erat cũ eis quando venit Jesus. Johannis.xx. parte.ij.ca.lxxvij.fo.324.
¶ In festo purificationis Marie.
Postq̃ impleti sunt dies purificatiõis Marie ꝯ̃ legẽ moysi. tulerunt eũ in hierusalem vt sisterent eum domino. Luc.ij.parte prima.ca.xij.fo.26.
¶ In cathedra Petri ⁊ ceteris festis.
Venit iesus in partes cesaree philippi ⁊ interrogauit discipulos suos dicens Quem dicunt homines esse filium hominis Mat.xvj.par.ij.ca.j.fo.180.
¶ In annunciatione beate virginis.
Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatẽ galilee. Luc.j.par.j.ca.v fo.9.
¶ Tempore paschali de sanctis.
Ego sum vitis vera ⁊ vos palmites. Johannis.xv.par.ij.ca.lvij.fo.267.
¶ Philippi ⁊ Jacobi.
Non turbet⁹ cor vestrũ neq; formidet. In domo patris mei mansiones multe sunt. Johan.xv.par.ij.ca.lvij.fo.267.
¶ In vigilia Johannis baptiste.
Fuit in diebus herodis regis sacerdos quidam nomine zacharias. Lu.j.pa.j. cap.iiij.fo.8.
¶ In natiuitate Johannis baptiste.
Elizabeth impleti est tp̃s pariendi et peperit filiũ. Lu.j.par.j.ca.vj.fo.13.
¶ In festo visitationis marie.
Exurgens maria abijt in montana cuz festinatiõe in ciuitatẽ iuda. Lu.j.pa.j. cap.vj.fo.13.
¶ In festo assumptionis marie.
Intrauit iesus i quoddã castellũ ⁊ mulier quedã martha noĩe accepit illum in domũ suã. Lu.x par.j.ca.lxj.fo.121.
¶ In festo marie magdalene.
Rogabat iesuz quidã pharisens vt mãducaret cũ illo. Lu.vij.pa.j.ca.lx.fo.119.
¶ In die sancti Jacobi.
Accessit ad iesum mater filioꝝ zebedei Mat.xx.par.ij.ca.xxj.fo.213.
¶ In die decollationis iohannis baptiste.
Misit herodes manũ ac tenuit iohannẽ ⁊ vinxit eũ in carcerẽ. Mar.vj.pa.j. ca.xxxvij.fo.77. ⁊ ca.lxvj.par.j.fo.132.
¶ In natiuitate beate virginis.
Liber gñationis iesu xpi filij dauid filij abrahã. Mat.j.par.j.ca.vij.fo.15.
¶ Matthei euangeliste.
Vidit iesus hominẗ sedẽtẗ in thelonio matthei noĩe. Mat.ix.pa.j.c.xxxj.f.65
¶ In festo sancti Michalis.
Quis putas maior est in regno celoꝝ. Matthei.xviij.par.ij.ca.vj.fo.188.

¶ Commune sanctorũ

¶ De apostolis.

Hoc est preceptũ meũ vt diligatis inuicem Johan.xv.par.ij.ca.vij.fo.190.
Hec mando vobis ibidẗ.
Ecce ego mitto vos sicut oues ĩ medio lupoꝝ. Mat.x.par.ij.ca.xxxij.fo.232.
Ecce nos reliquimus oia ⁊ secuti sum⁹ te: quid ergo erit nobis. Mat.xix.pa.ij ca.xij.fo.201.
Designauit iesus ⁊ alios.lxxij.discipulos. Luc.x.par.j.ca.lviij.fo.115.
Conuocatis duodecim aplis dedit illis potestatẗ sup oia demonia vt languores curarent. Lu.ix.par.j.ca.lj.fo.101.
¶ De vno martyre.
Si quis vult post me venire abnegetẽ semetipsum ⁊ tollat crucẗ suã ⁊ sequatur me. Luc.ix.par.ij.ca.ij.fo.3.
Qui amat patrẽ aut matrẽ plus ꝗ me nõ ẽ me dign⁹. Mat.x.pa.j.c.liij.f.107
Nisi granũ frumenti cadens in terraz mortuũ fuerit ipm solũ manet. Joh.xij par.ij.cap.xxxj.fo.230.
¶ De martyribus.
Cum audieritis prelia ⁊ seditiones nolite timere oportet primũ hec fieri. Lu. xxj.par.ij.ca.xxxix.fo.242.
Attendite a fermẽto phariseoꝝ quod ẽ hypocrysis. Lu.xij.par.j.ca.lij.fo.104 ⁊ ca.xcij.fo.177.
Descendens iesus de monte stetit in loco cãpestri. Lu.vj.par.j.ca.xxxiij.fo.60
Videns iesus turbas ascendit in montẽ: ⁊ cũ sedisset dicit discipliis scz beati pauperes spũ. Mat.v.pa.j.c.xxxiij.fo.68
Loquẽte iesu ad turbas dixit ei quidã Ecce mater tua ⁊ frres tui: foris stant. Mat.xij.par.j.ca.lxxv.fo.150.
¶ De confessoribus.
Vigilate ⁊ orate. nescitis qñ tẽpus sit. Mar.xiij.par.ij.ca.xliij.fo.248.
Vigilate qz nescitis q̃ hora dõs vester vẽtur⁹ sit. Mat.xxiiij.p.ij.c.xlv.fo.250
Sint lumbi vestri precincti ⁊ lucerne ardentes in manibus vestris Lu.xij.par ij.ca.xlvij.fo.252.
Hõ quidã peregre proficiscẽs vocauit seruos suos ⁊ tradidit illis bona sua. Mat.xxv.par.ij.ca.xlix.fo.254.
Homo quidã nobilis abijt in regionez longinquam. ibidem.
Nemo lucernã accendit ⁊ in abscõdito ponit: sed sup candelabrũ. Luc.xj.pa.j. ca.xxxiij.fo.70.
¶ De virginibus.
Simile est regnũ celoꝝ decẽ virginib⁹ Mat.xxv.par.ij.ca.xlviij.fo 253.
Simile est regnũ celoꝝ thesauro abscõdito. Mat.xiij.par.j.ca.lxiiij.fo.127
¶ De cõmemoratione beate virginis.
Extollẗ vocẗ quedã mulier de turba dixit ad iesuz. Beat⁹ venter qui te portauit. Luc.xj.par.j.ca.lxxv.fo.150.
Stabat iuxta crucem iesu mater eius Jo.xix.par.ij.ca.lxiij.fo.294.

¶ In officijs defunctorum.

Dixit ad martha ad iesum. dñe si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Jo.xj.par.ij.ca.xvij.fo 208.

Omne qd dat mihi pater ad me veniet ⁊ eum qui venit ad me non eijciam foras. Johann.vj.par.j.cap.lxx.fo.140.
Ego sum panis viuus qui de celo descendi.ibidem.

¶ Finit regestum sermonū.

¶ Quid ⁊ de quo in hac prima parte in quolibet ca.tractatur presentibi tabula demonstrat.
De diuina ⁊ eterna christi generatione cap.j.fo.3.
De remedio saluationis humani generis ⁊ et de natiuitate gloriose virginis marie.ca.ij.fo 5.
De desponsatione virginis Marie. ca.iij.fo.6.
De cōceptione iohan.bap. ca.iiij.fo.8.
De conceptione saluatoris nostri Jesu xpi.cap.v.fo.9.
De natiuitate ⁊ circuncisione precursoris oñi.ca.vj.fo.13.
De genealogia saluatoris nostri Jesu xpi ca.vij.fo.15.
De eo qd ioseph voluit occulte dimittere mariam.ca.viij.fo.16.
De natiuitate oñi.cap.ix.fo 17.
De circūcisione oñi.ca.x.fo.21.
De epiphania oñi.ca.xj.fo.23.
De ꝓsentatiōe oñi in tēplū.ca.xij.fo.26
De fuga oñi in egyptum ⁊ nece puerorum.ca.xiij.fo.30.
De reditu ex egypto ⁊ initio penitētie iohannis.ca.xiiij.fo.32.
De eo q puer iesus remansit in hierusalē ⁊ inuent⁹ est in tēplo.ca.xv. fo.33.
Facta xpi a.xij.āno vsq ad.xxx.ca.xvj. folio 36.
De officio ⁊ vita iohannis baptiste. ca.xvij.fo.38.
Johannes a deo missus venit ad baptizandū officium.ca.xviij.fo.40.
Johan.confessus est se non esse xpm.sz eius p̄cursorē ⁊ nuntiū ca.xix.fo.42.
De penitentia facienda ⁊ qualitatibus eius.ca.xx.fo.44.
De baptismo oñi ⁊ paterna reuelatiōe ca.xxj.fo.47.
De ieiunio ⁊ tentationibus domini.ca. xxij.fo.50.
Testimoniū iohannis baptiste de xpo agno dei.ca.xxiij.fo.54.
De prima discipulorū xpi vocatione et eius predicatione.cap.xxiiij.fo.55.
De mutatione aque in vinū in nuptijs ca.xxv.fo.56.
De prima electione vendentiū de templo ⁊ de nichodemo.ca.xxvj.fo.59.
De incarceratione iohannis baptiste ca.xxvij.fo.60.
De initio publice predicationis Jesu xpi.ca.xxviij.fo.61.
De secunda ⁊ tertia vocatione discipulorum.ca.xxix.fo.62.
Epilog⁹ vocationū discipulorū ⁊ de diligentia xpi ad p̄dicandū.ca.xxx.fo 63.
De vocatione matthei.⁊ eius conuiuio ca.xxxj.fo.65.
De electione xij.apl'orū.ca.xxxij.fo. 66.
De sermone oñi in monte.⁊ viij.beatitudinibus.ca.xxxiij.fo.68.
Qño p̄lati debēt lucere ope ⁊ sermone ⁊ q xps legem non soluit sed adimpleuit.ca.xxxiiij.fo.70.
De patientia ⁊ largitate circa primos habenda.ca.xxxv.fo.73.
De laude humana in bonis operibus non querenda.ca.xxxvj.fo.76.
De orationis oñice intellectu ⁊ affectu ca.xxxvij.fo.77.
De nō thesaurizando in terra sed in celo.ca.xxxviij.fo.80.
De mia facienda ⁊ non iudicando ac fiducia ofonis.ca.xxxix.fo.82.
De arcta via ad vitā ⁊ cōclusione simonis oñi in monte.ca xl.fo.85.
De curatione leprosi.ca.xlj.fo.88.
De seruo centurionis paralitico. cap. xlij.fo.89.
De curatione demoniaci acsocru petri ca.xliij.fo.91.
De suscitatione filij vidue ad portam naym.ca.xliiij.fo.92.
De scriba doloso ⁊ duobus alijs xpm sequi volentibus.ca.xlv.fo.94.
Dominus excitat⁹ imperauit ventis ⁊ mari.ca.xlvj.fo.95.
De duobus demoniacis a legione obsessis.ca.xlvij.fo.96.
De curatione paralitici per tectū submissi.ca.xlviij.fo.98.
De emorroissa ⁊ archisynagogi filia. ca.xlix.fo.99.
De duob⁹ cecis ⁊ vno muto.c.l.fo.100
De missione apl'orū ad predicandū cum prāte curationū.ca.l.fo.101
De penitentia in aduersis habenda. ca. lij.fo.104.
De non timendo mortem ⁊ confitendo xpm.ca.liij.fo.106.
De quibusdam impedimētis perfectionis ⁊ sequele xpi.ca.liiij.fo.107.
De consolatione discipulorū inter omnia preceptorū.ca.lv.fo.110.
De questione iohan.bapti.de eius commendatione.ca.lvj.fo.111.
De increpatione ⁊ cōdēnatione infidelium iudeorū.ca.lvij.fo.114.
De reuersione apl'orū ac missione ⁊ conuersiōe.lxvij.discipulorū.c.lviij.fo.115.
De homine.sauciato ⁊ vulnerato a latronibus.ca.lix.fo.117.
De penitentia marie magdalene.ca.lx. fo.119.
De ministerio Marthe ⁊ ocio Marie Magdalene.ca.lxj.fo.121.
De muliere samaritana ad montem sichar.ca.lxij.123.
De filio reguli.ca.lxiij.fo.125.
De quatuor p̄abolis oñi ad turbas ⁊ de trib⁹ ad discipulos habiū.c.lxiij.f.217
Jn nazareth legens iesus euanuit ⁊ de medio eorū ne p̄cipitarek.ca lxv.fo.130
De decollatione iohannis baptista.ca. lxvj.fo.132
De refectione quinq milium hominū. ca.lxvij.fo.134.
De ambitioe ⁊ quibusdā alijs clericorū ⁊ religiosiorū defectib⁹.ca.lxviij.fo.136
Oñs sup mare ambulauit ⁊ petrum ne mergerek erexit.ca.lxix.fo.139.
De ꝓbis oñi ꝓpter q̄ quidā retro abierunt.ca.lxx.fo.140
De transitu oñi ⁊ discipulorū per sata. ca.lxxj.fo.142.
De manco manus aridam habente.ca. lxxij.fo.144.
De demoniaco ceco ⁊ muto.cap.lxxiij. folio.145.
De iudeis signum de celo querentib ꝓ de spñ immundo olim eiecto ab eis.ca. lxxiij.folio.148.
De muliere vocem ex turba extollente ac de matre ⁊ fratribus oñi eum querentibus.ca.lxxv.fo.150.
De increpatione phariseorū ⁊ legis doctorum.ca.lxxvj.fo.151.
De fratre petente hereditatem ⁊ de diuite volēte horrea ampliare.ca.lxxvij. folio.153.
De probatica piscina ⁊ paralytico.ca. lxxviij.fo.154.
De infructuosa arbore ⁊ muliere curuata.ca.lxxix.fo.156.
De hydropico ⁊ exhortatione ad humilitatē ⁊ miam.ca.lxxx.fo.158.
De inuitatis ad cenam magnam.cap⁹ lxxxj.fo.160.
De scenophegia festiuitate iudeorum. ca.lxxxij.fo.161.
De muliere in adulterio deprehensa. ca.lxxxiij.fo.163.
De quibusdā verbis oñis pro quibus iudei volebant eum lapidare.ca.lxxxiiij. folio.164.
De ceco a natiuitate illuminato.cap⁹ lxxxv.fo.166.
De pastore ouiū.ca.lxxxvj.fo.168.
De encenijs in quibus iudei voluerūt lapidare iesum.ca.lxxxvij.fo.170.
De traditionibus phariseorū etiam cōtra dei mandatū.ca.lxxxviij.fo.171.
De muliere chananea.capitu.lxxxix. folio.173.
De surdo ⁊ muto a demone possesso.ca. xc.fo.174.
De refectione quatuor milium hominum.ca.xcj.fo.175.
De fermento phariseorum cauendo et ceco bethsaide illuminato.capit.xcij. folio.177.

¶ Finis.

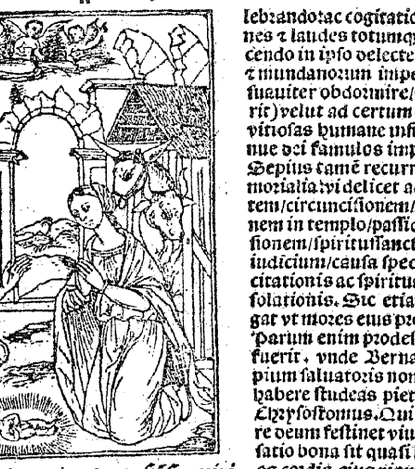

¶ Ludolfi de saxonia Cartusiēsis viri deo deditissimi atq doctissimi in librū q Vita christi inscribitur Prologus.

A 1.Cor.3. Fundamētū aliū nemo pōt ponere(vt ait apl's) preter id qd positum est: qd est christus iesus. Cui dicat.b. Augustinus q deus est res summe sufficiēs: et homo estres summe deficiēs: et q tale bonum deus est vt nemini eum deserenti bene sit. Idcirco quicunq ruinam defectuum suorum eua dere: spiritu reparari desiderat: necesse est ei vt a fundamento predicto non recedat: quia in eo omnimoda remedia suis necessitatib⁹ inueniet. ¶ Primo itaq peccator cupiens peccatorum suorum sarcinam deponere: ⁊ ad requiem anime peruenire: audiat deum peccatores inuitantem ad veniam et dicentē. ¶ Venite ad me omnes qui laboratis: scilicet laborum vitiorum: ⁊ onerati estis: scilicet sarcina peccatorum: ⁊ ego reficiam vos: scilicet sanando ac refouendo: et inuenietis requiem animabus vestris ⁊ hic et in futuro. Audiat ergo egrotus pium ⁊ sollicitum medicum ⁊ veniat ad ipsum per profundā contritionem ac sollicitam confessionem ⁊ studiosum propositum semper declinandi a malo ⁊ faciendi bonū. ¶ Secundo peccator (sed iam in christo fidelis effectus) tanq ipsi per penitētiam reconciliatus studeat diligentissime medico adherere ⁊ suam familiaritatem acquirere/ eius sanctissimam vitam recogitādo omni qua poterit deuotione. ¶ Caueat tamē. prouide ne cursorie ipsam vitam legendo transeat: sed etā aliquid de ea per diem accipiat/in quo sabbatū delicatum pie meditationis christo quotidie celebrando: ac cogitationes ⁊ affectiones: orationes ⁊ laudes totumq opus diei ad illud reducendo in ipso delectetur a tumultu exteriorum ⁊ mundanorum impedimentorum requiescere ⁊ suauiter obdormire/⁊ ad illud (vbicunq fuerit) velut ad certum et pium refugium contra vitiosas humane infirmitatis varietates continue dei famulos impugnantes sepe recurrere. Sepius tamē recurrat ad precipua christi memorialia: vt delicet ad incarnationem/natiuitatem/circuncisionem/apparitionem/presentationem in templo/passionem/resurrectionem/ascēsionem/spiritusancti effusionem/aduentus ad iudicium/causa specialis recordationis ⁊ exercitationis ac spiritualis recordationis ac consolationis. Sic etiam ipsam vitam christi legat vt moxes eius propposse imitari studeat. Parum enim prodest si legerit: nisi et imitatus fuerit. vnde Bernardus. Quid tibi prodest pium saluatoris nomen lectitare in libris nisi habere studeas pietatem in moribus. vnde et Chrysostomus. Qui legens de deo vult inuenire deum festinet viuere digne deo ⁊ ipsa conuersatio bona sit quasi lampas luminis ante oculos cordis eius viam veritatis aperiens.

Pctōr inuitatur ad veniam. Matth.11.

Pctōr adherere debet deo medico suoei

Augustin⁹. Deus quid est. Nō quid ē.

Cursorie legenda.

Jnsignis xpi p̄cipue memoranda.

Vita christi est imitāda. Ber si.

B Vita xpi debet a peccatore desiderari ꝓpter multa.

¶ Jsta vita in summo desiderio debet esse peccatori propter multa. ¶ Primo propter remissionem peccatorum. Cum enim fecerit de se iudicium se per confessionem accusando: per iustitiam penitentiam voluntariam assumendo/sz sollicite ambulans cum deo suo predicto modo meditando purgatur non modicum a sordibus peccatorum. Deus enim cui adheret ignis consumens est purgationem peccatorum faciens.

Primo.

¶ Secundo propter sui illuminationem. Jlle enim cui assistit lux est in tenebris lucens: cuius lumine illustratus docetur ordinate disponere vitam suam ad christū ⁊ celestia: ad seipm ac proximos et terrestria. ¶ Tertio propter gratiam lachrymarum valde necessariam peccatori in hac valle miserie quam christ⁹ qui est fons hortorum ⁊ puteus aquarum viuentium consueuit peccatoribus sibi adherentibus dare.

Secundo.

Tertio.

¶ Quarto propter reparationem lapsum quotidianorum de quibus semper releuat dominus sibi adherentes Juxta illud. Fac serpentem eneum ⁊ pone eum pro signo: qui p̄cussus aspexerit eum viuet. ¶ Quinto propter dulcez et desiderabilem degustationem quam in se habet. Juxta illud. Gustate ⁊ videre quoniam suauis est dominus. ¶ Sexto propter cognitionez paterne maiestatis: que per ipsum solum haberi potest. Juxta illud. Nemo nouit patrem nisi filius voluerit reuelare. ¶ Septimo propter secum exitum qui modo quotidie suscipit christum in hospitio cordis sui ⁊ lectulum floridum per suas meditationes eidem preparando: ⁊ conuerso post mortem requiretur ⁊ suscipietur a christo vt sicut consueuit ⁊ concipiuit semper ⁊ in eternum sit cum ipso. ¶ Hec vita est vita bona et irrigua peccatores sibi adherentes mundans et renouans: ⁊ eos ciues sanctorum ⁊ domesticos dei faciens. Est amabilis ⁊ dulcis ad conseruandum/non enim habet amaritudinem conuersatio illius nec tedium conuiciorum ipsius sed letitiā ⁊ gaudium. Est delitiosa ⁊ suauis/cetera que sapiunt fastidiens exercitia cuz aliquandiu pio corde fuerit frequentata. Est pascens et reficiens. nam secundum Ambrosium.

Quarto.

Quinto.

Numer.21.

Sexto.

Psalmo. 63.

Matt.11.

Septimo.

C Vite xpi fructus.

Primus.

Secūdus.

Tertius.

Quartus.

Ambrosi⁹

Quintus

Qui domicilio christum recipit internos maximis delectationibus exuberantium pascitur voluptatum. Est consolatoria solitario ⁊ quidē optimus comes iugis iocunditatis solatiq; et consortationis ac turris fortitudinis a facie inimici ⁊ a tribulatione et tentatione peccatoris.

Vita christi contemplatiōe nullus est excusandus.

¶ Hec est vita plana ⁊ facilis ad contemplandum creatorem de qua nullus excusare se posset sicut de contemplatione summe maiestatis ad quam nemo raptim potest pⁿgere nisi proficiendo per istam vitam nostri redemptoris.

Vita christi nidum p̄stat.

¶ Hanc quicunq; incipientes et parvuli quicunq; proficientes ⁊ perfecti possunt habere et et in ea inuenire bonum nidum sibi vbi tanq; turtures reponant et abscondant casti amoris pullos quisq; pro sua capacitate. Hec vita multum reddit sanctos dei fauorabiles pios ⁊ benignos cultoribus suis propter ipsum qui nobis cum illis commune est gaudium. Verbi gratia. Nunquid beata virgo mater misericordie pietatis ⁊ gratie poterit te despicere vel oculos suos a te auertere quamuis sis peccator/quando non solum semel in die viderit sed et frequenter filius suum quēz super omnia diligit in brachijs tuis ⁊ inter vbera tua commorantem. Nunquid poterit te cum filio suo quem portat deserere quando viderit te predicto modo filium suum tam solicite per singula comitantem. Et idem pietatis officio peuotionis ministerium per dies singulos expiantem. Nullo modo. Sic et ceteri sancti libentissime respiciunt illos cum quib⁹ deus placatus habitare dignatur cuz ita vita faciat cultores suos consortes illorum quia est ⁊ vita ipsorum. ¶ Plane hec vita est vita beate matris christi ipsi sedulē ministrantis in omnibus pluribus ⁊ famulantis. Hec est vita apostolorum christo familiariter adherentium ⁊ cum eo fideliter perseuerantium. Hec est vita ciuium superiorum christo fruentium et eius opera mirabilia admirantium et sibi reuerenter assistentium in eternum. Hec vita est optima pars: iniciet sedere ad pedes christi ⁊ audire verbū eius. Unde merito a possessore suo ipsam modo per gratiam colente non auferetur: quia ipsa est retributio illa que seruo fideli et prudenti promittitur ⁊ hic incipiens in eternitate perficietur. Hanc vitam nulla lingua laudare sufficit adeo bona est ⁊ sancta ⁊ super omnes vitas dignissima cum sit initium cuiuslibet altioris cōtemplationis/ac vite angelice et eterne que speratur in patria. An parum est tibi continue cuz Christo esse in quem desiderant angeli semper prospicere? Si vis in eternū regnare cum christo/incipe regnare modo et noli deserere eum cui seruire regnare est. ¶ Appropinqua ergo ad ipsum pio corde: vt descendenti: scilicet de sinu patris in vterum virginis quasi alter re stis cum angelo sancte conceptionis existas in pura fide ⁊ congratulare virgini matri. sic propter te fecundate Adesto eius natiuitati et circumcisioni quasi bonus nutrucius cum Joseph Vade cum magis in Bethleem ⁊ adora cum pastorum regem. Adiuua cum parentibus portare seruum et presentare in templum. Comitare cum apostolis pium pastorem gloriosa miracula facientem. Adesto morienti cum beata matre eius et Joanne ad compatiendum et condolendum sibi et quadam pia curositate pal pando tracta singula vulnera saluatoris tui prorter te sic mortui. Quare resurgentes cum Maria magdalena ⁊ donec merar is inuenire. Admirare in celum ascendentem quasi inter discipulos in monte oliueti existens. Sede cum apostolis in conclaui ⁊ abscondere ab exteioribus singulis vt virtute Spiritussancti ex alto induti merearis. Et si pio ac humili ⁊ deuoto corde sic eum modico tempore fueris prosecutus in terris ipse te subleuabit ad se sedentem in dextera dei patris in celis secundum quod promisit fideli peccatori sibi adherenti dicens. ¶ Qui mihi ministrat me sequatur et cetera. ¶ Quicunq; ergo fidelis peccator hanc vitam amabiliter amplexatus fuerit non dubiter quin Christus eum in filium adoptauerit. Unde scriptum est in prouerbijs. Ego diligentes me diligo. Unde et Bernardus. Qui non placet domino non potest illi placere deus/nā cui placet deus deo displicere non potest. Caueat tamen prudenter fidelis peccator vt nunquam in quocunque statu fuerit confidentiam in meritis suis habeat/ scilicet tanq; mendicus pauperculus omnino nudissimus ad eleemosynam dominicam mendicandam semper vacuus accedat. Hec autem faciat non quasi ex humilitate ficta merita sua abscendens: sed certissime sciens quod non iustificabitur in conspectu dei omnis viuens. Etiam solius cogitationis nostre non possumus rationem reddere si ipse voluerit nobiscum in iudicium intrare. Sto autem modo quantuncumque se ingeraticum pio tamen timore ⁊ reuerentia ad bonum dominum peccatores vocantem presumptuosus non reputabitur: ita cur pauperes seculi quanto nudiores sunt cum se nō tanq; dignos: sed tāq; miseriores propius ingerunt ad eleemosynam diuitis. mendicandam presumptuosi / vel superbi non dicuntur: sed a benigmis diuitibus misericordibus respiciuntur. ¶ Hanc vitaz beatus Bernardus plurimum frequentauit: qui fasciculum myrrhe id est cumulum amaritudinis ex vita ⁊ laboribus colligens: et inter vbera sua id est affectiones suas collocans sic ait. Tu quoque si sapis imitaberis sponse prudentiam atque myrre tazcharum fasciculum de principali tui pectoris: nec ad horam patieris aue illi et amara illa omnia que pro te pertuli semper in memoria retinens et assidua meditatione reuoluens: quo possis dicere et tu. Fasciculus myrre dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur. Et ego fratres ab ineunte mea conuersatione pro aceruo meritorum quam mihi deesse sciebam hunc mihi fasciculum colligare et inter vbera mea collocare curaui / collectum ex omnibus anxietatibus ⁊ amaritudinibus domini mei. ¶ Primū scilicet infantilium illarum necessitatum/deinde laborum quos pertulit in predicando: fatigationum in discurrendo: vigiliarum in orando/tentationum in ieiunando / lachrymarum in compatiendo/insidiarum in colloquendo/postremo periculorum in falsis fratribus/conuitiorum sputorum/colaphorum/subsannationum/exprobrationum/clauorum / horumque similium que in salutem nostri generis filius euangelica copiosissime noscitur protulisse. Ubi sane inter tot odoriferę myrrhe huius ramusculos minime pretermitendam putaui etiam illam myrrham qua in cruce po-

mittentis.

Joanni. 12. F

Adoptat in filium.

Prouer. 8.

Bernard.

Vitanda se presumptio.

Ps. 162.

Bernard.

Cecilie laus.

Cantico. h. Operis suipiendiationes.

B. Laborez Christi.

Myrrha multiplex.

tatus est: sed neq; illam qua vnctus est in sepultura. Quarum in prima applicuit sibi amaritudinem meorum peccatorum. In secunda futuraz corruptionē mei corporis dedicauit. Ide mortiam abundantie suauitatis horum eructabo quoad vixero. Internum non obliuiscar miserationes istas: quia in ipsis iustificatus sum. Hec meditari: oiri sapientiam in his iustitie perfectionē mihi constituim his plenitudinem scientie: in his diuitias salutis in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus salutaris amaritudinis: ex his rursum suauis vnctio cōsolationis. Hec me erigunt in aduersis: in prosperis reprimunt ⁊ inter leta tristiaq; vite presentis via regia incedendi tutum prebent vtrobique ducatum: hincinde mala imminentia prouisando. Hec mihi conciliant mundi iudicem dum tremēdum potestatibus mitem humilemque figurant: dum non solum placabilem: sed ⁊ amicabilem repreientant eius inaccessibilis est principibus terribilisque apud reges. Preterea hoc mihi in ore frequenter: sicut vos scitis. Hec in corde semper sicut sciuit deus. hec stilo meo admodum familiaria sicut apparet. Hec mea sublimior inter im philosophiaz: scire iesus ⁊ hunc crucifixum hunc ⁊ vos dilectissimi tam dilectum fasciculum colligite vobis. Memento quia accepit eum Simeon in vlnis: Maria gestauit in vtero: fouit in gremio sponsa sibi inter vbera collocauit. Arbitror Joseph. super genua illi frequēter arrisisse. Et omnes ante se eum habuerunt ⁊ nullus retro: exemplo igitur sint vobis vt ⁊ vos similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis quem portatis pcerto videntes angustias Domini: lenius ⁊ vestras portabitis. Hec Bernardus. Sz quia ista multi minime cogitant statim fatigati sunt: qui ista cogitarent: non ita cito de bono opere fatigati essent. ¶ Hanc etiam vitam beata cecilia virgo legitur habuisse. Nam inter alia virtutum ⁊ laudum preconia de ea scribitur quod euangelium christi absconditum semper in pectore portabat quod sic intelligi videtur quod ipsa de vita Domini Jesu in euangelio tradita quedam deuotioza sibi preelegerat in quibus die ac nocte corde puro ⁊ integro: attentione pcipua ⁊ feruenti meditabatur: ⁊ completa circulatione iterum repetens ac dulci ⁊ suaui gustu ruminans ea in archano pectoris sui prudēti consilio collocarat. ¶ Simile tibi suadeo faciendum. ¶ Super omnia nanq; spiritualis exercitij studia hoc magis necessarium credo magisq; proficuum ⁊ quod ad certiozem possit perducere gradum. Nusquā enim inuenies vbi sic doceri possis contra vana blandimenta ⁊ caduca: contra tribulatione ⁊ aduersa: contra hostium tenta menta ⁊ vitia sicut in vita domini iesu que fuit absq; omni defectu pfectissima. Ex frequenti enim ⁊ assidua meditatione vite ipsius adducitur anima in eius amorem ac cōfidentiam ⁊ familiaritatem: ita quod stabilitur contra vana ⁊ caduca vt ea vilipendat ⁊ cōtemnat. Ut patet in predicta. b. cecilia que ita coz suum de vita xpi repleuerat quod in ipsam vana intrare non poterant. Unde in pompa nuptiarum vbi tot vana geruntur existens cantantibus organibus ipsi stabili corde soli domino decantabat dicens. Fiat domine coz meum immaculatum vt non confundar. Fortificatur quoq; contra tribulationes ⁊ aduersa vt ea minus timeat ⁊ sentiat: vt patet in martyribus vñ Ber. Idcirco denicq; audit columba mea I foraminibus petere quod in christi vulneribus tota deuotione versetur ⁊ nigi meditatione demorentur in illis. Inde martyri tolerantia ide illi inducia magna apud altissimum. Quit benignus dux deuoti militis vultum ⁊ ocuiosin sua suisolli vulnera vt illius ex hoc animus erigatur ⁊ exemplo sui reddat ad tolerandum fortiozem. Animuero nō sentiat sua ouz illius vulnera intruebitur. Stat martyr tripudians ⁊ triumphans tota licet lacerato corpore ⁊ rimante latera ferro. nec modo fortiter: sz hylariter sacrum e carne sua circumspicit ebullire cruorem. Ubi ergo runc anima martyris nempe in tuto: nempe in petra: nēpe in visceribus iesu: vulneribus nimirum patentibus ad introcundum. Si enim in suis esset visceribus scrutans ea ferrum profecto sentiret dolorē non ferret: succumberet ⁊ negaret. Nūc autē in petra habitans: quid mirū si in modum petre durauerit? Sed neq; mirum si exul a corpore dolores nō sentiat corporis neq; hoc facit stupor: sz amor: submittitur enim sensus nō amittitur: nec deest doloris cōtemnitur. Ergo ex petra martyris fortitudo. hec Ber. ¶ Inde quoq; est q̄ multi confessores ⁊ etiam alij in laboribus ⁊ tribulationibus ⁊ infirmitatibus suis non solum patientes: sed ⁊ hilares fuisse ⁊ esse reperiuntur: q̄z ex deuota meditatione vite ⁊ passionis xpi eozum anime non in eozum corporibus ⁊ visceribus: sed xpi fuisse ⁊ esse videtur. Instruit contra hostiū tēptamenta ⁊ vitia: vt in faciendis ⁊ omittēdis errare aut falli nō valeat cū ibi pfectionem oim virtutuz reperiat. Nā paupertatis: humilitatis: charitatis: māsuetudinis: obedientie: patientie: ceterarūq; virtutū exempla ⁊ doctriaā nusq; sic inuenies sicut i vita ds̄i virtutū. Quicquid enim virtutum in ecclesia habet ab ipso xpo per exēpla opez illius traxit. vñ Ber. Quiz vobis cū virtutibus q̄ dei virtutem xpi ignoratis? Ubi nam queso ma prudentia: nisi in xpi doctrina? Ubi vera iustitia nisi de christi mia? Ubi vera temperantia: nisi in xpi vita? Ubi vera fortitudo nisi in xpi passione? Soli igitur qui eius doctrina imbuti sunt prudentes dicēdi sunt: soli iusti qui de eius mia veniam pctōz consecuti sunt: soli tēperantes q̄ eius vitam imitari student: soli fortes qui eius sapientie patientie documēta fortiter in aduersis tenent. ¶ In cassum pinde quis laborat in acquisitione virtutum: si aliunde eas sperādas putat q̄ a dño virtutū cui? doctrina seminarū prudētie: cuius mia opus iustitie: cuius vita speculum temperantie: cuius mors insigne est fortitudinis. vnde ⁊ Brego. Quid est quod dilectū suum sponsa non myrrhaz: sed fasciculum myrrhe nominat: nisi quod dum sancta mens christi vitam ex omni parte considerat: contra omnia vitia ex eius imitatione virtutes repugnātes congregat ex quibus sibi fasciculum aptat quo carnis sue sempiternam putredinez abstergat. vnde etiam August. Cum omnibus modis medeatur animis deus pro temporum opozunitatibus que mira sapientia eius ordinantur nullo modo beneficientibus ōfuluit gñi humano q̄ cum ipsa dei sapientia i. filius vnicus cō substantialis patri ⁊ coeternus totū hominem suscipe dignatus est. Et verbuz caro fctū est ⁊

Psal. ex ō adue fa fortificatio Bern.

meditatio vtilitates.

1. Cor. 2.

In aduersia letificatio.

Virtutum exempla in xpi vita.

Bern.

meditatio nū harum commendatio.

Brego.

August.

habitauit in nobis. Satellites voluptatum diuitias perniciose populi appetebant pauper esse voluit. Honoribus & imperijs inhiabant rex fieri noluit. Carnales filios magnum bonus putabant: tale coniugium prolem contempsit. Cõtumelias superbissime horrebant omne genus contumeliarum sustinuit. Iniurias intolerabiles esse arbitrabant: que maior iniuria est quã iustum innocentemq; damnari. Dolores corporis execrabant: flagellatus atq; cruciatus est. Mori metuebant: morte mulcratus est. Ignominiosissimum mortis genus crucem putabãt: crucifixus est. Omnia que habere cupientes nõ vitabamus: carendo vite fecit. Omnia que vitare cupientes a studio deuitabamus percipiẽdo deiecit. Nõ enim vllum peccatum committi potest nisi dum appetuntur ea que ille cõtempsit aut fugunt que ille sustinuit. Tota itaque vita & vitaẽ discipli na & instructio. eius in terris per hominem quem suscipere dignatus est disciplina morum fuit. Et iterum cõcedamus non apparere nunc homines dignos imitatione quisquis hec putas mente deum intuere: qui homo factus est vt hominem viuere doceret. Recordare quid sit illud quod Johan. sit. Qui se dicit in Christo manere debet quemadmodum ille ambulauit & ipse ambulare: & ita nec deerit tibi quem sequeris. Quia omnis christi actio nostra est instructio. Item alibi habemus de passione Domini. Exemplum enim dedi vobis vt et ita faciatis. Unde Beda. Qui dicit se in Christo manere debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare: quod est non ambire terrena: non caduca lucra sectari: fugere honores omnem mundi contemptum pro celesti gloria amplecti libenter cũctis prodesse: iniurias nulli inferre: et sibi illatas patienter sufferre: sed inferentibus a domino veniam postulare: nunquam suam sed conditoris gloriam semper querere: et quos secum valet ad superna erigere. Hec ex huiusmodi gerere est vestigia Christi sequi. hec Beda. Christi itaq; vestigia sequi debemus: quia (vt ait Ambrosius) in agnitione Christi omnem salutem & sapiẽtiam habemus. Et iterum. Omnia habemus in Christo & omnia nobis Christus. Si vulnerum curatores desideras: medicus est. si febribus estuas: fons est. si grauis iniquitate: iustitia est. si indiges auxilio: virtus est. si mortem times: vita est. si tenebras fugis: lux est. si celum desideras: vita est. si cibum queris: alimentum est. Hec Ambrosius. Et ideo bene per quendam sapientem dicitur. Hoc est nesciret sine Christo plurima scire. Si christum bene scis satis est si cetera nescis. Utinam sapientes huius mundi hoc saperent & intelligerent: & scientiam suam in hanc commutarent. Qui ergo Christum sequitur errare vel falli non potest: ad cuius virtutes imitandas & adipiscendas ex frequenti meditatione vite ipsius cor accenditur & animatur a diuina virtute illuminatur a deo: vt plures fuerant illuminati & simplices qui magna & profunda deinde cognouerũt: quia ibi inuenitur vnctio que paulatim purificans animam et eleuans docet de omnibus. In omnibus itaque virtutibus et bonis moribus semper preponit tibi illud clarissimum speculum et totius sanctitatis exemplar scilicet vitas & mores filij de domini nostri iesu christi qui ad hoc de celo nobis missus est vt preiret nos in virtutum & legem vite ac disciplinę suo nobis oa ret exẽplo: & erudiret nos sicut semetipsum: vt sicut ad imagines eius naturaliter creati sumus: ita ad morum eius similitudinem per imitationes virtutum pro nostra possibilitate reformemur: q eius imaginẽ in nobis per peccũ fedauimus. Quantum aũt quisq; se et in virtutus imitatione ꝓformare studuerit tãt ei in patria in glorie claritate propinquior et similior erit. Percurre ꝗ singulas quasq; etates xpi: virtutesq; eius ꝑ singulas (sicut fidelis discipulus) pro posse studeas imitari. ¶ In labore ẽt exteriori & interiori recordare laborẽ & aduersitatũ xpi. Et qñcũq; in aliquo grauaris: statim ad ipsum pium prem pauperẽ tanq; parvulus ad matris gremiũ curre: & totus illi reuela totum cõmitte: & totũ in ipsus iacta & pjce: & ipe ꝑ culpabilio rẽpestatem fedabit: & releuabit te. Nõ solum aũt vigilas oño iesu intendas: sed & cum corpus strato recolligis & caput reclinatorio ponis: sit tibi quasi cũ brõ Johan. super pectus iesu recũbens: sicq; recũbens super pectus iesu fuge vbera eius: & in pace in idipsum dormies & requiesces. Et vniuersaliter in omnibus dictis & factis tuis quasi ad exẽplar respicias in iesu incedens & stans: sedens & iacens: comedens et bibẽs: loquens & tacens: solus & cum alijs. ex hẽ emi magis eũ diliges & familiaritatis eius gratiam & fiduciã maiorẽ assequeris: & in omni vtute perfectior eris. Et hec sit sapientia tua & studium tuũ semper de iesu aliqua cogitare: vñ ꝑ uoceris ad imitandũ: vel afficiaris ad amandũ ipsum. Talia emi meditando & tẽpus vtiliter expendes: dum occuparis in bonis studijs & diuinis circa dñm iesum: & mores tuos emendabis ad formam vite ipsius: dñ in omnibus agendis semp ad ipsum respicis omnis pfectionis speculum & exemplũ. Et ꝗ tomagis has frequentaueris meditationes: tanto magis eas tibi reddes familiares & facilius tibi occurrent & iocũdius te reficiũt. ¶ Uidisti ergo ad quẽ excelsum gradũ meditationes vite xpi te pducunt: nũc in ipsas meditationes te aliqualiter introducere ẽtabo: nõ omnia que in euangelio scripta sunt tractãdo: sed quedã deuotioza ex his eligendo. Nec credas ꝗ omnia que xpi dixisse vl fecisse meditari possumus scripta sunt: sed ad maiores impressionem ea tibi sic narrabo prout contigerunt: vel contigisse pie credi pñt ꝗs quasdã imaginatiuas representatiões quas animus diuersimode percipit. Nam circa diuinã scripturam meditari & intelligere et exponere multipharie possumus (prout credimus) expedire dummodo non sit contra veritatẽ vite vel iustitie aut doctrinę. & non sit contra fidem vel bonos mores. Quicũq; vero asserit de deo aliquid quod non est sibi certum vel per naturalem rationẽ: vel syndere sim: vel per fidem: vel per sacrã scripturam presumit & peccat. Cum ergo me narrãtem inuenies ita dixit vel fecit oñs iesus seu alij qui introducuntur si id per scripturam probari non possit: nõ aliter accipias ꝗ deuota meditatio exigit. Hoc est perinde accipe ac si dicerem: meditor ꝗ ita dixerit vel fecerit bonus iesus: sic de similibus. Cu aũt si ex his fructum sumere cupis: toto mentis affectu diligẽter delectabiliter & moiose omnibus alijs curis & sollicitudinibus tunc omissis: ita presentem te exhibeas his que per dñm iesum dicta vel facta sunt: & ex his que narrant ac si tuis auribus audires

Joan. 1. Contra vitia remedia.

R Uitar pito ta ẽ discipli na & instructio.

1. Jo. 2.

Johan. 13.

Beda

Ambro. xpꝰ nobis omnia.

Scire vere quid est.

Christi vita ẽ nobis speculum.

M Introductio in meditationes vite xpi.

Scriptura rum varia meditatio.

ꝑsumptio nem vitat.

dires & oculis videres: qr suauissima sunt ex desiderio cogitãti: & multomagis gustãti. Et ideo ꝗuis multa ex his tanq; in pteriro facta narrãtur: tu tũ omnia tãq; in pñti fierẽt mediteris: qr ex hoc maiorem sine dubio suauitatem gustabis. Lege ergo que facta sunt tanq; fiant pone ante oculos gesta preterit. & tanq; presentia: sic omnia magis sapida sentiet et iucunda. ¶ Ut de quandoq; annotaui loca in quibus hec vel illa sunt facta: qr multũ valet homini cum audit euangelium legit: & hoc vel hoc factum tali loco gestum cum rem gestam scit: & loci situm. Ad terram enim sanctã quã vniuersę xpi ecclesie nocte dieq; sociare non desinũt quam bonꝰ ille Jesus habitando: & verbo vel doctrina illuminãdo illustrãt suo sacratissimo sanguĩe ꝓsecuit delectabile est aspirare / sed delectabilius eam oculis corporis intueri et mentis intellectu reuoluere quomodo in locis singulis in ea nostram salutem dominus operatus sit. Quis emi enarrare sufficit qõ deuoti discurrentes per loca singula in spũ vehementi osculantur terram amplectuntur loca in quibus dulcem Jesum vl sterisse / vel sedisse vel aliquid egisse audierunt / nunc tundũt pectus / nũc fletus / nunc gemitus / nũc suspiria emittẽtes / gestu corporis & deuotionis quã foris ostendunt & absq; dubio intus habent / in lachrymas prouocant plerumq; etiam saraceños. Quid dicam de patriarchis Jacob: Joseph: & fratribus eius / qui quia viui in terra illa esse non potuerunt elegerunt in ea mortui sepulturam. Quid plura: tardũ est ingemiscenda est christianorꝫ nostri temporis ꝗ tot exẽpla habentes tardi sunt de manibus inimicorum eruere terram / quam consecrauit sanguĩe suo Jesus xps. ¶ Et nota ꝑ regula gñali ꝗ vbicũq; in sequẽtibus meditationes singulares non inueneris: sufficit tibi ꝗ rem per dñm Jesum dicam vel gestam ante mentis oculos ponas & cum eo conuersaris / ac familiaris efias. Nam in hoc videtur haberi maior dulcedo & uotio efficacior: et quasi totus fructus harum meditationum consistere et vbicũq; et semper intuearis eum deuote in actu suo & moribus: vt qñ stat cum discipulis suis / qñ cum peccatoribus / qñ loquit: & qñ predicat / qñ vadit: & qñ sedet / qñ dormit: & qñ vigilat / quando comedit / et quando alijs ministrat / qñ sanat egrotos: & qñ alia miracula facit describens tibi in corde tuo mores eius et actus ꝗ humiliter se habuit inter homines / quam benigne inter discipulos: ꝗ misericors fuit super pauperes quibus se similem per omnia fecerat: & qti familia eius specialis videbatur quomodo nullum spreuit vel horruit etiam si leprosus esset: quomodo diuitibus non adulabatur / ꝗ liber fuit a curis mũdi / nec anxius pro corporis necessitatibus / ꝗ patiens ad contumelias: & ꝗ mitis in responsis non emi studuit se verbo mordaci & amaro vindicare ꝗ blando & humili risu alterius malitiam fanare ꝗ cõpositus omnibus gestibus suis fuit / ꝗ solicitus de animarũ salute quarũ etiam amore dignatus est mori oño seipsum prebuit exemplũ omnis boni / ꝗ cõpatiens afflictis fuit / qño sũt morum imperfectioni cõdescendit / qño peccares non spreuit / ꝗ clemẽter penitẽtes suscepit ꝗ obediens fuit parentibus ꝗ prõptus in ministrando omnibus: vñ ipse ait. Ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Qño omnem iactantiam: et omnẽ singularitatis ostentationẽ declinauit / qño omne scandalũ cauit / ꝗ modeste in edendo & bibendo se habuit: ꝗ vere verecundus in visu fuit: ꝗ studiosus ad orationem: ꝗ sobrius ad vigilias: ꝗ pariẽs laboris & penurie: & ꝗ placidus in omnibus fuit. ¶ Et similiter hũc modũ in omnibus dictis & factis que de xpo legeris vel audieris meditare mores et gestus suos: qualiter ipse in omnibus se habuerit vel habere potuerit sm tuam estimationem qr in omnibus semper optimo et perfectissimo mõ se gerebat & in omnibus semper optimus & pfectissimus est. Erat enim aspectu dulcis: colloquio suauis & omni conuersatione benignus Et maxime contẽplare faciem eius si potes eã imaginari: quod supra omne videtur difficilius sed forte reficeret iucundius. Et istud sit tibi p doctrina: & recursu omnium que sequuntur: vt vbicũq; dicũt vl factũ narrabit ꝗ aliter singulares meditationes non fuerunt expresse vel ẽt iste generales fuerunt omisse recurras ad hunc locum: et sufficit tibi quod hic generaliter dictum est. ¶ Ut autem xpi faciem & formam seu figuram eius tota: mores ex his actus seu mores suos, & gestus melius valeas meditari quedam de his alibi scripta hic inserere vtile iudicaui. Legitur enim in libris annalibus apud romanos existentibus: ꝗ Jesus xps qui dictus fuit a gentibus prophęta veritatis: stature fuit proceri mediocris & spectabilis. Multum habens venerabilem quem possent intuentes & diligere & formidare. Capillos habens ad modum nucis auellanę permature fere vsq ad aures: ab auris vero humeris ventillantes: discrimen habens in medio capitis iuxta morem nazarenorum: frõtem planam et serenissimam cum facie sine ruga et sine macula: quam rubor moderatus venustauit. Nã si prorsus et oris fuit nulla repręhẽsio. Barbam habens copiosam & impubẽ capillis cõcolorem nõ longam sed in mento bifurcatam. Aspectum simplicem & maturum: oculis glaucis variis & claris existentibus. In increpatione erat terribilis: in admonitione blandus et amabilis: hilaris seruata gratitate. Aliquãdo fleuit: sed nũq; risit. In statura corporis propagatus & rectus. Manꝫ & brachia visu delectabilia. In colloquio gratus rationabilis rarus et modestus. Et iõ merito sm pẽ. dicitur Spectosus forma pre filijs hominum. Hec vbi supra. ¶ Inter omnes ergo scripturas ꝑcipue euangelium qõ sm Augustinum inter omnes diuinas autoritates que sacris literis continẽtur merito precellit studeas pre manibus semper habere et in corde tuo iugiter circumferre: quia doctrina de vita et moribus domini nostri iesu xpi & de omnibus ad salutem necessariis poterit clarius edocere. Nam sm Chrysostomum in euangelio totius perfectionis naturę ratio naliis summa continetur. Et sm Hierony. Euãgelia legis impletio sunt & in his precepta et exempla viuendi plenissime sunt digesta. Unde Chrysosto. Oportuerat quidem nihil nos indigere aut illo literarum sed tam mundam in omnibus exhibere vitam vt illarum vitę gratia sperarũs vt eremur: et sicut attramento pagina corda nostra inscribẽtur a spiritu. Quia vero hanc a nobis exclusimus gratiam agere: et secundas diuitias expectamus & intendamus

Preterita tãq; pñtia legẽda sũt.

Loci notificatio pdest Lerre scte memoria.

O Fructꝰ operis est dñm in oib' intueri.

Faciei xpi.

Faciei & formę xpi de ab humeris ventillantes: discrimen habens in scriptio.

Abozum xpi notitia. ca. 110.

Ps. 44.

Euangelij cõmẽdario ab Augi. R. inde cõsentiũt merito precellit

Chrysosto.

Luce. 22.

his que scripta sunt. Non enim propterea date sunt sunt scripture: vt in libris eas habeam⁹ solum: sed vt in cordibus conglutinemus eas. Si enim domum vbicq fuerit euangelium positum non audebat accedere diabolus: multomagis animam intelligentias habentē tales ⁊ circūferentē nō tāget vnq; neq; supernemer ei demō neq; peccati natura. Sanctifica igitur animas sanctifica corpus tuū hoc in lingua ⁊ corde semper habens. Si enim rurpilo quium fordidat et demones vocat manifestum est q̄ spiritualis lectio sanctificat ⁊ spiritus euellit gratias. ¶ Attendamus igitur oilecti scripturis ⁊ si nullū aliud eu ngelia sal: ē circūstudiosi nobis fiant et hec pre manibus habeamus. Confestim essi expandens libris si permanseris vsq; ad finem omnia respues mūdana oia deridebis q̄ hic sūt Et si diues fueris nihil reputabis diuitias ⁊ si inops fueris: nō cōfunderis inopia. Non rapies non auarus eris: sed cōcupitor eris magis impie ⁊ despicies diuitias. Si vero hoc fiet oia ex terminabis mala. Multa alia est lucrari que non est nunc fm partem dicere. Sciunt aūt qui experiētiā suscepērūt. Et iterū. Quid igit vnq; euāgelijs equale esset? Utq; de cōuersatur in terris: homo ascendit in celū ⁊ facta est omnium vna ymixtio angeli cū hominib⁹ chor faciebāt hoies angelis cōcabāt ⁊ alijs celestib⁹ supernisq; virtutibus. Et erat videre antiquum prelium repensum demones fugientes: mortē pempam: paradisum apertum: maledictionem remotam: peccatum de medio subiatum: errorem expulsum: veritatem reuersam: pietatis sermonem vbiq; seminatum ⁊ vegetatum: celestem conuersationem in terre regione plantatam virtutes familiariter nobiscum loquentes et ad terras sepe angelos ventilantes ex hiis: omnibus spem firmari certissimam futurorum. Propterea igitur euangelium ista vocat hystoria: quasi scilicet omnia alia verba inania doceantur: quib⁹ solent presentia ymitte. Que vero pisatorum annuciata sunt verbis ꝓprie ac vere euāgelia nominantur: quia cum omnibus facilitate donata sunt. Non enim laboribus nostris atq; sudoribus non doloribus et erumnis ⁊ sed per dei tantummodo in nos charitatem tam grandia hec promissa suscepimus. Hec Chrysosto. Unde et Augustin euangelij nomen latine interpretatur. bonus nuncius vel bona annunciatio: quod quidem cum aliquid bonum annuntiatur semper dici potest: propie tamen hoc vocabulum obtinuit annunciatio salutaris. Narratores quippe origenis fac orum dictorumq; passionis domini nri Jesu Christi ꝓprie dicti sunt euangeliste. ¶ Sed anteq; ad euangelij hystoriam accedamus scias q̄ quidam per euangelistas salubriter directione spiritus sancti: aliquando anticipādo vel preoccupando que post dicendam erant: aliquando renouando vel recordādo que omiserant ⁊ aliq; recapitulando vel repetendo que dicta fuerant posita sunt: que quānis aliter cōscribi deberēt quaz per eos summe vtiliter sunt dictata: quia fm Augu. pbabile est q̄ vnusquisq; euāgelistarum eo se ordine cre idit debuisse narrare quo deus voluit eius recordationi suggerere ne tamen turbari possit deuotio: paruulorum locis debitis quodam ordine alio prout res gesta vel vicendi congruentia exigere videbatur ⁊ insequentibus per ordinem situatur. Non tamen ai firmo quod hic sit verus ac certus et debitus rei geste ordo descriptus: quia talis vir ab aliquo reperitur: ꝓesus. In ipso autē euangelio reperies verbi incarnati hystoriā mandata ⁊ promissa in q̄bus habes viā veritatē ⁊ vitam Christi igitur exēplo no'ceq; bene viuere possis preceptis bū viuere scias: pmissis bene viuere velis his itaq; trib⁹ tria pulsare necesse est. s. impotentiā/ignorantiā/⁊ negligētiā. Ignorans enim ignorabitur. Negligens vero nescietur: neq; simulator impotentie nihilominus eij cietur. Expergiscere ergo aia. Christo deuota: enigila ois aia christiana et singula que de christo Jesu dicuntur diligenter discute: cōsidera atrēte memor ic pertracta: ⁊ dū tui imitari vestigia ille propter te de celesti sede descendit ad terrena: tu propter te fuge terrena: appete celestia. Si dulcis est mundus dulcior est christus. Si amar⁹ est mund⁹ oia ꝓpter te sustinuit xp⁹ Surge ⁊ ambula: non pigressere in via ne locū perdas in patria.

¶ Finitur prolotus.

¶ Sequitur oratio eiusdem in librum vite Christi Jesu.

DOmine Jesu christe filij dei viui cōcede mihi fragili ⁊ misero peccatori vitā et mores tuos pre oculis cordis semper habere ⁊ p mea possibilitate imittari: facq; me ipis proficere ⁊ crescere in virum perfectum ⁊ in tē plū scrīm in dño. Illustra q̄sō cor meū lumine gr̄e tue: q̄ me iugit p̄uenias ⁊ sequat: vt te ductore ī oib⁹ vijs meis habēs cūcta q̄ tibi placēt ꝓplerem q̄ tibi displicēt vitare possis. Dirige obsecro cogitatiōes sermones ⁊ actiones meas in lege tua ⁊ in ꝓceptis atq; cōsilijs tuis o altissime vt in oib⁹ voluntatē tuā faciēs: hic et in eternū per te merear salus esse. Amen.

¶ Op⁹ p̄clarū atq; insigne cui' titul' ertat vita xp̄i magne literature eruditiōisq; viro Rudolfo de saxonia sacri cartusiēsīū ordinis elaboratissime editū nō q̄dē ad apocryphis de infantia saluatoris extractū: sed ex serie sacri euāgelij scētōrq; doctorū sancte ecclesie ex toto collectū. Incipit feliciter.

¶ De diuina et eterna Christi generatione. Capit. I.

EPiphanitudine itaq; euāgelij vini scilicet boni quod vsq; ad hoc tempus gr̄e dominus Jesus seruauit quasdaz guttas haurire cupientes: sumamus initium a diuina eius generatione: de q̄ euange. Joanñ. specialr loq̄tur quia omnia ad hoc inducitur vt diuinitas ver dī manifestetur et maxime contra quosdam hereticos dicentes Christum purum hominem esse ⁊ per consequens propter temporalem naiuitatem nec semper nec ante. Mariam fuisse. Et ideo de eternitate verbi incipit: ostendens diuinam Christi naturam in quā eternaliter p̄cessit Mariam. Et ponit quinq; psonis que per ordinem tanguntur in subscriptis. ¶ Primo declarat filij a patre eternam generationem dicens. [In principio erat verbum] id est in ipso deo q̄ut ab omnibus suppo-

Scripture in cordib⁹ habēde sūt vt dīones fugiant.

Euangeliū legas vtterena contēnas.

Euangeliū quid sit.

Chrysosto.

Augustin⁹.

Non seruauerunt ordinem rei gestarum euāgeliste.

Possesse ⁊ velle bū

Euāgelica lectio p̄stat viuere.

Jupra vitrtij Architriclini. Joan. 2.

Intentio Joan. euā.

De diuinis psonis qui ꝓnotādē. Primum. Joanñ. 1.

Principiū duplex.

nitur primum principium necessario est verbū propie dictum tanq; in ipso cuius est. Acsi diceret filius erat in patre patri sc̄z coeternus non in maria incepit esse sed i principio. id est in patre qui est principius sine principio ⁊ filius qui est principium de principio. Dicit autem verbū dei filium: quia iesus christus dominus noster quemadmodum dicitur filius deiisic dicit verbum dei. sic ⁊ virtus ⁊ sapientia dei: vnus enim idemq; significāt. vnū idemq; sunt: filius: verbū virtus ⁊ sapiētia. Sz ait verbū non filius: quia hoc nomen verbū magis ad ppositū facit q̄ filius vbi ⁊ sciendū q̄ vox significatiua ōr verbū fs hoc est trīmodo large ⁊ denominatiue ingnātum significat interiorem mentis ꝓceptum: sicut vrina ōr sana inquantū est sanitatis indicatiua: ⁊ ideo sicut illud ꝓprie dicit sanitas quod per vrinam designatur: ita illud propie ōr verbum qō per vocem significatur. Hoc aūt est interior mentis conceptus: q̄ voces sunt note et signa passionum que sunt in aia: ⁊ ita ꝓceptus mentis interior etiaz anteq; per vocem designetur propie verbuz dicitur. Cum ergo hoc nomē verbum significet vocem vocalem: ⁊ quod erit ab ore: significet etiam mentale qō a mente gignitur: nec ab ea recedit cum emittitur. s. verbū conceptum secundum vltimam acceptionē hic sumitur vt per ipsum filius intelligatur. quippe qz a patre ꝓcedit per eternā natiuitatem: ac cum eo ⁊ in eo permanet per essentie vnitatem sicut cogitatio seu ꝓceptio mentis. que ex mente nata est cum ipsa permanet. ⁊ ideo maluit dicere verbum q̄ filius. Cum igitur in ipso deo p ꝓprie ⁊ perfecte sit verbum. verbū aūt de sua ratione ōr q̄ procedens ob eo cuius est verbum: sicut ꝓceptus a concipiente. ⁊ cum verbum ⁊ filius sunt idem sequitur q̄ ibi sit generatio filij a patre ⁊ ex quo est ibi processus verbi a dicente. Item potius describit filiū dei sub nomine verbi q̄ sub nomine filij: qz filius solum dicit comparationem ad patrem. verbum vero dicit comparationem non solum addicentem: sed etiam ⁊ ad id quod per verbum dicitur: nec non ad vocē quam induit ⁊ ad doctrinam que mediāte verbo in altero efficitur. Quia igitur dei filius ōr hic describitur non tm in comparatione ad patrē a quo procedit: sed etiam ad creaturas quas fecit ⁊ ad carnem quam induit ⁊ documenta que prebuit: congruissime et deceuissime sub nomine verbi describitur. quia nomē illud ad omnia supradicta respicit. nec posset sub celo ita nomen conueniens inueniri. ¶ Secūdo declarat patris et filij personalem distinctionem dicens [⁊ verbum erat apud deum]. Hoc nomē deus i hac clausula est personale. vt verbum erat apud deum. i. apud patrem: semper enim in patre filius: semper in filio pater. Unde hec prepositio apud que est transitiua personarum ⁊ distinctiua distantiam distinctionis psonalis designat nō essentie. Nulla essi res ōr propie esse apud semetipsam sicut nec aliquis est in seipo ⁊ ideo inter verbū ⁊ principium apud qō est ꝓbum est psonalis distinctio. Non essi verbum p cedit a patre per actionem transeuntē extra fs maneurē intra. ⁊ ideo verbum manet intra illō cuius est verbum tm ab eo distinctū distinctione personali: vt iaz dictū est: q̄z verbū erat apud deum vt alius apud alium. ¶ Tertio declarat patris ⁊ filij consubstantialitatem sive substantie vnitatē: dicēs. [Et deus erat verbum] ita q̄ ly deus ponitur a patre p̄dicati dicendo verbū est deus noia enim ⁊ verba trāspositā idē significāt. Hoc nomen deus in hac clausula est essentiale: vt verbum est deus. i. natura est substantia diuina. nc dicatur esse cū deo ⁊ non deus. Nihil enim in deo est q̄ deus non fit: q̄ totus idē est substantialiter idē. Quānis ergo verbum sit apud deum non tm est aliquid extrance nature sicut est verbum nostrum sed est nature diuine que indiuisibilis est ⁊ nō multiplicabilis: quia nullo mō potest esse nisi vna ⁊ simplicissima. et ideo verbum ⁊ principium a quo est sunt idem penitus in natura q̄ uis (vt dictum est) distinguantur in persona. Et sic i ista clausula implicantur omnes tres persone pater in hoc nomine deus. filius in nomine verbi. spiritus sanctus in prepositione apud. Quarto declarat patris ⁊ filij coeternitatem dicens. [Hoc erat in principio apud deum.] Hoc scilicet verbum de quo locutus fuerat est apud deū patrē a principio eternitatis. i. ante secula ⁊ eternaliter. q. d. Hoc dei verbū nunq; a deo patre extitit separat ⁊. Nūq; enim pater sine filio fuit nunq; sine verbo nun quā sine virtute: nunq; sine sapiētia esse potuit Prem enim dicimus q̄z filiū habet. cū hoc sit patrem esse q̄ filiū habere. Et q̄z pater qui verbū dicit ⁊ concipit est ab eterno: ergo verbum qō gignit dicendo vt vere dicatur verbum in principio. nō tp̄oris quo dictū est: ⁊ principio creauit deus celū ⁊ terrā. sed in principio eternitatis: de quo dicitur. Tecum principiuz in die virtutis tue in spl̄endoribus sanctorum ex vtero. i. substantia mea ante luciferum id est ante mīdi creationem genui te. Unde qñ dicitur. Ego hodie genui te. intelligit de die eternitatis qui omnem diem cōplectitur. Et sic accipit hoc nomen principij aliter q̄ supra: q̄z ibi accipitur p patre: hic pro eternitate. Qualiter aūt verbum ipse pater genuit: q̄z solui non pōt: queri non debet. Diuina essi gnātio ē oino inenarrabilis. de qua dicitur. Generationē eius quis enarrabit? Qz etsi ōr filius a patre genitus. tamē dualiter nec ꝓpheta nouit nec angelus. Moraliter docemur ex premissis. q̄ principium omnis nostre intentionis debet esse deus. qz in principio erat verbum ⁊ eius erat verbuz. Iterum si vis scire de omni actione tua interiori ⁊ exteriori. vtruz sit diuina. ⁊ vtrum deus ipsam operetur in te ⁊ per ipsum sit facta. vide si finis intentionis tue sit deus. Quod si sit. ita actio tua sit diuina. qz principium ⁊ finis idem scilicet deus. ¶ Postquam ergo euangelista declarauit ipsius verbi esse seu gnāri. consequenter declarat suum agere seu operari ⁊ declarat nunc. Quinto pris ⁊ filij indiuisam operationem dicens. Omnia p ipsum facta sunt] sc̄z quecunq; a patre facta sunt [⁊ sine ipso factum est nihil] sc̄z a patre: sive visibile quid sive intelligibile. Si quidem oia in sapientia fecit deus: ⁊ sine sapientia nihil fecit. Creature enim producuntur a deo sicut artificiata p artificē. Oim essi est artifex cū sit agēs p intellectū: qō aūt producit p artem seu intellectum producit per artis seu intellectus ꝓceptū: sicut domus i re extra ꝓducitur a domo q̄ est in aia: verbū aūt in dininis idem est q̄ conceptus intellectus diuinitr sup̄a dictus est: ergo omnia ꝓducta per ipsum producta sunt: taz spīālea q̄ corporalea creature. Hec autem pre

Christo.

Quartum pncipale.

Verbum duplex. Christo.

Quid cur potest dicat q̄ filius.

Deus.

Apud

Secūs pncipale.

Deus.

Apud

Quinto pncipium.

Opa trinitatis.

Tertiū pncipale.

Quia verbū a patre ꝓcedit.

Tertiū pncipale.

Per notat causam efficientem.

positio per notat hic causam efficientē non ammimiculantem vel ministerium vel instrumentum. Ipse enim filius cum patre est actor omnium ⁊ similiter spiritusſanctus cum eisdem: qꝛ indiuidua sunt opera trinitatis. Omnia ergo p ipsum facta sunt vt nec pater nec spiritusſanctus excludātur. Omnia simul ⁊ semel sunt facta: sed sex diebus per partes sunt distincta. Si ergo omnia per ipsum facta sunt, verbum autē non possit a se fieri vel seipsus facere: quia esset ante: ꝗ esset, sequitur ꝗ ipsum verbum nō sit factum. Et sim Augu. Si factum nō est: creatura non est. Si autem creatura non est: reiiudem cū patre substantie est. O is enim substantia que deus non est: creatura est: ⁊ que creatura nō est deus est. Hoc aut verbum nec scribis constat, nec voce proferit: sed semper in sinu. i. secreto ⁊ corde, prius manēs cuncta disponit: regit ⁊ operat. Non ergo loquendo: sed volendo cuncta opatur deus: qꝛ dicere dei voluisse est ⁊ verbo. i. filio omnia creare. ¶ Ostenso itaq; ꝗ verbum sit causa productiua rerum ostendit: pſequenter per quem modum sit cā earum dicens. [Quod factū est[. i. in effectu[in ipso]. i. verbo[vita erat]⁊ viuens. Sicut faber prius facit archam in mente post in opere, qō in mente est, viuit cum artifice qō sit mutat cum tpe. Nō enim omnia que facta sunt habent vitam: nec sunt vita in se: hoc est in natura sua in qua sunt vt creature: vt tū sunt in deo ⁊ arte diuina que est vita in se sunt vita: qꝛ ibi habent exemplar ⁊ rationem viuentem. Omnia namq; que tpaliter fiunt vt facta sunt: ab eterno fecit. i. facere disposuit ⁊ ptusq; fierēt facta nouerat: in eius mente ⁊ presentia viuebant ⁊ vigebant: qꝛ omnia ante mundi initium in ipso dei filio imaginata erant ⁊ vt postea fierent disposita erat ac per hoc quasi facta erāt ⁊ viuebant. Viuunt enim omnia que in dei dispositiōē sunt: qꝛ sicut disposita sunt nō euenire non possunt. Et sic patet modus per quem creature procedūt a verbo: videlicet sicut artificiata ab artifice vel arte propter quod dicit. Boetius. Tu cuncta superno ducis ab exemplo, pulchrum pulcherrimus ipse mundum mente gerens similiq; imagine formans. ¶ Moraliter est hic notandum quod opus virtutis est opus vite, sicut opera viciosa dicuntur opera mortis: opus autem virtutis siue opus bonum nullus operatur nisi i deo. Si vis igitur scire an opus tuum sit viuum. id est: si sit opus virtutis siue opus bonum ⁊ diuinum vide si sit factum in ipso. f. deo: quia hic dicitur[quod factum est in ipso[scilicet deo[vita erat]. i. vitale ⁊ viuus est. In deo autēz sit qō in charitate sit: ⁊ quod extra deum ⁊ preter deum non habet mouens nec finē. ¶ Ostenso autem qualiter verbum se habeat ad oēs creaturas in gnali: pſequenter ostendit qualiter se habeat ad hominēs in spāli dicēs. [Et vita erat lux hoīm.] Quia vita. i. ipsum verbum qō est vita in se. in qua ⁊ per quā creature viuunt, erat lux hoīm. i. vnde rōnales creature vt beate fierent illuminande erāt qꝛ nō deficit hoēs illustrare per gram super omnes irradiando si hō facit qō in se est: se ad deum per cognitionem ⁊ amorem prout pōt pueriendo. ¶ Moraliter vita bona est lux hoīz: qꝛ plus illuminat ⁊ edificat proximum vita ꝗ verba: vnde Hiero. Multo plus intelligitur quod oculis videtur ꝗ quod aure percipit, ⁊ Seneca. Longum iter per precepta: breue ⁊ efficax p exempla. Unde Iesus cepit facere ⁊ docere[⁊ lux in tenebris lucet]. i. in peccatoribus: qꝛ verbum ꝗ tus in se est illuminat eos luce gratie: sed qꝛ tenebrosi sunt: hoc est qꝛ se subtrahunt ab influētia diuine lucis siue verbi: ideo sequitur. [Et tenebre ea nō cōprehenderunt]⁊ peccatores hanc lucem non sequuntur: non propter lucis sed propter proprii defectum. vt Aug. O sio enim homo positus i sole cecus presens est illi sol: sed ipse soli absens est: sic ois stultus: omnis iniquus: omnis impius cecus est corde presente sapientia. Sed cuz ceco presens est: o cuius eius absens est. Non qꝛ illa ipsi absens est: sed qꝛ ipse absens est ab illa. Quid ergo faciet iste mundē? vnde posit videri deus. Peccata ⁊ iniquitates tolle ⁊ videbis sapientiam que presens est: qꝛ deus est ipsa sapiētia: ⁊ dictum est. Beati mundo corde: qm ipsi deum videbunt. ¶ Scōm Orige. Lux in tenebris lucet: qꝛ dei verbum vita: lux hominum in nra natura que per se mouet: igata ⁊ considerata in formis quedam tenebrositas inuenitur: lucere non desinit. Et qm ipsa lux omni creature est incomprehensibilis: tenebre eam non cōprehenderunt. ¶ Ubi nota ꝗ triplex est cōprehensio: scilicet per inclusionem: per aptam visionem: per fidei ⁊ charitatis adhesionem. Primo mō a nullo. Secūdo modo a bearis. Tertio modo a fidelis sed nullo istorum modorum a malignis cōprehenditur: ideo dicitur[⁊ tenebre eam non comprehenderunt]. i. qui non fide nec amore adhesserunt. Dicitur etiam aliquid cōprehendi quādo peruenitur ad finē cognitionis ipsius: ⁊ hoc est qm res cognoscitur ita perfecte sicut cognoscibilis est: ⁊ sic solus oculus diuinus luces hāc comprehendit: ⁊ nulla creatura. Moraliter lux in in tenebris lucet: qꝛ virtus lucet ⁊ apparet i. aduersis ⁊ oppositis. Nam virtus in infirmitate perficitur. Unde. Grego. Nemo quantum p fecerit nisi in aduersitate cognoscit: qualis esset. quisq; apud se latet: nullata cōsuetudine probatur. Et qꝛ nulla aduersitas pōt superare sanctos et separare a charitate christi: ideo dicitur. [Et tenebre eam non cōprehenderunt.] Boni enim viri si frangant aduersitatibus non tū frangunt aut vincunt: immo in eis gaudēt ⁊ delectant. Uel [lux in tenebris lucet]qn deus per p solationes illucet his qui aduersa ⁊ tribulationes sustinēt: sim illud. Iuxta est dōs his qui tribulato sunt corde: ⁊ cum ipso sunt in tribulatione. [⁊ tenebre eam nō comprehenderunt]qꝛ non sunt cōdigne passionis huius tpis ad futuram gloriā. Semp enim deus remunerat supra. conditgnum ⁊ punit citra ꝑdignum. Lux etiam in tenebris huius mūdi lucet qꝛ creator in creaturis apparet. Sicut enim in patria: deus est speculum creaturarum in quo creature relucent ⁊ in quo omnia videbimus que ad gaudium nrz pertinebunt. sic in via econuerso creature sunt speculum creatoris: in quo creatorem nostri speculamur: qꝛ vt Apostolus. videmus nunc per speculū: videlicz creaturarum: in enigmate ⁊ obscure: ⁊ inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt. Deum enim esse non solū fides recta testatur: scriptura sctā loquitur. comparatio rerum ad ipsum: indicatio naturalis dictatusq; sanctiq; predicant. veramentiam creature clamant. O ia nātq; suo modo dicunt ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos: qꝛ deus est vox naturе.

Augustin' Verbū nō est factum

Quod' pro ducendi. Vitam esse omnia.

Boetius.

Moraliter Opus virtutis.

Lux hoīm.

Vita bona

Moraliter Hiero. Seneca Actu. i.

Tenebre.

August.

Abat. ſ. Orige. Deluce i tenebris ꝛc.

3 Cōprehensio triplex.

Moraliter

Grego.

2. Cor. 12. Aduersitates.

Psal. 33.

Ps. xc.

Ro. 8.

1. Corin. 13. Apostolus Rom. 1. Deum esse

Hoc loco dicere ipse nos.

k Filium genitus intelligens nihil carnale concipiat.

Comparatio. Augustin'

Natum nō posteritus genitore suo.

Platonici

ture. dua oia pulchra testāt ipsum esse pulcherrimū: dulcia dulcissimum: sublima altissima ⁊ pura purissima: fortia fortissima ⁊ sic de aliis. ¶ Sane cū audis in premissis filiū ex deo patre genitū: caue ne mentis tue oculus infirmus aliq̄d carnalis cogitationis occurrat quin potius columbino ⁊ aquilino intuitu simpliciter crede ac pspicaciter cōtēplare ꝗ ab illa luce simul immensa ⁊ simplicissima fulgentissima et summe archana: coeternus: coequalis: ⁊ cōsubstātialis splēdo: exorit: quē est virtus summa ⁊ sapiētia: et in quo oia pater disposuit ab eterno per quem fecit ⁊ seculā. fecraq; gubernat ⁊ ordinat ad gloriā suā partim p naturā: partim p gratz. partim p iustitiā. partim per misericordiā: vt nihil ita in hoc mōdo inordinatū relinquat: vnde Augustinus. Sicut splendor ex substātia solis nascitur: ita ex filiū ex substantia patris genitus intelligamus. Et sicut nō est solabit ignis prius splēdore suo. licet ex ipso nascatur: sed ex quo sol aut ignis processit: simul cū eo et splēdor ei apparuit: nec dici potest splendor sole vel igne posterior. cū tū. vt dixi ex ipso nascatur. Ergo in creaturis aliquid inuenitur qd ⁊ nascatur ⁊ posteri? non sit genitore suo cur hoc a creatore fieri posse desperes: sicut splendor ex sole natus replet orbē terrarū: ⁊ tū a genitore suo non abscinditur aliquādo nec recedit ita ⁊ filius a patre genitus vbiq; oū sit in patre semp permanet. Et sicut substātialiter splendor in sole est: ⁊ sol in splēdore: ita substātialiter pater in filio et filū? in patre est: et sicut soli ⁊ splendori vna substantia dum sit: non tū vna persona: quia nec solem splendorem esse: nec splendorē dicimus solem: ita ⁊ pater ⁊ filius cū sint vnius essentiet nō tū vni? sunt persone. Et sicut sol splēdore cale facit ⁊ illuminat ⁊ siccat ⁊ soluit ⁊ excādidat ⁊ denigrat. ⁊ oia que ei a ꝗo iniuncta sunt operatur ita ⁊ patrē p vnigenitū filiū suū oia legitimus fuisse operatū. hec Augusti. Sm eundē Augusti. hoc initiis sancti euangelij quidā platonicus aureis literis pscribendū. et per omnes ecclesias in locis eminentissimis preponendum esse dicebat. ¶ Oratio.

Omine deus pater omnipotens qui coeternum et coequalem et cōsubstātiale tibi ante omnia secula filium ineffabiliter genuisti cum quo atq; spū sancto omnia visibilia et inuisibilia a cōme miserum peccatorem inter omnia creasti: te adoro ⁊ te laudo: teq; glorifico. Esto propitius mihi peccatori. ⁊ ne despicias me opus manuū tuarū: sed salua et adiuua me propter nomen sanctū tuū. Opere manuū tuarum dexterā porrige. carnali fragilitati succurre. Qui me fecisti: refice infectum vitio: qui me formasti: reforma corruptū peccatis: vt sim magna tua misericordiam salues animā meā miseram. Amen.

¶ De inuentione remedij pro salute generis humani et natiuitate virginis marie. Capitulum. ij.

A principio cum lucifer creatus esset ⁊ erexit se contra deum creatorem suū: et in ictu oculi de excelso celorū profectus est in infernū. Et ob hanc causam decreuit deus genus humanum creare vt per ipsum posset casum luciferi ⁊ sociorum eius restaurare: quapropter diabolus homini inuidēs sibi insidiabatur et ad precpti transgressionem ipsum inducere nitebatur. Et quoddam genus serpentis sibi eligebat qui tunc erectus gradiebatur. et caput virgineum habebat. In hunc fraudulentus deceptor intrauit. et per os eius loquens verba deceptoria mulieri narrauit: ac eam decipiens super omne genus humanum mortem induxit. Et oportebat nos omnes carcerem inferni ingredi de quo non poteramus alicuius adiutorio eripi. Sed tandem pater misericordiarum et dominus totius consolationis clementer respexit statum nostre dammationis ⁊ nos per semetipsum liberare decreuit super quo signum nobis per oliuam dedit: quam columba in clusis in archa afferebat: que misericordiam dei futuram inclusis in limbo pretendebat. Non solum enim his qui in archa erant misericordia promittebatur: sed ⁊ toti mūdo signum salutis in oliua dabatur: ⁊ hoc idem deus premonstrauit nobis in multis alijs figuris. ¶ A principio autem conditionis nostre adam in agro damasceno iuxta ebron de terra formatus ⁊ a domino in paradisum voluptatis translatus ⁊ cena in paradiso de costa ade dormientis facta. ⁊ pro consorte ei data ipsisq; primis parentibus in paradiso ad operandum ⁊ custodiendum collocatis: ⁊ deinc propter ligni vetiti esum per diuini secreti seueritatem expulsis superna miseratio non destitit homines in ciare bonum per occultos instinctus: nec distulit hominē errabundū ad penitentiā reuocare spē venie dando per repromissum saluatoris aduētum. Et ne forte per ignorantiam ⁊ ingratitudinem tanta dei dignatio nostre saluti fozet inefficax: in quinq; huius seculi etatibus per patriarchas: iudices: sacerdotes: reges ⁊ prophetas ab abel iusto vsq; ad iohannem bap. filij sui aduentum prenunciare: repromittere ⁊ prefigurare non destitit: vt per multa milia temporum ⁊ annorum magnis ⁊ varijs multiplicatis oraculis ⁊ intelligentias nostras ad fidem erigeret ⁊ affectus per nimia ⁊ vitia desideria inflāmaret vnde Leo papa. Cessent illorum querele que de dominice natiuitatis tarditate causantur tū ꝗ preteritis tpib? non sit impēsum qō in vltima mundi etate sit gestum. Verbi incarnatio hoc contulit faciendā: qō facta ⁊ sacramentum salutis humane in nulla vnq̄ antiquitate cessauit. Qō predicauerunt apli: hoc annunciauerunt p phete. Nec sero est impletum qō semper est creditum. Sapientia vero ⁊ benignitas dei tot fuerat salutiferi operis moꝛa capacioꝛes nos sue vocationis effecit. Ut. qō multis signis ac multis vocibus multisq; misteriis per tot fuerat sclamitatum: in his euangelij diebus nō esset ambiguū. Et natiuitas saluatoris tanto cōstantiorem in nobis gigneret fidem: qto predicata ei ⁊ antiquior processisset et crebrior. Non tracto nouo consilio deus hūanis reb? nec sera miseratione consulitur: sed a constitutione mundi vna eandēq; oibus cām salutis instituit. Gratia enim dei qua semp est vniuersitas iustificata sctōꝛ aucta est xpo nascente: nō cepta. Et hoc magnū pietatis sacramētū tū potēs etiā in suis signis cationibus fuit vt nō min? adepti sint: qui illō credidere promissum: ꝗ qui suscepere donatuz. hec Leo papa. Et nota sm Augu. ꝗ xps nō pti?

Serpentis genus.

Oliua salutifera.

Ade plasmatio.

B

Humanus genus ad spem venie erigitur ab Abel vsq; ad iohannem bapti.

Leo papa.

C

Augustin'

Cur xpⁿ non prius nec poste rius venit.

venit nisi hō de lege naturali ⁊ scripta prius cōi cetur: q̄ si christus statim venisset diceret hō: q̄ per legem naturalem saluari poterat: et superfluū crederet aduentum xpi. similiter dicere poterat de lege scripta. Sed comperto q̄ non sic saluari poterat. cum oēs ad inferos descenderunt: tūc venit ipse: quia tūc erat xpⁿ miserendi: ⁊ prius venire non fuit necesse: q̄ nō prodest medicina spiritualis sine affectu recipientis. Nec posterius venit ne fides et spes ex promissa incarnatione perirēt. Si enim tardasset venire quotidie decreuissent ⁊ repuissent im eundem Augusti. magnum desiderium habebant antiqui videre christum. sciebant enem illum esse venturum: ⁊ non solum patriarcie ⁊ prophete: sed etiam omnes qui pie viuebant desiderantes dicebat. O si hic me inueniet illa natiuitas. o si q̄ō credo videb. oculis meis. Si ergo fideles iti tantum desiderabant tanq̄ deuoti erāt christo adhuc venturo quid faciendum est iam suscepto sed ve nobis miseris huius moderni temporis: qui nec tantum afficimur ad gratiā ex hibitam q̄ tum antiqui afficiebantur ad promissam. vnde Bern. Desiderij suspirantius xpi in presentiam frequentissime rogitans compūgor ⁊ confundor in memetipso ⁊ nunc vix contineo lacrymas ita pudet reporis torporisq̄ mi serabilium temporum horum. Cui nāq̄ nostraz tantum ingerat gaudium huius gratie exhibitio q̄ tum accenderant veteres desiderata sola promissio. hec Bernar. ¶ Cuz igitur per longissima tempora circa spaciū quinq̄ milium ⁊ fere quingentorum annorum miserabiliter faceret genus humanum: ⁊ nullus propter peccū primi hois ad eternam beatitudinem ascendere posset ad primum beatissimi spiritus compatientes tandem ruine: ac de sua solliciti restauratione licet pluries antea: tamē adueniente plenitudine tpis instantius ⁊ deuotius dño suppli cauere. Unde misericordia pulsabat viscera patris: vt subueniret secum habens pacem sed cōtradicebat veritas: secum habens iustitiam ⁊ inter eas magna cōtrouersia facta est prout narrat Bern. longo sermone de annunciatione dicti sui summa hec est. Dicebat misericordia. Eget miseratione diuina creatura rationalis: q̄ni misera facta est: ⁊ valde miserabilis venit tpⁿ miserendi eius. Econtra veritas dicebat. Quesso domine impleri sermonem quem locutus es. Eorum moriatur adam cum omnibus q̄ erant in eo: quando preuaricādo pomum vetitū gustauit. Dixit misericordia. Ut q̄d me dñe fecisti? Scit enim ipsa veritas q̄ ego perij si nunq̄ misereris. Econtra veritas. Si predictam tuaz sententiam preuaricator euaserit: perit veritas tua ⁊ non permanet in eternum. Fuit aūt hoc cōsilio per patrem missa ad filium. Veritas aūt et misericordia coā eo eadem dicebant. Non videbatur q̄ō circa hoiem posset misericordia et veritas simul seruari. Scripsit autem rex sniam sic cōtinentem. Hec dicit. Perij si adā nō moriatur: ⁊ hec dicit. Perij si nūam non cōsequatur. Fiat mora bona ⁊ habet vtraq̄ q̄ postulat: vt ⁊ adam moriatur ⁊ misericordia consequatur. Obstupuerunt oēs in verbo sapientie. ⁊ consenserunt q̄ moriatur adam nūam consequendo. Sed querunt q̄ō mors posset fieri bona. cum horribilis sit ipso auditu. Rūdit rex. Mors peccatorum pessima: sed sctōr est preciosa ⁊ vite tanua. Inueniak ergo qui ex charitate moriatur non obnoxius morti: ⁊ sic mors non poterit tenere innoxium: sed facient in ea foramen per q̄ trāseant liberati. Placuit sermo. Sed vbi aiunt talis poterit inuenire? Circuit ergo orbem terrarum veritas ⁊ nemo mundus a sorde nec infans vnius diei. Sed et mia plustrat celū ⁊ neminē inuenit q̄ sufficiēre ad hoc habeat charitatē. Si ergo hec victoria debebat quo nemo maiorē charitatē haberet vt aiam suam pro seruis inutilib? poneret. Redeunt itaq̄ ad cōstitutum die auxie plurimū nō mueno q̄ō desiderabāt. Eādem seorsum pax eos consolans dixit. Nescitis q̄z non est qui faciat bonum non est vsq̄ ad vnum. Qui dedit consilium ferat auxilium. Intelligerit hoc rex ⁊ ait. Peniteet me fecisse hoiem. Pena (inquit) tenet me. Penā sustinere incumbit mihi p hoie quem creaui. Et vocato angelo gabriele dixit. Vade dic filie syō. Ecce jes tuus venit. Festinauit ille ⁊ ait. Adorna thalamū tuū et suscipe regē. hec Ber. Vides ergo q̄ magni periculi ⁊ quantum fuit pcessi et q̄ magna difficultas sit inuenire remedium. In hoc itaq̄ consenserunt pdicte virtutes: ⁊ tunc impletū ē illō pphetici. Misericordia ⁊ veritas obuiauerunt sibi: iustitia ⁊ pax osculate sunt. vñ ⁊ Leo papa. Ortus est in primis hoies diabol? violētus exteriorat: vt eum in partes suas sine arbitrij consensione trāsferret sic destrucēdis fuit pcessi voluntarij ⁊ hostile cōsiliū: vt dono gratie non obesset nozma iustitie. In toti? igitur humani generis strage cōmuni vnū solū fuit remediū sub diuine rationis occulto: q̄ posset subuenire prostratis si aliquis filioz adaz originalis p uaricationis alienus atq̄ innocens nasceret: q̄ ceteris exemplo pdesset ⁊ merito. Sed q̄z hec naturalis generatio non finebat dicens. Dauid fact? est fili? dauid: ⁊ de pmissi generis fructu proles est orta sine vitio. vñ etiam Ansel. Natura nostra ad similitudinē dei in principio creata fuit quatenus indesinenter ipso deo frueretur: ⁊ ei? gloria sine oī corruptione ⁊ mutabilitate aliq̄ō potiretur hoc tā grande bonū statim in primis parentibus perdidit atq̄ in huius mundi miseriis infelix ⁊ preceps ruit in eternas miserias decurso vite labentis articulo multo infelicius ruitura. Trāsierunt multa scla et damnationis ipsius immanitas super omnes filios hoim est in deterius roborata. Nec enim summi sapientia dei vllā in missa creationis humane viā inuenit per quā vt pispositum fuerat in mūdū veniēs tam luctuose perditioni subueniret donec ad istam de qua loquimur virginem ventum esset. Sed hec mox vt in mundum venit per humane generationis lineam tanta omnis boni virtute atq̄ cōstātiam perfecte resplendit vt eam ipsa sapientia dei vere dignam iudicaret: per quā in hoies veniens nō tantummodo reatū primozi hoim: sed ⁊ toti? mundi peccata deleret: atq̄ diabolū sui operis inimicū cum suis eliderет: nec nō dāna patrie celestis hoiem illuc reducendo reinte graret. Quis igitur ista perpendens estimare queat qua laude digna sit que tantorum bonorum sola pre cunctis mediatrix efficere meruit? hec Ansel. ¶ Nec fuit ista virgo subito ⁊ casu inuenta: sed ab eterno predestinata. vnde Damascenus. Ipsa dei genitrix ab eterno etiam preuiso tempore dei consilio predeterminata: ⁊ diuersis imaginationibus ⁊ sanctificationibus prophetarū per spūsanctū preimaginata ⁊ predicata fuit. Exurgamus ergo in gratiarum actiones: ⁊ pro tāta dei circa nos dignatiōe laudes referam? cū Ansel. dicentes. Adoramus te xpe rex israel/lux gentiū/princeps regum terre/dñs sabaoth/ortus dei oipotētissime. Adoramus te pitiosum nre redēptionis pretiū/hostiā pacificā: q̄ sola odozis tui inestimabili suauitate pfez q̄ in altis habitat ad respiciendū humilia inclinasti: ⁊ filijs ire placabilē reddidisti. Tuas xpe miserationes pdicam?/tue suauitatis memorias cū abundantia eructam?/tibi xpe sacrificiū laudis immolamus p multitudine bonitatis tue quā ondisti nobis semim nec filijs sceleratis ⁊ ingratis. Cū enim adhuc essemus inimici tui dñe: ⁊ antiqua mors in oēm carnē iniquum exerceret dñium: cui oē semē adā lege primozdialis culpe obnoxius erat recordatus es vberrime mie tue ⁊ prospexisti de sublimi habitatione tua in hac vallem plorationis ⁊ miserie. Vidisti dñe afflictionē populi tui: ⁊ tactus dolore charitatis intrinsecus appositisti cogitare super nos cogitationes pacis redemptionis. hec Ansel. ¶ Facitis aūt illis que ab initio ois creature vsq̄ ad seri filij sui aduentū de hac beata virgine pphetata fuit tam per eos qui ante legez/q̄ per eos qui sub lege iusti fuerunt de natiuitate ipsius quā quidē ex linea generationis humane descēdisse scimus: ⁊ magna quedam atq̄ miranda signoū indicia precurrisse credimus: consequenter aliqua videamus. Virgo itaq̄ gloriosa ex qua incarnatio iesu xpi est. facta de tribu iuda/ ⁊ stirpe Dauid est orta. Nam vt ait Chrysost. oīgnum atq̄ conueniens erat celestis mysterio: vt eadem Maria que mater dei secundum carnez esse meruit ⁊ ex regali genere ⁊ ex sacerdotali origine nasceretur: de qua filius dei qui rex ⁊ sacerdos eternus est: ⁊ corpus humane carnis assumpsit. Anno autem imperij Augusti circiter xxvij. nata est gloriosa virgo Maria ex patre Joachim de Nazareth: ex matre Anna de Bethlehem oppido distante ad duas leucas de Nazareth ambobus iustis ante deum. Qui per annos viginti prole carentes / pro habenda fobole oranerunt vouentes se illam domino oblaturos. Cum autem viderет Israhel sacerdos Joachim inter concives suos cum oblatione assistere: spernit illum improperans sterilitatē. Qui improperij pudore ad pastores pecorum suorum se contulit: ibiq̄ apparuit ei angelus domini confortans eum: ⁊ dicens orationes ei? exaudita: ⁊ eleemosynas ascendisse in conspectu dei. Tertiam enim partem substantie sue dabat pauperibus: ⁊ tertiam templo ⁊ templi ministris/de alia tertia vtebat ipse cū domo sua. Et ait ei angelus. Ecce vxor tua pariet tibi filiū vocabisq̄ nomen eius. Mariam: cōsecrata erit domino vt vouisti: ⁊ spiritusanctō replebitur ex vtero matris sue: ⁊ in templo domini erit conuersatio eius. Eademq̄ angelus nunciauit anne. Monitusq̄ angelico ambo ascenderunt in Jerusalem: ⁊ debitas gratias dño persoluētes in templo regressi sunt ad propria. Concepitq̄ Anna. ⁊ peperit filiam quam vocauit Mariam. ¶ De originali aūt quodā priuilegio singulari in matris vtero purgata fuit. Unde Bernard. Est itaq̄ virgo Maria bonoz titulis cumulata que proculdubio ab ipsa fuit sctā q̄ nata. Ego puto magis pre- q̄ copiosior sanctificationis benedictio: quā in alijs sanctificatis ab vtero in eā descenderit: q̄ non solum ipsius ortum sanctificaret: sed vitaz eius deinceps ab omni peccato conseruaret tim munem. Decuit nimirum: vt singulari priuilegio vitā absq̄ peccato duceret: que dum peccati mortisq̄ peremptorem pareret: vite iustitieq̄ munus plus oibus obtineret. hec Ber. vnde dicit Aug. q̄ beata virgo ante cōceptionē filij dei sanctificata fuit q̄ peccare venialiter potuit: ⁊ post cōceptionem filij dei nec mortaliter nec venialiter peccare potuit. Ipsa aūt gloriosa virgo Maria cū trium esset annorum portabatur ad templum: ⁊ a parentibus in templo oblata: intra cepta tēpli cum alijs virginibus collocata: vt literas disceret ⁊ dño seruiret ibidemq̄ vsq̄ ad annū. xiiij. mansit. Sed accelerato in ea diuina gratia rationis vsu q̄ parentes eam in tēplo dimiserunt extunc statuit in corde suo deuz habere in patrem: ⁊ fecit se doceri dei legem ac deuote ⁊ frequenter cogitabat quid posset facere deo gratum: vt sibi gratiam suam dare dignaretur. Petebat vero affectuose a deo gratiam obseruandi mandata ⁊ precepta legis: ⁊ vt faceret eam amare oīa que ipse amat/ ⁊ odire omnia que ipse odit. Petebat quoq̄ oēs virtutes per quas efficeretur gratiosa ante conspectum tui ⁊ melius ac melius in dei opere proficiebat. Oī tempore cōtemplationi/aut orationi/aut lectioni/aut operationi se dabat pro salute generis humani sine intermissiōe orabat: scripturas de aduentu xpi frequenter legebat: ⁊ quicquid in scripturis de incarnatione dei inueniebat: hoc osculando ⁊ amplerādo dulciter relegebat. Fiebat vt in vigilijs inueniretur prior/in sapientia dei eruditior/in humilitate humilior/in carminibus Dauiticis elegantior/in charitate gratiosior/in puritate purior/in omni virtute perfectior/erat enim constans ⁊ immobilis. Et cum quotidie melius transisset: hanc in ascentez nullus vidit vel audiuit: Omnis sermo ei? ita erat gratia plenus: vt in lingua eius agnosceretur deus. Et erat sollicita circa socias suas: ne aliqua ex eis in vllo sermone offenderet: ne aliqua in risu vocem suam exaltaret: ne aliqua iniuriosa vel superba circa parem suam existeret: ⁊ ne in aliquo peccarent. Sine intermissione benedicebat dominum: Et ne forte in salutatione sua a laudibus domini tolleretur: si quis eam salutabat / ipsa pro resalutatione deo gratias respondebat. Denique primum ab ipsa exiuit: vt dum homines sancti salutātur: deo gratias dicāt. Ipsa vñ ortum. etiā prima oīm se obseruanda virginitate (nisi Vortus vir deus aliter ordinaret) vorum vouit q̄ nulla ab ginitatis initio seculi: ex quo hic factus est mundus deo primum. obtulit: tam prudenter / tam humiliter / tam deuote se habebat q̄ vita ipsius exemplū viuendi cūctis pbebat: vñ de vita eius sic scribit Ambro. Sit nobis tanq̄ imagine descripta vita Marie ex qua velut speculo refulget species castitatis ⁊ forma virtutis. Virgo erat corpore ⁊ mente corde humilis/verbis grauis/aio prudens/loquendi peritior/legendi studiosior: non in incerto diuitiarū: sed in prece pauperis spē reponēs. Intenta operi/verecunda sermone/arbitrū mē tis nō hoiez: sed deū querere/nullū ledere/oīb? bene velle/maioribus assurgere/equalibus nō inuidere/ejactantiā fugere/rōnem sequi/amare virtutē. Oī illa vel nutu lesit parentes: ⁊ q̄n fastidiuit humilem/q̄n irrisit debilē/quando vita

Berñ.

Ad Ers mundi aū xpi natiuitatē.

Berñ.

Ad ie et iustitie cōtentio.

Ad ora na. bo-

Psal. 84.

Leo papa.

E Remedius vnicum.

Chrisosto.

De stirpe Marie.

Conceptio Marie.

Ansel.

Joachim eleemosyna.

Marie laus.

B Bernard. Maria purgata fz

Maria ab eterno pdestinata.

Damascenus.

Ferunt. feritur. originalicū pa.

Augustin. dicit peccare quēq̄ venialiter po tuisse.

Presentatio Marie

Petitiōes ⁊ pces Marie.

Profectus Marie.

B

Deo gras vñ ortum.

Ambro.

Infinitini pro imperfectis indi catiui.

uit inopē. Nihil torui in oculis: nihil procax in
verbis/nihil inverecundi in actu. Non gestus
fractior/nō incessus solutior/non vox petulan-
tior: vt ipsa species corporis simulachrū fuerit
mentis ⁊ forma pbitatis. Talis essi fuit Maria
vt eius vnica vita vim disciplinæ sit. Si igitur
actor nō displicet: opus p bem? vt quicqd sibi
exoptat pmiū inuiteē explim. hec Ambro. vñ ⁊
Ansel. Iota igitur ⁊ infantules annos exutat: q
casse / q sancte/ q deo digne viram instituerit/
ac institutam egerit: vel cogitatu queat conie-
ctare. Nullū denicq dubiū castissimū corp? ⁊ san-
crissimā aiam eius fundatus fuisse ab omni ma
cula pcti ingi angelorū custodia pteciam: vpo
te autam quā suus ⁊ oim creator deus corpo-
ralter inhabitaturus: ⁊ ex qua hoiem sue persone
vnitatem inefabili fuit opatione sumptur?. Et
quid mirus? Nā ⁊ inter hoies vsus obtinuit si
tñ celestibus ad terrena pōt esse cōparatio vlla
vt cū ppotens aliquis vel psona diues aliquo
vadit hospitaturus: ctiēs pcurent: locū mu-
niāt/munciēt/ornēt atq; custodiāt/quo venienti
dño suo aptus ad habitandus ⁊ congruus fiat.
Oō si talis apparatus fit p aduentu terreni ho
minis ⁊ momēt/nee ptātis: qualis putamus ap
paratus ois dom sibat p aduēru celestis ⁊ eter
ni regis in corde sacratissime virginis que illū
non solum erat in semetipsam transitiuē hospi
taturus: sed etiā ex substātia sua hominē sacrum
paritura. hec Ansel. Considera hic arrēte virtu
tes ⁊ mores virginis Marie: ⁊ p posse tuo etiaz
imitari stude. ¶ De Marie conceptione et san
crificatione est sciendi m q. cum deus humanā
naturam assumere decreuisset congruus fuit vt
matrem de qua nasceretur premitteret. Et hec
per filiam regis Astiagis prefigurata fuit: quā
vt hystoriā scholastica ōt: in visione vidit q de
vero filie sue vitis pulchra crescebat que fron
dibus ⁊ floribus se dilatabat: ⁊ fructum profe
rens totum regnū suum obumbrabat. Dictūq
est ei q de filia sua rex magnus nascitur? erat
que post hec Cyrū regē generaut q filios israel
de captiuitate babilonica liberauit. Ita Joachi
dictū est q filiā gigneret que xpm regem porta
ret qui nos de captiuitate diabolica liberauit:
qui ⁊ vera vitis fuit: ⁊ totum mundū obumbra
uit. ipsa etiā prefigurata fuit p fontē signatum
in orto cōclusō positū: q: eā cōclusam in vtero
suis spiritusanctus sanctificauit ⁊ sigillo scrē tri
nitatis sic cōclusit ⁊ signauit q in eam nunquā
aliquid coinquinatū introiuit. Hec et pfigurata
fuit p stellā balaā q pmisit q de Jacob oriretur
stella p qua figurabat Maria: fluctuantibus ou
ctrix ⁊ adiutrix singularis ⁊ precipua sine qua
stella nō poterannis hoc seruidū mare ptrāsire
nec ad portū celestis patrie puenire. Ipsa etiaz
btā virgo quoad suā natiuitatē prefigurata fuit
per virgā de radice ⁊ stirpe Jesse patris Dauid
egressam: de qua flos amenissimus. i. xps ascen-
dit sup quā septiformis grā. spūsancti requiuit.
quō aūr floē pducis pfigurati fuit i pōta clau
sa quā dōs Ezechieli monstrauit que nunq ape
riri debebat: sed dōs solus p eam clausas trāsi-
re volebat. Ipsa et pfigurata fuit p templū quē
Ezechielis Salomō dño edificauit. Hoc et templū erat constru
ctū marmore cādidissimo ⁊ ornatū intrinsecus
auro mundissimo. Sic Maria erat albissima
candore purissime castitatis ⁊ ornata intrinse-
cus auro perfectissime charitatis. ¶ Oblatio
dō marie in templo fuit premonstrata p mēsas in templa
solis in fabulo. de quā mensa dicit in scholasti- figura per
ca hyst. Piscatores essi quidā rete in mari mittē mensam so
tes casu mirabili mensam auream extraxerūt lis.
q ipsi soli materiali quā gēs illa tanq deus co
luit oblata fuit in tēplo qō ibidē in littore ma
ris in fabulo. cōstructum erat. Per illā mēsas q
in tēplo solis materialis est oblata: bñ est Ma
ria figurata q vero soli. i. summo deo ⁊ in tēplo
solis eternalis est oblata: ⁊ pulchre per mēsam
Maria est figurata: ⁊ q: p eā celestis esca nobis
est collata: nā ipsa filium de iesum xpm nobis
gnauit q nos suo corpe ⁊ sanguine refocillauit.
Itē premōstrata fuit per iepte filiā: ⁊ illa ex ab-
rupto ⁊ indiscrete oblata deo postes seruire ne Per filiam
quiuit: Maria vero rite ⁊ discrete oblata post Jepte.
oblationē suā semp dño seruiuit. Illa post victo
riā hostiū ⁊ palium pro grārum actione Maria
añ victoriā p victorie hostiū ⁊ palium collatiōe
Qualiter aūt deo seruiuit ⁊ quā vitā habuit hoc Vita eius
in horto illo hospitanso demonstratū fuit quē rex per hortus
persarū vocat in alta structura plātauit de quo pēsile figu
patriā suam de longe contemplari affectauit q rata.
quam contemplatiua vita Maria designat: ⁊
que in tēplo dñi cōtemplationi insistens patriā
celestē semp cōtemplabatur. ¶ Oratio.

Virgo virginū Maria q nec pmā similē visa est nec habere sequētē
q pma inter feminas feruāde vir
ginitatis votū voisti ⁊ gloriosum
munus deo obtulisti cū hoc a nul
lo voie nec xbo didicisses nec exē
plo ad imitationē inuitata fuisses; hacq virtute
⁊ ceteris ornata deo placuisti ⁊ vnedi exemplū
oīb? reliquisti: deficor bonitatē tuā imensaz vt
tu summū meū solatū dirigas vitā meam meq
tuas virtutes ⁊ exēpla p posse imitari tacias/ et
grām tuā mihi adesse cōcedas. Amen.

¶ De desponsatio. virginis Marie. Capitulum iij.

Virgo itaq; domini Ma
ria cū etatis processu quoti-
die etiam in virtutibus profi-
ciebat: ⁊ q: pater ⁊ mater eā
dereliquerāt dōs eam assum
psit. Quotidie nāq; ab ange-
lis frequētabatur: quotidie
diuina visitatione fruebatur que eam a malis
oibus custodiebat: ⁊ bonis omnibus redunda-
re faciebat. Itaq; si vsq; ad annū. xiiij. peruenit
tunc pontifex publice denunciauit vt virgines
que in tēplo cōstitute hanc etatē implessent do
mū reuerterēt ac nuptijs operā darēt cui man
dato cū cetere pne paruissent/sola virgo maria
hoc se facere nō posse rñdit. Siquidē ⁊ parētes
suos se dixit oñi seruitio mancipasse: ⁊ insuper se
ipsam dño virginitatē vouisse. Pōtifex igit in
angustia positus cū neq; cōtra scriptura que di- Ps. 75.
cit. vouete ⁊ redditevotū infringendū putaret: Consilium
neq; more genti insuetū introducere auderet super Ma
cōsiliū habuit cū primoribus qd esset faciendū. rie votum.
oībusq; in cōi placuit dñm sup hoc esse cōsulen
dū. Et ceteris quidē oīoni in cubētibus pōt ex
ex more ad cōsulendū dñm accessit. Hec mora ⁊
cunctis audientibus de ppitiatorio loco vox fa
cta est in esaie vaticinio requrēdū esse qui xpo cō
mendari ⁊ desponsari deberet illo: sc; egredietur
virga

A Marie ad 14. annum prouectio.

virga de radice iesse ⁊c. Cū ctos q de domo fami
lia dauid nuptijs habiles non coniugatos: vir
gas suas ad altare iussit allaturos. Erat aūt in
ter ceteros hō noīe ioseph qui cum virgam sua
attulisset ⁊ ipsa ilico florem germinasset: atq; in
eius cacumine columba de celo veniens conse-
disset liquido oibus patuit ipsi xpi ginem despon
sandā fore. Unde in numeri legitur q moyses
inuenit virgā aaron germinasse: ⁊ turgentibus
gēmis florens erupisse q folijs dilatatis in ami
gdalas deformari sunt. ¶ Per istā intelligi pōt
beata virgo que instar virge fuit gracilis p pau
pertatē: ⁊ flexibilis p humilitatē: et recta p in-
tētionē ⁊ charitatē. Ista virgo inuenta est gem
mis turgētib? qñ filiū dei ⁊ vtero suo cōcepit: ex
qua flores fructiferi eruperūt qñ dei filius ip-
sa manēte virgine natus fuit. Nā sicut flos non
violat arborē sz ornat: sic dei filij non violauit
virginē: sz magis oonis ⁊ gratijs adornauit fm
Chri. Hec virga est q in tabernaculo testimonij
posita: sine humore terre fructum nucis germi
nauit: q: sine semine viri filium edidit: q tanq
nux ligno passiōis adhēt. Et bene nūc flos nūc
fruct? ōt: q: sz Amb. veluti boni arboris fruct?
p nre virtutis processu nunc floret: nunc fru-
ctificat in nobis: nunc redditua corpis resurre
ctione reparatur. Ideo etiā alibi flos alibi fru-
ctus dicitur q: in vtriusq; testi paginis ita pre-
dicatur. Flos in lra fructus in spiritu. Flos in
lege: fruct? in gra ⁊ veritate. Flos in priori ta-
bernaculo: fructus in secō. Flos in observatiōe
carnalij sacrificiorū fruct? in spūali intelligen
tia mysteriorum. Sicut essi in flore fruct? pre-
nunciat: sic in illis cerimonijs xps vēturus sig
nificabat. Prz itaq; xps flos ōt in prophetica
veteris testamēti pmissione ⁊ fructus vocat
in noui testamēti grē pfectione. Sed sicut fru-
ct? nō apparet virēte flore: ita nec xpi vitas pa
tuit carnali observatione manente. Arescente
vero flore fructus videt: q: decidente lege grā
⁊ vitas per iesum xpm facta tenet. ¶ Igit xpo
oñi cū qbusdā xpinis? collaneis suis quas
ob miraculi ostēsionē ⁊ pudoris sui custodiam
a sacerdote acceperat: ad domū parētū in naza
reth reuersa est habens secū more solito sui pu-
doris custodes ⁊ testes sine quo nunq pcessit.
vnde ille. cū ea semp singularum virtutū pudi
citia comes irremota māsit: q: oīno pudor indi
uiduus virginitati esse ōt: sine quo castitas ⁊ ve
ra seruari non pōt. Nūq igit beata maria sine
pudoris sui custode processit. Joseph q; sz recessit
ibidē: mutua desponsatione facta recedit in do
mū suā eam dispositurus: ⁊ nuptijs necessaria p
uisurus. Fuit itaq; virgo maria ioseph viro sue
tribus despolata: q: mulier viro alterius trib?
nubere non poterat: qñ ad ipam hereditas pa-
terna pertinebat. Brā autē virgo fuit vnica ioa
chim pri suo succedens ei in hereditate: ⁊ iō ex
lege cogebat viro sue tribus nubere. Ambo aūt
de eadē tribu erāt: q: ambo a dauid descēderāt
sed maria p nathā: et ioseph per salomonem. Et
sz ioseph etiam cogeretur ad matrimonium cō-
trahēdū fm tpis illius modū tñ habebat xpini
tatē in desiderio ⁊ ppositō: sz nōdū expressera
in voto. Contraxit itaq; mrimoniū cū xpine cō
mittēs se voluitati diuine. Et postmodū ex diui
na reuelatione ioseph agnouit propositum ma
rie. ⁊ tūc ex cōi consensu vouerunt virginitatez
seruare. vnde Aug. Maria et ioseph añq facta
esset mutua desponsatio. xpinitatem seruare p
posuerūt: ⁊ vterq; consensit in mrimoniū reue
latiōe spūsancti. Nec alter cōsensisset in alte
nisi docente spūscō: alter alterius cognouisset
propositū. Sed postea vterq; ppositū suū expri
mēs xbo deo vouerunt xpinitatē. Adhuc enim
vt creditur ioseph xpo erat cui? ō hec esse potest
Quis cū xps in passione sua nullū matrem ser-
uandā tradidit: nisi virginimon est pbabile q
añ cōceptū oum adhuc esset inuēcula tradere
alicui custodienda nisi virgini. Fuit autem btā
virgo desposata ioseph non desponsatione fu-
turas nuptias pmittentes: sed desponsatione ⁊
consensu per verba de presenti. Et ita verū ma-
trimonium fuit inter ipsos ⁊ consummatū. solē
nitates enim nuptiarum non sunt de substantia
matrimonij. Unde ⁊ ioseph sponsus ⁊ vir eius
soler dici. vñ dicit Hugo q cū beata virgo virgi
nitatem vouisset ⁊ parentes eam nubere iube-
rent timens illa mobediens esse parētibus nec
virginitatis ppositū deserere volēs: per spūsi- Hugo.
ctū edocta cōnusit se deo certam habens fidu
ciam q eam diuina misericordia ita custodiret
vt posset parētibus in contrahendo mrimonio
obedientiā exhibere: ⁊ tñ votū virginitatis non
cogeret frāgere: ⁊ ponit exemplū de abraham q
repromissionē acceperat in semine ysaac: quez
tñ postea iussus est immolare cui iussiōi paruit
sciens p certo q: ⁊ si fm humanam rōnem pro-
missioni contraria videret iussio. fm illā tamen
virtutē qua deo possibilia sunt oia cum obedē-
tia iussionis impleri posset promissio. Sicq; fa-
ctū est: vt ⁊ obedientie inueniret meritū ⁊ pro-
missionis consequeretur effectum. Ita potuit Ansel.
esse in proposito de beata virgine. vnde ⁊ Ansel. Virginita
tē ⁊ fecūdi
tatēamasse
dicit.
Et quidem hec dno ipsa iocundius amabat vir
ginitatē. s. ⁊ fecunditatē. Virginitatem q: hanc
deo per oia placere intelligebat. Fecunditatem
q: fine hac maledictum legis que adhuc carna-
liter custodiebat incurrere metuebat. Duo er-
go erāt in virginis aio inuisibili: sed mango con
certantia plio virginitatis amor ⁊ legalis male
dictionis timor. Uerūtamē librato diu multū
q: cōsilio vicit amor q prepōderabat ⁊ terga de
dit timor. Uicit in ea amor seruande virginita-
tis: ⁊ excludit ab ea timorez incurrēde maledi
ctionis. Virgo itaq; tenera ⁊ delicata regali ex
stirpe progenita et speciosissima: totā intentio-
nē suā: totū amorē suū: totū studiū suū ad hoc in
tendit: vt corpus ⁊ aiam suā deo ppetua virgi
nitate consecrare. Sciebat essi q: quāto sancti?
eā conseruare: ⁊ tanto sublimi? ei qui oīm castis
simus immo q ipsa castitas est: appropinquare.
Amplectendo igitur quod acceptabil? esse
cognouit dño legis sperauit ⁊ credidit se plene
eusurā maledictionem date legis reputās se-
cū illud tāte bonitatis: tāteq; sapientie: vt dñs se
nullatenus iurta pscientia suā meli? scire ⁊ aut
posse facere q faciebat adiuterere: ⁊ tutum cōsi
lium ne quid pcti in istis subiret inueniret. Nec
decepta est. Quis enim speranit in dño ⁊ dere-
lict? est ab eo? Denicq vbi tam sanctam intētio
nē eius: tam castum propositum eius tam firmā
fidem constantem spem ⁊ indeficientem vidit
charitatem eius: ⁊ eo misericordie sue intuitu
egit circa illam: vt nec sanctitas intentionis ei
us frustrareturtnec castitas propositi eius vio
laretur. Sle autem firmitas fidei in firmata spei
constantia titubaret: aut charitatis in ea ple,

Joseph virga floruit. Nume. 17.

B Virge comparat maria.

Chrisso.

Ambro.

Flori cōparatur xps.

C Desponsatio marie.

Lur sue tribū viro nupsit.

Joseph q; xpinitatez decreuerat seruare.

Augustin?

D Desponsatio marie p verba de presenti.

nitrado deficeret: occurrit ei auxilium que ei & quod timebat eriperet: & quod amabat saluo signaculo non auferret. Dedit ergo illiuꝰ et virgo quod & magis optabat permanere: et nemo illam a maledicto liberrimam dubitaret secunda fieret. Dedit ei vt esset & prole fertilis & virginalis damni immunis. hec Ansel. Et est hic sciendum propter marie cognationem de qua in euangelio sepe fit mentio q̃ anna tres viros successiue habuit. ¶ Primo Joachim.

Ansel E Anne mariti & filiarum filij tma riti.

¶ Secundo cleopham fratrem Joseph. ¶ Tertio salomā. De quolibet horū filiam vnam suscepit. & quamlibet mariā appellauit. Ne tres marie tres viros habuerint. Prima Joseph. Secūda alpheum. Tertia zebedeum. Prima parit Ihesum. Secunda Jacobum minorem & Joseph iustum qui & Barsabas est dict⁹ ac Simōnē & iudam. Tertia Jacobum minorē & iohānes enāgelistā. Jacobus aūt zebedei ly posterior natū maior est dictus: q̃ prius a dño vocat⁹. ad cuius distinctionem Jacobus alphei minor est appellat⁹. Hic Jacob⁹ minor & tres fratres sui pre ceteris consanguineis dicti sunt fratres domini q̃ nō solū cognati erāt de duab⁹ sororibus sed & putabantur agnati tāq̃ ex duobus fratribus. s. Joseph et Cleopha descendētes. Inter quos tū antonomatice Jacobus frater domini est dictus: quia erat ei in facie & lineamenti corporis similis. Voluit autem dñs matrem suam habere virum & non de simplici sed de desponsata concipi & nasci diuersis ex causis: quarum quedam accipiuntur ex parte pueri: quedam ex parte matris. quedam ex parte aliorum. Ex parte pueri sumunt rōnes quinq̃. Prima sm Ire. propter declarationem originis. vt per generationes Joseph cuius maria cognata erat origo maria monstraretur: & more scripturarum genealogia christi per virum describeretur. Secūda sm Ambro. propter remotionem suspitionis: ne. s. a legis iniuria incepisse videretur: cuꝰ partus in nupte lege dānaretur. Tertia sm eundem ꝓpter remotionē suspitionis ne. s. herodes & iudei xpm iusti quasi de adulterio natum persequi videretur: & ab infidelibus tāq̃ illegitim⁹ abij cerent. Quarta sm Orig. propter sustentationem pueri maxime cū deberet in egyptum portari. vt. s. Joseph nutriret. vñ & Joseph nutritius dñi appellatur. Quinta sm Origenē. Hief. & Ambro. propter occultationem natiuitatis xpi vt videlicet mysterium & partus filij dei diabolo celaretur dñi eū putaret non de virgine: sed de vxore generati. ¶ Item quinq̃ rōnes sumuntur ex parte matris. ¶ Prima sm Ambro. ne grauida apparens infamaret: & ideo permisit dñs q̃ potius de suo ortu q̃ de matris pudore dubitaretur. ¶ Secūda sm Bedā & Hiero. ad vitationem penene. s. tāq̃ adultera a iudeis lapidaretur. ¶ Tertia sm Hiero. & Orige. ad sustentationem solatij: vt. s. viri ministerio et solario & maxime in egyptū fugiens: & inde rediens frueretur. ¶ Quarta sm glo. ad roborationē fidei: vt. s. Marie ꝓbis maior fides ad hiberetur si nupta esset pregnans mēteri videretur. nec ei si se virginē esse diceret crederetur. ¶ Quinta ad participationē stat⁹ singuli. vt vs mir dñi haberet aliquid cuiusliber status: scilicet virginitatis: matrimōij: & viduitatis. ¶ Item quinq̃ rationes sumuntur ex parte aliorum. ¶ Prima sm Ambro. ad remotionem excusationis peccati ne virginibus impudicis & male viuentibus velamē excusationis preberetur: ex quo mater dñi infamata videretur. ¶ Secunda sm Orige. ad confirmationem matrimonij cōtra futuros hereticos matrimonium damnare volentes vel vt p hoc q̃ de virgine et desponsata nasceret vterq̃ status & virginum & cōiugatorum approbaretur contra hereticos alteri istorum octrahentes. ¶ Tertia ad subleuationē opprobrij: vt sc̃ ab omni gradu feminarum toleretur opprobrij: q̃ in eua incurrerāt: oēs femine & tam virgines q̃ nuptē: q̃ etiam vidue a cōmuni opprobrio quod in eua cōtraxerant exinerent in persona marie. ¶ Quarta est ad cōmendationem exēpli: vt videl⁹ ostenderet facta desposatiōe ante cōuentionem liberū esse trāsire ad meliora vota: sposo irrequisito vt est in religionis ingressu: vbi aīa desponsatur deo: sicut fuit in beata virgine. ¶ Quinta est sm Chrisost. ad declarationem mysterij: quo sc̃ ipsū xpo desponsat ecclesia que virgo est immaculata semper & sine ruga cuius virginis sumus filij in fide iesu xpi. qui ꝑ Leonē papam: quo spiritu de virginis vtero nasciē xpus hoc de ecclesie vtero nascitur xpianus. Ideo aūt sm Chrisost. Beata maria fabro lignario desposata fuit: q̃ xpus ecclesie sponsus omniū salutē per lignum crucis operari debebat. Et sm August. Christus natus de matre que fabro desposata erat oēm carnalis nobilitatis tumorē extinxit. Hec fuit prefigurata per virginē sarā Raguelis filiā Thobie desponsatā q̃ ab oi concupiscentia mundā seruauit animā. Multomagis maria ioseph desponsata q̃ virgo in eternum permansit immaculata. ¶ Cōparat etiam virgo maria turri fortissime que dicebat baris que (vt in scholastica hystoria dicitur) duob⁹ custodib⁹ defendi poterat ab oibus viuētibus. Tam fortissima & inuincibilis fuit virgo maria cui⁹ custos ꝑcipuus erat deus eterna sapientia. Cuius vita etiā cōparat turri dauid que munita erat mille clipeis qui de ea despēdebant q̃ mille virtutes & multo plures in maria apparebāt quib⁹ vita ei⁹ munita erat in tantū q̃ omnes tentationes & peccata superabat: & non solum hoc a se: sed etiā ab alijs gratiā suam infundendo repellebat. Considera modo quante ante hanc beatā virginem: & etiam quāte post eam mulieres et virgines fuerint: hec tamen sola mater dñi fieri meruit. Magna enim & ineffabilis gratia est: vt vna ex tantis milib⁹ eligatur. Ideo autem p̃ ceteris electa fuit: q̃ oēs alias sanctitate precelluit. vnde Ansel. Eas solam scrutās corda & renes deus ex omnibus virginibus quas capiebat mundus eregit & sacrauit: vt habitaretur ea corporaliter quam iā plenam prudem virtutibus fouebat & circūplecebatur spūaliter. Ipam aūt oēs mulieres sanctitate precelluisse: puta q̃ intelligit: q̃ aiaduertit. Nam alie quidē partes grārum meruerūt: & ipsa autem plena gratia ab angelo salutatur. Hec Ansel. ¶ Oratio.

Origenes.

Chrisso.

Leo papa B Chrisso.

Herodes Idumeus.

Cur fabro nupsit.

Augustin

Turris Baris.

Turris dauid.

Excellētia marie in gratia et merito.

Ansel.

Salue virgo iesse florida & fructifera maria virgo beatissima de qua vnicus ille & singularis flos & fructus p dijt. vnde virtutum spiritualium germen erupit flos suauissimus emittens odorem fructus sapidissimus immittens dulcorem flos cuius bonitas expellit mestitiam: fructus cuius satietas plenam dat letitiam. Benedicta

Orige.

Orige. Hiero. Ambro.

Hiero. Ambro.

Ex parte aliorum. Ambro.

Ex parte pueri. Hiero. Ambro.

Ex parte matris. Ambro. Beda. Hiero. Hiero. Orige.

virgo de radice iesse. benedictus & flos q̃ de tali radice ascendit. Benedicta arbor: benedictus & arboris fructus. Tuo ergo flore me recrea. Tuo fructu ab omni miseria me libera virgo maria in eternum benedicta. Amen.

¶ De conceptione Joannis precursoris. Capitulum. iiij.

A Luce. i. Conceptio natiuitas Joan. bap.

Fuit miraculosa.

Erexedre.

B Zacharias non fuit summus sacerdos. Heb. 9.

Fuit autem in diebus illis: scilicet in diebus herodis regis iudee [sacerdos quidam nōie zacharias de vice abia / & vxor ei nōie Elizabeth] aaronita [erantq̃ ambo iusti ante deū] non sicut hypocrite qui fingunt iustitiā ante mundū [incedentes in omnibus mādatis] quantū ad obseruantiā mozaicalium ꝑceptorum [& iustificationibus dñi] quantū ad obseruātiā cerimonialiū [sine querela] quantū ad obseruationem iudicialium q̃ pacifice ad proximos se habebāt [& nō erat illis filius] ꝓpter sterilitatē q̃ est cā specialis mulieri / & senectutē q̃ est cā cōmunis viro & mulieri ex quo apparet conceptio precursoris miraculosa q̃ nō fuit mīs per naturam: sed ꝑ naturā gra diuina adiutā. Iste herodes de pre idumeo descendens fuit alienigena: & iam sceptrū ablatum fuit de iuda. Et ideo tps aduentus xpi instabat: q̃ Jacob patriarcha spū ꝓphetico signū aduentus xpi predixerat: qū regnum iude ad alienigenā trāslatū esset: dicens. Non auferetur sceptrum de iuda & dux de femore eius / donec veniat qui mittendus est: & ipse erit expectatio gentiū. Et sciendum hic q̃ cum Moyses vnicū instituisset summum sacerdotē cui mortuo vnus per ordinē succederet. Dauid volens ampliare cultuꝫ domus dñi de. xxiij. familijs que descēderāt ab Aaron instituit. xxiij. sacerdotes super quos tamen vnus maximus erat / & summus olim q̃ dicebatur princeps sacerdotum. Instituit etiam vt vicissim ministrātes ꝑ hebdomadā a sabbato vsq̃ in sabbatū tpe vicis sue singuli castimonie studerēt: nec interim in domum propriā intrarent: sed in domunculis circa tēplum ꝓstratis (q̃ exedre vocabant) cubarent. Et sm sortes dedit cuiq̃ vicis sue hebdomadā & octaua sors cecidit sup Abiā: de quo descendit iste zacharias. Similiter de tribu leuitarum. xxiij. leuite erant vt ipsi quoq̃ eodem modo sortiti iuxta mozaicā sacerdotis octenis diebus ministrent [zacharias aūt cum in ordine vicis sue sacerdotio fungeretur] sm exigentiā sortis sue octauē [exij] ꝓe domo vbi se sacerdotalibus vestib⁹ induit [vt incensuꝫ poneret ingressus in templū dñi] occiuia die mensis septimi. i. septembris. [Et interim populus foris orabat] extra templū: q̃ non erat licitum populo ingredi templum: sed tantum atrium. Ex his videtur zacharias fuisse sacerdos simplex nō summus: q̃ hic dr q̃ ingressus fuit templum ad ponendum incensum tmī: hoc aūt licitū erat minorib⁹ sacerdotibus sm quod dicit apl's. In primo quidem tabernaculo quotidie intrabant sacerdotes sacrificiorum ministeria consummantes: q̃ peracto sacrificio in altari holocaustoꝫ q̃ erat in atrio vbi ministrabant sacerdotes minores. Sacerdos q̃ ibi ministrauerat accipiebat p̃ uas de altari holocaustorum / & intrans primam partem templi que vocatur sanctum vel sancta concremabat in illa super altare incensi thimiama: & tunc erat sacrificium consummatus & hoc fiebat oī die. In hoc eēt erat cōsummatio sacrifīi cij: q̃ sacrificia veteris legis non erant acceptaniti ex fide & deuotione offerentium. deuotio autē ꝑ thurificationē designabatur & iō in hoc sacrificiū cōsummabat. In illā vero partē templi q̃ dicebat sctūm sctōꝫ solus summus sacerdos intrabat cū sanguine hirci & vituli immolati ꝑ pctō ppli: vt ex illo aspergeret ptra ꝓpiciatorium: q̃ aūt zacharias intrauerit cum sanguine tali non dr. hic: sed solū ad ponendū incēsuꝫ. Unū angelus apparuit ei a dextris altaris incēsi: q̃ etiā vocat altare aureum. Hoc aūt altare nō fuit intra sancta sctōꝫ. sed in prima parte tēpli ad quā simplices sacerdotes poterant ingredi. ¶ Sed incēsum q̃ soli summo sacerdoti licitū erat ponere itra sancta sanctorū in die expiationis: hoc nō ponebat ad offerendū: sed vt nebula inde consurgēs operiret oraculum q̃ pontifex aspergebat sanguine vituli & hirci ꝑ ptra oraculū. Et ne alijs hystoriographus describēs sacerdotiū iudeorū mentionē facit de summo zacharie sacerdotio. Per zachariā qui dñi memor inter prerat bonus prelat⁹ signatur q̃ in suo pectore dr dei memoriā gerere ꝑ sua & suorū subditorum salute. Hic aūt tēplū ingredit per diligentē diuini cultus sollicitudinē & offert incensum ꝑ deuotā orationē: & ppl's orat ꝑ eius infōrmationē. Triplex vo dr haberi de deo memoria s. potentie eius quoad opera creationis: sapientie quoad opera recreationis: bonitatis quoad opera retributionis. Prima ad patrem / secunda ad filium / tertia ad spiritum sanctū referat. Apparuit aūt zacharie gabriel angelus stans a dextris altaris incensi. Quo viso timor irruit super eum propter altioris & potentioris nature aspectum / sed bonus a malo discernitur: q̃ mal⁹ horrorem continuat q̃ sm Bedam nulla melius rōne q̃ fide intrepida supat: bonus aūt statim cōfortat & cōsolatur. Unū angelus statim ei cōfortauit dicēs. Ne timeas zacharia. quasi diceret. Veni ad consolationem tuam. & ideo subditur. Quia exaudita est deprecatio tua. Orabat eēt nō pro sobole de qua iā nō sperabat: ꝑ sertiꝫ cū de sua sueq̃ vxoris etate diffideret eōsq̃ vrangelo id ꝑmittēti nō crederet: ly ꝑ populi pctis & redēptiōe & adūtu messie: q̃ sal⁹ populi per xpm futura erat: nūciauit ei filiū nasciturum q̃. pniam & fidē ꝑdicādo plebē saluatori prepararet. Nomē q̃ ly pueri indicauit: quia iohānes vocari debuit. Johānes ei interpretat in q̃ē gra Joānes q̃d ipse vero xpus manifestauit p quē gra & veritas facta est. vbi Beda. Johānes interprtat in quo est gra vel dñi gratia quo nōie declaratur prioparentib⁹ ei⁹ gratiā quib⁹ decrepitis filius nasceretur esse donata. Deinde ipsi iohāni qui magnus coram dño erat futurus: & adhuc in vtero matris spiritusanctī fit munere ditād⁹. Postmo etiā filijs israel quos ad dñm deū ipseꝫ erat conuersurus. Hec Beda. Patri quoq̃ inde gaudiū. s. interius: & exultationē. s. exteri⁹ insinuat. Dicit eēt exultatio quasi extra saltatio: ly est ꝑprie q̃ gaudiū est tmī interius q̃ non pōt contineri quin appareat exterius. Letitiā etiā multis alijs in natiuitate pmisit: q̃ in ortu ei⁹ non solum pater: sed & alij multi sunt gratulati: & nunc etiā videmus impleri: q̃ dies sue natiuitatis nō solū festiuat ab omnib⁹ xpianis: ly etiā a farracenis & quibusdam alijs. vnde Beda. Hiero. pater gaudet q̃ vel in senecta natum vel.

E Moraliter

Memoria de deo triplex.

Angelorum discretio.

Beda.

Oratio.

Exultatio. Gaudium. Joan.

Beda.

talis gratie acceperit filius. Gaudent & alij qui bus inauditum eatenus regni celestis euangelij ingressum. vñ & Ambro. Solennis letitia est in ortu & generatione iustorũ. Sanctus enim non solũ parentũ gratised et salus est plurimorũ. Ambro.
Uñ admonemur hoc loco sctorũ gratione letari Hec Amb. ¶ Moralr in quolibet nrm possum? inuenire zachariã & vxorẽ eius elizabeth que parit et filiũ cui? nomẽ dz vocari ioannes: eritq; sibi gaudiũ & exultatio & multi in natiuitate eius gaudebũt. Elizabeth vxor zacharie potest intelligi caro copulata spiritui: quia sicut vir regit & castigat vxorẽ / ita spiritus castigare & regere dz carnem ne lasciuiat & incidat i fornicationis reatũ. Moraliter
Hec parit ei filiũ qñ spiritus per carnis offm exercet opus viuũ: vt si dat eleemosynã / vestit nudũ pascit esurientẽ / visitat infirmũ / sepelit mortuũ & cetera hmõi: tñc vxor ipsi? sicut vitis abũdat in lateribus dom? sue. Hui? filij nomen dz ioannes vcz dei gratia vocari: q: nemo bonũ opus oedz sibi ascribere sed tñ gratie dei. Eritq; sibi gaudiũ & exultatio: q: de bono opere gaudebit & exultabit q mentem letificat & serenat. Et multi in natiuitate eius gaudebunt: oẽes vcz boni q proximo suo congratulant in bono. est ergo nobis summope pudendũ: vt q gaudemus exterius tripudiantes in corpe gaudeam? interi? exultãtes in mẽte: q religẽ cogitationũ diẽ festũ agunt opo
Non est impijs gaudere dicit dñs / nec peccatoribus a facie pctorũ. Quocirca purgemus a iasnfas a maculis vitiorum: vt tante solennitatis gaudium digne celebrare possimus. Magnificentiã etiã pueri corã dño futurã in virtute / scitate & dignitate angelus prenũciauit. Cui? magnitudo in quatuor cõsistit ẽm quatuor dimensiones. s. in altitudine cõuersationis / in pfundi tate humilitatis / in latitudine charitatis / in lõgitudine perseuerantie finalis. ẽm illud apostoli. Ut possitis cõprehẽdere cũ oib? sctis &c. Sal natore quoq; postmodũ attestante. Inter natos mulierũ maior eo non surrexit. Sed & angelus multipliariã ei? magnitudinẽ subsequenter exposuit: & plura ipsius priuilegia feriatis memorauit. Ñã vitã eius cũ abstinentia predixit: scilz q vinũ & siceram id est poculum quod inebriare pot bibiturus non esset q: nõ decet vas celesti mãcipatũ gre seculi illecebris deseruire. In q patẽter indicauit angelus: q: ab oibus vitijs et mundi illecebris q statũ mentis solet euertere futurus erat immunis. Predixit etiã angel? q spiritusancto ex vtero esset replendus. s. q tum ad purgationem originalis pcti: & ad operationem boni meritorij. In q profecto ondit: q: natus in mundũ cunctis virtutũ fratribus clarificãdus esset. Predixit quoq; q multos filios israel conuerteret ad dñm id est ad xpm: qõ & fecit predicando ipsum & perhibendo de eo testimonium. Magnitudo Joãnis baptiste. Ephe. 3. Mat. 11.
¶ Prenunciauit insuper angelus: q: ante dñm in spiritu & virtute helie esset pcursurus. Primo ppter similitudinem officij: q: sicut helias precedet aduentũ xpi scõm: ita Joannes precessit primum. Secundo ppter similitudinem vite: q: vterq; vixit in magna victus & vestitus austeritate. Tertio propter similitudinem doctrine q: vterq; constanter redarguit vitia et personarũ magnarũ. Ad hoc aũt debebat precedere: vt cõuerteret corda patrũ in filios. s. q tũ ad scripturarum intelligentiã. & incredulos ad paudentiã istorum: quo ad fidei obedientiã. & pararet dño Helye spiritu vsus Joannes.

plebem perfectam quoad euangelij & noui testamenti gratiam suscipiendam: q: neminẽ ad perfectum adduxerat lex. et ppter hoc dicitur illa lex timoris: q: imperfectorũ est timore pene retrahi a malo. Lex aũt euangelica dz lex amoris q: perfectorum est a malis retrahi amore boni. Lex timoris. Lex amoris.
Sicut aũt de parentibus senibus talis & tant? natus est: sic sepe prouecte etatis homines & bonis operibus steriles ex dono spiritusancti faciũt magnũ fructum in ecclia dei: sicut patz de Aug. & Dio. q pdouecte etatis vocati fuerunt ad fidez xpi. zacharias autẽ sterilitatẽ vxoris & vtriusq; senectutẽ cõsiderans nõ credidit: & ob hoc vsq; in diẽ partus obmutuit: significans q iam aduentente xpo lex & prophetie adimplete tacerẽt vñ Chrysostomus & ioãnes zacharias sacerdos iudeorũ obmutuit: q: iam cessare & obmutescere oportebat sacrificia eorum que pro peccatis populi offerebantur. Ueniebat enim solus sacerdos qui agno proprio immolato sacrificium deo p peccatis omnium offerret. Per hoc quoq; q dubitans factus est mutus: significat q lingua dubitantis in fide facta est muta: qm eius oratio nõ est deo accepta. Per hoc etiam q post reuelationem sibi factam obmutuit: innuit q post reuelationẽ siue visionẽ dz homo reticere quasi mutus non se iactare tanq; elatus. Ut aũt impleti sunt dies officij ei? abijt in domũ suã ad quã nõ licebat reuerti durante officio. Uicis enim fue rẽpore sacerdotes castimonie studebant ac dz preceptũ dñi vinũ & oẽ qõ inebriare potest nõ bibebãt. Dz si legalis sacerdos tenebat ad tantam prinentiã & abstinentiã ac reuerẽtiã sctorũ multo magis sacerdos euangelicus q tantũ cõficit sacramentũ. Et q: tota hebdomada qua in tempio ministrabat sacerdos ad hoc deputat? in tẽpio manebat & nõ eribat ad propria negotiatintentus ad diuina ex hoc inoleuit ẽ suetudo apõ aliqs religiosos sctã & honesta. q. q ille q est hebdomadari? p totã hebdomadã manet itra claustrum nõ exiens ad interioza intentus ad diuina: q: illo tpe medi? & sequester iter cõuentus & deũ. Apõ q sdã etiã religiosos abstinet illa hebdomada a cõi colloquio: & apõ q sdã et seculares canonicos i cõi tñc dormit dormitorio. Post hoc elizabeth cõcepit. s. viij. kal. octobris & sexta feria: & q: senex erat pre verecundia se. v. mensib? occultauit donec maria cõciperet & fetus eius exultãs cũ gaudio ppheraret. Dz enim de conceptu & de ablato oppobrio sterilitatis gauderet perp anile tñ etatem aliquantulũ erubescebat ne in senectute videretur libidini vacasse. Anti qui enim vbi non erat spes de ple nõ conueniebãt iter se. vbi Beda. Quãta satie cura sit ne q d turpe de quo erubescere debeant admittant oñdit elizabeth que & de ipsis que accipere cupiebat domis erubescit. Cõsidera q b quõ elizabeth etiã de licitis erubescebat corã hoib? & stude de illicitis oibus erubescere & abstinere: non solũ coram hoibus: sz ẽt corã deo & angelis eius. Ñã (testãte boetio) magna ẽ nobis indicta necessitas recte viuẽdi & pbitatis: q oia facimus ante oc'os iudicis cuicra cernẽtis. vñ Aug. Quicquid fecero de? assistit: vtpote ppetuus inspector oiz cogitationũ / intentionũ / & actionũ. Et q: hec diligẽter cõsidero: timore pariter & ingẽti rubore cõfundor: q: illũ vbiq; presentem & oia occulta mea videtẽ intueor: multa enim sunt in me de q bus corã deo erubesco. Et iõ ait Anselmus. Ibi peccatorũ vbi deum esse nescis. Unde & q dam ali? Si quid turpe facis qõ me spectante ruberes. Cur spectãte deo non magis ipse rubes? Inter proprietates quippe hois vna est verecundari in turpi ppetrato. Propter qõ inuerecũdi dicuntur inemẽdabiles: q: in aliquo a rationis honore mutati sunt pecorinam naturam assumẽtes et tanq; effrontes inter homines rationales se habentes. Lex timoris. Lex amoris. Uerecundia. F. Chrysostomus. Cur obmutuit zacharias. Abstinẽtia legalium. Hebdomadarij hõnesta cõuersatio vñ ortus eliz. Dies cõceptus eliz. Erubescentie causa. Beda. Augustin. Anselmus.

¶ Oratio.

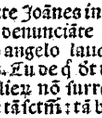

Ancte Joãnes in eodẽ angelo quo xps denunciãre pcept? & pri? ab ipso angelo laudat? q a pre genitus. Cu de q dr de? Inter natos mulier nõ surrexit maior: & ad te dñe tã sctm: tã btm: tam magnũ refugio oubi? de salute mea: q: cert? de magna mea culpa ised sperãs de maiori tua gratia. Dele ergo apõ deũ scelera mea: q: maiora sunt apud eũ merita tua. Magna enim sunt (magne ioannes) merita tua: vt sufficere possint tibi & mihi: & si pstint mihi nihil minuet tibi. Suppleat ergo tua abũdantia meã inopiã: vt de te medita tũ & saluatũ in eternũ gaudeam. Amen. Matt. 11.

¶ De conceptione saluatoris. Capitul. v.

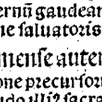

A mense autem sexto a cõceptione precursoris postq; venit plenitudo illi? sacratissimi & felicissimi tpis. s. pcipiũ sexte etatis quo summa trinitas gñi humano p incarnationẽ vbi puidere aũ tẽpora ordinauerat vocãs deus ops gabrielẽ archãgelũ vnũ de primis pcipib? regni suiimisit eũ in ciuitatẽ Galilee dictã Nazareth ad virginẽ Mariã despõsatã Joseph viro de suo gñe: q: ambo erãt de domo Dauid de familia regali de tribu & stirpe nobili & pre ceteris religiosa: sicut dicit Bernarũ. Placuit deo eodẽ ordine & eodẽ mõ hoiez reconciliare quo nouerat cecidisse. Ceciderat aũt hõ (ẽm Bedã) diabolo destinãte: serpẽte exequẽte: dyalogo interueniẽte: muliere cõsentiẽte. Reparatus est eodẽ ordine ecõtrario: deo destinante: angelo exequẽte: dyalogo interueniẽte: virgine psentiente. Uerba aũt hic posita misterijs sunt plenaet iõ (vt dicit Bed.) solenniter sunt notanda: tãtoq; diligẽtius corãi inserẽda: q to manifestius apparet q in ipsis tota redeptiõis uostre summa cõsistit. Libenter enim debemus recordari de pncipijs nre saluris. Notandũ ergo q numer? senarius nõ vacat a misterio. Uñ xps cõcept? est sexta etate: q: per ipm debebãt oia perfici. numerus senari? pfect? est. Itẽ sexta cyliade. a millenario qui est limes oiz nũerorũ & xps est limes et finis oim entiũ. Itẽ sexto mense: q: illo mẽse factus est mund? q per ipm refici debebat: sicut p ipm factus fuerat. Itẽ sexta feria: qua illa die hõ est creat? & per ipz recreari debebat iã pdit?. Et iõ sibi eadẽ etate eodem millenario: eodẽ mẽse: & eadẽ feria passus est re uolutis. xxxiij. annis. Et forte vt oia conueniret dici posset q etiã sexta hora cõceptus est: q: ea hora passus est: sicut etiã eadẽ hora homo pecauit: vt sic ẽm quãdã cõgruentiã eadem hora q ena seducta ruit p diabolum. Maria edocta sit p angelum. Missus est igitur angelus Gabriel q dei fortitudo interpretat? vt dei virtutem & dei sapiẽtiã carnẽ suscipere nunciaret: in qua hũilis apparẽs aereas ptãtes debellaret. Et iõ merito de ordine archãgelorũ esse debuit: q: magna nũciauit. De? aũt mittẽs angelũ fuit tota trinitas licet patri spãliter attribuat. Pater quidez misit: q: ei incũbebat prouidẽtia de filio: de spõsam de genitr ice: filius vero misit: q: venturus erat in virgine: spiritussctus etiã misit: q ipse sanctificare & obumbrare habuit ipsam. ¶ In ciuitatẽ galilee q interpretatur transmigratio: q: scz transiturus er: & de incredulitate iudeorum ad fidẽ gentiũ. Est aũt duplex galilea vna est gentiũ cõiuncta tyrijs quã salomõ dedit regi yrã & de illa hic nõ dr. Alia est iudeorũ q est supmare galilee & de illa hic intenditur. Cui nomẽ Nazareth q interpretat flos: cõueniens enim fuit vt verus flos. i. xps cõciperet in floze. i. in nazareth: & de floze. i. de beata virgine: & cũ floribus. i. tempore floris: & sic accipiemus florem de floze in floze inter flores. Dicitur aũt flos Jesus ppter sancte conuersationis pulchritudinem & decorem: propter passionis fructũ & cõuersationis fidelium vtilitatẽ. Iste flos floruit in conceptione: apparuit in natiuitate: emercuit in passione: sed reflorui tandem in resurrectione. Si ergo vis capere istum florem sequere decorem sue conuersationis: predica odorem operatiõis et sic habebis fructum passionis. Soluit dominus sicut terrenũ reges magnam ciuitatem eligere in nuptijs suis q hus sibi copulauit naturam humanã: sed nazareth ciuitatẽ paruam p pter humilitatis exemplũ: vt nos doceret semp humilia loca eligere: sed in ciuitate hierusalem magna elegit pati vt nos doceret opprobria coram multis p ipso non erubescere. ¶ Missus est inquã ad virginẽ nõ quãlibet sed virginem mente: virginẽ corpore: virginẽ pfessione. Voluit aũt xps concipi & nasci de virgine. Primo ẽm Bern. q congruũ fuit: vt si de? cõcipi vel nasci debuit: non nisi de virgine conciperetur vel nasceretur. Item si virgo cõceptura vel paritura erat non nisi deus conciperet vel pareret. Secũda rõ est ẽm Damã. vt qui in celis patrẽ habet sine matre in terris haberet matrem sine patre Tertia ẽm Aug. vt figuraret membra sua mystica de virgine ecclesia ẽm spũ nascitura ideo decuit caput de virgine nasci. Quarta vt sicut primus adam de terra virgine factus fuerat: ita secundus adam de virgine homo fieret. Quinta vt sicut per euam virginem facta fuit humani generis perditio: ita per mariam virginẽ fieret eius dẽ reparatio. ¶ Ad virginẽ inquit despõsatam viro. Cur aũt de despõsata concipi & nasci voluit super de despõsatione virginis Marie dictũ est. Utrũ vero nominat (vt dicit Ber.) non q maritus: sed q: hõ virtutis & iust? erat: & ideo fuit testis legitimus. Unde Joseph id est accrescẽs scz per augmẽtũ virtutũ dz p qõ gratiosus pfect? virtutũ innuit. Et nota quatuor famosos ioseph in scriptura. Primus fuit filius iacob in quo notatur prudẽtia: q: somnia pharaonis prudenter exposuit. Secundus ioseph vir Marie in quo notat tẽperantiã q: Maria virgine resignauit. Tertius ioseph ab arimathia in q notat fortitudo: q: audacter introiit ad pilatũ & petiit corpus Jesu. Quartus ioseph iustus in quo notat iustitia: vñ & iust? notat?. Tale itaq; decebat habere nomẽ spõsum virginis in quo ĩuenirẽt misteriũ oiz virtutis. ¶ Addit aũt de domo Dauid ad oñdendũ q xps descẽdit de semine Dauid sicut fuerat p pphetas pdictũ. Dz ẽm Joseph nõ fuerit pater saluatoris tũ virgo

Galilea. Nazareth. Jesus flos. C. Virgo tota & cur de virgine nasci voluit. Bernarũ. Damas. Augustinus. Bernarũ. Joseph cur notat. Joseph quatuor nobiles virtutes cardinales habẽtes.

Maria de qua Christ⁹ carnē assumpsit fuit de eadē tribu cum ioseph, s.de tribu ipsius Dauid. ¶ Merito autē ōr nomē virginis maria: hoc essi venerabile nomē triplicē hz interpretationem in triplici lingua. Hebraice interpretat stella maris vel illuminatrix, latine etymologizat mare amarum, syriace vero domina nuncupat. Ipsa fuit maris stella in filij dei natiuitate: nūc essi emisit radiū totū mundū illuminantē. Maria amarū in filij dei passione: qz tūc ipsius aiaz prāsiuit gladius: hz dōa in sua assumptiōe qñ super chorōs angelorz est exaltata. Itē maria dicta est stella maris in pctōrz deductiōe: qz p mare hui⁹ seculi eos dirigit ad portū penitentie et ad filiū pducēdo in cui⁹ etiā signū in natiuitate rpi stella magis apparuit q̄ eos ad natū ifantē pduxit. vñ oculi oīs petōrz sunt ad ipsaz sicut oculi oīm naturārū ad stellā. Unde Bern. Ne auertas oculos tuos a fulgore huius syderis si non vis obruī procellis. O quisq; te intelligis in huius seculi pfundo magis inter pcellas q̄ tēpestates fluere q̄ sup terrā ambulare: respice stellam: voca Mariā. Si iactaris superbie vndis: si ambitiōis: si detractiōis: si emulatiōis: respice stellā voca Mariā: si iracūdiā aut auaritiā aut carnalis illecebra nauicula cōcusserit mentis respice stellā voca mariā. Si criminum immanitate turbatus vel pficiēte fecēdate confusus baratro desperationis incipias absorberi: respice stellā voca mariā. In periculis in angustijs: in reb⁹ dubijs mariā cogita: mariā inuocamo recedat ab ore: non recedat a corde: et vt ipe tres eius orationis suffragij ime deferas conuersationis exemplum. Ipsam sequēs nō deuias ipsaz rogās non desperās: ipsaz cogitās nō erras: ipsa tenente nō corruis: ipsa pregēte nō metuis: ipsa ducēte nō fatigaris: ipsa ppitia ad portū peruenis: sic in temetipso experiē poteris q̄ merito dictū sit nomē virginis maria maris stella. Hec Bernar. ¶ Itē illuminatrix interpretata est: qz splēdor gfe et exēplis sue sctissime vite mundū illustrauit. Unde de ea canit ecclia cui⁹ vita in cly. rū c illu. eccle. Hinc ait Bern. Colle hoc corpus solare, vbi dies tolle mariā hāc maris stellā: id nisi calligo inuolues et vmbra mortis ac oēs tissime tenebre relinquunt. hec Bern. Est ppe stella maris huius vtiq; tenebrosi maris. vbi re prilia quoz non est numer⁹. Plures stellas hz celū, mare vnā q̄ pte oībus illis clarior et melior est: micans meritis: illustrās exēplis. De hac et vna ortus est sol iustitie cui⁹ fulgore illustrāt oīa quā q̄ sequit nō ambulat in tenebris sed habet lumē vite. Cuius ergo fulgoris illā stellā esse putamus q̄ hūc tām talēq; solē peperit mūdo? Qui hāc stellā sequit deuiare nō poterit nec errare. ¶ Jetōist mare amarū in petōrz conuersione quam eis impetrat vt cōuertant de peccatis suis faciēs aquā carnalis delectationis cōuersi ti in vinum cōpunctiōis. ¶ Hoc etiā nomē cōuenit ei inquātū mare pūtis scili i tota vita sua fuit sibi amarū i ainspicādo, pter desiderū eiusdē dī filiū in regno suo. Item latine deriuat a mari inquātū in ipsa est cōfluētia oīuz grārū sicut omnia flumia cōfluūt ad mare. Itē est oīa i rōtationum subuentiūc liberās omnes de angustijs suo tēpore. Pōt qdē et vult subuenire quia regina celi est et mater mie. Hoc etiam nomē sc domina cōuenit ei inquātū ipsa domina existit nō tām hoīz in terra: verū etiā angelorū in celo et demonū in inferno. et iō in oī tēratiōe et maxime ō infestatioēs demonū inuocāda est maria: qz fm Bernar. Non sic timent hostes visibiles q̄ libet castrorz multitudinē sicut ille aeree potestates marie vocabulū patrocinij et exemplū. Sicut essi pulus ante faciem vēti spargit: et sicut cera ante faciē ignis liquescit: sic ad inuocationē huius nominis maria fugiunt et pereunt. Et iterum vbi nomē marie noletur ibi demonū effugat: reis venia: medela egris: pusillis corde robur: afflictis consolio: peregrinantibus aditorium datur. Hec Bernar. ¶ Uel aliter pōt accipi vt inquātū mare amarum gerat typū actiuorū in ḡtum stella vel illuminatrix seu illuminata gerat typū pēplatiuorz: hz in ḡtū domina gerit typū platorz. [Missus est (igit) angel⁹ gabriel ad mariā] vt annūciaret ei et diceret quia dei filius speciē tuā cōcupiscere: et ea sibi in matrem elegisset. ipsamq; moneret et induceret vt eundem filiū letāter susciperet: qz per eā totius humani gēris salutē deus operari decreuisset. vñ Ber. Felix maria cui nec humilitas defuit nec virginitas. Ut enim q̄ sctm sctōzum ceptura erat pariter et pitura sctā esset corpe accepit donū virginitatis: vt eēt et mēte: accepit z humilitatis. his munirum virgo regia gemmis ornata rituū: geminoq; mētis pariter et corporis decore pfulgida: specie sua et pulchritudine sua in celestibus cognita celi ciuium in se pronocauit aspectus: vt et regis animam in sui cōcupiscētia inclinaret et celestē nūcium ad se de supnis adduceret. [Et ingressus angelus ad eam] quo puto in secretarij cubiculū vbi illa fortassis clauso super se ostio orabat patrem suū in abscondito. Nec suspicādum est q̄ aptam angel⁹ inuenerit ostiū ḡnis cuius in pposito erat hoīz frequētias fugere: vitare colloquia: ne vel orātis pturbaret illētium vel cōtinētie castitas tēptaretur. Clauserat itaq; etiā illa hora suuz sup se habiraculū prudentissima ḡo hz hoīb⁹ nō angelis. Hec Ber. Non igit in plateis maria erat: nō in publico morabat: intus erat in penetralibus sola sedebat: nec tū sola tam to ḡtutum, et ercitu circū septa, vñ Chrys. Inuenit angel⁹ Mariam nō foris vagātem: hz solitaria et pēplatiōi vacantē et qz nō q̄sivit gfam apud mundū: inuenit gfaz apd deū. vñ et Amb. Hec adipsos ingressus angeli intuenta est domi in penetralib⁹ sine comitemq; quis intētionē abrūperet. Neq; ei comites feminas desiderabat que bonas cogitationes hēbat. Quinetiā tunc sibi minus sola videbat cū sola esset mā quēadmodū sola cui tot libri adessent tot archāgeli tot pphete. Denicq; gabriel vbi eā reuisere solebat inuenit. Unde alibi Hiero. Habebis cellulā q̄ te solū capiat: timo non eris sola angelica tecū turba versabit: tot socij. quod sancti: lege euāgeliū: fabulatur tecū. Jesus replicabis apostolos vel pphetas nūq̄d poteris talē aliū tuus sermōib⁹ habere pforte? Et Bern. Nunq̄ minus solus fuz q̄ qñ sol⁹ fuit. Credēdū aūt q̄ tūc erat tota abstracta in deuotissima oratione: vel intima contemplatione cōsurgēte forte tūc spāl'r ex meditatione sup salute gēis hūani ḡliter. s.p virginē debebat saluari. Unde etiā quidē dicūt et tūc actu legisse illō Esa. Ecce ḡo cōcipiet rc. In hoc igitur actu tā intime contēplationis q̄ erat deo totaliter coadunata: ingressus est angel⁹ ad eā. Rōnabile ei videt q̄ gñ corpalr sibi voluit vniri ḡ bū eternus tūc ipsa spāliter sibi fuerit vnita in pēplationis actu. [Ingressus itaq; angelus ad virginē] in thalamo et conclaui domūcule sue manentem. ¶ Et ei ad sensuz corporali visione et huiana spē apparens ait. [Aue gra plena dōs tecum: bnēdicta tu in mulieribus] Angelus i hoīs forma apparens quasi exemplo docuit: qz deū incarnari et spūs cooperari nūciauit. Qz essi illuz nunciauit qui in se inuisibilis corpus visibile voluit ex ḡgine sumere cōgrue debuit corpali spē apparere. Formauit aūt angelus sibi corp⁹ lucidū. Qz hz Aug. facie rutilans et veste coruscās virgini apparuit. Commēter vero annuntiēt ḡgini incarnatio ḡbi: vt. s. plus ipm percipiat mēte q̄ carne. Abutās ergo angelus nomē eue ōt ḡgini [aue] indicās eā ab oī ve liberā. Que bū gra plena ōt qz alijs ad mensurā gra dat: hec aūt sola gram quā nulla alia meruerat cōsecuta est vt gre repleret autore. Que cū gra plena sit plus et tā q̄ cōcipiat post conceptionem quanta dei abūdet gra quis cogitare possit? Unde Hie. Et bū plena qz ceteris p partes prestat gra. marie ḡo simul se tota infundit gre plenitudo. Uere gra plena p quā largo sanctispūs imbre superfusa est oīs creatura. Que celis dedit gliam: terris dei pacem q̄ refudit hoibus fidem gentibus: fine vitijs vite ordinē: moribus disciplinā. Dicit q̄ ei [dōs tecū]. Cum vero qui est tecū i alio: adimpleat vētrem qui adimplet mentē. Tecū nō tām p assentiam potentiā et pōtiā q̄l'r est in oibus rebus nec solū p gram eo mō quo est in sctis hoibus: hz et per carnis assumptionē de tuis purissimis sanguinibus. Ubi nota q̄ et si tota salutatio angelica sit virgini gratissima i ista tām clausula sc; [dominus tecū.] potissime eā delectat: et iō singulari deuotione dicenda esset: hz essi iā erat cum ḡgine: nouū tām misit nunciūtqz non singulari voluit esse secū: hec et sola pre oibus mulieribus et super oēs mulieres bnēdicta predicatur. Oīs enim mulier subiacet maledictioni dei vl legis. Nā corrupta subiacet maledictioni dei qui ait. in dolore paries: virgo maledictiōi legis in qua maledicta sterilis. Sed marta vtrunq; maledictum vitauit. maledictum dei: quia virgo permansit: maledictum legis: quia filium habuit. Uñ ipa pmiceria virginū oū primo ḡginitatem suā deo obtulit maledictum legis aboleuit. Et merito bnēdicta ōr p quā mūdus a maledictiōe liberat. ¶ Et not. q̄ super hanc saluationē nūquā hō puenire valebit: nec aliquis excellētius dulcius et gratius btām ḡginem salutare poterit q̄ hac salutatiōe q̄ ipse deus pr oicrauit et p angelū ei destinauit. In cui⁹ ḡbis singulis dulcissima implicātur misteria. Nā deus pr sua oī potētia eā conformauit vt esset immunis ab oī ve q̄ importauit istud verbū [Aue.] Filius q̄ ō sua sapientia sic eā illustrauit vt esset p clarius sidus q̄ celū et terra illustrant: qd notat ḡ nomē maria: qd sonat idē qd maris stella. Spiritus sanctus et tota sua diuina dulcedine eaz penetrando sua gra eam taz gratiosaz effecit: vt oīs qui quesierit p eā gram inueniat qd inuenit in his ḡbis. [Gra plena] In b aūt ḡbo. [Dōs tecū] amonet illius ineffabilis vnionis opatio quaz tota trinitas in ea perfecit: cum sue carnis substantiā diuine nature i vna persona copulauit ita vt deus fieret hō et hō deus. quid in illa hora gaudij et dulcedinis habuerit nullus vnq̄ hoīz ad plenū exprimere potuit p hanc clausulā. [Benedicta tu in mulieribus] oīs creatura mirando agnoscit et testat eam bnēdictā et exaltatā super oēm creaturā tam celestē q̄ terrestrē. Per [Bnēdictus fructus ventris tui] bnēdicit et extollit ex cellētissimus fructus ventris ḡnalis q̄ oēm creaturā viuificauit sctificauit et i eternum bnēdixit. ¶ Ipa vero ḡo maria vt saluationē angeli audiuit. [Turbata est] Et nihil rndit. Nō fuit turbata turbatione incredulitatis: sicut zacharias vel alia rōne culpa bilimec de visione angeli qz angelos videre solita erat: hz turbata fuit primo hz Chr. ppter noue apparationis spēz qz si et pstera fuerit videre angeli nūc tū nouo mō apparuit ei sūpta spē corpali et cū ingēti lumine et splēdore ex hoc aliqual'r perterrita fuit. Uñ cātat. Et expauescit virgo ō lumine. Secdo ppter ḡnalis pudicitie verecundiā: qz (vt ōt Ambro.) trepidare ḡginuz est: ad oēs viri ingressus pauere. oēs viri affatus vereri. Tertio ppter noue saluratiōis formā quā primo eius ingerebat. Uñ Amb. Bnēdictionis nouam formulaz mirabat: que nusq̄ est ante apta soli marie salutatio hec suadat. Quarto ppter laudationis ex cellentiā qua angelus in suo sermone eā laudauit. Secē essi mētes hūiliū quāto amplioz laudibus attollunt tāto magis timēt. Turbata ergo fui. ex verecundia ḡnuosa et honesta sed nō pturbata vñ rādit pudēs et cauta et tota pudorosa mihi rādit cogitās intra semetipam de nouitate talis salutationis: et dictū examinās: nō essi sic salutare ā̄geli sueuerāt eā nec vnq̄ tales loquētes audierat. In qua salutatiōe cū videret se de tribus cōmendari nō poterat hūmilis oīs nō turbari. Cōmendatur essi q̄ esset gratia plena: et q̄ dōs esset tecū. et q̄ esset benedicta sup oēs mulieres. At hūmilis oīa nō poterat suā cōmendationē sine rubore et turbatione audire: qz verus hūmilis de laudibus et honoribus erubescere solet et dolere. vnde Bern. q̄ turbata est: fuit verecundie ḡnalis: q̄ nō pturbata fuit fortitudinis. q̄ vero tacuit et cogitauit: fuit prudentie et discretionis. ¶ Tunc angelus intuitus virginem et varias eam secū voluere cogitationes facillime deprehēdēs et cām sue turbatiōis cognoscens cōsolo lauit pauidā: confortat timentem: ac quasi notā familiariter ex nomine vocans: ne timere debeat: benigne persuadet et iubet dicēs. [Ne timeas maria] nec de laudibus quas tibi dixi verecunderis. est enim veritas in eis. Nec solum es gratia plena sed etiam toto generi humano gratiam multiplicem recuperasti et reinueniti apud deum: q̄ nulla vnquam repperit creatura. q.d. secundus Chrisō. qui apud deum meretur gratiam nō habet quid timeat. [Inuenisti inquit] quo merito Certe humilitate pudicitie: castitate et conscientie puritate. de primo dicit Chrys. Qualiter quis quē gratiam reperiet nisi mediante humilitate Nam humilibus deus dat gratiaz. De alijs duobus dicit Gregorius. Inuenit gratiam vero coram deo: quia splendore pudicitie propriam exornans animam: gratum se deo habitaculum preparauit et non solum celibatum inuiolabilem reliquit: sed et mimaculatam cōscientiam custodiuit itaque. [Inuenisti gratiam] scilicet dei et hominum pacem mortis destructionem et vite reparationem: vt per te deus mundum redimeret: p te illuminaret: p te ad vitam reuocaret. Plena ergo tam gratia inuenit sed

Maria interpretatur triplicē

Contra demones potens. Bernard.

Maria est stella.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Illuminatrix.

Bernard.

Bernard.

Chrys.

Ambrosius

Hieronymus

Bernard.

Esa. 7.

Angel⁹ cur visibilis apparuit maria.

August. maria gra plena.

Hiero.

Dōs cum Maria.

Dominus tecum.

Ambro.

Ambro.

Ambro.

Bernard.

Chrisō.

Chrisō.

Chrisō.

Gregor.

Gratiaz inuenit.

Domina.

Maria in stella.

Moreamarum

Mare.

Domina.

b ij

August. alijs ⁊ ab dispensandum, vnde August. o maria
gr̃am apud dñm inuenisti: ⁊ hãc per totum mũ
dum diffundere meruisti. Cũ notanter dicit in
uenisti: nõ dicit habuisti vel acquisiuisti: q̃ res
habita vl̃ iuste acquisita vt propria custodit: ſz
inuenta his cui perdiderũt restituit: sic maria
inuenit gr̃am non sibi soli retinendã: sed tanq̃
alijs restituendã. Qui enĩ inuenit pditũ tenet
restituere: gr̃am vero quaꝫ eua pdidit maria in
uenit non solũ pro se: sed ⁊ pro nobis: immo etiã
ppter nos: q̃ ſi nos pctores non fuissemus
deus de ipsa carnem non sumpsisset: ⁊ ideo oẽs
qui peccãdo gr̃am amisimus: securi ad thronũ
gratie accedamus: ⁊ mariã inuentricem gr̃e pi
is fletibus ⁊ deuotis orationibus pulsemus vt
gratiam nobis reddat quam pro nobis ⁊ propẽ
nos inuenit. ¶ Ipsa est enim ira legalis: iusta:
pia ⁊ propitia q̃ nulli querenti denegat gratiã.
vnde Ber. Omnib̃ omnia facta est oibus sinũ
misericordie aperuit: vt de plenitudine eius ac
cipiant vniuersi: captiuus redemptionem: eger
curationem: tristis consolationem: pctor veniã
iustus gratiã: angelus letitiam: denicq̃ tota tri
nitas gl̃iam: ⁊ ite⁊. Filioli hec pctor̃ scala: hec
mea maxima fiducia: hec tota rõ spei mee. Dico
vobis ſi pie a vobis pulsata fuerit ſi pie fuerit
inuocata: compatietur vobis non deerit necef
sitati vr̃e. Siquidem nec facultas deesse pote
rit: nec voluntas q̃ſi regina celorum est: miseri
cors est: ⁊ mater mie: ⁊ iterũ. Altius in tuemini
ro deuotionis affectu a nobis ea voluit hono
rari: qui totius boni plenitudinem posuit ĩ ma
ria: vt ſi quid spei in nobis est: ſi quid gr̃e: ſi q̃d
salutis ab ea nouerimus recãdare. nihil enim
nos h̃re voluit Deus q̃ per manus marie non
trãsiret. hec Berñ. ¶ Inuenisti inquam gr̃am:
totius gr̃e autorẽ ꝓceptura. Nam [ecce ꝓcipies
in vtero] sine pctõ ⁊ macula [ac paries filiũ] si
ne dolore ⁊ tristitia: ego permanens in partu ſi
cut ⁊ in ꝓceptu. Et bñ dicit [ꝓcipies ĩ vtero.] iã
ẽſi p fidem ⁊ deuotionẽ ꝓceperat eũ ĩ corde suo
⁊ hoc mõ debemus nos eũ ꝓcipere. ſ. p fidẽ ⁊ de
uotionẽ ⁊ parere p ſcrãs opationẽ. [Et vocabis
nomẽ eius iesum] ĩ. saluatorẽ. Non õt impones
q̃ hoc nomen ab eterno fuit a deo p̃re impositum: per angelum marie ⁊ ioſep ac per eos alis diuulgatum. Hoc ẽt nomen impositũ est ſm
proprietatẽ futurã: q̃ salus h̃uani gẽris futura
erat p iesuꝫ qui salus interpretat: ⁊ ideo subdit
[Ipse ẽſi saluũ faciet] non quẽcũq̃ sed [ppl'm
suũ] ĩ. ſ. p fidẽ adherẽtes: ⁊ ipsum bonis opibus
imitantes a pctis eorũ. Et p hoc notat̃ ver̃ esse
deus: q̃ solius dei ẽ saluare a pctis: vt ait chri.
ppl's xpi nõ ſtãs natio iudeorũ est: ſz oẽs q̃ qui ad
eũ veniũt eius q̃ agnitionẽ donant̃. Utinam ⁊
me pctorẽ dignetur dñe iesu annumerare po
pulo tuo. vt saluũ me facias a pctis meis. [Hic
erit magnus] non quidẽ eadẽ magnitudẽ qua
Johannes de quo etiã p̃dictum fuerat: erit ẽſi
magnus corã dño: sed dicuntur ſm Amb. q̃ Jo
hannes magnus vt coram dño: hic vero magñ
vt deus ⁊ dei filius. Dicit aũt hic erit magnus: ⁊
nõ q̃ ante partum virginis non fuerit magnus
(semp ẽſi fuit magnus deus) ſz futur̃ erit ma
gnus hõ: q̃ magnificentiam q̃ habuit filius dei
eternaliter p naturam accepturus: erat filius
virginis ex tpe per gr̃am ⁊ eternaliter habitu
rus, vt vna sit ꝑsona hõ ⁊ deus. Et bñ magnus
q̃ filius altissimi merebit appellari. Cũ sequit.

[Et filius] ſ. naturalis altissimi vocabit. ĩ. ipsi dei qui solus est altissimus. Homo enim altius est iter creaturas corporales: ſz angelus altior deus aũt altissimus. [Et dabit illi dñs deus sedẽ. ĩ. regnum David p̃ris eius. ſz Bedam q̃ angelus prius dixit xpm filiũ altissimi nunc vero patrẽ suũ dixit esse dauid: p hoc euidẽter demõstrat duas naturas in vna persona xpi: diuina ſm quã est filius dei: ⁊ humanã ſm quã est filius dauid. Dabit aũt ei sedem dauid nõ typicam ſz verã: nõ tpalem ſz eternã. nõ terrenã ſz celestẽ: q̃ idcirco õt fuisse dauid: q̃ hec ĩ qua dauid tpaliter sedit: eterne illius imaginẽ gerebat. vnde Beda. Accepit aũt sedem siue regnũ dauid dominus vt gentẽ cui dauid quondã tpalis regni gubernacula simul ⁊ exempla iustitie p̃buit: q̃ q̃ modulis hymnorũ spũalium ad fidem atq̃ amorem sui p̃ditoris accendere solebat hanc ipse factis verbis donis ⁊ pmissis ad regnum celeste ⁊ imortale vocaret: atq̃ ad ipam dei p̃ris visionẽ pduceret. Angelus q̃ nõ loquit de regno tpali: q̃ illud negauit xps coram pilato dicens. Regnũ meũ non est de hoc mũdo. neq̃ xps in hõ mũdo exercuit tpale regnũ in iudaico populo cui tũ debebatur regnũ iudeorũ iure hereditario: ſz loquitur de regno spũali i ecclie militãtis ⁊ celesti ecclesie triumphantis: q̃ figuratũ fuit p regnũ dauid tpale: sicut ⁊ celestis hierl'm p tpalem: ⁊ sicut dauid regnauit ĩ regno tpali ita ⁊ xps regnabit in spũali ⁊ celesti: q̃ ⁊ regnabit ĩ ecclia: hic in via ⁊ in patria. Cũ ⁊ subdit. [Et regnabit in domo iacob in eternum.] hic q̃ accipiẽda est domus iacob non tpalis sed eterna in qua reguet ĩ eternũ. Regnabit q̃ in eternum in domo iacob. ĩ. super oẽs electos: de domo ẽſi abrahe ⁊ ysaac aliqui fuerũt reprobati: sicut ismael ⁊ esau: ſz in domo iacob omnes eius filij a sctis doctoribus inter electos sunt cõputati: q̃ ⁊ ſi aliqui peccauerũt pniam tũ egerũt. Jacob quippe interpretat supplantator. In illis enim qui supplantat passiões inordinatas ⁊ vitia regnat xps: ſz i illis qui supplãtanẽ ab eis regnat diabolus. Regnabit ergo non solũ in domo o̅ nauid. ĩ. in tribu iuda: verũ etiã in domo iacob. ĩ. in toto populo israel ⁊ in tota ecclia ⁊ i omnibus electis non ſz successionẽ carnis: sed fidei. Per q̃ intelligitur q̃ in eius regni exercitu omnes illi qui enumerant̃ quicũq̃ dauid ⁊ iacob fidez ⁊ iustitias imitant̃: q̃ ipsi sunt spũalis ⁊ eterna sedes dauid ⁊ domus iacob in qua sedebit ⁊ regnabit oẽs iesus in eternũ: ⁊ nũc quidẽ p gr̃az ⁊ i futuro p glãz. Beati in quibus iesus regnabit in eternũ: q̃ ⁊ ipsi cũ eo regnabunt. [Et regni eius non erit finis.] Christus ẽſi nõ solum ne fine. in ẽtum deus: ſz ẽt inquantũ hõ regnabit ĩ eternũ: non solum super homines: ſz ẽt super angelos. Hoc regnũ eternũ est: ⁊ nõ corrumpet: hoc ipsũ nõ deficiet ⁊ nõ auferet: q̃ regnabit oẽs in eternũ ⁊ in seculum seculi. vbi Berñ. O quã gloriosum est regnum illud in quo reges q̃gregati sunt conuenerunt in vnum ad laudandũ ſz ⁊ glorificandũ eũ qui super oẽs est rex regũ ⁊ dñs dominantium. De cuius splendidissima contemplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorũ. O ſi ⁊ mei peccatoris meminerit iesus in beneplacito populi suiscum venerit in regnũ suum. O ſi mei in illa die q̃ traditur̃ est regnum deo p̃ri visitari dignabit̃ in salutari suo: ad videndum ſz in bonitate electorũ suorum.

Beda.

Beda.

Sedes Dauid.

Domus iacob.

rum ad letandũ in letitia gẽris sue vt laudet ẽt
a me cũ hẽditate sua: veni interi domine Jesu
aufer scãdala de regno tuo quod est aĩa mea vt
regnes qui debes in ea quia tu es ipse rex me⁊
deus me⁊ qui mandas salutes iacob. Hec ber
nar. Et cũ angelus retulisset tanta: maria per
plexa fuit: q̃ ſm Amb. Neq̃ non credere debuit
angelo: neq̃ tã temere vsurpare diuina. Cũ de
alio certificari volens. de quo mlr̃ũ timebat ſz
ne virginitatẽ suã perderet de mõ conceptiõis
dicens. Qõo fiet istud. ſz q̃ tu promittis me
parere filiũ [q̃ſi virũ nõ cognosco]. ĩ. me virum
non cognituram in alio voui ⁊ ex toto ꝓposui: q̃
quãuis despõsata erat tũ se nũq̃ nupturã neq̃
virũ cognituram certissime sciebat. Et ita fuit ꝓ
go mr̃ inter carne ⁊ ꝓposito. q. d. rem credo: ſz de
mũ quero cũ ſciat oẽs me⁊ testis q̃ ſciẽtie mee
votũ esse ancille nõ cognoscere virum. qua lege
quo ordine placebit ei vt fiat istud. vñ Amb. Nõ
dubitat esse faciendũ q̃ qõo possit fieri inq̃rit.
Negerat maria. [Ecce virgo cõcipiet in vtero ⁊
pariet filiũ.] ⁊ iõ id credidit futurũ: sed qõo fiet
aũ non legerat. Nõ ei quẽadmodũ fieret vel tan
to alicui ꝓphete fuerat̃ reuelatũ. Cũ ẽſi mandari misterius non fuit hoĩs sed angeli ore ꝓmẽ
dum. hec Amb. [Et angelus.] Fiet inq̃t: nõ mõ
hũano ſz diuino. nõ p virũ ſz p operationem
spũſanctũq̃ in te supueniet: sicut ignis diuinus
mẽtes tuã inflammãs. carnẽq̃ tuã dei filio vniẽdã per fectissima puritate sctificans et singulari mõ te fecũdabit: ⁊ ex eius opatiõe salua tibi ꝓginitate tua ꝓcipies. [Spũſanctus] prius ĩ virginẽq̃ generat in sua sctificatiõe eã ab originali pctõ purgando sed in cõceptione filij dei supue nit. ĩ. iterũ venit maiorẽ gr̃e plenitudinẽ ꝓferẽdo q̃ nõ solus ſz sctificauit mẽtem sed etiã ventrẽ. Supuenit igit̃ spũſanctus in virginem quẽadmodũ virtus solis descẽdit sup rosam et lilium dans illis cõcipiẽdi virtutẽ. Et ſz ista ineffabil' cõceptio celebrata sit opatiõe totius trinitatis cum opa trinitatis sint indiuisa: ſpãl'r tũ appropriat̃ hoc opus spũſctõ ꝓpter plures rationes Prima est ſm Aug. ppter oñsionẽ gr̃e sine meritis: vt ꝓs p hoc q̃õ ꝓceptus de spũſctõ ostẽdatur q̃ fit ex sola gr̃a q̃ nulla hoĩm merita p̃cesserunt. Gratia aũt attribuit̃ spiritui sancto Unde glo. Spũs est nouem omnis gratie que a deo inspiratur. Secunda est ſm Ambro. ppter virtutẽ operationis: q̃ ſz opatiõe ⁊ virtute spiritusſancti cõceptus est: cui attribuit̃ opa clementie ⁊ pietatis. Tertia est ſm magistrũ sniarum ppter ostẽsionẽ eximie charitatis que a tribuit̃ spũſctõ: vt. ſ. ostendat̃ q̃ ꝓbũ dei caro factum est ineffabili charitate: qua deus sic dilexit mundũ: vt filius suũ vnigenitũ daret. Et virtus altissimi p̃ris. ſ. dei ꝓbum seu filius ⁊ q̃ ſm aplm õt dei p̃ris sapiẽtia: ⁊ virtus altissimi obũbrabit tibi. ĩ. de te corpus quasi vmbraculũ assumet in que de⁊ quasi hamus sub cibo se abscõdet: q̃ in beata virgine sub vmbra carnis latuit virtus deitatis. Diuinitas obumbrata fuit virgini p susceptionẽ h̃uanitatis vt quod impossibile erat mortali femine obiectu tũ vinifici corporis ferret̃ presentiã maiestatis: ⁊ lucẽ sustinere inaccessibilẽ: sicut sol qũ eum visu ĩtueri nõ possumus obumbrat̃ nobis aliquo velamĩe. vñ Bernar. Q̃z deus ipsũ ẽ nõ caro vmbra corporis sui tẽperauit se nobis: vt obiectu vinifice carnis videamus verbũ in carne: solẽ in nubem lumen in testa: cereũ in laterna. hec Ber. Quod autẽ in p̃fatiõe brẽ marie canit: q̃ ⁊ vrigenitus tuũ sctũ spũs obumbratiõe cõcepit: nõ est ꝑiculũ huic: q̃õ hic ꝓ obumbratio fieri p corpus xpi applicatũ diuino lumini. Cuiꝫ ei tã filij q̃ spũſanctus fuit virtutes p̃ris ⁊ corpus xpi vtriq̃ virtuti cõueniat filio tãq̃ cui nuĩ: spũſctõ tanq̃ agẽti a quo format: p̃s q̃ ꝓ ꝓbũ ꝓ spũſancto euenire pot̃. Et attẽde qõo ꝓ angelus totã trinitatẽ virgini edidit. ¶ Primũ nãq̃ spũſctũ sub noĩe ꝓprio cõmemorat: deinde filium noĩe virtutis: ⁊ pãr patrẽ noĩe altissimi in simuat. Sic ergo vt notet̃ tota trinitas fecisse incarnationẽ appropriat hoc spũſctõ incarnationis cooperationẽ cum õt: spũſanctus superueniet in re: sed filio carnis assumptionẽ cũ iubdit̃ur ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. ſz p̃ri autoritatẽ cũ õt altissimi. Excelsum nam q̃ incarnationis opus totius trinitatis fuit q̃ sicut p̃sone sic et corpa trinitatis inseparabilia sunt ⁊ indiuisa: vt q̃cquid operat̃ vna ꝑsona operet̃ ⁊ alia: q̃ quis solus filius fuerit incarnatus non pater nec spũſctũs vt p eandẽ sapiẽtiã q̃ deus mũndũ cõsiderat reparatũ fieret: ⁊ qui dei filij erat in diuinitate ipse filiũs hoĩs fieret in hũitate: ne filij nomẽ ad aliũ trãsiret qui nõ esset eterna natiuitate. Et habemus ſile de tribus induentib̃ vnũ de semetipsis. de quibus dici potest q̃ oẽs simul vnicũ faciunt opus: q̃cũq̃ facit vnus facit alius: nõ tũ induit̃ nisi vnus. Cũ Augu. Ita singulorũ q̃ne in trinitate opa trinitas opat̃ vnicuiq̃ opanti cooperantibus duobus connemẽte in tribus agẽdi p̃cordia in vno deficiẽte efficacia pagẽdi. [Ideo ⁊ q̃ nascetur ex te sctũ vocabit̃ filius dei.] Non adoptiuus: sic alij sed naturalis: q̃ tũ ab eterno fuit filius ſz nõ vocabat̃ vel manifestabat̃ noĩe aliquo ꝓprio ĩ tpe. q. d. q̃z ẽſi fecũdaris ꝓtute spũſctũ nõ plẽ viri gñabis ſz filiũ dei: q̃z nõ ex libidine concipies: iõ nõ pctõrẽ ſz signes et p ꝑs sine dolore paries. vñ Berñ. Quid est dicere. Cũ non de homine: ſz de spũſctõ cõcipies: cõcipies e ut ꝓtutẽ altissimi ꝑ est filiũ dei. [Ideo ⁊ q̃ nascet̃ ex te]. ĩ. ex tua vera natura sctũ vocabit̃ filius dei. ĩ. nõ solũ q̃ de sinu patris in vterum tuũ venies obumbrabit tibi: sed etiã id q̃ de tua substantia sociabit̃ tibi. ex hoc ĩã [vocabitur filius dei] quẽadmodum ⁊ is qui a patre est aũ secula genit̃: ⁊ tuus quoq̃ amodo reputabit̃ filij. Sic autem ⁊ quod natum est ex ipso erit tuus: ⁊ q̃ ex te nascetur erit eius: vt tamẽ nõ sint duo filij sed vnus. Et ſz alt̃ud q̃dẽ ex te aliud ex illo sit ĩã tũ nõ cuiusq̃ suus sed vnus vtriusq̃ filij erit̃ hec Bernardus. ¶ Et nota quod dicit sanctum absolute ⁊ substãtiue absq̃ determiatiõe: q̃z si diceret sctã caro sanctus homo vel aliquid ꝓsimile. parum videret̃ dirisse nec expressisset sanctitatẽ eius cõplete. Posuit ergo idefinite sanctum: q̃z quicq̃d fuit q̃ virgo genuit pculdubio ac singularit̃ sctũ fuit. Et ne virgo de ꝑtu in aliquo desperaret ⁊ vt fidẽ exemplo angelus astruret ⁊ confirmaret exẽplũ sterilis anus: ⁊ pariture induxit senioriq̃ femine ⁊ sterilis incipiantam fecunditatẽ virgini nunciauit: vt ascẽret oĩa decẽtia deo possibilia q̃ solito ordine nature videnẽ ꝑ̃ia: ⁊ q̃ supra naturam videt̃ ꝓcepturũ dedit sterili: oaturus nõ dubitaret̃ ⁊ ꝓgini ⁊ vt facili⁊ credas [ecce inq̃t Elizabeth cognata tua] cuiꝫ esset senex ⁊ vocaret̃ sterilis ꝑpter

Augustinus.

Ambrosius.

Non cognosco qõo accipitur.

Ambrosius.

Ad Spũſctũs q̃ pus vẽit nũc supuenit.

Cur spũſctũ attribuitur incarnationis filij opus.

Augustinus.

Ambrosius. Magister sniarum. Joannis. 3. Virtus alt. obũbrabit tibi.

Regnum.

Berñ.

Bernard.

Trinitatis notificatio.

Filius solus incarnat.

Tres idũtes vnus ex ipsis tribus. Augusti.

Sanctum

O

nor iādudū ei⁹ sterilitatē nā sex mēses sunt ꝗ
cōcepit filiū p dei virtutē. Eñ qz iskud est exem
plū nō est vl pquaqz pfectus qz maius est ꝓgi
nem concipere ꝗ sterilēr iō angel⁹ inducit rō
est impossi nis efficacia ex dei ospotētia dicēs [qz nō erit i
possibile apud deū oē ꝓbus [.i. ois res digna ver
bo ḡn iplere possit oē verbo suo promissum vel
verbuz .i. qd cunqz opus vel factū in eius dispo
sitiōe ꝓmissum nā dicere dei est facere. Sm illō
ps. Ipse dixit ⁊ facta sunt. ḡcḡd esñ. Ꝑdictionem
nō implicat totā est deo possibile: cuiumodi est
virginē parere. Sed ḡ implicāt Ꝑdictionē vt Ꝑ
dictoria simul esse verax ⁊ ea q̃ facta sunt fiant
non fcta ⁊c. hmōi talia nō sunt deo possibilio nō
ppter impossibilitatē dei sz ppter ipossibili ta
tem rei. q. d. p vñ rutē ac actionē nature nec ste
rilis nec virgo pōt ꝓcipere. sz diuina potētia po
test hoc facere. ¶ Scōm Ber. Dicit oē ꝓbuz et
nō pē factibile: qz ḡ facille pñt hoies loq̃ qd vo
lunt: sic incōpabil⁹ facilius pōt deus implere
q̃cḡd pñt illi ꝓbo exprimere pterea sz esñdē ber
nar. Cōcept⁹ Elizabeth ꝓgini nunciat vt oñ mi
raculū miraculo addit gaudiū gaudio cumulu
tur item qz oculraverat se ⁊ iā occultare nō po
terat: puemēs fuit ḡ añ ceteros virgo ꝗ sciret.
Itē vt tā ꝓcursoris ḡ saluatoris gesta sciret ⁊ q̃
scriptores docere debebat. Itē ppter sctificatio
nem baptisteq̃ adhuc in vtero mris positum
Jesus voluit sctificare. Itē vt antiq̃ cognate ob
sequiū ꝓberet ⁊ vt humilitatē implere. Ma
ria quippe et Elizaber cognate seu consobrine
fuerūt in scōo gradu q̃ filie duaz sororz. s. Anne
⁊ hismerie. Fuit etiā elizabeth de tribu Juda si
cut ⁊ Maria. Intuere hic ⁊ meditare q̃liter to
ta trinitas est ibi pñs: responsionē huius sue fi
lie singularis expectans ⁊ amanter ac delecta
biliter eius verecundiā ⁊ motes aspiciens: ⁊ ꝓ
ba auscultans. O qualis est domūcula: vbi ta
les sunt ⁊ talia exercentur. Nā licet sancta tri
nitas sit vbiq̃ ibi tñ nūc aliquo mō singulari
eam esse meditaris ratione singularis operatio
nis: tuere etiam ⁊ meditare qualiter angelus
cum reuerētia vultuqz placido dominā suā dili
genter inducit: et ꝓba sua sapienter ordinat vt
sup hoc opere mirifico volūtatē domini sui pñ
cere valeat. Et etiā qual⁹ ipsa se hz timorate et
humiliter facie pudorosa quasi erinde puisoab
angelo verbis istis ꝓuenta, nō extollit neqz se
reputat: et cum audit magnalia de se qualia nū
ḡ alicui dicta fuere nō sibi: sed totum ascribit
gratie diuine. Jā ergo angelus expleto nūc am
basiatoris officio expectat virginis responsum
vñ Bern. Audisti virgo qz cōcipies: audisti quia
nō per hoiem sed p spñ sctm. Expectat angelus
responsuz tuū: tēpus est eñ vt reuertat ad ḡo
qui misit illū: expectam⁹ ⁊ nostra domina verbā
miserationis quos miserabiliter pmit snia dā
nationis. Ecce tibi precium offerē nrē salutis:
statimqz liberamur si consentis: hoc supplicat
item pia virgo flebilis adā cum misera sobole
exul de paradiso. hoc dauid. hoc eeteri flagitāt
patres tuiq̃ et ipsi habitāt i regiōe vmbre mor
tis: ⁊ totius mūdus tuis genib⁹ pnolutus ex
pectat. O domina respōde verbū: qd terra. qd ī
feri. qd celi expectāt: rñde ꝓbū ⁊ suscipe ꝓbū p
fer tuum ⁊ suscipe diuinū: emitte trā sitoriū ⁊
amplectere sempiternum. hec Bern. vñ ⁊ btus
Augu: exclamat. O beata maria seculus omne
captiuum tuū deprecet assensum te domīa mū
dus sue fidei obsidē secit noli morari virgo: nun
cio festinātēr respōde verbuz ⁊ suscipe filium.
¶ Tandē prudētissima virgo auditis angeli ꝓ
bis consensit ⁊ put ōr profūda deuotiōe genua
flexit ac manib⁹ expāsis deinde ifictis ⁊ oculis
ad celuz eleuatis cum inestimabili hūilitate p
tulit desideratissimū verbū toto cordis affectu
audiendum dicēs. [Ecce ancilla oñi: fiat mihi
sm verbū tuus.] Ecce p ōpta obediētia devota
optatio fides p sensus: ancilla inquit sum domi
ni non meeted illius prātis sum [fiat mihi sz ꝓ
buz tuuz. .i. sm qd tu mihi nunciasti. Que mr do
mini eligit sue pdiriōis ⁊ diuine dignatiōis p o
mnia memor: ancillā se nuncupat ⁊ cuz magna
deuotiōe promissum angeli ipleri optat. ¶ Ad
hāc vocē marie exclamat. Augu. dicēs. O felix
obediētia: o insignis grā: q̃ duz hūilr fidē dedit
celi in se opificez ppauit. vñ et Anselmi. O fides
deo acceptaz hūilitas deo gratazo obedientia
oī sacrificio deo iucundius oblata. o sublimis
ꝓgo mr dei. o mr hūilis ancilla dei: qd sublimi⁹
esse possit? Quid hūilius sentire posset? vñ etiā
Ambro. Vide hūilitatē vide deuotionē ancillā
se ōt oñi q̃ mater eligitur: nec redēptiua exalta
ta pmissione simul ancillā dicendo. nullā sibi
prerogatiua tāte gratie vendicauit: qs faceret
qd inberet. Mittē eñ humilēq̃ paritura hūili
tatem debuit esse ipsa pferre. vñ Ber. Semp so
let eē grē diuine familiaris ꝓtus hūilitas: de⁹
eñ superbis resistit humilib⁹ autē dat gratiā: hu
militas ergo rñdet vt sedes gratie pparet. [Ec
ce (inq̃t) ancilla oñi.] Que est hec tā sublimis
humilitas: que sedere non nouit honorib⁹ insol
escere gloria nescit. Non magnum est eē humi
lem in abiectione magna ꝓtus ⁊ rara ꝓtus hu
militas honorata. ℟ Ber. Btā ḡ ꝓgo q̃ vltra oēs
homines mundi per annunciationem angeli at
tollebatur: et tamē in se profundissime hūiliba
turiō eius humilitas incōparabilis pre oībus
alijs vtrtutibus cōmendat. Inter oēs eñ ꝓtu
tes tantum placuit humilitas beate virginis fi
lio dei ꝗ attraxit ipsum de celo vt ex ꝓgine cay
nē assumeret q̃nadmodū ferrū attrahit ab ada
mante. vnde Augu. O vera hūilitas q̃ deū ho
minibus peperit: vitā mortalib⁹ edidit paradi
sum aperuit: z hominum animas liberauit. Fa
cta est ms vie humilitas scala celestis per quaz
deus descendit ad terras. Decedat eñ (vt dicit
Beda) ḡ sicut p superbiā eue moz in mundum
intrauit ita per humilitatem marie vite introi
tus pāderet. Tantū autē placuit ꝓo ista vox ꝓ
ginis. cū dixit [Ecce ancilla oñi.] ḡ ex b magis
appellat se in scriptura filiū ancille ḡ virginis.
Ex quo trahit euidēs argumētum ḡ pl⁹ placuit
deo marie humilitas ḡ virginitas. Et licet sin
gula verba huius euāgelij sint plena misteriis
ista tñ verba q̃ in sui cōsensus expressione ꝓgo
ponit p cipue redolēt ꝓtutes icōpabiles. ¶ Po
nit eñ sex verba q̃ redolēt sex virtutes eximias
in ea. Dicit namq̃ [ecce] in quo obedientia prō
pta [ancilla] in quo humilitas perfecta [oñi] in quo
virginitas imaculata [fiat] in quo charitas
inflāmata [mihi] in q̃ spes secura [sm ꝓbū tuū]
in quo spes devota. Et vere fides devota erat
in virgine: qz illud credidit in se debere fieri ad
verbum angeli q̃ nunq̃ a seculo fuerat audi
tum nunq̃ reptuz nū q̃ visum aut ab aliquo co
gitatū. De hac fide dicit Bern. Tria mirabilia fe
cit dominus in incarnatione. Cōiūcta q̃dē sunt

Uerbū nō est impossibile apud deum.

Psalm. 32.

Contradicto deus nō pōt facere sū vera.

Bern.

Cōceptus Elizabeth nunciatur Marie

Elizabeth cognatio.

Expectatio assensus. Bern.

Augustin.

Ecce ancilla oñi. Augustin.

Anselmus

Ambros.

Bernar.

Humilitas marie.

Tria in pō ℟

Unio triplex.

Unio diuinitatis.

Christ⁹ vt homo non est persona

Filius ancille oñis.

Ex ꝓbatione

Fides virginis.

Bernar.

adinuicē deus ⁊ hō mr ⁊ virgo: fides ⁊ cor hūa
nū. Et quide tertia ꝓmixtio est iferior alijs duā
bus: sz nō min⁹ fortis. Adiq̃ eñ est qūo cor hūa
nū his duob⁹ fidez accōmodauit: qūo credi po
tuit ḡ deus hō esset ḡ virgo fuerat que pepis
set. hec eñ nequeūt cōmisceri i nō misceat glu
tinū spūscti. Igit his ꝓbis dictis a virgine sta
ti i illa hora sanctissima spūsanctus in eā sup
uenit ac dei filiū virgo gliosa pcepit. Uñ statis
in his verbis marie sstius dei totus intrauit in
vteꝝ eius: et ex ea carnes assumpsit ⁊ tot⁹ i sim
pñs remāsit. In instāti eñ fuit totū corpus xpi
formatū ⁊ aia rōnalis creata. ⁊ sil⁹ vtrusq̃ diuini
tati i ꝓsona filij ꝓunctū vt idē esset de⁹ ⁊ hō sal
ua vtriusq̃ nature ꝓprietate. Fuit aūt corpus
xpi formatū ex sanguie brē virgis nō ex carnē
⁊ fuit i instāti sanguis sepatio: solidatio: figu
ratio: aiatio: deificatio. Et i eodē instāti fuit ple
n⁹ ⁊ pfectus hō in aia ⁊ carne sz oia corporis li
neamēta sz paruulus valdetita vt mēbroꝝ disti
ctio vix posset discerni visu hūano. Postea vero
naturaliter in vtero creuit vt alij: licet mēbroꝝ
distinctio ⁊ aie infusio dilatata nō fuerit vt i
alijs. Fuit ēt pfectus deus sicut ⁊ pfectus hō sz
hūana natura ⁊ aia rōnali ⁊ hūana carne subsi
stens: sm diuina ex verbo vtriusq̃ in vnitate p
sone ꝓunctio. Sicut enim in deitate est vna es
sentia ⁊ tres personetra in xpo ecōuerso ē vna
persona ⁊ tres essentie. .s. deitas aia ⁊ caro. Hoc
ē eternū nouū ⁊ antiquū est eñ deitas eternaz
aia nouaz: qz i assumptiōe creata: caro ātiquaz: q̃
ab adā ꝓpagata ⁊ xpo sm naturā deitatis ē ge
nerat⁹: sm aīm creat⁹ ⁊ sm carnē fact⁹. Et fuit
vnio triplex i xpo. .s. deitalis ad aīm ⁊ ecōuersor
ac deitatis ad carnē ⁊ eōcuersorta se ad carnē.
Due priores vniones semper manserunt tertia
separata fuit in morte. Unio igitur diuinitatis
ad humanam naturaz nō est in vnitate nature
sed personetuō persone humane sed diuine mō
assumpte sed assumentis: nec psone cuiuslibz sz
solius verbi. Qz eñ impossibile est ḡ natura di
uina concurrat cum alia sicut pars ad tertiam
constructionem: vel ḡ ipsa transeat in alias vl
alia in ipsam: ideo diuinitas ⁊ hūanitas non v
niuntur in vnitate nature sed psone. Et qz diui
na natura in nullo supposita pōt subsistere pre
ter q̃ in ꝓpria ypostasi: ideo vnio illa non po
test esse in psona hois sed deiꝰ: propterea deus i
vna personarum suarū fecit seipsum suppositū
hūane nature. vñ tñ vna est ibi personalitas ⁊
vnitas personalis sz ex parte assumentis et iō
xpo sz ḡ est homo nō est psona. vñ Augt. Ex quo
hoiem deus assumpsit totū assumpsit carnē. .s. ⁊
animā. .i. hois naturā: nō hois psonā sz hominez
in psonam. Caro eñ illa ⁊ aia antequ verbo vni
rentur in personā nō erāt inter se vnita ad per
sonam. Unio siquidem vna fuit ad ad vnū verbi
carnis ⁊ animē: nō prius verbū ⁊ caro: nec pius
verbuz ⁊ aia: nec pus aia ⁊ caro: sz simul verbū
⁊ aia ⁊ caro. Nec cepit psona esse verbuz q̃n hō
esse cepit: sz hoiem sic assumpsit vt psona eē hō
inciperet. nec alia psona ḡ erat illa que eū acci
peret. Itaq̃ verbū psona suscepit hoiem nō pso
nā sz naturā vt q̃ suscepit ⁊ qd suscepit vna eēt
in trinitate psona. ergo xpo psona ad infernum
descendit sz sm solā aiam: et xpo psona in sepul
chro iacuit sz sz solā carnē: et xpo psona vbiq̃ fu
it sz solā diuinitatē. Quid aūt qd scriptū est
qz cū xpx in sepulchro iacuisset ōr totū pro par
te positū est. Fortasse cogitas quasi tria quedā
dam diuinitatem ⁊ aiam carnez cōposuisse xpo
sm va
ria diuersa
fecit.
fuit. Non enim pars xpi verbū ⁊ pars hōis ⁊
totus xpo verbū: ⁊ totus xpo hō. Diuinitas ps
non fuit: nec in ipsa pars fuit: in hūanitate sola
partes sunt aia sz ⁊ corpus: ⁊ vbi alterum illo
rum est: pars hominis est: Uerum est ergo ḡ in
sepulchro xpo iacuit: nec tñ ibi totus hō iacuit
ḡ uis tot⁹ homo xpo fuit: anima eñ. ⁊ caro dei
verbo in psona vnita fuit: iō vbi caro erat verbū
deesse non potuit. Hec Hugo. De hac verbi icar
natione sic dicit Ansel. Uidisti domine afflictio
nem populi tuui: tactus dolore charitatis intri Ansel. de
carnatiōis
nes pacis ⁊ redemptionis. Et quidez cum esses beneficio.
filius dei: verus deus deo pri sanctoq̃ spiritui
coeternus ⁊ consubstantialis: lucem habitans
inaccessibilem: portāsq̃ oia verbo virtutis tue
nō desperisti in hoc nrē mortalitatis ergastulū
altitudinem inclinare tuam: vt nostrā ⁊ gusta
res ⁊ absorberes miseriā. nosq̃ repares ad glo
riam. Parū bone dñe iesu fuit charitati tue ad
consummandum opus nrē salutis. cherubin vl
seraphin aut vnum ex angelis destinare. nē ad
nos venire dignatus es per mandatū pris cui⁹
nimiā charitatē expti sumus in te. Uenisti enim
nō locū mutādo: sz pñtiā tuā per carnē ē hibē
do. Descendens a regali solio sublimis glie tue
in hūilem ⁊ abiectā ancillā in oēlis suis puellā.
Prio ꝓginal⁹ ptinentie voto figullatā. In civis
sacrosctō vtero sola sctisplūs ꝓtus inenarrabi
lis ⁊ pcipi te fecit ⁊ nasci i vera hūanitatis na
tura ira vt nec maiestatē diuinitatis i te: nec i
tegritatē virginitatis i se violaret natiuitatis
occasio. Idē ad sororē suā. Primū cū btā mā in
gressa cubiculū: licos q̃bus ꝓgis prus: ⁊ xpi ꝓ
phetat adūtus euolue. Ibi aduentuz ãgeli p
scolare: vt videas intrantē: audias salutantē. et Maria cō
sic repleta stupore ⁊ extasi dulcissimā mariam cipientis
dñaz tuā cū angelo salutāte: salutes: clamāo et animus.
dicēs. Aue mā ⁊c. Hoc crebri⁹ repetēs: q̃ fit hec
grē plenitudo: de qua totus mundus mutauit
grām qñ verbū caro fcm est. Cōtēplare ⁊ admi
nistrare dñz: q̃ terrā iplet ⁊ celū: ītra vni⁹ pucl
le viscera claudit: q̃ pri sctificauit: filius fecun
dauit: spiritus obūbrauit. O dulcis dña: q̃ ītra
inebriaris dulcedineq̃ amoris igne succēdeba
rrs cum sentires in mente ⁊ in ventre tāte ma
iestatis pñtiā cū de tua carne carne assumeret
⁊ mēbra quibus corpalr ois plenitudo diuinita
tis ihabitaret: de tuis sctis mēbris apparet. hec
Ansel. O si valeres vtiq̃ sentire quale ḡ tunq̃
fuerit illud e celo imissum incēdiū. collatū refri
geriū: infusuz solatiū. q̃ta sublimatio ꝓgis ma
tris: quāta nobilitatio hūani gēris: q̃ta cōdisce
tio maiestatis. Si virginem canentē cū tubilo
posses audire: estimo q̃ cū illa piter p tāto bñ
ficio inciperes iubilare: ⁊ nō cessares deo gras
decantare. Ut ergo ipsi virgini tñ gaudiū reno
uare: et ad mentē reuocare valeas: crebro eā cū
dulci versu ãgelico salutare ⁊ denote saluta
nis oscula saltē pedibus eius infigere nō negli Maria fre
gas dicens. Aue mā. vñ Ber. Est tibi virgo ma quenter an
gelica salu
quenter in
ria quasi osculum audire hunc versum angeli
cū aue totiēs eñ beatissima oscularis: q̃ties p tatione sa
ue devote salutaris. Ergo fres charissimi ad lutanda.
imaginē eī accedite: genua flectite: oscula ⁊ im Bern.
primite: aue maria dicite. Et iterum: Celi respō

Christus p
fons sm va

Anselmus

Ambros.

Bernar.

Humilitas marie.

Tria in pō ℟

Unio triplex.

Unio diuinitatis.

Christ⁹ vt homo non est persona

Filius ancille oñis.

Ex ꝓbatione

Fides virginis.

Bernar.

Incarnatio filij dei.

Corpis xpi formatio.

Incrementū membroꝝ xpi.

U Berñ. dentiangeli iubilant:mũdus exultat:demones contremiscunt cum dico. Aue maria. Hec Ber.

Moraliter conditiões xpm concipere volẽtis. Moraliter tãguntur hic sex conditiones quas debet habere quelibet anima sancta: Christum spiritualiter conceptura. Debet enim puma habitare in quadaꝫ separatione ⁊ alienatione oiꝫ create delectationis: vt sic habiret ĩ galilea q̃ interpretatur transmigratio. Illa enim anima perfecte habitat in transmigratione que transmeauit omnem creatã delectationeꝫ: ita q̃ nulla re creata amplius delectat: nisi inquãtũ ĩ ea relucet imago ⁊ perfectio creatoris quod nõ solum nullam rem diligit ꝑ deum: sed nec vllam diligit nisi inquantũ in ea deus relucet vt imago dei vt proximum vel inquantũm potest esse accõmoda vltimate salutificat alia res. ¶ Secũdo oꝫ talis aia habiret in quadam floritiõe dei formis operatiõis. ſ. vt habiret in nazareth q̃ interpretatur flos virgultum: ſctitas vel cõsecratio: vt. ſ. floreat vel in flore habiret ex candore innocentie: sit virgultum dulcore. diuine influẽtie ſctitas: feruore diuine charitatis. ⁊ in habiret in quadam consecratione: splendore veritatis. ¶ Tertio talis aia debet esse virgo vt ab omni motu non solum sensuum: sed etiaꝫ omni aie virium sit restricta: ita vt nihil in ea corruptionis valeat subintrare: nec per vias sensuũ intret aliquid quod moueat ad carnalitatem. nec per vias virium intellectiuarum veniat aliquid quod rendat in curiositatem. Et sm Aug. quecunq; anima talis fuerit virgo censetur.

Virgo perfecta. Augu.

¶ Quarto talis anima debet esse desponsata vt fidem: ⁊ amorem ad vnicum bonum restrinxerit quod est deus ne in incerto vagetur: nunc istud. nunc illud amans. Et signifer dicitur q̃ debet esse desponsata Joseph: quod interpretatur augmentum vel appositio: vt in fide ⁊ amore apponens semperq; proficiens augmentetur quia in talibus non proficere est quodammodo deficere. Et signanter addit de domo dauid quod interpretatur manu fortis quia per gressus spirituales: per fortes conatus ⁊ operationes in spirituali exercitio augmentat. ¶ Quinto describitur hec anima vt tota illuminata: q̃ nomen eius est maria quod interpretatur illuminata scilicet vt signatum sit super eam vultus domini ⁊ habeat letitiam spiritus. Item ĩ corde suo. Sexto describitur vt a deo confortata ꝑ domum fortitudinis spiritussanctiquia ingreditur ad eam Angelus Gabriel quod interpretatur fortitudo dei: per ei sit annunciatio scilicet quando anima contemplatiua fortificata a deo per spem eleuatur: vt appetat gratie plenitudinem: domini presentiam: ⁊ quandam singularitatem benedictiõis inter omnes creaturas.

Mens virginalis. Specialiter autem circa tertiam conditionem est sciendum q̃ mistice per hoc quod christus conceptus ⁊ formatus fuit ĩ vtero virginali per operationẽ spiritussancti significatur q̃ spiritualiter concipitur ⁊ formatur in mẽte pura eiusdem spiritussancti operatione. oportet enim mentem eterni verbi conceptiuam esse virgineam id est nõ solum a vitijs: sed etiam a speciebus creatarum rerum ⁊ ab huiusmodi specierum delectatione ⁊ corruptione immunẽ esse ⁊ abstractam. Cum enim omnis creatura vanitati sit subiecta omnis species a re creata ab [illegible] vanitati est coniuncta⁊ per hoc mentem [illegible] delectat cum sanmodo ⁊ corrumpit. Ad hanc autem mentis abstractionem hortatur Dio. tymo. dicens. Ꝺ autem amice tymothee forti contitione sensus derelique. ⁊ intellectuales operationes ⁊ omnia sensibilia ⁊ intellectibilia ⁊ ad eius vnitionem pera qui est super omnem substantiam ⁊ cognitionem. hec Dio. ⁊ in hac abstractione perficit illa beatitudo de qua dicitur Beati mũdo corde. Intelligendo mundum cor illud quod est ab omni extranea specie emundatum. Tales autez deum videbunt: ⁊ hic per internam contemplationem: ⁊ in patria per eternam fruitionem. Et tales virginee mentes sequuntur agnum totiꝫ puritatis quocunq; ierit virgines esse sunt. De tali mẽte ⁊ anima sic dicit Berñ. Anima que semel a dño didicit intrare ad semetipsam ⁊ intimis suis dei presentiam suspirare ⁊ querere faciem eius semper talis iquam anima nesꝛcio an vel ipsam gehennaꝫ ad tempus experiri. horribilius: penalius ve ducat quaꝫ post spiritualis huius studij gustata semel suauitateꝫ exire denuo ad illecebraꝫ vel poti? molestias carnis sẽ suumq; inexplebile repetere curiositateꝫ. Dico ergo vobis nihil est q̃ intantũ formidet quisq̃s hoc bñficium semel accepit: q̃ ne gratia derelictus necessarie hẽat denuo egredi ad carnis cõsolationes immo desolationes: rursumq; carnalius sensuũ sustinere tumultus. hec Ber. ¶ In nazareth aũt vbi annũciatio facta est sunt due ecclesie. vna vbi erat domus in qua angelus ad Mariã venit ⁊ annunciationem fecit ĩ qua est altare marie: in loco vbi orabat q̃ñ angelus eã salutabat: ⁊ altare gabrielis vbi annunciationẽ faciendo ſctit. Altera vbi domus fuerat q̃ dñs nutritus est cum infans erat. ¶ Fuit aũt pceptio dñica ĩ rubo ardẽti prefigurata. Rub? eñ sustinuit ignem ⁊ nõ perdidit viriditatẽ. maria pcepit filium: ⁊ non amisit virginitatẽ. Dñs habitauit in rubo ardente: ⁊ ipse habitauit in marie grauidato ventre. Descendit in rubum ꝓpt indeoꝝ liberationẽ vt eos educeret de egypto: descendit in mariã ꝓpter nostrã redemptionẽ vt nos eriperet de inferno. Cum aũt dñs incarnari voluit mariã solã pre oibus mulieribꝫ elegit. Et hoc fuit prefiguratũ in vellere gedeonis q̃ solũ celestẽ rozem capiebat: ⁊ tota terra circũiacens sicca remanebat. Sic maria sola diuino roze replebat ⁊ in mundo nulla alia digna inueniebat. Repleto velleris signum erat liberationis filioꝝ israel ab hostib? suis: pceptio marie signũ erat nostre redẽptiõis. Vellus gedeonis est ẋgo maria de quo vellere Jes? xps fecit sibi tunicã: vellus suscepit rozẽ sine lane lesione: maria pcepit filiũ sine carnis corruptione. Gedeon expressit rozẽ: ⁊ pcham ex eo repleuit: maria enim ex filiũ qui totuꝫ mũdum roze gre repleuit. Hec aũt pceptio facta ẽ ꝑ annũciationẽ gabrielis q̃ figuratũ est in suo abrahe: ⁊ rebecca filia bathuel. Abraã misit suũ vt de virgine filio suo in spõsam puideret. rebecca autem nuncio potũ ꝓbebat: ⁊ ideo eam filio Dñi sui in spõsam eligebat. Sic pater celestis misit angelum suũ vt filio suo quereret ẋginem in matrẽ q̃ virgnẽ decentissimã. ſ. mariam inueniret: q̃ sibi potũ. i. nuntiationi sue consensum dedit. Rebecca non solũ nunciũ sed etiã camelos eius potauit: maria tã angelis q̃ hominibus fontez vite propinauit. ¶ Gabriel itaq; peracto legationis [illegible] Dio. Mat. 5. Apoc. 14. Berñ. De mente deo semel dedita. Nazareth duas ecclesias habet. Figura cõceptionis dñice ĩ rubo in vellere gedeõis. In seruo abrahe. Genes. 24.

velfaciens discessit ab ea ⁊ disparuit gaudens vtq; ⁊ exultans: q; rñsionem deo acceptabilem relaturus erat. ita eñ venerat sponsus: ⁊ ideo recessit paranymphus dimittẽs sponsum in sanctissimo sponse cubiculo. matrimonio consumato. Discessit quidem ab ea angelus. sed remãsit cum ea rex angelorum ⁊ dei filius. Discessit ab ea ꝓtus ad apparentiam sed remanserunt cum ea multi propter reuerentiam quam ⁊ fidi propter dignitatem mentis ⁊ suo regi exhibebant. Recedens ergo peracto nuncio ⁊ ad patriam rediens hocq; narrans fecit ibi nouum festum ⁊ nouum gaudium ⁊ exultationem magnam nimis. ¶ Cõsiderare ergo debes quãta est hodierna solemnitas ⁊ iubilare in corde tuo: ⁊ agere dies letitie. Inaudita est enim vsq; tunc a seculis: nec vnq; fuerat solemnitas talis.

¶ Hodie nãq; est solemnitas dei patris: q̃ filio in desponsationem hũane nature nuptias fecit quam hodie sibi filius inseperabiliter vniuit. Hodie est solemnitas gloriose dñe nr̃e. Hodie est solemnitas nuptiarum filij dei in vtero: sed post ea erit ex vtero. Hodie est solemnitas spũssancti propter hoc mirificum opus q̃ attribuitur ei ⁊ qꝫ hodie incepit ondere benignitatem singularem humano gñi. Hodie est solẽnitas gl'iose domine nr̃e que a patre in filiam a filio in nr̃em a spũscõ ĩ spõsaꝫ est recognita ⁊ assumpta. Hodie est solẽnitas toti? celestis curie qꝫ inchoat ei? repatio. Hodie mãtomagis est solẽnitas hũane nature: qꝫ ei? salus incipit ⁊ redẽptioꝝ toti? mũdi recõciliatioꝝ qꝫ ipsa hodie est sublimata atq; deificata. Nusq; eñ dei filij? angelos apprehendit hoc est nõ in vnã sibi psõnã assũpsit: sꝫ semẽ abrahe. Hodie nouam obedientiã suscepit filij? a pr̃e de nr̃a pagenda salute. Hodie a summo celo egrediens exultauit vt gygas ad currendam viam nostre salutis ⁊ se reclusit in claustro vteri virginalis. Hodie factus est quasi vn? ex nobis ⁊ ff nr̃ ⁊ cepit pegrinari nobiscuꝫ. Hodie de celo lux ẋa descẽdit ad fugãdas nr̃as tenebras ⁊ tollẽdas. Hodie panis viu? q̃ dat vitã mundo in vtero ẋginali est ꝓfect?, sꝫ in cruce quasi in clibano decoct?. Hodie eñ verbũ caro fcũ. est vt habitaret in nobis. Cũ vocatur emanuel qꝫ ꝫ nobiscũ de?. i. Deꝫ ⁊ hõ. Hodie ipleta sunt prea mbula figuraꝝ: ⁊ documẽta scripturaruꝝ: ac desideria ꝓphetaꝝ: ꝓpter qꝫ ẽr aduẽtus xpi plenitudo tpis dicit. Clamabãt eñ desiderio inenarrabili: ⁊ hodiernum diem vehemẽtissime expectabãt. Hodie est principiũ ⁊ fundamẽtũ oim solẽnitatũ: ⁊ totius boni nr̃i mirium. Nam vsq; nunc indignatus erat dñs ꝗ gen? hũanũ ꝓpter trãsgressionem ꝓmoꝝ parentũ: sꝫ amõ videns filiũ hoiem factũ nõ vlterius trascẽr in eternũ. Vides q̃ admirabile opus ⁊ solẽnissimũ festuꝫ sit illud. Totũ delectabile ⁊ totũ iocũdũ totũ desiderabile ⁊ oi veneratione dignissimum cũ oi devotione suscipiendum in iubilatione ac letitia ac exultatione ducendum. In his ergo meditare: in his delectare ⁊ iocũdaberis: ⁊ forte ostẽdet tibi dominus amplioza si vigilaueris.

A Solẽnitas incarnationis dñice.

¶ Oratio.

Jesu fili dei viui qui ex voluntate patris cooperãte spiritusancto de sinu eiusdem patris velut quidam fluuius de loco voluptatis egrediens per humilia declinãs cõsaliũ humilitatem ancille [illegible] in vterũ virginis descẽdisti: vbi conceptus ineffabiliter carnẽ assumpsisti desce dat iesus misericoꝝ gra tua aude: per merita matris ⁊ virginis sup me seruũ tuũ indignissimũ: ꝓ quã te ipm desiderẽ ⁊ amore intus concipiã ⁊ per eãdẽ gratiam operantem in me fructꝫ bonoꝝ operum salutares proferam. Amen.

¶ De natiuitate ⁊ circuncisione precursoris dñi. Correspondet euan. Exurgens maria abijt in montana. Capitu. vj.

A

Post hec recogitans Maria de verbis angeli que de consobrina sua elizabeth audierat eam visitare ad congratulandum ⁊ seruiendũ eidẽ volebat. Jesus enim qui in vtero illius erat iohannem adhuc in vtero matris positum sanctificare festinabat. [Exurgens] ergo de loco in quo erat ⁊ a ꝗete cõtemplationis in qua prius fuerat ⁊ ab oꝗone que oibus operibus suis erat ꝓuiatiuit de licẽtia iosephꝫ a nazareth [⁊ abijt] versus austrũ [in montana] qꝫ in dea in mõtanis. i. in altiori loco: ⁊ ad austrum est respectu galilee a qua recesserat Maria. Et nihilominus domus zacharie in loco montuoso vbi montana iudee sunt erat sita: ⁊ via ad eam petrosa ⁊ montuosa. Iuit ẋo cum festinatione: qꝫ diu in publico nolebat apparere: vt oñderet q̃ virgo nõ oꝫ mozari in publico: neo ibi ꝗere colloquia cum aliquo. Et venit in hierusalem ciuitatẽ iude qõ hoc loco nomẽ est non tribus sed regni sꝫ iude. Hierlm enim in tribu beniamin erat per quã videt trãsisse ad oppidũ in quo dr̃ tũc habitasse zacharias ⁊ natus iohãnes quarto miliario vltra hierlm fere cõtra occidentem sed aliquãtulũ ad meridiẽ: Maria cõcepto verbo eterno iuit ad visitandum elizabeth. Et sm Ambro. hoc fecit nõ quasi incredula de oracula sꝫ per angelũ dicta: nec quasi in certa denũcio. ſ. sibi misso: nec quasi dubitans de exemplo sꝫ de elizabeth sibi dato: sed quasi leta ꝑ voto sꝫ animi fuit religiosa ꝑ offõ. ſ. obsequendũ festina pre gaudio. ſ. inde cõcepto. Cõspici igit q̃ño vadit regina celiꝫ terre: nõ eques sed pedes cũ aliquibus de ẋginib? quas secuꝫ domi habebat ꝑ tã longã ⁊ asperam viaꝫ vt illa erat. Sunt eñ. de nazareth vsq; ad hierlm triginta quatuor miliaria: ⁊ deinde ad oppidum zacharie. iiij. vel circa: quoꝝ duo faciunt vnã leucã. Vadũt aũt cũ ea verecũdia: hũtilitas ⁊ paupertas oimq; ẋtutum honestas. Est ẽt secũ ipe dñs ẋtutum magnã ⁊ honorabilẽ hꝫ comitiuaꝫ sꝫ non huius seculi vanã ⁊ põposam. Nec erat a pceptu filij grauata vt cõiter cõtingit alijs mulieribus. non eñ fuit dñs iesus nr̃i sue onerosus. Oq̃ felix fuisset qui in illo itinere mariã obuiã habuisset ⁊ vocẽ salutatiõis ab ea recepisset. [Et itrauit maria in domũ zacharie ⁊ elizabeth] cognate sue. Domum religiosam visitat sueq; hũtilitatis ⁊ mãsuetudinis signa manifestat ⁊ prioꝝ [salutauit]. i. salutẽ optauit [elizabeth] quasi ꝓgratulãs ei de dono qꝫ eã accepisse didicerat. Prioꝝ ipsa ẋgo ꝓfert salutationeꝫ propter duo. primo cã humilitatis ⁊ qꝫ humilioꝝ scõa cã pietatis qꝫ superioꝝ. Prima rõ respicit morẽ illaruꝝ regionũ vbi inferiores solent salutare prius superiores quam reuerẽte exhibitione. Sed scõa respicit morẽ illarum regionũ vbi salutatio profert a maioribꝫ in sig. [illegible]

Ioh. 1. Ioh. 5. Ps. 18. Luce. 1. Ambro. Cur elizabeth visitauit. Distantia nazareth a hierlm. Brauedinẽ non sensit Maria. Cur prior salutat.

B dictio deſurſum eſt. ¶ Nota moraliter ꝙ ſex di-
Moraliter ſex notãda cuntur hic de beata virgine q̃ ⁊ nos eius imita-
tione ẽr debemus facere. Prio ꝙ exercerit ſur-
gamus ⁊ nos a torpore accidie ⁊ a deſiderijs ter-
renis nos elongemus in q̃bus morando domi-
mus. Scdo abijt in mõtana: aſcendamus ⁊ nos
in mõtana tendẽdo in altiorẽ vitam ⁊ appeten-
do celeſtia ⁊ appropinquãdo ad ea. Tertio feſti-
nauit. feſtinemus ⁊ nos ad bona opa acceleran-
do: ⁊ q̃cquid poſſumus inſtanter operando: qz
vt dicit Chriſo. Nihil ita eſt qõ vitã nr̃am vale-
at euertere vt operũ actionem bonoꝝ diſſimu-
Chriſo Dilatio bõi lare ſemperq̃ differre. ſepe eſſi iſtud oibus nos
operis nocet. bonis fecit excidere. Vñ dixit quidã ꝙ bonum
opus nunq̃ differendum eſt ne forte aliquo ca-
ſu ſupueniente ipediatur malũ ẋo vrgẽs ſemp
differri dz. ſi forte aliquis caſus ſupueniẽs im-
pediat. Quarto venit in ciuitatẽ iuda. ingredia
mur ⁊ nos in ciuitatem iude. i. cõfeſſionis ⁊ lau-
dis diuine. ſan eccleſiam ad laudandum ⁊ obſe-
Judas. quendũ ibi. Et in ciuitatem contẽplatiũ cele-
ſtẽ hierl'm ad cõfitendũ noi dñi. Judas eſſi cõſi-
tẽs interpretatur. Quinto intrauit in domum
zacharie. intrem' ⁊ nos in domũ zacharie nõ ſe
quẽtes cogitatiões vanas: ſz magis memores
mãdatoꝝ dñi interptãt. Sexto ſalutauit eliza-
beth. ſalutemus et nos elizabeth creaturas fa-
ſtidiẽdo ⁊ in ſolo ſaturitatẽ nr̃i deſiderũ ſta-
tuendo q̃ fol' repler in bonis deſiderium nr̃m.
Elizabeth enim dei mei ſaturitas iterpretat. ⁊
Elizabeth. inſup gr̃am pceptã cõcepi' prim' ſicut Maria
fecit elizabeth ⁊ puerõ. ¶ Quãcito ãt ẋo ſa-
C lutauit elizabeth replerus eſt iohãnes ſpũſctõ
Johã. bap. repleꝝ ſpũ in vtero pzoiit reꝑomiſſum fuerat ab angelo ⁊
ſanctõ. ſentiẽs dñi preſentiã pre gaudio in mr̃is vtero
exultãdo ⁊ ſaltando tripudiat. ac quoſdã geſtus
ad ſimilitudinẽ exultãtis repreſentauit. ⁊ quez
lingua ⁊ voce nõ poterat aio exultãte ⁊ ẽt motu
ſalutauit. Monebat eſſi in vtero quaſi geſtiẽs
ſalutare ⁊ dñio ſuo aſſurgere ac quaſi egredi vl'
let ex vtero ei occurrere. Et tunc primo precur
ſorem ſuum Jeſus prophetam fecit qui in vte-
Johan. j. ro exiliẽs ei' aduentum euangelizauit ⁊ precur
Chriſo. Cur maria ſalutauit. ſionis ſue officium ichoauit quaſi etiam iutra
matris viſcera iam clamaret. Ecce agnus dei
ecce q̃ tollit pctã mundi. vñ Chriſo. tp̃s ideo fe-
cit Mariã ſalutare elizabeth: vt ſermo proce-
dens ex vtero matris vbi habitabat dñs ⁊ per
aures elizabet ingreſſus deſcenderet ad iohan
nem ⁊ illic eum vngeret in pphetã. ſiam ſtatim
vt vox exultationis conuenit ad aures eius ex-
ultans puer prophetauit: nõ voce ſz motu. hec
Chriſo. Dic infans: dic prophetaꝝ oim maxime
qui digne ſatis pluſq̃ pphetã vocaberis: vñ ti-
Johã. bap. repletur priſuq̃ mater. bi hec exultatio. Nondum natus es ⁊ iam pphe
tas. Dñi aduentum agnoſcis quẽ pce ſaluta
re non potes exultãdo agis quod potes Quam
lerus ei occurreres ſi iam natum eũ videris: cu
ius agnito aduentu exultando obuiã ire cona-
ris. Deinde repleta eſt ẽt mater ſpũſctõ p filiũ ⁊
meritis filij. Nõ pus repleta ẽ mr̃ q̃ filius ſed fi
lius repler' replet ⁊ matrẽ. Explenitudine eſſi
gr̃a q̃ tp̃s ſe receperat i maria effudit p ſalutio
nẽ virginis gr̃am ſctificatiõis in iohãnẽ que vl
terius redũdabat in mr̃em. Vñ exultãs ac tota
exhilarata ⁊ ſpũſctõ accenſa amplexat ẋginem
tenerrime ⁊ p gaudio exclamat magna voce. Fi
lius intus latens pocet quid mr̃ exteri' agere
debeat. Spũs eſſi infantis nõ valentis clamare
nec loqui voce propria fecit clamare matrẽ vo-
ce magna. Clamauit aũt voce magna: tñ in ſig-
nũ magne affectiõis: tñ qz magna dei dona cog
nouit: tñ qz illũ in vtero tenebat: qui vox verbi
erat. Quaſi ergo magna vi elizabeth intus com
mota nõ ſolũ virginẽ reſalutauit: verũ etiã vo-
ce magna clamauit: non tã clamoſa ꝙ deuota:
qz nõ clamor ſed amor ſonat in aure dei. Unde
iſta magnitudo magis eſt intelligenda rõne de
notionis interioris q̃ ſoni exterioris. Denotio D Vox magna elizabet
eſſi magnus clamor ⁊ ita vt vſq̃ celum audiat.
Quid inquit dñs moꝝ ſi tacenti clamas ad me ⁊
qui tñ nõ clamabat adeõ clamore oris ſed deſi
derio cordis. vñ Aug. Clamor ad dñm eſt inten-
tio cordis ⁊ flagrantia dilectiõis: qz ſp petrẽ q̃ Clamor ad deum. Augustin
optatur. [Et dixit elizabeth. Benedicta tu iter
mulieres]. i. ſup oẽs mulieres ⁊ iter benedictas
bñdictione iſignis. Nulla eſſi tante vnq̃ gratie
perticeps fuit aut eẽ poterit. Bñdicta eſt ⁊ am- Benedict fructus ma
plioꝝ bñdictione cumulaberis [Et bñdictus ſit rie.
fruct' ventris tui] per quẽ bñdictio venit aliis.
q̃ ſm qõ hõ bñdicit' eſt bñdictiõe gratie q̃pe
plen' dono oiz cariſmatũ bñdict' ẽt i bñdictiõe
glie ſz q̃ deus ab eterno ⁊ vſq̃ in eternũ. Nõ qz
tm bñdicratiõ bñ: fru. vẽ. tuitſz q̃ ille p̃uenit te i
bñdictionib' dulcedinis iõ tu bñdicta. Bñdicta
arbor: benedict' ⁊ arboris fruct' Benedicta ẋ
ga de radice eſſe: benedict' ⁊ flos q̃ de tali ra-
dice aſcẽdit. Bñdicta talis mater: bñdict' ⁊ tal'
filij'. Benedicta ẽ maria ab ãgelo ſupra: qz triũ
phãtis eccle ruinã reparamꝰ: ſed hic ab eliza-
beth: qz militãrẽ eccl'iã q̃ſi iã mortuã ſuſcitauit Beda.
vbi Beõ. Eadẽ voce ab elizabeth q̃ a gabriele bñ De benedi ctione ma
dicit: q̃ten' ⁊ angelis ⁊ hoib' veneranda mon- ſtrerur.
ſtrerur. ¶ Et notãdũ ꝙ q̃nq̃ fructus colligunt
ex btã virgine. Prim' eſt vẽtris ⁊ hoc eſt gr̃atio E Fructus quinq̃ ma rie.
p quã fructũ vite cõcauim' Scõs eſt fructus
mẽtis ⁊ b' eſt ꝓpaſſio quã hz ad afflictos ⁊ ſup
pctõres. Tertiũ ẽ otis. ⁊ hoc ẽ oro. Quartus eſt
opis: ⁊ hẽ ꝓtectio Quint' ẽ nois: ⁊ hec ẽ deuo-
tio q̃ habeẽ ex bñdicto noie ei' ẽt a ſcelera fuita
vt i oib' piculis ab oib' iuocãt. [Et vñ hec mihi
vt veniat mr̃ dñi mei ad me]. i. qua mea iniu-
ſtitia q̃b' meis factis vel meritis accidit ꝑ mihi
ſ. ſterili ⁊ ſeni ⁊ ſm reputationẽ hoim maledicte
vt mr̃ dñi mei. ſ. virgo fecũda ⁊ benedicta: veni-
ret ſic hñl'r deuote ⁊ reuerẽter ad me ſeruaz ⁊
ancillã ſuã. q. d. nullis neq̃ ei ſctitas neq̃ reli-
gio neq̃ nobilitas aliq̃ hoc mihi pſtitit: vt tanto
honore tãtaq̃ btitudine fierẽ digna: ſed ſola deu
gratia. ego poti' debui ire ad te: ſz tua tuitꝫ filij
hñlitas te coegit venire ad me. ¶ Et notãdũ. q̃
dñs venit ad pctõres ꝑ paſſionẽ ſ. q̃ eſt amaꝝ Maria venit ad diuersos.
mare oãs eis amaritudinẽ ꝑtritionis venit ad
oppſſos per ꝓtectionẽ in q̃tũ dña liberãs eos:
venit ad meſtos ꝑ ꝓſolationẽ in q̃tũ ſtella leti-
ficãs eos. vñ Aug. Sãcta maria ſuccurre miſe-
ris. ecce pmũ. iuua puſillanimes. ecce ſcõm: re-
foue flebiles. ecce tertũ. Et vere benedicta es ⁊
benedict' fruct' vẽtris tui: ⁊ admiro: de hñlita
te viſitatiõis tue pp magnificẽtiã ẋtutis q̃ ap-
pet in te. ecce ei in tuo aduẽtu ⁊ Saluatore nõ ſo
lũ ego ſz ciuans in vtero meo gratulat: ⁊ qõ vo Augustin
ce non põt gaudio fateẽ ſic elizabeth miraculũ
⁊ icarnatiões ẋbi cognouit maria eẽ matrẽ dñi
⁊ deo plenã itellexit. ¶ Intellexit q̃ppe per ſpm
ſcm q̃ repleta erat qz exultatio iſanꝫ illi' ſigni
ficaret veniſſe mr̃em ei' cui' ipſe p̃cursor erat
futur' ⁊ iõ que añ erubeſcebat on' parẽtis dñ
adhuc

adhuc neſciret miſteriũ religiõis iaz benedicit
⁊ q̃ ſe occultabat qz pcepat filiũ iactat ſe qz gñã
bat pphetã. ¶ Elizabeth etiã q̃ in occulto ⁊ ſe-
creta inſpiratiõe cognouerat hꝰ q̃ ſimil' aderãt
Elizabeth ſecreta cognouit per ſpũ pphetie. palã euangelizabat dicẽs [⁊ btã q̃ credidiſti]. ſ. ad
angelo qñ p aſſenſuz fidei pcepiſti [qm̃ ꝓficiẽt]
ampliꝰ i futuro [ea q̃ dctã ſunt tibi a dño]. ſ. p an
gelũ nũciãtẽ ⁊ p ſpũ ſctũ mẽtẽ tuã illuſtrãtẽ ⁊
te imediate docentẽ: apte hic idicat ꝙ ẋba ãge
li ad mariã dctã p ſpũ agnouerat. [Beatꝰ iaq̃ q̃
credidiſti] Sz ⁊ btã illiq̃ audiũt credũt cõſide-
ra ita q̃ ꝙ magne ẋtutis eſt btẽ Marie virgis
ſalutatio/q̃ cõfert gaudiũ/cõfert ⁊ ſpũſanctum
cõfert revelationẽ ſecretorꝫ diuinorꝫ/pfert ⁊ p-
phetie actũ: ⁊ iõ ſp eſt ſalutãda pp̃ter reſalutatiõ
tiõis lucriũ in de ſperãdũ. ¶ Audita igit' rõtio-
ne elizabeth q̃ eã mr̃ez dñi ſun appellãdo ac btãz
predicãdo ⁊ fidẽ fortẽ laudando pphetauit: am
plius Maria tacere nõ potuit dona q̃ pcepe-
rat: ⁊ q̃ virginali pudore ⁊ ex hũilitate acceptuz
oraculũ ſilentio rexerat: iã cõgruo tpe parefecit
vñ exultãs p̃rupit in cãticũ letitie q̃ a dño edi
dit dicẽs. [Magt aia mea dñm] ꝛc. totũ ibidem
cõplens iocũditatis ⁊ letitie cãticũ: q̃ fuerunt
eſſi hebrei in caſu magno. cantica cõponere ⁊ di
cere oño cũ ocus mirabilia fecit circa ipſos. et
pl' oibus põt hec ẋgo magnificare dñm. Beata
ſiq̃dẽ ẋgo tñ miſteriũ ſibi eẽ manifeſtatũ ⁊ q̃
ta p hoc eſſet more humiliũ nõ ſtatiz reuelauit:
ſz q̃uſq̃ p elizabeth reuelãt abſcõdit quã qz co-
gnouit miſteriũ p ſpũſanctũ cognouiſſe ita eli-
gẽs dñm illud reuelari velle tãdẽ ⁊ b' ipa reue-
lat deũq̃ magt. i. magnũ i opib' ei' laudat ⁊ pre
dicat nõ magnũ facit: qz in ſe grãdeſcere nõ põt
⁊ nec detrimẽtũ/nec augmẽtũ recipit. q. d. Maria. O elizabeth: ita ne magnificas de bonis que
vides in me? ſed aia mea dño et creatori: ⁊ ſz deo
patri: q̃ ſunt oia: attribuens ipſum in hoc cã-
tico magt̃ et eius magnificẽtiã p̃dicat nõ tñ li-
gua laudat. [Et exultauit ſpũs meus in deo ſa-
Salutare Maria de eſt pecu liariter. lutari meo.] et ſaluatore meo. ſ. in filio per quez
ſunt oia: ⁊ p quẽ ſal' mũdo repat. In hoc aũt ſa-
lutari ẋgo bene hz cãm exultatiõis pluſq̃ oẽs
creature: qz parentes in filijs ſolent exultare.
Et licz ipſe ſit ſalutare oim hoim ſingl'r tñ fuit
ſalutare ẋginis p̃ cũctꝰ hoib' ꝑter ſingulares
ẋginis p̃rogatiuas. Spũs ipſe ẽ aia: iter dũtã ac
Spũs eſt anima. cipit q̃ aie rõnabilitate ⁊ excellẽtia. Aia nanq̃
viuim' ſpũ diſcernim' ⁊ intelligim'. Vñ ꝓhen
dit oẽs vires ſub aia ⁊ ſpũ: ſub aia q̃hendũt ac
vires iferiores in ꝓparatiõe ad corꝑ. ſpũs vero
ꝓportat eandẽ ſubſtãtiã aie ſm vires ſupiores: q̃
bus rapit ſupra ſe dulcedie ⁊ ẽplatiõis. Maria
ergo aia ⁊ ſpũ deo deuota de oib' bñficijs circa
eã deim' exhibitis oẽs vires ſuas i gr̃aru actio
B ne ⁊ laude dei ipẽdit. q. d. hz Amb. Cãto munere
Ambrosi' De exultatione ſpiritus. Maria me deus ſublimauit: vt nullo ligue officio expli
care poſſuz: ſz totũ ai interioris affectũ in agen-
dis gratiarũ laudib' offero totũ q̃ viuo q̃ ſen
tio/q̃ diſcerno i ei' magnitudine ꝓcẽplãda in
ꝓceptis obſeruãdis ipẽdo. Magt aũt ⁊ ille p̃uz
i cui' bonitate magnificat ⁊ laudat oñs. Sic ei
in diſcipl'is magiſtri: ⁊ ſo ipſius ſuis artifices
ſingl'i laudant ⁊ magnificãt. Magnificat ergo
de' in nobis oũ aia nostra q̃ ad imaginẽ dei fa-
cta ꝑ ſ iuſtitiã ⁊ ꝓo ſe ꝑformat q̃ eſt imago pa-
Magnificatur deus Benedictus tris oũ imago dei q̃ ẽ i ipa magnificat. i. ẋtutuz
magnitudine magna efficit: oũ ſm pecepta di-
uina viuum/oũ bonis opibus lucemus. Et ideo
ait apl's. Magnificate ⁊ portate deuz in corpore ſuis tripli
veſtro. ¶ Vñ nota ꝙ de' magnificat tripl'r i dñ cifer.
ficijs ſuis. Primo ipſa bñficia deo attribuendo.
Secũdo p ipſis deo gratias agẽdo. Tertio i ipſis
nos exercendo. ¶ Notandũ ẽr ꝙ btã ẋgo in iſto
cãtico dilatauit me in dei laude ⁊ gratiaꝝ actio
ne. Iluſq̃ aũt alibi legit fuiſſe locutam: ſi valde
parũ ⁊ pauca verba in vniuerſo eſſi tñ ſe partẽ Locutã eẽ Mariaz ſe ptes legimus.
vicibus legim' eã locutã: vt ex hoc oſtẽderet ſe
gratiã ſeptiformi plenã vez cũ angelo bis. Prio
Quõ fiet iſtud. Scõo. Ecce ancilla dñi. Cum eli
zabeth bis. Primo cũ ſalutauit elizabeth. Scõo Luce. i.
cũ ait. Magt aia mea dñm. Cum filio bis. Prio Luce. 2.
in tẽplo. Fili quid feciſti nobis ſic? Secũdo in Johan. 2.
nuptijs. Vinũ nõ hñt. Et ſemel cũ miniſtris ibi
dem. Quocũcunq̃ diverit vobis facire. In omni
bus hꝭ paret ꝙ nunq̃ locuta eſt niſi breuiter
paucis ẋbis. excepto q̃ in cantico ſe dilatauit
vbi cũ deo locuta eſt. ¶ Et notãdũ ꝙ ſeptẽ ẋ- Quatuor miracula
ba locuta eſt in. iiij. tpz vicib' ⁊ nõ ſine euidẽti
vtilitate qualibz vice: ſ. hliter igit' ẽ locuta ⁊. iiij. ſecuta Maria loquetur
miracula ſunt ſecuta. ſ. in angeli annũciatiõe ⁊ rie
tũc pcepit deũ. in elizabeth viſitatiõe ⁊ tũc exul las.
tauit infans in vtero: in nuptijs/⁊ tunc conuer-
tit aquam in vinum: in templo et tunc erat ſub
dit' illis. ¶ Notandum etiã ꝙ inter predictas
locutiones cum. iiij. perſonis locuta eſt btã vir-
go. ſ. cũ angelo: cũ elizabeth vetula et cognata
ſua: cũ filio et cũ miniſtris. In quo oñditur pul- B Quatuor p
chrum documentũ ꝙ puella iuuenis et pcipue ionarũ cuz
nialis rariſſime debz loqui niſi vel cũ angelo. quib' locu
vel cũ angelico ſacerdote: qz angel' dñi exercituiz ta eſt ſigni
eſt ſacerdos: et hoc in cõfeſſione vel cũ ſancta ficatio.
beth. i. cũ vetula vel alia matura et ſctã mul-
ere: hoc in rara ꝓſolatione vel cũ filio dei: ⁊ hoc
in oratione vel lectione / vel cũ miniſtris hone-
ſtis: ⁊ hoc in neceſſariorũ poſtulatione. Cõſide-
ra ergo quõ letanter matres ambe laudãt deuz
de vtraq̃ cõceptione ⁊ in gratiarũ actiones cõ-
ſiſtẽres agũt dies letitie. O qualis dom' vbi pa
riter cõmemorant ⁊ requeſcũt tales matres. ſ.
maria ⁊ elizabeth ralis. us filijs. ſ. ieſu ⁊ ioãne fe
cundare. O ſi cũ dña tua in mõtana poſſes con
ſcendere: ſi ſterilis ⁊ virginis matris ſuauẽ con
tueri cõplexuz: ⁊ ſaluatiõis offm: puto q̃ cantic
cum illud faerũ. Magnificat anima mea dñm.
cum beatiſſima virgine ſua ut cũ modulatione
cõcineres mirũq̃ cõceptũ virgineũ vna cũ pro-
phetaparuulo exultans ⁊ iubilãs adorares. vn- Anſelmus.
de Anſel. ad ſororẽ ſuã. Jam cũ dulciſſima dña De Marie viſitatiõe.
tua in montana aſcende: ſterilis ⁊ virginis in-
intuere cõplexũ ⁊ ſaluatiõis offm in quo ſeruu
lus dñm: ꝓ eo iudicẽ vox verbis iter anilia viſce-
ra cõclufus in virginis vtero clauſum agnouit
⁊ indicibili gaudio pphetauit. Beati ventres in
quib' totius mundi ſalus exoriuz: pulſiq̃ tri-
ſtitie tenebris ſempiterna letitia pphetat. Ac- J Humilitas pterit
curre queſo accurre tantis gaudijs admiſcere:
pſternere ad pedes vtriuſq̃ ⁊ in vnius ventre
ſponſuz tuũ amplectere: amicũ vero eius in al-
teri' vtero venerare. ꝑ Anſel. A tẽde ꝑ ⁊ imita-
re hũilitatis exemplũ: q̃ eſſi maria ad elizabeth
xp̃s ad Joannẽ dña ad ancillã domin' ad ſeruũ
venire: ⁊ maria elizabeth ſeruire non dedignat:
ad aliud q̃ hũilitatis exemplum oſtenditur:
De qua etiaz ſpecialiter in cantico ſuo predicto
Maria gloriatur: ⁊ plenam omniũ virtutũ ſolã
hũilitatẽ recognoſcit dicens. [Quia reſpexit
hũilitatem ancille ſue.] ergo et tu de te hũi-

lia cū Maria sentias: ⁊ quicqd boni habes deo non tibi cū ea attribuas [et stetit Maria quasi mensib⁹ trio⁹ cū Elizabeth.] p cuius cōsolatione ⁊ obsequio venerat ministrans ⁊ seruiens ei humiliter/reuerenter/⁊ deuote in oibus quib⁹ poterat quasi oblita se matrem dei esse ⁊ toti⁹ mundi reginam: vt in oibus implerer humilitatis mensuram. In ea igitur contemplatio non deseruit actionē: nec actio diminuit contemplationē. Vñ ⁊ euangelium scriptum de ministerio Marthe ⁊ cōtēplatione Marie legit in ipsius bte ÿginis assumptione: q ⁊ actius fuit vt patz in hoc loco: ⁊ contemplatiua: qz cōseruabat oia verba hec cōferens in corde suo. Tandiu quippe mānsit Maria cū Elizabeth/ donec partⁿ tpe cōpleto: o precursoris dñi sui ꝓpter quā venerat natiuitatē videret: vt ei ⁊ matri obsecundaret ⁊ vt in via ⁊ publico non videretur frequētius ⁊ vt tanto tpe elizabeth ⁊ Joannes crescerent in gratijs profectus. Nam si in primo aduentu mariesed ⁊ etiaz ipsius domini spiritusancto sunt repleti: multū est illis superadditus de gratijs in tanta moza mansionis. ¶ Cōpleto igitur pariendi tpe [peperit Elizabeth filiū] .s. viij. kalendas Julij/ ⁊ feria sexta cui nato ac etiam matri eius humilia obsequia beata virgo exhibuit/ ⁊ in domo etiam aliena ministrare potius: quā ministrari voluit. [et audierunt vicini] qui erāt cohabitantes [⁊ cognati] qui erant consanguinei vel affines elizabeth [qz magnificauit] ⁊ magnifice fecit [dñs miam suam cuz illa] .i. magnā miam ei fecit. s. opprobriū sterilitatis auferendo ⁊ tūc ⁊ talem filium sic nunciatum mirabiliter ⁊ conceptum supernaturaliter ei dando: et congratulabantur ei super tāto dono ꝓm quod angelus zacharie dixerat: multi in natiuitate eius gaudebunt. Hoc aūt gaudium sanctitatez in eo futuram significabat. Sic quilibet debet congratulari de bono alterius ⁊ gaudere ꝓtra inuidos: qui de malo gratulantur ⁊ de bono tridie nati. io. stantur. Et nota q̃ hac die sanctus Joānes euā gelista de carcere huius mundi migrauit ⁊ ad celeste palatiū letantib⁹ angelis gloriosius itrauit: ⁊ qz propter ingens ofīm non potuit hodie eius festuz celebrari: statuit hoc ecclesia in hebdomada natalis dñi in die tertia solenniter celebrārī vel qz ea die fuit ipsi basilica dedicata: vel qz tūc influlatus est patriarcha ecclesiarū in Asia: ⁊ solennitas baptiste in suo die remansit nimirū: qz hic dies ab angelo gaudio natiuitatis precursoris autenticatus fuit. Igitur dilectissimi hos equinatos summos dei amicos inter chozos angelorū rutilātes deuotis hodie laudibus honorātes ⁊ oīones ad thronū gre mittam⁹ vt miaz cōsequamur ⁊ gram in auxilio opportuno inueniamus. Sz cur natiuitatē Joannis potⁿ q̃ alij cuius scti celebrem⁹? hec cā est ꝓ Aug. qz illoz post natiuitatē ⁊ etatis accessum fide dño adhesit: sed nullⁿ eoz natiuitas xpo militauit. Joannis potius quā nis aūt oīm ipsa natiuitas prophetauit quem conceptū ex vtero salutauit. Idcirco etiā Joannis celebrat natiuitas / qz Joannes dei gratia datus: ⁊. ⁊ natus est initio xpōris gre: qz etiam gratiā noui testamenti erat predicaturus: qui etiā in vtero est mundat⁹: die quoq natiuitatis ioannis quidā lucernas multas accensunt: in significat esse ei⁹ die: de quo dñs dixit illa erat lucerna ardens ⁊ lucens. Octauo aūt die a natiuitate precursoris [venerunt circūcidere puerum] ꝓm preceptū legis. Et qz in circumcisione tunc imponebat nomē puero sicut modo imponitur in baptismo ideo subditur. [Et vocabant eum nomine patris sui zachariam.] Mos enim erat antiquorum imponere nomina patruz primogenitis ⁊ maxime ꝓnigenitis. Congruebat imponebat nomē in circūcisione: qz nullus nisi abijciat carnalia quod significat circumcisiozdignus est vt nomen eius scribatur in libro vite. [Et respondēs mater ei⁹ dixit. Nequaq̃] .s. vocabitur zacharias [sed vocabitur Joannes.] Hoc si a deo reuelatū fuit: qz a patre muto non didicit. Pater etiā nutu ⁊ signo de noīe imponendo interrogat⁹. Per qd videt q̃ nō tm erat mutus sed etiā surdus [postulauit] signo non verbo [pugillarē] .i. tabulā tantā quantū poterat pugill⁹ capere. Unde ꝓm vulgare romanorum pugilla est tabula ad scribendū. Dicitur etiam aliquando pugillaris calamus ⁊ stilus ⁊ graphum quo scribimus. [Et scripsit sic dicens. Joannes est nomen eius.] Non dicit erit: sed est. q. d. Jam est impositum nomen a deo ⁊ ab angelo. ego nō imponō: sed impositum indico. ¶ Et notandum q̃ hoc nomen Joannes fuit ei proprium. Primo ꝓpter plenitudinem gratie quā habuit. Secūdo propter tēpus gratie. qd inchoauit. Tertio propter excellentiā gratie quā primus predicauit. s. remissionē peccatorū ⁊ gratie collationē. [Et mirati sunt vniuersi] super conuenientia ⁊ concordantia inter patrem ⁊ matrē de nomine pueri seu de impositione nois hmōi. Et tunc apertū est os zacharie ⁊ resoluta est lingua eius: quia quam vinxerat incredulitas fides soluit. Per confessionem essi fidei in scripto quam verbis facere nō potuerat meruit liberari sicut ꝓpter verbū dubitationis demeruerat ligari. Quo facto gra noui testamenti reserata. i. manifestata oīditur esse. [Et loquebat benedicens deuz] ꝓ beneficijs oīssis circa eū. Nec mirū si loquebat: qz prior. s. deus dederat ei bñdicite: ⁊ iō benedixit deū: ꝓm illud. Bñdicite sacerdotes dñi dño. [Et factus est timor magnus sup oēs vicinos eoz̄] timor. s. admirationis de hisque facta sunt in ortu Joannis. s. de ptu senis ⁊ sterilis: de impositione nois singularis: de miraculosa restitutione locutionis. vel timor punitionis: qz videntes virum religiosum ꝓpter hesitationes sic punitū ⁊ timebāt sibi oēs: scientes q̃ nō esset tutū offendere deū. [Et sup oīa montana iudee] circumcirca. [Diuulgabant oīa verba hec] scilz predicta mirabilia. Et posuerunt omnes q̃ audierant in corde suo] scz miracula que facta fuerant considerantes/ ⁊ euentum rei tacite prestolantes [dicētes] scz intra se. [Quis] ⁊ qualis putas puer iste erit?] q. d. valde magnus ⁊ laudabilis erit. Nec mirum q̃ ita querebant de puero. [Etenim manus dñi] .i. potestas diuina ⁊ ÿtus dei operatiua. [erat cū illo] .s. ioanne in mirabilibus circa euz factis. ex quibus rationabiliter concludebatur magnitudo pueri futura coram deo. [Et zacharias impletus est spiritusancto] ⁊ prophetizans canticum diuine laudis fecit dño dicens. [Bñdict⁹ dñs deus israel ⁊c.] per totuz. ¶ Magna est largitas diuine pietatis ⁊ muneris eius: si prompti ⁊ parati ad accipiendum simus. Nam ecce loquela que sola ablata est diffidentiz causa spū prophetie est restituta est credē tiz: vbi abundauit delictū superabūdauit ⁊ gratia: ⁊ ita frequenter amplius reddit dñs q̃ sustulerit

Sto Jo. bap.

Impositio nominis.

Pugilla.

Timor vnde in na. io annis.

Ab loquela cū prophetia restituta quid significet.

Euang. de Mar tha ⁊ Magdalena.

Cur legit de Maria.

Cur tādiu illic steritit.

Natiui. Jo annis bap.

k Joan. euā. die nati. io.

Cur in natali dñico celebrēt festum ioan. euangeli.

Augustin⁹

Cur Joan. bap. na. celebramus potius quā aliorum.

l Circunci

Deus plus dat ⁊c.

Reuersio Marie qd mozalr indicet.

stulerit: qui et quos sanauit in corpe: hos et in anima sanauit. vñ Ambro. Vide q̃ bon⁹ de⁹ est facilis indulgere pctis: non solum ablata restituit sz etiam insparta cōcedit. Ille dudū mut⁹ ꝓpherat. Hec essi gra dei maxima q̃ eū q̃ negauerat cōfitetur. Nemo ergo diffidat: nemo veteruz conscius delictorū ꝓnia diuina desperet. Nouit deus mutare suias si tu noueris emēdare delicta. Hec Ambro. Maria vero tādem valefaciēs elizabeth ⁊ zacharie ac benedicens iohanni redijt ad domum habitationis sue in nazareth. cōpleto tm ꝓtus ortu precursoris. prout opinio magis cōis tenet. Per hoc autez q̃ pacto obsequio post partuz cognare sue redijt in domū suā: ostēdit q̃ in honestum sit mozari sine officio in domo aliena. ¶ Libet nunc intueri quantas tunc zachariaz: quantas ⁊ elizabeth lachrymas fuderunt: quādo virgo maria inde recessit: qñ audiū gaudiū ⁊ stella maris in domū suā reuersa è Johannes q̃z in ei⁹ discessu non parum doluit q̃ in illius aduentu tanto gaudio exultauit. In reuersione autē marie paupertatē ei⁹ ad memoriā reuocare stude. Redijt ad domum in qua nec panem: nec vinū: nec alia necessaria erat inuentura: stetit quasi trib⁹ mēsib⁹ apud illos forte opulenter: nunc aūt redijt ad paupertatē suaz: vt proprijs manib⁹ laborādo victū pcuret. Cōpatere ergo sibi ⁊ in amozem paupertatis accēdere. [Puer autem] iohānes [crescebat] q̃ tum ad augmentum corporis [⁊ cōfortabat spū] q̃ tū ad augmentum gratie ⁊ virtutis: qz ꝓm crementū corporis crescebat per augmentum virtutis: ⁊ ro essi est infirma: ⁊ iō spū prompto est cōfortanda. [Et erat] q̃ tū ad perfectionem cōuersationis [in desertis] locis oroni ⁊ contēplationi aptis ibi enim habitauit a septimo anno etatis sue [vsq in diem ostensionis sue ad israel] id est do nec placuit deo ipsum israelitico pplo demonstrare. s. quādo venit trans iordanem predicans baptismum pnie: qd factū est anno. xv. imperij tyberij cesaris: tūc essi exijt de desertis ad predicandum populis. Considera in pmissis magnificentiā iohānis: ⁊ in multis alijs que de eo reperiuntur priuilegijs. ¶ Oratio.

Sancte Johannes baptista ⁊ tu prius plenus deo q̃ natus ex vtero: ⁊ prius noscens deum q̃ natus in mundo: ad te dñe. quem gra fecit tam amicum dei fugio ant rius quem iniquitas fecit tam reū deit: memēto ergo dñe vt sicut gra dei te sic sublimauit: sic misericordia tua erigat quem culpa sua sic hūiliauit: me enim iniquitas mea talem fecit: te autem talē: non tu sed gratia dei tecum. Obtine queso mihi miseroz vt sicut in primo aduentu nostri saluatoris magno gaudio exultastis: ⁊ ego in secō aduentu eius merear gaudere: ⁊ cum sanctis in gloria exultare. Amen.

¶ De genealogia Saluatoris nostri. Capitulum. vij.

A Matt. i.

DE scripto igitur ortu precursoris dñi: sequitur genealogia saluatoris: qz hec eius ortū precedit. de qua Matt. sic dicit: [liber generationis] scz temporalis [iesu xpi] .i. saluatoris vncti [filij dauid: filij abraham] hic. s. est qui sequitur. Matth. liber dictus est liber generationis: quia scripsit hebraice. Consuetudo aūt hebreorum est libros ab eorum principijs seu ab eo de quo tractatur in principio denominare: ⁊ ideo a xpi genealogia euāgelium suum denominat seu intitulat: qz ab ea ipsum incipit ⁊ inchoat. preposuit aūt in prologo istos duos. s. dauid ⁊ abraham potius q̃ alios ⁊ hoz duorum filius spāliter dicit christus: qz vnus inter patriarchas: alter inter reges fuit pncipalis: ⁊ his duobus solum in veresta. facta est expressa promissio de xpo ex eis nasciturozet vt dignitas sacerdotalis ex abraham: ⁊ regalis ex dauid originali iure oñderetur in christo. Preposuit vero dauid abrahe cū ecōuerso esset q̃ tū ad rēpus: qz dignitas regni maioz est q̃ prioritas temporis: qz dauid profundus fuit pcōzt iō ⁊ abrahā. vt ex sola mia christus natus oñdatur: peccatoz iusto preponitur: ⁊ quia euidentius ⁊ sepius ⁊ firmⁿ pmissio facta est dauid: ⁊ ne ordo genealogie turbaretur qz finis clausule vnius est pncipium alterius. vnde incipiens genealogiam subiungit [abraham genuit ysaac ⁊c.] vsq ad ioseph descendendo. Que gnationes narrantur ꝓter illam qua maria genuit iesum q̃ vocatur xps: de qua dicit inferius. Et iō dicit [liber generationis] singulariter: qz q̃uis multe gnationes per ordinem replicent: vnius tm. i. iesu xpi generatio queritur ꝓpter quā cetere hic inducuntur. qui dicitur iesus quo ad diuinā: ⁊ christus quo ad humanam naturā. Unde nomē iesu est nomen proprium: sed nomen christi est nomē cōmune ⁊ nomen iesu est nomē glorie: sed nomen xpi est nomen gratie. ¶ Considerandum aūt q̃ Matthеus descendendo texit gnationē xpi: qz agit de humanitate qua xps ad nos descendit ⁊ assumptionem infirmitatis nostre deo ostendit. Unde ab abraham incipit oñdens modum qualiter deus venit in mundum carnem a patribus descendentem assumendo: ⁊ pcedit vsq ad ioseph virum marie: de qua sola virgine natus est iesus materialiter: qz de patre essentialiter. Econtrario autem Lucas describit eam ascendendo: ⁊ qz filios gre per xpm ad regnum ascendere ostendit ⁊ reductionem hñane naturе in deuz describit. Unde ⁊ a baptismo vbi filij gratie fiunt incipit: ⁊ vsq ad adam procedit: qz spiritualis generatio omnes qui volunt in xpo filij dei fieri comprehendit. Ut autez dicit Hyla. gradum quem Matth. in ordine regie successionis ediderat lucas in sacerdotali origine cōputat: quem dum vtercq̃ dinumerat cognationem in domino vtriusq̃ trib⁹ vtercq̃ significat atq ita suis quecq partibus domini nostri iesu xpi qui est eternus rex ⁊ sacerdos: et in carnali ortu vtrusq̃ gñis gloriā probauerunt. Hecclay. Unde ⁊ Augu. Solus aūt tūc vngebat rex ⁊ sacerdos: ⁊ in his duabus personis prefigurabat vnus rex ⁊ sacerdos: vtrocq̃ munere vnus xps regens ⁊ interpellans pro nobis: faciensq̃ nos membra sua vt in illo ⁊ nos christi essemus.

¶ Incipiens itaq̃ Matth. ab abraham: ⁊ p iude linеam veniens ad dauid primum regē in tribu iuda totā sibi succedētiū genealogiā vsq ad ioseph. ex ordine. texit: vt saluatorem nostruz ex semine abrahe qui principalis fuit inter patriarchas: ⁊ de progenie dauid qui principalis fuit inter reges: ⁊ de tribu iuda que inter tribus pncipalis fuit ꝓm carnez descendisse ostendat. Nā ⁊ abrahe ⁊ dauid christus deus fuerat promissus ⁊ q̃ de tribu iuda orginem duceret fuerat.

Hyla.

Augustin⁹

B Cur descendēdo mat. narrat.

E Tres quaterdene.

prophetarum. ¶ Describit aũt hic gñatio xpi per tres quaterdenas gñationũ quorũ an que fuerunt aũ legem ⁊ alique tẗporis legis ⁊ vltima scilicet xpi gñatio tpe gratie: qõ incepit ab eius cõceptione. Et per hoc significat ꝯ aliqui istis tribus temporibus saluati sunt ꝑ fidem christi Itẗ ꝑ Xpi. Completis ter quatuordecim gñationibus muratus est in iudeis hominum stat? ab abraham enim vsq; ad dauid fuerunt sub iudicibus: a dauid vsq; ad transmigrationem sub regibus: a transmigratione vsq; ad christũ sub pontificibus. ostenditur per hoc ꝯ sicut completis ter quatuordecim gñationibus muratus est hoim stat? sic a christo hoim stat? muratus est vt ipse sit iudex: rex ⁊ pontifex. Ires per hoc significatur ꝯ in xpo consummatur obedientia de calogi ⁊ veritas euangelij in fide trinitatis: in qua dedit nos prãtem filios dei fieri ⁊ ꝯ per istorum obseruationem christus (qui sol iustitie) oritur in nobis per spiritualem illuminationem. Itẗ tres quatuordene faciũt. xlij. gñationes per quas peruenimus ad xpm qui pmissus est nobis in premiũ sicut filij israel per. xlij. mãsiones venerunt ad terrã sibi pmissam. ¶ Per has tres quaterdenas notantur tria tempora aũ legem: sub lege: ⁊ tẗs gratie. Prima quaterdena est ab abraham vsq; ad dauid inclusive. Scõa a dauid vsq; ad transmigrationem babylonis. Tertia a transmigratiõe babylonis vsq; ad christum. Prima continet patriarchas. Secunda reges. Tertia duces. In prima ponuntur primo nati ante ingressum egypti: ibi iudas: tamar. Secundo nati in egypto: ibi phares aurẽ. Tertio nati post egressum: ibi naason aũt Prima quaterdena signat generationẽ xpi ꝑ gram in aia penitẗe. Scõa in aia pficiente. Tertia in anima pfecta. Gñatio xpi spũalis in aia penitẗre ostenditur sm tres gradus petitentie. Primꝰ eṡt in inchoatione. Secundus in progressu. Tertius in consummatione. In inchoatione penitẗie implicantur tria. s. precedentia: constitutẗia ⁊ conseruantia penitentiam. Precedentia sunt quo. s. ãdes bonitatis diuine: que per abraham: spes venie: que ꝑ ysaac. Constituentia sunt tria contritio: in qua est lucta detestando pcẽtũ pri? amatũ: que ꝑ iacob. Cõfessio: que ꝑ iudã. satisfactio: que per fratres eius. Cõseruãtia sunt tria. timor offense: que per phares. q̃ dicitur diuisio. Amor gloriẽ q̃ per taram: qui dicitur orẽs. Amor gehẽne qui per esron q̃ dicit sagitta. ¶ Sequitur spũalis gñatio xpi in aia: in pgressu penitentie: q̃ cõtinet. iiij. gñationes sm. iiij. expedientia pgressus. Primũ est electio boni a malo: que per arã qui dr elect?. Scõs est voluntas pfecta in bona exequẽdo: que ꝑ abeth q̃ dr spõtaneus. Tertium est prudentia discernendi inuians a nociuo: que per naason q̃ dr serpentinus. Quartũ est sensus gaudij in cõplacendo q̃ per salomonẽ q̃ dr sensibilis. ¶ Subsequit tertia gñatio xpi in cõsummatione pnie ad quã concurrunt. iiij. gñationes. sm. iiij. ibi expedientia. Primũ est robur ꝑ tentationes culpe: qõ significatur ꝑ boos in quo robur. Scõm est seruitus ad operatiões grẽ que signatur ꝑ obeth q̃ dr seruiens. Tertiũ est constantia ꝑ pseculiones pene qõ designat iesse. i. insule libani. insula enim quatitur vndis. Quartũ est fortitudo finalis pseuerantie quod signat dauid. i. manu fortis. Deinde incipit secunda quaterdena in qua signatur gñatio epi spũalis in aia proficiente: et hoc sm. iiij. gradus. Quorũ primus est in voluntate bonorum. Scõs de declinatione malorum. Tertius in opere mandatorum. Quartus in impletione consiliorum. Ad primũ gradum pertinent tria. quietudo cordis ad hoiem ipm: quam designat salomon. i. pacificus. Latitudo charitatis ad proximum ⁊ quam designat roboam id est latitudo populi. Subiectio voluntatis ad deum quam designat abia pater eius: in quo amoris ⁊ timoris subiectio intelligitur. Ad secundũ gradum qui est perfectus in declinatione malorum pertinent sil'r tria. Vitatio scandali: quod signat asa. i. tollens. Vitatio praui iudij q̃ signat iosaphat. i. iudicans. Vitatio contemptus primi. q̃ signat ioram. i. excelsus. Per primum signatur vitatio mali in effectu: per secundum in cogitatu: per tertium in affectu. Ad tertium gradum qui est pfectus in ope mãdatorũ pertinent quatuor generationes: q̃ obseruanda sunt mãdata in statu aduersitatis ⁊ prosperitatis. Ad statum aduersitatis pertinent duo: fortitudo in aggrediendo difficilia: quam signat ozias. i. robustus eius vel fortitudo: patientia in sustinendo aduersa quam signat ioathã. i. perfectus: q̃ patientia opus perfectum hz. Ad statum prosperitatis pertinent duo cõtinẽtia a delectando in bono cõmutabili: quam signat acham. i. cõtinẽs cõfortatio in bono incõmutabili q̃ signat ezechias. i. cõfortauit me eius. Ad quartũ gradum qui est pfectus in adimpletiõe cõsiliorum pcurrunt. iiij. Primꝰ est obliuio terrenorũ huiusmõdi quam signat manasses. i. obliuio. Scõs est susceptio regi eius quasi spũalis nutrimenti: quã signat amõ. i. nutritius. Vnde ait alibi. Venite ad me oes q̃ laboratis ⁊ ego reficiam vos. Tertium est deuotio respectu presentis meritũ: quam signat iosias. i. incensum eius. Quartum est preparatio respectu futuri premij: quaz signat iechonias. i. preparatio. ¶ Vltimo incipit tertia quaterdena: que signat generationẽ christi per gratiam in anima perfecta ꝯ quatuor gradus. Primus attenditur ꝯ tum ad perfectionem religiosorum: secundus prelatorum: tertius actuorum: quartus respõdẗs cõiter omnibus. s. perseuerãtium. [Post trãsmigrationẽ babylonis]. i. post transitum a statu imperfectionis sequitur pfectio religiosorũ. Ad quam pertinent tria. obedẗia prompta quã signat iechonias. i. preparatio paupertas voluntaria: que nihil aliud ꝯ deum querit: quam signat salatiel. i. petitio mea deus regularis disciplina: quam signat zorobabel. i. magister confusionis: quia disciplinat confusionem peccati. Ad perfectionem prelatorum pertinent quatuor. s. paterna sollicitude ad subditos quod signat abiud. i. pater meus iste. doctrina excitans pigros: q̃ signat eliachim id est resuscitans: scientia imperiris cõsulens quod signat azor. i. videns lumen: sanctitas vite alios informans: quod signat sadoch. i. iustus. Ad perfectionem actuorum pertinent quatuor. s. perfectio charitatis ad proximos: q̃ signat achim id frater meus: perfectio amoris ad deum: q̃ signat eliud. i. deus meus: perfectio fiducie in deum in aduersis: q̃ signat elezar. i. deus meus adiutor: perfectio humilitatis in prosperis: vt oia reputentur dona dei: quod signat Nathan id est donum. Ad perfectionẽ ꝯo cõmunem pertinet perseuerantium pertinẽt tria: scz supplãtatio vitio rumq̃ signat iacob. i. supplantator: continuus perfectus virtutũ / quem signat ioseph. i. accrescens. Constãtia fidei immobilis q̃ signatur in hoc q̃ dr vir Marie que interpretat stella maris: que est polus qui nõ mouetur. Hec eṡt tria sunt necessaria perseuerantie. Per hos autem predictos oes prefigurat xps: q̃ ei conueniunt res interpretationum nominũ predictorum. Cõsidera hic progenitores eius: q̃ de exiguis ⁊ peccatoribus non dedignatus est nasci ⁊ noluit in progenitoribus gloriari. Neq; eṡt in his: neque (quod amplius est) in virtutibus ⁊ operib? gloriari debemus / ne horum mercedem in aliquo minuamus: vel etiam in toto perdamus. Unde Chrisost. Hic refulget dignitas xpi: non q̃ magnos progenitores habeat ac potentes: sed q̃ exiguos ac viles. Sublimium enim illa maxima ⁊ admirabilis gloria est humiliari sponte submissius. Sicut enim admirabilis iudicatur non q̃ mortuus tẗn est: verum quia etiam cruci fixus est ⁊ sepultus: sic etiam in generatione illius dici potest ꝯ non solum quia suscepit carnem ⁊ homo factus est: admiratione sit dignus: sed q̃ etiam tales progenitores habere dignat? est: nihil de nostris vilitatibus erubescens: per ista proculdubio docens: vt nos quoq; nunquã de vitijs erubescamus parentum: sed vnum illud queramus semper nobilitari propriarus honore virtutum. Non est omnino: nec de virtute nec de vitio parentũ: aut laudãdus aliquis aut culpandus: memo inde vere aut obscurus: aut clarus est. Immo vt considerantius aliquid dicamus) nescio quomodo magis ille resplendet qui a parentibus a virtute prorsus alienus existens: ipse tamen fuerit de virtute mirabilis: nullus igitur in superbiam de gloria eleuetur parentum: sed considerans progenitores domini omnem euacuet ⁊ comprimat mentis tumorem / ⁊ de solis virtutibus glorietur. Quinimo ne de istis quidẽ. Sic eṡt etiã phariseus publicano deterior effectus est. Noli igitur ipse tuorum corrumpere fructus laborum ⁊ noli sudores tuos in vanũ effundere. noli cursz inanẽ dirigere: post mille circuit? mercedẗ laboris euacuans. Nouit enim dominus tuus: ⁊ quidem multo te melius tuarum merita virtutum: ne igitur in superbiam tumescamus: sed dicamus nosipsos inutiles: vt in partem vtilium transeamus. si enim laudandum te esse dixeris / reprobus efficieris: etiam si fueris ante laudabilis. Si vero inutilem te tateris / factus es vtilis: etiam si ante reprobus fueris propter quod necessaria nobis est preteritarum obliuio virtutũ. Stabilissimum enim erarium virtutũ est obliuio virtutum. Itaq; si eas in memoria quasi venales assidue portemus / armamus hostẗ / irritamus inimicũ / ⁊ dolorosum inuitamus ad furtũ. Si vero nemo alter scierit nisi quem nulla occulta possunt latere: tuto in loco ꝑciosa ꝑsistẗt. Nequaq; igit huiusmodi bona frequenter euẽtiles ne quis forte ea diripiat quod etiam Pharisens passus est in lingua illa circunferens. Unde ea ⁊ diabolus rapuit. Caueamus igitur de nobis metipsis dicere aliquid gloriose. Hoc enim nos et hominibus odibiles / ⁊ Deo abominabiles facit. Et idcirco quanto maiora fecerim? ⁊ tanto de nobis minora dicamus. Hoc enim modo maximam ⁊ apud deum ⁊ coram hominib? gloriã consequimur nec solũ gliam apud deus: sed etiã mercedẗ retributionẽq; plenissimã. Qũ enim aliqua sancta fecerimus / habemus pculdubio debitorẽ: quando vero nihil nos arbitramur operatos: amplius etiam de tali meremur affectu ꝯ ꝑter opa ipsa que facimus. ¶ Itaq; virtutũ omniũ merita bonum humilitatis exuperat: que si non assit / nec ille poterunt esse laudabiles. Itaq; si bona tua magna vis facere nolli illa putare magna: aliter magna esse non possunt. Sic eṡt centurio ait. Non sum dignus vt intres sub tectũ meũ. Et ꝑpterea dignus effectus est suprapq; oẽs tunc iudeos mirabilis. Sic etiã Paulus ait. Non sum dignus apl's vocari ⁊ oim primus effectus est. Sic ⁊ Joannes. Non sum inquit idoneus soluere corrigiam calciamenti eius ⁊ idcirco amicus factus est sponsi? manũ quã indignã dixit calciamentis: hãc xps supra caput a: traxit suũ. Sic ẽt Petr? ait. Exi a me oẽ: q̃ hõ peccator sum. ⁊ propterea fact? est fundamentũ ecclie. Nihil eṡt ita est amicus deo vt si se aliquis minimum ac humilem reputet. Que virtus non aliunde magis aut oritur: aut nutritur: ꝯ si nunq; animus a coniunctiõe ⁊ sui discussione discedat. Qui eṡt humiliatur corde atq; conteritur: non offeretur in gloriã: non in iniuidie liuorem / non iracundie furore verabitur / non aliquam aliam suscipiet passionẽ: Discite eṡt inquit a me: q̃ mitis sum ⁊ humilis corde ⁊ inuenietis requiem aiabus vestris. Ut ergo hic ⁊ ibi requie multa perfruamur humilitatem matrẽ bonorũ nostris penitus inseramus aiabus. Sic eṡt ⁊ istius vite pelagus sine fluctus transire poterimus: ⁊ ad tranquillissimus illum enauigare portus. hec Xpi. ¶ Oratio.

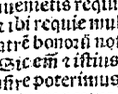

Omine Jesu xpe spes ⁊ fiducia nostra memor esto: q̃ redemptionẽ nã suscepisti / memor esto ꝯ creator oim suscepti one nostre nature cõscius fieri dignatus es figmentũ nõ. Venisti oẽ ꝑter pcãtores: vt oim pcãta deleres. Quid tibi retributi q̃d pro me digne põt egis? Te laudo tibi totis viscerib? gratias ago / ꝑ innũmẽsis bũficijs tuis quib? hsiano gñi ꝑdito subueniisti: ⁊ precor te pissime dñe vt q̃ sic pro nobis sterus es: vt hõ fieri dignareris nõ in nobis patiaris perire quod decreuisti miseratus assumere: fac me tibi gratã ⁊ debitam seruitutem exhibere. Amen.

¶ De eo ꝯ Joseph voluit dimittere Mariam. Lozrespõdet euangelio. Cũ esset desponsata Maria mater eius. Capi. viij.

A

Et quia in premissa xpi genealogia Matheus ostẽ Joseph dicit verã eius humilitatẽ. Cõsequẽter nũc ondit eius diuinitatẽ ꝑ modũ cõceptionis eius mirabilẽ dicens. [Christi autẽ gñatio nõ sic erat] quasi dicerẽt. Nõ credat ꝯ de? sit genit? ex cõmixtione maris ⁊ femine: sicut precedẗes: sed port? mõ mirabili qui sequitur. [Cũ eṡt esset desponsata Maria Joseph] ipsa de elisabeth ad domum suã in Nazareth redisset. Tãdem ioseph a iudea in Galileã venit: ⁊ desponsatam sibi in domum suam ducere volens [antequ; conueniret] scz antequ; nuptiarum solẽnia celebrarẽt: non ꝯ postea cõuenerint / sz ostẽdit primum tẗpus nuptiarum solẽnis: ⁊ est

Quid per tresquaterdenas ter quatuordecim gñationes.

Gradus penitentie.

D Spũaliter gñatio xpi

Gñatio xpi in cõsummatione pnie.

Scõa gñatio perfecta.

Tertia quaterdena.

Religiosorũ pfectio.

Perseuerãtio.

Humilitatis laus.

Mat. 8.

1. Cor. 15. Mar. ⁊ Joan. 1.

Luce. 5

Mat. 1.

Progenitorum christi humilitas q̃d designauit.

Chrisosto.

Parentes clarum nõ faciũt: sed virtus.

Mat. 11.

E

Obliuiõis virtutũ cõmendatio.

tropus loquēdi huic filius aūē peniteret morte preuentus est: nō ē postea penituerit. Uel [antequā cōueniret] cōi habitatione. i. antequā simul in vna domo habitarent: nondū enim conuenerant/nondum simul ille habitabant in sua/tilla adhuc in sua domo manebat: q̄ licitum nō erat apud iudeos ē sponsus ⁊ sponsa absq̄ nuptiarū celebratione simul conuenirēt vel habitarent [inuenta] ⁊ visa est Maria Joseph [in vtero habens] ⁊ grauida. ¶ Sed quid sequitur non inuenit nec agnouit manifeste: sed hoc est de spiritusſancti operatione. Perpendens igitur hoc ⁊ ignorans tanti secretus misterij volebat ⁊ turbabatur: ac [nolens eam traducere] in publicus i. diuulgare ⁊ diffamare ne fcs tanq̄ adultera lapidaretur. Uel [nolens eam traducere] in domū suam ad cohabitationē assiduam: q̄ propter misterij virtutem quam nesciebat se indignus: ad eius consortium estimabat [voluit occulte eam dimittere] parentibus a quibus eam acceperat Negerat enim. Egredietur virga de radice Jesse. vnde nouerat Mariam duxisse originem. ⁊ legerat etiam. Ecce virgo cōcipiet. ⁊ hec de ea credebat: preser tim: quia post conceptionē facies eius ita resplenduit diuinitate: vt propter choruscationem vix eam irreuerberatis oculis: et nō cum timore posset intueri. ¶ Ideoq̄ voluit se ante tantam gratiā humiliare indignus se reputans tante virginis cohabitatione. vñ Hiero. Hoc testimonū Marie est q̄ Joseph sciēs illi castitatē ⁊ admirans quod euenerat celat silentio cuius misterius nesciebat. vnde ⁊ Chrys. O inestimabilis laus Marie/magis credebat Joseph castitati eius q̄ vtero ⁊ ⁊ plus gratie/q̄ nature. Conceptionem videbat/⁊ fornicationē suspicari non poterat. Possibilius enim credebat virginem sine viro posse concipere: q̄ Mariam peccare. Hec Chrys. ¶ Et nec Maria pertransiuit absq̄ tribulatione: perpendebat enim ⁊ videbat Joseph turbatum ⁊ de hoc ipsa turbabatur non modicum. Humiliter tamen tacebat ⁊ occultabat donum dei: volens potius vilis et mala reputari: q̄ ipsum donum propalare ⁊ de se aliquid loqui: quod ad iactantiam putaretur pertinere. Rogabat autem dominum vt ipse dignaretur remedium apponere ⁊ hanc sibi ⁊ viro tribulationem auferre. Uides q̄ magna tribulatio ⁊ anxietas eis erat: ⁊ quomodo dominus suos tribulationibus vexari ⁊ tentari ad ipsorū coronam permittit. Sed tandē dñs vtriq̄ prouidit. Joseph enim de dimissione Marie cogitante ⁊ deliberante vbi habes argumentum diu deliberandum esse in incertis ⁊ dubijs: ne peccetur temeritate leuitatis. misit dominus angelū suum. s. Gabrielem secundum Augu. Et hoc fecit triplici ratione secundum Chrisosto. Primo ne iustus homo faceret rem iniustam iusto proposito. Secundo propter honorem matris scilz ne dimissa notaretur turpi suspitione. Tertio vt intelligens Joseph causam conceptionis: ⁊ reuerentius se haberet cum virgine. Quarto tectūdū glosam ne vlterius premeret dubietas quem commendabat equitas. [Cui] scilz Joseph [apparuit angelus in somnis] non manifesta visione: quia ipse dubietate animi premebatur velut somno infidelitatis: ⁊ dixit ei. [Joseph fili David] per quod fm Chrisо. reducit eum in memoriam promissionis facte David de ipso xpo. q. d. fm glo. recognosce promissionē facram Dauid de cuius stirpe tu es ⁊ maria ⁊ vide impletum in ea [noli timere accipere] ⁊ domi retinere [Mariā in cōiugem tuā] non ad carnales copulam: sed ad cohabitationē cum ea ⁊ ministrationem deuotam: nec non affectu ⁊ copulatione amoris: q̄ō est verū coniugium. Exēplo ergo Marie liquet fideles coniugatos (seruato pari consensu) in continētia posse quemlibet vir habitarent [inuenta] ⁊ visa est Maria Joseph [in vtero habens] ⁊ grauida. ¶ Sed quid sequitur non inuenit nec agnouit manifeste: sed hoc est de spiritusſancti operatione. Perpendens igitur hoc ⁊ ignorans tanti secretus misterij volebat ⁊ turbabatur: ac [nolens eam traducere] in publicus i. diuulgare ⁊ diffamare ne fcs tanq̄ adultera lapidaretur. Uel [nolens eam traducere] in domū suam ad cohabitationē assiduam: q̄ propter misterij virtutem quam nesciebat se indignus: ad eius consortium estimabat [voluit occulte eam dimittere] parentibus a quibus eam acceperat Negerat enim. Egredietur virga de radice Jesse. vnde nouerat Mariam duxisse originem. ⁊ legerat etiam. Ecce virgo cōcipiet. ⁊ hec de ea credebat: preser tim: quia post conceptionē facies eius ita resplenduit diuinitate: vt propter choruscationem vix eam irreuerberatis oculis: et nō cum timore posset intueri. ¶ Ideoq̄ voluit se ante tantam gratiā humiliare indignus se reputans tante virginis cohabitatione. vñ Hiero. Hoc testimonū Marie est q̄ Joseph sciēs illi castitatē ⁊ admirans quod euenerat celat silentio cuius misterius nesciebat. vnde ⁊ Chrys. O inestimabilis laus Marie/magis credebat Joseph castitati eius q̄ vtero ⁊ ⁊ plus gratie/q̄ nature. Conceptionem videbat/⁊ fornicationē suspicari non poterat. Possibilius enim credebat virginem sine viro posse concipere: q̄ Mariam peccare. Hec Chrys. ¶ Et nec Maria pertransiuit absq̄ tribulatione: perpendebat enim ⁊ videbat Joseph turbatum ⁊ de hoc ipsa turbabatur non modicum. Humiliter tamen tacebat ⁊ occultabat donum dei: volens potius vilis et mala reputari: q̄ ipsum donum propalare ⁊ de se aliquid loqui: quod ad iactantiam putaretur pertinere. Rogabat autem dominum vt ipse dignaretur remedium apponere ⁊ hanc sibi ⁊ viro tribulationem auferre. Uides q̄ magna tribulatio ⁊ anxietas eis erat: ⁊ quomodo dominus suos tribulationibus vexari ⁊ tentari ad ipsorū coronam permittit. Sed tandē dñs vtriq̄ prouidit. Joseph enim de dimissione Marie cogitante ⁊ deliberante vbi habes argumentum diu deliberandum esse in incertis ⁊ dubijs: ne peccetur temeritate leuitatis. misit dominus angelū suum. s. Gabrielem secundum Augu. Et hoc fecit triplici ratione secundum Chrisosto. Primo ne iustus homo faceret rem iniustam iusto proposito. Secundo propter honorem matris scilz ne dimissa notaretur turpi suspitione. Tertio vt intelligens Joseph causam conceptionis: ⁊ reuerentius se haberet cum virgine. Quarto tectūdū glosam ne vlterius premeret dubietas quem commendabat equitas. [Cui] scilz Joseph [apparuit angelus in somnis] non manifesta visione: quia ipse dubietate animi premebatur velut somno infidelitatis: ⁊ dixit ei. [Joseph fili David] per quod fm Chrisо. reducit eum in memoriam promissionis facte David de ipso xpo. q. d. fm glo. recognosce promissionē facram Da-

Traducere quid sit.

B Hiero. De laude Marie. Chrisо. De laude Marie. p Joseph.

Deliberandū incertis August. Chrisо.

Glosa.

Chrisо.

C Coniugium castorum.

Natiuitas duplex.

pterea que didicerat: donec pro eterno sumēdo i. mundē. vt p parui tēporis significationē oē tēpus significatū accipiat. Etei hec dictio donec. q̄ē significatiua determinati tpis q̄ trāsactō sit aliqd: sic dr̄iste non comedit/donec esset hora sexta qua completa comedit. Qñē est affirmatiua oim tpm/⁊ accipitur pro semp vt ibi: sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuorum. i. semp sede a dextris meis: q̄ē est abnegatiua oim tēporum ⁊ accipitur p nunq̄: vt hic in pposito. Si essi eam nō cognouit ante partum: multo magis non cognouit eam post partum visis videlicet tot signis ⁊ miraculis in natiuitate ⁊ post natiuitatē dñi cognoscēs deum esse qui natus est. Aliqui exponunt hoc de cognitione faciei dicētes q̄ ex psentia xpi in vtero virginis tanta erat claritas in facie eius q̄ Joseph facie ad faciem eam videre non poterat: quam spūsanctus a cōceptione penitus impleuerat: sicut dr̄ de claritate faciei Moysi ex cōsortio sm̄onis dñi ⁊ q̄ nō poterant intēdere in eū filij Israel: ⁊ iō Joseph nō cognoscebat facie ad faciem quam desponsauerat donec vterus euacuatus esset. Remanet igitur et stat gaudentes cuz sua bñdicta coniuge ⁊ vltra q̄ dici possit eā casto diligit amore ⁊ curaz ipsi gerit fideliter: ⁊ oña cū eo morar confidenter/⁊ simul in sua paupertate viuunt letātur. Uñ tribulatione cessante rediit magna cōsolatio. Sic ⁊ nobis contingeret si in tribulationibus patiētiam habere mus. Stat etiam dñs Jesus more aliorum vsq̄ ad nouem menses in vtero reclusus: vt homines qui in miserijs mundi vel inferni clausi erant ad consortium nouem ordinum angelorum reduceret. Stat benigne ac patienter sustinet ⁊ tēpus debitum expectat. Comparere sibi q̄ ad tantā humilitatis profunditatez deuenit. Adultum debemus hanc virtutes affectare: nec deberemus ad elationē/vel nostri reputationem vnquam intumescere quando tantum se voluit dñs matēstatis inclinare. Et q̄ de hoc solo beneficio huius tam prolixe reclusiōis nunq̄ ei digne satisfacere possumus saltem corde hoc cognoscamus: ⁊ gratias eidem toto affectu agamus: q̄ nos ex alijs assumere dignatus est: vt vel hoc modicum rependamus eidem q̄ reclusi stemus ad suum seruitium. Ipsius quippe beneficium est hoc non nostrum meritum: ⁊ quidem beneficium multum acceptabile ac venerabile ⁊ permaximū. Non essi ad penā: sed ad cautelā. sumus reclusi ⁊ in archa religionis tutissima collati: ad quam huius mundi nequissimi venenose sagitte vel tumultuosi maris procelle nisi nostra temeritate non possunt attingere. Conemur igitur toto posse mente reclusa et abstracta ab oibus caducis: eidem dño cordis puritate vacare: q̄ corporalis reclusio nihil aut parum fine mentali videtur prodesse: ⁊ vñ Aug. Quid prodest solitudo corporis si solitudo defuerit mentis: ⁊ Brego. Quid prodest corpore conuersari in claustro/⁊ mēte vagari in seculo: Conemur etiam in omnibus ⁊ gratias agere/⁊ ex corde eum benedicere. Nam hoc in virtutib⁹ nobilissimum est ⁊ coram deo splendidissimum vt homo in coactione obedētie. in exilio/in paupertate/in contemptu/in infirmitate/in multiplici mentis ⁊ corporis tribulatione vel: sciat ⁊ possit deum laudare: ⁊ ex corde benedicere ac ei cum gaudio gratias agere/desideria sursum erigere ⁊ eum operibus collaudare. vñ Bernar. Felix qui passiones corporis sui ppter iustitiam ordinat: vt quicq̄d patiatur. ppter dei filiū patiatur: quatenus et a corde tollat murmuratio ⁊ in ore verset gratiarum actio: ⁊ vox laudis. Hec Ber. Qui essi bene attenderet q̄ diligētibus deum omnia cooperant in bonū ad magnas a quierē puenirent: ita q̄ in eo locū haberet: q̄ sapiens ait. Non cōtristabit iustū quicq̄d ei acciderit: ⁊ fm Aug. Quicq̄d acciderit iusto voluntati diuine deputandū est: nō potestati inimici. Et simil̄r ipse dicere posset cū Job. Sicut dño placuit ita factū est: sit nomē dñi benedictum. Igitur in tribulationibus seu flagellis ⁊ afflictionibus non debes dubitare: q̄ deus nō pmittit eas ad suos venire: nisi pro ipsorū vtilitate. Aliquando quidem vt homo a seculo se auertens oblect amenta tēporalia respuat ⁊ ad deū se conuertens eterna concupiscat. vt Aug. Non enim ab hoc seculo auertitur nisi pnciosis eis voluptatibus laborīs ⁊ dolorīs aque miscean̄t. Si enim cessaret dominus ⁊ non misceret amaritudines felicitatib⁹ seculi obliuisceremur eū hec Aug. Et ideo ait Psal. Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Aliqñ vt peccata sua melius agnoscat: ⁊ inde penitēs et se corrigens purgatus ⁊ mundatus fiat. Ut enim (vt ait Augu.) quod lima ferro: quod fornax auro: quod flagellum grano: hoc tribulatio viro iusto vnde fratres iosephi dicebant. Merito hoc patimur: ⁊ quia peccauimus in fratrem nostrū. Aliquando vt sublato adiutorio melius imperfectionem suam videat: ⁊ seipsum cognoscat. vnde Psalmus. Ego dixi in abundātia mea non mouebor in eternum. sed melius me mihi ostendere: ⁊ auertisti faciem tuam a meter factus sum conturbatus. Aliquando propter humiliratem conseruandam ⁊ virtutum custodiā: ne de meritis suis presumat et in super ⁊ iam se extollat. vnde apostolus. Ne magnitudo reuelationum extollat me datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me collafizet. Aliquando vt sciat quam malum sit reliquisse deum: ⁊ ab eo esse derelictum. vnde Hieremi. Scito et videt quia malum ⁊ amarum est reliquisse te dominum deum tuum et non esse timorem eius apud te. Aliquando vt deus patientiam alicuius declaret: ⁊ per sanctorū exempla alios ad patientiā instruat. vnde Job. Hec sit mihi consolatio et affligens me dolore non parcat: nec contradicam sermonibus sancti. Aliquando vt alij magis timeant ⁊ exemplum viuendi inde sumant. vnde Sapiens. Pestilente flagellato stultus sapientior erit. Aliquando ad dei saluantis laudem: et eius gloriam manifestandam sicut infirmitates cecinati: et lazari fuerunt vt in eis opera dei manifestarentur: et ipse deus glorificaretur in eternum. Aliquando vt amoris Christi insignia recogiret: ⁊ misericordiam dei circa se recognoscat. vnde. ij. Machab. vj. Et essi multo tempore non finere peccatoribus ex sententia agere: sed statim vltiones adhiberet magni beneficij est indicium. vnde ꝯ Hierony. Magna miseria est ad pōs misericordiam non consequi. Et fm Augusti. Magna ira dei est quādo peccantem non corripit: sed licentiam vagam in peccatis tuendi permittit. Aliquando vt spem maiorem ad deum habeat: ⁊ fiduciam ampliorem inde accipiat. vnde August.

donec.

Altera cognitio.

E Jesus i vtero stāsnos docet patiētiam ⁊ humilitatem.

F Augustin⁹ Monacho rum inclusio qualis sit.

D. Cito deo pōdū ⁊ ⁊ tum reddidum est. Chrysost.

Chrysost. Quo Joseph cognouit Maria.

Prouer. 12. Job. 1.

G Tribulatio bonorum.

Augusti.

August.

Psā. 29.

Apostolus. 2. Cor. 12.

Hie reñ. c pit. 2.

Job. 6.

Prouer. 19.

Job. 9. ⁊. 11.

2. Mach. 6.

Hierony. Augusti.

August.

Cum timore debes esse qñ tibi bene est. Nonne melius est tentari, quam q̃ nõ tentari reproberis? vñ et Ber. Tũc magis irascit deus cũ nõ irascit. Nõ essi cũ nescio: sed cũ sentio te iratum: tũc maxime confido, quia cum iratus fueris mihi recordaberis. Aliquando vt q̃ paratus sit deus ad succurendum homo sciat: si ñ ad eũ cum toto corde recurran. vñ ps. Ad eũ cũ tribularer clamauit: et exaudit me. Aliqũ vt homo pbet: si deũ amet et virtutes: se habeat. vñ Gregorius. Pena interrogat: q̃ quiet? quis deũ veracit amat. Et iterũ. nemo in pace vires suas cognoscit. si essi bella desunt: vtutũ experimenta non pderunt. Aliqũ vt homo inde pbatior fiat et per patientiã coronã maiorem et meritũ ampli? accipiat. vt ps de Job et martyribus. vñ Jacobus Beatus vir q̃ sufferet tentationẽ: qm̃ cũ pbatus fuerit: accipiet coronã vitẽ quã repromisit deus diligẽtibus se. ¶ Itẽ sm̃ chrysos vt signum credentorum sibi thesaurorũ. i. donorũ collatorum accipiat: nec essi superueniret ei diabolus: nisi eum maiori honore effectum videret sicut inferuerit aduersus Adam: quia multa illũ dignitate vidit cõsp̃ciuit et contra sctũ Job: quia videbat illũ a deo miris laudibus coronatum. ¶ Insuper quidam flagellis et tribulationibus afferuntur non ad peccati purgationem et veniam: sed ad punitionem et vindictam et ad eterne damnationis inchoationem et augmentum quod reproborum est proprium sicut antiochus et herodes ac quidã alij sunt passi: multi adhuc hodie videntur patiquibus cõgruit illud pphete. Duplici contritione cõtere eos: talib? enim presentes molestie sunt quoddam preambulum et initium penarũ gehenne: quia afflictionum suarum miseria ostendunt quod perpetuo in gehenna passuri sunt. Circa suos vero domin? oia misericoditer ordinat: et ad vtilitatẽ eorum cuncta dispẽsat. Oĩ ergo vel iuste vel misericoditer facit vel fieri permittit dñs: et iõ in omnib? semp est laudandus. vñ Aug. Vera fidelium humilitas est in nullo superbire: in nullo murmurare: nec ingratum esse nec querulũ: sed in oibus dei iudicijs gratias deo agere: deumq̃ laudare: cuius omnia opera aut iusta sunt aut benigna. Hec Augustin. ¶ His itaq̃ cõsideratis sic cor tuum stabilire et ordinare studeas: vt in contingẽtib? aduersis et quibuscunq̃ displicentijs humilis ac patienter et letanter te habeas: et in via spiritus ita te exerceas: vt eius a repletus fernore ẽt hec pro amore domini Jesu appetas: que in se et in suis hanc viam excelsam tenuit et monstrauit et exemplum ambulãdi q̃ eã oibus reliq̃t. Patitur essi et sustinet vt electi: et filij regni afflignantur hic in interiori homine et exteriori. Nam sm̃ apostũ. Qui extra disciplinã sunt nõ filij sũt adulteri sunt. Et sm̃ Augu. Qui extẽt? est a passione flagellorũ exempt? est a numero filiorũ. Unde et idẽ aug. Nemo sibi promittat quod euãgelium nõ pmittit. Necesse est vt vsq̃ in finẽ sic fiat sicut scripture dicerunt: nõ nobis pmittũt scripture nisi in hoc seculo nisi tribulationes: pssiones: angustias: augmẽta dolor: abundantiã tẽtationũ. Ad ista p̃cipue nos paremus ne iparati deficiamus. ¶ Ds aliq̃ peccatores in hac vita aut non aut minus flagellãt quia id desperata est correctio eorũ. at vero illi quibus paratur vita semiterna necesse est vt hic flagellentur: quia flagellat omnẽ filium quẽ recipit. i. qui receptus est in hereditatẽ eternã. Addit omnẽ etiam vnicum: qui sine oĩ peccto est. Quis ergo flagellat vnicũ sine peccto reliquit adoptatũ q̃ est cum peccato. Unic? sine peccato: nõ tamẽ sine flagello exemplũ nobis ppositum in passionib? suis. Non ergo perturbari debem? cũ aliquis sctũs granja et indigna perpetitur. si obliti nõ sumus q̃ pauli: iustus iustorũ sctũs sctõr̃. Dia essi terrena bona p̃ẽpsit vt ea cõrennenda mõstraret: et omnia terrena mala sustinuit q̃ sustinẽda precipiebat: vt nec in illis q̃rere felicitas nec in istis timere infelicitas. Hec Augus. Expedit igit̃ nobis tribulari hic et affligi: ideo nõ debem? in hio frãgi vel ipatientes esse: sed potius hec affectare et diligere: quia sepe a malo nos retrahunt et ad bonum inducũt. Cõtraria vero p̃ aduersaria hic debemus et fugere qa cõtraria predicti in nobis efficiunt.

Bernar.

Ps. 90.

Gregorius

Jacob. 1.

Chrysosto.

Tribulationes malorum.

Ecce 17.

August. de humilitate fidelitas.

Hebr. 12.

Augusti. de flagellis domini.

Non flagellatis.

Oratio.

Domine Jesu rpe q̃ es inexpugnabilis murus oĩm in te sperantium. esto in tribulatiõe meũ refugiũ: vt de tribulatiões et angustias meas et mei miserere: et p oẽs miseriationes tuas mihi succurre. Vide ifirmitatẽ meã et paterna miseratiõe me pregere: vt tua suffultus: nudẽtia nũq̃ tua destituar cõsolatiõe et misericordia. Memento oñe creature tue tũ fidentes mihi hostes a me repelle: vt tua mia munir̃ bonitatis tuc dulcedinẽ in me cognoscam: et dignam penitentiam pro peccatis meis exoluam. Amen.

¶ De natiuitate saluatoris: et correspondet euãgelio. Exijt edictũ a cesare Augusto. Capitulum. ix.

Luce. 2.

In diebus illis scilz Maria adhuc pregnãte [exijt edictum a cesare augusto vt describeretur]. i. in scripto redigeret [vniuersus orbis]. s. quilibet in ciuitate sua sub censu: ces p soluendo vrait. Gregor. Mascitiuro dño orbis describit: quia tũc veniebat in carne: q̃ electos suos ascriberet in eternitate. Utinam dñe Jesu de electis tuis me miserũ faciasti: vt me i eternitate ascribas: hũc regi nõ debem? cẽsus fidei et iustitie p̃ficere: corde tota: et opere: hũc debem? denariũ. i. aias lumẽ vultus eius insignitã vel decalogũ legis in q̃ vultũ regis nr̃i. i. volũtatẽ ei? inuenim?. Sicut essi nullus a denario excipiebat: sic nullus ab obseruantia mãdatorũ excipit. ¶ Ubi notãdũ q̃ p̃m? imperator romanorũ fuit Julius cesar q̃ sm̃ Isidoro. iõ cesar appellat? est: quia cesa. i. matre matris vtero eductus pbatusq̃ fuit: vel quia cesarie nat? est: vel qa fortiter hostes cedebat: vñ ab eo iperatores ceteri cesares appellati. Julio mortuo successit sibi octauian? August? nepos Julij iperatoris se eũdusq̃ iõ appellat? august?: qa maxime rẽpublicã et romanũ auxit imperiũ. Ũde ab eo iperatores ceteri dicteri sunt augusti: illi tẽ rerẽto cognomine pdecessoris: sicut cesare vna cũ cognomine suo scilicet augusto vocatus est cesar augustus. A quo mensis qui primus vocabatur sertilis dictus est augustus: vel quia in eo natus est: vel quia tunc de vetoria redijt a vetere istius primo potestas cepit imperij q̃ Grece dicitur monarchia. et regnauit annis quinquaginta sex: et

A

Isidorus.

Cesar vel dictus.

Augustus vnde.

Monarchia.

Par sub Augusto

B

Ps. lxxv.

Beda.

Denarius vñ dicitur.

Professio.

Descriptio.

C

Prima descriptio.

Syria.

Judea.

Mat. 17.

D

Census capitis oĩs

b

Beata non est mater grauida. August.

Moraliter De cenlu soluendo.

Bethleem.

E

Marie nõ inuenient hospitij cõter hoies versantem querentẽ vbi quiescere: et patiendum non inuenientẽ. Oes eam et sociũ licentiãt et ab diuersorij dicũt: sic in cõi transitu in diuersoriũ se receperunt: qõ intra ciuitates in fine iuxta vnã portã: sub rupe concaua erat nõ hñs desuper tectũ: vt hodie cernit: nisi rupem de monte depẽdentem. Scõm Bedam. Diuersoriũ est spacius inter duos vicos ex vtroque latere habẽs murũ: et vna parte portam: vt sit inde exitus ne

Aduenit semis. hic. xij. annis circa tps natiuitatis xpi i pace regnauit: et tali tpe xps cui pax ista fanuit: labat nasci voluit: qa pacem magnopere quesiuit et pacis charitatisq̃ amatores et etiam sectatores semp inuisere dignatus est. Qa essi nasciturus erat rex pacificus et pũceps pacis pgrui fuit vt ipse añ ortũ suum pacem quasi prenuncia pnitteret: q̃ et pacẽ ipse postea viuẽs i mundo docuit: et exiens de mũdo discipulis reliquit. Et quo et mozalr̃ dat intelligi q̃ verbum eternũ non nascit̃ nisi in corde pctõ. Ũde ps. In pace factus est locus eius. Pacatis ergo oibus regionibus per orbẽ vniuersum: cũ quietum silẽtiũ vniuersalis pacis sub cesaris augusti imperio pturbata prius secula seruasset: memorat? augustus rẽpublicã legibus pacificis adequare et nutrire desiderans protulit edictum: vt describerẽt vniuersus orbis. Volẽs essi scire nũerum regionũ in orbe que ditioni subeãt romane: nume q̃ et ciuitatũ in qualibet regione: numerũ q̃ capitũ. s. personarũ in qualibet ciuitate vt sciret que et quanta deberẽt iure tributa dare: sicut tributis indebitis nõ gratularẽt: et sciret per quo modum single terre sub romano imperio melius regerent: preceperat vt de suburbanis oppidis ac vicis et plagis vbicunq̃ habitarent ad quas oĩes ciuitatem cõfluerent vbi territoriũ habebãt: vel originẽ traxerant: et q̃sq̃ denarium: scz nummum argenteus p̃cij denarii. ponebat illũ sup caput suum: et p̃rio ore fatebatur se romano imperio esse subiectũ. Dicebatur etiam descriptio: qa numerus eorũ qui censi capite. i. censi vel recẽsiti per singula capita et numerati ferebantur: recto determinabantur numero et in scriptis redigebant. Et sic tripliciter profitebantur: scz factorũ: census capitis imperatori soluebant verbo: qa se esse subiectos romano imperio ore fatebãtur et scripto: qa eorũ nomina scribebantur. [Hec descriptio prima facta est a cyrino preside syrie] qui missus fuerat a cesare augusto in syriam tanq̃ preses et iudex adpiam regendam. Judea quippe nõ habuit presidem proprium: sed ipsa continebatur sub Syria cuius pars est Judea. Prima autem potest dici quantum ad cyrinum: quia essi Siria est prouincia in cuius medio est Judea quasi vmbilicus terre habitabilis dicitur pteniũ esse vt in ea ipse inchoaret: et deinde per circumstanteo regiones alij presides prosequerentur. Uel prima vniuersalis in qua vniuersus orbis describitur: qa alie particulares precessisse intelligunt. Uel prima capitũ in ciuitate fiebat a preside. Secunda ciuitatum in regione a legato cesaris. Tertia regionum in orbe coram cesare. Hic primum iudea facta est romanis tributaria seu stipendiaria. Hec descriptio quotannis. i. singulis annis postea facta videtur quia in euangelio legitur. Magister vester nõ soluit hoc anno tributum. [Et ibant oẽs vt profiterẽt singuli in suam ciuitatem] vñ duxerant originẽ. Appropinquante autem termino nouem mensium [ascẽdit] sm̃ loci sitũ [et Joseph a nazareth galilee] vbi manebat [cum maria desponsata ñ bi proze pregnante in bethleem iude ciuitate dauid] qz ibi natus est et in regẽ vnctus fuerat de ciuitatis domo. i. progenie et familia erat ioseph et eram maria: vbi habitabat coz genus et familiat vt et ipsi sicut ceteri eandem facerent pfessionẽ. Ubi vide dñm propter te etiam capite censui adcribi in terris: vt et nomen tuum ascribatur in celis. In quo dedit exemplũ humanitatis perfecte: a qua saluator incepit a natiuitate et eam continuauit vsq̃ ad mortem. In qua hũiliauit se meriptum factus obediẽs vsq̃ ad crucem. Ũde Beda. Cuius nõ pretereũt tãta iam q̃ benigna est humilitas intuendat: qa non solum incarnari p nobis: sed et ipe dignatus sit incarnari: tũq̃ mor natus censui cesaris ascribere: vt ita ob nostri liberationem ipse seruitio subderet. Cõsidera etiam q̃ licet beata virgo iam concepisset regem celi et terre: ipsa tũ vna cũ sponso suo ioseph imperiali edicto voluit obedire: vt posset cum filio dicere sic decet nos implere oẽz iustitiã ac per hoc daret nobis exemplum obtemperandi omni potestati superiori. Laborat ergo iterum domina hoc longo itinere. Nam a nazareth vsq̃ in hierusalẽ sunt. xxx. milliaria et deide in decliuio mõtis hierusalem versus meridiem est bethleẽ sita que et effrata est dicta: distãs a hierusalem per. v. milliaria vl circa. ¶ Ex hoc loco colligitur q̃ beata virgo licet grauida esset et iam vicina partui non tamẽ ex hoc grauabatur in corpore quin iret de prouincia in prouinciam. Quia (vt dicit Aug.) Cum esset virgo grauida salubri leuitate plaudebat. Lumen enim quod in se habebat pondus habere non poterat referendo singula singulis. Joseph volẽs soluere censum imperatori terreno ascendit de Prouincia in prouinciam scilicet de Galilea in Judeam: et de ciuitate in ciuitatẽ: scilicet de nazareth in bethleez. ¶ Moraliter Joseph qui interpretatur augmentum id est quilibet nostrũ volẽs spiraliter augeri si soluere vult cẽsum de notionis eterno regi: debet ire passibus virtutum: et ascendere de Galilea id est de mundo et volubilitate mundane conuersationis ad Judeam confessionis et laudis diuine. Nam Galilea interpretatur transmigratio vel rota seu volubilis. Judea vero confessio. Et sic eundo ascendet de nazareth in bethleem id est a florida virtutum actione ad pastum contemplationis interne in qua vera refectio animarum inuenit. nazareth enim flos: et bethleez domus panis. i. domus refectionis interpretatur. Ascendit autem ioseph cum maria: qa semper debemus nobiscũ habere penitentiã sicut et ioseph vsque ad mortẽ habuit mariã: que interpretat mare amarũ. Et q̃ in bethleem essent: qa pauperes erant hospitium inuenire non potuerunt propter cõuentum et frequentiam multorum qui ob eandem causam pcurrerant. Cõpatere hic dñe et cõspice delicata iuuenculam annorũ quindecim ex longo itinere fatigatam et cum verecundia inter hoies versantem querentẽ vbi quiescere: et patiendum non inuenientẽ. Oes eam et sociũ licentiãt et ab diuersorij dicũt: et sic in cõi transitu in diuersoriũ se receperunt: qõ intra ciuitates in fine iuxta vnã portã: sub rupe concaua erat nõ hñs desuper tectũ: vt hodie cernit: nisi rupem de monte depẽdentem. Scõm Bedam. Diuersoriũ est spacius inter duos vicos ex vtroque latere habẽs murũ: et vna parte portam: vt sit inde exitus

Beda.

Beda.

Quid diuersorium.

in vtrisq; vicū: desuper coopertū ppter aeris intemperiē: vt i festiuis diebus possint ibi hoies puenire ad colloquendū & solatiandū: figurat eccl̃ēsiā inter paradisum & mundū existentē: in quā diuertamus ab erroribus mūdi huius. Ibi ēt hoies ad illā ciuitatē ppter negotiū aliquod veniētes aīalia propter aeris intemperiē locare p̃sueuerant. Ūū & diuersorū dicebat: q; iuniores diuertebāt. Forte ibi ioseph fabri lignarius p̃sepe fecerat bouī & asino q̃ secum duxerat. Asinū quidē vt virgo p̃gnans super eū veheret bouem forte vt ipsum venderet ac censum p̃ & p virgine solueret & de residuo viuerent. Vel forte aliquis alius bouem adduxerat vt illum ibi venderet qui tunc cū asino in eodem presepio comedebat vl forte ambo hec animalia per alios fuerunt adducta. Ūū Chrisō. Quicunque paup est accipiat consolationem Joseph & maria mr̃ dñi nō habebāt seruulū: non ancillas de galilea de nazareth soli veniūt: nō habebant iumentū. Ipsi sunt dñi & famuli. Rem nouā. In gredium̄ in diuersoriū non ingrediunt̄ in ciuitatē. Paupertas eēt timida inter diuites non audebat accedere. Vbi cū venisset hora partus scl̃z in media nocte diei dominice dum nox medium iter h̃ret. nā ea die qua dixit. Fiat lux & facta est. Visitauit nos oriens ex alto. Peperit ñ̃ go filium suum primogenitum. Ly primo genitū tamen non dicit hic ordinem respectu sequentis: sed p̃rinationem respectu prioris: quia nullum habuit ante illum. Unde ꝑm Bedam. Primogenitus d̃r nō post quē alius: sz aī quē nullus. Et ꝑm eundem dñs vnigenitus est primo genitus: & dīs primogenitus vt sic est vnigenitus. Et q; filius dei tpali nasci voluit ex matre. ꝑm carnem vt ipse multos fratres acquireret p̃ regenerationem spūs. Hinc est q̃ vt sicut melius est dictus primogenitus q̃ vnigenitus. Et hoc est quod dicit Beda. q̃ xp̃s ē vnigenitus in substantia diuinitatis sed primogenitus in suscepti ōe hūanitatis. In nocte natus fuit: q; occultus venit vt eos qui in nocte erroris erant ad lucem veritatis reduceret. Filium q̃ natū. mater statim vt deū adorauit: inuoluit: q; per semetipsam pannis id est vilibus & veteribus indumentis. Unde pannosi dicuntur pauperes qui pannis induuntur veteribus insinuū consutis. Et reclinauit ac posuit eum: non in reclinatorio aureo: sz in presepio in medio bouum animalium predictorū: scl̃z inter bouem & asinum: q; locorus penuria. nō erat ei locus alius in diuersorio.] Ecce magna christi paupertas & inopia q; non solū non habuit domū propriam sue natiuitatis: sed nec in communi diuersorio poterat habere locum commodum & congruum & oportuit eum penuria loci in p̃sepio reponi. Ūū verificatum est illud vulpes foueas habēt: volucres celi nidos: filius aūt hois non habuit vbi caput suum reclinet. Et intellige q̃ diuersorium illud & stabulum erat ita animalibus & alijs repletum vt non haberet locus mūi inter bruta animalia arctissimum. Unde poterat dicere illud psal. Ut iumentum factus sum apud te: & ego semper tecum. Primo quidem in virginis gaudeo. Secū dio exē do in vili presepio. Tertio in crucis patibulo. Quarto in sepulchro etiam alieno. Ecce quāta inopia & qualia reclinatoria. Aduerte ex presepio missis q̃ iam incipiebat statum perfectionis exemplo docere qui p̃sistit in hūilitate: austeritate & pauptate: vt vere posset dicere illō ps. Paper sum ego: & in laboribus a iuuentute mea. Hic ergo damnant̄ huius mūdi honores ac pōpe: ac vanitates. Item q̃ delitie ac mollities & carnis delectationes: insuper diuitie & abundātie ac superfluitates: Ūū Ansel. O amāda & amirāda dignatio. Deus immense glorie vermis ꝓtemptibilis fieri non desperasti: ñ̃ omniū conseruus apparere voluisti. Parum tibi visum est parem nobis esse: frater noster esse dignatus es. Et tu domine vnituerforum: qui nullam habes indigentiam inter ipsa natiuitatis tue initia non horruisti abiectissime paupertatis degustare incommoda. vt enim ait scriptura tibi non nascens non erit locus in diuersorio: nec cunabula que tenerit tudinem tuam acciperent habuisti: sz in vili p̃sepio sordentis stabuli tu qui terram palmo concludis: inuolutus panniculis reclinatus es: & hoc ipsum a brutis animalibus mater tua mutuo accepit. Consolamini consolamini qui in sordibus paupertatis enutriminiū q; vobiscum est deus in paupertate. Nō cubat in delitijs splendidi cubilis nec inuenitur in terra suauiter viuentium. Quid igitur gloriaris o diues: res turea in volutabro lecti pictis delicatissimi rex regum suo recubitu stramenta pauperus honestate maluerit. Quid dura strata detestaris: cum tener infantulus in cuius manus sunt omnia regna: tuis sericis plumeis lectis duras iumentorum stipulas preelegerit. Unde Berñ. Non consolatur xp̃i infantia garrulos: non consolantur xp̃i lacrymē cachinnantes: non consolantur panni eius ambulantes in stolis: non consolantur stabulum & p̃sepe amantes p̃mas cathedras in sinagogis. Vigilantib̃ pastoribus annunciat gaudium lucis: & eis dicitur esse natus saluator: pauperibus atq; laborantibus: non vobis diuitibus qui veltras habetis consolationem non diuinam. Et iterum. Nascitur dei filius in cuius arbitrio erat quodcunq; velle eligere tempus elegit: quod molestius est. presertim paruulo: & pauperis matris filioq; vir: p̃nos haberet ad inuoluēdū: p̃sepe ad reclinandum. Et cum tanta esset necessitas: nullam audio fieri pellis mentionē. xp̃s vtiq; qui non fallitur: elegit quod carni molestius est. Id ergo melius: id vtilius: id potius eligendum: & q̃s. qui aliud doceat vel suadeat. ab eo tanquam a seductore cauēdum. Et tamen fratres ipse est promissus olim per esaiam. Paruulus sciens reprobare malum & eligere bonum. Abdum ergo voluptas corporis est. Bonus vero afflictio est. Siquidem & hanc elegit & illam reprobauit puer sapiens: verbus infans: caro sc̃z infirma infantulus tener caro ois laboris impotens: omnis operis impatiens. Itaq; iam carnalis homo fuge voluptatem quia posita est mors secus delectationis introitum. Age penitentiam quia per illam appropinquat regnum. Hoc stabulus illū predicat. Hoc p̃sepe clamat: hoc membra illa infantilia manifeste annunciant: hoc lacrymē & vagitus euangelizant. O duricis cordis mei. Utinam Dominē eff̃ cui verbum caro factum est. ita carnem fiat & cor meum. Siquidem & hoc pollicitus es per prophetam. Auferam inquiens a vobis cor lapideum & dabo vobis cor carnē. Hec Berñ. Cū dicisti eorum sanctissimi principis. vidisti simul & partum regine celestis et in vtroque arctissimam pauperrtatem attendere.

Bos et asinus.

Chrisō. De paupertate parentum xp̃i.

F Hora natiuitatis dñice.

Primogenitus.

Beda. Quō p̃mogenitus & vnigenitus xp̃s.

Pānis suo inuolutus est.

Pannosi q̃.

B Pauptas & locorus penuria.

Mat. 8.

Ps. lxxiij.

Statū pfectionis exē do in vili p̃sepio.

Psalmus lxxxvij.

Ansel. de paupertate christi.

Berñ.

H Lapis xp̃o sub capite positus.

Berñ. Eria exemplia Christi

Anse. ō xp̃o imitādo.

H Xp̃us nascendi xp̃i electiue.

Chrys. cur filius Dei dominus.

Z Hoc cōceptiōis et partus xp̃i ñ̃ dicit cōgruū

Imitādus Christus.

Joan. 14.

Ezechiel. 36.

J Paupertatis commēdatio.

Afflictiōes xp̃i.

dere potuisti. Hec ñ̃tus est illa euāgelica margarita p̃ qua emenda & cōparāda & omnia sunt vendenda & danda. Hec est totius spiritualis edificij primarū fūdamentū. Hec est spiritualis humilitatis vis salutis tanq̃ humilitatis fundamēntum & p̃fectionis radix cui? est fruct? multiplex: sed occultus. Potuisti etiā attēdere in vtroq; p̃fundissimam humilitatē. Nō eēt sunt stabulū dedignati non p̃sepe: nō fenū: non cetera vilia ad dādū nobis exēplū p̃fecte humilitatis. Sine hac ñ̃tute salus nō est: q; nulla oratio nr̃a cū superbia deo placere nō p̃ōt. Nēpe vt virtutes sepe dent̄ vel accepte seruent̄ aut seruate cōsumentur. Afflictiōes xp̃i. Afflictiōes mereturq; absq; ista ille necesse ñ̃tutes vident̄. Potuisti etiā attēdere in vtroq; (& matre i puero Jesu) nō parua corporis afflictionē. Inter ceteras aūt hec vna fuit: q̃ mr̃ sua in presepio eū collocauit & pulmnar vel aliud hmōi non haberet: ad caput eius quendā lapidē non fine grādi cordis amaritudine posuit interposito forte feno q̃ ab aīalibus mutuo accepit. Et (vtōr: adhuc ille lapis ibidē ad memoriā reseruatus videt̄. Exemplis vtq; hūilitatē & affliction̄q; corporis studeas & tu p̃ posse ampleti et in his xp̃m pro modulo tuo imitari. Ūū Berñ. Tribus exemplis viā nobis ostendit q̃ ea eum sequi debemus. Exēplo paupertatis: q; in ō mūdo diuitias habere noluit q̃ō exēplū leue facit & expeditū vt currat exēplo hūilitatis: q; gl̃iam spreuit: q̃ō modicū facit vt lateat. Exēplo patiētie: q; mala substinuit q̃ō forte & robustū facit vt sustineat. hec Ber. ꝑm Ansel. Redēptor nr̃ cē catis luminibus collirū sue incarnatiōis apposuit vt q̃ deū in secreto maiestatis fulgentes videre non poteramus: deū in hoīe apparentes aspiceremus aspiciēdo cognoscerem? & cognoscendo diligeremus: diligēdo summo studio ad eius gl̃iam pueniremus? Incarnat? est: vt nos ad spūalia reuocaret: mutabilitatis nr̃e p̃ticeps fact? est: vt nos sue incommutabilitatis participes faceret. Inclinauit se ad humilia nostra: vt nos ad excelsa sua sublimaret. Et ꝑm Chrys. Filius dei naturalis: etiā David filij? esse dignatus est vt nos filios dei faceret. Seruum suū habere patrē dignat? est: vt nobis patrem faceret deū. Nō eēt frustra nec vane ad tantam humilitatē ipse descendit: sed vt nos ex humili sublimaret. Nat? est ꝑm carnē vt nos ꝑm spiritum renasceremur. Et q; partus sequitur cōceptionem: sicut fructus florītionem: cōgruū fuit q̃ xp̃s qui cōceptus fuit in flore: sc̃z nazareth q̃ interpretat flos nasceret in fructu sc̃z in bethleem: q̃ interpretat̄ domus panis vel refectionis: q̃ō ptinet ad fructū. Quotidie quoq; dominus in nazareth cōcipit̄ & in bethleem nascitur cum aliquis flore verbi suscepto se domum eterni panis efficit. Ideo etiā congrū fuit vt in bethleem (que domus panis interpretatur) xp̃s nasceretur: q; ipse est panis viuus qui de celo descēdit. qui electorū mentes interna satietate reficit. Natus quoq; in beethleem q̃ inter omnes ciuitates inde exigua erat: noluit quenq̃ō terrene sublimitatis sublimitate gloriari. Qui nō in parentum domum sed in via nascitur: vt se peregrinum esset: et regnum suum de hoc mundo non esse ostenderet: qui etiam dicit. Ego sum via: qua scilicet ad patriam veniamus in diuersorio se recepit: vt nos non palatia sed diuersoria in hoc mundo querere doceret. Stabulū ad nascendus elegit: vt curiositatem edificiorū & gloriam mundi damnaret. Paruulus factus est: vt nos magnos ac viros p̃fectos efficeret: etne vltra magnificaret se homo super terrā apponeret. Infirmus factus est: vt nos ad bona opera fortes & potentes faceret. Pauper factus est: vt si a inopia nos ditaret: & ne de terrenis diuitijs quisq; se extolleret. Pannis vilibus inuolutus est: vt nos laqueis mortis absolueret: et stola prima immortalitatis indueret. Manū et pedes eius constringunturv: tmanus nostre ad bene operandum laxentur: et pedes nostri i viam pacis dirigantur. In diuersorio loco eget vt nobis in domo patris sui mansiones multas preparet. Et sic in p̃sepi angusto positus est: vt lectos delicatos & ampla edificia reprobaret vt et nos per celestis regni gaudia dilataret et nos locum cordis nostri sibi proprium dilatare mus. Iuxta illud. Fili prebe cor tuum mihi. In p̃sepio etiam reclinatus est: vt nos quasi ctā animalia carnis sue frumento reficeret: vt & cibus esset iumentorum homo eēt factus est iumentū: p̃ pcēt: ꝑm illud. Homo cum in honore esset non intellexit: cōparatus est iumentis insipientibus: & sil's factus est illis: nō dñs fact? est fenū q̃ō est cibus iumētor: q; verbū caro fctū est: et ois caro fenū: Bos quippe q̃ ō signat ppl's Joan. 1. iudeorū: et asinus qui designat populū gentius Esa. 40 dominū in medio habētes & miraculose cognoscentes flexis genibus incessanter eēt adorabāt et tanq̃ laudando voces dabant. Ūū Amb. Infantis audis vagitus: non audis bouis dñm agnoscentis mugitus. Agnouit eēt bos possessorem suum: et asinus p̃sepe dñi sui. vnde & Greg. nazanzenus. Venerare p̃sepe illud: per q̃ō cum esses pene iam multū aīal pasceris nūc ñ̃ bo & rōne dei. Agnosce (vt bos) possessorē tuū & sicut asinus dñi p̃sepe tuū: seruit? mūdo: & aīalium qui es: & eo: q̃ ruinare nostū: etiā verbus dei ad memoriam reuocaret: quēq; etiā diuinis sacrificijs atq; altaribus apti funtū: seu certe ex immundis ea aīalib? & neq; cibis nec sacrificijs denotatus es. Per Mariā ecclesia designari potest & p ioseph spōsum eius eps. Propter q̃ annulū hz sicut ponsus & sicut maria fecēda fuit non tamen a ioseph sponso: sed a spūsancto. sic et ecclesia fecunditatem gratie habet a deo. Hi ascendunt tendendo in bethleem ciuitates suā: scilicet celestem: et profitentur omni imperatori exhibere seruitutem. Ecclesia vero in qualibet bona persona parit filium quando bonum prius conceptum perducit ad effectum & pannis inuoluit: quando ab humanis laudib? hoc absconditur in p̃sepio reclinatur: q̃ō ex bono opere non eleuat̄: sed magis se humiliat. Nascentem etiam dñm angeli circūdederūt & natū statim adorauerūt: [Et pastores erāt in eadē regione vigilātes sup̃ gregē suum] prope p̃ miliare sc̃z iuxta turrim quādam inter bethleem & hierusalem vbi iacob rediēs de mesopotamia moratus est: cū grege suo vbi mortua et sepultaest rachel et turris gregis dicitur. Ubi etiam in ecclesia tria pastor: illorū: monstrātur monumēta. [Et ecce angelus domini [circa quartā vigiliam noctis venit ad eos. Diuiditur eēt nox in quatuor vigilias [et stetit iuxta illos] in veste candida et facie rutilanti et iuconda. Et creditur fuisse gabriel: qui virgini cōceptū verbi nūciauerat. Ūū ipse amplius ceteris gaudens de

Mat. 8.

Ps. 48.

Mbr Esa. 1.

Greg. naz.

Moral.

Ab Pastorum imitatio.

Turris ad quas pastores erant.

Monumēta pastorū.

Gabriel.

impletione eius quod dixerat ante omnes se gerebat: vt xpi natiuitatē predicaret [⁊ claritas dei circūfulsit illos [vnde exterius in corpore ⁊ etiam interius in mente in signum quod ortus erat sol iustitie in tenebris lumen rectis corde et appropinquabat claritas glorie. Ideo ergo lumen angelus attulit: quia eum nunciare venerat qui est lux vera q̄ omnem hominē illuminat. Magis autē apparuit angelus pastoribus quā alij genere humano. Primo quia pauperes propter quos xps venicebat: sm illud ps. Propter miseriā inopum ⁊ gemitū pauperū ⁊c. Scdo qr simplices iuxta illud puer. Et cum simplicibus sermocinatio eius. Tertio qr vigiles: sm illud puer. qui mane vigilauerit ad me inueniet me. Eiusdē. 8.

Pastoribus cur potius q̄ alijs apparuit. puer. 2.

Quarto propter misteriū: vt significetur q̄ doctrina debet a pastoribus et prelatis venire ad subditos. [Et timuerūt timore magno propter insolitam angeli visionem ⁊ subitā claritatem Sed angelus eos consolatur dicens. [Nolite timere. [Cuius causa subditur cum dicitur. [Ecce enim euāgelizo] id est bonū nūcio [vobis] scilicet [gaudium magnum quod erit omni populo] id est ecclesie de cunctis populis scilicet iudeorū ⁊ gentiliū collidende: qr [nat' est vobis] i. ad vtilitatē vram. [hodie]. i. in isto die natuitatis noctē precedentē suppurando ad diem sequentē. Unde extunc nor incepit precedere diem: ⁊ prius dicit hodie q̄ hac nocte: qr gaudiū venerat nunciare ⁊ nox illa sicut dies illuminata fuit ex diuina claritate [saluator]. i. salutis amator et dispensator [qui est xps] quo ad humanitatem [dñs] quo ad diuinitatē [in ciuitate dauid]. i. bethleem vnde dauid traxerat originem: xps grece idem est qd vnctus latine. In veteri autē lege vngebant tantū reges ⁊ pōtifices Christus rex est et pontifex et ideo bene dr xps id est vnctus nō vnctione humana sed diuina: qr in humanitate pro nobis assumpta fuit vnctus a deo patre: immo a tota trinitate plenitudine grē sm Bedā: aliter angelus Mariā: aliter Ioseph: aliter pastores instruit. s. ⁊ cōcipiendus ⁊ conceptū ⁊ natum dñm restando: vt et homines sufficenter imbuat ⁊ suū deo seruitiū incessanter impēdat. [Et hoc vobis sit signum] more iudeorum q̄ signa querūt. [Inuenietis]. s. tanq̄ abscōditum nō se ostendentē [infantē] non fantē: ⁊ tamē ℣bum dei existentē [pannis] nō sericis [inuolutū [Ecce eius paupertas ⁊ habit' vilitas. [et positum in presepio] non in reclinatorio aureo. Ecce mira humilitas vt dñs ōnium reclinaret se vsq̄ ad presepe animalium brutorum. Et notandū q̄ pastores erāt simplices pauperes ⁊ humiles seu cōtemptibiles: ne timerēt accedere dat' est eis signū infantie paupertatis ⁊ humilitatis in xpo: hec sunt signa aduentus primi: sed alia erunt aduent' secundi. Moraliter q̄ ille ⁊ a q̄b' xps inuenia tur. in hoc instruimur qualiter et a quibus inueniat' Quia non nisi a puris ⁊ simplicibus quod respondet eius infantie et a pauperibus quod respondet pānorum inuolutioni ⁊ ab humilibus ⁊ contemptibilibus quod respondet eius in presepe reclinationi. Que ita comprehenduntur in trib' votis religiosorum. s. castitate q̄ti ad primus paupertate quantum ad secundum ⁊ obedientia quantum ad tertium. Et bene nato summo pastore angelus pastoribus apparuit ⁊ vigilantibus insinuans quales debeant esse pastores ecclesie: scilicet humiles ⁊ vigilantes. Mistice ergo sm Bedam istum pastores gregum signāt doctores et rectores fideliū aiarum qui vigilāt super vtram subditorum ne delinquant ⁊ custodiunt vigilias noctis sup gregē suū ne inferna lium luporū morsibus periēt. Nor enim pericula temptationum indicat a q̄bus se suosq̄ subiectos omnes q̄ perfecte vigilāt custodire nō cessant. Et iuxta illos stat angelus ad custodiā: et claritas dei circūfulsit illos ad suā et subditorū directionē. Et sm eundem Bedam nec solum Episcopi: presbyteri: diacones vel etiam rectores monasteriorū pastores intelligendi sunt: sed etiam oēs fideles q̄ vel paruule domus sue custodiam gerunt: pastores recte vocanē inquātū eidem sue domui sollicita vigilantia presunt et quicunq̄ saltem vni vel duobus fratribus quotidiano preest regimine debet eisdem pastoris officium implere qr iubetur inquantū sufficit hos verbi dapibus pascere. Immo vero vnusq̄s q̄ q̄ etiā priuatus credit viuere pastoris officium gerunt: spiualē pascēs gregem vigilias noctis supra illam custodit si bonorum actuum ⁊ mundarum cogitationum fidei multitudinem aggregans hoc iusto moderamine gubernare: et celestibus scripturarum pascuis nutrire: perniciq̄ solerta contra immisidorum spirituū insidias seruare contendit. Cumq̄ pastores deuisis ⁊ auditis mirarentur ne vnius angeli ⁊ testis autoritas parua videretur pro signo ⁊ concordia testimonij [subito facta est cum angelo] qui tanq̄ principalis inter alios nunciauerat natiuitatē Christi [multitudo militie celestis] id ē angelorum qui nomine militie designantur quia pro salute hominum cum demonibus prelianturt vel qr natus est rex celestis iō multitudinē angelorū noie militie designat: qr vero dux ad prelium nat' est iō eā sm aliā literā exercitū appellat [laudantiū deū] cōsona voce de xpi natiuitate eo q̄ per ipsum sciebāt homines ad salutem deduci ⁊ ruinā angelorum reparari ⁊ i honorem dei vna benedictione dicentium. [Gloria in excelsis deo]. i. in celis: qr licet eius gloria vbi vbiq̄ reluceat: maxime tñ in celo empyreo vbiq̄ est angelorū ⁊ ierōr habitatio. ⁊ .q. d. in terris a multis despicitur: sed in celis ab omnibus glorificatur. [Et in terra pax hominibus] non quibuscunque sed [bone voluntatis] scilicet eis qui bona voluntate christum natum suscipiunt non persequuntur. Non enim est pax impijs sed pax multa diligentibus legem domini. Nam secundum Leonem papam: Christiano vera pax est a dei voluntate non diuidi et in his solis que dei sunt delectari. Ad deum quippe pacem habere est velle quod iubet et nolle quod prohibet. Pax ergo nunciatur hominibus bone voluntatis id est hominibus bonis. Per bonitatem enim voluntatis dicitur homo simpliciter bonus: magis quam per bonitatem aliarum potentiarum: anime: quia voluntas mouet alias potentias ad actus suos: ⁊ ideo bonitas eius vel malitia in omnes alias redundat potentias sicut influentia cause mouentis in motis ab ipsa. malis autem hominibus non est pax: quia non est pax impijs. Et hoc etiam verbo angeli patet quod illa pax que principaliter per prophetas predicta fuit futura in aduentu Christi erat eax interior bone voluntatis quia secundum quod dicitur in prouerbijs, nō contristabit iustū: quicquid ei acciderit. Pax autem temporalis q̄ fuit in aduētu xpi pacatis omnibus gentibus sub imperio Romano fuit figura huius pacis principaliter intente. Et bene dicitur gloria deo ⁊ pax hominibus: quia p christum est pater glorificatus: ⁊ pax facta inter deum ⁊ hominem ac inter angelum ⁊ hominem ⁊ inter iudeum ⁊ gentilem. Laudamus te ⁊c. que sequuntur in hoc cantico credē hilarius addidit: ⁊ Anastasius papa scōs istituit ipsum cantari i missa diebus dñicis ⁊ festiuis. qr est canticum gaudij ⁊ exultatiōis de gaudio huius diei dicit Lassiodo. super illo ps. Hec est dies quam fecit dñs. Ex inquit deus cunctos oēs creauerit: singulariter tñ hunc diem fecisse dicitur: qui xpi domini natuitate sacratus est in quo merito exultare cōuenit ⁊ letari: qñ in eo diabolus ius perdidit: ⁊ salutē mundus accepit. Et not. q̄ multitudo celestis angelo nunciantī sociata est vt multitudo aduenīēs dictū angeli firmaret. Et sm Bedā vno euangelizante angelo multitudo in consonā laudem prorupit creatoris ⁊ officiū suum deo impendens: et nos exemplo suo instruēs vt quotiens sacrā eruditionē ex fratris ore audimus: vel ipsi que pietatis sunt intra nos ad mentem reducimus sta ti deo laudes corde ore ⁊ ope reddamus: ⁊ apte demonstrans q̄ per hāc natiuitatē de gaudio pacē vnius fidei: spei ⁊ dilectionis arcq̄ ad gloriaz diuine laudationis essent conuertendi. Deinde ascendentes angeli in celum cum iubilo ⁊ canticis nunciauerunt hec similiter cōcinibus suis. Tota igit supna curia exhilarata magnoque festo facto ac laudibus ⁊ grāriū actionibus deo patri exhibitis venerūt oēs per ordines suos videre faciem dñi dei sui: ⁊ adorantes eū ⁊ matrē ipsius cum omni reuerentia laudis eidem personabant ⁊ cantica: quis enim illoz talibus auditis nouis remansisset in celo: quin visitasset dominum suum sic humiliter ostitutum in terra. In nullo eorū cadere potuisset hec tanta superbia. vñ apls. Et cum introduceret primogenitū in orbem terrarum dixit. Et adorent eum omnes angeli dei. vñ Aug. In stabulo nascitur: ⁊ a matre maria vili fascia cincitur ⁊ in presepio reclinat. Nō erat ei cedrina domus nec lectus eburneus in quo pareret creatorē ⁊ oīm poneret redēptorem. Idcirco velut erat ⁊ peregrina i alienа domo mundi dominū peperit ⁊ tāq̄ femina pauper: non sericis: sed pannis vilibus inuoluit: ⁊ in presepio collocauit. Quem vt peperit statim vt deum adorauit. O stabulū felix presepe beatum i quo nascitur xps ⁊ reclinat omniū deus. Ibi fuerunt obstetrices angelice potestates et solatium angelorum: ibi erant milia exultantium. Ibi vagiebat xps in stabulo ⁊ fiebat letitia magna in celo. Ploradat in presepio christus: et tñ de ipso exultat multitudo celestis exercitus: resonans deo gloriam i altissimis: ⁊ in terra pacem annuncians hominibus bone voluntatis: qr bonitas celi nata erat in terris. Descenderat pax vera de celo ⁊ inde angeli gratulantes decantabant gloriam in altissimis deo. Exultant angeli: ⁊ tremiscit maria mater dei effecta. Gaudent angeli de xpo: ⁊ tripudiando securetañ quez stat mater cum magno tremore: ⁊ timore exultat ⁊ cum exultatiōe timida perseuerat hec Augu. [Post hec pastores loquebantur adinuicem dicentes. Transeamus vsq̄ bethleez] de qua nobis dictum est [⁊ videamus] ibi oculis nostris [hoc verbum] id est istam rem dignam verbo vl recordatione que res facta ⁊ impleta est quam rem [dominus fecit] qr alius facere non potuit [et ostendit]. i. reuelauit [nobis] quasi dicerent Videamus puerum natum per verbum angeli nobis signatū. Verbū enim vel sermo i sacra scriptura sepe pro re digna ℣bo accipitur: vt in Esa. Non erat verbum in domo sua. id est res grātis quam non ostenderet eis. Vel hoc verbum videamus quod erāt in principio apud patrem quō caro factum est: qr cum caro dñi nostri videtur verbum videtur quod filius est [quod factū est] qō tota trinitas incarnari constituit: ⁊ sic factum hominem sc̄z mortalem ostendit nobis: qr in deitate videri nō poterat. [Et venerūt festinantes] principaliter ex vehementi gaudio ⁊ desiderio videndi infantem natum: ⁊ secundario vt citius redirent ad gregem suum sine custodia dimissum: in quo notatur eorū deuotio ⁊ sollicitudo querendi: nemo enim cum desidia querens xpm inuenire merē. Ad quem sm Bedā festinādi ire est non pedum gressus accelerare: sed in fide semper ac virtute proficere. [Et inuenerunt mariā ⁊ ioseph ⁊ infantem positum in presepio,] Ex abundantia quippe pacis qua tunc homines gaudebant ⁊ propter hospitum superuenientium frequentiam porte non claudebantur ideo pastores nocte intrare ⁊ ad puerum venire poterant. Inuenitur xps cum maria virgine ⁊ ioseph viro iusto ⁊ in presepio: per quod docemur q̄ qui vult inuenire xpm debet hēre munditiā cordis respectu sui: qō per mariā virginem: iustitiaz respectu proximi: quod per ioseph iustum: ⁊ hūilitatē ac reuerentiā respectu deiqō per hūile presepiū inuenit aures xps mediate maria ⁊ ioseph. i. ⁊ temptatione ⁊ actione in cuius figuram iacob qui ⁊ israel. i. videns deum dictus est vtrāq; vxorē: sc̄z rachel ⁊ liam habuit. [Uidentes aūt] oculis corporalibus et exterius puerum sm carnem [cognouerunt] cogitatiōe intellectuali. ⁊ per fidē interius [de ℣bo]. i. filio dei dictū eē [qō dictū erat illius ℣ puero hoc] ⁊ sic p cognitionem humanitatis venerunt ad cognitionem deitatis: ⁊ (vt pdictū est) no solū exterius: sed ē interius fuerūt illuminati de cognitione ℣bi incarnati. Et adorantes puerū referebant que ab angelis audierāt. [Et oēs qui audierunt mirati sunt]: de incarnationis misterio ⁊ de pastor attestatione. Moraliter ex premissis nota q̄ volentibus spiritualiter inuenire christum: tria sunt necessaria: scilicet colloqui per meditationem scripturarum: transire per contemplationem creaturarum: festinare per degustationem gratiarum. Vel volentes inuenire xpm debemus colloqui p pctōrum pfessionem: transire per carnalium ⁊ tēporalium abiectionē festinare per feruentis desiderij accelerationē: ⁊ hoc vsq̄ in bethleez: id est domum panis per diuinorum degustationē. Et tunc inueniemus xpz in presepio cordis nostri per delitiosam sue presentie exhibitionem cuius delitie sunt esse cum filijs hominum. Moraliter etiam ⁊ anagogice per bethleem que interpretat domus panis patria celestis designatur q̄ibi est ille beatus panis de quo infra dicitur. Btūs qui mānducat panem in regno de. Ad hanc bethleem triplici trāsitu peruenitur. Primus est de vitijs ad virtutes. Secundus de virtute in virtutem. Tertius est ex hoc mundo ad patrem siue de morte ad vitā. Igitur sm ipsiū Bede. Transeamus etiam nos exemplo eorum.

Pastor pastoribus apparuit. Beda.

Qui pastores dicuntur.

Nor.

Uniuersi fideles.

Lassio. de gaudio natalis dñici.

Beda.

Cur porte apte erant.

Militie.

Gloria.

Pax hominibus.

Pseudo. Leo papa. Pace vera Bonitas voluntatis

Obstetrices dñi.

Prolle.

Verbū i sacra scriptura.

Esaie. 39.

Moraliter inuenire xpm volēt. 3 necessaria.

Moraliter ⁊ anagogice.

Beda.

pastorũ vsq; in bethleem ciuitatem dauid cogi
tãdo tac recolamus amando ⁊ incarnationẽ xpi
dignis honoribus celebrãdo. Trãseamus et ab
iectis carnalibus concupiscentiis toto deside
rio mẽtis vsq; in bethleẽ supnaz. i. domũ panis
viui: nõ manufactã sz eternã i celis: et recolam⁹
amãdo: q; ꝓbum caro factũ: illuc carne ascẽdit
ibiq; sedet in dextera ꝓtis: illuc eũ tota virtutũ
instantia sequamur: et sollicita cordis ac corpis
castigatiõe ꝓcuremus: vt quẽ illi in ꝓsepio vi
dere vagiẽtẽ: nos in ꝓtis solio mereamur vide
re regnantẽ. Nõ est tanta brituda cũ desidia ac
torpore querẽda sz alacriter sunt xpi sequenda
vestigia. Et sicut illi vidẽtes cognouerũt: sic et
nos que dicta sunt de saluatore nr̃o plena dile
ctione festinemus amplectiri: hec in futuro p̃
fecte cognitiõis visu cõprehẽdere valeamus.
[Maria aũt] prudentissima [ꝓseruabat] in scri
nio pectoris sui [oia ꝓba]. s. de annũciatiõe an
gelica: de exultatione iohãnis in vtero. de ortu
saluatoris: de cãtico angelorũ: ac de apparitiõe
⁊ fide pastorũ [ꝓferis ea in corde suo] cũ scriptis
ꝓphetarũ. Ecce ergo optima discipula que audi
ta ꝓseruabat memorie cõmendando ⁊ oia nihil
obliuiõi dãdo: ꝓferẽs obseruata frequẽter re
petẽdo. vñ fuit archa ꝓtinẽs diuinorũ eloquiorũ
arcana. Cõseruabat q̃ oia ⁊ memorie cõmẽda
bat: vt post ea ipa docẽte ⁊ narrãte scribererẽt:
⁊ in vniuerso mũdo ꝓdicarent. Ab ipa enim apli
plurima ꝗ gestis dñi didicerũt: maxime ea que
gessit anteqũ eos vocaret: ⁊ ad ipsam oes quasi
ad magistrã recurrebat. Et q; frequẽs scripturas
legerat ⁊ ꝓphetas sciebat ꝓferebat que secum
sunt acta de dño cũ his que nouerat a ꝓphetis
scripta de eo attendẽs prudẽter quõ prophetie
implebant in puero nato. Conferens ergo ea q̃
in puero fieri videbat cũ illis que de eo i oracu
lis prophetarum legerant tanto verius eum de
um esse credebat quanto ea que de illo legerat
in eo compleri cernebat. Et ista collatio erat ei
delectabilis valde ⁊ vtilis ecclesieq; secundus
De mã i ter ris relicta.

Maria dis cipla opti ma.

Hiero.

Hiero. Ipsa post ascensionem filij fuit remansit
ad xpm in terris cũ aplis vt eos plenius instrue
ret: q; omnia familiarius videret ⁊ tractaueret
propter quod melius exprimere poterat. Ut enim
dicit Hie. quod melius nouimus: melius ꝓferi
mus. Maria ergo virginalis pudicitie iura cu
stodiens ⁊ non minus pudica ore quam corpo
re secreta xpi que nouerat nulli diuulgare vo
lebat: sz tacito corde scrutans ꝓgnum xpm quo
deus hec diuulgari vellet ⁊ quõ vellet reueren
ter expectabat cõferẽs ea que viderat circa se
acta ⁊ que in scripturis legerat agẽda. Legerat
enim in Esa. Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium
Esa. 7.

Esa. 1.

Esa. 11.

Mat. 2.

Ibidẽ ⁊ michee. 6.

⁊ videbat se virginem ⁊ concepisse ⁊ peperisse.
Legerat. Cognouit bos possessorem suum ⁊ asi
nus presepe domini sui ⁊ videbat de ⁊ suum fi
lium inter hec animalia vagientem in presepio
Legerat. Egredietur virga de radice iesse ⁊c. et
videbat se de stirpe dauid ortam ⁊ natam. Lege
rat. Nazarenus vocabitur puer iste: et videbat
se in Nazareth de spiritusancto concepisse. Le
gerat. Et tu Bethleem terra Juda ⁊c. Et vide
bat se in Bethleem peperisse. Comparat ergo
verba prophetarum ⁊ que legerat factis ⁊ his
que audiebat ⁊ videbat ⁊ in omnibus vna ma
ter sapientie cernit concordiam ⁊ habet certa
fidei argumenta. O quantum gaudere poterat
cum se matrem dei cognosceret: quia vt ait An
selm⁹. Solum de sancta maria virgine predica
re q̃ dei mater est: excedit omnem altitudinem
que post deũ dici vel cogitari potest. [Pastores]
autem [abierunt cum gaudeo] ingenti [⁊ reuer
si sunt] ad curam ⁊ custodiam gregis sui [glorifi
cantes] corde [⁊ laudantes] ore [deum] tanq̃ au
torẽ ⁊ opifices [in omnibus]. i. de oibus [que au
dierant] scilicet ab angelis [⁊ viderant] in beth
leem proprijs oculis [sicut dictum est] ab ange
lo [ad illos]. i. hec gloriam deo laudesq; refere
bant: q; non aliud venientes inuenerant quam
sicut ad illos dictum erat. Ipsi enim de tam eri
mio beneficio toti mundo generaliter collator
eis specialiter ostenso grati existentes deuotio
nem suam in laude dei eructabant ⁊ deum glo
rificabant. In hoc etiam reputabantur deuoti
q; post ꝓtemplationem saluatoris reuertuntur
ad exercitium actionis. In quo datur forma pa
storibus ecclesie qui alijs dormientibus debẽt
vigilare ⁊ ire aliquando in bethleem contem
plationis: ⁊ ad studium sacre scripture vt ibi pa
ne celesti reficiantur: ⁊ refecti pane doctrine ad
pascendum gregem reuertantur. Unde in eze
chiele. animalia ibant ⁊ reuertebantur. Vade
nunc ⁊ tu videndum verbum pro te carnem fa
ctum ⁊ genibus flexis adora Dominum tuum
⁊ eius Matrem ac reuerenter saluta Joseph
sanctum senes. Deinde osculare pedes pueri Je
su iacentis in presepio: ⁊ roga dominam vt eum
tibi porrigat vel accipere permittat. Accipe er
go eum ad te et inter brachia tua retine. In
tuearis faciem eius diligenter ac reuerẽter de
osculare ⁊ delecteris in eo ex corde. Cõfidenter
hec facere potes. quia pro salute eorũ venit ad
peccatores ⁊ cum eis humiliter cõuersatus est
⁊ tandem se eis in cibũ dimisit. vnde benignus
Dominus patienter permittet pro tuo velle se
tangi: ⁊ nec imputabit presumptioni sed amori.
Semper tamen cum reuerẽtia ⁊ timore: hoc fa
cias: quia ipse sanctus sanctorũ est. Postea red
de ipsum matri sue ⁊ conspice studiose quã dili
genter ⁊ sapienter eum lactat ⁊ gubernat ac ce
tera obsequia et facit. Sta ⁊ tu ad seruiendum
paratus ⁊ adiuua eam si potes. In his delectra
rio iocundari ⁊ sedule meditari mementote quã
tum potes sta familiaris domine ⁊ puero iesu ⁊ in
tuearis faciem eius sepe: in quem desiderant
angeli prospicere semper: tamen vt dixi cum re
uerentia ⁊ timore ne patiaris repulsam de pre
sumptione. Reputare enim te debes indignum
in conuersatione talium ⁊ tantorum vnde An
selm. sic matrem cum omni deuotione in beth
leem prosequere ⁊ in hospitiũ diuertens cum
illa assiste ⁊ obsequere parienti locatoq; in pre
sepio paruulo erumpe in vocem exultationis:
⁊ clamans cum Esa. Paruulus natus est nobis
⁊ filius datus est nobis: ⁊ amplectere illud diui
num ⁊ dulce presepium. Abiiciet verecundiam
amor: timore depellat affectus: vt sacratissimis
pueri pedib⁹ labia figas: ⁊ oscula gemines. De
inde pastorum excubias mente pertractans ange
lorum currentem exercitũ admirare: ecclesii me
lodie tuas iterpone preces simul corde ⁊ ore de
cantans. Gloria i excelsis deo: ⁊ in terra pax ho
minibus bone voluntatis. vnde ⁊ Augustinus.
Angelorum vocem per quã dominus iesus chri
stus natus virginis partu pastoribus nuncia
tus est: cum euãgeliũ legeret audiuimus: Glo
ria in excelsis deo: ⁊ in terra pax hoibus bone
voluntatis. Festa vox ⁊ gratulatoria mon vni fe
mine cuius vterus ediderat proles sed humano
generi cui virgo peperit saluatorem. Dicam⁹
ergo ⁊ nos ⁊ ꝓta possumus cũ exultatione di
camus: dicamus inq̃ ⁊ nos fideli corde deuota
voce. Gloria in excelsis deo ⁊ in terra pax ho
ibus boni voluntatis. ⁊ hec verba diuina has dei
laudes: hoc euangeliũ gaudiũ quanta valemus
consideratione perspectũ: fide ⁊ spe ⁊ charitate
mediteremur. vñ etiam Grego. nazanzenus. Cum
pastoribus puerum venerare: cũ angelis hym
nũ dicito: cum archãgelis chorum ducito. Exul
ta ⁊ si nõ potes: vt Johannes ex vtero: certe ve
lut dauid in collocatiõe arche testamenti tripu
dia venerare natiuitatem: per quam terrene na
tiuitatis vinculis liberatus es. hec Grego. Ue
nias ⁊ nihilominus quotidie vt videas iesum in
ꝓsepio spũali. s. in altari vt carnis sue frumẽto
merearis cũ animabus sanctis refici. Et sciẽdũ
q̃ triplex est xpi natiuitas. scz diuina: humana
⁊ gratuita. Prima est ex ꝓre eternaliter. Secũda
ex mre tpaliter. Tertia in mente spũaliter. Et
iste tres natiuitates sumuntur sm tres xpi sub
stantias: que sunt deitas: caro: ⁊ spũs. Siam ex
parte nascitur deus: ex matre caro: in mẽte nas
citur p gram spũsanctus. Ex ꝓre nascit semp.
Ex matre semel. In mente sepe. Secũm natiuita
tẽ diuinã xps habz patrem sine matre: sm hu
manam matrẽ sine patre: sm gratuitam hz pa
trẽ ⁊ matrẽ: sm illud. Quicũq; fecerit volunta
tẽ patris mei q̃ in celis est ipse meus frater ⁊ so
ror ⁊ mater est. Has vero xpi natiuitates repre
sentat ecclesia in die natiuitatis eius. Primam
natiuitatẽ representat in missa q̃ cantat in no
cte: quia diuina natiuitas est nobis occulta.
Secũm representat in missa que contat in auro
ra: q; natiuitas humana fuit partim occulta.
s. ꝓtũ ad modũ: ⁊ ptim manifesta. s. ꝓtum ad ef
fectũ. Tertiam representat in missa q̃ cantatur
i die: q; gratuita natiuitas manifesta ẽ i aia i q̃
xps cõcipit p affectũ nascit p effectũ: nutritur
p ꝓfectũ. Honora tunc ⁊ venerare ciuitatẽ be
thleem pusillam et minimam per quam tibi re
gressus patefact⁹ est ad paradisum ⁊ ad patriã.
Hec ciuitas spacio modica. ꝓmo dicta est effra
tas: sed postea facta est ibi fames magna qua trã
seunte facta est ibidẽ magna abundantia: ⁊ tũc
vocata est bethleem id est domus panis ꝓpter
euentum abundantie superuenientis. Hec ciui
tas non est minima in ꝓncipibus iuda. i. digni
tatis excellentia: quippe quia conscia minister
iorum ante xpi aduentũ. Ibi enim vnctus fuit
dauid: ibi sacrificiũ solennizatũ: ibi cõnubium.
Ruth. et booz celebratum in quo prefigurabat
hiuanitatis ⁊ diuinitatis cõnubium: verum sa
crificium ⁊ immutabile regnum. Item conscia
gaudiorũ in aduentu christi. O quis digne pen
set gaudium angelorum laudantiũ: pastorũ vi
dentiũ regnũ adorantiũ ⁊ populorũ credentium.
Ire conscia martyriorũ post aduentũ xpi: ⁊ quã
do herodes fecit infantes occidi. Sed maxime
beata in germine q; inde exijt germẽ nobile. s.
duxet dominatorũ: germen vile regens populũ
israel. De cui⁹ ciuitatis laude sic dicit Ber. O
bethleem parua sed magnificata domino. Ma
gnificauit te qui factus est in te parum ex mag
no. Que ciuitas si audiat non inuideat precio
sum stabulum illud ⁊ illius presepij gloriam.
Ubiq; gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: vbiq;
canitur: q; homo natus est in ea: et ipse fun
dauit eã altissimus. Hec ber̃. Bethleem sita ẽ
in monte longo sed arcto ab oriente se extendẽs
in occidentem: in cuius fine orientali sub rupe
quodaz que erat in quodam diuersorio: illuxit
nobis sol iustitie christus deus nr̃: ⁊ contra oc
cidentẽ ad quatuor vel quinq; pedes erat pre
sepe iumentorum in quo dulcis puer ille fuerat
reclinatus. In hac ciuitate est sancta ⁊ venera
bilis ac mire pulchritudinis et deuotionis ec
clesia cathedralis ꝓsecrata in honorẽ beate vir
ginis marie: quam edificare fecit beata helena
mater cõstantini imperatoris in qua est crypta
⁊ in illa pulcherrimũ altare marmoreum in lo
co vbi ꝓgo maria peperit: et christus nasci vo
luit. Est etiã in ipsa ecclesia capella pulcherri
ma et deuoratãn qua erat illud presepium vene
rabile ⁊ diuinum. In eadem ecclesia sepulchrũ
innocentium ⁊ sepulchrum beati hieronymi
Ibi. btã paula ⁊ eustochium requiescunt Ibiq;
est cisterna in quam stella duxerat magorum dicit
ceciderisse. Hanc sanctam et deo delectam ciuita
tem beatus hieronymus preelegit vt ibidẽ dño
deseruiret. Beata etiã paula ⁊ eustochium filia
eius cum multis alijs virginibus in monaste
rio sanctimonialium dei seruitio et diuine con
templationi deuotissime vacantes regnum mũ
di et omnẽ eius ornatum propter amorem dñi
nostri iesu christi et loci deuotionem contem
pserunt. Multi quoq; ex his qui desiderio ter
re sancte de terra et de cognatione sua et de do
mibus patruz suorum exierunt: licet turbar tu
multus hominum plerumq; religioni sint impe
dimentum: maluerũt tũ inter turbas apostolorũ
corporaliter habitare q̃ sanctarum ciuitatum
quas xps specialiter elegit. s. hierusalem Beth
leẽ et Nazareth q̃ tanq̃ celle aromatice salua
toris conuersatione redolent habitatione pua
ri. In nazareth esm de spũ sancto ex maria virgi
ne fuit dñs cõceptus. In bethleẽ natus. In hie
rusalem pro salute nostra crucifixus mortuus
et sepultus. In bethleem ergo scõs adam est na
tus de qua ad septem miliaria vel circa contra
austrum est ebron ciuitas: vbi in agro damasce
no fuit primus adam de rubra terra formatus:
de quo agro ad iactum arcus est spelunca du
plex vbi ipse adam cum coniuge sua est ꝓditus
⁊ sepultus: ⁊ tres magni patriarche. s. abraham:
ysaac: et iacob cũ cõiugibus suis. ¶ Christ⁹ ita
q; natus vt captiuum hoiem liberaret. Et hoc
prefigurati fuit in puerna pharaonis: ⁊ cui in
carcere videbatur q̃ coram se vitis de terra cre
scebat habens tres propagines seu ramos que
cepit florere ⁊ vuas producere quas in calicem
pharaonis exprimens potum pharaoni offere
bat qui sm somniũ interpretationem post tres
dies liberatus est. Sic cum genus hũanũ mise
rabile sustinere captiuitatem: vitis. i. christus
de terra sola. s. maria excrescebat qui in se tres
propagines. s. carnem: aiam: ⁊ deitatem habebat
vl tres propagines sunt tres psone sctẽ trinita
tis. Tertia vero die postq̃ vinum sanguinis sui
in cruce est expssum ⁊ regi celesti oblatum: nũc
genus humanum de captiuitate est egressum.
Hoc vinum regẽ celestẽ ita inebriauit q̃ oẽm
offensam humano relaxauit. Hoc vinum nobis
sub sacro reliquit: ⁊ vt quotidie regi celesti pro
mũdi offensa offeratur: q; quotidie a mũdo of
fenditur. Cũ cũ xpo nasceret. vinee engaddi flo

Reuersio pastorũ ad greges.

Ezc. 1.

Medita tio historie dicte.

Natiuitas xpi triplex.

Substãtia xpi triplex.

Mat. 12.

Bethleẽ cõ mendatio.

Mat. 1.

Misteria i bethleẽ fa cta.

Ber̃. De laude bethleem.

Bethleem situs.

Tẽplum in bethleem.

Cisterna in quã stella cecidit.

Ciuitas xpo spũli ter electa.

Adã secun dus ⁊ primus.

Esa. 9.

Figure na ti xpi.

Ber̃. xl.

Uinee.

Maria dis cipla opti ma.

Mater dei maria.

Anselm.

Augu.

ngaudi floruerūt. ruerunt et xpm veram vitē venisse ostenderūt. ¶ Modus aūt natiuitatis xpi figuratus est in virga aarō que floruit ⁊ fructū amigdalinū protulit. Sicut enim virga illa mirabiliter ō naturā germinauit: sic Maria supra ordinē nature mirabiliter filium genuit. Virga aarō protulit fructum sine plātatione. Maria genuit filium sine virili pmixtione. In festa amigdalina dulcis nucleus latebatur in testa carnis xpi dulcissima deitas abscōdita fuit. In virga aarō inuenimus frōdui virditatē: florum suauitatem ⁊ fructuum vbertatem: sic maria habuit virditatem virginitatis: suauitatem pietatis: ⁊ vbertatem pperue fecunditatis. Non solum aūt xps iudeis: sz ⁊ paganis ortū suum pnunciauit: qz oēs homines saluos fieri voluit. Unde octauianus q̄ tunc toti mundo ōiabatur: ⁊ ō a romanis tāq̄ deus reputabatur sybilla prophetissam cōsulebat si in mundo aliquis eo maior futurus erat. Eodem aūt die, qn xps in iudea nascebat sybilla rome circulū aureū iuxta solē cōpēlabatur in quo circulo virgo pulcherrima residebat q̄ puer speciosissimū in gremio gerebat. Qd illa cesari octauiano monstrauit ⁊ regem potentiorem ipso natū esse intimauit. ¶ Meditari ergo debes cum gaudio qra sit hodierna solemnitas. Hodie nāq̄ natus est xps: et sic vere est dies natalis regis eterni ⁊ filij dei viui. Hodie puer natus est nobis ⁊ filius datus est nobis. Hodie sol iustitie qui in nubibus erat clare fulsit. Hodie spōsus ecclesie electa caput de thalamo suo pcessit. Hodie speciosus forma pre filijs hominū desiderata facie eius ēfidit. Hodie illuxit nobis dies redēptionis nostre reparationis antique felicitatis eterne. Hodie pax est nūciata nobis hominibus vt canitur in hymno angelico qui hodie est factus. Hodie vt cātat ecclesia per totum mellifluū factū sunt celi. Hodie apparuit benignitas ⁊ hūanitas saluatoris nr̄i dñi: qz vt dicit Bern. Potēcia apparebat i rerū creatione: sapiēcia vero in ea: gubernatione: sed bonitas nr̄a maxime nūc apparuit in hūanitate. Hodie adoratus est deus in similitudine carnis peccati. Hodie ⁊ nos cū xpo sumus cōgenti: qz gnātio xpi origo est populi xpiani. Hodie illa duo mirabilia cōtigerunt q̄ oēm superāt intellectū ⁊ sola fides apprehēdere pōt. s. q̄ de⁹ nascitur ⁊ virgo parit. Hodie alio⁹ miraculorū clarnit multitudo. Denicq̄ oia que de incarnatione dicta sunt quasi hic clarius elucescunt: ibi inchoata hic manifesta videas: nunc illa ac istis ptīge ⁊ applica. Merito ergo est ista dies gaudij et exultatiōis ac letitie magne nimis. ¶ Oratio.

Natiui. xpi modus figuratus. Virga aaron.

Octauian⁹

Solemnitas hui us magnitudo.

Titū. 3. Bern.

Esu dulcis qui de ancilla humili humilis natus te humili natum humilitatis pānis inuoluit in presepio reclinari voluisti da mihi clementissime domine per tuam inenarrabilem natiuitatē renasci in me noue vite sanctitatem: et sic sub habitu et pannis me religionis humilisri vt inter arcta regularis discipline studia velut i quodam presepio reclinatus ad culmen vere humilitatis valeam attingere: et qui nostre humanitatis et mortalitatis fieri dignat⁹ ex participes: da mihi tue diuinitatis ⁊ eternitatis esse participem. Amen.

¶ De circuncisione dñi. Correspōdet euāgelio. Postq̄ cōsummati sunt dies octo ⁊c. Lo. x.

Ostq̄ autem consummati sunt dies octo [sicut a natiuitate dñi vtrumq̄ extremitatem computando] [vt circumcideretur puer] sc̄dm legis preceptum: quia hoc erat tempus circūcisioni deputatū [vocatū] et declaratū [Est nomen eius] esse [Jesus] id est saluator: qz in circūcisione solebat nomē imponi [qd̄] nomē iā ante impositum est a deo [vocatū]. i. pnunciatum [est ab angelo priusq̄ in vtero] sc̄z virginis [cōciperetur] de spū sancto. Ritus circuncisionis a bto patriarcha Abraham exordium sumpsit: quādo et nominis amplificationem accepit. Nā cū signaculo circuncisionis augmentum ⁊ immutationē promeruit noisvt qui prius dicebatur abraā. i. pr̄ excelsus: deinceps ob meritū fidei dicēretur abrahā. i. pr̄ multarum gentiū. Nec solū ipe sz etiā venerabilis vxor eius augmētū cū nois mutatione pmeruit: vtque prius dicebatur saray. i. pncepsmea ⁊ domi⁹ tua: deinceps dicēret sara. i. pnceps oium recte credētiū femina rū. Et hoc ergo in consuetudinē venit q̄ ad huius rei imitationē noia ponerentur pueris i die circūcisiōis eorū ⁊ sic puero iesu est factum. Ab humilitate ergo que est radix et custos virtutū Jesus sumēs initiū circūcisionis accepit signaculū vt pro te sanguinis pciū non tardās effundere se tuū ñ̄ssimū saluatorē ōndat patrib⁹ tā verbo q̄ signo reprōmissum: cisq̄ assimulatum p oia pter ignorātiā ⁊ peccatum. Duo magna hodie facta sunt. Primum qz nomē. s. iesus est manifestatum: qd̄ ab eterno erat sibi impositum: ⁊ ab angelo (priusq̄ in vtero cōciperet) vocatus. Angelus enim gabriel missus ad mariā ait. Ecce cōcipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊ vocabis. i. in circūcisione nomē eius iesum. s. a deo patre sibi impositum, vnde in Esa. Et vocabit tibi nomen nouū qd̄ os dñi nominauit. Scōm Orige. vocabulū iesu dulce ⁊ gloriosum oī adoratu cultuq̄ dignissimū nomē qd̄ est sup omne nomē nō decuit primum ab hoibus appellari: neq̄ ab eis offerri in incundum: sed ab excellētiori quadā maiori q̄ natura. Hoc ergo nomē ei innatum est: vt ēm saluator sit a ppria natura hs. Et q̄ius hec nomē alijs ante fuerit impositum: ⁊ fuit nouum in xpo in q̄tū fuit impositū ab hac proprietate: qz est saluator omniū: q̄ in alijs nō fuit: hs saluē in aliquo facto pticulari fecerint. Jesus ēm hebraice saluator iterpretatur. Dr̄ ā̄t saluator. Primo a potētia saluandi: sic conuenit ei hoc nomē ab eterno. Scōo ab habitu saluandi ⁊ sic fuit impositum ab angelo ⁊ ei conuenit a cōceptionis sue pncipio. Tertio ab actu saluandi ⁊ sic fuit vocatū nomē in circuncisione ⁊ conuenit rōne passionis sue. Igitur ēm Chri. Hoc nomē dei quo iesus ex vtero virginis nūcupat nō nouus est ei sed antiquū: qz iesus. i. saluator vocatus est ēm carnē q̄ erat saluator ēm diuinitatem. Unde cōsidera dignitates huius nominis Primo q̄ hoc nomē fuit ab eterno preordinatū ⁊ consecratum. Scōo fuit diuino ore nominatum. Tertio patriarchis ⁊ patribus antiquis desideratum. Quarto a prophetis prophetatum. Quinto ab antiquo scilicet in iesu naue ⁊ iosue dicitur prefiguratū. Sexto ab angelo virgini ⁊ ioseph pnunciatum. Septimo a beata virgine predicatum. Octauo a Joseph hodie impositū. Nono ab angelis diuulgatus. Decimo ab apostolis magnificatū. Undecimo a martyribus restificatū. Duodecimo a confessoribus collaudatū. Tredecimo a sanctis virginibus tanq̄ oleum effusum pregustatus. Decimoquarto a fidelibus veneratum. Est aūt ēm Aug. differētia inter nomen iesus ⁊ nomen xps: qz nomen Jesus est nomen proprium: sed nomē xps est nomen tianominū cōmune ⁊ sacramēti. Itē nomē xps est nomen iesu christi gratie: sed nomen Jesus est nomē glorie. Sicut ēm hic q̄ gratiā baptismalē a xpo dicunt xpiani sic in celesti glria ab ipso iesu dicemur iesuite. i. a saluatore saluati. Et quāta est differentia inter gratiam ⁊ gloriam: tanta differentia potest dici inter nomē iesus ⁊ nomen xps. Moraliter ēm Bedā sicut xps in sua circūcisione corporali accepit hoc nomē Jesus ita electi in sua circūcisione pticipant isto noiemvt sicut ipsi a xpo dicti sunt xpiani: ita a saluatore vocent saluati. Qd etiā nomē eis non solū priusq̄ in vtero ecclesie per fidē cōciperet: sed ante secula a deo vocatū est. Hoc est ergo nomen quod est super omne nomen. Nec ēm est aliud nomē sub celo datū hominibus in quo nos oporteat saluos fieri. Nomen qd̄ ēm Ber. est mel in ore: in aure melos: in corde iubilus. Nomen quod instar olei lucet predicatum: pascit recogitatum: lenit ⁊ vngit inuocatum. Et ēm Petri ⁊ rauē. Hoc est nomē quod dedit cecis visus: ⁊ surdis auditū: claudis gressus: fermonem mutis: vitam mortuis: totamq̄ diaboli potestatē de obsessis corporibus vir⁹ nois effugauit. De hoc nomine dicit Ansel. Jesus est nomen dulce: nomen delectabile: nomen confortans peccatorem: ⁊ nomen beate spei. ergo Jesu esto mihi Jesus. Nomē Jesu est vt tuo sum iuxta illud apostoli. Abluti estis: sanctificati estis: iustificati estis in nomine domini nostri Jesu Christi. Habet ēm nomen Jesu virtutem ablutiuam quoad peccati maculam ⁊ virtutem sanctificatiuam quoad culpam ⁊ virtutem iustificatiuam quoad reatū. Cum igitur tria sunt in peccato. s. macula: culpa: ⁊ reatus: pt̄z q̄ quo ad omnia ista peccatum remittitur per nomen Jesu. Unde Joannes. Remittuntur vobis peccata propter nomen eius. In hoc nomine omne genu flectitur celestium: terrestrium: ⁊ infernorum. Hoc nomen domini quicunq̄ inuocauerit saluus erit. De hoc quoq̄ nomine ipse dominus ait. Quicquid petieritis patrem in nomine meo: dabit vobis. Hoc igitur nomine in omnib⁹ orationibus vti debemus ac petitiones in nomine Christi formare: ⁊ propter hoc orationes ecclesie in fine formantur in xpi nomine dicendo per xpm oīm nostrum: vel aliquid simile. In hoc nomine ille non petit qui contra dei dispositionem ⁊ contra suam vel aliorum salutem petit: immo vero qui taliter petit contra hoc nomen eum petere dubium non est. Vere ergo ⁊ ppre dictus est Jesus: qz non nisi in hoc solo nomine salutē obtinere possumus. Unde de seipso dicit. Ego sum alpha ⁊ o / principium ⁊ finis. Quia sicut p verbum eternaliter dictū omnia producunt: sic per verbū carni vnitū reparantur: promouentur ⁊ sinuntur. Scōm qd̄ hodie factū est: qz cepit hodie vnis iesus suū sacratissimū sanguinem pro nobis fundere: cum ipsius caro cultello incideretur lapideo. Et tempestiue cepit pari pro nobis: ⁊ qui peccatum non fecit penam hodie portare incepit pro peccatis nostris: non solum enim in virilis: sed etiam in infantili etate sanguinem suum pro nobis voluit fundere. Plorauit autem puer Jesus hodie propter dolorem quem in carne sentit: nam veram carnem ⁊ passibilem sicut ceteri homines habuit. Sed eo plorante cordis ne q̄ mater potuerit lachrymas continere: Plorauit ergo ⁊ ipsa. Compatere ⁊ tu sibi ⁊ plora etiam cum eo: quia hodie ipse fortiter plorauit. Nam in solemnitatibus illis multum gaudere debemus propter salutem nostram quam quesuit: sed multum compati ⁊ dolere propter suas angustias quas pro nobis sustinuit. Multum etiam ex hoc admirari debemus ad tolerandum penas pro peccatis propris cum cerni mus ipsum tantas tolerasse pro alienis. vnde Bernardus. Quis non erubescat refugere multo minores penas pro peccatis suis non noue rit Christum tanta pertulisse non pro suis: sed alienis. Et sciendum quod sex vicibus fudit sanguinem suum pro nobis. Primo in circuncisione: ⁊ hoc fuit nostre redemptionis initium. Secundo in oratione ⁊ hoc fuit nostre redemptionis desiderium. Tertio in flagellatione: ⁊ quarto in coronatione: ⁊ hoc fuit nostre redemptionis meritum: quia liuore eius sanati sumus. Quinto in crucifixione: ⁊ hoc fuit nostre redempti. omis pretium: tunc enim que non rapuit exoluebat. Sexto in lateris apertione / ⁊ hoc fuit nostre redemptionis sacramentum: per quod figurant nos per aquam baptismatis debere mundari / qui quidem baptismus habitur⁹ erat efficacium a sanguine Christi. Per primum docemur nos spiritualiter circuncidere ⁊ peccata abijcere. Per secundum mentis angustiam pro salute nostra sustinere. Per tertium carnes nostram domare. Per quartum animā nostrā virtutibus ornare. Per quintum mēbra nostra mandatis dei ligare. Per sextum vulneratum cor in charitate dei habere. Videes ergo quotēs christus suum fudit sanguinem propter nostras redēptionem: vbi sunt nostre lachrymeve gemitus / vbi fletus / vbi gratiarum actiones pro tam copiosa sanguinis effusione? Venite adoremus ⁊ procidamus ante eum / ploremus ante dominum qui fecit nos: ⁊ tam copiose redemit. vt enim ait Ber. Sufficeret ad redemptionem orbis vna preciosissimi sanguinis gutta: sed data est copia: vt in beneficij recordatione virtus diligentis clarescereti: copiosa enim apud eum redemptio. ¶ Ut autem dictum est ritus ⁊ religio circuncisionis ab Abraham sumpsit exordium: qz primus vnius dei cōfessus est fidē ⁊ in signum huius primo accepit circūcisionem q̄ fuit signū distinguens fideles ab infidelibus. Credens ēm Abraham adhuc in preputio postrus: filium se habiturum quem deus ei promisit. huius rei signum circuncisionē accepit vt q̄ credēs iustificatus sit cerneretur. Fuit ergo data ⁊ instituta circuncisio. ¶ Primum propter meritum fidei Abrahe: vt sicut q̄ fidē distabat a nationib⁹ ceteris sic distaret etiā signo circuncisionis. ¶ Itē cur instituta vt ppls q̄ ex eade pgenie nascitur ⁊ erat per circuncisionis signū peculiaris deo agnosceretur: ⁊ ab alijs nationib⁹ discerneret ac semē eius qui credens deo hoc ipsum acceperat esse scaretur. ¶ Itē vt si q̄ ex eodē populo in plio corruissent hoc signo circuncisionis inter gentes cognōsci: qz de stirpe sancta descenderant sepulture traderent. Et ideo in heremo nō circuncidebant.

Aug. Luce. 3.

Circuncisio abrahā incepta Abrahā ⁊ sara mutata nomina.

Nois impōnēdi ratio.

Magna duo hodie facta.

Esa. 1xij.

Orige. de noie Jesu.

Jesus.

Christus.

Dignitates nominis Jesu.

Moraliter Excellētie nois Jesu.

Philipp. 2. Actuū. 4.

Bernard⁹.

Petrus ravennas.

Anselmus

Apostolus 1. Cor. 6.

Virtutes nois Jesu.

1. Joan. 2. Philip. 2.

Roma. 10. Joan. 14. In nomine Jesu petere.

Joan. 8.

Sanguinē hodie fundere cepit.

Bernard⁹.

Plorauit ⁊ mr̄ eius.

Bernard⁹.

Sanguinē suū fudit xps.

pſ. 68.

pſ. 129.

Circuncisio cur instituta.

vbi soli sine gentibus conuersabantur. Item in remediū peccati originalis ⁊ ad repressionē concupiscētie carnalis. Data est etiā circuncisio in preparationē suscepciōis fidei: q̄ circūcisio est quedā pfessio legis mosayce seruāde sicut ⁊ baptismꝰ est pfessio legis euāgelice: ⁊ p pfessionē illa disponebant ad ipsā. Circūcisio igit̄ preteriti xpis mādatū fuit: ⁊ signū pmissi xpi quā vsq̄ ad xpm oportuit autoritatē habere: vt tādiu curreret donec nasceret pmissus abrahe quo nato ⁊ pmissione impleta oportuit circūcisionē ⁊ signū pmissionis cessare. Vsi fiebat cultris petrinis: q̄ petra erat xpꝰ. ¶ Vult̄ aūt xpꝰ circūcidi ex causis pluribꝰ: tām̄ si esset legi subiectꝰ. Prio vt oñderet se esse de gñe abrahe q̄ circūcisionis mādatū accepit: ⁊ cui de xpo repromissio facta est. Scdo vt patribꝰ assimilatꝰ iudeis satisfaceret: ac scādalū ⁊ oēm excusationē in se nō credēdi: ⁊ eis nō recipiēdi ipsis aufferret. Tertio vt legē veterē ⁊ circūcisionē quam deꝰ instituerat approbaret: ac eā sanctā iustā ⁊ bonam fuisse monstraret. Quarto vt obedientie ⁊ humilitatis virtutem nobis suo commendaret exemplo preceptum legis (cui tamen subiectus non erat) obseruando. Quinto vt legem quam dederat: alijs etiam ipse impleret: ⁊ qui in similitudine carnis peccati non autem in carne peccati venerat remediū: quo caro peccati mundare consueuerat nō respueret. Sexto vt legis onus in se sustinēs alios a legis onere quod portare nequiuerant liberaret: quia factus est sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret. Septimo vt pro nobis sanguinem suum non solum in etate virili: sed etiam in infantia sua fundaret: ⁊ tē pestiue pati inciperet. Octauo vt in se veritatem carnis humane ostenderet: ⁊ hereticos qui dixerunt eum non verum corpus / sed fantasticum habuisse confunderet. Nono vt castitatem que a circuncisione actus illius membri est cōmendaret: ⁊ concupiscentiam carnalem reprobaret. Decimo vt in ipso carnalis circuncisio finem et spiritualis exordiū haberet ⁊ nos fore spiritualiter circuncidendos demonstraret: vt ēsi apls ait. Finis legis xpꝰ ad institiam omni credenti. Hodierno itaq̄ die cessat circuncisio: ⁊ habemꝰ pro ea baptismꝰ qui est maioris gratie ⁊ minoris penemaz gratia baptismi superueniens carnis circuncisionem euacuauit: quemadmodum fructu aduenienti flores decidūt et marcescūt. vnde Grego. Quod apud nos valet aqua baptismatis [hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides vel pro maioribus virtus sacrificij vel pro his qui ex stirpe Abrahe prodierunt misterium circuncisionis. Et secundū Bedam idē auxilium curationis in lege circuncisio contra originalis peccati vulnus prestitit quod nunc baptismus tpe gratie confert nisi quod introit in regnum nondum patebat circuncisis vt modo baptizatis. Et vero non solum baptismus hoc facit: ⁊ sed etiam passionis adiunctio que si circuncisioni adiuncta esset: ⁊ similiter ibi fieret: ideo autem in carne preputij fiebat circuncisio: q̄ in parte illa magis concupiscentia dominatur per quaz originale pcti propagatur. Ubi ergo via peccati est ibi apte signabat peccati remedium. Significatur aūt per circuncisionem carnis circūcisio mētis qua mundatur aia a vitijs: ⁊ ideo debemus circuncisionē spiritualem in oibus intus ⁊ extra habere: ⁊ ex omni parte spiritualiter vitijs circuncisi esse. Circuncisus ēsi xpꝰ est: vt o ia peccatorū vulnerū q̄ superflua hoīem abscindere a se debere doceret. vñ sm Berñ. Duplex est circuncisio que a nobis fieri debet. s. interior ⁊ exterior: exterior cōsistit scilicet in habitu ne sit notabilis / in actu ne sit reprehensibilis ⁊ in sermone ne sit cōtemptibilis. Interior similiter in tribus cōsistit sc̄z in cogitatione vt sit sancta / in affectione vt sit pura / in intentione vt sit recta. hec Berñ. Debemus igitur esse circuncisi corde a cogitationib⁹ noxijs ⁊ immundis / a iudicijs falsis ⁊ temerarijs ab intentionibus ⁊ volūtatibus iniquis: ⁊ vt coraz deo ptimescamus versare in corde qd̄ coram hoīb⁹ erubesceremus dicere vel facere: q̄ que dicta vel facta hoibus: hec sunt cogitationes deo. Debemus quoq̄ lingua a verbis turpibus / detractorijs / mendosis / ociosis ⁊ superfluis: q̄ de oī verbo otioso (etiam ignoranter plato sicut ⁊ de cogitatione munitissima) reddenda est rō in die iudicij. Debemus etiā esse circūcisi oibus sensibus ⁊ mēbris corporis nostri a phibitis ⁊ illicitis / a voluptuosis ⁊ superfluis oibus abstinēdo ⁊ nō solū a pctō: sz̄ ⁊ ab omni occasione peccati nos subtrahendo: q̄ nisi quis occasionem pcti vitauerit / vix pctm̄ declinabit. Tali circuncisione oia vitia ⁊ pctā tollunt ⁊ excludunt. Unde ⁊ octauo die circuncisio merito fiebat in qua ⁊ vl tima resurrectio fiet qñ membris oibus circūcisis. i. vitijs ⁊ pctis abscisis totus ex integro innouat⁹ oīq̄ superfluitate mūdatus hō ad immortalitatē resurget. Octaua dies ipsa est q̄ ⁊ prima. In hac enim mundus cepit xpꝰ resurrexit: ⁊ in hac vna ⁊ vniuersalis resurrectio erit. Sex etei sunt huius seculi etates in quibus pro deo laborib⁹ insistere: ⁊ pro adipiscenda sempiterna requie ad tēpus opari necesse est. Septima etas nō in hac: sz̄ in alia vita quiescentiū vsq̄ ad tpꝰ resurrectiōis oīm. Octaua aūt etas ipsa ē dies resurrectionis sine vllo temporis fine brā. Tūc aūt non solum circumcisi: sed omnibus ab eis peccatis abscisis mundi ⁊ immaculati eternuz nomen sancti suscipient ⁊ hereditātem. Qui ergo mala ⁊ vana cogitare vel loqui aut facere nō appetit iste interius ⁊ exterius perfecte circuncisus est. Parum aūt prodest circuncisum esse ex parte vna ⁊ non ex alia: vt ēsi ait Pius papa. Nihil prodest homini ieiunare ⁊ orare ⁊ alia religionis bona agere nisi mens ab iniquitate et ab obtrectationibus lingua prohibeatur. Nihil quidem prodest. s. quantum ad vitam eternam prodest enim quantum ad tpalia: ⁊ vnde ⁊ Beda. Nemo sane cum circuncisione predicari audeat vnius solus membri continentiam autumet imperari quasi vel a fornicatione tm̄ abstinentem vel licito matrimonio temperanter vtentē vel virginitate gloriosum existere absq̄ aliarus virtutum adiectione sufficiat ⁊ non oīm potius quos corde vel corpore gestamus / sensuum castigationem precipi. Iste itaq̄ vera circumcisione mundatus est qui obturat aures suas ne audiat sanguine m ⁊ claudit oculos suos ne videat malū qui custodit vias suas ne delinquat in lingua suaz attendit sibi ne grauet coz eius in crapula ⁊ ebrietate q̄ lauat innocentes manus suas ⁊ et ab omni via mala prohibet pedes suos qui super omnia castigat corpus suum / ⁊ seruituti subijcit omniq̄ custodia seruat suum coz qñ ex ipso vita procedit. Sed ⁊ ipsa bona actio sua que

Petrinis cultris fiebat circuncisio.

Circuncidi voluit xpꝰ ob multa.

Roma. 11.

Baptismꝰ euacuauit circūcisionem.

Gregorius

Beda.

B Circūcisio cur in preputijs.

Circuncisio duplex nobis necessaria.

Octo illuminatiōes circuncisionem mentis precedētes.

Et 17.

Octauadie ⁊ resurrectio.

Johā. j.

xpꝰ nobis non sibi circuncisus.

Etates mūdi.

Circuncisiones triplices.

Pius pap.

Beda ab hac circūcidi pcip.

Esaie. 27.

Ibidem.

Pſ. 38.

Luce. 21.

Pſ. 25.

Pſ. 118.

Prouer. 4

sua q̄ in abscōdito ē circūcisiōe nō min⁹ indiget vt cū ieiuno oro eleemosynā facio gratiaz ⁊ trinsecus querā. Quapropte ⁊ apls absconditam corde circūcisionē sedulo ꝓmēdat cui laus non ex hoīb⁹ sz̄ ex deo est. hec Beō. Debem⁹ ergo omne pctm̄ intus ⁊ extra vitare: ⁊ ex oī pte spūaliter circūcisi esse. Coriens etiam hō circūcidit: quotiens post pctm̄ ad penitētiā reuertit. Hāc aūt circūcisionem ꝓcedere oportet octo spūales illuminationes diuinarū grarus que p. vij. ōies intelligunt ⁊ sic octauo die circūcisio in anima celebrat: vcz peccatoris ad deum conuersio: peccati recognitio: cōtritio: cōfessio: satisfactio: peccati detestatio: in futurū cautio: et ex tunc octauo sequit impij iustificatio: qua gratia infundit ⁊ pctm̄ expellit ⁊ in ipsa die octaua. i. in iustificatiōe impij celebrat circūcisio in aia penitentis. Quequidē circūcisio nō est aliud q̄ amputatio vitiorū. q̄ hz̄ fieri in cultello penitentie. Sicut ēsi in circūcisione corporali fit amputatio superflue carnis: sic in circūcisione spūali fit amputatio vitiorū ⁊ pctōrū q̄ sola sunt homini superflua. oia ēsi alia creata in homine sunt valde bona. Et nisi ista circuncisio fiat in aia ipsa est filia pditionis sm illud Berñ. Adsaculus cuius ppucij caro circūcisa nō fuerit peribit de ppło suo. ¶ Ite isti octo dies sunt. vij. illuminationes spūs septiformis ⁊ turibus principalib⁹ rū pseuerātia finali q̄ est octauo. Et q̄ ni si p xpm pctā nō tollunt ipse est ēsi agnus dei q̄ tollit pctā mūdi: (vt dictū est) circūcisio cultris fiebat petrinis: q̄ petra erat xpꝰ. Hec illa iudeorū circūcisio figit ⁊ sine hac significatione inutilis est. Et iō xpꝰ circūcisiōis est. vt circūcisionis significationē nobis cōmendaret. Sicut ēsi nobis est nat⁹ ⁊ nobis baptizatus ⁊ passus: ita ⁊ nobis nō sibi est circūcisus. Spūalē ergo circūcisionē significatā p corporalē hīre studeam⁹ vt illā spūalē q̄ in octauo resurrectionis in nobis futura est ab omni corruptiōe culpe ⁊ pene cōsequi mereamur. Tres itaq̄ cōstat esse circuncisiōes. vna est sacm̄ sc̄z circūcisiōes q̄ est in corpe. due vero sunt res illius sacramēti: vcz circūcisio a peccato q̄ quotidie est in aia: ac circūcisio a peccato ⁊ ab oī pena peccati: que in resurrectione erit in aia ⁊ in corpore. ¶ Oratio.

Jesu clemēs q̄ de virgine natus sub lege circuncidi voluisti: circūcide iesu misericors cogitationes verba ⁊ opera serui tui: vt nil tue volūtati dūtum cogitando, loquendo operando peragam ⁊ in sensu sit mihi cogitatus deꝰ: ⁊ oīs narratio mea in preceptis altissimi ⁊ ī operib⁹ mādatoꝝ tuoꝝ diriganꝫ oēs actus mei. Ecce dñe coram te sunt coz meū lingua mea sensus ⁊ membra conanꝫ q̄des sed per se nō possunt. Fac tu qd̄ ipsa nō possunt: ⁊ perfice in bonis desideriū mei pctōris qui consuetusti desiderium sui dare iustis. Amen.

¶ De apparitione dñi. Capitu. xj.

A Mat. 2. Lume. 24

Ertiadecima vero die puer iesus manifestauit se gentibus id est magis qui erāt gētiles. Propheratum quippe fuerat per Balaā ppheta gentilium q̄ oziretur stella ex iacob ⁊ cōsurgeret homo de israel vbi ostenditur q̄ ortus noue stelle apparentis erat signum christi nascentis. Isti ergo videntes nouam stellam cognouerunt per inspirationem diuinam quod illa erat que per balaam predicta fuerat: ⁊ statim moueruūt se de locis suis: vt ad venerandum puerum natum venirent. Isti a balaam. genus ouerant ⁊ non minus fidei q̄ generis successores ⁊ heredes erant. vnde non a magica arte sed a magni tudine scientie vocati sunt magi: quasi in sapiēcia magni ⁊ erant in scientia astorū periti. quos enim hebrei scribas. greci philosophos: latini sapientes: ⁊ hos perse magos appellant. Et ideo erant magi non maleficiūsed sapientes primitie fidei nostre. Qui ideo etiam reges dicti sunt q̄ illo tempore philosophi ⁊ sapientes regnare cōfueuerunt. Unde de antiquorum tēporum felicitate Seneca sic dicit. Summa felicitas erat gentilium in quibus nō poterat potentior esse nisi melior. Illo ergo seculo qd̄ aureum perhibetur, officium erat imperare non regnum. Parum erat regi sine arte ⁊ difficultate sibi imperare aliquod receptaculum. Unde de quodam philosopho tunc regēte statim subiungit. Dyogenes cynicus cum vidisset puerum cauamanu aquam bibentem fregit protinus exemptus e perula calicem hac obiurgatione sui. Quandiu homo stult⁹ superuacuas sarcinas habuit. Qui se cōplicuit in dolio ⁊ in eo cubitabit. Hec Seneca. O quantum distat inter rectores huius temporis ⁊ illius quia nunc oia illis contraria: scilicet diuitias: honores ⁊ delitias querunt ⁊ ideo in futuro forte peius gentibus habebunt. [Et venerunt magi ab oriente]. i. a partib⁹ que respectu hierusalem sunt versus orientem: vt sm Lyra. Unde dies nascitur inde procedit fidei initium ⁊ quia fides lumen est animarum ⁊ sm Berñ. Merito ab oriente veniunt qui solem iustitie nouum nobis ortum annunciant: letisq̄ rumoribus totum mundum illuminant. Venerunt autem spūaliter de finibus partium medorum: ⁊ chaldeorum: vbi fluuius est saba: a quo ⁊ sabea regio illa dicitur iuxta quam est arabia vbi magi reges fuisse memorantur. Sunt aurē due arabie. Una contermina iudee ⁊ respectu hierusalem ab oriente: ⁊ de qua videntur magi venisse. Alia contermina inde distans a hierusalem quasi vnius anni itinere: ⁊ de hac infra. xiij. dies nō poterant venire. vnde Remig. Sciendum est q̄ aliqui volent dicere q̄ puer q̄ tunc natus est in tam breui spatio temporis de vltimis finibus terre eos ad se perducere potuit: vel si fuerūt successores balaam regio isto rum non longe distat a terra promissionis: ⁊ id circo in tam breui spatio temporis hierusalem venire potuerunt hec Remigius. Factum est autem vt visa stella quicquid per eam significabatur sancti spiritus illustratione mox intelligeretur. Christum igitur deum ⁊ hominem in stella queredant quem diuina inspiratione per stellam significari intelligebant. Ista stella differebat ab alijs multipliciter. Primo in substantia: quia aliarum stellarum materia est materie celestis et quinte essentie: hec autem de substantia corruptibili fuit. Secdo quo ad eius principium effectiuum: q̄ alie stelle a deo per verbum create sunt nulla cooperante natura sed ista ministerio angeli a verbo facta est. Tertio in duratione: quia alie a principio mundi sunt conditē: ⁊ in eternum manebunt: ista christo na

Seneca.

Seneca de dyogene.

B Cur ab ori ente. Berñ.

Arabie due

Remig. de subito adueniente.

L Stella a magis visa ab alijs differt.

to creata est: et postea esse desinit. Quarto in situ. quia alie sunt in celo: ista autē nō fuit sita in firmamento: sed in aere nō longe a terra. Quinto in magnitudine qz sm ptholemeum quelibet stellarū firmamenti visibilis nobis maior est tota terra forte ista non fuit vltra ciritatem duorum vel trium cubitorum. Sexto in motu quia alie mouent circulariter ab oriente in occidentem: hec autē ferebat motu recto ab ortu in meridiē. Septimo in statu alie mouent motu continuo et nunq stāt: ista autē cū magis eunt ibat: et cum stantibus et descentibus quiescebat. Octauo in vicissitudine apparitionis et occultationis. cum essi intrauerunt hierusalē occultauit seipsam vbi herodē reliquerūt seipsas mōstrauit. Nono in tpe: qz alie lucēt solū de nocte. Hec vero in meridie sole lucēte apparebat quāluor diurna nō ipediebat: qz sm Chrisō. ipsos ēt solis radios ppto fulgore superabat. Decimo in Chrisō. significatione: qz alie signāt tēporū et annorum distinctiones ista vero significabat creatoris natiuitatem. Undecimo in effectu: qz alie habent efficaciā certā ad trāsmutationem istorum inferiorum. ista autē nullū habuit effectū nisi q̄ natū saluatorē. Duodecimo in ministerio. cetera essi astra creauit deus in ministeriū cunctis gentib̄: hec autē stella in ministeriū solius xpi est edita. Tredecimo in singularitate apparitionis qz quelibet stella apparet oibus q̄ sunt in hemisperio ei⁹: sed ista visa est tātū tribus magis. Quartodecimo in motore: qz alie stelle non habēt motores ppios: ista autē habuit motores ppriū. Angelū qui natiuitatem xpi pastoribus nunciauit. Multa et magna hac die facta sunt p dōm iesum: et maxima circa ipsam ecclesiam. Primū est: quia tpa hodie in psona magozū ab eo in sponsam est recepta: qz est ex gentibus maxime congregata. Nam die natalis sui in psona pastorū iudeis apparuit de quib̄ non nisi pauci xpi dei receperūt. Hodie xo apparuit gētib̄ q̄ ecclesiam impleuerunt qz in stelle fulgore dei gra et in tribus magis vocatio gentiū precessit. ipsi enim magi primitie gentiū fuerūt: et gentes in xpm creduras signauerūt. Uñ festū hodiernum propie est festum ecclesie et fidelim christianorum. Scōm est: qz ecclesia hodie sancta est ab eo desponsata et eidem per baptismum vere coniuncta: quem tali die anno suo. xxx. recipere dignatus est. Et ideo letanter cantatur. Hodie celesti sponso iuncta est ecclesia: quoniam in iordane lauit xps eius crimina. Nam in baptismo desponsatur anima xpo qui virturem sumpsit a baptismo suo: et ideo aliarus in baptisatarum congregatio vocatur ecclesia. Tertius est qz tali die. s. anno reuoluto post baptismū fecit ad nuptias primū miraculū qd ēt ad ecclesiam et spirituales nuptias adaptari potest prout infra suo loco apparebit. His ergo vt cantat ecclesia tribus miraculis ornatū sanctum diez colimus. vnde vt dicit Maximus eps: in antiquoribus libris dies illa ēt pluraliter dies epiphaniarū. i. pluriū illustrationū christi. epiphanies. illustrationē sonat. Has tamen tres manifestationes proprijs quidem nominib̄ distinguunt epiphaniā vocātes eā que per stellā facta est quasi de sursum facta: theophaniā eā q̄ in baptismo quasi a deo. i. a pte factā: betiphaniam eā que in nuptijs quasi in domo factaz. betiessi domum sonat. Recteq tria hec in vna die acta

Chrisō.

Magna fētā hacdie ecclesie.

Maximus de tribus apparitionibus.

nobis misteria p̄dicantur qui trinitatis ineffabilis archanum vno die sub noie confitemur. Orige. hec Maximus. Insuper sm Orig. etiam hac die pauit quatuor milia hoim de septem panibus et paucis piscipulis. Uides ita q̄ venerabilis est dies ista quam oñs elegit ad tot mirifica et magnifica facienda. Considerans ergo ecclesia tot magna beneficia hodie sibi a sponso exhibita grata existere volens exultat: iocundatur et iubilat: ac diem hanc magnifice solennizat. Dicamus itaq̄ nūc de primo: qz de aliis dicendum erit infra o:dine suo. [Cum ergo] sm prophetiā Michee [natus esset iesus in bethleem iude] q̄ est in tribu iuda qd̄ dicitur ad distinctionem alterius bethleem: que est in galilea in tribu zabulō [in dieb̄ herodis regis]. s. anno regni sui. xxx. per qd̄ ofdit tp̄s finitum xpi nascentis. prophetauerat essi patriarcha iacob illo tpe xpm nasciturū qñ deficeret sceptrum siue rex et dux de populis iudeorū et hoc impletum est in herode ascalonita q̄ fuit idumeus primus regnauit alienigena. [Ecce magi] et gentiles vniuersam ecclesiā futuram ex gentibus representantes a ptib̄ orientalib̄ [venerūt hierosolymā] ciuitatē regiā ibidem de xpo nato inquirentes et dicentes [vbi est qui natus est rex iudeorū] ecce ergo titulus a magis hic nūciat̄ a iudeis reprobat̄ ibi nolī scribere rex iudeorū. a scriptura cōfirmat̄ ibi qd̄ scripsi scripsi [vidimus essi in oriente stellā eius]. s. ppriā qz hanc creauit ad sui ostensionem [et venim̄] psonaliter [adorare] bñi liter [eum] singularitet. Uenūt pastores vt certificentur vt supra. venūt reges vt venerentur vt hic. venūt senes: vt gratulentur vt infra. Primū primet ad platos: fecēdū ad actiuos tertiū ad cōtemplatiuos. primi vident et predicāt. secundi venerantur et adorant. tertij amplexantur et tenent sm quosdā magis iudeam intrantibus stella disparuit vt amittentes itineris ducem necesse haberent recurrere ad ciuitatez regiam scilicet hierusalem: et ibidem inquirere de rege nato: secundum vero alios cū magi hierusalem ad querendum de puero ingressi fuissent stelle ducatum amiserunt quoniam auxilium humanum requirentes iuste perdere diuinum meruerunt: quia recte diuino deferuntur auxilio qui humanum proponunt diuino. Et potest stella ista illuminatio gratie intelligi: quia duz boni a malis consilium querunt veram illuminationem amittunt. ¶ Sed siue ante ingressum in hierusalem siue post ingressum disparuit factum est hoc a deo pluribus de causis. Prima propter ipsos magos: vt qui prius fuerant commoniti celesti signo confirmarentur etiam divino prophetico et doctorum ibi residentium responso. Secunda propter christum vt eius natiuitas in ciuitate regia publicaretur et prophetia de loco natiuitatis christi impleta monstraretur. Tertia vt studio magorum damnaretur pigritia iudeorum quia gentibus sollicite christum querentibus ipsi in nullo moti sunt ad querendum. Quarta vt iudei christum non recipientes: inexcusabiles de aduentu eius notitia remanerent cum magi iudeis tempus et iudei magis locum natiuitatis ostenderent. per hoc etiam figurabatur quod fides Christi erat a gentibus deuote recipienda: et a iudeis pro maiori parte in infidelitate remanentibus refutanda. Isti magi firi fuerunt

Orige.

Uenerent pastores: senes ad christi

Cur stella disparuerit.

Magorū fides.

fuerunt in timore christi et fide firmati: quia nō obstante q̄ scirent iuxta edictum imperiale: capitali sententia puniendū esse quicunq̄ regem alium q̄ subiectū romano imperio nominaret. iso. Est. ohz xpm ante intrepidi sunt confessi. vnde Chrisost. Sed nunquid nesciebāt q̄ in hierusalē regnabat herodes? Numqd non intelligebāt q̄ quicū q̄ rege viuente alterū regē pronunciat aut adorat puniturū in sanguine? Sed dū considerabāt regē futurū nō timebāt pñtes adhuc non videbant xpm: et iam parati erant mori p xpo. O beati magi q̄ ab conspectū crudelissimi regis pusq̄ xpm viderēt xpi facti sunt cōfessores. Hec Chrisosto. [Audiēs autē herodes rex] talia de puero nato [turbatus est] timens ne regnaturus esset pro eo se tanq̄ alienigena destituto. vbi Augu. Quid erit tribunal iudicantis qñ superbos reges cuna terrebat infantis? Timeant nunc reges ad patris dexterā iam sedentē quē rex impius tunuit adhuc matris vbera lactantē: et non solū turbatus est ipse sed [et oīs hierosolyma cū illo] nouitate miraculi pcussa: et fauere volens herodi quem timebant et q̄ sibi subiecta. Sepe essi populus plus eis iniuste fauet quos crudeles sustinet: vñ rex iniustus oēs ministros impios et adulatores. Turbant ergo sm Chrisō. cū autē magi audiissent regem] herodem nihil mali suspicantes [abierunt] recedentes. s. de hierusalem vt irent versus bethleem edocti de hoc p prophetiam. [Et] cum hierusalem egressi fuissent [ecce stella quā viderant in oriente] q̄ disparuerat ire rua. eis apparuit: qz auxilium deferētes humanum meruerunt recuperare diuinum. In ipso autē loco q̄ eis apparuit stella facta est in memoriā huius ecclīa. Deinde [antecedebat eos] et viam ostendebat [vsq̄ dum veniens staret supra] locum et vicina domui [vbi puer erat.] Stabat quasi supra caput pueri: vt quasi indicaret et diceret: hic est qui nat̄ est rex quē testabat: vt quē loquendo mōstrare nō poterat testādo mōstraret. Et sic stella duce cum magno gaudio ad turgurū i quo oñs iesus nat̄ est puenerūt. Ambiguū est q̄ istorum fuerit. s. an magi in oriente positi viderūt stellā super indēa existentē immobilē vel viderūt stellā in orīte existere que eos perduxit in iudeam. potuit enim nasci in oriente et eos precedendo in hierusalem perducere: et sentit Chrisō. et tenetur communius. Fulgentī. tamen videtur velle q̄ eam primo viderunt immobilem super iudeam que dedit eis signum veniendi in iudeam que hierusalem tanq̄ caput iudee adierunt: ipsis egressis: tunc motu notabili eos precessit que peracto officio suo in preiacentem materiam reuersa est. [Et intrantes domū] magi. s. foueriozū [inuenerūt puerū cū Maria matre eius] forte tunc sedente et tenēte sup genua puerū: valde gauisi sunt: quia a oēs derio suo fraudati non sunt. nec maniter laborauerunt. vnde Chrisō. Propterea gratulati sunt quoniam quod quesitum est desideratumq̄ repererant qñ effecti erant nunq̄ veritatis: et qz non frustra tā longe vie cōfecerunt spatia tam ardenti dōppe erga xpm cupiditate flagrabant. Felix Maria. nā iesus sine Maria nō nasciturus qz ipsa ministra incarnationis sine Maria non crucifigīt qz ipsa socia passionis. Joseph autem sm Chrisō. idcirco tacetur: quia nullum de officijs ad nutritū pertinentibus commo-

Chrisosto. de perfidia

Raba.

Augustin de timore herodis.

Chrisosto.

Heb. 9.

Chrisosto.

1. Cor. 11.

Stella vbi visa stare.

Fulgentī.

Chrisosto. cur ioseph tacetur.

Aug. de iudeis iudicantibus Christum.

Hilarius. Adoratio magorum.

mozatur ⁊ vel ſm Hilarium ⁊ Raba. Diuina dispenſatione actum eſt vt illa hora abſens eſſet ne pater eius crederet vel aliqua ſuſpitiõis occaſio daret gentib⁹ q̃ de⁹ nõ eſſet q̃ primitias ſuas ſtatim nato ſaluatore ad eius adorandũ miſerũt. Ingreſſi itaq̃ [procidẽtes] tã mente q̃ corpore genua flecũt puero Jeſu humiliter ⁊ adorant in carne deũ verũ adoratione. ſ. latrie reuerenter. Honorant vt regẽ ⁊ adorãt vt deũ: vidẽt eſſi hoiez ⁊ agnoſcũt deũ: pcidũt in ſignũ humilitatis ſine qua null⁹ vere adoratt q̃ ois adoratot oẽm faſtũ ⁊ cõfidentiã ſui deponere deb⁹: vt quã corpe deiectionẽ pfert in oculis dei aĩo gerat cõtritiq̃ cordis ⁊ hũilitati victimã offerẽs deo ſe curandũ ꝓmittat. Quãta tunc exultatio tibi fuit o virgo btriſſima q̃s cogitare valeat q̃ ſi eũ quẽ nup genueras iã quaſi deũ adorare videbas? O q̃ magna fuit hoꝝ magorũ fides. Quid eſſi erat credere q̃ ille puerulus ſic viliter idutus cũ paupcula matre ⁊ in loco ſic abiecto ſine ſocietate/ſine familia: ſine omni ornatu inuẽtus eſſet rex ⁊ verus de⁹. Et tñ vtrunq̃ credidẽrunt. Paruulũ eſſi nõ adoraſſent ⁊ honoraſſent ſi paruulũ tñmõ credidiſſent. Tales duces ⁊ talia primitiua nos habere oportebat. ex q̃ patz q̃ cognouerũt xpi diuinitatem p diuinã reuelationem. Cũ eſſi videret puerũ pannis vilib⁹ inuolutũ in gremio pauperis matris poſitũ nullum regie dignitatis habentẽ ſignũ non eſt veriſimile q̃ talem reuerentiaꝫ ei exhibuiſſent: niſi in eo aliquid ſupra hominẽ cognouiſſent: vñ Ber. Adorant magi ⁊ offerunt munera adhuc lactenti matris vbera. Sed vbi eſt o magi vbi eſt purpura regis huius? nunquid viles panni iſti quibus eſt inuolutus? ſi rex eſt dyadema vbi eſt? ſed vos cum vere videtis in diademate quo coronauit eum mater ſua in ſacco noſtre mortalitatis de quo conſurgens ait. Conſcidiſti ſaccuꝫ meum/⁊ circundediſti me letitia: ⁊ iterum. Sed vnde vobis hoc o alienigene vt a vobis adoretur xp̃s ⁊ Neque enim in iſrael tãtam fidem inuenimus. Sic vos non offendit vilis habitatio ſtabuli / non pauperes cune preſepij. Non vos pauperis matris preſentia: non lactantis ſcandalizat infantia: quid facitis magi quid facitis Lactantem puerum adoratis in tugurio vili in vilibus pannis. Ergo ne deus eſt iſte? Deus certe in templo ſancto ſuo: deus in celo ſedes eius ⁊ vos euꝫqueritis in vili ſtabulo in matris gremio. Quid facitis quod et aurum offertis? ergo rex eſt iſte? ⁊ vbi aula regia: vbi thronus: vbi curie regalis frequentia? Nunquid aula eſt ſtabulum ⁊ thronus preſepium curie frequentia Joſeph ⁊ Maria. Quomodo ita inſipientes facti ſunt viri ſapientes: vt adorent paruulum deſpicabilem: tam ſua etate ⁊ q̃ paupertate ſuorum ⁊ Inſipientes facti ſunt: vt fierent ſapientes ⁊ pdocuit eos ſpirit⁹ quod poſtea predicauit apl⁹: qui vult eſſe ſapiens fiat ſtultus vt ſapiens ſit. Nonne timendum erat fratres ne ſcãdalizarentur viri iſti ⁊ illuſos ſe crederent cuꝫ tanta indigna viderent ⁊ A regia ciuitate vbi regem querendũ coniectabantur: ad Bethleem villaꝫ particulam diriguntur. Ingrediuntur in ſtabulum inuenũt inuolutum pannis infantulũ. Non illis ſordet ſtabulum non offendunturpannis: non ſcandalizanẽ lactantis infantia procidunt aũ eũ. venerant vt re regẽ: adorant vt deũ. Sed pfecto qui illos adduxit ipſe ⁊ inſtruxit: et qui

Bernard⁹.

Magorũ fides.

Cantico. 3. Ps. 29.

1. Cor. 1.

per ſtellã foris ãmonuit ipſe in occulto cordis intus edocuit. ſ Ber. vñ ⁊ Aug. Non ſub pollice cella regalis: non de membris purpuratnon capite dyadema fulgebat: non pompa famulantium: non terror exercitus: non glorioſior fama plioꝝ hos ad eũ viros ex remotis cũ tanto voto ſupplices attraxerat. Jacebat in pſcpio puer ortu recens: exigu⁹ corpe: contẽptibilis paupertate. Sed magnũ aliq̃d latebat in puero quod illi homines non terra portante ſed celo narrante didicerant. vñ et Chryſ. [Et intrantes domũ inuenerunt puerum cum maria matre eius.] Matre in quã eius non dyademate coronata: ſed auro refulgente: aut in lecto aureo recũbẽte: ſz vir tunicam vnã habẽtemõ ad ornamẽtum corporis: ſed ad tegumentum nuditatis qualẽ habere poterat carpentarij vro: peregre pſtituta. Si ergo regẽ eternũ querẽtes veniſſent magie fuiſſent confuſi q̃ gauiſi: q̃ tanti itineris laborem ſine cauſa ſuſcepiſſent. Nunc autem q̃ celeſtem regẽ querebant ⁊ ſi nihil regale videbãt in eo tñ ſolius ſtelle teſtimonio cõtenti gaudebant oculi eoꝝ contẽptibilem puerum aſpicere q̃ ſpiꝭ in corde eoꝝ terribilẽ. eũ. monſtrabat. vñ ⁊ Leo papa. Nec inmerito cũ tres adorãdus puerũ noue ſyderis claritas deduxiſſet: non eũ imperantẽ demonibus: non mortuos ſuſcitantes non cecis viſum aut claudis greſſum: aut muti eloquiũ reformantẽ: vel in aliqua diuinarũ virtutum actiõe videriũ: ſed puerũ ſilentẽ quietũ ſub matris ſollicitudine conſtitutum. Jn q̃ mulum quidẽ apparet de poteſtate ſignũ: ſed magnuꝫ prebet de humilitate mirabilum. Tota ei vita ſaluatoris q̃ ⁊ diabolum ſuperauit ⁊ mundus humilitate eſt conceptaꝫ hũilitate eſt cõfecta. Diſpoſitos dies ſub pſecutione finiuit. Nec puero tolerantia paſſionis: nec paſſuro defuit manſuetudo puerilis. Unde tota chriſtiane ſapiẽtie diſciplina nõ in abundãtia verbiꝝ nõ in aſtutia diſputãdi: neq̃ in appetitu laudis et glorie: ſed in vera ⁊ voluntaria humilitate conſiſtit: q̃ dominus Jeſus ab vtero matris vſq̃ ad ſuppliciũ crucis p oĩ fortitudine ⁊ elegit ⁊ docuit. ſ Leo. Ut ergo poſſis ⁊ tu diabolũ ⁊ mundũ vincere coneris pro viribus hũilitatis ac patiẽtie virtutes exemplo chriſti ſeruare: quia his munitus poteris faciliter aduerſarios et inimicos tã viſibiles q̃ inuiſibiles ſuperare. ¶ Et magi in uero puero apuerunt theſauros ſuos in quo mozaliter informamur vt theſauros noſtros in via non pandamus: donec preteritis hoſtibus ſoli deo ex occultis cordium offeramus. [Et obtulerũt] ſinguli puero Jeſu [aurꝫ thus ⁊ myrrhã] Traditio fuit antiquorũ vt null⁹ ad deũ vt ad regẽ venirer vacuus et ſine muneribus. Arabes autem auro ⁊ diuerſis ꝓnibus aromatis abundant ⁊ et talia munera offerre cõſueuerunt et iõ magi iſta oblulerũt. Et ſz mozẽ ſue gẽtie in donis offerendis ſequerent: hoc tñ diuina ſpiratione eſt factũ: vt aliquid miſterij munerib⁹ demõſtrarent et fidẽ ſuã miſticis rebus pfiterẽtur: tum ſcꝫ trinitatis fidẽ ⁊ miſterium reuelantes ⁊ in xpo trinitatẽ adorantes: tum eum regẽ ⁊ dominũ deũ ſed mortalem ſignificantes ⁊ xpi regiã prãtem ac diuinã mateſtatem et humanã mortalem venerãtes. Hec eſſi tria magi de xpo cognouerunt vt ſupra oiterũ vbi eſt q̃ nat⁹ eſt ecce humanitas: rex iuderozuꝫ. ecce regia poteſtas: venimus adorare eum: ecce diuinitas. Significatur

Augusti.

Chryſoſt. de matre humili natu.

Leo papa. De virtu hũilitatis

gnificatur eſſi in xpo regia prãs p aurũ q̃ regi ſoluiẽ in triburũ nã aurũ ꝓter ſui nobilitatez munus eſt regale: et iõ oñdit puerũ regẽ eſſe ⁊ ſe illud dicere. Signat vero diuina maieſtas p thꝰ q̃ deo offert in ſacrificium q̃: ideo oñdit ſingurum eſſe deũ: q̃ etiam erat oblatio ſacerdotal⁹ et puer ille erat ſacerdos cui nullus vnq̃ fuit equalis. Signatur quoq̃ humana mortalitas per myrrhã qua cõdiri ſolẽt corpora mortuorũ: ⁊ xp̃s rex ⁊ ſacerdos voluit mori pro ſalute omnium. vnde Aug. Aurum ergo ſoluiẽ quaſi regi magno: thus immolat vt deo: myrrha preberur tanq̃ pro ſalute omni morituro. Unuſquiſq̃ autẽ eoꝝ pdicta tria obtulit: q̃ vt dictuꝫ eſt miſterio congruit. Nullus eſſi vere chriſtianus dicit qui nõ chriſtũ ⁊ deũ ⁊ regem ⁊ paſſum confitea ru: q̃ illis trib⁹ muneribꝰ ſignificat. vñ Rem. Iſti magi nõ ſinguli ſingula obtulerũt. ſ ſinguli triaꝫ hominẽ predicauerũt. hec Remig. Nos oĩs vere chriſtian⁹ imitat q̃ xpm verũ deum regẽ ⁊ paſſum confitet. Offeram⁹ ergo ei aurũ vt eũ oim regem eſſe ⁊ vbiq̃ regnare credamus: thus vt deum verũ et creatorem omniũ eſſe cõſtemur myrrham vt ſic illum deũ eſſe credamus quem hominem ⁊ mortalem ꝓpter nos factũ eſſe non dubitemus. Omnia eſſi hec ſancta fides veraciter xpo offerre non deſiuit dũ vnũ eſidemq̃ deum verũ verũq̃ hominẽ credit ⁊ vere p nobis mortuũ veraciter recognoſcit. Habem⁹ itaq̃ ſz Hylarius. Hylarium in his non modicã ſacramentorũ cognitionem in homine mortis: in deo reſurrectionis in regeindicij. Et ego o Jeſu in extremo veſtigio ſeruorum tuorum adoro te ſedẽtẽ i gloria dei patris vbiq̃ regnãtem: ⁊ offero tibi ſpem dorẽ fidei: qua te credo regẽ oim ſeculorũ deum de deo et hominẽ de virgine mortuũ pro peccatis noſtris ſz Ber. Obtulerũt auri pciũ ob paupertatem: ſcꝫ ad pauperis matris ⁊ filij ſuſtentationem: thuris ad ornamẽtũ ob ſordidã ſtabuli mãſionem ⁊ cõtra loci fetorẽ: myrrhe vnguentũ ob infantuli vt aſſolet corporis teneritudinẽ ⁊ debilitũ mẽbroꝝ pueri ꝓ ſolidationẽ. Qz ergo obtilimus xpo tua offeram⁹ ei ⁊ nr̃a. Qz eſſi regẽ ⁊ deũ hominẽ eũ eſſe credimus ſuũ eſt ⁊ nr̃a vero ſunt que nobis a deo donata ſunt. Sũt eũ in nobis tria munera deo placentia: et hec offeramus. Primum eſt anima nr̃a que notat p aurum: q̃ ſicut aurũ nihil eſt nobilius vel pretiofius aut pulchrius q̃ anima coram deo reputatur. Secundũ eſt corpus noſtrũ q̃ per myrrhã deſignat: myrrha enim eſt amara ⁊ corpus eſt a maricãdum per caſtigationes ⁊ paſſiones. Tertium eſt conuerſatio ſancta et honeſta in vtroq̃ ſcilicet in corpore ⁊ animaꝫ hoc deſignatur in thure: thus aũt nõ redolet niſi in igne cremeturſic cõuerſatio noſtra non reddit odorẽ deo niſi cremet ignẽ tribulationis. Debemus etiam offerre xpo aurum dilectionis eo q̃ pro noſtra ſalute ſubiſt penam paſſionis ac thus deuote laudis per gratiarum actionem: ⁊ myrrham cõpaſſionis per mortis eius recordationem. Ita etiam eccleſia mozaliter aurum perfecta ſapiẽtia ⁊ doctrina ac recta fide. thus i deuota oratione vel bona cogitatione ac ſancta ac dene deo redolente conuerſatione. Myrrham in penitẽtie amaritudine et carnis mortificatione ac bona operatione. Aurum ergo offerunt doctores. Thus martyres et cõfeſſores. Myrrham iaz penitentes peccatores. Omnis enim oblatio i hiſ tribus muneribus continetur. Talia ergo munera magi obtulerũt in quibus ⁊ fidei veritatem ⁊ totã eccleſiaſticã diſciplinam ſignificauerunt ſm Bernar. Aurum offerim⁹ ſaluatori: cũ pro nomine ipſius ex integro derelinquim⁹ ſubſtantiã hui⁹ mũdi. Jam vero neceſſe eſt vt qui terrena contempſimus flagrati deſiderio celeſtia deſideramus. Sic enim offerimus thuris odoramentum quo nimirum deſignantur orationes ſanctorum. Oportet etiam non ſolum vt preſens ſeculum contemnas: ſed carnem ipſam caſtiges: ac ſeruituri ſubiicias. Duas igitur alas habet oratio vt contemptum mundi ⁊ afflictionem cordis nec dubium quin celos penetret: ⁊ in conſpectu dei ſicut incenſum dirigat in qua cũ auro ⁊ thure myrrha q̃q̃ ei offertur. hec Berñ. Sic ergo magi chriſtum honorauerunt de ſubſtantia triplici ſcilicet corporali: q̃ procideruꝫ: ſpirituali quia adorauerunt tempozali quia munera obtulerunt. Plus quippe non habet homo niſi corpus animã ⁊ tẽporalia. Bene autẽ tres magi fuiſſe dicunturꝫ qui ad fidem veniunt indiuiduam trinitatẽ confiteri debẽtſiue q̃ q̃ deũ adorãt tres principales virtutes. ſ. fidem: ſpem ⁊ charitatem debent habere ſiue quia q̃ deum videre deſiderant cogitationem locutionem ⁊ operationeꝫ ſeu memoriã intellectum ⁊ voluntatẽ debent a malis obſeruare: ⁊ in bonis occupare: vñ ſm Gregorium. Sancti viri bene reges vocantur: quia cunctis motibus carnis non conſentiendo ſuccumbere ſed bene regendo preeſſe nouerunt. Et ſm Jſidorum. Reges a recte regẽdo vocantur: ⁊ nõ recte faciẽdo regis nomẽ tenetur: peccando amittitur: ⁊ hi veniunt ⁊ recedunt ab oriente p quod itelligitur proſperitas hũana que eſt triplex. ſ. diuitiarum delitiarum ⁊ honorum. Per ſtellam autẽ que Magis apparuit ſignificari poteſt xp̃s. Maria que interpretatur maris ſtella. Hec autem apparet magis condeſcẽdendo ſibi deuotis ſe bene regentibus: ⁊ eos per huius mundi mare turbulẽtum nauigantes dirigit ad portum ſalutis qui eſt Chriſtus: ⁊ ipſum inuenientes venerantur munera ei offerẽtes: ſcilicet aurũ charitaſ ⁊ thꝰ deuote oñis: ⁊ myrrhã mortificatiõis carnis. Eodẽ autẽ die cum Chriſtus in iudea eſſet natus: ortus eius magis in oriente eſt nuntiatus. Videbant namq̃ ſtellam noua in qua puer apparebat: ſupra cuius caput crux aurea ſpendẽbat: audierunt vocẽ ſibi dicẽtem. Jte in iudeam ⁊ inuenietis ibi natum nouum regem. Igitur in iudeam feſtinauerunt: ⁊ audacter eam intrantes regi ſoli nato munera obtulerunt. Hi ergo tres Magi per tres robuſtos p̃figurati fuerunt qui regi Dauid aquam deciſterna bethleem attulerunt. Tres robuſti exercitũ inimicorũ nõ timẽtes: ſed viriliter caſtra eoꝝ tranſeuntes aquã hauſerũtſic tres Magi potentiam herodis nõ formidãtes ſz audacter iudeam intrantes de nouo rege interrogauerunt. Tres robuſti preterunt bethleẽ pro aqua ciſterne quam hauſerunt de ciſterna terreſtri. tres magi venerunt bethleẽ p aqua gratie eterne quã ſuſceperunt de pincerna celeſti. Figurabat ergo illa bethleemitica ciſterna q̃ in bethleem naſciturus erat celeſtis pincerna qui ꝓpinaret aquam gratie omni ſitienti: ⁊ daret aquam vite nõ habenti. ¶ Figura huius no

Augustin⁹

Remi. q̃ ſinguli triaꝫ obtuleruꝫ

Hylarius.

Ber. de munerũ rõne.

Munera dei i nobis deo grata ⁊ offerenda.

Munera offerenda traditio

Tria ſ. cognita magis.

Bernar.

munerama gorum tria de tribus.

Gregor. q̃ reges. Jſido. de eodem.

Maria eſt ſtella mozaliter.

Figure. 2. Regum. 23.

Apparitio xpi in oriente.

3. Reg. 10. B

ui regis ⁊ huius noue oblationis premonstra-
ta fuit in regno salomonis. Salomon residebat
in throno de ebore candidissimo q̃ vestitus erat
auro purissimo. Universi reges terre reges Sa-
lomonem videre cupiebant ⁊ ei munera p̃cio-
sissima apportabat. Sed ⁊ regina Saba talia ⁊
et tanta munera ei offerebat quãta ⁊ qualia in
hierusalẽ visa nõ erãt. Throno ꝓ salomõis est
beata virgo Maria i quo residebat Jesus xp̃s
vera sapientia hic thronus factus est de ebore
candido et auro puro: ebur propter sui cando-
rem ⁊ frigiditatem designat virginalis mundi-
tie castitatẽ sed ebur antiquum in ruborẽ ver-
titur. sic longa castitas martyrii reputat. Au-
rum qz in valore p̃cellit omne metallum signifi-
cat charitatẽ que est mater omnium virtutum.
Maria ergo dicitur eburnea propter virginalẽ
castitatẽ et auro vestita ꝓpter p̃cectissimã cha-
ritatẽ ⁊ pulcore virginitati cõiungit̃ charitas
quia sine charitate coram deo nihil reputatur
virginitas. Throno salomonis super sex gra-
dus erat exaltatus. ⁊ Maria superexcellit bea
torum sex status. s. patriarcharum: prophetarũ
apostolorum: martyrum: confessorum: et virgi-
num: Duodecim leones uli super sex gradus thro-
num exornabant: quia duodecim apostoli Ma-
rie tanq̃ regine celi ministrabant: vel quia duo
decim patriarche progenitores Marie erant.
Summitas throni erat rotundat: quia Maria
erat sine angulo sordium ⁊ tota mũda: Due ma-
nus sedile hinc inde tenebant: quia parer ⁊ spi-
ritus a matre filij nunq̃ recedebant. ¶ Tandẽ
magi reuerenter ac deuote pedes pueri deoscu
lati et adorato dño omnio obsequio peractorum
deuotione completa ac benedictione accepta i-
clinantes se cum magno gaudio recesserunt: q̃
cum de reditu deliberassent responsum accepe
runt in summis per diuinam reuelationem ne
ad herodem redirent: quia cognita veritate nõ
licet retro ire. Per hoc etiam admonemur q̃ cũ
malis hominibus societatem aliquam non cõ-
trahamus: ⁊ cognitos errores vitemus. vñ Se-
neca. Non est lenitas a cognito errore discede-
remon est turpe cum re mutare consilium: q̃
ergo intus in conscientia querebant quid velle
diuina voluntas de reuertione ad herodem: si-
cut essi Moyses tacẽs clamabat: sic isti pio affe
ctu interrogabant quid diuina voluntas iube
ret: ideo dei meruerunt rũsionem. ⁊ interna vel
angeli ministerio factam: descendentes ad ma
re per nauem trãsfretantes in tharsis filicie a-
bierãt: ⁊ sic per aliã viam in regionẽ suã redie-
runt. qz ꝑm ire. in fidelitati miscendi nõ erant
iudeorũ ꝓpter q̃d factũ herodes iratus postea
naues tharsensũ incẽdit ꝑm ꝓphetam David.
In spũ vehemẽti pteres naues tharsis. vñ Chry.
Intuere aũt ⁊ magorũ fidẽ qualiter nõ scandali-
zati sunt in seipsis dicentes. Si magn̄ est: puer
hic q̃ necessitas fuge ⁊ occulte recessionis: hoc
eñ est vere fidei nõ querere causas eoꝝ q̃ vere
p̃cipiunt: sed suaderi solum ab eis. hec Chrysso.
In hoc ergo forma datur credentib̄ vt deuoti
ad deũ veniãt ⁊ in oibus opibus suis q̃d iubeat
ac ẽdãr: sez ne ad diabolũ redeant: sed per xp̃m
qui est via: veritas ⁊ vita: ⁊ per semitas virtu
tum ad patriã reuertãt. Hic itaq̃ admonemur
omnẽ salutẽ ⁊ spẽ in xp̃o locare: ⁊ ab itinere po
ris vite abstinere: ⁊ per aliud iter incedere: vñ
Augustinus Augu. Non qua venimus via redeam?: nec po-
ris nostre conuersationis vestigia repetamus
via mutata est. vnde Greg. Magnus vero no-
bis aliquid magni innuit q̃ in regionẽ suam
per viam aliam reuertuntur. Regio quippe no
stra paradisus est, ad quam Jesu cognito redi
re p viam qua venimus prohibemur. Et regiõe
eremi nostra superbiẽdo: inobediẽdo ⁊ visibilia
sequendo, cibũ vetitũ gustãdo discessimus: sed
ad eã necesse est vt flendo: obediẽdo: visibilia cõ
tẽnendo: atq̃ appetitũ carnis refrenãdo redea
mus. per aliã ergo viã in regionẽ nostrã regre
dimur: qñ q̃ paradisi gaudijs p delectamenta
discessimus: ad hec per lamẽta reuocamur. hec
Greg. Ad hoc etiã significandũ q̃ p aliã viã in re
gionem nostrã redire debeamus. Dominus pa
pa in processionib̄ redit p aliã viã ab ea p quã
est egressus. Magi vero reuersi studiose plus
q̃ prius deũ colentes glorificauerunt ⁊ predi
cantes multos erudierunt. Pie autem credi po
test q̃ domina paupertatis amatrix zelans for-
titer pro paupertate ⁊ intelligens filij sui volũ
tatem rotum aurum infra paucos dies paupe
ribus erogauit. Unde quãdo intrauit templum
nõ habuit de quo agnum emeret quez offerret
pro filio: sed emit turtures vel columbas que
erant pauperũ oblatio. Ut ides hec p̃conia pau-
perratis in duobus. Primo quia hodie puer Je
sus eleemosynam accepit vt pauper ⁊ mr̃ sua si
multer. Secõdo qz nõ solum non procurabat ac-
quirere: sed etiam que habantur nolebat retine
re. Increscebat desiderium pauperratis: si au-
tem bene attendisti ⁊ profunditas creuit humi
litatis. sunt etiã qui se viles ⁊ abiecto in aio suo
reputant ⁊ in oculis suis nõ extollunt̃ sed sic eẽ
nolunt in oculis alioꝝ. Nõ sic puer Jesus dñs
omnium etiam alijs suos defectus ⁊ vilia pare
re voluit: ⁊ nõ parius ⁊ paucis sed regibus ⁊ co
rum socijs quos in comitatu suo adunerant:
⁊ in tali casu ⁊ tempore in quo multum timen
dum erat. Nam cum illi venirent vt regem iu
deorum quem etiam deum esse credebant inue
nirent dubitare poterãt ne talibus de ipso visis
reputantes se delusos sine fide ⁊ deuotione re
cederent. Sed nec propterea dimisit humilita-
tis amator dans nobis exẽplum ne sub spẽ ali
cuius apparẽtis boni recedam? ab humilitate:
⁊ q̃ discamus etiam in alionum oculis viles ⁊
abiecti velle apparere. Expeditis igitur magis
⁊ verius patriã suã regressis: adhuc statim dña
mundi cũ puero suo Jesu ⁊ nutritio ei? Joseph
apud presepe in illo locello patienter ⁊ humilit̃
vsq̃ ad quadragesimum diẽ ac si quauis mu-
lier alia de populo ⁊ puer Jesus homo purus:
eẽrt ipsi legis obseruatiõe indigerẽt. Stabat v
gitur dña vigilãs ⁊ attẽta sup dilecti filij sui cu
stodia. O cum quanta sollicitudine ⁊ diligentia
ipius gubernabatur vel in minimo defectũ ha
beret. Cum quãta etiã reuerẽtia cautela ⁊ pio
timore ipsum contrectabat quẽ suum deũ ⁊ dñz
esse sciebat. Flexis quidẽ genib̄ accipiebat ip̃z
de cunis ⁊ reponebat in eis. Cum quanta etiam
iucunditate confidentia ⁊ autoritate materna.
ip̃m amplectebat: osculabatur: stringebat dul-
citer ⁊ in eo delectabat quem filium suum esse
cernebat ⁊ certissime sciebat. Quã sepe q̃ curio
se ⁊ prudenter tenella mẽbra ipsius fasciens cõ
ponebat: sicut eniz fuit humillima sic fuit ⁊ pru
dentissima ⁊ inde in singulis officijs et ⁊ obse-
quijs sedule ministrabat vigilanti et dormienti

Thron̄ salomonis.
Castitas lõga.
Magorum reuersio.
Seneca de cõsilio mutando.
Naues Tharsen. ps. 47.
Chrysso. De fide magorum.
Vie mutãde ratio.
Augustinus.
Greg. Corin. L
Processio pape.
Berñ. de sedulitate ioseph.
Aurũ Marie datum.
Paupertatis p̃conia.
Humilitas indicia.
Solẽnitas epi. Leo papa.
Chrisso. de nouis i natiuitate dominica.
Maria filium cura ⁊ amo.

non solum infantulo: sed etiam grandeuo. O q̃
libenter eum lactabat. vix fieri potuit quin ma
gnam ⁊ alijs feminis inexpertam dulcedinem i
talis filij lactationem sentiret. Ipsa virgo infan
tem hunc concepit sine pudore. peperit sine do
lore. lactauit celesti rore. virgo ante partum in
conceptione: virgo in partu in prolis enixione:
virgo post partum in pueri dulcissima lactatio
ne. vnde Aug. Ipsaz virginem matrem dulciter
alloquens ait. Lacta mater xp̃m ⁊ dñm nostrũ
⁊ tuu. Lacta panẽ de celo venientẽ. lacta eũ qui
talẽ fecit ⁊ vt ipse fieret in te tibi ⁊ munus fe-
cunditatis attulit ꝓceptus: ⁊ donũ ꝗnitatis
nõ abstulit natus. vñ Ansel. Uez dñ hunc par-
uulũ iaceũ manẽ suas ꝗsari ⁊ ad vbera sua pẽ
dere atq̃ ad quas pueri corpis lesiões paruulo
rũ more vagur ꝓspicerũq̃ p̃cor affectu moueba
tur pessimus animus eius: q̃ve studio ad occur
rẽdũ cũctis que incõmoda illi fore timebat pa
rabat̃ castissimũ corpus eius. Et ⁊ de sctõ sene
ioseph refert. Berñ. q̃ puez iesus sup genua sua
renẽs eidẽ frequẽter arriſit. Stãte igit̃ aũ ꝓse
pe dña sta ⁊ tu iuxta p̃sepe cũ ea ⁊ delectare cũ
puero Jesu: q̃z ꝗtus erit ab illo. Quelibz aia fi-
delis ⁊ maxime religiosa deberet a die natiuita
tis dñi vsq̃ ad purificationes saltẽ semel in die
apud dictũ presepe dñam visitare puez iesum:
⁊ matrẽ eius adorare de pauptate ⁊ afflictione
humilitate ⁊ benignitate ipsoꝝ affectuose me-
ditari. Audisti quõ btã ꝗgo i sordẽti stabulo pa
tienter multis diebus cum puero iesu ⁊ ioseph
perseuerabat. vñ non deberet nobis graue esse
nec magnus videri in monasterio ⁊ secreto nro
p̃sistere. Considera nunc quanta sit solemnitas
hodierna ⁊ letare in ea q̃ hodie apparere cepe-
runt fidei nr̃e initia. vñ leo papa. Agnoscamus
ergo dilectissimi in magis adoratoribus xp̃i vo
cationis nostre fideiq̃ primitias ⁊ exultãtibus
animis brẽ spei initia celebremus. honoretur a
nobis sacratissimus dies in quo salutis nr̃e au-
tor apparuit ⁊ quẽ magi venerati sunt a cuna-
bulis nos ꝗpotentem adorem? i celis: vt sicut
illi de thesauris suis mistica dño munerũ spe-
cies obtulerunt ita ⁊ nos õ cordibus nr̃is q̃ deo
fiunt signa p̃manus. Sacrũ eñ p̃sentis festi
ops in nobis esse perpetuũ qõ vtiq̃ sine fine ce-
lebrabit̃ si in oibus actibus nr̃is dñs iesus xp̃s
appareat. hec leo. Audisti ergo q̃ multa noua i
natuitate dñi p̃currerunt que eam natũ pba-
uerũt. vñ Chrys. O ia ira q̃ nona ⁊ supra modus
admirationis humane in dñi natiuitate cõcur-
rerũt. Angelus in templo zacharie loquit̃ futu-
rũ elizabet filium reponmittrmõ credẽs ange-
lo sacerdos obmutescit. Sterilis p̃cipit ꝗgo pa
rit: iohannes in vtero mr̃is exultat: xp̃s dñs na
tus ab angelo nunciat: ⁊ q̃ salus mundi sit pa
storibus p̃dicat: gaudẽt angeli: exultant pastõ
res: magna in celo ⁊ in terra letitia huius admi
rãde natiuitatis exorit. Nouũ signũ stelle de ce
lo magis ostẽditur per q̃ dñs celi ac terre rex Ju
deoꝝ noscit̃ natus. hec Chri. ¶ Oratio.

Augu.
Ansel.
Berñ. de sedulitate ioseph.
Solẽnitas epi. Leo papa.
Chrisso. de nouis i natiuitate dominica.

Jesu bone qui de virgine natus teip
sum magis stella duce reuelasti et eos
per aliam viam in regionem suam re
dire fecisti illuminet iesu misericordes
lumẽ gratie tue tenebras conscietie mee: ⁊ per
tuam lerã apparitionem da mihi plenam tui et
mei cognitionẽ vt intus te videam intus te in-
ueniam ⁊ ibiq̃ myrrham compunctionis inter-
ne: thus orationis deuotetaurũ dilectionis pie
tue maiestati offeram et qui per viam tenebra
⁊ culpe recessi a patria felicitatis superne
per viã veritatis ⁊ gr̃e ad eam redeã te ducẽte.

¶ De presentatione domini in templum. Cap. 12.

Lu. 2.

Ueniente autem qua-
dragesima die q̃ fm legem
[impleti sunt dies purgatio
nis marie] exiit ipa de itabu
lo cum ioseph ⁊ puero vt le
ges impleret i qua nihil pur
gãdum erat: qz sine peccato
conceperat. In cir cum cisio
ne quidem purgabatur puer ab originali quod
a parentibus contraxerat. In purgatione vero
purgabatur mater a peccatorq̃: in libidine cõ
ceperat sed nihil horum in hoc puero vel in ma
tre erat. Et [tulerunt] puerũ primo circumcisum
de bethleem [in hierusalem] vt fm legem [sisterẽ
rent]. i. offerent seu offerendo p̃sentarent [eũ
dño] in templo [⁊ vt darẽt hostiam] scilz [par tur
turum aut duos pullos columbarũ] pro eo. Ad
eu identiam huius sciẽdum q̃ de prole nata du purificatio
plex erat preceptum. Unum generale quantũ nis lex.
ad omnes vt scilicet completis diebus purga-
tionis matris puer ad templũ deferretur ⁊ pro
hostia daretur. Lex autem purificationis erat
q̃ mulier que suscepto semie peperisset masculũ
immunda esset septẽ diebus separata a cõ
sortio hoiz ⁊ ab ingressu templi ⁊ a tactu sacro
rum: ⁊ die viij. circumcideret̃ infantulus: ⁊ ipsa
quidẽ munda efficerẽt quo ad ꝓsortium hoim:
sed adhuc. xxxiij. diebus immunda esset quo ad
ingressum tẽpli ⁊ tactũ sacroꝝ. ⁊ his diebus nõ
licebat egredi domũ ꝛc. Cõpletis. xxxiij. diebus
cum. viij. precedentibus extunc quadragesima
die mulier intrabat templũ ⁊ presentabat natũ
puerum dño offerens sacrificia pro se ⁊ pro pue
ro. Si aũt feminam peperisset duplicabant die
s quo ad ꝓsortia hoiz ⁊ quo ad tẽpli ingressũ.
Aliud erat preceptum speciale de primogenitis B
tam in hoibus quam in iumentis vt sancta dño Primogeni
fierẽt qz dño ꝓsecrata erãt ex eo tpe quo primo ta cur dño
genita egyptiorum dñs interfecit ñtos Israel offerenda.
saluans oia primogenita filioꝝ israel sibi vẽdi
cauit: sibiq̃ offerri precepit. Sicut enim voluit
sibi offerri primitias fructuũ ita ⁊ primogenita
hoim ⁊ alioꝝ animalium mundorum. Sed qua
re hoc nisi vt oia prima ⁊ maxime omnia melio
ra ⁊ carioza dño offeramus? Qz q̃ xp̃s ex mulie
re natus ⁊ p̃mogenit̃ sub lege fieri voluit. Hec Cur presen
duo premissa circa eum obseruata fuerunt. Nõ tari voluerit xp̃s.
sufficit magistro humilitatis perfecte cum per
omnia patri coequalis esset: se subdere humili
virgini nisi ⁊ subderet se legi. Hoc autem pluri
bus de causis fecit. Primo vt veterem leges ap
probaret. Secundo vt eam seruando in semet
ipsam consummaret ⁊ terminaret: ⁊ offendens
ex hoc q̃ ad ipsam ordinata erat. Tertio vt Ju
deis calũniandi occasiones subtraheret. Quar
to vt homines a seruitute legis liberaret. Quin
to vt exemplũ hũilitatis ⁊ obedientie nobis da
ret. Quamuis etiam. b. virgo ad legem mulier
non teneretur nec purificari indigeret: quia nõ Cur maria
concepit suscepto semine sed spiritusancti in purificatio
stico spiramine. voluit tamẽ subdi purificationi ni voluit
propter plures rõnes. Prima vt se in hoc alijs subdi.

mulieribus conformaret sicut ⁊ filius per omnia fratribus assimilari voluit. vii Bern. Bern. Vere.b. virgo nõ habes cãm nec tibi opus est purificatione. Sz nunquid filio tuo opus erat circuncisione? Esto inter mulieres tãq̃ vna illaꝝ. nã ⁊ filius tuus sic est in medio puerorꝝ. Scõa ꝑm Bedã. Sicut xp̃s sic ⁊ btã ꝗ̃go legi est sp̃te subiecta vt nos a legis vinculo solueremur. Tertia Beda. vt occasionem scãdali vitaret nondum eẽ erat notum ipsam sine semine peperisse. Vñ si nõ obseruasset dies purificationis sue fuisset Judeis occasio scãdali ⁊ murmurationis contra ipaz. Quarta vt legem purificationis terminaret adueniẽte. s. xp̃o qui est nr̃a purificatio ꝑ fidẗ nos purificans. Quinta vt nobis exemplum humilitatis daret. Nam humiliauit se etiam in his ad £ que non tenebat: vt humilitatẗ doceret: vt cuius mater doctoris oim ⁊ ipsa doctrix existeret cuius non posset ꝓpter sexũ publice docere verbo iõ voluit docere exemplo. Maria igitur lz purificatione nõ indigeret: purificationem tñ peragere voluit: q̃ oia que legis erãt diligẗissime obseruabat: iõ ipsa est ꝑ archã testamẽti prefigurata in qua inclusa erant legis mãdata. Ibi eẽ erant due tabule in quibus. x. ꝓcepta scripta erant que maria diligẗer obseruabat. Archa ẗ libũ legis cõtinebat ⁊ Maria libros sacre scripture libenter legebat. In archa erat ꝗ̃ga aarõ que floruit: ⁊ Maria floruit ⁊ bñdictũ fructum ventris sui ꝓtulit. Archa ẗ vnã aureã cũ mãna celi cõtinebat: ⁊ Maria verꝝ mãna celi nobis offerebat. Archa de ligno cethim imputribili erat fctã: ⁊ Mã in putredinẗ vel in pulueẽ nõ est redacta. Archa. iiij. circulos aureos in lateribus hẽbat: ⁊ maria quatuor virtutes cardinales que oim virtutũ radices ⁊ initia sunt i se gerebat. Archa habebat duos vectes q̃bus portabat per quos duplex charitas im mã designat. Archa tã intrisecus q̃ foris deaurata erat. Maria intus ⁊ foris virtutibus resplendebat. Quapropter ipsa ẗ pulchre figurata est in cãdelabro aureo qõ lucebat hierosolymis in templo dñi: supra qõ. vij. lãpades. que. vij. opa mie i Mã figurabant que regina mie ⁊ mater pietatis erat. Hoc cãdelabrum ⁊ eius candelã honoramus qñ in festo purificationis accensas candelas baiulamus. Mã eẽ cãdelã dño in sua purificatione offerebat: qñ symeon lumẗ ad reuelationẽ gentiũ concinnebat. xp̃s Marie filius est candela accensa propter tria que inueniunt in ea. s. lignum ignis ⁊ cera: ⁊ in xp̃o sunt tria. s. caro aia ⁊ deitas vera. Hec cãdela pro humano gẽre dño est oblata per quã nox tenebraꝝ nostrarum est illuminata. Oblatio huius beatissime candele prefigurata fuit in puero samuele. Anne sterili cõtra mozẗ nature deus filium dedit. ⁊ marie virgini supra cursum nature filium inspirauit. Anna obtulit filiũ qui iudeos erat propugnaturus. maria obtulit qui mundum erat protecturus. Filius anne postea a iudeis est refutatus: ⁊ filius marie est ab eis turpissima morte cõdemnatus. Hoc est q̃ symeon marie prophetando predicebat q̃ filij ipsius gladius aiaz suã pertransire debebat. Ybant igitur parẽtes iesu in hierusalem: vt legis mandata perficerẽt ⁊ q̃ huis timerent herodes: ẗñ non sunt ausi trãsgredi legẗ quin ad templũ puerũ deferrent. Et hozte adhuc oia quieta erãt. adhuc herodes magos expectans: mõdum suũ cordis malitiã reuelauerat. Dñs itaq̃ iesus xp̃s cũ mre in his ⁊ aliis legẗ obseruans ofdit cũ quãta sollicitudine ⁊ vigilantia debemus obseruare euangelij ꝓcepta qñ ipse ꝓcepta legalia que per seruꝝ dederat cum tanta obseruauit diligentia. Adduxerũt q̃ dñm templi ad tẗplum vt facerẽt ꝗ̃ ꝓsuetudinẽ legis pro eo. Cumq̃ intrassent templuꝝ emerunt duos turtures aut duos pullos colũbaꝝ: vt pro eo offerrẽt sicut ꝑ pauperibus erat consuetũ. Et q̃ pauperrimi erant credendũ est magis q̃ de pullis columbaꝝ emerũt: q̃ facilius ⁊ pro minori precio inueniunt ⁊ ideo in lege vltimo loco ponuntur. Et tacet euangelista de agnoꝝ erat diuitus oblatio. Vide quia tã pauperes parentes dominus elegit qui non habẗrent agnum quẗ pro eo offerentised tñ par turturum aut duos pullos columbarum que erat oblatio pauperum. In lege enim dominus precepera: vt die quo parens infantem in templo presentaret pro sua ⁊ sobolis purificatiõe agnũ anniculum immaculatum in holocaustũ ac etiam turturem sive pullum columbe pro pcõ q̃ in libidine ꝓceperat offerret. Qui vero non sufficiebant ad offerendum agnuꝝ duos turtures offerrent vel duos pullos columbaꝝ. vnum loco agni holocaustũ quod totum incensum dicitur q̃ totum incendebatur. ⁊ alterum pro pcõ qui cedebat in partem sacerdotis qui erat mũdꝰ ꝑ mulierẗ. ⁊ sic mundabatur. Hanc hostiã ⁊ oblationem pauperum voluit dominus pro se dari: ⁊ cuꝝ diues esset pro nobis pauper dignatus est fieri: vt nos sua paupertate ditaret ⁊ diuitiarũ suaꝝ donaret esse participes ⁊ nos faceret hic in fide diuites: ⁊ in celo regni heredes. Sicut enim mortalitatem nostram assumpsit vt per eã nobis immortalitatem conferret: sic paupertatem nostram voluit assumere vt per eam nobis eternas diuitias tribueret. Imitemur ergo nos dominũ nr̃m ⁊ spontaneam paupertatem amemus: vt habentes victum ⁊ vestitum his contẗti simus. Cur autem pulli columbarum et non simpliciter columbe sicut turtures i sacrificio domini permittebantur offerri: declarat Bernar. dicens. Et licet alias quidem per colũbam spiritussanctus soleat designari: q̃ tñ libidinosa auis est non decuit offerri eam in sacrificio. Turtur castitas. dñi nisi ea sane etate que nesciret libidinem ac turturis non designatur etas qñ agnoscit castitas: in quacunq̃ etate deniq̃ cõpare vno cõtenta est quo amisso alterum non admittit: numerositatẗ in hoibus nuptiarum redarguens. Cernere est turturem tpe sue viduitatis: sctẗ viduitatis opus strenue ac infatigabiliter exequentem. videas vbiq̃ singularem. vbiq̃ gemẗem audias nec vnq̃ in viridi ramo residentem: prospicies: ⁊ tu ab eo discas voluptatum virentia virulenta vitare. Ad quod in iugis montiũ ⁊ ī summitatibus arboꝝ frequẗior illi ꝓuersatio est: vt q̃ vel maxime propositũ pudicitie decet doceat nos terrena despicere ⁊ amare celestia. hec Bern. [Et ecce symeon] inter sacerdotes famosus ⁊ noiatus q̃ [iustus] erat in oꝝ oratione boni [⁊ timoratus] in cautela mali: vel [iustus] recte se habendo ad primum [⁊ timoratꝰ] quo ad deũ: q̃ difficile iustitia sine casto ⁊ filiali timore dñi custodiẗ: timor eẽ dñi iustitie ⁊ cetera rũ virtutum custos est: q̃ quãto iustus ardentius deum diligit: tanto solertius offendere cauet. Illoꝝ eẽ operatio comitat iustitia quo-

Ps. iii. rũ mentes timoꝝ dei illuminat testante ps. qui
Ecclisiast. 7 ait. Btus vir qui timet dñm ⁊c. Et salomone q̃ dicit. Qui timet deũ nihil negligit. Et bene iustus erat ⁊ ad proximũ se recte habebat: q̃ non suã solũmodo sed ⁊ totius ppli salutẗ querebat [expectãs cõsolationẗ israel] in desiderio ⁊ spe boni promissi quo ad fidei ⁊ spei rectitudinẗ q̃ habebat. Minores quidẽ expectabãt cõsolationem tpalẗ per promissum salutis aurozẗ vt qui ab herode ꝑsti fuerant in aduẗu saluatoris liberati consolationem acciperẽt. Maiores ꝗ̃ vt symeon ⁊ huiusmodi ẗ spiualẗ cõsolationem ⁊ redẽptionẗ a diabolo expectabãt. Consolatio q̃ppe israel. i. videẗis deũ: dñi aduẗus in carne fuit. sctẗ eẽ patres quos metus originalis peccati cõstringebat ꝑ dñi incarnationẽ consolari credebãt. Hãc cõsolationẗ symeon q̃ obediẽs interpretatẗ expectabat quẗ matura etas de mundo exire appellebat: tñ ꝓpter desideriũ videndi dñm in carne manebat. [Et spũsanctus] ⁊ sanctificatoꝝ ex pũtia summi boni [erat in eo] q̃ tũ ad grẗ plenitudinẗ quã possidebat qꝝ nõ solũ habuit gr̃am iustificantẗ ꝓut cõiter ꝗ̃ a iustitiis etiã q̃ tum ad illuminationes ⁊ psolationes diuinas speciales. Dictur eũgelista de symeone: q̃ spũsanctus erat in eo ꝓmisit q̃ erat iustus
Esa. lvi. 66. ⁊ timoratus: qñ illoꝝ corda deꝰ inhabitabat q̃ timentes deũ iustitiã seruãt vñ ipse per ꝓphetam dicit. Sup quẗ requiescet spũs meꝰ nisi su ꝑ humilem ⁊ qerũ ⁊ trementẗ sermones meos: ⁊ ab ipso [spũsctõ] qui ꝑ inhabitãtem gr̃am i eo erat [responsum] in orationib̃ suis deuotis [accepera:] inuisibiliter in mẗe per occultã inspirationem ⁊ intellexit de xp̃i aduentu q̃ xp̃s quẗ videbat oclis mẗis videret oclis corpis anq̃ pñtẗ finiret vitã ex q̃ ps q̃ ꝑ ꝑ ꝑ ozauerat: q̃ spẗ rabat: ⁊ consolationẗ israel expectabat. tũc eniz erat opinio communis apud intelligẗes q̃ imminebat aduentus xp̃i ꝑm signa a pr̃iachis ⁊ ꝑ phetis: ꝓbatat: ideo symeon de hoc feruentiꝰ deũ ozabat [⁊ in spũ]. i. ꝑ reuelationẗ spũsancti: et ipso spũsancto qui in eo erat iubente [venit i tẗplum] vt ficut rñsum ⁊ promissum ab eodẗ spũ acceperat xp̃m domini. i. vnctũ a dño antẗq̃ moreretur videret. O q̃to desiderio videẗi dominum senex iste beatissimus estuabat quẗ iaz e- £ Symeonis desiderium. tas de hoc seculo exire cogebat: sed dei respõso remitebat: q̃ non erat mozẗ visurus: id est sensiturus vel experturus [nisi prius videret xp̃m domini] messiam promissum oculis corporalib̃ hoc ergo desiderabat: hoc mẗe tractabat: hoc semper cogitabat dicens. Scio quia venietiscio q̃ videbo eum. Sed qñ veniet: quando eum videbo. Veni domine Jesu solue mihi hec vincula ⁊ me iam nunc in pace ire permitte. Dum aũt hec secum diceret dñ hoc desiderio estuaret: dictum est illi a spũsancto. Ecce adest quem expectas: quẗ queris: nunc eẽ videbis: surge properat festina vade ad tẗplum. Cum aũt festinãter veniens: templum intraret et eum videret statim eum spiritu prophetico cognouit. Eadem quippe spũs gratia qua olim precognouerat vẗ turum etiam nunc venientẗ ⁊ iamiq̃ ad se videndum cognouit saluatorem. Et accelerando occurrens genua flexit: ⁊ eum inter brachia adorauit marris: brachiaq̃ sua extendit ⁊ parentibus ait. Mihi eum date: mihi debetur: mei officij est ad hoc missus fuꝰ: huic obsequio reseruatus sum. Mater vero intelligens voluntatẗ filij pozrexit eẽ Symeoni. Ille autẗ letus ⁊ exultans cum maximo cordis gaudio in vlnas suas ⁊ inter brachia eum suscepit. O quaz beate manus que verbum vite palpauerunt ⁊ vlne que ipsum amplexate sunt. Et cum puerum in vlnas accepisset: surrexit: ⁊ mox senectꝰ fugit: ac iuuenilis vigor ⁊ fortitudo affuit. Magna hic domini potestas: sed non minor eius claret humilitas. Qui celo terraq̃ non capituẗ: grandeui hominis vlnis gestatur: qui prius seipsuꝝ ferre vix poterat tunc leuiter puerum ferens exultat. Ipse eẽ portabat a quo portabatur: ⁊ q̃ verbo virtutis sue omnia portat: ille portabat xp̃m in humanitate a quo portabatur per diuinitatem. Eleganter igitur dictum est. Senex puerum portabat: puer autem senem regebat. Ferebat senex Christum infantem ⁊ qui illum regebat in senectute degentem. Felix quidem Symeon iste qui non solum videre sed etiam Christum in carne meruit portare. Felix nimium q̃ tantam consolationem meruit quã desiderauerant patriarche ⁊ prophete ⁊ non acceperunt. Et non dubium quin huiusmodi amplexu Jesu Christi multas consolationes receperit ⁊ singularia charismatã gratiarum. Unde ⁊ dicit doctor grecus quod infantis ineffabile iubar a deo illustrauit Senem: vt processu temporis futura mox sibi fierent nota. Non minus felices sunt qui non viderunt et crediderunt. [Benedixit] quoque ⁊ laudauit [deum] gratias agendo pro tanto beneficio scilicet de impleriõe promissionis: ⁊ de exhibitione saluationis ac viso redemptore aperit reuelationem in secreto dyalogo sibi factam dicens. [Nunc dimittis domine seruum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum] ⁊ cetera. per totum. Ze inquit domine benedico promissio tua completa est: completus est desiderum meum quia video Christum salutare tuum dominum meum. Jesus enim saluator sive salutaris interpretatur. Viderũt quidẽ oculi carnis hoiem: lz oculi mẗis cognouerunt eum eẽ deum. [Dimittis] q̃. i. dimittes vel dimittas vt intelligatur optatiue i. vtinam dimittas iam nunc ⁊ de cetero [seruũ tuum] abire [in pace] ⁊ de hac vita transire in cordis quiete quietum in sinu Abrahe. Quasi secure moriozꝝ: quia pñs ẗ ⁊ in primo passur quo redimar. Sciebat q̃ beati oculi qui xp̃m essent visuri: ⁊ iõ donec illũ videret nolebat mozẗ differri. Mox autẗ vt vidit optat solui a corpore ⁊ in sinu Abrahe pacẗ habere. Letanter eẽ descẽdere volebat ad limbum patrum ex quo sciebat saluatorẗ natum. Sz quomodo in pace dimittitur cum omnes tũc sternerẽt lectũ suũ in tenebris. In pace inquit quietis non in pace fruitiõis dei. Ecce Symeõ ꝓfectus fuit: hẗs vitam in pariẗia ⁊ mozẗ in desiderio. Adeo ergo in quibusdã pfecti fuerũt patres veteris testamẽti et notii ꝑm Beõ. Qui vult tenere Jesum manibus ⁊ amplexari ⁊ in pace dimitti omni labore nitat: ⁊ habeat spũ ducẽ veniatq̃ in hierusalẗ cõuersando in celestibus: veniat in templum optãdo se exẗplo illoꝝ in quibus habitat deus suspirando ⁊ vemã petẗdo: vt habitet sẗp in domo dñi expectet dñz ⁊ aduẗũ eiꝰ. Sic ei ⁊ ipz ꝗ̃bũ dei ī manib̃ accipere ⁊ fidei ac spei ⁊ charitatis brachijs merebit amplectiꝰ ⁊ tũc dimittetur: vt nõ videat mozẗ eternã: q̃ vidit vitam. Multũ eẽ felix mozẗ videbit carnis qui

Simeõis perfectio.

Simeon mozẗ feliciter volẗs

B. rñ. cum ⁊ sic xpm dñm satagerit prius videre oculo cordis: vñ Bera Dimittef in pace ⁊ xpm habet in pectore. Ipe enim est pax nostra. Eu ⁊ exibis anima misera que ducē itineris Jesuz ignoras

Moraliter Moraliter Symeon qui obedies interpretat bonum religiosum significat: hic manet ī hierusalem ⁊ interpretat pacificat: ⁊ manet ī pace interna ⁊ fraterna ⁊ est iustus ad proximum: timoratus ad deū: expectās cōsolationē Israel. i. diuine visionis: ⁊ israel videns deū interpretat: ⁊ spūsanctus est in eo p sue gratie beneficiū. Et

Phil. 1. tali dat Jesus ad amplexandū ⁊ sic cū Symeone de tāto bñficio benedicit dñm ⁊ desiderat exire de mūdo: vt ei deū ad pfecte fruēdum ꝗ apostolum. Desiderius habēs dissolui ⁊ esse cū xpo

Moralr. ertā hic instruimur de multis. Primo ⁊ per virtuosa opa ⁊ per brachia ītelligunt Jesus apprehendit. Secdo in hoc ⁊ senex infantes suscepit: instruimur ⁊ deposita culpe vetustate debemus induere vite nouitatem. Tertio ī hoc

B xpo in hic di. magnificatur quatuor nominibus. ⁊ xpo qui oia portat voluit portari habem? exē plus humilitatis. Quarto in hoc ⁊ bñdixit deū: istruimur ad agendū gras deo de omnib? bonis nostris. Possumus etiam dicere ⁊ in hoc cānico magnificat xpo quo ad quatuor sim ōtuor nomina ēbus symeon xpm appellat. Commēdatur essi xpo vt pax: vt sal?: vt lumē: vt glia. Pax est quia mediator: salus: ⁊ redēptor: lumen: ⁊ doctor: gliā: quia premiator. Et in his quatuor consistit pfecta xpi cōmendatio: imo totius euā

Ephes. 1. gelice hystorie quedam breuissima comprehensio. Ea nāq ⁊ respiciūt eius incarnationem cōprehendunt in pacē ipse essi est pax nostra ⁊ fecit vtraq vnū: ⁊ vtrāq naturā in vno suppōsito vnuit: duos populos in vnū copulauit dans pacē his ⁊ longe ⁊ his qui prope deum etiā hōi reconciliauit. Ea vero ⁊ respiciunt eius predicationē: ⁊ sue vite cōuersationē ac miraculorum

Joann. 8. operationē cōprehendunt in luce: vñ ipse dicit. Ego sum lux mūdi. Que autē respiciunt redemptionem ⁊ passionē cōprehendunt in nomine salutis. Sed que respiciunt resurrectionē ⁊ ascensionem comprehendunt in gloria. Et quia canticum istud sic continet laudis xpi plenitudinē ⁊ senis morientis consolationem: ideo in fero ⁊ fine cantatur in cōpletorio. [Et erat pater eī?] scilicet putatiuus. i. Ioseph. ⁊ meruit vocari pater xpi eo ⁊ fuit nutricius eius [⁊ mater eius] vera. s. Maria [mirantes] non dubitando: s. assentiendo ⁊ cōgaudendo [sup his que dicebant

Mirratio parentum. de illo]. s. Jesu. Mirabat virgo de his ꝗ audierat ab angelo ī annunciatione: ab Elisabeth ī salutatione ⁊ ioannis exultatione. ⁊ a zacharia in ioannis natiuitate. Item mirabatur ipsa et ioseph de exultatione angelorum nato Christo ⁊ de cantico nouo. Item de aduentu pastorum ⁊ de reuerentia magorum. Item de aduentu symeonis: et laude eiusdem. Que omnia erāt mira ⁊ admiratione digna. vnde Ambros. Non solum ab angelis ⁊ prophetis a pastoribus ⁊ parē

Ambro. tibus sed etiam a senioribus ⁊ iustis generatio domini accepit testimonium. Omnis etas ⁊ ter ⁊ sexus eueniorum ⁊ miracula fidem astruunt virgo gnat: sterilis parit: mu? loquit: elizabeth prophetat: magus adorat ⁊ vtero clausus exultat: vidua pfiteur: iustus expectat. Et ex virtute pueri quem gestabat in vlnis benedixit Sy-

Maria ⁊ ioseph cuz affectu ⁊ gaudio ac deo gratias referendo: ⁊ quis essi Maria ⁊ ioseph essent maiores in sanctitate ille tū precellebat ⁊ tū ad sacerdotis officium ad quē spectat bñdicere populū. Mor quippe erat in lege ⁊ quādo parentes presentabant puerum in templo sacerdos benedicebat illis: s. ⁊ parentibus et puero. Et ideo bñdixit symeon parentibus xpm pūtantib? id est beatos eos dixit: ⁊ bñdictos predicauit: vel bñdictionem a deo eis optauit. Huius autē bñdictionis forma nō habem? expliam: ⁊ pōt ista bñdictio intelligi laudatiōis ⁊ gratiaz actiōis: sicut dicimus ⁊ creatura bñdicit creatori: ipm cum gratiarum actione laudando. Benedixit parentibus propter filium sicut econuerso plerunq benedicunt filij propter parentes. Et nota ⁊ in ioseph pris filitudo erat: ⁊ nutritor: ei? iō nō est cōi benedictione priuatus. Maria virgo ⁊ vere eius mater erat de puero magis ad eam pertinebat: iō ad eā singulr se vertit reuelando ei occultorum presagia. Cognouit essi illo docente quē gestabat in vlnis: dominū illō nō esse ex ioseph sed ex virgine: ideo ad eas dirigit sermonē: ⁊ non solum bñdixit: sed etiā prephetādo futura ꝑdixit dicēs. [Ecce posit? est hic] per

Bñdictio Symeonis. Prophetia Symeonis, Joann. 15. adventum suum ⁊ a deo statutus ⁊ ordinat? in ruinam]. s. superborum se stare putantium: de q bus ipse dicit. Si non venisset ⁊ locutus eis nō

I fuissem peccatum non haberēt. [⁊ i resurrectionem multorum]. s. humilium se non stare reputantium qui in eum credētes resurrexerunt a peccatis per eum: ⁊ ōt [in israel] ⁊ multi iudei a veritate cadētes fuerūt excecati: ⁊ multi pus simplices ignorantes illuminati [⁊ in signū] scz federis ⁊ recōciliationis inter deū ⁊ hoīes [cui ꝑdicet] prio a iudeis: deinde a gētib? seu paganis postea ab hereticis hoc nō credētib?, Ubi notandū sm Origē. ⁊ in oibus ⁊ de xpo narrā-

Origē. De ꝑdicentibus xpo, Psā. 26. tur fidelibus ꝑdictionem passus est falso ab incrudelis: de quib? ipse cōquerit ī psā. dicēs. Insurrexerunt in me testes iniq: ⁊ mēdacia est mēdacias sibi. Potuit enim xpo impugnari sed nō expugnari. Sed ⁊ prauī christiani contradicunt ei in moribus ⁊ operibus: ⁊ si nō in fide ⁊ sermonibus qui confitentur se nosse deum factis autez negant. Venit ergo saluator in ruinā non credētium ⁊ superborum: ⁊ hoc per occasionem: ⁊ in resurrectionem credentiū: ⁊ humilium: sed per causam nō solū ad alios in ruinam ⁊ alios in resurrectionem venit: sed etiā vni eidēq hōi in ruinā pariter ⁊ resurrectionē apetin ruinam. s. scz vitio: ⁊ resurrectionē virtutū. Nec fit resur-

Berā. retio virtutū nisi p cedat ruina vitiorū vñ Ber. Nō potest virtus cum vitijs pariter crescere ergo vt illa vigeat ista crescere non sinantur. Et le superflua ⁊ salubria ante surgunt. Unde notandum ⁊ xpo destruxit regnum peccati ⁊ construxit regnum virtutum ꝓpter ⁊ ōi positus ī ruinam ⁊ resurrectionem. Ruit enim superbia ex eius humilitate: ruit auaritia ex eius paupertate: ruit luxuria in ei? castitate: ruit iniuria ī ei? benignitate: ruit gula in ei? sobrietate: ruit ira in eius patientia: ruit accidia in ei? laborē: ⁊ vigilia. Et sic xpo pstruendo regnum virtutū

Ruina vitiorum per xpm. destruxit regnū vitiorum: ita ⁊ ab illis: tunc in eadē ipsa ē ruina vitij ⁊ resurrectio virtutis. Et ad hoc a deo positus fuit hic in mūdo tanq signum ad sagitandum: vt quilibet ēsi p libito iaculum mitte-

k ret in eum. Et prophetizans symeon de xpi passione ait. [Et tuam ipsius animā pertransibit] per cōpassionē [gladius]. i. passio seu dolor: passionis ipsius. Nō enim ad scz magno affectu materni doloris potuit videre crucifigi filium ⁊ si speraret mortem deuicturum ac resurrecturū ⁊ post mortē victurū. vñ dicit Hiero. ⁊ q ī parte impassibili passa est plusquā martyr fuit.

Hiero. Ma plusq martyr. Ansel. De penis marie. Dolores quippe quas parsens effugit: hos tempore passionis xpi sustinuit. vñ Ansel. Nunc repōscit debitū amor: vis nature qō tibi detinuit olim pariture penas: ⁊ cum fenore estimant vsuriq: que cōi matribus debebantur iure [vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.] Christi nāq passio multorum cordium cogitationes reuelauit: ⁊ prophetaz dicta cogitationes ⁊ occulta misteria ibi reuelata sunt ⁊ consummata. Et hoc quidem velum templi significauit quod eo moriente scissum est: vt sancta sanctorum oibus apparerent. Uel multorum cordium scz bo-

Beda. norū ⁊ malorū cogitationes tunc reuelate sunt: q xpo passo ali credideruntq credere noluerunt. Et sz Bedam antea incertum erat qui iudeorum eum recepturi erant: ⁊ qui non postea certum fuit. Mysticē vt dicit Beda: vsq ad finem seculi gladius tribulationis aiam eccle-

sie pertransit cum signo fidei ab impijs ⁊ reprobis contradicitur cum multos ruere videt cuz

Ut. reuelatis cordium cogitationibus vbi bonū semē seminauerat: zizania germinare cōspicit. Et nor. ⁊ ly vt nō tenet hic cāliter nō essi propter hoc principaliter pati voluit xpo vt reuelarent hoīm cogitationes: sed tenet hic cōsecutiue: ⁊ hoc quod est reuelare cogitationes: secutuz est ad passionem christi. Sicut si dicerem: ex iui ad cāpos vt caperer ab hostibus. capi ab hostibus non fuit de intentione mea: sed quoddam consecutiuum ad exitum meum. ⁊ est similis modus

L loquendi cum sz sepe in euangelio. Hoc factuz est vt impleretur scriptura. Hoc enim nō fuit principalis intentio xpi ⁊ talia fecit vel passus est: vt impleretur scriptura: sed postq talia euenerunt consecutiue scripture sunt implere. Nō enim propheria est cā euentus rei sed ipsa res

Prophetie nō sunt cāe futurorum

Origenes. est causa prophetie. Aliter exponit Origines de reuelatione occultorum peccatorum in confessione vt reuelentur cogitationes male per confessionem que prius occultabantur que per effecium passionis in sacramento penitentie operantis sanantur. [Et ipsa eadem hora] qua scilicet symeon loquebatur de xpo ⁊ tenens eum ī vlnis [superuenit anna prophetissa] non a casu vel ex dispositione humana: sed spiritussancti reuelatione (sicut dictum est de Symeone) et adorans eum [confitebatur Domino] confessione laudis ⁊ gratiarum actionis laudans deum de tantis beneficijs adimpletis ⁊ incarnatione ⁊ natuitate exhibitis perhibensq testimonium de filio ⁊ instruens populum [loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem] hierusalem ⁊ [israel] annuncians eis natuz esse redemptorem ⁊ humani generis saluatorem: et ⁊ ille diu desideratus esset qui eos redimeret ⁊ liberare deberet. Omnibus fidelibus qui ugo herodis alienigene gnaturi: liberationem ciuitatis a ppli ac etiam spiritualem expectabāt p

Anne prophetisse cōmendatio. adventum xpi in proximo fieri redemptionez a tyrannide herodis ⁊ demonis promittebat. Hec mulier venerabilis cuius nobilitas extollitur, continentia laudat: etas cōmendat: religio predicatur idonea ⁊ digna valde erat que dei filio incarnato testimonium perhiberet. Unde ⁊ prophetissa describitur vt eius testimonium autēticez: ⁊ prophetie inspiratio vel reuelatio diuina esse perhibetur. vnde Origē. Iuste sancta

Origē. mulier spm prophetandi meruit q longa castitate: longis etiam ieiunijs ad hoc culmen ascēderat. Qz ergo omnem sexum ⁊ omnem eratem

Omne genus hominum de xpo perhibet testimonium gradū ⁊ omnem professionē dñs redimere venerat dignū erat vt oēs in eius natuitate testimonium perhiberent. Sunt enim tria genera in vtroq sexu commēdata: puta de virginibus. s. maria ⁊ xpo ac de viduis. s. anna ⁊ Symeon cuius etas compārat anne. Et etiam tertium genus scz de pnigaris scz Elizabeth ⁊ zacharias. Nullus ergo gradus christianorū fidelium pretermissus de quo non haberet testimonium talus omnium. Ut autez dicit Ansel. Oblatus est

Ansel. in templo ⁊ a sancta vidua susceptus: vt fideles suos domum dei frequentare et vt eum mereātur suscipere: studio sanctitatis intendere moneret. A Symeone sene susceptus atq laudat? est: vt ire grauitatem ⁊ mozum maturitatez se diligere parefaceret. Exulta ergo ⁊ tu cum illo sene symeone ⁊ anna longeua procede in occursum matris ⁊ paruuli: vincat vere cundia amor timorem expellat affectus accipias ⁊ infantem

Cant. 3. in vlnas tuas dicasq cum sponsa. Tenui eū nec dimittam. tripudia cum illo sanctissimo sene et concine. Nunc dimittis seruum tuum dñe secū dum verbum tuū i pace. Hec Ansel. Moraliter

Moraliter nota ⁊ inopinatus concursus istaz psonarum de quibus fit hic mentio nō sine misterio instinctu diuino factus est. Usi nos spūaliter in mente debemus istarum quatuor personarum processionem celebrare. Per symeonem qui inter-

Symeon. pretatur audiens qui ⁊ rnsum audiuerat a spū sancto mentali. s. reuelatione significatur verbi dei studiosa auditio. per annas que interpretat gra ⁊ que nō discedebat de templo significatur crebra oro: per ioseph qui interpretat appositio vel augmētū ⁊ qui sollicitā curā habuit de puero xpo intelligit bonoz opez continua appositio: per mariā vero que interpretat illuminata que ⁊ xpm portauit ī vtero significat diuine cōformitatis perfectissima vnio. Hec ait quatuor persone xpm offerentes in mente debent portare quatuor luminaria. Symeon portat lumen fancre meditationis. Anna gestat lumen interne deuotionis. Ioseph defert lumen virtuose p

Psā. lxxvi. greffionis: maria vero portat lumen superne cōtemplationis. Hec quatuor innuūtur in psalm. cum dicitur. Memor fui dei ⁊ delectatus sum ⁊ exercitatus sum ⁊ defecit spūs meus. Et patent referendo singula singulis. Et considerandum est ⁊ presentationi dñi interfuerunt quinq p-

sone. Ipse iesus per quem significantur innocētes. maria. s. amarum amare per quā penitēcies ioseph. s. accrescens per quē pficientes. symeō per quē perfecti in vita actiua. anna p quā pfecti in vita ⁊ templatiua. In quo significant illi qui sunt digni vultui dei in templo dei celestis

N hierlm presentari. Tandem Symeon puerū resum matri reddidit: quē illa letanter reaccepit. Processio ī templo. Postea vadunt ad altare facientes p cessionem que hodie repesentant p vniuersum orbē. Procedunt alacriter illi duo venerabiles senes. Joseph et Simeon cum exultatione magna iubi-

lantes. Sequit̃ mr̃ portans regem iesum cũ in-
effabili cordis letitia: anna associat eã vadẽs
ex latere cũ reuerẽtia iubilãs ⁊ ipa cũ indicibi
li gaudio ⁊ laudans dñm affectu immenso. Ab
istis ergo fit ꝓcessio venerabilis paucis quidẽ
ſz valde magnis ⁊ quasi de oi genere hoiz repre
sentãtibus. Sunt eñ iter eos de masculis ⁊ fe-
minis: senibus ⁊ iuuenibus: virginibus ⁊ vidu-
is. Ubi quidẽ ⁊ ioseph tãq̃ parẽtes puer iesum
in tẽplo ꝓsentauerunt: symeon vero et anna vt
pphete ꝓcõis pphetice laudauerũt. Sic ⁊ nos
in ista die missarum solẽnia celebrãtes cereum
accensum (per quẽ significat puer iesus) in ma
nibus baiulamus ⁊ ꝓcessionem facientes vsq̃
ad altare deferimus ⁊ offerimus recolẽtes illõ
lumẽ ineffabile quod mã ⁊ symeõ hodierna die
portauerunt in manibus. Sũt eñ tria in cereo
per que significant tria que fuerunt in xpo. Nã
cera significat carnẽ xpi que nata est de virgi-
nã sine corruptiõe sicut apes cerã gignũt sine
alterutroꝝ cõmixtione. Lichynus aũt in cera la-
tẽs sigit aiam xpi candidissimã i carne latentẽ.
Deuc. 4. Ignis vero siue lumen sigit diuinitatẽ ⁊ qz deus
nr̃ ignis ꝓsumens est. Per hec ẽt tria põt trini-
tas designari. vnde est xpus. Cera focus lignũ
tria sunt mõstrantia trinũ. Cũ aũt pueniunt ad
altare: mr̃ cũ reuerẽtia genua flectit ⁊ dilectis-
simũ filiũ suũ deo pai suo sup altare offert. Pre-
O sentat ipsa btã virgo puerũ dominoꝝ: gras agẽs
Presentatiõis cause deo patri de munere tanto ꝓ ipsa virgo eiꝰ ꝓce
perat ⁊ pepererat ⁊ ꝓ ipsa in tali prole dignissi
ma deo patri communicabat. Presentatio eniz
puerorum ad templuꝝ precepta erat ꝓpter tres
cãs: tum vt ex hoc infans domino cõsecraretur
tum vt per hoc diuine custodie commendaret̃
tum vt gr̃arũ actio deo redderet̃ a quo tale do-
nũ parentes acceperũt ⁊c. Sed ꝓ me due cãe nõ
habebant locũ in xpo: qz mor ꝓceptus in vte-
ro fuit plenissime deo ꝓsecratus ⁊ diuine custo
die ꝑ diuinitatis vnionẽ cõmendatus: ſz tertia
cã precipue locũ habuit in xpo. ꝑ qua btã ꝗgo
gratias agere habuit deo pr̃i pre oibus matri-
bus. vt pote que eum singulari priuilegio conce
pit ⁊ peperit. Quid aũt ipsa tunc orauerit quid
ve dixerit scriptum non habemus: sed forte si-
milia his verba saltem ore cordis dicebat. Ecce
domine sctẽ pater ꝓsento tibi filiũ tuũ a te eter
naliter genitũ ⁊ de me tẽporaliter natũ. Ego ꝓ-
sento tibi eum qui tibi semp est ꝓsens. Gratias
tibi ago ꝓ eum tuo munere sic cõcepi mirabi-
liter ⁊ peperi ineffabiliter. O sctẽ pater hunc fi
liũ tuum ⁊ meum tibi offero oblationem nouã
deum caro factũ: qui ꝑ salute mũdi oblatus
est tibi semetipsum. O qualis est ista oblatio.
Nunq̃ talis facta a seculo. vnde Ber. Offer fili
um virgo sacra ⁊ benedictum fructũ vẽtris tui
Bern. domino representa. Offer ad nr̃am oim reconci
liationẽ hostiam sanctã deo placentẽ. hec Ber.
Voluit aũt xpus deo patri presentari qui nunq̃
ab eius aspectibus laruit nobis in exemplũ. vt
sicut non gr̃a sui deus factus est hõ: sed vt nos
per gr̃am faceret deos: nec ꝓpter se circũcisus
est in carne: sed vt nos spiritualiter circuncida-
mur: sic propter nos sistit̃ dominoꝝ vt discamus
deo presentare nosipsos. Deinde aduocantur sa
Redimit̃ cerdores ⁊ redimitur dominus omnũ sem̃
dominus. ꝗ tuus quinq̃ ciclis argenteis: qz erat primogeni
ciclis. tus. Quinq̃ ciclis argenteis redimebatur pri-
Ciclus. mogenitus ⁊ erat ciclus genus monete obolos

xx. habens. Precepit enim lex omne masculinũ
primogenitũ tã hois ꝗ pecoris sanctus domino
vocari. i. domino sanctificari ⁊ pũtari ac sctifica
tũ ⁊ dedicetur domino dici ⁊ sacerdotis esse ita
ꝗ ꝑmogenitũ de tribu leui non redimeret: ſz in
ministerio ⁊ seruitio domus dauid. s. tẽpli sem-
per ⁊ ꝑpetuo teneret. Primogenitũ vero de ali-
is vndecim tribubus sacerdos redimi faceret ⁊
precio accepto illud ad propria a parentibus re
Primo ge- ferri permitteret. primogenitũ quoq; aialis mũ
niti obla- di deo offerret immundi vero aut precio redimi
tio. aut mundo mutari aut occidi faceret. est autẽ
aial mundum ad offerendũ mundum ad esum.
Immundoꝝ vero aliud est immundum ad offe
Mũdum rendum: sed mundum a natura: vt asinus iõq̃
aial duple- aut precio redimebatur: aut agno commutaba
et similiter tur. Aliud immũdum ad offerendum ⁊ redimẽ-
immundũ dum seu commutandum: videlicet canis ⁊ ideo
precium aliqõ non habens occidebatur: ⁊ ex
to ab vlibus templi ꝓiciebatur. Cũ igit̃ xps de
tribu iuda vna de vndecim fuerit ꝑz ꝗ redimi
debuit ⁊ iõ redemptus fuit. Accepit etiam ma
ter de manu ioseph aues predictas ⁊ genua fle
ctẽs offert super altare deo patri eas. Obtulit
ergo btã virgo tanq̃ paupercula par turturuꝝ
aut duos pullos columbaꝝ: vnum in holocau
stum pro filio: alterum pro peccato. i. hoc se sub
dens legi peccatricum ꝗ nullũ haberet pec
catum. Facta ergo oblatione ⁊ redẽptione ma
ter filiũ recepit: ⁊ eiꝰ secũ domũ reportat. vnde
P Bernũ. Oblatio ista fratres satis delicata videt
De redem- vbi tm̃ sistitur duobus: redimitur auibus ⁊ tli
ptione xpi. co reportatur. Veniet tempus quãdo iaz nõ of
Ex pẽ. cr. feret̃ in tẽplo nec inter brachia symeonis: ſz ex
tra ciuitatẽ inter brachia crucis. Veniet quan
do nõ redimet̃ alienos: sed redimet̃ alios sangui
ne ꝓpriozꝝ redẽptozes misit eum deus pr̃ pplo
suo. Istud est sacrificium matutinũ: illud aũt
vesperti nuꝝ. hec Ber. Mistice per primogenita
aliaꝰ significat̃ ille qui vnigenit us dei digna
tus est nasci. primogenitus. s. dignitate oĩꝝ crea
ture qui est vere sctũs dominoꝝ: qz sine peccato.
Moraliter Moraliter aũt per primogenita significant̃ bo
ne actionis initia: que quasi corde gignimus ex
dei gr̃a. Cõmonemur ergo hic vt oĩ primogeni
ta nr̃a deo offeramus: quicquid bonũ ⁊ iustũ in
nr̃is opibus inuenimus eius gr̃e non nr̃is me-
ritis deputemus dicẽtes. Nõ nobis domine nõ
nobis ſz noi tuo da gloriã. Si aũt immundũ ali
Ps. cxiii. quid parimus. i. si pctũ in oge perpetramus oc
cidamus. i. malũ per emendationem radicitus
euellamus: aut certe mutemus illud mũdo de-
clinantes a malo ⁊ faciẽtes bonũ: aut redima
mus quiq̃ ciclis bona opera ⁊ dignos fructus
penitentie per quinq̃ sensus corporis faciẽtes.
Cõmonemur etiã hic vt si in grege opeꝝ nr̃oũ
agnũ innocentie vel principales ꝗtutes qualis
est charitas: castitas: hũilitas: patiẽtia ⁊ hmõi
inuenimus: deo offeramus. i. ꝗ digne viuimus
Joh. 15. nõ nr̃is meritis deputem? ⁊ ſz illius ꝗ ait i euã-
Phi. 2. gelio. Sine me nihil potestis facere. ipe eñ dat
velle ⁊ perficere. Si autẽ tam pauperes sumus
vt in opere nostro agnum et diuitias innocue
vite vel principales virtutes non inueniamus:
offeramus saltem duos turtures vel duos pul
los columbaꝝ. i. duo gr̃a cõpunctionis videli-
cet timoris: ⁊ amoris: ⁊ nõ solum ꝑ nr̃is aliozũ
que diluẽdis pctis: sed etiam ꝑ impetrãdis ꝗ-
turib? ⁊ desiderio pr̃ie celestis quotidie deflea
mus.

mus. Et sic vnũ pro peccato offerimus: dum de
malis perpetratis gemim? alterum in holocau
stũ qñ amore celestiũ inflãmamur. ¶ Moraliter
hic attendenda sunt tria. s. misterium purga
Moralitria notanda. tionis marie: sacrũ delationis ofĩce ⁊ ꝗ signifi-
cantia oblationis facte. Qtum ad primum scien
dum ꝗ maria ꝗ interpretatur stella maris vel
amarum mare ⁊ designat aiam siue sit in lumi
ne vite cõtẽplatiue siue in amaritudine vite ac
tiue. Et vtriq; necessaria est purgatio: ꝗ visio
anima contẽplatiua purget̃ a superbia: qõ sit p
timorem ⁊ aia actiua a negligentia: qõ sit per ri
gorẽ ⁊ laborẽ. In hierusalẽ enim que interpreta
tur visio pacis. [⁊ sigit vitam beatã] nemo infer
tur nisi prius dies purgationis eius impleant̃.
Qz nisi quis sit plene purgatus ⁊ ita pur? sicut
fuit in baptismo nõ põt peruenire ad istam hie
rusalẽ vel ẽt in tẽplum celeste. Talis aũt purga
tio celebratur vel hic in pñti per pniam aut tri
bulationes ⁊ hmõi: vel in penis purgatoriꝝ. ꝗ-
tum ad scõm sciendum ꝗ legim? xpm delatũ in
hierusalem vt hic: ⁊ legim? eũ delatum in egy-
ptũ. In quo docemur ꝗ ples mentis nr̃e q̃ est
intelligentia nunc eleuãda est ad cõtemplatio
nem eternoꝝ: que ꝑ hierusalẽ designat̃ q̃ visio
pacis interpretatur: nũc ꝗo deprimẽda ẽ ad cõ
sideratione ꝓpriozũ defectuũ: qz per egyptũ
designat. egyptus enim tenebre interpretatur.
O possumus etiã aliter quinq̃ numerare loca in
Loca quin- que xps portatur vel ducit̃. i. in hierlm: egyptũ
q̃ in que deserti: mõtẽ excelsum ⁊ tẽpli pinnaculum. Et
xps delat? est. ista quinq̃ loca significant quinq̃ stat? in quib?
inuenit̃ xps. Hierusalem sigit vitã cõtẽplatiuaꝝ
vbi est visio pacis. Egyptus sigit vitam actiuaꝝ
in qua est meroꝝ angustia tribulationis. De
sertũ sigit religionem in qua insistitur iejunijs.
Mons excelsus sigit fastigium prelationis. Pin
Portatores naculum templi est sedes magistralis: et in his
xpi. statib? inuenitur iesus: qz in omni statu eccle
põt inueniri iesus. s. salus. Sed considera quis
portauit eũ in hierusalem ⁊ alibi: ⁊ inuenies ꝗ
ita hierusalẽ ⁊ in egyptũ tulerunt xpm maria ⁊
ioseph stella maris ⁊ augmentũ fidei. s. ⁊ chari
tas. In desertũ ductus est a spũsanctoꝰ: ſz in mõ-
tẽ excelsuꝝ ⁊ sup pinnaculũ tulit eum diabolus
⁊ iõ timere dñt̃ plati ⁊ magri ne eos portauerit
diabol? in mõtẽ excelsuꝝ. s. prelationis ⁊ in cathe
drã magistrationis. ¶ Quantũ ad tertiũ est no
tãdũ ꝗ oblatio ideterminate fiebat de turture
vel colũba: ꝗ turturẽ q̃ est solitaria ⁊ casta in-
telligit̃ vita cõtẽplatiua: ꝗ colũbã ꝗo q̃ grega-
ti volat ⁊ fecũda est significat̃ actiua. Et vtraq;
auis gemitũ ꝗz ꝑ cãtũ sed aliter ⁊ aliter. Gemi
tus eñ turturis cõpetit cõtẽplatiuis: ⁊ hic ge-
minat̃ vñ ꝗz. Par turturũ. Primus gemitus est
amoris de q̃ dicit apls ꝗ intra nos gemim? ad
optionẽ filiozũ dei expectantes. Scõs est deno-
Gemitus tiõis. de quo dicit idẽ apls ꝗ ipũs postulat pro
quadrupli- nobis gemitibus inenarrabilibus. Gemitus ve
ces. ro colũbe ꝗpetit actiuis: ⁊ hic est duplex vñ ꝗz
duos pullos columbarũ. Un? ẽ ꝑ peccatis pro-
Ro. 8. prijs ſz illud Esa. quasi colũbe meditãtes gemi
Ibidem. mus. Alius est ꝑ peccatis alienis. Sm illud Ze
norum. O ẽs porte ei? destructeis sacerdotes ei?
Esa. 59. gementes. Hũc quadruplicẽ gemitũ offerre de-
bent qui agnũ. i. innocentiã nõ habent. Predi-
Ze. 1. cta igit̃ recolligendo dicendum ꝗ in hac purga
tione delatione ⁊ oblatione significat̃ ꝗ qui pur
gatus est a supbia ⁊ negligẽtia ⁊ disposit? est vt

ascẽdat ad ꝓtẽplationẽ dei: ⁊ descendat ad cõ-
siderationẽ sui. Et rursus ascendens gemat ex
amore ⁊ deuotione ⁊ deozsum rediens gemat ex
cõtritione ⁊ cõpassione. In his cõsistit pfectio fi
delis aie deo deuote: Et qz vtrequc iste vite deo
funt accepte: non est diffinitũ vtrũ ꝗo deno tur-
tures an columbe sint oblate ſz indifferẽter est
dictũ: par turturũ aut duos pullos columbarũ.
¶ Vidisti ergo in predictis xpi ⁊ parentũ eius
paupertatem: qz pauperũ tm̃ habebãt oblatio-
nem. Si aũt vis informari de hũilitate consi-
derata oblatione ⁊ redemptione ac legis obser-
Ꝓ hũilitatis vatione de facili poteris aduertere. Aduerte ẽt
xpi i cremẽ- hic de xpi hũilitate: quomodo a precedentibus
ta. fit aucta sucessiue. Nam in natiuitate se habu-
it vt pauper homo in circuncisione ⁊ vt pauper
⁊ peccatoꝝ hõ: sed hodierna die vt pauper ⁊ pec
catoꝝ ⁊ seruus. Ut pauper quidem in eo ꝗ pau
perum oblationem elegit: vt peccatoꝝ vero i eo
ꝗ ipse cum matre per oblationem expiari volu
it: vt seruus aũt in eo ꝗ redimi se fecit. Et qz vt
visum est post circuncisionem filij ⁊ purgatio-
nem mr̃is tulerũt iesum in hierlm vt sisterent
eũ domino. Sciẽdũ ẽ ⁊ diligẽter aduertẽdũ ꝗ
ex ꝑdictis trib? moraliter instruunt̃ fideles vt
Moraliter cũ templum dei materiale. i. ecclesiam ingredi
de tẽplũ in volunt̃ in ipsis tribus circumstantijs se de-
gredientib?. beant beate virgini ⁊ xpo cõformare: vt ꝗs sint
a peccatorum scoria purgari ⁊ circũcisi: ⁊ ad pri
mum sint brachijs suscipere matris ecclesie depor
tati: quoad secundũ sint recte intẽtõis sine or-
dinati q̃ ad tertiũ. ¶ Primo q̃ ingressuri ecclias
debẽt a peccatorũ scoria esse purgati ⁊ circunci
si. nã beata virgo anteq̃ egrederet̃ in templum
post partũ sui inaculati filij dies purgationis
ipleuit. ipse etiã filius anteq̃ induceret̃ in tem-
plũ circũcidi voluit. Nõ ꝗ mater purificatione
indigerer aut filij circũcisione: cum illa nõ sus-
cepto semine conceperit: ⁊ ipse ex intacta virgi
ne natus fuerit: vterq; rũ in hoc legẽ seruare
voluit vt nobis daretur forma purgatiõis ⁊ cir
cũcisiõis spũalis: qz purificari ⁊ circũcidi debe-
mus a vitijs q̃ñq̃ ecclam ingrediamur ⁊ deo
offeramur si volumus ꝗ ei nostra placeat obla
tio: qz ſz Bedã. Nemo nisi purificat? ⁊ circunci- Bede.
sus a vitijs ofĩcis est dign? cõspectib?. Ex quo
trahit̃ documentum ꝗ null? ingredi debet ec-
clesiam cũ conscientia mortalis criminis ⁊ nisi
prius sit confessus vel saltẽ cõtritus: si nõ assit
copia confessoris ⁊ ꝗ ingressuri ecclesiam pri
debent purificari a peccatis saltẽ generali con
tritione ẽt si nõ habeant cõsciẽtiã certi peccati
Atque bene cũ bonaꝝ mẽtis sit culpã timere vbi culpa non
dicte ratio existit. exẽplo. b. virginis purificatione minime
indigẽtis ꝓpter qõ cõsuetudo est ꝗ aqua bene
dicta habetur ante foꝛes ecclesie vt ingressuri
eius aspersione purificenẽ ẽt a venialib? qui de
mortalibus sibi cõsci nõ existunt. In cuius fi-
gura labium cum aqua erat ante ostiũ taberna
culi: ⁊ ibi aaron ⁊ filij ei? ingressuri tabernacu-
lũ lauabant man? ⁊ pedes. ¶ Scõ debẽt esse
brachijs sctẽ matris ecclie supportati sicut xps
portatus est in tẽplũ brachijs sue matris vt de
fidelibus digne ecclam ingredientibus dicat
ipa mr̃ ecclia illõ Osee. Portabaꝝ eos i brachijs
meis. Extra ista autẽ brachia vnitatis eccle- Osee. 11.
sie sunt heretici qui oberrãt a fide: scismatici q̃
deuiãt a charitate: ⁊ oẽs excõmunicati qui pre-
cisi sunt ab vnitate ecclie. Qi eñ oẽs qui nõ po-

Cypria. tanꝗ ī brachijs matris ecclie: nō sūt idonei ad ī gressū eī: vt dicit Cypriān⁹. Nō pōt habere deū patrē q̄ mātrē ecclie nō tenet venitatē. Frustra ergo et in dignie ecclesiā materialē ingredit: qui ipter brachia ecclesie mistice nō constringitur.

Intētiōē plū ingredientum. ¶ Tertio debēt eē recte intētiōes sine ordinatiōe vt videlicet causa deuotiōis et oratiōis ingrediātur ecclesiā nō causa vane simulatiōis sicut hypocrite. Nō causa ostētatiōis ⁊ inanis glorie sicut ille q̄ se ornāt ī vestib⁹ ⁊ alijs: vt appareant hominib⁹. Nō causa lasciuie sicut q̄ vadunt ad ecclesiā ad vidēdū mulieres vel viros: vt ꝓcupiscāt ⁊ cōcupiscant. Nō causa vanitatis ⁊ solatijs: sicut q̄ vadūt ad ecclesiā: vt vacēt vanis colloquijs cachinis ⁊ leuitatib⁹. Nō causa ḡstus ⁊ auaricie sicut clerici q̄ vadūt ad ecclesiā solum ꝓpter pārias sibi dandas vel q̄ vadūt ad negociationē ⁊ causa lucri tēporalis. Ibi enī oēs q̄ sīnē debitū nō intendūt nō sunt digni ingredi in tēplū: q̄z ingredīētes nō sistūt se dñonec veniāt spiritu in tēplum. Ita nō vidēt christū nec eum amplexari possunt spūalib⁹ aīe brachijs. Et nota sm Bedā q̄ ille post circūcisionē hierlm alta tus ⁊ dño oblat⁹ est: q̄ dixit: declina a malo ⁊ fac bonū. Postq̄ de ista ꝓtēs: bonis cepit operibus abundare: qui dicere potest. Oculi mei semp ad dñm ⁊ audiā vocē laudis tue: q̄ dicit. Christi bo n⁹ odor sum⁹: ⁊ leuauī man⁹ meas ad mandata tua: ⁊ ꝓuerti pedes meos in testimonia tua: qui siue manducat: siue bibit: siue aliū q̄d agit: oia in gloriā dei facit ⁊ dicit. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua dñe: ⁊ ad extremum cor meū ⁊ caro mea mea exultauerūt in deū viū. Quare aūt saluator in tēplū portari voluit: ꝓter rōnes alias pōt esse ratio vt per suam presentiam tēplū sctificaret sicut baptisat⁹ ē vt ipse aquas sanctificaret vñ sicut per baptismū christi nō solū sctificata est illa pars aque iordanis que tetigit carnem xpi: sed ⁊ oēs aque sic eius delatione in tēplū illud in hierlm: sanctificata sūt oia templa in eius nemine dedicata: ꝓpterq̄ statutū est q̄ in ecclesijs debet haberi eriaz corporalis xpi presentia: videlicet in sacramēto. Unde eriā ibi recōdunt reliquie sanctorū: ibi etiā ministeria fiunt angelorū. Et ideo dignū est vt ecclesie in veneratione habent⁹: ⁊ non nisi cū summa reuerētia ⁊ deuotione frequentent. Ita sm pā. Domum dei decet sanctitudo. Possunt autē hec exponi de tēplo mentali in q̄ verbū eternū quotidie inducit a deuotis fidelibus. de quo ait apls. Templū dei sanctū est q̄ estis vos. Et q̄ nobilitas cuiuslibet rei ex eius causis colligit: hinc est q̄ huius templi nobilitas colligitur ex quatuor causis: scilz ex efficientis dignitate ⁊ materie preciositate: ⁊ forme speciositate: ⁊ ex finis honorabilitate. Primum patet quia hoc tēplum q̄ est mens aīe rationalis est ab ipso deo met immediate creatū ⁊ hoc arguit maximam anime nobilitatēmā ad creandam animā: deus nō aduocauit aliquā creaturā sed ipsa trinitas semetipsam intuitauit dicens. Faciamus hominem. Nō enim hoc verbū dixit deus ad angelos vt dicit Augustī. Sed ipse pater ad alias pſonas in diuinis. Et ex hoc ostēditur hoc esse op⁹ singulare ipsius trinitatis. ¶ Secundum patet quia non ex aliqua preiacente materia facta est anima sed ex nihilo. In omnibus enim reb⁹ creatis non inuenebatur aliquod materiale ita nobile ⁊ vt ex eo posset fieri anima rationalis. Non quidem terra vel aliq̄ aliorum elementorum nec celum puta sol: luna: stelle: seu aliq̄ corporum celestium fuit dignum intrare compositionem anime rationalis: vt materiale principium eius esset que longe altior ⁊ nobilior eis extitit. ⁊ ideo facta est ex nihilo quod ad maximam nobilitatem ei cedit. ¶ Tertium pater nā forma rationalis anime est nobilissima: cum sit imagine dei insignita. Non enim deus impressit anime imaginem alicuius rei create: sed formā suipsius ita q̄ ipsa forma anime rationalis nō est aliud q̄ quedam relucentia ipsius beatissime trinitatis. Nec poterat beata trinitas magis aiam rationalē nobilitare q̄ q̄ eam sibi assimilauit ⁊ proprie imaginis formaz ei impressit: ⁊ quia similitudo est causa dilectionis: vt anima oēm affectum dilectionis in ipsum conuerteret cuz nihil sibi simile in rebus creatis inueniret. ¶ Quartum patet: nam deus non ad alium finem creauit animā q̄ propter seipsum vt videlicet esset habitaculū suum. Juxta illud Psal. Quoniā elegit dñs syon. i. animam speculatricem: elegit eam in habitationem sibi. Et quoniam ad hoc eam elegit summe eius inhabitationem concupiscit. Juxta illud Prouerb. Prebe filī cor tuum mihi. Et sapientis. Delitie mee esse cum filijs hominum. Unde quandocunq̄ deus huiusmodi animam digne prebaratam inuenerit: quasi voto potius dicit illud ps. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniā elegi eam. O igitur fidelis anima si nobilitatem tuā ex omnib⁹ premissis causis attenderes vri q̄ nunq̄ peccares. vnde Ber. Si nobilitatē tuā cognoscis o anima mea pctrīī abominaris. Et certe in tantum desideratio nobilitatis aīe ducit in abominationem peccati: q̄ etiam non habendo respectum ad premia vel ad penas ad hoc induceret ad nō peccādū: q̄z aīa nobilis eiā ista caduca reputat nimis vilia: indigna ad hoc vt ipsa eis velit coinquinari. Et hec est quedam scta ⁊ nobilis superbia aīe generose: quam etiā habuit ille gentilis. Seneca qui dixit. Si scirē deos ignoscituros ⁊ hoīes ignoraturos: adhuc propter peccati vilitatem peccare dedignarer. Hoc igitur templum dei mentale debet esse ornatum ⁊ depictum varijs coloribus virtuum: videlicet colore albo castitatis: rubeo voluntarie ꝓ christo passionis: croceo spiritualis iocūditatis: viridi virtuosi exercitij: blaueo celestis desiderij: aureo charitatis: demum nigro humilitatis. In istud igitur tēplū sic cōpositū: sic ornatum debemus inducere puerū Jesum verbū eternū: idēq̄ debemus offerre ꝓ eo par turturū aut duos pullos columbarū. i. geminā dilectionē dei videlicet ⁊ proximi vel solitudinē contemplationis ⁊ publice actionis: aut castitatē mentis ⁊ corporis: q̄z turtures sunt aues castissime ad multiplicationē bonorū operū: q̄z colūbe sūt aues in prole fecūde. Debemus ēt eū cū symeone portare in vlnis amplexando cum brachijs veri amoris. Debemus nihilominus eū bñdicere ꝓ omnibus bñdijs mentis in huiusmodi ꝓgustatiōe diuine dulcedinis exhibitis: vt sic de fidelio dissolutionis affectū beatam fruitionez verbi eterni expectemus ⁊ cantantes canticum iubilosum cum symeone ⁊ dicentes. Nunc dimittis seruum tuum domine: sm verbum tuū in pace. Magna est ergo presens solēnitas ꝓpter multa que in ea facta sunt: quam tamen tri specialiter attollunt. Primū est christi in tēplū inductio ꝓsentialis. Secundū est parētū eī ꝓ eo oblatio legalis. Tertium est symeonis senis cōsolatio salutaris. Et sm hec tria festum istud fortitur tria vocabula. Nam ratione primi dictum est hypapanti ⁊ q̄d idem est q̄d presentatio eo q̄ ipso die christus presentatus est in templo. Ratione secundi dicitur festum purificationis / eo q̄ tunc beata virgo ꝓ sui purificatione sm legem licet nō indigeret: oblationem fecit. Ratione tertij dicitur candelabza vel festum luminis eo q̄ hodie candelas benedictas ⁊ accensas in manibus gestantes repreſentantes ⁊ fectantes in hoc deuotionem symeonis. Hoc templum dñi sanctū de quo hic ōrīn mōte moria est ꝓstitutū in q̄ voluit abraham immolare ysaac filiū suū q̄ eriā loco iacob dormiens vidit scalam erectam vsq̄ ad celū. In hoc q̄q̄ mōte vidēs dauid angelum stantē ⁊ cedentē ꝓpl'm in terrā cōruit: ⁊ penitens grauiterq̄ se affligens a deo veniam meruit. In hoc mōte aurea vrna iebusei erat quaz dauid ad constituendā dī domū dñi emeratreo q̄ misericordiā in illo loco consecutus fuerat. In hoc sancto loco cū salomon opere cōsummato dño sacrificia offerret: nebula ꝓplenit domuz ⁊ apparuit gloria dñi ⁊ ignis descēdens de celo deuorauit holocausta. Cū aūt ibi flexis genib⁹ ⁊ manibus ad celū expansis salomon dominum orasset: vt quicunq̄ bñficia petiturus ingederet ꝓces eius a domino reciperent. apparuit ei dominus dicēs/exaudiui oronē ⁊ deprecationē tuā elegi eū ⁊ sactificaui mihi locū istū. In hoc loco heliodor⁹ a rege antiocho missus: vt locum sanctū violaret ⁊ spoliaret: flagellat⁹ ⁊ sine intermissiōe multis plagis vulnerat⁹ / ꝓberatus est. Templum autē dñi vocat: q̄z in eo sacrificia dño offerebant: sed modo cōsecratū est in honore saluatoris mundi ⁊ genitricis eī⁹ Marie. Q̄ licet primo a babilonijs ⁊ postea a romanis fuerit destructum a fidelibus tamen ⁊ religiosis viris opere rotūdo in eodem loco magnifice ⁊ miro artificio est iterum reparatum. In hoc loco beata virgo cuz alijs virginibus ōr ministrasse templi cortinas ⁊ vestimenta sacerdotalia preparando literas sacras addiscens: ieiunijs vigilijs: orationibus ⁊ diuinarum lectionuz studijs vacans. In hoc loco dum sanctus zacharias incensum domino offerret: apparuit ei angelus nuncians sibi orationem suam esse exauditam ⁊ iohannis natiuitatem futuram. In hoc locorr hic dicit. dño noster Jesus xps a parētibus est oblat⁹: a symeone susceptus: a sancta Anna vidua ob⁹ qui expectabāt redemptionē israel annunciatus. In hoc tēplo Jesus cū iam duodecim esset annoz inuēt⁹ est ad disputationē sedēs in medio doctoz. Supra pinaculū huius tēplī Jesum diabolus statuit et vt se deorsum mitteret temptando suggessit: ab hoc templo vendentes eiecit ac mensas nummulariorum ⁊ cathedras columbas vēdentiū euertit. In tēplo hoc dum morarentur in hierlm: docebat iudeos ls eū emulantes. In templo hoc liberauit adulteraz ab accusantibus eam. Imminēte etiaz eius passione tota die erat in tēplo hoc docēs ⁊ vespere in bethaniam secedēs. Ipsi tēpli velū in morte eius scissum a summo vsq̄ deorsum vt pateret itroitus ad scrāsctoz. Ab huius tēpli pinaculo ꝓfus meridiē. b. Jacob⁹ apls ꝓmus sub gra hierosolymorum eps predicans precipitat⁹ pertica fullonis percussus martyrio ē coronat⁹. Inter hoc tēplū ⁊ altare q̄d est aūt tēplum foris in atrio ad meridiē zacharias filī⁹ barachie martyr occubuit. Ipsum vero templum rotundum cōstat ex octo parietib⁹ pclusis exteri⁹ ꝓ circūsiti ⁊ interi⁹ ño ingentibus columis marmoreis ꝓ triuiū ⁊ in medio q̄q̄z in ipsa altitudine in modū fornacis est obductū. Est aūt intrinsecus scriptū in supremo ordine. Audi dñe hymnū ⁊ oationem quam seruus tuus orat coram te hodie vt sint oculi tui aperti ⁊ aures tue intente sup domū istā die ac nocte. In vno q̄q̄z vero pariete extrinsecus scripti sunt singuli ritoz ñfusi in circuitutira vt ꝓ totā ciuitatē legi possint. Contra ciuitatem. Pax eterna ab eterno pre sit quic domui. Contra tēplum militum. Bene fundata est domus dñi supra firmā petrā. Contra bethaniam. Non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. Contra montē oliueti. Beati qui habitant in domo tua dñe. Contra valles iosaphat. Benedicta gloria domini de celo sancto eius. Contra claustrum tāpli. In domo dñi oēs dicēt gliam. Contra mōtē syon. Templi dñi sctī: est: dei cult⁹ est: dei edificatio est. Item ꝑ ciuitatē. In domum dñi letātes ibimus. Hoc templum in inferiori parte vbis in vicina muri ad orientem: nec longe a muro ad meridiē est situm. In huius templi ecclesia solebant esse cū abbate canonici regulares sm regulā beati Augustini domino seruientes. Non longe autez ab hoc tēplo dñi est templum aliud immēse ītitatis ⁊ altitudinis: q̄d domus saltus. i. de lignis libani ōr ⁊ templuz salomonis vocat: q̄z salomō ibi docebat ⁊ iudicia faciebat: ad distinctionē alterius predicti q̄d specialiter appellat tēpluz dñi. Ut ḡ Maria ⁊ ioseph perfecerunt oia q̄ sm legem debebant nihil omittētes q̄ uis non tenerent recesserūt de hierusalem volētes redire in galileā ciuitatem suam nazareth. Erat quidem (vt dicit theophilus) eoz ciuitas bethleē sicut patria. nazareth ñ o tā q̄ habitaculū. Unde ⁊ tu semper cum eis ⁊ adiuua portare puerū Jesum ⁊ seruias eis in quibus poteris. ¶ Oratio.

O Jesu desiderabilis qui in templo re iuisto symeoni. te ad videndum desiderāti ad amplexandum misericorditer tribuisti. veni Jesu dulcissime ⁊ toto desiderio te expectanti teipsum clementer indulgere quicquid impuritatis in me inueniris per gratias purificante expellere cor meū tēplū tuū dignanter inhabitando pficere tibi te brachijs desiderij amplexar ⁊ tenea. Da mihi semper desiderare te fontem luminis quis est apud patrem ⁊ non prius de hac vita exeam q̄ te oculis cordis videam qui es amor ⁊ desiderium vita ⁊ premium te desiderantium. Amen.

¶ De fuga dñi in egyptum. Correspondet euangelio. Ꝑ ꝯ dñi apparuit i somnis ioseph. Capitulum. xiiij.

Cum ergo Maria ⁊ Joseph pergerent versus nazareth nesciētes adhuc super hoc consilium domini ⁊ timez ī de puero inciperet dilatari sangel⁹ domini apparuit in somnis ioseph dicēs ei: vt surgens acciperet puerum ⁊ matrem eius ⁊ fugeret in egyptū: [futurū esset vt herodes quereret puerū ad perdendum eum.] Quoniam humilitatē perfectaz ꝓfectecorna trium specialiter adoriari decet comitatu vir- menta.

Beda.

Ps. 36. Ps. 24. 2. Cor. 2. Ps. 117.

Ibidem.

Templi sanctificatio.

Ps. 92.

1. Cor. 3.

Tēpli mentalis dignitas ex causis aīe rōnalis.

Bell. j.

Solemnitas huius magnitudo.

Hypapanti.

Purificatio.

Moria mōs i quo tēplū dñi ⁊ templi insignia.

Psal. 131. Prouer. 8.

Prouer. 8. Psalm. 44.

Ber. De aīe nobilitate.

Superbia sancta.

Seneca peccati fidite.

Solemnitas

Matt. j.

Tēplū rotūdum.

Ilfilitetis ꝓfectecornatum specialiter adoriari decet comitatu virmenta.

ratum.ſ. paupertatis in fugiendo / diuitias vt
fomēta ſuperbie/ patientie vero inequanimi p-
peſſione contēptus/obedientie quoq; in alienis
parendo mandatis:ideo ſupne reuelationis ora
culo Jeſus in egyptum tranſfertur vt peregri-
nus ⁊ pauper in paruulis ipſius cauſa occiſis
occidēt:⁊ quaſi in quolibet trucidak ⁊ ad patriā
reductus/adeo erat ſubdit⁹ parentib⁹ : vt nūq;
vel ad momentū ſe cederet niſi cum duodecim
factus annorum remanſit in Hierualem non
ſine matris dolore queſitus/nec ſine gaudio in-
uentus. Joſeph vero euigilans matrem excitat
⁊ quecunque ipſe ab angelo audierat : ei nar-
rat /ipſa vero incontinenti ⁊ nulla mora contra
cta ſurrexit ⁊ ad iter arripiendum diſpoſuit ſe.
Concuſſa ſunt enim ad hanc vocem ola viſcera
ei⁹ : ⁊ ēt circa ſalutē filij nolebat negligens ſal-
tem inueniri. Cōſpice ⁊ meditare iſtam : quō pue
rū Jeſus dormientē mr̄ eleuat : puer ſic impor-
tune excitatus plorat ⁊ cōpatere ipſis ſi qua in
te ſunt viſcera pietatis. Cogita q̄ cōſolatio mr̄i
eſſe poterat : qñ ipſa puella delicata q̄ de partu
recēter ſurrexerat:in terrā longinquā p vias aſ-
peras ⁊ incognitas cogebat fugere:qñ puerum
tenellū ſic p vias longas cogebat circūferre qñ
inter idolatras cogebat manere. Igit de nocte
verſus ptes egypti ire ceperūt:q; nox magis q̄ m̄
dies fuge cōpetit vt ſic negotiū magis occulte
fieret ⁊ ſecretius pericula eminētia euaderent.
ne.ſ. fuga a vidētibus a cauſari apud regē poſſet
Ex eſſi de hoc haberēt reuelationē diuiną : non
tū pp hoc debebāt omittere qd̄ poterant facere
ſm viā humanā. Ecce fugit xp̄s/ ⁊ nocte fugit: vt
fuga q̄ p ſe difficilis eſt noctis obſcuritate diffi-
cilior fiat. Fugit aſit in egyptū vt eos ſpāliter il
luminaret p ceteris ⁊ ſanaret. vñ Aug. Audi ēt
magni miſterij ſacramentū. Moyſes qñq; i egy
pto p fidis clauſerat die/illuc xp̄s aduenies ſede
tibus in tenebris reddidit lucē. vñ ⁊ Chry. Sed
quare in egyptū? Recordat⁹ eſt eſſi dñs qui in ſi
nem nō iraſcit quāta mala fecerat ſup egyptū:
iō miſit filiū ſuū in eā dās illi recōciliationis ſi-
gnū : p petue amicitie pign⁹ : vt decem plagas
egypti vna medicina ſanaret. O mutatio dexte-
re excelſi vt pp̄l's qui aſſi fuerat pſecuto: populi
p̄mogeniti poſtea fieret cuſtos vnigeniti. Et ite
rū in egyptū puul⁹ mittit : vt illā regionē q̄ pre
oibus terris flāma impietatis ardebat:igne po
ti⁹ fidei ſuccēderet ex his pſuadēs etiā de alijs
mūdi partib⁹ ſperāda eſſe melioza. Et vt etiā ad
diſcam? q̄ ab ipſis vite initijs ad tētatiōes de-
beam? atq; inſidias p̄parari. Nā ab ipſis cuna-
bulis xp̄i iſtud effectū eſt : vt tu vcs hoc audiēs
cum videris tribulationes varias ⁊ mille ſuſti-
nere diſcrimina nihil omnino turberis : ſed vt
iſto munitus exēplo viriliter cuncta ſuſtineas
ſciēs tribulatiōes maximas iſeparabiles qual-
dam comites eē virtutū. hec Chry. Ideo ēt fugit in
egyptū magis q̄ in aliā terrā : vt oñderet ſe ve-
rū moyſen : vt ſicut moyſes populū dei de Pha-
raone ⁊ egypto liberās in terrā duxit promiſſio
nis ita ipſe populū fideliū de diabolo ⁊ inferno
liberās fecū ad regnū duxit beatitudinis. Mul
ta quidē bona p̄ſiderare potes in p̄ſti negocio
⁊ materia. Primo cōſidera quēadmodū dñs in
ſcet amara ſua p̄ſona circa p̄ſpera ſuſcepit etiam aduerſa.
Etenim in natiuitate ſua magnificat⁹ fuit a pa
ſtoribus tanq̄ deus ⁊ parū poſt circūcīſus tāq̄
peccator. Deinde veniētes magi cū plurimū ho
norauerūt:⁊ ipſe nihilominus in ſtabulo rema-
nens inter beſtias ſtabat : ⁊ vt cuiuſdā homūcu
li filius plorabat. Poſtea p̄ſentatus in tēplo Sy-
meon ⁊ anna extulerūt q̄ plurimū : ⁊ tunc ab an
gelo ōr q̄ fugiat in egyptū. Et multa talia in vi
ta ſua poteris ꝑpendere q̄ ad nr̄as inſtructionē
poſſum⁹ retoq̄re. vñ Chry. Mīſericors de⁹ me-
ſtis reb⁹ q̄dā ēt iocūda p̄miſcet:q̄ō certe in ſan-
ctis oib⁹ facit q̄s neq; tribulatiōes neq; iocūdi
tates ſinit hr̄e cōtinuas:ſed tū ex aduerſis/ tuis
ex p̄ſperis iuſtos vitā q̄ſi admirabili quadā va
rietate cōtexi. Quod hic quoq; eū feciſſe conſi-
dera. Uidēdo quippe ſanctus Joſeph grauidas
ſpōſam:in turbationē incidit maximā. Ex affuit
repēre angel⁹ ſuſpitionē ſoluēs ⁊ timorē p̄ſus
extinguēs. Deinde vidēs puerū ſigno natiuita-
tis exultatiōe replet⁹ eſt. Ex rurſus huic gau
dio periculā grāde ſuccēſſit:cū tota ciuitas tur
bareē : ⁊ ipſe rex fureret. Ex : ⁊ hic merorē rurſus
letitia ſub ſecuta eſt: apparitio vcs ſtelle/ ⁊ ado-
ratio magorū. Poſt hanc quoq; iocunditatē ite
rum periculū iterū formido. Querit Herodes
aiam pueri/ ⁊ fugere neceſſe eſt ⁊ in lōginqua p
trāſire. hec Chry. Cū q̄ ſolationē habueris/ tri-
bulationē expecta ⁊ ecōuerſo. Uñ nec in conſo
lationibus debemus extolli / nec in tribulatio-
nib⁹ frāgi. Dat eſſi nobis de⁹ cōſolatiōes ad ſpē
ſubleuandā ne deficiam⁹ : ⁊ tribulationes ad hu
militatē conſeruandā: vt cognoſcētes nr̄as mi-
ſeriā ſp in ſuo timore ſtem⁹. Scōo cōſidera cir
ca dei ꝓſolationes ⁊ bñficia : q̄ui ea p̄cipit: nō
percipiēti ſe preferre nō ōr : ⁊ q̄ non p̄cipit: non
debeat aiam ec p̄cipiēti inuideat. Nā ⁊ angelo-
rum locutiones fiebāt ioſeph ⁊ nō matri : ⁊ tū
lōge eſſet ea inferior. Itē ⁊ q̄ percipit ſi nō p̄cipit
p ſuo velle: nō ōr eſſe ingratus vel murmurare
cū ēt Joſeph q̄ tātus erat apud deū: non palam
ſed in ſomnis tales locutiones acciperet. Tertio
conſidera qualiter deus p̄mittit ſuos perſecu-
tionibus ⁊ tribulationibus vexari. Et vere ma-
gna erat tribulatio matri et Joſeph cum vide-
rent puerū Jeſum ad occiſionē queri. Quid eſſi
grauius audire poterant : In hoc ēt tribulatio
erat q̄ in terram longinquam quam ignorabāt
et per vias aſperas eos ire oportebat cū eſſent
inhabiles ad eundū dñs p̄propter iuuentutē. Jo-
ſeph vero ꝑpter ſenectutē. Ipſe etiā puer ques
portare habebāt adhuc tenerrimus erat. Pere-
grinari q̄ſ habebāt in terra aliena: pauperes et
quaſi nihil habentes. Oīa eſſi iſta ſunt afflictio
num materia tu quoq; cū turbaris patientiam
habe/nec credas tibi a deo p̄iuilegiū dari quod
nec ſibi tribuit nec matri. Quarto ꝓſidera beni
gnitate dñi. Uides q̄ cito dñi perſecutionē pati
tur et fugat de terra natiuitatis ſuet et q̄ beni-
gne cedit furori illius quē poterat in momento
perdere. Magna patientia dñi:ſed nō minor ei⁹
hūilitas. Jile ei aſſi faciē perſecutoris fugit: cui
angeli miniſtrāt. Deus eſt : ſz vt homo fugit He-
rodē miſerū qui refugiū eſt oīm. Profunda hec
ei⁹ humilitas et mira patiētia. Nolebat perſecu
tori vice reddere nec eum offendere: ſed fugien
do inſidias vitare. In quo dedit nobis exēplum
vt ⁊ nos ſic facere conemur. ſ. aduerſantibus vl
perſequētib⁹ nō reſiſtere : vel de ipſis vindictā
expetere:ſed patiēter expectare ⁊ furori ipſorum
cedere:⁊ quod plus eſt : (vt alibi docet) pro eis
orare. Q̄ eſſi dñs ne occideret ſublatus eſt in
egyptū ſigt electos ſepius maloz improbitate
ſuis a fedibus effugandos:vel etiā exilio dāna-
dos. In quo ēt debilibus exemplum reliquit : ⁊
eos ad patientiā confortauit. Nā q̄ fugit ſacri
fuit exemplū: non timoris:vt exēplū daret fuit:
maxime cum fuga ⁊ cōſeruatio prelati pdeſt ec
clesie vt Paulū q̄ grex non periclitat de fuga
prelati. Moraliter per fugā iſtā in egyptū : ſig-
nificatur fuga iuſti a periculo ⁊ perditione pec
cati in ſtatum penitētie vbi debet manere vſq;
ad obitum herodis id eſt donec ceſſent impug-
nationes hoſtis. fugiebat quoq; dominus aū fa
ciem ſerui fuit: immo potius ſerui diaboli: nō q̄
mortē timeret:ſed vt tempore congruo ſuſtine-
ret. Non eſſi fugit mortē qui mori venerat : nec
inſidias expauit: qui inſidias ⁊ verſutias diabo
li aperire venerat. Portauit eum mater tenera
⁊ iuuenis valde: ⁊ ſanctus ioſeph multuz ſenex
in egyptum per viam ſilueſtrē obſcurā : memero
ſam ⁊ inhabitatam ⁊ per viam etiam valde lō-
gam. Dicitur eſſi q̄ ad iter curſoris ſunt. xij. vel
xv. dieter: pro eis autem forte erat duorum men-
ſium vel plurium. Iuerunt autem (vt dicit) per
deſertum illud rex quod filij iſrael tranſierunt
in quo ⁊. xl. annis ſtetterunt. Sed quomodo de
victu ſecum portando faciebant? Ubi etiam ⁊
quomodo de nocte hoſpitabantur ⁊ quieſcebāt
Raro eſſi domos in illo deſerto inueniebāt. Cō-
patere ergo eis quia labor difficilis magnus ⁊
longus ⁊ tam puero q̄ ipſis : ⁊ vade cum eis : ⁊
adiuua portare puerum ieſum : in omnibus q̄d
bus poteris exhibe eis miniſterium. Nō debet
videri nobis labor: penitentias agere pro nobis
ipſis pro quibus labor tantus ab alijs et a ta
libus ⁊ totiens eſt aſſumptus. vnde Anſel. Noli
in tua meditatione fugientem in egyptum re-
linquere in comitatu. Inſpiciat oculus deuotio
nis paruulum ieſum dulces mānillas gloriose
virginis mr̄is dulciter ſugentē: ⁊ mānillas ma
ternas filiali amore tractātes. Quid viſu iocun
dius? Quid delectabilius? Cerne illum qui im-
menſus eſt paruulis brachijs ad materna colla
pendentem: ⁊ dicas. Felix ſum feliciorq̄ dum il
lum video quem reges optauerunt videre ⁊ nō
viderunt. Dignus eſt viſu: qui ſpecioſus eſt for-
ma pre filijs hominum. Cogita ⁊ recogita quo
animo ⁊ qua cogitatione tenebatur illa dulciſ
ſima mater eius cū illum dñm tm̄ ac tātūlū in
brachijs ſuis exultans ⁊ leta teneret: cum ei vr
infantulo geſtienti dulcibus oſculis ac frequē-
tib⁹ cōgauderet: cū eū lachrymātē ſuper genua
ſua q̄b⁹ poterat modulis conſolaret: cū deniq;
alijs atq; alijs ſtudijs ad q̄ ipſa materna pietas
informabat ei p qualitatū viciſſitudinib⁹ ſedu
la blandiretur. Itē vlterius notandū eſt quali-
ter maria in via apprehenſa eſt cum puero ieſu
a latronibus. Opinare verum eſſe quod ōr eus
eſſe a latronibus ꝑprehenſum in via : ⁊ adoleſcē
tuli cuiuſdā bñficio ereptū. Erat is (vt dicunt)
p̄ncipis latronum filij q̄ ꝑda potitus cū paru
lum in matris gremio aſperiſſet tāta in ei⁹ ſpe-
cioſiſſimo vultu ſplēdoris maieſtas apparuit :
vt eus ſupra hominē eē nō ambigēs: incaleſcēs
amore amplexat⁹ eſt eū. Et o in q̄t beatiſſime p
nulozum : ſi aliud ſe rēp⁹ obtulerit rurſus miſe
rendi: tunc memētote mei : ⁊ puluis rēporis noli
obliuiſci. Ferunt hic latronē fuiſſe qui ad dex
terā dei crucifix⁹ alterum blaſphemātē corripu
it dicens. Neq; tu times deum q̄ in eadē damna
tione es. Et nos q̄dē iuſte: hic ꝓ nihil mali gef
ſit. Cōuerſus ꝓo ad dñm: eū in illa q̄ in parulo
apparuit: iuniēs maieſtatē pacti ſui non inme-
mor: memētō inquit mei dñ veneris in regnum
tuū. Itaq; ad in cētuium amoris hoc nō mutile Lu.23.
arbitror vbi opinione : remota oi affirmādi te-
meritate. Hec Anſelmus. Herodes autem cum
magi quos eſtimabat per eādē viā regreſſuros
ad eū nō reuerterent ⁊ nihil ſibi renunciarent
putauit eos viſione ſtelle deceptos ⁊ erubuiſſe
ad eus redire: ⁊ ideo ceſſauit a pueri inquiſitio
ne. Uel tot ⁊ tantis occupationib⁹ regia cura
diſtēdebat: vt a pueri inquiſitione auerteretur
vel impediret. Sed cum poſt modum audire q̄
in templo geſta eſſet quid Symeō dixerit: ⁊ q̄d
anna p̄phetauerit: tūc fama pueri nati creſcēte
turbat⁹ ex his magis timuit: ⁊ ſentiens ſe illuſū
a magis ad ipſum nō redeuntibus: irat⁹ eſt val
de: tū ꝑpter ſui contēptum: tū ꝑpter timorem
amittendi regnum: ideo de morte pueroz bethleemitarum tractauit: vt cum illis occideretur
ille q̄ incognitus ſibi fuit. Putabat eſſi q̄ ſi oēs
pueri occiderent: vn⁹ quē querebat euadere nō
poſſent. Nō eſtimās infelix: q; non eſt cōſilium:
nō eſt ſapientia: nō ē prudētia contra dñm. Duz
ergo de nece puerorum diſponeret p epoſtolam
hortatus eſt a cesare augusto vt romā veniret.
Qui cū iter faceret per ciliciam audiēs naues
tharſenſiū magos tranſuexiſſe: iratus valde in
ſpiritu vehemēti id eſt in ira comburi et cōteri
fecit naues de tharſo cilicie quib⁹ magi crede-
bant occulte rediſſe ſcōm q̄d dauid p̄phetaue
rat dicēs. In ſpiritu vehementi cōteres naues ps.47.
tharſis. Et de roma reuerſus hierosolymā: mi-
ſit ſpiculatores ⁊ iuſſit occidi [oēs pueros qui
erāt in bethleem iude ⁊ in oibus finib⁹ ei⁹ ⁊ lo-
cis adiacētibus a bimatu ⁊ infra] .i. diebus ⁊
mimozes eratis vſq; ad puerum diei ſeu noctis
vni⁹ ſm tēpus q̄d a magis de ortu ſtelle exqui
ſierat: vt nec in loco nec in tpe celaretur qui na
tus erat quoz maxima pars tertio miliario a Bimat⁹.
bethleem ad auſtrū ſepulta eſt. Bimat⁹ ſpaciū
duoz annoz ōr a bis ⁊ imatos grece q̄d eſt ān⁹
latine: ⁊ inde bimatus quaſi binus ann⁹ appel-
lat⁹. vñ ōr bimus bima bimū : ſcz animal duoz
annorum ⁊ trim⁹ mamū : annozū trium. Inter
opiniones diuerſas pluriū ſnia ⁊ vſitatior hec
eſt: q̄ herodes euoluto āno poſt xp̄i natiuitatez
occidit infantes : ⁊ q̄ ſtellā eadem die qua nat⁹
erat dñs ortā didicerat: ⁊ ſm ortū ſtelle dñm an
niculū ⁊ inſup aliquot dierum eſſe ſciebat: ideo
q̄ ſupra etatē eius vſq; ad bimos : infra vſq; ad
vnius diei ſeu noctis in infantes deſeuit pue-
ros: timēs ne puer cui ſydera famulabant⁹ pau
lo ſupra etatē ſuam vel infra: ſpeciem ſuas trāſ
formaret : vt etatē ſui tēporis occultaret. Sic
ergo poſt annuz : quatuoz a natiuitate dñi dies
veriſimile eſt eū occidiſſe infantes. Tunc imple
tum eſt illud Hieremie. [Uox in rama audita
eſt: ploratus ⁊ vlulatus]⁊c. Rama nō eſt hic p
prium nomē loci: ſz eſt hic nomen cōe ac inter-
pretatur ⁊ ſigt excelſum vt ſit ſenſus. Uox in ex
celſo audita eſt. .i. lōge late q̄ diſperſa: q; multū Hier.31.
exaltata circūquaq; diffundebatur preſua mag Rama.
nitudine immenſa. Mulus enim ploratus q̄ tū
ad fletum parunlozum : ⁊ vlulatus quantus ad
lamentū matrum ibi erat: vbi tot parentes tot
hoies vtriuſq; ſexus viſa tāta crudelitate etiaz
ſi vellent voces cohibere non poterant. In par-
uulis aſit moz faciebat finem doloris : in ma-

Fugi labores ⁊ difficultates.

B Cur in egyptum.

Augustin⁹

Chryſoſto.

Chryſoſto.

Moralit.

Zōgitudo itineris et difficultas

Qd̄ ioseph ⁊ non mi nunciatu est.

Anſel.

D Tribulat iuſtos.

Etas ad gam inhabilis.

Benignitas ⁊ patientia domini

Qſio in latrones incidunt.

E Bona xp̄i fuga qz dulcibus mixta.

E Electorum exilia et

Ho Rachel.

tribus vero semp per memoriaꝫ reparabatur ꝫ
ideo dicit vlular⁹ multus. Vel in excelso audi
ta est q̃ de morte innocentiũ mittebat quoruꝫ
sanguis vsq̃ ad celos ꝑ interfectores eoꝝ cla
mauit: sm illud. Vox pauperis penetrat nubes
q̃uis aũt bethleē sit in tribu iuda orta de lya ꝫ
hierlm in tribu beniamin orta de rachel: plora
re tñ ōr rachel filios iude.i. bethleē quasi suos
siue quia iuxta bethleē in essra sit sepulta ac ra
tione sepulture ꝫ ex materni corpusculi hospi
tio nomen matris accepit ꝫ dicta est mr̃ ipsius
bethleem ꝫ habitantiũ in ea: siue q̃ iuda ꝫ ben
iamin que tribus iuncte ac vicine sibi ꝫ proue
erãt: q̃ iuxta se hereditatem acceperãt ꝫ fami
cul⁹ sortis beniamin ꝓpe hierlm peruenebat:
ꝫ herodes preceperat nõ solum in bethleem: sz
ꝫ in omnibus finibus eius interfici pueros ꝫ ꝑ
occisionē bethleem intelligim⁹ multos rachel
filios de beniamin ꝑ victima fuisse occisos qd̄
euãgelista insinuat ad exaggerãdum scel⁹ he
rodis q̃ ex efferata crudelitate hoc fecit. vnde
dicit ysaia. Crudelitas in nullo moduꝫ remit.
nõ est contenta vastatione bethleē sed adiacen
tia loca vastauit: plorauit aut [racqel filios et
noluit cõsolari: q̃: nõ sunt]. i. de hoc q̃ nõ essent
ꝫ sup hoc q̃ mortui erãt: q̃: in eternuꝫ victuros
esse sciebat. Racqel ō omis vel videꝫ principii ōr
ecclesiã significat: cui⁹ tota intẽtio vt eorum cõ
pletur inuigilat ꝫ ipsa est omis cẽtesima quaꝫ
pastor in humeris ad caulas reportat. Hec ergo
filios suos plorauit: q̃ ꝑ persecutione fidelium
gemit. Non vult aũt ꝓsolationē recipere de hoc
q̃ non sunt. i. q̃ nõ sunt mortui vt qui vicerunt
secũdum morte rursus ad seculi certamina secũ
dũ tolerandã redeãt iterum pugnaturi sz gaudet
potius: q̃ feliciter sunt ꝫ regnant cum christo ꝑ
martyrii coronati. Plorat ergo ecclesia bonos
vt martyres: q̃ videt eos iniuste cruciari: sed
q̃ scit illos beatos non vult tẽporaliter sed eter
naliter consolari. plorat in sup etiam malos vt
impenitentes: q̃ videt eos damnari: ꝫ vt videt
illios irremediabiliter ꝑditos non vult consola
ri. ¶ Vbi sciendum q̃ triplex est genus marty
rũ quidã enim parturiũt voluntate ꝫ actu vt ste
phan⁹: iãdã voluntate nõ actu vt euangelista io
hannes: tertũ nõ voluntate sed actu vt innocen
tes in q̃bus christus cui⁹ vice mortui sunt: sup
pleuit si q̃d defuit voluntatis. Vñ ordinant eoꝝ
festa post natiuitatem dñi sm maiorẽ martyrij
dignitatẽ. Primo stephani. Secundo iohannis.
Tertio innocentum. Nam electus ecclesie xp̃s
candidus in iohanne: rubicundus in stephano
electus ex milibus in innocentibus. Innocen
tes ergo ꝫ si vsum nõ habeant: sic testificari nõ
poterãt xp̃s tamen cuius vice mortui sũt sup
pleuit si quid defuit voluntatis: ipsi autẽ non
loquendo: sed moriendo testificati sunt. Lazaro
igit̃ vocabulo martyres christi. i. testes dicunt.
quos essi testes latine dicimus grece martyres
appellãtur: non qua proprie testes christi sunt:
q̃: nec p fide christi nec pro iustitia occubuerũt
sed q̃: ꝑ fide christi. i. loco christi occisi sunt ꝫ q̃
in eorũ numero christus ꝗrebatur occidi. i. quo
cũ ꝫ q̃ nõ loquẽdo tamen morẽdo fuit cõfessi.
¶ Adultis vero de causis pōt q̃s martyr fieri:
sz pro iustitia: vt abel, p lege dei: vt machabei,
pro assertione fratrie: vt Esaias: vt Ieremias.
ꝑ argutiẽ peccatiꝫ vt Joãnes baptista. ꝑ salu
te populi vt xp̃s. ꝑ fide ꝫ nomine xp̃i: stepha

Rabs.

3 Martyruꝫ genus triplex.

Ex cãti. quinto.

Innocẽtes habendi martyres.

Martyruꝫ fit multis de causis.

nus. pro libertate ecclesie: vt Thomas. pro xp̃i
seu loco xp̃i: vt hi pueri. Unde ꝫ ecclesia ꝑ his
pueris solemnizat q̃uis ad inferos descenderũt
ꝫ ob hoc quedam canica letitie preteriuntur
tur. vnde Ezuisoito. In bethleem omnes occidi
tur infantes qui dum innocẽter pro christo mo
riuntur penas christi martyres extiterunt: ꝫ per
fecte laudis martyrium consequuntur. vnde nõ
immerito infantes illi beati per omnia extite
runt qui primi mori ꝑ christo meruerunt. vñ
ꝫ August. O paruuli beati modo nati nunq̃ rẽ
ptati nondum lactati: iam coronati. Et iterum.
Iluq̃ propiamus nostris beatis paruulis tan
tum ꝓesse potuisse ob sequio quantũ profuit
odio. Illã quãtũ cõtra eos iniquitas abundauit
tantũ gratia diuine bũdictionis effuisit. Et ouꝫ
insequit xp̃m regi nostro cocinum. pcurauit ex
ercitum stolis victribus candidatũ. hec Augu.
Considera hic quomodo xp̃s adhuc infans tener
rimus iam cepit pati in se ꝫ suis: ꝫ vehementer
eꝫ cõparere si qua in re sunt viscera pietatis. vn
de Anselm. Sed ꝫ tenella hoc Christe tua infan
tia a persecutoꝝ gladijs tuta non fuit. Adhuc
essi inter oulcia matris vbera fugiens depende
bas q̃ apparuit angelus in somnis Joseph di
cens. Surge ꝫ accipe puerum ꝫ matrẽ eius ꝫ fu
ge in egypti ꝫ esto ibi vsq̃ dum dicam tibi. Fu
rurũ enim est vt herodes q̃rat puerũ ad perden
dum eũ. Iam extunc bone Jesu pati cepisti. Nõ
solum aũt illã aĩe infantie vexationem in teip
so pertulisti: sed etiam mortem in puillis tuis
quorum multa milia inter mammillas matruꝫ
pro te Herodes crucidauit immanitas excepisti.
hec Anselm. In rege herode crudelitas impio
rũ existimantium martyrũ cede posse religionẽ
christianam extinguere ꝫ in occisione paruulo
rum cũ coronam martyrũ q̃ paruuli. i. humiles ꝫ
innocẽtes occisi sunt ab impijs forma precessit.
Sed non ne religio in christo fundata extingui
turq̃: vt Leo ait. Nõ minuit ꝑsecutionibus ec
clesia: sz auget. vñ sm Bedã ꝫ Bern. Herodiana
malitia ꝫ babylonica crudelitas est nascentem
velle religionẽ extinguere ꝫ paruulos israelis
allidere. Si q̃s cũ quid ad salutẽ ꝓfũs: si q̃s
religiosis ꝫ sectatis ortũ vel profectum vel con
summationẽ impeat vel ꝑsequit ralis plane cũ
egyptijs paruulos israelitici germinis necare
conatur. Ob aũt nato dño persecutio cepit significat
p oĩ xp̃s vite pãtis non deesse futuros qui ele
ctos dei ꝑsequerentur sicut dñs in euangelio ait
Si me ꝑsecuti sunt ꝫ vos persequent. Et apls.
Oẽs qui pie volũt viuere in xp̃o ꝑsecutionem
patiũt. Ob ꝗo pueri pro dño occisi sunt signi
ficat p humilitatis meritũ ad coronã martyrij esse
veniendum: q̃: vt ait dñs. Qui se humiliat exalta
bit. puerorũ enim innocentia humiliatẽ significat
simplicium de q̃b⁹ dñs ait. Sinite paruulos
venire ad me talium est enim regnũ celoꝝ. Ob aũt
occisi sunt: sed christus euasit: insinuat corpora
martyrũ ab impijs posse perimi: sed xp̃m ꝑ quo
persecutio fiunt nullatenus posse a fidelib⁹ au
ferri. siue enim viuim⁹ siue morimur dñi sumus.
¶ Moraliter occidunt puerũ multos ꝫ mul
tiplicit̃ pharao submergendo: herodes detrũcã
do: antioch⁹ suspẽdendo: medi sagittãdo. In flu
mine submergente significatur delectatio pre
sentis voluptatis. In gladio detruncante infli
ctio pũtis aduersitatis. in sagitta de longe per

Chrisos.

Augustin.

Anselm.

k Herodis imitator.

Leo.

Beda.

Bern.

Moralis.

Remigius

cutiente timor future asperitatis ꝫ in suspendio
spes siue ambitio future ꝑsperitatis. Sic ergo
diabol⁹ q̃ pharao. i. dissipãs pinuidã: q̃ herodes
i. gloriãs ꝑ superbiã. q̃ medus. i. mẽsurans. i. culpe
penã ꝑ malã intentionẽ: q̃ antioch⁹. i. silentium
paupertatis ꝑ fraudulentiã paupertatẽ essi celat
ꝫ diuitias suggerit: hic occidit pueros sm qua
tuor affectiones q̃ sunt gaudiũ pũtis ꝑsperita
tis ꝫ spes future: tristitia ꝑsentis asperitatis et
timor future. Et est notabile q̃ interficiunt que
ri in quo sit tristitia. in quo bethleem. in quo abũ
dantia. a bimatu ꝫ infra in quo superabundan
tia ꝫ hoc cõpatiendo luget ecclia. Cũ aũt Ma
ria ꝫ Joseph cum puero Jesu intrarent egyptũ
oia idola illius puincie in templis suis corrue
runt: sicut ꝑ Esaiam fuerat ꝓphetatũ. Et dicunt
essi q̃ sicut in exitu filioꝝ israel de egypto non
fuit domus egypti in qua deo procurante nõ ta
ceret mortuũ primogenitũ: ita nec mõ fuit tem
plum in egypto in quo nõ corruisset idolũ. Si
cut ꝫ aute archã dñi corruit dagon idolũ cũ ar
cha appropinquasset ad ipsum. Spiritualiter
etiã corruit uria ingrediẽte dño domũ cuiusq̃
pij⁹ deserta ꝑ pctã ꝫ vt etiã ōr i scholastica hyst.
q̃ Ieremie. in egypto per captiuitatẽ ductus fue
rat ꝓphetauit eis q̃ in futuro quedã virgo pari
tura eẽt: ꝫ tunc oẽs dij ꝫ oia idola egypti ruerẽt
Egyptij g̃ imaginẽ virginis cũ puero sculpebãt
ꝫ sibi honores exhibebãt. Hec aũt ꝓphetia mõ
q̃ xp̃s cũ mre intrauit egyptũ est impleta: ꝫ nam
oia idola egypti corruerunt ꝫ virginẽ (sicut pre
dictũ fuerat) peperisse indicauerũt. Hec ida in
figuratũ fuit in Moyse ꝫ pharaone in cõtra
ctione dei sui hamonis ꝫ corone. Ut essi in scho
lastica hyst. dicitur pharao rex egypti coronam
regalẽ habebat in qua imago dei sui Hamonis
egypti sculpta fuerat filia ergo pharaonis que
Moysen puerũ in filiũ adoptauerat postea qua
daꝫ vice decreuit: vt essi pharaoni regi videndus
preberet. Cui pharao alludẽs coronã suã impo
nebat quã ille in terrã ꝑiciens penit⁹ confrin
gebat. Et cũ eũ occidere voluisset dixerũt quidã
q̃ puer hoc ex insipiẽtia fecisset. Moyses nutu
dei saluat⁹ ẽ a nece pharaonis: sic xp̃s nutu dei
saluatus est de gladio herodis. Moyses natus
est vt filios israel educeret de egypto: xp̃s hõ fa
ctus est vt eriperet nos de inferno. Moyses deũ
regis egypti cũ corona confregit: xp̃s oia idola
egypti ꝫ deos in nihilũ redegit. Hanc ruinã ido
lorũ illa statua prẽdebat quã ex Nabuchodono
sor in sõno videbat. De mõte aũt sine manibus
quidã lapis est abscisus ꝫ in pedes illius statue
seu imaginis ꝫ idoli est illusus. Contruitq̃ eaꝫ
ꝫ in pulueres redegit ꝫ postea idem lapis in mõ
tem magnum excreuit. Lapis ille significat xp̃s
qui abscisus est de mõte sine manibus: quia na
tus est de Maria sine tactibus maritalibus.
Lapis iste. s. xp̃s cõtriuit in egypto oia idola de
quacunque erant materia. Et confracta statua
lapis ille in montem magnum excreuit: quia de
structa idolatria fides Christi per totum mun
dum inoleuit: ꝫ christus creuit in montem tales
ꝫ tñ q̃ summa immensitate repleuit taꝫ celum
q̃ mundũ. Per transitũ dñi in egypti ꝓpter p
secutionẽ herodis significat⁹ fuit trãsitus apo
stolorũ ad gẽtes ꝓpter ꝑsecutionẽ eis motam a
iudeis. Per reditũ autem eius in iudeam defun
cto Herode significat illuminatio iudeorum in
mundi finem. vnde sm Remig. Per Joseph de si

Ho Chrisosto. De egypti partibus.

Heliopolis

Maria operosa.

Deut. 2.

Lapis abscisus sine manibus.

Joh. 15. Apls. 2. Luce. 14. 2 Timo. 2. Mar. 10. Roma. 14.

gnanẽ ꝑdicatore: q̃ puerũ fides ꝫ notitia salua
toris: per Mariam ecclesia ꝫ sacra scriptura: q̃
persecutionẽ herodis persecutio facta a iudeis
fugã Joseph in egypti ꝫ transitus predicatoꝝ
ad gẽtes ad quas fide xp̃i ꝫ ecclesie tulerunt re
licto herode. i. iudeorum infidelitate: per ẽpus
aũt quo fuit in egypto spatiũ ipsis ab ascensio
ne dñi vsq̃ ad aduentũ antixp̃i: q̃ obitũ Hero
dis extinctio iuuidie in corib⁹ iudeorũ in fine.
Tũc itaq̃ dñs in egypto ignorãtie tenebras ef
fugauit ꝫ idolorũ vanitate discussa dei veri cul
tũ veneratione q̃ reparauit. Ubi ignis fidei suc
census intantũ excreuit q̃ etiam deserta eius
repleuerit. Dñs essi presentiam possidium he
remus egypti meruit vt paradiso melior ꝫ celo
clarior effecta videretur. vñ Christost. Demq̃ si
quis non ad egypti veniat solitudines paradi
so prorsus omnẽ illam videat heremum dignio
rem ꝫ innumerabiles angelorum cetus in cor
poribus fulgere mortalibus. Est enim cernere
tota illa regione diuisum exercitũ xp̃i admira
bilem illum regium greges vñ turmq̃ celestiũ
conuersationem in terris micantes. Non ita va
rijs astrorum choris celum refulget vt egyptus
innumeris monachorum distinguitur arq̃ illu
stratur habitaculis. Hoctes quidẽ sacris hymnis
ꝫ vigiliis: dies vero orationibus manuumq̃
opibus exercẽt aplice cursum futuris imitãtis.
hec Christ. Iuerunt ergo ad quandam ciuitatem
thebaide que vocatur heliopolis ꝫ tibi aliquam
dominiculam conoicentes habitauerunt ꝑ se
ptem annos tanq̃ aduene ꝫ peregrini pauperes
ꝫ egeni. Sed vnde ꝫ quomodo isti tãto tpe viue
bãt nunq̃d mẽdicabãt? Regit aũt de domina q̃
colo ꝫ acu q̃rebat sibi ꝫ filio necessaria. Suebat
ergo ꝫ filabat dña mundi ꝑ precio paupertatis
amore ꝫ zelo. O quot ꝫ quante hmõi aduentis
fiebant iniurie quas dominus vitare non venit
sed suscipere. Quid etiam si aliquando filius fa
mem patiens panem petiit nec vñ daret mater
habuit? Nonne in his ꝫ similibus totaliter con
curiebanẽ viscera eius. Cõsolabatur verbis fi
lium: pur poterant: ꝫ nihilominus opere victũ ꝑ
curabat ꝫ tibi forte aliq̃ de victu subtrahebat
vt filio reseruaret. Et si ex opere manuum opor
tebat quererẽ victum: ꝫ quid dicemus de vesti
mentis: quid de vrenilibus: sz lectis ꝫ aliis in
fra domum oportunis. Iuunquid duplicia? Iuu
quid sug flua? Iuuq̃d curiosa habebat? Hec con
tra paupertatẽ sunt ꝫ hec si habere posset nol
let ea paupertatis amatrix. Sz nũquid dña sui ẽ
do vel alia opera faciendo faciebat more quoꝝ
dam opera curiosa? Absit. Est enim periculosum
ꝫ valde magnũ vitiũ ꝓpter multa de quo lati⁹
dicẽt infra. Cõspice nunc dñam in laboribus ꝫ
opib⁹ suis filãdo/suẽdo/texendo sollicitam quõ
facit ea fideliter arq̃ humiliter cũ diligẽtia ha
bẽdo ꝫ nihilomin⁹ super filio suo ꝫ gubernatiõe
dom⁹ curã diligẽtissimã habẽdo vigiliisq̃ ꝫ oro
nib⁹ iuxta posse ip intẽdẽdo ꝫ toto affectu ꝓpa
tere sibi ꝫ ꝑsidera q̃ nõ habuit oino gratis re
gnũ dei dña regni. Sz ꝫ Joseph sanctus faber li
gnarius aliq̃d opatur in arte lignaminis. Unde
q̃: compassionis occurrit materia randẽ cũ ali
quã moꝫã cẽ eis contraxeris pete recedendi li
cẽtiam: ꝫ benedictione accepta: primo a puero
Jesu: deinde a matre / postea a Joseph genibus
flexis / ꝫ cum lachrymis compassione magna
vale facias eis ꝫ quia tanq̃ exules a patria sine

aliqua causa ⁊ exbanniti remanent ad peregrinandum ididem per annos .vij. in sudore vultui victuri.

¶ Oratio.

Omine iesu xpe q̃ adhuc infans persecutiones ⁊ exilia pati ⁊ infantes tunc pro re occidi voluisti: da mihi misero hec oia arḡ etiaꝫ mortem si opꝫ pro te patiẽter tolerare cũctaq̃ prospera mundi despicere ⁊ nulla eius aduersa formidare. Et vos o sanctissimi innocentes flores ⁊ primitie martyrum q̃ per innocentiam et martyrij palmam de filio infanti adhesistis dignemini de plenitudine gratie ⁊ innocentie vre infirmitati ⁊ miserie peccatorum meorum veniã ⁊ gratiam ab eodem dei filio benignissimo obtinere. Amen.

¶ De reditu dñi ex egypto: ⁊ initio penitẽtie Joannis bap. Cor respondet euangelio. Defuncto Herode ecce angelus domini ⁊c.

Capitulum xiiij.

A Mat. 2.

Ompletis aũt fere septem annis quib̃ dñs peregrinat̃ est in egypto ⁊ herode mortuo vocat̃ est dñs ex egypto: qꝫ sicut ꝯ in historijs .xxx. anno regni Herodis natus est xps. et xxxviij. anno regni sui mortuꝫ est Herodes. Hoc aũt factũ est vt cõsecutiue ad implere ⁊ quod dictũ est a dño p Osee ppheta. Ex egypto vocaui filiũ meum. s. consubstantialem. Hoc aũt de vocatione ⁊ exitu israel de egypto ad literã legit q̃ ⁊ q̃ puer ⁊ filius a dño appellatur. Ista ergo autoritas hꝫ duplicẽ sensum literalem ⁊ qꝫ verificata est ad literã de populo israel vocato a dño de egypto / per fectius tũ de dño nostro iesu xpo qꝫ ipse est filij dei naturalis ⁊ alij aũt sunt filij per adoptionem. Primo ergo anno archilai senioris filij herodis ⁊ et anno dñi octauo [apparuit angelus dñi ioseph in somnis dicens ei. Tolle puerũ ⁊ matrẽ eius / ⁊ vade in terrã israel] scz in iudeã [defuncti sunt enim qui querebãt aiam pueri]. s. vitã corporalem. s. herodes ⁊ cõplices eius: ⁊ fautores in mortes dñi. s. scribe ⁊ pharisei. Qꝫ hꝫ Josephũ. Herodes p̃cepit in morte sua plures de nobilib̃ iudeorũ interfici vt sic cogeret iudeos q̃ eũ oderãt flere in sua morte vel herodes mortuꝫ est ad literam alij quoad ptãtẽ. Ex hoc ergo loco ꝯm Hiero. intelliginus nõ solũ herodẽ hꝫ ⁊ sacerdotes ⁊ scribas eodẽ tye necẽ dñi fuisse meditatos. Ut aũt ait Remigius. Per hoc q̃ angelus in somnis Joseph apparuisse dicitur ⁊ mistice designat q̃ illi qui a curis terrenis ⁊ secularibus negocijs requiescunt perfrui angelica visione merẽtur. Igitur Joseph [consurgens] tanq̃ prompt̃ obediens [accepit puerũ] tanq̃ nutritius sollicitus [⁊ matrẽ eius] tanq̃ comes obsequiosus et cepit redire [in terram israel.] Uadunt ⁊ transeũt per desertum p quod venerunt. Uade ⁊ tu cum eis auxiliũ ⁊ seruitiũ exhibẽs ⁊ impendẽs ipis in quibus poteris. Et in ipso itinere poteris cõpati eis ⁊ respicere ipsos fatigatos ⁊ laboze deuictos ⁊ tam de die q̃ de nocte parum quietis habentes. O q̃tũ puer egregius ac delicat̃ rex celi ⁊ terre p nobis laboztuit: ⁊ q̃ cito ceperit. vñ ⁊ ppheta in eius persona p̃dixit. paup sum egoꝫ ⁊ in laboribus a iuuentute mea. Penuria magnas ad labores arduos ⁊ afflictiões duras corpis constantissime assumpsit ⁊ seipsum quasi odio p amore nñ se habuit. Certe solus hic labor de quo nũc tractam̃ ad plenã redemptionẽ nostrã sufficere debuisset. Dicitur aũt q̃ prope finẽ p̃dicti deserti iam puer ioannes bapt. penitentiã agere ceperat cũ tũ nullum pctm̃ haberet qꝫ ꝯ petisse desertum dum septẽ annorum esset ⁊ q̃ locus iozdanis vbi baptizauit ipse Joannes est ille vbi transierunt filij israel quando venerunt de Egypto p ipm̃ desertũ ppe quẽ locum in eodẽ deserto ioannes fecit penitẽtiam. Predicator penitẽtie futurus quãto citiꝫ ponit aspa solitudinis elegit ⁊ petijt. vbi primeuam eratẽ trãsegit: vt viuẽs in desertis vitã austeraꝫ duceret ⁊ ab amore ⁊ illecebris mundi ⁊ se ⁊ auditores suos suspẽderet facilius ⁊ renocaret: et vt ibi contẽplationi vacaret liberius diuinaꝫ sapientiam hauriẽdo quã postea effudit p̃dicando. Bonũ est igitur eius exẽplo ab adolescẽtia iugum dñi portare / ⁊ dñ natura tenera est bonis se assuescere ⁊ in p̃dicandis autores actu p̃cedere. Ex quo sumit argumẽtum q̃ anteq̃ quis p̃fect̃ fuerit aliorũ magisteriũ obtinere nõ debꝫ Manebat ioannes in deserto vbi est aer purior celũ aptius ⁊ familiarior deus vt qꝫ nondũ baptismi ⁊ p̃dicationis tẽpus aduenerat vt orationibus vacaret ⁊ cum angelis cõuersaretur ⁊ extra multorũ malitiam nutriret: ⁊ neminem vereret arguere nihil sibi conscius ⁊ esse fide dignus qui xpm̃ erat p̃dicaturus: ⁊ de ipso testificaturus. Nemo eñ alterius testis esse põt idoneus nisi prius fuerit suus. Fugit igitur turmas ⁊ tumultum populi ne ex cohabitatione cõtraheret infamiã vel vitã aliquã maculã scandali vel delicti. Qui si in mundo manssisset: forte malitia ⁊ cõuersatione hominũ deprauat̃ fuisset. Mundũ itaq̃ fugit vt sanctitatẽ suam custodiret ⁊ ne leui saltẽ verbo vl pctõ vitã macularet. Nam ꝯm Chrisos. Sicut impossibile est arborẽ iuxta viam positam fructus vsq̃ ad maturitatem seruare: sic hominem iuxta mundũ positum vsq̃ in finẽ vite innocentiam custodire. Sunt aũt quedam arbores que licet in horto sint plantate ita q̃ ad stipitem transeuntes nõ possunt attingere ramos suos per viam expandunt / ⁊ ideo molestant̃ a transeuntibus sic est de religiosis in negotijs secularibus se implicãtibus. Excellens valde ⁊ mirabilis est puer iste ioannes. ipse enim fuit primus heremita ac principium et via religiose viuere volentium. De cuius singulari conuersatione Petrus Rauẽnas ita scribit. Infra teneritudinem annorum beatus iste puer spiritu ducente ad heremum ductus est. Nec obstitit etatis infirmitas quaꝫ maiestas dñi fecundauit. Reliquit Joannes mundum: homines fugit / patriam nescit / parentes asperna tur: ⁊ in solius diuinitatis apicem beate contemplationis figit obtuitus. Mira rerũ conuersatio hoiem vix mundum ingressus mundi gloriam fugere ⁊ seculi cupiditates non solum obliuisci: sed nescire pperuũ cum diuinitate stabilire consortiũ. Recessus montiũ siluarũ anfract̃ ⁊ vallium subter iacens vastitas puero patriarche domicilia cũ nox coegerat p̃buerũt. Sic Joannes etatis supgressus infantiã et nobilioris gñis generositatẽ oblitus sui vacat diuinitati: forma vite monachorũ propositum anachoritarũ p̃ncipiũ: totius religiõis assertio.

Unde

Joan. bap. penitentia locus.

Treno.

Deserti mendacia.

Hieron.

Monachi nomẽ q̃ sit vita.

Hugo.

Hieron.

Augustin.

Chrysost. de mundi puertem.

Hieron.

Uñ ⁊ Chri. Sicut sacerdot principes sunt apli sic monachorum principes iohãnes baptista est q̃tum tradit hebreor scriptura ⁊ vsq̃ hodie in memoria est. Considerare monachi dignitatem vestrã iohãnes principes vre est dignitatis. Ipse monachus statim vt natus est in heremo viuit in heremo nutritur: xpm̃ expectat in solitudine non vult cum hominibus cõuersari: in heremo cum angelis probat: felix ista cõuersatio despicere homines: angelos q̃rere vbes deserere ⁊ in solitudine xpm̃ inuenire. Christũ nõ querebat in templo sed in deserto. Separauit se a multitudine. Oculis expectantibus christum nil aliud dignum est aspicere nisi xpm̃. felices sunt qui imitantur iohannem quo maior inter natos mulierum nõ fuit. hec Chrisos. Infelices ergo monachi sunt qui iohannẽ principẽ suum nõ sequẽtes solitudinem suã desertum ⁊ in vbibus cum hõibus cõuersantur quibus solitudo carcer est ⁊ oppidum paradisus. Nõ sicut Hieronũ. sentiebat q̃ dicebat. Uiderint alij q̃d sentiant vnusquisq̃ eñ sensu suo dicitur. mihi oppidum carcer est ⁊ solitudo paradisus. hec Hiero. Agnoscat ergo monachus nomẽ suũ. monos enim grece vn̄ latine ⁊ achos grece tristis latine ꝯ inde monachus quasi vn̄ ⁊ tristis interpretat̃. Gedeat sol̃ ⁊ tristis ⁊ officio suo vacet alienũq̃ officium nõ vsurpet. Qui tũ si socere vult audiat p̃filiũ hugonis q̃ dicit. Utilitas habit̃ tui ⁊ simplicitas vult̃ ⁊ sanctitas p̃uersationis tue docere debẽt hoies. Melius fugiẽdo mãdũ doces q̃ sequẽdo. Qui ẽt scõm cõsilium gregorij reuerẽtiã sui habitus ⁊ actutin cogitatiõem in locutione semp circũspiciat: vt ea q̃ mũdi sunt pfecte deserat: ⁊ qõ ofdit hymanis oculis: habitu hoc aũ dei oculos moribus pretendat. Nõ ergo gloriẽris q̃ in solitudine vel religiõe sis aut longo tempore fueris nisi in ea bñ vixeris: qꝫ nihil tibi proderit inmo magna dãna pateris si heremita vl̃ religiosus vocaris et vitam nõ agis. Ut eñ ait Hiero. Nõ hierosolymis fuisse: sed hierosolymis bñ vixisse laudãdũ est. Uñ Augu. ad fratres heremitas. Nõ eñ satis prodest q̃ istũ locũ expetiuim̃ si tales sim̃ quales ĩ seculo esse poteramus. Nunq̃d nobis habitatio huius secreti aliq̃d prodest qñ tyrannico dñatu malitia in nobis regnat: qñ ira supequitat: qñ maiorẽ nobis victoriã hũan̄ oculus q̃ diuinus inducit: qñ laudabiles heremite extra mundũ nos esse credimus: ⁊ p diuersarũ passionũ viria mundũ intra nos inclusum tenemus: ita vt q̃ putabam̃ nos p̃cib̃ nostris seculo ipsi succurrere. pene necesse sit vt videamur magis seculis ĩtercessoriꝫ ĩdigere. Dubiũ ppe nõ est q̃ illa aia q̃ cõcupiscentia voluptatũ possessa efficit: mũdane cõuersatiõis nõ possit effici regnũ diuinitatis. Ideoq̃ fratres videte vocationẽ vestrã. Uenire q̃dẽ ad heremũ summa pfectio est: hꝫ nõ pfecte i heremo viuere sãma dãnatio ẽ. Quid eñ. pdest si loc̃ corporaliter q̃ ⁊ teneat: ⁊ inquietudo ĩ cordeversek̃? Quid inquã pdest si in habitatiõe silentium in habitatoribus sit vitiorum tumultus ⁊ colluctatio passionũ: si exteriora nr̃a serenitas teneat ⁊ interiora tẽpestas. Nõ eñ. ideo ad locũ istũ venimus vt nobis mundus fannlek̃ vt rebus omnibus abundantes oĩ quiete fruamur nõ vtiq̃ ad requiẽ nec ad securitatẽ: sed ad pugnã huc venimus: ad agonẽ processimus: ad exercenda cum vitijs bella pperam̃ ⁊ vt lingue gladio retundamur vt nõ solũ non inferamus iniurias sed nec statim sentiam̃ illatas. hec Augu. Sz heu pauci hodie religiosi repiunt q̃ de bono i meliꝫ pficiũt: ⁊ de vtute ĩ virtutẽ ascendũt vñ Bernũ. Multo facili̇ reperies multos seculares conuerti ad bonũ q̃ vnuꝫ de religiosis transire ad melius. Rarissima auis in terris est q̃ de gradu quẽ in religiẽe semel forte attigerit vel parum ascẽdit. Aut ascẽdas necesse est: aut descẽdas si attẽtas stare vt ruas necesse est. Et iterũ. Minim e p certo est bon̄ q̃ melior esse nõ vult. ⁊ vbi incipis nolle fieri melior ibi desinis. esse bon̄. hec Bernũ. ¶ Joseph aũt ⁊ Maria cũ puero Jesu trãseuntes iozdanẽ venerunt in terrã israel ꝯm angeli iussionẽ. Nõ eñ determinauerat angelus in quo loco terre isr̃: nec noiauerat terre aliquã ciuitatẽ determinate vt dubitãte ioseph iterũ reuerteret. ⁊ ex reuersiõe angeli istructis eñ de loco ioseph ex frequẽtiori visitatiõe angeli ⁊ locutione cũ eo certior redderetur ⁊ magis cõsolaret. Qõ iesus in patriã suam reuerterek̃ nos quoq̃ ĩ patriã nr̃am festinare ãmonet. [Audiẽs [vo ioseph] q̃ archelaus [filius herodis senior regnaret i iudea p suo pre timuit illuc ire p archelao paterne crudelitatis herodeꝫ ille tanq̃ principalis magis pro pre zelabat ⁊ oĩs ipet̃ pseculiõis i bethleẽ. eius q̃ finib̃ descendebat. Judea aliq̃ accipitur p tota terra. xij. tribuꝫ. vt ibi. Not̃ ĩ iudea dė. Aliq̃ pro sola terra trib̃ iude: vt ibi Judea ⁊ Hier̃ nolite timere. Aliq̃ p terra duaꝫ tribuũ. s. iude beniamin: vt hic ꝯ q̃ archelaus regnauit in iudea. Diuisum ergo erat regnũ ⁊ iã a plurib̃ regebat. Ad cui̇ euidẽtiã ẽ sciẽdũ q̃ sm opiniõnẽ magis p babilẽ herodes moriẽs p̃didit testamẽtũ ĩ quo ordinauit archelaũ filiũ suũ regni sui successorem ita tũ q̃ coronã sibi nõ imponeret nisi p romanũ imperatorẽ. Ad sumendũ igit̃ diademã romã venit: hꝫ ⁊ fratres eius duo. s. herodes antipas ⁊ philipp̃ q̃ cũ ipso post mortẽ p̃ris suspiciẽtes erãt ⁊ qꝫ alios tres filios scz antipatrũ suũ primogenitũ ⁊ alexandrũ ⁊ aristobolum parent̃ ante mortem suũ miserabilẽ necauerat etiã romam venerunt ⁊ paterne hereditatis partẽ petierũt. Tãdẽ ipator ⁊ senatus romanor volentes frãgere iudeorũ superbiã ⁊ auferre eis rebellandi occasionem abstulerunt eis regiũ nomen ⁊ diuiserunt regnũ in q̃tuor ptes. s. tetrarchias quarũ duas. s. iudeã ⁊ abilinã dederũt archelao filio seniorĩ: tertiã vo. s. galileã ⁊ regionẽ trãsfluentẽ dederũt herodi antipe sub quo iohannes est decollatus. ⁊ dñs passus: hꝫ q̃ trã scz ⁊ tureã ⁊ traconitidẽ regionem dederunt philippo cuius vxorẽ abstulit ipse herodes antipas frater ei̇. Et sic archelaꝰ erat dyarchat̃: hꝫ aliꝰ duo fuerunt tetrarche. Adhuc aũt p̃ter herodẽ ascalonitã ⁊ herodẽ antipam supradict̃ et tertiꝫ herodes dict̃ agrippa filij̇ aristoboli filij herodis ascalonite fuit qui Jacobum frem ioannis gladio occidit ⁊ Petrum incarcerauit. Et quia archelaus fuerat a patre q̃tuꝫ in se efat in totorgno iudeorum substitut̃: ideo magis fauebat factis a pre. ppter qõ ioseph timuit ire ĩ iudeã [⁊ ammonitus ĩ somnis] p angelũ iuit cũ puero ⁊ matre eius in galileã. vbi dñabat alius filius scz herodes qui pro portione sibi debita a patre quantum in se erat ante priuatus fuerat. ppter quod ioseph ibidem cum puero securius mãsit

Joã. bapt. monachorũ princeps. Chrysosto.

Bernũ. de raro monachorũ p fectu.

Redit̃ xpi.

Judea. Pſ. 75.

Herodis testamẽtum: ⁊ filij.

Diuisio iudee.

e

Pſ. 37.

q̃ ipsa terra israel erat; q̃ eas israel incolebat. [Et vemēs habitauit in ciuitatem que vocatur nazareth] vt ibi xp̃s nutriret vbi fuerat pcept̃; licet in bethleem fuerat natus ibi eñ securius habitare poterat q̃ ihrl̃ez vl̃ bethleē vbi archela⁹ mãebat, vnde Chrysost. Venit igitur Jesus in nazareth non solũ periculi timore verũetiam patrie amore cogẽte sc̃z vt securi⁹ ibi habaret ⁊ gratius; hoc autẽ factum est [vt impleret̃ qõ dictum est per prophetam qñ nazareus vocabitur] tp̃ vt teneretur consecutiue non causaliter; q̃ pphetia non est cã euentus rei sed euentus est cã impletionis prophete. Nazareus autem xp̃s est nuncupatus: tam ex loci appellatione vbi conceptus est ⁊ nutritus quã ex sacramento legis ꝛm quam nazareus sc̃tũs interpretatur: domino omnes scripture sanctum dicunt̃ ꝛ̃testãtur. Sicut ergo elegit locum vbi nasceretur: sic ⁊ ciuitatem in qua coadolescens nutriretur: cuius nomen est iudicio quod essentialiter ipse fons sanctitatis in sanctitate nutritus: sanctus sanctorum quasi nazareus nazareorum recte dicit̃. Nazareth enim flos campi vel germen nouellũ vel sanctitas interpretatur: de cuius radice germinis sanctus sanctorum. i. nazareus ascendisse legitur. Unde ⁊ ex hoc quod Christus dictus est nazareus discipuli eius ⁊ Christiani prius communi nomine p̃ueuerũt nazarei vocari: ꝛ̃z post q̃ petrus antiochenã sedem tenuit cõi cõsilio greco nomine a xp̃o xp̃iani dicti sunt. In nazareth ergo cõcipi ⁊ nutriri voluit vt per hoc daret intelligi q̃ florida fuit ⁊ eius conceptio: quia sine peccato originali: ⁊ eius conuersatio quia sine actuali. Unde dicit Bernar. q̃ amat floriferam patriam flos de radice esse. In hoc autem q̃ dereliquit egyptum: ⁊ venit galileam habitauit; in nazareth ornatur nobis exemplum quod statum culpe debemus deserere ⁊ de vitijs ad virtutes transire: in perseuerantiaq̃ bonorum operum florere: vt sic ad patriam celestem valeamus peruenire. Ecce reduximus puerum Jesum de egypto. Eo reuerso: sorores domine alijq̃ consanguinei ⁊ amici concurrunt ⁊ ad visitandum eos festinant. Ipse autem nazareth remanent ⁊ pauperem vitam ducũt. Ubi more solito ioseph operas fabriles locauit: ⁊ Maria filãdo ⁊ suendo ⁊ alias put potuit laborauit: ac nihilo minus circa filium suũ diligens ⁊ sollicita fuit. Unde eñ ait Anselmus: nec est aliqua scientia que possit penetrare: nec eloquẽtia q̃ possit p̃dicare quãta dulcedinis sedulitate paruulum fouerit q̃ta diligentia obsequioq̃ adolescẽtem ⁊ in robur etatis puererit vadẽtem. Et vt ipsamet cuidam deuote persone reuelauit multotiens cum filium suum gremio confoueret pre nimia deuotionis dulcedine caput suum capiti filij acclinans tantas lachrymas effudit: vt caput ⁊ totam eius faciẽ lachrymis amoris rigaret ⁊ dicebat. O salus ⁊ gaudiũ aĩe mee. Quis hec audiẽs vel mẽte tractans se a lachrymis poterit continere? Exinde vsq̃ ad. xij. annum pueri Jesu non legitur aliquid de ipso vel eius parentib⁹. Dr̃ tñ (⁊ verisimile est) q̃ in nazareth adhuc est fons paruus ad quẽ dõa aliq̃ ibat: ⁊ de quo puer Jesus frequenter aquam hauriebat ⁊ matri ministrabat: vt potest̃ q̃ subdit⁹ illi erat. Pro summis ergo delitijs interdum aquam tribuit sue matri q̃ dat escam oĩ carni. Ubi etiam herbas in agris collegit de q̃bus mr̃ olera cõficeret: Faciebat hmõi seruitia mr̃i humilis dñomõ eñ. habebat aliũ seruientẽ vel iuuantẽ in necessitatib⁹. In hũilitate se tẽpestiue exercere cepit: de qua postmodũ pre ceteris virtutibus gloriãdo dixit. Discite a me q̃ mitis sum ⁊ humilis corde. vnde Anselmus. Nihil vesanitatis estimes tibi accessurũ si eũ apud nazareth puerũ inter pueros cõtempleris: si obsequẽtẽ mr̃i: si operati nutritio assistentem intuearis. ¶ Oratio.

Nazareus.

Nazareth.

Nazarei q̃ nũc xp̃iani

Berñ.

Anselm. De sedulitate Marie in filiũ.

Jesu mitissime qui de virgine natus i ꝛtes egypti secessisti ⁊ ab egypto vocatus in terrã israel redijsti reuoca me dñe seruũ tuũ a vultu oculoꝝ tuoꝝ in egypto huius exilij p̃iectũ in huius peregrinationis tenebris exulatũ q̃ab egypti ptibus a mũdane cõuersatiõis tenebris reduc: corpe reduc: mẽte reduc ⁊ voluntate: fac me vitia deserere: ⁊ ad virtutes trãsire ⁊ in terrã p̃missiõis me dignẽris introducere mõ fide: spe: ⁊ charitate: in futuro vero re: spe: glorificatione: ⁊ veritate. Amen.

¶ De eo q̃ puer Jesus remansit in hierusalem: ⁊ inuentus est in templo. Capitulũ. xv.

A Luce. 2.

Puer autem Jesus crescebat in augmẽto [⁊ pfortabat] in vigore. s. q̃ tũ ad corpus: ⁊ ne q̃s imaginẽt̃ ita eñ creuisse ꝛz aliꝛz sicut creuit ꝛz corp⁹: iõ subdit q̃ erat [plen⁹ sapiẽtia], s. q̃ tũ ad aliꝛz [⁊ gr̃a dei erat ⁊ illo]. s. q̃ tũ ad vtrũq̃. vñ ꝛz Bedã. Qr̃ in xp̃o habitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter: iõ puer iste erat plenus sapientia nec ꝛm hoc indiguit augeri vel pfortari: vt pote ꝗbum dei ⁊ de⁹ sed inquantũ fuit hõ erat in eo gr̃a. Magna eñ gr̃a illi hõi xp̃o donata est: vt ex quo hõ fieri cepisset pfectus eẽt ⁊ deus. Et ꝛm eũdẽ Bedã huic sile est q̃ scribit Joãnes eũ plenũ gr̃a ⁊ veritate: eandẽ ipse diuinitat̃ excellẽtiaꝝ noie veritat̃ q̃ Lucas sapiẽtie noie cõmendauit. Habuit q̃ppe Christus plenitudinẽ oĩa virtutũ donoꝝ spũsc̃ti exceptis fide ⁊ spe: p̃ quib⁹ habuit certam sciam ⁊ firmã tẽtionẽ: q̃ ab instãti sue pceptionis beatus fuit. Quotiẽs ergo xp̃s crescere ⁊ cõfortari vel tale aliquid agere dr̃: oĩa ad corp⁹ referanẽ. Nã ꝛm aĩam ab instãti cõceptiõis totaliter pfectus fuit: ꝛz hãc pfectionẽ nõ oñdebat nisi put p̃ueniẽtia tp̃is exigebat. vñ Bernã. Uir erat Jesus nõdũ natus: ꝛz sapiẽtia nõ erat etaie vigore nõ corporis maturitate: integritate sensuum nõ corpulẽtia mẽbroꝝ. Neq̃ eñ minus habuit scie Jesus pcept⁹ q̃ natus: paru⁹ q̃ magnus. Siue ergo latẽs in vtero: siue vagiẽs in presepio: siue iam grandiusculus interrogans legis doctores in templo: siue iam pfecte etatis docens in populo eque perfecte fuit plenus spiritusancto. De his ⁊ huiusmodi habes eriã infra in fine huius capituli. [Et ibant parentes eius] tanquam deuoti ⁊ religiosi legis obseruatores: [per omnes annos] vt essent [in hierusalem in die solemni pasche] scilicet parasceue vt legem audirent: sacrificijs participarent: solemnitati interessent: ⁊ eius adhuc vmbre seruiebant cuius iam veritatem tenebant. ¶ Ubi nota: quod legales festiuitates iudeorum quedam erant communes ⁊ continue: quedã annuuersarie. Cõ

Matth. 6. Anselm.

Bedã. De plenitudine sapiẽtie xp̃i.

Virtutes oĩes pter dẽ ⁊ spẽ habuit xp̃s nec creꝛo bat in aliã.

Berñ. Oõ xp̃s fuit per vir.

B Festiuitates legales iudeorum.

munes ⁊ continue erãt due. s. sabbatum quo vocabãt ab omni opere q̃ illo die deus requieuit ab omni oge creationis: alia est neomenia in principio. s. noue lune ad laudem creatoris qui creauit omnia tẽpora. Annuuersarie vero festiuitates erant quinq̃. s. festum pasche quod celebratur decimaquarta luna mensis primi. Erat hec festiuitas in memoriaꝝ liberationis de egypto. Secunda erat festiuitas pentecostes que celebrat̃ quinquagesima die a pascha eo tunc data fuit lex iudeis in monte synai a deo. Tertia festiuitas erat tubarus ⁊ clangoꝝ: que erat prima die mensis septembris: tunc enim buccinabant cornibus pecorum in memoriã q̃ eadem die fuit ysaac liberatus ab immolatione patris pecore substituto pro eo. Quarta festiuitas erat propitiationis ⁊ celebrabat̃ decima die mensis septẽbris: q̃ eadem die venit ad eos moyses referens dei irã placatã de offensa conflationis vituli quẽ adorabant. Quinta erat scenophegia. s. festum tabernaculorum quod erat decimaquarta die septembris: ⁊ tũc illis diebus habitabãt in tabernaculis in memoriam q̃ patres eoꝝ quadraginta annis in deserto fuerunt sub vmbraculis habitantes. Inter has quiq̃ festiuitates sole tres. s. pasche pentecostes: ⁊ scenophegie erant solemniores ⁊ protendebant̃ septẽ diebus. In his tribus oĩ masculinũ ꝛz p̃ceptũ legis ascẽdebat in hierl̃z: vt appareret coꝝ dño qui tñ erãt remoti ꝛ rõnabili cã de pẽthecoste ⁊ sceno phegia se poterãt excusare: ꝛz de pascha nõ nisi infirmitate cogente. Ista aũt lege mulieres nõ erant astricte: sed tñ plurime veniebant ex deuotione. Unde ⁊ brã virgo ascendebat singulis annis notẽs puerũ dimittere sine cura maxime quamdiu regnauit archelaus. Quamuis ergo parentes timerent archelaum: tñ in hierusalem ad diez festũ: q̃ poterat fieri vt tunc inter tam ingentem turbaꝝ latenter ascenderent mor reuersuri: vt nec solẽnitate pretermissa essent irreligiosi: nec longa mãsione cõspicui. [Et cum factus esset Jesus annorum duodecim: ascẽdit cũ parentibus suis ꝛm legis cõsuetudinẽ ad diem festum in hierusalẽ.] Per hoc ostendit q̃ a pueritia debẽt homĩes assuescere ad diuina ⁊ ad idem facit q̃ alijs recedentibus in loco diuini cultus remãsit. Laborauit ergo ẽt nunc puer iesus itineribus lõgis. ⁊ vadit vt honoret patrẽ suum celestem in festis suis obseruans humiliter legem dñs legis. Qr̃ eñ dñs venit vt daret omnis perfectionis ⁊ humilitatis exemplũ voluit legem q̃ diu statum habuit conseruare. vbi Beda. Seruauit ipse legem quam dedit: vt nobis qui homĩes sumus puri oñderet̃ seruandũ p̃ oĩa quicquid de⁹ iubet. Sequamur ergo iter humane conuersationis eius si deitatis gloriã delectamur ituri. hec Beda. Nos itaq̃ seruiamus exemplũ oñ debemus magno studio bonorum operũ ⁊ p̃uenire solẽnitates ⁊ celebrare ac sollicite diuina precepta obseruare. Unde quidã frater tam magne deuotionis ad festa xp̃i et beate virginis ⁊ ad festum oĩz sctõꝝ erat q̃ añ quodlibet festum ieiunijs ac oꝗonibus ⁊ castigationibus ad suscipiendum ipsum festum se preparabat: ⁊ q̃ diu aliq̃ festum duraũt tandiu circa illud meditationibus ⁊ orationibus se occupauit. ¶ Moraliter hic intruimur q̃ specialiter i diebus festiuis quilibet xp̃ianus ꝛz ire ad locum quem elegit dñs. i. ad ecclesiam non ad theatrũ vel tabernãꝝ vacare diuinis laudibus nõ choreis ⁊ vanitatibus: ꝛz inuidere eleemosynis nõ pturis vel sportis: ꝛz intẽdere bonis opibus nõ comessationibus ⁊ ebrietatibus. Nã de his q̃ secus faciũt dicit dñs in Esaia. Solẽnitates vras et neomenias vras odiuit aĩa mea. Post q̃ ergo iesus ad etatẽ. xij. annoꝝ venit suã sapiẽtiã manifestare cepit et aperire quod pri celestiq̃d terrene mr̃i deberet. Etas etẽ duodenis typus erat duodecim apl̃oꝝ p̃ quos diuinitas ⁊ hũanitas eius erat p̃ orbẽ nũciãda vniuersum. Recte ergo i duo denario nũero iubar pfectionis ei⁹ declarari icepit: p̃ quẽ quasi duodecim tribus p̃ duodeciꝝ apl̃os vniuersitas salutandoꝝ significat̃. [Cõsumatis aũt diebus] festis ⁊ cõpleta solẽnitate que per dies octo durabat recedẽtibus parẽtibus [remansit puer i hierusalẽ] nõ a casu nec parentũ negligẽtia vel obliuione: ꝛz sua volũtate ⁊ ordinatiõe: vt a pueritia zelũ suum ostẽderet circa spũalia. ⁊ sicut parẽtibus q̃d̃ debebat exhibuerat ascẽdẽs cũ eis tãq̃ hõ cũ hoĩbus ad offerẽda deo sacrificia: sic ẽt pr̃i debitũ spũalis doctrie vacãdo exhiberet [Et nõ cognouerũt parẽtes eius] ꝛz nõ adauertũt q̃ in hierl̃m remanere. [existimantes illũ esse in comitatu]. i. iter eos qui fil̃ fuerãt comitati. Secreto aũt ⁊ eis ignorãtibus remanere voluit: ne aut eis obediẽdo recedẽs retraheretur a disputatiõe: aut nõ obediẽdo remanẽs videretur eos prẽnere. Hinc habẽt argumentũ q̃ filius abs q̃ cuius pũtia pater ⁊ mater vitã pũt trãsigere ipsis ẽt nesciẽtibus aut nolẽtib⁹ põt ad religiõnẽ ⁊ ad statũ pfectionis euolare: seq̃ diuino cultui mãcipare: discretiõis iudicio comite. Et impeditoribus ait dñs. Sinite puĩlos venire ad me: talis est eñ regnũ celoꝝ. ¶ Dꝛ quẽritur hic quõ parẽtes eius obliuiscendo eũ reliquere potuerũt qui tãta cura nutriuerũt? Ad hoc dicendũ q̃ mos erat filijs israel ad festa pfluentibus vel ad propria redeũtibus: vt seorsum viri ⁊ seorsum mulieres ꝓpter mundiciã castitatis incederẽt vt abiuicẽ ptinẽtes magis religiose ꝛz legis dationẽ festa celebrarẽt. ⁊ ne eoꝝ mixta societate aliq̃d ihonesti ptigeret. puerũ aũt cũ quolibet parẽte indifferẽter ire poterãt. Cũ ioseph vidẽs puerũ iesuꝛ nõ esse secum: putabat eũ esse cũ maria in comitatu mulieꝝ: ⁊ e conuerso maria putabat eũ esse cũ ioseph in comitatu virorum. Sic ergo [venerunt iter vnius diei] a hierusalem sine puero cuꝝ hac existimatione q̃ esset in comitatu viroꝝ vel mulieꝝ. Et cũ in sero venissent ad locũ vbi hospitari debebant videns dñs ipsum ioseph sine puero quẽ cũ eo redisse credebat doloꝛe vehemẽti pcussa cum lachrymis p̃ domos q̃ decenter poterat sero circuibat ⁊ de ipso puero querebat. Ioseph xo senex cũ fletu eam sequebatur ⁊ associabat. Uade ⁊ tu semper cum eis ⁊ quere puerũ iesum donec inuenias. Puero aũt a parẽtibus ꝛz nõ inuento qualẽ quietẽ hr̃e poterãt tuĩe cogita: ⁊ maxime mater que ipm arctius diligebat. Et ꝛz a notis pfortarẽt tñ p̃solari non poterat. Quid eñ erat perdere iesuꝛ? Cõspice bñ ipsam ⁊ vehemẽter ei cõpatere: q̃ ꝛ magna angustia est nũc aĩa sua. Nunq̃ ex quo nata est vsq̃ tunc fuit in tanta. Non ergo turbemur qñ tribulatiões habemus cum ẽt matri fue non pepercit dñs. Ad tuos eñ eas venire p̃mittit ⁊ per ipsas signum sue dilectionis suis oñdit. Tãdem dñs in came

Ezaie. 1.

Etas duodenis.

D Religiosis nolẽtibus parẽtibus accepta ripõt Abdat. 10. De ignoratione parẽtum xp̃i. questio.

Marie doloꝛes.

Moraliter de festis celebrandis.

Beda.

E Laboꝛes xp̃i ⁊ obseruatio legis

rã se recludẽs ⁊ ad orationem ⁊ planctũ se puer
tẽs per totã noctẽ illã angustiabãt sup dilecto
filio suo. mane ꝯo sequẽti rẽpestine domũ exeũ
tes eũ ẽt per circumstãtia loca querebãt. nã re
ditus per plures vias patebat. Circũeundo igi
rur eũ in vtraq; comitiua requirebãt. i. iterũ et
iterũ querebãt maxime [iter cognatos ⁊ notos]
amicos qui in vtroq; cõitatu erant. Quo ẽt tũc
nõ inuẽto mr̃ sine spe anxiebãt ⁊ psolari nõ po
terat. Hic diligẽter recogita quãtis vulneribus
⁊ cruciati bus cor btẽ ꝯginis tũc sauciati fue
rat que suspiria: que lamẽta: quas anxietates p
tulerit eum quesitũ filiũ nõ inuenit. Jã experiri
cepit qualis esset futurus dolor eius: de quo p
dixit ei symeon dicẽs. Tuas ipsius aiam pertrã
sibit gladius. Nesciebat ꝯo quid ageret: q; the
saurum sibi pie a deo cõmissus pdiderat. Uñ la
mẽtabiliter potuit dicere illud Gene. Puer ꝯo
nõ cõparet ⁊ ego q̃ ibo. Cõsidera hic q btã ꝯgo
de terra sua expulsa ⁊ in egyptũ fugata in tãta
tribulatione posita filiũ nõ pdiditi sed postq; ad
festiuitates iuit ipꝯ amisit p qd̃ dat̃ intelligi q;
iesus sepe in aduersitate custodiẽtur in psperi
tate perditur. Tertia ꝯo die regressi sunt in hie
rusalem a qua per vnã dietã recesserãt ⁊ eũ ibi
dẽ requirebãt. Puto q; cum laboze multo itine
ris ⁊ lacrymis plurimis virgo iterato rediit
Hierlim ⁊ appropiante potuit dicere illud Cã.
Quesiui quẽ diligit aia mea quesiui illũ ⁊ nõ i
uenit. i. inter cognatos ⁊ notos. Surgã ergo eun
do de loco ad locũ: ⁊ circuido ciuitatẽ p vicos ⁊
plateas: ⁊ querã quẽ diligit aia mea. Et post tri
duã amissionis eius ĩ quo prefiguratã est tridu
um mortis eius in quo credebãt amissus quar
to die mane [inuenerũt eũ in tẽplo] vt ꝑm Amb.
daret indiciũ q; post triduũ triũphalis passio
nis resurgeret qui credebãt mortuus: ⁊ tũc cũ
gloria immortalitatis est inuẽtus. Inuerunt er
go eum in tẽplo in loco vtq; deuoto in loco dei
sctõ. Nõ inuerũt eũ in theatro aut foro vel ludo
ficut solẽt pueri inuenirĩ: sed i loco deputato do
ctrine sacre ⁊ orationi. Filius libẽter in domo
patris sui manet. Ille igiẽ qui libenter stat i ec
clesia signus est q; sit filius dei: q; stat in domo
patris suiulle vero qui libenter stat in taberna
signũ est q; filius sit diabolit: morat in domo
patris sui. Inuenerunt inq; eũ ⁊ in tẽplo nõ huc
atq; illuc leuiter (put mos est pueris) discurrẽ
tem sed tanq; sapientie fontem [in medio docto
rũ] vt melius oẽs audire ⁊ cũ eis pferre posset.
Cõpoꝯte [sedentẽ] ⁊ tanq; exemplar hũilitatis
prius [audientem illos ⁊ interrogantem] q; do
centem. Ille doctores interrogat i tẽplo qui an
gelos docet in celo. Ille doceri interrogãdo vo
luit qui verbum scientie ipsis suis doctoribus
ministrauit. Interrogabat nõ q: indigeret vel
vt addisceret: ⁊ vt nobis addiscendi et zelandi
scripturas sacras formã daret: ⁊ vt ea que nõ in
telligimus iterrogare nõ erubescamus de quo
tũ erubescũt multi superbi: eligentes potius in
errore permanere q; instrui. Ad exemplũ q; hũi
litatis prius audire q; instruere volebat: docẽs
q; hoies docti promptiores debẽt esse ad audiẽ
dum q; ad docendũ: q; qui plus rídet q; audiat
stultũ se esse demõstrat. Ad pbandũ ẽt q; deus
esset: cosdẽ hoies subtiliter interrogat ⁊ sapien
ter ridet: ⁊ ta audientes vt audientes vnde stuperent. Uñ
Sa. [Stupebant aũt]. i. valde mirabantur [oẽs
qui eũ audiebãt sup eius prudẽtia] interrogan
do ⁊ opponendo: ⁊ in responsis soluẽdo: q; alias
inauditũ fuerat q; puer talis etatis tã sapiẽter
locutus esset. Stupor q̃ppe est vehemẽs ammi
ratio rei oĩno incõsueta: ⁊ sic fuit B. Audiuit eũ
hũiliter: q̃ fuit prudẽter: ⁊ rñdit sapiẽter. cuz
tũ esset puer. Ipse interrogabat: ipe rñdebat ip
se suas ⁊ illoꝝ qõnes soluebat: nozẽ agẽs peri
tissimi magistri qui nunc interrogãdo: nõ rñ
dẽdo discipulos instruit. vñ ꝑm Bed. Ad oẽden
duz q; homo erat oẽs magistros hũiliter audie
bat: ⁊ ad pbandũ q: de? erat eisdẽ loquẽtibus
sublimiter rñdebat. Stupebãt aũt videntes ei?
infantiã: ⁊ tũ sic sublimia loquentẽ videntes cũ
corpe ⁊ etate parũtũ interrogationibus ⁊ rñ
sis magnũ hoiem ⁊ non deũ psiderãtes ⁊ iter al
ta que audiunt: ⁊ infirma que vident dubia am
miratione turbãt. Nos autem non cum seniori
bus iudeoꝝ super prudẽtia ⁊ rñsis eius stupea
mr̃ nec; miremur: ⁊ ipm verũ deũ verũq; hoies
esse credamus: a quo est oĩs sapiẽtia: ⁊ cũ q̃ fuit
semp ⁊ est aũ eũ sciẽtes ꝑm propheriã q; sic p
uul? natus est nobis q; ꝑmanet de? fortis. [Et]
parẽtes eius [vidẽtes] eũ i tẽplo i medio docto
rũ sedentẽ [ammirati sunt] valde, pter rei ier
perientiã: q; nunq; fecerat rẽ talẽ ⁊ similẽ. Mr̃
aũt eius quasi reuiuiscẽs exhylarata deo grãs
egit immẽsas. At puer iesus vidẽs matrẽ venit
ad eã: quẽ ipsa suscipiẽs et dulciter osculans ac
deinde respiciẽs in faciẽ eius decozã dixit ad il
lã. [Fili q̃ fecisti nobis sic?] Quasi diceret de
sideratissime fili quare hoc fecisti vt nobis igno
rantibus ⁊ nesciẽtibus remaneres? Quid tã di
lecte ⁊ tã diligenti matri tãtam materiam dolo
ris inferre potuisti? Peto fili hoc mihi indicari
vt dolor meus ex hac re ceptus valeat mitiga
ri. quem virgo mater per triduum anxio dolore
quesierat post inuentionem inter merozẽ ⁊ gau
dium posita pia correctione increpauit. Joseph
autem licet pater eius diceretur nõ fuit ausus
illum arguere cum firmiter crederet ipsum dei
filium esse sed mater ex maxima dilectione quã
habebat ad filiũ quẽ sic querebat, sic arguebat
illũq; amor excellens nescit modũ. Loquit er
go ipsa ⁊ nõ ioseph: q; i ea fuit maior dolozis af
fectus. vnde Grego. Mãt maternis affecta visce
ribus quasi cum lamentis inquisitionem dolo
rosam oñdit ⁊ omnia sicut mater fiducialiter: ⁊
hũiliter ⁊ affectuose expãnit dicens. Fili quid
fecisti nobis sic? Uũ ⁊ Ansel. Quid si duodeneꝯ
per triduꝯ cũ matre quesieris? O quãta copia
fluent lachryme cum audieris matrẽ dulci qua
dam increpatione filium verberantẽ ⁊ dicentẽ.
Fili quid fecisti nobis sic? Uel posset dici quod
non fuit increpatio: sed pia de eius absentia cõ
questio. [Ecce pater tuus] sc; nutriti? [⁊ ego do
lentes] scilicet de amissione tua ⁊ absentia [que
rebamus te] cuius presentia est nobis dulcissi
ma. In qua mozaliter instruimur quod dolere
debemus cum iesus, i. salutem eternam amitti
mus quod per peccatum fit cum peccamus. Et
tunc eum queramus per triduum penitẽtie sc;
per contritionem cũ dolore: per confessionẽ cuz
pudore: per satisfactionẽ cuz laboze ⁊ reinuenie
mus eum. Sed heu multi plus volent de amis
sione reum transeuntium q; de amissione eter
ne salutis sue ⁊ alioꝝ. vnde Bern. Cadit asina ⁊
est qui sublenet: perit anima ⁊ non est qui suc
currat. Sacrata virgo patrem eius appellat io
seph tum propter iudeozum suspitionem: ⁊ tum
propter eius educationem: tum propter genea
logie explicationes. Et nota q; nunq; legimus
ioseph dõo fuisse locutũ: sed hoc virgini dimit
tebat: q; ad ipsam sicut ad veram matrem ma
gis pertinebat. Querendus est iesus socialiter
cũ maria ⁊ ioseph qõ notat̃ cuz B. Pater tuus
⁊ ego: Joseph esti interpretatur augmentum et
signãtur oga bona que semper debent augeri.
Maria interpretat̃ illuminata ⁊ significat fidẽ
que ẽ illuminatio mẽtis. interpretat̃ ⁊ stella ma
ris ⁊ significat charitatẽ: q; sicut ceteris stel
lis occidẽtib? illa nõ occidit: sic ceteris ꝯtut i
bus deficientib? illa nõ deficit. Cũ tali igiẽ so
cietate iesus est grendus: sc; cũ fide bona opa
tione sollicita ⁊ charitate succẽsa ⁊ tũc inueni
tur. Si enim alterum istorum defuerit inueni
ri nõ potert. Debet etiã queri lachrymabiliter
qd̃ notat̃ ex eo q; virgo dixit: dolẽtes grebam?
te. [Et ait ad illos] non matrẽ exasperando: sed
potius instruendo dicens. [Quid est q; me que
rebatis?. i. inter cognatos ⁊ sanguineos: cum
potius deberetis me grere in templo quod est
domus ꝑismei ⁊ in occupatione circa spũalia
Non est vox idignãtis ꝯ humilr̃ se excusantis
et misteria detegẽtis. non esti increpat et vitu
perat q; eũ quasi filiũ querunt sed q̃si corrigẽ
do ꝓbũ matris q̃s sibi ver? pater sit: ⁊ qd̃ poti?
eterno patri debeat illis et nobis insinuat sub
dens. [Nesciebatis q: in his que patris mei]. i.
dei. [Sunt opꝯ me esse]. i. in tẽplo: in doctrina ⁊
in operibus quib? manifestet̃ pater meus. q.d.
Potius debeo respicere eũ cuius sum eternus
filius ꝑm natrã diuinã q; te cui? ũ fili? ꝯ na
turã hũanã ⁊ ioseph cuius tũ suz fili? nutriti?
vñ nõ debetis mirari. si vos omnũ propter pa
trem eternũ cui plus tenez. Magis afficiebat
iesus ad patrẽ naturalẽ ⁊ eternũ q; ad matrem
naturalẽ ⁊ patrẽ putatiũ. Quamuis eti parẽ
tes diligeret et eis obediẽs fuit tamen princi
palius deuz honozare voluit. In quo datur do
ctrina q; pietas ad deuz pietati respectu parẽtũ
ẽ preferẽda. Discas igitur ⁊ tu dum ⁊ parẽtes di
ligere ⁊ honozare: eis obedire: ⁊ in omnib? deũ
pferre. Nota etiam mozaliter quod p hoc quod
xꝯs interrogationi rñdit: quasi corrigendo ver
bum matris q̃ ipsum doloze inter cognatos ⁊ no
tos q̃ fierat omissionẽ vinculozum sanguinis p
parte suggerit ostẽdẽs quod non cõtingit me
tã pfectionis attringere eũ q̃ adhuc vagat̃ i his
q̃ corpozi cõiertũ ⁊ q; homo deficit a pfectione
ꝓpter affectũ cognatozũ. Et hoc innuit p ꝑmaz
causulã cũ ait [quid ẽ q; me q̃rebatis] sc; inter
cognatos ⁊ carnal? propinquos. Per hoc vero
qd̃ addit [nesciebatis] ⁊c. docet nos nõ p ĩfima
gradiꝯ ad superioza debere mẽtis oculos attol
lere. ¶ Mozal? p hoc q; xꝯs cũ corrept? eẽt hic
a matre se dulcit̃ ⁊ humiliter excusauit: alibi au
tem sc; in nuptiꝯ cum inuitatus est ad miracu
lum dure respondit dedit nobis exẽplũ ⁊ formã
humilitatis vt malim? corripi q; laudari. ¶ Et
nota q; istud fuit primum ꝓbum quod ab ozeſu
tatoris prolatũ eẽ legitur in quo suam diuinita
tẽ expressit. Et ipsum verbum ante fuit altitu
dinis q; Maria ⁊ ioseph ipsum nõ intellexerũt.
Et hoc est quod subditur. [Et ipsi non intellexe
runt verbum quod locutus est ad illos]. i. quod
de patre dixerat: ⁊ quid p hoc ꝓbuz innuere vel
ler. Volebat esti eis innuere quod sicut ad pa
trem iraad ipsum pertineret cura templi et
spiritualtum: ⁊ omniũ q̃ patris sunt gubernatio
quia ambozuz vna est maiestas glie ⁊ operatio
ac vna sedes: ⁊ domus nõ solũ materialis sed ⁊
spiritualis. Cum Maria ⁊ ioseph Jesum dei fi
lium crederẽt nõ tũ aiaduertert̃ qd̃ dicat: nec
diuine nature archanũ intelligẽt: q; talia ab eo
adhuc assueti non erãt: ⁊ de diuinitate sua non
dum ad eos loquentem audierant. Uel intelle
xerunt quid dixit: sz nõita plene: vt postmodus
¶ Ipse vero ad matris requisitionẽ ⁊ voluntã
tem rediit cũ illis nazareth ad eoꝝ cõsolationẽ
vbi erat conceptus ⁊ educatus. vnde ⁊ nazare
nus est vocatus. Nam q: deus ⁊ homo est: vtrã
suã naturã nobis hic cõmẽdat ⁊ nunc excel
sa deitatis: nunc infirma humane fragilitatis
prefert. Itaq; q̃si hõ cũ parentib? hierusalẽ ascẽ
dit: sed quasi deus illis nescientibus in templo
remansit: quasi homo seniozes interrogabat: ꝯ
quasi deus q̃ seniozes mirarenẽ respondebat.
Quasi dei fili? in templo patris ⁊ suo commorat̃
quasi filius hõis cum parẽtib? quo iubẽt reuer
titur. [Et erat subditus illis] ad nostrã instru
ctionẽ ⁊ superbie nostre cõfusionẽ qui frequen
ter reuum? subijci superioribus nostris. Erat
quippe subdit̃ illis. s. in ea natura qua patre mi
nor est. Quia vt dicit Augu. ꝑm formã serui puer
xꝯs minor erat etiã parentib? suis. Et tu ergo
subditus esto ꝓpter illum vt ad eũ per obediẽ
tie laboze redeas: a quo p inobedientie desidiaꝯ
recesseras. Hic esti exẽplum ⁊ formã obediẽtie ⁊
humilitatis xꝯs nobis prebuit ⁊ ostẽdit: oũ ipe
imperator mũditer cui mundus subditus est pa
rentibus suis et eoꝝ imperio humilit̃ subdi vo
luit. Audiant ergo hec subditi: ⁊ subditi eẽ non
dedignenẽ. Siquidẽ oib? prelatis subditus fie
ri nõ est dedignatus. Prelati quoqnõ superbiãt
⁊ in ioseph prelato ⁊ in xꝯo subdito itelligãt: q;
sepe fit vt maioris meriti sint subditi q̃ prelati.
Qõ si itellexerint nõ eleuabit superbia q̃ est sub
limior dignitate sciens meliorem sibi subiectum
esse. Et aduerte quanta fuit dignitas virginis
q; ei ille subiectus est cui oĩs creatura subijcit̃
vnde Aug. Hoc singulare pulegiũ habuit vir
go vt haberet sibi subiectũ quem non solum hu
mana creatura verumetiam angelica reueret̃
⁊ adorat multitudo. vnde Bernardus Pertra
ctans hoc idem verbum [et erat subditus illis]
mirare inquit vtraq; et elige id quod amplius
mireris siue filij benignissimam dignationem
siue mr̃is excellẽtissimã dignitatẽ. Utrũq; stu
poz vtrũq; miraculũ: qõ femine de? obtẽperet̃
humilitas abiq; exemplo: quod femina deo prin
cipetur sublimitas siue socio. Et subdit. Disce
ergo hõ obedire ⁊ disce terra subdi: disce pulus
obtẽperare. Erubesce superbe cinis: De? se hu
miliat et tu te exaltas. Deus se omnib? subditi
et tu dominari gestiens hominibus: tuo re pre
ponis autori. Quotiens enim hominibus preef
se desideroꝯ ⁊ oriens deũ meum preire contendo
⁊ tũc vere nõ sapio ea q̃ dei sunt. Hec Ber. ¶ Et
nota q; filij multa ꝯ parentib?. Pzio amozẽ coz
dis. Secõo honozẽ oẽis. Tertio in necessarijs su
stẽtationẽ. Quarto in obsequijs famulationes.
Quinto reuerẽtiã in ꝓbis. Sexto obedientiã in
honestis. Septio veniã in offensis. Octauo tole
rantiã in aduersis. Sz qd̃ fecit puer Jesus in il
lo triduo? Cõspice esi atrẽde qõo se ad aliqõ hoſ
pitale pauperũ reducit: ⁊ cũ verecũdia se ibi ho
spitari petit: ⁊ ibi cũ pauperibus Jesus pauper

Genes. 37.

Lan. 3.

E cur post tri duum inuẽ tus.

Ambro.

Diligẽs do mum dei offendit se filiũ dei.

Beda.

F Mater ad ioseph ite rogat xꝯm

Ansel.

Grego.

Mozalr.

Mozalit

Puimũ ver bũ xꝯi scri ptum.

Joseph cur hic pater dicitur.

Filio xꝯi ꝓlis fuerit

H De? parentibus ꝓferendus.

Mozalr.

August.

Bernũ. de eo quod xꝯs subditur.

Mozalr.

Que filius oz parentibus.

Deũ ⁊ hominẽ se oñdit Ihesus.

Augst.

Subditi interdũ ꝓstãt prelatis.

August.

B Bernũ.

xpi mendi hospitatur et comedit. Mendicat etiã ostiatiz casse asseri cũ pauperibusq; ꝛ alis q̃ꝫ fecisse creditur.

Ber. Uñ Bern. Hoc qrẽs a dño eũ alloquit Dñe inquit q̃s te in tridno fustẽtauit? Et respõdet sibimet sic dicens. Ut te dñe iesu xpi nostre pauperti p oia cõformares quasi vnus in turba paupertum stipendia p ostia mẽdicãs quesisti. Quis dabit mihi buccellarũ illarum mendicatarum participem fieri; ꝛ illius sacri cibuli reliquiz saginari? Hec Ber. Cõspice eũ etiam inter doctores vultu placido sapienti et reuerenti; ꝛ quo eos quasi ignorans interrogat ꝛ audit quod et humilitate facit; ꝛ etiam ne illi super mirabilibus responsis eius perecundarentur Cõsiderare aũt potes moraliter in p̃dictis tria valde notabilia. Primum est qui vult deo adherere nõ debet inter consanguineos conuersari; sed potius ab eis discedere. Nã et puer iesus dimisit a se dilectissimam matrem cũ operibus patris intendere voluitac etiam postea inter cognatos et notos q̃situs inuentus non fuit; q; caro ꝛ sanguiseũ nõ reuelauit nec inuenitur in carnali societate. Uñ Bern. Puer iesus inter cognatos ꝛ notos querit nec inuenit. Fuge fratres tuos ꝛ turti tuã vis inuenire salutẽ ꝛ obliuiscere populũ tuũ ꝛ domũ patris tui vt cõcupiscat rex decorẽ tuum. Et iterũ. O bone Jesu si nõ inuẽtus es inter cognatos tuos; quõ te inuenia inter meos. Qualiter te inuenias in gaudio; quem vir mater tua dolens inuenit. hec Bern. Nec inuenirí põt in comitatu multoz; q; nõ inuenit in multiplicitate ꝛ mũdanorũ; in intimo corde mẽtis vbi dei est templũ. Scõs q; q̃ spũal; viuit; nõ mirẽt si aliq̃ mẽte arida remanens videatur sibi q; a deo derelictus sit eũ ẽt hoc matri dei contigerit. Nõ ergo mẽte tabescat sed p cõtinuum exercitiũ in sacris meditatiõibus ꝛ oꝗnib; ac bonis opibus psistẽdo diligenter eũ querat ꝛ eũ si solicitus fuerit reinueniet. Nã sm Orige. Oportet eũ q̃ q̃rit Jesum nõ negligẽter ꝛ dissolute trãsire; sicut multi q̃rũt ꝛ et nõ inueniunt; ꝗ cum labore ꝛ dolore. vñ Bern. Bernũ. de eo. Si nolumus frustra q̃rere q̃ramus veraciẽ; vt nõ p illo aliud feruẽter vt nõ cum illo aliud p feuerãter vt nõ ab illo ad aliud cõuertamur; facilius enim celum et terra trãsire pũt q̃ꝫ vt si q̃rens nõ inueniat; sic petens nõ accipiat; sic pulsanti non aperiatur. Certium; q̃ nõ dz quis eẽ ppriz sensus; vel proprie volũtatis. Nam cũ dñs Jesus diuisset oportere eum operibus patris intendere mutauit cõilium; ꝛ matris voluntatez secutus recessit cũ ea ꝛ nutritio suo ꝛ erat subditus illis. Ex hinc etiã perpẽde q̃ꝫ debẽt homines obedire deo; q̃ꝫ qui deum ipse deus obedit hominibus. Si ei exẽplo dñi obediẽdũ est hõibus; multomagis oportet obedire deo: obediamus igitur nõ solũ deo ꝗ hõibus q; dei filius obediuit nõ solũ deo patri celestis; sed ꝛ parentibus. [Et mater eius conseruabat] quasi magna [oia verba hec] q̃ nunc ꝛ apls audierat ab eo; ꝛ hoc [in corde suo] quasi sub sigillo. scilz recũdẽs ꝛ signaculo. Nisi eũ. ipsa conseruasset nos ea nõ haberem? de ei? nãq; thesauris nos ista fuscedimus. Oia quippe q̃ de dño vel a dño dicta vel facta cognouit siue intellecta siue nondum intellecta in corde ꝛ memoria quasi ruminanda ꝛ di gentius scrutanda recondebat vt tempore suo vniuersa, quẽ gesta erant intelligeret ac eu sunge listis ꝛ q̃rentib; sufficiẽter explicaret ꝛ his tanq̃ rka ꝛ lege p tota vitã vrebatur; docẽs vt nos creba factoꝛ ꝛ dictoꝛ dñi meditatiõe iporturnas cogitatiões repellam; ꝛ alios instruere laborem?. Et iõ si quis indiget bonis sermonibus ad eã recurrat; q; facta ꝛ ẽba xpi; in custodia cõseruat. Moral; ex isto habem? exẽplũ q̃ l; audiri debẽt ẽba diuina. i. vt in corde p seruẽt ꝛ ibi dẽ ruminent nõ vt intrẽt p aurẽ vnã ꝛ exeant p aliã. [Et Jesus proficiebat etate ꝛ sapiẽtia et grã apud deũ ꝛ hões.] Eras ptiner ad corpus: sapientia ad aiam; grã ad vtriusq; saluẽ proficiebat vtq; etate: sicut carnis est etatis incremẽta suscipere; q; de ifantia ad pueritiã; de pueritia ad iuuentutẽ; cõsuetudo hõibus crescẽdi ordine puenit. Porro in sapiẽtia ꝛ grã põt aliq̃s proficere dupliciter. Unomõ sm ipsos habit? sapiẽtie ꝛ gratie augmentatos; ꝛ sic xpi in eis nõ proficiabat; q; ab instanti cõceptiõis sapientia ꝛ grã plen? fuit. Aliomõ sm effectus inchtũ. i. aliquis sapiẽtior ꝛ virtuosior opa facit; ꝛ sic xpi proficiebat sapientia ꝛ gratia sicut ꝛ etate: sm q̃ꝫ p ꝓcessum etatis pfectoria opa faciebat; ꝛ in his q̃ sunt ad deũ ꝛ ad homines; ꝛ hoc est q̃ addit apud deũ ꝛ homines. Uel aliter sm Amb. proficiebat sapientia quo ad manifestationẽ ꝛ vsum ei?; quia suã sapientiã ꝛ gratiã paulatim magis ꝛ magis patefaciebat. vl sm Greg. Proficiebat in aliis q̃ doctrina ei? ꝛ exẽplo proficiebãt: sicut magister i scholarib? dz proficere q; scholares sub eo proficiũt. Et hoc apud deũ. i. apũ laudẽ dei ꝛ apũ hões i. ad vtilitatẽ hõim; vel sm Theophilũ: apud deũ ꝛ homines; quia prius debet placere deo; et post ea hominibus. Et licet Jesus in se non proficiebat sapientia ꝛ cognitione habituali; quia hec in eo augmentata non sunt; ab instanti enim cõceptionis plenitudinez huius habuit: proficiebat tamen ꝛ in se cognitione sensuali ꝛ experimentali quia sensus eius conuertebatur de nouo ad aliquid ad quod antea non conuertebat vñ dz apostolũ didicit ex his q̃ passus ẽ obediẽtiã. Nõ tñ de nouo aliq̃d didicit q̃ prius nesciret q; q̃ didicit pri? nouerat scia diuia ꝛ inspirata. vnde Bern. Ut ob aliena miseriaz cor misericordiam habeas opz vt tuã pius cognoscas vt primi mẽtẽ in tuã inuenias ꝛ ex te noueris qualẽ illi sube niias. Uerus quippe dei filius priusq; se exinanisset formã serui accipiens: sicut miseriã ꝛ subiectionem expertus nõ erat sic misericordiam vel obedientiã experimẽto nõ nouerat. Sciebat q̃dem per naturam nõ autem sciebat per experiẽciam. Et vbi minorat? est vsq; ad illam formã in qua ꝛ pari ꝛ subiici posset in passione expertus est miseriam: et in subiectione obedientiam. Per quam tamen experientiam non illi scia sed nobis fiducia creuit dñi in hoc misero genere cognitionis is a quo longe errauerannus factus est propinquior nobis. Quando enim illi appropinquare auderemus in sua impassibilitate manenti. Nunc autem monemur cum fiducia adire ad thronum gratie ipsius quem miirum lãgores nostros tulisse ꝛ dolores portasse cognoscebam? ꝛ in eo in quo passus est ipse nobis cõpati non dubitamus. Hec Bernar. Moraliter si cut ipse proficiebat sapientia etate ꝛ grã apud deũ ꝛ hoiesꝛ passus ꝛ resurrexit; ꝛ ita intrauit in gloriam suam sic etiam suos sequaces ostendit proficere virtutibus; ꝛ per passiones ad gaudia transmigrare debere. Hec autem facta et deo amabilis ciuitas nazareth, in qua verbum caro factum ꝛ flos omnia vincens aromata. in vtero virginis germinauit. Unde ꝛ merito flos interpretatur in hoc super omnes alias spãli gaudet priuilegio q̃ꝫ salutis nostre oñs in ea principium procreauit; ꝛ ipse preterea nutriri ꝛ parẽtibus subiici dignatus est: cui pater omnia que sunt in celo ꝛ in terra subiecit. ¶ Oratio.

Omne iesu xpe fili dei viui qui p triduum a parentibus tuis dolentibus quesitus; tandem in templo es inuentus da mihi misero te desiderare desiderando quere; querendo inuenire; inuenendo amare amando mala mea redimere; redempta nõ iterare. Et qui peẽti largitus; querenti inueniris; pulsanti aperiris non deneges mihi minimo q̃ omnibus pmittis. Quisq; ad voluntatẽ parentum nazareth rediens ꝛ suditus eis existens formaz oñdisti obedientie; da mihi duro voluntatem propriaz frangere; vt subiectus sim tibi ꝛ propter te omni humane creature.

¶ Quid fecerit dominus iesus ab anno duodecimo vsq; ad primi pium anni trigesimi. Capitulum. xvj.

Euersus ergo dominus iesus a templo ꝛ Hierusalem cũ parẽtibus suis i nazareth (erat) vt dictũ est subditus illis. Et ibidẽ cũ eis vsq; ad principius anni trigesimi habitauit ꝛ nec in scripturis reperitur quod i toto tẽpore isto aliquid fecerit quod valde vñ mirabile. Quid igit meditabimur ipm fecisse? Et retit ne oñs iesus otiosus tãto tpe vt nil faceret dignum scriptura ꝛ recitatione? Si eũ fecisset: cur (sicut reliq̃ fcã sua) nõ scriptũ fuisset? O ino stupor vñ. Forte iõ scriptura tacet: ne acta iuniorum nimis se publicẽt. Dz attẽde hic dñ; q; patenter poteris videre; q; nihil faciẽdo fecit magnifica. Nihil enim de factis eius a misterio vacat ꝗ sicut virtuose loquebat ꝛ ogabat: sic ẽ tuose tacebat et se subtrahebat. Credendu; z eũ sicut ẽ doctor. Grego. Grego. q̃ añ ꝛ deiceps absq; oñsione alicuius famosi ꝛ publici miraculi taliter inter hoies puer fatus fuerit; quasi fuerit vnus ex illis donec ad virilẽ puenit etatẽ. Uñ de ipo dicit Johan. baptista. Medius aũt vrm stetit quẽ vos nesciti. Et totũ istud tps breuiter cõplexus ẽ lucas sub his verbis. Qꝛ descẽdit cũ eis ꝛ erat subdit? illis. Uñ ꝛ thomas. Medio tempore. i. a natiuitate vsq; ad baptismum nullum miraculum xpi operatus est; ꝗ p formis puerilibus alijs erat ꝛ sua virtus ignota omnibus existebat. Ideo aũt non fecit miracula medio tpe vt nõ putaretur misterium incarnationis fantasma esse; si nõ se habuisset sicut alij etate infantes; ꝛ ideo demõstrationem scientie et virtutis sue ad id distulit tps in quo alij homines scientia ꝛ virtute vigere psueuerunt. hec thomas. Magister hic summus aliq̃ docturus virtutes ꝛ viã vite cepit a sua iuuentute opera virtuosa faceret sed modo mirabili ꝛ incognito ac retroactis xpibus inauditoꝛ; vez se in conspectu inutilem ꝛ abiectum et insipientem reddendo ꝛ deuote ꝛ sine omni temeraria assertione cogitari; et meditari potest. Et cum hac modificatione omnia tibi affirmo que per auroritatem sacre scripture non probãtur prout etiã supra in prologo recitatur. Subtrahebat ergo se a ꝓsortio hoim; ꝛ tumultus eorũ deuitabat crebrisq; oꝗonibus intentus erat. Ibat ad synagogã id est ecclãi; ꝛ stabat ibi multũ in oꝗone ponẽs se in loco vilioꝛ ꝛ magis hũili. Redibat domũ ꝛ cũ matre ac nutritio suo stabat ꝛ aliq̃ꝫ hos adiuuabat. Pertrãsibat eũdo ꝛ redeũdo inter hoies; ac si non inueniret hoies. Mirabant cuncti; cernẽtes iuuenẽ tã speciosũ nihil facere q̃ꝫ apparebat laude dignũ. Expectabat q̃ faceret magnifica; ꝛ probi viri opa. Cũ essẽt puer erat, proficiebat etate ꝛ sapiẽtia et grã apud deũ ꝛ hoies. Qꝛ ecce crescẽs ꝛ puerens vsq; ad vigesimum annũ et vsq; ad vigesimumquintũ ꝛ vltra nulla faciebat opa aliq̃ speciẽ prodditatis ꝛ virilitatis pretẽdentia. Brupebant velzemẽter eũ ꝛ deridebant ꝛ apud omnes cõmuniter vilis ꝛ abiectus reputabat. Qõ bene per prodhetã in persona ipsius dictus fuerat. Ego sum vermis ꝛ non homo opprobriũ hominum ꝛ abiectu plebis. Oẽs videntes me deriserunt me locuti sunt labijs ꝛ mouerũt caput Reddebat se vilem ꝛ abiectum. Sed an tibi parum hoc videtur. Ipse quidẽ non indigebat: sed certe in operibus nostris nullus maius aut difficilius reputatur ꝛ ad altissimum gradum peruenisse videtur ad difficillimum qui ad hoc peruenit: vt corde ꝛ animo vere ꝛ non ficte ita se vilcit ac dominat animo suo ꝛ superbo carnis sue supercilio; quod nolit alicuius momenti reputari; sed vt abiectus ꝛ vilis superni, vsq; quo igitur ad hunc gradum peruenerisꝛ nihil tibi fecisse videaris. Nam cum in veritate iuxta verbuz domini omnes sumus inutiles: etiã cũ bñ feceri mus quousq; in hoc abiectionis gradu non sumus. nõdũ in ẽ stamus: sed in vanitate cõsistimus ꝛ ambulamus. Uñ nõ seducamus nos metipsos ꝛ q; sm apostolũ. Qui se existimat aliquid esse cum nihil sit ipse se seducit. In oꝗ quidem cura quã pro salute tua geris: non est villũ officiũ vel medicamentũ vtilius tibi q̃ꝫ ipsuz vituperare atq; cõtemnere. Quicunq; ergo hoc facit adiutoꝛ tu? est: hoc eũ agit q̃ tu agebas aut agere debebas vt saluus fieres. Ad eũ tracꝛ qui iniuriã tibi fecit priuatũ magis te exhibe ꝛ affabilem: ad eum vero cui tu fecisti supplicem ꝛ erubescentẽ. Aduersariũ tuũ ꝛ eũ qui tibi molestie aliquid irrogat amicuz ꝛ adiutorem estima damnũ tibi illatũ ꝛ primelias lucrũ ꝛ psecutũ tuũ deputa ꝛ p his gras deo ꝛ inferentibus referre non cessa. Tã sm quendã humilis gaudet cũ despicit: volet si honoraz; gemit i prosperis; exultat in aduersis: timet in diuitijs: luget in delitijs ꝛ cruciatur in abundantia ꝛ in penuria gloriatur: laudes contemnit transitoriaz: et omni honore estimat se indignum: abhoret hypocrisim: nescit simulationẽ: sed diligit veritatẽ tẽporalis obliuiscitur ꝛ eterna ꝓcupiscit nescit que mundi sunt vt celestia mereatur: nũq; de se presumere consueuit ꝛ vires suas vel grãs si quas habet nunq; sibi tribuit ꝛ merita sua nõ suis viribus vel suo sensui ascribit: sed diuine clementie dona humiliter recognoscit. Ideo ꝛ tere desiderat si fieri possit sine damno proximi ne possit vel modico iactantie seu elationis vitio inquinari. Quis est talis et laudabimus eũ. Unde et Bern. Appetere de humilitate laudem humilitatis non est virtus sed subuersio. Uerus humilis vilis vult reputari; non humilis predicari; gaudet in ꝓmptu sui hoc solo sa

Moralit. cõsanguinei vitandi

Proficere gra ꝛ sapiẽtia.

Ambros.

Gregorũ

Theophil.

Bernard.

Esa. 53.

Moralit.

Modestie xpi laus.

Ps. 21.

Humilitatis cõmẽdatio

Gal. 6.

Bern.

Quid a. 12. vsq; fere. 30 annuz xpi fecerit.

Luc. 2.

Johan. 1.

Thoms. cur miracula infans non fecerit.

ne supbus q laudes non ꝓtemnit. hec Ber. Si ergo queras quare dñs sic viuebat. Rideo tibi nō q indigeret s vt nos istrueret. Ut si nō dū cinus tinexeusabiles sumus. Abominabile est prius si se erigit vermiculus ⁊ vermis esca futurus: vbi se humilians abiecit dñs maiestatis Si aūt abfurdus alicui videat q sic inutiliter stare: ⁊ q euāgelistē multā de factis eius omiserunt: ⁊ alia similia forte dicat: rñderi pōt q nō erat inutile facere ⁊ pbere tāe frutis exercitii unum mo erat valde vtile ⁊ oīm frutū rectū et stabile fundamentū. Hoc aūt qd dico videt etiā Bern. sentire ꝓout habes infra in tractatu de baptismo dñi circa fnē. Quomōcunq; aūt se habet veritas rei piuz ⁊ vtile vr fic meditari. Habes ergo quō dñs Jesus cepit pus facere q docere. Docur? enī erat discere a me qr mitis suz ⁊ humilis corde. Hoc ergo pmo facere voluit ⁊ nō ficte sed ex corde faciebat: sicut vere ⁊ ex corde humilis ⁊ mitis erat. Nō poterat in eum simulatio cadere. s potius intima fundauit ⁊ pfundauit se i hūilitate vilitate: ⁊ abiectōe. ⁊ sic se in pspectu oīm annihilauit q ēt postq ꝓdicare ac diuina ⁊ altissima loqui: miracula q magnifica opa facere ceperit: nō ē reputabāt: sed vilipendebāt dicētes. Quis est hic. Nōne hic est fabri filij? Et multa alia deristoria ⁊ despectiua dicebāt. Verificatū est ergo ꝑm hunc intellectū verbū apli. Exinanuit semetipsum formā serui accipiēs: ⁊ nō solum cuiuscunq; serui p incarnationē: s etiā inutilis serui p hūilem ⁊ abiectam puer sartorē. Considera singulos et actus: semper in eis relucet hūilitas. Hic igit ipsam fabri cauitiē ondit qualiter acq̄ri possit: scz per vilificationē ⁊ abiectionē supplus i pspectu suo ⁊ alio ꝓtac p cōtinuū exercitiū opez vilis ⁊ hūilium. Si enī vis adipisci humilitatē oportet q cedas humiliatio ⁊ exercitium oportet humiliū vsq Bern. Humilitas ad quā vtiq; ducit hūiliatio totius est spiralis fabrice fundamentū. Siquidē humiliatio via est ad hūilitatē: sicut patientia ad pacē sicut lectio ad scientiā. Si ꝓtur tē appetis hūilitatis viā nō refugias hūiliatiōis. Nā si nō poteris hūiliari nō poteris ad humilitatē puenī. Prodest itaq; mihi meam insipientiam scire: ⁊ a scientibus iure cōfundi cui sepe contingit a nescientibus inuste laudari. Grāde reuera periculū audire quēq; de se supra q sentit in se. Quis dabit mihi apō hoies tm de veris digne hūiliari q tum vel de falsis datū est indigne exaltari. illā ho vocē ꝑphetica iure assumerem. Exaltatus aūt hūiliatus sum ⁊ p turbatus Et illud. Audā ⁊ vilior fiam Audā scz vt illudar Bonus lud? quo michol irascit ⁊ deus delectatur. Bonus ludus qui hoibus quidez ridiculū sed angelis pulcherrimū spectaculum ꝓbet. Bonus inq̄ ludus q̄ efficimur opprobriū abundātibus ⁊ despectio supbis. hoc casto ⁊ religioso ludo ludebat q dicebat. Spectaculū facti sum angelis deo ⁊ hoibus. Hoc ludo ⁊ nos iterī ludamus ⁊ illudamur ⁊ confundamur ⁊ hūiliemur: donec veniat qui deponit potentes ⁊ exaltat humiles: q nos letificet ⁊ glorificet: ⁊ i eternum exaltet. Et iterū oportet nāq; humilr sentire de se nitentē ad altiorame oū supra se attollitur cadat a semisi firmiter p verā hūilitatē fuerit solidatus. Maxima enī nūs hūilitas merito minime obtinetur. Propterea qui pueherdus est correptione hūiliatur: hūilitate graz meretur.

Ecce Odium xpi vtile fuerit necue.

Act. 1.

Mar. 6.

Phil. 2.

Bern. De humilitatis vtilitate.

Ps. lxxxvij 2. Regij. 6.

Psalm. cxxij. 1. Cor. 4.

Luce. 2.

Zu ergo cum te humiliari videris: habeto id signū in bonū omnino est argumentum gre proꝑinquantis: nā sicut ante ruinā exaltat cor ita ⁊ ante exaltationē hūiliat. Sane vtrūq; legis deum scz ⁊ supbis resistere: ⁊ hūilibus gram dare ac pax est cū seipsum hūiliat nos deus si tūc libēter accipimus: nisi ⁊ quādo p aliū hoc facit sapiamus filr. Quādo tē accipe huius rei mirabile documentū. de sctō Dauid. Aliqn maledictus est illi ⁊ a seruo. At ille nec cmmulatā sensit inuriā: qz psensit gram. Quid mihi ait ⁊ vobis filij saruie? O vere hoies ꝑm cor dei qui se vlciscenti potius q exprobrāti succēsendū putauit. Nā ⁊ secura pscētia loquebat. Si reddidi retribuentibus mihi mala: vecidā merito ab inimicis meis inanis. Vetuit ergo prohiberi maledicum cōuiciantē: q sū estimās maledicta. Semebat ligua maledictat: ⁊ ille intendebat qd i occulto ageret de? Vor maledicētis i auribus ⁊ a ꝑmus iclinabat se ad bñdictionē. Et iō ōt. Bonū mihi qz hūiliasti me vt discā iustificationes tuas. Tides qz hūilitas iustificat nos. hūilitas dixi ⁊ nō hūiliatio. Quāti hūiliant qui hūiles non sunt. Alij cū rācore hūiliant: alij patiētē: alij ⁊ libenter. Primi rei sunt: sequētes innoxit vltimi iusti. Quāq; ⁊ innocentia ps iustitie est: s cōsummario eius apō hūilē. Nō hūiliatis: s hūilib? dat graz. Est autē vere humilis: q humiliationē cōuertit in humilitatē. ⁊ hic pōt dicere deo. Bonum mihi: qz humiliasti me. hec Bern. ¶ Sunt autē plura que ad humiliationē et humilitatis exercitium valēt: de quibus idē Ber. sic ōt. Ad exercitium humilitatis quinq; p desse possunt. Amor vilitatis: vt ea querat hō in quibus ⁊ locus quidā videat iniurie. Assiduitas subiectionis: vt semper velit esse cum aliquo: quem reuereat ⁊ timeat: vt disca ⁊ frāgere suā voluntatez. Tertio in humilitatis exercitio est comparatio melioris: vt eum semper attendat hō in quo inueniat graz que ei deēt oblitus que retro sunt ⁊ in ea que aū sunt extētus. Quartū est assidua meditatio ꝓprie cōditionis: vt ad oēz elationis motum stati occurrat: qd supbis terra ⁊ cinis? Quītū est cōsideratio occulti ispectoris. Quomō enī q sepius cōfessionē fecerit alicui de verbis q arrogāter dixerit si forte cōtigat: vt prauſimile aliqd loquēs illū videat audientē valde cōfundit. ita qui cōsiderat occultuz inspectorē eui cogitatio oīs cōfitet: nō poterit non erubescere: si elatum qd mediteē. ꝓpterea non solū cōtra superbiā: s ⁊ contra vitia vniuersa valde vtile est hoī semp videre videntē se: ⁊ sic attendere oculos eius in corde suo ac si ex sola cura sit deo contēplari quid agat: aut quemadmodū se habeat ipe. hec Ber. Hūilitatē igit p posse sectare: sine qua non poteris pficere: aut virtutē aliquā possidere. Nā iterū Ber. Humilitas cetaris virtutibus intrū est necessaria: vt absq ista ille nec esse virtutes videant. Nempe vt charitas siue queq; alia virtus detur: humilitas meretur: qm̄ humilib? deus dat gratiam. Serust acceptas: quia non requiescit spiritus nisi supquietum ⁊ humilem. Seruatas consummat nā virtus in infirmitate hoc est in humilitate perficitur. hec Bern. humilitas ergo meretur gratie impletionez. Nā in psalmo. Qui emittis fontes in conuallibus. i. gratias tuā prestas humilibus inter medium mōtium pertransibunt aque. Duo enim mōtes sunt due species supbiet quarum

Prouerb. 15.

2. Regū. 16.

Ps. 7.

Psalm. cxij.

Est vt dicā mandata tua.

Bern. De exercitio humilitatis.

Vita xpi

Bern.

Quod sint humilitate nulla sit virtus ea omnes perficit.

Ps. cij.

quarū vna nascitur ex tēporalitatis ex re spiritualis. ⁊ inter istos duos montes est vallis humilitatis non declinans ad aliquam speciem supbie: ⁊ in isto medio transeunt aque gratiarum. Secundo humilitas merēt implere gre augmētationem ⁊ ideo volens vlteriorē gram recipe a deo non estimet se magnū: sed humiliet seipsum. Quod aūt hō non eleuet se de gra quā habet sunt tria signa. Primum si non vult vt ꝓpē gram vel perfectionem quam habet exhibeat sibi maius cōmodum q alij. Scōm si paratus est contemptum incommodū ⁊ laborem pati sicut alij. Tertio q facto sibi incōmodo credit in hoc non sibi fieri iniuriam: sed iustitiam. Tertio humilitas meretur gratie augmentate conseruationem. Sicut enī cinis conseruat ignem sic humilitas gram que est ignis spiritualis. Conseruatur etiā ignis per lignorum appositionez: sic ⁊ gra p bonorū operū multiplicationem que est quasi lignorum appositio. Item conseruatur ignis p insufflationem: sic ⁊ gra per feruentem meditationem que est quasi quedā insufflatio. Itē conseruatur ignis p preseruationē a cōtrario: sic ⁊ gra per occasionum ⁊ societatum malorū deuitationem: q est quasi quedam a contrario preseruatio. Sed redeamus ad intuendum actus ⁊ vitam oīs iesu speculi nostri quod est principale nostri propositi. Igitur in omnibus exhibeas te presentem: ⁊ considera illam superoēs alias benedictā familiam paruam: sed valde excelsam pauperē ⁊ humilem vitam ducentē Felix ioseph senex querebat de arte lignaminis qō poterat. Domina vero colo ⁊ acu pro precio laborabat: victum sponso ⁊ filio parabat: ⁊ alia expedientia domus obsequia que multa sunt faciebat qz seruientem non habebant. Cōpatere igitur sibi quā sic opz laborare ⁊ suis manibus operari. Compatere et dño iesu: qz eā adiuuat fideliter ⁊ laborat in his que pōt. Venit: (vt ipse ait.) ministrare: ⁊ non ministrari. Intuere igit bñ eum humilia obsequia domus facientem ⁊ nihilominus iuuare etiā dñam ⁊ ioseph senem pro vite necessariis laborantes. vnde Basilius. Ab ipsa autem primeua etate parentibus obediens quantum laborē corporeū humiliter et reuerēter sustinuit. Cum enī hoies essent honesti ⁊ iusti egeni tā ⁊ necessariorū penuriā patiētes teste presepi manifestū est q sudores corporeos frequētabant necessaria vite sibi inde q̄rentes. Jesus autē obediēs illis etiā in sustinēdo labores subiectionē plenariam oīdebat. hec Basil. Cōspice etiā qualr ipsi tres comedunt ad vnaz mensam simul p singulos dies: nō lautas ⁊ exq̄ritas: sed pauperes ⁊ sobrias cenas sumentes ⁊ qualiter postea simul colloquuntur nō iania ⁊ otiosa ꝓbatis plena spūsancto ⁊ sapiētia: nec minus mēte reficiunt q corpez: qualr post aliqualem recreationē cōuertūt se in cubilib? suis ad oēnez. Non enī erat eis domus amplata: sed parua. ¶ Meditare et tria cubilia in aliqua camerula. s. vnū p quolibet eorum: ⁊ intuere dōm Jesum sup vnum sero post oēnē se componere per singulas noctes tā longissimi tpis spacio sic hūiliter sic vlitter: sic et pseuerāter: vt faceret q̄cūq; alius pauperculus de pplo. Quolibet sero in hoc strato deberes sibi cōpatiendo eum aspicere: ⁊ te eidē hūiliter ⁊ deuote recōmendare. In tanta tā corpis afflictione ⁊ penuria pia mater replebatur mentis letitia de tanti filij pātia. vū Ansel. Quo vel quali gaudio replebat tota substantia eius qñ eū quē tantopere diligebat: quē creatorē atq; oīnatorē oīm rex esse sciebat: secū degentē: secū edentē: secq; q̄cunq; nosse volebat dulci affatu docentem haberet q̄s capiet. Quātumuis mirabilis itaq; et ineffabilis amoris affectus considerari queat: inter hunc talē tante mīs filiū: ⁊ hanc talem tanti filij matrē perpendāt hi saltē quoquomō quos vnico dilectōis fervore sepe altrinsecus amant mater. s. filium ⁊ filius matrē. Nec putetur ab aliquo vel parū q̄d sentire in se quēlibet de affectu istius mīs in filiū suum. Nullo siquidem mō crediderim q is q̄ ad eū intelligēdū puchi meruerit ab amoris ipsius dulcedine extrane? vsquequaq; fieri possit. Qui aūt in huius dilectionis suauitatē transit nullo pacto defendendum quin ⁊ in retributionis ei? pticipium transiturus sit. hec Ansel Uidisti quantam paupertatē: vilitatē a asperitatem: vigilando: dormiendo: abstinendo: ⁊ in oībus suis actib? rex regū et dō? etern? per tam lōgissimi tpis spacia p nobis sustinuit. Ubi fuit ergo q̄rentes otia ⁊ cōmoda: ⁊ q̄rentes superflua ⁊ ornata: q̄rentes curiosa ⁊ vana? Non didicim? in scholis magistri huius q̄ talia volum?. Sed nunq̄d sapiētiores eo sum?? Ipe nos docuit ꝓbo ⁊ exēplo hūilitatē: pauptatē: ac corporis ⁊ laboris afflictionē. Sequamur ergo summū magistrū q̄ nec fallere vult: nec falli pōt: habētes iuxta doctrinā apostoli victum ⁊ cū quib? tegamur ad cōgruentē. s. necessitatē: non ad supabū dātiā his cōtenti simus. Alijs et virtutū exercitijs ⁊ studijs spiritualibus cōtinue indefinēter ⁊ vigilanter p posse insistamus. Ex hoc ergo facto dñi accipe doctrinā in tuā puitatē reflendo ac teipsum nō solū in tuo: sed etiā aliorū conspectu vilificando: ⁊ p exercitiū vilitū ⁊ hūilium operum abiciendo. Uideas cōtinue defectus tuos ⁊ peccata tua: ⁊ ea aggraua quantū potes aliorū vero defectus post tergus ꝓciias: ⁊ non videas quod si videris alleuies ⁊ excuses et ipsis ꝓpatiaris ⁊ succurras p viribus ⁊ cogitans semper q tu faceres penus: nisi sola sua gratia te conseruaret iesus xps. Auerte oculos tuos ⁊ mentis et corporis ab aspectu aliorum ⁊ vt in lumine vultus dei conspicere possis teipsum. Nihil enī ad te hūiliandum vtilius repperies: q̄ si teipsum bñ inspereris. vū Bern. Uolo proinde aliam primo oīm scire seipsam: qz talis scientia non inflat: sed hūiliat ⁊ est quedam preparatio ad edificandum. Nisi enī super humi litatis stabile fundamentum spūale edificium stare minime pōt. Porro ad se humiliādā nihil aīa inuenire vius eius seu accōmodacius pōt q̄ si se in veritate ꝑspexerit: ⁊ tantum nō diffimulet non sit in spū eius dolus: statuat se aū faciē suam: nec a se auertere abducatur. hec Bern. vū ⁊ Augu. dicit q non est parum ad beatitudinez accessus cognitio infelicitatis sue. Ceipsz ergo sine cessatione considera: ⁊ semp sine simulatione diūdica. In oī ecu tuo in omni locutione tua: ⁊ in omni cogitatione tua teipsum reprehende: ⁊ in re semper cōpunctionis materiam studeas inuenire: cogitando q̄ etiam bona que facis nō sunt ad plenum excocta: nec illo feruore quo deberēt facta: sed multis inādata negligentijs: vt merito oīs iustitia tua panno menstruate comparari debeat mulieris. Considera etiam diligenter cum magno pauore frequen-

Ansel.

Seipsum inspicere hūilē facit.

Augustin.

Basilius. De laboze corpali xpi

tissime rumina q̃ omnē aptitudinem ad bonu; ⁊ ad oēm grām seu quācūq; sollicitudinē circa virtutū acquisitionē a teipso non habes: ſ; xp̃s tibi dedit sola sua mia qui si voluisset potuisset ita conferre cuicunq; ribaldo te in luto fecis ⁊ lacum miserie derelicto. Quo essi sibi aliq̃d tanq̃ suum attribuet: ac si ab ipso pueniat q̃ multotiens suam impossibilitatem quibuscūq; bonis opibus magnis ⁊ paruis est expertus; qui totiens cognouit se nō posse oū voluit ⁊ qñ (vt ita dicā) non voluit nec curauit: nec sup talib? cogitauit: sensit se subito diuinit? excitatū: feruore mirabili ad illa opa facienda que prius cuj oi suo conatu implere nō potuit. Nā ⁊ talem impossibilitatē; idcirco deus tā lōgo tpe oūari in hoie pmittit vt discat humiliari: ⁊ nūq̃ in seipso inaniter gloriet: sed deo oē bonū attribuat nō solū cōsuetudine quadā ⁊ labijs: ſ; potius ex intimo sui cordis. Cogita et q̃ non est ribald? vel quicunq; peccator q̃ nō magis assiste r et deo suo q̃ tu: ⁊ qui non magis recognosceret dei beneficia q̃ tu: si recepisses grās quas tu sola dei gratuita bonitate ⁊ nō ꝓprijs meritis recepisti. Propter quod potes teipsum viliorem ⁊ inferiorem oi homini iudicare: ⁊ ne propter ingratitudines tuā a suo conspectu te xp̃s foris abijciat: nō immerito formidare: ⁊ pctā aliorum in te sub qua dā similitudine trāsformare: sic te in tua cōscientia increpādo. Ecce ille est homicida et ego miser multotiens occidi aiam meā. Ille fornicator est ⁊ adulter: ⁊ ego tota die fornicor adulteror a deo meo oculos auertendo: ⁊ diabolicis suggestionibus supponēdo: ⁊ sic de alijs suo mō. Debes et habere in ꝓprio tuo sentimēto duoq; q̃ sentias de teipso sicut de vno corpe mortuo ferē triplicuo verminibus ⁊ male olētis: et sicut de vno cadauere q̃ hoies dedignātur videre: imo claudūt nares ꝓpter ei? pessimū fetorē: ⁊ auertunt facies vt nō videāt talē ac tantā abominationē. Et q̃ si q̃s de tuo corpe iustitiā faceret sentias q̃ iniustū eēt vt tibi oculos eruere ac nasus: aures: ⁊ os abscidere et: ⁊ sic de alijs sensibus ⁊ mēbris corpis: q; deū offendisti cū eis ⁊ q̃ tantum de hoc gauderes vt nunq̃ aliū de te tm̄ deside rares aut velles: ⁊ q̃ oia vituperia: verecūdias ⁊ diffamationes plusq̃ possent imaginari ⁊ vel cogitari vt vinū bibēs ac cū summo gaudio et leritia cordis reciperes: immo in facie rediens splēdēs: ⁊ alacriter appareres: ⁊ q̃ oēs te videntes faceres admirari: ⁊ ad seipsos cōuerti ⁊ q̃ crederēt nō posse sine deo hoc fieri. Deide opꝰ q̃ diffidas de teipso totaliter ⁊ de oibus bonis tuis ⁊ de tota vita tua: ⁊ cōuertas te totū ⁊ reclines super brachia iesu xp̃i pauperimi ⁊ humilimi improperatiōes pectis ⁊ mortui ꝓpter te: ⁊ vsq; quo tu iis mortuus in oib? tuis sentimētis hūanis ⁊ q̃ iesus xp̃s crucifixus viuat in tuo corde: ⁊ in aia tua: ⁊ totus trāsformatus et transfiguratus ⁊ viuus: ⁊ hec cordialiter sentias in te: intātum vt nūq̃ videas vel audias nisi solū iesum stātes in cruce suspēsum ⁊ mortuū ꝓpter te ad exemplar beate ꝗginis mortu? mūdo ⁊ viuēs in fide q̃ ⁊ in illa fide viuat tota tua vita: vsq; ad resurrectionē in qua deus mittet gaudium spāle ⁊ donū sancti spiritus in aia tua ⁊ in illis qui diligunt adu̇ etuis eius. Ex his premissis generabitur in te virtus illa q̃ est mater ⁊ origo oīm virtutū: s. humilitas que interiores oculos aperit ad dei cōspectū: ⁊ cor hūanum ab omni supflua cogitatione purgando. Nam dum homo in sua paruitatē resilit se vilificando: se increpādo: ⁊ se detestando: sua nihilitatē cōsiderando: sibi ipsi intentissime dispicendo per hec ⁊ similia intantū circa ꝓpria occupatur negocia q̃ oīs alia inutilis cogitatio arescit: ⁊ sic dū oia alia audita visa ⁊ temporaliter opata a se repellit ⁊ in oblutionem adducit incipit ad seipsum redire et mō mirabili in seipsum reuoluitur ⁊ sic ad originalem iustitiā ⁊ celestē quodā mō puritatem incipit ꝓpinquare. Sic dū in seipsum reflectit cōtēplationis oculus dilatat ⁊ in se scalam erigit per quā transeat ad cōtēplandum ⁊ angelicum spm̄ et diuinū. Ad q̃d oportet vt alia materialia oia ab oculis suis excludat: sicut aliquis volēs solē visibile intuēri necesse est vt ab oib? alijs visibilib? oculos auertat. Et ex tali contēplatiōe anim? ad bona celestia inardescit ⁊ oia tēporalia tanq̃ nihil et longe ꝓspicit. Per hoc illa charitas in mēte feruescere incipit que velut ignis oēm rubiginē vitiorū consumit. Sic totam animam intantū occupat charitas q̃ nō est qua intret vanitas. Jā quicquid cogitat q̃ cquid loquitur vel opatur totum ꝓuenit ex dictamine charitatis. Ut ergo in bono iugiter ꝓseueres: ista iugiter in timore et a deo totaliter recognoscet ab ipso perseuerantia pete. Et si nō vis cotruere noli alios iudicare nec contra eos indignatiōis spū mouearis si eos vides in aliquib? deficere ⁊ eis cōpatiaris ex corde ac pro eis suppliciter ora ⁊ eos i corde tuo q̃ tū potes excusat cogitādo q̃ nō potes aliq̃d nec ipsi pōt: nisi q̃ tus xp̃i grā manū suā porrigit q̃ nō meritis: sed ꝓ sue voluntatis beneplacito tribuit. si hec cogitaueris firm? eris. Nā q̃ē causa q̃ multi q̃ncq̃ incipiūt multa in abstinētia ⁊ in alijs facere q̃ nō pseuerāt corpe languente vel spiritu frigescente. Certe nulla alia cā: nisi ꝓpter eorum elationem et presumptionem oū de se presumentes alijs indignātur et eos in cordibus suis iudicant: ⁊ deus subtrahit ab eis donum suum efficiuntq; defectuosi plusq̃ alij quos primitus iudicabant. Nam cōmuniter ita ac cidit q̃ quicunq̃ aliū in aliquo iudicat deus tādem eum in eodē defectu vel maiori cadere permitrit. Ergo seruias deo in timore ⁊ si q̃ te sentias in exaltatione quadam ob memoriā beneficiorum q̃ tibi donat altissimus apprehende disciplinam increpationis ⁊ propie reprehensionis: neq̃ tibi irascatur oūs ⁊ pereas de via iusta ⁊ cadas. ¶ Et breuiter sequere vtilem consil. doctrinam Oia (inquit) interiora tua ⁊ ea q̃ agis inspicias ⁊ ad quē finem quecq; peruenturā sunt videas. Et credo (nisi insanus sis) ea facies. vnde felicitatē ⁊ gaudium recipies; ea vero oimittes. vnde tormēta ⁊ tristitiā merearis. hec anselmus. ¶ Oratio.

O Jesu mitis ⁊ vere patientie forma ⁊ humilitatis exemplum: repelle a me omnes fastus superbie cōctosq; appetitus inanis gloriosa simul gūa tante pestis tanteq; malitie. Non sit vomme neq; videri possit vllum tanti mali tāteq; pditiōis signū in seruo tuo: neq; in moribus meis: neq; in vbis neq; in factis: neq; coram te in cogitationibus meis. Fūda in vera ⁊ pfunda humilitate vt nullus in me pateat locus inimicoꝝ insidijs: ⁊ ista vt sim paruulus in oculis meis quatenus plenā grāz inueniā in oculis tue maiestatis. Amē.

¶ De officio ⁊ vita Johannis bap. Correspōdet euangelio. Anno quintodecimo imperij Tiberij cesaris ⁊c. Cap. xvij.

Ex mat. ⁊ Luc. ij.

O Retermissis omnibus alijs infantie saluatoris actib? cura fuit deinceps ipsis euangelistis describere facta ⁊ dicta xp̃i que gessit ꝓ m etatis plenitudinem ⁊ ꝓ m virum perfectum: ⁊ primo de de baptismo q̃ a iohāne baptizat? fuit. Preteruntrēdū est igit misterū ⁊ officiū iohānis baptizātis: ⁊ baptismū penitētie pdicātis. [In die b? iraq; illis] q̃b? adhuc in nazareth ief? habitabat. vel quādo hec q̃ sequūtur cōtigerūt ſ; q̃d ōz in principio euangeliorum in ecclesia in illo tēpore: ſ; [anno. xv. tiberij cesaris] qui successit octauiano Augusto: sub quo natus est [procurante] ⁊ regente [pontio pilato iudeam: tetrarcha autem] adhuc [galilee herode ⁊ lysania abilene tetrarcha philippo] etiaꝫ adhuc [tetrarcha pturee ⁊ traconitidis regiōis. Ubi sciēdū q̃ vt supra dictū est regnū iudeorū in quatuor retrarchias diuisuꝫ fuerat quarꝫ duas scꝫ iudea ⁊ abilina habebat archelaus: tertia ꝗ ⁊ quarta philippꝰ. Accidit autē vt archelaus tyrannide exercēs apud augustū accusaret: q̃ ob hec ab augusto depos? in exilij est missus. ⁊. anno sui principatus. Et ex tūc vna pars principatus suiꝫ scꝫ iudea cepit per ꝓcuratores ⁊ officiales romanoꝝ administrari quoꝝ q̃ntus pontius pilatus fuit dictus a pōtio insula in qua stetit. Ubi non erat ꝓnceps ordinarius: ſ; fuit vicarius vel delegatus: ⁊ ideo ꝓcurator est dict?. Si ergo q̃ncq̃ legit ꝓses fuisse intelligendū est de ꝓcuratore q̃ vt videt nunq̃ ꝓses fuit: ſ; eo ꝓcuratore existente vitellius ꝓses syrie cuius pars iudea est: extitit. Et forte ideo ꝓses dici potest: quia q̃ncq̃ presidis officium exercebat. Altera vero pars ꝓncipalis fuit. s. abilina tradita est lysanie sub nomine tetrachie. Istum lysaniam dicunt quidam fuisse filiū herodis ascalonite: sub quo natus est dōs. ſ; iosephus dicit q̃ fuerit nepos eius natus ex alexādra sorore ipsi? herodis: ⁊ ex pre ptholomeo de libanor: hoc magis videt. Et subdit [sub ꝓncipibus sacerdotū Anna ⁊ Chayphā] Isti affinitate erāt iuncti ⁊ vicissim pontificati amministrabant: ſ; annas quo anno dōs est baptizatus ⁊ cayphas illo q̃ est passus inter quos i illis tribus annis tres alij. s. ysmahel eleazarus ⁊ symon fuerunt qui hic tacentur. Et tādem euāgelista solū illos sub q̃bus pdicatio incepit Johānis ⁊ passus est christus. Ordo autē predicatio iohānis rā solēniter describit. s. p imperatoris ⁊ pontificū ⁊ principū tēporalē ad designādū excellētia eius quē nūciare veniebat: vt pote qui summ? impator ⁊ pontifex ⁊ gubernator oīm existebat. Cum ergo [factū est ꝗbus dōi]. s. superna mētis inspiratio que ōz ꝗbū: q; int? in mēte loquit ſ; illud ꝗs. Audiā q̃d loq̃tur in me dōs de? [sup iohānē zacharie filiū in deserto] qui tūc in anno erat. xxx. q̃d tēp? pdicatiōi debitus est: q; tunc etas virilis viget: vt baptizans ⁊ pdicans xp̃i aduētū ⁊ redēptiōis solatiū annuntiaret. Audiuit iohannes p interna inspirationem ac reuelationē diuinam ⁊ auditu mentis ꝗbum dōi sola gratia desup ei loquentis. vū ꝗm Chrisi. Verbum dōi hic mandatū seu p̃ceptū dei ōz: q; nō a semetipso iohannes: ſ; deo illū monēte ad ministerium istud accessit. Unde ⁊ ipse ait: qui me misit baptizare in aq̃ ⁊c. ⁊ ne ꝓpter defectu aq̃ differret baptismus eoꝝ q̃ in eius pdicatiōe cōuertebant: ⁊ vt predicādo magis ꝓficere possit exiuit de deserto vbi i. m pnam agēdā pdicare ceperat [⁊ venit in regionē] circa iordanem vbi copia aquarum ⁊ loca populosa erāt baptizās ⁊ pdicās baptismū pnie in remissionē peccatoꝝ.] Et in hoc dedit exēplū pdicatorib?: vt loca fructificatiōis ꝗbi diuini querant: nō recreatiōis. Baptismus iohānis disponebat hoies ad suscipiendū xp̃m ideo non baptizabatur ab eo nisi in dei q̃bus ꝓncipal? ꝓmissus fuit xp̃s. Mulieres etiā nō baptizabant: q; ipse erāt instruēde a viris. Nec infantes baptizabant: q; ministerū nō intelligebant ⁊ cognitio necessaria erat. Baptismus ꝗ o xp̃i dat oi sexu. oi ētī. oi etati remissionē pctōꝝ. Nō ergo hic ōz i remissionē pctōꝝ nō ē referēdū ad baptismū iohānis: ſ; ad penitētiā que baptismo annecrebat: sola essi ipsa pnia remittebat. baptism? q̃dē iohānis baptism? pnie erat: q; ad pniam baptizandos monebat: ⁊ non nisi adultos quos penitentes videbat baptizabat. Unde licet baptismo ipsius nō dimitterentur pctā: suscepto tū illius erat q̃dā ptestatio agēdi pniam ꝓ quam dimittuntur pctā. Erat etiam baptismus iohānis in remissionē pctōꝝ non effectiue: sed preparatiue q; preparabat ad xp̃i baptismum in quo fiebat remissio pctōꝝ. Baptismus ergo iohānis erat baptism? pnie quia penitentiam delictoꝝ habebat: sed ea relaxare non poterat. Baptismus aūt xp̃i est baptism? grē. grē q; in xp̃o datur ⁊ peccata relaxāt. vū Chrisi. Illud datū est in pnia: hoc in grā. Ibi venia hic victoria. Et notandum ꝗm Greg. Nazanzenum q̃ quintuplex est differentia baptismatum. Est enim quoddaꝫ figuratiū quo baptizauit moyses sed in aqua solum. s. in nube et mari. Aliud est preparatiuum quo baptizauit iohannes. De quo hic ōz. Tertium est pfectiū: vt baptismum xp̃i q̃ō fuit in spū Quartū est superrogatiuum q̃ō scꝫ fit in sanguine ꝗ martyrium: ⁊ hoc est venerabilius ceteris: q; iteratis nō fedatur cōtagijs. Quintū est culparū actualiū abstersiuum q̃ō fit quotidie in lachrimis: ⁊ est laboriosius ceteris. Johānis q̃dem baptismus erat preparatiuus: q; necessariū erat homines preparari ad xp̃m baptismo eius ⁊ ꝗm hoc ita se hꝫ baptism? iohannis ad xp̃i baptismum sicut catheciūmus in quo baptizandi instruuntur de fide ⁊ preparantur ad baptismum se haber ad baptismū verum. vū Remigius. Baptismus iohannis figurā gerebat cathecuminorum. Nam sicut modo catheziząnt pueri vt vtiq̃ fiant ad sacramentum baptismatis: ita iohānes baptizabat: vt baptizati ab eo postea deuote viuēdo digni fierent accedere ad christi baptismum. vnde ⁊ Chrisi. Aptre ergo cum dixisset q̃ venit predicans baptismū penitentie adiecit in remissionem peccatorū. q. d. Idcirco suadebat illis penitere vt subsequentem veniā facilius impetrarēt credētes in xp̃m. Uū baptisma illō nullam aliam habuit causam nisi q̃ preparatoriū erat ad fidem. hec Chrisi. Uū ⁊ baptizabant in iordane qui discensio interpretatur de superbia veteris hois ad hūilitatem confessionis ⁊ emēdationis descedētes: quatenus ab dicata vita veteri renouari mererentur in xp̃o. Ideo etiā conuenienter baptismus iohānis factus est in iordane: q; erat q̃dā protestaro pnie agendē ꝗ quam appropinquat regnū celoꝝ ⁊ ex

Pilat? pcurator tātuꝫ Vitellius.

Lysania.

Annas et cayphas.

Psalmi. lxxxiiij.

Chrisi. q̃d ꝗbuꝫ dōi ꝗ loco.

Baptism? Jo. nō mūdabat sine pnia.

Baptism? xp̃i.

Baptism? pnie.

Baptism? grē.

Baptism? q̃ntuplex.

Johannis baptism? ꝓparatiu? et figuratiu?.

Remig.

Chrisi.

Cur i iordane.

D Baptizādi cāe i Johāne.

trāsitus ad terram viuentiū: sicut filij israel ad terram pmissionis trāsierūt p ior danis fluuiu. Baptizauit aūt Johannes ppter plures rōnes. Prima est ꝗ Aug. vt significaret baptismū xpi ⁊ sic fuit sacramētū. Secda est sm Chri. vt ex nomine baptizādi plures ad iohānem cōuenirent quibus de xpo annūciaret. Tertia est sm Greg. vt per baptismū iohānis hoīes assuescerent ad baptismū xpi. Quarta sm Beē. vt per baptismū iohannis homines prepararent ⁊ humiliarent ad baptismum christi. Quinta est sm ipsum iohannem: vt manifeste: ut xps in israel in baptismate iohānis voce patris ⁊ spūsancto. Dicebat ergo prius in deserto: et postea circa iordanem ad eos qui moti conuersatione vite eius exibāt ad ipm. [Penitentiā agite] .i. peniteat vnusquisq; mala prioris vite [appropinquabit enim regnū celorum] scilicet penitentiam agenti sm Remigium. Regnum celorum quatuor modis dicitur scilicet xps sm illud: regnū dei intra vos est. scrā scriptura sm illud. Auferet a vobis regnum dei ⁊ dabitur genti facienti fructum eius: sancta ecclesia sm illud. Simile est regnū celorum decē virginibus. supernū solū sm illud. Multi venient ab oriente ⁊ occidente: et recumbent in regno celorum. Et hoc totū potest hic intelligi. Agenda est pnia ⁊ non sera: q; est dānatorū nō coacta que est latronū: nō ficta q; est hypocritarū: non desperatque est perditorū: ꝗs vera q; sm Chri. Cor mūdat: eius illuminat: ⁊ ad susceptionem xpi humana precordia pparat. Ut aūt ait Hiero. Primum baptista iohānes regnū celorum predicat vt precursor dñi hoc honore ꝑ priuilegio. Unde et Petrus rauēnas dicit ꝗ post peccatū Ade ⁊ illius viluuij vastitatē solēnē electa est iustorum infinita pluralitas cū quibus de⁹ facie ad faciē locutus fuisse dignoscit. Et enumeratis preciuis patriarchis patribus ⁊ prophetis veteris testamenti subinfert: q; ab eis nulla mentio facta fuit de regni celestis perpetua mātione: nec in his oībus memoria regni: nec noīa nec audiri: nuq; de celestis regni gloria prophetatur. Et subdit. Quid plura? A principio mundi vsq; ad iohannem vniuersitatis hūane electionē rerū pmissio colligere: nec in sermone vel ope illius regni celestis poteris reperire dulcedinem. Veni ergo ad iohannem ⁊ audi vocē exultatiōis ⁊ vocē letitie misericordie verbū: sermonē glorie: gratie largitatem: q; ō celauerat deus tacuerat angelus: latuerat patriarchas: pphete nesciebant. Pniam inquit agite: appropinquabit enim regnū celorū. Verbum pnie dulce ⁊ gloriosum verbum regni celorum lerū ⁊ aduocādū: illi soli pmo cōueniēs qui primus noui testamēti posuit fundamenta. ⁊ addit. A diebus ade vsq; ad iohannem organū nostrum versum est in vocem flentiū: q; vbi peccatorum frequētia nec pnie locus duplex erat de plorandi materia. Johannes natus ostendit medicamen vulneri: peccato penitētiam: veniā inquisitari. Hec est prima vox quam clamans in deserto proposuit: et vox turturis audita est in terra nostra: ⁊ tūc immisit ī os nostrū nouū carmen deo nostro: et resonat in ore nostro ꝗ ꝗrum actio: vox laudis. Superexaltatur misericordia: peccatoribus parcitur: regnat dietas: iustitia dissimulatur ⁊ miserēdi nō fēriēdi querit occasionē misericors ⁊ miserator dñs. Hec Pet. Et vt ostēdat idoneitas iohānis ad testificandū de xpo et sanctitate vite describit euāgelista vita: iohānis. Primo ab aspitate vestis q; vtebat veste aspa: scz cilicio seu tunica de ouris camelorū pilis. In quo monemur: vt ad refrenationē carnis aspis vtamur. Unde Hier. De pilis inq̄t habebat vestimētū nō de lana. Aliud austeritatis in dicium est: aliud luxurie molliorīs. Unde Chri. Seruis aūt dei non conuenit habere vestimentum ad speciem visionis vel ad carnis delectamentum: sed tātū ad nuditatis tegumentū. [Habebat enim iohānes] vestē nō mollē neq; delicatam: sed cilicinam grauē ⁊ asperā et conterentem corpus potius ꝗ fouētem vt de virtute anime eius ipse habitus corporis loquereē. Secdo a continentia cōstringēte carnis lasciuiā: q; habebat [zonam pellicēā] asperam .i. corrigiā de sicis ⁊ crudis aialiū pellibus factam [circa lumbos] in quibus est sedes luxurie ad carnē et luxuriam mortificādam: quia carnē suā crucifixit cum vitijs et concupiscentijs: quod a eorū est proprij qui sunt iesu xpi. Unde Chris. Consuetudo enim erat apud iudeos vt zonis laneis vterentur: ideo iste quasi durius aliquid facere volēs zona pellicea cīgebatur. Quid tunica ⁊ zona iohannis allegorice significēt patet per Chri. qui nis. sic ait. Erat iohannes: sed hoc est lex in iohanne vestitus pilis cameli. Non poterat habere tunicam de agno de quo dr. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi. et zonam pellicēā habebat in lumbis: q; iudei hoc solū putant peccatū esse q̄ opere peccant. Certum dñs nr Jesus xps in Apocal. iohānis qui videtur inter septem candelabra habebat zonam aureā nō in lumbis sed in pectore. Lex in lumbis cingit: cere; xps hoc est euāgelium ⁊ monachorū virtus nō solū in libidine: sed et in mente cōmēdatur. Hic nec cogitare quidē expedit ibi qui fornicat⁹ fuerit tenetur in crimine. Tertio ab abstinētia ⁊ victus parcimonia [locustas edit] .i. herbas sic appellatas [⁊ mel siluestre edebat] qui cibus pauperū est ī terra illa. Ubi sciēdū ꝗ locuste plura significāt de quibus iste versus extat. Radices herbas ⁊ aues dic esse locustas. Sūt enim parua aialia per modū saltus volitātia q; reperiuntur in deserto iudee: et frixa cū oleo sunt cibus pauperum: sed nō videt ꝗ iohānes locustorū carnes manducauit qui pane ēt vesci renuit: et ꝗ frixuris vsus sit qui nihil coctus accepit: ⁊ ō magis videtur phabile de alijs ī telligi debere. Uū in partibus illis quandā herbā languste .i. locustā nominant que dicitur illa esse quam beatus iohannes edebat. Mel autem siluestre et apibus in truncis arborū reperitur. vel sm Raba. Sūt folia arborum alba ⁊ teneratque manibus contrita saporem habēt quasi mellis. Inuenitur ēt ibi dēs mel ex calamellis: q; calamelle sunt calami pleni melle. i. de succo dulcissimo vocāt ēt alio nomine canamelles: q; nomen ex canna et melle componitur eo ꝗ cannis siue arundinib⁹ hmōi calami sunt filles. In hoc itaq; btūs iohānes apte demonstrat ꝗ pro nihilo mūdū istum oēs; eius blāditias duceret: qui tā vilissimo in dumēto cibo; tenui ⁊ imperato vtebat. Sola enim huius vite necessaria q̄rebat q̄ sic viuere desperauerat. Huius exēplū illi sequunt qui dicūt imitatores habētes victū ⁊ vestitū his cōtēti sumus. Propter ea enim quia pniam pdicabat q̄r penitētes viuere debeāt: vt bonus magr eis in seipso exēplū ⁊ regulā dabat. Erat enim terra cubiculum ⁊ tentorium domus: pilus vestis: pellis zona: aqua potus:

E Regni celorū pmissio colligere: nec in sermone vel ope illius regni celestis poteris reperire dulcedinem. Veni ergo ad iohannem ⁊ audi vocē exultatiōis ⁊ vocē letitie misericordie verbū: sermonē glorie: gratie largitatem: q; ō celauerat deus tacuerat angelus: latuerat patriarchas: pphete nesciebant. Pniam inquit agite: appropinquabit enim regnū celorū. Verbum pnie dulce ⁊ gloriosum verbum regni celorum lerū ⁊ aduocādū: illi soli pmo cōueniēs qui primus noui testamēti posuit fundamenta. ⁊ addit. A diebus ade vsq; ad iohannem organū nostrum versum est in vocem flentiū: q; vbi peccatorum frequētia nec pnie locus duplex erat de plorandi materia. Johannes natus ostendit medicamen vulneri: peccato penitētiam: veniā inquisitari. Hec est prima vox quam clamans in deserto proposuit: et vox turturis audita est in terra nostra: ⁊ tūc immisit ī os nostrū nouū carmen deo nostro: et resonat in ore nostro ꝗ ꝗrum actio: vox laudis. Superexaltatur misericordia: peccatoribus parcitur: regnat dietas: iustitia dissimulatur ⁊ miserēdi nō fēriēdi querit occasionē misericors ⁊ miserator dñs. Hec Pet. Et vt ostēdat idoneitas iohānis ad testificandū de xpo et sanctitate vite describit euāgelista vita: iohānis. Primo ab aspitate vestis q; vtebat veste aspa: scz cilicio seu tunica de ouris camelorū pilis. In quo monemur: vt ad refrenationē carnis aspis vtamur. Unde Hier. De pilis inq̄t habebat vestimētū nō de lana. Aliud austeritatis in dicium est: aliud luxurie molliorīs. Unde Chri. Seruis aūt dei non conuenit habere vestimentum ad speciem visionis vel ad carnis delectamentum: sed tātū ad nuditatis tegumentū. [Habebat enim iohānes] vestē nō mollē neq; delicatam: sed cilicinam grauē ⁊ asperā et conterentem corpus potius ꝗ fouētem vt de virtute anime eius ipse habitus corporis loquereē. Secdo a continentia cōstringēte carnis lasciuiā: q; habebat [zonam pellicēā] asperam .i. corrigiā de sicis ⁊ crudis aialiū pellibus factam [circa lumbos] in quibus est sedes luxurie ad carnē et luxuriam mortificādam: quia carnē suā crucifixit cum vitijs et concupiscentijs: quod a eorū est proprij qui sunt iesu xpi. Unde Chris. Consuetudo enim erat apud iudeos vt zonis laneis vterentur: ideo iste quasi durius aliquid facere volēs zona pellicea cīgebatur. Quid tunica ⁊ zona iohannis allegorice significēt patet per Chri. qui nis. sic ait. Erat iohannes: sed hoc est lex in iohanne vestitus pilis cameli. Non poterat habere tunicam de agno de quo dr. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi. et zonam pellicēā habebat in lumbis: q; iudei hoc solū putant peccatū esse q̄ opere peccant. Certum dñs nr Jesus xps in Apocal. iohānis qui videtur inter septem candelabra habebat zonam aureā nō in lumbis sed in pectore. Lex in lumbis cingit: cere; xps hoc est euāgelium ⁊ monachorū virtus nō solū in libidine: sed et in mente cōmēdatur. Hic nec cogitare quidē expedit ibi qui fornicat⁹ fuerit tenetur in crimine. Tertio ab abstinētia ⁊ victus parcimonia [locustas edit] .i. herbas sic appellatas [⁊ mel siluestre edebat] qui cibus pauperū est ī terra illa. Ubi sciēdū ꝗ locuste plura significāt de quibus iste versus extat. Radices herbas ⁊ aues dic esse locustas. Sūt enim parua aialia per modū saltus volitātia q; reperiuntur in deserto iudee: et frixa cū oleo sunt cibus pauperum: sed nō videt ꝗ iohānes locustorū carnes manducauit qui pane ēt vesci renuit: et ꝗ frixuris vsus sit qui nihil coctus accepit: ⁊ ō magis videtur phabile de alijs ī telligi debere. Uū in partibus illis quandā herbā languste .i. locustā nominant que dicitur illa esse quam beatus iohannes edebat. Mel autem siluestre et apibus in truncis arborū reperitur. vel sm Raba. Sūt folia arborum alba ⁊ teneratque manibus contrita saporem habēt quasi mellis. Inuenitur ēt ibi dēs mel ex calamellis: q; calamelle sunt calami pleni melle. i. de succo dulcissimo vocāt ēt alio nomine canamelles: q; nomen ex canna et melle componitur eo ꝗ cannis siue arundinib⁹ hmōi calami sunt filles. In hoc itaq; btūs iohānes apte demonstrat ꝗ pro nihilo mūdū istum oēs; eius blāditias duceret: qui tā vilissimo in dumēto cibo; tenui ⁊ imperato vtebat. Sola enim huius vite necessaria q̄rebat q̄ sic viuere desperauerat. Huius exēplū illi sequunt qui dicūt imitatores habētes victū ⁊ vestitū his cōtēti sumus. Propter ea enim quia pniam pdicabat q̄r penitētes viuere debeāt: vt bonus magr eis in seipso exēplū ⁊ regulā dabat. Erat enim terra cubiculum ⁊ tentorium domus: pilus vestis: pellis zona: aqua potus:

F Vestitū iohannis baptiste. Hiero. Chriso. Johā. Chriso. Chriso. Apo. Mar. Gobriel iohānis. Locuste. Laus. Chriso. de pnia. Psalm. 36 Fructus pnie. Grego. Apoca. 18. Pe. can. parisiēsis. Johānis. imitatores iohānis b

B Predicator euangelij eius officium.

locusta cibus. Et sic nō solū mūdū ⁊ blanditias eius cōtēnere: sed ēt totius ꝗs hūani pcā deflere se ostendit ⁊ exēplum vtili posteris dereliquit. Totum ergo q̄ erat in iohāne penitētiam predicabat ⁊ nomē q; dei grā: locus q; defertus ⁊ habitus q; cilicīū: ⁊ cib⁹ q; locusta rarū: ⁊ mo q; pnie verbū: ⁊ operatio q; baptisma assuefaciens ad bonum. In iohanne describit euangelij predicator ⁊ primo ꝗtum ad doctrinam dz enim exemplo iohānis pdicare pniam ⁊ ea que recedere faciunt a peccatis: ⁊ ea que faciunt accedere ad cōsecutionē regni celestis. Secdo ꝗtū ad cōtinētiā: q; zona dr esse circa lūbos vt pdicator cōtinentiā habeat. Unde dñs Hieremiā mitrēs predicare ait. accinge lumbos tuos. Tertio ꝗtū ad vitā ⁊ hoc dupliciter .s. ꝗtum ad vestitū ⁊ victū. in quibus etiā a iohanne accipiat exēplū. Qui ergo pniam ⁊ aspera iniungit vel pdicat ⁊ corripit habitum pnie prerēdat: aspera veste tegatur: ⁊ parce reficiatur vt in eo vilitas vestis ⁊ cibi laudetur: quo; vsus in diuite arguitur. Austeritas enim vite requiritur in euangelij predicatore. ō dicit apls. Castigo corpus meum ⁊ in seruitutē redigo: ne forte cum alijs pdicauerim ipse reprobus efficiar. vñ Hiero. Vestis q̄ppe ⁊ cibus ⁊ potus tota austeram vitam pdicantium ostendebat: vbi ⁊ Chris. Talem esse oportebat precursorē dñi pphetā ⁊ apostolum xpi q; totum se celesti deo ꝑ emptis rebus mundi prestaret. Uū nō immerito a dño etiā angel⁹ nuncupatur: q; in hoc mundo positus mūdum ipsum angelica vita calcabat. Si aūt ille qui prius ira erat ⁊ celo clarior. ⁊ pphetis celsior: et quo nullus hoīm maior fuit. quicq; tanta apud deum familiaritate gaudebat ita seipsum ad oēm patientiam durabat laborū fluxa delitia; cū diuitijs despiciēs atq; ad oēm se vite rigore; coartans. quā nos habebimus excusationem q̄ post tot xpi bēficia postq̄ tanta ⁊ infinita onera petōr; neq; minimam particulam illius castigationis imitamur: sed confessionibus ⁊ ebrietatibus dediti ac peregrino odore flagrantes: vel potius fetentes ac vndiq; nosmet ipsos relaxantes ⁊ mollificantes in predam diaboli preparamur: et capitabiles nos facimus. hec Chri. Tunc audita iohannis fama [exibat ad eum omnis hierosolyma] ꝗtum ad habitātes in ciuitate illa [⁊ois iudea] ꝗtum ad circuiacentes in ea [⁊ omnis regio circa iordanē] ꝗtum ad tribus ⁊ dimidiā ⁊ omnis indꝗ .i. multi de omnibus vt sit hyperbolica .i. multū expressius locutio ponitur ibi continēs ꝑ contēto. [Et baptizabātur ab eo in iordane baptismo suo] confitentes peccata sua: se aptātes baptismo xpi suscipiendo. Baptismus enim iohannis ad hoc erat ordinatus quasi quedā preparatio ⁊ pfiguratio baptismi ipsius xpi de primo vēturi ⁊ iō iohannes nō solum predicabat sed etiam baptizabat: q; sicut sua predicatione nūciabat xpm de proximo venturum sic suo baptismo assuefaciebat homines ad libentius suscipiendum xpi baptismum. Uū baptismus iohannis erat q̄dam prestatio credendi in xpm venturum ⁊ faciendi opa penitentie vt deuotius acciperent xpm. Et hoc est q̄ ō actib⁹ dr ꝗ iohānes baptizauit baptismo pnie pplm dicens in eum qui vēturus esset post ipsū vt crederēt. hoc est in ieum: ⁊ iō dicitur hic confitētes peccata sua delenda. s. q; xpm vēturū: q; nō poterat hoc facere iohānes: sed denunciabat hoc per xpm fiendū. Uidens autē multos pharisēorum ⁊ saduceorum [non confitētes peccata sua [venientes] cum turbis [ad baptismū] non ex vera religione: sed populi timore ac ficte ⁊ insidiose dixit eis. [Genimina seu] progenies [viperarum] .i. venenati ⁊ venenatorum filij [q̄s ostendit vobis] non penitentibus [fugere a ventura ira] ⁊ euadere seueritatem futuri iudicij. q.d. mul⁹ nisi a malitia vestra recedatis ⁊ pnia; faciatis. Licet enim falsitas vestra lateat in cōspectu populi: non tamen latere poterit in iudicio dei: quia tunc erunt manifesta abscondita cordis vestri. Sic eos arguebat vt a malis suis resipiscentes per instas penitentiam futuri iudicij penam euaderent. nam sm Grego. Uentura ira est extrema dei vindicta: quam tunc fugere peccator non valet qui nunc ad lamēta pnie non recurrit. Pharisei dicuntur a phares q̄ est diuiso quasi ab alijs diuisi vel se diuidentes. s. iudeorum sacerdotes q̄ in habitu ⁊ in victu ⁊ in gestu erant quodāmō distincti ab alij in signis maiorīs religiōis. Saducei dicuntur a sadoch quasi iusti vel se iustificantes: qui quinq; libros moysi recipiūt: prophetas respuūt: resurrectionem ⁊ angelos esse non credunt. Hos quoq; qui inter iudeos maiores esse videbantur ⁊ videns iohannes ad suū venire baptismū eos increpat ⁊ cōfūdēter vitia eorū arguens: vtroq; genimina ⁊ progenies viperarū vocabat: q; venenū hypocrisis ⁊ erroris a suis traxerunt ꝑ genitoribus: ⁊ q; malorū acta imitātes eis inuident eos persequuntur: ita venenati filij de venenatis parentib⁹ sunt nati. nam sm Remigiū ꝑ suetudo scriptūrarū est ab imitatione operū noīa imponere. sic ⁊ isti ab imitatione viperarum progenies viperarū dicuntur. Cum igitur pnia ⁊ correctione maxime iudigerent increpantur: q; non prius venena deponunt: vt sic ad baptismum veniāt vnde subiungitur [Facite ergo] .s. in presenti ⁊ cito [dignos fructus pnie] .i. pniam dignā ⁊ fructuosam per contritionē ꝑ ꝗfessionem. ꝑ satisfactionē: vt fugiat iram venturā: q; hec est sola via euadendi illam. Ubi Chri. Non enim satis est penitētibus pcā dimittere: sed opus est eius facere fructus. sm illud. Declina a malo ⁊ fac bonum. Sicut non sufficit ad sanationē sagittam euellere: sed opz vlceri medicamentū apponere. Non autem dicit fructum sed fructus copiam designans. hec Chri. Fructus vero dicit nō quales cuq; sz dignos pnie .i. sm exigentiam culpe: vt sm Greg. Quanto q̄s grauius peccauit: tanto amplius ꝑ qualitate culpe penitet: ⁊ tanto maiora querat bonorū opera lucra per pniam ꝗto grauiora sibi intulit dāna per culpam ⁊ vnde in Apoca. Quātum se glorificauit ⁊ in delitijs fuit: tātū illi date tormentū ⁊ lucrum. vbi petrus cantor parisiēs. Sz q̄d faciendū irretito pluribꝰ facinoribus cōfitenti tū ⁊ penitentie qualitate: cūq; nolēti autem subire opus ⁊ fructum pnie dignū culpe. Et go ne a se repelleret charitatem ꝑ impositionē grauiorīs penitētie respuens eas ꝑ rediū modicam ei iniungere pniam. Melius enim est: vt ꝑ purgatorio suppleat q̄d minus hic agitur ꝗ quis in inferno eternaliter puniatur. Aut enim deus aut hō punit. Sed q̄d si ꝗfessor mihi non iniungit fructum dignū pnie: sz ꝑ quātitate culpe? Ego supplebo: q; sm quātitatē ⁊ q̄litatem culpe metiri debet quātitas pene quod fit ex discretione que necessaria est penitenti si

Ex luca ⁊ Matt. 3. Grego. Pharisei. Saducei. Remig. Johā. 5. Chriso. Chriso. Matt. 12. ⁊ Mar. 5. Johā. bap. laudes. Mar. 5. Chriso. Chriso. Matt. 3. Mel. Raba. Ba. 10. pnunciatius xpi. Act. 19.

ont ⁊ cōfessori. Hec Petr. Sed qꝛ iudei de ꝓlis
no bilitate ⁊ sanctitate glorificātes. s. qꝛ de abra
ham descenderunt ex promissione facta abrahe
sine operibus salutem consequi presumebant.
ideo subiungit. [Et nolite dicere] verbo vel mē
te [intra nos] per falsam scz estimationem [pa
trem habemus abraham] de eius iustitia confi
dendo: ꝛ ex hoc vos iustos reputando credētes
vos saluari sine operibus penitentie: quia sine
fructu pnie nullus sanctus poterit pctōres sal
uare. Sic autem videtur de pluribus christia
nis: qui devotionem specialē ad aliquē sancto
rū habentes per eorum merita saluari credunt
sine operibus bonis. Hec est enim gloriatio quo
rūdam religiosorum qui gloriantur de bonira
te ⁊ sanctitate fundatorū ⁊ patrum suorum qui
bus dici pōt ꝓ filij abrahe estis opa abrahe faci
te. Hec ēt est stulta gloriatio quorūdā miseroꝝ
qui vane gloriātur de statu suo natalium.
vbi Chrisost. Quid enim prodest ei quē sordidant
mores generatio clara: aut qd nocet illi gnātio
vilis quē mores adornant? Nam ⁊ aurū de ter
ra nascit: ꝛ nō est terra. aurum quidā eligitur: ꝛ
terra cōtēnitur. Abel? est enim de vili genere cla
rum fieri ꝗ de claro genere contēptibilē nasci.
Abelius est alicui vt in eo gloriēt parēres qꝛ
talē filiū habent ꝗ vt ipse in parentibus glorie
tur. Sic ⁊ vos nolire gloriari dicentes: qꝛ pfem
habem? abraham: sed magis erubescite: ꝛ filij
estis eius ⁊ sanctitatis ei? nō estis heredes. De
adulterio enim natus videt ꝗ nō assimilat pfem
⁊ qui sanctitati sui generis nō respondent amit
tunt generis dignitatē. hec Chrys. Et ideo nō de
propagatione carnali sed de imitatione spiritua
li est confidendū: nec in carne sed in fide est glo
riandū. nō enim q̃ semē sunt abrahe oēs eius filij
sunt: sed qui fidē eius imitātur. Illā sanctitas nō
venit per ꝓpagationem nature: sed ꝑ gratiā vir
turis diuine. Iudei qdē filij abrahe erāt ꝓm car
nēm: nō ꝓm fidei imitationem. ⁊ qꝛ fidem abra
he de xpo respuerūt: nō nomen filiationis abra
he perdiderunt. Ecōtrario gentiles qꝛ fidei xpi
devore ad predicationem apostolorum recepe
runt: ideo filij abrahe facti sunt. Et hoc est quod
subdit iohānes. [Dico enim vobis quia potest de
lapidibus istis]. i. de gētilibus per hos lapides
signatis [suscitare filios abrahe] fide ⁊ imitatio
ne. i. imitatores fidei abrahe. Qui enim fidē atq;
opera abrahe fuerit secutus ille abrahe merē
dici filius. Potest etiā deus de lapidibus filios
abrahe suscitare. i. de duris ⁊ peccatoribus de
uotos facere: qō vrinā in me dignetur ostēdere.
¶ Dicitur aūt qō iohānes digito ad literā de
mōstrauit ⁊ ostendit eis. rij. lapides illos quos
Josue per. xij. duces tribuū israel de medio ⁊ fli
do iordanis in aridā transportari ꝓcepit q̃ etiā
totidē in eodem alueo ex terra reponi fecit: per
primos ariditatem ⁊ exercitationem figurans
iudeorumq; secundos fidē gētium ꝑ baptismū
vel ꝑ primos eluersionē gētium in luce fidei ⁊ ꝑ
secūdos submersionē iudeorum in infidelitatē.
Et merito per lapides signantur gentes vel qꝛ
colebāt idola de lapidib? facta. vnde in psal. lxx.
Similes illis fiāt qui faciunt ea. vel qꝛ habebāt
corda lapidea id est ad intellectum dei insensi
bilia. De quibus filij abrahe suscitati sunt. qꝛ dñs
in abrahe semine. i. in christo crediderūt eius fi
lij scti sunt cuius semine sunt vniti. vnde eis dē
gentibus Paulus dicit. Si autem vos xpi: ergo
abrahe semen estis ꝓm promissionem heredes.
Filij ergo abrahe de lapidibus suscitati sunt qñ
iudei ꝑ infidelitatem a filiatione abrahe occi
dentibus gētiles fidē xpi recipientes in locū eo
rum substituti sunt. Sic ergo ꝓm Raba. Quia
preco veritatis ad signum penitentie fructum
faciendum iudeos incitare volebat: eos ad hu
militatem ꝓuocabat: sine qua nullus penitere
pōt. Et quia doctor veritatis non solum debet
vitia confidenter arguere sed etiam penā ꝑdice
re ideo quasi rationem assignans cur ad peniten
tiam in pnti ⁊ cito faciendam monuerit subdit
dicens. [Iam enim securis]. i. seueritas diuine iu
stitie [ad radicē arboris posita est] ad prescindē
dū pctōres obstinatos de presenti vita ⁊ ad cō
burendum eos in gehēna. vel securis. transit?
vite succedentis: ad radicem ⁊ natiuitatem ar
boris ⁊ cuiuslibet hoīs posita est ⁊ quia ab ipso
natiuitatis initio incipit hō tendere ad casum.
Nam ꝓm Augu. Nihil aliud est viuere q̃ de vita
trāsire ⁊ ad mortem tēdere. Flor enim quasi vn
carpentator de dicta arbore tollit vnum scopu
lum ⁊ ꝛ dies similiter alium quot enim diebus ⁊
noctibus vivit hō: tot minus hz viuere: ꝛ ad vl
timum necesse hz arbor cadere. Et certe vbicun
q̃ ceciderit ibi remanebit qꝛ vt dicit Eccls. Si
ue ceciderit lignum ad austrum scz paradisi si
ue ad aquilonē scz inferni in quocunq; loco ce
cidert ⁊ ibi erit. Naturaliter vero cadit arbor ad
partem in quā magis inclinant eā ram: ⁊ fru
ctus: sic hō cadit vbi magis inclinatur mō per
affectiones ⁊ opera seu actus. Unde Ber. Sive
ad austrū siue ad aquilonem arbor ceciderit ibi
erit. Austri calor ⁊ lenitas in sacra scriptura bo
nā solent habere significationem. ab aquilone
ꝓo pandit oē malum. Porro hoies sicut arbo
res videt aliquis. Exciditur ergo arbor in mor
te ⁊ quocunq; ceciderit ibi erit: ꝛ ibi iudicabit
te deus vbi te inuenerit. Ibi inq̃ erit immuta
bilr ⁊ irretractabiliter. Videat quo casura sit
añq̃ cadat quia postq̃ ceciderit nō adiuciat vt
resurgat. Qua parte casura sit arbor si scire vo
lueris ramos eius attende ⁊ vbi maior est copia
ramorum ⁊ pondero ꝛ: inde casurā esse ne du
bites: si tamen fuerit tunc excisa. Rami nostri
desideria nꝛa sunt quibus ad austrū extēdimur
si spūalia fuerint: si carnalia fuerint ad aquilo
nē. Que vero preponderant medium corpus in
dicat. Illa preponderant que secum traxerint
corpus. hec Bern. Et subiungit iohannes. [Om
nis ergo arbor]. i. oīs hō gnāliter sine persona
rum scz acceptione [nō faciens] hic [fructum bo
num] simplr sine criminis admixtione [excide
tur] a ceru fidelium sn̄ aliter ī morte ⁊ in ignē]
inextinguibilē [mittet] eternaliter sine redem
ptione que est pena contra culpam. Per hoc er
go patet q̃ sola omissio dānat. Exēplum de hoc
habetur de seruo pigro ⁊ ꝛ inde est q̃ in iudicio
fiet ꝓtra malos de omissionibus tm̄ commemo
ratio. Non ergo sufficit homini declinare a ma
lo: nisi faciat etiā bonum. Nihil enim infructuo
sum diligit deus: nihil in horto suo ⁊ nihil in vi
nea sua ⁊ nihil in agro suo vult esse infructuo
sum: sicut nec in paradiso erat arbor infructuo
sa ⁊ quod ex hoc ptz ⁊ quia primi parentes iube
bātur cōedere ex omni ligno in paradiso preter
q̃ de ligno scientie boni ⁊ mali. Si aūt ille qui
non facit fructum bonū in ignē est mittēdus q̃d
erit de illo qui malum facit ⁊ Arbor ista est ge
nus

K Gloriatio ⁊ ꝓfidēria in enis. Chriso. De natalibus.

Ps. xlix.

L Lapides a iohā. monstrati.

Baba.

Ambro.

August. Vite iminutio.

Eccle. xi

De arbore casu.

Bern.

Arboris cisio ⁊ casus.

Ex psa. ⁊ Amos.

M Omissiola dānat.

August.

Phil. j.

nus humanum sive hō qui est quasi arbor con
uersa. Quedam vero arbores omnino sunt ari
dē de et steriles ⁊ vt pagani et increduli. Quedam
hō ē
aut genus virides: vt christiani. ⁊ inter has virides: quedā
humanus. infructuose sunt ⁊ nullum fructum faciunt ⁊ vt
otiosita cccidiosi: qdā faciūt fructū ꝗ iutilē ⁊ nō
bonū seu meritorū vt hypocrite: qdā faciūt fru
ctū nō tm̄ inutilē: ꝗ malū ⁊ venenosum: vt here
tici qui ꝑdicādo fructū pariūt ꝗ mortiferū. ⁊ he
oēs icēdis apte sunt ⁊ dānabiles. quedā ꝓo bo
nū fructū faciūt: vt boni catholici obediētes ꝓ
bo dei. Radices arboris sunt cogitationes q̃b?
plātati vel sursum celo suffollunt: vel ad ima i
ferni mittūtur. Vel radices sunt volūtas bona
⁊ mala ex qua sicut ex radice ꝓdeūt tāq̃ fruct?
bona vel mala ꝓba ⁊ opatq; voluntatis sunt te
stimonia. Igitur (vt dicit Ambr.) faciat fructuꝫ
q̃ pōt gr̃e q̃ ꝓ penitēte adest dñs q̃ fructū req̃
rat. fecūdos viuificet: steriles reprehēdat. Tur
be ꝓo ꝓmnationē gehēne ꝑ opib? malis ⁊ omis
sione bonoꝝ audiētes territi interrogabant dicē
tes. [Ergo] ne excidamur ⁊ ī ignē mittamur [qd
faciemus] ⁊ opabimur. Quasi dicerēt vitam no
strā corrigere parati sumus. Et [respondens di
cebat] turbis [qui habet duas tunicas] id est ve
stimentum superfluum [det] qō superabundat
[non habēti ⁊ qui habet escas superfluas simi
liter faciat.] ¶ Et ita intelligendum est de aliis
rebus quibuscunq; que superfluunt considera
ta conuenienti necessitate status persone. vnde
Basilius. Hinc autem docemur: quia ex omni eo
qō affluit supra proprii victus necessitatem te
nemur erogare illi qui non habent propter deū
qui quecunq; possidemus largitus est. vnde. et
Brego. Quia enim in lege scriptum est. Diliges
proximum tuum sicut teipsum: minus proximū
amare conuincitur qui non cum eo in necessita
te illius etiam ea que sibi sunt necessaria parti
tur. Ubi sciendum q̃ duas tunicas habere est
vltra necessitatē aliquid supfluum habere. non
habens aūt pōt intelligi existens in necessitate
ertrema vel citra necessitatem que aliter abs
periculo potest probabiliter transire: tunc dicē
dum q̃ habens sic superflua q̃ vltra necessita
tem sui ⁊ suorum quoruꝫ cura ⁊ nexus maior ex
charitate sibi incumbit ea habet ⁊ abs illis po
test trāsire ex precepto: nemetur non habēti ex
istenti in extrema necessitate dare aliter sibi sui
auferet: ⁊ vitam cum in tali necessitate sic super
flua illi sint tāq̃ debita sua quātum ad ipsius
necessitatem pertinet. Si vero non habens sic
circa extremam necessitatē tunc dare nō cadit
sub precepto: sed sub cōsilio. Hic probat? homo
⁊ apparet in parvo quid factur? esset in magno
vnde Greg. Qui trāquillitatis tempore non dat
ꝑ deo tunica sua quō in persecutione daturus erit
animam suam? Virtus ergo charitatis vt inui
cta sit in perturbatione nutriatur per mlam in
tranquillitate quatenus omnipotenti ꝑo pri
mum discat sua impendere postmodū se. vnde ⁊
August. Charitas vt perficiatur nascitur: cum
fuerit nata: nutritur. cum fuerit nutrita: robora
tur. cum fuerit roborata: perficitur. cum ad per
fectionē venerit quid dicitur. Mihi viuere chri
stus est ⁊ mori lucrum. Optabam dissolui ⁊ esse
cum Christo. Incip ⁊ ista charitas fratres vt de
suis superfluis tribuat egētī ⁊ augustijs aliqui
bus cōferuo hāc ita ceptam si verbo dei ⁊ spe
future vite nutrieris quenies ad illā perfectio
nē: vt paratus sis animā tuā ponere ꝑ fratrib?
tuis. hec Aug. Nō ergo pigeat diuites subuenire
paupib? qꝛ ꝑ diuitū vtilitate paupes de? fe
citur ꝑ hoc qō eoꝝ miserenē ipsi miam psequē
tur. vñ Chrys. Ne putes qꝛ ꝑ ꝑ vtilitatē pau
perū de? diuites fecit quos ⁊ fine diuitib? pote
rat suscitare: sed ꝑ vtilitatē diuitū pauper fe
cit qꝛ infructuosi ⁊ steriles erāt futuri nisi pau
pes facti fuissent. hec Chr. ¶ Iohānes itaq; tur
bis ⁊ rudib? nōdū difficilia. s. vigilias: sicciuna ⁊
hmōi ꝓponit: ꝗ opa mie ad dignos fructus pnie
inuīgit: sup q̃b? dñs in iudicio disceptabit ⁊ de
quibus alibi dicit. Date elemosynā ⁊ oīa munda
sunt vobis. vñ Beda. Ordo predicādi aptissim?
est vt post penitentiam elemosyna. i. opus mie
suggerat. Ille enim iuste a deo penitens vt sui
misereatur impetrat qui primi indigētis q̃rū
valet ipe misereri non tardat. Et qui auertit au
rem suam ne audiat pauperē toro eius erit exe
crabilis. Unde ⁊ iohannes baptista cuꝫ turbis
suaderet ne merito sue sterilitatis in ignem mit
reētur: dignos penitēte fructus esse faciēdos
mox cōsilium salutis querentibus adiunxit: ⁊
q̃ ait. [Qui habet duas tunicas det non haben
ti ⁊ qui hz escas similiter faciat.] Inter hec aūt
vt ait Brego. sciendum est quātus misericordie
opera valeāt cū ad fructus dignos pnie ipsa pre
ceteris precipiuntur. Et dñs mēionē facit de tu
nica ⁊ esca: quia tunica qua interius ⁊ ex ne
sitate tegimur plusq̃ pallū est necessaria: ⁊ ad
huc magis necessaria est esca. Ad fructus ergo
dignos penitentie pertinet vt nō erteriora ⁊ mi
nus necessaria: sed etiā ipsa valde necessaria cū
proximis diuidamus vt escam qua viuimus et
tunicā qua vestimur. Hinc habē argumētū
q̃ si habēs duas tunicas ꝑcipit vnam dare nō ha
benti: ergo multo fortius qui hz duo bū cia te
nē vnū dimittere nō habēti: maxime ꝗ quia
duobus nequit seruire altaribus. Et si habens
escas supfluas iubē dare nō habentiq̃ qui hz
duo fercula qō ꝑter necessitatem est vel admi
nus eque liberare tenetur de duobus erogare
egenti. Per tunicas pūt virtutes q̃ sunt alie ve
stes intelligi quas hās dz applicare ad bonum
proximi. Et ꝑ escam possunt intelligi sacre scri
pture que sunt spūales esse q̃ habēs dz primū
spūalr ide pascere. [Venerūt ergo ⁊ publicani]
sic dicti qꝛ de negotijs ad publicū ꝓtinentibus
se intromittūt: vt qui publica vectigalia thelo
nea pedagia ⁊ tributa colligūt sive qui hozū et
redditū fiscī vel rerum publicaꝝ cōductores
sunt: nec nō ⁊ hi qui seculi hui? lucra ꝑ negocia
scz ꝑ mercaturas firmas ⁊ huiusmodi querunt.
Post minores peccatores venerūt etiā maiores
[vt baptizarentur] ab eo. [Et dixerūt ad illū. Ma
gister quid faciem?] vt. q̃ vita eternā habeam?
[At ille dixit. Nihil amplius] scilicet in tributis
⁊ vectigalibus ab aliquo exigatis [q̃ qō cōstitu
tū est vobis] scz a legibus ⁊ cōsuetudinibus ap
probatis. Hoc aūt dixit: qꝛ collectores raliū so
lēt esse qui ad plus colligēdū q̃ eis sit ꝓmissus
vl mandatū: vt qō ampli? fuerit eis remaneat.
Nō ꝓius monet eos de elemosynarum largitio
ne ꝗ vt caueāt a rapina rei alīene in quo inuit
q̃ ꝓius declinādū est a malo ⁊ postea faciēdum
bonū: ⁊ sic ꝓmo restituenda est res aliena q̃ sit
faciēda elemosyna. vnde Beā. Publicanos ab
agenda fraude coercet: vt dum primo se ab alie
nōrū tēperarēt appetitu tāq̃ ad ꝓpria cū pro-

D Pauperes ad vtilitatē diuitū. Chriso.

Luce. xj. Beda. Ordo predicandi. Penitēs iuste.

Brego.

Fructꝫ penitentie.

O Publicani

rimis cōmunicāda ptingerent. Per publicanos possunt intelligi officiales dñorū ⁊ ꝓpositi qui nō debēt a populo exigere nisi qd cōstitutū est ſz ordinē iustitie. [Interrogauerūt ãt ⁊ milites. Quid faciem⁹ ⁊ nos], s. vt saltui simus. [Et ait illis neminē ꝓcutiatis], s. sub ꝓtextu officij vestri pauperes q̃ se defendere nō pnt opprimēdo vl' corporaliter affligēdo vel idebite terrēdo [neq; calūniā faciatis] falsum crimē diuitibus ⁊ potēti b⁹ ꝓponēdo ⁊ eos in cām trahēdo ⁊ sic pecuniā ⁊ bona eorū q̃ p aliā viā a talibus rapere ⁊ habere nō potestis extorquēdo [⁊ cōtēti estote stipēdijs vr̃is] q̃ p defensiōe patrie ⁊ reipublice habetis ꝓter hec etiā sine oppressiōe ⁊ falsi criminis ipo sitiōe a nullo talius exactiones munerū vel ꝛ uiriorū exigēdo. Ad predicta aūt inducebat b⁹ Johānes milites; q; ad ꝛia pni esse solēt reḡrēt es insidiando predā ab eis q̃bus militando p desse debēt. Ut̃ petrus bleſen. Hodie militaris disciplina prorsus euanuit. Olim se milites inramenti vinculo obligabāt q̃ starent pro reipublice statu q̃ in acie nō fugerēt ⁊ q̃ vite ꝓprie vtilitatem communem prehaberent. Sed ⁊ hodie enses suos recipiūt de altari vt profiteantur se filios ecclesie atq; ad honorem sacerdotij ad tuitionem pauperū ad vindictā malefactorū ⁊ ad patrie liberationē se gladiū accepisse. Porro in contrariū res versa est. Nā ex quo hodie militari cingulo decorant statim insurgunt in ꝓpos dñi; deseruiunt in patrimoniū crucifixi; spoliant ⁊ predantur subiectos sibi pauperes; ⁊ miserabiliter atq; immisericorditer affligunt miseros; vt in doloribus alienis illicitos appetitus ⁊ extraordinarias impleant voluntates. Hec Pe. Olim quippe rectores ⁊ gubernatores terrarum a milite vsq; ad regem ⁊ imperatorem vtilitati reipublice magis q̃ priuate intendebāt pauperes se tueri non valentes defendebāt. Sed prochdolor hodie de republica ⁊ pauperibus parum curant terras ⁊ res alienas inuadūt ⁊ occupāt vt alijs exclusis domum suaz ditent ⁊ augeant; pauperes misabiliter affligi pmittūt (⁊ qd pl⁹ ē) ⁊ ipsimet immisericorditer eos affligūt. Et iō ti mēdū est eis ne in posterus a terra viuētiū alienēt ⁊ a regno celorū (qd pauperum est) excludant. vt ēt dicit Aug. Quilibet quoq; rectores quilibet clerici si amplius q̃ decretū est eis q̃runt tanq̃ calūniatores ⁊ concussores iohānis suia cōdēnantur; milites essi xpi sum⁹. Per milites etiā pnt ꝓdicatores intelligi; q̃s armat apl's di. Accipite armaturā dei ⁊ gladium spūs qd est verbum dei. Istis ꝛ neminē concutiatis nimis aspere predicando; ⁊ sic ad desperationem inducendo neq; calūniā faciatis ꝓdicationes subtrahendo; reputantes eos indignos exhortationis ꝓbo ⁊ ptēti estote stipēdijs vestris q̃ sunt redditus assignati ꝓdicatoribus. i. possessiones habētibus ⁊ elemosynā date mēdicātibus. O q̃ felices turbe mercatores seu publicani ⁊ milites essent; si hanc doctrinam iohannis obseruarent. Sed q̃s est q̃ de duab⁹ tunicis; immo de multis vnā det nō habenti? Quis est q̃ sine fraude mercatiōes faciat ⁊ q̃ aliena bona sibi commissa nō inuadit? Quis est ex maioribⁿ q̃ minoribⁿ calūniā nō faciat qui seruos nō cōcutiat ⁊ qui stipēdijs suis contētus existat? Quis est officialium qui vltra suum non accipiat? Certe talis rarus inuenitur. ¶ Et nota q̃ Johannes secundū audientium dispositionem effundebat sermonem vt dñ minora perficerēt tādē ad maiora pertingerent. vñ Chrys. Volebat autem iohannes qñ publicanis ⁊ militibus loquebat ad aliā maiorem perfectionē eos traducere; sed qñ. nōdum erant ad illam idonei minora referat ne si potiora ꝓferret; nequaq̃ illis intēderēt; ⁊ his etiā pnarent hec Chri. Maiora ⁊ sūt que turbis precepit etiā ad publicanos ⁊ milites ac cōiter ad omnes ptinēt. vñ Ambro. Singulis quoq; generibus hoim cōueniēs tribuit scrūs baptista redēptorem vnū oibus ita. Publicanis ne vltra precepti exigāt; militib⁹ nec calūniam facientes pdā requirāt. Ꝛ hec ⁊ alia officiorū ꝓcepta singulorū misericordia cōis est vsus; ideo cōe precepti oibus officijs oibus etatib⁹ necessariū; ⁊ ab oibus deferēdū est. Nō publican⁹; non miles excipitur; nō agricola vel vrbanus diues et pauper omnes in cōi admonentur; vt cōferāt non habēti. Misericordia enim plenitudo ꝓtutū est; et iō ab oibus est proposita ꝓfecte forma virtutis ne vestimentis alimentisq; suis parcāt. Misericordie tñ ipsius ꝓ possibilitate conditionis humane ē cura seruāt; vt non sibi vnusquisq; totum eripiat; sed qd habet cum pauperibus partiat. hec Ambro.

¶ Oratio.

Beatissime iohannes baptista precursor christi ⁊ virgo sanctissime qui penitentiam pctōribus verbo predicasti ⁊ eam nihilominus exemplo demōstrasti. s. austeram in victu ⁊ vestitu vitam ducendo ⁊ te a mundi illecebris elongādo obsecro te obtine pro me tuis sacris precibus; vt vouet mihi dominus congruentem abstinentiam cibi ⁊ potus cogitationis locutionis atq; operis ⁊ custodiat me ab omni pollutione mentis ⁊ corporis; concedatque mihi quandiu in hac vita temporali subsisto segregari a vitijs; ⁊ ac militari sibi et ita dignos fructus penitentie facere vt valeam omnium peccatorum meorum veniam cōsequi ⁊ ad vitam eternam peruenire. Amen.

¶ De eo q̃ Johannes non per seipsum sed a deo missus venit ad publicus. Correspondet euange. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Johannes. Lap. xvij.

Quod autem Johannes officiū baptismi nō propria autoritate vsurpauerit sed ad testificādus christi manifestatē missus testatur iohānes euangelista di. [Fuit hō missus a deo cui nomē erat Johānes.] Quia enim Lucas dixerat: factum est verbum dñi super Johannem zacharie filium in deserto, ad se baptizandū ⁊ testimoniū perhibendum de xpo. Ubi obedientie ꝓrus in iohanne cōmendatur; non essi a semetipso. i. a sua presumptiōe venit sed a deo missus [cui nomē erat iohānes] ⁊ cōuenit hoc nomen rei. iohannes essi dicitur in quo est gratia ⁊ ideo fuit idoneus ad precurrēdum ante illum qui est autor gre. [Hic venit in testimonium (scz) vt testimonius phibere de lumine] scz xpo [vt p illum]. i. p eius testimonium [omnes crederent] in xpm. ¶ Et nota q̃ euangelista quādoq; hic mutat nomen verbi nūc essi appellat lucē nūc lumē; ⁊ hoc ideo quia lux dicit claritatem in puritate sua; sine alteri⁹ nature adiunctione. Sed lumen dicit claritatem cum aliqua re cōiuncta sicut claritas aeris non est lux ſz lumē. Et qñ Joannes missus fuit vt testimoniū phiberet de xpo; in quo est vnio humane nature cū ꝓbo; iō dicit euāgelista eum phibere testimoniū de lumine. Ꝛ q; iudei estimarent de ioāne ne forte ille eēt xps. Iō eos falsam opinionē remouet euāgelista dicens. [Non erat ille lux]. s. vera p essentiā ⁊ ex se naturalr lucēs ⁊ ad illuminandū alios luce gra ꝓ se sufficiēs; ſz lux p ptīcipationē; ⁊ a luce vera illa que lucē inhabitat inaccessibilē illuminatus vt de ea luce vera ⁊ sole iustitie. i. ꝓbo q̃ est substātia ꝓris; lux; q̃ in quo tenebre nō sunt vlle testimonium phiberet. Joānes quidē ⁊ scti nō sunt lux illuminās effectiue; ſz lux illuminata a luce prima. Est essi lux illuminās effectiue q̃ est lux per essentiā ⁊ sic solus deus est lux illuminās. Et est lux illuminans, dispositiue q̃ est lux p participationē; ⁊ sic scti sunt lux q̃ illuminat ꝓbo ⁊ exemplo. Ipsa aūt lux de qua testimoniū perhibebat erat ab eterno lux vera sine falsitate sine vmbra ⁊ sine participatiōe; ſz p essentiā q̃ illuminat lumine gre oēs hoies venientes in hūc mūdū tenebrosum ⁊ quēlibet vere illuminandū; q; sm August. nullus est de oibus q̃ illuminat q̃ nō p hāc lucē illuminet. vel ſz Chrysosto. illuminat oēm hominē q̃tū in se est; ⁊ ad eū ptinet. Qz si aliq̃ non sunt illuminari hoc iō est; q; se subtrahūt ab influētia hui⁹ lucis. Si essi quidā mētis sue oculos claudētes nolūt suscipere lucis hui⁹ radios nō a lucis natura obtenebratio est illis; ſz a malicia eoꝝ q̃ huic illuminationi obicē ponūt ⁊ a luce se reuertētes volūtarie seipsos gre dono priuāt. Et iō inexcusabilis est hō q̃ se ad gr̃az recipiendā nō ꝓparat. Et qdē ꝓbū ⁊ lux illa. i. sapientia dei p quā factus est mundus. i. vniuersitas rerū; ⁊ oīs creatura in mūdo erat ab ipso. s. mundi exordio sicut cā in effectu ⁊ ars oipotentis dei p quē oīa facta in factor; hoc est in vniuersis creaturis lucebat rōne creandi ⁊ gubernandi eas; de⁹ essi est pñs vbiq; p potentiā ⁊ q; eius virtus ad oīa se extēdit sicut rex est in toto regno ⁊ p penitentiā q; oīa nuda ⁊ aperta sunt oculis eius sicut est rex in aula sua; q; oīa q̃ sunt ibi patēt eius aspectui ⁊ p essentiā; q; nō solum dat reb⁹ esse ſz reb⁹ creatis ie; xistēs pseruat eas in esse qd nō facit nisi p seipm; vbiq; p essentias p̃sentialr existētē; sicut rex est in suo loco determinato cui corp⁹ suū est ꝓportionatū. [Mūdus] inquantū [p ipm factus est] sua bonitate ⁊ vt essent quib⁹ suā gratiā ipertiret. [Et mūdus] id ē hō mūdū inhabitēs [eū nō cognouit] ⁊ iō necessariū erat q̃ ipse creator ꝓ carnē in mūdū veniret; vt per ipm cognoscerēt vel mund⁹. i. mundani ⁊ mundi amatores eū nō cognouerūt; q; mundane impedimēta cordibus ratiōi impediūt a cogitatione diuinorū. Qui autē dei amici erant eū etiam aūt corporalē presentiā cognouerūt. Et iō ſz esset in mūdo sicut de⁹ vniuersalr est in rebus creatis hoc tā nō sufficit; vt cognosci posset a rudib⁹ ⁊ mūdanis. Quapropter vt ad sensus oibus videri posset carnē induit; ⁊ sic p incarnationem seu carnis assumptionē [in ꝓpria venit] s. mūdū q̃ su⁹ ꝓpri⁹ sicut creatura sua quā ipse fecerat p quē facta sunt oia; q; in mundo apparuit p hūanitatē quā fecerat p diuinitatē. Et specialiter venit in iudeā q̃ dicebat terra dei et ad iudeos de q̃bus oriūdus fuerat quos p̃ ceteris in ꝓpm peculiarē sibi elegerat; q; semē abrahe apprehēdit dñ exiuit a patre ⁊ venit in mundū carnē assumēs. In mūdo erat per deitatē ⁊ ſz in mundū venit p humanitatē. Venire ēppe vl' adire est humanitatis; sed manere deitatis. Ut̃ sensus est: venit. i. visibiliter appuit; ⁊ venit nō propē se sed ꝓpter nos; ⁊ hoc bene innuit euāgelista; q; essi nō cognoscebat mūdus sublimitatē diuinitatis apparuit in humilitate hūanitatis. [Et sui eū] p fidē ⁊ approbationē [nō receperūt] i. hoies quos ad imaginē ⁊ similitudinē suā fecerat; magna ex parte in eū credere noluerūt; ⁊ vel [sui]. i. iudei [eū] p fidē ⁊ charitatē nō receperūt] Sic ⁊ hodie clerici q̃ respectu oīm xpianorū magis ꝓprie sunt sui; q; de sorte dei sunt p̃ magnā pte eū nō recipiūt; ⁊ ꝓ ratis suis morib⁹ magis q̃ laici eū abiciūt. ¶ Moralr deus in propria venit; q; venit in mētes hoīm q̃ se totos deo dedicauerūt ⁊ seipsos abnegātes deo se totalr proprios fecerūt; vt iā nō sibi sed deo viuāt. [Et sui eū non receperūt]. i. qui sunt suimet querētes q̃ sua sunt nō q̃ dei; tales essi eū nō recipiunt nec venit in tales mētes. Et sic volens deū in se venire oportet q̃ sit filius dei; ꝓbū essi cuius ꝓpriū est qd est filius nō venit nisi in ꝓpria. i. in omnes qui sunt filij dei; q̃ credūt in noīe eius cuius nomē ꝓpriū est filius. Aliqui tamē de suis ⁊ pauci cōparatiue receperūt eū p fidē charitate informatā filiū dei a patre missum; ac verū deū ⁊ hominē credētes ⁊ cōsentes sibiq; p charitatem inherentes. Sed quid eis ꝓfuit q̃ essi receperūt? Multū quippe ꝓfuit eis ⁊ q; vniuersalr quotquot absq; distinctiōe status: aut cōditionis sexus aut etatis ⁊ sine discretione ꝓsonarū receperūt eū per fidē [dedit eis potestatē filios dei fieri] scz adoptionis p regenerationē baptismi ⁊ gratiam adoptiōis [his qui credūt in noīe eius]. i. in re vel veritate nois qd est xps deus vngens ⁊ hō vnctus. Nomē q̃ eius est emanuel id est nobiscum deus; ⁊ ideo ille credit in nomine eius qui credit eū deū ⁊ hoies; ⁊ hoc est filius dei. vñ Joan. Oīs qui credit qñ ipse est filiꝰ dei ex deo natus est. ¶ Et notandū qd nō dicit fecit eos filios deū; ſz ait. Dedit eis potestatē filios dei fieri. Et hoc signāter sm Chrysos. Primo ad ostēdendum q̃ multo studio opus sit; vt imaginem filiationionis dei in baptismo formatā in cōtaminatā semp custodiamus. Secūdo ad significandū q̃ hāc ptātē nullus auferre poterit; nisi nosmetipsi auferam⁹. Tertio ad ostēdendus q̃ hec gra nō datur nisi volētib⁹ ⁊ studētib⁹; ita q̃ hoc est in operatione gratie ⁊ in ptāte liberi arbitrij. Nā hoc quidē est dei; scz dare gratiā; illud aūt hoīs scz ꝓbere fide. Potestas ergo filios dei fieri nō dat nisi ꝓfitētib⁹ fidē xpi; p se si sunt adulti vel p aliū si sunt pauli. Per filiū essi naturalē ⁊ p credulitatē in eū hmōi filiatio acquirit; non p carnis ꝓpagationes. Ecce quātus fructꝰ aduent⁹ filij dei; q; ex hoc hō fit filius dei; p adoptionis gratiam qd ipse est p naturā. Et hic est magn⁹ fructus; q; vt dicit apostolus; si filij ⁊ hꝯdes hꝯdes qdē dei cohꝯdes aūt xpi. Ubi larga misericordia dei ostenditur qñ qui serui nō fuerunt digni etiā filij dei sint ⁊ nominentur. vñ Augusti. Magna benivolētia vni⁹ natus est et noluit manere vnus nō timuit habere coheredes; quia hereditas eius non fit angusta si multi possederint. Et ne quis putaret hanc natiuitatē carnalem esse ⁊ non spiritualem subiungit euāgelista modum quo assequimur istam filiatio-

nem di. [Qui nõ ex sanguinib⁹]. i. ex materia seminum patris ⁊ matris; ⁊ pluralr. esse ꝓ grecos dicēdo ex sanguin. ⁊ viri pariter ⁊ femine cõionem oñdit. qõ etiã exponẽdo subdit [neq; ex voluntate] i. concupiscentia ⁊ delectatione [carnis] id est mulieris; qz esse caro minus fortitudinis habet ⁊ ab ossib⁹ sustentat: iõ p eã sexus infirmior designat [neq; ex voluntate]. i. ex cõcupiscentia ⁊ delectatione] viri sed ex deo nati sunt] p baptismi sacramentũ ⁊ spiualẽ gñationẽ ⁊ filij adoptionis facti sunt; qz nõ sit p mũdus carnalis generationis; sz spiualis inquantũ hoies a deo recipientes gratiã trahunt quodãmõ p naturam diuinã; qz p donũ gratie efficiunt sportes diuine nature. Moralr. hic collige ꝓ nihil humanum ⁊ per pãs nihil mundanum neq; creatum debet se gignere in nobis vt nõ ex illo sed ex solo deo nati simus. Deinde ostendit ⁊ manifestat modũ quo ꝟbum venit in mũdũ; qz nõ venit locali aduentu ⁊ vbi prius nõ erat; sz qz nouo mõ ibi esse incepit sicut rex qui prius est i aliqua ciuitate p solã sui potentiã qñ venit illuc personaliter incipit ibi esse nouo modo sc; p sui presentiã: sic dei filius qui erat prius in mundo p potentiã: presentiã: essentiã venit ibi nouo mõ scilz humiliãdo se p carnis ⁊ nostre infirmitatis assumptionẽ vt filij adoptiui efficerentur p filium naturalẽ: hoc ẽ qõ dr. [Et ꝟbũ caro factũ est]. i. carni vnitũ est: seu carnẽ assumpsit: hoc est hominẽ assumptũ in vnã psonã sibi copulauit. Caro esse hic dr hõ accipiẽdo sive ecdoche: hic ptẽ pro totorac si diceret: factũ est caro. i. hõ. Factus est vtiq; ꝟbũ caro non ꝓ verbũ mutaret in carnẽ: sed qz carnẽ aia rõnalis aiatã suscipiendo ex diuinitate ⁊ hũanitate vna psona facta est vt sint due nature in vna psona inconfusibilr integre ⁊ indistincte vnitemõ vna in alia cõuersa: sz ambe in vna psona deus ⁊ hõ. Natura ergo hũana assũpta est a ꝟbo non in vnitate naturei: sz i vnitate suppositi vel psone: ⁊ iõ sensus est. Verbus caro factũ est hac si diceretur deus hõ factus est. Vñ Aug. Filius hois habet animam: hz corpus. Filius dei q d̃ est verbum dei hz hoies tanq; aia corpus sicut anima hũs corpus nõ facit duas psonas sed vnũ hominẽ sic verbũ hũs hoiem non duas psonas sz vnũ xpm. Quid est hõ? Aia rõnalis hũs corp⁹ Quid est xps? Verbũ dei hũs hominẽ. hec Aug. Perfectã ergo in se naturã hominis oẽs demõstrauit qz totũ hominẽ saluare venit. vñ Chrysost. Nam qz iãdudũ ꝓpter peccũ hõ totus sententiã mortis incurrerat ⁊ in corpore ⁊ in aia necessario dñs vtrumq; suscepit vt vtrũq; saluaret. hec Chrysos. Noluit aũt euãgelista nominare totũ: vt oñderet singulare ⁊ mirabilem vnionẽ verbi ad hominẽ q̃ tanta est vt nõ solũ ꝟbũ sit hõr: hõ ꝟbũ: sed etiã separaris ptibus hois. s. carne ⁊ aia verbũ est vnaqueq; ptiũ ⁊ quelibet pars est ꝟbum. Et sz aia sit nobilior ⁊ prestãtior carne nominat tũ carnẽ magis q̃ animã: qz vt magis nos certificaretiõ partẽ indignior expressit: de qua magis dubiũ esse poterat ꝓ verbũ ipsam assumpserit. Moralr aut tem maluit dicere caro q̃ aia ad cõmẽdandũ se q̃ aia fetrũ narrabilẽ condescensum benignitatis ⁊ humilitatis dei vnde partẽ vilioẽ nominauit. In quo Moraliter superbiã multorũ pcutit q̃ requisiti de cognatione eos sed respondent nolando aliquẽ tenentẽ stadũ de parentũ ⁊ in dignitatis etiam in linea remota dicẽtes se esse nepotes talis epi ꝓpositi vel decani: aut hmõi ⁊ tacent de parentibus ⁊ alijs qui magis fuerunt ꝓpinqui. Exemplũ ad hoc fabulosum narratur de mulo qui requisitus qs esset pater ei⁹ rñdit dextrarius esse eius anunculus: tacẽs et erubescẽs q̃ asinus esset pr eius. [Et ꝟbũ [habitauit in nobis]. i. in nostra natura inseparabiliter vt ampli⁹ nullatenus ab ea disiungeret Nõ est intelligendũ q̃ habitauit in nobis quasi in vnitate suppositi in quolibet nr̃z sicut i xpo sed intelligendũ in vnitate nature hũane quaz cõmunẽ nobiscũ habuit: cũ qua mãsionẽ perpetuã tuã iniit. vel [habitauit in nobis]. i. inter nos in mũdo: ꝓ illud Baruch. In terris visus est ⁊ cũ hõibus cõuersat⁹ est. Moralr pot etiã intelligi de inhabitatiõe mẽtali q̃ deus mẽtẽ habitat per gr̃am. Et hec ꝟbi inhabitatio mentalis ꝟbũ sequit eius inhabitationẽ carnalẽ: vt sz factũ ẽ caro sicut effect⁹ sequit suã cãm. Ex eo ei q̃ verbũ est incarnatũ ꝓuenit nobis illud donũ q̃ idẽ ꝟbũ nos inhabitat mẽtalr. [Et vidimus gloriã ei⁹]. i. cognouimus maiestatẽ gloriosam diuinitatis: quasi. i. vere vnigeniti a patre vnt⁹ ⁊ eiusdẽ cũ eo nature. Videre accipit pro visione corporali ⁊ pro cognitione intelligibili ⁊ pro q̃ modo videndi habuit Iohannes ⁊ alij apostoli notitiã verbi incarnati. quia cum ipso fuerunt corporaliter conuersati ⁊ et sic viderunt sensibiliter opera virtutum totius nature excedentia: ex q̃b⁹ visu mẽtis pceperũt ⁊ intellexerũt di uinitatis eius excellentiam in carne latentem quam p infirmitate carnis visibilis superbi credere noluerunt. Gloriã quippe ꝟbi cognouerũt discipuli in sapientia doctrine: ⁊ qz erat docens sicut potestatem habens ⁊ propria autoritate loquens: similiter in miraculoꝝ opationes ⁊ quia creature obediant ei ad nutum sicut dño ⁊ creatori: nec nõ in trãsfiguratiõe: in passione: in resurrectione: in ascensiõe: ⁊ in spiritus sancti missione. Propter quod dicens [et vidimus gloriaz eius] subdit quasi exponẽdo hãc gloriã [q̃si vnigeniti a patre]. i. non per adoptionem: sed reuera vnigeniti p naturã ⁊ naturaliter ab eo procedentis ⁊ per consequens eãdẽ naturã numero cũ ipso habentis. Et attende q̃ ly quasi nõ ponitur hic ad significandũ similitudinẽ filiationis diuine: qz nõ est hic expressius filitudinis vel cõparationis sed veritatis ⁊ expressiõis: ac si diceret ꝓ Chrysosto. vidimꝰ gl̃iam qualẽ decebat ⁊ cõueniens est habere vnigenitũ filiũ. Et ẽ modus loquendi sz eundẽ sicut si aliq̃s vidisset regẽ valde ornatum: et in multiplici gloria incedẽtem ⁊ incipiens de hoc alijs narrare: nec valẽs totum apparatum ⁊ ornatus claritatem enumerare diceret alijs sic. Quid oportet multa dicere quasi rex ibat sicut decebat regem. Ita et hic euangelista cum non posset sub breui sermone omnia que de gloria verbi cognouerat enarrare: pura quomodo angeli ipsum glorificauerant vt ferunt pastores: magi adueniẽtes per stellam: dꝰmones de corporibus expulsi: mortui suscitati: infirmi curati: et alia iam memorata. Et breuiter omnis creatura cognouit et clamauit regem celorum adueniẽ: imo ⁊ pater de celis et spiritus sanctus super ipsum veniens hec testati sunt. Hec ⁊ infinita alia gloriam verbi attestantia breuiter comprehendens Ioannes dicit. [Et vidimus gloriam eius quasi vnigeniti a patre] id est talem qualem decet vnigenitum dei. Est ergo dei filius iuxta diuinitatis excellentiam vnigenitus a patre iuxta fraternam vero societatem primogenitus in gr̃a. Inde est q̃ frater nũcupat ⁊ dñs. frater: qz ꝓmogenit⁹ dñs qz vnigenitus. Cognitio aũt qua aliq̃s habuerũt apl'i ⁊ credẽtes fuit q̃tũ ad vtrãq; natũrã: sz diuinã ⁊ hũanã q̃tũ ergo ad diuinã ꝟ t [⁊ vidimus gl̃iam eius quasi vnigeniti a pre.]

Plenũ gratie ⁊c. sz q̃tũ ad hũanã: iubiũgit [⁊ vidimus eũ plenũ gr̃e]. i. cartũmatibus: qz oia dona sci ispũs absq; mẽsura recepit [⁊ veritatis] qz ꝓmissa adimpleuit. ꝟ ꝟ plenũ gr̃e ad exhauriẽda pcta ⁊ plenum veritatis a ⁊ implẽda promissa. Et vere plenum de incarna qz in xpo habitat oẽs plenitudo diuinitatis cortione verbi pozaliter. ¶ Et not. q̃ illud euangeliũ cũ sit aprestantia. tissime intelligentie ⁊ prineat ꝓfundissima mysteria ⁊ precipue vbi ꝟ. verbũ caro factũ est cũ ius misterij modũ explicare ille sctissimus iohannes se fatet idignũ nõ dubiũ quin ꝟba sint magne efficacie. vñ cõsuetudo laudabilis est q̃ in fine missẽ istud euangeliũ legit de cuius euãgelij efficacia breuiter terrio quedã erẽpla. ¶ In aquitania fuerũt duo demoniaci ambo mendici ⁊ videns vnus q̃ alterꝰ plus dareẽ clã vni sacerdoti dixit. Si feceris id q̃d tibi dixerꝰ: sz q̃ illud euangelium. In principio erat verbũ legeris in aure sociꝰ meiꝰ tũ non audiẽte ꝓ certo fugabit demon ab ipso. Intelligẽs aũt sacerdos versutiã demonis alre illud euangeliũ legit. Et cum diceret. Verbum caro factũ est: statim dꝰmones euolauerunt ⁊ ambo liberati sunt. Ire: narratur diabolum cuidam sancto homini esse quoddã verbum euangelij valde tremebundus dicitur demonibus: quo interrogante quod esset illud verbum noluit dicere. Vtr aũt ille cum produceret in medium plures autoritates ⁊ diabolus respondit ad singula non esse illud. Tandem interrogatus an esset illud. Verbum caro factus est: nõ respondit: sz cum clamore disparuit. Ire: cuidã abbati apparuit diabolus i forma mulieris pulchre alliciẽs eum ad concubitũ: cum soli essent in quodam viridario ⁊ aduertẽs abbas malitiam diaboli significauit se dicens. Verbũ caro factũ est ⁊ habitauit in nobis ⁊ mox demõ cum magno strepitu disparuit. ¶ Item legitur de quodam monacho qui cũ audiens legi istud euangeliũ. In principio erat verbum ⁊ peruenito ad verbũ caro factũ ẽt: nõ genu flecteret nec aliquã reuerentiam faceret diabolus ei alapaz dedit dicens. Si legeret verbũ demõ factũ est. nunq; genu flectere cessaremus. Et experimento ptz q̃ [vidimus eiꝰ plenũ gr̃e ⁊ veritatis] qz de plenitudie eius nos omnes accipimus graz pro gr̃a. q. d. etiã nos oẽs duodecim ⁊ omnis plenitudo fidelium ⁊ qui nũc sunt ⁊ futuroꝝ de plenitudine eius accepimus: ⁊ iõ plenũ fuisse dicere possum⁹. Vbi sciendũ q̃ multiplex distinguitur plenitudo. Una est vniuersitatis sive numerositatis ⁊ corporeitatis: que generaliter ꝓ oiuersas personas est i ecclesia cui nullũ donũ deest. Alia est sufficiẽtie que fuit i stephano ⁊ in scris ⁊ est in singulis iustis i vnoquoq; p sua capacitate. Tertia est prerogatiue sive abundantie. que fuit in beata virgie que omnes sanctos excedebat i donis gratie. Vñ sicut in sole deus posuit virtutes oim sydeꝝ vita ⁊ i maria ꝟtutes oim sctoꝝ. Quare nõ sufficit ei hẽ cũ alijs plenitudinẽ sufficientie: nisi habeat eam cum singulari prerogatiua ⁊ in tanta abundantia quod possit superfluere ⁊ redũdare super peccatores cui⁹ tũ gr̃e autor est xps. Quarta est plenitudo cõsummationis sive excellentie et superfluẽtie q̃ fuit in xpo ⁊ de qua ꝟ hic iohãnes. Nõ solũ eũ habuit plenitudinẽ in alijs repertã: sz etiam in alios redundantem: qz de hac plenitudine donorum quã habuit oẽs nos electi tãq; huius capitis mẽbra quasi per paruos riuulos quotidiãs supra merita nr̃a accepimꝰ. ⁊ gr̃az ꝓ gr̃a. Gr̃az recõciliatiõis ⁊ saluris ꝓ gr̃a fidei qua i eũ credimꝰ: gr̃am vite eterne ꝓ gr̃a ꝓuemente ⁊ instr. deus pro ficantes gr̃am remunerationis ꝓ gratia meriti. gratia dedit eũ nobis gratiã vt ꝓ eam gl̃iam ꝓsequamur que est gratia ꝓsummata. ⁊ breuiter quicquid de gratia addit gratie ꝓuenienti totuz est gratia. vñ est illud. Quicq̃d habes meriti ꝓuenit tibi gratia donat. Nil deus i nobis ꝓter sua dona coronat vñ Aug. Quã gratiã ꝓmo accepimꝰ? Fidei vocaẽ eũ gratia qz gratis dat: hãc q̃ accepit gratiã primã pcrõ: vt eius pctã dimitteret. Et ite ꝓ [gratiã ꝓ gratia]. i. ꝓ hac gratia in qua ex fide viuimus recepturi sumus aliam. i. vitaz eternã. vita eũ eterna quasi merces ẽ fidei: Sz qz ipa fides gratia est vita eterna gratia est pro gratia. Et qz (vt dictũ est). [de plenitudine eius oẽs gratiã accepimus in fonte aũtẽ pleno vas accipere pot aquã quantũ pot fm suã capacitatem ⁊ sic paruz accipiat nõ est defectus fontis sed vasis. sic i xpo qui est fons vite plenus nos gratiam recepimus sz cordiũ nostroꝝ capacitatem. Sed videmus q̃ plus capit vas bassum et latum q̃ vas altus ⁊ strictũ: sic coꝝ bassiꝝ ꝓ humilitatẽ ⁊ latũ ꝓ charitatẽ plꝰ recipit ⁊ magis est capax gr̃ie q̃ coꝝ altũ ꝓ superbiã ⁊ strictũ ꝓ auaritiã. Vñ ex pte dãtis nõ est defectus sz ex pte nostra est defectus si nõ accipimus ꝓ humilitatez et dilectionẽ q̃tũ possumus. vñ Isido. Nullo magis dei ⁊ hoim gratiã meremur q̃ si humiles in simplicitate charitatis esse studeamus. vt aũt ꝟ Aug. Non erat ista gratia in veteri test. qz lex miãbatur non opitulabatur: iubebat non sanabat: languorem oñdebat non auferebat sz preparabat medico venturo cũ gratia ⁊ veritate: ⁊ iõ modũ acceptationis gratie determinãs subiũgit. [Qz lex ꝓ moysen data est] que est annunciatio salutis [gratia] quam dat in virtutibus ⁊ donis ⁊ sacramentis ⁊ qua fit salus hoim [⁊ veritas] spletionis figurarũ ⁊ promissionũ [ꝓ ieſus] saluatorẽ [xpm] vnctũ spũsancto [facta est] in se et per se sufficienter: vñ Aug. Mortem eũ tẽporalem et eternas occidit mors dñi tui ipsa est gratia que promissa ⁊ non habita erat in lege. Et Chri. Ea enim que in no. test. ꝓficienda erant in veteri testa. figuris prescripserunt quas xps veniens ad implenit. vñ ⁊ figura data est ꝓ moysen veritas per xpm facta est. Qualiter aũt hec gratia ⁊ veritas facta est oñdit cum subdit [deũ] vt est [nemo]. i. nulla creatura [vidit vnq̃]. s. visione cõprehensionis: qz vt dicit Chri. Nec angeli nec ipsa seraphin essentiam dei viderunt. vel deum nemo. i. mortalium vidit vnquam. vnde Grego. q̃ diu hic mortalr viuit videri per quasdam imagines deus pot sz per ipam nature sue speciẽ nõ pot vt aia gratia spũs afflata ꝓ figuras quasdã deũ videat: sed ad ipsam viu eius essentie nõ pertingat. Si xpo a quibusdã pot in hac corruptibili carne viuentibus eterna claritas dei viderit hoc ab hac sententia nõ abhorret qñ quisquis sapiẽtiã (que deus est) videt. hnic vite funditus mortẽ ne iaz eius amore teneat. Et Augu. Nisi Augu.

Caro ꝓ muliere.

Augustiñ. Qõ filiꝰ dei hz hoiem.

Chrysosto.

Moralr.

Moralit. Inhabitatio verbi.

B Videre q̃ sio viderunt gl̃iam xpi apli.

Quasi vnigeniti. Chrysost.

Caro ꝓ homine toto.

Caro factũ est.

Genua flectẽda sunt dꝰ dicitur Et verbum caro factũ est.

Rianturn.

Abuli ꝓrentes.

Demonia p euangelium Johãis fugata preciue per illud verbuz Caro factũ est.

Plenitudo multiplex.

k Gratiã dat deus pro ficantes gratia meriti.

Johan. i.

Isidorus.

Augu.

Chrisso.

Grego.

l Deum nemo vidit. Chrisso. Grego.

essi ab hac vita quisq̃ quodã mõ moriat nõ in illam rapitur ⁊ subuehit visionem. Et subdit de eo a q̃ cõprehendit [vnigenitus]. i. filius [q̃ est] ⁊ manet [in sinu]. i. in intimis secretis [pris] eternu. Per qõ ꝓ ꝗ Chrs. Signat familiaritas ⁊ eternitas eius apud pem ipse enarrauit fidelibus qõ vidit. q. eos de secretis diuinitatis docuit vt de misterio trinitatis ⁊ de multis alijs que non fuerunt ita explicite tradita i lege ⁊ prophetis sicut xps explicauit sicq̃ eos in fide ⁊ gra fidei fundauit ac viam salutis oibus ostdit ⁊ in se apparuit. Ũ Beda. Nõ factus enarrauit quid de trinitatis vnitate sentiẽdũ q̃liter ad ei? ꝓtẽplationẽ pperãdũ q̃b? actib? fit pueniẽdũ. Ora.

Chriso.

Beda.

Omnie iesu xpe fili dei viui qui es lux vera que illuminas oẽm hoiem venientẽ in hũc mundũ ego miser q̃ tenebris dẽsis obfuscor: te adoro deprcans miam tuã vt aias meã illumines: mẽtem in formes: cogitationes disponas: sensus ꝓponas: affectiones ⁊ actus dirigas q̃tenus iniquitatis autor ⁊ tenebrar amator nõ me surripiat: nec i me signum suum recipiat: sed verissime Lucis fulgore percussus procul a me recedat: vt per claram ⁊ rectã semitã ad te lucis autorẽ rendẽs ad tuã gloriã peruenią sempiternam. Amen.

¶ De eo q̃ Johannes ꝓfessus est se nõ esse xpm sed eius ꝓcussorẽ ⁊ nunciũ. Cap. xix.

A Johannes cur putet christus.

Omnibus autem existimantibus ⁊ cogitantibus in corde suo de Johanne ne forte esset xps in lege ꝓmissus: tus ꝓpter mirabilem eius ꝓceptũ ⁊ ornatũ: tum propter sancte vite ei? meritũ: tũ ꝓpter doctrine eius prudẽtiã efficacẽ: tũ ꝓpter baptismũ notitã: pharisei audita opiniõe quã turba habebat de Johãne mori ꝗ eũ q̃ sibi baptizãdi officius ꝓter ordinẽ legis ⁊ traditionẽ eor assumpsisset indebite ⁊ dubitãtes an messias esset [miserunt ab hierosolymis] ad iohãẽ de stirpe sacerdotali existentẽ [sacerdetes ⁊ leuitas] in lege sapiẽtes [vt interrogarent eum quis esset] ⁊ quare baptizaret. Sapiẽtes tñ ⁊ scribe serre poterãt eũ nõ esse xpm: q̃ xps ꝓmissus fuit ex tribu iuda. Johannes aũt fuit ex tribu leui. Johanni in vtero sanctificato: mouet questio q̃s sit, Rõe cuius nota quatuor questiões cuilibet de se mouendas sc̃z quid sit in natura: quid in persona: qualis in forma: quãtus in statura. Prius ergo de his seipsum interroga vt videas quid interrogãti deo possis rñdere. ¶ Prima ergo q̃stio ẽ quid sis ĩ natura. Ad hoc trina est rñsio. Es essi homo ratione corporis: terra vt humilieris cõtra superbiam. Es ratiõe anime spiritus. vt sursum coneris contra auaritiam. Es ratiõe homo id est animal rationale: vt rationabiliter querferis contra luxuriã. Hec ergo querit a te deus [Eu quis es.] O superbe de natura sti: nõ es terra te humilians: sed aer te exultans non spirit? querens spiritualia sed caro sapiẽs terrena nõ: homo ratione vtẽs sed bestia brutaliter viuẽs. Secunda questio est quis sis in persona: hoc quereturs a te quando pulsaueris ad ianuam oi cens. Nũe aperi nobis. Et forte respõdebis: christianus sum. Sed vt dicit Ambro. Mendaciũs est se christianum dicere ⁊ opera christi non facere. vel forte resondebis amicus est. Sed attẽ de quid dicit. Vos amici mei estis si feceritis q̃ ꝓcipio vobis. Si ergo neuter es audies. Amen dico vobis nescio vos. Tertia q̃stio ẽ qualis es scilꝫ in forma mozũ ⁊ actionum interius ⁊ exterius: vt attendas diligenter q̃tum proficias vel q̃tum deficias. Quarta questio est q̃tus sis scilicet in spirituali statura q̃ paruus per humilitatem: vt sciatur an possis per angustam portã intrare ad vitam: q̃ magnus per charitatem: vt sciat q̃tus ĩ ibi locus i celo debeat. Interrogatus ergo quis esset [confessus est] veritatem [et nõ negauit] hoc essi esset negare ipsum xps qui est ipsa veritas. vnde sequit. [Et cõfessus est q̃ non sum ego xps.] In quo magis ad mentem et intentionem querentium q̃ ad verba ⁊ questionem rñdit: ad hoc enim querebãt quis esset ⁊ vt responderet eis si esset xps an nõ. vnde licet expresse nõ quererent an ipse esset xps. hoc tamẽ sm Chriso. Intendebant ĩ corde: vt patet ex Johannis responsione. Confessus est se non esse q̃ non erat: non negauit se esse quod erat. Confessus est se non esse christum quod opinio vulgi publica habebat: ⁊ non negauit se esse xpi precursorem quod erat: confessus est se non esse iudicem: non se negauit iudicis preconem confessus est se non esse ecclesie sponsum: nõ negauit se sponsi amicum. Confessus est se non esse verbum: nõ se negauit esse vocem. Elegit solide subsistere in se ne humana opinione inaniter raperetur super se. Magis enim voluit infirmitatẽ suam humiliter recognoscendo inter membra christi numerari: q̃ eius nomen immerito vsurpando ab ipso christi corpore abscidi. Hic ergo nobis iohãnis humilitas (qua nihil maius est) commendatur qui cum tãte virtutis esset ⁊ auctoritatis apud iudeos ⁊ vt eum crederent xpm non est tamen eleuatus in superbiam vsurpãs nomen ⁊ honorem alienũ: vt enim ait Chrs. De vori famuli est non solum non rapere gloriam Dominised et oblatam a multis respuere ⁊ sed hanc iohannis humilitatem lucifer non habuit qui gloriã diuinitatis vsurpare sibi voluit. Hãc etiam humilitatem primi parentes non habuerunt qui diuine sapientie similitudinem sibi vsurpare voluerunt. Hanc igitur humilitatẽ ille malignus nõ habebat qui se extollens diuinũ sibi honorem vsurpabat. Et adhuc hodie quidã imitantur luciferũ vt tyranni: qui seuiendo violenter presunt: ⁊ ambitiosi qui se extollendo nequiter superioritatem querunt. Quidam imitãtur prothoplaustum vt heretici ⁊ homines mũdane sapientie qui volunt plus sapere q̃ oportet sapere. Quidam vero prefigurant antichristum ⁊ vt hypocrite simulantes sanctitatem ac mendaces ⁊ dolosi negantes veritatem. Igitur q. iudei estimabant iohannem esse xpm in lege promissum patet q̃ sm scripturas scilicet. Non auferetur sceptrum de iuda. ⁊ huiusmodi dñice incarnationis tempus adesse tunc eis fuit notum. Sed mira cecitas iudeorum qui cũ crederẽt iohannẽ esse xpm credere nolebãt ipso iohãne attestãte xpm esse saluatorẽ rot signis ac ꝗtutibus approbatus. Et q. sicut a populo iudeorum expectabatur xps venturus ita ⁊ helias ipsum precessurus. sicut enĩ aduentus xpi fuerat iudeis ꝓmissus ita et helie aduẽtus. ⁊ ideo videntes qui missi erant q̃ iohannes non ꝓfitebatur se esse xpm querebãt si esset helias. Propter duo querebant si esset helias: quorũ vnũ est

Johannis Matthei Tertia.

Quarta.

Chriso.

B Confessi vera ⁊ hõ. Deuter. 18. nis.

Chriso.

Humilitate iohãnis habentes.

Elaie. 40.

D Quare vox ioanni.

Be. xlix.

E Helye exprtatio. Helye similitudo iohanni.

et similitudo habitus et vite austeritas. aliud similitudo officij precedẽdo aduentum Christi ⁊ respõdit se nõ esse heliam: sicut Joannes fuit angelus nõ natura ⁊ persona: sed officio et vita sic etiã hic se negat helyam esse corpore ⁊ persona: sed alibi xps dicit eũ esse helyã officio et vita. Nõ fuit ergo helyas in q̃ ona ⁊ corpore: ꝗ in spũ ⁊ virtute: q. sc̃z in suis operib? ostẽdebat similitudinẽ helye: sicut essi helyas aduentũ dñi preueniet sm rita ita ioannes ꝓuenit ꝓmus. Ille ꝓcursor vẽturus est iudicis. Iste ꝓcursor fact? est saluatoris. Et sicut helyas in deserto morabatur: parco cibo vtebat ⁊ duris vestib? opiebatur. sic ⁊ Joãnes ambo in deserto cõuersari amictu pcliambo vestitu inculti. Et sicut helyas magni zeli fuit: sic ⁊ ioannes zelo veritatis mortuus est iambo reges arguebant: ambo regum insaniam tolerabãt. Ille iordanẽ celum petitus diui sit: hic ad lauacrũ quo celum petit multos conuertit. ¶ Et q. ioannes negauit se esse helyam quã aũ xpi aduentũ nouerant esse venturum: querebat si ꝓpheta esset. s. de quo Moyses locutus est quẽ etiã fama tũc erat eẽ vẽturum aũ xpm. Erat essi famosa opinio tunc temporis q̃ aũ xpm veniret vnus magnus ꝓpheta singularis ꝓ eo qõ scriptũ est. Prophetã suscitabit deus de fratribus vestris: ipsum tanq̃ me audieris: quod sm veritatẽ intelligendum est de xpo: licet iudei intelligerent de ꝓpheta alio ⁊ iõ interrogauerũt eũ si esset ille propheta. Et rñdens negauit se esse illũ ꝓphetã de quo scriptura predicta intelligitur: sed non negauit se esse prophetã absolute nec ꝓphetã missum aũ xpm. Si essi fuit plusq̃ ꝓpheta sequit q̃ fuit ꝓpheta q. minus includitur in maiori. Cum igit ioãnes tam famosus esset vt posset si vellet xps putari noluit nõ solũ xps sed nec helyas nec ꝓpheta alius reputari: ⁊ hoc est ꝗ eos qui se iactãt de genere: vita: scia: ⁊ hmõi. ¶ Deinde cũ instarẽt et quererent quis esset ⁊ q̃d de se dicerer ne ad illos q̃ eos miserũt absq̃ respõso redirẽt rñdit: dãs de xpo testimonium asserendo se eius eẽ ꝓcursorẽ ⁊ dicit. [Ego vox] nõ quidẽ in persona et corpore: sed in officio ⁊ similitudine: vox inquã verbi ⁊ xpi per me [clamantis in deserto: dirigite viã dñi sicut dicit Esa. ꝓpheta]. i. ego sum ille de quo scriptura Esaie dicit q̃ in deserto iudee clamare debet vt hoies ad xpi aduentũ in mundum se preparent. Prenunci? xpi in deserto clamat: q. iudee a gratia dei deserre ⁊ destituere seu derelicte solatiũ redemptionis annunciat. Et bũ designatur ioannes in proprietate vocis q. erat annunciator: vbi diuini. i. xpi qui sm diuinitatẽ est verbum patris sicut vox humana est expressiua verbi mentalis: vox ergo vocatur ioannes q. verbũ vocatur xps sicut enim precedit vox verbum ita ioannes precedit xpm. Nam statim vt ex ore loquẽtis son? in q̃lescq̃ ꝓcedit vox et verbũ ãt nũdũ ẽ ⁊ oẽ vbũ aliq̃d significat. Et sicut vox manifestat vbũ sic ioãnes xpm: q. ꝓpheta venit vt eũ in israel manifestaret. Itẽ vox ꝓpinquior est verbo q̃ sonus: q. primo auditur son? deinde ꝓcipit q̃ vox est: ⁊ deinde vbũ qõ q̃ ꝓcipit per vocem sic ioannes ꝓpinquior est xpo q̃ alij ꝓphete quorũ ꝓpheta fuit quasi sonus respectu ioannis: q. illi de remotis: iste de propinquo xpm inducuit dicens. Ecce agnus dei. Merito ergo ioãnes precursor domini vocat: q. ⁊ nascẽdo ⁊ baptizando ⁊ predicando ⁊ moriendo ⁊ ipse fui nois appellatione xpi ꝓcurrebat. ¶ Sz q̃d clamabat alius euãgelist: sic narrabat dicẽs [parate]. i. ꝓparate [viã dñi] sc̃z quo ad mãdatorũ implectionẽ [rectas facite semitas eius] scilꝫ q̃ ad cõiliũ: superogationẽ vt ipe ad vos venire dignet ⁊ in vobis hab tare q̃ nisi per viã et semitas rectas nescit incedere vel ad hoies intrare: vñ in ps. Vias tuas demonstra mihi: ⁊ semitas tuas edoce me. Primũ clamabat ad oẽs: secundũ ad pficiẽtes. Et be semite per quas cito cõpẽdiose puenitur ad patriã meiius reficiant in solitudine. i. in mũdanor elongatiõe: oimoda tẽporalium abstractiõe ne p colles denios mundane oblectationis cõtingat oberrare has autem semitas quidã obliquãt: qui sp̃m sanctitatis pretendentes vel habitũ religionis gestãtes in obseruantijs religionis ⁊ consilijs euangelicis non recte ambulant nec seipsos in illis rectificãt. Vel per vias que ap. ioães sunt ꝓnt ĩ telligi actiones per semitas que magis occulte sunt cordis intentiones. vñ [parate viã domini] p mali deserriõnẽ ⁊ boni operationem [rectas facite semitas eius]. i. intentiones cultas facite rectas nõ distortas: sc̃z pro terrenis faciatis. Re formatio imaginis in mente: in hoc attendit q̃ facies mẽtis incuruata ad terram p terrenorũ oblectationẽ erigatur sursum ⁊ rectificet p celestium considerationẽ ⁊ dilectionẽ. Vñ in cãtcis recti diligũt re. vbi ꝗ Ber. Recti intelligũtur q̃ a terrenis sunt abstracti a cõtẽplatione ⁊ dilectione tori ad superna erecri vñ dicit q̃ querere ⁊ sapere q̃ sunt sup terram curuitas aie est: meditari vero ⁊ desiderare q̃ sursum sunt rectitudo. Cui etiam rectitudini sm eundẽ Bernar. attestatur statura erecta corporis hũani. Quid essi indecẽtius q̃ curuũ recto corpore gerere animã? Peruersa res est ⁊ feda luteũ vas qõ est corpus de terra oculos habere sursum celos libere respicere: spũalem vero celestẽq̃ creaturã suos ecõtrario oculos. i. inter nos sensus atq̃ affectus trahere deorsum in terram. ¶ Et subdit [Ois vallis]. i. populus gẽtilis: vel quicq̃ hũilis [implebit] bonis spũalib?: sc̃z gratia in pũrit ⁊ gloria in futuro [⁊ ois mõs ⁊ collis]. i. iudaic? ppl's vel quicunq̃ superbus [humiliabit]. i. ena cuabit: q. gram ⁊ gl'iam amittet deus essi superbis resistit: humilib? aũt dat gram. Et q̃ se exaltat hũiliabit: ⁊ q̃ se humiliat exaltabitur. Mõs dicit quãtũ ad maiores: ⁊ colles q̃tum ad minores. [Et erãt prana]. i. corda malor p iustitiam distorta erunt [in directa]. i. p eqtatẽ iustitie rectificabunt ⁊ ad iustitie rlam dirigẽt [⁊ aspa]. i. mentes iracunde ⁊ immites [i vias planas] i. p ifusionẽ grẽ ad mãsuetudinẽ puertent ⁊ corda ꝗ xpm idurata mollificabunt [⁊ videbit] oculo corporali in prio aduẽtu [ois caro]. i. ois hõ tas gẽtilis q̃ iude? [salutare dei]. i. xpm dei filiũ. Di uidebat essi tũc cõitas hoim in duas pres. s. i iudeos ⁊ gẽtiles ⁊ mlti de his oibus hõib? videt eũ in mũdo inter hões puersantẽ. Põt etiã hoc vbũ intelligi de visu spũali q̃ vidẽt eũ cõuersi ad fidẽ catholicã ex oib? gẽtibus totius mũdi. Vel videbit eũ in forma hũana ois hõ tam reprobi q̃ electi in sto aduẽtu. i. in die iudicij.

¶ Et cũ missi a indeis audirẽt a ioanne qõ nõ erat aliquis trium predictorũ quos expectabant tanq̃ personas solemnes quesierũt ab eo dicentes. [Quid ergo baptizas] nouũ ritũ iducẽdo et officiũ alienũ vsurpãdo [si tu nõ es xps] qui po-

Precursor dñi ioan. Matthe. 3. Luce. 3.

ps. 22. Semite domini.

E

Cantic. Bernard. Recti.

Jacobi. 4. Luce. 14. ⁊ 18.

Joannis 1.

testate propria baptizabit. [neq; helyas] q̃ in trãsitu iordanis baptismũ significabat [neq; ppheta] cuius offm̃ est baptizare: vt patet de helyseo qui naamã baptizari misit. Quasi dicerẽt Quare tibi offm̃ beptizãdi vsurpas cũ vicẽ pfonarũ quibus scriptura baptizare cõcedit nõ gerasti cut ppio ore cõfessus es. Notandũ autẽ q̃ Io annes non esset xp̃s: poterat tã baptizare quia erat precursor eius: ꝛ iõ debuit parare viã illi⁹. Item Io nõ esset helyas pfonaliter: erat tã virtute. Itẽ si nõ erat ppheta ille singularis: erat tamen plusq̃ propheta cõis: ꝛ iõ baptizare potuit. Et respondit eis ioãnes testimoniũ de tpo iterũ phibẽdo: qr sicut pcurrebat pdicationem xpi sua pdicatione ꝛ denunciatione: ita baptisma xpi precedebat suo baptismate: sicut ꝛ pphe ta antiquit⁹ aliq̃ denunciabãt futura nõ solũ verbis: sed ẽt factis. vñ ôt. [Ego baptizo i aqua] in penitẽtiã nõ in spũ in remissionẽ pctõrum docẽs vos penitere nõ potẽs vos absoluere. [Ego baptizo in aqua] pparatiue corpora tãm lauãdo ad significãdum illũ qui vẽturus est baptizare in spũsancto autoritatiue etiam aias abluendo quasi. d. Nõ debetis imputare audacie q̃d ago nec mirari si ego q̃ non sum xp̃s neq; helyas: ne q̃ ille ppheta singularis baptizo: qr baptismus meus nõ est cõplet⁹ ꝛ pfectus. Nã ad cõpletionem ꝛ pfectionẽ baptismi exigit lotio corporis ꝛ ale: ꝛ corpus quidẽ sm naturã lauat aqua: aia vero nõ nisi spũ. Vñ ꝛ ego baptizo in aqua tãm i penitẽtiã. i. in signũ pcnitẽtie: purgãtis aias: corpore lauo corpus ꝛ instituitum baptizandi vsuz parãs viã fortioꝛi me donec veniat q̃ abluit animas p spũ. vñ Ambr. Ego inquit vos aqua baptizo. Cito pbauit se nõ esse xp̃m q̃ inuisibili operet officio. Nã cũ ex duab⁹ naturis homo. i. ex aia subsistat ꝛ corpore: visibile per visibilia: inuisibile p inuisibile misteriũ cõsecrat: aqua enim corpus abluit: spiritu aie delicta mundant. Et iõ aliud fuit baptisma penitẽtie aliũ ẽ baptisma gr̃e. Istud ex vtroq; illud ex vno. Nã cũ delicta cõia sint mẽtis ꝛ corporis purificatio q̃ debuit esse cõis. Et bñ nõ ꝗbo sed opere declarauit nõ esse se xp̃m: op⁹ esse hominis ẽ gerere pnias deli croꝛ dei munus est gr̃as iplere misteriũ hoc Ambros. Ioannis ergo baptismus umbra et figura erat melioris baptismi qr significatio ꝛ prepara tio: qua erat futuri. pp̃ter q̃d vt habet in actibus. forma baptismi ioannis erat in nomie venturi. Nec putandũ est baptismũ ioannis parum profuisse hominibus: qr ꝛ si peccata nõ dimittebat oẽs tã qui ab illo baptizabant sub peccati vinculo constrictos esse sentiebat ꝛ ideo redemptorem ꝛ mundatorem q̃ peccata dimittere posset mox vbi apparuisset q̃rere necesse habebat Vñ baptizabat in pniam. i. ad hoc vt ageret penitẽtiam vt sicut eos ipse aqua lauabat exterius: ita ipsi se pnia lauarẽt interius: vt mox xp̃o veniẽte parati essent ad eius baptismum suscipiẽdũ: qr q̃s baptizauit baptizati sunt iterum. Baptismus essi ipsius erat quedaz ptestatio credendi in xp̃m vẽturũ ꝛ facẽda opera pnie vt deuoti reciperẽt ipsum. Utilis ergo erat baptismus ioãnis pp̃ter assuefactionẽ ad xp̃i baptismum: ꝛ pp̃ter vite emẽdationẽ: qr baptizabant confitentes peccata sua ꝛ pp̃ter xp̃i manifestationem.

Nã et subdit [Medius vestrũ stetit]. i. presens est inter vos quem predico q̃ est mediator: dei et hom. nũ [quẽ vos nescitis] nec cognoscitis: ꝛ ad illum cognoscendũ ego vos preparo baptizãdo in aqua. Ista verba exponi possunt ꝛ vno modo sm hũanitatẽ xp̃i sm quã ad literã christ⁹ fuit in medio iudeoꝛ: qr inter hoies cõiter est puer fatus quasi vnus ex eis ꝛ nõ cognouerũt pnãtẽ quẽ crediderũt futurũ. Alio mõ exponuntur de christo sm diuinitatem: sm quã vbiq; presens est ꝛ inuisibilis. Et sm hoc medi⁹ est omnib⁹ reb⁹ creatis: ꝛ tã nemo sit eũ: qr nemo cõprehendit.

¶ Hic nota qr xp̃s sepe legitur locum medium specialiter eligere: qr mediũ est locus humilis vnde ipse ait. Ego aũt in medio vestrũ sum sicut qui ministrat. Itẽ est locus cõitatis qr vniformiter se habet ad oẽs: vt centrum ad circũferentiã vnde Petrus. In veritate comperi: quia est personarum acceptor deus. Item mediũ est locus vnitatis: qr extrema vniunt in medio. Vñ apostol⁹. Ipse est pax nostra q̃ fecit vtraq; vnũ. Itẽ est locus stabilitatis: qr mediũ mũdi est fixum. Vñ apostolus. Fundamentũ aliud nemo potest ꝛc. Item locus primitatis: qr oibus partib⁹ ap proximat: vñ in actibus. Si forte attrectẽt eum cum non longe sit. Et subdit ioannes de christo [Ipse est qui post me venie: vel venturus est] quem ego vt precursor prenuncio [qui tamen añ me factus est.] Licet iam venisset tacendo: tã dicit esse venturum: quia nondum venerat ad baptismum: nondum se manifestauerat predicãdo ꝛ miracula faciendo ac nostre redẽptiõis misterium cõplẽdo. Et licet ioannes precesserit xp̃m tpe natiuitatis ꝛ mortis nõ tã resurrectiõis et ascensionis. Vel [qui post me vẽturus est]. i. q̃ predictus est a pphetis: post me vẽtur⁹ est. Secũdum Remigiũ q̃ quinq; modis venit Jesus post Joannẽ: scz nascẽdo: predicãdo: baptizãdo: moriẽdo: ꝛ ad inferos descendẽdo. Et cũ hoc q̃d dicit ante me factus est: nõ possit intelligi sm deitatẽ que facta nõ est: nec de humanitate q̃ christ⁹ posterior est ioãne fact⁹: op̃z q̃ itelligat quo ad honorẽ ꝛ dignitatem: qr quasi dñm seq̃tur eũ ioannes ꝛ vadit post eũ. Ante enim hoc i loco non tẽporis sed ordinis habet significationem ꝛ notat dignitatis non natiuitatis prioritatem. Ac si dicat sm Chrys. Nõ qr prior venit ad pdicandum vt maior ẽ me illo estimetis post me ergo venit tpe: quia postmodum natus añ me factus est dignitate: qr tanq̃ clarior ꝛ honobilior seu maior ꝛ dignior mihi ppositus est ꝛ prelat⁹. Huic simile cũ de aliquo dicimus. hic olim me minor vel mihil par erat: sed modo ante me factus est honore. modo me precedit: modo mihi platus est: vel factus est ante finceritatem conscientie innocentiã vite fame decore. Prelationis aũt xp̃i causas ioannes apperit cum subiungit. Qui prior me erat. Pro tanto eu m[ante me factus est] id est mihi prelatus ꝛ dignitate ante positus est: qr ꝛ si posterior sit in tpe est tã prior ẽ eternitate: qr prior me erat nõ ꝗ hũanitatẽ quã acceperit in tpe: sed sm deitatẽ in qua est ab eterno cum patre prior me erat: quia ipse ab eterno ego ex tempore. Omñ qui post me natus est de matre sine patre añ oẽm creaturã sine vllo initio genit⁹ est ex pr̃e sine mr̃e. Et fortior me est: qr ipse de⁹ fortis ꝛ potẽs: ego aũt hõ ꝛ fragilis ꝛ impotẽs. Ille dñs: ego seruus: ille imperator: ego miles. Vñ Raba. Fortis est ioannes q̃ spũm sanctum dignus est bñre: fortior q̃ eundẽ ôt oare. Fortis q̃ regnũ celorũ predicat: fortior q̃ donat. Fortis qui baptizat in pctoꝛ cõfessione. fortior

qui in eoꝛ remissione. Immẽsitatẽ aũt excellẽtie eius subdẽdo manifestat. [Cuius nõ sum dignus] pcumbens [soluã corrigã calciamẽtorũ eius] q̃d hũile ꝛ vile officiũ est. q. d. Intantũ est añ me vt ego neq; suire eimeq; ꝛ vltimis ministroꝛ eius vocari dignus sim. calciamẽtũ essi soluere vltimi ministri res ẽ. Cũ xp̃s calciamẽta nõ portauerat ptz q̃ hec est metaphorica locutio: q: iohãnes in hoc ôt se nõ esse dignũ exhibere xp̃o ẽt minimũ obseqũiũ hoc exprimẽs sm cõem loquendi modũ. Cũ essi aliquis suã parui tatẽ ꝛ alterius excellentia zvult exprimere: solet cõiter dici nõ sum dign⁹ tãgere salutares eius vel aliũ hmõi. Nec mꝛ si iohãnes hoc ôt qr hõ quatũcunq; magnus deo cõparatus nihil ẽ nisi puluis ꝛ cinis; nec ẽt aliqua creatura est digna ei suire nisi p gr̃am assumat. Per hoc ofidit ẽt iohannes ipsis Phariseis q̃ officiũ alienũ non vsurpabat sed tãm suũ ppriũ officiũ. s. pcursoris exercebat. vel sm Grego. allegorice p calciamẽtũ hũitas: p pedes deitas: p corrigiã vnio calciamentoꝛ. s. aie ꝛ corpis ad deitatẽ intelligi põt: qr nec ipe Johãnes nec aliquis alius sufficiens est vel potest misteriũ ꝛ modũ illius ineffabilis vnionis duaꝛ naturaꝛ. s. diuine ꝛ hũane qua ꝗ bũ caro factũ est explicare vel aperire cum hec vnio tãta esset q̃ hoies deũ ꝛ deũ hoies faceret. vñ Esa. Hãationẽ eius q̃s enarrabit? Quasi diceret nullus est dignus. vbi Grego. Qua i re pẽsandũ nobis est q̃ño tanti viti ꝛ hũiliratis in se virtutẽ custodiant cũ quedã mirabiliter sciunt illud ante mẽtis oculos student reuocare quod nesciunt: vt dum ex parte aliqua infirmitatem suã cõsiderant ex ea parte qua perfecti sunt eorũ se ais nõ extollãt. Restat ergo vt i oẽ q̃d scit ptz q̃ nõ oia facta ꝛ dicta iohãnis scripta sunt: sed pauca respectiue sicut ꝛ de xp̃o ôt Johãnis vltimo. ¶ Moral⁹ iohannes dat formã viuẽdi: pdicandi. ꝛ fructificandi mã eius vita austera ꝛ quo ad victum durum: ꝛ quo ad vestitum asperum: ꝛ quo ad locum desertũ eius doctriua ꝗ sive ô deo sive de seipso sive de primo eius opatio fructuosa: qr multos vocãdo: baptizãdo ꝛ rectificãdo. In pmo fuit exẽplar religioso ꝛ: scdo doctoꝛ: in tertio platoꝛ. Si essi talis esset predicator: omnis hierosolyma q̃ ad claustrales et iudea q̃ ad clericos ꝛ regio quo ad laycos venirẽt cõfitẽtes pcã sua tã venialia q̃ mortalia reniret ꝛ iesus cũ eis ad sanctificandum eos ꝛ ꝗbo ꝛ remedio ꝛ exemplo. ¶ Ad maioꝛẽ aũt expsionẽ pdictoꝛ locus vbi facta sunt determinat p̃ñr cum subiungit. hec in Bethania facta sunt trans iordanẽ vbi erat Johannes baptizans. vt essi ôt Chri. nõ in domo neq; in angulo xp̃m pdicabat: sed iordanẽ transiens in media multitudine pentibus oibus qui ab eo baptizanẽ. In bethania que domus obedientie interpretatur Johannes baptizare ôuit q̃ ex obedientia dei venerat xp̃m nũciare immolandum: p o redemptiõe mũdi ostẽdat ꝛ itelligãt hoies: qr si a pctõ originali q̃d per inobedientiã p̃mi parẽtis contigit absolui desiderant submisso corpore ꝛ credulo corde baptismi sacr̃m suscipere ꝛ per obedientiam fidei omnes ad baptismum peruenire debent: ꝛ vt significetur q̃ baptizatis obedientia cõuenit. Est aũt duplex bethania. vna: est quedã villa citra iordanẽ ad duo miliaria de hierusalem. s. in latere montis olineti vbi Lazarus fuit suscitatus. Alia (de qua dictũ est) sita supra ior-

Baptizare poterat ioannes.

Baptizare in aqua et in spiritu.

Ambro.

Actuũ. 19. Baptism⁹ ioannis p fuit.

Baptizati aiorat iter baptizãdi erant.

Medi⁹ vestrũ stetit.

Medius cum ch̃ tenet.

Luce. 22. Actus.

Ephes. 2.

1. Cor. 3.

Act. 17.

Remig. quinq; modis venit Jesus ad ioannem.

Fact⁹ p̃ñ ioãnis Chrys.

Luc. 3.

Chriso. de bapt. dupli ci.

Beda.

Baptism⁹ duplex.

Calciamẽta soluere eius qui non habet.

Esa. lix. Humilitas sese mens deprimat ne q̃d virtus scientie cõgrediens p elationes gat ventus elationis tollat. Cum bona fratres agitis semper ad memoriam mala acta reuocate: vt dum caute culpa conspicitur nũq̃d de bono ope animus leteꝛ. Superiores inuicem priores vestros attendite. Qr ꝛ quos agere aliqua prauia cõspicitis: q̃ in eis lateant bona nescitis. Que licet bona affint opa nulla sunt nisi ex humilitate cõdiant. Qui enim sine humilitate virtutes congregat: quasi in vento puluerẽ portat Hec Grego. Deinde Johannes subiungit. [Ipse vos baptizabit] non solum in aqua tãm ꝛ [in spiritusancto ꝛ igne] gratiam spũsancti ꝛ charitatis conferendo q̃d non põt facere nisi deus. In baptismo enim xp̃i conferꝛ gratia spiritusanctiꝛ p ipsum ignis charitatis si debite suscipiatur vel obex non ponatur. Baptismus autẽ Johannis ista non conferebat: sed baptismum xp̃i significabat ꝛ ad ipsum deponebat. Unde Chri. Aliud fuit baptisma Johannis aliud Domini. Illud penitentie: hoc sanctificationis ex gratie in quo ꝛ spiritussanctus in vnoquoq; credente ad decoquenda peccata modo ignis operatur vrens delicta purgans sordes carnis ꝛ anime. vnde ꝛ Beda. Baptizamur autem a domino in spiritusancto non solum cuz in die baptismatis fonte vite in remissione peccatoꝛum abluimur verumetiam quotidie cũ per gratiam eiusdem spiritus ad agẽda que deo placẽt accendimur. Est ergo baptismus fluminis in aqua: flaminis in penitẽtia: sanguinis i martyrio. Deinde post testimonium iohannis de primo Christi aduentu addit etiam de extremo autoritate ꝛ ministerio iudicij christus cõmendando ꝛ populus cominando di. [Cuius ventilabrũ in manu eius.] Ventilabrũ a ventilãdis paleis dictũ est instrumentũ quo in palestina solebat purgari bladuz ꝛ ẽ factũ sicut pala qua pricit granũ paleis cõmixtũ in altium ꝛ ventus paleas tollit ꝛ granũ in area cadit. Johannes ergo metaphorice loquẽs p vẽtilabrũ itelligit discretionẽ iusti examinis seu diuinũ iudiciũ ꝛ ptãtes discernẽdi bonos a malis sicut vẽtilabro diuidũr grana a paleis ꝛ fructuosa ab infructuosis q̃d est in manu i. in ptãte ꝛ arbitrio eius: qr iudicandi officium sibi traditum est a pr̃e: qr oẽ iudiciũ dedit filio. [Et gymundabit]. i. pfecte mũdabit [ꝛ purgabit] in futuro [aream]. i. ecclesiam suã a paleis i qua nunc grana cũ paleis. i. boni cum malis cõmixti sunt: sed in iudicio separabunt ab eis. [Et cõgregabit triticũ] non pluribus locis dispersum. i. bonos ꝛ iustos qui ad modum tritici sunt interius candidi per munditiaz: exterius rubei p patientiam: graues moribus: vtiles sermonib⁹ multiplicabiles aliorum cõuersationibus [ꝛ in horreuz suum]. i. in celeste habitaculũ. [Paleas aũt]. i. malos ꝛ reprobos: leues p superbiaz: pallidos per inuidiã: fragiles p iracundiaz: aridos per auaritiã: infructuosos per accidiã: viles per carnalẽ concupiscentiã [ꝗburet igne] gehenne [inextinguibili] ꝛ pena sensibili. In hac ẽt pñti vita dominus ecclesiã purgat dum ob manifesta pctã puersi ꝛ mali de ecclesia p suiam eiciũtur vel p mortẽ ô hac vita abscindũtur: ꝗ hec purgatio in fine pficiet quãdo p angelos de regno suo oia scãdala colligent: vel mõ mũdat discernendo merito nõ nũero: ꝗ tũc ꝛ nũero ꝛ merito. [Multa quidẽ ꝛ alia exhortans] ꝛ docẽs iohannes [euangelizabat] ꝛ annunciabat [ppl̃o.] Ex q̃ ptz q̃ nõ oia facta ꝛ dicta iohãnis scripta sunt: sed pauca respectiue sicut ꝛ de xp̃o ôz Johãnis vltimo. ¶ Moral⁹ iohannes dat formã viuẽdi: pdicandi. ꝛ fructificandi mã eius vita austera ꝛ quo ad victum durum: ꝛ quo ad vestitum asperum: ꝛ quo ad locum desertũ eius doctriua ꝗ sive ô deo sive de seipso sive de primo eius opatio fructuosa: qr multos vocãdo: baptizãdo ꝛ rectificãdo. In pmo fuit exẽplar religioso ꝛ: scdo doctoꝛ: in tertio platoꝛ. Si essi talis esset predicator: omnis hierosolyma q̃ ad claustrales et iudea q̃ ad clericos ꝛ regio quo ad laycos venirẽt cõfitẽtes pcã sua tã venialia q̃ mortalia reniret ꝛ iesus cũ eis ad sanctificandum eos ꝛ ꝗbo ꝛ remedio ꝛ exemplo. ¶ Ad maioꝛẽ aũt expsionẽ pdictoꝛ locus vbi facta sunt determinat p̃ñr cum subiungit. hec in Bethania facta sunt trans iordanẽ vbi erat Johannes baptizans. vt essi ôt Chri. nõ in domo neq; in angulo xp̃m pdicabat: sed iordanẽ transiens in media multitudine pentibus oibus qui ab eo baptizanẽ. In bethania que domus obedientie interpretatur Johannes baptizare ôuit q̃ ex obedientia dei venerat xp̃m nũciare immolandum: p o redemptiõe mũdi ostẽdat ꝛ itelligãt hoies: qr si a pctõ originali q̃d per inobedientiã p̃mi parẽtis contigit absolui desiderant submisso corpore ꝛ credulo corde baptismi sacr̃m suscipere ꝛ per obedientiam fidei omnes ad baptismum peruenire debent: ꝛ vt significetur q̃ baptizatis obedientia cõuenit. Est aũt duplex bethania. vna: est quedã villa citra iordanẽ ad duo miliaria de hierusalem. s. in latere montis olineti vbi Lazarus fuit suscitatus. Alia (de qua dictũ est) sita supra ior-

Vẽtilabrũ

Johan. 3.

Z Moraliter Johan. dat triplicem formam.

Johan. 1. Chriso.

Bethania.

Betania duplex.

danē ex altera trū ptē flumīis.s. in sorte ditarū tribuum ⁊ dimittē a ꝓiersalē itinere dici vnus qui erat Iohannes baptizās.s.in ꝑfinio gētiū ⁊ iudeoꝝ: vt ipis ⁊ illis onderet baptismus cōis. Et bā trās iordanē baptizabat qꝛ gentes communius ꝯ iudei baptismuz receperūt. ¶ Ofo.

Ohannes dearissime precursor xpi p co iudici ꝛ amicus spōsi: vox verbi diuini: q̄ solatiū nostre redēptionis annunciare meruisti: ūpera mihi misere. o apu ⁊ eundem dōm nrm iesum xpm tuis sanctissimis precibus: vt purgato a vitijs pectore ⁊ ornato vrtutibus parē ꝑm salubria tua monita viam dōi ⁊ rectas faciā semitas eius quatenus in extremo iudicio cū arēa ecclesie sue mūdauerit ⁊ triticū a paleis separauerit ⁊ merear inter grana tritici ⁊ electos suos inuenirī ⁊ in horreum celestis mansionis cum eis reponi. Amen.

¶ De penitētia faciēda. Cap. xx.

Ita vo ō penitentia per quā regnū celoꝝ appropiquat ⁊ via dōi paraf tactū est in ꝑcedētibus nūc ꝑfir de ipsa aliquantulū latius videamus. Ad verā itaq; penitentiā quā amor dei ⁊ odiū ꝑti facit añ oia duo requiruntur scz ꝯ pctō: de pcto ꝑteritis voleat ⁊ numq̄ iterata vice peccādi firmā voluntatē habeat. Sine his duob⁹ penitētia ỷa nō est qꝛ sine eis nec deus pctā dimittit nec sacerdos absoluere a pctis pōt. vñ Berñ. Vera siquidē penitētia est sine intermissione tpis de preteritis malis dolere ⁊ sic plangere cōmissa vt nō cōmittat plāgenda. Irrisoꝝ nāq; est ⁊ non verus penitēs qui adhuc agit qd̄ peniteat. Si ergo vis ver⁹ penitēs esse cessa a pctō ⁊ amplius noli peccare. Offi ianis est penitētia quā sequens coiquinat culpa vnde ⁊ Greg. Penitentiam quippe agere est ⁊ perpetrata mala plangere ⁊ plagenda non perpetrare. nam qui sic alia deploꝛat vt trū alia cōmittat adhuc penitentiā agere aut ignoꝛat aut dissimulat. vñ etiam Aug. Inanis est penitētia quam sequēs coinquinat culpa. Nihil p̄sunt lamenta si replicanf pctā: nihil valet a malis veniam poscere ⁊ mala denuo iterare. ⁊ iterus. Penitentes penitentes. si trū estis penitentes ⁊ nō irridentes mutare vitā: reconciliamini. Penitētiam agis genu figis ⁊ rides subsannas patientiam dei. Si penitens es penitet te: si non penitet penitens non es: si ergo penitet cur facit ꝯ male fecisti? si fecisse penitet noli facere: si adhuc facis penitēs nō es. De quibus aūt penitētia fit agenda notat idē Aug. di. Tres sunt actiones pñie. vna est que nouuz hoīem parturit de nec per baptismū salutarem omnium preteritorum fiat ablutio pctōꝝ. Omnis ēm qui iam sue voluntatis arbiter ꝑstitutus est cuz accedit ad sacramenta fidelium nisi eum peniteat vite veteris nouam inchoare nō pōt. Ab hac pñia cuz baptizanf soli puuli immunes sunt nondū ēm vti pōt libero arbitrio: quibus trū ad ꝑsecratione remissionē q̄ oziginalis pctī, pdest eoꝝ fides a quibus offerūf: vt quasq̄ maculas delicto trū p alios ex quibus nati sunt ꝑtraxerūt alionē ēt interrogatiōe ⁊ rūsione purgēf. Ceterozum hoīm nullus trāsit ad xpm: vt incipiat esse qd̄ nō erat nisi peniteat eū fuisse quod erat. ¶ Altera vero pñia est cuius actio p totam istam vitam perpetua supplicationis humilitate subeūda est. Primo qꝛ nemo vitaz eternam desiderat nisi cū vite huius temporalis penitet. Quis dubitet in quacunq; tēporali felicitate versemur penitere trū nos debere huius vite ad illā incorruptionē tota auiditate curamus. Quis ergo festinat atq; exoptat ad patriaz remeare nisi quē pegrinationis sue penitet? quis itaq; sane mentis nō ingemiscit cui non per penitentiam hic esse displiceat? Deide multa sunt peccata que q̄uis singula nō lerati vulnere ferire sentiant: tamen si mul omnia congregata quo plura sunt necant: nisi medicamento quotidiane penitentie deseranf. Quisquis itaq; se diligēter attendit satis iteligit cū ꝯto periculo ꝯegrinetur a dōo. Ter tia actio est penitētie que pro illis pctis subeūda est que legis decalogus continet. In hac ergo penitētia maiozē i se quisq; scueritatē debet exercere: vt a seipso iudicatus nō iudicet a dōmino. Ascendat itaq; hō aduersum se tribunal mētis sue: ꝑstituat se ante faciē suā. atq; ita cōstituto in cordis iudicio assit accusatrix cogitatio testis ꝑscientia: carnifex timor. Inde quidē sanguis animi ꝑfitentis p lacrymas profluat. Postremo ab ipsa mente talis sententia ꝓferatur: vt se indignū hō iudicet participatione corporis ⁊ sanguinis domini: vt qui separari a regno celoꝝ timet p vltrima sententia tumū iudicis. p ecclesiasticā disciplinā sacro celestis paris sep ꝛetur. Iudicet ergo seipsum homo in istis: voluntatē dū pōt ⁊ mores puer tat in melius: ne cum iā nō poterit ēt ꝑter voluntatē a dōmino iudicēf. Sed si iam de sanitate desperans addis pctā pctis: sicut scriptuz est. Peccatoz dū venerit in profundum malozum contemnet nolī ꝑtemnere: noli desperare clama de profundis etiā ad dōm. De tali profundo nimiute clamauerunt ⁊ propitiationē inuenerunt. Facilisq; est euacuata cōminatio ꝓphetie ꝯ huiusmodi pñie. Quicquid ēm feceris quecunq; peccaueris adhuc in hac vita es vñ te oino si sanare nolles auferret. Cur ergo ignoras qꝛ patientia dei ad pñiam te adducit. hec Aug. Non solum ergo de magnis sz ⁊ de paruis pctis vt dictus est quotidiana pñia est agēda: ⁊ quis parua videanf nō trū est agenda pp hoc sunt negligēda: qꝛ vt ait Greg. Nullum pctū adeo paruū qd̄ nō crescat neglectū. et iterum pctū qd̄ pnia non diluit ipso suo pondere mox ad aliud trahit. vnde dicit Ambro. ꝯ minimū pcēm scienter ꝓmissum grauius est toto mūdo. vnde ⁊ Aug. Sed ista leuia que dicimus noli ꝑtemnere: si cōtēnis quādo appēdis expauesce quādo nūeras leuia multa faciūt vnā grādē. Multe gutte implēt flumē. Multa grana faciunt massam. hec Aug. nō itaq; leuia sunt contēnenda nec ꝓpter grauia est desperandū qꝛ vt ait Aug. multum pctū criminale est dum displicet nullū veniale dum placet Agenda est autē pnia sine dilatione ⁊ dum possumus se cupari queramus spacium pnie ⁊ inuenire non possumus. vnde Aug. Remedia cōuersionis ad deum nullis sunt cunctationibus differēda: ne tēpus correctionis pereat tarditate. Qui enim penitenti indulgentiā ꝓmisit dissimulanti diez crastinum non spopōdit. ⁊ ite. Si quis adpositus est i vltima necessitate egritudinis sue voluerit accipere pniam ⁊ accipit ⁊ mox reconciliatur ⁊ hinc vadit. fateoꝝ vobis nō illi negamus qd̄ petit: sed nō ꝑsumimus qꝛ hic bene exit. Nō ꝑsumo: nō vos fallo: nō ꝑsumo: fidelis bene vi faciens securus hinc exit. Baptizat⁹ ad horā securus hinc exit: agēs pniam ad vltimū et reconciliatus: si securus hinc exit ego nō sum securus. vñ secur⁹ sum: secur⁹ sum ⁊ do securitatē. vñ nō sū secur⁹ pniaz oare possum: securitatē dare nō possum. nō dico dānabiḡ sz nec dico liberabitur Vis te de dubio liberare. Vis qd̄ icertū ē euadere? Age pniam dū san⁹ es. si ēm agis veram pniam dū san⁹ es ⁊ inuenerit te nouissim⁹ dies currētē vt recōcilieris. Si sic agis securus es: qꝛ egisti pniaz eo tpe quo ⁊ peccare potuisti. Si aūt tūc vis agere pniaz qñ iā peccat e nō potes peccata te dimiserunt: nō tu illa. Due res sunt aut ignoscitur tibi aut nō ignoscitur. Oō horā tibi sit futurum ego nescio. Ergo dumtre incertū ⁊ tene certū. hec Aug. Ideo autem Aug. dubitat ne his qui penitent in extremis: qꝛ tales poti⁹ videntur penitere timore pene ꝯ amore iustitie: ⁊ ideo eoꝝ penitētia videt esse dubia. Nō ergo tardes vel dissimules in sanitate penitentiā agere: ⁊ cito pcti onus deponere quia vt ait Aug. Stultum est in illo statu viuere in quo q̄s nō auder mori: ⁊ audacior ē q̄ cū vnopctō mortaliter dormit ꝯ qui cū septē hostibus pugnat. Sepe quidē promittūt sibi homines vitā longā ex eo ꝯ sunt iuuenes vel bone cōplexionis aut fortes nesciēres q̄d superuentura pariat dies nec atrēderes ꝯ raro q̄s moritur morte naturali: sed frequēter ex accedentibus: pura febre apostemate ⁊ hmōi. vel q̄ñq; morte improuisa ⁊ casuali. ⁊ trū creditur ꝯ quilibet in statu meliori moritur. vñ Hugo de san. victo. Sciendū ꝯ nec iustus: nec impius: nec puer: nec senex ante soluūtur a corpore quā sint in illo puncto bonitatis vel malitie vltra ꝯ si vnq̄ viuerent nunq̄ transirent. hec Hugo. Sed proprer vanam longe vite spem multi decipiunf ēr penitentiā quā expectāt nō consequunf. vnde Chrīs. Nihil trū decipit homines ꝯtum vana spes longiozis vite et Aug. Experti sumus multos expirasse expectantes recōciliari. Et posito q̄ hō cert⁹ eēt de vita longa: ad huc trū primā nō eēt vsq; ad senectutē ⁊ senium plōgādā: qꝛ tūc inualidi sunt hoies ad laborē ⁊ vir ī his etatib⁹ reperit q̄s q̄ se a pctis q̄ pseuit euellat per penitētiā. Optimū ergo cōsiliuz summa prudentia ⁊ maxima prouidētia in hoc cōsistit vt p verā cōtritionē ⁊ purā ac integralē confessionem: ⁊ p satisfactionē cōdignam homo sanus et fortis se disponat cunctaq; noxia eum a salute eterna retrahentia ac impedientia p̄iciat: ⁊ se iugiter oi tempore sic teneat ac si hodie vel cras vel ad longius in hac septimana discessurus sit de hoc mundo. In extremo quippe vite sue potest homo penitere: qꝛ vsq; tunc pōt peccare: ⁊ ergo vsq; tunc pōt de peccatis p diuinam misericordiā cōsequi veniā qꝛ misericordia dei vincit hūanam malitiam. Sed talis penitētia tarda raro est vera ⁊ fructuosa qꝛ in ea non haberur distinctiua ⁊ sufficiens de peccato displicentia. contritio enim sufficiēs requiruf ꝯ pctī dimittatur: sed vehemens passio: dolor in parte sensitiua qualē habent cōmuniter illi in articulo mortis impedit in penitente vsum rationis ne dū oleberet de peccatis. De penitentia ergo iniuncta aut voluntarie assumpta gaude ⁊ deo gratias age qui te ad eandem decreuit misericorditer expectare: ne sis ingratus: ⁊ qꝛ hodiernū diem habes in quo corrigaris. Ceri malus fuisti: ⁊ hodie bonus esto. Considera q̄ñ multi modo moriuntur quibus si vna hora adagendam penitentiā concederet q̄ tibi concessa est q̄ño p altaria ⁊ ꝯ festinātēr currerent: ⁊ ibi flexis genibus vel certe toto corpore in terram prostrato tam diu suspirarent: ⁊ placarent ⁊ orarent donec plenissimam pctōrū suorum veniam a deo consequi mererent. Tu vero comedendo: bibēdo: iocando: ridēdo ⁊ otiose viuendo tempus perdis qd̄ tibi deus indulsit ad requirēdaz gratiā ⁊ ad promēdam gloriam. Cogita etiaz q̄ anime in inferno cruciantur sine spe venie ⁊ misericordie. Si amor dei te tenere ⁊ mulcere nō pōt saltē teneat ⁊ terreat timor iudicij: ⁊ metus gehenne: laquei mortis et oia mala. Sed heu multi hodie abutēres dei patiētia parus hec attēdūt ⁊ tēpus (quo nihil est preciosius) inutiliter transire permittentes miserabiliter amittunt. vñ Berñ. Hodie filij hoīm anime curā negligunt: carnis curā pficiūt in oi desiderio. Nec q̄ ēm peccare meruūt: sz puniri nec virtuti coelestis opera datur sed valitudini corporis: ⁊ inuentiā voluptati. De schola hypocratis ⁊ epicuri didicerunt hec tēpus hoc animab⁹ nō corporib⁹ est aptanatum dies salutis vtiq; nō voluptatis. iterū. Nihil pciosius tēpore: heu nihil hodie vilius estimat. Trāseūt dies salutis ⁊ nemo recogitat. nemo sibi non reditura mulcere ꝯpisse causat. hec Berñ. Ea reuera nihil in hac vita pciosius ē tpe: qꝛ breui hora posset q̄s veniam ⁊ gratiā ac gloriā obtinere: plus q̄ tot mādus valeat ꝓmereri. Nō est ēm hora taz brevis in qua nō spiritualia lucra suo valore incōparabiliter oia terrena excedentia cōparare posset. Attende etiā qꝛ plus valet hic in patientia dies vn⁹ q̄ in purgatorio annus. vñ in Ezechie. Die ꝑ anno dedi tibi. Pena trū purgatozij excedit oēm penā tpalē huius vite. Dicit ēm Aug. q̄ ille ignis purgatozij duriozest q̄ quicq̄d in hoc seculo penarum aut sentire: aut videre: aut cogitare q̄s pōt. Igit magis est curādū de bona vita q̄ de lōga. vñ Seneca. q̄ bū viuas refert nō q̄ diu. Actu vitā metiamur nō tpe. ¶ Sunt: aūt tres partes pnie: cordis. i. cōtritio: oris cōfessio ⁊ operis satisfactio. Precepit ēm scriptura scindere corda nō vestimēta: cōfiteri alterutrū pccata: ⁊ facere dignos fructus penitētie. Hazum oē pctū cōmittaf corde opere vel ore iustum ē ita curari p cōtrarium: vt pctō: culpam animo detestetur: verbo accuset ⁊ facto peniteat. Iste tres partes penitētie sunt trine dicte: quib⁹ ad terrā ꝓmissionis itur. de quibus in Exodo ōz. Deus hebreozum vocauit nos vt eamus viam trium dierum in solitudine ⁊ sacrificemus dōo deo nostro ne forte accidat nobis pestis. i. culpa in ꝑsentiaut gladius. id est pena in futuro. In hoc triduo q̄siuit virgo Maria filium suum et inuenit eum. In quo felici triduo similiter ⁊ tu si q̄ sueris inuenies Iesum. i. salutē eternā. Hec est scala cum trib⁹ gradibus quam vidit iacob erectā a terra vsq; ad celum ⁊ dōm innixum scale ꝑpter tria. Primum vt eas fortiter sustineat. Secundum vt ascendēti per eam manus (si necesse fuerit) porrigat. Tertium vt ascendens cū laborauerit ⁊ fatigatus fuerit in ipsum respiciat ⁊ totam suā curam in eum iactet. Non enim ita crudelis est q̄ eum cadere ꝑmittat. ¶ Prima ergo pars penitētie est cordis contritio. Est autem contritio dolor voluntarie assumptus pro peccatis cum proposito seu intentione confite-

Pñia duo requirit.

Augu.

Greg.

Pñia de q̄ bus sit agēda.

Pñia. i. baptismo.

Pñia totius vite.

Augustin.

Vite longe spes decipit.

Quisq; in optimo statu moritur Hugo.

Prouer. 18.

Chrisp. Augustin.

Pñia ēt de puis pctis

Greg.

Ambro.

Augu.

Nota.

Pñia sera si vera: est fructuosa.

Pñia agenda sine dilatione.

August.

Pñia sera

Pñia

Ezechie. 4.

Augustin.

De purgatorio.

Seneca.

Partes pnie tres.

Iob. 2.

Iaco. 5.

Exo. 5.

Scala Iacob.

Genes. 28.

Prima pars contritio.

di ⁊ satisfaciendi: quia nullus vere censetur contritus nisi habeat propositū huiusmodi. In qua cōtritione hō sigillatim omnia peccata sua ante tribunal conscientie sue adducat: vt ibi se ipsum accusans in amaritudine aie sue de singulis pterat ⁊ postea pfiteat. De singulis quippe pctis mortalibus requiritur contritio singularis. diuersorū ēt morborū diuersa sunt medicine: sed cōtritio est medicina singularis ꝗ vnū tm̄ mortale: ergo non sufficit vna cōis de oibus pctis: sed de quolibet mortali tenetur hō specialiter pteri si habet distinctā pctōrum memoriaꝫ sed sm̄ Chri. sicut in radijs solaribus videntur atomi minuti i aere q̄ nequaq̄ extra radios solares apparent ita mēti radio circūspectionis ꝓprie illustrate apparēt seu defectus minutissimi q̄ alijs desidiosis ac per hoc tenebrosis mētib⁹ occultātur. Si ꝛo q̄ritur quandiu quis de pctis dolere debeat: vicēdū q̄ deus quando absoluit hominē a vinculo pcti seu a culpa ⁊ pena eterna ligat eum vinculo perpetue detestatiōis peccati. Ūñ vtile est q̄ sacerdos aliquam penitentiā ꝗtūcunq̄ paruam perpetuā inūgat: vt hō per pctōrum suorum preteritorū aliqñ in contritiōis spū rememoretur. Sed detestatio pcti perpetua est duplex. Quedā in actu ad quaꝫ hō nō tenetur semp̄ si quis tā faceret perfectionis esset nō tñ oino de essentia sicut bt̄ñs. Petrus legit semp̄ fleuisset: sanctus dauid dicebat: pctm̄ meū ꝗ me ē semp̄. Alia est in habitu ac quā hō semp̄ tenet etiā post pfectā pcti remissionē: De hac secunda dicit Augu. loquens de penitente. Penitēs omnes fructus pnie sue paruos habeat nunq̄ sufficiat: semper doleat: de dolore gaudeat: ⁊ non semper doluisse se doleat: semper ꝓ dñō aū quem peccauit erubescat dolorē cū vita finiat. Et iterū. Aut cōtinui dolores cruciabūt penitentem vitam meam: aut eterni cruciatus verabūt puniendam animam meam. hec Aug. Iste ergo dolor cessare nō ꝯ in penitente nec simiri in hac vita: sed sicut hō in deū qui eternus est peccauit ita in eterno suo. ſ. q̄diu vixerit dolere ꝯ: sed multi gemūt ꝓ pctis: non q̄ pctā eis displicant propter deum: ſ. ꝓpter penā. Nonnullos ēt peniteret peccasse ꝓ sola pcti turpitudine: Fructuosa ergo cōtritio est cuꝫ quis de pctō quo deum offendit dolet ⁊ iude turbat ⁊ genuit q: iniquitas amore iustitie sibi displicet. Et quā totius aliquis sic vere peniteret tātotius de⁹ peccarum dimittit. Est autē deum pctā dimittere eternā penam pro illo debitā p collationē pñtis gr̄e relaxare. Sic quoq̄ actualis pcti per viuificationē mētis eterna pena relaxata relinquit tpalis in quā eterna est cōmutata vt q̄ illicita aut̄ne delectatione sue etiā carnali voluptate cōmissum est satisfactionis digne amaritudine purgetur ab hoīe: dum licet ne districtius a deo puniatur in futuro: q: nullum malū pterit ipunitum. Est aūt duplex pnie gemitus: vel oū plāgimus q̄ male gessimus: vel oū plangimus: q: non egimus q̄ agere debuimus. ¶ Secunda pars pnie est oris cōfessio. Et aūt confessio per quam morbus latens spe venie aperitur. Et est confessio duplex: quedā mentalis q̄ fit coā deo ⁊ hec est de iure naturali: quedā vocalis que fit hoīs: hec non est de iure naturali. Igitur ante incarnationem xpi sufficiebat mentalis cōfessio facta soli deo: q: deus nondum erat hō. Sed postq̄ deus hō factus est requirit ab hoīe q̄ cōfessio sibi tāq̄ hoī fiat. Et q: ipse in forma humana nobiscū vbiq̄ pſens esse non pōt vicarios suos cōstituit hoīes: quorū primus fuit Petrus ⁊ ceteri apli ac consequenter sacerdotes quibus ipse dixit: quecūq̄ alligaueritis sup terrā ⁊c. per hoc ēm̄ q̄ ministris sacramentorum dedit potestatē ligādi ⁊ soluendi: insinuauit confessionē eis tanq̄ iudicib⁹ debere fieri. Sic ergo xps instituit cōfessionē tacite sed apli ꝓmulgauerūt eā expresse. Ideo etiam confessio facienda est hoī xpi vicario: vt per hoc pctā nostra celētur diabolo. vñ Augu. In oibus scripturis diuinis fratres charissimi vtiliter ac salubriter ammonemur vt pctā nostra debeamus iugiter ac humiliter nō solū deo sed etiā sctis hoībus ⁊ deū timētib⁹ confiteri. Nō ēm̄ ideo vult deus vt cōfiteamur pctā nostra q̄ ipse ea scire nō possit: sed q: diabol⁹ hoc desiderat: vt inueniat q̄d nobis ante tribunal eterni iudicis obiciat: ideo vult vt magis defendere q̄ accusare pctā nostra velim⁹. Cōtrario deus noster q: pius ⁊ misericors est vult vt ea cōfiteamur in hoc seculo vt p illis nō cōfundamur in futuro. Sciens ergo diabolus virtutē puere cōfessionis toto nisu impedire conat hoīem ne cōfiteat. Et sicut suggessit p̄us vt hō caderet sic post casū impedit ne resurgat: q: scit nos nō resurgere posse sine cōfessiōe. hec Aug. Peius est cōfiteri nolle q̄ legem cōtēnere. Peius est dei offensam satisfactione placare q̄ peccādo dei bonitatem offendere: cuius ēm̄ in cōtritione dimittatur pctm̄: tū confessio vocalis necessaria est vel in re qñ habet opportunitas: vel in ꝓposito qñ articulus necessitatis eam excludit ⁊ nō contemptus religionis: ⁊ ita necessitas cōfitendi post cōtritionē nō est in tali casu ꝓpter necessitatē remedij: sed ꝓpter obligationē precepti. Est aūt cōfessio cōueniēter instituta vt q̄ in sua prāte positus a deo discesserat sub alio posit⁹ cū humilitate ⁊ deuotione redire. Ideoq̄ deus instituit sacerdotē sui vicariū ⁊ quasi medicū cui pectōꝫ vulnera detegerent: vt pctō: nō a sersed ab alio maioris humiliatis cā satisfactionis medicinam susciperet. Sunt ēm̄ sacra quasi quedam emplastra. Igit vt ait. Aug. Donat se omnino penitens in prāte iudicis in iudicio sacerdotis nihil sibi reservās sed oia paratus sit facere eo iubente ꝓ recipiēda vita aīe quecūq̄ faceret ꝓ euitāda corporis morte. hoīes etiā ad peccandū efficerent ꝓnio res si turpitudines suas non estimarēt reuelandas. Et q: iniritum operū bonorū est confessio: operū malorū valde est vtile pfessionē frequentare. Euenit enim cor prius cōtritū ⁊ humiliatū pfirmari in confessione ⁊ plerūq̄ pctōr solōrimore vel ecclie cōsuetudine sacerdori pñtatus ꝓ sacerdotale officiū vere cōpungit ac plenus charitate recedit. Nonnulli etiam nec ex corde redeūt: sū forma pnie quā suscipiūt paulatim in eis humilitatē cū charitate nutrit. Nec ob pudorem cesses a confessione: q: erubescētia ⁊ pudoris anxietas ac confitentis hūilitas maxima pars est pnie. vñ Christ. Cōfessio pctōꝝ est signū bone mentis: ⁊ testimonius cōscientie deū timētis. perfect⁹ ēm̄ timor soluit oēm pudorē. Illic aūt turpitudo cōfessionis aspicit vbi futuri iudicij pena non credit. Et q: ipsm̄ erubescere pena est grauis: ideo iubet nos deus nra confiteri pctā vt verecundiam patiamur pro pena: nam ⁊ hoc ipsum pars diuini iudicij est. vñ ⁊ Uale.

Contritio singulorū.

Chrisō.

Contritio ꝓpetua.

Contritio ⁊ detestatio duplex.

Pš. 50.

Augustin⁹

Nō contritiōis perpetue.

Pctā dimittere quid sit.

Gemitus pnie duplex.

Decēdaps cōfessionis

Confessio duplex.

Uenia

Uenia dign⁹ est qui pcti excusationē non q̄rit. Ubi ēm̄ est cōfessio ibi est remissio: q: primum ad innocētiam locū tenet verecūda cōfessio. vñ etiā Aug. Ōm̄ verecūdia magna est pfiteri pctā q̄ erubescit ꝓ xpo sit dign⁹ mia. Et quātoplurib⁹ cōfiteā q̄s in spe venie turpitudinē criminis tāto faciliꝫ cōsequet gratiā remissiōis. Et iterū. O stulte cur erubescis hoī dicere q̄d nō erubuisti in ꝓspectu dei facere? Remoue a te pudorē: curre ad sacerdotē: reuela secretū: pfitere pctm̄: alioq̄n nihil tibi proderit ꝓtritio cordis nisi fecūtur oris pfessio si possis. Et iterū. Cōfessio est salⁿ aia: ⁊ dissipatrix vitioꝝ: restauratrix virtutū: oppugnatrix demonum. Quid plura? Obstruit os inferni: portas aperit paradisi. Hec Aug. vñ et Greg. ad ꝓmēdationē pfessiōis sic dicit. Mirēt q̄ volunt in q̄libet iusto castitatis cōtinētiā: miretur integritatē iustitie mirēt viscera pietatis: ego non minus ammiror confessionem humilitātis peccatoꝝ q̄ tot sublimia gesta virtutum. hec Greg. ¶ Utile est etiā ⁊ valde salubre confessionē etiā eorundē pctōrum frequēter iterare ⁊ pluribus cōfiteri: q: confessio iterata ꝯ ad salutem non sit necessaria: tū multū est ꝓficuā tum quia nescit hō an in prima cōfessione sufficienter cōtritus fuerit: tum q: maior humilitas ⁊ erubescentia meritum causat ⁊ acq̄rit: tum q: ꝓ quātūcūq̄ cōfessionē tollit virtute sacramēti aliq̄d de pena ⁊ cōferē aliqua grā. Quia enim sacerdos virtute clauiū aliq̄d relaxat de pena debita: posset aliquis toties confiteri q̄ tādem nihil remaneret de pena. Et ꝯ aliqui dicant q̄ sola prima absolutio effectum habeat vi clauiū alie aūt nō: cū nihil inueniāt absoluendum: ꝑm benigniorem tū opinionē aliorū nō reputāt incōueniens quia hō posset totiens idē pctm̄ corde cōtrito confiteri ⁊ ab eodē absolui q̄ per hoc dilueret totā penam purgatorij: ⁊ talis moriens statim euolaret: tum virtute clauiū q̄ semp̄ aliquid relaxat: ⁊ si talis absolutio nō inuenit culpam: inuenit reatū pene. ⁊ dato q̄ nihil pene inueniat: tunc facit ad augmentū gratie: tum ex vi contritionis: nec tū peccatū remaneret si nō penamon enim modica pars pene est dolor contritionis ⁊ erubescētia confitentis que in sequēti confessione iteratur. Quid igitur meli? q̄ frequenter confiteri quoūq̄ per cēteſimā vel millesimam cōfessionē tota pena relaxet cōfitēti? Et notandū q̄ confessio gnālis q̄ fit aū missam in ecclesia purgat pctā venialia: ⁊ delet peccata mortalia oblita. Ualde aūt cautus ꝯ esse confessor in tenēdo secretū cōfessiōis: ita vt nec illud reueler etiā de licentia confitentis. In casu ēm̄ quo pfitēs renūciat suo secreto: ⁊ dat pfessori licentiā dicendi cum voluerit vel loquēdi: de eo nō potest ipe pfessor reuelare dictū sibi in cōfessiōe: q: ipse pfitēs nō pōt in pcepto legis diuine ⁊ euāgelice sub quo secretum confessionis cadit dispensare: ⁊ ideo si confessor non ꝯ potestatem absoluēdi: vel indiget cōsilio sanioꝝ debet sibi iterum extra cōfessionē ob hanc tantū causam dici facere: ⁊ tunc pōt exprimere superiori vel alteri cōsulenti. Sed nec in casu mortis sibi imminentis: nec sub sigillo confessionis pōt vl ꝯ q̄s secretū pfessiōis alijs reuelare: nec ꝯ ipsi pfitēti post pfessionē pctm̄ improperaret nec ab eo pctm̄ ad oīdū vl detrahēdū cū telose post pfessionē extoqre. ¶ Tertia pē pnie est opis satisfactio. Est aūt satisfactio q̄ ꝓ q̄lita te culpe pena digna exoluit. Hinc ⁊ illud baptiste. Facite dignos fructꝫ pnie. vñ Greg. Nō solū fructꝫ pnie: sed ꝓficiꝫ dignos pnie fructꝫ ammonet esse pnie faciendos. Nec ei par fructꝫ ē bonī opis de eiꝫ q̄ minus ⁊ eius q̄ amplius deliqr: aut eius qui i nullis: ⁊ eius qui in quibusdam facinoribus cecidit. Per hoc ergo cuiuslibet cōscētia cōueniē vt tāto maiora quera bonoꝝ opeū lucri ꝓ penitentiam quanto sibi intulit oāna ꝓ culpam. Et iterum. Nam cogitandum summopere est vt qui se illicita neminī commisisse a quibusdam etiā licitis studeat abstinere quatenus per hoc conditori suo satisfaciat vt qui commisit prohibita sibimet abscindere debeat etiam concessis. vnde Ber. Pro eo q̄ ab ipsis licitis abstinemus ea nobis que prius cōmisimus illicita condonantur. Patet ergo ex istis qñ ad pnam ptinet opera cōtraria his q̄ aliquis peccauit. vñ Chrisō. Penitentiam ꝓo dico non solū vt a malis priorib⁹ desinamus: verū ēt vt bonorū operum fructib⁹ impleamur. Facite inquit fructus dignos pnie. Quo autē modo fructificare poterim? si vtiq̄ pctis aduersa faciamus. Aliena rapuisti: incipe donare iam propria: longo es tempore formicarum: a legitimo quoq̄ te vsu suspēde coniugij ac ꝓpetuā continentiā sepius paucoꝝ dierū castitate meditare. Iniuriam vel ope cuiq̄ vel sermone fecisti: refert benedictionis verba conuitijs: et ꝓcutiētes te nūc officijs: nūc ēt bñficijs placare contende. Nec ēm̄ vulnerato sufficit ad salutē tantummodo spicula de corpore euellere: sed ēt remedia adhibere vulneribus. Delitijs autem ⁊ temulētia diffluebas: ieiunio ⁊ aque potu vtrūq̄ compensa vt famen superes imminentem vi disti impudicis oculis alienam decoram feminam iam omnino ne videas maiore tactus cautione post vulnera. Decclina inquit a malo ⁊ fac bonū. Inquire pacē ⁊ persequere eā: Nō tm̄ hāc dico pacem que cū hoībus verūtēriā que deo est copulāda. Et bene ait persequere. Exagitata est vndiq̄ ⁊ prorsus explosa ac terras relinquēs in celum profecta. Sed tamē possumus eā rursus reuocare si volumus. i. si tracidiam: superbiam atq̄ iactantiam omniaq̄ abijciētes impedimēta pacis modestam hanc vitā. purāq̄ sectemur. hec Chrisō. Satisfactio autem debet fieri per operā penalia. per satisfactionem enim oportet peccati vulnus sanari perfecte ⁊ sed peccaminis medicine sunt pene: et ergo ad satisfaciendum sunt necessarie. Nam licet deo nihil possit subtrahi tū peccator peccādo quantū in eo est subtrahit q̄d est ad honorē dei: ⁊ ideo cū satisfactio sit quedā recompensatio oportet q̄ p eam sibi ipsi penitentes aliquid subtrahat q̄d ad honorē dei cedat. hoc aūt nō potest esse nisi sit opus bonum quantum ad dei honorē ⁊ penale op⁹ quātū ad peccatorē penitentē cui est subtrahendū sic ⁊ deo satisfacit: ⁊ etiam a vitijs ⁊ futuris malis inquantum penale preseruat. Satisfactio ergo debet esse talis per quam aliquid nobis ad honorem dei subtrahamus. Sed non habemus nisi tria bona ſ. bona anime: bona corporis: ⁊ bona fortune ſcꝫ bona exteriora. Ex bonis quidem fortune subtrahimus nobis aliquid per elemosynam: ⁊ bonis corporis per ieiuniū: ⁊ ex bonis autem anime non oportet q̄ aliquid nobis subtrahamus quantum ad diminutionem bonorū animē: quia per eam efficimur deo acceptī: sed per hoc q̄d submittimus ea. ſ. tam animas q̄ ei

Aug.

Cōfessio q̄ instituta.

Augustin⁹

Cur hoī fiat cōfessio.

Greg.

Cōfessio eo rūdē iterāda.

Cōfessio generalis.

Cōfessor sit secretus.

Tertia pē pnie ctio.

Lucis. Greg.

Chrisō.

Pš. xxxvi.

Pš. xxxiij.

Fuga pax.

Satisfactio penam dat deo ⁊ honorem.

Bona nra triplicia.

Uū triplex satisfactio.

Radices pctōr tres

bona totaliter deo ⁊ hoc fit p orationē. Iste etiam numerus operum satisfactoriorum videt esse ordinatus ꝑ radices pctōr que sunt concupiscentia carnis; concupiscētia oculorū ⁊ superbia vite q̄ cōtra cōcupiscētiā carnis ordinat ieiunium cōtra cōcupiscētiā oculorū: elemosyna ⁊ contra superbiam vite oro. Igit (vt dictum est) sm eriguitiam culpe faciendi sunt fructus pnie quod est contra illos quorum culpa est multa ⁊ pnia modica. Ut ꝯ dignos fructus pnie facit illc qui sm modū culpe facit equalitatem penei: vt qui plus peccat plus peniteat: et quor inuenit in se oblectamenta in culpa tot de se faciat holocausta in penitētia: ⁊ qui amisit deū in pcti delectatione querat eum peccati abom̄ natione recogitādo omnes annos suos in amaritudine anime sue. Et ideo q̄ ꝯ dignam penitētiā facerdos nō iniungit: vel si iniungit: nō tū iniple turi non absoluitur penitens a pena condigna: sed a tanta quantam hic facit: nō aūt a reliqua. vñ Ber. Nec tibi blandiaris si grauiter peccanti leuior pena vel a nesciente vel a dissimulāte dictatur cum in purgatorijs ignibus perficiendū sit. q̄cquid hic ratius feceris: quia dignos fructus penitētie q̄rit altissimus. hec Ber. Digna ꝯo penitentia non tātū carnis macerationem: vel tpis lōgitudine quātū cordis cōtritione cōpēsatur: quia apud deū nō tā valet mēsura tpis q̄ doloris: nec tantū abstinētia ciborum quant⁹ mortificatio viticorū. Propter q̄ mensuram temporis in agenda penitentia canones in arbitrio sacerdotis intelligentis statuūt ⁊ penitentie tempora fidem conuersationem penitētium abbreuiāda: ⁊ negligentia protelanda existimant. Tanta etiā contritio potest esse q̄ totaliter tollat reatum pene: quia deus plus acceptat cordis affectum q̄ exteriorem actū: sed per actus exteriores absoluitur hō a pena ⁊ a culpa: ergo ⁊ similiter per cordis affectū que est cōtritio absoluitur ab ea: quia intentio contritionis pōt ātēdi dupliciter. Uno modo ex parte charitatis que displicentiam causat. Et ideo mediāte charitate meretur nō solum culpe annotionem: sed etiam ob omni pena absolutionem. Alio modo ex parte doloris sensibilis quā volūtas in contritione exercitat: ⁊ quia ille dolor est etiam illi penitenti quedam pena que tantum potest intēdi q̄ sufficit ad deletionem culpe et pene. Et si homo per se non possit satisfacere pro peccatis: potest tamen per aduitorium alterius. Quia enim pena quam peccator ꝯ sustinere excedit vires eius iō ordinauit deus ex magna mia: vt cū eo et pro eo pmū satisfaciat meritū passionis xpi qui per suā passionē nō solum mūdū redemit: sed etiam suum meritum p pctōribus satisfecit. Secūdo satisfacit p peccatore meritum totius ecclesie. dicit enim Augu. q̄ elemosyne et ōones q̄ fiūt in ecclesia subueniunt recognoscenti mentem suam ad veniā. Tertio subuenit peccatori propria satisfactio. Et his trib⁹. s. merito ofice passionis: ⁊ totius ecclesie: et proprie penitentie cōponitur talentū preponderans culpe. ¶ Et sciēdum sm Hiero. quia similiter circūuenit sathanas p nimiā duritiam vt peccatores pereant desperando: q̄ho in numia remissione corrigendo. Sic nec icita vnde Galo. Ne declines ad dexteram neq̄ ad sinistram. Ut aūt ad agēdas pñiam pgrua magis accēdaris: cōsidera si vaum pcti ade tā districte punitū est: vt nouingentis ānis ⁊ āpl⁹ vite huius miseriā lugeret: ⁊ in augmentum miserie multis subsidijs et solatijs mechanicor⁹ quib⁹ nūc vtimur careret: ac fere quatuor milibus annorū inferni tenebras sustineret et qualr̄ puniēt̄ tur trāsgressiōes nostre tā multe: tā magne cuius supnus iudex cui reddituri sum⁹ de singulis rationē ⁊ multitudinē numeret: ⁊ magnitudinem pōderet: ⁊ diuturnitatē mēsuret: et iō multis lachrymis ⁊ oronib⁹ multisq̄ ieiunijs est opus: vt pctā nostra q̄bus mors eterna debebat satisfactiōe ꝯdigna deleam⁹. ¶ Cōsidera etiā ⁊ attende q̄d p peccatū pdidisti: q̄d icurristi: q̄s sit quē offendisti. Perdidisti amicitiā toti⁹ trinitatis: angelor⁹ apl⁹or ⁊ oīm sctōr⁹ decorē anime: suffragia ecclie. Incurristi laqos fortissimos: hostes crudelissimos: statū periculosus horribile p̄cipitiū defectū gratie ⁊ mortē anime. Offēdisti eū q̄ te creauit: p te mortē sustinuit multa bnficia cōtulit ⁊ eterna pmia repromittit. Si hec iuste cogitares vrq̄ doleres: et p pctis fleres. Et q̄ i mō agēdi pniaz raro penitētes docti sūt nō oēs pniam verā agūt. Nā ꝯ Ambr. ⁊ Greg. fa cili⁹ inuenīūt q̄ innocētiā seruauerūt: q̄ q̄ verā pniam egerūt. Et iō pauci sunt q̄ igne purgatorij nō indigēt. vñ Bern. Iudicent ⁊ sentiant alij vt voluntiego certe adhuc nullū penitētē nouī: quē nō estimē igne ⁊ flāmis purgatorij indigere. Mecū felicissime actū credā. si vsq̄ ad diē iudicij ita me purgatoriū. i. cōflatoriū oī scoria pmū dabit vt audeam iudici purgat⁹ occurrere. hec Bern. Ecce quid sperare possunt multi miseri si ille vir tam sanctus de se sic tremuit ⁊ expauit. Ut igitur penitentiam veram agas ⁊ perfectas remissionis gratiam consequaris cautela magna est adhibenda: vt. s. circuncisus ⁊ purgatus per cōfessione ⁊ de peccato mancas sm Iosue. v. in eodem castrorum loco donec perfecte sanaris. Oō fiat si panem doloris et penitentie cum filētio extra turbā mādūces subtrahēdo te a ludis ⁊ spectaculis mundanis: ⁊ alior⁹ consortis ⁊ ab oī occasione peccandi. Circūcide itaq̄ oēm cām et oēm occasionē et suspitionē pcti: ac pfonas ⁊ loca et cōsortia eor⁹ cū quib⁹ cōuersabaris peccans. Circūcide sensus tuos q̄bus transgressor fuisti: et intra in cubiculum tue mētis ⁊ ostio clauso contra oēs riuulos pctōrum ora in abscondito patrem tuū qui est in celis. Sedere enim ⁊ in vno loco mancre penitētiū est: nō vagari nō discurrere ad cōuiuia: ad spectacula et hmōi maxime in crepudijs pnie agēde tum recentia sunt vulnera circuncisionis tue. Ut Iosue. v. Non sinebat castra moueri anteqū perfecte vulnera circuncisorum sanarētur. Maria sedit ad pedes dñi lachrymis rigauit ⁊ et capillis terst quousq̄ audiuit. Dimissa sunt tibi peccata multa. Et vt min⁹ tedeat te latis penitētie recordare obsecro Iacobi minoris qui ꝯ spiritū sanctū tanq̄ pign⁹ accepisset: ⁊ sic cōfirmatus de vita eterna cert⁹ eēt: nihilominus tū in pnia ⁊ vita dura vsq̄ in finem perseuerauit ac verus etiam ipse carnalis desiderij supplātator fuit: ⁊ adeo magni meriti vt ab oīb⁹ vocaretur iustus: qui etiam merito filius alphei. i. docti est cognominatus. Unde q̄ hierosolymas paulus ingressus est: vt cum ceteris appostolis de dogmatis veritate conferret continuo ad hunc intrauit. Hic epistolam canonicā scripsit. Hic vt testat. Lyriso. Et egisippus vicinus apl⁹or⁹ temporum hystoriographus tā mirabilis fuit: vt stati post

Ex amissione bonorum et incursu malorum

Pnia. sanctorum

Pnias agoi ignorantia.

Bern.

Regum. 2.

Pnias purgatorijs oēs penitentes destitui

Greg.

Cōstituūtur penitentie agendo

Pnie labores ⁊ species.

Pnie fructus dignī.

Ex esa. xxxviij.

Pnia minor delicto. Bern.

Pnia interior.

Ēps pnie.

Cōtritio pōt penaz delere.

Augu.

Hiero. prouer. xiij.

Pnie icita vnde Galo.

Gatisfaciē tia p pctōre cū eo.

Luc. vij.

Jacobi minoris pnia ⁊ sctitas.

Balak. j.

Egisippus.

passionē dñi episcopatū hierosolymor⁹ ordinantibus aplis primus acceperit. Hic de vtero matris sanctus vocatus fuit. Uinū ⁊ sicerā non bibit: carnem nullam comedit: nunq̄ attonsus est neq̄ vnctus est vnguentor: neq̄ vsus est balneor: die noctuq̄ flexis genibus orabat in tantum: vt genua eius obduruisse callo ⁊ camelorum duritiaz traxisse dicerent. Cantamq̄ aiūt in eo fuisse carnis incuriā: ⁊ ipsum oure vite tūi intrendere q̄ mēbra oia mortificauerit: vt adhuc viuentis oia fere membra morerentur: q̄ assiduitate orationis iugiq̄ ad pauimentū prostratiōe corporis: fōte q̄ ei⁹ callo sicīr obductā ⁊ obduratā vt nihil fere a cameli genibus discreparet. Reduc etiā diligēter ad memoriā cilicū ⁊ locustā Joānis baptiste: labores pauli/vigilias bartholomei/saccū ⁊ panē hieronymi/tunicā ⁊ vepres Bñdicti/sudariū ⁊ lachrymas arsenij/mattulā eulalij/colūnā ⁊ vermes symeonis/ inditatē et radices herbarū peccatricis egyptiace. Dauid etiā regē de solio descēdisse ac in cinere ⁊ cilicio humilr ⁊ abiectū i terra sedēdo pñiam egisse donec audiuit a dño p nathā pphetā. Transtulit dñs pctm̄ tuū a te. In sessione humiliatio demonstrat: in cinere ꝯo cōsideratio mortis q̄ quā tota humani gñis massa in pulnerē est redigēda/in cilicio quod de pilis cōterit ⁊ memoria peccati aspere punigētis significat. vñ Grego. In cilicio quippe asperitas ⁊ cōpūctio peccatorū. In cinere aūt puluis oñdit mortuorū ⁊ idcirco vtrūq̄ hoc adhiberi ad penitentia solet vt in cōpunctione cilicij cognoscam⁹ quid per culpā fecimus: ⁊ in fauilla cineris perpendam⁹ q̄d per iudicium facti sumus. hec Grego. Consolationē ergo in his habet: ⁊ teipsum in his exercet q̄ cinis ⁊ cilicium sunt arma penitentium. Maxime enim in cibor⁹ vestē consistit labor penitentie. ¶ Circa premissa vero his versibus poteris edoceri. Sit tibi pot⁹ aqua: cibus aridus: aspera vestis. Dorso virga: breuis somnus: duru q̄ cubile. Flecte genu: tunde pect⁹: nuda caput oās. Hereat os terre: mēs celo: lingua loquat. Eor dicter: sit larga manus: ieiunia crebra. Mēs hylis: simpler oculⁿ: caro mūda: piū cor. Recta fides: firma sit spes: dilectio semper Ferueat assiduis precibus iustis tū ora. Hec peccator age quem vere penitet a te. Nunc potius penas peccatis exige dignas. Quam te perpetuis addicat iudicis ira. Audi etiam Bernardum qui dicit. Uere penitens de tpe nihil perdit: q̄z preteritū restaurat per contritionē: ⁊ presens tenet p bonā opationē: ⁊ futurum tenet per boni ꝯpositi cōstātiaz ⁊ firmitatem. hec Ber. Uiriliter ergo agant penitentes a non deficiant tempore enim suo metent non deficientes. Nā qui seminat in lachrymis in exultatione metent. Confortetur cor eorum in penitentia ⁊ consolentur in ea sperātes cum martyribus partem habere: q̄z sm Chri. vi uentes in penitentis pñt martyribus cōparari grauior est essi longa fuga q̄ volor⁹ mors. Sed ⁊ ipse dñs eos beatos pronunciat eisq̄ consolationem promittit cum dicit. Beati qui lugēt q̄m ipsi consolabuntur. Penitentium enim luctum dñs perpetui gaudij consolatione compensat. De penitentie quoq̄ laudibus sic dicit Lyprianus. O penitentia quid de te noui referā? Omnia ligata tu soluis: oia clausa tu reseras: omnia aduersa tu mitigas: omnia contraria tu sanas: omnia confusa tu lucidas: omnia desperata tu animas.

Psa. 125.

Lyriso.

Lypria. Penitētie laus.

¶ Oratio.

Erret me vita mea. Nam diligenter discussa apparet mihi aut peccatum aut sterilitas ⁊ infructuosaz: si quis fructus in ea videtur: aut est simulatus aut imperfectus: aut aliquo modo corruptus. Quid ergo mihi restat pctōri nisi vt in tota vita mea plorem totam vitam meam. Certus sum domine quia pctā mea eternam merentur dānationem. certior q̄z penitētia mea non sufficit ad satisfactionem: certissimus q̄z mīa tua superat oēs offensiones. Fac ergo mecum mīam ⁊ cōcede mihi pctōrum meorū indulgētiā: quia meritum meum indulgentia tua est dñe deus meus. Amen.

¶ De baptismo dñi. Capitu xxi.

A Matt. j.

Omplētis autem. xxix. annis etatis sue quib⁹ dñs iesus sic penoser abiecte vixerat [⁊ in diebus illis] fcs quibus iohannes baptizabat ⁊ predicat: ante q̄ recluderetur in carcere dicit iesus matri sue. quia tempus est vt vadat ⁊ glorificet ac manifestet patrem suum ⁊ se mūdo ostendat qui diu latuerat ⁊ operetur animarū salutem pro qua pater ipsum huc miserat. Et reuerenter se licentians ab ea ⁊ nutritio suo ioseph iter arripuit [a nazareth galilee] vbi nutritus fuerat. que respectu hierusalem est ad aquilonem ⁊ iunt versus locū iordanis vbi iohannes baptizabat nō longe a hierico que respectu hierusalem est ad orientē. De hierico enim similiter ad orientem iunt quasi duo miliaria vsq̄ ad capellam sancti Johānis vbi ipse habitabat: in de est quasi vnū miliare vsq̄ ad locū iordanis: vbi christus dicitur baptizatus. Putatur tamē a nonnullis Christus baptizatus inter ennon ⁊ salim non longe a monte gelboe in bethania q̄ est supra iordanem tribus leucis de hierico: sed duabus de capella sancti Johannis secundum Remigium. Quia galilea transmigratio ⁊ iordanis descensus interpretatur. per hoc quod Iesus de galilea venit ad iordanem significatur q̄ eius membra si velint baptizari et per gratiam lauari oportet ea transmigrari de vitijs ad virtutes: ⁊ descendendo humiliari. Ut autem ait Beda. Iesus annorum triginta baptizatus ⁊ incepit apertius signa facere ⁊ docere legitimum tempus ostendens his qui omnem etatem vel ad sacerdotum vel ad docendum putant oportunam. Nec contra hoc mouere quempiam debet q̄ hieremias atq̄ Daniel prophetie spiritus pueri acceperunt: quia miracula in exemplum operationis non sunt trahenda. Tricennalis autem baptizati saluatoris etas conueniens fuit ⁊ nobis conuenit propter mysterium trinitatis: et operationem decalogi. Qui ergo baptizatur vl gaudet se esse baptizatus tricennalis sit in hōc modum vt in fide sancte trinitatis intelligat ⁊ compleat decalogum. hec Beda. Hic ergo secundum Rabanum instruimur nullum debere sacerdotem aut predicatorem fieri vel ecclesie p̄ficinisi virilis ⁊ perfecte etatis fuerit. Sed heu nunc tales preficiuntur regimini ecclesie qui se ipsos nesciunt regere: tales procuratores patrimonij crucifixi qui suarum rerum tutores esse non possunt: alijs etiam preesse volunt qui pe-

Hierico.

Locus baptismi xpi.

Remig.

Cur dñs iesus annor⁹ xxx. baptizat⁹ fuit.

B

Beda.

Cur annorum. xxx. baptizat⁹.

dagogo adhuc indigentibus vero Chrisosto. Tri
ginta annorum venit iesus ad baptisma: quia
scilicet posi baptisma illud legem veterē erat
soluturus: propterea vsq; in hanc etatē que om
nia poteſt capere peccata in legis obſeruatione
permiſit ipſam vniuerſam implens ne quis di
ceret ideo illam ſoluiſſe legem: quia eam nō vo
luiſſet implere. Propterea igitur omnem hanc
xps expectauit etatem per que omne xps iuſti
tie impleuit ac tunc demum venit ad baptiſma
quaſi cumulus illud cunctis obſeruationibus
leges imponens hec Chriſo. Vadit ergo domi
nus mundi ſolus pedibus nudis per ſpacium
tam longi itineris. intuere eum diligenter: de
note eidēq; vehementer: ex corde cōparere. Nō
ducit ſecum militum aut equorum aut alterius
comitiue frequentiam: nedū habebat diſcipu
los vel ſequelam aliam. Nō habet qui precedat
ad hoſpitia: neceſſaria preparāda. nec ſunt ibi
honores: pompe quid? nos vermiculi vtimur
: delectamur. Os ille cui in regno ſuo milia mi
lium miniſtrant: decies milies centena milia
aſſiſtunt ſic ſolus incedit terram pedibus nu
dis calcando: vſq; ad fatigationē laborando.
Nam regnum ſuū non eſt de hoc mundo: qui ex
inaniuit ſemetipm formā ſerui non regis ſumē
do. Factus eſt ſeruus vt nos reges faceret: fa
ctus eſt aduena: peregrinus vt nos ſa poſtri
: regnum ſuum pduceret. Viaz poſuit ante ocu
los noſtros per quam illuc aſcendere valeam?
Os quare ipſum negligim? quare noſ ipſos nō
humiliam? quare honores: pōpas caducae va
na ſic auide querimus et tenemus? certe qz re
gnū noſtrum eſt de hoc mundo: nec cōſideram?
nos aduenas: peregrinos: pterea omnia iſta
mala icurrimus. O vani filij hoim cur vana p
veris: caduca pro certis: temporalia pro eternis
acceptamus: : ſic ſtudioſe amplectimur? Cur
iſta tranſitoria non ſpernim? : quaſi tranſacta
non reputamus? Vadit ergo dns iesus ſcz oatur
ſaluturus: non indigens ſalute: ſic hūiliter: con
tinuatis diebus quouſq; peruenit ad iordanē.
Cum autem venit ad iordanem inuenit iohan
nem peccatores baptizantem: antem: turbam magnā
que illuc ad ipſius predicationem concurrerat
qz eū quaſi xpm habebāt. Cū famulis dns: cum
reis iudex baptizādus venit: nō tū aquis mūda
rizq; ipſas mūdare cupiens. Venit qdē iesus ad
ioannē maior ad minorē. i. deus ad ioannē/ dns
ad ſeruū, rex ad militē/lux ad lucernā/ſol ad lu
ciferū: vt ipſi? predicationē ioānis confirmaret
: vt teſtimoniū a ioanne acciperet: vt exteriori
ablutione baptizaretur ab eo. i. fons a riuo: ple
nitudo a ſtilla/autor baptiſmi a baptiſmi mini
ſtro non purgatione indigens: ſed noſtram faci
ens non neceſſitate ablutionis vt ipſe remiſſio
nem peccatorum per baptiſmum acciperet: ſed
vt baptiſmate ſuo baptiſmum ioannis approba
ret: ipſum a deo ordinatum oſtenderet vt no
bis myſterium baptiſmi inſinuaret: vt qz homo
natus erat oēm iuſtitiam legis: : oēm humilita
tem impleret: implendo doceret vt trinitatis
myſteriū reuelaret: vt nemo qnātumlibet ſctus
baptiſmi gſaz ſupfluā iudicaret: vt pri? faceret
qd poſtea faciēdū imperabat vt cognoſceret ſer
ui ſtā alacritate debeat currere ad baptiſmuz
dñi qñ ipſe dns nō dedignat? eſt ſuſcipere bapti
ſmū ſerui/: nemo refugiat lauacrum gratie qū
xps nō refugit lauacrū pñie. vt caput draconis
in aqua cōtereret/pctā deleret / : veterē Adam
ſepeliret vt cōtactu mūdiſſime ſue carnis: : cor
poris aquas ſcrificans vim abluēdi: regenera
tiuā aqs cōferret: : ſcrificatas aquas baptizan
dis poſt modū relinqueret. Vt p deſcenſionē co
lumbe in lauacro credētiū ſpiritu ſanctū aduen
tū ſug baptizatos mōſtraret vt ppls teſtimoniū
ioānis de xpo: : ēt dei patris audiret: : vt p hoc
q ipſe filius dei baptizat? eſt oēs p baptiſmum
renatos filios dei: fratres ſibi faceret: : oſde
ret. Quē: tu fidelis vt iā in xpo regenerat? con
tinuare eiuſq; ſacramēta: cūcta q agunt̄ ſeru
tare: Volēs ergo dns ogari noſtrā ſalutē cepit
pri? facere q̄ doceret: : primū inchoans a iaua
ſacramētorū: : fundamēto virtutū: voluit a Io
anne baptizari. Dicit itaq; ioanni tunc pctores
baptizāti. Rogo te vt me cū iſtis baptizes. Joan
nes vero intuēs eū: ipū p diuinā reuelationez
recognoſcēs eū eſſe verū deū: hoiem nullū pec
catū habentem: : ob hoc lauacro non indigentē
alios a pctō lauantē; timuit: : expauit: : vt hūili
tatem regis imitaretur miles: : reuerentia eū
prohibēs dixit. Dne[ego] terrenus[a te] celeſti
qui non eges[baptizari debeo]qz egeo baptiza
ri[: tu] cuius generatio nō eſt vitioſa [venis ad
me]baptizari. Eu maior es: : dns / : ego minor: :
ſeruus: : tu non ad me: ſed ego potius debui ire
ad te. Eu mundus es/: omnia mundas: non tu
a me: ſed ego a te mundari: : baptizari debeo.
Ego homo ſum tu deus. Ego peccator qz homo
tu ſine pctō qz deus. Quid vis a me baptizari?
Non recuſo obſequium: ſed ignoro miſterium.
Ego peccatores baptizo in penitentia: tu quid
vis baptizari qui nō habes peccati cauſaz. Im
mo potius quid vis vt peccator baptizari: qui
veniſti peccata perdonare. vnde Ber. Baptizari
vis dne ieſu. Vt quieſti aut qd tibi opus baptiſ
mate? Nūqd ſano opus eſt medicina: aut mun
datione mundo? Nū tibi pctōū vbi baptiſma ſit
neceſſarium. Quā maculam habere pōt agnus
ſine macula? vū: : Chriſo. Vt tu me baptizes eſt
idonea ratio: vt iuſtus efficiar: : dignus celo: vt
autē ego te baptizē: que eſt ratio? Omne bonū
de celo deſcendit terrā non de terra aſcendit in
celum. vnde etiā Leo papa. Quid facis domine
Ecce quaſi mendacem me lapidabunt. Ego ma
gis te predicaui: : tuam ſimplex velut hoſpes
aduenieſti. Eu ſurſum filius regis: : deorſum fi
lius regis: : nuſquaz ſceptrum regale oſtendis.
Oſtende dignitatem tuam. Eur ſolus tam hūi
lis aduenieſti? Vbi angelorum : gloria? vbi mi
miſtratio cherubin: ſeraphim? vbi vēxillaū? :
Eu moy ſen glorificaſti in nube lucida: : colum
na ignis: : tu mihi caput inclinas. Renue domi
ne caput es oēm. Oſtendiſti humilia oſtendiſti
ſublimia. Baptiza omnes pōtes: : me ante oēs.
Quid baptizari vis ſordem non habens? Et ſi
baptizare voluero iordanis non ſuſcipit: cogno
uit te factorē ſuum: cōuertit fluenta retroſum
hec. Leo. Non mirū ſi baptiſta cōtremuit qnan
do manibus ſuis humiliat̄ cui oē genu celeſtiū
terreſtrium: : infernorū curuatur. vū Ber. inclī
natur ſub baptiſte manib? caput adorādū ange
lis reuerēdū ptātib? tremēdū pncipatib?. Quid
mirum ſi tremet hō nec audet attingere ſanctū
dei ſtice? Quid vel ipſa cogitatione nō contre
miſcit? O q̄ tum erit in iudicio caput iſtud qd
nō ſic inclinat̄ vt vertex qui nō tam hūilis vt
q̄ ſublimis: : erectus tūc apparebit: hec Ber.

humilis xpi ad baptiſmuz accesſus.

Jo.18.
Phil.2.

Aduentus xpi ad iohā

Chriſo.

Iuſtitia.

Chriſo.

Actus.

Ecclesi.xxx.

Ambro.

Chriſo.

Auguſt.

Raba.

Leo pa.

Ber.

Iuſtitia ſtricciſſima.

Dns ño pbat quidē famuli ſui fidele ſeruitutis
obſequiū: ſed diſpēſatiōis ſue manifeſtat miſte
riū di. [Sine]. i. pmitte[nō]ſcz me a te baptiza
ri in aq: vt tu poſtmodū a me baptizeris in ſpū
qz miſteriū eſt qd ago. In q̄ ſz Chri. oēdit qz po
ſtea xps iohānē baptizauit. [Sine mē]vt q̄ fo
mā ſerui aſſumpſi expleā: : hūiliter ei?. Et ſub
iūgit [Sic eſt]faciēdo ego ſupior: : nō indi
gēs a te ſuſcipio baptiſmū[decet nos]me ſuſci
piēdo: : te baptizādo[iplere]: : dare exemplū ipiē
di[oēs iuſtitiā.] Et accipit hic iuſtitia nō pūt ē
virtus phālis, vitio aut̄ritie oppoſita: ſed gnālr
put includit oēm virtutē ſeu oēm virtutū pfectio
nē. ſz Chri. qd dicit tale eſt. Qia iā legalia cōple
uim? nec vllū trāſgreſſi ſum? aliqū mādatū vnū
adhuc deeſt ſolūmodo opz ēt iſtd adiūgi: ſicq; a
nobis iuſtitia ois ipleuīt. Iuſtitiā ño hic ple
mētū cūctoz noſtr mādatorū nondēs hāc verā
eſſe iuſtitiā: vt ipſe dns ac magiſter oē in ſe ſalu
tis noſtre ſacramentum impleret. Mandatum
ſiquidem erat hoibus baptiſmū ſubire prophe
te Vel oēm iuſtitiā faciendo vnicuiq; qd ſuum
eſt. Qui eñ xpi baptiſmum ſuſcipit miſereē aie
ſue placēs deo: ſalutis medelā ſuſcipiēs: : humi
liter ſubdit̄ creatori ſuo ei? inſtitutiōi obediēs:
proximuq; exemplo edificat eū ad bonū indu
cēs. ſic ergo oēm iuſtitiā ipleri: qz deo: : tibi: : p
primo facit qd dz. Vel oēm iuſtitiā faciēd oportus
qd poſtea fieri dz ab alijs. quaſi di. Jō me nunc
ſubdo tibi minori ne dedignēt maiores a mino
ribus baptizari vel regi. vū Amb. Que eſt iuſti
tia: niſi qd alterū facere velis por ipſe incipias
: tuo alios hortēris exēplo. vū : Chriſo. Nō ergo
fui cā baptizari dns voluit: : cā nō fuit impleri et
oēm iuſtitiā. Juſtū eſt eñ vt qd qs docet alterū
facere prior incipiat. Qz igit̄ dns magiſter hūa
ni generis venerat exēplo ſui docere voluit qd
eſſet faciēdū: vt diſcipuli magrz ſui dñm ſeque
rent̄. vū ēt Aug. Voluit facere qd faciēdū omni
bus imperabat: vt dns magr doctrinam ſuam
nō tam verbis inſtruaret q̄ actibus exerceret.
Vel ſm Raba. Sic decet nos exemplum dare
omnis iuſtitie implende in baptiſmo nunc q̄ non
aperit̄ aditus regni celeſtis: vt diſcāt homines
neminem ſine vnda baptiſmi ſpectrum eſſe. Ve
oēm iuſtitiā. i. oēm : ſuperabundantē humilital
tem: maior enim pars iuſtitie eſt humilitas. Eſt
quippe debita: : ſufficiēs humilitas omni iuſto
neceſſaria maiori ſe ſubdere propter deum: : nō
preferre ſe equali abundās ſe ſubdere equali et
nō preferre ſe minori perfecta ſuperabūdās ſub
dere ſe minori: : non pferre ſe alicui: : hunc ter
tiū gradū xps hic tenuit: nō eñ hūilitatem im
pleuit. vū Ber. Eſt aūt qdam iuſtitia ſtricta et
anguſta valde: : ita vt quā cito pedē verteris in
pctī ſoueam cadis: nec pceponere ſe equali nec
eq̄re oppoſito. huius diffinitio eſt reddere vni
cuiq; qd ſuū eſt. Et altera latior: : amplior iuſti
tia nec equare ſe parimnec inferiori preponere.
Sicut enim grandis: : gratuis ſugbia eſt prefer
re ſe equali aut eq̄re platoriū: grandis hūilitas
eſt inferiorē ſe exhibere eq̄li: : eiſdem inferiori.
Maxima: : plena iuſtitia eſt inferiorem ſe exhi
bere etiā ipſi inferiori. Sicut eſt ſumma: : into
lerabilis ſuperbia eſt ſuperiori ſe pponere: : ita
inferiori ſe ſubdere ſumma eſt: : plena iuſtitia.
Qd ergo iohānes ait. Ego a te debeo baptizari
de prima fuit q̄ ſupiori ſe ſubdidit. Qd aūt xps
fecit de plena iuſtitia fuit: ſiquidem ille ſeruuli
ſui ſe manib? inclinauit. Videat nunc quilibet
quem imitet̄ hunc an eum qui extollit ſupra oē
quod creditur aut colitur deus. Et iterum. Non
ne deo inquit ſubiecta eſt ānā mea? Aut parum
eſt eſſe ſubiectū deo: : ſis: : oī hūane creatu
re propter deū. Si eñ decet nos inquit impleri e
oēm iuſtitiā. i. pfuminationē pfecto iuſtitie in
humilitatis pfectiōe pſiſtitues Vade: : tu ad mi
norez ſi vis iuſtitia eſſe perfectus deferi inferio
ri: : minori te inclinato. hec Ber. In hoc appa
ret iuſtitia in humilitate: alicui non ſurripit nec
ſibi attribuit qd non dz: ſed vnicuiq; ius ſuum
reddit. Nō ſurripit honorem deo: : ſibi attribuit
ſed deo honorem: : ſibi retinet vilitatem. Non le
dit proximum nec eum oppudicat: nec preferet ſe
alicui vel cōparat: ſz minorē omnibus ſe repu
tat: : locū nouiſſimuz ſibi eligit: : optat. Vides
itaq; quomodo augmētata eſt oīs humilitas a
precedentibus. Jbi enim a parētibus ſubdatus
erat: hic vero ſe etiam ſeruo ſubiicit: ſeq; vilifi
cat: : ac ſeruum iuſtificat: : magnificat. Sed : in
alio conſidera quō eius creuit humilitas. Nam
vſq; modo conuerſatus eſt humilis quaſi mui
lis: : abiect?. Hic aūt etiam pctōz voluit appare
re hominibus. pctōribus eñ predicabat iohan
nes penitentia: : eos baptizabat: oēs tetius in
ter eos: : coram eis baptizari voluit tāq; vnus
ex illis. Et hz idem dici poſſet de circūſione quia
voluit pctōz apparere: nū hic plus eſt: quia cōſ
tatur turba publicē: ſed ibi magis occulte. Sed non
ne timēdū fuerat eū ipē ſe amodo velliet intēde
re ad pdicādū ne tāq; peccator ſpernereē. Nō p
pterea dimiſit hūilitati. magr q̄n pfundiſſime
ſe hūiliaret. Ipſe ergo pter nos inſtruēdos vo
luit apparere qd nō erat in ſui abiectione: : de
ſpectione: ac nos ecōtra volumus apparere qd
nō ſum? in mā gloriam: : laudem. Si quid in
nobis videt̄ eſſe pbitatis oſtēdim? defect? ño
q̄ in nobis ſunt celam? Ex hoc etiā poteris ei?
hūilitatē pfiderare q̄ in ſuſcipiēdo baptiſmū: :
in alijs q̄ ſm legē debebant̄ dns legis: : ſupra le
gem exiſtēs faciebat vt ceteri homines: nec vo
lebat vllas habere prerogatiuas ſpirituales.
Nō ſic multi in communi cōgregatiōe pfecto iuſtitie in
ciunt qui pre ceteris prerogatiuas ſingulares
hē volūt. Eū ergo iohānes cognouiſſet iuſtitiā
ſic: : tali ordine debere complerī: ſpū eñ: i mo
mēto eum docuit qd prius neſciuit[rūc]conſen
tit: : [oīmiſit eū]a ſe baptizari. nō vlterius re
ſiſtit: non vlterius contradicit quinimmo vt ba
prizaret̄ acquiuit: : eū ſm ſuā voluntatē facere p
miſit. Quaſi tenebat eum iohānes: : reuerentia
pbēdo[ſz oīmiſit eū]obedētēdo. vera enim eſt
humilitas quā comes obedētia non deſerit. et
ideo officium qd pri? timēs: : expauēscēs: humi
liter recuſauit poſtea conſentiens et obediens
denote impleuit. vnde Ber. Acquiuit iohan
nes: : obediuit: : baptizauit agnum dei et aquis
lauit. Nos abluti ſumus nō illeq; nobis laua
dis aque cognoſcuntur ablute. hec Ber. Nunc
ergo bene ipſum dñm conſpice. Spoliet ſe dns
maieſtatis ſicut quilibet alius homunculus et
creator elementorū ſubiicit ſe humili elemento
aque: : mergitur in aquis frigidis tempore magni
frigoris p noſtro amore. Operat in ea ſalutem
tactu ſacri corporis: aquas mundans et conſe
crans: : ac vim regenerationis: : ius baptiſmatis
eis cōferens: ſacramentum q̄ baptiſmatis ſan
ctificans: : conſtituens ac criminia noſtra lauā

Iuſtitie in dicia.

B

An pdicaturus cōuenit vt peccator baptizatus ē xps.

Bernar.

De xpo baptizato.

& purgans desponsat sibi vniuersalē ecclesiam & oēs animas fideles. nā in fide baptismatis desponsamur dño nostro iesu xpo ppheta in pso na ipsius dicēte. Desponsabo te mihi in fide. Uñ hec solēnitas & hec operatio valde vtilis est et magna: ideo leuanter cārat ecclesia. Hodie celesti sponso iuncta est ecclesia quoniam iordane lauit xps eius crimina. vnde Anselm. Et vero vbi robustioris etatis plenitudo aduenit missus manus ad fortia egressus in salutem populi tui: vt gygas fortis ad currendam viam tot nostre miserie. Et primum quidem vt p omnia te fratribus assimilares seruum tuū baptizan. Chryso. q̄ xps p sui baptizario baptizari te quoq; postulasti. Innocēs agnem baptis dei quem nulla peccati stulla vel cogitatio vnq̄ mum sacra maculauit baptizatus es: non te in aquis sed uit. aquas in te sanctificans: vt p eas sanctificares nos. vnde & Chrisost. Baptizatus est christus iohānis baptismo: vt ex ipsa natura baptismatis scias quia neq; peccati causa: neq; propter indigentiam doni spiritus baptizatus est. Judaicus quidem baptisma aboletur ac desinit nostrum vero sumit exordium quodq; in pasche mutatione factum est idipsum efficitur etiam innouatione baptismatis: Nam & pascha dominus cuius vtrumq; celebrauerit illi quidem terminum posuit huic vero principium. Hic vero postq̄ iudaicum impleuit baptisma continuo & ianuas ecclesie reserauit. Sicut ergo in vna tunc mensa ira in vno nūc flumine: recepit vmbram & addidit veritatem. Sancti enim spiritus gratia in christi baptismate est: iohannis vero baptisma hac donatione priuatur. Et iterum. Quia ergo nouum baptisma daturus erat ad humani generis salutem & remissionem peccati prior ipse baptizari dignatus est: non vt peccata deponeret qui peccatum solus non fecerat: sz vt aquas baptismi solus sanctificaret ad diluenda peccata credentium. Nunq̄ enim aque baptismi purgare peccata credentium potuissent: nisi tactu domini corporis sanctificate fuissent. Ille ergo baptizatus est: vt nos lauaremur a peccatis. Ille tinctus est aqua: vt nos a delictorum sordib purgaremur. Ille lauacrum regenerationis accepit: vt nos ex aqua & spiritusancto renasceremur. Baptismum ergo christi ablutio est peccatorum nostrorū & tenouatio vite salutaris. Per baptismum enim peccato morimur: sed christo conuiuimus. Ute pristine sepelimur: sed noue vite resurgimus Uetusti hominis exuimur non noui hominis indumenta suscipimus. hec Chrs. congrue autem voluit dominus in iordane baptizari vt ibi aperiretur ianua regni celestis: vbi datus est aditus filijs israel intrandi terram promissionis: quia sicut per illud flumē filij israel transierunt ad terram promissam eis per dominum & sic per baptismum fideles transeunt ad terram viuentium. Et etiam ideo: quia iordanis est fluuius medius gentiū & iudeorū. & baptismus cōis est gētibus & iudeis venientib ad fidē & xpm. In iordane q̄ baptismus dñi: in helya & helyseo iosue & naamam ꝓfigurat? fuit qz in his figura baptismi precessit. In aqua ꝓ baptizatus est: qz aqua est ꝓzia igni & pctm est ignis. vñ & igne supplicij punit: vt ergo hic ignis extinguatur in aqua baptizatus est. Aqua etiā sordes abluit: sitim extinguit: imaginem reddit ita gratia spiritussācti in baptismate sordes peccatorū abluit: sitim anime verbo dei restringit: imaginem dei per culpam amissam restituit. Et ex hoc q̄ dominus in aqua est baptizatus trahitur argumētum q̄ in alio liquore q̄ in aqua nō pōt fieri baptismus. In aqua etiam vniformiter baptismus consecratur: quia a dextro latere aqua manauit. & quia nullus liquor adeo ad abluendum valet & apud omnes faciliter acquiritur ne se aliquis propter inopiam excuset. Et licet spiritus mundet interius: tamen necessaria est aque lauatio: quia sicut ex duob? est homo: scilicet ex corpore & anima: sic ex duobus renasciturus: sz spūsancto & aqua. [Factum est autem vt cum baptizaretur] a iohāne fere [omnis popu- Lu. iij.
lus] terre illius id est multi de omni populo [et Jesu] a iohanne [baptizato] ac post baptismum de aquis ascendente: ꝛc pro baptizandis vt spiritum sanctum acciperent [orante apertum est celum]. i. inestimabilis splendor factus est circa xpm: & tantus fulgor circūfulsit eum ac si celus empireum apertū videretur celo: & acreo et fidereo reseratis splēdor celi empirei tertis infunderet. Nō q̄ celū tūc diuisum fuerit: non ei illa apertio in corpe celestis: sed in aere fuit: sed quia aperiri videbatur: sicut in coruscatione solet fieri in qua celum aperiri videt: ꝛc per hoc significabatur gloriam celestem aperiri credentibus in xpm: et q̄ renatis aperitur et patet ianua regni celestis et aditus in celum qui pclusus fuit homini per peccatum. vnde Chrs. Si quidem in Chrisso.
eius baptismo apti sunt celi: vt discas etiam cū tu baptizaris hoc inuisibiliter fieri. nā deo te ad celū vocante nihilq; in terra cōmune habere suadente. Et iterū. Dicit aūt apertum est celum tanq̄ hactenus reclusum fuisset. Jam aūt ouili superno & unsimo in vnū redacto & vno existēte omnium pastore celum patuit & hō terricula ouis aggregatus est angelis. vnde & Beda Jesu autem baptizato & orante apertū est celū: quia dum corporis humilitate dominus vndas iordanis subijt diuinitatis sue potentia celi nobis ianuas pandit: quinq; caro innoxia frigentibus tingitur aquis opposita quondam noxijs rumphea extinguitur ignea. Hec Beda. In hoc etiā Beda.
q̄ iesu baptizato & orante celū apertum est: sīgnificatur q̄ oratio mundi et sancti hominis celum penetrat. Orauit autem christus vt nos informaret ad orādum post Baptismum: & ostēderet nobis orandi ordinem & necessitatem. Oratio ñ
diuez quia ad hoc q̄ placeat oratio oportet prius post bap.
mundari et baptizari q̄ orare. Necessitatē quia baptismalis gratia indiget p oīonem ꝓseruarit et vt daret exemplum q̄ in receptione sacramētorum debet mēs hominis in deum eleuari. Uñ Beda. q̄ iesus cuius omnia que patris sunt baptizat? orasse memoratur: ad nos informandos Beda.
actum non dubitatur: quibus post lauacrum baptismatis vt aula celi pandatur: ideo non otiose viuendum: sed ieiunijs precibus atq; elemosynis est insistendum: quia si peccata sunt omnia in baptismo laxata non adhuc tamē est carnis fragilitas solidata. Nam quasi transito mari rubro gratulamur submersos egyptios: sed in deserto mundane conuersationis hostes occurrunt alij qui duce christi gratia nostro sudore vincantur donec perueniamus ad patriam. Ab
Hec Beda [Et descendit spiritussanctus] visibi- Spūsāctus
liter in columbe specie ac requiesit super eum visibilis
sedens super caput ipsius descendit inq̄ non p Sensus
plici de
gratiam:

gratiam: qz a primo instanti cōceptionis sue plenus fuit spiritu sctō: sed descendit in signo visibili & hoc triplici rōne. Primo ad indicandum a ljs q̄ in ipso esset plenitudo grē. Secōo ad innuēdum q̄ in baptismo datur spūssanctus accedētibus non ficte. Tertio ad oñendū q̄ ipse est q̄ per spiritū sanctū baptizat mūdādo a sorde. Apparuit aūt in corporali spē columbe quatenus mite & simplicē sine felle oiēs amaritudi eij eē & nos p mānsuetudinē colligere eum venisse: secq; mānsuetos & humiles inhabitare ostenderet. Jōeriā in colūbe spē apparuit vt in colūbis habentibus charctatē dei q̄ precipue in colūba est spūs sanctū esse designaret. Uñ Chryso Jō aūt spūs- In spē columbe cur
sanctus specie colūbe suscepit: qñi pre oib? aia- Chrysosto.
libus hec cultrix est charitatis. Oēs aūt spēs in stitie quas habēt serui de ī veritate possunt habere serui diaboli in simulatione: solā aūt charitatē sancti spūs non pōt immundus spūs imitari Jdeo ergo hāc priuatā speciē charitatis sibi seruauit spiritussanctus quia nullius testimonij sic cognoscitur vbi est spūssanctus sicut p grāz charitatē. Et sm eūdem Chrys. rūdet etiā figure veteris testamenti. Sicut enim in diluuio columba apparens: ꝛc ramum virentis oliue deferēns ostendit signū clemētie dei his qui residui fuerunt ex aquis diluuij: o ōēm orbis terraꝝ tranq̄litatē annunciauit: ita & nunc in baptismo veniens spūssanctus in colūbe specie: oñdit signū diuine clemētie qua virtute baptismatis & peccata remittit: ꝛc gratiā cōfert: ꝛc liberatorem nobis demonstrās pro ramo oliue adoptionē generi hūano affert. Nihilominus tū omnis baptizatus septem virtutibus in colūba significatis ornatus & repleti & plici. Quicunq; enim est pfectus ornatus esse perfectus quantū ad seipsum: q̄tum ad primū quantū deū: ꝛc oia ista significant p pprietates in colūba repertas. Quātum ad seipsum in duplici proprietate: qz columba habet gemitū pro cantu & caret felle: sic hō debet habere in se contritionem pro peccatis & gemitū cū lachrymis & debet carere felle amaritudinis peccati & ira irrationabili. Quantū ad proximum triplici proprietate columba rostro nō ledit: sic nec sanctus q̄ detrahit. Unguibus nil rapit: sic sanctus aliena nō recipit. Pullos alienos tanq̄ suos pascit: sic sanctus p suā cōpassionē indigentibus sua tribuit. Quantum ad deū duplici pprietate qz colūba super aquas residet vt vmbra accipitris in aqua preuisa mergat se & euadat: sic sanctus sup fluēta diuine scripture residere & oculum habere ds vt diaboli versutias & incursum euadere queat melioza grana eligit: ꝛc mūdo vescitur: sic sanctus sanas sentētias quib? pascat eligit: & in solo deo in quo puritas summa est recreat. Uñ sicut colūba in cauernis petre nidificat: sic sanctus in plagis mortis xpi q̄ petra firma est nidum. i. suū refugiū & spē ponit. ¶ [Et vox patris] testimoniū filio prebētis [intonuit] & audita est de sublimi. s. de nube dicēs. [Hic est filius meus dilectus] pre cereris: qz nō adoptiuus vt ceteri sed naturalis. Uñ Chrys. Su? vt q̄ nō per adoptionē grē: neq; p electionē creature sed ipsa pprietate gñis: & veritate nature. Et vt ait Hieroñ. Sedit columba sup caput eius ne quis putaret vocē patris ad ioānem factā: non ad dñm: [In quo mihi cōplacui]. i. in q̄ voluntas mea cōplebit de salute gñis hūani. Alius vero euangelista sic dicit. [Tu es filius meus dilect? in te mihi cōplacui] i. in te & p te cōstitui q̄d mihi placet facere: & q̄ agēda sunt agere. i. genꝰ humanū redimere. Uel mihi cōplacuit. i. cōplete & totaliter placuit. Nihil enim vnq̄ deo displicuit ī eo sicut in nobis q̄ prius fuimus nartura filij ire. Uñ Bern. Uere enim hic est in quo nō ē q̄d patri displiceat q̄d oculos maiestatis offendat. Uñ & ipse ait. O ia q̄ placita sunt ei facio semp. Donet nobis dñs Jesus qui semp placet patri & vt nos p ipsum mereamur placere sibi: sm Beō. tātum durauit splēdor q̄d diu paterna vox audita est cū ea terminatus est. Jpm aūt filius audire huic credere obedire pr nos ammonet dicens. [Jpm audite] Cui enim nisi sapiētie: iustitie: ꝛc veritati credere debemus? vñ Ber. Jpsum inquit audite. Ecce oñe Jesu vel nūc iā loquere licentiam loquēdi habes a patre. Quādiu virtus & dei sapiētia q̄ñ infirmus aliquis & ī spiēs latens in populo: q̄d nobilis rex & rex celi fabri filiū te pateris appellari pariter & reputari. O hūilitas virtutis xpi: o sublimitas hūilitatis q̄tum cōfundis stultitiā mee vanitatis parum aliq̄d scio vel magis scire mihi videor & iā filere nō possum impudenter & impudēter me ingerēs & oñtans: ꝛc ōptus ad loquēdū: velox ad docēdū: tardus ad audiendū. Et xps cū tāto tpe silebat: cū se ipsum sic abscōdebat nūquid inanē gliaz metuebat? Quid timeret ab inani glia qui est vera glia pris. Utq̄ timebat: ꝛc nō sibi. Nobis timebat ab illa quibus nouerat esse timendum. Nobis tacebat & nos instruebat. Tacebat ore: sz instruebat ope: & postea docuit verbo iā clamabat exemplo. Discite a me: qz mitis sum & hūilis corde. Nā de infantia dñi parū aliquid audio. Et tunc iam vsq̄ ad hūc trigesimum annū nihil Matt. 10.
inuenio. Nūc vero iā nō pōt latere qui tam manifeste demōstrat a pre. hec Ber. Et hec est autoritas quā supra allegauī p quā apparet q̄ō sīluit dñs Jesus ad nrām instructionē & tacēdo ore instruxit ope. Ipsius igit exēplo stude & tu taciturnitati: qz qui de oibus tacet de oib? pacē habet. Stude inq̄ & intere: qz vt ait Ambro. Ratior est tacēdi virtus q̄ loquendi. Audisti ergo vbiq; in dño Jesu hūilitatē redolere q̄ est tus magnifica & valde necessaria eo q̄ studiosius q̄renda & etiā affectuosius amāda est: qz dñs ī singulis actibus suis studit eā signāter obseruare & erēplū inde alijs oñdere. ¶ Sic ergo in hoc opere excellentissimo tota trinitas modo singulari se manifestando apparuit large apparitionem accipiendo: & sic trinitatis presentia baptismi renū apparuit. Pater apparuit in voce: filius in hoīe seu carne: spūssanctus in colūba. Differenē tñ: qz filius apparuit in hoīe in vnitate suppositi. ioannis primo ꝛ in apparitiōe alia ꝓsona erat vnio per modū signi. Caro enim vnita erat filio in vnitate suppositi: vox aūt & columba non habebāt vnitatē suppositi cū pre & spūscto sed tñ in pñtatione signi. In columba ergo spūs ñ fuit colūba: q̄ ei tñ nō fuit vnitas: nō enim fuit ī columba tus: qz pter naturā hūanā neq; vnq̄ creatura fuit deo personaliter vnita: nec infuit ei p grām: sed p apparitionē & signū: & pacto officio suo post apparitionē in pmordiale & p.acentem materiā rediit vnde sumpta enerat: sicut etiam sentit de alijs figuris in quibus domin? apparuit. Apparuit autem misterium trinitatis dño

Luce. 3.

Bernard.

Joan. 8.

Beda.

Hūilitas Christi.

Charitas spūscti. Bene. 8.

Colūbe pprietates sese pre virtutes indicā- tes.

Tacitur- nitas commē datur.

Matth. 3.

Trinitas post xpi ba ptismum.

Quō differenē accipiendo

Chrysosto.

Hierony.

Quō dei filius xps.

Spūssāctus quō in colū ba.

Cur trinitas baptizato appariuit.

baptizato t nō cū būptizarek:q: cū non egeret gra mundāte non est baptizat' baptismate suo sed ioannis. Baptismus aūt ioānis dabat in nomine vēturi. Baptismus vero xpi dat in noie trinitatis: t iō non decuit in actu baptismi: sz post ea nomē trinitatis explicari: vt distātia pateret inter baptismū Joānis qui nō in noie trinitatis dabat: t inter baptismum xpi cui hec forma seruabat. Et p talē apparitionē trinitatis baptsato xpo factā significatū fuit q baptism' deberet cōferri in noie ppis: t filij: t spiritussancti. In p̄mitiua tamē ecclesia ad tēpus collatus fuit baptism' in noie xpi: vt nomē xpi in reuerētia haberet maiori ad excludēdū illos errorē qui virtutē baptismi attribuunt ministris dicentes. Ego sum pauli ego sum cephe rc. sed illis causis cessantibus redut ecclia ad formā p̄dictā. Et p̄mitē hic triplex effectus baptismi quē baptism' causat maxime post passionē xpi. s. celi apertio: q celoz regna pateut renatis in baptismo spiritussancti missio cuius gratia ac donum cōferr i eos: paterna locutio q baptizatos regenerat in filios adoptiōis q sibi cōplacētiq: p baptismū de filijs ire fiunt filij gr'e: regeneramur in spē vite eterne. Considera hec singula diligenter et erige animā vt aperto iam trinitatis celo sursū feraris in deū. In humilitate quoq mētis psisteret spūssancti dono et paterno colloquio inuenari merearis. Unde Anselm. In iordane submanu ioannis se ad baptismum inclinās pater nem vocem audiuit: t spiritussancti aduentum in columba suscepit: vt nos doceret in humilitate mentis q p iordanē notat: iordanis em. descēsio eorum interpretat debere cōsistere: ibiq: superni patris honorari colloquio: de quo dr. Qr cum simplicibus sermocinatio eius t spiritussancti presentia sublimari qui super humiles requiescit: t hoc sub manu ioānis qui de gratia dicitur vt eidē gratie quicquid a deo pcipimus non nostris meritis ascribamus. Hec Anselm' Fuit autē baptismus in mari eneo. i. in lauatorio p̄figuratus: qd ante tēpli introitū hierosolymis erat collocatum. Sacerdotes enim qui templum dñi ingressuri erant in lauacro illo se lauare necesse habebant: ita oēs qui volunt intrare tēplum domini necesse habēt prius p baptismum lauari. Duodecim boues enei mare portauerunt: q: duodecim apostoli baptismum xpi p totum mundum dilatauerūt. Lauatorium circuictum t ornatū erat speculis mulierū vt ingressuri tēplū videret si aliquā maculā vel indecentiā haberēt: sic baptismus requirit conscientie perfectionē pcti displicētiam: t cordis contritionē. Istud etiā figuratū est in naaman syro gētili t leproso q ad iussum elisei septies in iordane baptizabat et sic ab omni lepra sua mundabatur per septenam aque iordanis lotionem. Hic p̄figurant helyzeus septē mortaliū peccatorum in baptismo ablutionē. Caro naaman facta est vt caro pueri: t peccatores efficiunt mundi sicut parnuli. Istud etiā p̄figuratum est in trāsitu iordanis quando filij israel intrauerunt terram promissionis: q: pri' trāsiuerūt iordanē figurā baptismatis. Sic opz oēs per lauacrū baptismi trāsire q desiderāt ad terrā promissionis peruenire. Archa testamēti que inuendio iordanis stabat xpm q in iordane baptizād erat figurabat. Duodecim lapides quos populi tulit de iordanis alueo pro memoriali perpetuo

Baptismus in p̄mitiua ecclesia forma.

Baptismi tripler.

Anselm.

Figure baptismi.

2. Para. 4.

4. Reg. 5.

Jos. 4.

sunt duodecim apli qui per orbē oerrarum testificati sunt baptismum xpi. Circa p̄missa est sciēdum q oēs baptismum suū instituēnū insinuauit t instituit: institutum cōfirmauit. Instituendum insinuauit ybo t facto: ybo cuz dicit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua t spiritusctō rc. facto qū baptizatus est a ioanne. Instituit fctō t verbo: facto qū discipuli baptizabant ei' auctoritate: ybo quādo misit discipulos ad p̄dicandum t baptizandum. Institutū cōfirmauit t facto t verbo. Facto qū de eius latere sanguis et aqua exierunt. Verbo quando post resurrectionem misit discipulos in mundum vniuersum p̄dicare t baptizare. Hic gratia huius tanti sacramenti. s. baptismi p̄mo a xpo incirati de sacramentis aliquid videamus. Circa q sciendum q celestis medicus hūani generis reparatiuus tali modo sanauit egrotū sicut optime cōpetebat. Egrotus homo est: morbus aūt originalis culpa est. Origo vero illius culpe lz principaliter fuerit ex cōsensu rationis occasionem tñ sumpsit ex sensibus carnis. Ad hoc ergo q medicina rñdeat morbo oportuit q nō tñ esset spūalis verumetiā aliquid haberet de sensibilibus signis: vt sicut sensibilia fuerunt anime occasio labendi ita ei esset occasio resurgendi propter ea medicina nostri vulneris cōuenit in ecclesiasticis sacramentis. Instituit aūt deus sacramēta diuersimode: quedam. s. ante aduentum suum t vt matrimonium t p̄nitentiam: sed hec duo cōfirmauit in lege euangelica t consummauit dum nuptijs interfuit: t dum penitentiam p̄dicauit. Alia quinq sacramenta solus xpo initiauit: baptismum quidem ipsum suscipiendo et deinde formam dando: cōfirmationem manuū parvulis imponendo: vnctionem discipulos ad curandum mittēdo: qui infirmos vngebant oleo: ordinem xpo ptātem ligādi t soluēdi ac confitendi sacramentū altaris tribuēdo: eucharistiā cōficiēdo t dando discipulis imminēte passione sacramentum corporis et sanguinis sui. Instituta quoq sunt sacramēta multiplici de causa. Pmo ppter humiliationem: magna essi ynfirmitatis exhibitio est in istis visibilibilibus t hoīe multū inferioribus a deo q̄rere salutē q supbia pdidit Secō ppter eruditionē qua rapiē t p̄mouetur Tertio ppt cōgruētiā: q: hō p pcrīm se subdidit per affectum rebus corporalibus: ideo decens fuit vt deus p quedam signa corporalia spiritualem adhiberet hominibus medicinam. Quarto ppter excitationem q homo ortum t notiam occupationem deuitet: t se in bono missam audiēdo eucharistiam suscipiendo t similia faciendo exerceat. Quinto ppter congruitatem medicinē: quia cum medicus sit deus t homo: congruēter medicina debet cōtinere aliquid diuinum: scz inuisibilē gratiā: t aliquid humanū: scz visibilem gratie formā. Sexto est congruitas ex pte infirmitq: cum infirmus sit hō cōstans ex corpore t spiritu: spiritus autem in corpore non bene capiet spiritualia nisi in corporalib' cōgruuz fuit dare medicamenta spiritualia in reb' corporalibus: sic pillule dantur in nebula. Septimo ppter argumentuz meriti: multum enim valet ad meritum qñ deo creditur in his vbi humana ratio non pbet experimentum. Cōsistit autem sacramentum in reb' t factis ac dictis. Res sacramentales sunt: vt aqua oleū rc. Facta vt baptizandorum submersio t sufflatio t huiusmo-

Baptismus institutus cōfirmatus Jos. 3. Matt. 3. Luce. 10. Joan. 10. Mar. vl.

Medicus di rō optima medicinalesti, fuit.

Character in nō iterās.

Sacramentorum institutio.

Sacramentorum ministri dotis cū.

Sacramentum in duobus p.

di. Dicta velut sancte trinitatis inuocatio oratio rc. Sacramentum est visibile signum inuisibilis gratie: vt cum quis baptizatur ipsa exteriorz corporis ablutio quam videmus signum est interioris ablutiōis anime que consistit in peccatorum remissione quam non videmus. Educti quidem sumus de egypto per baptismum rā quam per mare rubrum: quia sanguine xpi consecratum mortuis inimicis. i. peccatis nostris. A morte quippe christi t sanguinis effusione habet baptismus virtutem t efficaciam sicut t a hia sacramēta siue ante legem siue in lege. Per hunc enim xpo pctā que facta sunt dimittit: ad iuuar ne amplius fiant: pducit vbi oīno fieri nō possunt. Ratio numeri sacramentorz est: q: ordinantur contra triplicem culpam t quadruplicē penam. Unde baptismus ordinat cōtra pctīs p̄nia ꝯ mortale: extrema vnctio ꝯ veniale p̄firmatio ꝯ impotentiam: ordo cōtra ignorantiam: eucharistia contra malitiam: matrimonium contra concupiscentiam quam temporat t excusat. Quia vero character est signum distinctiuum indebile spūale: ideo non conferitur in sacramētis que solent iterari sicut est penitentia matrimonium vnctio t eucharistia. Baptismus vero t confirmatio t ordo characteres imprimunt p quos indelebiliter impresso semper distinguuntur qui recipiunt. Per baptismū enim fit distinctio fidelium ab incredulis per confirmationez fortium ab infirmis per ordinem clericoz a laicis vnde nullatenus possunt iterari. Et quamuis hec tria sacramēta propter characteris impressionē non iterentur cōmune est hoc oibus nō iterari sup eandē psonā t materiā t ex eadē cā. t hoc ē iō ne fiat ptumelia sacro. Ex hoc essi credi posset q sacramenta prius dispensata fuissent inefficacia t inepta. Oratio.

Clemētissime iesu qui per manus ioānis baptizari voluisti: q: fidē quaz in primo lauacro promisi irritaz feci peccādo ad cōm recurro lauacrū penitendo. Cōfiteor tibi deus ego pctōr t reus me grauiter peccasse cogitatione: locutione: ope et omissione: tnum crabilia sunt pctā mea et circumstantie eorz: non enis me in laqueis adduxi octōz: sed et multos q mea suasione exēplo neligentia vel occasione aliqua peccauerunt pro quorū et meis obnixe deprecor pctis: vt oīa nobis idulgeas misericorditer et absterges. Amē.

De ieiunio et tentationibus dñi. Lz respondet euangelio. Ductus est iesus in desertū a spū. Lc. xxij.

Ostquam dominus Jesus fuit baptizatus regressus est ab iordane plen' spūsctō plenitudine superabūdantie de cuius plenitudine nos oēs accepimus. Et incōtinenti at sine moza [ductus est] sponte nec [in desertū] super quendā mōtē mire altitudis octīs q̄rentena. q ē iter hierico t hierlz distās ab hierico vnob' miliariob: t a hierlz duodecī vl circa. In p̄dicto deserto latrōes mozari solebāt q loc' vocat domyn qō sāguinē fonat ppter effusionē sanguis quā ibi latrōes faciebāt. Spāliter domyn ē casale vbi ille q descendit a hierlm i hierico incidit in latrones quasi circa medū in via q de hierico ducit in hierusalem a parte australi deserti q̄rentene

Sacramēti diffinitio

Sacri efficacia.

Sacrorum ministri ratio

Character in nō iterās.

Quarentena.

Domyn.

deinde est bethania t bethfage t hierlm t transit via in latere australi mōtis oliueti. Quia ergo homo qui ibi incidisse dicitur i latrones getus xps cōrebat figuram ade qui a demonibus est victus gruentio. conueniens fuit vt ibi historialiter t secundum rem xps superaret diabolum vbi figuraliter et secundum similitudinem diabolus dicitur hominem superasse primum. Unde dr q samaritanus eadem via descendit: q: carne induitus filius dei qui est custos hominum easdem tētationes ibi sustinuit. Pugnaturus quidem dominus cum diabolo in desertum cecessit: vt nobis ostēderet q qui perfecte laqueos tentationuz eius vult superare non solum turbas demoniuz: sed etiam societatem malorum hominuz aliquādo quidem corpore: semper autem mente debet vitare t fugere exemplo illius qui in regali aula t inter turbas populares positus dicebat. Ecce elongaui fugiens: t mansi in solitudine. Nos ergo exemplo christi t iohannis agiremur a spiritusancto non per hypocrisim a malignio in desertum loci t solitudinis vel saltem in desertuz nostri pectoris t contēplationis vt quieti a strepitu mundi melius deo vacemus t in mente secnlum deferentes quasi mānā deserti sola eterna gaudia esurire discamus. [Ductus est igitur Jesus a spiritusancto] q: hūanitas christi erat organū diuinitatis t iō ad oīa agenda movebatur in instinctu spiritussancti. Hoc ergo motu iuit in desertū locū: vt ibi spiritum in oratione p nobis deo patri offerret et per ieiunium carnem innocentē pro nobis marceraret: exemplumq fidelibus daret: vt se deo p ieiuniū t oronē offerant. nō iuit inuitus sz voluntate pugnandi t [vt tentaret a diabolo] p qd insinuat q aggrediēs desertū pnie fortius tentat ab hoste. Juxta ilō. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia t timore: t prepara animā tuā ad tentationē. i. ad resistendum tentationi que imminet tibi. Ideo aūt ductus est a spiritusctō qui eum designauerat in baptismo: q: quos ille replet mittit ad pugnā t prebet eis fortitudines. Ideo duci voluit [in desertum]. i. locum certaminis t in quo pugnat asperis qñ adam i paradiso delitiis affluens victus est oblectamentis. Ideo tentari voluit vt tentationes superando nobis potestatē superandi tribuere: et sicut t mori voluit vt morte sua nostraz destrueret. Et hoc post baptismū t ieiunium per hoc nobis insinuās q post lauacrū regenerationis t gr'e perceptionē post laborem ieiunij t sancte vite propositum statim diabolus tentatoz accedit et acrius in nos surgit vt nos a ppōsito religiōis auertat: t q pficientibus t ad meliora tēdentibus iuider t iniciat ppter qd tūc magis cauēdū ē q̄dq bonos magis q malos ktat. Qr sm Greg. illos tētare negligit quos se q̄to iure possidere sentit. Et sm Isid. tūc maxime pugnaris cū te ipsi pugnari nescis. Hec essi quatuor: scz baptismus: deserti: ieiunium: tentatio sic ordinata fuerūt in xpo q p mo fuit baptizatus: secundo in desertū ductus: tertio ieiunauit: quarto tentatus fuit in quo significat q prius debet esse in nobis ablutio a peccatis: scō subtractio a misdi illecebris: tertio exercitatio in ieiunijs: quarto est oppugnatio ab hostiū insidijs. In figura huius quatuor occurrerunt populo israelitico. primo mare rubrum. scō desertū. tertio sitis et fames. quarto hostiū insultus. Baptizatus igit dñs solitariā ac

Deserti in quo tentatus xps cōrebat figuram ade qui a demonibus est victus gruentio.

B Spūssanctō ductoz Jesu.

Tentari voluit xpist: cur et qñ.

Greg.

Isidorus.

De tentandis.

Quatuor p ordinem in xpo facta.

diurā vitā ⁊ penitentiā constanter assumpsit vt fideliū mentes ad perfectionis aggressionē erigeret: vt ad gratiā pferenda firmaret. Nō enim ppter se: sz ppter nos heremū adijt: vt videlicz suis pfectis imitatoribus vitā heremiticā pferat instrucs nos nihilominus ꝯ Chrys. Ut vnusquisq; baptizatoꝝ relictis mūdi illecebris ⁊ societate pranoꝝ dominis p oia debeat suire mandatis. Et hoc reputant quidā fideles deuoti tpe isto ieiuniū obseruātes: ⁊ p hoc se xpo velut i deserto pfigurātes. ¶ Voluit aūt xps pniam agere nō qz egebat: sz vt ad pniam nos moneret: et pniaz nobis exēplo oāderet. Noi docet tria que debēt esse in pnia vera ⁊ fructuosa. Primo debet esse pura vt deo placeat: qz post baptismum statim fecit penitentiam. Secūdo debet esse aspera: vt carnes domet: qz fecit pniam in deserto non in loco delicioso. Tertio debet esse discreta ne nimis excedat: qz xps ductus est a spiritusancto nō qz ductoze indigeret: sz vt nobis ostenderet q̃ in pnia agenda ductore indigemus discere to. Et veniēs dñs in desertum ieiunauit [.xl. diebus ⁊ .xl. noctibus] nihil interim manducans. Vbi signāter noctibus addit ne in nocte comedisse putaret. Item in signu q̃ necesse habem⁹ ⁊ diebus prosperitatis ⁊ noctibus aduersitatis ꝯ diabolum nos munire qui nunq̃ cessat rētando nos ipugnare. Ieiunauit quidē vt aduersus tentationes exemplū ieiunandi nobis daret: qz ꝯ Basilius volēti pugnas tentationuz superare sobrietas necessaria est: ⁊ specialiter vt oñderet q̃ innocentia baptismalis periclitatur in vita voluptuosa: qz qui xpi sunt: vt baptizati q̃ sunt membra xpi ⁊ xpm induerunt consepulti mortei eius debent carnem suā crucifigere cum concupiscētijs suis ⁊ estimare se mortuos super terrā spiritu mortificādo facta carnis. vñ Chrisо. Ut aūt discas q̃ magnū bonū sit ieiunium ⁊ quālr aduersus diabolū scutum est maximum ⁊ quomā post lauacrū non delitijs ⁊ ebrietati ⁊ mense abundāti. sz ieiunio intendere oꝑ ppter hoc dñs ⁊ ieiunauit nō eo indigens: sz nos erudiēs quibus pctā que ab lauacrū erat oñatio vētris introduxerat. Quemadmodū ēm si aliquis egrotantē fanū eū fecisset iubet non facere illa ex q̃ h⁹ egritudo cōtigerat ita vtiq; ⁊ hoc post lauacrū ieiunium ꝯ vitium edacitatis ipse induxit. Nā ⁊ adā de paradiso incontinentia ventris eiecit ⁊ diluuiū qō fuit sub noe illa pmeruit ⁊ fulmina in sodomitas ipsa deduxit. ita ⁊ iudei maxima operati sunt ab ebrietate et delitijs mala ppter hoc ⁊ ipse ieiunauit nobis vtiq; ⁊ demonstrans formā salutis. vñ ⁊ Ambro. Hoc ēm fecit cā salutis nr̄e: vt rē vtilē nō solu⁹ doceret ⁊ bis sz ēt exēplis instrueret. Qualis aūt xpianus es ēm xpo esuriēte tu reficieris. Ille pro salute tua famē sustinet: tu pro peccatis tuis ieiunare formidas. Et iterū. Nihil tā cecū q̃ secularis suauitatis periculum que dum mulcet animi vitā obruit ⁊ sensuz mēdis illudit. Merito igit ñs nr̄ iesus xps ieiunio suo atq; deserto aduersus voluptatū informat illecebras ⁊ tentari se a dia bolo dñs oīm patitur: vt in illo omnes voluptates xps tes vincere disceremus. Hec Amb. Et sciendū q̃ nobis ac xps ppter infirmitates nr̄as vt eas curaret dicepit. uersas in se medicinas accepit. Curauit nos in electuariū qñ corpus ⁊ sanguinē suum dedit in cena discipulis suis. Per sudorē qñ fact⁹ est sudor eius sicut gutte sanguis decurrētes i terrā. Per emplastrū quādo facies ei⁹ sputa illiтā fuit. Per potionē quādo gustauit acetū felle mixtū. Per minutionē quādo clauis ⁊ lacea vulnerat⁹ est. Cōsidera hic ⁊ attēte inspice dominū iesum: plurū ēm ⁊ tutū tibi mōstrat exēplū. Nā vadit in solitudinē ieiunat: orat ⁊ vigilat: in terra nuda iacet ⁊ dormit ⁊ humiliter ac pacifice cū bestijs cōuersat. Cōpatere igit sibi: q̃ semp ⁊ vbiq; ⁊ maxime hic vita sua penosa ē ⁊ corpis afflictiua ac eius exēplo disce ēt i his excitari. Quatuoz ēm hic tanguntur q̃ spiralis exercitij sunt ⁊ mirabiliter se inuicē adiuuāt. s. sollicitudo ieiunij oꝝ ⁊ corpis afflictioꝝ p ista maxime possum⁹ ad puritatē cordis puenire q̃ vtiq; nimiū poptāda est eo q̃ in se q̃ dā mō oēs ⁊tutes cōprehendit ⁊ remotionē oīz vitioꝝ cōtinet: qz cuz vitijs vel defectu ⁊tutis nō stat puritas cordis. Et pterea in collationibus sctōruz patrū tradit q̃ totū exercitiū monachi oꝝ esse ad pur itatē cordis habēdā. Per hanc ēm hō merek deū videre dicente domino in euāgelio. Bti mundo corde: qñ ipsi deū videbūt. Et ꝑm Ber. Quid clarioz ē deo propinquioz est: eē aūt clarissimū peruenisse est. Ad hāc habendam multum valet oꝝ ferueus ⁊ assidua. Sz oꝝ cum crapula ⁊ corporis mollitie seu otiositate parū valet: ⁊ ō requirit ieiunium ⁊ corporis afflictio discreta tamē qz i discreta oē bonū impedit: propterea ad oīz pdictorum cōsummationem videk facere solitudo. Nā cū tumultu ⁊ strepitu nō pōt decenter fieri oꝝ. Et videre aut audire mlta vix pōt fieri sine īpuritate ⁊ offensa: qz mors ītrat per fenestras sensuum ad animas nostras. Et propter superueniētes sepe relaxat abstinentia ⁊ corpis afflictio. Et ō quere solitudinē ⁊ separa te a tumultu si vis deo cōtungi: ⁊ per puritatem cordis eū videre. Fuge collocutiones ꝓpter taciturnitatis custodiam: interdum etiaz a bonis cessa eloquijs: iuxta illō prophete. Obmutui ⁊ humilias sum ⁊ silui a bonis. Nō queras nouas amicitias: qz noua inde proueniunt colloquia ⁊ impedimenta. Non impleas oculos vel aures fantasmatibus vanis: ⁊ oia que quietē ⁊ ai trāquilitatē mētis pturbāt fugias tā q̃ venenosa ⁊ aie inimica. Non ēm sine cā pres scti petebant loca solitaria ⁊ mandabāt his qui in cenobijs remanebant q̃ essent ceci: surdi ⁊ muti: qz sic melius poterant deo coniungi. vnde Chrs. Quādo spiritussanctus descendit super dñm nostrum statim expulit eum in desertum. Qñ monachi habitāt cū parentibus suis: nō descenderit spiritussctūs ⁊ manserit super eos expellet eos de domo ⁊ ei ceteos in solitudinem. Spiritussanctus non libenter habitat vbi turbe ⁊ frequentia ⁊ dissensiones ⁊ rixe sunt: sed propie sedem habet solitudinem. Denīq; ⁊ dñs noster erat in die cum discipulis: sz quando volebat orare intentus solo recedebat. Et nos ergo volumus orare plusq; i publico habeamus cellulam: habeamus agros. habeamus deserta: possumus et virtutes habere de fratrib⁹ ⁊ solitudinez habere. vnde ⁊ August. Fratres charissimi quantum possumus oꝝ tiosis fabulis et detractionibus ac scurilitatibus cunctis finez studeamus imponere ⁊ totis viribus de impedimentis mundi istius fugiēdo aliquas horas quererein quibus pro salute aie nostre orationi ⁊ lectioni possumus intendere. Igitur toto affectu ⁊ posse tuo coneris imitari dominuz

Chrisо.

Pnia xpi nobis pro fuit.

Pniam fructuosa tria faciunt.

Noctibus quoq; ieiunauit dñs. Basilius.

Chrs. de ieiunio et eius laude.

Sulemala

Ambro. de eodem.

Medicine

Matth. 26

Luce. 22.

Marci. 14

Johan.

Quatuor spiralis exercitij a cordis puritate incentia.

Beda.

Hieronym.

Mat. 5. Bern.

Solitudo cōmēdat.

Heremite i deserto dñi

Psalmus

Quadragenarius numerus.

Chrisо. Spiritus habitat

August.

Mar. 1. Cū bestijs ⁊ angelis esse.

dominū Iesum in solitudine: ieiuniis ⁊ oratione ⁊ corporis afflictionibus discretis. De quo etiā scribitur q̃ [erat cū bestijs]. s. vrsis: leonibus et alijs feris pacifice [⁊ angeli ministrabāt ei.] In hoc ergo disce inter alios humiliter cōuersari ⁊ equanimiter tolerare eos qui aliquādo tibi videntur irrationabiliter se habere: qz p hoc moraliter insinuat q̃ illi quoꝝ sensualitas sub rōne pacifice tenek per angelorū ministeriū ad celestia transferent: Angeli cū ēm est inter bestiales homines conuersari quasi in heremo in solitudine. s. mentis. Hoc est in contēplatione: lectione: orōne: clauso cubiculo: et moribus eorum feranis non polluit: difficille est ēm tangere picem ⁊ ex ea non coinquinari: vñ Beda. Inter bestias dñs commoratus vt hō: sed ministerio vtiq̃ angelico vt deus. Et nō cū in heremo sancte cōuersationis bestiales hominū mores impolluta mēte toleramus ministerium angelorū meremur a quibus corpore absoluti ab eterna in cel' gaudia trāsferamur. vñ ⁊ Hier. Tunc bestie pacate nobiscum sunt cum caro nō concupiscit aduersus spiritus post hec angeli ministri mittuntur nobis vt responsa ⁊ solatia cordibus vigilātibus dent. Ipsum aūt dñm sepe in hac solitudine visitat cōspicns eum qualiter conuersatur ibidem et maxime qualiter iacet de nocte in terra. Quelibet ēm aīa fidelis deberet eum semel ad minus in die visitare ab epiphania vsq; ad dies. xl. quibus ibi manebat ⁊ fe humiliter ei recōmendare. In hoc siquidem monte ⁊ deserto desiderabili quidā exemplo dñi spāliter ducti vitā heremiticā in paruis cellulis ducebāt domino devotissime militantes ⁊ aliuariby cellularū modicum tanq̃ apes dñi dulcedinē spiritualē melificantes. In huius montis quasi medio quod a terra plana fere per dimidium miliare distat dñs fecit penitētiā vbi est ecclesia ⁊ cellat est q̃ ibi altare vbi stabat quando tētabatur a satha na. Quadraginta aūt diebus ⁊ noctibus dominus ieiunauit: qz quadragenarius numerus ex que tuoz constat ⁊ decem: quater ēm decē vl' decies quatuor facisit quadraginta. Per quatuor aūt nouū testamentū qō in quatuor euāgelistis cōsistit significat: per decē vero verus: qz in decē mādatis legis cōtinek. Quadragita ergo diebus ieiunare est vtriusq; testamēti pcepta seruare: et ab illis omnib⁹ que vtrunq; testamentum interdicit se inuicē ⁊ ieiuniū custodire: vt sicut caro exterius ieiunat a cibis: ita ⁊ mens interius ietunet a vitijs. Ieiunauit itaq; dñs. xl. diebus ⁊ noctibus quatenus in ciborū ieiunio significaret: ⁊ nobis ieiunium corporis vt in die ru numero significaret ieiuniū cordis. Exemplū sane ipsius hic numerus dierum penitentialiū in ecclia est. Nā ⁊ post epyphaniā non statim incipit ecclia ieiunare: sz circiter post quadragita dies quasi ipso tempore ieiunium suū ieiunij dominici pfecutinū significās. Vñ Be. Quadragesima ieiuniozū hz autoritatē ⁊ in veterib⁹ libris ex ieiunio Moysi et Helye: ⁊ in euāgelio ⁊ qz totidem diebus dñs ieiunauit demonstrās euāgelium non dissentire a lege ⁊ pphetis. In pso na quidpe moysi lex: in psona helye pphete accipiuntur. Inter quos in monte gloriosus apparuit: vt euidentius emineret qō de illo dicit apostolus. Testimonium habēs a lege ⁊ prophetis. hec Beda. vñ ⁊ Albinus. Sicut Moyses legem helyas pphetās: ita dñs nster euangelicā predicationē quadraginta dierum ieiunio dedicat. Congrue ēt ieiunium quadragesime statuū est cōfine passioni dñice: qz significat nos a mundi amicitia debere cōtinere: vt deū sequi valeam⁹ vñ Augu. Moyses ⁊ helyas ⁊ ipse dñs quadraginta diebus ieiunauerūt: vt insinua ret nobis ⁊ in moyse ⁊ in helya ⁊ in xpo hoc est in lege ⁊ pphetis ⁊ in ipso euāgelio id nobiscū agi ne cōfortemur ⁊ hereamus huic seculo: sed crucifigamus hominē veterē ⁊ carnis curā ne fecerimus in cōcupiscentijs. Congruit ēm nr̄e deuotioni: vt qui dñi crucifixi passionem celebraturi sum⁹ ipsi etiam faciam⁹: sicut dicit apostolus. Qui autem Jesu xpi sunt carnē suā crucifixerūt cū passionib⁹ ⁊ cōcupiscētijs. In hac quidē cruce p totuo istā vitā q̃ in medijs tētationib⁹ ducit ppetuo oꝝ pēdere xpianus: Nō ēm est in hac vita tēpus euellendi clauos de quib⁹ in ps. 6z. Cōfige clauis a timore tuo carnes meas. Carnes enim sunt carnales cōcupiscētie: clauisunt pcepta iustitie. His illas timor dei configit qui nos illi acceptabilē hostiam crucifigit. Sic semper hic viue xpiane. Si terreno limo gressus nō vis imergere: noli de ista cruce descendere. hec Aug. Sz caue ne de ista cruce per voluptatum admixtionē descēdas: qz vt dicit Augu. Nihil prodest tota die longū duxisse ieiuniū si postea cibozū suauitate vl' nimietate aīa obruat. Insuper nūero solum⁹ decimas et pmitias dño. Sūt eī i anno tre centi se agita sex dies quoꝝ preter q̃ sex dieruz decima est tringinta sex ⁊ ne sex residui remaneant indecimati additur vn⁹: qz min⁹ addi nō pōt: tres aūt alij superadditi solunt p primitijs: p quib⁹ sil'r sunt ieiunia quatuor tēpoꝝ p tres dies. Sicut ergo in lege offerre iubemur p mitias ⁊ decimas rerum ita quadraginta diebus ieiunando offerimus primitias ⁊ decimas dierū. Ut qui nobismeipsis p acceptū annū viri mus autori nostro nos eius in decimis ⁊ primitijs p abstinentiā mortiferem⁹: ⁊ q̃ a padisi gaudijs per cibū cecidim⁹ ad hec ind̃tum possum⁹ per abstinentiā resurgamus. Igit tpe quadragesime pl' solito debem⁹ abstinentie ⁊ deuotiōi i mēdere: ⁊ alioꝝ tēpozū negligēias hoc tpe sancto diluere ⁊ emēdare. Hic numerus quadragenarius multipliciter est cōsecrat⁹. Nā quadraginta annis pauit dñs filios israel pane angelorum in deserto: quadraginta mēsibus predicauit in mundo: quadraginta septimanis fuit i vtero ꝗgineo: quadraginta dieb⁹ ieiunauit i deserto: quadraginta horis fuit in sepulcho: ab hora mortis ꝓputādo quadraginta dieb⁹ fuit post resurrectionē cū discipulis in mundo. Item ēm Amb Oz quadraginta dieb⁹ aque diluuij inundauerūt: p quas pctōres exterminati fuerūt: ⁊ exi de celi serenitas illuxit ⁊ refusa fuit sic sacro isto ieiunij tpe abolētur pctā ⁊ refulget diuina clemētia. [Lū] ergo ieiunasset dñs [quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctib⁹] nō vltra pcessit vel trāsiet ieiunādo ne incredibilis videret carnis assumptio: ⁊ vt virtus diuinitatis celaretur diabolo: qz etiā tot dieb⁹ moyses ieiunauit et helyas ⁊ postea [dñs [esurijt.] Nō aūt necessitate: sed voluntate esurijt ⁊ corpus esurire pmisit: vt in se ⁊ veritatē hñane infirmatis oñderet ⁊ occasionē tentādi diabolo daret: ⁊ ac infestat⁹ monstrare t qualr superare ⁊ vincere oporteret. ēm Chrys. Per quadraginta dies non erat hominis

Angelorū officium.

Quadragesime institū qñ sumendum.

Beda.

Inter moyse ⁊ helyā Christus.

Mat. 17.

Romani. 3.

Albinus.

Mat. 4.

Ambro.

Mat. 4.

Quadragita dies ⁊ nō plures cur dñs ieiunauit.

Chrys osto.

Psalmus 118.

Decie carnis.

Ieiunia q̃ tuor tempo rum.

postea autē esurire nō erat deū: ⁊ iō diabolꝰ sicut dubiꝰ de ꝓo accepit occasionē tēptandi ipsum. Moyses ⁊ helyas. xl. diebus ieiunauerūt: ⁊ ieiunantes esuriebāt ⁊ sitiebāt: xpsꝰ vero. xl. diebꝰ non esuriuit: sed postea Christus autē noluit ieiunare plusq̃ illi ne deus a diabolo putaret ⁊ nec minus ne putꝰ homo videret. ¶ Nūc ergo diabolus sanctēs dōm esurire accessit vt tentaret si posset eū in peccatum deiicere: ⁊ vt exploraret an filius dei esset: quē sciebat q̃q̃ venturum: ⁊ suam per eum potestatem amissurum sm Greg. Tentauit diabolus dominum eisdem trib⁹ modis quibus primum hominem deiecerat. Primū hominem superauit gula in vetito pomo: ⁊ vana gloria dicēs: eritis sicut dij: auaritia dicēs: sciētes bonum ⁊ malum. Auaritia enim etiam dicitur scientie et sublimitatis ambitio. Sic ⁊ dōm tentauit: sed victus recessit. Dauid gloriā prostrauit tribus lapidibus de torrente. Christꝰ diabolum tribus testimonijs de lege. Et sm Greg. Cum tentatio tribus modis fiat scilicet sugestione delectatione ⁊ consensu: dōs sola suggestione tentatus est quia delectatio peccati mentē eius nō momorsit: nec cōsensus eius superauit. Et iō oīs illa tēratio foris non intrauit: q̃ nihil contradictionis in semetipso tolerauit. verū aūt omnes iste tētatiōes facte sunt vna die vel diuersis mon est expressum in scripturis. Primo itaq̃ tentauit eum de gula dicens. [Si filius dei es]. s. naturalis ⁊ per consequens in potestate ⁊ eēlis. [Dic vt lapides isti panes fiāt.] Cogitabat ei intra se dicēs. Si lapides in panes conuerterit filius dei erit: si autē cōuertere non poterit: hō purus apparebit. Hoc etiā esurieri cōgrue dicebatur vt panes videns immoderato appetitu cibi accenderetur. Non solum experiri voluit an deus esset: sed etiā quasi hoīem allicere voluit: vt esuriēs indebite delectaretur in cibo ⁊ sic vitio gule pecceret. Unde Hyla. Intendebat demonum princeps ex mutatione lapidū in panes ꝓtutem potestatis deo agnosceret: in homine ob lectamēto cibi patientiā esuritions illudere. Sed non potuit diabolus magistrum decipere. Taliter eēm respondit ⁊ sic se habuit q̃ nec ipm ad gulam poterat inducere: nec delitatē eius ꝓpendere. Non eēm in tentatione succubuit: seq̃ filium dei esse nec negauit nec asseruit: sed eū auctoritate scripture cōuicit dicens. [Non in solo pane] scz corporali [viuit hō] ⁊ sustentat [sed i oī ꝓbo qd̃ ꝓcedit de ore dei] cū ex voluntatē suam p scripturas reuelat. Unde Aug. Certissime scito te fratres charissimi: q̃ q̃ lis est caro q̃ post multos dies nō percipit cibū talis est aia q̃ non assidue pascitur dei verbo. hec Aug. Hoc etiā dictū domini verificat nō solū de vita spirituali ⁊ ēr de corporali: sicut ptz de Moyse q̃ ieiunauit. xl. diebus ⁊ noctib⁹ ꝓbo ⁊ alloquio dei spiritualiter ⁊ corporaliter sustentatus. Quasi diceret. Nō tātum pane corporali sustētat et viuit hō sz etiam spūali pane: scz verbi dei: pane operationis sancte: pane gr̃e tandem victurus in eternus pane glorie. Et ideo non oportet de lapidib⁹ panes facere: q̃q̃ licet esuriam: tamē dōs pōt solo sermōe esurientē sustētare. Unde psuasio tua tēratio est: cum mentionem faciat: ⁊ mihi suadeat tm de cibo corporis non de cibo mētis. sm Chryf. De veteri testamento testimoniū protulit atq̃ precepit: vt sive fame: sive aliq̃ aliud patiantur: nūq̃ tū dōm relinquamus. Dōs quidē Jesus panes de lapidibus facere potuit: sed noluit: nec decuit: ⁊ ideo non fecit. Primo vt diabolū cius tis lapidis diuinitas lateret. Secundo vt per humilitatem ⁊ sapientiam magis q̃ per potentiam vincere nos doceret. Tertio vt ostentationē fugere suaderet. Quarto vt voluntatem tentationis cōtēneret: q̃ ꝑs non erat dominū voluntati eī obtēperet: alī tētator nō vincitur nisi contemnat. Quinto vt doceret nūq̃ esse credendū diabolo ⁊ nihil faciendum ad eius imperū etiā si bonū ⁊ vile est qd̃ suggerit vel iubet. Moraliter sepe suadet diabolus vt lapis id est duricies penitētie sub quadā specie discretiōis cōuertat i panē. i. in delitias ⁊ mollicē dicēs. Jam filius dei es de cetero tanta austeritas ⁊ penitentia non indiges. Sicut ait alia vineam naboth conuertit in hortum olerū: sic libanus cōuertit in cyrmel qd̃ interpretat mollis qd̃ sit frequēter honore festiuitatis vel causa societatis: sic iudei petierunt a pilato ne corpus Jesu maneret in cruce in die festo: sic diabolo ista suadenti est rūdendū vt supra sm rūsionē domini. Et nota hic exemplo domini resistēdum esse gule. Nam ab ipsa inchoandū est ꝑ cetera vitia volum⁹ supare. Videtur enim q̃ qui gule succūbit imbecillis reddatur ad alia vitia deuincēda. Unde Beda Nisi prius gula refrenetur frustra ꝑa alia vitia laborat. Et ideo primo hic ponitur tentatio de gula: quia hic tentatio primo occurrit homini ab infant a ⁊ alie sequuntur postea. Ergo dominus ieiunās tentatus fuit: si tu ieiunaueris ⁊ tenteris non dicas: quia ieiunij mei fructum perdidi. Nam et si non tibi profuit ieiuninm tuum vt non tenteris. tamen proficiet vtq̃ tentationibus non vincaris. Ut autem anima a carne non vincatur necesse est vt diabolo tentatori resistat ⁊ deo rectori seruiat: vnde Augusti. Vis seruiat caro tua anime tue: deo seruiat aia tua debes regi vt possis regere. ¶ Sed q̃ diabolus sic vincere eum nō potuit: cogitauit apd se dicens: sicut ait Chrysostomus. Homo iste sanctus videtur. Sancti autem ⁊ si non vincuntur de vitio gule: sepe tamen vincuntur de aliquo motu vane glorie: et ideo [assumpsit] dominum ⁊ portauit [eum in sanctam ciuitatem] in hierusalem que respectu aliarum in quibus idola colebant dicebatur sancta: quia diuino cultui deputata propter templum ⁊ sancta sanctorum q̃ erant ibi nec erat licitum in lege sacrificare alibi. Nunc autem dicitur sancta propter sacramēta nostre redemptionis ibi patrata sm Chryso. Ex patientia non impotentia se permisit assumi ⁊ hoc corporaliter: quia sm glosam verisimile ē diabolum in humana specie apparuisse: sed tamen Christus sic egit: vt a nemine videretur: et sm aliquos eum in brachijs portauit sm alios ad manum duxit qui sequebatur eum quasi atleta ad tentationem sponte proficiscens. Considera ꝗ benignitatē ⁊ patientiā dōi: ⁊ pmisit eī se portari ⁊ ptractari ab illa cruēta bestia q̃ fuit et oīs amicoꝝ suoꝝ sanguinē sitiebat. Nec mirū ꝗ Eze. si se ab illo pmisit duci q̃ se ptulit a mēbris illi⁹ crucifigi. [Et statuit] ac collocauit] eū supra pinaculū tēpli] vt eū de vana glia tentaret ibi.

¶ Sciēdū āt q̃ i tēplo erāt tres māsiōes. Pria pauimētū vsq̃ ad pmū tabulatū siue salariū altitudis. xxx. cubitoꝝ. Secda a pmo solario vsq̃ ad scōs. xxx. et cubit alta. Tertia vsq̃ ad tertū salariū q̃ erat rectū tēpli ñ cameratū: ⁊ planū alti-

Aduersus.

Tentatio xpi a diabolo.

Gregorius

1. Reg. 17.

Tētatio triplex.

Tentatio xpi tanquam fortis.

Hyla.

Augustin. ad Verbo dei pasci.

Chrysosto.

Diabolica vox deorsum mittit suadet.

Gule renatio.

Beda.

Chrysos. Vnus non ferit diabolus.

Chrysos. Vane gloriē tētat.

Quare lapidis in panes.

Aduersus.

Chrysos.

Assumpt. corporis domini.

Patientia domini.

Gregorius

Aduersus templi.

rudis. xl. cubitoꝝ. Quodlibet autē solariū habebat ic circuitu exterī vnū deambulatoriū: ⁊ ista ambulatoria sm magistrū i hiōrōis dicunt pinacula qd̃ quoq̃ vnū xpm statuit diabolus. ⁊ forte in eminētiori vel forte i feriori vbi scribe ⁊ sacerdotes alloquebant populū exponēdo legem dōi. Et nota sm glo. q̃ in eo loco diabolꝰ ꝗ de vana gloria tētabat in quo multos p vanā glīam in cathedra doctoꝝ deceperat. Et simile volens exploare qd̃ supra tētauit eū de vana gloria dicēs. [Si filius dei es mitte te deorsum] quasi dicat. Virtute propria potes sine periculo te mittere deorsum: ⁊ et propter ministerū angelorū tibi seruientium ⁊ te custodiētiū. Cogitabat q̃ si per aera volādo sine lesione descenderet et filij dei esset. Suasitq̃ vt deorsum se mitteret vt sic cadendo ⁊ non se ledendo hoies mirarent ⁊ ipsū tāq̃ dei filiū reuerērēt ⁊ inde occasionē inanis glorie assumeret cū oīs ciuitas laudaret eum ⁊ magnificaret. Vere diabolica vox que nō ascensum sed ad descensum ꝓuocat ⁊ mentē hoīs de altiori gradu meritoꝝ ꝓcipitare contendit. Nō eēm quos decipit sursum ascēdere monet: ⁊ in yma ꝓuocat: ⁊ deorsum ruere suadet q̃ optat oēs cadere qui se sentit pre oībus cecidisse. Diabolꝰ quippe est stātes deorsum mittere. Dei aūt iacētes sursum erigere. Dicēs aūt [mitte te deorsum] infirmitatē suā manifestat: q̃ nemini pōt nocere nisi ipse deorsum se miserit. Nā ipse qui oēs deorsum cadere desiderat: ꝑsuadere quidē pōt: ꝓcipitare non pōt. vñ Chrisost. Non dixit mittome vim facere videat: ⁊ mitte te deorsus dixit vt ostenderet q̃ vnusquisq̃ nr̃m libertate arbitrij ⁊ voluntatis sue culpa cadit in mortē. Illius est quidem suadere: sed nr̃z est persuasiones eius per legis obseruātiā superare: ⁊ q̃ xpsꝰ supra visus est auctoritate: ideo ⁊ ipse auctoritatem assumit scripture: et hec non vt virtutes construat ⁊ doceat: sed vt errores ingerat ⁊ falat. Vñ subiungit. Scriptum est eēm te scilicet i ps: Quia angelis suis mandauit de te vt cōseruent te a nocumento: ⁊ in manibus tollent te: ne deducendo me forte offendas ad lapidem pedēs tuum: malum incurrendo. Manus angelorū. ōz hic potestas eoꝝ duplex: scilicet potestas suandi a malo: ⁊ pmouendi ad bonū: ita q̃ prima est sinistra: secūda dextera. Auctoritas hec nō ē ad propositū: q̃ sm Hiero. Non intelligitur de ꝓo capite: sed de mēbris: id est quolibet iusto. Christus enim non portatur manibus angelorū sed ipse verbo virtutis sue portat angelos ⁊ omnes creaturā: nec indiget angelorū auxilio qui maior est angelis. Est ergo auctoritas illa sm glos. sic exponenda: q̃ angelis suis administratoriis spiritibus deus mandauit de te: viro iusto quocūq̃ sis: vt tollāt te in manibus suis: id est auriligis suis sustollāt: ⁊ ita custodiāt: ne offendas pedē: id est mentem vel affectum mentis: ad lapidē: id est ad aliq̃ offendiculū peccati. Lapis eēm ōz quasi ledens pedē. Unde omnis peccati ⁊ ruine occasio ad quā pōt offendi affectus mētis nomine lapidis intelligitur. Est ergo sensus q̃ angelis mandauit deus: vt custodiant hominem iustum a peccatis. Non q̃ bonus homo cōfidens de custodia angelorū debeat se precipitio exponere ad suggestionē demonū. ex quo loco ⁊ illud cognoscit: q̃ ad custodiendū sctōꝝ vitam angeli deputantur. male ergo iterpretatur diabolus scripturā ⁊ intellectum eius puertit: ⁊ sic ipertinēter allegauit. Itē allegauit incomplete q̃ ⁊ si esset de ꝓpoteriam illud qd̃ sequit debuerat meminisse: scz sup aspidē ⁊ basiliscū ambulabis ⁊ conculcabis leonē ⁊ draconē. Ipse eēm diabolus est aspis ⁊ basiliscus: ipse leo ⁊ draco: quē in tētationibus xpsꝰ conculcauit. iō partē scripture que ꝑ se facit tāq̃ supbus inducit: ⁊ ptem ñ quē cōtra se est tāq̃ astutus dimittit. Nā de angelorū auxilio quasi ad infirmū loquit: de sui cōculcatione quasi tergiuersator tacet. Sz ⁊ hic autoritate scripture aduersarius deiicit: ⁊ sua intentiōe frustrat ꝗ Hiero. In oībus his tērationibus diabolus hic agit vt intelligat si filij dei sit: sed dōi rūsionē sic ēperat vt eū ambiguū relinquat. Unde respondens ait illi. scriptum est ⁊ dictū. i. cuilibet homini non tētabis dōm deū tuū: scz q̃diu aliter euadere poteris ego autem hō sum: ⁊ aliter possum descendere q̃ per iactātiam me precipitare: ⁊ ideo nolo deum tentare.

¶ Adulipliciter aūt quis tentat deū. i. indebite explorando dei potentiā: vel indebite experiēdo eius voluntatē: vel indebite inquirēdo eius sapientiā. vel indebite experiendo quid sit apud deū. Sz hec sunt vitāda q̃diu hō ꝗ ex humana rōne ⁊ facultate aliud qd̃ faciat. Unde hic est argumentū q̃ q̃cūq̃ hō ꝗ aliq̃d qd̃ potest facere sm viā hūane rōnis vel psilij vel auxilij ad euadendū piculū nō debet illud omittere querendo diuinū experimentū: q̃ sm Aug. Si periculū q̃tum caueri pōt non caueret magis tētaret deū q̃ in deo speraret. Unde q̃ dis de⁹ oia possit discipulis tū suis ait. Si vos persecuti fuerint in ciuitate vna: fugite in aliam. Et ipse idez fugit ⁊ latuit. Et ꝓpter hoc ꝑbatio ferri cādentis monomachie. i. duelli tanq̃ illicita ꝓhibentur in iure. Si vero deficit hūana ratio ⁊ prouidentia ⁊ homo non habet aliud quod faciat: tūc gnasecure ad dei potentiam se ꝑuertat ⁊ fue ꝓuidētie cōmittat non tentando sz deuote ꝑtrēdo. q̃ sic non est dicenda tētatio: sed q̃ xpsꝰ adhuc habebat quid faceret: ⁊ q̃ boni erant ibi gradus p quos de pinnacula descēdere poterat: ideo diabolo sic respondebat. vbi Chri. Nihil motus nihil indignatus sed cum multa molestia scripturarum ei rursus voce respōdet nos vtiq̃ docēs q̃ diabolum per patientiam atq̃ toleratiā nō per signa superari nihilq̃ ad ostentationem nostri atq̃ ad amorē facere gloriandi. Et iterum. Aspice aūt q̃o nō turbat⁹ ē ōs ī timmo de scripturis hūillume cū ind̃ disceptat ⁊ conformeris xpo pto posse. Noluit diabolus arma xpi quibꝰ succubuit. Ex mansuetudine eum cepit: ⁊ ex humilitate deuicit: tu quoq̃ cum videris hominē effectū diabolū ⁊ tibi obuiantem eo modo deuicas. Doceas animam tuā formare os concedēs ori xpi. Sicut eēm cuz romanus forsitan residet in dex: non exaudiet respōsuz ignorantis eo mō loquit: sic et xpsꝰ nisi suo modo loquaris nō exaudiet te nec vocabit te. hec Chriso. Moraliter multos diabolus eleuat in altum: vt facilē ad grauiorē trahat casum sicut comix nucem eleuat vt ab alto deijciendo frangat: sic ⁊ pugil fortiū a terra subleuat ⁊ psternat. multi enim ducunt in altū prelatiōis ⁊ deijciunt ibi qui i vallē simplicis status fuerant securi. Jn montibus gelboe ceciderūt fortes israel. vñ ps Aug. q̃to quis in loco superiori tanto in periculo maiori versat. ⁊ sz Chri. prelatos subuertit elatiores ideo ad talem locuz dōs se assumi permisit: nec

Tentare deum multipliciter.

August.

Mat. 10.

Monomachia. i. singularis pugna.

Chri. de xpi patientia.

Angeli ad custodiā de bolus putari.

Moraliter Alta cadūt citius.

Regum. 1.

Chriso.

tñ ibi diabolo consentit: vt ī talibus locis positi diabolo resisterēt supra pinnacula rēplitēt diabolus hoīes statuit q̄ se ceteris meliorē estimet ꝛ p falsam hūilitatem deorsum se mittat. Ex tūc ꝗ ſm Bern. q̄ dñs nihil oñdit diuinitatis arbitratus hostis eū esse hoīes. Tētauit eū tertio vt hoīes. Exide eñ assumēs eū: reportauit eñ eus i montē valde excelsum ſcdo miliario a quārē tena ꝝ ſus galileā: vt ſcz locus ꝓgruat tētatiōi: vt sicut in deserto vbi est esurtes tētauit de gulā: ſic ſupra pinnaculū vbi tathedra est doctoꝝ de vana gloria: ſic in mōte vbt videnť hec tēporalia: tētat de auaritia. [Et oñdit ei omnia regna mūdi] nō ea q̄ nesciebat iudicādo, sed ſm Chri. Ostendit ei ac ſi aliquis in loco excelso positus manū extenderet dicens. Ecce ex illa parte est Affrica: ex illa Palestina: ex illa Grecia: ex illa Italia ꝛ hmōi. Vel oñdit. i. exposuit ꝛ enarrauit ei in momento ꝛ in breuibus oīa regna mundi. i. omnium regnoꝝ pompam ꝛ gloriam ac magnitudinem: vel omnia concupiscibilia in mundo: sicut sunt diuitie: delitie ꝛ honores: vt quasi speciosa et delectabilia suaderet ꝛ vel sic eum sibi subijceret. Momētum est decima pars puncti vel quadragesima pas hoꝝ. pūctus enim quarta pars hoꝝ est: hoc ergo significat breuitas vl trāsitus bonoꝝ tpalium mundi huius. vñ Ambro. Bñ aūt in momēto tpis secularia ꝛ terrena monstrat: non eñ tam ꝓspectus celeritatis indicatur q̄ caduce fragilitas ptātis exprimitur. In momēto eñ cuncta illa pretereūt: ꝛ sepe hono: seculi abit anteq̄ venerit. Et tentauit eum de auaritia ꝛ ꝛ arrogātia ꝛ iactantia ꝓ mittens mendaciter que dare non poterat ꝛ dicens. [Hec oīa tibi dabo] ꝛ te regem faciā [si cadens] tanq̄ inferior [adorabueris me] tanq̄ superiorē q̄ō vere esset cadere ꝛ diabolo se subijcere vnde Chriso. Nihil eñ sic diabolo hominēs subijci facit vt inhiare opibus ac habēdi amore superari. Et iterū regna mundi promittit illi qui regna celorum credentibus preparauit: gloriaꝝ seculi pollicet ei qui dñs est glie celestis. Spōdet se vniuersa dare q̄ nihil hz ei qui omnia possidet: ab eo se iubet adorari in terra quem angeli ꝛ archāgeli adorāt in celo. hec Chriso. vbi ꝛ gl. Ecce antiqua diaboli superbia. sicut eñ in principio voluit se similem deo facere: ita nunc volebat diuinum cultum sibi vsurpare. Et est hic notandum q̄ si consideremus principium huius tentationis tūc temptatio est auaritie. Si finez rēptatio est idolatrie ꝛ hē ūīgit q̄ auaritia est idoloꝝ seruitus. Considerandū ēt q̄ gloria mūdi que cum mundo peritura est: in monte ꝛ i supcilio demonstrat ꝛ diabolus hoīem ducere ad montē nitit vt cozuat: ꝛ ei subijciat suadens vt seruiat ei negligens iustitiā dei a cuius seruitio liberet nos ꝝ ꝓ nobis tētatus ꝛ passus. Dñs aūt ad campestria ꝛ humilia descendit: vt diabolum humilitate superaret. Nec intuebat sibi ostēsa oculo ꝓcupiscētie sicut nos: ſz sicut medici sine lesione vident morbos. Cū ergo volueris fieri magnus ꝛ altus: ꝛ aū oculos mētis ista proponis scito q̄ diabolus tibi regna mūdi oñdit q̄ si ꝓsequi volueris necesse est vt pcidens diabolū adores: q̄ adoraturus diabolū aū cozuit et nūq̄ sine casu diabolus adorat. Vñ Ambro. hz ei ambitio domesticū piculum: ꝛ vt oñetur alijs prius seruit ꝛ curatur obsequio ꝛ honore donetur: ꝛ dum vult esse sublimior fit remissior. Oīs

Berñ.

Tertia ieiunatio xpi ō auaritia cur facta i mōte excelso.

Chriso.

Momentū

Ambro.

Cur in momento.

Chriso. de diaboli pollicitatione.

Superbia āriqua diaboli.

Gloria mundi.

Ambro.

Ambitio seruit.

quidē ptās ꝛ ordinatio potestatū a deo est ꝛ ſz a malo ptātis ambitio: nec est potestas mala: sed is qui male vtitur potestate. Docemur ergo am ambitionem despicere eo q̄ diabolice subiacet ptāti hec Ambro. [Sz ꝛ hic homicida ille succubuit ꝛ dñs ꝛ victor autoritate diuina ꝓminatus eum abiecit ꝛ abscedere iussit dicens [Vade] ꝛ recede a me ſcz in ignem eternū [sathana] qui veritati ꝛ hoīs saluti aduersaris. In quo vt ait Chriso. finem temptandi diabolo ponit ne ꝓ grediatur vlterius temptās. Continuo enim illum in fugam vertit nec ꝗ alijs iaz eum ꝓ semet ipsum tētationibus appetijt. Ubi ēt docemur ꝓprias iniurias portare: ſz nullo mō dei iniurias tolerare. vnde Chri. Christus cum passus fuisset tēptationis iniuriā dicēte sibi diabolo. si filius dei es mitte te deorsum. non sit turbatus nec diabolum increpauit. Nunc aūt q̄ diabolo dei sibi vsurpauit honorē dicēs. hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. exasperatus est ꝛ repulit eum dicēs. [Vade sathana] vt nos illius discamus exemplo nras quidē iniurias magnanimiter sustinere: dei autem iniurias nec vsq̄ ad auditū sufferre: q̄ñ in proprijs iniurijs esse quēpiam patientē laudabile est: iniurias autē dei dissimulare nimis impiū est: vbi ꝛ Hiero. Non vt plerīq̄ putāt eadē sathanas: vt apls petrus sua ꝓdemnatur. Petro eñ dr vade retro me sathana. i. sequere me qui contrarius es volūtati mee: hic vero audit vade sathana: ꝛ nō dr ei retro me: vt subaudiat. Vade in ignē eternū q̄ paratus est tibi ꝛ angelis tuis: deide dñs subiungit. Scriptū est [omni hoī] dñz] omnium ſcz per potentiam [deū] ſcz per creationē [tuuz] ſcz qui debet eē tuus per cultū spālem [adorabis] interius fide spe ꝛ charitate [ꝛ illi soli seruies] exterius seruitute latrie. Et per hoc ſm Augu. Non excluditur debita dominis temporalibus. Et ſm Bedam iubemur hic soli deo seruire seruitute latrie que soli diuinitatis cultui debet: vnde ꝛ hi qui hanc idolis impendunt idolatrie nuncupant: sed ab apl'o iubemur per charitatē inuicem seruire seruitute dulie que cōis est: siue deo siue hoī siue cuilibet rerū nature. Itaq̄ vt aut Beda dicens. Diabolus saluatori si procidens adoraueris me contrario audiuit q̄ ipse magis adorare eum debeat deū ꝛ dñm suū quasi sibi diceret. Non ego te sed tu me debes vt deum adorare: ſz adoratio diaboli subiectiōis est nō deuotionis. [Ex supradicto ordine tētationis ptz q̄ diabolus incipit a leuioribus ꝛ procedit ad grauia: deinde ad grauior ꝛ tandē ad grauissima. Incepit enim a tentatione leui quādo tentauit eum de gula que tentatio leuis est maxime tpe famis: ꝛ finaliter post alias peruenit ad grauissima q̄ñ tētauit eum de idolatria. Vicit autē xps ipsas tentationes eis in suis principijs obuiando. Nam mox cū diabolus tētationes inferebat xps eas repellebat. Sic et homo mox vt diaboli tentationes senserit eas in suo initio debet repellere. Nā vt dicit Hiero. lubricus est serpens antiquus: ꝛ nisi capite teneatur totus statim illabit. Habet eñ serpeos inferna lis caput. i. malā suggestionē: habet corpus ꝓsencet ꝓsensum: habet caudam. i. opis ꝓsummationem. Ubi aūt ponit caput suggestionis statim ponit corpus cōsensus: ꝛ vbi ponit corpus ꝓsensus: statim ponit caudā opis: ꝛ ideo in suo capite. i. in sua suggestione est conterendus ꝛ nunc nocere

Chriso.

Iniuria ꝓpria tolerandat sed non diuina.

Hiero.

Marcia.

August.

Beda.

Latrie soli deb. deb. Beda.

Chri. de diabolo recessit diabolus non tñ nocet quātus vult. 1. Cor. 10.

Augustin.

Vitiorum materia in tribus.

De quibus tētatus est christus.

Remedia ꝓ vitijs.

Augustin. Lucifer tētator xpi.

Tentatus christ? ordine q̄ adam.

Tentandi ordo ꝛ vincendi.

Hiero.

Serpentis caput cauda.

nocere nō poterit nec ḡtus ad corpus: nec ḡtū ad caudam: quia amputato capite suggestionis tota est contracta vis serpētis infernalis. Et cō summata. i. superata oī tentatione ad quam explēdā dñs venerat lucifer non inueniens quid ageret audito dei noīe reliquit eum quem tamē nunq̄ tenuit: q̄ superatus a tentatiōe cessauit ꝛ recedet ab eo tanq̄ victus ꝛ confusus vsq̄ ad tps. postea eñ non tñ dolose tētaturus: ſz apte ꝓ iudeos eñ ꝛ in se ꝛ in membris suis impugnaturus aduenit: q̄ appropinquāte tpe passionis ꝓsecutionem ei per principes sacerdotū suscitauit nō ꝓ seipm solus sed ꝛ per alios ac per organa ꝛ instrumenta sua ꝓpria cepit eñ impugnare putans eñ mortis timore deijcere. ſm Chri. diabolus non quasi obediens, precepto recessit sed diuinitas xpi et spūsanctus qui erat in eo excussit inde diabolum quod quidē ad nostram proficit consolationem ꝛ quia non tandiu hoīes dei diabolus tētat q̄diu vult: sed q̄diu xps permittit ꝛ si eum permittat paulisp tentare ad nostrā vtilitatē: tñ repellit ꝓpter nostram infirmitatē: q̄ non patiť nos tētari vltra q̄ possumus sustinere. vñ Aug. Si tātū posset nocere diabolus q̄tū vult aliqs iustorum nō remaneret. Tribus autē premissis cōgressionib? in quibus ad huc exercetur militia xpiona oīs tentatio dr cōsumpta in suis radicibus ꝛ superata q̄ ꝛ in gula superbia: auaritia: ex quibus tentatio orit oīa vitia sibi cōfederata sunt perempta. In his eñ tribus est oīm materia delictorum quorum semina in ipsa origine sunt cauēda: q̄ iohanne at testante oē q̄d in mundo est concupiscentia carnis est ꝛ cōcupiscentia oculoꝝ ꝛ superbia vite. Cui triplici hostis telo totidē arma defensionis ſcz scutum triangulum opponere debemus: vt ieiunio cōcupiscētiā carnis: orone superbiam eleemosyna auaritiam repellamus. Sicut aūt ille hostis antiquus a dño vsq̄ ad xps recessit ꝛ tpe passionis rediens non in dolo sed aperte eñ impugnauit: sic et nos aliquando tentare intermittit ꝛ q̄ñ intentatione nō ꝓualet a nobis vsq̄ ad aliud tps recedit: vt quasi securos inueniēs repente rediens facilius inopinatus irrumpat [Instruimur ergo hic ad cautelā: q̄ ls aliquā tentationē superemus semp tñ diabolū ad pugnam paratum inuenimus: tpe vero passionis oīno victus diabolus relegatus est in infernū in diebus antichristi soluendus ſm Apo. Johānis vnde Aug. innuit q̄ iste tētator fuerit lucifer ꝓmus angelus: ille superior qui primum hoīem superauerat: credēdus est autem ipse diabolus hoīs formam ad hoīem assumpsisse in qua dñm circūducere ꝛ ei colloqui posset. [Et notandū q̄ ordo tentationum xpi sic ſm Matth. positus fuit ſm ordinem tentationum ade qui fuit iste. In quacunq̄ die comederis. ecce gula: eritis sicut dij: ecce inanis gloria: sciētes bonum ꝛ malum. ecce auaritia que nō est tñ pecunie: ſz sublimitatis ꝛ sciētie cū supra modum ambiť. ſm vero Aug. Certum nobis nonest que fuerit secda ꝛ que tertia. Sed duo euangeliste varie narrāt pōt assignari: q̄ vna tentatio est de cupiditate principaliter alia de elatione ꝛ frequenter contingit q̄ vnum vtrium ex alio nascitur ꝛ ecōuerso. ꝛ ideo Mat. preponit vnā. Lucas vero aliam. Unde remigi? ob hoc euāgelistarum hanc iste illam vero ille premittit: q̄ inanis gl'ia ꝛ auaritia adinuicem se gignūt. Christus vero diabolū in tentatione gule superauit ꝛ hoc in quodam idolo belis et draconis prefigurauit. In babylone eñ idolum belis pro deo colebatur: q̄ō multum comedere ꝛ bibere dicebatur: q̄ō Daniel destruxit ꝛ sacerdotes eius interemit. Ibidē etiaz in spelunca draco latitabat quē gēs tanq̄ deum estimabat: cui sacerdos statutis horis cibum oferebat: daniel aūt massam de pice et adipe ꝛ pilis confecit ꝛ in os draconis iniecit. Quam cum comedit statim est eruptus: ꝛ sic vterq̄ deuorator ꝛ gulosus per Daniele est destructus: ꝛ ideo daniel xpm designauit qui tentationem gule superauit. xps etiam superauit diabolum in tētatione superbie. ꝛ hoc prefiguratū fuit olim in dauid ꝛ nece golye. Golyas superbissime de fortitudine sua se iactauit: ū dauid funda ad terram deiecit ꝛ ꝓprio gladio interfecit. Golyas gigas figuram supbi tenet luciferi. dauid autem pastor qui hunc prostrauit xps est qui in tentatione superbie humiliter triumphauit. Tertio xps dyabolum in tētatione auaritie superauit q̄ ꝛ dauid in nece leonis ꝛ vrsi prefigurauit. leo ꝛ vrsus auaritiam figurabant: q̄ auferendo sibi oīē eā perpetrabant. Dauid aūt ouem suam eripiens raptores interfecit: et xps superata tētatione auaritie sathanam a se reiecit. [Abiecto aūt sathana [accesserunt angeli] et tanq̄ victori [ministrabāt ei] sic q̄ viriliter pugnādo cōtra dyabolū triūphauerit ministerio ꝛ cōsortio angeloꝝ dign? erit. De tētationū vero suggestiōbus sic dicit Chri. Nūc breuiter perstringamus q̄d significēt xpi tētationes. Ieiunū est abstinētia ꝛ i male. Qñ vero quis inflatus fuerit quasi sanct? ouct? est quasi sup rectū. Et tētatio sequitur primam q̄ñ victoria tētationis gl'iationem opatur: ꝛ fit cā iactantie. Fuge exaltationē cordis ꝛ nō patieris ruinā. Ascensio aūt mōtis est pcessio ab altitudine diuitiarū ꝛ gloria huius mūdi: que de supbia cordis descēdit. sit etiaz dicit Ber. q̄ quartā tētationē de dño nō legit ignorat scripturā q̄ dicit q̄ tētatio est vita hoīs sup terrā. Apl's quoq̄ dicit eū fuisse tētatū per oīa ꝓ similitudine absq̄ pctō. Voluit aūt xps tentari plurib? ex cauſis. Prima est ſm Greg. vt super sua tentatione nos a nrīs liberaret: sicut ꝓ sua mortem nos a nra liberauit. Secūda est ſm Hyla. vt cautos nos faceret: ne scz aliquis q̄tūcūq̄ sanctus presumat de se quasi de tētationib? fit immunis. Et ideo post baptismum ꝛ accepto spūsctō tentari voluit: vt ostenderet q̄ sctificatis maior pugna incumbit. Tertia est ſm Aug. vt nobis exemplū pugnādi daret et per hoc nos instrueret ꝛ vt esset mediator non solus per adiutoriū: sed etiā ꝓ exemplū. Quarta est ſz Chri. vt nos animaret: ꝛ vt scz nemo turbetur de tentationibus preter spem irruētibus dñi etiā xpm videt subdi tentationibus. Quinta est ſm Leonem vt diabolum vinceret ꝛ vincendo eius virtutē ꝛ audaciam reprimeret. Sexta est ſm Apostolum: vt tentatis melius misereri ꝛ cōpati sciret: ꝛ nobis de sua mia spem faceret: q̄ tentatus facilius miseretur ꝛ cōpatitur tentatis. Itē tētari voluit. vt tentatis cōsolationē daret. fuit enim tentatus statim q̄ñ fuit baptizatus: ꝛ q̄ñ a patre filius est appellatus: q̄ñ spiritusſanc̄ in specie columbe sup eius mānsit: q̄ñ celū si it tētatum. bi apertum fuit: q̄ñ. xl. diebꝰ ꝛ noctibus ieiunauit: ꝛ ꝓ hoc deť intelligi q̄ si aliquis tētat non ꝓpter hoc est minus a pctō mundat? nō est mi-

Figura supbie deuicte 1. Reg. 17.

De auaritia. 1. Reg. 17.

Angelorum accessus.

Chriso.

Alsmilitia vt Job. 7.

Greg.

Cur tentari voluerit. Hyla.

Augustin? Chriso.

Leo papa. AA

Remigius.

Figura gule deuicte.

Tentatio nō diminuit in specie

nus dei filiatione dign? non est minus spūsctō
plenus nō est minus celo dignus nō est minus
in penitēcia sua deo acceptus. Igitur q̄ oēs sic
fuit cōtrectatus ⁊ tentatus: nō miremur si nos
tentemur. ⁊ q̄ in oib? vicit: nitamur et nos ei?
adutorio vt vincamus. Nec in aliqua virtute
nostra cōfidam?: sed totam spem ⁊ fiduciam in
adiutorio altissimi ponam?. Et sicut vbiq̄ oēs
aduersarium suū nō ⁊rute potentie sed autori-
tate scripture cōuicit di. scripti est q̄ hūilitate
nō potentia eum vincerent: suę patientie nobis
exemplū pbere volebat: Is nos quotiens a pra-
uis hoibus aliquid patimur ad doctrinā port?
q̄ ad vindictā excitemur ⁊ aduersarios nostros
hūilitate ⁊ patientia magis q̄ superbia ⁊ poten
tia vincam?. Attende itaq̄ ex predictis documen
tum qō oēs in oib? tentationibus suis vsus est
autoritatibus sacre scripture ad nos informan
dū. Attende q̄d ille rūdit ⁊ q̄ tal. s tentatio ad
uenerit dic illud: tu semp: vocz rūdendo per scri
pturā sicut ipe fecit. Unde si tentat te appetitu
bonorū debemus rūdere. scriptus est. Quid sup
bis terra ⁊ cinis: quis potentatus breuis est vita
Si tētat de appetitu diuitiarū rūdeam? scriptū
est. Nihil intulimus in hunc mūdum nec auferre
q̄d possumus: et nudus egressus fuz de vtero
matris mee ⁊ nud? reuertar illuc. Si tentat de
appetitu delitiarū carnaliū: rūdeamus scriptū
est. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt. vbi
sm Glo. p carne ⁊ sanguinē ventrē ⁊ libidinē. i.
opera carnalia designat: ita de aliis q̄buscūq̄
vicijs impugnamur semper vtamur ipso sa
cre scripture ad defensionem nostram ptra istō
vitiā. De premissis dñi factis sic dicit Anselm. De
baptismo in deserto in spū fortitudinis ingres
sus est: vt vite solitarie in te non deesset exem
plū. Solitudinem ⁊ ieiunium. xl. famis acerbita
tē: tentamenta illusoris spūs equanimiter tole
rasti: vt omnia hec nobis tolerabilia efficeres.
⁊ iterū. Exinde dilectissimus iesus solitudinis
tibi secreta dicauit: ⁊ scificauit tibi ieiunium:
ibi subeūdum docens: cū callido hoste conflictū
hec tibi facta p te sacra ⁊ quoniā mō facta sūt
diligenter attendens ollige eā a quo facta sunt
hec Anselm. Ex ipsa nūc xpi discipule: cuz pio magro
solitudinis secreta perquire: vt soci? ferax esse
crus archana silentij ofonis denote diuturni ie
iunij trine pfectiōis cū callido hoste imitator
fias ⁊ particeps ⁊ in omni tētatiōis discrimine
ad ipm discas hre recursum p eo q̄ non habe
mus pontificem qui non possit cōpati infirmita
tibus nrīs tētatū p oīa p similitudine absq̄ pctō.
Nec timere debes tētationes aut dubitare ⁊ eis
q̄ ds deus diligit sepe castigat: ⁊ multe tribula
tiones nō quozūcūq̄ ⁊ iusto: ⁊ vt cū pbati fue
rint cozonā vite accipiāt. vñ Ambro. Docet igit
te scriptura diuina: nō solum ꝗ carnē ⁊ sangui
nem sed etiā ꝗ insidias spūales eē certamē. Co
rona proposita est subeundat certamina funt.
Nemo potest nisi vicerit cozonarī nemo aūt vin
cere nisi aū certauerit. Ipsi quoq̄ cozone ma
ior est fructus vbi maior est labor. Et iō tenta
tionem nūq̄ timere debemus: est enī cā victorie
materia trūphatoz. nō timeamus tentationes
sed magis in tentationibus gliemur dicentes.
Cum infirmamur tunc potentes sumus. Cū enī
nectitur corona iustitie ⁊ tolle martyrium certa
minatrulisti coronas. tolle cruciatus: tulisti bti
tudines, non debemus igitur tētationes secu-

Rūdet sug gestionib? ex scriptis.
Eccle. 10.
Ibidem.
1. Timo. 6.
Jacob. 5.
1. Corin. 15.
Anselm.
BB
Inuitat ad imitationē
Heb. 4.
Ambro.
Tentationes exoptā de.
Exo. 2.
Loz. 12.

li pro malis timere quibus bona pmia compa
rant: sed magis rogare cōtēplatione conditio
nis hūanę: vt eas tentationes subeamus quas
ferre possum?. hec Ambro. Unde et prosper. Ad
magnam vtilitatem fidelū reseruata est in ate
ria certaminū vt non suphiat scritas q̄dū ho
stiū incursum sentit infirmitas. Attentat autē
diabolus spāl'r sex modis in bonis per elationē
in malis per desperationem: in otio per luxuriā
in negotijs per turbationē: in iustitia p crude
litatem: in ia per adulationem. Et q̄uis mul
tis modis tēret quatuor tū modis spāl'r decipit
⁊ fallit. primo suadendo bonū ppter malū: ⁊ et cū
hoi instabili suadet religionis ingressum ppter
hoc vt apostatet postmodum. Secō suadendo
malū sub specie boni: vt periuratę p rebus alie
nis cōseruādis. Tertio dissuadendo bonū tanq̄
nociū: vt cū dissuadet boño viro religionis in
gressum ne de hoc peniteat ⁊ egrediens confun
datur: vel qñ dissuadet alicui ofonem vel elee
mosynam ne p hoc incurrat vanā gloriā. Quar
to dissuadendo malum: vt peius adducat: vt qñ
dissuadet mtēperantiam victus et somni: vt in
non discretam abstinentiam q̄d peius est indu
cat. Multa ergo sollicitudine pcauendū est oī
bus ne dyabolicis capiant insidij: ⁊ eius innol
uant laqueis quos vbiq̄ ptēdit modis varijs.
vñ Leo papa. Nō desinit hostis antiquus trans
figurās se in angelum lucis deceptionū laque
os vbiq̄ ptendere. Nouit cui adhibeat estuscu
piditatis: cui illecebras gule ingerat: cui appo
nat incitamēta luxurie: cui infundat virus mui
die. Nouit quem meroze conturbet. Quem gau
dio fallat: quē metu opprimat: quē admiratiōe
seducat oēm oiscurit consuetudinem ⁊ pentulat
curas: scrutat affect?. Et ibi querit causas no
cendi: vbi quē studiosius viderit occupari. hec
Leo. Sollicite ergo quilibet vigilet: q̄ nullus
sine tētatione est. vñ Ber. Hoc premonitos vos
esse volo: q̄ nemo ī corpe viuere poterit sine tē
tatione ⁊ qui ab vna liberatur statim expectat
aliā: ⁊ sic petat ab ea liberari vt nouerit aliam
ptinus esse venturā sepius esse sitit vnam oēs
patiat diutius immorari ne alia possit accede
re: aut vna citius liberet vt alia possit exerce
re. hec Ber. Victoria itaq̄ facta ⁊ temptatore vi
cto pre cōfusione recedente venerunt et redie
rūt angeli vt seruientes et subiecti sibi ad obse
quiū paratū ⁊ accedentes ministrabāt ei sicut
vero dño proprij serui volūtatem ei implētes
qui precipiente dño ad xpm recesserāt agonē ei?
pcul aspicientes: vt diuinitas ei? dyabolū ma
gis lateret: vt cōuenienti? locum tētandi habe
ret: ne forte videns circa eū angelos ad eū non
approdinquaret: ⁊ vt victoria xpi excellentior
appareret: hoc q̄ sol? ipm deuinceret ⁊ ne eoz
pfidio eguisse vel vicisse videretur. Precedit tē
tatio vt victoria sequat: post victoriam statim
seruiunt angeli: vt victoris dignitas pprobetur
Ex hoc eēm diuinitas xpi apperet ⁊ fit manifes
tat: q̄ nulla natura sup angelicam nisi diuina.
Et sm Greg. Ex hac re vnius persone vtraq̄ na
tura oñditur: q̄ ⁊ hō est quem diabolus tētat:
idē ipe de? ē cui ab angelis ministrat. Hec aūt
ministratio triplr pōt accipi. Primo de corpali
subuentione: vt sit sensus: ministrabāt. i. esurie
ti in cibo subueniebant. Secō de adoratione: vt sit
sensus: ministrabant ipm tāq̄ deum supplī
citer adorabant. Tertio de congratulatione ⁊

Prosper. EE
Tētationū sex.
Fallendi modi quinq̄.
Tentatio vigilanda. Leo papa.
Ministrati ab angelis.
Joh. iij.
Bern. Tētatis expers nō.
Angeli accessus post victoriam.
Greg.
Ministratio angeli triplex.

laudatiōe vt sit sensus ministrabāt. i. sibi pugnā
ti ⁊ vincēti congaudebāt ⁊ eū laudabāt. De hoc
victoria domini ⁊ ministerio angelorū sic dicit
Ansel. xl. diez cōpleto ieiunio dyabolū cū suis
tētamētis superās angelico est ministerio glori
cat?: edocēs nos toto vite pūtis tēpore delecta
tiōes rez tpaliū declinādo mūdū cū suo pruri
pe pedibus nrīs substernere: ⁊ sic angelicis psidi
dis cōmunir. vñ Ber. Deinde tētatiōibus supe
ratis ⁊ tentatore fugato accesserūt angeli et mi
nistrabāt ei: ⁊ tu ergo si vis hre ministerium an
gelorz fuge. p solatiōes seculi: ⁊ tētationib? resi
ste diaboli renuat. p solari aīa tua in aliis si vis
in dei memoria delectari. vñ et Chri. q̄diu enim
fuit in pflictu posit?: nequa q̄ angelos apparere
pmisit: me. s. aū victoriam superandum fugaret.
Post q̄ ro illū p cicta deuicit ⁊ victū fugere pe
cepit: tūc angeli pūr apparent: vt tu discas q̄ te
quoq̄ post pfectā de dyabolo victoriā angeli re
pente suscipiēt plaudentes tibi teq̄ stiparozus
more vbiq̄ comitātes ⁊ in oib? honorātes. Sic
vtq̄ ⁊ lazar post sornacē paupertatis ac famis
totius prorsus angustie suscipiētes ad requiem
pertulerunt. Et iterum. Angeli agonē christi p
cul aspiciebāt ne videret eorū psidio deuicisse
⁊ victoria facta accesserunt et ministrabant ei.
Sed q̄d ministrabāt scriptura non exprimit: ⁊ s
satis credibile est q̄ ministrabāt ei aliq̄d come
stibile: vt serui ⁊ ministri: q̄ legitur esurisse et
hoc nō ppter necessitatē imporētie xpi ei mini
strabāt: ⁊ ad reuerētiam exhibēdā: ⁊ ppter ho
nozificētiam ptātis: nō eēm dz q̄ adiuuantis q̄
ministrāt. hec Chris. Hic diligētius attende
⁊ cōspice oēs comedentē solū circūstātib? ange
lis ⁊ psidera bene oīa: ⁊ q̄ pulchra sunt valde et
deuota. Et ro q̄d angeli ministrabāt vt post tā
lōgū ieiuniū comederet: de hoc ei scriptura nō
loquit: possumus aūt victoriosiz prandiū sicut
volum? ordinare: ⁊ quidē si ei? potētia psidere
m? poterat res quas vellet creare: ⁊ p sue volū
tatis arbitrio creatas hre: ⁊ s nō iuenim? q̄ hac
potētia p se vel discipulis: suis vsus fuerit: ⁊ pro
turbis ro vsus fuit ꝗs duab? vicib? in multitu
dine magna de panibus paucis pauit: de disci
pulis aūt legim? q̄ eo pūte vellebant spicas p
ter famem: ⁊ comedebant similiter cū fatigar?
et itinere fedebat sup puteuz loquens cum sa
maritana nō dz q̄ creauerit cibos ⁊ s q̄ miserit
discipulos in ciuitatē ad ēmēdū eos: nec est veri
simile q̄ q̄ miraculū sibi prouidere: quia mira
cula ad aliorum edificationē ⁊ in pfentia pluriū
faciebat: ⁊ s hic nō erāt aliqui nisi angeli. Quid
ergo circa hoc meditabimur: in monte nāq̄ illo
non erat habitatio hominum et cibi paratis: sed
alibi parata cibaria portauerūt ei angeli sicut
contigit Danieli. Cum enim Abacuch propheta
pulmentum messoribus suis parasset portauit
eum angelus domini per capillos de Judea in
babylonem ad Daniele vt comederet. et postea
in momēto eū reportauit. Immozemur ergo hic
⁊ hunc modū assumam? ⁊ cū dño iesu in suo pa
dio iocundemur: sentiatq̄ mater sua excellen
tissima de hac eadē iocūditate atq̄ victorie pie
tatq̄ ⁊ deuote sic meditemur. Pergunt duo ex
angelis dño annuēte ⁊ in momento fuerūt coā
mre ac eā reuerēter salutantes de filij sui statu
sibi nūtiāt ⁊ modicus pulmētū q̄d sibi ⁊ ioseph
parauerat ac panem cum alijs oportunis repor
tant reuersi ergo parant in plana terra ⁊ mense

Ansel. de victoria dñi.
Deū.
Christo. post victoriā apparuerunt angeli.
EE
Esca q̄ in deserto refectus est dñs.
Abdat. xij.
Berñ. Tētatis expers nō.
Jo. iiij.
Angeli accessus post victoriam.
Dani. xiiij.

bñdictionē solēniter peragit. Cōspice hic eum
bñ in singulis q̄ agit ⁊ q̄ fuit: sedet in terra com
posite ⁊ cōedit sobrie: circūstāt angeli ministrā
tes dño suo ⁊ hymnū cantant de cāticis spū ac
iocūdātur ⁊ die festū agūt cum eo. Sz (si dici li
ceat) pmirtum est hoc festū ppassiōe p maxima
ppter quā ⁊ nos plozare deberem?. conspicuunt
em eū reuerēter ⁊ cōsiderātes deū ac dñm suum
⁊ totius mūdi creatorē qui dat escā oī carni sic
humiliatū ⁊ fustētatione cibi corpalis indigen
tem ⁊ comedentē sicut ceteri de populo mouēt
compassiōe sup eo. Et credo q̄ si corde affectuo
so in hoc statu eū respiceres ⁊ eū aliq̄liter dilige
res ex valida compassione plozares. Tandem sus
tētatione cibi p cepta ⁊ gratarū actione reddita
dñs iesus volēs ad matrē redire cepit de mōte
descēdere. Cōspice etiam nunc bñ eum quomo
do solus vadit nudus pedibus dominus oīm ⁊
ei vehementer cōparere ⁊ vade semper cū eo ser
uiens ipsi in omnibus studiose.

Pſa. cxxxv.

Oratio.

Oratio. O ne Jesu q̄ ductus in deserto a spū
ieiunās. xl. diebus ⁊ noctib? ⁊ postea
esuriens tentatorez tuū superastis: da
mihi iesu misericors p virtutē abstī
nētie ⁊ continentie ieiunare a vitijs ⁊ peccatis
esurire ⁊ sitire iustitiā: ⁊ vt tentatorē meum in
mo tētatores meos: mundum: carnē: diabolum
deus tua gratia de? tuo auxilio valeam superare
⁊ quia tētatio est vita nostra ⁊ miseria super ter
rammemento oīs nostre miserie ac laboris et
da nobis in temptatione nō cadere: sed per tuā
tēptationē semp vincere ⁊ tādē ab omnibus tē
ptationibus misericorditer liberari. Amen.

Sentia tēptationū.

De testimonio Johannis de christo. Capitu. xxij.

Et hec est testimonium Johānis de xpo.

Et hec est testimonium Johānis de xpo. Alter aūtem die post regressum a deserto venit Jesus ad Joadanem quem Johannes videns [ad se venientem] ostendit eum digito et exclamauit di. [Ecce agnus dei ecce q̄ tollit peccata mundi.] Ubi tāgit testimoniū Johānis de xpo duplicīter. Primo quātum ad eius verā hūanitatē in q̄ p nobis imolatus est cum dicit [ecce agnus dei]. i. a deo missus vt hostia acceptissima immolandus. Secō ḡtum ad eius diuinitatem: cū subditur [qui tollit peccata mundi] q̄z tollere pctā est ppriū ipsius dei. Hec quippe est cā qua venit vt pereuntis mundi pctā suscipiēs pcti labem ⁊ oim mortem in se qui vinci nō posset aboleret iam venerat: et non agnoscebatur: sed nunc demōstrat. Ecce est hic quem desiderauerūt patriarche: quem prenunciauerunt prophete: quem prefignauit lex ecce agnus dei qui tollit peccata mūdi: ac si diceret. Ecce innocens inter peccatores iustus inter re probos: pius inter impios: in quo nullum peccatum potuit inuenirī: ideo potēs est tollere peccata mundi: vñ sicut agnus oblat? est pro pctis populoz: q̄z in eo est gratia ⁊ virtus purgatiua peccatorū. Specialiter aūt inter cetera aīalia que in lege offerri cōsueuerunt xpm agnum dictus xpo noiauit: q̄z s alia aīalia immolarentur in lege: vt bos: vitulus: capra ⁊ cetā xpm magis ⁊ potius vocatur agnus q̄ cetera animalia immolasitia. Primo q̄z inter omnes figuras veteris testamēti agnus paschalis expressius figurabat christū innocentem immolandū: q̄z ille paschalis agnus erat sine macula: per eius immolationem filij

Joha. i.
Testimonium Johānis de xpo.
Agnus cur dictus xpo
Exo. xij.

israel liberati sunt a seruitute egyptiaca. Sic ⁊ xp̃s erat sine pcō: ⁊ per eius passionē liberati sumus a seruitute dyabolica: ⁊ nō solū propter innocentiā: sed ⁊ ppter simplicitatē xp̃s dictus est agnus: q̃z sicut agnus ad victimā ductus est ⁊ nō aperuit os suū. Scdo quia ꝗ alia fierēt sacrificia in tēplo certis tēporibus: vnum tū erat quotidianū in quo iugiter vnus agnus mane ⁊ alius vespere offerebatur: nec hoc mutabat vn q̃: sed tamq̃ principale obscruabat: alia erāt ex adiūcto ⁊ tpe determinato. Hoc ergo iuge sacrificiū qd̄ figurabat pperuitatē bītudinis fiebat de agno: sic ⁊ xp̃s nostra ppetua beatitudo est.

Agnus ab agnitione. Agnus qui ⁊ agnouit matrē curā eius discipulo ꝓmittens. tollit ⁊c.

Agn⁹ etiā ōz ab agnitione siue ab agnoscēdo: q̃z agnouit p̃ēm fact⁹ ei vsq̃ ad mortē obediens: Agnus ōz etiam a pietate qua tollit pctā mundi nō semel tm̄ sed ⁊ quotidie. vnde Theophil⁹. non dixit qui tollet sed qui tollit: quasi semper hoc faciente. Non em̄ tūc solū tulit cum passus est: sed ex illo tpe vsq̃ ad presens tollit: nō semper crucifixus. Unam em̄ ꝓ pctis obtulit oblationem: sed semꝑ purgans p illā. hec Theophi.

Theophil⁹ cur tollit nō tulit dixit.

B

Tollit enīz pctā satisfaciēdo ⁊ lauādo nos a peccatis in sanguine suo et preter hec dimittendo quotidie q̃ facta sunt ⁊ adiuuādo ne fiant omni no liberādo: sc̄z pducēdo ad vitā vbi omnino fieri nō possunt. Non solū autem lauit nos q̃n sanguinē dedit ꝓ nobis: vel quādo baptizamur in misterio passionis illius: verñ etiā quotidie lauat nos in sanguine suo cū eiusdē beate passionis memoria ad altare replicat cū panis ⁊ vini creatura in sacrameentum carnis ⁊ sanguinis eius ineffabili spiritus sanctificatiōe transferē cū sanctissimo eius corpe ⁊ sanguine satiamur.

Lauat nos agn⁹ in sanguine suo.

Propter duo ꝓ aliorum triūfōz ꝓ dimittendo ⁊ adiuuādo dicimus in missa bis agnus dei miserere nobis: propter tertiū dicimus da nobis pacē. O agne dei agnosce me miserū inter oues a dextris tuis ponendas: sz̄ prius dimitte mihi peccata ⁊ offensas vt me meli⁹ inter tuas oues agnoscas. sm̄ Chri. Jesus nūc scdo post baptismum venit ad iohannem duplici de causa. Pria q̃z illud erat baptisma penitentie ⁊ ipse eū cum multis baptizauerat: vt nullus suspicēt ⁊ putet q̃m̄ ipse tali ꝓposito ⁊ ex eadem cā ex qua ⁊ alij ad iohannem ⁊ iordanē venerant: puta vt pctā confessuri: aut in penitentiā in flumine abluēdus. Propterea accedit dans iohanni occasionē corrigendi hāc suspitionem quam iohānes per verba correxit agnū ac redēptorē vocando ab omni qd̄ in toto orbe erat pctō. Etem̄ in dicēdo. Ecce agnus dei ecce qui tollit pctā mundi: toēm hanc peremit suspitionem: quia enim ita purus erat vt alioꝝ peccata absoluere ⁊ cuncta humani generis pctā delere posset. multo magis absq̃ omni erat ipse delictor: ideo manifestū est q̃m̄ non vt peccata cōfiteret: vel in penitētiā abluēretur accessit: sed vt occasionē daret iohanni loquendi de ipso. Scdā cā vt hi qui prioꝝ audierāt certi⁹ reciperent que dicta erāt et alia rur⁹ audirent. Unde subiungit. [hic est de quo dixi] anteq̃ ad baptismus venerit [post me venit vir] virens in virtute et gratia ⁊ erate perfecta [qui ante me fact⁹ est] dignitate: quia prior me erat eternitate [et ego nesciebā eum] q̃tum ad personam determinatam ante suum ad me aduentū [sed vt manifestetur in israel]. i. ipsi israel [propterea veni ego in aqua baptizans] ⁊ penitentiam predicans. ideo inquit desertum ⁊ solitudinem reliqui et ad planitiē descendens baptizare cepi vt manifestarē eū populo vndiq̃ ad me cōfluenti. Totum em̄ officiū iohānis in baptizādo et predicando erat ordinatum ad manifestationē xp̃i ad testimoniū de eo pbibendum: vnde fuit sibi preceptum a dño vt baptizaret in noie vēturi et predicaret eius aduētum: et prepararet populū ad eū recipiendū et ferebat iohānes de christo pluries testimoniū: vt efficaci⁹ esset pluries latū. Deinde ergo rursus testimoniū p hibet dicēs: quia vidi spiritū sanctū descendentem quasi et vere columbā de celo et mansit ac sedit super eū: hoc fuit q̃n iohānes eum baptizauit: in eo mānsit spūsanctus: etiā ex quo conceptus est nō solū baptizatus: in alijs ꝓo quando venit et per pctm̄ recedit. Unde Chrisō. In xp̃o sc̄z descēdit et permānsit: ceterum in hoibus dedit q̃nidē sed non pmanet: q̃n em̄ irascimur: q̃n detrahimus: quando tristitiam habemus q̃ ducit ad mortem: q̃n cogitam⁹ ea que carnis sunt putamus: q̃z spiritus sanctus nō permanet in nobis. Si quādo ergo boni aliquid cogitam⁹ sciamus quia spiritus sanctus habitat in nobis. Si vero aliq̃d mali signū est q̃ spiritus sanct⁹ recesset a nobis. hec Chrisō. Quādiu spiritus manet inclusus in corpe ḋuis corpus illud fit in aq̃ bene pōt fluctibus ⁊ vndis agitari: nunq̃ tū submergit: sz̄ semper supernatat ⁊ fluctuat. Si aūt p aliquā partē sui aqua subintrat: tūc spūs exit et corpus submergitur ⁊ perit. Sic illi qui sunt in aquis mundi: ac diuitiarū ⁊ delitiarū temporalū si habet inclusum spiritum per amorē dei et primi: licet agitentur a fluctibus temptationū ⁊ tribulationū nūq̃ tamen submergunt: ad hoc autē vt bene custodiāt spiritum istum req̃ritur q̃ habeāt sensus clausos ad terrena ⁊ mundi delectabilia: quia in vase bene clauso nunq̃ aqua intrabit: nec etiā per consequens spūs de eo exibit. Deinde iterū subiūgit: et ego nesciebā eū sm̄ Chrisō. Nesciebat eū facialiter anteq̃ ad baptismū veniret: q̃nia extra paternā domū in deserto conuersatus personaliter eū ante tempus quo venit ad iordanē non nouerat: licet nouisset oīm̄ xp̃m natum de virgine qui in spiritusancto baptizari debebat: sed cum xp̃s p̃sentialiter accessit ad baptismū diuina reuelatione nouit eū quē pri⁹ facialiter nō nouerat. Aug. aūt refert nesciebā ad ptātem exceliētie in baptismo quā xp̃s sibi retinuit ac per seipm̄ exercere ⁊ nō alteri committere voluit: q̃z nesciebat q̃ hāc excellētiā i baptizādo sibi retineret. Uū postea subdit. hic est qui baptizat: scilicet solus q̃tū ad istā excellētiā. Ubi notandū q̃ potentia baptizandi multiplex est. Prima est auctoritatis quā deus nulli cōcauit: nec cōcare potuit: sicut nec potētiā creandi. Scda est sub auctoritatis: quā potuit dare sm̄ magistrum: sed noluit sed alij dicūt q̃ nō potuit: q̃z implicat potētiaz creandi. s. gratiā. Tertia est innouatiōis quā dare potuit: nā posset de⁹ si vellet q̃ baptism⁹ dare tur in nomine sancti Petri aut sancti Pauli: sz̄ hoc noluit ne spē in homine poneremus ⁊ et ne fieret scisma ⁊ tot esset baptismi quot baptiste. Quarta est excellētie: puta q̃ vnus baptizaret efficaci⁹ alio qd̄ etiā nemini est pcessum. Quita est instōnis quā habuit xp̃s sol⁹ q̃ hoc facz̄ instituit. Sexta est ꝓparatiōis quā habuit iohannes cuius baptism⁹ erat q̃dā ꝓparatio et significatio futuri. Septima est misterij exteriorīs quā dedit ecclie ministris. Nesciebat igitur eū tam alterā subtil' quem spū in eo descendente cognouit. Tunc em̄ didicit q̃ sicut aliorum sacramentorū sic ⁊ baptismi sui ptātem dñs esset sibi retenturus: ⁊ nulli eam seruo daturus. Sic ergo xp̃o venēte ad baptismū didicit sm̄ Chri. q̃ iste in persona ille erat quem ꝓdicauerat vēturū. sm̄ Augu. ꝓo didicit q̃ haberet in baptismo ptātem auctoritatis ⁊ excellētie quā sibi retineret: siue p̃ns in terra corpe: siue absens corpore ⁊ p̃ns maiestate q̃ ergo xp̃s ptātē baptismi retineret hoc iohānes nesciuit: sz̄ per colūbā didicit. vñ subdit. [Sed q̃ misit me]. s. deus ⁊ tota trinitas: cui⁹ opera sunt indiuisa [baptizare in aqua] nō in spū] ille ēt mihi dixit] per subiectaz creaturā. s. angelū vel inspirationē. [Sup quē] inter multos quos baptizabis [videbis spūm dei descēdem ⁊ manētē sup eū [in signo visibili colū be [hic] solus [est qui baptizat] auctoritate ptāte [in spūsctō]. s. in remissionem pctōꝝ q̃ est per spūm sctm̄ qd̄ est ꝓpriū ipsi⁹ dei. s. lauare aias per grām spūsctitalijs vero nō ptātē cōtulit sz̄ ministerū cōmisit. Minister em̄ ministrat: sed xp̃s baptizat: quapropter siue a clericis siue a laicis: siue ēt a mulieribus necessitate imminēte baptism⁹ detur: non tū iterat. Et sm̄ Bedā siue hereticus: siue scismatic⁹: siue facinorosus q̃sq̃ in p̃ssione sctē trinitatis baptizetur valet: ⁊ nō oz ille a catholicis rebaptizari: ne p̃ssio vel in uocatio trāti nois videat anullari. ptās quidem a dño in neminē transit: sed ministerium in bonos ⁊ malos: me quis ergo exhorreat malos ministerium respiciat in dñi ptātem: ꝓitas em̄ sacramētorū nō minuit merito ministroꝝ. Et subiungit. [ego vidi]. s. spūm sctm̄ ꝓdicto mō descēdēte sup iesum [⁊ testimonium phibui: q̃z hic est fili⁹ dei] vnicus nō adoptat⁹. In quo ondit̄ q̃d baptista ex hac visione intellexerit. s. q̃ xp̃s eēt fili⁹ dei verus ⁊ naturalis: ⁊ p̃ dñs eandem virtutē habēs cum p̃re. Hic testat dei filium quez iā supra dixerat virum: vt ab eo habeat vtrinq̃ nature testimoniū. Quadripartitum ēt habuit dñs testimonium: habuit em̄ testimoniū a prophetis: q̃z hic eēt xp̃s: habuit testimonium iohānis. ecce agnus dei: habuit testimoniū p̃ris: hic est filius me⁹ dilect⁹: habuit ⁊ testimoniū operum: si nō facio opa q̃ nemo ⁊c. Meditari hic potes q̃o dñs iesus a iohāne alacriter susceptus ibi aliquātulum substitit ⁊ illa cruda heremi cibaria cōedit cum eo. Tu ꝓo astans ibidē ⁊ aspicies extēde manū sicut mēdicus elemosynā petēs insinua quasi tabefact⁹ famē si forte vocari merearis ad refectionē. Eādem recreatione habita ⁊ grāru actiōe peracta dñs iohāni valefecit ⁊ ad tp̃s ab eo discessit: tunc aūt sequens iesum ⁊ in aduētu ⁊ in accessu genuflecte iohāni deosculās pedes ei⁹: ac bñdictionē petens recōmēda te eidē. excellēs em̄ ⁊ magn⁹ ē valde ipo ēt dño testimoniū de hoc phibētē. ¶ Oratio.

Chrisō.

Augustin⁹

Chrisō. Spūsctū pmāsio.

E

Minister baptismi. Beda.

Spūs p̃re.

de baptismo nō iterando.

Chrisō. Nesciebā iohānes p̃s qdō.

Augu.

Testimoniū umquadruplex de ḋño.

b

Baptizāt potentia multiplex.

O mine deus agn⁹ dei fili⁹ p̃ris q̃ tollis pctā mūdi p merita illius q̃ hoc testimonio te ondit̄ mundo tolle pctā mundi q̃ ꝓri i mūdo: ⁊ tu sancte Johānes q̃ ondisti mūdo tol' ēntē pctā sua per grām tibi datam fa mihi hāc miam vt tollat pctā mea. Tu de⁹ tollis pctā mūdi: tu amice ei⁹ dicis. hic tollit pctā mūdi: ecce aū vos onust⁹ peccatis mūdi ꝓbate mihi in me tu actū tuū ⁊ tu dictū tuum: tu em̄ magnus dñs ⁊ tu magn⁹ coram dño qui est in eternū misericoꝝ ⁊ sup oīa bñdictus deus. Amen.

¶ De testimonio iohānis de xpo ac de prima discipulorum vocatione ⁊ occulta xpi predicatione. Capi. xxiiij.

A

Johan. s.

Andreas.

Vocatio pulorum vocationē sine oi obiectiōe ⁊ perscru tatione factam. ¶ Benign⁹ aūt dñs sitiēs eoꝝ rum xpi.

B

Hec autē Jesu in partibus illis manentē [altera] i. quadam alia seu vna [die] que ad hesternam non refertur. non em̄ semper respectiue ponitur [iterū stabat iohānes] iuxta iordanez immobilis in culmine pfectionis nec flectēs se a rectitudine veritatis tamq̃ paratus ad exercendū officium suū testificando de xpo ac baptizando ⁊ docendo et omnes ad se venētes de ipso instruendo. Supra quidem phibuit testimoniū de xpo ad turbas: hic ꝓo ad discipulos. [Et] stabāt cū eo [ex discipulis eius duo] firmiter inherentes eius magisterio: quoꝝ vnus Andreas memorat̄ sed alterius (q̃ insignen non erat) nomē tacet̄. Unde sicut stephanus est primus martyr: post xp̃m: ita ⁊ andreas erat primꝰ xp̃ianus et sil' pri⁹ xpi discipulus: q̃z de duobus primo adherētibus principalis extitit ⁊ primus. Quidam tū dicūt q̃ alter duoꝝ fuit iohānes euāgelista: q̃z modus est scribēntium tacere laudem propriam vel saltez loqui de se tamq̃ de alio ad vitandam arrogantiā. ¶ Et vidit iohannes [iesum ambulantē] tamq̃ in salute nr̄a pcuranda pficiscentez [iuxta iordanē]. s. ꝓpe locuz vbi iohannes stabat: q̃z iesus post q̃ a iohāne est baptizatus ad tp̃s ꝓpe locum illum morabat: ⁊ factus est iohāni familiaris: vt sic iohānes frequēter testimoniū in sui p̃ntia diceret: ⁊ sic xp̃s ab alijs cognosceret̄. In quo cōmendat̄ iohānis constantia: q̃z non vna die nec semel tm̄ sed pluribus diebus ⁊ multotiēs xp̃o phibebat testimonium. Uū subdit̄ eius testimonium iterato factū: q̃z cū viderat iesum dixit. [Ecce agnus dei] ecce verux qui sequēdus est sicut dux gregis: breuiter repetit euangelista testimonium quod fuerat superius dictū ⁊ ideo omittit residuū q̃d supra dictū est. s. q̃ tollit pctā mundi sicut supra est habitū: p iohānē ꝓdicato euāgelij designat̄ et p hoc q̃d ōz hic stabat ⁊ vidit iesum ambulātē ⁊ dixit: ecce agn⁹ dei significat q̃ predicator euangelij oz esse constans in ꝓdicatione verbi dei ⁊ diligenter cōsiderare pcessum vite xpi: ⁊ nō solū cōsiderare: sz̄ etiam predicare ⁊ audientes debēt devote recipe talē ꝓdicationez: ⁊ dñs iesus ad tales cōuertit̄ p cremētiā: ⁊ recipit per gratiā ⁊ eos instruit de necessarijs ad salutem. vñ subditur fructus testimonij. ¶ Et audiētes illi duo discipuli crediderunt magistro loquenti ac cōmēdāti iesum ⁊ de eo testimonium perhibēti [⁊ secuti sunt iesum] ad verbū iohanni s vt potius illum audirēt q̃ iohānē gaudētes se tandē inuenisse illum de quo totiēs iohānē audierant loquentē. Relinquētes iohānē secuti sunt nō tm̄ passib⁹ pedum: sz̄ etiam devotione fidei ⁊ imitatione operum eum quē ipsius testimonio cognouerūt: ipsius quoq̃ Johānis eē magistrū desiderātes et adherere ⁊ eius doctrinam audire. Admirare simplicem ⁊ humilem ⁊ facilē disci

& oim salutē [conuersus ad eos] ex sua benignitate qui semper cōuertit ad eos qui ad secōuertuntur & recipit venientes: videns q̄ oculis misericordie & benignitatis eos se sequētes vt daret eis de se fiduciā & audaciā [dicit eis quid q̄ritis]. q.d. paratus sum ad vestrā voluntatem. Non dicit quem queritis: qz de persona illumi-
Quid & q̄s. nati per iohannem erant: sed dicit q̄d queritis? qz sciuit q̄ de salute aliquid discere querebant. Nec petit hoc ex ignorātia: vt aliquid discat: sz vt per interrogationē magis familiares faciat & vt ex eorum responsione puenientius eos dirigat q̄ oēs ad eos conuertitur q̄ eos respicit: cum eis loquit clemētie & bone voluntatis est
Conuersio dñi ad se sequentes. indicium. Sciebat enim quo affectu sequebant eum. In quo datur nobis intelligi q̄ omnibus qui xp̄m sequi incipiūt puro corde dat fiduciam & spem misericordie et ad eos se cōuertit vt opē
Christo. misericordie sue eis impendat. Vñ Christo. Hinc
Theophil? eruditur: quia cum nos bene velle inceperim? tunc multas dat nobis salutis occasiones. Vñ & Theophilus. Vide aūt q̄ sequētibus se oēs cōuertit faciē & respicit: qz nisi per bonam operationem ipsum secutus fueris ad visionem faciei ei? nunq̄ pertinges: neq̄ ad domū eius poteris peruenire. [Qui dixerūt ei rabi]. i. magister [vbi habitas]. q.d. magisterium tuum & doctrinā tuā querim?. Ecce paucis voluntatē suam & cur eum sequerentur insinuāt: sapienti enim multa ex paucis innotescunt. [Ubi habitas]. q.d. vbi est hospitium tuum vbi tanq̄ qui transeunt cōuersaris. de hospitiolo querunt non de domo
Matth. 8. ei? quā nō habebat: qz fili? hois nō habebat vbi
Adoraliter caput suū reclinaret. Nihil habuit dñs in terra
ptēr vnicū titulū pilatī & nobis plures tituli nō sufficiūt. Adoraliter xp̄m interrogāt vbi habitas quasi vellēt scire quales debent esse hoies q̄ digni sunt vt xp̄s in eis habitet vt exēplo eorū se tales exhibeāt in quibus habitare velit. Mistice aūt delectabilis est ista questio cōtemplātiū luces in qua deus habitat. vñ ps. Dñe dilexi
Ps. 27. decorē domus tue & locū habitationis glōie tue.
C Habitationes que rebant. Querebāt ergo habitationē ei? sicut studiosi discipuli vt possent ad eū frequenter venire: & cuz
Beda. eo frequenter loqui & ab eo instrui. vnde Beda. Volebāt trāsitorie magisterio veritatis pfui sz mansiones querebant vt plenius ab eo possent instruit: sed nos quotiens incarnatiōis xp̄i transitum ad mentem reducimus sollicito corde eū rogemus vt mansionis eterne habitationem nobis vigneē ostendere. ¶ Ipse vero liberaliter condescendēs eorū petitioni respōdit eis. [Ueniteet videte] venite testimonio iohānis ab one-
Alchui. re legis ad fontem gratie & videte reuelata fide
Uenite & videte. tandem visuri specie. q.d. sm Alchuinum. Habitaculum meuz explicari nō pōt sermone: sz ope
Orige. demonstratur. venite ergo credendo & bene operando & videte intelligendo. Vel sm Orige. per hoc quod dicit venite ad actionem inuitat: per hoc aūt q̄d dicit videte ad contemplationē. Nō dixit in illo vel in illo loco habito q̄ si dixisset potius locum ostendere q̄ eos inuitare videreē. Et duxit eos ad domū in quam tunc in partib? illis se reducebat: qua proprium habitaculum non habebat [& manserunt ibi apud eum die illo] hoc est diei illius residuū: & sequentis sue noctis spacio audientes verba vite ab eo. dicit autem die: quia vbi est christus lux virtutum & sol iustitie ibi nulle tenebre possunt esse. O q̄ beatam diem & q̄ beatam noctem duxerunt audientes & videntes eum quem multi videre & audire volentes nō viderunt neq̄ audierunt. Quis est qui nobis nūciet q̄ audierunt a dño? Edificemus ergo & nos in corde nro vbi habitet: & in nobismetipsis faciamus domum quo veniat & nobis colloquatur & nos doceat. [Hora autē erat quasi decima]. i. ppe vesperā: vbi insinuat commendationem xp̄i & discipulorum. Hora enim decima est in occasu diei ex quo & xp̄s cōmēdat & diligētia q̄ tam studiosus ad docendum fuit q̄ nec ptēr tpis ariditatē eos docere distulit & discipuli cōmēdant a feruore audiēdi xp̄m: qz q̄nis raro esset & adhuc forte ieiunarēt: non tū retardabant assequēdo eum: & cum hora vespertina soleant hoies reuerti ad domicilia propria tū omnibus dimissis manserūt cū eo vsq̄ in crastinus desiderio audiendi ipm sm Chrisō. Hinc docemur omne xp̄s ponere ad diuinam auditionē: qz
Christo. omne tps ad eā aptum est & nullum intēporaneū
Theophil. Unde & Theophilus. Non frustra tps notauit euāgelista: vt tam doctores q̄ discipulos erudiret q̄ doctrina propter tps nō est pretermittenda. hec Theophi. Horum igitur exēplo nullam
D Tēpus nūquā pretermittendum. horā pretermittamus ad disponendum nos vt xp̄m recipiamus: & cum eo habitemus: qz nesciimus q̄n dñs siue in nocte: siue in die siue in mane: siue in serotine in gallicantu venturus sit iuxta mare qui? mundi iudicare & dānare amaritudinē pcōz q̄ fecimus. Queramus ergo in nocte culpe vbi xp̄s habitet: sequamur eū per verā penitētiā vt nos clemēter respiciat: rogemus eum sollicito corde vt habitationē mānionis eterne nobis dignetur ostēdere: & vt nos secuz habitare faciat in cuius domo beati qui habitāt: per decima etiaz horam exprimuntur illi discipuli fuisse obseruatores decalogi: qz venerat hora ipm implendi. vnde & Augu. Numerus etiā est legem figit: qz in decem pceptis data est.
Augustin. Decimere significatio. venerat tps vt implerek lex p dilectionē que a iudeis impleri nō poterat p timorē. sm Chrisō. Nō alterius alicuius cā vel gra xp̄m secuti sūt q̄ ppter doctrinā qua ita copiose voluptati sunt
Chrisō. in nocte vna vt cōfestim alteruter & ad aliorum venationem veniret. vnde andreas audita xp̄i doctrina statim iuit ad querendū fratrem suū ad audiēdum iesum xp̄m: & hoc est q̄d sequitur. [Inuenit hic]. i. andreas [primū symonē fratrē suū] cui ex cognatione carnis plus tenebatur q̄ alijs non inuenit eū a casu: sed diligenter q̄situm desiderās eum habere fratrem in religione fidei sicut & in propinquitate carnali contra illos qui ppios amicos retrahunt ab ingressu religionis vel aliquos a via veritatis & virtutis
E Messias. [& dixit ei. Inuenimus] sicut lapidem pciosum & sicut thesaurum absconditum [messiā] in lege & ppheris ptmissum ac diu expectatum & quesitū [q̄d est interpretatū xp̄s]. i. vnct? & bñ dicit
Beda. de inuentione oui & vnctione eius. inuenim?: qz sufficienter fuerat a xp̄o instruct? q̄ ipse erat vere xp̄s. Et vt dicit Beda. Hoc est vere dominum inuenire vera illi? dilectiōe fere uere: fraterne q̄ salutis curaz gerere. Messias hebraice: xp̄s grece: & vnct? latine ꝓ. xp̄s enim a chrismate. i. vnctus ab vnctione ꝓ a quo oēs xp̄iani vnguntur. Ille aūt singulariter vnct? est oleo inuisibili. sez. spūsancto pte participus suis. Particeps eēt eius sunt oēs sanctī: isto oleo vnguntur & ipsi: sed ille est singulariter sanctus singulariter vnctus. vñ Cyrll. Fuit aūt vnctus

saluator spiritusſancto hūanit? in forma seruit vngens vt deus spiritusancto credentes in eum. xp̄s ergo est rex & sacerdos vnct? nō vnctiōe hu
xp̄s rex & sacerdos. mana sz diuina: qz in hūanitate p nobis assumpta fuit vnctus a deo patre ꝑ omnia a tota trinita te plenitudine gratie: sicut reges & sacerdotes in veteri testamēto vngebant corporali vnctiōe
Albinus. vt dicit Albinus. In fide nō q̄rit annozū multitudo nec paucitas. Andreas minor erat symone etate: & tamen iesum primo inuenit: statimq̄ inuenti nūciat fratri traditurus ei bona que suscepit: vt sicut sanguine sic germanus esset & fide: vera pietas statim thesaurum inuentum fratri nūciauit: quia eum primum inuenit & si aliū prius inuenisset ei nūciasset & ad saluatorem eū adduxisset. nullius enim bono inuidit. [Et adduxit eum ad iesum]. i. saluatorem qz nō confidebat de se q̄ posset eum sufficienter instruere. Et ex hoc accepit ecclesia q̄ in sacramento baptismi & confirmatione vtitur adducentibus q̄ presentent suscipientes sacramētū q̄ patrini solent
Primor ordo. vocari. Jesus vero alacriter eū suscepit: sciebat enim quid de ipso facturus esset. Vide hic petri humilitatem & obedientiam: quia non dedignatur maior sequi minorēt: sz cōfestiz occurrit & nihil tardans obedit. [Intuitus autē eum iesus] oculo mie nō solū exterius sed & interius videns deuotionē eius qz cor intuef [dixit ei. Tu es symon]. i. vere obediens. q.d. nomē tuum est proprietati tue consonū [filius iohanna] seu bariona. i. ei? in q̄ est gratia seu filius colūbe. q.d. hoc cognomē cōsonat tuo nomini: qz ille qui est ꝑ obediēs est filius gratie spiritusſancti q̄ p colūbam designat. merito symon filius iohāna seu
Symō Johāna bariona. bariona ꝓ. siue vocat. Symon enim interpretat obediens iohanna gratia: bar. filius & iona colūba: quasi et diceret tu es obediens filius gratie vel filius columbe. i. spiritusſancti qz humilitatē de gra spūsancti accepisti: vt vocāte andrea videre me desiderares. Cōgruunt ergo hec noia misterio vt insinuetur q̄ obedientia necessaria est cōuersio ad xp̄m p fidē & q̄ hoies p gram ve
F Cephas. niunt ad fidem xp̄i: & p spiritū sanctum firmamur in amore dei [Tu vocaberis cephas] quod latine interpretat petrus: & in greco caput sue capitaneus: & p gruit misterio: vt ille qui debeat aliorum esse caput & christi vicarius firmitatez habeat quam designat petrus. Symon quippe
Nominis mutatio. erat nomē eius aū vocationē & cōuersationem. sed post impositum fuit sibi nomē petrus: sicut etiā q̄n baptizat adultus et q̄n aliqs in papam est creatus mutatur nomē ei?. Simon ergo est ppriū nomē. Petrus ꝓ o est cognomē. Bariona est hebreum & sonat filius iona: sed sm aliū euā gelistam dicitur filius iohanna qz sm quosdam idem erat nomē patris iona et iohanna: aliqualiter tū ꝑ ptēr subtractionem vnius syllabe diuersificatum sicut in latino nicolaus et colin?. Vel dicēdū q̄ pr̄ petri erat binomius: & sic iona & iohanna sunt duo nomina: & hoc videtur ex eorum interpretatione diuersa: qz iohāna interpretatur in quo gratia: & iona interpretatur columba. Cephas hebreū est & syrum. Petrus grecum
Petrus. et latinum & in vtraq̄ lingua nomen petri a petra est deriuatum. vocat enim petrus quod interpretatur firmus ob robur mentis et firmitatez fidei & propter fidelem confessionem christi qua dixit. Tu es christus filius dei viui cui tanq̄ soli dissime petre firmiter adhesit. Utrum aūt hoc nomen mō ei imposuit an pmisit imponendum est incertum. Tutius tū dici pōt q̄ mō pmisit qz cū ꝓ vocaberis nō impositio est sed pdictio quasi de futura nominis impositiōe loquēdo: et tunc imposuit cum dixit. Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam: & vel in electiōe. xii. vbi dicitur. Et imposuit symoni nomen petrus: sicut et claues ante nomēcionē promisit sed post dedit. Si vero nomē mō impo
Mat. xvi. Mar. iii. fuit tunc in sequentibus confirmauit: & sic predicti discipuli primo ad fidē vocati in aliquales notitiam & familiaritatē iesu venerunt et deinde ad propria redierunt. [In crastinuz aūt] post petri & andree vocationē [volēs iesus] de iudea large dicta vbi iohannes baptizabat redire [in galileam] de qua patria discipulos vocauit & ad matrem quā ibi reliquerat [inuenit philippuz] q̄ erat de [bethsaida ciuitate] supra mare galilee
Bethsaida. conciuis [petri et andree] Et hoc cōgruit misterio. Bethsaida enim dom? venatorum interpretatur vt oēdat q̄ de domo venatorū cōgrue venatores ad capiendas aias ad vitā vocaret non a casu vel quasi ignorantiz ex sua pordinatione & ex intēciōe quasi tēm inuenit eum vt eum illuminaret & ad fidē vocaret. Unde sequit [et dixit ei. Sequere me] hoc est doctrinā & exemplū imitare vt dicit Alchuinus. Sequit eū qui imitat
B Seū quemuis. humilitatem & passionem eius vt sit socius resurrectionis et ascensionis qui statim sine vlla
Alchuinus Philippus cōtradictiōe sicut bonus obediens secutus est eum. Secūdum hec dicta primus omniū apostolorū philipp? videtur esse vocatus. Hec quatuor pdicti sz andreas et alter cuius nomē tacet ac petrus & philippus fuerunt discipuli iohannis: qui videntes q̄ iohannes de iesu testimonium dederat conjuncti sunt ei. Philipp? autē a xp̄o instructus iuit ad querendum nathanaelē fratrem suum desiderans eum habere fratrem in fide sicut in carne & inuenit eum sub ficu nō casu: sed diligenter quesitum [et dixit ei. Quē scripsit moyses in lege et prophete nunciauerunt inuenimus [diu expectatum [iesum] salutis aurorem [filium ioseph] scilicet putatiuum [a nazareth] qz ibi conceptus & nutritus erat. & qz de eo p prophetas audierat q̄m nazareus vocabit philipp? sm cōem loquēdi modum loquitur: qz filius ioseph cui desponsata mr̄ eius erat putat
Michee. v. bat. Et miratus nathanael q̄ de galilea non de
Christo. iudea surgeret propheta & qz scriptura michee
Mat. ij. direrat xp̄m in bethleē nasciturum ait negatiue & dubitatiue. sm Chrisō. [A nazareth potest
Iud. xiij. aliquid boni esse] quasi diceret non. Uel qz iste legisperitus legerat in ppheta alio nazare? vocabit: et signa dñici aduentus forte notauerat quando audiuit a nazareth statim erect? in spe
Augu. dicere volebat sm Augu. Affirmatiue et asserti ue nunc tandem a nazareth pōt aliquid boni esse & quia philippus non erat ita perfecte instructus: iō duxit eū ad Jesum: vt ab illo plenius audiret ppter q̄d sequitur. [Dicit ei philippus veni & vide]. i. ab eo addisce p experimentum ꝓ
Christo. tutis que est in ipo: & adduxit eum philipp? ad iesum vt dicit. Chrī. Trahit q̄de eū ad xp̄m sciēs de reliquo eū non contradicturum si verba & doctrinā illi? gustauerit. Nathanael interpretatur
Nathanael donū dei & q̄ aliquis ad xp̄m conuertit ex dono dei est. Et [vidit iesus] intuitu dilectiōis [nathanael ad se venientem] & magis intus q̄ extra appropinquātē: qz nō solum vidit corpus exterius

sed ēt cor ipsi⁹ interius [⁊ dixit de eo] circunstā
tibus. [Ecce ve israelita] deū videēs [in quo do
lus] ⁊ simulatio [nō est] nā sine intentione doli et
falsitatis veniebat vt veritatem agnosceret si
enim habet pctā cōfitet ea. non igitur negat eū
esse pctōrē: sed laudat in eo cōfessionem. Dolosi
quippe sunt q̄ se p̄dicāt bonos et iustos cū sint
mali et peccatores. Magnus vir iste nathanael
cui ipse dominus tale testimoniū perhibet. Is
rael interpretatur vidēs deū. vñ dicitur verus
israelita. Primo ex fide qua iaz deum videre et
in eū credere incipiebat: quia instructus ī lege
p fidē ⁊ intelligētiā scripturarū saltem p specu
lum ⁊ in enigmate deū videbat. Scēdo ex cōfes
sione quam xpo rūdendo faciebat. Vidēs ergo
nathanael q̄ conditionē sue mentis expresserat
que fuit vñ ipm sciebat dicēs [vnde me nosti]. i.
ex qua ñrute cum hoc sit supra virtutem hūani
tatis. Et xps respondit ei p reuelationem alte
rius occulti dicēs. [Priusq̄ te philippus voca
ret] ⁊ tibi de me loqueret [cum esses sub ficu vi
di]. i. cognoui [te] et propositum cordis tui. Ad li
teram sub quadam ficu federat forte cogitans
de futuro saluatore vbi philippus superuenīēs
de christo cum eo singuleriter nullo alio presen
te loquebatur. Et ideo propter hoc signuz ⁊ pce
dēs nathanael statiz cōfessus est ipm eē xp̄m. vñ
sequit. [Rñdit nathanael ⁊ ait. Rabbi tu es filiꝰ
dei ⁊ rex israel]. i. christus expectatus ab israel
in regem et defensorē. Expectabāt enim oēs iu
dei messiam tēporalē regem futurū ⁊ hoc modo
videtur loqui iste nathanael: quia nō habebat
adhuc cognitionem perfectā de xpo: non enim
videtur intellexisse tunc ipsius diuinitatem: q̄
non dixisset tu es rex israel: sed totius mundi: ⁊
propterea cum dixit Lu es filius dei non fuit cō
fessus eius diuinitatem: sed intellexit hanc filia
tionem p quandā grē excellentiā. vñ dicit Chri.
Quod adhuc credens esse sapientē qui ex aliū
reuelatione dei secreta nouerit cōfiretur eū esse
filiū dei nō p naturā: sed p adoptionis gratiam:
quia adhuc non erat plene illuminatus de fide
trinitatis. Aliꝰ rñ dicit q̄ hoc ex corde credidit
sicut ore cōfessus fuit: sed primū pbabilius est
sicut inferius patebit. Vñ dñs docet eū āplius
eleuās eum ad maiora. s. ad diuinitatis sue co
gnitionē p obsequiū angelorum sibi tādē sup so
ri exhibēdum. nulla eēm natura est supra ange
licā nisi diuina: hoc est q̄ dz. [Rñdit Jesus et
dixit ei: quis dixi tibi vidi te sub ficu eredis] me
esse xp̄m q̄ tū ad excellētiā grē [maius his vide
bis] cognoscendo virtutem diuine substantie.
Ubi Chri. q. d. Magnum tibi visum est hoc esse
quod dixi: ⁊ propterea me regē israel cōfessus es.
Quid igit dices cū maius videris? Et quid sit
istud maius ondit subdēs. [⁊ dixit eis]. s. philip
pus et nathanaeli. [Amen amen dico vobis.]
Amen idem est q̄ fideliter: ⁊ ī vbi duplicat est
signum maxime certitudinis ⁊ firmitatis. [Vi
debitis celum aptū ⁊ angelos dei ascēdentes et
descendentes sup filiū hois] in obsequiū deita
tis in humana latētis natura. In passione enim
apparuit angelus de celo cōfortans eum: ⁊ in re
surrectione visi sunt angeli circa sepulchrū ei⁹
⁊ in ascēsione astiterūt tanq̄ duo viri in vestib⁹
albis. Sed ⁊ aū hoc accesserunt ⁊ ministrabant
eis: ⁊ euāgelizabāt eius natiuitatem. vbi Chrisō.
Uide qualiter paulatiz eū a terra subducit ⁊ fa
cit q̄ nō vltra estimet eū hoiem solum cui eniz
angeli ministrāt qualiter hic hō purus esset: p
hoc igitur suadet angelorū se esse dñatores. hec
Chrisō. Ueruntamen: q̄ iste nathanael doctissi
mus ⁊ peritissimus erat in lege noluit eū dñs ī
apl'm cū aliis eligere. nec etiaz nicodemū de q̄
infra dicetur eo q̄ ipse peritus ⁊ doct⁹ esset ne
propter suā scientiā se electos diceret vel pre
sumerēt. Voluit eēm xps apl'os primos fundato
res ecclesie ydiotas ⁊ simplices homines elige
re ne doctrina fidei ⁊ prima conuersio hominuz
humane sapiētie ascriberet: sz diuine. hoc etiaz
ideo fecit: vt mūdum ⁊ sapiētes eius confunde
ret. Fuerūt tū nathanael ⁊ nicodemus a pncī
pio ad fidem vocati ne doctrina fidei q̄sī a solis
simplicib⁹ recepta haberet cōtemptui. ⁊ ne si a
pncipio oēs fuissent simplices crederentur per
oppositū p ignorātiam decepti: post q̄ vero fides
catholica radicata fuit paulus ad apostolatum
vocat⁹ est q̄uis literatus esset. per andream et
philippū qui a xpo edocti de salute fratrū suo
rū solliciti fuerūt significāt illi q̄ primos suos
quātū bono mō possunt ad sequelā xpi inducūt
q̄ est ꝗ multos q̄ nō solū nō iuducūt: sz p pos
se suo auertūt. [Et regressus est Jesus] cuz phi
lippo [in galileam ⁊ veniēs nazareth] ad matrē
suam cum indicibili gaudio receptus est p eaz.
Arrēde q̄ post baptismū post victoriā tentatio
num xps rediit nazareth: q̄ ēterpretat flos: ⁊ si
gnificat q̄ hō quātūcūq̄ lot⁹ sit a pctis: quan
tūcūq̄ tētationes supaueriti vl q̄cūq̄ bona fe
cerit semp dz se putare in flore: ⁊ ī pncipio esse
⁊ deiceps p illū annū fēt⁹ in galilea remāsit nec
aliōs euāgelista ponit quid interim vsq̄ ad nu
ptias fecerit. In anno eēm a baptismo vsq̄ ad nu
ptias nihil aliud legitur christus fecisse: nisi q̄ d̄
legitur de ieunio in deserto: ⁊ de tentatione a
diabolo: et de testimonio baptiste: et de discipu
lorum conuersione. ¶ Oratio.

O Bone Jesu redēptor p̄ditor saluator
redemptorum: spes exulum: pauperū
spiritu dulce solatiū: laborātiū forti
tudo: lassoz recreatio: triūphātiū co
ron: ⁊ supernoz ciuiū vnica merces ⁊ letitia ve
ra: inclita proles summi dei: ⁊ fructus sublimis
vteri ñginalis: fons grārū oīm. de cui⁹ plenitu
dine nos oēs accepim⁹ in te: vt finē omnium tē
dens: ⁊ sperans: ⁊ amans ferar desiderate Jesu
ad te adducar te sequar: quia tu solus sufficis:
tu solus saluas: tu solus bonus: suauis ex te q̄
rentibus ⁊ diligētibus nomē tuū. Amen.

¶ De mutatione aque in vinum. Cap. xxv.

O Deinde anno sequenti scilicet. Jobā.
xxi. cepit Jes⁹ signis mirificis mū
dū illustrare. Et primo approbans
coniugiū nuptias intrauit: ⁊ aquā
in vinum cōuertit: q̄ō eadem die q̄
baptizatus fuit: scilicet anno reuoluto fecit. Do
minus sua corporali p̄sentia: ac nihilominus si
gnorū luoz initio nuptias quas instituit tādē
licitas et honestas honorare et cōmendare vo
luit ne eas heretici despicere ⁊ dānare presume
rent. vnde Beda. Q̄ bona est castitas coniuga
lis: melior pticētia vidualis: optima mundicia
ñginalis: ad probandū oīm electionē graduum
discernendū: ⁊ meritū singulorū ex intemerate
Marie ñginis vtero nasci dignatus est a pphe
tico anno vidue ore mox nat⁹ bñdicta nuptias
rū celebratoriib⁹ iā iuuenis inuitat⁹ hos p̄tia
sue

Nathanael cur non fuit apl's.

sue virtutis honorat. [Die] itaq̄ tertia. i. tertio
die ab euangelista notata post primos duos q̄b⁹ Je
sus post regressum a deserto ad ioannē venit q̄
uis inter eos nulli dies fluxerint [nuptie facte
sunt in chana galilee]. i. in quodā vico seu villa
prouincie galilee sic dicta q̄uis aūt dubiū sit cu
ius nuptie fuerūt: tū nos meditemur eas fuisse
ioannis euāgelista ficut in plogo sup ioannem.
Hiero. videt affirmare: quez volentem nubere.
Christus de nuptiis vocauit: ⁊ tunc ioannes
xpo. ppter mūdicia pticētie ñginalis magis fa
miliaris fuit. Hoc etiā videt ex eo q̄ xps nō legi
tur fuisse in nuptiis aliis ⁊ per hoc [mater Jesu
erat ibi] tanq̄ in nuptiis sui nepotis. Hō eēm est
verisimile q̄ ipsa venisset nisi multum sibi arri
nuisset sicut iuit ad elizabeth cognatā suā: nec
legitur tali casu iuisse ad aliās in ipsis ergo nu
otiis dōa nr̄a fuit nō tanq̄ extrānea inuitata sz
tanq̄ primogenita. ⁊ dignor inter sorores fuit in
domo sororis quasi in domo sua. Cū eēm sororei⁹
Maria salome vxor zebedei vellet facere nu
ptias filio suo ioanni vadens ad dominā nostrā
in nazareth quarto a chana milliario intimauit
hoc eis: sic ipsa aū oculos venit ad p̄ paratio
nem nuptiarum. Vñ legitur q̄ [mater Jesu erat
ibi] sed de Jesu ⁊ discipulis eius dz q̄ fuerunt vo
cati qui rū discipuli adhuc firmiter nō adhere
bāt: sed sequebant q̄ gratia familiaritatis imbui
cupientes eius doctrina. De ioseph aū sponso ñ
ginis nō fit mentio. Naz quidā dicūt eū tūc mor
tuum fuisse ⁊ virginē in custodiā filij transisse:
quia nec etiā deinceps de eo legit in euangelio
q̄ si nondū mortuus fuit: tamen in passione dñ.
sine dubio mortuus erat q̄ vxor illius alij com
mendata est. Conspice igit oīm Jesum inter a
lios sicut vnum q̄ēuis de populo comedentem
⁊ humiliter in loco infimo non inter maiores se
dentem. Nam docturus erat in posterū. Cū inui
tatus fueris ad nuptias recumbe in nouissimo
loco. ¶ Ipse vero prius cepit facere q̄ docere.
Conspice etiam dominā obsequiosam ⁊ in cun
ctis recte ⁊ ordinate faciendis sollicitā. Cūq̄ p
pe finē cōuiuij cognoscet vinum deficere: iuit
ad filium ⁊ dixit ad eū [vinū nō habēt.] nō casu
nec fortuitu accediſſe putandū est: vt oño veni
re ad nuptias vinū deficeret: sed eo magis vt oc
casio miraculi fieret. vnde intelligēs sancta dei
genitrix iam rēpus pfecte etatis q̄ per miracu
la seipsum deum mundo innotescere ⁊ non fi
lius ioseph: sed dei ⁊ Marie virginis crederet
ait. [Uinū non habent] scilicet ad sufficientiam
quasi dicat: nihil mi vinū hic deficit. Solum insi
nuat defectū nihil petens sciēs q̄ amari sufficit
solū insinuare necessitatē absq̄ vlla petitiōe. Vñ
nō dz. Da eis vinū: vt reuerētia filio seruet: ⁊ in
liberta re filij ⁊ mia spē ponēs ⁊ ñ defectū ꝓponit
Ex corde eēm pissimo voluit puenire totalē defe
ctū ne p̄fusio appareret: ⁊ ī inuitauit filiū quē
ad b̄ potentē sciebat. Plena q̄ppe spiritū sctō iā tūc
illō miraculū puidebat: q̄ filij⁹ ei⁹ facturꝰ erat:
q̄ō ergo facere cogitabat hoc illa vt faceret am
monebat. sm hieron. Cōgruū est q̄ vbi de in
uitat tpalis vinū iucūditatis deficere debeat:
hoc eēm vino scri nō delectant: q̄ inebriat ad oei
obliuionē: ⁊ incēdit ad cōcupiscētiā: nec dubiū
est q̄n xps ad delectātes ī vino iucūditat: nūq̄ ī
troisset: ⁊ ī cōgruū est vt in nuptiis sctōꝝ deficiat. Rñdit Jesus. [Quid mihi ⁊ tibi est mulier:
q̄d me molestas: sm Aug. Maria mulier] dicta

¶ Vita Jesu Christi.

nuptiosis ab euangelista notata

Nuptias honorat. Beda.

Hieron.

Mulier Maria.

Nondū venit hora.

Chrysosto.

Augusti. Maria facere.

Hora xpi.

Uini deficiens.

Marie doctrina.

August. sic extrenee ei respondit. Dura quidē videt predicta domini responsio sed ꝑm Aug. Instructoria est; q̃z in diuinis q̃ dei sunt matrem recognoscere nō debemus. Et similiter ꝑm Bern. ad instructionē nostram fuit qui de hoc loco sic dicit

Bernarō. Mariam nō esse xpo extraneam Quid tibi et illi oñet nōne quod filio et matri: quid ad illā ptines queris: cum is benedictus fructus ventris tui immaculati: nonne ipsa est que saluo pudore concepit: z fine corruptiōe te peperit: nonne ipsa est in cuius vtero. ix. mensibus moratus es: cuius virgineis vberib? lactatus es: cum qua. xij. annorum factus de hierusalem descēdisti z eras subditus illi dicis i Quid mihi z tibi: multum p omnē modum: sed magni fecte iā video q̃ nō velut indīgnās aut cōfundere volēs virginis et matris tenerā verecundiā direris: quid mihi z tibi cum venientib? ad te iurta ꝓceptum eius ministris nihil cūctratus facias quod suggessit. Ut quid ergo fratres vt q̃d̄ respōderat prius: vtq̃ ꝓpter nos et puerfos ad dñm vt iam nō sollicite carnalīū carnalīū curaparentum et necessitudines ille non impediant exercitium spūale. Quādiu eñi de mundo sum? debitores nos cōstat esse parentibus. At postq̃ reliquimus nosmetipsos: mul: tomagis ab eorus

E Religiosi mortui sūt mundo. sollicitudine liberati sumus. Unde legimus fratrem quēdam in hieremo conuersantem: cū ad eum carnalis frater auritij gratia aduentasset respondisse: vt adiret: Iterū fratrem eorū cum ille vtq̃ iam obijsset. Cum admiratus qui venerat rñderet q̃z ille obijt heremita: se quoq̃ similiter obijsse rñdit. Optime ergo nos docuit dñs

Matt. 12. ne sol liciti simus super propinquos carnis nr̄e plusq̃ religio postulet q̃n ipli matri z tali matri rñdit. [Quid mihi z tibi est mulier?] Sic z in alio loco cum suggereret ei quidā: quoniam mr̄ ei? et fratres eius foris starent querentes ei loqui respondit. Que est mr̄ mea z fratres mei? v

Luce. 8. bi modo sunt qui tam carnaliter z inaniter sup carnalibus z propinquis suis solliciti sunt ac si adhuc viuerēt z ipsi cū eis. hec Ber. [Erāt autē ibi lapidee hydrie ser posite ꝑm purificationē]. i. ꝑm morem et ritū purificationis [iudeorum]

Hydrie. Best vasa aq̃tica z aq̃rū receptui parata ab hydor q̃ est aq̃ sic dicta vt si forte ꝓtigisset aliquēs de puinis vel ministris lauare se vl vasa aquā ad hoc inueniret z haberet paratam. Crebro enim manus z vasa sepulcrorū iudei baptizabāt. i. lauabāt z purificabāt: z si casu immundū aliquid tetigissent nisi prius loti non comedebāt. [Capiebāt] autē [singule [hydrie] metretas]. i. mēsuras binas ternas [a metron quod est mensura

Metreta. Sextari? sic dicta ꝑm Isido. Metreta quedā mēsura est continens. x. sextarios: et ꝑm eum eundem sextarius continet tm̄ duas l. bras quibus assumptr̄ vocatur bilibris [Et dixit Jesus] ministris. [Implere hydrias aqua. Aliquid enim de aqua pusposita inde assumpserant ad purificationē vasorum z ideo iussit Jesus suppleri quod fuerat

Aque in vinum mutatio sine verbo. amotum. en res igitur ministri hauserūt aquā de puteo qui adhuc ibi esse dr̄ extra vinculū [et impleuerunt hydrias vsq̃ ad summum]. Quecum fuissent implere: aqua conuersa est vinum diuina virtute nō dr̄ hic q̃ aliqua ꝓba ad hoc direxit: sicut in transubantiatione panis z vini in corpus suum et sanguinem: sed occulta virtute diuinitatis hoc operatus est: sine ergo omni ꝓbo sola dñi voluntate in optimū vinū aqua conuersa est: cū tñ alia miracula z ꝓbo z tactu corporeo z aliquādo fletu ꝓfecerit. Et dixit eis Jesus. [Haurite nunc z ferte Architriclino.]

In hoc ergo duo notanda. Primū discretio domini: q̃z ꝑmo misit magis honorabili: nec i hoc fuit ꝑsona acceptor: q̃z ꝑm Augu. Non cū homines diuerso modo ꝑ suis gradibus honorant? tunc timēdum est ne ꝑsonas accipiamus. Scōm hūilitas dñi: q̃z ꝑs q̃ sedebat longe ab architriclino: cum diceret ferte illi: quasi ab eo remoto: et cum ille sederet in magis honorabili loco collig̃ituir q̃ dñs nolēs sedere ibi nec iurta eum elegit ibi humiliorē locū. Triclinij est loc? vbi sunt tres ordines mēsarum: ꝑm gradus superiores z inferiores ordinatarū: sicut solet esse in refectorijs religiosorū: z ōr triclinij a triplici ordine lectorū super quos sedendo recumbentes comedebant. Cline eñi grece: lectū latine significat. Nam antiquitus in lectis sedēres z accūbētes comedere soleban vt er laboze fatigationis interim dum cibus sumit: mēbra q̃escerēt: et iō in scripturis dicuntur comedētes accūbere vel recūbere: seu discūbere: q̃d̄ est quasi iacēdo comedere. Architriclinus est princeps z prima tricliniij. i. principalis z primus inter conuiuāres in triclinio. Et probabile est q̃d̄ fuerit aliquis sacerdos illius tpis q̃ nuptijs itererat ad bñdicēdū z ordīandū qualiter debeāt ꝓcedere ꝗz legez z statuta seniorum. Voluit ergo dñs nostre q̃ p̃cipalior inter cōuiuas primo de vino illo gustaret vt ꝑsidentis sentētia acceptabilior esset: et er ipsius cōmendatione miraculū notius fieret

Matt. 12. Sic etiam nos debemus nostra examinari plato offerre ad ꝑbandū ea [vt autem gustauit architriclinus aquam vinum factam]. i. mutatam in vinum [z non sciebat vnde esset]. i. per xpi virtutem [vocat spōsum] quasi ad arguendum ipm [z dicit ei. Omnis hō [rōnalis z prudēter agēs] [in principio bonū vinum appoluit] conuiuēribus: q̃z tunc sensus est vinar z pōt discernere vini bonitatē z acceptare: cū inebrieti fuerit tūc apponis [id quod deterius] i. aquosius z debilr̄ ad mitigationem ebrietatis: q̃z tūc nō sic sciunt discernere inter bonū z deterius. [Tu aut] cōtra cōsuetudinē facies [seruasti vinum bonum vsq̃ adhuc] ita q̃ mō sapor eius discerni nō pōt. q. d. arguendo eum ordinate z imprudenter fecisti contrarium. Iste tamen [vt preditū est] ignoranter loquebatur. Ministri ergo q̃ dederā vinum illi z alijs diuulgauerūt miraculum: quia ipsi sciebāt: quomodo fuerat factum. Commendauit architriclinus vini bonitatem et post in communi commendauerunt miraculi nouitatem.

Non dubius quin melior erat mutati vini natura quam nati. Unde Chrysostomus. Fecit aquam in vinum non simpliciter autem vinum: sed vinum optimum. Talia enim christi miracula multo his que per manum perficiuntur speciosiora et potiora quodam modo sunt ita et in alijs quando membrū diceret corporis claudicans sanis demonstrabat hoc melius et iterum Generale est in omnibus Christi miraculis q̃d̄ semper ad aliquid melius terminatur quam possit fieri per naturam. Hec Chrysostomus. Hoc miraculum primo a Christo factum est ad manifestandum veritatem diuinitatis in eo latentem et ad confirmandum eorum fidem: et hoc est quod dicitur. [Hoc fecit Jesus initium signorum] per se factorum: quia ante

hoc fuerūt signa per patrem facta circa ipum z iō falsum est q̃d̄ dr̄ de signis pueribus in lib. de infantia saluatoris z in euāge. nazareorū. Fecit aūt hoc [i chana] villa quadā puincie [galilee]

Chana. in qua villa oñditur locus vbi steterūt hydrie: z tricliniū vbi steterūt mēse: z descēdit ad ea plures gradus sub terra: sicut est in pluribus alijs locis sctis q̃d̄ forte accidit ꝓpter frequentes destructiōes z ruinas factas in illis. [Et manifestauit] p hoc signū [gloriā suā]. i. gloriosam latentē i carne deitatē: z per ocitatis potentiā p quā hec fecit: z q̃ gloriosus est ostēdēs p effectū diuine virtutis q̃ ipse esset dñs ꝗtutū z regnēt: z q̃ ipe esset sponsus ecclie z q̃ ipse esset q̃ cūcta ex nihilo potuit creare q̃ ēt sicut dñs qñ voluit potuit elemēta immutare. ꝑm Chri. Ostēdens q̃ ipse est q̃ i vineis aquā trāsmutat: tpiuia p radicē in vinū vertit. q̃d̄q̃ i planta p multū tpis fit hoc repēte simul i nuptijs operatus est. [Et viso miraculo [crediderūt in eū discipuli eius]. i. magis firmiter z ꝓfecte q̃ añ miraculū. Habebat eñi paucos discipulos sicut z iohānes quos familiariter docebat: nō tñ sic inseparabiliter adherētes z ꝓfecte crediētes sicut post

Vini in vineis ꝓductio.

Cline.

Architri.

discipuli domini. miraculū: q̃ illi fuerūt nescimus. Unū dicunt discipuli ꝓpter notitiā z sequelā z mutuū inter xpm z ipsos amorez: vel q̃z post futuri discipuli erāt. ad ꝗbū eñi iohānis plures eū occulte audiebāt qui postmodū oio eū secuti sunt. Pōt ēt dici q̃ aliqui de nouo in eum crediderunt: z illi

August. qui pius crediderāt vt andreas z alij ꝓ hoc in fide solidati fuerūt. vbi Aug. Scriptura non solum illos duodecim appellat discipulos eius: ꝗz omnes qui in eus credentes magisterio eius ad

Nuptie q̃ druplices regnū celoz erudiebanf. Notandum hic q̃ ꝑm quadruplicē sensum sacre scripture q̃ nadruplices sunt nuptie. s. carnalis copulationis ꝑm sensum literalē: diuine incarnatiōis ꝑm sensum allegoricū: spūalis ꝓiunctionis ꝑm sensum tropologicū: z beate fruitionis ꝑm sensuz anagogicū. De primis nuptijs ad literā est euāgeliū ꝓsens. istis nuptijs interesse debēt mater iesu: z iesus

Bona matrimonij. cum discipulis suis. Per tres istos intelliguntr̄ tria bona matrimonij. Primū bonum est fides castitatis q̃d̄ significat casta mr̄ domini. Scōm

Eppe. 5. est sacr̄m. significat eñi ꝓiunctionē diuinitatis z hūanitatis i ꝓsonā xpi z ecclie q̃ sacrā rē significat z efficit xps q̃ iterfuit nuptijs. tertiū ē pores suscipienda z educāda in fide xpi quod significant xpi discipuli. Secunde nuptie allegorice sunt diuine incarnationis. In his nuptijs spon

sus est filius dei verbum eternum: sponsa vero hūana natura. In his nuptijs totaliter fuit mater iesu: z ipse iesus z discipuli eius futuri quos elegit in ipso ante mundi constitutionem. Hanc nuptiarum proles sunt omnes qui credunt in eum. Aliter iste nuptie allegorice dicuntur esse inter xpm sponsum z ecclesiam sponsam: quarū nuptiarum proles sunt omnes fideles z redit in idem cum iam premissis. Tertie nuptie sunt tropologice spiritualis: vez coniunctiōis dei z anime. in his nuptijs cōsistunt tria bona coniugij: fides: proles: sacramētum. Quarte nuptie sunt

Apo. 19. anagogice z celestes i quibus gaudium nostrū erit plenum. vnde in Apoc. Gaudeamus et exultemus z demus gloriā deoz: q̃z venerunt nuptie agni z vxor eius prēparauit se. Ad has nuptias non intrant nisi beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt: quales sunt virgines prudentes que intrauerunt cum sponso z clausa est ianua. Sicut ergo sunt nuptie hominis z hoīs in carnali copulatiōe: ita sunt nuptie dei z hoīs in naturarū piunctiōe z spūs creati z spūs increati societate. c hoc in gr̄a z gloria. Prime nuptie dei: z hominis facti sunt: cum humanam naturam diuine nature in vnitate persone copulauit. Secunde sunt dei et hoīs in vno spiritu in gr̄a charitatis coniuncti. Tertie sunt dei et hominis i gloria: q̃d̄ fidelis anima ingreditur thalamū spōsi in secreto celestis luminis. In omnibus aūt his aqua terrene ꝓsolationis insipide transit in vinum iocunditatis eterne in dei sapore z societate. Possumus ēt dicere q̃ per nuptias de quibus ꝑm sensum literalē dr̄ coniunctio xpi z ecclesie intelligit z q̃ istud matrimonium in vtero virginali initiatū fuit q̃n deus pr̄ filio humanā naturā in vnitate persone vniuit: z sic thalamus huius coniunctionis fuit vterus virginalis. publicatū aūt fuit q̃n ecclesia sibi per fidem coniuncta est: consummatū vero erit q̃n sponsa. i. ecclesia introducē in thalamū spōsi celestē. s. gloriā. z ꝑm Bedā non vacat a misterio q̃ die tertia nuptie facte referunt. Primus nāque dies est tpis legis nature quo patriarcharū exerl. Scōs xps legis scripte quo prophetarū scriptis. Tertius tpis nr̄e quo Euangelistarum preconijs quasi tertie dici luce mūdo refulsit i quo dñs in carne natus apparuit z nuptias celebrauit. vñ Osee. Vinificabit nos post duos hoi

Aqua insipida trāsit in vinum.

Beda.

Dies tertius.

Osee. 6. esi die tertia suscitabit nos z c. Sed ad hoc q̃d̄ in chana galilee. i. zelo transmigrationis eedez nuptie facte perhibentur significat eos gratia dei dignos esse qui zelo deuotiōis feruerei ac de vitijs ad virtutes: z de terrenis ad eterna nozūt

August. transmigrare. Et ꝑm Augu. misteria que in illo dñi miraculo latēt videamus: opoztebat implere in xpo que de illo scripta erant. Illa erant

Allegorice. aqua. Fecit aūt de aqua vinum cuz aperuit eis sensum z exposuit. Sic enim sapit quod non sapiebat z inebriat quod non inebriabat. vt autez dicit Alchuinus ministri sunt doctores noui te

Alchui. stamēti: qui scripturas spiritualiter alijs interpretantur. Architriclinus vero est aliquis legis peritus: vt nicodemus: gamaliel: saulus. Dum ergo talibus euangelij verbuz committitur q̃d̄ in litera legis occultatur: quasi vinum de aqua factum architriclino ꝓpinaf. Et bene in domo

Ordines fidelium tres. nuptiarum tres ordines discumbentium altitudine inter se distantes describuntur: q̃z ecclesia tribus ordinibus fidelīū constat: scz cōiugatoz continentium z doctoz optimū aūt vinum xps vsq̃ adhuc conseruauit: id est euangelium suū vsq̃ in sextam etatē distulit. Sed alijs proprer prolixitatē vitandā omissis de nuptijs tropologicis propter moralitatem aliquantulum latiz videamus. Spūaliter ergo i chana galilee fuit

k Moraliter Luc. 1. nuptie quando intra sanctā ecclesiā siue cōuersationem bonū per feruozem xpo fideles aie sociant. Chana enim interpretatur zelus z significat feruoze dilectiōis. galilea vero interpretatur trāsmigratio fctā z designat ecclesiā ex qua iterptatione hoc oñditur q̃ illi feliciter ad has spirituales nuptias veniunt z discūbentes digni xpo sunt qui feruoze dilectionis z zelo amoris dei tacti mala opera respuere z bona amare didicerunt: ac de vitijs ad virtutes z de statu culpe ad gratiam: nec non de terreno amoze ad celeste desideriuz z a seipsis in deum trāsmi

grauerūt. In sctā nāq; ecclesia siue i spūalis vite puersatione honesta respuētes mala amari bonari; post ponētes trāsitoria, trāsmigrāt ad eterna. Ad hoc facit q; ille eximie nuptie in annunciatiōe q̄ brā virgo celi nuptsit architecto fuerat i galilea facte ad insinuandū q; meris apta nuptijs spūalibus ds esse in trāsmigratione. In his nuptijs ies; saluator. i. q̄ populū suū saluat a peccatis eor; aquā puerit i vinū q̄ queritur ipsū; et facit piū q̄ auferit culpā et pferit grāz; ds ad pces btē ꝗginis q̄ semp cōpatiēt miseriis ipleni hydrie; aqua tristitie cōuertit in vinū cōsolationis et deuotionis interne. Sex hydrie sunt q̄ que sensus corporis cuz vno simplici sensu aiei; ds hydrie dicunt lapidee; q; sensus nri ad gratiā obdurati sunt p culpā. Istas hydrias aqua implemus q̄ fleti ure cōpūctiōis oēs sensus nostros a culpa trāsacta pfecte lauant; tālī aqua purificant iudeiti est veri cōfessores xpi q̄ trāsitent cū voce oris; ds ēt opere manuū in veritate cordis. Capiant aūt hydrie mitretas binas vel ternas; binas q̄ flemus que cōmisim delectatiōe et cōsensu; ternas vo q̄ flentis parcamus nō solū delectiōe prauā et cōsensu; sed ruinēt opus malū, aqua denq; in vinū cōuertitur q̄ fletū culpe iocūditas gre sequit vel etiā quando in mente hominis opus dei q̄ laborāti prius non sapit per spiritualem negligentias

Vini boni positio.

illuminatio dulcescit. [Omnis aūt homo primus vinū bonū ponit] q; hoīs ea que ad vita pertinent, sez delectabilia amant et querunt in pāti deinde q̄ deterius est; q; amara inuenient et recipient in futuro. Sic ergo diabolus primo fugerit aliqua sub specie bonitē cum quis per com placentiam inebriatus fuerit; tunc q̄ deterius

Matt. 7. 2. Tim.

est sez enormitates diuersas in peccatis superinducit; sed christus non primo vinum bonū ponit; sed in posterum seruat; q; a principio amara et dura proponit; q; arcta est via que ducit ad vitam. Et omnes qui pie volūt in xpo viuere amaritudines et tribulationes patiunt; sed in futuro delectationes et gaudia consequunt; et parua sunt bona que nobis tribuit in pseti tpe ad cōparationē futuro; que bonis daturus ē i eternitate. Bonus medicus nunq; dat bonū et purū vinū infirmo vel illi qui euasit de infirmitate q̄ diu est debilis donec pfectam habeat sanitatez; ds dat sibi vinū aqua mixtū, sic hoīe existente in vita ista q̄ quis euaserit infirmitates peccati; tū debilis est et pōt reciduare. Dat oūs vinū mixtū aqua tribulationis; ds in fine q̄ habebit pfectā

Ad Beri.

sanitatē tunc dabit vinum purum eterne cōsolationis. De predictis hydrijs et metretis sic dicit Berū. Sex hydrie posite sunt his q̄ post baptismum in peccata labuntur. Prima hydria et prima purgatio in cōpunctione est de qua legim; q̄ si in quacunq; hora ingemuerit peccator oēs iniquitates eius recordabuntur. Secda vero cōfessio est; oia siquidē in confessione lauant. Ter

Hydrie sex Scōm aliā translationem.

Luce. 11.

tia elemosina; largitio hinc eīm habes i euāgelio. Dare elemosynā et omnia mūda sunt vobis. Quarta est remissio iniuriar; sm q̄ oātes dicim. dimitte nobis debita nra sicut et nos dimittimus debitoribus nris. Quita est afflictio corporis, vnde ero; mus; et mūdi p abstinētiā deo canamus gloriā. Sexta est obedientia pceptor; sicut audierunt discipuli q; vtinam mereamur audire ex nos; vos mundi estis, ppter sermonem quez locutus sum vobis. Nimirū; q; non erāt sicut hi de quibus sermo dicit. Sermo meus nō capit in vobis; sed in auditu verbi obedierāt ei be sunt sex hydrie posite in purificationem nostram et que vacue sunt et plene ventor; ti pra mani gloria obseruant. Aqua replentur si timore dei custodiet; q̄ si timor domini fons vite; aqua ind; timor domini est; et si minus sapida; ds optime refrigerās aiam noxijs desideriis estuante; aqua est que iacula inimici ignita possit extinguere. Sed diuina virtute aqua mutat in vinū q̄ si perfecta charitas foras mittit timorem. Dicunt autem lapidee hydrie non tam propter ditiā q̄ ppter stabilitatē capientes singule metretas binas vel ternas due metrete timor gehenne incurrēte; timor glorie amittente; sed q; hec de cōtingenti futuro sant et blandiri sibi potest; ata di. post q̄ aliquādiu in voluptatibus tuis vixeris; ages penitentiam; vt nec ista perdas nec illā incurras; bonū est adhiberi et tertiū; qui vtiq; spūalibus notus ē; eo vtilior quo de pseenti est. Et ment qui nouerūt spūalem cibū nequādo forte fraudent eo. Ipse est panis angelor; panis viuus, panis quotidianus; hic est de quo p missus est; q; centuplū accipiemus in hoc seculo. sicut eīm mercenarijs et cib; quotidianus datur in opere et merces seruat in fine. sic domin; vitā in fine redder; et interiz centuplū reprōmittit et exhibet. Quid ergo miz; si tunet ne perdat hāc gram; q̄ ia secutus ē eā. hec est metreta tertia quez sub distinctione signanter posuit eo q̄ nō oīm sit; q; nec oibus cētuplū reprōmittitur. Et iterū Ber. Queramus ergo mensuras quas hydrie capiebant binas aut trinas. Nam et saluator triplicem nobis aquam apponit et pfect; oīs erit q̄ has tres metretas habuere poruerit plorat ipse super lazarum et super ciuitatem hierusales; hec est aqua prima iudata imminente passionis hora, et hec est secunda non ab oculis tm; sed a toto corpore manans rubea quidē et ia guinea. Tertia vero vna cuz sanguine manauit ex eius latere; et tu ergo primā habes si de pctis cōpunctus conscientie statū rigas. secundā habes si in sudore vultus tui pane tuo vescaris et laboze penitentie corpus tuū castiges. est autē colozis sanguinei siue ppter laborem; siue propter ipm concupiscentie quē extinguit ignē. Ia ꝗ o si proficere potes vsq; ad gratiam deuotiōis poraberis aqua gre saluatoris et spiritussancti qui super mel dulcis est in te fiet aque fons i vita eterna salictis; et memento hāc esse aquā que de latere dormientis procedit et sine oī malestia fluit. Oportet eīm q̄ iam mūdo mortuus sit qui i hac gra delectari voluerit. Prima igitur a pteritis delictis abluit conscientiā. Secda vt futura capias extinguit concupiscentiā. Tertia vo si ad eā peruenire meruerit sitientē potat aiam. hec Berū. ¶ Finito aūt cōuiuio oūs iesus vocauit iohannem eozsum et dixit ad eū. Dimitte hanc vroze et sequere me; qui viso miraculo in eius nuptijs facto stati relicta sponsa sua secutus est oūz; hec fuit prma vocatio iohānis qua ad xpi venit familiaritatē et notitiā. Sponsa vo eius anachira nomine vel sm alios maria mag dalena; voluntarie sicut sponsus eius cuz aliis sanctis mulieribus oūm est secuta. Dei enim p liste fecta sunt opera et ideo ex quo vocauit vnū cōiugū conuenens fuit vocare et alterum. In hoc alter q̄ q̄ oūs nuptijs interfuit carnale matrimonii oūm approbauit; ds in eo q̄ iohannem de nuptijs gredi

Johan. Johan.

vocauit

vocauit intelligi a pte dedit q̄ longe dignior est spirituale matrimonium q̄ carnale. Unde i ecclesia obseruatur q̄ ante copulā carnalē potest licite alter cōiugū intrare religionē. ¶ Ofo.

Omine Jesu xpe qui tempore gre ad nuptias sez cōiūctionis tui et ecclesie; p carnē venisti et aquā in vinū cōuertisti dū ea que in scriptura veteri carnalia videbant spiritualia ostendisti; vnde plene

B Joan. 2.

sunt hydrie; q; implete sunt pphetie; conuerte quesō animam frigidam in charitatis tue feruorem insipidam in suauitatis tue saporem; fluxibilem et instabilem in virtutis et gratie tue pstātia mutans aquā totius mee indeuotionis in vinum fructuose cōpunctionis; quo me miserum semper potare et inebriare ac illud tandem in vinum iucunditatis conuertere de tua misericordia dignetis. Amen.

¶ De prima electione vendentium de templo et de Nichodemo. Capitulum xxvj.

Refacto miraculo in mense. ianuarij facto moram traxit Jesus in galilea vsq; dum appropinquaret mensis azimis in quo tunc erat pascha iudeorum; et tunc [descendit] sm loci

Capharnaum.

situm de chana in [capharnaū] metropolis galilee [ipse et mater eius] descenderunt similiter [fratres eius] id est cognati eius sm carnez; sez consanguinei matris vel ioseph; qui pater putabatur [et discipuli eius] qui per eum erudiebāt. Jō aūt capharnaū q̄ erat metropol' voluit venire; q; ia iceperat gloriā suā manifestare. [Et mansit ibi nō multis dieb'] q; ciues capharnaū valde corrupti nō se exhibuerūt deuotos ad suscipiendum xpi doctrinā; et q; imminebat tps eundi in hierles ppter primū pascha iudeor;. [Appropinquante aūt [pascha iudeor; ascēdit Jesus] cū discipulis suis [hierosolymā] metropolis iudee; sm legis pceptū. Et inuenit in tēplo

Tēplū in q̄ vendentes inuēti.

boues et oues et clumbas et nummularios sedentes, [nomine tēpli mō accipit hic ipsa dom' domini in q̄ erat altare thymiamatis et cāderabrū nec atriū sacerdotū in quo erat altare holocaustorum. sed quoddā atrium vbi hoīes orabāt et doctores docebant; et vbi vendebant ea q̄ in tēpla offerebantur. Et q; de longinquo adduci nō poterāt; iō sacerdotes q̄ ppter cupiditatē diuersis adinuēriōnib' populū depauperabāt; statuerunt hoīes q̄ talia ibi vēdebāt; vt venientes de longinquo excusationem de oblationibus dimittendis non haberēt. Aliqui etiā aduenētiū nō habebāt pecuniā; et iō statuerāt ibi cāpsores; qui sub cautiōe tradebāt eā; et cum hoc vltra sortes recipiebāt aliqua munuscula; nō tamē pecuniā ne arguerent manifeste cōtra legem dādo ad vsurā [et flagello] de funiculis facto [eecit oēs] sez vēdentes et nummularios ac [oues et boues] de tēplo [et nūmularior; es] id ē pecunias [effudit] et diuersa sparsit [et mēsas] eor; q̄ erāt quasi vasa denariorū [euertit] et deiecit; et his q̄ columbas vendebant dixit [Auferte ista hinc] de loco isto [et nolite facere opere vestro illicito [domum patris mei] que est domus orationis [domum negociationis]. Bis legimus Jesus ascendisse hierosolymā in pascha semel in primo anno pdicationis; vt hic; iterum illo anno quo passus fuit. Et hic quidem in principio signorum expulit vendētes de templo; sed secundo ad passionem veniens expulit vendentes et emētes durius agendo; multo quippe maior; numerus erat emētiū q̄ vendentiū. Hic quoq; remissa quadam increpatione vtiq dicens [nolite facere domum mei pris domum negociationis] ibi aūt duriori bus ser monibus vtebat dicens. Nolite facere domum meā spelūcā latronum. Fecit aūt flagellum de funiculis; q; sm August. de peccatis nostris sumit materiā vnde nos puniat. Ipsa enim prelatio pctōrum sm q̄ peccata peccatis addūt quādā funiculi dicunt; vnde in Prouer. 5. q; impius funibus peccatorum suor; constringit. Mistice sm arcuinū quotidie deus spūal' ecclesia z suā intrat; et qual' vnusquisq; cōuersef attēdit; caueamus ergo ne in ecclesia dei fabulis vel risibus; vel odijs; vel cupiditatib' vacem'; ne improuisus veniēs nos flagellet et ō eccl'ia sua nos eijciat. sm Augu. Vendētes in eccl'ia; sunt qui que sua sunt querunt non que Jesu xpi i venale

Hierosolymā bis ascēdit.

Augustinū. Funiculi pctōrum. Prouer. 5. Alcquin'.

Augustinū. Vēdentes in ecclesia.

totum habent; quia redimi volunt. ¶ Et nota q̄ per oues innocentes que suo vellere vestiendis prebent opera mundicie et pietatis signant que venduntur oū pro laude humana sub hypocrisis in vestibus ouiū gerunt hypocrite nam mentē lupinā habēt sub ouia pelle. Per boues q̄ erāt pdicatores celestis docrie significant q̄s vendunt qui non amore dei sed pro questu tpali pdicāt. Per boues etiā qui laboriosi sunt signari possunt illi qui magnos labores sustinēt pro diuinis vt per hoc in ecclesia valeant promoueri. Columbas vendūt qui acceptā spiritussancti gratiam que p columbam accipitur nō gratis; sed ad premium dāt; et si nō ad q̄stū pecuniae; ad vulgi tamen fauorē tribuūt; non ad vite meritum; sed ad gratiam largiunt. Nummos mutuo in ecclesia dant qui non simulate celestibus sed aperte terrenis rebus in ecclesia deseruiunt; et sua non que Jesu querunt. Domum etiā domini domū negotiationis faciunt; non solū hi sed; etiā qui gradum vel gratiā spiritualē quā in eccl'ia perceperūt nō simplici intentione sed causa humane retributiōis exercent. Omnes istos eecit de tēplo xps signans q̄ sunt excluſi de tēplo glorie sancte dei. Qui ergo nolunt de ecclesia et de domo celesti veniente oño auferri; auferāt ista de actibus suis et ab auaritie et symonie cessent negotijs; eijciuntur eīm de parte sortis sctōr; q̄ inter sctos positi vel ficte bona vel aperte mala faciunt et funiculis pctōr; mō flagellant ad correctionē quib' incorrecti in fine ligabunt ad dānationē. Posuit aūt domin' remediū et opis et ō bi vt doceret eos qui curā habēt ecclesie subditos facto et verbo debere corrigere. ¶ Si igit in figurali tēplo etiā in atrio eius qd est dom' oronis, phibet negociationē q̄ honesta putat cū sit de his q̄ in tēplo offerunt; multo magis, phibet comessatiōes; potatiōes; rit'; lites; vanilogū et hmōi fieri i eccl'ia dei. Ergo cū oīs xpi actio nobis debeat eē lex et pceptio nō lz cādelas vl' alis merces etiā dño offerendas in ecclesia vēdi nec aliquod officiū nisi merum eccl'iasticū exercēri. [Recordati vero sunt discipuli eius; q; scriptum est] in ps. de xpo [zelus domus tue comedit me], i. accēdit. Ex xpi eīm facto recordati sunt scripture illius et ipletiōis eius in xpo. Bonus

Ad Joan. 2.

Eiecit de templo.

Lercor; ill licita vēditio i tēplo. ps. 68.

D Zelus bonus.

zelus est animi feruor in bonū quo mēs relicto
& abiecto humano timore p defensiōe veritatis
accenditur. Unde Augustin. Fratres vnusquisq;
xpianus in mēbris xpi zelo domus dei comede-
batur. Quis comeditur zelo domus dei. Quiola
Augustin. Zelo comedi. que forte ibi videt peruersa satagit: corrigi cu-
pit: emendari non quiscit. Si emendare non po-
tes tolera: gemens suspira: sustine paleā: verbi gra
tia: vides fratrem currere ad theatrū, phibemo
ne contristare: sic zelus domus domini comedit
te: vides alios currere & inebriari velle: phibe
quos potes: tene quos potes: terre quos potes:
quibus non potes blādire: noli acquiescere. Si
aūt fueris frigidus et marcidus ad te solum ex-
pectans & quasi tibi sufficiens dixeris in corde
tuo. Quid mihi est curare aliena peccata sufficit
mihi anima mea: vt ipsam integrā seruē deo
Ega non venit tibi in mentem seruus ille q̄ ab-
scondit talentum et noluit erogare. Nunquid ei
accusatus est: quia perdidit et non quia sine lu
cro seruauit: Sic ergo audite fratres mei vt nō
quiescatis. Nolite quiescere lucrati xpo: quia
zelus quid sit. lucrati estis christo. Hec Augustin. Ubi sciendus
q̄ zelus dicit quandam intentionē amoris quo
intense deum diligens nihil sustinet quod amo-
ri suo repugnet. Ille igitur ꝓprie zelum dei ha
bet qui nihil patienter sustinere potest contra
honorem dei quem maxime diligit. Nos autem
debemus diligere domum dei intantum q̄ zel?
eius nos comedat: cum si quid contrarij fieri
videmus studemus etiam quantumcunq; cpa-
ri nostri sunt qui hec facūt remouere nec time
remus ꝓpter hoc aliqua mala ꝓperi. ¶ Atten-
zeli meritum. dendū est aūt quanti meriti sit zelus domus do
mini et generaliter oīs zelus bonus cui? actum
inter prima opera osīdit: cui? merito phinees
pactū sempiterni sacerdotij accepit. Cuius fer-
Nume. 25. uore mathathias legē defendit: cuius igne suc-
1. Mach. 2. cēsus helyas ꝓphetas Baal it efecit. [Et dixe-
3. Re. 18. runt ei iudei q̄ signū osīdis nobis & hoc facis].
i. q̄ cum tāta auctoritate & prāte nos expellis:
non videt hoc tui officij esse: nec credim? tibi li
cere ergo osīde nobis signū quo credam?. Quā-
uis esset factum esset bonū de se: nō tū ptinebat
ad quēlibet hoc facere: sed solū ad eū q̄ haberet
auctoritatē corrigēdi excessus sacerdotum q̄ō
non cōueniebat alicui de cōi ppl'o: cuis sacerdo-
tes essent superiores ppl'o illo: sed prophete q̄ñ
q̄ mittebant ad hoc spāl'r a deo. cū ergo xpus nō
esset filius Aaron & p ꝓs nec pōtifex sm legem
nec esset rex in cōspectu ppl'i nō apparebat eis
q̄re sic auctoritatiue ejiceret eos: mēsasq; sub-
uertere: nisi diuina auctoritate propheta ma-
gnus missus esset: & ideo petierunt signū missio
nis sue non ausi man? in eū inijcere. Signū pe-
E Signa petunt iudei. tunt vt sue potēte fidē capiāt: familiare ei erat
iudeis signa querere: vt pote per ea ad legē & fi-
dem vocati. Querebāt autē nunc signū: non vt
crederent & venerarent: & quasi desperantes q̄
signum osīdere non posset: & sic eum deriderent
& impugnarent: quod ex hoc ptz: q̄: statim dictū
suum impugnauerūt. Dedit ergo eis signum po
testatis diuine in suscitatione corporis sui pro-
pria virtute: et q̄ praue querebant nō dedit eis
signum apertum: sed occultum & in figura de sua
resurrectione: quia digni non erant vt predice-
ret eis resurrectionem sui corporis manifeste.
Unde [respondit et dixit eis. Soluite templum
hoc et in tribus diebus excitabo illud] Hoc aūt
dicebat spiritualiter de templo corporis sui. s. i.
transitiue hoc est de templo q̄ō est corpus suus
loquendo de corpore suo sub non ine tēpli: quia
humanitas christi erat speciale habitaculū ipi?
dei. Templū ꝑ in qua de? inhabitat: q̄ in cor-
pore xpi diuinitas inhabitat: ideo corpus chri-
sti tēplū dei non solū sm animam: sed etiam sm
corpus dr. Nec dicebat hoc imperando vel cōsu-
lendo vel hortando: sed id q̄ō facturi erant pre-
dicendo & denunciando: nō enim est verbū indu
ctiuum ad hoc faciendus cū fuit simpliciter ma
lum ex pte iudeorum: xps aūt nō poterat induce-
re ad malū: sed est ꝓbum denūtiatiuū eius q̄ō
erat p ipsos fiendū qui hoc q̄ō affectrabāt demō
strat nō esse absconditū. q. d. [soluite]. i. soluetis
qui in passione xpi aia fuit soluta a corpore: & sā
guis a carne: & cōtinuitas membrorū in fixione
clauorū et lancee: & ego virtute in me latētis di-
uinitatis excitabo quasi a somno illud templū
per vos dissolutū. Dedit ergo eis signū resurre-
ctionis futur: quia in hoc maxime potentia et
virtus diuinitatis eius ostenditur: non esset pu-
ri hois est vt se a mortuis exitare: sed sol? xps
qui inter mortuos liber fuit hoc potētia & virtu
te diuinitatis sue fecit. Hoc etiā fuit signum pe-
nitentie & remissionis quod solū peccatoribus
comitebat. Et q̄ dedit eis signū in figura vo-
cans corpus suū tēplum: ideo illi carnales hoc
non intelligentes: sed de inanimato tēplo eum
hoc dicere putantes deridebant eū: et volebāt
arguere dictum suum p materiale tēplū dicen-
tes. [Quadraginta et sex annis edificatum est
templum hoc]. i. reedificatū [& tu i tribus dieb?
excitabis illud] hoc dixerūt deridēdo quasi eēt
impossibile & multo plus derisissent si resurre-
ctionem sui corporis manifeste p̄dixisset: q̄ difficile
est resuscitare mortuum q̄ō edificare tale
templū. Et non loquit de tēplo facto p Salomo-
nem: q̄ illud fuit edificatū in septē annis & per
fectum: et postea p Nabuchodonosor destructū:
sed loquunt de tēplo reedificato per zorobabel
et neemiā post captiuitatē babylonicā: quod fa
ctum fuit in. xlvi. annis ante q̄ō cōpleret inimicis
prohibentib? q̄: iudei impediebant in edificatio
F Templum xlvi. annis factum. ne templi a nationibus in circuitu eor? existen-
tibus [multi] autem tunc [crediderunt]. i. crede
re inceperunt [in nomine eius]. i. in sue diuini
tatis notamine cuius notā fecit per signa & ō se
quitur [videtes signa q̄ faciebat. [Unde patet q̄ & i
fide adhuc cōfirmati nō fuerūt: q̄ magis signis
quam et deuotione crediderūt]. Jesus aūt non
cerebat se eis eis eo q̄ō ipse nosset eos & quid es
set in homine] scire enim ea que sunt in corde ho
minum solius dei est qui solus corda plasmauit
& ideo sciuit quod instabiles erant. & in tempo-
re tentationis recederent. Quapropter vt dicit Scire cogitationes solius dei.
Beda. Admonemur vt nunq̄ de nostra conscientia Beda.
securi simus: vt semper solliciti formidemus: q̄
quod nos latet eternum arbitrum latere nō va
let. ¶ Dubitatur hoc quenā signa videntur fa- Signa hoc facta;
cta a Jesu cum nullum legamus eum tunc si-
gnum fecisse in hierlem. Ad q̄ō potest dici vno
mō q̄ multa signa facta sunt ibi tunc a Jesu q̄
hic nō habent: nā euāgeliste multa sciēter pre-
termiserūt de miraculis xpi: cū tot fecerit quod
non possunt scribi de facili. Alio mō q̄ inter ce-
tera miracula pōt maximū reputari signū q̄ cū
flagello vno Jesus de tēplo solus & parū adhuc
reputatus eiecerit multitudinē hominū. Diuia-

quidā virtus in illo fctō opabat quē apparebat
in effectu cū volebat. Corpus eni xpi erat instrū
diuinitati cū nunciū: & ideo quidā fulgor radiosus &
mirabilis egrediebat ō vultu & oculis eius vir
tute diuia eos deterrēs quo territi sacerdotes
& leuite & alij nō audebāt nec poterāt ei resiste-
re sicut & in passione vox illa diuinitatis quodā
mō instrm erat qua magnas armatos multitu-
dinē legit ꝓstrauisse vñ Hiero. in Mat. de scōa
eiectiōe. Plurimiq; arbitramur maria eē signo
rum q̄ lazarus suscitatus est: q̄ cecus ex vtero
lumē accepit: q̄ in iordane vox audita sit pris:
q̄ trāsfiguratus in mōte gliam oīdit triumphā
tis: nihil aūt iter oīa signa que feeit oīs hoc vi-
detur esse mirabilius: q̄ vnus hō ex illo tpe cō-
Priero. Signorum maxima. tēptibilis: & intantū vilis vt postea crucifigere
tur: scribis & pharisei: contra se sentientibus et
videntibus lucra sua destrui: potuerit ad vnius
flagelli verbera tātam ejicere multitudinē men
sas: q̄ subuertere & pfrigere cathedras & talia fa
cere que infinitus non fecisset exercitus. Igne-
um eni quoddā atq; fidereū rabiabat ex oculis
eius & diuinitatis maiestas lucebat i facie Hec
Hie. De his aūt qui crediderūt i noie eius ē sciē
dū q̄ sm Aug. illi credūt i noie eius: qui nō solū
B. August. Credere in noie xpi. ꝓpter signa credūt & adherēt noi eius. qui non-
dū sacrs baptismi pceperūt velut cathecumini
hoc est instructi: & q̄ plenā fidē vt opz nō habēt
in xpo & eius sacra. ō adhuc nō credit se eis: q̄
ēt nō dat eis corpus xpi q̄ō quidē corpus sicut
Chriso. pficere non pōt nisi sacerdos pfectus: nta nul
lus sumere dz nisi baptizatus. Et fs Chriso. Isti
qui ꝓpter signa credebāt in noie eius nō firmi
ter: nec pfecte credebāt i eū: & ideo nō pfidebat
in eis: sicut in discipulis pfecte & firmiter credē
tibus: nec recipiebat eos ad pfectionem & cōui
ctum: vt cum eo inseparabiliter habitarēt: nec
omnia sua dogmata & secreta eis committebat:
ne eis altiora misteria fidei reuelabat: quia ho-
rum credulitas nō erat ex fide firma: sed ex sus-
pitione quam de xpo receperant propter signa:
nec estimabant cū deus: is hoiem a deo missum
doctorem veritatis. Et ideo signanter euangeli-
sta: vt ostendat eos imperfecte credere: non ōt
q̄ crederēt in eū: q̄ nondū credebant in eius di
uinitatē: fs dicit in noie eius. i. illō q̄ō de eo no-
mine tenus dicebatur: scz quod iustus & hmōi.
H Johan. & Nicodemi ap xpm accessus. vñ [Nicodemus] inter istos [princeps] ac vnus
de [phariseis] & pricipibus: seu magistris iudeo
rum: q̄ in tenebris huius errozis erat [nocte ad
iesum] & ad lucē venisse phibetur. Ipse quidem
in tenebris erat non lux: q̄ nō renatus. Et ideo
nocte [ad lucem] venit q̄ illuminari volebat p̄
timore quoq; populi quēs offendere metuit cū
esset vnus de rectoribus: quia tunc populus p
doctores & sacerdotes gubernabatur in palam
venire: & sciri non audebat ne de synagoga ex-
pelleretur: ꝓre verecūdia etiam palam addisce-
dit: quia magister in Israel erat secrete: & extra
turbam aliorum docēdus ad iesum solus venit
vt ab ipso plenius instrueret. In hoc etiā quod
nocte venit a studio & diligentia inquisitionis
commendatur & secretum significabat quod ex
Beda. tra scriptum dicere veritatem volebat. vñ Be-
da. Hic venit ad Jesum nocte: cupiens secreta
eius allocutione discere misteria fidei cuius a-
perta ostensione iam rudimentum perceperat.
hec Beda. Et q̄ prudēter aperta signa notauit
plenius fidei misteria requirit. Et ideo de his
que ad fidē prinēt doceri meruit. Instruxit eū
eū oīs de scōa & spūali gnatione seu natiuitate
scz de baptismo & de introitu regni dei ac de sua
diuinitate & vtraq; natiuitate de passiōe quoq;
suaac resurrectione: & ascēsione: necnō de vtro
que aduentu & pluribus alijs ad salutem neces
sarijs. Unde gruenter hoc euangeliū in festo tri
nitatis legit: q̄ in eo de baptismo dr qui in no-
mine trinitatis cōferē. Hoc q̄ppe sacrm baptis-
matis est necessitatis. & ideo oportet q̄ habeat
in re si est possibile: vel in voto quo ad preoccu
patos: nā vbi contemptus in aliquo baptismus
aque excludit: neq; baptismus flaminis: neque
sanguinis prodest ei ad vitam eternam: q̄ non
pōt introire in regnū dei. Hoies nam; non as-
cendūt illuc nisi inquantū efficiunt mēbra xpi
p gnationem aūt spūalem veniunt fibi & mēbra
eius fiunt: & sic virtute ipsius ascēdunt [Nemo ei
ascēdit]. i. ascēdere poterit [in celū] ꝓpria virtu
te [nisi qui descēdit de celo] nō p motū localē ce-
lū dimittēdo: fs carnes de nouo sibi vniendo: q̄
oīs qui ascēdit virtute ipsius ascēdit: & ipe solus
p suā virtutē ꝓpriā ascēdit. ¶ Si aūt hic obij-
cit q̄ plures veteris testamēti saluati sunt sine
baptismo: dicendū q̄ nō erat in pceptor cōsecu-
ti sunt tū spūalem vitam per gratiā in fide xpi
venturi: & sic habuerūt rem baptismi: habuerūt
ipsum etiam in figura in aliquo correspondentē
per q̄ō tollebatur peccatum originale. Ideo Trinitatis expressio.
etiam hoc euangelium in festo trinitatis legit:
quia in eo quelibet personarum aperte exprimi
tur. Nā psona filij est que loquit: psona pris ex-
primit cū dr [scim? q̄ a deo venisti] persona spi-
ritussancti cuius dr. [Nisi quis renatus fuerit ex
aqua & spiritusancto &c.] Exprimunt autem p-
fone diuine cum suis appropiatis. Exprimitur
aūt persona patris cum sua potentia cū dr [Ne-
mo pōt hec signa facere que tu facis: nisi fuerit
deus cū eo] signa enim facere diuine potentie
est. Exprimit psona filij cū sua sapientia cum dr
[scimus q̄ a deo venisti magister] ad magistrū
enim spectat sapientiam docere. Exprimit pso-
na spūscti cū sua bonitate cū dr [spus vbi vult
spirat] non enim nostris meritis: sed ex sua gra
tuita bonitate se nobis infundit. Quāuis enim Attributa personis diuinis.
pater & filius & spūsctūs habeāt eandem poten
tiā: sapientiā: & bonitatē: tū q̄ apud nos nomen
pris ꝓpter antiquitatem importat importeniā
ne simplices hoc crederent de pre celesti attri-
buitur sibi potentia. Similiter nomen filij apd
nos ꝓpter iuuenturē importat imperitiā. ō ne
de filio dei hoc credat: attribuit sibi sapiētiam
militer nomen spiritussancti apud nō importat Esa. 2.
quēdam furorem. iuxta illud Esa. Quiescite ab
hoie cuius spiritus in naribus eius est: ideo ne
de spūsancto hoc credat attribuit sibi bonitas. Fides ō tri
Fides & cōfessio sctē trinitatis si eam deuote re nitate quid conferat.
ceperimus valet inter cetera ad tribulationum
ꝓpulsionem. Nam sicut ait Johannes damas.
Cum apud constātinopolim pestilentia grauis
esset quidā puer de medio populi in celū rapt?
canticum sancte trinitatis. s. Sancte deus: sctē
fortis: sctē & miserior saluator miserere nobis
ab angelis est edoctus & q̄ō cum rediens coram
populo decantasset: mox omnis pestilētia est fu
gata. Per nichodemum qui venit ad iesu? vt de
pertinentibus ad fidem plenius erudiretur: fi- Moraliter
gnificat discipulus humilis & diligēs qui venit
ad doctorem vt ab ipso instruat qui dz eum dul

citer recipere exēplo xpi qui nichodemū dulcit̃ recepit: ac manſuete valde ⁊ cū quiete ei loquebatur qd̄ est cōtra irascentes qui furiose et cum clamore frequenter loquunt contra quos est remedū vtile molliter ⁊ sine clamore respōdere ſm illud ſapiētis. Rāſio mollis frangit irā
Prouer. 15. fermo durus ſuſcitat furorem. Etenim ſm Chrysi. Si famuli cum aduerſus eos irascimur portār humiliter: ⁊ cum ſilentio contumeliam propter timorem noſtrum: qua venia digni erimus: aut quam excuſationē habebimus nos qui propter dei timorem aliquid ferre nō poſſumus magis autem nolumus. ¶ Oratio.

TU dne vniuerſor: qui nullam habēs indigentiā voluiſti templū tuum fieri i nobis eijce a corde ⁊ corpore meo omnia offendicula ⁊ tibi displicentia mundas me ab omnibus inquinamentis ⁊ macules mētis ⁊ corpis: ⁊ fac de me tibi tēplū gratum ⁊ idonem in quo habitare delecteris tu cui ius delitie ſunt eſſe cum filijs hoīs. O ſapiētia q̄ ex ore aliſſimi prodiſti: ⁊ magiſter qui a deo venisti doce me queſo a malo declinare ⁊ bonum facere: terrena deſpicere ⁊ celeſtia amare: vt verē hominem cum ſuis actibus eruens ⁊ nouum induens quaſi de nouo natus regnum tuum introire merear ⁊ videre. Amen.

¶ De incarceratione Johannis baptiſte. Cap. xxvij.

A Jo. 3. OSt hec ſcilicet completis diebus feſtis in hierlm q̄ eſt in vna parte iudee [venit Jeſus cum diſcipulis ſuis] ⁊ credentibus in aliā partē iudee ſcz Jordanem que a forte iude vel a regno duarum tribuūz Judea dicebatur. A tribu enim iude que erat principalis ⁊ regia terra
Judea vnde dicta. vbi habitauerūt filij iſrael nominata eſt iudea [⁊ illic demorabat] ⁊ per ſuos diſcipulos [baptizabat] multiq̄ fiebāt credētes ⁊ diſcipuli eius. Judea iterpretat pfeſſio ad quā venit ieſus: q̄ xp̄s pfitentes vel ſua pcta vel diuinā laudē viſitat: ⁊ illic mozaic q̄ tales nō trāſitorie viſitat [⁊ illic baptizat]. i. a pctis purgat. vñ Alchinus. p
Alchinus. iudeā quippe ſignant pfitētes quos viſitat xp̄s vbi eſſi ē pctōz pfeſſio vel diuinaz laudū illuc venit ieſus ⁊ diſcipuli eius: hoc eſt doctrina ⁊ illuminatio eius ⁊ ibi mozaic purgādo a delictis ⁊ vitijs p baptiſmū ſctiſpūs. ſm Aug. xp̄s primo
X baptizaſt christus. baptizauit diſcipulos aqua ⁊ ſpūſancto. Poſtea officiū baptizandi eodēz baptiſmate diſcipulis
August. reliquit intentus pdicationi ⁊ doctrine: ſicut et
i. Cor. 1. apl̄s paulus paucos per ſe baptizauit: vt poſſet predicationi fidelius intēdere. Poſtea ergo ſoli diſcipuli Jeſu baptizabāt eo interim circa altiora docendo occupato. In quo dedit exemplū p̄latis eccl̄ie cōmittēdi ea que p̄ inferiores p̄ūt cōmode fieri: vt ipſi liberius poſſint in altioribus exerceri. Et q̄uis ieſus tūc nō baptizaret manib̄ ſuis ⁊ miniſterio exhibēdo: ſz diſcipuli eius baptizabant tū p̄ūtia maieſtatis. Ipſius eſſi erat
Baptiſat baptiſmi facēm ⁊ ad diſcipulos p̄tinebat mini-
xp̄s ſemp. ſterium. hic eſt eſſi qui baptizat: ergo adhuc ieſus baptizat: ⁊ quouſq̄ baptizādi ſumus ieſus baptizat. vñ Aug. vtrunq̄ verū eſt: q̄ ieſus ⁊ ba-
August. ptizabat ⁊ non baptizabat. Baptizabat enim: q̄ ipſe mundabat: non baptizabat: q̄ ipſe non tingebat. Prebebant diſcipuli miniſterio corporis
Ennon. Salem. p̄ebat ille adiutorio maieſtatis: de quo dictus eſt. hic eſt qui baptizat [Johañes aūt baptizabat in ennon iuxta ſalim] oppidū prope iordanē ſtrū [q̄ aque multe ibi erant] quod eſt etiā interpretatio eius qd̄ dr in ennon. Ennos hebraice dr aqua latine. Et dicūr aliqui q̄ hoc oppidū alio noie vocē ſalēr ſit loc: vbi regnauit melchiſedech: ſz hoc eſt falſum: q̄ ſalē vbi regnauit melchiſedech idē eſt quod hierusalem. nā ipſa edificauit melchiſedech ⁊ prima dicta eſt ſalem i. pacifica ex conditione regis qui regnauit i pace. Poſtea dic. a eſt hierlm a tpe quo Abraham voluit ibi offerre filiū ſuū: q̄ locū illum appellauit dñs videt: ⁊ ita dieruſalem interpretat vi
B Baptiſmi Johannis. ſio pacis: q̄ cum prima interpretatione addita ē viſio. ¶ Mittebat aūt Johānes ad Jeſus baptizari qui veniebāt ad eū: ſed nō mittebant ad iohannem venientes ad ieſum: ſicut ante baptiſmum xp̄i iohānes baptizabat in nomine xp̄i vē turūſic poſt baptiſmum xp̄i illos quos baptizabat ad xp̄m mittebat: ſic ⁊ in ſuum teſtimonium de xp̄o confirmabat. Et exinde turbati ⁊ iuidia
Diſcipuli Johannis. motī diſcipuli iohānis: ⁊ indiſcrete zelantes p magiſtro ſuo volētes q̄ preferre baptiſmū eius xp̄i baptiſmo murmurabant q̄ magiſtri ſui gloriam zelabat: q̄ videbatur eis q̄ magiſtri ſui ⁊ baptiſmi eius autoritatem minuerer. [Et facta eſt queſtio] ⁊ controuerſia [de purificatione]. i. baptiſmo [a diſcipulis Johannis] deſcendentibus magiſtri ſui baptiſmum: ⁊ pūrantibus eus maiorem xp̄o quē viderant a iohanne quaſi maiore baptizatum [cum iudeis]. i. xp̄i diſcipulis ⁊ alijs ad xp̄i baptiſmuz venientibus ⁊ magis ad ipm̄ propter miracula currentibus ⁊ dicentib̄ maiorem eſſe xp̄m ⁊ ad ius debert cōcurri baptiſmum tanq̄ ad baptiſmum meliorem: q̄ iohānes mittebat quos baptizabat ad ieſum nō ieſus mittebat quos baptizabat ad iohannes. Et hec queſtio ad iohannez per ſuos diſcipulos eſt delata ⁊ querimonia de xp̄o facta q̄ baptizaret ⁊ plures ad eum q̄ ad iohaem currerent. vnde zelo indiſcreto moti [dixerunt ei. Rabbi] cū ſis excellenter magiſter omnium ⁊ magiſtri debeas habere gloriam [qui erat tecum] ſicut cū pn
cipalior [trans iordanem] vbi eum quaſi diſcipulum baptizaſti: ⁊ ſic beneficium ei preſtiſti. [cui etiā teſtimonium perhibuiſti]. i. quem tu clarum oſtendiſti ⁊ ſic maguum honorem impēdiſti [ecce hic] a te ſperans nunc [baptizat] ⁊ eadem tibi audēs tuum officiū vſurpat. vñ valde miramur [⁊ oēs ad eū] ⁊ ad ipſius baptiſmum [veniunt] ⁊ te qui eum baptizaſti dimittūt quaſi dicerēt. Nos deſerimur hic raritas eſt: ad illū turbe concurrūt de te non curatur: ⁊ ſic gloria tibi furripitur. Nonne prohiberi debēt vt ad te potius veniant. vbi Chriſoſtomus. Ipſe quidem non baptizabat: ſed nuncij volentes erigere eos qui audiebant in inuidiam ita annunciauerūt q̄ oīm maloz causa eſt vana gloria. Nec enim eos zelotipia duxit: neq̄ ad malitiam ſolam impellit captos: ſed ⁊ virtutibus obſtat: labores q̄ dem ſuſtinere cogens: fructibus vero priuans.
Chriſoſt. hec Chriſoſtomus. Johānes autem emulationē ⁊ inuidiam diſcipulorū ſedare volens xp̄m commendabat ⁊ excelſa de eo pdicabat: ſeq̄ nō xp̄m
Gloria vana. ſed eius nuncium nec ſpōſum eccleſie ſed ſpōſi amicum eē dicebat: ⁊ q̄ illum oporteret creſcere et exaltari nou in ſe: ſed quantum ad alios fama ⁊ auctoritate inquātū ei⁹ virt⁹ p miracula ⁊ opera magis ⁊ magis inciperet eis inoteſcere ipm̄ autem minui ⁊ p̄ſiliari in re vera ⁊ quo ad pplm in fama ſicut lucifer minuit in claritate quo ad apparētiā oriēte ſole: ⁊ auctoritas preconis aduenīte iudice: ⁊ officiū legati aduenīte principe. In eſtimatiōe q̄ppe ppli ⁊ xp̄s creuit ⁊ q̄ agnit⁹ eſt qd̄ erat: ⁊ inuentus eſt eſſe xp̄s qui putabat tū ppheta: et iohānes decreuit: q̄ ceſſauit dici qd̄ nō erat: ⁊ inuētus eſt eius ppheta qui putabat xp̄s. Cui atteſtat q̄ Johannes natus eſt decreſcentibus diebus: xp̄s creſcētib⁹: ⁊ q̄ iohānes capite minuit: xp̄s in cruce extēdit.
Mozaic. Mozaic autē hoc dr eſſe in vnoquoq̄ noſtruz ⁊ q̄ opz illū ſcs xp̄m in te creſcere ⁊ vt ſcz ei⁹ p̄ficias cognitione ⁊ amore: q̄ inquantū magis eū potes cognoſcēdo et amādo p̄cipere. tāto magis xp̄s creſcit in te: ſicut q̄ magis p̄ficit in videōdo vnā ⁊ eandē lucem reputat lucē illā magis creſceret: hoc opz hoīes ſic proficientes minui in ſui reputatōe: q̄ ſto plus hō cognoſcit de altitudine diuina: tāto minorē reputat parnitatem
E Diſcipulis iohannis ſi miles. ⁊ humanitatem. Diſcipulis iohānis p magiſtro ſuo indiſcrete zelātibus ⁊ de xp̄o querimoniam faciētibus ſil'es. Sūt multi etiā religioſi q̄ magis adherēt quibuſdaz opinionibus. p eo q̄ ſūt opiniones illoz quos magis diligunt q̄ p ipa
Plato. dictum. veritate. ⁊ Plato dixit de ſocrate magiſtro ſuo: amicus quidem ſocrates ſz magis amica veritas
Detractores non audiendi. p hoc aūt q̄ eoſdā diſcipulos ſuos reprehendit non formantur doctores boni vt tales adulationes non recipiant ſed magis repellāt. Conſiderent etiā hi qui detractores libēter audiūt: ⁊ contra eos q̄bus detrahit ſubito ſeuiunt: quō iohānes diſcipulos xp̄o detrahētes ſtatim cōpeſcuit: xp̄s laudibus ex tollendo ⁊ ſe humiliando: ⁊ exēplo
Prouer. 25. Ex marci. 6. Matt. 14. eius detractores compeſcāt de ſe humiliter ſentiendo: et detractos laudando ipſoſq̄ detractores fortiter reprehendant ⁊ eis malum vultum oſtendant: q̄ vt dicit ſapiens. Vētus aquilo diſſipat pluuias ⁊ facies triſtis linguam detrahētem. [In illo tpe] dum hec agerentur et cum iohannes vno anno ⁊ tribus menſibus predicaſſet ⁊ arguens herodem plurimos conuertiſſet [miſit herodes retrarcha] miniſtros [ac tenuit] ⁊ cepit iohānem per eos: ⁊ vinxit ſeu [ligauit eu] qui libere precuncauerat dei verbum: ⁊ ad ſe in galilea aductum [poſuit] ſeu poni fecit [in carcere propter heradiadez] quam fratri ſuo abſtulerat ⁊ ſibi copulauerat illicite quam ſm legem quam acceperat nō liceret ſibi habere vxorem fratris ſui eo viuente: ſic diabolus ſpiritualiter tenet per delectationem: alligat per conſenſum incarcerat per conſuetudinem: propter animā a vero ſponſo chriſto ſeparatam et alij copulatam: p ſelitus quippe fuit herodes: ⁊ circū ciſionem receperat vt magis acceptus iudeis eſſet ⁊ regnare ſuper eos poſſet: ideoq̄ ad legem moyſi tenebat in hoc ſicut ceteri: ⁊ ꝓpter legis quo q̄ naturalis honeſtatem non licebat fratri reuelare turpitudinem fratris ſui: ducendo etiaz eo mortuo eius vxorem niſi ad ſuſcitandum ei ſemē. Unde [iohannes] tanq̄ teſtis ⁊ defenſor
Herodes. p ſelitus. D Veritas ꝑ dicāda eſt. veritatis [dicebat] herodi [non licet tibi habere vxorem fratris tui] in quo virtus ⁊ conſtantia iohannis oſtenditur qui maluit apud herodez periclitari q̄ propter adulationem immemor eſſe preceptorum dei. q̄ enim venerat in ſpiritu ⁊ virtute arguit herodem ⁊ herodiadem: ſicut he
Incarcerādi iohan. occaſiōes. lyas achab ⁊ iezabel. Non omiſit dicere veritatem propter herodis prātem: vel herodiadis inſidiationem dans in hoc exemplum predicatoribus euangelij: vt propter talia non omittāt conſtantiā predicandi veritatē. prima ergo herodes iohānem incarcerauit ex eo q̄ ipſum reprehendebat de herodiade quā ffi abſtulerat: ⁊ iō ad ſuggeſtionem herodidis ipſum in vinculis
E Herodis ſimulatio. poſuit. Scdo ex eo q̄ iuſtitiam ⁊ baptiſmū pre-
Chriſo. dicabat: ⁊ ideo multus ppls ad iohanne ob baptiſmū ⁊ pdicationē vndiq̄ profluebat: ⁊ timēs herodes ne ſui ppli iohānē ſequentis diſpēdiū: haberet: ⁊ ob verba iohānis populo cum eſſet alie uigena exoſus fieret eumq̄ a regno ob inceſtuz pelleret. iohānē hinc tenuit ⁊ vinctū poſuit i carcere nō auſus eū ſtatim interficere. Terrio ex eo q̄ iohannes quendā magnū regē poſt ſe venturū pdicabat: ⁊ cū romani ordinaſſent ne aliquis ſine ſenatus auctoritate rex noiaret offenſam ceſaris timuit: ⁊ ideo ipm incarcerauit: ⁊ in ſup pp hoc eſt capt⁹ ⁊ incarceratus: q̄ phariſei ꝓpter inuidiā de predicatione iohānis turbati ſuaſerant herodi vt caperet eū incitantes herodē ad eius mortē. [Herodias autē] adultera [inſidiabat ei] timebat eūm ne herodes ad predicationē iohānis de pctō ſuo penitēret: ⁊ cā marito ſuo redderet qui eā forte occideret: ⁊ ideo volēs iohannem occipere mortē eius querebat: ſz quomā facto id aggredi poſſet inuenire nō poterat. [Herodes eūm metuebat iohānē] eum reuerendo timore mundano vel humano [ſciens eū virum iuſtū] quo ad hoīes [⁊ ſanctuz] quo ad deū [⁊ cuſtodiebat eum] ne ab herodiade occideretur ⁊ ex hoc ipſe herodes dānū ⁊ periculum pateret. ſolo eūm metu ab interfectione Johannis tenebat: q̄ ꝓpter ſanctitatem eius que erat notā toti pplo timebat ſi eum interficeret ne tot⁹ ppls cōtra eū inſurgeret: q̄ oēs Johānem prophetā ſanctum reputabāt. [Et audito eo multa] ſcz quedā parua non principalia [faciebat] ſimu latorie non ex veritate [⁊ libenter eū audiebat] ſcz ſimulatorie. i. audire ſimulabat: totum eūm iſtud erat ſimulatorium: vt ex tali auditu ⁊ obtemperatione ſi in aliquibus retineret populū a rebellione contra ipm. herodes populum ⁊ ſeditionē eius timebat: ſed amor mulieris ſuperabat pro quo etiam deum poſtponebat: quia
Chriſo. deum in cauſa non habebat. Nam ſz Chriſo. Facile deuiat a iuſtitia qui in cauſis nō deū ſed hominē formidat: timor eūm ſed hominū peccandi differt facultatē: ⁊ operationem non auferit: ſed retinet voluntatem donec habeat opportunitatem vel occaſionē. Unde ⁊ quos ſuſpendit a crimine auidiores reddit ad crimen ⁊ eſtuat aio quouſq̄ p̄ficiat ad malum cogitata. Solius eūm dei eſt timor qui nocentes corrigit. Fugat crimina: innocētia tribuit: perpetua confert facultatem. hec Chriſo. Iſte qui iohānem tenuit ⁊ ligauit in carcere eo q̄ de malis ſuis eū arguebat charitatiue: ⁊ qui ſimilia faciunt ſimiles ſunt freneticis qui piū medicuz percutere vel occidere querunt. Conſidera nūc quō Johannes magis volebat deo q̄ hominib⁹ placere magiſq̄ timebat deum q̄ homines offēdere eiuſq̄ exemplo ſemper ad deum magis q̄ ad homines aſpiciendo in omnibus dei bene-
Chriſo. placituz faciaz: ⁊ ab eius offenſa omnimode abſtineas. vnde Chriſoſto. Cum a perniciosis quid patimur hominibus ad principem noſtrum cō ⁊ tolerātia

sideremus ⁊ consummatorem fidei: q̃ ſi a malis hominibus: ⁊ q̃ſi propter veritatem: ⁊ quoniam propter eum. Si enim hoc excogitaueri mus omnia facilia erunt et portabilia. Si enim pro amabilibus quis patiens gloriatur: ⁊ propter deum ſi patiatur quicquam ſuſcipiet ſenſum. Si enim ipſe rem reprobabiliſſimam: videlicet crucem gloriaꝫ vocabat. multomagis nos ita diſponi oportet. Oportet ergo cum debem⁹ quid pati indelectabile nõ labores ſed coronas excogitare: et ſi malum quid delectabile appareat excogitare: q̃ſi deus non vult et indelectabile confeſtim apparebit: ſi enim hominum timor auertit ab inconuenientibus rebus: multomagis chriſti dilectio. Hec Chriſoſto.

¶ Oratio.

Omine Jeſu xp̃e magiſter bone doce me veritatem vite iuſtitie ⁊ doctrine cordis: oris: et operis propter metuꝫ vel fauorem humanum ſeu mundanum non omittere ⁊ ne temeritudo carnalis timoris vel amoris valeat in me perfectionẽ ſpiritualis dilectionis impedire. ⁊ q̃ſi propter peccatum primorum parentum vis irafeibilis noſtra contraxit debilitatem rationabilis caliginem: ⁊ concupiſcibilis pronitatem: da mihi paraclitum defenſorem contra perſecutionis illuminatorẽ contra erroris inflammatorem ⁊ contra cõcupiſcẽtiã: vt in oibus valeã beneplacitũ tuũ facere: ⁊ ab offenſa tua abſtinere. Amen.

¶ De initio publice predicationis domini Jeſu. Capitu. xxviij.

A Mar. 4. Chriſo.

Cum autẽ Jeſus audiſſet q̃ iohãnes traditus eſſet. ſcꝫ Chriſo. ſine dubio a deo: quia in vnum ſanctum nemo põt aliq̃d niſi tradiderit eum de⁹ ⁊ cognouiſſet per intimationem ſibi factam: quia audierunt phariſei q̃ plures faceret diſcipulos ⁊ baptizaret q̃ iohannes: ⁊ inde contra eum inuidiam ceperunt maiorem q̃ q̃ Jeſus non baptizaret tunc per ſemetipſum exteriori tinctione corporiſed diſcipuli ei⁹ quos tũ ipſe baptizauerat prius reliquit iudeam in qua erant phariſei increduli inuidẽtes augmẽto baptiſmi ⁊ doctrine xp̃i qui ad capiendũ iohannẽ cõſilium dederant ⁊ xp̃m ẽt perſequi cogitabant. ꝓpter baptiſmum ipſius q̃ creſcebat: ⁊ ꝓpter doctrinã eius q̃ quã euacuarat leges intelligebant: ⁊ ſic docẽdi gentiles habebat occaſionẽ ⁊ [ſeceſſit] ſeu abiit iterum [in galileam.] Leſſit autẽ Jeſus primo vt exemplum patientie ⁊ manſuetudinis malis cedẽdis daret. Scõo vt abſentatione inuidiã eoꝝ mitigaret donec melioris animi fierent. Tertio vt nobis fugiendi p ſecutores ⁊ periculum fornam prebere. Quarto vt alios euangelium p̃dicaret. Quinto q̃ xp̃s paſſionis ſeu nondum venerat. Sexto vt verbi dei tranſitum a iudeis ad gẽtes p̃figuraret ⁊ ex hoc diſcipulos quid q̃ facturi eſſent inſtrueret. Iſte eſſi trãſit⁹ eius trãſitũ eiuſdẽ ad gẽtes ſignificabat ad quas eſſi trãſire impellebãt. Et regreſſus eius in galileã in virtute faciendi ſigna ⁊ miracula: q̃ q̃uis eẽt plenus ſpũ ſcto tũ ertunc plus manifeſtauit virtutẽ ſuã in publicatione doctrine ⁊ operatione miraculoꝝ: ⁊ fama exiit de eo p vniuerſam regionẽ: ⁊ receperunt eu galilei honorifice ꝓpter illa q̃ eu in hierl'm i die feſto feciſſe viderãt ⁊ cognouerãt. ꝓpter que et nicodem⁹ crediderat [⁊ relicta ciuitate nazareth] vbi fuerat ꝓceptus ⁊ nutrit⁹ [venit] ad p̃dicandum in galilea: [⁊ habitauit in ciuitate capharnaũ maritimã] que iuxta mare eſt ſita ꝓpe nazareth [in finibus zabulõ ⁊ neptalim] ⁊ [exinde]. ſ. de finibus illis [cepit ieſus] agere] p̃dicare ⁊ dicere] q̃ſi impleti eſt tp̃s. ſ. huãne redemptionis ⁊ venit plenitudo tp̃is. Ergo dñ tp̃s habet [pniam agite] ⁊ credite euangelio: q̃ ſine pnia ⁊ fide impoſſibile ẽ placere deo. [Appropinquauit eſſi regnũ celoꝝ:] q̃ ianua celi apta eſt per xp̃m. vnde Beda. Regni enim celoꝝ ianuis appropinquare eſt de his quẽq̃ quibus ab eo diſceſſerat penitere. vnde ⁊ hiero. Pniam agite q̃ vultis eterno bono ſcilicet regno dei adherere. Qui eſſi deſiderat nucleus frangit nucem: amaritudinẽ radicis dulcedo pomi cõpenſat. Pericula maris ſpes lucri delectat dolorem medicine ſpes ſalutis mitigat. Addiſtice p hoc q̃ ieſus añq̃ publice p̃dicaret venit ĩ galileã iſtinuat q̃ p̃dicatoꝝ euãgelij pri⁹ oꝝ trãſmigrare de carnalib⁹ ad ſpãlia: de terrenis ad meditãdum celeſtia q̃ galilea trãſmigratio interpretatur. Et p hoc q̃ habitauit capharnaũ q̃ maior ⁊ ppl'oſior erat vt p̃dicãdo ⁊ miracula faciendo plures illuminarer relict⁹ ſm Remigiũ predicatorib⁹ exẽplũ: vt eo tpe et in locis illis ſtudeant predicare q̃ſi et vbi multis poſſunt p̃deſſe. Capharnaũ etiaꝫ oꝝ eſſe inter fines iudee et gẽtiũ. exinde ergo ieſus p̃dicare cepit vnde vocare iudeos ⁊ gẽtes p̃ſignare: qui vtroq̃ ſaluare venerat. In galilea eſſi gẽtes ſimul ⁊ iudei habitabãt: ⁊ ideo ibi debuit fundari lapis angularis q̃ fecit vtraq̃ vnũ: iouos in ſe ꝓcludẽs parietes gẽtiũ ⁊ iudeorũ. Vñ ⁊ poſt dixerũt ſacerdotes ad pilatũ. Cõmouit vniuerſam iudeã incipiẽs a galilea vſq̃ huc. Sunt autem due galilee: vna iudeoꝝ alterã gentiũ. Diuiſa eſt eſſi galilea a tpe ſalomonis q̃ viginti ciuitates in galilea dedit hyrã regi tyri qui gẽtes ibi poſuit que pars poſtea dicta eſt gentiũ ⁊ reliqua iudeoꝝ. Et merito in cõſimo illo cepit dñs p̃dicare vt multi iudei ⁊ gentiles ad p̃dicationem ꝓfuerent in quo oſtendebat q̃ ad redẽptionẽ gentiũ et iudeoꝝ venerat. Vel [eride] ſcꝫ poſtq̃ baptizat⁹ vbi mõſtrat ĩ eo plenitudo gratie p trinitatis teſtimoniũ: poſtq̃ rõtatus vbi mõſtrat in eo ſanctitudo vite: p victoriã tẽtationũ: poſtq̃ a iohãne teſtificat⁹ vbi mõſtratur certitudo idoneitatis ad predicandum: poſtq̃ Johãnes traditus vbi ſignificat q̃ deficiente lege incepit euangeliũ: ſicut ſol ſequitur aurorã [cepit ieſus predicare ⁊ dicere pniam agite] non tm̃ dicite cõtra loquẽtes qui dicunt ⁊ nõ faciunt: nõ tm̃ in aio proponite contra diferentes: non omittite cõtra negligentes: nõ deſtruite contra reciduãtes: ſed agite pniam quaſi medicinam ad ſanandum morbum: quaſi armaturam ad ineundum bellũ: quaſi clauẽ ad reſerandũ celum. ⁊ ideo ſubdit: appropinquabit eſſi regnuꝫ celorum ſicut elongatur per peccatum ita appropinquat per penitentiam ⁊ recto autem ordine a iohãne tradito incipit predicatio dñi: quia deſinẽte lege oritur grat⁹: euangeliq̃ bona annuntiario ſolet dici. Lex enim promittebat bona terrena ⁊ tranſitoria: ſed euangelium p̃ mittebat celeſtia ⁊ terrena. vñ Theophilus. Vetus namq̃ teſtimoniũ his qui ſeruabant

B Beda. B Hieron. de pnia agenda. Predicatoris officij.

Remig.

Eph. 2.

Lu. 22.

Pnie predicatio.

Leſſit xp̃s ob multa.

bãt illud dicerũ lõgitudinẽ pmittebat: euãgeliũ vitã eternã. vñ ⁊ Chriſo. Propter hoc neq̃ p̃dicauit ante iohãnẽ: donec ille incideret in carcerẽ: vt nõ hac p̃dicatione multitudo populi ſcindere: ⁊ circo neq̃ ſignũ vllũ fecit Johãnes: vt ex hoc q̃ multitudinẽ traderet xp̃o q̃ ad eũ ſignorũ admiratiõe cõfluere⁹. vñ et Aug. Premiſſus eſt iohãnes velut vox ante xp̃ũ: auroꝝ ante ſolẽ: ꝓcoãñ iudicẽ: ſeruus ante dñm: amicus ante ſpõſum: ⁊ q̃ vniuerſum mũdũ tenebre ⁊ nox infidelitatis oppũſerãt ⁊ ſolẽ iuſtitie aſpicere non valebãt: beat⁹ Johãnes quaſi lucerna p̃mittit vt oculi q̃ ſuppitudine iniqtatis oppreſſi magnũ ⁊ ver lumẽ videre nõ poterãt admiſſũ lumẽ lucerne p̃mũ q̃ſi tenuẽ ſplẽdorẽ videre ꝓſueſcerẽt vt paulatim peccatoꝝ nubilo recedẽre ⁊ infidelitatis digeſto ſuꝫore xp̃o adueniẽte ab illo celeſti lumine letificari poſſ⁹ q̃ retorqri poſſent. hec Augu. ¶ Et notãdũ q̃ ꝓfectio euãgelica verſat ꝓcipue circa tria vꝫ circa opa pietatis: circa cõſilia hũilitatis: ⁊ circa ꝓcepta charitatis. hec ẽt tria ꝓcipue dñs docuit ĩ euãgelio. Incepit autẽ dñs ſicut iohãnes eadẽ p̃dicãs q̃ ille añ dixerat vt p̃dicatio diſcipuli ⁊ magiſtri coſona eſſet et dñs p̃dicationẽ ac doctrinã iohãnis approbaret ⁊ p firmare: ⁊ ac ſuperbiã eoꝝ q̃ dicta alioꝝ dedignãtur accipe ꝓfuraret. ac vt eiuſdẽ dei filiũ cuius ille ppãſ ſit eſſe oñderet. vñ q̃ q̃ in iohãne organo ⁊ in oibus ppãetis clamauerat p̃dicãs regnũ dei a penitẽtia inchoare volebat: quia niſi remiſſo peccato per baptiſmum et penitẽtiã cõdignã nõ poterit q̃s intrare in regnũ celoꝝ. vñ nõ ſtatim iuſtitiã p̃dicauit: ſed penitẽtiã. Quis ergo auſus eſt dicere volo bonus eſſe ⁊ non poſſum. Penitentia eſſi correctio eſt voluntatis ⁊ ſi vos mala cõterrent. vt. ſ. penitentiam agatis vel bona delectẽt appropinquabit enim regnũ celorum. i. beatitudo regni celeſtis: ⁊ ſi dicat. Parate vos ad pniam: q̃ appropinquabit tempus mercedis eterne. hec Chri. Predicauit autem dñs pniam appropinquante regno celorum et fine mundi vt formidaret forte iuuenilis etas mundi. Hic ꝓ appropinquante regno celoꝝ: o fidit regnũ mũdi agere ĩ extremis ideo merito oꝝ puerti. Sic ⁊ q̃ dñs a baptiſmo ſuo vſq̃ ad iohannis incarcerationem predicauit ⁊ docuit occulte ⁊ in locis priuatis: ſ. poſt ei⁹ incarcerationem publice et in ſynagogis. Sicut eſſi iohãnes erat p̃curſor xp̃i ita p̃dicatio iohãnis erat ſuia xp̃i p̃dicatiõis: ⁊ iõ xp̃s nõ p̃dicauit cõiter ⁊ publice añ iohãnis incarcerationẽ: ⁊ ſ. finita eius p̃dicatiõe. Ex hoc nobis tribuẽs exẽplũ hũilitatis ſuſpẽde dñ ſeruo ſuo iohanni lõgeſe inferiori in predicatiõis ⁊ doctrine officio humiliter dignatus eſt deferre. O quot ſunt ꝓhdolor hodie religioſi q̃ nõ dico inferiori ſed nec pari: immo nec ſupiori deferũtin quo ſe dei filio ꝓferre ⁊ eũ perire ꝓtẽdũt. Ad predicationẽ quoq̃ ⁊ doctrinã requiritur etas ꝓfecta. ꝓfectio aũt etatis eſt annoꝝ triginta: et iõ conuenienꝫ fuit vt xp̃s nõ niſi poſt trigeſimũ annum publice predicaret ⁊ doceret. hoc tp̃s ẽ aptũ predicationi: vt hic pr⁹ aptũ p̃latiõi: vt patet de ioſeph: qui hac etate fact⁹ eſt ꝓpoſitus egypti: aptum regimini: vt pt⁹ de dauid qui triginta annorum erat cum regnare cepit. hac etiã etate ꝓficiendi eſſent epiſcopi: ſed heu hodie preficiuntur pueri ac inſufficientes pro hoc ſtatu ⁊ minus idonei. Fuerunt autem a baptiſmo chriſti vſq̃ ad mõtem eius tres anni et tanto plus quantum ab epyphania vſq̃ ad paſcha: et ſic modico tẽpore predicauit. Eadem enim die qua baptizatus eſt reuoluto anno cõuertit aquã in vinũ: et in paſcha ſequenti: ſcꝫ trigeſimi primi anni incarcerãtus eſt iohãnes: ⁊ in alio paſcha ſequẽti: ſcꝫ trigeſimi ſecundi anni oꝝ collatus: et in tertio paſcha: ſcilicet trigeſimi tertij anni paſſus eſt dominus: ⁊ ita vixit tringintaduobus annis integris. de trigeſimo tertio quantum fluxit tp̃is a natali vſq̃ ad paſcha q̃ pro anno dimidio cõputari ſolet. Fuit autem anno trigeſimo paſcha iudeorum. v. kal. Aprilis ⁊ feria. v. ſed anno trigeſimo primo fuit decimo ſexto kal. maij. et feria. iiij. anno ꝓ o trigeſimo ſcõo fuit nonis aprilis in die dñica: ſed anno trigeſimo tertio fuit octauo kal. aprilis ⁊ ſexta feria. ⁊ poteſt triplex cã aſſignari quare xp̃s modico tpe voluit p̃dicare. Prima ad demõſtrãdum ſuã virtutẽ q̃ ſcꝫ in tã modico tpe totũ mũdum immutaret. Scõa ad excitãdum deſideria diſcipuloꝝ: vt magis eũ deſiderarent quem tã modico tpe corpali preſentia habituri erãt. Tertia ad augmentãdum diſcipulorum ſpiritualẽ profectũ cuꝫ eſſi xp̃i hũanitas ſit nobis via rendẽdi in deũ: nam ipſe dixit ego ſum via: nõ debem⁹ in ea vt in termino quieſcere ſed p eã in deum tẽdere. Ne ergo corda diſcipuloꝝ ad xp̃m carnaliter affectã in eo vt in homine quieſcerẽt corporalẽ preſentiam cito ſubtraxit. Vñ apls. Et ſi xp̃m ſm carnẽ nouimus: ſ. ſcꝫ q̃ſi corporaliter nobiſcum erat: ſed nunc iam non nouimus. vñ ⁊ ante paſſionẽ inter cetera dixit eis. Si ego nõ abiero paraclitus non veniet ad vos: quia vt capaces ſpiritus fierẽt: expediebat q̃ caro et forma ſerui ab eis auferretur ne adhuc carnaliter eũ diligerẽt. Ipſe eſſi dñs qui mũdum vicit voluit vt diſcipuli animũ totũ ad celum trãſferrẽt: q̃ ſicut ⁊ ipſi faciliter vincere mundum poſſent nos quoque ſili⁹ ſi ⁊ d patriam noſtrã cor trãſponimus: ⁊ ad principem fidei noſtre inſpicientes viã eius ſequi volumus facili⁹ aduerſa ⁊ proſpera mundi contemnere: et ipſũ mundum vincere poterimus. Oratio.

Omine Jeſu chriſte q̃ noſtre miſerte compatiens et tanquam verus medicus medicinam animarum nobis dare volens a penitentia predicationem tuam incepiſti et nobis peccatoribus dum tempus habemus eam facere inſiſtito a mihi miſero peccatori ſpatium et effectum penitendi quãdiu (pro quo tibi laus) miſericorditer peperciſti delinquenti: vt per penitentiam appropinquet et reſeretur mihi regnum celorum quod elongatur et claudit⁹ per peccatum: per verã penitudinem ⁊ lachrymarum compunctionem: talem me eſſe concede in mortis articulo qualem me eſſe per aquam regenerationis preſtitiſti in baptiſmatis lauacro vt aptus eſſe merear celorum regno. Amen.

¶ De ſecunda et tertia vocatione diſcipulorum: Cap. xxix.

Oſtq̃ igitur domin⁹ Jeſus reuerſus de iudea in galileã multa predicaſſet ⁊ feciſſet ꝓpter q̃ fama clare de ipſo creuerat ita vt turbe eũ preſſura ⁊ impetu irruerent et impingerent in eũ p̃ nimia deuotiõe ⁊ deſiderio audiẽdi verbum dei quadã die cum eſſet [ſecus

Chriſo.

Signa nulla fecit iohannes.

Beda. B Hieron. de pnia agenda. D Euãgelica pfectio circa tria. Predicatoris xp̃i confoꝝnis iohannis.

Remig.

Pnie predicatio.

E Predicatio xp̃i cur poſt iohan.

Aug. pfectio.

Gene. xlj. Ha Reg. v.

Euãgelii. Theophil.

Predicatio xp̃i in pnia.

F Predicatio nis xp̃i bre tis triplex ratio.

Jo. xiiij.

Lo. v.

A Luc. v.

stagnuz genezareth]qõ et mare galilee:vel etiã tyberiadis dicitur. Et in terra stare pre pressura non posset[videt duas naues secus stagnuz stãtes]quaruz vna erat symonis ⁊ etiã andree sui fratris:altera vero Jacobi ⁊ iohannis[piscatores autem descẽderãt]ad terrã[⁊ lauabãt rhetia sua]amouentes immũdicias vt plicarẽt eam q: nullos pisces ceperant nocte illa[ascendens aũt in vnã nauem que erat symonis[vt populũ de naui conuenientius doceret[rogauit eum a terra reducere nauem pusillum]et paululum ita vt non nimis a terra distaret:quia ita volebat a terra elõgari:vt posset audiri nõ tũ opprimi.[Et sedens]tanq̃ doctoris autoritate vtens [docebat de nauicula turbas]in terra stantes. ecce mira xpi humilitas et mãsuetudo precipere poterat.preceptor enim erat et tamen rogat in quo prelatis formam dedit vt libentius moneant q̃ precipiãt magisq̃ amari q̃ timeri appetãt:q: dicit Seneca. Generosus animus facili' ducit q̃ trahitur. Sed ecõtrario faciunt fatuit de qbus in erechiele dicit.cum austeritate imperabatis eis ⁊ cũ potẽtia. Mistice per stagnum potest intelligi lex extra quã oñs erat:q: legalia iaz cessare incipiebãt ⁊ due naues quas vidit sunt duo populi:scz iudaicus et gentilis quos vidit:q: de vtroq̃ populo multos miseri- corditer visitando ad finem vocauit. Piscatores sunt predicatores:et ecclesie doctores:qui nos p rhete predicationis et fidei cõprehendũt:et quasi litori sic terre viuentiũ adueh̃ũt q̃ debẽt descẽdere de alto predicationis ad cõsiderationẽ sue fragilitatis:et rhetia lauare id est maculas peccatorũ que in predicatione cõtrahunt aqua cõtritionis deleret:q: verba p̃dicatiõis sepe maculant a q̃stu temporalis gloria inanis:ab adulatione fallacis.ille ergo lauat rhetia q̃ lucrum tẽporale:vel curiositatem:vel humanũ fauorem a doctrina et predicatione sua excutit nauis. Symonis est primitiua ecclesia iudeorum quorũ p̃dicator Petrus erat: in quã oñs per fidem ascendens de ea turbas docebat:q: de autoritate ipsius ecclesie vsq̃ ad hodie gẽtes docet.alia nauis est ecclesia de gentibus:quibus Paulus doctorem missus:quia de iudea non sunt crediturí tot quot ad vitam eternam sunt predestinati.in naui tot terre vicina docebat turbas ⁊ ita enim celestia debemus docere.vt ea terreni valeant salteu p fidem capere vel intelligere.ad turbas quidem tẽperãte est vtendũ verbo dini nor.vt nec terrena eis precipiãtur nec a terrenis nimis:vt penitus non intelligant in profunda sacramẽtorũ recedaũ. Aliter per istud stagnum quod dicit mare intelligit mundus:qui ad modum maris tumet p superbiam:feruet per auaritiam:spumat p luxuriã:ad transeundũ istũ mũdũ vidit christ'.i.approbauit duas naues:quarũ vna q̃ nõ noiat significat viã cõmunẽ mãdatorum eo q̃ oẽs indistincte obligẽt ad eã:et alia q̃ noiatur.s.symonis qui interpretat obediens significat cõsiliũ ⁊ statũ religiosorũ quor potissimũ votũ est obedẽtia:et ad istam descẽdit xps et in ipa sedit ⁊ docuit ⁊ voluit q̃ reduceret ut ra terra:q: xps ad cor religiosi deuote consilia obseruantis descendit p gratiam:sedet p contemplationẽ:et docet p donorũ spiritussanctũ influẽtiam:et ipse vult q̃ a terra reducatur pusillũ scz corde ⁊ si nõ corpore:quia nõ pot aliter cor nrz retineri.ne aliqñ terram ex aliqua tangat parte ⁊ sancti viri nõ possunt penitus elongari:sed oportet corpori prouideri:sic ergo nauis symonis.i. religiosi debet a terra elõgari:sed hodie multi per ingressum religiodis nõ separant nec elongant a terrenis ⁊ sed potius magis q̃ prius approximant eis. Item due naues quas christus vidit sunt due vie quas approbauit:quarum vtrãque ingressus est.vna est via innocentie:altera est via penitentie. Sicut enim duobus modis habet hereditas.s.p successionẽ et emptionem: sic celum habet p viã innocentie q̃si per successionẽ:hãc nauẽ ingressus est xps q̃ petrũ non fecit nec inuent' est dol' in ore eius. Habet etiaz p emptionẽ.i.p pniam:et hanc nauem pro nobis xps ascendit quã vsq̃ ad mortẽ nõ dimisit: per has duas naues trãsit mundus et venit ad celũ.vt vero ait Chrisi. Habemus p naue ecclãm pro gubernaculo crucẽ:pro gubernatore xpm p rhete patrẽ:p vero spiritumsanctũ: pro velo grãm:p nautis apostolos:p nauigantibus pheras:pro naui vetus testamẽtũ ⁊ nouum.cõmittamus ergo nos pelagi huius profundo ad perquirendã in scripturis diuinis margaritam latentem.[Ut aũt]finita p̃dicatione[cessauit loqui]doctrinam suam miraculo confirmare volẽs symoni[dixit duc].s.nauem[in altũ].i.ad locum aque magis pfundũ qui est pueniẽtior ad pscãdum[et laxate rhetia vestra in capturam] scz piscũ[⁊ rndẽs symon dixit]iesu preceptor] cui obedire debemus[per totam noctem laborantes:nihil cepimus]q̃uis diligẽtiam magnã adhibuerimus[in verbo aũt tuo laxabo rhete] i.confidens in virtute verbi tui.[Et cum hoc fecisset]obediendo preceptori[concluserũt piscũ multitudinem copiosam]tantam.s.quãtam ipe maris ⁊ terre dominus volebat nimirum quia obediebãt ei cui subiecta sunt oẽs volucres celi ⁊ pisces maristiõ in corũ prãte date sunt creature.vñ Ansel. Jus siquidẽ nullũ in his que dei sunt.s.creaturis debent habere qui voluntati eius prauis actibus nõ verent cõtrarie. In hoc autem facto oiscipulorum oaf religiosis forma obedientie:vt.i.faciliter obediãt simplici verba non preceptum vel dominationẽ expectando. Et attende q̃ ⁊ si alijs imperatur vt relaxarent rhetia p̃dicationis in humilitate symonis: soli tã Petro dr̃ duc in altum rhete.s.in profundum scripture ⁊ doctrine:quid enim tã altũ q̃ scire dei filiũ:q.d. Sufficit minoribus facerdotib' scire predicare minora: episcopis vero si qua dubia in ecclesia emerserint offerri debẽt:vt ea soluãt ⁊ doceant. Mistice hic tangunt tria predicatori expedientia. Primo sublimis cõuersatio cũ dicitur:duc in altũ. Secũdo plana ⁊ nõ inuolutta locutio cum sãbditur:laxate rhetia vra. Tertio recta intentio cũ addit in capturã piscium: nõ ppter adulationẽ hũanã:non ppter vanam gloriãm:nõ ppter vtilitatẽ tpalẽ:sed ppter hoim edificationem. [Rumpebat aũt rhete eorum]et grauitate multitudinis piscius ex q̃ ptz duplex miraculũ q: non solũ ceperãt magnam multitudinẽ piscium supra modũ solitũ ⁊ impossibile p viam hũanam:sed etiã tãta multitudo tenebat in rhete rupto[⁊ annuerũt.] Symon ⁊ andreas filijs zebedei[q̃ erãt in alia nauiv ut venirent et iuuarent eos]vbi Theophilus p nutũ ipsos vocat:quia ex stupore ppter capturã piscũ loqui nõ poterãt[⁊ venerũt ⁊ impleuerũt ambas naueculas:ita vt pene mergerent]sz ecclesia sub-

B Naues duo

Heredi- tis acqui- sitio

Pe.

Sacra tan- gere vereã turpcõtes

Chrisi.

D

Verbum dñi compa- rat hamo-

Mistica signifi- catio piscatio nis petri.

Obedi- entie forma.

Ansel.

Predica- ri tria ex- dictia.

E

Mare ty- beriadis.

Marie.

mergi ⁊ deficere non põtiz fluctuet ⁊ quassek. Et cũ stupor admirationis circũdaret symonez petrũ ⁊ socios ei'.ac totã eorũ mentem occuparet ,pter facta xpi insolita petrus intelligẽs q̃ nõ poterat esse virtute hũana ,pcedit ex hũilitate ad iesu iesu rauq̃ suũ recognoscens oñm et dixit ad eum. [Exi] ⁊ recede[a me dñe:quia hõ pctõr sum]⁊ non sum dignus habitare in tua societate.[Exi a me]q: ego hõ pur' :tu hõ de' ego peccator:tu sanctus:ego seruus: tu oñs.q.d. separet te locus a me quez separat a te fragilitas nature:vilitas culpe ⁊ infirmitas potentie. Reputabat enim se indignum esse pñtia transacte persone. Argumentũ q: valde timendus est hoi peccator sancta tangere: circũdare xpi altare ⁊ ad eucharistiã accedere:oñs autem petrũ cõsolando ⁊ ei exponendo q̃ captura piscium significaret capturã hoim p eum ait ad illum [Noli timere]nec obstupescere:sz potius gaude ⁊ crede q: maiori p̃destinat' es piscationi:alia nauis ⁊ alia rhetia dabuntur tibi. Usq̃ mõ cepisti per rhetia pisces[ex hoc].i.post hoc tẽpus ⁊ decetero nõ tũ statim[eris capiens]p verba [hoies]p fanã doctrinã trahẽdo eos ad viam salutis hoc est ad p̃dicationis offiũ assumeris. Verbũ eñ dei hamo piscatoris cõparat q: sicut hamus nõ capit piscem nisi ab ipso capiat: sic nec verbũ dei capit hoiem,ad vitam eternã nisi ipsum verbum mente ei' teneat:vel ex hoc eris hoies capiens i.ex hoc qõ facrũ ē significat q̃ hoies capies vl et hoc q̃sic te hũiliasti:habebis officiũ hoies capiendi:hũilitas eñ virtus attractiua est ⁊ dignũ est vt illi alijs p̃sim q̃ in prãte extolli nesciunt. Unde non in apostolatum eligitur:sed aliqñ eligendus sit predicitur:totusq̃ facit hui' ordo q̃d in ecclia cui' ipse typũ tenet geratẽ hic oñdit per petrũ et q̃ cũ socijs p torã noctẽ laborans nihil ceperat ⁊ in verbo xpi laxans rhete cepit copiosam multitudinẽ piscium: tũ nõ attribuit sibi nisi culpã dicens:exi a me oñe q: hõ peccator sum.figuraẽ p̃dicator euãgelij:q: ppie inmitens virtuti nihil pficit ; sed inuitens virtuti dei magnũ ,pfectũ facit. Et in hoc q̃ petrus capta multitudine piscũ ,pcidit ad genua ie su datur intelligi q̃ in predicatione vel exhortatione capta multitudine hoim p̃dicator ds se deo humiliare ⁊ ei totum attribuere:sibi aũt nihil nisi defectũ ascribere:et tũc confortatur a dño dicẽte: noli timere:et tũc maior pfectus sibi promittit cum subdit.ex hoc iaz plures hoies eris capiẽs [Et subductis ad terrã nauib']. i. tractis ⁊ collocatis ait ⁊ sperederunt ad eas [relictis] ad xps [omnib']. s. naub' ⁊ manuum instrumentis[secuti sunt oñm]aliquantulum causa reuerentie associando petrus ⁊ andreas ⁊ iacobus ⁊ iohannes:sed iterũ ad propria redierunt. Ideo eñ naues ad terram reduxerunt:q: adhuc voluntatem redundi ad piscationis officium habuerunt. Et quo ptz q̃ nondum rebus suis pfecte renunciauerunt nec pfecte in hac vocatiõe xpo adheserunt. Et sciendum q̃ idẽ est mare galilee ⁊ tyberiadis ⁊ stagnum genezareth situ inter hierlm ⁊ damascum distans quasi tribus dietis ab vtraq̃ ciuitate:et habet in lõgitudine duodecim miliaria in latitudine quinq̃ vel circa arenoso littore ⁊ fluuio circũdatum: in quo est magnã copia piscium diuersorũ generum: ⁊ est visũ amenũ ⁊ delectabile ad potandum. Et q̃uis eius aqua sit dulcis ⁊ non amara:dicitur tamen mare ꝓ cõsuetudinem lingue hebraice q: magnã collectionem aquarum siue dulcium siue salsarum vocat hebreus tharsis.i.mare ꝓ illud Bene. Cõgregationesq̃ aquarum apellauit maria. Dicit autez mare galilee a prouincia adiacente:q: ꝓprium est in confinibus prouincie galilee.s.iudeorum:non gentium. Dicit aũt mare tyberiadis a tyberiade ciuitate cui adiacet quã iesus in sua iuuẽtute frequẽter visitare solebat. Dicit etiã stagnũ : q: est lacus stans q̃ fit ex retentione et fluxu iordanis ac vndis ebullientibus ⁊ influentibus:nec habet alueus quo fluat extra locum suum vt fluuius. Porro Benezar greco vocabulo quasi generans sibi aurã ꝓ a natura et ,pterea laci ipsius q: ex fauci- bus montiũ circunstantiũ frequenter de seipso sibi auram excitat ⁊ ventũ validum colligit ; q̃ vndis crescentibus ⁊ se mouentibus ex ipsius aque resolutionibus generatur:ex quo facta in stagno pturbationes inualescente tẽpestate vndis fluctuantibus nauicule plerq̃ submergũtur. Dicit tamen Josephus q̃ sic dicras sit a modica regione genezara quã preterfluit que tẽperatissima est ⁊ conuenientissima oi generi arborum. vnde interpretatur hortus vel principium natinitatis. Dicitur etiã interdum lacus salinarum propter puteos vñ sal trahebat. Fluuius aũt iordanis ad radices montis libani iuxta ceseareã philippi ex duobus fontibus.s. ior ⁊ dan ex quib' nomẽ trahit ⁊ originẽ in predicto stagno genezareth descendit:⁊ per ipsũ transiens ⁊ inde tor' egrediẽs p longũ spacũ regionẽ adiacẽtẽ irrigans p vallẽ illustrẽ q̃ vallis salinarũ ꝓ in mare mortuũ non longe a hierico se infundit:⁊ postea nusq̃ apparens in abysso absorbetur. Deinde cũ post istã vocationẽ p̃dicti discipuli ad sua vt dictũ est:et ad piscationem redijssent. [Ambulans Jesus iuxta mare galilee]tetrarum vidit petrũ ⁊ andream non tam corpaliter q̃ spiritualiter ⁊ magis ad corda q̃ ad faciẽ respiciens[mittentes rhetia in mare]ad piscandus ⁊ victũ querendũ:vt dicit glo. decenter p piscatoria vadit loca piscatores piscaturus. Et ait illis [Venite post me]affectu ⁊ imitationem: et quẽ admodum ego ambulo ⁊ vos ambulate]: ⁊ faciã vos fieri piscatores hoim]nõ ꝓbendarũ sed cimarum sed aiarũ : q: p rhete sancte predicationis pisces.i.hoies de ꝓfundo pelagi.i.inridelitatis ad lucem fidei traxerunt quasi ad litt' satutis.vñ Theophi. admiranda est aũt ista piscatio pisces eñ cũ capiunt mox mouñt:hoies cum capti sunt verbo p̃dicationis potius viuificant. vt aũt dicit Chrisi. in medijs autẽ operationibus existentes eos vocauit: monstrans q̃ oibus occupatiõibus sequelã suã ꝓponere opz: cum ergo quis preficit ecclesie piscator ⁊ pastor valde debet timere ne non sequatur dominum perfectione sequele que est vt semetipsum abneget ⁊ crucẽ suã tollat. [Et illi continuo relictis rhetib' ⁊ naui secuti sunt eum] omnino nõ solum pedũ incessu:sed magis obedientia ⁊ affectu non amplius ad propria reuertũ.i. [Et procedens inde]pusillum vltra]vidit iacobum ⁊ iohannem in naui cum zebedeo patre eorum]qui tanq̃ senex tenebat rhenuis [reficientes]id est] componentes vel reparantes[rhetia sua]quod magne paupertatis erat indicium. vñ Chrisi. de aũt q̃ etiam diligenter inopiã eorum euãgelista signauerit. Inurnit inquit eos suentes rhetis ⁊ p. et a-

Bene.s.

Genezar.

F Jordanis.

Mat. 4.

Tertia vocatio.

Theophil.

Chrisi.

Cur in me dio oye vocarit.

B Chrisi.

Pauperta-

apostolorum indicia.

tia sua: tanta erat pauptatis nimietas ⁊ supabūdātia: vt vetera ⁊ ꝓrupta contexerent ⁊ emēdarent: quia noua ⁊ meliora emere vel habere nequibāt: ⁊ qō ad maiorē pietatē eoꝝ pertinet in tāta pauptate sic patri suo succurrebāt: vt se cū baiularēt in nauī: nō vt istos ille adiuuaret in operetsed vt isti illum consolarentur sua presentia. Nec sane parua hec sunt quādo virtutis facile oēm tolerare paupertatez: ⁊ de iustis laboribus viuere mutua sibi charitate cōnecti habere secū inopem patrē: atq; in eius obsequio laborare hec Chrisso. Ergo quādoq; quiescendū est a piscatione ⁊ cessandū a ꝑdicatione: vt rhetia reficias. Si refecisti rhetia ⁊ collegisti auritates sacre scripture quibus auaritiā ingulasti quiescas a predicatione paulisper: vt iterū reficias rhetia ⁊ colligas auctoritates quibus aliquem vitiosum hominem capias: ⁊ vitiū eiꝰ iugules ⁊ extinguas. Et vocauit eos ad se: vt ēt de captura piscium transirent ad piscationem hoīm. ꝑm Chrī. Eligunt piscatores qꝰ erant future dignitatis gꝛam sui officij opere prophetārez: q̄ in melius mutato piscationis officio de terrena piscatione ad celestē translati sunt ⁊ vt humanū genus de profundo gurgite errozis velut pisces caperent ad salutē. illi autem statim relictis rhetibꝰ ⁊ patre secuti sunt eū: toīno imitatione ⁊ sequele pfectiōe. ecce q̄ mutat intentio nō piscatio. mutant rhetia in doctrinā: cupiditas in amorē aiarū. sit mare seculū: nauis ecclesia: pisces boni ⁊ mali homines: in his aūt oatur forma oībꝰ xpm seq̄ volētibus. p hoc ēm q̄ petrus ⁊ andreas ac iacobus. ⁊ iohannes relictis rhetibꝰ: naui ⁊ patre vocantē dōm statim sunt secuti: oūdit nobis q̄ non voluntas carnalis tmō cupiditas tēporalis nec affectio sanguinis nos retrahere debent a sequela xpi: qꝰ perfecti sectatores xpi relictis rhetibꝰ pctōꝝ ⁊ naui possessionū ⁊ etiā parentibus q̄tū ad carnalē affectum aio promptо sequunt eus. in rhetibus ēm ⁊ naui ⁊ parte tria significantur que relinquere debēt discipuli xpi scz actio pcti q̄ per rhetia quasi retinentia: possessio mūdi q̄ per naum: affectio consanguinitatis q̄ p patrē pōt intelligi. vñ Chrisso. Tria ēm sunt q̄ relinquere oz q̄ venit ad xpm: tactus carnales q̄ p rhetia piscationis significantur: substātia mūdialis p nauē parētes p patrē. Reliquerūt ergo nauē vt fierēt ecclesiastice nauis gubernatores: reliquerunt rhetia vt nō pisces afferrēt ad ciuitate terrenā sz hoīes ad celestem: reliquerunt vnū pārem vt spūales prēs oīm fierēt. hec Chrī. ¶ Et notandū qō de petro et andrea oz q̄ mittebāt rhete i mare: sed de iohāne ⁊ fratre ei⁹ oz q̄ reficiebāt rhetia sua: qꝰ ꝑm Chrī. ꝑpter petrum dicti sunt mittētes: ꝑp iohānē reficientes: qꝰ petrꝰ euāgeliū ꝑdicauit sed nō cōposuit: iohānes cōposuit ⁊ ꝑdicauit. Itē sciēdū ē hic: q̄ ꝑmo vocat actio deinde cōtēplatio. Que ēm circa petrū actionē significāt q̄ xo circa iohānē cōtēplationē. Petrꝰ nāq; feruidissimus ⁊ magis sollicitus aliis: iohānes vero theologus excellētissimus fuit. Cōsidera nunc quanta fuerit horū. iiij. beatorū discipulorū obedientia q̄ ad vnius iussionis vocē statim relictis oīb⁹ etiā voluntate ⁊ ꝑposito habendi xpm oīm sunt secuti: in quo vt ait Chrisso. se vert abrahe filios cōprobauerunt qꝰ simili exēplo audita dei voce secuti sūt saluatorē. Dimiserūt nāq; statim questū corporalē vt eterna lucra cōquirerēt: reliquerūt patrē terrenū: vt patrē celestē haberēt. vñ nō imerito ⁊ eligi meruerūt ⁊ iterū. Perpēde tu xo fidē ⁊ obedientiā vocatorū. noscitis autē qualiter auidū qd est piscatio. Siquidē i medio ipsius operis constituti cum illū vidissent iubentē nihil distulerūt: nihil omnino cunctati sunt: nō dixerūt reuertimur domū: loquimur ꝑpinquis: sed cōcta ilico relinquētes fecerūt qō helyseus quoq; sub helya legis implesse. Tale q̄ppe obedētiā a nobis xps efflagitat vt neq; punctū tēporis differamus ⁊ si nos aliqd necessariū vrgere videatur propter qō ⁊ aliū quē accedentē ad se ac rogantē vt ad sepeliendū patrē rediret ne id quidē facere permisit. ostēdēs qꝰ xps cūctis si etiā necessitudinibus ꝑferendꝰ. hec Chrisso. vnde i Grego. Audistis qꝰ ad vnꝰ iussionis vocē secuti sunt redēptorē: ⁊ ad vnū oīa preceptū hoc qō possidere videbant obliti sunt. qd ergo in iudicio eiꝰ dicturi sumꝰ q̄ vocātē sequi cōtēnimꝰ ⁊ ab amore presentis seculi nec ꝑceptis flectimur nec verberibꝰ emēdamur. hec Grego. Secuti autē sunt oūs eiꝰ vestigia sequēdo: eius opa imitāo eiꝰ. xtutes tenēdo. Hoc nāq; est post xpm ire: hoc ē xpm sequi. Neq; ēm sufficit nobis pedibꝰ trā ire post Jesū nisi ⁊ mēte: dilectiōe sequamur eū. In his ergo ꝑm Hyla. docemur xpm sequi ⁊ secularis vite sollicitudine ac paterne domꝰ ꝑsuetudine nō teneri: Et si pauca hi discipuli habuerūt multa trā reliqrūt: qꝰ in hoc seculo nihil retinere vel amare studuerūt. vñ Grego. Sz i hac re affectū debemꝰ poriꝰ pēsare q̄ sensum: multū reliqt q̄ q̄libet parū totū deseruit: multū relicto qui sibi nihil retinuit: multū dimisit q̄ desideria habendi dereliqt: multū dimisit q̄ cū re posse etiaz cōcupiscētijs renūciauit. A sequentibus ergo sczꝝ xpm tāta dimissa sūt q̄ta a nō sequētibꝰ cōcupisci potuerūt. Loz nāq; ⁊ nō substātiā oūs pensat: nec ppēdit q̄tū in eiꝰ sacrificio: sz ex q̄to p ferat. Estimationē q̄ppe preciū nō habet sz tū regnū dei trā valet q̄tū habes. Ante dei nāq; oculos nūq; est vacuꝰ manꝰ a munere si arca cordis repleta ē bona voluntate nihil q̄ppe offertur deo diuitius voluntate bona. hec Grego.

¶ Oratio.

O Domine iesu xpe fac me p auiditatē ad audiēdū xbū dei irruere rhetia ꝑdicationis ac desiderū ⁊ bone opatiōis ab oī auaritia: adulatione ⁊ inani gloria lauare: manē religionis a terrenis reducere in ea quiescēdo sedere: ⁊ p exēplū alios docere: ⁊ in profundū cōtemplationis ⁊ predicationis ducere in xbo tue inspirationis rhetia laxare ⁊ in aquis tribulationū copiosaz multitudinē internarum consolationū concludere. Loca ⁊ trahe me miserum ad tuū sanctū discipulatū quatenus oia relinquendo ⁊ te sequendo ad tnorū pauperū merear pertingere cōsortiū. Amen.

¶ De epilogo vocationū discipulorum ⁊ de diligentia xpi ad predicandum. Capitulum.xxx.

Obedētia discipulorum.

Chrisso.

Sequelam xpi nūla affectio diriumat.

Relinquenda religiosis.

Chrisso.

Chrisso.

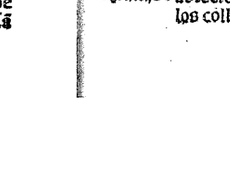

Res itaq; vocationes discipulorum supra habuisti. De prima dicit iohānes: ⁊ tunc vocati ad fidem venerunt solum vt aliquam notitiam ⁊ familiaritatem iesu contraherent. de secunda dicit Lucas ⁊ tūc etiā

Mat.iv. Mar.i.

Mat.iv. Chrisso.

Vocatio apostolorum scripta.

Mat.8. Grego.

Hyla.

Oia reliquere. Grego.

B Obedētia vocatorum Chrisso.

secuti sunt animo redeundi ad propria: ceperūt tū audite eius doctrinam. de tertia dicit Matheus ⁊ Marcus. ⁊ tunc venerunt ad perseuerandū cū eo perfectionem eius imitando: prime one vocatiōes forma sunt nouitiorū in religionibus q̄ primo vocant ad pbandū ⁊ instruēdū: et q̄ tū q̄ ad ꝑpia redeūt. tertia tenet formā pfessorū: qꝰ tunc velut pfessi religionē christianā xpo inseparabiliter adheserunt. Item de vocatione Matthei publicani habes. q̄. de modo autem vocationis aliorum non est determinatus vel scriptum. vñ Chrisost. Quid est aūt q̄ de alijs apostolis nobis non ꝺꝛ qualiter ⁊ quomodo sunt vocati nisi de Petro. Andrea. Jac ⁊ Johā. ⁊ Mat. Hi enim maxime erant in conuenientibus ⁊ humilibus studijs. neq; ēm theloneī officio est aliquid dererius neq; piscatione vilius. Cōsidera igit et ꝑspice oūs iesus in ꝑdictis discipulorꝰ vocatiōibꝰ ⁊ puersatiōe eius cū illis quo affectuose eos vocat reddens se eis essabilē: domesticū: benignū ⁊ obsequiosum: attrahēs eos intus et extra ducendo eos ad domum matris vel alibi vbi pro tempore manebat ⁊ familiariter vadēs ad domos eorum. Docebat etiam eos ⁊ instruebat ac curam de ipsis ꝑcipuā habebat: ⁊ sicut mater de vnico filio suo habere cōsueuit: ꝺꝛ enim quia beatus Petrus referebat q̄ q̄ in aliquo loco cū eis dormiebat ⁊ surgens de nocte eos recooperiebat: quia tenerrime eos diligebat. sciebat enim quid de ipsis facturus erat. Nam q̄ruis essent hoīes rudis cōditiōis ⁊ humilis nationis tū principes mundi ⁊ duces in bello spirituali oīm fidelū eos erat cōstituturus. ¶ Cōsidera etiam vocatoꝝ obedientiā q̄ cōmendat: quia prōpta eo q̄ cōtinuo ⁊ statim in eā ostendunt: qui ꝑ integra eo q̄ oia reliquerūt qꝰ recta eo q̄ oīm iesum secuti sunt. Primum perfectū: secōm perfectius: tertiū ꝑfectissimū. Sed ad q̄d reliquerūt omnia? ꝑm Chrīs. In hoc docuerunt nos apostoli q̄ nemo potest terrena possidere ⁊ perfecte ad celestia ꝑperare. Aer inter celum et terram cōstitutus ostēdit q̄ inter celestia ⁊ terrena nulla pōt esse coniunctio: celestia enim qꝰ spiritualia et leuia sursum ducūt: terrena quia ponderosa et grauia deorsum deprimūt: sz nōne postea resumpserūt: ergo imperfecte reliqrunt. Dicēdum q̄ perfecta fuit obedētia: qꝰ ⁊ si postea resumpserunt non ex ꝑprietate: sz amore pl̄ cupiditate: sed ex necessitate vite hoc fecerunt. Cōsidera etiā et nota q̄bꝰ ⁊ q̄ et qualibus cepit ⁊ orta est ecclesia. Noluit oūs primos fundatores ecclesie eligere sapientes vel potentes aut nobiles huius seculi: ne fides euāgelij ⁊ virtus fidei ⁊ opera q̄ fienda erant ascriberenē eorum sapientie vel potentie aut nobilitati sibi hoc reseruauit: quia sua potentia: sapientia ⁊ bonitate nos redemit: si enim doctus vel potēs aut nobilis eligeretur fortasse ideo electum se diceret quia doctrina vel potētia vel nobilitas eius eligi meruerit volens frangere superbiam elegit illiteratos et mundo despectos: hoscꝰ doctores faciens ⁊ ad predicandum mittēs p eos subiecit mūdi rectores: ne fides credentiū putaretur non in virtute dei: sed in sapientia ⁊ virtute hominum vnde Grego. Relictis sapientibus insipientes: relictis fortibus debiles: relictis diuitibus pauperes elegit et predicatores infirmos abiectosq̄ qui potentes quosq; ⁊ fideles populos colligerent habere studuit. Ad predicandum namq; eū tales venire debuerāt qui de laude ꝑpria nil habebant vt tanto solius veritatis cōgnosceretur esse qō agerēt: quanto ⁊ aperte cernerētur: si ad hoc agendū idonei per se non fuissent. vnde Crisost. O beatos piscatores istos dominus inter tot doctores legis ⁊ scribas: inter tot seculi sapientes ad diuine predicationis officium: ⁊ ad gratiam apostolatus ꝑmos elegit. Et digna sane domino nostro atq; conueniens predicationi eius fuit talis electio: vt in predicatione nominis sui tanto maioris laudis admiratio nasceretur q̄to etiam eam mūdi infimi ⁊ humiles seculi predicassent. Qui non p sapientiā verbi mundi caperent: sed per simplicem fidei predicationem de erroze mortis humanum genus liberarent. Non ergo nobiles mundi aut diuites elegit ne suspecta fieret predicatio: non sapientes seculi qui per sapientiam mundi persuasisse humano generi crederentur: sed eligit piscatores illiteratos: imperitos: indoctos: vt aperta esset gratia saluatoris. Humiles quidem in seculo etiam in ipso artis officio: sed precelsoe fide ac deuotos mentis obsequio. Ignobiles seculo: sed nobiles christo. Non scriptos in aluo senatus terreni: sed scriptos in aluo senatꝰ in celo. Despectos terre sed acceptissimos celo: pauperes mundo: sed diuites deo. scit enim deꝰ quos elegit qui occulta cordis nouit eos vtique qui non sapientiam seculi quererent: sed dei sapientiam desiderarent: nec diuitias mundi cuperent: sz thesauros celestes optarent. hec Chrisso. Attendant hec nobiles potentes ⁊ sapientes superbi huiue mundi et cognoscant ignobiles impotentes ⁊ idiotas sibi preferri ⁊ ex hoc confundantur ⁊ erubescāt et a sua superbia resipiscant. Exemplo itaq; horum ꝑncipum ⁊ ducum nostrorum relinquamus ⁊ nos omnia et sequamur iesum in quo habemus omnia ad quod bñ hortatur nos Chrī. di. Monachus apostolicam vitam desiderat imitari. Vis o monache esse discipulus xpi: immo vis discipulorū eius esse discipulus. Fac quod fecit petrus: q̄d facit ⁊ iohannes: habebant oculum scandalizantem patrem ⁊ nauem et rhete. Dicit eis ieꝰ. venite secꝰ mini me: abscondit oculus ⁊ hi sequunt ieiunium monachi apostolorum imitatores sunt. nō ergo possumus eos imitari nisi fecerim⁹ q̄d fecerunt et apostoli: mego ergo monachoꝝ dicat habeo pfem: hēo mrem ⁊ cetera pietatis charoꝝ noia. Nūdeo tibi habes iesum: q̄d q̄ris iūa q̄ mortua sunt: q̄ hz iesum habet pfem: hz mrem hz filios hz oēm. ꝑpinquitatē: q̄d q̄ris mortuos? sequere viuum: dimitte mortuos sepeliāt mortuos suos Dicit ad eum vnus discipulus. Dimitte me: vt vadā ⁊ sepeliā patrem meū: ⁊ nō dixit dimitte vt sim cum pfe meo: hz dimitte me vnius hore spacio: quid rīdit oūs ⁊ in vna hora perire potest vide nedum vis sepelire mortuū ipse moriaris. hec Chrīs. ¶ De predictis quatuor discipulis a piscatione vocatis. sic ait Hiero. Mistice autez hac quadriga piscatorum vehemur ad etherat vt helias. his quatuor angulis constituitur prima ecclesia. his q̄tuor literis hebraicis tetragrammaton nomen domini agnoscitur a nobis. Quibus simili exemplo ꝑcipitur vt audiamus vocem oūi vocātis et obliuiscamur populū vitiosum ⁊ domū paterne ꝑseruatiōis q̄ sit stultitia deo ⁊ there arenarum in quo nos velut culices penē lapsos tenebat aer qui pendet in ni-

Mat.xix. Chrisso.

Ecclie fundatores.

Grego.

Vocatorum cōgruitas.

D Chrisso. Monachū ad imitationem xpi inuitat.

Quadriga piscatorum.

uatuor o ꝛ ordo o. mina.

hili nauem pstine puersatiōis abominātes Symon aūt obedēs. and. virilis. iaco. supplantans sopānes gra in latinū sonat. qbus quatuor nominibus in imaginē dei cōuertimur obedētia vt audiamus: virilitatem vt pugnemus: supplāt ratione vt perseuerem⁹: gra vt cōseruemur. que q̄tuor virtutes cardinales dicunt. p prudentiā essi obedim⁹: p iustitiam viriliter agim⁹: p tēperāriā serpentē calcamus: per fortitudinē gram dei meremur. hec Hiero. [Et circuibat iesus totā galileā docēs in synagogis eoꝝ ꝛ pdicās euāgelium regni ꝛ sanās languorē et oēm infirmitatē in populo] vbi Chrys. qz essi illi ꝛ vt debiles ad medicū venire nō poterant ipse sicut studiosus medic⁹ circuibat grauiter egrotātes. hec Chrys. hic saluator exemplo suo doctorum s̄ ordinem vitam instruit ꝛ qualis esse debeat prelatus et pdicator euangelij manifeste ostendit: vt essi non sint negligentes ꝛ pigri: sed diligentes ꝛ feruidi docentur per hoc qd dr [circuibat iesus] vt non sint ysonarū acceptores: sed in doctrina omnibus communes docent per hoc qd subiungitur [totam]. Ut autes nō sint carnales nec q̄rāt delicatas curationes docent per hoc qd additur [galileam] erat essi galilea vilis ꝛ paup prouincia. vt aūt vacui ꝛ otiosi manū nō discurrant docētur per hoc qd subdit [docēs. Ut autes pluribus pdesse studeāt et doctrinā suā non superētā habeāt monētur p qd sequitur [in synagogis] vbi plures ꝛ doctores cōueniebant: vt aūt non errores nec fabulas ꝛ inutilia: sed salutaris pdicēt docētur p hoc qd subdit [ꝛ predicans euāgelium regni]. i. qd docet venire ad regnum: vt aūt doctrinā suā virtutib⁹ cōmēdare studeant ꝛ nō solū spiritualia: sed etiā tēporalia subsidia ꝛ quecunq; possunt bēficia subditis exhibeant docent p hoc qd addit [ꝛ sanās oēm languorem ꝛ oēm infirmitatem in populo]. i. in turba pauperū ꝛ minor. Sic ergo pdicabat iesus diligenter [qz circuibat] sēaliter: qz [rotā] non carnaliter: qz [galileam] euidenter: quia [in synagogis] vtiliter: quia [docens] quo ad virtutes et moralia [ꝛ predicans euangelium regni] quo ad fidē precepta ꝛ mysteria mirabiliter qz [sanans oēm languorē] diuturnū [ꝛ oēm infirmitatem] leuiorem vt quibus sermo credere non suaserat opa persuaderent. Nō solum docebat verbo sed ꝛ doctrinam suā cōfirmabat facto. s. p miracula varia que solum fieri poterant virtute diuina. Uel qd dicit [languorem] ad passiones voluit pertinere corpozales: q̄ aūt dicit [infirmitatem] ad passiōes anime spiritualēs vt ondat nature cōditor vtriusq; Unde tanq̄ verus medicus oēs interius ꝛ exterior⁹ curauit infirmitates. Hoc essi ppheta pdixerat dicēs. Uere lāguores nostros ipse tulit et infirmitates nostras ipse portauit. vnde Chri. Ad hoc enim doctor vite et medicus celestis christus dominus veneratur: vt magisterio suo hoīes eruditet ad vitā et egritudines corporis animeq; celesti medicina sanaret vt obsesa corpora a diabolo liberaret ꝛ varijs infirmitatibus laborātes reuocaret ad vitā et integrā sanitatem. nam valitudines corporum diuine potestatis verbo curabat: animarū autem vulnera celestis doctrine medicina sanabat. verus ergo ꝛ pfectus medicus ille est qui ꝛ corpori sanitatē ꝛ anime salutem restituit. hec Chrysso. [Et abiit opinio] ꝛ fama [eius in totam syriā] que est regio spaciosa ptinens palestinam in qua iudei habitabant ꝛ quasdā alias prouincias circa eā. Syrie enim terminus ad orientem est eufrates ab occidēte mare magnū achon: ꝛ a septentrione armenia ꝛ capadociata: meridie egyptus ꝛ finus arabicus. Et sic large accipit hic syria: q̄z stricte accipiendo. s. pro quodam regno ꝛ cuius caput est damascus: sic non cōprehendit iudeā: non solum ergo in iudea: sed ꝛ in prouincijs vicinis abijt eius fama propter crebra ipsius miracula: propter qd rex Abagarus qui regnabat in xta eufratem scripsit saluatori vnam epistolam: vt habet in eccleſiasti. histo. [Et obtulerunt ei omnes male habentes varijs languoribus ꝛ cruciatibus comprehensos ꝛ qui demonia habebāt ꝛ lunaticos et paraliticos ꝛ curauit eos] Curat corpora vt paratius adeat mundiciam: aliter parum erat mos morituris curam impendere sanitatis. vbi Chri. Et intende moderationem euangeliste qualiter non vnum quemq; curatorū nobis enarrat: sed breuibus verbis copiositatem transcurrit signorum. hec Chrys. per demonia cos significantur fortilegi et diuini superstitiosi: per lunaticos instabiles in bono: per paraliticos pigri quasi impotentes bonum operari. Isti enim possunt curari per bonam doctrinam pdicatoris ꝛ confessoris discreti. [Et secuti sunt eum turbe multe de galilea [que interpretatur transmigratio] [et decapoli] que dicitur decem ciuitatum regio [ꝛ de hierosolymis] que interpretatur pacifica [et de iudea] que interpretatur cōfessio [ꝛ de trans iordanem] qui interpretatur riuus iudicij. Per hoc essi significatur q̄ illi christi sequuntur qui de vitijs ad virtutes transmigrant: ꝛ qui decalogū obseruant: et qui pacifice cū alijs habitant: et qui peccata hūiliter cōfitentur: et qui diuina iudicia formidant. Multi diuersarū regionum sunt eum secuti sicut diuersi corporis diuersi mēre. Alij ppter instructiones ꝛ celeste misterium: vt discipuli. Alij propter curationē infirmitatū: vt infirmi. Alij ppter refectionē: vt famelici. Alij propter videnda miracula: vt curiosi volentes si vera esset quod dicebat experiri. Alij ppter inuidiā: vt iudei obseruātes eū et querētes in aliquo verbo vel facto capere et accusare. Uñ sunt versus. Mordēt signa: cib⁹ blasphemia: dogma fuere. Cause cur dñs turba de cās secuta fuit. Et ideo quotiens in euāgelio turbe q̄tiū ppter vocabulū inseritur sicut diuersitas hoīm: ita et diuersitas voluntatum intimat. nō essi oēs eadem volūtate: sz ex diuersis cauſis sequebant. Quidā pro bono quidā pro malo: omnibus tamen dñs beneficia prestabat docendo: ꝛ alendo ꝛ sanando. Istis quinq; generibus dñm sequentiū respondent quinq; loca pdicta: quia de galilea i rota veniunt curiosi quibus dicitur. Uiri galilei quid statis ꝛc. De decapoli veniunt infirmi vt per obseruantiam decem mandatorum curētur: quibus dicitur. Si vis ad vitam ingredi ꝛc. De hierosolymis obseruatores ꝛ iniuidi quibus dicitur. hierusalem que occidis ꝛc. De iudea famelici: vt confitendo peccata et laudes agendo doctrinis euangelij satientur. De trans iordane discipuli vt instruantur et lauentur et postea instruant et lauent. In istis autem quinque significantur quinq; status hoīm qui sequuntur christum per galileam id est transmutationem quinq; status penitentium: per decapolim id est decalogi operationē status actiuorum: per hierosolymam id est pacis visionem: status contēplatiorum: per iudeā. i. cōfessionē status pfectorum: per trās iordanē status innocentiū ppter restitutionem scritatis p baptismū in iordane signatum. vbi Chrys. Sequamur illū igit etiā nos varios siquidē langores habentes aiarū: ꝛ hi sunt quibus principaliꝛ vult mederi. Accedam⁹ ergo ad eum ꝛ indulgentiā pctōꝝ precemur. Nā etiā nunc adabit ille si nos nō negligimus postulare. Nunc vero siquidē habuerimus aliquā corpis passionē oia facimus ꝛ negociamur vt in religione egritudine liberemur: ꝛ a vero nr̄a tā male se hūte dissimulamus: semp offerim⁹. Propē ea ne corpis quidē languorib⁹ liberemur: q̄ni q̄ma rime necessaria sunt superflua eē dicimus: q̄ vero pene dissimulādo hec oīno necessaria iudicam⁹ ꝛ fontē ipm incuratū relinquētes maloꝝ riuulos purgare conamur: q̄ si malorū q̄ sunt in corpore malitia aīe est cā. Exiccemus igit fontem malorū ꝛ cuncta cōtinuo lāgoꝝ fluēta siccabuntur. Nec qz nō doles ipse cū peccas age te secuꝝ sed ppter hoc ipsum maxime ingemisce: qz non sentis de pctis dolorē: hoc essi fit: non qz pctā nō mordeāt: sed qz insensibilis est aīa q̄ peccat. Est ergo primū bonū nihil oīno peccare: cōm vero post pctū sentire qd cōmiseris atq; lugere. Si aūt neq; hoc habuerimus sltem deprecabimur deū: ꝛ remissionē pctōꝝ petemus de quib⁹ nihil oīno curamus. cum essi ipse ille q̄ deliquit ne b̄ ādem ipm qd peccauit studeat agnoscere. Pro quib⁹ deū delictis rogabit q̄ adhuc se cōmisisse nescit? Hec vero ignorās quenā mō nosse poterit diuini bēficij largitatē. Gollicite igit ppria delicta psidera vt discas quoꝝ accipias veniaꝝ atq; ita ipsi bēficio gratus existas. Nō dolere ei qz peccauerio magis indignari atq; trasci facit deū q̄ illud. ipsum qd aūt peccaueras: ppter hec ergo oia sic deū pcemur vt etiā nr̄am iungam⁹ voluntatē ꝛ cz ad studiū ꝛ desideriū bonū. Ita essi etiā dzeui tpe poterim⁹ a malis q̄ nos obsidēt liberari ꝛ tūc saltē vbi mō fuerim⁹ addiscere ac digna pfrui libertate. B Chrys. ¶ Oratio.

Omine Jesu xpe q̄ tanq̄ studiosus medicus circuiēdo q̄sisti egrotantes ac corporū ꝛ aiarū sanasti infirmitates sana me queso interi⁹ ꝛ exteriꝛ varijs laborantē infirmitatibus: trahe me post te: vt te sequar de vitijs ad virtutes trāsmigrādo decalogum obseruādo pacifice cū alijs habitando: pctā hūiliꝛ cōfitēdo et diuina iudicia formidādo. Educ me de lacu miserie ꝛ de luto fecis ꝛ dirige gressus meos i viaꝝ salutis vt in pceptis tuis pficiāt ꝛ ad brām patriā festinēr: ac sine ipedimēto me pducāt. amē.

¶ De vocatione Matthei et eius conuiuio. Capitulū. xxxi.

Cum pcēt e rirct dñs Jesus venit ad mare galilee [vbi vectigalia maxime de rebus per mare deducē soluebant. Et vidit ibi] non tā corporis q̄ mētis ꝛ miserātis intuitu [hominē] scz matthēū q̄ et leui ante vocationem dictus est alphei filiū [sedentē in domo [ad theloneum] id est ad curā ꝛ dispensationem vectigalis: thelos essi grece vectigal interpreta tur latine. Sed debat quippe id est pertinaci aio lucris ihiabat: sessio essi morā in lucro cōsequē do notat. [Et ait illi [Jesus. [Sequere me]. q. d. ei tā non sedet sed amodo sequere: nō ad lucrat nec secularia negocia: sz me ꝛ effectu cordis et officio corporis ꝛ effectu operis. Matthēū tantis talibus occupatū vocauit: vt de gratia dei nullus desperet q̄ tū cunq̄ vilibus occupatus fuerit. [Qui statim surgēs] a theloneo in quo sedebat ꝛ de amore terrenoꝝ ad desideriū supnorū [relictis oibus]. s. suis ꝛ etiā alienis ex rapīa collectis: reliquit essi et propria qui rapere solebat alienaꝝ sim Chrys. theloneū est rapina pmissa [secutus est eū] sine aliqua dilatiōe tā gressū q̄ affectu sicut discipulus magistrū: sicut viator ducē suū: sicut seruꝰ dñm: sicut ouis pastorem suū: sunē pcidēs nō solues sm Hieronym consilū. Secutus est quidē sine dilatiōe diuina potentia intus operāte: accedēte ꝛ docente. Qui ei exterius vocauit vt mox sequerek intus accendit: trahit ꝛ modū docuit vnde Hie. Fulgor ipse ꝛ maiestas deitatis occulte que etiā in facie relucebat humana vidētes ad se trahere poterat in primo aspectu. Si essi in magnete lapide hec esse vis dr vt ferrū trahat: q̄to magis dñs oīm creaturaꝝ ad se trahere poterat quos volebat: vbi ꝛ Chrys. sicut vidisti vocātis virtutē: ita addisce vocati obedientiā. Neq; ei resistit neq; vocillauit: sed ptinus paruit: ꝛ nec in ppriā domū abire rogauit vt suis hec intimaret. hec chrysso. Uerus igitur dñm sequēs ꝛ gratus existēs cum ꝛ discipulos ipsius in domo sua recepit ꝛ conuiuij magni apparatū eis exhibet cōgruā celestis bēficij vice xpi repēdēs vt illi redderet terrena qui ei seminauerat spiritualia ꝛ accōmodaret tēporalia a quo expectabat bona perpetua [Conuiuiū quidē exhibet [magnū]. i. ex magna deuotione ꝛ delectatione mētis p aduentū ꝛ pēsentia tanti hospitis: ꝛ tā magnū: vt de reliquijs reficiant angeli in celis. qz gaudiū est angelis dei sup vno pctore pniam agēre. Et bñ cōgruit q̄ magnū esset. Qui essi vt ait Ambro. domicilio xpm recipit internorum maximis delectatiōib⁹ eum beranti pascit voluptatū. Itaq; dñs libēter ingredit ꝛ in eius recūbit affectu. vbi Chrys. Statim sicut dictum est illi a dño [sequere me] non moratur nō tardat: ꝛ [mox] surgēs [secutus est eum] In quo se fidelē deo ꝛ abrahe filiū esse filij exēplo vocē dñi sequēdo pbauit: vñ statim exēplo abrahe ꝛ hospitio dñm recipit ꝛ cōuiuiū exhibet vt vere per oia dignus abrahe filij noscetur. hec chrys. Mistice sicut matthe⁹ post suā cōuersionem fecit xpo cōuiuium in domo sua: sic quilibet conuersus ad christum debet fidi facere cōuiuiū spirituale in domo sua spiritualis scz corde ꝛ cōscia vbi fuire ei dz de scrtis cogitatiōib⁹: meditatiōib⁹ ꝛ affectiōib⁹ vñ i Apo. Ego sto ad ostiū ꝛ pulsoꝰ si aperit mihi introibo ad eum et cenabo cū eo ꝛ ipse mecum.] discumbentibus aūt eis in domo ecce multi publicani ꝛ peccatores] ac ceteri eiusdē ordinis homines illuc ad conuiuiū conueniebāt [ꝛ cum Jesu ꝛ dñ sciputis eius discumbebāt.] Fuerant essi socij matthei ꝛ eiusdem artis seu officij: ꝛ ideo recedens ab eis ꝛ volens sequi xpm fecit eis conuiuium sicut fecit helyseus socijs suis volēs sequi helyam magistrū suum. Erāt etiā multi pctōres alij b iā penitētes sequebantur dominum sperātes veniam consequi peccatorum. vnde Hiero. Quia viderunt publicanum a peccatis conuersum et penitentie inuenisse locum ēt id est ipsi

E Chrisso. Circuitio christi.

F Predicatio christi.

Esa. liij. Chrisso. Medicus christus.

Syria.

Abagarus rex.

Chrisso. B

Bona ꝓtra peccata.

Sequēte xpm.

Sequēte intentionē

Loca quī

Act. j.

Mat. viij.

Mat. viij.

A Matt. ix. Matt. ix. Luce. j

Ambrosi.

Chrysost.

Mistice.

Apocal. j.

3. Reg. 19.

Hieron y.

B Conuiuium Matthij.

non desperabant sed veluti penitētes veniebāt
⁊ discumbebāt cū Jesu et discipulis eius: forte
invitati a Mattheo vt haberet socios in penitē
tia quos habuit socios in culpa: ⁊ sm glos. pul
chrū fuit presagium: q̄ ap̄lis et doctor gētium
erat futurus: in pria sui cōuersiōe peccātū gre
gē post se traxit ad salutem: vt ita perficeret exē
plo q̄ perficere debebat et verbo. vbi Chrysos.
post cōprobatam igitē fidē matthei q̄ vnus ex pu
blicanis fuit merito ita cū dño in cōuiuio pecca
tores ⁊ publicani recūbūt: conuenisse aūt publi
cani ad eū sicut ad collegā ⁊ hoīem eiusdē offi
cij. decoratus ēt in ingressu xpi ⁊ glias ō pūr'a
eius oēs eos vocauit: xps ēt quodlibet genus
remedij exhibebat ⁊ non solū disputādo ⁊ p̄stan
do sanitatū remedia vel arguendo emulos: sed
etiā comedēdo nonnullos errantiū dirigebat: i
de nos instruēs q̄ quodlibet opus ⁊ xps pōt no
bis vtilitatē afferre sic nec publicanos participa
tionem vitant ppter vtilitatē sequentē mo
re boni medici: qui nisi sanie tangeret a morbo
non liberaret. vñ ⁊ Hierony. Ibat aūt dominus
ad cōuiuia peccatorum: vt occasione haberet do
cendi ⁊ spūales instruendi: suis praeberet cibos.
Denq̄ cū frequēter pergere ad cōuiuia deseri
batur nihil refertur aliū nisi quid ibi fecerit q̄d
docuerit: vt et humilitas eius eundo ad pecca
tores ⁊ potentia doctrine eius i cōuersione pe
nitentiū demonstraret. hec Hiero. Et nos eadē
causa possumus mānducare cū peccatoribus vt al
terius cā poti? q̄ nra agat nō tm cū vsurarijs et
raptoribus: q̄ ea q̄ apponunt restituere tenētur.
[Pharisei] vero tenacitate iustitie legis ⁊ tradi
tionum suarū adherētes ⁊ misericordiā declinā
tes: de hoc indignati [murmurabāt] ⁊ hoc arguē
tes [ad discipulos Jesu dicebāt. Quare cū publi
canis ⁊ pctoribus mānducat ⁊ bibit magr vr?] qua
si diceret. Cōtrariua est legi hoc phibēti ⁊ ecclia
rum qui talē magistrū sequimini. Consuetudo
detractoū est loqui de alio non in facie illi?. Usi
q̄ discipuli videbant eis peccare alloquebant
magistrū vt alibi q̄ vero magr alloquebat discipulos: vt hic vtrobiq; tū in magistrū iniuriā
irrogātes: q̄ erroē discipulorū discipulorū igno
minia est magistrū. Sic hodie faciūt detractores bona facta mēbroū xpi denigrātes. Duplici
ter isti errabāt: q̄ putabāt se esse iustos cū fu
bi essent ⁊ illos reos cū tāpenitentes fil'es phari
seo q̄ se iustificabat ⁊ alios cōdēnabat. Vera iu
stitia cōpassionē hz: falsa dedignationē. Solent
etiā iusti pctoribus indignari: sed aliud est quod
agit typo superbie: aliū q̄ zelo disciplinē. Mis
phariseis fil'es sunt q̄ traditiōes suas preceptis
dei ⁊ opibus misericordie ponunt colētes cuz
appetitu ⁊ exequentes eum diligentia culices
suarum traditionum ⁊ deglutientes camelum
mādatoū dei ac mādata maxima saluti necessa
ria quasi amara cito exhaurientes ⁊ pterea do
postponentes. Sed ipsis phariseis murmuran
tibus obuiat dñi mia pronocans peccatores ad
pniam cuius cib? et pot? ⁊ ambulatio ⁊ oia que
gessit saluti seruiūt cui? ois actio nra ē electio
⁊ instructio: ac magister cuius liuore sanati su
mus seipsum medicū ostēdēs p discipulis suis
respondit pharisei: primo p rationem dicens.
[Non est opus] ⁊ peroperosus. i. necessari? [vale
tibus]. i. sanis [medicus] verū est ad collationē
sanitatis: sed tū ad cōseruationē bene est neces
sarius [sed male hacutib?] ⁊ infirmis ⁊ ergo fa
milarius se debet habere ad infirmos q̄ eo in
digent q̄ ad sanos qui non egent. Cum igit xps
sit verus medicus animarū familiarius se de
buit habere ad pctores q̄ sunt infirmi infirmitate
spirituali. q. d. Vos sani estis reputatiōe vestra
ideo opus non habentis visitatione nostra: sz isti
se infirmos reputāt ⁊ peccatores. Unde glo. Jō
vos declinatq̄ putatis vos non indigere: sed il
los visito q̄ penitendo dant locum gratie: vbi
sm Chrys. Ostendit non mereri eos sanitatē ce
lestem consequi qui sanos se. i. iustos esse putāt
medicinam dñi respuentes: sed eos qui infirmi
tatem suam hoc est peccata propria cognoscen
tes: ac tota fide credentes medelam celestis gra
tie querunt. Ut ēm ait Aug. Nemo a deo sit fir
mus: nisi qui se seipso sentit infirmum. Deinde respōdit eis secūdo per auctoritates in Osee
inscriptā: exprobrādo eis scripturarum ignorātiā dicens. [Euntes autem discite] a temeritate
vestra recedendo: discite ignoratie vestre subue
niendo [quid est] quod dicit dominus in Osee.
[Misericordiā volo] per peccati dimissionem [⁊
non sacrificiū] per holocaustorum oblationem:
vnde in Prouerb. Facere misericordiam ⁊ iudi
cium magis placet domino q̄ victime. q. d. Ite ⁊
diligenter considerate illud q̄ scribitur i Osee
prophetā: q̄ si hanc considerauerit scripturā:
inuenietis me facere sm ipsam. [Misericordia
volo] sine sacrificio ⁊ cum cordis humilitate:
q̄ sacrificium sine misericordia ⁊ cum cordis e
latione: vnde plus diligit deus pctorē humilem
qui sue infirmitatis conscius penitendo se gre
dei submittit q̄ iustum superbū qui de sua iusti
tia presumens alios cōdemnat ⁊ misericordiam
circa eos reprehendit. sm chrys. Scribe ⁊ phari
sei oia pctā sua putabant sacrificijs legis posse
deleri: ⁊ omnem reliquā virtutē cōtēnentes in
sacrificijs totam spem ponebant: ⁊ ideo dñs mi
sericordiam sacrificio pretulit vt manifeste oñ
deret non per sacrificia legis: sed per opera mi
sericordie peccatorum delicta posse purgari.
Ubi gloss. Non tamē despicit deus sacrificiū: sz
sacrificiū sine misericordia. Faciebant pharisei
sacrificia vt iusti apparerent coram ppl'o nec exer
cebant opera misericordie in quibus probatur
vera iustitia. Ubi ⁊ Rabani. Admoneri itaq̄ eos
vt per opera sibimetipsis superne misericordie
premia conquirant ⁊ non contemptis pauperū
necessitatibus p oblationē se sacrificiorum deo
placere cōfidant: vñ ⁊ suum de misericordia exē
plum eis pponit dicens. Nō veni ēm vocari iu
stos [sc] ad penitētiā: sed tm ad pficiendū ⁊ vt p
ficiāt de virtute ad virtutē [sed peccatores] ad
penitentiā vt corrigantur per eam vel Non ve
ni vocare iustos. i. eos qui se iustos reputant ⁊
ignorantes dei iustitiam suam constituere vo
luntq̄: si cōuertant peccatores iam non sibi iu
sti videntur sed peccatores. i. peccata ⁊ malas sua
attendentes qui se peccatores esse ⁊ medico ege
re recognoscunt: ac gratie dei penitendo se sub
hciunt. Uel [Non veni vocare iustos] quia nul
li sunt iusti: sed peccatores: quia omnes pecca
uerunt ⁊ egēt gloria dei. Ubi Gregori. nicenus.
q. d. Adeo peccatores non abominor q̄ eorū tm
gratia veni: non vt maneant peccatores sz vt cō
uertant ⁊ boni fiant: vnde apostolus. christ? ve
nit in hunc mundū peccatores saluos facere. Ec
ce magna spes pctorum quia propter eos venit
dei filius in hunc mundum. Unde ⁊ Augustin?.

Chrysosto.

Cōedendo xps instruxit.

Hierony.

Cur adconuiua iret dominus.

Mānducādi cū pctoribus nō.

Detractoū cōsuetudo.

Luce. 18.

Vera iustitia.

Pharisei similes.

Nulla cā veniēdi fuit xpo dño: nisi pctores sa
luos facere. Tolle morbos tolle vulnera ⁊ nulla
est medicie cā. Sic venit de celo magnus medi
cus: q̄ magnus p totū orbē iacebat egrotus hu
manū genus. Venit vnus sine pctō qui plures
saluos faceret a pctō. Nō ēm de celo traxerunt
eum nra meritatis nra pctā. Ergo vt ait Ambr.
Usurpatores iustitie nō vocant ad gram. Illā si
gra ex pnia vtiq̄ q̄ fastidit pniam abdicat grati
am. Publicani q̄ppe vocant qui vel publice sce
leribus fedā ⁊ vel qui publica vectigalia seu tri
bura exigūt: vel qui cōductores sunt vectigaliū
seu fisci vel rex publicaū: vel qui alijs publicis
negocijs ⁊ actibus implicā ⁊ seculi lucra p ne
gotia sectant ⁊ vt cōiter sunt cāpsores ⁊ pecunia
rū nūeratores: ac alij hmōi ⁊ similes. principa
liter tū qui vectigalia seu tributa exigunt: vel i
tur publicani a publio rege romano qui eos p̄
mo ordinauit sic dicti. Et q̄ sm Gregō. talia ne
cia vix aut nūq̄ sine peccato exerceri possunt
ideo in hoc magna dei gratia patet que ex tali
bus Mattheum ad statum apostolicum reuo
cauit. Ostenditur autem hic in verbis ⁊ factis
xpi q̄ peccatores redeuntes sunt dulciter reci
piendi: q̄ xps dulcem se exhibuit in receptione
matthei publicani: vnde sm Hiero. Ceteri euan
gelistē propter verecundiam ⁊ honorē matthei
noluerunt eum appellare nōe vulgato sed di
xerūt Ieui. Ipse aūt matthe us sm illud salomo
nis iustus in principio accusator est suimatthe
um se ⁊ publicauum noiat vt ostendat lugenti
bus nullum debere salutem desperare si ad me
lioza conuersus sit cū ipse de publicano in apo
stolum sit repente mutatus. In hoc etiā instrui
mur q̄ pctā ⁊ defect? alioū inquātū possumus
celare ⁊ occultare debem?: vt nec verbo nec nu
tu veniant in aliorū nō tm cognitionez: sed nec
suspitionem ac nosmetipsos accusare ⁊ q̄ tur
pius est in pctis nrīs exemplo confiteri. sm Be
dam per matthei electionem ⁊ publicanorū vo
cationem fides gentium exprimit: qui prius in
ctis mundi inhiabāt: ⁊ nunc spūaliter a dño re
ficiuntur: sed per superbiā phariseorū inuidia
iudeorū insinuatur qui de salute gentiū torquē
tur. Uel matthe us significat hominez terrenis
lucris inhiantē quem iesus videt dū oculis mi
sericordie respicit ⁊ vocat eum vel per fdicatio
nē vel scripture admonitionem: vel p interna
inspirationem: vel p tribulationem: vel p quan
cunq̄ viam aliam. Pōt etiam vocatio matthei
ad apostolatū significare vocationem hominis
secularis ad religionis statū: pharisei ro mur
murantes hoīes maligni religiōis statui detra
hentes quibus bene fr. Euntes discite quid est
miam volo ⁊ non sacrificium: opus enim magne
mie est peccatores ad penitentiam vocare. Tūc
accedentes pharisei ⁊ discipuli Johannis que
rebant a domino iesu quare ipsi frequenter ⁊ sz
non sui discipuli ieiunarent, pharisei enim fre
quenter ieiunabant cum quibus Johannes di
scipuli adhuc in consuetudinibus iudaicis per
manebant. Sicut aūt prius pharisei ad discipu
los accesserant: vt apud eos magistrū de cōsor
tio pctorū i cōuiuādo arguerēt: sic modo ad ma
gistrum acceduntvt apud eum discipulos de ie
iunorum omissione arguāt: vt sic inter eos ma
teria discidij possit oriri. Isti in duobus deficie
bant. Primo quia de sua abstinentia se iacta
bant cum talia in secreto fieri debeant. Secun
do q̄ xpm arguebāt ex defectu abstinentie i dis
cipulis defectū ⁊ erroē discipulorū retorquētes
i magistrū. Per istos qui de frequēti ieiunio se
iactabāt ⁊ ppter illos se discipulis xpi pferebāt
significant hypocrite ppter apparentiā sue re
ligiositatis alios prēnentes dicētes illō cū pha
riseo. Nō suz sicut ceteri hoīm: ieiuno bis i sab
bato ⁊c. Jel? aūt q̄ furauit eos ⁊ rōnabiliter ex
cusanit discipulos: tum q̄ corporaliter cum eis
erat: tū q̄ rudes ⁊ nondum pfecte inuouati es
sent nec difficilia ⁊ noua suimerēt ponēdo ad
idem tres similitudines. i. de nuptijs ⁊ spōso de
pāno ⁊ vestimēto. de vtribus ⁊ vino vñ ait. Nū
quid pōt filij nuptiarū ⁊ spōsi. i. xpi spōsi eccle
sie hoc est discipuli de me ⁊ ecclesia per fidē ge
niti ieiunare seu lugere q̄diu cum illis est spō
sus? Scōm Hiero. quoddā est ieiunij expectā
tionis vt persona melius expectet: ⁊ sicut vete
ri testamēto ieiunabat: ⁊ isto discipuli non indi
gebant: q̄ iam presentē xpm habebāt. Aliud est
ieiunium vexatiōis q̄ ordinat ad carnis refre
nationē ⁊ ordinat ad pēplationē quo quis ie
iunat retrahendo se a delectationibus carnali
bus vt repleat spūalibus: ⁊ esto etiā nō indige
bant. cum ad tales nō afficerent delectationes
⁊ xpm presentes haberēt cuius p̄sentia ⁊ doctri
na plus refrenauit ocupiscentias illicitas i eis
q̄ ieiunij austeritas in alijs. Et ideo ieiunare et
lugere non habebant quamdiu sponsum p corpo
ralem presentiā cum sponsa esse videbant: sz
potius de spōsi gratulari presentia que plus p
ficit q̄ corporalis abstinēria. Est ⁊ aliud ieiunium q̄ ex plenitudine ⁊ perfectiōe cōtemplatio
nis pcedit quale ieiunia moysi in mōte fuit. q̄
to ēm oia est in cōtēplatione magis eleuata tā
to est paucioni nutrimento cōtenta: ⁊ tale ieiu
nium nō comperabat discipulis: q̄ adhuc erant
rudes ⁊ imperfecti. Sed prius debuerunt per
charitatem spūsancti inuouari q̄ factus est in
die penthecostes quando fuerunt per gratiam
spūsancti inuouati: ⁊ tunc debebant iciere no
uum modū viuendi. Deinde subiungit [Uenēt
aūt dies [. i. passionis ⁊ ascensionis [cum aufere
tur ab eis sponsus] corpali penitētia [⁊ tunc ie
iunabunt] ieiunio merozis in humilitate tribu
lationis ⁊ illi dies luctus erunt ⁊ colozis. vnde
apl's. In fame ⁊ siti ⁊ ieiunijs multis. vnde ⁊ Au
gust. Quasi diceret. Tunc desolabuntur ⁊ in me
roze ⁊ luctu erunt donec eis per spiritum sctm
gaudia ⁊ consolatoria retribuantur. Scōm Be
dam notandum hunc luctum absentie spōsi nō
nūc tm. i. post mortē resurrectionēq̄ eiusdē spō
si sz ante incarnationem illius p totū huius se
culi tempus esse celebrati. Prima quippe tem
pora ecclesie ante virginis partum sanctos ha
buere qui desiderarent incarnationis xpi aduē
tum. Ista vero tempora ex quo ascendit in celū
sanctos habent qui desiderant eius manifesta
tionem ad viuos et mortuos iudicandos. Ne
que hic desiderabilis ecclesie luctus requienit
aliquantulum nisi quamdiu hic cum discipulis
in carne versatus est. hec Beda. Et licet hoc de
presentia sua corporali christus dixerit. mozali
ter tamen dies quibus aufertur nobis xps sunt
dies culpe: quando a domo conscientie excludi
mus verum sponsum aīe xpm: ⁊ introducimus
adulteranten diabolum: et tunc ieiunamus ⁊
caremus cibo spiritualis consolationis: ⁊ habe
mus dies luctus ⁊ dolozis. Igitur tenendus est

Ambro.

Publicani

Hiero.

Gregō.

Hiero.

Ieui.

Gentium fides

Beda.

Vocatio matthei.

Rabanus

Non venit vocare iustos.

Pctōm cāre vult. Gregō. Nicen.

Ieiunium pharisēorū.

Augustin.

Luce. 18.

Hiero. Ieiunium multiplex.

Beda.

Mozaliter

Luce. 5.

2. Cor. 10.

August.

Beda.

Sponsum auferri.

sponsus ne perdat cibus. Sed cū aufertur a nobis sponsus per mortale peccū: tunc ieiunandum est a nobis p penitētie affectū ⁊ luctū. Quōq; et ipse sponsus se subtrahit vt auidius reuocet ⁊ forti teneat: ⁊ tūc ptinus desideriis ⁊ suspiriis ē reuocandus: q; ādiu sponsus nobiscū est ⁊ in letitia sumus nec ieiunare nec lugere possum⁹. vñ

Ambro.

Ambro. Ieiunant hi quibus abest xps q̄ bonoꝝ meritoꝝ copijs egēt. Ait ꝓ cuius virtus sua voluntate sufficit: q; sus domo recipit xpm conuiuiū magnū exhibet: hoc est bonoꝝ opeꝝ spiritale puiuiū quo diues ppls eget pauꝑ epulat. Nemo tibi xpm pōt auferre nisi te illi ipe auferas. Nō te auferat iactātia tua: non te auferat arrogātia. hec Ambro. ¶ Spūal'r aia spōsa est cum

Sponsus ⁊ spōsa spūaliter.

qua xps esse desiderat. Iste spōsus hꝫ oēs cōditiones desiderabiles i spōso. Q; ditissimus alioquin spōsam suā nō dotaret. Vñ i puer. Mecuꝫ sunt diuitie. Q; sapientissimus alioquin totū disiparet. Vñ apl's. In quo sunt oēs thesauri sapientie. Q; pulcherrimus alioquin sponse displiceret. Vñ in ps. Speciosus forma p filijs hoiꝫ. Q; nobilissimus alioquī cōteneretur. Vñ sapiēte generositatē illi glorificat. Q; potētissim⁹

Ps. xliij.

alioquin oppimeret. vñ Eccli. vnus est altissimus creator. Q; optimus alioquī nō diligeret. vñ in canti. Dilectus me⁹ ⁊c. electus ex milibus De his omnibus apl's ad Hebre. locutus est nobis in filio. ecce nobilitatis excellentia que cōstituit heredē vniuersoꝝ. ecce diuinaꝝ affluentiaꝝ quem fecit ⁊ secula sic mira: ecce mirabilis sapiētia: qui cū sit splēdor glorie. ecce forme elegantia: portans oīs verbo virtutis: ecce infinita potentia: remissione pctōꝝ faciēs. ecce bonitas immensa. Talis sponsi sponsa. talis sponsi filij non hēt lugere ādiu sponsus est cum illis.

Eccle. i.

Canti. 5.

Hebre. i.

Appellationes christi.

¶ Et nota q̄ xps q̄ vocat se dōm: q̄ q̄q; patrez q̄q; spōsum. vñ Grego. Q̄ vult timeri dōm: q̄ honorari p̄ fem q̄ amari spōsum se noīat dōs. Attende ordinē. Ex timore enim solet pcedere honor: ex honore amor. vñ ⁊ Bern. Si ergo dōs vbi est timor meus? Si ego pr̄ vbi est honor meus? Si si se spōsum exhibeat: puto q; mutabit vocē ⁊ dicet. Si ergo spōsus vbi est amor meus? Exigit ergo de⁹ timeri: vt dōs honorari: vt pater ⁊ vt sponsus amari. Quid i his p̄stat quid eminet? semper amor. Ablāq; hoc ⁊ timor pena hꝫ et honor non hꝫ grās. Seruilis est timor ādiu ab amore nō manumittit. Et qui de amore non venit honor nō honor sed adulatio est. Et quidem soli deo honor ⁊ glia: ⁊ hoīum acceptabit neutrum deus si nelle amoris condita nō fuerint. Ipse per se sufficit. Ipse per se placet et propter se. Ipse meritū: ipse p̄emiū est sibi. Amor p̄eter se nō requirit cām: nō fructū. Fructus eius vsus eius. hec Bern. Et vt idē Bernardus dicit. Anima sponsa dei dicitur: quia donis gratiarū sublarata: quia casto amore illi sociata: q; prole virtutum fecundanda. ¶ Deinde ponit secundam similitudinem q; [nemo] sapiens ⁊ discrete operans assumit vel [immittit] ⁊ iferit vetari vestimento assumentum: vel [commissuram]. i. particulam seu supplementum [panni rudis] scz non dum vsitati: q; in nouitate est spissior ⁊ rudior. Nouum enim [tollit plenitudinē]. i. vniformitatē seu pulchritudinem [a vestimēto] ⁊ facit deformitatem ⁊ propter pondus suū rumpit vetus: ⁊ facit in eo scissuram seu rupturaz maiorem. Cōmissura quippe idem est q̄ iunctura seu particula que mittit cuz alia: dicta a cō. i. simul ⁊ mittere quasi simul mittere illa enim que piungunt simul mittunt. ¶ Deinde ponit tertiā similitudinem q; nemo sapiēs ⁊ discrete agēs [mittit vinū nouū in vtres veteres] q; tunc est ebullitio nez vtres], pter vini fortitudinē [rupperent] et vinū effunderet [⁊ nemo bibēs verus vinū ita tim vult nouum [propter cōsuetū veteris vsuz. Sic a illi hoībus veteri pfucrudine imbutis et de nouo conuersis nō expedit statim grauā abstinentiā imponere: q; difficile est assueta relinquere. Ex omnibus his sikrudinibus pcludere vult magister bonus q̄ discipuli sui adhuc quasi nouicij nō debeant austerū continuare ieiunium: ⁊ postea ieiunarēt cū essent magis solidati ⁊ innouati per spūz sanctuz. ¶ Ex his etiā vult pcludere q̄ nouiter conuersi nō sunt nimis per pniam onerādine pter nimiā austeritatē desperēt ⁊ totū dimittant: ⁊ que sunt perfectionis magne nō sunt hoibus imponēda donec spoliati fuerint veteri vita: q; hoīnibus de nouo cōuersis opa inconsueta sunt difficilia. ⁊ dura: ⁊ ⁊ paulatim assuefaciendo efficiūtur facilia ⁊ sua via. Qui ergo vult aliquē ad virtutes ⁊ pfectionem inducere parua quedā oz primuz suaderet emendare: ⁊ sic gradatim vltra procedere. vnde Ehzi. Hoc ait dixit regulā dans suis discipulis vt discipulos ex vniuerso orbe terrarum cū mā suetudine suscipiant. Itaq; neq; nos oia ab omnibus expectamus in proemijs: sed quecunque possibilia sunt ⁊ velociter ⁊ vltra incedem⁹. hec Ehzi. Huius loci memoz oz esse quilibet condēs decreta vel traditiones ⁊ etiam confessor imponens penitentiam penitētibus. Melius est enim exemplo oñi penitentiam leuem ⁊ tolerabilem alicui iniungere que impleatur q̄ grauem ⁊ intolerabilem que non impleta. oneratus reus cōstituatur. Melior est leuis penitentia hylarit pacta q̄ grauis in angaria ⁊ reiecta. Ita est de sententia dādatira de decreto promulgando: vt semp misericordia ⁊ lenitas superexaltet iudicium ⁊ austeritatem. ¶ Oratio.

Timor. Honor. Amor.

Amoris excellentia.

Anima sponsa.

Omnie iesu xpe qui multis modis me vocas ⁊ admonens: vt sequar te: tu diuina inspiratione coz meum accedet vt te vocantē sequar tua grā: nec aliquid me separet a charitate tua. Da mihi vt desertis cogitationibus: mediratiōibus: ⁊ affectionibus bonisq; operibus ⁊ virtutib⁹ tibi seruiā ⁊ puiuium ex magna delectatione ⁊ deuotione mentis exhibeā. Et qui miaz vis potius q̄ sacrificiū: ⁊ penisti vocare pctōres magis q̄ iustos: psta mihi misero peccatori: vt in me tuam misericordiam merear clementer expectari. Amen.

¶ De electione duodecim apostolorz. Capit. xxxij.

Deinde postquam domin⁹ plures discipulos vocauit [videns turbas] sequentes dimisit eas a se fr̄epitu recessit [Ascendit: q̄ i montē] thabor [solus orare] q; qui bñ orat mentē suā sursum leuat a terrenis cui ēt necessaria ē trāquillitas corpalis. Hic mōs est i cāpo galilee in cuius descensu ⁊ pede ostenditur locus vbi Melchisedech obuiauit Abrahe a cede regum reuertenti ⁊ et ad radicem eius fluit rorens Lyson. In hoc monte fuit abbatia nigrorum

Ambro.

Thabor.

rū mōachorū sub metropolitano nazareno: ⁊ q̄ ciuitate cōtra oriētē ipse mons distat quarto miliario. Vel secundū quosdam ascendit in quēdam montē alium supra mare galilee fīti. [Et erat pernoctans in oratione dei.] non seculi: nō p se tanq̄ infirmus ⁊ indigēs: sed p nobis tanq̄ pius ⁊ clemēs. Quedā enim oratio est dei vt p spiritualibus ⁊ veris bonis cōsequendis. Quedam est seculi: vt pro terrenis cōferendis q̄ est etiam diaboli si ex cupiditate fiat. Quedā est tm̄ diaboli pro carnalibus desideriis implēdis. Vbi Ambro. Et erat inquit pnoctās in oone. Spēs ibi datur: sonia prescribit̄ quam debes emulari.

Oratio multiplex.

Ambros.

Quid ei te pro salute tua facere opz q̄n p te xps in oone pernoctat? Quid te facere puenit cum vis aliq̄ officiū pietatis adorari q̄n xps mirus apostolos orauit prius. Et sol⁹ oarauit ⁊ nec vl q̄ alibi si nō fallor orasse cū apostolis reperit. Vbi q̄ solus obsecrat: dei enim cōsilium humana vota non capiunt nec q̄q̄ interior pōt esse pticeps cū xpo. Vñ ⁊ Ber. Tu inquit cū orauerisi tra in cubiculū tuū ⁊ clauso ostio oratō q̄ dicit fecit. Solus enim i oone pnoctabat nō modo ab scōdēs se a turbis: ⁊ nec vllū quidē discipulorz nec vllū domesticorz admittēs demq; tres secū intimos sibi adduxerat cū vltro sibi p peraret ad mortē: aut vllus est ab ipsis orare volēs. Ergo ⁊ tu fac fil'r q̄n orare volueris. Vñ. ⁊ chry. Etur ge igit ⁊ tu in tpe noctis puriozi est tūc tpis aia ipse tenebre silentiū nimiū pñt sufficienter ad cōpunctionē perducere. Tūc nō verat ianis gloriam nō accidia ⁊ cōcitatio occupat: nō sic ignis ferri seq̄strat rubiginē: velut nocturna oño erui ginem pctoꝝ. Que de die solis estus pcussit nocte refrigerat: quēlibet rorē superāt nocturne lachrymez: ⁊ cōtra cōcupiscentiā valēt ⁊ quenlibet tumorē. Si vero predicto roze nō foueatur hō arescit sub die. Quapropter ozes noctu ⁊ oñde q̄ nō folū ad corpus noz pertinet: ⁊ etiaz ad animam. hec chrysos. Qui ergo deū orādo querit exurgētē strepitū vitiorū premēs ad supiora progrediat ⁊ ad verticē sublimioris curie ascendat vt exteriori cessante tumulu in quodaz mentis secreto p interna desideria silenter cum dño loquat. Cupienti enim cū deo loqui: ⁊ cōsolationē diuinā pmereri expedit solitudinē q̄rere: ⁊ cōsolatiōem hūanā relinquere. Cinus exēplū habem⁹ in Joanne euangelista qui q̄tum in solitudine profecerit ⁊ lucratus sit: pene oīb⁹ notum est. In pathmos enim insula exilio relegatus ⁊ cōsortio hoīm destitutus cōsolationē angelorum pmeruit: ⁊ apocal. quā ei dñs p statu eccle sie p̄ñtis. s. et future reuelare dignatus est ppria manu scripsit. Vñ Beda. Historia nota est ioannē a domitiano cesare pter euangeliū in insulam relegatū cui tunc cōgrue secreta datū est celi penetrare cum certa terrarū spacia negabatur excedere. Et ille reperiunt de plurib⁹ alijs qui modico tpe plus lucrati sunt soli q̄ toto tēpore suo lucrati fuerint in comitatu. Vñ autem xps orat theoricam: q̄n docet practica: vitā informat ne q̄nis p cura p̄rium a cōtemplatiōis studio: ⁊ pescat: vel pro studio diuine cōtēplatiōis q̄uis supiozi sit p̄rimi curā negligat. Unde Ansel. Regnū deī predicando dicēb⁹ cū pplo cōmoraturz: ⁊ cōsuētes turbas miraculis ⁊ ybis edificat: noctib⁹ montē freguētās oratiōibus vacat: admonēs pro cōgruentia temporis nunc p ximis inter quos viuimus: verbis ⁊ exēplis pro modulo nro vite viā demonstrare nunc solitudinem mētis adeūtes ⁊ virtutum mōtē ascendendentes dulcedini superne cōtēplatiōis intuiare ⁊ intētionē nostrā infatigabili affectu ad superna dirigere. Hinc illud Ber. cōsonat quo de se et fibijpsi dicebat. Venite ascēdamus ad mōtē domini ⁊ ad domū dei Jacob ⁊ docebit nos vias suas: intēctiones: cogitationes: voluntates ⁊ affectiones ⁊ oia interioza mea. Venite ascendam⁹ i mōtē dñi ⁊ locū vbi oñs videt vl videf. Cure solicitudies: anxietates: pene expectare ß cū assio corpe isto donec ego cū puero. i. itelligētia vl q̄ illuc pperātes reuertamur ad vos: reuertemur ad vos ⁊ ueu reuertemur q̄cito. [Et cū fetus eēt dies vocauit dñs ad se discip. suos] forte adhuc dormientes [⁊ elegit ex ipsis. xij.] seu fecit statuē apl'oꝝ ⁊ apostolos. i. missos. s. ad predicandū regnū dei facta. [noīauit] prius quidē vocauit eos ad discipulatum: sed nō ad apostolatū. Cōsidera hic q̄ xps apostolos electur? orabat plixe q; caro pnoctās in oone ⁊ sic diutina ⁊ nocturna oone phabita elegit apl'os: p hoc oñdens q̄ pmotioni platorū in ecclia dei debēt oones deuote pmittir: ⁊ q̄ ipsi per deuotas oones ⁊ nō p inductiōes et pmissiones sunt eligēdi. Vñ glo. Dominus i mōtem ascēdens ad se vocat et elegit quos vult: q; nō illoꝝ electiōes ⁊ studijs hꝫ diuine erat dignationis ⁊ grē vt in apl'atum vocarent. Vñ ait. Nō vos me elegistis sed ego elegi vos: ergo humanū studiū vt precū hūarū pecunie quest⁹ gñis ⁊ et ymōi excludit dñs ab electiōe prelati vt in ea currat sola grā diuina pterquā tm̄ ⁊ p quā oz eligi. Vñ in ps. Ascēdunt montes ⁊ descendunt cāpi in locū. s. plationis: quē fundasti eis: non pecuniam: nō carnalis affect⁹: sed sola grā ⁊ electio canonica q̄ hodie ad pniciē ecclie multiplicter corrūpit: nō sine magna dei offensa. Per hoc aūt q̄ apl'os instituit in mōte: significauit q̄ epi apl'oꝝ successoꝝ in supiori gradu sunt ecclesie. Vñ dicunt epi ab epi q̄ est su pra et scopos intētio: q; supra gregē dñicū debēt intendere vt eū ad supna valeāt erigere. Sed multi ex eis inferiores in ope sunt: ⁊ nec sibi nec alijs p̄sunt et sic nomē sine re tenēt. Sicut aūt in vocatiōe fuit p̄mendatio grē sic in nūero cōgruētia figurē mā o nodenari? apl'oꝝ nūerus in multis est figuratus. Isti enim. xij. apl'i sub figura loquēdo sunt primo. xij. patriarche totū ppl'm xpianū spūal'r gñando. Secdo. xij. vnuētes fontes i heliz doctrinis suis ecclīam et nūdū irrigando. Tertio. xij. lapides p̄ciosi in veste pōtificali exēplis sctis ecclīā adornando. Quarto. xij. panes supra mēsam p̄positiōis alias ybo reficiēdo. Quinto ⁊ xij. principes tribuū precepta salutaria pmulgando et ecclīam saluberiter gubernando. Sexto. xij. exploratores terre pmissionis futurā vitā per cōtemplationē inquirendo ⁊ postea denoū annunciando. Septimo. xij. lapides de iordane sublati mundi fluxū cōtennēdo. Octauo. xij. lapides altaris xpi sacrificiū in se portando. Nono. xij. vituli oñs immolari pro xpo martyriū sustinendo. Decimo. xij. boues sub mari eneo baptismi gratiā p̄dicādo et ministrando. Undecimo. xij. leuiculi in throno salomonis tyrānos mundi vincendo: et obstinatos cōminatione penarum: scz. inferni terrendo. Duodecimo. xij. prophete de futuro tempore ecclesiam admonēdo. Et redecimo. xij. horze diei vite christiane tempora ordinando.

Beda.

Anselm.

Bernard.

Electio. xij.

Joan. 15.

Ps. 103.

Duodena. rius nūer? ⁊ duodecaria multa.

Deu. 35.

Exod. 15.

Eiusdē. 28

1. Reg. 21.

Deu. 25.

Josue. 2

Deuoz. 2.

Josue. 4.

Exod. 24.

2. Para. 4.

3. Reg. 10.

Joan. 11.

Quartodecimo. xij. porte ciuitatis potestate claui regnum celoꝝ aperiēdo. Quintodecimo. xij. fundamēta ciuitatis ecclīam meritis ⁊ precibus fustētando. Sextodecimo. xij. stelle in corona spōse ecclīam doctrinis ⁊ miraculis illustrādo. Sm Bedā etiam hunc numerū apl'ōr istituit certa cā mysterij vt. s. mūdi salutē q̄ verbo predicarēt suo quoq; numero cōmēdarent. Ter enī quatuor. xij. faciunt: ⁊ totidē apl'i ad predicandū missi sunt q̄ totidēm per eos fides sancte trinitatis in quatuor mundi partibus predicāda erat: vt quadratū orbē fide sancte trinitatis insigniret. Vñ ⁊ de ciuitate sancta hierl'm descēdēte de celo a deo scriptū ē: q̄ erāt ab oriēte porte tres ⁊ ab aquilone porte tres: ⁊ ab austro porte tres: ⁊ ab occasu porte tres. Vbi figurat' ostendebat q̄ predicantib' apl'is apl'oꝝ q̄ successorib' cunctis per orbē nationes in fide sancte trinitatis ecclesiā essent ingressuri. Sm Hiero. fecit vt essent duodecim: vt sint ipsi super thronos. xij. iudicantes duodecim trib' israel. Vel cum duodenari' constet ex duplici senario qui est numerus p̄fectionis significare voluit q̄ duplex p̄fectio. s. vite ⁊ sciēte siue opis ⁊ sermonis dñi esse in his q̄ habēt apl'icum offīm. Noia autē apl'oꝝ quos elegit sunt hec q̄ sequunt. Symeon qui post conuersionem cognominauerat petrum ⁊ andreas frater eius: iacobus zebedei. s. filius et ioannes frater eius: quos iuit his duob' noia bonarges. i. filij tonitrui q̄: sepe audierūt terrificā vocem ⁊ tonitruum patris p̄ nubē de filio tonātis: philippus ⁊ bartholomeus thomas ⁊ matheus publicanus iacobus alphei. s. filius qui ⁊ iacob' iustus propter sanctitatē vite ⁊ minor q̄ posterior in vocatione: et frater dñi. ppter filitudinē est vocatus: ⁊ symon chananeus frater eius a chana vico seu villa galilee qui et zelotes est dictus chana enī zelus ⁊ chananeus zelotes. i. emulator. et thadeus filiter frater eius qui et iudas iacobi. s. frater est vocatus: et iudas scariothes a scariothy vico iudee in quo ortus est: et hoiat' Hic inter apl'os eligit ad ostendēdum ꝓphetiā dauid esse ꝓpletā q̄ dñs Jesus tradēdus per discipulum p̄dicit et ad excusationē bonoꝝ q̄ in congregatione eoꝝ aliquis malus reperit. Vñ August. Nō audeo mihi arrogare q̄ dom' mea sit melior cetu apl'oꝝ. Itē sm eundē Aug. vt ipo malo vtēs bñ et sue passiōis impleret dispositū et ecclīe sue tolerādum maloꝝ p̄beret exēplum. Insuper sm Ambro. pinde eligit vt ostēdat q̄ magna est veritas quā nec aduersari' minister firmat: voluit deserī: voluit p̄dij: voluit ab apl'o suo tradi: vt tu a socio p̄ditus moderate feras tuum errasse iudicii: periisse beneficiū. Jtez sm Theophi. Ut discamus q̄ de' nō repellit aliquē propter futurā malitiā sed ppter p̄sentē virtutē dignū habet. ¶ Nominat autē apl'os ppriis nominibus vt pseudo et falsi apostoli qui futuri erant excluderentur ⁊ ab omnibus vitarent nec quisq̄ auderet alium inscribere cathalogo apostolorum. Breu vt tam nomina apostolorum quam credentium ostenderentur scripta esse in libro vite. Cōbinat vero eos ad duos et duos nominatim exprimit in signū mutue dilectionis ⁊ approbationis iugalis societatis. Jtem q̄ mutuo se iuuantes essent fortiores ⁊ insuper ⁊ contra dolum in fidei confessione ⁊ cōtra conflictū in tormentorum toleratione. Ut autē dicit Augu. Elegit hos discipulos quos et apostolos nominauit hum̄iliter natos: inhonoratos: illiteratos: vt quicquid magnū essent et facerent ipse in eis esset ⁊ faceret. Unde et Ambr. Similiter aduerte celeste consilium. Non sapientes aliq̄s non diuites: non nobiles: sed piscatores ⁊ publicanos: quos dirigeret elegit ne traduxisse prudentiam ne redimisse diuitijs: ne potentie nobilitatisq̄ auctoritate traxisse aliquos ad suam gratiam videret vt veritatis ratio nō disputatiōis gratia preualeret. Hec Ambro. ¶ Ad montana ergo dominus ascendit vt a turbis recederet ⁊ quiete oraret: et familiariter apostolos eligeret ⁊ instrueret vt et turbas ad altiora traheret: sed turbis ascendere non valentibus sequunt' discipuli eius. Voluit etiam docturus in montem ascendere vt altiora p̄cepta daturus de altis ea predicaret. Et qui minora legis precepta filijs israel in monte dederat: maiora discipulis euangelicis in monte dare voluit: vt se eundem deus ostenderet qui legem et euāgelicam vitam dedit. Post electionem itaq̄ apostoloꝝ voluit eos de operib' perfectionis instruere: q̄ ad gradus maiorem promoti oñt cognitionem maiores habere. Unde Beda. Mistice mōs ille in quo apostolos elegit dominus altitudinem designat in tē ascensitie qua instruendi erant ⁊ quam predicaturi erāt, hominibus. Nam quia missurus erat eos ad predicandum euangelium regni celestis: merito p sublimitatem loci in quo electi sunt admonere voluit eos nō in infimis desiderijs animi dissolueret: sed ad superna desideranda et querenda semper erigere debere. Sic etiam legem daturus priori populo suo in monte apparuit de mōte que agenda essent innotuit. Unde ⁊ gl. Ascendit quippe mons in montem vt altiora virtutuꝝ culmina doceret ⁊ ecclesiam super quam sedet predicans preceptum dominici sublimi' erigendam ostenderet: quam eadem doctrina vsq̄ ad finem seculi plenus eruditet. Quāuis ergo ibidem docere poterat vbi erat in montem tamen ad predicandū ascēdit in signū quod in mōtem ⁊ altitudinē virtutum debet ascēdere qui predicare vult ⁊ iustitiam docere. Vñ Chryf. In veritate cōsistere debet qui iustitiā docet ⁊ audit. nemo enī potest in valle stare ⁊ de mōte loqui. Ubi stas inde loqueris: aut vnde loqueris ibi sta. Si animus est in terra: quomō de celo loqueris. Si de celo loqueris in celo consiste. Et si iustitiam facere nō: vis: q̄ō magistrū iustitie audis? Ut quid magistrū vocas cuius non vis esse discipulus? Vñ Richar. Q̄ aut docturus discipulos in montem ascendit: ⁊ hic nobis insinuat q̄ q̄ facre doctrine verbū dispensat nō in valle prauī operis: non in cāpo effrenate dissolutionis consistere debeat: sed in mōtem spiritualis cōuersationis per exercitia virtutum ⁊ exhibitionem bonoꝝ operum ascendat sicut scriptū est. Su p mōtes excelsum ascēde tu q̄ euangelizas ip'ō.

Beda.

Apoca. 21.

Apl'oꝝ nomina.

Judei apostolatū electio.

Ps. 40.

Augustin.

Theophil' Noiatiōis apl'oꝝ cāe.

Augustin.

Ambr.

Beda.

Lur in mōte ascendit.

Chryſost.

Richard.

Esaie. 40.

¶ Oratio.

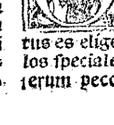

Omine Jesu Christe qui propte inestimabilem misericordiam tuā in mundum venisti vt peccatores ab erroribus ad penitentiam reuocares: et ex his quamplures dignatus es eligere in tuos secretarios et discipulos speciales ⁊ reuoca misericors deus me miserum peccatorem errantem ⁊ amplectere re-

deuntem: confoꝛta dolentem: instrue ignorātem ac tandem me (licet indignum) cum discipulis tuis admittēs totaliter a desiderio terrenorum leues: ⁊ mentem omnino ad celestia trāferas vt audiam ⁊ intelligas verba tua ⁊ opere compleam vniuersa. Amen.

¶ De sermone dñi in monte. Et primo de octo btitudinibus. Ca. xxxij.

A Sermo dñi in monte.

Ost hec Dominus Jesus fecit sermonem pulcherrimum ⁊ copiosum: quem vt ait Aug. si quis pie sobrieq̄ cōsiderauerit inuenier in eo q̄ cum ad mores optimos pertinet perfectus vite xpiane modum: ⁊ istum sermonem omnibus preceptis quibus christiana vita informat esse perfectum. Hunc sermonem Matthaeus et Luc. varie narrant: ⁊ ob hoc quidā dicunt dñm prius sermonem fecisse discipulis tm̄ in supercilio montis sedendo per modum doctoris ⁊ hūc narrat Matthaeus: ⁊ post in latere montis cum muniter turbis ⁊ discipulis alium similem stādo per modum predicatoris: ⁊ hunc narrat Lu. Alij vero dicunt dominū primo sedisse cū discipulis in supercilio montis: ⁊ electus. xij. descēdisse ad aliquam planiciē in latere montis eiusdem ⁊ ibi vnū sermonem simul cum turbis ⁊ discipulis habuisse quem vterq̄ euāgelista narrat diuersimode: eadem tamen rei veritate. Sz primum conuenientius tenetur ⁊ veritati magis consentire videtur. Et ex hoc inoleuit cōsuetudo in ecclesia q̄ q̄ñ fit sermo turbis ⁊ secularibus stat predicator vt inuitās ad pugnā ⁊ operatiōes: q̄ñ clericis ⁊ religiosis sedet vt inuitās ad quietē ⁊ contemplationē. ¶ Proponit autē dñs iesus in principio sui sermonis octo beatitudines seu virtutes ⁊ subnectit premia singulis btitudinibus seu virtutibus correspondentia. Vñ ponit ibi aliquid per modū meriti puta btī ꝛc. ⁊ aliqua per modū premij puta q̄ñ ꝛc. primum enī pertinet ad beatitudinem meriti: sed vero ad beatitudinem premij. Sed qui desiderat consequi premiū: studeat primum hñre meritum. vnde Aug. Nemo quippe inueniri pōt qui beatus esse nolit. Sz o si homines quō desiderant mercedes si opus mercedis nō recusarēt. Quis nō alacriter curraret cū ei dr btus eris? Libēter audiat. ⁊ cū dr si hec feceris. Non recuset certamen si diligit premiū ⁊ accendat animus ad alacritatē operis cōmendatione mercedis. hec August. Btitudo quippe dr dupliciter. vno modo i spe sicut habetur in via. alio mō in re sicut habet in patria. Bti sunt ergo excellētes in virtute beatitudine vie per gram btificandi beatitudine patrie per gloriam. Vel sm Aug. Non inde beati sunt: q̄ pauperes spiritu sed q̄ñ ipsoꝝ est regnum celorum: ira de alius suo modo. [Docebat] ergo [eos dicēs. Beati pauperes spū] id est voluntate ⁊ electione non necessitate vel simulatione [q̄ñ ipsoꝝ est regnum celoꝝ] q̄d est primum correspondens merito eorum. Ubi sciendum q̄ paupertas spūs sumit' hic p abstinētia ab amore mundi. i. ab amore eoꝝ que in mundo sunt ⁊ que amatoꝝ mūdi cōplectit: ⁊ sic est plenaria dr delectabiliū abdicatio: dr delectationes que sunt in diuitijs ⁊ delitijs ⁊ huiusmodi contēnens. Et iō btitudo ista pōt intelligi dupl'r vno mō p p̄ēptu diuitiaꝝ ⁊ carnaliū voluptatū. scdo p p̄emptu sui ⁊ ppter excellētie vt eriā bonus se inutilē ⁊ ceteris reputet inferiorē. Cōtēptus aūt diuitiaꝝ nascit ex p̄ēptu sui: q̄ enī veraciter ⁊ humiliter ppter deū se p̄ēmittit tpalia que ppter se funt facilitē et p̄ēnitne magno p̄cio exterioꝝ estimat: qui se interius non curat. Sic ergo paupertas spūs implicat virtutē volūtarie ppter xpm egestaris ⁊ ēt vere hūilitatis. Et sm vtrūq̄ intellectū hec btitudo primū tenet locū. Scdm primū quidē intellectū: quia paupertas est pma p̄fectio volentiū sequi xpm ⁊ totius spūalis edificij fundamentū. Non enim pōt expedite sequi xpm paupertatis speculum qui oneratus est rebus tpalibus: nec est liber sz seruus qui animi affectionez subiicit istis rebus trāseuntibus. Eius enī rei quā affectuose diligo me seruū spōte ēstituo. Et iō nihil ē amādum: nisi ipse deus vel aliud ꝓptes deū. vñ Ambro. Primā btitudinem hāc vterq̄ euangelista posuit. ordine enī pma est ⁊ parens quēdā gnātioq̄ virtutū. Q̄ qui contempserit secularia: ip se merebit sempiterna. Nec pōt quisq̄ meritus regni celestis adipisci qui mūdi cupiditate possessus emergēdi nō hz facultatē. Sil' quo ad intellectū scdm: q̄ hūilitas opponitur initio oīm vitiorum: scz superbie que inter omnia vitia tenet principatum. vñ Aug. Recte hic intelliguntur pauperes spū: humiles ⁊ timentes deum. i. non habentes inflantem spūm. nec aliunde oīno incipere oportuit beatitudinem. Sic quidē peruenit ad summā sapientiā. Initiū aūt sapientie timor dñi: q̄m ⁊ a cōrario initiū oīs peccati superbia describitur. vñ ⁊ Chriso. Sicut cetera vitia depumuit ad inferos ⁊ maxime superbia: sic velut frūtes ad celū: maxime aūt humilitas. hec Chri. Cupidi ergo ⁊ superbi appetant ⁊ diligant regna terrarum [beati] autem [pauperes spū]. i. spūali voluntate vel sui reputatione [q̄ñ ipsorum est regnum celorū] nunc in spe ⁊ in futuro erit in re. Et bene premium merito respondet vt indigentie ⁊ humiliatione copiositas et exaltatio excedat. In regno enī intelligitur omnimodo sufficientia ⁊ excellentia que bene promittit i celis qui talia ꝓtempserūt in terris. Deinde sequitur scda. [Bti mites q̄ñ ipsi possidebūt terrā.] Post paupertatē sequitur mititas. q̄ enī pauper ē multis lacesit' iuriis: et iō necessariū est q̄ sit mitis vel mansuetus q̄ idē ē sm rē sed differūt noie. Mitis enī est qui alium nō offendit: mansuetus qui se offendentes tolerat. vñ māsuetus dr quasi manu assuetus: cui facile est sustinere nō malū p malo reddere: mitis vero qui nulla ai accensione turbatur sed tugiter in animi bonitate pseuerat. Et sm hoc mitis dr in affectu: mansuetus i effectu. Mites ergo sz rē sunt homines mansueti modesti et humiles in fide simplices et ad omnes iniuriam patientes: qui nullā amaritudinē animi sentiūt et cū irritati fuerit: nec cogitāt facere malum nec faciūt cedūt improbitatibus et non resistūt malo: sed vincunt malū i bono. Et vere [bti mites q̄ñ isti possidebunt terram] scz duplices. i. corpis ppriij quam gerunt: et paradisi quam querunt. Terrā inquā corpis ppriij: q̄ mites hñt dñium sui sed nō iracūdit: q̄ nō subiiciunt sensualitatez rōni. Jtē terrā paradisi: mites enim quiete ⁊ pacifice possidet dñs in terra mosentiuz: et ideo lege vicissitudinis mites possidebunt dñm in terra vi

A

Beatitudo prima.

Ambro.

Mat. 5. Luc. 6.

B

Beda.

August.

Ecclesia. 1. Eius. 10. Chriso.

Sedendi ⁊ standi in p̄dicando mos.

Beatitudines octo.

August. B

Beatitudo dupliciter dicitur.

Paupertas spūs.

C

Scda beatitudo

Mitis.

Mansuet'

August. Possidere terram.

nent iñ. Et ſm glo. qñ ſeipſos in pãri poſſident hereditatẽ pñs in futuro poſſidebũt. vbi Aug. Tlic ꝓ poſſidebis terrã qñ inperebis ei qui fecit celũ t terrã. Hoc eſt enim eẽ mitẽ nõ reſiſtere deo tuo. Ut in eo qd bñ facias ipſe tibi placeat nõ tu tibi. In eo aũt q̃ mala iuſte pateris ipſe tibi nõ diſpliceat ſ̃z tu tibi. Tuncq̃ enim pax eſt qꝫ placebis ei diſplicẽs tibi. Diſplicebis enim ei placẽs tibi. hec Aug. Ritẽr ergo i mites; t dimicẽt ꝑ terrenis t tpalib? t reaus. Bri aũt mites qñ ipſi hereditate ac imobiliter t ſolide poſſidebũt terrã eterne beatitudinis. Ad hoc enim holes feroces monẽt gnerras t lites ſequẽtes mor? irascibilis vt quaſi ſecuri poſſideant terrã denictis inimicis t ĩ illis qui ſunt totaliter quietati a moribus irascibilis: bñ ꝓmittit poſſeſſio pacifica terre viuẽtiũ de qua pelli nõ pñt ab aduerſarijs. Significat enim terra ſ̃z Aug. quandã ſoliditatẽ t ſtabilitatẽ hereditatis perpetue vbi aia ꝑ bonũ affectũ tanq̃ in loco ſuo requieſcit ſicut corpus a terra. Ipſa eſt requies t vita ſcõꝝ. Si ergo vt ait Beda. celoꝝ regnũ pauperibus t terra mitibus ꝓmittit: quid ſuperbis t prãtioſis niſi ifernus relinquet? Deinde ſequit tertia. [Bta lugẽt: qñ ipſi ꝓſolabunt.] Hec tertia beatitudo recte primã ſequit t ſcõaꝫ: poſt ꝓtemptũ nãq̃ mũdi ꝑ paupertatẽ poſt qietẽ mẽtis ꝑ manſuetudinẽ reuitacãs hõ ſibi t ꝓſiderãs ſtatũ ſuũ nihil inuenit nec i ſe nec in alijs niſi materiã luctus t flebiles: t ideo incipit lugendum nõ propter temporalia damna: ſed propter ſpũalia detrimenta. Et vere beati qui lugent: qñ deus eos ꝓſolando oẽm lachrymã ab oculis eoꝝ abſterget. vñ Bern. Felix lachryma que manu pij dñi mereẽ abſtergi. vt ait maximus. Lachryme veniam non poſtulantis: tñ merenẽ: cauſam nõ dicunt: t tamen miam conſequuntur: qꝫ ſermo interdum nõ totum ꝓfert negotium: lachryma ẽo totũ ꝓdit effectũ. Conſolabunt aũt lugẽtes t hic t in futuro. In ꝑſenti enim ꝓſolationes ſpũales conſolante ſpũſancto qui paraclytus. i. conſolator ꝓtrecipiunt penitentes. Conſolabunt t in futuro cum ad gloriã perducentur vbi gaudiũ t letitiã obtinebũt: ꝓ ſm Chri. hmõi luctus dñs ꝓpetui gaudij cõſolatione cõpenſat: vt aũt dicit idem Chri. Lugendũ eſt t vere lugendum ꝑſentis vite tempus in quo tantas malorũ labẽtãtaq̃ quotidie vidimus flagitia cumulari: que ſi velis conſiderare per ſingula: nunq̃ te poteris a lachrymis tẽperare. Et enim ſi quis extrinſecus vndecũq̃ adeſſet t ꝓceptoꝝ xpi ac noſtre cõuerſationem t pertur̃bationẽ videret inimicos nos eſſe t contrarios preceptoꝝ xpi iudicaret: t quaſi qui ſtudiũ quoddã haberemus cõtraria in omnibus gerere q̃ ille mandauit. hec Chriſo. ¶ Et ſciendum q̃ quinq̃ ſunt cauſe luctus quarum due reſpiciunt culpam ſcz ꝓprias t alienam: due penã: ſcilz preſentem t eternam: quarta gloriã celeſtem. Lugendũ eſt ergo i hac vita primo ꝓ ꝑtis t miſerijs ꝓprijs. ſecundo ꝓ ꝑtis t miſerijs alienis. tertio ꝓ incolatu preſentis miſerie: t quarto ꝓ periculo t dubio pene eterne. quinto ꝑ dilatione glie. Et ĩõ [beati qui lugent] ſcz in preſenti [quoniã ipſi conſolabuntur] plenarie in futuro cõtra quĩq̃ luct? predictos: contra primũ de pctoꝝ remiſione: cõtra ſcõm de primoꝝ bonoꝝ ſalute t maloꝝ cõdemnatione contra tertium de huius exilij libe-

Terra.

Beda.

Tertia beatitudo.

Lugẽdi rõ. apo. 21.

Bernard? maximus. Lachryma rum commendatio.

Chriſo. Quid lugẽdum.

Auct? cãe quinque.

Conſolationes lugentium.

ratione: cõtra quartũ de euaſione pene future: cõtra quintũ in glie adeptione: t tũc poterũt dicere cũ ps. Scõm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ in corde meo: conſolationes tue letificauerunt aiam meã. Hinc ſententie pcor. Gregoꝝ. qui dicit Quatuor ſunt qualitates quibus iuſti viri aia in cõpunctione vehemẽter afficiũ: cũ aut moloꝝ ſuoꝝ reminiſcũt conſideras vbi fuit: aut iudicioꝝ dei ſuiam meruẽs t ſecũ querẽs cogitat vbi erit: aut cuꝝ mala huius vite pñs ſolerter attendens merens cõſiderat vbi eſt: aut cũ bona ſuperne patrie contẽplat: que qꝫ nondũ adipiſcit lugẽs conſpicit vbi nõ eſt. hec Greg. Bau deãt ergo vani in hoc mundo: bri aũt qui lugẽt qñ cõſolabuntur in celo. Congrue aũt lugentibus ꝓmittit t ꝓparat eterna conſolatio: vt qui tristati ſunt in pñti gaudeant in futuro: t tempoꝝalem amittentes letitiã: perfruãtur eterna. ¶ Deinde ſequitur quarta. [Beati qui eſuriunt t ſitiunt iuſtitiã: qñ ipſi ſaturabunt] hec quarta bẽtitudo recte ſequitur tres ꝑdictas. qui enim mundana contẽpſit ac moꝝes manſuetudine rexit t defectus lãritiã põt eſurire t ſitire iuſtitiam: qõ nõ prius potuit: qꝫ ſm Ambro. eger cũ in graui morbo eſt nõ eſurit. Prime vero tres a ſeculo nequaq̃ eripũt: paupertas enim diuitias aliq̃ tim̃ãſuetudo iniurias nõ ſentit: luctus cõuiſſa diluit: queꝫo ſequunt̃ ad celũ erigũt quarũ prima eſt nõ tam iuſtitia q̃ eſuries ſine deſiderio iuſtitie: qꝫ in pñti perfectã iuſtitiã nõ poſſumus habere: ſed poſſumus eſurire. Vñ dicit. [Beati qui eſuriũt t ſitiunt iuſtitiã]. i. cũ omni deſiderio t vehementer ad modũ eſurientis et ſitientis appetunt eam ſm Bedaꝝ nos inſtruẽs nunq̃ nos ſatis iuſtos eſtimare debere: ſ̃z quotidiano iuſtitie ſemper ardere ꝓfectu. vñ Hier. Non ſufficit nobis velle iuſtitiam: niſi iuſtitie patiamur fameẽ: nãq̃ nos ſatis iuſtos: ſ̃z ſemper eſurire opera iuſtitie intelligamus. Et acci pit hic iuſtitia ſm q̃ eſt virtus generalis ad oẽs qua declinatur a malo t fit bonum ſ̃z q̃ homo ab ea generaliter iuſtus dicitur per exercitum virtutum: qꝫ ſm Chriſo. eſurit iuſtitiã qui ſ̃z dei iuſtitiam dei deſiderat cõuerſari. hanc iuſtitiaꝝ t vite rectitudinem non ſolum in nobis: ſed et in omnibus alijs appetere debemus. Et hoc eſt bnens t iuſtitia que tribuit vnicuiq̃ quod ſuũ eſt: deo: primo t ſibi. Deo tria. ſ. honorẽ creatori: amorẽ redemptori: timorem iudici. Proximo tria. obedientiam ſuperiori: concordiã paribeneficentiam inferiori. Sibi tria: mundiciam cordis: cuſtodiam oris: diſciplinam carnis. Et vere beati qui eſuriunt t ſitiunt iuſtitiã qñ ipſi ſaturabuntur vt qui per eſuriẽ t ſitim iuſtitie merenẽ: per ſaturitatẽ glie ꝓmienẽ: t conatũ quem paſſi ſunt in merendo: t reficiãt ꝓmium in perficiendo. Que ſaturitas reddetur in vita beata. de qua dicit Pſalmiſta. Satiabor cum apparuerit gloria tua. In pñti quoq̃ reddit: qꝫ ſicut auaritia ſitit aliena t eſurit: ſic per iuſtitiam ſaturatus contentus eſt ſuis t aliena nõ cupit. Non ſolũ itaq̃ illi qui faciunt iuſtitiam ſeu inſtitie opus ſ̃z ẽt qui eã eſuriũt t ſitiunt. i. qui eam facere cõcupiſcunt: et ſi nõ poſſunt facere qd deſiderant: tamen beati ſunt: qꝫ quantũ in ipſis eſt faciunt qd deſiderant: et iſti quidẽ ſaturabunt qñ oia eorum deſideria complebuntur. vñ Aug. Qui perfecte nouit et perfecte amat iuſtitiam: iuſtus eſt etiam ſi nulla exiſtat ſm eaꝝ forma ſecũ

per

Ps. xcii.

Greg. Compunctionis citatum.

E Quarta.

Amb.

Eſurie.

Bedaꝝ

Hiero.

Iuſtitia.

Pſalm. 16.

Chriſo.

Iuſtitia.

Hylarius.

Chriſo.

Ps. xlvi.

Auguſt.

per mẽbra corpis opaudi neceſſitas. Deſiderãt ergo alij vana q̃ eos ſatiare: nõ poterũt [bti aũt q̃ eſuriunt t ſitiunt iuſtitiã: qꝫ ipſi ſaturabunt] hic ꝑ modũ: ſed plenarie in futuro. ¶ Deinde ſequit quita [Beati miſericordes qñ ipſi miaꝝ conſequenẽ.] Poſt iuſtitiam recte ponit mia t qꝫ vna nõ debet eẽ ſine alia ſed altera ab altera tẽperari. Nã mia ſine iuſtitia deſcẽdit ad diſſolutionem: iuſtitia ſine mia deſcendit ad crudelitatẽ. vna cũ alia incedit ſm equitatem. ¶ Eſt aũt mia miſeria cordis ſuper malo. vñ dicit miſericordes quaſi miſeꝝ cor habentes: qꝫ alteri? miſeriam quaſi ſuã reputãt: t de malo alterius ſi de ſuo dolent. Mia eſt dimittere iniurias illatas ac oẽm rancorem t odium: et dare quod cũq̃ poteſt ſpirituale t corporale ſubſidium. Mie aũt exhibẽdẽ is eſt ordo vt pri? ſit ſuper malo ꝓpio ſm illud Eccleſia. Miſerere anime tue placens deo: deinde ſuper proximi malo eĩ defectibus cõdeſcẽdendo: cuius finis eſt ꝑ alio mori exemplo xpi qui ꝑ nobis ex mia dedit ſe morti. Eſt igit mia prima propria ad ſeipm ꝑ pniam. Secũda fraterna ad proximũ ꝑ ſufficientiam. Eſt tertia filialis ad deũ ꝑ cõpaſſionem: ſed heu qꝫ nihil cõpatiũtur ſup contritione ioſeph. prima conſequitur miſericordia in remiſſione oĩs culpe: t ſcõa ꝓſequitur miam in diminutione pene t interceſſorum multiplicatione. q̃ enim diminuit alterius penã meretur ſue diminutionẽ. tertia cõſequitur miam in adeptione glorie: qꝫ ſm apm: ſi compatimur t glorificabimur. Sed vt dicit Ambro: qui cõpatit non ꝓfunctorie cõpatit ſed vt tribulationes xpi in corpe ſuo impleat: ſicut implebat t paulus. Igit ſtudioſe circa miſericordiam inſiſtere debemus: qꝫ in oibus mia dei indigẽm?. Hec virtus tanta eſt q̃ ea pre ceteris de quaſi ſibi propris attribuat. vnde dicit. Deo cui ꝓprium eſt miſereri ſemper t parcere. Hanc etiã negaram exprobrabit reprobis: t impenſaꝝ cõmẽdabit iuſtis. Maxime enim ſpuccurrẽt opera miſe in die iudicij his qui fecerint ea t qñ vt ait. Jacobus: iudicium ſine mia fiet illi qui non fecerit miam. Unde Aug. Beatos eſſe dicit qui ſubueniũt miſeris: qꝫ eis ita repẽdetur: t de miſeria liberentur: fac et fiet: fac cum altero: vt fiat tecum. Q̃ egeris cũ petitore tuo: hoc agat deus cum ſuo. vñ et Hylarius. Intantum enim deus benivolẽtie noſtre in oẽs delectat affectu vt miam ſuã ſit ſolis miſericordibus preſtitur? vñ t Chri. Dñs miarum miſericordes dicit eſſe brõs oſtendens vniſquemq̃ noſtrum miam ꝓmereri non poſſe: niſi et ipſe miſericors fuerit. Et iterum: videtur aut̃ eſſe equalis retributio ſ̃z t multo maior: non eſt enim equalis humana mia t diuina. Beuiant ergo tyrãni cuꝝ ſuis crudelitatibus ſine mia periturj [bti aũt miſericordes qñ ipſi miam ꝓſequenẽ.] in futuro t vbi ab oĩ miſeria culpe t pene ſubleuabuntur: et in hoc ſcõ vbi eis culpa remittit t gr̃a largitur t conferuntur ꝓalia t ſubleuantur a multiplici miſeria: ꝓ our ſtatus iſte patitur t ſaluti ſpũali expedire videt. ¶ Deinde ſequitur ſexta [Beati mundo corde: qñ ipſi deum videbunt.] Sexta beatitudo optime ſexto loco ponit: qꝫ per ipſaꝝ homo ad dei imaginem que ipſius dei per cognitionem et amorẽ capax eſt reparatur: quã ſexta die conditus perdidit. et ſexta etate recuperauit. Et hoc poſt miam ponitur cordis mundicia. qꝫ ſm Ambro. qui miam defert: miam amittit niſi mundo corde miſereat: nam ſi iactãtiaꝝ querit: nullus eſt fructus. Dicit ergo. Beati mũdo corde: nõ dicit de ſuperficie: vt fallaces hypocrite: qui mundant qd foris eſt non tm̃ corpore: vt mũdani diuites qui corporis ſtudent mũdicie: ſed corde quos nõ arguit cõſcientia ꝑ cõtũ qui declinãt a malo quoliber t faciunt oume bonũ qd pãt bono fine t recta ĩtentione. Et vere ſic mundo corde bti ſunt qñ ipſi deum videbũt qꝫ mũdicia maxime vnit ſumme beatitudini: t mund? nõ niſi mũdo corde põt videri. Illud eſt cor mũdũ qd nõ arguit conſcientia vlla peccatis: ſed eſt rẽplũ ſcm̃ dei ẽr quo cogitationes male nõ ꝓcedũt. Si enim cor fuerit mũdũ a prauis cogitationibus: tor? homo erit mundus ab inq̃tatib?: ibi enim pctã oriũt: ibi radices figunt: t q̃ ſi ibi ſucciſe fuerint: non eſt vbi creſcant. Deus ãppe ſpũs eſt. et ideo nõ oculo carnis: ſed oculo cordis t mẽtis tm̃ videri põt. Et ſicut opꝫ oculum carnis eſſe purũ t mundũ vt ſolẽ poſſit videre: ſic longe plus oportet oculũ cordis mundũ eſſe vt poſſit deum qui lucem inhabitat inaccẽſibilẽ videre: qꝫ in eo oĩs ſufficientia noſtra ꝓplet: t finis deſiderjorum noſtrorũ habet. qui ſolis mũdis corde debet. vñ Auguſti. Hic eſt finis amoris noſtri. Quicquid bñ agim̃: quicq̃d laudabiliter eſtuam?: quicq̃d inculpabiliter deſideramus ad dei viſionẽ cũ venerit plus non requirem?. Videre deum volum?: ſed vide quid dictum eſt. Beati mundo corde: qñ ipſi deũ videbunt. Hoc para vñ videas. Non enim corde nõ mundo videre permitteris qõ non videt niſi corde mundo. vñ t Ambro. Emunda cor tuuꝫ oẽs pollutas cogitatiões de corde tuo abijcem: nil ſit quo tuus inquinetur affectus. Simplex mens pura ſin ceritas ſit: talibus ſe oĩs: ſi volutabrũ corporis depoſuerint: de monſtrare dignatur. hec Ambroſius. Immũdi ergo corde qui in ſordibus ſunt ſordeſcant adhuc [beati autem mũdo corde: qñ ipſi deũ videbũt] in preſenti ꝑ fidẽ t in futuro ꝑ ſpecie. in pñti familiari?: t in futuro gloriũſius. Hic ſm q̃ aliquis eripuerit ſe a malis t bona fecerit ſm hoc deũ videt aut minus aut ampli?: t t ibi quanto mũdicia maior tanto viſio potentior et clarior. ¶ Deinde ſequitur ſeptima [Beati pacifici: qñ filij dei vocabũtur.] Septimo loco ponit beatitudo pacis: qꝫ in ſabbato ſeptime etatis plenarie dabit pax habentib? beatitudines ſupradictas. Bene autem poſt mundicia pax ſequitur: qꝫ ad gradum pacis q̃ purgat? eſt dirigit nec niſi in bona voluntate pax nutrit. vnde Ambro. Cũ interiora tua vacua feceris ab oĩ labe peccati: a te pacẽ inciſtis: ſic pacem alijs feras. Dicit ergo beati pacifici: nec dicit ſimpl̃ pacati: qꝫ hoc primo ad ſcõaꝫ beatitudinem que eſt miſitas: ſed dicit pacifici qui. ſ. primo in ſemetipſis pacẽ faciunt: t quicq̃d perverſe cogitationis locutionis: operis ve deprehendunt potenter expelluntur: ne aliquid turbationis in ſue regno dñationis eſſe pmittunt: t ſi quid eis aduerſitatis occurrat pacẽ ſuã tm̃ ſeruãt et cũctra cũ cordis ſui tranquilitate iudicãt. Deinde in ſe tm̃ pacem cuſtodiunt: verum etiã alios diſcordãtes ſibi ad vnitatem pacis reducunt: ac ſemp paci faciendẽ: reformande: et conſeruande: t ſine in ſe ſine in alijs ſtudiũt. Paci aũt contrariantur quinq̃. ſ. bella: lites: tumultus: inquietudines et molestie. Pacifici ergo huiuſmodi bellis ſapiendis: litibus diri mẽ-

Ambro. Cordis mũdicia.

Matt. 23. Mundicie laus.

Exo. 5. l. Cor. 3.

Jo. 4. Deum videre finis.

l. Tim. 6.

Auguſtin.

Ambro.

Septima beatitudo.

Pacifici.

Pax.

Ambro.

Pacẽ cõtra quinq̃.

F Quita beatitudo. Mia temperata.

Mia quid

Mie exhibẽdẽ ordo.

Eccli. 30.

Mia triplex.

Amos. 6.

Ro. 8. Ambro.

Miſericordie laus inopone ecclesie.

Matt. 25.

Jacob. 2.

Auguſtin?

G Sexta beatitudo.

dis:tumultibus sedandis:inquietudinib⁹ quietandis:molestijs mitigandis in sistunt. Hec aũt sunt officia filij dei qui in se pacificus pacem reformauit in alijs: ⁊ ideo de pacificis bene dicitur [qm̃ filij dei vocabuntur] Pacifici etiã dicnt̃ qui totaliter etiã ꝑ affectũ mentis deo sicut summe bonitati coniunguntur ⁊ sic nihil aliud extra ipsum queruntſed in ipso quietantur ⁊ pacificant̃. Qui ⁊ filij dei vocari merentur qꝛ filiato dei importat assimilationẽ ad deũ. pro priuꝛ aũt ẽ ipsius dei seipso frui ⁊ in ipso ḡtari. pacifici ergo eẽ debent⁹: vt vere ipm̃ deum pacis in nob s hr̃e mereamur. de quo scriptum est factus est in pace locus eius. vbi Augu. Pacifici in semetipsis sunt qui oẽs animi sui motus exponentes ⁊ subijcientes rõni. i. menti ⁊ spiriti carnales:q̃ cõcupiscentias habentes edomitas sunt regnum dei. In quo ita ordinata sunt oia: vt id q̃ est in hoie precipuũ ⁊ excellens hoc impereet ceteris nõ reluctantibus que sunt nobis beatij:q̃ cõia atq; id ipsius quod excellit in hoie. i. mens ⁊ rõ subijciatur potiori quod est ipsa veritas vnigenit⁹ filius dei. Nec q̃ enim imperare inferioribus põt nisi superiori se subijciat. Et hec est pax que datur in terra hoibus bone voluntatis. hec est vita consummati pfectiq; sapientis. hec Aug. Litigent ergo discordes patrẽ sui dyabolus imitãtes [Beati aũt pacifici] primo si bi deinde alijs: scz interna pacẽ ⁊ fraternã seruãtes [qm̃ filij dei] ⁊ veri imitatores eius in superna pace [vocabuntur] hñt enim similitudinẽ dei patris: qꝛ deus pax et quies summa est: ⁊ omnia cum trãquillitate disponit. ¶ Deinde sequitur octaua [Beati qui pfecutionem patiunt̃ ꝓpter iustitiam: qm̃ ipsorum est regnum celorum] ꝑm Chri. Posita pacificorum beatitudine ne aliq̃s estimaret q̃ semper pacem sibi querere sit bonum: subdit [beati qui pfecutionem patiuntur ꝓpter iustitiam] hec etiã beatitudo pficit hoies ad bñ pariendũ: sicut p̃dicre ad bñ agendum: qꝛ sicut ad virtutem ꝑtinet bñ agere: ita ⁊ bñ pati. Et tõ post p̃cedentes beatitudines que cõsistit in pfectione actionis: sequit̃ hec q̃ cõsistit in pfectione passionis. nã sicut beatitudo patrie distinguit̃ penes aureã ⁊ aureolã: sic beatitudo vie q̃ est imago q̃dã ⁊ similitudo illius: p̃cedentib⁹ enim rñdet premium aureo: huic vero premium aureole. q̃ hic ꝑ regnũ intellig: t̃. nas ꝑm Hiero. hoc martyrio cõparat̃. [Dicit ergo Bti]. s. nõ tm̃ q̃ opant̃ sed etiã] q̃ persecutiones patiunt̃]. s. patienter ⁊ nõ ꝓpter scelera ⁊ pctã tua: sed ꝓpter iustitiam. s. legalem q̃ includit oẽm virtutem. i. ꝑm Chrisso. ꝑ veritate atq; pietate ⁊ pro aliorũ defensione. solemus enim iustitiam ꝑ oi virtute animi ponere. Et vere beati in spe beatificandi in re [qm̃ ipsorũ est regnũ celorum] ⁊ quo ad auream ⁊ quo ad aureolã. Sed numquid ꝑ libertate ecclesie me exponã morti? Ita pro alijs que spñalia sunt ⁊ non pro agris vel redditibus ecclie ⁊ similibus. Sepe enim nos opponimus pro his magis inducti auaritia q̃ iustitia. huiusmodi questionẽ Ambro. determinans ait. Si a me petierit imperator q̃ meũ est. i. fundum meũ: argẽtum meũ ⁊ hmõdi: sciat me nõ refragaturum q̃q̃ oia que mea sunt pauperum. verũ ea q̃ diuina sunt imperatorie potestati non sunt subiecta. Si patrimonium petiris inuaderit: si corpus occurram vultis in vincula rapere: vultis in mortẽ rapere voluntatis est mihi: nõ ego me vallabo circũfusione populorũ: nec altaria tenebo vitam obsecrans: sed pro altaribus ⁊ spiritualibus ad ipa pertinẽtib⁹ immolabor. hec Ambrosius.

Pacifici filij dei.

Ps. 75.

Augustin⁹ de pacificis

Lu. 2.

Octaua beatitudo.

Chrisso.

Pati.

¶ Hec octaua cõplementũ est aliarum beatitudinũ ⁊ summa oim̃ coronarum. tunc vt cum hõ perfectus est in ceteris: tandẽ aptus ad patiendum aduersa dignus reperiatur. vñ Chris. Propterea a priori semper sequenti viã faciens mãdato: seriẽ ⁊ catenã nobis quãdã aureã subtexuit. ¶ Cũ enim q̃s humilis fuerit: erit ꝑ ⁊ mitis q̃ aũt mitis etiam peccata lugebit. qui vero ob peccata luget: esurit ⁊ sitit q̃ iustitia: qui iustus est iste etiam misericors: qui misericors fuerit ⁊ iustus: idẽ est cõpunctus ⁊ mundus cordet qui vero talis est: erit etiã pfecto pacificus. Porro qui ista pfecerit: erit absq; dubio etiam ad pericula preparatus: nec ad maledicta prorsus vla terrebit̃: nec si mala q̃ mille patiat̃. hec Chri. Qui ergo p̃dictas virtutes hꝫ beatus est. multo aũt beatior qui has ꝓtutes inter aduersa seruare non trepidat. Septes itaq; perficiunt: sed octaua clarificat ⁊ demonstrat q̃ perfectum ẽ nam patientia opus perfectũ habet: vt per hũc gradum perficiantur ⁊ ceteri tanq̃ a capite rursus exordiẽs. Cũ octaua redit ad caput siue ad principium. i. ad primam beatitudinem ꝑbans mam, ⁊ purgans eã si quid fermẽti habet admixtum. beati enim pauperes si pfecutionem patiuntur ꝓpter iustitiã. Redit etiã ad scõm ꝑbans ⁊ purgãs eã. beati enim mites si pfecutionem patiũtur propter iustitiã. Ita ⁊ ad oẽs alias referendo redit iterũ: vt pote ꝑbatio: purgatio ⁊ cõsummatio eaꝝ. Debet ergo replicari ad oẽs alias p̃cedentes ad hoc q̃ sunt probate beatitudines. Scozpi⁹ nõ calcatus quietus iacet: aculeos nõ erexit: sed tactus statim erexit pugionẽ ⁊ pungit. Ita ⁊ hõ vacuus virtute punctus vẽti verbo vel iniuria ei illata statim sicut serpens ira ⁊ odio ac verbo contumelioso ⁊ impatientia armatus crepat ⁊ insilit in illum qui eum lesit: in quo probat ⁊ vas vacuũ esse cognoscit̃. Econtra sancti pcussi in vana maxilla prebẽt aliam: diligunt inimicos ⁊ orãt ꝓsequentib⁹ se. hinc dicit. Ber. q̃ sicut stelle de nocte lucent: de die aũt nõ apparẽt sic virtus que nõ apparet in prosperis: emicat in aduersis. Cũ ergo hoc non videtur octaua ꝓprie beatitudo dicenda ⁊ per se distincta: sed p̃cedentium illuminatio potius ⁊ cõfirmatio. Octauo aũt loco ponitur: qꝛ sigt̃ gnãlem resurrectionem octaua etate futurã: q̃ etiã ꝑ octauas sanctorum designat̃. Hec ergo circũcisioni ⁊ octaue resurrectionis cõparat̃: qꝛ per hanc circũcidit̃ in nobis ⁊ auferẽ si quid fermẽti in nobis remanserit: ⁊ cõsummamur in omni perfectione ⁊ probatione virtutum. Sicut enim in octaua resurrectionis immutabimur ⁊ perficiemur in gloriatita ⁊ per hanc hic in merito et gratia. Et rñdet sibi idem premiũ q̃ prime scz regnum celorum: qꝛ illi maxime pr̃ secutionem in mundo patiuntur: qui cõtemp: tui habentur ⁊ tales sunt maxime pauperes spũ: qui ia a pluribus derident̃. Maxime etiam conueniunt in merito. voluntaria enim paupertas est quoddam genus martyrij: quia vrobis oporter vincere animum quo ad delectabilia huius mundi. In regno quoq; includuntur duo. s. diuitie ⁊ dominatio. ꝑmittitur ergo regnũ pauperibus per respectum ad diuitias: quia qui propter xꝝ m ab renunciant diuitijs tẽperalibus in futuro gau-

Pacifici filij dei.

Ambro. Iudãdã aurũ dei cõpa.

Chrisso. regnũ celorũ ꝑmittit̃ in omnib⁹ beatitudinib⁹.

perfectio tripler.

Octaue ditio ad p mam.

Iterum triplex ostendit.

Scorpius.

Ber.

k Octaue beatitudinis congruentia.

Beda.

Ad Pati ꝓpo

Augu.

Pauperta volitaria.

debunt eternis: patiẽtibus vero ꝑ respectus ad dãm: qꝛ ꝓter xꝝ m oppãnunt̃ in futuro cum xpo oppressoribus damnabunt̃. Põt etiã dici q̃ nõ est idem premiũ vrobiq; qꝛ ibi ꝑ regnũ intelligitur premiũ aureo: hic premiũ aureole. Hoc autem vnũ premiũ q̃ est regnum celorũ. etiam in alijs est: sed varie nominatur. vñ Chrisso. Eu vero ⁊ si non per singulas beatitudines regnum audias reꝛomitti ne tristeris. ⁊ si enim retributiones ipsas differenter appellat eas: tamẽ cunctas ad vnum celorũ regnũ reducit. nihil enim dõno aliud nisi celeste regnũ ꝑ hec cuncta designat. hec Chr. Videat ergo vnusq̃sq; hec audiẽs si in alij ista q̃ beatitudinũ ꝓtinet: ⁊ si in alij se inuenerit secur⁹ sit q̃ beat⁹ erit. hoc enim ꝓtas dixit ꝓtas aũt mẽtiri nõ põt. ¶ Deinde post generalẽ suias fabdit spãlẽ ꝓsuasionẽ ꝓbũ ad apostolos cõuertẽdo ⁊ triplicẽ actũ pfecutiõis. s. m cordetore ⁊ opere eis pronunciando dicẽs. [Bti estis cũ malediterint] ex odio [⁊ oderint] ex aio [vos homines] quo ad primum [⁊ persecuti vos fuerint ⁊ separauerint vos [excludendo [a synagogis] ⁊ communiõe sua tanq̃ immũdos ⁊ sibi graues ad videndũ: quo ad tertium [et dixerint oẽ malum aduersus vos]. s. oia gẽa ꝓbonũ malignãtiũ quibus vestrã fãmã ledãt: ⁊ exprobrauerint vos] conuicia et improperia vobis dicendo [⁊ eiecerint nomẽ vestrum]. s. nomen christiani tanq̃ malũ illud execrãtes ac diffamantes ⁊ extinguere cupientes: quo ad scõm. Nõ q̃ debeat alius ista q̃rere: sz quia timore horus nõ ds veritatem vite iustitie ⁊ doctrine dimittere Sicut autem triplex est pfecutio. s. cordis: oris: operis ⁊ hec tertia triplex. s. in dãno ꝑ alũ in pfecutiõe inimicorũ: in afflictiõe ⁊ iniuria ꝓpũ corporis: ita ⁊ triplex est patiẽtia: q̃ odiũ cordis: ꝓbũ ꝓ tumeliosum oris: ⁊ manualẽ pfecutiones opis sustinet patienter: remittẽdo oẽm iniuriãt compatiẽdo pctõ ꝓximiorando vt a via mala cõuertat̃: ⁊ ita pcm̃ eius deleat. Hic triplex hostis ecclesiam dei impugnat ꝗ quos triplicẽ patientiã opponit. Hucusq̃ ergo ad oẽs gñaliter verba dirigit: q̃ ius ⁊ hec etiã alijs conueniant predicẽs eis p̃cipue q̃ta ꝑ noie ei⁹ passuri eẽnt ⁊ mõstrãs: quia eorum hoc maxime ꝓprũ ẽ fug oẽs alios. Qꝛ ergo ꝓpter maiorẽ difficultatem spãli persuasiõe indigebãt: tõ conuertit̃ ad eos. vt animaret quos sicut agnos inter lupos mittitur erat. vñ Beda. Nõ ad hoc nꝝ i sit̃es valent sed eorũ q̃ ibant gaudentes a cõsilio: qm̃ digni habiti sunt ꝑ noie iesu cõtumelias pati. Sed qꝛ nos oẽs pfecutio btificatꝫ tm̃ illa q̃ gaudio se suscipit̃ ꝓpter iustitiã q̃ est xps filius ꝗnis iõ addit [mẽtiẽtes] ⁊ [propter me seu [filium hominis] quia ad hoc q̃ pfecutionis tolerãtia beatũ faciat: rediit̃ q̃ mẽdose ⁊ fasse seu iniuste ꝓpter xꝝ m nobis inferat. in quo tristitia pfecutiõis cõuertet̃ in gaudiũ qm̃ reddet deus sãctis mercedem laborꝫ suoꝝ. Als enim nõ est btus: sed miser nec est ei merces inde: sed accumulatio sue miserie. vnde Aug. Si sustines ⁊ qꝛ peccasti ꝓpter te sustines: nõ ꝓpter deum. Si aũt sustines: quia mandata dei seruasti: vere ꝓpter deum sustines: ⁊ merces recuꝛ manet in eternũ. Qui sentitur in corde patientium eorum qui iã possunt dicere gloriamur in tribulationibus. Nõ enim ista ꝑpti fructuosum est: sed ista pro xꝝ i noie nõ solũ equo aio: sz etiã cũ exultatione tolerare. Cũ cõcludit subiungẽs ꝑmium: ⁊ ꝑ hoc allicies ad patiẽdum. Ut enim dicit Hiero. quodlibet opus leue fieri solet cũ eiꝰ ꝑmiũ cogitatur ⁊ spe mercedis leuigatio fit laboris. [Gaudete] inquit. s. interius in corde [⁊ exultate] ⁊ exterius in corpe. i. ꝓpter exẽplũ gaudiũ foris ondãtur tã ꝓpter bonũ virtutis patientie q̃ ꝓpter spẽ ꝑmiũ ⁊ glorie [qm̃ merces vestra] nõ tm̃ magna est sicut alioꝝ: sz [copiosa] ⁊ supra condignũ est in celis. Multa enim merces est in celis: multa ꝓpter iustitiã patiẽtib⁹ in terris. Merces ista magna est: multa est preciosa est diuturna est. Eã magna est q̃ non põt ꝓpredẽdo: multa est q̃ nõ põt nũerari: tã pciosa est q̃ nõ põt estimari: diuturna est q̃ nõ põt finiri. Merces ista tãto est vberior q̃to gaudio ⁊ exultatiõe in tribulationib⁹ fides est deuotior. De⁹ enim nõ tã q̃ti tatẽ laboꝫ vel multitudinẽ opeꝫ remũerat: q̃ q̃litatẽ ⁊ modũ radicis ex q̃ oriũt̃ ⁊ tolerant̃. Nõ enim attẽdit q̃ tũ: sed ex q̃to. nã minuũ vidue p̃tulit zachei diuidio. Getiunt ergo (vt ait Aug.) istã mercedẽ q̃ gaudẽt in bonis spũ alibusꝫ exoi pre pãcientur cũ etiam mortale hec induerit immortalitatẽ. Sz nos hen i multis decipimur quando nobis arridẽt secularia: oũ vulgus laudibus nos attollit gaudemus ⁊ exultam⁹ cum magis flere ⁊ dolere deberemus: quia magis periculum sunt prospera quam aduersa: laudes q̃ vituperationes. Gaudeamus ergo ⁊ exultemus cum aplis quibus salubre gaudium ⁊ salubris exultatio demõstrat̃: cũ eis in cõtumelijs ⁊ persecutionibus gaudẽdum esse ⁊ exultandum denũciatur. vñ Hiero. Nescio quis hoc nostrũ possit implere vt laceretur opprobrijs fama nostra et nos exultemus in dño hoc qui vanã sectatur gloriã implere nõ põt. Gaudere igit̃ et exultare debemus: vt merces nobis in celestibus prepa-retur. Et eleganter in quodam volumine scriptũ legimus. Nõ queras gloriam ⁊ non dolebis cũ in gloriis fueris. vñ ⁊ Chrisso. Quantum aliquis letat̃ de laudib⁹ hoim: tantum de vitupe-ratione tristat̃. Qui ꝓ gloriã concupiscit in celo: opprobria nõ timet in terris. vñ dicit Seneca. Sum q̃ felix es: si nondũ te turba deridet. Si beatus esse vis cogita hoc primum cõtemnere cõtemptũ. Si vis btus esse si fide bonus viri bonus sine te stultum videri: sine ꝑtẽnar te aliq̃s. Quisquis volet tibi contumeliam faciat ⁊ iniuriã tu tũ nihil patieris si modo tecũ erit virt⁹. hec Sene. Non solum aũt ꝑmio: sed etiã exẽplo eos ad patientiam ꝓuocat ⁊ rigorẽ tribulationum tẽperat: cõfortanq̃ eos exẽplo prophetaꝝ ⁊ suadens ad sustinẽdum: consolationem eis de illoꝝ sociẽtate prestat: qui ante eos afflictiões varias pertulerunt dicens. [Si enim] crudeliter multipliciter ⁊ incessanter [pfecuti sunt prophetas] veros vt hieremiã: esaiam ⁊ alios [qui ante vos fuerunt] quia pro veritate pfecutionẽ sunt passi: ⁊ ita dant vobis exẽplum ⁊ animũ patiẽdi. q. d. Nõ miremini si vos patiamini: quia non est nouum nec insolitũ. Illoꝝ ergo exẽplũ vos doceat: si illorum vos beatitudo et letitia deleectat: illorum exẽplũ vos inuitetne timore deficiatis ꝑ veritate ꝑ qua ipsi passi sunt sine exẽplo eos inuitãte. Scõm hũc modũ ostendi solet elephantis sanguis vue et mori: ad acuendum eos in prelium. Similiter nobis proponit̃ eremplũ xꝝ i ⁊ martyrũ ad confortandum nos in tribulationes persecutionum. Et idcirco proposite gloziẽ ꝑmiũ cõsiderantes omnem tolerantiam:

Hiero.

Hiero.

Gloziandũ non est.

Chrisso.

Seneca.

Merces beatorum.

Mar. xij.

Lu. xix.

Aug.

Exẽplũ suꝰ mi ꝗz a bonis.

f. mach. vj.

O

passionis deuota fide parati esse debemus: vt
persecutio consortes glorie prophetarū atq; apostolorū effi-
nes tolerā ci mereamur. Nō ergo debet quis timore pſecu-
de iunt. tionis veritatē deserere sed potius vbi christ⁹
ij. Ti. iij. in causa est persecutionem affectare. Ut enim ōt
Apostolus. Oēs qui volūt pie viuere in xpo per
secutionē patiunt. Si ergo pſecutionē patert st
habeto id signum in bonum: q̄z pie in xpo viuis
Nam si nō pateris pſecutionē: non vis pie viue-
Ambro. re in christo. vñ Ambro. Et fortasse cum persecu
tiones nō patimur: tanq̄ cōdemnati habemur
q̄z nequaq̄ pie viuere volumus in christo. Nam
vtiq; cum sit definita fnia q̄ oēs qui volunt pie
viuere in christo Jesu persecutiones patiūtur
videtur is qui persecutiōes nō patitur abdicē-
tus: q̄ nō sit pie intentionis in christo. Deuotio
persecutio nem enim fidei prelia sequuntur. hec Ambro.
nismateria ¶ Dz diceret aliqs. Nemo pōt modo ppter pse
nō deficit. cutionē attingere ad beatitudinē: q̄z nunc in pa
ce consistunt oīa: et sancta ecclesia fere de nulla
parte patiē aduersa: ad q̄d dicendum q̄ vbiq; tē
ij. Ti. iij. tationes sunt ⁊ persecutiones: q̄z quotidie in pe
Patientie netralibus sancte ecclesie persequiē cayn abel
vtilitas. y sinahel y saac esau iacob. i. impius iustū. ⁊ si q̄s
pſecutionē nō patitur ab extraneis: patitur tñ
a falsis fratribus. oēs enim qui pie volunt viuere
in christo pſecutionem patiunt. Et si non pati-
tur quis extrinsecus: patitur tñ intrinsecus ⁊ a
nequitijs spiritualib⁹. Et q̄z nō cessant pſecutio
nes: patiēcia nobis necessaria est vt reportem⁹
repromissiones. Ue aūt his q̄ pdunt patiēcia: q̄z
⁊ pdūt patiētie coronā. Nō ergo murmurem⁹ si
in paucis vexemur: q̄z i multis bñ disponemur.
A ¶ De his octo beatitudinibus quas ponit mat
Ambro. theus: quatuor tñ ponit Lucas. Dz sm Ambro.
Beatitudi in istis octo ille quatuor sunt: ⁊ in illis quatuor
nes sm lu iste octo. Manuetudo enim et pax referuntur
cam. ad patiētiam mundicia cordis ad paupertatem
spiritus: mia ad esuriēs iustitie. Et q̄z dñs supra
maledictio pmijs ad virtutes ⁊ fidē pplos puocauit: conse-
nes p trarie quenter eos etiā a criminibus ⁊ pcis futurorū
beati tudi supplicio: dānātiatione deterret dicens. [Ue
nibus. runtamenve]. s. doloris eterni [vobis diuitib⁹]
nō tñ oibus: is [q̄ habetis hic pſolationē vsam]
a vobis optatam: abutentes diuitijs ad vite vo
luptatem. q. d. Non habetis meam ⁊ nec in pñti
nec in futuro. Diuites ergo vocat qui in bonis
ducunt oies suos: q̄z non tam diuitie q̄ amor et
abusio diuitiarū in culpa est. Cum enim superi⁹
regnum celorū pauperū esse dicatur: ex opposi
to apparet q̄ ab hoc regno se alienat qui in tem
porālibus quo non consolatio: non delitie: sed
remedium refrigerii contra necessarias tem-
Lu. xvj. poris miserias esse debent consolationē querit
Ambro. auditurus a iusto iudice. fili recordare: q̄z rece-
pisti bona in vita tua. Unde Ambro. Qui consola
tione vite presentis habuerunt: remuneratio-
nem perpetue perdiderunt. [Ue vobis qui satu
rati estis] in presenti vacando comessationi et
ebrietati ⁊ in delitijs viuendo [quia esurietis]
in futuro non cibi carentia specialiter: sed totius
boni penuria generaliter. Sicut diues qui epula-
batur quotidie splendide in delitijs viuēs: do-
rumve sustinebat esuriens: q̄n de digito lazari
Epulones quem despexerat guttā aq̄ querebat. Epulones
arctissimo ieiunio macerabūtur in pena vt cul-
pe eorum. f. gule pena sit contraria. Sicut ergo
cōtraria contrarijs punient in pena ita contra-
Beda. rijs contraria curari debent in pnia. vbi Beda.

Si beati sunt illi qui iustitie semper opera esu-
riūt: infelices ecōtrario estimādi sunt q̄ sibi in
desiderijs placētes nullā veri boni famē patiūt
satis se rati beatos si nō ad rēpus sua voluptā-
te peruenīt. Ue vobis qui nūc ridetis risu inordi-
nato ac gaudetis ⁊ lasciuitis gaudio vano: quia
lugebitis dolore interiori: ⁊ flebitis dolore exte
riori. Uel lugebitis p ois boni carētia ⁊ flebi-
tis p omnis mali presentia in ardoribus sempi-
ternis vbi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Si enim
lugentes beatificentur ⁊ pſolabūt: merito ride-
tes tanq̄ miseri cruciabunt. Unde Salomon ait.
Risus dolore miscebit: ⁊ extrema gaudij luctus
occupat. Ubi Basilius. Cū dñs ridētes nūc ar-
guat: palā est q̄ nunq̄ erit fideli tēpus risus: et
pcipue in tanta multitudine eorū q̄ in pcrō mo-
riūtur. p q̄b⁹ op⁹ lugere. ⁊ Chrs. Dic autē mihi lum rēp.
cur cōcureris ⁊ deflnis qui debes assistere terri
bili iudicio ⁊ ponere rōnē de oib⁹ hic operatis.
[Ue vobis cū bēdixerint vobis hoies]. f. adulā-
do ac laudādo ⁊ extollēdo vos p applausum ta
lem nutrientes vos in malis: vt ceci efficiamini
vosmetipsos non cognoscētes: nec attendentes
illud apli. Si hoibus placerem seruus xpi non
essem. [Scōm hoc faciebāt] pseudo [prophetis
pres eorū qui benedicebāt illis prophetis q̄ ob
captandum vulgi fauorem: ⁊ ad habēdū populi
applausum de corde suo nō de spiritu et ore dñi
ppherabant falsum. Et hoc est q̄d ps deplorat:
qm laudat pctōr in desiderijs aie sue: ⁊ qui iniq
gerit benedicitur sed ⁊ ve eis qui sic laudant: q̄z
plus nocet lingua adulatoris: q̄ gladius perse-
cutoris. Qui enim mala gentibus adulat pului
nar sub capite dormientis ponit: vt fulcitus lau
dibus in malis requiescat. Si ergo beati sunt
qui ab hominibus odiose maledicuntur: merito
infelices reputādi sunt qui ab hominibus adu
latorie benedicunt. Magna quidem dei ira est
⁊ vltio q̄ peccatori de est correctio: ⁊ adest adu
latio quasi de bñ gestorū quia ipsa adulatione nu
tritur in culpa: et maiorē fouet ad penam. Has
intētias lucas ponit vt veritas quatuor beati-
tudinum quas ante posuit clarius per opposita
dānationem elucescat. Oratio.

Domine iesu xpe q̄ vt altiora virtutū
culmina doceres in montem cū disci-
pulis ascēdisti: ibiq; btitudines ⁊ vir
tutes sublimes docuisti ⁊ pmia singu
lis ōgruentia promisisti: da mihi fragili: vt tua
voce audiens studeā p virtutum exercitiū ha
bere meritū q̄tenus te miserāte cōsequar ⁊ pre
miū. Fac vt desiderans mercedē opus mercedis
nō recusem: sed spes eterne salutis mitiget in
me dolorē medicine pſentis ⁊ accendat aīm ad
alacritates operis. Fac me miserum nunc bea-
tum beatitudine vie p gr̄am: ⁊ tandem beatum
beatitudine patrie per gloriam. Amen.

¶ Quod prelati debent lucere opere ⁊ sermo-
ne: et christus non venit legem soluere sed imple
re. Lap. xxxiiij. A

Et quia dominus hor-
tatus est apostolos ad sustī-
nendum tribulationes: hic
cōsequenter ponit quatuor
similitudines. f. cōparando
eos sal: luci: ciuitatiet lu-
cerne q̄b⁹ ipsos ostdit si est
vt p hoc intelligāt se in tribulatiōib⁹ debere ma

gis eē fortes. Ac si eis diceret. Non vos debe-
tis in tribulationibus deficere: q̄z defectus ve-
ster multis eēt occasio ruine [Uos estis sal
terre: vos estis lux mundi] vos estis ciuitas su-
pra mōtem posita. ⁊ lucerna supra candelabrū
posita [Uos] in q̄ [estis] id est esse debetis. Due
pme similitudines dicuntur p affirmationem i
quib⁹ ostdit ad q̄d tendunt q̄z ad cōdiendum affe-
Apliet pla ctū ⁊ illuminādum intellectum. Due sequentes
titiunt sal dicunt p negationē in quibus ostdit ad q̄d non
terre Sa sunt: q̄z nec in abscōsione pſonet nec in occulta
lis Ptus. tione doctrine. Apostoli igit ⁊ plati dicunt sal
terre propter vite pfectionem qua hoies cōdiū
tur ⁊ mentes eorū q̄ adhuc terrena sapiunt in
buntur. Sal enim terram sterilem facit: cibos cō
dit ⁊ carnes siccat: a putrefactione conseruat
ex aqua ⁊ igne cōficitur in omni sacrificio offer
tur. Sic exemplū sanctitatis terrenū affectum
mitigando sterilem facit: sanctum desiderium
sapidū reddendo cōdit: carnē mortificādo desic
cat a putredine libidinis restringēdo conser-
uat ex aqua deuotionis ⁊ igne dilectionis deco
Sal discre quendo in fornace penitentie cōficiuntur in omni
tio dicitur. ope dirigendo ⁊ moderādo offert. Precipue aūt
Salis de sal in scriptura discretionem significat q̄ in pre-
nauatio. latis esse debet: qua debent opera subditorū sic
ordinare coram deo sapidā reddant: sicut cibaria
sale cōdita magis sapida sentiuntur. Et monet
apl̄os ⁊ ceteros ecclie platos vt in vtutib⁹ per
sistant [q̄z si sal]. i. platus vel doctor p quēs alij
cōaienti sunt infatuatus fuerit vel euanuerit:
⁊ defecerit scz aut pſecutionis ⁊ aduersitatis
timore aut cupiditatis ⁊ pſperitatis amore: aut
superbie et vane glorie elationē: aut carnalis af-
fectus attractione: aut negligētie ⁊ incurie se-
ductione: aut subuersius erroze quo min⁹ cōdi-
at ⁊ doceat subditos exemplo ⁊ ꝝbo: in quo sa-
liet infirmus populus subditus: q̄ debet cōdiri
vita ⁊ doctrina maiorū: vel in quo ⁊ quo alio do-
ctore condiet et emendabitur. f. ipsum sal. i. ip-
Eccl. 12. sum sal. i. ipse q̄ habet altos cōdire sm illud sa-
Lu. 4. pientis. Quis medebit incantatori a serpente
pcusso? vñ dicendū est: ei medice cura teipsum.
Sik⁹ si discretio q̄ opa nra condit ad operibus
nris bonis de genere defuerit deo accepta non
erunt. In cuius figura sal in oi sacrificio pone-
bat. Sal igitur sic euanescēs ppter inutilitatē
sui ad nihil valet vltro: neq; i terra neq; in ster-
quilinio. Non est vtile terre: q̄z suo iniectu phi
bet eā germinare: nō sterquilinio. i. simo: q̄z sibi
immixtum nō sinit ipsum fecundare. q. d. nihil
valet ⁊ q̄z nec in se fructificat aut fructum boni
opis fert vt terra: nec in alijs fecunditatē seu fe
cūdādi virtutē dat: aut eos extollere valet vt
simus: sed mittatur foras ab officio ⁊ hūiliet in
ter hoies: q̄z sibi nocet ⁊ alijs nō pdest. vñ talis
dz repelli a platione: me officium platorum in
conspectu hoīm reddat vile. Aut ergo a digni-
tate ecclīastica deponet ⁊ aut ab vnitate eccle-
sie numero vel merito fecerunt: aut a sanctorū
B gloria excludet ⁊ talis cōculcabit ab hoibus in
Xpi et pre mūdo per derisionē ab angelis i iudicio p sepa
lati sunt rationem ⁊ a demonibus in inferno p afflictionē
lux mūdi. ¶ Dicunt etiā apostoli ⁊ plati lux mūdi. i. hoīs
qui sunt in mundo ppter verbū doctrine q̄ de-
bēt ignorantes de credendis ⁊ faciendis illu-
minare. Sicut enim sol ⁊ luna illuminant oculos
corporis: sic apostoli ⁊ doctores illuminant oculos
mentis. Pri⁹ aūt ē bñ viuere q̄ bñ doceret ⁊ nō
post q̄ apl̄is dixerat sal terre sapienter viuendo:
dicit eos lucē mūdi tenebrosos illuminādo. Dz
ergo platus esse sal bñ viuēdo: lux bñ docendo:
sal in exēplis: lux in doctrinis. Rect⁹ ordo iste: Lux triplex
per bñ viuere: deinde bñ docere scōm glo. Dz
est lux nō illuminata sed illuminans: apostoli ⁊
apostolici viri lux illuminata si illuminans sim
plices iusti lux non illuminans: sed illuminata.
Prima est sicut lux solis: secunda sicut lux lu-
ne: tertia sicut lux stelle. Deinde post cōdimen-
tum salis ⁊ radium lucis sequit ciuitatis pro-
tectio ⁊ lucerne illuminatio: q̄z apostoli ⁊ plati
nō debēt se abscondere: neq; lucernam diuini
verbi ponere sub modio ⁊ occultatione hūani Lucernam
timoris: neq; sub lecto ⁊ qete mūdane pſperita abscondi.
tis: sed dz esse ciuitas in monte posita vt sint re
fugium iniuste oppressis: ⁊ lucerna supra cande
labrum posita: vt p sancte vite exempla luceāt:
tenebrosis. Unde ad similitudines ciuitatis supra
montē ⁊ lucerne supra cāndelabrū posite sic mo-
net apostolos ⁊ prelatos nmili lumine coram
hoibus lucere ⁊ fulgere: vt vtis opib⁹ eorū bo-
nis odore ⁊ admiratione ralīū hoies attrahant
⁊ informent ac inde deus pr̄ glorificet ⁊ nō ip-
sis: ⁊ ei a quo oē bonū est laus impartiat. De-
bent ergo lucere ⁊ ope ⁊ sermone: nō enim ait vt
audiētes vestrū sermonē bonū: sed [vt videntes
vestra bona opa: glorificent patrē vestrū q̄ in ce
lis est] Magis enim opando quis pūcit q̄ loquē
do: ⁊ pl⁹ mouet exēpla q̄ verba: q̄z maiorē splen
dor opis q̄ sermonis. Iste enim rm̄ ore predicat ⁊ Sap. 3.
vna hora in septimana. Ille ꝝo totus pdicat ⁊
oī tot⁹ tpis hora. Unde alibi. Fulgebunt iusti ⁊
tanq̄ scintille in arundineto discurrent. quod
sm Greg. est vita secularium qui foris quasi ad Grego.
alta pficiūt: sed int⁹ a soliditate in uanescunt.
Ecōtra ꝝo docere voce ⁊ nō ope q̄dā vanitas est
⁊ parū pdest q̄z sm Ber. Lingua magniloqua ⁊
manus otiosa doctrina lucida ⁊ vita tenebrosa
mōstruosa res est. Ad hoc aūt lucere debent vt Bern.
sint boni opis in laudib⁹ dei nō hoīm cōstituāt
q̄z nō debēt de hoc quārere sed querere gloriā ⁊ Lucere de
primi edificationē: vt videntes opa eorum bo- bemus ad
nat deū p quē in eis fiunt non facientes glorifi- laudē dei.
cent p imitationem eorū: p laudem quoq; oīa ei
ascribētes: vt auctori bonorū. Nō est ergo huic Mat. 6.
cōrariū q̄d infra nō dicit: attendite ne iustitiā
vestrā faciatis coram hoib⁹: q̄z in ope bono querē
da est gloria diuina: ⁊ sic loquit hic: sed fugien-
da gloria ppria ⁊ humana: et sic loquitur infra.
Deinde incipit eos iā informare q̄ doceant pde
niendo post falsam opinionem quā habere po-
terāt. Tanq̄ si quererēt dicentes. Ecce volum⁹
doctrinā tuā non abscondere sed qu⁹ dest hoc ip
sum quod vetas abscōdi? Nunquid alia doctu-
rus es cōtra ea que in lege et pphetis scripta
sunt? Non inquit: [Nolite putare] ne scz in erro
rem incidatis [qñ veni soluere legē aut prophe
tas] phibēdo. f. ne spiritualiter fiant. vt enim di-
cit Aug. Oīa que in veteri testamēto cōscripta
sunt noui testamenti typū ⁊ imaginē ptulerūt
[Nō veni soluere] ⁊ destruere [legē] sed potius
adimplere eā. In hac aūt oñi sententia ꝝ Aug. Augustin⁹
duplex est sensus. Nā adimplere legem est aūt Vet⁹ testa
addendo aliquid quod minus habet: aut facien mentū figu
do quod habet. Dominus ergo addit q̄d minus ra noui.
habet non vtiq; soluit quod inuenit: sed magis D
perficiendo confirmat. Omnia etiam que lex et Adimplere
prophete de eo promiserāt iam pro parte in ipo legem.

cōpleta sunt et ante ꝙ [celum ⁊ terra transeāt] ⁊ celēsta mutētur ab hac mutabili forma in im mutabilē. s. ante ꝙ iste mundus quo ad figuram non quo ad materiam finiat. oia que de eo scripta sunt spiritualiter impleburnt nec [vnus iota aut vnus apex]. i. minimum etiā legis preceptū pōt cadere ab affectu impletionis, vt remaneat irritū ⁊ inane. Iota minima lra est inter alias ⁊ vno ductu fit. Apex aūt est ptícula lre que ponitur in summitate ad distinctionē ⁊ notat minima preceptaq; minimū preceptus vel minima pceptaq; ptícula [nō pteribit a lege] id est nō remanebit quin impleat suo tempore vel in capite vel in corpore. Deinde postmodū implendi ⁊ docendi ipsi tpo, ppriū ondit modū implendi a parte doctorū: ⁊ qual'r dz ei cōfirmari doctrina Platonū. Et ponit quādā diuisionē bimēbrem doctoꝝ. Quidā enī sunt qui male viuūt ⁊ bñ docēt sicut scribe ⁊ pharisei faciebātur de istis dicitur [Qui ergo soluerit] male fcs viuendo ⁊ transgrediendo [vnū de mādatis istis minimis]. i. de mādatis decalogi que dicunt minimaq; inchoant hoiem ⁊ ad vitam pertinent incipientiū [et docuerit sic hoies] malis exemplis corrūpēdo [minimus vocabit in regno celoꝝ]. i. in ecclesia militante q̄m Bzego. cuius vita despicit restat vt eius predicatio cōtēnat. O quot sunt hodie in ecclesia talis minimi qui tū sibi videntur valde magni. vbi Aug. Cōsequens est vt qui minimus est in regno celorum qualis nūc est ecclesia non intret in regnū celorū qualis tunc erit ecclesia qñ docendo q̄ soluit ad eorum societatē qui faciunt qū docent nō prīnebit. vñ ⁊ Chri. Docere et nō facere mō solū nihil lucri sed ⁊ dāni plurimū confert. Brandis esti dānatio est cōponenti quidē sermonē sui: vitā vero suam atq; opa negligenti. Alij autem sunt qui bene viuūt ⁊ bene docent tales debent esse plati ecclesie: et de istis subditur. [Qui autē fecerit: ⁊ docuerit hic maior vocabitur in regno celoꝝ] qz ps Chri. per verba philosophari facile est q̄ vero p opa demonstratio generosi cuiusdam et magni est ⁊ magni quoq; erūt ⁊ si non adeo magni qui faciunt ⁊ non docent. factores esti legis iustificabūtur apud deum. Oia aūt mādata deputanē facta qñ quicq̄d nō fit ignoscit. Ideoq; dicere debemus: dimitte nobis debita nostra. Deinde cōfirmat q̄d dixit: q; iurantum non soluit legē sed superabundanter vult eaz implerī ꝙ nisi sui eā superabundanter impleuerint et iustitia eorum superscribarum ⁊ pharisēorum qui dicunt ⁊ nō faciunt superabundauerit ⁊ et non solum docent sed etiam faciant: quia ad salutem non sufficit bona doctrina nisi adsit bona vita vel sm Aug. nisi nō solū illa legis minūma precepta impleuerint: sed etiam ista que ab eo adduntur negat eis introitum regni celorum ⁊ per iustitiam enim legis nullus intrare potuit in regnum celorum licet iustitia ppie sumatur p virtute cardinali qua reddit vnicuiq; quod suum est. Large tū sumitur hic ⁊ quia vt dicit Hiero. Omnes virtutū specieo vno iustitie nomine continentur. Et sm hoc dicit Augusti. duas esse partes iustitie. s. declinare a malo ⁊ facere bonum ⁊ qz sic iustitia distinguitur contra peccatum. Vbi sciendum ꝙ sicut sunt varia dona gratiarū dei: ita sunt varij status ⁊ conditiones hominum: p pter q̄d his qui sunt in statu maioꝝ respectu minorum apte dici pōt [nisi abundauerit iustitia vestra pl' ꝙ] taliū. s. minoꝝ [non intrabitis in regnū celorum.] ¶ Hic aduertendum est ꝙ saluator precepta decalogi replicat ⁊ ad obseruationem eorum hoies inducit verum intellectus eorum declarando et errores iudeorū circa hec excludendo. Nam doctores iudeorum dicebant per precepta decalogi negatiua tñ actum exteriorem nō motum animi. esse prohibitum ⁊ ꝙ voluntas mala non est peccatum nisi exeat in effectum. vñ dicebant de hoc pcepto. Non occides. ꝙ per hoc phibetur occidendi factum ⁊ nō occidēdi ppositū. ⁊ hoc est q̄d dicit. [Audistis qz dictū est antiquis: nō occides]. s. hominem hoc est sic interpretabātur pceptum hoc. Ds hūc erroꝝ excludit saluator phibēs irasci sine causa. Cū nō occidere hoiem iniuste manu ⁊ actu pertinet ad iustitiā legis. q̄ aūt sic occiderit reēritf m legem iudicio mortis seu accusatione ⁊ dānatione in mortē: qz lex punit sm talionē. Ds perfect' superaddit phibens nequis sine causa iusta irascat fratri in corde vel signū cōmoti animi ondat in voce dicens. Racha q̄ vox indignātis ē absq; certa expressiōe vituperij vel blasphemie aut certā iniuriam sub expressione ꝓbi interroget dicens: fatue. q̄d est magis iniuriari ꝙ dicere racha. Prohibet ergo p mo mot' ire in aio. scdo indignationis in signo. tertio vituperationis in ꝓbo. Trib' aūt gñibus ⁊ gradib' culpe assignat tres gradus pene. ¶ Prima culpa ē ira vel odiū in corde latens. ¶ Secunda est ira in gñalem contumeliā prumpens. ¶ Tertia est ira in specialem cōtumeliā pcedens. His tribus culpis debetur pena differens: eis correspōdens. Nā qui trascit motu interiori vel odio fratri suo nō vitio vt sit ira per vitiū nō per zelum ꝙ deliberat odium cōceptū implere ope si oportunitas adesset re' erit iudicio. i. dignus accusatione apud deum ⁊ in foro summi iudicis: Is nō hoīs: cū de voluntate nō possit accusari corā homine. Qui aūt dixerit fratri suo racha ⁊ ex indignatione ⁊ cōtēptu reus erit cōsilio. i. consensu iudicij de danda in eū sententia ⁊ de terminanda penaq; iam venit in noticiam culpa. Qui aūt dixerit fatue. ad cōtēptū pfone ⁊ nō ad correctionem culpe reus erit gehēne ignis ⁊ pene determinate: quia sm glo. non modic' furor est quem deus sale sapientie cōduit: m fatuarū dicere ⁊ salienti derogare. Moyses ergo ⁊ lex securim posuit ad ramum arboris prohibens homicidium. Christus vero tanq; sapiens agricola et euangelium securim posuit ad radicē prohibens irā vt oēm radicez peccati de cordibus nostris auferret: quia p iracundiam etiam vsq; ad homicidium peruenīri potest. Et bene incipit ab ira: quia sm glo. ianua oim vitiorum est iracūdia qua clausa virtutibus intrinsecus dabitur requies ⁊ aperta ea ad oē facin' armabit' animus sm Hiero. Ira est omnis malus motus ad nocendū: aut ergo surgit subito ⁊ pcēs ē venia le ⁊ aut ex deliberatione ⁊ cōsensu: sic est mortale. Considerandum tamen ꝙ Is ira fit peccatum non tamen omnis ira. Ira em est appetit' vindicte. Vindicta aūt si sit iusta non est peccatum eam appetere. Est autem iniusta quadrupliciter: vel qñ appetitur pena eius q̄ui nō meruit: vel plus quam meruit. si appetatur ordine debito pteruisso: vel qz appetitur propter indebitum finem: vt quando appetitur solum propter vindictam non propter iustitiam. Christus

Iota. Apex.

Regnū celorū p ecclesia. Bzego.

Minimus

Augustin'

Chrisso. Docere ⁊ non facere unt ⁊ non docent. factores esti legis iustificabūtur ē tur apud deum. Oia aūt mādata deputanē facta

Augustin'

Iustitie acceptio. Hiero. Augustin' De partib' iustitie.

Precepta decalogi impletiua.

Racha.

Culpe gradus tres in pcato ira.

Iracundia malum. Hiero. Ira q̄dā et ꝙ nō pctm sit. Vindicta q̄drupliciter iniusta.

stus ita ꝙ radices inimicitiarū ipsosq; fontes p quos charitas necari solet intercipiens: studet nos mutuis nobis charitatis nexibus colligare quod tamē heu parum curamus aduertere. vñ Chrisso. Et nos quidem maiores nostros et poēt ioꝝ etiam si iniurijs ⁊ contumelijs cōtra nos agant ferimus verētes ne quid ab eis graui' patiamur: erga equales vero vel inferiores interdū nec lesi irascimur intantū hūanus metus timore dei preponitur: noli inq̄t irasci fratri tuo sine cā. Nam multo hoc leuius est ꝙ si tu alium feras irascentem tibi sine causa. Cum ergo q̄ maius est, ppter timorē hoīm feras propter timorē dei ne minimū q̄dē patieris. hec Chri. Et si phibetur ira recēs multomagis inueterata. vt dicit Aug. si irasci nō est fas fratri aut dicere racha: aut fatue multomagis in animo tenere aliq̄d vt in odium indignatio cōuertatur. Iō et premissis concludit ꝙ volens offerre deo in altari fidei ⁊ cordis sui q̄cūq; munus scilicet cordis: oris: operis sive hostiam: sive elemosynā: sive doctrinam: sive orationem: sive hymnū sive psalmū: sive aliud spiritualium vel corporalium donoꝝ [prius] debet [recōciliari fratri] leso seu offenso p eū ꝓbo vel factor: dāno corporali vel spirituali: quia munus nō accipitur nisi ante discordia ab animo repellatur. Deus quippe non munus repellit: sed charitatē primi grit: ⁊ ideo charitatē prius proximo exoluat qui munus suū deo placere exoptat. Munus enim deo oblatum nō pficit ipsi offerenti nisi sit in charitate: charitatem autem non habet nisi proximo per eum leso velit satisfacere. ¶ Vbi sciendū ꝙ si commode possit haberi ipsius fratris offensi presentia: tūc pgēdum est ad eū pedibus corpis et renocandus est in gratiam satisfaciendo vel veniam postulando. Si autem eius pēsentia non possit cōmode haberi: tūc sufficit ad eum ire pedibus mentis prosternendo ⁊ subdendo se illi pys votis ⁊ affectu humili: habendo propositū satisfaciendi loco ⁊ tempore competēti. Et hoc modo vtitur ecclesia romana q̄ reū confitentes absoluit: ⁊ sibi satisfactionem leso faciēdā impōnit. ¶ Sciendum est etiā ꝙ si offensa nota est fratri postulāda est recōciliatio: si vero absconditā non teneoꝝ sibi manifestare ne conciteur ad irā: s postulanda est a deo ⁊ manifestāda sacerdoti: ⁊ sm Chri. si cogitatu offendisti reconciliare cogitatu: si verbis offēdisti reconciliare verbis: si operibus offendisti reconciliare operibus: omne em pctm quomō p mittit eodē mōdo ipso puia agit. Et si offendit q̄s verbo detrahēdo ps recōciliare fidelium cōsuetudo. Attende bene ista: quia relucet hic circa nos magna dei mia: qñ hoīm vtilitates plus aspicit ꝙ suos honores: z plus diligit fidelium cōsuetudinem quam munera sibi oblata. vñ Chrisso. O admirabilem benignitatem atq; ineffabilē erga hoies amorē dei honorē suū despicit dū in proximo charitatē requirit. Nihil enim ita studet deus: vt nos mutuis nobis charitatis nexibus colligare ppter hoc esti facta sunt omnia: idcirco et deus hō factus est atq; oia illa gessit: vt nos in vnum congregaret. hec Chri. Relucet ⁊ hic nihilominus generitas dei magna q̄ discordantiū vota recusat ⁊ munera. vñ Bzego. Ecce a discordantibus accipere nō vult sacrificius: holocaustum suscipere recusat. Hinc ergo ppēdit q̄ti sit malum discordie propter q̄d et illud abhicitur per quod

Chrisso. Hominis potentum.

Aug. Ira inueterata.

Munus sine charitate non pficit recōciliātis forma.

Offensa occulta nō ē manifestanda Chrisso.

Reconciliatio p talionem.

Charitatis magnitudo.

Chrisso. Discordia. fratribus non habens nec si p noīe xpi occisus malum. fuerit crimine dissensionis fraterne poterit euadere. Quale delictū est q̄d nec baptismo sanguinis pōt ablui quale crimē est q̄d martyrio non pōt expiari. Et iō vt ait Chris. Munera abel suscepta sunt a deo: cayn reprobata: qz ipse ac simplici mente oño munera offerebat. Cayn xpo irā aduersus fratrē tenebat: ⁊ iō ille placuit in munere q̄ placeba tin corde. Sed heu hodie multi huic cayn sunt similes cū discordijs ⁊ dolis ad altare accedētes. vñ Chri. Cū de' tñ cure recōciliationis nr̄e habeat vt partaē interrupi ministeria sua donec tu eas ⁊ resoluas inimicitiā cū fratre tuo: nec nos ip̄s erubescim': ⁊ s multos dies patimur manere inimicitias ⁊ trahim' sicut funem longum discordias: ignorantes ꝙ tāto longior erit nobis pena q̄to ⁊ discordia. Et q̄ dicrū est de cōcordia cū fatre offenso habenda inducit gñaliter: vt cōsentiamus aduersario nr̄o ⁊ cōcordemus cū eo [cito dū] simus [in via] et in hac pñti vita vbi est locus ⁊ tps penitendi ⁊ merendi: ⁊ quod possumus hodie non differamus in crastinū: qz mora trahit ad sē periculus ⁊ nemo scit vite sue terminū. vnde Chris. Nihil ōppe est ꝙ ita vitā nostram valeat euertere: vt operum actionē bonoꝝ dissimulare semp: semp q̄ differre. Sepe em istud ex oibus nos bonis fecit excidere. Cito inq̄t concordemus cū aduersario [ne ipse aduersarius tradat nos]. i. causa sit vt tradamur [iudici] in vltimo examine [⁊ iudex tradat nos ministro] ⁊ exaccori id est maligno spiritui ad vltionem [q̄ mittet in carcerē]. i. in infernū ⁊ penā exigit p culpa quas fuggessit. Vñ [nō exibit hō donec reddat nouissimū quadrātē] ⁊ minū nūid est luat etiā minima ⁊ leuiora pcia qz nihil erit ipunitū: donec ei ponit hic pro nūq; vt sit abnegatiū oim tēpoꝝ sicut qñq; oim affirmatiū vñ ps Aug. nō significat finē penerīs: ptinuationē miserie. Penā ergo gehēne tūc hō ēt p pctis minimis ratione mortalis anneri semp reddet partēdo ⁊ nunq; persoluet venia cōsequēdo: qz semp puniet ⁊ luet neq; vnq; venie locus ibi erit. vnde nunq; ad nouissimum quadrantē venit' qu' semp soluit. et ideo nunq; hō exibit: quia in inferno vbi locus venie non est: nunq; erit reditio possibilis. Non loquit hic de diabolo aduersario nostro: quia illi non est cōsentiendum sed potius resistendum: sed hoc loco aduersarius noster est proximus offensus seu lesus cui debemus per satisfactionem debitam ⁊ ipsius placationem consentire: et cum eo concordare: vel quicunq; alius nobis aduersatus cui benivoli et benigni esse debemus. Vel aduersarius nr̄ ⁊ hynderesis ⁊ cōscientia q̄ male nostre voluntati ⁊ contra malum remurmurat ⁊ nos accusat testimonium nobis perhibente cōscientia cui debemus ad bonum consentire. Mistice etiam aduersarius noster est deus quando peccamus: quia nobis resistit cū ab eo peccando recedimus cui consentire debemus penitendo: ⁊ eius voluntatem faciendo. Vel sermo diuinus q̄ peccare volentibus cōtradicit et nos peccantes arguit ⁊ accusat cui debemus obedire a peccatis abstinendo ⁊ aduertendo: ac p ceptis eius humiliter nos subdēdo. Deinde subiungit quedā alia ad cōfirmādū q̄d dixit supra. s. q̄ non venit soluere legem: sed adimplere et

Iracundia malum. Hiero. Ira q̄dā et ꝙ nō pctm sit.

Vindicta q̄drupliciter iniusta.

Generitas Bzego.

Periculum in mora. Chrisso.

Donec pro p nūq;. Aug.

Venie locus nō est in inferno.

Aduersari' recōciliandus.

Proxim'.

Sidereses.

Deus.

Sermo dei

K

dat intellectum alterius precepti in lege. Iudei
enim p istud pceptum nõ cõpisces vxorẽ proximi
tui: intelligebant signa exterioza tãtum prohibi
ta: vt sunt tactus impudici: oscula ⁊ hmõi. et sic
exponebant non concupisces. i. signa concupi-
scẽtia nõ facies. Sil'r p istud pceptum [non mo-
De mechie cõcupiscen tia. chaberis] intelligebãt actũ mechie exteriorem
tantum esse phibitũ ⁊ sic cõcupiscẽtia ⁊ voluntã
tras interior latẽs omnimode in corde nõ expssa
signo vel facto nullũ esset pctũ. Sed hoc est ir-
rationabile: quia actus exteriores vel signa nõ
hãt rõnẽ peccati nisi in ipsũ sunt volũtariũ: ⁊ ĩ ô
saluator hunc errorẽ excludẽs dicit. [Omnis q
videt mulierẽ ad cõcupiscẽdũ eã]. i. ea intentio
ne ⁊ animo: hoc sine attẽdẽs vt cõcupiscat eã
qõ nõ est iam titillaturũ: ⁊ plene cõsentire libidi
Chrisso. ni [tã mechat' est eã in corde suo] vũ Chrzi. Et si
cõcupiero nec etiam plus fecero cum adulteris
ero. Per legẽ ergo luxuria ppetrata p auctores
ẽo mũdicie luxuria cogitata dãnant lex adulte
rium damnat: eũ ãgeliũ ẽo etiã cõcupiscentiam
que radix est adulterij punit. Unde iohãnes in
lũbis: sed xps in pectore cinct' fuit. Et sciendũ
xps i pecto re cinctus. q quedam est concupiscẽtia ex subito motu si-
ne deliberatione boni opis vel mali ⁊ sine con-
sensu: 7 ꝓpassio: hoc est pctũ veniale. Alia
Johan. in lumbis. est cũ deliberatiõe ai ⁊ cũ cõsensu in delectatio-
nem: vel in opus 7 ꝓpassio: hoc est pctũ mor-
tale. Dñs ẽo loquit hic de cõcupiscẽtia delibe-
rata q ĩplicat i se ꝓsensus in delectatione vel in
op'. Cõcupiscẽtia q cũ cõsensu in aio est morta-
Cõcupiscẽtie detestatio. le pctũ: etiam ante q exprimit facto vel signo:
qz vitus est concupiscẽtie ꝓuocatiuus: ideo ꝓ
consilũ Ambro. auertamus oculos a vanitati-
Ambro. bus ne qõ oculus viderit animus concupiscat.
Grego. vũ Grego. puisẽdũ ergo nobis est: qz intueri nõ
debet qõ nõ licet concupisci. Ut enim mũda mẽs
in cogitatione ferueẽ a lasciua voluptatis sue
Chrisso. fue deprimẽdi sunt oculi quasi qdã raptores ad
culpam. vbi ⁊ Chrisso. Qui studet elegantes fa-
cies inspicere ipse fornacẽ sibi passiõis accẽdit
captiuam faciens animam: ad onus quoq celeriter adducit. Quid iam hic quoq rñdẽt q ausi
Lohabitatio cũ ãgelibus. sunt temere cohabitare virginib'. Mui' enim san
ctione legis mille sunt desideriorũ rei quotidie
illas ad cõcupiscẽdũ videntes. Audiant hic qui
sepius ad theatra festinant seq ibi pene quoti-
die adulterij obscenitate cõmaculant: et adulte-
ros seipsos per vnumquẽq diem faciunt: ⁊ de
cem mille construunt percussionis occasiones
hec Chrisso. Sed cõtra hec audi efficax consiliũ
Grego. Greg. Caro inquit cũ cõcupiscit pensetur quid
Grego. Contra cõcupiscẽtiã. sit ex animis ⁊ intelligit quid amatur. Nihil ãpe
pe sic ad edomandum desideriorum carnalium
appetitum valet q vt vnusquisq hoc qõ vidit
diligit quale sit mortuum penset. hec Grego. Et
quia dñs dixerat ex visiõe mulieris mechari vi
dentem: ideo ẽ docet abijcere occasiones que
facit hoẽm ruere in talẽ cõsensum. vt [si ocul'
tuus dexter vel manus tua dextera scandalizat
te] i. faciat te ruere in pdictum cõsensum [erue
eum] vel abscinde eã nõ mẽbrũ sed mẽbri abu-
sum cohibẽdo ipm membrum ab exercitio ⁊ af-
fectu illicito [⁊ proijce abs te] ex toto annihilan
do. [Expedit enim tibi vt pereat vnum membro
rum tuoꝝ [predicto modo scz actũ illicitũ q huis
delectabilem deferẽdo [q totũ corpus tuum] cũ
Grego. anima] mittat in gehẽnã.] vũ Greg. Intueri nõ
Berũ. oz qõ nõ lz cõcupisci. Berũ. Qui manũ mulie-
ris tenet sciat se esse in vinculis diaboli. Atten-
dant ergo multi q malũ sit pulchras facies mu-
lierũ seu quorumcunq iuuenũ intueri ⁊ aut ho-
rũ manus vl' facies seu q̃scũq corpis partes cõ
tractare vel libenter cũ eis fabulariũq: sm plu-
res doctores ecclesie ⁊ religiose vite patres ta-
lia designant interioris hois corruptionem ac
quãdam ei' mollicie ⁊ delectionẽ. hic sm Aug-
nõ precipit aliquod mẽbrum ad literam eruit: q
occasio peccandi. Potest enim esse occasio ex aspe
ctu: ⁊ tunc oculus scandalizat: ⁊ cum bona sit in
tentione tũc scandalizat oculus dexter. Uel po-
test esse occasio ex cõtactu ⁊ cum bona intentio
ne: ⁊ tunc scandalizat manus dextera. Quiusmo
di ergo si scandalizant abijciẽda sunt: quia fu-
giẽde sunt occasiones peccãdi. Et potest accipi
exemplũ de visitatiõe bona vel ope bono de ge-
nere. ẽbi gr̃a. Si alicũ vadit ad collegiũ mulie-
rum causa predicationis vel cõsilij dandi vel si
dat elemosynã alicui mulieri vt ex hoc pcipiat
occasionẽ ruine sibi imminẽtis p ortũ alicuius
familiaritatis male vl' tẽtatiõis piculose debet
illud bonũ genere dimittere me tota congeries
bonorum operum subiaceat ruine. Et ideo dicit
Alanus. Alanus. Si vitare velis venerem loca tempora
vita. Et locus ⁊ tempus papula donat ei. Et idẽ
remediũ est in omnibus vnde Senec. Qui depo Senec.
nere vel desideria rerum et omnium quarum
cupiditate flagrauit: ⁊ oculos ⁊ aures ab his q
reliquit auertat. Et hoc patet ex eo qõ dicit idẽ
Auario: redeo ambitiosio: luxuriosio: immo ve
ro crudelio: quia inter homines fui. hec Sene.
Uel accipe hic oculũ ⁊ manũ interiorẽ. s. cordis
qõ membrum dextrũ hic oz ꝓparatiõe sinistri ⁊
exteriozis scz corporis fragiliorũ. Si ergo dex-
tera scandalizat: sinistra quid faciet' vũ Hiero.
Hiero. Cauendum est ne quod in nobis est optimum la
batur in vitium. Si enim dexter oculus et dex-
tera manus scandalizauit quãto magis ea que
in nobis sinistra sunt. Si enim animal labitur
quanto magis corpus qõ est pctã pcliuius vũ
Chrisso. ⁊ Chrisso. Oculum hic vel manum nõ corpis hu-
mani significat: sed oculum vel manum cordis.
i. sensum male concupiscẽtie ⁊ carnalis deside-
rij cogitationem quam per fidem celestem erui
et abscidi a cordib' ꝓcipit vũ mala ꝓcedũt. Uũ
hic magis membra vitiozũ male mentis ⁊ pra-
ue cogitationis excidere nos dñs precipit pro-
pter regnum celoꝝ ne dominãtibus vitijs ⁊ cor
pus et aĩa. i. totus hõ reus efficiat ignis eterni.
Deinde postq docuit alienam vxorem non esse
cõcupiscendam ꝓũ docet suã non esse dimitten
dam et dat intellectũ cuiusdã permissi in lege. s.
de vxoris dimissione et libelli repudij datione.
credebant enim iudei q hoc esset simpliciter li-
citum: sed est falsum: quia ideo hoc permitteba
tur non quia licitum: sed ad euitandum maius
malum: scz vxoricidiũ. Minus enim malũ erat
vxores dimittere q eas interficere: et ideo non
erat licitum: nisi ꝓpter fornicationem vxorem
mittere. [In lege] ergo [moyses iussit dari libel-
lum repudij propter duritiam cordis] marito-
rum odio vxores suas habentium non ꝓscidiũ
cõcedens: sed homicidium auferẽs ⁊ minus ma
lum permittẽs: vt maius abscideret ne mariti
propter odiũ sanguinẽ funderẽt. Christus autẽ
iubet vxorem nõ dimitti debere [excepta forni-
cationis causa] quia tunc ipsa vxor esse primo
noluit que fidem coniugalem marito non serua
uit. Tũc

Vitus ꝓ tactus impudicus vitus.

Augu. Abscisio. Dextera. Dextera.

Alanus.

Senec.

Hiero.

Chrisso. Oculus.

Reprobatio nõ facit.

Seneca.

Augustiũ. Iuratiõis modi.

Iuramẽta postoli.

Iurãdũ eẽ necessitate.

q in nullo casu esset iurandũ qõ est falsum: q
aliquo casu est iurandum ⁊ in aliquo non: sed
oz h c [nõ iurare omo]. i. iurare nõ omo. i. nõ o
modo: ĩ ô nõ est sensus q in nullo casu sit iurã
dũ: sed q̃cunq deest necessitas ⁊ nõ est necessa
rium: ⁊ sic excludit oẽ iuramentũ incautũ. Uũ
sm Augu. Dñs nõ precepit non iurare tãq omo
illicitũ: sed ne quisq iurare appetat tãq p se
bonum: ⁊ vt nullus suret de facili absq necessi
tate ⁊ dilabatur in periurium ex iurandi cõsue
tudine. ¶ Ad hoc aũt quod rectũ sit iuramen-
tum tria requirunt. Unum ex parte rei de qua
iurat. i. veritas: al'r enim nõ esset confirmãdi ido-
neitas. Alterum ex ptc cause pro qua iuratur
iustitia: aliter enim nõ esset debita iurãdi necessi
tas. Tertiũ ex parte iurantis. i. iudicii siue dis-
cretio: aliter enim non esset debita periculi cau
tela. vũ in Hiere. Iurabis dicit dñs in veritate: ⁊
iustitia ⁊ iudicio. Et non solum incaute iurare
per deum est illicitum: sed etiã per creaturas in
quamũ in eis relucet virtus diuina: ẽo sequitur
[Neq per celum: q thronus dei est]. i. principa-
liter ibi relucet gloria dei [neq per terrã: q sca
bellũ pedum eius est]. i. infima creatura: sicut
scabellum est inferior pars sedis [neq per Hie-
rosolymam: q ciuitas est magni regis]. i. dei q̃
est rex regum ⁊ ad eius deputata cultũ: qz sc̃z ẽ
opus diuinũ non tuũ: qõ ꝓbat dicens [q nõ po-
tes facere vnum capillum albũ aut nigrũ] Uũ
vult dicere sicut nec p deum, non est iurandum
ita nec per creaturas quia cũ quel ibet creatura
fit opus diuinum qui iurat per creaturã: iurat
per deum. Iõ etiã phibemur iurare per creatu-
ras: ne creaturã in honore diuine veneratiõis
habeamus: vel ne putemus non esse piurũ iu-
rare falsum per creaturas: ⁊ dum per creaturas
iuramus nihil iurare ⁊ iuramentũ non obliga-
re credamus. Fiunt ⁊ ũ interdũ p cruces ⁊ euã
gelia. i. per eũ cui hec sunt dedicata. Et sil'r fiũt
per sctorũ reliquias: quia in his potius deũ q̃
sãctos veneramur: quo auctore oẽ bonũ qõ
habẽt eos habere recognoscimus. [Qui autẽ iu-
rare prohibuit qõo loqui op̃z docuit subdens.
[Sit aũt sermo vester est est: non nõ] simpl'r af-
firmando veritatẽ: et negãdo falsitatẽ. Uũ du-
plicat vtrunq vt quod est intus in corde hoc di
catur foris in ore. Tũc enim sermo noster est est:
non non cum gemina veritate cordis et ⁊ oris af
firmam' vel negam'. Igit̃ sicut est in ꝓscia: ita
sit et in ligua: et sicut est in re ita ⁊ in ore: ⁊ sicut
est in ore ita et in ope: vt qõ ore affirmam' opi-
bus probemus: et quod ẽbis negam' factis nõ
confirmemus. [Qõ aũt his abũdantius [et am-
plius est] scz iurare [a malo est]. i. ab infirmita-
te et suspitione illius qui sine iuramẽ non cre-
dit. Non dixit malum est: tu enim facis malũ qui
bene vteris iuratiõe q ⁊ ũ nõ bona tũ necessa-
ria ẽt vt alterĩ persuadeas qõ vtil' suades: ⁊ a malo
⁊ infirmitate illi' ẽ cui' infirmitate cogeris iurare
cũ videspigrũ ad credẽdũ qõ ei vtile ẽ crederet
nisi firmet iuratione. Semp tamẽ est malũ ibi
et aliqua parte: vel ex pte iurantis: q̃ iurat si-
ne necessitate: vel si requisitus iurat est ibi a p-
te requirentis: ⁊ hoc vel malum culpe: ⁊ o scz re
q̃rit iuramentũ sine necessitate vl' malũ pene ⁊
qz ex infirmitate humana que est qdã pena ge-
neri humano inflicta ꝓcedit quod homines nõ
credunt sibi mutuo simplici verbo absq iura-
mento. Uerum igit̃ loquamur: neq id iuratio

Iuramẽto recto tria necessaria.

Hier. 4. Nõ iurãdũ per creaturas.

S Loquendi ꝓpriani forma.

¶ Uita Iesu Christi.

nibus crebris: sed morū probitate commendamur. Et in loquendo ore tantū vtamur: qui qō ore amplius est. ſ. etiā cereris artib⁹ vti a malo est. Ut enim in puerbijs ꝯ homo apostata vir iniquus digito loquitur. Vtu homo ergo est qui talē imitatur: et similiter digito loquitur: sed magis stult⁹ est: si etiā manu in quo plures digiti sunt loquatur: ⁊ per consequēs stultissimus est si et brachijs et humeris in loquendo vtatur. Si autem ad morum mēbrorum istorum accedit ⁊ motio capitis: etiā videt quasi insano similis. Expedit ergo oia mēbra preter os in loquēdo continere ne inde scandalum ad alios possit quodlibet oriuare.

Digito loq.

¶ Oratio.

DOmine Jesu Christe q̄ antiquis tēporalia nobis vero eterna promisisti ⁊ vt nostra superhabundet iustitia da mihi coā te et primis sermone et opere lucere ac legē tuā non solum: sed superhabundāter implere. Custodi me ab ira ⁊ offensione proximi: vt mun⁹ cordis: oris: vel boni operis qō tibi obtulero acceptus sit in cōspectu tuo. Cōcede mihi clementissime deus a concupiscētijs ⁊ aspectibus malis cauere: omne iuramentū declinare: vt sicut a primitiis ⁊ a tua iniuria valeas abstinere: ⁊ tibi in omnibus semper placere. Amen.

¶ De patientia et largitate circa proximos exhibenda. Capitul. XXXV.

Matth. 5. et Luce. 6.

POstq̄ ergo dominus docuit non esse inferendam iniuriam proximo nec irreuerētiā deo: consequēter docet qualiter christianus se habere debet ad eos qui sibi iniurias inferunt ponens pauca verba que omnibus hominibus ad perfectionē sufficiunt in quibus ois patientie ⁊ largitatis virtus aperte commēdatur ⁊ suadetur. Et primo ponit in rellectū cuiusdam precepti iudicialis: vbi errabant iudei credentes q̄ vindicta esset propter se appetēda: ſz hoc est falsum: q̄ velle penā alicuius absolute nō pōt habere rationem boni: sed solū inquātū appetit̄ ꝓpter aliud: ſcz ꝓpter ordinem iustitie seruādū: vel ꝓpter illius qui deliquit correctionem: vel ꝓter aliorum terrorē: vt videntes talē puniri coercentur a malis: vel ꝓter aliquod huiusmodi. Ubi ergo nullum bonum tale ex pena alicuius stimat euenire: sed magis timetur de scā talo: vel de maiori malo sufficit ando: tunc tenetur homo desistere a vindicta querenda: ⁊ hoc est necessitatis: si autē circa talē casum desistat est supererogationis. Igit̄ [nō resistere malo] in aliquo casu est ꝓceptū: ⁊ in aliquo cōsiliū: ⁊ aliqs nō resistere esset malū: q̄ſ ſcz per hoc daretur audacia malis hominibus simplices opprimendi: et possunt eorum malicie sine periculo occurri. Malo enim culpe semper est resistendum: sed malo iniurie nunq̄ libidine vindicte sed per iudicē amore iustitie cū. ſ. utilitatis ecclesie ⁊ correctionis primi malis discat assuescere. Unde in lege p̄ceptū iudiciale de pena talionis erat circa mortē: percussionem mutilationē vt p̄cutiens in eo pateret ⁊ punirēt in quo lesserat: ⁊ redderet aiam pro anima: oculū pro oculo dentē p dente. Oz enim iudei proni ad inferēdas iniurias primo etiā sine cā ⁊ seuē in vindicādo propias iniurias erāt modūq̄ ⁊ mēsurā pene excedebāt: lex tā pro remeritate ledentiū q̄ lesorū instituit modū ⁊ terminū vltionis quē nullus excederet in iniurijs vindicandis: ſcz penam talionis. Prouida enim q̄dam cautela modus posuit tā propter preuitatē ledētiū vt repmerēt: ⁊ ioe q̄ lesorū ne vltionē sumerēt vltra modū proprium. Christi aūt cuius mia superexaltet iudicium ⁊ ipsius euangelij iustitia est non resistere malo. ſ. p malum: sed in bono patiente vincere malum iniurie. Nec etiā respondendū est iniurijs q̄ō maius est: vt iniurijs lacessiti parati ⁊ p pri fim⁹ ad illas patienter sustinēdas. In lege est retributio: q̄ iubet lesum equali iudicio iudicari: in euangelio gratia: q̄ docet patiēte ꝓ tutem etiam per mēbrorū dāna seruari. Ex Chrysostomo. Si alterius oculū eruis nō tuū recuperasti: sed cū membro etiā patientiā pdidisti. Diabol⁹ vulnera p̄curat corporum ꝓter vulnera aiaꝝ. Si tu non p̄cusseris ab hoie quidē victus videris: sed diabolum vicisti. Tū si non reddideris malus pro malo: ⁊ si mēbrū corporis pdidisti lucrus p patientie acquisisti. Si autē reddideris et corporis dānum passus es ⁊ salutis. Nec tātū lederis q̄ ab iniquis noceris quantū cū a constantia bonitatis recesseris. Hec Chrysostomo. Sunt autē quatuor gradus ad pacem. Primus est nō pl⁹ reddere. Secūs etiam minus reddere: ⁊ hoc additus est p traditiones pharisorū q̄ dabāt. xl. discipulus vna minus. Tertius est malum non reddere. Quart⁹ est parti esse amplius tolerare. Primi duo fuerūt i lege i tertio: licipit euāgeliū: cū dr [nō resistere malo] in ḡro euāgelij ꝓsummatio q̄ p̄ir exponit declarādo. Ubi q̄ non dixit resistēdū malo ne aliqs intelligeret de malo culpe nō iiurie fubiūgit dicēs. [Oz si q̄s te p̄cusserit i alter dextram maxillā: prebe ⁊ illi alterā]. ſ. dextram mēris interiorē ne exterioris hominis cede vel tacitus intra se moueat interior. i. sis paratus i aio ad aliā p̄cussionē ⁊ maiora ⁊ ampliora sustinendū q̄ ꝓ ipatientiā malo resistas: ⁊ scādalū vel aliqō malū aliud cōtra charitatem suscites. Vū Augu. Nō tm nō repercutias: sed si vult alterā ferire patiēter sustineas. Ubi Chrys. Quis rep̄cutit legis implet mādatum christi. Oz dicis dignus est ille repcuti etiā: sed tu nō es dignus repcuterei: q̄ discipulus illius es qui cū maledicereturnō remaledicebat: hec chrysosto. Ad oē ergo nos exemplum patientie ⁊ humilitatis ꝏ minus per euāgelica precepta cōfirmat. Non solum enim prohibet repercutere percutientem: sed et iubet nos paratos esse iterum percuti et non resistere malo iniurie quomin⁹ adhuc possit nobis inferri. Unde Beda. Quid tam magnū quā percutienti prebere maxillam? Nonne indignatiōis impetus frāgitur: ira sedatur: ⁊ per patientiam ille mutatur vel imitatur ad penitentiam? Per huius ergo mandati implētionem homo Christo conformatur. diabol⁹ ab homine vincitur: pena par inter homines obtinetur. Unde Chrysosto. Huiusmodi meditatio tolerantie ducit ad passionem martyrij. Facile enim persecutionis tempore, penas corporis poterit iustinere: si in pace ante excercitatus huiusmodi iniurias equaniniter ac libenter suscipiat. Hec secundum Augustinum. Non phibet ꝓ ea vindicta q̄ ad correctionem valet. Sed huic vindicte inferende nō est idoneus nisi qui odiū dilectiōe superat. nō enim odit p̄ filiū castigādo. Ut nō debet quis odio ⁊ libidine vindictā exercere: sed amore ⁊ ad correctionē ⁊ vt iiurias ab eo cui rerum ordine potestas data est tanq̄ filius a patre corrigat: parat⁹ si opus sit equo animo plura tolerare ab eo quēs vult esse correctū. Talis enim vindicta ad correctionē ꝓpter amorem pertinet ad miam. Ubi ergo qui ipso corde est ad oia paratus vt in omnibus que patiē

Matth. 5.

Vindicta ad correctionem exercēda est.

Pōlvi. p deo veraciter possit dicere ⁊ canere illud propheticum. Paratum cor meum deus paratū cor meū. Non solum aūt maxillā prebendam percutienti dūs precepit sed dāna subiri. Oz ꝓm Chrisostomo, post corporalis iiurie tolerantiā vult nos et dūs secularū habere contemptum non tm mōdo in plagis verumetiam in pecunijs rebusque diuersis nō vnl: prestare patientiā. Unde addit [Et ab eo qui aufert tibi vestimentum noli prohibere]. ſ. repugnando: vel cum eo contēnendo exemplo dūi qui vestimēta sua permisit a se auferri ⁊ a multitudinis diuidi. Dum enim vis vindicare vestem corporis: preciosissimum aie vestimentum perdis. [Et qui vult tecum in iudicio contendere]. i. contentiose agere [⁊ tunicam tuam rollere. i. vestem interiorē ⁊ magis necessariam per quā ⁊ cetera necessaria intelige. hoc est si ad te iudicium ꝓpter tunicam trahat: ad negotium tibi molestiam q̄ cōmoueat [dimitte ei ⁊ pallium]. i. exterius vestimētū ⁊ cetera quibus non adeo indiges nunq̄ ꝓtentiose: ⁊ cū iracūdia agas. Quasi diceret. Si quis contēdendo velit tibi auferre vnus de necessarijs ante q̄ cōtendas in iudicio sustine potius vt auferat tibi ⁊ reliquum de eis. Hoc quoq̄ ꝓm Aug. ad preparationē cordis: non ad ostensionē operis intelligendum. Et hoc etiam potes trahere: vt si quis vult tunicā tuā tollere. i. aiam vel interiora bona dimittas pallū. i. exteriora negotia. vbi chr. Si litē tibi videris imminentē: et in illa que non poteris indulgere melius est enim iurgio liberari q̄ retinere materiā iurgiorū. Difficile est rem dimittere: sed difficilius de iudicio sine peccato exire. Et iterum. Non solum inquit iniuriam patiens nihil iracundie moueas aduersus eū qui iniuriam facit: ⁊ non solum pro his que abstulit non indigneris: sed ⁊ si quid tibi forte subrelictum est id sponte largire ei qui totum abstulit. Dū enim ille talē te inuenerit respiscet continuo: ⁊ facti pigebit eū. vbi ⁊ Beda. Qō ō vestimēto ⁊ tunica dictū est: nō in eis solus: ſz in oibus faciēdū ēque aliquo iure tēporaliter nra esse dicimus. Si enim de necessarijs hoc imperatum est quanto magis superflua cōtēnere oportet. Lex igitur est vt alterius non tollas: ⁊ si tuum non das gratia aūt vt ⁊ alterius non tollas ⁊ tuū des. ꝓm Aug. qui sponte vel cōiuictus pecuniā debitā reddere noluerit in tm̄ vt velit litigare dimittenda illi est. ferunt enim dei non opus litigare manente illa regula: vt in animo paratus sit amittere q̄ suū debetur. Nam: si modeste ac leniter oīno egerit: vt sibi restituatur: nō tam intendens fructum pecunie q̄ vt hoies corrigat cui sine dubio perniciosum est habere vū reddat: ⁊ non reddere non solum nō peccabit: ſz prodeat etiā plurimum ille dum aliena pecunia lucrū facere vult damnū fidei patiat. Qō tātū est granius: vt nulla sit comparatio. Et nota q̄ repetere sua contingit duplr: aut coā iudice infideli: ⁊ sic ꝓ iano non licet: ⁊ maxime vbi ecclesia libertatē habet: aut coram fideli. ⁊ hoc dupliciter: aut contēsiose ⁊ cū fraude: ⁊ sic nulli licit: aut modeste ⁊ cū iustitia. ⁊ sic infirmis ⁊ imperfectis ſz simpliciter vero repetere sine contētione ⁊ fraude non coā iudice oibus licet.

Chrisō.

Contendē dū non cē.

Augustin. Vindicta ad correctionem exercēda est.

Contentio illicita.

Repetere sua duplicitr fit.

¶ De religiosis vero sua nō habentibus est sciendum q̄ repetere aliqua contingit dupliciter: aut vt aliqua ꝓpter vtilitatē propriam sic p̄fectis nō ſz: aut vt ꝓgregationis ꝓpter vtilitatem cōem: sic ſz et perfectis: qui ⁊ si nō habent sua in ꝓprio: tū habēt in cōi ⁊ ita noie cōitatis ſz repetere: vel si nō habēt oīnō nec in cōi nec in ꝓprio: habent tū res ad vsum deputatas. Et magis expediret iudici secreto significare quas in iudicio repetere. Deīde subiungit. [Et qui te angariauerit mille passus ⁊ vade cū eo alia duo milia [. i. patienter feras si amplius te ire oportet. Angaria ō: indebiti seruitij exigenda in ꝓpria persona vel quecunq̄ coactio iniusta. Unde angariare est iiqne seu iniuste aliquo modo trahere: vel personalia obsequia ⁊ opera impendere opprimendo in persona ⁊ grauādo. Est ergo sensus quicunq̄ te i seruitio indebito sine pctō tū coegerit seruire: ad hoc etiaꝝ ita debes paratus esse: vt amplius pati velis quam ille oprat inferre. Nas mille passus est iter sabbati: ⁊ ideo hoc non est cōtra sabbatū legis: sic sustine iniurias in hijs que non sunt contra sabbatū pecoris. Vel i millenario perfectio spiritualis significatur: que in impletione huius precepti cōdītur. Et cum millenarius sit numerus perfectionis in tribus millenarijs notat̄ q̄ in tribus cōtendas in iudicio sustine potius vt auferat tibi ⁊ volūtate q̄ significat̄ ꝓ alia duo milia. vbi chrisō. Ut des supabundantiā philosophie cumulus sapientie. Postq̄ nūmirū desideris maxillā ⁊ tunicam ⁊ vestimentum et si nudo inquit corpore tuo vt voluerit inimicus ad iniurias ⁊ labores nec siquidē illū opꝰ phibere. Vult enim oia nos possidere cōiter ⁊ pecunias: ⁊ cū ⁊ corpa nō cum indigentibus solū: verumetiā cū iniuriam facientibus. Unū enim mie ē alterū ꝏ patiētie. Et iterū. Ad oē deuotionis opus ꝓpigros nos eē p̄cipit dūs ac paratos. Bonū enim ūm vult nō tam necessitatis esse q̄ proprie voluntatis: vt dū amplius ex nobis facimus q̄ ab alijs postulamur maioris mercedis gratiam consequamur. Intergre enim charitatis ac perfecte deuotionis officium est plus sponte prestare quaꝝ poteris. Hec Chri. Ubi ſz Aug. monet nō tā vt pedibus agas quam vt aio sis paratus. Non solum ergo tua: vt diuites altercationē sed ⁊ ipsum ꝓbe angariantū tā ope ⁊ pedibus q̄ aio ⁊ cōpassionis affectu paratus multo plus seruire q̄ precepit. Totū enim q̄ dictū est intelligendum ſz preparationem animi in casu consimili nō aūt in casu i quo ex tali pmissione nutrietur percutiens aut rapiens vel angarians seu alias offendēs i sua malitia ⁊ iniquitate. Immo in tali casu sustinere non esset bonum: nisi ꝓpter scandalum: vt aliquod maius malum euitandum. Tā restāte. Augu. cui licentia iniquitatis eripiē vtiliter vt cit: q̄ſi nihil est infelicius infelicitate peccanti quam qua penalis nutrit impunitas ⁊ mala voluntas velut hostis interior roborat. ¶ Ut aūt dicit idem Augu. in hijs trium exemplorum nullū iniuriarum est preterminisum. Tā oia in quibus genus iniurie est pretermissum. Tā oia in quibus improbitatē aliquā patimur: i duo genera

Religiosis an repetāt ablata.

Angaria.

Mille passus iter sabbati.

Chrisō. Supabundātia in p̄fectionis.

August. Patiētia sine nutrimēto alie ne iniquitatis habēda

Beda.

August.

diuidunt: quo alterius est quod restitui non potest in quo vindicte solatiū timidus animus querere solet qui talia fomēta desiderat: sic sanat: et firmat misericorditer pferēda alterius infirmitate iudicat: neq; hic vindicta ad correctionem prohibet: vt et supra dixi. Alter enim iniuria genus est quod in integrū restitui potest: cui tamen due species vna ad pecuniā: altera ad opam pinet. Exēplū primi de percussa maxilla. Scōi de tunica et vestimento. tertij de angaria passuū. Quod in corpe Iesum est nō restituit: i integrū: reddi vestimentum potest: et ad iuuari opa potest: si opus fuerit. In his ergo omnibus generibus iniuriarū dñs docet patientissimum et misericordissimum: et ad plura perferēda parātissimam aiam xpianorum esse oportere propter spem retributionis eterne. Sed qui parum est non nocere nisi et pter bñficium quātum poterit consequenter adiungit dñs. et dicit. [Omni petenti te tribue.] Quasi diceret. Ita debes esse patiens in aduersis proprijs: sed et compatiens alienis. Non dicit quid tribuendum: quia non semper res est dandā: semper tū dandum est saltem bonum responsum. Qui ergo i necessitate sua petit a te rem corporalē vl spiralem da ei donum vel verbum. Si enim rōnabiliter petit retribuendū est donus quod petit vel de pcepto cū in extrema necessitate positus omnino indiget dare: quod possis: vel de consilio cum petens aliter transire pōt: hoc est eleemosyna corporalis. Et si deest tibi facultas: da effectum et bonam voluntatem: bonum responsum et oronem. Si aut irrationabiliter petit: dandum est verbum docēdo eum de irrōnabilitate sue petitionis et de cā iuste negationis: vt non eum inanem dimittas. et hec doctrina est pars et opus iustitie et eleemosyna spialis. Et si iste nō accipit id quod petit: melius tū. s. correctionem accipit. Ita [omni petenti te dabis] Quis non semper id quod petit dabis. Uū [omni petenti] inquit nō oia petenti: vt dese quod dare honeste et iuste potes. vnde Ambro. Nō minus est criminis habenti tollere q̄ cū possis et abundans sis indigētibus denegare. Et esuri entis panis est quem tu detines: viduarum indumentum quod tu recludis: miserorū redemptio et absolutio est pecunia quam tu in terra fodis. Tot ergo bona scias te inuadere: quot bona posses prestare. Qz vt dicit Chrisō. Diuitie nre non sunt: sed dei. omnes enim dispēsatores diuitiarum suarum nos voluit esse: non dños. Da ergo et tribue non vende. Uēdit qui multas preces expectat: vēdit q̄ bñficiū procrastinat: vendit q̄ pauperi properat: vēdit qui tristi vultu donat: vendit qui vicissitudinem expectat. pauper tū et nihil habens non tenet ad donum muneris b manus: sed ad donum cōpassionis a corde: psolatiōis in ore: subuēntionis in ope tenet pro loco et tpe. Uū glo. Si deest facultas: da obsequium: vel affectum: vel verbum. Hec sunt illa quatuor que obtulit magdalena xpo. s. lachrymas compassionis: capillos subuēntionis: osculum obsecutiōis vnguentum consolationis. Et eodem modo et tenet ligēdū est quod subdit. Et volenti mutuari. i. mutuum accipere a te ne auertaris ab eo. s. nō mutuādo: vel mutuum differendo vel diminuendo Mutua sibi si petit rōnabiliter: vel rōnē redde si petit irrationabiliter. Da mutuum hylariter. hylarē enim datorē diligit deus: et charitate pauperi nihil inde sperans vel recipiens vltra sortem nec seruitutis: nec quodcunq; cōmodū: ita q̄ p

B Largitas petenti exhibenda.

Restaffer aut doctrina est danda.

Ambr. indigenti denegare.

Chrisō. Diuitie dei sunt.

Vēdit qui preces queruit.

Quatuor dāda.

Mutuandus est gratis.

2. Eccl. 9.

pter istam spē nō dz mutuū fieri: is a deo possit inde merces sperari. Si mia te non auertas. nec in hoie spem mercedis figas: sed in deo qui cum multo fenore tibi reddet: quod illo iubente facis, vū Aug. Nec proprerea volūtate alienes ab eo qui petit quasi nihil recepturus a deo cū res q̄ dat mutuo ille qui accepit exoluat. et cū id ex pcepto dei facis: apud illum qui hec iubet ifructuosum esse nō pōt. Hec Aug. Dices ergo o petēti te tribue: et volēti mutuū ne auertaris: quo gña bñficij cōplectit: vel cū beniuole damus vl cū redditurō cōmodamus et vtrq; parati et esse debemus. In vtroq; enim gñe elemosynę datur: scz et mutuo tenemur omni petēti egenti iubuenire etiam inimico si perfecti sumus: si imperfecti nō nisi in summa necessitate esse videmur? vnde Chrisō. Si mia postulamur quid possumus largiamur: vt ipsi id quod a deo petimus pcedēte merito facilius impetrare possimus. Ceterum si eos qui nos petunt despiciamus: qua fiducia deum nobis quod petimus prestare credimus? Iubemur enim per omnia religionem pietatis ac fidei custodire: vt necessitatem tribulationis alterius quasi propriam compuremus et nec pluris facultatem q̄ fratrem faciamus: expectantes mercedē retributionis eterne. Hec Chrisō. Et non solum de elemosynis hoc intelligendus est. sed et de pecunia que nunq; deficit. i. de sapiētia et doctrina: atque non est petenti denegandā: quoniam auarum dedignatur possessorem et in alios translata crescit: et magis ditat auctorem. Ergo petenti eam pro deo distribuas et volenti eam mutuari a te: vt alios doceat ne auertaris: quod alios preter te docebit: tibi reddet a deo cum fenore multo. Utraq; ergo pecunia scilicet corporalis et spialis est cōmodandā: sed materialis sine vsura: spiritualis cum vsura. ¶ Deinde sequitur. [Et qui aufert tibi que tua sunt] siue pecuniā: siue rem aliam [ne repetas] scilicet in iudicio: ac cum lite et contentione. Non enim licet alicui rem in iudicio repetere turbato animo et ira et commotione: ac per inordinatū affectū vindicte potius q̄ ad emendam delinquētis: vel exauaritia qua magis vult cum iactura primi bene se habere. Et quod docuit dñs iniuriam inferentibus non esse resistendum: sed plura perferenda esse parati: pur docet iniuriam inferentibus impendendum esse charitatis effectū simul et affectū. Qz enim opa iustitie ifructuosa sunt sine charitate. ideo addit de charitatis pfectione et dat intellectum pcepti de dilectione primi: in quo errabant iudei. Et hoc enim q̄ preceptum est in lege. Diliges proximum tuum sicut reipsum: et iterum ibidem dz. diligēs amicū tuū: arguebāt a contrario sensu q̄ debebant odire inimicū: sed hoc est falsum: quia ois hō ex charitate diligend? est inquantū ad imaginem dei est: et capax ipsius per cognitionem et amorem. Dicit ergo Audistis quia dictū est in lege. Dilige proximum tuum et affectu sic ligat oēs: et effectu sic liga t perfectos. p loco et tempore: et oderis inimicus tuū: sed hoc vltimū non est scriptū in lege: sed est traditio scribarum qui hoc addebant et ex alijs scriptis ibidem: vt dictū est colligebant. Vel si alicubi scriptum dicatur: tunc sm Aug. Non vox iubentis iusto accipienda est: sed permittentis infirmo: ego autem dico vobis. Diligite scz affectu inimicos vestros: quia oēs scz non vitia: naturam non culpam. Quia sm Aug. Sic diligēdi

Chrisō.

Sapiēcia.

Signa dilectionis gñalia.

Matth. 6. Dilectionis lex.

Aug. Audistis.

Aug. Diligite inimicos.

k

sunt hoies vt eos: non diligant errores. Diligere debemus inimicos: bona gratie et glorie eis optando: quib? homo non pōt vti malestalia vero bona scz nature vel fortune non sunt eis optanda: nisi quadam gñalitate inquantū valet ad salutem eorum quod soli deo est notū: quia talib? bonis pōt hō bene vti vel male: et ō circa hec nō est aliquid petendū determinate. ¶ Et nota quod diligere amicū est magis debitum: et nō excludit dñs a dilectione amicos mercedē: sed inuit minorem: quia ceteris paribus dilectio inimicorum est magis meritoria q̄ amicorū: qz difficilior et cū maiori conatu bone volūtatis: quia purior et ex motu gratie nō nature inclinātis: quia liberalior nō ex debito meriti pcedentis. Et quia nō sufficit diligere corde: nisi dilectio pbeat operis exhibitione ad minus loco et tpe sub dit benefacite: scz effectu his qui oderūt vos: que spectāt ad eorū salutē eam mō debito et possibili pcurando: quia bñfacere est dilectionis effectus et exhibitio. Et ō sicut tenemur diligere inimicos quantum ad bona gratie et glorie ita tenemur in effectu salutem eorum procurare. Inimicus ergo quo ad naturam qua est primus de necessitate pcepti est generali dilectione diligend? qz dicit diligēs primum tuū: sed dilectione spāliter q̄s moueatur ad diligendū inimicū nō est pcepti sed perfectionis. Non enim est preceptū ad omēs spāliter afficiendū: quia nec hoc est possibile: et ō nec est preceptū spāliter affici ad inimicū: sed gñaliter inquātū est homo proximus. Et quia exteriora beneficia pportionant interiori dilectioni: signa generalis dilectionis: vt aliquod bonum facere toti cōitati: vel orare pro toto populo in communi nisi ista exhibere inimicis cum ab q̄s que sunt generaliter exhibenda non debeant excludi: et de necessitate preceptī: quia si ab his inrēderet homo eos excludere: etiam generaliter dilectio non ferretur: immo magis odium ostenderetur. Et quia ex rēpe extreme necessitatis obligat hō omni homini in tali necessitate existenti: ō etiā inimico (nisi ex hoc deterior fieret et fidem impugnaret) debet in tali necessitate bñficium exhiberi beneficia vero q̄ sunt signa dilectionis specialis non tenetur inimico exhibere extra casum necessitatis: sed hoc est perfectionis. Dilectio ergo alia interior: alia exterior. Dilectiōe interiori et perfectione sufficiente: quilibet etiam imperfectus tenetur quēlibet etiam inimicū diligere. Dilectione autem exteriori id est beneficij exhibitione et perfectione supererogationis tenetur tantum perfectus hoc facere: imperfectus et tenet inimico rāconē odij dimittere et bonum optare: siue petierit veniā siue non: et si petierit veniā tenetur ei colloqui et dicere aue: si non tenet beneficia tpalia ministrare. Perfect? autē tenet etiam presidia tpalia conferre et necessaria ministrare: siue ab eo veniā petierit siue non. Qz si inimicū a cōione nra separamus: eo ipso ei bñfacim? et dū hoc fine faciam?: vt eū ab errore reuocem?. vū glo. Bñfacite ministrādo cibum mētis. i. instructionē vel correctionēs corpis oia enim in ecclesia etiā excōicatio eo spectāt vt fres et amici fiāt. Et qz est quoddā bñficium ad salutem pertinens quod a quolibet quantuncunq; paupere potest exhiberi. s. orare pro aiarum salute: ideo subiungit [Benedicite]. s. bona gratie et glorie imprecando [maledicentibus vobis] retro trahendo vel aperte blasphemando [et

orate] dicta bona optando: et desi deprecando [persequentibus et calūniātibus vos] falsum crimen vobis imponēdo. Huius exēplū dedit dñs in cruce suspēsus. et Stephanus lapidatus: et dauid a semei maledictus. ¶ Ubi nota q̄ triplex est iniuria: scz cordis que rāco: vel odiū dicitur: oris que detractio vel maledictio operis. s. lesio manualis. Ideo igitur generibus tria dominus apponit remedia: cōtra primum [diligite inimicos vestros] contra scōm [benedicite maledicentibus vobis et orate pro persequentib?] et calūniātibus vos] cōtra tertiū [benedicite his q̄ oderūt vos.] vū glo. Contra ecclesiā trib? modis pugnatur odio: verbis: et cruciatu corporis ecōtra ecclesia diligit: orat et benefacit. Si ergo volum? esse pfecti debemus iniuriantibus nobis beneficium dare cordis ipsos diligendo: beneficiū oris pro eis orando: et beneficium operis ipsis bñfaciendo. Et qz magnū dedit pceptum pclarū subdit premiū. Ita i quit diligite: bñfacite: et orate p inimicis vestris [vt sitis filij patris vestri] altissimi [qui in celis est] filij inq̄ per bonitatis imitationem: per gre adoptionē: per educationem: per hereditatis adeptionē. Ut sicut estis filij dei per naturā et creationē: sic etiā sitis filij eius per gratiā et imitationē in eo q̄ est ei proprium. Proprium est ei misereri et esse bñficium. Uū Beda. Nulla maior potest esse merces q̄ filios hois rerum regendis effici filios altissimi qui in celis ē. Nos enim ptāte accepta efficimur filij dei. inquātum ea que ab eo precipiunt implem?. Et subiungit. Qui solem suum facit oriri super bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos: ac gratos et ingratos. Et non solū amicis: sed etiam inimicis benefacit. Sic enim inimicos nutrit vt amicos ac bonos et illos sui solis splendore illuminat: et suarum pluuiarū inundatione fecundat et bñficia cōia nō substrahit: etiā malis hōibus qui tū ei inquātū in eis est inimicant: sed pro sua mia indiscrete omnib? vite pūtis beneficia largitur. vbi Hieron. Noli negare quod de? nulli negat quātuis sit blasphem? et impius. Sine distinctione omnibus tribuamus nō querentes cui: sed q̄ re demus. Ut autem dictum est supra: orate generaliter pro inimicis et eis benedicite: pro quanto in generalitate populi includunt est pceptū sicut quod in generali dilectione diligant: sed in speciali ista facere non est preceptum: sed perfectionis. ¶ Et sciendum q̄ chrysō. ponit nouem gradus sm accessum ad perfectionem mandati huius. Unde ait. Uidisti nempe quātis ad perfectionē gradibus ascendit: et quēadmodum nos in ipsum veritatis cacumen statuit: et paulatim in ipsum celum reducit. Primus gradus est: nequaq̄ ad ledendū proximum venire. Secundus vt nō amplius referat quam quod a ledēte sustinuit. Tertius ne lesus faciat illa q̄ passus est: sed quiescat. Quartus vt etiam pbeat seipsum ad iniuriam sustinendā. Quintus vt etiā ad maiora se prebeat q̄ vult esse qui fecit. Sextus nō odisse eum a quo ista pertulit. Septimus etiam diligere ledentē. Octauus beneficijs eū liberāter afficere. Non? etiā desi p aduersario deprecari perpetisti celsitudinē pbie: et idcirco tā claro digna est premio quia tā magno est subiecta precepto. Nā et premium illi tale pponit quale pro rum oino nulli vt scz fierent similes dei: pur tū hominibus id esse possibile est. Igitur beneficiandum est oibus: qz vt dicit Sene. Nemo non

Blossa.

Bñficiū triplex pfectorum.

Beda.

Hier. ny.

Ad Chrysosto. Brad? nouem ad perfectionem.

Seneca p desse oib?.

non cum alteri pdest sibi prosuit q; ño pfectio dilectionis vltra dilectionem inimicorum non potest procedere: ñó postq; precepit inimicos diligere: consequêter subiungit. Estote ergo vos perfecti sicut et pater celestis pfectus est: quc ẽ ler amoris cõseruãdo: vt queratis etiã inimicis pdesse quod deũ facere manifestum est qui bñficis largit etiã malis hominibus: sic qõ ppter eorum malitiam non deserit benefacientiã circa ipsos: ita nec vos circa inimicos. Nã fs chry. sicut filij carnales similant pres in aliquo corporis signo: ita filij spirituales deũ i sanctitate nihil nos deo ita assimilat sicut iiusta faciẽtib⁹ ignoscere: et pro eis orare. Et arguit hoc exemplo publicanorum et infideliũ q̃ suos amicos diligũt et eis bñfaciunt. Si ergo supra ipsos mercedem beatitudinis volumus habere debemus plus ppter deũ facere: dilectionẽ etiã ad inimicos extendendo. Si enim diligitis inquit tãtuz eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis: hac fcs de causa a deo in eterna vita. Quasi diceret de his ei dici potest: recepistis mercedẽ vestram. Talis namq; dilectio est naturalis: et non procedit de charitate que se extendit ad omnes hoies: et iõ nõ est meritoria. Sed tñ hec oportet facere: et illa non omittere. Diligere enim diligentes est nature: diligere non diligentes ẽ gratie: non diligere diligentes est imperfectionis humane. Et si salutaueritis fratres vestros tantũ qui aliqua affinitate iunci i sunt vobis. i. salutem eis optaueritis: ac charitatis et dilectionis affectũ eis ostenderitis: quid amplius s. quantũ ad perfectionẽ facietis. Et si benefeceritis tñ his qui vobis benefaciunt quod est debiti naturalis ex accepto beneficio: q̃ vobis est gratia. i. qõ meritũ gratie apud deum. Quasi diceret nullũ. Sic publicani et ethnici. i. peccatores et gentiles hoc faciũt: publicani qui publica vectigalia exigunt: a publio rege romanorũ nomẽ traxisse ñm. Ethnici vero ab ethnos grece: quod gens latine est vocantur: qui tales sunt vt fuerunt geniti. s. sub peccata. [Et si mutuum dederitis his a quibus spatis recipere: que gratis vobis]. s. apud deum: quasi diceret nulla. Nam vt dicit glos. ex hoc solo quod speratis recipere nõ pro deo datis. Unde de talibus diei potest: receperunt mercedẽ suam: q; spe retributionis humane mutuant: [Nam et peccatores [qui gr'am dei non habent: pctõribus fenerantur. i. mutuũ dãt: vt equalia non vltra fortẽ recipiãt. Ex quo pater q̃ plusq̃ peccatores sunt qui mutuant vt cum vsura recipiant. Quasi diceret sm Bedam. Si tales inter se natura duce norsit eã bñfici q̃ to vobis gradus pfessionis eximior necesse est vt cura virtutis sit vberior quatenus etiam nõ amantes charitatis sinu amplectamini. Unde Chryso. Qñ igitur vigni supplicio sumus: q̃ cuz ad similitudinem dei vitaz nostrã informare iube mur: forsitan ne gentibus quidã inueniamur equales. Et iterum. Sed si nos in his nec publicanis: nec gẽtilibus meliores efficimur nonne lugendi et plangendi sumus. Quinimmo intantum longe sumus a diligendis inimicis: vt nec amic⁹ qui dẽ charitatis vicẽ reddam⁹: fs econtrario odia habeam⁹ etiã diligentes: in quo nõ solum gentilibus et publicanis nequaquaz differimus fs multo etiã inferiores existim⁹ ꝓs etiam non solũ vult nos ignoscere oclunquentibus: sed etiã amemus eos et orem⁹ p ipsis. Naz si tñ modo nõ ledas eũ qui te lesit: auertis te tñ ab eo nec libenter eũ videas: nec manet sine vulnere in pectore: et dolor augescit in corde. Nunquid tu ira vis tibi: porpitiũ fieri deũ: vt nõ te quidẽ ledat: auertat: se tñ abstet: et pctõrũ tuorum memoriã teneat: et videre te nolit? Igitur qualẽ vis erga te eẽ deũ cũ delictorũ tuorũ pofcis: talẽ te exhibere debes his q̃ deliquerũt i te hec Chry. Intellige q̃ qñ ista fiũt ex naturali affectione: que põt procedere ex cã vtili aut delectabili: ex causa honesta: et per habitũ mozalis amicitie: sic non sunt meritoria vite eterne. Sz quando ista pcedũt ex habitu charitatis: tunc sunt meritoria: ac principium et ratio merẽdi ad deũ: que sola diuidit inter filios regni et perditionis. Diligere enim propter amorẽ reciprocũ naturre est debitũ. Diligere ppter beneficiũ acceptũ vel speratũ est mercẽnarium: diligere ppt mutue familiaritatis oblectamentũ: est malũ. Diligere ppter pctũ ꝓsensum: est malignũ. Diligere ppter opus bonũ: est gratuitũ. Qui enim diligit proximum aut q; bon⁹ est: aut vt bonus fit: aut q; eiusdẽ corporis mẽbza et eiusdẽ patris filij sumus: vere diligere dr: talis enim amor spñalis ẽ et ideo indeficiẽs: carnalis enim amor cito dilabit sicut et ipsa caro quali videlicet amore publicani et ethnici se inuicẽ diligunt in quib⁹ est natura sine gratia et tñ diligentes se diligunt: statiz enim vt se ab alijs non diligi intelligũt ipsi quoq; alios non diligunt. Nos ergo oẽs diligere oiz salutẽ querere oibus benefacere et charitatis affectum ostendere debemus non querẽtes cui: sed quare ista faciamus. Sic enim augeẽ amor et concordia crescit. Ista itaq; debẽt fieri: non in spe retributionis humane sed diuine. Sicut enim deus est omnis boni principium: sic vult esse et finis. Ego sum inquit alpha et o: principium et finis. Unde Augustinus. Qui amicum propter omodum quodlibet amat: non amicũ cõiuncit amare: sed cõmodũ. Et ideo deus quo nihil est maior aut melius ppter quod diligat propter seipsuz perfecte diligit. Si vero saltẽ ppter illa que pstat amat: non vtiq; gratis amat: q; iã illud propter quod diligitur ei (q̃ dictu quoq; nefas ẽ) anteferitur. Et iterũ. Gratis de⁹ ameturi vt operis quo illi ministrat pretium sit esse cum illo. Nihil enim debem⁹ pro amore Jesu quereremisi eius suauẽ presentiã. hec Augu. Unde Bernar. Non sine premio diligit deus: et si absq; ꝓmij intuitu sit diligendus. Verus amator premiũ non querit: sed meretur. Hec Bernar. Amem⁹ ergo aduersarios nostros: et nihilominus eis bñficiẽstemus: vt sim⁹ perfecti pro modulo nostro perfectione gratie: sicut et pater noster celestis perfectus est perfectione nature: quoniaz perfect⁹ dominus bonos et pfectos vult habere fideles. Simus interim perfecti saltem perfectione sufficiẽtie: que est in dei et primi charitate: et nitamur ad cumulum perfectionis super erogationis que est diligere inimicos: et orare pro eis: sicut fecit ꝓs. Unde Chryso. Nõ tãtũ ledimur ab iniquis quãdo nocemur ab ipsis: quantũ cũ per malitiam eorum constantia bonitatis a suo proposito victa recesserit. Ne igitur odio habeas fa cientẽ tibi mala et ne maledicas vexantiẽ: fs magis ama quasi multorum tibi conciliatorem bonorum: teq; ad amplissimum honorem ledendo ducentem: alioquin et laborem sustinuisti: fructu

Filios et similes dei fiunt premium.

Chrysosto.

Publica

Ethnici.

Glossa.

Beda.

Chrysosto.

Publicanis et ethnicis ꝓstare debemus.

Auerti hibenda.

Dilectio ad vitam eternam desi.

Dilectio multiplex.

Deus ad se gratis.

Bernard. Pater nõ sine mandoꝑ rerum.

Chrysosto. O.

Bonosi inimicis nobis conciliatur.

tu esset priuatus es: et iacturam quidem feres: mercedem aũt perdes. Qõ certe extreme omnino dementie est: vt aliqui cum maiora perpessi sunt nequaquam minora sustineant. Et quemadmodum inquies fieri ista possibile est. Vidisti deũ hoiem factum: et conuiq; pro tua descendẽtem salute tantaq; propter te esse perpessum: et adhuc inquiris aut dubitas: quemadmodũ possibile sit iniurias donare conseruis. Sed tu plurimum omnino lesus es. Verum quid tale perpessus es: quale tuus omnino omnium domin⁹? Si nantẽ omnino nimis lesus es: ideo circo maxime bñficium refert nocenti vt e tibi ꝓsit clariorẽ facias coronã et fratrẽ a periculo grauissimi languoris absolutas. hec Chryso. ¶ Oratio.

Possibilitas amandi inimici exemplum est xps.

Dominie iesu christe mitissime totius humilitatis et patientie magister da mihi sermonum tuorum vltimo et simplici: vt me humilem et alijs inferiorẽ constituens ab omnibus contemni cupiam et conculcari: iniuriamq; in corpore vel rebus patienter sustinens animuz paratum ad plura sustinenda habeam: ac omni pctenti in corporalibus et spiritualibus pro posse subueniam. Concede etiam vt non soluz amicos: sed et inimicos me corde: ore: vel opere: persequentes ecõtra valeam diligere eisq; benefacere et benedicere: ac pro eis orare: vt inter filios et electos tuos merear tua gratia numerari. Amen.

¶ De laude hũana in bonis operibus non querenda. Cap. xxxvi.

Z Mat. 6.

Post hec magne perfectionis ꝓba docet ne de bonis operibus maniter gloriemur: q; valde difficile est vt in eis vana glia totaliter euitet. vñ ait [Attendite] id est diligẽter cõsiderate et arrẽti aut cauti estote. s. cõtra insidias superbie: q; ẽt bonis operibus insidiat: vt faciat ea perire [ne iustitiam vestram]. Lopa iustitie. s. opera bona de genere q̃cunq; fuerint illa: q; omnia ꝓtinẽt sub iustitia generaliter dicta] faciatis coram hoibus] eo. r. fine vt videamini ab eis: id est propter laudes humanã et fauorẽ mundi non ppter gliam dei: nec ppter edificationem primi alioquin mercedẽ nõ habebitis apũ deũ cuius amore non fecistis. Ille enim debet mercedẽ dare cuius mãdato moꝑ netur operarius vel amore. Nisi ergo deus sin gulariter sit in cã non operis mercedem: sz fallacie suppliciũ apud deum habebunt: q; hic ab humano ore mercedem. s. leuem auram fauoris recipere voluerunt. ab his tamen diuitarat acceperunt a quibus eam concupierunt. Et q̃ enim intentio fertur ad hoies tñ: non est aliquid a deo iuste expectandum: quia non virtuz: sed cã virtutis mercedem habet apud deum. Hoc igit deputatur eis pro mercede cui⁹ amore fecerũt. scilicet laus humana quam quesierunt. Et non solum vera mercede ob praua intentionem euacuatur: sed et nihilominus pro inani gloria que siue precedat opus siue sequatur: semper mortale peccatum est penam eternam merentur. Mi nuitur etiam probitas conscientie ex fame mercede. vnde Boe. Minuit se probitatis conscientie secretum quotiẽs ostendendo quis fructum recipit fame ꝑcium. Et ideo vt idem Boetius dr. Sapiens bonum suũ non populari rumore: sed

Mercedes vnde petas

Gloria in malum Boetius.

Chrisso.

Bona opera palã fiãt ad laudem dei

Brego.

B

Eelemosyna ieiuniũ et oratio.

Sinistra.

Dextra.

In abscondito facere

pscientie ñitate metiẽ. Et pscidera q̃ vt ait Chryso. Nõ solũ non ostẽdi iubertiz et studere latere. Neque essẽ est equale nõ studere appareret: et studere latere. Per hoc tñ nõ ꝓhibent opa bona fieri coram hoibus ad dei gliam et proximi edificationẽ: q; hoc est bonũ et meritoriũ apud deũ. Sz vt dixit Brego. Valde perfectoz est sic ouso opere gliam cuitabitas quereret: vt de illata laude nesciat primata exultatione gaudere: quaz infirmi q; perfecte contẽnendo non superant restat: necesse est vt bonum q̃ operantur abscondãt. ¶ Deinde postq̃ generaliter iustitiã nominauit: nũc pseqnenter per partes exequitur et specialiter prohibet in elemosyna et oratione: ac in omnibus vanã gliaz quer: q; hec tria ꝑcipue pseuent inanis glia comitari. hec sunt tria sctificationis opera. s. elemosyna cõtra pctñ in proximũ. ofo ecõtra pctñ in deũ: ieiuniũ cõtra pctñ in semetipsum. Hec ẽt tria valent ptra tres radices pctõrũ. s. cõtraria mala que in mundo sunt. Elemosyna enim est iustitia contra concupiscentiam oculorum: ofo cõtra superbiã vite: ieiuniũ ꝑ concupiscentiã carnis. Sit ergo [cũ facis elemosynã] corporalem. s. vel spiritualem [noli ante te tuba cane: sicut faciũt hypocrite. i. noli eam facere: et ma infestatione et velle innotescere vt glorieris in laude tua: sicut ille apertũ dat signũ q̃ canit tuba. Nõ est ingrata deo elemosyna que vt: fs que ideo vt videat: Et q; tales ꝑcipaliter intendũt honorẽ vanũ et transitoriũ: iõ amittunt veraz et eternum. vñ sequit. [Amen dico vobis recepe runt mercedẽ suã]. s. gloriã hũanam quã querebãt p dono elemosyne: sed pena expectat p mala intentione. Ita ergo faciunt hypocrite. [Te aũt faciente elemosynã] qõ est opus de gñe bonozũ [nesciat sinistra tua] et intẽtio puerũ quid faciat dextera tua: et intẽtio sancta. Sinistra est appetitio et delectatio laudis humane vel commodi terreni. Dextera aũt intẽtio implendi precepta diuina seu amor dei et celestis ꝓmij. Est ergo sensus nõ se immisceat intẽtio alicuius pratitatis: vñ ꝑcepta dei implere satagis. Et exponit qõ dixit nesciat. illud enim nescit qõ in abscõdito est: et iõ dr [vt sit elemosyna tua in abscõdito]. est. s. fin rõnem intentionis: et si nõ fin rationem opationis. Sit in abscondito et secreto mẽtis. i. in ipsa bona conscientia: que humanis demonstrari non potest oculis. Sufficit tibi ad merendum ꝓmium: qui solus conscientie inspector est: et hoc est quod subditur. [Et pater tuus] scilicet Deus qui est pater omniũ per creationem et iustorum per gratie adoptionem [qui videt in abscondito] quia ipse solus videt intentionem cordium [reddet tibi] quia retribuet bonis secundum intentionem cordis hominibus absconditam et occultam: et si non in pãti tñ in futuro. Non ergo si hec sciant homines formidãdus est: sed si hoc animo fiant: vt fructus placendi hominibus in eis expectet: et laus humana admisceatur. In omni enis ope nostro nescit sinistra quid facit dextera: si non amore laudis humane: sed amore dei et iustitie id agam⁹. Et iõ siue in synagogis: siue in vicis et plateis elemosyna vel aliud opus bonuz quis faciat in abscõdito tamen facit quicunque hoc faciens non ab hominibus: sed a deo videri desiderat. Econtra vero qui in absconditto facit videri et cupiẽs laudem ex hoc et gloriam querit non in absconditto quidem facit: qñ. i. abscondituin non vult esse q̃

In abscondito facere

Chrisos. facit: trifiq; ei valet ac si i publico fieret. vñ Chrisos. Nõ ergo aliquis coram hoibus elemosynã faceret: nec tñ ad hoc faceret: vt eã hoim oculis ostenderet: aliquis non coram hoibus faciẽs: eo tñ alio facere vt se id faciẽtẽ optet videri. Propter qõ nõ factũ ipm: is volũtatẽ aut coronat aut punit nec sini ogis: is volũtati operãtis mercedẽ dam nam ve decernit. Nõ igit tñmõ dedisse elemosynã: sed quãdãmodũ ops dedisse ẋtutis ẽ. Hec Chrisos. Similiter in ofone docet fugere vanaz gloriã: vt nõ ozes in publico ad manifestationẽ vt videaris ab hoibus sicut faciũt hypocrite q̃ vt dicit Chri. non intendunt exaudiri: is videri. Et qz intentionẽ haent puersam. nõ dãnosaz subdit sequelã [qz recepẽt mercedẽ suã] sez laudẽ transitoriã: is tandẽ recipiẽt pena eternã. Argumentũ habes ex hoc q̃ cũ vana glia sit mortale pctũ tõ omne opus ex vana glia factũ est mortale reputandũ: qz pro eo pena infligit eterna. Ita ergo faciunt hypocite. [Tu aũt cũ oraueris intra in cubiculũ tuũ]. i. in locũ secretũ [z clauso ostio] ne veniat multitudo impediens eleuationẽ mentis: z auertens te a proposito [ora patrem tuum] celestem [in abscondito.] Et est sensus ꝑm Remi. Sufficiat tibi vt ille solus noueritꝛ tuã oratiõẽ: qui oĩs corda nouit occulta: qz ipse qui est inspector erit exauditor. [Et pater tuus] cuius honorem debes intendere [qui videt in abscondito reddet tibi] fructum orationis in aperto ꝑm Chrisos. qui sic orat secreto vt ab hominibus absconse orare videatur: non deum aspicit: sed hoies. z tõ ẋtum ad propositũ suũ in synagoga orat: ac etiam si vnpliciter laudatur: et qz orat z qz abscõse orat. Cuius aũt orãtis mẽs solum aspicit deum q̃ huis in synagoga oret tamẽ apud se in secreto videt orare. Orãs ergo nihil nouum faciat qõ aspiciant hoies vel clamãdo: vel pectus percutiendo: vl manus expandẽdo. Hec Chrisos. Ubi sciendũ q̃ duplex ẽ ofo quedã publica que fit a ministris ecclesie: z ista nõ debet fieri in occulto: sed magis in publico z in ecclesia coram populo: qz pro tota offertur communitate: z populus in hoc conformare se debz ministris ecclesie ipsum deum deprecando ꝑm modum, congruz z sibi possibilem. Alia est oratio priuata: z talis magis debet fieri in secreto duplici de cã. vna est qz oratio, est eleuatio mentis in deum: mens autem citius z melius eleuaturin deũ qũ homo est i secreto loco z a tumultu separatus. alia est ad eleuationem vane glorie que de faciũ insurgit i publico. Orare itaq; volentibus salubre dat xps consilium: vt intrẽt in cubiculum. i. cordis secretũ: z claudat ostiuz i. carnales sensus p quos exterioza improbe se ingerunt z turbe fantasmatuz orantibus obstrepunt: vt sic etiaz clauso ostio mentis z cubiculo aĩe viriũ oratio spiritalis fiat i intimis cordis z inde dirigat ad deum feruentius vbi orat pater in abscondito: qz abscondituꝛ z cubiculum est secreta cordis intentio. Quãtũ ẽm homo cõtemnit qõ est extra se: rm pot se recolligere intra se: z ẋtum re recolligit i tra se tñ pot supra se ad ofonem z dei contemplationem ascẽdere. Deinde circa ofonem excludit gentilium erroꝛ quẽ rem ꝓi. [Orantes aũt nolite multuz loqui sicut faciũt Ethynicũ putãt in multiloquio: z alt loqo ac fiuauiloqo suo exaudiri: z q̃ ipsi i ta verbis fletere queant deũ sicut oratoꝛ iudicẽ. [Scit ẽm pr̃ vester celestis: quid opus sit vobis ante q̃ petatis eũ] qz audit ꝑ apparitionem cordis singulorum. hoc addit ad excludendũ istoꝛ gentilium falsum intellectũ ꝑm quẽ aliquid deo notificat de nouo qz oĩa facit ab eterno. Nõ ꝓhibet dñs i ofone multiplicationẽ verboꝛ simpliciter z absoluteiqz z ipse pernoctauit in ofone z factus i agonia prolixius orabat: sed ꝓhibet ne multiloquio vtamur in ofone eo fine z ea intentione q̃ bus vtebant gẽtiles ydolatre: qui triplici de cã vtebant vocali ofone in multiloquio facta. Primo qz orabãt demones qui nesciret quid illi peterent nisi verbis z signo exteriozi instructi essent: secreta ẽm cordis hũani penetrare nõ valẽt. Scõa z qz putabãt demõibus quasi hoibus verbis psuasibilibus z multis persuadendũ esset: sic eos ad miserandũ puocari. Tertia: qz demões quos orabãt: qñq; absentes esse putabãt z q̃ per talem orationem renocari possent. Ista sunt mala: z ideo ab oratione fidelium remouenda. Similiter autẽ triplex est cã quare nos vtamur vocali oratione. Prima: vt obsequium oris fiat z corpis z operis deo impẽdamus triplex enim sacrificium deo debemus: scilicet sacrificium cordis: oris z operis. Secunda: vt ad memoriam reuocemus quod petere debemus: z ipsa vocalis oratio pigritiam nostram excitet: qz si homo semper in silẽtio orare de faculi obdormiret oblit quid peteret. Tertia: vt vocali oratione proximus instruatur z ad cõsimile opus imitetur. Vult autẽ deus vt oremus: ne qõ ab eo nobis datur vile habeamus: nec eo ipso amplius eum adoremus desideremus: z ita amplius mereamur. Nec ad eũ adorantes frustra scienti loquimur: quia ꝑm Hieronym. Non narrato res: sed rogatoꝛes sumus. aliud est enim narrare ignoranti: aliud petere scienti. vnde Chri. dicit q̃ oporteat orare: vt sez deum non doceas: is inflectas vt familiaris efficiaris i ter erpellationis frequentia: vt humilieris orando vt q̃ peccatorum tuozum tecorderis. Et notandus quod ꝑ fit multiplicari verba in oratione: vt per significationem verboꝛum deuotoꝛ animus melius eleuet in deum: z non solum mente: sed etiã corporali voce hõ eleuet in eum ꝑm illud. Coꝛ meũ z caro mea exultauerunt in deum viuum. nõ tñ pot ibi dari regula certa: is dz hõ talibus vti in ofone quantũ percipit quod faciũt ad deuotionis exercitationẽ. Si autem e contrario p̃cipiat q̃ multiplicatio verboꝛ distrahat mẽtem eius qz aliquãdo multiloquiũ oris impedit deuotionem mentis: tunc debet cessare a verbis z orare deum mentis affectibus. vñ ꝑm Aug. Qũ rogamus deum pietate opus est non verbositate aliud est sermo multus: aliud diuturnus affectus. Nã plerunq; hoc negotium plus gemitib̃ agit quam sermoĩbus: plus fletibus q̃ affatu. Hec tñ intelligenda sunt de orationibus priuatis z voluntariis: qz orationes debite z publice debent esse in verbis: vt possint percipi ab aliis Deinde docet fugere hypocrisim in ieiunio dicens [cum ieiunatis] quod expedit pro tempore [nolite fieri tristes sicut hypocrite.] Non solum prohibet fieri: sed velle: cum dicit nolite. i. voluntate est enim prima radix merendi vel demerendi. Itẽ fieri prohibet non esse: qz ꝑm Chri. Sciens dominus quod non potest esse hypocrisis qui ieiunat non dixit nolite esse tristes: sed nolite fieri. aliud enim esse: aliud fieri. Assiduum quidem ieiunium naturaliter facit esse tristem ferum.

Chrisos.

Oro hypocritarum.

Chrisos.

Oratio sanctorum.

Remig.

Orãdi modus.

Oratio duplex: publica et secreta.

Oratio breuis commẽdatur.

Nihil indicatur deo.

Oratio hypocritarum.

Oratio longa vitanda.

Oratio cur vocalis.

Job. 20. Laus hypocritarum.

Oratio cur peccatorum.

Chrisos.

Hieron.

Chrisos.

Verborum multiplicatio.

Lauare faciem.

Augustin.

Augustin.

Jeiunium hypocritarum.

Chrisos.

Chrisos. Fieri et tristem esse.

qui aũt per hypocrisim pallentes apparent tristes nõ sunt sed fiunt sicut hypocrite tristes in apparentia: vt ipsa vult̃ tristitia sit ostentatio ieiunij falsa z vana. [Exterminant ẽm] z quasi extra ꝑ̃ios terminos ponunt z adducunt [facies suas] ac deformãt corpa sua habitu sordido z squalido deturpant [vt pateant hominib̃ ieiunantes] ac semper videantur tristes: z quasi de peccatis aliozum lugentes. ostendunt enim quandã faciei tristitiã et extra solitum alioruz modum in vultu vestẽ squalozẽ demonstrant: vt penitentie rigozẽ simulent: z religiosi pre ceteris apparẽt: z inde laudes ab hominibus recipiant. O insana vanitatis. nolũt esse qõ tñ vo lunt apparare. Et propter hoc cũ assertione cõminat eis penam nõ modicã dicens. [Amen]. i. vere [dico vobis: quia receperunt mercedẽ suã] s. laudem hominum quam querebant: z in futuro recipient pro simulatione dãnationem quaz non timebant. Et signãter dicit receperunt: nõ recipiunt: quia talis laus adeo breuis est q̃ q̃ nihil de presenti ꝑz. vnde in Job. Laus impiozũ breuis z gaudium hypocrite instar puncti. non ergo prohibet dñs tristitiam penitentie pro peccatis: sed tristitiam fictam pro laudibus consequendis: nec ꝓhibet videri ieiunantes: sed hoc non appetere propter hominum fauoreꝛ: qz nõ virtus vetatur: sed mens ficta reprobatur. vnde Chrisos. Si ergo qui ieiunat z tristem se facit hypocrita est: quanto magis iniquioꝛ est qui nõ ieiunat: sed argumentis quibuspam in facie sua pingit venalem pallorem quasi ieiunij signum. Deinde subdit modum ieiunandi debitum. [Tu aũt cum ieiunas] non scilicet imiteris hypocritas: sed [vnge caput tuum z faciem tuam laua] Quia rediculum esset caput oleo ad literã vngere. ideo ꝑm Hiero. Accipitur metaphorice a palestinis qui in festis solebant hoc facere: vt q̃ ieiunamus letos nos z festiuos esse monstremus [vnge ergo caput tuum]. i. hylarẽ te exhibe] z faciem tuã laua] ad literam ne sordidus appareas. Duo dicit, contra duoꝛ: vnge oleo letitie ꝓtra tristitiam hypocritaꝝ. Laua aqua mũdicie cõtra exterminationem facierum. Vel ꝑm duas partes iustitie laua faciem internam id est conscientiam a malo p confessionem tergendo: vt munda sit ante deum. sicut ẽm in conspectu hominum gratiosa est facies pulchra: sic in oculis dei pretiosa est conscientia munda: z vnge caput id est mentem seu rationem que in alia ꝑminet accogitationes: z cetera hominis regit in bono per deuotionem gaudendo: vt in ieiunio hylarem animum exhibeas deo: spiritualis ẽm hylaritas in ieiunio sicut i eleemosyna ẽ ne cessaria: qz sicut deus diligit hylarem datorem sic z hylarem ieiunantẽ. Ubi Aug. Intelligẽdũ est hoc p̃ceptũ ad interiorẽ hominem pertinere Ungere caput ad letitiam ptinet: lauare autez faciẽ ad mundiciã. Et ideo caput vngunt q̃ letãtur interius mente atq; rõne. Et hoc faciat qui nõ foris q̃rit letitiã: vt de laudib̃ hominuz gaudeat Ita ẽm z faciẽ lauabit id est coꝛ mundabit quo visurus est deum nõ p interposito velamine ꝓter infirmitatẽ ꝗctam de sordib̃. vel ꝑm Chri. Unge caput. i. xp̃z oleo misericordie. s. pauperes recipiendo. laua faciem id. est intentionẽ ꝓter deũ hoc faciendo. Et subdit remouens intentionem priuã [ne videaris hoib̃]. i. ad laudez z gloriam hominum querẽdã ieiunare sed patri tuo celesti cuius gloriam tñ debes in operib̃ tuis querere q̃ est in abscondito cordis: qz scrutatur tenes z corda hoim: vel in abscondito remunerationum quas abscondit timentib̃ eũ. vl̃ qz deus in vita ꝑsenti non pot a nobis videri licet ꝑsens sit vbiq;. [Et pater tu?] q̃ nõ obliuiscitur prolẽ suã] q̃ videt in abscondito]. i. approbat rectã z secretã intentionẽ [reddet tibi] realis ieiunij mercedẽ: qz reddet deus mercedẽ laborũ sanctoꝛ suoꝛ. Ubi Remi. Sufficit ẽm tibi vt q̃ est inspector conscientie sit etiã remunerator. De vilitate aũt z fructu ieiunij sic oicit Augu. Ieiuniũ purgat mentẽ: subleuat sensuz: carnẽ spũi subiycit: coꝛ facit ꝑtritũ z hũiliatum: cõcupiscẽtie nebulas dispgit: libidinẽ extinguit z charitatis lumẽ accẽdit. Hic ꝑm Augu. Animad uertẽdũ est nõ solum eẽ tactãtia in corpoꝛ z rerũ corporearũ nitoze atq; põpatis ẽt i ipsis sordibus z squalozeꝛ: hoc eo periculosius ẽ quo subnoĩe seruitutis dei decipit: quẽ tñ cereris opib̃ cognoscipõt. z iõ mediũ ẽ tenẽdũ qz nec nitoꝛ nec squalozꝛ decet nimius xp̃ianuz. Ex ꝑmissis ẽt ꝑpende q̃ ẋtutes ꝓter se z deũ nõ ꝓter hoies sunt appetende. vñ Chri. Nõ parum aũt fructũ est humanã gloriã contẽnere: per hoc ẽm aliq̃s a graui seruitute liberatur: z proprius virtutis operatoꝛ efficitur: eam amans nõ ꝓp alios sed ꝓter seipsam. Notãter vero orationi eleemosynã z ieiunium adiungit: qz oratio est q̃dã auicula q̃ penetrat celum z habet duas alas: s. eleemosynã z ieiunium: z tõ ꝑmo agit de eleemosyna: z vltimo de ieiunio: medio loco de ofone: qz ipsa ofo hꝭ quasi duab̃ pẽnis a dextris z a sinistris subleuata penetrat celum z ipsa quasi volãdo quenit ad deũ. vñ in Thobia. Bona est oratio cum ieiunio z elemosyna. In oib̃ ergo nris opib̃ humanã laudẽ fugere debemus: qz vt dicit Boeti. Sapiens bonũ suũ nõ populari rumore: is conscientie veritate metit. Non solum aũt i opib̃: sed etiã in otio laus hũana est fugienda. vñ Seneca Abscondẽ te in otio: is z ipsuz otiũ abscõde. Non inscribas tibi philosophiam aliud ꝓposito tuo nomẽ impone valitudinem z imbecillitatem vocato z desidiam. Gloziari in otio ambitio est. Animalia quedaz inueniri possunt que vestigia circa ipm confundunt cubile: idem tibi faciendum est: alioquin non deerunt qui persequantur. Optimũ est non iactare otiũ suum. Ille se abscondit: ille clausus est: ille multis annis nõ transit domus sue limen. Conuocat turbam quisquis otio suo aliquam fabulam imposuit. Cum secesseris non est hoc agendum: vt de re hoies loquantur: is vt ipse tecuz loquaris. Quid in otio facis? Ulcus meũ curo. Si ostendere tibi pedem turgidum: liuidam manus tacẽti cruris aridos neruos: z pmitteres me vno loco facere z foueremozbũ: malum est hoc qõ nõ possum tibi ostẽdere. Nolo me laudes nõ lo dicas. O magnum virum: cõtempsit oia z dãnatis humane vite furoribus fugit. Nihil damnaui nisi me nõ. est qõ proficiendi causa venire ad me velis. Erras qui hinc auxilij aliquid speras. Non medicus sed eger hic habiter. Abalo illa cum discesseris dicas. Ego istum beatum hominem putabam z eruditum. Exteram aures destitutus sum. Nil vidi nil audiui: qõ concupiscerem ad qõ reuerterer. Si hec scieris: si hec loqueris aliquid p profectũ est. Abalo ignoscas ocio meo q̃ inuideas. hec Seneca. ¶ Oratio.

Baß. 10.

Remig.

Jeiunij fructus.

Augustin.

Jactantia in sordidis

Medium tenẽdũ est.

Uirtus p̃ter deum

Chrisos.

Oratio est nãtã z ieiunium adiungit: qz oratio est q̃dã auicula q̃ penetrat celum z habet duas alas: s. eleemosynã z ieiunium: z tõ ꝑmo agit de eleemosyna: z vltimo de ieiunio: medio loco de ofone: qz ipsa ofo hꝭ quasi duab̃ pẽnis a dextris z a sinistris subleuata penetrat celum z ipsa quasi volãdo quenit ad deũ. vñ in Thobia. Bona est oratio cum ieiunio z elemosyna. In oib̃ ergo nris opib̃ humanã laudẽ fugere debemus: qz vt dicit Boeti. Sapiens bonũ suũ nõ populari rumore: is conscientie veritate metit. Non solum aũt i opib̃: sed etiã in otio laus hũana est fugienda. vñ Seneca Abscondẽ te in otio: is z ipsuz otiũ abscõde. Non inscribas tibi philosophiam aliud ꝓposito tuo nomẽ impone valitudinem z imbecillitatem vocato z desidiam. Gloziari in otio ambitio est. Animalia quedaz inueniri possunt que vestigia circa ipm confundunt cubile: idem tibi faciendum est: alioquin non deerunt qui persequantur. Optimũ est non iactare otiũ suum. Ille se abscondit: ille clausus est: ille multis annis nõ transit domus sue limen. Conuocat turbam quisquis otio suo aliquam fabulam imposuit. Cum secesseris non est hoc agendum: vt de re hoies loquantur: is vt ipse tecuz loquaris. Quid in otio facis? Ulcus meũ curo. Si ostendere tibi pedem turgidum: liuidam manus tacẽti cruris aridos neruos: z pmitteres me vno loco facere z foueremozbũ: malum est hoc qõ nõ possum tibi ostẽdere. Nolo me laudes nõ lo dicas. O magnum virum: cõtempsit oia z dãnatis humane vite furoribus fugit. Nihil damnaui nisi me nõ. est qõ proficiendi causa venire ad me velis. Erras qui hinc auxilij aliquid speras. Non medicus sed eger hic habiter. Abalo illa cum discesseris dicas. Ego istum beatum hominem putabam z eruditum. Exteram aures destitutus sum. Nil vidi nil audiui: qõ concupiscerem ad qõ reuerterer. Si hec scieris: si hec loqueris aliquid p profectũ est. Abalo ignoscas ocio meo q̃ inuideas. hec Seneca. ¶ Oratio.

Tho. 12.

Seneca.

Laus humana vitãda in oib̃.

Boetius.

Otium ambitiosum vitandum.

DOmine iesu xpi qui nobis in omnib⁹ operibus tuis humilitatis exemplu ostendisti: ac vanam ⁊ inanem gloriam fugere docuisti: custodime quesoinrus ⁊ foris ꝯ insidias superbie: vt nullus pateat locus inimicis aie mee: ⁊ da mihi vt in eleemosynis: ⁊ ore. ieiunio ⁊ in cunctis bonis opib⁹ laudem humanā ⁊ mundi fauorem non querā. sed pure propter dei gloriam et primi edificationem ea faciam: nec de eis vnq̄ inaniter gloriari presumā: ne mercedem hic recipiens in futuro vera mercede merear euacuari ⁊ nihilominus penis eternis deputari. Amen.

¶ De oratione dominica. Ca. xxxvij.

A Ordat. vs. Oro dñica excellit.

Inter cetera autem que de oratione dicuntur oratio dominica interserit que multis ex causis orationib⁹ ceteris anteferit: ⁊ sc̄z auctoritate doctoris q̄ ipsius saluatoris ore prolata fuit: breuitate sermonis: q̄ facile d̄z ⁊ cito profertur sufficientia petitionū q̄ vtrinq̄ vite continet necessaria: ⁊ fecunditate mysteriorū: quia immensa cōtinet sacramenta. vñ Chriso. Dominus sub cōpendio verborū formam orandi tradens discipulis: ⁊ summā ⁊ sufficientiam omnium petendorum ti beatitudinū: tum bonorum omnium videlicet de vita presentem ⁊ futuram pertinentiū complectitur. in hac oronis formula breuis paucitate verborum: sed sufficiens continentia oim petēdorū: omni oratione spualiorū ⁊ sanctiorū: q̄ ore altissimi pcessit: quia peruntur ⁊ includuntur q̄ omnib⁹ alijs orationib⁹ cōtinent. O q̄ fidelis hec ⁊ beata nobis oratio est cui⁹ ordinē nobis doctor vite ac magister celestis instituit: q̄ beati etiam nos esse possumus: si huius orationis dñice verba nō tm officio oris sed etiā fidelissime conuersationis actu seruem⁹. Hanc itaq̄ formā dñs discipl'is suis ad spem salutis hūane ordāi constituit. vniuersa igit̄ que fidei ac saluti nostre sunt necessaria in hac breuitate oronis dñice continent. hec Chri. De sufficientia quoq̄ istius orationis bñdicte sic dicit Augu. Quecūq̄ alia verba dicamus q̄ affectus orantis format: nil aliud dicim⁹ q̄ qd̄ in ista oone dñica postrum est: si recte ⁊ cōgruenter oram⁹. Et si per oīa precario nū sanctarū verba discurras: nihil inuenies qd̄ in ista oratione dñica nō cōtinet: d̄ si quis autem id dicit quod ad istam euangelicam precem pertinere nō possit carnal'r orat qd̄ nescio quomodo nō dicatur illicite: q̄n renatos dñs non nisi spiritualiter docet orare. hec Aug. Cypri. etiā de oratione dñica dicit q̄ xps in ista oone magisterio suo omnē pcē nostram salutari sermone breuiabit. Quare aūt hec oratio tā breuis est: ⁊ tam pauca verba cōplectitur: possunt assignari septē rationes. Prima vt citius addiscat: secunda vt melius retineat: ⁊ tertia vt nullus de eius ignorantia excusetur: quarta vt frequentius dicatur: quinta vt redium in dicēdo remoueatur: sexta vt fiducia cito impetrandi tribuatur ⁊ septima vt in deuotione mētis nō in multiplicatione v̄bor̄ virtus orationis esse ostendat. Omnes vero petitiones sub septenario numero cōprehenduntur q̄: septenarius est numerus vniuersitatis: ⁊ vniuersitas omnīū recte desiderabilium in his cōprehendit petitionib⁹ nō rōnabiliter oēs petitiōes sub septenario est cōpler. Habet ergo hec oratio dominica octo partes. Prima est captatio beniuolentie quā sequūtur septē petitiones. Captat aūt beniuolentia tripliciter ex parte rogati: q̄ pater cuius filij sum⁹ per fidem: ex parte rogantiū: quia nosterⁿ nobis datus p charitates ex parte accessorū rogati: q̄ [in celis] est: id est in sanctis quorū auxilio eriginur p spem dicamus ergo. [Pater] in quē credimus [noster] quem diligimus [qui es in celis]. de quib⁹ speram⁹. hec enim tria faciunt orationē dignā: sc̄z motus fidei: charitatis ⁊ spei. Ipse quidem dominus dicitur pater noster tripliciter: sm̄ tripler esse q̄d̄ ab eo accepimi⁹ sc̄z naturē: gratie ⁊ glorie. Esse nature dedit nobis ī creatione: esse gratie in recreatione seu receptione ⁊ esse glorie in regni comitatione. Dicit ergo pater omnium generaliter ratione creationis: sed fidelīū specialiter rōne adoptionis: nomine autem patris intelligitur hic tota trinitas: scilicet pater ⁊ filij ⁊ spiritussanctus. O quanta fiducia ⁊ fiducialis audacia: q̄ factura factorē: creatura creatorem: hō deum patrem audeat nuncupare. Quis vnq̄ audiuit in veteri lege talia p̄ sumere? Nemo vtiq̄. Quia sm̄ glosam de⁹ antiquis vt seruis dicebat dominus: nunc dicitur pater cui non timore sed amore seruimus. vñ ⁊ August. Nunq̄ inuenitur preceptū populo israel vt diceret pater noster: sed est eis insinuatus tanq̄ dominus seruis. Nos vero p sanguinē domini iesu filij adoptionis effecti. cōfidenter clamamus. Abba pater. Et iterum. Quo nomine ⁊ charitas excitat. Quid enim chari⁹ filijs esse debet q̄ pater: supplex affectus cum homines dicunt pater noster. Et quēdā presumptio imperādi quasi petituri sumus. Quid enim nō det iā filijs petentibus: cum hoc ipse ante dederit vt filij essent? Postremo q̄ta cura animū tangit. vt que dicit pater noster tāto patre nō sit indign⁹. Admonent hic etiam diuites vel genere nobiles sm̄ seculū cū christiani facti fuerint nō superbire aduersus pauperes ⁊ ignobiles: q̄n simul dicūt pater noster: quod nō p̄nt vere ac pie dicere nisi se fratres esse cognoscant. hec Augusti. Ut̄ ⁊ Chrisosto. Quanta domini circa nos dilectio quanta misericordia eius ⁊ pietas: que nobis tante gratie mun⁹ indulsit: vt licenter dominū ac deū nr̄m̄ serui patrem dicere audeam⁹ quo vocabulo nō iam tm̄ seruos sz̄ et filios dei esse demonstrat: q̄ ergo tanti muneris gratias consecuti sumus quasi filij dei agere ⁊ cōuersari debem⁹ vt id nos esse qd̄ dicimur spiritali actu probemus: ne aliter agentes q̄ dei filios conuenit rei sub vsurpatione tanti nōis teneamur. Docet aūt ⁊ generalem pro fratribus facere orationem. non enim dicit pater meus: sed pater noster: vt pro cōmuni scilicet corpore precem fundas: ⁊ vbiq̄ nō tam propria cōmoda q̄ proximi requiras. Ab hoc autem ⁊ inimicitias interemit ⁊ superbiam reprimit ⁊ inuidiam repellit: ⁊ matrē bonorum omnium: charitatem introduxit: ⁊ humanarum rerum inequalitates prorsus excludit: ⁊ iciuriā regis cū pauperē equalitatem honoris ostendit: ⁊ si tamen in maximis ⁊ ad eternam gloriā necessariis cōione sociemur. Cunctis enim vnam atq̄ eandem nobilitatem donauit deus cum dignatus est pater omni⁹ vocari. hec Chriso. Admonemur hic ad fraternam vnionem ⁊ dilectionem sicut gen⁹ vna oratio ab vno parte celesti per gratiam: ab vno etiā terreno p naturam plasmato ⁊ creato a summo patre celesti. oēs etiā de eodē luto formatī: ne simus elati quasi alij alijs clariorib⁹ sint orti natalibus. Per celos autem intelliguntur sancti ⁊ iusti: qui templum dei sunt: quia in oibus p diuinitatis pñtiā: est tū spālī mō in iustis p inhabitantē gratiam ⁊ specialissime excellētia eius relucet in beatis p gloriam. vñ Aug. Recte intelligitur q̄d̄ dictū est [pater noster qui es in celis] in cordibus iustorum esse dictum tanq̄ in tēlo sancto suo. Simul etiā vt qui oratur in se quoq̄ ipso velit habitare quē inuocat. Et cū hoc affectat teneat iustitiā quo munere inuitat ad inhabitādum animum deus. hec Aug. Vel [qui es in celis]. i. in secreto tue maiestatis: que adhuc celatur nobis. sm̄ illud Esa. Vere tu es deus absconditus. In quo admonemur ⁊ sanctos imitari in conuersatione: ac secreta et abscondita petere. Vel in celis. i. in illa celesti regione eterne beatitudinis: vt cōmorationem vite pñtis velut peregrinātes a patre nostro nos separantem: horrētes ad regionē in qua patrem nostrum commorari letamur summo desiderio pperemus: ⁊ ad illā tanq̄ ad patriā totā nostram intentionē figamus. Admonemur etiā vt nihil admittamus eiusmodi: q̄d̄ hereditate paterna nos priuet. Et p hoc quod dicit esse in celis nō excludit quin sit vbiq̄ ⁊ in oibus locis q̄ sus esse vbiq̄ sit tot̄ essentialiter: p̄sentialiter: et potentialiter. tū dicit de eo [qui es in celis] vt innuat q̄ celestis pater celestes vult habere filios: ⁊ ideo (vt ait Chri.) Erubescāt se terrenis reb⁹ substernere: qui patrē habent in celis. ¶ Item vt orantes celestia petamus: vt in celis hereditatē filiorū dei cogiremus. Itē q̄ in celis magis relucet sue diuine operationis ptās ⁊ virtus p̄cipue ⁊ potius d̄z esse ibi q̄ alibi: sicut alia vbiq̄ est in corpore: in tēt̄ sm̄ d̄z esse in in corde. Vel sm̄ alios etiā d̄z esse in capite: q̄ ibi nobiles sue operationes magis videt̄ apparere. Jam nunc q̄ sunt appetēda: videam⁹. Primū aūt oim que petunt: hoc est. [Sanctificetur nomē tuū] id ē nomē tuū q̄d̄ in se ⁊ semper venerabile est ⁊ sanctū: glorificet ac sanctū ⁊ celebre fit et ondat in nobis: ⁊ in corde credēdo: ⁊ amando: ⁊ in ore laudādo ⁊ predicādo: ⁊ in opere bñ viuendo vt. i. nostra vita ⁊ cōuersatiōe spūali sanctus appareas. Ita ergo d̄z sanctificari sicut clarificari ⁊ magnificari non in se sed in nobis. non enim petimus q̄ aliqua sanctitas ei de nouo accrescat: q̄ hoc est impossibile: sed q̄ sanctitas que eternaliter inest: reluceat amplius in creaturis: ac primo ⁊ principaliter queratur in operibus hūanis: vt sm̄ Apostolū. Omnia in gloriā dei faciamus. vñ Chri. Digna prorsus ei⁹ qui deum patrem appellat: it oro nihil omnino prius q̄ pro illi⁹ gloria supplicare. Dignare inquit in tam munda nos conuersatione seruare vt per nos cuncti te oino glorificēt. Sicut enim cum quis celi pulchritudinē aspicit dicit: gloria tibi deus: sic etiam cū aspicit aliqui⁹ virtutē: q̄ hominis virtus multomagis q̄ celum glorificat deum. hec Chri. Vel [nomen tuum]. i. pater nr̄ta tis que diceris pater: sanctificetur. i. cōfirmetur in nobis p perseuerantiam et stabilitatem: ne a sanctificatiōe nominis in aliquo discrepemus: sed patris nomen in nobis tanq̄ in filijs vita et moribus ostendamus: vt nunq̄ p peccatus a filiationis gratia separemur: vel a nobis gratia separetur filiatiōis: sed filij tui p gratiā semper maneamus: vt vere simus filij tui: quoruz tu pater esse dignaris. Vel [nomen tuum]. i. notitia tua sanctificetur. i. confirmetur in nobis p verā fidem: vt tu deus qui in te sanctus es: sanctus habearis ab hominibus: ⁊ ita oibus innotescaris vt non existimēt aliquid sanctius quod magis timeāt offendere: ⁊ qd̄ diligentius studeant honorare. Deinde sequitur scda petitio. [Adueniat regnum tuum]. s. ecclesia. i. manifestet̄ hominibus: vt tu qui nūc regnas semp⁹ q̄ regnasti in terris ab hoibus ignorātib⁹ regnare pcipiaris ⁊ cognoscaris: quib⁹ regnū dei q̄ nunq̄ discedat de terris tamē absens est: sicut lux p̄ns abest cecis: et oculos claudentibus. Vel [adueniat regnū tuū] scilicet gratie: quo quotidie regnas in sanctis: q̄d̄ fit cū diaboli imperio p extinctionem vitiorum de cordibus nostris pulsor tu in nobis p virtutū flagrantiā incipias oñarit vt nō regnet diabolus: aut mundus: vel carnalis affectus: seu vllum peccatū in nobis: sz̄ tu solus sine illis. Vel [adueniat regnū tuū]. s. glorie q̄d̄ p̄stituto tēpore oibus est pfectis ac dei filijs generaliter repromissus. Ubi desideriū nostrū ad futurū regnū excitamus. vt nobis ⁊ ad nos veniat: ⁊ in regnare mereamur. ¶ Nā velimus no limus vtiq̄ adueniet: ⁊ vtinā paratos inueniat. Aduentus vñ Chri. Hoc q̄ gratissimi oino serui est neq̄ in dignū herere p̄ntibus: neq̄ magnū aliqd̄ ea q̄ videnī optād⁹ putare: sz̄ ad patrē semp vigere: ⁊ semp⁹ in futuris gestire. Qd̄ certe de optima ortē cōscientia: ⁊ mēte terrenis oibus extra. Qui enī isto amore succenditur: ⁊ hoc h̄z desideriū: neq̄ huius opibus et benignis inflari poterit: neq̄ aduersis ⁊ tristibus humiliari: sed tanq̄ in ipso celo habitans ⁊ cōuersans ab vtraq̄ erutus est: equitate. Et iterum. S̄z magne fiducie ⁊ sincere conscientie est hoc oñ regnum: vt adueniat confidenter optare. Et idcirco quia vt regnū dei veniat semper orāmus: tales nos in fide oñ ⁊ mādatis ei⁹ exhibere debemus: ⁊ vt futuro regno digni esse possimus. hec Chri. Et sic regnum dei est tripler. s. in ecclesia ⁊ in anima: atq̄ in vita eterna. nec possumus ad deum venire per gloriam nisi ipse primo veniat ad nos. per gratiam. Post hec sequitur petitio tertia. [Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra]. i. sicut in angelis ⁊ electis q̄ sunt in celo: perfecta est voluntas tua: vt voluntati tue conformati preceptis tuis obediāt. ⁊ tibi oino adhereant: ⁊ inculpate seruiāt tecq̄ perfruantur: ita fiat in hominib⁹ q̄ de terra sunt et in terra conuersantur. Vel [fiat voluntas tua sicut in celo et in terra]. i. sicut in iustis: ita et in peccatoribus: vt ad te. scilicet vnum deum ⁊ verum conuertantur: ⁊ vniuersi nō suam: sed tuā faciant voluntatem: ac te credant omnia que videntur vel aspera vel prospera pro nostris vtilitatibus dispensare. Tantum enim spiritualr interesse videtur inter iustos ⁊ peccatores quātum corporaliter inter celum ⁊ terram: ⁊ hoc accidit ex diuersitate affectuum. nā affectus iusti est circa celestia: peccatorum autem affectus versatur circa terrena. Vel [fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra]. i. sicut in spiritu: ita et in carne: vt caro non concupiscat aduersus spiritum: sed quēadmodū bonus spiritus non resistat tibi: ita ⁊ corpus non resistat spiritui ⁊ per consequens nec tibi: et vtrq̄ omnia que odis, odiamus: ⁊ que diligis: diligamus: ⁊ que preci,

Chriso. Oronis dñice excellētia ⁊ sufficiētia.

Augustin.

Cypria.

B Oronis dñice breuitatis causa.

Septē petitiones dñice.

Partes oro.

Captatio beniuolentie.

Pater deus.

Esse triplex.

Pater trinitas.

August. Pr̄ nīs dictus Ro. 8.

Deus vbiq̄ est.

Chriso.

Nomine sedes.

D Petitio prima.

Sanctificatio nominis dei.

Chriso.

E Orandum p oibus.

Nomē dei.

Nobilitas ⁊ generū vna oratio

Eli p sanctis.

Aug.

Esa. xlv.

E Petitio secunda oronis dñice.

De aduētu regni dei.

Chriso.

Regnū dei triplex.

F Petitio tertia.

Voluntates dei fieri in celo et ī terra.

Cyprian⁹. Voluntas dei.

pis impleamus. De voluntate dei sic dicit Cyprianus super oratione dominicam. Voluntas dei est quam Christus fecit ⁊ docuit: humilitas in conuersatione: stabilitas in fide: modestia in verbis: in factis iustitia: in operibus misericordia: in moribus disciplina: iniuriā facere nō nosse: ⁊ factam posse tolerare: cū fratribus pacem tenere: dominium toto corde diligere: amare illo quod pater est: timere qd deus est: xpo nil preponere: quia nec nobis quicq̃ prepofuit charitati eius inseparabiliter adherere: cruci ei⁹ fortiter ac fidenter assistere: quando de eius nomine ⁊ honore certamen est exhibere in sermone constantiam qua confitemur: in questione fiduciam qua cōgredimur: in morte patientiam qua coronamur. ¶Hoc est coheredē xpi velle esse: hoc est preceptū xpi facere: hoc est volūtatē pris implere. Hec Cypria. Deinde sequitur quarta petitio. [Panem nostrum quotidianum da nobis hodie]. i. victum quotidianum corpori necessariū nomine panis designatum. Et in hoc intelligunt

B Petitio qrta.

Panis qtidianus.

Augu.

tur peti oia vite necessaria. vñ Aug. Si ergo hic sufficentiam petimus a parte q̃ excellit. i. noie panis totā significantes. Panem ergo dicit non carnes: nō pisces. i. non aliquod superfluū: sed tātum qd est nature necessariū quod bñ significatur per panem. qz fm Ecclesiasticū. Initiū vite hominis aqua ⁊ panis. Et addit nostrū: vt nemo sibi temporalia appropriet. quia fm Chriso.

Eccle. xxix.

Chriso.

Oia cōmunia.

O ia que nobis dat deus siue oratib⁹? siue militatibus nō solū nobis dat: sz etiā aliis p nos: vt de eo qd accepimus a deo ptē imporētib⁹? faciamus. Qui ergo de laboribus suis indigētibus nō prestat: nō tātum panē suum: sz etiā alienus mādicat. Et q̃ de iustitia panē acquisitum manducat suū panē manducat qui aūt cuz peccato

Brego.

Panis nr.

alienū. Nā illi deus dat panē: qui cū iustitia preparat: diabolus autē ei qui ꝓparat cū peccato. fm Greg. Nostrum hunc panē dicimus: et tū vt detur orāmus. dei enim est ex munere qz ab illo datur: ⁊ noster fit ex perceptione cum accipitur. Dicit autem quotidianus: non annuū vel ad plures annos prouisus: ⁊ in horreis reseruatū. quē ꝓdat. dicit super substantialē. i. superadditū substantie ad sustentationē. Et fm Cyrillū

Cyrillus.

Et eo etiā q̃ quotidianū alimētū iussit querere videt q̃ nihil cōcedat eos habere sz magis honestā coloze paupertatē. Sō enim est habētium panem petere: sed oppressorū penuria. Et subiūgit [da nobis hodie] qz nec minimum habere possumus: nisi det ille qui dat escā oī carni. Ubi homo deuotus tali mente debet sumere cibum ac si sibi de manu domini presentialiter ministretur. Et addit [hodie]. i. in presenti. vel hodie]. i. in illum qui nobis hodie tantū modo sufficit: vt de crastino nō cogitemus: quia nescimus si in crastinum pueniamus. O sapientia vera ⁊ diuina prouidētia que docuit ⁊ panem soluz petere ⁊ hodie nominare. hoc enim dicto ⁊ auiditas ⁊ auaritia rolliturz humane vite incertum insinuatur. Uel panem nrm quotidianū da nobis hodie]. i. panē spiritalem. s. precepta diuina que quotidie oportet meditari ⁊ operari. Nā de

Johā. vi.

ipsis dominus dicit. Operamini cibum qui non perit. Quotidianus dicitur iste panis quandiu durat hec vita temporalis. Dictum est aūt [da nobis hodie] quod intelligitur pro toto tempore huius vite humane. In futuro enim eis q̃ hic meruerunt nō auferetur ⁊ quia cibo spiritali in eternū saturabunt. Uel [panē nostrū quotidianū da nobis hodie]. i. panē sacramētalē ⁊ vinuz q̃ de celo descēdit: qui est supersubstantialis. i. supersti

Johā. vi.

Eucharis.

per oēs substātias ⁊ vniuersas superat creatūrā: qui panis noster est in altari ⁊ quotidie offertur p salute fideliū q̃ reficit animā naturā corporis trāscēdentē: quo quotidie ad roborandū nos indigemus: quia quotidie labimur: ⁊ ad la psuz proni sumus. Qui etiā vocatur quotidianū quia quotidie ipsum sumimus per ministros ecclesie qui hoc sacramentum percipiunt p fetet pro tota communitate. vnde Chri. Non immeri

Chrisos.

to semper orare debemus: vt hunc panem celestem quotidie mereamur accipere: ne in aliquo interueniēte peccato a corpore domini separemur. Pōt etiam adhuc de alio triplici pane exponi. s. doctrinali seu intelligentie: luctuali seu

Panis triplex.

mestitie: et celesti seu glorie. De primo dicitur.

Eccle. xv.

Libauit illum pane vite ⁊ intellectus: et de secundo. Cibabis nos pane lachrymarum de tertio.

Ps. xxx.

Qui manducat panem in regno dei. Et bene illa beata fruitio ōr panis: quia sicut panis corporalis satiat appetitum edentis: sic fruitio illa satiat desiderium cōtemplātis. fz illud Satiabor cum apparuerit gloria tua. ¶ Post hoc sequitur petitio quinta. [Et dimitte nobis debita nostra]. id est peccata que nos debitores pene contestituunt: ⁊ quibus obligamur ad penā. aut satisfactoriam: aut purgatoriam: aut eternam. Debita inquā ⁊ peccata quecūq̃ ꝑ te cōmisimus vel ꝑ primos: vel cōtra nos: et ipsos. Item ꝑ te patrē: ꝑ te filiū: vel ꝓtra spiritū sanctū. Item cordē: vel ore: vel opere. vbi Cypri

Petitio qnta.

Debita.

Cypria.

anus. Et ne quis sibi quasi innocēs placeat: ⁊ se extollendo plus pareat instruitur peccare quotidie duz pro peccatis quotidie iubetur orare. [Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris]. Ecce regula nobis proposita q̃ si volumus nobis dimitti peccatum nostrum debem⁹ dimittere proximo peccatū in nos ꝑmissum. vt fm Gregorium bonum tak

Dimittere debem⁹

Brego.

nos

qd adeo compungi petimus hoc ipsum primo ꝓprimo cōuersificamus. vñ Cypri

Cypria.

anus. Qui ergo pro peccatis orare nos docuit: paternam misericordiam ꝑmisit: sed plane addidit legem certa conditione nos cōstringens vt sic nobis debitum dimitti postulemus fm qd ⁊ nos ipsi debitoribus nostris dimittimus: vnde ⁊ Chriso. Nō autem dixit: vt prius nobis deus dimittat et postea nos debitoribus nostris. Scit enim de⁹ homines esse mendaces: quoniam et si accepersit remissionem peccati sui ipsi suis debitorib⁹ nō dimittunt. ideo sic dicit: vt prius dimittamus et postea petamus dimissionem. Et iterum. Hec igitur animaduertentes grates agende sunt debitoribus nostris: fiunt enim nobis si sapimus cā indulgentie maxime: ⁊ pauca exhibentes plurima recipiemus. Naz et nos multa debemus et magna debita dño quoz si minimam partem a nobis vellet exigere iam perissemus. Hec Chri.

Chrisos.

¶ Sed quid de illo qui non satisfacere vult cū

Dimittere nō potest.

potest: nec veniā postulare. cū nō pōt. sane dissentiēt nō precedentibus.

De orationis dñice intellectu ⁊ effectu. 79

dimittere ⁊ vt nec malum inimici velit augeri: nec bonum eius minui: sed qd in eum deliquit aliqualiter satisfieri ⁊ ad hoc tenentur omnes qz sic preceptum est. Remissio ergo offense est de necessitate: qz hō tenet esse in charitate: oēs diligere: fz remissio iniurie non est necessitatis: sed superogationis. Sicut enim pecuniā ablatazz nō tenet q̃s auferenti dimittere: sed pōt eā repetere. sic q̃ iniuria sibi illata pōt recōpēsationes

Remissio offense.

Remissio iniurie.

per emendam petere fm ordinem iustitie. Item fm Augu. Non loquit de debito pecunie siue iustitie exigende: sed rācoziz inimicitie non reinferende. Oua vero sunt culpe in q̃b⁹? culpa est vindicta relaxaret: si petiti in nos teneamur dimittere peccatum tamen in deum ⁊ peccatum in primum debemus punire. Uñ Hiero. Si peccauerit in nos frater noster: in qualibet causa nos leserit: dimittendi habemus potestatem: immo necessitatem. Si autē in deū quis peccauerit: non est nostri arbitrij. Nos ecōtrario in dei iniuria vcnigni sum⁹? in nostris cōtumelijs exercemus odia. Hec Hieronym⁹. Qui ergo laborat odio vel inuidia: grauatur magis hac oratione q̃ iuuetur ea. Tale enim est ac si dicat. Noli mihi dimittere pctā mea: qz nec ego volo alijs dimittere sua. Ecce q̃tum detestatur dominus fraternum odium cum ita cōditionaliter et nō aliter dimittat peccatum si sz fratri dimiseriamus. Nā vt ait Ansel. Indulgentiam non habebis nisi dederis. vñ dicit Seneca. Aliet semper ignoscet: tibi ipsi nunq̃. ¶ Deinde sequitur sexta petitio. [Et ne nos inducas in tētationē]. sz carnis: vt nos nō absorbeat per voluptates: vel mundi vt nos non cōburat p cupiditates: vel diabolī vt nos non pdat per iniquitatem. ¶ Est autē tentatio duplex. Una sz ꝓbationis ⁊ hac deus sanctos bene tētat: nō vt ipse per hoc de eis notitiam capiat cui ante omnes tentationes quisq̃ notissimus est sed vt ipsi seipsos probent ⁊ sibi ipsis innotescant q̃ se nesciebant. Aut est tentatio deceptionis: ⁊ hac deus neminem tentat: sed fit a carne que suggerit molliart a mundo qui offert vana ⁊ ab hoste qui ingerit amara sed de

Ansel.

Seneca.

3 Petitio sexta.

Tentatio duplex.

Dimittere debem⁹

Brego.

Cypria.

us bene permittit in hanc induci ex causa. Uñ est sensus [ne nos inducas] id est ne permittas nos induci in tentationem ⁊ tentari supra id qd possumus ferre. sed fac cum tētatione etiā exitū vt possimus sustinere ⁊ ne irretiti teneamur et superemur ei⁹ fortitudine. quasi dicat. Et si nos permittas duci per sensum vt exercitemur non tamen permittas induci per consensum: vt succibamus. Causaliter quidem efficiendo deus p seipsum non induciturz: sed permissiue et deserendo patitur induci cum quem suo auxilio deserit sicut cor pharaonis indurauit id est indurari permisit: ⁊ sicut dicitur q̃ non est malum in ciuitate quod dominus non facit. i. qd fieri non permittat. vbi Cypriamus. Qua in parte ostenditur contra nos nihil aduersarium posse: nisi de⁹ ante permiserit vt omnis timor noster ⁊ deuotio conuertatur in deum. Aliud est in tentationem duci ⁊ aliud induci. In tentationem enim ducit q̃ a tentatione pulsatur: sed non deijcitur. In tentationem inducitur qui tētationi succubit ⁊ ab ea superatur. Induci enim est intus duci ⁊ succubere. Ostēdit ergo non id a nobis orandū

Induci in tētationez. Exo. 1. Cor. 10.

Chriso.

Permissa deo. Exo. 90. Amos. 30.

Cypria.

Duci ⁊ induci tētationem.

Tentari nō est malum

quod tentari non est malum: sed magis vtile ⁊ ad virtutis exercitium q̃ viriliter resistitur. Nam sine tentatione nemo pōt ꝓbar⁹ esse siue sibi ipsi siue alij: sz ne deserti ei⁹ adiutorio p blāda vel aspera in tētationē p consensum inducamur ne alicui tētationi vel cōsentiamus decepti vel cedamus afflicti: ⁊ sic ab ea deuincamur a deo deserti. Sed qui blandis non decipitur: ⁊ etiam asperis non deijcitur: q̃ vbi dicit Aug. nemo frāgit rē aduersarium molestia qui ꝓsperari delectatione nō capitur. Et iterū Primo itaq̃ vitande sunt delectationes: ⁊ postea dolores. Quomodo enim superare pōt mundum sentiētē q̃ nō potest blandiētē? Sic ergo dñs voluit nos ad se intentationibus recurrere: et nō de nobis ꝓsumere. vñ Augu. Voluit ergo deus a se poski ne inferamur in tentationē qd poterat nobis etiam non orantib⁹ dare: quia voluit nos admonēri a quo hec bñficia accipiam⁹. In quo vt dicit Cypri. Ammonemur infirmitatis ⁊ imbecillitatis nre ne quis se insolētēr extollat vt

Blanda facili decipiunt.

Augustin⁹

Cypria.

dñi precedit humilis ⁊ submissa cōfessio: ⁊ datur totū deo quicquid suppliciter petit ipsius pietate prestetur. ¶ Post hoc sequitur petitio septima ⁊ vltima. [Sz libera nos a malo] scilz oī vel innato qd contrahim⁹? sz originali vel adiecto qd ꝑmittimus. s. actuali vel inflicto qd sustinemus sz penali. i. pena consequenti. Uel a malo tipler. omni sz visibili: ⁊ inuisibili. culpe pene vel a malo omni. i. preterito presenti ⁊ futuro. ¶ Et notandum q̃ hec petitio nō intelligit de malo culpe iā ꝓpetrare: qz tunc coincideret cū quinta petitione: sed culpe instantis ꝓpetrari possibilis a quo malo liberari nos petimus ne videlicet peccemus. Item non intelligit de malo pene future: quia tunc coincideret hec petitio cum secunda sed pene presentis inquantum est nobis causa ⁊ occasio ruine. Pōt etiaz accipi de malo pene future: ita q̃ petam⁹ fic nos liberari a malo psenti: vt nō incurramus malū pene future. Et ab oibus pdictis petimus liberari orātes ⁊ loquentes in persona ecclesie. Sz q̃ vult a malis liberari studeat malis primis cōpati: qz q̃ vult imperrare misericordia a deo necesse est vt exhibeat eā pri mo. ¶ Deinde sequit cōclusio totius oratiōis premisse cum dicit. [Amen] id est fiant oia predicta. Quo ñbo desiderium orātis exprimitur qz est ñbum optatiuz respectu bonorum ꝑcedentium: ⁊ optatio impleriōis omniū petitorū. Hoc ñbum amē additum a iohāne Amen ⁊ quia angeli cū est sicut ⁊ alleluya nulla lingua alla cur in ꝓumpsit transferre. Hoc autez verbum est hebreum: ⁊ nec grecus interpres ausus est interpretari: nec latinus ꝓpter reuerētiā saluatoris qui ad cōfirmandā veritatem sepe eo est vsus. Sic mānsit ⁊ nō est interpretatū vt honorē haberet velamento secreti: nō vt esset negatū: sed ne vilesceret mudatum. Ponitur aūt quādoq̃ nominaliter: vt in apocal. vbi dicit. Hec dicit amē i. veritas. qñq̃ verbaliter vt vbicunq̃ in psal. dicitur. fiat fiat idem est qd amē amē ⁊ sic ponitur in fine orationū vt hic: quandoq̃ aūt aduerbialiter vt in euangelio vbicunq̃ dicit. amen dico vobis. i. vere ⁊ fideliter. Habet autez hec dictio amen posita in fine triplicē efficaciam ⁊ virtutem. Nā cōcludit orationē: qz fm Hiero: est oī ñonis signaculū vt sicut per sigillū clauditur scriptura sic ꝑ amē clauditur oratio. Recolligit ēt intentionē: nā quādo dicitur amen intētio fiunt ma tūn ferrur super oia ꝑcedētia: ⁊ si aliquid ex fragilitate humana per distractionem mentis in oratione abs q̃ actuali intētione pertrā sitū

Amen

Amen

Amen tripler efficacia.

Hiero.

fuerit ad id intentio redit dicendo amen. Impetrat nihilominus exauditionem, est enim amen exaudi. tonis notat signū. vñ Raba. Per hoc q̃ dominus oiterat amen signat indubitāter illis a dño cōferri oia que rite postulant qui conditionis addite seruare pactum non negligunt: que quidem cōditio est dimittere debitoribus nr̃is de qua dictum est. hec Raba. O dñe parum est q̃ dixerim amen vel fiat optando nisi tu dicas amen imperando. i. fiat. O magnificum t effacissimum ꝓbū fiat: hoc enim ꝓbo tu pater fummie in principio id est in verbo tuo coeterno omnia creasti: dixisti t facta sunt: hoc etiam verbo nos p̃ditos reparasti dicente illa sanctissima reparatrice nr̃a ad angelum. Fiat mihi sm ꝓbū tuū. O salutiferū ꝓbū fiat: o amen: o fiat: o ꝓbum omipotentie: verbum mire efficacie. Eya mi dñe iesu bone verbum patris: cōple tu orationē meā: pfice tu verba mea p te dictata t in os meū commendata: pfice ea t dic amē dic fiat dic mihi sicut dixisti illi mulieri sirophenisse. fiat tibi sicut vis. O dulcis amor iesu o dulcis veritas: o dulce amēo dulce verbū fiat. fiat mihi sm ꝓbū tuū fiat amen. ¶ Et sciendū q̃ Lucas omittit duas petitiones orationis dñice, f tertia t septima: quarta continet in duab' precedentibus: t septima in sexta. In sanctificatione enim aie que petit in primam in resurrectione carnis que petit in secunda impletur diuina voluntas q̃ petit in tertia. Vel si gloria dei pncipaliter qram' t participatione regni eius q̃ cōtinetur in duab' primis petitionib' bene voluntatem eius faciam' t eius voluntas impletur in nobis qd cōtinet in tertia: quad hoc precipue voluntas dei tendit: vt eius sanctitatē cognoscam' t cum ipso regnemus. Sil'r septima continetur in sexta: vt sciat vunusquisq̃ se liberari a malo cum non inducit intentationē. Si enim in tentationem nō inducimur ei succūbendo fcz magis preualemus resistendo dñi liberamur a malo. Et sic qd matthe' dicit explicite Lucas cōplectitur implicite. vt aūt dicit August. Non negligenter pretercidit est q̃ ex omnibus his sententiis quib' nos dñs orare precepit eam potissimū cōmendādā esse indicauit que pertinet ad remissionē peccatorum in qua nos misericordes esse voluit: qd vnū est cōsilium miserias euadendi. Ju nulla enim sententia sic oramus: vt quasi paciscamur cū eo. Dicimus enim: dimitte nobis sicut t nos dimittimus. Jn qua pactione si mentimur totius oronis nullū est fructus. hec Aug. vñ post oronē subiungitur [Et cū stabitis ad orandum dimitte si qd habetis aduersus aliquē vt t pater vester q̃ in celis est dimittat vobis pctā vrā] vt ait Chris. Ideo celoꝝ t patris meminit vt ex hoc puocet auditorem. Nihil enim ita deo assimilat sicut inuriasfacientib' ignoscere. Incōueniens est aūt si talis pr̃is filij' existens feralis efficiat t ad celum vocatus terrenū quendā t vite huius propriuꝝ hꝫ sensum. hec Chri. [Si enim dimiseritis] nō retinendo rācorē mon appetendo vindictā [hoibus pctā eorꝫ]. s. i. vos cōmissa [dimittet vobis pr̃ vr̃ celestis delicta vrā. Si aūt nō dimiseritis hoibus] nec pr̃ vr̃ dimittet vobis pctā vrā. [Bene dicit vrā: qz hec est sola opatio hois t possessio f. pctm: in malum enim pōr per se: non in bonum. Ecce lex o hō tibi a dño posita est. Si enim dimiseris dimittet tibi: si nō dimiseris nō dimittet tibi. vñ Cypria. Excusatio enim tibi nulla est in die iudicij: cū sm tuā sniam iudiceris: t qd feceris hoc ipse patieris. vbi t Chri. Post impletam oronis formulā nullus prorsus mādati meminit: nisi istius certe quo ad dādā nos veniam cōcitauit. Sit q̃ppe. [Si dimiseritis hoibus pctā eorꝫ: dimittet vt vobis pr̃ celestis pctā vrā] Jta q̃ a nobis tota hec res fuit ex eorum futurum q̃ de nobis in nr̃a est ptāte iudicium. Ne enim vt irrōnabilis q̃spiam aut in magno aliquo aut in exiguo delicto de iudicio dei pqueri posset ipsum reū dñm illius fecit esse suie. Quēadmodū inquit tuipe iudicauerisz ita tibi erit iudicabo. Si enim dimiseris cōferuo tuo a me quocunq̃ eandē gr̃am cōsequeris. Et certe nequaq̃ istud equale est. Tu enim remittis cū ipe q̃ remissione indigeas: deus ꝓo cū nullius vnq̃ indigeat ignoscit. Tu conseruo remittis: de' seruo. Et tu q̃ dē mille pctōꝝ re': deus vero ab oi pctō ex trane'. Et tū sic q̃s abundantiā proprie miserationis oñdit. Quo nō igit' digni supplicio sum' cū tali enim a deo ptāte donata ipsi salutis nostre efficimur pditores. Quēadmodū ꝓo in aliis causis vt audiamur: rogam' qui nobis ea ipsa quorū dñi sum' non impendim'. Nihil est qd sic dei filis faciat vt malignis atq̃ sedentib' eē placabile. Propterea t p singula queq̃ ꝓba nos cōes fieri orones docet: dicendo pater noster ꝛc. plurali vbiq̃ numero nos vri docens: vt prim' per cuncta placatione vestigius quidē in nobis ira cūdie relinquamus. Qd si vni' diei saltē velem' nra pctā dinumerare tūc optime discerem' maloꝝ. Quis igit' vestrū in oronе nō hꝫ deficiam'? Quis nō supbie est instatus tumore? Quis nō inanis gloria aurula vēitatus? Quis non de fratre detraxit? Quis nō cōcupiscēriam amisit maligna vel impudicis oculis aspexit? Quis nō inimici cōpassione animi recordatus est? Quis non emuli sui aut cruciatus est prosperis: aut delectatus aduersis? Ueruntamē tot ac taliuꝝ pctōꝝ cōpendiosam nobis ac facilem de' viaꝝ liberationis dedit: totiusque laboris alienam. Quis enim labor est fratri indulgere merēti? Labor quidem in remittendo nullus: in retinendo vero inimicitias maximus. Siquidem ira cūda liberari magnam menti reddit q̃tē: t valde hoc est facile volenti. Sufficit velle tm modo t oia continuo pctā deleta sunt. hec Chri. Igitur vt ait Aug. Amplectenda est hoītā benigna conditio vt dimittendo delicta aliena: diluat sua. Nā sm eundem multa sunt eleemosynarum gēna quas cum facimus: adiuuamur vt dimittantur nobis pctā: sed ea nihil maius est q̃ eum ex cor t ignoscimus de dimittimus qd in nobis q̃sq̃ peccauit: nec si di mentim' pigri ad dimittēdū alijs. q̃ enim vt ait Chrisso. repromisit primo se prius q̃ illum de rearibus liberauit. vñ t Greg. Si cogitauerim' qm̃ nō ei q̃ cōtristauit nos: sed nobis ipsis largimur cito dimittere mus venenū ire. Ad dimittendū aūt Jra fratres alijs necesse est frenare iras que frequēter nos dampnat. stimulat ad vindictā. vñ Augu. Fratres mei exercete vos q̃tū potestis ad exhibendam mansuetudinem etiam erga inimicos vros. Frenate irā q̃ vos stimulat ad vindictā. Si vindicare te vis de inimico tuo ad ipsam iram te conuerte: qz ipa est inimica tua que occidit aiam tuā tuā. Oraturus es deum: vētura est hora vt dicas pr̃ nr̃ q̃ es in celis: ventur' es illū versum: dimitte nobis debita nostra. Quit sequt. Sicut t nos dimittim' debitoribus nr̃is, ibi illa inimica stat

Raba.

M

Fiat Luce. s.

Mat. 15. Petitiones a luca omisse.

Augustin' Ignoscēdi necessitatē ostendit.

Pascimur cum deo.

Chrisso. Similari deo.

Pctā sunt hois propria.

Cypria.

Chrisso. De venia danda.

Chrisso.

Augustin.

Chrisso.

Chrisso.

Dimittimus de ex cellentissimus.

Chrisso.

Hiero.

Grego.

Chrisso.

Chrisso.

Augustin.

Augu.

Hiero.

Hiero.

Augu.

Grego.

Chrisso.

Augu.

ꝫ te. Sepit viā oronis tue. Aburū erigit et non est q̃ transeat. Nō seuies cōtra inimicum tuuꝫ in istā seuias. Melior est q̃ vincit iram q̃ qui capit ciuitatē. Nō potes illā interimere: potes istā reprimere. Si fortis es irā vince et ciuitati parce. hec Augu. ¶ Oratio.

P Expositio breuis oronis dñice per ternas particulas.

Pater nr̃ excelsus in creatione: suauis in amore: diues in hereditate. Qui es in celis speculum eternitatis: corona iocūditatis thesaurus feliciratis. Sūctificetur nomē tuū. vt nobis sit mel in ore: cythara in aure deuotio in corde. Vniat regnū tuū: iocūdū sine pmixtiōe: tranquillū sine perturbatione: securum sine amissiōe. Fiat voluntas tua sicut in celo: t in terra: vt omnia q̃ odisti odiamus: q̃ diligis: diligamus: q̃ tibi placēt: impleamus. Panem nr̃m quotidianū da nobis hodie. s. doctrinalē: spialē t virtualem. Et dimitte nobis debita nostra: quecūq̃ cōtra te cōmisim' aut ꝗ primos: vel ꝗ nosmetipsos. Sicut et nos dimittim' debitorib' nr̃is: qui nos offenderūt verbis: vel in personis: aut in rebus. Et ne nos inducas in tēratione: mundi: carnis: t demonis. Sed libe. nos a malo pñti prōꝛ futuro. Amen. De nō thesaurizādo i terra sꝫ i celo. C. xxxviij.

A Mat vi. t Lu. xij.

Linde docens perfectum cōrēptū terrenorū propter deū ponit phibitionē de collocando thesaurū in piculo: ne. s. thesaurizemus [in terra vbi erugo]. i. eris rubigo ꝓsumit: et in hoc tangit' corruptio diuitiarū artificialiū: vt auri t argenti ac eteroꝝ metalloꝝ [et tinea]. i. vermis [demolitur] t in hoc tangit' corruptio diuitiarū naturaliū: vt bladi vini vestimētoꝝ t cōsimiliū [vbi fures effodiūt t furātur]. h. d. propter lapides p̃ciosos q̃ hꝫ nō possint rubiginari nec a vermibus corroditū possunt a latronibus tolli. Sed ve nobis quia totū contrarium facimus: vnde Chr. Quid dicā de illo mādato quo iubemur nō thesaurizare super terras. Quod forte quidē faciunt pauci. Ceteri ꝓo quasi ecōtrario audierūt p̃ceptum: et quasi dictū sit ad eos thesaurizate omnimode sup terras ita relinquētes celum adherēt terre: t insaniūt erga pecuniā tūgregancā. Hec Chri. Deinde subdit admonitionē de thesauro reponendo in tuto ut. s. thesaurise' in celo: vbi nec erugo demolit: quia ibi nulla vetustas nec tinea quia ibi nulla passibilitas: t ubi fures non effodiunt nec furant. quia ibi nulla violētia vel fraus. Excellētissim' mod' thesaurizandi est quando bona temporalia et transitoria in pios vsus consumunt: et sic in bona spiritualia et eterna: et per consequens incorruptibilia commutantur. Non ergo thesaurizemus in terra emolumenta terrenorum: vbi recondita deficiunt t perdunt: t vnde sumus extituri: sed in celo premia meritorum vbi recondita proficiunt t seruantur: et vbi sme per sumus mansuri: vnde Hiero. Stultitia est illic thesaurū reponere. vnde exiturus es t illuc nō psumere vbi semper victurus es. Illuc ergo substantiam tuā colloca vbi patriā habes. vnde t Grego. Qui hic edificare et thesaurizare negligunt vbi peregrinos t hospites se esse cognoscunt: nam quia in propriis gaudere desyderāt: in alienis felices esse recusant. vñ Chrisso. Qui enim collocat thesauros in terra non habet quod speret in celo. Ut quid ergo aspiciet in celū vbi nihil repositū habet? hec Chrisso. Quia ꝓ omnisquisq̃ illuc peruenire desyderat vbi suas diuitias recōditas esse cognoscit. beatus es q̃ diuitias suas in celo repositū: vt semp ibi mētem habeatis mpq̃ illuc oibus viribus desyderio rēdat: qz vt subdit. [Ubi est thesaur' tuus]. i. res a te amata t desyderata [ibi est cor tuū] t affect' tu'. Necesse est enim vt quo pcessit dilectiōis thesaur' illuc t cogitationis sequat affect'. Nā sm Aug. Amor est aie pōdus portans eā quocūq̃ ipse fert: t aia veritus est vbi amat q̃ vbi animat. vñ Fulgentius. Ut ergo in celis thesaurisemus celestia diligamus. Vis nosse vbi thesaurisas attende quod amas: vis nosse quod amas: attēde qd cogitas. Jta fiet thesaurū tuū ex tuo amore cognoscas: t amorē tuū iudicio tue cogitationis ꝛelligas: t ideo vt dicit Greg [In tot partes cor diuidit quot sunt sunt ea q̃ diligunt. vnde t Chrisso. Ne thesauri zaueris thesauros in terra, ringe eam et vermis et furibus ea cōgregas. Si aūt t hec effugeris nocumenta t nihil horū erit in seruitute: redacrū esse cor tuū t affixū esse inferioribus oino nō effugies. Jn seruitute redactum esse inter lectum egritudine hac multo difficilius est q̃ habitare carcerem. Non paruam sustinebis iactura inferioribus affixus: et fuius pro libero factus: et a celestibus bonis cadens: et nihil ex celsorum cogitare potens: t propter hoc t gentiles nō credūt his q̃ a nobis dicunt. de actibus eni nō de sermonib' nostris futurorū volūt habere documentū. Nūc ꝓo cū videat edificari a nobis splēdidas domos: agros emi balnea atq̃ hortorū amenitates parari: nolūt credere: q̃ ad alterius nos vrbis pfectionē parem'. Si enim in quiunt verū esset illud vēdētes p̃ius cuncta q̃ possident illuc pfecto premitterent. Hec igitur cōsiderantes vincula tanti obrāpam' erroris. Qui enim pecunie ferunt et pñtibus cōpedib' strigit: et futuris parat. Qui ꝓo istius cupiditatis immunis est: vt raq̃ libertate potiet. Quā vt cōsequamur granissimum auaritie prerētes iugū ad celi fastigia subiuenemur. hec Chrisso. vnde et Anselm. Vilescat tibi mundus oia amor carnalis nalis fordeat. Nescias te esse in hoc mundo: quoniā ad illos qui in celo sunt t deo viuūt tuū trāstulisti ꝓpositū vbi est thesaurus tu'. ibi ē t cor tuū. noli cū argēteis sm Malachias vili marsupio tuo tuū includere aim q̃ nūq̃ cū nūmorum pondere poterit transuolare ad celum. hoc aūt sm Hiero. non tm intelligēdum est de thesauro pecuniceꝫ vtiliter de cūctis voluptatibus ac possessiōibus ꝛc. Bulosi de' vēter est luxuriosi thesaurus epule sunt: lasciui iudicra: amatorij libidoraueri pecunia: et sic intelligendum est in alijs: huic enim cernit vitio vnusquisq̃ q̃ vincit et ibi hꝫ cor vbi thesaurum: t ad hāc puertione cordis ad amorem passionum t rerū hmōi seqt auersio a deo. Si ergo in celo est mūdū ē: qz mūda sunt celestia. Si aūt ē in terra volutatur. i. q̃ qd agat vt terrena pseqat: quo mundū est. vñ Aug. Sordescit aliquid cū inferiori natura mīsceatur: q̃ quis in suo gēe nō sordidē: qz etiam de puro argēto sordidat aurum si misceatur t vilior cum animus noster terrenorum cupiditate sordescit mixtum. q̃ quis terrena in suo gēe munda sint. Igitur vt Richard' ait Richar. Quecūq̃ in mūdo concupiscis: quecūq̃ in mūdo metuis impēde libēter p̃ libertate cordis: qz vt dicit Aug. Totū mūdū oꝫ contem

P

Mat. 6.

Chrisso.

Chrisso.

Chrisso

nere qui sibi thesaurizat in celo. ¶ Et ne timor surrepat diffidentie habēdi vite necessaria pūr excludit diffidētiā q̄ nasci posset ex paritiōe propria dicēs. Nolite timere pusillus grex]. i. cōgregatio hūilium: [qz cōplacuit patri vestro] celesti [dare vobis regnum] non quidem ob merita vestra: sed ex mera liberalitate z bonitate sua diuina. q. d. Et quo regnū celorum paratum est vobis parum debetis curare de terrenis. Non enim de vite necessariis oz diffidere cui regnum vite pmittit: in quo ois sufficētia habeē. Dicit autē grex propter fidei obedientiam: pusillus ppter voluntarie paupiatis z hūilitatis deuotionem qua puenitur ad celestis regni possessionē. Vel pusillus oz grex electorū respectu maioris numeri reproborum: qz pauci erāt fideles respectu infidelium: z pauci sunt electi respectu reproborum. Utinā z ego merear de illis paucis vl' minimis esse z cū eis regnū pciperet: puenit ēt ad regni opulētiam p cōsiliorū superogationē qb' itur ad pfectionem. z ō subiūgit di. [Vendite q̄ possideris] etiam necessaria z date elemosynas: que ad idē regnū via est: facite vobis sacculos. i. repositoria bonorum et ea quod reponēdū mercedem elemosynarum vestrarū q̄ nō veterescūt z deficiunt. s. reponēdo elemosynam in manus pauperum que vobis p hostes z fures trāseūtibus pecuniam vestrā vsq̄ ad locum tutum portent: ne eam amittatis: thesaurū nō deficientem celis z terrenis: quia merces elemosyne in eternum manet in celis. Nā fructus elemosyne auget merita que sunt thesaurus indeficiēs in patria. Et si p elemosynam habemus in celo thesaurum meritorum: ibi cor nr̄m suspiret et expectat thesaurum pmior. Deinde docet eos de oculo simplici habendo qd attendere debemus in oi ope nr̄o. vnde ait. [Lucerna corporis tui ē oculus tu?.] Hic est locutio metaphorica: qz corpus morale hic accipitur p cōgerie opationum sicut corpus materiale est ad ōdam aggregatio mēbrorum diuersorū. z ō sicut oculus materialis regit totū corp? materialē: z dirigit membra ad ogandū sic ocul? moralis. s. intētio regit totū corpus morale: z dirigit varias opationes in finem. Iō subdit. [Si ocul? tuus fuerit simplex] i. intentio tua recta sine plica simulationis z erroris [totū corpus tuū lucidū erit]. i. congeries opationum tuarū erit bona z meritoria etiā si nō ita hoibus videat: dū tñ opationes sint bone de genere: vel saltē indifferentes z licite: aliter nō caderēt sub recta intētione. vnde Sene. Nihil interest quo aīo facias q̄d vitiosum ē fecisse qz facta cernuntur: animus nō videt [Si autem oculus tu? neq̄ fuerit]. i. intētio quersa [totum corpus tenebrosum erit] i. congeries opationū obscura p pessi z mala ēt si opatiōes sint bone de genere z hominibus videant recte: qz op? bonū de genere efficitur malū et peruersa itētiōe. Vide ergo ne intētio tua sit puersa: qz p hoc corpū perētur oia bona. [Si enim lumē qd in te est tenebre sunt]. i. si actio bona de genere q̄ est ēgi quoddaz lumē efficitur mala ppter defectū intentiōis bone [ipse tenebre quāte erūt?] q̄si dicere: multo magis quia actio mala de genere que est quasi quedam tenebra si cū hoc superueniat intentio mala est multo deterior q̄ pma. Quando enim que p se mala sunt etiā cum intētione fiunt: tunc duplex obtenebratio est z prauitate intentionis: et prauae operationis. Non ergo quid quisq̄ sed quo animo faciat considerandū et primo circa puritatem intentionis laborandum est: quia sine ipsa opus sequens nihil valet. Itaq̄ si bonum bona intentione feceris nō habens in tua conscientia aliquam partem tenebrose cogitationis illuminatur etiam factum tuum qualemcunq̄ exitum habuerit: et illuminabit te. i. splendidum z fulgidum reddet: z hic per splendorem gratie: et in futuro splēdore gloriē. Et si bene alicui proueniat q̄ tu non recta z munda intentione facis quomodo tu feceris tibi imputatur non quomodo illi prouenerit. Igitur caue ne ipsa cordis intentio que lumen est anime vitiorū caligine fuscetur: vt oculus simplex totum corpus faciat lucidū: quatenus q̄cquid feceris facias propter deum et ad locum vnde exeunt gratie redeant vt iterum fluant. Et quia aliquis cupiens affequi terrena et celestia posset dicere q̄ recta et simplex potest esse intentio vt quis agat ex propter temporalia: et propter deum bona que agit hoc remouet exemplo duorum contrariorum dominorum: quia [nemo potest seruire duob? dominis] scz cōtrariis z disparatis et non subalternatim positis. Nam vt ait Beda. Non valet simul transitoria et eterna diligere. Et vt ait Aug. Un? oculus non pōt videre in celo z in terra. vnde et Lyptia. Mūdi amor z dei pariter in vno habitare nō possunt: quēadmodū oculi celi z terrā neq̄quā ꝓspicūt. Sicut aūt dicit pbs in libro de animalib?. Aues claudūt oculos cum palpebra inferiori: animalia vero grossa cū palpebra superiori. Per aues intelliguntur viri spirituales qui ad inferiora z terrena oculos claudunt. Per animalia vero grossa intelliguntur viri mundani qui habent oculos clausos ad celestia: z apertos ad terrena et secularia sm Chrys. Duos dominos dicit qui contraria iniungunt: plures aūt idem iniungēntes nō sunt plures: sed vnum. Nā cōcordia multos facit vnum. Isti oēs quibus nō potest simul seruiri sunt vitia z virtutes celestia z terrestria deus et diabolus: caro z spiritus. nam ad ptraria trahunt z contraria iniungunt: z ideo consequens est vt vnum deseratur: et alteri obtemperet. Unde quasi declarande subiungit. Non potestis deo seruire z mammone. Mammona mā mone syriace dicitur diuitie latine: z mammon māmonis nomen est demonis qui preest diuitijs z tentat de vitio cupiditatis non q̄ in eius ditione sint diuitie: vt dare eas possit vel offerre nisi q̄ deus permittit: sed q̄ his vtat ad decipiendū z irretiendū hoies laqueis quos in diuitijs pretendit. Et licet homo non possit seruire deo z diuitijs: potest tñ seruire cū diuitijs. Diuitijs enīz qui seruit illi vtiq̄ seruit q̄. de cupiditate diuitiarum tentat z decipit. Ille autem diuitijs seruit qui eas propter sese vt finem vltimū diligit: aut qui eas cupide acquirit: vel asare retinet z vt seruus custodit. Ille autem qui in operibus pijs diuitias expendit non seruit diuitijs sed magis diuitie seruiūt ei quia eas distribuit vt dñs z eis vtitur ad opera virtutum sicut instrumentis nam secundum Ambro. sicut diuitie sunt impedimenta in probis: ita probis sunt ad iumenta virtutis. vnde Chri. Duo ergo sunt nobis domini propositi deus z mammona. i. diabolus qui mammone est auctor. Ille nos ad miam prouocat: hic ad auaritiā. Ille ad vitam: hic ad mortem. Ille ad salutem: hic ad perditionē. Cui

pusillus grex.

Elemosyna ad celos via est.

Corp? morale.

Sene. Vitiosū q̄cunque aīo fiat turpe est.

Intētio cōsiderāda ē.

Dñis duobus seruire relicet.

Sollicitudo tollenda.

Aug.

Lyptia.

Claudendi modus.

Chrisso.

Duo dñi. Mūdi. Mamō.

Beda.

Chrysosto.

Seruire deo cū diuitijs potest.

Ut mādu-ceo sz non quid sollicitetis. Beda.

Seruire diuitijs. Ambro.

Chrisso.

Luce. 16.

de duob? obtēperare debem?. Ei vtiq̄ qui nos ad vitam inuitat: nō ei qui nos trahit ad mortē. Quid enī terribili? est q̄ si p pecunias a xpi seruitio dicamur excideremur desiderabilius q̄ si despectu pecuniarū tota illi possimus mente z dilectione contūgi. Hec Chrysost. Et cum nullo modo possit quis duob? dominis seruire multi tamē fatui conant cōtra hāc impossibilitatē. Similes illis de quib? in libro Regū oz q̄ fuerunt gentes deū timētes z nihilominus idolis seruiētes. Et sciēdū q̄ diligere diuitias ppter se z deū ppt sese: vtrūq̄ vt finē vltimū: vt in hoc seruus vtriusq̄ dicat est impossibile: licet possit vnū i ordine ad aliud appetere: puta diuitias ppt deū. Actio ergo corporalis pōt referri ad finē tpalē: z dumm? postea illud tpale referat ad deum. Si aūt in actionib? finis primus ponat deum: z finis vltimus tpale puerissimū est. Ou ecūq̄ res ppter aliud aliquid querit inferior est q̄ id. ppter qd̄ qrit. Un bene Iz cōstituere duos fines: scz tpalē: z eternum: z finē sub fine ponere: vt illud qd̄ est eternū finis vltimus sit: qz vna intentio multos actus informat. Diuersi vero fines q̄ tū vnus sit ad alium referibilis nōsunt faciēdi. Post hoc cōcludendo inducit: vt de victu z vestitu que necessaria sunt non solliciteamur loquēs ad discipulos suos quos specialiter ad mūdi cōtēptum inuitat: hec enī spāliter dicunt aplis: eo rūq̄ successoribus z ceteris oibus q̄ ad summum pfectionis culmē attingere cupiūt: nā talibus nulla terrenorum bonorū sollicitudo est qz hīntes victū et vestitum his cōtēti sunt. Hec oia dicunt hic ad tollendū pdicatoribus euangelij sollicitudinē superfluā de necessariis quantum ad pstem vitam. Un ne diceret qualiter potemus viuere si oia abiecerimus: ndcirco in erendo iuentum suū ex premissis subiūgit. [Ideo dico vobis ne solliciti sitis] sollicitudine suprrflua z iordinata [aie vestre]. i. vite aialis: q̄ cibo sustat [q̄d manducetis] vel bibatis [neq̄ corpori vestro q̄d induamini] Quasi diceret. Si vultis deo seruire oportet renunciare māmone in nimia temporalium sollicitudine: non ait ne laboretis: sine curetis: me queratis de cibo taut potu: aut vestimento: sed ne solliciti sitis: vt vitiosam sollicitudinē phibeat q̄ mētē pturbat: z ab eternis retrahit seu reuocat: et vt necessariuz cōcedat. Un Beda Precipitur nobis ne solliciti simus q̄d comedamus: z qz in fudore vultus preparam? nobis panem labor exercēdus est sollicitudo precauēda. vnde et. Chrysso. Non enī sollicitudinibus spiritualibus sed laboribus corporalibus acquirendis est panis: qui laborantib? pro premio diligētie deo prestante abūdat: z negligentib? p pena deo faciente subducit. Item nō ait. Ut mānducetis vel bibatis aut induamini: sz quid manducetis vel bibatis aut induamini. Mādūcare nāq̄ ac bibere z indui necessariū est ad sustētationē nature sollicitari vero circa sumptuositatē vel delectationem ad vitium pertinet gule aut vane glorie: vel etiā auaritie: vbi sm Bedā. videtur argui que spreto victu z vestitu cōi lautiora cibi vel austeriora pre his cum quibus vitam ducunt alimēta vel indumēta requirunt. Spāliter ergo in mādūcatione possumus intelligere gulosos: in indumētis vane gloriosos: in vtrōq̄ auaros: vñ alibi. Erat quidā dives in quo cupiditas qui induebatur purpura et byssoin q̄ vanitas z epulebatur quotidie splendide: in quo gulosi,

E Reg. 17.

Chrysosto.

F Sollicitudo victus.

Aial rēnale.

Chrysosto

Sollicitudo stature z amictus

tas. Nolī ergo quicūq̄ es qui mundi gloriā spernisti ac deo seruire eligistī: nolī inq̄ sollicit? eē vite tue de victu z vestitu: qz vanū est p his esse sollicitus. Un cōfirmat spē nostrā dñs: primo de maiori ad minus descendēs z pbat a maiori ne minē esse sollicitum circa huiusmodi. Si ei magnus donabile dat ex amore z min? dabit saltē in necessitate: sed de? dedit nobis maiora bñficia: s. a iam z corpus: ergo dabit minora scz victus z vestitū. Nō enī aīa ppter escā creata est: nec corpus ppter vestimētū: sz magis eō est factus: nō non sit sollicitus aim? ne pciplat qd̄ propter se creatū est. Un Chrys. Nisi deus vellet cōseruare qd̄ est ipm nō creasset: qz vero ipse cōstituit vt anima cibo: z corpus indumento cōseruet: ō ipc vtrūq̄ tribuit. Hec chrys. Qui ergo dedit sine sollicitudine nr̄a vita: dabit sine sollicitudine nr̄a superflua etiā illud vñ regat vita: fatu? est ergo q̄ ppter minus. s. escā: aut vestimenta pdit maiscz aiam vel corpus. ¶ Deinde pdat singularit de vtrōq̄. s. cibo et vestimēto. Et primo de cibo de quo cōfirmat spē nr̄am a minori ad maius ascēdēs: z ex minori mai? pluadēs. Et ponit exēplum de irrationabili? creaturis. s. volatilib? celi. i. aeris ī quo volitāt qz nō seruit: nec metūt s. ad cibū acquirēdū [neq̄ cōgregāt in horreo]. s. ad conseruandū [z pater celestis pascit] illa ppt hoies sine sollicitudine eōz magna: ergo multo magis pascit hoies q̄ sunt chariores sine sollicitudine eōz superflua. Rōnale enī aia (sicut z hō) maioris est pōderis z precij coā deo q̄ irrationabiliabilia: sicut sunt aues: qz aialia facta sunt ppter hominē finis aūt est nobilior his que sūt ad finē. Sicut ergo deus pascit aues cū sollitudine cōueniēti sue naturē: sic pascit hoies cū sollicitudine pueniēti eōz nature q̄ est sm naturā rōnis recte: si tñ ea q̄ pcipit studeāt implere. Oz sicut natura aiūū est pdictō mō viuere: sic natura hoīs est viuere sm dictamē rōnis recte ad qd̄ sequit ipsum debere sollicitari sollicitudine modetata ad querēdū ea q̄ nō dedit sibi natura: vt cibū z vestimētum necessariū. Un non dicit de auibus nō volāt ad grana et ad pascuat qz phibet laborē z prouidētiā scz sollicitudinē z auaritiā. Ubi chrys. Oia volatilia fecit deus propt hominē: hominē aūt ppter seipsum. Si ergo aīalibus ministrat ppte z hominē: q̄ūo non homini ministrat propter seipsum. ¶ Deinde pbat de vestimento et ponit duplex exemplū. Primū est de eo qd̄ est intra hominē magnitudie corporis quā dat deus sine sollicitudie ipsi? qd̄ ex hoc patet: qz quātuncunq̄ aliquis sollicitet de augmētatione sua non pōt addere ad statura sua cubitum vnū. Cū igitur vestimētum cōpetat maius vel minus sm quātitatē corporalē: z ēqitas dat ei sine sollicitudine suaīp pīs vestimētū conueniens dabitur ei sine sollicitudie sua superflua. Secundū exēplum sumit ex eo qd̄ est extra hominē scz ex terrena scētib? z vt lilijs z herbis: qz sine sollicitudine crescunt: z secūdū suā quantitatem a deo vestiunt: propter quod oz [nō laborant] ad ornandus se coloribus [neq̄ nent]. i. filant ad faciendum sibi vestimentum: z tamen optime vestiuntur dei prouidentia tam preciosis coloribus induta. Ipse enim color operimentum est florus qui omnes excellit colores vestiū z regale excedit ornamentum. Quod probat: qz salomō licet fuerit rex potentissimus: tñ nō fuit ita bñ vestit?: quia licet ars imitetur naturam;

Natura vincit artem. Hierony.

tamen opa artis nō assequunt pfectionē operū natuie. Unū Hiero. Et reuera quod sericū q̄ regū purpuraq̄ue pictura textricū pōt floribꝫ cōparari? Quid ita rubet vt rosa? Quid ita cādet vt lilium? Uiole vero purpurā nullo mō superari murice oculorū magis q̄ sermonū iudiciū est vñ Chrysostomus. Cur vero tāto etiā herbas decore vestiuit vt suā sc̄z sapientiā demōstret: r supabundantiā virtutis vt vñdiq̄ eius gliam discamus. Non essi soli celi enarrāt gliā dei: sed r terra. hec Chrys. Et ex hoc cōcludit q̄ deus sufficienter vestit hoiem absq̄ superflua dicēs. [Si aūt fenum] i. herbā [agri qō hodie est]. i. in pstū [r cras in clibanum mittitur]. i. in furno mittit seu ponit: q̄ i quibusdā terris loco lignorū vtunt stipulis et talibus ad calefaciendū furnū: deus sic pulchre r varijs colorib⁹ r formis vestit et venustate adornat [quātomagis vos minime fidei. s. sine sollicitudine superflua vestiet: quasi diceret. Si de floribꝫ q̄ nati sunt tālmodo: vt videant r pereāt tantā deus curā gerit q̄to magis de hoib⁹ qui r ad imaginem dei sunt facti: r ad eterna vocati. Uocāt aūt aūt eos qui nimis sollicitant modice fidei: q̄ ex defectu fidei pcedit talis sollicitudo superflua nō sollicitationalis r moderata sc̄z glo. sc̄ti non immerito auib⁹ cōparant qui nihil in mundo habentes: nec laborātes sola cōtemplatione terrena despiciunt: celestia petunt: iaz angelis sl'ks. Ecce q̄ cōmendant in sc̄tis tria. s. paupertas voluntaria: q̄z nihil habētes: cōtemplationis quies siue otiositas sc̄tā: q̄z nō laborātes. mēris eleuatio eleuatio ad superna: q̄z eterna petūt. Per volatilia ergo celi intelligi pōt viri cōtēplatiui qui nō serunt: neq̄ metūt neq̄ cōgregāt in horrea se negotijs secularibus implicādo: r dōs p eis sollicitat necessaria ministrando. Per lilia vero agri intelli pōt vere casti: r q̄ ppter cādorē mūdicie: r ppter odorē virtutis in quib⁹ crescūt: nō tā suo laboze q̄ dei dono q̄ considerandi sunt ad laudandū r imitandū: r incrementorz inquiete sancte cōtēplationis: r in decore honeste cōuersatiōis. Ex his ergo instruēti non diffidamus de necessarijs: q̄z tpe oportuno dē⁹ puidebit nobis de illis: si tū ea q̄ pcipit faciamus. Si essi de tpalibus diffidimus quomō eterna spabimus. Filius famē tū nō timet. Ado dica fides q̄ nec de minimo certa est: nedū eterna nō speret: qui itelligit q̄d ē hō nō desperet de deo q̄ aūt desperat de deo nescit q̄d ē hō: r q̄z dē⁹ i hoiē hō i deo. De creatore desperat: q̄ i creatuis spē ponit. Igitur vt ait Ansel. Non te futuri temporis sterilitas terreat nō future famis timor: metem tuam efficiat: sed ex ipso tota fiducia tua pēdeat q̄ aues pascit: r lilia vestitit. Ipse sit horreū tuū: ipse apothēca: ipse marsupiū tuum: ipse diuitie tue: ipse delitie tue solus sit tibi oia in omnibus. Et ponit hic dōs tria bona q̄ deus homini dedit sc̄z aiam: corpus: r res. Aia ꝯ subijci superiori. s. deo r sibi obediendo r corpus suo superiori. i. aie sibi obēperando: r res suis superioribus. s. deo vt pauperibus distribuant: r aie vt discrete diligantur: r corpori vt sibi necessaria ministrentur. Sed istum ordinem puertunt diuites que nō subijciūtur deo: q̄z pauperibus nihil tribuūt: nec aie: q̄z res iniq̄ diligūt: nec corpori: q̄z illud katue afficiūt. Deinde ad inculcandū arctius quid supra dictum est repetēs subiūgit. [Nolite ergo solliciti esse dicētes: quid manducabimꝫ? aut quid bibemus: aut q̄ operiemur] sm chrysos. Qō ꝯ nolite solliciti esse: non idē est q̄ nolite operari: seq̄ nolite reb⁹ mūdanis mente affligi: cōtingit enī aliquē operantē nihil sollicitū esse. Et sm eundē. Si pro necessarijs non oportet esse sollicitos qua pena digni erūt qui p superfluis non dormiūt r alienā rapiūt. Nolite inq̄ de his solliciti eē. [Hec essi oia]. s. ad victū r vestitū pertinentia [gentes]. i. gentiles [inquirit] cū sollicitudine nimia r vitiosa que diuinā prouidentiā circa actus humanos negantes circa talia immoderate sollicitant: quorum vez erga presentem vitam studium omne cōsumit: q̄bus licitum nulla prorsus cura est futurorum nec cōsideria de promissione eternorum. Uel [hec oia gētes] i. homines mūdani cū sollicitudine immoderate r nimia [inq̄rūt] q̄z magis bōa pstia q̄ fatura q̄runt: r ideo talis sollicitudo facit eos infidelibus similes: Quid enim amplius habet fidelis a gentili cuius infidelitas aīm sollicitat: r curis huius vite fatigat. Sed heu multi ex nobis ea que mundi sunt magis q̄ gentes inquirūt. Uos ergo hec querere non est necesse: q̄rere inq̄ cuz sollicitudine. [Scit enim pater vester] qui viscera non claudit bonis filijs [q̄z his omnib⁹ indigetis]. s. in via necessarijs: sine his enim neq̄ viuere neq̄ deo seruire potestis: q̄ vtiq̄ ipse dat nisi infidelitas vestra euertat. Quia non est pōpi? q̄ nō tribuit necessaria filijs idigētia sibi nō tā patientibus. Et q̄z pōt est vult: r q̄z celestis potest si autem potest et vult sine dubio donabit quod nobis expediat ad salutem. Unū Rabanus Quis rex militibus deuotis debitam non peurat alimoniam? Quis dōs famulis suis non ministrat cibaria? quis pater non dat filijs alimentum. Unū chry. Non dixit nouit dē⁹: sed nouit pater vester: vt eos in maiorem spem ducat. Si enim pater est: et pater talis non poterit despicere filios in vltimis malis: cū vtiq̄ neq̄ hoies patres existētes hec sustineant. Est enim omnino clarū q̄ deus naturam ipsam nouit r ei⁹ erea tor existit quicq̄ talē fōmando creauit: indigentiā quoq̄ eius magis prospiciat q̄ tuipe q̄ eius modi necessitatib⁹ coartaris: nam ipsi vtiq̄ sic placuit vt hanc indigentiam natura pateretur. Nequaq̄ erit ergo cōtrarius in his quibus eiꝰ pus esse decreuit necessariarum eam rerum pceptione fraudabit. Hec chrysos. vnde etiā Aug. Scit celestis medicus quid nobis daturus est ad consolationem: quid ne subtracturus sit ad exercitationem: non enim homo iumento suo cibaria subtrahit sine causa. Si ergo scit vt dictus est: et vult quia pater: et potest quia omnipotēs ergo nec est timendum quin prouideat nobis. hec Augustinus. Notandum autem quod ex pluribus causis aliquando patimur penuriam in vite necessarijs. Prima est ex merito peccatorū nostrorum. Secunda est causa exercēde virtutis Tertia est ex importunitate nostre auaritie. nimia nanque solicitudo ne deficiant necessaria facit vt aliquando deficiant. Quarta est humana supfluitas: dignū est enīs qui supflua q̄rimus vt aliqnando necessarijs careamus. Quinta est abusus tēporaliū: q̄ ei creatura dei abutitur dignū est vt aliq̄ ad necessitatē ei tollatur. Sexta est ingratitudo: dignū essi est q̄ bōficijs

Chrysosto.

Ps. 18.

Sollicitudinis origo

Volatilia.

Lilia.

Anselmus.

Sollicitudo phibita et permissa.

Augustinus

Causa penuriae

dei priuet qui ingratus extitit. Septima cā est vt credamus deum nobis prebere tpalia: r nō esse a nobis: vl ex debito nobis tribui a deo: ea essi subtrahendo oñdit q̄ ipse sit dōs. Prohibet ergo dōs sollicitudinē diffidentie r timorem: s̄z permittit sollicitudinem prouidentie r laborez. Prohibet sollicitudinē deordinatā r superfluaz per quā impediunt r postponūt bona spālia: s̄z permittit sollicitudinē moderatā r necessariaz sm regulā rōnis recte cū sit ps prudētie: aliter sequerek q̄ hō tentaret deū si expectaret ab eo oia necessaria omittēdo q̄ ꝯ fieri circa hecvia hōana. Igit cū duplex possit esse amor rerū temporalium duplex. s̄z respectu superfluiꝰ vl respectu necessari cōtra primū prohibet dōs thesaurizatio nē: contra secundū phibet profocantē sollicitudinē. ¶ Ubi not. q̄ triplex est sollicitudo. Prima est nature que verius laboz r cura ꝯ prouidentie que hoi ne deū tener cōcedet: vt tū deus oibus preferat. Unū r Ade dictū est. In laboze r sudoze vultus tui vescerīs pane tuo: r cū m loculos habuisse pt̄z ex euāgelio. Secūda est culpe que consistit in quantitate rerum cum supra necessitatem acquiruntur: r hanc sollicitudinē parit r comitatur auarit: a: in qualitate etiam r lautitia rerum quam comitatur luxuria: in mis quoq̄ anxia necessariorz prouisione ex qua sequit spūalium negligētia: r hec sollicitudo oī no phibet: q̄z vitiosa iudicat. Tertia est grē que pstit in operibus iustitie r primi cōpassione. vñ apls. Instātia mea quotidiana r sollicitudo omnium ecclesiarum: hec sollicitudo precipit: q̄z ad charitatem pertinere dignoscit. Prima ē tolerabilis: sc̄da vituperabilis: tertia cōmendabilis. Tandē pcludit de quo ꝯ homo esse sollicitus: q̄z ꝯ eternis nō de terrenis. Et implicat hic triplex bonum: s̄z celeste: spūale: r temporale. Primum est bonum gloriei: secundum gratie: tertium fortune. Primum est maximum: sc̄m minus: tertium minimum. Ideo primum ꝯ eē in intentione sicut premiū: sc̄m in opatione tanq̄ meritū: tertiū in adiectiōe tanq̄ sustentamētū. Ita inquit nolite esse solliciti circa tpalia q̄ rēda s̄z primū intēctione affectione: ac precipue pre omnibus alijs: r principaliter tāq̄ beatitudini oīm actienū: r vltimū finem qui est per se appetibile [querite regnum dei]. i. vitā eternam r celestia bona: ne sit error in querendo: sc̄do tā q̄ rectā viā r id p qō merek obtineri regnū dei querite [iustitiā] dei sequēdo eius pceptaz: etiaz iustitie opaz: r tertio ad vite necessaria vobis [hoia] s̄z tpalia quoz vniuersitatez in tribus posuit: s̄z in cibo: potu: r vestimento [adijcientur] s̄z [vobis] cooperantibus r collaborātibus: ac sollicitudinē modo habētibus: q̄z sicut propter mala opera fructus terre subducit: sic propter bona opera adijcitur. Ueruntamen si presentia subtrahuntur ad exercitationem est r probationem: ac etiam penitus subtracta martyrij promerenk coronā. Si vero danē ad consolationē est r gratiarum actionem. Qz diligentibus deū oia cooperantur in bonum. scit enim medicus celestis quid magis expediat nobis. Igit q̄z primus relatiue ꝯ ad sc̄m: pt̄z q̄ nō excludit sollicitudinem omnino circa necessaria vite: sed ostēdit q̄ principaliter debemus sollicitari de spiritualibus: r secundario de temporalibus: q̄z temporalia adijcient nobis. i. consequentur sine vllo nostro impedimento: ne cū ista queramus: illic auertamur: aut ne duos fines p̄stituamus. maz sm Aug. Cum dixit primum querite regnū dei significauit tpale posterius querendū nō tpe s̄z dignitate. Illud tanq̄ bonū: hoc tanq̄ necessarium propter illud bonum. Hoc est primum querere regnum dei: r posterius tpale. i. hoc priore loco ponere r illō posteriore. s. vt ideo queram⁹ tpale: vt habeamus regnū dei: r nō econuerso. Apte essi oñdit nō tpalia sic esse appetēda: vt p̄ pter ipsa bōfacere debeamus: licet sint necessaria: sed quecunq̄ facimus ppter regnum dei facere instituimur. Ergo cum aliquid boni operamur non tpalia s̄z eterna cogitemus: r primum intentione r affectione regnum dei queramus. Scti p̄mitiui quesierunt primo regnū dei: r iō deus auecit eis regnū mūdi: s̄z tpe Cōstantini s̄z hodie a multis pzio r precipue q̄ritur regnus mūdi magis q̄ dei: r magis solliciti sunt p terrenis r diuitijs q̄ p̄ aiabus r ecclesijs: r iō timē dū est eis ne cū regno mūdi amittāt regnū dei. deīde vetat cogitare de crastino r futuro dicēs. [Nolite ergo solliciti esse in crastinum]. i. i futurū sollicitudinē. s. futuro tpi debitaz inordinate p̄occupādo: r curā q̄ incūbit diei crastino i diez hodiernum anticipādo. De p̄ntibus ergo vt ait Hiero. Concessit debere esse sollicitos qui futura phibet cogitare. Sufficit essi nobis p̄sentis tpis cogitatio: futura que incerta sunt reliquamus deo. Ubi petrus cātoz supra phibuit sollicitudinē vitiosam de p̄ntibus: que s̄z sunt vni⁹ anni. semel essi in anno seritis: metimus r colligimus. Unū r p̄ntia quasi dicunt: hic aūt phibet sollicitudinē ō futuris: vt ō his que post annū veniūt. De his essi que pcurat diuina ordinatio non conuenit sollicitari. Si ergo prouidētia tua vltra annum extendit iā in vitiosam sollicitudinē vertit: vt abbatis qui vsq̄ in tertiū annū te seruauit annonam. Luiusmodi hoies mō reputamus sapiētes: cū tū veniant cōtra oñi p phibitū qui cōcedit tūm cura p̄ntium. Tales etiaz de deo diffidit r ob hoc miserrimi sunt. hec Petrus. vñ r Chri. Qō aūt dcm̄ est nolite cogitare de crastino scio ego nec audire aliquem: nec omnino seruare. Cuz enīs neq̄ orare pro his iubeamur nos oē duaiñ erga hec expēdimus: r de his singulis cogitando p̄sumimur. Sed quantam in his due ad corpus sunt curam ostēdimus tāta in spiritualibus habemus incuriam: immo longe etiam maiorem. hec Chrisos. Non vult autem dōs de futuro nos esse sollicitos tāq̄ certi de futura vita simus: quia neq̄ de presenti certi r securi sum⁹, vñ Ansel. putat te quotidie moriturum: r de crastino non cogitabis. vnde r Sene. Omnis dies sicut vltima est ordinanda. Sufficit ergo nobis presentis cogitatio temporis futurorum curam que incerta est relinquamus. [Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi]. i. ipse affert sollicitudinē suā secū: q̄z tēpus futuū habebit sollicitudinem suam sibi congruā r debitā sicut pt̄z q̄ ex variatione tpis occurrūt varia fienda de quibus sufficit tunc sollicitari cū venerit eorum hora ac si dicat. Cum futurus dies aduenerit de ipso curabitis r non ante: sicut enim hodiernam sollicitudinem non interdicor ita nec crastinum postquam crastinus dies aduenerit. Et sm hoc in predictis hoc nomē sollicitus ꝯ anxietatem auaritie: qne semp est fugiēda. hic discretionem p̄uidentie que de p̄ntibus nō de futuris ē habēda. Sit ergo hodiern⁹ dies

Amor rerum duplex.

Sollicitudo triplex.

Beñ. 3.

Triplex bonum.

Rabanus

Augustinus

Ro. 8.

Augustinus

Chrysos.

Ansel.

Seneca.

Crastinus dies, malitia.

de se sollicitus esse mōr: ꝛ nō de alio. [Sufficit esti diei malitia sua] .i. cuilibꝫ rēporti laboꝛ ꝛ fatigatio: calamitas ꝛ contristatio doloꝛ ꝛ tristitia: affli ctio ꝛ angustia: sollicitudo, ꝛ cura. Unde malitia hic ōr nō malū culpe quod agimus: sꝫ malū pe ne qd patimur. Jn statu enim innocēne nō ꝛdigu isset hō tali sollicitū esse: ac si dicat nō oportet q̄ laboꝛet cogitatus ad habēdū vite necessaria die p̄uenientia: ꝛ ad hoc sufficit dies quo necessaria sumere oportearꝛ: cū esse, p se suā habeat solli citudinē nō oportet addere aliā. Cur ergo mali tiā malitie: laboꝛē laboꝛi: curaꝫ cure superaddere velis. Nō tracꝫ, p malignitate ponit hic malitia sꝫ p laboꝛe ꝛ miseria. Sicut eqꝫ dicere solemus multa mala hodie passi sumus; qn̄ aliq̄ magno laboꝛe vel miseria fatigamur. vñ Chrisostomus. Malitiam vero hic non malignitatē vocat: sed miseriam ꝛ laboꝛē. Sicut enim cum alibi ōr si est malitia in ciuitate quā dōs nō fecit non auaritias si guat ac rapinas nec talū quicq̄ aliud ōno fed eas profecto plagas que diuinitus inferuntur de quibus rursus loquit per prophetā. Qui facio pacem ꝛ creo malum. Neq̄ enim hic malitias volunt intelligi: sꝫ pestilētias p̄fecto ꝛ fames ce teraqꝫ hmōi que mala esse putant a plurimis: ita hic quoq̄ malitiā p afflictione posuit dicēs [sufficit diei malitia sua.] Nihil enim ita doloꝛem infert animę: vt sollicitudo ꝛ cura. Hec Chrisostomus. Itaq̄ nō laboꝛe ꝛ prudentia oānat sed mentem p̄uocās cura. Et iō ait Aug. Hoc loco vehementer cauēdum est ne cum viderimus aliquē seruum det prouidere ne ista necessaria sibi desint: vl sibi commisi: tudicemus eū ꝛtra p̄cepta dōi facererꝛ de crastino sollicitū esse. Nam ꝛ ipse dōs cui ministrāt angeli, ꝛpter exēplū ꝛ ad ifor mādā ecclesiā loculos hꝫ dignatus est: ne quis in hoc scandalum pateret. Et iterū apparet ōs nostrū non hoc improbare si quis humano moꝛe ista procuretꝛ: sed si quis propter ista deo mili tet vt in operibus suis non regnum dei: sed istoꝛum acquisitionem intueatur. Ad hanc ergo regulam hoc totum preceptum redigit: vt etiam i istoꝛum prouisione regnum dei cogitemus: si malitia vero regni de ista non cogitemus: ꝛ simpli ci corde tantummodo propter regnū dei debemus operari bonum ad omnes non qūt in hac operatione vel solam vel cum regno dei mercedem temporalium cogitare. Jta enim etiā si aliquando defuerint (qd̄ plerunq̄ propter exercitationem nostram deus sinit) non solum non debilitant propositum nostrum: sed etiam examinatum propositum firmant. Hec aug.

¶ Oratio.

Domine Jesu xpe fac me non thesauri zare in terra elementa terrenoꝝ: sed in celo premia meritoꝝ: ꝛ quia nemo potest duobus dominis seruire p contrarietatem obsequiorum: libera me a onio ꝛ seruitute munditiarum ꝛ diabolī: vt respiciam cōtemplationes celestes: non terrenas adūce ad staturam nature mee cubitum gratie in presenti ꝛ glorie in futuro: vt considerem lilia agri de uotos ecclesie coopertos virtutum candore: potuscq̄ fenum diuitiis seculi mittendos in cliba num gehenne. queram precipue regnum dei et iustitiam eius: vt cū viatico temporaliū per viā virtutū peruenia ad regnum celorum. Amen.

¶ De mia facienda ꝛ non iudicando ac fiducia orationis. Cap. xxxix.

Post hec hortat Dōs ad miam circa proximū faciendā dicens. [Estote misericordes sicut ꝛpr vester misericors est.] Deus enim releuat miserias nō stras non expectando aliquid a nobis: sꝫ ꝛpter suā bonitatē sic nos debemus moueri ad releuandū miseria primi: non propter nostrum commodū ꝛ emolumentum: sed propter illius salutē ꝛ diuine bonitatis amorem. qui enim propter suum cōmodum vel emolumentum proximo cōsulit vel benefacit: non vtiq̄ per charitatem hoc facit: qꝛ nō illius quem debet tanq̄ seipsum diligere: sꝫ suā vtilitatem querit vult nos dōs patrem imitari in mia qua nos miseri multum indigemus: ꝛ nō in potentia quam superbe appetens diabolus in infernum est detractus: nō in sapientia quā appetens homo paradisum perdidit immortalitatis spoliatus gloria. Magnum ergo preconiū pietatis animab' nrs imprimit que nos deo cōformes reddidit. Naturale est omnibus animalib' eiusdē speciei adiuuicē misericordia seruare multo magis hō ad imaginē dei pertus ds alter alteri tanq̄ comagini sue copati ꝛ vnus alterius miseria cordis assumere velut suam: ꝛ in hoc ꝛsistit rō misericordie. De pietatis opibus sic ōr Hiero. Nō memini me legisse mala morte mortuū qui libenter opa pietatis exercuit. habet enim multos intercessores: ꝛ impossibile ē multoꝝ preces nō exaudiri. ¶ Deide ponit tres species mie quaꝝ prima cōsistit in non iudicando. De multis enim incertum est quo aio fiant cuꝫ possint simplici corde fieri aut duplici: ꝛ ideo ne subiungitur. [Nolite iudicare] scz iniuste et temerarie de proximo [ꝛ non iudicabimini] id est non incurreris p̄ccatum per quod sitis digni a deo iudicari: ꝛ h forte ex hūana fragilitate contingat vos suspitiose iudicare [nolite] trū cōdemnare]. .i. aliquē dignū condemnatione dicere [ꝛ non cōdemnabimini] scz a deo pro hoc peccatoꝝ: aliquis ē hodie pessimus qui forte cras erit bonus. ¶ Circa istud sciendum est q̄ iudicium vno mō est actus iustitie pertinens ad iudicem secularē vel ecclesiasticū ꝛ de hoc nō loquitur hic. Alio mō accipitur iudicū prout aliquibus signis aliquis iudicat de proximo malere: hoc prohibet hic dicēs [nolite iudicare.] ¶ potest autem aliquis malum iudicare de proximo multipliciter. Uno mō ex euidentia facti: vt cū aliquis iudicat aliquem homicidam quia vidit eum interficere hominem: ꝛ hoc nullum est peccatum. Alio mō ex signis euidentibus: vt si aliquis iudicet aliquem fornicatorem ꝛ quia vidit eum nudum cum nuda solum cum sola: ꝛ hoc similiter nullū est p̄ccū. Tertio mō ex signis leuibus. Et hoc iudicio est triplex gradus. Primus est qn̄ ex leuibus signis incipit aliquis dubitare de fratris bonitate: ꝛ hoc peccatum veniale est: quia procedit ex humana infirmitate: ꝛ hoc non vocatur proprie iudicium: sed suspitio. Secundus gradus est quando ex talibus signis firmiter tenet in animo quod frater sit malus: et hoc propie dicitur iudicium: quia iudicium importat firmam sententiam: et hoc est peccatum mortale si malum qd̄ iudicat de fratre ex leuibus signis sit de genere peccati mortalis: quia est contra charitatem. Tertius gradus est quando ex leuibus signis non solum predicto mō iudicat:

Malitia.

Chrisos.

Amos. 3.

Esa. xlv.

August.

Proculos habuit dōs.

Hiero. Nō memini me legisse mala morte mortuū qui libenter opa pietatis exercuit. habet enim multos intercessores.

Iudicii temerarium

Chrysosto.

Iudicat se qui alios iudicat.

dicat: sed etiā procedit ad punitionē fratris sicut de facto: ꝛ hoc est grauius: ꝛ nō solū est cōtra charitatē: sed etiā cōtra iustitie equitatē: et de talibus intelligit̄ verbū predictum [nolite iudicare ꝛc.] Prohibet dominus ne temere iudicemus: vel cōdēnemus. Mali enim hoies sepe in malam partē iudicant que vident vel audiunt. Boni autem in bonam partem interpretāturꝛ ꝛ nō dubitant quin recte omnia fiunt deo cuncta vel recte operantur: vel iuste punitētur: ꝛ iō de omnibus lucrū faciunt. Unde ait Aug. In trib' consistit ordinatio bonoꝝ in estimando bonum de quolibet: in exhibēdo cuilibet: in sustinendo malū p quolibet. Uñ ꝛ Bern. Caue aliene puerationis esse aut curio sus exploratoꝝ aut temerarius iudex: et si perperā actū quid deprehēdas: nec sic iudices primū: magis aut excusa. Excusa intentionē si opus non pōt: puta ignorātiam: puta surreptionem: puta casuꝫ. Qꝛ scit o mnē ōno diffimulationē rei certitudo: reculat suadere nihilominus ipse tibi: ꝛ dicito apō temetipsum. Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de illa fecisset si accepisset in ne similiter ptātem. Hec Bern. De dubijs ergo iudicare ꝛ suspectos quasi reos cōdēnare penitꝫ repellit a nobis dominū. Et iō semper dubia sunt ꝛ meliꝫ interpretanda: ꝛ in dubijs benignioꝛa sunt preferenda. Uñ Augu. Hoc loco nihil aliud nobis pcipi existimo: nisi vt ea facta q̄ dubiꝫ est quo aio fiant in melioꝛem ptem interpretemur. Sunt enim q̄dam facta media que ignoramus quo aio fiant: qꝛ bono ꝛ malo fieri pōt de quibus temerarium est iudicare maxime vt cōdēnemus. Duo autem sunt in quib' temerarium iudicū cauere debemus. ¶ Cum incertū quo aio quid factū sit vel incertū est qualis futur' sit q̄ nunc mal' vel bonus apparet: non ergo reprehendam' ea q̄ nesciamus quo aio fiant: neq̄ ira reprehēdam' q̄ manifesta sunt: vt desperemus sanitatē: ꝛ vitabium' iudicū de quo nunc ōr. Nolite iudicare ne iudicetur de vobis. Hec Aug. vñ ꝛ Chrysostomus. Non oportet exprobare delictū: neq̄ illū qui peccato aliquo sit preuentus insolenter obruere: sed clementer monere: neq̄ persequi iurgioꝝ sed iuuare consilio. Nō enim illū: sed temetipsum perfecto cōdēnas: ꝛ facis tibi terribilius esse iudicium: cogit̄q̄ aduersus te diligentissimam fieri etiam de minimis vltionem. Ut enim diligētiꝫ peccata examinent tua: leges: prius ipe posuisti seuerius de his que proximus peccauerit iudicādo sunt autem he diabolice tentationis insidie. Nā qui seuere discutit aliena nunq̄ ꝛpriorꝫ reatusū merebitur veniā. Et iterū. Si nullū nobis aliud p̄ctū fuisset admissum p hoc solo gehenne nos tradi satis abūdeq̄ sufficit. Quippe q̄ in aliorū delictis seueri ꝛ amarissimi iudices residemus nostras aūt trabes oculis infixas proprijs non videm' q̄ aliena etiā minima taꝫ sollicite pscrutamur ꝛ ad cōdēnandos ceteros omne vite nrē tps assumimus a quo vitio neq̄ seculi hoies ne q̄ monachoꝝ vllū facile inuenias liberū. Hec Chrysost. [In quo enim iudicio] .i. p quali scz iusto vel iniusto misericordi vel duro [iudicaueritis] alios [iudicabimini] a deo [ꝛ in qua mensura mensi fueritis] aliꝫ mō [remetiet vobis] .i. indicio. .i. iuxta qualitatē temeritatis in iudicando erit qualitas pene: ꝛ sm mēsurā praue voluntis erit mēsura retributionis in futuro. Cōminatur ergo duo, .i. iudicū ꝛ mensuram iudicium referet ad culpe ꝛ pene qualitatē: mensura adeqrum quātitatē. et sm Aug. nō est intelligendum si temere nos iudicauerimus q̄ temere de nobis dens iudicabitur: ꝛ si mensura iniqua mensi fuerimus q̄ apud deū iniqua mensura nobis remetietur: sed qm temeritas qua punis alium eadē ipsa te puniet. Unde nō accipitur hic equalitas iniquitatis ad iniquitatē: sed culpe ad penam: vt qui p culpā male iudicat p penam iusti diuini iudicij mala sustineat ꝛ iusta mēsurā culpe sit mensura pene. Ad hūc sensum etiā retorqꝫtur illud. Qui gladio .i. sentētie iudex quēq̄ percusserit gladio diuine sentētie iuste feriet ꝛ eterna morte morietur. Deinde ponit secundam spēm misericordie q̄ cōsistit in dimittēdo cum subintrāgit. [Dimitte] .i. iniurias vobis illatas a primo ꝛ debita vobis a pauperibus [ꝛ dimittetur vobis] .i. peccatū vestrū a deo cui frequenter iniuriari estis ꝛ debitum qd̄ deo debet. Et ponit tertiam speciē q̄ cōsistit in dando cū addit. [Date] .i. indigentibus bēficia tpalia [ꝛ dabit vobis] .i. vita eterna. Indiuisibiles enim socij sunt dimittere et dimitti ac similiter dare ꝛ dari. Uñ Aug. Duo sunt opa mie q̄ nos liberāt. dimittite et dimittet vobis: date ꝛ dabit vobis. Dimittite ꝛ dimittet vobis ad ignoscēdum p̄tinet: date ꝛ dabitur vobis ad bēficium p̄standū. Ignosci vobis vultis: ignoscite: remittite ꝛ remittet vobis. Accipere vultis [date ꝛ dabit vobis.] Et sm eūdem he sunt due ale orationis quib' volat ad deum: si illud quod cōmittit ignoscit delinq̄nti ꝛ donat egenti. vñ Beda. Dimittere nos iniurias dare beneficia iubet: vt et nobis peccata dimittantur ꝛ vita deī eterna. Qua sentētia breui sed eximia cuncta q̄ latissime de cōuersando cū inimicis mandauerat cōprehendendo cōcludit. Et qꝛ vt ait Jac. Judicium sine misericordia fiet ei q̄ non fecerit mīam: multum nobis insistendū est circa miam in primoꝝ necessitatibus: vt ꝛ nos eā in nostris necessitatibus reperiamus. vt em̄ ait augustī. Unusquisq̄ talē indulgentiā accepturus est a deo: qualē et ipse dedit primo suo. Et iterum hoc vnum remediū est de malis euadendi vt infirmitatem aliorum ferat ꝛ eis ꝛtus potest opitulet qui sue diuinit' desiderat subueniri ꝛ dimittat sicut vult sibi dimitti. Beati ei misericordes quoniā ipsorū miserebit de'. Ubi nota ex virtu patrū quod cum fratres cuiusdam monasterij multum abundarent ꝛ ad pauperes multū liberales essent: tandem elemosynas diminuerunt ꝛ ipsi egere ceperūt. Quod cū viro sancto referrent ait. Duo socij in isto monasterio cō sueuerunt habtare: .i. date ꝛ dabitur vobis: vos expulistis primum ꝛ noluit secundus remanere. Deide ex vbertate p̄mij liberales nos facit dōs ad benefaciendum ꝛ misericordiā impendendū qꝛ illi quibus sit debunt. .i. erit causa quare deī dabit nobis premiū. Nā per ipsoꝝ intercessionē et merita quibus vel calicem aque frigide dederim' dabit nobis in eterna beatitudine mercedem ꝛ [mensuram bonā] .i. iustā: qꝛ sm meritorum exigentiam [et confertā] .i. plenam: qꝛ supra cōdignum [ꝛ coagitatā] qꝛ supra desideratuꝫ [et superefluentē] qꝛ supra cogitatum. Vel pretium quo remuneramur misericordes describendo dicit [mensuram] vt vniciuiq̄ distribuit premium iuxta mensuram meritorum ꝛ [bonā] qꝛ bonum est illud beatitudinis premium imo bonū oīs boni cōplectēs in se q̄cunq̄ sunt bona

Augustiñ. Bonoꝝ cōuersatio. Bernarꝝ.

Excusatio factorum alienorum.

Dubia interpretanda Augustiñ.

August. Temere iudicātes nō iudicabuntur a deo temere sꝫ seuere.

Esa. xlv.

Tertia species.

Augustiñ.

Oꝝonis ale.

Beda.

Jacobi. 2.

Augustiñ.

Date et dabitur.

[et confertã].i.plenã.plena nãq; erit aia celesti
beatitudine:ita vt nihil eius sit vacuũ a glia[z
coagitatã].i.firmãque essi firma esse volumus
cogitamus.i.quassamus sic ꝓmiũ brõ; erit sta
bilitũ z securũ[z suppefluentẽ].i.abundantem.
q; excedit nostra merita:dedimus tpalia ꝓ eter
nis:mundana pro diuinis. Et dicit[in finium]q;
sm Greg. Nihil securius z amabilius eo quod
in sinu collocamus. Deinde ponit equitas retri
butionis cuz subdit.[Eadẽ quippe mẽsura qua
mensi fueritis]in merito[remetiet vobis] in ꝑ
mio. Non dicit in tanta:sed in eadem.i.consimi
li:qui essi bñfacit:bñfiet ei:qd est remetiri eadẽ
mẽsura: ꝯ superfluẽtẽ dicit:q; millies bñfaciet
ei et vltra:deus enim abundantius premiat ꝙ
mereamur sicut z minus punit ꝙ demereamur
Bñaliter assi de omnibus que mente lingua ma
nu gerimus accipi pot q; reddet deus singulis
sm opa eo; z sm ꝙ opa pieratis sunt maiora:si
muliter erit retributio diuina. Ista tamen maio
ritas non est attendenda semp sm magnitudi
nem opis exterioris:sed sm magnitudinẽ affe
ctus interioris. Ut z vidua q̃ misit duo minuta
in gazophilacium sm testimoniũ saluatoris di
citur pl? misisse ꝙ multi diuites qui magna do
miserunt in ipsum. [Dicebat autẽ illis similitudi
nem. Numqd pot secus secũ ducere?].i.stultus
stultũ docere z dirigere in regulã iustitie. [Non
ne in foueã] z perditionẽ[ambo cadunt].s. ꝑmo
culpe: deinde gehẽne. Nam vt ait Gregorij cuz
pastor: per abrupta graditur:consequens est vt
grex ad precipitiũ sequat:quasi diceret domin?
Predicta facere debetis:vt illuminãtes verbo z
exemplo alios gubernare possitis me sitis de ce
cis speculatorib? synagoge non ecclesie:iudicu
losa res est:nimmo magis periculosa speculator
cecus doctor inscius:precursor claudus: plar?
negligens:preco mutus. Ergo ratione vitandi
periculi non debet ignorans presidere. Si ergo
tu aliũ iudicas et ipse in eisdẽ peccas:iã ceco ce
cũ ducẽti assimilaris. Quomodo enim ille a te
ducet ad bonũ cum z tu pecces q̃ te doctorẽ pu
tas z magistrum? Deinde inducit z aliam similitu
dinem de eodẽ dicens. [Quid autẽ].i.quare z q̃
modo[vides] z consideras[festucam].i.paruum
et leue peccatum:quod tamẽ oculũ non excecat
z de facili sicut festuca cõsumitur ardore chari
tatis[in oculo].i.intentione z ꝓscientia fratris
tui[trabem aut].i.magnuz z graue peccatũ[in
oculo tuo.i.in intentione et conscientia tua[nõ
cõsideras z]quasi diceret. Cur habes oculuz a
pertum ad iudicandum minima z aliena: clau
sum vero ad iudicandum tua magna: z cõside
ratione tui relicta cõsideras aliozũ errata. Con
uenit autem hoc omnibus z maxime doctorib?
qui cum subditozũ minima peccata puniant:
propria impunita relinquunt. [Aut quo].i.qua
conscientia aut qua fronte dicis [fratri tuo] mi
nus peccanti vel innocenti[frater] loquendo si
mulatorie[sine].i.patienter sustine z permitte
[eijciã festucam].i.culpã licet modicam] de ocu
tuo id est de conscientia z intentione tua te coz
ripiendo z[ipse trabem in oculo tuo non vides?
Quasi diceret ordinate. Ut essi dicit Chrysosto.
videre festucam z eijcere non est omnium: ꝯ do
ctorum z sanctorum. Et q; sm eundẽ Chrysosto.
Omnis sacerdos qui si vult docere populum de
bet prius docere seipsum: ideo bene sequit. Igit
tu[hypocrita].i.simulator z representator pso
ne alienez q; sepe malus bonum arguit: vt iusti
videatur z alium accusat vt se extollat[eijce p
mum]per collirium patie[trabẽ]maioris pecca
ti[de oculo tuo] z conscientia: z q; magis tui ꝙ
alterius es cognitor: z q; magis vides maiora ꝙ
minora: z magis te diligis ꝙ alium: z in maio
ri peccato mãius est periculum[z tunc].s. cum
mundatus fuerit oculus tuus videbis er[ꝑspi
cies:vt eijcias festucam]minoris peccati[de o
culo] z conscientia[fratris tui]ipsum arguẽdo:
q; oculus conscientie purgatus videre potest: ꝯ
nube z caligine peccati cecatus non potest. Sic
facias:vt exemplo potius ꝙ dictis fratem emẽ
des ne tibi dicatur: medice cura teipsum vt illõ
apostoli. qui alium doces teipsuz nõ doces. Sic
est ordo charitatis: ꝙ a seipso incipiat z prius se
ac postea alios corrigat et emendet. Circa corre
ctionem enim proximi attendi debet ordo coz
rectionis: scilicet vt homo prius se corrigat deinde
de proximum: modus manuetudinis causa mo
uensi: scilicet zelus charitatis: circunstantia lo
ci et temporis: estimatio euentus sequẽtis. Pro
pe modum et fere natural est: vt quilibet peccata
sua leuiget z aliena agrauet. Ut ꝯ Hylarius ꝙ vix inuenitur aliquis ab hoc vitio alienus: quia vnusquisq; vitijs suis fauens aliena facile reprehendit. Et ideo vt ait Augustinus. Pie cautecq; vigilandum est: vt cum aliquem reprehẽdere vel obiurgare necessitas coegerit primum cogitemus vtrum tale sit vitium quod nũ ꝙ habuim? z si nũ ꝙ habuim? cogitem? z nos hoies esse z habere potuisse. Si vero habuim? et non habem? tangat memoriam communis infirmitatis: vt illam reprehensionem aut obiurgationem non odium: sed misericordia precedat. Si ait cogitantes nosmet inuenerimus in eo vitio in quo est ille quem reprehendere parabamus non reprehendamus neque obiurgemus sed tantuz congemiscamus: et non illum ad obtemperandum nobis sed pariter conandum inuitemus. Raro ergo z magna necessitate obiurgationes adhibende sunt: ita tamen vt etiam in his non nobis sed deo vt seruiatur instemus. Hec Augustinus. ¶ In omnibus istis vt dicit Basilius considerandum est quante sit difficultatis alios iudicare: quia oportet vt prius alios cumo seipsos iudicent: z conspiciant quod videtur grauissimum omnium: quia cum oculis cuncta videat exterior: z tñ supse visu non vtitur: ita intellectus cum alienum corrigit peccatum difficile est proprios defectus percipere. Adu erten dum tamen quod crimina arguentis aut sunt publica aut occulta: si publica peccat duplicit er arguendo scilicet peccato presumptionis et peccato scandali: si autem sunt occulta tunc peccat primo modo tantum: si tamen iste qui arguit primo peniteat z postea humiliter arguat non peccat. ¶ Sed q; aliqui dei preceptis obtẽperare cupientes q̃ñq; aperiendo ea q̃ hi quib? apperiunt capere z sustinere non possunt amplius nocent ꝙ si occultarent recte subiungit. [Nolite sanctum]id sacre scripture misteria et fidei secreta: vel etiam ecclesiastica sacramenta [dare] vel. id est publicare z reuelare publicando misteria dispensando sacramenta[canibus] id est oblatrantibus detra ctoribus z veritatis oppugnatoribus[neque miseritis]margaritas id est qd̃ sanctum[ñ porcos]id est cõtẽptores z derisores[ne forte conculcent]scilicet porci ptẽ

Gregorius

Abensura eadem,

Luce.21.

Gregorius

Specula tor cecus,

Chrysosto. Festucam videre z eijcere.

Basilius

Argument cautepo cata.

nendo z satisfiendo[pedibus suis]scilz intelle
ctu z affectu[z conuersi] scz canes ab eo quod
audierunt a vobis[dirumpant vos]reprehẽden
do z blasphemando ac fidei simplicitatem z ve
ritatem impugnando. Ut essi ait Aug. due res fa
ciunt magna non recipi scz contemptus z odium
primũ ad porcos: scõs ad canes refertur. Cauen
dum est ergo ne quid aperiat ei qui non capit.
melius enim querit qõ clausum est ꝙ id quod
apertũ est: aut infestet per odiũ vt canis: aut ne
gligat per ꝑceptũ vt porcus. ¶ Et possit aliqs
ignorantie sue ꝑscius dicere ꝙ scrtm me dare ca
nibus prohibes z quas margaritas mittere an
te porcos cum adhuc me hꝯe non videam opor
tune subiecit dicens. [Petite] scz in fide z orando
[z dabiẽ vobis querite] scz in spe z recte vi
uendo[z inuenietis.pulsate] scz in charitate et
perseuerando[z aperietur vobis] vbi Chrisost.
Ossi maiora erant mandata superius posita ꝙ
virtus humana transmittit eos ad deum cuius
gratie nihil est impossibile dicens [petite z da
bitur vobis] vt qõ ex hominibus ꝓsummari nõ
pot per gram dei adimpleat. Cuz enim alia aia
lia deus muniuerit veloci pedum curiuat ve
locibus pennis: aut vnguibus aut dẽtibus: aut
cornibus hoiez solũ sic disposuit: vt virtus illi?
sit ipse vt infirmitatis sue necessitate coactus
semper necessarium habeat dñm suum. Ubi et
Hiero. Si petenti dat z quereno inuenit z pul
santi aperitur: ergo cui non datur z qui non in
uenit z cui nõ aperietur apparet ꝙ nõ bñ petie
rit quesierit pulsauerit. Et Chrisos. petentis ne
gligẽtia reprehendit vbi de dãtis misericordia
non dubitat. Ut etiam august. Dñs iesus ꝯs i
ter nos petitoz cum patre dator: non vtiq; nos
tantum hortaretur vt peteremus nisi dare vel
let. Erubescat hũana pigritia plus vult ille da
re ꝙ nos accipere. Plus vult ille misereri quaz
nos a miseria liberari. Nam ille qõ nos hortat
propter nos hortat. Euigilem? z hortati creda
mus promittentri: obsecremus vt z dantem gau
deamus. Hec Aug. ¶ Sciendum vero ꝙ oratio
est exaudibilis tribus concurrentibus. primũ
est ꝙ sit pia z iusta.i.de pertinentibus ad salu
tem quia exaudiri in alijs quandoque non ex
pedit. Secundum est ꝙ sit perseuerans: id ẽ nõ
interrupta per aliquid orationi contrarium q;
nõ cessat orare qui non cessat bñfacere. Tertiũ
est ꝙ ozet pro se: quia licet aliquis pie z perseue
ranter pro alio ozet oratio tamen posset impedi
ri propter demeritum illius pro quo oratur sed
tribus predictis concurrentibus semper exau
ditur z hoc est qõ notatur in tribus verbis hic
positis scz [petite] pie[querite]perseuerantes
[pulsate z aperiet vobis]et quõ paret quod lo
quitur de oratione facta pro se cum dicit. [z ape
rietur vobis. [Et quia istis cõcurrentibus sem
per exauditur oratio. ideo ne hoies desperẽt in
sua oratione exaudiri subdit omnis spem conse
rens impetrandi. Omnis enim (inquit) qui cre
dendo petit: sicut debet accipit: z qui separãdo
querit sicut debet inuenit operãdo pulsanti ape
rietur. Ergo perseuerantia opus est vt accipia
mus qõ petimus: inueniamus qõ querimus et
ꝙ pulsamus aperiatur. Hac enim tanta concul
catione verboz manifeste dñs ostẽdit quod fol
licitos molestos z importunos violentos z im
probos ad petendum nos esse vellet. Unde z
quidaz ait. Laboz omnia vicit improbus. Illud
enim quod ad salutẽ petitur non semper statim
datur: sed differtur: vt cõgruo tpe detur z vt di
latiõe charius habeatur: q; diu desiderata dul
cius obtinentur: ciro autem data vilescunt. Ex
pedit etiam vt ab otiosa locutiõe abstineat qui
in oratione exaudiri desiderat. Quia sm Grego.
Os nostrum ab omnipotente dño tanto minus
exauditur i prece quanto amplius inquinatur
stulta locutione. Conetur etiam orans: vt seipz
intelligat si vult ꝙ deus eum exaudiat. Nam ꝯ
Ambro. Illam orationem deus non audit ad ꝙ
iste qui ozat nõ intendit. Ut deus fideliter pe
ti a se quod disposuit petentibus erogare. Un
de Bern. vult autem a se requiri deus ctiaz qõ
pollicetur. Et ideo forte multa que dare dispo
suit pri? pollicetur vt ex promissiõe deuotio ex
citetur: sicq; quod gratis daturus erat deuota
oratio promereatur. Nõ aut dicit dominus qui
accipit peteus vel querẽs aut pulsans: quia qsi
que exauditur ad votum: vt cum datur id quod
petitur. quandoq; ad meritum: vt cum aliquid
equiualens vel melius datur. Aliquando enim
sancti non recipiendo quod petunt magis exau
diuntur ꝙ si illud reciperent. Unde Augu. Vo
lite pro magno habere ad voluntatẽ a deo exau
diri aliquando deus quasi iratus dat qõ peris
z propitius negat qõ petis. Quid profit z quid
non: medicus nouit: quia deus si voluntati no
stre non dat: saluti dat. Quid enim si hoc peti
ris quod tibi obest z medicus nouit q; obest ti
bi fratres discite rogare deum: vt medico cõmit
tatis. Quod ipse nouit faciat. Tu medicum cõsi
tearis ille medicamentum adhibeat. Non re ex
audiat ad voluntatem: sed exaudit ad salutem:
non fit qõ vis. sed fit quod tibi expedit. hec Au.
unde z Bern. Nemo vestrum paruipendat ora
tionem suam: qñ ipse ad quem oramus nõ par
uipendit eam: sed aut dabit qõ petimus: aut qõ
nouit vtile. Frequenter dñs discipulos ad oran
dum monuit sepe opere comprobauit et exẽpla
plura ad hoc eis ꝓposuit: vt nobis virtutẽ oꝯo
nis commendaret. Est quippe virtus eius ine
stimabilis z efficax ad omnia bona z proficua i
petranda ac mala z nocua repellenda. Si ergo
vis patienter aduersa tolerare ora. Si vis prau
as affectiones cõculcare ora. Si vis asturias
fallane cognoscere z fallacias ei? euitare ora.
Si vis letanter in opere dei viuere ac laborib?
z afflictionibus non cedere ora. Si vis in spiri
tuali vita te exercere z carnis curam in deside
rijs non agere ora. Si vis vanaz cogitationum
muscas effugare ora. Si vis animam tuam san
ctis z bonis cogitationibus ac desideriꝯ ferno
ribus z deuotionibus ꝓinguare ora. Si vis cor
tuum virili spiritu et constanti proposito in dei
beneplacito stabilire ora. Si vis vicia extirpa
re z virtutibus imbui ora. Si vis ad cõtempla
tionem ascendere z sponsi amplexibus fruiz ora
Si vis celestium dulcedinem z alia dei magna
lia degustare ora. Et breuiter in quacũq; ne
cessitate oratio valet que spiritus malos a nobis
fugat z bonos ad nos vocat. vnde Beda. Sicut
fur audito clamoze fugit: et vicini excitantur et
veniunt ad succurrendum: ita clamoz oratiõis
diabolus fugat z angelos ac sanctos omnes ad
succurrendum excitat. vnde z Bern. Inter ba
bylonez z hierusalẽ est nuncius fidelissimus re
gi bñ not? z curie: o o scilz que i secreto noctis
silentio per ignotas semitas archana celi penez

Augu. Contempt? odium.

Chrisos.

Luce.4.

Romanis frater ne ordinis dusciplinis cus: ꝯpo euentus.

Hylar.

Augustin.

Cautem rigas.

Hieroñ. Petenti dabitur z c.

Chrisos.

Augustin

Oratio nõ fiducia.

Argi.i geogicis.

Grego.

Ambro.

Bern.

Exauditio multiplex.

August.

Oꝯonis ꝯ ineſti mabilis.

Bern.

Oratio nõ silentio

Beda.

Bern.

Oratio fidelis

trare ⁊ cubiculū regis adire ⁊ opportuna importunitate impij regis animum ad auxiliū mittē-
Berū. dus inflectere nouit. hec Berū. Vides q̃ magne potentie ⁊ virtutis sit ofō. Ad quo⁊ omnū probationem omissis scripturis ⁊ ꝓbationibus hoc tibi sit pro efficaci probatione q̃ audiuimus ⁊ videmus quotidie per experientia illiteratas ⁊ simplices personas predicta ⁊ plura alia ēt ma-
August. k iora per ofonem impetrare. Magnū quippe signū est gre dei vacare frequēter ofoni. vñ Aug. Cum videris nō a te amotā deprecationem suā securus esto q̃ non est amota a te misericordia
Ofō ad salutē necessaria. ipsius. Et vt breuiter vtilitatē ofonis dicā multū est necessaria est ad salutē promerādā. vnde Aug. Nullū credimus ad salutem: nisi deo iuuante venire: nullum iuuitatū nisi deo iuuante bona operari: nullū si orantem dei auxilium promereri. Vaca igitur oratiōi nihilq̃ aliud necessarijs curis tñ exceptis te delectare nisi oratio: q̃ nihil tñ te delectare debet quantum mo-
Chrisso. rari cum deo q̃ fit per orationem. vñ Chri. Considera quanta est tibi concessa felicitas quanta glia attributa ofonib̃ fabulari cū deo: cū xpo
Instanter orandum. miscere colloquia optare q̃ velis: q̃ desideras postulare. Deinde auget orantibus obtinendi fiduciam a minoribus consurgens ad maiora cōfirmans superius promissum per exēpla. Et ponit primo similitudinē de amico qui propter importunitatem ⁊ constantiaz amici media nocte
Dans lex tedio. venientis ⁊ petentis surgit ⁊ panes necessarios commodat. si ēm hō perseueranter petenti dat ex tedio multomagis deus perseueranter petē-
Beda. ti dat ex amicitia. vñ Beda. Cōparatio est a minore. Si ēm amicus hō surgit de lecto ⁊ dat nō amicitia: sed tedio cōpulsus: quanto magis dat deus qui sine tedio largissime donat q̃ petit: ꝗz ad hoc se peti vult vt capaces donorum eius fi-
August. ant qui petunt. vñ ⁊ Aug. Non propter amicitiā q̃uis amicus sit: sed ꝓpter improbitatē q̃z pulsare nō desistit: q̃z ⁊ cum esset negatū nō se auertit ille qui nolebat dare q̃ petebat fecit: q̃z i peteneo non defecit. Quanto magis dabit bonus pater: qui nos hortat: vt petamus cui displicet
Ambro. si non petamus. Vbi etiam Ambro. Media nocte perrexit vt omnibus momentis nō solū diebus sed ēt noctibus ofō deferat. Et iō scriptorū memores noctibus ac diebus ofoni instātes peccatis nr̃is veniam postulemus. Nā si ille tā sanctus ⁊ qui regni erat necessitatibus occupatus septies in die laudē dño dicebat matutinis
Psalm. cxviij. ⁊ vesp̃tinis sacrificijs intentus. quid nos facere oportet qui eo amplius rogare debemus quo frequentius carnis ac mentis fragilitate delinquimus: vt de via lassis et istius seculi cursu ac vite hui⁹ anfractu grauiter fatigatis panis refectionis deesse non possit qui hois cor ꝓfirmet. Nec solus media nocte dñs: sed oibus prope do-
Vigilandum est. cet vigilandum esse momentis. Vigilandus est semper multe enim insidie sunt nobis ⁊ grauis corporis somnus. Qua si dormire mens ceperit vigorem sue virtutis amittet. Excita igitur somnum tuum ⁊ vrpulses ostium ꝓpi. hec Ambro. Secundo ponit similitudinem de patre carnal qui dat filijs suis bona data ⁊ necessaria que petunt. Et ponit exemplum de tribus per que
Z Tria a deo petenda. intelligitur que a deo postulare debemus. Primum est panis ⁊ significat charitatem ⁊ q̃z sicut sine pane oīs mensa inops ōr: sic sine charitate
Panis. omnis virtus vana ⁊ inanis est ⁊ omne opus bonum perditur. Huic opponitur auritia cordis q̃ per lapidem intelligit. Et p vtroq̃ istoꝝ ds oratur vt scilz charitas deē ⁊ auritia cordis auferatur. Scdo ponit exemplū de pisce per quem intelligitur fides q̃z sicut piscis ī aqua nascitur et
Piscis. in fluctibus aque non mor̃it: sed potius purgatur ⁊ meliorat: sic in baptismo fides nasc̃it ⁊ in
Serpens. ter tribulationes ⁊ fluctus angustiarū huius mundi non extingut̃: sed potius purgat̃. Huic contrarius est serpens propter venenum infidelitatis. Istam fidem debemus petere a deo ⁊ nō
Ouum. dabit nobis serpentem id est infidelitatem aut doctrinam vel peruersitatem hereticorum que per serpentem intelligitur. Tertio ponit exemplum de ouo ⁊ significat spē ⁊ q̃z sicut nondū est fetus perfectus: sed sola spes fetus: sic spes non
Scorpio. est de habitis: sed habendis. Vnde sicut ab ouo expectatur pullus si ouum a matre fuerit calefactum: sic eterna beatitudo a spe expectatur si spes a matre conscientie in calore charitatis cōseruatur. Huic contrariat̃ scorpio cui⁹ venena-
Preceptus duplex. ta est cauda: hanc spem debemus petere a xpo ⁊ non dabit nobis scorpionē: qui pungit cauda
Ebrodi. 4. ⁊ occidit: ⁊ mortem inferni inducit. Tres virtutes predictas petere debemus: q̃z sine eis nō est
Vte ad viri tutem. salus. Si ergo homo qui malus est ad cōparationē diuine bonitatis ⁊ clementie respectu cuius nemo est bonus. qui ēt ideo malus ōr: q̃z ad
Chrisso. malū est pronus vt bona data sibi a deo. scilz ꝓpalia filio petēt multomagis pater noster celestis qui ex natura sua bon⁹ ⁊ pius est p essentiam [dabit spiritū]. i. bona spiritualia. scilz gratiā ⁊ gloriā [petentibus se] non renuētibus. Vocat
Ad Cor. 13. autem omne donum spirituale bonum. quia sm August. Spiritus sanctus est primum donum in
August. quo omnia donantur. vbi August. Non denegabit se penitentibus: qui sponte obtulit se nō pe-
Spiritus. niteētibus. Et preter hec omnia qui proprio filio suo non pepercit: sed pro omnibus tradidit illū ⁊ dedit ad occidendum quo nobis nō cōcta que petimus donabit? Dabit aūt ea que petim⁹ si tñ ea que ꝓcipit fecerimus. Et iterū. Qui vult
Exaudiri volentibus necessaria. audiri a deo ꝓs audiat deū. Qua fronte postulas quod promisit deus si non facis quod iussit deus? Prius audi monitiōes ⁊ sic exige promissiones. Qui a ꝓceptis dei auertitur quod ī ofone postulat non meret. hec Aug. ¶ Deinde ofōdit per quid oratio a parte orantis exaudibilis sit ⁊ ad meritum exauditionis cōcludendo subiungit. [Omnia ergo quecunq̃ vultis] s. rationabiliter ⁊ dictante charitate [vt faciant vobis
hoīes]. s. vtiliter ⁊ ordinate [eadem ⁊ vos facite eis]. s. loco ⁊ tempore. Qua ēm fronte petis dñz tuum qui nō agnoscis patrē tuū? Quasi dicat. Si vultis petita accipere: quesita inuenire: pulsantes intrare: ergo vos facite alijs que vobis fieri vultis ab illis. Sed nec ab alijs expectetis quod illis non feceritis. vbi Chri. Ac si diceret. Chrisso.
Si ergo cupitis audiri preter illa que dixi etiam ista perficite. Audisti certe: quia cum ofone opus sit etiam disciplina virtutum. Que vis tibi fieri a conseruo ea tu erga proximum inquit
A Iusti ofō. ostende. Quid vnd̃ hoc precepto aut lenius inuenitur aut iustius? hec Chris. Et q̃z iusti faciunt hec oīa: ideo multum valet oratio iusti assidua. Iustus quippe fortis turris ⁊ murus est in
Iu. 16 aduersis ⁊ se ⁊ alios defendit ab eis. Vnde figura in numeris est vbi dicitur q̃ aaron stans inter mortuos et viuos deprecatus est et plaga cessauit

Ge. 18. Ambro. cessauit ⁊ ab incendio eos liberauit. Vñ: super illo verbo Gene. nō delebo propter decem dicit Ambro. Hinc discamus quantus murus sit patrie hō iustus. Illorum fides vos seruat: iustitia ab odio diuino nos defendit. vñ Grego. Gregō. Mediis pugnat vir iustus orando: q̃ innumeri preliatores pugnando. ofō ēm viri iusti celos penetrat q̃uo ergo in terris hostes nō vincat? Et nota q̃ cū dictū sit omnia: hoc mandatū nō implet qui aliquid talium omittit (precipue quando illud facere potest) nisi maius bonum illud excuset. Quid ergo dicetur de illis qui non tantū omittendo ⁊ sed alios multipliciter affligendo quod sibi nolunt fieri alijs facientes huius mandati transgressores efficiuntur? Dici pōt q̃ perfecti tenentur ad vtrūq̃. s. nihil talium omittere: et ni hil molestum quod sibi nollent alijs inferre. Imperfecti autem tenentur ad vltimum: sed nō ad primum nisi in casu necessitatis: quia primus in tali casu est precepti. sed in alijs est supereroga tionis. Cum ergo sit duplex preceptum legis naturalis. vnum negatiuum de quo in Ebodis di cit. Quod ab alio tibi oderis fieri vide ne alij q̃ alij facias. aliud affirmatiuus de quo hic habetur in hoc affirmatiuo negatiuum illud intelligitur. vnde Chrisso. Cum ēm due sint viē que ducunt ad virtutem: scilicet abstinentia mali ⁊ operatio boni hanc ponit per istam ⁊ illam significans. hec Chrisso. Et istud affirmatiuum ad maiorem perfectionem obligat q̃ negatiuum: ⁊ ideo rationabile fuit vt affirmatiuum ponere
Ad Cor. 13. retur in nona lege que maioris est perfectionis Ibi malum facere interdicimur: hic autem etiā malis bona facere iubemur. Quia enim charitas patiens est benigna est. Charitas non emulatur: non agit pperā: non inflatur: non est ambitiosa: nō querit que sua sunt: nō irritatur ⁊c. nō tñ iniurias primi fortiter sustinet: sed eius quoq̃ gratiam benigne preuenit: vt bñficijs ad amorē trahet. Perpende quante perfectiōis sit hoc mādatum cuius est affectus non amantem bñficijs cogi ad amorem. Vñ non ait p̃out faciunt facte: sed p̃out vultis vt faciant vobis facite illis. Qui hanc regulā obseruaret nullū offenderet sicut a nullo veller offendi ⁊ alijs bona impenderet sicut ab alijs vellet sibi impendi. Qui ēm cogitat ⁊ vt ea alteri faciat que sibi ab altero fieri expectat pensat nimirū: vt malis bona ⁊ bonis meliora exhibeat. ¶ Et declarās istius ꝓcepti preconiū cōsequenter adiungit. [Hoc est enim lex ⁊ prophete]. i. impletio legis naturalis: quia hec lex naturalis scripta est in corde hominis et insita nobis: per quam quid sit virtus ⁊ vitium dignoscimus: ac impletio legis mosayce ⁊ prophetice predicationis: q̃z nihil dictus videtur q̃ diliges proximū tuū tanq̃ reipsum. q̃ tñ ex dei dilectione est faciendū. Quasi diceret.
n Charitatis pfectio. Ro. 13. In hoc vno implentur ⁊ ad hoc tendūt et ꝓpter hoc sunt: ⁊ hoc docent lex ⁊ prophete: ⁊ omnes sacre scripture. omnia enim precepta ordinantia hominem ad primū non sunt nisi quedā cōclusiones ex isto principio deriuate. vnde Apostolus. Qui ēm diligit proximum legē impleuit. Vbi ⁊ Chrisost. Breui sermone omnia q̃ saluti ac fidei nostre erāt necessaria dominus comprehendit ⁊ vt ea que nobis ab alijs fieri volum⁹ ipi quoq̃ alijs similiter faciamus. In quo mandato vniuersa ꝓcepta legis: ac ꝓphetarum cōsistere oīs aperte monstrauit dicendo: hoc est enim lex et Chrisso. prophete. Nam quecunq̃ lex ⁊ prophete sparsim in omnibus preceperunt scripturis: in hoc compendiosio continentur mandato quasi innumerabiles arborū rami in vna radice. Qui ergo ab alijs nobis nō nisi bona et vtilia fieri volumus ipsi quoq̃ vicem gratie amorisq̃ rependere debemus: vt ꝓcepta legis ac ꝓphetarū implentes retributionē fidei a domo cōsequamur. hec Chrisso. Iugum ergo domini suaue est: ⁊ onus eius leue: vt in tam breui regula eius lex et precepta ad proximum compleantur. Nam alio loco de duobus preceptis scilicet de dilectione dei ⁊ proximi loquens non tantum ait lex pendet in his ⁊ prophete: sed addidit tota lex et omnes ꝓphete. Qō cum hic non addidit seruauit locum alteri ꝓcepto quod ad dilectionē dei pertinet. Qui dām tamen volunt q̃ comprehendatur etiāz dilectio dei sine qua non impletur charitas proximi: quia nec proximus sine deo nec deus sine proximo diligitur. ¶ Considera nunc premissa dñi ꝓcepta ⁊ vide q̃ rarus sit q̃ obseruet ea. Preceptū quidē affirmatiū hic in euangelio positū scilicet oīa quecunq̃ vultis vt faciant vobis hoies ⁊ vos facite eis: nescio si obseruator aliquis pos- Ebodie. 4.
sit hodie reperiri. Precepti ꝗo negatiui in Ebodia positi scz quod ab alio tibi oderis fieri ne facias alij si iint operarij sunt tñ valde pauci: q̃z vt dicit Chrisso. Nos ecōtrario oīa facimus hominibus que ipsi pati nolumus. Hoc quippe nō solum in secularibus: sed ⁊ in quibusdam patet religiosis qui sepe in personis ⁊ rebus siue vtiles alijs subtrahendo: siue de inutilibus se expediendo fratribus suis iniuriam faciunt: ficq̃ in his ⁊ ceteris modis varijs ō predictum dñi mādatum id faciunt q̃ ipsi pati nollēt: nec mirum si in futuro patientur quod nollent. Chrisso.

¶ Oratio.

Domine iesu xpe qui docuisti non facere omnibus misericordiam ⁊ iudicare quemq̃ da mihi quod doces ꝓficere vt tibi per te valeam complacere: hortaris nos vt oremus et vtilq̃ conferre: vis qui semper cōmones vt rogeris. Peto ergo. q̃z iubes: q̃ro q̃z precipis: pulso quia iniungis. Qui me fecisti petere fac accipere: qui dedisti querere: da inuenire: qui docuisti pulsare aperi pulsanti vt possit intrare: a te habeo desiderare: te habeam impetrare. Dona quod offeras: custodi quod exigas vt velis coronare q̃ prestas. Amē.

¶ De arcta via et conclusione sermonis. Capitu. xl.

Et quia multa et admiranda dominus preceperat cuncticq̃ passionibus suos iste liberos fuisserat ne alijs diceret: q̃z impossibilis sunt ista. Zu. 13. ⁊ Mat. 7.

ista ꝓlus ac dura arcta via est ista valde difficilis observationis sunt ista mandata Mat. 11.
subdit monitionē dicēs. [Contendite ergo ⁊ solicite satagite intrare ꝑ angustā portā nō per latā] Quasi diceret. Quāuis predicta sunt difficilia ⁊ angusta tamen meritoria sunt ⁊ introitus ad celestia. Et notanter dicit ꝑtendite: q̃z regnū celorum vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud Non ēm pōt fieri sine conatu magno q̃ homo terrenus fiat ciuis in celo. ¶ Et hec contentio Contentio
est bona et sancta qualis fuit in legione thebeo bona.

rum inter quos erat de gloriose mortis ac celeratione contentio. Sed hodie est contentio de aliis: qz de maioritate et excellentia: oc acquirēda pecunia: de iniuria remordendā: hmōi similia. ¶ Deinde reddit monitionis dicte rationē: dicens. Ita ergo intrate per angustam portam non per latam: qz lata est porta et spaciosa via que ducit ad perditionem et multi sunt qui intrant per eam. [Angusta vero est porta et arcta via que ducit ad vitā: q pauci sunt qui inueniūt eam: porta ingressus est quo ad incipientes via progressus est quo ad proficientes vel deficientes. Et bene dicit viam ad vitam angustam et arctam aliam vero latam: q spaciosam. Nam ieiunare: vigilare: a carnis desiderijs et voluptatibus abstinere: ppriam voluntatem non facere: cui non videtur angustum: arctum? At vero diliticse mēducare: bibere cererisq; carnis desiderijs: q voluptatibus obedire ac voluntati sue in nullo contradicere cui non videtur latum: q spaciosum? Sed heu per latā viam quasi omnes incedimus: q de angusta pauci curamus vñ Chrisō. qui iussi sumus per angustā portam incedere: per latā semper incedimus. Et quidē si homines seculi latam viam spaciosamq; gradiantur non valde mirum est. Eos aūt qui videntur sustulisse crucē suam: q sequi xpm per hanc latam et spaciosam velle incedere nō tibi prodigium videatur. Denicq; monachi cū de monasterijs requiruntur de locis habitationū per cuncta tur ante omnia inquiruntur si requies sit in loco si abundent omnia: si aquarum copia confluāt. Sed: q si de heremo requiratur: etiam ibi ante omnia de requie tractantur de opportunitate ministerij corporalis. Jam vero si ad aliquā dispensationem vocaueris aut aliquid ministerij diuini in iūgere volueris prima statim sollicitudo eius: q prima verba ei? ista sunt. Si est ibi requies quo eundem est: si inuenient ea que necessaria sunt abundanter: si nihil desit eorū q lata via: q spaciosa deposcit. Quid agis o homo quid loqris? Arctam viam: q angustam iussus es ambulare: vt quid de requie: vt quid de abundantia per cū ctaris. Per angustam ianuā trāsire iussus es: vt quid amplos requiris ingressus? Est aliquid ista pmutatione nequius: est aliquid ista permutatione deterius. Et quidem qui principibus seculi ministrāt: hozū nihil requirūt: q tantū si lucri habeat aliquid tēporalis militie eius locus. Quid si solū esse cognouerint iam nullus refugitur labor: multū periculū vita: multa indignitas excusat: seruitia etiā si ab ingenuo deposcā tur officia non negabit. Peregrinationes quoq; longissimas piculosasq; non respuet: cōtumelias: cruciatus: permutationes tēporum feret oia spe lucri. Nec timet ne forte ab ipsa miserabili spe decipiatur ac decidat: nec immaturam peregrinis locis mortē et subitam pertimescit: separationem suorum coniugis etiam ac liberorum absentiam tolerabiliter patitur: nō patrē: non charoz mollitur affectu: q desiderio: q cupiditate pecunie velut amēs agitur: q amore ei? incensus nihil laboris sentit: nihil doloris intelligit. Nos ecōtrario q nō pecuniā q̄rimus sed sapientiā: nec terrā sed celū petimus: ad celū diuitias festinamus: quas neq; oculi? vidit neq; auris audiuit: que nec in cor hois ascenderunt. Hec inq; gentes: q pro his celo ipsi vim parantes in ferre de requie corporis percunctamur. Vide illis quanto miseriores sumus et molliores. Quid dicis o hō: quid agis? Celū paras ascendere: q regnū celi inuadere: q interrogas ne qua tibi difficultas occurrat in itinere ne q̄d in via tibi aspersi accidat aut laboriosum: q nō erubescis: nō pudor oppressus sub terrā temetipm defodis. Si enim oia tibi mala occurrerent. Si vniuersa tibi pericula iminerent: si cōuitia: si iniurie: si ignominie: si calūnie: si gladij: si ferrū: si ignis si bestie: si pcipitia: si fames: si egritudo: si cicta q̄ dici vel cogitari possunt mala super te irruerē: dignum aliqd erat vt non tibi hec oia p tantis: q talibus causis ridenda prorsus: q penitus spernenda videreni. Amilis aie metus hic a esse minate. Erit ergo aliquis ita ab iectus: q ita infelix: ita degeneris animi: vt celū cupiens acēdere: de terrena requie cogitet: quā nō solū requirere: sed etiā parata recipere indeozū est. Nō video charissime q̄ aliquis nostrū vera: q perfecta cupidine celestium teneatur. Alioquin oia q̄ videtur esse grauia vmbras putaret: q risum. hec de via lata. Chrisō. De via ro arcta sic dicit Bzego. Arcta qppe bñ viuēdi censura nō est ampla viatz: q semita in qua ōsq; studiose cōstringitur q̄ sub pceptoz custodia sollicite coangustat. An nō quasi qdā angustia itineris est i hoc quidem mundo viuere: sed de mundi huius concupiscentia nil habere: aliena nō appetere: propria nō tenere: laudes mundi despicere: q deo opprobria amare: gloriā fugere et despectuz sequit adulatores despicere: despicientes honorare: mala nocētiū ex corde dimittere: q erga eos dilectionis gr̄am immobilē in corde retinere. Que quidē oia semite sunt. sed magne: qz quātū i hac vita p ipsa viuēdi custodia anguste sunt: tanto amplius in eterna retributione dilatanē. Perfecta qppe sciētia est: q cicta hec agere: de suis virib? scire se nihil posse. Ūñ: q iohānes abbas monachis synai. Intrēdamus nobis ipsis ne qñ arctam: q angustā viā ambulare dicimur amplam: q spaciosam tenentes curramus. Arctam viam indicabit tibi: q lucidabit tribulatio ventris: ista tio ad vigilādū in orationibus p totā noctē: mēfura aque: q panis penuria: subsannationes: derisiōes: illusiōes: decisio ppriarū volūtatū: signo miniarū poculū: passionū: q ipulsionū patientia sub despectiōe esse sine murmuratiōe: violēcia iniuriā: lesus sustinere fortiter: detractione nō indignari: cōtēptus et vilipensus nō trasci: iudicat? hñiliari. Beati post dictā viā ingredientes qñ ipsoz est regnū celoz. hec iohānes. Nō aūt te moueat qz hoc oz [angusta ē porta: q arcta via q̄ ducit ad vitā]: q oz iugū ei meū suauē: q onꝰ meum leue: quia sicut onus dicitur leue in cōparatione ad mercedē licet in se sit grauē: sic presentia incommoda respectu gloriē future. Itaq; lata dici potest hec via quia in amore celestium coz dilatat cogitantium: qñ non sunt condigne passiones huius temporis ad futurā gloriā q̄ revelabitur in nobis: q angusta quia amorem terrenorum angustat: q a terrenis hominē alienat. vñ fm Chrisō. Arcta est via: q angusta: q nihilo minus leuis ac facilis quia cuncta aspera vite huius pertranseunt: q quia ad bonum finem scz ad vitam peruenimus. Temporale sudorum: q perpetuum coronatorum. Et quia pnus sunt laboriosa que transeunt: q postea gloriosa q̄ pmanēt maximum potest laboni esse solatiū. Igit: q si in se difficile sit qd iubemur tamen faciendum est

Porta.

Via.

B Chrisō. De via lata

monachos nō ire per arctaz viā dicit.

Secularium pro lucro labor.

1. Cor. 2.

Oia mala p celerando.

Chrisō. ibidem.

Preceptoz nō facilitas.

C Bzego. arcta.

Chrisō. Simulatio Hiero. Simulatores sunt heretici.

Iohannes abbas.

Virt? virtio ardua.

Mat.

Seneca.

Hylarius

D Chrisō. Arcta p facilis.

E Moralit. p pcte falsi sunt tres.

Lu. xiiij.

Iohan.

Testimēta ouium.

Chrisō.

Simulatio Hiero. Simulatores sunt heretici.

Tribuli.

Augu.

Seneca.

vt ad gloriā puenire mereamur. Qui ergo nō cōpatit non cōregnabit nec coronabitur nisi qui legitime certauerit. Et iterū. Si qs viā laboriosam existimat suā desiā accusat: si ergo nautis pelagi fluctus: si tempestates atq; hyems agricolis: si vulnera cedesq; militib? si grauissimi certaminis plagēq; pugillibus leues videnē et tolerabiles sunt, pter ipē tpalia ac perpetui cōmodoz tāto magis cū celū pparat in pmio nihil ex pseuentibus asperitatibus oz sentiri. Nec aspicias q̄ via est aspa: q quo ducit mec alia: qz lata est sed vbi desinit. Hec Chrī. Quomodo aūt oñi pceptra nobis nō difficilia: q onerosa: q magis facilia et leuia esse videātur docet adhuc idē Chrī. dicēs. Hīs ergo q̄ dicta sunt ne vitra inobedientiam pretemptione foueamus maxime cum premia et voluptatem habeant in se: q virtutē ipsa precepta. Que si molesta et onerosa plerisq; q ingēcis cuiusdam videnē laboris intelligē pter xpm: te illa suscepisse faciendā: qd vt esse triste iocundissimū iudicabis. Si enim cogitationē hñc semper habuerimus nihil experimur onerosum: q ex diuerso plurima vadiq; capiemus voluptatem. Siquidē labor ipse nō amplius labor apparebit sed quanto magis intenditur tanto dulcior: q voluptuosior fiet. Quādo igitur re cupiditas pecuniarum aliorumq; obsederit consuetudo vitiorum: ipse ad animam tuam loquere. Tristaris: quia te corporis voluptate de fraudo: sed letare potius: quia celosi tibi regna prouideo. Non enim propter hominem sed propter deum ista operaris. Paululum igitur expecta et videbis q̄ sit commodum grande paratum. Disce presentis vite pondera magnanimiter sustinere: q ineffabili apud deum fiducia ac libera litate gaudebis. Si enim ista semper nostre in culcemus anime celeriter ab omnibus illam vitijs subtrahemus. Unde illud a te ac solum requirit deus: vt aduersus hostem feras iniuicitias pro honore regis: q tua salute suscipias. Ita q̄ si ei istud obtuleris omne iā bellum ipse conficiet. Ita etiā illa que importabilia nunc putamus facilia prorsus ac leuia amabiliaque ducemus. Quādiu enim in vitijs permanemus asperam atque difficilem: q omnino arduam opinamur esse virtutem ipsa vero vitia desiderabilia prorsus ac dulcia. Si nauteā vel bzeui illa tempore deseramus tūc: q hec horribilia: q turpia et virt? delectabilis apparebit ac facilis. Hec autem ex illis abunde valeamus addiscere qui vitam suā facta in melius cōuersione mutauerūt hec Chrī. vnde dicit: q Seneca. Quedā nō quia difficilia sunt nō audemus sed qz non audemus difficilia sunt. ¶ Et qz dicit paucos esse qui inueniūt angustā portā: q arctam viā ne heretici: q puersi homines falsitatē apparētia virtutū palliantes: q se plerisq; paucitate cōmendantes: q nomine paucitatis supponāt: q simplices in via dei ambulantes decipiāt statim subiecit dicēs. [Attendite] id est attente: q diligenter cauete [a falsis prophetis] vnde Hylarius. Quia paucoz est inuenire arctam viam: q fraudulentiam eorum qui se eā inuenire mentiunt exponit ne ab illa nos impediant. [Attendite inquit a falsis prophetis] id est a deceptoribus hereticis: simulatis hypocritis: falsis fratribus religiosis specie pretendentibus et huiusmodi. Moraliter tres falsi prophete sunt caro: mundus: q diabol?. Ille enim dicitur falsus propheta qui vnum pdicit: q premittit: q aliud euenies soluit sicq; hoies decipit: q fallit. Primus ergo est concupiscentia carnalis promittens delectationem et soluens eternam afflictionem. Secundus est cupiditas mundialis promittens sufficientiam et soluens finalem inopiā. Tertius est diabolus siue superbia secularis promittēs exaltationes: q soluens futuram abiectionem: quia qui se exaltat humiliabitur. Potest etiam hoc exponi de omnibus demonib? se in angelos lucis vt iustos decipiāt transferentes. Unde dicit Johannes. Nolite credere omni spiritui sed probate spiritū an ex deo sint. [Qui veniunt ad vos] scilicet decipiendos [in vestimentis ouium] id est sub specie religionis in conspectu hominum similes iustitie ministris in habitu humili: q oratione prolixa in ieiunio arcto: in elemosyne largitione: in verbis blandis: ceterisq; religionis signis: quia pretendunt simplicitatem: simulant mansuetudinem: ostentant humilitatem: fingunt suam ad populum humilitatem habentes (scōm apostolum) speciem pietatis virtutem autem eius abnegātes. Unde subiūgitur. [Intrinsecus autem] sci licet in corde: q voluntate decipiendi] sunt lupi rapaces [quia cum specie virtutis sint induti vite tamen zauitate sunt corruptī: ideo magis cauendū ne rapiendo dilanient vos blanditijs: q simulationibus. Unde enim ait Chrīs. Nulla res sic exterminant bonum sicut simulatio: q malum sub specie boni celatum dum nō cognoscitur non cauet. Ubi Hier. Et de omnibus qui dem intelligi potest: qui aliud habitu ac sermone promittunt aliud opere demonstrant. Sed specialiter de hereticis intelligendum est qui videntur continentia: castitate ieiunio quasi q̄dam pietatis veste se circundare: q intrinsecus vero habentes animum venenatum simplicium fratrum corda decipiunt. Hec Hiero. Et qz isti falsi prophete non possunt cognosci ex apparentia exteriori ideo ostendit vnde debeant cognosci: scilicet a fructibus: q operibus. Cum enim alteri sint exterius in cōuersatione alteri interius in affectione: q ita difficile cognoscātur eis [a fructibus eorum] id est operibus [cognoscetis eos] scz finaliter: non tamen omnibus: q bona: q laudabilia opera videantur alijs: q sed quibusdam: q maxima per impatientiam eorum tēpore persecutionis: q aduersitatis quia de facili in tempore tentationis recedunt: q pro simulata iustitia prestiras non sustinent. Sz vt dicit August. Vestimenta religiosa sine bonis operibus non solum remedium habere non poterunt: sed simulatio etiam nisi ñ dei iudicium sustinebunt. vt enim dicit Seneca. Malus vbi bonum se simulat tūc pessimus est. Igitur vt idem Seneca dicit. quis sis interest non quid habearis. ¶ Deinde pbat qd̄ proposuit exemplo particulari: quia spine et tribuli ac vitis: q ficulnea cognoscuntur distincte ex fructibus diuersis ergo: q homines. Non enim [colligunt de spinis vuas aut de tribulis ficus] Ubi Chrī. Qd̄ ro dicit huiusmodi est. Nihil habent mansuetum: nihil mite: nihil dulce: q ad pellem sunt omes ideoq; facilis est cognitio vt neq; de contingenti dubites. hec Chrīs. Noie spine. spine potest intelligi carnalis concupiscentia q̄ semper ardet: q nunq; consumitur. Nomine tribuli spiritualis malitia que plena est pnciciōbus pcōq;. Nomine vue feruoz vite actiue. Nomine ficus dulcedo vite contemplatiue. Ex con

ij. Cori. ij. Ibidem.

Chrisō.

Chrisō.

Chrisō

cupiscētia ergo carnis nō colligitur bona actio q̄ requirit corpus spiritui obediēs ⁊ subiectum: nec de malitia cordis contēplatio que requirit cor demotum ⁊ pacificū: qz in malinolam animā non ingredit sapiētia: quo ad contēplatiuam: nec habitabit in corpore subdito peccatis quo ad actiuam que ministerio corporis exercetur. ¶ Deinde cōfirmat hoc idem exēplo ḡ faliquia sicut vnaquecq̄ arbor ex fructu suo cognoscit: ita vnusquisq̄ hō ex fructibus ⁊ operibus suis cognosci pōt. Ideoq̄ non dixit a foliis eorum. i. verbis ꝫ [a fructibus]. i. operibus [cognosceris eos. Si essi ꝓba attēdim⁹ nō facile boni discernūtur a malis: sed qui in verbis non discernuntur in opibus cōprehēduntur si fideles sunt: si mites: si patientes: si humiles: si castus: si auariciam oderint: ⁊ sīlia q̄ enumerare longum esset. Cognoscent ergo falsi ꝓphete a fructibus suis qñ ⁊ si aliqñ bonum aliqd facere videantur: scz elemosynam: o fonē: ⁊ ieiunū: ⁊ hmōi. tñ qz vel p lucro vel p laude faciūt: eorum simulatio diu non potest celari. Quātus enim inscrutabile sit cor hoīs: pōt tñ humano iudicio maxime longo tpe cognosci ex actibus ⁊ operibus q̄ vocat fructus: qz qualis vnusq̄sq̄ est talia dicit ⁊ operatur. Unde licet mali ⁊ vitiosi malitiam suā operiant aliquo tēpore ⁊ operent bonum ex generē tñ non est bñ possibile quin operantur q̄ q̄ sim in clinationem sue malitie. Unde Seneca. Nemo pōt diu ferre psonā fictam cito in natrā suam recidūt quibus veritas non subest ⁊ q̄ aūt ex solido nascūtur tpe ipsa in melius proficiūt. Detegitur etiam error q̄ q̄ temporalis cōmodi tentatione psecutōis tpe ⁊ si fingāt hōilitatem ⁊ bona opa tpe prosperitatis cum honorantur detegetur tñ eoz fugbia cum aduersis tangunt ⁊ honor subtrahit. Possunt etiam cognosci qñ consecuti sunt ea ꝓpter que operādo laborauerunt vt dignitates ⁊ hmōi: qz sepe postmodū cessant operari. vnde Augu. Quecunq̄ in factis vel dictis apparere nō potuerūt tentationibus aperiūtur. ¶ Tētatio aūt duplex est aut in spe ad piscēdi aliqd commodū tpale aut in timore amittēdi. Cū essi aliquibus tentationibus cederint ea ipa illis subtrahi vel negari que isto velamine vel consecuti sunt: vel consequi cupiunt tunc necesse est vt appareat vtrus lupus in ouina pelle sit an agnus in sua. hec Aug. Insuper ⁊ in hoc cognoscūtur: quia simplices opprimunt: maioribus detrahūt: minima redarguūt: correctionē impugnant nō faciūt q̄d dicūtur in dignitatib⁹ se iactant in bonis inceptis fastidiūtur in aduersitatib⁹ murmurāt: ⁊ maxime p impatientiā in aduersitatibus (vt supra dictū est) cognoscūt. Ubi nota q̄ hō nō loquitur ita exp̄sse nec ita ꝓprie sicut in ligna ꝓpria. Sunt aūt aliq̄ qui faciūt sicut auis in capola que mutat linguam ꝓpriā ⁊ fingit vocē hoīm vel aliarū auium: et ꝫ qñ bene sit sibi hoc faciat: tñ si aliq̄s ea in pede leserit vel alibi dolore fecerit vel quicq̄ contra voluntatem receperit statim ad vocē ꝓpriā reuertit. Sic multi qñ sunt in psperitate: vel qñ bñ sit eis mutāt vocē ꝓpriā: deū laudant: adulationib⁹ seruiūt: sed si sint in aliqua aduersitate vel aliquo modo ledantur statim ad linguaz ꝓpriā: scz ingratitudinē: impatientiam: et hmōi reuertūtur. Et bene dixit q̄ ex fructibus cognoscuntur. nam [omnis arbor bona]. i. homo bon⁹ habens voluntatem bonam [fructus bonos]. i. opera bona ⁊ vite eterne meritoria facit [mala aūt arbor]. i. homo habens volūtatem prauam [fructus malos]. i. opera mala ⁊ demeritoria [facit.] Nā actus interior voluntatis causa est immediata actus exterioris. Et ideo vt Ambrosi⁹ dicit. Effect⁹ tuus operi tuo nomē imponit. vñ sm Chri. Voluntas est aut que remunerat ꝓ bono aut condēnatur pro malo: opera autem testimonia sunt voluntatis. Et vere ita est: qz [nō pōt arbor bona] inquantū hmōi [fructus malos facere: neq̄ arbor mala] inquantū hmōi [fructū bonos facere.] Istud enim composite intelligendum est: quia [arbor bona] manens bona [non potest fructus malos] et demeritorios [facere: et arbor mala] manens mala [non potest fructus bonos facere]. i. meritorios vite eterne. Et ideo si homo bonus facit fructus malos iam bonus non est: ⁊ si malus vult bona operari bonus primo fiat. Et vere bona arbor bonos fructus facit ⁊ mala malos: quia [bonus homo de bono thesauro cordis sui]. i. de bona intentione ⁊ voluntate que sicut thesaurus abscondritus latet interius in mente [profert bona] verba: scilicet et facta: [⁊ malus homo de malo thesauro]. i. mala voluntate ⁊ intentione [pfert mala] scilicet verba ⁊ facta: quia cōtrarie cause habēt cōtrarios effectus. Nam sm Beā. idem est thesaurus cordis qd radix est arboris ⁊ qd de corde profertur idem est qd arboris fructus. Unde et Remigi⁹. Thesaurus cordis intentio est et qua deus iudicat opera vt aliquando minora maiora: aliqñ maiora minor merces sequatur. Magnum donum dei est bona voluntas et prestantius super oēs res terrenas. Unde Augu. Bona voluntas est qua appetim⁹ recte honesteq̄ viuere et ad summam sapientiam peruenire. Voluntatem quisq̄ cum habet bonam. idcirco habet q̄ terrenis omnibus regnis voluptatibusq̄ oibus corporis longe anteponendum sit. Quisquis autem nō habet caret profecto illa re quam prestantiorem omnibus bonis in potestate non cōstitutis sola illi voluntas per seipsam daret. Et iterum Si desit facultas nō requiritur nisi voluntas. Hec Aug. Arboris ergo bone radix est volūtas gratia diuina informata: folium cogitatio flos sermo: fructus opus. Arboris vero male radix est voluntas gratia dei destituta cuius cadunt folia: marcent flores: putrescūt fructus que ex bona arbore nō possunt ꝓcedere. Et merito qd de bono vel malo corde ꝓcedit bonus vel malus debet iudicari fructus: ex abundantia enim bonitatis vel malitie cordis que int⁹ latet os exterius loquitur verbum dictionis ⁊ oris. Et interiori essi hoīe ꝓcedit exterior effectus tam in verbis q̄ in factis ac verbū ⁊ factū exterius testimonium cordis est ⁊ significatiuū cōceptus interioris. Per oris enim locutionem vniuersa que dicto vel facto vel cogitatu de corde profertur oēs volnit significare. nam moris scriptura rū est ꝓba ꝓ factis ⁊ rebus ponere. vñ de Ezechia. Nō fuit verbū qd nō ondēdit eis ezechias in domo sua. Qui vtiq̄ rerum ⁊ nō verborū cal deis reuelauerat archana. De ore autem hic specialiter exēplificat: qz per os cor maxime manifestatur eo q̄ verba insignis primatū tenēt. sm Aug. Deus aūt sm os oia cordis ꝗdicat qui ex qua intentione verba ꝓcedunt non ignorat. Et notanter dicit [ex abundantia cordis os loquitur] quia plus int⁹ est q̄ effundit. Sicut fumus ab igne surgit: sic olla ebulliens redūdat. Unde Chri. Naturalis essi cōsequentia est vt cū intus abundat nequitia effluāt ore etenus verba nequā. O nare cuz audieris hoīem perniciosa ⁊ inhonesta loquentem: non tantā puta in eo latere nequitia quanta verbis eius exprimitur: sed multo amplioremconjice esse fontem. Qd essi ꝓteri⁹ ore supfluū est eius qd intus est. Lingua q̄dem cōfusa multotiens nō repēte effundit nequitiā: cor aūt nullū hoīm habens testem sine timore quecunq̄ vult parit mala: dei enim non multa cura est ei. Hec sententiā ⁊ similitudo de arbore hic ponitur ꝗ ꝓpocrisim spāl̄r scribarus ⁊ pharisēorū: ⁊ sed infra etiā ponitur contra eorū malitiā ⁊ blasphemiā qua dicebāt ꝗm in Beelzebub eijcere demonia. Et ne repidi putent se esse immunes a pena. qz a malo abstinent: alienā rapiunt: sine querela viuūt: tñ bona nō agūt prunis nō cōpatiunt: sua egētibus nō tribuūt: ideo addit [omis arbor que nō facit fructum bonū excidetur]. i. sententia iudicis a cōsortio oīs bonoz ⁊ numero fidelium separabitur ⁊ suīe ex executione ab angelis messoribus [in ignē] eternū gehēne [mittet] vbi minatur oēs infructuosis pēnā dāni: qz excident a terra viuentiū ⁊ pēnā sensus: qz mittentur in ignem eternum. Hec exprobrabit oēs q̄ mala fecerint: sed q̄ bona nō egerūt dicens. Esuriui ⁊ non dedistis mihi. mādūcare ꝛc. Et sciendum q̄ fructus cordis fuit contritio: diuine legis meditatio: beneficiorum dei recordatio: mortis memoratio: primi cōpassio. Fructus oris oforōpdicatio: gratiarū actio: ꝓfilium: fratris errātis correctio: ignorantis instructio. Fructus operis sunt pnia: eleemosyna obedientia: obsequiū: diligentia: difficilius tolerantia. Sed ne putemus ad fruct⁹ iā pinere si q̄s dicat oēs oēs: ⁊ ex eo nobis arbor bona videatur esse subiungit. [Quid autem vocatis me oēs: ⁊ non facitis que dico?] quasi vellet dicere hypocritis ⁊ specialiter scribis ⁊ pharisei: Vos estis arbores habentes folia sine fructu ⁊ verba sine opere: ideo maledicti tales sunt sicut salices habentes folia sīlia olīuis: ꝫ fructu carētes. Essi est inter dicere ⁊ facere quātū inter folia ⁊ fructus. Deinde oēdit q̄ ad salutem non sufficiunt verba confessioni: ꝫ q̄ exigitur executio diuine voluntatis dicens [non omis q̄] verboten⁹ noīe tñi [dicit mihi oēe] ꝓfitendo fidem catholicam [intrabit in regnū celoz.] Confessio essi fidei sine opib⁹ nō sufficit ad salutē: qz talis fides mortua est sicut illoz q̄ deum ore cōfitentur: factis aūt negāt. Sic nō plurimi in oratione positi verboten⁹ ⁊ noīe tñi dicunt oēe oēe: ⁊ cor aūt eorū lōge est a deo. Hypocrite etiam dicunt hoc facto sanctitatē exterius simulantes coā populo. Sed q̄ facit voluntatē patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celoz. Hi essi sunt fructus boni ⁊ bone arboris: scz facere voluntatem patris cuius faciende seipsuz ꝓbere exēplū dignat⁹ est. Quid enim meriti est dīo dicere oēe oēe. Nūqd oēs nō erit nisi fuerit dictus a nobis. Vere dicere oēe oēe vel dōs Jesus est corde credere. ore ꝓfiteri ⁊ operib⁹ attestari. Nam vnum sine alio negare. est. vt enim ait Aug. Credere in deū est credēdo amare ⁊ diligere: credendo in eū ire. et eius mēbris incorporari. Et notādū q̄ hec videnē immediati facere volūtatē deī: scz sup oibus agendis sustinēdis ⁊ habendis ei se conformare ⁊ inde q̄ es mētis: faciem oñi oīa intuentē semp vt presentem intueri et inde reuerenti pudor ⁊ disciplina intus et extra bonitatem gratuite liberalitatis dei libenter considerare: sepius actualiter adueritēdo: inde amor gratuit⁹ ⁊ cōfidentia de futuro semp attendere ad edificationē. primum ne verbū et opus ꝓmeditari sepius flecti. ¶ Et ne decipiamur nō solū noīe xp̄i p eos q̄ nomen ⁊ nō facta habēt ꝫ etiā q̄busdā ⁊ factis ⁊ miraculis adiungit ⁊ dicit. [Multi dicent mihi in illa die] notabili et famosa terribili impys ⁊ blāda pijs: scz die extremi iudicij quādo sm Chri. loquent corda ⁊ facebunt oza q̄ nō psona interrogat: sed cōscientia discutit: vbi non erunt testes adulatores: ꝫ angeli veraces [domine oēe die iudicij. nōne in noīe tuo]. i. in virtute ⁊ i vocatiōe nois tui [ꝓphetauim⁹]. i. ꝓphetcum sermonē ꝓtulimus ⁊ occulta denunciauimus [⁊ in noīe tuo demonia eiecim⁹] ab obsessis [⁊ in noīe tuo virtutes multas]. i. miracula [fecimus] hīs filēs sunt bene docentes et male viuentes. vbi Chri. Illi quippe qz ꝓtrariū expectationis sue finē videbūt: qz hic fuerunt mirabilia faciendo conspicuī: ibi aūt se intelligent puniendes quasi stupētes dicent atq̄ mirantes. [Oēe oēe nomine in noīe tuo ꝓphetauimus [quēadmodū nobis adueraris modo. Quid sibi vult non⁹ iste finis nec a nobis aliq̄ finūs. ¶ Deinde subiicit sententia iudicis tales reprobātis ⁊ abicētis. [Et tūc] inq̄t [confitebor] a oīcā illis [nūq̄] in pdestinatione [noui vos]. i. notitiū approbationis sed reprobationis. Illos enim de⁹ dr scire quos approbat. vñ Aug. Scit reprobos quos cognoscendo iudicat: nō aūt approbat voluntatē que ab ipso discordat. vñ ⁊ Beda. Nō scientia scripturarum deo notū facit quē operum iniquitas obtutus eius oēdit indignum. Et tandē eos ꝓpter opera iniquitatis abijciendo subiungit [discedite a me] bonos glificātes] qui opamini iniquitatem. Discedite]. i. diuisi ꝗ iniquitatem cedite in eternā dānationem: nō ergo cognoscit nisi eū q̄ operatur equitatē a deo qui vbiq̄ est iubentur recedere: qz licet sit vbiq̄ p ꝓsentiam deitatis nō tñ vt obiectū beatitudinis. Dicit aūt in pñti qui operamini qz affectus malus adhucremanet in eis. vñ Hiero. Nō dicit q̄ operati estis iniquitatē ne videretur tollere penitentiā: ꝫ q̄ operami nūt hoc qui vsq̄ in ꝓsentē horā cum iudicij tps aduenerit licet nō habeatis facultatē peccandi tñ adhuc haberis affectū. vnde ⁊ Chri. Non dicit qui ogati estis sed qui opamini: qz iniq̄ post mortem nō desinunt esse iniqui: qz ⁊ si peccare nō pōt peccandi tñ voluntatem non amittunt. Nā mors animā quidē a carne separat: anime aūt ꝓpositum nō immutat. Igitur vt ait Chri. Voluit oēs hoc loco asserere q̄ fides absq̄ operū sanctitate nil valeat: non mō fides sed ne ipsa quidem cuipiaz mirabilia ꝓfutura sint si ea opatus fuerit absq̄ possessione virtutum: quia neq̄ fides neq̄ mirabilia quicq̄ valent si nō assistat vita. ⁊ iterū nusq̄ in opere signorum ⁊ mirabilium beatitudo ponit sed in expletione mādatorum ⁊ perfectione. Qui signorū et mirabilium indicijs ꝓbari vult nō pōt probus videri. Vita essi ⁊ actus ꝓbi etiam sine signis et mirabilibus merentur coronam: iniqua aūt conuersatio etiam signa ⁊ ꝓdigia fecerit supplicia nō euadet. hec Chri. ¶ Notādum q̄ hic miraculorū operatio q̄q̄ ꝓuenit ex merito inuocantis

Dap. f.

Augu.

Tētatio duplex.

Auis voces simulans.

Chriso.

Contra repidos.

Fructus cordis.

Oris.

Operis.

Confessio fidei sine operibus.

Augustin⁹ Credere in deum.

Voluntates dei facere.

Chriso.

Chri.

Scire ⁊ nescire dei.

Augustin⁹

Beda.

Discedere a deo.

Hiero.

Operant adhuc volutate damnati.

Chriso.

Chriso.

Miraculorum opa

nomē dñi q̃ ex merito illius super quē inuo
catur: q̃ nec ex merito qui? nec ex merito il
lius: sed ob vtilitatē assistentium: vt videntes
hoc deum honorent: et in ꝓsentium vt videntes nō
videāt: et videntes ceci fiant. q̃ etiam in elatio
nem: et vanā gloriā extollit vel aliquo alio modo
facienti nocet. nō mireris ergo si q̃ iniqui. p
phetēt aut miracula faciāt: q̃ iste sūt gratie dei
gratis date q̃ dantur ꝑcipaliter ad cōmunē vti
litatem ecclesie: et raro ad vtilitatē singularis p
sone. et tō aliq̃ p malos hoies a deo nobis dantur
ad inuocationē noīs xpi: nō ꝓpter merita in
uocantiū: sed ad declarationē virtutis xpi: et confir
mationem fidei: ipsi inuocantes sint malisi:
cut bona eleemosyna aliq̃ datur a bono domi
no mediante malo seruo. Bonū ergo sectemur ma
lum oē vitemus toto q̃ affectu ꝑceptis celestib?
obtēperem? ac talibus officijs cogniti dei sim?
agentes: q̃ potius q̃ vult q̃ q̃ potest gl'iemur.
¶ Et q̃ domin? repellit ipm ꝑitētes ore: et ope
legē suā non implentes ꝑcludit inutilitatē au
ditus vbi nō sequitur opus: et ammonet nos vt
xpi doctrinam opere impleamus ne cum opera
rijs iniquitatis ab eo discedamus: q̃ ma inutilis
est legis auditio nisi sequatur operis impletio.
Unde cōcludit totū sermonem cuius conclusio
q̃ terribiliter inferat valde attēdēdum est] oīs
ergo] inquit nullo excluso] q̃ audit [aure [inte
riori intelligendo] verba mea hec] que locutus
sum in aperto] et facit ea] affectu charitatis ope
re adimplendo] assimilabitur viro sapienti] sibi
in futurum puidenti] qui edificauit domū suā]
i. bonorū operū cōstructionē. [supra petram]. id
est xpm oīa sua opera faciens ꝓpter ipm. talis
est: facit opera bona de gra: et recta intentione
que duo requiruntur ad impletionē legis euāge
lice. Non enim quisq̃ firmat que audit vel perci
pit nisi faciendo: et opere implendo. Et q̃ petra
est xps ille in xpo edificat qui quod ab illo au
dit facit. [Descendit pluuia]. i. tētatio carnalis
lasciui: et concupiscentie [venerunt flumina] mū
dane cupiditatis: et auaritie [flauerūt venti] oia
bolice vanitatis: et supbie] et irruerūt] p impetuo
sitatē: et importunitatē tentationum [in domum
illā]. i. edificiū virtutū in xpo cōstructum: ꝗs nō
diruerūt eam [nec cecidit] a stabilitate virtutis
succūbendo tentationibus istis] fundata enim
erat] finaliter radicaliter: et perseuerantes per si
dem: spem: et charitatem [supra firmam petram]
et solidam scilicet christum non in terrenis. Tan
gitur ergo hic triplex tentationum differentia
in qua significantur et consistunt omnia tenta
tionum genera. pōt etiā dici q̃ quedā sunt tēta
tiones voluptatis: et cōcupiscentie carnalis que
designanē in pluuia que guttatim cadit: et emol
lit: alie sunt aduersitatis: et tribulationis que sig
nificantur per flumina que cum impetu veniūt
alie sunt persuasionis siue per minas: siue per
blanditias humanas: siue per suggestiones dia
bolicas que designat per ventos: horū aūt oīm
q̃ prosperitatib? inducitur aduersitatib? frāgit
Quorū nihil metuit q̃ fundatā ꝗs domū supra
petram: scilicet xpm cui init: et in obseruatione
preceptorum. i. qui non solum audit preceptā do
min: sed etiam facit: et ꝗs oībus qiculose fuba
iacet qui audit: et nō facit: nō enim quisq̃ stabile
fundamentū. ꝗz nec firmat in se que oīs preci
pit vt ipe audit nisi ea fecerit. Unde pūr ait. Et
per oppositū oīs q̃ audit ꝗba mea hec] supradi
cta] et non facit ea] sed cōtinent [similis erit] in
culpa [viro stulto] et malo] qui edificauit domū
suam]. i. edificium operum suorum [supra are
nam]. i. amorem terrenorum mobile: et instabile
fundamentum quod facit omnis qui contem
ptis celestibus nō cessat inhyare terrenis: et qui
intentionē suam super aliud q̃ super ipsum de
um ponit: et oīs creatura mutabilis est. Arena
cupiditati terrenorū comparat: et sterilis: sic q̃
amat diuitias frui nō potest: quia fluida sic trā
seunt omnia. velut vmbra: et fluctibus concussa
sic in mundo est pressura. Item per arenam cō
gregationem malorum figit: et inumerabilis p
multiplicitatem: et discoherens per dissensionē
et sterilis ad bonorum multiplicationem: et tō
sequitur casus in peccati] et venerunt] supra
dicta mala tētationū] et irruerunt] subito impe
tu: simul [in domū illam] male fundatam] et ce
cidit] p culpas] et facta est ruina eius magna] et
ruit vsq̃ in gehenna. Primo ruit in foueam cui
pe: et postea in foueā gehēne que est ruina ma
na: et oīno irreparabilis oīs cōscientia quespe
fira in deo nō pmanet in tentationibus subsiste
re nō valet: et tāto amplius agitatur q̃to plus
in his que mundi sunt a superioribꝫ diffigitur.
vbi Beda. Manifestū est: et ingrūcte qualibet
tētatione mor: et vere mali: et ficti boni peiores fi
unt donec ad extremū ppetuā labantur in penā
vbi et Chri. Et facta est inquit ruina eius magna.
Nec enim exiguarū leuiūq̃ rerū periculum
est: sed de aīe discrimine de immortalib? suppli
cijs: de q̃ celestis regni amissione res agitur. hec
Chri. Nec tū semper audiens ꝗbū dei: et nō faci
ens cadit in illā periculosam ruinā sed duplici
distinctione opus est. Una ex parte audientis:
et q̃ is q̃ audit ꝗbū dei aut omittit facere ex cōtē
tu: et tunc ꝗz similitudo proposita. aut ex fragili
tate: et tūc nō. Alia est ex parte verbi dei: et q̃ ea ꝗ
ba que quis audit: aut sunt ꝗba necessitatis ad
salutē sicut ꝑcepta euangelica: et tūc similitudo
ꝗz locū: aut sunt verba cōsilij: et superogationis:
et tūc nō: nisi in quātum ad ꝑfectos. ¶ Mox al'r
dom? iusti cuius edificatio est bona ꝑscientia p
tinet ad bonorū operū ꝑfectionē: fossio ad cōtē
ptū terrenorū: siue paupertatem: et fundatio ad
meditationem celestiū: et amorē: impulsio ad tē
tationū impugnationem: et immobilitas ad fina
lem ꝑseuerātia. Domus impij est mala cōscietia
de qua in michea. Adhuc ignis in domo impij
cuius terrena edificatio ꝑtinet ad terrenorum
amorē: fundamēti ꝑiuatio ad mētis instabilita
tē: fluminis inundatio ad carnaliū delitiarum
fluxibilitatē: casus celeritas ad peccandi ꝑoni
tatem: ruine magnitudo ad eternā dānationem:
et domus etiam concutitur in tentatione: et inclina
tur in delectatione: cadit in cōsensu. Et est ca
sus magnus in cōsensu: et q̃ sic cadit a gra maior
in opere: et q̃ sic cadit a vita maximus in obstina
tione: et q̃ sic cadit a mia. Sapiens ergo qui audi
ta opere complet: et perficit: structuram firmam
erigit: quia per cumulum bonorum operum de
us gratiam oat que nostra merita absq̃ ruina
casus consolidat et cōfirmat. Per gratiam enim
bene operando meremur perseuerantia in bo
no vt spūale ufm edificium in petra fidei fun
datum per spem erectum: per charitatem soli
datum: nec pluuia nec fluminibus nec ventis
poterit euerti xpo gratiam suā donante: stult?

ꝗo q̃ui audit: et non operatur: sed audita dissimu
lans obliuiosus auditor factus tanq̃ sup arenā
opus edificationis impendit: et q̃ aure ꝑceptus
opus non firmat statim tētationib? superueniē
tibus ruit: et euanescit. Non enim auditores legis
iusti sunt apud deum sed factores. Sunt autem
tria: q̃ gra hoīm edificatiū. Sūt enim qui amant so
lum deum: et q̃ edificat aurū: argētū et lapides
preciosos: in amore virtutis aurum: in cognitio
ne veritatis argentum: in coopatione boni ope
ris lapides ꝑciosos. Sunt alij qui amant q̃dam
ꝑeter deū: et rā nil cōtra deū nec aliq̃d plus quaz
deū: et in his fundamentū quidē manet q̃ amor
dei nō destruitur: tū q̃ ex effectu eorū q̃ pariter
amantur q̃dā corruptio ꝑtrahit: lignū: et fenū et
stipula superedificatur: in ligno peccatū illiciti
operis: et feno sine ope pctm̄. praue delectationis
in stipula peccatus illicite cogitationis. Sūt alij
qui amāt q̃dā ꝑta deū: et in his oīno destruitur
fundamētum: et q̃ amor dei esse nō potest vbi vel
solus vel summus nō est. Igit̄ ad ꝑmos ꝑtinet
laudari: et saltuari: et ad secundos corripi: et libera
ri: ad tertios arguit: et damnari. Ire sup funda
mētū fidei q̃dā edificāt aurū cōtēplationis: qui
dam argētū ꝑdicationis: q̃dā lapides preciosos
bonorum operum. Isti quidē saluant et merito
fundamēti et bonorum operum. Alij vero edifi
cant lignū: scz amorē ardētiorem temporalium:
alij fenum: scz timum delectationum carnaliū:
alij stipulā: scz otiosorū verborū: et opeū infirmo
rū. Isti etiā saluātur merito fundamētī: et tamē
quasi p ignem quo exuritur audiens opere adimpleam: vt in te
mēto non idoneū. Deinde ad cōclusionem oīm
ꝑcedētiū subiūgitur. [Et factū est cum consum
masset iesus verba hec]. i. sermones istos in mō
te habitos qui bene dicuntur cōsummati: quia
nihil imperfectionis habet: et oīa saluti necessā
ria continēt [admirabantur turbe sup doctrina
eius] et de excellentia sapiētie eius: quia nunq̃
sic homo est locutus: et bene admirabātur: et vt
ait Chriso. Quicquid digne laudare nō possum?
admiramur: vbi ostēdit eminētia doctrine xpi:
et q̃ admirabant turbe eo q̃ eminentissimas vir
tutes docebat: et imperfectionē legis supplebat
et nō solū terrena bona sed celestia bona pmitte
bat ac doctrinā suā mirabiliter cōfirmabat vñ
cām admirationis subdit dicēs. [Erat enim docēs
eos sicut potestatem habēs]. i. p seipsum in ser
mone ꝑferēdo cōsilia ꝑceptis: et q̃ minus videbā
tur in lege addēdo obscuritates legis explanā
do in iure cōdēdo: et ad libitū suū sicut auctor: et
cōditor iuris sui mutando: vel illud sicut nemi
ni subiect? cū vellet reuocando: vel sicut ꝑtātē
habens] infirmos sanandi: et miracula faciendi
vel] sicut potestatem habens] imprimēdi et corda
audientium ad se cōuertendi] nō sicut scribe
et pharisēorum] qui ea que per legem didicerāt
precepta populis dabāt: nec eis aliquid de his
mutare licebat. Sicut nec etiam moyses aliud
q̃ oīs iusserat potuit loqui: et nihil de preceptis
eius mutare vel subtricere. vbi Chri. Admirabā
tur vero eius inter multa alia precipue ꝑtātem
non eēt quasi ex alteri? ꝓsona ꝑcepta ponebat
sicut moyses fecerat et prophete: sed fere vbiq̃
sic indicabat esse qui imperandi auctoritatē te
neret. Denique cū ꝑcepta ipsa sanciret sepe dice
bat ego autē dico vobis: et terribilis illius iudi
cij faciēs mātionem se monstrabat esse iudicem
de premijs atq̃ supplicijs. hec Chri. Cōspice nūc
et considera dominū iesum in sermone isto quo
modo affectuose: benigne: et efficaciter loquitur
auditoribus: et eos ad actus virtutum inducit
ꝓspice etiā discipulos quō reuerēter humiliter
et cum tota mētis intētione eū aspiciūt: et q̃ve
illa mirifica auscultāt: et ea memorie cōmendāt:
et cum iocunditate magna tam in verbis q̃ in
aspectu fruuntur. erat enim speciosus forma ꝑ
filijs hominū: et diffusa est gra in labijs tuis. in
hac enim considerātione iocunderis: et tu aspi
ciēdo: et auscultādo ac si eum videres: et loquēte
audires: et approximando eis si forte vocat? fue
ris: et immorando ibidem: vt dñs tibi dabit. De
inde conspice eum vna cum discipulis de mon
te descendentem: et cū eis familiariter etiā p viā
eundo loquentē: et q̃ ille simpliciū cetus gre
gatim sequit eum nō curiose ordinatim: sed ficut
pulli post gallinas: et quilibet vt melius audiat
magis eides nititur appropinquare. fere et tu
preciosum illum thesaurum vel a longe si forte
nuca vel reliquias alijs inde cadentes post ter
gum tam pij magistri valeas colligere. ¶ Oro.

Domine iesu christe clementissime fac
me p arctā viā iustitie: et angustā por
tam pnie intrare ad alā salutis: et vitā
gloriē: doce me vitare deceptorū fal
lacia: et da mihi imitari spiritualis onis simplici
tatem: et innocentiā: fac me radicem cordis celo
nō terre affigere ne in folijs ꝗborū tm̄: sed poti?
in fructibus bonorum operum fidelis mercar
inueniri: fac vt voluntatē ꝑis celestis faciam: et
verba tua audiens opere adimpleam: vt in te
firmatus nullis a te separer tētatiōibus Amen.

¶ De curatione leprosi. Capitu. xlj.

Lege ergo euangelica in mon
te data: cōsequēter ponit eius cōfir
matio p miracula: quia boni magi
stri est doctrinā suā cōprobare per
facta [cū] itaq̃ completo sermone
[oīs descēdisset de mōte secute sunt eum turbe
multe] ꝑter quarū edificationē: et rogantis po
puli devotionem mouebat ad faciēdū miracu
lū. vñ Hier. post ꝑdicationē atq̃ doctrinā signo
rum offertur occasio vt per virtutum miracula
ꝑteritus apud audientes sermo firmet̄. et Chri.
Post sermonē immediate ꝑcedit ad miracula: et
vt ꝗbis ꝑcedētib? auctoritatē ꝑstaret vt mira
bilis in ꝗbis: mirabilis appareret in opere. et
Theophil?. Doctrine aūt operationē immiscuit
nisi enim ostēderet miracula eius sermoni nō cre
deret̄. Sic: et tu post doctrinā operare vt non sit
in te vacuus tu? sermo. ¶ Mistice. [Cū descen
disset iesus de mōte] scz diuine excellētie in val
lem hūilitatis manēdo quod erat: assumēdo q̃d
non erat tunc eēt de monte descendit quādo se
exinanuit formā serui accipiēs: tūc post descen
sum [secute sunt eū turbe multe] quia nisi deus
descendisset homo ad sequelā suam non ascen
disset: quia magna gloria: et dignitas est homini
sequi hunc dominum. et secundum Augustinus
primo leprosum mundauit: vt ex hoc appareret
nouum testamentum in monte datum: et gratiā
euangelij supra legem esse que leprosum exclu
debat nō sanabat. videtur aūt hic contrarietas
in eo quod Mat. dicit cum descendisset de mon
te. Luc. vero dicit cum esset in vna ciuitatū. ad
hoc dicendum ꝑm glo. q̃ post descensum de mō
te fuit aliquod interualū antequam intraret ci

Mat. xviij.
Mar. iiij. a
Luc. v.
Miracula post doctrinam.
Hiero.
Chriso.
Theophil?.
Mistice.

uitatē ⁊ in illo interuallo fuit sanatus leprosus. quod Mat. suo loco ponit. Lucas ꝓ dicit cum esset in vna ciuitatū: scz capharnaum: quia erat ibi ppe ad lacū et dimidiā cōtra orientē [leprosus] ergo [veniēs] non tam passibus corporis q̄ fide cordis [genuflexo procidens in faciē suam adorabat eum] cū humilitate corporis [et rogauit eū] cū ōrone oris vbi tria ista concurrunt: scz fides humilitas: oratio: nihil negat a deo [p̄cidit in faciē] sicut humilis maculas suas non tegēs. ⁊ humiliter p̄ītēs ⁊ publicās. ideo exaudiri meruit ⁊ mūdari: sic ⁊ tu hūlieris: vt exaudiri ⁊ mundari merearis. vñ Ambro. Qz in facie p̄cidit humilitatis est ⁊ pudoris: vt vnusquisq; de vite sue maculis erubescat: sed confessionem verecundia non repressit: vulnus ostēdit: remedium postulauit. [adorabat ergo eum dicēs domine] p quē oīa facta sunt [si vis potes me mūdare] voluntas tua opus est ⁊ opera tue voluntati obediunt: nō dicit mūda me: sed in voluntate ei sicut deo potestatem ⁊ auctoritatem curādi tribuit: ⁊ ei totū cōcedit. q. d. quicquid vis potes sicut omnipotens. vbi Tytus. Addiscamus ex verbis leprosi corporalium infirmitarum medelam non querere: sed diuino beneplacito totus committere qui nouit oportuna ⁊ omnia iudicio disponit. Leprosus ergo cōfitēdo in christo diuinam potentiam ⁊ ptātis auctoritatē: ac suā ostendendo fidem ⁊ deuotionē meruit curationē [Jesus ergo misertus eius] p ppassionē ⁊ affectum ⁊ [extendens manū suā] qd̄ fuit liberalitatis cōtra auaros [tetigit eum] qd̄ fuit humilitatis contra superbos [dicens volo] qd̄ fuit pietatis contra inuidos [mūdare] qd̄ fuit potestatis cōtra incredulos. ¶ Vbi notādū q̄ lepram corporalem quinque modis curata legim⁹. Primo per ablutionē sicut pater in Naamā: et significat lacrymarum effusionē. Scdo per ostensionem: sicut patet in decē leprosis qui eundo ad ostēdēdū se sacerdotibus mūdati sunt: ⁊ significat confessionē. Tertio p separationē: sicut ptz in maria sorore moysi: ⁊ significat excōicationē que instar cauterij dz esse medicinalis. Quarto per inclusionē sicut ptz in manu Moysi que de sinu extracta leprosa apparuit: sed in sinum reposita curata fuit: sic multi qui in seculo spiritualiter erant leprosi mundantur claustrus ingressi. Quinto per tactum: sicut ptz hic vbi manus xpi carnem leprosi tetigit ⁊ mundauit. Vbi notādum q̄ triplex est dei tactus valde virtuosus: scz tactus pure corpalis: ⁊ tactus pure spiritualis: ⁊ tactus partim corpalis ⁊ partim spiritualis. Tactus pure corpalis est in quo et qd̄ tangit ⁊ qd̄ tangit̄ est pure corpale: ⁊ iste fuit in xpo valde virtuosus: quia omnem infirmitatē sanabat vniuersaliter: ⁊ sicut de multis patet in euangelio. Tactus partim spiritualis et partim corporalis est in quo qd̄ tangit̄ est spiritus sed qd̄ tangit̄ est corporale vel spūale: hic est tactus tribulationis: ⁊ iste tactus est sīl̄r valde virtuosus. valet namq; ad constringendum pctōrum duriciam ⁊ ad reprimendum carnis concupiscētiā ⁊ ad probandum iustorum patiētiā. Tactus pure spiritualis est in quo ⁊ qd̄ tangit ⁊ qd̄ tangit̄ est spiritus: ⁊ hic est tactus interne inspiratiōis: ⁊ iste similiter est valde virtuosus. ¶ Virtus tactus dei ad septē dz. Virtus tactus dei ad septē effectus est sm septem dona spiritus sancti prim⁹ effect⁹ est boni ppositi inspiratio siue conceptio: et hic pertinet ad donum timoris a quo concipitur spūs salutis. Secūdus est p gratiam pctōrū remissio ⁊ hic potest referri ad donū pietatis secūdū illud Danie. peccata tua elemosynis redime: Tertius est vtilium siue necessariorum ad salutē instructio et hoc refertur ad donū scientie que docet recte cōuersari. Quartus est ad bene operandum et ardua aggrediendum roboratio: ⁊ hoc quantū ad donum consilij qd̄ respicit ma⁊ime opa supererogationis. Quintus effectus est in tribulatione consolatio p quā aia fortificat̄ ad tolerandum aduersa: ⁊ hoc quantum ad donū fortitudinis q̄ precipue attenditur in tolerantia aduersorum. Sextus est charitatis ⁊ dilectionis dei inflammatio. ⁊ hoc quātū ad donū intellectus qui docet intelligere. Intus legere dei bēficia: ⁊ per q̄ aia in eius amorē accendit̄ et inflāmat̄. Septimus est a terrenis eleuatio ⁊ celestium ꝓplatio: ⁊ hoc q̄tum ad donū sapiētie que est de ereris. s. donis q̄ sursum sunt sapere: non que super terrā. [et ꝓfestim mundata est lepra eius] ad domini imperiū ⁊ volūtatē statis opus est secutū. sm Cyrillū. Ista dictio confestim tardius pferk cum opus sanationis fuerit factum. cū autē hic magna appareat oñi potestas non minor eius declarat̄ humilitas. leprosum enim quē lex extra castra eijciebat quem scribe et pharisei vix respicere dignabantur ipse tangere nō recusauit: non solum propter occultus rei misteriū: sed vt nobis formam humilitatis ꝓberet: ⁊ compassionis exēplum ne q̄s hoīem p quacūq; corpis maculatiōe vel infirmitate spernerent vel abhorreret. Item tetigit eum vt se non esse sub lege: sed supra legem q̄ leprosum tāgere ꝓhibuerat: nec seruum: sed dñm legis ostēderet: ⁊ cū sm legem ambulasset: etiam supra leges sanaret eos q̄s re media legis nō sanauerāt. Itē vt lepra q̄ contaminare tangentē solebat e contra tactu domini fugaretur ⁊ recederet: neq; enim man⁹ a lepra facta est immūdat: sed corpus leprosum a manu tactum est mūdatum. Lex nāq; que facere non potuit: vt lepra tangentem non fordidaret: ideo lepra tangi ꝓhibuit: nō vt leprosi nō sanarent: sed vt tangentes nō inquinarent: nō aūt inquinari a lepra potuit qui eam mundauit: et in ipsis literam legis soluerit: ⁊ ꝓhibitionē legis non obuiauit. Nec propositus eius soluit. Quia non erat ꝓhibitū tangere leprosum ei qui extra ciu suo poterat curare eum: sicut Helyas ⁊ helyseus nō fecerūt p̄ legem tangēdo mortuū ad resuscitandum. Licet etiam oīs posset solo verbo curare leprosum: ⁊ ꝓposuit manum ⁊ quia humanitas xpi erat quasi instrumētū ipsius diuinitatis: ⁊ i. eo sicut artifex mediante instrumento operatur: sic virtus diuina in xpo per applicationem humanitatis aliqua faciebat vt ea coniunctam diuinitati declaret. Et precepit ei dominus q̄ miraculum factum nemini diceret ne iactantes se sanatū esse p̄dicaret vt oarek nobis exemplū: ⁊ nos doceret non diligere ostentationem ⁊ honorē: ⁊ bona q̄ facimus nō esse diuulgandā: sed subticēdā: vt nō solū abstineamus a mercede pecunie: sed etiam gr̄a ac laudis hūane ⁊ vane glorie: ⁊ ista non queramus in operibus nostris ne vnquā aliqua sinistra manus se admisceat dextre in eis. Unde ait Chri. Et nulli hoc eum iussit fateri docens q̄ esset alienus ab aura glorie ⁊ pompa iactantie. Et certe nouerat iller quia non esset taciturus sed passiz tam grā de bēficium

Ambro.

Tytus.

B Lepre curatio quintuplex.

iiij. Reg. v. Luc. xiiij. Nume. xij. Exo. iiij.

Tact⁹ dei tripler.

C

Virtus tactus dei ad septē dz.

Dante. iiij.

Cyrillus.

Genes. 22.

Ipi. humilitas.

Chrysosto.

Lepra ad sacerdotes missus leprosus.

Cur tacuerit leprosum.

D Cur p̄cepit nemi dicere.

Christus.

de beneficiū predicaturus: ⁊ tū q̄tum in ipo est fugit ostēdere qd̄ fecerat. ⁊ alibi publicari talia ipse p̄cepit nō cōtra se veniēs: sed curatos a se gratos esse precipiēs. Non enim semetipsum ꝓdicari iussit: sed dari gliam deo: vt ⁊ per leprosū nos non esse inane gloriosos: ⁊ glie ac iactantie renuciandū doceret: ⁊ per illū quem a legiōemū dauerat non esse ingratos: sed gratias deo referre cōmoneret⁹ beneficia cō fiteri atq; vt ostēderet semper ex mirabilibus suis laudem nō nisi deo referendā. Qz enim hoīes q̄diu egritudie detinent̄ dei semp meminerūt: ⁊ ta morbo aūt liberati grauius obsident̄ lāgore desidie: ⁊ idcirco p̄cipiens vt ⁊ egrotū: ⁊ sani deum iugiter recordemur ei quē curauerat ait oa gliam deo. Hec chrysosto. ¶ Vbi notandū q̄ triplex est preceptum. s. cantele: ⁊ patiēdis: ⁊ obedientie. In primo non interdicit̄ act⁹ q̄ optimus est: sed gliā q̄ inuscet se bonis actibus ⁊ honestis tale preceptum fuit hic. In scdo non vult deus actū: sed oñsionē virtutis q̄ latet in eo cui dat̄ p̄ceptū ⁊ est vtilis sibi ⁊ alijs oñsio virtutis eius: sicut in precepto facto abrahe de immolatione filij cui dz: nunc cognouj. i. te ⁊ alios cognoscere feci: qz timeas dominū. In tertio aūt vult de⁹ actū: vt patet Exo. xxij. per totū. Ut iussit vt nemini diceret propter credentiū sponte maiorē vtilitatē: qz meliores sunt qui spontanee q̄ qui speraṫ beneficijs credunt: vel vt nemini diceret. s. anteqū ea que in lege sunt cōpleret: ⁊ prius expectandū erat iudiciū sacerdotum ad quos sm legē pertinebat iudicare de lepra. Unde Chrys. Vel nō simpliciter ꝓhibet vt non aliq̄ dicat: sed vt ante ostenderet sacerdoti nemini diceret ne forte si ante alicui nunciaret audiret sacerdotes ⁊ occasionem habentes lepre ꝓpter odium ⁊ inimicitias xpi expellerent eū de populo quasi leprosum non recipientes mandatū. Hec chrys. Et humiliter misit eum ad sacerdotes quoꝝ erat lepram discernere precepit: ⁊ sm legē munus eis offerre. Hoc autem primo iō fecit qz ls esset mūdat⁹: nō tū reputabat mūdus nec debebat sm legē restitui ad communē habitationē hominum: nisi prius per sacerdotū iudiciū mūdatus esse demonstraretur: ⁊ munus dño p eius mundatiōe offerret. Unde sicut ad eoꝝ arbitriū separabatur: ita nō sine eorū arbitrio ad consortiū alioꝝ admittebatur. Scdo ꝓpter hūilitatē vt sacerdotib⁹ deferens nō videret eoꝝ gliam rapere vel honorem ⁊ vt oñderet exhibendā sacerdotib⁹ reuerētiaz. Tertio vt qd̄ in eo sepe criminabant oñderet se non legis trāsgressorē nec legē soluere: ⁊ impleret sm legē gradiens ⁊ sup legem curans. Quarto vt intelligerent eū esse legis ordine ⁊ cōsuetudine: ⁊ dei gratia ⁊ operatione supra leges curatum esse: ⁊ se maioris virtutis esse q̄ leges vel sacerdotes qz lepram cognoscebāt quā mūdare non poterāt. Itē vt sacerdotum aīos ad credulitatem puocaret ⁊ non credētibus oēm excusationem offerret: ⁊ offerri munꝰ voluit in testimonium illis. i. cōtra illos si viso miraculo nō crederent: sed pro illis in testimoniū salutis si crederēt: vt. s. videntes leprosum mundatū si crederēt mūdatori salui fierēt: ⁊ sic credētib⁹ esset testimoniū ⁊ cā salutis eorum si non crederēt inexcusabiles essent eo q̄ viderint ⁊ nō crediderint ⁊ sic nō credētib⁹ fieret accusatio ⁊ testimonius damnatiōis eoꝝ. Per hoc letia q̄ eū ad sacerdotes

¶ Vita Jesu Christi.

misit figurare ⁊ docere voluit q̄ pctōr q̄ p leprosum signat̄ ls sit mūdat⁹ a lepra pcti p ꝓtitionem: tū adhuc tenet̄ se facerdoti oñdere p ꝓfessionem ⁊ ad eius cōsiliū subire satisfactionem. Unde dñ istū leprosum tangēdo mūdauit: ⁊ postea vt sacerdoti se repesentaret ⁊ sacrificū offerret p̄cepit. Tūc enim leprosus a deo tāgit̄: qm̄ peccator cū pūgitur: tūc sacerdoti se repesentat qm̄ pctm̄. cōfitendo manifestat: tunc sacrificius offert qm̄ satisfactionē cōplet. Piger q̄ppe expectat donec sacerdos eū queratur: ⁊ tu pueni sacerdotē ⁊ lepra a te oñde p ozis cōfessionē: ⁊ cōfessio q̄tuor ꝓditiones dz habere. Pria est qz dz esse voluntaria. Unde dr. [Clade] nō ductⁿ nec tract⁹ ⁊ nec coactus: sicut q̄ tormentis afflict⁹ vel timore mortis in vltimis cōfitet pctā. Scda est qz cōfessio dz esse nuda ⁊ aperta. Unde dicit [oñde] qd̄ fecisti: quid cogitasti: quid locut⁹ es: non dicit absconde. s. excusationibus aut verboꝝ palliationibus: vel mētiendo: aut etiā mutitando: vel nō plene oīa pctā cum debitis circūstantijs recitādo. Tertia est qz cōfessio dz esse pura. Unde dr [re] scz ostēde ⁊ nō alios. Cōtra qd̄ aliqui dupliciter faciunt: vel aliqꝝ facta recitādo. vel eos cū quib⁹ peccauerūt reuelando. Quarta est qz confessio dz esse ordinaria. vñ dicit [sacerdoti] qz nō cuicūq; facienda est: ⁊ sacerdotibus qui habēt clauē scie ⁊ auctoritatis. Typice leprosus significat gen⁹ hūanū lepra originali infectū: ⁊ p hoc ad varia peccata p̄ronus. Per lepra enim q̄ morb⁹ contagiosus est originalis culpa significat que p carnalē generationem ad posteros deriuat: q̄ manus xpi. tact⁹ sanat: ⁊ q̄ a virtute eius per baptismū emundat. Per oblationē aūt muneris ⁊ oinulgationē operis significat qd̄ baptizatus tenet̄ deo fideliter seruire: ⁊ eum iugiter collaudare. Unde Beda. Typice aūt leprosus humanū genus languidum pctis significat plenū lepra: quoniā oēs peccauerūt: ⁊ egent gratia dei illa. s. vt extrema manu. i. incarnato dei verbo humanam q̄ cōtingēte naturā a prisci errorisi varietate mundent ⁊ offerāt p sua emundatione corpa sua hostiā deo viuā. Hec Beda. Hoc idē dñs miraculum per gratam suā facere quotidie non dedignat. Quotiescunq; enim aliquꝰ impiū iustificat recte leprosum mundat. ¶ Mozaliter quippe p leprosum significat pctōr plurib⁹ de causis. Primo qz lepra est morbus contagiosus ⁊ periculosum est commozari leprosis: sic peccatores cōtagiosi sunt et inficiunt alios ad peccandū: et iō periculosum est conuesari cum eis. Scdo qz lepra est morbus piculosus inficit enim totū corp⁹ nō tm̄ partē ei⁹: sed pctm̄ piculosius: corp⁹ ⁊ animā inficit ⁊ corrūpit: ⁊ iō valde timēdum ⁊ fugiēdum est. Tertio qz lepra est morbus fetidus ⁊ abominabilis: sic pctōres fetentes sunt ⁊ abominabiles deo et angelis. Quarto qz leprosi separant̄ ab alijs hōibus: ⁊ locant̄ extra alios: sic pctōres positi sunt extra gratiā dei et extra communionē fidelū et ecclie: ⁊ separantur a bonis hic q̄tum ad meritū: sed in futuro q̄tum ad cōsortium: et q̄tum ad locum: ⁊ q̄tū ad premium. Quinto qz sicut lepra variū exprimit colorē: ita: sic pctm̄ varias hz species in mente. Illa enim aīa leprosa est q̄ superbia: ira: auaritia: accidia: gulatinuidia: vel luxuria sordescit. Hā significatur in carnis tumore superbia: in exustione ira: cūdia: in siti auaritia: in pōderositate accidia: in

Decretuz triplex.

B Cōfessiōis cōditiones quatuor.

Romanꝰ. 2.

Moraliter acceptus significat pctōrem.

Beda.

curatio pecatoris.

purigine gula: in putredine inuidia in fetore anhelitus luxuria. Talis leprosus cõsidẽret curat an Jesum festiner ad medicum nõ desperet vere peniteat: mundari desideret. Cuꝫ fideli leproso ex humilitate pudore, in faciem prodat: vt de sue vite maculis erubescat. Sed cõfessionem verecundia non reprimat: vulnus oñdat ac cũ lachrymis et gemitibus se pctõr recognoscat: detecto vulnere remediũ qrat et oñi miam cõpuncto aio: corde imploret et remediũ postulet. Deo se humiliet et deprecet eũ vt sua grã se tãgat: et sanet. Cõfiteat sese imũdus: xp̃o potere ad se mundandũ: a apo ipm cũ leproso clamet: et dicat. [Dñe si vis potes me mũdare]. Si enim hoc egerit cert' fit de miam: nõ desperet de veniat: qꝫ benignus est dñs qui neminẽ ad se venientẽ repellit: ꝫ omnibus sinũ sue misericordie aperit: expãdit. Nõ eger spacio annoꝝ vel lõgitudine tẽporis in penitẽtia: ꝫ cor cõtritũ: humiliatũ requirit: et digne penitentib' pctã p miam relaxat. Tali enim manus diuine mie prendit cui' tactu: imperio cuncta eius crimina relaxantur. Extẽdit enim dñs manum qñ diuine miserationis ipendit auxiliũ: statim cõsequit remissionẽ delictoꝝ: nec dꝫ ecclesie recõsiliari talis nisi iudicio sacerdotis. A peccatis aut mũdat' dꝫ deo offerre munus, i. sacrificiũ laudis: et eũ vbiq; laudare: qꝫ dꝫ deo valde gratus esse ei semp grãs referendo: primis bona q̃ põt faciendo: seruans erga deũ: erga primos charitatẽ. Nihil enim nobis p vanã gl'iam debemus attribuere: ꝫ omia deo offerre. De omnib' enim operib' nostris deꝰ vult vt habeam' totũ meritũ: primus habeat bonũ exẽplum: sed deꝰ vult habere laudẽ: gloriã. Cria enim deus sibi spãliter reseruauit: nulli creature vnq̃ cõmunicari voluit. s. gl'iam vindictã: iudicij ptãtẽ. Gloriã aut offert vane gloriosi vindicta superbit: iracundi q̃ de iniurijs sibi illatis vidicare se cupiũt: iudiciũ temerariũ: psumptuosi q̃de occultis alioꝝ iudicare se volunt. Et qꝫ vt dicit Tytus, oportet beneficiũ gratum esse gratias reddere: etiã si beneficians nõ indigeat. Ideo licet precepisset dñs leproso mũdato vt de sua curatione tacere: tũ [egressus] recedẽs [sermonẽ] idem opera: verba dñi [diffamabat] et sermo sanitatis: doctrine de illo magis pambulabat: qꝫ hoc ipso q̃ hõ fugit famã et gloriam acquirit eã. Nã vt ait Ber. hoc solus hꝫ mũdi gloria gl'iosum q̃ insequẽtes se fugit et fugientes insequit. Et iõ cõparatur vmbre quã securus fuerit: nõ apprehẽdes: si precurrerit: non effugies. Ille itaq; functꝰ officio euãgelistẽ [cepit pdicare]: se interius exteriusq; sanatum docere: ita q̃ vnius saluatio multos ad deũ cogeret venire: Jesus iã non posset manifeste propter turbã: pressurã hominũ ad querendũ sanitates: videdum miracula cõcurrentiũ in ciuitatẽ ad orandum introire. Ubi sedebat in desertũ vt secretꝰ oraret. Sanat vt deꝰ: ꝫ orat vt homo [Et cõueniebãt ad eũ vndiq;] turbe vt eꝰ doctrinã audirent: et sanitates perciperẽt. Strepitum igit: tumultũ: ꝰ fugit: secretũ locũ querit vt ostendat: se magis quietã: feculij curis remotã diligere vitã: qꝫ tumultũ: carnales mentes declinat: secretas vero a mundanis curis visitat. In quo etiã ostendit q̃ pdicatores ꝫbi diuini debẽt fugere ad planum ppli: aliqũ se retrahere a multitudine vt vacẽt oñi. vbi hier. Qõ autẽ non poterat Jesus manifeste in ciuitatem introire: sed foris i desertis locis esse signatur q̃ nõ oibus manifestat Jesus q̃ laꝰ atq; plataneis seruiunt laudib' et ppriis voluntatibus sed his qui cũ petro foras exeũt: in desertis locis sunt q̃ elegit dñs ad orãdũ: reficiendũ populũ q̃ deserũt delectationes mũdi: oia q̃ possidẽt: vt dicãt portio mea dñs. Elia vero domini manifestet his qui vndiq; cõueniũt. i. qui p plana: ardua ad eũ veniũt: quos nihil potest separare a charitate xpi. vbi: Beda. Qꝫ in vrbe miracula facit: in deserto vero vel mõte orante pernoctat vt riuscꝰ nobis vite: actiue fcꝫ: cõtemplatiue documẽta pmonstrat: vt nec cõtẽplationis studio quis primoꝝ curã negligat: nec cura primoꝝ immoderatius obligatus cõtemplationis studia deteliquat: quatenus nec amorẽ dei prepediat amoꝝ proximi: nec amoꝝ proximi obuiet amoꝝ dei. In mõte quippe orare est relictis infirmarũ cogitationũ curis tota mente quẽlibet ad eterna superne contẽplatiõis gaudia festinare. In desertũ secedere: orare est exurgẽtẽ intrinsecus strepitum terrenoꝝ desideriorũ premere: quoddã sibi cum dño intra se secretum quere: vbi cũ illo exterioꝝ cessante tumultu per interna desideria silẽter loquat. Unde etiã Grego. Redemptoꝝ noster p die miracula in vrbibus exhibet: ad orationis studiũ in mõte pernoctat: vt pfectis vcꝫ predicatoribus innuat q̃tenus nec actiuã amoꝝ speculationis fundit' deserãt: nec cõtemplationis gaudia operatiõis nimietate cõrenant: sed quieti cõtẽplantes foꝝbeant qõ occupati erga primos loquẽtes pfundant. Hec Greg. Quia autem hic fm Marcũ: et Lucã dicitur: qꝫ Jesus non posset manifeste in ciuitatẽ introire: ꝫ secedebat i desertũ: ã intelligit de illa die q̃ curauerat leprosũ: qꝫ illo curato introiuit ipa dse capharnaũ ciuitatẽ cõo miliario ibi primã anteq; fmo seu fama ad mltos puenire. Unde: Matthe. hic. Hoc miraculum de leproso cũ sequẽti de Cẽturiõis suo simlꝰ prosequitur.

Ex pſ. 50.

Reseruata deo tria.

Tytus.

Bernard. Elia fugitẽ sequit.

Tumultus fugit dñs.

Hieron.

Beda.

Vita ꝫ a xpi mendic.

Gregor.

¶ Oratio.

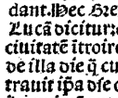

Domine Jesu christe q̃ de mõte patemi solij: virginalis vteri descẽdisti: vt sanares leprazꝫ gñis humani: ecce ego leprosus varijs pctõꝝ maculis asperſus: adoro te dñe si vis potes me mũdare. Extẽde manum gratie et pietatis: tange interioꝝ et exterioꝝ leprosi: te inuocantis miserere mihi penitentiet impera morbo pcti. Deus meus: misericordia mea: q̃ nõ vis mortẽ pctõris: sed vt magis conuertatur: viuat: pfice hec in me pctõr: vt in gia non moriar: sed cõuertar et viuam tecum in eternum. Amen.

¶ De seruo paralitico centurionis. Capitulum. xlij.

A Matth. 8. Luce. 7. Joan. 4. Centuri.

Deinde cepit Jesus appropinquare ciuitati capharnaũ que (vt dictũ est ibi) ppe erat: tunc [Centurio] seu tribunus. i. princeps cẽtum militũ posit' ibi a romanis p collectione tributi: custodia galileeme forte vellẽt cõtra romanos quibus tota illa terra subiecta erat rebellare propter quod

remanebat in capharnaũ que erat metropolis illius terre: tũc ciuitas gloriosa: ꝫ nũc valde abiecta. [Accessit ad eũ] fide desiderio: deuotiõe potius q̃ gressu corporalis pñtie. vñ Origenes. Accessit alienigena gñatiõe: ꝫ domesticus corde: alienus natione: ꝫ primus fide: princeps militij: socius angelorꝝ. Iste nõ erat iudeus: ꝫ gẽtilis: ideo per seipsum non est ausus ad iesum corporaliter accedere: reputans se indignum ptia xpi esse: sed primo per seniores iudeorꝝ quasi p familiares: dilectos iesu accessit quos misit ad eum rogans per eos: dicens. [Dñe] in cuius ptãte est morbus: sanitas morꝝ: vita [puer meus]. i. seruus: subditus: quem curialiter loquens vocat puerũ ab ate vel familiaritate potius q̃ pdititione contra superbos qui de dignant' famulos [iacet paraliticus in domo] contra inhumanos dños qui de domo sua expellunt infirmos: ad hospitale mittũt eos [: male torquet] propter multa incõmoda que patiẽt. Tria verba hec. s. iacet paraliticus: torquet: dicit vt aie sue angustias indicet: ꝫ dñm ad miam flectat. vñ Chri. Infirmitatẽ tñmõ exposuit: ꝫ remediũ sanitatis i ptãte mie eꝰ dimisit diuia autẽ p identia iudei sunt missi: vt inexcusabiles fierent si viso miraculo: credente gẽtili nõ crederent. Iste quidem centurio auditis xpi miraculis firmiter credidit q̃ poterat sanare seruum eius qui erat sibi charus: moriturus: nisi per xpm fuisset sanatus: ꝫ iõ de eius sanatiõe erat sollicitus. In hoc ergo facto cẽturionis tã tã curã: sollicitudinẽ p seruo habentis discere debemus cõmiscere seruis nris: subditis ac sollicitudinẽ: curã hre de eis. Nõ erat tpe sicut multi sunt hodie qui videntes subditos suos infirmari eos negligunt: plus de seipsis sanis q̃ de subditis infirmis solliciti sunt: plus q̃ sibijpsis in voluptatibus q̃ subditis in necessitatib' condescendũt. Rogauit inq̃ affectans vt veniret ad domum suam minus plene p̃ angustia fui: desiderio cure cogitans xpi maiestatem et reuerentiã. Jesus sit sciẽs deuotionẽ eius rñdit per ipsos internuncios [Ego veniã] ecce hñi litas [: curabo eum] ecce pietas. Venit sit potentia sanandi nõ pñtia corporali. [Et ibat cum illis.] Alterius modi erat iste modicus q̃ sunt illi qui non pauperes: sed diuites visitare sunt parati. [Et cum iam esset ppe domũ centurio] plenius cogitãs: per actum fidei se cõuertens ad xpi eminentiã: maiestatẽ accessit añ reditũ alioꝝ per amicos sibi magis domesticos quos [misit ad eũ] rogãs: vt non venire: [dicẽs. Dñe noli vexari: non est ꝫ dignus vt intres sub tectum meum.] Non dicit palatiũ nõ domũ. Iꝫ pnceps esset: ꝫ rectũ pre hũilitare sui: ꝫ side ratione magnitudinis xpi ꝑpter gentilis vite cõsciẽtiã: timebat offendere xpm quem credebat deũ si corporali pñtia intraret ad eum. Sed fm Augu. dicendo se indignum prestitit se dignum: non intra cuius parietes: ꝫ in cuius cor xps intraret. vñ: Chri. Qꝫ indignum se fecit suscipiendi xpm in domo dignus factus est regno. Et ad maiorẽ sui hũiliationem adiecit dicens. [propter quod: meipsum arbitratus non sum dignus vt veniẽ ad te] : internuncios submisi p me. [Sꝫ tñ] sine pñtia corporali [dic verbo] per q̃ crean tur: regunt: sanant [: sanabit puer] : seruus [meus] ipse enim dixit: facta sunt: vt hic. Beda. Magna est fides que dicere credit esse facere. Ubi petrus cantor Parisiensis. Hic argue meli' esse abstinere ab ordine a confectione vl' sumptione eucharistie nisi plurimũ ad hoc vel illõ accendentẽ cõfortet bona conscientia: q̃ ordinari vel cõficere vel sumere cũ conscientia non dicere lesa: qꝫ hoc esset mortale: ꝫ dubia de qua dubito an sana sit cum sic accedẽs potius grauet q̃ iuuet. Qꝫ irregularitas excludit aliquem a ministerio huius sacramenti: nõ nõ dꝫ ignorare ex quo incurrit irregularitas: ex quo ponit se ad talem actum: sed scire dꝫ sui statutũ. In oge huius centurionis tres mirabiles nobis ostendunt virtutes. s. hũilitas: fides: prudẽtia. Magna enim hũilitatẽ habuit qui cũ dñs ad eũ venire paratus esset indignum se: vt sub rectũ suũ ꝑtraret iudicauit. Perfectã quoq; habuit fidẽ: qꝫ cũ esset gẽtilis solo ꝫbo deũ credidit posse puro reddere sanitatem. Non paruam etiam prudentiã habuit: qꝫ vltra carnem diuinitatem latentem cognouit: eum quẽ corporaliter ambulantẽ vidit vbiq; per diuinitatẽ esse pñtem itellexit. Nec charitas in deo defuit: qꝫ cũ multi p sua suorumq; filioꝝ ac charoꝝ salute ad dñs rogaturi accederent: ille pro serui tñ sanitate rogauit. Uñ adhuc in fidei constantia perseuerãs ostẽdit q̃ verbo põt sanare dicens. [Nam: ego hõ sum sub potestate] altioꝝ. s. preside: imperatore [constitutus habens sub me milites] : seruos [: dico huic] militi [vade: vadit] q̃tum ad negotium implendum in absentia [: alio] quod antiqua est grãmatica. i. alij [dico veni: venit] quantum ad officium implendum in presentia [: seruo meo] dico [fac hoc et facit] sine resistentia. Ex his concludit q̃ si dico eis vnus vadit et alius venit et alius facit qõ iubet: multo plus si xps deus et dñs dicat infirmitati vade et vadet: et sanitati veni et venet: et paralitico fac hoc et faciet: vel seruientibus sibi angelis: vt hoc miracula faciant et facient. Et est rõ a minori talis: potius dꝫ fieri verbum dei q̃ hois subiectis: sed verbum meũ fit qui sum homo et nõ deus: subiectus et nõ dñs summus: ergo et tuum qui es deus et summus dñs. Si ergo ego qui suꝫ hõ modice potentie et maiori subiectus solo verbo operor per ministros meos et possum impare inferioribus qui ad verbũ meũ mihi obediũt multomagis tu qui deꝰ es vbiq; pñs et potes sup oẽs potestates et oim dñs cui oẽs potestates seruiunt: cui angeli et omnia obediunt: poteris solo verbo et sine pñtia corpali seruum meũ curare et ideo non est necesse corporaliter eundo te fatigare. [Audiens sit iesus] verba centuriõis expressiua tante fidei. s. q̃ sub velamento carnis agnouit excellentiam maiestatis [miratus est] i. ad modum mirantis se habuit et vultus mirãtis ostendit. Admirabatur dominus fidem cẽturionis quaꝫ cordi eius mirabiliter ministrabat et magnalia dei in eo laudauit: nõ q̃ ei aliquid mirandum esset qui cuncta mirabiliter operat: ꝫ vt nos in bñficijs dei mirari et laudare doceret. vñ August. Qꝫ miratur dominus nobis mirandũ esse signat: quibus adhuc opus ẽ sic moneri. oẽs enim tales motus cũ de deo dicuntur nõ pturbati animi signa sunt: ꝫ docentis magistri Centurionis ergo domin' fidẽ admirãs pariter et collaudãs: sequẽtibus se dixit: fidẽ ei' approbãdo et in exẽplum pponendo. [Non inueni tã tã fidẽ. i. tãte fidei signuꝫ vel fidei facilitatem. s. in credendo [in israel] id est in populo Jsraeliti-

Orige. de laude cẽturionis.

Beda.

Petrus cãtor.

Dubitantẽ sacris abstinere prestat.

Virtutes cẽturionis

humilitas

Fides.

Prudentia

Charitas.

Seruitoribus condolendum est

August.

Chriso.

August.

Fidei cẽturionis excellentia.

Admiratio Christi.

co. s. huius tẽporis pñtis. Inuenit enim in anti
quis maiorẽ: vt in Abzahã psaac ⁊ iacob: ⁊ alijs
pluribus patriarchis ⁊ prophetis qui fuerũt fi-
dei nr̃e principiũ. Excipit aũt semper btã virgo
cũ demeritis vel pñtis ait mẽto. Nec tũ hoc ver
bu xpi de oibus pñtibus est intelligendũ: qz ex
cludunt illi qu bus loquebat. Lapli sequentes
eũ. Hoc aũt apparet ꝗ cões vsus loquendi vt si
aliqs intrat domũ aliqua cũ societate si nullus
ibi inuenerit ꝛc nõ inueni aliquẽ in domo ista:
in tali ẽm mõ loquẽdi nõ ꝓnumerat fecũ venie
tes ⁊ reddit locutio vera ꝑ pluriuus absentib?
Vel ꝑm Chri. Si volumus fidẽ huius ꝓferre fi-
dei apostolorꝫ sic intelligendũ est ꝑm ꝗ vnum
quodꝫ bonũ hoĩs ꝗs qualitatẽ illius laudatur.
Rusticũ ẽm dicere aliquid sapienter magnũ est
qd de philosophꝫ nõ est mirꝫ. Sic ⁊ hic. Nõ enis
erat equale iudeũ credere ⁊ gentilẽ. vel ꝑm eum
dẽ Chri. Intelligendũ est ꝓtum ad originẽ cre-
dẽditꝫ alij plurib? signis visis crediderũt iste
nõ nullo miraculo visos sed trãs audita credidit.
vbi Hiero. de pñtibus ꝛc nõ inueni tantã fidẽ i
israel: non de pñtarchis ⁊ pphetis nisi forte i cẽtu
rione fides gentiũ prepondat israeli. ⁊ Beda. Pñ
tibus iõ fides cẽturionis auferẽtur: ille legis ꝑ
phetarꝫ ꝗ monitis edocti erant hic aũt nemine
docẽte spõte credidit. hec Beda. Mirabat ergo
iesus de fidẽ cẽturionis gẽtilis hoĩs ⁊ eã lauda
uit vt ex istius laude erubescãt ⁊ pfundãt israe
elite ⁊ iõ tunc fidẽ gentium mirabat quã vltra
fidẽ iudeorꝫ crescere videbat. Nec solũ fides gẽ
tiũ est i cẽturiõe collaudata: ẽr ꝑfigurata. vũ
occasione accepta ex fide huius gẽtilis ꝓclusit
⁊ ꝓdicit dñs conuersionẽ ⁊ vocationẽ gentiliũ
⁊ ex opposito. s. infidelitate reprobationẽ iudeo
rũ dicẽs. [Amen. i. fideliter [dico] ⁊ ꝓdico [vobis
ꝗ] ad exemplũ istius in quo fides gentiũ ꝑfigu
rat [multi] sed non oẽs: qz non oẽs obedũt euã
gelio [ab oriẽte ⁊ occidẽte] ac ẽt ab austro ⁊ aq-
lone. i. ex oi parte mundi ⁊ ex omni gẽe gentiũ
[veniẽt] ad fidẽ ⁊ vnitatẽ ecclesie. vũ ꝑm Augu.
Istis duabus partibus. s. oriẽte ⁊ occidẽte tot?
orbis designat. vũ sub typo ecclesie ocũ fuit ia
cob. Dilataberis ad oriẽtẽ ⁊ occidentẽ ad septẽ
trionẽ ⁊ meridiẽ. Mozal'r ab oriente venũt qui
ex ꝓsideratione ꝓpe nature vel natiuitatis hũi
liant: vel qui pñiam agũt in sua iuuẽtute: ab oc
cidẽte qui ex memoria mortis puerunt: vl' qui
pñiam agũt i senectute: ab austro qui fauẽte ꝑ
speritate vacãt opibus pietatis ⁊ inter ꝓspera
fuant tẽporantia: ab aquilone q̃ necessitate vr
gẽte cõpungunt: ⁊ inter aduersa seruant patiẽ
tiã. de his oibus aliqui saluabũt. [Et recũbẽt]
i. feliciter requiescẽt nõ carnaliter iacẽtes: sed
spũaliter pausantes [cũ abzaã: ysaac ⁊ iacob] q̃
rum fidem imitati sunt ⁊ cum alijs fidelibus et
amicis meis [in regno celorꝫ] ⁊ iustorꝫ. vbi lux ⁊
glia ⁊ lõgeuitas vite eterne ⁊ oẽ bonũ. Abzahã:
ysaac ⁊ iacob spal'r notanẽt qz istis pricipaliter
pctã est pmissio de terra pmissionis per quã pa
triã btõrꝫ significat. [Filij aũt regni]. i. iudei in
quibus regnabat deus: vel filij regni vocatione
nõ electiõe: pmissione nõ ꝓsecutione: sua repu
tatiõe nõ re qui ꝑ regno habẽdo facti fuerãt: s
se indignos reddiderũt [eijcient] a facie visione
dei. in tenebras exteriores: qz i se habẽt interio
res. Tenebre patrie sunt culpe: alie aũt sunt ge
hẽne. Nã ꝗs Aze. iteriores tenebre sunt cecitas
mentis: exteriores eterna nox damnationis. Iõ
autem dicunt ibi esse tenebre exteriores: qz licz
ibi ait ignis tũ non lucet ad offendũ dãnantis
aliqd ad cor ꝓsolationẽ ꝗs ad eorꝫ desolationẽ.
vũ Isido. Ignis geẽne lucebit miseris ad mise
rie augmentũ vt videãt vũ doleãt mon ad ꝓsola
tionẽ: vt videãt vũ gaudeãt. Ibi erit fletus ocu
lorꝫ ex fumo ⁊ calore ignis eo ꝗ mors intrauit ꝑ
fenestras qz non licet iueri qõ nõ ꝗs ꝓcupiscũt
stridor dentium ex frigore: qz hic gaudebant de
edacitate vel fletus ex angustia animi ⁊ stridor
ex indignantis affectu eo quod sero pemtuerũt
de peccatorꝫ in hoc ostenditur tormentorꝫ ma-
gnitudo. [Et dixit Jesus Centurioni] scilicet ꝑ
internuncios supradictos. [Vade]. i. iecurus re
uertaris: ⁊ [ficut] perfecte [crediduisti] sic [fiat ti
bi] in sanatione ieruti tui. vt sicut per nũcios ac
cessisse sic ⁊ per nuncios reuersus fuisse intelli
gatur. Vbi Rabanus fidei merito ostendit im-
petrasse salutem seruo vt fidei robur magis in
eo accresceret quo prospiceret quecunq̃ vellet
per illam impetrasse se posse. Et sanatus est pu
er verbo xpi absentis ex illa hora: quia xps pro
tulit hoc verbum fiat quo etiam verbo oia crea
ta sunt vt fides centurionis verificaretur: ⁊ po
tentia xpi quã centurio ꝓfessus fuerat ex opere
subsecuto pateret: dixerat ẽm cẽtu. io ⁊ ꝓfessus
est [dic verbum ⁊ sanabit puer meus] ⁊ xps di-
xit ⁊ opere ꝓpleuit. vnde Chrso. vbi velocitatẽ
admirare. neq̃ ẽm solũ curare: sed inopinate et
in momento xpis hoc facere virtutem xpi osten
debat. In itinere aũt verbo sanauit eum ne pu
tarẽt ire corporaliter ob impotentiã ⁊ non hũili
tatẽ. Hic considerandũ est quãtũ vnicuq̃ fides
valeat propria qñ trãs valuit alienatim: ꝓpter
fides centurionis sanitas puero est reddita. Cõ-
sidera etiã hic hũiliratem dñiꝫ ad seruum cẽ-
turionis etiam nõ rogatus ire paratus fuit: ad
filiũ aũt regulẽ de quo infra dicẽt quasi pompã
refugiens etiãs rogatus ire noluit. Excelsꝫ. ẽm
dñs hũilia de ꝓpe respicit: ⁊ alta. i. superba a lõ
ge cognoscit. i. contemnit. In quo ꝑm Aze. Sup
bia nr̃a retundit ⁊ increpatur qui personam ac
ceptando in hoĩbus non naturam qua ad ima-
ginem dei facti sunt: sed honores ⁊ diuitias ve
nerant. Ecce de celo venit qui sertio occurrere
in terra nõ despicit: ⁊ trãs humiliari in terra ꝓtẽ
ninus qui de terra sumus. Quid veo apud de
um vilius: quid esse despecti? põt ꝗ seruare ho
norẽ apud hoĩes ⁊ interni testis oculos nõ time
re: ⁊ ꝗs Ambr. ad reguli filiũ noluit pergere ne i
reguli filio videret magis diuitijs detulisse hic
ipse perrexit ne videretur in centurionis famu
lo conditionẽ desperisse seruilem. omnis enim
seruus ⁊ liber in xpo vnus sumus. hec Amb. In
centurione fides gentiũ prefigurat ⁊ per eũ pri
mitie ⁊ electi de gentibus designantur qui qua
si esse tenario milite stipati xtutum pefectione
sunt sublimes credẽtes in ipm ⁊ laborantes ad
puersionẽ aliorꝫ. vũ Remigi. ꝑ cedturionẽ desi-
gnantur qui primi ex gẽtilibus crediderũt ⁊ ꝓfe-
cti in xtutibus fuerũt. Cẽturio ẽm dr̃ q̃ centus
militibus pest. Centenarius aũt nũerus pfect?
est. Recte ergo cẽturio ꝑ puero suo rogat quia
primitie gẽtium ꝑ salute totius gẽtilitatis deo
supplicauerunt. Et si opponitur de magis qui
primo dño crediderunt: respondendum ꝗ cẽtu
rio dr̃ primitie gentium: qz prim? credidit a nul
lo edoctus nisi a spũ sanctorꝫ magi vero ⁊ si pri
mi crediderunt edocti tũ per libros balaam: ⁊ ꝑ
noue

Maria pre excellentia

Chrisso.

Hieroñ.

Beda.

Augusti.

Moraliter ab oriente ⁊ occidẽte.

Isido.

Ignis geenne.

Rabã.

Chrisso.

Zimor pecatorum.

Loquenk peccatores Cõscientie vermis.

Augusti. Pena sibi ẽ aim? iordinatus.

Hũilitatis exemplum

Psalmo. xxvij.

Brego.

Ambro.

Fides centurionis.

Remigi.

Centurio.

Primitie.

Brego. Tenebre exteriores.

Moraliter puer centurio.

Mala pecatoris. Joan. 8. 2. Petri. 2. Augustini.

Seruitutes pctõrꝫ. Jacere qd moraliter.

rime tali tpe ⁊ loco docebat Christus: qz erant
noue stelle indicũ. Jpsis aũt gẽtib? corpal' xpi
pñtia nõ est exhibitaꝫ vbũ fidei ꝑ apl'os eisimi
sit ⁊ ab infidelitate sanauit. Moral'r ꝑ istũ pue-
rũ cẽturiõis significat pctãtorꝫ ppẽ q̃tuor mala
q̃ pctõrꝫ icurrit q̃o designant i q̃tuor cõditionib? ⁊
q̃ de isto puero hic scribunt. Primũ malũ pctõ-
rꝫ est seruit? pcti. i. ꝑnitas peccãdi. vũ ꝛõ de pue
ro isto q̃ erat suus. vũ Joãnes. O is q̃ facit pec-
catũ seru? est pcti. ⁊ Petr?. A quo ãs superat? hu
ius et seruus. est. ⁊ Augu. Peccatorꝫ est suus tot
dñorꝫ quot vitiorꝫ. Pctũ aũt cũ hõi dñat facit eũ
pnũ ad peccandũ: vt ex vno peccato ad aliũ ten
dat. pctũ ẽt vlteri? deducit ad aliã fuitutẽ. s. oia
boluꝫ: supb? est seruus luciferi tuauat? est seru?
mãmonis: luxuriosus est suus asmodei. Scõm
malũ est ipotẽtia ad bñ opandum qõ significat
per iacentẽ. vũ ꝛõ iste puer iacere in domo iacẽ-
tes ẽm nihil opanẽ vel opari possunt. Jacet aũt
pctõr aliqñ in igne ire cũ dicta: aliqñ i luto luxurie
aliqñ in spinis auaritie. Et bene ꝛõ iacere: qz nul
lũ bonũ meritoriũ põt opari. Tertiũ malus est:
tremor ⁊ timor: qz sp pctõr est i tiore qõ ꝑ palisis
designat. Et q̃ fit dissolutio ⁊ tremor mẽbrorũ.
Si emendicatur pctõr vt det eleemosynã aut ma
le acquisita vel ablata restituat timet ne sibi de
ficiat. Si dicit ꝗ ieiunet timet ne esuriat. Si di
cit ꝗ cõsiteat peccata sua timet de verecundia.
Si dicitur ꝗ faciat penitentiã et satisfactionẽ
de pctis timet de afflictione ⁊ incõmodo corpo
ris. Ecce qõ iste paraliticus tremit ⁊ ad sonitũ
folij paueſcit. O nartus malus est afflictio spiri-
tus qõ signat ꝗ hoc qõ de puero isto ꝛõ: qz ma
le torquetur. Et reuera pctõr male torquet in se
ipso ꝓpter ꝓmẽ pscie q̃ sp pungit et rodit. vnde
Augu. Iussisti domine: ita est vt pena sibi ipsi sit
oĩs inordinat? aĩmus. vnde ⁊ Sapiẽ. Semp pre
sumit seua et pturbata pscia. Ex alio etiã torq̃
tur pctõr ꝛõ: anxius est qõ acq̃rat honores ꝛ di
uitias mundi: oblectamẽta corpis. Torq̃tur in
ter pspera ꝑ curã supfluã ⁊ inter aduersa ꝑ ipa
tientiã. Itẽ male torq̃tur quãdo cõsiderat tur-
pitudinẽ vitiorꝫ in quib? iacet: et penas inferna
es quibus eternal'r subiacebit: nec tũ miser ꝑ
penitẽtiã resilit. Ꝗs tamẽ talẽ quãdoq̃ curato
minus veniendo ad eũ suffragãtibus meriis sã-
ctorꝫ. Eu ergo si habes aĩam palitica ⁊ talia ma
la in te sentis roga et mitte sanctos: vt ad domi
num intercedant ꝑ te: sicut seniores ꝑ cẽturio
nẽ: et clama ad dñm dicẽs deuote cum eodẽ. Do
mine puer meus iacet paralitic? in domo ⁊ ma
le torquetur:] ⁊ nõ sum dignus ꝓpter fragilita-
tẽ nature: ꝓpter feditatẽ culpe ⁊ multiplicitatẽ
miserie [vt intres sub tectum meũ] tã angustũ
tam immũdũ: tã ruinosum [sed tũ dic ꝛbo ⁊ sa-
nabit] ad tuũ imperiũ. Et qz istõ verbũ cẽturio
nis tãte efficacie fuit q̃ (vt supradictũ ẽ) dignũ
prestitit vt in corde eius xps habitaret ⁊ ad reci
piẽdũ corpus xpi in sacramẽto eucharistie nul
lus est dign? nõ qñ ad mẽsam xpi accedimus et
fragilitatẽ nostrã cõsideram? ꝛbis cẽturionis
edocti dicamus singuli. [Dñe non sum dign? vt
intres sub tectum meũ] non sum dignus vt cor
pus ⁊ sanguinem tuũ suscipiã in os meũ: vt vcz
virtute ꝛborꝫ istorꝫ digni effici mereamur. Ũñ
Origene. Oriġe. nũc etiã qñ scti ⁊ acceptabiles ecclesiarꝫ
antistites sub tectum tuũ intrant ibidem domi
nus ꝑ eos ingredit: ⁊ tu sic estimes. q̃ti dñm su-
scipies ⁊ qñ corpus et sanguinẽ dñi manducas
et bibis: nunc dñs sub tectũ tuũ intrat ⁊ tu er-
go humilians teipsum dicas. Dñe non sum di-
gnus vt intres sub tectũ meũ. Ubi ẽm indigne
igredit: ibi ad iudiciũ ingredit accipiẽti. Hec
Orige. ꝑ istũ etiã cẽturionẽ significat rõ vel in-
tellectus cuius seruus est appetitus sensitiuus
q̃ ꝛõ obedire rõnũ: ex corruptiõe nature est in-
firmus ad obediẽdũ ei ꝓpter qõ hõ ꝑ rõnẽ co-
gnoscens hãc infirmitatẽ in suo appetitu sensiti
uo ꝑ se ⁊ ꝑ alios ꝛõ rogare deũ vt sanet seruum
suum: et sic puer eius sanat ꝑ dñm. Itẽ sicut
ille cẽturio dicebat [nam et ego hõ sum sub ptã
te cõstitut? hñs sub me milites: dico huic vade
⁊ vadit ⁊ alio veni ⁊ venit: ⁊ seruo meo fac hoc ⁊
facit] sic vt dicit Cassianus. Perfecta mẽs q̃ per
cẽturionẽ intelligitur sub dei ptãte cõstituta o-
mnib? viribus suis dñat: ⁊ ꝛõ ptãtẽ cogitatiões
noxias depellẽdi: ⁊ in bonis cogitatiõib? immorã
di. Illic malis cogitatiõib? dicere possumus abi
te ⁊ abscedẽt: bonis vero dicemus venite et ve-
nient: seruo quoq̃ nr̃o. i. corpori qõ debet seruĩ
re spiũ ea q̃ castitatis ⁊ cõtinentie sunt sil'r iũ-
gemus: ⁊ sine vlla conditione obtẽpabit ꝛõẽnq̃
subiectionis spiũ exhibens famulatũ. ¶ Ofo.

Domine Jesu xpe nõ sum dign? vt
intres sub tectũ carnis mee quia
puer sensualitatis iacet paralitic?
dissolutus morbo pcti: in domo cor
poris mei: ⁊ male torquet pcupiscẽ
tiarũ moribus: sed veni ꝑ gratie i-
fusioem ⁊ dic verbo xitatis: vt sanet puer meus
⁊ resurgat a pctis. Presta misericors deus mihi
misero sub ptãte tue gratie pstituto ⁊ habenti
de tua gratia sub me vires ⁊ virtutes naturai
les vt habeam ptãtem cogitationes ⁊ motus no
xios repellendi ⁊ in bonis immorãdi: ac corpori
vt spiũ seruiat imperandi. Amen.

¶ De curatione demoniaci ⁊ socru Petri. Capitulũ. xliij.

Et ingrediebatur domi
nus Jesus in ciuitatem ca-
pharnaũ] qõ interpretatur
ager seu villa pulchritudinis
⁊ pinguedinis: ⁊ cõsolatiõis
⁊ significat aĩas religiosi de
uoti q̃ debet esse impingua-
ta pinguedine triplici scilꝫ
charitatis: deuotionis: ⁊ cõtẽplationis. Ad istã
villam descendit libenter xps ⁊ ob hoc efficitur
villa pulchritudinis ⁊ cõsolationis. De pulchri-
tudine ⁊ cõsolatiõe huius ville dicit Petrus ra
uennas. Iuxta scientiã cordis mei si paradisus
in hac vita pñti est: vel in claustro vel in scholis
est quicq̃d ẽm est extra hec duo plenũ est anxie
tate: inquietudine: amaritudine: formidine sol-
licitudine et dolore. Hoc tamen quod dicit de
scholis intellige de diuinis scripturis: non de
alijs vanis sciẽtijs. Unde Hugo. Nihil in hac vi
ta dulcius sentit: nihil audius sumit: nihil ita
mentẽ ab omore mũdi separat: nihil sic aĩm cõ
tra tentationes roborat: nihil ita hoĩem excitat
⁊ adiuuat ad oẽ op? bonũ ⁊ ad oẽm laboriũ sicut
studiũ sacre scripture. Et stati sabbato qñ plu
res cõcurrebãt ⁊ ab operibus seruilibus quiet
scendo spũalib? vacabãt [ingressus synagogas]
vbi legisperiti ad docendũ ⁊ cõis ppl's ad audiẽ
dũ legis doctrinã cõuenebãt [docebat eos] ma

A Marc. i. et. 9. Luce. 4. ⁊ Matth. 8.

Petr. rauẽ. Studiũ sacre scriptu re cõmẽda tur.

Hugo.

Verbi centurionis efficacia.

Origenes.

congruentia doctrine eius: tunc essi pluriuz ad synagogā fiebat cōuētus. Sic modo q̄liber christianus tenetur diebus dominicis venire ad ecclesiam et audire ibi missam totam et integraz. Et nota q̄ missa est aliquomodo de lege nature diuina ⁊ euāgelica. Lex nature vult q̄ quilibet qui quo tpis spacio vacet ad orādum deum. Lex scripture p̄cipit sabbato vacādum ad oronem: sed canones ordinauerūt ad istā orationē tēpus misse vbi deus ⁊ homo realiter continet. Jō vt dicit glossa) peccāt mortaliter qui missaz nō audiunt: q̄ preceptū est: nisi cogat necessitas: alijs vero diebus nō est p̄ceptum: sed cōsilium. [Et stupebāt], i. admirabant [super doctrina eius] tuz q̄ legē ⁊ ppheras nō didicerat ⁊ tamen clarissime docebat: tū q̄ doctrinā suā diuinis opibus confirmabat. Vñ subdit. [Erat enim docēs eos q̄si potestatē habens] quia in ostensione signorū et virtutis docebat: et q̄ p timore veritatē non celabat [⁊ nō sicut scribe] qui solus verbis docebat ⁊ veritatē dicere timebant vel q̄ nō custodiebant: ideo dicere erubescebant. vñ Beō. Sermo doctoris in prāte fit cum ea q̄ docet operaf. Nam qui factis ipse sua dicta destruit contēnit vel ideo in potestate [erat docens eos ⁊ nō sicut scribe] q̄m scribe que p legē didicerant p̄cepta populis dabāt ipse vero quasi autor impletor q̄ legis vel mutando vel augendo q̄ minus videbant libere substituit. hec Beda. Quia ergo xp̄s doctrinam suā cōfirmabat p opera miraculosa: ceteri p̄dicatores ⁊ doctores q̄ hoc nō possūt dōāt doctrinā suā p̄firmare per opa vīrtuosa ⁊ nō sicut scribe q̄ dicūt ⁊ nō faciūt ac doctrinā suā verboz iactantiā affirmāt et ostentant. vñ statim potestas domini ostenditur per factum cū subdit. [Et erat in synagoga eorum] forte adductus ad locum scrm̄: vt ibi liberaret [homo] quidā [habēs spiritū immundū]. i. obsessus a demone [exclamauit] voce magna [dicēs. Quid nobis et tibi nazarene? Venisti ante tp̄s perdere nos]. i. diminuere ⁊ auferre nostrā potestatē nō cēdi hoīb⁹ ⁊ torquere nos. Quia enim diabol⁹ inuidia motus de salute hominum torquetur. Jō de Christi doctrina que erat animarum salus et medic. na dolebat: ⁊ sic clamabat. vnde Theop. Scire enim ab homine p̄ditionez suā dicebat demonium. Immiseri cordes essi existunt in hoīes malum aliquod pati se existimantes cuz hoīes nō molestāt. [Scio] te] quis sis]. i. vehementer opinor. s. sanctus dei. i. christus ad salutē hominum missus. Per ppheias enim de Christo dictis que determinauerant tempus et modum ⁊ locum veniēdi ipsius christi ⁊ per alias circumstantias sciebant ipsum esse xp̄m in lege promissum: verum tū nesciebāt ipsum esse deū: nec per tentationē xp̄i in deserto diabolus potuit scire de xp̄o vrū dei filio⁹ p naturā esset: licet ad hūc finem tripliciter eū tēptauerit. Si essi cognouissent demones ipsum esse deū nunq̄ induxissent iudeos ad ipm crucifigendū. vñ Apost. Si enim cognouissent nunq̄ dōm glie crucifixissent. Ecce q̄te puersitatis sunt multi hoīes q̄ in laudersitate sua deū blasphemāt: cū tū demones ip̄s p̄dicent. vbi Beō. Nō volūtatis ista pfessio ē quā p̄miū nō sequit p̄ritēdit: s necessitas extorsio q̄ cogit iuitos. Et velut si seruu fugitiui post multū tēporis dōm videāt nihil aliud nisi de verberib⁹ suspicant: sic ⁊ demones cernētes dōm interis repēte versari ad iudicandos se venisse credebant p̄ntia: saluatoris tormēta sunt demonsit hec Beda. Dicitur aūt demō spūs immūdus ab effectu: q̄ facit immūdum quē possidet: sicut dicit spūs surdus vel mut⁹: q̄ hoīem surdū vl mutū facit. Vel sm Lyr. immūdus ōr ppter impietatē ac elongationem a deo: q̄ omnib⁹ immūdis ⁊ prauis opationibus se immiscet. Ipsuz q̄ q̄ immundū spiritū dominus licet vera de eo testificantem iussit obmutescere ne veris falsa miscere: ⁊ ne videret ab ipso testimonium quereret: maxime q̄ pharisei dicebant ipsuz in beelzebub demonia eijcere: ⁊ ne videretur vtilitas crucis et passionis sue. In quo datur nobis doctrina salutiferum vt demonibus qui mendaces sunt: et in veritate non steterunt non credamus quātuncunq̄ denuncient veritatem: q̄ si aliq̄s sibi credentes inuenerint veritati mēdaciū miscent ⁊ veritatē in mendacium conuertūt: ac vera dicendo nituntur credentes in errorem ydolatrie et peccata inducero. Per hoc autez quod christus increpauit demonem qui suam confitebatur potestatem ⁊ sanctitatem imponens ei silentium docuit nos laudes turpium fugere. vñ sm Senecā tam triste ⁊ tā turpe nobis esse debet laudari a turpib⁹ q̄ si laudem rob turpia. Et spiritus immundus iussus exire ab homine proiecit illum in medium [et discerpens euz] q̄tum ad afflictionem exiuit inde [et nihil ei nocuit] quātum ad mutilationem. Vbi Hieronym. Spiritus discerpens hominem exijt ab eo. Ap̄ propinquāte salute appropinquat tēratio. Pharao diuissus ab israel persequitur israel. Diabolus contemptus furgit in scandala. Hec Hieronymus. Sic etias accidit spiritualiter: quia diabolus sepe in medium proficit peccatum alicuius ad eius infamationem: et cum peccator videt se confusum dimittit peccatum cogituzq̄ diabolus ab eo erire. Unde in Psalmo. Imple factes eorum ignominia et querent nomen tuū domine. Verecundia enim quam habet peccator de peccato est vtile vtilis ad dimittendum peccatum. Propter quod dicit Seneca quod nō dimittendus est pudor: q̄ quandiu in aīo duraverit alicuius erit bone spei locus. Per hoc aūt q̄ discerpens eum exijt ab ipso intelligit q̄ nullus liberat a diabolo nisi discerpatur p cōpunctionē ⁊ contritionem salutarē. Et spāliter hoc de carnis vitio intelligit: quia vitium carnale: non nisi carnis afflictiōe curatur: vt p q̄ q̄s peccat p hec ⁊ torqueatur. Et factus est sicut mortuus: ita vt multi dicerent q̄ mortuus est. vnde Gregor. vel ut mortuus ppe ofidit q̄ a maligni spiritus prāte liberat: q̄ q̄s q̄s iam terrena desideria subijcit vitā in se carnalis conuersatiōis extinguit et mundo mortuus apparet: quia possessor prauc qui p immunda desideria se agitabat caret. Quē multi mortuum dicunt: q̄ spāliter viuere nesciunt cū qui carnalia bona non sequūtur extinctū fundirus arbitrantur. hec Gregor. Si ergo a maligno liberatus est mortuus sequūtur q̄ qui non est mundo mortuus nō est a maligno liberatus q̄ est verbum terribile mundum diligentibus. [Jesus autem tenens manus eius leuauit eū ⁊ surrexit.] ipse essi prostratis manum auxlij porrigit: ipse ēlisos erigit. vbi Amb. Mistice autē qui in synagoga habebat spiritū immundum populus est iudeoz qui innodatus diaboli laqueis simulatā corporis mūdiciam: interioris mentis fordibus inquinabat. Et bene

B Missa est de lege triplici.

Beda. Docere in potestate.

C Theophil. Demoniorum innos malicia.

I. Cor. 2. Confessio demonum.

Beda.

Spūs im mundus.

Theo.

Cur tacere iussit.

D Laus turpis et malorum fugida. Seneca.

Hieron.

Moraliter

Ps. 82. Verecundia vtilitas. Seneca.

Sapienti. Gregorius

Ambrosius. populus iudeorum.

Lyrillus.

spm̄ immundū habebat: q̄ spm̄ scrm̄ amiserat. Introierat enim diabolus. vñ ips exierat. vbi et Theo. Sciendū est ēt q̄ nūc multi demonia hūt oēs. s. qui demonioz desideria implēt: vt furiosi hūt demoniū ire. ⁊ sic de ceteris. Sz oūs i synagogā venit cū mēs hoīs fuerit ꝓgregata ⁊ tunc ōt demoni inhabitāti obmutesce ⁊ stati egredi tur ab eo. Et ptinus egrediēs dōs de synagoga s. post p̄dicationē ⁊ eius p̄firmationē post demonis expulsionē introiuit in domū petri: vt ibi refectionē acciperet post laborē. Saluator enim nr̄ cū corpus passibile ad nr̄am accepisset salutem aliqū declinabat ad loca familiariū sibi ⁊ deuotoz ad quietē habendā post laborē ⁊ fatigationē: ⁊ isto mō venit ad petri domū seu hospitum. vñ Lyrillus. Aspice aūt quō manet penes viruz inopē xp̄s qui spōraneā pauptatē p nobis passus ē: vt discamus cū pauperibus puersari: nec spernere depressos ⁊ pauperes. vñ Lyriso. Et nimirū excogita quales erāt domus p̄catoz hoīū: tū non dedignatus est sub vilia tuguria piscatoz intrare: eruditēs per oia humanum conculcare tumorē. Et itez ppter hoc nunq̄ intrauit in domū preclarā xp̄s: s in domū publicani ⁊ principis publicanorum et piscatoris palatia dimittens: ⁊ eos qui mollia induunt vestimenta. Si itaq̄ eum vis ⁊ tu vocare: orna domus tuam elemosynis: orationibus: supplicationibus ⁊ vigiliis. Nullus itaq̄ verecundetur domū vilem habens: si hec habuerit operatoria. Nullus diues magnum sapiat domū habens preciosam sed verecundetur magis ⁊ tanto zeletur illam dimittēs: vt ⁊ hic xp̄m suscipiat: ⁊ illic eternis potiatur tabernaculis. hec Lyr. hic quidam dicit q̄ licet Petrus fuerit de Bethsaida tū ratione vxoris habebat domū in capharnaū. Sz cōtra hoc videtur qō Marcus ōt. Venit i domū Symōis ⁊ Andree. Jō dicendū sm Stephanū q̄ domus petri nō ōz possessiue: s ad quā declinare p̄sueuit cā vēndi pisces ⁊ hac ēt familiaritate vxoz durit de domo illa: quē ēt ōz domus andree: ppter i separabilitatē illoz in piscū nego ciatione. Et mox discipulis petentibus p socru petri. i. matre vxoris ei⁹ febricitāte stās oūs super illā imperauit febri vt cessaret vel recederet: ⁊ apprehēsa manu leuauit eā que statim et subito liberata est: ita vt ptinuo surgens ministrauerit ei ⁊ discipulis suis. Vires quas accepit: quasi gratias agendo in obsequiū sui exercens saluatoris. Non remanente: vt solet molestia egritudinis: qō nisi diuina virtute potuit fieri. Natura enim nō operat in instanti. Et tō hoc proprium est medici celestis: sed secus est i alijs: ⁊ essi virtute nature possit hō a febribus curari non tū in instanti: ac ita subito ⁊ perfecte q̄ possit statim opera p̄sueta facere sicut hic dicitur factū esse: ex quo ofidit ista curatio miraculosa ad discipulorum p̄firmationē i fide vñ Beda. Naturale est febricitantibus incipiente sanitate lacescere ⁊ egrotationis sentire molestia: verū sanitas que oñi inferr imperio simul tota redit. Nō solū ipsa redit: s ⁊ tāto robore comitantur: et eis continuo quibus se adiuuarent ministrare sufficiat. Et iuxta leges tropologice membra que seruierāt iniquitati ad iiquitatē: vt fructificarent morti seruiāt iustitie in vitā eternā vnde ⁊ Lyr. Et nos suscipiamus iesum cū euz visitauerit nos ⁊ portauerimus eū in mente et corde: sic enoruiū voluptatū estum extinguet ⁊ incolumes faciet: vt ministrem⁹ ei. hoc est ei⁹ bñplacita peragamus. Moraliter aūt ꝓ quo datur intelligi q̄ aū curationē a pctō nō est gratū seruitiū ipensum deo: s penitēs q̄cito curatus est a febre pctī tācito oz se occupare ⁊ totaliter mācipari seruitio dei sm illud apli. Sicut exhibuistis mēbra vra seruire immunditie ⁊ iniquitati ad iniquitatē: ita nunc exhibete mēbra vra seruire iustitie in sctificationē. Si ergo aia tua febre vitioz est captaiscrōs in adiutoriū ruum inuocaiv eoz rogatu gra dei curet te: q̄ possis ei ⁊ sctis eius gratā suiturē exhibere. In hoc ēt q̄ discipuli rogauerūt p illa: oat nobis exēplū orādi p infirmis ⁊ necessitate aliena. sm Beda. Mistice domus petri ecclesia de circuncisione eius apostolatui cōmissa. Socrus est synagoga que quodā mō mr̄ ē ecclesie petro cōmisse i cura ⁊ custodia. hec synagoga febricitat: q̄ iuidie estibus laborat persequēs ecclīam cuius manū dōs tāgit q̄si carnalia eius opa in spīale ītellectū ⁊ vsum puertit: ⁊ sic erecta ministrat i spū. Moraliter aūt socr⁹ petri febricitans est caro ꝓcurisces. cū enī homo caloze ꝓcupiscēt ie laborat quasi febribus estuat qō pōt esse tripliciter iuxta illud Joh. Omne qō est in mūdo aūt ꝓcupiscentia carnis: aut ꝓcupiscentio oculoz: aut superbia vite ⁊ sic triplicē habemus febrē. Quedā essi est ex corruptiōe in spibus. Alia ex corruptiōe in hoīibus. Tertia ex corruptiōe in membris ⁊ in oibus est caloz inordinatus supegredi ens nature cursus. Primā facit supbia. Secōāz luxuria. Tertiā auaritia. Ad hāc veniēs iesus vider p gram illuminantē: imperat p gram iustificantem ⁊ tangit manū p gram adiuuantē: ⁊ sic dimittit febris in ꝓtritione: surgit sana in ꝓfessione: ministrat in satisfactione. Moraliter eriā oz stās sup illā qz nullū spīaliter sanat: nisi euz qui sub eo ē. s. p timorē se saluiriter humiliantē. vbi Beda. Si virum a demonio liberatū moraliter animum ab immunda cogitatione purgatum diximus consequenter femina febrib⁹ tentata: sed ad imperiū dñi curata carnē ostendit a concupiscentie sue feruore per contmēnie precepta frenatam. ois enim amaritudo ⁊ irat ⁊ indignatio ⁊ clamor ⁊ blasphemia spiritus furoz est immunditia fornicationem ⁊ cro immunditiā: libidinē: concupiscentiam malā: ⁊ auaritiaz que est simulachroz seruitus febrem illecebrozsi carnis ītelige. hec Beda. Post ēt per socr̄ petri que mulier erat sensualitas que ab Aug. mulier vocatur significari: per xp̄m autem qui est imago patris nō: sm quam homo factus est ad imaginē dei. Igitur moraliter socr⁹ petri sanatur cum sensualitas que caloze concupiscentie febricitans iacet: p rōnem ad debitū ordinē moralis virtutis reuocat. Ideo subdit [⁊ ministrabat eis] q̄ sensualitas ⁊ reformata virtute morali ministrat ⁊ seruit rationi. Et tūc homo peccatū qō ante cum in eo esset non nouerat: incipit agnoscere postq̄ ab eo exiuerit. vñ Chri. Si vis discere peccati fetorem excogita: si post q̄ factū est cum a desiderio ereptus fueris dum adhuc non molestat ignioz: tunc videbis quid est peccatum. ¶ Nota etiam de quatuor infirmitatib⁹ deferentibus premissis q̄ spiritualiter per lepra pēt intelligi culpa originalis ꝓ paralitie culpa actualis in omittendo: per fatuitē actualis in committendo: per vexationē demoniacam culpa erroris. Deinde pertinet ad p̄firmationē legis eua

Moraliter

Ro. 6.

Beda.

Mistice.

I. Jo. 2.

B Febris triplex.

Moraliter

Submisso sanat deus.

Beda.

Col. 3.

Sensualitas ⁊ rō.

Sen. I.

Petri fetor

Stephan⁹

Lyriso.

Lyrillus.

Beda. Febricitantium natura.

Natura nō operatur i instanti.

Stephan⁹

Socrus petri curatio

Theo.

E De socru petri.

Domus petri que et vbi.

Hieron.

Beda.

Lyrillus.

gelice multa miracula i gñaliq; audito hoc miraculo ⁊ vespere facto: cū sol occidisset. i. ad occasum venissent oēs qui in illa ciuitate habebāt infirmos varijs languoribus detēntos: a demonijs vexatos: ducebāt illos ad iesum ⁊ obtulerunt ei vt curaret eos: q; tunc ad hoc poterant vocare. vñ ōt Theophilus. q; ita tarde adduxerūt eos ad xpm: q; illa dies erat dies sabbati et credebant curationes nō esse licitas vsuāte die sabbati: que finiebat in vespere illius diei: ⁊ ō erpectabāt occasum vt curandos ad iesum adducerēt. Et ipse singulis manus imponēs curabat oēs. nullius eñ morbū horrebat: q̄ēt cōtra medicos lupos ⁊ indignātis nature q̄ pauperes a miseros dedignant visitare ⁊ tāgere. Et eijciebat spūs immundos verbo: in signū q̄ ñ̄dum xpi denote audituū fugat demonē de corde pctōr. Licet autē posset ēt oēs curare solo ñ̄bo tū q̄ñq; apposuit manus: q; hnitas xpi erat q̄si organū seu instrm diuinitatis ipsius in miraculis faciendis. Et ō sicut artifex mediāte instro operat̄ sic virtus diuina in xpo per applicationē hnitatis aliqua faciebat vt eam communiter deitati declararet. Miracula quidē xpi ad duo ordinabantur scl̄z ad manifestationē diuinitatis sue ad confirmationē sue doctrine: per quas hoēs ad fidem inducebant. Unde ⁊ ad tactū manus eius sanabantur infirmi: curabātur leprosi: illuminabantur ceci: ad vocem eius suscitabantur mortui ⁊ eijciebant spiritus immundi. Per hoc aūt q̄ vespere facto obtulerunt sibi infirmos ⁊ demoniacos significatur q̄ hora mundi vespertina xp̄s venit demones eijcere ⁊ infirmitates hoīm curare: ⁊ per occasum solis significatur q̄ passio sua in qua sol iustitie occidit futura erat medicina omnis spūalis infirmitatis. vñ sm Bedā. Mistice solus occubitus passionem mortemq; illius significat qui ōt q̄dū sum in mundo lux sum mundi. ⁊ sole occidente plerq; demoniaci ⁊ egroti sanant̄ q; qui tēporaliter in carne viuens paucos iudeos docuit oīdus per orbē gētibus fidei salutisq; dona trāsmittit. Moraliter ñ̄o occasus solis pōt dici casus mundane psperitatis post quē multi sanantur qui incēte sole psperitatis grauiter infirmātur. Cōsidera q̄ paucis verbis multa hic miracula cōprehendunt̄ que expresse fortassis incredibilia videreē. vñ Chri. Tu aūt in: ēde quantas multitudines curatā transcurrunt euangelistē nō vnum quēq; curatū dicētes nobis ⁊ enarrātes: sed vno verbo pelagus inestabile miraculorum superuenientes ⁊ non rursus magnitudo miraculi incredulitatē immutat si tantā plebē ⁊ varias egritudines in vno tpis momento soluit ⁊ emendauit. hec Chri. Exibāt aūt demonia a multis clamantia ⁊ dicētia q; tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui q; sciebant per vehementem conecturam ipsum esse xpm: non tū per scientie certitudines. vnde Beda. Demonia filiū dei confitebātur ⁊ sciebant ipsum esse xpm: q; cum ieiunio fatigatum eus diabolus videret: verum hoīem intellexit: ⁊ q; tentando nō pualuit vtrū filius dei esset dubitabat. Hinc aūt per signor potentiā vel intellexit vel potū suspicatus est esse filium dei: sed se morte illius non preuidit esse damnandū. vere enim de hoc misterio a seculis abscondito dicit apostolus q̄ nemo principum huius seculi cognouit. si enim cognouissent nunq̄ dominum glorie crucifixissent. hec Beda. Ideo autem non sinebat ea loq̄ ne hoēs audientes demonem predicare mūdo veritatem: deinceps acquiescerent sibi predicāti falsitatē. Unde glosa. Ideo prohibet loqui nedum aliquis audit demonem vera predicantes: postea sequatur errantem. Improbus vero magister vera falsis permiscet vt sub specie veritatis falsitatis testimonium obtegat. De hoc habes ⁊ alias causas proxime supra de spū immūdo dictas. Facta, aūt die ⁊ valde diluculo: egressus iesus de capharnaū ibat in desertū locū: vt applausum populi fugeret ⁊ ibi secreti? orare. vitando in hoc oās exēplū q̄ p̄dicator ⁊ mirabiliū diuinor operator dz vanā gliaz ⁊ ostentationē fugere ⁊ solitudinē ptēplatiōis ac secretū ofonis post laborē p̄dicatiōis redire vt deo grās agat de p fectu p̄terito ⁊ se disponat p futuro vt sibi hauriat q̄d postea populis effundat: et scōm Theo. Ofidit nobis q̄ deo dz attribui si aliqui d boni facimus ⁊ ei debemus dicere: qñ oē optimū de sup est descendēs a te. In deserto quo xp̄s orat nō q̄ ipse ofone indigeat. sz vt nobis t one exēplificationis opationis exemplū ⁊ forma fieret: ⁊ vt nos tumultū fugere ⁊ curā mūdi vitare: ac secretū mētis querere doceret: cum eum orare vel et filēter loqui affectamus. Et turbe requirebāt eū: scz p fidē ⁊ venerūt vsq; ad ipsum per spē ⁊ detinebāt illū p charitatem: ne discederet ab eis: vt pfectū cōsequerent maiorē. vbi Chri. Gaudens aūt eos suscipiebat: sz voluit eos dimittere vt ⁊ reliqui doctrine eius participes essent: ⁊ ideo sequitur quibus ait: [quia ⁊ alijs ciuitatibus oportet me euangelisare regnum dei id est equaliter peruenitur ad regnum deiq: p penitēriam est est via ad puenīdi. vbi Theophi. Tranuit enim ad alios magis indigentes doctrina q; non conuenit in vno loco doctrinā cōcludere: sed vbique radios eius extendere. vbi ⁊ Chrisso. Simul etiam considera quod poterat in eodem loco manendo omnes attrahere ad se: non tamen illud fecit prebens nobis exemplū vt pambulemus ⁊ requiramus pereūtes sicut pastor perditā ⁊ medicus accedit ad infirmum. Una eñ aīa recuperata poterit aliq̄s mille delicta abolere. hec Chri. ¶ Oratio.

Domine iesu xp̄e remoue ⁊ eijce spiritum immundum a me ne aliquo modo me valeat maculare: vel in maculis detinere: vt sim ⁊ appareā mundo mortuus: cū a possessore prauoq̄ p immunda desideria nos agitat fuero liberat?. Peto ēt dñe te medicū aīaz: vt me curare digneris a febre vitioz: quatenus surgēs ab eis valeā tibi ministrare ⁊ gratā fuitutē exhibere. Tu ēt dñe cura me ⁊ oēs varijs anime detentos languoribus: vra peccatis sani ⁊ incolumes facti tibi ministrem ⁊ beneplacita tua peragamus. Amē.

¶ De suscitatione filij vidue.

Capitulum. xlviij.

Deinceps ibat Jesus cum discipulis ⁊ turba copiosa que eum sequebatur] nomine opere: suauitate doctrine ⁊ ex sanctitatis eius deuotione [in ciuitatē galilee que vocatur naym] scdo miliario a mōte tabor est ciuitas naym ⁊ supra naym mōs endor: ad cuius radicē fuit naym torrēs cyson. Ad huius ciuitatis portā vbi erat maior

maior cōcursus ppli: obuiauit dñs multitudini hoīm efferētium: nā est extra portantium defunctū filium vnicū vidue ad sepeliendum: q; antiquitus loca sepulture erant extra ciuitates ⁊ hoīm habitationes: ne cadaueribus inficerētur loca ⁊ hoēs. Hoc autem sic factum est: vt euidētius esset miraculū coram multis factum ⁊ multi essent testes rāti miraculi. Et q; vocabāt ad pietatis opus prosequendo funus ⁊ consolando viduam ⁊ orbatā matrem meruerunt ipsum videre miraculū. vbi Szego. nicenus. erūne molem bzeuibus ñ̄bis explicuit. Mater vidua erat que nō sperabat vlterius filios pcreare: non hābat in quē dirigeret aspectum vice defunctū q; vnicus erat ⁊ hūc solum lactauerat. Hic solus aderat alacritatis cā in domo q̄cquid matri dulce ac p̄ciosum hic solus extiterant. vñ ⁊ Cyrillus. Miseranda passio ⁊ ad fletū ad lachrymas potēs puocare. Quam cum vidisset dñs sic tristez ⁊ afflictam misericordia: pietate motus: sm q̄ hō super eam tū q; vidua erat: tū q; nō habebat aliū filiū a quo in senectute sustentari posset q̄ ab ipso dixit illi ñ̄do consolatorio ⁊ dulci. [Noli flere] quasi diceret cito cōsolata eris desiste q̄si mortuum flere quē mox viuū resurgere videbis. Adeuentum cōsolator: deus illorum maxie lachrymas intuetur q̄ aliorū miserias a peccata deflent sm Bedam. Dñs misericordia motus est vt nobis exēplū imitāde pietatis ostenderet. vñ ⁊ Chrisso. Iubens ergo cessare a lachrymis qui consolatur mestos: monet nos de presentibus defunctis consolationem recipere: resurrectionem sperantes. Pagani ⁊ gentiles causam habēt plangendi defunctos: q; resurrectionem nesciunt: sed christiani eā credunt: ⁊ ideo causam plangendi nō habent. Et accessit ⁊ tetigit locū]. i. feretrū vt effectus salutis tactu corporis sui deueniret: ⁊ ostēderet q̄ corpus suū deitati vnitū erat instrumentum deitatis in miraculis faciendis. Loculus diminutiuū est mortui loc? in quo iacet. cui eñ viuenti magna palatiaram ple domus non sufficiebant p loco: ei morienti paruum spacium sufficit pro loculo. Unde mortuo alexandro dixit quidam philosophus. Quē tot? mūdus nō capiebat hodie parua continet archa. Ibi aūt qui portabāt steterūt: nec vltra p gredi ausi sunt. Et ait. Adolesces surge ⁊ sic eus sm q̄ deus suscitauit. Et resedit q̄ erat mortu? q; surgens sedit in loculo in quo iacuerat pri? ⁊ cepit loqui. Ut manifeste appareret q̄ erat vere ⁊ non apparenter resuscitatus ⁊ forte verba ipsius fuerunt gratiarū actiones ⁊ dedit illum matri fuet: q; nō suo merito sed matris resurrexerat vt que de ipso tristis fuerat in ipso consolaretur. Omnes aūt inuasit timor: ex stupore tāmiraculi: q̄ timor non fuit alicuius malti: sz reuerentie de potentia ⁊ bonitate ⁊ magnificabant. i. laudabant deum: ⁊ magnū p̄dicabant: ⁊ q; quanto grauior est casus tanto pietas erigēris est gratior: ⁊ spes salutis: penitentibus est certior. Et dicebāt: q; propheta magnus. i. in lege ⁊ pphetis promissus surrexit in nobis imo plus q̄ propheta: ⁊ quia dominus visitauit plebem suam mittendo eis saluator: ⁊ eos redimeret: sicut medicus visitat infirmū vt eus sanet. Mistice iste defunctus est hō per peccatum mortale mortuus. Eius mater est ecclesia que est vniuersitas credentiū: cuius filij sunt credentes singuli. Peccator aūt dicitur filius vnicus matris sue. i. ecclesie: q; quēlibet ita deflet quando in peccatum cadit ⁊ sicut mater vnicum filium quādo decedit. Ecclesia quoq; dicitur vidua q; sponsi sui morte redempta: vel quia nunc q̄diu peregrinat̄ a domino: est ab amplexib? sponsi sui priuata: de qua vidua dz in psal. Uiduā eius benedicens benedicā. Effertur defunctus cū sensus interior exiit in op?. Quatuor portitores huius defuncti sunt quatuor affectiōes cordis nri scz gaudiū ⁊ tristitia: spes ⁊ timor. Ista eñ quatuor portant mortuū per abusum. de quibus dicit Bernū. Amant q̄ non decet: timēt q̄ nō opz: dolent vanē: ⁊ gaudēt vanius. Uel isti quatuor portitores sunt amor pctī: timor pnie: spes emēdē: presumptio de dei mia. Uel quatuor portitores sunt quatuor que animā in pctō perseuerare faciūt: scz fiducia longioris vite: que tamē hoīem sepe decipit: consideratio culpe aliene q̄ homo cozrectionē propriam deuitat: stultitia spes penitēdi in futuro ⁊ fiducia de venia quā hō cōcipit ex magna dei mia ⁊ impunitas peccatorū qua redditur ad peccata magis pcliuus. Possunt ēt intelligi isti portitores carnalia desideria: vel adulatorum ⁊ benedicentium blandimēta vel platorū mercenariorū verba vngētia non pungentia: ⁊ quecūq; verbo vel facto fouentes hoīem in peccato. Porta per quam effertur seu egredit̄ mortuus: est aliq̄s de q̄nq; corporis sensib? pctī manifestatiū. Nā qui videt vel audit vel loquit q̄ō non lz: mortuus extrahitur p portā visus vel auditus vel oris ⁊ ⁊ sic suo modo de alijs: ⁊ ideo custodie ad istas portas sunt adhibende. vñ Beda. Porram ciuitatis qua defunctus efferebatur: puto aliquem de sensibus esse corporis. Qui eñ seminat inter fratres discordias: qui iniquitatem in excelsum loquitur per oris portā extrahit̄ mortuus. Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā p oculorū portā sue mortis indicia profert. Qui fabulis otiosis obcenis ve carminibus vel detractionibus aurē libenter aperit. Hanc anime sue portā mortis efficitt ceterosq; qui non seruat sensus mortis sibi ipse reddit aditum. hec Beda. Loculus est conscientia pctōris: in quo tanq̄ in lecto male conscietie requescit. Talis autem mortu? per pctīm mortale suscitat a deo p p̄ces ecclesie. Sed quō resuscitatur in figura hic docetur. Sicut eñ tria sunt signa mortis spūalis: sic tria sunt signa resuscitationis spūalis. Signū mortis spūalis accipit scōm signū mortis corporalis. Signū aūt mortis corporalis triplex est. Primū est carētia operationis: sic carētia ad dñ operandū est signum mortis spūalis. Unde in Exodo. Fiāt immobiles quasi lapides. Scōm est carentia sensus: q̄ñ percutitur ⁊ non sentit: sic q̄ñ hō non sentit percussiones ⁊ ammonitiones spirituales: signū est q̄ ipse spiritualiter est mortuus. Unde in Prouer. Uerberauerunt me sed nō doluī: traxerūt me ⁊ non sensi. Tertium est rigor: sic hō q̄ñ hz corporis rigidum q̄ flecti nō pōt per cōpassionē ad proximū: nec per obedientiam ad deum signum est mortis spūalis. Unde in libro Regum dz q̄ man? hieroboā quam extendit de altari exaruit. Sic ergo tria sunt signa mortis spūalis. Dñ quippe optari tollit superbia: sensum aufert luxuria et rigorem tacit auaritia. Et econtra sunt tria signa resuscitationis spiritualis que tāguntur in suscitatione hoc q̄ resedit ⁊ cepit loquī: ⁊ dedit illum matri sue. Per hoc q̄ dicit resedit intelligitur con-

Theophi. Cur vespere adduxerant.

Contra medicos.

Miracula xpi ad duo ordinata.

Beda de solis occasu. Johan. 9.

Cur paucis multa. Chrisso.

Sciademonū de xpo. Beda. Matt. 4.

Exo. 15.

Prouer. 23.

Sic 3. Reg. 13.

Signa resuscitationis tria.

Szego. nicenus.

Cyrillus.

Miserio dñs. Chrisso. Beda.

Chrisso.

Theo.

Chrisso.

Loculi tactus. Loculus sepulture.

Loculi defuncti ē psciēntia.

Defunctus mistice.

Ecclia mr pctōrum.

Sepulture hoim efferēt. antiqui.

Uidua. Psalm. 131.

Portitores quatuor moraliter.

Bernū.

Quatuor in peccato pseuerare facientia.

Porta que effertur pctōr.

Beda.

Mat. 5.

Modus resuscitandi.

Peccatum mors est. Pctm vt mors fugiendum.

De matre ecclesia.

Augustin

F Mortuos tres suscitauit dns.

Mat. 9.

Joh. 11. Facilitas xpi in suscitando a morte.

Consuetudo peccadi.

ritio. in cõtritione enim hõ residet ⁊ resilit a pctõ. Per hoc q̃ dicit cepit loqui. intelligitur cõfessio ⁊ in qua hõ loquit se accusando. Per hoc qõ dr dedit eum matri sue. intelligitur satisfactio. Per hoc em̃ q̃ hõ soluitur ⁊ inuingit ei satisfactio restituit matri sue. i. ecclie ⁊ coioni fideliũ per spũalem incorporationẽ: quequidẽ satisfactio fit per tria: sc̃z per orationem: ieiuniũ ⁊ elemosynam. Sed modus iste resuscitatiõis tangitur cũ dicitur. accessit ⁊ tetigit loculum. Ad mortuũ spiritualiter saluator accedit ⁊ appropinquat cum aliquã gratiã preuenientẽ vel desiderium propie salutis ei donat. Loculũ tangit: quando conscientiã et cor durũ peccatoris ad penitentiã emollit: et peccatorẽ ad sui cognitionem reducit ⁊ tunc mortuus a peccato resurgit. Et sciendũ q̃ spiritussanctus peccatum per mortẽ voluit designari. Ad ostendendum quantum peccatum sit fugiendum ⁊ quantum de eo sit dolendũ quando est cõmissum. Peccatum fugiendum est vt mors: ⁊ de eo dolendum est tãq̃ de morte. sic dolere debet qui amicũ suũ in peccato mortali videt: ac si eum mortuum videret: immo etiam eum plus dolere debet. Et q: sicut mortuus iste figurat peccatorẽ: sic eius suscitatio figurat peccatoris conuersionem: ideo sicut multum timendum est peccatum ⁊ multum dolendum de eo cõmisso: sic multum desideranda est peccatoris conuersio ⁊ multum gaudendus de ipsa iam facta. O obsecra ergo o peccator dominum vt resuscitet te a morte peccati: ⁊ restituat te sancte ecclesie sue in laudem ⁊ gloriam ominis sui. Et vt ait. Ambrosius. Si graue peccatum est q̃ penitentie me lachrymis ipse lauare non possis: flet pro te mater ecclesia: que pro singulis tanq̃ pro vnicis filijs vidua mater interuenit: cõparitur quodam mõ spiritali dolore nature: cum suos liberos letalibus vitijs ad mortem cernit. Viscera em̃ sumus de viscerib̃ ei?. vñ ⁊ Au. De iuuene illo resuscitato gauisa ẽ mater vidua: de hominibus in spiritu quotidie suscitatis gaudet mater ecclesia. Ille quidem mortuus erat corpore: ille aũt mẽte. Moraliter tres mortuos xps suscitauit puellã i domo clausam. i. mortuum per cõsensum delectationis prauein cogitatione seu volũtate adhuc rectũ. Juuenẽ in porta. i. mortuũ per actum peccati in ꝗ bo: nutu vel opere. Lazarũ in sepulchro. i. mortuum: lapide. i. mole cõsuetudinis peccãdi pressum: male olentẽ: ⁊ alios fama corrũpentẽ. O ẽs istos suscitat ⁊ sanat dns ⁊ cum ad ipm redeunt veraciter penitendo: ⁊ tãto leuius resuscitatur quisq̃ per gratiam quanto minus mortificatus est per culpam. Unde dominus puellam coram paucis de facili suscitati puelle dicens. surge. Juuenem coram pluribus ⁊ quasi difficilius tãgens feretrũ ⁊ dicens. Adolescens tibi dico surge. Lazarum difficillime: quia cum lachrymis ⁊ cum fremitu: cum sui turbatiõe: cum magna voce dicens. lazare veni foras: ⁊ quasi cum auxilio ⁊ testimonio pseniũ dicens. soluite ⁊ sinite abire. non q̃ dno tam facilis non fuerit resuscitatio lazari sicut puelle. cum (vt ait August.) nemo tam facile excitat in lecto q̃ christus in sepulchro: sed dñi facta aliarũ rerum sunt exẽpla. Lõga em̃ cõsuetudine pressus vix ⁊ quasi cũ labore suscitat. Qui vt suscitet dñm cogit lachrymari ⁊ eiulare ⁊ ideo ⁊ omne pctm̃ maxime tũ peccandi consuetudinem fugere debem?: q: hec sanatur difficilius. vñ Ambro. O mne peccatum consuetudine vilescit ⁊ fit homini quasi nullum sit: sic ⁊ ecõuerso. oĩs virtus bona cõsuetudine fit grata ⁊ facilis: q: nihil differt assuesci sic vel sic. Triplex est ergo mors culpe designata in predictorum triũ morte: sc̃z pctm̃ cordis: pctm̃ oris ⁊ pctm̃ cõsuetudinis. Jn suscitatione ẽo horum trium mortuoꝝ ostensum est q̃ saluator potestẽ hz̃ super triplicẽ mortẽ. i. nature: culpe: ⁊ geẽne. sup triplicẽ vitã. i. nature: gratie: ⁊ glorie. Quartũ mortuũ i sinuante discipulo audiuit: sed ad eũ ire noluit. i. ad mortuũ in obstinatione vt desperatione seu praua pcti excusatione. De quo dixit. dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Hec igit audiẽtes: q̃ stãt nõ p̃sumãt: hz̃ cauti sint ne cadãt: ⁊ q̃ ceciderũt nõ desperẽt: sed folliciti sint vt resurgãt. vñ Aug. Hec ergo charissimi audiuim?: vt q̃ viuũt viuãt q̃ mortui sunt reuiuiscãt. Siue adhuc pctm̃ in corde ceptũ: nõ p̃cesit in factum peniteat: corrigat cogitatio: resurgat mortu? intra domũ cõscientie: siue iã gõ excogitauit admisit nec sic desperẽt. Nõ resurrexit mortu? intus surgat elatus peniteat facti de p̃xino reuiuiscat: nõ eat in pfundã sepulture: nõ accipiat desup ꝓsuetudinis molẽ: sed forte iam illu loquoꝝ iã duro sui molis lapide premit: ⁊ q̃ iã vrgeẽ cõsuetudinis pondere: q̃ iã quadriduanũ putet: nec ipse desperet: p̃fundus mortu? est hz̃ alto? est xps. agit etiã tales pniaz: nec q̃ cõsilia zaro resuscitato post quatriduanũ vllus putor in viuẽre remãserat: ergo q̃ viuũt viuũt. q̃ autẽ mortui sunt in quacũq̃ harũ triũ morte se inuenerint penitẽtiã agãt: accelerẽt iã resurgãt. vñ Chri. Ne audiam? q̃ stam?: hz̃ dicam? nobis ipsis q̃ estimat se stare videat ne cadat. ne desperem? si cecidim?: sed dicam? nobis nũq̃d qui cadit nõ resurgat. Etem̃ miti in ipm celi verticẽ ascẽdentes ⁊ oẽm patiẽtiã demonstrãtes: parũ lapsi sũt ⁊ ad ipm venerũt malitie baratrũ. Alij aũt rursus ad celum inde ascenderũt ⁊ a scena et scurrilitate ad angelicã sunt trãslati vbanitatem: ⁊ tãtã oẽderũt virtutem: vt demones abegerint: ⁊ multa signa alia operati fuerint. ⁊ hozũ quidẽ plene sunt scripture ⁊ plena vita exẽplis nobis. Quẽadmodũ em̃ medici difficiliores egritudinũ eligentes libris inscribunt: ⁊ huius emendationis metodũ. i. doctrinam docent: vt in maioribus exercitati facile minora saperent: ita vtq̃ et deus magna peccatorum in medium adduxit: vt q̃ parua deliquerunt: per illa facilẽ hozũ emendationẽ: inueniant. Si em̃ maiora habuerunt sanationem multomagis minora. Igitur armemus nosmetipsos bonis operationibus et si aduenerit aliquod delictum abluamur: vt digni efficiamur in gloriam dei viuentes presentem vitam futura frui vita. hec Chri. Considera hic viduã de morte filij flentem: et ita tu omnibus postpositis de morte anime tue luge et lachrymare: vt merearis ab ipsa morte anime per tactum diuine miserationis resuscitari. Abstine a risu ⁊ cachinno: cogitãs q: de cunctis actibus tuis redditurus es rõnem in iudicio. Ut Chri. Nihil quippe ita conglutinat deo: vt lachrymet ille quas pcti dolor et amor virtutis effudit. siue ꝓpria pctã quis siue etiam lamentet aliena. Cui? etem̃ rei gra in cachinnũ lazaris ac diffluis: q̃ tantorũ spõte fact? es eam meroꝝ ante terribile illud xpi staturus tribunal: ⁊ summa cũ examinatione rõnem p cunctis actib? redditurus

Ambro.

B Albers tiplex.

Quartũ mortuũ excitat.

Augustin

Chriso. 1. Cor. 10.

Ibiere. 8.

Chriso.

Lachrymis dum est mortis.

Chriso.

Periculus stat? pcti.

tur?. hec Chri. Valde aũt piculosum est q̃ pctõr in sordibus pctõꝝ ⁊ in morte aĩe iacet nõ curãs se p̃ pniaz purgare ⁊ resurgere si em̃ linguis hominũ loqreris ⁊ angelozꝝ: si tot p tuã doctrinã conuerteres hoies quot fuerũt hoies ab initio mũdi vel quot sunt stelle celi ⁊ tetim̃ p pniam nõ mũdaueris: fact? es velut es sonãs aut cymbalũ tynnĩẽs: capana em̃ aut vtilitatẽ hoim feriens pulsando seipsam cõsumit: et si habueris oẽm scietiã ⁊ si p tuã scietiã ⁊ tuis discretis pfijs oẽs reges mũdi vel principes: imo tot? mundus pacifice dirigerent: ⁊ tetim̃ per pniam non cozreceris: nihil proficies ⁊ si habueris oẽm fidẽ ita q̃ trahas ad fidẽ oẽs iudeos hereticos et paganos: ⁊ si in peccato mortali es nihil tibi p̃derit ad vite eterne salutem. Item si mille claustra faceres et mille hospitalia manu ꝓria edificares: ⁊ in illis omnes mundi pauperes nobis tuis pasceres q̃diu in peccato mortali persistis in statu saluandozum nõ es. Item si corpus tuũ ad cremãdũ dares vt Laurentius: ad excoriandũ vt Bartholomeus: si crucifigereris vt xps et sic cũ vnico peccato mortali morieris nihil saluareris. Item si mille milia missarum pro te dicerentur: si omnes sancti in celo cum omnibus angelis prostrati ante deum sanguineas funderent lachrymas vsq̃ in diem nouissimum orantes pro te: non flecterent misericordiã dei ad misericordũ tui si discederes in peccato mortali: ⁊ tõ peccatoꝝ in morte anime iacenti plus valeret vna confessio bona q̃ omnia beneficia predicta per eum facta vel sibi impensa. ¶ Oratio.

Omine iesu xpe veni in naym animã fluctuãtẽ rẽtationibus appropinqua porta cohibendo ne p̃ fenestras veniant ad effectus. accede per gratiam ⁊ trãgeoz per coẽctionẽ: stent portitores occasiones peccãdi ⁊ ĩportunitates: dic anime iacenti in pctis vt resideat p̃ bonã voluntatẽ: incipiat loq̃ p̃ cõfessionẽ: surgat per bonam opationẽ: redde matri sue grẽ nutrici vt stet p̃ stabilitatẽ: et sic plebẽ tuam vires aĩe affectiones et cogitatiões visitet tua veritas p̃ cognitionẽ: virtus per operationẽ: et bonitas per conseruationem. Amen.

¶ De scriba doloso ⁊ duobus alijs xpm sequi volentibus. Cap. xiv.

A Mat. viij. Lucij.

Vdẽs aũt Jesus turbas multas circum se ⁊ se sequentes: tussit discipulos ire trãs fretum]. i. vltra mare galilee in locũ secretũ [et iuit cũ eis: vt transfretaret et eos a turbis sequestraret.] Docens etiã p̃dicatoꝝ euãgeliũ ⁊ omnes a plausu populi declinare: ⁊ nihil ad ostentationem facere. Per hoc etiam innuit q̃ cure mũdi sunt fugiẽdẽ: q: turbe multe sunt multe cure que turbãt aĩam ex oĩ parte: ⁊ tõ dicit circum se. Nã impediũt a posteriori ne posteriora recolat: ab interiori ne se ad meliora extẽdat: a dextris ne rediderẽ eterna a sinistris ne timeat: suppliciũ: vel a posteriori ne desiderentur defectus vite pretereritẽ: ab anteriori ne considerentur status vite future: a dextris ne considerentur pericula in statu prosperitatis: a sinistris ne considerẽtur pericula in statu aduersitatis. Sicut enim faber q̃ñ vult minuere equum cooperit sibi oculos et tunc percutit vbi vult sic diabolus volẽs hominem percutere operit sibi oculos per curas ⁊ sollicitudines: ⁊ tunc vulnerat per pctm̃ ⁊ extrahit sanguinẽ virtutum: ⁊ tõ ab hac turba esset declinãdũ. Hec esset turba q̃ impediebat zacheũ in videdo Jesum. Et in via ascẽdẽs corpaliter: non spũaliter vn? scriba. i. legisperitus seu litterat? ait illi. [Magister] non dicit domine q: causa discẽdi nõ seruiẽdi venit nec querens magrm: sed ex magistro lucrũ [sequar te quocũq̃ ieris.] Iste duplici de cã volebat sequi xpm. i. cã cupiditatis et lucri tẽporalis ac iactantie ⁊ vane glorie: multitudine enim et magnitudine signoꝝ visoꝝ motus volebat seq̃ dominum: vt disceret signa facere ꝓpter lucrũ acquirendum: vel ꝓpter vanã gloriã consequẽdã. Hoc idem desiderãs ꝓsequi a dño q̃ simon magus volebat emere a petro. Jesus autem videns eius animum nõ respondit ad eius ꝓbum tantum: sed ad eius animũ dicens. Vulpes foueas habent ad quiescendum ⁊ latitãdum: ⁊ volucres celi nidos habẽt ad quos ascendunt ⁊ cõfugiũt: filius autem hominis. i. virginis ecce a parte inferiori denominat genus suũ cõtra gloriantes de genere suo: et allegantes q̃ est in eo precipuum non hz̃ domicilium ꝓpriũ vbi caput suum reclinet ad pausandum. q. d. Bruta habẽt sua latibula ⁊ loca vbi possunt latere ⁊ quiescere ego autem sum ita paup q̃ non habeo hospitiolũ ꝓpriũ vbi pcipiendo quietem caput reclinem: ⁊ ideo frustra venis ad me propter lucrũ tempoale. vñ Chriso. Aspice qualiter pauperta tem quam dñs docuerat p̃ opera demõstrat: nõ erat ei mẽsa: non candelabrum: nec domus nec quicq̃ talũ. hec Chri. Hospitiolum quidem habuit virginis vterũ: reclinatorium habuit presepium non propium ⁊ crucis patibulũ: sepulchrum habuit: sed alienũ. Hic ergo remouetur cupiditas terrenoꝝ a volentibus seq̃ xpm. Audita autem xpi paupertate non institit ampli? vt sequereẽ. vñ Chri. Nõ aũt respõdet sequar te pauperem ⁊ hoc enim dñs forsitan concessisset vel per vulpes dolositas et simulatio per volucres inanis iactãtia ⁊ elatio signatur. q. d. Dñs dolositas ⁊ elatio latẽt in corde tuo ⁊ q: sc̃z causa cupiditatis et vane glorie vis me sequi: et tõ te in societatem meam nõ recipioꝝ: filius hominis simplex contra dolositatem: humilis contra superbiam non hz̃ in te vbi caput reclinet. Caput em̃ xpi deus est: deus aũt habitat in humili ⁊ simplici ⁊ tremente sermone eius: et ipsa reclinatio capitis: non erectio humilitatis magistra estque in illo locum non habent. In tribus ergo iste reprehendit̃ a dñoꝝ sc̃z in dolositate: q: ficto animo ⁊ nõ simplici sequi volebat: ⁊ in cupiditate: quia em̃ p̃ questu sequi intendebat: et in elatione: q: propter inanem gloriam ei adherere cupiebat: sicut vulpis est animal fallax infidũs intentũ ⁊ rapinis plenũ. auis ẽo alta petens ⁊ ascendens sursum. hic ergo sequi volebat magistrum: non vt virtutes disceret ⁊ non vt paupertatem ⁊ humilitatem magistri imitaretur: sed vt fictus discipulus decipereret: et sub magistro humilitatis et paupertatis honorum dignitates ambiret ⁊ diuitias congregaret. Et tunc ambitiosi et simoniaci in ecclesia imitantur qui cupiunt ad alta subuehi: querentes eue sua: sunt non quẽ iesu xpi: nõ vt ministrẽtur: sed vt ministrẽtur: et ideo vulpi dolose ⁊ volãti auimerito comparant̃. Per hũc etiã significant q̃rentes intrare religionem vel monasterium diuitias habẽtũ: non ex deuotione: sed vt ex pau

Cure vitande.

Magr. Scribe intentio.

Act. viij.

B Chriso. Pauptas dñi.

Chriso.

Reprehẽdit scriba.

Phil. ij.

peribus diuites: ⁊ ex cõemptibilibus honorati fiant. Ideo talibus ꝓ[vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos].i. demones dolosi et superbi habent in vobis habitaculum: sed nõ xps potest insuper dici ꝙ[vulpes foueas habẽt] id est dolosi habent cautelas ad quas refugiũt: ne in suis capiant̃ malicijs[⁊ volucres celi nidos].i. superbi querunt eleuari in altis[filius autẽ hominis nõ habet vbi caput suum reclinet] in talibus. i. ille qui sm oictamen rationis viuit talia non querit. vt ergo dicit. Chrisõ. Scriba hic non credendi sed simulata mente accessit ad dõm. vnde inspector cordiũ ⁊ secretorum cognitor detentãtem se potius ꝙ vere ac fideliter sequi volentem nõ immerito refutauit. nã vt ait Augu. Videbat eum dolosa simulatione tenebrosum ⁊ ventosa elatione iactatum non habere locum humilitatis vbi doctorẽ se inclinantẽ exciperet. ꝓ in discipulatu xpi nõ illius gram: sed suã gratiã requirebat. ¶ [Dixit autẽ dõs alter] cuius patres iã mortuũ sciebat [sequere me] qui rñdit [dõe] quod est reuerentie [pmitte me] quod est obedientie quia de discipulis suis. i. futuris ꝓ ⁊ si nondum erat [primũ ire et sepelire patrem meum] quod est opus mie. vbi Rab. nõ discipulatũ respuit sed expleta primus paterni funeris pietate liberior hunc sequi desiderat: sicut heliseus vocãte se helia osculer inquit ozo te patrẽ meum ⁊ matrem meam et sic sequar te. [Jesus autem ait illi] aio coripiendi [sequere me] non obstante patris tui funere. quasi dicat. nõ est de charitatis ordine minus bonum maiori preponere [⁊ dimitte mortuos]. s. morte culpe [sepelire mortuos] morte nature [suos] sc; sibi astrictos vinculo propinquitatis vel naturet dicens aũt suos: mõstrabat qm̃ hic nõ ei' mortuus sed aliqs infideliũ erat cui? ⁊ sepultores per infidelitatẽ impietatis in aĩa mortuos intelligi volebat. Infideles dr̃ mortui: ꝓ fide carẽt que vita aĩe est scõm illud. Just' ex fide viuit. hic ergo remouet carnalitas ppinquoꝝ. p hoc em̃ qõ dixit ei [sequere me et dimitte mortuos sepelire mortuos suos] oñdit ꝙ carnalis affect' a sequẽtib' xps est totaliter dimittẽdus. Et est hoc argumẽtum cõtra excusantes se de ingressu religionis ppter curã parentũ. Jtes cõtra peraftinãtes. si em̃ noluit retardari p sepultura multomin' p expeditione diuturna vñ Chri. Aliius intentiõe ficta dixit sequar te hic etiã sanctã rem petens non finitur recedere: quia alij erãt q̃ sepelirent et hũc a magis necessarijs recedere nõ oportebat. hec Chri. Et vide qũo primum dolosum ⁊ superbum qui ficte ⁊ simulata mente accesserat respuit. ꝓ simplicẽ ⁊ deuotũ q̃ vere simplici mẽte ⁊ puro corde q̃rebat ad sui seq̃lã traxit ⁊ absq̃ dilatiõe sese qui iubens nec patrem sepelire pmisit: quẽ forte a sepultura phibuisset ⁊ si alij q̃ sepelierẽt nõ fuissent: ac si ei diceret. Venisti ad vitam: vis redire ad mortẽ: ego sum vita: ego sum pater ⁊ creator tuus: me sequere [⁊ dimitte mortuos sepelire mortuos suos] tu aũt vade et annũcia regnũ dei: nõ fabulas: nõ curiositates: vel aliquid hmõi. Non nego sepulturam esse de operibus mie: nec dico opera eius proximo non esse impendenda: sed pro maioribus esse postponenda. Annuncia regnũ dei: suscita mortuos in anima. Instruimur ergo hic vt pro maiori bono minus bonum deseramus: nam si meritorũ sit parẽtem sepelire: dignius est tũ verba vite docere: pium quippe erat qõ volebat facere: ꝓ docuit magister quid deberet preponere: mai' em̃ est animas mortuorum predicãdo ad vitam resuscitare ꝙ corpus mortui in terra abscondere. maius est predicando vnum saltem viuificare ꝙ omnes mortuos sepelire. vnde Ambro. Cum religiosum humani corporis sepeliendi accepe rimus officiũ quo hic paterni quoq; funeris sepultura prohiberur nisi vt intelligas humana posthabenda diuinis: bona studium: sed maius impedimẽtũ. Nã q̃ partitur studiũ diuinũ affectũ iqui diuidit curã differt. pfectũ ⁊ ergo prius sunt habẽda que maxima. Qño ergo mortui sepelire mortuos pũt: nisi geminã hic intelligas sepelire mortem: vnam nature: alteram culpe. Est etiaꝫ mors tertia in quo pcrõ morimur deo viuimus: nõ ergo paterni funeris sepultura prohiberur: sed necessitudini gñis diuine religionis pietas antefertur. Illud confortibus relinquitur: hoc mandatur electis. vnde ⁊ Chris. Inconueniens enim erat vt qui semel filio dei credẽs viuũ ⁊ celestẽ deũ patrẽ habere iã ceperat de patre mortuo cogitaret: ⁊ ideo dõs ostẽdit pferẽdam esse fidem ⁊ cognitionem xpi hmõi pietatis officijs ppter quem viuentes parentes iubemur relinquere. Jesus ergo phibuit eũ nõ iubẽs contemnere honorẽ q̃ est ad eos q̃ pgenuerũt: sed monstrans qm̃ nil celestibus negotijs magis nobis necessarium esse ops: ⁊ qm̃ cũ vastidio vniuersorum his iũgi ops ⁊ neq; parũ tardare ⁊ si valde ineuitabilia et incitãtia fuerint que attrahũt. Etesũ multo meli' est regnũ diuulgare ⁊ alios euellere a morte ꝙ mortuum qui in nullo inde vtilitatẽ hs sepelire: ⁊ maxime cũ fuerint q̃ hec vniuersa cõplent. Nihil igit̃ aliud hic discimus ꝙ qm̃ neq; contingens tps perdere ops ⁊ et si. x. milia que pnocãt fuerint: omnibus et maxime necessarijs ipsis spiritualia ꝓponere. hec Chri. Adoraliter mortui sepelirũt mortuos qũ peccatores in peccatis suis mutuo fouendo celant et operiunt semetipsos. vnde sm Grego. Per mortuos intelligi possunt adulatores qui peccatores fouẽt in pctis eos; amplius sepelirũt pmendo terram ⁊ terrenã adulationẽ sup̃ caput ipsorum: vt exercẽtur in vitijs institis ligãtes pedes eoꝝ ne in vijs dei ambulent. [Et ait alter] ad iesum] sequar te oñe: sed primũ pmitte me renunciare his q̃ domi sunt] volebat renunciare eis ne forte quomodo fieri solet quererent eũ licentiãdo se ab eis ⁊ dicturus valete ac dispositurus familie. Sic heliseus req̃sit' helia sequi dixit ozo osculer primũ pfem meũ ⁊ mrem meã ⁊ sic sequar te: sic hodie multi faciũt qui inuitiliter ingressum religiõis vel executonẽ melioris vite differunt et dicunt disponam prius de amicis vel de rebus meis: et postea religionem intrabo seu vitam emẽdabo. qõ Hier. diffuasit cuidam eumq; ad pericula dilatione reuocauit dicens. Nauicule rentis in salo funes potius preseinde ꝙ solue. vñ ⁊ Chris. ne dicã dissoluam negocia mea primum ꝑncipium desidie hec tardatio est. Qm̃ vehementer instat diabolus ingressum quẽ deus volẽs accipere ⁊ si paruã vocationẽ ⁊ tardationem apprehenderit magnam operãt pigritationẽ propter hoc ammonet quidam ne tardaueris de die in diẽ: ⁊ hoc etiã remouetur conuemẽti exẽplo cũ subdit [Ait enim illi] Jesus. Nemo mittens manum suam ad aratrum] sc; pnie qua coꝝ euertit vt virtutibus se

Chrisõ. Scriba dolosus.

Augu.

Futur' discipulus.

Raba.

Infideles sunt mortui.

Religionis ingressus nõ differendus.

Chrisõ.

Adm' bonũ p maiori omittendum.

Chrisõ.

Ambro.

Adoritur

mortuos

Chrisõ.

Augustin'

Bern.

Monachi sunt in claustro.

Chrisõ.

Bern.

Apostatio cordis.

Adoraliter

Grego.

alter di

iij. Retin. Religionis differendã

Religio ob seruanda.

Grego.

Isidorus.

Hiero.

Chrisõ.

Beda.

Statua.

Salis.

Beda.

minetur mittẽs in q̃ penitẽdo ⁊ ipm sequi ponendo] ⁊ respiciẽs retro] facto vel pponito ad statũ pristinũ redeũdo [aptus est regno dei] con sequendo vel pdicando. vñ Paulus regnum dei habiturus et ipm alijs pdicaturus ait q̃ recto sunt obliuiscens: quasi dõs dicat ei. Vocat te orientem: tu at̃dis ad occidentem. hic ergo remouet inutilis dilatiozq; cũ ppositum mutãdi vitã parentibus reuelat̃ q̃ ab eis reuocatur. Aratoꝝ ppe retro aspiciẽs facit sulcum tortuosum et ineptũ: sic accipiens melioris vite statuꝫ ⁊ habens effectũ redeũdi ad statum pristinũ ineptus est ad regnum dei adipiscendũ. Talis est religiosus q̃ mũdũ reliq̃t: sed ad mundũ mente recurrit: nũc hos: nũc illos seu prius habita vel facta in corde reuoluendo ⁊ amozẽ seu delectationẽ ad hmõi flectendo. vnde Maximus eps. Qis em̃ arãs si retrospiciẽt aut tortuosum aut inutilẽ facit sulcũ: aut aratrum boũ suozũ vestigia vulnerabit. Ita et qui directo tramite ac spiritali vomere vitã mundana pculcans incedit ad regnũ dei ⁊ si aspectum suũ ad impia ⁊ vana puerterit ⁊ iuges suos hoc est corp' atq; aĩam vulnerabit et optimi itineris periculosum nimis incurrit errorẽ. vñ ⁊ Aug. Apponit manũ aratro q̃ affectuosus est ad sequendũ: retro tũ respicit q̃ dilationem petit occasione redeũdi ad domus cũ amicis cõferẽdi. vñ ⁊ Ber. Si aũt securus dõm discipulus: ꝓ vel domui renunciare vellit arguit q̃d fiet illis q̃ nulla vtilitate: nulla fidei edificande gratia sepi' suoꝝ quos in mundo relinq̃re domos reuisere nõ timent: hoc facit̃ monachos in domib' parentiũ ⁊ secularium conuiuãres. vñ etiã Chrys. Ostendit ꝙ qui sequi dõm desiderat q̃ manus in aratro ponit. i. qui in spe crucis xpi euãgelica fide fundat' seculo renunciat ⁊ respicere retro non debẽt. i. rursus ad ea q̃ seculi sunt redire: neq; hmõi manem seculi curã ⁊ vanã cupiditatẽ regno dei efficiat̃ indign' Vñ nõ immerito ⁊ apls admonet ne ad infirma ⁊ egena mũdi reuertam'. vñ ⁊ Ber. Et hoc oino timendũ est ne ds aut corde solo: aut etiã corpe fiet apostata. legim' enim de filijs israel: ꝓ corde redierũt in egyptũ. Nam corpe reuerti clausum post eoꝝ tales rubrum mare vetebat: hoc est qõ ego veroꝝ fratres ne forte sint aliq̃ quib' si pudor negat apostasiã corpis: ite poꝝ faciat apostasiã cordis: vt videlicet in habitu religiõis corpseculare gerant: ⁊ quicquid secularis pfolationis inuenire potuerint leti suscipiant. hec Ber. Quid ergo sclo renũciauit: nil latens? retro respiciat: ꝓ vt ait Greg. nil angelis chari' nil deo acceptius: nil hoi fructuosius q̃ in suscepta religione pseuerare: quia obedientie obstuare ⁊ complere. ⁊ vt ait Isido. atrociter in discussione diuini iudicij arguẽdi sunt q̃ qõ pfessione spopõderũt oge implere contempserunt: et iõ cauti esse debem' ne mundo vndiq; retrahẽte ⁊ post dorsum: vt retro respiciam' si repente seducamur ⁊ retro cũ vroze loth que in statuã salis ꝓsa est respiciam'. Vñ nota q̃ statua hs figurã hminã: hs non sentit nec nouet: sic persone q̃ exierũt mundũ habẽtes coꝝ adhuc ad negotia mũdi nõ habẽt sensum vel motũ alicui' boni opis. Item terra vbi sal seminat̃ efficitur sterilis: sic tales reddũt societatẽ in qua sunt sterilẽ. Jtẽ sal phbet saporẽ alijs itrũ p consumptionẽ suũ: sic tales cõsumuntur in religione sine ꝓpria vtilitate: ꝓ dãt alijs exẽplũ cõuersationis sm Bedã etiam manũ ad aratrũ mittit q̃ quasi quodam instrõ compunctionis. s. ligno ⁊ ferro dñice passionis duriciã cordis sui emollit ⁊ euertit ad pniam: sicq; ad bonos fructus ferẽdos terram cordis vomere pnie aperit recolẽs dñicam passionẽ. Qui si ad relicta vitia desiderio rapit̃ a regno dei cum vroze loth excludit̃. Scti em̃ posteriorũ obliti semp in anteriora se extendũt: iuges suos. i. coꝝ p' ⁊ aĩam quasi boues iugo dei pñcipis tãgo ei' nõ relaxãtes: hs semp colla subdentes: vt fructũ pl' afferãt. Et sciendum q̃ quis sepelire patrẽ ⁊ renũciare bonis vel amicis p se nõ impedãt hoiem a pfectione ⁊ regno dei per accidẽtũ ⁊ ppter aliqua supueniẽtia imminet periculũ retrocedendi a via deiꝝ dũ deberet implere ppositũ põt faciliter immutari ab eo qõ propositũ ppter intuitũ eoꝝ q̃ dimisit: vel reuocari a pposito ppter suasum parentũ seu alioꝝ. quos reliquit. vt autem dicit Aug. in hoc ca. ⁊ hoc dicimus: ꝓ quos voluit dõs hos elegit obtulit se vnus vt eum seq̃rẽ ⁊ reprobat' est tali' modo audebat citat' est: terti' differebat: culpat' est: non sis ergo dolosus ⁊ superb' ne cũ primo reprobẽris: sed magis sis simplex ⁊ deuotus. vt cũ duobus alijs eligi merearis.

¶ Oratio

Domine iesu xpe magister bone inspector cordium ⁊ cognitor secretorũ ⁊ excludẽ ⁊ remoue a me oẽm dolositatẽ ⁊ simulationẽ ⁊ fac me verum et fidelem tuum discipulum ⁊ sine ficione sed ⁊ veracem magistrum. Da etiam mihi vt ppter carnalem quozũcũq; affectũ te sequi nõ differã ⁊ minus bonum maiori nõ pferã: ꝓsta mihi dñe deme' ne ad aratrũ pnie manum mittens ⁊ te sequi per melioris vite statum proponens respici am̃ retro facto vel propositũ ad statum pristinũ redeũdo: vt nõ efficiar ineptus regno dei consequendo. Amen.

¶ De eo q̃ dõs excitatus imperauit ventis ⁊ mari. Capitu. xlvj.

Ost hec dõs iesus dimittẽs turbas ascẽdit sero in naiculã ad trãseũdũ lacũ genesareth vt in locũ remotum p̃ pter causas supra in principio pcedẽtis capituli dictas cum discipulis iret. vt em̃ dicit Remigi'. Et ria legit̃ habuisse dõs refugia. s. nauis mõtis ⁊ deseritis quotiẽs a turbis cõprimebat̃ ad aliqõ istorũ refugiebat. vbi Origenes. Cum multa magna et mirãda dõs ostendisset in terra trãsijt ad mare vt ibi excellẽtia opa demõstraret quantenus terre mariq; dõm se ostẽderet. ⁊ [secuti sunt eũ discipuli eius] trãsfretãtes. s. cũ eo non tm̃ gressus sequentes: sed magis sanctitatẽ cõcomitãtes: [secuti] q̃dẽ [sunt eũ] ꝓ trahebãtur suauitate sermonis ei' ⁊ admiratiõe opis ꝓbenigna cõuersatione ipius: ita vt esset eis difficile ipsum relinquere. Et ecce mot' magn' ita vt maius appareret miraculũ [fact' est in mari] nõ naturaliter ⁊ ex se: sed christi imperio ⁊ virtute [ita vt nauicula operireturꝫ] sc; fere [fluctibus] inundantib'. Et bñ dicit operirẽ ⁊ non submergeretur: ꝓ nauicula petri concuti potest: ꝓ submergi nõ põt: cui' figura in archa noe fuit [ipse vero dormiebat in puppi]. i. in posteriori pte nauis iuxta gubernaculum: super ceruicẽ nauis ligneum. ostendens sm Chrisõ. suam humilitatẽ

Phil.

Aratoꝝ respiciẽs.

Maximus

Augustin'

Bern.

Monachi sunt in clausuro.

Chrisõ.

Bern.

Apostatio cordis.

Religio ob seruanda.

Grego.

Isidorus.

Bern. q. Statua.

Salis.

Beda.

Sepelire patrẽ impedit.

De electione dñi.

A Marth. 8. Marci. 4.

Remig.

Refugia

Orige.

Chrisõ.

Nauicula petri merguitur.

litatē. Nec mirū ſi dormiebat. ipſe eſſi multum de nocte in orationib⁹ vigilabat: multūq⁹ de die in predicationibus laborabat. Dormiebat quidē corpore: ſed vigilabat deitate. Unde idſe in cāticis dicit. Ego dormio: cor meū vigilat. vbi Chriſo. Aſcendit paruū nauiculam vt nauigaret ille qui totum mundum diuina virtute gubernat. Dormit in ſomum qui pp̄lm ſuū. vigilia eterna cuſtodit. Voluit aūt dominus dormire multiplici de cā. Prima vt veritatem humane nature in ſe demōſtraret. In miraculis eſſi xp̄i ſemp aliquid ponitur ad oſtendēdū veritatem humanitatis: ⁊ aliq̄d ad oſtendendū veritatem diuinitatis. Scōa vt diſcipulorū fidē probaret: nō q̄ ipſe corda eorū ignoraret: ſed vt ipſi ſeipſos agnoſcerent. Tertia vt diſcipuli magis timerēt: ⁊ ſic eos ad oſonē pronocaret. ſi enim vt ait Chriſ. eo vigilāre tēpeſtas facta eſſet vel non timuiſſent vel rogaſſent. Quarta vt veritatem diuine nature ⁊ ſuam potentiam demonſtraret q̄ magis claruit in eo q̄ mox excitatus imperauit ventis qui ei parebāt: timētes ergo diſcipuli ⁊ in periculo poſiti acceſſerūt recurrētes ad ip̄m et ſuſcitauerunt eū dicentes. Dñe ſalua nos: tu eſſi potes ⁊ nos indigemus: q̄ perim⁹? ⁊ in periculo ꝗſtituti ſumus? Ubi Origē. O veraces diſcipuli ſaluatorem vobiſcū habetis ⁊ piculū timetis: vita vobiſcū eſt: ⁊ de morte ſolliciti eſtis. Et iō q̄d dixerunt ſalua nos fuit fiducie: q̄d perim⁹ fuit puſillanimitatis: q̄d ſuſcitauerunt infidelitatis: propter q̄d increpādo dixit eis. Quid timidi eſtis modice fidei? q.d. ſi haberetis fidem nō timeretis: ſed faceretis q̄d velletis ⁊ ventos ⁊ mare placaretis. vbi Cyrill. In quo oſtendit q̄ timorem nō facit tētationū inductio: ſed imbecillitas mentis. ſicut eſſi aurū probatur in igne ſic in tentationibus fides. Redarguit ergo in eis duo. ſ. mentis puſillanimitatē: q̄ non debebāt timere eo p̄ñte quē viderunt tot miracula facere ⁊ cui qui adheret perire non pōt: ⁊ac fidei modicitatem: q̄ non credebant eū tantū poſſe in dormiendo quantū in vigilādo: vel tm̄ in mari quātū in terra. Argumentū hinc habemus: q̄ modice fidei eſt qui in aduerſitate famis preſſure ⁊ hmōi cōſtitutus murmurat timet ⁊ impatiēter fert. vñ fides maxime neceſſaria eſt in periculis: hec eſt eſſi victoria q̄ vincit mūdū. i. mūdi pericula fides noſtra. Ut autē dicit Ambro. Iconia ſeruat in aplis vt aduerſitas ſine tētatione neminem poſſe ex hoc vite curriculo demigrare: q̄ exercitiū fidei tentatio eſt. Subiecti ergo ſumus nequitie ſpiritalis pcellis: ſed quaſi puigiles naute gubernatorē excitemus. [Tūc ſurgens ieſus imperauit ventis ⁊ mari:] ſeuientib⁹ ſicut dñs creature dixit: tace: ⁊ obmutesce ⁊ ceſſauit tēpeſtas ⁊ facta eſt tranquillitas magna. ita q̄ nec ſemita nec veſtigium alicuius turbationis remaneret: ſic ita q̄ vt triuſq̄ ſue nature. ſ. diuine ⁊ hiane: veritatem dñs ieſus xp̄s dignat⁹ eſt hic cōmēdare: quaſi eſſi hō nauē aſcendit: ſed quaſi deus mare conturbat: quaſi hō in naui dormit: ſed quaſi deus ventis ⁊ mari imperat ⁊ eo⁹ furorē verbo coercet: nam ſentiūt dñm mādantē: quo⁹ tm̄ inſenſibilis natura videt. vnde dicunt? oco obedire inaiatat q̄ ſolo verbo de his facit q̄d vult ſm quē modū loquendi ſolet dici materia obediens vel inobediens medicine. [Pietro homines] ſm Hiero. nō diſcipuli: ſed naute ⁊ ceteri qui erāt in naui] mirati ſunt] ex effectu virtutē deitatis eius cognoſcentes ac etiam cōfitentes ⁊ admirando dicentes. [Qualis eſt hic] ⁊ q̄ rus. i. q̄ magnus: q̄ potēs: ⁊ quāte dignitatis ⁊ prātis. q.d. nō eſt hō purus: ſed verus de⁹. Ubi Chriſo. Somnus hoiem trāquillitas deū oſtendebat: ideo dicunt qualis eſt hic: qua ſicut hō dormit: ⁊ ſicut deus mira cula facit. Era ergo admirantur ⁊ hoiem dormientem ⁊ deum imperātē ⁊ creaturam obedīē tem. vnde addūt [q̄: venti ⁊ mare] que inſenſibilia ſunt [obediunt ei] ad nutum obſequendo ſicut creatura creatori ſeo. In quo redarguūtur creature rationales que nō obediūt creatori cū creature inſenſibiles obediant ei. Qui ergo prius miracula in terra fecit etiam in mari facere voluit: vt dñs terre ⁊ maris appareat ⁊ ſignum q̄ tota ei ſeruit orbis machina ⁊ cuncta ad nutum ſuum ſunt creata. Per hoc aūt q̄ a diſcipulis excitatus ⁊ rogatus eos liberauit oñditur q̄ ſemp vult rogari a nobis. ſepe enīz exponit nos preſſuris: q̄: vult vt eū oremus ⁊ ſic liberemur ab illis. Unde patet q̄ multo melior eſt oro q̄ lectio. ſm Chriſoſto. Chriſtus fecit in mari magna turbationes: vt magna turbatio magnū diſcipulis incuteret timorē: ⁊ magnus timor induceret eos ad clamoſam orationē: ⁊ clamoſa oro induceret chriſtū ad magna miraculi operationes: ⁊ magnum miraculum induceret hoies ad fidem ⁊ admirationē. vñ Augu. Ideo permiſit iuſtitiam preſſi clamēt: clamātes exaudiant: exauditi glorificent deū. Iſte autē clamor non tm̄ debet fieri voce: corde: ſed etiā opere: vt inſiſtant ieiunijs ⁊ elemoſynis ⁊ maceratiōi corporis. ¶ Mi ſtice iſtud pōt exponi diuerſimode. Primo allegorice prout pertinet ad totum corpus eccleſie: vt nauicula intelligat eccleſia fidelium que ad modum nauis in principio fuit arcta q̄ paucos habuit credētes: in fine etiā. ſ. tempore antichriſti erit anguſta: quia tunc pauci erunt fideles: in medio autē eſt lata quia modo fides eſt multum dilatata. In hac naui cōtinent fideles qui cum xp̄o per mare ſeculi ad regnum celoū peruenium. hanc itaq̄ nauē aſcendit chriſtus per regimen ⁊ gubernationem q̄: ipſe eſt rector eccleſie ⁊ gubernator in qua diſcipuli p̄tinentur. Hāc aūt aſcēdit in baptiſmo: q̄ baptiſm⁹ eſt ianua ſacramentorū. In eccl̄ia ergo tanq̄ in naue ſumus ⁊ dñs nobiſcū ꝓpter ſua ſacramēta. Sz q̄ eccleſia fiant vēti varij ⁊ validi maloruſ: ⁊ eleuatur fluctus q̄ eā: vt ſic nauicula quaſi operiatur fluctib⁹: ſubmergi tm̄ nō pōt: ⁊ inter hec oia xp̄s dormire videt ⁊ nō attendere: q̄ ſm Origē. patientiam bonorū ⁊ pniam impiorū expectat. xp̄i eſſi dormitio eſt diuina in tribulationib⁹ permiſſio q̄ excitat q̄ſi bonorū p̄cib⁹ pulſat. acceda m⁹ ergo ad eū dicētes. Exurge quare obdormis dñe exurge: ⁊ ne repellas in finē. Ipſe aūt exurget ⁊ imperabit vētis. i. demonib⁹ q̄ cōcitāt fluctus. i. malos huius mūdi ad immittēdū pſecutiōes ſanctis faciētq̄ trāquillitatē magnā pacē eccl̄ie ⁊ ſerenitatē mūdo per ceſſationē tribulatiōis cōferēdo vel patiētiā tribulatis dādo. De iſta naui ſic dicit Chriſ. Nō dubiū eſt nauez iſtā eccl̄iam figuratie que nauigantibus aplis gubernante dño flāte ſpiritu ſancto predicationis verbo vbiq̄ diſcurrit portās ſecū magnū inestimabile pretium quo totum mundum ſanguine xp̄i mercata eſt. Mare vero ſeculum intelligit quod a diuerſis peccatis ⁊ varijs tentationib⁹ velut q̄buſdā fluctib⁹ fluat. vēti aūt neqtie ſpiāles ⁊ immūdi ſpūs intelligunt q̄ ad naufragiū eccl̄ie p diuerſas ſeculi tētatiōes velut per fluctus maris deſeruiūt. Dormire ꝓ dñs i hac naui intelligit cū ad pbationē fidei eccl̄ias ſuā pſſuris ⁊ pſecutiōib⁹ mūdi iſti? tētari pmittit. Excitatio ꝓ diſcipulo⁹ excitātiū dñs ⁊ auxiliū implorātiū: vt liberēt pces ſctō⁹ oīm oñdunt. Et q̄uis infeſtatiōe inimici eccl̄ia vel ſeculi tēpeſtate laboret q̄uis tētationū fluctib⁹ pulſet: naufragiū tm̄ facere nō pōt: q̄: dei filiū hz gubernatorē. Inter ipſos eſſi turbines mūdi: inter ipſas ſecuri pſecutiōes plus glorie ac virtutis acq̄rit q̄ in fide firma ⁊ indiſſolubili pmanet. Nauicula eſſi iſtructa fidei gubernaculo felici curſu p huius ſeculi mare habens deū gubernatorē tāgelos remiges portans choros omniū ſanctorū erecta in medio ipſa ſalutari arbore crucis in qua euangelice fidei vela ſuſpēdens flante ſpū ſctō ad portū paradiſi ⁊ ſecuritatē q̄etis eterne deducit. hec Chriſo. Alio mō hoc idē pōt exponi allegorice ꝓut pt̄inet ad caput eccleſie q̄ eſt xp̄s: vt nauicula quam chriſtus aſcendit intelligatur arbor crucis cū ē mare huius mūdi pertranſitur ſine periculis: cuiuſq̄ beneficio et auxilio fideles odiuti trāſſretaris et emerſis mundi fluctibus peruenium ad littus ⁊ portū patrie celeſtis. Hanc nauiculam xp̄s in die paraſceues cum diſcipulis ſuis aſcēdit p quā mare p̄ñtis ſeculi tranſiuit: non quidē q̄d ipſi tunc paſſi fuerint: hz q̄: tūc eis exēplū patiēdi reliqt. Unde aſcendente eo in hanc nauiculā ſunt euz conſecuti: q̄: oēs ad tormenta ⁊ vſq̄ ad mortem fuerūt eū imitari. Cū ergo xp̄s in cruce poſitus fuiſſet magnus motus in mari fact⁹ eſt: q̄ mentes diſcipulorum more ſunt: q̄ a ſtabilitate fidei cooruerunt: terremotus magn⁹ fact⁹ eſt: petre ſciſſe ſunt. ⁊ cetera ſigna que tūc facta ſunt: ita q̄ nauicula opta eſt fluctibus: quia tota vis pſecutiōis circa crucē xp̄i fuit ⁊ mentes oīm ꝗ ipſam fluctuabant: ⁊ facta eſt crux xp̄i iudeis ſcandalū: gentibus aūt ſtultitia. Sed inter has commotiones ipſe dormiebat in cruce morien do: quia ſuuz dormire hoc loco mori eſt. Excitāt autem diſcipuli oīm oum turbati mente maximis deſideriorū clamorib⁹? reſurrectiōem efflagitant dicentes [Salua nos] reſurgendo a mortuis [q̄: perimus] [p turbatione tue mortis. Ipſe ꝓ reſurgēs ⁊ p reſurrectionē excitatus: primo increpat diſcipulorum modicā fidem: q̄: exprobrauit incredulitatē eorum ⁊ duriciam cordis. [Imperauit aūt vētis] q̄: diabolū ſuperbiā ſtranitim̄ paulit [⁊ mari] q̄: veſaniā iudeorū compeſcuit [⁊ facta eſt trāquillitas magna] ⁊ conſolatio: q̄: viſa reſurrectiōe ſedate ſunt mētes diſcipulorū ⁊ gauiſe: nos ꝓ hoies videtes hec oia et cognoſcētes dicimus [q̄lis eſt hic] ⁊ quātus. diſcipuli ergo. i. hoies fideles debēt eū ſic q̄ iuxta metipſum ⁊ tollat cruces ſuā ⁊ ſequat me. ¶ Et q̄ per pniam maxime crux tollitur: ideo etiam tropologice ſeu mozaliter p nauiculam pnia deſignatur: q̄ p ipam hō ad portū ſalutis deducitur: ⁊ quicūq̄ extra iſtā nauiculā inuentus fuerit ad portū ſalutis non peruenietz: ſz ip̄m vnda infernalis inuoluet: iō ſignificata eſt p archam noe: q̄: illi qui in eā aſcēderunt fuerūt ſaluati q̄ vero non aſcenderunt fuerunt ſubmerſi. Tunc aūt ieſus nauiculam hanc aſcendit q̄n q̄s ſalutis ſue auid?: pniam aſſumit ⁊ ſepe cōtingit q̄ q̄n q̄s penitētiā inchoat grauie rētatio eū pulſat nec de⁹ ip̄m liberat: ſz auxiliū ſubtrahit ip̄z: iō recurrere dz ad eū p feruentē oſonē ⁊ tā pſeuerāter inſtare donec impetret dei miſerationē. Ēta aūt gra ſepe eū pſequit q̄ ipſe etiā in admirationē excitat. vñ ſm Beda. Cū ſigno dñice crucis imbuti ſeculū relinq̄re diſponim⁹ nauez cū ieſu cōſcendim⁹? mare trāſire conamur. Qui eſſi abnegans impietatem ⁊ ſecularia deſideria crucifigit membra ſua cū vitijs ⁊ cōcupiſcētijs ⁊ cui crucifixus eſt mūdus ⁊ ipſe mūdo: q̄ſi cum dño nauē aſcēdens: mare huius ſeculi tranſire deſiderat: ſed nobis nauigātib⁹ q̄ſi inter equoris fremitus obdormit dñs q̄n crebroſcente vel immundorū ſpiritū vel hominū prauorum vt per noſtrarum cogitationum impetu fidei ſplēdor obtenebreſcit: ſpei celſitudo contabeſcit: amoris flamma refrigeſcit: ſed tunc ad dñm recurramus quatenus tēpeſtatē cōpeſcat: trāquillitatē refundat ⁊ portū ſalutis indulgeat. Pōt et aliter tropologice ſeu mozal⁹ exponi vt per nauiculā intelligat q̄libet fidelis anima. hec nauicula mari exponitur quia corpori ſociatur. vere eſſi corpus nr̄m mare eſt: q̄: oīa opa ei? amaritudinem habent amexam. In hanc nauiculā xp̄s aſcendit cū eā p gratiam inhabitat. Sequūtur aūt eum diſcipuli. i. virtutes tres theologicē et quatuor cardinales: ⁊ ſeptē dona ſpūſſancti. ecce q̄ pulchra xp̄i comitiua que eū ſemper comitabat ⁊ quotidie cū in aiam fidelem aſcenderit comitat. Sed ⁊ hanc nauiculā commouēt vēti tentationum. i. exteriores demonū impulſiones ⁊ vnde ſeu pcelle paſſionum. i. interiores vexationes carnales que frequenter inſurgūt pie in xp̄o viuentibus: ⁊ nonnunq̄ eſt tantus tentationum impetus: q̄ quaſi anima operiat fluctib⁹ ex quibus timendū eſt virtutes ⁊ dona pericliari in ea: ſed xp̄s in nobis dormit cū talia permittit eo q̄ ſomno nr̄o conſopiatur in nobis ita q̄ videtur nos dereliquiſſe: ſed nō eſt ita immo ipſe p̄miſit dicens: cū ipſo ſum in tribulatione ⁊c. Et ideo red̄ unite anima ad ſe virtutes ⁊ dona excitant oīm exclamantes voce grandi ⁊ dicentes. [Domine ſalua nos perimus] tunc xp̄s oēm turbulentiam ſedat: exteriores ventos demonū cōpeſcit fluctus carnis ꝗ aiam ſe erigentis mitigat: ⁊ ſic fit magna trāquillitas exteri? cū tribulatio ⁊ tentatio ceſſat: vel interius cuz patiētiam bonā p̄ſtat. ⁊ hec trāquillitas xp̄tis melior eſt q̄ trāquillitas corporalis: ſicut dictū fuit paulo. Sufficit tibi gratia mea propter q̄d ſubiunxit. libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtus chriſti: tam magna aūt fit trāquillitas ita vt ipſe totus hō mirēt ⁊ dicat. [Qualis eſt hic [miſericordiſſim⁹ potētiſſim⁹ ⁊ ſapiētiſſimus dñs] [quia mare ⁊ venti] tentationū et paſſionū [obediunt ei] ad nutum. Quid igitur tam benigniſſimū q̄ de⁹ in hanc nauiculam de celo veniens pro delitijs hz eſſe cū filijs hominum: quid inter tā admiraſſime vtilitatis eſſe poterit q̄ q̄ deus conium vitij, ctus aie ip̄m promouet ad ſalutem qui deſcendēs in animā dormire tunc dicitur cū ſubtracta gratia ſpirituali motus tentationis inſurgunt. Vigilare vero ⁊ excitari tūc dicitur cum ſpiritualis gratia iam preſens ſentit ad cuius preſentiā omnia tētationū genera q̄uieſcunt. Circa iſtud Auguſtinus quaſi de vno exēplum

Ecclia non fit naufragium.

Nauicula arbor crucis.

Origē.

Cyrillus

Ambro.

Hiero.

Chriſo.

Somni trāquillitas ſignificatio.

Rogari vult de oro me lectiōe.

Augustin.

Eccleſia nauicula.

Origē.

Chriſo.

Mare pro ſeculo.

Mat. vlti.

Luc. ix.

Mozaliter pnia p nauiculam.

Ps. 43.

Beda.

Timo. j.

Sal. vj.

Aia fidelis p nauiculā intelligit.

Lor. xij.

Ibidem.

Ex prouer. viij.

inducēs sic ait. Intrāt vēti in cor tuū vtiq; nauigas. vbi hāc vitā tādē pcellosum ⁊ piculosum pelagus trālis intrāt vēti mouēt fluct⁹: turbāt nauē. Qui sunt vēti? audisti cōuitiū: irascerist cōuitiū vētus est: iracūdia fluct⁹ est. piciitaris: diſponis ridere: ois ponis maledictū maledicto reddere: ciā nauis propinquat naufragio: excita xp̄m dormiētē: ñ fluctus: ⁊ mala ꝑ malis reddere pre paras: qr xp̄s dormit in naui. In corde eſſi tuo somnus xpi obliuio fidei: nam ſi excites xp̄m id est recolas fidē q̄d tibi dicit tādē vigilās xp̄s i corde tuo: ego audiui demoniū habes: ⁊ p eis oraui: audit oēs ⁊ patit: audit ferunis et indignatur: sed vindictam vis: quid enim ego iam sum vindicatus: cū tibi hec loquitur fides tua quasi imperat vētis ⁊ fluctib⁹ ⁊ fit trāquillitas. hec Augu. Et similiter de alijs que nos tentant vel tribulant intelligas suo modo: vt ex omni parte concludatur mala cōditio: quia sicut modicum foramen exiſtens in naui ponit eas in periculo nisi obstruatur: sic anima est in periculo damnationis propter vnam malam conditionē nisi excludatur: et ideo dicitur in proverbijs. Omni custodia serua cor tuū. ⁊ in ecclesiastico. Sepi aures tuas spinis et ozi facito ostia: et seras auribus. Igitur qñ tribulamur et tētamur debemus esse cōstantes in fide ⁊ nō pusillanimes: quia licet circa nos et facta nostra dñs videat dormire: ipse tamen diligentissimus est super custodia nostra quotidie: qui ⁊ si iam sui corporis somno nō dormiat: caueamus tamen ne nostri corporis somno nobis dormiat ⁊ quiescat. Dormir enim quando ab orationibus ⁊ bonis operibus cessamus: ⁊ suscitandus tunc est in nobis crebris ⁊ deuotis pcibus: ⁊ ipse tūc facit tranquillitatem: qr facit in tētatione puentū sed fatui ipsum magis obdormire faciūt: ⁊ in hoc. s. q̄ magis ad humanum consilium q̃ ad diuinum confugiunt. vnde Aug. Nihil tam maxime suggeritur humano cordi ab inuisibiliter expugnātibus inimicis nisi qō deus non est adiutor: ⁊ vt requirentes alia adiutoria inueniamur inualidi ⁊ ab inimicis ipsis capiamur. hec Augu. Volens ergo ad seruientem dei accedere sm̄ consilium sapientis preparent se ad tentationes imminentes cum enim quis a vitijs ⁊ peccatis se subtrahere voluerit vt soli deo vacare. i. intendere possit commotio magna fit in mari seu mūdo. i. persecutio multiplex cuius causa est triplex. s. impulsus ventorum hoc est tētatio a diabolo: turbatio maris hoc est tentatio a mundo: commotio tempestatis hoc est tentatio a carne quas tentationes cōtra se sentit insurgere. Procella enim tentationis ex inuidia diaboli contra viri iusti a bono proposito cōmouere optat: aliquando p̄ auorum persecutionibus exterius aliquando impulsu malarum cogitationum interius. mundū etiā ex propria fragilitate carnis stimulus quia quanto magis quis deo appropinquare voluerit ⁊ in deum profecerit: tanto ampliūs inuenit qō durius portet. In exemplo vēs israelitarum qui tunc durius a pharaone sunt afflicti qñ per moysen et aaron ad terrā promissionis fuit vocati: qō dñs etiam suo exēplo ostendit qñ post baptismum ⁊ ieiuniū tentationes diaboli pertulit sepe enim post conuersionem nos diabolus acrius tentat quos a sua seruitute recedere considerat: sed ille qui non dormitat neq; dormiet custodiens israel quasi dormit in naui cum mentes viri iusti inter procellas tentationum durius permittit fatigari. Cumq; sentit tentationes sua virtute superare non posse: accedit ad omnipotentiam dei recurrens et suscitat dñm cum mentis deuotione illi appropinquans ⁊ suam fragilitatem humiliter recognoscit ac diuinam potentiam ac dei miam deuotissime totis viribus mentis implorare nō cessat: quousq; in sui adiutorium diuinum excitet auxilium tunc eſſi surgēs imperat ventis et mari: qr tentamenta diaboli insurgentia contra mentem viri iusti quiescere facit ⁊ eñ sibi libere seruire pmittit. sit autem tūc magna trāquillitas: quia expulsis malarū tētationū radicib⁹ virtutes anime ⁊ ea q̄ pri⁹ nō sine formidine obseruabat postmodū velut naturaliter p bonam cōsuetudinē custodie incipit gaudēs cū pphetis ⁊ cantans. Declinate a me maligni et scrutabor mandata dei mei sicq; transnauigato mari ⁊ huius seculi fluctibus calcatis ad portum feliciter peruenit paradisi. ¶ Oratio.

Prou. iiij. Eccl. xxviij. Dormit cor pus nrm. s. Cor. x. Aug. Suggestio pessima. Eccl. ij. persecutionis cause tres.

Omine iesu xp̄e impera suggestionib⁹ ⁊ tētationū flatib⁹ ⁊ motib⁹ venti ⁊ gradere sup cordis fluct⁹ vt serena ⁊ trāquilla fiat aia mea: ꝛeqescat in te deus me⁹ cor meū: cor mare mare magnū tumēs fluctibus dormiat ab oib⁹ q̄ sub celo sunt vigilans in te ōten⁹ amplectar te verū bonū meū ⁊ cōtēpler te lumē oculorū meorū ⁊ letabūdus cantē ⁊ dicā. ego dormio ⁊ cor meū vigilat. et illud. In pace in idipsum dormiā ⁊ requiescā. Amen. Läti. Psalm.

De duob⁹ demoniacis a legiōe obsessis. Cap. xlvij.

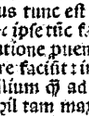

Um autem iesus ⁊ discipuli eius transiretransset ⁊ mare galilee transiuissent venerunt in regiones gerasenorum contra galileam [gerasa q̄ppe est insignis ciuitas arabie trans iordanem iuxta montē galaad in quo labam cōprehendit iacob in tribu manasse non longe a stagno tyberiadis ex opposito galilee stagno interiacente a qua ciuitate denominat. regio gerasenorum: ⁊ cum de naui essent ad terram ingressi [occurrerunt ei duo] homines demoniaci [seui nimis] quia in se ⁊ in alios seuiebant: non quia demoniaci aliquid possint nisi ꝗtum deus eis pemittit [ita vt nemo posset p viam illam transire] hoc enim intendunt seuientes in nos demones. s. obstruere nobis viam vite [exeuntes de monumentis] in quibus habitabant [⁊ domicilium habebant. Ideo in monumentis [gentilium vbi eorpora eorum sepulta erant demones habitabant tanq̄ habituri super corpora eorum potestatē post iudicium super quorum animas potestatem iam habebant in monumentis etiam aliquando demoniaci habitāt: vt per hoc demones terrorem hominib⁹ de animabus defunctorum ingerant: ⁊ etiam quia in mortuis operibus. i. in peccatis delectāt ⁊ gaudēt q̄ et vinciebanē catenis ⁊ ꝑedib⁹ ⁊ ruptis vinculis agebanē in deserto a demonibus. his similes sunt mali religiosi si quos vincula obedientie ⁊ cōstitutionem nō possunt tenere quin exeant de monumentis. i. de claustris in mūdo mortui debēt esse ⁊ ad hoc ad negocia secularia vel inutilia seu etiā mala exercēda [Et virtutes dei sentientes ⁊ tq; ex magno timore non ex humilitate aī iesum pcidentes eū adorauerūt] et clamantes. s. coacti voce magna: vt enim dicit

A Matt. viij. Gerasa. Lur in monumentis habitabant.

Hylar. Nō est volūtatis cōfessio: sed necessitatis extorsio: qr timēt eius pūtiā dixerūt. [Quid nobis et tibi Jesu fili dei]. q. d. nihil est cōe tibi et nobis: tu deus nos diabolus hūilis: nos superbi: tu venisti saluare nos ꝑdere. Unde apls. Que cōuenio xpi ad belial. i. ad diabolū? certe nullatenus xp̄s dia facit bene: diabolus oia male supra dubitans dixit sibi filius dei es hic eruditus roxmēris asserit Jesu fili dei: pena eſſi oculos aperit quos culpa clauditi: nō cognouerūt ex certa scientia Jesum esse filiū dei: sed ex cōiecturis q̄ busdā opinabanē: nō tā de hoc certi. vñ August. q̄ demones clamāt q̄d nobis ⁊ tibi Jesu fili ma q̄ demones clamāt q̄d nobis ⁊ tibi Jesu fili ma gis ex suspitione q̄ ex cognitione dixisse credēdi sunt: si eſſi cognouissent nūq̄ dñm glorie crucifixissent. Istis demoniacis ex timore dñi adorātib⁹ ⁊ confitentib⁹ similes sunt qui timore gehēne poti⁹ q̄ amore iustitie deo fuiūt qui magis hūt oculū sinistrū ad gehennā vel ad cōmodū trāsitoriū q̄ oculū dextrū ad celū ⁊ incōmutabile bonū nō gratis colētes deū. [Venisti aī tp̄s debitū torqre nos.] Sciebāt eſſi in die iudicij sic facturā dānationē: et se mittēdos in abyssum ⁊ torquēdos: s. iā torqueri se dicebāt qr sm Hiero. Pūtia saluatoris tormētū est demonum. vñ Chrys. Et eſſi flagellabanē in visibiliter puncti ⁊ infixi ⁊ intolerabilia patiētes ex pūtia solaⁿ lō torquebanē: qr suspicabanē q̄ exire a lesione cessare cogerenē. Nā sm Hierony. Magnum tormentū est demonib⁹ a lesiōe hoīs cessare: ppter odiū q̄d erga nos hūt ⁊ tāto graui⁹ dimittūt q̄to diutius possederūt. Laueat ergo Iesus a diabolo vt cito eius iugū dirūpat: quia tanto facilius q̄to citius eius dñium euitatur Et interrogat Jesus de noīe mon qr ignoraret sed vt multitudo demonū ex cōfessione eorū apparet et magis credibile esset q̄ tot demones in duobus hoibus fuissent: ⁊ vt cōfessa peste virt⁹ curātis gratior emicaret. Unde dixerūt [legio mihi nomē est] qr multi sumus. Legio aār ꝑprie dicitur numerus determinatus armatorū in exercitu cōtinet ser milia sex cēros sexaginta sex: et inde dr legio in demonibus: qr militār ꝑtra nos ⁊ qr ⁊ si nō possint hoibus nocere in ꝑsona: saltē appetūt eis nocere in substātia: iō rogabāt Jesum si eos ejiceret [ne se expelleret extra regionē]. i. habitationē hoīm vel [in abyssum] ⁊ infernum: locus enim inferni debetur demonibus pmittunē tñ inter hoīes habitare vsq; ad iudicium: vt gliosior sit victoria electorū in superatione demonū tentātium [sed mitteret eos ī porcos] vt saltē sic in aliquo affligerent hoīes: qr vbiq; hoīes in mestitiā mittere studēt ⁊ de perditione eorū gaudēt. Ecce demonū infirmitas: qr nil pūt nisi pmissi: si ergo porcis nocere non poterāt nisi pmissi multo minus hoīb⁹ factis ad imaginē dei: oportet igit deum solū timere: illos aūt ptēnere in quo etiā apparet eorū vilitas: qr ingredi volūt in porcos. [Et pmisit] dñs cēdēdo eis petitionem ipōrū q̄d ps p sequētē effectū. nā porcorū gregē q̄ iuxta pascebanē in mare seruit ⁊ duo milia in stagno genezareth seu tyberiadis submersest ⁊ si demoniaci liberati sūt ⁊ curati permisit aūt dñs nō ꝑpter eorū persuasionē vel vt impiā eorum implerent voluntatē: sed propter multiplices cām et vtilitatem. Quarum prima est: quia forte homines illius terre peccatis suis illud dānum sibi fieri demeruerant. Secūda vt ex euentu q̄ iacture magnitudine appareat hōi-

Hylarius. Confessio coacta. 2. Cor. 6. Mat. 4. Augustin⁹ Cōfessio demonū ex suspitione. B Tormentū demonum. Hierony. Chrysosto. Legio. Demonum locus. C Permissionis dñice demonib⁹ facte cāe.

bus q̄ sint crudeles ⁊ nocentes sibi subditis ob tēperātibus: ⁊ q̄ hoīes quos magis odiunt plus affligerēt si deus permitteret ⁊ eis liceret. vnde chrysosto. ⁊ cōcessit eis: volens furiā quam contra homines habent demones oibus demonstrare ⁊ q̄ multo peiora vellent hoībus infligere si possent virtute nō ipediti diuina ⁊ qr in hominibus hanc demonstrationē fieri eius pietas non ferebat ipsos in porcos intrare pmisit: vt in illis virtus ⁊ furor demonum videat. Certū sm chrisso. vt discāt oēs qñ neq; aduersus porcos audēt vel possunt nisi deus consenserit vel pmiserit. Quarta propter salutem hominum vt inde hōibus salutis occasio p̄bereē et vt hoīes regionis illius discerēt dei virtutem et in eius venirent cognitionem: huius eſſi occasione pastores fugerunt ⁊ hec oia hoibus in ciuitate gerasa nunciauerūt. Quinta propter dignitatē hōi ondendam. s. q̄to dignior sit homo bestijs: cum ꝑpter salutē duorū hominū perire permisit duo milia porcorum. Adultum ergo peccant qui hominem perdere vel mutilare nō formidāt. Sexta ad cōtumeliam demonū: qr porcus aīal est immundum. Elegerunt enim intrare in porcos: quia hoc magis sibi pemiti: putabant ⁊ hoc magis congruebat: porci eſſi propter immunditiā ⁊ serpentes propter astutiā magis eis cōpetunt. vñ Remi. Ideo aut nō petierūt mitti in homines quia illum cuius virtute torquebanē humanas speciem gestare videbant nec petierunt vt in pecora mitterentur: quia velut munda aialia in rēplo dei offerebantur. Petierunt aūt vt i porcos mitterentur: qr nullum aīal immundi⁹ est porco et demones semp in spurcitijs delectantur. Septima propter misterium: nā porci qui nō habēt ad celum faciēt sed ad terrā: et in luto iacere delectantur: significant illos: qui deum pre oculis non habent: sed vitijs sordidantur et in potestatem demonum traduntur et in infernum cū eis finaliter demerguntur et nunc suffocati sunt in aquis et voluptatibus huius mundi tunc suffocabuntur in abyssis et puteo inferni. vnde glos. Nisi quis more porci vixerit diabolus potestatem in eo non habebit nisi forte ad probandū nō ad perdendum. vnde Augustinus. Certi misterij gratia et certa dispensatione dimisit demōes in porcos vt ostenderet diabolus in eis dominari qui vitam porcorum gerunt. vbi sm Ambros. Clemētiam domini debemus aduertere q̄ nullū prius ipse condēnat: sed vnusquisq; ipse sibi autor est pene. Timeant ergo libidinosi castrimargi ⁊ immundi q̄ in sordibus luxurie ⁊ voluptatum viuū ne ia potestatē diaboli etiā viuentes domino iubente vel permittēte tradunturt ⁊ postea cum eo in infernum demergant. Dicit etiā q̄ demones nobiliores pctā detestant vilia q̄to magis hō ds detestari ea: ptz autē et hoc q̄ detestabilis sit libido castrimargia: sicut ⁊ superbia: non eſſi legit diabolū in aliq̄ aialis organum intrasse ꝑter q̄ porci serpētis ⁊ hoīs. Ubi Chrysos. Cum porcini hoīes sunt facile capi pūt ab actionib⁹. Porcini sunt hoīes auide comedē per gulā: pingues p luxuriā: in luto iacentes p accidiā: in terra fodiētes p auaritiā: spurnātes p iracundiam. Per porcos etiā significant detractores et referēdarij qui pascunt de fecibus et immunditijs aliorū tanq̄ porci referentes qui vident vel audiunt: rodunt vitam eorū quos etiā demones intrant et demergunt in infernū. Eru

hōis pstātia. D Porci ⁊ serpentes dēonib⁹ apti. Remigius E Demones turpia pctā abominantur. Chrysosto. Porcini homines. Detractores sunt porci.

besce miser de hoc detestabili officio pacis turbamento et discordie seminario; et insuper time de anime periculo qz diabolus in te potestatem accepit quando te ad hoc officiū pduxit z q̃ nūc te suffocauit in hoc vitio: postea te suffocabit in inferno. Timeat etiam et caueat auditor ne talibus consentiēdo et aures prebēdo eis silis fiat quia super linguā detractoris: sic sup aures auditoris diabolus sedet: et si non esset auditor nō esset detractor. Unde glo. super illud ventus aquilo dissipat pluuias et facies tristis linguam detrahentē. sic dicit. Si hylari vultu detractorem audieris: tu illi das fomitē detrahendi: si vero tristi: discit nō libenter discere qd didicerit non libeter audiri. Auferet domine obprobrium taliū hominum pestiferorum a religione seruorū tuorum. Mistice per demoniacum significat diabolus qui in monumentis et montibus id est in fedis et superbis habitat hominibus. Nomē eī legio dicitur: quia multis in malum associatur eius autem eiectio per christum significauit de monum multitudinem deuincendam per ipsum legio quoq; ab hominibus pulsa porcos ingredi tur: quia demones ab illis qui ad vitam eternā predestinati sunt per gratiam eiecti male viuentibus et terrenis intendentibus ofundantur: quod tamen non faciunt nisi Jesus cōcedat: quia nec malos tentare possunt nisi potentia diuina permittat. Greg. vero porcorum a legiōe in mare pheicitur dum per demones malorum vniuersitas ad infernalem amaritudinem perducitur. Non repugnat autem quod Mattheus de duob⁹ demoniacis: Marc⁹ vero et Lucas de vno loquūtur: sed sm August. intelligas vnū eorum fuisse pesone alicuius clarioris z famosioris. vel secundum chryso. Senioris et insanie maioris p quo illa regio maxime dolebat: quod volentes significare duo euangeliste solum vnum commemorandum iudicauerunt de quo facti huius fama latius preclarius fragrauerat. Illi autem homines de ciuitate ereuntes [venerūt ad Jesum] vbi Titus. Illos autem ad saluatorem duxit dāni necessitas: frequēter enim deus homines dānat in rebus possessis z confert beneficium animabus. Et homines Jesum ac facta vidētes cōsciy fragilitatis sue velut adhuc infirmi z presentia domini indigni rogabant eum ex humilitate vt a finibus eorum discederet: quia timore magno admirationis z reuerentie tenebantur. Reputabant enim se indigcos tanto doctore z eius conuersatione: sicut centurio reputabat se indignum tanto hospite: z sicut Petrus fragilitatis sue memor aitteri a me domine: quia homo peccator sum: vel forte isti geraseni ex peccatis suis terrici timebant offendere presentiam christi: z per consequens incurrere penā maiorem precedenti er per eum amplius quam in amissiōe porcorum damnificari: sicut Oza tangens archam dei. Ipse autem ascendit nauem vt infirmos desereret quib⁹ onerī suam presentiam esse videbat vbi chrysosto. Attende autem christi humilitatem: post q̃ enim collatis a se talibus beneficijs emittebant non obstat: sed discedit et eos qui se ipsos indignos sua doctrina promulgauerāt deriquit: dans eis doctores liberatos a demonibus z porcorum pastores [Cumq; Jesus nauem ascenderet rogabat illum ex deuotione sanatus vt cū eo eēt [quia gratus de beneficio sibi colla

Auditor detractor vi superatur.

Mistice.

Concordātia euangelistarum.

August.

Chrysosto.

Titus.

Dāni tpal vtilitas.

Luce. 5.

Chrysosto.

to eum sequi volebat. Jesus aūt nō admisit. i. nō recepit eum ad discipulatū propter precedētis passionis horrorē: et ne ascribereē demoni quod iste faceret si discipulus christi esset. Et hoc loco accipitur et consuetū est in ecclia q̃ demonia ci z furiosi post curationem nō pmouētur ad ecclesiastica officia: sed domin⁹ eum quē curauerat secū ducere noluit: vt iactātie causam vitare doceret z ppter fructū predicationis ipsum ad suos remisit vt per eū alijs procurarēt salus et infidelib⁹ esset exemplo ipse sanatus. vñ eum a sua sequela simpliciter nō repellit: sed ipsum p̃dicatorē magnaliū diuini cōstituit dicens. Vade in domū tuā ad tuos quibus ex officio charitatis plus teneris: z nuncia illis quāta tibi oñs fecit z tui misertus sit: sanās te in aia z in corpore. vñ Theophi. Vide saluatoris humilitatem nō dixit denūcia oia que feci tibi sed oia q̃ fecit tibi oñs sic tu cū bonū aliquod operaris nō tibi sed deo attribuas. vñ chry. Licet aūt alijs sanati precepit nemini dicere conuenīēter tamē huic p̃cepit q̃ annunciet quoniā ois illa regio demonibus detenta sine deo manebat. vnde etiā Augustin. q̃ aūt ille sanatus cupiiam esse cus xp̃o z dicit ei. Redi in domū tuā z narra quanta tibi fecit deus sic intelligitur: vt si quisq; intelligat post remissionem pctōrum redeundū sibi esse in cōscientiam bonā sicut in domū z feruiendum euangelio propter aliorum salutem: vt deinde cū christo requiescat. Nedū preponere vult iam esse cū xp̃o negligat p̃dicatiōis misteriū fratere redēptioni accōmodatū. Et Greg. Cum essi q̃ tunlibet parum de diuina cogitatione percepe rimus redire iam ad humanū nolum⁹ quietem contemplationis querentes: sed oñs precepit vt mens prius exudet in opere z postmodum refici debeat p cōtēplationem. Et abijt non mente sed corpore separatus a oño z predicauit in decapoli. i. in regione .x. ciuitatum: quanta sibi fecisset Jesus magnalia: et oēs mirabantur: et p eus ad finem edificabātur. Ecce mutatio dextere excelsi: qz ex infideli: z demoniaco factus est predicator fidelis z deuotus operante oñorem vere fidelis: qz ad gloriam dei et ad vtilitatem proximi effectus est talis. Q̃d vero hic dicit de vno intelligendum est etiā de alio qui erat cum corpora bo volētes xp̃o sequi ad suos missi sunt z ambo salutem sibi factam et magnalia dei predicauerunt. Hoc quoq; exemplo docetur quen q̃ suo proximo salutem sibi factā predicare z a diabolo se liberatū esse verbis z opibus bonis demōstrat z alios ad eandem salutē pcipiēdā vocare. Studeamus ergo z nos si nōdū liberati sum⁹ a diabolo liberari z si iā nos liberatos esse cognoscimus salutē alijs p̃dicem⁹ q̃ nos obtinuisse gaudemus memores q̃ scriptū est q̃ audit dicat veni. Et multi hoc exēplū minime sequunt: z de his q̃ ad corpa pīnēt circa amicos suos sollicīti sūt z ind̃rūtis de his q̃ ad salutē aiarū pīnēt sollicitudinē nullā gerūt. Oratio.

Demones ci non mittunt ecclia officia.

Deus Deo tribuit Chrysosto. August.

Greg.

Demones cus porcorum.

Omie Jesu xp̃e amator hoīs benignissime supplico lachrymabilēr bonitati tue libera me ab oīb⁹ pctōr̃ sordib⁹ z ōmonū ifestatiōib⁹ nec; ab eis libera tū vsq; in finē misericorditer custodi illesum: vt ad tuā glām z primor̃ vtilitatē valeaz verbis narrare z opib⁹ demōstrare q̃ta magnalia fecerīs ammemee p tuā grām liberare: quatenus

cognoscentes ceteris quia hec mutatio dextere excelsi omnes meo exēplo pronocentur z te miserante ad meliora conuertantur. Amen.

De curatione Paralitici per tectum dimissi. Cap. xlviij.

Et cum dominus Jesus ascendisset in nauicula [vt de terra gerasenor̃ rediret i galileā. vñ illuc iuerat sm Chri. Nauigio transierat qui poterat pede pertransire. nō sem per eēi voluit potentiā oñdere in mirabilibus ne incarnationis noceret misterio. At contra hoies huius mūdi si vllā habent potentiā semp volūt ea vti magis q̃ veritate iustitie iō ēt sine vehiculo navis trāsire noluit vt nos doceret naui et suffragio penitentie vti i mari seculi huius vt i ciuitatē celestē pueniamus. Hec eēi nauis pnie in ciuitatē celestē deducitiō sequit. Et venit in ciuitatē suā. s. capharnaū in qua frequentius puersari solebat z miracula operari. sm Chri. Ciuitatē suā hic dicit capharnaum quam nō nascēdo z miraculis illustrando suā ipse fecerat. Alia q̃dem eēi extulit: id ē extra in lucē duxit vt bethleem alia aūt nutriuit: vt nazareth alia aūt diu inhabitantem habuit: vt capharnaū. hanc enim ciuitatem magis frequentauit conuersatione z in miraculorum operatione: qz sm August. erat quasi metropolis z ēsignior ciuitas galilee vbi plurimorum concursu fides z doctrina eius clari⁹ pateret: z miraculis pfirmata ad multos salubriter peruenireret: vel qz vt supra dictū est capharnaum interpretatur villa pulchritudinis et pinguedinis z consolationis que sunt occasio peccādi multis: ideo ad sui conuersionem pluribus indigebat miraculis: vel sicut metropolim regioms alicuius ciuitatem nr̃am dicimus existentes tamen de ciuitate subiecta illiuta z capharnaum metropolis nazareth galilee sita inter nazareth z stagnum dicitur ciuitas domini i Nazareth concepti z nutriti. [Et cū in domo doceret turbas viri quatuor portantes in lecto paraliticum] inuenientesq; multitudine ianua obturatam z non valentes introire per eam: z illū inferre pre turba ascēderunt supra tectum: z nudantes illud p tegulas submiserunt illum cū lecto in medīū aūt iesum z hoc fuit signum magni fidei ipsorum. Unde post fidē eor̃ oñdit oñs diuine prātis actū z sup aiam z sup corpus ipm et b tripliciter. Primo in remissione criminis. Secdo in cognitione cogitationis: z hec duo pertinent ad aiam. Tertio in sub ita curatiōe egritudinis corporalis: mā vidēs Jesus fidē illor̃. s. offerentium z ēt paralitici oblatiōnō eēi se portari z per tectū submitti sustinuisset nisi curationis fidē habuisset dimisit ei peccata dicens. [Confide fili remittunt̃ tibi peccata tua] z non dicit remitto: sed remittuntur causa humilitatis z pietatis insinuande. Ex hoc patet q̃ fides paralitici aderat: quia licet sanitas corporalis vl̃ aliquid quiusmodi detur aliqui propter fidem alienam: remissio tamen pctōrum non datur alicui adulto sine fide propria. z ideo bene filium vocat: qz iam credebat vbi Hiero. O mira hūilitas despectum z debilem totisq; membror̃ compagibus dissolutū filium vocat: quem sacerdotes nō dignabant̃ attingere. Aut certe ideo filium: quia dimittuntur ei pctā sua. [Et quidam de scribis] id est legisperitis [dixerūt intra se]. i. cogitabāt qz extra dicere ppter populū nō audebāt. xp̃us esti intrinsecum est cogitatio mentis. [Hic blasphemat] id est q̃d ē sibi vsurpat. Est eēi blasphemare deo iniuria irrogare: qd fit tripliciter: vel cū deo attribuit q̃d ei non conuenit: vel ab eo remouetur q̃d ei cōuenit: vel cum hō sibi q̃d proprium est dei tribuit: z hoc nō tertio iudicabant eum blasphemare: qz ipsum putabant hominem tm̃ z non deū esse: dimittere aūt pctā soli deo cōuenit. Et xp̃s cōuenīēter eos redarguit oñdens se esse deū dupl̃r. primo qz rñdet eor̃ cogitationibus q̃s cognoscere p certitudinē solī deo ppriū est dī. [Ut quid cogitatis mala in cordibus vr̃is] iponēdo mihi falso blasphemiaz scīz me nō posse pctā dimittere: z qd dei ē vsurpare. q. d. qua ptāte cogitatiōes vr̃as video etiā pctā dimittere possu: qz cogitatiōes sunt fons boni z origo malitiō saluator nr̃ cū vidisset malas scribarī cogitatiōes ne vlterius pdirent in pei⁹ stati redarguit eos dī. [vt qd cogitatis mala in cordibus vr̃is] dās nobis doctrinā: vt quācito ppenderimus nos mala cogitatione pulsari statim debeamus nosmetipsos reprehēdere: vt. q. d. tibi ipsi hec xp̃i ōba ad quid cogitas mala in corde tuo. Deinde hoc ēt oñdit sanando paraliticū per imperiuz tanq̃ ppria virtute quod est eiusdē ptātis sicut z pctā dimittere. licet eēi paralisis virtute nature aliqñ possit curari nō tñ subito: nec ita perfecte: vt statim hō possit lectum i quo iacet portare: vt hic dicit factū esse. vñ subiungit [quid est facilius] inter duo ista. s. [dicere dimittūt̃ tibi peccata tua aut dicere surge z ambula] hoc est solo xp̃o efficere: vt dimittantur peccata: an verbo efficere vt paralitic⁹ surgat sanus z ambulet. q. d. Si vobis hoc manifestius z maius videt. s. subita curatio corporum quam animarum z possum hoium primuz ergo z reliqui: qz equalis potestatis est vtrūq; z vtrūq; est virtutis infinite. Unde ex hoc concludit virtutem diuinitatis sue per factū dicens. Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata [tunc ait paralitico] quod verbum interponitur ad euangelista. [Surge]. s. sanus a lecto [tolle lectum tuum] in quo diu decubueras infirmādo vt quod fuit testimonium infirmitatis fit probatio sanitatis [z vade in domum tuam] p temō indigens vt prius portitore. Et fecit sic [magnificans deum] qui sanauit eū. Magna virtus vbi sine mora salus imperium comitatur: vt nemo iam dubitaret eum paralitico dimisisse peccata qui eēi dem sublato grabato ambulare precepit. vnde merito qui aderant stupentes z mirantes relictis blasphemijs ad laudē cōuertun̄t̃ tante mirestatis ppter q̃d sequit. [Videtes autē turbe] scilicet miraculum factuz in paralitico [timuerunt] reuerendo z admirādo [z glorificauerūt] laudando [deum qui ptātem talem] scīz dimittēdi pctā z curandi solo verbo infirmos [hominibus] ad eorādm. s. salutem. vel sm glo. hominem tam potenter inter homines operantes. Et hāc potestatem dedit deus pater xp̃o causatiue hoibus aūt receptiue. Christus quippe tribus de causis miracula faciebat. primo propter aliorū cōuersionem: qz multi videntes ea conuertebant̃. xp̃o circa quos faciebat vtilitatem: quia eos in corpore z in aia curabat. secundo propter aliorū cōuersionem: qz multi videntes ea conuertebant̃. xp̃o tres.

Mat. 9. Mar. 2. Luce. 5. Chrisost.

Potentia sua vti noluit oñs

Chrisost. Capharnaum ciuitas domini.

August.

Paralitici oblatio.

Remissio pctōr̃ egrit fidem i adulto.

Hieronū.

Miraculo

tertio ppter dei gloriē & honorē: ista triplex cā hic tangit. Ex hoc tñ q̃ timuerūt videt q̃ nec ō ipso plenā cogitatio nē habebāt q̃ puto hoies esse & posset hanc ptātem a deo credebāt. vñ glo.

1. Jo 4. Spectāt surgentē incredulī mirant a beuntes & dimittē opis miracula malūt timere q̃ credere. Nam si crederēt non timerēt: iz oblige rēt perfe

Pctā cur p̃ us remisit ra hic q̃ dñs curan io paralitica incepit a mor-
q̃ sanauit. bo ipsali qui erat cā & radix morbi corp. alis: q̃ primo remisit pctā eius quē fuerāt cā morbi ad modū boni medici qui primo remouet cām mor-

Infirmitates contingunt quinquiliciter. bis: tñc postmodum intēdit curationē. Infirmitas aūt hic fuerat: iflicta paralitico ppter pctā sua vt patiēs gauderēt: iō dñs primo remouit cām: q̃ cessante causa cessat & effectus introductus ob illam causam. Nulla enim nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas. vnde sin glo. quinq̃ modis infirmitates contingūt vel vt iustis merita per patientiam augeant: vt Job vel ad custodiā virtutum ne superbia rētet vt Paulo vel ad corrigendū peccata vt marie Lepra et sicut huic paralitico vel ad gloriam dei vt ceciuo & lazaro: vel ad iuitium pene vt herodi q̃ tenus hic videat quid in inferno sequatur. Hic

Hiero. ergo Hiero. dat intelligi pterasq̃ corporis debilitates euenire ppter pctā. Et iō plus pctā dimittēt vt cāis debilitatis ablatis sanitas restituat & fit visibile signū vt inuisibile. p̃ bef. vñ & Beda.

Beda. Curaturus aūt hoiem a paralisi dñs primo pctō rū vincula dissoluit vt onderet eū obnexus cul pa: artuū dissolutione fuisse dānatum: nec nisi his relaxatis mēbrorū posse recuperatione sanari Sed heu nos ecōuerso magis satagimus de curatiōe corporis q̃ aiēnō sepe destituimur vtro-

Chriso. biq̃. vnde Chriso. Nos aūt si corporaliter patiamur: satagimus nociuum abijcere. Cū vero male sit anime differimus atq̃ ideo nec a corporis nociuis curamur. Abscindamus ergo fontē malorum & cessabunt egritudinū fluxus. hec Chri.

D Confessio a medico sua dendā est. Ergo quia constat quod propter peccata quandoq̃ homo egrotat: medicus egrum visitans primo eum ad penitentiam & confessionē monere debet ne peccato tanq̃ ferro manente in vulnere frustrat sit emplastrū apponere. Unde peccant medici qui curam materialē adhibent corpori priusq̃ cura spiritualis sit adhibita anime ignorantes causam morbi videlicet quod p̃ pec

Chrisost. cato anime inflictus sit corpori. vbi Chrisost. Sed

Paralitic' repurat populum gentilem. quia hec ipsa domini gesta spiritualiter in se referunt continent rationem cuius typum paralitic us iste gerat debemus aduertere. Figuram nā que in eo populi gentilium preostendam esse cognoscimus qui peccatis grauibus animo dissoluti quasi quadam insanabili infirmitate plagatus in quatuor angulis mundi istius velut i lecto iacebat. Unde & in eo paralitico cui remissa sunt peccata id ostensum est: q̃ populus gentium qui grauī valitudine peccatorum laborabat data sibi remissione per medicinam celestē integram & perfectam sanitatē sim corpus & ani mam etiam ne salutis acceperit. Cui non immerito post remissionem peccatorum reddita salute iam dicitur redi in domum tuam. i. in domū paradisi. de qua adam iamdudū expulsus fuerat qui burus ifirmitatis autor: exti erat & merito sequit. Hoc viso turbe timuerunt & magnificauerūt deum qui tantam ptātem dedit hoibus. Magnificatur enīz deus qui vel apostolis suis

potestatem dimittendi peccata donauit: vel hominibus tantam gratiā concessit vt post remissionem peccatorum per meritus fidei atq̃ iustitie potestatem accipiant ad paradisum redeundi vbi & Hypla. Videntes aūt turbe timuerunt. Hypla.

Magni enim timores res nō est dimissis pctis a xpo in morte resoluī: q̃ nullus est in domum eternā reditus si cui indulta nō fuerit venia delictorū. cessante aūt timore honor deo reddit: q̃ potestas hominibus hac vita data fit per verbū eius & remissionis pctōrū & corporis resurrectionis & reuersionis in celū. hec Hypla. Moraliter

E Moralis figuratio. per paraliticum qui priuatus est vsu membrorum corporalium significatur peccator operibus meritorijs priuatus & turpi marcens otio. Talis enim priuatur gressu meritorie affectionis & tactu bone operatiōis & gustu suauitatis celestis & vsu diuine ptēplationis & auditu diuini sermonis: & odoratu diuine p̃solationis. Et tunc iacet in lecto q̃ superuenēs tenet eū pra

Peccatus paralisi comparatur. ua ōsuetudo. hoc enī lect' dici pōt hoc loco. Sp̃ sum quoq̃ pctū more paralisis facit tremulus per mali dilectionē: reddit insensibilē p obstinationē impedit loquelā p desperationē. Ubi scit dum q̃ sicut dñs legitur resuscitasse tres mortuos sed multo plures sunt: sic legitur curasse tres paralíticos: iz etiam plures sint. s. paraliticum in domo: paraliticum iuxta probatica piscinam: paraliticum in lecto: vt in proposito. Et q̃ paralíticus (vt dictum est) pctō ē signat. iō

Pctōrū gña nōtandum q̃ tria sunt gña peccatorum. s. peccator occultus: publicus & consuetudinarius. Paraliticus in domo est peccator occultus: paraliticus iux piscinam est peccator manifestus paraliticus in lecto est peccator consuetudinari: & hoc peccatum in cōsuetudine ductus difficulter relinquitur: & paraliticus hic in lecto iacere dicitur. i. pctīs cōtinuare dicit. q̃ predictos pctō res quatuor exportant extra domum propzie cōscientie: & extra ecclesiam tam militantē quā triumphātē. Primū ē trepidatio bonitq̃ dō et hō incipit ex desidia tepescere i bono inchoato talis dimittit deum: & per consequens dimittit a deo. Scōm est delectatio mali q̃ cōiungunt quasi socius eius. cum enī deus derelinquitur statim anima i malo delectatur. & hi duo socij precedunt. Tertium est mali opatio cum delectatio ad opus ducitur. Quartus est mali operis consuetudo cum ipsum malum frequentat. Et hi duo sequitur portātes pctōrem extra suffragia ecclesie quibus ipse priuat. Sunt aūt q̃tuor que ipsum reportāt & recōciliant. Primū ē vite breuitas: vt hō cōsideret q̃ breuis sit vita presens & incerta. Scōm est timor pene gehēnalis: vt homo consideret eius acerbitatem: diuersitatem & eternitatem. Tertium est cōsideratio culpe: vt homo consideret quid grauedinis: q̃d immundicie quid malitie sit in peccatis. Quartum est spes veniē: vt q̃ uis in multis offendemus nihilominus tamen veniā speremus. Qui hec quatuor habuerit ante d. um portabitur et misericordiā cōsequetur. Ut portatores eius vt saneē a xpo sunt quatuor sue salutis procuratores scilz manens secrete & predicans publice: orans pro eor inuitās exemplo: & sic isti offerūt eum xpo sollicitātes pro ipsor: ipse offert quādo eis conformatur consentiēdo & meritis eor obicem non ponendo. Christus autem fidem illorū inspicit cuī preces eorū exauditi: & paraliticus

Exportatores paralitici. i. peccatorem.

Beda. Lecto surgere.

Reportantes eum.

Anselm. de eo q̃ nō petitā veniaz portant.

Et matth. 10. Ro. 9.

Salutis p curatores quatuor.

cus curatur q̃ peccatū sibi dimittitur & donat sibi gratia per quā ad actus meritorios restituitur. Et tunc suū male consuetudinis lectū tollit q̃ ab ea p exercitiū boni operis recedit: & sic p cedēs de virtute in virtutem vadit in domū suā q̃ bonis actibus ad celestem festinat patriam: & p̃ pls eū glorificat: q̃ nullus est in domum

Psal. 77. Penitēti q̃ mor impo nitur a xpo. dextere excelsi. Illi xo q̃ inde murmurāt signāt demones q̃ inde valde dolent. Christ' xo curās quatuor imperat penitē ti. Primo aūt eis vt con fidat & spē de venia p̃sequēda habeat quā etiam iaz filiis p adoptionem vocat. Deinde volens eū sanare iubet eū surgere & lectū tollere & i domū suā abire: surgere inq̃ a pctō & mētis deiectiōe. In peccato enī male delectando pctō q̃ si in lecto quiescit & ex pctō ira mens deiciē vt nunq̃ possit esse leta: q̃ semp p̃sumit seua perturbata pscientia: tñc aūt surgit q̃ ista deserit. Collere vero lectū & portare vt pcessi q̃ erat sibi quieti et delectationi incipiat sibi eē oneri & dolori. Abire quoq̃ in domū suā: vt in celū meditatiōe pergat vel conscian suā q̃ dom' aīe est dificiūt: & si quid ibi immundū inuenerit p os q̃ si per ostiū cōtendo p̃ciatia qua homo p multitudinem pctōr ita alienat q̃ quasi ipsam perdat & seipm nō cognoscat. Homo ergo paraliticus hoc ē mollitie & illecebris carnis vel voluptate seculi resolutus & torpēs ac pre turba cogitationum et cārum seculi videre deū nō valens post q̃ supra tectū carnis ascēderit: vt spūs dñetur carni: videt deū & ad cognitionē dei vere redit tunc deū sanat p gr̃am ab oī q̃ deliquit & vocat filiū per adoptionē: & iubet surgere de torpore negligentie & se erigere a carnalib' desiderijs p penitentiā: & corpus in cuius desiderijs iacuit adoluptatē sp̃ūs attollere ac carni dñari p cōtinentiā & ire ac tendere p bonā opationem & honestā cōuersationem in domū suā. s. paradisum q̃ prima fuit hōis dom': hoc est in habitatione eternā: vt in bonā cōsciam segregatus a terrenis et custodiens illam vel ne iterū peccet ad internā sui custodiā. Ubi Beda. Spūaliter de lecto surgere ē aīa se a carnalib' desiderijs vbi egra q̃ fecebat abstrahere. Lectū xo tollere est ipsa q̃ quoq̃ carnem p cōtinentie frena coercētā spe celestiū premiorū delitijs priuare terrenis. Ipse est enī lectus qui p singulas noctes lauat a David. i. pro vniuscuiusq̃ nocte maculā digno pnie fluuie castigatur. Sublato autē lecto domū ire ad paradisum redire est. Ipsa est enī vera dom' q̃ hoies p ma suscipit nō iure amissa sed fraudetandē restituta p cū q̃ fraudulento hosti nihil debuit. Ubi & Ansel. sed & domū illā nō pteribis vbi per regulas paraliticus ante pedes eius submittit vbi pietas & potestas obuiauerūt sibi. [Fili inq̃t remittunt tibi pctā tua] o mira clemētia o indicibilis mia. Accepit felix remissionē pctōr suorū q̃ nō petebat q̃ ñ pcesserat pfessionē meuerat satisfactio ñ exigebat p tritio. Corpis salutē petebat nō aie & salutē corpis & aīe recepit. Uere dñe vita & volūtate tua si decreueris saluare nos nemo poterit phibere: si aliō decreueris nō est qui audeat dicere cur ita facis. Pharisee q̃d murmuras: an oculus tuus neq̃ est q̃ ipse bonus est: certe miserē cui ipse voluerit: ploremus & oremus vt velit bonis etiā operibus pinguescat oratio: augeat deuotio: excitet dilectio: leuent pure manus in oratiōe quas nō sanguis immūdicie maculauit: tactus illicitus fedauit

auaritia nō erasperauit: leuet & sine ira & discrepatione q̃ tranquilitas sedauit pax cōposuit puritas cōscie lauit: iz nihil hoz paralitic' ille legitur premisisse: qui tñ legit remissionem oīm peccatorum meruisse. Hec est aūt ineffabilis misericordie eius virtus cui sicut blasphemus est derogare: ita et hoc sibi p̃sumere stultissimum. potest cuicunq̃ vult & hoc solum efficaciter dicere q̃ dixit paralitico dimittuntur tibi peccata tua: sed quicunq̃ sine fuga labore vel cōtritione vel cōfessione vel etiā oratione sibi hoc dicendo expectat nunquam ei remittitur peccata. Hec Anselmus.

Oratio.

Domine Jesu Christe q̃ i in passiōe tua nauicula in cruce ascēdisti in resurrectiōe trāsmetastiz in ascēsione in ciuitatē tuā venisti ecce timor de pctis de ira deiudicio periculo superueniēntis infirmitatis: & de incertitudine mortis offerūt tibi aīam pctī morbo dissolutā. Dic iacēti in pctis vt cōfidat de gr̃a remissionis: resurgat p cōtritionē & pfessionem tollat lectū suum per satisfactionē: ambulet per pfectū virtutū in domū suā eternam beatitudinem: vt turbe fideliū videant timeant & glorificent deum qui talem potestatem dedit ad hominum vtilitatem. Amen.

De emorroyssa & archisyna gogi filia. Capitulū. xlix.

Est hec quidaz princeps synagoge nomine iayrus accessit ad Jesum tam fidei quā corporis gressibus [& adorabat eū faciēdo sibi reuerentiā debitā & procedēdo ad pedes eius qui bus circumportauit omnibus salutem] [rogans] pro vnica filia annoruz. xij. di. [Dñe filia mea mō defuncta est] & mortua. Hoc dicit secundum reputationem q̃ enim desperabat filiam posse inuenire viuam de ea loquebat vt iā defuncta desiderās a dño vel morientes sanari vel mortuam suscitari. Sed Marcus dicit q̃ erat in extremis: & ē erat mortis ita propinqua q̃ reputabatur mortua. Uñ sim cōmunē modum loquēdi de illo qui sic est morti propinquus: dz q̃ est mortuus: q̃ q̃ modicū distare videt quasi nihil reputatur [sed veni] ex p̃ misericordiam appropinqua [et impone manū tuā] adiutricem super eā & viuet sanitate sibi restituta. duo petit ppter tertiū scz vt veniat & manū imponat et sic filia reuiuiscat ignorās. s. q̃ & absens liberare poterat. Sic moraliter cum quilibet nō habeat ni si vnicam animā magis debet curare de eius salutione quia si eam amittit: totus amittit. Spiritualiter autē venit deus p gratiā puenientes manum imponit p gr̃am cōcomitantē: & tñc a'a viuit per gratiā cooperantem. [Et surgēs Jesus sequebatur eum et discipuli eius et turba multa cum eo. in hoc datur subditis forma obedienti ac paribus nutu obsequendi et prelatis aīas mortuas suscitandi. vñ Remi. Ira aūt pariē atq̃ imitanda dñi humilitas et mansuetudo. Nam mox vt rogatus est rogantem cepit sequi hinc subditos et prelatos pariter instruxit subditis exemplum obedientie reliquit prelatis vero instantiā & sollicitudinem docendi demōstra

E Matth. 9. Marci. 5. & Luce. 8.

Moralis. Humilitas domini.

Remigius.

uit vt quotiens audirent aliquē mortuū in aia statim adesse studeāt. Unde Chrysosto. Cum rogatus esset dñs a iayro vt ad suscitandum filiā ipsius veniret non morat sed statim surgens secutus est eū. Quo exēplo docuit nos impigros in omni tēpore dei esse debere. Et dum Jesus pageret ecce mulier emorroyssa a morbo quē patiebatur sic dicta [ab annis.xij. sanguis fluxum passa que in medicos erogabat omnē substātiā suam accessit retro] et a tergo:tum qz verecundabatur de infirmitate fetida:qz tum fm legem reputabatur immunda:tum qz ante faciem non potuisset accedere pre turba:tum propter misterium confusionis quaz debet homo habere pro culpa sua et tetigit fimbriā vestimenti eius non solum tactu corporali:sed et deuotione fidei in quo laudanda est humilitas eius:qz indignam se reputabat tāgere pedes dñi vel plenitudinez vestimenti. Habebat eni Christus fimbrias iuxta cōsuetudinē iudeorum fm legis precepti. Ecce qz non habebat dñs ianitores vel stipatores seu macerios nec aliquē qui cōprimentes eū ñ beraret:et ideo mulier libere accedit et turbe comprimit. Ubi Remigius. In quo fides eius admiranda est quia desperans de salute medicorum in quos sua erogauerat intellexit celestem addesse medicū et in eo totā suam intentionem collocauit z ideo saluari promeruit. Unde Raba. Docet mulier quantū sit corpus xpi quod in fimbria tantā demonstrauit esse virtutem quid ergo sperare debemus qui non solum corp? domini cū contingim? sed confiximus et fumimus Illa quidē medicinam accepit ex vulnere:ve illis quibus ipsa medicina in vulnus conuertit [dicebat eni intra se.firmiter.s.credendo [si tetigero tantum vestimentū eius salua] ab infirmitate mea [ero] non qz vestimenta aliquā virtutē sanandi habebant:sed qz per hoc declarat virt? illoruz quorum vestimenta sunt. Tangens autē [cōfestim est sanata a plaga sua.] Et est notabile qd accessit:accedēs dixit:dicens tetigit:tangens curationem accepit:quia his tribus scz ñ bo fide z opere omnis salus acquiritur. [Et cognoscens Jesus ex se exisse virtutes dixit. Quis me tetigit.] Non querit ex ignorantia vt doceat sed vt mulier sanata confiteatur z per confessionem appareat fides eius et a christo commēdetur tum propter mulieris meritum per humiles cōfessionem:tum propter astātium edificationem: tum propter dei laudem z glorificationem:tum propter spem archisynagogi augendam z eius de sanatione filie sue assecurationem. Et dicentibus discipulis q turbe eum. cōprimerent dixit. [Tetigit me aliquis:nam et ego noui virtutem de me exisse] id est effectum virtutis in curatione infirmatis. Nam licet turbe que in ipsum pre deuotione audiendi irruebant eum comprimerent:z in tali pressura corporaliter tangerēt: non tamen tangebāt eum cū tali deuotione z fide sicut ista mulier tetigerat:et de tali tactu singulariter dñs querebat. [Videns autē mulier: quia non latuit] timens corde et [Tremens] corpore ad matestatem diuinitatis cuius virtutem in se experta fuit [venit et ante pedes illius procidit] ac causam tactus et sanationem [corazz hominibus indicauit] cōfitendo veritatem de quātitate z proli:tate infirmitatis et de perceptione integre sanitatis. Hoc enim dñs scire voluit: ad laudem dei z aliorum vtilitatem. ¶ Sed qd rit Chrys. quare ipsam manifestat deus cuz ipsa latenter accesserit:et respondens ponit ad hoc manifest sex rationes. Prima est vt mulier sanguinaria de occulto Christum tangens non haberet inde conscientie tangere remorsum. Secunda vt mulierem emendet quo causa niam estimabat hoc latere xpm. Tertia vt fidē eius ostendat omnibus ad exemplar celeriter credendi. Quarta vt monstrare se cognitorem omnium. Quinta vt ostendat quod vt de? fluxu sangu inis fluxu. Sexta vt in fidem erigat archisynagogum. ¶ Ad Jesus conuersus z videns eam. i. approbans ipsius fidem dixit illi. [Confide filia fides tua te saluam fecit.] i. hanc fidē sa lutem meruit. Cum enim operatio miraculosa fit supra naturam fidei attribuit eam cū? fides est de his q sunt supra naturam. Ubi Hiero. Nō aūt dixit qz fides tua te saluā factura est sed saluā fecit quasi dicat:i eo q credidisti iā salua facta es. Ubi z Chrys. qz formidolosa erat hec mulier propter hoc ait p fide z filiam eam fecerat. Filiam vero vocat sanatam fidei ratione: fides eni xpi dei filiationem pstat. Notandū etiā q dominus nō dixit ego sanaui tei sed fides tua: vt vi tandam ostentationem doceat z meritū fidei extollat. vñ fm Chrysost. Dñs ait q fides sua ipaz sanauerat nolēs sue virtuti sed fidei eius sanitatis bñficiū arrogare:docēs p hoc in virtuosis actiōibus nostris nō nostrā sed dei laudē q̄rere debere z pdicare:z addidit dñs. [Vade in pace] q̄ scz prius eras in perturbatione propter lōgā infirmitatē tuā corporalē. Ubi chrysio. dicit aūt eū vade in pace mittens in finē bonozū. In pace eni deus habitat vt cognoscat q nō solum corpore curata est sed etiā a causis corporalib? passionis id est peccatis mutata. Et salua facta est mulier ex illa hora] Ubi glo. Intelligēdū est ex illa hora ex q tetigit fimbriā nō illa hora ex q Jesus cōuersus est ad eam. Jam enim sacra salua erat vt ex verbis domini perpendi potest. Ex ñ bis Ambro. quibusdā videtur q hec mulier martha fuerit qui in quodam sermone inter beneficia Christi que enumerat sic dicit. Dum largum sanguinis fluxum siccauit in martha: dum demones expulsit de maria:dum corpus reduuiui spiritus calore constrinxit in lazaro. Bz ex istis verbis Ambro. bene habetur q martha fuerit a christo curata a fluxu sanguinis quod aūt martha fuerit hec mulier de qua hic agit non habet ex ñ bis illis. Et quod hec muler non fuerit martha ex hoc videtur qz de hac muliere dicitur qd omnem substantiā suam in medicos erogauerat. Martha autez diues erat. Hoc etiam patet per Eusebium qui dicit hanc mulierem fuisse quandam Cesaree philippi ciuem. Nam fm eus mulier emorroyssa postq̄ sanata est fecit in cesarea philippi (vñ oziunda est) statuā eneam i curia sua fieri ad imaginem christi cū fimbriis vestim ēt ipsamq imaginē in magna reuerētia habet et deuote adorabat. Fecit et ex opposito imaginem suam flexis genibus et manibus iunctis ac cancellatis quasi precaretur et supplicaret versus quam imaginem christi manum extendebat. Contigit autem quod subtus imaginem christi creauit herba quedam nulli? efficacie et tus fuit virtutis:que cū fimbriā attingebat tante virtutis erat q omnes infirmitates sanabat. ¶ Ire rum dicit Hieron. qd Julianus apostata cū cognouisset qd in cesarea philippi esset simulachrū qd scz sanguinis liberata profluuio femi

B Emorroyssa.

Remigius fides emorroysse.

Rabanus.

C Questiōis xpi cause.

Chrys.

Fides mentis.

Hiero.

Chrysos.

Fides cacia.

Chrysos.

D Ambros.

Martha emorroyssa dubitandum.

Hieron.

Eusebius

Martha emorroyssa erecta.

Chrysos.

Julianus apostata sta tua electa fulmine Dei.

Humilitas ad custodi eucharistia.

E Allegorice eccl. sia gēium.

Hiero.

Chrysos.

Cur pergit ro domino. ad filiaz archisynagogi sanata ē.

Ambro.

Ambro.

Hieron.

F

Moraliter peccatoz.

Ps. l. Ab. ii.

Cantuum musicorum excitatio nes.

na recerat eo deposito suā imaginē ibi collocauit que fulminis ictu fracta ē. Ecce habes quod dam valde notabile ad humilitatis custodiam sicut Dei. Hoc modo introducit dicens. Quilibet dño pfecte seruiens pōt appellari a fimbria quasi vltima pars vestimēti dñi ppter sua hūilē reputationē: qui ergo ad tm̄ statū peuenerit q̄ sciat dño exaudiri in liberādis infirmis vel aliis miraculis nō extollat ppterea qz non ipse sz dominus facit. Quātis enim hec mulier tangeret fimbriā ad cuius tactum se liberari confidebat z sic contingit:non tamen a fimbria:sz a domino virtus liberationis exiuit. Et ppterea ipse dixit [sensi de me virtutē exisse.] Nota igitur hoc dñm nihil boni tibi in perpetuū attribuas qz totū ē a dño. Allegorice mulier sanguine fluentsz a dño curata est ecclesia de gētibus ꝓregata que fedata fuit sanguinis martyꝝ effusione z idolatrie pollutione z his que carnis z sanguinis gerunt delectatiōe. Que z fimbriā vestimenti xpi tetigit qñ fidē incarnatiōis credidit: hūanitas enim vestimētū diuinitatis est i xpo. De quo dz q in similitudine hoim factus est et habitu inuentus vt hō: z tūc a fluxu sanguinis sanata fuit:qz fundere sanguinē catholicū destitit z ab idolatrie ac carnis delectatiōe z sanguinis effusione sanata fuit:ac ab eius pollutione cessauit. Peregrante autem domino ad filiam archisynagogi mulier morbosa sanata ē: quia sic dispensata est salus humani gñis vt primo aliq ex israel deinde plenitudo gentium intraret:et sic omnis israel saluus fieret. Emorroyssa autē sanata archisynagogi filia nunciat mortua:qz dum gentilitas ad deuz conuertit synagoga p fidē z inuidie recte mortua nunciatur:hoc etiā significatum fuit in parabola de duobus filijs quorum senior de conuersiōe tristabatur iunioris vnde Ambro. Quem autem putamus synagoge principem esse nisi legē cuius contemplatione dñs synagogā nō penitus dereliquit? Ad hanc autem principis filiam dum properat dei verbum vt saluos faceret filios israel sancta ecclesia ex gentibus congregata que inferiorū lapsu criminum deperiebat paratam alijs fide ꝓripuit sanitatē. Quid aūt sibi vult q hec principis filia annozum.xij. moriebatur z mulier ista fluxu sanguinis ab ānis.xij. laborat: nisi vt itel ligatur quia quamdiu synagoga viguit laborauit ecclesia. vnde z Hieron. Nota ergo q eo tpe hec mulier. i. gentium ppls ceperat egrotare q genus credidit iudeozum: nisi eni ex cōparatione criminum vitium nō ñditur. Moraliter etiaz per mulierem sanguinis fluxuz patientē psona peccatrix a longo tpe z de pctō in pctm̄ cadens pōt intelligi:que tm̄ remedū querit a dño dicēs ei. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee. Dominus ergo quotidie mulierem sanguine fluentē sanat dū aiam diuersis vitijs corruptā per gām curat. Deinde cum nūcij ad archisynagogū venissent ōt eius filiaz esse iā mortuā: dixit iesus archisynagogo eum ad fidē confortando [noli timere] in fide dubitando [tantū modo crede z salua erit] a morte.] Et veniens dñs iesus ad domum principis] inuenit filiā eius iam defunctam z tibicines conductos carmen lugubre canentes:diuerse enim melodie diuersas passiones excitant in hoīe:alique enim excitāt audaciā:vt ptz in tubis bellicis:z alique de notionē:vt ptz in canticis ecclesiasticis:z alique letitiā:vt ptz in diuersis instrumentis musicis: alique excitant fletū z deuotā lamentationez z talibus vtebant antiquitus in exequijs magnarum personaꝝ vt puocaret multitudo ad fletū z luctum. Christianis tm̄ nō puonit tales habere:qz nō debēt incōsolabiliter flere [z inuenit ēt turbam tumultuantem] in fletu planctu z vlulatu multoz:qd vocat tumultus:qz inde causat sonus confusus:ac etiam in preparatione funeralium. Et dicebat [nolite flere mon est mortua puella]. i. in morte maiura [sed dormit] scilicet milpi:qz ita de facili possum eam suscitare vt de somno excitare. vnde Beda. hoib? mortua erat qz suscitare nequiuerant:eo dormiebat:in cuius dispositione z aia recepta viuebat z caro resuscitanda quiescebat:vnde mos apud xpianos obtinuit q̄ mortui qui resurrecturi esse non dubitantur dormientes vocentur. [Et deridebant eum] putantes q̄ de dormitione somni diceret z eam esse mortuam nesciret. Ecce deridet in curijs principum:nec irascitur: nec arguit eos:qz quāto maior fuit derisio tanto postea maior ñ tutis ostensio. vbi Hiero. Nō aūt erant digni vt viderent misterium resurgentis qui resuscitantem indigms contumelijs irridebant. Quātis autem dñs deridebatur ab eis: non tamē destitit ab incepto in quo instruuntur boni cum deridenī a malis:non ideo debent desistere a bono incohato. Et cū eiecisset turbā:scz lamentantiam tumultuantiū z deridentiuz: qui propter incredulitatē z derisionem non erant digni videro miraculū [intrauit cū patre z mre puelle] quos in fide confortare tanto miraculo disponebat [ac petro iacobo z iohanne] quos spāliter i struī volebat. hos eni quicq̄ voluit hre testes miraculi:vt in ore duorum parentum vel trīū apostolozum staret omne verbum. In hoc etiam facto ostdit nobis dñs:qz blasphemis z irrisozib? non sunt reuelanda misteria:sed fidelibus qui honozent ea. Et fm Chrysost. In hoc q̄ turba eiicitur z discipuli solum in domum intrant z neqz hi omnes erudit nos gloriā que est a multis eiuitare. vñ z theop. Mortuā suscitās eiecit omnes quasi nos docens absq inani gloria esse:z nihil ad demonstrationem faceremon enim humilis xpo ad ostentationem volebat aliquid operari. Predictos aūt tres discipulos tm̄ permisit dñs interesse sue transfigurationi. Itē agonis sui oratōni. Item huic suscitationi. primo propter eorum dignitatem:scdo propter signandam trinitatis fidem:tertio propter testium numerū sufficientem:quarto propter oim statum ecclesie significationē z commendationē. Per Petrū eni qui prozem habuit significat pnuati. Per Johannē qui virgo fuit ñ gines. Per iacobū q̄ nesciē virgo fuisse vel vrozē habuisse vidualis status. Patrē aūt z matrem pmisit intrare ppter eoz credulitatē z propter eoz testificationem. [Et tenens manū puelle ait illi tibi dico surge] per tactū z vocem eam curabat z ostenderet q̄ humanitas esset instrumentum diuinitatis mirabilia faciēs. vñ fm Chrisos. manus Jesu viuificatiua existens mortuū corpus viuificat z vox aūt iacentē excitat. [Et pfesti surrexit puella et ambulabat] qz nulla mora inter verbum eius z factū erat. vbi Chri. In ambulatione eius nō solū suscitatur:sz z pfecte sanata ostditur. [Et iussit illi dari manducare] ad demonstrandū q̄ eā vere suscitauit z non vt videatur fantasma esse

B Derisio nō auertat te a bono.

Mortua dormit xpo

Eiecta turba.

Chrysost.

Theop.

Discipuli a dño admissi

Chrysos.

Chrisos.

Moraliter

Libicines.

Ulixis factum.

Notanda tria i puelle suscitatione.

Miracula publicari vetat xps.

qõ factũ est. ¶ Mistice puella in domo mortua est anima mortua per peccũ in cogitatione. Dicit aũt dõs q puella dormit; q; qui peccant ĩ p̃senti adhuc per pniam resuscitari possunt. Libicines sunt demones suggerentes vel hoĩes adulatores qui fouent mortuam ⁊ tenent hic corp̃ in carnis lasciuia ⁊ solatijs que faciliter terminantur ad lucrũ inferni ⁊ desolationis. Ꝓ nos ad patriã tẽdẽtes mortiferos syrenarũ cantus sarda aure pretereamus, vñ Ulixes fecit se ligari in malo nauis ⁊ aures suas obtuuit ne deceptus syrenarum cantibus in mare saltaret. Turbe tumultuãtes sunt affectiones vel amici carnales; deriſores sunt seculares vel detractores. Turba ergo foris eiciẽ vt puella suscitetur q; aliq intus iacẽs mortua nõ resurgit nisi p̃ us affectiões carnales ⁊ cure seculares ꝗ corde expellant: hec enim ĩpediũt ne q̃s ad p̃siderationes sue salutis se colligat. Libicines enim eici debẽt q̃ tanq̃ magistri in errore aliq̃m demulcẽt. Deriſores q̃s eiciẽdi sunt; q; contẽnẽdi ⁊ minime curãdi. Et tũc puella suscitat q̃n xps domũ cordis ingredit ducẽs secũ iohannẽ gram; petrũ cognitionẽ; ⁊ iacobũ supplantationẽ vitioꝝ. Qui ꝗ a spiritali morte ſ. a vitijs resuscitatus fuerit: nõ solũ a sordibus scelerũ exurgere; sẽd ⁊ bonis ambulare ⁊ p̃cere d; ⁊ mox celesti pane, ſ. verbi dei ⁊ sacramẽto altaris satiari necesse habet. Possunt aũt hic notari tria. ſ. petrõis periculũ in filia. i. in anima morientẽ: penitentis remedium in principe. i. ecclesia dei rogãte; creatoris bũficiũ in xpo ꝓpitiante. Periculum sic p̃cedit nã mortẽ appropinquat cũ delectabile illicitum cõcipit: in extremis laborat cũ ad p̃sensum accedit; ⁊ morit cũ consentit; ⁊ tũc opa sunt mortificata. Remediũ querit cum princeps ad xpm accedit credẽdo; adorat diligẽdo; dõm appellat metuendo. Bũficiũ datur cum xps surgit p̃ces exaudiendo; turbam eiecit pctã expellendo; vel impedientia remouendo; domũ intrat gratiam infundendo; prius eiecitur culpa; sic ingredit gratia. Et ad insinuandum humilitatem docens dõs iesus fugere ostentationem ⁊ inanem gl'am p̃cepit parẽtib̃ ne alicui dicerẽt q̃ fctũ erat; ostendens vt d̃t Greg. q̃ largior bonoꝝ ẽ nõ aũt cupidus glorie; dat q̃ totus nihil recipiens. Et tũ exiuit fama hec in vniuersam terram illã ſ. prouincie galilee ad manifestandam miraculi magnitudinem ⁊ veritatẽ vbiq̃. Prohibuit quidem dõs iactantiam nõ miraculi manifestationẽ; q; res ipsa se indicabat ⁊ manifestam faciebat; ac si dicat: Iolite gloriari in bonis operib̃ vestris sicut nec ego in eis. Ubi sciendum quod xps publicari prohibuit opa miraculoꝝ propter mundi honorem ⁊ laudes hoĩm seu vanem gloriam; sed non ad glorificandum deum ⁊ ad fidez p̃bandam; ꝓpter que dõs miracula faciebat: nõ prohibuit enarrare. Vñ ⁊ parentes puelle preceptum dõi seruauerunt ꝓpter hũanum applausum ipsum miraculum non publicando nec cõtra p̃hibitionẽ dei fecerũt hoc ad dei gloriã predicando. Et similiter fecerũt duo a cecitate curati de quibus mox subiungitur; ⁊ plures alij ꝗ quibus alibi simile reperitur. ¶ Oratio.

Domine Jesu xpe adoro pedes mie et veritatis tue deprecor te piissime sana tactu gratie tue animam meã sanguinolentã: ⁊ pctis varijs maculatã ac resuscitatã eam a morte voluntatis; ꝓ positi

Ⅰ

Mat. 9

Filius dauid xps.

Chrisos.

Nõ posse, Allego.

Remig.

Moraliter oculi intellectus.

Rosii. ad Raba.

Chrisos.

D Lecitas q̃ triplex.

Raba.

Fidei vir. B

Mutti de monia et curatio. Chrisos.

Hylarius.

Chrisos.

Chrisos. Gloria vana.

Chrisos. Justo laudatio flagellum est.

Hiero. Remig. Chrysostomus.

Chrisos. Gloria dei nõ hoĩs querenda.

L Precepti triplex ratio.

Odium pharisaeorũ

Beelzebub

Petrõr cenfertur demoniacus.

Chrisos.

Parua loca nõ spernenda. Theo.

Languor. Infirmitas

que pessimi ⁊ occultiũ ac restitue me deo ⁊ patri tuo cui filium inter coheredes tuos adoptasti. Ne memineris bone domine iustitie tue aduersus peccatorem tuum neq; ire aduersus reum tuum; ⁊ memor esto benignitatis tue erga creaturam tuam; ⁊ miserationis tue erga miserum tuum domine deus meus. Amen.

¶ De duobus cecis ⁊ vno muto. Cap. L.

Et transeunte inde Jesu) scilz de domo principis [secuti sunt eum duo ceci] misericordiã cuz clamore in via perentes ⁊ deuota oõne dicentes. [Miserere nostri fili dauid.] Vulgata eñ erat fama apud iudeos q; xps nascitur̃ erat de semine dauid sm carnem. Et ideo quia credebant ipsum esse xpm ipsi dauid promissum vocant sic eum dauid filium. Clamabant autez q; ad literam non videbant quoniam prope est dominus. vbi Chrisostomus. Vide autem eorum desiderium ⁊ a clamore ⁊ ab ipsa interpolatione. Neq; enim simpliciter accesserunt; sed magis clamantes ⁊ nihil aliud quam misericordiam postulantes. Filium autem dauid vocabant; q; nomen honoris esse videbatur. [Cum autez venisset domũ] id est ad hospitium suum in illa regione interrogauit eos si crederent eum hoc posse facere. q. d. confessi estis hũanitatem me dicendo filiũ dauid si crediti̇s q̃ possum hoc facere vt deus; ꝓ eñ est diuinitatis. Non interrogat quasi ignorans eorum fidem; q; omnia sciebat per certitudinem; sed vt confessio exterior adderetur fidei interiori; ⁊ sic essent digniores illuminari ⁊ mercede ampliori; q; sm apostolum. Corde creditur ad iustitiam; ore autem confessio fit ad salutem. vnde Raba. Non quasi nescius interrogabat; ⁊ vt fidem confessio promat; confessionem virtus salutiq̃ comitetur virtutem. [Dicunt ei] fidẽ cõfitendo [vtiq; domine]. vbi Chrisost. Non vltra filium Dauid vocant sed altius extenduntur et dominum confitentur; quod est nomen potestatis. [Cunc] post confessionem fidei [tetigit oculos eorum] vbi Raba. confessio oris tactum meruit diuine pietatis. Felix tactus ad quem tanta sequitur virtus ⁊ dixit [secundum fidem vestram fiat vobis]. i. sicut fides mentẽ illuminat; ita oculis lucem restituat. [Et] statim illuminati sunt ⁊ aperti oculi eorum.] Ecce quanta est fides simpliciter credentiũ; quemeretur tot donorum collocationem ⁊ augmentũ a deo vt omnia possibilia sint credenti. Non eos in via curat vt laudes hominum ⁊ iactantie gloriam vitare doceat. vnde Chrisos. Rursus autez hoc eruditnos gloriam multitudinis expellere; q; eniz prope erat domus ducit eos illuc singulariter curaturus. Unde ⁊ propter humilitatem ẽt cõminat eis ne cui dicãt. [vt ad fugiendã iactantiam ⁊ inanem gloriam nos instruat; vt enim dicit Chrisostomus. Justo laudatio flagellum est Chrisostomus. Justus cum laudatur in facie ⁊ flagellat mente. Sed [illi] ceci illuminati [exeuntes] scilz de domo [diffamauerunt eũ] id est famã eius p miraculum factũ diuulgauerunt [in tota terra illa] ⁊ publice nunciauerunt ⁊ ⁊ propter memoriã gratie non potuerunt bũficium tacere; ⁊ nõ ingrati gratie dei facti sunt eius p̃cones ⁊ euangelistẽ. vñ Hiero. Dñs quidez ꝓpter hũilitatem Hiero. fugiens iactantie gloriam hoc preceperat; ⁊ illi propter memoriam gratie non p̃ñt tacere bũficium. vñ ⁊ chrs. Sinautem alteri videtur dicens. Vade ⁊ enarra gloriam deimon est cõrariũ illi hoc sed vt valde conueniens. Erudit eñ nos ipsos quidẽ de nobis ipsis nihil dicere; sed et eos que volunt nos propter nos laudare prohibere Sinãtum ad dei gloriam refertur non solũ non phibere ⁊ sed ⁊ iniungere hoc facere. Ut eñ sũ p̃dicticũ est solũ prohibet dõs publicari beneficia ad laudem hũanam; sed non prohibet hec enarrari ad dei gloriã. Ubi sciendum q̃ preceptum datur vel ad exequendum: vel ad probandũ vel ad instruendum. Primum obligat ad faciendũ rem p̃cepti. Secundum ad sequendum; voluntarẽ seu intentionem p̃cipientis. Tertiũ ad discendũ aliquid ex p̃cepto; ⁊ hoc tertio modo [cõminatus est eis ne alicui dicerent.] Unde nõ fuit simpliciter inhibitio dicendi; sed potius moralis instructio vt exemplo sui bona que faciunt homines velint latere; ⁊ sed tamen vt prosint alijs prodant inuitũ; ⁊ ideo isti non sunt trãsgressi; q; non fecerunt contra intentionem p̃cipientis. Unde deus iussit taceri non simpliciter; sed propter gloriam; sed taceri non potuit verum est vtiliter; propter aliorum salutem. Nam non posse vtiliter fieri dicitur sc̃m ius non posse fieri. De hoc etiam habes supra de curatione leprosi. ¶ Allegorice vterq; populus cecus ⁊ sine lumine veritatis erat domino per hoc seculum transeunte ⁊ nisi vterq; in domumid est in sanctam ecclesiam veniat ⁊ verbo dei credat lumen non merek recipere. In ipsa eñ ecclesia in quam venit xps p carnẽ illuminantur ceci per fidem xpi incarnati. vnde Remigius. Allegorice aũt per hos duos cecos duo populi designant. i. iudaicus et gentilis. De vtroq; autem populo in se credentes xps illuminaut in domo; p quã intelligitur ecclesia; quia absq̃ vnitate ecclesie nullus saluari meretur. Illi aũt qui crediderũt aduentũ dõi p vniuersum orbẽ diffamauerunt. hec Remi. Spialiter etiã duo ceci sunt intellectus ⁊ affect̃; duo aũt sunt oculi intellect̃; dexter fides diuinitatis: sinister fides hũanitatis; duo sil̃r sunt oculi affectus dexter amor bonitatis siue glorie diuine: sinister timor iustitie vl' gehẽne. Et sic est quadrupl. ꝗ cecitas in quatuor ocl'is. Prima est error; circa diuinitatẽ; secũda est error; circa hũanitatem; tertia est malignitas cõtẽnens bonitatẽ; siue gloriã diuinã. quarta est presumptuositas nõ videẽs gehennã ⁊ nõ timens iustitiam. [Egressis aũt] de domo [illis] ſcz duob̃ cecis iam illuminatis obtulerunt ei hoĩes illius terre [hoiem mutũ] et q̃ peius est] habentem demoniũ] hic Chrs. nõ erat mutus a natura sed a demone insidiante ⁊ linguã tenẽte ⁊ ideo [electo] et expulso per dõz [demonio locutus est] q; amoto impedimento habuit loquẽdi officiũ sicut prius. In quo sm Hylariũ rerũ ordo seruatus est; nam demoniũ prius eiecit; ⁊ tũc reliqua corpis officia succedunt. [Et mirate sũt turbe] ſ. ex signoꝝ nouitate [dicentes. Nũq̃ apparuit sic in israel]. i. talia miracula nõ sunt visa inter iudeos. Ubi Chrs. Preponebant quidẽ ceteris eum; non quia curabat solum; sed q̃m facile et velociter ⁊ infinitas egritudines ⁊ insanabiles sanabat. Pharisei autem dicebant in principe demoniorum eiecit demonia. Quasi dicerent; non est hec ptãs a se vel a deo sed a diabolo. Ubi Hiero. Quia virtutem negare nõ possunt opus calumniantur. ⁊ Remig. Scribe nãq̃ et pharisei facta domini negabant que poterant ⁊ que non poterant negare in sinistra partem interpretabant. Turbe nãq̃. i. deuoti ⁊ simplices opera dei cõfitebant̃ ⁊ cum dei reuerentia ⁊ laude admirabantur; ſz pharisei inuidi; ⁊ in odiũ fidiantes expulsionẽ demõis principi demonioꝝ ascribebãt ⁊ opa dei calũniabãtur. Odium eñ et inuidia faciunt interpretari facta in deteriorem partẽ ⁊ peruerti iudicia. Pharisei autez odiebant xpm; q; acriter arguebat vitia eorum ⁊ iõ miracula a xpo facta virtute diuina dicebant eẽ facta arte magica; et eodẽ mõ eiectionẽ demoniũ factã p xpm dicebãt fieri virtute cuiusdam demonis superioris sibi familiaris ⁊ primari quem vocabant beelzebub cui inferiores demones obediebant ad nutum de corpibus exeundo. Sed istud inferius de alio demoniaco rõnabiliter reprobatur a xpo. Mistice autem in turbis cõfessio nationũ in pharisejs: infidelitas signatur iudeoꝝ. Et sicut in duobus cecis signat̃ est vterq; populus iudeoꝝ ⁊ gentiũ ita in hoĩe muto ⁊ demoniaco ⁊ et generaliter signatum est omne genus hũanum vnde predicatores obtulerunt dõo hoĩnem mutũ. i. genus hũanũ a confessione fidei demoniũ habentem ⁊ ydolatrie dediturn. Sed [eiecto demonio] ⁊ ydolatria relicta] locutus est mutus] ⁊ xpm cõfessus. Per istum etiãz mutũ signatur quilibet hõ̃ possessus a demone p peccatũ mortale. ⁊ dicit mutus q; loqui non potest meritorie; sed deo curandus offertur q̃n iusti p eo deprecantur ⁊ ⁊ tunc demõ eiicitur q̃n peccatum ipsius a deo p infusionem gratie relaxatur; tunc q̃ soluntur ei̇ lingua ad dei preconia persoluenda. Q̃n eñ a demone per peccatũ possidetur q̃s si conuertatur ⁊ ad penitentiã redeat mox videbis mutum loquẽtẽ deũ laudantem seipsum accusantem ⁊ veritatem predicantem. Pharisei aũt hoc demonioꝝ p̃ncipi attribuẽtes sunt hoĩes maligni bona aliorum deprauare ⁊ peruertere studẽtes. Dõs aũt nõ desistebat a p̃dicatione ꝓpter illoꝝ deprauationem docens nos accusatorib̃ nõ ⁊ retribuere non accusationes ſz bũficia. vñ Chrs. Voluit dõs ipso facto accusationẽ redarguere pharisaeorum dicentiũ [in principe demoniorum eiecit demonia] demõ eñ cõuitiũ passus nõ bũ facit ſz nocet eis qui eũ inhonorant; dõs aũt cõtrariũ facit q̃ post cõuitia ⁊ cõrumelias nõ solũ nõ punit ſz etiã nec ingratuit q̃nimo beneficia p̃stitit. Unde sequit. [Et circuibat iesus] hoc est cõ negligẽtes [oẽs ciuitates et castella]. i. oia loca maiora ⁊ minora hoc est cõ locozũ vel p̃sonarum acceptores. vñ Theo. Nõ solũ in ciuitatib̃ dõs predicabat sed etiam in castellis vt oiscam̃ parua loca nõ spernere neq; magnas semp̃ querere ciuitates ſz verbũ dei in vicis abiectis ⁊ vilib̃ seminare. [Circuibat (inq̃) doces in synagogis eoꝝ]. i. in locis cõmunibus et debitis vbi erat cõuẽtus hoĩm; nõ in latibulis sicut mos est hereticis [⁊ p̃dicãs euãgeliũ regni]. i. legẽ nouã q̃ immediate ducit ad regnũ q̃ nõ faciebat lex vetus nõ fabulosa inutilia vel curiosa [⁊ curãs oẽm languorẽ], plixũ q̃ ſz non sit multum vehemẽs; grauat tñ ex diuturnitate [⁊ omnẽ infirmitatẽ]. ſ. vehemẽtẽ que grauat ex passionis acerbitate; vt nõ sermone tñ ſz et opẽ persuaderet. Ex quo patẽt mlta miracula hic in quodã gẽa-

li cōclusa ad confirmationē legis euangelice a
xpo facta. Hic eñ ponunt miracula in gñaliq;
euāgeliste nō poterant oia facta xpi scribere in
particulari. Nā vt dicit iohannes multa alia sig
na fecit iesus que nō sunt scripta in lib. hoc. Si
cut eñ in ecclesia legitur ⁊ dicitur in martyro
logio ⁊ aliorū plurimorū sctōrū martyrū et cōfes
sorū atq; virginū. hac. s. de cā quia karolus mag
nus fecit inquit diligenter oia ⁊ actus mar
tyrū ⁊ aliorū sanctorū ⁊ inuentū est q̄ in diebus
singulis occurrebāt plus q̄ trecēta festa: ppter
qd̄ ita rutū est vt in fine martyrologij addar̄ clau
sula p̄dicta: vt ri in gñali fiat memoria sctōrū in
die trāsitus eorū ita sil'r euangelistē: q; nō pote
rāt oia miracula xpi in ptcularī scribere: ideo
frequenter multa cōcludit in quadā gñalitate:
sicut pt̄s hic ⁊ alibi in diuersis locis euangelij.
[Circuibat ergo iesus] nō ad deuorandū: ⁊ pden
dum: sed ad maxima beneficia eis afferendum:
vnū quidē regni euangelium: aliud autem oīm
egritudinū curationē: in quor̄ p̄mo salus aia
rum in secundo salus corporum exprimitur ⁊ il
los quos corpore sanabat extrinsecus etiā men
te, sanabat intrinsecus. O im quidem salutē affe
ctabat ⁊ bonū cōe magis q̄ priuatū p̄curabat.
Sec prochdolor bonū priuatum magis q̄ cōe q̄
rit: ⁊ p hoc in magna pte mundus destruit:
Hoc aūt p̄cedit ex defectu charitatis que non
querit que sua sunt: s̄z q̄ aliorū. vnde Chri. Hec ē
p̄fecta gratia charitatis qñ q̄s alijs festinat am
plius vtilis ⁊ lucrosius esse q̄ sibi. Igitur ad tā
piū samaritanū ⁊ ad tā salutarem pastorē ⁊ me
dicū in oī necessitate semper est recurrendum:
⁊ nō solū animarū: sed corporū: salus ab ipso so
lo est querenda: ⁊ in eo tota spes nostra est po
nenda: ipse eñ melī nouit et considerat quid
cuilibet expediat. vnde Aug. Bonū est vt de sa
lute corpis non satagas: nisi vt a deo illa petas.
Si scit tibi p̄desse dabit illam. Si nō tibi dede
rit: nō tibi p̄derat habere illā. Nouit deus quid
expediat nobis. Id agamus vt sanū sit cor no
strū a pctis. Et quando forte flagellamur in cor
pore ipm deprecemur. Hec fratres ideo dixi ne
q̄s q̄rat aliqd̄ preter auxiliū dei. hec Augu. Per
mittit qdē deus tribulationes ⁊ tētationes ad
uenire ⁊ scit q̄ diu debeāt durare: ipse eñ q̄ ea
rū nouit principiū ⁊ introitū: nouit etiā finem
⁊ exitū. Et ideo oia patienter feramus: ⁊ ad ip
sum solum recurrentes oia sibi cōmittam⁹, vñ
Chriso. O hombus cum diligentia intēdam⁹: ⁊ si
non acceperimus immozemur vt accipiamus.
Ideo eñ aliquandu ⁊ annuere precātibus dif
fert ⁊ tribulationes irruere p̄mittit: vt cōtinue
ad ipm refugiamus: nec ab eo aliqd̄ discedam⁹.
Qr si quales in tribulatiōe sumus: tales essem⁹
etiā in requie nequaq̄ egeremus afflictionib⁹
eruduri. Et quid dico de vobis. Etñ oēs quicūq;
vnq̄ clariores induti sunt coronas a tribulatio
nib⁹ ⁊ tentationibus coronati sunt: ⁊ famosi effe
cti. Que oia cognoscentes nō festinem⁹ in tpe
inductionis malī: sed vnū solum erudiamur: vt
vtil'r cūcta toleremus: nec de his que nobis ac
cidūt qnestionē curiositatis moueamus. Scire
eñ q̄n op; solui tribulationes permittentis est
eas aduenire cultatas aūt cum oī ferre gratiarū
actione nr̄e est bone mentis opus. Quia si fiet
oñia bona sequenē. Ut igit hec p̄sequamur ⁊
p̄babiliores hec ⁊ clariores illic fiamus omne
quodcunq; superuenerit equo animo suscipia-

Joh. 20. Sctōrum numerus.

Mundi p euntis cā.

Chriso. 1. Cor. 10. 2. Cu. 10. 2. Jo. 10. ⁊ Lu. 5.

Augustin'

Ex mat. 6.

Chriso. F

Tribulatio coronat.

mus: gratias agentes ei qui super omnes scit
magis id quod nobis expediat: et his qui genue
runt vehementius nos diligenti ⁊ ad singula
queq; discrimina has vtrasq; excogitationes in
nobilissis cantantes iustitiam compimamus:
glorificemus autem in omnibus deum pro no
bis cuncta facientem nobisq; omnia prouiden
tem. Sic eñ facile ⁊ eas qui virtuti opponūtur
expellemus insidias ⁊ immarcessibiles cōseque
mur coronas. hec Chriso. ¶ Oratio.

O mine Jesu christe lumen claritatis
eterne illumina oculos meos interio
res ne vnq̄ obdormiā in morte anime
vt per gratiam illuminatus omnia q̄
agenda sunt videam et per eandem adiutus ad
implendum que video conualescam ⁊ ac inde
tua beneficia enarrem ad tui gloriam et aliorū
vtilitatem. Aperi etiam domine os meum mu
tum peccata per infusionem gratie relaxando
et linguam meam ad tua preconia soluendo: vt
loquendi gratia percepta meipsum accuseam: ⁊ te
deum laudem: proximum edificem ⁊ predicem
veritatem. Amen.

¶ De missione apostolorum ad predicandum cum potestate curationum. Capitulum. lj.

A Mar. 9. 10. Mar. 3. Lu. 2. Chrisi. Mission' discipulorum oportuna

Posita euangelice legislatione per christi predicationes ⁊ descripta eiusdem legis confirmatione: per miraculorum operationem: nunc consequenter ponitur predicte legis promulgatio discipulorum missionem vbi Chri. detendit autem opportunitatem missionis. Postq̄ eum viderunt mortuos suscitantes ⁊ mare increpantem: ⁊ cetera hmōi ⁊ sufficienter virtutis eius demonstrationem susceperāt per verba et opera tūc eos emittit. Unde ⁊ glo. Nō ab initio misit illos: sed postq̄ viderunt paraliti cos curatos ⁊ mortuos suscitatos. Quia ergo multi iesum sequebantur: tum propter predicationem audiendā: tum ppter infirmitatū curationē habēdā: iesus eñ ita paup erat q̄ nec domicilium vbi caput reclinaret hēbat: et iō turbe sequētes eū fessi ⁊ vexati sub diuo sup terram iacebant ppter qō [videns] intuitu clementie [turbas] ad se ꝓgregatas viscera misericordie expādens circa ipsas [misertus] ⁊ cōpassus [est eis: q; erant vexati] laboze corpozali ⁊ etiā spūalis: s̄z corpozū ⁊ peccatorum et abiecte [iacentes sicut oues pastorem] q̄ eos dirigeret [non habētes.] In quo pōtifices iudeorum redarguit qui magis lupi q̄ pastores erant. Unde Hiero. Vexatio gregis ⁊ ouium atq; turbarum: pastorum culpa et vitium magistrorum est. Sacerdotes eñ ⁊ doctores ullius tēporis intenti quaritie nō vacabant debito modo eorum doctrine: sed erāt sicut lupi rapaces spoliantes populum bonis temporalibus per malum exemplum reuocantes a spiritualis. Jesus vero tanquam pastor bonus pascebat eos continue verbo doctrine sue spiritualiter ⁊ ⁊ aliquando etiam temporali subsidio corporaliter. Sicut autem tunc sic ⁊ hodie prochdolor multi qui pastores dicuntur ⁊ attamen ea que lupozum sunt facere non verentur. Non solum enim non emendant subditos ⁊ sed per negligentiam ⁊ mala exempla

B Hiero. Pastor culpa.

nocent eorum profectibus. Admittūt collectores
decimarū ⁊ confiscatores rerū tpaliū: nō inquī
sitores heresum ⁊ emendatores vitiorū: et ideo
tot ⁊ tāte hereses ⁊ sentes vitiorum in horto ec
clesie iam pullulāt ⁊ crescūt q̄ vix eradicari et
exterminari possunt. Uexatio ergo oriū ⁊ negli
gentia pastorum fuit occasio mitrēdi apl'os ad
predicādū populo ⁊ sanandū infirmos: vt nō eēt
necesse q̄ turbe currerent post iesum tanto la
boze. Et quis primo apostolis et postmodum se
ptuaginta duob⁹ discipulis cū eos mitteret pre
cepta quedam dñs dederit: tū q; fere oia et his
⁊ illis et nō solū ipsis: s̄z ⁊ eorū successoribus et
imitatoribus cōuenire videnē: ideo in sequenti
bus simul ordine congruenti ponunt. Consideranda itaq; iesus vexationem ouium ⁊ negligentiam pastorum poterat dicere discipulis suis. [Messis quidem multa]. i. multitudo p̄parata ad hoc q̄ p fidem colligāt ⁊ in horreū reponāt. vñ ⁊ alibi d̄z. Leuate oculos vestros et videte regionē: q; albe sunt ad messes. [Operarij autem pauci i.] doctores et predicatores veri respectu tante multitudinis conuertendē: q; adhuc nō dum predicauerāt xpi discipuli. Messis est turba credētiū in qua nunc sunt grana cum paleis i. boni cum malis: s̄z in futura messione separabunt. Sz eñ vno modo messis collectio hominū ad fidem: alio modo collectio fidelium ad retributionē. O parij sunt in eccl'ia qui querūt opus nō otiōsus nō honoztaias nō decimas: prodesse nō p̄ceesse. Pauci autez sunt oparijs: s̄z multi cōductrij: pauci operarij sed multi mercēnarij: pauci operarij salutē aiarū q̄rētes: s̄z multi questuarij lucrū tpaliū sectātes. Et ideo rogandus est dñs vt operarios multiplicet et mittat eos: q; ⁊ si sunt qui bona audiant: desunt tū qui dicant. [Rogate ergo dominum messis] scilicet me qui sm quod deus sum dominus messis [vt mittat operarios in messem suam] id est predicatores ad erudiendum populum: quia nullus fit aptus ad predicationē verbi diuini nisi p gratiā dei et ab eo missus immediate vel mediate. Ecce optima et necessaria oño quam quotidie debemus deo facere: vt mittat inquit: nō vt ipsi se ingerāt sicut fures ⁊ latrones faciūt in messem suā. i. in salutē animarum: ad hoc eñ mi. tū turtsed multi conuertunt falcem suā in messem alienam. s. in tpalia ad que non diriguntur. Dñs mittere ꝓponit: ⁊ tū rogari vult: et hoc propter rogantium excitandam charitatem ⁊ augendū meritū: quatenē fideles sui nō solū de opatione: verūetiā de affectu ⁊ velūtare remunerēt. Ex q̄ pt̄s q̄ lz de⁹ velit aliqd̄ facere: vult tū qñq; pro hoc a iustis exorari. [Et cōuocatis. xij. apl'is dedit eis ptātem eiciēdi spūs immūdos ab obsessis [⁊ curādi oēs lāguozē] corpoz [⁊ infirmitatē] aiarū que quidē dñs facit potestatiue: sed discipuli fecerūt in eius noīe. i. inuocatione ⁊ virtute. vñ Beda. Benignus et clemens dñs non mui det seruis atq; discipulis virtutes suas: et sicut ipse curauerat omnem languozem ⁊ omnem infirmitatē: apl'is q̄ suis dedit potestatē vt curēt oēm languozem ⁊ oēm infirmitatem. Sed multa distantia est inter habere et tribuere: donare ⁊ accipere. Iste quodcunq; agit potestate agit: illi si quid faciūt imbecillitatem suā ⁊ virtutes dñi cōtentur dicētes. In noīe iesu surge ⁊ ambula hec Beda. Per istm numer apl'oz duodenarium qui cōponitur ex denario ⁊ binario si-

Jo. iiij.

Messis alegorice.

Operarij.

Mitti dñt p̄dicatores

Rogari vult deus.

Beda. Miracula discipulorū

gnificatur q̄ apl'i ⁊ eorū successores debent preceteris implere decalogū legis ⁊ duo precepta charitatis. [Et misit illos binos] in signum charitatis que requiritur in predicatoribus ⁊ vt haberent mutuo solatium societatis: quia adhuc erant infirmi: qñ aūt erant pfecti: s̄z post percepionem spūsancti misit eos simpliciter siue binos siue solos: quia tūc erāt spūsancto solidati. [Misit] inquam [illos predicare regnum dei] i. euāgelium qō p̄mittit regnū deī: docet qualiter ad hoc itur ⁊ peruenitur: q; per pnām vel [p̄dicare]. i. in sua predicatione penitētib⁹ promittere regnum dei [et sanare infirmos] corporaliter et spūaliter. Hoc etiam quotidie facit p̄dicatoribus euangelij) si faciāt qō in se est: quia dat eis potestatem eiciendi demones spiritualiter de cordibus hoīm ⁊ sanādi lāguores vitiorum. Instruxit etiā dñs apl'os quo pergerent et quid facerēt: quo vterenē ⁊ a quo abstinerēt: et a quibus cauerēt ⁊ a quibus nō timerēt. Sicut itaq; ex p̄cedentibus ⁊ sequētibus pōt intelligi non nisi virtuosi sunt missi pauperes ⁊ expediti stabiles impigri ⁊ benigni: nō malis cōicantes nec cupidi debent p̄dicare regnum dei. [Misit] ergo [duodecim p̄cipiēs eis et dicens. In viam gētiū] s̄z q̄ ad gētes ducit [ne abieritis]. vbi p̄hibuit eis ne irent ad p̄dicādum gētibus extra terrā p̄missionis [et in ciuitates samaritanorū ne intrauerītis] qui samaritani licet essent in terra p̄missiōis tamen erant partim gētiles et partim iudei: q; ceperūt libros moysis: cū hoc seruierunt idolis. Ideo autem apostoli fuerunt prohibiti predicare predictis gentibus: quia vsq; q̄ ad passionē christi nō erat magnum tempus: ⁊ conueniens erat vt eius aduentus primo denunciaretur iudeis quibus principaliter erat missus: ⁊ ideo tēpus qō erat vsq; ad passionem christi futurum erat necessarium ad manifestādum iudeis per apostolos christi aduentum. Et hoc est quod subditur [s̄z potius ite ad oues domus israel que perierunt] propter idolatrie peccatum et legis preuaricationem. Non ergo negat quin aliquando ituri sint ad gentes: sed potius ⁊ primo ad iudeos: me iudei haberent excusationem et causam non recipiendi dominum ⁊ euangelium: q; ad gentes misit apostolos dicentes se qui proprij erant esse reiectos. Unde post resurrectionē ascēsurus in celū dixit eis eūtes in mundum vniuersū p̄dicate euangeliū omni creature. vbi Hiero. Nō est cōtrarius locus iste ei precepto quo postea dicitur eūtes docete oes quia hoc ante resurrectionē illud post resurrectionē p̄ceptū est: ⁊ oportebat prius aduentum xpi nūciare iudeis ne iustam haberent excusationem dicentes: ideo se dñs reiecisse: q; ad gētes ⁊ samaritanos apostolos miserit. vñ ⁊ Greg. Redēptor noster prius soli iudee voluit: et postmodum eiectis gentibus predicari: vt dum illa vocata cōuerti renuerent predicatores sancti ad vocationē gētiū p ordinē venirēt: quatenus redēptoris nr̄i p̄dicatione a p̄prijs repulsa gentiles populos quasi extraneos q̄rerēt: hec Greg. ¶ Mistice in viā gentiū nō est adeundū. i. modus viuēdi eorū nō est tenēdus ⁊ in ciuitates samaritanorū per quas significānē conuēticula hereticorū non est intrādū per consensum: sicut eñ samaritani. i. gentiles partim tenebāt vetus testamētū: ⁊ partim negabant: sic hereticī partim p̄fitentur fidem xpi ⁊ partim negant.

Duodenarij apl'orū numerus.

A Mar. 9.

Jo. 14. Lu. 5.

Mission' discipulorum

Qñ gētib⁹ p̄dicare cōgruit.

Mar. vltio

Hiero.

Greg.

Mistice.

Deinde ostēdit forma vocendi cum dr. Euntes autem predicate dicētes: qz appropinquabit regnuz celoz. q.d. Predicate qz prope est vt aperiatur ianua regni celestis. s. mea passione et quod regnū ante xpi aduētū erat lōget quia nullī potuerat illuc peruenire. Hoc regnum diuersimode noiat. Aliqñ regnum dei a regnāte: aliqñ autez regnū celoz a subditis angelis. Scris qui celi dicuntur. Itē etiā qui prope est vt rex celorū regnet in hominib? sibi subditis in fide. Hoibus obedientibus. Vel appropinquabit regnum celorum. i. xps qui est dator regni celorū. A predicatione igitur regni celorum incipit iohānes et christus. Discipuli ei?. Et qz doctrina nō ē efficax nisi affit probatio sequit modus cōueniens ad probandū veritatem huius doctrine. s. opera facta virtute diuina cuz dicitur. [Infirmos] corpore vel mente [curate mortuos] in corpore vel in anima [suscitate leprosos] respersos maculis in corpore vel alia [mundate demones] ab obsessis. Crimina a pcēdentibus [eijcite] Hic ponitur quatuor gēra miraculoz ad predicatīcis cōfirmationē. Procedit autem ordo sm misteriuz: qz infirmi sunt qui tētationibus cōsentiūt: mortui sunt qui operantur et digna mortis opa facunt leprosi sunt qui cōsuetudine se et alios inficiūt: demoniaci sunt qui cōtēnunt. Hec aūt ideo dñs cōcessit vt ipsa miraculoz operatio fidem sermoni eoz faceret. Hiero. Ne hoibus rusticis. Absq; eloquū venustate indoctis. Illiteratis pollicentibus regna celorum nemo crederet dat potestatem miracula faciendi vt magnitudinem promissoz probet. magnitudo signoz. vñ. Brego. adiuncta sunt aūt predicatoribus sctis miracula vt fidē verbis daret virtus ostensa et noua facerent qui noua pdicarēt. Et iterū. Hec aūt signa in exordio ecclesie necessaria fuerunt vt eñ fides crescerent credentiū miraculis erat nutrienda. Chri. Postea aūt steterūt reuerentia fidei vbiq; plātata. Si autem et postea facta sunt pauca. Rara fuerūt. Deinde excludens ab eis cupiditatem subiūgit. [Gratis] Sine precio [accepistis potestatem miracula faciendi grām pdicādi. Ministerium] sacramenta dispensandi. Dona alia a deo vobis collata [gratis] Sine pcio [date] alijs eodēz mō q accepistis ne desinat ē grā fz merces videat: me vilescat inestimabile dum pciabile reputat. Quasi dicat sm Hier. ego magister. Dñs absq; ptio hec tribuī ergo et vos sine pcio date. vnde et Chri. Ne videat eoz bñficiū supbia eoz cōprimit dicēs: gratis accepistis. Ab amore pecuniarū eos mūdos pparat dicēs: gratis date. Et iterum. Quasi dicat: Nihil vos de pro. largimini suscipiētib? neq; essi mercede hoc accepistis: neq; laborātes in ea est grā gratis eñ accepistis ita igit alijs date: neq; eñ est cōdignū pciū eoz inuenire. Hec Chri. Hec audiāt symoniaci hoc audiāt illi q spiritalia vēdere vel emere non formidāt. Pro spiritalibus essi actibus vt p administratiōe sacramētoz. Predicatiōe vel miraculorum opatione. Cōsimilibus nō oz aliquid q̄si precium accipit: qz non est precium eoz dignum inuenire. Deinde ab omni eos liberat sollicitudine vt vacationem omnez tribuat verbo dei. Tota sollicitudo eorū cōgregara cōuertatur ad predicationez euangelij. Dicit. Nihil tuleritis in via [euntes ad predicandum] neq; aurum neq; argentum neq; pecuniam aliquam in zonis et bursis [vestris] ad prouidendū vobis in via de necessarijs [neq; sacculū neq; peram] i. repositorium cibozum ad portandū in via [neq; panem] qui magis videtur necessarius inter alia. Multo minus cibaria delicata. [Neque duas tunicas]. i. vestes superfluas [habeatis] quotquot enim sunt necessarie pro vna reputantur [neq; calciamenta]. s. integra quia apostoli sandalijs vtebantur. [Neq; virgas] que s. itinerarijs prebet auxilium. Qui enim dñi hz auxiliū cur baculi vel alterius rei querat presidium? Sed si prohibet virgā. Quedā alia q̄ videntur necessaria quid de equis. Equoz phaleris vl' ceteris superfluis? Ubi omnis cupiditas. Auaritie occasio. Sollicitudo temporaliū tollitur: omne superfluum amputat. Sola necessaria concedunt. Deniq; expedit via. Fugit timor. Crescit securitas. vñ nō immerito poeta Iuue. ait. Cātabit vacuus coram latrone viator. Hoc ergo totum dicit ad excludendum a predicatione verbi diuini sollicitudinem temporalium. Temporalia enim in sui acquisitione molestant animum: et adhuc plus in sui possessione turbant eum: qz iam sunt quasi mēbra ipi habēti incorporata: Ideo magis trahūt animū hoīs ad inordinatam dilectionem suī: Quia hoc suffocat ñbum dei: ideo non debet esse in predicatoribus euangelij. Igitur vt dicit Brego. tanta predicatori debet in deo esse fiducia. vt presentis vite sumptus: q̄ius non prouideat: tamen sibi hos non defecturos certissime sciat: medum mēs ei? occupatur ad temporalia minus alijs. Quideat eterna. Et sm Brego. nazanzenum. Hoz summa est: vt adeo virtuosi existant q̄ nō minus pp̄ter vite modū q̄ pp̄ter eorum verbū euangelij. Proficiat: vnde. Sm Chriso. hoc etiam eis dñs precepit: vt per habitum ostenderent quantum a diuitiarum desiderio distabant. Et sm Theophilū vt videntes eos pedicare paupertatem acquiescāt cū apostoli nihil habēt: ita aūt expresse phibuit possessionē temporaliū: qz sic oportebat in primitius ecclesia: vt ostēderent omnia gubernari dispensatione diuina: et ostenderetur virtus fidei contra errores hominum qui cursu siderū vel fortuna credebant agi oia: hoc adhuc cōpetit apostolicis viris apl'oz successoribus. Quidā tū sunt q̄ potestari nō paupertari succedere volunt: cum tamē non potestatis: sed paupertatis regnum celoz sit pmissum. Res ergo sunt rōnes quare hoc precepit prima ne sint quasi cupidi. Ambitiosi. Scōa ne sint solliciti quasi pusillanimes. Tertia vt mittentes virtutē ostēderet qñ nihil eis deest. Si q̄ritur an alij ad hoc obligantur dicēdū q̄ cōsiliū est nō pceptū. Sz certe nō auderet aliq̄s vtile. Sanū p̄siliū repellere in facie ei? Qto magis illud qd dedit magni p̄siliū angelus. Et q̄cūq; huic cōsilio fiducialiter adhaeret nō dubiū quin de? sufficiēter sibi puideret. Quādo eñ missi fuerunt apostoli ad predicādū sine sacculo. Prouisione aliqua necessariozum fuit diuinitus eis laute puisum: qz nihil eis defuit: qñ ño relaxatum fuit illis puidere sibi de necessarijs in via. Passi sunt penurias multas postea. Hoc autem fecit deus ad dandum fiduciā pauperibus predicatoribus ad exequēdū constanter predicandi officiū. Ubi nota pulchrum de duobus religiosis vltra mare ad terram sanctā profectis exēplum. Cum eñ vltra mare. Deundo circa mare adhuc inter ignotos essent semper in deo solo spem habebant: nihil de ne

E Regni celorum noia.

Miraculorum. iij. genera aplis concessa.

Hic miraculoz concessorum. Hierony.

Brego.

Chriso.

Gratis date.

Hiero.

Chriso.

F Cōtra symoniacos.

Contra pdicatores mēdicos.

Gaty. q. Palui. Sollicitudo pscribitur pdicatori.

Brego.

Brego. nazanzenus. Chriso.

Theop.

G Rōnes paupertatis pdicatoris aliis seruanda.

Viuere de suo licet pdicantib? Augustin?

Pdāre non licet. Chriso.

Tunice due. Hieron.

Religiosi peregrini.

cessarijs eis deficiebat. Cum autē peruenissent ad dulce natale solū dixit vnus inter eos ad alterum. Adō pericula euasimus: qz iam in terra nostra. Inter notos sumus. Et cū sic ponerent spem in hoīe inceperunt in necessarijs deficere. Maiorem passi sunt penuriam q̄ ante. Et qz quodā mō nudos. Expeditos ad predicādum discipulos ños miserat seueritatē precepti in sequenti sententia temperauit dicens. [Dignus ē enim operarius]. i. predicator qui operat op? dei ad vtilitatez proximi [cibo suo]. i. necessarijs ad vitam: quia in cibo intelligit etiā vestimentum. Domicilium sine quibus decenter nō viuit genus humanū. Quasi diceret. Fratū accipite quā tū in victu. Vestitu vobis necessariū est. Unde. Apostol? replicat. Ordinauit deus his qui euangelium annūciant de euangelio viuere. Et iterum habentes victum et vestitū his contenti simus. Hinc est q̄ diaconus pcedit a presbytero quasi missus a domino ad predicandū euangeliū: cui subdiaconus fert puluinar quo liber sustentatur: qz alij debent predicatorē sustentare. Dignus est enī operarius mercede suat: nō solū eterna que debet in patria ad remunerationez sed etiam temporali que debet in via ad sustentationem. s. conuenienti victu ac vestitu. Domicilio hic est duplex honor quo digni sunt qui bene presunt. Nam sm Brego. Merces predicationis hic inchoatur. Et in celo perficitur. Quia vni nostro operi due mercedes debentur. Vna in via que nos in laboze sustentat: alia in patria que nos in resurrectione remunerat. Ergo qui non operatur nec laborat: non manducet nec merce dē exigat. Ecce quare precepit eis nihil ferre: qz omnia debentur eis pro laboze. De iure eñ naturali est. Diuinotac etiā humano. vt illis qui seruiunt cōmunicati in spiritualibus. s. in diuino cultu. Doctrina. Puideant a cōmunitate in tēporalibus necessaria. Nō ergo phibuit eis ferre necessaria ad sustentationē huius vite: sed vt demonstrarent hec eis deberi ab illis quibus predicarent: nec oino. Simpliciter precepit eis illa sed magis ad reuocandum eorum affectum ab inordinato amore temporalium vt nō quererēt superflua sed eis sufficerent necessaria que in eis nō defectura ños ordinauit dando eis potestatem sumēdi ea ab his quibus euangelizabāt. Sic carnalia meterent qui spiritualia seminabant. Nec tū inobedientes sunt qui de suo iure credunt. Vnde Augu. Apparet aūt hec nō ita precepisse ños: tanq̄ euangelistē viuere aliunde non debeant q̄ eis prebentibus quibus annūciant euangeliū. Alioquin contra hoc precepū fecisset apostolus qui victum de manuum suarum laboribus transigebat: ne cuiq̄ gratis esset sed potestatem dedisse apostolis in qua sciret sibi ista deberi. Cum eñ a ño aliquid imperatur nisi fiat inobedientie culpa est. Cuz aūt prās datur licet cuiq̄ non vtiz tāq̄ de suo iure credere. Hec Augu. Et nota sm Chriso. q̄ Matheus. Lucas non calciamenta neq; baculum portare permittit quod ostendit pei fectissimus esse. Marcus vero iuber baculū assumere. Sandalijs calciari qd dictum est permissiue. Unde. Illud de duabus tunicis non portandis exponit Hiero. nō ad literā: sed q̄ vna tunica dicatur vestimentū necessariū: secunda superfluū: me alio vestiti aliud nobis futurozum timore seruem?. Sed si non propter timozem multo minus propter ostentationem. In quo comprehenduntur qui particas vestiunt. Archas implent. Qui equos mutatorijs vestimentozum onerant. Unde. Augusti. hoc de duabus tunicis intelligendum est ne quisq̄ eorum preter eam quam esset indutus alias portandam putaret. Sollicitus ne op? esset cum ex illa potestate posset accipere. In Matthео etiā. In Marco virga accipitur equiuoce. In Matthео eñ accipitur metaphorice: vt sit sensus neq; virgam. Id est nec minimas res. Vel non innitamini subsidio temporali sicut corp? innititur baculo substētātissimi lib?. In Marco aūt vbi dicitur: nisi virgam tñ accipitur ad literam: per quam tamen intelligitur potestas accipiendi sumptus qua vti poterunt vel nō vti sm q̄ voluerint. Unde doctores hebreoz in signū doctrine virgam in manu portabāt: qz apud iudeos consuetum erat prouideri eis de victu a populo quē docebant: ideoqs voluit q̄ hoc eis pro alia puisione sufficeret. Hoc eñ ostendebat q̄ populus cui predicabant puidere eis debebat. Igitur non prohibet ños necessitatem: sed superfluitatem. Prohibet cuā gelium annunciantib? nimiam curam. Sollicitudinē de temporalibus ne velint portare vltra necessaria aliud timētes q̄ sibi deficiat. Ire in via vt sub quanta festinatione ad predicandum pergere debeant ostendatur. adiungit. [Et neminē per viā salutaueritis.] Non simpliciter salutationē phibuit: sed cū mora confabulatione hāc fieri noluit: me occasione salutationis impedirētur a cursu predicationis quo minus cito salutem predicarent auditozibus. Vel phibuit ne salutarēt sc̄z ex curiositate sicut quidam faciūt qui non ex studio salutem optandi salutare consuerūt: sed nō phibuit hoc fieri ex charitate. Ad psulendū ac studio optādi salutē. Ubi ostēdit quāta diligētia festinatione predicator ñbi diuini oz officium sibi iniunctum exercere. Quia non debet ab officio hmōi propter familiaritatem cū aliquo retardari. Et ideo predicator multū oz plangere tps quo pretermittit fructū pdicationis: et sil'r alij debent plāgere tps quo pretermittunt spūalia exercitia ad eoz statum pertinētia. Item oim eis aperiens domos de necessario cibo fecit eos considere dicens. [In quācūq; ciuitatē aut castellū]. i. in qcūq; loca maiora vel minora [intraueritis interrogate quis in ea dignus sit]. i. fidelis. Bone fame. Nos suspectus ipse vel locus eius ne infamia suscipientis fama. Dignitas pdicatorum maculet. Eoz predicatio. Doctrina deturpetur ac tāq̄ suspecta impediat. Ubi Hiero. Testimonio vicinorum. Per famam eligendus est hospes: ne eius infamia predicatio ledat. Ergo multo magis socius eligendus est oignus. Item hoc dicit vt sciat hospes se magis gratiam accipere q̄ dare. [Et in quancūq; domum intraueritis] causa hospitandi [in eadem manere] non fine honesta causa inde exeundo: nec curiose. Inutiliter discurrendo [donec exeatis] prāsumiturī. s. alio ad predicandum. Non est tamen intelligendum q̄ per hoc velit excludere causas honestas exeūdi vt ad docendum vel aliquid hmōi faciendum: cuz propter hoc intrauerint ciuitatem vel castellū: sed per hoc vult discursus vagos excludere qui nō debent esse in predicatore sed magis cessāte necessitate exeundi oz vacare contemplationi: vt ibi hauriat quod populo postea effundat.

Victus a pdicatorib? accipiend? i. Cor. 9.

i. Cor. 9. Timo. 6.

Gaty. q. Palui. Sollicitudo pscribitur pdicatori.

Brego. Pdicatoris merces.

Salutare in via phibetur.

Hiero. Hospes eligendus.

Discursus vagi prohibetur.

A Hospitalitatē & tēperātiā dicēs. Item hortat eos ad tēperantiā dicēs [edentes & bibentes que apud illos sunt]. i. nō querētes nec querī facientes extra domū delicata et superflua que apud illos non sunt: sed manducate q̃ vobis sponte apponunt & offerunt ab illis q̃ vis modica sunt & vilia non querentes lautiora vel plura etiam si apud illos sunt talia: & certe q̃to pauciorib⁹ & viliorib⁹ vtunt tāto amplius implent qō hic ōz. Dignū est vt ibi maneant & ab eis eōsequant̃ terrena quib⁹ offerūt celestia [dignus est enī operarius mercede sua] non solū eterna in patria ad remunerationē: sz etiam temporali in via ad sustētationē. Item iubet ne de domo ad domum quadam vaga facilitate de migrent & hospitem propter lauriora habenda non mutent quē etiā ex hoc infamare possent. Nā iubet hoc ideo sm Chri. ne leues & vagabūdi discursores videantur & gulosi quib⁹ nō sufficit vnius hospitis victus necessari⁹: & ne cōtemnere: & iniuriari seu contristari viderentur suscipientē vt ingratū. Duo ergo hic mādant: vnū de electione hospitij: aliud de immutatione electi: nec ōz hic quin liceat p̃dicatori aliq̃ mutare hospitiū: vel cuālijs comedere maxime vt nō grauet hospitē suū: ouū tñ ad dignos diuertant & honestos: sz phibuit dñs mutationē hospitij rōne triplici. vna est vitatio leuitatis q̃ nullo mō ōz apparere in predicatore alia suspitio gulositatis: qa hoies cōsueuerūt nouos hospites lauri⁹ pcurare: tertia declinatio infamie hospitis: qa si diuerteretur videret indign⁹. Item iubet vt cū bādictione intrent domū dicens [Intrantes aūt in domū salutate eā]. s. familiā. s. hoies habitantes in ea vt sit iusta relatio. s. antecedēs p cōtinente & relatiuū p cōtentis [dicētes: pax huic domui]. i. familie vt qui cibū & necessaria recipiunt salutē & pacis bñficium largiantur. Qa p̃dicator ōz habitāribus in domo quā intrat pacē offerre & optare: & nō solū optare: sed etiā euangeliū xpi qō est euangeliū vere pacis p̃dicare & eos ad pacem internā & fraternā inducere: ac salutē habitātiū bonis ꝓbis & exemplis pcurare vt appareat eos legatione fungi p xpo iesu qui est vera pax & salus oīm. Ob hoc solum vicarijs apostolorum. s. epis precipuis ecclesie sponsis: sz in principio misse salutare ppkm & dicere pax vobis. Pax pcōrum: pax temporis tandem: pax eternitatis. Fit ergo introitus cum optatione salutis: salus cū optatione pacis: et hec duo fūt optanda hospitibus: salus in amotione malorū: pax in adeptione bonorum: salus contra periculum damnationis: pax quantum ad bonum reconciliationis. Hunc aūt modum intrandi & salutandi dñs dedit: vt ex hoc ostenderet ad quid veniret pacē. s. faceret bella sedare: p̃dicatores non de nugis: sed de salute aīarum loqui debere [et si fuerit domus illa digna] recipiendi pacem oblatam. i. si fuerit eius familia ad vitam eternam predestinata: & ibi fuerit filius pacis. i. amator vel observator vel heres pacis ad pacē eternam ordinatus [veniet] & requiescet [super illā pax vestra] a vobis nunciata: eis optata qa ōfo vestra & predicatio habebit ibi effectum recipient̃q pacifice vestram doctrinam & sequent̃ eā que prouocat ad pacem eternam. [Si aūt nō fuerit digna]. i. ad vitam eternam non ordinata & nullus doctrinā vestrū receperit & secut⁹ fuerit vos tñ nō eritis sine fructu nec priuati merito vestro: qa [pax vestra]. i. meritum et merces

B Hospes nō mitandus. Chrisō.

C Ab hospitij nō mudandi rōnes.

D Pax vobis ab epis in principio misse dicit. Pax et salus.

optat pacis: ad vos reuertet̃. nam vobis a deo recōpēsabit̃ & q̃uis non habeat q̃tum ad ipsos effectū: vos tñ habebitis mercedem inde apud deum a quo p labore vestri opis reddet̃ vobis p̃mium. [Et quicunq̃ nō receperint vos] hospitio necessaria vobis ministrādo: neq̃ audierint sermones nestros vestris monitis obtēperādo: exeūtes de domo vel ciuitate illa excutite pulverem pedum vestrorum in testimoniū illis: siue signū. s. triplex qa iudei signa q̃rūt & mos fuit iudeorū typicis & figuratiuis vti opib⁹. Primus vt dicit Hiero. in testimoniū laboris sui. s. q̃ ingressi sunt ciuitatē & p̃dicatio ad illos puenit. [Excutite ergo puluerē]. i. minima itineris & laboris que p illis sustinuistis exponit & erit eis occasio maioris dānationis. Scōm signū est qa puluis in pedibus signum est laboris: excussio pulueris inutilitatē significat laboris: inutilia enī excuti solēt & abijci. Excutiendo ergo puluerē ostendūt qa inaniter laborauerunt: & iō inexcusabiles erūt nec iniuste dānabuntur qui salutē sibi oblatā recipere noluerunt. Tertiū signū est: vt ostenderent se ab eis nihil terrenum querere: nec etiam minimū de terrenis opib⁹ acciperet: vt nec etiā puluerē de terra sua sibi paterent adherere cū incorrecti fuerint & euangeliū spreuerint. Ergo nihil vnq̃ nec ēt necessaria accipiant̃ ab incorrectis & a cōtēptorib⁹ euāgelij & indignis. Vel [excutite puluerem pedū]. i. leuia pctā que solēt ex talib⁹ accidere etiā in hoibus pfectis. Mozat̃ pedes iubent̃ excuti in signū excussiōis terreni appetit⁹ vel hñane laudis. Prohibent̃ ergo in p̃dicatorib⁹ & p̃latis lacrimar⁹ multiplicitas: vict⁹ curiositas: & pali cupiditas: vestiū superfluitas: instabilitas: & malor cōcabilitas. Et ne leuis culpa videat̃ aplos nō recipere subdit. [Amen dico vobis tolerabilius erit terre sodomorū et gomorreorū in die iudicij q̃ illi ciuitati]. i. habitatoribus illius ciuitatis q̃ spreuit vos et sermones vestros. Huius rō est sm Hier. qa illis nō fuit p̃dicatū: hunc aūt cum p̃dicatū sit nō recipit euangeliū & sm Raba. qa illi solū legē nature trāsgressi sunt: sz isti ēt legē scriptā & dicta pphetarū & apostolorū. Nō fit cō paratio horū q̃tum ad pctm̃ carnale quo sodomite grauius peccabant: sed q̃tū ad pctm̃ inhospitalitatis quo isti magis peccabant: qa de illis ōz egeno manū nō porrigebāt: sz isti tāros post audiram veritatē repellebant: & nō est dubium q̃ grauius pctm̃ est negare victū seminantibus spūalia q̃bus tenentur hoies de iure naturali diuino & hñanoq̃ manū nō porrigere egeno sm plici spūalia nō seminātī. Cui enī multū datum est multum queret̃ ab eo. vñ Beda. Sodomite & si in hospitales fuerint inter cetera carnis aliq̃ flagitia. nulli tñ apud eos tales hospites quales apostoli repti sunt: et loth quidem aspectu & auditu iustus erat nō tñ ibi aliquid docuisse aut signa fecisse phibet̃. Unde & Remi. Spāliter tñ sodomorum & gomorreorū mentionē facit: vt per hoc demonstret qa illa pctā sunt deo magis odibilia que fiunt ꝗ natura: p quibus delet⁹ est mundus aquis diluuij: quatuor ciuitates submerse & mūd⁹ quotidie diuersis malis affligitur. Unde sm Hiero. vides dñs hoc pctm̃ in carne pene desuper incarnari: qa natura quam assumptur⁹ erat corruperāt. Sūma enī mūdicia tales summā immundiciā maxime abominatur: & sustinere nō pōt. Unde etiā dicit Augu. Qui autem

Signum triplex. Hiero.

Puluis excussio.

Mozat.

Hiero. Raba.

Beda.

Remig.

Hiero.

Augustinus.

Bedit.

Simplicē puritio.

Mare maledictum.

faciendo qō malū est: etiam mala consuetudine se implicant: vt ipsa consuetudo mali non eos sinat videre qa malum est: tunc defensores malorum factorum suorū rāscunt̃ cū reprehēdunt̃ intātū vt sodomite quondam dicerēt loth repreheudenti nequissimam volūtatē: habitare venisti nō leges dare. Tanta enim ibi nephāde turpitudinis cōsuetudo erat: vt iam nequitia esset iustitia & phibito: potius reprehenderet q̃ factor. hec Aug. Quā graniter aūt hoc pctm̃ deus punierit testatur mare mortuū siue diaboli: ve re mortuū: qa nil viuū recipit: & diaboli: quia instinctu ei⁹ quatuor ciuitates igne sulphureo cōcremate in illud submerse sunt. Ubi mare maledictū etiā appellatur semp fumās & tenebrosus de vapoib⁹ q̃si sit inferni camin⁹. Est vltra hierico nō lōge positū: diuiditq̃ iudeam et arabiā & hz in latitudine septē leucas. Et hz q̃nq̃ ciuitates fuerint destructe ppter hoc pctm̃ tñ due nominātur: qa maiores & famosiores erāt in multitudine populi et turpitudine pcti. Oratio.

Domine iesu xpe q̃ discipulos tuos ad p̃dicandum mittens dedisti eis potestatē curandi: ac precepta vnēdi & cōuersandi: dirige pedes meos in viam pacis & da mihi salutē mentis & corporis: & vt habeā in opibus iustitiā: in moribⁿ disciplinā et in omnibus tuū timorē & amorem: mortifica in me oia vitia: meq̃ tuis donis interius & exterius restaura: vt ea que discipulis tuis precepisti pro modulo meo merear imitari: & cum ipsis eterna gloria de tua misericordia munerari. Amen.

B Prudentia & simplicitas necessarie sunt.

C De patientia in aduersis habenda. Cap. lij.

A Mat. x.

Et quia omnem sollicitudinē discipulorum abiecit et eos signorum ostēsione armauit ac ferreos quosdam operatus est et fecit ab omnibus huius vite negocijs eos eruens & ab omni tēporanea sollicitudine liberans: nunc post prospera dicit etiam illa que debent eis cōtingere mala ad preliandum contra mundū & diabolū eos preparans: & ad patientiā contra aduersa toleranda instruens: quia vt dicit Seneca. cuius doloris est remedius patiētia. Et hec precipue discipulis erat necessaria. qui enim (vt dicit Greg. locum predicationis suscipit mala inferre non debet: sed tolerare: vt ex ipsa sua mansuetudine iram seuientium mitiget: et peccatorum vulnera in alijs ipse afflictionibus vulneratus sanet. dicite ergo. [Ite] scilicet ad predicationis officium [ecce ego] dominus & magister vester qui vos elegi: vos docuitego dominus omnipotens qui vos armauit: ego cui nemo resistere valet: ego inquā qui dominus sum messis [mitto vos] homines electos doctores instructos: milites armatos: medicos: peritos [sicut oues]. i. simplices et innocentes per arma vos non defendentes: vt lacte doctrine alios nutriatis: exemplo mansuete conuersationis attrahatis: pro eis etiam corpora exponatis [in medio luporum]. i. scribarum & phariseorum & aliorum crudelium persecutorum & detractorū qui dicuntur lupi propter rapacitatem crudelitatē & diffimulationē. q. d. Sicut mansueti inter crudeles ad patiendum itis: patientiā & innocentiā custodite. Non vos defendatis: quia oues estis: seuiant illi qui lupi sunt. Mirabilis venator est dominus qui per agnos siue oues capit & deuincit lupos per patientiam vincit potentiam. Et bene dicit [in medio luporum] vt patiētia sit quasi centrum ad omnem iniuriam circundantem. Item [in medio] per communem omnium conuersationem: ac ppter oiiū vnitatem in fide & luporum pluralitatē in erroribus. Et hec vnitas maxime facit vincere: quia vt dicit Ambro. omnis pugna vnanimiter aggressa parit victoriam. Dicit autem. [Ecce ego mitto vos] vt dum mittentis prās cōsideratur periculi magnitudo non timeatur. vnde Chrisost. Que igitur horum erat consolatio? Mittentis virtus. Ideoq̃ hoc ante omnia posuit dicens ecce ego mitto vos. Sufficit hoc ad confitendum & nullum formidandum superuenientium: vides autoritatē vides potestatem: vides virtutē inexpugnabilem. hec Chrisō. Mittit dñs discipulos sicut oues inter lupos: sed heu hodie multi plati sunt inter fures sicut lupi inter oues. [Estote ergo prudentes sicut serpentes [contra scribarum astutiam & fallaciā: scilicet ad intelligendas & cauendas fraudes & insidias (& simplices sicut columbe) cōtra tyrannorum crudelitatem et malitiam scilicet ad sustinendas & ignoscendas lesiones et iniurias. Prudētia est necessaria in precauēdis malis: simplicitas in faciēdis bonis. q. d. Sicut serpentes residuum corporis pro capitis periculo exponunt et caput in quo vita est toto corpore occultādo custodiūt & letale vulnus excludunt: ita & vos totius corporis periculo caput vestrū id est me ac fidē & animam integre & incorrupte seruate & custoditē: sicut columbe sine felle et amaritudine malitie sunt & nulli malū faciunt: ita & vos innocētiā custodiendo malum inferre vel referre alijs nolite: vt p prudētiam malum deuiteris et per simplicitatem nulli malum faciatis. Pōt etiā prudentia serpentis considerari in tribus: veterē eminvellē ad arctū forāmen deponit. Corpus pro capitis salute exponit: & cū sit frigidi. e nature solem diligit. Pellis depositio pertinet ad incipientes qui debent deponere sz pristinam conuersationem veterem hominē cū actibus suis. Corporis expositio p capite ad proficiētes pertinet qui pro mēte defendenda q̃ est caput hois totum hoīem morti tradūt. Solis dilectio pertinet ad perfectos q̃ insistūt diuine cōtemplationi: qua & illuminantur & inflamātur: sic enī serpens ppter duo diligit solem: propter calorem quo natura figurat: & propter lucē qua illumineturq̃ cū senescit amittit visum sed ad radios solis directe oculos opponēs recipit cū. In his tribus nos dominus voluit assimilari prudentie serpentis: sed non in venenata cōplexione: non in lingue partitione: non in anfractuosa deambulatione. Simplicitas similiter columbina debet esse in tribus: sz cognitionis in iudicādo habet enim blādos oculos: & dulce aspectum affectionis in diligendo. figitur enī in amore ad genus suum vñ & frequentat osculum intentionis in operando. residet enim sup fluenta aquarum vt accipitris insidias caueat p vmbram. Et sm Remigium bñ adiungit prudentie simplicitatem. Quia simplicitas absq̃ prudentia facile decipi pōt: & prudentia periculosa est ad decipiendum nisi simpliciter tēperet. Unde patet q̃ astutia vulpina vitiuperabilis est: similiter rusticitas bouina: sed medium est tenendum & medio modo est incedendum. vñ & Greg. Utra q̃ necessario in amplexione coniunxit vt sua

Patiētia p̃dicanti necessaria. Greg.

Venator mirabilis dominus.

Prudentia serpētis in tribus.

Serpēti assimilari debemus.

Simplicitas colūbina in trib⁹.

Prudentia simplicitate iuncta.

Greg.

plicitatē columbe astutie serpētis instruerete: et rursus serpētis astutiā colūbe simplicitas obtē peraret. vñ t Chri. Estote ergo prudentes sicut serpētes ad intelligēdas fraudes: estote simplices sicut colūbe ad ignoscendas iniurias. Nolo vos eē semp q̄ſi colūbas ne pp simplicitatē ni miā p seductionē in laqueū icurratis. Nolo vos eē semp sicut serpētes: ne ex corde ꝗ aliquē venena fundatis: ſz ſz tps t ploras mutet is t mores. Et vt breuiter dicam: estote prudētes sicut serpētes vt oē malū intelligatis t caueatis esto te simplices vt colūbe vt nō faciatis vllū malū qz intelligere malū laudabile est facere autem vituperabile. Nec q̄ intelligit malū ille facit malum: sed qui facit malū. Nec Chri. ¶ Et subiungit apiēdo quos lupos dixerit. [Cauete aūt ab hoibus]. i. lupis deterioribus. i. ab hoīm persuasionibus qui querūt fraudulēter vos decipere: et velenter puertere. Vbi se exponēdo oūs declarat q̄ lupos non bruta: ſz homines dixerit. vnde Chri ita dixit. Attēdite vobis ab hoibus quasi a quibusdā pessimis malis t sup oia malis ostendere volēs: qz ꝗ oibus malis hō est pessimū malum. Nam si bestie eū cōparare volueris: peiorē inuenies eū. Bestia eēt q̄ iudelis tñ qz irrōnabilis est declinabilē ab hoī: crudelitas eī hō aūt crudelis cum sit irrationalis non facile euadēt crudelitas eius. Si cōparaueris hoīem serpēti peiorē inuenies eū q̄ſi serpēs et si malitiam hz tñ t hois hz timorē. Ideo siquidē poterit mordet si aūt nō potuerit fugit. hō aūt malitiam hz serpētis t timorē nō hz sicut serpēs. Jō q̄diu nō hz tps latet sicut serpēs: si aūt tps inuenerit irrnit sicut bestia. Adhuc aūt omnis bestia siquidē irritata fuerit feuit si ā irritata nō fuerit in silētio trāsit. hō aūt nō irritat? isanit a q̄b? nō fuerit irritat?. Et vt breuiē dicā vna q̄q bestia vnū ꝛ propziū malus hz: hō aūt oia mala hz in se. Denicq hō mal? peior est q̄ ipse diabol?. Diabol? eēt si viderit hoīes iustū nō est aut? ad eū accederet: hō aūt malus q̄uis hoīem sanctū videritnon solū illū nō timet: sed adhuc magis prēnitnō eēt diabol? p stat hoī ſtutēt: ſz hō diabolo. Arma ergo diaboli hō est mal?. Sicut eēt hō sine armis nō pōt aliq̄d facere ꝗ hostē: sic et diabolus sine hoīe nō valet ꝗ sctos. Et iterum. Virtus diaboli hoīes mali sunt: nec eēt pōt aliq̄ malū seminare ī mūdo nisi p suos ministros qz in sctis nō inuenit locū. hec Chri. Ut t Augu. Si xpian? es ipse mūd? inimic? ē absq̄ priuatis inimicitiis. Non enim est nobis colluctatio aduersus carnē t sanguinē: ſz aduersus principes t potēcias t spūalia nequitie. i. aduersus diabolū t angelos eius: qz t q̄ patimur hoīes importunos ille instigat: ille intēmat: ille tāq̄ vasa sua mouet. Attēdamus ergo duos hostes quē videmus t quē nō videmus: hoīem videmus: diabolū nō videmus: hoīes diligamus diabolū caueamus: ꝗ hoīe ozemus ꝗ diabolū ozem?. hec Aug. Ut etiā legit in vita scti colūbani q̄ cum ipse p opaca salt? inter deuia ambularet t libzū humerie ferēs de scripturis sacris secū disputaret subito cogitatio in mentem ruit quid eligeret melius in hominū iniurias incidere an ferarum seuiciam sustinere. Cū q̄ vigeret cogitationem illata feueritas crebzo frōtem signo crucis armās atq̄ oās inter se ait meli? esse ferocitatem bestiarū absq̄ alieno pctō q̄ hoīm rabiē sustinere cū dāno alterū. vnanimiter rogat? q̄dā a pbis quare horribilis. hō grauior ei esset q̄ q̄libet pōdus taliter eis rūdisse ferē. hō inq̄t horribilis lis grauis pōdus est soli? alē: alia ꝗ pōdero alē t corpis mū pōdera sunt. vñ Sene. Quid ē hoī inimicissimū? Ille hō Sene. [Cauere igit ab hoibus] vos malitiose t insidiose ad pcrm trahere nitētibus: ne vos decipiant: ne vos seducāt: ne vos blādīdis t pūa sōibus: ne vos minis t flagellis a xtiare deuiare faciāt [Tradēt ei vos] pmū [in pūlis]. i. locis priuatis vbi pueniētes pūliant q̄ſi rōnabiliter opantur vos ibidē pueniēdo vel. pbibēdo ne ꝗ dicetis in noie meo:: deinde incozceros [flagellabūt vos in synagogis suis]. i. in publicis pūctibus t cōgregatiōibus vbi pueniūt sub specie cuiusdam iustitie t fanciitatis: t taudē ad magistratus. i. pncipes synagoge. s. pōtifices [t ad reges]. i. ad maiores pncipes [t pſides]. i. pncipes maiores. s. romanoz [ducemini]. s. violenter: nō mānsuetet vt. s. cōdēnemini ad mortē q̄ nō licebat iudeis: qz erāt subditi romanis [ꝗpter me]. i. pfessionē nois mei ecce optimus titul? t honestissima cā patiēdi: qz vt dicit Bedā. Felix iniuria cui deus est cā. vñ t Chris. Nō eēt parua pbolatio est pro iniuria pter xpm pati q̄ſi nō vt pnicioſi t nociui hoc patiētbāt. Et hoc [in testimoniū illis] scs iudeis de Christo eoz puersitate [t gētibus] de earū correctione illis ad accusationē erigētibus ad cōpūctionez t correctione [in testimoniū] quippe saluatiōis electoz q̄ [in testimoniū] dānatiōis reprobozz qz cōtra illos t ꝗ istis feretis testimonium vñ Chri. Ante reges t pſides stabitis in testimoniū illis t gētibus t dñ apostoli accusanē dñ rūdēt in quibusq̄ ptozibus xpi vitas pdicēt. iudeorum pfidia demōstrēt: t gētib? ad salutē credētibus misteriū reuelēt. Et vtq̄. Mors quippe iustorū bonis adiutorium est malis in testimonium vt inde peruersi sine excusatiōe pereāt: vñ electi exēplū capiūt vt viuāt. hec Chri. Futuris ergo aduersis vt puisa minus ledant a dño predicatis: qz tot terroribus auditis discipuli turbari poterāt: subiūgit ꝗ terrozes consolationem pdicēs. [Cum aūt] inducēt t [tradent vos] ad iudicēs adducendo oppositiones contra vos machinando: vt me negetis [nolite cogitare] t solliciti esse vos pre sollicitudine anxietēdo q̄liter aut q̄o i. de modo pferēdi quo ad formā [ad q̄d]. i. de mō inueniēdi quo ad materiā rūdeatis] interrogationes vel [loquamini] discere volentibus dabit enim vobis. s. a patre luminum [in illa hora]. s. ad respondendum oportuna [quid loquamini] i. sapientiam in mente: t eloquentiā in ore. Non cōfidatis de cōscientia vra t eloquētia: ſz de diuina prouidentia: qz spūsctūs docebit vos: tūc sine premeditatiōe vra q̄d loqui oporteat. Non tamen eēt vos estis qui loquimini. i. non ex solo ingenio vro procedūt vba vra. ſz ex spūsancti gra spūs eēt patris vestri est qui loquitur in vobis vt in organis qz sicut organa emittūt modulationem ad motū tēperātis: sic bonū q̄ predicator loqt ad volūtatē patris inspirantis. Per hoc autem vt dicit Chrisō. ad prophetarū eos dignitatem redūt: qui scz dei spū sunt locuti. vñ Gregorī. Ac si membris suis infirmantibus dicat. Nolite pertimescere: vos ad certamē acceditis: sed ego preliabor: vos verba editis: sed ego sum qui loquor. Hinc paulus ait. An experimentum q̄ritis eius qui in me loquit xps?. Securi ergo ibāt quocūq̄ ducebant. Securus eēt ad plū vadit qui talibus armis et sub tali principe pugnat securus

hō horribilis

Chrisō.

Chrisō.

hō malus pessimū malū et bestia peior.

hō oia hz malabestie vnum.

hō malus arma diaboli. Aug.

Epīse. vj.

hostes duo.

Chrysosto.

Sollicitudo ante iudicium.

Hiero. spūsctūs loqtur in nobis sed cuz bonis.

Beda.

Iniuria pter xpm pati.

Chrisō.

Mors iustorum.

Simpliciter rūdere potest.

Predicator pcogitet dicda.

Gregor.

Amicorum persecutio cur grauior.

Hieronym.

Chrys.

Persecutio fratrum.

Propheta

rūdisgnat

aplis

securus ad cōsilium ꝗit qui tali plocutore caufam suam defendit. Ut chrys. Cū aūt tradēt vos nolite solliciti esse q̄o: aut quid loq̄mini t mea est eēt causa. Ideo vos mūdi tmūmodo psonas pstate: et ego vobis sensum. Nā sollicitū esse ante iudicū: non est preparatio rei. sed desperatio de deo. Sinite ergo vt in causa sua deus loquatur pro vobis qui cōscientiam interrogantis agnoscit. Nō eēt est impossibile: vt rex q̄ milites suos mittit ad bellū: prestet illis arma aduersus hostem. Qui ergo sollicitus est quid loquat in sua sapientia sperat que est prima causa ruine. Nas in persecutiōibus virtus dei nō requirit nisi p cesserit fides. Ut t Hiero. Cū ergo pter xpm ducimur ad iudices: voluntatē tmū nostrā p xpo debem? offerre. Ceterū ipe xps q̄ in nobis habitat loquit p se t spūsancti in respōdēdo gratia ministrabitur. Hec Hiero. Per hoc tmū nō intendit excludere meditationē prouidendi: t viam prouidendi de responsione si tempus et scientie facultas affert: sed promittitur securitas si ista deficiant. Quod frequenter contingebat in primitiua ecclesia: qz tunc sepe fideles illiterati et simplices subito trahebant ad iudices: t de? puidit illis. Unde non debēt pter hoc contrbari si ista deficiant: quia hominibus de deo cōfidentidentibus spūsanctus non deficit in necessitate cū non possunt aliter occurrere. Et ite quia in tali casu sufficit ad salutē confiteri constanter in generali fidem quod pōt facere quilibet christianus q̄ tuncq̄ simpliter. Et pts ex predictis q̄ non loquit hic de verbis predicatoris debet eēt pdicator verbi diuini p cogitare qualiter debeat xbū dei pponere: aliter rēnaret deēt si negligeret de hoc cogitare: nō tñ de hoc tēpus opportunū possit habere. Hāc prohibet oūs prouisionē in dicendis ornatum t nimiā sollicitudinem per multū tēporis. Facile est eēt veritatem dicere qui sine ornatu persuadet: vt recipiatur vbiq̄. ¶ Et ne in auxilio amicoz cōfidāt subiūgit grauiorē pſecutionē q̄ est ab amicis t qz sim Grego. Plus in nobis ea tormenta feuiunt que ab illis patimur de quibus presumebamus: qz cuz a dno corporis mala nos cruciāt amisse charitatis. Unde ait [tradet autem frater fratrem pater filium: t filius parentes in mortē]. s. infidelis fidelem: qz vt ait Hieron. Nō est inter eos vllus fidus affectus quorum diuersa fides est. vñ chrys. Nemo speret in patronis nemo in amicis aut parentibus. cum etiam frater fratrē tradat in mortē: pater filiū: t filius patrem. Vide q̄ le tunc incendiū persecutionis ardebit: vt nec fibū ꝗ si parcat natura. Quomō aūt tunc patronozum: aut amicoz fidem integrā queras cū videris amicitiā fraternitatis t paternitatis esse extunctam? Si eēt amicitia in ipsa natura deficiet quomō inueniet extra naturā? hec chrys. [Et eritis odio oib? hoībus] hiana sapiētib?. s. amatoriib? mūdi qui inimici sunt dei. hō eēt hic magis oicit vitiū q̄ naturam: qz multum repugnat amor dei et mūdi. Distāt eēt plusq̄ celū t terra. q. d. Eritis odio nō solū inimicis: sed etiā amicis nō solū extraneis: sed etiā ppinquis. s. parentibus t fratrib?. Sequentib? eēt xpm frequenter sunt odiosi alijs etiā carnalibus fratrib?. Et subdit [ꝗpter nomē meū] q̄d addit ꝗpter pbolationem eoz: qz delectabile est ꝗpter amorē nomis dñi esse odiosum. q̄ eēt habeant odio ꝗpnomē xpi cā est sufficiēs patienter pſecutiōes sustinēdīr ad hoc magnū sequitur premiu: qz nō martyrem facit pena: sed causa. Et ne in tribulatiōibus deficiāt psolatur eos subiūgēs. [Qui autez perseuerauerit vsq̄ in finem]. s. in gratia pmanendo: non finalī succūbendo. vel ꝗm Remigiū. Qui precepta fidei nō deseruerit: t in pſecutiōibus non defecerit [hic saluus erit] qz finis: non pugna coronat. non eēt cepisse: sed pfecisse virtuē est. Jn q̄ nō modicā dat cōsolationē inter pſecutiones t intol erātia tribulationū: quia nō inchoātibus sz perseuerātib? p ferē pmiū. Nō ei coronabit nisi q̄ legitime certauerit. Hoc significatur in signo thau: q̄ est vltima lra quo omnes saluādi signant. Dicit eēt hic ūn signū discretionis singularitatis t paucitatis. vñ chry. Qz inciperе multoz est: finire paucoz t semp in principio delectario est: in fine pbatio. Cura bone fidei est exitus bonus qz nō incipere aliquod bonum gloriosum est: sz finire. Qō pter deū fit eternū est sicut deus eternus est. Cum ergo conuersus fueris ad deum t ceperis deseruire et opa iustitie facere. nec aliq̄d acta tua preterita recordeberis: sz finē tuū cogitaq̄ preteritoz operū bonoz consideratio negligētiā vel iactantiaz operatur cōsideratio aūt finis tuorem. vñ t Bernar. Perseuerantia est vigor virtū: cōsummatio virtutū: nutrix ad meritum: mediatrix ad premiū: soror patētie: cōstantie filia: amica pacis: amicitiarū nodus: vna animitatis vinculū: sctitatis ppugnaculum. Colle pseuerantiā: nec obsequium habebit mercedēmec beneficiū gratiā: nec fortitudo laudē. Denicq nō qui inceperit: sed qui perseuerauerit saluus erit. Hec Bern. Et nota q̄ duplex est perseuerantia. Una est continuatio in bonis operibus: hec nō est in precepto. Alia pseuerantia voluntatis in ꝗposito bū agēdi: et hec est in precepto. Et qz apl: adhuc erāt infirmi nōdū virtute ex alto indutū docet eos tanq̄ teneros fugere: vt plurib? possint ꝗdesse di. Cū aūt pſequētur vos in ciuitate vna: fugite in aliā: vt amplio diuulgeē nomē vrm t vestra pdicatio audiatur t vt vestre infirmitati puideat: t hostib? pcat. vñ chry. Sciens in tentationibus infirmitatem humane nature. Si quis vos inquit persecut? fuerit in ciuitate ista fugite in alteram. Nō eēt contēno timidos: nec ego tmū fortes qz nō virtutē hoīm de? cōsiderat: sed voluntatē. Nā ille qui fugit t si virtute quidē dissimilis est: voluntate tn equalis est. Nas sicut iste ideo passus est ne se magis videat amare q̄ deum: ita et ille iō fugit ne victus in doloribus thesaurū xpianitatī amittat. Hoc aūt mādat: non vt qui steterit peccet: sed vt qui fugerit non peccet. Infirmitati humane cōsulit nō fidei prōptioris virtutē excludit. Dicimus aūt ad cōsolationē fugientiū xpianoz q̄ſi stare q̄dē fortis fidei est: magne autem humiliratis fugere. hec chrys. s. vnde t Remi. Sicut preceptū perseuerandi persecutionibus specialiter ad apostolos pertinet et ad eoz successores viros fortes: sic licētia fugiēdi fatis cōuenit infirmis in fide cuilibet cōdescēdit pi? magisterme si se vltro ad martyriū obtulissent fortassis positi in tormētis negarēt. Lenius eēt erat fugere q̄ negare. Sed q̄is fugiendo pfecte fidei constantiam in se non ostenderent: tñ magis meriti erant quoniam omnia pro christo parati erant deserere fugiendo. Nisi aūt illis licētia fugiendi dedisset dicerent eos aliqui alienos esse a gloria regni celestis. hec Remigius. Ubi scien

Remigius. 2. Timoth. 2. Finis coronat.

Perseuerē tia.

Chrysos.

Perseuerāti a duplex.

Remigius. Licētia fugiendi infirmis conuenit.

B Persecutio pſonal.

dum quod perſecutio aliquando eſt perſonalis vt quando quis queritur ad mortem non q̃ fidelis principaliter: ſed propter odium pſone determinate: et tunc eſt ſemp fugiendũ ſicut Paulus querebat ad mortẽ in damaſco ꝗ ptz ex hoc q̃ alij fideles pmittebant ibi pacifice habitare: ſed querebãt ſolũ paulũ interfecere: ſi dimiſſus a fratrib⁹ p murum fugit pſecutionẽ perſonalẽ non timẽdo perſecutionem: ſed potius declinando: vt multis pdeſſet. Itaq; nõ eſt imperfectõis fugere ſm dictamen recte rõnis ad tp̃s ſalubri⁹ vt ſaluetur fugiẽs ad maiores fruct⁹. Aliq̃ſi aũt non ſolum eſt pſecutio pſone: ſed etiã fidei ⁊ iuſtitie: tunc ſi homo percipiat pbabiliter q̃ ex fuga ſua ſequatur deriſio fidei et deprecatio iuſtitie fuga eſt mala: et pctm̃ mortale. Si autẽ nõ apparet hoc probabiliter: ſed magis contrariũ vtpote q̃ ex fuga tali põt alibi fieri vtilitas eccleſie: ex mãſione aũt nõ habet niſi occiſio miniſtrorum eccleſie: et cõculcatio articulorũ fidei ab obſtinatis in fidelibus: tunc eſt fugiẽdũ ⁊ alibi pficiendum. Qui eſt̃ non põt in vno loco pficere: debet ad alia trãſire. vñ Auguſt. Faciant ergo ſerui xpi quod p̃cipit vel pmiſit ſicut ipſe fugit in egyptum. Fugiãt omnino de ciuitate in ciuitatem q̃ ſi eorũ quiq̃ ſpãliter a perſecutorib⁹ querit⁹ vt ab alijs qui non ita q̃runt nõ deſerat eccleſia: ſed p̃beant cibaria conſeruis quos alit viuere non poſſe nouerint. Cũ aũt oĩm. i. epiſcoporum: clericorũ et laicorũ eſt cõmune periculũ hi qui alijs indigent nõ deſerant ab alijs q̃bus indigent. Aut igitur ad loca munita omnes trãſeant: aut qui habent neceſſitatem remanendi non relinquãtur ab eis per quos illorũ eccleſiaſtica ſupplenda eſt neceſſitas: vt vel pariter viuant: vel pariter ſufferãt q̃ eos pater familias volet pati. Hec Augu. ¶ Sed ne dicerent iuſſiſti ne ad gentes iremus quid ergo faciemus ſi omnes ciuitates iudee circũiemus et nos abiecerint? Hoc preuenit hunc timorem remonendo dicens. [Amen dico vobis: nõ conſummabitis ciuitates iſrael] predicando. ſ. ibi aduentũ vel fidẽ xpi [donec veniat filius hominis] reſurgẽdo a mortuis: q̃ denunciato aduentu xpi ab apoſtolis per ciuitates iudee immediate paſſus eſt xp̃s: et a mortuis reſurgens apparuit diſcipulis vñ Raba. Predicit ꝗ non ante predicationibus ſuis ad fidem perducerent ciuitates iſrael ꝗ reſurrectio domini fuerit perpetrata: et toto orbe terrarum predicandũ euangelium poteſtas conceſſa. vel ſi intelligat de aduentu xpi ad iudiciũ tunc intelligenda eſt conſummatio predicationis apoſtolorum per totum orbẽ quãtum ad conuerſiõis effectũ: q̃ vbiq̃ diſperſi ſũt filij iſrael ſm p̃deſtinationẽ. Ex eſt̃ predicatio apoſtolorũ diſcurrerit p totum orbẽ tempore ipſorum: q̃ in omnem terram exiuit ſonus eorum: tamen effectus conuerſionis fidelium ꝗtum ad eos qui generaliter conuertendi ſunt ad fidem habebit plenarie effectum circa mundi finem. Unde ôt. [Amen dico vobis. non conſummabitis]. i. completebitis [ciuitates iſrael] fugiendo vel fides predicandoet ad fidem conuertendo [donec veniat filius hominis] ſcilicet ad reſurrectionem generalem in gloriã patris: non enim conuertentur communiter filij iſrael: donec prope finem mundi. Unde chryſoſtomus. Et quaſi dicentibus eis quandũ poſſumus fugere: grauior eſt enim fuga longa quam velox mors conſolans eos: propterea dominus ait. Non conſummabitis ciuitates iſrael donec veniat filius hominis. Si de apoſtolis hoc tantum intelligitur dictum nõ precedit intellectus cum multo ante defuncti ſint apoſtoli ꝗ chriſtus adueniat. Sed omnia q̃ ad apoſtolos loquitur etiam ad illos loqui videtur qui poſtmodũ p illos fuerant credituri vſq̃ ad exitũ mũdi. Ipſi eſt̃ duodecim erãt capita totiꝰ xp̃ianitatis future. Et quẽadmodũ q̃ in os miſeris per tota corporis membra diſpargit: ſic et apoſtolis q̃ dicebat ad totaꝫ plenitudinẽ xp̃iani corporis pertinebat. Sciebat eſt̃ dõs q̃ notitia eius tot occupatura fuerat ciuitates. ita vtpe ne omnes totius orbis terre ciuitates iſraelitice dicerent. hec chryſ. ¶ Deinde poſt oñſam magnitudinẽ tribulationis imminẽtis: hortat diſcipulos ad eius tolerantiam: et cõſolat eos ſuo exẽplo ⁊ procedit a minori ſic. Si in magiſtro in domino: in patrefamilias blaſphemias intulerunt ⁊ iniurias multas, ſine cauſa fecerũt ⁊ ipe patiẽter ⁊ intrepide ſuſtinuit: multoplus fiet in ipſis qui ſunt vt diſcipuli: ſerui: ⁊ famuli: ⁊ ipſi ſimiliter debent patiẽter ſuſtinere. vñ dicit. [Nõ eſt diſcipulus ſuper magiſtrũ: neq̃ ſeruus ſup dominum ſuũ] intelligendũ eſt donec ⁊ ꝗdiu fuerit diſcipulus ⁊ ſeruus nõ eſt in ꝗ ſuper magiſtruꝫ ⁊ dõm ſm honoris naturam vel [nõ eſt diſcipul⁹ i. non dz eſſe [ſupra magiſtrũ nec ſeruus] debet velle [ſupra dõm ſuũ] cõtraria: ⁊ quaſi potentiora magiſtro ⁊ dño ſuo opando. q. d. non dedignemini tolerare vos ſerui ⁊ diſcipuli q̃ ego tolero vel tolerabo: dñs ⁊ magiſter: q̃ dominus fuꝫ faciens q̃ volo: ⁊ magiſter docens q̃ vtile ſcio Idea exẽpla vos doceant: tad me reſpicite quid me fieri videſ: hoc i vobis ne formideſ. Qui me offendere ⁊ perſequi non timẽt: vos quoq̃ offendere ⁊ perſequi non timebunt. vñ chryſoſt. Nũc incipit eos conſolari in paſſionibus eorum futuris ſuo exemplo. Naturalis eſt res ſi pro deo iniuriam patimur ab aliquibus indignis irascimur et dolemus. Si vero audierimus aliquam p̃claram perſonam que ſimiliter paſſa eſt refrigeram⁹: et inflatio indignatiõis nr̃e laratur. Dicitur ei ſi vir ille q̃ clarior eſt ꝗ ego paſſus ẽta: lia plane ego iiurie mee nõ debeo ſentire dolorẽ. Quãtomagis p̃ſolabunt diſcipuli i paſſiõib⁹ ſuis eum diſcipuli eſſent: et ſerui recordantes Chriſtum dominum ⁊ magiſtrum talia aut maiora perpeſſum. Hec Chryſoſtomus. Et ideo debent dominum non ſolum patienter: ſed etiam guadenter ſequi: quia vt dicit Seneca. Abſalus miles eſt qui imperatorem gemens ſequitur. Et ſubiungit. [Sufficit diſcipulo] id eſt ſufficere dz [vt ſit ſicut magiſter eius et ſeruo vt ſit ſicut dominus eius] iniurias ſuſcipiens: et vindictam non querens mala recipiens: ⁊ beneficia conferens. Vel. ſufficere debet ei ſi non plus conculcetur et contemnatur. Perfectus autem erit ſi ſit ſicut magiſter ⁊ dominus eius ipſum in ſuis imitando operibus ⁊ quia perfectio et aſſimilatio magiſtri. Unde Beda. Si magiſter aſſimilari non ſuas vult vindicare iniurias qui deus eſt tio. ſed ipſos maluit inſecutores patiendo reddere mitiores: eandem neceſſe eſt diſcipuli qui puri homines ſunt ⁊ vt ad regulam perfectionis ſequantur. Hec Beda. Hoc autem dictum domini in propoſito eſt verum vbi de ſe loquitur qui eſt magiſter et dominus: immo pater omnium. Se enim dicit magiſtrum ⁊ dominus apoſtolos autem ⁊ eorum imitatores vſq̃ ad finem ſeculi dicit diſcipuli ⁊ ſeruũ. Huius magiſtri ⁊ oñi imitatio eſt xp̃iana perfectio. vñ Aug. Summa xp̃iane religionis eſt imitari quẽ colis. Non aũt ôt hoc oñs ô alio: ſi eſt̃ magiſter idoct⁹ fuerit nõ ſufficit diſcipulo ignorãtia magiſtri etſi dñs miſer fuerit nõ ſufficit ſuo miſeria oñi vel ſm Chri. Nõ ſm ea que raro p tingunt: ſed ab amplioribus ⁊ ab his que ſunt i pluribus ſuſcipit hunc ſmonẽ. ¶ Et addit [Si pfem familias]. i. me q̃ paternã gero ſollicitudinẽ p̃tis habẽs auctoritatẽ beelzebub vocauerũt]. i. me opari in beelzebub dixerũt [ꝗtomagis domeſticos ei⁹] ſc̃z vos i hoc ôt diffamabũt. Q̃ eſt̃ apti facere miracula ſ̃tute demonis ſepe dixerũt Judei et gẽtiles: vt ptz mltipliciter ex aplorũ legẽdis. Nõ ergo boni p̃tiſtari debent ſi forte ab aliquibus prauis hoib⁹ ſine culpa detrahãt eis: q̃ ad cõſolationẽ nr̃am ſua dñs opprobria adducere dignatus eſt dicẽs. [Si patrẽfamilias beelzebub vocauerunt ꝗtomagis domeſticos eius.] Sũt enim plurimi qui vitaꝫ bonorũ fortaſſe amplius laudãt ꝗ debent ⁊ iõ ne eis elatio de laude furrepat: permittit oipotens deus malos in obtrectatiõe p̃rumpere vt ſi qua culpa ab ore laudãtiũ i corde bonorũ naſcit̃ p obtrectationẽ malorũ ad pniam reuocet̃. Sz interverba laudantiũ ⁊ vituperantiũ ad mentẽ ſemper recurrere debemus: ⁊ ſi in ea non inuenit̃ boni q̃ ô nobis ô: magna triſtitia in nobis generari debet: ⁊ ſi in ea non inuenitur malũ q̃ de nobis ôz in magnã letitiã reſilire debemus. vñ Brego. In omne q̃ de nobis ôz ſemper taciti ad mentẽ recurrere debemus interiorẽ teſtẽ ⁊ iudicẽ querere. Quid eſt̃ pdeſt ⁊ oẽs laudẽt cũ p̃ſciẽtia nos accuſet: aut quid poterit obeſſe ſi oẽs nobis derogent: ⁊ ſola nos conſcientia defendat? vnde Cato. Cum te quis laudat iuder tuus eſſe memento. Pl⁹ alijs ô te ꝗ tu tibi credere noli. Sz vt ôt Brego. Qui nõ amat gloriã nõ ſentit ꝗtumeliam. Et de ꝗtutibus alijs ⁊ vitijs ſiũ iudicabis. Ut de aũt piculoſum eſt hoiem in p̃tia ſua laudari q̃ oporteret eũ valde fortẽ i deo eſſe q̃ nõ eleuaret̃ intus in corde vt ôt p̃ſuluit Horat. Quales cõmedẽs aſpice ne mox incutiãt tibi aliena pctã pudorẽ. Igit̃ loco glorie id amplectimur ſi dño nr̃o in paſſionũ p̃ditionib⁹ adequamur. Q̃ eſt̃ igne tribulationis pctã purganẽt: ideo ſicut ſic caput eccle xp̃m fluctib⁹ paſſionũ deus expoſuit: ſic ⁊ corpus eius: ſc̃z eccliam ſuã vſq̃ in finẽ ſcli ad pbationẽ ⁊ purgationẽ tribulari pmittit: aſpera eſt̃ ⁊ dumis ac ſentibus plena et horrida eſt ꝗtutis via. Sic p̃riarche: ſic pphete: ſic aplꝰ: ſic martyres ſic pfeſſores: ſic ꝗgines ⁊ q̃quot placuerũt deo p multas tribulatiões tranſiere ſiclees: ſic ẽ oia xp̃i mẽbra vſq̃ ad diẽ iudicij ptranſibũt. vñ Aug. nullꝰ ſuus xp̃i ſine tribulatiõe eſt. Si putas nõ h̃re pſecutiões nõ dũ cepiſti eẽ xp̃ianus. Et ſubiũgit dñs p cluendo [ne q̃] domeſtici ⁊ imitatores mei [timueritis eos]. ſ. pſecutores hoies fragiles ⁊ pctores: nec eorũ blaſphemias vel ſuſtias omittẽdo veritatẽ fidei ppter pſecutiõis timorẽ: ſz ferte patienter iniurias ppter dei amorem. Ad tolerandum igit̃ patiẽter aduerſa multũ iuuat ſi quis xp̃s p ſe paſſum cogitat. vñ Aug. Noli eẽ puſillanimis ſi eſt̃ pleno corde intuitus fueris quid p te xp̃s paſſus fuerit: nec tu puſillanimitate deficies ſi magnanimiter ⁊ tu quicquid aduerſi acciderit tolerabis: inſup ⁊ gaudebis: q̃ inuentus es i aliqua ſimilitudine paſſionũ regis tui. Et iterũ. Si ille qui veriſſime dixerat. ecce venit p̃nceps mũdi huius ⁊ in me nihil iueniet dict⁹. ẽ pctõr inquis beelzebub iſanus: tu ôdignaris fue audire p meritis tuis q̃ Dñs audiuit nullis meritis ſuis. Ille venit vt p̃beret tibi exẽplũ q̃ſi gratis hoc fecerit ſi nõ pficis. Quare enim ille audiuit niſi cum audires tu non deficeres. Ecce tu audis ⁊ deficis. Fruſtra ergo ille audiuit. nõ eſt̃ propter ſe: ſed ppter te audiuit. Ideo eſt̃ p̃o il le ſuſtinuit vt nos ſuſtinere diſceremus. ⁊ ſi ille qui nõ hẽbat q̃ ſibi obijciebat quantomagis nos qui ⁊ ſi non habemus peccatũ q̃ nobis obiicit inimicus hẽmus tũ alterũ q̃ digne i nobis flagellatur. Neſcio quis furem te dicit: ⁊ non es fur: audis opprobrium non tũ ſic non es fur: vt nõ ſis aliquid q̃ deo diſpliceat. Et iterũ. Unuſquiſq̃ p̃ſiderãs conſcientiã ſuã ſi mũdi amaroꝫ eſt mutet̃ fiat amaroꝫ xp̃i: ne ſit antichriſt⁹. Si quis ei dixerit ꝗ antixp̃s ſit ira ſcik̃ iniuriã ſibi factam putat. Dicit ei xp̃s. Patiens eſto. Si falſum audiſti gaude mecum: q̃ ⁊ ego ab antixp̃is falſa audio. ſi aũt verum audiſti conueni p̃ſcẽtiã tuã: ⁊ ſi audire times eſſe plus time. hec Auꝰ ⁊ Brego. Tũc illata cõuitia dñi toleramus cũ in ſecreto mentis ad mala ppetrata recurrimus. Neue quippe videbit ꝗ iniuria percutimur: dũ in actiõe nr̃a cõſpicimus ꝗ peius eſt q̃ meremur. hec Brego. Deide dñs hortat diſcipulos ad tolerantiam ex conſideratiõe diuini iudicij i q̃ oia manifeſtabunt: q̃ bona ⁊ mala oĩm erũt ô bus manifeſta. tale eſt̃ erit iudiciũ ꝗ oibus videbit̃ iuſtũ q̃ nõ poſſet eſſe niſi merita ⁊ demerita viderent̃ ab oibus manifeſte. vnde ôt. [Nihil eſt̃ eſt optuꝫ in p̃ſti tpe ꝗ tuꝫ ad opera que occultant̃ ex induſtria [q̃ nõ reuelet̃] in iudicio futuro [⁊ nihil eſt occultũ] niſi ꝗtũ ad cogitata que occultantur ex proprꝫia natura [q̃] tũc nõ ſciãt q̃ nõ ſolũ operaꝫ ẽt cordis ſecreta que ſoli deo ſunt notaꝫ tunc erunt nobis manifeſta. q. d. ſm Hiero. Nolite timere perſequentium ſeuitiam ⁊ blaſphemantiũ rabiem neq̃ emulemini ſimulatores: q̃ veniet dies iudicij in quo ⁊ veſtra virtus ⁊ eorũ nequitia oibus demõſtrabit̃ ⁊ cui lib⁹ ſz opa ſua tã interiora ꝗ exterioza reddet̃ q̃ tunc patiẽtia martyꝫ p̃mia bit̃: ⁊ nequitia p ſecutoꝫ puniet̃. Nolite ergo euãgelii erubeſcere ſz tota intentiõe ꝗbo opam date fixa mẽte retinẽtes illũ extreme retributionis diẽ quo illuminabit deus abſcondita tenebraꝫ ⁊ manifeſtabit cogitationes cordium: tunc enĩz erit vobis a deo laus: ⁊ aduerſarijs veritatis pena manet eterna. Conſideratio huius manifeſtationis dz dare magnam audaciam in veritatis p̃dicatiõe ⁊ p̃dicatores monere ad p̃dicandũ veritatẽ ſecure. Propter q̃ ſubdit. [Q̃ dico vobis]. ſ. modo exiſtentibus [in tenebris]. ſ. timoris. i. dñi adhuc in timore carnali eſtis [dicite]. i. p̃dicate [in lumine]. i. in fiducia ſecuritatis q̃ ⁊ fecerũt accepto ſpũſcto ⁊ q̃ in aure auditis. i. ſolo auditu p cipitis [p̃dicate] ope ꝗplendo exiſtẽtes ſuper tecta corpa vſq̃ que ſunt aiaꝫ domicilia. Vel [q̃ dico vobis in tenebris: dicite i lumine]. i. q̃ auditis i miſterio enigmate predicate apertius et manifeſte [⁊ q̃ in aure audiſtis: p̃dicate ſuper tecta. i. q̃ vos eruditi i populo iudee loco auda cter dicite in toto mundo: vel q̃ dico vobis in tenebris. i. in locis priuatis dicite i lumine. i. i lo

Perſecutio fidei.

Augu. Fugaz ſua. deſt.

Aduentus chriſti. Rabanus.

Chryſoſto.

Auguſt. Imitatio xp̃i voluit̃ perfectio. Chriſto.

Tribu. tolera.

K Detractio huiuſdas expediti.

Tenõ que. fueris ex.

Brego.

Cato.

Brego. Coram laudari periculoſum.

Tribulat ecclesia mi litans.

Auguſt. Passionis xp̃i mẽoria

Seneca. Abſalus miles.

Magiſtri aſſimilatio.

Beda.

Jo. 14.

Cõtumelia opprobria audire docemur.

Antixp̃i q̃ ſint.

Brego. Conditiõr tolerãdorũ facilitas.

Hiero.

cis publicis ⁊ coibus qz apl'i postea in palã po-
pulo ꝓdicauerũt ea que sursum a xpo didicerũt
[⁊ qd in aure auditis] .i.i secreto foli ꝑdicate su
per tecta .i. publice coꝶ oibus nulli absconden
tes xbus quasi ds stet sup tectũ: ⁊ clamet i pub
licũ. Et loquiꝫ ꝗ modũ i palestina, vbi dom⁹ nõ
hãt tecta cacumiata sz plana ⁊ ibi solebãt sm⁹
nes fieri ad ppl'm inferius in terra positũ. Cõsi-
dera hic qz discipuli oñi exponũt ꝑsecutionib⁹
nos aũt in pace pigritiamus ꝓpter qd venia di
gni nõ sumus. vñ chr. Quo vtiq; erim⁹ digni in
pace mollir ⁊ pigritãtes. Nullo deniq; bellante
occidimur: nullo ꝑsequente dissoluimur i pace
saluari iussi ⁊ neq; hoc possumus que igit nobis
venia? Nõ flagella nõ carceres tũ ꝓncipes non
synagoge nõ aliud aliquid taliũ imminet sed et
ꝓtius vniuersum. nos regnamus etiã reges pij
sunt ⁊ honores multi sunt xpianis ⁊ neq; ita su
peramus. Si igt fieret ꝓlũ eccl'iarũ ⁊ ꝑsecutio
excogita ꝗta esset deriso ꝗta opprobria: ⁊ val
de decẽter. Cũ essi in palestra nullus exercitat
ꝗliter i agõe erit clar?. Sta igt aduersi? passio
nes: fer vtiliter dolores q̃ sunt mẽtis: vt ⁊ eos q̃
sunt corpis sustineas. Et essi btus Job. Nisi bũ
eẽt exercitat? aũ agões nõ vtiq; ita clar? i ago
nibus effulsisset nisi meditat? fuisset extra oẽs
tristitiã eẽ dirisset vtiq; aliqd prius: nunc aũt
ad oia stetit certa mente. Hãc igit fortitudinem
hanc mansuetudinem: nos zelemus illius qui
aũ legẽ ⁊ gr̃am fuit vt eternis cuz eo possimus
cõcare tabernaculis. hec Chri.

M Sup tecta ꝑdicare. Tecta palestinorum. Pigritia nr̃a reprehenditur. Chrisо. Job.

¶ Omne iesu xpe clementissime q̃ discipulos tuos ad ꝓliandũ ꝛ̃ mũdũ ⁊ dia bolũ sicut oues inter lupos misisti ⁊ eis ꝓsolationẽ i tolerãtia tribulatio nũ ꝓstitisti ꝓfirma fragilitatem meã ⁊ mihi con tra mundi periculas: ⁊ insidias diaboli ꝑbe firmi tatẽ custodi me ab hostibus meis visibilib⁹ ⁊ i uisibilib⁹ ⁊ da mihi patiẽtiã i aduersis ⁊ tribu latiõibus vt te meuz creatorẽ semp sentiã meũ defensorẽ: i ꝑsti vita sp a te defensus post hãc ad te pueniã a ꝑctis omnibus absolutus. Amẽ.

¶ De non timendo mortem ⁊ con fitendo christo. Cap. liij.

A Mat. 10.

Postq; Dominus excus/ sit discipulis timorez ꝑsecutio nũ: ⁊ infame seu maledictiõis ꝓbr̃ aufert eis timorez mortis corporalis que est vltimũ oim terribiliũ in hoc mũdo ⁊ finis vt ait Chrisо. Nõ ꝓmittit eis ereptionem a morte sed permittit mori maiora largiens q̃ si nõ fecisset hoc pati. suadere essi cõ tenere mortez matus ẽ q̃ eruere a morte. Eua Timor mor cuat aũt oñs timorẽ mortis sex rõnibus que in tus expellit̃ serie litere ponũt. Prima est ex ꝓsideratiõe hꝗ sex rõnib⁹. ne ipotentie qz hoies nõ ꝓst ledere nisi in mini mis. s.i. corpez: sic Iesus ꝓicit in magnis. s.i. aia vñ ait. Dico aũt ꝓsãter vobis amicis meis: qui Vera tace nihil terrenũ cupitis q̃ debetis alijs esse ereptũ ri nolunt. fortitudis. [Nolite timere eos q̃ occidũt corp⁹] Chrisо. i. hoiem in corpe tm̃ ad tempus [aiam aũt nõ ꝓst occidere] quin deus eã corpori reddat ⁊ ipz corpus resuscitet. vbi Chri. Nolite timere eos q̃ Proditor occidũt corpus: ne forte ꝓpter timorẽ mortis veritatis. non libere dicatis in lumine qd audistis. Sicut ergo ex his verbis ofiditur

non solũ ille est ꝑditor xitatis qui trãsgrediẽs veritatẽ palã ꝓ veritate mendaciuz loquit: sed ẽt ille qui nõ libere ꝓnunciat veritatẽ quã libe re nũciare oportet: aut nõ libere veritatẽ defen dit quã libere defendere conuenit proditor est veritatis. Non solũ ille transgressor est verita tis qui palam denegat veritat. m sed etiã ille q̃ ꝓpter timorez coꝶ q̃ ꝑst occidere corpus tacet xitatẽ. Et quid dicoiqz ꝓpter timorẽ mortis ta cẽ hoies veritatẽ, ꝓpter miserũ ventrẽ ⁊ ꝓpter spẽ vani honoris tacent hoies veritatem. Sed forte dicis si taceo veritatem ante aduersarios nunquid consentio mẽdacio eoꝶ? Dic mihi. Si princeps aliquis romani imperatoris vidẽs ci uitatem romanam ab hostibus expugnari cum possit liberare defendere neglexerit nũ ipse vi debitur tradidisse quaz potuisset liberare si vo luisset: sic ⁊ tu videns veritatem dei ab impijs expugnari cuz possis eam defendere si loqui vo luisses tacens expugnasti per hoc ipsum q̃ eam passus es expugnari. Et si ꝓpter timorem eo rum qui occidũt corpus tacere veritatẽ ꝗpias est qñ non sit ꝗpietas maior tacere veritatẽ ꝓ pter miserẽ vẽtrẽ ⁊ spẽ vani honoris: melioreq̃ facere gr̃am ꝓmis ⁊ honoris q̃ gr̃am veritatis dei. Et nolite timire eos qui occidunt corpus] qñ corpus ⁊ si ab ipijs occisus: nõ fuerit ꝓpter deũ a seipso post modicũ moriet̃ ꝓpter naturaz q̃ occisi ꝗz corp⁹ ab ipijs nihil ꝑdit nisi mortis dilationẽ, magis aũt nec ipam dilationẽ si enis vez ẽ q̃ nec solũ cadit de arbore sine precepto deiꝶ qz numerati sunt nobis dies ad vitã crede re debemus q̃ nec morimur aũ diẽ nec trãsire possumus diẽ. Cũ ponam? qñ ⁊ aũ diẽ moriẽ q̃ moriet̃ ꝓpter deũ. Si ergo ⁊ gratis post modicũ morituri sumus nulla dei cã ꝓpositaq; quare nõ ante modicum in cã dei cũ gloria morimur: vt si at sacrificiũ voluntariũ propositã cã dei: vt offe ramus deo pro munere quod aliqñ redituri su mus pro debito. Ecce si mutuo accepeis: vtpu ta bonẽtatis cõsum: aut aliquid: nonne afflicte opus tuũ operaris in eũ? Dicis essi apud te ho die aut cras tollẽdus est a me: q̃ nõ est me?. Et i corpe corruptibili natus quare non ad vtilita tẽ aiẽ tue vteris corpali corpe tuo: sciẽs qz post modicũ tollẽdũ est a te: q̃ nõ est tuũ: que ẽ ista insipiẽtia nr̃a odire q̃ nr̃m est: ⁊ amare qd nr̃z nõ est. B Studere qd seruare nõ possumus: ⁊ ne gligere qd in eternũ habebimus. [Nolite time re eos qui occidunt corpus] quid est timor mor tis? Nõ dolor exẽdi de corpe: sed desperatio vi te post mortẽ. i. timet mortẽ q̃ nõ putat se viue re post mortẽ. Vis scire. Ecce frequenter hoies graue dolorẽ patiũt in ifirmitate ⁊ nõ moriũt: ⁊ magis ꝑtẽti sunt graue dolorẽ pati ⁊ nõ mori. Vide: q̃ qz nõ dolor mortis: sz mors ipa timet̃ ⁊ itez. Qui male ꝓscie est ꝗ pusillanimis ac ti midus est. hec Chri. vñ ⁊ Señ. Timidũ non facit aĩm nisi spe rẽphensibil' vite ꝓscietia mala. hoc Señ. Sit ergo tibi singularis ⁊ superceffiua fi ducia in xpo: eius ꝓmissis ⁊ xbis in oi ꝓiculo ⁊ dubio: in oi iopia coꝶ ieffabil' affecurãstia q̃ si oia castra demonũ: tota synagoga peccã tium ac tota caterua mũdanoꝶ sapientũ ⁊ ꝓn cipũ te obsideãt: hẽas oẽs ꝓ humo volatilis ⁊ ꝓ stuppam ꝓ spuma gracili ⁊ inanitz si in princi pio tentationis fortis fueris postea minus vici poteris. vnde Chri. O ois opatio inimici talis est. In ꝓmis grauis ⁊ fere intolerabilis est ipetus nostri

Mutuo accepit aliquid corpus. B Timor mortis quid sit. Cõscientia mala mortẽ refugit. Chrisо. Imperat aduersi.

eius. Qz si ds fortiaio sustinuerit eũ scõo inue niet eũ infirmiorẽ: ⁊ ꝗto plus repcussus fuerit tãto, magis frigescit. Cũ puto in ꝑsecutionibus xpianis si in ꝓmis qñ ꝓprehẽdunt nõ denegaue rũt territi nulꝫ poterũt postea vinci doloribꝫ qz diabol? nõ tm̃ hꝫ in se xtusti: ⁊ tũ terroris. B chri so. Scõa rõ est ex ꝓsideratiõe diuine potẽtie: qz C deus põt ꝑtẽ ordinaria nõ ab alio delegata vl' Scõa rõ. ꝓmissa ⁊ aiam ⁊ corp⁹ ꝑdere ꝗ pl? est ꝗ corpus occidere: vñ ôt. [Sed poti? esi timete q̃ põt corpus ⁊ aiam ꝑdere in gehẽnam] q̃ est mors aie eterna. Manũ essi oiporẽtis nullus põt effugere neq; viuus neq; defunct⁹. Cũ in eccl'i. Deũ time ⁊ mãdata eius obseruaꝶ hoc. i. ad hoc est ois hõ. Eccl'ia. 12. Nullũ siquidẽ summe pi? ꝑdit: sz ꝑdere ꝛ̃ qñõ soluat sicut indurauit cor pharaonis. i. nõ emol luit: sz indurari ꝓmsit. Ut aũt ôt Sze. Magna securitas est nihil timere ꝑter deũ: ⁊ stultus ti mor est q̃ plus timet humana indignatio: ꝗ diuina. Nã vt dicit sapiẽs. Qui timet hoiem cito corruet. q̃ sperat i oño subleuabit̃. Sz ꝓ hdoloz hodie a mltis plus timet̃ offensa hõis ꝗ dei: et magis dãnũ corpis ꝗ aie. Iustũ essi est vt timea mus nõ timẽda q̃ timere volum? timẽda. Unde chrys. Qz essi q̃ opz nõ timem? ꝓpter hoc q̃ non opz formidamus. Timore igit mũdi expulso serui te oño timore gehẽne donese illũ charitas fo ras mittat ꝓmanẽte casto timore. i. reuerẽtia si ne fine deo exhibẽda. Ut essi ôt idẽ. chrys. In na tura creauit deus timere carnalia malaꝶ ꝓ ti morem carnalium magis timeamus spũalia. Et Sciendũ q̃ multiplex est timor sc̃ human⁹: mũ danus: natural': seruilis: initialis: filialis siue casta stus. Duo primi sunt vitia: duo vltimi sunt virtu tes: duo medij nec vitia: nec virtutes. Human⁹ timor est ille quo quis a bono declinat ad ma lum: vl' viter corporale periculũ. Sicut petrus q̃ ne mortẽ incurreret: vitã negauit immemor ei⁹ qd audierat a magistro [nolite timere eos q̃ cor pus occidũt: aiam autẽ ꝑst occidere.] Mundã nus timor est ille quo ds a bono declinat ad ma lũ: vt vite tpale incõmodũ siue dãnũ. Sicut he rodes qui ne regnũ ꝑderet innocentes occidit: illic trepidãs timore vbi non erat timor. Natura lis timor est ille quo quilibet hõ naturaliter hor rer penã ⁊ timet nocumentũ nature. Sicut ⁊ ipe xps de q̃ legitur ꝗ Iesus cepit pauere ⁊ tedere cõtristari ⁊ mestus esse: seruilis timor ẽ ille quo quis timet peccare ꝓpter gehẽnam ⁊ nõ amore iustitie: sed formidine pene cohibet manũ: sz nõ aim a ꝑctõ. Et de tali timore legitur. Timor non est in charitate: sed ꝑfecta charitas foras mittit timorem. Initialis timor est ille quo quis timet gehennam: ⁊ cũ hoc dei offensam: ac declinat a malo partim amore iustitie: ⁊ partim formidine pene. De hoc timore legit. Initiũ sapiẽtie timor dñi: intellectus bonus oibus facientibus eum. Eccli. 2. Omnes isti timores sunt imperfecti ⁊ qz ꝑfecta charitas foras mittit timorem. Sed filialis siue castus timor est ille quo quis amore boni ⁊ vir tutum succensus pure timet offendere: deũ: ⁊ ab eo separari ac declinat a malo tm̃ amore iusti tie. Iste timor est ꝑfect⁹ ⁊ nõ expellitur ꝓ charitatem: timo augeẽ sm̃ augmẽtũ charitatis: et de isto timore legit. Timor dñi sctũs ꝑmanẽs in se culũ seculi. Prohibet ergo dñs ne timore huma no vel mũdanoꝶ ꝓpter corporale piculũ: vel tẽ porale cõmodũ de virtute ad vitium declinem?

De tiore seruili ⁊ filiali: seu casto spãliter sic ôt Augustin. Iusti. Et timor seruilis: ⁊ est timor castus. Est ti Timor seruilis et castus. mor ne patiaris penam: ⁊ est alius ne amittas iu stitiam. Timor ille ne patiaris penam seruil est. Non est magnum timere penam: sed magnũ est amare iustitiam. Nam deus innocentiã ꝑbat: q̃ homo nõ metu pene fit innocẽs: sz amore iusti tie. Nam qui timore non peccat q̃uis nõ noceat cui vult nocere: sibi tm̃ plurimum nocet ⁊ absti nens ab iniquo opere: sola tm̃ reus est voluntate Et iterum. Inaniter putat victorẽ se esse ꝑti q̃ timore pene non peccat: qz et si non impleꝫ fo ris negocium male cupiditatis: ipsa tm̃ mala cu piditas intus est hostis. Nam ⁊ ꝗ ipso est mallet non esse iustitia impunientem peccata. Inimicus iustitie est qui pene timore non pec cat: amicus autẽ erit si ex amore iustitie nõ pec cauerit. Mandatum dei si timore potius fit pe ne q̃ amore iustitie seruiliter fit ⁊ non liberaliꝫ et ideo nec fit. Non essi bonus fruct⁹ est qui nõ de charitate ꝑcedit. Nemo inuitus facit bonuz: Bonum ne etiam si bonũ est quod facit quia nihil prodest: mo inuit? spiritus timoris vbi non est spiritus charita facit. tis. hec Augu. vnde et Chrysо. Qui in timore ser Chrysostо. uit deo penam quidẽ euadit: mercedem autem iustitie non hꝫ qz inuitus fecit bonum ꝓpter ti morẽ. Unde etiã dicit poeta Horatius. O derunt Hora. i epi peccare boni virtutis amore. O derunt peccare stolis. mali formidine pene. Unde dicit et Seneca. Nõ E putes virtutem hoc effecturaz q̃d efficit nimia Tertia rõ. formido. Tertia rõ est ex cõsidratione diuine ꝓ uidentie: quia prouidẽtia dei ordinatur vita et mors sanctorum: qz et in irrationabiliũ aĩaliuz ergo nõ est eis timendum siue viuãt siue moriã turvñ dicit. [Nonne duo passeres asse veneunt. i. vendunt: qz venio venis hꝫ sensum passiui sub voce actiua [⁊ tm̃ vnus ex illis [ꝗ tuncq; sint ꝓ ui ꝑcij et valoris [nõ cadet sup terrã] et in laqũ id est non moriet̃ [sine patre vro] id est sine dei patris prouidentia in qua sunt oia: quasi dicat. Nolite timere mortẽ: quia mori nõ potestis sine motu et voluntate dei patris q̃d liquet in mino ribus. Si essi passeres qui parui et viles sunt in aubus et minimi ꝑcij sine dei voluntate vel ꝓ missione non ꝑst mori: quanto magis vos q̃ plu ris estis: hoc est apud deũ maioris dignitatis et preciꝶ: qz rationales ac empti ꝑcio magno et re dempti sanguine xpi: nõ moriemini sine ordina tione dei. Non est essi ꝓportio valoris infinitoꝶ passerũ ad vnũ sp̃ñ. Et ita ptz rõ sm̃ appreciabi liratẽ. Itẽ põt ꝓbari sm̃ eternitatẽ: ⁊ est sensus sm̃ Hiero. Hieronу. Si peritura sine dei ꝓuidẽtia non pe resit vos qui eterni estis timere non debetis q̃ absq; dei ꝓuidẽtia viuatis. vbi chrysо. Si ergo posseres in voluntate dei positi sunt ⁊ nõ in ꝑtẽ hominis quos deus ad vsum hoim̃ fecit: quãto magis vos nõ estis in ꝑtẽ hoim̃: sed in voluta te dei quos deus ad suã gloriã fecit. Si passer e uẽtum: nec moriet̃ nec cadit ꝓpter hoc ipm̃ qz op⁹ dei est: ⁊ ꝗto magis iustus hõ nõ est in euẽtu posi tus: q̃ imago dei est: ⁊ aut a deo tradit⁹: ⁊ aut a deo liberat⁹ euadit. Si in passeribꝫ nihil sine rõ ne agit̃ quoꝶ duoꝶ preciũ vnus est assis: quãto magis in vobis sine deo nihil egit̃ quoꝶ ꝑcium est sanguis meus. Si sic habent̃ passeres quo nõ habẽdi sunt filij? Ideoq; nõ habetis timere hoies: qz nõ est in vobis illoꝶ ꝑtẽs: sed dei. Non essi qñ volunt impij: tunc ꝑst nocere sanctis: sz

Augustin. Timor seruilis et castus. Timor mundanus. Naturalis timor. Timor multiplex: humanus. Initialis timor. Filialis. Ps. 18. Chrysо. Chrysostо. Chrysostо. Passer nõ cadit sine deo. Hieronу. Chrysostо.

qñ illis nocendi tps cõcesserit vt puideat scrtis suis coronã que est ergo sapiẽtia illã nõ timere q̃ dat potestatẽ sed illũ z timere q̃ accipit. Si ergo ñ es tradit? sine cã times: z si tradit? es piter sine cã times. Deo enim liberãte hõ tibi nocere ñ pt: deo ãt tradãte hõ tibi pcere ñ pt: z si vult. Sic scitis quoppiat? volebat dimittere xpm: si ñ potuit qz de? eũ tradebat. Hec chry. Vñ ôr et Ben. Vir bonus quicq̃d illi accidit eq̃ aio sustinebit. sciet enim id accidisse lege diuina q̃ vniuersa pceduntMistice fm Hylariũ. duo passeres. s. corp? z aia minimo pcio pẽdunt cũ p minima delectatiõe diabolo tradunt. Quarta rõ est ex cõsideratiõe resurrectionis future q̃ solũ ptinet ad hoies: qz deus hs puidẽtia de minoribꝰ. s. de capillis qui sunt extrema pars et superfluo hõis: vt corpore in debito numero redeat: ergo nõ est timendum de alijs maioribus ñ ppter deũ morti tradant. Vñ ôr. [Vestri autẽ z capilli capitis oes numerati sunt] apud deũ z in dei pñtiat: redibũt chrõ sufficit ad ornatũ corporis in resurrectiõe future: et longe magis corpus z ptes corporis etiam si a bestijs comesta fuerint quãtũ sufficit ad debitã substãtiã in resurrectione redibũt. Quasi diceret. Mori ne timueritis: qz in plenitudine resurgentis. Vñ glo. vt de tota taceã massa corporis etiã minime pricule future resurrectioni seruant. Meditatio huius resurrectionis multum facit ad tolerantiã martyrij: qz p resurrectionem redibunt in electis: nõ solũ illa q̃ sunt de necessitate humane ntur: sed etiã ea q̃ faciũt ad decorẽ cuiusmodi sunt capilli. Non ergo nrõrum corpoꝝ casum ptimescam?: sed oẽm curaz in eũ apud q̃ nec capillus perit phyciam? fm Hiero. Non dixit saluator q̃ capilli oes saluãdi sunt sed numerati: vbi scientia numeri de nonstrant non eiusdẽ numeri cõseruatio qõ immẽsam dei erga hoies ofdit puidẽtiã z ineffabiles affectum significat: qz nihil nostroꝝ deũ lateat. Non ergo actu cõputatiõis sed facilitate cognitionis sunt a deo oia numerata: qz cũ cognita sunt oia: numerata sunt omnia. Bene etiam numerata dicunt que seruat: quia illa qui velum? seruare numeramus: vñ capilli numerati sunt vt seruentur ad resurrectionẽ gloriosam sicut numerat pecunia vt seruet. Mistice fm Remi. Christus caput est inde pdeunt capilli. s. omes iusti qui pulchre numerati dicunt: qz noia sanctoꝝ scripta sunt in celis. Et fs Cyrillum. Caput hõis est intellect?: capillis vero minutissime cogitationes q̃ patẽt deo z discutient in iudicio. Et bene p capillos itelligunt cogitatiões: sicut enim capilli capiti sic cogitatiões cordi adherẽt: z omnes iste numerate sunt vt bone remunerẽtur z male puniantur. Oia etiã opera nra siue bona siue mala deo numerabilia sunt: ter notat vt ista renumerentur illa puniantur. Deinde cõcludendo subiungit. Nolite ergo timere. s. mortẽ qz multis passeribus meliores vos estis. s. quo ad statũ naturet qz rõnales et ppetui quo ad statum gr̃e qz per adoptionẽ filij quo ad statũ futurũ: qz in gloria btificandi: z pluris ac maioris reputationis est apud deũ: qz ad imaginẽ eius facti qõ nõ competit creature irrationabili. Quinta rõ est ex cõsideratione beate retributiõis qz oes q̃ cõfitebitur me et fidẽ meã coram hõibus scz malis non timẽdo eos apud quos confessio xpi est odibilis: sed nõ est magnum cõfiteri coram bonis: confitebor et ego eũ: gloria et vita eterna dignũ coram patre meo: rege summo: qui est in celis: et terne beatitudinis: vt approbet: vt recipiat: vt remuneret. Qui ergo xpm hic cõfitebit. i. simul corde z opere fatebitur: non recusans mori pro eo et cõfessione nois xpi ac mandatis eius vsq̃ ad mortem: fideliter firmiterq̃ psistens confitebitur z xps eũ de diuino iudicio coraz patre suo p eo attestãs: ac ipso affectu remunerationem restitutionij adiecit dicens. Venite benedicti patris mei percipite regnũ. Nõ solũ enim martyres sed z confessores xpm cõfitentur. vnde Anselmus. Quẽ olim venerandi confessores z doctores doctrinis sacris: z operibus iustis cõfessi sunt coram hominibus: hic cõfitentur eos coram patre suo z sanctis angelis eius. Quanto autem melior est deus hoie: tanto melior est confessio ei: confessione hois. Sexta rõ est ex cõsideratione future damnationis qz [qui coram hõibus] vbi debet pdesse pfessio nois mei [negauerit me] nõ audens me cõfiteri: z veritatẽ euãgelij [negabo eũ] et eũ coram patre meo] tanq̃ indignũ cõsequi gloriam in celo. Qui ergo hic xpm negauerit corde non credendo in eũ: vel ore: qz nõ solũ corde credere est necessarium ad salutẽ sed etiã confiteri ore: p loco et tpe casu recurrente vel opere: quia p̃ceptis nõ obediẽt: z si ore cõfiteat fctis tamen negat: hic xps negabit in tpe. s. extreme necessitatis qñ dicet nescio vos. z ite maledicti in ignẽ eternũ. vbi chrysos. Omnem rem possibilem quã tuã ad naturam carnalem mãdauerat: nunc et penam proponit z premium vt mũdo timore pene modo desiderio premij: virtus anime adiuuetur. Sed prius dicit premũ: postea penã qz misericors deus paratior est ad remunerandus q̃ ad puniendum. Igitur vt aut Augu. Ama q̃ polliceẽ omnipotẽs deus tim e q̃ minaẽ omnipotẽs z sic vilescit ois mundus: siue pmitẽs siue terrens: qui mundus fm Augu. periculosior est blãdictijs q̃ molestijs et magis cauendus cum allicit se diligi q̃ cum amonet: congitq̃ cõtemni.

Seneca. Hylarius. Quarta rõ. Resurrectio. Actionis meditatio. Hierony. Capilli numerati z c. Remigius. Cyrillus. Quinta rõ. Sexta rõ. Oris cõfessio interiori est necessaria. Mat. 25. Chry. Augu. Cõtra mãdi minas z pollicitationes.

¶ Oratio.

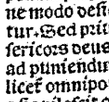

Omine Iesu xpe da mihi vt sic omnes cupiditates terrenas et delectatiões vitiosas despicia q̃ nihil pro tuo noie in terris pati timeam sed tuũ nomẽ z tua passio sic cordi meo semp inscribantur: vt palmaz victricẽ cõtra omnia aduersa z prospera amima mea habere mereatur: z sic te pñtear corde ore z opere coram hoibus in terris: q̃ tu fm pmissum tuum cõfitearis me coram patre tuo in celis vbi de tua pietate z mia cũ scrtis z electis tuis perci pere merear gaudia per te bone Iesu sic confitẽtibus repromissa. Amen.

¶ De quibusdã impedimẽtis pfectionis et sequele xpi. Capitulum. Liiij.

Et quia dominus Iesus valde nos dilexit z ita etiam diligi vult a nobis: tõ vehemẽtia amoris quẽ expedit ostendens: cõsequẽter subiũgit di. [Ignẽ]. s. diuinũ. i. feruorẽ spiritus sancti ac charitatem dei et proximi [veni] per incarnationem [mittere in terram] id est in homines ad consumptiõem peccatorum z innouationẽ aiarum [z quid volo] nisi vt mediate sufflatorio diuine inspirationis: vel humane predicationis: vel secrete me-

A Luce. 12. et Mat. 10.

Hiero. Ignis i terram missus. Beda. Hugo. Homines gratie. Jo. 7. B Passio xpi Baptismus eius. Ambro. Desideriũ dñi. Lu. 22. Ambro. Beda. Gladium mittit dñs. Impedimẽtus a sequela domini. August. Peccator ĩ dignus pane. Charitas ordinata. Hiero. Exemplus de parentũ exigua fide litare. Corpus peccatis exponere vellet igni perpetuo valediceret omnibus illis recessit ab eis. ¶ Deinde subiungit. Diligen de non diligendo corpore proprio plus quã xpm dim.

ditationibus accendatur id est ardeat z augmẽtet qz charitas mereat augeri: vt aucta mereat pficiri. vñ Hiero. Ignis quippe in terrã mittitur: cũ per ardorẽ spũsancti afflata terrana mẽs a carnalibus desiderijs suis cõcremat. Succẽta aũt spũali amore malus q̃ fecit plangit: z sic ardet terra: qñ accusante se pscientia coz pctõris i doloze pñie concremat. vñ Beda. Ignẽ quippe dicit spũsancti feruorẽ qui secreta cordis illuminãs ptinuis motibus ad superna puocat: vitia pcupiscentie carnalis quasi spinas tribulosque cõburit: aurea o fnice domus vasa pbando meliorat z lignũ fenũ: stipulãq̃ psumit: z qui ob ĩ solũ de sinu patris exiui z veni in mundũ: vt homines a terrenis cupiditatibus ad celestia desideria succendã. quid volo aliud q̃ vt huius incendij iubar cunctas mũdi plagas illustret huius flamma deuotionis vsq̃ in finem seculi fidelium semper augeseat i corde neq̃ vllo infidelũ vel fluctuum extinguatur icursu vel flatu. hec Beda. vnde etiam Hugo de sancto Victore. Homines gratie sunt q̃ qui per aspirationem spiritus sancti sunt illuminati: vt bonum quod faciẽdum est agnoscãt: z inflammati vt diligant. hec Hugo. Si ergo re a vitijs purgaueris accendes in re ignem diuini amoris: si dulcedinem diuini amoris in re perfecte gustaueris: de dulcedine temporali non curabis. Et subdit tẽpus missionis istius ignis: qz nõ perficietur eius missio donec ipse passus fuerit. vnde dicit. [Baptismo autem habeo pzius baptizari]. i. fm Beda. sanguinis proprij tinctione pzius habeo perfundi: z sic corda credentiũ spũs ignem inflammare q̃ est dicere aũ q̃ mitto spũm: habo me crucifigendum. Vñ dicitur non erat spiritus datus: qz iesus nõdum fuerat per resurrectionem: z passiõis victoriam glorificatus. Quia enim passio xpi quã ex magna charitate p nobis sustinuit: e maximus charitatis incentiuus: ideo dicit se pzius baptismo baptizandus. baptismum hic appellans effusionem z tincturam sui sanguinis in sua passione bñdicta: ex quo baptismus z alia sacramẽta ecclie habẽt efficaciã. q. d. vt ignis iste accendatur quo a meis oia terrena despiciant: resp sione proprij sanguinis perfundi habeo: vt baptismus z passio dñi tingatur in sanguine meo alios baptizem in eo: vt eos magis in meũ accendã amores. Nihil enim est q̃ ita exciter z accendat nos ad diligendus deum: sicut q̃ passus est pro nobis: z in sanguine suo lauit nos a pctis nris. vt aũt ôr. Ambro. Tãta est dñi dignatio: z infundende nobis deuotionis: z consummãde perfectionis in nobis: z maturande pro nobis passionis studium sibi inesse testet. Unde sequitur. Et quo coartor vel angor z otristor [vsq̃ dũ perficiat] p passionẽ me? baptism? z qois salus. i. q̃to desiderio affecto o ñonem meã z passionẽ p salute ñrã hũani psummari. quasi diceret multũ. Per hoc ergo intelligit magnũ desiderij eius pficiendi nras salutẽ per suã passionẽ. Vñ alibi. Desiderio desideraui hoc pascha mãducare vobiscum: vt mihi vnire mini per dilectionẽ. vnde Ambro. Cũ essẽ i se nihil habuit qõ dolerẽt nostris tñ angebat eriũnis et tpe mortis mestitiã prendebat quam non ex metu cordis sue fs ex mora nostra redemptionis assumpserat. vt aũt ôr Bed. q̃to post baptisma sue passionis post ignis spiritualis adueũs terra sit arsura declarat subdens. [Nolite arbitrari]. i. falso iudicio rõnis opinari [qz veni mittere] id est procurare: vel confirmare [pacem in terra] id est concordiam pace colligationis sue carnalis afflictionis. Non veni pacem. s. talem mittere: quia guerram constituit z hominez inimicum dei facit: sed gladium. i. separationem et pcisionem eius que pacem inducit z hominem deo coniungit. Veni separare filũ aduersus patrem suum z filiam aduersus matrem suam et nuꝝ aduersus socrũ suã. i. fs gl. Veni priuatos carnis affectus extinguere: quibus ira inuicez diligunt: vt deo minus seruiant: vel penitus a dei seruitio se auertãt. Unde loquitur hic de separatione spirituali. s. ab amore amicorum inordinato: non de corporali quando est sine contumelia creatoris z offensa: z inimici hois: qui. s. sic operatus est ab alijs vel fide vel religione z moribus sunt domestici eius qui etiam ante separationem: z si carnaliter diligunt: tamẽ spiritualiter odiunt: quum cursum vite spiritualis impediunt. ¶ Deinde ostendit modum quo venit separare hominẽ ab amicis: z ponit primum impedimentum perfectionis z sequele xpi quod ẽ la inordinatus amor propinquorum dicens. Qui amat patrem aut matrem: vel filium aut filiam q̃ me. quod fit multipliciter: cum propter eos ad fidem venit non vel acceptã dimittit vel mortale pmittit: vel status sui periculo se exponit non est me dignus: me. s. mundo habere hospitẽ in iudicio testem: in regno remuneratorẽ. fm enim Aug. pcõz etiaz non est dignus pane quo vescit. Quasi diceret dominus. Sic veni separare hoiem a patre vel amicis. non quin patrem diligat: z in parentes pietatez seruetis ne paternã pietatẽ sue salutĩ diuie religiõi: ac pietatis cultui anteponat: z vbi patri vel matri nõ potest seruari honor aut pietas sine offensa dei z iactura propie salutis: tunc odius in suos pietas est in deum z salubriter relinquitur pater z matez: qz preferendus est creature creator. Charitas enim est sic ordinata q̃ homo o deũ diligere sup oia: et sup seipsz: z iõ p nullũ q̃tumcũq̃ amicitia oz retardari quin psequat ea que ptinẽt ad honorẽ dei. Sub deo z propter deũ quicquid amatur est amandũ. vnde Hiero. Hic ordo in oi affectu necessarius est. Ama deum patrez ama matrẽ ama filios: si aũt necessitas veniet vt amor parentũ ac filioꝝ amori dei cõpareturet non possit vterq̃ seruari: etiã odium in suos pietas in deum est. ¶ Circa hoc primũ impedimẽtũ sequendi xpm nota hic vtile exemplũ. Cũ essẽ quidam amore ppinquoꝝ detentus p hoc a sequela dñi esset impeditus quadã vice volens ponere remedium conuocauit eos ad puiuium z inter epulas rogauit vnum et illis quem magis sibi fideles esse credebat prz ceteris: vt si eũ diligeret: o igitur suum minimum p eo in ignẽ mitteret: z ille penã timens hoc facere renuit nec fidem quam simulauerat ei exhibuit: z de de ceteris omnibus per ordines similiter requisitis idem quod in primo etiam reperit in eis. Tunc p ostũ suũ aperiẽs oibus dixit q̃ ob solum amorem eorum hactenus a sequela dñi retardatus esset: sed qz fidem in eis nõ inuenit amplius retardari nollet: z qz ipsi minimũ mẽbrũ corporis noluerunt p eo ad horam exponere igni transitoriõ: mec ipse totum corpus z anima p eo exponere vellet igni perpetuo valediceret omnibus illis recessit ab eis. ¶ Deinde subiungit. Diligen de non diligendo corpore proprio plus quã xpm dim.

Beda. Hugo. Augustinus. Chrysos. Ambro. Beda. Augu. Hiero. Ambro. Augustinus. Hiero. Augustinus. Augustinus. Augustinus

& ponit scōs impedimentū qd est amor carnalis voluptatis dicens. [Et qui nō accipit crucē suam] quotidie [& sequit̄ me] nō est me dignus] qz nec meo proprio p gram: nec meo solario per familiarē pnt̄iam: nec meo cōuiuio p gliaz. vt ei ōt Ber. Delicata est diuisa cōsolatio & nō datur admittēribus alienā: crucē aut accipimus cuz ppter fidē xpi martyriū sustinemus: passionem dni p sanguinis effusionez imitādo: aut cū pnie onus assumimus occipiscentias carnis p ei af flictionē reprimēdo: aut cū primis cōpatimur necessitatē illi nraz cōpassionē putādo. In cru ce ei oia tozmētoz gna designat. ¶ Vn crux a cruciatu ōr cruciari ōr q̄ q̄libet mō affligit: & quotidie ac semp crucem portare debemus vt amorem xpi ondamus: & semper nos xpm amare doceamus. Non sunt aduersa timendamō, p spera & carnalia desideria sectanda: vt crux ipsi ferat̄ que necessario in hac vita est ferenda. vn Aug. Crux dni nō tm illa ōr que tpe passionis li gni affixione construit: sed & illa que totius vite curriculo cunctaz disciplinaruz virtutibus coaptat: tota ei vita xpiani hois sm euangeli um viuat: crux atq; martyrium est. vbi Chrisso. Crucē suā tollit qui paratus est ad omne pericu li ppter deū si necesse fuerit vsq; ad mortez magis q̄ relinquere xpm. Ille ralis & si mia dei eua dat: tn quātū ad propositum suum quotidie cruciat: ideo & si nihil tale passus fuerit: tamen mercedem accipiet. voluntas enim apud deum remuneratur non opus: qz volūtas ex arbitrio nro procedit: opus autem per dei gratiam con summat. hec Chri. Et qz crucis acceptio posset fieri sinistra intentione: ideo additū est [& sequi tur me] non mundum p via cupiditatis mō car nem p viam voluptatis: nō hoies p fauozē & glo riā vanitatis. Dnm enim sequit̄: ls crucē ferri vi deatur: que nō ppter dei laudem & eternā intē tionē: ls ppter inanē gliam & tpale lucrū aut cō modū imitatur dni passionē: seu affligit carnez seu, primo carnaliter cōpatitur vt culpe ei fa ueat: vel etiam qui in angaria vt rota fenuz cru cē portat. Qz vero vt ōt Chri. Precepta hec que iniungit: onerosa videbantur ponit & vtilitatez eozum maximam dicens. [Qui inuenit aiam su am] scz hanc pnt̄em vitam que causatur ab aia. ipsistente in corpe & querit eā saluā facere scz po rius xpm & nomē eius negādo vel ab amore ei cadēdo: vel quocunq; opus iustitie deserendo: vel etiam carnis desideria sectādo: vel alias ab bo, aut ope postponendo q̄ vitā pnt̄em tpaliter amittendo [perdet eā] eternaliter: qz perdet vi tā eternā. vnde Remig. Qui hanc pnt̄em vitam & lucem ac eius delectationes & voluptates ad hoc desiderat: vt semp inuenire possit istā quaz ferture cupit perdet & aiam suā eternae dānatio ni pparat [& qui perdiderit] tpaliter [aiam suā] i. vitā hanc aialem: & paratus est perdere ea adi mort ē tēporalem ēā pro xpo exponēdo & oia xpi amore postponendo: & nō sequitur [propter me] scz diligendū in corde: confitendū in ore: imitan dum in opere: non propter se vt latrones: vel pro pter fauozē humanū: vt superbi vani gloriātes. non propter tēporalē mercedē: vt cupidi terre na sectantes [inuenit eā] in futuro faciendo: qz i uenient & accipiet p trāsitoria eternā. vnde Aug. Quisquis propter deum hanc vitā que nūc coz poralis vinificatione ex aia tpaliter mortali cō stat libenter despexerit in futuro eandem coz poris non solum aie vitā eternā & immortalē re cipiet. hec Aug. Anima ergo in hoc loco pro vita pnt̄i posuit & qz omnis vita nostra in anima est. Anima quippe ōz inquantū corpus nimat siue vinificat ipsū dū spiratimens inquātum reco datur seu meminit: animus dum vultrō duz te ctum iudicat: sensus dum sentit: memoria dum recozdatur: voluntas dū consentit. Hec noia di uersa sunt aie: nec pprer aie pluralitatē: ls pro pt effectuū multitudinē. vn Au. Aia ex deo octa est q̄ aiet corp̄ ad viuendum hoc ē q̄ vinificet spūs est ipa aia: p spūali natura: vel p eo q̄ spi ret in corpe spūs ad substātiā ōzaia ad vinifica tionē. Eadē est substātia: ls proprietas diuersa. Nā vnus & idē spūs, ad seipsuz ōz ad corpus aia. hec Aug. Spūs ergo qui est substantia nre anime si desiderat ea que sunt corporis: in his per ditur totum bonum eius: qz totum bonuz spūs nostre aie est: in auertendo se a carne: & abstra hendo se a desideriis concupiscentie: sic enī vin cit passiones & virtute perficitur: & contemplationi coniungitur superioziū: & deputatur & mū datur: vt sit honestari subiectū & oiune sapien tie speculum. [Qui ergo aiam] i. vitā pnt̄entem in aia designatā [inuenit] & amat iordinate i ea carnaliter viuere cupiendo. vnde & ōz animalis homo [perdet eam] in futuro. Res enī perditur que finem debitum nō consequitur: sicut medi cina perditur: cum per eam sanitas non acquiri tur: & eodez modo vita presens que finaliter ad consecutionem vite eterne ordinatur: recte pdi tur qñ per ipsam ad eternam vitam non peruē nitur: quod illi contingit qui inordinate ipsam diligit. Et econtrario [qui perdiderit] vitam pre sentem propter xpm negligendo, talis enī ōz pde re nō sm veritatem: ls tm sm hominum opinio nem [inuenit eam] accipiendo p trāsitoria eter nam: nō debet ergo homo trahi a bono propter dulcedinem presentis vite que est breuis & trā sitoria: & ad merenduz eternam vitam ordinata. finis enim melior est his que sunt ad finem: im mo ea que sunt ad finem nō sunt nisi propter fi nis affectionē: ideo de ipsis non curatur nisi q̄ finis habeatur: propter qd nō est curandum de vita presenti: sed affectione vite eterne. vnde Chri. Melius est pro tpe mozi: & in perpetuum viuere q̄ pro tēpore viuere: & in perpetuū mori. Si ille pro nobis mortuus est qui mori nō po terat nisi voluisset quāto magis nos p eo mori debemus: qui & si nolumus mortales sumꝰ. Si dns p suo mortuus est: & hoc sine premio. iusti est vt suus p dno moriatur: & hoc cuz pmio. vn & Aug. Nō habebat ille quare moriretur. & mor tuus est: & tu habes: et quare mori dedignaris? Dignare eq̄ aio pati per meritū tuū qd ille pati dignatus ē vt te a turrim. i. aggredi perfectionem euangelicam & vite sublimitatem: per quā xpi sumus discipuli. qui ergo xpi discipulus esse ti ci desiderat: sedeat prius & cōputet. i. deliberās consideret si habeat sumptus requisitos ad per ficiendum. si discipulozū vitā tenere: patientias habere: laborem sustinere: & simul cum eis tur rim virtutum edificare: cōtra hostes pugnare: & cetera que sequuntur agere valeat. Magnā ēt̄ turrim edificare incipit qui mundi bono res: diuitias: et dignitates contemnens omnia relinquit: & apostolorum vitam: ac monachozū conuersationem promittit: sed iste prius compu taroz q̄ arctā et laboriosam viam aggrediat:

Berñ.

Crux assumenda.

Chrisso.

Chrisso.

Vita pñs nō amāda.

Remig.

August.

Anime acceptione.

August.

Spiritus nostri bonum.

Ambro. Matth. 12.

Res quę durtur.

Nature nō iudici est. Aug.

Scōm impedimētū. Chrisso.

Tertium impedimētum.

Chrisso. Morienda pro vita cū deo habenda.

Augustin.

Exemplum

Turris ma gne edificatio.

restad huc aūt & aiam suā] .i. aialitatem & vitaz animalē seu corporalem: ea contemnēdo ppter deum paratus: si opus fuerit p fide exponere: & eligens occidi potius q̄ in deū peccare: eiusq; acquiescendo desideriis carnalib̄ [nō pōt me esse discipulus] qd valde dānosuz est: qz ipsa est veritas & vera docet. Nō q̄ ppinquoz naturaz odiamus: sed ea quibus nobis in itinere dei ob sistunt: & nos impediunt: ne ad xpm fide & chari tate accedam̄. Nullus enī odio est habendus & etiam si sit malus. vn Boe. Apud sapientes nul lus prorsus odio locus relinquitur: nam bonos q̄ nisi stultissim̄ oderit: malos vero odisse rōne caret: nam si vti corpoz lāguoz ira vitiositas q̄ dem est: quasi morbus animo: & cū egros corpe minime dignus odio: sed potius miseratione iu dicemus: multo magis nō insequendi sed mise rendi sunt quoz mentes omni languore atroci oz vrget improbitas. hec Boetius. Vn excludit hic affectio carnalis: scz amor inordinatus parē tū & cōiunctoz: & hoc vnū impedimentuz supra sm matthēū etiam dictū qd obest sequele xpi: & volentibus venire ad ipm. vbi Ambro. Etem si pprer te dns sue renuciauit mtri dicens. Que ē mater mea aut qui frēs mei: cur tu dno tuo cu pias anteferri: sed nec ignorare naturam nec fuire nature dns iubet: sed ita indulgere natu re vt veneraris autozē: nec a deo parentū amo re desistas. vn Aug. Quisq̄s iam eterna concu piscit: in ea quā aggreditur cā dei extra patrē: extra vxozē: extra filios: extra cognatos: extra semetipsum fieri ōz: vt eo verius cognoscat deū qui in eius cā neminē recognoscit. Amandi ergo sunt primi impendēda charitas oibus & p pinqs & extraneis: nec tamen pro eadem chari tate a dei amore flectendum. Fideles quicq̄ cō patiant̄ primis p charitatē: & tn de via dei non exorbitent per cōpassionē. Scōm impedimentū etiaz sm matthēū supra positū est amor carna lis voluptatis: & hoc tangit sm lucā cū subditur [Et qui nō baiulat crucē suā & venit post me nō pōt me esse discipulus.] Nā vt ait Chri. Perfe ct̄ xpi discipul̄ est qui oia mala patit̄: aut pati paratus est propter xpm. De his duobus impe dimentis iam supra dictū est latius. sic etiā ha bes infra ante dni transfigurationē: sed non est idem. Tertiū impedimentum est incōsiderata le uitas mentis qua q̄s impedit a perseuerantia vite assumpte: eoum incōsiderate aggredit viaz quam nō pōt pficere. Unde huic qui aggredit viā pfectionis: necessaria est discretio: vt consi deret si habeat illō qd ad hoc requirit: qd ē fōr titudo animi ad relinquendū oia: & sustinendū aduersa p deo: propter indiscretionē resileat ab incepto: hoc ostendit p similitudinē de vo lente edificare turrim. i. aggredi perfectionem euangelicam & vite sublimitatem: per quā xpi sumus discipuli. qui ergo xpi discipulus esse ti ci desiderat: sedeat prius & cōputet. i. deliberās consideret si habeat sumptus requisitos ad per ficiendum. si discipulozū vitā tenere: patientias habere: laborem sustinere: & simul cum eis tur rim virtutum edificare: cōtra hostes pugnare: & cetera que sequuntur agere valeat. Magnā ēt̄ turrim edificare incipit qui mundi bono res: diuitias: et dignitates contemnens omnia relinquit: & apostolorum vitam: ac monachozū conuersationem promittit: sed iste prius compu taroz q̄ arctā et laboriosam viam aggrediat: & q̄ magnū & difficile opus agere incipiat: ls Greg. Omne qd agimus: preuenire per studium considerationis debemus. [Sedens] igit̄. i. a vi ta veteri: & a tumultib̄ mundi & passionū quie tatis & quiescens [computer] & diligenter di scernat erogandam esse substantiam tempora leim: & coz a cupiditatibus auertendū & animam cōtra seculi aduersa preparandā. Debet ēta co gitare si habeat sumptus spūales virtutū & bo norū operum: sumptus enī & tēporales potī spar gendi sunt antē q̄ cōgregādi [si habeant] inquā [ad perficiendum] opus intentū. i. humilitatem patientiam: obedientiam: & perseuerentiaz que consumat: tenere & custodire valeat sine quib̄ hoc edificium perfici non pōt. Sumptus quidē sunt ea que debes deo tibi & primo. Edificans ergo spūaliter considera si pie sobrie et iuste vi veris [ne postea q̄ posuerit fundamentum] qō consistit in obseruantia mandatorum [et nō po tuerit perficere] a bono ppposito declinando: & in edificio bone opationis deficiendo irrisionē patiat̄ ab inimicis scz malignis spiritibus no stris bonis opibus semper insidiātibus & ex no stris defectibus gratulantibus [& oēs qui vide rint] eū deficere [incipiāt illudere ei] aut hoies in vita: aut demones in morte: aut dns in iudi cio: et iam sancti qui super eum ridebūt di.] qz hic homo cepit edificare] iter pfectionis assumē do [& non potuit consummare] in incepto perse uerando. Sed quid ei cepisse pdest si saluus nō erit. Non efficiet̄ ceperit: sed qui perseuerauerit hic saluus erit. Quartū impedimentū est confi dentia stulte secu iratis: ōū quis cōfidit in secu ritate suarum virium vel meritoz: quibus vio lenter credit celeste regnum obtinere: et ex me ritis saluari iustis: sed qz non potest: cum nullis meritis suis ad gloriam pertingere possit nisi se ueri iudicis sua temperetur per miam necesse est: vt premittens legationem lachrymarum et operuz bonoz [roget ea que pacis sunt] & ad pa cem aie pertinent. in conspectu eī eius oīs ho mo imperfectus est & nullus iustus. Et hec ostē dit per similitudinē de rege volente cōmittere bellum aduersus alium regem: qui cū non pos sit cū decem milibus occurrere venienti cuz vi ginti milibus querit pacem. Si rex a rege pacē querit: multo magis nos infirmos cum deo pa cem habere congruit. Hic quippe accipitur rex quicunq; vult aggredi statum perfectionis: qz debet bene regere opationes & cogitationes su as oēs q; sensus suos interiores & exteriores: & hz cōmittere bellum ad rapiendum sibi celeste regnū: qz regnum celozum vim patit̄ violēti ra piunt illud. Ecclesia quasi cōmittere bellum cū deo est aliquem considere se ex meritis debere ab eo saluari. Sed quasi cum decem milib̄ deo occurrit qui offert opera obseruantiam decem mandatorum que exterius gessit. Deus vero ce lestis duplicem obseruantiam exigit ab eo. s. mā datorum & consiliorum: qz prima non sufficit ad perfectiōis statū acq̄rendū. vel sm Greg. De rex quasi cum duplo exercitu contra simplum venit: qz nos vix in solo opere preparatos: simul de opere & cogitatione discurit: vel qz multo plu ra se pro nobis sustinuisse allegabit. Mittam̄ ergo ad eum nobis placandum legationem: as sentiendo ei in obseruantia consiliorum vel of ferendo munera lachrymarum: orationum: bo norum operum. Sicut ergo premeditatio est ne

Odiū nullū sit in natura sed in vitia. Boetius.

Amor parē in excluſus

Ambro. Matth. 12.

Sumptus

Aug.

Greg.

Quartum impedimēt̄um.

Mar. 10.

Rex hoc loco.

Greg.

Deus rex placandus nobis.

cessaria ad cauendam inimicorum irrisionē: ita
est necessaria ad impetrandam iudicis miam.
Unde hec similitudo eadem est que ⁊ superior
nihil ei aliud his verbis ammonemur nisi vt vi
tra vires nostros nos non extendamus. Quin-
tum impedimentum est amor substantie tempo
ralis qui multum impedit perfectionē ⁊ seque-
lam xpi. Unde subiungit inferens ex similitudi
nibus premissis sic ergo [oīs ex vobis qui nō re
nūciat oibus que possidet nō potest meus esse
discipul⁹] qz non pōt quisq; deo seruire simul ⁊
mundo. propterea vt ait. Prosper voluit de⁹ cul
tores suos omnibus renunciare: vt exclusa mū-
di cupiditate: diuina in eis charitas possit auge
ri ⁊ perfici. vñ Aug. Disce non diligere mundum
vt discas diligere deū: funde vt implearis: auer
te vt conuertaris: dilectio ergo tpalium nō pos-
sessio hic reprehenditur: qz vt dicit Augu. Non
damnat deus diuitias: vnde meremur celum: iſz
cor appositum q eas non expendit: sed recondit
vnde abraham legitur multas possessiones ha-
buisse ⁊ tamen fuit perfectus. Non dixit ei dñs:
relinque oīa: sed ambula coram me ſcz perfecte
me amando: ſic esto perfectus. Sed quia diffi
cile est diuitias ⁊ habere in arcula per possessionē
⁊ non in animo per amorem: ideo consuluit oīs
inuenī diuiti dicens. Si vis perfectus esse: va-
de ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus ⁊
sequere me. Hac igitur conclusione ſm glo. oſtē
ditur q edificare turrim: facere cum fortiori pa
cem: nihil aliud est q esse discipulum xpi: prepa
rare ꝓ sumptus: mittere legationem nihil aliū
est q renunciare omnibus. et ideo infert ex pre
dictis similitudinibus q sic non potest edifica-
re qui non cōputat sumptus: nec secure occur-
rere qui non ꝓmittit legationem. sic [oīs ex vo
bis qui non renunciat omnibus que possidet ⁊
non potest meus esse discipulus.] Hec oīa sunt
nō solum temporaliaſed ⁊ amor proximorum: ⁊
ipsa aia quibus omnibus deum preponere debe
mus: vt renūciem⁹ tēporalibus: ⁊ carnalibus p
pinquor affectibus: ⁊ ajalitati nostre vt etiam
ipsam animam: vitam ſcz pñtē p deo ⁊ proximo
si opus fuerit ponamus. Unde dicit [omnib⁹] vt
innuat q integra debet esse renunciatio ſcz quo
ad suos: quo ad suos: et quo ad se: ſm q dictum
est Abrahe. Egredere de terra tua ⁊c. Unde qui
dam ait. Christe tuos: tua: te gratis accepimus
a te ergo meos: mea me: merito non exigis a me
Istud quod dictum est abrahe pōt exponi de re
ligioso cui loquitur deus dicens. Egredere de
terra per votum paupertatis ⁊ qz sicut lutum ⁊
pulus adherens fatigat ⁊ impedit ambulantes
sic terrena cupiditas post dñm ire volentes. Et
de cognatione tua quantū ad votum castitatis.
in cognatione eſſi tangit carnalitas: que multū
impedit castitatem. Et de domo patris tui quan
tū ad votum obedientie: quia monachus dz esse
in religiōe sine pre: sine matre: sine genealogia.
Ista tria significata fuerūt per munera mago-
rum: per aurum votum paupertatis: per myr-
ham castitatis: per thus devote obedientie hu
militatis. Et veni in terram quam monstrauero
tibi: ſpualiter non dederoz: qz adhuc q diu su-
mus in hac vita non dat terra paradisi: sed oſtē
ditur. Et nota q ſm Bedam distat inter renūcia
re omnibus: ⁊ relinquere omnia: pauco⁊ eſſi. ſ.
pfectorum est relinquere oīa: hoc est oīs tpalia
⁊ curas mundi postponere: ⁊ solis eternis inhia

re cūctor aūt fidelium est renunciare omnib⁹
hoc est sic gerere terrena ⁊ tenere que mūdi sit
vt tū p ea nō teneanē a mūdo: ſz tota mēte ten-
dāt ad celestia. Ut renūciare cōuenit oibus eis
q licite mundanis vtuntur: relinquere ꝓ oīa
perfector est: vt apl⁹ ⁊ suo⁊ sequacium. Om
nib⁹ ergo renunciat: q q⁹ aliū possidet: ⁊ oīa
rū si necesse sit p xpi noie amittere non timeat.
Nam ipsi q apli ⁊ vestimēta ⁊ calciamenta q̄lia
cūq habebāt: quib⁹ tū iā renūciauerant: q si
necesse esset ea simul cum ipsa vita perdere nō
timebant. Habētes igit victum ⁊ q̄b⁹ tegamur
his ptēti simus. hoc eſſi vt ait Bern. est pfectio
euangelica. Et sm hoc cōsidera q duplex est di-
scipulatus xpi. Unus est necessitatis: ⁊ sic in p-
mitiua eccl'ia oēs dicebantur discipuli q̄ nunc
dñr xpiani. Alius est supererogatōis: quo quis
xpm sequit in cōsiliis euangelicis. Pro discipu
latu necessariū est oīa relinq̄re: non solū q̄
tū ad effectū: ſz etiā quātū ad rē in effectu sicut
apli oīa reliquerunt p voluntariā paupertatem:
nō ergo oēs tenenē oīa relinq̄re quātū ad effe-
ctū nisi pfecti q voto paupertatis sunt astricti.
oēs ꝓ teneanē renūciare oib⁹ quātū ad affectū
ne plus afficiātur ad ista q ad deum. Sil⁹ relin
quēdi sunt parentes ⁊ ppinqui ſm carnē ⁊ ami
ci ſm seculū: qz aliter nō pōt q̄s esse xpi discipu
lus. Q̄ dñs ad primū discipulatū intelligendus
est sic q hō hmōi ppinquos ⁊ amicos non amet
nisi in ordine ad honorem dei: ⁊ ideo si instigent
ad aliquid q̄ sit ā diuinum honorez tunc sunt
odiendi ⁊ relinquendi. Sed q dñm ad scōm disci
pulatum relinquēdi sunt realiter q tū ad oēm
cōuictum mūdanū etiā in licitis nisi q tū cedit
ad honorē dei. Tertio relinquendū est corp⁹ p
prium ⁊ vita corpalis. q̄ q̄ figt dñs per aiam ſm
vnū sensum cū ait. ad huc aūt aiam suā. vbi (vt
supra dictū est) aia accipit p vita aiali: put aia
vnificat corpus ⁊ delectat in eo. Et sic ſm Aug.
Anima dupl'r est odiēda: vno mō vt homo morie
p xpo non timeat: vt cū xpo in perpetuū vuat:
alio mō vt huius vite delectationem respuat: vt
voluptatē feliciter in regno dei iueniat. Et vtrū
q horum est necessariū si velim⁹ esse discipuli
xpi q tū ad discipulatū vtrumq;. Nam primo di
scipulatui necessariū est vt qui in cā fidei inter
rogatus ⁊ exact⁹ mori p xpo nō timeat ſm pre
parationē animi q tū ad primū: ⁊ in delectatio-
nibus corpalib⁹ ad peccandū nullatenus acquie
scat q tū ad scōm. Scdo aūt discipulatui neces-
sarium est: vt quis etiam nō exact⁹ cum de fide
agit: ad mortē se offerat: hoc q dñm ad primū.
Rursus q tū ad scōm huic discipulatui pueniri
vt q̄s nō solum nō fraugatur delectatione car-
nalis: etiā vt corp⁹ nō nutriat ppter voluptate
tē: ſz ppter solā nature necessitātē: nec hoc ppt
fe: sed ppter honorē diuinū vt ex hoc deo expe-
ditius seruiat. ita q homo imaginet quasi de⁹
sedeat in mente: ⁊ expectando corpis necessaria
tanq̄ sui mancipij: et sic quicqd hō de cibo vel
potu sumit per hoc intendat nō solū sue neces-
tati subuenire: sed etiam deo principaliter mini
strare ⁊ ppinquare p sui mācipij sustētatione
similiter est intelligendum de quolibet cōmodo
corporali. Quarto relinquēda est aia propria ac

k Quintū impedimentū Diuitie nō amande.

Prosper.

Augustin⁹ Abund⁹ nō amādus.

Augustin⁹

Mat. 19.

Genesi. 12.

Beda.

Renūciare Relinq̄re.

cipiendo p nobiliori vt aie qualis est voluntas
⁊ sm hoc in proposito relinquere aiam mihi est
aliud q̄ voluntatem ppriaz relinquēre ⁊ eā diui
ne voluntati cōformare. Q̄d cōtingit dupliciter
sm duplicē discipilatum. Uno modo q tū ad
diuina precepta quibus homo nō velit aliquā q̄
cōtra ire: ⁊ hoc est necessariū primo discipulatui.
Alio mō q tū ad quenis diuina beneplacita.
Quibus hō voluntatē suā in cōtrū scit et pōt per
oīa cōformat. Ita q animi quasi fui ⁊ omnium
exteriorū oblitus: se totū in diuinā voluntatem
transformet iuxta illud verbum dñi. Qui vult
venire post me abneget semetipsum. Ubi dicit
Basili q abnegatio sui ꝓpri⁹ est totalis sui obli-
uio ⁊ recessus a propriis volūtatibus ⁊ isto mo-
do relinquere animam propriā conuenit secūdo
discipulatui. Et no q hec oīa p̄dicta ppter tpm
relinquēda cōprehendunt in pfessione religio-
sorū etiā hoc mō ⁊ aliter q supra: nam relicto re
rū exteriorū ac etiā ppinquorū ⁊ amicor comp-
rehēdunt in voto volūtarie paupertatis: relic-
to vite carnalis ⁊ delectationis corpalis intel-
ligitur in voto castitatis: relicto proprie volun
tatis intelligitur in voto obedientie. ¶ Oratio.

Omine iesu xpe splendor paterne glo
rie mittre in me ignem ⁊ feruorem spi
ritusanctī vt accendatur ⁊ augeat ac
pficiatur in me charitas dei ⁊ primit
va mihi affectionem carnalis propinquitatis ⁊
amorem corporalis delectationis omnino relin
quere teq; sup oīa diligere: ac p cōsiderationem
⁊ discretionem in oibus agendis habere ⁊ num-
q in securitate virium vel meritorū meorū cōfi
dere: sed legationem lachrymarum ⁊ bonor ope
rum semp ad te mittere pacemq; a te petere ⁊ re
portare. Da etiam mihi vt in oibus renunciem
ex affectu: ⁊ oīa relinquam in effectu: vt sic nō
verus sim discipulus. Amen.

¶ De consolatione discipulorū inter onera preceptorum. Cap. lv.

Quia vero dñs separat di
scipulos ab amicis ⁊ tpalib⁹
bonis dat eis pro cōsolatione
alios q eos charitatiue suscipiet ⁊ ipsis domos suas apiet
ac necessaria ministrabit: vt pp spē retributōis eterne
dices. [Qui recipit vos] corpali [me recipit] spi-
ritualiter [⁊ q me recipit recipit eū q me misit.]
Simili alibi habet vbi dz [qui accipit si quem
miserome accipit qui aūt me accipit: accipit eū
qui me misit.] Quia inqit vos mēbra mea estis:
⁊ ego in vobis sum [qui recipit vos: me recipit]
Simil⁹ aūt qz ego ⁊ pater vnū sumus: ⁊ ego sus
in pr̄ex: pater in me est [qui me recipit] in mem
bris meis [recipit eū q me misit] ſcz patres. Et p
lio p gratiam inhabitat recipientis mentē. Ut
manifestū est: qz ⁊ patrē ⁊ filū totāq; trinitatem
recipit qui dei nuncū veneratur ⁊ recipit: q̄ ve-
ro dei ministro iniuriam facit deo omnipotenti
⁊ trinitati inseparabili iniuriam facit. Et certe
hoc magnum est premū q tu recipiendo homi-
nē efficiaris totius trinitatis habitaculum. Et
per hoc ortatur eos qui discipulos suos et nun-
cios recipiūt: ostendens magnitudinem premij
quam habebunt. vnde Chriso. Seipsum posuit
in eis vt ad susceptionē eorum omnē christianū
populū prouocaret sibi imputans acceptum q̄d
eis fuerit ōatum. hec Chriso. Sed studeāt predi-
catores et discipuli dñi vt se tales exhibeant q
ceteri bonorum operum eorum exemplo prouo
cati bñficia charitatis libētius eis impendant.
Unde dum quidā in predicādo exclamationem
non modicam faceret de hoc q charitas ⁊ affe-
ctus hominū multorū ad deū ⁊ ad sanctos eius
xpo: sic xpo defecisset: ⁊ q xpo suam martham in mūdo iam
non inueniret que tot vt olim obsequia sibi face-
ret post cōpletū sermonem. quedā matrona de-
uota ipsum adiuit: eiq; quasi subsannando di
xit. O frater si martha nunc vt olim inueniret
suum christum: vtq; xpo nunc quoq; sicut olim
inueniret suam martha. intendens q si quidam
de predicatoribus essent sicut deberent ⁊ adhuc
essent qui eis cum omni devotione subuenirēt.
Et in suscipiendis discipulis vnusquisq; credē-
dum christum se suscipere arbitraretur adiun-
git. [Qui recipit pphetam] non simpliciter: sed
[in nomine pphete ⁊ iustū] non simpliciter: sed
[in nomine iusti] .i. non ex affectu carnis: seu p-
pter cōsanguinitatem vel affinitatem: aut quia
amicus est seu compatriota vel hmōi: nec pro-
pter lucrū vel cōmodū tpale: qz si nō recipit eū
pure in dei vel prophete seu iusti nomine: sed qz
dei minister est: ac christi fidem pphetat ⁊ nun-
ciat vel iustitie opera facit [mercedē prophete:
vel iusti a deo] cuius pphera ille est et qui hūc
iustificat [recipit] Recipitur eſſi quis dupl'r: vel
intuitu doctrine sue: sic dicit pphetam: vel in-
tuitu bone vite: sic dicit iustū. Merito prophe-
tie ⁊ iustitie [mercedē accipiet] qui in tantū pro
phetiā ⁊ iustitiā diligit: vt oibus hoibus ex affe
ctu seruiat in quibus pphetiā: vel iustitiā esse
cognoscit. Nā q̄ſi oparios in pphetia ⁊ in operi
bus iustitie sibi constituit: dñi sua largitate cos
tentant ne propter inopiā deficiāt. qui enim
spiritualia dona habentibus tēporalia subsidia
tribuit in ipsis spualibus donis eis collaborat
⁊ cooperator existit. ⁊ idcirco cū illis apud deū
premia habebit ⁊ princeps meritū eorū erit. sim
liter qui sacerdotes p xpi noie: et qz sacerdotes
sunt veneratur ⁊ recipit mercedē sacerdotij ha
bebit. Eandem itaq; mercedē habebit recipiēs
de receptione quā pphetia de pphetia: et iustus
de iustitia: ⁊ sacerdos de sacerdotio: ⁊ potest esse
equalitas q tū ad mercedem substantialem si
equali operentur charitate. vbi Chri. prophete
doctores intelligunt: iusti autem oēs xpiani. p-
phete ergo nomine voluit omnes predicatores
xpi: iusti aūt nomine omnem hoīem xpianum.
In nomine prophete. i. quasi pppheram christi.
In noie iusti. i. quasi iusti xpi seruum. Qualem
aūt mercedem hz ille qui ppter deū peregrina-
turi talem mercedem hz et iste qui suscipit pro-
pter deum peregrinantē: ⁊ sunt ambo equales: ⁊
ille qui propter deū laborat: ⁊ iste q̄ ppter deū
laborantem refrigerat vtpote suscepisti sacer-
dotem: sacerdotis habes mercedem: suscepisti
laicum iustum: laici iusti habes mercedem. Hec
Chriso. Si ergo oibus sufficis omni petēti ⁊ in-
digenti sine personarum electione tribuer des
natūre vel grē nunq̄ culpe: si nō oibus sufficis
des tū gratie. iuxta illud. Defuder elemosyna
in manu tua donec iustum inuenias: tū si opus
fuerit pasce fame morientē: alioquin si non pa-
ueris occidisti. et sm Hierony. ne quis posset se
per paupertatem excusare ac causari et diceret.

Columbas. ꝓ subden

Exod. Eccli.

Bern. Discipulus ꝓprie.

Aug. ꝓ relinquere relinquenda.

B In noie xpi recipere.

Recipit q̄s dupliciter.

Mat. 10. Aug. Aia odit dupl.

Trinitatem recipit qui dei nuncū recipit.

Chriso.

C Tribuēdus oibus.

Eccle. xxix.

Hiero.

pauptas me retinet q̃ hospitalis esse nõ possuꝫ hãc excusationẽ leuissimo p̃cepto deleuit di. [Et quicũq; potũ dederit] nõ dico aliud [vni] nõ pluribus [ex minimis meis] nõ solũ maioribus [caritatẽ] nõ tagenã [aq̃] nõ vinũ [frigide] nõ calide [in nomine discipuli]. Cuiuscũq; istoꝝ: est discipulꝰ meus ⁊ fidelis denuncians fidei christiani [amẽ dico vobis]. i. fideliter ⁊ certitudinaliter. pmitto [non perdet mercedem] quam ex bono affectu potius meruit q̃ ex actu: ⁊ quia actu meruit et affectu. non essi inquit de maiori obsequio ꝫ de minimo quoq; mercedẽ suscipiet q̃cũq; in noie discipuli vobis seruierit. Hoc aũt de aq̃ frigida dicit: vt nemo excusetur excusando se p̃ inopiã. nõ essi ait aq̃ calide ne in calida ⁊ pauptatis penuria de lignoꝝ occasione q̃rerek: et iõ q̃ nõ hꝫ vũ aquã calefaciat: saltẽ frigidã det p̃ deo petẽti. Quilibet ergo q̃tũcũq; pauper pot̃ aliq̃ pietatis opera facere: quia pot̃ aque frigide potuꝫ dare. in his essi que dicit propter xp̃m: non rãtũ pensatur quãtitas doni q̃ datur q̃tũ pensatur quãtitas bone voluntatis ex qua datur non q̃tum des: sed ex quãto attendit deus. Utrumq; quidem attendit: sed potius hoc q̃ illud. vnde Chrys. Uere iustus iudex. qui enim ⁊ pro verbo otioso constituit penam: iustum erat vt pro aq̃ frigida daret mercedem. Frigidam aquam ideo dixit: vt nec calefaciendi impendat laborem nõ quia aliquid est quod oatideo habet mercedẽ: sed quia magnus est propter quem dat. Quid essi si aliq̃d amplius voluit dare et non potuit. nunq̃d iustũ est vt sin modicũ opus angustetur larga voluntas: melius est ergo vt opus ostendat fm voluntatẽ q̃ larga voluntas angustetur fm opus quõ ergo oẽs pauperes volentes bñfacere ꝓfortẽ: ita nolẽtes bñfacere inexcusabiles reddit. q̃ essi aque frigide mercedẽ pstituit: puto q̃ fine ope nude voluntati reddet mercedẽ. hec Chrys. Et nota q̃ triplicem recipiendorum differentiã ponit. s. ꝓphetã ⁊ iustũ et minimum discipulum. in ꝓpheta prerogatiua doctrine: in iusto prerogatiua vite: in minimo discipulo prerogatiua supererogationis. fm glo. enim minimi sunt qui nil penitus ex hoc mundo habent: ⁊ ideo iudices cum christo erunt. Ultimo autem loquitur de receptione discipulorum: ⁊ hoc p̃ncipaliter intendebant quasi ex premissis conclu deretur. c maior ẽ imitatio discipuli ad magistrũ q̃ prophete vel iustꝰ: sed illorum receptio remunerabitur a christo: ergo multo plus discipulorum xp̃i receptio: magno ergo affectu recipiendi sunt discipuli propter xp̃m: qui tam minima bñficia nõ euacuat a mercede. Ea essi que fiunt xp̃i fidelibus reputat sibi fieri xp̃s: ⁊ hoc ⁊am in factis malis sicut ibi. Saule saule quid me persequeris. i. fideles meos: q̃ etiã in bonis sicut pater hic ex premissis: quid dicit se esse receptum in discipulis suis. Unde Benedictus in regula. Oẽs superuenientes hospites tanq̃ xp̃s suscipiant: ⁊ ipse dicturus est: hospes fui et suscepistis me. oibus veniẽtib̃ siue discedẽtib̃ hospitibus inclinato capite xp̃s in eis adozetur: quia ⁊ suscipitur. pauperũ ⁊ peregrinorũ maxime susceptio: omni cura ⁊ sollicite exhibeat: ⁊ q̃ in ipsis magis xp̃s suscipitur: infirmorum cura ãs oia ⁊ sup omnia adhibẽda est: vt sicut reuera xp̃o pta eis seruiatur: q̃ ipse dixit. Infirmus fui ⁊ visitastis me. Et q̃ fecistis vni de his minimis meis mihi fecistis. hec Bene. Igitur vt dicit Chri. Ea

Aqua frigida.

Chriso. Iudex iustus deus.

Recipiẽdorũ tripler differentia

Acc. ix. Bñdictus. Mat. xxv.

Ibidem.

Chriso.

ueamus ne si nos duri in hospitium receptione fuerimus: post hanc vitam nobis hospitia sanctorum denegentur. Deinde ad cõmendandum obedientiam subiungit. [Qui vos audit me audit: et qui vos spernit me spernit. qui autem me spernit] in vobis [spernit eum qui me misit]. s. cõmendat. patrẽ: q̃ ego ⁊ pater vnũ sumus. Hoc addit saluator ad ostendendũ q̃ doctrina discipulorum eius est deuote et reuerenter audienda. saltem propter reuerẽtiam ipsius dei cuius principaliter est hec doctrina: q̃ essi xp̃s in discipulis: pater vero in filio: et filius in patre est non potest vnũ ⁊ honorari sine alio vel contemni. Igitur in audiendo euangelij predicatores: sciat se quisq̃ non viles personas quaslibet audire vel spernere: sed ipsum dominum saluatorem et suum patrem. In discipulo essi magister auditur ⁊ in filio pater honorat̃. quicũq; ergo es qui sacerdotes audire contẽnis: ⁊ eorum verbis ⁊ exhortationibus acquiescere despicis: saltem deũ ipsum non parupendas ⁊ eũ audire nõ fastidias: si despicis audire sacerdotem: audi vel dominũ in eo loquentem per eũ te ammonentem: ⁊ ad vitã reducẽtẽ. in sacerdotibus essi discipulis xp̃s loquitur: ⁊ in eis honorat̃ vel cõtẽnit̃. Uũ aps. An experimentum queritis eius qui in me loq̃tur christus? Noli itaq̃ spernere discipulos et nũcios xp̃i ne ad illum pueniat̃ q̃d illis feceris fuimo noli deũ spernere in discipulis et nuntijs suis. Hic ergo xp̃s nõ instruit vt p̃ceptis ecclesie ⁊ prelatorũ obediamus: ne ad deũ perueniat iniuria quã illis fecerimus. et ideo quilibet sic missum ⁊ ppositũ accipiat: vt in eo mittentem: ⁊ preponentẽ attendat: vt in petro xp̃m. s. in seruo dñm: in xp̃o patrem. s. in vnigenito genitorem et deo ac prelato nõ in his q̃ expresse docẽt vel dicunt: sed in his que nouerit eorũ p̃cise esse voluntatis vel consilij obediat. vnde August. Magna est vtilitas hois iubenti deo: etiã incognita iussionis rõne seruire. iubendo essi deus vtile facit quicquid iubere voluerit de quo metuendũ nõ est ne non p̃ futura recipiat: nec fieri pot̃: vt voluntas ꝓpria nõ grãdi ruine pondere super hominem cadat: si eã voluitati supioris extollendo pponat. ⁊ iterũ. Suã voluitatẽ homines faciunt nõ deũq̃ faciunt q̃d volũt nõ q̃d iuber deus vt diuine seruiant voluntati: q̃q̃ aũt ita faciunt q̃d volunt: Quis volentes agant q̃d agũt: illius tũ volũtas est a quo ꝓparatur ⁊ iubetur q̃d volũt. Uolens fac q̃d iuberis: atq̃ ita et hic facies q̃d vis. ⁊ nõ voluntatem tuã facies: ꝫ iubẽtis. vũ ⁊ Ber. Spiritũ discretionis nihil ita extinguit sicut ꝓpria volũtas. volũtatem dico ꝓpriã q̃ non est cõis cũ deo ⁊ hõibus: sed nostra tm. i. q̃d q̃d volumus nõ ad honorẽ dei: nõ ad vtilitatẽ pximũ sed ꝓpter nosmetipsos facimus: non intrẽdẽtes placere deo ⁊ pdesse pximis: ⁊ ꝫ satisfacere nobis ipsis. Huic ꝓria charitas est que est deus: q̃d essi odit aut q̃d punit deus ꝓter volũtatẽ ꝓpriam. Cesset volũtas ꝓpria: ⁊ infernus nõ erit. vt autem ait Hiero. Zãtũ ẋtuti adijcies quãtus voluntati subtraxeris: et ergo non confidas in orationibus et operibus priuatis: contempto mandato superiori. quia vt dicit August. citius exauditur vna oratio obedientis q̃ decẽ milia contemptoris ⁊ ideo vt dicit Ber. Grande malum est propria voluntas qua fit vt bona tua tibi bona non sint. ¶ Quando vero magis et quando minus meritoria sit obedientia ostendit Gregorius. Obedientia aliq̃ si de suo aliquid habeat nulla est: aliq̃ autẽ si de suo aliquid non habeat minima. Nam cũ huius mũdi successus precipit: cum locus superior imperatur: is qui ad percipienda hec obedit obedientie sibi virtutem euacuat si ad hec etiam ex proprio desiderio angelat. Neq̃ enim se sub obedientia dirigit q̃ ad percipienda hujus mundi prospera libidini proprie ambitionis seruit. Rursum cum mũdi despectus precipitur cum proba adipisci et contumelie iubentur: missi hec: ex semetipso animus apperat: obedientie sibi meritum minuit qui ad ea que in hac vita despecta sunt: inuitus nolensq̃ descendit. Debet ergo obedientia ⁊ in aduersis ex suo aliq̃d habere ⁊ rursum in prosperis ex suo aliquid. oino nõ habere: quatenus ⁊ in aduersis tanto sit gloriosior: quãto diuini ordini etiam ex desiderio iungitur ⁊ in prosperis tanto sit verior: quãto a pãti ipsa quam diuinitus percipit gloria funditus ex mente separatur. hec Gregorius. vt aũt dicit Ber. Tria vincula dꝫ habere vera obedientia: videlicet celeritatem in iussione: iocunditatem in labore: perseuerantiã in operis executione. ¶ Quantum vero bonum sit obedientia ⁊ per oppositum quantum malus inobedientia ostendit Aug. dicens. Perfecte deus euidenter q̃ monstrauit q̃ rum sit bonũ obedientia: cũ hominẽ in paradiso positum ab ea re prohibuit quae non erat mala. Sola ibi obedientiã potuit tenere palma sola inobedientia incidit penã. vũ ⁊ Ber. Inobedientia deum offendit angelos alienat: excit a cõmunione sanctorum: vitã eternã amittit: gaudium facit demonibus: eternũ meretur suppliciũ. Et iterum. Nõ dabit inobediẽti copiã sui tãr̃ amator obedientie q̃ maluit mori q̃ nõ obedire: ⁊ ne pderet obediẽtiam: perdidit vitam. hec Ber. [Cuꝫ ergo cõsummasset iesus] sermones [dictos] precipiẽs duodecim discipulis suis] modum scilicet predicandi et viuendi p̃dictum: transit inde vt doceret ⁊ predicaret in ciuitatibus eorum scilicet discipulorum: quarum domini non erant sed in quibus nati vel enutriti: seu morari fuerãt: hoc est vt p̃dicaret iudeis quibus missus erat. Predicans itaq̃ ibidem iudeis nõ samaritanis: non gentibus: fecit q̃d docuerat ⁊ mandauerat discipulis vt fm promissa prius offerretur iudeis occasio salutis. Hic ergo dat maioribus prelatis exemplum: vt ipsi predicare nõ desinant. Quis alios destinent ad predicandum: ne alijs laboratib̃ otiosi fiant: ⁊ bonorum gloriosum fructum perdant. Sed heu hodie multi prelati vicarios non adiutores querunt: ⁊ quiescere non collaborare volunt opinantes q̃ sic sue ⁊ subditorum aie requiescant in pace. Immo q̃ peius est predicationibus omissis quidam vacant guerris ⁊ pugnis ⁊ qui predicando deberent alias vinificare guerras faciendo non timent ⁊ corpa ⁊ animas perimere ⁊ sic loris extrinsecus manibus: sed pollutis intrinsec̃ cordibus ad altare accedere. vbi Chriso. Cum cõsummasset iesus precipiens discipulis suis exijt ad predicandum: ne laboratibus discipulis otiosus esset magister. Non essi vicarios operis sui illos ordinauerat sed adiutores: ⁊ ideo festinantibus mercennarijs necesse erat vt amplius ipe parer familias festinaret nꝫ in secularibus qui fuerit maior aut clarior ⁊ habuerit secus se minores aut subditos: a deo ꝓia quecunq̃ necessaria fuerint ipsi adimplent ille aũt in suo honore constitutus tãtũ mõ iussionib̃ preest: ab omni laboze securus est. In spiritalibus aũtẽ viris non est ita: sed q̃ maior est maiorem habet laborem: ideo predicantibus apls amplius laborabat xp̃s: miserat essi illos quasi sol radios suos: quasi rosa suauitatis odores: quasi ignis scintillas suas dispergit: vt sicut sol radijs suis apparet ⁊ sicut rosa in odoribus suis sentitur: sicut ignis in scintillis suis aspicitur ⁊ sic in illorum virtutib̃ xp̃i potentia cognoscat. Quis essi videẽs discipulos suos bñ instructos: non scientiã magistri collaudet. Aut opa eorũ magna cõsiderans non potentiam admiret auctoris faciebat enim xp̃s miracula faciebant ⁊ discipuli eius: ⁊ inter mirabilium operationes maior virtutũ fama crescebat. Hec Chriso. Exeuntes autem. xij. discipuli circuibant p castella euangelizantes: nõ solum procurationem recipientes ⁊ curantes in aia ⁊ corpe: nõ malo exemplo occidentes ⁊ hoc vbiq̃ sine personarum acceptione. Exierunt ab arce contemplationis ad actionem predicationis ⁊ curationis inducẽdo homines verbo et exemplo. vt penitentiam agerent de peccatis sed heu multi hodie exeũt a latebris peruersae cogitationis ad actionẽ iniquitatis corripiendo homines verbis et exemplis malis.

¶ Oratio.

Omine iesu christe magister bone da mihi prophetas: scꝫ qui doctrina re p̃dicant: ⁊ iustos qui bona vita te demonstrant: ac discipulos ac nuntios tuos qui te quoquo modo denũciant: sic pro nomine tuo venerari ⁊ recipere ac eis charitatis obsequia ⁊ bñficia impendere vt mercedem cũ eis merear te donante meritis eorum obtinere. Da mihi etiam domine deus meus prelatos predicatores ⁊ sacerdotes reuerenter audire ⁊ eorum ammonitionibus obediendo acquiescere: vt cuꝫ veris obedientibus valeam apud te gratiam inuenire. Amen.

¶ De questione iohannis baptiste et eius commendatione. Capitu. lvj.

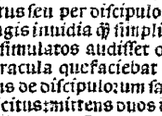

Ohãnes autem baptista in vinculis ⁊ in carcere constitutus seu per discipulos suos magis inuidia q̃ simplici corde simulatos audisset opera ⁊ miracula que faciebat christꝰ plus de discipulorum salute q̃ de suo periculo sollicitus: mittens duos de discipulis suis: dubitantibus vt ipsis reuersis crederetur ab alijs quia in ore duorum vel trium testium stabit oẽ verbum [ait il'i] scꝫ xp̃o per discipulos suos missos quasi dicat: si mihi nõ creditis qui testimonium de christo perhibui: vos ipsi dicite ei. Tu es qui venturus es christus ⁊ messias in lege promissus qui debes saluare Israel [an alium expectamus] ad saluandum? Johannes interpretat̃ gratia: iohãnes ergo in vinculis est: cum gratia in aliqua vinculis mundi vel carnis: ⁊ vel peccati liga tenetur ne proficiat. heu in multis hodie iohannes tenetur in vinculis corpus eius carcer est impediens hoiem a contemplatione veritatis: non aũt ipse iohãnes dubitauit nec dubitando quisuit qui de christi p̃sentia in vtero matris exultauit qui ei etiam ad baptismum venienti dixerat: ego a te debeo baptizari: ⁊ tu venis ad me? ⁊ in baptismo eum per

A Mat. 6.

Deutef. 19.

Questio iohannis Johãnes in vinculis.

Corp̃ carcer est.

Mat. 3.

Luc. j.

Ibidem.

Johan. j.

Johan. Fuit vt suos doceret.

colibam descendentē ac per patris vocem ⁊ testimonium agnouit: ⁊ postea digita demonstrauit: qui etiam pro xpo ac fide eius ⁊ iustitia positus est in carcere: ⁊ paratus mortem sustinere sed more dubitantis gerens questuit vt discipulorū dubitationi consolendo eos per xpm cōfirmaret ⁊ xpi discipulos facereut quos de xpo adhuc dubitātes nouerat: vt videntes signa ⁊ correcti dictis crederent. scandalum enim patiebantur tuq; iesum preponi ⁊ preferri suo magistro audierant. Unde Aug. Ite dicite illi: non q; ego dubito: sed vt vos instruam qd ego soleo dicere: ab ipso audite audistis. Iconē confirmamini a iudice. vñ Hylarius. Johannes igit non fue: sed discipulorum ignorantie consuluit: vt eni sciret nō alium a se pdicatū ad opa eius intuenda discipulos suos misit: vt auctoritatem dictis illi opera conferrent: nec xpo alius expectaret qm cui testimonium opera prestitissent. vnde etiam Chriso. Johānes in carcere sciens se esse iam in eritu constitutum volebat discipulos suos xpo adiungere tanq; si puidus pater moriens filios suos consignet fideli nutri. desiderabat enim viuens plenam fidem videre discipulorū suorū: ⁊ sine dubitatione aliqua credentes xpo. Sicut pater moriēs si viderit filios suos bonis moribus ornatos: ⁊ omni sapientia pfectos quasi securi mortis nihil de cetero timens de illis: sic iohānes volebat discipulos suos perfectos videre in xpo vt iocundius moreret. Magis autē non sicut pī filios suos cōmendauit xpo quasi tutori: sed quasi pedagogus alienos filios quos ad tpo accepit vt erudiret eruditos volebat xpo reddere quasi proprio patri ipsorū ideo interrogabat p discipulos suos: nō vt ipse accipiens respōsū a xpo audiret ⁊ disceret. sz vt missi discipuli oculis suis viderent opa eius ⁊ crederent. Misit iohānes discipulos ad xpm vt miracula ei videret: q; tot fecit vt paucorum animas lucraretur q; melior est apud deum vnus iustus qm tot mūdus pctorib; plenus. hec Chris. Sed sm Grego. querit iohānes per discipulos tu q; venisti in mūdū nascendo es tu venturus ad inferos moriendo. ⁊ pōt dici qm nō simplr dubitauit de descēsu ad inferos: sz de descēsu in aia ⁊ corpore ad eos Jesus aūt amouit dubitationē discipulorū ⁊ ostēdit eis pmo factis ⁊ postmodū qbusq; ipe esset xpo sm illud. cepit iesus facere ⁊ docere. In quo predicatores ⁊ doctores instruxit: vt nō solum verbis sed etiam factis doceant. In eorū eni pōsentia ⁊ multorū qui ibi aderant cecos: surdos: claudos: ⁊ leprosos curauit ⁊ alia miracula fecit populo predicauit: cuius euangeliū primo pauperes receperunt: q; pauperes ⁊ hūiles magis credunt euāgelio xpi qm diuites. Et p hoc respōdit questioni iohānis vel magis discipulorum eius ostendens per miracula soli diuine virtuti possibilia qm ipse esset vere xpo. hec enim plenū perhibebant ei testimonium qm esset dei filius. Nam ⁊ si ante euangeliū aliqui similia egerunt rari tamen fuerunt ⁊ non sua auctoritate ⁊ iussione sed ministerio ⁊ oratione. hec fecerunt. Unde: ⁊ respōdens iesus] sc xbis ⁊ factis [ait illis. Ite ⁊ renūciate iohanni q; audistis] ab alijs antequ veniretis [⁊ vidistis] pñtialiter ad precepti meū fieri postq; venistis: ⁊ vos de me certificemini per eum potius qm ipse: vel [que audistis] in predicatione: [⁊ vidistis] in miraculorū operatione. q.d. Videtis me agnoscite me: videtisi facta: agnoscite factorem. Lecos illumino mortuos suscito: pauperes ad fidem conuerto. ⁊ cetera facio que me facturum pphete nūciauerunt. Ipsa opera que ego facio testimoniū perhibent de me. Uñ si mihi nō creditis: vel opib; credite. Conferte opera que in me vidistis cum prophetarum oraculis que legistis: vt et me illum de quo dixerunt esse cognoscatis. [Leci vident] vt impleat illud prophetiū. tunc aperētur oculi cecorū [claudi ambulant] vt impleatur illud. tunc saliet sicut cerius claudus. [Leprosi mūdantur] vt impleat illud. languores nostros ipse tulit cuius liuore sanati sumus. [Surdi audiunt] vt impleat illud. et aures surdorū patebunt [Mortui resurgunt [vt impleatur illud. Viuent mortui interfecti mei resurgent. [pauperes euangelizant]. i. p euangelium instruuntur ⁊ illuminant ⁊ ad fidem conuertunt: vt impleat illud. euāgelizare vel ad annūciandū pauperib; misit me. Fit aūt poti; mētio de pauperib; qm de diuitib; ⁊ q; pauperes cōuertunt facili; b; qm Hiero. Pauperes aūt euāgelizātes intelige vel pauperes spū: vel certe opib; pauperes: vt nullā inter nobiles ⁊ ignobiles inter diuites ⁊ egenos in predicatiōe distantia sit: narrate ergo iohāni q; qdē audistis in pphetis p messiā fieda vidistis modo per me impleta. ea enim tūc agebat xpo que pphete loquentes de tpe messie pdixerāt eum facturū. Subtiliter ergo respōdit: innuens talem rationē. Qui operat opa omnes nature facultatem excedentia: ⁊ que pphete pdixerant de xpo: ille pfecto xpo est: sed ego talia opero: ergo ego sum. Utiliter ergo ad iohānis discipulos respondit oñs potius p opa qm si dixisset ego sum: vt ipsa opa eius manifestarent eis q; ipse eēt messias potius qm verba: q; testimoniū qd est de rebus ⁊ opibus credibilius et validi; est testimonio qd est a xbis: ⁊ validior ē vox opis qm sermonis: noluit ēt apertis verbis dicere: ego sum propter arrogātie vitāde exemplu: sz tñ euidētissime ostēdit se esse illū de quo qrebāt eū. Moraliter per sex opa xpi mirabilia hic posita qb; liberauit homines a corporalib; defectibus: possunt accipi sex mala a qb; quotidie spūalr liberat aīas. Lecitas est ignorātia ⁊ error rōnis eligētis. Claudicatio est infirmitas ⁊ curuitas affectionis mouentis. Lepra est cōcupiscētia ⁊ immundicia cōcupiscētie carnalis Surditas ē malitia ⁊ duritie obstinatio mētis. Mors est separatio aīe a deo p mortale pctm. paupras est defectus gre ⁊ xrutum. Hec sex mala p magna parte nobis ex pctō pmi hoīs inflicta tollit fides ⁊ pdicatio xpi deuote accepta. Nā rō illuminat: affectus certificat: cōcupiscētie ardor extinguit: obstinatio frangit: pctm fugat ⁊ gra pfert. Quidā eni sunt ceci p ignorantiā: quos liberat xpo illustrādo mētē ad diuinorū cognitionē. Quidam sunt claudi in affectu prauo voluntatis q; bñ videt qd agēdum sit: ⁊ qño derelicto mūdo xpo sequēdo cētrisz nolūt vel partiz volūt sequi mūdū partim xpo: claudicātes i duas partes. i. xpus deū ⁊ mūdū: quos liberat xpo disponendo mētē ad diuine voluntatis expletionem. Quidā sunt leprosi luxurie q; corp; ⁊ aīam maculat vl alteri; pcti cōtagiōe quos liberat xpo deputrādo mētē oīmode a culpabilib; defectibus quibuscūq;. Quidā sunt surdi p cordis duritiā ⁊ immisericordiā siue ad pdicationis vocē siue ad pauperum clamorem quos liberat xpo incli

Johan. Fuit vt suos doceret.
Augustin. Hylarius.
Chriso.
B Justi pciū. Grego.
Miracula xpi.
Leci. Claudi.
Leprosi.
Surdi.

Mortui. Pauperes.
Isaie. 35. Ibidem.
Augu. Iustificare impium.
Isaie. 35. ⁊ Pauperes cum mis. Hiero.
b Latro beatus.
Scādalisa tum xpo. c
Nōdum xpi.
Mortui. Per opa xpi mira.
E Cōmenda ro iohānis in absentia a cōstātia. Adulatio vitāda. Chriso. Laudari in facie.

nando mentem ad xbi dei ⁊ pauperum obaudi tionem. Quidā sunt mortui p pcti mortalis obstinationem quos liberat xpo vinificando ⁊ renouando mentem ⁊ hoīem interiorem. Quidam sunt pauperes a celestibus gratijs ⁊ virtutibus nudi ⁊ miseri: quos christus liberat ditādo mētem gratijs ⁊ vestiendo virtutibus. Ista autem miracula spūalia sunt maiora qm corporalia. magis enim est sm Aug. iustificare impium qm creare celum ⁊ terrā: plus est iustificare aīaz in eternū vicurā qm suscitare carnē iterū moriturā: plus est in anima reformare imaginem dei qm in corpe reformare materiam nostri limi. Deinde dñs subiungit. [Et beatus est qui nō fuerit scādalizatus in me]. i. in infirmitate ⁊ humanitate mea dubitando de deitate ⁊ diuina potētia credens me purum hominem esse: quia me videt in passibili carne: beatus qui me pati videritz nō me negabit cuius fidei nihil tentamenti affert crux mors ⁊ sepultura. Uñ et latro fuit beatus q; nō fuit scādalizat, q.d. Licet operer vt deus mirabilia: q; tū vt homo sum crucifigendus caueudū est valde hoibus ne in me mortem despiciāt: qui signa venerant. Et bñ dixit in me nō a me: q; xpo nunq; fuit cā scandali actiue: sed potuit esse quodam modo materia scandali ⁊ occasio. Unde ⁊ d: petra scandali. petra eni nullum scandalizat: q; nature sue debitum facit: sed de petra cecus vel incautus scādalizat qui ledit. In hoc ergo oīs inter nūcios iohānis q; eū xpm nō credebant percutit: ⁊ a pfidie scandalo castigat. Hoc eni induxit vt iohānis discipulos ad se traheret qui de eo offendebāt: quia iohānes in opibus maior clarebat. quasi eis diceret. Uidete ne scandalizemini in me ⁊ ne in aliquo de me minus sentiatis. Sicut aūt precursor intendebat amouere a discipulis dubitationem de xpo sic saluator viceuersa a turbis de precursore: cōmendans eum multipliciter turbis q; nesciebāt misterium secretū seu causam interrogationis: ne turbe suspicarent iohannē male motū fuisse ⁊ ideo discipulos misisse: ac p hoc minus crederent preteritis testimonijs iohannis. Audiētes enim questionem a discipulis iohannis christo propositam: putare poterant iohannem leue in fide ⁊ mollē in vita: q; videbat prius dñ erat liber de xpo affirmasse: que modo in carcere q̄si aduersitate fractus videt qrere. Leuitas ad hesitationē rōnis: mollicies ad concupiscentiam voluptatis ptinet: ⁊ vtraq; dñs a iohanne concludit: ⁊ eum de cōtrarijs ⁊ qbusdā alijs cōmendat. Magis aūt voluit cōmēdare iohānē in absentia discipulorū eius qm in pñtia: vt eius pmēdatio non ex fauore hūano vel ex adulatiōe: sed amore veritatis pcedere videret. Et p hoc docuit nos fugere notā adulatiōis in cōmēdatiōe alionū et maxime magnorū in presentia eorū. vñ Chri. qm bñ recedētib; discipulis cepit laudare iohānē. Nō sicut quidā hoīes blāditores qui libenter hoīes in facie laudāt: aut q̄si videt amicos ei; fideles: aut domesticos ei; quos credūt nūciatores illi q̄cqd audierint. Nā q; inspīes ē gaudet laudatus in facie: vir aūt sapiēs q̄si laudat in facie: flagellat in corde. Propter duas ergo causas hō in facie laudari non debet. Primū si sapientē illū putas: grauiter suscepturus est. Et quare illi laudib; tuis molestiā facis. Si insipientē illū existimas extollēdus est quare insipiētiā eius laudibus tuis nutris. hec Chr. Deinde cōsequēter cōmēdat iohānē a multis: ⁊ primo a cōstātia fidei ⁊ mētis. Dicit ergo. [Illis autē] sc discipulis iohānis [abeuntibus]. s. a xpo et reuertentibus ad iohannem [dixit Jesus ad turbas. Quid]. i. qualem [existis in desertum videre] non modo sed olim cum adhuc iohannes esset in deserto: nunc eniz erat in carcere. quasi diceret. Qualis creditis qm fit ille quem iamdudum ante vincula frequenter [existis videre] vnde Chrisostomus. Ac si diceret propter quid ciuitates diuitentes conuenistis in desertum non plebs tanta cum tanto desiderio in heremū venissent: nisi magnum quendam ⁊ mirabilem et petra solidiorem se videre estimans. [Existis in qm videre arundinem vento agitatam?] q.d. Nō fuit mobilis sicut arundo: vt leuitate mentis et fidei de domino ambigerer quem antea predicauerat: sed ita constans qm nec timore nec fauore a veritate declinabat. Non fuit arundo iohannes: sed columba: non mouebatur vētorū: nec prosperis erigi nec aduersis inclinari nouerat: sed inter aduersa ⁊ prospera immobilis permanebat seruans in prosperis humilitatem: et in aduersis patientiam non quatiebatur timore nec flectebat adulationes: nec eum blādum gra: nec asperum ira cuiuslibet faciebat: vno eodemque vultu respiciebat illos qui eū laudabāt et illos qui eum vituperabant. Sic inimicos et amicos diligebat: sic potentes et impotentes arguebat: arundo igitur vento agitata iohānes non erat. quem a statu sue rectitudinis nulla rerū varietas inflectebat. vñ Chri. Calamus est vacuus et nullam habens virtutem: ⁊ ideo qualis vis ventus leuis flauerit super eū: huc ⁊ illuc flectit eū sic et hō carnalis et secularis in quo fidei nulla est medulla ⁊ virtus veritatis non inuenitur in eo qualiscunq; tentatio venerit super eum: cuuat eum. vnde et Grego. Discamus ergo fratres charissimi arundinem vento agitatem nō esse: sed fideimus animum inter auras linguarum positum: ⁊ ter inflexibilis status nostre mētis nulla nos detractio ad iram puocet: atq; ad remissionem inutilis gratie nullus fauor inclinet nō nos prospera eleuent: non aduersa pertubēt: vt qui solidate fidei figimur: neq; qm rerū transeūtium mutabilitate moueamur. hec Grego. Mistice hic iohannem laudat: vt sic ipe nec mortis timore nec carnalis vite amore formam iustitie deseruit. sic nec nos vtilia relinquamus pro vanis vel eterna pro transitorijs: ⁊ crucem potius qm faleras mundi eligamus. Secundo commendat eū ab austeritate vite ⁊ penitētie: q; nō fuit mollibus vestitus nec delitijs vsus. vnde dicit [Sed quid existis videre hoīem mollibus vestitum]. s. per carnis curā delitiosum. q.d. nō quia (vt dictum est supra) iohānes habebat vestimētū de pilis camelorū: ⁊ esca eius erat locusta et mel siluestre: vt ipso cōuersationis sue testimonio contemneret mundum cū bonis ⁊ delitijs suis. Ad hoc etiam manebat in deserto: vt austeram vitā duceret non solū victu ⁊ vestitu: sed et ex loco pter qd subditur. [Ecce qui mollibus vestiuntur] ⁊ delitijs vtunt nō in desertorū sz in domibus regū sunt] q; ibi vita deliciosa agitur. Ad hoc eni multi magnatibus adulant: vt cum ipsis commorantes delitijs vtant: sz hoīes xpiātis talia aspernant. vnde narrat Valerius maximus qm quidam dixit dyogeni olera lauāti. Si tu dionysio adulari velles ista non ederes. Cui

Calamus.
Grego.
Arūdo ne sumus.
Mistice
F Cōmendat a vestitu.
Vestit' iohannis.
Dom' diuitū vitāde.

rūdit. Si tu ista edere velles: dyonisio adulari nolles ⁊ sequitur hic veredicus veritatis annunciator: malēs olerib⁹ sustentari q̄ magnatibus adulari. sed heu hodie multi etiā religiosi cōtrariū faciūt: ⁊ p modico maioribus ⁊ et alijs adulari nō erubescunt. Et bñ dicit [in domibus regum] nō pōtifi. ū. Debēt enim pōtifices ⁊ oēs prelati ecclesie: ⁊ ēt eorū familia indui veste simplici ⁊ religiosa: nō molli ⁊ p̄ciosa. vñ legit̄ de beato Augu. q̄ vestimenta eius erant nitida plurimum: nec abiecta nimis. vnde ⁊ Hier. Omatus ⁊ sordes pari nō fugiendi sunt: quia alterū deliciis: alterū gloriā redolet. Qñō ergo clerici ⁊ religiosi eque mollibus ⁊ deliciis vtuntur sicut ⁊ hi qui in domibus regū: sunt sed timeant ⁊ caueāt sibi: q̄ nō celesti: sed terreno regi militār qui p deo ppeti aspa fugiūt: sed solis exterioribus dediti pūtis vite mollitie ⁊ delectationē querunt. Si ergo vilibus vestimētis indui ȳt⁹ nō eērtme quad̄ dñs iohānem de vestimēti sui asperitate laudasset. Et si p̄ciosis indui vesti mētis peccatū nō esset nequad̄ de pena diuitis locuturus premisisset: q̄ indueba tur purpura ⁊ byssoⁿ vero periculosum fit vti mollib⁹ vestibus p̄ q̄ Chri. qui dicit. Mollis vestis dissoluit rigidā aiam et si rigidū corpus assumat ⁊ asperū facile p hmōi mollitiem delicatū reddit ⁊ fragile. Facto autē corpe molliori necesse est ⁊ aiam participare lesionem. nā vt plurimū opatiōes ipsius cōsonāt dispositionibus corpis. hec Chri. Mustice p vestitos mollibus pñt intelligi adulatores q̄ bñ signat p indumētū sicut enim indumentum adaptat se illi cuius est: sic adulatores adaptant se malis: vt qui ⁊ more pfecutionis vel amore laudis peccantium vitia nō redarguunt: et vt p alia lucra vel commoda consequi possint illis se cōformare nō metuunt. Sed sm Grego. Johannes sic mollibus vestitus nō erat ⁊ q̄ peccantiū vitia non blandiendo fouere sed increpando castigare nouerat. Moraliter sm Hiero. ⁊ Raba. Docemur hic q̄ p̄dicatores veritatis declinare debēt molliū palatia: quē mollibus induti adulatores frequentant qui vitā peccantiū palpāt vngunt ⁊ nō pungunt. Item notā hic q̄ p̄dicatorio veritatis cōuenit cum duritia cibi et vestis. q̄ aūt falso predicāt adulatores sunt: lucra sectantur: diuitias queruntur: deliciis affluunt: Et tales sic mollibus vestiti [in domibus regum sunt]. i. sm Grego. extra regni celestis sub iure diaboli sunt qui sunt reges tenebrar. Per desertū intelligit̄ potest intelligi religio: quia sicut desertū fuit medium ⁊ quedam via inter egyptū ⁊ terrā sanctam pmissionis: sic religio est quoddā medium inter celum ⁊ mundū: et q̄si quedā via directa q̄ itur ad celū p iohānē existētē in deserto intelligitur religiosus qui nō dz esse arūdo. i. hypocrita exterius sicut arūdo virēs ⁊ interius vacu⁹ sed exterius dz virere per honestam cōuersatione: et interius dz esse plenus p fidem ⁊ feruentē deuotionem. Item non debet esse fragilis sicut arundo et oī vēto cedere: sed dz esse firmus ⁊ oī tentationi resistere: et nec bñdictione nec male dictione dz moueri. Item nō dz esse mollibus vestit⁹. i. adulator: ⁊ seriosius ad vitia et nullius in hoc psone acceptor. Tertio cōmēdat saluator iohānē ab excellētia psone et claritate notitie: q̄ plusq̄ ppheta fuit. ppheta q̄dē fuit: q̄ xp̄s preuidit ⁊ p̄dixit q̄ ⁊ alij ppheta fecerūt. vñ supa dictū ē tu puer ppheta altissimi vocaberis. Item plusq̄ ppheta fuit. Primo q̄ a deo per angelus ppheratus fuit. Secūdo q̄ in vtero matris ppheta cepit. Tertio quia filius ppheratū fuit. Quarto q̄ xp̄m a se et ab alijs preuisum et p̄dicētū digito demōstrauit: q̄ alij nō fecerūt. nam sm Greg. ppheta officium est vētura predicere sed nō etiam demonstrare. Quinto sm Augu. et Ambro. est maior prophetis: quia prophete oīm venturum p̄nūciauerūt quē videre desiderauerunt ⁊ non viderūt: huic aūt prestitū est q̄d illi quesierunt. Sexto sm Hiero. quia ad priuilegiū ppheta le etiā baptiste accessit p̄mium vt suum ⁊ ppheratū baptizaret oīm. Septimo quia angelus ⁊ si nō natura tñ officio dictus est. Octauo q̄ proximior xp̄o fuit ⁊ pene cū ipso venit. vñ Chri. Oēs q̄dē prophete ante faciem xp̄i trāsmisi sunt: solus aūt iohannes sic missus est aū faciē xp̄i vt pene cū xp̄o veniret. Qnātū pre ceteris prophetis iohānes in tpe iuxta xp̄m tñ iustitia pre illis primior erat xp̄o. Multe quidē stelle aū lucē precedunt nunciantes lucis aduentū nulla earum lucifer nomen habere meruit nisi vna: quia cum ipa luce pcedit. Sic omnes prophete ante faciem xp̄i precedunt nūciantes aduentum eius solus tamen iohānes p̄cursor est appellatus: quia non solum aduentum eius annunciat: sed etiam illum digito ostendit dicens. Ecce agnus dei. hec Chri. Quarto commendat eum tab auctoritate doctrine et officij dignitate cum dicitur. [Hic est enim de quo scriptū est] in malachia ⁊ sunt ȳba patris ad filiū iohannem cōmendatis ⁊ dicentis. [Ecce ego mitto angelū meū]. i. nūciū. s. iohānē baptistā qui etiā vitam duxit angelicam [ante faciē tuā]. i. ante presentiam tuā temporalem et ante eiusdem potentie manifestationem et cognitionē [qui preparabit vitā tuam] p̄dicādo pniam: baptizādo ad assue factionem renūciādo ac manifestando: ac corda auditorum ad recipiēdū te ⁊ tuā predicationem peruia reddendo [ante te]. i. ante ostensionē tuā ad mundum: sic officium predicator̄ est preparare corda auditorum aū aduentum oīs ad iudicij vel in mētē. Dictus est aūt iohānes angelus ppter duo. Primo ppter officij dignitatē. quia nūcius officiū enim angelor̄ est archana reuelare sic off. cium iohannis archana predicaremā Sicut angelus gabriel natiuitatem saluatoris paucis annunciauit ysonio: sc̄z ȳgini ioseph pastoribus ⁊ magis ita iohānes palā illū toti mundo nunciauit. vnde Beda. Angelus vocat iohānes non nature societate: ⁊ sed officij dignitate. Quo nō e recte appellari potuit homo ille qui fuit missus a deo vt testimonium perhiberet de lumine: ⁊ veniēt ē in carne dñm mūdo nūciaret. Et sacerdotes angeli nūcupant. vñ apl's prohibet ne mulieres detecto capite orēt ppter angelos dei. i. sacerdotes. Et sm Grego. vnusquisque fidelis si a prauitate proximum reuocat ⁊ ad bonū exhortat: ille eternum regnum vel supplicius erranti denūciat: pfecto angelus. i. nūcius dñi est. Scōo dictus est angelus propter vite angelice puritatē quam duxit in solitudine. i. virginitate in contemplatione. vñ Chrisso. Beatus iohānes qui talem meruit habere laudatorem. audi nunc ⁊ intellige dignitatē puto si nō esset audacie dicere q̄ gloriosior est iohannes: quia homo fuit ⁊ propter meritū ȳtutis angelus est vocatus q̄ si noīe angelus et natura fuisset. Angel⁹ enim hoc ipsum q̄ angelus est nō tantū est virtutis

Vestis ecclesiasticorum. Hiero.

Chrisso. pestilit⁹ mollis.

vestiti molliter.

Grego.

B Hieroñ. Predicatores vitent palatia.

Grego. desertū moraliter religio.

B Tertia ioh. cōmēdatio a psona. Luce. s.

Johā. plusq̄ ppheta.

Angelus. Johannes. Chrisso.

Mulier.

Coequalis ioanni.

Jo. vita et cōuersatio

J Cōmendatio ioannis a cōmendatore.

Jo. ante propter. Primo

Hieronym.

Beda.

Johā.

Z xp̄i cū ioanne ppario.

Chrysso.

Ambrosius.

Bocōd. Chrisso. Jo. laudātis.

Hieronym.

tutis premiū ȳtum nature ppietas. Iste autē mirabilis est qui in natura humana euāgelicaz transgressus est sanctitatē. Et hoc obtinuit per gratiam dei q̄d non habuit natura. Hec chrysso. Et vt summā virtutē cōmendattionis eius dñs breuiter cōprehendat subdit [Amen dico vobis inter natos mulierū non surrexit maior Joanne baptista] Signāter dicit [natos] non natas ne virgini matri xp̄i preferri vel equari quo ad sanctitatem que intelligit̄ prelata esse oīb⁹ sanctis ⁊ post xp̄m sanctior fuit vniuersis. dicit autē [mulierū] nō ȳginib⁹ ne ꝓpari videat̄q̄ mulier ibi nō solū sexus: sed etiā corruptionā significat sm quē modū beata ȳgo mulier nō fuit. Et si mulier aliqū in euāgelio nūcupatur ibi mulier pro femina ⁊ sexu ponitur: nec ceteris ppheris ex patriarchis cūctis q̄ hoībus p̄ferē hic Johannes: sed equatur vel nullius ei ante ponit. Non enim stari ⁊ sequit: vt si alij eo meliores non sunt ille maior alijs sit. Vñ non negat quin eēlis sibi aliqū surrexit. Utrū vero postea factior eo aliquis fuerit vel adhuc futurus sit indiscussum relinquit. Vñ chrysso. Scriptura quidem non dicit ioannē maiorem esse ceteris sanctis: sed ceteros sanctos nō esse maiores ioāne. Loequauit enim ceteris non preposuit. Et iterum: q̄d aūt dicit tale est. Non peperit mulier isto maiores. Et sufficit quidē hec annunciatio xp̄i. Si autem vis a rebus ipsis discere hic excogita eī immensam conuersationem ⁊ mentis altitudinem. Vaterit enim qui celitus descendisset degebat in terra: fere nullam gerens curam de corpore intellectualiter erectus in celum: ⁊ solideo coniunctus de nullo mundanorum sollicitus. sicut enim in celo ita conuersabatur ⁊ et nature necessitatibus superior effectus extraneaz quādam ambulabat viam in hymnis et orationib⁹ ⁊ omne pertrāsiens tēpus hominum quidē nulli deo autem continue soli colloquens neq̄ enim vidit aliquem cōseruor̄ neq̄ visus est alicui horū nō lacte vsus estnō lectūlo: nō tecto: nō foro non aliquo quoq̄ potius est humanorum sermo feuerus ⁊ leuis: nā cū populo iudeorū viriliter ⁊ feruenter cum rege audacter cum discipulis leniter conferebat nisi frustra vel leniter sz omia cōuemēter agebat ppter hoc dicit. nō surrexit ī natis mulierū maior ioāne baptista. Hec Chry. Et q̄ multa est ioannis cū filio dei collatio. iō sz Chrysso. vt copia laudū ioannis iudeis occasionem non daret preferendi ioannē xp̄o: subdit dī stinguendo excellentiam xp̄i ab excellentia ioānis dicens. [Qui autē minor est] sc̄z etate ⁊ multor̄ opiniōe [in regno celor̄]. i. in ecclesia sctōr̄ militāte [maior est illo] sc̄z dignitate ⁊ maiestate. Qdo ꝓ xpo recte accipit̄ qui tūc ī ecclesia militāte q̄ a primo iusto incipiēs vsq̄ ad vltimus electū perdurat minor a multis reputat: sed sm Chry. Non pures q̄ cōparatiue se dixerit maiorē ioānne. vt enim etiā ōt Amb. alia est ista natura. nec cū humanis generationibus cōparanda. nō enim pōt hōi cū deo vlla esse collatio vel nouissimus angelorū: q̄ in regno celor̄. i. in ecclesia triūphāte ministra seu minus sanctor̄ q̄ iā ibi cū deo regnat maior est eo ꝓprium statum fruitiōis: q̄ quilibet beatus ⁊ cōprehensor̄ q̄tūcunq̄ minimus maior est actu q̄ quilibet viator̄ pur⁹: licet alij quis viator̄ sit maior in potētia aliquo iā beato. vñ Hieron. Nos aūt simpliciter intelligam⁹ q̄d omnis sanctus qui iā cū deo est maior sit illo q̄ adhuc cōsistit in prelio: aliud est enim coronam victorie possidere: aliud adhuc in acie dimicare. Intelligē tū q̄ tū pconij securitatē. q̄ tū ad merita magnitudinē. Deinde q̄si declarādo q̄ erat pl⁹ q̄ ppheta: ꝓmēdat eū a tēporis cōmoditate ⁊ q̄ venit: q̄ in tpe gratie cōmodo ⁊ vtili hūno generi. [A diebus enim ioannis] id est post q̄ cepit ioānes predicare cōsecutionē regni celestis p̄ penitentiā [vsq̄ nunc] inclusiue q̄ tp̄s gratie a tempore predicationis ioannis incohatū semp erit q̄diu nunc dici pōt ⁊ vsq̄ ad finem mūdi durabit [regnum celorum vim patitur] a penitētib⁹ [et violēti] illi sc̄z q̄ nō videnē habere ius sicut publicani et pctōres [rapiūt illud] exclusis. i. filijs regni a simili dictū est: sicut si aliqō rgnum datum esset extraneis quasi violentia viderēt inferri ipso regno. Vñ Hylar. Regnū celorū vim patitur: q̄ gloria dei israel patribus debitata p phetis denunciata: a xp̄o oblata: fide gentium occupat dū per penitentiā quā ioannes p̄dicauit fideles ad celestē patriā: quasi in locum alienum penetrantes. Unde chry sost. vides ergo q̄ magnus est ioannes in cuius tēpor̄ tanta gratia effusa ē sup terram: et quod in diebus oīm prophetarum factum noo est: in illius tempore factum est: ipse factus est gratie huius minister. Hec chry s. [a diebus ergo ioannis regnum celorum] patuit penitentibus a quibus [vim patitur] ⁊ violenter rapitur: q̄ primus penitentiā predicauit qua velut quadam violentia nos affligendo et pro peccatis satisfaciendo regnū celorum quasi violenti non pigri rapim⁹ ⁊ intramus. A quo enim p peccatum alieni facti sum⁹ ⁊ vt et virtute penitentie acquirimus: et id quod nobis de iure non debetur laboze ⁊ violentia rapimus. Qausi rapere quidem est vbi nullus ius habemus et quod angelorum est possessio acq̄rere non potest enim homo natus in terra rapere cel m nisi sibi faciat violentiam coercendo a delectionibus per proprium appetitum: ⁊ sub iugando spiritui carnem suam. Unde Hieroñ. Grandis est violentia nos in terra genitos esse ⁊ celorum sedem querere: possidere per virtutem quod non tenemus per naturam. Unde et Ambro. Et ideo faciamus vim regno celorum. Omnis enim qui vim facit vehemēti studio pperat non torpendi lentescit affectu ⁊ ideo vim faciamus nature vt non ad terrena demergatis sz ad superna se subrigat. Unde ⁊ Greg. Cum peccatores ad penitentiam redeunt: quasi in locum alienum intrant et violenter regnum celorum rapiunt. Et iterum. Recogitem⁹ ergo fratres charissimi mala que facimus: et nosmetipsos assiduis lamentis atteramus hereditatem iustorū quam non tenuimus per vitam rapiam⁹ per penitentiam: vult a nobis omnipotens deus talem violentiam perpeti. Nam regnum celorum rapi vult nostris fletibus quod nostris meritis non debetur. vnde et Euseb. Non sine violentia fieri potest vt vnusquisq̄ ira cundia: patientia: superbia: humilitate commutet: amore paupertatis. et indigētie affluentia superet: violentia sobrietate: luxuria castitate cōmutet ⁊ homo subito in virum alterum transmutetur: et sic a talibus per violentia regnum celorum diripitur. Unde etiam in collatione abbatis abrahā sic dicitur. Regnum etesñ celorum nō desides: nō remissit non delicatū nō tenerī: sed violenti diripiūt qui non alij: sed aīe sue p̄clarā inferunt violentiaz

Cōmēdat ioan. a tēporis primo ditate.

Regnū celorū vis patitur.

Hylarius.

Hierony.

Ambro.

Gregorius

Eusebius.

omni eã presentiũ rerum voluptate fraudãres. Isti pfecto sunt laudabiles violenti qui vim faciunt perditioni sue. Homo enim vt scriptum est in doloribus laborat sibi et vim facit pditioni sue. Perditio nostra est oblectatio presentis vite: executio desideriorũ voluptatumq; nostrarum: quas si quis ab anima sua subtraxerit ac mortificauerit gloriosam pfecto z vtilem pditionis sue viz facit abnegãs dumtaxat ei iucundissimas voluntates. Hec Abraham fm Bernã. quidã regnum dei mercanẽ vt qui exercent opa misericordie eleemosynã et hmõi. Quidã furant: vt qui faciunt occultas penitentias. Quidã pselliuntur intrare: vt pauperes necessarij: non voluntarij. Quidam rapiũt: vt pauperes voluntarijq; pauperes spiũ sunt. Si autem adhuc dubitas regnum consequi forte ppter defectũ meriti vl' auxilij. audi Augu. dicentẽ tibi. Si q̃ris quomodo istud potest fieri quibus meritis quibusve auxilijs audi. Res ista est posita in potestate facientis: quoniam regnum celoꝝ vim patitur. Regnũ celoꝝ o homo aliud nõ querit preciũ: nisi teipm tantũ valet ꝗtum es: te dat: z habebis illud qõ turbaris de precio? Christus semetipsum z radidit: vt te acquireret regnũ deo patri: ita temetipsum da vt sis regnum eius vt nõ regnet pctm in tuo mortali corpore: sed Christus in acquisitionem vite. Et ite rum. Venale habeo: quid domine? Regnũ: quo emitur? Paupertate regnũ: dolore gaudium: laborem requies: ignominia gloria: morte vita. Unde chrys. Qui seipsum donauit hominibus: quomodo regni sui societatem non dabit? Hec chry. Igitur non cures quid vel quantum modo cõstet z quid vel ꝗtum de incõmodis seu lucris temporalibus pdas: aut q̃d vl' quantũ de incõmodis seu dãnis temporalib? sustineas vt regnum illud de quo tam gloriosa dicta sunt rapias z possideas. ¶ Deinde subditur [oẽs enim pphetie: et lex] que erãt de xpo durauerunt] vsq; ad ioannẽ]. i. vsq; ad tps ioãnis z etiã Christi: qua christus et ioãnes fuerũt quasi cõtemporanei: ex tunc enim cessauerunt legalia z pphetica. Ubi xpi tps oñditur: vt quẽ illi venturum esse dixerũt ioannes venisse oñderet: nõ q̃ tunc lex et prophetia fuerit annihilata: imo impleta: et imperfectio eius amota: q; ex tunc predicari cepit perfectio euãgelica. Ita Joãnes initium est euangelij et terminus legis et prophetarum. Lex enim et pphetia ibi finit vbi id qõ prefigurauerat et prophetauerat adimpleat. Nam vsq; ad ioãnẽ lex z pphete figurãt z pmittũt: sz ex tunc in antea figurata z pmissa succedũt: q; i lege et in pphetis veritas de xpo erat sub figuris et enigmatibus sed a ioãne est manifeste oñsatq̃ enim lex z pphete vẽturũ pdixerãt ioãnes venisse oñdit dicens: ecce agnus dei. Et quãuis post ioannẽ fuerũt prophete: vt agabus: et quatuor filie philippi non mi de xpo in carne venturo sunt vaticinati: vt precedentes de quib? tãtũ hic sermo. Unde Beda. Lex et prophete vsq; ad ioannem: q; non potuit vltra venturũ pphetari q̃ ioannes pconio iam venisse clarebat. vñ z Augusti. Inter oẽs diuinas autoritates euãgelium merito excellit. Quod enim lex et pphete futurũ prenunciauerunt hoc reddidum atq; completũ in euangelio demonstratur. Non obseruamus sacramenta que in lege et pphetis pcepta sunt. quia mutata sunt: quia intelligamus que ibi pdicta sunt z teneamus que ibi promissa sunt. vñ.

Vim facere pditioni

Bernard.

Regnũ celoꝝ ementes.

Furantes.

Cõpulsi intrare.

Rapientes

Augustin.

Regni celorũ acquisitio z pciuz

Vedit oñs regnũ celorum.

Regnũ celorum daꝝ.

Chrysosto.

Joan. z xpi tempus.

Lex vsq; ad ioãnem

Augustin. Euangelius.

Beda.

etiam chrysos. Ergo finis pmissionis ioãnes est. Si autẽ finis pmissionis ioannes est: z initium beatitudinis ipse est. Quecunq; enim promissa sunt seculo istitu: vsq; ad ioãnem pmissa sunt. Ex illo autem iam nõ promittuntur futura: sed ea que promissa fuerant adimplentur. Usq; ad eũ fuit spes: ex illo autem cepit esse res. De commẽdatione etiam ioannis sic dicit Bernardus. Joãnes vbiq; maior in omnib? singularis mirabilis super omnes. Quis sic gloriose annunciat? est? Quis sic specialiter in matris vtero spũsancto legitur fuisse repletus? Quem legistis intra matris vterum exultasse. Cuius natiuitatem vidisti ecclesiam celebrare. Quis sic puer heremum pcupuit? Quis ita sublimiẽ legiẽ cõuersatus? Quis pniam et regnũ celoꝝ pm? oñdit? Quis regẽ glie baptizauit. Cui se pmũ trinitas sic aperte reuelauit? Cui tale testimoniũ perhibuit dominus Jesus christus? Quem sic honorauit ecclesia. Joannes patriarcharum patriarcharum finis z caput. Joannes prophetarũ plus quam prophetarum: quia quem venientem nunciat digito demonstrat. Joannes angelus: sed et inter angelos electus saluatore attestante eũ dicit. Ecce mitto angelum meum rc. Joannes apostolus et apostolorũ primus et princeps: q; fuit homo missus a deo. Joannes euangelista: sed et euangelij primus inceptor predicans euangelium regni. Joannes virgo: immo virginitatis norma pudicitie titulus: castitatis exemplum. Joannes martyr: sed et martyrij lumen: inter natiuitatem siquidem mortemq; christi constantissima forma martyrij. Ipse vox in deserto clamãtis precursor iudicis preco ñbi. Ipse est helyas vsque ad quem lex z prophete lucerna ardens: et lucens: amicus sponsi sponse preparator. Silentio transeo cetera: sic nouem ordinibus angelorũ insertus est vt etias ad seraphin apices trãsferatur. Hec Bernardus. Deinde dominus subdit. [Et si vultis recipere] z intelligere [ipse est helyas] non in psona sed in spiritu: q; fuit similis helye z hoc in tribus. Primo in austeritate penitentie: quia de helya scribitur qõ erat vir pilosus: quia habebat vestem h ꝝ ysum z asperam: et zona pellicea accinctus renibus. Similiter de ioanne dicitur quod habebat vestimentum de pillis camelorum: et zonam pelliceam circa lumbos. Secundo in soliditate constantie de helya enim scribitur quod ipse constãter arguebat regem achab et regem ochosiam z similiter Joannes constanter arguebat herodem. Tertio in auctoritate doctrine quia sicut helyas venturus est per predicationem suam denuncians christi aduentum secundum: z ita ioannes (vt supra dictum est) preuenit primum. Et secundũ Hieronym. hoc dictum ipse, et helyas misticum esse: exegere intelligentia sequens domini sermo demõstrat dicens. [Qui habet aures] cordis] audiendi] id est intelligendi [audiat] id est intelligat: scilicet quia non dicit ioannem esse helyam in persona sed in spiritu. Uel [qui habet aures] ad officium audiendi exterius [audiat] interius adhibendo diligentiam circa ea que dico z dixi superius. Utitur autem christus talib? verbis proponendo aliq̃ arduũ vel misticũ: z hoc vel vt moueat intellectũ ad intelligendũ: vl' effectũ: ad acq̃ esecẽdum z exequendũ.

Chrysos. Joannes ia uis.

Bernar. Joãnis excellentia.

Joã. omnis sanctus.

Iudas iudeorum. Sanctus iudeorum.

O helye filio ioãnes. 4. Regũ.

Hieronym.

¶ Oratio.

Domine Jesu xpe qm̃ tu es qui venturus es ad saluandũ nos z alium non expectamus: z da nobis vt vincti tuo amore z timore exeam? de arundineto vanitatis: z de molli vestitu voluptatis i desertũ pnie. Renũcia nobis p effectũ mie tue q: tu es ñtas que mẽte ceci vl' charitas qua affectu claudi ambulant: humilitas qua superbi le prosi mundantur: verbũ quo surdi audiũt: vita qua mortui resurgunt: z virtus qua pauperes euangelizantur vt oẽs ad te conuertant. Amen.

¶ De increpatione z condemnatione infidelium Judeorum. Cap. lvij.

A Mat. 11

Remissa igitur cõmendatione iohãnis increpat z cõdẽnat dñs superbias iudeoꝝ q̃ predicatiõe iohannis moti nõ sunt sz z ipsius xpi predicationẽ despexerũt z cõparat eoꝝ gñationẽ puersam z obstinatã per quam tam predicantes q̃ audientes cõprehẽdit [pueris in foro clamãtibus z eoꝝ coequalibus]. i. ptes equales diuisis ac sibijnuicẽ improperantibus z dicẽtibus. [Cecinimus vobis z nõ saltastis: lamẽtauim? z nõ plãxistis.] Ubi sciendũ q̃ pueri hebreoꝝ ad exercendũ se in ludis honestis inducẽtibus ad ñrutes z retrahẽtib? a vitijs talẽ ludũ hñe psueuerũt: diuidebãtur in medio ciuitatis in duas ptes equales: et illi qui erãt ex vna pte canebãt carmẽ letitie: z alij ex opposita pte carmẽ lugubre: et ridentes transmutationẽ repẽtina pñtis vite: z postea sibi mutuo exprobrebãt: z exultantes dicebãt alis: quare sibi nõ gaudebãt: z ñio alij quare sibi cõpatiẽdo nõ dolebãt: z hoc fiebat ad expriimendã vanã letitiã hoim ex defectu cõpassiõis z amicitie adinuicẽ i hoc mũdo sicut videmus frequenter fieri in eadẽ ciuitate: imo z in eodẽ vico: vel ẽt eadẽ domo q̃ aliqui letant: z aliqui ex opposito tristant: z q̃nq; modicũ sibijnuicem cõpatiant. Huic negocio sile est negocium circa iudeos: z postea xpi tpe fctũ. Multi enim pphetarum sedentes ppter docẽdi z iudicãdi autoritatẽ in foro. i. in ecclesia voi let z iura pronunt z canentes p gaudioꝝ eternoꝝ promissionẽ mouerũt iudeos exultare p spe futuroꝝ: z exultare noluerũt: multi ẽt lamentantes p tormentoruꝝ cõminationẽ mouerũt eos dolere p pctis z noluerũt. Propter hoc igit̃ poterãt eos arguere prophete dicentes. [Cecinimus vobis z non saltastis] ad laudes dei assurgendo [lamentauimus z non plãxistis] pniam agendo. i. inuitauimus vos ad exultandum pro spiritualibus bonis: z non exultastis: nisi in terrenis: monuimus ad pniam: z nõ penituistis nec doluistis. Homõ etiam factum est tpe xpi. Johannes enim ieiunans z abstinens inuitabat eos ad dolendũ p peccatis: z dolere noluerũt: dñs autem comedens z bibens cum eis inuitabat eos ad exultãdum pro gratijs: q; mos comedentium est exultare: z noluerũt hoc facere. Sub similitudine ergo eos increpat: quia nec habuerũt planctũ compunctionis ex pnia pdicata a Johanne: nec laetum exultationis ex mia exhibita a saluatore. Johannes enim predicabat lamenta penitẽtie xpo exultationẽ misericordie: sed gñio iudaica non plorat cum Johanne plorante: nec gaudet cum xpo gaudente. Per clamantes ergo intelligunt pdicantes. i. Johannes z xps: z p coequales ipsi quibus pdicãt sez auditores. Haꝝ q̃ ait. [Lamentauimus z nõ plãxistis] ad iohannẽ ptinet cuius abstinentia a cibo a potu luctuz pñie significabat: q̃ ait [cecinimus z nõ saltastis] ad ipsum dñm ptinet: qui vtendo cũ cetteris cibo z potu letitiã futuri seculi z regni figurabat. Johannes enim pcessit in typo pñtis vite q̃ debet esse in lamẽtoꝝ: xps secutus est i typo future que erit in gaudio. Unde pslm. Qui seminãt in lachrymis: in exultatione metẽt. Sz pueri iudei videntes austeritatem Johãnis: ip hoc moti nõ sunt ad pniam z postea dulcedinẽ xpi: z tũ p hoc moti non sunt ad pietatẽ. vñ Hiero. Dicunt ergo cecinimus vobis z pronocauimus vos vt ad nostrum canticũ bona opa faceretis z noluistis. Lamentauimus z vos ad pniam pronocauimus: nec hoc quidem facere voluistis: ipsi nenes vtranq; predicationem: tam exhortationis ad virtutes q̃ penitentie post peccata. hec Hiero. Doctor vel predicator cantat q̃nq; scilicet de virtutibus z eternis gaudijs docet vel pdicat: z tunc auditores extra vitia: vt mundum saltare debent: quandoq; lamentant quandoq; scilicet vitia z inferni dolores detestatur: z tunc auditores plangere debẽt z penitere. Spiritualiter pueri sunt predicatores z doctores: pueri per conuersationis humilitatem: per columbinam simplicitatem: z per vite puritatem sedentes in foro: q; venditores celestium iudices animarum: z precones regularium preceptoꝝ: clamantes predicando coequalibus fm capacitatẽ auditorum doctrinã p temperando: canentes mia pctoꝝ: z gratiam iustorum: gliam beatorum exprimendo. Triplex ergo canunt carmen. i. nuptiale pro vnione dei z anime familiare pro inhabitatione diuine pñtie: triumphale pro psummatione victorie: z non saltant mali saltu cõuersionis quo ad primum: saltu deuotionis quo ad scõm: saltu ptemplationis quo ad tertium. Lamentant ostendentes culpam multiplicem miseriam presentem: penam eternam: sed mali nõ plangunt planctu cõpunctionis pro culpa: plãctu cõpassionis pro miseria: plãctu oñonis p pena. Deinde applicando similitudinẽ ad propositum: subdit increpationis duplicem rõnem: q; non crediderunt iohanni ad penitẽtiam exhortanti: nec saluatori ad misericordiam aduocãti. Nam nec predicatio z pnia Johannis eos ad luctum z penitentiam inflexit: nec predicatio z cõuictus xpi eis placuit: sed remanserũt obstinati in pctis vtriusq; predicationem contemnẽdo: z vtriusq; vitã in malum interpretando. Venit enim Johannes non manducans neq; bibens] id est in abstinentia maxima viuens. ille enim qui parum comedit z non comedere fm cõem modum loquendi. vel [non manducãs neq; bibens] delicata sez: vel [non manducans]. s. panem [neque bibens] sez vinum z siceram. fm Aug. Johannes dictus est non manducans neq; bibens: q; illo victu quo iudei vtebanẽ non vtebaẽ. hoc ergo dñs nisi vteret nõ in eius comparatione mãducans et bibens diceret. Ecce vnus puerorum lamentantium. i. prophetarũ ad penitentiam ñbo et exemplo p uocantium et tamẽ non crediũt ei iudeis: dicunt [demoniũ habet]. q. d. more demonum non comedit neq; bibit: vel demoniac? et insanus est: austeritatem eius demoni attribuendo. demoniaci enim pñt multa agere et pa-

Psalm. cxxv.

Hieroñ.

B Cantus docentium.

Lamentuz eorum.

Carmẽ triplex.

Nuptiale.

Familiare.

Triumphale.

Saltatio triplex.

Non manducans. Johan.

August.

Increpant Judei.

ti que nõ pñt alij vel nõ est hic hõ a deotita rigi
dus tibi ⁊ alijs: cũ oñs sit suauis ⁊ mitis. [Ue-
nit filius hois] scz virgis nõ hoim scz viri ⁊ mu-
lieris [mãducans ⁊ bibens] scz ĩ mũdo ⁊ in pub
lico cũ alijs paibus. i. cõem vitã inter hoies du
cẽs. hoc eẽ facere ỏbebat: q mediator dei ⁊ ho
minũ erat ⁊ ideo talem vitam debuit communi
ter ducere ⁊ communiter vuentes peccatores
accessum familiares ad xpm possent habere. Ec
ce vinus puerorum gaudentium. i. prophetarus
letitiam promittentium [⁊ tñ dicũt] pueri gene-
rationis ⁊ pharisei male iterpretão. [Ecce hõ]
nil habens diuiaum [vozar] per auiditatem [po
tarozvini] per sñuetudinez [publicanozz]. i. pec
cantũ puolice [⁊ pctozz]. i. peccantium occulte
[amicus]. i. p malã societatẽ: cũ illis mãducans
⁊ bibẽs quod tñ non faciebat vt eozz vitia ama-
ret sz magis vt sanaret: ⁊ eos alliciẽdo attrahe-
ret ⁊ ad pñiam cõuerteret. Ipse eẽ hoies attra
hebat ⁊ victus conformitate ⁊ familiaritatis o-
stensione. vbi Hiero. Si ergo ieiunũ placet vo-
bis: cur Johannes displicuit. Si saturitas vo-
bis placet: cur non placet filius hois? Quorum
alterum demoniũ hñtem; alterz vozatorem nun
cupatis ⁊ ebriũ. hec Hiero. Ecce pessima ligua
que ⁊ manducantes iudicat ⁊ non manducãtes
⁊ ex vtraqz parte scindit: q maledicit deũ ⁊ ho-
mines: nec est eẽ qui se abscondat a furore ei⁹.
Abstinentia quidem Johannis fuit alijs exem
plũ austeritatis ⁊ pñie manducatio vero xpi fu
it alijs exemplũ condescẽsionis ⁊ mie. Per illos
igitur qui vtrunqz in malum interpretantur si
gnificantur detractores bonos actus aliozũ ne
quiter deprauantes. Sunt nãqz quidã peruersi
istis similes de oibus male iudicantes. Dicunt
eẽ si quis studet ⁊ vacat hñilitati q hypocrita
est: si parientie ⁊ mãsuetudini timidus est: si iu
stitie impatiens est. si simplicitati fatuus est: si
prudentie maliciosus est: si maturitati flegma-
ticus est: si iocunditati dissolutus est: si religio-
ni singularis est: si societati secularis est: si silẽ
tio ⁊ paci melancolicus vel dissimulator est ⁊ si
aliozum correctiõi turbator pacis ⁊ p̃sumptuo
sus est: si dissimulat negligens est: si instat vigi
lijs ⁊ orationibus indiscretus est: si cõmuni dor
mitioni somnolentus est. si predicationi ⁊ alioz
saluti appetitor laudis est: si desistit remissus ẽ
si habet gr̃am hoim adulator est ⁊ si adulari re
nuit superbus est ⁊ sic ⁊ multis alijs tenere iu
dicãt: que ⁊ bñ fieri pñt in malũ interpr̃tãt. Qui
cũ talibus habitat põt dicere illud Job. Frater
fui draconũ ⁊ socius structionũ. Dñs ergo ⁊ per
se ⁊ p iohannẽ conatus est iudeos in regnũ itro
ducere. ac si cũ pphetis diceret. Quid debui fa
cere vinee mee ⁊ non feci? Et ẽm Chrisso. feci si
cut vinator venatores q̃ per duas vias p̃ias ali
cui insidiantur animali vt in alteram incidat ⁊
capiatur. Misit enim iohannem cum vita auste
ra: venit ipse cum cõmuni vitatis ipsi renuerũt
⁊ vtramqz viam salutis respuerunt: q nec cum
Johanne lugeremus nec cũ xpo gaudere voluerũt.
Istis Judeis similes sunt multi qui nec flagel-
lis nec beneficijs a malo reuocari vel ad bonũ
puocari pñt ⁊ cõ cũ superbis ⁊ puersis iudeis
in fasciculis simul colligati penas merito susti
nebũt. Et sz xpo q̃ est sapiẽtia dei pñis sit p̃dicto
mõ reprobatus a phariseis ⁊ legisperitis: q Dei
consilium ⁊ vite documentum spreuerũt: tamẽ
iustificatus id est cognitus ⁊ comprobatus iu-
st [a filijs suis]. i. discipulis ⁊ ab eis qui regnũ
celozum fidei iustificatione diripiunt qui sunt
cqristi per adoptionem confitentes iustum sa
pientie opus: ad dei dispositionem ⁊ doctrinam.
¶ Deinde post communem iudeozum increpa
tionem: quasi nominatim increpat tres ciuita
tes Galilee sitas: in litore laci genezareth qui
bus spãliter p̃dicauerat ⁊ miracula fecerat: nec
tamen conuerti volebat. [Tunc] enim scz postq̃
increpauit iudeos in cõiz: vidit eos obstinatos
[cepit] in spãli [exprobare] id est ad modum ex
probãtis mala futura predicere [ciuitatibus ĩ
quibus facte sunt plurime virtutes eius] vt sal
tem operum magnitudini ⁊ multitudini crede
rẽt [q: penitentiam nõ egissent]. q. d. ⁊ doctrinã
audierunt ⁊ miracula viderunt: ⁊ tamen crede
re noluerunt: sed peiores gentibus remanserũt
Exprobrabat eis dominus ad cozrectionez: ⁊ cõ
minatur eis ve. i. eternam dãnationem p̃dicẽdo
vẽturatnõ optãdo mala: sicut et cũ ozz maledicã
illis qui maledicent tibi. i. qui male faciẽt inflĩ
gã eis penã. maledictio eẽ in scriptura nũq̃ est
imprecatiua: sz pphetica. vbi Chri. Deplorat au
tẽ dñs ad nr̃m exẽplũ eo q effusio lachrymarũ
et gemitus amarus super patientes insensibili
tarem doloziscen modicum antidotũ est: et ad
cozrectionem patientium et ad remedium inge
miscentium super eos. hec Chri. Dicit ergo [ve]
f. dãnationis eterne imminet tibi [cozozaim]. p
pe quã ciuitatẽ iordanis ingreditur mare gali
lee et in qua nutriebat anr̃ p̃s [ve tibi bethsaida]
de qua ciuitate fuerunt petrus et andreas: iaco
bus et iohã. et distat a bethsayda quarto milia
rio [q: si in tyro et sydone] que fuerũt vrbes gẽ
tilium idolatrie et vitijs dediteque tñ legẽ na
turalẽ habebãt [facte essent virtutes [. i. diuina
pdigia et miracula: que facte sunt in vobis: fre
quenter et p̃dicatũ eis fuisset sicut vobis olim
pniam quã vos nõ fecistis ipsi egissent dolẽtes.
de pctis in cinere: ex consideratiõe mortis et ci
cilio ex consideratione pctõ pungentis sedentis.
i. in conscientijs se hũiliãtes: vel in cinere hu
miliatio interior: in cicilio exterior designatur:
hec addit: q: antiquitus erat mos sic agere pe
nitentiam. [Verumtũ dico vobis] iudeis q tyro
et sydonijs non sunt p̃uersi remissius erit in
die iudicij q̃ vobis: q: minus punientur q̃ vos
iudei obstinati. nam minus peccauerũt illi. Ci
tes eẽ nec legem scriptã receperunt: nec p̃
dicatores habuerunt: nec miracula viderũt sz
tñ legem nature trãsgressi sunt. Judei vero do
ctrinas audierunt et miracula viderunt et post
transgressionem legis naturalis et scripte et le
gem gr̃e et signa parui penderunt: et iõ propter
ingratitudinẽ punientur isti seuerius: et illi re
missius: q: grauius est fidẽ auditaz repellere q̃
mori in gẽtilitate: et est argumẽtũ q̃ ceteris pa
ribus maior erit pena xpianoz q̃ infidelitũ cle
ricoz q̃ laicoz: sapientũ q̃ simplicium: prelato
rũ q̃ subditoz: nam cui multũ donatũ est multũ
ab eo quere. et potentes potenter tormenta pa
tienter: et seruus sciens voluntatem dñi et nõ fa
ciens plagis vapulabit multis. ¶ Deinde sepa
ratim exprobrabat ciuitati capharnaũ quia di
strictus alijs iudicanda eo q̃ bona a dño acce
perat crebriora. Item q: duas alias arguerat ỏ
omissione penitendi ⁊ negligentia: hanc vero de
contemptu ⁊ superbia. Tñ ⁊ alijs minatus est
penam in genere cum ait. ve huic aũt in spẹ q̃ ỏ

d Ciuitates probrate.

Exprobrabat eis modum intẽtio ne.

Hieroñ.

Chrisso.

Ligua pessima.

Judices iniqui ⁊ detractores.

Job. 30.

Chrisso. Venator dominus

Corozain Bethsaida

e Bentilitas trãsgressa.

Chrisso. Miracula nobis oia sunt facta q̃ scripta.

b Cur improperare sic ciuitatibus dicitur.

Lapidatio

Sacre leci ture iteu

apparet plus esse. Dicit ergo et tu capharnaum
ponendo vt supra continẽs p cõtentozz: nunquid
ẽm opinionem tuã vsq̃ in celũ exaltaberis. q. d.
Non. immo propter pctũ superbie ⁊ ingratitu
dinis vsq̃ in infernum descẽdes. Nã qui se exal
tat hũiliabit. Qz si in sodomis: q tñ fuerũt ho
mines pessimi facte fuissent virtutes q̃ frequen
ter facte sunt in te forte ymãsissent vsq̃ in hanc
diẽ q: fecissent pniam vt niniuite fecerũt ad io
ne p̃dicationem. Dicit aũt forte nõ ad denotan
dum dubitationẽ ex pte suaised ad denotãdum
mutationem liberi arbitrij ex pte hõis. [Ueri-
tã dico vobis] q: terre sodomozũ remissius erit
in die iudicij q̃ tibi. i. minorẽ penã sustinebunt
rõne incredulitatis: sed maiorem rõne enormi-
tatis pctis et criminis. Per istas ciuitates q̃b⁹
christ⁹ frequẽter predicauerat et miracula fece
rat significantur illi qui frequenter audiũt ver-
bũ dei ⁊ videt exẽpla virtutũ ⁊ tñ in pctis suis
obduranturz: ppter q̃ ceteris paribus grauius
alijs punient. Spãliter aũt per has tres ciuita
tes assignãtur tria in hominib⁹ q̃ maxime ag-
grauãt ingratitudinẽ in eis. Primũ est literatu
ra ⁊ sapientia q̃b̃ p cozozaim q̃ iterpretãt secre
tũ mihi vel misteriũ meũ. Scõm est ordo vel p̃
latio q̃b̃ p bethsayda q̃ interpretãt dom⁹ pecu
dum ⁊ domus venatozum seu domus frugum:
sunt eẽ dom⁹ dñi peculiares ⁊ reẽngiũ pecudũ
i. subditozz ⁊ ceterozz. Tertiũ est religioz: q̃b̃ per
capharnaũ q̃ interpretãt villa pulchritudinis
seu cõsolatiõis vel ager pinguedinis: ⁊ vtinã ite
rius sicut exteri⁹. Et isti si minẽri fuerũt negli
gẽtes seu pctozes ⁊ xpo inobedientes: duri⁹ q̃ ce
teri redarguent: ⁊ acri⁹ punient: vel p cozozaiz
significant huius scli sapiẽtes: p bethsaydã di
uites: p capharnaũ carnales: q̃ spãliter xpm re
pellunt: sicut ille ciuitates fecerũt. Vbi chriso.
Cõsiderate Christiani: q: quedã miracula fctã
sunt in cozozaim: quedã aũt in bethsayda alia ĩ
capharnaũ apud nos aũt christianos oia facta
sunt. Que eẽ facta sunt in cozozaiz: forsitã beth
saida non cognouerat: et que facta sunt in beth
sayda forsitã capharnaũ nesciebat. Nos aũt chri
stiani quicq̃d vtiq̃ operatus est xpo omnia euã
gelio referente didicim⁹. Si ergo sic christus lu
get sup illas ciuitates: q: pnias non egerũt: q̃ nõ
oia mirabilia viderũt putas quomõ quotidie lu
get super nos christianos qui quotidie virtutes
eius in ecclesia legimus ⁊ audim⁹ et tñ penitẽ
tia peccatoz nostroz non agimus. Si tẽpore so
domitarũ xpo venisset ⁊ talia demonstrasset for
sitã cõuersi fuissent. Illi q: Loth hominẽ iustũ
nõ audierũt sulphure ⁊ igne cõbusti sunt. Nos
q̃ qualia expectãt tormẽta qui ipsum contẽni-
mus xpm. Et vide q: nõ dixit tñ sic improperauit
ciuitatibus: sed tñ sic cepit improperare. Sci ergo
tunc cepit ⁊ vsq̃ nũc quotidie improperat tali-
bus. Et quotiẽs legit ecclesia improperãs ĩpro-
perat his qui tales sunt in eccla: ve ergo vobis
xpianis quib⁹ quotidie oẽs scripture vociferan
turz: vos tanq̃ aspides surde obturãtes aures
vestras nõ auditis voces earũ. Quidã eẽ dicũt
pctã nostra erubescũmus cõfiteri. Dic hõ q̃d est
pelius facere maliũ an dicere? Si ergo ante dei
conspectum facere malũ nõ erubuisti: q̃ño ante
cõspectum hõis erubescis dicere? Ad iracũdiaz
deum exitare non timuisti et ad misericordiam
eum flectere dubitas. Hec chrysso. Oportet igit
lectioni scripturarũ vacare ⁊ intendere ita eniz
peccatoz ad melius poterit p̃sicere. Unde idem
Chrys. Debemus scripturas scriutari cũ diligen
tia: ⁊ non diligenter poterim⁹ salute nostra po
tiri si semp eis immorabimur. Et si vehemẽter
dur⁹ quis fuerit ⁊ si nihil lucrat⁹ fuerat in alijs
tẽporibus tẽpus saltẽ lucrabit hoc est et suscĩ
piet aliquã vtilitatẽ. Quid igit ais q̃ñ audiens
non parum lucrũ miserũ vocare seipsum: non
inutilis hic timoz. Si ingemueris solum q̃ñ au
diens non facis: omnino ad facindũ venies quã
doq̃. Nõ ei ẽ deo loquẽtẽ audiẽtẽ: deũ loquentẽ
non luctari. ⁊ iterum. Quicq̃d querit ad salutẽ
totũ iã adimpletũ est in scripturis. Qui ignar⁹
est inuenit ibi quod discat. Qui cõtumax est et
peccatoz inuenit ibi futuri iudicij flagella que
timeat. Qui laborat inuenit ibi glorias promis-
sionis perpetue vite quas mãducãdo amplius
excitetur ad opus. Qui pusillanimis est ⁊ infir
mus: inuenit ibi mediocres iustitie cibos: q̃ et si
pinguẽ aĩm non facũt: tamẽ mori nõ pmittunt.
Qui magnanimus est ⁊ fidelis inuenit ibi spiri-
tallozes escas cõtinentiozis vite q̃ ducẽt eum
prope ad angelozũ naturã. Qui pcusus a diabo
lo vulneratus est in peccatis inuenit ibi medici
nales cibos: qui eũ p penitent. ã reparent ad sa
lutẽ. hec Chrysso. ẽm Bedã. quare nõ olim his q̃
credere potuerunt veruz iudeis qui credere no
luerunt fit euãgelizatum ipsius est scire cuius
vniuerse fuit vie misericordia e veritas q: ẽm
Anselo. alio modo iuste damnat malos: alio modo
iuste parcit malis. Nam cum damnat malos iu-
stum est q: illozum meritis conueniz: cum vero
parcit malis iustum est: nõ q: illoz meritis: sed
q: bonitati sue cõdecens est. Parcẽdo ergo ma
lis iustus est ẽm se ⁊ misericors ẽm nos: nõ ẽm
se. Non eẽ ideo est misericors: q: miserũ cor ha
beat: sed q: circa miseros cor pietatis pendit.
Qui etiã ẽm Augu. cuius vult miseretur: nõ iu
stitia sed gratia: quẽ vult obdurat nõ iniquitate
sed veritate vindicte. Si tamẽ mia ⁊ veritas ob
uiant sibi: vt nec misericordia impediat verita-
tez qua plectitur dignus: nec veritas miseric⁹
diam qua liberat indignus. De⁹ quidẽ ab eter
no sciens conuersationem hominũ malã futurã
et q: nec sola seueritate posset seruari: nec sola
misericordia peruenire ad pfectũ mertiozz de
creuit q̃ in vnoquoq̃ tẽpore predicãdum esset
vnumquẽq̃ permittens suo iudicio id est natu-
rali legi que dicit in corde. quod tibi fieri nõ vis
alijs ne feceris. Sz q: naturalis lex obtrupuit
consuetudine peccãtũ: p̃dicata est que refrena-
ret peccantes. Et q: iterum hõ nõ se per legis se
ueritatẽ cohibet: imo per interdictum per tene
batur: predicata est mia que saluaret cõfugien-
tes ad eam: vt excecaret refutãtes: miritẽs gẽtes
ad pmissionẽ iudeozũ: vt ipsi iudei saltẽ emu-
latione gentiũ conuerterenẽ. Et hec est altitu-
do consilij dei quo mira prouidentia iudeos et
gentes reduxit ad vitam quam perdiderant in
Adam.

Oratio.

O Domine Jesu christe qui nos verbo
⁊ exemplo puocasti ad dolẽdũ pro
peccatis: et ad exultandũ p spũali
bus bonis: da mihi gratias lachry
marũ ⁊ terrã cordis mei aridã irri
guo celesti fecunda vt plangã me
b uotidie in omni vita mea: vt efficiantur mihi
lachryme mee panes die ac nocte: et mens mea
oblita vanitatis et miserie ardeat in tuo amore

dẽdũ est.

Chrysost.

Scripturarum laus ⁊ vtilitas.

Judicia dei occulta.

Ps. 119.

Anselmus.

Augustin⁹ Romãũ. 9.

ita vt saltando ad bona opa et laudes dei assur-
gendo nunc exultem in spe ⁊ tandem semper te
laudando tecum gaudeam sine fine. Amen.

¶ De reuersione apostolorꝫ ac
missione et reuersione. lxxij. di
scipulorum. Capitulum. lviij.

A Matt. 6. Luce. 9. et. 19. Matt. 11.

Reuertentes autem apo
stoli [de predicatione] ad Je
sum nunciauerunt ei que do
cuerant predicando ⁊ fecerāt
miracula operando: ostendē-
tes ꝯ mandatum eius fideli
executi fuerunt et gratias re
ferentes super his que acce-
perunt. Veniunt apostoli ad Jesum riui ad fon
tem ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur
vt iterum fluant. Ibant aīalia de quiete cōtem
plationis ad laborēs actionis: ⁊ reuertebantur
iterum ad quietem cōtēplationis. et compatiē
do eis eis de laboribus suis duxit eos [seorsum
in desertum locum vt post laborēs quiescerent
[pusillum segregati a tumultu populorum: ⁊ vt
se colligerēt in oratione sicut dispersi fuerant in
predicatione [nec essi spacium edendi habebāt]
pre turbis qua veniebant ⁊ redibāt. Vñ Beda
Vbi magna ꝓis illius felicitas de laboze docē-
tium simul et discentiū studio demonstratur q̄
vtinā in nostro euo redirent vt tanta ministris ꝟ
bi frequentia fideliū instar auditorum que nec
liberum eis curandi corporis spaciū concedat.
Nā quib⁹ necessaria curādi corporis hora nega
turꝫ to min⁹ illecebris aīe sue carnis studendi
faculras adest q̄n potius a quib⁹ ꝟbū fidei ⁊ sa-
lutare misteriū oportune exigit: hor aīmus cō-
muniter agenda semp ⁊ cogitāda celestia succē
dit: ne ea q̄ ꝟbis docēt factis ꝓpugnent. Hec Be
da. Mistice aūt sm Hiero. seorsum ducit domi-
nus quos elegit vt inter malos viuentes mala
nō intendāt. Et bñ dr vt q̄scerēt pusillū: q̄ pusil
la reqes est hic scris ⁊ labor magn⁹: ⁊ postea di-
cēt eis vt reqescāt a laborib⁹ suis: sopa ei illorū
sequunt illos. vñ dicit Greg. ꝯ tanto tūc maior
requies erit ꝯ to mō ob amorē cōditoris sui re-
quies nulla fuerit. Et ecōtra intellige o piger ꝯ
tāto tūc minor requies erit ꝯ to nūc ob amorēs
carnis requies maior fuerit. Et ideo vt tūc gau-
dere possis dulcedine q̄etis: nō abhorreas nunc
gustare amaritudinē laborio attendēs ꝟba boe
tij dicentis: Dulcior est apum melle laborūsi ma
lus ora pri⁹ sapor edat. Quiescere ergo facit chri
stus discipulos suos: vt discāt oēs ⁊ maxime qui
presunt ꝯ qui laborāt in ope ⁊ sermone reqes p
merenr. Per hoc etiā ostēditur ꝯ predicatores
post predicationis discursum redire debēt ad cō
tēplationis secretū: ⁊ opa sua coā deo discutere
⁊ diligenter examinere: ⁊ de bonis gratias agāt
⁊ de defectibus veniā petāt. Sicmonetur itaq;
hic in oñ factis: vt aliq̄ ab actiōe quiescamus
⁊ ad secretū cōtēplatiōis trāseamus: q̄ in actio
exteriori spacū cōrēplandi non habemus. Que
cōrēplatio recte desertū dicitur: q̄ a multis de-
serīt ⁊ a paucis inhabitat: in qua requiescimus
pusillū: q̄ p nostra fragilitate nō diu diuine vi
siōi valem⁹ inhererenec p necessitate primi ul
li curā diu pretermitere. Faceas ergo ad tem-
pus a proximo: edificationem vt tacendo discas
qualiter suo tēpore vtiliter eloqui valeas. Iste
gando tū deū ꝯ per seipsum suppleat cordibus

Ecclesia. 1.

Beda.

Electorum segregatio Hierony. Requies fideliū i ceris pusilla. Gregorius

Beetius.

B Quiescēdū iterdū est.

primorum interius ea inspirando a quib⁹ inte
rim te abstineas linguam per silentium edo-
mando. Vñ Gregō. Nemo debet ꝓpter cōtēpla-
tionē dei omnino postponere necessitatē primi
nec ꝓpter necessitatē proximoꝝ cōtēnere conte
plationē dei. Quid enim prodest si amantes nos
metipsos relinquamus primos: vel quid rur-
sus ꝓdest si amātes vl zelātes primos reliqm⁹
nosmetipsos? ¶ Et [post b dñs Jesus ōsignauit]
i. signārer elegit ⁊ ab alijs distinxit [ac instituit
lxxij. discipulos [alios] ꝓter. xij. ꝓdictos. i signū
q̄ post xpi resurrectionē ⁊ ascēsionē i celū: fides
xpi predicanda erat gentib⁹. lxxij. linguarum si-
cut ante duodecim tribubus sm nūerū. xij. apls
rū. Prima ergo lingua inter oēs erat hebraica q̄
postea in. lxxij. fuit diuisa. Et sicut apli formam
demonstrabant eꝯoꝝ. i. primi ordinis ⁊ maiorū
sacerdotū: sic ⁊ isti figurā gerebāt ꝓsbyterorum
id est secūdi ordinis ⁊ minorū sacerdotum: scz
curatorū. In primis tū ecclie tpibus vtriq; pres
byteri vtriq; vocabant epi. Qui ergo epi sunt,
sunt successores apls ornatiō si gaudēt de aposto
lico honore debent eis sibi esse in laboze. Se-
ptuaginta quoq; cōsurgūt ex ductu denarij per
septenariū: tō significāt ipletionē decalogicus
septem donis spūs sancti: per binarium vero su-
peraddītum significat maxima gemina charis-
tas: scz dei: ⁊ primi que oia debēt esse in ꝓdica-
torib⁹ euangelij. [misit illos binos] sic etiā sm
Orige. ⁊. xij. bini ⁊ bini nūmerati fuerunt: vt in
eorum cathalogo Mattheus ostēdit. Misit au-
tem binos: ꝓprio ꝓpter duos populos conuer
tendos: iudeorum scilicet et gentium. Secundo
ꝓpter salutē duplicē operādam: corporis scz et
anime. Tertio ꝓpter duplex mādatum charitaꝫ
scz dei ⁊ primi: que dr esse in predicatore euan-
gelij. Quarto ꝓpter geminā ꝓfectionē: scz vire
et scientie ꝓdicatori necessariā. Quinto ꝓpter
mutuam conseruationem ⁊ securitatē custodiet
vt vnus esset custos castitatis alterius et bono
rum ceterorꝝ. Sexto ꝓpter mutuā cōsolationes
⁊ societatis emolimentum. Septimo ꝓpter cō
firmationem veritatis predicande ab ipsis et
eius testimonium: vt in ore duorum testiū sta-
ret oē ꝟbum [ante faciem suaꝝ] scz ante ꝓsentiā
vt adnētus xpi non lateret: ⁊ vt ei viam ⁊ hospi
cium in cordibus hoīm prepararent [in omnem
ciuitatē: ⁊ locum] q̄ indiferenter xps ⁊ discipu
li eius predicabāt in ciuitatibus ⁊ locis paruis
⁊ magnis] quo erat ipse venturus] scz in iudeas
Post resurrectionem tū ⁊ ascensionē dñi ad pre
dicandū etiam gentibus missi sunt. sm Gregor.
ꝓdicatio ꝓuenit: et sic ad habitaculum mentis
domini venit: quia verba exhortationis precur-
runt: per quam veritas in mente suscipitur. [Et
dicebat illis. Messis quidem multa: operarij pau
ci.] Ista ⁊ plura alia que sequuntur modum pre
dicandi ⁊ viuendi discipulorum continentis di
cta sunt supra de missione apostolorum: et ideo
hic repetere non est necessarium. Expleto autez
ministerio legationis sue [reuersi sunt. lxxij. dis
scipuli [cum gaudio] tum de fructu predicatio-
sue per quam populum edificuerant ⁊ tum de
miraculorum operatione ⁊ quia demones ei-
cerant ⁊ gloriantes et [dicentes] sibi [in no
mine] et inuocatione nominis Christi. Non
solum langores ⁊ infirmitates ⁊ non solum ho
mines iniquos ⁊ sed [etiam demonia] subiꝯ
ci que tamen sunt tante potestatis ⁊ vt non

Primus lingua Apl⁹ ꝯ scipulos significat.

Septuaginta.

Binos mittitur.

Origen.

Isidorus.

D

August. Humilitatis excellēcia.

Gregorius

C Reuersio discipulorum

sit potestas super terram que comparetur eis.
Beda. vbi Beda. Bene quidem professi sunt deferen-
tes honorem nomini xpi: sed infirma adhuc fide
gaudebāt i ꝟtutibus. Et q̄ discipulos de signo
rū operatiōe dñs vidit elatos qui ex hoc nimis
gloriabantur tanq̄ infirmi ⁊ imperfectiō hec
glia eoꝝ reprimitur cū subdit. [Et ait illis. Vi-
di sathanā sicut fulgur de celo cadentem [quia
presens erat quando corruit: immo eo precipita
uit. Fulgur enīz cadit celeriter ⁊ manifeste ⁊ cū
fetore ⁊ inflammatione: sic demōes de celo em
pireo ceciderunt in instanti ⁊ videntibus san-
ctis angelis ⁊ cum fetore proprij peccati ad in-
flammandum homines per tentationem para-
rit ⁊ causa huius ruine fuit elatio sive superbia
de sua excellentia. b. d. saluator suis discipulis.
Lauere diligenter debetis ne ex elatione ⁊ po-
testate concessa super demones nimis eleuemi
nitur sic corruatis. Sathane ergo exemplo deter
rentur ⁊ ad humilitatez reuocentur: vt qui huc
ob superbiam de celo recozdarent eiectū: multo
magis te de terra editos si superbierint humi
liandos: vt casum proprium hoc exemplo caue-
ant ⁊ qui stat videat ne cadat. Et si ille propter
superbiam de celo ceciditꝫ multo minus super-
bus illuc ascendet: q̄ vt alibi dr turpius eijcit
ꝯ nō admittit hospes. vnde Greg. Mire autem
oñs vt in discipulorꝫ cordibus elationem pme
reuiudicij ruine retulit quod ipse magister ela
tionis accepit: vt in auctore superbie discerent
quid de elationis vitio formidarent. vnde Isid.
Quisquis iam ex deteriori melior esse esse cepit
caueat de acceptis extolli virtutibus: ne grauio
us per vanā gloriam corruat quā prius lapsum
vitiorum iacebat. Itaq; non confidas in nature
dignitate nō superbias de sapientia: non de ho
nore non de statu: non de potestate: quia in om-
nibus natura angelica excedit: ⁊ tamen ex supp
bia cecidit: ⁊ ex celo est eiectus: ⁊ tuis pedibus
subiectus. vt enim dr Aug. Melior est in malis
factis humilis cōfessio ꝯ in bonis superba glo-
riatio. Et plus placet deo humilitas i factis ma
lis quam superbia in bonis. Humilitas tamen
non illa tm laudatur: que de conscientia pecca
torū venit: sed illa que ex virtute descendit deo
chara est. Igitur nō debet homo gloriari in gra
tia gratis data que malis et iniustis quando-
q̄ conferturꝫ sed in gratia gratum faciente per
quam in libro vite ascribitur: et cum humilita
te in omnibus gratias agere. vnde ait. [Ecce de
di vobis potestatem calcandi]. s. pede spūali [su
per serpentes ⁊ scorpiones: ⁊ supra omnē virtu
tem] ⁊ multiplicia spiritualia nocumēta inimi
ci ⁊ oē genus immundoꝝ spiritū de obsessis cor
poribus eijciendi: ⁊ nihil vobis nocebit sm Be
dam. q̄ serpentes dente ⁊ scorpiones cauda no-
cent. serpentes enim morsu oris ⁊ ⁊ scorpiones
pūctione caude venenum funduntꝫ ideo serpen
tes aperte seuientes: scorpiōes clanculo insidi
antes: vel homines vel demones significant. Vt
serpentes sunt qui inchoandis virtutibus vene
na praue persuasionis obijciūt: scorpiones qui
consummatas virtutes ad finem vitiare inten-
dunt. secundū Theophi. Serpentes sunc qui vi
sibiliter nocent: velut fornicationis ⁊ homici-
dij demon: qui vero inuisibiliter nocent scorpio
nes vocant: sicut in vitijs spūalibus. Insuper
etiam calcare serpentē est subijcere rationi sen
sualitatē. que sm Aug. significat per serpentem
⁊ calcare scorpionē est detestari detractorem: ⁊
calcare oēm virtutē inimici est obijcere oēz oc-
casionē mortalis pcti. Veritū i hoc nolite gau
dere: q̄ spūs vobis infirmis subḡciunt: ⁊ ma-
los spūs arcere ⁊ alia signa facere aliq̄ concef
sum est et malis hoibus nō ꝓpter seipsos: ⁊ ad
ꝓfirmationē fidei xpi ꝓdicare ꝙ eos ⁊ aliq̄ non
est meriti eoꝝ qui operant: sed potius per inuo
cationē noīs xpi ꝓcedit: vel ad maiorē ꝓdēna
tionē eoꝝ qui inuocāt: vel ad vtilitatē eoꝝ qui
vidēt ⁊ audiūt i quo semper honorat deus: per
cuius nomen miracula fiunt: ⁊ desp: ciant q̄ fa
ciunt. vñ Chri. Eijcere demones cōe opus est in
ter ministros dei ⁊ ministros diaboli. Veritatē
ꝓfiteri ⁊ iustitiā facere priuatus est opus tantū
sctorꝝ. Ideo quem videris demonia eijcientē: si
nō est cōfessio veritatis in ore eius: nec iustitia
in manibus eius non est homo dei. Si aūt vide
ris veritatē ꝓfitentem: ⁊ iustitiam facientē: ⁊ si
demonia non eijcit homo dei est. Et iterum. Nō
signa pete: sed anime sanitatē. Si aūt signa vis
facere: curaris a delictis: ⁊ omnia expleti. Ete-
nim magnus demon est peccatum: ⁊ si aufers
maior: decem mille demones abigentibus ope
ratus es. signa enim multotiēs alijs profuerūt
facienti autem obfuerunt in elationem extollē
tia: ⁊ vanaꝫ gloriam: vel in aliquo modo. In ope
ribus vero nihil tale suspicari est: sed ⁊ partici-
pantibus eis ⁊ alijs multis prosunt. Hec itaque
cum magna diligentia operemur. Si enim ab
inhumanitate ad clemoſynā transmuratus fue
ris: siccam manum existentem existendisti. Si
a spectaculis desistens ad ecclesiā ieris: claudi
cantem pedem correxisti. Si aūt destiteris ocu
los tuos a meretrice ⁊ pulchritudine alienat ce
cos existentes aperuisti. Si pro sathanicis vis
didiceris psalmos spirituales ⁊ mutus existens
locutus es. Hec itaque miracula sunt maxima:
hec signa sunt inopinabilia. Si hec signa feceri
mus ⁊ ipsi magni quidem et mirabiles per hec
erimus: ⁊ perniciosos vniuersos ad virtutē at-
trahemus ⁊ futura fruemur vita. hec Chrisost.
De hoc etiam habes supra circa finez sermonis
domini in monte. Si ergo non est gaudendum
in subiectione spirituum multominus est gau-
dendum in subiectione hominum: ⁊ adhuc mi-
nus in subiectione rerum temporalium de qui
bus tū gaudent multi: etiam qui videntur spiri
tuales deuoti. Et subiungit. [Gaudete autez: q̄
nomina vestra scripta] ⁊ sine oblitione memo-
rie tradita [sunt in celis] id in libro vite: licet de
leantur tanquam malum efficiantur in terris: ⁊
hominum reputatione. Econtra nomina malo-
rum scribuntur ⁊ magnifantur in terris: ⁊ ideo
non in celis. ¶ In libro vite aliquorum nomina
dicuntur scripta dupliciter. Uno modo sm pre
sentem iustitiā que scriptura est delebilis. Alio
modo sm eternam predestinationē que scriptu-
ra est indelebilis: ⁊ vtroq; modo nomina eorum
erant scripta in celis: quia erant predestinati: ⁊
cum hoc habebant gratiam dei: quia ista gloria
tio quā habuerunt de eiectione demonum non
fuit mortale pctm. Si aūt ⁊ tu nomen vis scri-
bi in celis: stude vt bonum ⁊ non malum opere
ris quia qualia opera facis talibus nomen tuū
inscribitur literis. Et ex his literis eliciē iudi
cium: quia in Apocalip. dicitur. Judicati sunt
mortui ex his que scripta erant in libris secun-
dū opa ipsorum vñ Beda. Salubriter aūt intel-

Beda.

Malis pñt malos spiritus arcere.

Christo.

Eijcere demones.

Petrus de mon.

E Miracula omnibus concessa.

Apo. 20.

Beda.

ligēdū est ꝙ siue celestia siue terrestria ꝗs opa gesteritꝫ hec quasi literis annotatus apud dei memoriā sit eternaliter affixus. Quedā autem sunt que scribunt quidē nō in vitaꝫ ſm Wier. in terra. vt ſm hoc intelligat duplex quedā conscriptio. hoꝫ quidē ad vitā illoꝫ ad perditionē. Q̄ aūt ōr de libro viuentiaꝫ intelligit de his q̄ digni putabant̄ in libro dei pscribi. Et ſm hoc fieri dr scripture mutatio qñ a ꝑnte dilabimur in pctīs vel eō. hec Beda. Gaudeāt ergo discipuli celi sedē amiserunt: sed de sua sublimatione: qz in locū illoꝫ electi sunt: vt vñ illi cederunt sublimati illuc isti ascendat humiliati. Illud enim gaudium vanam respicit gloriaꝫ: hoc ad vtile ⁊ eternum. Illud ad vanam respicit gloriaꝫ: hoc ad gloriam spectat eternam. Et illud quidē simul habere possunt ⁊ mali ⁊ boni: hoc aūt nō nisi boni. ¶ Et quia ingressi discipuli de duobus gaudebant: primo quia predicationem eorum receperant illi ad quos missi fuerāt. Secō qz demonia subiciebāt eis: ideo repressa superbia in discipulis: ⁊ audita fide eoꝝ ⁊ illoꝝ quibus predicauerant verbum salutis [exultauit] oīs iesus in domīs spūsancti ⁊ gras egit pro salute hoīm deo patri. vñ Theop. Sicut benignus pater videns filios suos dirigi gaudet: sic xps exultat ꝙ discipuli tātis bonis fcti sunt digni. vñ Cyrillus. Inspexit quidē p spūs opationē quā aplis tradidit plurium acquisitionem. Unde ⁊ in spū sancto letatus dr. i. in effectibus qui per spiritū sanctum prouenīunt. Quasi enim amator hominum gaudij reputabat materiam conuersiones errantium de quo gras egit. hec Cyrillus. Gratias ergo egit dicens. [Confiteor tibi]. i. gratias ago ⁊ laudo te pater per eternam generationes [dñe celi ⁊ terre] inuisibilū ⁊ visibilium per temporalem creationē [qz abscondisti] per iustitiaꝫ hec [scz misteria fidei ⁊ archana sapientie tue q̄ in aduentu filij sunt ipleta [a sapientibus ⁊ prudentibus] ſm suam reputationes: ⁊ in oculis dis scilicet scribis ⁊ phariseis ⁊ alijs superbis: sapientibus quidem in diuinis: vt i lege ⁊ prophetis ⁊ prudentibus in mundanis seu ꝗnānis: vel [sapientibus] ꝗs philosophiā humanam. de qua apostolus. Vt ultram fecit deus sapientiā huius mundi. Hec autem est triplex. s. terrena propter affectum terrene cupiditatis: animalis propter affectū carnalis voluptatis: diabolica propter affectum mundialis sublimitatis. Terrena est i cupidis ⁊ auaris: animalis i voluptuosis ⁊ luxuriosis: diabolica in superb ⁊ ambitiosis [⁊ reuelasti paruulis]. i. humilibus ⁊ intellectum in obsequium fidei captiuantibus. s. piscatorib⁹ ⁊ alijs simplicibus se exaltare nescientibus: vt humiles ad te veniant: ⁊ superbia a te recedant Christus in eo ꝙ deus est equalis patri: in eo ꝙ hō confitetur id est gras agit deo patri: immo i diuidue trinitati. Pulchre aūt sapiētibus ⁊ prudentibus non insipiētes ⁊ ebetes: sed paruulos id est humiles opposuit. vt ſm Gregō. probaret se dānare tumorem ⁊ superbiam: non acumen ingenij ⁊ sapienmā: Et ſm Chrisō. Ut erudiret per omnia nos ab elatione erui ⁊ humilitatem zelare. Magnus honor: ex hoc est humilibus veris qz sunt de secreto consilio summi regis vocati ⁊ admissi ad notitiam veritatis. vt eēm dicit Beō. Humilitas est clauis pscientie qua ad notitiaꝫ veritatis xpi poterit peruenīri. vt Chrisō. Gras agit qz illuminati sunt rustici ⁊ simplices homines qui totum quicquid fecerunt boni imputāt auxilio non sapientes iudeorum qui prius sapiētes videbant̄ in eloquijs dei cum non essent sapientes. sapientia enim non est eloquia dei sed ſm eloquia dei viuere. Tu autem ad quascunq; volueri s personas potes dilatare tractatum qñ ⁊ oibus sapientibus qui ꝗs sensum carnis sunt sapientes ⁊ nō ſm spiritum cordis: abscondit deus semper misteriū veritatis: ⁊ reuelat illud paruulis. Sic ergo ꝙ in dei q̄tidie meditantes legē dei inuenire non potuerūt: piscatores ⁊ rustici inuerunt quotidie tractantes retia manibus suis. hec Chrī. Nō letat oīs qz est sapiētibus occultatū: ꝗs qz hūilibus est reuelatū: qz hoc dignū est letitiā: illud aūt mestitia. vñ Chrī. Quid igitur in perditione letat: ⁊ qz non didicerunt hoc illi. Nequaq; reuelatum enim est se his dignum est letitia: occultari autem ab illis non letitia sed lachrymis est dignum. Hoc denīq; ⁊ fecit lugens ciuitatem. Nō ergo ꝑpter hoc letatur et gratias agit ꝙ dei misteria latebant scribas et phariseos. non enim erat materia alacritatis sed gemitus: sed quia quod sapientes nō nouerunt humiles nouerunt hec Chrisostomus. Accipitur ergo hic confessio pro gratiarum actione ⁊ laude: quia vt dicit Hierony. confessio non semper penitentiam: sed ⁊ gratiarum actionem significat. Unde et Augustinus. Non solum est confessio peccatoris sed aliquādo etiam laudatoris. Confitemur ergo siue laudantes deum: siue accusantes nosmetipsos. hec August. Et sic patet ꝙ causa ex parte credentium fuit eorum humilitas: que ad sapientiam dispsuit. quia vt dicitur i prouerbijs. vbi humilitas: ibi sapientia. Et vt dicit Proiomeus philosophus qui inter sapientes est humilior: inter sapientes est sapientior. Ex parte autē non credentium fuit eorū superbia: que est intellectus excecatiua. Sed ex parte dei causa fuit simplex voluntas diuina: ⁊ hoc est quod subdit. [Ita pater factum est ⁊ quoniam sic placitum est ante te] id est tibi in conspectu tuo tante quem scilicet nihil iniustum potest placere. Nullam vero aliam rationem reddere voluit filius: quia pater illos reprobauerit ⁊ hos elegerit: nisi solum beneplacitum ipsius patris in exemplum me secreta dei discutiamus: ⁊ inconfusionem illoꝝ qui de secretis dei volunt querere rationem. vñ Gregor. Ipsis domini verbis exempla humilitatis accipimus: ne temere discutere superna cōsilia de aliorum vocatione aliorumve repulsione presumamus. Cum eēm premisisset vtrūq; nō nō inquit mox rationem reddidit: sed sic deo placitum dixit: hoc videlicet intendens qō iniustum esse nō potest: qō placuit iusto. ¶ In cuncris ergo que exterius a deo disponuntur aperta causa rationis est occulta iudicia voluntatis. vnde ⁊ Chrisō. Non dicit qua ratione sic ei placuit: sed tantuꝫ gratias agit patri: quia sic ei placuit. Sic ⁊ tu nunq; discutias consilia dei i operibus eius: quid fecit: aut qua rōe fecit: sed quocunq; modo dei nec rem suam voluit ordinate gras ei agas: sufficit tibi ad testimonium ipsa dei natura: quia deus se licet. Fiunt ratione ⁊ fine iustitia nihil facit. Non eēm ad discussionem suam: sed ad honorem suū creauit tenec iudicē te voluit esse actuum suorūꝫ seruum preceptorum. Boni enim oīs est omnia prouidere que ad vtilitatē pertinent seruitoꝫ boni autem

F Gaudendū li xpi nō de humiliatione demonū: q̄ p superbiaꝫ vñ sit ⁊ vnde non.

Gras cur egit oīs. Theop. Cyrillus.

Sapientia mundi.

Lox. 1.

B Sapientia reuelata paruulis. Gregō. Chrisō.

Beda. Humilitatis laus. Chrisō.

Letitie ratio.

Chrisō.

B Confessio domini. Hiero. August.

Prouer.

Secreta

Chrisō.

Iudex nō quid fecit: sed quo rō fecit.

Gras eius

Augustin?

Posper Deus nemīnē cogit

J Medium vocationis humilium.

Tradita sūt Christo.

Diuinorum notitia est nobis a Christo.

Onus triplex.

autem seruit est fideliter operari ⁊ non discutere domini sui actus. hec Chrisō. vnde ⁊ August. Quare illum trahit ⁊ illum non trahit: noli velle disiudicare si non vis errare. vt aurē dicit Prosper. Deus resistentem non trahit ⁊ immutum; non compellit: sed ex inuito volentem facit: ⁊ infidelitatem resistentis inclinat: vt cor audiētis obediendi in se delectatione genita ibi surgat vbi premebatur: inde velit vbi nolebat. hec Prosper: Et licet in speciali non possit assignari ratio quare illum eligat ⁊ illum dimittat: nisi eius simplex voluntas: qō tamen aliqui sint electi ⁊ aliqui reprobati bene pōt assignari cā i generali: etiam ex parte dei. vt in electis appareat dei miat in alijs autem eius iustitia: qz sicut ad gloriam regis ⁊ decorem sui regni non solum pertinet aula in qua strennui milites honorantur: sed etiam patibulum in quo malefactores puniuntur: sic ad gloriam dei non solum pertinet premiatio bonorum: sed etiam punitio reproborum. ¶ Et quia dictum est de vocatione humilium ⁊ cōsequēter ponitur huius vocationis medium. Christus eēm mediator est dei ⁊ hominis: debitus aūt processus est: vt ab extremo in extremum procedatur per medium. ideo omnis processus gratie deriuatur ad nos per xpm: ⁊ hoc est qō dicit [omnia mihi tradita sunt a patre] qz ſm naturam diuinam xps habet esse a patre: ⁊ per consequens posse: scilicet habeat idē esse numero ⁊ posse cum ipso: et sic oia tradita sunt sibi a patre ab eterno. Scōm aūt naturam hūanā oia tradita sunt in potestate xpi ⁊ dño a deo patre. Uno mō quantū ad auxiliatem: ⁊ sic sibi sunt tradita ab instanti conceptionis: qz eo ipso ꝙ natura hūana verbo est vnita oia creata sibi sunt tradita. alio modo ꝙtum ad effectum ⁊ sic in iudicio oia erunt subdita pedibus eius: quia tunc eius voluntas pfecte implebitur in omnib⁹. Et qz ſm diuinā naturā est idem cū pre tōto subdit. [Et nemo nouit filium nisi pr: ⁊ neq; patrem quis nouit nisi filius] nec tū per hoc excluditur spūsanctus: qz sit exceptio essentialis nō personalis: sed spūsanctus non est alterius essentie ꝙ pater. Et qz xps est mediator dei ⁊ hoīm: ideo notitia diuinorū ad nos deriuatur per xpm: propter qō subdit. [Et cui filius voluerit reuelare] nō ꝙ illi qb⁹ reuelatio fit mediante filio habeāt noticiā cōprehēsionis sicut filius: qz hoc est impossibile creature. illud eēm qō cōprehendit totaliter ⁊ pfecte cognoscitur. Et qz (vt dictū est) xps est mediator dei ⁊ hoīm: iō ꝑsīr oīdit ꝙ familiariter ⁊ secure ad ipm est accedendū. vnde nos ad hoc inuitans ait. [Uenite] Credendo ⁊ obediendo nō pedib⁹ ⁊ sed mozib⁹ nō corpore ꝗs fide. Iste nādq; spūalis ē accessus quo quisq; deo appropinquat verius ad me ozandum p fidē ad me comitādum p imitationē: ad me fruendū p glorificationē ergo [venite] vos clauū [ad me] ostij veritatis [venite] vos egri ad medicū salutis [venite] vos naufragi [ad me] portū quietis Felix terminus ad quem sed infelix terminus a quo: ideo ait [omnes qui laboratis] siue ſm naturam in qua nascimur: siue ſm culpā qua trāgredimur: siue ſm penam in qua morimur. specialiter tū loquit hic de dolore infidelitaꝫ in cultura idolorum. O tū ꝙtum laborat luxuriosus in voluptatib⁹? auar? in cupiditatib⁹? ⁊ ambitiosus i dignatib⁹? [Et onerati estis] triplici onere. s. veteris legis. pharisayce traditiōis: diabolice seruitutis. O dei nostri dignatio admirabilis: ⁊ o charitas ineffabilis: o verba dulcia: verba dei ficia. Ecce mutat inimicos: hortatur reos: allicit ingratos. vbi Chrī. nō aūt dixit venite ille ⁊ ille: sed omnes qui in sollicitudinibus: qui in tristitiis: qui in pctis estis non vt expētā noxas ꝗs vt soluā peccata. Uenite non qñ indigeo vestra gloria: sed qz volo vestram salutem. Unde dicit. [Et ego] non solū exonerabo: ꝗs etiam [reficiam vos] triplici cibo. s. doctrine: eucharistie: ⁊ glorie. vel reficiam vos. i. interna refectione ⁊ iocūdita te saturabo ⁊ recreabor in presenti per gram ⁊ in futuro per gloriam. vbi Chrisosto. Non dixit saluabo solū: sed qō multo amplius est reficiam vos. i. in omni quiete construā. Ad ipm quippe est veniendū qui est quies laborantibus: est fluenator oneratis ⁊ est refectio famelicis ⁊ deficientibus: ⁊ non venit vocare iustos: sed peccatores ad penitentiam. vñ Bernā. Mundus clamat ego deficiam: caro clamat ego interficiam: xps clamat ego reficiā ad quē ibis? Iugū ergo legis ac pcti ⁊ sollicitudinis tpalīū q̄ vobis laboriosa sunt ⁊ onerosa abijcite: ⁊ ita [tollite]. i. voluntarie accipite [iugum] a iugendo dictum: iugū inq̄ euāgelice legis ⁊ eruditionis: teq̄ gēte ⁊ iudeos in vnā fidē iungat iugum amoris ⁊ dilectionis: eo ꝙ hoīes deo iungat: iugū crucis siue mortificationis: eo ꝙ carnem spiritui subijciat [meū] dicit: qz prius p nobis illud tulit: primū docendo: scōm diligendo: tertiū sustinendo [super vos] vt impleatis ⁊ in honore habeatis ne forte subtus ponētes ⁊ continentes pedibus vitioꝝ cōculcet vbi Chrisosto. O gratissimum pōdus qō magis cōforat portantes. Nam pondus terrestrium dominorum atterit paulatim ministrantium vires: pondus aūt xpi magis ad iuuat bajulantem: qz nō nos portam? gratiam? sed gratia nos: nec nos ad auxilium gratie dati sumus: ꝗs gra magis ad nostrū. hec Chrī. [Et discite a me] magistro docente ꝗbo ⁊ exemplo [qz mitis sum] exterius in moribus: interius in affectibus corde et nō fictus p humanis laudibus [mitis sum] qz nullū ledo [humilis] qz nullum despicio: sed [corde] qz nullū decipio. Ecce tria imitanda mititas in conuersatione: hūilitas in cogitatione veritas in intentione: quibus maxime gūatur ac nutrit ⁊ conuersatur dilectio. q. d. [Discite a me] q̄ estis mites moribus vt nemī nē ledatis: humiles mentibus: vt neminē cōrēnatis: corde vt quod extra est in ope fit ⁊ intus in corde ne lateat serpens in specie colube. Mite ergo iugū est tollendū qz mitis est ⁊ hūilis libentius est eēm q̄s sub iugo dñi manserit: hūilis ꝙ rigidi ⁊ supbi. Considera hic: qz dñs inter ceteras suas virtutes specialiter ad hūilitatem nos remittit vt hanc ab eo discam? ⁊ qz oīm virtutū radix ⁊ fundamentum est. vñ Ambro. Non dixit discite a me: qz potens sum. Non dixit discite qz gloriosus sum: sed discite qz humilis sum: qō potestis imitari. vñ Augu. Fratres mei tota medicina nostra est ista discite a me: quia mitis sum ⁊ hūilis corde. Discite (inqt) a me non mundum fabricare: ⁊ non cuncta visibilia creature ⁊ non in ipso mundo miracula facere ⁊ mortuos suscitare: sed qz mitis sum ⁊ hūilis corde. vnde etiam Bernā. Quid deinde autor ⁊ dator ñstus xps in quo omnes thesauri sapientie et sciētie sunt absconditi: in quo oīs plenitudo diuinitatis habitat corpaliter: non tamen ipse de hūili

Chrisō.

Saturatio dñi.

Chrisō.

Bernā.

Jugum domini.

Chrisō.

Chrisō.

Discenda a xpo.

Mititas hūilitas.

Bernā.

Col. 2.

Ibidem.

rate tanq̃ summa sue doctrine suaq̃q̃ virtutũ gloriatus est. Discite ait a me nõ q̃ lobrius aut caltus: aut prudens: aut aliquid huiusmodi sed q̃ mitis sum ⁊ humilis corde a me (inquit) discite: non ad doctrinas patriarcharũ non ad prophetarum libros vos mittor: sed meipsum vobis exemplum me formo humilitatis exhibeo. Nescio quo pacto familiarius semper humilitati ꝓpinquare hoibus substantiam formã habitus gestauit hũile ipsius nobis cõmendans virtutis excellentiam quam speciali sui voluit honorare presentia. vñ ⁊ Brego. ad hoc nãq̃ vnigenitus dei filius formã infirmitatis nr̃e suscepit ad hoc inuisibilis nõ solũ visibilis: sed etiam despectus apparuit: ad hoc cõtumeliarum ludibria ⁊ irrisionũ ꝓbria passionum tormenta tolerauit vt superbũ non esse hoĩem doceret deus. Quanta ergo hũilitatis virtus est propter quã solam veraciter edocendã is qui sine estimatione magnus est vsq̃ ad passionem factus est paruus. Ecca quippe nouimus esse de sue celsitudinis culmine: vt hyiano generi gloriã daret ad ymaoescẽ disse. Qr̃ esse originẽ pditionis nr̃e se ꝓbuit superbia diaboli instrumentũ redemptionis nr̃e inuenta est hũilitas dei: q̃ igit redẽptor nr̃ corda regit humiliũ ⁊ leuiat hã rex ōr superborũ apte cognoscũt: quia euidentissimũ reprobortũ signũ superbia est ac ꝗ electorũ hũilitas. Cum ergo quã quisq̃ habeat cognoscit̃ sub quo rege militer inuenit̃. vnusquisq̃ esse quasi quendam titulũ portat operis q̃ facile oñdat sub cui⁹ seruiat potestate rectoris. hec Brego. Et breuiter dicit Cassiodorus. tanta fuit in sctã incarnatione humilitas quanta est in diuinitate incõprehendibilis maiestas. Elige ergo magis sub rege celi q̃ principe mũdi militare ⁊ magis sub dei q̃ hoĩs potestate seruire. Et ad hoc faciendũ nota hic vile exemplũ. cuꝰ esse quidã miles domino suo scilicet cuidam marchioni militãdo diu ad volũtatẽ deseruisset: tandẽ ad infirmitatem de qua ⁊ mortuus est peruenit. Quẽ ⁊ ipse marchio in infirmitate eadem visitans exhibuit se paratuꝰ ad omnia que pro eo facere posset dicens: q̃ nec auro nec argento pro ipsius necessitate parceret: cui miles gratias agens dixit q̃ eum iuuare nõ posset: qr̃ ipse sm medicorum iudicium moriturus esset: deinde idem miles aduocans simul in vnum nobiles ⁊ alios qui circa marchionem erant: admonuit eos dicens. charissimi: qr̃ videtis q̃ dominus meus marchio cui diu ad mutũ seruiui iam me in necessitate positũ iuuare non potest: q̃ huis etiam vellet. ⁊ si corpus ⁊ tẽpus ac seruitiũ meum perdidi vane q̃ me penitet: rogo vos ⁊ ammõeo vt tali dño studeatis seruire: qui vobis in necessitatibus omnibus poterit subuenire. Deinde subiungit premium dicens. Et si iugum acceperitis ⁊ didiceritis obediendo [inuenietis requiem animabus vestris] scilicet in presenti ⁊ in futuro: que requies hic inchoat: sed in patria perficietur. vnde Chrisso. Nõ dixit ⁊ inuenietis requiem et tacuit: sed addidit animabus: q̃ sm mandata xpi in hoc seculo animarum requies fuit nõ corporũ. Quoniam ⁊ si laborant ⁊ tristant̃ in corpore: requiescunt ⁊ gaudent in spiritu ⁊ in spe. Ideo alibi dicit. Hec autem locutus sum vobis: vt in me pacem habeatis: in hoc mũdo aũt in tribulationes. Et ne ex iugo legis euãgelice tãq̃ graue ⁊ onerosũ aliqui terreanturꝰ ⁊ timeant: ⁊ quare sub iugo domini requiem aiabus suis inueniant subiungit dicens. [Iugum eẽ meum suaue est] sed graue erat iugum legis ꝓpter multiplicitatẽ cerimonialium propter austeritatem iudicialium: ꝓpter defectũ sacramentorũ iustificantium: ⁊ nõ sic erat euangelij iugum. Vñ ⁊ sequit̃ [⁊ onꝰ meum leue] qr̃ sufficit charitas ꝓ huiꝰ oneris releuatione. vñ Hier. Nil amantibus durum nullus laborꝰ difficilis. Amenꝰ xpm et facile nobis videbitur omne difficile. Vñ etiã Quintilianus dicit q̃ nulla pena est nisi inuito: nullũ habemus nisi de impatientia dolorẽ: vt crudele aliquid sit metꝰ facit. Querit̃ aũt qualiter iugũ euangelij suauꝰ sit q̃ legis: cũ in lege adulterium: in euãgelio cõcupiscentia in lege homicidiũ: in euangelio ira puniatur. Et respondetur sm Hiero. qr̃ in lege opa requirebant̃: in euangelio sol a bona voluntas premiũ nõ amittit. Itẽ cur dicit onꝰ leue cũ superꝰ dixerit angustã portã ⁊ arctã viã que ducit ad vitam. Et respondet sm August. ⁊ Hyla. q̃ arcta vel angusta via dicit̃ quia angustat in initio. graue est eẽ. consuetudinẽ: dimittere: sed in pcessu temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur sicut stupentibus dentibus grauat in principio comedere: ⁊ postea delectat. Suauis ergo ⁊ leuis est impletio euãgelij amãti atq̃ charitatẽ habenti: vel in progressu consuescentiꝰ vel in respectu operũ legis: vel respectu expectate mercedis. ¶ Oratio.

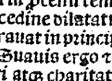

O mine iesu christe da mihi per sanctã discipulorum tuorum predicationem sic gratia tua edoceri q̃ nõ in vanitatibus: vel quibuscunq̃ eleuationem et extollentiam mihi ingerentibus: sed in tua cruce ⁊ singulis humilitatem in me excitantibꝰ mihi libeat gloriari. Ipsa sancta doctrina euangelica in profunda hũilitate ⁊ in omnibus virtutibus cor meũ cõfirmet semp ⁊ corroboret vt a vitijs purgatus ⁊ virtutibus ornatus merear in presenti vita ⁊ in futura requiem anime inuenire: quia inquietum est cor meum donec requiescat in te iesu bone. Amen.

¶ De homine sauciato ⁊ vulnerato a latronibus. Capitu.lix.

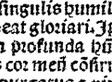

Et quia dixerat dominus iesus misteria fidei ⁊ archana sapiẽtie abscõsa superbis et reuelata humilibus consequẽter omissa iudeorum excecatione ostendit discipulorũ illuminationem: vt ostendat eos esse paruulos quibus pater aduentus sui misteria reuelauit. vnde dicit eos beatos qr̃ i eis fuit completum quod antiquis patribus fuerat promissum [Beati] inquit] oculi qui vident que vos videtis] Et per hoc eos btõs dicit: qr̃ dõm iesum ⁊ corporaliter oculis exterioribus ⁊ mentaliter oculis interioribus videre meruerunt: videtes eẽ. xpm per fidem charitate formatã beati sunt in spe ⁊ si perseuerẽt beati erũt in re [Dico enim vobis q̃ multi prophete] pollentes in cognitione [reges] seu insti pollentes in sanctitate: quos enim lucas reges dicit matthęus iustos appellat: qr̃ magni reges sunt: qui tentationum suarum motibus non cõsentiẽdo succũbere: ⁊ regẽdo preesse nouerũt [voluerũt videre que vos videtis: ⁊ nõ viderũt: ⁊ audire que auditis ⁊ nõ audierunt] desiderauerunt enim videre et audire ⁊ cetera

Superbia vitiãdam docet.

Brego. Humilitatis excellẽtia.

Cassiodorꝰ de eadem.

Ad Exẽplũ vt deofuiam?

Premium fuiẽtium deo.

Chrisso.

Ut Domus: Leue. Hiero.

Iugum euangel.

Hiero.

Qñio leue Augustin. Hyla.

eo modo quo discipuli viderũt ⁊ audierũt: ⁊ nõ viderũt neq̃ audierũt eo mõ: qr̃ non corporaliter ⁊ spiritualiter: ⁊ discipuli vtroq̃ modo. Nã exterius viderũt presentiã corporalem ⁊ miracula cõspiciendo interiꝰ viderũt diuinitatẽ latentẽ intelligẽdo ⁊ exteriꝰ audierunt vocem doctrinã ꝓcipiendo ⁊ interius audierũt per fidẽ assentiẽdo. Prophete siquidẽ ⁊ reges a longe aspiciẽtes ꝓ figuras vel visionum species quasi per specula ⁊ in enigmate christũ viderũt et audierunt ꝓ fidẽ: sed discipuli presentẽ dñ̃ ⁊ habẽtes ⁊ ab ipo q̃ volebant interrogãtes docebant̃ ꝓ ipsum apte nõ per angelos aut varias visionũ species in enigmate. Nõ beatificat eos q̃ corporaliter ⁊ nõ mentaliter ꝓ fidẽ eum viderũt vt iudei: q̃ increduli remãserũt: ⁊ quem corporaliter viderũt mentis oculis non viderũt: ⁊ ideo corꝰ oculi nõ beatifed maledicti: sed eos beatificat: qui eum per fidem videbant non solum exteriora conspiciendo: sed etiam virtute diuinitatis latentem intelligendo quorũ interiores oculi beati per quos etiam presentem cernere meruerunt. Viderunt enim apostoli gratiosam presentiam in assumpta humanitate ⁊ viderunt sanctitatem vite in eius conuersatione: viderunt eius potestatẽ in miraculorum operatione: viderunt eius gloriaꝰ in transfiguratione. Beati ⁊ illi qui licet corporaliter non viderunt per fidem tamen ⁊ mentis oculis viderunt ⁊ crediderunt quod per speciẽ et facie ad faciem quandoq̃ videbunt. Utrique beati per fidem et hoc in spe: sed illi qui nõ viderunt propter difficiliorem assensum in quo maior strenuitas: isti qui viderunt propter presentialiorem aspectũ in quo maior delectabilitas. Ubi sm Chris. vtriusq̃ testamenti liquet veritas: vt quod patres veteris testamẽti futurum preuiderunt ⁊ videre cupierunt. hoc in nouo est completum ⁊ ab eodem spiritu ⁊ eadem fide antiqui viderũt futurum christũ quẽ apostoli presentem viderunt et nos credimus aduenisse vt eadeꝰ fides probetur in nobis ⁊ in patribꝰ: ⁊ idẽ auctor non auctores ꝓtrariꝰ fuerunt vtriusque testamenti. Et notandũ q̃ quadrupliciter videt̃ xpꝰ: ⁊ ꝛc oculo corporali quo visus est in carne. Ista autem visio non beatificat: qr̃ sic etiã eum viderunt iudei ⁊ infideles. Secundo ex visione corporali: qr̃ in mẽte admirabilis visio qua ipse credit̃ filius dei. Unde est illud. Quia vidisti me thoma: scilicet oculo corporis credidisti videdo me oculo fidei. Hec visio beata non est: sed huius beatitudinis mercatio que merentur beatitudines. Tertio ex visione fidei oritur visio qua christus ipse videtur oculo intellectiue contemplationis: hec visio iam est aliqna beatitudinis participatio: inde enim videtur et gustatur q̃m suauis est dominus. Quarta visio qua ipse videtur sicuti est in lumine glorie. Hec visio beatificat intellectum: quẽadmodũ perfecta charitas beatificat voluntatẽ nr̃am. [Et ecce tũc q̃dam legis peritus] peritia literali non intelligentia spirituali: ꝛba legis tenens vim legis ignorãs [surrexit] vt melius audiretur vel vt bonus videretur [sentãs eum] nõ vt addisceret: sed vt reprehẽderet: ⁊ dicẽs. Magister q̃d faciendo vitam eternam possidebo] Magistrũ vocat nõ dñm: qr̃ vult scire non seruire: audire ⁊ nõ obedire. Magistrum vocat cuius non vult esse discipulus: et significat laudatores sanctorum nõ imitatores. Et dñ̃ dicit [quid faciendo] qr̃ non auditores legis sed factores iustificabunt̃ et nõ in sermone est regnum dei: sed in ꝛstute: ⁊ dñs dixit ad eum. [In lege] scꝰ diuina [quid scriptũ est. Quomodo legis]. s. de habendo vitam eternam hec lex diuina est lex legum: de qua fiet interrogatio in examine districti iudicij sm illud apostoli. Qui in lege peccauerunt per leges iudicabunt̃. In hac ergo studere debemus vt de ea respondere possimus: sicut vir iustus de quo in psal. dixit in lege eius meditabitur die ac nocte. Sꝰ vt ait Hiero. tãq̃ maiora sunt imperatorum scita q̃ leges christi amamus euangelia contemnimus. sm Bedam. Iste tentando quesiuit de vita eterna: si forte diceret aliquid cõtra moysen: ⁊ ideo christus per verba moysi respõdendo confudit eũ: ⁊ per hoc ostendens q̃ derisores fidei catholice sunt confutandi per illud quod tenẽt indiscusse scꝰ iudei per scripturas hebreorum: ⁊ saraceni ꝓ legem machometi [Ille] vero] respondẽs dixit] quod legerat: sed nondum impleuerat [Diliges dominum] quia per suam potentiam te creauit [deum] quia per suam sapientiam te docuit [tuum] quia per suam bonitatem se tuum fecit. Et sic te redemit [et ex toto corde tuo]. i. ex tota voluntate tua: quia sicut ex corde oritur motus ad alias partes corporis: ita voluntas mouet animę potentias [et ex tota anima tua] id est ex appetitu sensitiuo: qui mouetur per voluntatẽ. Unde pars sensitiua potest hic intelligi per animam secundũ quod scribitur in Genesi. facꝰ est homo in animam viuentem. i. vt dicit glo. vitam animalem. i. sensibilem corpori dantem [et ex tota mente tua]. i. ex toto intellectu qui etiam mouetur per voluntatem ad assentiendum hiq̃ que sunt fidei ⁊ ad meditandum de deo dilecto [et ex omnibus viribus tuis] vel ex tota fortitudine seu virtute tua q̃ idem est: per quod notãtur potentie motiue ⁊ executiue: quę etiam mouentur per voluntatem ad operandum ex dilectione viriliter et non remisse. vbi maximus. Cũ hac igitur intentione trinam ad deum dilectionem lex pertractat: vt euellat nos a trina mundi habitudine qua respicitur ad possessiões: ad gloriam: ⁊ ad voluptates: in qua etiam tẽratus est christus. Sequitur [et proximum tuum] id est omnem hominem [sicut teipsum] id est eo affectu quo teipsum vel ad quod teipsum scilicet ad gratiam in presenti et gloriam in futuro. vbi Basilius. Est igitur primum ⁊ precipuum mandatum diuine dilectionis. Secundum autem ꝓ mi completiuum: ⁊ ab eo completum quo commonemur diligere primum. vbi ⁊ Chris. Cu aut attende qualiter fere cum eodem excessu postulat vtrumq̃ ꝓceptũ. de deo enim ait. toto corde tuo de proximo: sicut teipsum. Qd̃ si diligenter obseruaretur: nec seruus esset: nec liber: nec victor: nec victus: nec diues: nec pauper: nec noꝰ vnq̃ esset diabolus. Potius enim palee igni fuisset inerent immissionem q̃ feruorem charitatis diabolus adeo cuncta superat dilectionis ꝓstantia. vñ etiã Greg. Si aũt dicat diliges primum tuum sicut teipsum: q̃ño alteri miserendo pius est: qui adhuc iniuste viuẽdo fit impius sibimet ipsi? De hac materia habes latius infra: ⁊ scꝰ feria tertia post palmas. [Dixit illi dominus. [Recte respondisti] hoc fac scꝰ deum ⁊ proximũ diligendo: dicit facꝰ: qr̃ non sufficit diligere nisi dilectio demonstret̃ in opere: qr̃ ꝓbatio dilectionis exhibitio est opis [⁊ vines]. s. vita perpetua. hec

Chrisso.

B

Videt̃ xpꝰ ꝛquadruplicit.

Luce.

Johan. xx.

Pꝰ. xxxiij.

Videre spiritualiter.

Ro. ij.

Pꝰ. j.

Hierony.

Beda.

Anima.

Genꝰ. j.

C

Maximus Triplex dilectio dei.

Basilius.

Dilectiõis mandatus.

Greg.

est ffi excellentior via eundi ad vitam eternam
q.d. Hec dicistis nõ facis: ideo ad vitam nõ va
dis. [Ille autem volens iustificare seipm].i. iu
stũ oñdere ſm apparẽtiã purãs se esse añ hoiem
qui ffi videt exterius ⁊ nõ ante deum qui videt
interius dixit ad iesum. [Et quis est meus prxi
mus?] In qno a dilectione proximi vacuum se
ostendit: quia proximum non nouit. Forsitã pu
tabat ꝗ tps diceret iudeus est proximus tuus:
⁊ tunc responderet: deum ⁊ iudeum diligo ⁊ sic,
appareret iustus. [Suscipiens autem Jesus].i
sursum aspiciens iesus: proposuit ei parabolam
de homine qui descendens ab hierusalem in hie
rico incidit in latrones. Ideo sursum aspexit. qz
de rebus magnis locuturus erat. vnde. s. huma
num genus descenderat oium per peccatum ce
cidit: ſm aliquos est hic parabola: ſm alios est
res gesta: qz inter hierusalem ⁊ hierico erat que
dam solitudo vbi frequenter hoies transeũtes
spoliabantur ⁊ occidebãtur a latronibus defer
tum illud inhabitantibus. Allegorice [hõ] iste
designat genus humanum qui in primis paren
tibus descẽdebat ab hierusalem [que visio pa
cis dicit id est a padiso ⁊ supne ac celestis bea
titudinis pace ⁊ visione [in hierico] qui luna in
terpretatur ⁊ mutabilem significat id est in defe
ctum ⁊ miseriã huius vite mutabilis ⁊ erroneet
quia a contemplatione superna et vita pacifica
quam in paradiso habuisset ad mutabilitatem
huius exilij ⁊ terrene miserie p culpam corruit
[⁊ incidit in latrones] id est in potestates oemo
num seu in diabolicas vel etiã hũanas tentatio
nes in quos non incidisset nisi pri' int' tumuis
set. Vera est enim sententia dicens ante ruinas
exaltatur cor. [Qui eum despoliauerunt] vestes
innocentie ⁊ immutabilitatis seu immortalita
tis per fraudulentiam auferendo. Veste innocẽ
tie sen stola prima amissa cognouit se esse nudũ
gloriaq; immortalitatis ꝑdita pelliceus hoc est
mortale sumpsit indumentum. Unde in signum
mortalitatis induit deus primos parẽtes tuni
cas pelliceas q̃ de mortuis sunt animalibus [et
plagis] pctõrũ [impositis] ⁊ illatis. i. naturalib'
per peccatus vulneratis ⁊ debilitatis [abierũt]
non ab insidijs cessando: sed eas occultando.
Primo enim sensibiliter in specie serpentis dia
bolus decepit: sed post occulte ⁊ inuisibiliter tẽ
tauit [seminuo relicto] quia et si immortalitas
potest auferri: oculus tamen rationis remanet
hoim quo deus põt cognosci. vñ Beda. Semiui
uum reliquerũt: qz beatitudinem vite immorta
lis exuere: ſz nõ sensum rationis abolere value
rũt. Et qua ffi parte sapere ⁊ cognoscere deum
potest viuus est hõ: ex qua ꝛo pctis cõtabescit:
⁊ miseria deficit mortuus idẽ letiferoq; est vul
nere fedatus. vñ ⁊ Theophi. Ac semiuiuus dicit
hõ post pcffi: qz aia immortalis: est corpus ꝛo
mortale: ita vt medietas hominis succibat. vñ
Aug. Semiuiu' enim hz vitalẽ motũ. i. liberum
arbitrium vulneratũ quo ad eternã qd pdide
rat redire non sufficiebat. Et ideo iacebat: quia
vires ei propie ad surgendũ nõ sufficiebant: vt
ad sanandum medicũ. i. deũ requireret. Vel se
miuiuum relinqrunt remanẽte vita naturemõ
vita gratie ſm illud apli. viuo añt. s. vita natu
rediam nõ ego sz vita culpe. viuit ꝛo in me xps
sz vita gre. Fecerat ffi deus hoiem ad imagi
nem suã ſm rationẽ ad similitudinẽ ꝗ dilectio
nem vt per vtrunq; deo adhereret: ⁊ inherendo

Sursus aspicere.

Beda. Semiuiu' derelictus.

Theop.

August.

Bala. ij. Beñ. s. ⁊. ix.

beatus esset. Sed diabolus humane beatitudi
ni inuidẽs ꝗ uno bona ꝑdicta duo hoi in origi
nali intulit ꝓcipalia mala. In eo nãq; ꝗ fact'
erat ad imaginẽ seu ſm rõnẽ vulnerauit ffi per
ignorãtiã bonitãis eo ꝛo ꝗ fact' est ad similitu
dinẽ dei ſm dilectionẽ vulnerauit ffi p concupi
scẽtiã mali. Ipse ergo vulnerat' feminiu' relicꝰ
est: qz ⁊ si i hũana natura possit diuina similitu
do q̃ in dilectione est penit' corrumpi diuina tã
imago q̃ in rõe est nõ põt penit' deleri. Quãuis
ffi tãta malitia possit affici vt nil diligat boni:
nõ tã ignorãtia tanta excecari põt vt nil cogno
scat veri. [Sacerdos] autem [⁊ leuita] descendẽ
tes [eadẽ viam ꝛo] spoliato ⁊ vulnerato [ꝑterie
rũt] ⁊ vite põtis starũ tunc sancte viuendo per
transierunt: sed humanum gen' p culpã vulne
ratũ sanare nunt minime qz sacerdotiũ legis et
eius ministeriũ pctã nõ curaueriũt: sed solũ oñ
derunt. impossibile enim erat sanguine vitulo
rum ⁊ agnorũ ⁊ hircorũ auferri pctã hominum
Vel sacerdos ⁊ leuita intelligũt lex ⁊ prophe
ta q̃ hoiem non sanauerunt: sed peccata oñde
runt ⁊ reprehenderunt. [Samaritan' vero iter
faciens].i. xps q̃ animas custodit p hũanitatẽ
momenta vite huius currẽs pro nobis enim fa
ctus est hõ in mũdo [venit secus eum].i. vulne
ratumq; in similitudine hoim fact' ⁊ habitu in
uentus est vt hõ [⁊ vidẽs eum] oculo clementie
[misericordia moms est] ex cõpassione. [Et ap
propinquans] hoi vulnerato miserationis exhi
bitione [alligauit vulnera eius] qz redarguens
peccata cohibuit [⁊ vinculis] gratie [ligauit in
fundens oleum [mitigatiũ: spem venie peni
tentibus promittendo [et vinum] pungitiuum
terrorem pene peccantibus incutiendo. Alligat
ergo vulnera dum precipit: penitentiam agite
infundit oleum dũ addit. appropinquabit enim
regnum celorũ infundit vinum cũ dicit: ois ar
bor que nõ facit fructũ bonũ excidẽ: ⁊ in ignes
mittetur. Qua in re docuit nos oñs qualiter in
firmis ⁊ ad penitentiam veniẽtibus mederi de
beamus. Vulnera enim ligamus q̃ peccatores
a peccato cessare iubemus. Oleum autẽ infun
dimus q̃ misericorditer et blande consolando
indulgentiam peccatori ꝑmittimus. Insuper ⁊
vinum infundimus q̃ aspere ⁊ austere increpã
do iejunare ⁊ carnem macerare iubemus. Non
fit igitur oleum sine vino neq; vinum sine oleo.
vñ Gregor. Miscenda ergo est lenitas cũ seueri
tate: faciendũ est quoddã ex vtroq; temperamẽ
tum: vt neq; multa asperitate exulcerentur sub
ditiq; neq; nimia benignitate soluantur. vnde et
Ber. Semper punire ferocitatis est: sp parcere
pusillanimitatis: nec hoc nec illud equitatis ha
bere plus amaritudinis q̃ suauitatis dammabi
le est econtrario commendabile vtrunq; tolera
bile. [Et] leuans [illum in iumentum suum im
posuit ac dicens in stabulum curam eius egit]
Jumentum dr hic caro xpi in qua ad nos veni
re dignatus est. Huic iumento sauciatum impo
nit fidem incarnationis inspirando: et peccata
nostra in corpore suo super lignum portando: et
iurta aliã parabolã inuentã q̃ erraueram ouem
humeris suis impositam ad gregem reportãdo
[Et duxit in stabulũ].i. intra sanctam ꝑsentem
ecclesiã collocauit vbi deposito onere pctõrum
vistor lassus reficitur ⁊ refectus salubri pascua
reparatur. Nõ domũ sed stabulus vocat quo no
mie fetores ⁊ miserias hui' põtis vite significat

Sacerdos ⁊ leuita.

ne hõ in hoc exilio tanq; in patria gaudeat. Et
vt bonus medic' ⁊ necessarius [curã eius egit]
ꝗdiu in hac vita cum eo fuit: qz circa egrotum
solicitus fuit. [Et altera die] post peractum mi
sterium redemptionis. s. post dñi resurrectionem
que magis splẽdet ꝗ tps precedẽs. prima enim
dies fuit dies mortalitatis ⁊ passibilitatis: altera
dies fuit immortalitatis ⁊ impassibilitatis:
qm̃ splendor lucis eterne magis effulsit. [protu
lit duos denarios].s. quo testamenta in quibus
⁊ nomen ⁊ imago regis eterni cõtinentur ⁊ quo
rum precio vulnera nra curantur [⁊ dedit stabu
lario] qz distribuit vtriq; testamenti scientiam
⁊ predicandi gram apostolis quibus sensus ape
ruit vt scripturas intelligerent ac prelatis ⁊ oi
bus qui ecclesiam gubernare debent: vt curam
egroti agerent ⁊ haberent. Qui etiã ds in hac cu
ra aliq̃d superogare: vt nõ solum ea que in duo
b' testamentis cõtinent studeant predicare: ſz
alia multa ſm ea que scripta sunt laborent alijs
ꝑdicatione manifestare. Supererogat etiã qui
sine sumptibus exemplo apostoli predicat ⁊ ab
eis quibus predicat sumptus non accipit. Itez
superogat qui nõ solũ precepta: sed etiam cõsi
lia implet vel ꝑdicat. in die añt iudicij cum dñs
redierit totũ qd̃ ꝑmiserat tanq; debitor redde
cũ fideli suo dicet: qz sup pauca fuisti fidelis: su
pra multa te constituã intra in gaudiũ dñi tui.
Quilibet ergo peccator q̃ peccando mortaliter
a deo q̃ est pax nostra tanq; ab hierusalẽ se auer
tit ⁊ ad hierico. i. ad culpabilem defectũ se con
uertit ⁊ sic a bono incõmutabili ad bonum cõ
mutabile descendit. hoie autem sic lapso in la
trones ⁊ spoliato ac vulnerato ⁊ relicto q̃d aliõ
restat nisi flagitare? Ut samaritanus ille. i. cu
stos aiarum iesus iter miserationis sue sup nos
faciat: latrones fugiet: spoliatos gratia restitu
at ⁊ vulnera nostra liget: semiuiuos in integrũ
habiliet. ⁊ sic demũ in celestẽ hierusalem nos p
ducat. Moral'r p hierusalem status virtutis de
signat ⁊ in hõ per hoiem descendentem ab hierusa
lem in hierico designat pctõr descendens a sta
tu iustitie in pctm̃ mortale: qui incidens in la
trones. i. demones spoliatur per eos gratuitis ⁊
vulneratur in naturalibus ac relinquit semui
uus ⁊ qz tollit ab eo vita gratie remanente vita
nature. Sacerdos ⁊ leuita transeuntes sunt ma
li ministri ecclesie: samaritanus est cõfessor ⁊ p
dicator motus ex charitate alligãs vulnera sau
ciati per sanũ cõsilij infundens oleũ misericor
die ⁊ vinũ iustitie ⁊ imponit illũ in iumentũ qz
non solum mente prebet auxiliũ: sed etiã prout
põt corpore quod est ale iumenti ⁊ ducit in sta
bulum ⁊ domũ ecclesie vbi daꝗ pabulum verbi
dei ⁊ sacramenti eucharistie ⁊ altera die post ꝗ
durit in stabulũ: prulit duos denarios: q̃ quos
designat gratia in põti ⁊ gloria in futuro. Et de
dit stabulario. i. oãdas denuncie uit bono curã
to facienti debitum suum erga peccatorem sibi
subditũ: ⁊ ei curã peccatoris commendauit di
cens [curam illius habe] debitum tuus exercen
do ⁊ quodcũq; supererogaueris] faciendo circa
debitum aliquod bonum ad quod non teneris
[reddam tibi]. i. reddendum denuncio promit
tens ei vitam eternam pro salario. Et interroga
tus legisperitus a dõo quis predictorum proxi
mus fuisset ei q̃ incidit in latrones: rñdit. [Qui
fecit miam in illũ] vbi Cyrillus. Nec enim sa
cerdos: neq; leuita factus fuit proximus patien

Superogatio.

Peccator vulnerat'.

Vulneratio.

Oleũ infundit. Vinũ infundit.

Moral'r.

Gregor.

Bern.

Proximus noster. Cyrillus.

tis: sed ille qui est eius misertus. inutilis est ffi
sacerdotij dignitas ⁊ legis scientia nisi per bo
na opera confirmetur. vnde ⁊ Beda. Juxta lite
ram manifesta est domini sententia: nullum no
bis amplius ꝗ qui miseratur esse proximũ. Sic
ciui hierosolimite non sacerdos nõ leuita ex ea
dem gente: immo in eadem vrbe nati ⁊ nutriti:
sed externe gentis accola: qz magis misertus est
factus est proximus. Deinde dñs ex legisperiti
rñsione ⁊ confessione ostendens oẽm hoiem mi
sericordiam facientẽ esse primũ: ⁊ specialiter ip
sum dei filiũ cõclusit dicens. [Vade]. s. de virtu
te in virtutes [et tu fac similiter] proximo sicut
samaritanus fecit iudeo: q. d. omnem hoiem ẽt
inimicum primum reputes ⁊ ei miam affectu
affatu ⁊ effectu impendendo necessitates eius
subleues vt te proximus diligere sicut teipsum
manifestes. vñ Chrisso. quasi dicat. Si quem vi
des oppressum ei dicas vtiq; neq; est: ſz siue sit
gentilis siue iudeus ⁊ ope indiget non cauille
ris: ius hz auxilium quicũq; mala fuerit passus
hec Chriso. Ex rñsione quoq; legisperiti oñs cõ
cludit ꝗ ꝓpinquitas generis nõ facit proximũ
sed opus misericordie impensum ac si dicat ei.
Tu ergo me dilige ⁊ in vtrũq; mãdatũ legis cum
plere studet: quia sum deus ⁊ sum ille tuus pri
mus ⁊ quicq̃d vales in primi necessitate suble
uanda vel corporali vel spirituali denotos ope
rare vt manifesteris proximus esse. vñ Bernar. in plẽda ẽ.
Utrãq; teneo dilectionẽ dei ⁊ primi cũ te amo
dñe iesu: quia meus proximus es quoniam homo
es ⁊ fecisti mecũ misericordiaz. hec Ber. Ex vtra
q̃ ergo oñi cõclusione legisperitus conuincitur
quia xpm deũ ⁊ hominem proximũ nõ dilexit q̃
suscipiens carnem nostram per humanitatẽ fa
ctus est nobis proximus et tot misericordie ope
ra impendit. Unde merito diligi ds. Ad dei enis
dilectionẽ in nobis excitandã: nutriendã ⁊ augẽ
dã nihil ita valet sicut beneficiorũ eius frequẽs
⁊ diligens consideratio. Magna est igitur mise
ricordia que ignotis ⁊ extraneis nos proximos
facit magna est misericordia per quam vita pos
sidetur eterna. Ille quippe est primus tibi: cui
miserando appropinquas: qui vero nulli misere
tur nullum proximum habet. In illo ergo man
dato. diliges proximum tuum sicut teipsum. dñs
proximum intelligit oẽm hoiem. hic añt eius qui
implet legem naturalem: vt qui facit alij que si
bi fieri vult. vbi Ambro. Ergo qm̃ nemo magis
proximus ꝗ qui vulnera nostra curauit diliga
mus eum quasi dñm diligamus ⁊ cum quasi p
primum. Nihil ffi tam primum ꝗ caput mẽbris
Diligamus eum qui inopie alterius corporis vnita
te compatitur. Neq; ffi cognatio facit proximũ
sed misericordia quia misericordia ſm naturam
est. Nihil ffi tam ſm naturam ꝗ iuuare consor
tem nature. hec Ambro. Ad hoc quoq; faciendũ
hortatur nos Augu. dicens. Nunc cuz in hac vi
ra. i. hac via sumus inuicem onera nostra porte
mus: vt ad eam vitam que caret omni onere pe
uenire possimus. Dilectionis officium est inui
cem onera nostra portare nihil sic pbat amicuz
quemadmodum oneris amici portatio. Neq; vl
la res officiosum istum laborẽ ad portanda one
ra aliorum facit libenter impendi nisi cogitem'
quanta p nobis pertulit dñs. Hinc admonens
ait apostolus. hoc sentite in vobis qõ ⁊ in xpo ie
su. Huic cogitatioai accedit etiam illa quia ho-

Superogatio.

Beda.

Chriso.

Dilectio

Bern.

Misericordie laus.

Dilectiõis offiũ.

Phil. 2.

mines sumus ⁊ cū egritudinem sine animi siue corporis ⁊ quam in homine alio videmus etiam nos habere potuimus aut possumus. Hoc ergo exhibeamus ei cuius infirmitates portare volumus qđ ab illo vellem⁹ nobis exhiberi ⁊ si forte nos in eo essemus ⁊ ipse nō esset. Ad hoc pertinet qđ apostolus ait. Omnibus oia factus sum vt omnes lucrificarem cogitando sez in eo vitio se esse potuisse vñ cupiebat alium liberare. Deinde etiam illud cogitando nullum esse hoīem qui non possit habere aliquod bonum qđ tu nō habes etiam si lateat in quo sine dubio possit te esse superior vñ apostolus. Nihil per contentionē neq; per inanem gloriam: sed in humilitate mētis alter alterum existimantes superiorem sibi. Iste cogitationes deprimētes mentis superbiā ⁊ acuentes charitatem faciunt onera fraterna inuicē non solū equo aīo: sz etiā libentissime sustineri. hec Augu. vñ Grego. Si quisq; sua incōmoda que ab alijs portantur considerat ea que ab alijs sustiuet leuius portat. Et iterū. Quia illa interna pacis visio ex sanctorū ciuiū congregatione construitur hierusalē celestis vt ciuitas edificat. Que tamē in hac peregrinationis terra dñ flagellis percutitur tribulationib⁹ tūdit eius lapides quotidie quadrant. Que vez ciuitas hz hic in sanctorum moribus magnū iam edificium suum. In edificio quippe lapis lapidē portat: qui portat alterum portatur ab altero. Sic nunc in sancta ecclesia vnusquisq; ⁊ portat alterū ⁊ portat ab altero. Nam vicissim se proximi tolerāt: vt p eos edificium charitatis surgat. Omne aūt pōdus fabrice fundamentum portat qz redemptor nr de quo paulus apls ait. Fūda mētū aliud nemo ponere potest preter id quod est positū qđ est xps iesus oia nostra tolerat: sed in ipso malū nō fuit quod tolerare debuisset. hec Gre. ex his ꝝbis gregorij colligit q̄ q̄to plura ds pro deo portauerit tāto erit ipsi fundamento s. iesu propinquior: ⁊ q̄to pauciora protauerit tāto erit ab ipso fundamento remotior. Hec igitur oia bñ psidera ⁊ primoz infirmitates ac defectus ⁊ onera nō solū patienter: sed etiaz libēter p deo porta et dolera. vñ Ansel. Qui bonis alterius arridet: sanctus ꝓsentit: ⁊ q̄ ꝗo inuidet diabolus. Si quidem magis puto saluationē eius sperandam qui parū boni facit ⁊ factis aliorum fauet q̄ q̄ multa ⁊ inuidet. Et iterum. Charitas q̄ colligit ⁊ viuificat oia mēbra ecclesie cum nos viderit de alterius ruina gaudere statim nos p̄cidit de corpore. Forte igitur nō dolemus de ruina proximoz nostroz: quia precisi sumus a corpore. Si essi ibi essem⁹ sine dubio doleremus: qz tādiu dolet mēbrum q̄diu in corpore cōtinetur. Si autē abscisum fuerit non dolere poterit nec sentire. Ex his ergo potest hō ppendere si est mēbrū xpi. Et sicut dictum est de cōpassione ⁊ congratulatione ⁊ ita intellige de cōunitate: qz in corpore hūano vnū mēbrū communicat alteri indigenti suum officium: vt cibum quē recipit ita in corpore xpi (qđ est ecclesia) quilibet debz alteri cōicare gratiam sibi diuinitus datam ac cibū ⁊ ēt tēporalia oia a deo recepta. Sil'r intelige de cōsideratiōe: vt sicut mēbra inter se adunanē tāta amoris cōcordia vt nulla ratione inter se valeant dissentire occasione aliqua: ita ēt si inter nos. Similiter intellige de supportatione: vt sicut vnum mēbrorum supportat alterum ⁊ sustinet lesionem pro curatione siue protectione alterius: ⁊ si leditur ab alio siue vltione sustinet lesionem: sic debet esse in nobis. Hec Anselmus.

Exhibitio operis mie. 1. Cor. 9.

Phil. 2.

Grego.

1. Cor. 3.

Ansel.

Charitas.

Membrum xpi qs sit

¶ Oratio.

Domine iesu xpe custodi nos descendētes de ꝓtemptatione ad actionē: ne incidamus in latrones sensuum appetitus: nec spoliemur gratuitis nec vulneremur in naturalibus ⁊ sacerdos ⁊ leuita superior ⁊ inferior portio rōnis nō descēdāt eadē via ꝓsentiēdo in pctm̄ s̄z potī ascendāt sursuz. Samaritan⁹ vero gra predestinationis secus nos appropriet nobis vulnera peccatorum liget: infundens oleum: spem venie ⁊ vinū. timorem institie imponat in iumentum ordinando rationē supra sensualitatem ducat in stabulum in cōsideratione pctorum altera die resurrectiōis det duos denarios: stolam anime ⁊ corporis. Amen.

¶ De penitentia marie Magdalene. Capitulum. lx.

Post hec ascendit iesus de galilea in iudeam. vbi quidam [de phariseis] scilicet symō leprosus volens se iustificare ⁊ de iustitia iactare rogauit dominū iesum] vt cum illo mādu caret.] Cuius tamen simulata iustitiam benignus medicus nō vitauit: sed magis curare voluit [⁊ ingressus domū pharisei discubuit.] Legitur autē christum manducasse cū publicanis ⁊ peccatoribus vt eos ad penitentiā prouocaret: sicut quando in domo Matthei cū publicanis comedit. Item cum iustis et diligētibus: vt eorum amorē ⁊ deuotionem nutriret ⁊ augeret: sicut dicitur de martha ⁊ maria. Item cū cognatis ⁊ pauperibus vt eorū inopiā supplere ret sicut habetur de nuptijs vbi aquam in vinū vertit. Itē cū pharisei superbientibus vt eorū superbiam reprimeret: ⁊ eorum vitia argueret sicut in hoc loco facit. Aliqñ etiā hūiliter ⁊ cum gratiaz actione cū inuitabatur recipiebat pro loco ⁊ tpe ex paupertatis amore quia paup erat et de huius mūdi substātia parū habebat. Non immerito talis ⁊ tantus hospes est inuitandus ⁊ cum se inuitat libentius suscipiendus: veniit essi oia bona pariter cum illo. Audiens aūt hoc Magdalena: que iam forte ipsum predicantem audierat tacta dolore cordis intrinsec⁹ pro peccatis suis: ⁊ de eis plenez perfecte cōtrita amoris q̄s igne accensa: cum alabastro idest tali vase vnguenti perrexit ad locum cōuiuij. vt essi dicit Beda. Alabastrū est genus marmoris candidi varijs coloribus intertincti ⁊ quod ad vasa vnguentaria cauare vti solent eo q̄ optime seruare incorrupa dicatur. Iste phariseus quando q̄ in euangelio symon leprosus dicitur: cuius lepra nō sine causa memoratur. vnde Chrisost. hō simpliciter aūt lepre symōis meminit euangelista: sed vt ostendat vt confidēs accessit hec mulier qz essi lepra videbatur valde immunda esse passio ⁊ abominabilis: vidit autem q̄ iesus curauerat illum hominem confidit: qñ et anime eius immunditiam facile expurgabit. hec Chri. Et cum mulier ad locum peruenisset facie inclinata ⁊ oculis in terram demissis ante conuiuas transiens: non quieuit donec ad iesum peruenire ⁊ et tunc illico retro ad pedes eius prostratat qz se anteponere non audebat pre peccatorum suorum verecundia ⁊ procumbens vultu super

Ad ea di cum cate rō.

Grego. mia magdalene.

Ad pedes dñi. dare foris. hec Greg. Mistice pedes dñi corpis sunt pauperes: quia sunt inferior pars corporis mistici p defectionē et cruci affixi p afflictionē. Diues ergo et peccator volēs obtinere veniā in ꝓsenti ⁊ regni qđ pauperū ē gloriā in futuro ds secus pedes istos stare p familiaritatis exhibitionē ⁊ amicitie acq̄sitionē: lachrymis rigare p cōpassionē: capillis extergere squalorē pauptatis et refouere p tempozalium que per capillos designantur communicationem et miserie relationem: osculū dare p affabilitatem et blandā allocutionem fraternitatisq; amorē vnguento vngere per miserendi hylaritatem et cordis benigni dulcedinem ac cōsolatiōis suauitatez. Aliter essi sm Aug. nō pñt diuites placere cōpetē ter pater nr nisi se fratres pauperū cognoscant. Sz heu multi faciūt his ꝓria. ⁊ ergo cum phariseo nec grām merent nec gliam. vñ Grego. Nos ergo nos illa mulier exp̄sit si toto corde ad dominū post pctā redeamus: si eius penitētie luctus imitemur. Quid autem vngendo nisi bonī odor opinionis exprimitur? Si igitur recta opera agimus quibus opinionis bone odore ecclesiam respergimus quid aliud in domini corpore nisi vnguentum fundimus? Contra pedes domini stetimus cum in peccatis positi eius itine

Pauperes q̄ filij hominum.

Beda. Alabastrum. Chrisost.

Grego.

Grego. Vnguentū fundere ꝛc.

pedes ipos cū quadā cōfidentia: qz iā intense et sup oia eū diligebat ⁊ in eius amore ardebat: cepit fortiter fletibus ⁊ singultibus abūdare ac lachrymis largiter decurrētibus pedes dñi balneare ⁊ lauare. vñ pt magnitudo ꝓtritionis ex q̄ lachrymas pnie sanguinē cordis fundēs tārū fleuit q̄ pedes vni⁹ hoīs lauare potuerit: tādē a fletu cessans capillis suis pedes iesu lotos extersit ⁊ amore crescente osculabat eos sepe dulciter ⁊ amāter nec de hoc satiari potuit. Et quia pp itinera squalidi ⁊ lassi erāt eos ēt vnguēto p̄cioso vngebat ad refrigeriū calozis et mitigationē dolozis ex laboze itineris. Et hec q̄dē q̄ dicta sunt agebāt exterius: q̄ ꝗo reuoluebat eius intētio multo feruētioza erāt q̄ sol⁹ de⁹ inspiciebat. vñ Greg. nicen⁹. Indignitatē aūt suā ondēs stabat post tergū defectis luminib⁹ ⁊ effusa coma pedes ampiectens lachrymisq; pfundēs rebus tristē animam ostēdebat vemā implorans. Hec Greg. In eo ergo q̄ mulier retro stat deuotio ⁊ hūilitas agnoscit: in eo ꝗo q̄ lachrymis pedes rigat vera penitētia ⁊ cordis compūctio demonstrat. Et qm̄ easdē lachrymas capillis tergendo abscondit ⁊ dolet: sese de illis nō esse oñdit q̄ opera sua faciūt vt ab hoībus videantur. ⁊ in osculo pacem amoremq; ⁊ dilectionem mōstrabat in vnguento vero cordis intima blandimentaret deuoti obsequij affectionem significabat. Per alabastrum pectus ⁊ cordis secretariū plenum fide ⁊ charitate possumus intelligere. tale enim alabastrum huiusmodi vnguentū consueuit seruare. vñ Greg. Cogitati mihi de penitentia marie flere magis libet q̄ aliq̄d dicere. Cui⁹ essi vel saxeū pect⁹ ille huius peccatricis mulieris lachryme ad exp̄lū penitēdi nō emolliāt: cō fiderauit nāq; quid fecit et noluit moderari q̄d faceret. Sup conuiuantes ingressa est: non iussa venit inter epulas lachrymas obtulit. Discite quo dolore ardet q̄ flere ⁊ inter epulas non erubescit. Sed qz turpitudinis sue lachrymas aspexit lauāda ad fontē misericordie cucurrit: cōuiuātes nō erubuit. Nā qz semetipam grauiter erubescebat int⁹ mihi nē credidit qđ xpo placere desidero. hec Hieron⁹. Hinc ergo habemus quomodo facienda sit penitentia. In quo enim quis peccat in eodē p cōtrariā penitentiā agat. Verbi gratia. Peccasti nimis potando penitentiam age a potu abstinendo. Qui nimis comedisti vel preciosioza tarcuna ⁊ comede viliora. Et sic de alijs suo modo. Cōspice igitur bñ hanc mulierem ⁊ eius deuotionem ⁊ super his morose meditare: quia factum hoc sollenne fuit vade. Conspice etiam dñm Jesum q̄ benigne eam suscipit et q̄ patienter sustinet quicquid facit Cessat ⁊ quiescit a comedendo donec negocius compleatur: cessant ⁊ conuiue ⁊ omnes sup hac nouitate mirantur. Sed [phariseus qui eum vocauerat] non tamen inuocauerat quod melius fuisset fallaciter iustus ac de falsa et putatiua iustitia veraciter superbus: nullaq; compassione nature mot⁹ ⁊ sue fragilitatis oblit⁹ de hoc murmurans [ait. intra se] contra suum hospitez murmurando dicens [hic si esset propheta] verus sciens occulta [sciret vtiq; que] in persona [⁊ qualis] in vita [est mulier que tangit eum] et per cōsequens non permiteret se tāgi ab ea [qz peccatrix est] ⁊ ideo vnguentum eius vitare deberet. Egram reprehendit de egritudine que pos tius erat cōmendāda: qz languoris sue remediū in phar querebat apud tantum medicum quem etiam sci.

Contritio magdalene.

Penitētes ex charitate cōtinemus. hec Grego. Per hanc ergo mulierem peccatricem ad domini pedes accedentem significatur quelibet persona vere de pctis penitēs ⁊ contrita ad qđ reqritur q̄ sicut deum offendit per culpā: ita ei seruiat p penitētiā sm illud apli. Sicut exhibuistis mēbra vra seruire immūdicie ⁊ iniquitati ad iniquitatē ita exhibete nūc iustitie in sctificationē: et sic fecit mulier hec penitens. vnde Greg. Liquet fratres q̄ illicitis actibus prius inrenta vnguentum sibi pro odore sue carnis adhibuit. Quod ergo sibi turpiter exhibuerat: hoc iam deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat ⁊ sed hos iam per penitētiā cōterens flebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat: sed iam capillis lachrymas tergebat. Ore superba dixerat: sz pedes dñi osculāt hoc in redemptoris sui vestigia figebat. Quot ergo i se habuit oblectamenta tot in se inuenit holocausta. Cōuertit ad numerum virtutum numerum criminum vt tum seruiret deo in pnia quicquid ex se deū contemperat in culpa. Hec Greg. Consimile indicit Hieron. de beata paula dicens. Cumq; a nobis crebrius moneretur vt parceret oculis: vt eos euangelice seruaret lectioni dicebat. Turpēda est facies quam ō dei ꝓceptū purpuri ⁊ cerusa et stibio depinxi. Affligendum est corpus qđ multis vacauit delitijs: longus risus perpetuo compensandus est fletu. Mollia lintheamina et serica preciosissima asperitate cilicie sunt commutāda. Que viro ⁊ seculi placuit nūc xpo placere desidero. hec Hieron⁹. Hinc ergo habemus quomodo facienda sit penitentia. In quo enim quis peccat in eodē p cōtrariā penitentiā agat. Verbi gratia. Peccasti nimis potando penitentiam age a potu abstinendo. Qui nimis comedisti vel preciosioza tarcuna ⁊ comede viliora. Et sic de alijs suo modo. Cōspice igitur bñ hanc mulierem ⁊ eius deuotionem ⁊ super his morose meditare: quia factum hoc sollenne fuit vade. Conspice etiam dñm Jesum q̄ benigne eam suscipit et q̄ patienter sustinet quicquid facit Cessat ⁊ quiescit a comedendo donec negocius compleatur: cessant ⁊ conuiue ⁊ omnes sup hac nouitate mirantur. Sed [phariseus qui eum vocauerat] non tamen inuocauerat quod melius fuisset fallaciter iustus ac de falsa et putatiua iustitia veraciter superbus: nullaq; compassione nature mot⁹ ⁊ sue fragilitatis oblit⁹ de hoc murmurans [ait. intra se] contra suum hospitez murmurando dicens [hic si esset propheta] verus sciens occulta [sciret vtiq; que] in persona [⁊ qualis] in vita [est mulier que tangit eum] et per cōsequens non permiteret se tāgi ab ea [qz peccatrix est] ⁊ ideo vnguentum eius vitare deberet. Egram reprehendit de egritudine que pos tius erat cōmendāda: qz languoris sue remediū in phar querebat apud tantum medicum quem etiam sci.

Ro. 6

Grego.

Holocaustum

Hiero.

Paule penitentia.

Pnie agende forma.

reprehēdit de subuctione de qua gratiarū actio nes erāt referēde qui ipe ꝗ de elationis vulne re egrotabat: ī ō nec modicū ꝑ subuentiōe re quirebat. Nescis pharisee stulte: nescis nuper te mūdauit a lepra quē mō nō credis esse ꝓpherā. Et ꝓpheta ꝗdē est ⁊ optime scit: q; peccatrix est mulier q; eū tangit ad hoc essi ipse venit: ad hoc ipe de celis descēdit. Nō essi venit vocare iustos ſz peccatores ad pniaz: hoc ipse testat. eius ꝓba sunt hec. Nō hozret ergo peccatores qui ꝓ pec catoribus factus est hō. Igit ꝑm Greg. Necesse semper est vt cum peccatores quoq; ꝓspicimus nosmetipsos prius in illozuz calamitate deflea mus: q; fuisse in similibus: aut lapsi sumus: aut labi possumus si lapsi non sumus. Per istū pha riseū qui xp̄m notauit de ignozātia et mulierem de immūdicia significat hypocrita de falsa iusti tia ꝑsumēs ⁊ alios ꝓtēnēs q; ꝑm Greg. ꝓa iusti tia compassionē hz falsa ꝓ indignationē ꝓ qō iste pharisens arguit de pietatis omissiōe in mo dicis respectiue et mulier cōmēdat de maioribꝰ valde. Ut dñs Iesus nō verba pharisei audiēs: ſz cogitatiōes inspiciēs rñdit cogitatiōi ei⁹ ad ꝓtutationē illius. ꝑ hoc essi ꝓ ad ei⁹ rñdit cogi tationē q; soli deo est nota ondit se plus ꝗ ꝓphe tāt: dñm ꝓphetarū: ꝓposuit ei pabolā de duo bus debitozib⁹: vt cōuenētius ꝓcludat ꝗ eū ex rñdēte ipsi⁹. Cū ergo de sua snia pharise⁹ quincit: quasi freneticus funē portat cuz quo ligat. Isti duo debitozes erāt maria deo debitrix quingen tozꝫ denariozꝫ: ⁊ pharise⁹ q; quinquaginta debe bat: q; minus se peccasse credebat: et ī ō maria plus diligere debebat: q; maiozē remissionē ac ceperat et plus diligebat: ideo maiozē obsequia christo prebebat. Exemplo igitur debitozum et feneratozis conuincit pharisēum ꝗ hec mulier esset gratia diuini amozis iustificādat: dignioz amarit: et peccata sibi remittēdo plura grata deo obtulit in hoc facto ꝗ superbus pharisens is conuiuando: q; ia amoz in humanis plerun ꝗ causatur ex donis precedentib⁹ et ꝑ ꝓsequēs maioz amoz ex donis maiozibus. Unde dominꝰ enumerans bona peccatricis: et mala falsi iusti redarguit pharisēum ex defectu triplici: ſz pie tatis: quia non dedit aquā pedibus suis: qui tū erāt fessi ⁊ dolentes ex laboze itineris: ac lutosi seu puluerizati eo ꝗ incedebat sine calciamen tis. Unde titius. q.o. Facilis est vsus aquarum non est facilis lachrymarum effusio: tu prōptis non es vsus: hec effudit non prompta lauans la chrymis pedes meos: lauit lachrymas ꝓprias. Secundo redarguit ex defectu charitatis quia non dedit ei osculum qō est signum amicitie et dilectionis. Tertio ex defectu hylaritatis q; de signatur in nomine olei: quo nō vnxit caput ei⁹. tria enim predicta faciebant olim suis hospitib us qui primo dabant osculum in signum secu ritatis: deinde lauacant pedes propter laborem itineris: postea vngebant caput vnguentis re frigerativis cōtra estū calozis. Et predicta tria scilicet charitas: pietas: et hylaritas requirunt in hospitalitate vera ⁊ gratiosa ex qua ad obse quium magis tenebatur pharisens ꝗ mulier su perueniens ab extra. Unde considera ꝗ preferē hic deuotum obsequium largitioni cibi ⁊ potus quos credibile est pharisēum in domo sua domi no prebuisse. Hinc potest elici argumētū ꝗ cuz suscipitur quis hospitio magis meritozium est ei benigne ministrare ꝗ ipsum cibum et potum exhibere. Et econuerso laudat dñs mulierem de triplici perfectione defectibus pharisei opposi ta prout clare patet in litera. Ex facris ergo mu lieris apparet ꝗ dñm multum dilexit: ⁊ ideo ve niam reportās iustificata fuit: ꝓpter quod et ex pctis multis sibi dimissis magis in amoze eius exarsit. Unde volens dominus mōstrare ꝗ oia in dilectione cōsumanē dixit symoni. [Propter qō dico tibi: remittunē ei pctā multa ⁊ qm̄ dile xit multum.] charitas enim operit multitudinē peccatorum. Et tu plurimum dilige vt tibi plu rimum remittat. vñ Chrzi. Nā qui vehemēter se ingesserunt malis: rursus et bonis vehementer insistent consci; ad qō debita se obligauerunt. [Cui autē minus dimittitur minus diligit [vt s. tu pharisee. Sed non superbias si in paucio ribus teneris: quia tu ꝗ venia eges. nullus essi pōt ꝑ semetipsum a debito pcti liberari nisi di uina gra venia cōsequatur. Igitur vt ait Chrzso Opus est nobis seruenti aia: quia nihil impedit hoiem fieri magnū. Nullꝰ ergo ꝓstitutoz ī pctis desperet: neq; virtuosus dozmiret. Nec hic con fidat: sepe essi meretrix p̄cedet eū nec ille diffi dat. possibile nāq; est eum etiam primos supera re. hec Chrzi. vñ ⁊ Greg. Quid fratres mei esse dilectionem credimus nisi ignem. Et quid cul pam nisi rubiginem. Unde nunc dicitur [remit tūtur ei peccata multa: q; dilexit multū.] Inde dit plane peccati rubiginem: q; ardet valde per amozis ignē. Et si ourum est valde qō coquitur abundat tū amozis igne quo etiam dura cōsum mantur. Ēāto nāq; amplius peccati rubigo con sumitur ⁊ quanto pctōzis coz magno charitatis igne concrematur. vbi Augu. Hic multa cōmi sit ⁊ multozum debitoz factus est ille gubernāte deo pauca commisit. Cui deputat ille qō dimi sit huic ⁊ iste deputet qō nō commisit. Nullū est enim pctm̄ quod facit hō quod non posset face re et alter homo si desit rector a quo factus est homo. vnde ⁊ Berñ. Quis non videat ꝗ sicut in multa peccata cecidit: sic ⁊ in multa alia cecidi sem nisi omnipotentis pietas seruasset? Fateoz ⁊ fateboz: nisi quia dñs adiuuit me paulominus habitasset in inferno anima mea vez cecidisset in omne peccatū aia mea. ¶ Admirtice feneratoz iste deum significat qui ꝑ culpa penā ⁊ ꝑ donis gratarum meritū bonozum erigit. Debitozes dici possunt maria ⁊ phariseus quātū ad ꝓpositum: vel populus gētis ⁊ iudaic⁹: vel pctōz notozius ⁊ occultus: vel clericus ⁊ laicus: ⁊ sic duo debi tozes sunt duo populi: vel duo status pctōzum ꝑmi debent quingētos denarios: quia plus pec cant: scō i quinquaginta quia minus. Ꝗz nō ha bēt vnde reddāt: q; nullus ꝑdictoz pōt absolui ꝓpriis viribus absq; gratia: ideo donat vtrisque ī donum gratuitū dat ꝑ quod eis debitus dimit tit. non enim sine dono dei gratuito fit culpe re missio. [Dixit autem dñs ad mulierem: remittū tur tibi pctā]. s. nō solū ꝗtū ad reatum ⁊ culpaz sed etiā ꝗtū ad reatus ⁊ penāz: hoc fit ex vehe menti amoze dei: et hozroze pcti ꝓteriti. O felix maria cui tot dantur munera. Naz primo datur ei peccatorum remissio. vt hic dicit. Secūdo sit spūaliter familiaris dñoz: vt in sequēti capitulo subditur. Tertio fit ei dominice resurrectionis prima apparitio: prout infra de resurrectiōe do mini narrat. Et accūbentes simul cū dño [dice bāt intra se] in corde suo. [Quis est hic qui etiaz peccata dimittit?] Hoc dicebant: q; humani tatem

Mat. iiij. Greg. Pctōze vi so flēdū no bis.

Hypocrita Iustitia vera.

Greg. Cogitatio nem nouit dñs.

E amoris mīdani cā.

Pharisei defectus tres.

Lachrymarū difficultas.

Hospitalitatis conditiones.

tatē exterius apparentem q; non pōt peccata di mittere ꝓ videbant. Sed dñs cogitatiōes par uipendens dixit ad mulierem. [Fides tua]. i. ia deo tibi infusa [te saluam fecit] q; ista fides cha ritate formata fuit: ⁊ ō habentē dignū vita eter na fecit. ꝗz Bze. fides eā saluā fecit: q; hoc quod petiit posse accipere non dubitauit. Spē enim iam ab illo acceperat a quo salutē q;rebat. [Va de in pace]. i. in quiete ⁊ cessatione a vitijs non discordādo a gratia tui amozis. In pace ire pre cipit vt i veritatis itinere pseuereti: ⁊ ab eo i via scandali vlterius non decliner. vñ Theop. Post ꝗ aūt ei pctā dimisit non sistit in remissione pec cātis sed adhicit operationem boni. Unde subdit. [Vade in pace]. i. in iustitia. Nam iustitia ē pax hominis ad deū: sicut pctm̄ est inimicitia inter deum ⁊ homem. q.o. Operare oia q; ad pacē dei te ducunt. hec Theophi. In hoc ergo ꝗ dz [vade in pace] notat ꝗ ipsa iuit sollicite per bona operat ⁊ ꝗ ipsa habuit pacē in cōscientia. O verbum delectabile ⁊ suaue ꝗ libēter id magdalena au diuit: ⁊ ꝗ iucūde recessit: ⁊ pfecte ad deū cōuer sa deinceps honeste ⁊ sācte vixit: ac dño Iesu et matri eius perseuerenter adhesit. Et bñ ait: ipa ce post remissionem peccatozum: q; iustificatis est pax cū cōscientia non remordet: sed nō ē pax impijs ⁊ existentibus in peccatis. Hic habes a pte ꝗ charitas reformat pacem inter deū ⁊ pec catozem. vnde ⁊ beatus Petrus dicit qō chari tas operit multitudinem peccatorum. Sine q; pfecto impossibile est placere deo: cum sine du bio placet quicqd: ⁊ ideo hanc precipue debe mus deo referre. vñ Amb. qm̄ nihil est qō digne referre deo possumus: quid essi referamus pro suscepte carnis iniuria? Quid pro verberibus? Quid pro cruce? obitu: sepultura? Ue mihi si nō dilexero. Audeo dicere non reddidit petr? et ī ō plus dilexit. Nō reddidit Paulus. Reddidit qui dem mortem pro morte: sed alia non reddidit: q; multum debebat: reddamus licet cruces ꝑ cru ce: funus pro funere: nunquid reddimus? quia ex ipsoz per ipsum. ⁊ in ipso habemus oia? red damus ergo amozem pro debito: charitatem pro munere: gratiā pro sanguinis precio. Plus enim diligit cui donatur amplius. hec Ambro. Nemo desperandum nō ē. ergo desperet: nemo de dei misericordia diffidat Clemens est dominus qui ex corde cōuersis tas facile miserē. Unde si quid confessio ⁊ lachry me possunt videre vis: vide quid fides ⁊ dilectio operatur. Paruo temporis spacio iustificata est mulier ⁊ ab omni peccato mundata que vni uersis vitijs plenam tam peccatrix fuerat: vt eā pharisens videre dedignaretur. Hāc igitur imi tans peccatoz peccata nunc defleat ⁊ vt eius la chrymas q̄ñs deus abstergat: Nam vt ait Ber. Felices lachrymae quas benigna manus condi tozis abstergeret: ⁊ beati oculi qui in talibus lic pebia ꝗ omne sublime videret: ꝗ auaritie petu lantie famulari. Unde et Chrzso. Sicut autem vbi vehemens imber prozumpit fit serenitas: sic la chrymi effusis apparet tranquillitas: et parit caligo reatum. Et sicut per aquam ⁊ spiritū pur gamur: sic ꝑ lachrymas ⁊ pfessionem denuo mūdamur. vbi Anselm. Iā nunc ingredere domum pharisei: incūbentē ibi dñm tuū attēde accede cum benignissima peccatrice ad pedes eius la ua lachrymis: terge capillis demulce oculis: fo ne vnguētis. Nonne iā sacro liquoris illius odo re pfunderis. Si tibi adhuc suos negat pedes: instatoz: ⁊ grauidos lachrymis oculos attolle tuis: q; suspiriis inenarrabilibus: q; gemitibus ex torque q̄ potis luctare cū eo: sicut iacob vt ipse se gaudeat superari. Videbitur tibi aliq̄ quod auertat oculos: ꝗ aures claudat: ꝗ desideratos pedes abscōdit. Tu nihilominus insta oportune īportune: q; clama vsq; quo clamabo: ⁊ nō exau dies. Redde mihi Iesu bone letiā salutaris tui q; tibi dixit coz meū quesiui faciem tuā: faciem tuā requiram. hec Anselm. Nullus ergo pctōz dz de clementia dei desperare: q; presto est cū ctis debita relaxare: et penitētes ad regnum celozū reuocare. Istud deus ꝑ manassem regē israel o lim ꝓfigurauit quē ꝓpter penitētiā ad gratiam reuocauit. Manasses infinitis deū offenderat. Esaia q; eū de pctis suis redarguit: serra lignea ꝑ medium desecari fecit: et tot ꝓphetas ipm ar guentes trucidauit ꝗ plateas hierl'm sanguine ꝓphetarū purpurauit. Tandē ab hostibus ē ca ptus: ⁊ in exilium deductus: carceri deputat⁹ vbi cepit penitere et ex corde scelera sua deflere. Et cū lachrymis orauit dñz dicēs. Peccaui dñe sup numerū arenę maris: et iā non sum dignus vi dere celi altitudinem propter iniquitatū mearū multitudinem. Misertus dñs pniam eius acce prauit. Nā de captiuitate eum liberauit: et in re gnum suū in hierl'm reuocauit. Per hunc pctōz designat qui prophetas dñi ipsuz arguētes cru ciat qñ predicatozes et doctozes audire recusat Et ꝗ diu talis pseuerat in pctō mortali tandiu ē in captiuitate diaboli. Si aūt ex corde egerit pe nitētiam: deus paratus est eū suscipere ad gra tiam. hoc idem ꝓfigurat ⁊ fnit in rege Dauid: q; adulterium ⁊ homicidium ꝑpetrauit. Cumq; re dargutus a nathā peccaui dicerem: statim nathā respondit dominus transtulit peccatū tuū: id ē dimisit. O ꝗ magna est pietas dñi ⁊ ꝗ ineffabi lis qui nullum penitentē despicit cuiuscunq; cō ditionis. Non ergo propter immanitatem pecca tozum nostrozū desperemus q; diuersos testes diuine misericordie habemus: neq; vltra pecca tis seruiamus: q; magnam dignitatē amittit mi seri hoies seruiēdo pcris quodā modo carnis vo luptates ⁊ concupiscentias: quidā aspirādo ad honozes et excellentias: quidam ꝑtinaci studio querentes mundi facultates ⁊ diuitias. Et quia pauci sunt hodie qui istum trinarium nephan dum non sequantur certe miseri merito dicunt q; illis rebus que eis deberent seruire et obseq; seruiunt ⁊ obsequunt. Tales procul dubio se vi les dñdunt non no[illegible]esmon dominos: sed poti[illegible] gariones ⁊ seruo[illegible] rempli de diogene de quo legitur ꝗ cum quadā vice ratione sue eminētis scientie et sapientie imperator eum visitaret: philosophus ei assurgere noluit quod videns ī perator ira cundia motus retrocessit: venerūtq; serui eius ⁊ dixerunt ad eum. Domine quare sic agere voluisti? Non modicum te imperator ho norabat: quia te pauperem talis ac tantus visi tabat: tu vero econuerso ipsuz inhonorasti: quia ei assurgere noluisti. Quibus respondit. Non de cet dignitatē meam vt seruo serui mei reueren tiam faciam. Seruit iste seruo meo. s. mundo: q; mihi seruit: eo fact⁹ est vt mihi seruiat. Igit nō decuit me signum alicuius reuerentie sibi exhi bere. Bene dominabatur iste mundo et impera-

Fides magdalene.

Perfectio triplicis magdalene.

Exegesis

Theophil.

Iustitia est pax. a.

Chrzi.

Exma. xvi.

Greg. Pdiem ignis: digitis: cator. Aug. Deus qui de ignis.

Charitas operit multitudinem peccatorum.

Bede.

Desperandum nō ē.

Ps. xcii. Ambro. Nemo desperet.

Bernard. Lachrymarum virt.

Chrzosto.

Anselm.

Bene. 32. Aba. c. 1.

Iesus Christi.

Manasses penitens. 3. Reg. 21.

In oratione eius in fine secūdi paralipo.

2. Reg. 11.

2. Reg. 12.

Diogenes i dolio iacēs a alexāder magnus.

Mundus nobis seruire debet.

bat bene nature sue dignitatem et presidentiã obseruabat.

¶ Oratio.

Jesu bone spes penitẽtiũ qui Mãdarie peccatrici ad tuos pedes flenti ⁊ eos lachrymis rigãti: capillis tergenti: labijs osculanti: pietatis signum aperiẽs peccatoꝝ veniã tribuisti: me ꝺspicias Jesu misericors me peccatorem: ad clemẽtie tue vestigia puoluum: rigantẽ lachrymis intime cõpunctiõis osculantem labijs deuote orationis: ⁊ fac me audire vocẽ tuam pietate ⁊ clementia: suauitate ⁊ misericordia: plenam quã audire meruit: ⁊ ipsa ⁊ dimittantur mihi peccata mea: multa per tuã gratiam ⁊ ipsius merita. Amen.

¶ De ministerio Martheet ocio Magdalene. Capi. lxi.

A Luc. 10.

¶ Et post hec quadã vic [intrauit Jesus in quod ꝯdam castellus] .s. bethania que interpretatur domus obedientie p qõ signatũ est ꝯ libenter intrat dominus domũ conscientie vbi ei obeditur deuote. Et venit ad dominum marthe ⁊ marie ad illam essi domũ frequenter diuertebat ⁊ fec re ꝓter specialem ibi habitantũ amicitiã ⁊ deuotionem. Sed marthe domus hic appellatur, cum dicit [⁊ mulier quedam martha nomine excepit illum in do mũ suam [qz maior natu erat et curam demus habebat. At ille sorores toto affectu Jesum diligentes reuerenter ⁊ alacriter eũ susceperunt de tãti hospitis aduẽtu gaudentes. Et martha quidẽ se incõtinenti ad refectionẽ dñõ ⁊ discipulis suis procurandam paratuit et in ministerio laborauit vt eis conuenienter prouideret: maria vero ad pedes domini se posuit vt diligentiam: assiduitatem: solertiã erga auditionẽ ostenderet: ⁊ multã reuerentiam quam ad dominum habebat. Illa stabat ⁊ satagebat vt pasceret dominũ cibo vtq; corporali hec sedebat ⁊ audiebat vt pasceretur a domino suo cibo spirituali. Sane ꝯto melior est anima corporeã to dulcior est cibus spiritualis in mẽte ꝯ carnalis in ventre. Ut autem dicit August. Quãto humilis sedebat tãto amplio capiebat ⁊ ꝓfluit ei aq ad humilitatẽ: qual' oenatat de tumoribꝰ collis ⁊ cũ dñs more suo nolens stare ociosus ꝟba vite loquerẽ eterne p hoc dãs exẽplũ discipulis vt cũ recipiunt in domibꝰ suis cipiẽs repleãt sacris doctrinis: maria oculis ⁊ auribus i eũ itẽta speciosissima faciẽ eiꝰ ꝓplabatur ⁊ i eiꝰ suaui sermõe reficiebat ⁊ vltra ꝯ dici possit in aspectu ꝟbis eiꝰ iucũdabat: nec q̃ꝯ aliõ cogitabat ꝯ tãti dulcedini ꝟbi diuini ⁊ opibus vite ꝓẽplatiue itẽta erat ⁊ de illa mẽsa diuina opulẽta micas de ꝟbo dñi colligebat. Martha vero in operibꝰ vite actiue occupata stetit ⁊ substitit ꝯsi fatigata ⁊ fessa laboze ministerij cessãs aliquãtulũ ⁊ moleste ferẽs ꝯ ipsa sola in necessitatibꝰ dom' laborare: sororꝰ eiꝰ ocio ⁊ q̃eti vacare ⁊ dñõ hoc ꝟmittẽte cõquerẽs postulauit ab eo vt ad laborãdũ secũ in ministerio ⁊ iuuan dũ illã ꝓpellere: ⁊ ꝯtã sniam reportauit. Maria aũt martha adiuuat ꝓlijs opa eiꝰ dirigẽdo ⁊ suffragijs p ipsa orãdo. Ecce ꝯ sorores iste nec seruũ nec ancillã habebãt q̃ eis suiret: nec dñs coquã vl' ostiariũ q̃ eiꝰ modũ puideret: ex quo habes argumẽtũ cõtra superbiã presertim pla torũ. Martha de sorore cõquerẽs ex illoꝝ perso na loquit qui adhuc diuine cõtẽplatiõis ignari solũ qõ didicerũt fraterne dilectionis opus deo placitũ ducũt iõ cũctos q̃ rpo p cõtẽplationem deuoti esse volunt: huic mãcipandos autumant. Hanc ignarorũ obiectionẽ soluit Hieronym. in epistola in qua inuitat nobilẽ diuite matronã ad heremũ dicens. Qñ finẽ habebit ista seruitus imperfecta? Nunquid nõ habet dominus vnde alet pauperes nisi per te? Inuenit autem maria accusata tripliciter. s. a phariseo de ꝓsumptione ⁊ temeritate: eo qõ peccatrix xpm recumbentẽ tetigit. A iuda de ꝓdigalitate: eo ꝯ preciosum vnguentũ effudit: ac caput et pedes dñi vnxit. A sorore de ociositate sicut ꝯz hic et vbiq; maria tãq; patiẽs tacuit et xpõ semp pro ipsa respondit ⁊ eam excusauit: ostẽdens phariseo ꝯ factũ marie nõ erat ꝓsumptionis sed deuotionis: ostẽdens quoq; iude ⁊ alijs discipulis ꝯ illa effusio vnguenti nõ erat ꝓdigalitatis sed pietatis: ostẽdens etiã sorori ꝯ sessio marie non erat ociosa sed melioribus actibꝰ occupata. Maria aũt q̃ in ꝟbis dñi quiescebat: ⁊ mira suauitate tenebat ad clamorẽ sororis q̃si a somno vigilans de quiete sua timuit: ⁊ facie inclinata i terra siluit: ac cãm suam tanꝯ ociosa iudici cõmisit non parans rũndendi sei monẽ ne remitteret vel interrumperet audiendi intentionem. Et dominus excusando mariã dixit ad martha. [Martha martha] repetitio nominis signum est dilectionis vel monende intentionis vt. s. audiret intentius [sollicita es: ⁊ turbaris erga plurima] ac circa mlta es occupata opa ei vite actiue sollicitudinem et distractionem mentis inducunt ⁊ frequenter pturbationem ingerũt. Si ergo vis cum letitia viuere noli vltra agere ⁊ qz in multis actionibus minor eris. [Porro vnum est necessarium]. s. deo iugiter inherere. ꝑm illud vnũ petij a domino hanc requiram ꝛc. Uel [vnum]. s. ipse deus qui vnus est pre oibus querendꝰ. Uel [vnũ]. i. vnitas mẽtis ad deum: qz per vitã cõtẽplatiuã mens adheret deo q̃ est simpliciter vn: ⁊ sicut ecõtra per vitã actiuã intendendo creaturis que multe sunt: aia diuidit ur ⁊ per multa distrahitur. Et tñ multa sunt necessaria tendentibus ad vnũ qõ oibus est preferendum. [Maria optimam ꝓtẽ elegit] securã magis ⁊ dignior ẽ. q. di. Nõ tu malam: sed illa meliorem. Ne ergo cõqueraris de ocio sororis: qz maior est q̃ racumbit ꝯ qui ministrat. Sed qõ dicit optima cum eũ tñ sit cõsecutura in patria. Sed ⁊ illã optimitatem dulcedinis ⁊ iucũditatis patrie iã hic ꝓgustauit nõ sicut in futuro apprehendit. Non tñ reprehendit pars marthe: qz et ipsa est bona sed laudatur pars marie qz optima: cuius cãm subiungit: qz [non auferet ab ea] hoc essi elegit qõ semper manebit. In hac vita incipit ⁊ augetur in alia vita plenius perficietur: qz quod nunc videt per speculũ in enigmate tũc videbit facie ad faciẽ. Et amoris ignis qui hic ardere incohat cũ ipsum quẽ amat viderit in amorẽ amplius inardescet. Charitas nõ ꝯ exercidit: quia vna et eadẽ charitas hic et in patria remanet. [Ignis est in syon] ⁊ caminus in hierl'm: ⁊ contemplatiua eadẽ est hic ⁊ in patria: sed hic iucunditas mentis ẽ semplena: ⁊ ibi pfecta. Nõ ergo cõtẽplatiua auferet que subtracta p̃sentis seculi lucta p ficietur: actiua vero sicut ⁊ fides euacuabit qũ

Martha Magdalena.

Augustin' humilitas magdalene.

B Martha ⁊ magdalene status.

Cõtra sollicitudines ecclesiastico rum.

Hiero.

Secundo magis tripliciter. Defectus eius.

Ambro. Sapientie studentes non sunt ociosi.

Ecc. 6.

Actiua.

Ecc. 38. Pãs.

D Actio duplex. Greg.

Luc.

Hilar.

E Cõtemplatiua vita.

August. Ocium sanctum.

Vita duplex.

que ⁊ auferetur ⁊ qz in eterna patria non erunt opera pietatis necessaria in quibus ipsa exercetur. Maria ergo per dñi excusationem excusata weinde securius sedit: ⁊ iocũdius quieuit. vñ Aug. Dñs p maria rũdit martye ⁊ ipse eius factus est a duocatus qui iudex fuerat interpellatus. Que sua interpellanti rũdit ⁊ susceptã defendit. Intenta erat martha quõ pasceret dñm intenta maria qõo pasceret a dño. A martha cõuiuũ dño parabat in cuius puiuio iaz Maria iocundabat. Maria enim suauitate tenebatur que profecto est maior mentis ꝯ ventris. Excusata est sedit securior. Non ergo dãs oous reprehendit: sed munus distinxit. vna est theoruca. id est contemplatio dei cui merito vniuersa virtutum studia ꝓponunt. vñ Ambr. Sgat ec sicut Mariam deuderium sapiẽtie hoc enim maius hoc pfectius opus. Nec ministerij cura a cognitione verbi celestis te auertat. Nec arguas eos ⁊ ociosos iudices quos videas studere sapiẽtie. Nec martha tñ in bono ministerio reprehendit sed maria ꝯ meliorẽ partem sibi elegerit auferẽ. Jesus enim multis abundat ⁊ multa largiturꝰ: ideo sapiãtior: qõ principale adiuerit elegit. Deniq; apli optimum non putauerunt relinquere dei verbum ⁊ ministrare mensis. hec Ambro. Iraq; marie pars id est ꝓmplationis ocium martye ministerio prelata est: qz dignior fcz angelorꝰ uersationi vicinior: ⁊ qz securior ⁊ qz quietior ⁊ qz iocũdior: ⁊ qz diuturnior: qz ista [nõ auferetur.] Illa vero periculosior: propter lutũ ⁊ puluerem pedibus actuiozum adherentem et laboriosior propter sollicitudinem ⁊ occupationem proximis tamen vtilior propter subuentionem ⁊ edificationem. Actiua autem quedaz est prelationis ⁊ predicationis quedam ministerij ⁊ vite communis. Sicubi ergo legitur actiuã preferri contemplatiue intelligendum est de actiua prelationis ⁊ predicationis: in aliquo essi excedit actiua contemplatiuam ⁊ in aliquo excedit per illam. ¶ Ubi sciendum ꝯ distinguit duplex actio a doctoribus. Una que consistit in exercitio virtutũ moralũ: ⁊ ista disponit ad cõtemplationem. Uñ Greg. Qui contemplationis arcẽ tenere desiderãt necesse est vt prius in cãpo actionis se probent. Sedatis essi passionum tumultibus per exercitium virtutum moralium disponit aia vt libere possit eleuari in contẽplationẽ ꝟitatis: et quo pz ꝯ talis actio ordinatur ad contemplationem sicut ad finem: finis autem melior est his que sunt ad finem. Et ideo de tali actione concedunt omnes quod contemplatio est melior. Alia aũt actio est que sequitur contemplationẽ ꝓcedens ex plenitudine cõtẽplatiõis sicut est docere: ⁊ in regimine aiaꝝ laborare: et hmõi opa facere: ⁊ de tali actione dicunt aliqui ꝯ est melior ipsa contẽplatione: ⁊ de ista actiõe nõ loquitur hic xpõ vt pz intuẽtibus. Alij vero dicũt ꝯ etiã in ista actione cõtemplatio melior est: qz id qõ simpliciter preeligitur videtur esse melius absolute ꝯ id quod preeligitur in casu: ⁊ cõtẽplatio est per se eligenda: cura aũt aiarũ in casu necessitatis fraterne est suscipiẽda. vñ Aug. Ociũ sctũ querit charitas: ⁊ negociũ iustũ suscipit necessitas charitatis quã sarcinã si nullus imponit intuende veritati vacandum est. si autez iponitur suscipiẽda est ꝓpter charitatis necessitatem. hec Aug. Ue due sorores dño oilcte scilicet martha et maria duas vitas demonstrant spũales q̃bus pñs exercek ecclesiam martha actiuam qua proximo in charitate affociamur: maria contemplatiuã qua in dei amore suspiramus, vnde non maria: sed martha xpm suscepisse dr in domo sua. Maria enim non illã habet dominũ qz vita contemplatiua oẽm huius seculi spernit habere possessiones. Sufficit ei ad pedes dñi sedere: ⁊ verbũ dei semp audire ac mẽtem potius ꝯ ventres nutrire. Sufficit et remotis oibus curis ⁊ sollicitudinibus lectioni ⁊ orationi assidue insistere: ⁊ in dei contemplatione vacare: crebra quoq; lachrymarꝝ compunctione pro peccatoꝝ remissione ⁊ eterne vite suscepti ne dulcissime suspirare. Tales essi prophete fuerunt. Tales ⁊ apostoli. Tales ⁊ multi alij omnia relinquentes mundum fugientes domino adherentes tanꝯ nihil habentes ⁊ omnia possidentes. Actiua vero vita ꝯz semper in actu sempper in fatigatiõe ⁊ laboze est: ⁊ vix aliq̃ in quiete põt esse. Inde hic de martha dicitur qz [satagebat circa frequens ministerium.] Videmus enim multos ecclesiarũ prepositos ⁊ ministros aliquos alios solicitos esse ⁊ reuerentiam exhibere: ⁊ studere: ⁊ multis modis fratrum ⁊ proximorũ necessitatibus ⁊ misericordie operibus insudare: vt eos quoq; in merito circa frequens ministerium fatigere dicamus. Et ideo maria sedet qz cõtemplatiua pacatis vitiorum tumultibus optata iam in ꝟo quiete mentis perfruitur. Martha vero stat qz actiua laboriosa desudat in certamine. vñ Aug. Remanserunt ergo i illa domo qui susceperat oẽm in duabus feminis due vite ambe innocentes: ambe laudabiles. Una laboriosa: altera otiosa, nulla facinorosa quam caruere dz laboriosa: nulla desidiosa ꝯ cauere debet otiosa. Erãt ergo in domo illa due vite ⁊ ipe fons vite. hec Aug. Ue aũt mulieres prudẽtissime rotius ecclesiastici exercitus duces ⁊ puie sunt: has cetera turba sequit: ⁊ alij post martha ⁊ alij post mariam vadũt. Nulli enim celestem ullam patriam ingrediuntur nisi qui hanc vel illã sequuntur. Sed in his necesse est vt vnusquisque vires suas cõsideret ⁊ ad quod opus aptior sit. Si enim ad contemplationem sit habilior ⁊ ad orandum deuotior: tute se trãsferat ad heremũ pro se ⁊ alijs oraturus: nec sic abscondit talentum in terra: sed in dño iz non predicet: qz ralẽtum ofonis ⁊ deuotionis in quo amplius valet ⁊ meliorem se sentit omnibus erogat: nec piger dici debet qui totus in sancta deuotione ofone ieiunijs: ⁊ vigilijs: ⁊ lachrymis est. Et de actiua similiter suo modo accipe ⁊ intellige. Nõ tñ fit diuisio inter has species vite quasi per opposita: sed per officia pueniunt enim etiam eisdẽ: sed officia habent distincta. Actiuus enim sepe est ꝓmplatiuus ⁊ econuerso: qui tñ denominatur ab altera cuius fcz pura ⁊ frequẽtius gerit officia. Sunt aũt officia actiue legere: in publico predicare: coripere: errantes reuocare: nescientes docere: pauperes sustentare ⁊ alere: petẽtibus consilium ⁊ auxilium dare: inopes de manu fortis eripere: infirmantis curam gerere: cõmissis nobis qualiter subsistere valeant, quide rem, singulis quibusq; expediãt disposẽre: opera pietatis oia exercere. Officia contemplatiue sicut sunt sibi ⁊ in secreto legere: in lege dei meditari: secreto orare: suauitatem ⁊ dulcedinem patrie cum angelis progustare ⁊ presentire: soli de siderio ꝓditoris inherere: exurã mentem cũctis

Contra sollicitudines ecclesiasticorum.

E August. Uita duplex innocẽtie.

Delectꝰ vite habẽdꝰ.

Officia vite actiue.

Cõtemplatiue vite officia.

habere terrenis: eamq; q̃ tum humana imbecillitas finit vnire cũ rpo: vt nil rã agere libeat: ſz calcatis curis oibus ad videndã facie ſui creatoris aĩus mardeſcat adeo vt p̃uerſatio p̃tẽplatiui iã quaſi in celis ſit ⁊ nihil de terrenis ſapiat. Contẽplatiuus eſt ⁊ vere ſpiritalis hõ tã fidelis dz eſſe in tota vita ſua: ⁊ i omni ope ſuo ac ſi ſingulis horis iudicari debeat coram deo: ⁊ tam ardẽti deſiderio viuere ⁊ ardere quaſi ſingulis horis debeat iungi angelo⁊ cetibus ad fruẽdũ deo eternaliter: ⁊ qui hz cor i ſupernis eleuatũ q̃ ſedet: q̃ ambulat: q̃ requieſcet: q̃ aliquid facit ⁊ cor a deo non recedit: oẽs ad dei amorez exhortat: videlicet huius mundi gloriã ⁊ felicitatẽ miratur hoĩm cecitatẽ: ⁊ q̃ ſtultũ ſit in trãſitoriis fiduciã habere oſtdit. Cõtemplatiuus tñ p̃ opportunitate tpis ⁊ neceſſitate inſtante alterius ſumat officia: ſic de contemplatiuo actiuus ⁊ econuerſo cum expedire viſum fuerit eccleſie. Vñ cenomanenſis ſcribens cuidã aſſumpto in prelatum p̃querenti adempta ſibi eſſe cõtẽplationis requiẽ: ⁊ actiue ſollicitudinis ſarcinã ſe iuitũ ſuſtinere ait. Ad pedes dñi cũ maria ſedebas: nunc cũ martha dño miniſtras. Spẽs rachelis te allexit: ſz nec faſtidias lyam lyppaz: q: gignit ſibi ſobolẽ. maria a dño fercula ſumit: martha dño p̃parat ⁊ apponit: hec deum reficiu illa a deo reficit: hec miniſtrat panem hoĩm: illi miniſtrat panis angelo⁊. In menſa eius nil faſtidit: in menſa marthe multa tibi audit. bas cãticũ angelo⁊: videbas lilia virginũ roſas martyr: violas confeſſo⁊: hic filiũ dei de celis deſcendentes ⁊ dicentem: gaudium maius eſt angelis dei ſuper vno peccatore penitentiam agente ⁊c. Videlicet tibi p̃templatiuam actiue debere preponiti: ſi ſollicite cõſideres actiua materia eſt ad gloriã ſicut contẽplatiua non deſcenſus ad ruinã quarus vtranq; in eodem ⁊ in diuerſis inuenies. Chriſtus enim docens in campeſtribus: in mõte orauit. Moyſes in monte ⁊ in tabernaculo loquebat cũ dño: deſcendẽs de monte ⁊ egreſſus de taberna culo loquebat cum populo. Petrus cui dictum eſt in cenaculo macta ⁊ mãduca predicauit populo. Apl's raptus i paradiſum factus eſt doctor gentiũ. Maria legit tñ ſedeſſe ⁊ audiſſe nec aliq̃ ſoror diſcurrenti ſubuenireſſz eius auxilium quadã mentis amaritudine anxia ſoror poſtularet. Martha nequaq̃ legit partẽ marie ſuo miſcuiſſe obſequio: ⁊ ideo ſicut dñs teſtat [Mãã optima partem elegit que non auferet ab ea.] Per mariam ergo ſignat quozũ cõuerſatio in celis eſt: vt qui dicunt. Ecce elongaui fugiẽs ⁊c. Per martha negocioſi ſacerdotes reprehendunt in quibus turba negoriozus p̃templationis excludit ſacrariũ ⁊ contriti cordis extinguit ſacrificiũ. Nec eſt fieri põt vt ali q̃ loquat cũ dño qui ẽt ſilens cum toto fabulatur mundo. Talibus occurſant inimica negotia quorum recordatio illos ſequitur vſq; ad ſacra altaria qui illis furantur orationum ſuffragiat ⁊ defraudant ſuis temporibus eccleſia ſtica officia martha miniſtrauit ſed pro chriſto diſcurrit. Si nobis diſcurrimus querentes que nr̃a ſunt aucupantes temporalia nec martha ſumus: ſed negociatores. Unde ſi ſic diſcurris iuſta eſt tibi fiendi ⁊ conquerendi rõ. Ceterũ ſi martha⁊ ſimpliciter agis: bene agis. Si inter lya⁊ diſcurris ⁊ rachelẽ melius agis. Si cuz maria ſedes ⁊ audis optime bonũ ẽ ſeminare quod illa fecit: melius eſt metere q̃ iſta. ¶ Nec idcirco dixerim vt magnum reputes bonuz ſic alternare ſtudia iſtarum: vt nunc quieti vaces: nunc proximozũ vtilitati. Una quippe ⁊ eadẽ eſt ſcala qua iacob aſcẽdẽres ⁊ deſcẽdẽs vidit angelos. Rachelẽ diligas pro ſpecie: lyaz pro prole. Neutra ergo pretalato eſt poſtponenda ⁊ ſed vtraq; amplectenda. Utram vero alteri p̃ponas: ignozo. Verũ hoc neſcio q̃ duo ſunt i lecto vn⁹ aſſumet ⁊ alter relinquet ⁊c. Nec cenomanẽſis. Nec aũt hyſtoria que hic tangit: licet ad beatã mariam non pertineat: tñ hoc euangelii in die aſſumptionis eĩ legit: q: ipſa eſt caſtellũ in quo dñs intrauit: vt q: vitas ⁊ officia iſtarum ſoro⁊ habuit. Caſtellũ quippe fuit corpus intemerare virginis marie quod intrauit dñs ieſus in p̃ceptione. Quod bñ dz caſtellũ p̃pter ſeptẽ que p̃ſtituunt nobile caſtrum. Primum eſt ſitus altus: vt vez caſtrũ ſit in alto ſitũ per quod ſpũaliter altitudo vite ſpũalis accipit vt hõ ſpũalis ſit eleuatus ab inquietudine ⁊ affectione eo⁊ que in mundo ſunt ⁊ in altitudine celeſtium deſideriorum ⁊ p̃templatione diuinoz. talis fuit beata virgo Maria que altitudinem vite ſpũalis excellentiſſime in ſe habuit quo ad oĩa predicta. Scõm eſt murus clauſus ⁊ firmus per quem intelligit firma clauſura: vigil cuſtodia virginalis integritatis que excellentiſſima fuit in beata virgine quã ita murus virginalis integritatis vndique vallauit: vt nullus vnq; libidinis acceſſus ad eã eſſet: nec ſenſus eius ſola ẽt cogitatiõe ab aliquo tangeret libidine. vnde in ea verificatus eſt illud canticozus. Hortus conclusus ⁊ fons ſignatus. Tertium eſt turris per quam intelligit humilitas que hoĩem prouehit in altum vſque ad celum. iuxta illud. Qui ſe humiliat exaltabitur ⁊ ſicut turris eſt ad protectionem omniũ q̃ ſunt in caſtro ſic humilitas p̃tegit ⁊ conſeruat omnes virtutes in homine. Et hoc muniminũ turris humilitatis valde conueniens eſt ad muru virginitatis que duo inuicem ſe defendunt ⁊ excellentiſſime in btã virgine fuerunt. Quartum eſt foſſatum per qõ intelligit paupertas q̃ omnem terrenitatem eius cuat ab aĩa: ⁊ hec fuit i ỹgine maria de q̃ dz q̃ nõ erat ei loc⁹ i diuerſorio quo ſuum pareret filium. Quintum eſt armatura ad protectionem caſtri et confugientibus ad id neceſſaria per quam intelligitur abũdantia pietatis que eſt in virgine beata quã p̃tegit pctozes ⁊ ab hoſte cõpreſſos fugientes ad eam. Sextũ eſt alimenta ſine quibus caſtrũ cõſeruari non põt per q̃ intelligit copia alimenti ſpũalis quã ſufficientiſſime in ſe btã virgo habuit ipſa eſſi intra ſe continebat panẽ ⁊ vinum verũ qui de celo deſcendit. Septimũ eſt fluminũ p̃fluens per quẽ intelligit plenitudo gr̃e q̃ confluxit in btã virgĩe. vñ Hiero. Ceteris per gratiam marie aũt ſe totã infudit plenitudo gr̃e. [Intrauit ergo ieſus in quoddam caſtellũ]. ſ. in beatã virginem in quam venit ipſe deus ad expugnãdum diabolum [⁊ mulier quedam martha noĩe] i. beata virgo [excepit illum in domum ſuam]. ſ. in vterũ ſuum [⁊ hunc erat ſoro⁊ nomine maria] Beata virgo martha fuit et maria: martha propter ſtudiũ bone actionis. Maria propter ocũ contemplationis. Martha enim ⁊ actiua i rpo filio ſuo fuit q̃ oĩa opera miſericordie ⁊ pietatis circa illum exercuit: ⁊ curam eius obtulit cut mater egit. In membris eius etiam ꝓ eius

Cõtẽplatiui fidelitas

Cenomanẽſis.

Utraq; vita in eiſdẽ.

Act. 10.

Ps. liij. Cõtra ſacerdotes ſecularia tractantes.

Uita actiua.

Uita mixta.

Uita cõtemplatiua. Gene. 2. Matt. 8. Assumptio marie. Luc. 10. Euangelium. Matt. 8. Castellum. Castellum. Cantic. 4. Luc. 1. Hiero. Plenitudo gratie marie.

beth cognate ſue p̃ecur ſozẽ dñi parienti miniſtrauit: ⁊ ipm p̃curſozẽ in cunabulo fouit ⁊ c in balneo lauit: aliaq; obſequia vtriq; humiliter exhibuit. Fuit etiam maria ⁊ cõtẽplatiua audiẽdo agelũ: dñm: ⁊ cum eis loquẽdo ac ſeruans ⁊ cõferens ea que videbat et audiebat in corde ſuo: que non niſi ꝓ ſpe ſuo aperuit: cum ſcz euangeliũ ſcribi cepit: ⁊ tunc docuit apl'os ea que didiſcerat in quo actiua erat. Jõ dz hic [⁊ huic erat ſoro⁊ nomine maria.] Que ſtetit cõſtans in fide [⁊ ait. Domine non eſt tibi cure ⁊c.] Iſta martha q̃ conquerit de ſozore ſua eſt ratio inferior attendens et videns filiũ ſuũ ad mortẽ cõprehendi inter hec ſollicita naturali cõpaſſione quaſi ſatagebat eũ liberare: ſed maria eſt ratio ſuperior cõtẽplãs diuinã voluntatẽ ⁊ attẽdens totus factũ eſſe ex dei ordinatione quaſi [ſedens ſecus pedes eius audiebat] ea que ãtius ſuus predixerat de ſua paſſiõe ⁊ cõſortãs ſe diuine voluntati cõſentiebat q̃ ſic fieret: ita q̃ quaſi ratio inferior beate virginis cõquerebat de ſupiori. Sed q̃d ridet oñs audiam? [Martha martha ſollicita es ⁊ turbaris erga plurima] q: beata virgo ſollicita fuit q̃ũ herode perſequente in egyptu⁊ fugit q̃ũ iudeos filiũ ſuũ p̃ſequẽtes cognouit [ſz vnũ eſt neceſſarium] vt. ſ. vn⁹ moriat. p̃ plo⁊ et non tota gens pereat: ⁊ [maria]. ſ. ratio ſuperior optimã p̃tẽ elegit]. ſ. in oibus conſentire diuine voluntati: ⁊ iõ [nõ auferet ab ea] q: ſic oportuit p̃m pati ⁊ ita intrare in gloriã ſuã. vñ Anſelm. Hoc caſtellũ q̃ intrauit Jeſus ſingulãriter intemeratã virginẽ eiuſdẽ Jeſu genitricẽ mariam per ſimilitudinẽ accipimus. Caſtellũ eſſi dz quelibet turris ⁊ murus in circuitu eius q̃ duo ſeſe inuicẽ defendũt ita vt hoſtes per muru ab arce ⁊ a muro p̃ arcẽ arceanẽ. Hmõi caſtello nõ incõgrue virgo maria aſſimilat quã virginitas mẽtis et corporis ita quaſi murus vndiq; vallauit vt nullus vnq; libidini eſſet ad eã acceſſus nec ſenſus eĩ aliqua corrũperet illecebra. Et virginitatẽ cũ libido vincere non poſſit ſolet ingerere ſuperbia. eſt in eadẽ virginitate turris hũilitatis oẽm repellens ſuperbiã. Itaq; hec duo murus vez virginitatis ⁊ turris hũilitaſ ab alterutro muniunt: vt nunq; in humili virgine fuerit nec ſuperbia virginitas: nec inquinata hũilitas ſed ſemper in eadẽ p̃manſerit ⁊ humilis virginitas: virginalis humilitas: Due iſte ſozores ſicut ſancti patres pleniſſime expoſuerũt duas in ſancta eccleſia vitas deſignant. Martha. ſ. actiua: Maria vero cõtemplatiuã. Iſta laborat ad exhibenda indigenti oĩa humanitatis officia: illa vacat et videt: quonia ſuauis eſt dñs: iſta circa exteriora occupatur: illa interioza contẽplat. Sicut aũt maria ſingularis eſt mater dñi: ita et effectus iſtarũ vitarũ quarũ iſte due ſozores typũ tenent in ea extitit ſingularis. Niſi q̃ in aliqua p̃ſona: immo in oibus martha ſic eſt operata: niſi q̃ ſic al's maria contẽplationi vacauit ⁊ niſi q̃ ſic al's hec vt illa q̃ ſuũ eſt exhibuit altera martha ⁊ maria dico eozũ ſignificantiã intelligo. Sz iaz videamus actionem huius marthe: deinde conſideremus cõtemplationẽ hui⁹ marie: vt pleni id faciamus quid alij per martha operant et q̃d iſta operata eſt cõferamus. Alij hoſpitẽ quemlibet in domo ſua ſuſcipiunt: iſta nõ quemlibet: ſz proprũ filiũ dei qui nõ hz vbi caput ſuum reclinet: non in domo: ſed in vtero ſuſcepit. Alij nundum quemlibet veſte mutabili atq; incoruptibili vñlibet cõpoſita operiunt: iſta ꝓbũ dei q̃ ſeadem virgine carnẽ in vnitate perſone aſſumpſit que ſine fine incoruptibilis atq; incõmutabilis permanebit. Alij quẽlibet eſurientẽ vel ſitientẽ cibo vel potu exteriori reficiũt: iſta hominẽ deũ hũanitus indigẽtem non ſolũ exterioribꝫ cibis vel potibus pauit: verũ etiam interiori ſuo lacte aluit. Et breuiter ſex illa opa miſericordie p̃curramus que ſi vni ex his minimis fiunt deus ſibi facta confitetur: iſta non quẽlibet ex minimis: ſed ſummũ dei filiũ hoſpitẽ ſuſcepit: nundũ carne vel etiã pannis operit: eſuriẽtẽ pauit: ſitientẽ lacte potauit: infirmum p̃ infantiã ⁊ iacentẽ nõ ſolũ viſitauit ſed ⁊ balneando: liniendo: fouendo: geſtando frequẽtauit vt merito de illa dicat Martha aũt ſatagebat circa frequens miniſteriũ. [Comprehenſo ⁊ crucifixo quaſi in carcere poſito affuit ſicut ſcriptũ eſt. Stabat aũt iuxta crucẽ Jeſu mater eĩ?. Iter hec ſollicita erat ⁊ turbabat cũ fugeret in egyptũ a facie herodis: turbabatur cũ iudeos inſidiãtes ⁊ mortẽ eĩ inferre volẽtes cognoſceret. Ad vltimũ turbata eſt vel de cũ vidit filiũ ſuum talẽ cõprehendi: ligari: flagellari. cõſpuiri: ſpinis: cozonari: videri: colaphizari: crucifigi: mori ſepeliri. Unde ei cõgruit q̃ dz [martha martha ſollicita es et turbaris erga plurima] Nemo vero dubitat quin beata maria filium vellet de omni tribulatione eripi: ſeipaz in perturbatione adiuuari a diuinitate quã eidem filio ſciebat ineſſe per theozicã q̃ eſt pars Marie. Hoc eſt q̃ martha cõqueritur q̃ eaz ſoror reliquit ſolã miniſtrare ⁊ eius auxilium in miniſterio flagitat. hec de parte marthe. ¶ Poro de parte Marie que optima predicat quanta vel qualis fuerit beata maria quis digne loquatur. Si talis eſt vt diximus: immo melior eſt q̃ dixim⁹ in btã maria ꝓ martheq̃ tñ a dño ſi laudat ſz tñ nõ vituperat q̃lis eſt pars quam optimam maria elegit: q̃ ſic laudat vt ab ea non auferri dicatur. O quã magna multitudo dulcedinis dei fuit in beata virgine. Maria q̃ ſpũſanctus in eã ſuperuenit ⁊ virtus altiſſimi ei obumbrauit ⁊ de eodẽ ſpũſancto concepit: quid de eo non ſapiebat: in qua ſapientia dei latebat: et in cuius vtero corpus ſibi aptabat. Hec aũt nõ ſolũ [ad pedes] ſed ad caput [dñi ſedens audiebat ꝓbum ec ore eius.] Hec cõſeruabat oĩa verba angelo⁊: paſtorũ: magoz: nec nõ ipſius filij ſui conferens in corde ſuo. Nemo vnq; ſicut iſta guſtauit q̃ ſuauis eſt dom⁹: inebriabat ab vbertate domus dei ⁊ torrente voluptatis eĩ? potabatu. Nec mirũ: q̃m apud eã immo intra eam erat fons vite de quo manabat tanta p̃fectio vtriuſq; vite. Circa plurima vt martha occupabatur. circa vnũ vt maria delectabat. [Porro vnũ eſt neceſſariũ] q: plurima auferunt: vnum manet. Singulariter igitur ꝓtẽ marthe peregit: ſingulariter optimã marie partẽ elegit. Sz pars marthe ei auferturiã eſſi non erit ſollicita vt miniſtret ei ſicut puero cui oẽs angelo⁊ ordines miniſtrant ſicut dño. Jam non triſtabit fugiens in egyptum a facie herodis ⁊ quia ipſa aſcendit in celum ⁊ et herodes deſcendit ad infernum a facie eius. Jam non turbabitur erga plurima q̃ fecerunt filio ſuo iudei q: oĩa ſubdita ſunt ei. Jam filius marie a iudeis vel militibus nõ flagellabit nec occidet: q: ꝓ reſurgẽs a mortuis iam nõ morietur mors illi vltra: nõ dñabit. Pars ergo marthe auferet ſed bono ſuo: quia pars ma

Opera miſe Matt. 25.

Jo. an. 19. Turbatio maria.

Pars Marie matris domini.

Pars marthe ablata

Pars magdalene permanens.

rie ei preficit que nõ auferet ab ea. Exaltata eſt super choros angelorum: repletũ eſt in bonis deſiderium ſuũ. Videt deũ facie ad faciẽ: ſi cuti et gaudet cũ filio ſuo in eternũ. Hec eſt ps optima que non auferet ab ea. Cuius ⁊ nos pticipes ſimus meritis et precibus eiꝰ per Jeſum chriſtũ dñm nr̃m Amen. Hec Anſel. Ipſa etiam virgo maria elegit optimã partẽ et in gratia: et gloria. In gratia quidem in vita iſta per oĩmodam virtutũ ſupabundantiã: qz vt dixit Hiero. Sicut in cõpatione dei nullus hõ bonꝰ: ſic in cõparatiõe matris dñi nulla inuenit perfecta: quãtũcũq; virtutibus eximia cõprobet. Jõ bũ de ea canit eccleſia. Nec primã ſimilem viſa eſt nec habere ſequentẽ. In gloria etiã elegit optimam partẽ illã vez partẽ: qz nulla in celo citra thronum dei maieſtatis ſublimiorꝰ: qz exaltata eſt ſuper oẽs choros angelorũ ⁊ hec pars optima nũq; auferet ab ea in eternũ. De hac parte optima Augu. loquens ad eam dicit. Ad hanc vſq; gliaz tu virgo glorioſa proiecta es: vt ſupra regi nil ſuperius habeas in ſupremis que etiam angeli cum tranſcendens dignitatem ad ſuperni regis eſt ſublimata conceſſum. Ubi eſt rex filius tuꝰ poſuit quod ex te ſumptũ eſt: ibi poſuit et te matrem ex qua ſumptus eſt. Nec; eſt fas eſt crede re te eſſe alibi q̃ vbi. i. quod ex te ſumptum eſt. hec Augu. Moraliter exponit iſtud de religioſis: vt caſtellum ſit ipſa religio: muri iſtius caſtelli eſt abbas et prelati ceteri: foſſata ſunt paupertas que foſſata diabolus vt caſtellum poſſit capere conatur abundãtia diuitiarum implere aqua circũdans hoc caſtellum eſt fons lachrymarum: alimenta ſunt vigilie: ieiunium: diſcipline quibus caro attenuatur ſed aĩa impinguatur turis eſt contẽplatio. In hoc caſtello eſt martha. officiales qui ſunt ſolliciti ⁊ turbant erga plurima. Maria ſez clauſtrales in clauſtro circa pedes dñi reſidentes. Ad iſtud caſtellum venit Jeſus quando aliquis cauſa hoſpitalitatis ad ipſam religionem declinat. Jeſus eſt recipitur quando aliquis nomine eius recipitur. Igitur Jeſus in membris ſuis [intrat in quoddam caſtellum]. i. religionis locum [⁊ mulier quedam martha] ſcilicet cõpaſſio: et ſignificat q̃ officiales debẽt eſſe mites: benigni: et ſeduli circa hoſpitum receptionem [et huic erat ſoror nomine maria] non dominam non ancilla: quia officiales in clauſtro nõ debent eſſe dñi clauſtralis: nec e cõuerſo: ſed omnes fratres: quia magiſter vnus eſt chriſtus: et vnus eſt pater xp̃s: vna mater regula. [Que ſedens ſecus pedes dñi] vbi deſcribitur officium clauſtralium: ſcilicet ſedere: tacere meditari: audire dominum loquentes in ſcriptura: et in cordibus eorum. Sed martha conqueritur dicens. [Domine nõ eſt tibi cure ⁊c.] qz officiales qui ſunt circa temporalia occupati debẽt eſſe de clauſtralibus qui vacant contẽplationi conqueri pacem cõtemplationis appetẽt: ⁊ tu multum negociorum mundanorũ fugiendo. vñ Bernã. Felix domus et beata cõgregatio vbi martha conqueritur de maria. Nas Maria martha emulari indignum eſt prorſus. Nam maria optimam partẽ elegit ſcilicet clauſtrales qui vacãt cõtemplationi que non auferetur ab ea: qz nõ hodie appellat cõtra clauſtralẽ qui vult in clauſtro reſidere: ſed bone appellãt contra eum qui vult abbas fieri: vel que non auferetur ab ea: qz vita actiua cum vita preſenti deficit: vita vero contemplatiua poſt hanc vitam proficit.

Maria optima ptes elegit. Hieronym.

In officio maturino.

Augustiñ.

Moraliter de religioſis.

Bernard.

¶ Oratio.

Omine Jeſu xp̃e qui pro nobis veniſti in carnem p diuine nature et humane vnionem moueantur viſcera mie tue ſuper me indignum ſeruũ tuũ peccatorẽ et reum: ⁊ illius ma rthe que te in virginalis vteri ſuſcepit hoſpitio: et illius Marie que verba tua conſeruauit conferens in corde ſuo: ſcilꝫ illius clementiſſime genitricis tue fide: meritis ⁊ precibus veni ⁊ in mentẽ meã per gratie infuſionem: vt nil preter te diligam: nil querã: nil ẽt cogitare concupiſcam: ſed tu ſolus mihi ſis ſpes et omne opus oro: vt hic prelibare aliquatenus valeam conſolationis tue dulcedinem. Amen.

¶ De muliere ſamaritana. Capit. lxij.

Tabyt iterum Jeſus in galileã: de qua venerat in iudeã. Antecq̃ veniret autẽ in galileã [oportebat eũ trãſire per ſamariam] regionem nõ ex intentione declinandi ad ſamaritanos ne doctrine ſue videretur contrarius q̃ dixit diſcipulis ſuis. In viaz gentium ne abieritis: quia ſamaritani partim erant gentiles: ſed ex vie diſpoſitione ⁊ neceſſitate: quia ſamaria media eſt inter iudeam ⁊ galileam. [Venit ergo iuxta ſychem] ciuitatem regionis ſamarie que corrupte ſychar dicebatur: nunc vero neapolis dicitur quarto miliario a ciuitate que ſamaria dicebatur. nunc vero ſebaſte dicitur a qua tamen adhuc regio ſamaria denominatur. Diſtat vero Sychem de hierũſalem tredecim leucis ad aquilonem. Ut autem in Genesi dicit. Jacob veniens de meſopotamia emit agrum ab emor principe ciuitatis ſychem: ⁊ ibi ad tempus habitauit iuxta vrbem: ſed propter raptũ dine filie ſue occiſi ſũt habitatores illius filij iacob: ⁊ ſic ceſſit in poſſeſſionem eius quem locum dedit iacob moſẽs filio ſuo ioſeph: ſed tẽpore procedente venit ad ſamaritanos et gentiles. [Erat autem ibi fons iacob] id eſt puteus non longe a porta ſycem auſtrali quem ipſe fo derat quãdo ibi habitabat qui hactenus ſic vocatus fuerat: ſed ex euentu qui ſequitur poſtea puteus ſamaritane eſt denominatus: ſuper quẽ eccleſia fuit conſtructa in modum crucis: in cuius medio ipſe puteus eſt ſitus: ad cuius ſuiſtram oſtenditur manſio iacob: et predium q̃ dedit filio ſuo. Iſte puteus eſt fons dictus: quia omnis puteus fons eſt: ſed non omnis fons puteus. Fons enim dicitur vbicunq; manat aqua de terra: ſed ſi in ſuperficie ſcaturit fons tantuz ⁊ proprie dicitur ſi in profundo ſcaturit ita puteus appellatur: vt nomen fontis non amittat hic autem fons pro puteo ponitur. [Jeſus ergo fatigatus ex itinere] in quo apparebat veritas humane nature ex infirmitate [ſedebat hic ſupra]. i. iuxta [fontẽ] ſeu puteũ propter loci aptitudinem ad quieſcẽdum ⁊ docendũ vt. ſ. requieſcere faceret corpus: qz ceſſio propter laboreꝫ ſita eſt vt dicit Chryſoſtomus. Et iuxta fontem erat locus aptꝰ xp̃i doctrine apud quem eſt fons aque ſapiẽtie gratie ⁊ vitẽ vnde etiaz propter autoritatẽ docendi ſedebat: quia ſummus doctor erat. Hora autẽ erat quaſi ſexta. Hoc dicit

Ioann.

Mare.

Samar. Sycher Neapol.

Sebaſt.

Gene.

Puteus cob: mon samarit.

Fons et puteus.

Chryſoſt.

Hora ſexta fatigatio xpi.

ad oſtendendũ cãm fatigationis: qz per magnũ tẽpus et p dicãdo laborauerat. nõ eſt iumentuz habebat. Iſta fatigatio xp̃i hora ſexta fuit ſignũ paſſionis eius future tali hora. Fatigat dñs ſm carnẽ cuius fortitudine p diti ſumus: fatigat p quem fatigati recreant: fatigat quo deſerente fatigamur: quo pãte firmamur. Suſcepit enim oĩa que nr̃e infirmitatis ſunt ſine pctõ vt nos a pctõ liberaret: ⁊ nos quaſi infirmus ifirmos nutriret. Fortitudo nãq; eius nos creauit: infirmitas nos recreauit. Aſſumpſit non ſolum naturã hũanam: ſed ẽt defectus circa naturã quos vez ipſum decuit aſſumere. Ũñ cuz pene ſint exercitatione virtutis pfecte ⁊ teſtificatiue hũane naturẽ nõ ſimulatiue aſſumpſit penalitates tã corpales q̃ ſpũales. q̃ reſpiciũt nr̃as naturã i cõi ſi cut ſamẽ ⁊ ſitim in abſentia alimẽti triſtitiã et timorẽ in pũtia nocumẽti ⁊ cetera hm̃oi vt ẽ calorꝫ frigus laſſitudo ⁊ ſimilia. Nec tũ oẽs defectus aſſumpſit corporales ſicut ſunt defectus egritudinũ multiforũ. nec oẽs ſpũales ſicut ſunt pctã: ignorantia: rebellio carnis ad ſpũ. Chriſtus quippe volens oſtendere veritatẽ hũmane nature permittebat eas agere ⁊ pati que ſunt propria hominis: volens etiam in ſe oſtendere voluntatẽ diuine nature faciebat ⁊ operabat opa dei. vñ qñ retrahebat in fluxum diuine nature virtutis a corpore ſuo: ſed fatigabat qñ vero ipſam virtutem diuinam corpori exhibebat ſine cibo non eſuriebat: ⁊ i laboribus nõ fatigabatur. Iuerunt autem diſcipuli in ciuitatem ſychem vt cibos emerent. Hinc ſm Chriſo. Euangeliſta oſtendit chriſti humilitatem in eo q̃ ſolus relinquebatur: etenim ita diſcipulos aſſuefecit omnem ſuperbiam conculcare. Ubi etiam nota xp̃i parcimoniam. nam ita purum de cibis curabat q̃ nihil comeſtibile ſecum ferebat. Et [venit mulier de ſamaria] regione ſcilicet de ipſa ciuitate ſychem: tunc ſamaritanorum metropoli [haurire aquã] literaliter propter defectum corporalem: ſed in miniſterio propter defectum ſpũ alis doctrine ⁊ gr̃e predicto peiorez inter quam ⁊ xp̃m dyalogus fuit: qz plures locutiones mutuo habuerunt. Dño ergo potũ petente quaſi fidẽ eius ſitienteqz ⁊ ſitiebat aquã ꝓpter itineris fatigationem: ⁊ ſalutẽ hoĩs propter eius amorem mulier notans eum ⁊ cognoſcens ex fimbriis palij ipſum eſſe iudeum. dixit iudeos non conti ſamaritanis: quia iudei abſtinent a rebus eorũ ex habitu ergo quem portabat cognouit mulier q̃ iudeus eſſet: quia ſicut erant diſtincti ab alijs in cultu Dei: ⁊ in corporali circunciſione: ita etiam in veſte. Judei enim habebant fimbrias in veſtibus per quas diſcernebantur a gẽtibus. Ergo ⁊ tu ex habitu cognoſcaris eſſe chriſtianus ex habitu ⁊ fodrietate cibozum ⁊ edificiozum ⁊ huiuſmodi clericus vel religioſus. Sed heu hodie vix cognoſcuntur et ab inuicem diſcernuntur clerici a laicis ⁊ xp̃iani ab infidelibus. Et ſciendũ hic quod ſublatis decez tribub̃ in captiuitatẽ ret aſſyrioꝝ miſit proprios homines in odium iudeoꝝ ad incolendum regnum decem tribuum ſez terram ſamarie ⁊ miſit oñs leones eos deuorantes: et tũ rex aſſyriorum habito ſuper hoc conſilio miſit vnũ de ſacerdotibus captiuis vt doceret eos colere deum: qui conſilio perſuaſi receperunt ob metum ferarum a Deo immiſſarum libros moyſi ⁊ Joſue diſcipuli eius ⁊ legitima terre mon autem prophetias ⁊ inde illis circuncifio inerat: nõ tũ ab idolatria ceſſabant: qz cum lege et idola colebãt: ⁊ ſic ptim erant gentiles: ⁊ p tiz iudei: qui primo cynei a fluuio vocati: ſic dicebanꝫ ſamaritani: quaſi inter gentiles ⁊ iudeos medij. Hos igit iudei execrant: abſtinẽdo ſe a cibis ⁊ vaſis eorũ: ſupplãtatoreſq; vocãt: qz hereditatẽ patriarche iacob ſibi vendicant: a quo et ſamaritani iacobite ſunt dicti. Licet enim eſſet iudeis p ceptũ ne iungerẽt fedus ⁊ amicitias cum nationibus: tũ ſpecialiter abhominabantur ſamaritanos: ⁊ eos habebant tanq̃ excommunicatos: tũ quia terram eorꝝ pro parte occupauerant: tum quia eis multas moleſtias in reedificatiõe templi ⁊ ciuitatis fecerant: tum quia idola colebãt tum quia in monte ⁊ non in templo dei orabãt.

Suſcepit xp̃s infirmitatẽ nr̃am.

Hora fatigatio xpi.

Nõ oẽs defectũ nr̃os aſſumpſit.

Chriſo.

Humilitas xpi.

Habit' iudaicus xp̃o fuit.

Samaritanorũ religio ob leones introducta.

Cynei.

Jacobite. Samaritani odio habiti.

¶ Cumq; colloquende cuz ieſu mulier accepiſſet ab eo q̃ quinq; viros. ſ. legitimos habuerat ⁊ ſexti concubina erat: quia non erat ſuus legitimus vir: licet hoc ab hominib̃ loci illius crederet. ait. [Uideo] ſcilicet per effectũ: hoc eſt p ſecreti reuelationem [qz propheta es tu. q. d. ſm Chri. In hoc q̃ mihi occulta dicis oſtenderis p pheta eſſe. Et ideo conuertit ſe ad interrogandum eum de quodã dubio qõ iter iudeos ⁊ ſamaritanos vertebatur. ſ. de loco debito oblationis qui apud eos alius ⁊ alius habebatur. Dicebãt eñ iudei proprium locum adorandi eſſe hierl'm ⁊ tẽplum a ſalomone in monte moria edificatũ p quo templo Judei ſe ſamaritanis preferebant. Econtra vero ſamaritani montẽ garizim in iuxta ſychẽ ſitum iuxta fontẽ predictũ ad dexterãtin quo patres eorum adorauerunt: qz aũ tẽpli edificationẽ iudei in montibus adorare ⁊ ſacrificare pſueuerũt. ⁊ iõ pbabile eſt q̃ iacob et filij eiꝰ q̃ ppe locũ illũ manſerũt: in mõte garizim oblationes ⁊ ſacrificia fecerunt. Ubi eſt adhuc phanuz ionis hoſpitalis de quo dr̃. lib. machab. vt patet intuenti. Pro hoc ergo monte ſamaritani aduerſus iudeos ſe iactabant: qui adhuc celebriz locus erat. Et vocabant ſamaritani patres veteris teſtamẽti partes ſuos: qz receperãt libros moyſi: in parte erant iudei. Sciendum tũ q̃ locus pueniẽtior erat in hierũſalẽ: qz erat a deo electus: vt eſſet oratoris ⁊ ſacrificij locus.] Jeſus aũt [rñdens [dixit] tb̃s veniſſe. ſ. publicationis euangelij [qñ nec; in hierũſalem adorabũt homines] quia cerimonie ceſſauerunt iudeorũ [nec; in monte] illoz: qz ſimiliter cultus ceſſauit gentiliũ: ſed [veri adoratores adorabunt patrem in ſpiritu ⁊ veritate.] Dicit autem patrem qz adoratio legis nõ erat patri: ſed oñ nos eñ adoramus: vt filij per amorem: illi vero adorabant vt ſerui per timorem. Dicit etiam [in ſpũ] per q̃ excludunꝫ figurales ⁊ carnales cerimonie legis ⁊ iudeoꝝ. Et ſubdit [⁊ veritate] per q̃ excluditur falſitas ⁊ error idolatrie qui erat in cultu gentilium: qz vtrũq; eſt amotũ per xp̃m. A tempore enim predicationis xp̃i incepit predicatio euãgelij: per quã introductus eſt verus cultus diuin̄: ⁊ ex iudeis ⁊ gentibus factus eſt vnus populus xp̃ianus. Cum ergo vmbra ablata: lux veritatis fidei radiauit: apparebat nõ eſſe deum in locis materialibus: ſed potius in puris mentibus: Quaſi diceret. Non prefero locũ loco in adorando: vbicq; adoretur deus tantum. [in ſpiritu ⁊ veritate] id eſt in feruore ſpiritus: ⁊ ex dilectione ſeu charitate que eſt a ſpũ: pro his que vere ſunt. i. p eternis vel [in ſpũ ⁊ veri-

Chriſo.

Adoratio patris.

tate] i. in animo cordis speciali adoratione ac veritate fidei ⁊ eius cognitione. Nec puteris oronē esse meliorē rōne corporalis locutis magis rōne seruoris ⁊ desideriij. Cū enim deus sit spūs ⁊ non corpus spūalem locū, s. cor mundū ⁊ deuotū: ac purā mentē ⁊ nō ficta queritnon corporalē locū ⁊ montē vel templū in quo orandū sit; qz locus non est de substātia oronis: sed eius rēplus est spūs purus: in quo oret̄ per veritatis ⁊ trāsitorijs. Qui sicut vbi que est: ita ⁊ vbiq; adorari vult ⁊ pōt. vñ dauid ait. In omni loco dñationis eius bēdic aīa mea dño. vñ Theo. Samaritanoꝝ erat opinio q̄ de loco pclude ret̄ ⁊ q̄ in loco deū adorare oporteat. contra quos dicit: q̄ veri adoratores non localiter: sed spiritualiter adorant. Judeis vero omnia sub figura erant ⁊ ideo dicit q̄ veri adoratores non in figura adorabant: sed in veritate. Quia enim deus spiritus est: spirituales adoratores queritquia veritas veros. Unde ⁊ August. Querebas montem forte ad orandū vt deo esses propinquior: sed qui ipse in altis habitat humilibus appropinquat: ergo descende vt ascendas. ascensiones inquit in corde eius in cantalli ploationis que humilitatem habet. In tēplo vis orare. in te ora ⁊ sed prius esto templum dei. Et sic patet quod Christus instruxit mulierem de vero cultu diuino in pximo futuroq; idolatrie gentium ⁊ cerimonie Judeorum conuertende erant in spiritualem noue legis cultū diuinum. [Et venientes discipuli de ciuitate] cum cibis emptis [mirabantur: quia cū muliere loquebatur] non propter aliquam suspitionē sed quod talis ⁊ tātus doctor ac dominus orbis terre dignatus est alloqui vnam solam mulierē pauperculam et gentilem. Non mirabantur q̄ cum muliere loquebatur: quia mulieribus qñq; loqui consueuerat: ⁊ quandoq; in comitatu eas habebat: sed mirabant clementiā qua gētilem ⁊ alienigenā erroneā docebat ignorātes misterius quo mulier ista typū gereret ecclesie de gentibus future: quam querebat qui venit quere ⁊ saluum facere qd̄ perierat. vñ Chri. Mirabat̄ quidē superabundantē xpi mansuetudinē ⁊ humilitatem q̄m ita yphicuus existens sustinuit loqui cū tanta humilitate inopis ⁊ samaritane. [Nemo tñ illoꝝ dixit: et quid queris aut quid loqueris cū ea [scientes q̄ eius locutio cū muliere nō erat inutilis ⁊ vana q̄ huis hoc nō videret̄ qd̄ bñ ex sequēti effectu ptz. Nā [mulier] edocta e xpo ex feruore denunciandi qd̄ audierat [reliquit hydriā suā ⁊ abijt in ciuitatē] annūciare de xpo magnalia: monens ciues egredi ad videndum hoiem qui dixit ei quecunq; fecerat etiam occulta. Ex quo ptz eius deuotio quā peperat de xpo: oblita aque necessarie ad vitaz corpalem cucurrit ad denunciandū aque sapiētie necessariam ad vitā spūalē: nō curās de corporali cōmodo ppter salutem. In quo ēt sequit exemplū apostoloꝝ: qui relictis omnibus secuti sunt dñm. Ex hoc discant euangelizaturi pus deponere curam ⁊ onus seculi. vñ Chri. Sicut apostoli vocati dimiserunt rheriaita hec dimittit hydriam ⁊ euangelistaꝝ opus facit ⁊ non vnum tñ vocat sed ciuitatem integram. vñ ⁊ August. O poterebat ait̄ vt xpo credens seculo renūciare ⁊ relicta hydria cupiditatem secularez se reliquisse demonstraret. Proiecit ergo cupiditatem ⁊ properauit annunciare veritatem. Discat qui volunt euangelizare vt prius hydriā ad puteū pficiant. Hec Aug. Ire ex eo pz mulieris deuotio: qz nō pereturi fateri suam turpitudinem vt eos adducat ad Christi predicationem. vnde Chri. Nō verecundata ait̄ est hoc dicere aīa eñ cū ignita fuerit igne diuino: ad nihil eoꝝ q̄ sunt in terra de reliquo suspicit: nec q̄ ad gloriāmeq; ad verecundiā s; ad illā solā que detinet eā flāmā. Et dicebat [nunquid ipse est xp̄s] quasi diceret sic videt̄ per effectū. Videt̄ enim magis deus q̄ hōēz: qz solus deus nouit cogitationes ⁊ secreta hoim. Nota hic q̄ xp̄s hanc mulierē ⁊ nos in ea ad tria indurit. Primo ad ⁊ēmnendum amorē mūdi cū ōt. [O mais qui biberit ex aqua hac s; materiali [sitiet iterū] is ad cēpus sitim auferat: amor enim mundanoꝝ s; ⁊ deliriaꝝ: diuitiarum ⁊ honoꝝ sitis nō extinguit: is auget de quibus dicit̄ in pueribus. Sanguisuge due sunt filie q̄ semper dicunt, afferr: affer. Sanguisuga est mater superbie q̄ est cā ⁊ initiū oīm malorū: habet ait̄ duas filias: s; cupiditatē ⁊ voluptates. qz superbus nō tñ honores ambit: sed ēt bona aliorum rapit: voluptuose viuit. Ista ait̄ quam sint vacua ⁊ vana in morte ondit̄ur Alexandrii qui cum esset totius mūdi dñs diuitijs plenus ⁊ libidinosus: ⁊ eius ossa in vase aureo reposita fuissent: philosophi ibidem conuenerunt. Unus ergo volens suum dominum ostendere vanum fuisse ait. Heri isti non sufficiebat totus mund? hodie parua sepultura est contentus. Alius volens ostendere vanum esse aurum ⁊ argentum congregare ait. Heri iste faciebat thesaurum de auro: hodie aurum thesaurum facit de ipso. Alius volens ostēdere vanum esse corpus delitijs nutrire dixit. Heri iste nutriebat corpus suum diuersis delitijs: hodie vero comeditur a vermibus. Secundo xp̄s inducebat istam mulierem ⁊ nos in ista ad desiderandum amorem dei cum ait. [Qui autem biberit ex aqua quas ego dabo ei] s; de gra spiritussancti [nō sitiet in eternū] qz amor spiritussancti extinguit amorem mūdanarum delitiarū ⁊ honoꝝ. vñ Aug. Qui biberit de fluuio paradisi cui? vna gutta maior ē oceano: restat vt in eo omnis sitis mūdi huius penitus extincta sit. Hec Aug. Huius fluuij paradisi vnam guttam perceperat paulus: ⁊ statim extinxit in eo omnem superbiā: ira q̄ ferocem lupum mutauit in agnum mansuetū. Perceperat matthеus ⁊ mox extinxit in eo auaritiam: ita q̄ repacem conuertit in ptemplatorez. nam q̄ prius rapiebat aliena postmodum contēpsit propria. Perceperat maria magdalena ⁊ mox extinxit i ipsa omnem luxuriam: ita q̄ corniculam nigraz conuertit in columbā candidam. Tertio inducebat eam ⁊ nos in sui cognitionē. Bradatum ait̄ mulier surrexit ad cognitionem xpi: nam primo dixit eum esse vnius dei cultorem. in hoc quod dixit eum esse iudeū: ⁊ hoc fuit magnus: deinde dixit eum esse pphetā: ⁊ hoc fuit maius: tandez dixit ⁊ credidit eum esse xpm: ⁊ hoc fuit maximum. Per hoc datur intelligi q̄ debemus a minimis ⁊ paulatiz ascendere ad maiora. Iste gradus significatur in Marco vbi ōt. Ultro terra fructificat primo herbam: deinde spicam: deinde plenum fructum in spica. hoc est ps glo. timore penitentiam: ⁊ charitatem. Primus ptinet ad incipientes: ⁊ scm ad pficientes: tertium ad perfectos. De hoc habebis latius infra post sequens capitulū in. scā parabola que ē de zizania.

E Deus vbiq; adorari vult. Ps. cij. Theop. loco non circūscribit deus.

August.

Ps. lxxxj.

Loqui cū muliere cōsueuit dñs

Chriso.

Chrisosto. Hydrie dimissio. August.

5 Samaritanoꝝ deuotio. Chriso.

Proprietas Sanguisuga.

Theo. Cibus xpi.

Alexandri magni diuitias.

Fons vite. August. Gutta fluuij vitā.

D Intentio: delita.

Origē. 1. Cant. 1.

B Gradus cognoscendo.

Mar. 4.

Messis.

ma. [Et exierunt] hoies de ciuitate [venientes ad iesum [vt pñtialiter audirent eum. In quo datur intelligi q̄ si ad xp̄m volumus ire oportet nos ciuitatem exire. i. amorē cārnalis cupiditatis deponere [Interea] s; dum mulier abesset ac ciuibus pdicaret: ⁊ anteq̄ samaritani ad eum venissent [rogabant eū] quem fatigatū videbant [discipuli] qui cibos attulerant vt mādūcaret: qz hora comedēdi ⁊ locus ad hoc aptē erat ⁊ similiter tp̄s aptus ad prandium in absentia aliorum. Habita ait̄ occasione ex cibo corpali incipit loq̄ de cibo spūali s; de cōuersione samaritanoꝝ qui per eius predicationem sunt ei incorporati. vñ subdit. [Ego cibū habeo] ex patris ordinatione [manducare. i. mihi incorporare [quem vos nescitis]. q. d. alius cib? sed puerso gentiū plus me delectat q̄ cibus per vos apportatus. vbi Theophilus. hoim salutem hic cibum vocauit ostendens quantum desiderium habet nr̄e salutis. Sicut enim nobis concupiscibile est comedere ita ei saluare nos. hec Theophilus. Dicant ergo prelati ecclesie exēplo dñi cum eis offeruntur extenia cibozꝝ ⁊ huiusmodi ego cibū habeo manducare quē vos nescitis ⁊ contemnant oblata eis: qz excecāt oculos cordis. Et adiungit. [Meus cibus est]. i. in hoc est mea refectio ⁊ delectatio ac firmitas ⁊ sustentatio: vt nō curās de corporali cōmodo propter salutē: in quo etiam sequitur exemplū apl̄orum qui relictis oib? secuti sunt dñm [vt faciam voluntatem eius qui misit me] vt perficiā ⁊ cōpleā opus ei? qd̄ scio eū velle in hoim puersione ⁊ redemptione qui vult oes hoes saluos fieri et ad agnitionem eius venire volūtas ḡppe p̄ris ē vt in filiū ei? credamus: opus vero patris est puersio nostre redemptionis. Cibus ergo ⁊ potus. i. delectabilis refectio xpi nr̄a est fides et nr̄a est salus quam ipse cum magno q̄rebat desiderio ⁊ cui? delitie sunt esse cum filijs hoim. Tunc ergo deo cibū spūalē offerim? qñ per pueniētē gram ab eo salutē nostrā poscim? cum s; petim? fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. sm Orig. O ds homo qui bñ opatur ad duo debet dirigere suā intētionem: s; ad honorē dei ⁊ ad vtilitatē primi: qz finis precepti est charitas que ptinet amorē dei ⁊ primi: ⁊ sic qñ aliquid facimus propter deū finis pcepti est de? ⁊ qñ ḡo ppter vtilitatē proximi finis precepti est primus. Facit ergo voluntatem patris docendo credere in filia: ⁊ cit opus eius manifestando misterium incarnationis quouscq; per passionem ⁊c. perficiat illud ⁊ cōpleat. [Et q̄ instet tp̄s hoc faciendi ostendit: dicens. [Nonne vos dicitis: quia adhuc quatuor menses sunt ⁊ messis venit] vnde perpenditur sicut in scholastica hystoria dicitur: q̄ hyemis tempore hoc factum est: ⁊ videtur q̄ factum sit in mense ianuarij: qz in illa calida regiōe sūt messes tempestiue. vnde in festo pentecostes offrebantur frugum primitie. q. d. christus licet tempus messis corporalis adhuc diset tp̄s tamen messis spiritualis iam instat. Dicitur enim messis materialis et corporalis collectio frugū ⁊ ad huius similitudinem messis intelligibilis ⁊ spiritualis dicitur vocatio et collectio hoim ad fidem per quam congregamur in dñi horeum. Unde sequitur. [Ecce dico vobis leuate oculos vestros] scilicet spirituales [⁊ videte regiones] ad fructum fidei dispositas [quia iam albe sunt] s; cādore deuotionis vestite ⁊ mature [ad messem] metendum. Hoc dicebat propter samaritanos ad ipsum venientes quos vocauit seges tes albas et paratas ad messem: ⁊ id est paratos ⁊ dispositos ad credendum. Ex ciuitate autem illa que dicebatur sychem multi samaritanoꝝ crediderunt in eum propter verbum mulieris testimoniuz perhibentis: quia dixit ei quecūq; fecerat que etiam occulta erant. [Cum ergo samaritani] audita fama christi ad eum [venissent roganerunt vt ibi maneret] vt ab eo instrueren tur melius ⁊ firmi in fide fierent. Ecce deuotio auditorum: qz accepta fide desiderabant per ei? doctrinam amplius informari ad suam confirmationem. In quibus omnibus econtrario arguitur duritia iudeorum qui in omnibus fecerunt ḡtiū. vñ Chrisost. Sic ergo solo mulieris testimonio credentes: ⁊ nulli signum videntes exierunt deprecantes xp̄m vt apud eos maneret ⁊ iudei vero miracula videntes oia egerunt vt a regione eorum eum abijcerent. Et iudei quidez etiā visis signis incorrecti manserunt: hi autem ⁊ sine signis multam circa eum fidem demōstrauerunt. Et acquiescēs dñs petitioni eoꝝ q̄ erat honesta ⁊ deuota mānsit ibi qz semp satisfacit deuotis in oratione sua per duos dies ppter duo precepta charitatis quibus instruit credentes. Tertius ait̄ dies ē dies glorie: ⁊ in hoc non mānsit ibidē: qz samaritani nondum erant capaces glorie. Sic ⁊ hodie quotidie mulier. i. eccl'ia his q̄ foris sunt xp̄m annūciat venisse ad xp̄m p fam credit: ⁊ xp̄s manet p charitatē biduo apd illos: hoc est dat eis duo precepta charitatis s; dilectionis dei ⁊ primi in q̄b? pēdet lex ⁊ pphete. Rogam? eū ⁊ nos vt ⁊ nobis cū duos dies maneat: quatenus duo pcepta charitatis: duorūq; testamentoꝝ fidē ⁊ amare ⁊ tenere nos doceat. [Et multo plures q̄ in pncipio crediderūt] propter sermonē eius quē sicut xp̄s vite preferebāt xp̄is mulieris: qz nunq̄ sic hō est locutus. [Et mulieri dicebāt qz iā nō ppter loquelam tuam credimus] que nihil est in cōparatione eius qd̄ videmus. Licet enim ex doctrina alicuius inducatur quis ad credendum. fides tñ sm se innitit diuine veritatis seu xp̄ti ad id qd̄ credit firmandū. [Ipsi enim] exterius ⁊ interius audiuim? sapiētie xp̄i ab ipso qui est deus ⁊ hō [⁊ scimus] firmiter credēdo: qz in fide est maior certitudo adherentie q̄ in scientia: ⁊ quia nō sufficit corde credere: s; oportet fidē cōfiteri ore: ideo fidē suā cōfitetur dicendo [qz hic] p̄ eminētiā singularē [est saluator] per efficaciā salutarē [mūdi] per influentiam generalem. Conspice nūc dñm Jesus qz itinerādo non vtit subiugalibus aut vecturis: sed pedib? incedebat: ne grauius eēt his ad quos declinabat ⁊ quomodo fatigat? plane ⁊ moroseincedit: ac tandem ad quiescendū super puteum se ponit. In hoc ergo q̄ fatigatus est ex itinere datur nobis exemplū non refugiendi laborem pro aliorū salute: simul q̄ datur ⁊ paupertatis exemplum: qz predicabat ⁊ sedebat: sic p̄ut contigit iuxta puteum super nudum. q. d. sm Chriso. Nō in throno aut puluinari: sed simpliciter iuxta puteum: ⁊ vt contingebat super terram. Sepe fatigatus est dominus Jesus ⁊ tota vita sua in paupertate et labore fuit. Unde ps in persona ipsius. Pauper sum ego ⁊ et in laboribus a iuuentute mea. vñ Chriso. Christus igitur in samariam accedens facilem ⁊ delitiosam vitam abijciens: laboriosam vero ⁊ strictam

Samaritanoꝝ deuotio.

Chriso.

Meditatio hystorie

Fatigatio xpi.

Chriso.

Psal. 87.

Chriso.

sequens non subiugalibus vtik. sed ita valida ⁊ difficulter incedit vt ex itinere fatigek. Et hoc vtiq; erudit se operatorē esse ⁊ nō superflua petere: ⁊ nō multis indigere. Ita enim vult a superfluis alienos nos esse: vt ī ipsoꝝ necessariorum multa abscindam⁹ a nobis. Propterea dicebat. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi habitationes filius aūt hoīs nō habet vbi caput reclinet. Propterea ⁊ in mōtib⁹ q̄ plurimū cōuersa
Math. 8. ⁊ tur: nō solū in die: sed ⁊ in nocte: in desertis. hec
Luc. 9. Chri. Considera etiā q̄ discipuli nō deferebant
Chriso. victualia: sed hora comedendi instante ibāt ad cōparandum ea. vñ Chriso. Discimus aūt domi
Mētris ⁊ gu ni nō solū circa itinera validum robur sed etiaz
le cōtēptio circa cibaria negligentiam. Non enim discipuli eius deferebant victualia: sed viaticula: ⁊ ostendit hoc alius euangelista dicens. Cum de fermēto phariseorū eis loqueretur qm̄ illi estimauerunt: q̄ panes nō portauerunt ⁊ cum esuriētes inducit et incidentes spicas et comedentes: et cum dicit eū ad ficū ppter esuriēz venisse: nihil aliud per oia nos erudit q̄ hoc. s. contemnere ēē trēt: ⁊ nō studiosam eius estimare esse ministrationē. Intuere equidem eos ⁊ hic neq; deferentes vtiq; quid: neq; q̄ non portabant statim ab initio diei huius sollicitos: sed fm tēpus fm qō oēs pulmentū accipiūt escas comparantes: sed nōvt nos q̄ mox e lectulo surgentes pre alijs hec intendimus coquos et mense positores vocātes ⁊ cū multo hoc scrutantes studio: et post illa ita alia tangentes secularia aū spiritualia faciētes ⁊ que superuacua habere oportebat: vt necessaria honorantes propter hoc oia sursum et inferius sunt. Contrarium enim oporteret omnium spūalium multā faciētes rationē. Postq̄ compleuerimus illa tunc tangere hec. hec Chri. Am
Meditatio bulauit ergo xp̄s sine equis vsq; ad lassitudinē:
operū xpi. sine expensis vsq; ad esuriē: ac sine seruitoriis ⁊ pompis vsq; ad administrationem. Conspice etiam qūo non dedignak cū neglecta ⁊ alienige na muliere loqui mōstrans q̄ mitis q̄q; humilis sit. Non despicit personas viles ⁊ humiles. tales enim interdum capiūt ar chana salutis plus q̄ diuites ⁊ nobiles. Item conspice qūo intēt⁹ erat studio spūali: q̄ cū esset tp̄s comedendi voluit tū differre vt intenderet predicationi: ⁊ distulit refectionez corporis accipere. Nolens comedere aūq̄ illis de ciuitate predicaret: ⁊ q̄ nis iam esset hora sexta: ⁊ ipse etiam ex itinere fatigatus esset: volens prius intendere conuersioni samaritanorum: ⁊ operari ea que erant spiritus q̄ ea que erant corpis q̄ tūc; ⁊ q̄ tunc indigeret. In quo daus exemplū alijs similiter facienci ostendit verbo ⁊ facto q̄ tum predicator euangelij debet esse sollicitus de salute hominum: ⁊ postponere omne aliud negocium: ⁊ q̄ nō debet esse magis sollicitus de sui proximi salute spirituali q̄ de ꝓria necessitate corpali. Item conspice qūo fatigatus ⁊ famelicus sedet in terra nuda nō suppositō puluinari: ⁊ reficitur cum discipulis sicut aliquis pauper de populo cōmunis nec ad magna hospitia in ciuitate declinat sicut nos miseri. Non enim legitur q̄ ciuitatem tunc intrauerit: ne sibi contrarius esset qui discipulis dixit. ⁊ in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. Nec credas q̄ sola hac vice in terra comedit dōs humilis ⁊ amator paupertatis: sed sepe cū ibat p mundū comedebat extra ciuitatem ⁊ villam ad aliquē riuū vel fontem: q̄ tunc q̄ fatigatus fuerat ⁊ afflictus. Non habebat chara ⁊ exquisita cibaria: nec vasa diuersa vel curiosa: non preciosa ⁊ delicata vina: ⁊ habebat aquam puram de ipso fonte vel riuo q̄ vineas fecūdat: ⁊ panē tanq̄ paup sedēs in terra hūiliter comedebat: q̄ escā oī carni ministrat. Cōpatere sibi: q̄z vides eū fatigatū: ⁊ sic humiliatū ac sustē tatione potus ⁊ cibi corpalis indigētē: ⁊ sicut ce
teros de populo his vtētē. vñ Aug. Esuriuit qui Aug.
oēs pascit: sitiuit q̄ est fons sitientium: fatigat⁹ est ex itinere qui viam nobis fecit in celum.

¶ Oratio.

DOmine iesu xp̄e dilues omnium bonorum ⁊ largitor opulentissime: da mihi fatigato in huius vite itinere cibum ⁊ potum: vt reficiar a te: fons vite ⁊ omnium gratiarum vberrime cor meū ab vberta te voluptatis tue inebria vt obliuiscatur omnia ista transitoria. panis viuus qui nunq̄ deficis da mihi hunc cibum spiritualē: vt tuā in oibus faciam voluntatem. mane apud me duos dies: quatenus duo precepta charitatis: duoq̄ testamentorum fidē me amare facias: ⁊ obseruare ac tertia die. s. glie apud te semp manere. Amē.

¶ De filio reguli sanato. Capi. lxiij.

DEindepost duos dies qui I
bus dōs iesus manſit apud sa Joh.
maritanos [exijt inde]. s. de samaria pfirmatis samaritanis in fide [⁊ abijt ī galileā] vbi fuerat nutritus: p quod significat q̄ in fine seculi cōfirmatis gentibus in fide ⁊ veritate: reuerterur ad iudeos: cōuerrendos [venitq̄ iterū in chana galilee vbi] in nuptijs [fecit aquā vinū] coram discipulis suis. [Et erat quidā regulus cuius filius infirmabat capharnaum. hic cum audisset Jesus] ad partes sibi vicinas adueniſse [abijt ad eum] in chana vbi eum nouerat esse [⁊ rogabat eum vt descenderet]. s. in capharnaū que erat in basso respectu loci in quo Jesus erat [⁊ sanaret] presentialiter [filiū eius] quem diligebat: quasi nō posset Chry.
sanare nisi presens esset fm Theophi. Iste regulus interfuit miraculo facto in nuptijs: quando Regulus.
christus aquā in vinū mutauit: quia tunc credidit: sed tamē christi diuinitatem perfecte nō cognouit. Dicitur autem regulus multripliciter. Uno modo paruus rex qui paruo preest regno: et hoc modo non accipitur hic: quia tunc temporis non erat rex in iudea. romani enim volentes frangere iudeorum superbiam: abstulerunt ab eis regiam dignitatem. regnum indee in qua Chrisi.
tuor tetrarchias diuidentes ad precauendum eorum rebellionem. Alio modo secundum Chrisost. dicitur regulus aliquis de stirpe regia seu generis existens regalis: nec hoc modo accipitur hic. Tertio modo dicitur aliquis regulus regum officialis: ⁊ isto modo accipitur hic: q̄z erat officialis imperatoris deputatus ad custodiam galilee propter quod manebat in capharnaum que erat metropolis illius terret vel forte aliquis de familia herodis tetrarche pollens aliqua principat⁹ dignitate. Regul⁹ iste auditis miraculis xp̄i sperauit ab eo impetrare sanitatē filij sui ⁊ credidit ipsum posse sanare filiū suū a quo salutē quesiuit: sed in fide dubitauit in hoc q̄ p̄sentiā eius requirens: nō nisi presentia corporalis tactu eū posse sanare putauit: nō essi vbi

q̄ pre-

mat. viij. q̄ presentem eum esse credidit: sicut centurio q̄ ait. Domine non sum dignus vt intres sub tectū meum: sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus. Agnoscens itaq̄ dominus cor diffidentis arguit hominem in fide tepidum dicens. [Nisi signa] scz communia [⁊ prodigia] scz signa maiora que sunt sine exēplo eo q̄ similia eis nō insidetā visa vel audita: ⁊ ideo procul a digitorū est a similium demonstratiōe dicta [videritis] sicut in
credulī [non creditis] nam signa dantur infideli Aug.
bus ad confirmationem doctrine: non fidelibus qui assentiunt scripture. Non reprehendit eum de petitione salutis filij sui: ⁊ q̄z de dectu fidei. Ueruntamen quia ex deuotione repetit petitionem dicens. [Domine descēde priusq̄ moriatur filius meus] ideo exauditur a domino. Jesus tamen ibidem remanens: ⁊ propter semiplenam fidem eius se non deesse: sed vbiq̄: sicut deum presentialiter esse indicans solo iussu ⁊ verbo filiū absens sanat: vt pater amplius credat dicens. [Uade] non enim voluit Jesus ire corporaliter vt amoueret ab eo falsam estimationem qua putabat ipsum posse sanare tantum per presentiā corporalem [filius tuus viuit] id est restitut⁹ est perfecte sanitati de ianua mortis cui appropinquauit q̄z mori incipiebat. [Credidit homo sermoni iesu] q̄z fides requiritur ad obtinendū dei beneficiū ⁊ ibat sine corporali presentia xp̄i credens quia vbiq̄ esset virtus eius ad curādum. Jam incipit credere quia sermone sanat. et ita eum deum esse ⁊ presentem vbiq̄ existere quod
Doctria q̄ non supra credebat. Ad informationem ergo no
bus creda- stram cessit dominus superbo regulo ne iret cū
mus. eo ad filium suum concessit humili centurioni
Greg. vt iret ad eius seruuz. vnde Gregorius Quid est q̄ regulus rogat vt ad eius filiū veniat ⁊ tamen corporaliter ire recusat: ad seruum vero centurionis non inuitatur: ⁊ tamē se corporaliter ire pollicetur. Reguli filio per corporalē presentiaz non dignatur a esse: centurionis seruo non dedignatur occurrere. Quid est hoc nisi q̄ superbia nostra retunditur qui in hominibus non naturam quo ad imaginem dei facti sunt: sed honores et diuitias veneramur. Cumq̄ pensamus que circa eos sunt profecto interioza minime p̄ uidemus. Dum ea consideramus que in corporibus despecta sunt negligimus pēsare qō sunt. Redempto: vero noster vt ostenderet quia que alta sunt homini sanctis despiciēda sunt ⁊ q̄ despecta sunt homini despicienda non sunt ad filium reguli ire noluit ad seruum centurionis ire parat⁹ fuit. Increpata est ergo superbia nostra que nescit pensare homines propter homines. Hec Greg. Non ergo consideremus aut pēsemus que circa homines sunt: sed quid sunt. Multi enim negligētes quod sunt solliciti gloriam aliunde sibi querunt. vnde Chriso. Nabu
Chriso. chodonosor: itaq̄ plurimi nūc inuenuntur imi
Ne te q̄sue tari. Ut enim ille tunc de imagine: sic modo alij
rim erra. de veste preciosa: de equis vel curribus: de amplitudine domorum: de pulchritudine columnarum ⁊ picturis parietum opinantur esse meliores. Quia enim quod erāt homines perdiderūt: sollicite huc illucq̄ circuueunt aliunde sibi gloriam colligētes omni sane irrisione plenissima. hec Chriso. [Credidit ergo regulus sermoni Jesu] non tamen integre neq̄ sane qō ostēditur ex hoc quod rogauit. Nam eo descendente de chana galilee in capharnaum que magis est in valle cum serui sibi occurrerent et congaudendo filium suum sanatum renunciarent [interrogabat horam ab eis in qua melius habuerat.] Qō fecit ad certificationem miraculi respectu sui. volebat eoīm scire vtrum casu hoc factum esset vel ex precepto christi. [Et dixerunt ei quia heri hora septima reliquit eum febris.] Ubi Chriso. Uide qualiter miraculum manifestum est. non enim simpliciter neque vt contingit a periculo erutus est: sed repente ⁊ simul vt appareat non esse ex nature consequentia quod fiebat: sed actione christi. Unde. sequitur. [Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Jesus] autor salutis [filius tuus viuit] et q̄ in hora verbi dominici sanatus esset [et credidit ipse et domus]. ⁊ familia [eius tota] ⁊ hec est cōclusio intenta. Ad hoc enim factum est istud miraculuz: vt regulus cum familia sua crederet in christū: et ex tūc perfectus in fide fuit quia perfecte credidit. vnde fm August. ⁊ Bedam datur intelligi et in fide gradus esse sicut ⁊ in alijs virtutibus scilicet mitium incrementū: ⁊ pfectionē. Mitius ergo reguli fides mitium habuit quando dominum rogauit vt descenderet ⁊ filium suum sanaret: tunc enim ⁊ credidit et dubitauit. Credidit quidem vt filium suum sanare posset: sed nō credidit q̄ eum sanare posset nisi ⁊ corpore presens esset. Deinde fides eius accepit incrementum: quando scilicet credidit sermoni domini dicentis: vade filius tuus viuit. Sed perfectionē obtinuit: quando scilicet serui sanitatem filij nunciauerunt: quia tunc perfecte credidit ⁊ domus eius tota fz illud Luc. Hodie huic domui salus Lu. xix.
a deo perfecta est. Jam ergo hic regulus euāgelista efficitur dum ad fidem susceptam alios inducebat. Et ideo signāter qui prius regulus in Regulus.
euangelio est vocatus postea crescente fide homo est dictus: ⁊ consequenter propter perfectaz Homo.
fidem pater est appellatus. Item notandum q̄ Pater.
tribus vicibus in hoc euāgelio de vita filij isti reguli habetur ostensio. Primo per oīm q̄ dixit [filius tuus viuit] scō per seruos qui nūciauerūt dicētes q̄ filius ei⁹ viuere: tertio pater hoc cognouit [q̄z illa hora]. ⁊ septima sanatus esset ⁊ hoc ad denotandum q̄ triplex est vita triplici morti opposita. Prima nature que habet oppo- Mors ⁊ vi
sitam mortem nature: secunda gratie cui oppo- ta triplex.
nitur mors culpe: tertia glorie cui oppponitur mors gehēne. ¶ Mistice iste filius reguli signi Mistice.
ficat humanum genus: filium reguli propagatū de adam qui de regc factus est regulus quando perdita charitate fact⁹ est malus. Hic filius reguli febre laborabat quādo per diuersa vitia genus humanū estuabat: cuius salus inter chana ⁊ capharnaum completur ad dandū intelligere q̄ de zelo mie diuine quia chana zelus interpretatur processit salus in hoīe qui erat in capharnaum: hoc est comessationibus et ebrietatibus deditus quia capharnaum interpretatur pingue do. Hore aūt septem sunt septē illustrationes D Illustratio
solis iustitie qui est xp̄s scilicet sanctificationis nes solis iu
nature in incarnationis visitationis hominum stitie.
in natiuitatis humilitate ⁊ cōdemnationis concupiscentie in circuncisione regenerationis nostre in baptismo sanctificationis pro nobis: ⁊ in iciunio eruditionis nostre: in predicatione ⁊ miraculis ⁊ redemptionis nostre in passiōe quādo hora septima sol declinauit ⁊ infirmitas sanata fuit: et hoc significabatur in libro Regum. vbi

iiij.re.v. ōr. Vade lauare septies in iordane ⁊c. iordanis
eſt hūilis decursus interpretatur ⁊ ſignificat p
ſeptē horas deſcendētē ad nos oñz in cuius gra
lauamur ad ſanitatē. Vel hore ſeptē ſunt ſeptes
recordationes ſolis iuſtitie qz in nocte in matu
tinis recolimus oñi captiuitatē in pma illuſio
nē in terra. pductionē ad iudicium: in ſexta ſen
tentiam: in nona mortem in veſpera ſepulturā:
in ppletorio poſitionē cuſtodū circa ſepulchrū.
his eſt horis pducimur ad vitā ⁊ ſalutem. vñ in
Pſ. cxviij. Pſ. Septies in die laudē dixi tibi ſuper iudicia
iuſtitie tue. ¶ Miſtice etiā iſte cuius fili⁹ infir
mabat nō rex ſed regulus appellat: uā ſicut in
Prouer. ōr rex q ſedet in ſolio iudicij diſſipat oē
malum intuitu ſuo. Qui ergo ſeipm bñ diſponit
regere ſedeat in ſolio iudicij diſcutiens oia opa
ſua: vt ſi qd intermiſceat diſcretionis intuitu il
lud diſſipet qm̄ q regnū ſuū bñ adminiſtrat me
rito rex ōr. vñ Señ. Vis habere magnū honorē
Geneca. dabo tibi imperiū impera tibi. Qui ſo male re
Impare ſibi; gnū adminiſtrat nō rex ſz regul⁹ dici dz. Quili
bet ita pcōr: poteſt dici regulus diminutiue: qz
defecit in ſuſpſius regimine: et tunc eius filius
infirmatur qñ rationis ſenſibilis appetitus cō
trariatur qui debet obedire rōni ſicut fili⁹ ſuo
patri: ſed cū homo per rationē chriſtuz fideliter
deprecatur: tunc iſte filius p virtutē xpi ſanat
per quem ſenſibilis apetitus ſub ordine ratio
nis collocat. Ipſa ergo ratio rex ē in regno que
bñ rex ōr: qz totū corpus hominis per eam regi
tur ⁊ affect⁹ hominis ab ea dirigitur ⁊ informa
tur necnon ⁊ filie ſcilicet vires aīe eā ſequūt
Sed qñq ōr regul⁹ qñ ſcz diminuitur in cogni
tione ⁊ obſcura ſequitur inordinatas paſſiones
⁊ non reſiſtit eis: ideo filius eius. i. affectus in
firmatur. i. deviat a bono ⁊ declinat ad malum.
Si enim ratio fuiſſet rex. i. fortis filius eius nō
infirmaretur ſed qz regulus eſt ideo filius eius
infirmatur. Serui rationis ſunt opera hoīs ⁊ qz
homo eſt oñs actuum ſuorum ⁊ affectus partis
ſenſitiue quia obediunt rationi imperanti et di
rigenti. Iſti autem ſerui annuociant q filius re
guli. i. ratiōis viuit qñ relucet in opere q vires
inferiores obediunt rationi. Per horam autem
ſeptimam in qua puer a febre dimittitur ſignan
tur. vij. dona ſpiritusſancti in quo oē peccatum
dimittitur ⁊ vita ſpiralis in anima creatur ac to
ta ⁊ perfecta ſalus mentis ⁊ corporis conſiſtit.
Hore. vij. Hore etiam. vij. quibus aīa de peccato per peni
tentiā reſurgit poſſunt dici iſte. Una eſt in con
tritione: tres in confeſſiōe que eſt vera: ſimplex
⁊ integra: tres in ſatiſfactione. i. ieiunium: ora
tio: ⁊ elemoſyna. Iſte ſeptem hore ſignificantur
iiij. Reg. iiij in libro Reg. vbi dicitur q puer ab heliſeo reſu
Regul⁹ qui ſcitatus oſcitauit ſepties et redit ad vitam qz
liber. iſtis. vij. reſurgit a portis mortis ad vitam. vbi
Theop. Regulus eſt oīs homo non ſoluz qz regi
vniuerſorum propinquus ſm aīam exiſtit ſed qz
ipſe ſuper oīa principatum ſumpſit cuius filius
id eſt mens febricitat voluptatibus prauis ⁊ de
fideriis. Accedit autem ad Jeſum et deprecatur
vt deſcendat. i. vt deſcenſu miſericordie vrat ⁊ r
peccatis parcat priuſq a voluptatum infirmita
re mortificetur. Sed oñs dicit: vade id eſt profe
ctum continuus circa bonū oſtēdas ⁊ r tuc filius
tuus viuet. Si autē ambulare ceſſaueris morti
ficabit tibi intellectus circa boni opationē. hec
Theop. Quotidie etiam regulus p filio infirmo
ſanando intercedit dum prelatus quiſq pro ſuo
ſubdito varijs tētationibus deprauato vt a oño
ſanetur p̄ces effundit. Infirmus ꝗo ſanat oñ p
culpam deprauatus: per gratiā ad iuſtitiā reuo
catur. Debemus ergo rogare deus vt a petis ſa
nemur: qz nullus p ſe pōt ad ſtatuz redire iuſti
tie niſi a deo ſanetur. In hoc autē q infirmaba
tur capharnaū notātur tria que ſunt cauſa ſpi
ritualis infirmitatis. Capharnaum eſt interpre
tatur ager pinguedinis vel villa conſolationis:
erat etiam ciuitas magni honoris. Ex quib⁹ ha
betur q ſepe cauſa ſpiritualis infirmitatis eſt
abundantia rei temporalis et nimia conſolatio
mundana et nimia exaltatio terrene: qz proſpe
ra plus nocent homini q aduerſa. Vñ boetius.
Plus hominibus reor aduerſam q proſperā. p
deſſe fortunam. Unde et Sene. Tunc conſilia ſa
lutaria aduoca cū tibi alludit vite proſperitas.
Tūc te velut in lubrico ſuſtinebis ac ſiſtere nec
dabis tibi imperus liberos ⁊ ſz circuſpicies quo
eundum ſit vel quouſq. hec Sene. In hoc etiaz
q erat filius reguli datur intelligi q nobilitas
generis ſepe eſt cauſa infirmitatis ſpiritualis qz
nobiles ſepe efferuntur in ſuperbiam: ſepe exer
cent rapinam: ſepe etiam immergunt ſe in lutū
luxurie ⁊ laſciuiam. Cauendum ergo in proſpe
ritate huius mūdi ne ſpiritualiter infirmemur
quia tunc facilius ⁊ frequentius per peccatum
arripimur. Unde Chriſo. Quando proſperitate
perfruimur cum in malignitate viuamus tunc
magis nobis eſt ac magis dolendum. Nam ſemp
quidem nos oportet metuere peccantes: maxi
me autem cum nihil triſte perpetimur. Quan
do enim per partes ab vnoquoq̄ noſtruz penas
exigit: ſeuiorem nobis ipſam animaduerſionem
facit. Quando vero patientius noſtra videt diſ
ſimulare delicta ad maximam nos in talibus p
manentes penam reſeruat. Sanatur autem fi
lius hora ſeptima in virtute verbi dei hora eſt
ſeptima declinat ſol a meridie et vergit ad occa
ſum. Cum ergo vite noſtre videmus trāſiſſe me
ridiem et nos in declinatione poſitos: temp⁹ eſt
vt in virtute diuine predicationis reliquet nos
febris ⁊ ad dominum conuertamur. ¶ Et notā
dum q bene per febrem ſignificatur peccatoz:
febricitans poteſt intelligi peccator. Sicut eſt
febricitans nunc habet calorem nunc frigus et
tremorem: ſic peccator habet modo cupiditates
et inordinatum amorem boni tranſitoriū: et hic
eſt calor anime modo habet timorem qni eſt fri
gus eiusdem anime. Unde dicit Augu. q omnia
peccata due res faciūt in homine ſcilicet timor:
⁊ cupiditas. Timor facit fugere omnia que ſunt
moleſta: cupiditas facit appetere omnia q ſunt
carni ſuauia. Et ſm hec duo duplicem penaz ha
bebit peccator in inferno. ſm illud Job. Ad ni
tuium calorez tranſibit ab aquis niuium. Inter
cetera etiā incōmoda que patitur febricitās eſt
iſtud q hz palatum inordinatum: propter quod
dulcia videntur ſibi amara ⁊ inſipida et econer
ſo eodem modo peccator ſic hz inordinatū pala
tū q oīa ſpiralia ſibi videtur inſipida. ōr aūt fe
bris a feruore. et ideo omnis inordinata paſſio
feruens igne maligno febris eſt aīe. Sicut autē
ſunt diuerſe ſpecies febrium: ſic etiam ſunt di
uerſa genera peccatorum. Prima eſt effimera q
dicitur ab effimero piſce marino: qui eodem die
quo naſcitur moritur: ⁊ ſignificat mortū inordina
te paſſionis ⁊ ſpeciaiter ſubitū ire motū: qui de
bet finiri aute ſolis occaſum; ſm illud apoſto

Prospe-
ras noc.
Boetius.
Sene.
Chriſo.
Chriſo.
Prouer. 17
Mytti.
Febris.
Augu.
Peccāti
go.
Job. xx.
Febris.

Epke. 4. li. Sol nō occidat ſup iracundiam veſtrā. Secda
febris eſt tertiana: que vno die interrūpit: qua
laborant illi qui cū peccauerint dolent de pec
cato: ⁊ ſic habent vnū diē penitentie que eſt cō
tritio: ſed ad ſecūdū diem confeſſionis non per
uenunt: ⁊ ideo ſtatim in idem redeunt. Tertia
febris eſt quartana: vbi duo dies abſq accesſio
ne ſunt. Quidam eſt poſt acceſſionem peccati
duos dies penitentie ſcz cōtritionem et confeſ
ſionem aſſumunt ſed qz iuxta ſacerdotis arbi
trium ad diem tertium ſcz ſatiſfactionis non
pueniunt: ideo rurſus in peccati paſſionnem in
cidūt. Quarta febris eſt quotidiana: eorum vi
delicet q abſq ꝓtritiōe aliqua frequentat ma
la que ad literā omni die gule ſeruiūt aut men
dacijs et litibus ſeu iurgijs vacāt. Sed hanc ſe
quitur febris quinta. ſ. continua: qz frequenta
tionē ſeq̄tur ꝓinuitas: ⁊ hac febre maxime la
borāt luxurioſi ⁊ inuidi: auari: qui ꝓpter cōſue
tudinē difficulter poſſunt curari. Sexta febris
eſt iā generate ꝓſuetudinis: q p ethicam intelli
gitur ethica eſt ōr q in mortē eſt deducta: ethis
Ethica. namq mors appellat. Hec aūt febris radicatur
in mēbris ⁊ naturalē hūiditatem aſſumit ⁊ con
ſumit ⁊ ſpecialiter ſigt ſcū triſtitiam q oſſa exic
cat: ⁊ mortē opat. vñ in puer. Spiritus triſtis
exiccat oſſa id eſt robur virtutū. ſeptima febris
eſt acuta que eſt defēſio ꝓſuete iā nequitie cum
qs tā nō erubeſcit nec timet nec paueſcit face
re q cōſueuit. De ſalute talis valde timēdum eſt
qz in tali febre ſolēt medici deſpare. [Hoc iterū
ſcōm ſignū fecit Jeſus] in chana galilee: vbi p̄
mo mutauit aquā in vinū: ⁊ nūc ſcōo ſanauit re
guli filiū. Quāuis eſſet filij regul⁹ cuz ſanaretur
capharnaum fuerit Jeſus tū i chana hoc ſignū
fecit: qz ibi corporaliter exiſtens ꝗbo cū abſens
ſanauit. Miſtice aūt p duplicē oñi aduentum
in chana ſignificat duplex affectus verbi dei in
mente. Primo eñ letificat ⁊ ſignificatur in mi
raculo vini: quod letificat cor hoīs: ſcōo ſanat ⁊
hoc ſignificat in cura infirmi. Iterē p hoc ſignifi
catur duplex aduentus filij dei ſcz primus qui
fuit manſuetudinis ad letificādū: qz in natiuita
te eius angel⁹ nūciauit paſtorib⁹ et oi populo
magnū gaudiū: ⁊ hoc ſignificat per vinū: ſecun
dus aduentus eius in mundum erit maieſtatis
qñ veniet tollere infirmitates ⁊ penalitates no
ſtras ⁊ configurare nos corpori claritatis ſue ⁊
hoc ſignificatur in cura infirmi. ¶ Oratio.

Omine Jeſu xpi qui de iudea angeli
ce confeſſionis ⁊ laudis in galilea ro
tam hui⁹ mūdi adueniſti: qñ infirm⁹
ſum ꝓpalum rerum pulchritudine tē
tatus: ⁊ ideo incipio mori tentatione fatigatus:
miſerere mei pnūq̄ moriar morte culpe vt cor
poris aut gehēne ⁊ ꝗtute verbi humilitate con
feſſionis: ieiunio: oratiōe: pietate: ⁊ exemplo per
gram tuam liberer a febre fomitis ⁊ egritudine
peti ⁊ nulli ſucciba inordinare paſſioni. Amen.

¶ De quatuor parabolis oñi ad turbas ⁊ trib⁹
d diſcipulos habitis. Capi. lxiiij.

Matth. 13. Luc. 5. Mar. 4.

Post hec oñs ſicſus iuit ad
mare piſcaturus hoīes in ter
ra exiſtēte: et p turba ad eū
cōgregata aſcēdens cū diſci
pulis in nauicula ⁊ ſedens in
eas docebat turbas ſimplices
⁊ deuotas in littore ſtātes. vñ
Chri. Aſcendit in nauē: vt poſt ſe neminē dimit
teret: ſed oēs auditores ſui facē haberet: ⁊ vt au
diret eū ppl's ⁊ videret et viſus delectaret audi
tum ⁊ auditus viſum vbi ⁊ Beda. Prefigurabat
hec nauis eccleſiam in medio nationū edificādā
in qua oñs dilectā ibi pfecrat māſionē. Et pro
poſuit oñs turbis quatuor pabolas diuerſas di
uerſis ꝓditionibus hoīm cōgruentes: vt p va
rietate morborum varia eſſet medicinatali) au
ſteriorib⁹: alij lenibus delectanē cibis. vt eſſi
ait Hiero. Turba nō vnius ſententie eſt: ſed di
uerſarū in ſingulis voluntatuz: ⁊ ideo loquitur
ad eā in multis parabolis: vt iuxta varias volū
tates diuerſas reciperent diſciplinas: ⁊ quaſi di
ues paterfamilias inuitatos diuerſis reficien
tes cibis; vt vnuſquiſq ſm naturam ſtomachi
ſui alimenta varia ſuſciperet. Et ſciendū ſm eū
dē Hiero. q nō oīa locut⁹ ſit eis in parabolis ſz
multa. Si eñ dixiſſet cūcta i pabolis abſq emo
limento populi receſſiſſent ⁊ ſpicina miſcet ob
ſcuris vt per ea que intelligunt pronocētur ad
eorū notitiā que non intelligūt. In his aūt qua
tuor parabolis ⁊ alijs tribus cōſequēter ſibi ſuc
cedentibus pomē occurſus eccle a predicatio
ne xpi vſq ad finē mundi. In prima parabola q
eſt de ſemine proiecto in terram cuius quarta
pars tm̄ fecit fructum denotatur p̄dicatio xpi ⁊
apoſtolorū qui predicauerunt iudeis indiſterē
ter bonis ⁊ malis: ⁊ pauci cōparatiue credide
runt: pro maiori aūt parte in infidelitate reman
ſerunt. ¶ Prima ergo eſt de ſemine ⁊ verbo dei
qd ipſe exiēs a patre qñ de inuiſibilitate patris
mundo viſibilis apparuit ſeminauit in mundo
⁊ in quatuor locis cecidit. i. in terram triplici
ter malam nec ferentē fructū: ⁊ in terram bonā
facientē fructū triplicem. Seminauit aūt plu
ra genera ſeminum. Primo ſeminauit legem na
turalem in mente cuiuslibet hoīs ſicut eſt: qd ti
bi fieri nō vis alij nō feceris: ⁊ qd tibi fieri vis
alijs feceris. Item ſeminauit p angelos reuela
tiones; per moyſen legē ſcripiam. ſ. precepta et
phibitiones: per prophetas pmiſſiones et com
minationes: ſed nūc exijt ſeminare per ſeipſum
legē euangel: cā oibus fidelibus. Non ceſſat ē
ſemp in noſtris aiabus ſeminare non ſolū cum
doceriz erā cū creat in eis ſemina bona virtu
tū. ſ. donorū [Exijt] ergo dei filius de ſinu patris
nō ſm diuinitatē: qz ſic eſt vbiq: ſed ſm huma
nitatē ⁊ carnis aſſumptionē. vñ Chri. Exijt aūt
q vbiq eſt nō localiter: ſed incarnationē p ami
cū carnis ꝓpinquior nobis factus [Exijt] in q
[qui ſeminat]. i. qui hz officium ſcietiā ⁊ gram
ſeminādi [ſeminare ſemē ſuū]. i. doctrine verbū
Seminator ergo propie xpo eſt. p̄dicator enim
potius eſt cophinus ſeminatoris q ſeminator.
[Et dum ſeminat]. i. doctrinā indifferenter ſpar
git [aliud cecidit ſecus viam]. i. ſuper cor deuiū
per errores vagum: per laſciuias attritum per
carnales affectiones ac ſuggeſtionibus demo
num ⁊ varijs tentationibus vitiorum ad modū
vie expoſitum per carnis concupiſcentias ⁊ ho
rum omnium ſeculo tranſitu ac frequenti mea
tu ſemē verbi conculcat ne germinare poſſit [⁊
volucres celi]. i. aerei. i. demones qui volucres
celi dñi: ſiue ꝓpter aeris inhabitationem: qz p
aera diſcurrunt: ſiue ꝓpter naturā celeſtem: qz
celeſtis ſiue ſpiralis nature ſunt: ſiue propter ve
locitatem ad malum: qz ad hoc ſemper intēdūt
[cōederunt illud]. i. ſua ſuggeſtione rapuerunt

Chriſo.
Beda.
Nauis ec
cleſiam ſig
nificans.
Hiero.
Turbe va
rietas.
Parabolī
ce quedam
limento
dūtaxat.
Parabola
prima.
B
Seminum
dei, genera
Chriſo.

& fructū impedierūt & sic tollūt verbū et memoriam verbi de corde: vt nec memoriat nec mens teneat bō opere exercere neglexit: vt impedito verbo impediatur fides: ne credentes saluēnt qz fides exaudita est. Hi sunt qui audiunt sed in verbi virtute nō afficiunt. Ūñ nec nasciturqz diabolus de corde eorum tollit verba: ergo dei mente retinēda sunt: sicut semē sub terra: ita verbū dei in memoria dz occultari vt fructificet: qz sm Grego. sicut de eius vita desperatur q̄ lāguente stomacho alimēta nō retinet si eterne mortis periculū formidare debet q̄ verba vite. i. alimenta iustitie in memoria nō tenet. [Aliud cecidit supra petrā]. i. supra cor petrosum & durū ac rebelle & pterita per superbiam [& natū [statim sole & feruore tentationis orto [arut] & vigorem fidei pdidit: [qz non habebat profunditatē terre]. i. stabilitatem patientie] et humorem] devotionis & gratie. Hi sunt qui audiunt & aliquo modo afficiuntur sed non proponunt facere qd dicitur. vnde non radicatur in eis verbū per bonū propositum. In cordibus eñt diuris quando q̄ cito ad horam nascitur grm̄ compunctionis cum verbum cōminaciones audierunt & statim feruore persecutionis vel cuiuslibet tribulationis et tentationis arescit cum per impatientiā desolantur & deficiunt: quia verbum predicationis sine humore gr̄e et amore virtutis non proficit. Et hi radices nō habēt: sz profunde firmitatis & firmi desideriū: & ideo ad tempus credūt et in tempore tentationis recedunt: qz verbum prius receptum renuūt. Et sicut arbor que sepe transplantatur radices fixas non habet: sic hi frequenter de bono in malum mutantur: & ideo in bono non radicantur. Tentatione nēpe pbatur si verbum dei radices fixerit: sicut impetu vētorū apparet si arbor bene radicata sit: tales instabiles sunt de familia regis Saul: qui inter pphetas erat prophetat: & inter stultos stultus. [Aliud cecidit inter spinas]. i. in corda diuitiarum ambitione sollicita & sollicitudinibus earū lacerata ac curis tpalibus nimis dedita p auaritiā [& simul exorte spine]. i. multiplicate diuitie] suffocauerut illud] id est impediuerunt fructum predicationis occupādo mētem: vt in eis p ficere non possit fructus spiritualis. Hi sunt q̄ audiunt & afficiunt & proponunt bonum facere sz nō pficiunt: qz suffocatur in eis bonum ppositum: preualētib' in eis curis & diuitijs & voluptatibus. Euntes eñt a loco predicatiōis ad mundana suffocantur a sollicitudinibus que importāt auarā acquisitionē & diuitijs que notāt auarā conseruationē & voluptatibus vite que important lasciuā fruitionē: & fructum non referūt: qz hec tria semē spiñale fructificare nō sinūt sicut spine ex condensatione semen in missum suffocāt & oriri nō pmittūt. Diuitie quippe & honores spine sunt: qz sicut spine suis pūctionib' corpus laniant & cruentant ac rurpe & fedū in oculis hoīn reddunt: sic amor ambitio diuitiarū & honorū cogitationū suarū punctionib' ac curis & sollicitudinibus que sunt spes acquirēdi ac timor pdendi & sollicitudo conseruadi animam lacerant: & cum vsq̄ ad pctñ ptrahūt quasi inflicto vulnere cruentant ac miserā & infelicem coram oculis dei faciūt. Et tñ sub his sentibus esse delitias multi reputant & qñ de spiñalib' cogitare incipiunt statim se tpalibus immiscent ac suffocati & emolliti rigorem virtutū amittunt. Sicut ouis conuersans inter spinas semper ibi de lana dimittit: sic, pacans curis tpalibus & mundo multa bona spiñalia amittit. vñ Ihriso. Quēadmodū spina vndecūq̄ detineatur pūgit eū qui detinet: ita & secularia vndecūq̄ detineantur cōtristant eū qui constringit & fouet. Sed nō q̄ spiñalia talia: hz margarite alicui affimilanf vndecūq̄ circūuolueris delectāt oculos. hec Ihriso. Vel diuitie dicuntur spine: qz pungūt aīam in mundo & iudicio & inferno. In mūdo triplex est pūctura scilz laboris in acquisitione: timoris in possessiōe: & doloris in amissione. In iudicio etiam pungunt mentē qñ dñs dicet auaris. Esuriui & nō dedistis mihi manducare: sitiui & nō dedistis mihi bibere &c. Iste pūcture erūt ita penose q̄ ipsi auari quasi cupiant non esse: qz dicent mōtibus: cadite super nos & collib' cooperite nos. In inferno etiam iste spine pungent aīam perpetuo crutiatu: qz ex eis parat ignis quo peccatrix aīa cōpuritur. Et nota ordinē istoz p̄dictoz trium seminū non fructificantium. Primum non germinat: sed cōculcat & ab auib' cōedit. Scōm germinat: sed non multū erigit: qz humore nō hz. Tertiū ꝯo iā instipitē eleuatur: sed non fructificat: qz a spinis suffocatur. [Aliud] scz quartum [cecidit in terrā bonā] q̄ est nigra p despectū: pinguis p affectum: culta p virtuosum exercitiū: & sic fecunda p fructū. i. inter fidelē & devotū [& ortū fecit fructū] bonoz operz. vbi Beda. Terra aūt bona est electoz p̄scientia que oīb' p̄dictis terris ꝯia facit: qz & cōmēdatū sibi semē verbi libēter excipit & exceptū inter adversa & pspera cōstanter ad fructus vsq̄ conseruat. hec Beda. [Aliud aūt fecit fructū centesimū: aliud sexagesimū & aliud tricesimū.] Ista ꝯo triplex differētia fructuū primo pōt cōsiderari q̄ tū ad tres status fidelium qui sunt incipiētes: pficiētes & pfecti. Incipiētes sunt tanq̄ terra que pfert fructū tricesimū: quia sufficit vt habeant fidē trinitatis cū impletione decalogi. Proficientes sunt tāq̄ terra que profert fructū sexagesimū: qz nō tñ habent fidem trinitatis & seruant decem preceptā: sed etiā exhibent sex opera misericordie. Perfecti sunt tanq̄ terra optima que profert fructū centesimū: quia habent duplicem perfectionem seruantes veteris legis precepta & euangelij cōsilia. Iste triplex gradus scz incipiētiū: pficientiū & perfectorū tangitur infra in secunda parabola vbi dicitur. Ultro eñt terra fructificat. primo herbā: deinde spicā: et deinde plenū fructū in spica. Secūdo pōt p̄siderari quātum ad tres status saluandoz: scz virgines viduas & cōiugatos. Aliud ergo fecit fructum centesimū: scz in virginibus. virgines eñt nolunt multiplicari p opus carnale in alijs: sed p opus spiñale in seipsis & ideo significatur per centenariū qui fit ex ductu denarij in seipsum. Aliud aūt fecit sexagesimū: scz in viduis & pmitentibus. sexagesim' eñt cōstat ex denario ducto per senariū in quo significatur decalog' cū senario operū misericordie. Aliud vero facit tricesimū: scz cōiugatis ppter fidem trinitatis cuz obseruantia decalogi. Vbi tangūtur tres gradus castitatis. Primus est castitas cōiugalis per quem gradū vitaē illicitus concubitus: licito tamen concubitu retento in matrimoniali actu. Scōs gradus est castitas vidualis per quē euitatur decetero oīs cōcubitus vt animus possit decetero liberius deo seruire;

B Grego. Stomach' lāguēs alle gorice.

E Transplantatio fre quēs nocet

Ihriso.

Beda

Terra

Status fidelium

Grego.

Diuitie sunt spine.

uire: licet possit licite matrimonium cōtrahere. Tertius gradus est virginalis qui est superior istis per quem oīs cōcubitus simpliciter euitatur. vt mens ipsa tanquā sponso suo soli deo per amorem copuletur. vñ Theophi. Qui in centum fructificant sunt qui perfectam habent vitā vt virgines & heremite. Qui autem in sexaginta q̄ mediocriter se habēt vt continentes & qui in conuiuio nobijs sunt. Qui aūt in triginta qui parui quidem sunt sm̄ ppriam virtutē fructū ferētes: vt laici & qui in coniugio sunt. Unde & Aug. Centesimus fructus est martyrum propter sanctitatem vite vel contemptum mortis: sexagenarius virginum ppter ocium interius: quia non pugnat contra cōsuetudinem carnis. Tricesimus ꝯo coniugatoz: qz hec est etas preliantium ipsi eñt actiorem habēt cōflictū ne libidinibus superētur. hec Aug. Vel tricesimū fructuz affert qui detrimentum in exterioribus bonis constāter sustinet: sexagesimum qñ sustinet detrimentum etiam proprij corporis p flagellationem et incarcerationem & cetera hmōi: cētesimum qñ contemnit etiā totā vitā p martyriū. vñ Ihriso. Terra bona sunt qui abstinent se a malis et sm̄ vires suas faciūt bona: & est iste fructus eorum tricesimus. Si aūt & oia bona sua cōtēnāt & accedant ad seruiendū deo habent sexagesimum. Si aūt & preceptū impialis snie de morte eorum pcesserit habēt cētesimum. Aut si bona eorū pcussa fuerint & filij habent sexagesimum: si autē infirmitas aliqua corporis eis contingeret et fideliter sustinuerint habent cētesimum. Nā iob aūt tētationē tricesimū habuit in facultatibus suis iuste viuēdo post damna substantie et filiorū sexagesimū: post plagā aūt corporis centesimum fecit. Qui centesimum hz in se & sexagesimum hz & tricesimum. Econtra qui tricesimum habet sexagesimum non hz: et qui sexagesimum hz nō etiā centesimū hz. Semper eñt maius qd minus est in se hz inclusum: illud aūt qd minus est maius in se non habet. hec Ihri. Item vt dicit ßemig. semen verbi dei tricesimum fructuz facit qñ bonā cogitationem gignit: sexagesimuz qñ bonam locutionē: centesimum qñ ad fructū boni operis perducit. hi ergo p terrā bonā designati in corde bono qd intendit verbum dei audiret optimo qd intendit sm̄ hec operari audiētes verbum dei devote retinent fideliter in memoria & fructum afferunt in patientia. f. vsq̄ ad finem expectando premia. qz sm̄ Grego. oīs equanimiter proximorum mala tolerant & humiliter flagella suscipiunt postmodum ad requiem sublimiter suscipiuntur. Et aduerte q̄ bona terra habet conditiōes penitus oppositas alijs in q̄bus semen cecidit. Qz eñt hi audientes verbuz retinent: est contra eos qui sunt secus viā et venit diabolus & tollit ꝯbū de corde eorum q̄ aūt fructū afferūt sanctaz. f. operationū est contra eos q̄ sunt spine suffocantes dei ꝯbum. q̄ vero hoc faciūt in patientia est contra eos qui supra petram. qui ad tēpus credunt & in tēpore tentationis recedunt. Terra ergo mala in loca secus viam petrosa & spinosa distinguitur: hz terra bona non subdiuiditur qz vna est ecclesia vna est columba mea licet fructus & virtutes eius subdiuidantur in centesimum sexagesimū & tricesimum: ita etiam & premia diuersa sunt qz differt stella a stella in premio sicut et in merito de semine itaq̄ tres partes prochdolor pereunt ac vna tñ saluatur & pficit & nec hoc equaliter sz cum multa differentia. Quāuis enim semen diuini ꝯbi de se sit sm̄: sit tū vt visum est triplū in fructuosum. vñ Theoph. vide quō mali sunt plurimi & pauci saluāt. quarta eñ pars seminis saluata inuenit. Ex q̄ ptz q̄ exēplo christi predicator verbi diuini nō debet cessare a predicatiōe: hz videat inde paucos proficere qz faciens qd in se est meritū suū nō pdit. Ūñ nota sm̄ Theophi. q̄ nō dixit q̄ seminās aliud piecit sed' via & cetera: sz q̄ semē cecidit. q̄ ei seminat docet rectuz sermonē: sed sermo diuersimode cadit in audiētes quia semen quodlibet recipitur sm̄ modum & dispositionem terre in qua seritur q̄ si sit fertilis & culta profert bonū fructum: si autem sit sterilis & inculta germinat spinas et tribulos vel etiam nullum fructum ita q̄ secundum variam dispositionem terre semen diuersimode proficit ad fructum: sic in nobis scōm variam dispositionem cordis nostri diuersimode recipitur semen qd est xp̄s per' agricola de celo nobis adduxit. Primum ergo debemus verbum dei cum devotione audire ac cum gaudio & deficerio suscipere. Deinde intelligere ac inter prospera & aduersa vtiliter conseruare & denique fructus facere vel centesimum & sexagesimum vel tricesimum.

¶ In scda parabola q̄ ē de zizania describitur status ecclesie sequens immediate post mortez xp̄i & aploz: qz diabolus fidei in cordibus fidelium seminate inuidit: & ideo post xp̄i & aploz dormitionē p mortē aliquos inter fideles ad pfidiam heresis commouit quasi seminās zizaniaz in medio tritici ad ipsius destructionez. Potest aūt omnis immundicia in segete zizania dici vt lolium sterilesq̄ auene & hmōi. Sicut ergo zizania bono semini: sic heresis bonis scripturis supseminantur & eis se admiscent. vñ Aug. nec eñ nate sunt hereses & quedā dogmata puerilitatis illaqueantis animas & in pfundū precipitātis nisi duz scripture intelligūtur nō dñ: & qd in eis nō bñ intelligitur etiā temere & audacter asserit. Et notādū q̄ xp̄s hz triplicē agrū suum proprium in quo seminat triplex semen bonū. Primus ager est mundus in quo xp̄s seminauit semen verbi dei siue doctrinā vitatis. Scōs ager ecclesia catholica in qua xp̄s seminauit fideles hoies qui sunt filij regni. i. sancti electi viri qui inter filios regni computātur. Tertius ager est anima in qua xp̄s seminat duplex semen bonū. Primum semē est bona volūtas: & hoc semen dz pferre fructum bone operationis. Secūm semē est cognitio sui mundi et dei. Ex cognitione sui quasi ex quodam semine oritur doloz. sm̄ illud Eccles. qui addit scientiam addit & dolorem. Ex cognitione mūdi oritur timor: quia in medio laquoruz hō ingreditur. Ex cognitione dei oritur amor: qz ipse est creator & redemptor & glorificator. Primum ergo semen seminat deus in agro affectus: scōm in agro intellectus: sed inimicus diabolus supseminat zizaniam. f. errores in intellectu: & cogitationes multas in affectu. Hoc semen tripliciter extinguitur. primo igne cōtritionis. secūdo p precisionē cōfessionis. tertio p eradicationem satisfactionis. Studeat ergo anima fidelis vt semen dei in ea germinet sanctis desiderijs et operibus virtuosis. Hic aūt ager. f. anima sepiē fide: & aratē p̄dicationem: cōpluitur pluuia grē & roze mie. ¶ Secūda itaq̄ parabola ē de zizanijs & locis bono semini superseminatis

Theoph.

Theoph.

Cecidit nō iactū est semen.

August.

Parabola scda.

zizania.

Augu.

christ ager

triplex.

Semē bonū duplex.

Eccle.

Seminis extinctū

q̃ describit cetū hereticoꝝ. [Simile ē enim regnū celorum].i. ecclesia militans seu status eiꝰ [hominis].s. ipse qui dat regnare in celestibus et cui seruire regnare est [qui] p se ꝛ p apostolos [seminauit in agro suo] id est in mūdo seu in ecclesia laboze et sanguine xpi exculta [bonum semē].i. sancta doctrina ꝛ fide catholica ac eos quos filios regni vocat. Et nota hic q̃ in istis parabolis nō fit comparatio p sone ad p sonam sed negocij ꝗ ad negociū seu facti ad factū. ac si diceret factū q̃ agit circa regnū celoꝝ ꝛ circa ecclesiā simile est tali facto vel negocio. [Cū autē dormirēt homines].i. custodes interiꝰ qui ad tutelam ꝛ custodiā sunt deputati p quos significatur prelati quorū somno.i. negligētia interuenīēte diabolus superseminat zizaniā seu loliū. dormiūt enim plati tripliciter vel cū torpent inertia vel cuꝝ resoluunt lasciuia: vel cū pmuntur ignorantia siue culpa. hec autē dormitio nō solū significat supiorū negligētiā circa custodiā gregis: sed etiā negligentiā cuiuslibet circa custodiam sue ꝓprie p sone ꝛ salutis. Utrāq; enim negligētiā exploratꝛ diabolꝰ: ꝛ sic p suggestiones malas seminat zizaniā in cordibꝰ hūanis. [Cū ergo dormirent venit inimicus].i. diabolꝰ ꝛ superseminauit zizaniā].i. errores ꝛ sequētes iniquitates ac eos quos filios maligni dñs interptat [in medio tritici].i. electorū hoc est hereticos permiscuit electis. zizania alio noie ōr loliū ꝛ est feminini generis in singulari: sed neutri vel feminini in plurali. vñ est versus. Est zizania sunt zizania plura nieq;. Et dicunt aliqui q̃ zizania in singulari penultimam producit: sed in plurali corripit. ¶ Vigilent ergo prepositi ecclesie et subditi ne per eorum negligentiam diabolus valeat zizaniam seminare. [Cū aūt creuisset herba] per profectum fidei [ꝛ fructū fecisset] p effectuꝝ operis boni: qꝛ fides sine operibus mortua est [tūc apparuerūt zizania] per manifestationem errorum ꝛ fordiū peccati ꝛ persecutionem fidelium christi. Et cuꝝ serui hoc dño dixerūt ait illis. Inimicus homo fecit hoc.] Diabolus ōr inimicus hō: quia sub similitudine rationis humane hominem decipit vel ex eo q̃ hominia principio inimicatꝰ sit vel ab euentu: quia homines vicit, sicut ab africa dicitur scipio africanus: quia africaꝝ deuicit. Seruiti isti sunt patres antiqui qui fuerunt in primitiua ecclesia: q̃ admirantes pfidiā heresis insurgentē in ea accesserūt ad deū p ōronē inquirentes vñ oriretur talis perfidia quibus fuit diuinitus reuelatum q̃ hoc erat ex diaboli ope deo permittente factū: ꝛ hoc vt stabilitas probaret fidelium. Diabolus quidem in mūdo seminauerat tria semina pestifera. s. ignorantiam obtenebrantem: culpam infrigidantē ꝛ miseriā ignominiosam: ides de celo venit celestis agricola potās tria semina illis ptraria. s. sapiētiam illuminātē: gīam inflāmātem et gloriam exaltantem. Seminauit q̃ xps sctam doctrinam ꝛ fidem catholicā et superseminauit diabolus errores et iniquitates multiplices. Seminauit deꝰ in mundo pacem et fraternam charitatē ꝛ superseminauit diabolus inuidiam et malā voluntatē. Seminat eriā deꝰ quotidie in agro interiori. i. mente bona proposita diabolus superseminat desideria carnalia. Seminat deus in agro exteriori. i. in corpore mūdicia ꝛ puritatē. superseminat diabolꝰ inmundiciam ꝛ carnalitatem. [Serui aūt dixerunt].i. sancti patres per orationem diuinum cōfilium quesierunt. [Vis imus et colliginus ea] separādo malos a cōitate ecclie per excōicationē et tādē dimittendo iustitie seculari exterminandos p mortē. [Et ait nō ne forte colligentes zizania eradicetis simul] cum eis [et triticum].i. illud qd̃ est triticum quo ad se: sicut si aliquis fidelis damnaretur sola suspitione vel qd̃ est triticiꝝ quo ad alios: sicut si eradicatur nō primo victus tūc alij fideles scādalizanꝰ: qꝛ nō seruat ordo iuris: et sic eradicat triticuꝝ. i. alij fideles per scandalū: vel qd̃ est futurū triticū: qꝛ mō est aliquis malus qui cras erit bonꝰ. Ubi phibet eradicatio festinata damnosa et suspiciosa. Festinata est quā non pcedit āmonitio. Dāñosa est qñ multitudo est in cā vel princeps nisi fuerit causa manifesta redundans in iniuriam ecclie. vñ Aug. dicit q̃ aliqñ tolerādi sunt mali pro pace ecclesie ꝛ qñ timetur de scismate. Suspiciosa est qñ non habetur certitudo de alicuius hereti vel vitio. Tales ergo non sunt excludendi ꝛ qꝛ in his tribus modis phibet hic eradicatio fieri [Sinite vtraq;].s. zizaniam et triticum malos ꝛ bonos [crescere vsq; ad messem].i. vsq; ad consummationem scli ꝛ diē iudicij: ꝛ hoc est intelligēdū de illis qui nō sunt notorij neq; ptinaces neq; p eos imminet vniuersale damnū ecclesie, hic dat penitētie locus et discretionis exēplū. In hoc enim monemur ne occultorū iudicium nobis vsurpemus: sed deo illud reseruem̃ q̃ tribuit vnicuiq; iuxta opera sua. Nec istud est contrarium aplo q̃ ait. Auferte mala ex vobis: qꝛ hoc dictū dñi intelligitur de ambiguis: illud aūt apli de manifestis. Hic etiam innuitur diuina benignitas ꝛ patiētia dilatiōis. sustinet enim patiētēr diuina clemētia zizanias cum triticis: hoc est malos cū bonis. Sustinet aūt eos trib̃ de causis. Prima vt si velint cōuertanꝰ et p bonos adinuenīt secida vt iusti plurimum deo remanēt gratienꝰ q̃ electi sunt p gr̃am de nūero perendū de cauti cū ꝛ eoꝝ cōparatione plus nitanꝰ ad bonū tertia vt bonis proficiant et eis merita sua augeāt. Prosunt enim mali bonis purgādo: vt si q̃ est i eis pcti rubigo eliminetur exercitādo vt virtus in bonis bonis latēs manifestet: ac simulādo vt electi in via huius exilij segnes nō efficianꝰ ꝗ ad patriā suam festinent: et coronādo: qꝛ dum tribulationes iustis ingerūt lapides pciosos in corona celestis glorie apponūt. seruiunt ergo mali bonis predictis modis: ꝛ iō p mittuntur viuere cū eis. deinde dñs subiungit. [Et in tpe messis].i. iudicij ꝛ finalis cōsummationis: dicā messoribꝰ [scꝗ angelis. [Colligite primū zizania] id ē malos a cōsortio bonoꝝ eos excludēdo: ꝛ hoc quo ad pnā dāni: ꝛ feq̃tur pena sensus [ꝛ alligate ea in fasciculos ad cōburēdum] qꝛ ministerio angeloꝝ separabuntur tunc mali de medio iustorum et mittentur in infernus qui creditur esse in cētro terre et terra vallatus vndiq;. Et dñ dicit [in fasciculos] non in vno fascē: qꝛ vnusq̃sq; puniet pro modo puersitatis sue et simul erūt immundi cū immundis: gulosi cum gulosis: auari cum auaris: superbi cum superbis. ꝛ sic alij impij cū suis similib̃: vt qui socij fuerūt in culpa simul torqueanꝰ in pena: quo ad pnā sensus erūt plures fasciculi: sed vnus erit quo ad pnā dānni. Et subditur. [Ibi erit fletus].i. dolor vehemēs ex dāno. s. p carētia visionis diuine ꝛ exponitur pro tristitia ꝛ dolore: quia forte non erūt ibi corporales lachrymeꝰ ꝛ stridor dentium. i. passio vn-

B Cōparatio factorum.

Inimicus hō.

Eradicatio.

Tripler.

Augu.

s. Cor.

Sustinet.

Mali pro bonis.

Fasciculus malorum.

gens ex pena sensus ꝛ tormēto. s. p penaꝝ acerbitate. In quo signat duplex pena inferni: vna ex parte mentis. s. tristitia vehemens q̃ significatur per fletū et alia ex parte corporis q̃ significatur per stridorem dentium. Uel fletus ex calore dissoluente ꝛ stridor dentium ex frigore cōstringente. vñ Job. Ab aquis niuū transibit ad calorē nimiū. Deinde sequitur [Triticus aūt].i. fideles ꝛ electos q̃ in area huius mundi sunt trituati flagellis ꝛ afflictionib̃ ꝛ tētationib̃ varijs ita vt eis nulla sit palea vel macula [congregate in horreū meū] scꝗ celestius mansionū. Et tūc iusti fulgebunt sicut sol: ꝛ hoc per totem claritatis ex gloria aie ꝛ corpus redūdāte. vbi chrysostomus. Non qꝛ ita solū sicut sol: sed qꝛ hoc sidere aliū magis luculentū non noscimus cogniti nobis vtimur exemplis. Hec chrys. Cōparatur autem glia iustoꝝ soli maxime quo ad corp̃ qꝛ anima glorificata multo pulchrior erit sole. In sole aūt quatuor dotes corporis glorificati notanꝰ: scilꝭ claritas: qꝛ in creaturis inferioribus nihil sole est clarius: agilitas: qꝛ exiens ab oriente statim apparet in occidente: subtilitas qꝛ transit p vitrum illesum: impassibilitas: qꝛ radius eius nō lediturnec maculatur. Et subditur in regno patris eorum: ergo tanq̃ filij regis accipiēt regnū decoris. O q̃ gloriosum est regnum in quo sancta societas quia iustitia quo perfecta claritas quia fulgebunt: in quo perfecta delectabilitas: quia sicut sol: dulce enim lumen est delectabile in quo sublimis dignitas quia in regno in quo paterna charitas quia patris eorum. Hanc parabolam secundam tangit marcus faciens tantum mentionem de bono semine quod ad solos electos pertinet qui tanq̃ triticum ꝛ frumentum in horreum eterne beatitudinis colligenꝰ qñ zizania et lolium in caminum ignis mittentur. Unde cōparat regnū celoꝝ. i. ecclesiam que a vero regit: ꝛ hoies regit homini iacenti semen in terram ꝛc. Per semē intelligit verbū vite qd̃ hō scꝗ xps seminauit in corda humana ꝛ dormiuit per mortē. [Exurgit] autē semē [nocte et die ac germinat ꝛ crescit] qꝛ post summū xpi numerus credentium per aduersa ꝛ prospera germinauit in fide ꝛ creuit in ope [dñ nescit ille] hoc ē nescire nos facit quē. s. fructū vsq; in finē afferat [ꝛ terra vltro fructificat] qꝛ voluntate adducit: vt frutum faciat [primo herbā: deinde spicam ꝛ tandē plenū fructum] Ex semine enim isto recepto in aliquo hoie primo cōcipitur timor diuinorū iudiciorū: ꝛ significat per herbam que est quid imperfectū ꝛ et qꝛ ex timore cessat homo a malis ꝛ incipit se exercere in bonis: nō scdo concipitur spes diuinoꝝ beneficiorum q̃ significat per spicā in qua est iā spes grani futuri. Tertio ex hoc datur charitatiꝰ amor que habet opus pfectum: ꝛ iō significat p plenū granū: qꝛ ōr apostolus. plenitudo legis est dilectio. [Uel terra fructificat primo herbam: deinde spicam: deinde plenū fructū [hoc est timore: penitentiā ꝛ charitatem. Illi qui generāt herbā. i. timore: sunt incipientes qui debēt incipere a timore. Sicut enim herba est principium spice: sic timor dñi est principiū vite ꝛ initiū sapientie. Illi qui generāt spicam. i. penitētia sunt qui ꝓficientes ꝛ qui sicut delectati sunt in pctis sic debent se affligere in penitētia ꝛ lamentis. Illi qui producūt plenum fructū. i. charitatē: ꝛ bonoꝝ operū plenitudinē sunt pfecti q̃ habēt charitatem dei ꝛ proximi: qꝛ plenitudo legis est charitas: ꝛ tunc est hō perfectus: vt de statu gratie transeat ad gliam: ꝛ iō dñs tūc [mittit falcē]. i. mortē abscindendo iustos de presenti vita vt transferat ad gloriā [qñ adest messis].i. collectio iustorum in patria. sm Gregor. semen homo iacit in terram cum cordi suo bonam intentionē inserit. Et postq̃ semen iactauerit dormit: qꝛ iā in spe boni operis q̃escit Nocte vero exurgit ac die: qꝛ inter aduersa ꝛ prospera pficit. Et semen germinat ꝛ crescit dum ille nescit: qꝛ ꝛ cū adhuc metiri cremēta sua non valet semel cōcepta virtus ad perfectū ducitur. Et vltro terra fructificat: qꝛ pueniente se gratia mens hominis spontanea ad fructū boni operis assurgit. Cū ergo desideria bona cōcipimus tūc semen in terra mittimus. Cū vero operari recta ꝛ cipimus herba sumus: cū aūt ad profectū opus transimus ad spicam peruenimꝰ: cū q̃ in eius fides operis pfectione solidamur: iā plenū frumentū in spica proferimꝰ. O omnipotens autē deꝰ in productū fructū falcem mittit ꝛ messem suam desecat: qꝛ cū vnūquenq; ad opera perfecta perduxerit eius tēporalē vitam p immissam sentētiam incidit vt granum suum ad celestia horrea perducat. Uide ergo ne sis tantū in herba vel spica et maturitatem expectes in purgatorij penamnō enim fructū immaturū congregat deus in horreuꝝ suum. Nullus tñ qui ad bonū propositū adhuc ꝛ mentis teneritudine esse cōcipitur desperatur: qꝛ frumentum dei ab herba incipit vt granum fiat. ¶ In tertia parabola que est de grano sinapis describit ecclesie status seq̃ ēs immediate post resurrectionem heresum: quia contra heresis insurgentes suscitauit dominus in ecclesia doctores sanctos literatos vt per rationē ꝛ scripturam cōfutarēt hereticos: et licet primo fuerint humiles ꝛ abiecti tamē diuina dispositiōe fuerūt postea exaltati. Tertia ergo parabola est de exaltatione ecclie ac predicatiōis fidei ꝛ euāgelij in qua cōparatur regnum celorū grano sinapis. [Simile est enim regnum celorum] id est p dicatio euangelij que dicitur regnū: qꝛ docet regere manum cuius ciues sunt opa: regere os cuius ciues sunt verba: regere cor cui̇ ciues sunt cogitatiōes ꝛ desideria [grano sinapis] qꝛ calefacit in amore venenū expellit. i. errorē: caput purgat. i. mentē quod accipiens homo scilicet ꝛ ps a patre [seminauit] et per se ꝛ per discipulos suos [in agro suo].i. in mundo [quod minimum est omnibus seminibus].i. omnibus disciplinis: vel quia vix ei in principio creditur: vel quia docet que ī mundo minima ꝛ vilia reputantur ꝛ qꝛ amplositate verboꝝ non innitit [cū autē creuerit] per diuulgationem] maius est omnib̃ oleribus].i. scietijs phisicis naturalibus ꝛ poeticis q̃ dicunt olera: qꝛ cito decidunt nec fructum eternum: sed temporalem habent [ꝛ fit arbor alta] per eiꝰ sublimationem: fructifera per eius vtilitatē [ita vt volucres celi].i. anime credentiū celos affectantium [veniant] p fidem [et habitent] p amorem [in ramis eiꝰ].i. i dogmatibus: vel [volucres].i. predicatores qui vt nubes volant [veniant] studendo [ꝛ habitēt] in meditando et operando [in ramis eius].i. diuersis expositionibus ꝛ sententijs: quatuor enim rami sunt hystoria: tropologia: allegoria: anagogia: vnde [regnum celorum] pōt hic intelligi p mitius ecclesia que ratione humilitatis paupertatis ꝛ paruecq; multitudinis videbatur etiam abiecta: sed virtute est magna

Pena inferni duplex.

Gregorius

Tertia parabola ad turbas.

Spes.

Roma. 13.

vel p feruore fidei q̃ modica videbat ꝓpter scã dalum crucis: sed feruida est ꝓpter calorem dilectionis paruo [grano sinapis] comparat [et qõ cum sit minimũ] q̃ titarere nõ est magnũ in virtute et caloze q̃ creuit in arboẽ magnã: q̃z vbiq̃ oz bis est expãsa habẽs stipitẽ per ꝓem et ramos exaltatos p dilectionẽ dei: dilatatos per charitatẽ primi. Alta est: q̃z ad celestia sustulit tam plat q̃z totum mundũ occupauit. Quam arboẽ ascendit zacheus vt xpm videret: q̃z nisi in ecclesie ⁊ fidei arboze xpi nõ videt et [volucres celi] i. principes huius mũdi alta petẽtes vel alti intellectu. s. hui⁹ mũdi sapiẽtes [habitãt in ramis eius] et ei subiecti regunt eius cõsilio. Vel [volucres. i. scti qui pẽnis virtutũ in alta ascẽdunt ⁊ ad premia celestium bonoz volare contẽdunt [habitãt in ramis eius]. i. in diuersis ei⁹ sententijs spũalib⁹. Rami euãgelij arboris sũt dogmatũ diuersitates: vt p varietate morboz varia fit medicina in quib⁹ vna q̃q̃ volucrũ. i. aiaz iustarum requiescit. Volucres ergo celi sunt aie fideles q̃ coz a terrenis leuãtes ad celestia p desiderium volant ⁊ neglectis tpaliũ rerũ cupiditatibus sursum coz habẽt in celestib⁹ atq̃ in scrõz dictis ⁊ consolationib⁹ respirãt ⁊ requiescũt ab huius vite fatigationib⁹. Unde pſ. Quis dabit mihi pẽnas sicut colũbe et volabo vt requiescam. Assumamus ergo et nos pẽnas colũbe vt altioza volãtes possimus in ramis hui⁹ arboris habitare ⁊ nidulos doctrinarũ nobis facere: terrenaq̃ fugiẽtes ad celestia festinare. Magnũ q̃ ⁊ ferues sit nobis desideriũ exaltãdi fidẽ nostraz: vt dõs Jesus xpi ab oibus timeat: cognoscat ⁊ amet. ¶ In quarta parabola q̃ est de fermento describit status ecclie sequẽs exaltationẽ p dictoz scrõz: q̃z per diligẽtiã eoz ad p dicandũ iã fides vbiq̃ est diuulgata. In hac ergo parabola cõparat regnũ celoz fermẽto [qõ mulier abscõdit in tribus farine satis.] Est aũt satuz mẽsura in palestina capiẽs vnũ modiũ et dimidium. Regnum celoz est ecclia militãs in qua de⁹ p fidez regnat: vel doctrina fidei q̃ regnũ celoz p dicat mulier aũt dei sapientia vel diligentia scrõz ad p dicandũ vsq̃quaq̃ fidẽ catholicã: tria vero sata farine sunt tres ptes mũdi. s. asya: africa: europa: vel tres lingue. s. hebrea: greca: latina.

Fermentũ aũt lz in scriptura frequẽti⁹ accipitur in malo eo q̃ est corruptiuũ: q̃z aliud est fermentum zizanie: aliud fermẽtũ tritici: hic accipitur in bono tñ ⁊ ꝓpter virtutẽ alterãdi significat verbũ euangelicũ q̃q̃ ad fidẽ trãsmutauit magnã ptẽ mundi ⁊ adhuc amplius transmutabit ipm. Uñ in figura in pẽtecostes que celebratur a iudeis ꝓpter beneficiũ legis date quinq̃gesima die ab exitu de egypto q̃ fuit euãgelij figura offerebanꝫ duo panes ō simila fermẽtata. Mulier ergo. i. dei sapiẽtia vel iscanctoz diligẽtia accepit fermentum qõ ꝓpter calorẽ intrinsecum ⁊ inclusum legẽ euãgelicã que est lex amoris et feruoẽ fidei significat ⁊ abscondit seu posuit in tribus farine satis donec fermentaretur totum: hoc est fermentum positum fuit in tribus mundi ptib⁹ a tpe apostoloz ⁊ amplius ponet donec fermẽtet totũ ⁊ multiplicet fides trinitatis p totũ mũdũ: q̃z ide totũ pene mũdũ iã fermẽtatũ ⁊ vinificatũ in ecclie corp⁹ creuisse videmus sicut modicũ fermẽti magnã farine massaz trãsmutat in substãtiã virtutẽ ac vinificat ⁊ crescere facit. s̃m Bedã. mulier. i. aia sancta abscondit per rectam intentionem a mundi laudibus occultãdo fermẽtũ. i. dilectionẽ in trib⁹ satis farine. i. trib⁹ modis diligẽdi. s. ex toto corde: ex tota aiaz: ex tota mente vel in trib⁹ aie viribus. s. rationalitẽ cõcupiscibili: irascibili: in quibus charitas siue doctrina abscõdit donec totã mentem in sui perfectionẽ cõmutet: quod quidem hic inchoatur: sed in futuro pficitur. s̃m Hylariũ farina ẽ plebs ex diuersis collectatria sata triplex status fidelium. s. noe: daniel: iob: vel q̃z de tribus filijs noe pcessit totum genus hũanum cui dei sapiẽtia fidẽ ⁊ charitatem ⁊ sanam doctrinaz cõmendat in presenti donec totum fermẽtet. i. donec in fine mũdi completo numero electorũ fideles ad resurrectionis gloziam pueniant: ⁊ tunc perfecta calefiẽt charitate modo essi est ignis p unus: sed tunc erit: ⁊ aminus [hec oſa]. s. p dicta et talia multa [locutus est Jesus ad turbas in parabolis] ⁊ lz alia multa sine parabolis dixerit turbis tunc tamẽ mhl sine parabolis dixit eis: vt scilicet mouerentur ad interrogandũ de auditis. Quia enim hominibus rudibus loquebatur de regno deiopus erat induci eos in talib⁹ parabolis et rerum sensibilium eius cognitaz similitudinibus ad diuinoz archanaz: vt exhis que animus nouit surgat ad incognita et exemplo visibilium rapiatur ad invisibilia: ac per ea que visu didicit discat amare que non nouit: vt qui celestia capere non poterant per similitudinem terrenam audita perciperent: parabola ei grece similitudo dicitur latine per quam veritas demõstrat ⁊ in q̃ aliõ dr: aliõ rationabilis intelligitur. ¶ Unde subdit ammonitionẽ [hec dicens clamabat. Qui habet aures audiẽdi audiat.] Hanc ammonitionem addit dominus ī locis pluribus. Nam s̃m Hiero. vbicunq̃ ponitur hoc verbum designatur misticus intellectus: q̃z sub verbis parabolicis alius sensus est per intellectum requirendus. Et secundum Bedam. Aures audiendi sunt aures cordis et sensus interiores scilicet aures intelligendi ⁊ obediendi: ⁊ faciendi que iusta sunt. Innuit ergo triplicem auditum scilicet sentiendi: intelligendi: obediẽdi. Primus est exterior in corpore de quo dicit [qui habet aures] Secundus interior in mente de quo subdit [audiendi] Tertius vtrunq̃ cõplectens de quo addit [audiat]. Primus audit ⁊ est sensitiue. Secundus intellectiue. Tertius affectiue. De his dicitur in psalmo. per ordinem. Audi filia. Quo ad primum: et vide. Quo ad secundum: et inclina aurem tuam. Quo ad tertiũ. Et in Job. Auditu auris audiui te. In hoc autem quod dabit dominus. [Qui autem non habet]. s. amozem verbi [id quod videtur habere] scilicet naturali ingenio vel literarum studio auferet ab eo [quia nulla vere sapientie gaudebit dulcedine. vnde habentibus fidem et deuotionem ad xpisti doctrinam intellectus scripture veteris testamenti ablatus est propter eozum incredulitatem ⁊ datus est gentibus ꝓpter eozũ fidez. Item qui habet opus id quod videtur habere. s. intelligentie auferetur ab eo: quia fides sine operibus mortua est. Item sicut auarus multas habet opes ⁊ nullas: sic qui non diuinam sapiẽtiam habet nullam habet: quia secundum Hieronymum. literas nescit qui sacras ignorat. secundum Ambrosiũ. intelligitur qõ habet id est qõ se putat habere. Eozum autez scilicet in domo discipulis sui disserebat omnia. vnde patet

Luce. 19.

Arboris euangelicarum.

Ps. 54.

Parabola quarta.

Batum.

Fermẽtum.

Pentecostes.

Beda.

Modius.

Hylarius. Farina.

Ps. 44.

Augustinus.

Clamat mitis.

Hiero.

Mat.

sis turbis] que eum non interrogauerunt et sedentes a tumultibus [venit in domum] vt discipuli tanquam digniores haberent opportunitatem querendi ⁊ interrogandi eum. [Et accesserunt ad eum discipuli eius] tanquam familiares non tam corpore quam discendi voluntate querentes [quare in parabolis] loqueretur turbis cum ipsi non caperent ⁊ petentes vt eis parabolas exponeret. Quia essi percipiebant christum mistice loqui quesierunt intellectum et si bi exponi. Qui respondens ait. [Vobis] credentibus vobis humilibus vobis obedientibus vobis mihi adherentibus et dilectis vobis mundo abiectis et odiosis. Vobis volentibus ⁊ similiter dignis ac vestris sequacibus ad me accedentibus [datũ est] diuinitus et ex gratia dei non ex merito vestro [nosse aperte] sine parabolarum inuolutione [misteria regni] id est secreta et intelligentiam sacre scripture que cõtinet statuta atque decreta illius regni seu abdita et profunditatem veritatis Euangelice que ducit ad regnum celestet vel [misterium regni celoz] id est ecclesie militantis siue triumphãtis. Apostoli enim erant quasi fundatozes ecclesie post christum: ⁊ ideo ad ipsos pertinebat scire secreta ecclesie de quibus erat processus ecclesie vique ad finem mundi: quia ista erãt futura in diuina dispositione preordinata: istud potest hic vocari [misterium regni celozum] id est secretũ ecclesie. [Ceteris autem] qui foris sunt qui clausis sensibus nõ curant intrare ⁊ cognoscere veritatem scilicet vulgaribus turbis seu etiã scribis et pharisẽis incredulis non est datum neq̃ concessum ista intelligere: ⁊ propter hoc loquebatur eis talia parabolice [vt videtẽs] id est videre se reputantes non videant secundum veritatem [⁊ audientes] id est intelligere se putantes [non intelligant] sententiam interiorem. nã hec est vna causarum quare dominus loquebatur in parabolis: vt scilicet veritas occultarẽt malis ⁊ boni ad inquirendum exercerẽt in eis. Unde sequitur. [Qui habet] scilicet amorẽ verbi [dabitur ei] scilicet intelligentia verbi amati [⁊ abundabit] scilicet sensu intelligendi: q̃z habentibus deuotionem et fidem datus est verus sacre scripture intellectus. dicitur enim in Luca quod aperuit eis sensum vt intelligerẽt scripturas: ⁊ ex abundantia reuelatus est eis ecclesie processus. Item [qui habet] opus [dabitur] ei intellectus [⁊ abundabit] augmẽto profect⁹. Item [qui habet] gratiam [dabitur ei] perseuerantia [⁊ abundabit] gloziam: quia gratiam ⁊ gloriam dabit dominus. [Qui autem non habet]. s. amozem verbi [id quod videtur habere] scilicet naturali ingenio vel literarum studio auferet ab eo [quia nulla vere sapientie gaudebit dulcedine. vnde habentibus fidem et deuotionem ad christi doctrinam intellectus scripture veteris testamenti ablatus est propter eozum incredulitatem ⁊ datus est gentibus ꝓpter eozũ fidez. Item qui habet opus id quod videtur habere. s. intelligentie auferetur ab eo: quia fides sine operibus mortua est. Item sicut auarus multas habet opes ⁊ nullas: sic qui non diuinam sapiẽtiam habet nullam habet: quia secundum Hieronymum. literas nescit qui sacras ignorat. secundum Ambrosiũ. intelligitur qõ habet id est qõ se putat habere. Eozum autez scilicet in domo discipulis sui disserebat omnia. vnde patet

Apostoli fũdatores ecclesie.

Parabola prima discipulis dicta.

Thesaurus abscondit⁹

Ps. 30.

Uirginum laus.

Secunda parabola ad discipulos.

Margarita.

Auferri a nõ habẽte.

renoꝝ [ꝛ emit eã] per conati ꝛ desideriũ eterno
rum. ¶ Moraliter in hac parabola preponunt
nobis tria imitanda. ſ. officiũ ſcrõꝝ iudiciũ mo
rum: deſiderũ eternoꝝ. Officiũ notat in nego
cãdo: ſtudiũ in querendo: deſiderũ in opando
Felix qui nouit negociari ſpiaiter ſiue ꝗrum
ad ſtatũ actiõis opibus mie intendẽdo: ſiue ꝗ
tum ad ſtatũ perfectionis p ꝛpo oia relinquen
do: ſiue quantũ ad ſtatũ ſupererogationis p p̃
dicationẽ aias deo lucrificando. Itẽ felix nego
ciator qui nouit querere nõ nociua ſicut ambi
tioſi: nõ inutilia ſicut curioſi: ſed ſalubria ſicut
ſcti. Itẽ felis qui inueniꝛis bonis mercibus be
ne nouit lucrari: qui ſciz abijt a ſe p carnis mor
tificationẽ vendidi terrã p celo p oim abrenun
ciationez: cõparauit eã per ppie volũtatis ſub
iectionẽ. Et qꝛ iſte ſtatus duraturus eſt vſq; ad
finẽ mundiriõ nõ ponit alia parabola poſt iſtas
niſi illa que finẽ mũdi ſignificat: que eſt de ſage
na in mari miſſa. Igit qꝛ ſub parabolo theſauri
ꝛ margarite iduxit nos ad eterne britudinis a
morẽ: pñr ſub parabola ſagene inducit nos i ri
morẽ vt mala caueamus ꝛ bona ſectemur. Aſſi
milat ergo [regnũ celoꝝ] qõ hic notat pñtem ec
cleſiã [ſagene] qꝛ piſcatoribus eſt cõmiſſa: ꝛ p eã
quiſq; ad eternũ regnũ de pñtis ſeculi fluctib̃
trahit̃ ne eterne mortis pfundo mergat̃ [miſſe
in mare]. i. in mundum qui ꝺꝛ mare propter ma
gnitudinẽ ꝛ ppter amaritudinẽ [ꝛ ex oi gñe pi
ſcium]. i. hoim [congregãti] ſcs bonoꝝ ꝛ maloꝝ
qꝛ miſſa in huius ſeculi fluctibus nullũ reſpuit
ſed malos cum bonis capit: ꝛ oĩs generis hoies
ad veniã vocat. Quã cũ ipleta eſſet [qꝛod erit
ĩ fine ſeculi qñ hũani gñis ſumma pciudit ꝛ nu
merus electoꝝ impletur [educẽtes] ſcz de mari
ꝛ de fluctibus vite huius ꝛ trahentes ad littus
vite alterius: qꝛ ſm glo. ſicut mare ſeculum: ita
littus maris eſt finis ſeculi [ꝛ ſecus littus ſedẽ
tes] per immoralitatem elegerunt bonos i va
ſa ſuaꝛ malos aũ. foras miſerũt.] Nunc eñ ma
los bonoſq; cõiter quaſi permixtos piſces ſage
na fidei ꝓtinet: ſed littus idicat quos ſagena ec
cleſie trahebat. Nã ſicut non diſtinguunt boni
piſces a malis ꝗdiu ſagena eſt intra aquas: ſic
in eccleſia militãte permixti ſunt mali cum bo
nis. Sed in fine mundi trahent ad littus p aper
tum iudiciũ: qꝛ tunc erunt manifeſta abſcon ꝛ ie
ta cordiũ. vñ ſubdit. [Sic erit in conſummatio
ne ſeculi]. i. in fine mundi. Et ꝺꝛ cõſummatio tri
pliciter: vel qꝛ tunc cõpletus erit numerus ele
ctoꝝ: vel qꝛ terminabit ſtatus meritoꝝ: vl qꝛ
ceſſabit ſucceſſio rerum mutabilium. [Exibunt
angeli] de celo empireo ad conuocandum popu
lum iudicandum [ꝛ ſperabunt malos de medio
iuſtoꝝ.] O ꝗ dura ſeparatio quippe malis: qꝛ
irremediabilis: qꝛ irreuocabilis. [Et mittens
eos]. ſ. malos [in caminum ignis] inferni ꝛorẽ
dos ꝛ exiccandos: ꝛ ſic eccleſia purgata offerek
deo patri ſine macula ꝛ ruga tũc eum boni mit
tent in vaſa celeſtium manſionum: malis ſepa
ratis ꝛ detruſis in infernũ. Sic introductis pru
dentibus virginibus ꝛ excluſis fatuis claudet
ianua regni celeſtis. Et ſubdit de penis maloꝝ
cum dicitur. [Ibi erit fletus] pre ardore [ꝛ ſtri
doꝝ dentium] pre frigore. Tunc fero mali ꝛ e
nitebunt ꝛ ingemiſcent ſero ſibijpſis iraſcen
tur et indignabuntur quod tam pertinaci pro
bitate deliquerunt. Aperte in multis locis ſa
cre ſcripture dicitur de tormentis maloꝝ ne
qui ſe excuſet per ignorantiam: ꝛ toties com
memoꝝant ſupplicia gehennalia vt ſiſtamus et
anhelemus ad gaudia celeſtia. Deinde ponitur
concluſio principalis. ad hoc enim in predictis
parabolis perſcriptus eſt proceſſus eccleſie mi
litantis: vt apoſtoli qui erãt ipſius fundatores
poſt xpm intelligerẽt ꝗmõi pceſſum. vñ ſubiun
gitur. [Intellexiſtis hec oia?. ſ. parabolas predi
cras. q. d. ad vos ꝓtinet intelligere eas. Cũ glo.
ad apoſtolos ſit ſermo quos non tñ vult audi
re vt populos: ſed etiam intelligere. Et eſt argu
mentum ꝗ nõ ſufficit maioribus tñ audire ad
faciendum: ſed oportet etiam intelligere ad do
cendum. [Dicunt ei etiam. ſ. intellig. mus. Dein
de vtil exhortatione ad alios docendum cũ ſub
ditur. [Ait illis: ideo omnis ſcriba]. i. doctor. vt
enim dicit Au. apoſtoli ſunt ſcribe ꝛ notarij xpi
verbuꝝ eius ſignantes in tabulis cordium doct̃
ꝛ inſpiratus in his que neceſſaria ſunt ſibi ꝛ ali
is [in regno celoꝝ]. i. in eccleſia militante. vbi
tria dicit ꝗ ſit doctus per habitũ ſciẽtie: ſcriba
p officium doctrine: in regno celorum per meri
tum vite [ſimilis eſt homini patrifamilias]. i. mi
hi. ꝛ intelligit de ſimilitudine imitationis non
de equiparationis [qui proferet de theſauro ſuo]. i.
de ſcientia ſua in corde abſcondita [noua ꝛ vete
ra]. i. autoꝝitates noui ꝛ veteris teſtamẽti ex q̃
bus teſtamentis cõtexta eſt eccleſie ſagena. vel
ſm Greg. [noua] de ſuauitate regni [ꝛ vetera] de
terroꝝ ſupplicij vt. ſ. pene terreãt quos premia
non inuitant. vel [noua] per admonitionem vir
tutum [ꝛ vetera] per deteſtationem vitioꝝ. Ex
quo etz ꝗ epi qui ſunt ſucceſſoꝝ apoſtolorum
debent habere notitiam vtriuſq; teſtamenti: in
cuius ſignum portant mitram in capite cũ cor
nu duplici. Et bene comparat eum patrifamili
as: ꝗ ſicut pater familias hz paſcere filios pane
corporali ſic iſte paruulos fideles pane ſpiãli.
Portat̃ ergo dominus diſcipulos ꝗ parabolas
intelligunt vt alios docere ſciant: qꝛ ideo ſimi
les ei erunt ſi alios docebunt.

¶ Oratio.

O mine Jeſu xpe fac me de veteri vita
exire ne ſemen verbi tui qõ in meo i
rellectu boni propoſiti in meo affectu
boni operis qõ in meo actu ſeminaſti
comedatur a volucribus inanis glorie ne cõcul
cetur in via aſſiduitatis: ne areat in petra dure
obſtinationis: ꝛ ne ſuffocetur in ſpinis ſolitudi
nis: ſed potius ĩ terra bona ꝛ optima cordis hu
milis compatientis ꝛ hylaris centeſimum fru
ctum afferat in patientia: fac etiam me hec om
nia in parabolis dicta ſtelligere ꝛ facere ac ꝗ
bo vel ſaltem exemplo alios docere. Amen.

¶ De aduentu dñi in nazareth qñ legit in ſyna
goga eoꝝ ꝛ ipſi volebãt precipitare eum. Ca. lxv.

Et factum eſt cũ conſum
maſſet ieſus parabolas iſtas
tranſijt inde cum diſcipulis
ſuis: ꝛ abijt p patriã ſuã. ſ. ga
lileã [ꝛ docebat in ſynagogis
eorum] rum ppter plurium
ibi conuenientium vtilitatẽ
rum perper maiorem autori
tatẽ [ꝛ magnificabat] ppter doctrine ꝛ miracu
loꝝ excellẽtiã [ab oibus]. i. pluribus ꝛ de omni
ſtatu nõ tñ ab oibus vniuerſaliꝛ cũ mlti eũ ꝓte
nerent: ꝛ ſibi ꝓdicerẽt. [Et venit ĩ nazareth vbi
erat

Moraliter Imitanda tria.

Tormenta malorum.

Parabo. 3. Sagena.

Facere vel docere Augu.

Gregor.

Mat. 4. Mar. 6. Luc. 4.

erat nutritus [licet in bethleẽ fuiſſet nat?. [Et]
die ſabbati qñ plures cõueniebant [intrauit ſ̃z
cõſuetudinẽ ſuã in ſynagogã] q̃ erat locus oꝝ
nis ꝛ doctrine legis quib? iudei ſm pceptum le
gis vacare debebãt in ſabbatis. [Et ſurrexit le
gere] vt nõ ꝓdicaret ſeipm ſ̃bo ſuo tñ: ſed etiã
teſtimonio ſacre ſcripture: ergo nõ eſt legendus
in eccleſia niſi ſtando: ipſallere tũ poſſum? ſeden
do [ꝛ traditus eſt ei] a miniſtris quorũ offiũ hoc
erat liber Eſaie pphete] clauſus q̃ de xpo loqui
tur aptius: ꝛ ſm Hiero. nõ tã pphetia ꝗ euãgeli
ſta eſt dicendus. Miſtice ait ſm gloſ. iõ tradit?
eſt ei liber pphetic: vt oſtãderẽt eſſe q̃ locu? ẽ
in pphetis ꝛ ꝗ oẽs pphetie ad ipm ꝓtinẽt: et in
ipſo ſplenꝛ: ꝛ p ipm aperiunt. Itẽ vt in hoc oſtẽ
deret ꝗ oẽs pphete libros ſuos ei tradiderunt.
i. illi aſcripſerũt q̃cq̃ dixerũt. [Et vt reuoluit.]
i. aperuit libũ in quo intelligere dedit ſe illum
eſſe qui aperiret ꝛ ſcripturas] inuenit [non a ca
ſu ſed ex propoſito: qꝛ ſciebat paſſus ſcripture
loquentes de ſe [locum vbi] ſm tranſlationem
lxx. interpretũ] erat ſcriptũ: Spũs dñi ſup me]
ꝛc. put patebit infra. Circa qõ ſciendũ ꝗ iudei
expectãt illa q̃ eis pmittunt in hac prophetia ĩ
pleri p meſſiam que expectãt futurum ꝛ toti mũ
do tpaliter dñaturũ ꝛ educturũ iudeos de capti
uitate ꝛ poſiturũ eos in maxima gl'iat ꝛ honore
ſuper oẽs gẽes: ſed qꝛ tpo aduentus xpi trãſijt
iõ tpo hũc locũ cõuenienter de ſeipſo expoſuit
di. [Spũs dñi]. ſ. pñs [ſuper me]. ſ. requieſcit tã
ꝗ ductoꝝ ꝛ preceptoꝝ cuius exhortationib? ſem
per obedio [ppter qõ vnxit me] id eſt ſpũs ab in
ſtanti cõceptiõis plenitudine gratie in regẽ in
pontificẽ in pphetã: ꝛ in deitatis tabernaculus
[euãgelizare]. i. bona nũciare [pauperib?]. i. hñi
libus ꝗbus doctrina pficitũ ſupbis [miſit me]
qõ et ipſe pfecit di. beati pauperes ſpũ qñ. ipo
rũ eſt regnũ celoꝝ: ꝛ p hoc [ſanare] nõ tñ corpa
liter ſ̃z ſpiãliꝛ [contritos corde]: vulneratos a
pctis: ꝛ [ꝓdicare captiuis] a diabolo pctõꝝ cum
carcere ꝛ vinculis [remiſſionẽ]. ſ. ad pniam eos
reuocãdo [ꝛ viſus]. i. verã dei cognitionẽ [cecis]
i. gẽtilibus excecatis p erroꝛẽ [dimittere cõfra
ctos] ꝛ depreſſos importabili pondere legis [i re
miſſionem]. ſ. per gratiam noue legis alleuian
do [predicare annũ dñi acceptũ] annũ. ſ. benigni
tatis: qꝛ nũc tpo acceptabilem nũc dies ſaluris.

Iſte annus eſt totũ tpo eccliẽ ꝛ ſpãliꝛ ann? paſ
ſionis xpi in quo dñs placatus humano generi
ſoluta emẽda primi pcti [ꝛ diẽ retributionis] ex
tremi iudicij ſententiã cõminãdo ſm merita vbi
retribuet vnicuiq; ſm opa ſua. Tanguntur autem
hic ſex cõditiones quas debet habere ꝓdicator
vel prelatus. Prima eſt miſeroꝝ conſolatio ibi
[euangelizare pauperibus.] Secũda eſt penitẽ
tium cõfortatio ibi: [ſanare cõtritos.] Tertia ẽ
captiuoꝝ viſitatio ibi: [ꝓdicare captiuis remiſ
ſionem] Quarta eſt imperitoꝝ inſtructio ibi [ce
cis viſum.] Quinta eſt oppreſſoꝝ releuatio ibi:
[dimittere cõfractos.] Sexta eſt pigroꝝ exita
tio ibi [predicare annũ dñi acceptũ et diez retri
butionis.] Reuolutũ ergo libzũ legit: qꝛ palam
locutus eſt ꝛ oẽm veritatem docuit. Et inde pli
cuit libzũ in quo legerat in quo intelligere de
dit ꝗ nõ oia oibus ſunt ꝓdicanda. Hoc etiam fe
cit ad oſtendendũ ꝗ libzi ſacre ſcripture reuere
ter tractandi ſunt. Unde ꝛ iudei hanc reuere
tiam faciunt libzis veteris teſtamẽti qõ
nullo modo iuxta illos ſederent tã alte ꝗ libzi
ſunt positi: multo magis debemus nos reueren
tiã libzis euãgelij exhibere ꝗ tante eſt reueren
tie. vt ſm Chryſo. ſi euãgeliũ ſuſcipere oporteret
non lotis manibus nõ vtiq; eligeres hoc facere
Ex quo ptz ꝗ xpiani ſunt multum reprehenden
di qui nõ ſolũ libzos veteris teſtamẽti: ſed etiam
noui et ſacra euãgelia ita irreuerenter tractãt
et q̃q; irreuerenti? ꝗ libzos gẽtiliũ dãnatoꝝ
ſeu veſtes ꝛ multa alia rerũ trãſeuntiũ. Et bene
dicit reuoluit et plicuit nec dicit aperuit et clau
ſit: qꝛ libzi iudeorũ in rotulis ſunt [deditq; mini
ſtro] libzũ plicatũ: quia alijs tradidit euangelio
zandi officium ꝗ p captu audiẽtiũ cõmiſit diſpẽ
ſandũ verbum [et ſedit] vt ſedẽdo exponeret ma
ture qõ ſtãdo legerat reuerẽter ꝛ deuote. Stãs
ergo legit: qꝛ dũ nobis ſcripturas aperuit i ca
rne operatus eſt: ſed poſtea ſeditquia ſe ſuperne
quieti reſtituit. Et inſtruimur hic qꝛ prio nobis
eſt ſedẽdũ ꝛ flẽdũ p humilitatẽ pniſ: deide ſurgẽ
dũ a vitijs p ſeueritatẽ cõſcientiei tertio legen
dum. i. bũ opandũ ꝛ prelato etiã pdicãdũ ꝛ poſt
ea reſidendũ ſm ma quietis exprcãdoꝝ vt ea de
mum accipiamus in quib? in eternũ quieſcam?
[Et omniũ in ſynagoga oculi erant intendẽtes
in eũ]. ppter efficacia verboꝝ ꝛ aſpectũ hum
lem ꝛ decorũ: qꝛ in facie eius quidam fulgoꝝ di
uine gratie relucebat qui animos intuẽtium at
trahebat. Fuit eñ pulcherrimus: vt pote virgo
de virgine non ex voluntate viri: ſed ex deo nat.
Fuit et eloquẽtiſſimus: et de vtroq; ſic ei dictũ
fuerat p pphetã. Speciofus forma pre filijs ho
minum: diffuſa eſt gratia in labijs. Et prophetiã
quam legerat in ſeipſo impletã oſtendens dixit
ad illos: attendite ꝛ intelligite [qꝛ hodie imple
ta eſt ſcriptura hec in auribus vris]. ſ. in meipo
Impletã dicit eſſe ſcripturã: qꝛ ſicut illa pdixe
rat ſic ipſe faciebat. q. d. In me impletã ꝛ videre
poteſtis oculis: qꝛ ceci videt: claudi ambulant
pauperes euangelizanꝛ: ꝛ audire etiã ꝛ intelli
gere auribus mẽtis cum vobis eã expoſuerim
ad me eſſe referendã. ¶ Cõſpice bñ dñm qõ hu
militer ſuſcipiens lectoris officiũ benigno ꝛpla
cito vultu legit inter eos: vt eñ ait Amb. ita ad
oia ſe curauit obſequia vt nec lectoris quidem
aſpernaretur officium. Cõſpice etiã quomodo
hũiliter ſe manifeſtans dicit [hodie impleta eſt
ſcriptura hec in auribus veſtris]. q. d. ego ſum il
le de quo loquitur. Igitur exẽplo ſuo approbat
officium lectoris in hoc loco officius oſtiarij qñ
eiecit vendentes et ementes de templo: officius
exorciſte demones de obſeſſis corporibus expel
lendo: officium acoliti ſiue ceroferarij ſe lumen
mundi oſtendendo: docendo. Sic ergo patet do
minum: quatuoꝝ officia minorum ordinum in q̃
tuoꝝ ſuis operibus exercuiſſe ꝛ approbaſſe pro
pter quod nullus quãtuncunq; magnus debet
dedignari minores ordines ſuſcipere vel eorum
officia exequi et exercere: ſubdiaconatum vero
exercuit qñ lintheo ſe precinxit et pedes diſcipu
lorum lauit. Diaconatũ exercuit qñ in cena cor
pus et ſanguinem ſuum diſcipulis miniſtrauit.
Preſbyterratum exercuit qñ in cena panem ꝛ vi
num in corpus et ſanguinẽ ſuũ mutauit. Deide
vt põtifex in ara crucis ſe obtulit. [Et oẽs]. i. mlꝫ
ti de omni populo [teſtimoniũ illi dabãt]. ſ. ꝗ il
la ſcriptura eſſet impleta et ꝗ ipſe eſſet ille de q̃
eſa. et alij prophete ſcripſerunt ꝛ hoc erat ſignũ
veritatis: qnia vt dicit Geneca. Veritatis argu
mentus eſt omnibus aliquid videri [et mirabã-

Liber traditus xpo. micronymo.

Expectatio iudeorum.

Gregor.

Predicatoris et plati pditiones ſex.

Plicatio libri.

Chrysosto.

Libri iudeorum in rotulis.

Pulchritudo e preeminentia xpi.

Ps. 44.

Lector dominus.

Ambros.

Lectoris officiũ approbatum.

Officia q̃tuoꝝ minorũ ordinũ exercuit xps.

Diaconus dñs.

Presby.

r iij

tur in verbis gratie[.i.gratiosis [que de ore ei⁹ procedebāt.] Bonus enim homo de bono thesauro cordis sui profert bona:ergo de thesauro gratie verba gratiosa. In ipso aūt erat thesaurus gratie:qz plenus gratie et veritatis:de cui⁹ plenitudine nos oēs accepimus. ¶ Deinde post attestationē simplicius de xpo subditur scribarū et pharisеorū detractio r emulatio cū dr. Et dicebant scilicet scribe r pharisei ei inuidētes: dicebant inq⁹ despectiue et eū deridentes. Unde huic sapientia hec est in doctrina r in ꝓbis [r ꝓtutes]in operib⁹ miraculosis:hoc dicebāt:quia nō viderāt eū literas discentē nec in lege studētēq⁹ si dicerēt nō hz hec a deo vel exercit⁹studio sz magis hz a diabolo:qd arguit ex infirmitate et paupertate parentū dicētes. [Nōne hic est filius fabri].i. Joseph q erat faber lignari⁹:cuius ipse putabat filius:qz eū maria ioseph desposata genuerat:putabat quidē sz non erat[nonne mater eius dr Maria:et fratres eius].i. cōsanguinei[r sorores eius]ti.cognate[nōne oēs apō nos sunt.] Scōm enim cōsuetudinē scripturarus cōsanguinei r ppinqui oīs more hebraico fres et sorores eius solēt appellari[Uū ergo huic oīa ista:]quasi dicerēt. Si nō hz ex exercitio vel ex genere:ergo hz ex demone:et ideo sequit[r scandalizabantur in eo].i.cōturbabant r indignabātur cōsiderantes generis paupertatem et humilitatem ac si sapiēs r virtuosus nō posset de paupeibus r humilib⁹ procreari r cū poti⁹ oporteret propter hoc maxime obstupescere r ipm honorare:qz maius miraculū r amplior stupor erat q de talib⁹ eius talia loqbat r faciebat:qz manifeste apparebat:q nō ex hiiana diligētia r sed a diuia gratia erat. Filia enim dīs respicit r alta a longe cognoscit. Irrationabiliter ergo mouebantur despiciētes eū ppter paupertatē r hūilitatē generis r attribuētes virtuti demonis qd debebat attribui virtuti diuinitatis. Qz dauid qui fuit radix regū r eximi⁹ pphetarum fuit pastor[ouiuz r cuiusdā agricole.s.iesse filius. Sed r Moyses legislator valde a se deficientem habuit patrē r in pluribus alijs simile poteris reperire a quibus ergo oportebat admirari dominum ab his qui cōtēnit eū. Uū et hoc qd ꝓtas est r honoris p vituperio inducit dicentes eius fabri filiū seu fabrū. Sicut enim pater per filiū in principio oīa fabricauit:sic ipse filius per quē oīa facta sunt oīm fabricator existit:vt vere r fabri fili⁹ r faber dici possit. In illoz ergo erroze veritas latet:nā vtq⁹ fabri filius erat:sed nō illius cuius ipsi putabāt:sed fabricatoris oīm qui fabricatus est aurozā r solē.i.ecclīam primitiuam et sequētem. Magna cecitas eoz erat:qz eius in verbis et factis illius xpm cognoscere poterāt r tū ppter generis notitiā eum cōtēnebant:r ex paruitate generis r infirmitate carnis volebāt ab eo excludere potentiam maiestatis. Et qz audiris famosis miraculis ab eo frequenter in capharnaum factis:illi de nazareth indignari sūt cōtra eum nec credebāt miracula ei⁹ esse verat ipse enim intuens eoz corda obiectionē eorum tacitam sibi ipsi obiecit:vt ad eam cōgruenter responderet.vū subdit:ur. [Et ait Jesus].s.scribis r pharisеis.[Utq⁹ dicetis mihi[qui multos in capharnaum curaui[hanc similitudinem].i.obiectionem a similitudine medici corporalis ad spiritualem sumptam[medice cura teipsum].i. tuos cōpatriotas:quibus magis teneris impē-

Pharisеorum detractio.

D Fratres domini.

Ps. 137.

Dauid.

Cecitas Pharisеorum.

dere beneficium charitatis. Sicut enim medicus verus citius r libēntius curat seipm et ad se pertinentes q extraneos ita dicebāt et etiā tu face ratione res vera miracula:citius faceres ea in ciuitate tua:et potius inter ppinquos tuos q inter extraneos. Uū subiungitur. [Quanta]miracula [audiuimus facta te in capharnaū fac r hic in patria tua]id est in tua ciuitate vbi conceptus es:r nutrit⁹ tot r tāta vt credamus:quia que facis apud alienigenas magis debes facere apud tuos cōpatriotas:magis enim teneris beneficia impendere tuis ꝓpatriotis q alienis r quasi dicāt. Multa audiuimus a te facta miracula:sed non credim⁹ r q incerta vulgauit fama cū apō nos nihil tale feceris quib⁹ cōuenient⁹ talia ipendēda erāt bēficia q ceteris. Sed oīs consequenter respōdēs ostendit q non di mittebat iter eos facere miracula ppter odium patrie vel defectum potētie:sed ppter eorū incredulitatez r malitiā. Quod ei ibi miracula nō faciebat:nō erat propter hoc q patriam suā despiceret:quā sua cōceptione et educatione honorauerat:vel propter hoc q ipse impotens esset:sz qz ipsi indigni erant. Et ad hoc inducit sacre scripture exempla. Unde sequit[Et ait Jesus. Amē]id est vere]dico vobis:qz nemo pphēta accept⁹ est in patria sua]in qua natus est. [Et in domo sua]ex q fim carnē pcessit:r hoc vt in pluribus ac cū debito honore r reuerentia. Minus enim Helyas r ceteri pphete in suis ciuitatib⁹ fuerūt honorati q in alijs. Esayas fectus. Hieremias carceratus r ceteri vituperati. Mos enim r pene naturale est ciues ciuibus inuidere:et nō pūtia viri opera nec virtutes cōsiderare:sed infantie fragilitatem recordari:quasi nō r ipsi per eosdē etatis gradus ad maturā etatem pueneriūt:ouz ei ciuis r cōtribulus ad alicuius virtutis vel probitatis eminentiā ascendit eius⁹q fama crescit cūci es r cōtribuli qui nō fic laudanē inde gratius sanciant r estimant se contemni si eis in laude r fama pbitatis:presertim minor genere pferat. Hinc habemus in ioseph exēplum respectu fratrū suoz. Unde cōtingit q facilius pinouentur hoies in terra aliena q in patria propria Idcirco igitur nō curo patriam meam; quia ei acceptus non fuit:et quia fidem in ea non inuenit mihi sicut ceteri non credit r tanto q minus me cognoscit quāto plus pre ceteris me notum habuit[r]qz non erat accept⁹ eis:nec ei credebant:ideo[virtutes multas].i. signa et miracula[ibi facere non poterat] non de impotētia sed de incōueniētia:nō enim pueniēs fuit:quia digni nō erāt:r causa statim subdit scilz[ppter incredulitatē eoz]ppter quā etiam dominus[mirabatur]qz ipsum etiam presentē habentes xpm agnitionem sui verbis et signis eis ingerentem nihilomibus increduli perdurabant. In hoc paret q fides maxime cōgerat in miraculis faciendis qz ppter incredulitatem subtrata sunt illis:aliquas tū virtutes ibi fecit.s.paucos infirmos fideles r deuotos manibus deificis impositis curando:quod paret ex hoc quod supra dixerunt.vū huic sapientia hec r virtutes. Pro tanto ergo non posse dr qz noluit nec decuit ppter incredulitatē eoz vt negef potētia nō absolutā:sed ordinata ac cōgruitatis et decētie q se disposuerant non facturum:quia non erat decens cōgruum q ibi miracula faceret r multa fides enim credētium est meritoria de cōgruo qd

E Propheta p̄ria nem.

Medicus

Chrisо.

Fideiingrediens

eis fiant miracula Ideo aūt aliquas ꝓtutes ibi fecit:vt fideles confirmaret: r infideles excusationē d pctō suo nō haberēt: dū oga diuinitatis in eo viderētnec fecit multas ne inādeles amplius dānarentur:id est plus puniren: ous sz cōtenerēt. vū Chri. pauca fecit signa ne dicerēt hostis est nobis r pprios despiciēs facta essent signa r nos vtq⁹ credidissemus. ppter hoc ergo fecit:vt qd suū est ipleat r sz ptinuit vt nō illos amplius pdēnet. Ad sui aūt excusationē quare ipse dīs in patria sua vbi acceptus nō erat multas ꝓtutes nō fecit:ondit exēplo Helie r helisei q similiter pphete veteres i maiori honore habebant apud extraneos q apud domesticos: et q plura miracula faciebāt apud alienos q apō suos. Helias enim a iudeis expellebat r cōtenmebatur gētibus aūt r alienis recipiebat r honorabat:r ibi miracula operabat. [Missus]enim [ad viduā in sarepta] vrbe sydonie puinciereceptus est honoriceibiq⁹ duo miracula fecit: qz farina r oleum nō defecit r filiū vidue mortuum sz ionaz pphetā suscitauit:nō ergo i israel vbi multe vidue erant:sed in sydonia opabatur miracula:qz vidue isral nō erāt ita deuote sicut illa mulier sareptana r qz helias pfecutionē patiebat i terra israel que debuisset sibi esset grata r gratiosa. Sarepta vrbs sydonie est in littore maris aū cuius portā oīt locus vbi Helias venit ad viduā eiusdē vrbis deide est quedā capella vbi erat cenaculū i quo quieuit:r ibi filium vidue suscitauit. Quare aūt ofones helye clausum est celū r facta fames ondit Basilius dicēs. Ut enim aspexit ex saturitate nō modicum generari dei opprobriū p famē illis ieiunium attulit quo culpā illoz que in immensum crescebat cohibuit. Non ergo nunc mirenē hoies si ppter eoz lasciuiā fiat fames. ¶ Helyseus ēt a iudeis derisus r ptemptus a naamaz syro deuote est quesitus quē a lepra sua curauit:qz deuotione eius agnouit q aū curationē bonus fuit: qz p illā deus salutē sirie dedit:r post curationē adhuc melior ac valde gratus deo r helyseo fuit. curauit ergo alienū r gentilē: sz nō pciues et pcores ppter eoz erga deum ingratitudinē:qz regnū israel declinauerat ad idolatriā colendo vitulos aureos quos fecerat ieroboam:nisi ergo isti famosissimi prophete nō fuerunt accepti cō patrioris suis:non ppter suā sz proptet pparioratz malitiā r inuidiā multo fortius nec minores pphete fuerūt accepti in patria suatz quo pz vez esse qd dixerat[qz nemo pphēta acceptus est in patria sua]. Moraliter autem vidua de qua dictum est significat aiam peccatricem que puuata est amplexibus spōsi sui xpi:modo multe vidue tales sunt in mūdo tū ad nullā mittit helyas nisi ad illā que est i sarepta sydonie: sarepta interpretat incēdiū vel angustia panis sydonia venatio inutilis r significat aiam peccatricē que propter hoc q sideratq q quicād q rik i mūdo ē venatio iutilis siue diuitie siue delitie angustiāt:qz pdidit illū panē vez q reficiebat xpm sz qui dicit ego sum panis viuus qui de celo descendit:r incenditur per contemptum terrenoz r desiderū supernoz ad talem aiam venit verus helyas xps vt eaz pascat r reficiat cum filijs suis id est cogitationibus r affectionibus suis. Sīr naamā syrus significat peccatorē eo q pctīs sicut lepra inficit hoiem. modo multi tales sunt in mūdo:tū ad nullū venit he seus nisi ad naamā syz. Naamā interpretat decorus vel cōmouens me:syrus sublimis r significat pctōzem qui cōmouet seipsum p ptritionē currit ad iordanē q interpretat riuus iudicij.i. ad cōfessionē r ibi iduit gr̄e decorēt r p hoc efficit sublimis:qz p hoc cleuat ad deū ad talē venit verus heliseus.i.xps. [Et oēs in synagoga hec audientes]sz q eos indignos reputaret iter q⁹ miracula faceret:r indignari sunt[r repleti ira]qui ex xpi doctrina quiescere debebant a malitia:p istos significanē illi qui psequunē p̄dicatores r defensores veritatis eo q dicunt di splicentia illis. hoc aūt facto pbatur verbū xpi qd ocrīm est supra[qz nō est acceptus pphēta i pria sua]nā cū audirēt nazarem q propheris propherā se cōparabat r qz eos de incredulitate notabat r deuotionē gētiū quas vt canes abominabātur deuotioni eoz pferebat:creuit zel⁹:creuit ira:creuit iuidia:r qd dīs de eis dixerat r testabatur ꝓbo hoc ipsi ondunt r testātur fctō mala pro bonis retribuēdo. vū [sturexerūt] r eū tāq⁹ dignū morte ex ciuitatē suā nazareth eiecerūt vt illū interficerēt. vū dr Ambr. Nō mirū si pdiderūt salutē qui de finibus suis eiecerūt saluatorē. Dīs aūt q docuerat exēplo sui oībus oīa fieri:nec volētes repudiat:nec inuitos alligat:nec ei cētibus reluctatur:nec rogātib⁹ deest r durerēt illū vsq a superciliū mōtis super quez edificata erat ciuitas eoz vt precipitarēt eū. Nazareth quidē ēnificata erat super montē sed non in carmine. vnde extra ciuitatem ad cacumen duxerunt eum ad precipitandū. In quo fim Bedam. iudei discipuli peiores diabolo magistro suo ondunt r qz ille verbo tentans ait. Ditte te deorsum:sti facto de supercilio montis eum mittere r pcipitare conabantur. ¶ Jesus aūt virtute diuinitatis qua poterat se suare illesuz qn volebat:trāsīēs p mediū illoz ibat r descēdit de mōte nō visus ab eis quos deserebat mēte furentiū subito p deū mutata vel obstupefacta. Et enim qn vult capitur:qn vult ladituriqn vult suspenditur:qn vult nō tenetur. Qz capitur r tenetur a paucis:voluntatis est q a populo non tenetur:sz transit maiestatis est. nō ergo resistit nec se vindicat docēs nos i hoc vt nō queramus vindictā de iniurijs nobis factis: sz p medium inimicoz trāsiens canes hinc inde latrantes cōtēnit malēs eos sanare q perderet:vt caritatem videntes suā nequitiā deinde desisterent ab eius morte. Hic enim enadere voluit: qz pnie locū adhuc illis reseruabatur qz nondū hora passionis eius veneratur:nec tūc in loco passionis erat:r qz hoc gen⁹ mortis (qui crucifigēdus pconizabatur) non elegerat. Adhuc ibi oīditur locus qu dr pcipitiū r saltus dīi.s.p milia re a nazareth ꝓ meridiē versus hierim. vbi sm Bedā. Cū dīs d manibus illoz elupsus per medium illorum de rupe descēderet:statq i ipsa rupe latere vellet subito ad tactū dīice vestis saxum illud subterfugit r instar cere resolutū quēdam sinum quo dīicū corpus reciperetur effecit. tāte vtq⁹ capacitatis quante ipsum dīicus corpus extitit quātitatis i quo vestigia pedū et vniuersa liniamenta r ruge vestis q a tergo dīi fuerant veluti de manu sculptoris ꝓpressa fuāt. Sarea duricies sub descendente recedit et quasi nolens ledere ei cedit r sub pede pressa eo mollescit. Abira res. Lapis emollescit r ipse hō emolliri nescit:sed lapidescit:agnoscit dominū

Naaman.

Precipitus dīi r salt⁹.

Beda.

Beda.

Ambro.

Potentia christi.

lapis emollitus: ꝛ ipse hō a quo erat cognoscen
duserat fortius. Et notā. ꝯ quatuor modis est
dñ omors intentata. quidam enim tentauerue
eum perimere gladio sicut herodes. quidam p̄
cipitio sicut hic nazareni. quidam lapidatiōe si
cut in templo iudei: quidam crucifixione sicut i
passione et iam iudei. adhuc etias xp̄s spñaliter
crucifigit in nr̄a recidiuatione: lapidat in nr̄a
obdurationē: precipitat in nr̄a desperatiōe: gla
dio perimit in blasphematione.

¶ Oratio.

O mine iesu xp̄e qui sic ad oia te hñi
li'asti obsequ: ut nec officium lectoris
suscipere dedignaris ac tandē post do
ctrine bñficiū nazarenis hñiliter ipē
suz mala p̄ bonis patiēter recepisti cū te ab ip
sis p̄cipitare tentolētib' duci sine resistētia permisi
stiua mihi bone iesu hāc grām. ut te imitando
ad oia hñilitatis obsequia me curuare appetā
ꝛ parati gaudēter exhibeā. da ēt mihi iniurias
patienter tolerare ꝛ de ipsis vindictam nō que
rere omnesq̄ meos aduersarios ex corde dilige
re ꝛ eis beneficia exhibere. Amen.

¶ De decollatiōe iohānis baptiste. Cap. lxvi.

Matt. 14. ꝛ Mar. 6.

Post hec autem imminē
te paschali festiuitate passio ꝛ
mors iohānis baptiste est sub
secuta: ꝛ ponit motiuū ptinēs
multiplicem culpā. Herodias
eni timēs ne predicatione Io
hannis herodes peniteret et
ipsam fratri redderet cuz quo
non sine periculo remaneret: nō cogitauit modū
quo interficeret iohānes absq̄ seditiōe populi
ꝛ herodes p̄scius fuit eiusdē doli. [Cū igit hero
des] retrarcha q̄ aliqn̄ rex ꝟ nō a regia dignita
te ꝛ a regēdi officio: diē natalis sui celebraret
coꝛā p̄ncipibus ꝛ p̄mis galilee [saltauit filia he
rodiade]. i. tripudauit [in medio] vt videret ab
ommibus: ꝛ hoc fuit ex dispositione matris ꝛ he
rodis [ꝛ placuit herodi] quod tū deberet erubes
cere: ꝛ signū fuit impudice filie ꝛ dissolute [et
cum iuramēto promisit ei oare quicquid ab eo
peteret ꝛ] sm Hiero. ad hoc forte inrauit: vt occa
sionē apparentē ad occidendū iohannē ꝛ repri
mendum populi seditionem haberet: vt videret
facere inuitus q̄ faciebat spontaneus. Et pre
monita a mr̄e petiit pro munere dari in disco. i.
scutella caput iohan. bapti. est eni i hoc loco dis
cus vas rotundum desuper extensum: q̄nq̄ etiā
mensa inferior discus ꝟ. ꝛ aliqn̄ mappa seu mē
sale discus appellat. vñ ꝛ alia dicuntur petro
apparuisse in disco qui in actibus apl'oꝝ in the
um vocat. vñ Chri. Hec est mulier antiqua ma
litia que adam eiecit de paradiso delitijs. hec ce
lestes hois facit terrenos. hec humanuz genus
mersit in infernum. hec vitam abstulit mundo
propter vnius arboris pomum. hec maluz fecit
q̄ hoies inducit ad mortem. hec inuenit veruz
laborē ꝛ pressuram que nunc occidit baptistaz:
deiecit puerilitam: perdit iuuentutem: allicit ꝛ
inquietat mozuā senectutez. [Et p̄tristatus est
rex] simulatozie nō ꝛe vt postea videret imple
re coactus q̄ disposuerat facere voluntarius.
Dñ ergo p̄tristatus. i. tristari visus. q̄ sm Beda.
Dissimulatoz mētis fue tristitiā preferebat i fa
cie cū tū letitiā haberet in mente. scelus excusa
bat iuramento vt sub occasione pietatis magis

Herodis dissimulatio.

Beda.

impius fieret ꝛ ideo per ipsum herodem signifi
cant illi qui sub specie religiositatis machinat
opus facere malignitatis: p̄ herodiadē. ꝟo signi
ficat luxuria: p̄ saltatricē dissolutio libididino
sa: p̄ quas iohānis. i. hois gratiosi frequēter p̄
curatur mors mors spñalis et aliqn̄ corporalis.
Rex vero noluit eā contristare [ꝯpter iusiuran
dū] q̄ tū nō erat obseruandū q̄ sm Isidorum.
Non est iuramentū obseruandum vbi malū in
caute p̄mittit ꝛ i malis p̄missis rescindēda ē
fides. q. q. rex. Nō est ex malitia q̄ ego facio sed
[ꝯpter iusiurandū] q̄ trāsgredi nō lz. fuit eni
dolosus in p̄mittēdo ꝛ sacrilegus in soluēdo [ꝛ
ꝯpter simul recūbētes] coꝛā quibus publice iu
rauerat vt oēs fierēt sceleris sui p̄ortes nō cor
reptores nō resistētes. Ecce q̄ ō facili pctm trā
sit de vno in oēs silr ēt qui ludū ꝛ spectaculū il
lud incipiebāt p̄ortes sceleris cū facientibus
fiebāt. Nā sm Chri. Sicut si nō essent inspecto
res non vtiq̄ essent q̄ talia exercerēt ita q̄ sunt
ꝛ ipsi eoꝝ q̄ fiunt ignē vel scandalum sentiunt.
O q̄ multi subditi hodie piclitant in p̄scientia.
ꝛ aia ꝯpter p̄sidentiū facta minus iusta. [Mi
sitq̄ spiculatorē] qui ex officio portabat spicu
lum quo amputabantur capita dānatoꝝ [ꝛ de
collauit iohannē i carcere] occulte p̄ vitāda po
puli seditione [ꝛ attulit caput eius in disco] cru
entās epulas in luxuriosum puiuiū ꝛ tā digno
ferculo indignū [ꝛ dedit illō puelle] in premum
saltationis sue [ꝛ puella ded. ꝛ] in iudiziū mri.
sue: vt illi mortuo illuderet q̄ iuū incestū rep̄hē
derat: vt i sua p̄tate liguā haberet q̄ illicitas nu
ptias arguebat. Ecce q̄tuoꝝ crudelia magna eni
crudelitas q̄ scrm caput est decollatū. maior q̄
allatū ꝛ homicidiū oñratur: ꝛ adhuc maior q̄ sal
tatrici datū: ꝛ maxia ꝛ i p̄tē adultere assigna
tū. Cōsiuuāte itaq̄ herode pauloañ horā diei no
nā sctus iohānes bap. decollatus i custodia cla
mādo voce magna. Dñe de' me' tibi commēdo
spm meū: ꝛ nudus sub aere admodū despectine
iacuit: expositis spectaculis donec tolleretur a
discipulis: p̄ hoc q̄ i puiuio iussus ē iohānes de
collari ad saltatricis ꝛ sue mr̄is adultere peti
tionē ofidi ē q̄ multa mala fiūt pp crapulā ꝛ mu
lieꝝ maliriā. vñ i ecclesiastico. Vinū ꝛ mulieres
apostatare faciūt sapiētes. Ps Remig. in herode
minus peccatum factuz est cā maiozis pcti. Nā
q̄z libidinosas voluntates nō extinxit iō vsq̄ ad
luxuriā puenit ꝛ q̄z luxuriā nō coercuit ad rea
tū homicidij descēdit. Sz contra herodis impie
tatē qui iohānē ꝯpter veritatē decollauerat et
insepultū reliquerat cōmendatur discipulozre
ligiosa ꝛ officiosa pietas: q̄z hoc audito venerūt
et tuleruns corpus eius de carcere q̄ō rex ipsis
reddi iussit: ꝛ sepelierunt illud reuerenter vt de
cuitur: ꝛ venientes nunciauerunt iesu. i. passionē
iohānis ac ēt opa ꝛ doctrinā. In oib' ꝟo oñdūt
discipuli deuotionē suā ad magistrū ꝛ q̄ vene
runt velociter ꝛ tulerūt reuerēter [ꝛ sepelierūt]
humanter [ꝛ q̄ nūciauerunt] cōpatienter. Isti
erant discipuli iohānis qui ad xp̄i discipulatuz
trāsierūt. huius eni pietatis officio transire in
xp̄i societatē meruerunt. vñ Chri. Tu autem mi
hi intende qualiter discipuli iohannis iā magis
familiares facti sunt iesu. Ipsi eni sunt q̄ annū
ciauerūt q̄ō. factum est de iohanne ꝛ vnuersos
dimittentes ad ipsum conseguunt. sm Hiero. et
Josephum. Iohannes occisus est in sebaste vr
be palestine que olim victa est samaria vbi hero

Chrisos. Spectaculum sectantes.

Crudelitas quatuor decollationis bapti.

Ecclesiastici. 19. Remig.

meditatio.

Discipuli iohannis deuoti.

Chrisos. Joh. laus.

des fecerat domum regiā: sed sepultus est in ma
theronta oppido arabie trans iordanem in sor
te duarum tribuuz ꝛ deinde. Sed hoc videtur
cōtrarium ecclesiastice hystorie in qua ꝟ q̄ in
matheronta fit occisus: sed in sebaste sepultus.
Caput vero fecit herodias in hierusalem defer
ri ꝛ ibidem iuxta herodis habitaculuz caute se
peliri: tiuens ne ꝯpheta resurgeret si cum coꝛ
pore caput sepultū esset ꝛ q̄ō postea reuelatione
beati iohānis duo monachi inuenerunt saccis
cilicinis inuolutū vestib' (vt estimatur quibus
in deserto fuerat indutus: ꝛ in hierm̄ inter he
liseum ꝛ abdyā ꝯphetas fuit sepult'. De colla
tus est aūt iohānes nō eo die quo decollationis
eius festiuitas celebrat: sed circa dies azimorū.
pasche iudeorū in anno passionem xp̄i p̄ceden
te cum iam vno anno steriisset in carcere. Qꝝ
tuit aūt vt ꝯpter dñica sacramenta passionis ꝛ
resurrectiōis xp̄i minoꝝ. i. iohānes cederet ma
ioꝝ. i. xp̄o ꝛ ob hoc decollationis festiuitas fuit
alio tpe fieri instituta. i. eo die q̄ caput eiꝰ inuē
tū est siue eleuatū. vñ ait Augu. Factū est iohā
ni q̄ō ipe p̄dixerat. De dñō aūt iesu xp̄o dixe
rat illum oportet crescere: me autē minui. Iste
minutus est in capite: ille creuit in cruce sm
Grego. Decollatio iohānis minorationem fame
illius qua xp̄s a ꝯplo credebat insinuat sicut
exaltatio saluatoris in cruce p̄fectū designabat
fideiq̄ ꝛ ipe qui pus a turbis ꝯpheta esse cre
debatur: dñis ꝯphetarū ꝛ dei filius a cunctis fi
delib' est agnit'. Cū iohannes quem oportebat
minui cū diurnū lumē decrescere incepit nat'
est: dñs aūt eo tēpore quo dies crescere incepit.
Ubi Hiero. Hoc iuxta literā factum sit nos aūt
vsq̄ hodie cernimus in capite iohannis ꝯphe
te iudeos xp̄m qui caput est ꝯphetaꝝ p̄dicisse.
Et iterū caput legis q̄ō est xp̄s de corpe absci
dit ꝯpzio. i. iudaico populo ꝛ dat gentili puelle
i romane ecclesie: ꝛ puella dat matri sue adulte
rei. i. synagoge creditur in fine. Corpus iohan
nis sepelit: caput in disco collocat: ita hñata te
git spūs in altari honorat ac sumitur. hec Hier.
Johānē etiā incarcerat q̄n quis dona gratie ē
hz ad terrena deiecit ꝛ aufert ei caput q̄n bo
na que hz de se non a deo habere p̄sumit. ¶ Cō
spice nunc iohannem reuerenter qualiter ad
insum vili spiculatoris collū parat ꝛ humiliter
genua flectit ꝛ gras deo agens ceruicē extēdit
ꝛ patiēter ictus sustinet quousq̄ caput totali
ter abscindat. Sanctus ergo dñi precursoꝝ qui
ante faciem eius baptismū in aqua p̄paranerat
baptizando ꝛ baptismum in lachrymis cōpun
ctionis predicendo modo p̄parat baptismum
in sanguine passionis moriendo: ecce q̄ō vadit
iohannes amicus intimus dñi iesu ꝛ consangui
neus ac dei maxim' secretarius ꝛ ꝛ qualiter ta
lis ꝛ tātus vir imperante neq̄tia ac fi esset vilis
simus malefactoꝝ occubuit. O impietas to crude
litas iustus decollatur ꝛ fit caput eius precium
saltationis: in disco afferturꝛ conuiuātibus ap
ponitur magnū quidē ferculū: sed horribile ad
videndū. vñ Chrisost. Hodie nobis iohānis vir
tus: herodis feritas cōferꝝ cōcussa sunt visce
ra corda tremuerunt: caligauit visus: hebuit in
tellectus: aufugit auditus aut q̄d cōstat in sen
sibus. hñanis q̄ ñ tutū magnitudinē operit cri
minū magnitudo. Johānes stola ñ tutū ꝛ magi
sterii vite: sanctitatis format: norma iustitie: ñ
ginitatis speculum pudicitie titulus: castitatis

Caput iohannis. i.

Isidorus.

D Decollationis iohannis dies.

Augustin' Joh. 3. Grego.

Chrisos. Joh. laus.

Chrisos. De locis Joseph. lib. 17. Hieros.

E Johānis innocentia.

Grego.

Martyr Johānes.

Grego. Augustin' Eccl. 4.

Martyr fit multipliciter.

Grego.

F Patientia vera.

quereris? ex corde ei q̃ mala irrogat ignoscere
⁊ ꝗ̃ eum nullo dolore morderi. Ille enim vera ci
ter patiens est qui ⁊ ipsum amat quē portat nā
tolerare ⁊ odisse nō est virtus māuetudinis: sed
velamentum furoris. vt etiam dicit Bern̄. Vera
patiēcia est pati vel agere ꝗ̃ q̃d libeat: sed nō pre
ter q̃d liceat. Insup ꝑm Chr̄i. Martyriū nō sola
sanguinis effusione: ⁊ abstinentia pcorū ⁊ ex
ercitatiōe ꝓceporū dei perficit. vñ ⁊ Bern̄. Sē
per xpiani persecutionē patiunt. Oia q̃ in mun
do sunt psequūt xpianū. Si comedero paululū
⁊ corpusculū meum fuerit robustū sanitas cor
poris mei psequit aiam meā. Quocunq; me ver
tero psecutio mihi est. Si videro mulierē oculi
meus psequit me. cupit ei interficere aiam meā
Si videro diuitias ꝗ aurūq̃ possessiones: ꝗ de
litias corporales: ꝗ pulchra vestimēta: quodcunq;
videro psequit aiam meā. Ꝑdolescentulū libido
persequit. nō puremus tm̄ in effusione sangui
nis esse martyrū xpianis ac religiosis. Si ergo
sunt martyria in pacis tpe sunt ⁊ negationes.
Ego hodie q̃ vip. ꝛo monach? ꝗ rupero ꝓpositū
meum xp̄m negāt. Et si in pace xp̄m nego in per
secutione quid facerē: hoc ergo dico q̃ in omni
tpe sunt martyria sunt ⁊ psecutiones. Hec Bern̄.
Sicut ergo patiēter sufferre debemus iniurias
ab alijs in nos delatas: ita ⁊ tribulationes inhr
mitatum ⁊ penas que nobis euenium patien
ter sufferre necesse est. Adulris enī calamitatū
tentationibus mentes bonorū pulsantur ⁊ mul
tis modis a oia dolo tentātur. Sed nō amplius
tentat eos q̃ dei voluntas permittit ⁊ ꝗ̃ nolens
tamen vtilitati eorum seruit quando eos tenta
tionibus eos non decipit: sed potius erudit. Zen
tat autem eos aliquando per stimulos pauper
tatis ⁊ cum per stimulos paupertatis non pōt
eos mouere diuitias adhibet ad seducendum: ⁊
dum per contumelias ⁊ opprobria non preualet
laudes ⁊ gloriam adhibet. Si per salutem cor
poris non pōt: egritudines mittit: ⁊ dum per de
lectationes seducere eos non pōt: per molestias
que ꝗ̃ votum euenium eos conatur subuertere.
Infirmitates vero etiam q̃nq̃dā aduersus eos
qui tentandi sunt adhibet vt per eas pusillani
mes faciens cōturbet charitatem eorum quam
habet ad deum. Sed q̃uis concitatur corpus ⁊
febribus validissimis: ꝗ flammetur insup etiam
ꝗ̃ intolerabili cōtritione affligatur quisquis es
qui hec ꝗ̃stines recordare futuri seculi penas ⁊
eternum ignem ⁊ perpetua tormenta: ⁊ hec co
gitans non deficies ad ea q̃ in presenti contin
gunt. Insuper etiam gaudet: q̃ visitauit te deus
Quem enim diligit deus corripit: ⁊ flagellat omē
filiū quem recipit exulta videns cui similis fa
ctus es. Nam Paulo apostolo simile donum ac
cipere meruisti qui dirit. Libenter gloriabor in
infirmitatibus meis: ut inhabitet in me virtus
xp̄i. Et rursum. Oū enim infirmior: tunc fortior
sum ⁊ potens. Si frigore ꝗ̃ febribus castigaris
memor esto q̃d scriptura dicit. Ꝗ̃stium? per
ignem ⁊ aquam: ꝗ̃ refidium est vt inducaris in
refrigerium. Clama ē cum propheta. In tribu
latione dilatasti me. ꝗfect? ꝗ̃ eris p hmōdi tri
bulationes. Si forte amittis oculos non feras
graniter extollentie ꝗ̃ instrumentū amisisti: ꝗ
interioribus oculis gloriam dei speculari stude
Surdus fact? es nō cōtristeris q̃ auditū vanū
amisisti. Adanus tue ex aliq̃ passione debilitate
unt: ⁊ sed interiores paratas habeas aduersus
inimici tētationes. Infirmitas totū corpus tu
tū tenet: sed interiori hoi sanitas crescit. Nihil
en im aliud est egritudo corporis q̃ sanitas mē
tis: ꝗ̃ infirmitas talis tibi fuerit: vt non possis
stare ad orandū ⁊ psallēdū nō cōtristeris inde:
q̃ ipa infirmitas orat. p te ꝗ̃ si ieiunas nō tibi in
uenias occasionē dicēdo: q̃ grauatus in egritu
dinē incurristi: q̃m ⁊ q̃ nō ieiunant similes egri
tudines incurrunt. Inchoasti aliq̃d boni nō re
uoceris p impedimēta inimici: q̃m ieiunia ⁊ la
bores nobis constituti sunt. ꝓpter turpes dele
ctationes. hec oia nobis ꝓficiunt ad destruēda
corpis desideria. Qua propter discat non mur
murare q̃ patit ꝗ̃ si ignorat cur patitur ⁊ p hoc iu
ste se pati arbitret q̃ ab illo iudicat: cui? nūq̃
iudicia iniusta sunt. Qui ergo in flagellis mur
murat iustitiā iudicantis accusat. Qui ꝗ̃o iuste
recognoscit a iusto iudice pati q̃d ꝗ̃stinet. etiā
ꝗ̃ cām p qua patit ignorat: per hoc iā iustificat
p q̃d seipm accusat ⁊ dei iustitiā laudat. Igitur
p xp̄o: p fide: pro veritate: pro iustitia viriliter
vsq̃ ad mortem certem? ⁊ ad sufferēdū pro deo
parēter aduersa nos quotidie ꝓparem?. Et ideo
martyres maxime cōmēdātur ⁊ q̃ plura ꝗ̃stinu
erūt ꝓpter amorē dei tētationes ꝗ̃ humānā vo
lūtatē. vñ Eleazar oū plagis perimeret inge
muit ⁊ dixit. Dñe q̃ habes sciētiā sctā ꝗ̃ mā: ꝗ̃ este
scis tu q̃ cum a morte possē liberari duros cor
pis ꝗ̃stineo dolores: ꝗ̃m aiam vero ꝓpter amo
rē tuū libenter hec patior. In martyrio enī non
debet ꝓmiū ꝗ̃m hoc q̃ ab exteriori infligit: ꝗ̃
ꝗ̃m hoc q̃d pro xp̄o volūtarie ꝗ̃stinet: q̃ nō re
memur nisi per ea que sunt in nobis: ⁊ nō per ea
que sunt extra nos: sicut nec demeremur nisi p
ea que sunt intra nos. Quanto autem illud q̃d
q̃s ꝗ̃stinet voluntarie difficilius est voluntati
ꝗ̃stinere tāto voluntas que ꝓpter xp̄m illud ꝗ̃
stinet ostenditur firmius in xp̄o fixa esse: ⁊ ideo
excellētior ei ꝗ̃mū debet. ¶ Ad efficaciā q̃ppe
merēdi tria valēt. Primum est difficultas opis
q̃d pat et in martyrio. q̃ vt ait Gregō. Maioris
meriti est aduersa patienter tolerare q̃ bonis
opib? insudare. Scōm est prōptitudo voluntā
tis: q̃ ꝗ̃m apostolū. Hilarē datorē diligit deus.
Et ꝗ̃m Aug. Nemo inuit? ꝗ̃ facit etiā ꝗ̃ bonum
sit q̃d facit. Tertium est magnitudo charitas: q̃
ipsa charitas pond? est sancturarij ꝗ̃m q̃ oia q̃
in tēpso erāt pōderabant. Et id corpus tantus
incōspectu iudicis pōderat q̃ tū amor vñ proce
dit opa autem bona meritoria sunt tria fc̄s vite
eterne: augmenti gratie: remissionis pene. Pri
mum fc̄s substantiale. Premium vite eterne re
spondet radici opis fc̄s charitati. Premium ve
ro accidētale. s. augmētū gratie respōdet gene
ri opis: q̃ operib? excellētib? ⁊ opib? supero
gationis meremur maius augmētum gratie q̃
operib? alijs. Remissio autem pene respōdet pe
nalitati operis. nā opa que magis sunt penalia
magis sunt meritoria remissionis pene. Est enī
regula in theogia q̃ pena pene est relolutoria.
Sctōr igit pugna ⁊ patiētia ante oculos pona
mus vt singula nobis aduersa ⁊ ꝓria faciamus
pro deo libentius aūt patiamur. vnde Greg. La
bores precedētū sanctorū recolam? ⁊ non erūt
grauia que toleramus. vñ ⁊ Chr̄i. Sanctorum
luctamina in corde nostro ⁊ sicut in tabula de
scribemus: ⁊ assidue meditemur ꝗ̃ omnem spi
ritualium inimicorū armatura: ⁊ eorū patiētias
nobis ꝓponam? ad exēplum inuicte virtutis;

Bernar.
Chrisō.
Martyriū perfectū.
Bernar.
Tētationū pulsatio.
ꝗ.co.xij.
Ibidem.
Ps.lxv.
Ps.xiij.
Murmurādum nō esse.
Speculum spiriale.
Augu.
Martyres maxime cōmēdāt.
Indurātio nostra. Grego.
I Grego. Isaac. Ꝑtia martyrum.
Merita tres cause.
Grego. ij. Lectio. ei ingulbat Zenon.
Sctōr imitatio necessaria.
Opera bona.
Premium duplex.
Grego. Albertus. Sancti. Chrisō.

vt istic emulantes fortitudinē illoꝝ simil? illic
eoꝝ coronā possimus adipisci. Quātā illi patiē
tiā in piculis corpalib? oñderūt tātā nos in pas
sionib? irrationalib? cōtinētiā demōstremus id
est ꝗ̃ irā vl auaritiā: vel inanis gl'ie ꝓcupiscētiā
⁊ hmōi diuino timore munitis sensib? repugnā
tes: ⁊ cōfitia figmenta diaboli destruētes in no
bis. Sic i cupiditatū ⁊ vitioꝝ hmōi ignes vice
rimus sicut illi tyrannidis ignē vicerūt: poteri
mus iuxta ipsos pari gloria cōstituti siles habe
ri ⁊ iterum. Speculum est spirituale ⁊ bonorus
virorum memoria ⁊ beate vite ipsoꝝ hystoria et
scripturaꝝ lectio: et que a deo date sunt leges.
Et si volueris semel solū inspicere ad sctōꝝ illo
rū imagines ⁊ turpitudinē videbitis mētis tue
vides nullo indigebis alio in liberatione sordis
huius. Etenim in hoc vtile est nobis speculus ⁊
facilē facit trāspositionem. Neq; enim monstrat
deformitatē solū: sed trāsponit eā ad pulchritu
dinē ineffabilē si voluerimus. hec Chr̄i. vñ etiā
Aug. xp̄m animo attēde: attende apl'os: attende
alio tot martyrū milia. Ibi videbis nō solum vi
ros: ꝗ̃ etiā feminas postremo pueros et puellas
nec imprudentia decipi: nec inistrate puertūt: nec
piculoū timore frāgi: nec seculi amore corrum
pi. Ita te nō inuenientē q̃d excuses nō solū pre
cepto ꝓ ineuitabilis rectitudo: ꝗ̃ etiā exēplorū.
iunūerabilis multitudo circūdabit. hec Augu.
Sz ve nobis miseris qui nec flectimur ꝓceptis.
nec monemur exēplis. vt ēm̄ ait Grego. Nos ple
runq; a bono ope ꝗ̃ba reuocant sanctos viros a
sancta mtētiōe frangere: nec tormēta potuerūt
nos ad ꝓcepta dñica largiri: ꝗ̃ saltē superflua
nolumus: sanctī nō solū deo suā substātiam con
tulerūt: sed p illo etiā ꝓpriā carnē dederūt: hec
Greg. Et magna q̃dem alacritate hoc multi fece
rūt et illam horam tanq̃ ad nuptias inuitati ex
pectauerunt. vñ Isaac abbas ꝗ̃rie dicit oū mul
tis martyribus q̃ in hac die qua p̄ṡiolabantur
coronam ꝓcipere martyrij si presciebant hoc est
er reuelatiōe vel ab aliquo amico suo in illa no
cte aliquid nō gustabāt sed a sero vsq̃ ad mane
stabant vigilantes in oōne glorificantes deum
in psalmis ⁊ hymnis ⁊ cāticis spiualibus ⁊ in la
titia ⁊ exultatiōe sperabant hora illā sicut illi q̃
sunt ad nuptias ꝓparati prestolātes occurrere
gladio i ieiunio suo. Nos q̃ ad inuisibile mar
tyrium vocati sumus ad recipiendas sanctifica
tiōis coronas vigilemus nec in aliqua parte ne
gationis signum nostris inimicis exhibeamus.
hec Isaac. Vides ergo quia ꝗ̃m doctorum consi
lium debemus labores ⁊ agones sctōrum nobis
ante oculos ponere in exēplū: ve ergo illis q̃ ge
sta sctōꝝ tāq̃ apocriphs exufflātes non solū le
gere nolūt: ꝗ̃ tū in ipis est: nec inter alios legi
pmittūt ⁊ iō tāq̃ illegitima a sctis patrib? in re
ligiōe xp̄iana degenerātes sortē hereditatis in
ter filios dei nō merent nec merita sctōꝝ qui p
deo passi sunt eis suffragant. Cōtra q̃s pulchre
⁊ grue in q̃dā plogo passiōis brē Anastasie fic
ōt. Oia q̃ a sctis gesta sunt vl' gerūtur q̃s volue
rit studiose quirere ⁊ sibi ⁊ pluribus edificatio
nis exhibet fructū: ⁊ q̃si arbor fructifera nō sine
cā pbat terrā occupare oū viuit cū ipse suis po
mis ornat: ꝗ̃ oīs qui ex eo fructus percipit sagi
natur. Scribimus vt in gestis inuenimus quid
egerint quid locuti: quid passi sint sancti. Ostē
ditis vos esse catholicos qui xp̄i victorias liben
ter legitis: et libenter auditis. Interrogo vos q̃
ista inter apocriphas literas exufflantes censē
tis per quos stat: canō scripturarum oīs diuina
rum nunq̃d non p eos qui p ipso canone occidi
magis optauere q̃ vinci. Quid enim tenuerunt
martyres? Fidē certa; que sacris volminibus
certo libroꝝ nūero ptinetur. Agunt illis grās a
pices sacratissimiq; p eoꝝ pseuerātiā perseue
rant. ⁊ iō volūt eoꝝ gesta cōscribi: vt in ꝓspectu
dei ⁊ hoīm semp sancti laudētur q̃ in conspectu
incredulorū p eoꝝ defensiōe tormēta immania
ptulerūt. Nihil ergo ꝗter scripturas canonicas
recipētes eoꝝ gesta studiose cōscribimus: ostē
dētes dogma catholicū per catholicos martyr
res custoditum: exēplū posteris damus: edifica
tionē credentibus tradim?: artē belli xp̄i militi
bus demōstramus. Cōstat eos quidem nolle pu
gnare: si necesse sit qui nolunt legere pugnato
res. Imperēt silētiū infideles: spectent pugiles
diabolicos qui athletas oñi spectare cōtemnūt
nos diuinas virtutes loquimur: scribim?: predi
camus. Prohibeāt emulū: imperēt silētiū timidi
verberent contemnentes: legentes increpent: li
bēter hec audiētes acccusent. Gloriosos faciūt
milites vulnera p imperatoris laude susceptā
p cuius amore etiā alias ponere libenter opta
mus. Ertī mpñ xp̄i ac victoria laboriosi exerci
tus de occultis foras ꝓferimus. Scimus enim
que illi visibiliter passi sunt: inuisibiliter nobis
excitari quotidie et negligenter pugnātes acri
vulnerari. Ergo vt arma pertractes: ⁊ tēde bel
lantes. Da mentem studijs vt hostis incipiat te
timere. Hec vbi supra. Vides ergo impudēs san
ctorum detractor et christiane religionis impu
gnator: q̃ ꝗ̃m hec dicta tanq̃ arbor infructuosa
terram occupans oū viuis ⁊ nō es catholicū ⁊ ꝗ̃
infidelem esse oñdis: ideoq; timere habes ne me
rito excidaris ⁊ in ignem mittaris: ac partē cus
infidelibus consequaris. Da ergo miser gloriaꝝ
sanctis vt cū eis ptē habere merearis.

¶ Oratio.

Beate precursor ⁊ alme baptista ⁊ ma
gne amice xp̄i iohānes: lucerna lucēs
⁊ ardēs ora p me misero ad deū p̄sem
miaꝝ: vt cor meū tenebrosum et frigi
dū illuminet et accendat ⁊ ita vt te imitādo pro
xp̄o: p fide: p veritate: p iustitia patiēter aduer
sa ꝗ̃stineāt: viril'r etiā vsq̃ ad mortē certare nō
tineā: vt post hāc fragilē vita tuis meritis ⁊ prec
ib? intercedentibus feliciter puenire valeā ad
regales nuptias immaculari agni. quem tu al
mo tun digito populo ostendisti. Amen.

¶ De refectione quinq; millium hominum. Cap. lxvij.

Cum autē audisset Jesus
necem iohannis propter do
ctrinam veritatis ⁊ assumptis
discipulis ascendit in naticu
lam et abiit trans mare gali
lee in montem et desertum lo
cum seorsum deuotioni ⁊ do
ctrine aptum iuxta tyberias
dem ciuitatem galilee: et ibi sedebat cum disci
pulis suis ⁊ docebat eos vt dicit Chr̄is. Ascendit
in mōtē erudīēs nos a tumultibus ⁊ ab ea que
est in mūdo turbatiōe q̃escere. [Secessit autem
dñs ⁊ declinauit herodis tyrannidē non timens
mortem ꝗ̃ nōdū venerat hora sue passiōis et
vt parceret inimicis: ne homicidiū oñi iungerēt:

Mat. xiij. Joh. vj. Luc. ix.
Chrisō.
Bria militum.

homicidio Johānis: vt oñderet ꝯ aliqñ ad tpʒ
est cessandū hūane malitie quodq; licitū est xpi
fidelib⁹ fugere in pſecutiōe: vt se ſeruēt p mul-
torū salute: et vt pberet nobis exēplū vitāde te-
meritatis vltro tradētū seipsos: q; nō oēs eadē
cōstātia pseuerant in tormētis qua se offerunt
torquēdos. Secessit etiā vt pbaret fidē creden-
tiū si. s. sequerenʒ eū. vñ sequit. [Cū aūt [cogno
nissent] hoc [turbe] simplices scʒ et humiles: ac
pauperes nō sapiētes hui⁹ mūdi: nō potētes nō di
uites [securi sunt eū] nō in numētis et vehiculis
sʒ ppio. labore pedū: et [pedestres] vt ardorē mē
tis et desiderū sue salutis oñderent. Erubesce-
bāt etiā pedestrē dñm in equis seq: et quadrigis.
Minores seqbāturʒ maiores pſequebanʒ. Ad-
huc tpi⁹ istis pauperes et populares magis cur
rūt ad sermones ꝯ diuites: et potētes. Circa eos
aūt benignitas xpi multipliciter apparuit ꝯ vi-
scera mie in eis expādit. [Cū ei subleuasset ocu
los: et vidisset eos] veniētes ad se descēdēs ꝯ mō
te: et obuiam eis exiēs curialiter illos excepit [et
misertus] in corpore: et anima [curauit] vt plena
fides statim premium haberet. Nā quoscunq; in
corpore saluabat eos pariter et in anima refor-
mabat sm Beō. Per hoc quod dicitur subleuasse
oculos iesus datur intelligi ꝯ oculos non eri
gebat huc atq; illuc sed pudice sedebat attētus
cum discipulis suis. et sm Chri. non simpliciter
et ociose sedebat: sed diligenter loquens eis ali-
quid: et eos ad seipsum conuertēs. Quatuor aūt
bñficia fecit dñs qua tuor ipse se-
quētes. bñficia fecit dñs se sequētibus. excepit eſſi fati-
gatos: docuit inscios: sanauit infirmos: refecit
famelicos p hoc quantū in deuotione credentiū
letetur insinuans. Hec sunt quatuor beneficia q̄
dñs spūaliter exhibet sequētibus eū. Primo su-
scipit ad pniam operibus pctoʒ fatigatos. Se-
cūdo illustrat p grām tenebris pctorum exceca
tos. Tertio sanat p iustificationem iaculis pec-
catoʒ vulneratos. Quarto reficit p interna con
solationē pōdere pctorum debilitatos et desola
tos. Sic etiā oʒ bonus prelatus facere subditis
scilicet suscipe dulciter: docere sapiēter sanare
efficaciter: reficere spūaliter. Qui ergo inter de
lerta xpm querit et nō fastidiūt a xpo suscipiū-
tur: ac corporaliter et spiritualiter si indigēt cu
rantur. Sed nemo cibum christi accipit nisi an
tea sanatus fuerit: q; post remissionē peccatorū
tribuitur alimonia celestis. Erat aūt primum
pascha dies festus iudeorum.] Istud erat scōm
festum paschale et in eo non fuit oñs in pnciu
lem. Sicut eſſi seruādo legem oſtēdebat se esse
verū hoīem de filijs israel sm carnem: sic aliqñ
preternittendo observationē eius oſtēdebat se
esse deū supra legem. ¶ Ubi nota ꝯ istud euan
geliū bis in anno in ecclesia recitatur. s. in quarta
dominica quadragesime: et hoc pter principū
euangelij vbi oʒ [erat proximum pascha dies fe-
stus iudeoʒ] et in vltima dñica ante aduentuʒ
et hoc pter finē euāgelij vbi oʒ. hic est prophe-
ta qui venturus est in mundū. [Vespere aūt fa
cto iam hora] redeundi ad propria: et comedendi
[preterit] et iō refectio necessaria fuit. In quo
ostenditur desiderium saluatoris quod de salu-
te aiarū habebat. q; vsq; ad vesperam sermonē
protrahebat et turbarum deuotio que dulcedi-
ne sermonis oñici tenebatur nec pter nociem
imminentem ab eo recedebanʒ ḋuis alimenta
nō haberent. Eſſi eſſi desiderabant audire xpm
ꝯ omiserāt apportare secum alimentum pter
q̄d necessariū erat fieri miraculū. vbi Chri. Tur-
barum fidē ostēdit ꝯ dñm etiā fames patientes
expectabant vsq; ad vesperā. [Cū ergo subleuas
set iesus oculos] misericordie sue [et vidisset] mi
seratiōis intuitu [q; multitudo maxia venit ad
eū] totius mūdi significabat multitudinē ꝯcur
rētē ad xpm incepit cōferre cū philippo de tāte
multitudinis refectiōe: q̄ ꝗ Chri. magis rudis
fuit: et magis indiges ī structiōem cognouit refe
rente andrea ꝯ vn⁹ puer inter eos. v. panes or-
deaceos et duos pisces. ſſi haberet q̄s eo iuben
te in medū attulerūt pter spūales refectionē
quā prinue a dño habebāt: nō multū de corpali
refectione sibi curabant prouidere. In quo ar-
guunʒ sucessores eoʒ qui de delitijs sibi prouī
dere non cessant. vbi Chri. Addiscimus antē in
hoc discipulorū prophetiā qualiter contēpserūt
escā. Duodecim eſſi existētes. v. panes habebāt
et duos pisces. cōtemptibilia enim eis erāt cor-
poralia et a spiritualibus possidebanʒ. Oporte-
bat aūt erudiri discipulos exēplo: q̄ſſi et ſi pau-
ca habuerimus opʒ tribuere indigētibus. Jussi
nāq; discipuli afferre. v. panes non dicunt vnde
mitigabimus famē nostram: sed obediūt confe-
stim. Et fecit turbas discumbere. i. ordinare ad
comedendum sedere super fenū. i. super herbas
agri viridem: in quo oſtēdit ꝯ locus erat apt⁹
ad sedēdū. Ubi innuitur pbatio fidei turbarūt
q; aliter nō sediſſent ad comedendū nisi credi-
diſſent miraculum. [Discubuerūt ergo. v. milia
virorū] pfectorum absq; paruulis et mulierib⁹.
sm modum eſſi hebraicum soli viri a viginti an-
nis et supra numerantur: sʒ paruuli: et mulieres
tacentur. Hoc aūt dicit euāgelista vt appareat
mai⁹ miraculū. [Accepit ergo iesus panes] et pi
sces in manib⁹ gloriosis et venerabilib⁹ q̄ vim
multiplicādi habebāt: vt sacratissimarum ma-
nuum tactu multiplicarentur ac magna mune
ra daturus pri⁹ in celū aspexit: vt oē datū opti
mū et donū pfectum desursum esse insinuaret:
vt patrem suū honoraret et nō virtute elemēta
lis sed celesti hoc factum esse oſtēderet. Deinde
oravit patri [gratias agēs] vt oñderet ꝯtum de
nostris profectibus gratulerʒ. Et sm Chri. vt in-
formaret nos ad agēdas semper deo gratias cū
cū vel in carne reficimur: vel in aia et nō prius
tangere mensam donec gratias egerimus ei qui
cibū hunc nobis pbuit: et dat nobis escā in tpe
opportuno. Similiter etiā [benedixit] vt sua bñ
dictione multiplicarenʒ: sic eſſi in pncipio crea
tionis rerum oibus creaturis benedicens con-
tulit illis naturalem virtutē: vt ex seinuicē na-
turaliter multiplicarēʒ cuius bñdictiōe semel
accepta vsq; hodie fructificare non cessantur q̄
dat exemplum ꝯ in pncipio mense debemus pa
nē deo offerre: et bñdictionē supnā super ipsum
elicere: et ꝯ non debemus ad mensam accedere
vel cibum sumere nisi premissa benedictione. vt
istam benedictionem (vt credit) xpʒ aliquibus
verbis expressit: quibus creaturam: et sanctifica
uit et multiplicauit: sed que illa verba fuerunt
euangeliste nō ponunt: q; forte secrete ea protu
lit. [Et fregit in grossas partes nō scidit per mi
nutias: vt nos doceret panem nostrū: frangere
debere et dare pauperibus: et sic multiplicata
est illa materia inter manus christi frangentis:
quia hoc fiebat virtute deitatis: cuius organus
et instrumentum est humanitas eius: secundū
Chrisosto. Multiplicat panes et pisces ad signi

Chrisso.

Chrisso.

Chrisso.

B benignitas xpi multiplex.

Beda.

Chrisso.

Euāgeliuʒ bis recitatum.

Bñdictio xpi.

ficandū ꝯ tam mari ꝯ aride dñatur. Fregit ergo
et frangēdo multiplicauit [deditq; discipulis
suis]. s. panes: et pisces multiplicatos vt ponerēt
aū turbas in signū ꝯ data sunt tpalia ōlatis p
pter pauperes pascendos: et sic per discipulos di
stribuit. i. distribui fecit discumbentibus. offſſi
eſſi pz elati est ministrare: et non ministrari. Ip-
sos aūt panes: et pisces dñs ita multiplicauit: vt
oēs p libitu suo comederēt: et multa fragmenta
superēt. vñ sequit. [Ut aūt impleti sunt] q; oēs
māducauerunt: et saturati sunt q̄d figt celestem
refectionem in qua sancti plene satianʒ [dixit ie
sus discipulis suis] vt fragmēta residua collige
rent. vñ postea cibū egētibus pberent: nō sic oi
ues epulo fecit cuius reliquias canes non pau-
peres cōedebāt: cui hodie multi sunt similes idem
vel pei⁹ faciētes. In hoc quippe ꝯ turbā pauit
dedit nobis exēplū: vt opibus mie insistamus: et
sʒ hoc sit laboriosum: tū est multum fructuosuʒ
[Collegerūt ergo: et impleuerūt] de reliquijs. [ri)
cophinos] hoc est magnas sportas q̄ circulis p
quos bracchia inserunʒ in dorso portanʒ. vnuq̄q;
ꝯ eſſi apl⁹ implet cophinū suū vt quilibet vnū
sup hūerum apportante ineffabile videret mi-
raculū. Hic dñi miraculū augmētatū est. Magnū
eſſi miraculū esset si de. v. panib⁹ et duob⁹ pi-
scibus quinq; milib⁹ hoīm satiatis nil superesset.
Sʒ creuit signū iuxta admirationem: q; nō solū
v. milia hoīm satiati sunt: sed etiā tot fragmēta
remanserūt. vñ. rij. cophini replerenʒ. Hoc ergo
etiā ad euidentiam miraculi facit ꝯ plus remā-
sit ꝯ a pncipio fuit: et sm Cyrillum. Hoc factū
est vt hinc eēt manifesta certificatio ꝯ op⁹ cha
ritatis in proximos vberem vēdicet retributio-
nem a deo. et sm Eū. eo. vt addiscerem⁹ ꝯtū ho-
spitalitas pōt: et ꝯtū augenʒ nra cū indigētibus
subuenimus. [Illi ergo hoies] aliquid de rōne
habentes [cum vidisseʒ] potentiā diuinā per ef
fectū probatā] q̄d fecerat signū] alis nō auditum
in quo probauit se esse deum: q; illa multiplica-
tio per helisei facta multum deficiebat ab ista
[dicebant] magnificātes deum [q; hic est vere
propheta] immo sm Augu. Ipse dñs pphetarū
de quo dixit moyses. prophetam suscitabit vo-
bis dñs de fratribus vestris: tanq̄ me audietis
eum sm legis dictū vēturus est in mūdū ad ip̄z
saluandū: sic aūt non venerūt alij pphete: sʒ so
lū ad denūciandū istius aduentū. ¶ Ubi scien-
dū ꝯ xpʒ pnissus erat in lege tanq̄ prophera
ceteris excellentior: et ō viso miraculo predicto
ppls cōfessus est illū esse de quo loquit̄ pdicta
scriptura: et sic cōstitebat esse verum xpm. Con-
spice igit̄ dñm iesum qualiter indigentibus mi
sericorditer cōdescendit: et subuenit ac oia ordi
nate facit: et qualiter illos cōedētes aspicit: et in
eorū iocunditate letatur: et quō illi sup isto mi
raculo admirātur: et vn⁹ ad alterū inde loquit̄
dicentes. [q; hic est vere propheta] et plura alia
ad laudē ei⁹ pertinētia. Letantur: et cum gratia-
rū actione manducāt. nō solū corpaliter cibū su
mentes: sed etiā mētaliter saltem aliqui ex eis
refectionē capientes. Sta: et tu a longe famē de
sideriū: miseriā lachrymis: et prode manū tanq̄
mendicus: et rede si forte de dei donis: et bñdictis
saltē modicū q̄d merearis accipere: vbi conside
rāda est parsimonia vict⁹ discipulorū xpi in duo
bus. primo in qualitate: q; pane ordeaceo vte-
banʒ qui est cibus iumentoʒ. Secō in quanti-
tate: quia. xij. viri: et xpʒ cū eis: et forte nōnulli de
alijs discipulis eos comitati nō nisi. v. panes or
deaceos habebāt. In quo notat̄ mira inopia xpi. Inopia
et discipuloʒ ꝯ paucos panes habebāt: et viles. xpi.
vñ: et frequēter cū dño passi sunt famen. In quo
ēt apparet quātū escā carnalē contēpserunt so-
lis spiritalibus intēdētes. vñ Chri. Dicam⁹ aūt
hinc q̄ voluptati attendimus q̄ cōedebant mi-
rabiles viri illi: et magni: et ꝯ titatē eorum q̄ infe
rebanʒ: et vtilitatē mēse eorum. Et iterū. Johan-
nes aūt panes ordeaceos esse dicit non mani ter
hoc enarrās: sʒ timor: preciositatis erudiēs nos
cōculcare. talis eſſi, pphetarū mēsa erat. Et iuſſi
sit eos sup fenū iacere philosophari turbas eru
diens. Nō eſſi nutrire corpora solū volebat: sʒ et
aiam erudire. Et a loco igit̄: et a mhil ampli⁹ pa
nibus dando: et piscib⁹ est ab apponendo omni
bus eadē: et a faciendo cōmunia: et a mhil alteri
plus pbendo: et humilitatē: et parcimoniam et cha
ritatem qua oia estimarent cōmuna eos erudi
uit: et quod videbat in heremo iudeis esse mira
bile dicebant quippe nūquid: et panē pōt dare vl
parare mēsam in deserto: hoc per opa ostendit:
pter hoc: et in desertum eos ducit: vt sine omni
suspitione fit hoc miraculū: et nullus esset ex
castello aliquo ppe existenti inferri aliquid ad
mensam. hec Chri. Voluit etiā in deserto hoc mi
raculum facere: vt significaret se esse illum qui
xl. annis pauit populū in deserto: qui patribus
erat. pmissus. Item in signum futuri q; in regio
ne: et statu: multorū vbi nec seminatur nec meri
tur pascit deus seruos suos. vñ sm Theo. Addi-
scimus ex miraculo ppetrato non fieri pusilla-
nimes in coartationib⁹ paupertatis. Et bene
panibus pauit ordeaceis: q; panis de licat⁹ nō
hic: sed in futuro est gustād⁹. Quotiens aūt do-
minū legimus ex paucis panib⁹ multas homi-
nū turbas pauisse: non tantum est mirandum
ꝯtū venerandum. Non est mirū q; pauit sed po
tius venerandum: et q; facere voluit. Qui eſſi ex
nihilo cuncta creauit: non est mirū si ex paucis
panibus multas turbas pauit. Mistice per q̄n-
q; panes q̄nq; libri moysi per duos pisces pro-
phete: et psalmi intelligūtur. In his eſſi tribus.
s. lege: p̄phetis: et psalmis totū vet⁹ testamentū
cōprehendit. Per q̄nq; aūt milia virorū dñm se
quētū designanʒ actiui oēs q̄nq; sensibus inte
rioribus: et exterioribus que possident bñ vren-
tes: per mulieres ꝯo et paruulos significantur
infirmi nōdū pugne idonei qui numero sunt in-
digni. Hi ergo pdicti recte quinq; panibus alis
tur: q; tales necesse est legalibus adhuc preceptis
institui. Nam qui mundo ad integrū renūciant
ꝯtuor sunt milia: et septē panib⁹ refecti: hoc est
euāgelica pfectiōe sublimes: et spiritali sunt gra
tia docti. Cum ergo in hoc pniuio dñi: tñmō vi
ri fuisse dicunʒ mistice monemur: vt si ꝯ suauis
sit dñs gustare desideramus viri. i. fortes ō ten
tationes sm⁹. v. ir eſſi a virib⁹ dicitur: et virorū
nomine illos scriptura sctā designare pfecuit: q;
vtiliter tētamenta vicerunt. Qui ergo cenā dñi
manducant virtute mentis: et sensu vir esse de
bent nō in cōcupiscentijs emolliti sunt feminei
nec puerilē sensum habentes sicut pueri. Per
discubitū aūt: et sessionē corpis: intelligitur qui
es mentis. qui eſſi a deo spūaliter pasci deside
rat oportet ꝯ sedeat. La curis supfluis: et turba
tionibus cōquiescat. sm Beda quoq; sup fenum
discūbentes dñicis pascitur alimentis qui per
ptinentia calcatis concupiscentijs audiendis

cophinus.

Cyrillus.

Theop.

Augustin⁹

Ordeaceo panis.

Theop.

Mistice.

Beda.

D Promissus xpi vt propheta, meditatio.

Fenum implendisq; dei verbis operã impendãt. Fenum
eñ carnes significat ꝓ illud. ois caro fenũ. nec
ad mensam dei digne sedere poterit: qui carnes
per seruitutem spiritui non subijcit. Qui ergo
vult refici pane gratie spiritualis cõgruũ est vt
sedeat sup fenum. i. dominet corpori suo et mor
tificet carnem suã. Saluator aũt nõ noua crea
uit cibaria: sed ꝓprij: bñdixit: q; veniens in car
ne nõ alia ꝗ q̃ lex & ꝓphete ꝑdixerant ꝑdicauit
& ea misterijs gratia grauida demonstrauit. Re
spexit in celum: vt illuc vrigendam mẽtis aciẽt
ibi lucẽ sciẽtie doceat esse q̃rendã. Sed triplici
ter impeditur q̃s ne oculos subleuet ad deum
Primo qñ nimis occupatur circa sensibilia. i.
terrenas diuitias & q; tunc oculus fedatur pul
uere auaritie. Secunda qñ occupatur circa de
lectabilia. i. circa carnales delitias: q; tunc ocu
lus excecat igne ꝓcupiscentie. Tertio qñ occu
pat circa sublimia i. circa ambitiões mũdanas
q; tunc oculus obscuratur fumo superbie. Fregit
ꝗ & & ante turbas ponenda discipulis distribuit:
q; clausa sacra legis & ꝓphetis scris doctorib'
qui hec toto orbe ꝑdicent patefecit. Quod aũt
turbas superat a discipulis colligi voluit: q; se
cretiora intelligẽtie et secretiora misteria que a
rudibus capi nequeũt nõ sunt negligẽter omit
tenda: sed a discipulis ꝑñi et eoꝝ successoribus
diligenter inquirenda: et illis q̃ idonei sunt ali
os docere cõmittẽda. Ñã p cophinos duodecim
apostoli & seqũtes viri apostolici & doctores fi
gurant: foris quidẽ holbus despectus: intus sal
uatoris cibi & reliquias cumulati. Cophinis eñ
seruilia & rusticana aguntur opa & officia: & de'
infirma mundi elegit vt cõfundat fortia. Est aũt
cophinus ꝓ Isido. Vas ex virgultis facrum &
de iũcis vel viminibus aut foliis palmarũ con
texrũ aptum ad portãdũ purgamenta & ad seruí
lia opa. Vñ in psal. de ioseph ꝓ manus ei' in co
phino seruierũt. Sicut autem pauci panes & pi
sces fracti in multas reliquias excreuerunt: sic
cibus verbi dei q̃to magis distribuitur tanto
magis multiplicatur. Nec a casu: sed ex diuina
dispositione impleti sunt. xij. codhini ꝓ nume
rũ. xij. apl'oꝝ: nec data sunt turbe fragmẽta por
tãda sed discipulis vt per hoc designare ꝗ frag
menta & reliquie verborũ xpi p apostolos erant
p mũdũ portanda: et per eos corda ieiuna pas
cenda qui bene. xij. esse dicuntur: q; fides sancte
trinitatis in quatuor mundi partibus per eos
erat predicanda. vñ Ambro. Nic ꝗ panis quem
frangit iesus mistice quidẽ dei verbũ est & ser
mo dei xpo qui oũ diuidit auget. de paucis eñ
sermonibus oibus ppl'is redũdantem alimoniã
ministrauit. Dedit sermones nobis velut panes
q̃ nostro dum libant ore germinant. hec Amb.
Mozaliter per apostolos intelliguntur prelati,
per quinq; panes ordeaceos quinq; bona spũa
lia quibus aia a deo reficit in pñti. Sicut eñ in
domo patrifamilias solet esse multiplex panis
sed pauperum: famulorũ: filiorũ: hoñoꝝ & amico
rum: sic in domo dei que est eccl'ia sunt diuersa
genera panũ spũalũ. Primus est panis naturę
& abstinentie corpalis: hic est panis pauperũ. i.
pctõrũ. hunc enim panes largitur dominus etiã
pctõribus qui vere pauperes sunt de quo in Se
ne. dicit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo
& in Esaia. Dabit tibi dñs panem artum & aquã
breuẽ. Justum panem debemus paupibus cõi
cere si volumus q̃ facta nr'a deo sint grata; al's
eñ bona nr'a opa a deo nõ placent nisi elemosy
nis ornari sint. Scõs est panis ꝑnie lucrualis
hic est panis fam'oꝝ de quo ps. 82. Fuerunt mi
hi lachrime mee panes die ac nocte. Et iterum.
Cibabis nos pane lachrymarum & põtũ dabis
nobis in lachrymis in mensura. s. ꝓportionis. i.
p mõ culparũ: q; ꝗtũ hõ delectatus est in pctis
tñ oꝝ se affligere in ꝑnie lamentis. Hunc panẽ
dat dñs p pilatos penitẽtib' inducendo eos ad
cõtritionem & iniungẽdo pnam. Tertius est pa
nis intellectualis & doctrinalis. hic est panis fi
lioꝝ de quo in euãgelio 82. Nõ est bonũ sumere
panẽ filiorũ. Et in eccl'i. Cibauit illum pane vite
& intellect'. Hũc panẽ ministrat dñs fidelibus & Eccl.
p pilatos & curatores verbũ dei seminando vnũ
quẽq; p modulo suo pascendo. Quart' est pa
nis eucharistie sacramẽtalis: hic est panis dñi
rũ. de quo in euãge. 82. Ego sum panis viu' qui
de celo descendi. Et apl's. Probet aũt seipm hõ
& sic de pane illo edat. Hũc panẽ dat dñs p pila
tos mũdi & pctõ dominantib': q; immũdis & ma
lis nõ est dãdus. Quintus est panis deuotionis
internalis: hic est panis amicoꝝ: is eñ paterfa
milias habeat in domo sua panẽ bonum: tamẽ
amicis supuenientibus querit meliorẽ & de quo
Esaias. Erit panis terre nostre vberrim' & pin
guis. Duo aũt pisces dulcorãtes hos panes sunt
spes venie & amor dei vel intellect' & opatio q;
sine eis nullus istoꝝ panũ est sapidus. Istis ꝗ
quinq; panis & duob' piscibus reficit dñs aiam
in pñti effectiue & prelatus ministerio. O q̃ fe
lix aia est illa apud quã inuenti fuerint isti pa
nes & pisces: vt de ea dicat [est puer vnus hic q̃
hz q̃nq; panes & duos pisces.] Per puerum eñ
intelligit fidelis aia a puritate innocẽte puer
dicta que in quolibet fideli etiaz obnoxio pctis
debet per penitẽtiã reparari ad qõ assequẽdus
requirũtur quinq; panes & qui hz illos est vere
euangelicus. Est et panis celestis quem sancti
manducabunt in mensa xpi de quo in Luca 82.
Beatus qui manducat panẽ in regno dei. Et de
ista manducatione 82 in eodẽ. Et ego disponovo
bis sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt
edatis & bibatis super mensam meam in regno
meo. Mozaliter etiã simul & allegorice & anago
gice faciamus q̃nq; panes ꝑnie doctrine & refe
ctionis eterne. Mozaliter pentẽtie quinq; sunt
panes: scz panis cõpunctiõis ex cõsideratione
peccati: panis afflictionis ex cõsideratione pas
sionis xpi: qnẽ ille comedit qui cõsiderãdo xpi
passionem corde & corpore se mortificando subij
cit: panis cõpassiõis ex cõsideratione defectuũ
& miseriarũ. primi panis timoris: & tremoris ex
cõsideratione futuri supplicij & panis suspirij &
deuotionis: ex consideratione dilatiõis celestis
gaudij: & pmij. O ẽs isti panes sunt ordeaceiideo
q̃ sunt cum amaritudine sumendi. Pisces au
tem duo sunt spes venie et dulcedo vite eterne.
Allegorice aũt panes sunt quinq; libri moysi ordeacei propter litere duriciem re
ficientes tñ ꝑpter spũalem intellectum reficiẽ
tem. Duo autem pisces sunt dulcedo ꝓphetie &
dulcedo psalmorũ. Anagogice vero refectio
nis eterne sunt panes quinq; ad quos suspira
mus: et ex quibus reficimur in eternum quorũ
vnus est pentitentia dei. Secundus est pulchri
tudo visionis faciei dei. Tertius est societas an
gelorum inter quoꝝ sortes est sors nostre bea
titudinis. Quartus est cõsortium sctõrũ qui cũ

Fenum

Oculorum sublenãdorũ triplex impedimẽtum.

Lophinus

Po. 80.

Ambro.

Mozal'r. Panis multiplex.

Beñ. 3. Esa. 30.

Po. xij. psalm. 79

Mozal'r Quinq; dona dei sentium.

Mat. 4.

Job. 2. Corn.

Esa. 30

Ps. 83

Cognitio dat sapore.

Luc. 9

Coactio turbe. Chriso.

Hiero.

Allegorice

Agogice

Beda.

Chriso.

xpo regnãt in celis. Quintus est dulcedo inter
ne beatitudinis quã hic parumper experimur.
¶ In oibus his ordeñ est dilatio suspirãtis ad
ista. Dulcedo aũt duorũ piscũ consolãtium cer
titudo cõscientie: & certitudo fidelitatis diuine.
¶ Itẽ primus panis ordeaceus qualis cõuenit
pctori ꝗ penitẽti est ꝓtritio in corde. Scõs est
pudor in cõfessiõe. terti' est ieiuniũ in carne. q̃r
tus oratio in mẽte q̃ntus pietas in ope. Duo ꝗ
pisces condiẽtes ordeaceos panes sunt timor q̃
capit in falsissimo mari. i. penis infernũ: & spes q̃
capit i dulcissimo fluuio padisi si cogitas q; nõ
sunt ꝑdigne passiões hui' tpis ad futurã gl'iaz q̃
reuelabitur in nobis. ¶ Insup mozaliter q̃nq;
panes significant quinq; que dñs dat nobis ad
spũalem q̃nq; sensuũ refectionẽ. Primo dat pre
sentia quo pane reficitur visus dũ videt omnia
transitoria esse & caduca. Scõs panis quem dat
sunt preterita quo pane reficitur audit' q̃ au
dit q̃ omnia trãseũt velut vmbra: & ideo spernit
ea. Tertio dat futura quo pane reficitur odora
tus q̃ cogitat mortem futurã & inferni pericu
la: ideo se cõprimit operib' virtuosis. Quarto
dat spũalia eterna. s. bona celestia quo pane sa
tiat gustus q̃ ꝑter amorẽ eorum oia cõtẽnũ
tur. Quinto dat flagella quo pane satiat tactus
quando per flagella mouetur ad dilectionẽ dei
& cõtemptũ mũdi. Et pisces ꝓ istũ modũ signi
ficãt cognitionẽ que illuminat intellectũ & dile
ctionẽ que inflammat affectũ. Cognitio eñ tri
bus primis dat saporemq; cognitio ꝑtia intel
ligit futura ꝑuidet: & ꝑterita recordat. Dilectio
sil' duabus vltimis dat saporemq; quia diligens
deũ pre amore degustatiõe celestiũ & in flagel
lis ꝑñi delectat. ¶ Hoc autem facto miraculo
[statim compulit dñs discipulos ascẽdere in na
uiculam & ꝑcedere trãs fretum ad bethsaidam]
ciuitatẽ andree & petri & philippi apostolorũ vt
ab illo loco recederent [donec turbas dimitte
ret] sub forma alicuius benedictionis & valedi
ctiõis. volebat eñ separare se a turbis: q; sciuit
q̃ venturi erãt vt facerent eum regẽ: & ideo se a
discipulis ꝑter quos a turbis q̃rebat separauit.
Coegit eos quia nõ libenter recedebant absque
magistro suo eius societate et doctrina delecta
ti. vñ Chriso. Eñ aũt dicat coegit multam disci
pulorum instantiam ostendit: q; nõ de facili ab eo
poterãt separari: & hoc q̃dẽ tñ ꝑter nimiũ affe
ctũ quẽ ad eũ hebebãt: tñ q; sollicitabant quali
ter ad eos veniret. Et Hiero. Quo sermone ostẽ
ditur inuitos eos a dño recessisse dñ amore pre
ceptoris nec puncto quidem temporis ab eo vo
lũt separari. Recte autẽ quasi inuiti et retractã
tes apostoli a dño recesserãt ne ab illo abeunte
naufragia sustinerent. Et q; xps erat promissus
rex futurus: ideo postq̃ confessi sunt eum xpm
voluerunt ꝓñr xpm facere regem. considerabãt
eñ q̃ ipse q̃ eos satiauit posset eorum necessita
tibus subuenire: & sub tali rege videbãt eis nõ
posse egere. Putauerũt forsitan illuz sic venisse
vt iam regnaret: & volebãt puenire xps eius qõ
ipse apud se vsq; in finem seculi occultabat. vbi
Beda. Turbe viso tanto miraculo intellexerũt
pium atq; potentẽ: & idcirco voluerũt eum face
re regẽ & homines namq; volum habere regem
pium ad regendũ & potentem ad tuẽdum. vnde
& Chri. Nouit enim eos quia tã faciliter multos
procurauit & ideo sub ipso ociosam & resolutam
et castrimarginosam putabant ducere vitam q̃
omnibus abundarent & nihil laborum vel impẽ
sarũ impenderent: & ideo corruptam eorũ nouit
esse intentionem et nõ cõsentiens resolute ocio
sitati et gulositati fugit ab eis: quia q̃ius bonũ
vellent: non tñ bene voluerunt. vñ etiam Augu.
Fugit xps cũ eũ voluerũt facere regem. Omnia
eñ bona terrena cõtẽpsit hõ xps vt contẽnẽda
mõstraret: oia mala sustinuit: vt nec in illis q̃re
rẽt felicitas: nec in istis timeret aduersitas.
[Jesus ergo scrutator cordium cognoscens vo
luntatem eoꝝ postq̃ ꝓcepit discipulis suis trãs
fretare [fugit ipse solus] a turbis [in montẽ orã
re] & gratias patri pro bñficijs agere & nobis in
hoc formam dare: ita q̃ illi non perpenderunt
nec eũ inuenire tũc potuerũt. Seqre aũt tu eus
a lõge si forte dignabit te vocare: vel saltẽ aliq̃d
de reliquijs refectiõis & gr̃e tibi impartiri [fu
git ergo dñs in mõtẽ]. i. celeriter ascẽdit. noluit
eñ tpal'r honorari exemplo suo nos docẽs vt va
nã gloriã fugiamus & in bonis que agimus hũa
ni fauoris retributionẽ vitem'. vñ Chri. Cõside
rãdũ aũt q̃ cũ dñs magna opa dimittit turbas
docẽs nos nũq; gl'iaz q̃ a multis est ꝓcẽ neq; at
trahere multitudinẽ. Et vt dr Augu. Noluit rex
ab hoib' fieri: q; humilitatis viam ostẽdit mise
ri's. Dedit ita q̃ nobis exemplũ humilitatis & fu
giendi honores: & acceptandi labores: quia q̃si
tus ad regnum & honores fugit: q̃ situs ad passio
nẽ & mortẽ vltro se obtulit: vt. s. exẽplo eius pa
rati simus aduersa tolerãda: cauti ad blandimẽ
ta declinanda: et ne nos aduersa fatigando defi
ciant vel ꝓspera emollẽdo decipiant erebris ꝓ
cibus a dño implorẽmus: & eius auxiliũ ꝑmoce
mus. Oẽm ergo laudẽ humanã fugias cũ hono
re tanq̃ venenum mortiferum & omnẽ cogitatũ
suggerentẽ tibi appetitũ cuiuscũq; altitudinis
sub quo cunq; pretextu charitatis in ipso princi
pio & ornatu suo velut caput draconis infernã
lis tam cito mortifices cũ baculo crucis. Prepa
ra q̃ teipsum ad quecunq; opprobria: quecunq;
asperitates cunq; aduersa ꝓ xpi noie sufferẽdas
& in despectu tuo gaudeas teipsum talem vere &
ex corde reputãs qui merito ab oibus despici de
beas semp tibi xpi hũilitatẽ & durissimã passio
nem reuocando ad memoriam q̃ regnũ fugiens
crucẽ volũtarie est amplexus oi ꝓ fusiõe ꝓpra
[Ascendit] itaq; dñs [in montes] velut in locum
celo proximorem innuẽs vt ad sublimia vite vir
tutum cliuũ ascẽdamus & celo ꝓximi esse cupia
m' & ozare vt sibi dñ ozare velim' mẽte ꝑsus a
terrenis leuemus: & solus vt non in strepitu: sed
in loco quieto oremus: & nos totos et vires no
stras ad deũ colligamus. Et bene cõiungit ista
duo. s. solus & ozare: quia solitudo amica & vtilis
est ꝓfoni ꝓm illud. Tu aũt cum oraueris intra in
cubiculũ & clauso ostio ora patrẽ tuũ in abscon
dito habemus hoc exemplũ triplex. s. a terrenis
recedẽdi: orãdi: & nobis ipsis vacãdi. Et est notã
dus ordo: q; ꝓfonẽ ꝓcedit dimissio turbarum. di
missa enim turba. s. tumultu hominum affectio
nũ cogitationũ ascẽdit in montẽ ad orãdũ & co
mitat solitudo: q; solus ascẽdit cũ intẽtiõe orã
diet sequitur nobis ipsis vacatio: q; [vespere fa
cto solus erat ibi.] In quo dat exẽplũ q̃ hõ post
sermonẽ vel aliud opus bonum dr a turbis rece
dere & tumultibus & redire ad locuz solitarium
vt ꝑpios defectus qui cõtrahũt ex cõuersatio
ne cũ hoibus recolligat & abstergat: ꝓfectus ꝗ
si quos inuenit dei glorie ascribat: & debet ascẽ-

Augu.

Fuga xpi.

Chriso.

Augu.

Rex esse noluit xps.

Laus hũana fugiẽda

Ozare comꝑetit solis.

Beda. dere in montē ad orādū: vt desi orando querat. nō enim os orans in terrenis desiderijs iacere. nā sm Bedā qui de diuitijs ⁊ honore seculi obse cratiet in infimis iacet viles ad deū preces mit tit: debet etiam sibi vacare vt hauriat qd postea docendo effundat ⁊ vel operando exerceat. Hic dat intelligitq; cū dñs federet in mōte cū discipulis suis videret turbaa ad se venientes descē dēdit de mōte ⁊ circa inferiora loca turbas pa uitr: deinde fugiēdo honorē regiū iterū in mon tem solus ascendit. vñ Chris. Faciebat aūt hoc rursus erudiens nos neq; turbis pmiscerī con tinue neq; fugere multitudinem semp: sed alter utrum vtiliter facere. Cōspice nūc oīm Jesum qūo fugit honorē ⁊ ascēdit in mōtē orare: videli cet docens mundi prospera fugere et contra ea deum inuocare: ⁊ quō querit loca solitaria ⁊ va dit ad eā: affligit se et vigilias longas impendit pernoctās in orationibus ⁊ se humilians coram patre intercedit pastor fidelis pro ouibus suis. Chriso. Meditatio. Oratio dñi pro nobis. Orat enim non pro se: sed pro nobis tanq; aduo catus noster ⁊ mediator apud patrem. Orat etiā vt det nobis orandi exemplum. Frequenter in de discipulos monuit ⁊ hic opere comprobauit. Non orat inquātum deus: quia sic ei orare non competit: sed inquātum homo: et sic ei competit quia aduocatus noster factus est: ⁊ ideo pro pec catis nostris interpellat. ¶ Oratio.

Domine iesu xpe fac me oculos mētis a carnalibus delitijs: a terrenis diuitijs: ⁊ a mūdanis ambitionibus ad te subleuare et sup fenū carnalis voluptatis ⁊ alis possessionis ⁊ mundialis glorie discumbere vt merear satiari q̄nq; spīaliū panuz refectione. s. timore diuini iudicij: horore peccati: dolore contritionis: pudore pfessiōis: ⁊ labore satisfactionis: ac duobus piscibus stabilitate. s. propositi ⁊ desiderio in melius commutandi ⁊ pficiendi quos puer vnus. s. hūilitas habet que gratiā ⁊ gloriā mereri solet. Amen.

¶ De ambitione ⁊ quibusdam alijs clericorū ⁊ religiosorū defectibus. Cap. lxviij.

A Ambitiosi clerici taxātur.

Circa premissa meditare ⁊ cōsidera qūo dñs vere et nō ficte honorem regium fugit et declinauit: nō sicut illi qui ne apud homines vilescant recusant orare q̄ corde desiderāt. Sunt enim multi ⁊ potissime religiosi qui dignitates se nō appetere simulant: sed cum offeruntur manib⁹ et pedibus promptissimi occurrunt ⁊ leti suscipiunt: immo ⁊ quandoq; voluntarie se offerunt. Sunt etiam ex his aliqui qui in dignitatib⁹ posit fingunt se velle eas non habere sed nihilominus per se ⁊ mediatores procurant et occasiones querunt sollicite q̄ possint in ipsis officijs remanere. Nō fuit huiusmodi simulatio ⁊ fictio in dño prout patet ex eius facto. Mist enim discipulos p mare: nec cuz eis nauem intrauit ne turbe eum inter discipulos quererent: ⁊ deinde ipsis non aduertentibus solus in montē ascendit et sic manus eorum euasit. Vide cum quāto studio et cautela fugit et declinauit honorem. Exemplum dedit nobis vt ⁊ nos ita faciamus. Ero. xiij. Honorū pericula. Non enim pro se: sed pro nobis fugit. Cognoscebat namq; quante sit temeritatis si ad honores aspiceremus. Honor enim de maioribus est laqueis ⁊ grauioribus pōderib⁹ ad subuersionem aliarum sine sit honor prelationis siue potentie siue sciētie ⁊ similiū. ¶ Vix enim fieri pōt q̄ qui in honore delectat in periculo vel pcipitio non sit: vel qd est peius ia pcipitio collisus. Ambitio enim est vitium pessimum ac causa ⁊ radix multorū aliorū vitiorū. Multos quippe hec passio sic excecat vt etiā ea que multis alijs manifesta sunt ipsi nō videāt: sicq; in foueam prime culpe ⁊ deinde geenne cadant. Et quid prodest eis si mundum lucrent vniuersum seipsos aūt pdant ⁊ detrimentū sui faciāt? Si forte blandiunt sibi aliqui ambitiosi sub specie lucri animarū quasi sic melius possent intendere saluti aliorum. Quib⁹ Bern. respōdet dicēs. Utinam quisquis sic intrat si fieri posset tam fideliter ministraret quoniam fiducialiter se ingessit. ¶ Hic difficile fortassis et impossibile est: vt ex amara radice ambitionis suauis fructus prodeat charitatis. Sed heu communiter hodie honor ⁊ non onus gloriam ⁊ non pena attenditur: et honoris nomē nō virtutis tenetur. vnde Ber. Currit ura clero passim ab omni etate ⁊ ordine a doctis pariter ⁊ indoctis ad ecclesiasticas curas tanq; sine curis ia quisq; victurus sit cū ad curas puenerit. Multi nō tanta fiducia et alacritate currerent ad honores si esse sentirēt ⁊ onera. Grauari profecto metuerēt nec cū tāto labore ⁊ pīculo quarūlibet affectarent insulas dignitatum. Nunc ro q̄ sola artēdit glia ⁊ nō pena: puru esse cleri cum erubescitur in ecclia sed ⁊ viles estimāt ⁊ in gloriosis qui quocūq; eminētiori loco nō fuerint sublimati. Idē etiā Bern. q̄si subsannando alloquit ambitiosum sic dicēs. Age ergo q̄ñ diuisi num iudicij his qui pfunt fiet ⁊ potētes potenter tormēta patient: ascēdit supbia tua semper sequere regē tuum: omne sublime videāt oculi tui festina multiplicare pbendas in archidiaconatum volat: deinde spira ad episcopatū nec ibi quidem requiem habiturus quoniā sic itur ad astra. Quo progrederis miser? An vt ab altiori gradu sit casus grauior? neq; enim sic paulatim decides: sed tanq; fulgur impetu vehementi q̄si alter satanas subito deijcieris. hec Bern. vnde Hiero. Hiero. Letamur ad ascensum: timeamus lapsum: non est tanti gaudij excelsa tenuisse quāti terroris de excelsis cecidisse. hec Hiero. Timeat ambitiosus ⁊ se contrigat ne apud homines exaltatus ⁊ ad tps falsis glorens bonis apud deum hūiliet ⁊ in eternū veris pereat tormētis. Quāto enim maiori honore sublimatus quis fuerit tanto maioris virtutis debitor erit: aut maiori supplicio subiacebit. Honores enim sunt quasi quedam ligna ad augmentandum ignem in future pena: vnde Chris. Honores siquidē magnitudo his qui non digne viuunt in honore cumulus incipit esse penarum. hec Chri. Et tūc ambitiosus nullam requiem habebit sicut nec in presenti hre voluit. Cor enim ambitiosi nunq; quiescit: ⁊ vel honorem quem non habet appetit vel eum quē habet amittere metuit: ⁊ sic diabolus cor eius semp mouet et rotat tanq; molendinū q̄ nunq; paufat. ¶ Et nota circa hanc materiā q̄ preter simoniam ⁊ alia mala que frequenter non sine graui scādalo committuntur sunt adhuc quedam mala q̄b⁹ hodie multi q̄si nō malat: licita essent implicanē. Primū malū est: q̄ plerīq; aliq̄ vocēt pmoueri ad dignitates ⁊ curas ecclesiasticas per se ⁊ per alios sollicite querūt nec

Bernar. Ex mali viij. Bernar. Onera honorum. B In libro sos. Bern. Hiero. Honores Chrys. C Indoueici magis franciscānis. Indueriti imitatores. Eccli. 13. Diligere honorem. Luce. 11. Ve.

Officia pe nitentiales. Ambitio malum. Hieron. Augusti. Gregorius. Bernard. nec vocatiōe humiliter expectātis ambitiose pueniūt. Vi male accedūt testāte apl'o qui sic ait. Nec quisq; sumit sibi honorem: sed qui vocatur a dño tanq; Aaron. Quātū cūq; ēm sufficiēs q̄s fuerit ⁊ virtuosus pfecto nō erit dign⁹ si nō assumat inuitus. Nā cū quis honoris primatum ambit ex hoc solo efficit indignus: q̄ indebite pūmit. Vñ Aug. Status superior in quo respublica nō regit: ⁊ si dñ administrek indecēter tū appetit. vñ Ber. Virtutib⁹ pollens coactus ad regimē veniat virtutibus vero vacuus nec coactus accedat. De his qui se in patrimoniū xpi ingerunt sic dicit Bern. Audi q̄relas dñi quid sup hac temeritate loquatur. Ipsi inquit regnauerūt ⁊ nō ex me: principes extiterūt ⁊ ego nō vocaui eos. Quid istō temeritat? imo q̄d i sanie vbi timor dei? vbi mor? mēoria ⁊ vbi gehēne metus ⁊ terribilis expectatio iudicij. hec Ber. vñ si aliq̄s ad primū locū in ecclia eligēt: tolerabile est: ⁊ periculosū. q̄ ds Ber. nō oēs q̄ vocanē ad ministeriū eligunē: ⁊ ad regnū sicut ps de Saule in regno ⁊ de iuda in sacerdotio electis a deo sed si se ingerit pcurando se eligi dānabile est ⁊ pernitiosū oinomemo ēm debet eligi vel pmoueri seu pre ficiminī de quo spūsanctus inspiraueritalioq̄n ipsi spūsancto iniuria fit. Ubi nota q̄ cū sctus Ludouicus rex Frāciē a quodā deuoto qreret cur esset nō sicut olim sctī non essent: ille vt credit nutu diuino rēdit q̄ tūc esset p inuocationē ⁊ inspirationē spūsanctī ab electoribus canone eligebant: nūc vero p supplicationes ⁊ procurationes alōs de eis puidet: et ob hoc nō sancti non sunt sicut olim cōiter fuerunt. Quo audito rex dixit q̄ deceteros nullatenus pro aliquo suppliret. Non solū autem qui ad curas ⁊ dignitates se ingerunt in periculo sunt: sed etiam q̄ ad easdē delectatione accedunt vel in eis cū delectatiōe perseuerant. vnde Greg. Unusquisq; supbus rector totiens ad culpam apostasie dilabit quotiens preesse hōibus delectat ac honoris sui fingularitate letatur. Unde ait hec vitiorum radix pullulat in corde regentius: nisi ex imitatione illius qui despectis angelorū societatibus dixit. Ascendam sup altitudinem nubium ⁊ ero altissimo. Unde magnopere curandum est: vt qui regēdis hōibus pcfertur apud se penset q̄ ad satisfaciendum districto iudici de sua tūc ēm ala vix sufficit: et quot regendis subditis p sto est reddende apud eum rationis tēpore (vt ita dicam) tot solus aias hz. Nam cui esse nunc iudicem libet: huic videre tunc iudice non libet. Numerari enim culpe nequeunt que habende potestatis amore perpetrantur. hec Greg. non dicit q̄ iudex est: sed cui iudicē esse libet aim videlicet nō gradū redarguēs ⁊ ad voluntatem nō ad factum vituperationē referēs. Cui ait videre tunc iudicem non libet de numero reproborum se esse nō dubiter. Sicut ei electi tūc de visione iudicis gaudebūt: q̄ appropinquat eorū redēptio: sic ⁊ reprobi de visiōe iudicis dolebūt q̄ appropinquat eorū pditio. Unde ⁊ alio loco eūdem dñs dicit. Ve id est eterna dānatio vobis. s. iminet q̄ diligitis primas cathedras: ⁊ nō ōt qui habetis: sed qui diligitis nō arguēs eos qui his vtunē ex officij ordine: sed eos q̄ hec dñi habent: amāt vel dñi nō habēt affectāt: q̄ nō pcedit ex ambitione. Ve quippe in scriptura sacra notat eternam dānationē ⁊ gehēne suppliciū: sed heu huius seculi pegrinationē et presens exiliū. Ut ⁊ Chrysostomus. Hec dictio ve semper in scripturis dicit de his qui non possunt euadere a futuro supplicio. ¶ Solēt autem ambitiosi se excusando q̄s allegare illud apostoli ⁊ dicere. Qui epatum desiderat: bonum opus desiderat. Quib⁹ rsideri potest q̄ op⁹ est bonū: sed desiderare est malum. Sic ⁊ dici pōt qui aurū furat bonā rē furat ⁊ q̄ aurū: bona res est: sed furari malū est. Ut apl's ipm opus tanq; bonum ⁊ fructuosum comedat. xps vero ipm desiderare tanq; malū ⁊ vanū cōdēnat. Sic ergo pz ex xpi verbis ⁊ ceteris scripturis: q̄ ambitiosus nō est in statu gratie ⁊ salutis. Patet hoc etiam ex quibusdā rōnibus et cāusis: q̄ in tot hūanis defectib⁹ nullus relinq̄tur ambitioso loc⁹ excusationis: ⁊ p hoc graue ei imminet periculum pditionis. Multi enim p infirmitatē vel ignorantiā aut in toto aut in parte pctis excusantur: sed ambitiosus cui pesse libet p nullū hoc defendit. Non quidē per infirmitatem: q̄ ducatū gregis libens suscepit et ideo tanq; aries in grege fortis pre ceteris esse debuit: nec per ignorantiam: q̄ magisteriū aliorum assumere et tenere sibi placuit: ⁊ ideo ignorare non debuit: qui magister esse voluit. Talem ergo scz ambitiosum ⁊ cecitatē eius valde plangere debemus: q̄ hoīem ad dei imaginem fctū ipm luciferū: vt supra per gregoriū ⁊ ōz imitari videmus. Et q̄ ambitiosus in tanto versat periculo: ideo quia cienter talē eligūt vel pmouent: aut in statu suo fouēt ⁊ defendunt grauiter deū offendunt et se pticipes cū eo in culpa faciunt. Unde timendum est consentientib⁹ ambitione cadant cum eo sicut consentientes lucifero ceciderūt cū illo. Ista maledicta pestis ambitionis totam inficit religionē christianitatis ⁊ scandalum toti mundo pturit non solū in clericis: sz ⁊ in religiosis. Ve ergo miseris ad quos phariseorum quib⁹ dñs ve imprecabat vitia trāsierunt: q̄ p breue ⁊ incertū huius vite fue curriculus q̄ pctā plangere debuerūt ad dignitatē ⁊ honores aspirare vel p his laborare seu etiā certare dei timore postposito nō metuunt. ¶ Scōm malus est q̄ sepe carnales amici in bñficio collatiōe alijs melioribus ⁊ dignioribus pferunē quos pro motoribus ve dānatiōis pheta pminatur dicēs. Ve qui edificat syō in sanguinib⁹. Multi ēm q̄ pro amicos carnaliū pmotione corpus ⁊ aiam eternis exponūt incendijs: q̄ui ecōuerso pro eorum liberatione extremū digiti vix ad horā ponerent in tormētis. Multis quidē platis pcurat diabolus amicos carnaliū multitudinē: vt eos incarnali affectione ⁊ promotiōe obscurent dignitatē ⁊ sanctitatem. Sepe nāq; nepotes platorum et alij carnales amici qui ante ipsorum platos pmotionē nō apparebāt post pmotionē eorū apparere incipiūt quasi vna die. s. promotionis nati videantur. Sed sup hoc pōt ecclesia dicere illud Isai. Quis genuit mihi istos? Ego sterilis et non pariens transmigrata ⁊ captiua et istos quis enutriuit? Ego destituta ⁊ sola et isti vbi erāt. s. aū platī pmotionē. Unde ait qdā. Cum factor rerū priuaret femine clerū. Ad sathane votū successit turba neporū. Hi tales q̄ in promotionibus amicos carnales pferunt factis et operibus suis: illud psalmiste dicunt. Hereditate possideamus sanctuarium dei. Et ideo timere habent maledictionem: q̄ quidē sequit quam non solū ecclia ⁊ alij: sed etiā ipsimet sibīpsis ipprecantur sepius cū orant dicētes. Deus meus

Chrysostomus. Desidera re. 1. Timo. 3. D Ambitiosus inexcusabilis. Pharisei vitiū ambitio. E Scōm malū affectio carnalis. Abac. 2. Cōsanguineorū prelatio dñatur Isa. 49. Uersus. Ps. 82.

pone illos vt rotam: & sicut stipulā ante faciem venti. Sicut ignis qui cōburit siluā: & sicut flāma cōburens mōtes. Ita persequeris illos in tēpestate tua: & in ira tua turbabis eos. Imple facies eorū ignominia: et querēt nomē tuū domīe. Erubescant et perturbentur in seculū seculi: & cōfundant: & pereāt. Vbi nota visionē de quodam pontifice nimis ad carnales amicos affectio: q̄ statim post mortem eius ostensa est cuidā legato ecclesie in via iam posito. Quodā ēm mane cū idem legatus excitatus a somno vellet orare: vt consueuerat submissus est quidaz lectus in superficie aureis tapetis circūsept' in camera vbi de scebat in quo residere videbat ipse defunct' ad modum pontificis ornatus: et in gyro ei' multi de genere suo per eū pmoti & ditati choreā ducebāt cantilenas lugubres cantantes in hunc modum pclamabāt. Maledicta promorio & exaltatio tua tu ēm es perditionis nostre causa. Ille vero circunquaq̄ respiciēs maledictionem similiter eis imprecabat dicēs. Maledicti vos a deo: q̄ ppter vos traditus sum igni perpetuo. Et hec dicēs cooperuīt aureū eleuauit et flāma de lecto cū fumo fetidissimo ascendit & sic visio disparuit. Hec ātē visio predicto legato: angelo sibi referente iō oēs fuit vt ipse a similib' abstinere: quia defuncti successor futurus esset. Post hec quodā tpe quidā pontifex alius promotioni carnalium amicorum nimis intentus: cuz ex infirmitate in qua per medicos neglect' fuerat mori esset ppinquus quasi de salute corporis & aīe desperans dixit plurib' circūstantib' & audientibus. Medici abstulerūt mihi corp' & amici aiam. Ecce qualē retributionē de amicis habuit quos sic carnaliter dilexit & promouit. Sic hodie multi religiosi carnalitatē nimis sequētes: non ea que spiritus & dei sunt: sed q̄ carnis et diaboli sunt in electionibus suis sapiunt & magis corpori q̄ aīe puidere sollicitī sūt. Mālti ēm potius eligūt bonum cocum q̄ carnalibus voluptatibus eorū satisfaciat q̄ virtuz deuotū q̄ vtilitatib' aīar: si pficiat vt sic simul cū illo ducant in bonis dies suos & q̄si de alia vita desperāt: recipiant bona in vita sua ac si sic irent ad astra. Ita tales similes illis sunt: de quib' Bern. sic dicit. Quidam voluptatibus se emergūt: quibus in cōsuetudinē adductis carere non pōt: et ob hoc miserrimi sunt q̄ eo puenerūt vt illis q̄ fuerunt supuacua facta sint necessaria. Vnde ēt talibus applicari pōt q̄d de quodā patre factuz est. Qui cum quadā vice melius soluto se refecisset nocte sequēti diabolus sibi assistens: ventrē eius suauiter quasi manib' pterectādo deliniuit & quasi eum subsannando dixit. Mō bene modo bn. Ille aūt diaboli illusionē intelligēs penitentiam de hoc excessu egit: et ad abstinentiā consuetā redijt. Istud etiā ꝓbum. Mō bene mō bn pōt dici cuilibet in hac vita prospere vel delicate viuenti. Et similiter istud euāgelij: q̄ quidē in hac die tua q̄ ad pacē tibi nunc aūt abscondita sunt ab oculis tuis: scz mala futuri tpis. Tertiū malū est. qz plerīq̄ cā mala mouēte & alliciente indigni & q̄nq̄ etiā mali & hostes xpi ad ecclesiastica bonefica promouent: et magis pfonis quā ecclīs magis vtilitati puate q̄ cōi puidetur nec fiunt clerici vel prelati deo: sed mondo. Vnā magna cura est multis vt in domo sua officiales vtiles pficiant: & parua cura est eis vt in domo dei ministros idoneos instituāt: qz heu quasi nulla ministrorū xpi est electio: cū tū ministri hoim sepe cū magno eligant p̄silio. Prochdolor sepe magis insufficiētes assumunt ad statū clericorū & ecclesiastica bnficia etiā curata: quā ad statum mecanicorū vel ad aliqua huiusmodi officia. Qui ēm mecanic' esse voluerit necesse ē vt ad suū officiuz spectātia sciat vel addiscat: sz plerunq̄ in clericis hoc fallit. Quo ergo tales per ignorātiā poterūt excusari maxime si ad dignitates & bnficia curata fuerint pmoti. Unde Ber. Que ignorantia excusare possit hoiem q̄ se magistrū ifātū doctorē insipiētiū pfitet. Talis quippe dū quis pmouet recte a diabolo supa tēpli pinnaculū eleuat: cui diabolus q̄si subsanando tunc loquit. Si filj' dei es mitte te deorsum. Iam inter filios dei cōputatus es iā ab his qui te cognoscūt videris esse q̄d es. Fac igit' aliq̄d vñ lauderis: vñ gloriosus habearis: & vñ magn' ab hoib' videaris. Mitte te deorsum. Quid ēm tā ppriū diabolo q̄ suadere & vnusquisq̄ in dign' ecclesie se submittat. Et reuera hi tales semper deorsum se mittunt: quia solas diuitias dignitates et gloriam querentes quotidie deteriores fiunt. Promotores etiam talium in quacunq̄ dignitate quasi supra templi pinnaculuz constituti se ad psuasionē & cōsiliū diaboli deorsum mittūt q̄si p carnalem affectionem: vel aliā causam malā eos exercentem: talibus cōdescendendo eos promouent vel eorum promotionib' acquiescunt. Simia quippe ponit' in tecto et latro in scalis cozā populo nō ad sui honorem: sed ad derisionem: sic etiā est de indigno in ecclesia exaltato. Unde Bene. Loco ignominie est apud indignū dignitas. Ut aūt dicit Gregō. Necesse est vt is qui preest q̄ exempla subditis ꝓbeat solerter attendat: & ātis se sciat viuere quantis pesse. Et iō vt vt idē dicit. Nō debet hoim ducatum suscipere: qui nescit hoīes bene viuendo preire neq̄ ad ꝑ eligat vt aliorū culpas corrigat q̄ cōre secare debuit ipe cōmittit. Et iterū. Duru quipe est: vt qui nescit tenere moderamina vite suēim dei fiat vite aliene hec Gregō. Sic et hodie apd multos etiā religiosos in electionibus & prouisionibus timore dei postposito Jesus id est vir bon' & dign' ac dei amic' q̄ se & alios saluare studet reprobatur: & barrabas latro insignis. i. malus & indignus ac xpi hostis qui se & alios insaia peremit eligitur. Unde quidā talibus promotionibus faciendo vel cōsentiendo culpabiles sunt ipsi suo facto vel cōsensu cū iudeis dicunt. Non hunc sed barrabā. et ideo timeant tales ne alienati a Jesu salutore partem sortiantur cū barraba latrone. Tales quippe sic electi sunt subditis magis in ruinā & scandalum quam in resurrectionem & boni exemplum: & hoc fermētū flatorū corrumpit totā massam subditorū. Et duz caput egrotat: cetera mēbra dolēt. Egrotāt q̄dē sed non sanant: qz morbū noli me tāgere habere videtur: & intacti remanētes p eos quoz iter est debite nō corrigant. Et iō heu tam apd plures de capite facta est cauda deptiore posterior & de magistro discipulus: & vtinam christi non diaboli. Sed timere habent homines in his culpabiles: me iustitia p eos neglecta ad suprus iudicem querelam suam dirigat: & ille voces querimonie eius suscipiens iusto iudicio suo vindictam suam sup puaricatores rectitudinis inducat. Et iudicē multis talibus factuz nouimus: & adhuc frequenter fieri videmus: sz quidā miser

Visio pontificis.

Amici animam auferunt.

Locus ꝑlatus sapiēti

Bube ꝑsuetudo.

Mō bene.

Ignoratia nō excusat.

Matth.

Simia in cathedra scalis.

Dignum dignum.

Gregorius Pre lati onus.

Joan. 18.

Caput & cauda.

sic sunt excecati q̄ nec cognoscere defectus suos volūt: vñ talia flagella pcedūt: & iō sepe gravioza eis superueniūt. Quartū malū est: q̄z vn' bnficio nō est ptentus i alioz clericoz pretiudiciū & dānū: plura occupat & alijs esurientib' ipse se pōpis & vanitatibus inebriat. Pauper enim necessitatibus subtrahit q̄ quicquid diuitū vanitatib' accedit: & multitudo suoz multitudines pauper facit. vñ est q̄ cōiter ōz. Quicquid delirāt reges plectunt achui. Et q̄ pei' est: inter dū vnus ad vnū ēt bnficiū minus idoneus plura occupat: & vnicū q̄ vnicū q̄ modicū vix officiuz iplere sufficeret plurimoz stipēdia sibi vēdicat. Plura quidē bnficia habētibus paraē vagādi & delinquēdi materia diuin' cult' & hospitalitas in ipsis bnficijs minuit: ecclesiaz commodis & honori detrahit que per hoc in ipsālibus & tpalibus multipliciter callabunt. Sz esto q̄ tales habeāt dispensationē sup pluralitate bnficiorū: nunquid dispensationē habere potuerūt super perpetratione predictorum malorum: que quidem mala tanta sunt q̄ sola ad damnationē sufficiunt & reuz in infernū detrudere possunt: vbi vnus vt plures in bnficijs erit vnus vt plures i tormentis. Istos sm Bern. supra mortem excelsum valde diabolus ducit quibus etiam omnia regna mundi & eorum gloriam ostendit: & ostēsa si pcidētes eū adorant: dare promittit: & reuera postq̄ auaritie consulendo multa beneficia adepti sunt eū adorant: eum colunt & venerant eum quasi deum sequunt: & post euz in tenebris demergunt. ¶ Ubi nota quedā exēpla q̄ de hac materia Guill. parisiensis eps in theologia regens puocationē fecerat magistrorum. Et ppositā questione de pluralitate beneficiorū solerti & longa disputatiōe pbatuz est duo beneficia dummodo vnū quidē cum libras parisienses valeret ab vno teneri cum salute nō posse. Hoc determinauit predictus eps. hoc oēs alij magistri theologie determinauerūt: exceptis duobus. s. magistro Philippo parisien. cancellario & magistro Arnoldo postmodum ambianensi episcopo. Quid aūt predicto philippo cōtigerit audiamus agonizantē in morte dominus Guillelm' eps tanq̄ bonus pastor visitauit: rogans eum vt singulari opinioni de pluralitate beneficiorum cederet & oia beneficia sua vno excepto in manus ecclesie resignaret. Sed renuit dicens se velle experiri vtrū esset dānabile plura beneficia ab vno teneri. Mortuus est ergo sic a post paucos dies dicto parisiensi epo in tetra & mirabili forma apparuit dicens. Inter cetera propter pluralitatem beneficiorū se esse damnatū. ¶ Similiter alius quidā clericus magne literature apparens cuidam post mortem suā dixit se damnatū ob hanc solam causam: q̄ duas tenuit prebendas. Super hac eadē questione Robertus romane ecclesie cardinalis & magister i theologia interrogatus morti vicinus respondit. Dico iam migraturus a vita quod mortale & damnabile est plura tenere beneficia. ¶ Hoc idem sancte memorie Petrus cantor parisien. & dixit & scripsit. Hoc idē magister Guillhardus cameracen. eps verbo hmōi pfirmauit. Nollem inquit pro toto auro arabie vna nocte duo beneficia detinere & hoc propter discrimen incerte vite. Sup hoc etiā narrante Bernardo qnōdam domini pape penitentiario cum beate memorie Gregorius papa nonus interrogaretur si posset de plenitudine ptātis cum plurium bnficiorū detentoribus dispēsare rndit. Nō possum inquit nisi tm̄ super vexatione detentum dispēsare. Quod forte ideo dixit: q̄z vt visum est plura mala ac pcta grauia & ineuitabilia inde subsequunt: super quibus faciēdis dispēsatio cadere nō vt: q̄z pcssi in nullo casu pcedit. Quis ergo erit sapiēs q̄ se fallat & tāto discrimini cōmittat. Esto q̄ multi dicāt hoc & m'ri alij in ꝓtum opinent. hoc solū tū mortale ab August. doctorū maximo indicat cū ds incertitudinis periculo aut mortalis pcti discrimini se cōmittit. Sic & hodie multi religiosi nō solū grāgiat: sz & ecclesias nō sine aīaz periculo sibi incorporādo multiplicare solliciti sunt: exponētes se periculo reddēde rōis de aīab' ecclesiaz quaz decimas & fruct' pcipiūt. ¶ Quintū malū est q̄z plerīq̄ in bnficijs nō residēt & fruct' eoz pcipiētes debitū p his laborē vel suū officiū ecclesijs non ipendūt. Gaudent & se iactāt: q̄z habēt tot florenos sibi apportatos: sz timeāt ne sint florēni eos ad infernū portātes. Frustra ēm se iactāt hīe bnficiū vel mercedē cuius nō exhibēt opationē. Sz esto q̄ tales habeāt dispensationē sup absentia seu nō residentia nūquid dispensationē hīe poterūt sup pctis & malis cōmittendis que incuītabiliter sequunt ex eoz absentia & negligētia? Et iō bn eis esset si haberēt vicariū i tormētis sicut excusando se dicunt hīe in bnficijs. Qui ēm residere nolūt in bnficijs timere habent ne residentia perpetuā faciāt in tormētis. Et in b magis delinquūt prelati & curā habentes aīarū qz et illoz absentia maius sequit periculū. Pauci quidē ex eis pastores: sed multi mercenarij sunt: q̄z nō lucrū aīarū: sz mercedē tpalis cōmodi aut lucri vl' honoris querunt. Istis bn ꝓgruit illud Bern. vbi ait. Ue tibi clerice moz in olla moz i hmōi delitijs. Pctā enim ppli' comedis ac si ppria min' sufficere viderent. Sū pt' ecclīasticos graris hīe te reputas: sz bonū erat magis fodere & mendicare. Et iterum Indignus lacte & lana quincit si nō pascit oues si non vigilat in custodia gregis iudiciuz sibi mādūcat & vescit. Quid tibi insipiens delitie sapiunt quid diuitie: ille cecos delectant oculos q̄ bus meritis tā graue iudiciū tā dure temetipz obligas rōni. vniuersa siquidē vsq̄ ad quadrātē nouissimū exigeris. hec Bern. Et iterū super illo ꝓbo ppere. Pctā ppli mei comedēt. Quasi dicat pctōrū pcia exigūt & peccātibus debitā sollicitudinem non ipendunt. Quem dabis mihi de nūero prepositorū q̄ nō plus iuigilet subditorū euacuādis marsupijs q̄ vitijs extirpandis. Ubi qui orādo flectat irā q̄ predicet annuz placabile dñoi. Leuioza loqmur grauioza graui' manet iudiciū. Ministri xpi sunt & seruiūt antichristo. Honorati incedunt de bonis dñi q̄ dño honorē nō fecerūt. hec Bern. Sunt autem quidā q̄ ecclesijs & ouib' suis ppriis derelictis alijs deseruiūt ecclesijs vel predicant ppli'is: sz p hoc de negligētia ecclesiaz & ouium suarum nō excusant apud deū: q̄z reddent rōnem de oibus vsq̄ ad quadrantē nouissimū allegant etiam q̄nq̄ non residentes q̄ in ecclesijs eorum sunt rebelles & tyrāni vel infideles & huiusmodi. In quo seipsos magis redarguunt q̄z vident lupum & fugiunt: cum tū pro illorum & ecclesie vtilitate deberent tunc potius residere. Sic & hodie multi in religione curam animarum ha-

Ho Quartum malum. Bnficiū pluralitas.

Ignoratia pn cipoepisto rum.

Dispēsatio

Bernar. Mat. 4.

Guill. parisien. ēpiscopus.

Philip. cācellarij dānato.

Rober. Cardi.

Petrus cāntor.

Guilhardus

Dispēsatio pape.

Quintum malum. Absentia fructus habentium.

Bern. Ex. 4. Reg. 4.

Osee. 4.

Ex mat. 5.

bẽtes claustrũ quasi carcerẽ fugiũt ⁊ cũ sathã circũeundo terrã ⁊ perambulando eã quasi vagi discurrũt: pax timẽtes q̃ ligatis vasis eorũ pedibus proijciant in tenebras exteriores. Primi quidẽ religionis p̃es vbes ⁊ palatia relinquẽtes solitudinẽ petebãt dicẽtes cũ Hierony. Oppidũ mihi carcer est: ⁊ solitudo paradisus: ⁊ ĩsti vagi solitudinẽ deserẽtes vbes ⁊ palatia q̃runt quasi intra se dicẽtes, solitudo mihi carcer est: ⁊ oppidũ paradisus. Ũũ talib⁹ bñ cõpetit: ⁊ de eis scribi posset q̃ de quodam huiusmodi post mortẽ ei⁹ quasi p̃ epitaphio quidã ꝓfitetur. Sic scripsit. Dũ fuit in mũdo p mundũ vexit eũdo. ℟ postrema dies: hec sibi p̃ia q̃es. ¶ Sex tũ malũ est: q̃ multi fructib⁹ bñficio ⁊ bonis ecclesiasticis abuti nõ metuũt ac p̃timoniũ xp̃i ⁊ res pauper in vsus superfluos ⁊ illicitos conuertũt. Quantũcũq̃ eĩ vtiliter ⁊ bñficio quis laborẽt vltra tũ victũ ⁊ vestitũ sibi vẽdicare nõ d̃z. Quicquid amplius est pauper est. vñ Bernã. Sz esto studiose quis ⁊ fructuose laborẽt: viuat de altari vt alimẽta ⁊ quibus tegat habẽs is cõtentus sit. Nõ superbiat: nõ luxurietur: deniq̃ nõ diteꝰ nec ex clericatu ditior fiat: nõ sibi ō bonis ecclesie ampla palatia fabricet: nec loculos inde congreget: nec in vanitate aut superfluitate dispergat: non extollat de facultatibus ecclesie consanguineos nec nepotes ne filias dierũm nuptui tradat. Res paperũ non pauperibus dare par sacrilegij crimẽ esse dignoscitur. Nec eĩ ordinauit deus his qui euangelio seruiunt de euangelio quererẽ: aut habere delitias: aut ornatũ: ⁊ viuere ait apostolus de eo: vt videlicet sint contẽti alimẽta corporis nõ gule irritamẽta: aut incẽtiua libidinis ⁊ quibus tegãtur non quibus ornenꝰ accipere. Et iterũ pauci admodũ sunt qui nõ que sua sunt querant. Dilĩgunt munera non p̃ñt pariter diligere xp̃m: q̃ manus dederunt mãmone. Intuere quomodo incedũt nitidi ⁊ ornati circũamicti varietatib⁹ tanq̃ sponsa procedens de thalamo suo nonne quẽpiam talium repente eminus procedentem aspexeris sponsam potius putabis q̃ sponse custodes. Ũũ vera hanc illis exuberare existimas rerũ affluentiã: vestium splendorem: mensarũ luxuriã: congeriẽ vasorũ argenteorum ⁊ aureorũ nisi de bonis sponse. Inde est q̃ illa pauper ⁊ inops ⁊ nuda relinquit facie miserãda inculta hispida: exanguis. Propter hoc non est hoc tempore ornare sponsam sed spoliare non est custodire sed p̃deremõ est defendere ⁊ exponere: ⁊ nõ est instruere ⁊ prostituere: nõ est pascere gregẽ ⁊ mactare ⁊ deuorare dicente de illis dño q̃ deuorãt plebẽ meã vt cibũ panis: ⁊ q̃ comederũt iacob: ⁊ locũ eius desolauerũt. hec Bernã. Sic ⁊ hodie multi religiosi bonis monasterij abuti nõ verentur: ⁊ diuitẽ purpurat ⁊ bysso indutus imitando querunt ad induendum non q̃ vtili⁹ sed q̃ subtilius inuenitur. non q̃ frigus expellat: ⁊ q̃ superbire cõpellat: ⁊ cum eodem diuite epulari quotidie splendide volunt ⁊ pro carnibus a quibus abstinetur studium suuꝫ in piscibus ⁊ delitijs varijs ponunt: ⁊ ſm q̃ de q̃buſdaꝫ d̃z plus in salmõe q̃ in salomone studẽt: q̃ ſm Prosperũ, non est delitias resecare ⁊ ꝑ vnã in aliũ commutare. Unde ⁊ Aug. Qui sic a carnibus se temperant vt alias escas: et difficiliores preparationis ⁊ precij maioris inquirant: multũ errant. Non eĩ est hoc suscipere abstinentiã sed inuitare luxuriã. Isti non intelligunt q̃ in his hamũ accipiunt: q̃ penã pro singulis exoluent: ⁊ q̃ tum se glorificauerũt ⁊ in delitijs fuerunt tũ de tormento ⁊ luctu habebunt. Utinaꝫ multi mercenarij ⁊ pseudo pastores hec attẽderent qui plus de seipsis etiam sanis q̃ suis subditis etiam infirmis solliciti sunt: plus sibi ⁊ voluptatibus q̃ subditis in necessitatibus cõdescendunt. Et ideo sepe huiusmodi mercenarij diris a deo castigãtur flagellis: sed intelligere nolunt. vnde hec flagella procedunt cõquerentes q̃nq̃ de percussione sed tacẽtes de causa monẽte ſm illud q̃ communiter d̃z percutitur puer ⁊ queritur: sed causa tacetur. Quandoq̃ etiam iusto dei iudicio tales i necessitate deseruntur ab alijs vt sicut fecerunt fiat ⁊ ipsis: ⁊ vtinam hec saperent et intelligerent et se emendarent. ¶ Septimum malũ q̃ precedẽti sepe malo est annexũ est maledictũ curiositatis vitium a quo tã in faciendo q̃ vtendo tanq̃ a venenoso serpẽte est oĩbus dei seruis abstinendũ. Curiosa enĩ qui faciunt ⁊ qui eis vti volunt mundo viuunt ⁊ seruiunt. Talia nãq̃ sunt ornamenta mundi ⁊ blasphemia dei. Qui vero in puritate conscientie intendit viuere: mirum quo in faciendo vel vtẽdo se audet hac fece fedare. Est eĩ periculosum est valde magnũ vitiũ. Primo q̃ tp̃s ad laudandum deum concessum perditur ⁊ contra ipsum in vanis expenditur. Multo eĩ plus de tẽpore occupat curiosum opus q̃ expediat ⁊ hoc valde malum esse nullus sapiẽs ignorat. Scõdo q̃ faciẽti est cã vane glie ⁊ iactãtie. O quotiẽs cogitat: ⁊ recogitat ac mente reuoluit: et q̃ nõ operaꝰ ac et q̃ diuinis intendere debet: vt pulchrum opus faciat. O quotiens illud aspicit et inde se reputat et apud alios reputari vult ⁊ se iactat. Tertio q̃ etiam ei cui facit est causa ⁊ occasio superbie. Tali eĩ oleo ignis superbie nutritur: ⁊ magis accendit. Nam sicut rudia et grossa sunt hũilitatis fomentũ: sic curiosa ⁊ pulchra superbie sunt nutrimentum. Quarto quia est materia ⁊ occasio retrahendi animum a deo nã ſm Greg. Cãto quis a superno amore disiungit q̃to inferus delectat. Quinto q̃ est concupiscentia ⁊ voluptas oculoꝝ. Ad nihil enim talia curiosa valere videntur nisi vt inde oculi pascanꝰ: ⁊ p consequens ẽt animus ex eis distrahitur. Sexto q̃ multorũ aliorũ est laqueus ⁊ ruina. Nã talia respicientes multis modis offendere possunt vel delectabiliter aspiciendo ⁊ fi milia concupiscendo vel detrahendo ⁊ maledicendo seu alijs scandalum ⁊ malum exemplũ inde trahẽdo. Cogita ergo quotiẽs deus offendi potest antq̃ ĩlla curiositas deleta sit. De omnibus aũt illis offensis ipse qui tale opus fecit vel fieri procurauit est in cã: ⁊ per ꝓsequens in culpa. Ecce quot mala ex tali curiositate prouenium. Adhuc est et aliud magnũ malum valdeq̃ curiositas directe obuiat paupertati. Et vitra oĩa predicta est hoc malum q̃ levis ac vani ⁊ inconstantis animi est iudicii ũ ⁊ superbie in corde latentis signum. Hoc aũt malum curiositatis nõ solum reperitur in clericis: sed etiã plerisq̃ religiosis. Quidam eĩ eorũ relicta ⁊ quasi p tempta antiquoꝝ patrum simplicitate ⁊ hũilitate: nouitates seculares in militis ad vsum pertinẽtibus adinueniunt ⁊ diabolũ adulterantem cũ suis satellitibus in religionẽ introducũt. vnde non videntur filij religionis veri ⁊ legitimi sed potius

Prelatorũ pompa.

Epitha. vasi.

k Bertũ malum.

Bonorũ ecclesie inutilis absumptio.

Bernã.

Prosper. August.

Greg.

Mamus in cibis vitiosus lux fluis.

Z Septimum malum curiositas ricorum.

Periculus clericorum

Curiositas periculosa ⁊ mala.

Bernard. Scãdalizã timalum.

Luce. 4.

Curiositas religiosorũ.

potius adulteriq̃ a sctis patrib⁹ degenerãtes adulterinas nouitates et curiositates adinueniunt ⁊ quales sunt talia opera faciunt. Unde de eis ill̃ad vulgare dici põt. Qualis erat mulier tale coquebat holus. Ministri ergo diabolũ sunt: q̃ opus eius faciendo sibi seruiunt. Et ĩõ ꝑpter nullũ de mũdo tale opus quis facere d̃z nec velle, p se fieri etiã si gratis fieret: q̃ nulla de cã pctõ est cõsentiendũ ⁊ ab offensa dei est oĩbus modis abstinendũ. Nam vt dicit Anselmũ. Omne peccatũ p puaricationẽ deũ exhonorat. Si ergo peccare est deũ exhonorare hoc hõ facere non deberet: etiã si necesse esset perire omne q̃ deus nõ est. Mirũ ergo valde q̃o homũcio cmis ⁊ puluis tã audacter deũ ⁊ tantã maiestatem presumit offendere. vñ Ber. Tangit montes ⁊ fumigabũt et tã tremendã maiestatem audet irritare puluisculus vno leui flatu dispergendus ⁊ minime recolligẽdus. Et si ꝑpter nullum alium curiosa facere deberes: quanto magis offendis si proprio motu ad solam complacentiam talia facis: volens magis complacere creature q̃ creatori. Et premissis igit̃ apparet aliquantulũ in quali ⁊ quãto periculo sit hodie status clericorũ: ⁊ q̃ta per eos veniũt scãdala: quãtãq̃ p̃secutionẽ suscitãt in ecclia. Illi eĩ vere eccliam p̃sequunt: q̃ vitijs ⁊ malis exẽplis p̃sequunt. Illi acerbius sanguinẽ fundũt: q̃ tp̃s quãtũ in ipsis est in hoie occidũt. Ũũ Bernã. Si dominus proprũ sanguinẽ dedit in p̃ciũ redẽptionis aiarũ: nonne tibi videtur grauiorem fuscitare p̃secutionem: qui suggestione mala exemplo pernioso scandali occasione auertit ab eo animas quas redemit ab illo qui sanguinem suũ fudit. Et iterũ. Quis obsecro laicoꝝ auidus clericis acquirit tpalia ⁊ ineptius vtitur acquisitis. Cum tũ fastum videant laici in supellectile clericorũ: mõne per eos potius inuitantur ad mũdũ diligendũ q̃ negligendum? Medice cura teip̃s. Si mũdũ p̃dicas p̃rẽnẽdũ: p̃tẽne tu p̃ius: ⁊ ad ipsũ alios efficaci? Inuitabis. Da voci tue vocẽ virtutis: consonet vita verbis et statim erit i ore tuo viua ⁊ efficax sermo dei ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti. Non sic p̃fecto est ꝓ sicut populus: sic sacerdos: sicut laicus sic ⁊ clericus vtq̃ cupit: vtq̃ diligit mũdum: ⁊ ea que in mundo sunt. Laicus tamẽ cũ laborẽ: sed cleric⁹ sine laboze volunt possidere totũ mundũ. Communicare volunt cupiditatiꝝ: ⁊ supfluitati hoim sed nõ laboꝛi. Peccare volunt. sed nõ flagellari eum hõibus. Unde timendũ est q̃ flagellenꝰ cũ demonibus. Quõ seculares nõ expenderẽt substantiã suã viuendo luxuriose etiã in p̃ña sacerdotum quomõ nõ intenderẽt vanitatib⁹ ⁊ lenocinijs huius seculi: ⁊ quomõ non essent insolentes ⁊ elati: cũ tũ fastum tantã insolentiã videãt clericorũ? Nonne in p̃ña eoꝝ irreuerenter abutimini eleemosynis pauperum? De patrimonio crucis xp̃i nõ facitis codices in ecclesijs: ⁊ pasciti pellices: inpinguatis carnes: adornatis eas. Et vere in capitibus omnib⁹ omniũ platearum dispersi sunt lapides sanctuarij. Platee late sũt ⁊ lata est via que ducit ad mortem. Lapides ergo sanctuarij, i, sacerdotes sunt in capitibus id est in introitu latarũ viarũ: docent eĩ populos per praua exempla ingredi vias latas que ducunt ad mortem: ⁊ demergũt in profundum iferni. Dolor capit̃ in mẽbra redũdat. Et merito clamat scrã ecl'ia hodie. Ecce ĩ pace amaritudo mea amarissima. Multa est hodie et lõge grauior q̃ credi possit persecutio sancte ecclesie: ⁊ talis incũbit persecutio sancte ecclie: ⁊ talis incumbit qualis non fuit, a principio. Multis modis p̃secutus est eã diabolus: sed nunq̃ grauius q̃ hodie: q̃ nunq̃ fuit maior perditio xp̃ianorũm nec liberior aut securior transgressio diuinoꝝ precepto rũm, ecclesiã incipientẽ persecutus est per tyrannos prosequentem persecutus est per hereticos: iã letã et florentẽ p̃sequitur p mot⁹ illicitos. Hec Bern. Adhuc autẽ vnũ de clericis in fine subiungo exemplũ. Clericus autẽ in synodo episcoporũ p̃dicari pulsus angustiabãt nõ modicum quidnã digne posset coã tot ecclesie p̃latis p̃dicare. At vbi accessurus in oratiõe iacere ⁊ venit ad eum diabolus: et dicit. Quid angustiaris istis clericis p̃dicare? Dic eis istud ⁊ nõ aliud. Princeps inferni salutat principes ecclie leti oẽs nos eisdẽ referimus gratias: q̃ p eorũ negligentiã ad nos fere totus mundus deuoluitur: q̃ cũ ipsis prelatis nobis eorũm subditi pariter offeruntur. Inuitus quidem tibi dico: sed altissimi iussione coactus. Quam vera ista sint status p̃culdubio ecclesie monstrat qui nullaꝫ triũ maloꝝ qui in mundo sunt, s. superbie: auaritie: luxurie cõparationẽ recipit in clericis ⁊ prelatis. Ũũ moderatores ordis et reges magnos vite duces: comites: ⁊ barones nihil videbis in eorum cultu ⁊ apparatu tã singulariter exquisitum tã põposuꝫ. Eoꝝ auaritiaꝫ si attẽdas nullã mercatorũ: nullã ciuiũ talẽ reperies. Qui tũ heredes legitimos si haberẽt tolerabilior insania videret. De luxuria vero eoꝝ nihil diffinire p̃sumo: nisi q̃ illaꝫ solus nouerit op̃s qui renũ ⁊ cordium scrutator est deꝰ. A qua quidẽ luxuria valde terrere deberẽt eos quorũdã clericoꝝ exẽpla de quib⁹ nouimus quosdã subito ⁊ improuise i latrina ⁊ fetore viã suã fetidã terminasse ⁊ q̃dã i ipo actu simul cũ sine opis expirasse. Et si q̃ris ō gula q̃ fomẽtũ est luxurie inuenies ppl'm semel in anno carnisp̃riuium facere: sed clerũ quotidie. In sabbato quoq̃ delitijs affluere mos erat iudeis veri sabbati ignaris quos clerici in hoc ãtis imitant in festis dieb⁹ delicatius cõiuãres nec aliter diẽ festũ nisi plus solito se ingurgitẽt reputantes. vñ Hier. Cũ superbia p̃pria sit demonibus siue mulieribus luxuria pecudibus: auaritia mercatorib⁹: ex his factũ est mõstrum quod est mal⁹ clericus. Sicꝰ in religiosis iuuenire poteris vnũ mõstruꝫ ex hmõi malis ꝓpositũ. Q̃nq̃ eĩ p̃ fides est superb⁹ et ambitiosus diligens p̃ẽesse ⁊ q̃rẽs modis oĩbus in officio remanere. Est etiã q̃nq̃ cũ hoc ꝓcupiscẽtie carnis dedit? querẽs frequẽter occasiões vacãdi delitijs ⁊ voluptatib⁹. Est insup q̃nq̃ ꝓcupiscẽtia oculorum ⁊ auaritia cecat⁹ p̃ questu faciẽdo discurrẽs ⁊ q̃rẽs q̃nq̃ tpalia acquirẽs vel acquisita recipiẽs. Et q̃ in se hꝫ hec tria ex quib⁹ oriunt omnia huius seculi mala. Nã testãtur ioãne oẽ quod est in mũdo aut est eõcupiscentia carnis: aut cõcupiscẽtia oculoꝝ: aut superbia vitẽ: ĩõ expectare hꝫ p retributiõe cõdigna oĩa seculi alterius incõmoda. Si quis ꝑpter p̃dicta mihi ea scribẽti ira scit̃ talis de seipso q̃ hmõdi sit cõsiteꝰ. Multi eĩ cũ eis veritas ꝑponit indigne ferũt ⁊ cũ aliter euadere non p̃ñt risdẽt q̃ de talib⁹ sibi cõsciẽtia non faciunt ⁊ hec est mala cõsciẽtia: q̃ veritati et rõi Sria. Ũũ notandũ q̃ quadruplex est conscia: scilꝫ due bone ⁊ due male. Prima est bona

Esai. 38.

Ab Exemplus de clerico.

Luxuria clericorum

Hieron. Adõstrum ex vitijs malus clericus est.

Tria capitalia mala. 1. Joanñ. 2.

N Cõsciẽtia ꝗdruplex. Pũ. 31.

Anselmus. peti mala

Bernard.

Ezeñ. 4. Lapides sanctuarij.

s iij

Luce.22. Ps.90. Ps.9. Psalm.82. Peccarecū securitate.

& trãquilla & hec est illi⁹ q̃ peccata p̃terita punit et cõmittẽda dimittẽda diligẽter refugit. ō qua in psal. Beat⁹ vir cui nõ ĩputauit dñs pctm. Oẽ aũt qd̃ ipse nõ ĩputare decreuit; sic est q̃li non fuerit. Sed̃a est bona ꝯ turbata q̃se leuat non tñ in dulcedine ꝯ ĩ amaritudine repugnãte sensuaritate ita vt dura videat ei via recta; et pcavita; lõga vigilia; ofo prolixa rudis vestis; cib⁹ agrestis; & tñ retinet se freno timoris. Sed audiet iste a xpo cũ aplis. Vos estis qui permãsistis mecũ in tẽtationib⁹ meis; et illud ps. Cum ipso sum in tribulatiõe. Tertia est mala & turbata que nõ tñ timet peccatũ q̃ tñ deprehendi in pctõ; & minus timet dei offensam q̃ pcti ifamiã. De qua in psal. In opibus manuũ tuarũ deprehẽsus est pctor. Et iterũ. Imple facies eorũ ignominia & q̃rẽt nomẽ tuũ dñe. Quarta est mala & trãquilla ac p hoc summe periculosa. Ista nec timet deũ offendere nec hoiem vereꝯ scãdalizare quecũ venerit in pfundũ pctorũ cõtẽnit; & ĩ ĩ peccato ḡete manet. Ꝯ nihil est quo tñ puocetur vindicta iudicis sicut cũ securitate peccare et non desistere a pctis. Talis est cõscia quorũdã q̃ cũ errãt & maleficũtrita q̃ etiã scriptura verõne ꝯuiuci pñt postposito dei timore dicũt qd̃ non faciũt sibi cõscictiã; purãtes q̃ de⁹ in iudicãdo eorũ sequat opinionẽ fantasticã; & relinq̃t iustitiam.

¶ Oro.

Omine Jesu xp̃e q̃ supbis resistis & hũilib⁹ das grãm; pa cũctis statũ dignitatis & regimnis p bono obedietie hũiliter & sine ambitiõe suscipiẽtib⁹ & sic in eo pseuerãtib⁹ grãm in pñti; & gliam in futuro et resistere ambitiosis sepiẽdo vias eorũ spinis ne psperent in eis; ita vt neq̃ pesse hõib⁹ delectẽtur; neq̃ honoris sui singularitate letent & ficq̃ randẽ illuminati & ad cor reuersi a pestifero vitio ambitiõis desistãt & tales esse desinãt; vt re miseriante in eternũ nõ pereant. Amen.

¶ De eo q̃ dñs supra mare ambulauit; et Petrũ ne mergeret erexit. Cap. lxix.

Matt.14. Joann.6. Marci.6. Noctis q̃ quatuor ptes. Cõticiniũ. Intrẽpestũ. Gallicinium. Anteluca num. Vigilie tres.

Interim autẽ q̃ dñs oravit in monte solus [nauicula] ĩ qua erãt discipuli [in medio maris iactabatur fluctibus] & laborabãt in remigãdo [q; ventus erat eis cõtrari⁹.] Et quo aduerte q̃ formidanda sit xpi absentia; q; illi qui xpi societate carẽt tẽtatiõibus exponunt. Cõspice igit̃ eos & ipsis cõpatere; q; in magna sunt angustia & tribulatione. Tẽpestas eni eos inuasit; & ps noctu nũ est et abiq̃ dño suo sunt. Cũ aũt a fero & deinceps q̃si p totã noctẽ laborassent [vidẽs eos dñs oculis misericordie in mari] laborãtes [quarta vigilia noctis] de mõte descẽdit [& ambulans supra mare] eis appropinquauit. Diuidit aũt nox in quatuor ptes sm quatuor ercubias seu vigilias q̃s faciũt in castris ercubãtes & p vices quatuor si bi succedẽtes. Prima ꝯ cõticinium; q; tũc oẽs dormiendo cõticẽt & tacẽt. Sed̃a intrẽpestus; q; nõdũ est ps ad surgendũ; vel opandum. Tertia Gallicinium; q; tũc excitãt gallus ad cantandũ. Quarta antelucanum; q; aũ lucẽ. Aũ q̃libet vigilia tres horas hꝯ; vt ait Hiero. Stationes & vigilie militares in tria horarũ spacia diuidunt.

Patet ergo q̃ quasi p totam noctẽ piclitati fuerunt; quia pene iam nocte finita domin⁹ ad eos venit & non mox; sed demũ tamẽ eis succurrit; q; et si ad horã differre videt auxiliũ tribulatis tãdem tamẽ eos cõsolari & corroborare nõ desinit vnde Theoph. Permisit aũt dñs periclitari discipulos vt fierẽt patientes; vnde nõ statim eis astitit; sed p totam noctẽ piclitari pmisit vt doceret eos patiẽter expectare vt nõ a principio tribulationibus sperarẽt subsidiũ. Et iterum Vide q̃ so non in principio periculi dñs astitit; sed in fine pmittit nam q̃ nos esse in medio periculorũ vt certantes in tribulationibus pbabiliores fiamus; & vt ad ipm̃ solum recurramus; qui potens est ex inseratis nos liberare; cũ ei intellectus humanus sibi puidere nõ poterit; tunc salus diuina adueniet. Cõsidera nunc dñm q̃so fatigatus ex vigilia longua & oratiõe plixa solus descendit noctis tpe pedib⁹ nudis de mõte laboriosõ & forte petroso & vehementer ei cõpatere & q̃so vadit supra mare firmo vestigio et non infusis pedibus sicut supra terram nõ quidem assumpta agilitate & sed corporis grauitate; & agrorum liquiditate mauente. Cognouit ei creatura suũ creatorẽ; cuius etiã ptãte subiecte sunt omnes tribulationes mundi; vnde miraculose hoc fecit; sicut q̃ virgo manens virgo peperit; & q̃ manente corporis soliditate per clausa ostia dñs intrauit. Cum autem appropinquauit nauĩ; discipuli videntes eũ turbati sunt; & p̃ timore [clamauerunt putantes esse fantasma] & apparitionẽ rei nõ existentis vel alicuius spiritus nocere volentis; et tñ iam viderãt eũ tanta miracula fecisse q̃ credere deberent ipsũ super aquas posse ambulare. Et quia vt ex hoc apparet parue fidei erant. ideo [eos preterire volebat] id est ad modũ volentis se habebat eo modo sicut post resurrectionem suam ambulans cum duobus discipulis finxit se longius ire; q; non cognoscebatur; tales enim apparitiones fiunt communiter secundũ dispositionem iteriorem ipsorum quibus ostenditur. Ideo etiam ad horã pterire velebat; vt dilatata gratia magis grata fores & liberatio dulcior esset; sic & finxit se longius ire; vt desiderium accenderet. Et benignus dñs amplius eos vexari nolens ne abforberentur a timore; quia prope est oibus inuocantibus eũ in veritate; statim assecurauit eos dicens. Habete fiduciam scilicet liberationis contra desperationem tribulationis. [Ego sũ] liberator non fantasma [nolite timere] quia possum vos de periculo aque eripere. sm Hieron. non dixit quis esset; quia ex voce sibi nota poterant magistrum agnoscere; vel vt intelligerent ipsum esse qui. Ado. si dixerat qui est mitte me ad vos. Vbi Chry. Non cognoscebant personam eius ppter tenebras; statim ãt in voce cognouerũt eũ et timor solutus est. Vbi & Theopl. Cum autem hoies vel demones nos per timorẽ nitũtur mouere audiam⁹ xpm dicẽtẽ. [Ego sum nolite timere]. i. ego semper assistor; & sicut deus p maneo et nunq̃ pertrãseo. Non perdatis in me fidem pro falsis terroribus. Tunc petrus amore vehementi succensus stimulatus; cupiens q̃ ad dominã venire & illi propinquior esse dixit. [Domine si tu es]. s. liberator & saluator; [iube me venire ad te super aquas]. q. d. sm Hier. Tu p̃cipe illico solidabunt; vñ leuefiet corp⁹ q̃ ō per se est graue. Et iuit illi dñs voce et manu; vt veniret

Theoph. Chrysost. Theoph.

c Tribulatio petri super mare. Petri fer mo. Et confisus de oñi potẽtia insilijt in mare; cepit ambulare supra mare ambulare vt ad iesum posset venire. Felix mot⁹; q; sup aquas mũdane prosperitatis per p̃ẽptũ; & felicior terminus; q; vt veniret ad iesum saluatorẽ aiar. Intrũ eni desiderabat xpi societatẽ q̃ nolebat expectare adueniũ ei⁹ vsq̃ ad nauẽ; & volebat occurrere super aquã oblitus p amore xpi a que periculum. Vbi q̃ petrus frequẽtissime & ardẽtissime fidei fuisse mõstrat. Neq̃ eni pfundissimo pelago se se credere nisi fidẽ certissimã de dño hr̃et. Sciebat eni saluatorẽ nr̃m oia posse & nihil min⁹ de ptãte in mari q̃ in terra eũ credebat hr̃e. Et in hoc miraculũ mat⁹ apparuit; q; nõ solũ xp̃s virtute diuinitatis sup aquas ambulauit; & ẽt petrus eadẽ virtute ad ip̃ venit. Ꝯ postea petrus videns ventũ validũ & vehementẽ timuit ex ifirmitate hoĩs & titubauit; & q; pax dubitauit petrũ submersus fuit. Fides ardebat ꝯ hũana ifirmitas & pfundũ trahebat. Supra mare dñs eũ ambulare facit; vt diuinitatis sue potentiã oñdat; mergi facit vt ppriã infirmitatẽ cognoscat ne putet se equales deo & superbiat. Relinquit̃ ergo paululũ tentationi vt ita p ofones augeatur fides ei⁹ credẽtis se oñi impio posse liberari. [Et cũ cepisset mergi] statim dñs inuocauit & dextera oñi eũ ne mergeret erexit ac nauĩ restituens dixit ei. [Modice fidei q̃re dubitasti?] In hoc eũ paruitas fidei ĩ petro apparuit; q; ex q̃ ad preceptũ dei sup aquas liquidas ambulauerat de vento ꝯrio timere nõ debebat. vñ Chrisso. Vt igit̃ mõstraret q̃ñi nõ vẽri immisso sed illius modica credulitas piculũ opabat: subdit modice fidei q̃re dubitasti. In quo manifestat; q; neq̃ vẽtus nocere potuisset si fides firma fuisset. Modice fidei erat petr⁹ refectu eius quexpediebat eũ magne tñ & ardẽtissime respectu nr̃e fidei. vñ Hiero. Si apl̃o petro q̃ p̃fidẽter saluatorẽ rogauerat dicẽs. Dñe si tu es iube me venire ad te sup aquas; q; paululũ timuit ꝯ modice fidei quare dubitasti; quid nobis dicendus est q̃ huius modice fidei nec minimã quidẽ habemus particulã. Intrauit aũt dominus nauẽ; [cessauit q̃ ventus] & tempestas & omnia sunt pacata. In hoc xp̃s se ostendit dñm aeris: sicut in deambulatione sup aquas ostenderat se dñm maris. Vũ datur itelligi q̃ dñs patitur nos ad tẽpus tribulari vt virtus nostra probet; finaliter tñ & necessitate non deserit; ꝯ nobis proximus fit. [Et statim] virtute diuina [fuit nauis ad terram [ad quam ibant scz bethsaydam ciuitatem in terra genezareth. Qd̃ aũt iohannes dicit discipulos venisse trans mare in capharnaũ non est ꝯrium; q; capharnaum & bethsayda ĩ eo dẽ littore sunt & vicine; & forte discipuli venerũt in confinio vtriusq̃; medii aũt ab vtroq̃ extremo possumus denominare. Vel vento cõpellente venerũt p̃mo capharnaũ & postea inde bethsaydã. Et sic a deserto bethsaide. i. qd̃ primet ad termios ciuitatis bethsayde ĩ quo deserto dñs turbas pauit migrauerũt vsq̃ ad ciuitatẽ bethsaydẽ; inter ciuitatẽ & desertũ prinẽs ad ciuitatẽ ẽ mare seu stagnũ mediũ. Pluries legim⁹ discipulo; nauiculã fluctibus & ventis exagitatã; sed nunq̃ submersum. Semp eni deus adest suis in tribulatione q; promisit cũ; eis tũc esse vñ Bernũ. Quantũ cunq̃ feuiat tribulatio nõ, memineris te derelictũ; ꝯ memineris esse scriptũ: cũ ipso sum in tribulatione. Et ego aliud interi in tribulatione quid requirã? Bonũ mihi domine tribulari dũmodo ipse sis mecũ q̃ regnare sine te; sepulari sine te; gloriari sine te. Mystice nauicula ista est ecclesia vel quelibet fidelis a ĩat que fluctibus persecutionũ & tentationũ seculi mõ in hereticis; mõ in tyrãnis; mõ in falsis fratribus tundit̃ & turbat̃; cũ a patriã celestẽ tendere conat̃. Vẽtus ꝯrius est malignor spiritũ flatus; labor discipulor ĩ remigando; labores designat fideliũ ad quietẽ patrie celestis puenire conãtiũ. Ꝯ dñs vidẽs laborãtes pietatis in nauĩ corroborat; & aliq̃ manifesto adiutorio liberat. Nõ eni aufert auxiliũ; & si differat nõ derelinq̃t; & si q̃q̃ pressuras exponat. Diluculo aũt appropinquãre dñs supra mare ambulãs & pressuras seculi cõprimẽs venit ad eos; q; cũ hõmẽt em ad superni lumẽ p̃fidẽ erexerit; aderit dñs quisicut lucifer maturin⁹ oẽs tenebras pellit & pericula tentationũ cessare facit. deo eni presente pacificatur aia & fit tranquilla. Q; vero hec nauicula nõ rorpẽtes vehit; ꝯ fortiter remigantes significatur q̃d̃ in ecclesia non desidiosi & molles ꝯ fortes & in bonis operibus pseuerãtes peueniunt ad portũ eterne salutis. Moraliter mare mundus est; nauicula est penitentia vel crux xpi; motus aũt maris motus est tentationũ ex flatu demonũ; discipuli sunt in nauĩ; q; penitentia que est participatio crucis & passionis christi non cõtinet nisi discipulos domini. Jesus nõ est ĩ nauĩ quia penitẽtia nõ indiget eo q̃ aquas concupiscentie calcauit. Hec est secunda tabula post naufragiũ, vt dicit Hieron. sine qua nullus venit ad portus solide eternitatis. Jesus auctor salutis inducit tranquillitatem; quia sedat tentationem turbe ammirantur; quia tulia tranquillitatis in se experiuntur q; non est pax impijs. Petrus ambulãs super aquam nil mali passus est ab aqua; sed a quento qui eũ fere submersit; sic hoĩes ambulando super aquã mundi per cõtemptũ diuitiarum nil ab eis mali patiunt; tamen debent timere periculum venti superbie & elationis; propter p̃emptũ huiusmodi exurgentis. Hoc debent timere illi qui in angusta penitentia vel religione sunt & terrena dimiserunt & pedibus id est affectionibus & desideriis quibus anima graditur sup aquas ambulant; ne vento superbie agitentur & submergant. Unde primo que homini dictum est. Domina mini vniuersis mouẽtur sup terrã. ¶ Item moraliter nauis est corpus humanũ in quo aia est sicut nauta in nauĩ que fluctibus passionũ irritare & pcupiscentie que in organis corporalibus sunt frequenter impellit & aliq̃ periclitant; & morus passionis aliq̃ subuertit iudiciũ rõtionis. Sed quarta vigilia que terminatur in luce matutina xp̃s venit; q; oẽ mens ad superni luminis claritatem oculos erigit passionum impetus conquiescit. Et tunc fit applicatio ad terram genezareth. i. generantis auram per quam significatur spiritus aure lenis vbi est dñs & sanantur infirmi a languore peccati. Sic ergo triplex hic occurrit miraculum sed ambulario super mare & subita tempestatis sedatio et nauis multum a terra distantis ad portum deductio; vt discamus quod fideles in quibus est xp̃s tumore mundi premunt; fluctus tribulationũ calcane & velociter ad terrã viuentium transeunt. vbi August. Attendite seculum quasi mare. Vẽtus validus & magna tẽpestas vnicuiq̃ sua cu-

Tribulatio petri super mare. Petri fer mo. Chrysost. Theoph. Tribulatio bonis adest deus. Bern. Moraliter Fabula secũda est penitentia. Hieron. Nauis mo raliter. Gene. 1. August.

Amor scli. piditas. Amas deū ambulas? sup mare: sub pedibus tuis est seculi tumor. Amas seculū absorbet te. Amatores suos vocare nouit nō portare. Dz cū fluctuat cupiditate cor tuū vt vincas tuam cupiditatē inuoca xpī diuinitatē. Disce calcare seculū: memēto fidē in xpo. Et si motus est pes tuus si titubas: si aquam nō superas: si mergi incipis. Dic pereo: libera me. Dic pereo: ne pereas. Sol? ergo a morte carnis liberat te q̄ mortuus est in carne p te. Hec Aug. vbi t Beo. Nec mirandū si ascēdēte in nauiculā dño vētus cessauit: in quocūq; ergo corde deus p gram, sui adest amoris mox vniuersa vitiorū t aduersantis mūdi sine spūum malignoz bella cōpressa quiescunt. Et vt ait Theo. si voluerimus xpm i nauiculā nram suscipere. i. in cordibus nris habitare: statim inueniemur in terra ad quā ire volumus. i. in celū. [Cū aūt] dōs Jesus t discipuli eius [trāsfretassent venerī i terrā genezareth] sic dictas a loci vicinitate: t gentes regiōis illius cognouerunt Jesum: aliq; rumore t famam: aliq; facie t presentia. Et perquirentes infirmos vniuerse regionis illius adduxerunt eos ad iesum [vt vel fimbriam vestimenti eius] mererentur tangere: scientes q̄ poterat eos curare: t consequebantur bificia curationum tam mente quā corpore: q̄ illos quos xpo sanabat corpore sanabat t mente. vbi Chry. Nos aūt nō solum fimbriam aut vestimentum xpi habemus: sz ēt corpus eius cōedamus. Si ergo qui fimbriā vestimenti eius tetigerūt tantā acceperūt ſtutē: multo magis q̄ tortū ipz sustinēt. hec Chry. Mira fides gerasenoz vt nō tm̄ pūtium salute potenti sint: sz mittāt ad alios p circuitū: vt currant oēs ad medicū. Curre t tu p quacūq; infirmitate ad iesum autorē salutis: vt bificiū curatiōis p sequi merearis. Hoc aūt facto dñi iesu significat q̄ p̄dicator euāgelij oz curare languidos spirituali ter medicia p̄dicationis t scte opationis. Mistice trāsfreratio hec significat transitū xpi ad gētiles per apostolos. Innuit ergo primo transitū apostoloz t gentilium puersionem. genezar enim interpretatur virium natiuitatis t significat gentilitatē scdo sequētē fidei cognitionē: q̄z cognouerunt eū. tertio fideliū multiplicationē q̄z ad pgregandus infirmos miserunt in vniuersam regionē. t audiuit herodes tetrarcha famā de Jesu. i. de doctrina t miraculis eius ita vt et ipse t quidā alij mirarent in eo Johannem resurrexisse a mortuis. Et vere de mortuis surrexit qui de morte huius miserie corporalis sm spūm in vitā immortalem transiuit. Opinio enim oīm loquentiū de resurrectione t immortalitate aīe fuit q̄ post resurrectionem sit homo maioris t excellentioris potentie t virtutis q̄ antedum adhuc grauaretur infirmitate carnis: t iō Jo. iohānes baptista non fecisset miracula i vita sua herodes tm̄ credens eū resurrexisse a mortuis asserebat eum facere miracula. vnde Theophilus. Sciens herodes q̄ iohannez iustum existentem sine causa occiderat: credebat eum a mortuis surrexisse: quod ex resurrectione suscepisset miraculoz operationes. hec Theo. Per hoc aūt moraliter designat q̄ resurgētes ō mortes cu pe maioza virtutū opa debēt facere q̄ aū vt sic ostendant se gratos de sua resurrectione. Decollare iohannem. Mordaliter quoq; iohannez decollat q̄ bonū propositū ab aliquo aufert vl in se necat. Herodes vero inter dubium timidumq; vacillans optabat sepius t querebat videre magis ducto? curiositate videndi miracula q̄ deuotione: t vt si forte sic Johannem possit agnoscere: in mio volebat eum occidere. Per hunc significantur curiosi qui facta miracula videre querunt t audiri: sed non imitari. Tremebat quidez t formidabat herodes iohannem adhuc viuum pauperez prozsus t nudū: timebat ēt t formidabat euz iā occisum t mortuum. vnde Chrisō. Sed nec abscisum eius caput secare poterat ac libenter aspicere: q̄z post mortem quoq; iohannis in illo terroz vigebat. Tāta ē vis quippe ſtutis vt post mortē quoq; sit viuentibus fortioz: adeo est imbecillis nequitia ēt si honore regis iuuetur ēt si presidio multitudinis atq; vniuersa hui? mūdi potentia fulciat: oībus tamen peccatoribus quibus inest cū ctis omnino rebus fragiliores fecit. Et iteruz. Peccatores enim scientes t nescientes quemq; strepitum pertimescunt: pcttm̄ enim nemine arguente hominem proditi: memnem accusante condemnat: t timidū t pigrum reddit delinquentem. hec Chri.

Oratio.

Omine iesu xpe clementissime dignare i nauiculā pectoris mei ascēdere t supbie vētositatē ac vitioz insurgētium procellas sedare: ne me i aliq; tentationū ventus subuertat vl vnda submergat da mihi in pturbatiōe p silium: i p secutione auxilium in tribulatiōe solatium: i aduersitate fortitudinē in oī tentatiōe virtutē. Libera me a tēpestatib? huius pcelloſi maris: t pduc me ad tranquillitatē quieti littoris dans mihi nunc pacem temporis t pectoris t post hoc eternitatis Amen.

De verbis dñi ppter que quidam retro abierunt. Cap. LXX.

Postēq̄ ergo dominus Jesus transfretasset cum discipulis a deserto vsq̄ ad genezaret [altera die] turbe quas pauerat non inuenientes eū in loco vbi hoc fecerat intrauerūt naues supuenientes a ciuitate tyberiade que est iuxta idē desertū t transfretantes [venerūt capharnaum] Et inuenientes iesum mirabantur quomodo illuc venisset cum solā nauiculam vidissent quam cum discipulis non intrauerat t dixerunt ei. [Rabbi quando huc venisti] qui. i. nec discipulorum nec aliā nauē intrasti. [Rūdit eis iesus] non ad questionē eoz: sed ad intētionē. [Amē dico vobis] licet vos quasi deuotos osēdatis tū [queritis] t sequimini [me]. i. aliq; ex vobis: t si nō oēs [nō ppter signa que vidistis] q̄b? me cognoscere potuistis nō ppter sermonē quē audistis: mō vt mihi vel signis meis que facio credere velitis [sz q̄z māducastis ex panib? t saturati estis] hoc est non propter mei sed propter refectionē p victu oporteat vos laborare t habere sollicitudinē. q. d. propter carnē me queritis t nō propter spūm: q̄z. vt saturemini ite: t sz deberetis esse magis solliciti de cibo spūali quo aīa sustentat. q̄z tāto melior est cibo corporali quo corpus reficit q̄to aīa melior esse corpore dignoscitur. Considera mō quāte suauitatis fuerunt panes illi q̄ vis ordeacei quoz dulcedie ille turbe capte adhuc oīm sequebant tā sollicti. Hec mirū q̄z suauis t dulcis erat prouisor t dispēsator panum illoz. Sic quotidie multi querunt Jesus non

Johā. 6.

Virtutis vis.

nō ppter iesu: t sed vt dō sit eis i hoc tpe t p̄mti vita vt assequant cōmoda t vitēt dāna. Multi etiā cōficiūt iesum nō ppter iesum: sed propter nūmū. Hic letus obuiat intrātibus religionem et assumētib? clericatus ex ignauia: vt sic otio se t sine labore panē manducēt. Quid? ait dōs [Queritis me] ab ambitione plurium redditum ecclesiarū celebratione plurium missarum et ppter alia hmōi [non q̄z vidistis signa]. i. opa in quib? velitis me imitari: de quib? o dñe fac mecū signū in bonū [sed q̄z māducastis] ex reddit? t oblationibus [nec tm̄ saturati estis] q̄z sm dictum cōe quo plus sunt porate plus sitiūtur aque. Ita etiā est de cupiditatis pane. vnde Greg. De panibus eū fuerāt saturati: t per eoz psonā dōs illos intra sanctam ecclesiam detestatur q̄ p sacros ordines ad oīm ppinquātes non in eisdem ordinibus virtutū merita: t sed subsidia vite p̄tis ex quirūt: nec cogitant quid viuēdo imitari debeant: sz que cōpēdia p̄cipiendo sa tienē. Satiatos ḡppe de panib? dōm sequi est de sctā eccl'ia tpalia alimēta sumpsisse: t nō propignis oīm: sz p panib? q̄rere est ad religionis officiū mō. p agēdis virtutib? sed p requirēdis subsidijs tpalibus inhiare. vñ t Chris. Discam? assistere iesu: sz nō ppter dationē sentibilius vt nō exprobremur sm iudeos. Et eū q̄ritis me ait nō q̄m̄ vidistis signa: sed q̄m̄ comedistis ex panibus et saturati estis. Propter hoc nec cōtinue facit hoc signū: sed scdo solū vt erudiat eos non vēri seruire sz spūalib? adherere cōtinue. Ibi itaq; adhereamus et nos t querannus panē celestē: t accipientes oēm p̄ciamus vite hui? solicitudinē. vñ etiā August. Quā multi nō q̄runt iesum nisi vt illis faciat bōm tps. Alius negociationē habens q̄rit intercessionē clericoz. Alius premitur a potentioze fugit ad ecclesiā. Alius vult p se interueniri apud eū apud quē psrū valet. Ille fic. ille sic. Impleē quotidie talib? ecclia. Vix q̄rit iesus ppter iesum. vñ t Beda. Illi etiā qui in oīone q̄rūt nō eterna sed tēporalia: q̄runt iesum non ppter iesum: sed ppter aliquid aliud. Et quia turbe in hoc operabāt. i. sequendo xpm propter cibum corporalē t inducit eos ad opera meritoria vt ad reficiendū q̄rant cibū spūalem. Unde satagens eoz satiare menres quoz satiauerat vētres altioē eis panem ostēdit t ait. [Operamini] id est operādo queritesu opib? mc[illegible]mini] [non cibum qui perit] sz corporalem [sed qui permanet in vitam eternam] sz spūalem qui eternam tribuit vitā. Cibum qui perit opatur omnis ille qui intentionē spirituālem ad tēporale refert lucrum: sicut illi qui oīm sequebantur ad hoc q̄ corpaliter pascerentur: qui aūt laborē corporalem per intentionem refert ad spirituālia: hic [operatur cibū qui nō perit: sed qui pmanet in vitā eternā] hic aūt cio? est verbi dei t gratie p cuius deuotione sequi debuerant p̄cipue. Op? ergo nostrū. i. p̄ncipale studium t intentionē nostrā dirigam? ad querendū cibū qui ducit ad vitā eternam. i. bona spiritualia. Ad tpalia aūt nō debem? p̄ncipaliter accedere: sz accessorie solū eum pcurare rōne corpis corruptibilis: q̄ō i hac vita oportet sustentare. vbi Chr. Quasi diceret vos exquiritis escam tpalem: ego aūt corpora vestra nutriuit: vt per hoc exquireretis illam escā que nō tpalem: sed eternam tribuit vitam. Et iterum. Sed q̄z quidam eorum qui volunt pigre nutriri abutuntur hoc verbo: necessarium est inducere id quod est pauli. Qui furabatur iam non furetur t magis aūt laboret manibus suis vnde tribuat necessitatē patienti. Sz t ipe corinthum veniens mozabat apud aqlā t priscillā et opabatur. Dicendo ergo ne operemini cibū qui perit nō insinuat q̄ oporteat pigritari. sed q̄ oportet operari t dare. hoc eū est cibus qui nō perit. Operari aūt cibū qui perit t est affici secularib? reb?. Hoc igitur dixit: q̄z illi nullas fidei curam habebant: sed solū volebant implere nihil laborantes: et hoc decenter cibum q̄ perit vocauit. hec Chri. Que cibū permanentē filius hois dabit vobis. i. paratus est dare: q̄z ad hoc venit in mundum missus a patre. Hic enim filium hois deus pater signauit. i. ad hoc ipm spāliter assignauit: instituit mit: credo in mūdū vt daret vitam eternā mūdo. Un infra dicit. Ego ad hoc veni in mūdū vt testimonium phibeam veritati: et hoc est dare cibum spūalem. Operam ergo dare vt possitis cibū spūalē habere. Queritis me propter aliud: q̄rite me ppter me non propter aliū qui sum cibus ymanens in vitam eternam. Se ipsum eū hic cibū insinuat: vt statim patebit. Operamur ergo opus dei. i. q̄ ipe acceptat t per q̄ ḡsequ possum? hic cibū qui nō perit: duz per fidem verā t bona opera nos xpo incorporamus t efficim? cū nostrū mētis cibum quez ipse per gram̄ nobis dat vt maneat nobiscum in eternū. Ipse eū est cibus quo viuunt angeli qui pmanet in vitā eternā. Sed iudei quasi ingrati de cibo que eis dōs dederat manna q̄ō patres in deserto comederāt p̄ferebant dicentes. [Patres nostri māducauerūt manna in deserto sicut scriptū est. Panem de celo dedit eis manducare] quasi dicerēt. Tu adhuc nō fecisti filia moysi. moyses eū dedit māna t annis quadraginta. Tu aūt panē ordeaceū t pauisti nos semel trm̄. vñ Augu. Attendebant itaq; qualia fecisset moyses: et adhuc aliqua maioza volebant fieri. q. d. Tu p̄mittis cibū qui non perit t non talia operaris qualia moyses panes eū ordeaceos ille non dedit: sed māna de celo. Et [dixit eis iesus Moyses panē] sz significatiuū de aere: qui descendebat vt ros vel pruina t nō verū [panē de celo] descendētem vobis tunc [dedit sed] modo [pater meus dat vobis panem de celo verum] ipm sz dōm iesum: quem ille panis figurabat. nam ille panis figura erat istius panis qui veritas est. Ubi non diuidit nec distinguit hic verū contra falsum: quia panis ille verus non falsus fuit: sed contra figurale: et sic panis ille proprie nō fuit panis verus: quia fuit figura panis substantialis dari in sacro: t ideo iste panis est verus q̄ fuit p illū figurat?. [Panis eū dei verus] et non figuralis [est qui descendit de celo: t dat vitam mūdo] effectus nāt̄. panis est vitam conseruare: et ideo ille est verus panis spirituālis qui dat t conseruat vitam spūalem: hoc autem competit verbo incarnato: cuius egressio a summo celo id est a patre vnde venit [vt vitā daret mundo.] Panis corporalis non dat vitā: sed tm̄ p̄existentem conseruat ad tps: panis vero spirituālis ita viuificat q̄ ipse dat vitā: nā anima incipit viuere per hoc q̄ adheret verbo dei: t ideo ipsum verbum dei principaliter dz panis vitet propter quod xps dicit. ego sum panis vite. id ē dans vitam per diuinitatem [qui de celo descendit] passumptam humanitatem [ex quo si quis]

Ephe. 4.

Actuū. 18.

Lib' spūalis qui non perit.

Jo. xviij.

Ps. lxxviij.

August.

Panes ordeacei suauissimi.

Panis cupiditas.

Panum secratores.

Chrisō.

Jesus ppter se q̄rentes.

Augustin' quesito res xpi.

Beda.

Cibum qui perit operari.

Verus panis.

Chrisō.

digne [manducauerit] ac sic fide ⁊ dilectione cõiunxerit [nõ morietur] morte aie sed viuet nõ tamen in pñti ⁊ tũc vita gratie: sed etiã in futuro ⁊ in eternũ vita glie. Non sicut [patres] eoꝝ [qui sil'es istis erãt [mãnducauerũt manna ⁊ mortui sunt] morte aie: qꝫ qõ videbãt nõ intelligebant: qõ non videbãt nõ intelligebant. Iusti aũt qui sil'es istis non erant: non ꝓn animã mortui sunt qꝫ visibilẽ cibum spũaliter intellexerunt. Unde erga deuotos habebat oẽ delectamentũ suauitatis: malis aũt erat insipidus quozũ ãia nauseam habebat sup cibo illo qũ edebãt. Sic eucharistia digne sumentib⁹ est vite spiritualis solatiũ ⁊ indigne sumẽtibus iudiciũ. Ille ergo est vere panis viue seu viuus ⁊ de celo descendẽs qui põt ꝑseuerare a morte ꝓn aiam ⁊ dare vitã eternam: talis vero panis est verbũ incarnatũ: non aliũ dat⁹ est a moyse in deserto: qꝫ multi q̃ ex illo manducauerunt: mortui sunt in aia ⁊ morte eterna. Et tunc inter cetera dixit eis iesus ꝗba spũalia de corpore ⁊ sanguine suo [Panis] inq̃t .i. signatũ p panẽ [quẽ ⁊ ego] summus sacerdos [dabo] sacramẽtaliter ⁊ spũalites: vel saltẽ spiritualiter mãducãti [caro mea est] latẽs sub specie panis p mũdi totius vita sufficienter: si in quibusdam non efficit: culpa eozũ est. Et iterũ. [Nisi manducaueritis carnem filij hois] viuificam ad vitam gratie ⁊ glorie [⁊ biberitis eius sanguinẽ] intima aspergentem ⁊ emendantem [non habebitis vitam in vobis]. .i. pignus vite: gratie ⁊ glorie. Et iterum. [Qui manducat carnem meã] que pignus est vite: qꝫ in carne est deitas qui viuificat [⁊ bibit meum sanguinẽ] potũ spũali q̃ inq̃t manducat ⁊ bibit vt ds .i. non solũ sacramentaliter sed etiam spũaliter [hꝫ vitam eternam] qꝫ hꝫ principium viuificans in eternũ. Et iterum. [Caro mea vere est cibus] inquantũ est coniuncta verbo dei qõ est cibus quo viuũt angeli [⁊ sanguis meus vere est potus] qꝫ totus purus nihil habens de contrario admixtum ⁊ cetera ymõdi dixit tunc eis. Qualiter aũt eius verba intelligere debeamus ipse dñs exponit dicens. [Qui manducat carnem meã] vt spũalẽ cibum [⁊ bibit sanguinẽ meum] vt spũalẽ potũ [in me manet] p vite conformationem [⁊ ego in illo] p gratie inhabitationem. Profecto fides in corde tuo est xp̃s in corde tuo. Crede ergo in eũ ⁊ manducasti. Hec fides per dilectionẽ operans est opus dei vt initium ⁊ finis omnis boni qꝫ p fidem verã homo incorporatur deo, vnde Augu. Credere in eum est credendo amare ⁊ credendo diligere; credendo in eum ire ⁊ eius membris incorporari ipa est fides quam de nobis exigit deꝫ qui p dilectionẽ opatur. Credere ergo in eũ est manducare cibum q̃ manet in vitam eternã. Ut quid paras dentes ⁊ ventrem. Crede ⁊ manducasti, hec Augu. Caro enim xp̃i duplex est spiritualis .i. ecclesia: matesialis quam assumpsit de virgine maria. Comestio ergo fit duobus modis .i. spũaliter qũ ds ecclesie vnitur ⁊ sacramẽtaliter qũ corpus ⁊ sanguis in altari sumit ur. Cũ panis in altari est sacramentũ corporis xp̃i qõ est ecclesia ⁊ qõ assumpsit de maria. Et [cum hec dixisset in synagoga] vbi locus cõis ⁊ publicus erat docendi doceis in capharnaũ que erat metropolis galilee p qõ ostẽditur q̃ xp̃s in palam docebat sicut habens doctrinã sanã ⁊ nõ suspectã: ⁊ hec dicendo charitatẽ suã nobis cõmendasset in dando corpus ⁊ sanguinem suum [multi ex discipulis eius] .i. ex his qui eũ sequebanꝫ ea tanq̃ carnales ꝓpter cecitatem cordis nõ intelligentes: sed carnaliter accipientes ⁊ abhorrẽtes murmurabant: dixerunt .s. secrete apud discipulos. [Durus est hic sermo] atq̃ difficilis [quis põt eum audire]. .i. intelligere ⁊ obedire. durum eũ putabant ad intelligendũ. inaudibilẽ ad faciendum. hoc autẽ ꝓn Aug. Dñs dispensatiue permisit: ⁊ vt bũ docentibus causam patientie ⁊ consolationis contra maliguantes eorum dicta preberet: cum discipuli etiam verbis xp̃i detrahere presumant. [Sciẽs autem iesus] qui scrutaꝫ corda [qꝫ de hoc] occulte [murmurarent] soluit qõ illis monebat et aperit vnde fuerunt scandalizati si tũ intelligerent. Illi eũ putabãt eũ erogaturũ corpus ⁊ sanguinem suum: ipse autẽ dixit se ascensurũ in celũ vtq̃ integrũ: ⁊ ergo de spũali manducatione hoc intellexit nõ de carnali. [Cũ videritis] inquit oculis cordis [filiũ hois ascẽdẽtem] vbi erat priusq̃ assumeret carnẽ certe vel tũc intelligetis quia gra eius nõ cõsumit morsibus: ⁊ qꝫ non eo mõ quo putatis erogat corpus suũ. Ipsi eũ intellexerũt carnẽ qõo in cadauere laceratur aut in macello vendit: nõ qõo spũ vegetat. vbi Augu. Filius hois xp̃s ex virgine maria hic esse cepit in terra vbi carnẽ assumpsit ex terra. Quid ergo sibi vult qõ ait: [Cũ videritis filium hois ascendentem vbi erat prius] nisi vt intelligamus vnã personã esse xp̃m deũ ⁊ hominem nõ duas ne fides nostra nõ sit trinitas sz quaternitas. sic ergo erat filiꝰ hois in celo quẽadmodum filius dei erat in terra in suscepta carne filius hois in celo in vnitate persone. vnde ⁊ Theophilus. Nõ ergo propter hoc putes quod de celo corpus christi descenderit: sed quia vnus ⁊ idem erat filius dei ⁊ hominis. Deinde dicit. [Spiritus est qui viuificat], .i. verba ꝓn spiritualem sensũ intellecta viuificant ⁊ vitam dant [caro aũt nõ prodest quicq̃] sine spũ. .i. ꝓn carnalẽ sensum intellecta nihil proderũt: imo nocẽt. Sicut scientia sine charitate inflat sed per charitatẽ edificat. [Verba q̃ ego sum locut⁹ vobis] ad vtilitatẽ vestrã de corpe meo mãducãdo ⁊ sanguine bibẽdo [spiritus ⁊ vita sunt]. .i. spũalem habentin tellectũ ⁊ spũaliter ⁊ non ad literã intelligenda sunt ⁊ viuificãt litera enim occidit spiritus autem viuificat. Nam sicut palea frumentum: sic ⁊ litera tegit spiritum. Hinc eũ voluit intelligere manducatores ⁊ potatores carnis ⁊ sanguinis suiꝰ vt illo maneant ⁊ ipe in illis. [Ex hoc autẽ multi discipulorũ eiꝰ] in doctrina eius nõ ꝓfectorũ qui ad audiendũ eius doctrinam ipsũ sequẽtes videbanꝫ ⁊ sed nõ erant vere discipuli [abierũt retrorsum] ⁊ retrocesserũt [⁊ iam non cũ illo ambulabant] credẽtes vel per pniam redeuntes. [Dixit ergo iesus ad duodecim. Numquid ⁊ vos] quos spũaliter elegi ⁊ vultis abire] Nõ petit quasi ignorans: sed vt ostendat se eis non indigere: qꝫ potuit in eoꝝ optione cum alijs recedere. [Et petrus] qui erat principalior ⁊ obediens ac firmus sicut patra ⁊ in oibus mãtie ad interrogandũ dñm eiꝰ rũdendum promptus ⁊ feruore charitatis p se ⁊ alijs [rũdit. Dñe] in cui ius ditione cuncta sunt posita [ad quem ibimus quia non est dux veritatis nisi tu. q. d. Similem tui inuenire non possumus ⁊ tu solus sufficis nobis propter quem omnia relinquimus. Et cum non sit similis tibi non est a te sed ad te eundum. vnde August. Si nos repellis a te da nobis alterum te quem sequamur. In petri responsione exprimitur maxima dilectio ad xp̃m. vnde Chri. Petrus fratrũ amator amicitie conseruator p toto respondet co. legio. [Domine ad quem ibimus.] Hoc aũt verbus multe amicitie est ostensiuum ⁊ iam enim christus eis honorabilior erat q̃ patres ⁊ matres. [Verba vite eterne habes] id est verba vite eterne promissiua et ad eam inductiua quibus qui nõ crediderit in eternum peribit. Qui in ministratione corporis ⁊ sanguinis tui pmittis vitã etiã in ꝓbis predicationis tue pmittis eaꝫ virtus enim dei est in euangelio. Moyses habuit verba dei similiter ⁊ prophete sed raro verba vite eterne: tu ꝓ pmittis vitam eternam. Quid ergo aliud maius querimus? Exprimit enim in petri rũsione ꝗa confessio fidei cum subditur. [Et nos credimus corde] ⁊ cognouimus signorum virtute vel [credimus ⁊ cognouimus] qꝫ de credere procedit et intelligere [qꝫ tu es xp̃s] quantum ad humanitatem in qua vnctus es vnctiõe deitatis vt rex et sacerdos [filius dei] patris naturalis q̃tum ad diuinitatẽ ⁊ per pñs equalis ei natura ⁊ potentia. .i. ꝓn Augu. quia ipsa vita eterna tu es et non das in carne ⁊ sanguine nisi qõ es. .s. vitam eternam. Panem ac carnem ⁊ sanguinem suum vocat hic dñs fidelium societatem in corpe suo qõ est ecclesia. Panẽ qꝫ ecclesia quotidie reficit quos recipit ⁊ in ea quotusq̃ ad plenam sacietatem peruenitur alter alterum verbo ⁊ erõplo pascit. vnde dñs ad petrum. pasce oues meas. Caro aũt ⁊ sanguis xp̃i ecclesia ōz ⁊ quia incarnatione verbi fide ⁊ sacramentis vnita viuit de spiritu xp̃i. Sicut enim corpus vniuscuiusq̃ hominis viuit de spiritu suo. .i. de anima sua ita fideles anime viuũt de spũsancto. Unus ergo panis ⁊ vnum corpus sive vna caro ⁊ sanguis xp̃i multi sumus. Conformitas etiam xp̃i ecclesie pariter ⁊ caro ⁊ sanguis xp̃i appellatur co q̃ sit proprius effectus incarnationis verbi ⁊ finalis causa dominice passionis. vnde Aug. Hãc itaq̃ cibum ⁊ potũ societatẽ vult intelligi corporis ⁊ membrorũ suorũ qõ est ecclesia. Hui⁹ rei sacramentum .i. vnitatis corporis ⁊ sanguinis xp̃i in dñica mẽsa preparatur ⁊ de mẽsa dñi sumitur Qui accipit misterium vnitatis ⁊ nõ tenet vinculum pacis nõ misterium accipit p se sed testimonium ō se. Hoc est ergo mãducare illã esã ⁊ illum potũ bibere in xp̃o manere ⁊ illũ manẽtẽ in se habere. Ae per hoc q̃ nõ manet in xp̃o ⁊ in quo non manet xp̃s: pculdubio non manducat spũaliter eius carnẽ nec bibit eius sanguinem: licet carnaliter ⁊ visibiliter premat dẽtibus sacramenta corporis ⁊ sanguinis xp̃i ⁊ tãte rei sacramentũ ad iudicium sibi mãducat ⁊ bibit. Signum ergo qꝫ manducabit ⁊ bibit hoc est si manet ⁊ manet ꝓ habitat ⁊ inhabitaturꝰ si heret et nõ deseratur. Manemus aũt in illo cũ sum⁹ mẽbra eius: manet aũt ipe in nobis cũ sum⁹ tẽplũ eius. Hec dicuntur vt amemus vnitatẽ ⁊ timeamus separationem. Hoc totum qõ dñs de carne ⁊ sanguine suo locutus est ad hoc nobis valeat vt carnem ⁊ sanguinẽ xp̃i non edamus et bibamus tũ in sacramento: qõ ⁊ multi faciunt malis sed vsq̃ ad spũs participationem manducemus ⁊ bibamus vt in dñi corpore tãq̃ membra maneamus vt eius spũ vegetemur. hec Augu. Et ꝓn ennãdẽ. Ille sacramentaliter manducat ⁊ bibit qui ipsum sacramentum tũ sumit: spũaliter ꝗo q̃ pertingit ad rẽ sacramẽti: q̃ res est duplex vna signata ⁊ cõtẽta que est xp̃s meis q̃ cõtinet sub speciebus panis ⁊ vinialia res est signata ⁊ nõ contẽta ⁊ hoc est corpus christi misticum quod est in predestinatis vocatis ⁊ iustificatis. Et sciendum q̃ nõnulli doctores aliq̃ de pdictis incidẽtaliter ad altaris sacramentum referũt sed in cõtinus expositiõe nullus ⁊ qꝫ de sacramẽto altaris ppie habetur infra in cena dñi qũ hoc sacramentum instituit. ¶ Oratio.

O mine iesu xp̃e sufficiẽs sal⁹ aie mee da mihi te solũ desiderare: desiderando te ꝓpter te: nõ ꝓpter aliud q̃rere: q̃rẽdo inuenire: inueniẽdo tenere tenẽdo amare: amãdo pctã redimere: redẽpta nõ iterare. Illustra queso dñe cor meũ lumine tue gre diuine vt te ductorẽ in oibus vijs meis habeã et semp te q̃ es super oia pre oibus timeã ⁊ diligãtuã in oibus faciam voluntatem: nec vn q̃ a te recedam sed semp tibi adhereãꝫ: tu solus sufficis ⁊ vitam eternam promittis: ad quã misericorditer pducere me digneris. Amen.

¶ De trãsitu dñi ⁊ discipulorũ per sata. Ca. lxxj.

Deinde cum dñs quadam die sabbati [trãsiret p sata] seu blada. .i. campos vbi erãt segetes [discipuli eius] vt homines esuriẽtes [vellebant spicas] propter cibozũ defectũ ⁊ penuriã [⁊ manib⁹ suis cõfricãtes edebãt grana] cõsolãdo famis inopiã. Ecce fercula apl̃oꝝ .s. grana spicaꝝ. erãt eũ columbe grũ spicaꝝ comedere. Esuriebãt: tũ ex pauptate ⁊ tũ ex turbarũ importunitate in quo signat q̃ pdicatores ⁊ prelati debẽt postponere cibũ corporꝝ propter salutem animaꝝ. vñ Beda. Nõ habẽtes eũ discipuli spaciũ manducãdi ꝓpter importunitatem turbarũ esuriebant vt hoies: sz vellentes spicas inediam ꝓsolabãtur qõ est indicium austeriozis vitẽ nõ ꝓparatas ẽcasi sed simplices querere cibos. vñ ⁊ Chri. Putas quãtã occupationem doctrine habebãt apostoli: vt nec mãducãdi licẽtiã inuenirẽt. O beati apostoli in qb⁹ tũc corp⁹ qõ sum est suggerebat qũ anim⁹ q̃d ageret nõ habebat. Carnales autem hoies: nec tũc spũalia curãt: cum nihil habuerint carnale qõ agãt [Pharisei aũt videtes] reprehenderunt dñm de hoc quasi ō legẽ agerẽt discipuli ex doctrina magistri. et dicunt [Ecce discipuli tui faciũt id qõ nõ licet eis facere sabbatis.] Non arguebãt eos agere ō legẽ quasi raperẽt alienum qꝫ ꝓn legẽ licitũ erat famelico intrare segetem vel vineam primi et cõedere: nõ tũ falcẽ mittere seu foras ẽjcere vel portare sed sup eo q̃ spicas vellẽdo ⁊ fricãdo die sabbati cibum ꝓparabãt fibiq̃ ꝓceptum erat in lege q̃ cibaria ꝓparentur die precedenti: ⁊ nõ in die sabbati, vbi Chri. Iudei sciẽtes qꝫ discipuli quasi speculum sunt magistri: qꝫ in discipulis magister videtur ꝓpter hoc errorẽ discipulorꝫ volentes io oppꝛo brium xp̃i vertere ita dicebãt. Non ꝓpter iniuriam legis dolẽtes: sed detractionis occasionẽ inuenire cupientes: ista dicebãt. Nec eũ poterant alijs cõtra legẽ agẽtibus ⁊ cõtristãti: cum ipsi quotidie in lege peccarent. Nã qui alio peccante doleret ipse circa iustitiã multũ est ꝓfectus Nec eũ potest alijs alteri amplius misericors esse q̃ sibi. hec Chrisost. Dñs aũt confutat pha-

Lucꝝ. vj.

Mat. xij.

Famesapostolorũ.

Beda.

Chriso.

Discipuli magistri.

Dolere de pcto alieno.

Durus sermo.

Augustin.

Augu.

Chriso. petri fertur.

Augu.

Panis ⁊ sanguis ecclesia est.

August.

Theoph.

Augu.

Et.i.con.h

2. Co. j.

Credens mãducat. Augustin⁹

Credere in xp̃m.

Caro xp̃i duplex.

riseos: discipulos rationabiliter excusando: et
ꝗ cõtra legem nõ faciebant ostẽdẗo. Et primo
per exemplũ quo duplex tangit rõ. Prima est a
simili ex parte sumẗtium: qꝛ similis necessitas
fuit in discipulis q̃ fuit in dauid: q̃ comedit cõ
secratos [panes propositionis quos non licebat
ei edere] neq̃ his qui cum eo erãt] si ergo dauid
excusatur: quia comedit: necessitate: quod alias
non licebat: per cõsequens ⁊ discipuli excusan
tur: qꝛ necessitas eis imminebat. Scõa est a mi
nori ex parte sumptoꝝ: qꝛ dauid in necessitate
comedit sanctos panes licite: qõ licebat [solis
sacerdotib⁹] ergo multo magis discipuli spicas
cões oibus. q. d. si necessitas ibi legem non ha
buit: nec hic habere dz. Necessitas enim facit ali
q̃d licitũ qõ alias esset illicitum: ⁊ cõ discipulis
esurientibus qõ licitũ nõ erat in lege: factũ est
licitũ famis necessitate. Sic hodie si quis eger
ieiunũ fregerit reus nõ habet. Cũ ergo phari
sei illa legunt laudãt miam factam in dauid et
suis: ⁊ q̃ ista videt reprehendunt transgressio
nem in discipulis: ex quo apparet ꝗ nõ legis in
iuriam defendũt sed suã malitiã ondũt. Alia ra
tio est a maiori: qꝛ sacerdotes quoꝝ interest ma
xime cerimonias legis obseruare violando sab
batũ q̃ꝗ sine crimine sunt: vt dnꝰ in tẽplo opa
manualia circa sacrificia faciunt animalia occi
dendo excoriãdo: hostias lauãdo: carnes coquẽ
do: ⁊ consimilia faciendo vel etiam dum pueros
circũcidũt: ergo multo plus discipuli q̃ nulli⁹ in
hoc legis sunt vel ordinis vellẽtes spicas in die
sabbati ⁊ comedentes sine crimine sunt. Deinde
post auctoritates alienas conuicit eos auctori
tate propria. Et primo per assertionẽ veritatis:
⁊ est ratio talis: qꝛ potentius est tẽplũ spiale ꝗ
figurale sed figurale potuit defendere sacerdo
tes sibi seruientes: ergo multo plus spirituale
qõ est xps: discipulos sibi credẽtes. de quo tem
plo dicit. Soluite templum hoc [qꝛ maior tẽplo
est hic]. s. xps: qꝛ ẽ tẽpli dns. Scõa rõ est in qua
cõuicit eos p affectũ pietatis ⁊ est talis. Magis
vult dns affectum mie ⁊ pietatis ꝗ cerimonias
veteris legis: sed pascere esuriẽtes est opus mi
sericordie ⁊ obseruare sabbatũ vel victimas of
ferre est cerimoniale: ergo ⁊c. Unde magis vult
deus miam qua q̃s subuenit alteri vel sibi indi
genti ꝗ sacrificium: ⁊ opa mie sunt magis acce
pta deo ꝗ victime hostia esti deo placabilis est
salus hominum. Tertia ratio est in qua conuin
cit eos per sue potestatis ostensionẽ. ⁊ est talis.
Dominus potest disponere in his rebus quibus
totaliter preest: sed xps preest totaliter et disci
pulis et sabbato: ergo potest dispensare cum di
scipulis de opere in sabbato. Ipse esti fecit sab
batum propter hominẽ: vt in eo quiescat et deo
vacet: ⁊ nõ hominẽ ꝓpter sabbatũ: ⁊ ita [dominus
est etiã sabbati.] et ideo sm Ambro. sicut po
fuit sabbatum: ita potest etiam destruere. Quia
ergo sabbatũ ꝓp hoiem fecit et dns sabbati est
magis curã adhiberi voluit saluti hoiꝝ ꝗ custo
die sabbati ꝑmittẽdo discipulos spicas vellere
⁊ famẽ repellere. xps itaq̃ nõ subest obseruatio
ni legis: ⁊ ꝓeest ⁊ eam mutare põt: ⁊ iõ nõ peccat q̃ sm ordinationẽ ei⁹ obseruat. Qõ ait ōz fa
ctus sub lege subiectio illa erat voluntatis non
necessitatis: ideo q̃ꝗ se subiecit propter humi
litatem: quãdoꝝ se ꝑkuisse ostẽdit ꝓpter aucto
ritatẽ. vbi Chrs. Sabbatũ nõ ꝓpter ociũ factuꝝ
est: vt oino in die sabbati vacẽt sed vt ociantes
meditentur deum suum esse factorem et per va
cantiam dei opera recordẽtur: vt dum vacantie
illius rõ queritur deus rerũ opifex demõstret.
Ipsi esti legẽ dãs sabbati: nihil facietis ait: pre
ter ea q̃ faciet anima hoc est esti festũ si intendã
tur spiritualia ⁊ secedant terrestria ⁊ vacemus
vacatione spiali. hec Chrs. Mystice ꝑ apostolos intelligi possunt ꝑdicatores ⁊ prelati: per esurẽ
tes fames salutis humane: per sata mundus in quo
sunt diuersa hominum genera seminata per di
uersas segetes diuerse nationes: per spicas ho
mines: per paleas corporal: per grana anime qꝛ
sicuti in spica duo sunt: sc̃s granũ ⁊ paleatis in
homine corpus ⁊ aia. Discipuli ergo. i. predicato
res ⁊ prelati esurientes hoim salutẽ debẗ trãs
ire per sata. i. per mundum predicando ⁊ euelle
re spicas homines a terrenis q̃b⁹ corde inhese
rant separando cõfricare manibus exemplo sue
operatiõis ad bonum ꝓuocãdo: in qua separa
tur vitium a virtute sc̃s palea a grano ⁊ sic man
ducare ecclesie incorporando ⁊ sabbato debent
hoc agere. s. spe quietis eterne ad quã alios vo
lunt inuitare. Et de hoc conquerunt pharisei. i.
demones ⁊ infideles phariseorum cõsortes, vbi
Beõ. Vellere itaq̃ spicas ẽ homines a terrena
intẽtione qua solum mẽtis quasi radice fixerãt
eruere: fricare aũt manibus exẽplis virtutum
ab ipsa carnis cõcupiscentia quasi folliculis at
q̃ integumẽtis aristarũ puritatẽ mentis exue
re. grana ꝓo manducari est emundatum quẽq̃
ab omni inquinamento carnis et spiritus per
ora predicantiũ ecclesie membris incorporari,
sicc Beda. Item per sata intelligitur sacra scri
ptura que diuinarum sententiarum seminibus
est seminata per diuersas segetes diuersi libri
per spicas sententie. Item per sata predicatores
cum dõo ambulant cum sacras scripturas de
uote studendo ⁊ meditando inuestigãt: esuriũt
dum in eis panem vite ꝑ se ⁊ alijs inuenire de
sideratt: spicas euellunt dũ ea que sibi vtiliora
videntur in eis colligunt: collectas confricant
dum tandiu discutiunt donec sub paleis litere
grana spialis intelligentie inueniãt: grana ve
ro ipa manducant cũ sibi ⁊ alijs et ministrando
ꝑ impletionẽ operũ incorporant ⁊ virtutes ro
borant: ⁊ hoc sabbato faciũt dum a terrenis ne
cessitatibus et etiam turbidis cogitationibus
quiescẽtib⁹ deo vacãt sm illud eccli. Sapientiã xxxviij.
scribe in tempore vacatiõis: hoc dns sabbati. s.
xps ꝑbatised iudei vel adulatores mentis refe
ctionẽ: ⁊ requiẽ aiarũ nescientes reprobãt dicẽ
tes: quia quiescẽdũ est saltẽ in sabbato nõ intel
ligentes ꝗ tũc magis debemus videre q̃ꝗ sua
uis est dns ⁊ requiẽ celestẽ q̃rere eperando. Cõ
sidera nunc et intuere discipulos ⁊ in tanta ne
cessitate cõstitutis cõparere ꝗ uis ipsi gaudẽ
ter hoc faciant paupertatis amore. Quid enim
est cogitare principes mũdi pñte oim conditoꝛ
ad tã tenuẽ paupertatẽ redactos vt tali pabulo
more animaliũ oportet sustentari. vnde Chrs.
Eu aũt admirare discipulos qui ita erant sup
pressi ⁊ nullã temporaliũ habebant curam: sed
contemnebãt carnalẽ mẽsam ⁊ fame oppugna
bantur continua ⁊ neq̃ ita desistebãt a xpo. Si
si enim eos coegisset vehemẽter esuries nequa
ꝗ hoc fecissent. hec Chrs. O ꝗ dulcis erat ille ci
bus esurientibus sicut ⁊ illa aqua instar mellis
sitiẽtibus obtinere videbat: de qua ōz. de petra
melle saturauit eos. Aspiciebat eos dominus et

B Necessitas legẽ nõ ḥz.

Joh. ij.

C Sabbati dns. Ambro.

Bal. 4.

Chrso. Sabbati institutio.

Ecclesia

Chrso.

Pts. Lxxii

eis cõpatiebat qꝛ tenerrime eos diligebat. Sed
nihilominꝰ gaudebat tã propter eos q̃s in hoc
multum mereri sciebat ꝗ propter nos quibus
exemplũ relinquebat. In hoc ei exẽplo ad multa
virtutes proficere possum⁹. Nã hic mirabilis
pauptas relucet põpa mũdi contẽnenda cõdiũt
sumptuosa ⁊ saporosa: ciboꝝ ꝓparatio destruit
q̃ gule voracitas cum turpi ventrositate ⁊ insa
tiabili appetitu totaliter eneruat. Insuper ⁊ be
stialitas multoꝝ hoim hoc confunditurqꝛ vt di
cit Aug. appetere voluptates corporis ⁊ vitare
molestias ferine vite actio est. Igit vt ait Berñ
Ridiculũ est sctõs honorare conuiuijs qui deo
abstinentijs placuerunt. Hic etiam renouata vi
det prime etatis beata simplicitas in qua hoies
fructibus arborum ac herbis ⁊ aqua ꝑtenti vi
uebant. vñ Boetius. Felix nimiũ prior etas con
tẽta fidelibus aruis nec inerti perdita luxu: fa
cili que sera solebat ieiunia soluere glãde som
nos dabat herba salubres potum quoꝝ lubric⁹
annis ymbras altissima pinus vtinã mõ nõa re
dirent in mores tpa priscos sed seuior ignibus
ethne ferueus amor ardet habendi. hec Boeti⁹
Vñ ⁊ Hiero. Videns de⁹ ꝗ diligẽter appositus
esset ad malitiam cor hois adolescentia ⁊ spus
eius in his permanere non posset: ꝛ erant caro
opa carnis diluuio condemnauit: ⁊ audissimam
hoim gulã ꝑbãs dedit eis licentiã comedẽdarũ
carnium. Sum enim carnis vsq̃ ad diluuiũ ig
norati fuisse scias. Post diluuiũ aũt quasi in he
remo murmurãti populo: coturnices ⁊ ita deti
b⁹ nris neruos ⁊ virulentas carnis ingestas. vi
tiãtio nũ esti cuꝝ carnib⁹ post diluuiũ dedicatũ est. vñ
etiã Petrus damian⁹. Post mũdi nascẽtis exor
diũ per mille fere atq̃ sexcentos annos huma
nũ gen⁹ sine vini poculo ⁊ esu carniũ vixit: nec
tã quispiã eorum quos scriptura cõmemorat lã
guore cõrabuit. hec. Petrus. Unde ergo erat sim
plex cibus et morbus rarissimus: nũc aũt ꝑtra
riũ videmus. vñ Bene. Immunes erãt ab istis
malis q̃nõdũ se delitijs soluerant. Multos mor
bos multa fercula fecerũt variusq̃ ex discordi
cibo morbus est. Innumerabiles esse morbos
non miraberis coquos numera. Ex istis nõ sin
gulares morbi nascuntur sed inexplicabiles de
uersi multiformes. vñ Chrs. Voluptas ⁊ inglu
uies sanitatis nr̃e stabilitatẽ oẽm subtrahit fa
cile. Et si iueris ad medicinalẽ locũ ⁊ accidens
interrogaueris oẽs fere egritudinũ cãs illuc in
uenies existentes. Nam vilis quidem ⁊ parua
mensa sanitatis mater est: propterea ⁊ medici
ita eam vocarunt non saturari denum sanita
tem vocantes: insatietas enim cibi sanitas est:
indigenter cibari nr̃em sanitatis dicentes. Si
vero indigentia est mater sanitatis: manifestus
est q̃ꝗ plenitudo mater ẽ morbi ⁊ egritudinis
⁊ generat passiones ⁊ ipsorum supercedens me
dicorum artem. Et esti pedum dolores ⁊ capitis
grauedinẽ ⁊ caligines ⁊ manuũ dolores ⁊ tremo
res ⁊ dissolutiones membroꝝ ⁊ ictericiẽ febres
longe ⁊ flammee ⁊ his multo amplioꝛa nõ par
cimonia ⁊ philosophica dicta: sed ex abundan
ti comestione ⁊ plenitudine generari apta na
ta sunt. Si vero vis ⁊ anime egritudines vide
re que hinc nascũtur aspicias q̃ꝗ anarticie: tur
uiemelancolie: desidie: incontinẽtie: inscitie:
oẽs hinc habẽt principium. Que oia excogitan
tes fugiamus ⁊ ebrietatẽ ⁊ voluptatẽ non eaꝝ
tũ que in mensis est: sz̃ ꝗ alia oẽm que est ⁊ reb⁹
mũdanis ⁊ ꝑ ea permutem⁹ eã que a spũalibus
est voluptatẽ: ⁊ sm ꝓpheta voluptemur in dño
in his q̃ hic sunt ⁊ futuris potiamur bonis. hec
Chrs. Voluptates ergo corpis spernẽde sunt qꝛ
dolores ingerẽdo nocent. vñ Horatius. Sperne
voluptates nocet empta dolore voluptas. Nec.
solũ corpi nocẽt: sed ⁊ aiam occidunt. vñ Greg
Dñ os delectat in cõdimẽtis aia necat comedẗ
tis. Et ideo qui sapiẽs est voluptatẽ corporis in
voluptatẽ animi cõmutet. vñ Rabanus. Si dul
cedinẽ diuini amoris ꝑfecte gustaueris de tpali
dulcedine nõ curabis. vñ Sen. Animi volupta
tes q̃s quis sequit ⁊ bñ intelligit oẽm sensuum
blãdimẽta cõtẽnit. Si ergo sic hodie fieret put
tũc discipuli ⁊ in prima etate cõmuniter hoies
faciebant nõ indigerem⁹ apparatu rerũ nec su
pellectili varia ⁊ põposa in q̃b⁹ gen⁹ humanũ m
est inextricabiliter intricatũ. vñ Chrs. Ubi esti
coquorum ars vtilis est nobis nusq̃ ised ⁊ valde
inutilis ⁊ nociua ⁊ corpori ⁊ anime nocens ⁊ inf
est vniuersarũ egritudinũ ⁊ passionũ ⁊ lasciuiã
⁊ multa munificẽtia induciẗ. vñ ⁊ Seneca. Si au
dire hymanũ gen⁹ voluerit tã supuacuũ sicẗ si
bi coquũ esse q̃ militẽ. Non desiderabis artifi
ces si queris naturam. Simplici cura constant
necessaria. in delitijs laborat. vñ etiam Boeti⁹.
Si de eo qõ nature satis est repellere indigen
tiam velis nihil est ꝓpter qõ fortune affluentiã
appetas. paucis esti minimisq̃ natura conten
ta est. Luius, facietatem si superfluis vrgere
velis: aut iocundum quod in fuderis: aut
noxium erit. quam modicis autem natura con
tenta sit ostendit. Seneca qui dicit. Panem
⁊ aquam natura desiderat nemo ad hec pauper
est. et Lucanus. Discite q̃ parvo liceat pduce
re vitam. Et q̃tũ natura petat fluuium cererẽ
q̃. Si vero istis famẽ pro condimento ⁊ falsa ad
diderismiro mõ sapida reperies que sine hac
insipida videnẗ vñ Ber. Prudẽter sobrieq̃ con
uersantis satis est ad omne cõdimentũ sal cum
fame. Qua sola nõ expectata necesse est alias at
q̃ alias de nescio quibus succis extraneas con
fici ꝑmixtiones q̃ videlicet ⁊ palatum reparent
gulam pronocent. excitẽt appetitũ. hec Berñ. Ig
itur vt dicit Seneca. voluptatibus resistam⁹
qꝛ facilius non recipiuntur q̃ exeunt. Et iterũ.
Proijce quecq̃q̃ cor tuum laniant: voluptates
precipue extirpa: ⁊ inimicissimas habe more la
tronum qui in hoc nos amplectunt vt strangu
lent. Et vt idem dicit: ad rabiẽ cogunt venire de
litie vt q̃cõd nõ ex voluntate rñdet: irã euocet. Ad
debellandum aũt voluptates multum volet fu
gere earum occasiones. vnde Seneca. Debellã
de sunt in primis voluptates ⁊ nihil delicateni
hil molliter faciendũ: his cogitationibus inten
tum loca feria sanctaq̃ eligere oportet. Essemi
nat aiõs amenitas nimia nec dubie aliquid ad
corrũpendum vigorem regio potest. Sed quidã
excusantes se dicunt: qꝛ debiles sunt: ⁊ qꝛ assue
tis carere non pñt. Quibus ides Seneca rñdet
di. Occurres hoc loco mihi illa voce. Nimis du
ra precipis: nos homũciones sumus omnia no
bis negare non possumus. Scis quare non po
sumus ista: qꝛ nos posse non credimus. Nolle in
causa est: non posse pretenditur. Et iterum. Ado
lescum est iniquis carere assueris voluptatib⁹ ⁊
abstinere cibo: sitire: esurire. Hec prima abstinẽ
tia grauia sunt: deinde cupiditas relanguescit:
inde morosius est stomachus: inde quibus fuit

Pauptas

Voluptas

Augustin⁹

Berñ.

Boetius.

b Hiero. Carnium cibus. Genesi. 16.

Petrus damianus.

Minimẽtio

Morbi ortus ex cibo vario. Seneca. Chrso.

Sanitatis mater indigẽtia.

Voluptas spnenda. Horatius in epis Brego. Raba. Seneca.

Chrso. Coquorum ars inutilis. Seneca.

Boetius. Natura cõtẽtat paucis.

Seneca. Lucanus Condimentũ facile famenti. Bernar.

F Seneca voluptatibus resistẽdum.

Seneca.

Amenitas nimia vitãda.

E Dulce mala

Pria abstinẽtia dũta rat dura.

quibus fuit auidus tibi odiū est: desideria ipsa moriunt. Non est acerbum carere eo qō cupere desieris. Quēadmodū pnicioſior est hostis fugientib⁹ ſicut omne incōmodū magis instarcedenti ⁊ auerso. hec Seneca. Expedit autem vt nō ſolū in delicatis: ſed etiā in vilibus eſcis cōcupiſcētia inordinata vitef ad cauendum murmur quo de⁹ multū offenditur. vñ Aug. De nulla re magis deum offendiſſe ille ppl⁹ dictus est ꝗ cōtra deum murmurādo. Sed vt ſcirem⁹ nō dei creaturā eſſe culpabilē: ſed inordinatā cupiditstē: non ꝓpter porcū: ſed ꝓpter pomum mortem prius hō inuenit: ⁊ eſau primatus ſuos nō ꝓpter gallinā: ſed ꝓpter lenticulā pdidit. Et iterū. Daniel ideo vir deſideriū⁹ appellat⁹ eſt: qz panē deſiderij nō comedit ⁊ potū ꝓcupiſcentie nō bibit: qz magis xp̄m ꝗ epulas deſiderabat. hec Aug. Et nō ſolū corpis ſed ⁊ animi voluptates ſunt debellāde: qz vt dicit Greg. Incaſ ſum caro atteritur ſi a prauis ſuis voluptatib⁹ anim⁹ nō refrenatur. Tu ergo hoc exemplo diſcipulorū animatus: pauptatē totis amplectere virib⁹: que ſic emicuit in prefatis mūdi principib⁹ ⁊ fuit in dño ieſu ⁊ ſua matre: ⁊ in oibus qui voluerūt eos perfecte imitari. Spū aūt cā cōplectere ⁊ corde oblige: quia alēs meritoria nō eſſet. Laudabile quidē nō eſt pauperē eſſe: ſed in paupertate pauptatē amare: et paupertatis inopias ꝓpter chriſtū gaudēter et hylariter ſuſtinere. Prochdolor: ⁊ qz multi de paupertate ſolo noſe gloriantur: ſed quo pacto vt eis penitus nihil deſit. Dicit ſe amicos oñe paupertatis: ſed paupertatis ſodales ⁊ amicos fugiunt toto poſſeſcz famēſiſtimi frigus: defectus: contemptū: deſpectū ⁊ hmōi. et vt dicit Bern. volūt eſſe pauperes ſine defectu: humiles ſine deſpectu: patientes ſine cōtumelijs. Tu vero nunq̄ ꝓ aliqua re ipſam paupertatē ledere velis ⁊ nihil oīno vltra neceſſitatem habeas vel habere deſideres. Et ſi queris q̄ ſit illa neceſſitas. Reſpōdeo tibi ꝗ quāto intimi⁹ paupertatem dileveris: tāto ſubtili⁹ de neceſſitate iudicabis. Illa nāq̄ neceſſaria ſunt nobis ſine quibus eſſe non poſſumus. Vide ergo ea ſine quibus cōmode potes eſſe: illa nec habere: nec appetere: nec procurare: nec a ſpōte dantibus recipere. vnde Señ. Circiſcide ſuperflua ⁊ in arctum deſideria tua cōſtringe. Conſidera tecū quantū natura poſcat: non ꝗtum cupiditas expectat. Impone cōcupiſcētie frenſitoia que ſunt blandimenta retēce. hec Sene. Sed multi in iudicando de neceſſarijs ⁊ ſuperfluis decipiuntur ⁊ ſuperfluis tanq̄ neceſſarijs vtunt. vñ Aug. Multa nos in facultatibus noſtris ſuperflua habere pbamur ſi neceſſaria ſola retineremus nā vana que rentibus nihil ſufficit: alīorum quodam modo retentor eſt qui pkutura pauperibus inutiliter hz. vnde ⁊ Sene Quam multa ſupuacua eſſent nō intelleximus niſi deeſſe ceperint. Tota mihi vita mentitur ⁊ neceſſaria indicat quozum magna pars ſuperuacua eſtque ſi qñq̄ neceſſitas abſtulit non ſentimus ablata. hec Señ. Nō ſolū aūt ſuperuacuat ſed et neceſſaria ſunt qñq̄ contēuenda. vñ iterū Seneca. Nō te laudes ſi cōtēpſeris aureos lectos et gēmeā ſupellectilē. que eſt eiñ virtus ſupuacua cōtēnere. Tunc te admirare cū contēpſeris neceſſaria. Non magnam rem facis ſi viuere ſine appatu potes: tūc et mirabor: ſi contēpſeris etiā ſordidū panem: ſi tibi perſuaſeris herbam ⁊ vbi neceſſe eſt nō pecori tñ ſed homini naſci. Et notandū ꝗ abſtractio a rebus mundanis ſm Bern. ſit tribus modis. Primus modus ꝗ ḋs ſolum in neceſſarijs contēte: ⁊ tanq̄ aduenīū ⁊ peregrinum ſe reputans victu ⁊ veſtitu contētus graue exiſtimet alijs onerari. qz ſm Gregō. hoc ipſum grauiter tolerant ꝗ feſtinātes ad patriā in itinere multa portant. Secūdus modus eſt ꝗ quis nec in neceſſarijs delectet ⁊ in nullo ad tēporalia ſit affectus: ſed tanq̄ mundo ⁊ mundialib⁹ mortuus abundātiā ⁊ defectū: laudē ⁊ opprobrium equaliter accipiat. Mortuo eſſi ſiquid defuerit non ſentit: ſic aīa in ſuis affectibus mortificata cōmodū ⁊ incōmodū nō diſcernit. Tertius modus eſt ꝗ quis in vſu neceſſarioꝝ nō ſolū non delectet: ſed potius affligat ⁊ crucietur vt dicere poſſit cum apoſtolo: mihi mūdus crucifixus eſt et ego mūdo. Talis nāq̄ non ſolū mūdo eſt mortuus: qz mundana nō ſentit: ſed etiā mundo crucifixus: qz oīa velut ſtercora arbitrat. Tali pena eſt res creatas ꝓ quacūq̄ neceſſitate prouſpicere: ſed ſolū delectat per amorē deo dulciter adherere. Nec tñ dñm in paupertate perfecte imitari poteris ꝗtumcunq̄ te aſtrinxeris. Nec videtur ꝗ noſtra paupertas ſue equipararī poſſit: ꝗtumcūq̄ a nobis totis viribus obſeruata fuerit. Ad qō omiſſis alijs que reddi poſſunt rationibus. ſ. ſet qz deus eſt: ⁊ q̄ia diuiſſimus ⁊ oīm dñs: ⁊ qz perfectiſſimus ⁊ huiuſmodi ſimilib⁹ hanc ſpecialem adducorationem: qz ipſe nō ſolū paupertatis penuriam ſed eius op probriū aſſumpſit. Nā noſtra paupertas qz volūtarie ⁊ ꝓ dei amore aſſumpta eſt: reputat⁹ eſt virtuoſa: ⁊ ideo non opprobrioſa: ſed honorifica habet etiā apud malos. Ipſius vero nō ſic. non eſſi cognoſcebatur nec ſciebat ꝗ volūtarie pauper eſſet: ſed credebat ꝗ neceſſaria paupertas eſi teneret: ⁊ hec opprobrium ⁊ cōtemptū parit. Cum eſſet abſq̄ domo ⁊ poſſeſſionibus ⁊ diuitijs ſcientibus hoc vniuerſis magis habebatur contēptui a multis. hmōi enim pauperes quaſi ab omnibus conculcanē ſi ſapientes ſunt non eis credit ſi nobiles nihilominus oerident immo q̄ plus eſt ſapientia ⁊ nobilitas ⁊ oīs virt⁹ in reputatione hoīm in eis extincta videt. Deijciuntur eſſi quaſi ab hoibus: tadeo vt nec amicitie antique nec ſanguinis vincula: vt pluriūſi eis proſint. cum omnes fere tales amicos vel cō ſanguineos habere recuſent. Vides bene qūo nec eius paupertati equipararī nec eam imitari potes in tam profunde paupertatis ⁊ humilitatis abiectione. Et propterea pauperes mundi cōtemnendi non ſunt qui ipſum dominum repreſentant. Quautum etiam noſtra paupertas a dñs paupertate diſtetcōſiderare potes ex pluribus que ſimul tangit. Chri. dicēs. Eſi naſcitur rus erat non exquiſiuit claram domū mēq̄ matrem diuitē: ſed pauperem et ſponſum rectorem habentē. Et in tugurio naſcitur: ⁊ in preſepio ponitur: ⁊ diſcipulos eligens non rectores: non ſapientes: non diuites: nō nobiles: ſed pauperes ⁊ ex pauperibus ⁊ vndicq̄ ignobiles elegit ⁊ mēſam apponens: qñq̄ quidem ordeaceos panes apponit: qñq̄ autem ipo tempore diſcipulos a foro emere iubet. Et ſedilia faciens de feno facit. Et veſtimenta induens vilia multis illo in tempore differentia circūamicitur: domum autem non habuit. Si autē tranſire de loco ad locū oportebat ambulans hoc faciebat: et ita ambulās ꝗ fatigabat. Et ſedēs nō throno opus ei erat neq̄ puluinari: ſz pauimento. Si ergo xp̄s pauper erat q̄ tamen dñs oīm rex expectabilis erat. Hec Chri. Attēdamus hec ⁊ erubeſcamus nos miſeri: qz talibus nō contēti dñm contēnimus imitari. Et maxime hoc tpe malo quo oīs qui panem habet contētari deberet. vñ Hiero. Iuxtas miſerias huius tpis ⁊ vbicq̄ gladios ſeuiētes ſatis diues eſt qui pane nō indiget: ſatis potēs qui ſeruire non cogitet.

¶ Oratio.

Domine deus omnipotēs qui oīa que celi ambitu cōtinenē ſub pedibus hominis ſubieciſti vt ſolus hō tibi ſubiectus eſſet totus: exterior nempe pro hoīs corpore cuncta creaſti: ꝗm ꝗo corpus pro anima: animā ꝗo pro te: vt tibi ſoli vacaret ⁊ te ſolū amaret qui etiā das iumētis eſcā ipſorum ac volucribus celiet piſcibus maris paſtū: da mihi huius vite neceſſaria ad ſalutē meā et ad laudē tuā: ⁊ ſic per te prouiſus meli⁹ tibi vacare valeāmus quoq̄ mihi in oī defectu ⁊ penuria patiētiā ne puſillanimitate fract⁹ deficiā. Amē.

¶ De manco manum aridā habente: Ca. lxxij.

Factū eſt aūt poſt hec in alio ſabbato [vt intraret ieſus in ſynagogam eorū ⁊ doceret.] Nā ſm hylariū pmiſſa in cāpo dicta ſunt ⁊ geſta ⁊ poſt hoc ſynagogā ingreditur. Sabbato intrauit ſynagogam ad docendum ꝓpter maiorem poſt frequentiam ⁊ conuētū. vñ Beda. Sabbatis p̄cipue dñs in ſynagoga docet operaturq̄ virtutes non ſolum ꝓpter inſinuandum ſpiritale ſabbatum ſz etiā ꝓpter celebriorē eo die populi cōuentū cui tūc moris erat: qz vacare a labore p̄ leges iubebat legendis audiendiſq̄ ſcripturis operā dare. Nam ſicut hi quibus venandi ars eſt vbi feras: vbi piſces ⁊ volucres plus abundare didicerint ibi maxime ſua rhetia tendunt: ita dñs ſemper docuit in ſynagoga ⁊ in tēplo quo oēs iudei conuenebant volens omnes hoīes ſaluos fieri et ad cognitionē veritatis venire. hec Beda. Ecce in chriſto tria. ſ. mētis ſtabilitas: qz licet phariſei inſidiarētur ei non tamē metuebat venire vbi erant ⁊ hoc eſt cōtra puſillanimes: doctrine veritas: quia in publico docebat ⁊ hoc eſt contra hereticos: zeli immēſitas: qz totum hoc ꝓpter ſalutē aīarū faciebat ⁊ hoc eſt cōtra eos qui in de querſit vanā gloriā vel tpale lucrū ſeu cōmodum. [Et erat] in ſynagoga [homo habens manum aridam] ⁊ ꝗtractā [⁊ obſeruabāt [.i. doloſe ſeruabant eum phariſei ſi ſabbato curaret: vt illum arguerēt vel accuſarent. Vñ interrogabāt eum malitiſe ſi licet ſabbatis curare: vt ſi diceret nō targuerent eum de immiſericordia vel impotentia: ſi diceret ſic accuſarent eū de ſabbati tranſgreſſione. vbi Beda. Quia ſolutionez ſabbati quam in diſcipulis arguebant excuſauerat ipſum calumniari volentes obſeruant: vt ſi in ſabbato curet trāſgreſſionis eſi accuſent: ſi non curet crudelitatis aut imbecilitatis arguant. vñ enim ait Ber. In factis obſeruatores in verbis exprobratores: in tormentis ſuſtinuit illuſores. Et videns dñs cogitationes eorū iuſſit hominē infirmum ſurgere et ſtare in medio vt miraculum eſſet magis manifeſtū ⁊ enidentius argueretur cecitas malignantiū: et quaſi repetendo queſtionem ab eis motam ſub alijs verbis hoc idē queſiuit ab ipſis. Illis autem ſic tacētibus ꝓpoſuit ſimilitudinem de aīali ⁊ ſoluit queſtionē p̄ius verbo oſtēdēs per rōnem ꝗ licitum eſt ſanare hominem die ſabbati: ⁊ eſt rōtalis: magis ſubueniēdū eſt homini ꝗ animali ſed animal ſi ceciderit in puteū vel foueam extrahitur ⁊ liberat die ſabbati: ergo multo plus hō qui eſt nobilior ⁊ melior cū ſit factus ad imaginem dei ſi in infirmitatem ceciderit curatur die ſabbati. Si eſſi hoc ſit ꝓpter cupiditatem tēporalius multo magis oz iſtud fieri vbi ſalus querit aīaꝝ. Et ſic ipſi vite cōmunis ⁊ ꝓprie cōſuetudinis vincuntur exemplo. vñ Chriſ. vobis quem licet in ſabbato ſaluare: ⁊ mihi hominem nō licet. Vobis manibus lz extraherem mihi nec verbo licet curare. Ecce nec medicinā conficior nec manum meā ſup illum extendo. Dico verbo et ſanatur infirmus et legem ſabbati veſtri non transgredior: ⁊ ſine opere opus virtutis cōſummo. hec Chriſo. Sed auari phariſei plus diligūt ouem ꝗ hominem proximum: ⁊ laudant impendere ſubſidium in oue et accuſant beneficium charitatis in hoīe. vñ Hierony. Sic ſoluit queſtionem ꝓpoſitā: vt interrogantes auaritie condemnaret. Si vos inqt in ſabbato ouem et gōlibet aliud animal in foueam decidēs eripere feſtinatis: nō aīalitſed veſtre auaritie conſulētes ꝗ tomagis ego hominem qui multo melior eſt oue debeo liberare: vnde ⁊ Raba. Cōpetēti ergo exemplo ſoluit q̄ſtionē eorū: vt eos oñdat ſabbatū violare in opere cupiditatis qui eū violare arguunt in ope charitatis legem male interpretantes qui dicunt in ſabbato a bono ferianDum in quo a malis tñ feriādū eſt. Unde opus ſeruile nō facietis in eo. i. pctm: qz qui facit peccatū ſeruus eſt pcti. Sic in eterna requie a malis tñ feriabitur nō a bonis. hec Rab. Secūdo ſoluit queſtionē facto hoīem habentem manuz aridā ſanādo. Tunc eſſi ait illi: extende manum tuam ⁊ cū extēderet eſtatiz reſtituta eſt ſanitati. In quo patet perfectio ſanitatis. vbi Chriſ. Ut ꝓpoſitum legis quā iudei nō intelligūt ſanitas manifeſtat. Si eſſi deus offenditur in opere ſabbati: ſine dubio infirmitas non fugatur qz non pōt inuriā dei beniuolentia ſequi. Iſte mācus ſm Hiero. in euangelio quo vtuntur nazarei cementarius ſcribitur iſtiuſmodi vocib⁹ auxiliū precans. Hō cementarius eram manibus victū queritans precor te ieſu vt mihi reſtituas ſanitatem nec turpiter mēdicem cibos. ¶ Dñs ieſ⁹ maxime in ſabbatis docebat ⁊ opabatur virtutes. Primo vt oñderet ꝗ euangelicum ⁊ ſpiuale t⁹ ſabbatum melius ⁊ fructuoſius veteri ſabbato ſuccedebat. Secūdo vt ſabbato pluribus occurrentibus ꝓficeret pluribus: ⁊ ſaluator mūdi ex miraculorum virtute manifeſtus fieret. Tertio vt dñs legis ⁊ ſabbati pbaretur. Quarto vt malum intellectū iudeorū de obſeruantia ſabbati auferret dū bñ operādo ſabbatum ſe non violare pbaret qui in ſabbato curabat: ⁊ in hoc coā pluribus legiſperitos confutabat. ¶ Circa qō ſciēdū ꝗ aliqui ſunt actus boni in genere entis qui tñ ex ſe nō habēt bonitatē in genere moris: ſicut edificare domū vel hmōi ⁊ talia non erāt licita in die ſabbati. Alij aūt ſunt actus boni in genere moris ſm ſe: ſicut ſunt opa virtutum. ⁊ talia licita ſunt in die ſabbati: de qbus erat ſana-

Cupiditas in vilibus nocet.
Augustin.
Animi voluptas refrenanda.
Greg.
Pauperta tis ſodales
Bernar.
Neceſſaria nobis.
Seneca.
Augustin.
Seneca.
Neceſſaria cōtēnenda
Abſtinētia tribus modis fit. Bern. Grego.
Bal. 6. Phil. 3. Paupertatis dominice excellentia.
Paupertatis noſtre a dominica diſtātia. Chriſo. Paupertas dñi.
Hiero.
A Luc. vi. Mar. iiij. Hylari.
Beda.
Senatores
tpi ſpcionatia.
Sabbato curare.
Beda.
Bern.
Hiero.
Chriſo.
Curādi in xpo facilitas.
Raba.
Chriſo.
B Hiero. Aſac⁹ aripecans. dā manum habens.
Sabbato p̄cipue opa tur.
Act⁹ boni ſ gne pupliē

tio manus aride: qz erat opus pietatis: z cū hoc erat ad gloriā dei manifestādam inchrtum fiebat miraculose z supra naturā: z ideo talia pñt fieri in die sabbati nō solum licite: ſz z laudabiliter.

Mistice. Beda. Raba. Humanū genus.

¶ Mistice ſm Beda z Rab. hō qui habebat manum aridā humanū genus indicat in bono operefactum p manu in primo parente ad pomū veritū extēsa: sed in miseratione dñi saluti z bonorum opez fructibus p innocētes xpi manus in cruce extensas est restituta. Et bñ manus in synagoga erat arida: qz vbi maius donum scientie ibi transgressor maiori subiacet culpe z graui? est periculū inexcusabilis noxe. Sanandaq; manus arida iubet extēdi. qz infructuosa debilitas anime nullo melius ordine ch elemosynarū largitate curatur. Habebat aūt hō dexterā manū lāguidam: quia ab elemosynis torpebat sinistrā sanā: qz sue vtilitati intrēdebat. Sz veniente dño dextera sanatur vt sinistra quia quod congregauerat auide: modo distribuit charitatiue.

¶ Penitēti q̄ tuor necessaria.

¶ Mistice etiā in hoc infirmo docuit quatuor necessaria penitēti. l. q surgat a culpa per penitētiā: ch stet in gra p perseuerātiā: ch in medio p boni exēpli euidētiā: ch extēdat manum per bonā opationē. Extēde ergo manum primo ad pauperes in elemosynarū largitiōe. Scdo ad beum in ferueti oronē: qz ſm Gregō. fruſtra pro pctis rogaturus ad deū manus expādit: q̄ eas p posse ad pauperes nō extēdit. Moral'. hō habens manū aridam est peccator. habet enim quidam cor aridū: qz sine bona affectiōe sine cōpassiōe qui dā linguā aridā: qz sine bona locutione sine dei laude q̄dā manū aridā: qz sine bona operatione.

Gregō. Moral'.

Ariditas triplex.

Hec aūt triplex ariditas sumit ex similitudine arboris aride: qz tūc est ſe arida q̄n est sine succo: sine foliis: sine fructu. Cor hñt aridū inuidit liguā maliloq; manū auari. Iste ex obedētia diuina manū dz extēdere ad primū p elemosynarū largitionē: ille lingua loqui ad deū p deuotā oronē: alius cor eleuare ad celū p sanctā meditationē. z sic sanat pctōz. Itē ſm Theo. aridam dexteraz hz manū quilibz nō opat q̄ sunt dextre partis: qz talis est impotēs ad bona sed potens ad mala. Ex quo eſm manus cōstituit in operibus phibitis extūc arescit in opib? bonis. Iterū ſo restaurabit: q̄si in ſtute stās opabit. Per manū eſm q̄ est organū organorū puenienter intelligit opus meritorii: z iō man? est arida q̄ est ad hoc opus inualida: ſz cū ad ſbū xpi surgit p gratiā tūc manū extēdit p sanctā opationē. Pōt etiā p hoīes manū aridā habentē signari piger z otiosus qz ad operādū est inualid?: ſz cū ad ſbū xpi stat in medio ſtutis: manus eius sanat z in bonis opib? exercet. Spāl'r rñ z pcipue p hic hominē auar? signat: cui? man? ad opa pietatis z largitatis inualida repit. Hui? man? sunt q̄nq; digiti. prim? inordinatū desideriū habēdi z scōs labor acquirēdi tertius sollicitudo cōseruandi: quartus studiū multiplicandi quintus infidelitas dispensandi. Sed vt sanetur ei per gratiam dicitur extende manū tuā: qz cuz ex dei dono ad opa pietatis extendit tunc sanat. vnde Ambro. Audisti domini verba dicentis: extende manuz tuam. Communis ista generalisq; medicina est. Et qui putas manum habere te sanam caue ne auaritia: caue ne sacrilegio ꝓhat. Extende sepi? eam. Extende illā ad pauperem qui te obsecrat Extēde vt primū iuues: vt vidue ꝓsidium feras eripias iniurie quem vides iniuste calūnie subiacere. Extende a desi p pctis tuis. Sic manus extenditur: sic sanatur. hec Amb. Igitur o auare ch manū aridā z cōtractā habes nō vis dare: vis accipere nō vis largiri: vis prēdari: extende manus tuas vt tribuas indigentibus: qz in hoc tibi ipsi ꝓuidebis z thesaurizabis in celis vnde Chri. Elemosynam faciamus z ne despiciamus a fame corruptos. Etenim tibi ipsi benefacies magis illis benefaciens. Nam his quidem presentia potriges tibi ipsi vero futurā gloriam prēponis hec Chrisо. Inter omnia ergo opera mie prerogatiuam habet elemosynam: ch totiens et tam attente nobis inculcat diuina scriptura. [Pharisei autem] repleti insipientia. i. irrationabili ira cūdia: cum magis deberent esse grati de diuino beneficio [exeuntes] de synagoga z de conspectu christi: z a lumine recedentes [statim cum herodianis] principis secularis satellitib? [consilium faciebāt aduersus Iesum: quomodo eū pderent.] ſm Ambro. q̄ño vitā perderent: z nō q̄ño vitam inuenirent. Iam ergo de morte ipsi? tractabant: z hic p mo loquitur de procuratione tanquam xpi. p qua tunc p mo cōsilium faciebant. Magna insipientia de nece eius tractare cuius bñficiis plurimum indigebāt: quos etiā ad hoc nō eius culpa sed linor mouebat. Magna etiaz eozum fuit obstinatio: qz nec verbis xpi nec factis resipiscerunt a malo suo: sed amplius inuidia pernoti remanserunt in malo obstinati. vnde Chri. Pharisei autem consilium acceperunt. l. a diabolo vt perderent eū. Inuidētes eſſi xpo nolebant eū facere signa ne gloriam acquireret et discipulos cōgregaret sed turpitudinē inuidie sue sabbati defensione tegebant: vt in prima q̄dem facie viderentur sabbati iustitiam defendere reuera autem suam exequerentur inuidiam. [Iesus aūt sciens machinationes eozum: qz nihil eum latebat recessit inde [cū discipulis suis z ad mare secessit.] Recessit autem inde propter multa. Primo vt eis parceret z occasionē ipieta cātis auferret: maioriq; vtilitati ecclesie se seruaret. Secundo ch nondum venerat tps passionis sue presuniti a patre nec dū implete erāt pphetarum scripture. Tertio quia non aderat locus ſcz hierusalē extra quā nō fuit loc? passiōis ei?. Quarto ppter oandū suis in ꝓsecutiōe fugiendi exēplū ne fuga eozum imputaret in peccatū. Quinto ppter humilitatis z patientie indicius z cum possit aduersarios suos nutu deijcere in abyssum. Sexto ad ostendendum vere humanitatis signum: cum licet ipse mortē non timeret tamen tanq̄ homo fugit a cōsilio malignātium. In quo etiam nos docuit vt ab illis recedamus quos bonis monitis semp deteriores fieri videmus homines enim in malis obstinati vix pñt per rōnē compesci. vñ Chri. Sciens aūt dñs cōsilium eoz nō diu contendit: sed vna reddita ratione recessit: ne magis insaniam eozum excitaret: qz nō pōt fieri vt malitia ratione placetur. Ignorantia q̄nidem ratione placat: malitia autem amplius excitatur. Sciēs ergo paratos illos esse ad maleficiendum secessit: nō quasi timidus subtrahens se ab eis: sed quasi misericors parcēs eis: ne eos ad opus impiū amplius irritaret. Quāuis eſſi ch parat? est malū facere apd deum iā fecit: tū ch intelligit paratū esse aliques opus malū facere z irritat eū dās ei occasiones vt cōpleat malū ipse particeps est peccati eius. Ut q̄d eſſi res mala p te exitū suum inuenit. Et qui

Chrisо.

Recedit ab obstinatis in malis. Chrisо.

qui sine te fuerat periturus: tant ch̄rū ad voluntatem suā iā perdit? erat vt q̄d p te impleta est pditio ei?. hec Chrysosto. [Et multi] infiniti [secuti sunt eū. ex eo ch̄ videbāt pdicti hoīem curatū] curau. t eos oēs] remunerās fidē ipsoz fortitā: qz oēs digni fuerāt curatiōe. Docti ergo vi-
Remigius. fis signis psequunt indocti optimōe eius ducti amando sequunt: z iō curari merent. vñ Remi. Quē pharisei vnanimi cōsilio pdere q̄runtur ba indocta vnanimi dilectione sequit. vñ mox sui desiderij consequit effectū. si vis et tu curari: si vis sanari: si vis a mortis periculo liberari sequere z imitare Iesum: ipse eſm neminē repellitoēs qui eum sequunt sanat. Per phariseos qui diuersi interpretant: discoli q̄ dissensiones faciunt signant: p herodianos ꝓ super bi q̄ gloriosi in pellibus iterpretant. Isti ꝓ pfiliū faciunt cōtra iesum q̄ cum humilib? z charitate habentibus cōmorantur: z ideo recedit ab illis se elongando z humilibus eum sequentibus benefacit beneficia salutis impēdendo [z precepit eis] qui curati erant [ne eum] diuulgarent et [manifestum facerent] vt inanem gloriam z gloriandi de se iactantiam declinaret: z vt nobis exemplum vitandi eam daret. Non probibuit
Laudis humane vitatio. Ambro. Chrysо. ōñs miraculoz predicatiōes ad vtilitatē audiētiū: sed in beneficijs vane glie appetitū. vñ Am. Hic mistice intruit nos ne cuz magnū aliquid facim? z laudē fotis credam?. Unde chrys. Ubi quidē ppter alios alq̄ curant nō precepit eis vt nemini dicerent: quale est vbi oculos ceci nati aperuit z paraliticuz triginta z octo annis iacentē erexit. Ubi autē nō ppter alios sed ppt meritū ipsius curat hoīem: pcipit ei vt nemini dicat sicut z leproso mādauit. Ideo et istis pcepit ne vulgarēt eum: qz ipsos solos curauerat eos: qz nō estimationi hoīm miraculis venabatur: sed credentiuz desiderabat salutē. Hec chrso. [Et venerunt in domuz] quādā ad hospitandum [et cōuenit iterum turba] ad audiendū dei ꝓbum: z tunc ita feruēter intrēdebant pdicationi ch ipse z discipuli eius nō habebāt tps panez māducādi. Hoc est cōtra illos q̄ dimittunt opus pdicationis: ppter curā z saturitatē comestiōis vbi Beda. O ch felix occupatio saluatoris: ch beata frequentia turbe confluentis: cui tantum studij ad audiēdū ꝓbuz dei tñ fuit cure ad obtinēdā salutē: vt autori salutis qui cum eis qui secum erāt ne vescēdi quidē hora a solatio vite miseris impendendo libera maneret. Utinā dñe Jesu z nostris tēporib? cui tñ gratie suis fidelib? largiaris q̄ doctores suos assiduitate discēdi nō solum ab appetitu carnalium voluptatuz verumetiam nonnūq̄ ab ipsa quoq; panis quotidiani pceptione ppediat. hec Beda [Et cū sui laudei qui ex parte matris de cognatione sua erāt viderēt insolitū feruozē in eo z audirēt altitudinē diuine sapientie quā capere non valebant: estimabant eſm mēte alienatū z in furozē versum: sensu pdito loqui z [exierūt tenere eū] z ligare ne sibi vel alijs posset nocere. vbi Beda. Uere sicut ipse dixit alibi. Non est ppheta sine
Beda. honore: nisi in patria sua z in domo sua. Quē ei erteri quasi autozē vite z sapientiā dei adire et audire desiderār: hunc ppinqui quasi mētis ipotē esse ligandū decernunt. Allegozice aūt in eo ch turba ad illum cōueniēte frequētī: vt furiosus a suis cōstituitur: salus credētiū de gētibus approbat z inuidsa iudeoz z ꝓdicia notat.

¶ Vita Jesu Christi.

de quib? ait. Joan. In propria venit z suī eū non receperūt. hec Beda. Sil'r z hodie qui ad sequēdum xpm sunt feruidi a mūdanis hominib? insani reputant z per eos quantū possunt a bono retinentur. O ch̄tum vna nō dico mēsura ſz gutta huius vini valeret que hāc insaniā induceret. Felices qui hac laborāt insania: vt de illis dici possit illud sapientie. Nos insensati vitā illoz estimabamus insaniā: vt inā z ego miser vnus de illis merear fieri ac cū eis inter filios dei cōputari et inter sanctos sortem habere.

Joanā. i.

Sapien. 5.

¶ Oratio.

Domine Jesu xpe rogo te p viscera mi sericordie tue: vt me mācum ad faciēdum opera bona inualidū digneris misericorditer sanare z ad oē op? bonum fortē et aptū facere. Fac me stare in medio virtutum: vt te iubēte et faciēte extendā ad iustitiā non ad iniquitatē manus meas mec̄ i bonis exercēdo tuū beneplacitū i oīb? faciā z imalis arescendo ab offensa tua oīno abstineā. Da mihi bone Jesu vt pze oīb? diuitijs z delitijs seculi: itendā ꝓbo dei ac mee z alioz saluti. Amē.

¶ De demoniaco ceco et muto. Capitulum. lxxij.

A Matt. 12. z Luc. 11.

Post predicta oblat? est z Luc. 11. ei homo demonij habens cecus z mutus: sed Lucas mutū tñ nō cecū dicit tacēs quod mattheus expressit. Nec talia sunt in demone formal'r ſz solum effectiue: qz effecerat hominē cecū et mutum: et ideo ipso electo vidit et loquebat hō. vñ sequitur [Et curauit eū] In quo notat a demonio liberatio [ita vt videret] in quo cecitatis illuminatio [et loqueret] in quo loquele restitutio. vbi Hiero. Hierony. Zria signa simul in hoīe perpetrata sunt: cecus videt: mutus loquit: possessus a demone liberatur. Q̄d tūc quidē carnal'r factū est: sed quotidie cōpleē in cōuersione fidelium vt expulso demone primum lumen fidei accipiant: deinde in laudes dei tacentia prius ora relaxent. vnde et August. Demonij enim habens cecus et mut? Augustiñ. est qui non credit deo et subditus est diabolo q̄ non intelligit et non confitetur ipsam fidem: vel qui non dat laudem deo: vnde etiam chrysо. Ne aliquis putet qz sufficit homini fideli cognoscere deum: est et necessariū cōfiteri deū: z ideo cecum z mutum curauit: oculos ad cognoscendū os ad confitendū deum. Qui cognoscit z nō confitetur ille et si oculos mētis habeat curatos tñ adhuc mutus est. Qui ergo videns nō facit precepta dei: z qui loquens non loquit laudem dei z gratiā ille z si loquitur z videt ch̄tum ad deum tamē mutus z cecus est. Non eſm ille videt deū qui scit deū: sed qui timet z diligit deum. Et qui orat z psallit et non facit que laudat ille corde loquitur: animo autem tacet: hec chrys. Spāl'r Chrysosto. Moral'r de demonium ille habet qu i in peccato mort ali p moniumve seuerat. Quandiu enim peccatum in homine regnat tandiu victus et captiuus a diabolo poni tē triplex detur et vexat. Uexat autem demoniuz triplex pctū est fa superbia in mente: concupiscentia in carne: cupiditas in rebus: quia omne quod est in mundo cies mutū et cecum. z concupiscentia carnis est z aut concupiscentia

oculoꝝ: aut superbia vite. Hoc autē triplex demoniū facit mutūmam cum loquela data sit homini ad laudandū deū ⁊ gratias agendū ad loquendū veritatē ⁊ edificandū primū: ad cōfitēdū pctm: et veniā de eo petēdū: primā loquelaꝫ aufert superbia que quod dei est. s. laudē vsurpat sibi: secdam aufert auaritia q̄ soli sibi intendit non pximo: tertiam aufert luxuria ⁊ maxime p̄ naturā. vnde sodoma interpretat silentiū: siue mura. Itē facit cecū vt ad salutē suā pticipet ia ⁊ sibi pficua nō videat ⁊ eam lucē q̄ ait: ego sum lux mundi nō sequat: ꝫ in tenebris ambulet. Hic demoniac⁹ cecus et mutus si dño offeratur: si ad penitētiam cōuertatur mox Jesus curabit eū: ita vt eiecto demonio videat ⁊ loquatur. Abūdat demonis malitia: superabundat diuina clementia. In isto demoniaco malitia demonis multū abūdauit: q̄ eū tenebat obsessū: ipm fecerat cecū ⁊ mutū ac sm chrysos. etiā surdum: sed dei mia in ipso abundauit: q̄ demoniū ab obsesso eiecit: loquelā sibi restituit: lumē reparauit: ⁊ auditū reseruauit. Per hūc igitur hominē sic curatū intelligere possumus peccatorē iustificatū cui de⁹ spūalr quatuor beneficia supradicta cōcedit. Primū est q̄ diabolū ab eo expellit. Peccator enim diabolū in domū anime sue inducit: sed xp̄s eum expellit vt eam inhabitet. Domus autē anime tria hꝫ solaria. vnum superius scz spiritum: aliud inferi⁹ scilicet corpus: tertium mediū scilꝫ animā. Deus in supiori solario scz spū habitat quādo ipse spiritus cōtemplationi vacat: habitat in solario mediori: id est in aia quādo ipsa intendit interne meditationi: habitat in solario inferiori: id est in corpore q̄n ipm corpus exercitat ⁊ intendit mortificationi. Secundū bñficiū est: q̄ de⁹ pctōri linguā aperit. Deus dedit hōi linguā ad tria scz vt deū laudet: vt primū edificet: vt in cōfessione coram deo se reprehēdat ⁊ accuset. Peccator autē q̄ lingua sua ad ista tria nō vtit: nō recte mutus ꝯ. Cum ergo deū incipit laudare: primum edificare: se accusare: tunc loquit ⁊ lingua ad debita officia vtit. Tertiū beneficiū est q̄n deus pctōri lumen restituit. Signū autē q̄ ipse sic illuminatus est q̄n videt aīā ⁊ retro a dextris ⁊ a sinistris. Ille habet oculos retro qui cōsiderat ⁊ cogitat pctā q̄ fecit q̄ multa: q̄ turpia: q̄ grauia: ⁊ inde habet dolorem. Ille habet oculos ante se qui videt ⁊ cogitat de iudicio dei futuro ⁊ inde habet timorem. Ille hꝫ oculos a dextris: q̄ videt ⁊ cogitat mundi pspera q̄ sint caduca ⁊ vana: ⁊ ad ea nō allicit per amorē: sed refilit per asperna-tionē. Ille habet oculos a sinistris q̄ videt mūdi aduersa q̄ sint breuia ⁊ viliat: et ō in eis nō frangit p ipatientiā. Quartū bñficiū est quando deus peccatori auditū restituit. Est enim pctōr surdus: q̄ nō audit deū ammonentē: nec deum bñfacientē: nec deū inspirantē: nec deū cōminantē. Tūc autē surd⁹ auditū recipit q̄n deū in hmōi audit. [Et stupebāt turbe] scz simplices diuinaꝫ virtutē in xp̄o admirātes [⁊ dicebāt. Nunquid iste est filius Dauid?]. q. d. sic: q̄ hic est xp̄s nobis pmissus de semine dauid. Moralr ejicitur demoniū in cōtritione: loquit qui pri⁹ erat mutus in cōfessiōe: admirantē tūm de in satisfactione: scz q̄n videt bñ operari eos q̄ non solebāt nisi mala facere. Scribe autē ⁊ pharisei scz literati ⁊ maiores inuidie nequitia pleni: audientes turbas scz ipm confitentes esse xp̄m ppter eui-

Chrysosto.

Justificatoꝝ ferunt q̄ tuor beneficia.

Primum.

Secūdum.

Lingua cur data.

Tertium.

Oculos habere ante ⁊ retro.

Quartum.

Moraliter

dētiam facti [dixerunt [in corde et cogitatione, [In beelzebub principe demoniorū ejcit demonia] ⁊ sic in spiritū sanctum blasphemabāt: quia spiritui sancto cui⁹ opus est dēmones ejcere et sanitates pficere contumeliam inferebāt. Quia enim factum mirabile negare nō poterāt: idem modum faciendi calumniabant: ⁊ sic actū ifamare conabantur dicentes. Jesum xp̄m per aliquem demonem superiorē sibi etiā familiarem ⁊ priuatū ejcere demones inferiores de corporibus obsessorū. Nam vt ait chry. Inuidia nō querit quid dicat: sed solū vt dicat. Sic ⁊ hodie multi cum cum non possunt aliorum verba vel facta directe reprehendere conantur intentionē et modum eorū infamare. vbi Beda. Turbas autem q̄ minus erudite videbant oñi facta mirābilia: scribe ⁊ pharisei vel negare vl sinistra interpretatione peruertere laborabant quasi nō diuinitus: sed immundi spirit⁹ opera fuissent sm eundem Bedā nomina idolorum a belo habuerunt originem. Ninus enim rex conditor vel potius reparator niniue: belo patri suo q̄ fuit p̄ originem. Idolorum

Chrysost.

Inuidia.

Beda.

E

mus rex assyriorum statuam post mortem eius consecrauit: id quā confugientes qui forte fecerant veniam merebantur. Unde ipsam statuam ceperunt venerari ⁊ et tandem instigante diabolo diuini honores sunt ipsi statue attributi ⁊ incepit cultus idolatrie. Cuius simulacri consuetudinem caldei suscipientes vocauerūt beel: palestini baal: moabite beelphegor sm diuersitatem linguarum. Judei autem vnius dei cultores in derisionem gentium beelzebub appellabant: quod sonat vir seu princeps muscarum propter multitudinem muscarum que in templo eius erant propter sordes immolati sanguinis: quem musce sequi solebant in hoc simulacro dicebant iudei principem demoniorum habitare: tum quia in eo fuit principium idolatrie tum quia nullū idolum inueniebatur illo efficatius: tum q̄ cultus eius erat generalior apud omnes gentes. Licet enim qlibet natio habebat alios deos speciales: hunc tamē tanq̄ vniuersalem deum venerabātur omnes. Itaq̄ in virtute principis demoniorum q̄ in hoc idolo habitabat pharisei dominum facere miracula dicebāt. Unde Remi. Beelzebub autē ipse est beel ⁊ baal ⁊ beelphegor. Bel fuit pater Nini regi assyriorum. Baal dictus est: q̄ in excelso colebatur. Baalphegor a loco. i. a monte phegai: ⁊ zebub seruus fuit Abimelech filij gedeōis qui occisis. lxx. fratribus edificauit templum baal: et cōstituit eus sacerdotem in ipso ad abigendas muscas q̄ ibi cōgregabant ppter nimiū cruorē victimarū: zebub nāq̄ musca ꝯ. Beelzebub ergo vir muscarum interpretat: vñ ppter spurcissimum ritum colendi dicebāt eū esse principē demoniorū. Nihil ergo sordidius inuiemētes q̄ dño obijcerūt dicebant eū in beelzebub ejcere demonia. Hec Remigi. Hoc autem totum ex inuidia faciebāt: de qua hic dicit chrysos. Tale quid est emulatio: quia non vtiq̄ erit malitia alia deterior. Sicut enim porcus gurgite: et demones iactura nostra: et emulator proximi letatur malis: et quemadmodum scarabei nutriuntur stercore: ita ⁊ hic aliorum infortunijs. Hec chrysost. Ubi notandū q̄ demones habent sua officia valde ordinata in malū. Est enim vnus demon qui est superbie ⁊ vocat lucifer: ⁊ iste multos hꝫ satellites qui sibi astant et multos subiectos quibus

Idolum

Beelzebub

Remigius.

Bel.

Baal.

Chrysost.

Emulatio malitia

D

Demones plan lucis.

principat. s. oēs superbos. vñ Job. Ipe est rex super oēs filios superbie. Et hic expellit per verā hūilitatem cordis. Alius q̄ preest luxurie ⁊ iste vocat amodeus de quo ꝯ i Lhob. q̄ interfecit septē viros sare. iste enim odit legitimū matrimoniū ⁊ ō per hunc modū volebat trahere hanc puellā ad fornicationis vitiū. Et iste demō multos hꝫ satellites qui sibi assistunt ⁊ ⁊ multos hꝫ subiectos. s. oēs luxuriosos. Et hic expellit p ieiuniū ⁊ mortificationem corpis. Tertius est qui preest auaritie ⁊ vocat mānona. vñ ꝯ in Matheo. Nō potestis seruire deo ⁊ mamone. Et iste multos hꝫ satellites q̄ eum iuuāt ⁊ multos subditos super quos regnat. s. super oēs auaros. Et hic expellit p tpalium abiectionē que fit aut totaliter sicut faciunt perfecti qui oia dimittunt: aut particulariter sicut faciunt qui de sua abūdantia pauperibus largiuntur. Quartus est q̄ preest immundis cogitationibus ⁊ rācoribus ⁊ inuidijs ⁊ malis affectiōibus ⁊ vocatur beelzebub. id est vir muscarum. immittit enim muscas. i. cogitationes immundas: odia et voluntates malas q̄ dicuntur musce: q̄ ad animam cito volant ⁊ ipsam pmaculant. Iste autem demō multos habet satellites qui eū adiuuāt: ⁊ multos subditos quibus preest. Et expellit p pfessionē ⁊ sacerdotalē absolutionē. Jesus autē [videns cogitatiōes eorū] pbat plurib⁹ rōnibus q̄ nō in beelzebub: sed in digito ⁊ spiritu dei ejcit demonia: ⁊ q̄ miracula que faciebat non poterāt attribui spūi malignoꝫ oportebat ea attribui spūi diuino. Cōparat autē spūsanctus digito ppter tria. Prio ppter processionem: q̄ sicut manus ⁊ brachiū pcedūt de substātia corpis et digit⁹ de manu ⁊ brachio ⁊ ēt a corpe: ita filius a pre ⁊ spūsanctus a pre ⁊ filio. Secdo ppter partitionē q̄ sicut in digito sunt plures articuli distincti ita diuersa ⁊ distincta sunt dona spūsancti. Tertio ppter opationē: q̄ sicut manus ⁊ brachium operat per digitos sic filius p spūsanctū: filius autē manus ⁊ brachiū pris dictus est: q̄ cuncta per eum opat. Ad cogitatiōes vero eorū rūdit ⁊ in hoc deitatē suā oñdit: q̄ solus deus cogitationes scit vt vel sic pellere: et credere in eum qui cordis occulta videbat. Nam sm Chri. Eū eorū suspitio irrationalis esset metu multitudinis non audiebāt eus diuulgare. Probat ergo primo ratione tali: q̄ si per demonē aliquez ejciebat alios sequit q̄ diuisio esset inter eos. ⁊ sic nō posset diu stare ptās diaboli ⁊ ex hoc sequit q̄ aduentus xp̄i per quez ptās demonis debebat auferri. Unde dicit. [Omne regnū in se ⁊ contra se diuisum] vtpote per discordias principum contra se alternatim pugnantium [desolabitur] ⁊ diuisipabitur: ⁊ oīs ciuitas vel domus diuisa contra se per contrarias voluntates et operationes non stabit sed dissoluetur. Nam sm Hierony. concordia parue res crescunt: discordia maxime dilabunt. Inductionem facit in tribus in regno: in ciuitate: in domo sm triplicem vnitatē sub qua viuunt hoīes. Aliqui enim viuūt tm sub vna lege vel iure: ⁊ hi per regnū: alij sub vna consuetudine ⁊ hi per ciuitatē: alij sub vno victu ⁊ societate ⁊ hi per domū. Itē a regno ciuitate ⁊ domo sumit exēplū. i. a magnis mediocribus ⁊ paruis: vt p hoc rōnem suaz oñdat fortiorē ⁊ sufficientem. vñ Chri. Nihil enim est in terra regno potentius: sed rū per altercationem perit. Quid aūt dicendum de ciuitate vel de domo. Siue magnū siue paruū fuerit: contra seipsum pugnās perit. hec Chri. Sed [si sathanas] p me ⁊ ad meū imperiū expellit ex [ejcit sathanā] demonū regnū diuisum est ō se ⁊ discors sibi: q̄ ō se pugnāt: ⁊ q̄ regnū ⁊ ptās malitie ipsorū stare nō pōt: ⁊ ita finis mundi erit: q̄ vsq̄ ad finē mūdi stabūt hic ad tentandū nos. Regnuz enim sathane est in malis hoibus quos sibi subditos tenet: q̄ō ante finē mundi non cessabit: ⁊ propter diuine iustitie ordinatiōez: ⁊ hoc ad hoīs exercitationē: ⁊ ū ppter prophetiarum nondū impletionē. vñ Chri. q. d. Regnū ō se intestino bello diuisum necesse est desolari: q̄ō ⁊ in domo et ē ciuitate videt. Quocirca ⁊ si sathane regnum ē seipsum diuisum est: ita q̄ sathanas ab hominibus sathanam repellat. desolatio regni demonū appropinquauit: regnū aūt eorū in hoc est q̄ homines subditos tenet. si igit ab hominibus pellunt: hoc non est aliud q̄ regnum eorum dissoluī. Si aūt adhuc in hoibus ptātem tenent manifestum est q̄ regnū malignū adhuc stat ⁊ non est contra seipsuz diuisum. hec Chri. Moraliter regnuz diuisum est anima hominis malicuius sensualitas rebellat rōi ⁊ hoc regnū desolatur: q̄ xp̄s qui est veritas inde recedit ⁊ diabol⁹ ingreditur. Itē per regnū in se diuisuz signat oīs gregatio carens concordia ⁊ pacem in qua sunt duo sathane quoꝝ quilibet nitit suā partē ampliare vt sic possit alteri pri pualere. ⁊ talis cōgregatio desolabit ⁊ cōcordia dissipabitur q̄ si finta se diuisi per ptrarietatē effectuum nō potest diurare: sed deficit domus ⁊ congregat o eorum. Sed heu vix inueniunt aliqui homines q̄ tantam pcordiam habent i bono q̄tā mali spūs in malo. Cum enim sint infiniti ⁊ innumerabiles: oēs tū in eo concordant q̄ nihil nisi malefacere desiderant. Et vt inam sic homines in bono concordarent: ⁊ ad faciendū bonū se mutuo animarent. ¶ Deinde probat idē hoc scda ratione que talis est. Eiusdē ptātis est eiectio demonuz per me et per filios vestros: sed illi sm vos non ejciunt demonia in principe demoniorum: ergo nec ego. vnde dicit. [Et si ego i beelzebub], i. autoritate principis demoniorū [ejcio demonia] a corporibus obsessis [filij vestri], i. exorciste sm Bedam ⁊ Rabanum. vel apostoli de eis nati sm Aug. ⁊ Hierony. [in quo], i. in qua potestate [ejciunt]. q. d. Cum non possitis attribuere eiectionem per filios vestros factam: nisi virtute diuina: per ꝯs nec eiectiones factā per me. [Ideo ipi iudices vri erunt]. s. exorciste vos cōdēnantes de mendacio q̄ō dicitis contra me: q̄z si in virtute dei ejciunt multo plus ⁊ ego cuius oppositū mendaciter affirmatis hoc demoni attribuendo. Vel aplī de eorū stirpe geniti qui sibi bñ conscij sunt nil male artis a xp̄o dictcisse erunt iudices eorū in futuro. s. assessione ⁊ approbatione iudicij: quia sedebunt in. xij. solijs iudicantes. xij. tribus israel. ¶ Deinde elisa falsitate phariseorum astruit veritatem: quia ex quo nō ejcit virtute diaboli sequit q̄ ejcit virtute dei cū aliud mediū nō possit dari. Dicit ergo [Si], i. q̄ [in digito ⁊ spū dei ejcio demonia] ⁊ sic expello regnū diaboli: vt conclusum est ex predictis: ⁊ exinde vnius ꝯrij est introductio alterius [pfecto puenit ī vos regnū dei], i. ego xp̄s qui deus de deo regnare ī vobis ꝯrē ergo me blasphematis vel [regnū dei], i. xp̄s gr̄a ad merendū regnum glorie q̄ō vobis offert dū p ꝯba veritatis ⁊ mi-

Job. xli. Mimo. Job. 3.

Mamo. Mat. 6.

Beelzebub

E

Idolum

Digito cōparatur spiritusanct.

Chrisos.

Hiero. Et est salutifera verbū vnitatis tripliex.

Chrisos.

Regnum

F

Moraliter Regnum diuisum.

racula ptātis predicatur? vel [puenit in vos regnū dei]. i. aditus regni celoꝝ patefactus est vobis ⁊ credētibus. Probato ergo ꝙ demon non est actor miraculū: deide pñr ꝓbat xps multipli citer ꝙ ipse nō est minister diaboli ⁊ pria rō est talis. Minister nō est potētior actore: ſz xps potētior est diabalo ergo xps nō ē minister diabo li. Hoc aūt oſtdit sic. Nō eſt pōt quiſq; intrare in domū fortis] domum suā custodiētis ⁊ bona eius diripere niſi ꝑius] tāq; fortior [alligauerit fortē ⁊ tūc] eo victo [domū ⁊ vasa arma ⁊ spolia illius diripiet [auferet ⁊ distribuet.] Diabolus fortis est fortitudine naturaliuz bonoꝝ: de quo scribiſ in Job. ꝙ nō est ptās ſup terrā que ei cōpareť. Arma eius ſunt aſtutie ⁊ doli nequitiaꝝ ſpūalium ⁊ oēs ſpecies pctōꝝ. Domus ⁊ atriuz eius eſt mundus in quo principabatur vſq; ad ſaluatoris aduentū. Vasa ⁊ ſpolia eius ſunt homines obſeſſi vel decepti a diabolo. Quo custodiente atriū in quo ſicut in domo habitabat in pace fuerunt omnia ſua: ⁊ nemo ſibi reſiſtebat ⁊ adhuc [i pace ſunt] ad eum [oia que poſſidet] i. oēs peccatores qui ei obediūt ⁊ fauent. qz ſm Greg. illos pulſare negligit quos q̄to iure poſſide re ſe ſentit. Sed [fortior eo]. i. xps [ſuperueniens]. i. deſuper de celo veniēs [vicit eū] tentationibus eius viriliter reſiſtēdo ⁊ paſſionez ab eo ꝓcuratam patienter ſuſtinēdo: eoq; in infernū relegato ⁊ ſub pede oſti ptrito [vniuerſa ei arma]. i. callidiſſimas verſutias nequitie ſpūalis] in quibus ꝓfidebat] abſtulit eas cōpeſcēdo ⁊ detegendo [⁊ vasa eius diripuit]. i. peccatores diabolo ſubiugatos a ptāte eius eriſpuit [⁊ ſpolia eius diſtribuit]. i. peccatores priuz a diabolo captos diuerſis officijs eccleſiaſticis aſſignauit qz quoſdā apoſtolos: alios euāgeliſtas: hos pphetas: illos paſtores ⁊ doctores ordinauit. ſz Bedā diſtribuit ſpolia in regno eccleſie tā militātis ꝙ triūphantis in diuerſis dignitatibus ⁊ pmijs. Et qz xps iſta fecit ſequiť ꝙ potētior eſt demonibus ⁊ iō nō eſt minister eoꝝ: nec virtute eoꝝ egens ad ejciendū. Ex quo ēt ꝓcluditur ꝙ ipſe ſit vere xps ⁊ qz in aduētu xps poteſtas demonis erit diminuenda ⁊ arcenda. Nō ergo debemus eſſe ſecuri: qz aduerſarius noſter fortis victoriſq; vocibus cōpiobať nec debem? deſperare. qz princeps noſter fortior illo non dubitať vñ Lhzi. Non debet hoſtem timere fortē qui habet principem fortiorem. Sed vigilemus ⁊ laboremus ne fiducia principis fortioris contemnamus aduerſarium noſtrū. Nam ſi ptēnimus cōtra eū fortiores illo ſumus: ſi autē negligimus ille fortior inuenitur. Fortem eſſe diabolum nſra negligentia facit non illius potētia hec Chriſo. vñ ⁊ Grego. Diabolus cū ei reſiſtiť eſt debilis ſicut formica: cum vero eius ſuggeſtio recipitur eſt fortis vt leo. Et Hiero. Tentamēta ſi ad te reſpicias grandia ſunt ſi ad eum bellatorez fortiſſimum Iudus ⁊ vmbra ſunt. Deinde ponit ſecundā rōnē que talis eſt minister ⁊ auctor peccādāt in voluntate: ſz xps ⁊ diabolus habēt ꝓprias volūtates ergo xps non eſt miniſter diaboli. Et hoc eſt qd ōt. [Qui nō eſt mecū] in bono ſuenies mee voluntati [cōtra] ſeu aduerſum [me ē] ⁊ hmōi eſt diabolus qz xps vult aias ſaluare: ſz diabolus vult eas perdere. xps vult hoies a peccatis retrahere ⁊ ad virtutes reuocare: diabolus ad pctā trahere ⁊ per vitia diſtrahere. vnde Hiero. Hiero. Diabolus qui cum domino nō eſt: cōtra ipſuz eſt: qz ille vult aias tenere captiuas quas xps liberare deſiderat. Deinde ad idē ponit tertia ratio. Eadem ſunt opera actoris ⁊ miniſtri ſed non eadem xpi ⁊ diaboli: ergo xps non eſt operando eius miniſter. Et hoc eſt quod dicit. [Et qui non congregat ſeu colligit mecum] ſcilicet in fidei vnitatem: in eccleſie ſignū in oliue ſupernum [ſpargit ſiue diſpergit] ſicut lup? ⁊ hic eſt diabolus qui diuerſas ſectas ⁊ hereſes ac ſciſmata quantuz poteſt introducit. Diuerſa enim ſunt opera chriſti ⁊ diaboli: quia Chriſtus colligit diſperſa: ſed diabolus diſpergit colligata. Ille predicat idola: hic vnius dei notitiam. Ille trahit ad malum: hic reuocat ad bonū. His ergo ⁊ alijs modis diabolus eſt cōtrarius chriſto ⁊ non eſt ſecum per concordiam in voluntate ⁊ factoꝝ ideo non eſt ſecum: nec cooperatur ſibi in ejciendo demones ⁊ expellendo. vñ Chriſoſtomus. Qui igitur non mecum eſt nec? mecū congregat non erit mihi cooperator vt mecum demones deſiciat: ſed magis q̄ que mea ſunt ſpargere deſiderat. Deinde poſt inſtructionem veritatis ſubdit comminationez damnationis. Qz enim eos induratos ſermonibus inſuſibiles videt ad comminationes ad terrozes ſe conuertit ⁊ blaſphemiam ſpirituſſancti per quam peccabant dicentes opus ſpirituſſancti in beelzebub fieri: dicat omnino carere venia in hoc ſeculo et in futuro: intellige tamen niſi peniteant de peccato. vnde Chr. Quia dominus Phariſeis excuſando reſponderat iam eos terret. eſt enim hec correctionis non parua pars non ſolus excuſando reſpondere ſed ⁊ comminari. Dicit ergo quia non vultis acquieſcere rōnibus nec operibus: immo blaſphematis [ideo dico vobis] eraciter ⁊ pro certo [quod omne peccatuz ⁊ blaſphemia] ſcilicet procedens ex humana infirmitate vel ignorantia [remittetur hominibus] per penitentiam. i. remiſſibile paccatū eſt de ſeiq; non obuiat directe principio per qd fit pctōrum remiſſio ſicut obuiat pctſm in ſpſſiſctm cuius ſex ſunt ſpecies: ſcilicet deſperatio: preſumptio: obſtinatio: inalis impenitentia: inuidētia fraterne gratiet impugnatio veritatis agnite. vñ ſubditur. Spiritus aūt blaſphemie non remittetur. i. difficile ⁊ vix remittetur: qz vix aut nunq; tales penitēt: ⁊ hoc pctſm noc habet annexam excuſationis rō. Peccatum in ſe vel in alterum: blaſphemia in deum que eſt ſi ex ignoātia vel infirmitate dicitur ſimpliciter blaſphemia: ſi eſt ex certa malitia: dicitur ſpiritus blaſphemie. Unde blaſphemia erat in turbis ſed ſpiritus blaſphemie in phariſeis qui ſcientes ſcripturas ex invidia impugnabant opera xpi: ⁊ ex certa malitia blaſphemabant deum dicentes falſa de ipſo quando miracula diuinitus facta attribuebant diabolo: quod erat impugnatio veritatis agnite quedam ſpecies peccati i ſpſſiſctm. Blaſphemia quippe eſt per qnā de deo falſa dicuntur. Sed ſm Auguſt. raro iaz inueniuntur qui blaſphemant linguā: ſz multi vita. Quidam aūt blaſphemant ex coactione et hi peccant in patrē per infirmitatē que eſt cōtraria patris potentie: quidā ex deceptione: et hi tes peccāt in filiū p ignorantiā que ꝓtrariať filij ſapientie quidā ex ſtudio: et hi peccant in ſpirituz ſanctum per malitiam que eſt contraria bonitā in diuinis ſpiritu ſancti. Primū ⁊ ſecundū dimittetur digne penitentibus: qz ex aliqua circunſtantia remiſſione dignum eſt ſcilicet qz p infirmitatē vel ignorantiam cōmittitur eſt q̄ peccatuz attenuāt ſed tertium nō remittetur. i. remiſſione dignum non erit: qz circūſtantiam excuſantē nō habet. Inexcuſabiliter enim meretur ſupplicium qui ſi voluiſſet potuit vitare peccatum. vnde Bern. Potentia ad patrem: ſapientia ad filium: charitas pertinet ad ſpiritū ſanctum. Hoc eſt qd alibi dicitur: peccare in patrem: peccare in filium: peccare in ſpiritū ſanctū. Qñ eſt ex fragilitate peccamus in patrem: q̄ ſi cōtra potētiā peccam? q̄ ex ignorātia peccam? in filium quaſi contra ſapientiam peccam? q̄ ſi ex malitia peccamus in ſpſſiſctm peccam? quaſi ꝑ dilectionē. Et iō peccare in patrem ⁊ filiū hic ſiue in futuro remittitur: qz ex fragilitate vel ignorantia peccat ſicut aliquam excuſationem habet in culpa: ita etiā alieuā remiſſionē habere debet in pena: ſiue in hoc ſeculo ſi penituerit. vt facili? conſequat indulgentiā: ſiue in futuro: ſi in malo perſeuerauerit vt tollerabiliorē ſentiat penā. Qui ꝙ ex malitia peccāt eorū delicti nullā excuſationē hz: et iō pena eorū remiſſionē habere non debet: qz ſi penituerint in hoc ſeculo plena ſatiſfactiōe multādi ſuntiſ nō penituerint plena dāna tiōe in futuro ſeculo: nō qz penitētib? venia deneget ſz qz pleno peccato plena retributio debetur hec Bern. Spūs ergo blaſphemie nō remittet hoi: nō ꝙ ei negetur remiſſio ſi peniteat ſed quia hic blaſphemus exigentibus malis? meritis ſicut nunq; ad remiſſionem: ita ad penitentiam puenturus eſt vñ ait Johannes. Et peccatum ad mortem non pro illo dico vt roget quis ſm Greg. Pctſm ad mortē eſt pctſm vſq; ad mortē pro quo nō eſt rogandū qz ſz pctſm qd hic nō corrigitur eius venia fruſtra poſtulatur. Peccatum in ſpiritū ſanctū eſt obſtinatio vel pertinacia mētis in nequitia obdurate pcedēs ex preſumptiōe vel deſperatione. Qui enim ſpūmit de miſericordia dei promittens ſibi impunitatem putans ita deum peccata impunita relinquere eo ipſo obſtinatur. i. pertinaciter in pctō obdurat pctā pctis ſuperaddens et ita peccat ꝑ iuſtitiā ſpūſſctiqui ita miſericoꝝ eſt in iuſtitia ꝙ ē ↄiuſt? in mia q̄ oleū hz cū vino ⁊ viceuerſa. Qui aūt propter magnitudinē ſceleris deſperat de miſericordia dei tāq; magnitudo peccati ſui excedat magnitudinez miſericordie dei inde obſtinat pctā peccatis ſuperaddens: de peccato in peccatū effrenata libertate ruens quouſque ad cumulum damnationis veniat. Sed quanuis iota etiā trinitas pctā remittat: hmōi tñ pctſm ideo ſpecialiter attribuiť ſpiritui ſancto: quia ſpiritus ſanctus amor eſt patris ⁊ filij ⁊ benignitas vtrozumq;. Qui aūt deſperat vel pſumit ſpecialiter facit illi iniuriā cuius benignitati attribuiť remiſſio pctōrum qz putat eū inmiſericordē vel iniuſtuz: qz ſicut ex miſericordia peccata remittitur ita ex iuſtitia ea impunita nō reliquit: male ergo de iuſtitia vel mia ſpirituſſancti ſentit q̄ deſperat vel pſumit. Sicut ergo morb? incurabilis ōz qui directe tollit remedia p que expellitur morbus ⁊ curatur: vt cū tollit virtutez nature vt virium naturaliū: ita qui eſt ſup oia poteſt curare eſt ſic pctſm in ſpſſiſctm contēnit ⁊ excludit illa p que peccatū ōz curari ⁊ vita

ritur timorē diuine iuſtitie ⁊ ſpez venie ⁊ huiuſmodi: ⁊ nc ex ſui natura dicitur irremiſſibile: deus tñ ſua benignitate omne pctſm penitentibus remittit. vnde dicitur irremiſſibile quaſi de difficili ⁊ vix remiſſibile. De hac materia ſic dicit Auguſt. Dico charitati veſtre forte in omnibus ſanctis ſcripturis nulla maior: quaeſtio nulla difficilior inuenitur in eo ꝙ ait qui blaſphemauerit in ſpiritum ſanctū nō habet remiſſionem in eternum: non quocunq; modo blaſphemauerit reus erit hui? remiſſibilis delictiſz modo q̄ odam quem nos querere atq; intelligere voluit qui hanc ſententiam verā terribilemq; deprom pſit. In ſpiritu eſt ſanco quo in vnū dei populi congregať ejcitur ſpiritus immūdus q̄ in ſeipſz diuiſus ōz. Contra hoc donum gratuitum cōtra iſta dei grām loquitur coz impenitēs. Ipſa ergo impenitētia eſt ſpūs blaſphemie [que nō remitteturneq; in hoc ſeculo: neq; in futuro.] Contra ſpſm eſt ſctm quo baptizanť. quozū peccata oia dimittunť ⁊ quam accepit eccleſia vt cui diuiſerit pctā dimittanť eis: hū valde malū ⁊ nimis impiū: ſiue cogitatione ſiue etiam lingua ſua dicit quem patientia dei cū ad pnāz adducat ipe ſm duritiam cordis ſui ⁊ coz impenitens theſaurizat ſibi iram in die ire et reuelationis iuſti iudicij dei: qui reddet vnicuiq; ſecundum opera eius. Nec ergo omnino ipenitentia nō habet remiſſionē neq; in hoc ſeculo neq; in futuro: qz penitentia impetrat remiſſionē in hoc ſeculo que valet in futuro. Sed iſta ipenitentia vel coz ipe nitens ꝙdiu quiſq; i hac vita viuit nō pōt iudicari: de nullo eſt deſperandū eſt ꝙdiu patiētia dei ad penitentiā adducit: nec de hac vita rapit impiū qui nō vult mortē impij ſ̄ptū vt conuertatur ⁊ viuat. Iō aūt oē pſus pctſm ⁊ blaſphemia remittet hominibus: qz vbi hoc pctſm nō fuerit cordis ipenitētis contra ſpſm ſctm quo in eccl̄ia peccata ſoluunť: cuncta alia dimittuntur. Qſio aūt hoc dimittet qd etiā remiſſionez impedit aliorum. Oia ergo dimittūť eis in q̄b? hoc nō eſt qd nunq; dimittet. In q̄bus aūt ē qñ hoc nūq; dimittit: nec alia dimittunť: qz oiz remiſſio vinculo iſti? ipedit. Ideo pctſm oē atq; oīs blaſphemia dimittet hoibus in hac congregatione quā in ſpū ſancro: ⁊ nō aduerſum ſeipm diuiſio congregat xps. Ipſi? aūt ſpūs illa blaſphemia qua fit vt corde impenitenti: huic tāto dono dei vſq; in finē vite iſtius reſiſtat nō remittet. Unde ergo ſuffugiū eſt ne ſit irremiſſibilis blaſphemia: coz ipenitens caueat nec aliter pnia pdeſſe credat niſi vt teneat eccleſia vbi remiſſio pctōrum datur: ⁊ ſocietas ſpūs in pacis vinculo cuſtodit. hec Auguſti. Deinde ad refellendū ⁊ corrigendum phariſeorum errorē inducit ſniaz ſub ſimilitudine arboris: oſtendens ꝙ miracula ſua nō ſunt a ꝙtute maligna et diabolica: ſed a virtute bona ⁊ diuina. Unde dicit [aut facite arborē bonā: ⁊ fructum eius boſm: aut facite arborē malam: ⁊ fructū eius malū.] Loquiť vulgariter facite. i. dicite ſm ꝙ ōz iſte facit bonū. i. dicit. Arboz autem hic accipitur principiū ipſorum operum et dicere ⁊ efructus ipſa opera. Inter arborem ꝙ ⁊ fructuz ſtimare ſemper eſt ſimilitudo: qz arboz bona ſemper fructum bonū: ⁊ arboz mala fructū malū. ꝓducit: ergo qz opa miraculoſa q̄ xps faciebat: nō erāt mala ⁊ vana ſi cut q̄ fiunt arte magica ſz erāt bona ⁊ ſalubria. cōcludit ꝙ principiū p qd talia facie-

Christū nō eſt miniſtrum diaboli ꝓbat. Prima rō.

Diaboli fortitudo. Job. xlj.

Arma diaboli ⁊ diuitie.

Greg.

Beda.

Aduerſarius nſr fortis eſt ſed dominus fortior. Chriſo.

Hiero.

Secda rō.

Hiero.

Tertia.

Chriſo.

Chriſo.

Spiritus blaſphemie ſi irremiſſibilis. i. Jo. v.

Pctſm ad mortem. Greg.

Peccatum in ſpiritū ſanctū expreſumptione et deſperatione.

Pctſm in ſpſſiſctm.

Spiritus blaſphemie.

Cur in ſpiritū ſanctū dicitur.

Auguſt.

Auguſt.

Impenitentia.

Facere pro tem.

bat erat sctñ ⁊ bonũ. q.d. Considerate fructum arboris bone: et fructũ arboris male vt ex fructu cognoscatis vtrum sit bona an mala: q ⁊ [ex fructu arbor cognoscit]. Sic ⁊ cõsiderate op⁹ actoris vtrũ sit bonũ vel malũ: q ⁊ op⁹ bonũ pcedit a bono principio: ⁊ malũ a malo: ⁊ sic ex bonitate operũ que ego facio potestis ppẽdere q ñ ⁊ p quã ea facio nõ est mala sed bona: et ex operib⁹ q̃ fiũt p artẽ magicã cũ sint mala et vana potestis ppendere q̃ fiunt virtute maligna: opus ergo eijciendo demoniacum cũ sit bonum non est a malo principio quale est demonũ: sed a bono principio qõ est spũsanct⁹. Male ergo dicitis: q ⁊ ego in beelzebub deijcio dẽonia. Ubi augu. In b ãmonuit nos dñs vt bõe arbores simus et bonos fruct⁹ habere possimus. Ubi essi ait. Facite arborẽ bonã et fructum eius bonu ⁊ est preceptũ ⁊ salubre cui obedientia necessaria est. Q ⁊ autẽ õt facite arborẽ malã et fructũ eius malũ non est pceptũ vt faciatis: sed monitio vt caueatis. Hec augu. Deinde quasi explanãdo et aptãdo dictã similitudinẽ phariseis oñdit falsitatis eorum radicẽ: radix essi ista erat inuidia ⁊ odiũ: q ⁊ pharisei ⁊ legisperiti prio cognouerũt xp̃m: tũ q ⁊ cepit repehẽdere vita eo⁹ iõ cepeũt odiũ ⁊ inuidia ꝗ ipm ex quib⁹ execati ceciderũt a prima uoritia in errorẽ: q ⁊ talia puertũt iudicũ rõnis rectũ: ⁊ ex tñc inceperũt oia facta ei⁹ interpretari in malũ ad diffamandũ xp̃m. Ostẽdit ergo illos esse malã arborẽ ex mala radice: ⁊ malos fruct⁹ dare cũ in intẽtione cordis eorum malitia abundet inuidie dicẽs. [Progenies seu genimina viperarũ]. i. venenati filij venenato⁹ iudeorum: quia venenum inuidie ex vestris parentibus traxistis qui persecuti sunt prophetas ex inuidia: et vos ex eadem ratione persequimini me patrẽ xp̃m: ⁊ matrem ecclam [quõ potestis bona loqui cũ sitis mali⁹]. q.d. Non potestis de me bona loqui inuidia pbidente: cũ essitis arbor mala non poteritis fructũ boni facere: vtilia quidẽ alijs possunt loqui: sed nõ meritoria sibi. Ubi chrysostom. Non potest fieri vt alia germina producantur: nisi qualis fuerit radix in terra. Volunt as enim hoi ⁊ radix est: verba aũt et opera fructus sunt voluntatis. Jõ quale cor vnusquiq̃ habuerit talia ⁊ verba loquitur et opera facit. Hec chrysosto. Et ideo subditur. [Ex abundantia essi cordis os loquitur.] q ⁊ verbũ exterius est significatiuum interioris conceptus. q.d. Cor vestrũ plenũ est veneno et eructat de pleno. A parte aũt totum intellige. s. per locutionem oris: locutionẽ cordis: et locutionem operis. Per oris eni locutionẽ vniuersa que actu vel cogitatu vel sermone de corde proferuntur dominus significat. Nam verbum pro facto qñq̃ poni solet. Unde Esaias de Ezechia. Non fuit ñbum qõ non oñderet eis id est res digna verbo. Ubi chrisso. Et vide ad maiores accusationem malorum: et maiorem laudem bonor̃ q̃ dicit. [Ex abundantia cordis os loquitur] id est cum homo locutus fuerit verbum boni vel malũ ne putes: q ⁊ tñ boni vel mali habet in cor de: quantum ostendit in verbo: sed multo amplius. Ex abundantia essi boni vel mali qui est in corde sermo procedit. Quod exteri us cicitur est superfluẽtia eius quod intus est. In quo eos vehementer tetigit. Si enim quod dictum est ab eis ita malum est: ter cogita radicem verbor̃ q̃ est mala. Hec chrysosto. Et ideo vt dicit Greg.

August. ñ. Bone arbores vt sim⁹ monet.

Chrysosto.

Verbum p facto.

Chrysosto.

Greg.

Curandum est ⁊ omni custodia mens seruanda. non enim ante oculos dei transuolant cogitationes nostre: et nulla momenta temporis p animũ transeunt sine statu retributionis. Et q [ex abundantia cordis os loquitur] ideo bene sequitur. [Bon⁹ homo de bono thesauro] id est de bona intentione et voluntate que sicut thesaurus absconditus latet interius in mente [profert bona] cogitationis: locutionis ⁊ opis [⁊ malus homo de malo thesauro suo profert mala] q ⁊ rie cause habent cõtrarios effectus. Acsi dicat. Vos mali estis: ideo de thesauro cordis vestri non nisi mala profertis. Sm hlo. Thesaurus cordis est intentio ex qua deus iudicat opa. vñ alij qñ minora maiorem: ⁊ maiora minorẽ habeant mercedem. Sepe essi maiora in genere minori fiunt charitate ⁊ conuersio: sicut sepe alijs malori charitate dat elemosynam q̃ alius cantat missam: ideoq̃ hic magis meretur de elemosyna quas ille de missa. Ubi paupercula vidua dãdo duo minuta pacificata est diuiti zecheo: quia deus nõ pensat quantũ: s ⁊ quãto. De pdicta similitudine arboris et alijs iam tactis habes etiam supra circa finẽ sermonis dñi i mõte vbi plura de his videre poteris. Postquã aũt pcessit probando ⁊ arguendo: cõsequẽter pcedit cõminando ne credant paruũ vitiũ male loqui et mala verba non puniri. Ita ergo malus profert mala verba: que quidem non sunt paruipendenda: qñ de omni verbo ocioso [non tñ pernicioso [reddent homines rationem] quod erat valde difficile: quia loqunti sunt sine ratione: vel [reddent rationem]. i. soluent [in die iudicij] penam quod iudiciũ erit terribile: ⁊ fine spe venie. Si aũt õt q̃ verbum ociosum est: quod rõne vacũ est: ergo de eo nõ debet querii: nec põt ratio reddi respondendum q̃ licet ociosum sit ratione vacuum: tñ q ⁊ verbum debuit habere rationes: iõ de ipso exigitur ratio: ⁊ c̃ omissionis rationis. Et ex hoc patet q̃ longe magis verbum nociuũ ⁊ criminosum acriter punietur: ⁊ reddet homines in die iudicij cõdẽnabiles quale est verbus eorum quo opera spiritusanct calumniabant ⁊ blasphemabant dicentes [in beelzebub eijcit demonia. Et est sensus sm Hierony. Si ociosus verbum non est absq̃ periculo eius qui loquitur: et in die iudicij reddet vnusquisq̃ rationes fermonum suorum: quanto magis vos redditu ri estis rationem calumnie vestre. Caueũt ergo sibi detractores opera proximorum minuentes vel infamantes dicẽ o illa esse facta in hypocrisi: vel pro vana gloria vel aliquo indebito fineret ira in beelzebub demoniorum principe. Si enim ita i dicat dñs de verbo ocioso quãto magis de nociuo et criminoso? vt autẽ dicit Hieronym. Ociosum verbus est qõ sine vtilitate loquentis dicitur ⁊ audiẽtis: tñ omissis serijs de rebus friuolis loquamur ⁊ et fabulas narremus antiquas. Ceterum qui scurrilia replicatiet cachinnnis ora dissoluit ⁊ ⁊ aliquid pfert turpitudinis: hic non ociosi sermonis sed criminosi tenebitur reus: ideoque in verborum pondere probatio consistit humane vite. Et iterum. Quicqd nõ edificat audientes in periculum vertitur audientium. ⁊ Origenes. Inanis est omnis sermo in quo non est intrinsecus aliquid pro eo vl p dei mandato. vnde etiam Gregor. Ociosum verbum est quod aut ratione iuste necessitatis: aut intentione pie vtilitatis caret. Et si de vera

Thesaurus cordis.

Luc. xxi. De quo Lucas.

Ñ rõne da de omni ñbo ocioso. Verbum ociosum.

Os custodiendum est nobis. Ergo.

Ps. cxl. Chrisso.

Orige.

Loqui de secularib⁹.

Ambro.

Detractio pericula.

Detractio vitanda. August.

Detractor non audiendus.

Ociosum verbum.

Origenes.

Greg.

bo ocioso ⁊ cogitatiõe minutissima reddẽda est rõ in die nouissimo: pensandum est quanta pctã sequant multos. Sic essi deus vniuiusq̃ vias ꝓsiderat: sic gressus enumerat: vt nec minutissime cogitatiões: aut tenuissima verba que apõ nos viluerũt eius iudicio indiscussa remaneãt. vñ ⁊ Chrisso. Ociosum verbũ intelligit nõ malus: ⁊ bonũ qõ non opat. i. quod non edificat audiẽtẽ. Si ergo p bono verbo ⁊ ocioso rõnem sum⁹ redditurí quid superamus de malo? Et si de malo verbo rõnẽ daturi sumus quid speramus de opere malo. hec Chrisso. Et iõ cauendũ est a ñbis ociosis ⁊ malis. [Ex verbis essi tuis] si fuerit bona ac bonitate mentis ꝗsona: ⁊ sub debitis circstatijs prolata [iustificaberis]. i. mereberis] vel tãq̃ iustus remuneraberis [⁊ ex verbis tuis cõdẽnaberis] si fuerint mala ⁊ predictis ⁊ praria.

Prouer. 18. ¶ Scriptum est essi q ⁊ mors ⁊ vita in manib⁹ lingue. Et iõ ex sermonibus tuis iustificaberis vel ꝓdemnaberis qõ oim est iustissimũ: ⁊ essi tu dñs es: ⁊ dicẽdi: ⁊ non dicẽdi. vñ Chrisso. Mansuetũ iudiciũ non est ex quibus alius dicit de te: s ex quibus ipsemet locutus es calculatiões iudex feret: ⁊ tu dñs es dicẽdi. Et iter. Unusquisq̃ q̃ hoim ex volũtate sua sola aut pctõ aut iust⁹ puincit: Cõuincit aũt vniuscuiusq̃ pctõris voluntas testimonijs tribus. i. cogitationũ: ñbor̃ ⁊ operũ. hec Chrisso. Hic ergo docemur vt os nr̃s custodiam⁹ ne verba otiosa vel mala loquamur: q ⁊ sicut vas qõ nõ operiẽ cito immũdũ fit: ⁊ q̃ quid est interius frigescit: sic est ⁊ de corde nisi os qõ est eius opculũ teneat cũ discreta custodia clausum. Et vt õt Greg. Ab omni rectitudinis stau pereunt qui per noxia verba dilabunt. Et iõ frequẽter orem⁹ dicẽtes. Pone oñe custodiã ori meo: ⁊ ostiũ circunstãtie labijs meis. vñ Chrisso. Magis vtiq̃ virgie aliqua custodi linguã Equus est regalis lingua. Si igitur imposueris frenũ ⁊ docueris ambulare cum bona compositione quiescit super eam ⁊ desuper sedebit rex. Si aũt infrenatã dimiseris ferri ⁊ saltaret diaboli ⁊ demonum sessio fit. hec Chrisso. vnde ⁊ Origẽ. Eorum qui verba dei loquũtur os deus aperit: illorum vero qui loquuntur mendacium: ⁊ falsum testimonium: ⁊ curritates: ⁊ turpitudines susurronũ quoq̃ detractorum: ⁊ eorum qui ocia loquuntur diabolus os aperit. Magnum ergo periculum est loqui de secularibus ⁊ vanis: cũ multa sint diuina ⁊ vtilia de quibus loqui possumus. vnde Ambro. Non mediocre periculũ est cum tanta habeamus eloquia dei et opera que fecit his pretermissis loqui que seculi sunt. Et maxime a verbis detractor̃ ꝗs cauere debemus ne male loquamur de alijs. vnde August. Uide quomodo irasceris si quis de te mala loquatur Quomodo irasceris alteri ⁊ quando de te male loquitur: sic irascere quando de altero male loqueris. Et non solum cauere debemus ne verba detractoria loquamur ⁊ sed etiam ne audiamus quia si non esset auditor non esset detractor. vnde Berñ. Detrahere ⁊ detrahentem audire quid horum dãnabilius sit non facile dixeris Et iterum. Lingua detractoris ⁊ auris auditoris: ⁊ diabolus sedet super vtranq̃. Cauendũ est etiam valde a verbis contentiosis et rixosis: q ⁊ occasionem dant multis malis. vnde Chrisso. Cõtentio est alteratio longa. Nascitur aũt ex vana gl̃ia que õt amor victorie. Nemo essi diu contẽdit nisi qui vincere concupiscit. Gloriaꝗ tibi putas esse si viceris. sed occidisti gladio amicum ⁊ amicitiam eius in ipsor̃: ideo quasi de amico occiso dabis rõnem. Nã si hoiẽm non occidisti ferreo gladio: amicum tũ occidisti gladio contentiosi sermonis. hec Chrisso. Multum insuper cauere debemus ne proximus verbo vel dogitatu iudicemus. vnde Chrisso. Et sermonibus tuis condẽnaberis ait. Non audis qñ ⁊ phariseus vera locutus est: sed tñ vltimam dedit vindictam. Et enim habet iudicem qui deliquit. Ne igitur capias dignitatem vnigeniti illi iudicij thronus cõseruatus est. Sed si vis iudicare est tibi iudicium multum lucrum habens. Sedere fac in conscientia tua intellectum discernentem: ⁊ affer i mediũ oia delicta tua: ⁊ inuestiga oia pctã aie ⁊ expete cũ diligẽtia noxas ⁊ dic. Propter quid hec ⁊ tu facere ausus es? Et si hec quidem fugerit omniatque autem aliorum sunt inuestigauerit dic ad eam. Non pro his te indico: nõ p his intrasti te accusatura. Quid essi ille debeat: ⁊ cur hec ⁊ hec deliquisti? Excusantem te accusa: quia tuipsius sunt intuere non que alius dicit. Et continue in hanc deduc agoniam. Deinde si nihil haberere dicat: sed retardatur dilania eam velut quandam ancillam elatam ⁊ fornicariam Et hoc sm vnãquanq̃ die pstitue iudiciũ: ⁊ subscribe flumen ignis: vermen pscientie. venenũ emittentẽ: ⁊ alia loca tormentor̃: ⁊ ne dimittas eã esse cũ diabolo. Et si voluerit hec audiẽs nec subtrahas manũ. Nõ essi mozieẽ si percusseris a morte aũt eã eripies. Et paruor̃ magnas expete noras vt neq̃ ppe magna duemat. Si hec feceris sm vnãquãq̃ diẽ cũ libera platiõe stabis secus tribunal illud terribile. Ita paulus factus est purus: ppter hoc ⁊ dixit. Si nosmetipsos iudicaremus non vtiq̃ iudicaremur. hec Chrisso. ¶ Moraliter aũt in verbis siue in loquẽdo artendenda sunt quinq̃. i. quid: cui vbi: quando ⁊ qualiter dicatur. Isti sunt quinq̃ digiti in manu lingue. Quid determinata apostolus dicẽs Sermo vester sit semper in gratia sale pdit⁹. i. grat⁹ vtilis sine otiositate. Otiosa sunt omnia que aut inutilia: aut ꝗonestata: aut nociua sunt. Inutilia sunt que nec loquentibus nec audientibus prosunt ⁊ inꝗonesta que nec dignitati loquentis: nec audientis pueniunt. Nociua sunt que vel ad errorem vel ad paupertatem ducũt. Cui determinat sapiens dicens. Cum stulto ne multum loquaris. Qui ergo cum alio loquitur consideret an propter se ⁊ vel propter alium loqui habeat: Si propter illum: vtrum sit talis q̃ sua correctione indigeat ⁊ vel qui correctionem non recipiat. Ubi quedaꝗ essi sunt loca: vbi nullo mõ vt in sanctuario: quedam vbi raro vt cũ uiuio: quedã vbi moderate: vt i locutorio est loquendũ. Quod determinat ecclesiastes dicens. Tempus tacendi ⁊ tp̃s loquendi. Tacendum est aliqñ propter auditorum infirmitatem: aliqñ p pter vitandã precipitationem: aliqñ ppter persone alterius reuerentiam ⁊ aliquando propter auditorum indignitatem. Quõ aũt loquendum i. quo gestu: quo sono: qua significatione. Sit ergo gestus simplex ⁊ humilis: sonus miris ⁊ suauis: significatio vera ⁊ dulcis. Compendiũ aũt oim predictorũ hoc esse videtur: vt tardet ⁊ raro quis loquat. vñ Sene. Summa summarum hec est: tardiloquus te esse iubeo. Et iter. Quicquid dicturus es antẽ alijs dixeris tibi. Magna est res vocis ⁊ silentij temperamentum. Et

Chrisso.

Berñ.

Contentio vitanda.

Chrisso.

Iudicatio vitanda.

Chrisso.

Johan. 5.

Accusa ⁊ iudica teipsum.

Ñ

I. Cor. II.

Moraliter Quinq̃ artendẽda locuturo.

Quid Col. 4. inutilia.

Inꝗonesta

Nociua.

Cui loqueris.

Eccle. 22.

Ubi loqueris.

Quando loquendum. Eccl. 3.

Quomodo loquendũ.

Loquendũ raro.

Seneca.

iterſi. Quod tacitum eſſe vis: memini diceris: q̃ non poteris ab alio exigere ſilentium: ſi tibi ipſi nõ preſtas. hec Seneca. Sed heu ſunt aliqui nõ ſolũ ſeculares: ſed ⁊ religioſi qui q̃ñ ẽt ſiue cã rõnabili alijs irati torquos oculos ⁊ vultus oſtẽdunt: ac inſup dẽtibus ſtridẽdo voces furioſas emittũt ⁊ ſic demonẽ qui int̃ eos poſſidet iactãs extra pdũt. Ibi tales bñ in hoc Daciano in beatũ Vincentiũ ſeuienti aſſimilant. de quo in ſermone Aug. ſic dr. Per furioſas eñ Daciani voces: per truces oculos ⁊ minaces vultus: ⁊ totius corpis motus ille habitator eius interior mõſtrabat ⁊ p hec ſigna viſibilia tanq̃ per ſui vaſculi q̃ dõ impleuerat crepãtis rimulas videbat. Hec Aug. Tales ẽt q̃ñ ſuis linguis acutis parcunt: ⁊ ſe abſcondentes taciturnitati inſiſtit ac ſilentium q̃ dõi boni ex religionis obedientia deo ſacrificant: ipſi ex peruerſitatis malitia demonijs ⁊ non deo immolant. vnde in collocatione abbatis Joſeph de amicitia ſic de talibus dicitur. Illud vero quale eſt q̃ interdum patientes eſſe nos credimus: q̃ rñdere ꝛtemnimus laceſſiti: ſed ita cõmotos fratres amara taciturnitate: vel motu geſtuq̃ irriſorio ſubſanam? vt eos magis ad iracundiam vultu tacito prouocem? q̃ tu mida potuiſſent incitare cõuitia in eo nos eſtimantes minime apud deum reos: quia nihil oze prõtulimus q̃ nos notare hoĩs iudicio aut cõdemnare potuiſſet. Ita igitur tacere nihil p deſtiſi idcirco nobis indicimus ſilentiũ: vt q̃ agendum conuitio fuerat hoc taciturnitate faciamus: aſſimilantes quoſdam geſtus quibus ⁊ ille quem curare nos oportuit vehementioze in ardeſcat iracundia. Utq̃ enĩ tale ſilentiũ erit equaliter noxiũ: q̃ ſicut exaggerat in alterius corde triſtitiã: ita in ſua non permittit extẽgui. Nonnulli quoq̃ cuz triſtificati fuerint vel irati ab ipſo etiam pertinaciter abſtinent cibo. In q̃ plane ſacrileg̃ crimen euidenter incurrunt: ieiunia ſcz que ſoli deo p humiliatione cordis et purgatione vitiorum ſunt ſpãliter offerenda p diabolico timore tolerantes. Q̃ tale eſt ac ſi oſtenſa q̃ ſacrificia non deo: ſed demõibus deferant: illam quoq̃ Moſaicam increpationem mereantur audire. Sacrificauerunt demonijs ⁊ non deo: vijs quos ignorabant. hec vbi ſupra. Sic ergo predicti miſeri tam peruerſe litigãdo q̃ malicioſe tacẽdo demonibus ſeruiunt q̃ vtrobiq̃ ſe ingerẽdo eis illudũt. Quorũ illuſiões nõ incurrerẽt ſi nõ fictã ſz verã humilitatem ⁊ charitatem haberent: q̃ nec tunc ad tantam inpatientiam deuenirent. Et q̃ adhuc peius eſt tales ſepe abſq̃ fratris offenſi reconciliatione accedunt ad altare: ⁊ ſic accedentes iudiciũ ſibi mãducant ⁊ bibunt. Et inſuper a diabolo excecati q̃ñ ſe excuſando dicunt: q̃ nihil aduerſus alium hñt non inteligentes q̃ fm euangelium attendere debẽt ſi alius aduerſus eos quid habet. Auferẽ dñe opprobrium taliũ peruerſorum a religione ſeruorum tuorum. ¶ Oratio.

Dacianus. Augustin?

Silentium malignor?

Ieiunia diabolica.

Deut.32.

1.Cor.10.

Vera virtus eſt e a me demonium p ꝓtritionẽ: o verbũ p̃ris ſana mutus p confeſſionẽ: o intima lux illumina ceci p ſatiſfactionem ⁊ vt fortis armatus me non poſſideat vniuerſa arma eius. ſ. vlyres ale mee interiores: ⁊ corpis ſenſus exteriores in tuũ puerte obſequiũ. Opto ẽt ⁊ deſidero dealtiſſime: ⁊ quotienſcunq̃ malignus ſpũs abominãdas cogitatiões blaſphemie mihi inuiſerit totiens ex voto oĩm deſiderior meor ineffabilis laus ⁊ gr̃a actio tibi ſit in ppetuas eternitates: ⁊ blaſphemia ſua fecũ ſit ĩ pditionẽ. Amẽ

¶ De Judeis ſignum de celo querentibus ⁊ de ſpũ immũdo oliſ eiecto ab eis. Cap. lxxiij.

Initis autem verbis domini aduerſ? blaſphemiã ſcribax ⁊ phariſeor quidã ex eis pcaciores volẽtes experiri voluntatẽ xpi ⁊ capere eũ dixerũt [magiſter volumus a te ſignũ videre]. ſ. non quodcunq: ſed de celo. Reputabant eñ miracula xpi parua eo q̃ erãt vt cõiter circa iferiora: vtpote circa ſanitates corpor ⁊ ſimilia. iõ q̃rebãt ab eo ſigna fieri circa corpora celeſtia forte manna deſcendere vt tpe moyſi vel ſonare tonitrua ſicut tempore ſamuelis q̃ magnũ fuit ĩ paleſtina tpe eſtatis ppter defectũ materie ⁊ potentia agentis. ſ. ſolis oẽs vapores cõſumẽtis: vel ignẽ de ſublimi deſcendere vt tpe helyeus: vel ſolem ſtare ſicut tpe ioſue vel retrocedere vt tpe ezechie: q̃ alia hmõi quaſi nõ poſſent ⁊ illa calumniari ⁊ dicere ex occultis ⁊ varijs paſſiõibus acciditſſe. Nã qui calumniat̃ eis que oculis videt manu tenet vtilitate ſentit quid facturus eſt de his que de celo venerint. Utiq̃ rñdebit ⁊ magos in egypto multa ſigna feciſſe de celo: ⁊ calumniabit alio mõ. vñ Chrſi. Cum multa ſigna vidiſſent tam q̃ ſi nullus vidiſſent ita ſignũ petebant. Vere eñ nullum viderunt: q̃ corporali aſpectu viderũt nõ ſpiritali affectu. Ubi ſciendũ q̃ aliqui malignantes detrahebant miraculis chriſti dupliciter. Uno mõ attribuebãt ea ñ̃tuti demõis vt viſum eſt ſupra in precedenti capitulo. Alio mõ reputãdo ea parua: vt dicitur hoc loco. Iſti eñ ac ſi ſigna eius nõ vidiſſent vel quaſi que videram parua vel nulla fuiſſent tenantes eum de celo ſignum querũt: non ex deuotione vt ex hoc credant. Sed magis ex curioſitate ⁊ vt facilius q̃ primis cõtradicant. Adulantes autem dicũt magiſter vt blanditijs alliciant quẽz conuitijs blaſphemauerunt. vñ Chriſ. Ibi quos oportebat admirari ⁊ obſtupeſcere ⁊ credere: nunc a negãtia non deſiſtunt. vnde autem verba ⁊ adulatione et ironia ſunt plena. putabant enim allicere per hoc. Et nunc quidem conuiciant: nunc adulantur: nũc aũt demoniacũ vocãt: nũc magiſtrũ vtraq̃ pernicioſo cõſilio ⁊ ſi contraria ſint que dicebanẽ ppter hoc ⁊ eos vehementer tetigit. hec Chriſo. Et q̃ male querebant ideo non dat eis ſignũ: ſed [fidens ait illis. Generatio mala] in opere [⁊ adultera] in fide: q̃ relicto proprio viro ſ. deo idolis ſeruiebant: ⁊ ſi idola nõ colebãt tamen a vero ſpõſo chriſto ſe alienabant [ſignum de celo querit] ad calumniam contra me quaſi alia que viderunt ſigna non fuerint. Unde q̃ñ cum iudei xpo cõuiciabantur dicentes in pñcipe demoniorum eijcit demones: mansuete eis respondet per rõnes improbans dictum eorum: xpo. hic vero eñ laudando adulant magiſtrum vocãtes aſpere eos tãgit demõſtrãs fm Chri. q̃ vtraque paſſione erat ſuperior ⁊ neque conuitijs in iram conducitur neque adulatione mollitur: in quo oſtendit amplectenda eſſe opprobria ⁊ adulationes vitandas. Iſam vt ait Chri. Uir ſapiẽs in faciem cediturũ q̃ñ in facie laudatur. Non ſic multi maiores huius tẽporis faciunt qui bona

Mat.12.

Exo.16. 1.Reg.12. Joſue.14. re.1.4.re.2.

Chriſo. Miracula xpi deteriori eſt impliciter.

Mat.17.

Mar.vl.

Jone.2.

Dr nec doctor.

Chriſo. Verba phariſeorum.

Nota cũ blandiens

Chriſo.

Adulatores vitãdi

fuadentes

ſuadẽtes: contẽnunt ⁊ eis tanq̃ cõuiciantibus irascũtur: ſed mala ſuggerentes audiunt ⁊ eorum adulatione molliuntur. Utinã attendereẽt cõſiliũ ſapiẽtis qui dicit. Melius eſt a ſapiente corripi q̃ ſtultorũ adulatione decipi. deinde ſubinngit. [Et ſignũ nõ dabit ei] ſcz poteſtatis ⁊ de celeſtibus quale petit ad calũniam [niſi ſignus Jone pphete] quod fuit humilitatis ⁊ abiectionis contra eorum ſuperbiam. q. d. Tu generatio prava petis ſignum celeſte: ⁊ ſignum potentie vel glorie de ſublimi: ⁊ tibi non dabitur niſi ſignũ terrenum: ⁊ ſignum paſſionis ⁊ infirmitatis ſignificatũ ſigno ⁊ facto Jone prophete. Jonas eñ fuit niniuitis ſignum dupliciter ſcz verbo ⁊ facto. Verbor q̃ viua voce eis ſignificauit q̃ peterent niſi conuerterentur. Factor: eo q̃ fuerit in ventre ceti tribus dieb? ⁊ noctib?. Ubi fuerũt tria: ſcz abſorptio: detentio: euomitio. Abſorptio fuit ſignũ mortis xpi detentio ſepulture: euomitio reſurrectionis. Et ſic dabitur eis ſignum. i. ſignificatio in facto Jone: vt ſcz conuertantur ⁊ ſaluentur. Non hoc eſt dictum quaſi alia ſigna ante mortem chriſti non fuerint data: ſed quia mors ⁊ paſſio xpi fuit ſignum precipuum ⁊ vltimum ⁊ ſignum ſignorum in quod omnia ſigna ducebant: ideo dandum iudeis dicitur quia ſi illi crederent ſaluarentur: ſi non crederent dãnarentur. ſicut Jonas fuit ſignum niniuitis: vt ſi vellent credere ſaluarentur: ſinguam ſubuertentur. Non ergo dat eis ſignũ diuinitatis de celo q̃ querebant: q̃ ppter eorũ curioſitatẽ et malicias videre indigni erant: ſed de abyſſo maris ⁊ profundo inferni quale Jonas a ceto vomitus: ſed abyſſo mortis liberatus: ⁊ accepit ⁊ dedit ſignum: videlicet incarnationis: non diuinitatis: paſſionis: non glorificationis. Diſcipulis autem ſuis ſignum de celo dedit quibus eterne beatitudinis gloziam: ⁊ prius figuraliter in mõte tranſfiguratus: ac poſtea veraciter in celum ſubleuatus oſtendit. Quia enim iudei terreni ⁊ infirmi erant: iõ de terrenis ⁊ infirmis ſignum debebant habere. Unde dat eis ſignum de ymo ſue paſſionis ⁊ ſepulture dicens. [Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus ⁊ tribus noctibus: ita erit filius hominis in corde terre tribus diebus ⁊ tribus noctibus] per ſynecdochen accipiendo ſcz partem ſexte ferie: ⁊ totam diem ſabbati: ⁊ partem diei dñice reſurrectionis pro tribus diebus ⁊ noctibus. Per iſtos qui querebant ſignũ de celo ſignãtur curioſi ⁊ ſuperbi qui ſupra vires celeſtia rimantur: ⁊ nimis curioſe diuina ſcrutantur de celo: ⁊ celeſtibus ac ſecretis diuinis diſputantes: vel de reuelationibus ⁊ viſionibus ſpũmẽtes omiſſa via ⁊ ſcz preceptis oñ ⁊ conſilijs quibus venitur ad illa ꝓpter q̃ opprimuntur a gloria: quia per hoc aliquando labũtur in erronea documẽta: vel q̃ñ q̃ in peccata ſpiralia ⁊ carnalia: propter q̃ dr eis [generatio mala ⁊ adultera ⁊c.] q̃ querũt que non ſunt ſcibilia: nec ad fidem vel mores ꝓtilia. ⁊ ideo non dabit̃ eis ſignum niſi ſignum Jone prophete quẽ de gluruit cetus: ⁊ ſic deluſit ⁊ deglutit eos diabolus. Deinde iudeorum malitiã quã obſtinatã ⁊ obduratam dñs prenuidit exemplis quibuſdam cõdẽnat: q̃ cõuerſio niniuitarum ⁊ factum regine austri oſtendit iſtos in iudicio quo oẽs tã boni q̃ mali ſurgent graui? puniẽdos: ⁊ condẽnabit eos. oſtendet condẽnandos: q̃ ex illor? facto apparebit iuſta illorũ condemnatio. vnde dicit. [Viri niniuite] q̃ ſunt aſſiri [ſurgent] ſcz in reſurrectione generali [in iudicio] futuro [cum generatione iſta] ſcz iudaica cum qua ſil? tunc ſurget [⁊ condẽnabunt eam]. i. condemnandã oſtendent: ſcz primo ex comparatione ppli ad ppli: q̃ ibi niniuite: gentiles: et barbari: hic iudei ppl's dei. Scõo ex comparatione predicantis ad predicantem: q̃ ibi Jonas propheta purus hõi: hic xpS dñs pphetarum deus ⁊ hor: vbi Jonas pegrinus: hic xpS cõtinuis ſuus. Tertio ex cõparatione predicationis ad predicationẽ: q̃ ibi Jonas tñ tribus diebus: hic xpS tribꝰ annis predicauit. ibi Jonas nullum miraculũ: hic xpS multa fecit. Quarto ex cõparatione effectus ad effectũ: q̃ illi egerunt penitentiam: iſti ñ nõ: ſed etiam addiderunt blaſphemiam. vbi Chriſ. Illi pphetam ſuſceperunt: iſti dñm ieſum repulerunt. Illi neq̃ in lege inſtructi: neq̃ pphetis admoniti ad dñm conuerſi ſunt cognoſcentes ſuũ peccãtiſti tot preceptis eruditi legis ⁊ prophetarum a dño recesſerunt. Illi q̃ ſem per fuerũt ppli's diaboli infra tres dies facti ſũt ppli's dei: iſti q̃ ſemp videbãt ppli's dei: infra tres dies facti ſunt crucifixo xpo ppli's ſathane. Deinde ſubdiũ. [Regina auſtri]. i. regina ſabba: cuiꝰ regnũ erat in auſtrali parte reſpectu hierũſalẽ: que non dubitat̃ electa eſſe: et fm quoſdam dicebat ſibylla [ſurget]. i. reſurget [in iudicio] extremo [cũ generatione iſta] peſſima: ⁊ condẽnabit eã]. i. oſtendet cõdemnãdam: hoc eſt ex facto ſuo oſtendet̃ iuſta iſtorũ pdẽnatio: q̃ venit a finibus terre. i. a longinquis pribus] audire ſapientiã ſalomonis] qui tñ nõ fuit min ſolum forma xpi. Et his aggrauat̃ iudeor malicia: q̃ illa mulier: iſti viri illa a remotis venit. iſti pñtẽ habuerũt: illa cũ laboret: iſti ſine difficultate: illa laudauit alienigenã: iſti condẽnauerũt ppius terrigenã: illa ad ipm venit: quẽ ſola fama cognouit: iſti pbatũ miraculis contẽpſerũt: illa ad purũ hoĩem: iſti ad deũ ⁊ hoĩem. illa cum muneribus: iſti cum opprobrijs ⁊ vulneribus. [Et ecce plus q̃ ſalomon hic]. ſ. xpS eſſentialiter poſitus: q̃ hic de' ille homo: ille ſcientiã habuit terreſtriũ: hic oĩm: ille edificauit tẽplũ defectibile: hec indefectibile. vbi Chriſo. Regina auſtri cum eſſet gentilis ⁊ mulier ob tãtã longitudinẽ itineris venire ad eũ: nec ppter infirmiorem ſexum impedita eſt. concupiſcentia eñ ſapientie infirmitati dabat virtutem: iſti aũt viri ⁊ ſacerdotes quorum proprium eſſe debuerat amare ſapientiã ante oculos ſuos ⁊ in medio gremio ſapientiã poſitã cõtẽpſerũt. Illa ad hoĩem cucurrit: iſti a deo recesſerũt. Illa munera multa obtulit vt audiret eũ: iſti aũt nec pmia regni celorũ accipere volunt nec credunt. Et iterũ. Regina auſtri venit a finib? terre ad audiendũ ſalomonem: et xpiani nolunt venire de plateis ad audiendũ xpm multi etiam de eccleſia exeunt: et ibi ſolum xpm relinquunt. hec Chriſo. ¶ Mi ſtice hic damnata plebe iudeor eccleſie miſterium ſecretum exprimitur que in niniuitis et in regina auſtri de totus finibus orbis congregatur: ⁊ in illis fides gentium iſrael autefertur. Due enim ſunt partes eccleſie. vel duo genera hoĩm in ea ⁊ ñum q̃ peccauit: ſed deſiſtit per pniam: et hoc ſignatus eſt per niniuitas de quorum pctõ legitur. Alterum q̃ mortal's non peccauit ⁊ hoc ſignatum eſt per reginam auſtri de pctõ cuius non legit̃. vñ Ambro. Eccl'ia fideliuz

Eccli.7.

Jonas fuit ſignum.

Signum maximum xpi mors.

Chriſo.

Regina austri.

Ecclie

Ecclie

Duo partes

Ambro.

ex gentib⁹ collecta q̃ in niniuitis p̃ pniam pre-
terita pctã detestꝛ in regina austri q̃ electa esse
non dubitat̃ per sapientiã cauet futuraꝝ iudi-
cio condẽnabit gẽrationẽ hãc nequã: dãnabit au-
tẽ non sine prãtes: sed op̃ationis exẽplo: qꝛ p̃ferẽt
ecclesia synagoge. Ex duob⁹ igit̃ constat eccle-
sia: vt aut peccare nesciaꝝ: aut peccare desistas
pnia em̃ pctã abolet: sapientia cauet. hec Am-
bro. Per niniuitas etiã signant̃ pctores ad vo-
cem p̃dicatoris penitentiã agentes: et per regi-
nã austri simplices sapientiã xp̃i deuote querẽ-
tes: quoꝝ salus ꝑm sentẽtiã saluatoris p̃ponꝰ
tur saluti eoꝝ qui videtur iusti vel sapientes: ꝛ
de sua iustitia vel sciẽtia p̃sumẽtes. Niniuite
quo⁹ interpretanẽ germina pulchritudinis. iõ
etiã significare possunt iuuenes existẽtes in sta-
tu potissimo iuuẽtutis qui solẽt de facili ad vi-
tia declinare: et ad bonam intentionem de facili
penitere ꝓpter quod subdit̃ ⁊ fecerũt penite-
tiã ad p̃dicationẽ Jone qui colũba interpreta
tur: et ideo p eũ simpliciter admonens significa
tur. Per reginã ⁊o austri signari põt aĩa rõna-
lis que si bene regat vires inferiores p dictamẽ
legis nature ꝛ regina: sed si hoc facit ex chari-
tatis feruore tunc ꝛ regina austri eo ⁊ ab au-
stro p̃uenit feruoꝝ calorꝭ signãs feruorẽ chari-
tatis. Et hec regina venit ad ver̃ salomonẽ Je-
sum xp̃m p devotionẽ offerens ei aurũ sapiẽtie:
ꝛ gẽmas virtutũ: ꝛ aromata bone fame istis vtẽ
do ad diuinũ honorẽ. Ex facto igitur iuuenũ p̃
dicoꝝ obstinati senes: ex facto aĩe benedicte cha
ritate se regentis anima frigida ꝛ negligẽs: con
demnabiles ostẽdunt̃ q̃ per generationẽ iudeo
rũ signantur. Post hec dñs cõtra iudeos nolen
tes assimilari niniuitis: quia eo penitentiã pre
dicante nõ penituerũt: vel regine austri: qꝛ eo do-
cente nõ didicerũt inducit exẽplũ ad arguendũ
ingratitudinẽ eoꝝ ondens eos similes hoĩ pri
a demone obsesso: ꝛ post liberatꝰ ꝛ itꝰ post ne
gligẽtiã pleni⁹ possesso. Nam p̃ꝛo diabol⁹ habi-
tauit in eis q̃ erãt in egypto viuẽtes ꝑm ritum
Egypꝛiorum qui expulsus fuit ab eis q̃ in figu
ra xp̃i mactauerunt agnũ: ꝛ sanguine eius lini-
ti sunt: q̃ ꝛ legẽ acceperunt q̃ excludebat cul-
tũ demonũ: ꝛ inducebat ad colendũ vnũ verum
deũ: ꝛ sic eiect⁹ trãsit ad possidendũ pleni⁹ gen
tiles sine lege ꝛ ꝓphetarum oraculis viuentes:
ꝛ iõ eos tenebat in idolatria subiectos. Sꝫ ad-
uenientẽ xp̃i p̃dicatiõe ꝛ apl̃orũ iudei p maioꝝ
te increduli permãserunt: gentiles ⁊o devote fi
dẽ xp̃i acceperũt: et sic diabolus eiect⁹ a gẽtib⁹
reuersus est ad possidẽdũ ppl̃m iudaicũ erroꝛe
excecatũ: ꝛ facta sunt nouissima hui⁹ ppl̃i peio-
ra p̃ꝛiorib⁹: qꝛ peior est modo q̃ a principio ante
legẽ dãtã fuerit status eius, vnde ait. Cũ immũ
dus spũs] sc̃z diabolus immundũ faciens: et im-
mũditiã diligẽs vel inhabitans. demones enim
dicũtur spiritus immũdi vel affectione: qꝛ odi-
gunt immũda: vel p̃suasione qꝛ suadẽt immũda
vel inhabitatione: qꝛ inhabitãt corda ĩmũda [ex
ierit ab hoĩe] sc̃z a ppl̃o iudaico: qꝛ ꝑm Ambro.
In homine totius iudaici populi comparatio ẽ
a quo viuente adhuc sub lege nature immũd⁹
spũs exierat per susceptionem legis moysaice
[ambulat per loca arida ꝛ inaquosa]. i. corda
gentilium p̃ꝛius humore gratie et vꝛore fidei ac
p̃uguedine p̃ssancti carentia ritum idolatrie
ꝛ maculas criminũ eis immittendo [querens]
in eis [requiẽ]. i. perpetuã mansionem appetẽs
ibi finaliter manere per infidelitatem ꝛ obstina-
tionem [ꝛ nõ inuenit] quia adueniente xp̃o ꝛ predi
cantibus apl̃is suscepta xp̃i fide inde eiectus
fuit. [Tunc dixit] intra se [Reuertar in domum
meam]. i. ad ppl̃m iudaicum [vnde exiui] eos di-
mittendo. [Et veniens inuenit eã vacantẽ] ab
obseruantia legis ꝛ operibus virtutũ p negligẽ
tiam ac fide ꝛ bonis operibus vacuã: ꝛ xp̃m ho
spitẽ nõ habẽtẽ [ꝛ scopis mũdatã] ab operibus
vitioꝝ superficialiter ꝛ ꝑm apparentiã qꝛ popu
lus iudaicus habebat quandaꝫ exteriorem mũ
dicã. sicut em̃ scopa non tollit tenaces sordes:
sꝫ supficiales: ita ipsi q̃ de foris est scopabant
ꝛ mundabant ac mũdiciã exteriorem querebãt
sed int⁹ sordidi manebant: ꝛ ornatã exterius p
hypocrisim ꝛ boni simulationem ꝓpter legis
apparentiã: ꝛ traditionũ phariseorũ obseruatiã
Tangit ergo que dant locũ diabolo: sc̃z ociosita
tem: sanctitatis p̃sumptionem: ꝛ virtutis simu-
lationẽ. Sil'r hodie timendum est ecclesie: ne
olim expulsus ab ea diabolus eam inueniat va
cãtẽ ab obseruantia mãdatorũ dei [ꝛ scopis mũ-
datã] ꝑm exteriorẽ apparẽtiam [et ornatam] per
exteriorẽ cultum ꝛ obseruantiam humanarum
traditionũ. Multi em̃ hodie plus attendunt ad
cultũ ecclesie corporalẽ q̃ spũalem: qꝛ parietes
ecclesie ꝛ altaria ornãtur: et de ornatione ꝛ pur
gatione ministroꝝ parum curat. Sed ecõtrario
in ecclesia fuit primitiua. maioꝝ em̃ vis fiebat in
ornatu spũali a interiori. Et ideo multũ distat
nunc ecclesia in hoc tpe malo a statu suo primi
tuo. Ut̃ Hiero. Christi ecclesia p̃ius nata ꝛ post
adulta persecutiombus creuit martyrũ coro-
nata est. Et post q̃ ad xp̃ianos principes venit
potentia quidem ꝛ diuitiꝭ maioꝝ: sed virtutibus
minoꝝ ẽ facta. [Tunc] vt firmius possideat iu-
deos [vadit] p conatũ [ꝛ assumit. vii. alios spũs]
p quos vniuersitas demonũ ꝛ vitioꝝ quibus tẽ
rat intelligitur: qꝛ vniuersitas hoc numero se-
pe designatur: hec sunt septem gentes pugnan-
tes cõtra filios israel. Iste aũt septenarius. vii.
donis spũsancti expellitur. Et addit [nequiores se
vel p̃ꝛopter nũerũ vel p̃ꝛopter conatũ ꝛ vel p̃ꝛo
pter affectum quẽ inducũt: qꝛ eos ad quos rede
unt neq̃ores q̃ ante faciunt. [Et intrantes] seu
ingressi [habitant ibi] et sic oĩa cumulant̃ in eis
vitia. Hec est em̃ intentio demonũ vt nõ trãseãt
ad horã vel tp̃s modicum: sed vt immorẽt vsq̃
ad obitum. [Et fiunt nouissima hoĩs sc̃z ppl̃i iu-
daici [peiora p̃ꝛioribus] qꝛ iudei ante legem da-
tã fuerunt pctis irretiti: ꝛ a diabolo possessi: sed
post aduentũ xp̃i in pctõ suo obstinati sunt pe-
iores facti: qꝛ eorum pctã ꝓpter ingratitudines
sunt quasi duplicata. deteriores em̃ sunt israe-
lite blasphemantes xp̃m in conuenticulis suis
q̃ olim fuissent in egypto ante notitiã legis: qꝛ
maioꝝ infidelitas est venientẽ non suscipe q̃ ve-
turum nõ credere. Deinde silitudinẽ dictã te
quo tẽdat parabola exponit q̃ que hic quasi de
vno hoĩe per silitudinẽ dictum de toto ppl̃o iu-
daico intelligatur q̃ ondit dices. [Sic erit gẽ-
rationi huic pessime]. s. iudaice put supra dictũ
est de hoĩe vno. Mala fuit generatio hec in de-
serto q̃ vitulum adorauit: q̃ contra dñm mur-
murauit: q̃ terre p̃missionis detraxit: sed pe-
ior in terra promissionis aũ aduentũ xp̃i: q̃ fili
os et filias demonũ immolauit: sed pessima post
aduentũ xp̃i: q̃ dei filium ad eã missum crucifi-
xi. Moraliter exponitur istud exemplũ de hoĩe

Niniuite.

Regina austri.

Diabolus inuidens.

Immũdus spiritus.

Ambro.

B Moraliter de reciditiuante.

qui post gratiã baptismalẽ vel penitẽtialẽ reci-
diuat in culpã sicut canis reuersus ad vomitũ.
diabolus em̃ ab hoĩe exit q̃ in baptismo pom-
pis illius ꝛ p̃cedentiũ pectõꝝ illecebris hõ abre
nunciat: vel q̃ per penitẽtiã ꝛ p̃fessionẽ a pctis
mundat̃ ꝓponens q̃ ab eis abstineat qui eiect⁹
[ambulat p loca arida ꝛ inaquosa] qꝛ corda iusto
rum ab omni carnalis cõcupiscẽtie amore sicca
ta ꝛ immunia tẽtãdo explorat si quos ibi nequi
tie sue gressus figere possit. Sed in eis tanq̃ per
grãs dei solidãtis requiẽ nõ inuenit: qꝛ p̃uis
cogitationib⁹ ꝛ actib⁹ pascit̃ in mentib⁹ fidelium
oĩa sua tentamẽta cessare ꝓpendit. [Et volẽs re
uerti i domũ] p̃ꝛiorẽ. pctoꝝ ei est domus diaboli:
sicut iustus rẽplũ dei [inuenit eã vacante] a bo-
nis actib⁹ p negligẽtiã [ꝛ scopis mundatã] a sor
dibus vitioꝝ ꝑm apparẽtiã [ꝛ ornatã] simulatis
virtutibus. i. exterioribus ꝛ apparentib⁹ nõ inte
rioribus ꝛ veris. [Et sic assumit alios septẽ spũs
nequiores se]. i. vniuersa vitia diabolo neq̃oraꝝ
qꝛ diabolus solũ suggerit malũ: habit⁹ aũt vitio
si intranei cũ quadã violẽtia ad malũ inclinat:
ꝛ ingressi inhabitant vacantẽ: tꝛ pctẽ. a tot em̃
demonibus hõ possidet̃ quot vitijs sabhcit̃. sin-
gulis em̃ vitijs singuli demones p̃ꝛesidere dicun
tur. [Et fiunt nouissima hoĩs illius peioꝛa p̃ꝛio
ribus] ꝛ hoc ꝓpter ingratitudinem doni ꝛ gr̃e
precedentis. grauioꝛa em̃ sunt crimina post ba-
ptismum vel pniam: qꝛ melius est. i. min⁹ malũ
est viam veritatis agnoscere q̃ post agnitam re
trorsum cõuerti. i. leuius est cõmittere aliquod
peccatũ cum ignorantiã q̃ idẽ cũ sciẽtia quo ad
penã minoꝛẽ em̃ p illo patietur pene vindictam
qꝛ p contẽptũ gratie quã de se male viuẽdo pel-
lit deteriora supplicia meretur ꝛ vulnꝰ iteratũ
tardius sanatur. vñ Chri. Hec aũt nõ solũ ad il-
los: sed ad nos etiam dicta esse rõnem hꝫ: si illu
minati ꝛ a p̃ꝛioribus eruti malis rursus ab ea
dẽ possideamur nequitia. Etenim difficilioꝛa
erit pena posterioꝝ peccatorum: propter q̃ pa-
ralitico dicit xp̃s. Ecce sanus facꝰ es: noli pec
care ne deterius aliquid tibi contingat. Et ite-
rum cum semel aliquis liberatus a malis nõ so
biuus efficitur multa difficilioꝛa patietur p̃ꝛio
ribus erenim difficilioꝛ iã erit pena posterioꝛũ
pctõꝝ hic aũt non solũ penã excogitat: sꝫ et infi-
nitam dei longanimitatẽ. Sed ne confidam⁹: sꝫ
timeamus. Etenim pharao si in p̃ma plaga eru-
ditus fuisset non vtiq̃ accepisset experientiã po
steriorum: non vtiq̃ postea simul cũ ipso exerci
tu subuersus esset. Sed non rubrũ mare iam p
transire nunc est: sed pelagus ꝛ ignis. pelagus
non tale neq̃ tantum sed multo maius ꝛ filine-
strius. Ideo rogo vt conp̃ũgantur sermones ge-
henne audientes. Nihil enim delectabilius est
dispositione hac quare hac nihil amarius. Con-
uertit em̃ aĩas nostras ꝛ erigit intellectũ ꝛ pni-
ciosam concupiscentiarum captinationẽ p̃ijcit
ꝛ medicina nobis hic fit. Excogitemus igitur et
mittamus p̃ꝛincipiũ vel nũc ꝛ est ostiũ p̃nie ꝛ tã
gamus viã arctam. Usq̃ quo lasciuiaꝝ vsq̃ quo
remissio non impleti sumus pigritantes: deri-
dentes: tardantes. Nõ eadẽ rursus erunt mẽsa
ꝛ saturatioꝛ: superabundantiaꝝ pecunieꝝ pos
fessiones: ꝛ fabricationes. Et quis finis? Cinis
ꝛ pulueꝛ: sepulchraꝝ vermis. Ostendamus:
ꝛ q̃ novam quandam viam faciamus terram
celum ꝛ omnino assumamus virtutẽ vt futuris
potamur bonis. Hec Chri. Oratio.

Chrisosto.

Johan. 5

Omine iesu xp̃e magister bonefac me
cum figũ gratie tue in bonum vt me
miserũ quẽ cetus ꝛ draco ille magnus
absorbuit pctis spũalibus ꝛ carnalib⁹
tanq̃ diebus ꝛ noctibus ꝛ hoc tribus: qꝛ consen
su ꝛ opere ac consuetudine tu misericorꝛditer de
faucibus eius digneris liberare. Fac etiam me
preterita pctã plangere: ꝛ futura cauere. Exicca
me ab humore ꝛ concupiscentie vt quietem nõ
inueniat in me: munda me scopis confessionis a
vitioꝝ sordibus: ꝛ orna me veris virtutibus
ne me a bonis vacantem inueniat: ꝛ iterato de-
terius peccare faciat. Amen.

De muliere vocem de turba extollente: ac de matre: ꝛ fratribus domini cum que-
rentibus. Capitu. LXXV.

A Lue. 11.

Actũ est aũt cum dñs
iesus hec diceret respondẽs
blasphemijs iudeoꝝ [extol-
lens]. i. ex corde tollẽs ac cõ
stanter ꝛ alte p̃ferẽs [vocẽ]
in xp̃i cõmẽdationẽ: ꝛ iudeo
rum blasphemantiũ cõfuta-
tionẽ [q̃dã mulier] nõ diues:
non potẽs: nõ nobilis: sꝫ paup [de turba] ꝛ de cõ
muni plebe ꝛ popularibus. Solent em̃ popula
res devotiores esse maioꝝ⁹. prorupit in laudẽ
xp̃i ꝓtra vituperiũ iudeoꝝ. Et ꝛ fuisse sctã mar
cella ancilla btẽ marthe q̃ non potuit amplius
blasphemias iudeoꝝ ꝯ xp̃m sustinere: ꝛ ꝯ blas-
phemos vocẽ extulit ĩ laudẽ xp̃i ꝛ mris sue com
mendãs eĩ⁹ conceptũ ꝛ partũ corpalẽ ꝛ dicens.
[Beat⁹ est vẽter q̃ te] beatũ [portauit] p quẽ oẽs
bearificamur [ꝛ beata] sunt [vbera que fuxisti].
Matrem beatificat ꝛ laudat ex filio ꝛ nõ econ-
uersoꝝ: qꝛ gratia ꝛ gloria p̃uenit principaliter ab
ipso. Ubi apparet magna cõfidentia ꝛ audaciat
ꝛ fides ꝛ devotio isti⁹ mulieris in duob⁹. Primo
in eo q̃ nõ silenter ꝛ in aure loquebat̃: sed extol
lens vocẽ in altũ non timuit. suauitate em̃ ver-
boꝝ xp̃i accẽsa fuit. Scõ in eo q̃ scribis ꝛ pha
riseis dñm tentantib⁹ simul ꝛ blasphemantib⁹
ipsa magna fiducia dei filiũ confiteturꝰ in pre
sentũ iudeoꝝ calũniã ꝛ futuroꝝ hereticoꝝ p̃fi-
diã confundat. Nã sicut tũc iudei blasphemãtes
ꝛ eum in beelzebub eiscere demonia dicẽtes ne
gabant em̃ esse dei filiũ: ita postea q̃dam heretici
negabãt eũ esse verũ hoĩem dicentes eum nõ ve
ram carnẽ ex maria virgine assumpsisse: sed coe
pus ethereũ attulisse. Hec aũt mulier vtrosque
confutat: ꝛ verũ dei filiũ patri cõsubstantialẽ
aduersus blasphemãtes confitet̃: cũ matrẽ ex fi
lio tanq̃ principio ratiõe diuinitatis beatificat
ꝛ verum non fantasticũ hoĩs filiũ matri consub
stantialẽ testat̃ cũ em̃ vẽtre portatũ vberibusq̃
lactatum significat. Spiritualiter autẽ ista
mulier sanctã ecclesiã signat q̃ inter turbas iu-
deoꝝ: paganoꝝ ꝛ hereticoꝝ credula voce
dñm iesum xp̃m confitetur: cuius reuera voce
venter marie virginis beatus predicat q̃ totius
mundi redemptorem portare meruit sicut ipsa
de se ait. Ex hoc beatã me dicent oẽs generatio-
nes. vbi Beda. Et nos igitur extollamus vocẽ:
cum ecclesia catholica cuius hec mulier typus
gessit extollamus ꝛ mentem de medio turbarũ
dicamusq̃ saluatori. Beatus venter qui te po-
tauit: ꝛ vbera que fuxisti. Vere enim beata pa-

Marcella

Fides ꝛ devotio eius.

Beda.

Laus Marie.

rens q̃ sicut quidã ait. Enixa puerpera regem
Qui celũ terrãq; regit per secula cuius. Nomẽ
ab eterno cõplectẽs omnia gyro. Imperiũ sine
fine manetque vẽtre beato. Gaudia matris ha
bens cũ virginitatis honore. Nec primã similem
visa est nec habere sequentem. At iesus confirmã-
do verbũ mulieris ⁊ cõmendando laudẽ mris
ac fidem ⁊ constantiã eiusdẽ mulieris aliorũq;
similium dixit [Quinimmo beati q̃ audiunt ver
bum dei ⁊ custodiũt illud.] Per qõ signauit bea
tam virginẽ se concepisse felicius p fidem ⁊ de-
notionẽ spiritualiter q̃ corporaliter. Ac si dicat
Iurta tuam sentẽtiã principaliter beata est illa
cuius venter me portauit: sed non solũ ipsa bea
ta est immo etiam omnes sunt beati in presenti
in spe ⁊ tandem in futuro re [qui audiunt ver
bum dei] corde credentes [⁊ custodiunt illud]
opere adimplentes. Beata quidẽ ⁊ felix est ma-
ter mea que me portauit ⁊ lactauit: sed magis
ideo felix atq; beata: quia verbum dei audiuit:
audiendo credidit: credẽdo custodiuit. Hoc essi
nisi fecisser nec felix nec mater mea esse potu-
isset. Unde elizabeth ad eam ait. Beata que cre
didisti quoniã perficientur in te que dicta sunt
B tibi a domino. Beatior ergo fuit q̃ verbum spi-
Luce.i. ritualiter mente concepit: auditu fidei suscepit
Beata ma- memoriterque ac studiose operatione custodi-
ria ex fide uit: quia conceptio spiritualis qua xps in corde
pcipue. concipitur felicior est q̃ carnalis. Fides enim
per dilectionem operans beatitudinem eternã
promeretur: non autem conceptio vel portatio
sine fide q̃ impossibile est sine fide deo placere
August. vnde sm Augu. Beatior fuit maria pstitendo fi-
dem xpi q̃ concipiendo carnẽ xpi: felicius con
cepit deũ mẽte p fidẽ q̃ corpore p carnis assum-
ptionẽ. Nihil essi marie materna propinquitas
pfuisset nisi illũ felicius corde q̃ carne gestas-
Chrisost. set. vñ Chri. Neq; cõcipere xpm neq; mirabilem
illum fetum parere habet aliquã vtilitatẽ xpi: tu
te non existente: qm̃ nulla hui⁹ ei vtilitas si nõ
vniuersa que oportet fecerit. ⁊ nihil partus ei
pfuisset nisi valde bona ⁊ fidelis esset. Si vero
marie nihil prodesset sine ea que sm animã est
virtute genitum ab ea esse xpm multo magis
Beda. nos ⁊ si patrem ⁊ si filiũ habuerim⁹ virtuosus ⁊
nobilem: ipsi ro longe erim⁹ a virtute illius mo
bis pdesse poteri. Hec Chri. vbi Beda. Pulchre
attestationi mulieris annuit non eam tantum
modo q̃ verbum dei corpaliter generare mẽtue
rat: sed omnes qui verbum dei spiritaliter au-
ditu fidei concipere ⁊ boni operis custodia vel
in suo vel in proximorum corde parere. ⁊ quasi
alere studuerint asserentes esse beatos: quia et
eadem dei genitrix ⁊ inde quidem beata ⁊ quia
verbi incarnandi ministra facta est temporalis
Uerbũ dei sed inde multo beatior: quia eiusdem semper a-
audire no- mandi custos manebat eterna. Qua sententia
lẽtes beati sapientes iudeorum tanquam indignos beati-
eẽ ne sunt. tudine clam percutit qui verbum dei non audi
re ⁊ custodire: sed negare ⁊ blasphemare que
bant. hec Beda. Et sm eundem tota vite celestis
perfectio duobus his comprehenditur ⁊ vt ver-
Et Rom.x. bum dei audiamus ⁊ faciamus. Quẽ ergo bea-
titudo marie delectat verbum dei libenter audi
re ⁊ custodire studeat ⁊ beatus erit. Quisquis
essi verbũ dei libẽter audit xpm concipit: si aut
opere impleuerit xpm parit ⁊ quem maria po-
tauit corporaliter ipse portat spũaliter. vnde
August. Augu. Qui corde credit ad iustitiam concipit
xpm: ⁊ q̃ ore confitet ad salutẽ parit xpm. vnde
dñs alibi. Si q̃s fecerit voluntatem patris mei Mat.vij.
ipse me⁹ frater soror ⁊ mater est. Hac laude xpi
matrisq; eius cũ se audiret laudari a quadã mu
liere Robert⁹ fundans ⁊ edificãs monasterium
Premonstratẽ se ait ei. Et maledicta tu ⁊ q̃ tibi Rober. pre
suggessit verba onica: ⁊ laudẽ eius i me miserũ monstra.
retorquere q̃ etiã modica laude capi cõsueuerã
Uerbũ dñi debet audiri reuerenter ppter pcio
sitatẽ. Si essi aliq̃s haberet particulã de veste
dñi vel la chrymã que exiuit de oculis eius ⁊ vel Uerbi dñi
stillam sanguinis q̃ exiuit de carne ipsius valde ptiositas ⁊
reuerenter susciperet ⁊ seruaret: multo fortius quõ audi
verbũ dñi qõ non solũ egredit de ore et⁹: is de in dum sit
timis cordis ipsius. Item patienter non cũ tedio
vel murmure ⁊ de tractiõe. Item obedienter: vt
sc̃ qõ quis audit opere impleat. Mali libenter
debent audire verbũ dei vt corrigant: nã verbũ
dei est medicina aẽ cõtra morbũ peccati. Boni Uerbũ dei
etiam qui sunt in statu triplici libenter debent audiẽdũ in
audire verbũ dei. Incipientibus essi hoc conue cipientib⁹
nit: vt erudiant: ⁊ illis verbũ dei est lac. Profici
entibus etiam conuenit audire verbũ dei: vt di
rigantur in via profectus spiritualis. Perfectis Proficien-
etiam conuenit audire verbũ dei vt ampli⁹ pfi- tibus.
ciantur ⁊ quib⁹ verbũ dei est solidus cibus. Est Perfectis.
enim verbũ dei manna celeste: ⁊ sapit cuilibet Uerbũ dei
pro suo velle. vñ Orig. Nunc ergo festinem⁹ ce- est manna.
leste manna suscipere. illud essi manna put q̃sq;
desiderat talem saporem reddit in ore eius. Tu
ergo si verbum dei quod in ecclesia p̃dicat tota
fide ⁊ tota deuotione suscipias fiet tibi ipm ver
bum quodcunq; desideras. Uerbi gratia. Si tri
bularis cõsolatur te dicens: Lor contritũ ⁊ hũi- Psall.
liatum deus non despicies. Si letaris prospere
futurorum cumulat tibi gaudia ⁊ dicens. Leta- Psal.xxij.
mini in dño ⁊ exultate iusti. Si iracund⁹ es mi-
tigat te: dicens. Desine ab ira ⁊ derelinque furo Psal.xxx.
rem. Si in doloribus es sanat te: dicens. Domi- Psal.cij.
nus sanat omnes languores tuos. Si in panp- Psal.cxij.
tate consumeris consolatur te: dicens. Dñs alle
uat de terra inopem ⁊ de stercore erigit paupe-
rem. Sic ergo mãa verbi dei redde: in ore tuo
saporem quemcunque volueris. Hec Orige. [Ad
huc autem] dño iesu predicante: ⁊ que supra di-
cta sunt [ad turbas loquente mr̃ eius ⁊ fratres]
.i. consanguinei venerunt [querẽtes eum] Is em
pharisei essent mixti cum turbis tũ pricipaliter
predicabat propter turbas erudiendas. Et quia
faciliter eum audire pre turba non poterant et
etiam ne fructum diuini verbi impedirent [fo-
ris stabant] ⁊ miserunt ad eum vocantes ipsum
Fratres hic vocantur consobrini dñi sm more D
scripture q̃ sepe consanguineos fratres no Fres dñi.
minare. Et cum dñs erat occupatus in officio
predicandi primo vnus ⁊ post illum plures de
turba dixerunt ei [Ecce mater tua ⁊ fratres tui
foris stant querentes te.] Isti insidias tendebãt
ac malitiose ⁊ insidiando hec dicebant. .i. ad ten-
tandum ⁊ explorandum si carnis affectu predi-
cationem inceptam dimitteret vel interrumpe
ret: vt si spiritualiõ operi preferret carnem ⁊ san
guinem arguerent ipsum esse purum hominem
natũ propter affectionẽ carnalem ⁊ vt populus
videns quod parentes carnales haberet ipsum
filiũ dei non crederent: cum deus carnaliter nõ
generet. Et ideo multas implicant circunstan-
tias qui ipsum mouere poterant ad cessandum
dicentes. [Ecce mr̃ tua] q̃ precipitur hororiari

[⁊ fratres tui] quos ⁊ natura ⁊ lex iubet diligi
[foris stant] expectantes te in loco exteriori vbi
verecundum est stare] querentes te] quasi pro
pter te tũ venerint: ⁊ ideo debes merito ad eos
egredi. vñ Chri. Videns diabolus q: psuadebat
ppl̃o xpo esse se filium dei dicens, ⁊ ecce plus q̃
salomõ hic timens ne si filius dei concederetur
q̃ putabatur hõ: ipse derelinquere ab oib⁹ ad
cõuincendos sermones eius subintroduxit pa-
rentes ipsius carnales vt per eorũ cõtemplario
nẽ diuinitatis eius obscuraret naturã. Idcoq;
Chriso. venit aliquis quasi diaboli aduocatus qui hũa
no ore verba diabolica quereret dicens. [Ecce
mr̃ tua et fratres tui foris stant volentes loqui
tecũ.] Ac si dicat. Quid gloriaris o iesu de celo
dicens te descendisse qui radices habes in ter-
ra? Ecce mr̃ tua ⁊ fratres. Non potes esse filius
dei quẽ hoies genuerũt: non potes in te filiũ ab
scondere quẽ natura conuincit. hec Chri. Sic ⁊
hodie multis plãtis pcurat diabolus ppinquo
rum multitudinẽ: vt in carnali affectiõe obscu
ret eorũ dignitatẽ ⁊ sctitatẽ. Et bñ ro foris stant
ad significãdum q̃ carnales amici clericorũ de-
bẽt esse remoti ab eis: vel saltem a cordibus eo
rũ q̃tũ ad carnalẽ affectũ ⁊ tũ in multis vide-
mus hodie cõtrarium. Mistice sm Bedã. mr̃ ⁊
fratres iesu pñt dici synagogã ⁊ iudei ex quib⁹
sm carnẽ est editus qui foris stare dicũtur xpo
pdicante: q: gentib⁹ xpo credẽtibus synagoga
cũ iudeis extra fidem mansit pro maiori parte.
Et notandum de beata virgine q̃ tanq̃ pia mr̃
filium querebat puulũ: q: eius absentia nõ su-
stinebat. .i. qm̃ eum amiserat. querebat adultus:
q: ei pñtia satiari nõ poterat. vt hic patet. que-
rebat magistrũ factũ. .i. crucifixum: q: iam eius
pñtiã amittebat qm̃ iuxta crucem stabat. Sed
inuenit primo in medio doctorũ interrogãtem ⁊
nũc in medio ppl̃orũ pdicãtẽ ⁊ vltimo in medio
latronũ patiẽtẽ. Primo in rẽplo ⁊ sedo in domo ⁊
tertio in patibulo. Ibi cupiebat inuenire ⁊ ideo
laborabat ⁊ dolebat in querẽdo filiũ: hic cupie-
bat videre: ⁊ iõ stabat foris expectãdo ei? affe-
ctũ ibi cupiebat simul crucifigi: et iõ stabat iu-
xta crucẽ vsq; ad finẽ suũ. ¶ Jesus asit ad req̃-
sitionẽ mr̃is vocatus pdicatiõis officiũ ppter
mr̃is affectũ: ⁊ eam summe diligeret ⁊ honora-
ret reinquere vel interrũpere noluit q: nobi-
liora sunt opa mĩe spũalia q̃ corporalia ⁊ vtili-
tas matris ecclie preferenda est vtilitati mr̃is
ppie. In quo ferue⁹ xpi apparuit quẽ in predi-
cãdo habuit. Cũ insidiantes confutauit ⁊ sicut
q̃ int⁹ prauã intentionẽ. vidit malignũ eorũ rõna
biliter repulit ostẽdẽs q̃ spũalis occupatio car
nali affectioni ⁊ opus dei negotijs familiarium
pson̄arũ pponi ro dicens. [Que est mater mea ⁊
E Nõ inter- q̃ sunt frẽs mei?] Ac sic diceret matri et pa-
mittẽda of- rimis. Nescio vos in ope spũali ⁊ pr̃is mei pdi-
ficia diuiti- catio nõ est ppter vos dimittẽda seu etiã inter
na. rũpenda. [Et] quasi ad ptestãdũ vitatẽ [exten-
dens manus in discipulos suos] qui in circuitu
eius sedebãt dixit. [Ecce mr̃ mea] .i. hi qui me in
suo corde pcipũt: ⁊ me per pdicationẽ in cordi-
bus audito⁹ pariũt [⁊ fratres mei] q̃ opa pr̃is
mei faciũt ⁊ mihi in celo coheredes erũt. q. d. in
tãtũ est mihi aliquis ppinquus inquãtũ est
spũalib⁹ acrib⁹ intent⁹. Et ille eñ mihi magis
ppinquus qui spũalib⁹ opib⁹ est magis intẽt⁹.
Spirituales proximos pfero carnalibus: ⁊ vti
liora opa min⁹ vtilib⁹ adeo vt spũali opi vacãs
oino carnales postponã affectus. Dñs se nosse Abatrem
matrem dissimulat: ⁊ per cognationẽ primos di nosse diffi-
cẽs sibi primos esse p spũ cõfictos. Quo exẽ- cultat dñs
plo nobis monstrauit qõ: vbo docuit. .i. qui amat
pr̃em aut mr̃em plus q̃ me: nõ est me dign⁹. .i. q̃
opi spũali carnales pponit affectus. Qui ergo i
cõferẽdis bñficijs ⁊ dignitatib⁹ ecclesiasticis p
sonas accipit pferens carnẽ spiritui: ⁊ opus mi
nus vtile vtiliori formã a dño pscriptam relin- Hiero.
quit: ⁊ maxime deus offendit. vñ Hie. Nõ matrẽ
negauit ne nat⁹ de fãtasmate putaret: is apl̃os Ambro.
cognationi pretulit vt ⁊ nos in cõpatione dile-
ctionis carni spũ pferam⁹. vñ ⁊ Ambro. Nec tũ
iniuriose refutant parentes: is religiosiores co
pule mentiũ docenẽ eẽ q̃ corporũ ⁊ nec putet eẽ
aliq̃s offendiculũ pietatis vbi mãdatũ legis im Chriso.
plet: vñ etiã Chri. Nõ spernẽs gñationẽ carna-
lem neq; erubescẽs humanã cõceptionẽ tale de
dit rñsum: sed volens ostendere q: pponẽda est
cognatio spiritalis carnali. ¶ Deinde dñs iesus
quasi rõnem dicti sui reddit quasi dicendo: nec
solũ discipuli spũaliter: sed etiã quicũq; fideles ⁊
iusti eternaliter sũt mr̃ mea ⁊ fratres mei. [Qui
cũq; essi fecerit] corde: ore ⁊ ope [voluntatẽ] in
pceptis ac cõsilijs ⁊ exẽplis [pr̃is mei qui in ce-
lis est ⁊ ipse mens fr̃ et soror ⁊ mr̃ est] frater ⁊ so
ror credẽdo: q: filius dei est. dedit em̃ eis ptãtẽ
filios dei fieri his q̃ credunt in noĩe ei⁹. Frater
quippe ⁊ soror ar: pp vtrũq; sexũ q̃ ad fidẽ colli-
git. Qui autẽ xpi frater ⁊ soror est credẽdo mr̃
eius fit pdicando: ⁊ in cordibus primorũ dicto
vel exẽplo eũ generando. Igit q̃ filij ⁊ filie ac he Joh.i.
redes dei sunt p gr̃am fratres ⁊ sorores ⁊ ma
tres ac heredes xpi sunt q̃ est dei filij p naturã.
Hinc etiã eos ⁊ fratres ⁊ sorores ac matres vo
cat: qm̃ quasi fratres ⁊ sorores ac matres dili-
git. Et his q̃dem verbis apertissime mõstratur
q̃ carnali amori ro spũalis amor ro pferri ⁊ pro
pinquitas charitatis ppinquitati consanguini
tatis. Eo em̃ amore ⁊ matrẽ ⁊ fratres oẽsq; pro- F
pinquos nostros diligere debem⁹ quo xps ma- Amor spũa
trẽ ⁊ fratres suos dilexũ. Diligebat em̃ eos: non lis pferen-
quia magis sm carnẽ ppinqui erãt: sed quia vo tis
luntatẽ patris eius magis faciebant. Ille ergo d⁹ carnali.
magis xpo est ppinquior: qui est melior: quia vt
dicit Hiero. Nõ in ceribus: sed in factis discer-
nit. Et vt ait Greg. Apud dñm non gradus ele- Hiero.
gantior: sed vite melior actio comprobat. Hac Grego.
asit sniam sm Chriso. Dñs iniuxit vt nullus de Chriso.
generis nobilitate: aut sanctorum propagine si
ne virtute confidat: docens non in nulla cogna
tione cõfidentes virtutẽ negligere. Si em̃ ma-
rie nihil prodesset matrẽ esse nisi xpus adesset
quis vtiq; alius per cognationem saluabitur.
vna enim nobilitas sola est voluntatem dei fa
cere: ⁊ hic nobilitatis modus est illo melior ⁊
principalior. ¶ Oratio

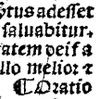

Omine iesu xpe da mihi vt verbum
tuum audiã fide credendo ⁊ custodi ã
ope adimplendo fac me spũaliter p
auditũ portare ⁊ p custodiã nutrire
ipsum dei verbum: da mihi dñe deus meus vt
occupationẽ spũalẽ of affectione carnali ⁊ op⁹
dei negotijs humanis ac vniuersaliter vtilio
ra minus vtilib⁹ ⁊ rectore: te ducẽ pferã semp
⁊ preponã. Fac me corde ore ⁊ ope tuã in pce-
ptis cõsilijs ⁊ exemplis facere volũtatẽ vt me
rear seruitor tibi grat⁹ fieri: ⁊ tandẽ inter dei
filios ⁊ heredes p tuã gratiam pputari. Amen.

De increpatione phariseorum et legis doctorum. Capit. lxxvi.

A Luc. 11. Matth. 23. Inuitatio phariseor.

CUm autem oñs iam premissa loqueretur [rogauit eũ quidam phariseus vt prandere cũ illo.] Inuitabant phariſei dominũ non vt reficerẽt sed vt cõprehẽderent: accusarent: ac perderent. Unde ad ad domũ phariseorũ non intrabat nisi rogatus sed ad conuiuium publicanorũ bene ibat etiam non inuitatus. Supponẽdũ est q̃ oñs post sermonem exiens de domo in qua hospitatus fuerat ⁊ docuit: locutus est matri deceptẽ honores exhibens et: ⁊ deinde uit ad domũ pharisei magis intendens reficere q̃ refici. vñ Cyrill⁹. Sed xps q̃ phariseorũ nequitiã nouerat dispensatiue condescendit satagens cõmonere eos ad similitudinẽ optimorũ medicorũ qui grauius infirmãtibus afferũt remedia sue industrie. Et [ingressus] domũ [recubuit] ⁊ reqeuit. i. ad comedendum se posuit. Omisitãt lauare manus vt illorum errorẽ corrigeret qui credebant q̃ illa lotio ad salutẽ necessaria esset ⁊ vt per eã interior mundatio a pctis fieret: ⁊ vt demonstraret q̃ nõ lotis manib⁹ mãducare hoies non coinquinat. Uñ phariseus intra se murmurauit ⁊ reputauit magnã esse culpã q̃ ẽm traditiões iudeorus nõ eẽt lot⁹ añ prãdiũ. Mira stultitia filium dei arguit qz pceptis hoim nõ suat qui traditionib⁹ hoim subiectus nõ erat. Dñs ãt cogitationi illi⁹ rñdit oñdens p hoc se esse deũ cui nuda ⁊ apta sunt secreta cordiũ: ⁊ arguit ipos phariseos qui qõ foris erat a sordib⁹ exterioribꝰ mũdabant: ⁊ qõ intus erat a macula rapine: ⁊ iniquitatis: ⁊ fraudis nõ mũdabãt: qz de mũdicia exteriori in vasis ⁊ corpib⁹ suis erãt multũ solliciti ⁊ diligẽtes: ⁊ de mũdicia interiori ipsius mentis negligẽtes: ⁊ non curantes: cũ tñ merito deberẽt esse ecõuersorqz interior mũditia est necessitatis: exterior aũt solũmõ honestatis: vñ non interior: sz exterior sine pctõ omitti põt. Et iõ xps exteriorem lotionem omisit vt hẽret occasionem arguẽdi phariseos ⁊ de exteriori mũditia tñ curantes ⁊ interiorẽ negligentes: exteri⁹ simulãtes iustitiã ⁊ sctitatẽ int⁹ retinẽtes nequitiam ⁊ iniquitatẽ. Sed o pharisee mũda prius qõ intus est. s. cor ⁊ aiam a fraude ⁊ malis desiderijs vt mundũ fiat qõ est de foris vt foris per opa veraciter sctitatẽ oñdere possis. Qui eñ vtrãq̃ hois naturã. s. corp⁹ ⁊ aiam fecit vtrãq̃ mũdari desiderat. vbi Beda. Hoc ẑ illos qui corporalia peccata fornicationẽ videlicet immũditiã. lubidinem: furtum: rapinã: ⁊ cetera talia quasi grauissima detestantur. Spiralia vero que non minus damnat aplꝰ hoc est amaritudinẽ: irã: indignationẽ clamorẽ: blasphemiã: superbiã: auaritiam que est i dolorũ seruit⁹ vt leuia cõtemnũt. hec Beda. Per hoc ẽt arguunt illi q̃ de minorib⁹ magnam vim faciũt: ⁊ de maiorib⁹ parum curant. Sicut aliqui religiosi plus põderãt fractiones silentij vel aliq̃d eiusmodi q̃ iniustum grauamẽ primi vel aliã ẽt trãsgressionẽ pceptorũ dei. Phariseis ẽt similes sunt clerici qui bñ tonso capite ⁊ rasa corona in veste alba ⁊ mũda ⁊ lotis manibus accedũt ad altare intus pleni auaritia ⁊ iniquitate: aliq̃ cũ immũditiis multiphariae ac legẽ dei postponẽtes: ⁊ traditiones hoim in exteriorib⁹ sollicite custodientes. Deinde dñs quasi bonus pceptor docet qualr nr̃i cõtagiũ corpis mũdare debemus dicẽs. [Verũtã do vobis salutis constitũ]. s. [qõ supest]. i. de eo qõ supest post alior restitutionẽ [date elemosynam] qz primo oz fieri restitutior: de eo qõ remanet elemosynarum elargitio. vel ẽm Beõ. de eo qõ superest victui ⁊ vestitui necessario. Neq̃ eñ ita facienda iubet elemosyna vt reiẽm cõsumas inopia sed vt tui cura corpis expleta inopẽ q̃tũ vales sustentes. [Et ecce oia mũda sũt vobis] qz elemosyna magnã hz ẋtutem ad pctõr remissionẽ vñ in Da- niele oz. Pctã tua elemosynis redime. Uel [verũtã] psitiũ ⁊ remedium [qõ supest] ⁊ restat post tãta scelera do vobis hoc. s. [date elemosynam] s. ordinate vt incipiatis a vobis. Qõ dictũ sic ẽ intelligendum vt prius hõ sibi faciat elemosynã mũdando se interius per fidẽ ⁊ baptismũ credendo in xpm: ⁊ fi post baptismũ: ⁊ immũdicia in nocentie fueris fedata emũdet cõscientiam per pniam. q̃ eñ vult ordinate elemosynã dare. i. misericordiam facere a seipso oz incipere: ⁊ eas primo sibi dare. Est eñ elemosyna oẽ opus mie. vñ in ecclesiastico oz. Misere aie tue placẽs deo. Nullum eñ opus hois deo placere pot nisi ipse prius placeat. vñ in Beõ. legimus q̃ deus prius respexit ad Abel q̃ ad munera eius. Et tunc superest vt qui proprie subuent miserie: ⁊ reputat ⁊ aliene dãdo elemosynas pcedentẽ ex fide ⁊ charitate ⁊ sic per miam sui ⁊ primi oia mũda sunt: ⁊ nullam mẋem inquinãt ⁊ immunda faciunt. Ergo misericordia ⁊ abolitio peccati promittit oibus misericordiam facientib⁹. Quod itaq̃ hic dicitur [date elemosynã] ad omnia que viti miserationẽ fiunt valet. Non eñ solum qui dat esurienti cibũ ⁊ cetera hmõi ⁊ verũetiam ⁊ q̃ dat veniã peccãti atq̃ orat p eo ⁊ q̃ corripit ⁊ alia emẽdatoria pena plectit elemosynã. dat vñ Augu. Facere elemosynam est facere misericordiam. Si intelligis a te incipe. Quomodo enim misericors es alteri si crudelis es tibi audi scripturam dicentem. Misere anime tue placens deo. Redi ad conscientiã tuaz quicũq̃ male aut infideliter viuis ⁊ ibi inuenies mendicantem aiam tuã: inuenies egentes: pauperẽ: erũnosam inuenies forte nec egẽtem sz egastate obtumescẽtem: q̃ñ inueneris aiam talem intus in corde tuo illi fac prius elemosynam. In iudicio et charitate fac elemosynam cum anima tua. Quid est iudicium? Displice tibi. Quid est charitas? Dilige deum: dilige primũ. Hanc elemosynam si pretermittis q̃tus vis ames nihil facis q̃ñ te cum nõ facis. hec Aug. Et qz pharisei ex hypocrisi nõ solum querebãt exteriorẽ mũdiciam: sz ẽt apparentẽ iustitiã ac decimas dabant: ⁊ elemosynã faciebãt: putauerunt xpm inaniter loq̃ quasi eis qui elemosynã nõ facerẽt: ⁊ eũ in coridib⁹ suis deridebãt. Nõ solũ eñ triticũ: vinum et oleũ: sz etiã res cõrẽptibiles: scz cimũ: rutã mẽtam: ⁊ hmõi decimabãt: ⁊ de residuo elemosynã faciebant qõ nõ facile facit xpianus aliq̃s vt p hoc apparerẽt iusti quasi volendo implere mãdatũ dei de decimis reddẽdis etiã circa minima vt per hoc crederent multũ volũtary ad implendũ diuina mandata: cum tñ essent transgressores in maiorib⁹: ⁊ vt de eis dicere ẽt: ⁊ videtib⁹ q̃ñ oim decimas dãt q̃ etiã olerũ decimas dare nõ negligũt. Dñs ẽo cogitatũ eor: scienS subiunxit dicens [ve] scilz damnationis [vobis

Cyrillus.

Mantuum latio añ prandium.

B Interiora mundanda sunt. Beda.

Spiralia vitia non min' fugiẽda.

Pharisiorũ similes.

Iudiciũ et charitas.

Decimare.

D Prelatorũ auaritia.

Augustinus. Elemosynam facere. Daũ. 4.

Decimare pharisei.

Rabanus. Rabã' abstinebat clerus.

pharisei q̃ decimatis mẽtã ⁊ rutã ⁊ oẽ olus]. s. minuta ⁊ prẽptibilia fructũ vestrorꝰ [⁊ relinq̃tis grauiora legis. s. iudiciũ ⁊ iustitiã subuertẽdo [ac charitatẽ] ⁊ opa misericordie omittendo. Nõ ẽ hoc facere misericordiã ⁊ elemosynã [hec] eñ. s. iudiciũ ⁊ charitatẽ [oportet facere] primo loco: qz hec pcepta sunt ad dei honorẽ: ⁊ illa scz decimã ⁊ elemosynã non omittere q̃ sunt ad sacerdotũ ⁊ primi necessitatem. Illa facitẽ: ⁊ ista ponite. Non eñ p elemosynã emiẽ impunitas in iniquitate manẽtib⁹. Decimãtes igit ⁊ elemosynã faciẽtes exteriora mũdabãt: sz qz iudiciũ et charitatẽ relinquebant interiora nõ mũdabant. Optime aũt cõiungunt iudiciũ ⁊ charitas: qz iudiciũ sine charitate vergit in crudelitatẽ: charitas sine iudicio in remissionẽ: charitas cũ iudicio in equitatẽ. Istud aũt de decimatione põt dupliciter intelligi. Uno mõ respectu sui: qz licet ministri tẽpli acciperent decimas a populo: tñ de illis acceptis a populo ⁊ de his q̃ habebant ex laboze suo decimas reddebant sacerdoti summo. et iõ ad simulationẽ sanctitatis reddebãt eis decimas de minimis. Hoc etiã faciebãt rõne cupiditatis vt p exẽplũ sui inducerẽt populũ ad reddendũ sibi decimas de oibus vsq̃ ad minima. Alio mõ põt intelligi respectu aliorũ quos p doctrinã suã inducebãt ad decimas stricte sibi solnẽdas. Illud etiã qõ de omissione grauiorũ legis additur similiter dupliciter intelligiẽ. Uno modo respectu sui: quia ista que erãt magne necessitatis facere omittebãt. Alio modo respectu aliorum: quia alios ad talia obseruanda inducere negligebant. Similiter hodie faciunt sacerdotes ecclesie et prelati q̃ solliciti sunt circa subiectos de redditiõe decimarꝰ: ⁊ similiũ que eis debent: ⁊ parũ curãt si in maiorib⁹ criminib⁹ inuoluant. Et qz honor est premiũ ẋtutis ⁊ ex appetitu apparẽtis iustitie sequitur appetitus indebiti honoris: iõ consequẽter arguit arrogãtiã ⁊ ambitionem pharisorum comminando eis ve ⁊ penã eternã dicẽs [Ue] id est eterna dãnatio imminet [vobis phariseis qui diligitis primas cathedras in synagogis] Nõ dicit qui habetis cathedras: sed qui diligitis. has eñ appetere ambitionis est iniuitas suscipere arguũt et confundãt diuitibus maiora peccantib⁹ nec nutũ faciũt quapropter anaragoras leges principũ telis araneaꝰ comparabat que minora aialia capiũt: ⁊ maiora trãsmittũt. vñ Chri. Si possibile esset in diuites vindictam procedere: videres ex eis repleri carceres vniuersos. Sz cũ omnibus suis hoc malum habent diuitie q̃ in malignitate peccantes ab vltionibus eruũt. vñ etiã valerius maximus narrat q̃ socrates videns vnũ duci ad suspẽdium risit: ⁊ interrogat⁹ cur rideret respõdit. Uideo magnos latrones ducẽtes parum latronẽ ad suspẽdium. Minuta sacrilegia puniunt: sz magna triumphis extollunt. vnde ⁊ Augu. Remota iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia: et latrocinia quid sunt nisi parua regna? Ideo eleganter et veraciter alexandro magnõ q̃dã pirata cõprehensus cum ab eo interrogat⁹ q̃d sibi vt mare infestũ haberet: ille libera voce respondit q̃d tibi vt orbẋ terrarum. Sed qz ego exiguo natigio facio latro vocor: quia tu magna classe imperator. Et reuera sic heu est ⁊ hodiemam minores ⁊ pauperes p leui trãsgressiõe grauiter puniunt: sed maiores ⁊ potẽtes etiam

sepulchra.

Simulatio pscribit. Cyrill⁹.

Chriso.

E Beda. Cõsciẽtia misera. Ps. cxviij.

Personarũ acceptio.

Chrysosto.

Augu.

Pirate respõsum.

Valeri⁹ maxim⁹ latrones magna suspẽdunt parua.

p enormib⁹ nihil patiunt. Sed nō gloriẽtur q: in pñti sic intacti pmanēt: nam in futuro penas debitas cum vsura recipient. Tūc potēti⁹ qui hic perperā pauperes innocētes iudicabūt nullum erit cōsistorium nullū tribunal: sīq coram illis tūc iudicio stabūt q̄s hic suo peruerso iudicio nedum iudicabāt: z sepius cōdemnabant.

F Iudicia iniqua. O quot iniustitie fiunt hodie in vna ciuitate de quibus nō esset mirū si ipsa z tota patria rediageretur in nihilū. Aliter enī iudicāt errāneo ḡ domestico. Aliter minori ḡ maiori. Aliter p carnem coniuncto ḡ remoto. Aliter pauperi ḡ diuiti: q̄ omnino z manifeste est ꝗ lege dei altissimi. Nullā quippe legē scriptā in iudicādo respiciūt: sed ꝑm affectiōes varias quas ad diuersas pſonas habēt sentētias varias pferūt dicētes sic vel sic mihi videtur: nec dicūt sic vt sic in lege scriptū habeē. Quanta aūt mala iniustitia inducit ptz ex bouis que iustitia facit. de q̄bus

Lypria. Iustitie laudes. Lypria nus sic ait. Iustitia regis: pax populorū: tutamē pīe: vnitas plebis: munimētū gentis: cura lāguorū: gaudium hoīm: tēperies maris: aeris serenitas: terre fecunditas: solatium pauperū: hereditas filiorū: z sibimetipsi spes future beatitudinis. hec Lypria. Hoc oim contraria timenda z expectanda sunt de iniustitia: quia in lege veteri et euāgelica legitur populus punit⁹ propter mala iudicia: et hoc iniustitia z malos

Cōsuetudo mala plus nocet igne. consuetudo in multis locis intātum excreuit ḡ vix extirpari possit. Unde quia mala cōsuetudo multa mala inducit: ideo apud longobardos cōmuniter dici consueuit ḡ melius est in ciuitatē ignem ponere ḡ malam cōsuetudinē induceret: q: ad extinguēdum ignē oēs currūt: ad malam vero consuetudinē ampliandā oēs intendunt.

Seneca. Sz vtinā sequerenḡ doctrinam et cōsilij Sene ce qui sic dicit de pſuetudine. Bona cōsuetudo

B Cōtra onera iponentes. excutere debet q̄d mala instruxit. Et primo redarguit dominus legisperitos de immoderata oñatione: et inordinata austeritate comminando eis [ve dāmnationis quia alijs onera importabilia imponebant: et ipsi nec vno digito tāgere sarcinas curabāt. i. alijs impositam: nec in minimis perficiebāt: alijs erāt seueri: z sibi nimis ppiti: ꝗ ius naturale in alijs fieri volebant q̄d sibi nolebāt: dicebāt et non faciebāt: docebant grādia et non faciebāt minora. Isti diuersa pondera habebāt. aliter enim facta ppria: et aliter

Theop. Fasces alleuiare. aliena ponderabāt. vbi Theo. Quotiens enim doctor facit que docet alleuiat fascē tradēs ad exēplū seipsum. Cū vero nil agit eo⁹ que docet tunc graues fasces videnḡ eis qui doctrinā suscipiunt vt pote que nec a doctore pñt portari. Per istos signantur prelati alijs imponentes

Gregorius nazan. grauia et magna et pauca facientes: aut nulla. vnde Gregorius nazanzenus. Tales sunt modo multi iudices seueri peccantium: z debiles agoniste intolerabiles legislatores: z debiles portitores: nec appropinquare volentes nec palpare vite honestatem quā irremediabiliter extinguunt a subiectis. ¶ Deinde redarguit legisperitos condemnando eos de similata deuotione: et falsa religione: quia ob fauorem vulgi captādum simulabant se horrere: et condemnare acta z peccata: ac perfidiam patrum suorū [monumēta p phetarum quos occiderūt patres] eo⁹ p hypocrisim et non ex pietate magnifice edificando z ornādo quasi de morte innocentum pphetarū volentes et dicentes ḡ si fuissem [in diebus patrum] suorum [non essem] socij in sanguine pophetarū] vt viderem ḡ iustiores patrib⁹ suis qui occiderunt illos: sīq ipso ope testificabant ḡ tuz paterne nequitie consenserint pseqendo xpm dñm pphetarū eis ꝑmissum z ab ipsis pphetis prenūciatū defecr⁹ aliorū videbāt z nō suos: q: vt dicit Chrys. Alter alteri⁹ culpam facile intelligit: suā difficile ꝑm literalē sensum hoc faciebāt

Chrisos. vt videremur horrere crudelitatē patrū suorū z sīr faciunt qui vitia verbis detestāt: vt ab tie. eis immunes ab ignorātib⁹ videant. ¶ Deinde

Clauis. redarguit legisperitos pdēnando eos de praua z puersa scripturarū expositione q: gloriabāt se hr̄e notitiā legis z pphetarum quam xp̄s vocat clauē sciētie: q: per hāc notitiā potuerūt in fidem z veritatē xp̄i intrare: sed ipsi malitia excecati hāc clauem abstulerūt dicta legis z pophetarū vel trūcādo vel puerse intelligēdo z exponendo ac xp̄i dogmata z opa denigrando: vt ipsi ad intellectū ꝗitatis et fidē nō intrarēt nec alios qui intrare desiderabā intrare ꝑmitterēt q: puersitate doctrine sue ꝑhibēbāt. Clauis ergo sciētie est autoritas docēdi p quā d⁹ itellect⁹ verus latēs interi⁹ apiri: z ipsi ecōtrario claudebāt puerse interpretādo: et alios in errorē ducendo: vt ptz circa pceptū de honore parentū q̄d p suā euacuabāt doctrinā: et etiā circa alia

Beda. plura oñi pcepta ꝑm Beda. Oīs etiā doctor qui auditores quos ꝗbo edificat exēplo scādalizat nec ipse regnū dei intrat z nec eos qui poterant intrare ꝑmittit. ¶ De ꝑmissis redargutionib⁹ scribarum z phariseorum habes latius infra feria tertia post palmas vbi ponitur multa similia: sed nō sunt eadēq: z de diuersis tpibus dicta

¶ Ultimo exaggerat phariseos z legisperitos: q: neq̄tiā z obstinationē qui ex ꝗbis xp̄i nō fuerūt emēdati ſz magis peiorari: q: [cum] oēs [hec] pmissa [ad illos diceret] veritate offensi ceperūt doctores veritatis persequi z dolose sibi insidiari: quia [ceperunt grauiter insistere]. i. resistere ac instare [z os eius comprimere]. i. sermonem eius in pluribus interrumpere seu ꝗbus eis calumniari [de multis insidiātes ei z] multa ab eo insidiose [querētes] vt eū terrerēt z stupefacerēt: q: cōturbati min⁹ preuidēt: z sic ex varijs quesitis z obiectis aliq̄d calūniabile de ore ei extrahērēt: z in ꝗbis eū caperēt vt accusare eū possent. Doctrina ergo veritatis fiebant deteriores qui inde debuerāt fieri meliores. Unde Beda. Quā ꝗa p sidie simulatiōis z impietatis sue

Pharisei obstinati. crimina audierint ipsi testantur qui tāto intonante turbine nō ipsi resipiscere: sed doctorem

Beda. veritatis insidijs moliuntur aggredi.

¶ Oratio.

Omnipotens iesu xp̄e da mihi ante prādiū spirituale. i. ante perceptionem sancte eucharistie per confessionem puram spiritualiter baptizari et lauari vt ab inimicorum insidijs et accusationibus te protegēte valeā liberari. Da mihi vitare omnē hypocrisim z simulationē: oēm arrogantiam et ambitionē: nec peccē in te vel in proximū meū per mendacē vsurpationē pfectionis p excellentiam singularitatis: p temeritatē iniusti iudicij vel per prauitatē cuiuscūq̄ mēdacij n cū phariseis in vanitate pticipēr: ſz re ꝗitate me oncente p te viam ad te vitā misericorditer pueniā. amē.

¶ De fratre petente hereditatem z de diuite volente horrea ampliare. Lapitu. lxxvij.

A Luce. 12. Vidam autem de turba cognoscens Jesum esse iustū dixit ei. [Magister dic fratri meo vt mecū diuidat hereditatē] nō fuit iste expertus ḡ bonum z ḡ iucūdum habita re fratres in vnū. Incōueniēter āt petebat: q: nec rp̄s nec

Psal. 132. locus erat: z rp̄s tpalib⁹ nō intēdebat imo eacō z sīr faciunt qui vitia verbis detestāt: vt ab

Iudex litis tenere docebat: q̄ etiā cū colligere z nō dispe-

Volunt rp̄s esse. eis immunes ab ignorātib⁹ videant. ¶ Deinde redarguit legisperitos pdēnando eos de praua z puersa scripturarū expositione q: gloriabāt se hr̄e notitiā legis z pphetarum quam xp̄s vocat clauē sciētie: q: per hāc notitiā potuerūt in fidem z veritatē xp̄i intrare: sed ipsi malitia excecati hāc clauem abstulerūt dicta legis z pophetarū vel trūcādo vel puerse intelligēdo z exponendo ac xp̄i dogmata z opa denigrando: vt ipsi ad intellectū ꝗitatis et fidē nō intrarēt nec alios qui intrare desiderabā intrare ꝑmitterēt q: puersitate doctrine sue ꝑhibēbāt. Clauis ergo sciētie est autoritas docēdi p quā d⁹ itellect⁹ verus latēs interi⁹ apiri: z ipsi ecōtrario claudebāt puerse interpretādo: et alios in errorē ducendo: vt ptz circa pceptū de honore parentū q̄d p suā euacuabāt doctrinā: et etiā circa alia

Beda. plura oñi pcepta ꝑm Beda. Oīs etiā doctor qui auditores quos ꝗbo edificat exēplo scādalizat nec ipse regnū dei intrat z nec eos qui poterant intrare ꝑmittit. ¶ De ꝑmissis redargutionib⁹ scribarum z phariseorum habes latius infra feria tertia post palmas vbi ponitur multa similia: sed nō sunt eadēq: z de diuersis tpibus dicta

¶ Ultimo exaggerat phariseos z legisperitos: q: neq̄tiā z obstinationē qui ex ꝗbis xp̄i nō fuerūt emēdati ſz magis peiorari: q: [cum] oēs [hec] pmissa [ad illos diceret] veritate offensi ceperūt doctores veritatis persequi z dolose sibi insidiari: quia [ceperunt grauiter insistere]. i. resistere ac instare [z os eius comprimere]. i. sermonem eius in pluribus interrumpere seu ꝗbus eis calumniari [de multis insidiātes ei z] multa ab eo insidiose [querētes] vt eū terrerēt z stupefacerēt: q: cōturbati min⁹ preuidēt: z sic ex varijs quesitis z obiectis aliq̄d calūniabile de ore ei extrahērēt: z in ꝗbis eū caperēt vt accusare eū possent. Doctrina ergo veritatis fiebant deteriores qui inde debuerāt fieri meliores. Unde Beda. Quā ꝗa p sidie simulatiōis z impietatis sue

Pharisei obstinati. crimina audierint ipsi testantur qui tāto intonante turbine nō ipsi resipiscere: sed doctorem

Beda. veritatis insidijs moliuntur aggredi.

¶ Oratio.

Omnipotens iesu xp̄e da mihi ante prādiū spirituale. i. ante perceptionem sancte eucharistie per confessionem puram spiritualiter baptizari et lauari vt ab inimicorum insidijs et accusationibus te protegēte valeā liberari. Da mihi vitare omnē hypocrisim z simulationē: oēm arrogantiam et ambitionē: nec peccē in te vel in proximū meū per mendacē vsurpationē pfectionis p excellentiam singularitatis: p temeritatē iniusti iudicij vel per prauitatē cuiuscūq̄ mēdacij n cū phariseis in vanitate pticipēr: ſz re ꝗitate me oncente p te viam ad te vitā misericorditer pueniā. amē.

¶ De fratre petente hereditatem z de diuite volente horrea ampliare. Lapitu. lxxvij.

[ab oi] q: nōnulla simpliciter ab hoībus geri videnḡ: ſz internus arbiter qua intentiōe fiant q: cernit: dijudicat vel ſz cyrill. dicit ab oi. i. magna et parua. [Q: non in abūdantia diuitiarū cuius ḡ vita eius est]. i. ꝑpñalis p quā continūgit d⁹ q: nō in solo pane viuit hō: nec etiā corpalis: q: tpalis vita diuitiarū multitudie nō ꝑtēdit: imo frequēter ex sollicitudinib⁹ aiarū z delitijs cor pozū minuūt. Vita hoīs tpalis nō cōsistit i abūdantia rerū: q: q̄ñq̄ plus minuit z abreuiat in ꝑsperitate ḡ aduersitate. Vita etiā spiritualis non cōsistit in abundātia: imo frequēter pericli tatur. Unde chrys. Neq̄ enī aīe soli: sed ipsi corpi fūt nociue delitie eo ḡ ex forti fit debile: et ex sano egrot⁹: ex agili graue: ex formoso deformet ex iuuene veternosum. Unde z Sene. Pōt nostra pupidētia lāgorē progare huic corpusculo moram si voluptates q̄bus maior ꝑs perit poterimus regere z coercere. hec Sene. Propter abūdantiā q̄ superfluitatē cibozū z potuum moris plurimū accelerat. Plures enī ex repletione z ḡ ex attenuatione moriūt. vñ dicit Hypo. q̄d ex plenitudine q̄cunq̄ egritudines gñant. Vite ē paupeꝝ nulli⁹ struit insidias: diuites aūt in omni loco cibo z potu timēt eas. Unde Theo. Hoc dicit dñs refellens auaroꝝ intentiōes qui videntur coacaruare diuitias quasi diu victuri Sed nunquid te opulētia longeuū efficit? Quid igīt manifeste sustines mala incerte tā quetis. Nam diu biū est an debes attingere senium cuius gratia thezaurisas. Et ad detestandū auaritiā z ad sūm ꝑpositū declarādū inducit similitudinē. vnde Theo. Dico q̄ ex affluētia opū nō protelatur vita humana ad huius fidem parabolam subdit.

Theophi. [Hominis cuiusdam diuitis vberes fructū ager attulit]. i. abundātes z multo plures ḡ solito cursu consueuit z cogitabat pre sollicitudinē q: abundātia diuitiarū inducit sollicitudinē z per consequens animi anxietatem: quia non supplēt indigētiā. [Cogitabat inḡ intra se dicēs] non extra se proferēs ne audiretur diues enim auarus oēm hoīem timet. nā ꝑm Aug. videt diuitē z estimat predonē: videt pauperē z suspicat furē. [Quid faciā q: nō habeo quo cōgregem fructus meos.] Angustiabāt iste diues ex opulentia infelix in presentib⁹ bonis: infelicior in futuris ager eñi ei nō tā reddit⁹ ḡ gemit⁹ attulit graniores et sollicitudo nimia creuit ei ex auaritia: et angustia ex facietate [destruā horrea mea z maiora faciā] Nō oportebat eū horrea dilarare. bñ erāt horrea pata sc̄z pauperū esuriētium vētres: sed nō meminit cōmunis nature: nec sciebat cogitare nisi de cōgregatione tpali non de celesti cuius horrea sunt pauperes xpi [Et illuc inquit cōgregabo] cū econtrario deberet dicere dispergā pauperib⁹ [oia q̄ nata sunt] mihi]. i. ꝑter me solus vel meo laboze [z bona mea] i quo dicit mēdaciū: q: ex iniquitate dictū est meū et tuū: cū oia iure nature eēnt cōia. Bona sua reputāt tpalia cū tū hoīes vt hō est sint bona ꝑpñalia z nō terrena. Unde Grego. Nō est hominis terrena possessio sed celestis. Et Ambro. Non sunt bona hoīs q̄ secum ferre non pōt: sola mia est comes defunctoꝝ. Unde dixit q̄dā pbs qui de incēdio euaserat. Ego mihi pdidi bona mea mecū sunt: naio enī illa pozo nō humeris. Bona nostra bona interna sunt. Unde Sene. Sapiēs intra se omne bonum terminabit. Et dicit idē Seneca. q̄ quidā capta patria z liberis amissis cū

Beata. Lyrillus.

Delitie nocent.

Chrysosto.

Seneca.

Erapulans cet.

Diuitie vitā nō augent.

Theophi.

C Diuiti oēs formidolosi sunt.

Horrea dilatare volens.

Bona nra

Gregorius Ambrosi⁹.

B Auaritia damnatur.

1. Tim. 6. Beda. Diuitie nō

¶ Vita Jesu Christi.

Seneca, De beat. philosofo.

Lyrillus.

Detetio bonorum tacatur.

Ezechi. 16.

Beda.

Eccles. 11.

Diuitias reprehendi ratio.

Basilius.

Basilius.

Eccle. 10. Peccunia non amada Beda.

Gregorius

Nocte ablata aia.

Myrsofoi.

ex incendio publico solus: ⁊ tñ beat⁹ exiret iter roganti vicinorum aliquid perdidisset nihil inquit pdidi bona mea mecū sunt. [Et dicā anime mee]. i. aiabitati mee vl mihi metipi sm ꝙ totus hō denominat⁹ a pte dignioꝛi. [Aia mea habes multa bona] imo habebat⁹ ab eis [posita]. i. reposita ⁊ ꝓgregata ad obseruādus auare nō ad erogandum libere [in annos plurimos.] Ubi Lyrillus. Diues igitur nō parat ꝙmanentia hoꝛrea ꝯ caducat: et qd̄ stultius est vite sibi tarat longitudinē. Sed o diues fruct⁹ quidē habes i hoꝛreis sed annos plurimos vñ poteris obtinere. Hic aut quiē habētis redit⁹ sibi sufficiētes reprehēdēdis detētio et collectio supra a nnū eoꝝ qui singulis annis redeunt et innouantur. Et subiūgit [Requiesce]. i. a laboze vbi pesti auaritie pestes iungit defidie: vt nec p tpalib⁹ deū interpellet ecce otiositas [comede] ecce gulositas [bibe] ecce ebrietas [epulare] splēdide et supbe magno deliciarū aparatu vbi pdictis malis etiam lasciuia ⁊ voluptatē addit ecce comessationis celebꝛitas. Hic q̄ exprimūt ūtuoꝛ mala q̄ euenire solent ex diuitiarū abundantia. Hec fuit iniquitas sodome supbia in epulatione: saturitas panis in comestione: ⁊ abundaria in ebrietate: et otiū in requie. Ubi Beda Cui simile est qd̄ i ecclesiastico legit est qui locupletat⁹ parce agēdo ⁊ hec est pars mercedis illius in eo qd̄ ꝯt inuenī requiē mihi: ⁊ nūc mādūcabo de bonis meis solus ⁊ nescit ꝙ tp̄s ꝓtereat ⁊ relinquat omnia alijs. Scōm eundē Beda nō reprehendit istedi ues in eo ꝙ terrā coluerit ⁊ fructus seruare voluerit: sed ꝙ oēm vite sue fiducia in sua abscondita posuerit: fructusq̄ natos fruct⁹ suos et sua bona cōpūtās nihil pauperibus erogare cōstituerit iuxta imperiū dñi dicētis. Qd̄ supest date elemosynā ꝯ sue in futurū elemosyne reseruare studuerit. Sed vt ōt Basilius dñ in abscōdito loquit eloquia ei⁹ examinanī. Ut sibi rsā prouenīnt. Sequit enī. [Dixit aut illi de⁹]. id est ꝓtrariū sue cogitationi fecit ⁊ dicere eni dei facere sm illud p̄s. Ipse dixit ⁊ facta sūt. [Stulte] qui non cogitas de dei ꝓuidentia et iustitia Ubi Basilius. Audi cōueniens tibi stultitie nomen qd̄ tibi nullus imponit hominū: ꝯ ipse de⁹ [hac noc repetēt] scz exactores ⁊ demones [a te animā tuā] ⁊ tanq̄ suam et sibi per peccatum vēditam ⁊ obligatam: vt de cetero tempus non ha emendandi: et te redimendi. Ut in ecclesiastico nihil iniquius ꝙ amare pecunia hic enī animā suā venalem habet. Ubi Beda. Qui multa tibi delitiarū tempora ꝓmitrebas prima hac nocte mozte ꝓereptus alijs cōgregata relinques. Hec a deo ad homines dicere et prauas ei⁹ machinationes subita animaduersione compescere. Dies enī exitus tanq̄ fur in nocte comprehēdit: quando stultorum animas futura nō premeditantes. ei⁹cit. Unde ⁊ Gregō. Ea dies enī nocte subleuat⁹ qui multa fuerat prestolatus: vt scilicet qui in longum sibi subsidia colligendo ꝓspiceret subsequētes diē vel vnū minime videret. In nocte aut ablata est aia q̄ in obscuritate cordis est euulsa. In nocte ablata est q̄ cōsideratio nis lucē habere noluit: vt qd̄ pati poterat ꝓuidēret. Hec Gregō. [Que aut parasti cui erunt? Quasi diceret nō erūt tua: q̄ nō portabis ea tecū: solas enī diuitias virtutū portat hō secum. Ut chryso. Hic enī ea deferes nō solū nullū inde pcipiēs cōmodū: sed etiā sarcinā pctōꝝ portans sup humeros ꝓprios: et q̄ quidē a te cōgesta sunt plerūq̄ in manus inimicoꝝ paruenīt: et a te vero super his rō requirē. Unde ⁊ Ambr. Frustra enī cōgregat⁹ opes qui se his nescit vsurum. Neq̄ enī nostra sunt q̄ nō possumus afferre nobiscū. Sola virtus comes est defunctorūt sola nos sequit misericordia q̄ tabernacula defunctis acquirit eterna. Hec Ambrosius. Hec q̄stio. s. [que parasti cuius erūt] potissime pōt fieri pfonis ecclesiasticis q̄ non possunt relinquere bona ecclie heredibus suis. Ut in eccla. Unus est: ⁊ scōm non hz: nō filium: nō fratrē: ⁊ tñ labore nō cessat et nō satiat⁹ occuli eius diuitijs Et applicando ad ꝓpositū subiungit. [Sic est] videlz simil⁹ stult⁹ ⁊ ad simile finē venturus ac in nocte ⁊ improuise a diminis iudicijs rapiēd⁹ [qui sibi]. i. vtilitati priuate [thezaurisat] scilz bona tpalia nō distribuēs pauperib⁹: vt ab eis recipiat⁹ in eterna tabernacula talis enī in mozte pauperrimus erit: quia thesaurizat ⁊ ignorat cui ea cōgregabit an tinee demoliētian furi effodientian hosti diripienti: an igni deuozanti: [⁊ non est diues in deū]: q̄ vacuus bonis spialibus ⁊ sine thesauro meritoꝛū cuius expectatio nō est dñs: nec apud deū est substātia eius. In deū nam q̄ diues est q̄ transitoria cōtennēs pauperib⁹ tribuit cuius expectatio est dñs cuius substātia. i. cōscientia: fides ⁊ possessio: quia sustentat⁹ ⁊ pascit⁹ est apud deū nō in sacculis ⁊ inferioribus terre huius. Sed vt dicit Gregoꝛij tanto quisq̄ minus dolet ꝙ defunt eterna quā tomagis gaudet ꝙ adsunt temporalia vbi Beda Si is qui sibi thesaurizat ⁊ nō est in deū diues: stultus est ⁊ in nocte rapiēdus: ergo q̄ vult esse in deū diues nō sibi thesaurizet: ⁊ possessa pauperibus distribuat: sic enī sapiēs et filius lucis esse merebit. Ut bñ ⁊ p̄s. Cū de auaro quolibet diuite ꝓmisisset: sed ⁊ frustra cōturbatur: thezarizaut ⁊ ignorat cui ꝓgregabit ea: mox vbi cozdis sui thesaurū locasset aperuit dicens. Et nunc que est expectatio mea nōne dñs ⁊ substātia mea apud te est? Hec Beda. Per istū ergo diuitē intelligit⁹ oīs hō cōgregās ⁊ cōseruās bōa tpalia vt inde otiose ⁊ delitiose viuat ⁊ frequenter cōtingit ꝙ tales subito moziunt: ⁊ sic a proposito suo defraudātur. Cū isto enī diuite ⁊ mīti hodie dicunt apud se. Epulare: letare: quiesce plenus es bonis vtere letus eris: nō curo qualia sint post me tpa: fiat tñ pax ⁊ fertilitas i diebus meis. Sed timeāt tales ne subito improuiso aiam ab eis rapiāt demones exactores. Ut bene de talibus ⁊ similibus sic dicit augustin⁹. Gaudet piscis qñ hamū nō vidēs escā deuorat. Sz cū piscator eū adducere ceperit viscera eiꝰ torquētur ꝓtoꝛ: de ide ab oī letitia sua per ipam escā de qua letatus est ad ꝓsumptionē trahitur Sic sunt oēs q̄ de bonis tpalib⁹ btōs se putant hamū ei acceperūt ⁊ cū illo vaganī: venient tp̄s vt sentiāt ꝓta tormēta cū auiditate deuozauerunt. hec Augu. Quis intelligēs hec in diuitijs spē suā ponet cū ⁊ diuitie tā facile amittant: et hō tā subito moziat. Qui enī ista bñ attēderet: de facilitate auaritia caueret. Nā vt ait hieronym. Facile cōtēnit omnia q̄ se cogitat moriturum. Diuitie g̃ si affluant noli cor apponere: et si nō affluant noli sollicitus pro eis esse: ne inmunda peste maculeris auaritie. Nam vt ait Ambrosius. Qēs cupidi: oēs auari ⁊ giezi lepā cum oīs diuitijs suis possident. Et dicit chryso. qui auaritie seruit ⁊ presentibus cōpedibus ꝯstringet: ⁊ futuris incēdijs preparat. Dicit tñ malū esse in inferno ꝙ semper sitiāt ⁊ nū q̄ satienī: ⁊ hāc penā auaritiā sustinēt qui tantā cupiditatē acquirēdi diuitias habēt: vt nullo mō satienī. vñ ōt Basilius de isto diuite ꝙ hoꝛrea quidā crepabant pre copia pditoꝝ: tauarus tñ alius nequaq̄ implebat. Que est ista auditas hoīm cū ipsius belue modū nō habebāt. Et ic enī belue rapiūt qñ esuriunt parcunt vero prede cū saturitatē sentiunt. Inexplebilis est auaritia hoīm: semp rapit ⁊ nunq̄ satiat nec deū timet: nec hoiez reuerē nec patri parcit nec matrē agnoscit: nō fratri obtēperat: nō fidē amico seruat: viduam opprimit: pusillū iuadit. Que est insania hec ac quirere aurū ⁊ perdere celū? Ut aut ōt Petrus Damianus auaritia quasi biceps est coluber vtroq̄ ꝓsuent oze mordere: vtroq̄ pestiferū vīr̄ ꝓfluere: vñ aut aliena res querit aut habita delectabiliter possidet. Aliena ēt sm Gregō. rapere conuincit⁹ q̄ vltra sibi necessaria retinere ꝓbatur. vñ ōt hic Basilius. An iniustus est deus in equaliter res nobis distribuens. Cur tu abundas ille vero mendicat: nisi vt tu bene dispensationis merita ꝓsequaris: ille vero patientie bra uijs decoret⁹. Et tu nonne spoliator es que dispē sanda suscepisti ꝓpria reputādo? Est panis famelici quem tu tenes: nudi tunica quā i concla ui cōseruas discalciati calcius q̄ penes te marcescit: indigētis argētum qd̄ possides quocirca tot iiuriaris quot dare valeres. vñ ⁊ Bernā. Clamāt nudi: clamāt famelici cōquerunt⁹ ⁊ dicunt diuitib⁹. Nobis fame ⁊ frigoze miserabiliter laborātibus: quid cōferunt tot mutatoria vel extrēsa in pticis vel plicata in mātīcis. Nī m est qd̄ effunditis nobis crudeliter subtrahit qd̄ inanit ⁊ expēditis. Et nos enī dei plasmatio xpi nos sanguine redempti sumus. Nos igitur fratres vestri videte quale sit de fraterna portione pascere oculos vestros vita nostra cedit vobis superfluas copias. Nostris necessitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatib⁹ vestris. Duo denīq̄ mala de vna prodeūt radice cupiditatis: dum ⁊ vos vanitādo peritis ⁊ nos spoliando perimitis. vnde ⁊ Chriso. Omnia que nobis deus dat per nos alijs dat vt de eo qd̄ accepimus ꝓtem impotentibus faciamus. ¶ Oso.

NE reuoces me dñe i dimidio diez meorū nec morte ꝓuisa me perire ꝓmittas: sed spaciū vere ⁊ fructuose ⁊ tibi grate pnie mihi bōcedas: vt sic valeā trāsitoria ꝓtēnere ⁊ digna satisfactiōe in hac vita pctā delere quatenus post hanc vitā merear sine impedimento te videre: et ad te let⁹ ac securus puenire. Tu es enim dñe expectatio mea et apud te est mea substantia: tu es pars hereditatis mee: qui restitues hereditatē meā mihi: vbi cum fratribus meis electis tuis quiescam ꝓuler ⁊ iocūder in conspectu tuo in eternū. Amē.

¶ De probatica piscina ⁊ paralitico. Capitulum. LXXVIII.

POst hec ascēdit Jesus in hierusalē ad diē festū iudeoꝝ: scz pēntecostes ⁊ hoc erat festū iudeoꝝ: q̄ i hac solēnitate mēsis ꝓmitiuoꝝ offerebant ꝓmitie frugū. Ubi not. q̄ apud iudeos erant ꝓcipue tria festa i quibus debebat quilibet ascendere ad locum statutum a deo sicut erat tunc templum scz in solennitate azimoꝝ: in solēnitate ebdomadaꝝ: ⁊ in solennitate tabernaculoꝝ. Prima solēnitas. s. azimorum que vocabatur phase fiebat annuatim in primo mense hoc est in martio: ad cōmemoꝛandum bñficiū liberationis de egypto: q̄ phase interpretat⁹ transitus. Istud festum spialiter celebꝛamus qñ ias dimissis vitijs ad virtutes trāsimus. Scōm festū scz ebdomadarū hoc est pentecostes fiebat in memoꝛiā legis date que data fuit quinquagesima die ab exitu de egypto. Hoc festū nos celebꝛamus cū legibus obtēperam⁹. Tertiū scz festū tabernaculoꝝ: hoc est scenophegia fiebat ad rememoꝛādū diuinū beneficiū ꝓtectionis ⁊ deductionis per desertum vbi in tabernaculis habitauerunt sub vmbra ramorum ad ſignificandum ꝙ per aridam terram deserti eos duxerit ad terā ꝓmissionis. Hoc festū nos celebꝛamus qñ per hunc mundū quasi peregrini trāsimus: ⁊ sic trāseundo virides ramos hte ⁊ de virtute in virtutē pūcere debemus. Ad dies festos iudeoꝝ dñs ascendit hō cum hoibus solēnitates celebrās ⁊ cum eis dies festos agēs ne legi ōrius videret: ⁊ vt pplis vndiq̄ tūc confluentibus fidei doctrinā annūciaret ⁊ imparti retur: salutisq̄ misterium panderet ⁊ veritatis lumē ondēret ac virtutē suā manifestaret ⁊ eos per doctrinā ⁊ signa attraheret. [Erat aūt i hierusalē] iuxta templum [ꝓbatica piscina] in qua aqua pluuiales a templo ⁊ edificijs tēpli stillātes colligebātur. Et dicebatur piscina: q̄ aquā nō habēs pisces in aliqua ꝓcauitate collecta: et piscina quasi p ōrium dici solet. Et a pbarō grece qd̄ est ouis latine: dicebat⁹ ꝓbatica quasi ouina seu ouiaria vl peculiaris: q̄ ministri. s. mathinei q̄ aq̄ bauli i tēplo erāt exta ⁊ cadauera pecudum ⁊ precipue ouiuꝝ que vt plurimum in sacrificijs offerebantur in eis ad sacrificiuꝝ primo lauabant ⁊ post ea in lateribus in atrio sacerdotum existentibus cuius interpretationeꝝ ponit in hebꝛiaco dicēs [qui cognominabatur hebꝛaice bethsaida]. i. domus pecoꝝ seu peculiaris: q̄ ibi corpora pecoꝝ in porticu iacebant donec lauarentur a ministris. [Et habebat quinq̄ porticus] ⁊ aditus in circuitu vt per plura loca possent ministri ad aquā descendere ⁊ inde hostias abluere. [In his]. i. porticibus [iacebat] in catulis ⁊ locis ad quiescendū parati: [magna multitudo languentium: cecoꝝ claudoꝝ: aridoꝝ] et aliorū infirmorū [expectantiū aque motus.] Et subditur cā. [Angelus aūt dñi sm tp̄s] aliq̄d. i. diuersis tpibus per interpolationē [descēdebat in piscinā ⁊ mouebatur aqua] et descensu angeli qui dabat virtutē sanatiuam aque illi ⁊ sanabat⁹ vnus infirmus. s. qui primus descēdebat in aquā post ei⁹ ab angelo motionē [a quacūq̄ detinebatur infirmitate.] Oz enī incertū erat tp̄s quo angelus in piscinā descēderet ⁊ aqua mouēri debebat: nō languentes cōtinue ibi iacebant vt parati essent. Dicunt aūt languētes diu ex q̄cunq̄ infirmitate infirmati q̄ lāguoꝝ est lōgus ancoꝝ. Cā vero descēsus angeli ⁊ ipsius miraculi assignat a quibusdā dicentibus q̄ in piscina fuit lignū ofīcie crucis ⁊ ꝓpter eius pūtā ⁊ reuerentiā fiebāt istaq̄ ibi ꝓ aq̄ motionē cnataut tpe ꝓueniēti. s. approximante tpe passione xpi. Per hoc ēt ostēdebatur q̄ natura hūana a morbo pcti per lignū dominice crucis sanāda. Et q̄ b̄ auctoritate nō ꝓbaturiō poti est dicen

Qñ Ambro. Ambro.

Basilius. ⁊ Auaritie detestatio.

Petr⁹ Damianus tractatu.

Gregō. Basilius.

Ambro.

Bernar.

Plalm.

Augustin. Diuitie escam.

Mortis mozia.

Hieron.

Ambro.

4. Reg.

Eccle. 1.

Inrum ues.

Bozgnon

1 Joan. 5. Pentecoste.

Piscina probatica.

B Languoꝝ

Lignum crucis.

cũ ꝗ piscina reuerentiam accepit tũ a sctõ: tuꝫ a mysterio. A sctõ aũt duplicit. s. ab ablutiõe sacerdotũ ⁊ hostiarꝫ: ⁊ ab hospitalitate pauperꝫ ibi receptorũ. A misterio aũt qꝫ ibi spũsctũs dignitatẽ figuralitẽ hostiarꝫ ondere voluit ꝓpter dignitatẽ passionis xpi que in eis significata fuit: ⁊ iõ angelus locum illũ visitauit ⁊ mouebat aqua vt infirmi ex ipso aque motu scirent gratam curatiõis adeõ. Mouebat aũt forti motu ⁊ turbabat: qꝫ a fundo pmiscebat qõ relictũ fuit ex ablutione de carnib⁹ sctis cũ aqua sctificatiõis ⁊ curatiõis: vt baptismus significaret pmixtus cũ passione xpi qui curationẽ spiritalẽ perfectaꝫ fuit exhibiturus. Voluit ergo dõs expressam figurã baptismi i hac piscina ondere q̃ puenibat cũ baptismo in mundãdo ⁊ sanãdo ꝟtute occulta dei ad monitionẽ angeli sicut baptismus sub sensibili elemẽto mũdat aiam ꝟtute occulta ꝟdi ⁊ aliqũ cũ hoc sanat corpus miraculose. Veruntũ qꝫ figura est deficit a figurato: iõ ista piscina nõ sanabat nisi corpus. ⁊ vna vice nõ sanabat nisi vnum: baptismus aũt pertingit ad aiaꝫ ⁊ sanat oẽs quotquot veniunt ad ipsum nisi ponant impedimentũ. Hec iraq; piscina sanans infirmitates inuisibili ꝟtute apparuit añ baptismũ xpi ad signandũ ꝟtutem eius baptismi [q̃n ꝗ porticus habẽs]. i. aditus per quod signant lex: pphete agyographa et euangelium: ⁊ aplica doctrina. Hec eẽ quinque mentionẽ fadiunt de xpo baptismate quasi ad ipsum pbentes aditũ tria prima figuratiue: duo alia exhibitiue. Per angelũ descẽdentẽ in piscinã signat xps qui ꝟ magni ꝓsilij angelus. Ipse eẽ descendẽs in iordane vim regeneratiuã dedit aquis tactu sanctissime carnis sue. Sed q̃m diuina virtus alligat sacrãs: ideo ad hoc significandũ languidus iste de quo hic agit nõ sanatus per descensum i piscinã sed p xpi sermonẽ cuꝫ ei dixit [surge tolle grabatũ tuũ ⁊ ambula.] Multi erant ibi infirmi sꝫ vnus sanabat: qꝫ solus in vnitate fidei ⁊ ecclesie que vnum deum colit consistens iustificat vnus dõs: vna fides: vnũ baptisma. Ve ergo illis qui vnitatẽ odiũt ⁊ i hoibus ptes faciũt [Erat aũt ibi] paralitic us iacens in grabato et [xxxviij. annos habens in infirmitate sua.] In quo ondit infirmi patientia qui tot annis expectauit eripi ⁊ non desistebat: ⁊ per hoc dignior ad sanandum apparebat. Iste enim propter peccatum precedens infirmitatẽ incurrerat ⁊ diu punitus fuerat: ⁊ qꝫ penã patienter sustinuerat iõ dignũ erat vt ei subueniret. Propter qõ dõs nõ solum oculo corporis: sꝫ et miserationis eius videns [dixit ei. Vis sanus fieri?] q. d. in voluntate tua est: qꝫ tu tibi per pctũ fuisti cã infirmitatis: ⁊ ideo voluntatẽ ad me a peccato cõuerte sicut ad auctorem salutis ⁊ curaberis. Non petit quasi dubitans de voluntate: sꝫ vt eũ erigat in spem sanitatis de qua iam quasi desperabat ⁊ vt magis excitet desiderũ eius: qꝫ per hoc homo dignior efficitur accipere dei donum. [Respondit ei languidus] ostendens suum desiderium [Dñe hoiem non habeo vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinã. dum enim venio ego alius ante me descendit], q. d. Multum desidero ⁊ bene habeo voluntatem: sꝫ inopia tanta est ꝗ non habeo adiuuantem ⁊ portantem: et ego tã debilis suꝫ ꝗ ira cito sicut alij venire nõ possum. Pctõr eẽ oĩ destituit auxilio hũanoꝝ hoc quidẽ facit pctũ in hoie ipo: qꝫ tollit cõionẽ sctõꝝ p quã deberet hẽ adiutoriũ ab alio et vulnerat ipsam naturã p quã deberet hẽ auxiliũ i seipso: hoc aũt dicebat paliticus: qꝫ videbat iesum forte ⁊ aptũ ad portandũ eũ ⁊ magnũ reputaret si i hoc ei fuire vellet: sꝫ statim cõtulit ei mai⁹ bñficiũ vcꝫ sanitatẽ perfectã. vñ sequit. [Dixit ei iesus. Surge] restitutus sanitati [tolle grabatũ tuũ] restitutus pristino vigori [⁊ ambula] ad declarationẽ diuini miraculi. Grabatũ si ruce ꝟ a graba qõ est caput: qꝫ est lectus portabilis in quo ei capiti aliqd substractũ est ⁊ solũ caput i stramẽto reꝛescit sicut pauperes ifirmi hẽ solẽt. [Et statim sanus fctus est] qꝫ diuia ꝟtus infinita est: ⁊ in instanti opat: sanitas aũt q̃ ꝟtute nature restituit in tpe est ⁊ nõ instãti acqrit [⁊ sustulit] seu portauit [grabatũ suũ ⁊ ambulabat] in signũ restitute ꝟtutis. Et sic portat penitẽs onus pctõ in quo prius requiesuit: qñ in iunctã sibi p pctõ pnias suffert ⁊ ambulat sicut gradu corpis ita pfectu ꝟtutis. Grabatum eẽ in quo iacet pctõr ẽ pctõ delectatio: qꝫ ꝗdiu hõ portat ab isto grabato vel de eo surgere nõ potest infirmus est: sed cũ surgit de eo ⁊ portat eũ tũc est pfecte curationis signũ: sꝫ multotiẽs impeditur hõ ne portet grabatũ suũ ꝓpter pctõ cõsuetudinẽ. Sic ergo fctũ est miraculũ ⁊ intus i aiaꝫ. exterius in corpe. Ad lrã q̃ppe pcedit vt sui geret ⁊ tolleret grabatũ ⁊ ambularet vt oẽderet pfectã sanitatẽ hoi restitutã. In oibus et miraculis sꝫ ipsi⁹ nature optimũ dõs op⁹ fecit perfectũ sicut de aq̃ perfectũ fecit vinũ: qꝫ dei pfecta sunt opa. Nihilominus tũ hec tria in iustificatione pcepit pctõris. Primo ꝗ surgat recedẽdo a pctis. Scõo vt tollat grabatũ portando onus pnie p eo. Tertio vt ambulet pficiẽdo in bonũ ⁊ de bono in melius: ⁊ eundo de ꝟtute in virtutẽ. Considera hic ꝗ. xxxviij. annos iste infirmus habebat ⁊ tũ nõ desperabat in q̃ pctõrib⁹ exemplum datur patientie: ⁊ vt perseuranter instent oĩ oni cũ spe salutis consequende ab eo qui ait. Petite ⁊ accipietis: querite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperiet vobis. vñ Chri. Ondit patientia paralitici. xxx. annis ⁊ viij. annos manẽs hic ⁊ sꝫ vnũ quenq̃ annũ alios qui dẽ erutos vides seipsum vero detentũ egritudine neq; ita recedit neque desperauit. Et nimiꝫ nõ solũ pterito rũ tristitia: sꝫ ⁊ futuꝝ desperatio sufficies erat eum nisi patiens esset abigere ab hoc loco. Sed tunc quidẽ infirmitas impedimentũ volẽti curari fiebat: nũc aũt potens vnusquisque est accedere. Nõ eẽ angelus est q̃ turbat: sꝫ angeloꝝ dñator: q̃ oia opat. Nõ est nũc dicere laborantes hoiem nõ habeo: nõ est dicere in quo venio descendere alius ante me descẽdit: ⁊ si orbis terrarũ vniuersus veniat gra non cõsumitur neque actio finit: sꝫ simul manet ⁊ talis qualis aũ hoc ⁊ sicut solares radij per vnamquãq; illuminãt diem non consumuntur neq; a multa largitione minor eius fit lux: ita ⁊ multomagis spiritus actio in nullo minuitur a multitudine eoꝝ qui potiunt ea. Et iterũ eruꝝ desecamus vilecti ⁊ ingemiscamus i mlta desidia. Trigita et octo annos hẽbat assistẽs paralticus ⁊ non potitus est hiq̃ que volebat ⁊ non potiebat non propria negligẽtia: sꝫ prepeditus ab alijs ⁊ viꝫ patiens ⁊ neq; ita rogebat. Nos aũt si decẽ diebus assideri⁹ studiose pro aliquo rogantes ⁊ non potiti fuerimus negligimus de reliquo eodẽ vti studio. Et hoibus tãto quidem assidemus tpe militãtes ⁊ afflictis

Grabatum literaliter.

Grabatum moraliter.

D

Christo. Paralitic patientia.

Curatio stipliti.

E

Oranam perseuer.

Saluando ram paucitas.

afflictis: i fine multotiẽs ab i psa spe excidẽtes dñatoꝝ vero clemẽti vbi oino est recipere retributionẽ multo maiorẽ laboribꝰ nõ sustinemus assidere cũ decẽti studio. Et q̃to hec supplicatio digna. Et si nihil suscipere esset hoc ipm. s. continue et loqui noie infinitis dignũ bõis eẽt estimare. Sed laboriosuꝫ ais continua oratio. Et q̃ tibi gratia vtiq; esset vt eius rei suscipere mercedem si non laboriosa hec res esset. Qm̃ circa illa magis aia affectuose disponit pro quib⁹ laborant. Hec chrysos. Cõsidera etiaꝫ ꝗ sicut dñs requisuit ifirmũ si veller sanus fieri: ita nobis fine nostro cõsensu salutẽ nõ dabit. Et faciliter cõsequitur hõ veniã a deo dñnõ velit: ⁊ obicem non ponat. Et iõ inexcusabiles sunt pctõres voluntati dñi: ⁊ sue saluti nõ cõsentiẽtes. qꝫ vt ait Aug. Qui creauit te sine te nõ iustificabit te sine te. Moralr probatica piscina. i. oulis in q̃ anes lauabãtur q̃ in sacrificio deo offerebant cõuersationẽ designat sctãm ⁊ religiosam in qua lauatur aia que ouis ꝟ esse p innocẽtiã vt offeratur dño p opationẽ bonã. Ꝟ ita piscina quinq; porticus ꝓpter q̃nq; sensus corporis p q̃s oisnra actio ad effectũ seu pfectũ pducit. In his aũt. i. sensibus nostris iacet mlt̃ tudo magna languẽtiũ qꝫ mlt̃iplex est corruptio sensuũ corporalium. Quotquot ei in aliquo sensu illicitos appetitus q̃s ꝟ tot in eodẽ sensu lãguẽtes continet. Aqua in qua lãguidi sanãbant significat cõpunctionẽ: angelus vero qui mouebat aquãt spiritũ sctũ. Angelus dñi descendebat in piscinã et mouebat aqua ⁊ sanabat infirmus. Sic spiritusctus quotiens in nos descẽdit ⁊ in nobis excitat gratiã cõpunctionis sanat noster aius vel sensus a quacũq; detinet infirmitate corruptionis. Circa istos infirmos predictos notatur morbi diuersitas. Oẽ eẽ pctũ: aut fit p inertiam ⁊ desidiã: aut per ignorantiã: aut per infirmitatem humanã: aut per incertã malitiam: aut p consuetudinẽ longã. Illi qui peccãt p inertiam ⁊ desidiã: sunt languidi qui languẽt ꝓpter inopiam: ⁊ defectũ gratie ⁊ boni. Illi qui peccant p ignorantiam intelligunt p cecos: qꝫ ceci sunt q̃ lumen fidei cõ habent vel qui nec dominũ: nec eius mandata cognoscunt. Illi qui peccãt p infirmitatem humanã intelligunt per claudos: claudi eẽ sunt qm firmũ gressuꝫ nõ habent: ⁊ in semita iustitie ac bonoꝝ operũ gressus non diriguntur: vel qui q̃ videt opari nõ possunt. Illi qui peccant p malitiã intelligunt per aridos: tales eẽ arefacti sunt ab humore gratie ⁊ volũtatis bone: ⁊ aridi sunt qui q̃cquid agãt sine pingue dine charitatis sunt ⁊ opant: vel q̃ in bõa actione vel elemosynarũ largitione manus nõ porrigunt. Illi qui peccãt p cõsuetudinẽ inueteratꝫ ⁊ intelligunt per infirmũ q̃. xxxviij. annos in infirmitate sua habebat. Ideo aũt potiꝰ sanauit istũ inueteratũ ꝗ aliquẽ cecũ claudũ vel aridũ ad innuendũ ꝗ si deus aliqñ iustificat hoiem qui peccauit p consuetudinẽ longã nõ ꝟ desperare aliquis qui peccauit aut per desidiã vt lãguid⁹ aut p ignorantiam: vt cecus. aut p infirmitatem: vt claud⁹: aut p malitiam: vt aridus. Qõ autem vnus tm̃ sanat de multitudine languidoꝝ signat ꝗ pauci saluant de multitudine vocatorum qui languerat surgit ac grabatũ domi reportat ⁊ ambulat: cum aia a vitijs surgens: ⁊ a corpore ac prauia cõsuetudine se erigẽs pctõrũ remissione curata se ad internã sui custodiã cũ ipso corpore refert ne quid iterũ vñ feriatur admittat ac de virtute in virtutẽ ambulans et in bono opere pficiens vsq; ad visionem dei festinat. [Erat autẽ sabbatũ die illa] qñ fiebãt ista i quo nõ est licitũ opa facere seruilia. [Dicebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat. Sabbatũ est i. dies feriatus [nõ ꝟ tibi] pper legis phibitionem [tollere grabatum tuum] quasi. d. Si sanitas nõ erat differenda nunquid ⁊ opus fuerat i perandũ? Sic dicũt mali pliariꝰ: festũ est non ꝟ tibi ieiunare aut penitẽtiã facere. Isti falsum dicebant: qꝫ opa corpalia q̃ ad cultũ ⁊ honorem dei sunt in sabbato licite fieri pñt. Sicut sacerdotes corporaliter operabant in tẽplo ipsuꝫ tẽplũ ornado: hostias lauando ⁊ immolando ⁊ cõsimilia faciendo. Similiter portatio illius grabati erat ad magnificẽtiã diuini miraculi: sicut et mõ illi qui de carcerib⁹ ⁊ hmõi liberant portant cõpedes suos publice ad manifestationem sue liberatiõis miraculose sed tũ aliter se excusat iste sanatus: qꝫ auctorẽ sanitatis sue obijciẽs calũniãtib⁹ ⁊ auctorẽ dñice legis pretendẽs [rñdit eis dicens. Qui me sanũ fecit] ⁊ per hoc se diuinam ꝟtutẽ habere ondit [ille] tãte auctoritatis: et virtis [mihi dixit: tolle grabatũ tuũ ⁊ ambula] ⁊ hunc obediendũ fuit. q. d. Ille q̃ me diuia ꝟtute sanauit eadẽ virtute et auctoritate mihi precepit: ⁊ p q̃s sibi qui tãt⁹ est: ⁊ bñficiũ mihi tale cõtulit obedire teneoꝝ nec sum trãsgessor. Quare ei nõ accipere iussionẽ a quo acceperaꝫ sanitatem. Nõ cedit aduersarijs: nec timet predicare eũ qui sanũ fecit. Sꝫ quis vel vbi est qui nunc cõtra seuitiã principũ vel dãnũ ꝓpriũ eũ predicet? Et qꝫ curatũ hoiem qui p curatẽ se cõuenienter excusabat calũniari nõ poterãt: ⁊ iõ xpm curantẽ calũniari nitẽtes querebãt de eo: non quidem bona intentiõe vt pficerẽt: sed maligno aimo vt perderẽt. Et hanc eorum malitiã ipsorum verba manifestãt: cũ eẽ dñs ⁊ sanauerit languidum ⁊ tolli iusserit grabatũ primum virtutis diuine ostensiũ ⁊ irrefrabile signum signum subticent ⁊ aliud qõ transgressio legis videbat replicãt: iterro gãdo cũ dicẽtes. [Quis est ille homo qui tibi dixit: tolle grabatum tuũ ⁊ ambula. q. d. Malus hõ q̃ talia pcepit. Nõ calumniant de collatione salutis sꝫ de portatiõe lectiꝰ: sic accipiebãt qõ possent saltẽ apparent reprehẽdere: nõ qõ poterãt laudare. Sic mali hoies ⁊ maliciose ꝗ aliquẽ agẽtes frequẽter notãt ⁊ cõsiderãt in alijs ꝗ possint reprehendere et accusare nõ ꝗ possint laudare ⁊ ad edificationẽ trahere: si quid boni in eis vidẽt tacẽt: ⁊ mala si q̃ vidẽt manifestãt: ⁊ q̃ñq; etiã bonũ in malũ couertũt. Vbi chrysos. Videam? ꝗ tũ liuoꝝ malum ⁊ qualiter aĩe oculos excecat aduersus ei? q̃ capt⁹ est salutẽ. Inuidi ei ꝓprie rõnẽ nõ faciũt salutis ⁊ feris sunt deteriores. Illi q̃dẽ aut cibo i digẽtes aut prius a nobis exacerbate aduersus nos armant. Hi vero ⁊ bñfaciẽtes mltotiẽs his q̃ sunt iniusta faciẽtiũ bñfactores disposuerunt Igit̃ ferijs quidẽ hi sunt difficiliores demonib⁹ pares fortasis aũt illis deteriores. Illi ei ad nos quidẽ inexpiabilẽ habẽt inimicitiam: his aũt q̃ bus sunt eiusdẽ gñis nõ infidiant. Hi vero neq; cõmunionẽ nature verecũdant neq; sibijpsis p cunt: prius eẽ ꝗ eoꝝ quib⁹ inuidẽt suas ipsorũ aias torquẽt tumultu omni et tristitia implentes eas vane ⁊ inaniter. Hec passio ⁊ fornicatiõe et adulterio multũ est deterior. Nã hec quidem

Augustin⁹. Moraliter

Sensus nostri.

F Peccati p creatio.

Paralitici sanati o.

Malitioso rum mos.

B Chrysostos. Liuoris seu inuidie mala pessima.

vsq; ad deū q egit ēāt: liuor vero tyrāni ecclias integras euertit: orbē terrarū vniuersuz lesit hec homicidij mater est. Interficit fratres cain ita iacob esaū: ita ioseph frates: ita hoies vniuersos diabol⁹. Et nimirū alijs est difficilior ⁊ si nō misericaris: et si vigiles: ⁊ si ieunes olb⁹ fozdidior factus est inuidēs fratri. Hec chrys. Mais aūt qui sanus iuerat effecrus [nesciebat] de Jesu [quis esset. ſ. ſñe ⁊ pñia ls sciret in pſona ⁊ p̄sentia: ⁊ qz diu languid⁹ iacuerat: ⁊ ō ⁊ facta xpi et eius famā ignorabat. Jesus aūt] nolens se iactare de miraculo [declinauit a turba cōstituta in loco] pmittēs ab ipsis suū ēcrētū examinari: vt eo absente testimoniū fieret ī suspicabile: ⁊ ās quoq; ex ēplū nō q̄rendiin bonis operib⁹ laudē ⁊ fauozē hoim: ac declinandi aliqđ cōsortia calūniari volentiū ⁊ fugiēdi oculos inuidozū in operibus nostris: ne ex hoc inuidia crescat in eis. [Postea] propalato miraculo ⁊ cuius turba [inuenit eū Jesus in tēplo] qz ad agenduz gratias de sanitate sibi collata frequētabat tēplū quod est locus ad orandū. In turba posit⁹ mō cognouit Jesum: sed postq̄ in templo inuenit ⁊ cognouit eū. In quo mistice dat intelligi qđ iesus in multitudine hoim ⁊ in turbe curarū tpaliū de facili non inuenit: ⁊ in spūali secreto ⁊ in tēplo cordis qđ deus inhabitare dignat. vñ chrys. Jnuenit eū in tēplo qđ marie religionis est signuz Non enim secessit ad nundinas ⁊ circuitiones: ne q̄ voluptati aut negligētie et remissione dedit seipsum: sed in templo conuersabatur. Jesum in turba nō cognoscebat cognouit in tēplo in loco sacrato. Unde et august. Difficile est ī turba videre iesum. Solitudo quedā necessaria est menti nostre. Quadā solitudine intētionis videtur deus. Turba strepitū hz: visio ista secretū desiderat: Hec aug. In hoc ergo dat nobis intelligi qz si gratia cōditozis cognoscere ⁊ ad eī visionē venire volumus: fugienda est turba cogitationū ⁊ effectuū prauozū: declināda sunt cōuenticula hoiz malozū ⁊ fugiendū est ad tēplū cordis nostri ⁊ iterne cōnis. i. ad secretū mūde cōscietie vt nosipsos tēplū dei studeam⁹ facere q̄s deus inuisere ⁊ in quib⁹ manere digneť. [Et dixit ei] instruēs eū ad cautelā futuroz. [Ecce sanⁿ fact⁹ es] dei bnficio [iā noli peccare. i. nō velis [peccare] deceteo: hoc est habe volūtatē firmā nō peccādi: qz oē pctm̄ ex voluntate ficut ex radice pcedit. Deinde ponit ⁊ ostendit q̄ periculosa sit recidiuatio in pctm̄ dicēs. [ne deteri⁹ aliquid tibi cōtingat] vel hic vel in futuro: qz in recidiuante nouissima fiunt peioza prioribus. Et istud periculū attendit. Primo ex pre dei: qz recidiuās grauiter peccat ppter ingratitudinem ⁊ iō a deo graui⁹ punit. Scdo attēdit ex parte diaboli: qz sicut miles castrū q̄ semel pdidit si postea illud recuperat fortius munit et cautius custodit: sic diabolus fortius munit recidiuantē: qz septē spūs nequiozes se ibi ponit: ⁊ ad oia septē pctā mortalia tp̄z trahit. Tertio attēditur ex parte hoīs qz recidiuās facilius postea ī peccatum cadit: iā enim ex quadā mala consuetudine peccare pro nihilo ducit. In his ergo xbis suis innuit oñs q̄ ppter pctā paliticus lāguebat: et quod infirmitas illa propter pctā ifliсta fuerat Unde chrysos. Ubi discim⁹ q̄ ex pctis nata est hec egritudo. Qz enim sepi⁹ aia in nobis egrotāte insensibiliter nos habem⁹: corpus aūt si paruam susceperit lesionē oē facim⁹ studiū vt ab infirmitate liberemur: ppterea deus punit corpus pro his q̄ anima deliquit. Cum his ⁊ illis discimus q̄ si grauem sustineamus penā p priorib⁹ pctis: deinde in eadē inciderem⁹ grauioza pamur: ⁊ hoc decēret. Qui ei neq; supplicio fact⁹ est melior vt insensibilis de reliquo ⁊ cōtēptor ad maius ducēť tormentū. Si aūt hic nō omēs p pctis torquenť nō cōfidamus. Nihil enim nos hic pati p pctis signū est maiozis illic supplicij Lauere ergo debemus ne deum in penis contēnendo tanq̄ indurati in pctō pmaneam⁹ vel sanati a oño tanq̄ ingrati in pctm̄ relabamur ne propter contēptum vel ingratitudinē deterius nobis contingat: vel qz deteriozes efficeremur vel grauioři supplicio hic vel in futuro tradere mur. Jesus ergo ficut exterius corpore sic interius mente paralitici sanauit: premonēs ne iterum peccaret ⁊ grauiue iudiciuz incurreret. q. d. Precedens pctm̄ est tibi dimissum ne iterum peccando constituas te magis reum. Quis enumerare sufficiat mira ⁊ magna opera oñi exquisita in oēs voluntates q̄ in materiā laudis fuerⁿ ⁊ in vsum necessitatis nostre creauit? Uidit⁹ oia que fecerat et erāt valde bona et nihil odit eorum que fecit. Solū pctm̄ qđ nihil est odit p̄ sequitur et destruit. Unū cum sex diebus solo ñbo cuncta creauit annis plusq̄ triginta ad destruendū pctm̄ in mundū laborauit. Hoc solum est qđ ei displicet qđ oculos maiestatis eius offendit qđ ipm mīrē et suauem nobis asperuz ⁊ durum reddit: hoc est qđ de angelo diabolum fecit: de amico inimicū: ⁊ de libero seruū: de incorrupto mortalē et corruptū: de beato miserū: de ciue erulē ⁊ eiectum: de filio dei filium diaboli: hoc est qđ nunq̄ impunitū est relinquendum.

[Tunc abijt ille hō] ad publicandū xpi virtutes [et annunciauit iudeis quia Jesus esset qui fecit eum sanum.] Ecce nunc in mente sanatus fide cognouit dominum et eo noto non est piger in annunciando illum. Unde Augustinus. Nūc autem ille postea q̄ vidit Jesum ⁊ cognouit euz salutis sue auctorem: non fuit piger in euangelizando que viderat. Iste ergo nunciauit salutem vt sequatur: sed illi econtra persequuntur. Unde sequitur. [Propterea sequebantur iudei Jesum] tanq̄ violatozem legis diuine [quia hoc faciebat in sabbato [agens contra deum qui requieuit in cozopinantes quod nihil penitus esset in sabbato faciendum: sed ab omni opere hominum vacādum quātunc cū q̄ sit vile ⁊ diuinū Male de sabbato intelligebant: quia homines ī sabbato sanare ac pietatē ⁊ miaz exercere pecatū eē putabāt iudei pseq̄bant xp̄z op⁹ eius bonū puertentes in malij: ⁊ adhuc multos hāt sequaces frequēter seruos xpi ppter opus bonū molestantes. Cū ergo arguerēt eū ⁊ murmurarent de hoc q̄ in sabbato operabat excusans se ait illis. [Pater meus] q̄ est in celis: q̄uis in sabbato cessauerit ab omni opere creatōis dispositionis ⁊ ornatus: tū [vsq̄ modo operat] gubernando ⁊ instaurando qđ corrūpit in opere ⁊ propagando ⁊ p hoc nō soluit sabbatū: ergo cuz et ego operoz restaurās ⁊ reparans corrupta et sanans infirma non soluo sabbatam: sed in operando me patri conformo: et sicut in principio creādo: disponēdo: ⁊ ornādo: opat⁹ sū cū ipso: ita facio ⁊ mō. Ac si dicat. Nō ei ex sex dieb⁹ p̄ris vt putat⁹ opat⁹ ē p̄ me: corpus aūt si paruam susceperit lesionē oē facim⁹ studiū vt ab infirmitate liberemur: ⁊ ad ēdo ⁊ pducēdo a q̄b⁹ recēuit die septīa: ⁊ vsq̄ mōr

Turba ipedit inuenire xpm.

Chrysosto.

Augustinus.

Periculuz recidiuantis

Pctm̄ causa morbi.

semper vsq̄ in finē p̄tinue operat⁹ in esse p̄seruādo ⁊ gubernādo: vt pdita pmaneāt. Nō solū enim deus oia fecit: ⁊ ⁊ fctā ne deficiāt ī esse p̄seruat ita q̄ si se rebus subtrahēret ⁊ eas manu regiminis nō retineret: sicut de nihilo fctā sunt: sic in nihilū vniuersa tēderent ⁊ defluerēt. Uñ sic deus intelligēdus est requieuisse ab oibus opibus suis: vt iā nulla nouā creatura cōderet: nō vt pditas ptinere ⁊ gubernare cessaret cū quo in cūctis pariter [⁊ ego] opatus sus ⁊ [operoz] qz sum verbū p̄ris per qđ oia fctā sunt ⁊ conseruātur in esse: ⁊ ergo bonū est qđ ago: nec mirum si hoīem in sabbato sano qui deus cum patre oia semper operoz. In nullis enim que fiunt operatio mea deest opationi p̄ris: sed in oibus simul ego cū p̄re operoz cū diuina potētia nihil nisi p sapiētiā suā facit. Si ergo me ī aliquo qđ p me fctm̄ sit reprehēdere p̄sumitis reprehēdite ⁊ de eum p̄rem pariter mecū opantem cuius vos puluī peculiare esse iactatis. vbi ⁊ Aug. Qñō ip se pater ⁊ filius ī separabiles sunt: sic ⁊ opera patris ⁊ filij ī separabilia sunt: nō tm̄ p̄ris ⁊ filij sēd spūsanctī sicut equalitas ⁊ inseparabilitas est personaz: ita ēt opa inseparabia sunt. B Augustinus autē totius trinitatis opa indiuisa. i. cōia esse dicunt: qz quicqđ potētia gerit idē sapiētia moderat ⁊ bonitate pdit. Uñ bñ in his que faciunt vel deū facere ex oramus cōmemoratione trinitatis facimus dicētes. In noie p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsanctī: vel in noie ⁊ indiuidue trinitatis vt sicut personaz indiuisa est opatio: sic ⁊ earū sit inseparabilis inuocatio. Et sic xp̄s excusatur in sabbato operando. Sed qz ex hac excusatiōe sequit q̄ xp̄s sit equalis deo patri: iō ex hoc ñbo magis persequebanť eum tanq̄ blasphemū: qz blasphemia maius pctm̄ est ⁊ acri⁹ punit ī lege q̄ violatio sabbati. Uñ subdit. [Propterea ergo magis] i. audiozi aio ⁊ feruētiozi zelo quaz prius p ope sabbati [querebāt iudei interficere eū: qz nō solū] vt eis apparebat [soluebat sabba tū: ⁊ p̄rem suū] naturalē ⁊ sibi ōsubstantialē [dicebat deum] non vt nos qui adoptati patres vocamus eum equalem se faciēs ⁊ oñdens deo per equalitatem nature ⁊ prātis qđ illi blasphemiā esse dicebāt. Cū enim euz tm̄ nō hoīem putarēt imponūt ei q̄ rapinā faciat se equalem deo quasi nō esset cū reuera esset talis: qz ipse p natura natus est ei equalis. Duo quippe crimina in lege morte punita fuerunt. ſ. crimen solutionis sabbati: ⁊ magis crimen blasphemie. ⁊ hec duo ei imponebant: ⁊ propterea eū occidere q̄rebāt. Et qz excusauit se de p̄mo. p̄ñ excusat se de scdo probans se esse filiū dei ⁊ equalē patri. Et ne iudei dicerent: tibi non credimus nullus enim sibi testans dignus est fide: ideo ad confirmationem propositi multiplex inducit testimoniuz. ſ. iohānis ⁊ operū ac patris ⁊ scripturaz. Dicit ergo. [Si ego testimoniū perhibeo de meipso testimoniū meum non est verum]. i. efficax p̄m reputationem vestrā q̄uis i se sit efficacissimū. Uñ p̄m Chri. hoc qđ dicit non est verum: non q̄tum ad dignitatem suam sed q̄tum ad illoz suspitionem loquebat. Nota ergo q̄ in testimonio sunt quatuor testes filij: qz in testimonio pūt quatuz reperiri. ſ. veritatis demonstratio: veritatis cōfirmatio: veritatis immobilitas ⁊ ipsa veritatis veritas. Demonstratio aūt fiebat per Johannez ipse enim iohannes ad quem iudei miserunt et quem magis omnibus fide dignum putabāt testimoniū perhibuit non sibi sed veritati xp̄o sicut amicus veritatis. Confirmatio fiebat p opa fortissima q̄ enim cecos illuminauit: aures aperuit: oza mutuozū resoluit: demonia fugauit mortuos suscitauit: hec opera testimonium Christo phibebat. Immobilitas patebat p attestationē p̄ris qui testimoniū phibuit de xp̄o: qz vox p̄ris audita est in baptismo: ⁊ in mōte ipo xp̄o trāsfigurato. Ueritas aūt oñdebat ex scripturis que mētiri non poterāt eo q̄ a spū veritatis pcesserūt. Scripture enim legis q̄ date sunt p moysen ⁊ ppheras perhibēt de xp̄o testimoniū. Et sic penes hec quatuor q̄ oē testimoniū veritatis fulciunt ista q̄tuor testimonia accipiunt. Et q̄uis essent per tot incōtradicibilia inducti ⁊ puicti testimonia tū nolebāt credere in eū. Uñ ōt [⁊ non vultis venire ad me]. [p fidē. i. nō vultis credere in me ⁊ a me querere veraz salutē ex sola malitia vestre voluntatis: qz nihil aliū impedit vos nisi odiū cōtra me ōceptū a vobis [non vultis] inquam credere in me [vt vitā eternā habeatis] nūc in spe ⁊ in futuro in re que habeť p fidē formatā charitate: ita nec ñitas vos cōuincit nec pmissio vite vos trahit. ¶ Deinde redarguit eorū duriciā ⁊ tarditatē ad credēdū dicēs [ego venio in noie] ⁊ ad honorē [patris mei] vt per me pater glorificeť quod p̄z per p̄dicta testimonia: et nō accepistis me. nec in me creditis sed magis p̄sequimini: qz dilectionē dei nō habetis. Et inde pena pcti vobis hec erit: qz aliū. i. antixp̄m ī nomine suo venientē. i. non habentē predicta testimonia ⁊ suam gloriam propriam querentem accipietis pro xp̄o ⁊ vero deo: vt p̄m apostolum credant mendacio qui noluerunt credere veritati. q. d. Qz non accepistis me. i. qz non credidistis me esse xp̄z hec pena infligetur vobis vt decepti pro xp̄o antixp̄z recipiatis. Per hoc arguitur q̄ iudei primi erunt qui ad antixp̄m cōuertentur. Judei enim in fide antixp̄m recipient et templum ei facient: qz facit se circuncidi ⁊ dicz se eis promissum ⁊ ei a Jherebunt quousq̄ eius fallitas detegatur per Enoch ⁊ Helyam p̄m August. Antixp̄s cerimonias legis tentabit restaurare vt euangelium soluat: que res iudeos euz pro xp̄o recipere suadebit. Deinde cām infidelitatis eorum subdit [qz gloriam humanam ab invicem accipientes] ⁊ acceptantes. i. ex superbia ñianum fauorē captātes [gloriā que a solo deo est]. i. humiliarē que est vera gloria vel gloriam celestem non querebant. Non ergo quia non est aperta veritas non credunt: sed quia superbia eos excecat que laudari ⁊ super se alios efferre desiderat. Ideo enim in xp̄m credere non poterant: qz cū superba mens eorum gloriam ⁊ laudē appeteret ⁊ sese super alios efferret reputabāt in gliam ⁊ dedecus in xp̄m credere qui abiectus ⁊ pauper videbat: ⁊ nō ei credere non poterant: sed ille in eum credere potest qui cor habens humile solius dei gloriā querit ⁊ ei placere appetit. Ex quo apparet quod multuz periculosa est inanis gloria. vnde Chrisos. Nihil ita deformat animam sicut gloriam desiderare terrenā. non enim est possibile qui hanc gloriā amat gloriaz querere crucifixi. vnde dicit et Tullius. q̄ cauēda est hoiz gloria que aufert animi libertatez: pro qua magnanimis viris omnis oz esse cōtentio. Et iō p̄m glo. magnum vitium est iactātia ⁊ humane laudis ambitio que de se estimari appetit quod in se non habet ⁊ gloriam suam

Conseruat omnia deⁿ.

Operatio trinitatis ī diuisa.

August.

Opadi. Benef.

Trinitas ī vocanda.

Augustin.

Operam semp pōnit.

Ad Verum nō esse testim. ñ de se. Chriso.

Testes quatuor veritatis.

Duricia. Judeorum ad credendum.

Antixp̄m in dei suscipient primi.

August.

Cur in xp̄z non credāt

Chrisso.

Gloria vitanda.

non dei querit. Econtra vero magna virtus est humilitas que se nihil reputat ꝛ solius dei gl'iaꝫ querit: eiq; soli placere appetit. Hec ē ēt cā cur mādata dei nō impleamus: qz nō hūiles ſ ſuꝑbi ꝛ ambitiosi ſumus p̄ſumētes de industria ꝛ viribꝫ nr̄is: vt ad ea implēda nequaq; humilia ripossimus. Uel hoc pediuit iudeos a fide xp̄i in pte: qz solū attendebāt ꝛ adhuc intēdunt ad gl'iam ꝛ exaltationē tpalem dandā eis p̄ messiā: videbāt aūt xp̄ꝫ pauperē ꝛ abiectū: ꝛ iō nō recepersit eū nō attēdentes scripturas ꝓphetarum que de eius paupertate ꝛ abiectione loquūtur gl'ia aūt ꝛ exaltatio que p xp̄m oāda ꝓmittitur illa est gl'ia celestis quā nō intelligebāt: ꝛ ideo gl'iam que a solo deo est nō querebāt: ꝛ propter hoc in infidelitate permanserunt: ipse solus pōt xp̄o pauperi ꝛ abiecto credere qui nō propriā: ſ dei gl'iam querit: vbi de vitio vane ꝛ hūane gloriē sic dicit Beda. Hoc aūt vitiū caueri melius nō pōt q̄ vt ad conscīētias nr̄as redeamus: nos q̄ puluerē esse consideremus: ꝛ si quid boni nobis inesse deprehēdamus: nō nobis: ſ deo ascribamus. hec Beda. vbi ꝛ Ghriso. Uanam gloriaꝫ fugiamus omni studio. Et qualiter eam superabimus ais. Si ad alia respexerimus gloriam que ex celis est aqua eijcere nos hec cogit. Que igitur nobis spes erit salutis cum iussi esse ab his exteri que hic sunt exteri a celis sumus ꝛ eorum que illic sunt. Quid hac insensibilitate deterius fiet vnq; cū ſm vnā quanq; diem ea que iudicij ea que regni audientes eos qui sub Sloe ꝛ sodomis erāt imitemur experientia rex expectātes oia discere. Et nimirū propter hoc omnia illa scripta sunt: vt ſi quis ō futuris credit ac his que facta sunt manifestā ꝛ de futuris demōstrationem accipiat. Hec igitur intelligentes ꝛ preterita ꝛ futura parum saltem respiremus a diſficili hac seruitute ꝛ aliquā aīe faciamus rationes: vt ꝛ presentibus ꝛ futuris potiamur bonis hec Ghrisost.

Gloria tpalis a iudeis expectata.

Beda.

Gloria superāde via. Ghriso.

¶ Oratio.

O mine Jesu xp̄e sana me lāguidū lōgo lāguore male vexatū: ꝛ paraliticū diutino corpe boni grauatū: da mihi vt surgā recedēdo a pctō: ac tollā grabatū portando onus penitentie pro eo vt ambulem proficiendo in bonum ꝛ de bono in melius: ꝛ eūdo de virtute in virtutē sanus quoq; factꝫ tuo beneficio studeam a peccatis abstinere de ceterorme deterius mihi aliquid contingat: vel hic vl' in futuro. Da mihi etiā bonei esu vt te humilem sequens humanam ꝛ terrenam gloriam contemnam ac laudari ꝛ super alias efferri nō cupiam: sed tui solius gloriam queram ꝛ sibi soli placere appetam. Amen.

¶ De arbore infructuosa ꝛ muliere curuata. Cap. lxxix.

A Lu. 13.

Ꝛelictis illis in incredulitate sua [iter ex abiit] iesꝫ [i galilea. [Cūq; ibi maneret ꝛ doceret [aderāt eo tpe quidā] iudei [nunciantes] xp̄o q̄ pilatus quosdā [de galile s.] ſ. vigiti viros dū sacrificarēt ꝛ i actu i sacrificijs occupati essent interfecit [ꝛ sanguinem eoꝝ cū sacrificiis miscuit] qz morte cū sacrificijs ꝓcurrēte sāguis interfectoꝝ cū sanguīe sacrificioꝝ mixt' fuit. ſ Cyrillus isti erāt sequaces dogmatū iude galilei

Cyrillus.

cuius mentionē lucas in actibus apl'oꝝ facit: q̄ dicebat q̄illicitū erat iudeis cognoscere aliquē dñm p̄ter deū: ꝛ multi p̄sensēt ei intrm q̄ phibēt oblationes statutas a ꝓpl'o fieri p salutero mani imperij de quo pilatus indignatus venit super eos sacrificātes ſm ritū suū: ꝛ inter ipsas victimas quas ritu legis se offerre putabāt eos occidit: ita q̄ sanguis offerētium oblatis victimis miscereť. Unde orte sunt inimicitie inter ipm ꝛ herodē: qz galilei de herodis ptāte erāt. Et qz aliqui de vulgo illā occasionē subitā ꝛ horrēdā horribilibus pctis ipsoꝝ occisoꝝ imputabāt credentes iustissime eos talia passos esse narrauerunt hoc saluatori volētes percipere quid ei super hoc videretur. Dñs nō negat ſ ponit eos pctōres fuisse: ꝛ propter hoc perijsse non tn asserit talia esse passos eos tanq; peiores non patiētibus: qz talis mors non est argumentum sufficiens ꝛ grauius peccassent ceteris omnibus qz frequenter deus pctā minus grauia punit in p̄senti vita: ꝛ grauioꝝ post vitā pnēs differt grauius puniēda. ¶ Mistice pilatus signat diabolum semper aīas occidere paratum: sanguis exprimit pctm: ꝛ sacrificia bonas actiones: galilei q̄ interpretanť trāsmigrātes signant iudiū mundi viatores: mors q̄ istoꝝ corpalis signat spīalem mortē eoꝝ q̄ nō pure offerunt sacrificia. Pilatus ergo sanguinē galileorum cum sacrificijs eorum miscet qn diabolus p̄cestelemosynas: ieiunia: ceteraq; bona opa fidelīū vl' moritera carnis ꝛ sanguinis delectatione: vel odij, meditatione: vel iniudicie furore: vel hūane laudis ambitione: vel sinistra intētione: vel alia q̄libet nefaria peste commaculat: vt q̄uis oblata dño videanť: nihil tn p̄sint offerētibus ſ potiꝫ interdū fiāt in pctm. De iuda qui em̄ inter sacrificia positus p̄ditionē dñici sanguinis cogitabat scriptum est. Et oꝝo eius fiat in pctm. Et ait dñs eis q̄ hec sibi nunciabāt iudeos non minus illis galileis sceleratos ꝛ nisi de pctis penituerint similiter in corpore ꝛ aīa pituros. Sola em̄ pnia liberat a periculo: ꝛ qz est scda tabula post naufragium. Illi quidem galilei non solum qz pctōres fuerūt: sed ꝛ in errorem aliorum puniti sunt: qz frequēter mouenť hoīes ad penitentiā ex morte aliorum horrida ꝛ repentina. vñ Ghrisost. In hoc autē ondit q̄ illos permisit talia pati vt viuentes alienis piculis territi fierent heredes regni. Quid igit dices vt melior ego fiaz ille pumiť. Non iō ſ punitur quidē propter alia crimina: sit vero ex hoc viuentibus salutis materia. Deinde ponit aliud exēplum de decē ꝛ octo hierosolymitis qui dum edificarēt quandā turrim in syloa subito cecidit super eos ꝛ oppressit: puniti q̄ sunt instrō sue offensionis quā ruinā aliqui iputabāt enormitati pcōrum suoꝝ de quo similē sententiā dt xp̄s sicut ꝛ de primo exēplo suprādicto. vñ Beda. Illi ēt hierosolymite a rui na turris oppressi significant iudeos qui penitere noluerint cum mentibus suis esse perituros: illa turris signat illum qui est turris fortitudinis que merito est in syloa que interpretat missus signat em̄ eum qui omnissus est a pre: venit in mundū q̄ oēs sup quos ceciderit ꝓterat. hec Beda. Sup quos dixit eis sīlitudinē ficulnee fructum non facientis ꝛ terram inutiliter occupā quā dñs vinee succidi voluit: qz tertio anno fructum in ea querens nō inuenit: sed a cultore vinee circa eam fodere ꝛ stercora mittere volente ro-

Iudeos galileus.

Act. 15. Pilatus interfector galileorum.

Ficus sterilis.

te rogatus etiaꝫ ipso anno tertio ꝓpter spē emēdationis dimisit p̄cludens q̄ iudei sīl'r eēnt p̄recindendi de vita p̄nti ꝛ puniendi nisi fructum penitentie ꝛ bonoꝝ opeꝝ facerēt. In hac sīlitudine quanta sit dei patientia: quāta sit hoīs negligentia manifestāť. Ficulnea plātata in vinea est synagoga erecta in domo ISrl' ꝛ plebe iudaica

Moralr.

Ꝛes anni visitationis sunt legis edicta prophetarum ꝓtestationes ꝛ chorusc̄ātis euangelij gratia in quibus deus quesiuit fructuꝫ bonoꝝ operū a iudeis ꝛ non inuenit nisi in valde paucis: q̄ quasi nihil cōputabanť respectu tāte multitudinis. Et q̄uis cultores eius circa illā foderent ligone acute inuectionis eā humiliando ꝛ terrore diuinoꝝ iudicioꝝ sibi immittendo ac stercora mitterent: ſ. ediatē ꝛ abhoīationem pctōꝝ suoꝝ ei ondēdo per que solēt hūilitas ꝛ cōpūctio suscitari ꝛ hoīes de pctis suis penitere: parū tn̄ cultores profecerūt: ꝛ ideo iudei succidi meruerunt. Dei etiā ager ꝛ vinea m̄ſidus ōr cui arbores ꝛ vites sunt homines ꝛ alie quidem fructuose: alie xo infructuose. Huius xo cultores sunt plati ꝛ sacerdotes. Sꝫ cuiuslibet aīa est arbor vinea: hortus ꝛ ager illius q̄ illam excolere hꝫ vt fructꝫ faciat. Sed heu in multis terrā inutiliter occupantibꝫ fructus nō inuenīť: et ideo timere hūt penā quā eis dñs non cōminať. vnde Greg. Tertio aūt anno dñs ad ficulneā venit: qz naturam gñis hūani ante legē: sub lege: sub grā expectādo: admonendo: visitando requisiuit ꝛ ſ tn̄ in tribus annis fructū se non inuenisse conquerit: qz quorūdā prauoꝝ mentes nec inspirata lex naturalis corrigit nec p̄cepta erudiunt nec incarnationis eiꝫ miracula conuertunt. Sꝫ cū timore audiendū est q̄ ōr. [Succide eam vt quid terrā occupat] Unusquisq; em̄ iuxta modū suū si fructuꝫ bone opationis nō exhibet velut infructuosa arbor terrā occupat. hec Greg. Cultores xo sunt q̄ ficulnee p̄sunt et eius curā gerunt: vel sancti q̄ intra ecclesiar. orant p eis q̄ extra eā sunt: q̄ oēs interpellāt dñm pro ficulnea dicentes. [Dñe dimitte illam hoc āno]. i. tpe isto sub grā [vsq; dum fodiā circa illā] excolendo ꝛ vitia reprehendendo] et mittā stercora] perfetoꝝ pctōrū ad pnām suscitando. Circumfodere em̄ est hūilitatē penitētie ꝛ patientiā docere fossa nāq; ē hūilis terra sterc' aūt sordes sūt ꝛ memoria pctōꝝ ꝛ fructū dāt. Quid em̄ stercore sordid' ꝛ tn̄ si bene vtaris q̄d fructuosius ꝛ vñ Greg. Ex stercore igitur ad fructum reuiuiscit arbor: qz de consideratione pctī ad bona se opa resuscitat. Uel fossio est pctōrum recognitio. pctōr em̄ pctā sua cooperit: sed fodiendo videbit abomiaationem pctōrum et inde erubescet. Stercoratio aūt vl' fumi appositio est mortis recordatio. in morte em̄ hō stercus efficit ꝛ putre do ipsa nāq; mortis memoria a pctō p̄seruat in bono ope sollicitat ꝛ grām dei cōseruat. Per arborē etiā fici moral'r pōt quelibet persona in ecclia dei ad fructificādū plātata signar: ꝛ p tres annos in quib' nō facit fructū iuuentus ꝛ etas media: ꝛ senecta intelligi: propter q̄d merult per mortē de presenti vita succidi p cultore aūt angel' custos huius hoīs accipiť qui rogat vt adhuc in semo viuere dimittat vt p ei' q̄ diligentiā circa talē hoīem se emēdet ꝛ fructificet alioquin succidat ꝛ in ignē mittat. ¶ Pōt etiā moraliter arbor fici dici religio quā dñs ei' q̄ eā seruat. ſ. xp̄s [habebat plantatam in vinea sua]. i. in ecclesia. ſ. p Antoniū: per Bēdictū: p Augustinū [ꝛ venit querens fructum]. ſ. religionis et sanctitatis ꝓfectū in illa. ſ. religione [ꝛ non inuenit nisi folia ꝛ tn̄] ꝛ nihil de veritate religionis ꝓter verba ꝛ exteriorē habitū. [Dixit aūt ad cultorē vinee]. ſ. ad cetū prelatorū ꝛ doctorū quorum officū est sarmenta amputare: spinas euellere: ꝛ cetera hmōi facere. [Ecce tres anni sunt]. ſ. tp̄s Antonij: Benedicti ꝛ Augustini. [ex quo venio querens fructū]. ſ. virtutū ꝛ operū [ꝛ non inuenio] illū. nimis em̄ ꝓpe viā ꝛ mundum erat: ꝛ iō fructus vsq; ad maturitatem et finem seruare nō poterat. Sꝫ reuera omni religioso timor incutit cum hic dicit. [Succide ergo illā]. i. succidendam annunciat: qz est infructuosa. Ut quid terrā occupat:] ꝛ p talibus vtitur: qz locum qnē tenet opib' bonis nō exercet. Ut em̄ dicit Aug. Peccator nō est dignus pane quo vescit. [Et rn̄ dens] prelatus: qz prelati debēt se opponere pro subditis [dixit]. ſ. orādo p eis: nōe dimitte illam ꝛ hoc anno. ſ. vt peniteat ꝛ fructificet. Sed heu qz cōcesso spacio pnie multi abutunť in supbia se non emēdando. Uscq dū fodiā circa illā. ſ. per increpationem humiliando ꝛ ab amore terrenorum renocādo. qui em̄ fodit terrā extrahit ꝛ fossam. i. humilitatem facit ꝛ mittam stercora. ſ. malorū que facit abominationē ꝛ ediatē ꝛ vtilitatē ad memoriā reducēdo. Sunt tn̄ multi qui nec fic penitere volūt: ſ murmurāt cōtra illos q̄ eis pctōrū suorum abominationē ad memoriā reducūt: siue in predicatione siue in detestatione in correctione: siue in accusatione. ꝛ iō timēdū est eis ne succidantur: qz arbor que nō facit fructū bonū excidet ꝛ in ignē mittet. Ꝛes etiā anni possunt significare tria vota cōia oī religioni: sup q̄b' dñs quēlibet nostrū interrogabit cū exactione magna quō fuerint obseruata: ſ timendū est multis nc ista vota inueniat fracta vl' male obseruata. Cultor etiā huius vinee pōt ipa ratio esse que dꝫ fodere circa cōscientiā suam in faciendo foueam humilitatis ꝛ ipsam euacuando ab omni appetitu mundi huius: et debet mittere circa illam stercora considerando huius mūdi miseriam: qz omnia mundana sm apostolum non sunt nisi stercora: ꝛ istoꝝ consideratio et fossio predicta faciunt ficum conscientie religiosi fructificare. Et bene per arborem fici intelligitur religio. Primo qz sicut ficus sub vno cortice multa grana continet in quadam dulcedine: ita religio sub vno modo viuendi: ꝛ sub vna regula multos habet homines concorditer viuentes. Secundo qz folica ficus habēt quasi similitudinē manus humane: sic verba religiosorum q̄ per folia significanť debent operibus adequare: vt quicquid dicunt illud faciant. Tertio qz tauri ferocissimi dicuntur mansuescere qn̄ ficui alligantur: sic iuuenes insolentes ꝛ dissoluti mansuescunt ꝛ xp̄i iugo humiliter subijciuntur qn̄ religionem ingrediuntur: ꝛ cerimonijs ordinis alligantur. Sed nota q̄ in Hieremia ōr. Quid tu vides Hieremia? Ficus bonas: bonas valde: ꝛ ficus malas: malas valde: qz quando religiosus est bonus non est melior eo: ꝛ quando est malus non est eo peior. vñ Aug. Simpliciter fateor ex quo deo seruire cepi qn̄ sicut difficile expertus sum meliores q̄ qui in monasteriis profecerunt: sic non sum expertus peiores q̄ qui in eis defecerunt. Docemur ergo hic et monemur vt non simus steriles sicut arbor infructuosa: ꝛ ter-

Moralr.

Greg. Tertio anno venisse.

E Vota oīs religionis.

Pulchritudo litas.

Greg.

D Moralr.

Ruina oppressi. Beda.

Augustin.

Spacio penitentie abutētes.

Religio p arborē fici intellecta.

Tauri ad ficū ligati mansuescūt. Hiero. 24.

Religiosi optimi aut pessimi.

ram inutiliter nō occupemus ne sine fructu bonoꝝ operū inuenti succidamur et in ignē mittamur: qz vt ait Bernā. arbori infructuose duo debentur: securis ⁊ ignis. Pōt aūt per terrā sterilem occupatā ecclesia significari que noxia prelatorū ⁊ prepositorum vmbra premitur ne lumē veritatis videat: et exemplis eoꝝ impeditur ne sole dilectionis dei calescat. de quib⁹ bene dici pōt. Ue vobis scribe ⁊ pharisei q̄ claudit regnū celoꝝ ante hoies. vñ Ambro. Inutiliter terrā occupat qui locum quē tenet bonis operib⁹ non exercet qui exemplo prauitatis impedimētum prestat ceteris. Sed vt ait Hiero. Qui videre se insufficientem esse vel nō pficere in loco in quo ministrare ⁊ alijs pdesse debet tenetur cedere: ne meliorīs locū occuper. Ubi ⁊ Augu. Nihil est quod si quisq̄ cogitare debeat nisi vt in semetipsum oculos conuertat: in se discat: se discutiat: se querat ⁊ se inueniat: ⁊ qd̄ displicet necet: qd̄ placet aptet ⁊ plantet. Cū eñ se hō in anem inuenerit meliorum bonorum: vt quid est auidus exteriorum bonorum. Ecce quid pdest plena bonis archa si inanis est conscientia. Bona vis habere: et bonus non vis esse. Nō vides erubescere te debere de bonis tuis si dom⁹ tua plena est bonis ⁊ te hz malum. Quid enim ē qd̄ velis malum habere dic mihi? Nihil oīno. Non vrozem: non filium: nō seruū: nō villā: nō tunicā. Postremo non caligā: ⁊ tū vis habere vitā malā. Rogo te prepone vitam tuā calige tue. Omnia que circūtacent oculis tuis elegantia ⁊ pulchra tibi chara sunt ⁊ tibijpsi viles es: fedus es. Si possent tibi rñdere bona quib⁹ plena est domus tua q̄ habere optasti. q̄ pdere timuisti: nonne tibi clamarent tu nos bona vis habere: sic ⁊ nos volum⁹ bonū habere oñm. Tacita voce interpellāt ꝓtrate oñm suum. Ecce tanta bona dedisti huic ⁊ ipe malus est. Quid eñ prodest qd̄ hz qñ eū qui oīa dedit non habet? hec Augusti. Per hec verba p̄dicta quendā lubricum a pctis retraxit Augusti. in quodā sermone suo. [Erat aūt docens in synagoga eoꝝ] in loco cōi vbi cōueniebant iudei ⁊ in [sabbatis] in quibus hoies debent intendere diuino cultui ad audiendum verbum dei: vt ibi p̄dictā similitudinem proponens eam ad synagogam pertinere indicaret ⁊ quod synagogam infructuose arbori cōpararet arboris eñ succisio significabat synagoge excisionem quo ad quosdā reprobos ⁊ damnandos: sed mulieris de qua sequit erectio ecclie exaltationem ⁊ cuiuslibet fidelis aie erectionem siue ad fidem ⁊ gratiam siue ad gloriam. vnde Amb. Quam clemens oñs q̄ pius in vtroq̄: cum aut miseretur aut vindicat in synagoge typo arborem excidi iubet in typo ecclesie feminam saluat. Tunc ergo mulierem quandam [que habebat spiritum infirmitatis]. i. infirmitatem a spū maligno inflictam ⁊ causatā ⁊ qz erat a sathana [decem ⁊ octo annis] vinculo infirmitatis alligata et more brutorum incuruata: ita vt [nec posset sursum respicere] in celū ad qd̄ erat facta: qz terrena sapiens ⁊ infirma requirens celestia ⁊ superiora cogitare nōdum sciebat cum eam videret vocauit ad se: sanauit: ⁊ cuꝝ manus ei imponeret [confestim erecta est ⁊ glorificabat deū p bñficijs acceptis. solam eñ gloriam retinet deus de opib⁹ suis: totā ẋo vtilitatem concedit nobis. In hoc oñdit oñs suam hūilitatem: qz infirmos nō dedignabat tangere q̄ tūcsiq̄ deformē vel grauē haberent infirmitatem. Licet aūt ista inclinatio mulieris intelligatur de inclinatione infirmitatis quam diabolo vexante sustinebat: tñ accipimus eā moraliter sic q̄ vtinam oīs mulier sic haberet vultum ⁊ oculos ad terram demissos q̄ in ppetuū hoīem non respiceret: qz aspect⁹ eius valde est piculosus. Hic erudimur ne vita nr̄a sit terrenis implicata sicut mulier terre erat inclinata. qz vt dicit Aug. Quanto magis quisq̄ terrenis occupationibus implicat tāto magis a sui cōditoris visione ppendit. ⁊ vt dicit Grego. concupiscēs visibilia inuisibiles ẋ̄ rutes amittit. Ille quippe hō curuus est q̄ inclinatus ad culpam sursum respicere nō pōt p iustitiam: qz terrenis voluptatibus deditus fola terrena ⁊ transitoria cogitat ⁊ diligit: ad celestia contemplanda mentis oculos nō erigit ⁊ eterne felicitatis diuitias nō requirit. Huic aūt si oñs per gratiā tāgat ⁊ sue mie manū sup eum ponat: statim p iustificationē erigit ⁊ terrenoꝝ oblit⁹ celestia contemplat. vñ Greg. O is enim peccato: terrena cogitans ⁊ celestia non requirēs sursum respicere nō valet: qz dū desideria inferiora sequit a mētis sue rectitudine curuatur ⁊ hoc semp vider qd̄ sine intermissione cogitat. Et qz ad celeste desideriū nō assurgit quasi mulier inclinata sursum respicere nequaq̄ pōt. vñ tata eñ culpa obligat mentē: vt nequaq̄ assurgere possit ad rectitudinē. Lonat ⁊ labitur: qz vbi diu sponte persistit ibi ⁊ cū noluerit coacta cadit. Si ergo iā bona patrie celestis agnoum⁹ displiceat nobis q̄ curui sum⁹. Ponat ante oculos mulier curua ⁊ arbor infructuosa. vñ Aug. Ergo qui sterilis est agat penitentiam ⁊ faciat fructū dignū penitentie. Qui curuus est: vt terrā intueat: terrena felicitate letet ⁊ terigatur. Si p seipsum nō potest inuocer deū. hec Augu. Et merito se erigere oz hō. hz eñ facie ad celū erectā vt plus intendat celestib⁹ et eternis q̄ istis tpalib⁹ ⁊ caducis. vnde Augu. Erecta in celum corporis forma admonet q̄ sursum sunt sapere. hō. Beluas oñs prostratas in faciē fecit pastus questia. rentes de terra: te in duos pedes erexit: tuā faciem sursum attendere voluit. Nō discordet cor tuū a facie tua: vt habeas faciem sursum et cor deorsuz. vñ ⁊ Basi. Bestie terrestres sunt ad terram respicientes: sed celestis arbor hō quantū figura corporalis plasmationis tantum a dignitate aīe differt. Quadrupedū figura qualis est. Capite vel corpe ad terram respicit: sup ventrē vadit: ⁊ quicq̄d voluptuosuz est ex oī pte psequit. Tuum caput ad celū erectum est: oculi tui superiora contemplantur: vt si quando tu passionibus carnis reipsum cōuiciaberis ventri seruens ⁊ his que sub ventre sunt cōparatus es bestijs insipientibus. i. non sapientib⁹ ⁊ assimilatus es eis alia tibi sollicitudo est digna que superius sunt querere: vbi xp̄s est sup q̄ terrestria esse mente: vt formatus es: ita dispone tuā ipsius vitam. Urbanitatē habes in celis vera tua patria que supius est hierl'm. vñ ⁊ Ber. Curuitas aīe est querere sapere q̄ super terrā sunt. Turpe est in hūano corpe qd̄ est erecte forme beluinas mentem gerere. Et iterum. Corpis statura dedit homini deus rectā: forsan vt ista corporea exteriorīs viliorīsq̄ rectitudo sicmenti hoīem interiorem illū qui ad imaginē dei factus est spiritalis sue seruande rectitudinis admoneret et deꝝ limi deformitatem argueret animi. quid

Berna.

Terra sterilis.

Contra prelatos ignaros.

Ambro. Hiero.

Augustin⁹

Bona in feriora querenda.

Mala rem nulla volum⁹ preter vitam.

Verba augu. quibus lubricū cōuertit

Ambro. Clemēcia dñi.

Adulter in curuata.

Humilitas dñi.

Aspectus mulieris. Augustin⁹

Grego.

Pcōtinue curuus est

Grego.

Confuso de mala.

Anima peccatrix.

Hierony.

Erigat se hō ad celū

Oīpotentis sublime

Basilius.

Archisynagogus.

Exp̄ōlo

Berñ.

Curuitas aīe

Ambro. Uinculum soluere in sabbato

esse indecētius q̄ curuum recto corpore gerere aīm? Peruersa res est ⁊ feda luteum vas quod est corpus de terra oculos sursum habere celos libere suscipere: celoꝝq̄ luminarib⁹ oblectare aspectibus: spiritalē ẋo celestē q̄ creaturā suos econtrario oculos. i. internos sensus atq̄ affect⁹ trahere in terram deorsum ⁊ q̄ debuit nutriri i croceis: herere luto q̄ si vnam de suib⁹ amplexari q̄ stercora. hec Ber. vñ ⁊ Boeti⁹. Qui recto celum vultu petis etheriscq̄ fontem. In subime feras animum quoq̄ ne grauata pessum. Inferior si dat mens corpore leuato. ⁊ Ouidius. Pronaq̄ cū spectent aīalia cetera terrā. Os hoī sublime dedit celumq̄ videre. Jussit: ⁊ erectos ad sidera tollere vultus. Nota ēt vt dicit Aristot. in libro de aīalibus q̄ aues claudent oculos cū palpebra inferiori: aīalia ẋo grossa cū palpebra supiori. Per aues intelligit viri spūales q̄ ad inferiora ⁊ terrena oculos claudūt ac celestib⁹ ⁊ supiorib⁹ intendunt. Per aīalia ẋo grossa intelligūtur viri mundani q̄ habent oculos clausos ad celestia ⁊ spūalia ⁊ apertos ad terrestria ⁊ secularia. ¶ Per hāc mulierē curuā signat peccatrix aīa ⁊ mens auara mulier: qz ppter absentiā charitatis frigida inclinata. qz longo tpe diabolo p curante sic ad inordinatū amorē terrenoꝝ est incuruata q̄ ppter longā ꝓuetudinē aspicere non pōt supna ranq̄ celi oblita. fratres eñ fuerūt manasses. i. obliuio ⁊ effraim. i. frugifer hñs spūm ifirmitatis: qz ad spūalia ifirma decē ⁊ octo annis: qz valde diuturna. fz eñ Hie. Cū cetera vitia hoīe senescēte senescāt sola auaritia iuuenescit. Sed iesus eā tangit in sabbato qñ ei⁹ inspiratione q̄escit a pctō: ⁊ sic erigit sursum p celestiū appetitū. In sanatione aūt mulieris fecit dñs q̄nq̄: vidit misericorditer: vocauit: sanauit: terigit ⁊ erexit. Sic dñs aīaz peccatricē pfecte curaturus. Prio videt eā p pietatē. Secdo vocat eā p internā inspirationē. Tertio sanat p peccati remissionē. Quarto tangit p satisfactiōis dolorē. Quinto erigit ad supna p amoris feruorē. Per archisynagogū ẋo de quo statiz subdit hypocrita q̄ se sup alios extollit signat q̄ de hoc murmurat qñ male iudicat ⁊ interpretat ppter q̄d merito arguit de murmure tali: qz cura maior circa hūanā naturā q̄ circa aīalia bruta debet adhiberi. Uñ sequitur. [Rñdens aūt archisynagogus]. i. princeps synagoge q̄ ex iuidia niteba tur gesta xp̄i decolorare [indignās] de hoc facto q̄si ex legis zelo [dicebat turbe] q̄ non venirent p cura die sabbati. sed sex alijs diebus in quib⁹ licet operari quasi indirecte arguēs dominum turbe dicebat: qz eum personaliter ⁊ directe arguere non audebat. ⁊ rñdit illi dñs vocans eos hypocritas quod bene licebat mulierem ipsam soluere a vinculo infirmitatis die sabbati: ⁊ qz ipsi bouem aut asinum tunc solnunt a presepio: ⁊ ducunt adaquare. vbi Ambro. Quā dulcis parabola facilis aūt. Uinculum vinculo cōparatur vt simulatio iudeorum actu ipozū redarguatur. Nam cum ipsi aīalibus sabbato soluūt ⁊ in cula: reprehendunt dñm qui hoīes a peccatoꝝ vinculo liberauit. Denique ⁊ deus ab operibus mundi requieuit: sed non ab opibus sanctis cuius sempiterna ⁊ iugis operatio est: sicut filius ait. Pater meus vsq̄ modo operat ⁊ ego operoꝝ vt ad similitudinē dei secularia opa nostra non religiosa cessarent. hec Ambr. Archisynagogus ergo male legem intelligebat qui pietatis ⁊ misericordie opa i sabbato fieri nolebat. ler eñ nō filiale ⁊ liberale: sed seruile ⁊ noxiū op⁹ sabbato phibebat prefigurās tpe quo nr̄a secularia opa nō religiosa ⁊ laudandi deū cessabunt. In signū etiā huius rei dñs sabbato curabat. vñ curatio ⁊ miraculoꝝ opatio q̄ ordinat ad dei gloriā ⁊ videntū deuotionē excitandā poterat fieri in die sabbati ⁊ cōueniētius in die illa q̄ in alijs eo q̄ dies illa erat ordinata diuino cultui ad deuotionem populi. Sed ipi op⁹ charitatis. s. sanationē hoīs nō verent postponere operi cupiditatis. s. pecoris. Ipeo bñ eos hypocritas. i. simulatores vocat: quia cū magistri plebeū videri appetūt hoīem bestie postponūt. vñ Chri. Bñ dicit hypocritā principē synagoge: qz faciē habebat legis cultoris: mens ẋo eius erat ẋ̄ furi ⁊ inuidi. Non eñ turbabat ppter sabbatum quia violatur: sz ppter xp̄m qz glorificat. hic Chri. Similiter hodie mlt'i nō solū seculares: sed etiā religiosi sunt tales magis de pecore q̄ de hoīe curātes. vnde Ber. Cadit asina ⁊ est q̄ subleuet: perit aīa ⁊ nō est q̄ curet. Ergo preponit curā equi vel cuiuscū q̄ pecoris sui vel etiā corporis libētius sumpt⁹ faciendo ⁊ laborando: vt liberet a morbo vel ab alijs periculis q̄ p aīa xp̄iani: vt sanet liberet a diaboli laqueis cū eā multo magis teneat diligere q̄ corpus. pprīū hypocrita est ⁊ graue facit pctm. Et sciendū q̄ qñ dicit Sabbata sanctifices. istud pōt tripliciter accipi. Prio gñaliter vt cessemus a vitijs ⁊ pctis. Secundo spāliter vt cessem⁹ ab operib⁹ corpalib⁹ q̄ impediunt vacationē ad deū ⁊ eius cultū: vt sunt opera mechanica ⁊ agricultura ac mercantiū ⁊ placitantiuz ⁊ hmōi. Tertio spālissime. vt est in viris contemplatiuis qui ab omnib⁹ mundanis se separāt: vt total'r deo vacent. Prima vacatio est necessaria Secunda debita. Tertia pfecta. [Et cum hec diceret erubescebant oēs aduersarij eius] confusa sua rationabili responsione ⁊ qz veritati apte non poterant ẋdicere. [Et oīs populus]. s. simplices ⁊ humiles [gaudebant] in factis ⁊ dictis suis gloriosis tanq̄ amatoris veritatis [In ipa die accesserunt quidā phariseoꝝ dicentes illi] s. iesu. quidā forte bono zelo. s. vt sibi cōsulerēt: quidam malo. s. vt probarent si timore mortis a doctrina cessaret. [Exi ⁊ vade hinc]. s. ad locum in quo herodes partem non habet. Et ostendēs se talibus non terreri ait illis. [Ite dicite vulpi illi.] Per vulpē intelligit malus princeps. vnde pis eñ est animal dolosum rapax noxuose incedens ⁊ fetidum: sic princeps malus qualis erat iste herodes est dolosus per machinatiōem mali rapax eris alieni noxuose incedens peruersitate iudicij: fetidus per infamiam nominis sui. Qui etiam nititur xp̄m occidere in se ⁊ in suis membris quantum in ipso est. vñ Bern. Patet q̄tum noceat iniqua ptās quomodo caput impium subiectos quousque sue conformet impietati. Miserā plane ciuitas in qua regnat herodes: quoniā herodiane particeps erit malitie. Herodiana vero malitia fuit nascentem velle extinguere religionem. Si quis ergo religionis vel sanitatis oztum vel profectum vel confirmationem impedit vel persequitur talis cū herode xp̄m psequit. hec Ber. [Dicite ind̄ vulpi illi. Ecce eijcio demonia] ⁊ non possunt resistere cum sint maioris ptātis q̄ herodes ⁊ ideo non habeo timere eum] [⁊ sanitates]. s. in corpore ⁊ in aīa [perficio hodie ⁊ cras]. i. paucis diebus vsq̄

Boetius.

Quidius.

Aristot. Palpebra auium.

Hiero.

Exo. 20.

Sabbata quomodo sctificanda

Chrisso.

Berna.

Berñ.

Uulpes.

ad tempus passionis mee [& tertia die ꝑfuntur] p morte. q. d. herodes nõ poterit me ꝑpedire qn
Z Diete tres. faciã qõ intendo. Caugit aũt intentionẽ in trib⁹ dietis. Prima consistit in demonum expulsione. Secunda in infirmitatũ curatiõe. Tertia in offi ciũ sui per crucis patibuli consummationẽ: tũc eẽ consummata sunt oĩa de ipso in lege & ꝓphe tis dicta. vñ dixit consummatũ est. Et notandũ q̃ aduerbia hodie & cras singulatim reddenda sunt verbis: vt sit sensus hodie eĩcio demonia & cras ꝑficio sanitates. Primo eẽ ẽ demonũ eiectio: postea sanitatis collatio. Tertio sanitatis collate ꝓsummatio. Mistice pria dieta fuit hostis expulsio. Secũda nature vulnerate ꝑfecta sanatio. Tertia hoĩs ad deũ reconciliatio. Mo-
Moraliter raliter Prima dieta cõsistit in abiectiõe vitiorũ. Secunda in collatiõe virtutũ & exercitio morũ
Osee.6. Tertia in adeptione ꝓmiorũ. vñ in Osee. Uiuifi cabit nos post duos dies: & in die tertia suscita bit nos. s. ad glorificandũ: vel isti tres dies signi ficãt tres partes penitẽtie q̃ sunt cõtritio cũ do lore: cõfessio cũ pudore: satisfactio cũ labore. Et subiungit de loco passionis vbi consummabit ꝑ morte dicens [Uerũ tã oportet me] nõ facili ne cessitate: sz patris & mea volũtate [hodie & cras & sequenti cras]. i. paucis diebus [ambulare]. s. ad locũ passiõis [qz nõ capit]. i. qz nõ cõuenit ab solute intelligẽdo nõ transitiue [nõ capit inquã prophetã]. s. me [perire]. i. occidẽdi [extra hieru salẽ] vbi mei ꝓphete sunt occisi: ibi ego caput ꝓ phetarũ de quo oẽs ꝓphete scripserunt debeo i molari vbi. s. nõ dñatur herodes: sz pilatus. Ex quo ꝑt q̃ mors mea non est in ꝑtãte eius: sicut nec hora nec temp⁹. q. d. Bene scio q̃ debeo mo ri: sz ipse non: bene scio locũ passionis mee: sed ipse nõ. Utinã & hodie predicatores & prelati ac
Timore nõ fideles ceteri a doctrina & confessione veritatis
est silendũ. timore principũ & malorũ hoĩm non cessarent: sz xp̃m imitando veritatẽ coram hominibus cõfite rentur audacter & defenderent. ¶ Oratio.

Domine iesu xp̃e da mihi fructũ bono rum operũ feruẽnter facere & in eis iu giter pseuerare me sine fructu inuẽt⁹ merear succidi: & in ignem mitti da & mihi deus meus vt nõ sim deorsum inclinat⁹ p culpam sed sursum respiciã ꝑ iustitiã: nec a mẽtis rectitudine curuatus terrena & trãsitoria co gitem & diligã: sed ad celestia cõtẽplanda mẽtis oculos erigã & eterne felicitatis diuitias reqrã O dñe vide me p pietatem: voca me per internã inspirationem: sana per peccati remissionẽ: tan ge per satisfactionis dolorem: erige ad superna per amoris feruorem. Amen.

¶ De hydropico & exhortatione ad humilitatẽ & misericordiã. Cap. lxxx.

A Luc.14. Eiusdem ibat iesus per ciui tates & castella docẽs & indiffe renter predicãs nõ personas ac cipiens. [Et factũ est vt cum in traret domũ cuiusdã principis pharisei⁹ sabbato manducare panẽ] necessitatis non delitias non fercula voluptatis. nomine enim panis vi re necessaria exclusis superfluis designatur paruis quippe erat contentus nec receptori o nerosus supponendũ est quod intrauerit ab eo inuitatus: quia dñs non venit ad conuiuiũ pha risei⁹ nisi rogatus: qui inuitabant eum non ex deuotione: sed malitiose. Ad conuiuium aũt publicanorũ accessit etiã non rogatus. Pharisei
nõ inuitatus non venit dominus
emũ se iustos & sanos reputabãt nec medico ege rere: sed publicani se ꝑctores & infirmos cõfitebã tur & medico indigere. Ideo istos vt illuminet ꝑ occupat: illos aũt rogat⁹ vt se hũiliẽt expectat. [Et ipsi obseruabant eũ] insidiãdo vt vel in ei factis viderent aliq̃d vñ eũ reprehẽdere & accu sare potuissent. Magna malitia eorũ q̃ eũ pasce bant & sibi insidias parabant: cũ eo comedebãt & ipsum mordere volebãt [Et ecce hõ q̃dã hydro picus erat ante illũ] sperans de infirmitate sua remediũ. [Et respondens iesus] nõ ad verba: qz sibi q̃stio nõ proponebatur: sed ad cogitationes pharisei⁹ & legisperitorũ qm̃ cogitabant cura tionẽ in sabbato esse illicitã in qno dei sapientiã se habere mõstrabat q̃ corda hoĩm intellexit [di xit ad eos. Si licet sabbato curare.] Sic iterro
Beda. gat vt ex dictis ꝓpriis eos cõfutet. [At illi tacu erunt] vbi Beda. Sed merito interrogati tacẽt qz contra se dictũ quicquid dixerint videnr. Nã si licet sabbato curare quare saluatorẽ an curet
Tacẽt pharisei. obseruant? Si nõ licet: quare ipsi sabbato peco ra curant? Tacebant ergo qz nesciebant quid di cere debuissent. Iste hydropicus nõ petebat sa nitatem: qz infirmitas ꝑ eo loquebat. Uel pro ꝓter iudeorũ ꝑsentiam non audebat in sabbato petere curationẽ [ipse eẽ apprehensum eum sa nauit] tangendo [ac dimisit] libere sine precio qz p impositionẽ manus ipsum curauit & postea manum retraxit. Letigit eũ non causa necessita
Cyrillus. Hydropis curatio. tis: sed humilitatis & vt diuinitatem in carne ostenderet eũ sanauit. vbi Cyrillus. Neglectis ergo iudeorum insidiis liberat a morbo hydro picum qui metu phariseorũ remedia nõ postu labat ꝓpter sabbatũ: sed solũ astabat vt ex aspe ctu misertus eius sanaret eũ qõ dñs agnoscens non postulabat ab eo si vellet sanus fieri: sed p tinus eum sanauit. Et respõdẽs cogitationibus eorũ q̃bus murmurando cogitabãt factũ illud esse illicitũ ostendit illud esse licitũ p exemplũ aĩalis bruti cuius periculo licitũ erat etiam ꝑm ipsos succurrere sabbato. Si eẽ licet tunc sub uenire pecori quod est opus cupiditatis: multo magis licet subuenire hoĩ ꝓpter quem facta sunt aĩalia bruta: qui fact⁹ est ad imaginẽ dei
Beda. quod est opus charitatis. vñ Beda. Comperẽti ergo exemplo solut q̃stionẽ ut ostendat eos vio
Pharisei⁹ similes. lare sabbatũ in ope cupiditatis qui eum viola re arguunt in opere charitatis. Hoĩs phariseis si miles sunt hodie multi prelati qui plus solliciti sunt ꝑ salute bestiarũ q̃ hoĩm eis cõmissorum. Si patitur vel deficit bestia statim remedia ꝓ curãt. si frater vel subditus parũ curãt: & multi hñt de paruis curã magnam: de magnis parua vel nullã. Mirum aũt erat q̃ de curationibus in sabbato eum arguebant. Habent eẽ in tradi
B Opera cõ abstinẽdã sabbato. tionibus suis determinata gẽa operũ circiter lxx. a quib⁹ est vacandũ i sabbato inter q̃ nõ est curatio maxime q̃ solo fit verbo: sicut dñs sepe legitur curasse. Sepe oĩs in sabbato docebat & curabat: siue vt plures q̃ ad sabbatũ conuenie
Curãdi sabbato cause. bãt lucrifacerer: siue vt in sabbato celestis qui etis oẽs infirmitates curandas esse ostenderet siue vt interdũ a quiete cõtẽplatiõis ꝓpter salu tem aĩarũ nos subtrahendos esse doceret & ideo ad manducandũ sabbatũ cũ isto ꝓncipe trauit nõ ꝓpter cibũ: sed ꝓpter aĩarũ lucrum: vt etiam hydropicũ istũ in corꝑe & in mẽte curauit. Et

nõ poterãt ad hec rãdere illi tanq̃ victi & ꝓfusi rõne euidẽti. Mistice princeps iste fuit moy sesdom⁹ eĩ⁹ synagoga: hãc intrauit xp̃s cum ve nit m̃hi: nũ dũ mãducare panẽ. i. delectari in peni tẽtia iudeorũ. vñ i Apo. Si quis audierit vocẽ meã. s. in predicatione & aperuerit mihi. s. in con tritione intrabo ad eũ. s. in oĩs cõfessione: cena bo cũ eo & ipse mecũ. s. delectãdo in operũ satis factione. Istud ẽt põt simili modo accipi de pre lato & ecclia domus eius quã tũc intrauit & quo tidie intrat xp̃s. Et notãdũ q̃ proꝑietates hy
Hydropici proꝑietates septem petãtotidẽ significantes. dropici sunt septẽ per que septẽ capitalia vitia designãtur. & ideo iste hydropicus quẽlibet pec catorẽ significare phibẽt. habet eẽ hydropicus corꝑis tumorem: sic sugb⁹ cordis inflationem. Scõdo hz spirituũ cõpressionem: sic inuid⁹ bona cõprimit ne publicentur & veniãt ad lucẽ. Ter tio sitis ardorẽ: sic auar⁹ quãto plus de diuitiis bibit tãto plus sitit. Quarto humor indigestio nẽ: sic iracund⁹ per irã diminuit dies suos: Qui topedum pigritiam: sic accidiosus pigritiam affectionũ & cogitationum ad bene operandũ. Sexto genitaliũ inflationẽ: sic luxuriosus eo rundem tumefactionẽ. Septimo oĩs fetorẽ: sic gulosus oĩs corruptionẽ. Spãliter aũt hydro
Auari. pisis auaritiã designat: qz hydropicus ꝓ to ma gis abũdat humore inordinato: & ꝓ to plus bi bit tanto amplius sitit: sic auarus quanto est cupiosior diuitiꝗ q̃b⁹ nõ bñ vtrẽ & quo plus di uitias adeptus fuerit: tanto ardentius eas con cupiscit: qz vt Iuuenalis dicit. Crescit amor nũ mi q̃tũ ipa pecunia crescit. Ferocissima pestis
Auaritia fe ra pessima est cupiditas que eos quos capit egenos effice re solet oũ finem inquirẽdi nõ inuenit: sz vt ma gis quos fuerit locupletata mẽdicat. Et iste aua rus stat ante iesum cũ conuertit ad deũ parat⁹ acq̃sita dispẽsare ad honorẽ diuinũ: & sic recu perat sanitatẽ: qz de cupiditate mutat in libera litatẽ: & ideo ante phariseos hydropicum curat & mor eos p exẽplum aĩalis bruti sic ꝑuincit: vt eosdem etiã auaritie ꝓdẽnet. Eoꝑaꝗ etiam hy
Prozo. Superbia dropicus spũaliter ei quẽ fluxus carnalium vo luptatũ exuberãs aggrauat. hę eẽ sunt due fi lie sanguisugę semper dicunt affer affer. s. car nis volꝗptas & auaritie cupiditas. Designat quo q̃ hydropisis spãliter superbiã qz sicut in hydro pico erat turgẽs corꝑis inflatio sic in superbo
L Imitat ad hũilitatẽ. est tumẽs mentis elatio. & iõ coram superbis pha riseis curat hydropicũ corꝑaliter: vt hoc exẽm plo ipso dicãt curari spũaliter: & per istius egri tudinẽ corꝑis ostendit in illis egritudinẽ men tis q̃ eẽ iste in corꝑe hoc ille gestabãt in men te. Uũ intendens q̃ ꝓim⁹ accubit⁹. i. primas & honorabiliores sedes in puiuiꝗs solẽnib⁹ elige rent hortat eos ad humilitatẽ ꝓponens exem
Ecclia.7. plũ vnius opis humiliter faciendi vbi loci su periorꝗs arcetur appetẽtia: vt ad similitudinem eius fiant cetera & docens humilitatem: non so lũ apud deũ sed etiã apud hoĩes esse laudabilẽ. Non eẽ intendebat principaliter docere quod hic dicit ad literam: sz mistice alios intendebat ꝑm spũalem intelligẽtiam. Monet ergo inuita tos ad nuptias: vt non in primo: sed in nouissi mo recũbant loco. iuxta illud sapientis. Quãto
Cyrillo. Humilitatis vtilitas maior es: tãto te humilia in omnibus. Ut enim ait Cyrillo. Nihil ita deo amicũ est vt cum vlti mis seipsum numerare. hoc eẽ pbie vniuerse principiũ est. Hoc aũt nõ tũ corꝑaliter sed et spi ritualiter intelligi oz. Multi eẽ cũ iactantia & superbia cordis recũbũt in nouissimo loco: non nisi vt iusti & hũiles ab aliꝗs videant & multi ve re hũiles recũbentes in cozno cõscientia & coz de reputant se in nouissimo loco esse. vñ Cyri. Iubet nos dñs in vltimo loco recũbere: nõ solũ
Cyrillo. vt corꝑore in nouissimo iaceam⁹: sed etiam aĩo vt nouissimos nos esse oĩm iudicemus. Sine cã loco se hũiliat qui corde se ꝓfert. Ubi notan
Nuptie spũales. dũ q̃ sunt quedam nuptie spũales et quedã ce lestes. Spũales sunt quas facit deus in ꝑsenti cum aĩa in thalamo conscientie. Coniunctio aũt aĩe cum xp̃o fit p fidẽ & dilectionẽ ex qua cõ iũctione. venit triplex bonum. s. fidei prolis & sa cramẽti. Bonũ fidei est ne diabolum adulterũ suscipiat: bonũ ꝑlis est vt spõsa xp̃i p bona opa se exerceat. Bonum sacramenti est vt inter spõ
Bona mr̃imonij spũalis. sum & sponsam diuisio nũq̃ fiat. Nuptie celestes sunt refectio visionis diuine vbi erit plena sa tietas. in nuptiꝗs eẽ cõsueuerunt oĩa abũdare.
Nuptie celestes. Uia aũt veniendi ad istas nuptias est hũilitas q̃ notat cum dicit [vade & recumbe in nouis simo loco.] Et cõcludendo subiungit rationem. [Quia oĩs qui se exaltat superbiendo [hũiliabit] vel hic vel in futuro. Non dicit exaltabit. qz ꝑm
Brego. Greg. Non potestas: sz elatio in ci rimine est. [Et qui se humiliat] volũtarie nõ qui humiliat qua si ex necessitate] exaltabit] in futuro & q̃nq̃ etiã in hoc mũdo. Hec sententia infallibiliter est ve ra in conspectu dei in cuius iudicio ꝑsbi ab iecti sunt & humiles accepti q̃ꝗs in iudicio ho
Superbi abiecti sunt deo. minum aliq̃ fit ecõtrario: vt superbi sint in glia & hũiles contempti. Et si superbi exaltant in hoc mũdo humiliabant in infernoꝗ: si humiles abꝗ ciunt in hoc mũdo exaltabunt in celo: vñ Cyrillus. Hoc dicit ꝑm diuinũ iudiciũ non ꝑm huma
Cyrillus. nã consuetudinem ꝑm quã plures concupiscen tes honorem cõsequunt: aliꝗ vero se humilian tes in gloriꝗ remanent. vñ & Theo. Pozro non fi
Theop. naliter nec oĩb⁹ hoĩb⁹ est reuerẽdus qui se ho norib⁹ ingerit: sz oĩ a q̃bus dã honoratur: aliꝗ de trahunt ei et q̃nq̃ etiam ipsi honorantes. Ubi nota q̃ cũ quidam superbus ꝓ procurationes suam exaltatus audiret in ecclesia legi hec ver ba euangelij. [Omnis qui se exaltat humiliabi
D Superbi exempium tur: & qui se humiliat exaltabit] hoc verum esse non reputans & quasi in verba blasphemie pro rũpens dixit q̃ si se hũiliasset et non se exaltas set ad ipm̃ statum non pueniisset: & starim in eo dẽ loco cecidit & a diabolo suffocatus expirauit.
¶ Heu q̃ multi hodie hoc dicunt corde vel fac to si non verbo quasi nunq̃ exaltari possent si ad hoc per se nihil facerent. Per primum ergo
Hoc ꝓim⁹ locum non solum intelligitur hic honorabilior sessio in conuiuiꝗs solennibus: sed etiam quelibet dignitas in ecclesia seu primatus. ad digni tates eẽ nullus catholicus ad xp̃i & ecclesie nu ptias inuitatus se oz ingerere: sed alios melio res ꝓponere quãtũ est in se: alioquin inuitator principalis. s. deus a quo est oĩs potestas deiji cit eũ a sua dignitate saltem spiritualiter sen tentia eterne dãnationis: aliquãdo etiã deiji cit tales pena damnationis temporalis. Si autem humiliter & ex corde refugiens (sicut faciebant antiqui patres. vt Greg. Et cõfimiles) dignita tẽ ex obedientia susceperit & ex charitate frater na bñ ea vsus fuerit randem delestem gloriam obtinebit. [Quia omnis qui se exaltat ꝑsumtione se dignitatibus ingerendo] humiliabitur] modo predicto [et qui se hũiliat] non fallaciter

Humilitas meritoria consistit in tribus.

1. Cor. 4.

Jaco. 1.

Rom. 12.

Meritorii psumptio, Beda.

Ex mat. 18.

ꝛ ficte: sed veraciter ꝛ ex corde [exaltabit] qz sm qđ dr in Prouerbijs. Humilem spiritum suscipiet gloria. Ubi sciendũ q̃ humilitas meritoria cui debetur exultationis gloria consistit in tribus. Primo in ppio estimationis annihilatione ꝛ hec inducit contemptum sui ita vt hõ nihil reputet seipsum ꝛ oĩm que hz recognoscat datorem esse deum. Quid eni habes inquit apls qđ nõ acepisti? Scdo psistit in dignitatũ vilipensione: hec inducit honorẽ dei. ꝛ hec habet quãdo homo in magnis virtutib⁹ donis ꝛ honorib⁹ cõstitut⁹ inde nõ extollit: sed totũ illi infundit ꝛ integrum restituit a quo oĩ bonũ fluit. Tertio cõsistit in aliozũ sibi prelationem: hec inducit p rimi appreciationem: quomodo seruare poterimus qđ dicit apls. Honore inuicem puenientes nisi alios dignores nobis in virtutũ meritis estimemus. Homo eni illum quo se digniozem estimat vix honorat: hz potius contẽnit. Põt ꝛ hoc quod dictum est de dignitate etiã accipi de meritorum presumptione. vñ Beda. Mistice quisquis nuptias xpi ꝛ ecclesie inuitat⁹ adierit mẽbris ecclesie per fidẽ conuictus non se extollat quasi sublimior ceteris gloriãdo de meritis. Dabit eni locum honoratiori post inuitato cũ illorum qui se in xpo secuti sunt agilitate preik. Et cum ruboze nouissimũ locũ tenet qñ de alijs melioza cognoscens quicquid de sua operatiõe celsum sentiebat humiliat. Sed recũbit aliquis in nouissimo loco sm illud. Quanto magnus es humilia te in omnibus. Veniẽs aũt oñs quẽ hũlẽ inuenerit amici noie beatificans supius ascendere pcipiet. Quicunq̃ enim hũiliauerit se sicut paruulus iste. hic est maior in regno celorum. Pulchre autem dicitur [nunc erit tibi gloria] ne nũc querere incipias qđ tibi seruat̃ in fine. Põt ꝛ hoc in hac vita intelligi: qz quotidie oñs suas nuptias intrat superbos despiciẽs ꝛ humilibus sepe tanta sui spũs onera prestans: vt discũbentiũ certus eos admirando glorificet. Qui eni se de meritis eleuat hũiliabit̃ a oño: ꝛ qui se bñficijs hũiliat exaltabitur ab eo. hec Beda [Cum ergo inuitatus fueris] a oño per predicatores suos [ad nuptias] spirituales que consistunt in cõiunctione xpi ꝛ ecclesie ad quas nuptias inuitari sunt oes xpiani quorũm quidam ceteros dignitate precedunt: alij vero merito virtutũ ꝛ excellit vnus vna virtute ꝛ excellit̃ alia. alij ẋo excellunt sacra intelligentia] non discũbas in primo loco [aut meritorum tuozũ presumptiõe aut bonorum mundanorum ambitione: aut appetitu inanis gloire. Quare aũt primus locus nõ sit ambiẽdus probat ex tribus. Primo ex cõparatione dignioris [ne forte honoratior] .i. digniozis maiozi honore [sit inuitatus ab eo] ꝛ talem debes tibi preponere. Dignior eni maiozi honore est virtuosior. ꝛ ideo quilibet ẋtũ cũq̃ dignitate polleat hz incitatiũ fugiendi honorem si attendat q̃ in congregatiõe esse põt aliquis eo honoratior. Non eni dignitati debet excellẽtia honoris nisi qz ipsa attestatur excellentia virtutis. Scdo hec idem probat ex indigni electione: qz locus sublimis indigno non est stabilis: sed sepe inde eijcitur. vñ dr. [Et veniẽs] per effectũ [qui te inuitauit ꝛ illum dicat tibi] facto. scz te humiliando ꝛ alium tibi pferendo [da huic locum] quo reputabas te dignum. Hoc sepe euenit q̃ qui putabat se digniũ honore eijcit a sua cogitatione et expellit inde. Tertio hoc idem p

Locus primior maior honore debes tibi preponere. Non est stabilis.

bat ex cõfusione que sequit. Qñ subdit] ꝛ tunc incipies cũ ruboze nouissimũ locũ tenere] erubescens. .i. qñ q̃ de te maioza psumpsisti incipies hũiliari quã deiect⁹ in aio tuo: aut eiectus de tuo officio: aut deiect⁹ pest mortẽ in inferno. Deinde ofdit qđ obseruãdũ et qui vult honorẽ acqrere: qz dz humilia de se sẽtire. vñ dicit. [Sz cũ inuitatus fueris vade] nõ te excusa [ꝛ recũbe in nouissimo loco] minorem te alijs reputando: ꝛ te esse in oib⁹ in imo merito: ꝛ si forte sis excellẽtior dignitate vel originis nobilitate. Et nota dũ q̃ triplex distinguitur nouissimũ. .i. statuum graduũ ꝛ locozũ. Inter status loc⁹ nouissimus est incipiẽtiũ: medius pficientiũ: supremus perfectozũ. Inter gradus locus nouissimus est subditozũ: medius platozũ: supremũ maiozũ. Inter loco nouissim⁹ est inferni: medius mũdi: supremus celi. Recũbe ergo aut in nouissimo primo. .i. in statu incipientiũ te reputando p humilitatem: aut in nouissimo scdo. .i. in gradu subditozũ p dei timorẽ: aut in nouissimo tertio. .i. in inferno p ingẽ meditationẽ. Et adducit tria propter que nouissim⁹ locus est eligendus. Primũ est: qz ex hoc habebit gr̃a amicitie [vt cũ venerit] mẽtes visitãdo: vel merita post mortẽ discutiendo] q̃ te inuitauit ad nuptias dicat tibi amice]. .i. ꝓpter tuam hũilitatẽ. Scdũ est consecutio loci dignioris [ascẽde superius] ꝛ in pñti per gratiã ꝛ in futuro p gloriã: qz te humiliasti: ꝛ qz etiam amic⁹. Tertiũ est honoris gloria que secũtur dignitatẽ. [tũc erit tibi gl̃ia] honoris [coram simul discũbentibus] in eadem fide vel in eadẽ beatitudine quiescentibus: tũ quia humilis: tũ qz amicus principis: tum quia alto gradu subliratus. Et nota q̃ oñs non intendit hic docere qđo acquirere debeamus humanam gloriã. sed exemplo acquirendi gloriam. istam humanam docet nos acquirere gloriam celestẽ: ita q̃ sicut hũiliras est necessaria ei qui cupit exhortari honore ecclesiastico: sic est necessaria ei qui cupit exaltari honore gratie ꝛ glorie. Sed differentia est: qz q̃cũq̃ se humiliat vt exaltet̃ promotione ecclesiastica peccat. est eni falsa hũilitas in qua latet immunda superbia: q̃ vero se hũiliat vt exaltet̃ donis gr̃aꝝ et premio glorie habet rectaꝝ intentionem: qz vt dicit Hiero. Sancta fugbia est virtutes apparere. Ultimo assignat rõnem dicti ẋtum ad oia premissa. [Quia oĩs] siue laicus: siue clericus: siue religiosus] qui se exaltat .i. superbiendo: hũiliabitur: spõte vel necessario hic vel in futuro: ꝛ qui se hũiliat voluntarie: nõ q̃ humiliet̃ quasi ex necessitate: exaltabitur vel hic vel in futuro. ꝛ hoc aut in officio: aut in meritorum ꝛ ꝓmio. Humiles dicti sunt ab humo cui pstrati sunt eo q̃ nihil inferius se: nisi humum reputant ꝛ se cõculcãdo oibus exhibent: et ideo ꝓpter hoc exaltari merentur: ꝛ iõ hõ qui factus est de humo humiliari dz: ꝛ exaltatio non debetur sibi nisi per hũilitatis meritũ: ꝛ talis humilitas ducit ad letabundũ gaudiũ. vñ Bern. Semper in corde tuo debes habere q̃ sis peccator vilissimus ꝛ oĩ dono: gr̃a dei indignus: nec ad hoc aliquo mõ aptus: vt deus ofonẽ tuã exaudiat. Multum ergo debemus fugere supbiam q̃ nos derisibiles ꝛ inimicos deo ꝛ hoibus constituit ꝛ amplecti humilitates que nos desiderabiles ꝛ amicos eisdem fatit: vñ. Chri. Ne timeas honore tuo destructo si humiliaueris reipm. Ita eni humilitas magis extollitur gloria tua: ita maior efficitur. tis premia

Nouissimũ triplex.

Nouissimi loci appetitus rõnes.

Gloriam lestem acquirit.

Humiliat̃ sui cõ.

Hiero.

Bernard.

Hec regni est iamua. Si voluerimus magni apparere non erimus magni: sed ꝛ oĩb⁹ de honore biliores. Qui eni derisibiles sunt ꝛ oĩb⁹ inimici ꝛ ab inimicis facile captabiles: ꝛ immũdi apud deum hi maximi oĩm sunt. Qui aũt hũilibus est delectabilius: aut beatius cum humiles ꝛ deo fini ꝛ desiderabiles? Sed ꝛ ea q̃ ab hominibus est gloria: hi maxime potiuntur ꝛ oes eos velut patres honorant: sicut fratres salutant: sicut pia meinbra amplexant. hec Chri. Et qz oñs in structis inuitatos ad hũilitatẽ ꝛ nunc instruit inuitantes ad mie pietatẽ ꝛ ad pauperũ ac debilium potius q̃ amicozũ ꝛ diuitũ inuitationẽ: vt conuiuia faciant non propter hominũ fauorem ꝛ vanitatẽ: sed propter charitatẽ ꝛ pauperum necessitatem: arguens per hoc pharisees: quia faciebant conuiuia non moti pietate: sed magis cupiditati intendentes per hoc consequi vtilitatem seu honorẽ temporalem. Unde domi nus vt pro refectione corporali reponderet spiritualem scz documentũ pietatis [dicebat ei qui se inuitauerat] ꝛ per hoc etiã alios afflidentes q̃ erant in hoc culpabiles arguebat. Cũ facis prãdium aut cenam noli vocare amicos]. .i. propter amicitiam secularem [neq̃ fratres tuos] id est propter consanguinitatẽ [neq̃ cognatos] id est propter affinitatem [neq̃ vicinos]. .i. propter familiaritatẽ: q̃ diuites] id est propter aliquã vtilitatem consequendã hec determinatio scz diuites oĩb⁹ ꝑdicti videt̃ debere subintelligi: ita fratres ꝛ cognatos amicos ꝛ vicinos pauperes sicut ꝛ alios egenos vocare poterõ: vt eis sicut ꝛ alijs pauperibus distribuam pro deo. Et subditur causa cũ dr [ne forte ꝛ ipsi reinuitent te.] Hec eni est consuetudo carnaliũ omniũ scz reinuitare inuitantes se [ꝛ fiat tibi retributio] ab homine non a deo in presenti non in futuro. ista nãq̃ reinuitatio intelligit̃ cuiusq̃ boni tpalis reconpensatio vnde dicit Ambro. q̃ hospitalem remuneraturis esse ꝛ affectus auaritie est. ¶ Sciendũ tũ q̃ si vocẽtur ꝑdicti ad conuiuia ꝓpter charitatẽ mutuo nutriendã meritorum est. Si aũt ad lasciuiã vel ad gulam exercendã vel ad inanem gloriã peccatũ est: ꝛ inuitans sustinebit penam: si aũt ad reinuitandum recepit mercedẽ fuam: si aũt ad beneuolentiã seu liberalitatẽ indifferens est: ꝛ potest bene fieri ꝛ male put ad finem vlteriorẽ ordinat̃ qui põt esse bonus vel malus. Unde hec inuitatio permittitur: nisi de patrimonio xpi qõ rotum debet in vsus pauperum expendi: sicut de testamẽto mihi cõnisso ad faciendum elemosynã nõ possum in alios vsus ependere quicquã. [Sed cum facis conuiuiũ] motus pietate [voca pauperes] censu qui no habent de suo ad viuendum [ꝛ debiles] conatur: qui potentiã nõ habent ad laborandũ [ꝛ claudos] gressu qui ire nequeunt ad mendicandum [ꝛ cecos] visu qui non videt̃ ad aliquod artificiũ operãdũ [ꝛ btus eris] scz in presenti beatitudine speir: in futuro beatitudine ꝛ [quia] inuitati [non habent retribuere tibi] ꝛ ideo deũ nunquam obliuiscentem habebis debitorẽ: pietas eni a .i. omnia vtilis est. pmissionẽ habẽs vite que nunc est ꝛ future. vbi Chrisso. Nõ ergo timebimus cum non recepimus bñficij recompensationem: sed cũ recepimus. Oñ si receperim⁹ nõ amplius recipiemus illic: sed si minime retribuit hõ: tunc tibi de⁹ retribuet. Unde sequitur [Retribuetur eni tibi] scz a oño [in resurrectione iustozũ] sm Beda. Et si oes resurgant singulariter tũ ꝛ quasi propria nõ immerito resurrectio iustorum dicit̃ qui in ea immutandi sunt ꝛ se beatos esse futuros non dubitãt. vbi Greg. nazanz. Non ergo negligas iacentes quasi nullo sint digni. Cogita qđ si nt ꝛ preciositatẽ eorũ inuenies. Saluatoris induerunt imaginem futurorũ bonorum heredes regni clauigeri accusatores ꝛ excusatores idoneimon loquentes: sed inspecti a iudice. vbi ꝛ Chrisso. Decerer ergo eos sursum in solario suscipere. Si non placet saltẽ deorsum vbi sunt subingalia ꝛ famuli xpm suscipias fiat saltem pauper editus. Ubi est elemosyna non audet intrare diabolus. Et si secum consedeas mitte ei de mensa fercula. Et iterum. Sed dicis. Immundus est pauper ꝛ fordidus. Laua eum ꝛ fac tecum in mensa sedere. Si vestes fordidas habet: mundum indumentũ exhibeas. Christus accedit per eum ꝛ in friuola loqueris. hec Chrisso. ¶ Mozaliter [cum facis cõuiuiũ] id est cum accedis ad orationẽ vt reficiaris pane lachrymarum ꝛ inebrieris vino cõpunctionis [noli inuitare amicos. .i. noli orare tantũ pro amicis ꝛ consanguineis tuis ꝛ pro diuitib⁹ id est pro iustis qui sunt diuites in virtutibus: sed pro inimicis ꝛ peccatorib⁹ q̃ vere pauperes sunt. Uñ subdit. [Sed voca pauperes]. .i. associa in tua oratione peccatores: ꝛ subdiuidit in tria gña petozum dicens [debiles]. .i. peccantes ex infirmitate [claudos]. .i. est peccantes ex malitia. .i. qui habent pedem intellectus sanum: sed pedem affectus infirmũ [ꝛ cecos]. .i. peccãtes ex ignorantia. Predicatur etiam verbi diuini facit ispũale conuiuiũ: sed si facit hoc propter honorẽ vel lucri temporalis cõsecutionem nõ habebit a deo mercedẽ. Si vero facit propter aiaꝝ salutẽ ꝑdicatoris recipiet cum iustis vitam eternam. Et eo autẽ quod oñs hic ait [retribuetur in resurrectione iustorum quidam de simul discumbentibus] ridis ꝛ carnalis motus verbis xpi credidit quod resurrectio futura esset ad vitam cibis corporalibus indigẽtem: ꝛ quod xps promitteret escas corporales in regno celorum. ꝛ [dicit ei beatus est qui manducat panem in regno dei.] vnde Cyrillus. Homo iste animalis erat non diligenter percipiens eaque xps protulerat. putauit enim corporeas esse remunerationes sanctorum. Sz quidãm dicunt quod per panẽ iste intelligebat beatitudinem veram que consistit in visione ꝛ fruitione deitatis xpi principaliter ꝛ humanitatis secundario qui vocat se panem vite. vnde Augu. Uel quasi in longinqua iste suspirabat: panis iste scz quem desiderabat ante illum discumbebat. Quis enim est panis regni dei nisi qui dicit ego sum panis viuus qui de celo descendi. Noli parare fauces: sed cor. hec August. [Beatus igitur qui hunc panem] qui refectio animarum est [manducabit in regno dei] videndo scz ꝛ fruendo de quo dicitur in ecclesiastico. Qui edunt me adhuc esurient: nõ propter fastidij abstentiam. vñ Beda. Panis qui manducatur in regno dei nõ corporalis intelligẽdus est cibus: sed ille vtiq̃ qui ait. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternũ. Id est si q̃s mee incarnationis sacramento pfecte in corporalis mee diuine maiestatis visione frui meruerit hic perpetua vite immortalis beatitudine gaudebit. hec Beda. ¶ Oratio.

Misericordia suadet dominus.

Beda.

Chrisosto.

Immũdus pauper mũdandus.

Moraliter

Conuiuiũ

Ambro. hospitalis in diuites. Intẽtio attendenda.

Lyrillus.

Panis regni dei.

August.

Joan. 6.

Ecclesi. 24.

Beda.

Joan. 6.

Bonaecclesiis pauperum expendit: sicut de testamẽto mihi cõnisso ad faciendum elemosynã nõ possum in alios vsus ependere quicquã.

Hũiles vocãtur dicti.

Christo. Remuneratio a dño petẽda.

Domine Jesu xpe manu misericordie tue me apprehende ⁊ ptege ne pneualeat in me ydropisis carnalis voluptatis vel auaritie aut supbie ⁊ da mihi vt per verā cordis ozis ⁊ operis hñilitate in nouissimo loco recumbam minozem me alijs reputando ꝓ miseriordiam indigentes inuitare nō obmittam; eozum necessitatibus pro posse succurrendo. Largitor opulētissime deus ⁊ da mihi misero panem celicum qui tu ipse es manducare in regno dei pro quo pane tibi domine quotidie militam⁹ pro quo tota die mortificamur; vt in tua vita viuamus. Amen.

¶ De inuitatis ad cenam magnā

Capitu. lxxxi.

A. Luce 14.

Et quia nōnulli terrenis vel voluptatib⁹ mūdi hui⁹ dediti hunc panē de quo dictum est fideren⁹ quasi odozando p̄cipiūt dulcedinē vero eius attingere veraciter gustādo fastidiunt; ideo ad ostēdendū tantum tepozē celestibus epulis non esse dignum subiungit dñs parabolā in qua demonstrat diuine largitatis effluentiā ⁊ arguit multiplicem iudeozū ingratitudinē qui pre ceteris gentibus fuerunt inuitati ad celestē beatitudinē. Primo p̄ prophetas. Secundo p̄ ipsum xpm. Tertio per apostolos: ⁊ tñ renuerunt venire p̄ fidē; ⁊ ita vocati sunt gētiles. Dicit ergo, [ho ḋdā]. i. xps verus hō ⁊ verus deus q̄ ōz hō rōne veritatis nature humane; q̄dā ratione singularitatis p̄sone respectu altozū [fecit cenā magnā]. i. preparauit futurā glie ⁊ vite eterne refectionē ⁊ celestē seu eternā beatitudinē quē sanctis aīab⁹ ab eterno p̄parauit dñs q̄ vocat cena eo q̄ est refectio vltima; q; sicut cena paratur declināte die postq̄ nulla refectio seq̄t: sic vita eterna dat p̄ diē presentis vite vbi nihil aliud expectat. Itē ōz cena magna immo sic maxima vt eius immēsitas in coz hoīs nō possit ascēdere [⁊ vocauit multos] quia vult oēs hoīes salnos fieri ⁊ beatos. Vocauit dñs quosdā p angelos: quosdā p̄ pfēs: quosdā p prophetas: quosdā p seipm: quosdā p apostolos: quosdā aliozū p̄dicatoz ꝓbis: quosdā in spirationib⁹ internis: quosdā bñficijs ⁊ prospe√ris: quosdā flagellis ⁊ aduersis [Et misit seruū suū]. i. p̄dicatozū euangelicū ⁊ licet plures sint serui personarū statuū ⁊ habituū diuersitate: vnum tñ debent eē fidei ⁊ charitatis vnitate [hora cene]. i. vltima etate tpe gre. Hora cene est finis seculi. i. vltima etas manet si homines in alijs erationis ad cenā inuitabant: nullus tñ recipiebat ad cenā sed oēs ad limbum descendebāt [dicere inuitatis vt venirent]. i. ad veniendum per bona opera se prepararēt [q; iā parata sunt omnia.] Ante aduentū xpi nondū erat cena xpi parata: q; nullus poterat ingredi vitā eternam sed agno xpo immolato apertus est regni celestis aditus: ⁊ tunc missi sunt apostoli ad quos ante fuerāt pphete missi. Sicut enim xps missus fuit a patre vt inuitaret ad cenā: ita ipse seruos suos apostolos suos misit ⁊ mittit predicatoz⁹ vt dicāt nobis venite ad cenā q; parata sunt oia. Consistit aūt illa cena in tribus: scz in beata visionum diuinarū personarū: in societate angelorum: ⁊ in consortio sanctorum: que oia vt hic ōz fiunt data. [Et ceperunt se simul omnes excusare]. i. per mala opa se retrahere q; plus dilexerunt terrena ⁊ corporalia q̄ celestia ⁊ spūalia. Oēs se excusant ⁊ si nō verbo saltē cogitatu vt facto. Oēs dicit. i. pro maiori parte q; pauci saluant respectiue. Sm Greg. Multi vocant ꝗ pauci veniūt; q; multi q̄ p̄ fidē ei subijciuntur male viuēdo eius conuiuio contradicūt. Sed ve vobis; q; sm. eundem Gregoriū. Ecce hō diues in plurimis; vitate ⁊ pauper occurrere festinat: ad dei iuuita mur cōuiuiū ⁊ excusam⁹. Dominus clementer oēs inuitat: sed qui venire nolunt excusant ⁊ sic eternū conuiuium q̄ deus nō rogatus: sed gratis offert volentibus sibi intercludunt. Excusatio essi ista est indispositio voluntaria quia alij cadunt in superbiam: alij in auaritiā: alij in luxuriam. Primi signantur per villam emptaz videntes. Secundi per iugaboum empte probantes. Tertij per vxozē ducētes ⁊ oēs isti ad cenā dominicā sunt inepti. Vñ consequēter excusantium cause subdunt cui ōz. Prim⁹ dixit. [Villaz emi ⁊ necesse habeo ex re ⁊ videre illā.] Ubi nota quā supbi amatoz⁹ mundi in quib⁹ est ambitio dignitatum ⁊ huiusmodi. in villa essi empta dñario notat̄ a superbia: ⁊ q; superbi volūt alijs dominari. Et alter dixit. [Juga boum emi q̄nq; ⁊ eo ꝓbare illa] vbi intelligunt auari ⁊ cupidi q̄nq; sensibus ⁊ terrenis nimis intēti in q̄b⁹ est cupiditas terrenoz⁹ ⁊ mūdanoz⁹: per boues essi q̄ terram versant terrena signant. Et alius dixit. Vxozē duxi: ideo nō possum venire. Ubi notat̄ tantur carnales luxuriosi delitijs carnis dediti in q̄b⁹ est amoz voluptatū carnalū: vxoz essi ad voluptatē carnis ptinet. Dicit aūt sm Basilius nō possum venire eo q̄ intellectus hñanus vergēs ad humanas illecebras debilis est ad agendū diuina. Oēs ergo p̄dicti sūt indigni cena nuptiarum agni. Vñ sunt versus isti. Villa: boues vxor: cenā clausere vocatis. Mūdus: cura caro celsi clausere renatis. Ad ista ho tria vltima reducunt oia q̄ beatitudine celesti excludētia: q; vt ait Joh. Oē q̄d est in mundo: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculoz⁹: aut supbia vite. vñ Augu. O q̄ ad cenaz dei venitis nolite diligere mundū neq; ea que in mūdo sūt. Amoz rerū terrenarū viscus est spūaliū penarū q̄mi oia que in mūdo sunt cōcupiscentia carnis sunt: concupiscētia oculozū et ambitio seculi. Cōcupiscentia carnis: vxorem duxi: cōcupiscentia oculoz⁹: q̄nq; inga boū emi: ambitio seculi: villā emi. Tollamus ergo de medio excusationes vanas ⁊ malas ⁊ veniam⁹ ad cenā: qua intrinsecus saginemur. Nō nos impediat extollētia: nō supbia erroliat nō nos teneat curiositas illicita ⁊ auertat a deo: nō nos impediat voluptas carnis a voluptate cordis. Veniam⁹ ⁊ saginemur. Hec Aug. sm Chri. Quis videant rōnabiles excusantiū occasiones esse: tñ hinc discimus: ⁊ si necessaria fuerint q̄ detinēt oibus p̄ma facere spūalia. Excusat ꝓpe oīs q̄ plus terrena q̄ celestia diligit: ⁊ et si se ad celestia tendere dicit. Oē hodie clericis ⁊ religiosis multis obijci pōt q̄ curā ⁊ sollicitudinē tantā habēt de terrenis ⁊ oib⁹ q̄b⁹ laici occupant: vt nulla differētia inter hos et illos videat. vñ Greg. Sed ecce inter hec pensare possumus q̄d sibi corda nra respondeāt. Occultis essi fortasse sibi cogitationibus dicāt. Excusare volumus: ad illud enim superne refectionis conuiuium ⁊ vocari ⁊ venire gratulamur. Loquentes nobis tanta mentes nostre rum dicūt

Ingratitudo iudeoz⁹.

Cena magna.

Vocatio domini.

Cene tpis.

B Cena celestis cōsistit in tribus.

Omnes p̄

Excusatio a cena.

Augustin. ira dei iusta.

Vilia emi

Iuga bouum

Iudeorum vocatio.

Vxorē vo xit carnalis.

Basilius.

Vericula.

Joan. 1.

August.

Ambrosius.

Excusatio tollatur.

Mat. 9.

Pā. 16.

Pā. 12.

Vocatio gēt. iudeis.

Gregorius.

D Pauperes electio.

Clementes ad cenaz q̄ sint.

Augustin.

Gregorius.

rum dicūt: si non plus terrena q̄ celestia diligunt si nō amplius rebus corpalibus q̄ spūalibus occupātur. Hec Gre. Et reuersus seruus nūciauit hec dño. Predicatores exeunt ad predicationem: reuertūtur ad dei cōtemplationē: nunciant quid egerūt per interiorem confessionem [Tunc iratus paterfamilias [scz xps cuius familia sunt omnes angeli: omnes electi fideles contra sue cene contēptores ira non affectus: sed effectus: quia punit vt iratus. Nā sm Aug. Ira dei est vindicta pcti. Et iuste irascit deus de negligentijs hoīm q̄ paratā p̄ eis eterne vite cenam cōtēnunt ⁊ vilibus cibis mentē implent. Irat⁹ inq̄t dixit [suo suo]. s. p̄dicatori euāgelico [Exi] cito. s. ab ocio studij ⁊ ptēplatiōis ad publicū actiōis ⁊ p̄dicatiōis [i plateas] ⁊ vicos ciuitatis, per vicos ⁊ plateas ciuitatis q̄ scz clausurā habent intelligitur vocatio iudeozum q̄ clausi erant legalibus obseruantijs ⁊ quasi dei ciues vt pote eius legē tenentes: quoz quidā erant i plateis. i. in lata via prosperitatis ⁊ voluptatis: quidā in vicis. i. in angustia aduersitatis: et tribulationis. Vic⁹ enim arctior est q̄ platea: ⁊ pauperes ꝓpter defectū gratie ⁊ virtutis: ac debiles ꝓpter defectū bone opationis: ⁊ cecos ꝓpt defectū vere cognitionis: ⁊ claudos propter defectum recte affectionis ⁊ intētiōis hoc est humiles qui se tales reputant ⁊ intrare desiderāt introduc huc. Tales enim vult dñs ad pniam vocari ⁊ ad suum cōuiuiū introduci. Nam principibus ⁊ sacerdotib⁹ ac legisperitis iudeoz⁹ ꝓpter ingratitudinē ⁊ superbiā dimissis a deo et relictis humiles simplices ⁊ publicani illi⁹ populi sunt vocati: vt ptz in aplis et plurib⁹ alijs ex decursu euāgelij. vñ Greg. Qz ergo venire superbi renuunt pauperes eligunt: q; ifirma mūdi eligit deus vt cōfundat fortia: pctōres supbi respuūt: ⁊ pctōres hñiles eligunt: hos itaq̄ eligit deus quos despicit mūdus: q; plerumq̄ ipa despectio hoīem reuocat ad semetipm. Pauperes ergo ⁊ debiles: ceci ⁊ claudi vocant ⁊ veniūt q; infirmi quiq̄ atq̄ in hoc mūdo despecti plerumq̄ tāto celerius vocē dei audiūt quanto in hoc mundo nō habent vbi delectant. Vñ ⁊ August. Et qui venerūt nisi mendici debiles: ⁊ claudi ceci. Illi aūt nō venerūt diuites: sani: quasi bene ambulātes ⁊ acute cernentes multū de se presumētes: ⁊ ideo tāto despectiores quanto superbiores. Veniāt mēdici: q; ille inuitat qui ꝓpter nos factus est pauq̄ cū diues esset vt illius paupertate mēdici ditaremur. Veniāt debiles: q; nō est opus sanis medicus: sed male habentibus. Veniant claudi qui ei dicant. Cōpone gressus meos in semitis tuis. Veniant ceci q̄ dicant illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā i morte. Hec Augu. [Et ait seruus. Domine factū est vt imperasti] sed etiā eo mō vt iperasti: sic notatur pfecta obediētia. s. in ope ⁊ in mō [et adhuc locus est] q. d. multos introduximus de iudeis: sed adhuc est locus ebi recipiant gētiles. Hoc etiā iō ōz: q; ecclia plures recipere semp ē pata. Et ait dñs seruo. [Exi cito in vias ⁊ sepes i. e. iudeā discurrēdo ad gēilē ppl'z. p vias ei et sepes itelligit vocatio gtilij q̄ tanq̄ agrestes i vijs ⁊ sepibus erant differsi ⁊ direptioni hostiū expositi in vijs: scz mūdane ꝓsperitatis ⁊ sepib⁹ aduersitatis] et cōpelle intrare] instantia ⁊ importunitate p̄dicationis: vocantur ei qui a malo retrahunt feruentibus exhortationibus: ⁊ cō

¶ Vita Jesu Christi.

pelluntur qui trahuntur duris comminatiōib⁹ Unde iudeos monet vocari: ⁊ gentiles compelli: q; iudeis tanq̄ legē ⁊ pphetas habētibus leuior vocatio debebat sufficere que non sufficiebat gentilibus [Ut impleat domus mea] scz celum ⁊ celestis patria vbi sit eternū conuiuium debito numero predestinatoz⁹ qui numer⁹ non remanebit inexpletus. Vel [cōpellunt intrare] heretici qui per ecclīam puniri respiscūt: vel q̄ cūq̄ alij quibus mūdi aduersitatibus fracti ad dei amoz redeūt. Felix necessitas q̄ ad meliora cōp̄ellit. Multi enim qui in securitate ⁊ prosperitate mundo viuunt instante aduersitate ⁊ periculo ad deū fugiunt. Unde chrys. Multo laboriosius est in securitate cōcupiscentias vincere q̄ in periculo diuitias posse cōtēnere. Ipse enim timore periculi adiuuat aīm ⁊ facile vincitur delectio corporalis. Quot enim sunt qui in securitate non fuerūt cōtēti pauperes esse: ⁊ tñ videntes persecutionem magis contēti fuerūt bona sua dimittere q̄ perire. Illos tales sciēs deus frequēter precidit diuitias eorū: vt a sollicitudinibus releuati securius ⁊ melius permaneant. Hec chrysos. Liquet ergo vt ait Grego. q̄ alij vocant ⁊ venire contēnunt: vt qui donū intellectus accipiūt: sed eundē intellectum opib⁹ nō sequunt: alij vocant ⁊ veniūt qui acceptam intellectus grām operādo pficiūt: alij irrare cōpellūtur: vt quos ecclia tpal'r punit. In fine autē cōcludendo subiūgit. [Dico aūt vobis] cuius dicere ifallibile est [q̄ nemo viroz⁹ illoz⁹ qui vocati sunt] ⁊ se excusantes venire noluerunt] gustabit cenā meā [imo nec videbit: sed scti gustabit solum ad videt etiā in pñti sm illud Pā. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dñs. Implenda est enim domus dei numero predestinatorum: sed superbi pctōres qui vocati venire noluerunt seipsos irrecuperabiliter excusarūt. Hec sunia dñi (vt ait Gre.) Valde timēda est. Nemo ergo venire contēnat ne dñ vocatus excusat cū voluerit intrare: non valeat. Et certe qui nō intrauerit: famelicus et inanis a refectione diuine fruitionis et visiōis remanebit. Ecce q̄ periculosum est cōtemnere inuitationē Jesu xpi. tales enim a refectiōe eius in pñti per gratiā et in futuro p gliam mere nē excludi. Hec igitur oia et ad q̄ vocati sum⁹ diligenter p̄sideremus ⁊ pñtia despiciētes ad futura nos ꝓparemus. Unde chrysos. Permaneam⁹ igitur custodiētes eā quā initio suscepim⁹ dignitatem ⁊ futura quotidie regna q̄ram⁹ ⁊ oia pña vmbras esse p̄ozsus summia iudicemus. Neq̄ e si rex terrenus aliq̄s assumēs te pauperē ac mēdicū repēte sibi adoptaret in filiū: tu iā ad tugurij tui respicer es vilitatē. Ita nūc igit̄ nihil pñtiū putes esse p̄ciosū. Loqe ꝓpe maiora sūt ad q̄ vocat⁹ es capessenda. hec chrysosto.

¶ Oratio.

Domine Jesu xpe qui omēs homines volens saluos fieri refectione celestis btitudinis oib⁹ p̄parasti ⁊ multos ad eam multis modis vocasti: me me miserum excludas ab illa gratia gñali q̄ oibus venisti impriri: ⁊ da mihi calcare oīs supbiā ⁊ ambitionē: auaritiā ⁊ cupiditatē ꝓcupiscētiā carnis et voluptates ne hec vl' alia ipedimēta mihi iter nū intercludāt p̄uiuiū: sīs q̄ suz pauper i gra ⁊ ꝓtuti: ⁊ debilis in bona operatione ac cec⁹ in vera cognitione ⁊ claudus in recta affectione mi-

Gregorius.

Intrare cōpulsi.

Tribulatio num bona.

Chrysosto.

Gregorius

Predestinati pientur.

Grego.

Chrysosto.

fericorditer introducat in idipsum. Amen.

¶ De scenophegia. Capitulum.lxxxij.

A Joann.7. Post hec ambulabat ꝛma nebat adhuc [Jesus i galilea] docendo in synagogis eorum [nō ei volebat in iudea ambulare: qꝛ iudei querebāt eū iterficere.] Qꝛ eū poſſet inter eos ſine nocumēto eēt voluit tū aliqū aū tp̃s paſſiōis ſe ab eis ſubtrahere. Prio rōne fuit: qꝛ nūdum venerat tēpus quo volebat occidi. Scdo rōne noſtri: vt noſtrā cōſolareť infirmitatē dādo nobis exemplus q̃ poſſumus aliqū declinare pſecutionē. Tertio rōne iudeoꝝ ne manēs in medio eorum: magis eos incitaret in odium. [Erat aūt in prio dies feſtus iudeorū ſcenophegia] .i. feſtiuitas tabernaculoꝝ: qū habitabāt filij iſrael in tabernaculis ſeptē dieb⁹ ſub vmbra ramoꝝ in ſimilitudinē ꝛ memoriam tabernaculoꝝ in quib⁹ habitauerunt patres eoꝝ cū educti ex egypto pegrinantur in heremo velut reminiſcētes bñficiadomini q̃ erāt oēs occiſuri. Et eſt ſcenophegia dictio greca ꝓpoſita a ſcenos qd̄ eſt vmbra ꝛ phagin qd̄ eſt comedere: qꝛ in vmbraculis comedebāt durāte illa feſtiuitate. Et celebrabāt colleꝛis fructib⁹ anni i ſeptēbri mēſe ſeptio: qꝛ illo tpe quo vue erant colligende exiuerūt de heremi tabernaculis ꝛ venerūt in terras pmiſſiōis vū exploratores portauerunt in vecte vuas. Et tunc iudei habitabāt in vmbraculis: qꝛ patres eoꝝ per.xl.annos habitabāt in tabernaculis.

Scenophegia.

Nume.3.

Imminēte igit̃ ſcenophegia [fratres] .i. conſanguinei dñi nō apl'i: ſed alij ꝓpinqui eius cognatione et parte virginis Marie: qꝛ viderūt ip̃m non eſſe paratū ad aſcēdendum in uitabāt eum vt ad diē feſtum in hieruſalē que caput regni ē aſcēd eret: ibiq̃ gloriā miraculoꝝ oſideret et ſe manifeſtaret. xp̃s ei habebat quoſdā cognatos ſm caruē q̃ more iudeoꝝ fratres dicebātur. Et dixerunt ad eū. [Trāſi hinc et vade i iudeā] hoc eſt hieruſalem iudee metrepolim [vt et diſcipuli tui] .i. turbe te ſequētes ſeu alie vndecunq̃ illuc conueniētes [videāt opa tua] ꝛ miracula ac ſi ſm Beda dicāt. Tu ſigna facis: et pauci ea videnť. Trāſi ergo ad regiā vbē vbi ſunt p̃ncipes vt viſis ſignis: laudem cōſequaris ab eis: carnales amici gloriā eius querētes: vt illius participes fierent: ꝛ per miracula eius magnificarent carnale conſilij dabant: quo ſaluator noſter mundi gloriam acquireret et ſuum nomen longi⁹ dilataret: ioq̃ non i occulto et abſcondito: ſed palā ꝛ in cōuentu multoꝝ miracula oēm Jeſum facere ammonebāt. Eſt namq̃ ꝓprium inanis glorie cupidoꝝ: vt quicquid glioſum ſuū vel ſuoꝝ exiterit oſīdāt in publico. [Neq̃ enim fratres] .i. cōſanguinei [eius] humanā ꝛ mundanam gloriā requirentes fideliter credebant [in eum] eſtimantes eū vane glorioſum ꝛ glorie hominū amatorē ꝛ cupidū. Facis inquiunt miracula: ſed in abſcondito inotesce ꝛ appare hominibus vt laudari poſſis ab hominib⁹. Putabāt eū q̃ laus et fauor mundi eſſet fructus virtutum et miraculoꝝ ſuoꝝ. Et qꝛ ſuggerebāt ei malum ſcz gloriā mundanā quererе: ideo recuſauit et eis non acquieuit: vt daret nobis exēplū non querendi gloriā huius mondi dicens. [Tempus meū] .i. glorie mee manifeſtande. [nondum adueniť: qꝛ poſt reſurrectionē manifeſtanda erit. [Tempus aūt veſtruꝝ] .ſ. mundane glorie quo ꝛ mundi laude hominumq̃ fauore et vana gloria decipiamini [ſemper eſt paratum] .i. mundi gloria quam affectatis et queritis ſemp eſt parata vobis. Ea eū q̃ que omnibus horis mundus exhibet queritis: ſi ſilicet honores: diuitias: ꝛ delitias: et ideo ſicut vos tempori parati eſtis: ita tempus paratum eſt vobis. Mundani ergo hñt tempus glorie paratum: quia eadem amāt que mundus et mundo conſentiūt: et iō qd̄ querunt ſemper inueniunt: ſcz in vero qui querūt gloriā ſpūalem nō habent hic tēpus paratū qꝛ vitupe rant que mundus amat et mundum contēnūt. Et iō dicit. [Non poreſt mūdus] .i. mūdani [odit ſe vos] qꝛ cum mundo cōuenitis ꝛ de amatoribus eius eſtis ꝛ ſimilium in voluntate et voto ꝛ opere non eſt odium ſed amor ꝛ amicitia. Ut̃ Chryſo. Qualiter eos mundus odit q̃ eadem cū mundo volūt ꝛ p eo ſtudēt: [Me aūt] ꝛ meos [odit] propter diſſimilitudinē que eſt in volūtate: voto et opere: qꝛ opera eius mala nō approbamus ſed magis redarguimus. Sicut aūt due glorie ita et diuerſa ſunt feſta. mundani eū habent feſta temporalia. .ſ. gaudere: epulari: ꝛ huiuſmodi delitias exteriores: ſanctī vero habent feſta ſpiritualia que cōſiſtunt in delectationib⁹ ſpiritus: et ideo bene ſubdit. [Vos] qui gloriam mūdi et feſta gaudioꝝ mūdanorum queritis aſcendite ad diem feſtum hunc in quo videri et videre [in vanitate ꝛ cōcupiſcentia vultis] .i. ad feſtum letitie temporalis: vbi laus humana ꝛ voluptas queritur: vbi carnalia gaudia extendunť [ego] qui talib⁹ nō delector [nō aſcendam] .ſ. vobiſcū [ad diem feſtū iſtum] et hoc mō ſicut .i. glorie mee ſm humanitatē ad quā pueniendū eſt impleta prius humilitate [nōdum eſt impletū] nō eū niſi impleta humilitate paſſiōis ſequiť ip̃s glorie ꝛ imortalitatē. Vel [vos aſcendite ad diem feſtū hūc] .i. ad principiū ſolēnitatis huius: qꝛ iudei magis vacabant epulis ꝛ letitie in principio feſti q̃ in fine [ego aūt nō aſcēdā ad diem feſtum iſtū] .ſ. primū [qꝛ tp̃s meū nōdum eſt impletus.] Tp̃s eū aptū doctrine vitatis ꝓpter quā ſaluator venerat nō erat ſic in principio ſolemnitatis ꝓpter predicta ſicut circa finem: qꝛ tūc paratiores ſunt oēs ad doctrinā. Dicendo aūt vos aſcendite nō cōſulit nec ſcipit: nec eos ad talia inuitat: ſed predicit ꝛ pmittit et oſtendit q̃d ipſi q̃rebant qui mūdana adhuc tū ſapiebant. Ipſi ſemper volebāt eſſe in feſto ꝛ nō in vigilia qui ſemp volebāt habere mūdi laudem et voluptatem ꝛ nullā ferre mūdi moleſtiā. Similes ſunt multi in p̃ſenti vita qui ſemp volūt habere feſta ꝛ ideo in futuro facient vigiliā: volūt eū modo eſſe in cōmeſſatione ꝛ ebrietate ac riſu et vanitate: et ideo ſemp erūt in fame et ſiti ꝛ fletu ꝛ tribulatione. Iſtud aūt feſtum diabolicū triplici ter de cā nō eſt faciēdū. Prio qꝛ hec vita ē vigilia: iō debem⁹ ieiunare ꝛ pctā nr̃a plāgere vt poſſim⁹ a feſtū celeſtis p̃rie puenire. vū. Matt. Bti q̃ lugēt: ecce vigilia: qū ip̃i ꝓſolabiť: ecce feſtū Sz vani homines volūt hic feſtū facere: ꝛ iō veniēt ad vigiliaꝝ. Unde Luce. Ve vobis qui ſaturati eſtis: ecce feſtum quia eſuritetis: ecce vigilia. Secūdo qꝛ iſta eſt exiliū: et ſtultus eſſet ille peregrinus qui exilio poſitus vellet facere feſtuꝝ ſed debet expectare quouſque ad patriam ſuā redeat: patria aūt noſtra eſt regio celeſtis: que nos expectat: ꝛ qꝛ pcōres de hoc exilio patriā faciūt: iō a patria celeſti exules ꝛ bāniti ſp eruť. Tertio qꝛ iſta vita eſt loc⁹ laboris: ꝛ iō ſui dei ſunt i laboze ꝓtinuo: ꝛ ō laboze veniūt ad q̃ tē vani aūt homines volūt eē i ocio: ꝛ iō de ocio veniūt ad laborē. Hic q̃ oſīdiť diſcretio ſeu diſtinctio bonoꝝ a malis. tp̃s eū gl'ie maloꝝ ſemp ē in p̃ſti vbi dies mali ſunt ꝛ mali floreť. Tp̃s vo glorie bonoꝝ erit i futuro qū cū xp̃o regnabūt ad quā gl'iam per paſſiōes ꝛ tribulatiōes pueniunt. Dicāt ergo denoti alijs ad puiuia ꝛ laſciuias eos inuitātibus. [Vos aſcēdite ad diē feſtuꝝ hūc] nos qui talia apperim⁹ nō aſcēdimus. Nō eū o⁹ ſeruus xp̃i i talibus delectari: qꝛ delicat⁹ miles eſt qui vult ſimul gaudere cū ſeculo ꝛ regnare cū xp̃o cū dctū ſit ve his qui in bonis ducunt dies ſuos: qꝛ in puncto hore deſcēdent ad inferni nouiſſima. receperunt eū bona in vita ſua. vnde Augu. Scimus recti corde tp̃s glorie noſtre nondum venit. Dicatur amatoribus huius ſeculi quales erāt fratres dñi. Tp̃s veſtruꝝ ſemper eſt paratū: tp̃s nr̃m nondū venit. Audiamus eū ꝛ hoc dicere ꝛ nos. Et qū corpus domini noſtri ieſu xp̃i ſumus qū mēbra eius ſumus qū caput noſtrū gratāter agnoſcimus dicam⁹ prius: qū propter nos ꝛ ipſe dignatus eſt dicere qū nobis inſultant amatores huius ſeculi dicamus eis. Tempus veſtrum ſemper eſt paratum: tempus noſtrum nondum venit. hec Aug. Tp̃s ēt diuitum ſemper eſt paratū: qꝛ eſt in burſa eoꝝ. ſi eū eſt frigus bñ ſe induunt: vel aliter calefaciunt: ſi eſt calor: habent domos frigidas vel ſubuēctiones alias: ꝛ ſi ꝛ in alijs defectibus corporis promptū habent remedium: ꝛ iō tēpus eoꝝ ſemper eſt paratum: pauperes vero rotum habēt p̃trariū: ſz alteri erit in alio ſeculo. [Hec cū dixiſſet ieſus mānſit in galilea] ex rōne ſupra dicta. [Poſtq̃ aūt aſcenderūt fratres eius] duobus diebus trāſactis latenter aſcendit ſine eis Sicut enim noluit eſſe in principio feſtiuitatis ne fratribus ſuis malum perſuadentibus videreť fauere ſic noluit ſe oīno ſubtrahere nec doctrinam ſalutis obmittere quā venerat docere. [Aſcendit ergo ad diem feſtū] ſed non ad illū ad quē frēs eius aſcēderūt: nec vt illi. .ſ. manifeſte ꝛ cū magna comitiua: nec vt videreť ab hominibus nec occaſionē maioris inuidie daret iudeis qꝛ non cupiebat gloriari tp̃aliter ſz aliquid docere: ſalubriter hoies corrigere de feſto eterno admonere: amoꝛē ab hoc ſeculo auertere [ſz aſcendit quaſi in occulto] in hoc condeſcendēs fidelibus qui timoꝛe mortis occultandi erant: ꝛ ne ſe hoibus oſīdens fauorem humanū quereret qꝛ dies feſtus dñi nō exterius ſz interius nō facie ſed in mente agiť. de quo i pſal. 62. Offi. cogitatio hois ꝓfitebiť tibi ꝛ reliquie cogitatiōis diem feſtum agēt tibi. Sic ergo age diem feſtū ſi ad tuam feſtiuitatem vis venire ieſum. Qui eū agunt in manifeſto ꝛ vt ab hoibus videanť receperunt mercedē ſuā. vbi Beda. Miſtice autem deſignat q̃ ſingulis quibuſq̃ carnalibus humanā gloriam querentibus dñs manet i galilea: que interpretatur tranſmigratio facta. .i. memeris ſuis que tranſmigrant de vitijs ad ꝓtutes a in eis pficiunt. Poſtmodus vero dñs aſcendit qꝛ membra xp̃i non huius vite: ſz eterne gloriā querūt: occulte aūt dñs aſcendit qꝛ oīs gloria eius ab intus. .i. de corde puro: ꝛ conſcientia bona: ꝛ fide non ficta. Hec Beda. ¶ Nota qꝛ dñs docturus miracula immo in omnibus magnis operibus potentie ꝛ virtutis ſue gloriam fugit nolens ſocios habere vel nuncios preambulos vt ptz hic i pluribus alijs. Quaſi deceret ꝛ quanto maior es hūilia te in omnibus. In operibus vero humilitatis turbā comitē habuit venieus ad paſſionem ꝛ diſcipulos premiſit: vt ſibi aſinā ꝛ pullum adducerent. Etiā comeſturus agnū paſchalem premiſit qui prepararent locū ſed hoc fecit in tanti ſacramenti miſterij quod non debet fieri niſi cum preparatione virtutuꝝ ꝛ bonoꝝ opeꝝ. [Iudei ergo] cōiter [querebant eum in die feſto] anteqũ aſcenderet: qꝛ non viderant eum adeſſe cum fratribus [ꝛ dicebāt. Ubi eſt ille] ſcz talis ꝛ tantus predicator ꝛ miraculorum operator. Non nominant eum nomine proprio tam querentes eum animo bono q̃ malo. Quidam enim querebant eum deſiderio addiſcendi vt eius doctrinam deuote audirēt: alij deſiderio malignandi vt eum interficerent: alij vana curioſitate vt viderent. Illi ergo qui querebant eum ex odio dedignabantur eum nomine proprio nominare: quia nomē ſuum fuit eis graueiſz illi q̃ querebāt eū ex deuotōe nō audebāt eū noiare: vel ita reputabāt eū famoſum ꝛ autēticum q̃ non oportebat nomen proprium exprimere vani aūt nō curabāt de ſuo noie. [Et erat murmur de eo in turba] ꝛ diſſenſio pp̃ ꝓpterate opinionū de eo [quidam enim] .ſ. qui pia intentione querebant eum [dicebāt qꝛ bonus eſt] approbantes eius doctrinam ꝛ miracula [alij aūt] .ſ. qui mala intēcione querebant eū [dicebāt nō: ſz ſeducit turbas] dicta eius pſequentes ꝛ opa: vbi Chryſo. Illā quidē eſtimo opinionē multitudinis eſſe hanc vero principū ꝛ ſacerdotū. Videſ vtiq̃ principatum corruptum eos aūt qui principatui ſubijcinť ſanos iudicio: [Nemo tū] ſcz illorum qui dicebant qꝛ bonus eſt [palaꝛ loquebatur de eo propter metum iudeorum] .ſ. principalium ne extra ſynagogam ꝛ congregationeꝝ fieret alioruꝝ. Ex quo ptz q̃ principes populi illius dicebant eum ſeductorem ꝛ maior pars dicebat contrariū. Seducit turbas clarius ſonabant: ſed bonus eſt preſſius ſuſurrabant. Ecce quantum deprimiť veritas: ꝛ extolliť falſitas. Quidā erant ibi formidoloſi ꝛ timidi qui in xp̃m credebāt: ſed veritatem dicere non audebant. ꝛ ideo in veritate peccabant. Tribus enim modis ſm Chryſo. In veritate quis peccare poreſt: aut veritatem pre timore tacēdo: aut ipſam veritatem in mendacium commutando: aut ipſam veritatem non defendendo. De primis ōz: [alij dicebāt: qꝛ bonus eſt: nemo tū palaꝛ loquebatur de illo propter metum iudeorum.] vt dicit Aug. Uterque eſt reus apud deum ꝛ qui veritatem tacet: ꝛ qui mendacium dicit: ille qꝛ prodeſſe nō vult: iſte qꝛ nocere deſiderat. Et de ſecundis ſubdiť [alij aūt non: ſed ſeducit turbas] de talibus dicit apoſtolus. commutauerunt dei veritatem i mendacium. De tertijs dicitur [mult⁹ murmur erat de eo in turba.] Murmurabant quidem ſed eo quod phariſei chriſtum perſequebantur: ſed tū eum nō defendebant: nec aperte reſiſtere audebant: cum tamen dicat ſapiens. Uſq̃ ad mortē certa pro iuſtitia. de omnibus ſeruis xp̃i hoc idem dicitur. Sed non mirū ſi de his iniqui homines aliqū male loquuntur cum de ipſo dei filio talia loquerētur. vū Augu. De oībus ſeruis eius intelligendum hoc ōz modo. Quicunq̃ ap

A Amicorum carnalium conſilium.

B Feſtum remotum.

Feſta ſecerte agenda. Beda.

Feſtum bolicum.

Mar. Vigilias vita.

Luce. Erit vita.

Laborꝰ huius mundi

D Auguſt. Tempus noſtrum nondum venit.

Chryſo.

I Aliud feſtum. Ple.

Chryſo.

Querentius dominū intentio.

Ecclie.3.

E Gloriam fugit dominꝰ glorie.

F

Veritas deprimitur et falſitas extollitur. Chryſo.

Peccatur i veritatem tripliciter. Auguſt.

Ecclī.4.

Auguſt. Detractio eōis eſt.

paruerit in aliqua gra spiali: alij dicūt bonus est: alij nō: sed seducit turbas. Quod dictū est ergo de dño valet ad psolationē nram de quocunq hoc dictū fuerit xpiano. hec Aug. Si ū bñ cōsideras hec malox derogatio cōmēdatio est. vñ Greg. Greg. Stultū valde est si illis placere querimus quos nō placere deo scimus. Peruersox aūt derogatio vite nostre approbatio: qz iam oñditur aliquid iustitie nos hre si illis displicere incipimus qui non placent deo. In omni igitur qd de nobis dz semper tacite recurrere ad mentē dei: interiorē testē z iudicē querere. Quid enim pdest si oes laudēt cū pscientia accusetur? Ad qd poterit obesse si omnes derogent z sola conscientia defendat. vnde z Boetius. Itaq; nihil est qd admireris si in hoc vite solo circunstātibus agitemur procellis quibus hoc maxime ppositum est pessimis displicere. vñ et Sene. Tā turpe est laudari a turpibus q̃ laudari ob turpia vel esse turpem. Et iterū. Nemo mihi plus videtur estimare virtutem: nemo illo magis deuotus: quaz qui boni viri famam perdidit: ne conscientiam perderet. Honesta turpitudo est pro bona causa hec Sen. ¶ Iam aut de festo mediante. i. in medio solennitatis. f. die quarta: quando et de ab initio mundi chorusc are fecit lumē in celis: [Ascendit iesus in templum] publice: qz ibi erat locus cēis aptus doctrine [z docebat] qz in principio festi his que festi erant magis intendebāt z iō postea xpm attentius audiebāt. Euangeliste q̃q; more iudeox dies septem quibus celebritas durabat die festū ppter vnā festiuitatez appellauerūt. Octauus aūt dies de integritate scenophegie non erat: z tñ totus celebris manebat. Fiebat enim in eo collecta ad opus pauperū z in necessitates fabrice z prensiliuz eius. Et quidā de turba dicebant eū vere ppheta z xpz: alij dicebāt eū habere demoniū qd pz manifeste falsum: qz demonia expellebant per ipsum. Dñs aūt non turbatus: iz tranquillus nō reddidit maledictū p maledicto: sed trāquille ad oia respondit. In quo sm Bedam nobis patentie reliquit exemplum: vt quotiens nobis ab aliquo falsa obicinntur conuitia patienter tolerem?: z vera que possumus non obiciamus: sed salutaria monita predicemus. [Et querebant apprehendere eum] ad occidendū: sed repressi sunt diuina virtute: z nemo misit manus in illum] qz nihil ei facere poterant nisi quantū z qñ ipse pmittebat [qz nondū venerat eius hora]. i. ab eo ordinata de captione sua. voluit enim premissa lōga serie preconū oportuno tpe nasci z sic predicato euangelio oportuno tpe mori [quidam aūt de turba] humiles z pauperes pdicatione z miraculis eius moti [credebant in eum] verba et facta eius glorificantes. Non dicit de principibus: quia quanto maiores erant tanto magis insaniebant. [Audientes aūt principes z pharisei] turbā de illo bona secreto murmurātē z eū glorificantē: qz turbe nō audebāt psiteri palā z ppter ītrarias de eo opiniōes dissentionē i turba facta iudicia cōmoti [miserūt ministros] scilz satellites pfidis quos ad hoc pduxerāt [vt eū apprehēderent.] Nō sunt ausi ire pfonaliter ad capiendū xpm timore turbaz: sed miserunt ministros tanq; periculis expositos: qz tales persone pleni precio non timent se periculis exponere. Ipsi quidem maiores stantes in littore nō timuent alios submergere. ¶ Insani audito murmure q̃ xps a turba glorificaretur z tāta bona de ipso dicerent doluerunt valde z querebāt eū occidere. [Dixit ergo eis iesus] adeo ad salutem etiam pertinacium pertinacias. [Adhuc modicum tempus vobiscum sum] quid festinatis me interficere: paruū tps. f. septem mensuz expectate qd mō facere vultis: facturi estis nō modo: qz iam nolo. q. d. Nō modo implebitis qd vultis: z qz adhuc modico tempore volo manere in populo ad docendū z miracula faciendū. In vanum laboratis z vos z principes vestri: qz nō in vestra: sed in mea potestate est vt me apprehendatis. Expectate dum tps adueniat cito vos relinquam z perfecto opere redemptionis propter qd vobiscum sum [vado] quasi spontaneus scz per passionem z mortez [ad eū qui misit me] scz ad patrē. Implere debeo meā dispensationē predicando. f. z miracula faciendo: z sic peruenire ad meā passionē cōpleto dispēsationis officio. [Queritis me z nō inuenietis] hoc sm Aug. fuit post xpi ascensionē qñ multi iudei compuncti ad pdicationem apstox crediderunt. ¶ Istō aūt quotidie accidit: qz xpm multi querūt z nō inueniunt: qz querunt eum nō ibi vbi est: iz vbi non est. Christus non est in delitijs nec in diuitijs: nec in honoribus: z ideo non ibi inuenitur. vnde in Job. Nō inuenitur in terra suauiter viuentium: quantum ad delitiosos abyssus dicit non est in me: quantum ad auaros quox cupiditas non hz fundum: z mare loquit nō est mecū: quantū ad superbos qui semper sunt tumidi z inflati. Inuenit aūt in humilitate: pauperta te: z asperitate qz ibi est. Ista enim tria xps i hūc mundū veniens secum portauit: z cū istis nasci voluit. vnde in Lucas. Inuenietis infantem: ecce quanta humilitas. Pannis inuolutum: ecce quanta paupertas: z positū in presepio: ecce quāta asperitas. [In nouissimo aūt die festiuitatis] scz de septimo qui sicut primus erat celeberrimus z in quo maior erat ppli cōcursus vel [in nouissimo]. i. in octauo: quia peractis septē diebus festiuitatis tabernaculox in octauo die erat festum cetus vel collecte: z dicebatur illa dies sacrissima in lege: qz figurabat congregationem sanctorum in superna felicitate [stabat iesus] firme qui se nunq; deflectebat a recitudine [z] constanter [clamabat] predicando verbum dei publice. Vocat dñs iesus non vtrunq; loquendo: sed clamando vocis intētione vt oēs possent eum audire. In quo ostēdit sui feruoris desiderium z affectus magnitudinē ad nostraz informationē z salutē sm Chrys. Primo die laudibus z sacrificijs dediti erant inter medijs diebus epulando coraz domino voluptati vacabāt in vltimo die feruentius audiebant: vt doctrine aliquid secum recedentes: portarent: z ideo illo die oñs magis doctrine instabat: z quasi via: tica salutis in doctrina dabat: que principēs secum meditarent vsq; ad aliud festum quo iterum doctrinam perciperent. Septem autē isti dies significant septē festa cordis que dño agimus in quozū primo sacrificium laudis offerimus: quinq; aūt sequentibus refectiones coram dño accipimus. Primo quidem in pane lacrymarum p pctis. Secdo in confortatione: sciētie z refectione virtutis. Tertio in pane serenitatis cōscientie a pctox reliquijs. Quarto in refectione desiderij. Quinto in consolatione spiritussancti. Sexto in refectione sacramenti. Septimo

B Displicendum malis

Boetius.

Famam potius q̃ incentiam amittas.

Scenophegie ouratio

Calumnia domini.

Beda.

Greg.

B Xps domini impiendum erat.

Auguſt. Querite non inuenietis

2. Petri. 4.

Auguſtin. Amor scī effundēdē est.

Job. 6. xxviij.

Chriſtus

Chryſoſto.

Fluuē est ſpiritus.

Lucē.

Perseuerantia necessaria est.

Bernard.

Deut. 27.

Chriſto

Elaie. 1.

Septem festa cordis.

B Lex nō damnat nisi cō fessum.

primo die surgit Iesus reficiēs in pane verbi. Quid autez docebat subdit. [Si quis sitit] scz intus. i. desiderat aquā gratie: doctrinaz vite et gratiā spūssancti neminē cōpello: iz si quis multū desiderat: z feruēs desiderū hz hūc ego voco gāliter loquit si quis excipiēdo cuiuscūq; status z conditionis quilibet sm suā sitim potum inueniet apud deū. [Si quis inq̃ sitit veniat ad me] fonte aquē viuē: veniat aūt nō corpis: iz fidei formate passib? nō pedibus sed affectibus: non migrādo: sed me amādo z ab amore mundi recedēdo [z bibat] abundanter aquā sapientie salutaris. z spūm ſctm nō solū ad sufficientiam sed etiā ad redūdantiā: z tunc fluminā aque viue [purgantis mētis ac viuificātis z semp agentis]. f. doctrina sacra z bona gratiax ac beniuolentia qui vult psulere primis: [fluēt abundāter de vētre eius] interioris hois. f. pscietia cordis ad alios p redūdātiā: qz fides z bonitas vni fidel? dz ad alios ōriuari. Nō ei fluūt aq̃ viue de ei? vētre q̃ qd bibit putat sibi soli sufficere. Si ait, pxio psulere festinat: iō nō siccat: z qz manat. Propter qd admonēdo dicit Petrus. Unusq̃q; sicut accepit gratiā i alterutrū illā administrātes domin? vocat illos sit ītes qui sunt vacui ab amore mūdi ad aqs gratie. f. ad amorez dei. vnde Aug. Si habitat amor mundi in te nō est quo intret amor dei in te. Vas es: iz plenus es: funde qd habes vt recipias qd nō habes: funde amorē scī: vt amore dei implearis. Hec Augus. Vocat aūt sm Chrys. spūssctus flumē: qz sicut flumē nō reuertit nec stat sed semp currit: sic z illi qui hūt spiritū ſctm nō reuertunt ad pctā nec stant p ociū: sed semp currunt ad fortia: dicitur quoq; spūssanct? aqua viua qñ aliquis habet gratie cōtinuationē z pseuerantiā sine qua nihil valerent oia pcedētia. vñ Bernar. Colle p seuerantiā: nec obsequiū mercedē hz: nec bñficium gratiam: nec laudē fortitudo. [Ministri] ergo sermonib? eius delectati z doctrine sue ?bis capti redierūt se excusantes z dicentes: qz [nunq̃ sic locutus est hō sicut hic hō loquitur] quasi dicerent. Ita bene loquit q̃ non videtur hō purus: iz plus ppter qd temerarium eēt ponere sup eū man?. Utinā z vos pñtes fuissetis: vtinā et vos eius ?ba audisseris: munq̃ fortasse vlterius aduersus eū aliquid ageretis. Pharisei ergo inuidia motti reputabant eos seductos: sicut z turbam q̃ de facili pōt seduci p ignorantiam quos et maledictos dicunt. sm illud Deutero. Maledictus qui nō pmanet i lege. In me vt dicit augu. sit ista maledictio. Ita etiā z nūc est in ecclesia q̃ simplices et laici sunt aliquando deuotiores q̃ alij sm illō Esai. Cognouit bos possessorem suū z asinus psepe dñi suū: israel autem me non cognouit. Et qz xpi doctrina ministroz preconia pploz fides pharisens a sua malitia non traxerāt: surgit ad hoc Nicodemus q̃ ad Jesuz nocte venerat: qui z vn? ex ipsis erat: z legis auctoritate nitit eos a persecutiōe z captione xpi cōpescere: ac xpm i quē occulte credebat excusare ex lege dicēs. [Nūquid lex nra hominem iudicat: nisi prius audierit ab ipso et cognouerit quid faciat.] Nemo enim sm legē condēnatur nisi ex se cōfessus vel ab alijs cōuictus z pñs nō absens: qz in dānatiōe hōis nō leuiter est pcedēdum. Nā etiā sm leges ciuiles diligēs inquisitio dz pcedere sententiam. Sed illi volebant peruerse ante esse dānatores: q̃ cognito, res. Credebat Nichodemus si tñmodo dñz Jesum vellent patienter audire q̃ ?bum xpi eēt tante efficacie q̃ forte similes fierent illis qui ad tenendū eū missi fuerant z ad ?ba eius conuersi sunt in eo facto ad q̃ missi erant z crederent sicut illi crediderunt. Et ideo volebat per ?b eos i ducere ad audiendū xpm vt conuerterētur p ?ba eius: sicut etiā ipse fuit puerfus. Pharisei vero inuidia z iracūdia agitati nō recipiēte de veritate persuasionē: sed magis nichodemo ?dicentes randē [reuersi sunt confusi in domum sua] z in propria nullo pfecto negocio vacui fide z fraudati a malo desiderio suo: vl'in [domū sua]. i. i ppria cordis malitia: scz in infidelitatem z impietatem sua valde dolentes q̃ facere nō potuerunt volūtatis sue ppositū: qz cōsilium eox p diuisionē fuit dissipatū. [Jesus aūt qui misericordie visceribus abūdabat [prexit i monte oliueti] in cuius latere bethania erat et domus Martye in qua hospitari solebat. Nam dñs hāc sibi cōsuetudinē fecerat: vt per die qñ hierosolymis erat in diebus festis in tēplo predicaret: signa et miracula oñderet z in sero reuertebatur in bethaniam: vt ibi hospitādo quiesceret.

Lōsuetudo domini.

¶ Oratio.

Domine Jesu xpe da mihi corde z desiderio ascendere ad diem festum solēnitatis eterne: z me semp ad illam p̃parare: vt cū tempus vsitatiōis tue adueneritad contēplandū te facie ad faciē merear illuc feliciter puenire. O fons aque viue sitio desiderio. ego miser gratiā tuā penio z suspiro ad te toto affectu reqrens eam: da ergo mihi biberez tā abūdanter de ea percipere: vt dona gratiarū z mihi sufficiāt: z beniuolētiā a me ad ꝓximos fluāt eisq̃ pficiāt: vt tu vides in me opus misericordie mouearis ampliozes gratias mihi infundere. Amen.

¶ De muliere in adulterio deprehensa. Capitu. lxxxiij.

Sequēti autem die (iterū diluculo venit Jesus in templum] in quo oñdit in eo zelatorum [et ois ppls venit ad eū] in quo pz deuotio audiētiū [z sedens docebat eos] de salute animarū [scribe vero] qui habebant notitiā scripturarū [z pharisei] q̃ videbanē pre alijs religiosi iuidētes z ifidiātes eis: qz sciebāt eū māsuetū z mie pdicatorē: z ob ?b habere ppli gratiam z fauorē [adduxerūt ei mulierē in adulterio deprehēsam] z ob hoc sm legē lapidandā [z statuerūt eā in medio] vt oīm ore cōdēnarē ad mortē: tētando expecrātes xpi iniaz et q̃rentes q̃d de ipsa faciēdū eēt: vt si eā lapidari iudicaret quasi crudelē z ?ziū mie eū irridēret: z nō ?ntez miaz quā pplo pdicabat ppē quā ēt ppls eū diligebat: si āt dimitti decerneret q̃si ?ziū iustitie z ꝓuaricatorē legis q̃ adulterem lapidari ꝓcepit cū ipsa adultera reā mortis iudica rēt. Putabāt deū vel imisericordē eē i iudicādo vel iiustū. De iustitia faciēda nō curabāt: sed xpm: in sermone capere volebāt. Ipse autem vtrāq; calūniā prudēter euitauit: z iustitiā in iudicio suauit: z a mia nō declinauit. Protulit

Prudentia i xpi sermōe.

A Joan. 4.

In terra scribēdi rō Augustini Alcui.

Sniā non ꝓcipitāda.

Augustin. Luce. 19.

Rigor iusti tie diuine.

Seneca.

E Scriptum dñō in terra. Augusti. Hierony. Ambros.

esti iustū iudiciū salus mia ⁊ sic suū sermonē tēperauit vt ⁊ legi nō cōtradiceret: et pietatem nō amitteret. Nō tū statim iudicauit: sed prius [inclinās se] humiliter a rigiditate iustitie [digito scribebat in terra] tanq̄ ꝑ m Augu. illos tales in terra scribēdos significaret: non in celo ꝑ m Alcui. Per terrā cor humanū ondit q̄ bonarū vt malarū actionū solet reddere fructus: p digitus autē qui articulorū cōpositione flexibilē est: sublimitas discretionis ex primit. Nos ergo istruit vt auditis malis primi: nō statim ea temere iudicemus: sed prius ad ꝓscientiā cordis humiliter reuersi digito discretionis ea follicite disquiramus: nos etiam ipsos si sine pctō sumus int⁹ discutiamus. Igitur qui audit accusantes non debet statim dare sententiā: sed discutere: ⁊ q̄ audit d̄z in corde scribere. i. discrete inquirere: ⁊ agenda sunt videre. Digito quidē dñs in terra scribebat: ac si eis diceret. Vos legis mihi testimonia affertis: et legis ꝓba narratis qui legem ipsam non intelligitis: hic est digit⁹ ille qui quōdam ipsam legē scripsit in lapide. Precepit enim lex mulierem huiusmodi lapidari: sed non sicut vos intelligitis: meq̄ a talibus quales vos estis preuaricatores legis legem implere cupiebant. Unde [cum] in temeritate [perseuerarent iter rogantes eū erexit se] ad eorū importunitatem reprimēdam: ⁊ ꝓposuit eis sniam iustitie: dicēs [Qui sine peccato est vestrū primus in illā lapidē mittat] sine pctō. i. sine crimine. Pōt enim aliquis sine crimine esse: sed vix sine peccato. q. d. ascēdat vnusquisq̄ tribunal mētis suē: inueniet se pctōrem esse. Aut ergo istā dimittite aut simul cum illa penā legis accipite: puniat peccatrix: sed nō a peccatoribꝰ impleat lex quas alegatis: sed nō a legis preuaricatoribus. Prius iusti sitis: postea reā puniatis. Ecce plena iustitia vt iustus mala puniat non reus. vbi august. Non dixit: non lapidet: ne contra legem dicere videretur. Absit autē vt diceret lapidet. Venit enim non perdere q̄d inuenerat: sed querere q̄d perierat. Hec aug. Si q̄s ergo in mortali est neminem iudicare d̄z: q̄z qui aliuꝫ iudicat: de illo vel ꝑ simili quo ipse tenet obnoxius: seipsum in hoc dānat vel dānandū ondit: ergo añq̄ aliquez iudicemus cōsciam nostrā videam⁹ ⁊ iusta examinatione dirimamus. Rigor enim diuie iustitie exigit vt nemo aliū de crimine arguat: accuset, testimoniū ferat: iudicet: si de pari vel de maiori redarguendus est. Sed nos hunc rigorem nimis temperamus: ⁊ magis q̄ iustum est relaxamus. Audi de hoc Seneam. Te primum exhibe bonum: et sic quere alterum similem tui: vide si adhuc malus es ⁊ similibus parce. hec Seneca. Quid aūt dñs in terra scripsit ad literā incertum est. Aug. tū d̄t q̄ scripsit illud q̄ voce expressit ⁊ eis rādit. q. d. q̄d qui sine pctō ē vestrū ⁊c. Et sic ipse ꝑ m modū iudicialē suā sniam primo scripsit: sc̄d̄o protulit. Hierony. aūt in quadam epla videt eum scripsisse terra: terra absorbeuit eos istos abdicatos. Vel ꝑ m Ambro. Terra terram accusas: vel ꝑ m quosdam primo se inclinās scripsit verba hec. Terra: terra: terra: mea est eq̄tas: meum est iudicium: meum est iudicare illū vel illam: sc̄d̄o vero se inclinās scripsit: terra terram accusat: meum aūt est iudicium: vel ꝑ m glos. scribebat pctā eorum vt eos ondēret ēptos ad huius sniē executionem q̄ illi legentes pre verecundia exierunt. Et erat illa scriptura tāte virtutis q̄ quilibet eorum cognoscebat in ea pctā sua. Non scribebat per singula: sed potuit facere virtute diuina q̄ in aliqua figura ab eo protracta quilibet eorū videret sua propria pctā et nō alia. [Et iterū se inclinās scribebat] eadē denuo [in terra]. q. d. si ista est peccatrix: ⁊ vos sili ter estis pctōres. Eadem denuo inclinatus scripsit. Ut ostenderet maiorem suie sue firmitatem et eos sua visione indignos esse. Unde cuz eos zelo iustitie pcussisset non est dignatus eos attēdere: sed obtuitū ab eis auertit. In quo docet nos sicut prius ante correptionē alteri⁹ ita et post nosipsos humilr̄ inuestigare ne idem vt aliquid simile in nobis sit. Inclinanit se ⁊ vultum alio ꝓtit: benignus dñs etiā ꝑ emulis ⁊ aduersarijs suis quasi dissimulans vt a stultitia sua declinarent: ⁊ vt eorū verecūdie ꝑsulens liberā exeundi facultatem eis daret: q̄s citi⁹ exituros q̄ plura interrogaturos ꝑuidebat. Si enim eos intueret in facie magis erubescerēt exire fac simile ac cōfusus cōdoleret in faciem noli respicere. Hic instruimur ex xpi actione qualr̄ in iudicandis primorū defectibus fidelis quisq̄ debeat se habere. ¶ Ad q̄d sciēdū q̄ prio debet hō añ oculos cordis pctā ⁊ defectū proprios scribere vt sic seipsum iudicet: ⁊ tunc dignior sit alios iudicare. Questio. Utrum peccator possit iudicare et reprehende alios? Ad q̄d dicendū q̄ iudicans aut est irretitus solū cōibus pciis et leuibus: et tunc ad corripiendum nō reddit indign⁹ aut eodē pctō vel maiori de quo corripit alium et tūc aut pctm̄ corripiētis est manifestū aut occultum. Si manifestū: tunc nō pōt corripere ꝓter primi scandalū. Si occultū aut pentitet: et tū c pōt cū hūilitate corripere alios: vt et ipsi de suis pctis penitentiam aut nō penitet: et tunc nullo mō dignus est alios reprehēdere: q̄z talis correctio nō ꝓcedit ex charitate vel vtij detestatione: q̄z als plus detestaret in se q̄ in alio nec hō debet plꝰ diligere primū q̄ seipsuz: imo in hoc casu in quo ipse alium iudicat: seipsum condēnat. Ex hoc aūt ꝓpriorꝫ defectū cōsideratione innascit humilitas: ⁊ hec hūilitas docet in inclinatione dñi deorsum vsq̄ ad terram. Secūdo debet ettā hō añq̄ alium corripiat cū summa discretione disquirere duo. Primo ꝑ one dispositionem: an. i. si sit dispositus vt ex hoc emendetur aut nō: secūdo facti qualitatē ⁊ circumstantiam: aūt. i. factum q̄d reprehēdit in alio sit ꝑ se malum: et tūc debet corripere: aut ad vtrūliber vt. i. bene fieri possit et male: tunc est in meliorē ꝓtem interpretādus. Tertio debet disquirere ꝓpriā intentionem an. i. ex charitate mouebatur ad talem corruptionē vel ex ꝓpria ostētatione: vel ex passione vel suspitione de talib⁹ iudicijs temerarijs d̄z alibi. Nolite iucare vt nō iudicemini. At illi [dicesserunt omnes vnus post alū] quia omnes pccatores se esse sciebant: quod ⁊ ipso abscessū de se cōfessi sunt [incipientes a seniorib̄]tum q̄z grauioribus implicati erant peccatis ⁊ criminibus: tum q̄z melius cognoscebant equitatem sententie prolate et euanuerūt eorū astutie [Et remansit xps solus]. i. ab illis calumniatoribus: q̄z discipuli ⁊ multitudo populi manserunt cū eo [et mulier stans in medio Relicti sunt duo: scilicet Jesus mia et mulieris miseria. Et merito remansit mia cum miseria: q̄z miserie necessaria est misericordia. ¶ Posito ergo timore iustitie consequenter xps ipsum

Bis scripsit in terra.

Liberatio peccatricis August.

F Nor mie hūite.

h Judicare quis debet seipsum: q̄ ꝓtius alium. Questio.

Judicans quisq̄ debet ꝓprius ꝓprium iudicare.

E Judicantibus vnus ꝓprius deus.

temperat dulcore mie. Nā ꝑ futatis colliniatoribus [erigēs se iterꝫ iesus dixit. Mulier vbi sunt qui te accusabāt?] quasi diceret. Qui venerant ad querēdū iustitiā fugati sunt iudicio iustitie. Ille aūt qui aduersarios repulerat lingua iustitie leuās in illā oculos mānsuetudinis iter rogauit eā: dicēs [nemo te ꝓdemnauit? Que ñdit nemo dñe] iam enim recesserāt: ⁊ quilibet eorū se similiter inquinatū sciebat. vñ Aug. Ideo enim liberauit dñs peccatricem: q̄z non erat qui iuste mitteret lapidem. Quō lapidaret qui se lapidādum cognosceret? hec Aug. Et q̄z mulier territa poterat timere ne ipse qui sine peccato est eam puniret: ⁊ timens ei dicere ⁊ nemo quippe me cōdemnauit: tu autez qui sine peccato es si vis potes: quia tibi soli peccauit: ideo subditur Christi absolutio. Audiuimus ergo supra vocem iustitie: audiamus nunc vocem misericordie. Nā dixit ei iesus. [Nec ego te condemnabo] a quo forte te damnari timuistiq̄z in me pctm̄ non muenistī: nec mirum: quia veni peccatores saluare: nō condēnare. Noli timere sed secura sis: crede tātūmodo meis consilijs: non abijcio pctōres: ꝛ suscipio penitentes. q. d. Illi dimiserunt te indānatam ꝓpter peccata tuaꝫ ego te absoluo ex mia mea. [Uade] absoluta a culpa ⁊ a pena [et iam amplius noli]. i. non velis [peccare] hoc est non sit tibi voluntas peccandi. Magnum ergo pctm̄ est nolūtas peccandi. Facta secura de ꝑterito caue de futuro: deleui q̄d commisisti: obserua q̄d ꝓcepi: vt inuenias q̄d promisi. Ergo ⁊ dñs dānauit: ꝛ pctm̄ non hoiem. saluādo enim naturā damnauit culpā: qui ergo amant in dño mansuetudinē timeāt ⁊ veritatē: ⁊ enim dulcis ⁊ rectus est dñs. Erectus itaq̄ dedit sniam iustitie in accusantes: ⁊ iterū erectus sniam mie circa accusatā: q̄z hoc vtrunq̄ facere diuine est potentiē: quē vtrunq̄ ꝓprium est deo punire. s. ⁊ parcere: ⁊ equē iustum est seruare miam sicut iustitiā. Punit iuste ⁊ parcit pie. Et sicut primo protulit iudicium iustitie salua mia: sic scōo protulit iudicij mie salua iustitia. s. vt misericors pctā ꝑterita dimittens: ⁊ vt iustus ne amplius peccaret interdicens. nā vniuerse vie dñi mia ⁊ ꝓbitas. Sic ergo liberata est misera iubēte mia. Licet aūt deus sit iustus sic ⁊ misericors: ⁊ ñ d̄z ei ꝓprium esse potius misereri q̄ iustum esset q̄z nihil requirit ad cōplendū opus mie nisi voluntas eius tm̄: ꝛ ad cōplendū opus iustitie requirit ēt aliquid ex pte hoīs. s. exigētia meritorum. vnde Ansel. Occurrat iam nunc memorie mulier illa in adulterio deprehēsa ⁊ iesus rogatus sententiam ferre: quid egerit q̄d dixit recordare. In terram oculos iecit ne forte accusatoꝛez respiciens nimis confunderet. Cuz enim scribēs in terra terrenos eos non celestes prodidisset qui sine peccato inquit est vestrum: primo in illam lapidem mittat. O mira ⁊ ineffabilis christi bonitas. Quā condemnare iuste ponit aduerte q̄ pie ⁊ q̄ caute liberauit. Cum enim omnes sententia terruisset ⁊ expulisset de templo: imaginare q̄ pius oculos in illā leuauerit quaz dulci ⁊ suaui voce sententiam absolutionis eius ꝑ tulerit. Pura q̄ suspirauerit: q̄ lacrymat? fuerit cum diceret. Nemo te condemnauit mulier ⁊c. Felix (vt ita dicaz) hec adultera mulier: que de preteritis absoluitur: secura efficitur de futuris. Jesu bone te dicente: nec ego te condēnabo: quis condemnabit? Deus est qui iustificat: quis est qui condemnet? Audiat tū decetero vox tua vade ⁊ iam amplius noli peccare. ¶ Ansel. Et q̄ huis dñs iesus mulierē a culpa absolūēdo: ne amplius peccaret interdicendo nullā aliā iniungeret ei penam seu penaz: tū hoc factum xpi non est trahendum ad ꝓsequentiam ⁊ in consuetudinē: vt exēplo dñi aliquis absq̄ cōfessione: ⁊ pene inflictione quenq̄ absoluat: q̄z xps excellentiam in sacramentis habuit ⁊ potuit ꝓferre effectū sacramenti sine sacro q̄d nullꝰ purus homo potest: immo debent sacerdotes in foro penitentiali imponere pniam ꝑ m consuetudinē peccantis ⁊ peccati q̄z non habent talē potestatem remittendi. Poterat etiam xps illi mulieri tantam contritionem dare q̄ sufficeret ad delectionem totius culpe ⁊ pene: ⁊ illam contritionem cognoscere. non sic autē alius sacerdos potest qui nec mouet cor: nec videt. Simili modo quotidie dñs recipit adulteram cuz per gratiam recipit quanlibet animam a diabolo corruptam per culpam. Per mulierē enim in adulterio deprehensam significat quelibet ꝑsona xpo per fidem desponsata: sed postea ꝑ mortale peccatū cum diabolo adulterata: per scribas vero ⁊ phariseos significantur demones qui dicunt hic scribe: q̄z pctā nostra retinēt memoriter tanq̄ firmiter scriptra: ⁊ pharisei. i. diuisi recte dicūtur q̄z a xpo ⁊ sctōꝝ consortio separant. Hi mulierem ad iudicium adducunt: q̄z damnationez hominū sollicite querūt. Et q̄z dñs nō vult mortem pctōris: sed vt magis conuertat ⁊ viuat iō ei dicit [vade ⁊ amplius noli peccare] q̄z tibi sufficit vera penitentia de preteritis ⁊ caurela contra recidiuum pro futuris. ¶ Oratio.

Psal. 24.

Jesu clemens qui deprehensam in adulterio clementer ab accusatoribus liberasti: ⁊ a te incondemnata in pace misericordiē dimisisti: istat coram te alia mea adulteratrix q̄ totiēs a te ꝓ spōso recessit quotiēs suggestiōibus adulterātis inimicij sensit accusat ꝓscientia accusant opa ⁊ actio prauā nō intres dñe in iudiciū cum ea: ne memineris iniquitatū eius antiquaz: libera ab accusatoribus peccatricem ⁊ ream: ⁊ dimitte in pace sibi conscientiā a tuo tremendo iudicio absolutam: q̄z tibi ꝓprium est misereri semper ⁊ parcere: ⁊ non est numerus tue misericordie. Amen.

¶ De quibusdam verbis domin pro quibus volebant eum Judei lapidare. Capit. LXXXIIij.

Alia vero ꝑ m alcbuinū iesus mulierem absoluerat a crimine ne aliqui dubitarēt an ille quē videbāt ꝛc. hoies posset pctā dimittere dignaꝫ ipse apti⁹ diuinitatis sue potentiā demōstrare. vñ d̄z. [Iterū g̃ locutus est eis iesus dicens. Ego sum lux mūdi. s. totius non particulariter gēris vnius. Et iō accedēs ad eū ꝑ fidē ⁊ deuotionē ab eo illuminaꝫ ad salutē: ab eo vero recedens obtenebraꝫ ad gehennā. xps ꝑ m vtrāq̄ naturā d̄z lux: q̄z ꝑ m diuinitatem illuminat intus animam: ꝑ m humanitatez informat exterius vitā: ⁊ hoc tripliciter. s. miraculis: predicationibus ⁊ exemplis ⁊ primū est potentie: sc̄d̄m sapientie: tertiuz bonitatis. Ipse quippe ē lux que illuminat oēm hoiem veniētē in hūc mundū: q̄z ipe vniuersa:

Bonitas xpi ineffabilis.

B Pnia est iniungenda.

A Johan. 8.

Lux mūdi christus.

Johan. 1.

liter oēs illuminat: ⁊ est solus lux per essentiam: ⁊ q̄ ab ipso oīs notitia deriuat cuius principatione alij ab hac luce illuminati dicunt lux: ⁊ nō per essentiā vt ipse: q̄ ipse est verbū a pre p
August. grediēs sicut lux a luce. vñ ꝑm Aug. Lux mūdi a pre egrediēs nube carnis tegit: ⁊ sic ꝓtempe rata tolerāda hoib⁹ efficit vt pe. hoies veniat ad diuinitatē. Illa ꝗ luce illuminante illumina mur nō collirio fidei q̄ de adā ceci nati sumus. ⁊ sequit tā verbis q̄ exēplis obediēdo vt exclusis ignorātie vel pctōr tenebris in futuro mani festa visione deitatis illuminemur. Idcō subiūgit. [Qui sequit me]. s. credēdo: amādo: ⁊ imitādo [nō ambulat in tenebris]. s. ignorātie: q̄ ego sum veritas. nec culpe: q̄ ego sum via ⁊ pēs nō venit ad tenebras gehenne: q̄ ego sum vita: fructꝰ aūt huius lucis subdit [⁊ habebit lumē vite] nunc ⁊ in futuro: q̄ habebit xpm dei sapiētiā: qui est lumen indeficiēs ⁊ inextinguibile hic p fidēm ibi per spē. Uñ hoc q̄ dr [q̄ sequit me]
B pertinet ad meritū. q̄ vero dr [habebit lumē vi
Sequendo est xps. August. te] pertinet ad premiū. vbi Augu. Ergo fratres mei qm̄ dñs breuiter ait. Ego sum lux mundi q̄ me sequitur non ambulat in tenebris: ⁊ habebit lumen vite. quibus verbis aliud est q̄ insist aliud q̄ ꝓmisit. faciamus q̄ insist ne impudenti frōte desideremus q̄ ꝓmisit. ne dicat nobis in iudicio suo. Fecisti ne q̄ iussit: vt expetas q̄ ꝓmisit? Quid igit insisti? dñe deus noster dixi tibi vt sequaris me: ergo faciam⁹ sequamur dñm: soluamus cōpedes quibus ꝓpedimur. Sequamur xpm lumen mundi ne ambulemus in tenebris. tenebre metuende sunt sed mozum nō oculorum. Et si oculorum: non exteriorum ⁊ sed interiorū. vñ discernit non albū ⁊ nigrum: ⁊ iustū ⁊ iniustū. hec Aug. De super excellētia autem istius luminis nobis promisit dicit idem. Aug.
Lucis eterne iocunditas. Tanta est iocunditas lucis eterne: vt etiā si nō liceret in ea amplius manere q̄ vnius diei mora: propter hoc solū innumerabiles anni huius vite pleni delitijs ⁊ circūfluentia bonoꝝ tpalium recte meritoq̄ ꝓtenneremur. ¶ Deinde post alia iam incipiens ad certamen passionis iudeos ꝓuocare: dixit eis. [Cū exaltaueritis]. s. i cruce [filium hois]. i. filiū virginis ꝑm cuius carnes debebat pati: ⁊ exaltari in cruce in qua fuit extensus: ⁊ exaltatus in aere propter q̄ ⁊ exaltatus est a deo patre [tunc cognoscetis]. s. aliqui ex vobis per fidem [q̄ ego sum]. s. vere xps [ego
C sum] sub carne deus absconditus: vbi predicit
Cognoscinolui vt crucifigat. quoīdā ō eis post passionē suā cognituros quis esset: ⁊ crediturros in eum prenuncians eis per que debeat peruenire ad fidē: q̄ per suā passionem. vñ Au. Differo cognitionē vestrā: vt impleam passionem meam: hoc oportebat impleri per manus eorū qui postea fuerant crediturri. Quare hoc: nisi vt nemo desperaret in quocunq̄ scelere male sibi conscius quando videbat eis donari homicidum qui occiderant xpm. hec Aug.
August. offendim⁹ deum tripliciter. Tribus modis nos offendimus deus ⁊ ipsus humiliamus. s. malis cogitatiōibus: malis verbis ⁊ malis operibus. Uñ vero ꝓterimur: ꝓfitimur ⁊ satisfaciamus: tunc ipsum exaltamus in alia: ipsum super oīa diligēdo: ⁊ ꝓ ꝓsequēs cognoscimus: ipm super oīa venerādo. Si ergo vis cognoscere deū exalta eum tribus modis ꝑdictis. s. cordis ꝓtritione cōtra malas cogitatiōes: oris ꝓfessione cōtra malas locutiones ⁊ corpis satisfactione cōtra malas opationes. Deide quibus

dam Judeis tunc in se credentibus dicebat [si vos manseritis in sermone meo]. i. si perseueraueritis vsq̄ in fidem in fide que in vobis cepit esse per sermonem a doctrina ⁊ disciplina mea non recedendo: nullisq̄ tentationibus credēdo tunc [vere discipuli mei eritis] hoc dixit: q̄ aliqui eorum ficte credebant: ⁊ isti veri discipuli nō erant [⁊ vos cognoscetis veritatem] que mē carne tecta loquitur vobis: ⁊ latet vos veritatem doctrine quam ego doceo. ⁊ fidei quaz modo creditis [⁊ veritas] cognita [liberabit vos] id est liberos faciet: q̄ in pñti liberat a seruitute culpe ⁊ dat libertatem grē: ⁊ tūc vera libertas ichoatur: ⁊ in futuro liberabit a seruitute miseriet dabit libertatem glorie: ⁊ tunc vera libertas perficietur. [Respondērūt] alij non credentes: ⁊ ita
Seruitus Judeorum. crādo dixerunt se esse [semen abrahe] ⁊ nemini vnq̄ seruisse quasi liberi essent: ⁊ liberatiōe nō indigerent. Sed manifeste ꝓ dictum eorum falsum esse: q̄ primo in egypto fuerunt in magna seruitute: ⁊ iterum in babylone. In terra et sua seruierunt regi assyriorū ⁊ natiōibus alijs: ⁊ iterū romanis soluēres tributa eis. Dñs aūt propo
Christo. Liber vere suit eis seruitutē difficiliorē q̄ hominus dicēs. [Amen dico vobis q̄ oīs qui facit pctm̄] cuius cunq̄ conditionis ille sit: siue nobilis: siue ignobilis: iudeus vel grecus: diues vl pauper: imperator vl mendicus [seruus est peccati]. vñ Chri.
E Oīs qui diaboli sequit voluntatē seruus est et
Filiatio veritas. si sit liber. Qui aūt deo obedit ille verus ingenuus est: ⁊ si fuerit seruus. Ingenuitatē em̄ spiritalē nō fordidat seruitus corpalis: nec turpitudinē spiritales houestat corporalis libertas.
Seruitus libertas ple. Seruitutē em̄ non dei dispositio. ⁊ hūana violētia introduxit. Oīs em̄ hō liber creatus ē quē deus in libero arbitrio posuit: nisi ipe se fecisset seruum. vñ ⁊ Aug. Bonus et si seruiat liber est. malus aūt et si regnet seruus est: nec vnius hominis: ⁊ q̄ dō est grauius: ⁊ tot dñoꝝ quot vitioꝝ. Aug.
D Seruus peccati pdit. Seruus esset vtinam hois: non pcti. Et iterum. Oīs qui facit pctm̄ seru⁹ est peccati. O misera bilis seruitus. Plerq̄ hoies cū dños malos patiunt: venales se petunt: non querentes dñs nō hō: sed saltem mutare. Seruus pcti q̄d faciat: quem interpellet: apud quem venales se petat. Deide seruus hois aliq̄ fui dñi duris imperis fatigatus fugiēdo requiescit. Seruus pcti q̄ fugit secum se trahit quocunq̄ fugerit. Nō fugit seipsam mala ꝓscientia nō est: quo eat sequit se: immo nō recedit a se. Pctm̄ em̄ q̄d facit int⁹ est fecit pctm̄ vt aliquā corpalē caperet voluptatē. Voluptas trāsit: pctm̄ manet. Preterijt q̄d delectabat: remansit q̄d pugnat. Mala seruitus ad xpm oēs fugiamus: p̄ pctm̄ deum liberatorē interpellemus: venales nos petamus vt ei⁹ sanguine redimamur. Liberat ergo ab hac seruitute solus dominus. Qui illam non habuit: ipe de illa liberat. Solus enīs in hac carne venit sine pctō. hec Aug. Peccator ergo (vt dctm̄ est) suus
Pctōr seruus est. est tot dominoꝝ quot vitioꝝ. Unde legit de diogene philosopho q̄ cū alex. diceret se dominatorē orbis: ille ait. Nequaq̄ es dominus: ⁊ suoꝝ meoꝝ suus. Superbia enīs domina tua ⁊ ancilla mea te circūdūcit: ego āt cū suppeditauī: carnalis ꝓcupiscentia ⁊ gula sunt domine tue: ⁊ ancille mee q̄ te ducūt ⁊ tibi dominā: ego aūt eas suppeditauī ⁊ vici: ⁊ iō tu es suoꝝ meoꝝ suus.
Diogenis verbum. ¶ Deinde ostendit penam huius seruitutis di. [Seruus autem]. s. culpe [non manet in domo] id est

i. in eccl̄ia [in eternū] ⁊ nō ad tp̄s inquantum est de numero fidelium: q̄ modo sunt admixti malis cū bonis: ⁊ in futuro abinuicē separabuntur sicut oues ab hedis [filius aūt]. s. dei naturalis [manet in eternū] q̄ solus est sine pctō ⁊ sic ⁊ potestatē alios liberandi a pctō: faciendo eos filios dei ꝑ gratiā adoptionis vt secū maneant in domo libertatis: ⁊ hoc est q̄d concludit: di. [Si ergo filius] qui vere liber est ⁊ potens in domo libertatis [vos liberabit] a seruitute culpe [vere liberi eritis] nō a barbaris: sed a diabolo nō a corpis captiuitate: ⁊ ab aīe iniq̄tate vt pctm̄ nō dominet in vobis: q̄ in hoc consistit vera libertas. Uñ dicit Brego. Quem conscientia defendit: etiam inter accusatores liber est. vnde ⁊
Brego. Conscietia liberat. Boetius. Boetius. Liber est qui habet liberam cōscientiā paret ergo q̄ mundana libertas de qua gloriabantur non est vera libertas nec carnis nobilitas. est vera nobilitas. Sed hodie heu sunt multi q̄ de carnali nobilitate a libertate querunt ex
August⁹ Peccati ꝓfic. tollit non verecundantes de seruitute pcti. sm August. Qui ex amore peccat non ex languore naturē: nec ex ignorātia leui seruus est peccati. alia em̄ sunt pctā infirmitatis: alia imperitie ⁊ alia malitie. Infirmitas ⁊ imperitia ꝓia sunt ꝗtuti ⁊ sapientie: malitia ꝓia est bonitati. Deinde ostendit eos nō esse filios abrahe de quo gloriabant: sed potius degeneres: q̄ eum operib⁹
E Filiatio veritas. fidei non imitant. Vera em̄ filiatio declarat ꝑ imitationē paterne cōditionis: q̄ imitatio ꝑis est signū vere filiationis. iudei autem non imitabantur facta abrahe: q̄ querebāt eum interficere q̄d abrahā non fecit ex quo saluator cōcludit q̄ ei⁹ vere filij nō erāt q̄ huis ab eo carnaliter descendissent. Uñ erant filij abrahe tm̄ modo carne: sed nō opere ⁊ fidei imitatione. Caro quidez illoꝝ ex ipso erat: sed vita nō erat. Ex hoc patet q̄ frustra quis gloriatur: q̄ sm habitum est filius augustini vel bñdicti seu alteri⁹ sanctrinisi opera ipsius sm suam possibilitatē studeat imitari. Uidentes aūt iudei q̄ ex opibus filiationē arguebat: iō dixerunt se filios dei cuius leges ⁊ cerimonias seruabant ⁊ non sicut alij idolatrie dediti. vñ dicunt ei [nos] vnius dei cultores [ex fornicatione] sc̄ spirituali gentilitatis que fornicat cum multis dīs [nati non sumus] idola colēres sicut ipsi: sed in fide vni⁹ dei. fornicationē em̄ vocāt idolatriam sicut ⁊ frequenter noīatur in sacra scriptura: quia aīa separat a deo ꝑ
Deū patrē habentes. eā [vnū patrē] spiritalē [habemus deū] quem colim⁹: q̄ nō colebāt pluralitatē deorū sicut gentiles. Sz hāc paternitatē saluator excludit: ⁊ deū nō esse eis ꝑem ondit: q̄ nō diligūt nec cognoscunt eius filiū. s. ipm xpm ab eo missum. nā dilectio ⁊ notitia xpi est signū filiatiōis dei eo⁹ em̄
Filij diaboli. q̄ ab vno ꝓcedūt mutua est dilectio illo a quo ꝓcedūt. ¶ Deinde ostendit cuius sint filij ⁊ dicit eos ex ꝑe diabolo esse non creatione: ⁊ imitatione: q̄ desideria ꝑis sui. s. diaboli volunt ꝑficere: ⁊ innocentem occidere q̄d ꝓbat ꝑ nō cōditiones diaboli explicās: ⁊ postea ad ipsos applicans. vnam aūt conditionē diaboli ꝓio tāgit dicens. [Ille homicida erat ab initio] mūdi ⁊ con-
Homicida aīarū occisor ē. ditī hominis primos hoies: malis suasionib⁹ occidendo: eis immortalitatē auferendo: hō em̄ in specie hūana reponit per aīam: ⁊ iō magis ꝑ prie est homicida q̄ aīam ꝑ pctm̄. mortale occidit q̄ ille qui occidit corpus ꝑ q̄d hō cū brutis
Augustin⁹ cōuenit. vbi Aug. Noli te ergo putare non esse homicidā q̄ fratri tuo male persuades. Si fratri tuo male persuades occidis: vt scias q̄ occidis audi psalmistā. Filij hoīm dentes eoꝝ arma ⁊ sagittae: ⁊ lingua eorum gladius acutus. Alia conditio diaboli tangitur cū subdit [⁊ in veritate] operis ⁊ iustitie [non stetit]. i. in debita obedētia ad deū: q̄ nō est veritas in eo. Res em̄ dicuntur vere in q̄tū conformant ꝗtati ꝓprie: qua veritate deuiauit diabolus per pctm̄ superbie: ⁊ deseruit ordinationē nature sue: que erat vt deo subiceretur cont. nuenec sterit in veritate vocis ⁊ loquele: q̄ mendax est: ⁊ pater. i. inuētor eiⁿ. s. mendacij: sicut deus pater est veritatis: ante ipm non erat mendacū: ab ipso ⁊ ꝑ ipm est factū: vt sit oīs hō mendax. Ille quidē ōr mēdax nō tm̄ pater mendacij qui mēdacium ab alijs i
Mendacij pater. mēte refert ⁊ sed mendax est ⁊ pater mendacij q̄ nō solū refert illud: ⁊ facit: ⁊ propter hec diabolus dicit pater mendacij ⁊ q̄: primū mēdacū adinuenit dicens mulieri. Nequaq̄ moriemini. Hāc ergo ꝓprietatē hanc nepharia hereditatē filijs suis diabolus dereliquit: vt mētiātur ⁊ patrē suum diabolū mentiēdo sequentur. Cū em̄ mētiūtur a diabolo accipiunt: ⁊ eū imitant. At
Jo. 14. tendāt mendaces illud verbū xpi dicentis. Ego sum via: veritas: et vita. q̄ recedēdo a ꝗtate: recedūt a via ⁊ vita. Tales ergo ranc̄ illegitimi in religione Christiana merito sunt habendi: q̄ a deo ꝑe degenerantes facti sunt filij diaboli. O q̄ multi sunt hmōi filij diaboli etiā religiosi: ⁊ q̄ plen⁹ est de eis mūdus. Et vtinā oēs tales caracterē patris sui diaboli in fronte gestarent: vt cognoscerent ne alij per eoꝝ mēdacia deciperētur: sed heu alij habent frontē meretricis: ⁊ patrū erubescit de mēdacijs. Ut quid terram occupant tales pestiferi seductores errantes ⁊ et in errore mittentes ac si patrem suū q̄ vniuersum orbē seducit imitantes. Mendax ergo in loquēdo: et mēdacia fingendo ꝓprietatē diaboli assumit male viuēdo. Uñ dicit Augusti. Quod diabolus non speciale nomen est: sed cōmune: ⁊ in
Augustin⁹ G Diabolus nomē commune officij. quocunq̄ opera diaboli fuerint inuenta diaboli⁹ est appellādus: operis em̄ nomē est: nō nature. Erubesce ergo o christiane ⁊ maxime tu religiose de hoc noie: ⁊ ab omni mendacio abstine: q̄ in
Veritas in christiano. quo liber xpiano debet esse veritas tanta: vt inter iuramētū ⁊ simplicem affirmationem nulla sit differentia. Et q̄ solent innocētes antec̄ subeant iudicū passionis expetere iudicium examinationis: nō dñs noster sciens iudeos in mortē suā cōspirasse iudicius examinationis ab eis expetijt ad ostendā suā innocētiā: ⁊ iudeoꝝ malitiā: ⁊ ad cōuincēdam apertius eorum iudiciariā iniustitiam. Quāuis em̄ vltro mortem pati voluerit: ipe tm̄ xps suam innocentiā oībus manifestā esse voluit. Uñ dicit [Quis ex vobis] coram quib⁹ palam docuit: et miracula feci [arguet] ⁊ reprehendere: pōt me de petō. q. d. vos vultis me interficere ostendite peccatū quo meruerit mortem: q̄ si non poteritis manifestum erit q̄ me innocentē occiditis. sm Brego. Pēsanda est
Brego. Mānsuetudo xpi. manuetudo dei qui venerat peccata relaxare ⁊ q̄ non dedignatur ex ratione ostendere se peccatorem nō esse qui etiā ex virtute diuinitatis poterat peccatores iustificare. Et ideo cum non pessitis me de pctō arguere si id est q̄ veritatē dico vobis: q̄m. s. dico me filium dei: quare vos non creditis mihi: ⁊ in me: ex quo sum peccator sicut ceteri. Et subdit causam dicēs [Qui

Ps. 56.

F Res vere que sint.

est ex deo]nõ natura: ſ̃ fide:non ore:ſed amore
& per ꝓformitatẽ voluntatis[verba dei audit]&
hoc aure cordis nõ solum corporis: audit ea li-
benter & amat:q̃ quilibet libenter audit doctri-
nã ad quã affectũ habet: q̃ quasi cõnaturalis
est. Ille eſſi.q̃ veraciter in deũ credit:ac verac-
ter deũ timet: diligit dei ꝓba libẽter audit. Qui
ꝓo nõ habet fidẽ nec amorẽ sicut iudei erant: ꝓ-
ba dei audire non possunt. In his verbis domi-
ni vnusquisq̃ conscientiã suã probare pot̃ vtrũ
ex deo sit an non:qui eſſi verba dei & celestẽ pa-
triã desiderare: carnis desideria et mundi glo-
riã cõtenere:aliena non appetere:et ꝓpria lar-
gire: & alia hmõi iubẽtis libenter audit: & liben-
ter opere cõplet:nullo modo se ex deo esse dubi-
tet. Qui vero vecors & durus verba dei audire
cõtẽnit:vel ſi hoc aure corpis audierit:tñ nullo
studio vel labore in opus mittere conatus fue-
rit: pfecto se ex deo nõ esse ostẽdit. Et tales erãt
isti quib̃ concludendo a dño hic ꝯ[propterea
vos non auditis].i.nõ recipitis verba dei ex ore
meo:& mihi nõ creditis [q̃ ex deo nõ estis[pro-
pter vitiũ q̃d a deo nõ est:ſ̃ a diabolo suggerit
& a mala voluntate perficit:& q̃ non estis ex deo
nõ habentes fidem nec amorẽ sequit̃ q̃ ſtis ex
diabolo non per creationem:ſ̃ per imitationẽ.
vñ Aug. Cũ dicit ex deo nõ estis:moli attendere
Affectorũ naturã:sed vitiũ:ex deo q̃dem sunt ſm natura: gradus.
sed ex deo nõ sunt vitio & praua affectione. Est
aũt ſm Greg.triplex gradus male affectorũ. Nã
sunt nõnulli q̃ ꝓcepta dei nec aure corpis.i.ex
teriori audiru pcipere dignant:q̃dam vero per-
cipiũt:sed nullo mẽtis desiderio cõplectunt̃ nõ
habentes voluntatẽ implendi que audiunt:qui
dam aũt libenter audiendo cõpunguntur: sed
lachrymas tribulationibus pfesti: aut delitijs
allecti ad iniquitatẽ reuertunt̃:hi profecto ver
ba dei nõ audiunt:q̃ exercere in opere cõtem-
nũt:ꝯ ergo oẽs sint filij dei p naturam illi tamẽ
ex diabolo p vitiũ sunt qui ꝓba dei nõ diligunt
Qui ꝓo ex deo grationis adoptione renati sũt
audiũt ꝓba dei & custodiũt. Dum terra est sub
recto nõ cõpluta latet quos fructus sit ferre ap
ta:sed est sub aere nudo & cõpluta:pt̃ q̃s fruct̃
veniat ex ea. Igit̃ ſi diuinus sermo sit tibi gra-
uis:& quasi sarcinat aures time ne ſis pfecutus
cũ iudeis quos imber verbi cõpluit:ipsi spinas
& tribulos exercuerunt quo patuit q̃ terre ma-
ledictio proxima erat quaꝯ ignis deuastare de-
buit. Et q̃ iudei cõuicti sunt non esse filij abra
he vel dei:sed diaboli:ideo nesciẽtes cõtradice
re veris contradicũt iniurijs & ingerunt conui-
cia:q̃ resistere non possunt ex veritate aliquat
modus eſſi hominũ qui nesciũt rationabiliter
respondere est̃ ad conuicia se conuertere & ideo
iudei nõ habentes quid rationabiliter xpo re-
sponderent ad cõuicia se cõuertũt. Vñ contra-
dicẽtes dicunt eum samaritanũ esse:dominiuꝯ
habere. Licet eſſi xps esset genere iudeus & non
samaritanus:tñ vocant eum samaritanũ ex cau
sis plurib̃. Samaritani eſſi qui erant gentiles
iudeis infesti & odibiles erant eo q̃ terrã eorũ
possidebant:& ꝯ vulgare erat apud iudeos q̃ ho
mines malos & eis odibiles etiã ſi iudei essent
vocabãt samaritanos:ratis aũt erat xps ſ̃ opi-
nionẽ eorũ quẽ credebant arguere eos propter
odium:ideo vocabant eũ samaritanum & quasi
aduersariũ. Vel q̃ samaritani partim legẽ ser-
uabant & prim nõ seruabãt:videtes iudei xpm
in aliquo legẽ seruãrẽ: in aliquo dissoluentem
vocabãt eũ samaritanũ quasi alege diuina alie
nũ:vel a samaritanis cũ q̃b̃ cõuersatus erat eũ
samaritanũ quasi pctõrẽ vocabãt:q̃ pctõres il
los reputabãt:nec eis cõtiuolebãt. Dicebãt ẽt
eũ demoniũ habere ꝓpter mirabilia que facie-
bat que magicis artib̃ ꝓputabãt:vel q̃ cogita-
tiones & secreta eoꝝ reuelabat: & frequenter di
cebatq̃ demoni attribuebãt:cui tñ cordiũ ocul
ta sunt abscondita. Vel q̃ aliq̃ q̃dã alta & sub-
tilia loq̃bat̃ q̃ nõ intelligebant: credebãt q̃ q̃ſi
demonio plenus loq̃rẽt̃ & eũ arreptitiũ reputa-
bãt Dñs aũt hic sicut & vbiq̃ ad patiẽtie & mã-
suetudinis exẽplũ nos ꝓuocat:q̃ mansuete in-
iuriã declinat. Accepta iniuria nõ trasciũ neq̃
cõuitijs cõuitia reddit. & vt dicit Petr̃ cũ male
dicerẽt nõ maledicebat. Et attende q̃ ꝯ dñs iu
deos sepe docendo vel corrigẽdo dure & aspere
ꝓprehenderit:tñ dura ꝓba vel facta inferẽtib̃
nunq̃ vel hic vel alibi dure vel aspere respõdit.
Eruditẽ nos ſm Chrisos.q̃ ad deũ pertinẽt vindi
care:que vero ad nos despicere.vñ cum in veri
tate eis respõdere posset̃ vos demoniũ habetis:
tñ noluit:sed malũ q̃d in eis esse cognouit patiẽ
ter tacuit:imitabilẽ nobis patiẽtiã ostẽdens vt
quotiẽs a primis iniurias patimur eoꝝ etiam
vera mala patiẽter taceamꝰ ne forte talis co-
reptio nõ ex dilectione:sed ex odio nata videat.
In his ergo ſm Bze. superbia nr̃a ꝓfundit̃ q̃ ſi
exagitata vel leuiter fuerit arrociores iniurias
reddit̃ q̃ accepat.facit mala que pot̃ & minatur
facere q̃ nõ pot̃. Duo q̃ppe ei illata fuerãt: vnũ
negauit:et aliud tacendo ꝓfessit. Tacuit q̃d re-
cognouit:& patienter repulit q̃d dictũ fallaciter
audiuit. Demoniũ se nõ habere ꝓfiditꝰ tñ sama
ritanũ nõ esse negauit. Qr̃ eſſi samaritanꝰ inter
ꝓtetat̃ custos:et ipse p̃cipue custos noster ẽt nõ
eſſi dormitat que custodit israel. ideo se samarita-
nũ esse nõ negauit. Negauit aũt demoniũ habe-
re.diabolus eſſi honori dei resistit:q̃ ergo hono-
rẽ dei q̃rit alienus a diabolo est: & ideo xps qui
honorificat patrẽ fuit:sc̃ deum demoniũ nõ ha
bet. vñ ait. Ego honorifico deũ[patrem meum]de
clarando ei̇ virtutem in miraculis: & oia ei at-
tribuẽdo. p cuius honore [vos me inhonorstis]
p falsa opprobria:& quod virtuti diuine attribui
debet demoni ascribẽdo. Immo in hoc q̃ in ho-
norastis me inhonorastis & pr̃ꝯ meũ:q̃ eſſi nõ ho-
norificat filiũ:nõ honorificat pr̃ꝯ q̃ misit illũ. itẽ
habens demonium qui est rex super oẽs filios
superbie superbus est & se extollit querẽdo glo-
riam suam[ego autem non]sic non enim[quero
gloriã meã]sicut simulatores qui se ostendũt et
querũt videri q̃d non sunt. Et vere non queric
qui semetipm extinauiuit formã serui accipiens
¶ Non quesiuit in isto mũdo gloriã nec vllam
magnificentiã. Venit eſſi vt doceret oẽm mũdi
gliam cõtẽnendã. Inquãtum hõ est loquẽs di.
[ego gliam meã non quero]solus eſſi dė est qui
pot̃ gloriã suã q̃rere absq̃ culpa & pctõ: aliꝯ aũt
non misi in deo. Sed[est qui q̃rat] verã & debitã
gloriã meã[& iudicet].s.iudicio discretionis. i.a
gloria vestra hianat: & ſm seculum discernat et
separet.s.pr̃ meus qui me & gloriificantes me re
munerat:& vos & oẽs qui me non gloriificant dã
nat. ¶ Cum itaq̃ filius dei multa signa faceret
& virtutes multas ostideret:gloriam suã nõ q̃ſi
uit:vt nos eius exẽplo instructi discamꝰ de bo
no q̃d agimꝰ non gloriari: & cũ a patre omne iu-
dicũ

Audimus ad que affi cimur.

Verba dei audiendo ex deo sumus.

Augustiñ Affectorũ gradus.

Grego.

Cõuicto rũ de pctõ mo nidus.

Samarita ñ cur vo cat̃ xps.

Demonius xpm dicit.

Grego.

I. Pet. 2.

Respõsio xpi semper mollis.

Christo.

Mala pti mi tacẽdo.

Grego.

Impatiẽtia nostra.

Samaritanus.

Ps. 120.

Z pies xpi a braye visa. Gene. 18. Gene. 26. Gene. 22.

Gaudium Abrahe de christo.

Phil. 2. k

Eliã suam nõ quesiuit xps.

Jhã. 5.

dicium sibi datum esset:illatas iniurias patris
iudicio seruauit & vt nobis insinuaret q̃tũ nos
esse patientes debemus dũ se vlciſci non vult &
ipse q̃ iudicat. Accepta ergo cõtumelia medite-
mur in ope vocẽ dñi illã[Ego non quero gloriã
meam:est qui q̃rat & iudicet.] Et q̃ ſm Greg.cũ
malorũ peruersitas crescit non solum pdicatio
frangi nõ ꝯ:sed etiã augeri:ideo dñs postq̃ ha
bere demoniũ dictus est pdicationis sue bẽficia
largius impendit. In quo ostendit̃ magna xpi
benignitas:q̃ illis a quibus tñi receperat pui-
tium non negauit sue doctrine bẽficiũ vñ dicit
[amen amen].i.fideliter[dico vobis:ſi quis ser-
monẽ meum seruauerit]non fide:sed etiã vita &
ope[mortẽ non videbit].i.non experiet̃ [ineter-
num]hoc est eterne mortis amaritudinẽ: sed vi
tam habebit eternã. Deide ex his verbis dñi vo
lentes eũdere eũ habere demoniũ dixerũt. [Ab
braham mortuus est & prophete] sed fundabãt
rõnẽ suam sup falsum.s.q̃ xps dixisset de morte
tpali q̃ tñi ite llexerat ꝯ morte eterna. & post pau
ca subiungit[ſi ego].s.solus sine patre meo [glo
rifico meipm].s. inaniter:& quero gloriã meam
ꝓter regulã diuine veritatis vt vos mihi impo
nitis[gloria mea]quã dicitis meã [nihil ẽ] & fal
sa q̃ falsum est non ens & nihil. Gloria mundi
nihil est q̃ est fum̃ transiens:& vent̃ tumẽs &
ad nihil culpe & ad infernum deducẽs. Ego gloria
mea est a deo patre a quo nullum falsum potest
esse[Est eſſi pr̃ meus]substantialis[qui glorifi-
cat me]voce & per miraculorũ opationẽ & post
ea glorificabit per resurrectionis & ascensionis
gloriã [quẽ vos dicitis:q̃ deus nr̃ est] p operũ
imitationem:sed hoc est falsum q̃d probat di.[&
non cognouistis eum].s.p fidem formatã in qua
consistit dei similatio p adoptionẽ. Et q̃ dicen-
tes[nũquid tu maior es pr̃e nostro Abrahã?]re
putabant dñm eo minorẽ:ideo oñdit se esse ma
iorẽ q̃ abrahã:q̃ abrahã ab eo tãq̃ a maiore bo
num redemptiõis expectat sibi ꝓmisse.vñ dicit
[Abrahã pr̃ vester]ꝑm carnẽ de quo.s. gliamini
credens[exultauit]in spũ sperando [vt videret
diem meũ]intelligendo & cognoscẽdo tñi miste-
rium:q̃ desiderauit cognoscere tpis aduẽt̃ xpi
q̃d est videre xpm in spũ. & vidit in figuris & fi
de diẽ eternitatis & diem future tpalis mee na
tiuitatis q̃ in figura trium angelorũ sibi appa
rentiũ cognouit trinitatis misteriũ: & q̃ dictũ
est ei in semine tuo bẽdicent̃ omnes gentes ter
ren: in oblatione ysaac in loco q̃ ꝯ dict̃ ẽ dñs
videt. Qr̃ dñs fecit abraham videre occultũ xpi
misteriũ [& gauisus est] ꝓpter beneficium a me
vt a maiore sibi promissum. ¶ Ineffabili nãq̃
gaudio exultare potuit q̃ ſi & ꝓbum apud pr̃em
manens:& aliq̃ in carnẽ venturũ nõ de patris
gremio recessurũ perspexit q̃ ſi eũ de stirpe sua
nasciturum puidit:p quẽ non solũ ipe saluaret̃
sed ẽt tot̃ mundꝰ redimeret̃ facta ei̇ de xpo re
promissio impleret̃. ¶ Et cum iudei solam in eo
etatẽ carnis non diuinam naturã pẽsantes & de
ꝓbis suis mirantes dicerent ad eum[quinqua-
ginta annos nondũ habes & abrahã vidisti] qui
s.ãſi mille annos est mortuus. q̃ſi dicerẽt. hoc ẽ
impossibile.volens eos ac intuitu carnis ad dei
tatem trahere ꝓfidit eis.[Ãſi q̃ abrahã fieret] .s.
tepozali generatione[ego sum] eternaliter ma-
nens:non dicit Abraham esset: sed fieret: quia
abraham creatura fuit:nec dicit ego fio: ſ̃ ego
ſm q̃d est ꝓbũ substantiũ:q̃ non creatura:ſ̃
creator est oẽm. Vbi oñdit̃ ei̇ eternitas coniũ-
gendo ꝓbum pẽsentis ego sum cũ ꝓbo pteriti.s.
ãſi q̃ fieret:q̃ eternitas oi tẽpori assistit. Vñ dė
solus habet esse perfectũ:q̃ illud p̃fectũ est cui
nihil deest extra ipm. & iõ diuinũ esse cum totũ
simul sit:nec q̃cq̃ de illo ꝓterierit:aut futur̃ sit
pfectissimũ est nr̃m aũt esse q̃ ꝯ aliq̃d extra se
impfectũ est.deest eſſi nobis aliquid q̃d de nr̃o
esse iã ꝓterijt vel q̃d futurũ est. Quantũ ergo ad
substantiã diuinitatis xps ẽ aũ abrahãſ̃ ſm na
turã assumptã fuit post abrahã. Vñ xps vidit &
abrahã oculo diuinitatis & abrahã vidit xpm oculo
cordis fide vcꝯ illuminatus. At infideles insen-
sati iudei considerãtes q̃ eternitas nõ nisi deo
conueniret̃ q̃ se p eternitatẽ deũ esse ꝓfiteret̃ &
ostẽdere:tñ q̃ eternitatis ꝓba intelligere &
sustinere nõ valentes reputabãt ea blasphemia
q̃d̃q̃ p tali blasphemia esset̃ lapidand̃. & iõ ſm
legis mandatũ eum tãq̃ blasphemum lapidare
volentes[tulerunt lapides vt iacerent in eum]
sicut in blasphemum & mortis reum. Qr̃ eſſi nõ
valebant sapietie que loquebatur resistere nec
sciebant ꝓbis ei̇ rõnabiliter ꝓtradicere loq̃n-
dorũ conuertentes se ad lapides cõtradixerũt
corpalr̃ pseqendo & quem intelligere cuius q̃
sermoni resistere non poterant eũ lapidibus ob
ruere q̃rebant. Lapides eſſi cordis ꝯ veritatem
ac puri inflexibiles ad credendũ erãt: & eorum
animis facto eorundem consonabat.vñ ad hoc
significandũ lex scripta est in tabulis lapideis
per dñm. Vbi Augu. Tanta duricia quo curre-
ret nisi ad lapides sibi similes. Sed dñs qui so-
lo verbo eos superare poterat vindicare se no-
luit:q̃ pati venerat: & hostes suos non prãte:ſ̃
humilitate vincere: & ideo abscõdit se vt homo
& vt humilis[& exiuit de templo]q̃ cõmendan-
da erat patientia non exercenda potẽtia[abscõ
dit se]non timore mortis:neq̃ impotentia resi-
stendi eis:sed cedens furori eorum vsq̃ dum ve
nerit hora passionis & docens nos furorem hosti
um q̃nq̃ & pro tempore declinare[& exiuit de tẽ
plo]ab eis designans derelictionem iudeorũ &
transitum ad gentes. ¶ Notandum aũt q̃ dñs
aliq̃ fugiebat:aliq̃ occurrebat aliq̃ se occul
tabat. Fugiebat quidem honores vt quando vẽ
turi erant vt facerent eũ regem:occurrebat iu-
is crucifixorũbus q̃ volebãt cãpere eum:abscõ
debat se sicut hic patet a iudeis furientibus vt
occasionẽ furiendi subtraheret ab eis. Per ista
tria exempla dat nobis tria salutaria.documẽ
ta.s.vt fugiamus mundi prosperas:desideremus
pro xpo pati aduersas:& vitemus iurgia. Nos au
tem contrarium facimus: quia honores appe-
timus & procuramus:aduersa fugimus & vita-
mus:& litigijs nos immiscemus. Considera hic
vt ait Gregorius saluatoris nostri mansuetudi-
nem & humilitatem qui cum potentia diuinita-
tis nutu tacite mẽtis suos persecutores posset
subito in penas mortis obruere tãq̃ pauidus
humiliter se abscondit. ¶ Hoc aũt fecit ꝓpter
tria. Primo q̃ xps mortis sue nondum aduene-
rat: Secõ quia tale genus mortis nõ elegerat.
Tertio vt daret nobis intelligere q̃ liceat per-
secutores declinare: & hoc q̃ñ est persecutio per
sonalis. ſ̃ illud q̃d dixit discipulis. Si vos ꝑse-
cuti fuerit in vna ciuitate:fugite in aliam. Sed
q̃ñ non est persecutio personalis:tũc p̃ latis nõ
licet fugere: vt patet de mercenario & pastore.
Ideo etiam abscondit se ab eis corpore:quia nõ.

Esse dei.

Lapides in deis cõgru entes.

Augusti.

Absconsio domini.

Fuga dñi.

Occursus domini.

Grego.

Esse: fieri

Mat. 10.

Johan. 10.

Gregor. merebant eſi videre mente. vñ Greg. Illis ipſa veritas abſcondit qui eius verba ſequi contemnunt: q̃ eã ꝗ nõ inuenit hũilitatẽ veritas fugit mentẽ. ⁊ Aug. Lanꝗ hõ a lapidibus fugit: ſz veritas illis a quoꝝ lapideis cordib⁹ de⁹ fugit. ſm Aug. Non abſcondit ſe in angulo tẽpli q̃ſi timẽs: aut in domunculã fugiens vel poſt murũ aut colũnã diuertens: ſed celica ptãte ſe inuiſibilẽ inſidiantib⁹ conſtituẽs p medũ illoꝝ exiuit: a ſuis tñ diſcipulis videbat: q̃ illi eũ ſequebant. Hoc ergo exẽplo ſuo dñs nos inſtruit: vt locũ ire demus: ⁊ vt pſecutoꝝ ac maloꝝ ſeuitiã ꝗtũ ſine ſi dei periculo fieri põt fugiam⁹. Vñ. Greg. Quid aũt nobis hoc exẽplo loq̃ nſi vt etiã cũ reſiſtere poſſimus: irã ſuperbientiũ hũiliter declinemus. ⁊ Quanta hũilitate proximi fugere debeat perpẽdat hõ ſi furoris iraſcentiũ abſcondendo ſe declinauit deus. Nemo ergo ſe contra acceptas contumelias erigat: nemo conuitijs conuitium reddat. Imitatione etenim dei glorioſius eſt iniuriam tacendo fugere quam reſpondendo ſuperare. hec Greg. Sunt aũt m⁹ri q̃ iudeoꝝ duritiã reprehẽdunt: ſed ſuã munine attẽdunt vñ. Greg. ꝗ multi ſunt hodie q̃ iudeoꝝ duritiã deteſtant: q̃ ꝑdicationẽ dñi audire noluerunt ⁊ tã quales illos arguũt fuiſſe adhũc tales ipſi ſunt ad operationẽ. Precepta dei audiunt: miracula coguoſcunt: ſed conuerti a ſuis prauitatibus renuunt. hec Grego. Cõſpice hic dñm ieſum benet ⁊ cum vehementi dolore quomodo volẽs iudeorum furori cedere abſcondit ſe ⁊ intuere ipm: ac diſcipulos tanquam imbeciles meſtet: inclinato capite recedere a eis ex corde compatere.

Grego.

¶ Oratio.

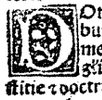

Domine ieſu xpe q̃ ad audiendum verbum dei nos inuitas doce nos contumelias ⁊ iniurias ſufferre propriam g̃ziam non querere: veritatem vite: iuſtitie ⁊ doctrine propter ſcandalum vitandum non omittere ꝓpter iteratã contumeliã ⁊ iniuriam a predicatione nõ deſiſtere. Ieſu xpe ſummа veritas: bonitas: iuſtitia: mtia: largitas: mſũdicia: ſobrietas: humilitas: charitas: qui lapidaris: abſconderis a mendacibus ⁊ malitioſis: iniuſtis: impis: cupidis: immundis: luxurioſis: ſuperbis ⁊ otioſis ne exeas a templo anime meꝰ redde me corrigibilem ⁊ tecum per omnia concordantem. Amen.

¶ De ceco a natiuitate. Capi. lxxxv.

Aut preteriens inde ieſus (in exitu templi [vidit hoies ceci a natiuitate] q̃ ibi ſedebat mendicans elemoſynã ab ingredientib⁹ i tẽpli: ⁊ diligẽter intuitus eſt eum ieſus. vt dicit Chri. Quaſi vellet aliquid agere circa eum vt ex hoc ſe miſericordẽ ad miſerum oſtẽderet ⁊ diſcipulos in admirationẽ ⁊ ad querendũ p̃uocaret: ⁊ ideo diſcipuli moti ſunt ad querẽdum de cauſa cecitatis eius dicentes. [Rabbi q̃s peccauit hic aut parentes eius vt ceciis naſceretur?] [in vindicta. ſ. talis fui vel parẽtum peccati. Putabãt eſſi penam ſine culpa nõ infligi. ⁊ ideo crediderunt quod peccatũ ipſius vel parentes eius eſſent cauſa huius cecitatis. Ieſus autem non negat ſimpliciter ipſum peccaſſe vel parentes eius ſed ſolum ad id de quo eſt interrogatus dicens [Neque hic peccauit neq̃ parentes eius]. ſ. vt ideo cecus naſceretur: quaſi diceret. neq̃ peccato ꝓprio cecus natꝰ eſt q̃ aũ natiuitatem peccare non potuit. in quo apparet queſtio apoſtolorũ ſimplex. ꝗtum ad hãc partem: nec mirum q̃ adhuc rudes erant ante ſpirituſſancti receptionem vel põt eſſe ſenſus talis. [Rabbi quis peccauit ⁊c.] hoc eſt vtrum peccatũ originale huius an peccatum actuale in parentib⁹ fuerit cauſa cecitatis iſtius ⁊ omnes eſſi filij ire naſcimur: filius autẽ ire merito puniturꝰ. Et ſi obijcitur quia ſic quilibet puniẽdus eſſet cum quilibet in originali concipiatur Dicendum ꝗ miſericordie diuine eſt q̃ alicui parcit: iuſtitie aũt eſt q̃ aliquis puniẽ. Unde in trenis. Miſericordie dñi multe ꝗ non ſumus conſumpti. ⁊ apoſtolus. Omnes peccauerunt et egent gratia dei: ⁊ ſic queſtio ad hãc partem fuit bona. Neq̃ peccato parentum hoc contigit licet peccauerint. Ubi ſciendum ꝗ eſt duplex pena qua hoies puniunt. Una ſpiritualis ꝗtum ad animã: qua nunq̃ filius ꝓ patre punitur ⁊ q̃ anima filij non eſt ex patre ⁊ ſed a deo ſciz per creationem. Alia corporalis ꝗtum ad corpus qua filius cum ꝗtum ad corpus ſit res quedam patris ꝓ patre punitur tẽporaliter: hoc eſt malus pater in filio vt filius videndo ꝓ queatur. [Sed] hec cauſa cecitatis huius ſcilicet [vt manifeſtentur opera dei in illo] in eius illuminatione mirabili. ac ſi dicat. Non eſt cecus ad punitionem peccati: ſz potius cecitas iſta eſt diſpenſatiua vt manifeſtato ope mirabili in eius illuminatione filius dei manifeſtetur ⁊ diuina eius virtus declaretur: ⁊ ſic ad fidẽ homines edificentur. Ubi cõſiderãdũ ꝗ egrediẽs de templo ſtudioſe venit ad opus ſui manifeſtationis. Ipſe eſſi vidit cecum: ⁊ nõ ceꝰ acceſſit ad eũ. Vñ dicit Chriſ. Qd̃ exiens de templo curauit cecũ ⁊ abſentione furorem mitigans ⁊ per operationem ſigni duritiã ⁊ inſanabilitatẽ eoꝝ molliens: ⁊ his que dicta ſunt fidẽ faciens. Et exputt in terram vt oñderet ꝗ virt⁹ ſanatiua quodã mõ erat ab eius humanitate inquantũ eſt organum diuinitatis. ſaliua eſſi fluit a capite [⁊ fecit lutum ex ſputo] vt oñderet ſe eſſe illum q̃ formauit primũ hoiem de limo: ⁊ liniuit lutũ ſup oculos eius: ⁊ ſic hõ excecatus per peccatũ reconcilationem apponere dz p remedio pcti vilitatẽ: et miſit eũ ad notatoria ſiloe ad lauandum: vt cecus transiendo ſic per cõſequẽs miraculũ magis diuulgaret: ⁊ firmaret q̃ interpretatur miſſus. hoc addit euangeliſta vt ſecũdo interpretari nomẽ hebraicũ: ⁊ ad deſignãdũ miſteriũ xpi miſſi ad ſalutem hoim: ⁊ abijt ⁊ lauit ⁊ venit videns nõ virtute luti vel aque: ſed virtute diuina q̃ fuit: illuminatus. ¶ Eſt aũt ſiloa fons ad pedẽ ⁊ radicem montis ſyon deſcendendo in vallem ioſaphat: q̃ non iugibus aquis: ſz incertis horis per cõcauã terraꝝ ebullit: q̃ nõ ſingulis ⁊ cõtinuis ſed interpolatis diebus ter vel quater in ebdomada dulces aquas exviſcerib⁹ ſuis emittit: de quibus cũ exciperent q̃ſi ſtagnum non longe a fonte conſtructũ erat quam collectionẽ mõ piſcinã: mõ natatoria ſcriptura vocat. Ibi ẽ ⁊ fons ꝗginis marie de quo ipſa aquam ꝓ ſe ⁊ p ſuo filio hauriebat ⁊ ſuos pannos lauabat. Erat autem ſabbatum quando hec fiebant: ⁊ ideo phariſei hec cognoſcentes reprehendebant: ſz errabant quia opera ad dei magnificentiã ordinata

Aug. ſ. Joan. 9.

Chriſoſto.

Chriſo.

Pena duplex.

Chriſoſto.

Aug. ſ. Diſcipuli moyſi. Diſcipuli chriſti. Enci a ſynagoga.

Siloa.

Fõs marie

Chriſo. licite in ſabbato fiebant. vnde Chriſoſt. Ipſe potius ſabba: ñ cuſtodiebat qui ſine peccato erat. Sabbatũ eſſi obſeruare ſpiritualiter eſt nõ habere peccatum: ⁊ hoc ammonet deus quãdo cõmendat ſabbatũ oẽ opus ſeruile nõ facietis in eo. Quid ſit opus ſeruile a dño audite. Omis qui facit pctũ ſeruꝰ eſt pcti. Sed iſti ſabbatum carnaliter obſeruabant ⁊ ſpiaiter violabant. hec Chri. Ecce q̃ſo hi traditionibus ſuis inutebantur ⁊ vt nullo modo violari eas permitterent ⁊ mandata dei magis neceſſaria omittebãt colentes culicem ⁊ glutientes camelum. Sic ⁊ hodie multi ſuas traditiones ⁊ inſtituta magis ſequũtur ⁊ obſeruant ꝗ dei mandata ſimiles in hoc phariſeis in opere: ſed timeant ne etiam in mercedis retributione. Et cũ ſciſma ⁊ diſſenſio inde fieret cec⁹ illuminatus conſtanter ⁊ viriliter ẽt contra maiores iudeoꝝ partes dñi defendit. In quo gratitudo eius magna apparuit ⁊ ꝓ hoc etiã oſtendit ꝗ quilibet gratanter ⁊ conſtanter bñficiũ diuinã recognoſcere debet conſtãs athleta ⁊ immobilis confeſſor veritatis apte fatetur beneficiũ ne incurrat ingratitudinis damnum. Annũciat gratiam euangelij: at ⁊ confitetur libere veritatem ad gloriam dei ⁊ laudem: hoc nõ niſi a dño nec a diſcipulis niſi deus eſſet in eis fieret. vnde Chriſoſtomus. Uides p̃ conẽ veritatis: ⁊ides quãta audiuit ex inirijs: ⁊ quanta paſſus eſt ⁊ per ꝗba ⁊ per opera ⁊ qualiter teſtatꝰ eſt. Non enim verecũdatus de priori cecitate: ne ꝗ formidauit furorẽ plebis neq̃ renuit oſtendere ſeipſum vt pred cer bñfactorẽ: hec aũt ſcripta ſunt: vt ⁊ nos imitemur. Et iterum hec veritatis eſt natura p q̃ putat inſidias ab hoib⁹ patiꝰ hec fortior fit: per hec claret per que obũbrat. Abendaciũ ꝓ ſibijpſi obuiat: ⁊ p ea p que ledere veritatẽ videt per ea clariorem eã oſtendit q̃ ⁊ nunc factũ eſt ſm eundẽ Chriſo. Ex iſta ceci cõſtantia apparet ꝗ forte quid ſit veritas q̃ ſi deſpectos aſſumpſerit. claros et fortes eos facit ⁊ oſtendit ⁊ ꝗ imbecille q̃d ſit mendaciuz q̃ et ſi cum fortib⁹ fuerit ibecilles eos mõſtrat ⁊ reddit. Tandẽ poſt lõgã ꝓcertationẽ maledixerũt ei ſm ſuã reputationẽ licet magis eẽt bñdictio ſm veritatẽ ⁊ dixerunt [tu diſcipul⁹ illiꝰ] vñ Aug. Maledictũ eſt ſi cor diſcutias: non ſi verba ꝑpendas. Tale maledictũ ſit ſup nos ⁊ ſup filios nros. Et ſequitur [nos aũt moyſi diſcipuli ſum⁹] Moyſes predicauit feruantibus legẽ: fertilitatem ⁊ bona temporalia: ⁊ propter hoc habet plures diſcipulos q̃ xpus q̃ ꝑdicauit paupertatẽ ⁊ ſimilia [et] iniuſte condẽnãtes [eiecerũt eũ foras] extra ſynagogã. i. extra ſocietatẽ iudeoꝝ tã q̃ excõmunicatum et reprobatum q̃ apud eos erat maximũ opprobriũ ſicut apũd nos excõmunicatio ⁊ eiectio a ſocietate ⁊ cõmunione xpianorũ. Ob confeſſionẽ q̃dẽ veritatis ⁊ q̃ dño adheſit immobilis eiectus eſt foras a iudeis. Ipe ne deum ptẽneret voluit contemni ab hoib⁹: nos vero ne ab hoibus contemnamur deum cõtemnimus. Deinde cũ cecus curat⁹ foras a iudeis eiectus eſſet: et ad ieſum veniſſet ab eo interrogatus ⁊ inſtructus etiam lumẽ fidei recepit: fidem ſuã quã corde credidit ore cõfeſſus ẽ dicens [credo dñe] ⁊ ope ꝑteſtatus: q̃ [procidens adorauit eũ] adoratione ⁊ ſeruitute latrie p hoc eius diuinã virtutẽ oſtendẽs: ⁊ ꝗbo opus adiungens. nam ꝑſtratio aporatio debet ſoli deo ⁊ creatori in ſignũ q̃ manu eius de nihilo ſum⁹ erectꝰ: ſicq̃ eſi credidit ⁊ ꝑfeſſus ẽ verũ deũ ⁊ hoiem. Quẽ ergo iudei repellebã hunc xpus recipiebat quantomagis eſſi qui ꝓpter deũ ab hoib⁹ ꝓtemnit: tanto magis a deo diligitur: ⁊ quãto amplius ab illis eijcit: tanto amplius ab ipo recipit. vñ Chri. Qui ꝓpter veritatem ⁊ xpi confeſſionem iniuria opprimunt hi maxime honorant q̃ in ceco factũ eſt. Eiecerunt eſſi eſi ex templo iudei: ⁊ inuenit eũ dñs templi: ⁊ eum ſuſcepit ſicut agonetheca athletã multũ laborantem ⁊ coronauit. hec Chri. Chriſtus ita q̃ hũc totum ſanat extra oculos ⁊ intus cor aperit. Jam dñs agnus miſſus ad tollenda pctã mundi lauat inũcto faciẽ cordis: ⁊ mentis oculos illuminat: ⁊ ille confitet nõ tm filiam hoies ſed etiã dei [Et] cõmendando cecum ex deuotione ⁊ fidei illuminatione] dixit et ieſus. In iudicium [ſcilicet diſcretionis nõ dãnationis [eſo in hunc mũdũ] qui cõplectit bonos ⁊ malos [veni] ſcz p aſſumptionẽ carnis [vt] ſimplices ⁊ humiles [qui non vident]. i. ſe non videre reputãt: confitentur ac medicũ requirũt vt [videant] ⁊ illuminent per fidem ⁊ veritatis cognitionem [ac] legiſperiti ⁊ ſapientes ſupbi [qui vident]. i. ſe videre p ſumũt ⁊ iactãt ac medicũ nõ querũt [ceci fiant] amplius. in ſua cecitate permaneant: ⁊ indurent p infidelitatẽ: ⁊ ꝗtũ ad intuendã veritatem nolẽtes ſuſtinere veritatis lucẽ: vt pz impletũ in hoc ceco notoꝝ in apl'is q̃ propter ſuã humilitatem a xpo ſũt illuminati: ſacerdotes aũt ⁊ legiſperiti ꝓpter ſuã ſuperbiã ſunt excecati. Item exponit hoc de illuminatione gentilũ p fidei ſuſceptionẽ et obtenebrationem iudeoꝝ: per fidei refutationem: q̃ aũ reputabant gẽtiles cecꝰ: ⁊ iudei videntes. Nõ ecõuerſo gentiles ⁊ iudei ceci ſunt vñ non accipit hic iudiciũ cõdẽnationis ⁊ premiationis manifeſtũ q̃ in ſecõ aduentu expectat futurũ ſz iudiciũ diſcretionis credẽtium ⁊ non credentũ occultũ q̃ in primo aduentu eſt factum. q. d. In hoc ꝗ te illuminaui intelligo ꝗ ego veni ſeparare pauperes ſpũ a ſupbis: vt illi illuminent: iſti cecent. Et notat hic cãm. q̃ ad alicuius cã hoc nõ venit finaliter vt aliquis excecaretur: ſz non notat terminũ q̃ aduẽt⁹ eius fuit ad hoc termi xpus. nat⁹ ſicut boni medici opatio in deſperatis terminat ad mortẽ. [Et audientes phariſei] repugnauerunt dicentes [nunq̃d ⁊ nos ceci ſumus?] q̃ religioſi ⁊ literati in lege ſumus: ⁊ ſpirituales viſum illuminatũ habem⁹. Sz ex eorũ riſione eos confutat dicẽs. [Si ceci eſſetis]. i. ignorãtes ſcripturas ⁊ prophetias de me [non haberetis pctm̃]. ſ. tm̃ ꝗtum habetis [nũc ꝓ q̃ dicitis videmus]. i. reputatis vos intelligere ſcripturas [pctm̃ veſtrũ maner]. i. aggrauatur ⁊ magis punieꝰ. Ex quo pz q̃ ſcientes ſcripturas ⁊ nõ obſeruãtes eas grauiꝰ delinquũt ⁊ grauiorẽ penã incurrunt ſm illud. Seruꝰ q̃ ſcit volũtatem dñi ſui: ⁊ nõ facit: vapulabit plagis multis. Põt etiã exponi de corporali viſione miraculoꝝ ⁊ operũ xpi: q̃ ſi ea nõ vidiſſent haberent aliquã excuſationem de hoc ꝗ ei nõ crediderũt. nũc aũt q̃ viderũt iõ peccatũ eorum aggrauat: ⁊ magis puniendi ſunt: vel [ſi ceci eſſetis] veſtra reputatione. i. ſi ex hũilitate vos cecos aduertereris ſeu reputaretis recognoſcentes per humilitatẽ pctm̃ veſtrũ: ⁊ currẽtes ad veniã ⁊ medicũ [non haberetis pctm̃] q̃ ego veni auferre peccatũ q̃ remittit p gratiã q̃ nõ dat: niſi humilib⁹. vbi ſe nõ ꝑſumentib⁹. [Nunc ꝓ o] q̃ ſuperbe dicitis vide

Sabbatus obſeruare. Jo. 8.

Chriſo.

Tren. 3. Rom. 3.

Chriſo. Veritatis pcc.

Abdaciũ. Veritatis firmitas.

Scire ⁊ nõ facere gra uat.

m?.i.vos videre reputatis:ac veniāz medicū nō
queriti s[peccatum vestrum manet].i.nō remit
titur z in cecitate infidelitatis vestre per mane
tis. ¶ Adistice cecus iste a nauitate humanum
genus est habens cecitatem ab adam. Unde sm
mentem ceci nati sumus. Hec enī cecitas contri
git in primo hoīe p pctm. De quo omnes originē
traduximus: non solum mortis: sed etiā iniqui
tatis. Cecus etiā ō nascit oīs habens pctm ori
ginale: qz priuatus est dei visione. Cecū ergo a
natiuitate.i.oē gen? humanū oīs in hunc mun
dū veniēs illuminauit. Spuit in terrā deitatem
associās nature humane ac de saliua z terra lu
tū fecit cōrēperando terram sapientie diuine.i.
de? hō factus est. Per sputū enī q̄ est saliua de
capite descēdēs significat ꝓbū qd a deo capite
oīm rerū procedit: z sapiētia q̄ ex ore altissimi p
dit. Saliua enī est humor salsus: z sal sapiētiaz
significat. Per terrā ꝓ caro z humanitas quā p
nobis suscepit. Liniuit aūt seu vnxit oculos scz
cordis ipsius ceci.i.generis hūani p fidem incar
nationis xpi qñ fecit cathecuminū qd interpre
tat instructus q̄ fidē hz sed nondū baptizat? est
z ō mittit eū ad piscīnā vel lauet z illuminet.i.
baptizet z in baptismo plenā illuminationē re
cipiat. vñ sm Diony. Baptism? dr illuminatio q̄
piscina vocat siloe qd interpretat missus: qz q̄
cūq baptizant ops baptizent in xpo q̄ est mis
sus a patre: z rūc eū illuminat: nisi enī ille fuis
set missus: nemo nostrum esset ab iniquitate di
missus. Qui ergo de limo terre hoīem formauit
per idem genus luti humanū genus reformauit
z reformādo significauit. vñ puluerem massans
de sputo liniuit sup oculos ceci quasi dicat ei.
Ego sum q̄ puluerē de terra accipiēs hoīes plas
mauī. In facto ēt hui? ceci illuminati significa
tur mod? curationis cuiuslibet pctōris iustifica
ti q̄ bñ p cecū intelligit. pctm enī mētis oculos
obtenebrat z obscurat. ¶ Ubi notandum q̄ ce
citas spūalis causat tribus modis. Primo a pul
uere cupiditatis terrene. Scōo ex igne carnalis
ꝓcupiscētie. Tertio ex tumore supbie. Plerūq
ēt pctōr vel ex pfuetudine peccādi vel ex obsci
natiōe mētis vel ēt ex obcecatiōe diaboli pctm
suū nō videt: qz videre nō vult: nec pctm reputat pctm vñ Grego. Cuz in grauī pctō miser hō
labit sundet ei diabolus ne penitear: ne pēiteat pctm leue et modicū in corde affirmat: mi am p
dicat lōgū spaciū vite pmittit: vt permanea. in pctō suggerit: vt sic eū in pēptū dei z desperationē sui inducat z pdat. Ad huius ceci illuminationē tria necesse est pcurrere. Primū est diuine gre puenientis respectio. Et scōm est cordis ō pctis cōpūctio. Tertiū est pura pctōz confessio. hec tria p ordinē designauit dñs in curatiōe istius ceci. Primū significauit in eo qd dr vidit cecum oculo.s. mie z gre puenientis: z q̄ aū oīa perigit ad cōuersionē pctōris. hō enī per se pōt in pctm labi: hz per se resurgere nō pōt sine auxilio gre dei. Nisi ergo dñs pctōrē oculo mie respiciat resurgere non valebit. Scōm designauit dñs per hoc q̄ expuēs in terrā fecit luti ex sputo quo liniuit oculos ceci. Per sputū vel saliuā que a capite in os defluit intelligit diuina sapientia que ex ore altissimi pdidit: per terraz aūt intelligit corpus hūanū q̄ duo cōmixta fuerūt in xpo.s. verbū eternū qd per saliuā: z caro humana que per terrā intelligit: z hoc bñdictus luti ē remediū cecitatis nostre: si tū sup oculos cordis nostri liniat qd fit qū pctōr ad considerationē dei per pctm offensi ad recognitionem vilitatis sue ꝓpter pctm inducitur. tunc enī nobile lutū xpi supra vile lutū pctōris ponitur ex quo cōpunctio causat. Predicto igitur luto suo tū de? luteos oculos pctōris liniuit: qñ eū ad pſideratiōnē sue offense z vilitatis pcti ac miserie sui status instigat z inducit. Ut aūt peccator plene illuminet ad rectā cogitationē et verā cōpunctionē ops q̄ ex grā dei cōsideret hec sepiē. Primo vt cōsideret pctm qd cōmisit vt possit videri peccati multitudinē: z omissionem bonitz cōmissionē mali cogitatione: locutiōe: z opatione: q̄ncq sensib? ō decē pcepta ō septē sacramēta in oribus mie: z tunc dicat peccaui super numerū arene maris ꝛc. Item pctī magnitudinē q̄ tā magna pctā fecit z contra tā magnū oīs z dicat: pr peccaui in celū z coram te: z non sum dign? ꝛc. Itē pecti turpitudinem q̄ tam turpia pctā fecit. Scōo vt videat tps qd amisit: vide ergo quot dies: quot menses: quot ānos inaniter ꝓsumpsisti. Et qz hz Ber. Oē tps pdidisti: in quo de deo nō cogitasti. Tertio vt videat pulcritudinē aie quā polluit que pulcherrima fuit z dignissima: qz ad imaginem dei creata z q̄ se sic turpiter vilificauit. Quarto vt videat grā quam amisit: quanta bona per pctm pdidit. O q̄ multā grā multi negligunt. de? enī sp parat: est da re: sed pauci volunt accipere. Quinto vt videat irā dei quaz ꝓuocauit z q̄ bñficijs dei ita ingratus fuit. Sexto vt videat penā quaz meruit que est eterna: amara: z diuersa. Septimo vt videat gloriā quā perdidit que est infinita ꝓ cuius gustu ad vna horā sm Aug. ōtēnēda essent oīa. His septē ꝓsideratis bñ durū z lapideū cor haberet hō qui nō amara ꝓtritione cōpūgeret de pctis suis. Tertiū qd est pura pctōz confessio designauit dñs per hoc q̄ istū cecū sic linitum misit lauare se p cōfessionē apud sacerdotē. Quamuis enī deus dimittat pctm ad contritionē pctōris: obligat tū eū ad confessionē hoī vice dei faciendam. Et talis absolutio facta in confessione sm Aug. reducit hoīem ad baptismi puritatem. Pre mittis aūt tribus pactis: tunc incipit pctōr videre: z sic a sua cecitate diuina grā curat? ꝓcidat humiliter: z adoret simpliciter gratias agens deo. Signū ꝓ q̄ pctōr sic illuminat? est qñ clare. videt z cognoscit. Illa aūt cognitio in duob? cōsistit.s.in cognoscēdo deū: z in cognoscēdo se ipsuz. Cognoscere deū in pñti est cognitio sue potētie z sue bonitatis. Cognitio āt potētie generat in nobis timorē q̄ timor facit recedere a malo: cognitio bonitatis generat in nobis amorez. Qui amor ducit nos ad bonū faciēdū. Cognitio aūt nostri generat in nobis humilitatez que est mater oīm virtutum. Et sic patet q̄ hec duplex cognitio.s.dei: z nri est cā toti? nostre salutis. nā cognitio potētie dei generat timorē q̄ facit vitare malum: cognitio bonitatis dei generat amorē que facit opari bonū cognitio nri generat humilitatē que nos cōseruat in euitatione mali: z in operatione boni. Xps igit̄ obseruemus z ab intēpozaneis abstineamus: ne cum cecis iudeis illud in vanitatib? cōsumētes cū ipsis in cecitate maneamus. Unde ait hoc loco Chrisō. Dedit tibi vite terminum deus ad curandam aiam: tu ꝓ o inaniter z vane ꝓsumis. Et si argentum paucū consumpseris simplr oānum res vocas: dies aūt tuos cōsumēs in pōpas nullum putas facere in-

E Adistice. Cecitas mentis.

Diony.

F Cecitatis spūalis cāe

Grego.

Illuminatio necessaria.

Respectio dei.

Cōpunctio cordis.

B Cōsideranda pctōr septem.

2. Paraz. Oratio manasses.

Luc. 15.

Augustus Cōfessio.

Cognitio clara.

Cognitio duplex.

Chrisō. Tempus vite.

re inconueniēs. Longuo existente in letaniis z nfonibus consumere vitā tuā oēm: tu in tumultibus z turpib? verbis, z iocunditate intēpozanea: opib? z lasciuijs vitā tuā cōsumis inaniter z in malo tuo nesciens q̄ oī rei magis parcere oporteret q̄ tēpozaiurū si cōsumpseris poteris rursum recuperare: rps ꝓ o si perdideris difficile id resumes. parū enī nobis seruatū est tps hz pītē vitā. Si igit̄ ingt vt opz eo vti nō fuerim? q̄d dicem? abutētes eo? Cū hoc cōsumpseris inaniter q̄ habebis excusatinoē: z cuius grā agis paruū recondidit. O insensibilitatis z indeuotionis p quo maxime grās agere oportebat. qñ tuos labores z sudores iucidit z requiē longā z immortalē fecit p his iucusas z grauaris. Hec Chri. vñ Sene. Etiā si multū superesset etatis parce dispēsandū erat ervt ut sufficeret necessaris: nunc q̄ demētia z supuacua discere in tāta tpis egestate eo magis iraq̄ idignoz aliquos ex hoc tpe qd sufficere ne ad necessaria q̄dē pōt ēt si custoditū diligentissime fuerit in superuacua maiozē partē erogare: non tā benignū ac liberale rēp? natura nobis dedit vt aliqd ex eo vacet perdere: z vide q̄ multa ēt diligentissimis perent. Aliud vilitudo sua cuiq; abstulit: aliud suorum: aliud necessaria negotia: aliud publica occupauerunt vitam nobis cum dividit somnus: et hoc tempore tam angusto z rapido z z nos auferente quod in uat maiozem partem mittere in uanu m? hec Seneca. ¶ Orato

Seneca. Temporis egestas z angustia.

Bern.

D Omine iesu xpe qui illuminasti oculos ceci nati illumina queso oculos cordis mei ne in tenebris offendā vel vnq̄ in morte obdormiam. Deus vite mee q̄ vane consumpta sunt quā infructuose lapsa sunt tpa mea q̄ dedisti mihi vt facerē voluntatem tuā in eis z non feci. Quot annis quot mēses: quot dies: quot hore perierunt apud me in quibus sine fructu viri coram te. Fiat amande pr hoc residuū tpis mei fructuosum z sanctificatum in gratia tua vt in diebus eternitatis inueniā locū z cōputabile sit ante te. Amen.

¶ De pastore ouium. Cap. lxxxvj.

B Joan. i. O.

E quia ceci z increduli pharisei z iudei nō accedētes ad lucē xpm qui est via: veritas: z vita: nec intrātes in ouile ouium vt oues dñi fierent iactabant se videre sine xpo: z per ōnes posse ad veritatem peruenire sine eo: ideo xps q̄ supra incipit disputare contra superbiam z iactantiā eorū nunc in hac magis rerundat. ppomit ō eā similitudinē hūilitatis de ouili z ostio eī? quoz vtrūq̄ est humile: nec admittit nisi humiliantes se: ac si eis diceret Si vultis intrare p hūile ostiū in humile ouile ouiū opz vt vos humilietis: nec tā alta de vobis sentiatis. Et nō tm inducit hanc similitudinē ad hūilitatis insinuatiōnē: verū etiā vt ostēdat p qd ostiū in ouile ouiū fit intrādū: z exprimit in ea distincta cōditio furis z pastoris ouiū ꝓter diuersum ipoz ingressum z officiū. Dicit ergo. [Amē amē dico vobis qui nō itrat p ostiū in ouile ouiū: ille fur est z latro.] Non enī venit propter bonum nisi eo querit indebitum ingressum [qui autem intrat per ostium: pastor est ouium] querens bona earum. [huic ostiarius aperit] qz scit eū quib? beniuolum [z oues vocē eius audiunt].i.cognoscūt: qz bruta aī alia suos benefactores recognoscūt [z ꝓprias oues vocat nominatim] qz distincte eas cognoscit qd alien? nō facit z educit eas ad pastū vite hui? necessariū z cū ꝓprias oues emiserit ante eas vadit] qz cōiter solēt pastores ꝓcedere gregē: z ad pastorū gressum oues dirigūt ideo subdit [z oues illū sequunt] qz sciunt z cognoscūt vocē eius [alienū aūt].i.fugiē [nō sequūtur] [sed fugiūt ab eo: qz nō nouerūt vocē alienorū pastores se mentitū: ostēdit itaq̄ xps pharisei: qz nec sapientia: nec observatio legis: nec bona vita quicq̄ ꝓsuet nisi per eū: z q̄ ipossibile est eos viuere sine xpo. z ad veritatē peuenire sine eo dicēs [Qui nō intrat per ostiū].i.per xpm [ni ouile ouiū].i.in ecclesiā z cōgregationē fidelium [ille fur est z latro] quales sunt oēs infideles z etiā mali fideles. vbi Aug. Intrat per ostiū qui intrat per xpm: qui imitat passionē xpi: qui conosciit humilitatē xpi [qui aūt intrat per ostiū].i.per fidem xpi z hūilitatē: z alias eius virtutes [in ouile ouiū] ad pascēdū eas [pastor est ouiū] sm veritatē. Non oīs q̄ itrat postiū pastor est: qz oues intrant: veruntamen vnitas veritatis ecclesie ꝓbo z exēplo pasci: q̄tidie. ¶ Huic scz pastori ostiarius spūsanctus reuelando aperit ostiū veritatis ac recte intelligendū: z iustitie ad bñ operandū vt oues pascere possit [z oues vocem eius audiunt].i.doctrinā recipiunt [z vocat eas nominatim] condescendendo familiariter subditis singulis: z ex familiaritate vnicuiq; det ausum veniendi ad se: z educit eos per instructionem de tenebris erroris in lumē veritatis: z ex meroze seruituris in regnū libertatis [z cum ꝓprias oues emiserit] de tenebris ignorantie ad lumen vite: z de carcere culpe ad libertatem gratie [ante eas vadit] per exempla bonorū operum z vite [z oues illum] ac vestigia eius [sequuntur] per imitationem z rectam operatione [quia sciunt vocem eius] id est cognoscunt z in ea delectantur [alienum autem] voce z vita [non sequuntur] recipientes eius doctrinā vel exempla: qz verba inducunt ad errorem: z exēpla ad malū [sed fugiunt ab eo] tāq̄ a latrone et inimico [qz non meruerunt] approbādo [vocem] z doctrinā [alienorum] qz alieni alienā loquūtur: z ideo nō cognoscunt. Ouile ergo ouiū cōe est ecclesia catholica sub vno pastore xpo. Ecclesie aūt congregationes particulares ꝓtinētes: sunt etiam ouilia z caule ouium sicut conuentus religiosoz z ecclesiaz cōuentualū z parochialū in quib? fecit de? accubare suas oues hoc ē fideles simplices z mansuetos sub iecros z humiles. [Qui ergo non intrat p ostiū] hoc est q̄ per principia religionis xpiane nō venit sicut per principia veritatis nō venit hereticus per principia gratie: non venit simoniac? p principia libertatis: non venit potenter vel armatis ꝓcibus intrusus p principia simplicitatis nō venit dolosus hz ascendit aliunde q̄dē enī ad intrandum desuper p scalas ascendūt sicut ambitiosi cum lucifero: ac cū dathā et abirō quos ꝓpter ambitionē viuos terra absorbuit q̄dā parietem irrūpunt: sicut augari cum simone mago quidam fundamenta suffodiunt sicut heretici cum arrio [ille fur est et latro] qui in hoc dissenserunt qz fur ē q̄ in furto: hoc est in nigro.i. tenebris.s. ignorantibus hominibus alienam r. m contrectat in uito dño: latro autē est qui violenter

B Ouile est ecclesia.

B August. Intrat per ostium.

Fur. Latro

tiam infert ⁊ manifesta contrectat dño inuito: ⁊ ideo fur est qui ouile ouiũ suffodit: ⁊ oues ⁊ vtilitate ouiũ clam inuito dño cõtrectat. ⁊ iste est occultus ⁊ subdolus vel hypocrita vel heretic⁹ q: vt ergo oues ⁊ vtilitatẽ ouium furatur: latro autem est qui violentiã facit: vt rapiat ⁊ tales sunt qui potẽter se intrudere volunt. Fur ergo ⁊ latro p ostiũ non intrat quia vel ambitiose accẽdit aliũde vel dolose suffodit occulte: vel violentia irrumpit manifeste: vt intrusat se. [Qui aũt intrat p ostium] in catholicã fidem ⁊ dignitatẽ pastor⁹ ver⁹ est ouiũ. ⁊ iste introitus est veritatis: liberalitatis: gratuite bonitatis ⁊ simplicitatis. Intrat aũt ostiũ veritatis p catholicam fidẽ: intrat ostiũ liberalitatis p superna vocationẽ: intrat ostiũ gratuite bonitatis nulli ꝓpter hoc faciens aliquã ꝓmissionẽ: intrat ostiũ simplicitatis nõ obtinẽns p aliq⁹ dolositatẽ. Christus aũt est ostiũ veritatis ⁊ liberalitatis ⁊ gratuite bonitatis ⁊ simplicitatis: sũ vero aliq̃s aliter intrauerit dicet ei illud. Amice quõ huc intrasti non habens vestẽ nuptialẽ? ⁊ eijcietur extra oues in tenebras exteriores: huic ꝛo pastori ostiari⁹ aperit qui ẽ triplex xps quidẽ exemplo: scripturarũ doctrina ⁊ spũsanctus inspiratione. isti eẽ sunt ostiarij ecclesie. Christ⁹ dat claues hoc est ligandi ⁊ soluendi ptãtem scriptura docet claues voluere ⁊ feras reserare. vñ etiam vna ci auiũ est auctoritatis discernendi q̃ est scientia: spũs aũt sctũs dignitatẽ ⁊ idoneitatẽ confert ad intromittendũ: sicut ianitor fidelis cui cõmittitur custodia rerũ. Talis ergo ostiarius exemplo xpi doctrina scripture ⁊ dignitate spiritus sancti aperit tali pastori. Aperit aũt ostiũ humile ad qõ supbi ꝓpingunt ꝛo pastori hũilit⁹ vt non inpinguat. aperit ostiũ arctũ p quod auari intrare non pũt: pauperi paupertatẽ spũs vt non pstringatur: vt hũlẽ ⁊ pstrictũ in vita recipiat ⁊ alios repellat. ¶ Hic etiã nota q̃ tribus modis munera captanẽ in officijs ad q̃ a plerisq̃ festinat. Est eẽ munus a corde. ſ. fauor ⁊ grã munus ab ore. ſ. popularis adulatio ⁊ munus a manu. ſ. premij donatio. Qui ab his se excusserit ⁊ sine hoũ intentione intrauerit beatus erit: q̃ autem horum intentione ingreditur fur est ⁊ latro. [Hoc prouerbium dixit eis iesus] prouerbiũ dicit qñ ꝓ verbo ponit. Sic est in parabola qñ ꝓ vocẽ vnã rem significantẽ aliõ designat. Et q: illi nõ intellexerũt ꝓsequẽter exponit dicẽs. [Ego sum ostiũ ouiũ] p doctrinã ⁊ exẽplũ p qõ ostiũ ẽ intrandũ oẽs quotquot venerint nõ p me ⁊ nõ intrãtes p ostiũ: ſz ꝓter me ꝓter diuinã auctoritatẽ ⁊ suspicationẽ nõ cũ intentione diuine glie querende: ſz quippe nõ a deo missi ſz ꝓpria sponte ingerentes seipos impudice fures sunt alienum. ſ. oues dei sibi vsurpando ⁊ latrones malo exemplo ⁊ peruersa doctrina quantũ in se est occidendo [ſz non audierunt eos oues] i. fideles in ouili ecclie permanẽtes. illi. ſ. de quibus dictum est: nouit dñs qui sunt eius. Deinde ꝓbat se esse ostium: q: officium ostij est saluare ea q̃ sunt itra domũ: ⁊ ꝓ ipsum fit ingressus ⁊ egressus: sic aũt est de xpo: q: ꝓ ipm fideles seruantur ⁊ saluãtur ⁊ sũt ꝓ ipsum est ingressus ad fidem ⁊ egressus ad gloriã. ꝓ xpm eẽ qui solus est ostiũ [si quis introierit] ⁊ perseuerauerit [saluabitur] q: non est aliud nomen sub celo datũ hoĩbus in quo oportear nos saluos fieri [⁊ ingredief] hic ad fidem ⁊ eccl'iam [⁊ egredief] ab ista miseria ad gloriã ⁊ vitã eternam a fide ad spẽ: a credulitate ad cõtẽplationem [ingredief] etiã p studiũ cõtẽplationis et secretum ꝛonis [⁊ egredief] p exercitium boni operis ⁊ exemplo bone actionis [⁊ sic inueniet] in eterna refectione [pascua] viriditatis. ſ. mee diuinitatis ⁊ lac humanitatis: q: beati reficiuntur interi⁹ in aspectu diuinitatis: et exteri⁹ in aspectu humanitatis xpi per quam sunt saluati. ⁊ iõ dicit [pascua] in plurali: vel in ecclesia militãte inuenietur pascua. i. doctrine ⁊ gratie et in ecclesia triumphãte. ſ. gaudij et glorie. vñ Aug. ꝗuis ergo ⁊ hic et in ipso ouili nõ desinit pascua: inuenient tũ pascua vbi saturent⁹ qualia inuenit cui dictũ est: hodie mecũ eris in paradiso. [Fur nõ venit] ad ppl'i salutem sed magis ad eius destructionẽ ſcz] vt furet] qõ non est suũ sibi vsurpãdo nõ de preceptis christi suos sectatores instruens: sed suis exẽplis eos viuere suadens [⁊ mactet] praua exẽplo et mala doctrina ad malũ trahẽdo [⁊ perdat] in eternã dãnationẽ mittẽdo. [Ego veni nõ ficut fur sed pro hoĩm salute missus a patre [vt] ingredietes in ouile [vitã] gratie [habeant] in pñti per fidẽ in spẽ: q: iustus ex fide viuit [et] egredientes de corpe vitã glie [abũdãtius habeant] in futuro p spẽ in re: q: est glia gra ꝓsummata. vñ Greg. Oues ergo eius pascua inuenient q: quisq̃s illũ corde simplici sequit eterne viriditatis pabulo nutrit. Attẽdam⁹ ergo aiã fratres: ⁊ inardescãt ad supna nra desideria. Ab eterne solẽnitatis gaudio nulla nos aduersitas reuocet: q: si q̃s ad bonũ ꝓpositum ire desiderat eius desideriũ q̃libet vie asperitas nõ immuter. Nulla nos ꝓsperitas blãdiens seducat: q: stult⁹ viator est qui in itinere amena prata ꝓspiciens: obliuiscit quo tẽdebat. Ut si celestis pastoris veraciter oues sum⁹: q: in via delectationis nõ figimur: eternis pascuis in puẽtiõe fatemur. hec Chri. Deinde ofndit se et eẽ pastorẽ hoc aũt ptz p hãc rõnẽ: q: sicut per pastorẽ grex gubernat ⁊ pascit: ita ẽt p xpm fideles regunt ⁊ spũali cibo ac etiã corpore: sanguine suo reficiunt: ſz ad differẽtiã mali pastoris et furis addit [bon⁹] Bon⁹ q̃dẽ nõ solũ in natura ⁊ gra: ſz ⁊ in pastorali cura q: impler boni pastoris officia. vñ Chri. Pastorem seipm ⁊ ostiũ indifferẽter ꝓdicat. Q: eẽ adducit nos patri ostiũ se dicit: q: ꝛo procurat pastorẽ. Et ponit cõditiões boni ⁊ mali pastoris q: bonus et ver⁹ pastor q̃ attendit ad ꝓmiũ gloriet ꝛo habere affectionẽ ad gregẽ intrantũ q̃ p eo si necesse est sustineat mortem. [Bonus eẽ pastor aiam suã] ppriã. i. vitã corporalẽ [dat] cũ opus ẽt semp aũt paratus est dare [pro ouib⁹ suis] reax salute. Si hec est descriptio boni pastoris et signum valde timendum est de paucitate bonorũ pastorũ. Cadit eẽ bestia primi: ⁊ multi eã subleuãt: cadit aia iusti ⁊ nõ est ex oibus charis eĩ qui eã releuet. cũ tũ q̃libet plus teneat diligere aiam primi q̃ corpus ꝓprium. Sed qõ pro ea corpus meum ponã: q̃ nec rẽ tpalẽ dare volo: vt eã a pctõ eripiam? ¶ Et nota q̃ mor pro grege dñico põt esse tripl'r: aut pro ipso de bono in melius promouendo. ⁊ sic est superogationis q̃tus ad omnes prelatos sed ad opa supererogationis nullus tenetur nisi voto se astrinxerit. Aut pro ipso ab imminente periculo liberando ⁊ ⁊ sic tenetur quilibet prelatus: q: suscepit curas dñici gregis ⁊ de manu eius requiretur sanguis. Aut pro ipso in extremo articulo necessitatis constituto qui nõ põt euadere dãnationẽ nisi hõ moriẽ se exponat ⁊ sic est necessitatis: ficut vendere sua ⁊ dare pauperibus in extrema necessitate existentibus. Sed sciendum q̃ si est perfectio gãalis que populo indicit: tunc debet pastor se opponere: et aiam suam ponere ne totus grex dispergatur. Si vero est pfectio personalis: tet ipse solus querit: tunc licet fugere pfectionez exemplo xpi qui a facie herodis fugit in egyptũ ⁊ exẽplo pauli qui dimissus fuit per murũ. oues nãq̃ pastori in celo sedenti orationib⁹ cõmẽdabat se aũt vtilitati earũ fugiendo seruabat. hic ait dñs. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. Aliq̃ſi aut ẽ debet fugere nec aiam suã ponere: sed patienter expectare: qñ. ſ. tũ lana. i. tpalia diripiunt: nõ ꝓsone. [Mercenarius aũt] a mercede dict⁹: vel q: mercede cõductus: vl' q: mercedẽ terrenã sperat: [⁊ qui nõ est] proprie [pastor] q: non attẽdit ad premũ gloriẽ celestis: sed ad cõmodũ rei tpalis. Talis eẽ fin Greg. merito nomẽ pastoris ꝓdit eo q̃ terrenam substãtiam plus q̃ oues diligit: ⁊ iõ eius [non sunt oues ꝓprie] sed tũ vsurpatiue quod ꝓbat per effectũ: [q: vidẽs lupũ veniẽtẽ] ſ. diabolũ: vt oues recipiat: vel hereticus vt decipiat vel tr̃annũ vt corporal'r affligat ⁊ timẽs damnum rerũ vel corporis incurrere [dimittit oues direptioni patere [⁊ fugit] tacendo non resistendo: auxilium debitum subtrahẽdo. Pum enĩz sola exterioza cõmoda requirit interioza ⁊ etiã exterioza gregis dãna negligenter patitur: ⁊ cõtra hec nullo zelo accenditur: nullo feruore dilectionis excitatur: q: mercennarius est solum curans de mercede ac lucro ⁊ cõmodo tpali [et non ptinet ad eũ]. i. ad eius curã [de ouibus] de quaꝛ ꝓditione nõ sollicitatur ⁊ curat: q: non amore earũ sed pro sua mercede temporali laborat. nã fm augu. nõ diligit in ouibus xpm ⁊ sed lac et lanã [et lupus rapit] ad malũ ⁊ periculũ pertrahẽdo [et dispergit oues] ab vnitate charitatis et ecclesie separando vel affligendo. [Sed bonus pastor] aduersus predictos lupos [aiam suam ponit] q: resistit tẽtationibus diaboli arguẽdo ⁊ increpãdo vitia resistit fallatis hereticorũm: predicãdo vera resistit pfectionib⁹ malorum orando ⁊ implorando celeste beneficium. Bonus pastor querit vtilitatẽ ouium ⁊ sed malus pastor et mercennarius commodum ꝓpriũ [bonus pastor videns lupum venientem]. i. tentationem diabolicam ꝛceptionẽ hereticaꝛ: vl' seuiciam tyrãnicam. opponit se ⁊ subditos contra hunc lupum tripliẽ tuetur ⁊ defendit: sed malus pastor fugit ⁊ dimittit oues nec aduersaris resistit. vnde in zacharia. O pastor ⁊ dolum derelinquens gregẽ. q. d. non es pastor: sed stultitudinem ⁊ dolum geris pastoris. Bonus pastor non querens que sua sunt: sed que Jesu xpi: supra gregẽ suũ sollicite vigilat: cogitãs quotidie quam rationem de cõmissis deo reddat. Unde augu. dicebat. Et pertinetis ad curam nostram: vt rõnẽ de vobis bonã reddam⁹ tota aũt rõ nra q̃ ẽ scif. Dñe scis q: diler: scis q: nõ tacui scis: q: ex aĩo dix: scis q: fleui cũ dicerẽ ⁊ non audiret ipsa puto q̃ integra rõ mea est. hec augusti. Mercennari⁹ vero sua non que Jesu xpi querens supra gregẽ non vigilat: nec de grege sollicitus cogitat quã rõnẽ de eo reddere valeat: q: nõ ꝓter deũ: sed ꝓter mercedẽ tpalem quam hic recipit deo militat. vnde Bre. Mercennarij quippe est qui locũ pastoris tenet: sed lucra animarũ nõ querit. Terrenis cõmodis inhiat honore plationis gaudet tpalibus lucris pascitur impẽsa sibi ab hominibus reuerentia letatur. Iste sunt eteẽ mercedes mercenarij vt pro eo ipso q̃ in regimine laborat: hic quod querit inueniat: et ab hereditate gregis in poster ũ alienus existat. Hec Greg. Deinde qõ dixerat ꝓbat per signa dicens: [Ego sum pastor bonus] ⁊ subditur signum huius [et cognosco oues meas:] nou solum. ſ. notitia visionis q: oia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius: sed etiã notitia approbationis ⁊ dilectionis: q: cognoscit solum dignos vita eterna promissa eis: cognoscit etiã xps oues suas per imaginem ⁊ filitudinẽ suã quã eis imꝑsit. per arma ⁊ vestimenta virtutũ quib⁹ fideles ornauit per signa bonoꝛ operũ quib⁹ eos decorauit: per doctrinã suã: et spũaliter per charitatem adunicẽ qua eos informauit: q̃ oia ĩ eis inuenit. [Et cognoscunt me mee] q: vere fideles cognoscunt xpm notitia p dilectionẽ operantes ⁊ iõ decipi non pũt: bõficia q̃ eius manifeste cognoscũt. Boni ergo pastoris signũ est mutua cognitio ipsi⁹: ⁊ ouiũ suaꝛ: qõ puenit ex hoc quia pastor frequẽter ⁊ follicite oues suas visitat et sic particulariter cognoscit eas ⁊ indiuidualiter ꝓditiões earum ac diligit: ⁊ oues ex frequẽti imaginatione bñficij pastoris ipsuz attẽdũt: ⁊ special'r recognoscunt ac diligũt. Sic aũt ẽ de xpo ⁊ vere fidelib⁹: ⁊ ergo est pastor bonus: ⁊ verus. Scõs signũ boni ⁊ veri pastoris est affectio quã ostendit ad oues q̃ nõ põt eẽ maior q̃ se exponere p ouibus: sic aũt est de xpo ⁊ fidelib⁹ et ideo subdit [⁊ aiam meã pono pro ouibus meis] solis eẽ ouib⁹ xpi ꝓcit passio eius: vñ Petr⁹ Rau. Ecce pastor bonus aiam suã pro ouib⁹ suis dat quod vricq̃ facit vis amoris: quia nil durum: nil amarum: nil graue: nil letale computat amor verus quod enim ferrũ: q̃ vulnerat: q̃ penaꝛque mortes amorẽ prevalẽt supare pfectũ? Amor ẽ ipenetrabilis lorica: respuit iacula: insultat periculis: mortẽ ridet. Hec Petr. Sed cũ nõ habeat tria. ſ. res: ⁊ ꝓpinquos: ⁊ pson̄ ꝓpriã: ista tria pro ouibus sunt ponenda: ista aũt ꝓ ouibus nõ ponunt qui tpalia eis nõ tribuũt: suos nõ ponunt qui cõsanguineos insufficiẽtes ꝓmoueri faciũt personam nõ ponũt qui malis nõ resistunt. xps aũt ista tria pro ouibus posuit. vñ in Hiere. Reliqui domũ ⁊ familiam meaꝛ scz. angelos diuisi hereditatem meã. ſ. celestem substantiã: vedi dilectã aiam meã in manus inimicoꝛ meorum. ¶ Tertium signũ boni ⁊ veri pastoris est: quia omnes oues ad ouile deducit. vñ christ⁹ ne crederetur q̃ pro solis iudeis mori deberet subiungit. [Et alias oues habeo] iam in predestinatione et gentibus mihi credituras [que nõ sunt ex hoc ouili] scz de synagoga iudeoꝛ: sed de populo gentius [et illos oportet]. i. oportunum est [me adducere in fidem et ecclam cũ pplo iudeoꝛ: q̃ factum est per predicationẽ apostolorum christo ꝓncipal'r opante in predicatione eoꝛ. fm chryſ. hoc quod dicit oportet non est necessitatis demonstratiuũ: sed ꝓfirmatiuũ eius qõ oẽs oues suas saluas faceret. Et subdit [et vocẽ meam audient] ⁊ ad fidem veniẽt: q: gentiles ad predicationem apl'oꝝ deuote fidẽ receperũt. ⁊ fiet vnũ ouile [et fideliũ receptaculũ. i. vna eccl'ia ex iudeis ⁊ gẽtib⁹] collecta [⁊ vnus pastor] q̃ i celo ẽ christ⁹: q: ipse est pax nostra q̃ fecit vtraq̃ vnũ:

Ostiũ veritatis ⁊c. Christus ostiarius tripler. Claues ecclesie.

Aduenera captantur tripliciter.

Prouerbiũ

Augustin. Pascua inuenienda.

Mercenarius.

Gregorius.

Augustin.

Pastor christus.

Bonus pastor qs sit.

Mori pro grege dñico tripli.

Augustin.

Augustin.

Mercenarius.

Mercenarius.

Supa pastoris non mala.

Matt. 10.

Augustin.

Zacharia. 2.

Bon⁹ pastor.

Augustin.

Augustin.

Augustin.

¶ Vita Jesu Christi.

Pastor a pascendo.

in terra autē est papa xpi vicarius. ¶ Bon⁹ ēt pastor gregē suum pascere dz. Ait ⁊ a pascendo nomē accepit: hinc ait dñs Petro qñ pastorē ecclesie ipsum instituit pasce oues meas. Scōdo ipsum diligere: ideo petrus qñ debuit prefici ecclesie fuit examinat⁹ de charitate. Petre amas me. Tertio dz gregē a lupo custodire ⁊ defendere. Unde dñs ait petro: tu aliqñ ꝓuersus ꝓfirma fratres tuos. s. ꝑ quotidianas lupoꝝ turbationes. Hec aūt tria ꝓ quandā excellentiā facit nobis dñs noster vt merito bon⁹ pastor dici debeat: ut esset nos pascit: nos diligit: nos defendit: ofdit: itaq; xps sub metaphora predicta ꝓ p esset qd per ostium sit intrādū: ꝓ ipse pastor bonus sit sequendus: bonū ergo pastorē xpm sequmur: sub eius disciplina maneamus: ⁊ vocē preceptorū ac cōsiliorū eius audiam⁹ vt ab ipso pasci meremur. Quanta vero fuerit huius ꝓfissimi pastoris ad perditas oues sollicitudinis curat quātaq; clementia: ipse bonus pastor alibi i parabola pastoris ⁊ ouis centesime pdite: multaq; cura quesite: ac tandem inuēte ⁊ in humeris cum gaudio reportate: pro metaphora indicat: sed hic sermone expresso aperte declarat cuz ōt [bonus pastor aiam suam dat pro ouibus suis] ⁊ in eo illud propheticū vere ⁊ perfecte impleti: sicut pastor gregem suum pascet: nā ꝓpter hoc labores: lascitudines et inedias passus iter pharisaeorum insidias et pericula multa euāgelisando regnum dei: ciuitates circuibat et castella: noctes ducebat in oratione pugiles: nec pharisaeorum veritus murmur ⁊ scandalum publicanis se prebebat affabilem: asserens propter male habentes se venisse in mundum: ad penitentes quoque paternum pretendebat affectum apertum eis ostendens diuine mie signum. Audite hec pastores et ab vno pastore boni pastores esse disciteq; quod ipse fecit: hoc et vos si necesse fuerit facite. Ut autem. Hugo dicit animā pro ouibus ponit qui periculosum regiminis locum ascēdens clauso silentij ostio claustralius gregem in pace custodit animam ponit qui sol⁹ inter mundana pericula exteriora negotia curans necessaria querit: animam ponit qui ad sustinenda iurgia rei familiaris exit: qui inter adulantium ⁊ detrahentiū liuguas medius incedit: qui pro infirmis laborat ⁊ laborantes pascit consolatur pusillanimes ⁊ cum superbis increpando contēdit. Hec Hugo. Nempe ad onus cure pastoralis portandū et salutem proximorum querendā hortat Bernā. ad quendā abbatē: sic scribēs Pa ⁊ cas verbo: pascas exemplo: pascas ⁊ sanctarum fructu orationum. Manent itaq; tria hec verbum: exemplū: oratio: maior autem his est oratio: nam ⁊ si vocis virt⁹ sit opus: operi tū ⁊ voci gratiam efficaciam: ꝓmerek ofonis excellentia. Quid causaris te aliquorum qui tecū sunt magis grauari consortio ꝓ frui solatio. Denique ꝓ tuz grauaris in tū lucraris: ⁊ in ꝓtum iungris: in tū tua tibi ꝓnia minuit: elige ergo quos eligastan qui grauando iuuant: an ꝓ iuuādo grauant. Hi tibi ꝓmeritores: illi fraudatores meritorū existūt. Nam ꝓ fociū laboris ꝓculdubio et mercedis participes erunt. Sciens ergo te missum iuuare non iuuari illi⁹ te: ⁊ agnosce vicarium qui venit ministrare: ⁊ non ministrari. Beati si sic ꝓmāserimus vsq; in finē semp ⁊ vbi ꝓ querētes nō ꝓ nra sunt: s. ꝓ Jesu xpi. hec bernarū. sed ad hec facienda necesse est habere cor bū sibi cōscium ⁊ ꝓscientia securā. vñ idē bern. In omnib⁹ actis vel dictis suis nihil sui quesierit: sed tū aut dei honorem: aut salutē proximorum: aut vtrumq;. Nec pure valet dei ꝓximi querere lucra: qui ꝓpia nō ꝓtēperit. Bona obliuio si reipsuz nescias vt proximo prosis. Sane in tanta oblitione fui necesse est cor bū esse ꝓscium sibi quo se in lucra securius foras extendant: cum secura intra se requirit cōscientiam. Quid essi ꝓdest hōi si mundū vniuersum lucrat: aie aūt sue detrimētum patiat? Sed et ordinis exigit rō: vt qui ad sui mensurā primū nā iubet diligere: prius seipsum diligere norit. Ita ꝓ duo sunt q̄ pcā bona reddūt cōscientia: penitere de malis: ⁊ abstinere a malis: hoc est vt ꝓba loquar bea. Grego. ⁊ cōmissa fiere ⁊ flēda nō cōmittere: hoz neutrū sufficit. Utriusq; virtutis bene cōscius anim⁹ secure iā seipsum deserat ⁊ quodā modo perdat vt alios lucifaciat. hec ber. Caueāt aūt pastores ne subditos scandalisent: vel occasione ruine eis ꝓbeāt. Ue essi eterne dā nationis eis imminet ꝓ quos scandala venisti: ⁊ aiaꝝ pericula procedūt. Nā sm greg. tot mortibus prelati digni sunt: quot ad subditos suos ꝓditionis exempla trāmittūt. Et sm Aug. qui animas ad peccādū inflāmāt ⁊ deo subtrahūt magis peccāt ꝓ q̄ carnē xpi crucifixerūt. Et ꝯ Isidorus qui exēplis vitā mozesq; bonoz cozum pūt deteriores sunt his qui substātias inceniat ꝓdiaq; diripiūt. Nō ꝓsumāt tales de quibusdam iustitiis ⁊ opibus suis: nec sperent saluari alijs neglectis. Nā vt ait Grego. nihil essua iustitia sufragat: de cuius manu aīa pereuntis exigetur. vnde et chrys. sacerdos ⁊ si ꝓprīa bū dispensauerit vitā: alioz vero nō cū diligentia curā habuerit cū pnitiosis in gehennam vadit. hec chrys. Attēdāt etiā pastores: qz subditorum cupas deus ꝓ ipsos leuius rīndicat: sed ꝓlatorum malaꝝ semetipsum grauius dānat. vñ grego. Qui nō subditorū culpas per ꝓpositos vlciscitur: tfic ꝓpositoꝝ mala ꝓ semetipsuz seuiēs dānat. Attendāt aūt subditi ne ꝓpter negligentes ⁊ malos pastores a cursu certaminis sibi ꝓpositi deficiāt: sed aspicientes in Jesum totius boni speculū etiā talisi iudiciū patienter suscipiant: qz tūc postmodū nō habebūt aliud iudicium cū nō puniat deus bis in idipsum. vñ sup illud xpi Esaie. Tunquit tota die arabit arans vt serat: dicit glossator arās. De milio aūt et vitia nō ōt text⁹ an triturē: qz subiecti q̄tidie de suis actibus infirmis ꝓ ꝓlatos iudicanē. Et si ꝓsens iudiciū patienter susceperint: ac de cetero mores suos emēdauerint: nō vltra iudicabunē alioqn: ꝓ ipsi iudicabunē. Attēdant etiā subditi ⁊ hūilienē: qz defect⁹ ⁊ negligētia pastoꝝ sepe puenit de meritis subditoꝝ: ⁊ a deo idcirco percutit: qz bonos pastores habere nō meretur. vñ Greg. Clero mediolani. pastorē ab eo postulanti inter cetera scribit: verū tū qz antiq̄ mee delibe ratiōis intrētio est: ad suscipiēda pastoralē cure onera ꝓ nulli⁹ vnq̄ miseri ꝓsona oronib⁹ ꝓsequar electionē vestrā: vt oporēs de⁹ talē vobis pastorē ꝓbeat in cui⁹ lingua ⁊ moziib⁹ exhortationis diuine pascua valeatis inuenire. Sz quia iuxta meritū plebisi solēt supno iudicio ꝓsōe ꝓ uideri pastoz vos spūalia q̄rite: celestia amate tpalia ⁊ fugitiua despicite: ⁊ certissimū tenete: qz placētē deo pastorē habebitis si vos i vrīs atib⁹ dño placetis. hec Greg. ¶ Ora tio

Bernarū.

Luce. 22.

Pastor bonus dñs.

Hugo.

Aliaz ꝓ ouibus ponere.

Bernarū.

Ofonis excellentia

Bernarū.

Greg.

Aug.

Isidorus.

Greg.

Chrys.

Culpa prelatorum.

Regimen.

Esai. 28.

Domine iesu xpe pastor bone q̄ ꝓ ouibus tuis posuisti aīaz tuā i. pcis carne i cibū: ⁊ sanguinē i potū: q̄ factus es nobis ostiū i ecclīam militantē ⁊ triūphantē vt per te ad saluandā introeamus ad te cognosce me inter oues tuas: ⁊ misericorditer nos respice in viā salutis dirigēdo: vt cognoscam⁹ te ⁊ tibi ꝓformemur te imitādo: nō audiam⁹ voce alioz. s. mūdi carnis ⁊ diaboli sz tū tuam obediēdo tuis ꝓceptis ⁊ ꝓsilijs vt vitā habeam⁹ gse ⁊ abundantius habeamus glorie ⁊ apud te pascua inueniamus refectionis eterne. Amen.

¶ De encenijs in quibus voluerunt iudei iesum lapidare. Cap. lxxxvij.

Factā sunt aūt encenia in hierosolymis: ⁊ hyēs erat. [Encenia dicūt ab encēdo q̄ ē in ⁊ neos qd ē nouū: iterpositace syllabica adiectiōe ⁊ sonat innouatiōes qñ. s. aliqua res noua suo vsui applicat vel aliq̄ res cōi vsu ad celebrē ⁊ diuinū vsuz dedicat. qd ei latin⁹ ōt dedicationē: hebre⁹ vocat ichoationē vsus noue rei seu innouationē. Ubi ⁊ vsus habebat hoc xpi vt si qs noua veste indueret encēniare diceret. Et igit encenio as. are. i. initiare ⁊ aliqd de nouo facere. vñ vestez nouā encēniat ꝓmo eā vestē portat: ⁊ eps ecclesiā inceniat qd eā dedicat. hic igit encenia vocant festū dedicatiōis tēpli: qz in dedicatiōe tēpli applicat diuino vsui qd festū annuati solenniter celebrāt iudei. Et ōz encenia encenioz i plurali: qz istud festū ꝓ plures dies solebat agi: hoc aūt nō ad primaz nec; ad scōaz sz ad tertia spectabat dedicationē. ¶ Legit essi triplex dedicatio tēpli facta a diuersis ⁊ diuersis tpibus. ¶ Prima a salomone. x. die septēbris q̄ celebrat eadē die quot annis vsq; ad euersionez tēpli factā a babyloniis. ¶ Scōa a tpe esdre a neemia ⁊ zorobabel ⁊ ab his que rediert de babylonica captiuitate reparato tēplo ab eis facta est. xij. die martij ⁊ eadē die quotānis celebrat quousq; illud polluit antiochus ponens in tēplo idolū iouis. ¶ Tertia ꝓpter hanc ꝓtaminationē facta est a iuda machabeo qui tēplū prophanatū a gētibus mūdauit. xv. die decēbris ⁊ eadē die exinde celebrata est quotānis: ⁊ hec dedicatio tpe xpi celebrabat vñ hic agit. Fūc [ambulabat iesus i tēplo] sc; in porticu salomonis [. i. i porticu tēpli vbi salomō ad orandū stare solebat: noie essi tēpli nō solum corpus ipsius sed etiam porticus ⁊ atria seu loca circīstantia. ⁊ ad omnū dñi pertinētia intelligunt cū q̄bus ppl⁹ stabat ad orandū: nō in tēplo nō ei licebat igredi tēplū nisi solis tēpli ministris: alij aūt orabāt extra in porticibus seu atrijs tēplū cīgentib⁹: vbi rex salomō sibi oratoriū fecerat qd hic appellat porticus in quo oratorio die dedicationis columnā seu basam eneā habentē. v. cubitos longitudinis: ⁊ tres cubitos latitudinis ⁊ tres cubitos altitudinis erexit super quam genibus flexis orauit: qui locus etiam regis oratorium dicebatur. Ubi Theo. Satagas tu quoque dum hyems imminet id est vita presens turbinibus iniquitatis ꝓcussa. Spirituales encenias tui templi celebrare semp renouando te ipsum ⁊ ascensiones in corde tuo disponens: tunc iesus erit presto i porticu salomonis pacificum statum tibi tribuēs sub regimine ꝓprio in sclo aūt futuro nemo renouatiōis solēnia perficere potest. [Circumdederūt eū ergo iudei] cōprimentes aio circumueniendi ⁊ persequendi vt citius eum in verbis caperēt [⁊ dicebāt ei. Quousq; animam nram tollis]. i. crucias o mittēdo nos in suspēso dubitatiōis: certificādi essi sumus de te. Adulatorie loquunt volētes ꝓ hoc offendere se desiderare scire ꝓtate de ipo. q. d. aia nra est in suspenso desiderij ꝓdiu vinctos nos derelinquis. Spes que differt affligit aiaz per hoc inuuentes ꝓ vellent eius dicto stare et eū libēter sicut xpm recipere: cū tū ꝓtrariū haberēt in corde. [Si tu es xps]. i. rex ⁊ vnct⁹. quē essi nos regē dicimus iudei appellāt xpm. i. vnctū: qz vnctio debebat regibus [dic nobis palā] vt sciamus quē sequamur. palā essi annuncian dū est de ꝓtate. q. d. peccam⁹ si tu es xps ⁊ mesias i lege ꝓmissus ⁊ tibi nō credim⁹. Insidiose hec ab eo querebāt vt si se xpm diceret: quasi si regē faciēs cesari ꝓtraderet mox teneret ⁊ romanoz ministris occidēd⁹ traderet. vñ gl. Nō veritatē desiderabāt: sz calumniā ꝓparabāt: et qz dolo loquebanē: nō rīsum tēperauit dicens. [Loquor vobis] vt verbū dei ⁊ dico vobis veritatē ⁊ qui sz probo per opa [⁊ nō creditis mihi. Opa que ego facio in noie patris mei] ⁊ ad gloriā eius ꝓtinēdo eū ⁊ gloriā eius nō aliā vbiq; querēdo: eiq; oia tribuendo [hec testimonia perhibent de me] ⁊ de mea deitate: qz. s. nō possunt nisi a deo fieri: ⁊ nō manifeste apparet ꝓ a deo veni. q. d. Ultis a me audire si ego sum xps: ⁊ ego respondeo vobis ꝓ non oportet vt ego dicā verbis: qz [opera que ego facio illa testimonia perhibent de me.] Et si operibus non creditis qualiter verbis credetis: ⁊ sic nō dixit se expresse esse Christum qd querebant: sed dixit aliquid equiualens vel maius qd tū eis nō sufficiebat: vt veritatē nōderet ⁊ calūnie malitiam excluderet. Sic ergo tēperauit rīsum vt nec illis sit calumnie locus ⁊ fidelibus propter quos hec referūtur manifeste appareat ꝓ ipse sit xps: nō homo tū vt illi putant: tfd verbum patris ⁊ dei filius. illi enim xpm purum hoīem credunt vēturū sz pre oibus regnatu: ⁊ nō ergo propter illos tū rīndit eis: sz ꝓpter posteros fideles. ¶ Alia testimonia ꝓ sit ver⁹ deus ⁊ verus hō ponit Johannes di. Tres sunt qui testimonium dāt in celo pater verbuz: ⁊ spūsctūs. Et tres sunt qui testimonium dāt in terra: spūs: aqua: ⁊ sanguis. ꝓ essi. xps fuerit celestis. i. verus deus testimoniū dedit pater qñ dixit. hic est filius meus dilect⁹. testimonium dedit spūsctūs qñ in specie colūbe super ipsum baptizatum descendit. testimoniū dedit ipse filius qñ dixit ego ⁊ pater vnū sumus. ꝓ aūt fuerit terrestris. i. verus homo tres testes sunt. s. spūs. i. anima quam in cruce emisit ⁊ aqua que de eius latere ⁊ sanguis qui de eius venis effluxit. Causa autem increduliratis eorū subditur [sed vos non creditis: qz non estis] nec esse vultis [ex ouibus meis]. i. innocentes ⁊ humiles: sed superbi ⁊ malignides de iudicio excecati. [Oues mee] id est humiles qnibus reuelatur veritas a me [vocem meam audiūt] credendo corde ⁊ obediendo opere [⁊ ego cognosco eas] non solum notitia visionis: sed etiaz approbationis ⁊ sequuntur me] imitando hc in pnti per gratiā ⁊ in futuro per gliaziō sequīt [⁊ ego vitā eternam do eis] hic in pastu mei porticu ⁊ sanguinis: ⁊ in futuro in dulcedine fruitiōis [⁊

Prouer. 18.

Encenio.

Dedicatio triplex rem pli.

Templum.

Oratoriuz regis. Theo.

Matt. 3.

Ibidē patulo inferius hinc.

ideo non peribūt in eternū] qz predestinatio de eis frustrari nō pōt: [Et] ideo [nō rapiet eas q̃ ḡ de manu]. i. ptāte [mea] per violentiā hic trahēdo ad culpā vel i futuro ad penā qd̃ ꝓbat di. [Pater meus qd̃ dedit mihi maius oībus est]. i. deitas quā habeo a pre: qz oīa excedit in infinitū. vñ Aug. Dedit mihi vt sim verbū eius: vt sic vnigenitus filius eius: vt sic splēdor lucis eius.

August. Et nemo pōt rapere de manu pris mei p violentiā cū sit infinite potētie: ergo nec ō manu mea prinēte eas z pseruāte. [Ego et z pater vnū sumus] scilz in ḡrate et potētia sicut in deitate et essentia. ¶ Not. aūt q̃ ex hoc verbo saluatoris [ego z pater vnū sumus] excluduntur duo erro-

E Persone in deo plures res cotrarij circa articulum sanctissime trinitatis. Sabellius enī posuit i deo vnitatē p̃sone sicut z essentie: z hoc remouet cū dr [ego z pater vnū sumus] si enī pr̃ z filius essent vna p̃sona dixisset sum in simulari. ¶ Arrius aūt ecōtra posuit diuersitatē essentia: z sicut z persona rū z hoc excludit cū dr vnū. si enī pater z filius haberēt diuersas essentias nō diceret vnū neutraliter sz pluratigit̃ per [ego z pater vnum sumus] discretio z equalitas personaꝝ exprimit̃ per [vnū] vnitas diuine substantie intelligitur.

Essentia vna.

In theologia enim per neutrū genus dicit̃ substantia diuina: per masculinum persone: per femininum notio. Unde pz q̃ nō debet in hymno cantari vnus patri cum filio sed, vnum qz pater z filius non sunt vnus in persona: sed vna i substantia. vñ Aug. verumq̃ audi z vnuz sumus. q̃ dixit vnum liberat te ab arrio. q̃ sum? liberat te n sabellio. Si vnum ergo non diuersum si sumus: ego pater z filius. Oues ergo dei per signa quatuor cognoscuntur que hic per ordinem tāgunt. Primo per bona opera que faciunt cognoscuntur: qz oues xp̃i sunt. Istud signum ponit oīs de se qui est pastor cum dicit [opa q̃ ego

Unus z vnum.

August.

Quius dei signa. 4.

Opera ostē facio testimoniū phibēt de me.] ¶ Not. ādū. trādēta z nō est q̃ sunt quedā opera que hominem scām ofi-

Opera ostē

faciētia sanādunt sed non faciunt: sicut sunt opera miraculorum z. loz que ēt aliq̃ mali faciunt virtute fidei. Alia sunt opa que scām fatiunt sed nō ostendunt sicut z simplicitas z hūilitas scōꝝ hominū z cetere virtutes eoꝝ que faciunt hoiem sanctū coram deo sed sepe reddunt despicabilē cozā mundo. Alia sunt opera que hominē scām faciunt et ostendunt sicut sunt opera pietatis que ex charitate fiunt. Scōs signū est est q̃ oues xp̃i sunt

Voces christi. 4.

qui voces eius audiūt. vnde subdit. [Oues mee vocem meam audiunt.] Quatuor aūt voces iste pastor dat ouibus suis. Prima est exterior exhortatio: secunda interior inspiratio: tertia est beneficiorum elargitio: quarta est corporalis flagellatio: sed quia multi sunt qui istas voces nō audiunt: ideo dominus conqueritur. di. [vocauī]. s. per exteriorem exhortationem [z renuistis

Prouer. 1.

extendi manum meam] multa bona faciendo: z non fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum: quo vobis bona proposita inspirabā z increpationes meas neglexistis per quas aliquando vos arguebam z flagellabam: ideo subditur magna comminatio ego quoq; in interitu vestro ridebo. Tertium signum est quod aliqui

Cognitio ouium xp̃i.

sunt oues xp̃i quando ipse xp̃s qui est pastor eas cognoscit. vnde sequitur [z ego cognosco eas]

Cognoscit aūt vt etiam supra dictum est fideles suos per imaginem z similitudinem suam quaz eis impressit: per arma virtutum quibus eos ornauit: per signa bonoꝝ operꝝ quibus eos decorauit: per charitatem adinuicem quo eos istruxit. Quartū signum est q̃ sint oues xp̃i: quando ipsum verum pastorē sequunt. vnde subdit [et sequunt me] mali autem nolunt sequi xp̃m: z ab eo fugiunt z se auertunt: boni vero sequuntur ipsum per imitationem bonoꝝ operꝝ. Christum ēt quidā sequunt ficte sicut hypocrite: quidam

D Sequitur xp̃m.

lente sicut tepidi z negligentes: quidā sollicite sicut amore dei feruētes. Hec aūt predicta domini verba quādo dixit. ego z pater vnū sumus [iudei] cetera ferētes iā non tulerūt: sz [lapides sustulerunt] z hoc durissima intentione fecerūt sez [vt lapidarent eū] sicut blasphemum moti iuore inuidie non amore iustitie: z qz absq̃ legis ordine qz enim duri erant z profunda domini ꝓba intelligere non poterant lapidibus similes ad lapides currebāt. [Respōdit ei iesus] dulciter eos reprimendo [multa bona opa ostēdi vobis] ad vestraz vtilitatem [ex patre meo] hoc est virtute patris mei facta. s. veritatē docendo: infirmos curando: z alia miracula faciendo [propter qd̃ hoꝝ] operum [me lapidatis] cū tamē ob hoc me onerare deberetis. Ubi sciendus q̃ quidam sunt qui reddunt mala pro malis: z istud ē phibitum: qz de vindictam sibi reseruauit di. Mihi vindictā z ego retribuā. Alij sunt q̃ red-

Reddentis genera.

dūt bona pro bonis z istō est quoddā naturale debitū z non meritorium: qz z publicani hoc faciunt. Alij sunt qui reddunt bona pro malis. et istud est perfecte charitatis indicium: sic fecit xp̃s z docuit suos discipulos. Alij sunt qui reddunt mala pro bonis: z istud est valde iniquum z tales erant iudei circa xp̃m: z ideo eos arguit di. multa bona opera z c. [Respōderunt ei iudei di. De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia: quia tu homo cum sis facis teipsum deum. [Asserens enim se esse vnum cum patre innuit se esse deum: non autem ipse seipsum fecit deū: sz pater generans eum feci ipsum deū. Dominus aūt volens eoꝝ furorē temperare [respōdit eis] se non esse blasphemū dicendo se esse deum vel dei filium naturalez, qd̃ probat p̃mo per scripturā. qz scriptura sacra cū sit inspirata nō pōt esse falsa z hec attribuit hoibus sanctis et propheris deitatem participatiue: ergo multo magis [quem pater sanctificauit]. i. sumentem ab eterno gratiā sm deitatez z iam sanctificauit. i. plenitudine gratie repleuit quantum ad humanitatez [z misit in mundum] ad saluandum z sctificandum ipsum sicut erat per ꝓpheras dicū pōt dici deus ꝓprie cuz tamē dicatur hō deus z verbus deus dissimiliter: qz homo adoptione verbum naturaliter. Si inquit adoptiui filij dij dicuntur quare naturalis deus filius non dicatur? Scriptura quidem sacra attribuit hominibus sanctis deitatem participatiue dictā sed

E Dñs participatiue. August.

xp̃o attribuit deitatem propie dictam sm eius Aug. tribus modis dicitur deus: natura vrde omnipotens: adoptione. vt participes deitatis. de quibus in psal. 82. dij estis. opinione seu nuncupatione. vt idola z demones. Deinde hoc fides ostendit per rationem. s. ex opibus p̃ris que faciebat. Omnia enim sm philosophum determinātur proprio opere: z ideo per propriam operationē certificamur de natura rei: xp̃s aūt faciebat opa diuinitatis ꝓpria. s. miracula torā facultātē creature transcendētia z virtute propria nō solū obsecrādo diuinā potētiā: sz aliquādo iperando

rando: et quo cōcludit q̃ in eo vere erat natura diuina: z p cōsequēs nō erat blasphem? dicēdo se esse deū vel filiū dei: ac si diceret nō tm̄ per ꝓba me esse filiū dei credatis: sz ēt p opa q̃ z mō quo eo facio z fcto ipso oīdū in me naturā z virtutē dei esse. [Sin ō vultis crepere ꝓbis] fidem adhibere [operib?] vt merito fidei amplius cognoscendo opa: veniatis ad fidē deitatis: [vt cognoscatis z credatis: qz in est pater] p nature inseparabilitatē z sui psensus volūtatez in oīa facta mea [et ego in patre] sicut a quo habeo naturā z veritatē z opa. In eo est pater z ipse in patre: inquantū est vna natura amboꝝ sicut vna opatio. Qui er go magis diligit vel credit amplius cognoscit. Unde hic mirabilē iudeoꝝ insaniam. Ipsi volebāt scire si esset xp̃s: z qz ꝓbis z opib? hoc ꝓbabat eū lapidare volebāt. Ipsi vero nec ꝓbis nec opib? id ducebant ad credēdū: sed tā q̃ obstinati [querebāt] studiose [eū apprehēdere] non bona apprehēdēdo. s. credendū: z intelligendū sed mala. s. ad seniendū et occidendū. Et apprehēdas vt habias illi apprehēdere volebant vt nō ꝓbarent. [Et exiuit de manib? eoꝝ] virtute trāsiēs per ipsos sicut apls fecerat vt oīderet se nō posse detineri nisi qn̄ vellet: et vt daret nobis exēplum declinandi malozū seuitiam qn̄ sine fidei periculo fieri pōt. Nō enī apprehēdēt̃ qz man? fidei nō habuerūt. Et relicta iudea ꝓpter incredulitatē eoꝝ [abiit iterū trās iordanē in locū vbi ioānes ꝑmū baptizabat: z ibi] ad ipsū cū discipulis suis [manebat] vt ppli venentes ad ipsum recordarent de testimonio ioānis z de testimonio dei patris et alijs vbi factis z dictis z fic habita primorum nouissimorū collatione cōfirmarent in fide ipsius. Cōspice igitur tā eum q̃ discipulos suos mestos recedere z eis toto posse cōpatere. [Et multi venerūt ad eum] nō tā corpore q̃ mētis deuotione: z crediderūt in ipsuz ex corde. Ecce ipsi apprehēderūt permanēre vt haberēt: sed iniqui iudei apprehēdere voluerūt discedentē vt nō haberēt. Mistice autē sm Theop. recedēs ab hierosolymis oīs hoc est a plebe iudaica ad loca fōtes habētis se trāsfert. i. ad ecclesiā ex gētib? q̃ habet fontē baptismi per quē multi ad xp̃m ascendūt qn̄ trāseuntes iordanē. Sciendū est hic q̃ mali iudei sunt nō solū illi qui litere legis z circūcisiōi carnis innitētes xp̃m blasphemāt: sicut isti de quibus hic dicit: sz etiā oēs mali xp̃iani q̃ solo noie christiani sunt z solū nomē habēt xp̃i a quo appellātur xp̃iani: qui ꝓbis ꝓsitenē xp̃m: factis autem negātes: quibus etiā verificat qd̃ hic dr: [qz sustulerūt lapides: vt lapidarent ieſum.] vñ Ambro. Quod fecerūt tunc iudei p̃sequētes: hoc vere faciunt hodie mali christiani male viuentes. christū enī lapidāt z occidūt. Quid est christus? Veritas: pax: z iustitia. Qui ergo p falsitate veritatē derelinquit p discordia odit vnitatem et pacem: pro tali pretio relinquit iustitiā: nil aliud facere videntur q̃ lapidare: crucifigere: z occidere christū: qz ipsius dona extingūt in seipsis. hec ambro. Et tales sunt in triplici genere Quidā enī lapidāt Jesum corde: quidā ore: z q̃dam manu. Primi sunt corda sua prauis cogitationibus z malis voluptatibus indurantes: secūdi sunt verba blasphemie in deū z sanctos pferentes: vel preceptis maiorū z prelatis suis recalcitrātes: tertij sunt per oppressionē violētie proximos ledentes. Primi ergo lapidant omnium iesum. quelibet enī mala cogitatio z mala volūtas est vn? lapis q̃ iacit cōtra eū. vñ Beda.

Iudei mala cum dicēti.

Christus.

Beda

Quorquor malas cogitatiōes q̃s assumit: quasi tot lapides in christum mittit. Et ideo beatus Ambro. nos animo net di. Videte fratres ne per opera vel cogitationes malas lapidetis iesum. Sz dices qño tā graue iudicatur peccatū cogitationis si ad opus nō ꝓcedit? Ad hoc dicendū q̃ tota rō pcti est in corde: aut? aūt exterior non aggrauat pctū nisi extensiue. Et qz xp̃s hz domiciliū suū in corde dicente apostolo. Nos estis tēplū dei viui. hinc est q̃ sicut xp̃s imitatur ad tēplū suū per cogitationes z voluntates bonas: ita expellitur p malas. Et sz hoc quelibet mala voluntas est quasi lapis quo dñs Jesus lapidat et expellit de tēplo suo. O q̃ detestabile est dñs domus lapidare z eijcere de hospitio suo. Iam sicut dicit apls. Quis ꝓsensus tēpli dei cū idolis? Quid aūt aliud sunt cogitatiōes quas quis format in corde quasi quandā imaginationem cōtra honorem dei nisi quedam idola? Et cum talibus idolis xp̃s in eōdē templo habitare dedignatur. Unde ad cōseruandam christi presentiam in tēplo suo hortat nos apls petrus. Dñm in cōd̃ Jesus sanctificate in cordib? vr̃is. Ille dñs Jesum in corde suo sctificat qui nihil nisi quod sanctū et deo placitū est in corde versat. Scōi lapidant dñm Jesum multipliciter sm quod blasphemia in deum multis modis committit. Prio enim committitur qn̄ deo negatur quod sibi cōuenit sicut qui negaret in deo omnipotentiam et oēm sciām vel prouidētiā. Et ad hāc spēs blasphemie ptinent illi qui in diuersis successibus dicūt in aio suo vere deus curat res humanas: vel similia: z de quibus dr Augu. super psal. xxx.

Iudei.

Iudei.

Iudei

regnantes cū xpo ⁊ in quib⁹ regnat xps. Cū in eis xps laudat ac ēt blasphemat ⁊ i plātos qui fuiūt deo i subdit ⁊ vice dei supa subditos posiri sunt ac p hoc in eis de⁹ honorat ac etiā blasphemat. Terti filr lapidant dñm Jesum sicut iudei lapidauerūt Stephanū sic eūt mali xpiani spūalr tunc lapidāt Stephanū: imo ipm xpm qm vi opprimunt ⁊ affligūt primum. Lapis eūt Sz a ledēdo ⁊ iō cū ptrim⁹ qui est mēbru xpi ledit ipse xps in mēbro suo lapidat. Sz sepe tristitia talr oppressor puertit eis m gaudiū sicut lapides quos mittebāt iudei ptra Stephanū ad afflictionē carnis dulces illi fuerūt ex gaudio mentis et cōuertebant in lapides preciosos ad coronam capitis: qz posuit deus in capite ei⁹ coronā de lapide pciosō ⁊c. Posset etiā dici q, vniuersaliter hō xpianus in oi pctō mortali lapidat xpm vnde Amb. O q pauci sunt in tanta multitudine xpianorū qui Jesum nō psequant ⁊ lapidēt: occidant. Huiusmodi etiā lapidatio sic declaratur Cum eūt xps sit adiuocatus noster ⁊ ppitiatio p pctis nostris q interpellat p nobis apō patrē idcirco ipse de pctis dolet ⁊ luget sicut ecōuerso de nostra conuersiōe gauder. Quotienscūq ei peccamus xpm cōtristamus ⁊ ledimus: ac per ē eum quodā mō lapidam⁹. Et intelligenda sunt hec saltem cū xps in corpore suo iam glorioso ledatur sensibilr: cū corpus illud sit impassibile vel q in ipsum cadāt passiones aīe vel partē sensitiuam ⁊ quasi sic pctis nostris lapidetur. Sz hm cōi lapidatio ē metaphorica sicut ⁊ crucifixio: quēadmodū ōt apls de quibusdā baptisatis et prolapsis rursum crucifigentes et semetipsis filium dei. Vbi glo. Non q crucifigāt filii dei: sed qz similes sunt crucifixoribus: crucifigunt āt i semet ipsis. i. quātū i ipsis est: sic in proposito quando mortaliter peccamus christum lapidamus ⁊ ledimus et contristamus: qz quantum in nobis est eum gaudio quod ipse de nobis expectat priuamus. In quo etiam sensu loquitur bernardus in persona christi sic alloquens peccatorē. Nōne propter te vulneratus sum? Nunquid non pro iniquitate tua afflictus sum? vt quid addis afflictionem afflicto? Magis aggrauāt me vulnera tui peccati q vulnera corporis mei. hec Bern. Sed ve oib⁹ istis dominum Jesum lapidātibus: quia abscondit noctiriam suam talibus: exit de templo cordium eorum et manifestat se amatoribus suis et habitat in illis.

D Lapidāt es opere. Lapis.

Ps. 20.

Ambros.

Bedā

Eloi.

Eulāl. 53

Hebr. 6.

Bernard⁹.

¶ Oratio.

Domine Jesu christe fac me encenia: et innouationes in templo cordis mei spūaliter celebrare semp meipsum renouando et assensiones in corde meo disponendo ⁊ da mihi bona opera facere que testimonium perhibeant de me ac vocem tuam audire credendo corde et obediendo opere: teq per imitationem bonorum operum seq: ⁊ inter oues tuas a te misericorter cognosci: custodi etiā me domine ne vnq malis cogitationibus et voluntatibus aut locutionibus vel operibus quasi lapidibus te a me expellam: sed semper te pgratiam in me habitare sentiam. Amen.

¶ De traditionibus phariseorum etiam contra dei mandatum. Capitulum. LXXXVIII.

Alia vero scribe qui putabant se habere pfectionem scientie ⁊ pharisei qui simulabant se habere pfectionem vite: dñm Jesum in tēplo reprehendere non potuerunt. Venientes ab hierosolymis i galileā eūt isequunt. In quo nimia apparet malitia eorū: quia descendētes ab hierusalem ciuitate sancta relinquentes tēplum sequebantur eum: et qz seniores populi ⁊ legisdoctores erāt et nō ad sciendum sed ad reprehendendū dñm venerāt obseruādo ⁊ insidiādo vt eū caperēt in sermone vel facto. Cū vt saltē ex discipulis magistrū tāq cōrēptorē doctrine senior arguāt: ⁊ si cū eū populo odiosus redāt videntes discipulos eius cōibus. i. nō lotis manibus mādūcare: qz indei cōia gētilibus immunda reputabant: et dicebāt. Quare discipuli tui trāsgrediunt traditiōes seniorū. Nō enīm lauāt cū panē manducant. Vbi beda. spūalia eūt pphetar ꝓba carnalr accipientes q illi de cordis et opis castigatiōe pcipiebāt dicētes lauam inimūdi estote: ⁊ mundamini qui fertis vasa dñi isti de solo corpore lauādo seruabant. Superstitiosa ergo hoīm traditio ob manducandū panē pcipit crebrius lauare: sed necessarius est eos qui panē de celo descēdentē participare desiderāt crebro eleemosynis: lachrymis: ⁊ aliis iustitie fructib⁹ sua opa purgare. hec Beda. Isti gerunt typum eorū qui plus zelant transgressionem humanarū traditionū q diuinorū pceptorum: plus decretaliū q euāgeliorū: plus cōsuetudinū q vtilitatū. Per istos etiā multū sollicitos de mūditia exteriori et modicū de interiori signant hypocrite ⁊ simulati arguētes alios de leuib⁹ ⁊ cum tū sint infecti grauibus videntes festucam in alterius oculo ⁊ non trabem in suo. Luca. Hōis quoq similes sunt multi qui volunt habere exteriora pulchra interiora aūt habēt fetida. Discipuli aūt domini instructi ea q virtutis tūc sunt opati nō lotis manib⁹ mādūcabāt: qz hoc nō prinere ad virtū vite intelligebāt: vt. Chry. Ideo aūt discipuli nō lotis manib⁹ mādūcabāt qz iam superflua despiciebāt ea solum necessaria attendentes: ⁊ neq lauāt: neq nō lauāt: q lege habentes: sed vt contingebat alterutrum facientes. Qui eūt et ipsum necessarium cibum contēnebant qualiter circa hoc studium haberent? Et quia hec traditio scilicet iubere man⁹ lauari non erant contraria legi: ideo dñs aliam traditionē legi contrariam ducit in medium et quasi clauū clauo retūdēs dicit eos deficere: qz faciebāt trāsgredi mandatū domini ppter mā datū hoīm: q nō erat faciendū: qz sm Bernar. nihil placet deo q cūq ei obtuleris neglecto eo q teneris. Unde [respondens ait illi: quare et vos transgredimini mandatū dei ppter traditionem vestrā]. q. dicat. sm gloss. Si vos contēnitis mādata dei pro traditionibus hoīm: quare arguitis discipulos meos qui mādata hominum dimittunt: vt pceptā dei custodiant? Et dñs quidē nō reprehendit mundētā corporalē sed hoc reprehēdit qz relicta mūditia interiori putabāt sufficere tantū exteriorē. Deinde hoc q dixit probando subdit [Nam deus dixit honora]. s. necessaria dando ⁊ reuerentiā exhibendo nam honor iste nō solum intelligitur reuerentia: sed et necessario administratio [pxes ⁊ matrē] in quibus ēt primus quilibz intelligit: sed illi notant quibus obligamur: [Et q maledixerit pri vel mri] nō tā ꝓbo vel signo q facto [morte moriat]. Dñs eūt imbecillitati ⁊ penurie parētū psules hoc p moysen pcepit: ⁊ iō ve illis q parētes debiles vel pauperes pt ēnunt ⁊ debitis obsequijs scz reuerētia ⁊ necessario exhibitione: defraudāt: Hāc aūt legē pharisei cupidi p suam doctrinā falsaz subuertētes vt sue auaritie psulerent ⁊ sub noīe pietatis impietatē induckerēt docebāt filios parētū ⁊ dicebāt cymeli⁹ erat bona parētib⁹ administrādo deo fauere ⁊ offerre: tū q eūt pr pncipalis ⁊ spūalis: tū qz is ⁊ talē oblationē parētes sustinerēt detrimentū corporale: psequebant tū bonū spūale inquantū illud q̄d erat in eorū necessitate puertēdo deo offerbat vt ita parētib⁹ suis ab eis necessaria exigētibus ea negare possent ditiores frequētius offerrēt ex q parētes egeni. fiebāt ⁊ oblatio filiorū sub ptextu religiōis in lucra sacerdotū cedebāt. Cū instruebāt filios q̄d egenis parētib⁹ rāderent ⁊ hoc eūt q̄d saluator ōt. [Vos aūt] scz aduersatiue [dicitis]. i. i traditiōe vra alios instruitis falso. s. exponēdo mandatū dei p lucro vro [quicūq dixerit]. i. dicere poterit [pri vl matri] o pr ⁊ mr q indies petitis munus a me [munus q̄cūq est a me]. i. ex mea deuotiōe deo. s. Sacrificij ⁊ oblatū [tibi pderit]. s. ad vtilitatem aīe magis q si darē tibi: qz tūc pdesset soli corpori. vel pūt legi interrogatiue sic [munus q̄cūq ex me]. i. ex meis rebus iā deuotū deo [tibi pderit?]. q. d. Quod vouit deo vis tuis vsib⁹ applicare ⁊ tibi pdesse? absit: qz sacrilegiū facere si acciperes. Sic dicebāt parētibus vt illi timētes accipere q̄d deo videbāt mancipatū ⁊ sacrilegij crimen incurrere inopis magis vellent vitā ducere q̄ de sacris comedere. Et est hic cōstructio defectiua. Cū est sensus. [Quicūq dixerit] ⁊c. s. licite ⁊ bñ pōt dicere illu: ⁊ implet pcipitum diuinū ⁊ legē ⁊ est dignus vita eterna ⁊ regno celoꝝ q̄d tū est falsum: qz sm veritatē est trāsgressor pcepti ⁊ hoc est q̄d subdit [⁊] sic per vestras suasiones filius postea [non honorificabit patrē suū ⁊ matrē] illud quod erat sibi debitū subtrahēdo [⁊] ita q [irritū fecistis mandtus dei] de parentibus honorādis ⁊ sustentādis [propter traditionē vram] que vre seruit auaritie. q. d. mandatū pietatis deseritis pp cupiditates impietatis. Sz vide ne hac auctoritate vt plurimi faciunt abutaris supra modū de rebus ecclesie ⁊ pauperū erogās parētibus. Ad maiorē aūt intellectū est ꝓsiderandū q pater p se tenetur filijs puidere qz est cā eorū q̄tū ad esse: ⁊ iō debet eis nutrimentū ⁊ documentū: filius aūt tenet puidere parētibus de necessarijs p accidens. i. si illi indigēt ⁊ ipse sit potens. ⁊ iō si prā necessitatē incurrerent bona bona de quibus filius pōt ei administrare iam sibi debita sunt: de alieno aūt nullus pōt deo facere sacrificium ⁊ iō talia offerre non est licitū. qz hoc est transgredi preceptū de honore parentū. Secus aūt si filius bona sua vouisset ante q parentes i necessitatē positi essent: qz tūc non esset licitū de eis prouidere parentibus. Deide redarguēs eos de sancritatis simulatione subdit [hypocrite dñs p phetisauit ō vobis esaias di. pplis hic labijs me honorat: ⁊c aūt eorū longe est a me] quia ostendebant sancritatē in verbis ⁊ exteriori conuersatiōe cū tū corrupti essent mala intētiōe. Isto pōt dici de illis qui bñ docent ⁊ male viuunt. In dñs eūt. ⁊ non corde deū honorare est bñ loqui ⁊ male viuere. [Sine cā] ⁊ frustra [colūt me] non habētes fructū inde: sicut eūt medicina ōr frustra ⁊ sine cā ppinari que nō pfert sanitatē ⁊ sic cultus diuin⁹ q̄ nō ducit ad felicitatem docētes doctrinas ⁊ mādata hoīm: p hec trāsgredi dei mandatū ppter auaritiā ⁊ lucrū. Et cōfutatis superbis ⁊ superstitiosis scribis ⁊ pharisei qui ad partē videnē sibi pdicta ꝗ discipulos dixisse cōuertit se ad turbā humilē ⁊ simplicez volens eos a falsa doctrina pharisoꝝ reuocare ⁊ cōuocatis eius ōr. [Audite] exterius aure corpis [et intelligite] interius aure mētis: audite vocem ⁊ intelligite virtutē. [Nō q̄d intrat in os] corpis s. cibus corpalis [coinquinat hoīez] spūaliter. s. os non cō in aīa ⁊ apud deū niſi inquantū p delectationē inquinat. male afficit q̄ ad cibū vel als esset sibi pbibitū: qz nō intrat i cor ei⁹ hoc est in aīam q cā est oīs immūdicie spūalis. ¶ Cū corporales sordes nō coīquināt spūaliter ⁊ iō nō est curandū vtz lotis vel nō lotis manibus corpalis accipiat ci b⁹ [Is q̄d pcedit ex ore] cordis ⁊ ab interiori radice vitiatis [hoc coīquinat hoīez]. s. ꝓba male cogitatiōis q̄ sūt malitie iterioris significatiua: qz ex cibo ꝗz se nō ē culpa: ꝗz ex ꝓba q pcedūt ex ore cordis ⁊ corpis: iō os ipm est diligenter custodiendū. Et qz non sufficit custodia, ꝓhana: petenda est custodia diuina sicut petebat pphēta di. Pone domie custodiā ori meo [⁊c]. q̄ quando audierūt illoꝝ religionē euacuari [accesserūt discipli] simplicitate motri ⁊ dixerūt ei. Scis qz pharisei quoꝝ magna est religio i cibis: audito hoc verbo q̄d. s. euacuat discretionē ciborū ⁊ traditionem seniorū: scādalizati sunt. i. indignati vel offensi. ¶ Istud non erat scandalum actum qz neq ex facto neq ex dicto minus recto ꝗz potius passiū: qz audito ꝓbo veritatis ⁊ pietatis ⁊ eqtatis scādalizati sunt qz oculis egris odiosa est lux. vnde nō dicūt tu scādalizasti: sed scādalizati sunt. Et ppter tale scandalū aliorū veritas vite iustitie ⁊ doctrine nō est dimittenda: q̄l pcedit ex ipsius scādalizati malitia. vnde Greg. Si de ꝓtate scādalū oriē rectius oriri pmitrit q̄ veritas relinquat. [Et dominus respōdēs ait. Omis plātatio] traditionū hūanarū. i. doctrīa ab hoīe inuēta q̄ legi dei nō est consona [quā nō plātauit pr meus celestis] immo cōfutūt repidiras carnalis [eradibit] cū plātatoribus suis: ⁊ hoc a fundamento xpo p reprobatione nemia fidelibus per separationem a terra viuē tū per primarionē qz nō habet firmū fundamētū ⁊ radicē. [Sinite illos] in precipitū damnationis ire: ⁊ doctrinā illoꝝ euitate. [Ceci sunt] in se carentes vero intellectu legis ⁊ duces cecorum] in regimine aliorum: qz alios suo errore cececant ⁊ eos ad precipitiū ducūt. [Cecus aūt] vt prelatus [si ceco] vt subdito [ducatum pfert ambo in foueā cadunt] sicut obliquitas linee pcedit ex obliquitate regule. vnde Greg. Cū pastor per obrupta vitiorū graditur consequens est vt grex in precipitiū ducat. Et Bern. Ridiculosa res est immo magis periculosa speculator cecus: doctor inscius: precursor claud⁹: prelatus negligens: preco mutus. Sed heu qz sicut claudi volunt preire: ita fatui precedere. Deinde Petro exigente exposuit discipulis parabolam predictam. Quia [omne quod in os intrat]

A Alia. et aliter.

B Lapidāt es opere. Lapis.

C Mandatū Bernard.

D Scandalū acceptū nō datum. Veritas nō est reliquēda.

E Parentum defraudatio

Brego.

Bern.

Ebusiones

Luc. 29.

i. aliqua ꝑs de omni qd̄ intrat in os [i secessus] per euacuationē tanq̄ superfluū [emittit] ⁊ ali id tanq̄ necessariū retinet ⁊ nen. rū istorū coinquinat hoiem spiritualiter: ⁊ iste modus loquendi frequens est in scriptura, vt in michea. Omne pro multis. Q̄ēs sanguini inficiant id est de oibus multi ⁊ similia. [Que aūt procedunt de ore intus nascū tur ⁊ de corde exeūt i. de cordis inundicia sicut fumus de igne ⁊ fetor de latrina [⁊ ea homines] iam inquinatum cogitatiōe ꝓtaua [coinquinā] i. si mulier magis inquinant locutione sordida: q̄ sunt conceptus mentis: ⁊ male cogitationis significa tiua. Ex cogitationibus enim malis ꝓueniunt ⁊ mala verba ⁊ mala facta ⁊ in actu interiori principaliter est culpa: cuius ea que extra apparent sui testimonia. vnde subiungit. [De corde eēnt] in quo est sedes aīe ⁊ de libero arbitrio [exeunt cogitationes male] sicut principia malitie ⁊ ex cogitationibus malis mali actus ⁊ verba procedunt vlterius scz [homicidia adulteria: fornicatiōes: furta: falsa testimonia: blasphemie: auaritia] inquantum aliqua iniuste detinentur [nequitia] cum malum affectamus et ꝑfere non possumus. [dolus] qui consistit i deceptione primi [iudicina] in cogitationibus: Odium. in ꝓximi in aspectu: in tactu: ⁊ ꝓtum ad quāhēz corruptionē mentis ⁊ corporis [oculus malus id est odiū ⁊ adulatio. nā qui odit oculū iniudī et malū ꝓximi ad eū quē odit ⁊ adulator nō recto oculto videt que sunt primi ad malū ipm̄ deducit: superbia i verbis factis vel signis: stultitia: cum sit malum ⁊ non cauet: vel stultitia est cuiusdam recte sentitur de deo. contrariatur enim sapientie que est diuinarum rerum cognitio. Oia hec mala ⁊ huiusmodi transgressiones ꝓceptorum dei in corde generantur ⁊ abiectus a corrupta voluntate procedunt ac spiritualiter homi Peccata in corde gene rantur. nem coinquinant. i. immundum ⁊ impurum reddunt. Hoc enim in culpam hominī imputat qd̄ in sua potestate existit. talia autem sunt que ꝓcedunt ab interiori voluntate per quam hō est actuum suoꝝ dōs. ⁊ ideo causa immundicie spiritualis non est nisi mala voluntas. Igitur scribarum ⁊ phariseorum verba maledicta que ex iniqua voluntate contra ꝓs ⁊ discipulos eius procedunt illa cos coinquinant. non lotis autem manibus manducare: ⁊ hmōi transgressiōes super statutorum traditionum: non coinquinant hoēsu immunditia spiritualiter: nec facunt impurum. q. d. Ex quo nullus cibus coinquinat spiritualiter hoiem ergo a minori. non lotis manib̄ manducare non coinquinat eum: ⁊ sic ostendit q̄ spiritualia literaliter intelligi nō debent. Vñ quando precipit in scriptura lotio absolute magis de spirituali q̄ de corporali intelligendū est Christo. lotione. Sed vt dicit Chris. videmus multos vt intrant ecclesiam lauantes manus ⁊ os: qualiter aūt mundam offerant animam curam nullam facientes. Marcus ꝓ non lotis ponit cōmunis: ⁊ ꝓ inquinat ponit cōiunx hebreo Communne pro immundo. rū iaiona qui cē immundum dicebant. Iudei eēt partē dei se esse iactitantes cōmunes cibos vocant quibus oēs vtuntur hoies: quos iō q̄ i lege phiiti erant immūdos iudicabant. Commune ergo quod ceteris hoibus parer et quasi de parte dei non est immundum appellant. Ex eo aūt q̄ dicitur esse: de corde exeunt cogitationes male ⁊c. colligit q̄ ⁊ si diabolus quandoq̄ Cogitatio malū. immittit homini cogitationem malū: cogitatio fiem tū malam non pōt immittere que mala fit Cogitatio tū per ꝑsensum qu. est in corde. Vñ qn̄ dr cum mala. misisset diabolus in cor iude. ⁊ in psal. immissio Psal. lxxvii. nes per angelos malos. Immissio accipitur pro Immissio. suggestiōe, aliter eēt non pōt illabi aīe, vbi ꝓ Hierō. ro. Ex hac sententia arguēdi sunt qui cogitatio Diabolus nes a diabolo immitti putant ⁊ non ex propria occultas nasci voluntate. Diabolus adiutor ⁊ intentor ma dis nesciū larum cogitationum esse potest: autor esse non cogitatio pōt. Si aūt semper insidijs positis leuem cogi nes malas tationum nostrarum scintillam suis fomitibus non facit, inflammat nō debemus opinari eēt cordis quo August. que occulta rimari sed ex corporis habitu ⁊ gestibus estimare quid versem̄ intrinsecus. Verbi gra. si pulchrām mulierem nos crebro videret aspiceremus: elligit cor amoris iaculo vulneratum. vñ ⁊ Aug. internas aīe cogitationes diabolū non videre certi sumus: sed motibus eas corporis ⁊ affectionū iudicijs ab illo colligi experimento didicimus. Secreta autem cordis solus nouit ille ad quē dr: tu solus nosti corda filiorū hoim. hec Aug. Solet quippe diabolus antecēdere ⁊ veniat premittere sui aduentus precursorē. f. mali cogitationē: quam si quis in corde suscepram nutricrit diabolus in corde habitaculum preparauit. Et quis diabolus q̄ꝝ sit adiutor ⁊ occasio malaꝝ cogitationum nō tū omnium: q̄ q̄ꝝ procedunt ex nobis tū. vñ Aug. Nō oēs August. male cogitationes nostre a diabolo insinuantur sed aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt: bone autē cogitationes semper a deo sunt. Qualiter autem cogitatiōibus malis resistendū sit docet Ansel. di. O ño aūt prauam voluntatem aut malam cogitationē a vobis excludatis hoc paruū ꝑiliū q̄ꝝ vobis do intelligite ⁊ tenete: nolite litigare cū peruersis cogitationibus vel peruersa voluntate: sed cuꝝ vobis infeste sunt aliqua vrili cogitatione ⁊ voluntate mentem vestrā donec ille euanescāt fortiter occupa te. Nūquid eēt expellēt cogitatio vel voluntas nisi alia cogitatiōe vel voluntate que nō ꝓcordat illi? Sic ergo vos habete ad inutiles cogitationes vt toto mīsi intendēdo ad vtiles mēs vestra dedignetur eas saltem recordari vel aspicere. Cum autem vultis orare aut in aliquā bonam meditationem intendere si vobis tunc importune sunt cogitationes quas nō debetis suscipere nunquam propter illarum importunitatē bonum q̄ incepistis velitis dimittere ne insigator earum diabolus gaudeat: q̄ꝝ vos ab incepto facit deficere: sed eo quez dixi modo illas premendo eas superate mēq̄ deleatis: nec tristemini de illarum infestatione q̄diu illas sicut dixi premendo nullum eis assensum prebetis ne occasione tristitie iterū redeant ad memoriā ⁊ suam importunitatem resuscitent. Hanc enim hs mens hois ꝑuetudinē vt hoc vñ delectatur aut ꝑtristat sepius ad memoriam redeat q̄ hoc qd̄ negligendo sentit aut cogitat. Sicut se ꝓ hēre principiū persona in sctō proposito studiosa i quolibz motu obstatu indecenti in corpe vel aīa sicut est stimulus carnis: ire: inuidie vel inanis glorie. Cunc enim facilime extinguuntur cum ⁊ illos velle sentire aut de illis cogitare: qel quid eoꝝ suastione facere dedignamur: mēq̄ funeatis q̄ huiusmodi motus vel cogitationes vobis ad ꝑcti imputent: si nullatenus voluntas ⁊ vestra se illis associat qm̄ nihil damnationis eēt his qui iunt in ꝓsecutione: qui non ꝓm carnē ambulāt. Scōm carnē eēt ambulare

ambulare eēt carnis voluntati concordare. Carnē aūt vocat apl's oēm vitiosum motum in aīa vel in corpe cū dicit. Caro cōcupiscit aduersus spm̄ ⁊ spūs aduersus carnē. Facile q̄ppe hmōi suggestiones extinguim̄ si principium earꝝ fm̄ predictū cōsiliū cōterim̄: ⁊ difficile ꝓ posq̄ capiet earū intra mentem admittimus. hec Ansel. vñ ⁊ Hiero. Ad ꝑctēm q̄ oēs perpetrāt nunq̄ ꝓueniet si incentiua vitiorū statim in mente iugulabis: ꝓparuulos babylonis ad petrā allides in qua serpentis vestigia non reperiuntur ⁊ tādem deo ꝓmittis si mei non fuerint oñati tunc immaculatus ero. hec Hiero. Ad vitandum etiā cogitationes malas multum hēre valet cor vnitum cū deo: q̄ hoc ipse a nobis ꝑcipue requirit vñ Bngo. In oī creatura que sub celo vanitatibus hūanis occupat nihil humano corde sublimius. nil nobilī? nihilq̄ deo similius reperitur quare nihil aliud querit a te nisi cor tuū. ¶ Et vniuersaliter in omni tēratione remedū salubre est deo inherere. vnde Aug. Cū inhesero tibi exonero me ⁊ omnino nusq̄ erit mihi dolor ⁊ labor. Moralr aūt in hoc euange. ponit ꝓdam ad increpationem phariseoꝝ ⁊ quedam ad instructionem discipulorū. Increpat ꝓ phariseos de tribus principaliter. Primo de impietate cū dicit [quare ⁊ vos transgredimini.] Secō de simulatione cū subdit [hypocrite bene ꝓphetauit de vobis esaias.] Tertio de superstitione cū subiungitur [⁊ cōuocatis turbis.] In primo suggillantur trāni qui mala statuta faciūt In secō falsi fratres qui simulāt exterius q̄ intus non sunt. In tertio heretici qui ꝓhibent homines a cibis quos deus creauit: non abstinēt a falsis doctrinis quibus se ⁊ alios corrūpunt. Circa scōm ponit triplicem instructionē. vnam in destructionem gulositatis cum dicit [oē q̄ in os intrat] aliā in refrenationē oris cū subdit [q̄ aūt ꝓcedit de ore.] Tertiā in custodiā cordis cū subiungit [de corde eēt exeunt] ⁊c. ¶ Oratio.

Ambulare fm carnes. Caro. Iaia. 5. Immissio. Psal. lxxvii. Hiero. Diabolus occultas nesciū cogitationes malas non facit. August. Bngo. Augustin' ebriatiter. Ansel. Cogitationes vnde. Cogitationibus malis resistendum est. Ansel.

Domine iesu xpe da mihi sic mandata dei sine transgressione seruare vt ea oibus ⁊ singulis ꝑferāt: et ab eis quacūq̄ occasione non recedam: nos etiāꝝ mihi in omni qd̄ in os corporis intrat gulositati resistere: ac interiori cordis mundicie ꝑcipue intendere: ⁊ os cordis ac corporis diligenter custodire: ⁊ qn̄ sufficit custodia hūana nisi assit diuina. Ideo te dñe suppliciter peto pone tu custodiam ipsi vtriq̄ oziueo ne aliquid in illud intret vel inde ꝓcedat qd̄ me spūaliter in aīa ⁊ apud te maculare valeat. Amen.

¶ De muliere chananea. Caput. lxxxix.

A Mat. 15.

Et relictis scribis ac pharisei: celūniatoribus ꝓpter ingratitudinē eorū [egressus inde] Jesus scz a partibus iudeorū abiit ⁊ [secessit in partes tyri et sidonis] vt tyros si donios q̄ curaret ⁊ gentilib̄ ꝓficeret. ¶ Tyrus eēt et sidon vrbes fuerunt chananeorū ⁊ gentiliū site tū in terra promissionis prope montem libani in corde maris qz filij israel non potuerūt totaliter expellere et exterminare gentiles de terra promissionis. ¶ Et cū ingressus eēt quandā domū causa quietis ex laboze vie accessit ad eū [mulier] gentilis non edocta per ꝓphetas ⁊ legē [chananea] natione

Tyrus et Sidon. Strophenissa.

strophenissa genere: q̄z chananei q̄ꝝ firia: phenicē tenebant: vt dicat strophenissa: q̄z a tyris ⁊ phenicibus descenderat. Siria q̄ppe est nomē gnāle puncie: phenis nomē cuiusdā speciei lis contracte in illa puncia sitetet iō cōpor it strophenissa. i. de tali cōtractu oriunda [a finibus illis egressa] non solum a ciuitatibus ꝑ peccatorū dimissione sz a finibus ꝑ electionē ⁊ occasionū vitationē: q̄z istud in finibus gestū est gentilū vbi mulier sequebat iesum. [Mulier a finibus illis] .f. gētilū ⁊ peccatorū [egressa] significat aīam peccatricē a finib̄ peccatorū ꝑ penitētia se auertētē. Non eēt sufficit homini a peccatis se auertere nisi etiā exeat a finib̄ pctōrū Augustin' q̄ sunt occasiones peccandi et cause. vñ Augu. Fines peccatorū exire est causas peccatorū excludere et eorū suggestionibus aditū nō mauligere. Vbi notandū q̄ qñ supra dixit dñs. In viā gentiū ne abieritis. .f. ad predicandū istud verbū ꝓhibet inuitationem nō receptionem si venirent. vñ dñs mulierem extraneus nō inuitauit: sed venientē recipit: ⁊ hoc significat in aduentu magorū qui a dño sunt recepti quasi primitie gentiū. Ista eēt mulier famā ⁊ miracula iesu audiuerat: iō firmiter credebat q̄ filia sua sanare potest. vñ [clamauit dicens ei. Miserere mei] qz misera sum: ⁊ in hoc dicit mei ꝑtē vehemētia affect? sui: q̄z malū alienū. .f. filie reputat suū: sic dz facere ꝓlatus qui libet [dñe] ꝓpter naturam diuinā [fili dauid] ꝓpter hūanā: sed simul [dñe fili dauid ꝓpter ꝑsonā in duabus naturis vnitā q. d. ex diuina habes ꝑtēmq̄: potēs es dñe: ex hūana ꝓlōtātē: q̄z dauid māsuetudinē: ⁊ vnio ne cōmissionē: q̄z iō deus factus est filius dauid vt nos saluet. ¶ Filiū aūt dauid appellat q̄z ꝑs promissum iudeis descendere de genere dauid audiuerat. ¶ Magna fides chananee hic notatur q̄z verū deū ⁊ verū hoiem iesum confitetur deū credit vbi dñm vocat: hoiem credit vbi filiū dauid dicit. Nihil ex merito postulat: sed solum dei miam efflagitat dī. [miserere] q. d. non alego mei itū: nō peto iudiciū: non obliuiscor defectū: sed postulo bñficiū: iō [miserere mei.] vnde Christo. miserere mei dñe fili dauid. O ꝑclara cōfessio. Euangelista fit mulier deitatē eius ⁊ dispensationē annuncians. cōfitet eēt ⁊ dñationē ⁊ incarnationē eius miserere mei. Vides philosophis mulieris dicētis miserere mei. Nōinquit habeo ꝓscētia bonoꝝ operū nec recte vite fiducia. Ad miaz cōfugio vbi cessat iudiciū: ad miaz cōfugio vbi ineffabilis salus est miserere mei. Modicī sermo. sz immensum benignitatis cōtinet pelag?. vbi enim mia postulat ibi vniuersa cōprehēsa sunt bona. hec Chri. Et vt magis eum ad cōpassionē moueat totum et dolorez enarrat dī. [Filia mea] nō ancilla nō extranea sz filia q̄ō est mihi grauius [male verat] nō quocūq̄ dolore sed [a demonio] q̄ō est ei periculosius. In quo vulnera medico detegit ⁊ magnitudinē ⁊ qualitē cōmeritatē morbi q̄ ꝑmit. [Jesus aūt nō rñdit ei verbū datio. nō ꝓpter indignationem sed vt eī? ꝑstantiam ꝑbaret ⁊ ꝑbatā manifestaret: ⁊ vt ex ꝑseuerātia in prece ostenderet fides eius ⁊ deuotio dignior ex auditione ⁊ in illo silentio ꝑm Augu. xps erudiuit domū cum discipulis quos multer sequens in via nihilominus instabat ⁊ ꝑseuerabat clamās intantum vt discipuli misereti ignari mia mori importunitate mulieris victi rogarēt ꝓ ea [dicentes. Dimitte eā] quam tenes non exau-

B Chananee fides. Confessio eius. Christo. Perseuerā tie cōmeritē. Augustin'

dendo[qz clamat post nos]pre angustia que eã
tenet premendo. Fac qõ ipsa peritt ⁊ sic recedat.
moti essẽ ad hoc videntes eius fidem ⁊ deuo
tionẽ. [Jesus autem ridens ait. Nõ sum missus
nisi ad oues domus israel[.i.ad iudeos[qui pe
rierunt].s. per infidelitatem a deo recedentes.
Ad illos porius venire debuit quibus pmissus
fuit. In hoc vitat scandalũ iudeoz quãtũ est in
se ⁊ reddit eos inexcusabiles. Loquit de sua ins
sione ad predicandum in psona ppria qz nõ fuit
missus nisi ad iudeos primo ⁊ psonaliter; sed ex
cõsequẽti ⁊ per aplos ad gentes. ⁊ iõ iudeis tan
q̃ eorum apostolus principaliter missus in pro
pria persona tm̃ predicauit ⁊ miracula fecit; nisi
in casu ex aliqua causa sociali etiãz circa alios
hoc agere; vt sz ecclesiã in fide gentiũ esse fun
danda ostenderet sicut habetur hic ⁊ supra vbi
xp̃s predicauit samaritanis deuote eum recipiẽ
tibus, post mortem aũt xp̃i p̃dicata est fides pu
blice gentilibus. [At illa]misera misericordiam
sequitur repulsa, non erubescit; importune cla
mat: saluatorẽ adoratione latrie adorat[dicens.
Dñe adiuua me]se adiuuari postulat infirmita
tẽ essi filie suã reputat ⁊ p cõsequẽs etiã sanitate
rem. q.d. Si vsq̃ modo nõ fui tũ modo volo esse
ouis dei in signum huius adoro te sicut ouis pa
storem. ⁊ ideo[dñe adiuua me]sicut pastor adiu
uar ouẽ suã debilem ⁊ infirmã. [Qui respondẽs
ait. Non est bonũ] qz est ꝗ ordinẽ iuris ⁊ ẽt na
ture[sumere]⁊ auferre[panez]. i. verbum dei ⁊
saluris seu doctrinam ⁊ oationẽ miraculosam
[filioz]. i. iudeorum: qz pmissa sunt iudeis tãq̃
spũ alibus filijs propter cultũ vnius dei[⁊ mitte
re canibus]. i. dare gentilibus qui aũ cõuersio
nem dicebantur canes rõne immũditie ⁊ rõne
idolatrie rõne seuitie in sctõs. [At illa dixit]ec
ce humilitas mulieris que tãto plus magnifica
tur quãto maior fuit obiurgatio; que tãta fuit
patet ex trib⁹ qz nõ filia nõ pane digna: ⁊ poti⁹
canis est dicta; ipa cõcessit oia. Vñ sequit[etiã
dñe]. q.d. verum dicis qz sum canis. Canem me
vocast canis tnus esse volo; ergo me canem tũ
nutriqz nõ possum relinquere mẽsam dñi mei.
Dñi canes nõ expellunt ⁊ ⁊ si expellunturp vnã
portã ipi reuertunt per alias. Si ergo sum canis
nõ debes me expellere a re: ⁊ si expellis me a te
protinus redibo ad te. [Nam ⁊ catelli edunt de
micis que cadunt de mensa dñorũ suorũ]. q.d.
dñe nõ peto panem sed micã; qz istud quod peto
est tibi quasi mica parua ⁊ qz cõsuetudo est q̃
dñi dant canib⁹ ⁊ catellis suis saltem micas er
go da mihi istã micã quam peto. f. filie mee cura
tionẽ. Vel etiã[dñe]. i. bonũ est in casu vñ nõ est
cõtrarietas in verbo xp̃i ⁊ mulieris: qz xp̃s xp̃i
est intelligendũ q̃ nõ erat regulariter ⁊ vniuer
saliter bonũ cũ xp̃s, esset aplis iudeorũ ⁊ sed ver
bũ mulieris intelligendũ est in casu scilicet pro
pter petentis deuotionem ⁊ vt ostenderet eccle
gentiũ futurã fundationẽ[nã ⁊ catelli edũt]⁊c.
quasi diceret. Si catelli aliqua modica ⁊ mi
cas cadẽtes de cibo filijs concesso ꝗcipiunt. Ita
etiã gentiles aliquid saltẽ modicum de bñficijs
xp̃i percipere debent. Vñ sic intelligi põt[nã ⁊
catelli]id est gentiles immũdi ⁊ miseri[edunt]
id est cedere debent[de micis]. i. de reliquijs [q̃
cadunt de mensa dñorũ suorum]id est iudeorũ
q̃b⁹ mensa scripture ⁊ fercula miraculorum et
alia que ad salutẽ nostrã ptinent posita sunt. q.
d. debemus habere aliquã micã tue largitatis.
Vñ ⁊ si non vis facere nobis sicut iudeis varia
miracula saltẽ vnũ fac: sana filiã meã non peto
panẽ integrũ cũ filijs in mensa pfis ⁊ ⁊ micas ⁊
reliqas sub mensa eius cum catulis. q.d. Non in
dignitate mea sz tm̃ in mia tua cõfidens gram
tuaz peto. In me feruet ista multitudo panis ⁊
canis: ⁊ indigna sum vt panẽ integrũ prebeas
vel micã tribue filiam meam sanando qõ quasi
mica reputabit respectu mirabilii que fecisti. Vbi
Chri. Vide mulieris patientiã ⁊ hũilitatem
de⁹ enim vocat iudeos filios ⁊ illa dños mec do
luit de inimicorũ laudibus nec de suo molesta
ta est cõtitio; imo amplius se hũiliauit; nã de⁹
gẽtiles vocat canes ⁊ ista catellos: Ile panẽ hec
mẽsam dicit. vñ ⁊ Bie. mira sub psona mulieris
cananitidis ecclesie fides patientia hũilitas. Fi
des q̃ credit sanari posse filiã suam: patientiam
qua toties ptẽpta p̃cib⁹ pseuerat: hũilitas qua
se nõ canibus sed catulis cõparat. Scio me in
quit filioz panẽ non mereri nec integros cape
cibos posse nec sedere ad mensam cum patre sz
cõtẽta sum reliquijs catuloz vt p hũilitatẽ mi
carũ ad panis integri venã magnitudinem, hec
Biero. ¶ Et nota hic triplicez mulieris peritio
nẽ. In prima petit liberari dicens[miserere mei
dñe fili dauid.] In secunda petit adiuuari dicẽs
[dñe adiuua me.] In tertia petit satiari dicens
[nã ⁊ catelli edũt]⁊c. In prima confitet se mise
ram: iõ ait[miserere.] In secunda infirmã: ideo
addidit[adiuua me.] In tertia mendicã: iõ sup
addidit[nã ⁊ catelli]⁊c. q.d. ⁊ si a mensa non tm̃
amicis excludas. Hic enim est ordo. primo fit
hõ miser per pctm̃: ⁊ secũdo impotens ad resur
gendũ: ⁊ ideo medicus ad releuãdũ. In illis er
go peritiõibus significat ordo effectuũ gratie.
In prima petit gr̃am remissionis ⁊ hec pertinet
ad gratiam iustificantem. In secunda gratiam
operationis ⁊ hec ad gratiam operantem. In
tertia gratiam consolationis ⁊ hec ad gratiam
consummantem. Et qz sic prudenter habuit se:
ideo tandem benidnẽ audire respõsum meruit.
Hic ẽsi[respondens iesus ait illi. O mulier ma
gna est fides tua]qõ ptz ex verbo ⁊ facto sud: qz
nõ fuit retardata a feruore petẽdi: primo ppter
taciturnitatẽ; nec post ea ppter ei⁹ negatiuam
respõsionẽ: nec ppter illatũ cõuitiũ iam te non
voco canem: sed mulierẽ fidelem: qz tanta est fi
des tua q̃ me superauit ⁊ vicit. iõ fiat tibi sicut
vis ⁊ quasi diceret. Fides tua hoc mereẽ qõ ptz
ex facto cũ subdit. Et sanata est filia eius ex illa
hora. ex qua scilz dñs dixit[fiat tibi sicut vis]di
cere essi dei est facere: qz essi a feruore peritiõis
nõ refriguit sed pseuerauit ⁊ valde se hũiliauit
iõ diuina pietas se amplius cõtinere nõ potuit
q̃ semp in oatione hũiliũ respexit ⁊ preces eorũ
nõ despexit: igitur qz magnam fides habuit hoc
qõ petit impetrauit immo obtinuit q̃ postula
uit. Nam postulauit filie sue corporis sanitatez
⁊ nõ solum hanc ei obtinuit; sed etiam mẽtis in
stificationẽ ⁊ sibipsi plenã cõuersionem. Bepe
essi ppter magnã fidẽ petẽtis de⁹ plus exaudit
⁊ plus cõcedit q̃ ille petit. vnde Chri. O mulier
magna est fides tua: nõ vidisti mortuum suscita
tũ: nec leprosum mundatũ: nec prophetas audi
stis: nec legem meditata es: nec mare in diuiso
nibus scindi vidisti ⁊ nihil horum contemplata
es in tuip ⁊ despecta ⁊ cõtempta es a me ⁊ nõ re
cessisti: sed pseuerasti petẽto: ⁊ qz magna ẽ fides
tua copiosa cuius est gratia ⁊ sanata est inquit

Missus ad iudeos xp̃s

a Chrso.

Humilitas ⁊ patientia chananee.

Hiero.

Petitio triplex chananee.

Remig. Catechisan diargumẽtum.

b Fides q̃ nam.

Catella chananea.

filia eius ex illa hora: non ex qua venit mater in
in domũ eius: sed ex qua dñi sermo pcessit. Et
iterum chananea mulierẽ magno dono impletã
remisit. Ju hoc euidenter ostendit q̃ñ de⁹ etiã
illa q̃ nobis parata non sunt dare possit si velze
menti⁹ postulet: non est inquit bonũ tollere pa
nem filiorũ ⁊ dare canibus: ⁊ tm̃ dedit: qz illa ve
hementer exegit. Judeis ẋo e regione monstra
uit qz desidiosis nec illa q̃dẽ tribuit que eis fue
rant p̃parata. Denicq̃ illi nihil acceperũt: immo
etiã ppria pdiderunt. Et iõ qz minime q̃sierunt
ne sua quidẽ acceperunt: illa ẋo qz vehementer
incubuit vẽdicare ⁊ rẽ filiorũ accepit canis tm̃
q̃ppe bonũ est fides sedula ⁊ deprecatio pseue
rans. Et iterũ. Tu aũt intrẽde qualiter apostolis
victis ⁊ non pficientib⁹ ipa pficit tã magnũ q̃d
ex instantia oronis: teteñ p nris norijs a nobis
vult magis rogari q̃ ab alijs p nobis. hec Chri.
De sarepta ad duas leucas est sidon ciuitas aũ
cuius portã ondẽ vna capella in loco vbi locu
tus est dñs chananee: ⁊ deinde sanauit filiã ei⁹ ⁊
via q̃ ducit cesareã philippi in yturea: sicut aũt
fides matris coopatur filie sic fides ecclesie par
uulis quo baptizant in ei⁹ fide. Vñ sm Remig.
Datur hic exemplũ cathezisandi ⁊ baptizãdi in
fantes vt fideles p suis paruulis deo fidẽ pmit
tent quaten⁹ sicut fide istius mulieris sanata ẽ
filia eius: ita ⁊ fide catholicoz viroz peccata p
uulis relaxent. Per fidẽ essi ecclie ⁊ confessionẽ
seu responsionẽ offerentiũ n baptismo liberãt
a demonio paruuli qui necdũ p se sapere vel ali
q̃d agere possunt boni aut mali. Allegorice a sit
sm eundẽ Remigiũ. Hec mulier sanctã ecclesiã
signat de gẽtibus cõgregatã. Per hoc essi quod
dñs relictis scribis ⁊ phariseis venit in partes
tyri ⁊ sidonis signat: quia relictu⁹ erat iudeos
ac transitu⁹ ad gẽtes. Est aũt hec mulier egre
ssa a finibus qz sancta ecclia recessit a pristinis
erroribus ⁊ vitijs. Rogat quoq̃ pro filia. i. p po
pulo suo nondum credente: vt ⁊ ipsi absoluan
tur a fraudibus diaboli. Et si ad primam petitio
nem ecclie dñs salutẽ aie differt dare nõ est de
sperandum vel a petendo cessandum: sed magis
precibus insistẽdum ⁊ ad deum ⁊ ad sanctos re
currendum ⁊ tunc perficietur oatio vt sequat
effectus quantumcunq̃ fuerit chananeus gen
tilis canis. ⁊ immundus: merito autem magna
dicitur fides ecclesie de gentibus quia cum gen
tes nec lege fuerint imbute: nec prophetarũ vo
cibus instructe ad predicationem n or apostolo
rum in auditu auris obedierunt ideoq̃ salutẽ
impetrare meruerũt. ¶ Moraliter autem filia
est anima vel conscientia cuiusliber intra eccle
siam diabolo mancipata p qua mater ecclesia
orat vt ipse homo pro fedata conscientia, vnde
Raba. Si quis conscientiam habet alicuius vi
tij sorde polluta: filiam habet a demonio vera
tam. Et si quis bona que gessit peccatorum pe
ste fedauit filiam habet immundi spiritus fu
rijs agitatam. Ideoq̃ necesse est vt ad preces la
chrymasq̃ configiat sanctorumq̃ intercessio
nes ⁊ auxilia queratur vñ ⁊ Chri. Imitare chana
nam vir mulierem. Sed forsitan dicis. Non ha
beo filiam: que demonio plena sit: sed habes ani
mam peccatis refertã. Dicito ⁊ tu miserere mei
domine: qz anima mea male a demonio vexatur
grandis essi oen oa pctm̃ est. hec Chrso. Male
aũt veratur anima q̃ veratio non sentit peius
q̃ñ morbus desperat: pessime q̃ñ medic⁹ cõtẽui
tur. sm Theop. quoq̃ vnusquisq̃ nrm cũ peccat
mulier est aia eius peccatrix. i. fragilis infirma
cuius filia est opatio prana q̃ filia a demone est
possessa: qz actus prauí demonum sunt. ¶ Petõ
res aũt existẽtes nũcupamur catelli impleti im
mundicijs ppter qõ nõ sum⁹ digni panẽ dei re
cipere: aut participes fieri immaculatoz miste
rioz dei. Si ẋo cognoscentes nosmetipsos p hu
militatẽ esse catulos hũiliter confteamur petã
nã: tũc sanat filia: qz delet opario prana. sm ẋo
Aug. Per mulierẽ chananeã põt intelligi ratio
superior q̃ legibus eternis inspiciendis ⁊ cõsulẽ
dis intendit: p demonẽ aũt intelligendũ est ipa
sensualitas q̃ ẽt p serpentẽ signat: Sic ergo pa
rifoxmiter filia mulieris chananee vexat qñ p
sensualitatẽ inferior rõ ad cõsensum peri mortu
alis ipellit: cui⁹ sanatio p mrem. i. rõnẽ supior a
dño petit: nã rõ supior ad optimã deprecat. Et si
cut dñs obtulit exaudire petitionem mulieris
chananee vt eius fides clarius appareret ⁊ sic ⁊
dñs aliqñ obmittit pulsum rõnis inferioris p sen
sualitatẽ diuti⁹ pcrabi vt augeat meritũ tenta
ri ppter qõ paulo petẽti stimulũ carnis a se au
ferri dicit dñs virt⁹ in infirmitate pficit. Imite
mur ergo ⁊ nos ecclie filij hanc mulierẽ q̃ de gẽ
tib⁹ credẽdo mr̃ nra in fide effecta ẽ q̃z de gẽti
litate venim⁹. Habeam⁹ fidẽ vt vnũ ⁊ trinũ desi
credentes q̃cq̃d iuste ab eo petim⁹ nos impetra
re posse credam⁹. Habeamus cõstãtiã vt si diui
na dispensatio fces nras tarpius exaudierit: tã
diu pces p̃cib⁹ iungam⁹ quousq̃ hoc qõ petim⁹
ipetremus. Et si ad ipetrandũ nos idoneos non
sentimus: ipsũ alijs fratrũ oronis adiutoziũ q̃ra
mus: vt sicut ista mulier aplis p se interuenẋẽ
rib⁹ qõ petebat pmerui ita ⁊ nos cõib⁹ precib⁹
magis q̃ singularibus ⁊ ppzijs adiuuari creda
mus habeamus hũilitatẽ: vt alijs de nobis ma
iora existimantibus nos minores iudicem⁹ exẋẽ
plo huius mulieris q̃ cũ a dño canib⁹ cõparata
eẋt ipsa de se humili⁹ sentiẽs catellis se coequa
uit hãc humilitatẽ in corde habebat q̃ despect⁹
ab alijs dicebat. Nudã ⁊ vilior fiam plusq̃ fa
cus sum: ⁊ ero humilis in oculis meis: vt eum
instãter dñm vt sanet filias nras orem⁹ vt sanet
a pctis ⁊ liberet nras aias q̃ male a demonijs ⁊
vitijs vexant. Clameruus humiliter ⁊ perseuerã
ter ad eũ dicẽtes cũ chananea miserere mei dñe
fili dauid: ⁊ dñe adiuua me. Illa essi aia a demo
nio vexat que peccare nõ cessat ⁊ in crimine p
seuerat que si bene cõuersa fuerit ⁊ de xp̃i mia
non desperauerit dicetur ei a pissimo dño fiat
tibi sicut vis: ⁊ sanabit ex illa hora: qz petõ qua
cunq̃ hora conuersus fuerit ⁊ ingemuerit: vita
viuet ⁊ non morietur. Noli ergo desperare vel a
petendo cessare: qz si corde integro fideli ⁊ puro
in oratione perseuerãs coram deo tuo humilis
ueris reputãs te indignum in beneficio suo cer
tissime credas q̃ quecunq̃ petieris obtinebis.
Et sicut apli rogauarunt pro chananea sic ⁊ an
gelus pro re rogabit ⁊ oronẽ tuam deo offerens
vtilitatẽ tuã procurabit. ¶ Oratio

Omnipotẽs iesu christe te rogo ⁊ obsecro
miserere mei ⁊ adiuua me in meis ne
cessitatibus ac tentationum ⁊ tribu
lationum vexationibus: ⁊ si domine qz
canis sum ⁊ apud te vir vt canis non sum de
gnus integrum a te panẽ id est magnitudinem
donorum tuorum recipere saltem da mihi mi
cas paruulas. i. aliquantulum de gratia tua si

Theop.

b Petões ca te ipsa est.

Chrso.

Humilitas ⁊ patientia chananee.

Augustin.

Sidon ⁊ capella eius.

Hiero.

Petitio triplex chananee.

Remig.

Catechisandi ⁊ baptizandi infantes.

Allego.

Moraliter anima.

Raba.

Chrso.

Chrysosto.

Petit dauid 2. Reg. 6.

ne qua aia mea male a demonio vexaꝝ. Ipsa vero quātūcūq; prava fuerit a pcto ⁊ demonio liberabitur. Nam gratia tua existens in aia ⁊ deleat omnia peccata ⁊ deo facit animam filiā adoptivam. Amen.

¶ De surdo ⁊ muto a demone obsesso. Capit. xc.

Marci. 7. Iterum exiens iesus de finib⁹ tyri venit per sidone ad mare galilee inter medios fines decapoleos.] Decapolis nomē est regiōis decem vrbes cōtinentis ⁊ dicitur a decas qd ē decē ⁊ polis quod est ciuitas. ⁊ huius regionis vna pars est vltra iordanem ⁊ alia citra. Igitur mare galilee quod est quidā lacus p quē transit iordanis fluuius respicit vtriusq; partis regionis predicte fines ⁊ terminos. [Et adducunt ei] per fidei sue deuotionem [surdum ⁊ mutum. [nō erat iste talis a natiuitate nec ab infirmitate super ueniēte: sed a demone ipm obsedēte ac eius auditū ⁊ loquelam impedienteꝝ in ipso tria miracula concurrūt: qz auditus ⁊ affatus fuit ei reddit⁹ ⁊ a demone fuit liberat⁹. [Et deprecabant eū vt imponat illi manū [omnipotentē q cōsiderat eū. efficax est essi man⁹ xpi ad saluandū. Sanat quē tangit tetus. sanat quē tāgit saluatoꝝ: qz ipse est sal⁹ ⁊ vita. mō alīide querit herbas: ipse est medicus ⁊ medicina. Tangit ⁊ sanat respicit ⁊ medet. ¶ Moraliter omnis xpi actio nostra est instructioni ergo tu vis curari sequaris exēplarē instructionē medici. Exeas de tyro. i. de pctō per cōtritionē. interpretat essi angustiaveniās p sidonē. i. cōfessionē interpretat enim venatio ⁊ cōfessio: venat circunstantias pctō ad mare galilee transmigrādo p satisfactionem a delectationibus carnis ad opera satisfactoria p medios fines decapoleos observādo. s. decē pceptaꝝ: pducāt aūt te timor ⁊ amor. [Et apprehēdens eū iesus de turba seoꝝsum misit digitos suos in auriculas eius ⁊ expuens tetigit sputo linguam eius.] Christus aliquādo sanauit infirmos tangēdo eos corporaliter vt ostēderet humanitatē suā esse deitatis instrumentum: qz per humanitatem faciebat miracula instrumentaliter: sed per deitatē principaliter [⁊ suspiciens in celū ingemuit] ex cōpassione: vt q reus a deo auxiliū oāderet se verum hominem [⁊ aut effeta qd est adaperire]. s. tā in viculis auriū q̄ in vinculis lingue vt audias ⁊ loquaris p recte. In quo oādit se esse ve⁹ deū curādo p imperiū. hoc vno sermōe curauit eū: qz statim ad eius imperiū [aperte sunt aures eius ⁊ soluta ē lingua eius ⁊ loquebat recte.] Mistice per surdū ⁊ mutā accipit gen⁹ humanū qd monita salutis nō audierat ⁊ alande dei cessabat pro quo deprecabant patriarche ⁊ prophete incarnationem xpi desiderātes vt imponat illi manū mieque hoies sanat: per aduentū eius in carnē: s ⁊ paris peste ⁊ oi fere morbo in pmo parēte pcussum est gen⁹ hūanum. ¶ Lecak dū videt nō vidēda. Surdus fit dū audit nō audiēda. Dū adorat emungit. Obmutescit dū loquit. Mācus fit dū manū erigit ⁊ ad vetitū pomū extēdit. incurvat dū superbia erigit. Hydropicus fit dū cōcupiscit. Claudus fit dū pgredit. Lepra suffundit dū virtutibus nudat. Demone impletur dū dei

Decapolis.

Tangendo sanati.

Mistice.

tatem appetit. Mortif dū audacter pctū excusat. ¶ Circa sanationes istius lāguidi plura hic tangunt. Primū est eius adductio ad deū p preces patrū sctōꝝ. Scōm est apprehēsio. vt eū genus hūanū liberaret natura nostrā apprehēdit. Tertiū est ipsi⁹ a turba sequestratio vt doceret nos fugere inanē glia ⁊ actibus nostris. Quartū est digitoꝝ imissio vt doceret in eius mēbris diuinitatē habitare: ⁊ potēs esset ēt verbo sanare. Digiti ēt q̄ in aures mittunt dona spūsancti sunt. de quo ⁊ digitus dei est hic. Et ita digitos in auriculas mittit cum p dona scti spūs aures cordis ad intelligendū verba salutis aperit ⁊ pceptis suq; gr'am obediēdi tribuit. Quintū ē tactus lingue eius eū saliua: vt onderet q̄ oia mēbra sacri corpis eius diuina existūt ⁊ sctā ēt spū tū qd̄ vinculū soluit. etenim oē sputū superfluitas qdā est: sed in dno oia sunt diuina. Saliua ēt excapite in os defluens diuina sapientia est ⁊ que vincula labioꝝ soluit. Et sic expuens linguam tangit cum ad fidei confessionē ⁊ predicationē sapientia dat ⁊ ora relaxat. Sextum est aspect⁹ in celū vt inde cunctis infirmantibus medela ac oē remediū querendū esse ostenderet: in celū thesaurū cordis nostri erigere: ad deum intentionē nostrā semper dirigere doceret. Septimū est gemitus: nō qz ipsi opus esset cū gemitu aliquid petere a patre qui cuncta peritū⁹ dat cū patre ⁊ vt gemere nos doceret: ⁊ gemēdi exēplū nobis dare: cū p nostris seu alioꝝ excessibus ⁊ erroribus vel desiderio patrie celestis superne pietatis p sidia inuocanus. Ingemuit ēt nostrā cām suspiciēs in seipso. ac nature misertus humane ⁊ compassus miserie tantarum infirmitatum in quas genus humanum incidit propter pctū. Octauum est xpi imperium cuz ait. Effeta qd est hebreum ⁊ idem qd adaperire imperatuum passiui verbi. i. sis apertus: quod licet proprie loquendo ad solas aures referatur tamen per verbum istud oīs intellexit q̄ vtraq; infirmitas curaret: qd pt⁹ per effectū subsecutum vbi ⁊ Bedā vtraq; natura vnius ⁊ eius dē est xpi manifeste distincta. [Suspiciens eū in celū] quasi hō deū precaturus [ingemuit] sed mox vno sermone quasi potens diuina maiestate curauit. Aures denq; infirmi ad audiendum aperiuntur: ⁊ lingua a loquēdū soluit. vnde sur d⁹ qui preceptis diuinis aures cordis non commodat ⁊ mutus qui clausa in diuinis laudib⁹ ora tenet per gratiam dei iustificatus vtrumq; operatur: vinculum quoq; lingue soluitur: qm̄ ad orationem: ad proximi edificationem ad peccati confessionem: ⁊ ad dei laudē lingua vtimur. Hinc igitur docemur vt quotlib. ⁊ peccatores quotidie per pdicationem nostram deo adducere studeamus ⁊ pro illis iugiter exorem⁹. Deprecatio essi adducentium significat ecclesie intercessionem. vñ Beda. Surdus ⁊ mutus est q̄ nec aures habet audiendi verba deinec os aperit pro loquendo quales necesse est: vt hi qui loqui iam ⁊ audire. diuina eloquia didicerunt domino saluandos ostenant. vñ ⁊ Brego. Sed cui aures cordis ad obediendum aperte fuerint ⁊ sub sequendi proculdubio etiā lingue eius vinculum soluitur: vt bona q̄ ipse fecerit ctā facēda alijs loquat. Vñ ⁊ bene subdit [⁊ loquebat recte.] Ille essi recte loquitur dñm confitendo: vel alijs pdicando q̄ prius obediendo fecerit q̄ dei ad nos loquendo admouet esse facienda. Quilibet etiā

Marcus.

Sanandi modus.

Exo. 8.

Moraliter

Bernitus christu.

Effeta.

Turba fugiēda nobis. Biero.

Bedā

Surdus mutus. Brego.

Locutio.

pctō: qui ad deū surdus est: qui obturat aures suas ne audiat deū sibi loquentē: siue per predicationē: siue p scripturā: siue p instinctū interium. his essi tribus modis deus loquit nobis: ⁊ surdi sunt q̄ eū nō audiūt: sunt ēt muti qui deo p multa beneficia eos ad se vocāti nō respōdēt p gratiarū actionē ⁊ debitā recognitionē quantū ad vtrūq; defectū cōquerit dñs p Esaiam dicēs. Locutus sum inquit ⁊ non audierunt: vocaui ⁊ nō erat qui respōderet. Surdus igit est inobedicus ⁊ mutus laudes debitas dei omittēs: nec aures nec os ad dei verba audiēda ⁊ pronūcianda aperiens: sed tactu xpi vtrūq; tollit impedimentuꝝ: qz cū xpo sua gra tāgit coꝝ hoīs fit humiliter obediens ⁊ deuote deum laudans talis vero adducitur ⁊ sanatur in prouincia vbi sunt decem vrbes decalogum significantes.

Esai. 65.

Sanādi pctōis modus.

¶ Qualiter autem pctō de vtroq; defectu per diuinam clementiam curari habeat: processus sanatiōis huius infirmi declarat in quo plures concurrunt circunstantie signanter attendēde Prio essi infirmus ad saluatorem adducit. Secundo saluator p illius saluatione rogat. Tertio infirmus a saluatore comprehendit ⁊ a turba sequestrat. Quarto saluator digitos in auriculas eis mittit. Quinto linguā eius saliua sua tāgit. Sexto in celum suspicit. Septimo gemit. Octauo dicit effeta ⁊ sic nono infirmus perfectam sanitatem recepit. Et hec oia circa sanationē huius infirmi gesta corporaliter explenē in saluatione cuiuslibet nostrum spūaliter. Primo ergo ad saluationem pctōis exigit vt saluatoꝝ adducatur: qd fit pluribus modis: aliq̄n virtute predicationis: aliq̄n correptione infirmitatis ⁊ p̄cipue cū timetur ne sit ad mortē: aliquando hoc fit exemplo alterius vitam preteritā corrigentis: aliq̄nādo fit elemosynarum largitione aliquando ductu ppie conscientie. Scōo saluatoꝝ rogat. nam sepe precibus sctōꝝ salus alicui impetratur. deus eni vult rogari: licet tū velit facere. Tertio infirmus a turba sequestratur qd fit cum oīs quēlibet impium iustificans de societate male viuentium diuidit: vel a consuetis malis moribus euocat ⁊ retrahit. quia fm Biero. Seoꝝsum semp a turbulentis cogitationibus ⁊ actibus inordinatis sermonibusq; incōpositis quasi deturba educitur qui sanari mere tur. Hic datur documentum penitentibus abstrahendi se a prauis mundanorum hoīm societatibus. Sed quia nō oēs qui per penitentiam adducuntur ad deum possunt se segregare a turbis fuga corporali saltē hoc debēt facere abstractione mentali ⁊ sufficit ad salutē. Quarto saluatoꝝ digitos suos in auriculas pctōis mittit ⁊ qd fit qñ deus cōsideratione peccatoꝝ suorum ei immittit quasi oia peccata sua in corde suo digito dei scripta videat. Quinto saluator saliua sua linguā hoīs tangit cū ipsum ad confessionē instruit. Et recte cognitionem veritatis digito dei per aures imissam debet sequi confessio que per tactum lingue significat. Est autem triplex confessio. s. peccatoꝝ: fdei ⁊ laudis diuine. Sexto saluator in celum suspicit docens per hoc peccatorem cōuersum oculos intentionis ⁊ desiderij sursum ad celestia debere erigere. Quid enim prodesset a terrenis foze ereptū sed non animus habere ad celum erectum? Septimo saluator ingemiscit infirmus sanandum docens per hoc nos gemere debere p incolatu presentis mise-

Addūci ad saluatorē.

Biero.

rie dicendo cū dauid. Heu mihi qz incolat⁹ me⁹ plongatus est. Premissis septem peractis dicit saluator effeta quasi per hoc verbū dans peccatori plenā absolutionē a pena ⁊ culpa. Vñ mox sequitur. [Et statim aperte sunt aures eius ⁊ soluta est vinculum lingue eius ⁊ loquebat recte [Et sic peccator restitutus est pfecte sanitati ⁊ nō restat ei nisi euolare. [Et precepit eis] non precepto obseruationis: sed instructionis ad humiliādum se in factis exemplo ipsius [ne cui dicerent [⁊ per hoc non iactare bona sua diceret quia iactantia in omni opere bono phibuit. Precepit ne cui dicerent: primo vt doceret non esse gloriandum in virtutibus: sed in cruce et humiliatione. Secundo vt doceret q̄ bñficia largientes de eis laudē ppriā non debent querere. Sz qz accipientes cōuenit laudare benefactores: ideo bene subdit. [Quanto aūt] ex abundantiore humilitate [eis precipiebat: tanto magis predicabant] et gloriam ipsius dilatabant: qz humilitas semper gloriam precedit. Per hoc autem ostenditur q̄ beneficiatus de beneficijs debet se gratū ostendere ⁊ benefactorem laudare: q̄ uis hoc benefactor non querat aut velit. vnde Theo. Docemur autē ex hoc cū alicui beneficia elargimur minime applausus ⁊ laudes appetere: cū ño accipim⁹ bñficia bñfactores pdicare ⁊ laudare quāuis nolint. Per hoc etiā monemur vt frequēter pdicemus xpi gloriam qui ab ipso mandatum habemus dum eos quibus datum erat preceptum silentij predicasse conspicimus. vñ Aug. Sciebat ille q̄ omnia nouit antecq̄ fiāt quia magis pdicarent: sed hec precipiendo pigris voluit ostendere quanto studiosius quantoq; feruentius predicare debeant qui iubētur vt pdicent qñq̄dē illi qui phibeātur facere nō poterant. Et quātū ipe ex humilitate nō dilatari p̄cipiebat [eo amplius admirabantur dicentes [⁊ eū laudando pdicantes. [Bene oia fecit] ⁊ facere pbauit: qz [⁊ surdos fecit audire ⁊ mutos loq] quotquot voluit et sibi placuit. Licet enim hic nō exprimat nisi vnum surdū et mutū esse curatū: tū plures fuerunt surdi et muti ac ceci ⁊ claudi alijq̄ infirmi curati vt patebit in capitulo sequenti: sed inter illos erat vnus cuius cura fuit mirabilior inter ceteros qz in ipo ⁊ Hie. Eria cōcurrerunt miracula. s. in reparatione auditus ⁊ loquele: ac liberatione a demone. ¶ Et notāter ōz [bñ oia fecit] qz nō sufficit bona facere nisi bñ fiant: bñ fiant: bñ aūt fiunt qñ dei adiutorium postulatur ⁊ qñ hūana glia fugit. Hic ergo docemur vanā gloriā fugere ⁊ hoīm iactātiā declinare. Qui si aliquid dignū laude aliqñ fecerim⁹ hoc nō ad vulgi fauorem extollere ⁊ pdicare immo humiliter abscondere et celare debem⁹. Et hoc totū vertit in contrarium: qz plus laudātur illi qui facta sua abscōdere volūt q̄ illi qui ea p vana glia manifestare cōtendūt. Si ēti dam⁹ gloriā mūdi fugis ipsa te sequit: ⁊ si eā sequeris ipsa te fugiet. vnde Aug. virtutes habenti magna virtus est cōtēnere gloriam: qz cōtēpt⁹ eius in cōspectu dei est: iudicio aūt aperit⁹ humano. Et q̄ cōtēnit iudicia laudantiū cōtēnit ēt suspicantium temeritatē. Nec est vera virtus nisi q̄ ad eum finē rēdit vbi est bonū hoīs quo melius non est. vñ ⁊ Chri. Vertura est et vana gloria ⁊ vitā de glie ad ea que valde sunt manifesta ex cecat mētem difficultas eoꝝ qui ab ea capiuntur. Ebrietas essi q̄dam p. funda est: ideoq; difficile reducibile. cū q̄ capt⁹

Ps. 119.

Precipiendi ne cui dicerent forma ⁊ cā.

Memor sit accipiēs bñficium.

Theo.

Augustinus

Biero.

Bñ facere.

Chriso.

Augustinus

nis ma la-

est facit hec passio. Hec eoꝝ que capiuntur aliaꝝ abscindens a celis terre affigit ⁊ lucem respicere veram nõ dimittit. Hec passio auaritiam genuit liuorem: accusationẽ infidias: hec eos qui nihil mali passi sunt aduersus eos qui nihil mali fecerunt armat et irritat. Necꝑ amicitiam notuit qui in hanc egritudinem incidit nõ verecũdari ob aliquem vniuersaliter scit: sed oia ab alio eius efficiens bonũ ad oẽs bellatur instabilis ⁊ sine amicis existens. Vigilemus itaq; dilecti ⁊ humanus sensum humilitatis nobis a deo dare cõtemnamus multoꝝ gloriã. nihil enim ita deiritibilem ⁊ dehonorabilem facit vt hec passio: nihil ita confusione plenum. Qm̃ gloriam quidez cupere ingloriatio est: gloria autẽ vera est hanc despicere ⁊ nullam eius facere curam: sed ad id qd̃ deo placet omnia dicere ⁊ facere. Ita enim poterimus ⁊ mercedem recipere ab eo qui nostra videt diligenter cum eo solo canteuti fuerimus inspectore. Nos vero talem habentes dominũ ne preco alios inquirere inspectores: qui pdesse quidem nobis nihil nocere ꝓ ex inspectione eorum possunt ⁊ omnem enacuare laborem nobis. Sed vnde habebimus mercedes suscipere hunc vocemus laudatorẽ eorũ que fiunt: hũcin spectores. Nihil nobis ⁊ humanis oculis sit. Si enim volumus ⁊ hac potiri gloria tunc hac fungemur cum eam que a deo est querimus solã. hec Chrisso.

¶ Oratio.

Domine Iesu xpe qui finaliter malos deferis veni per fidem pedicationis ad mare ꝓtritionis galilee: cõfessionis: satisfactionis et transmigrationis inter medios fines decapoleos charitatis in decalogo pficientis: et apprehẽde nos seoꝝsum a turba tentationis multiplicis. Mitte digitus discretionis in auriculas nostri intellectus: gustum sapientie in os nostri affectus vt ad confitendum soluantur vincula lingue nostre ⁊ loquamur recte vero et opere non discordante a voluntate: viremusq; laudes hominum: vt ⁊ furdi audiant per conuersionem: et multi loquantur per confessionem. Amen.

¶ De refectione quatuor milium hominum. Capitu. xcj.

A Mat. 15. ⁊ Mar. 8.

Deinde ascendens Iesus in mõtẽ ⁊ desertum locũ ⁊ [sedebat ibi] ad quiescendum [⁊ accesserunt ad eũ turbe multe] qꝝ de multis ciuitatibus ⁊ castellis ⁊ villis venerant ad impetrandum sanationem infirmoꝝ [habentes secum multos claudos ⁊ cecos: ac debiles: et alias multos] infirmos: quod addit euangelista ad includẽdum oia infirmitatũ generaꝝ que hic nõ sunt nominata [et proiecerunt eos ad pedes iesu] vt fidem et deuotionem non solum verbo: sed et facto ostenderent. Felices pedes iesu vbi peccata purgantur vt ibi stans retro secus pedes iesu ibi morbi curãtur vt hic vbi verba sancta discuntur: vt ibi que sedens secus pedes dñi. vbi gaudia renouantur ⁊ vt ibi accesserunt ⁊ tenuerunt pedes eis [Et curauit eos] solo ꝗbo. Ille enim solo verbo poterat curare: qui totũ mũdũ solo verbo de nihilo potuit creare [ita vt turbe mirarent. videntes] oẽs sanatos: ⁊ glorificabãt deũ israel qꝝ fiũ. Chrisso.

Multitudo eoꝝ qui curabantur ⁊ facilitas sanationis eos in stupore mittebat. Hec enim quodam generali multiplicant multa miracula ⁊ diuersoꝝ genera: que ꝑpter multitudinẽ in particulari describi nõ poterant: qꝝ si in particulari explicarẽtur vnũ magnũ libꝝ implerẽt. ꝑpter quod dicit Johan. ꝙ si oia facta xpi essent scripta totus mundus nõ posset capere libros qui scribendi essent. Ponit ergo hic multiplicitatẽ infirmoꝝ: ⁊ specialiter tangit quatuor. s. [mutos: claudos cecos et debiles.] Spiaꝝ mutos habemus ex defectu boni sermonis: claudos ex defectu bõi opis: cecos ex defectu fe cognitionis et debiles ex defectu bone voluntatis. ¶ Et notandũ ꝙ sin Origẽ. primo est debilitas in voluntate: deinde sequit cecitas in rõne: et sic claudicat in opatiõe: ⁊ ex his sequit mutitas a diuina laude: sic hic ordinantur sin magnitudinẽ nocumentiꝝ vbi glo. Muti aũt sunt ꝙ nõ laudat deus. Necꝑ nõ intelligũt viam vite. Claudi qui p deuia operis ⁊ non recte eũtes. Debiles sunt qui infirmi sunt in bonis operibus. Mutos ergo curat cũ eorũ linguas in laudem sui creatoris solut. Cecos illuminat cũ ignorãtib̃ cognitione: siue salutis infundit. Claudos sanat cũ in via iustitie gressus eoꝝ dirigit. Debiles fortificat cuꝝ pigros et accidiosos opari bonũ viriliter facit. Turbe vero mirantur et deũ glorificãt cũ ex talib̃ mutationibus q̃ sunt dextre excelsi deũ laudant. vbi Raba. Ascendit aũt in mõtẽ vt sc̃ auditores suos erigat ad superna ⁊ celestia meditanda. Sedebatq; ibi vt demõstraret nõ nisi in celestibus requiẽ esse querendam. [Eo autẽ sedente in mõte] .i. in celorũ arce accedũt turbe fidelũ deuota mẽte ille appropinquantes ducentes secũ mutos ⁊ cecos ⁊ alios infirmos eos ad pedes iesu pijcũt: qꝝ pctã ꝓfitentes ipsi soli curandos sub ꝗciũt. Quos ita curat vt turbe mirẽtur ⁊ magnificent deũ israel: qꝝ fideles qñ viderint eos qui spiaꝝ egrotauerãt diuersis oper̃ib̃ virtutũ ditatos laudem deo decantãt. [Cũ ergo turba multa esset] cũ Iesu nec haberẽt qd̃ mãducarẽt: [cõuocatis discipulis] loquebatur cũ eis de hoc qd̃ facturus erat. sin glo. pri? xps infirmoꝝ debilitates abstulerat: postea ꝗo sanatis cibos offert qꝝ prius remouẽda sunt pctã: ⁊ postea alia ꝗbis dei nutriẽda. Voluit oñs pri? discipulos cõuocare ⁊ eũ eis loqui pluribus de causis. Prima sin. Hiero. vt magistris tribuat exẽplũ nõ semp spernere: cũ minoribꝝ cõsiliari: et de agendis qñq; eos cõsulere. Scõa sin eundem: vt ex collocutione intelligãt signi magnificentiam. Tertia vt ostendatur magnitudo miserie sue que diutius intrinsecus latere nõ potuit. Et ait illis. Misereor sup turbã. Ecce ꝗbũ mire dulcedinis ⁊ amoris procedẽs ex intimis cordis medullis: ⁊ pertingens suo vigore vsq; ad intima nostra. Necꝑ cũ alius est q̃ nr̃is miseriis fit sic miserator quemadmodũ conditor noster cui? miseratiões sup omnia opa eius Hoc verbum dixit apostolis vt eoꝝ animos ad pietatem et misericordiam induceret ⁊ inclinaret. sin glo. Compatitur vt ver? homo: pascit vt deus. Et subiungitur ratio miserationis duplex sc̃ longanimitas [qꝝ iam triduo sustinẽt me] p curatione suoꝝ quos attulerunt expectãdo ⁊ p euerant: mecuꝝ me sequendo: verba mea audiẽdo: miracula videndo. Alia veroꝝ ratio miserationis est necessitas: ⁊ qꝝ non hãt quod manducent

Miracula multa fecit. Johan vi tim.

Muti. Cecl. Claudi Debiles.

Raba.

B Discipulos alloquendi cause. Hiero. Alia ratio.

⁊ ñ non solicitantur: ideo congruit eis prouidere. Ex quo pater eorum deuotio ⁊ quanto ei adreant desiderio audientes suauẽ doctrinã contemplantes gratiosam faciẽ videntes eius opa mirabilia ad que in tantũ afficiebãtur: vt quasi extra se rapti de alimonie defectu solliciti non essent: ⁊ per tres dies ad loca ꝓpria nõ redirẽt manentes cum xpo in loco deserto ⁊ sub dio ac sine cibo: sed non poterant in victu deficere: qꝝ erant cũ iesu saluatore. Cibaria quippe q̃ de omibus suis apportauerant iã consumpta erãt ⁊ in deserto loco victũ acquirere non poterant: ⁊ ideo prima die vel secunda hoc miraculũ nõ fecit: tum quia alimenta adhuc habebãt: tũ qꝝ miraculũ magis apparuit quãdo eis victꝰ oino defecit. [Et si dimisero eos ieiunos] sic laboze ⁊ fame affectos deficiẽt in via: ⁊ ideo refectio est eis necessaria. Tanta est creatoris virtus ꝙ si creatura desereret oino deficeret [Quidã eũ ex his de longe venerũt] ⁊ a domibus suis longe distabant qui forte die ꝑcedenti etiã parum comederant. Fama xpi a remotis diffusa erat: ⁊ iõ multi de longe venerant.] Et dixerunt ei discipuli. Vnde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine.] Quasi dicerent. locus est desertus ⁊ multum distant ville. ⁊ ideo nõ possumus per humanã prouidentiam necessaria habere. Ipsi hoc infirma cogitatione dixerunt. nõ enim adhuc intelligebant neqꝝ virtuti eius ꝑpter priora miracula credebant. [Et interrogauit eos. Quot panes habetis.] Vt interrogauit ꝙ ñs quasi nesciens qd̃ haberent: ⁊ ad hoc vt cum septem responderent quo pauciores panes dicerẽt eo magis miraculum diffamarent ⁊ notitius fieret ⁊ vt ex eorũ responsione de mõ prouideret. [Qui dixerunt septem] qõ erat quasi nihil respectu tante multitudinis ⁊ paucos piscículos nõ multos nec magnos: qꝝ pauci erãt in numero: ⁊ pani in quantitate. In quo apparet sobrietas ⁊ temperantia discipulorũ: qꝝ non vtebantur carnib̃ sed piscibus ⁊ illis nõ magnis sed paruis ⁊ ipis paucis. Oia ista dicuntur ad maiorẽ declarationem miraculi ꝙ ex tam paruo cibo potuerit tãta multitudo satiari: ⁊ hoc fuit per multiplicationem cibi in manib̃ xpi. [Et ꝑcepit turbe super terrã discumbere.] In alia pastiõe circa pasca herba super terrã erat: nunc aũt iam herba deferat: qꝝ sin Origẽ. Et plures alios in hyeme scilicet in die epiphanie hoc miraculum factus est quando ⁊ plura alia miracula per dominum sunt facta. [Et accipiens septem panes ⁊ piscículos] vt multiplicarentur contactu manuum beatarum: ⁊ [gratias agens] in quo dedit nobis exemplum gratiarum actionis ostendens nos differre a bestijs vt cognoscentes a quo ⁊ quid datur gratias patri luminum referamus a quo est omne datum optimum: ⁊ omne donum perfectum [benedixit] vt benedictione sua crescerent [⁊ fregit] per minutias ad distribuendum inter plures: sed modo vnus solus rorum colligere conatur quod in omnes indigentes a christo frangitur [⁊ dedit discipulis] non vt sibi reti nerent: sed vt tanquam ministri distribuerent [⁊ turbe apponerent]: manducauerunt quatuor milia hominum abq; mulieribus ⁊ parunlis [⁊ saturati sunt] nec mirum: quia bonum prouisorem habuerunt. De fragmentis quoꝝ fuit vna ⁊ duos [tulerunt discipuli septem sportas plenas] vt darent pauperibus: in quo bene apparet eos fuisse saturatos. Ecce quantũ valet elemosyna ⁊ cõmunicatio mutua: quia res distribute crescunt ⁊ superabundant: coacerate vero putrescunt ⁊ inopiam faciunt. [Et dimisit eos.] Magna namq; suauitate verbi ⁊ admiratione vehemente virtutis xpi detinebãtur ita vt nisi xpo iubente non redirẽt. Mystice hoc miraculo designatur ꝙ viã presentis aliter incolumes trãsire nequimꝰ nisi nos gra redemptoris nostri alimento suo misericorditer reficiat. Triduo autẽ turba dñm sustinet: qꝝ tertiũ tps ẽ quo fidei xpi gra data est. Primũ tps est ante legẽ. Scõs sub lege. Tertiũ sub gra. Et qꝝ restat quartũ ad celestẽ hierlm venturi sumus. Dicit se turbã reficere ne deficiant in via. in pniti enim vita q̃si i via sumus qua ad patriã pergimus. Igitur ne fideles in via deficiant per prelatos ⁊ doctores pane eucharistie ⁊ doctrine pascendi sunt quo septiformis grã spiũsanti augetur. Et quia ad hoc turba sustinuerat dñm vt infirmos sanaret ideo si infirmitates tuas spiales vis sanari exemplo turbe sustine dñm triduo. Vt primꝰ dies sit doloꝝ contritionis. Scõs pudoꝝ cõfessionis. Tertius laboꝝ satisfactionis. Istud est triduũ quo in deserto ceuit vt deo gratum sacrificiũ offeratur. Vel sin glo. Turba triduũ dñm sustinet cum multitudo fidelium pctã sua p penitẽtiã declinans ad bonum se in opere in locutione ⁊ cogitatione conuertit. Inuenitur nihilominus triduum multiplex. s. penitentium: operantium contẽplantium: prelatorũ: predicatorũ. Penitentium: contritio: confessio: satisfactio. Operãtũ cogitatio sancta: locutio vera: actio bona. Contemplantũ meditationis: lectionis ⁊ oratiõis. Prelatorũ discretio in intellectu: vel in affectu iustitia in effectu. Predicatorũ paupertas: castitas ⁊ obedientia. Quidã aũt de ꝑpe venium: vt qui baptismalẽ innocentiã seruauerunt: quidã de longinquo: vt qui post multa flagitia penituerunt: qꝝ quanto plus quis errauit tanto lõgi? a deo recessit. Sꝰ discipuli reputabãt ãsi impossibile ꝙ quis eos saturaret panibus. qui non inueniebantur in solitudine. Vbi moraliter notandum quod cum panis anime sit cognitio veri ⁊ amor boni in rei veritate non inuenitur in solitudine presentis seculi. vnde quis eluriem animam pascat ⁊ satiare possit. Panis enim veritatis mundane scientie multis est admixtus errorib̃: quia diminute sunt veritates a filijs hominum. Rursus panis amoris creatu re multas habet amaritudines. vnde Augusti. Miser est oĩs animus vinctus amicitia rerum mortaliũ ⁊ dilaniat cũ eas amittit. Nec est igitur hic panis cognitionis nec amoris qui aiam nostram satiare possit. Et cũ oñs cognosceret discipulos habere septem panes ⁊ paucos piscículos accepit eas in manus suas: in quo ostendit se panũ ⁊ oĩm dñm ⁊ factoꝝ: eumqꝝ in manu eius sunt oẽs fines terre: ⁊ gras egit deo patri a quo sibi potestas est: vt ⁊ ipse quantũ de salute gñis humani cõgaudeat ostenderet ⁊ nos ad agendas deo semp gras de oĩbus a deo datis informaret. Deinde bñdixit in quo virtutem multiplicationis eis dedit. Qꝝ vero fregit cum dare vellet discipulis apertionem designat sacramẽtorũ quib̃ nutriendus erat mundus vel etiam fregit vt multiplicationem panũ sua virtute fiẽdã ostenderet. In eo autẽ ꝙ dedit discipulis: vt turbe apponerent eos honorauit significans ꝙ

populi fere nõ.

D Mistice.

Triduum.

Tridiuum multiplex.

E Sobrietas discipulorũ.

Origen.

Moraliter

Panis cognitionis. August.

Jacob. 1.

Fracti cause.

spiritalis dona scientie tribuens aplis p eorum
misteriū voluit ecclesie suę p orbē vite cibaria
distribui. Et hoc signatū est in distributione pa
num; vt hic ⁊ supra in solutione mortuorūm vt ibi
solute eū ⁊ finite abiere ⁊ in adductione vehicu
los; vt ibi soluite ⁊ adducite mihi eos. Ess mi
misterio ⁊ fit adductio ad fidē ⁊ solutio ad recōci
liationē ⁊ distributio ad refectionem. Dedit pa
nes; q̄ panis est cib⁹ quo sustentat vita. Pisces
ꝯo dedit in condimētū cibi ad ostēdendū quod
pani verbi dei addendū est condimentū boni ex
emplu, magis ess suadent opera q̄ verba. Et ap
posuerunt turbem qua appositione crenerūt
p noue materie creationē ⁊ ad illos additionē.
non ess creuerūt p rarefactionē; q̄ tunc corp⁹
illoꝝ fuisset subtilius ⁊ rar⁹ corpe alioꝝ, vnde
Augu. Nihil absurdus q̄ dicere q̄ aliquid cre
scat nullo superaddito ⁊ non rarescat. Studea
mus ergo ⁊ nos accepti panē diuine scientie p
dicationē alijs apponere ⁊ ne p nostrā negligē
tiā in via deficiant ⁊ fame pereant. Cōuersi nāq;
pctōres in psentis vite via deficiant si in sua cō
scientia sine doctrine pabulo ieiuni ⁊ vacui di
mittant. Ne igit lassent in hui⁹ peregrinatiōis
Panū nūe itinere pascēdi sunt sacra ammonitiōe. Hoc ꝯo
rus mistic⁹ inter hāc refectionē ⁊ illā de q̄nq; panib⁹ ⁊ duo
⁊ discretio bus piscib⁹ discat q̄ ibi p q̄nq; panes significat
a cōsimili doctrina veteris testamēti ꝑm q̄nq; libros mo
miraculo a sithic per septē panes doctrina noui testamenti
libi facto. in quo plenius ⁊ reuelatur ⁊ datur septiformis
grā spiritussancti. Item ꝑpter septē beatitudi
nes; ⁊ ꝑpter septē sacramenta; ⁊ ꝑpter septē vir
tutes; q̄ tres theologicas ⁊ quatuor cardinales
propterea illi ordeacei; isti triticei erant; q̄ ve
litiosior sapidior ⁊ manifestior ē doctrina noui
testamenti q̄ veteris. Ibi per duos pisces due
persone que populū pascebant intelligūtur; q̄
rex ⁊ sacerdos q̄ vngebantur; hic p paucos pisci
culos intelliguntur, sancti fluctibus seculistic
qui de turbulētis fluctibus erepti refectionem
nobis internam exemplo sue vite ac sopore mor
tis ac patientie prebent doctrinamque noui te
stamenti tanq̄ panem conficiunt quorū ipsa scri
ptura fidem vitam ⁊ passiones cōtinet; qui dicū
tur piscuili ꝑpter humilitatem; sed pauci ꝑpter
perfectionem; q̄ stultorū infinitus est numer⁹
⁊ multi sunt vocati sed pauci electi. Ibi super fe
num; sed hic non iam sup fenum; sed sup terrā
discumbit; ad ostendendū q̄ in veteri lege terre
na promittebantur sed in noua lege eterna con
temni ⁊ subiugari docent; q̄ conuiue nouī testa
mēti; diuitias ⁊ delitias; ac etiam ipsam carnē
q̄ fenū est calcare ⁊ reliuquere iubētur quos ot
cupiditate eternali remota spei permanentis fir
mamētum tanquam terre sterilitas nullo feno
interposito continet. Ibi fuerunt quinq; milia
hoīm iuxta numerum panū ⁊ iuxta numerum
q̄nq; sensū q̄b⁹ inherebant; hic quatuor milia
qui significant spirituales ꝑpter quatuor euan
gelioꝝ pfectionem; vel propter quatuor cardina
liū virtutū quib⁹ in hac vita spialiter viuitur
exercitationē. Per quatuor etiā milia hominū
q̄ xp̄m sunt secuti significat multitudo creden
tium in xp̄m de quatuor partibus mundi. Erāt
ausi tot exceptis paruulis ⁊ mulieribus qui non
numerantur in lege. neminem ess dimittit xp̄s
ieiunū; sed oēs vult sua gratia saturare. Ibi co
phinos equales discipulis fecit vt sicut. xij. erāt
xp̄i aplis; sic. xij. fragmentorum cophinū; hic vero
panibus vt sicut fuerant. vij. panes fic. vij. spor
te. Quod ausi turbis saturatis aplī fragmenta
colligunt ⁊ vij. sportas implent triplici de causa
factum est. Primo ꝑpter misteriū; quia sunt al
tioza pfectionis p̄cepta ⁊ cōsilia que cōis turba
nequit seruando ⁊ implendo attingere; quorus
executio respicit viros spiales proprie. Et ideo
apostoli sustollunt ⁊ implent septem sportas; id
est perfectos septiformis spūs gratia illustra
tos; et tū turba saturata esse memorat; quia ⁊ si
sua relinquere nequeunt; tamen audiendo mā
data ad vitam sempiternam pficiunt. Secūdo
ꝑpter explicū; vt ea que nobis superfuntvel q̄
ieiunando nobis subtrahimus pauperibus ero
gemus. Tertio propter documentum ⁊ vt ex hoc
instruamur q̄ illis q̄ sunt pauperib⁹ misericor
des bona temporalia multiplicent. Unde vat in
telligi quod pauperes magis pascunt elemosy
narios q̄ econuerso; vel spiritualia bona eis im
petrādo. vel bona tēpozalia multiplicādo. Quā
uis ausi vt visum est est hec refectio a superiori
in pluribus visteū vtraq; in monte celebrata
est; q̄ vtriusq; testamenti scriptura recte intel
lecta altitudinem nobis celestiū preceptoꝝ ⁊ p
miorū docet; altitudinē xp̄i qui est mōs in ver
tice montiū consona voce predicat. Considera
nunc hic quos oēs pascere dignatur ⁊ quibus
gratie sue alimētū impartiatur. Uriq; qui in de
serto eum queruntur cum eo triduo perseuerāt;
q̄ fit cum fideles trinitatē credentes ac contri
ti ⁊ cōfessi p pctis suis ꝑm posse satisfacientes
se ad deū in cogitatione locutione ⁊ opere con
uertunt; ac dei bonitatē expectātes necessitate
tentatiōis imminente nō recedunt. Quoꝝ misere
tur deus ⁊ pascit eos septē panibus; id est septē
donis sancti spiritus ne deficiant in via mundi
huius; quib⁹ ⁊ septē dotes p septē sportas rema
nentes significate reseruantur post hanc vitam
dondeq̄ sunt clara dei visio; fruitio; tentio quā
tum ad aias; impassibilitas; agilitas; subtilitas
claritas quantū ad corpus. vñ Ambro. Gratie ce
lestis impartitur alimētū; sed quibus impartia
tur aduerte. Non otiosos; non in ciuitate quasi
in synagoga vel seculari dignitate residentib⁹ ⁊
sed inter deserta querentibus xp̄m. Qui ess nō
fastidiunt ipsi excipiuntur a xp̄o. Diuidit ergo
escas oīs iesus. Et ille quidē vult dare eibus;
negat neminī; dispensator ess est oīm. Sed cum
ille panes frangat ⁊ det discipulis si tu manus
non extendas tuas vt accipias tibi escas defici
es in via. Nec poteris in eum culpā referre qui
misereatur ⁊ diuidit. Sed his diuidit qui cum eo
etiam in deserto permanent; qui primo ⁊ secun
do die ⁊ tertio nō recedunt. Non vult ieiunos di
mittere; nec vult vt deficiant in via. Noli ergo
deficere a disciplina dei; neq; fatigeris cum ab
eo increparis; nec fatigeris; nunc ne postea fati
geris. Hec Ambro. Considera etiam vtilitatem
⁊ parsimoniam mense eorum ⁊ voluptatem spei
ne; quia inimica est ⁊ corporis ⁊ anime. vñ Chri.
Nihil ira corpori inimici ⁊ nociuum est vt volu
ptas; nihil ess ita rescindit ⁊ suffodit. i. corrum
pit. Et primū pedes punit qui portauerunt nos
ad perniciosa illa conuiuia. deinde manus que
ministrant ventri ligans; quia talia ⁊ tanta at
tulerunt cibaria. Multi autem ⁊ ipsum os per
uerterunt ⁊ oculos ⁊ caput. Hec Chrisosto. vnde
⁊ Horatius. Sperne voluptates; nocet empta
dolore voluptas. De alijs ad meditationem per in ex
plicandū

Joan. 11. Mar. 11.

Multiplicatio panū August.

Septē sportarū causa.

Cur vtraq; refectio in mōte facta

Ambro. Ꝑa quā impartit.

Chrisosto. Voluptatis detectio.

Horatius

tinentibus patet supra in alia passione de q̄nq;
panib⁹. adhuc ausi hic per septē panes intel
liguntur septē penitētie partes. Prim⁹ panis est
male vite sollicita emendatio. Secundus vera
et humilis defectus accusatio. Tertius contra
excessum cōmissum ingis indignatio. Quartus
non relabendi anxia trepidatio. Quintus am
plius pficiendi affectio. Sextus sanctorū viro
rum imitatio. Septimus suorum malorū ⁊ alio
rum punitio. Iste sunt septem spice pullulan
tes in culmo vno. Isti sunt septem grad⁹ in sca
la p quā in celū ascēdituri septem peccatorum
mortalium culpa diluitur. septiformis spiritus
sancti gratia infunditur ⁊ virtutum septenna
rius acquiritur. Sed cum istis panibus erant
pisciculi pauci saltem; quo qui significāt timo
rē et amorem qui cū istis panibus debent edi.
Primus piscis est timor; penarum infernī; iste
capitur in aquis inferni. Secundus piscis est
amor; et desiderium eternorum; ⁊ iste capitur in
fluuio paradisi; et dicuntur pisciculi nō pisces
quia timor est paruulus eo quod hominem par
uulum et humilem reddat ⁊ amor ratione sta
tus q̄ est respectu amoris futuri secult. ¶ In
super sciendum quod sunt septem panes misti
ci cuiuslibet status; scilicet incipientium; perfi
cientium; et perfectorum; de quibus dominus
pascit fideles ꝑm diuersitatem statuum eorun
dem. Primos septem panes beatus Bernardus
proposuit claustralibus qui gerunt formam in
cipientium quantū ad initiū sue conuersionis.
Primus est panis verbi in quo vita hominis
est; puta non in solo pane viuit homo ⁊ sed in
omni verbo quod proceditur ore domi. Et vt ta
ceam⁹ de verbo vocali quo de⁹ aliq̄n locut⁹ fuis
se legitur moy sitabrahe ⁊ alijs; siue p angelos;
siue per sensiue alio modo. Ad plens dicere pos
sumus q̄ verbū egreditur ex ore dei dupliciter.
Uno modo mediate; q̄n vcs deus loquit per isti
cium ad cor hominis inspirando ei quid facere
debeat. Hoc modo deus loquitur peccatoribus
⁊ hominib⁹ mundanis instigando eos ad penitē
tiam. Alio mō loquit de⁹ aliquē hoies; scs pla
tum vel predicatorem vel doctorem vel aliquez
amicum per quem quasi per referendarium de
verba sua transmittit ad aures hominis. Est et
tertius modus quo deus loquitur hōibus pre
cipue claustralibus scilicet per scripturas q̄ ad
oia recipienda sunt sicut verba dei cuius inspi
ratione sunt scripta ad pascendū videlicet legē
tes pane vite spiritualis. Secundus panis ꝑm
eundem Bernar. est obedientia qui bene comi
tatur primū. Quid enim pdest verba dei audi
re nisi quis eis velit ⁊ ꝑm ea vitā suā dirigere?
Tertius panis est meditatio ⁊ hic bñ comitatur
duos precedentes. Nam postq̄ verba dei com
mendata sunt cordi ⁊ eis hō statuit obedire ne
cesse est hoiem cōtinue meditari qualiter vitas
suam ꝑm dei bñplacitū disponat. Quartus pa
nis est orātium lachryme qui panis bene adiū
gitur precedenti. Cum ess meditatur pctōr suo
rum sarcinā pētis incolatus mi; seriā et vite eter
ne gloriam suā imbecillitatē ⁊ dei erga se boni
tatem; in tali meditatione exardescit ignis de
uotionis ⁊ resoluitur cor in lachrymas cōpun
ctionis; et tunc recurrit ad presidiū orationis.
Quintus panis est labor pnie ⁊ hic panis vtq;
necessari⁹ est; icipiēb⁹ etiā post alios ꝑmissos;
ꝑm augusti. Non sufficit mores in meli⁹ com
mutare ⁊ a malis factis recederemisi ⁊ de his q̄
facta sunt satisfacias deo per pniam; laborē et
dolorem. Sextus panis est iocunda vnanimi
tas socialis; et hic bene ꝑ panis q̄ pascit ⁊ con
fortat in vita spiali viuētes in cōgregatione q̄
tum ad claustrales ⁊ etiam viuentes in cōione
eccle ⁊ q̄tū ad alios incipiētes. Septim⁹ panis
est eucharistia; et de hoc pane satis ꝑ alibi in
diuersis locis. ¶ Prolatis septem panib⁹ inci
pientiū pār degustandi sunt alij septē pficien
tiū n. Ubi sciendū q̄ sicut dicit apls. Nō est vo
lentis neq̄ currentis; sed miserētis dei; oportet
ess currere volentē in via p fectus spialis tota
liter inniti diuine tr ie ⁊ de bōis iā prestitis; mise
ricordias oēs cū grā q̄ actiōe iugiter ante mentis
oculos haberet; et sic semper ad melioꝝ poterit
pficere. Propter q̄ ait Bernarū. oēs misera
tiones oēs erga se recogitans reducit eas ad se
ptem panes quib⁹ eū oēs misericorditer refice
re dignatus fuit. Et nos de eisdē panib⁹ vesci de
bemus si in vita spiali pficere vel int⁹; vt dica
mus cum ps. Memāt mihi miserationes tue et
viuā. Primus panis; vel prima mia ꝑm bern. est
pseruatio a mulris pctis in quibus incidisset si
eum dei mia non custodisset. huius panis ꝑs eū
dē bernar. tria sunt fragmenta. Tribus ingēt mo
dis a pctis me memini cōseruatū occasiōis sub
tractione; resistēdi data virtute; et affectionis sa
nitate. Secund⁹ panis est pia dei dissimulatio
circa peccantē; q̄ tardabat vltionē ⁊ indulgen
tiam cogitabat; hz et hic panis tria fragmenta
videlz lōganimitatē q̄ exhibuit; electionē pre
destinatiōis quā implere voluit; et charitatem
nimiam qua nos dilexit. Tertius panis est mi
seratio qua puertit ad pniam. Hic etiā panis ha
bet tria fragmenta; q̄ cor cōcutit excitās illud
vt aduertat suorū vulnera pctōꝝ et vulnerum
dolorem sentiat; terret deducēs ad portas infe
ri et preparata iniquis supplicia monstrās spe
cie dat intelligētia. Quartus panis est indulgē
tia pctōꝝ q̄ vcs deus penitentē misericorditer
fusc ipit. Et hic panis hz tria fragmenta. Oz vt
ꝑ bernar. sic ex toto deus indulsit ⁊ eā liberal⁹
omnē dōnauit iniuriam. vt iā nec dānet vlciscē
do quod est primū; nec cōfundat improperando
q̄ ess est cōm; nec minus imputando q̄ ess tertiū
Quintus panis est cōtinentia ⁊ peccando seu ꝯ
tus cōtinēdi et emēdatius viuendi ne recidiū
pateret. Et hic panis etiā hz tria fragmēta. Nā
hec ptinētia hz tres oppugnatores. i. carnē; mū
dum ⁊ malignū spūs q̄bus resistere nostra virtu
te non valem⁹ sed pane isto diuine mie ꝑfortari
habemus in dño hāc virtutem. Sextus panis ē
gratia promerēdi qua lcs minus bone cōuersa
tioni indulget. Quā gratiā dicit bernar. in tri
bus maxime constare tanq̄ fragmentis videlz
in odio preteritorum malorum in contētu bo
norum pnītiū ⁊ desiderio futuroꝝ. Septim⁹ pa
nis est spes obtinēdi qua de⁹ donat hōi indigno
⁊ pctōri de sua totiens experto bonitate vsq̄ ad
celestia sperāda presumere. Cuius etiā tria ꝑm
Bernar. sunt fragmēta. Tria (inquit) desidero i
quibus tota spes mea cōsistit. Charitatem ado
ptiōis; veritatē pmissiōis; ꝑtātē reditiōis. ¶ Re
fecti duob⁹ septēnarijs panū a beato bernardo
nobis appositis vcs incipientium ⁊ pficientiū
festinem⁹ nūc vt cū gustare septē alios a spi
ſc tō nobis ꝑponēdos quib⁹ reficiūt aſe pfecto
rum qui panes sunt septem dona spiritussancti;

Sagn. Ma

Proficientius panes septem.

Roma. 9.

Bernarū.

Ps. 118.

Perfectorum panes. 7.

Sperādirū

Bona spūs. f. lix aia que his saturari meruerit. Et bene hec dona nomine panum describuntur: qz delectabiliter reficiunt animā in pnitiet satiant in futuro. Primus est timor dominī timor inch filialis: non timor servilis incipientium est. Et hic est timor quo quis ex timore timet a deo separari: et ideo declinat a malo quod cōtrariatur deo. Sz qz oportet etiam benefacere sequitur secundus panis qui est donus pietatis quo monet nos spiritusscrūs vt operemur bonum ad laudem dei: ad vtilitatē oīm proximorum: hec est pietas q̄ ad omnia vtilis: et procedit ex pio corde qd deus tātum inuenitur: eo corporalis autē exercitatio. f. sine pietate ad modicū vtilis est. Tertius est panis: donum sciētie: hoc donum comitat duo predicta: qz vt dicit chrys. Nemo pōt cauere malu nisi cognitum: neq; bonum facere qd ignorat: et hoc datur per donū scientie quo datur hoī habere iudicium de istis inferioribus ad cognoscēdū quid nocium: et quid expediens sit ad salutem.

Timoris.

Pietatis.

Scientie. Chrys.

Quartus panis donus fortitudinis. Et bene fortitudo sequitur scientiam. Nam cognito per donum scientie que mala cauenda sunt: et que bōa prosequēda op̄: est spiritu fortitudinis quo possit prosequi que cognouit tam in vitando mala quam in aggrediendo bona. Hoc dono dotati fuerunt sancti martyres quos nulla tormenta poterant superare. Quintus panis est donum consilij per quod homo dirigitur quasi consilio a deo acceptro in his ad que humana ratio non sufficit. Et bene consilium sequitur fortitudinē qz secundus Gzego. Valde fortitudo destruitur nisi per consiliū fulciatur: qz quo plus se posse concipit eo virtus sine moderamine in preceps ruit et mens que intus sedem cōsilij pdidit foras se per desideria inumerabiliter spargit. Sextus panis est donum intellectus: et illud donū sequitur donum cōsilij et duo bona facit in aia. Primum qz illustrat intellectum ad sane capiēdum consilius spiritusſancti speculatiue. Secūdum quia depurat affectum ad agendum practice consultum. Septimus panis est donum sapientie quod sequit donū intellectus et omnia dona alia que sine sapientia nihil sunt. Sapientia est cognitio suauitatis diuine per experientiam habita. Unde dicitur sapientia quasi sapida scientia. Nam per donum sapientie inuat homo non solum ad cognitionem diuinorum: sed etiam ad gustationem eorundem.

Fortitudis

Consilij.

Gregorius.

Intellectu

Sapientie

¶ Oratio.

Domine Jesu Christe miserere sup turbā penitētium et incipientiū iustorum et pficientiū pfectorum cōtēplātiū per triduū cōtritionis: cōfessionis: satisfactionis: per victoriā mūdi: carnis et diabolī: per visionem corporalem: imaginariam et spiritualem expectātiū veniā: gratiā: et gliam. Refice pmos per discretā sollicitudinē: cautelā: indignationem: timorem: desiderū: emulationes: et vindictam. Refice secundos per spūs timoris: pietatis: scientie: fortitudinis: consilij: intellectus: et sapientie. Refice tertios per tres anime et quatuor corporis dotes: in presenti quidem spe que superexcrescat in septem sportas in futura beatitudine. Amen.

¶ De fermento cauendo et ceco bethsaide illuminato. Cap. xcij.

Et post miraculum de pastione ostensum [dimissa turba] statim [ascēdit] Jesus cū discipulis [in naviculas] fugiēs turbe applausum: et retuerētia: et vt a turba remot doctrie vacaret discipulos. Bās i hoc nobis sile faciēdi doctrinā et exēplū. [Et venit in fines] seu pres [magedā] seu [dalmanica] q̄ ds aug. idē est fines et eadē terra duplicē vocata. Sz ds alios fuit due regiōes distinctes: in extremitatib̄ pisicte et iō existēs i cōfinio et triusq; ōt eē in fine istius vel illū: in tali loco erat Jesus. [Et accesserūt ad eū] nō tāq; denoti: et simplices vt adiscerent sed tanq; inuidi et insidiantes: vt ipsū tētarēt [pharisei et saducei tētates] scz si possent eū capere i aliquo [et rogauerūt eū vt ostenderet eis signū de celo [declarādo scz tps sui aduētus ex aliq; celestī signo. Ac si dicāt. Si de celo venisti pba i hō q̄ signa de celo ostēdas. ¶ Ubi aduertēdū q̄ alī qui scribe et pharisei omisso studio legis et pphetarū studebāt i astrologia. nū et vsq; hodie aliq; eōr in b̄ sunt valde curiosi: qz astrologi aliqñ p cōsiderationē astrōr volūt iudicare de ichoatiōe legū et sectar diuersarū: idē isti p astra volebāt pnosticare de aduētu xpi qd erat ipossibile: qz ad talia nō se extēdit vir tus celi: se extēdat ad pnosticādū de futura dispositiōe aeris: vt siccitate et pluuia et hmōi. Ul ad cognoscēdū ipsū eē xpm in lege pmissū petebāt de celo signū maiestatis: fuerit fulgura et pluuias vel hmōi sile vel qd i exēplū. Moysi māna celitus emisso oēs pplm reficere: multo tpe: vel q̄ solē stare faceret sicut iosue: vel retrocedere sicut Ezechias. vel q̄ daret ignē de celo sicut Helias. Dis vero [rūdens] et eos redarguēs [ait. Facto vespere dicitis]. i. aliquid de futura tpis dispositione predicere p cōsiderationē celi poretis vz [serenū erit: rubicūdū enim est celū] qz talis dispositio i vespere frequēter est signū serēitatis future: ꝛ impediat quandoq; [et mane] scilicet dicere potestis [hodie tēpestas erit: rutilat enim celū] quia hoc vt plurimū est tēpestatis signū. Et est rō talis. Ex signis celi in quib̄ non estis edocti sitis iudicare tpa prenosticando de serenitate vel pluuia multomagis ex scriptura legis et prophetarū in qua estis edocti debetis cogitare me esse xpm ab eis pmissum. Nā sequit arguitio eorū [Facie ergo celi]. i. dispositionē aeris [dijudicare nostis] prenosticando de futuris per signa q̄ tamen sunt fallibia [signa autem temporum]. f. aduentus mei a prophetis predicta: a me: in esse etu exhibita. Primus enim et scds aduentus xpi sunt quasi duo tpa [nō potestis scire] facultatē vobis heresi et inuidia afferēte. Ex dictis ei prophetarū et visis miraculis q̄ nemo alī fecisset saluatoris aduētū cognoscere debuerūt et iuste iudicare q̄ ipe eēt xps in lege pmissus. ¶ Modo ralr hic reprehēdit oīs istos q̄ p signa apparentia i celo q̄ sunt fallibilia de futuris iudicabāt: et ex his q̄ habebāt in scripturis de xpo: q̄dēs scripture sunt infallibiles iudicare nesciebāt: et significāt illos q̄ de ceris alior se ittromittere volūt: et de ppris sciētiis i cb̄ possent legere nō iudicāt. vñ Piero. Uix inuenies q̄ reprehēsibile vitā suam exhibere velit vt libēter nō reprehendat alienam: tanq; huius mali libido mentē hominū inuasit: vt ēt qui procul ab alijs vitijs recesserūt: in illud tñ quasi extraneū laqueū diaboli incidāt. Istud ēt ōz contra illos q̄ solliciti sunt futurā aeris vel aliar rer qualitatē pscidere et de tpe sue mortis vel futuri iudicij nolūt cogitare. Bs vt ōt Aug. Laudabilior ē aius cui nota ē infirmitas ppria q̄ qui celor stellarionēs et terrarum fundamenta scrutat. Moralit vesper est hois senectus: mane iuuētus: rubor et feruor charitatis serenitas trāquillitas mentis. Qñ ergo i mane iuuētatis rubet celū signū est future tribulationis. vñ in ecclesiastico. Fili accedēs ad seruitutē dei sta in iustitia et timore et prepara aiam tuā ad tentationē. Qñ vero i sero in fine rubet charitas signū est serenitatis future que sequit tēpestatē. vñ in Ihobia. Post tempestatē tranquillū facis. et in salomone. Extrema gaudij luctus occupat et ecōuerso. et i Johāne. Cristicia vestra ꝑuertet in gaudium. similiter qñ est serenitas prosperitatis in vita presenti signum est pene et tempestatis in vita futura: ecōuerso qnādo est serenitas in vespere tarde. f. vite sine signū est serenitatis et solationis vite future. [Et] oīs [ingemiscēs spū] qz sicut de hoīm salute letat ita super eor dolet erroribus [ait. Generatio mala] quo ad mozū peruersitatē [et adultera] quo ad fidei violentiā recedēs a deo vo spōso aiarū p infidelitatē [signū querit] quo ad maiestatis iudicationē [et signus nō dabit ei nisi signū ione pphete]. i. signū infirmitatis de quo ps. ōt. Fac mecū signū in bonū. hoc eim est signū passionis per qd oīs hō est aduitus et solat. Simile habes supra vbi plura de ha cvideas materia. Et tanq; obstinatos relinquens pharisēos et saduceos quo ad corporis pnitiam et gre effectū [et ascēdēs iterū naue] cū discipl's suis [abijt] ab illis [trans fretū] id ē vltra stagnū genezareth relicto strepitu mūdano. [Et cum venissent discipuli trās fretū obliti sunt panes accipere] id est fragmēta panū septē sportarū [et nō habebāt nisi panēvnū] Cā aūt huius obliuionis potuit esse multiplex: vna phibitio sollicitudinis de crastino: alia occursus paucorum quibus reliquias ouiserūt: tertia spes de dñoz: ia visis miraculis certi erant q̄ nihil eis deficeret: quarta interna dulcedo vnius et veri panis habentis in se omne delectamentus quē secū habebāt. illo eim capti de exteriori pane non cogitabāt. vñ Beda. vnus panis quem secum habebāt in naui. Mistice ipsum panē vite dñm videlicet saluatorē designat: cuius amore qz semper intus reficiebant in corde minus de terreno pane quo corpus pasci solet curabant. hec Beda. In quo oīdē in eis feruor desseriū superne doctrie et ptēptus delitiarū mundi huius cum etiam circa necessaria parū fuerūt studiosi et eorū deuotio ad pnitiam xpi: qz sic inseparabiliter adherebāt ei q̄ necessaria vite fuerāt oblitī: et q̄ modicā carnis curā habebāt in relq̄s necessarijs qui nec viaticū sumpserunt intētione dominici comitatus. vñ Remigius. Tanto eum amore magistri detinebantur vt nec etiam ad punctū vellent ab eo recedere. Animaduertendum est ergo quantum alieni essent ab appetitu delitiarū cum tñ paruas haberent de necessarijs curā vt ēt obliti sunt panes accipere sine quibus humana fragilitas subsistere nō pōt. hec Remigius. Mozum ergo discipulorum exēplo et tu magis curā de cibo mentis q̄ ventris; et magis de ñtute animi q̄ viatico corporis. Nā fm Chri. Hoc loco ñtutis possessio oēm tristitiā et sollicitudinē expellit ac letitiā et spē magnam immittit: ideo q̄ et hoibus acceptabiles facit. [Et dixit eis] Jesus. Intuemini per diligentem considerationem mentis [et cauete] per fidei puritatem [a fermento] id est a corruptione et doctrina corruptione [pharisēorum et saduceorum] fermētum enim quādoq; propter corruptionem significat doctrinam malam: vt hic, quandoq; propē calorem inclusum significat feruorē fidei: vt supra [et a fermento] et corruptione [herodis] scilicet prauis moribus. Et sic habetur triplex fermentum. Primum saduceorum qui dicunt non esse resurrectionem: neq; angelū: neq; christus: prophetas spernunt: spe presentius deo seruiūt. Secundum pharisēorū qui decreta legis diuise traditionibus hoīm postponūt: legem predicāt verbis: et impugnāt factis: in quorum doctrina duo erant scilicet peruersitas doctrine: et simulatio vite. Tertium est herodianorus qd est adulterium: homicidium: temeritas iurandi simulatio religionis. Primum est erroris. Scōm simulationis. Certum prauī morīs. Primum corrūpit rōnem. Secundum intentiones. Tertiū opē rationem. De his tribus dicit apostolus. Nō in fermento veteri: quantum ad primum neq; in fermento nequitie: q̄tum ad secundum. et malitie: q̄tum ad tertium. Uel fm quosdam fermentum herodis vocat etiam doctrinam corruptiuā herodianorum dicentium herodē christus. Isti herodiani fm eos fuerunt quidam iudei fingētes quandā sectā nouā dicentes de herode ascalonita q̄ erat messias: moti falso intellectu illi qd dicitur in Gene. non auferetur sceptrum de iuda ꝛc. Ubi dicitur q̄ ablatio regni a tribu iude erat signum aduentus messie. Iste autem herodes obtinuit regnum illud: cum tamen alienigena: quia pater eius fuit ydumeus: et quia messiam promissum intelligebant illi regnare temporaliter: nec videbant alium tunc regnare in iudea: nisi herodem. ideo dixerunt eum esse messiam: cum tamen prophetia iacob predicta esset fs veritatē de christo tempore herodis nato intelligenda. Ab his ergo omnibus monet discipulos cauere ne in his consentiant vel hec in eis approbando: vel in his eos imitando. Nō enim viuendum est in fermento veteri: quantū ad peruersam doctrinam. neq; in fermento malitie: quantum ad mozum prauitatem. et nequitie: quantum ad simulatas iustitias: sed in azimis sinceritatis: quo ad vitam et intentionem. et ñtatis: quo ad doctrinā. [Et illi] id est discipuli dictum domini intelligentes de pane fermentato et materiali [cogitabant intra se dicentes] quodam occulto murmure: qz hoc ideo dicit [qz panes non accepimus] non vult q̄ de pane pharisēorū fermētato accipiamus. ¶ Putabāt eim se esse tacite notatos de panū obliuione et q̄ ad literā de pane fermētato loquerēt ne ab eis acciperent eo q̄ panes secum nō accepissent. Errabant apostoli in duobus: qz de panum defectu dubitabant eo q̄ panes nō attulerant: et qz verbum dñi de fermento ad literam capiebant. Primo ergo arguūtur de primo scilicet q̄ timebant panis defectum materialis [Sciens enim iesus] cogitationes eorū tanq; deus arguit eos de fidei modicitate et quia eo presente et cum eo timebant posse egere dicens [Quid cogitatis

Mat. 15. et 16. cap.

Augustin.

Vesper.

Eccli. 2.

Augustin. Magistri. Darmas. cha.

Signum celo.

Astrologia iudei.

Phal. Jerry

Beda.

Remig.

Chrysos.

Fermentū triplex.

Apostolorū error duplex.

modice fidei: q̃ panes non habetis] ⁊ me dixisse de panibus terrenis de quibus dubitare nõ deberetis. Panẽ vite que est cã oim panũ fecũ habebãt: ⁊ iõ ō panũ defectu dubitare nõ debebãt
Chrys. hoc aũt ꝗ Chr. dõs facit vt sollicitudinẽ escarũ ab eis abijciat. Quasi diceret. Ex factis meis ꝓcedentibus ⁊ doctria debetis sic esse illuminari q̃ verbũ meũ intelligeretis: mõ de pane materialiq̃ de hoc possum vobis sufficienter puidere. Nõ ꝓbat duplici exẽplo in quo magnã multitudinẽ satiauit parvo cibo. Vñ subdit [Nõdũ intelligitis] scz mysteriũ. Nã si p̃ panes intelligẽ doctrina sana: necessario p fermentũ intelligẽ corrupta [neq̃ recordamini] scz ꝗ̃turis ī multiplicatiõe panũ. vñ sequit [quinq̃ panũ. f. distributorũ [in quinq̃ milia hoim: ⁊ quot cophinos sumpsistis] de residuo [neq̃ septẽ panus] scz distributor [in quatuor milia hoim: ⁊ quot sportas sumpsistis] fragmẽtorũ. Reducit eos ad memoriã miraculor̃ de q̃nq̃ ⁊ septẽ panibus vt cõfidãt q̃ ipse pascet eos qui pauit turbas. Quasi diceret. Nõ est vobis timendus cũ de tã paucis
Chrysos. panibus tãtas feci abundare reliquias. vñ Chrisos. Per hoc in memoriã eis reducit ea que pretierũt ⁊ ad futura attentiores facit. Deinde arguunt de fcõ o scz q̃ habebãt defectũ intellect̃ spũalis cũ ōr. [Quare nõ intelligitis] scz [q̃ nõ de pane dixi vobis] Quasi diceret. Nõ est vobis dubitandũ de pane materialiq̃: ita possum eus multiplicare sicut vidistis: nec de illo ego sollicitor nec loquor vobis: iõ potius de alio pane ⁊ fermẽto intelligere debuistis scilz doctrine perverse que more fermenti se veri panis substantiã simulat hẽre. Sed reuera totaz substantiam eius cui admiscet corrũpit ⁊ ad sapore suũ trahit. [Hoc est de quo apls ōr. Modicũ fermentus
1. Co. 5. totã massaz corrũpit. ¶ Ab isto ergo sicut a nociuo cibo summe est cauendũ. vñ Ambro. Lib̃
Ambro. corpalis nociuus cum magna sollicitudine cauet̃ quãto malis spũalis. [Tunc intellexerunt q̃ nõ dixerit cauendũ a fermẽto panum] scz materialiũ [ꝗ a doctrina phariseorũ ⁊ saduceorũ] que rõne predicta vocat fermentũ. [Et venet̃ bethsaidã vbi secũ ei adducũt rogãtes vt illuz
Ceci illumi tãgerer] ⁊ firmiter credẽtes q̃ ad tactũ eius sanatio fieret. [Et apprehẽsa manu eius eduxit eus extra vicũ] i. extra vicinitatẽ ⁊ tumultũ maloz. [Et expuens in oculos eius] impositis manib̃ super oculos interrogauit eũ si quid videret [⁊ aspiciẽs] i. aspicere incipiẽs [ait video hoies velut arbores ambulãtes]. Nõ eni distinguere poterat liniamẽta hõz corporz: videbat obscure
Cur prius imperfecte illuminat? corpa eoz moueri de loco ad locũ ⁊ postea perfecte illuminauit eũ. Nã [iterꝗ manus super oculos eius imposuit ⁊ clare oia vidit.] p̃ hoc arguitur ignorãtia discipulor̃ facto q̃ ipsis phitibus illuminauit cecũ pmo imperfecte ⁊ postea pfecte. ¶ Certũ est eni q̃ ꝛps poterat eũ statim perfecte illuminare: ꝗ̃ per talẽ modũ voluit facere vt designaret discipulos a hac in pte obscuratos caligine ignorãte ⁊ ad clare intelligendum indigere maiori illuminatione. Vñ ⁊ post resurrectionẽ suã aperuit illis sensum vt intelligerẽt scripturas. Vñ dicunt illuminationẽ quius cecei successiue factã ꝓpter puitatẽ fidei huius cecei ⁊ offerentiũ ipm ꝛpotr pōt esse q̃ ista cã ⁊ predicta pcurrerũt ad idũ effectũ in ipo. p̃ hoc ēt signat q̃ dõs aliquando dat suam gratiam augmentando prius datã. [Et mittẽs illum in domum suã] iussit vt nemini diceret: ad vanitatis iactantiam vt mundi gloriã nos doceret fugere: sed rẽ dicere poterat ⁊ debuit ad predicationẽ laudis diuine: hoc nondũ intelligut q̃ oia opera sua vt ab hoibus videant faciũt de quib̃ dõs ait. Receperũt mercedẽ suã. Ne ergo hic recipias mercedẽ ⁊ recipiẽdo perdas eternã vinositatẽ tuã poti̇ enarra q̃ virtutẽ exẽplo apostoli dicẽtis. Qui fui blasphemus ⁊ psecutus sum ecclesiam dei. vñ Aug. Vis virtutes tuas augeri: prodere noli: fuge videri q̃ esse meruisti. Q̃ manifestando potes amittere ⁊ tacendo custodi vbi Beda. Cecci qui a domino curantur lãguores spiritualium sunt signa languorum quibus aĩa per peccũ eterne morti propinquat. Sicut eni ī surdo ⁊ muto a dominosanato: sanatio mẽtis insinuatur eoz qui neq̃ audire verbum dei neq̃ loqui nouerant ⁊ mox in refectione turbe esurientis que oim secuta fuerat suauitas figurat̃ illa qua diligẽtũ se ⁊ querentium solet corda nutriri: etita in hoc ceco paulatim curato a domino illuminatio designat̃ cordium stultorum ac longe a via veritatis aberrantiũ. Rogabant aũt eum vt illum tangeret: scientes q̃ ta ⁊ dõs
Tangimus dõm. sicut leprosum mundare: ita ēt cecum illuminare valeret. Tangimus aũt dõm nos cum ei fide integra ⁊ sincera adheremus. tangit nos cũ mẽtem nostraz afflatu spũs illustrat atq̃ cognitionem: nos propie infirmitatis studiumq̃ bone actionis accendit. Apprehendit manum cecii vt eum ad excusationem bone operationis confortet. Eduxit extra vicũ vt a vita vulgari segregatus voluntatẽ sui cõditoris qua illuminari meretur liberius sedulo corde scrutaretur. Quisquis enim lumẽ eternitatis videre desiderat nõ exempla turbar: sed ducatum necesse est semp sui redemptoris sequat̃. Ideo aũt cecum hunc paulatim ⁊ nõ repente curat quem mox vno ꝗ̃bo ꝗ̃ vellet poterat curare: vt magnitudinẽ humane cecitatis ostenderet que quasi pedetentim ⁊ per quosdam profectuum gradus ad lucẽ diuine visionis solet peruenire. Sputum quippe ab intus de capite dõi procedit: manus ꝗ̃ ipso sunt membra corporis exterius posita. Expuens ergo ī oculos ceci dominus imponit manus suas vt videat: q̃ cecitatẽ gẽis humani ⁊ per inuisibilia diuine pietatis donar per exhibita foris sacramẽta assumpte hũanitatis abstersit. Quia ante cum in domus ire precepit. Mistice admonet omnes qui cognitione veritatis illustrant: vt ad cor suum redeant ⁊ quantum sibi donatũ sit sollicita mẽte ꝑpendãt: donatis collatisq̃ sibi bñficijs digna operũ executione respõdeãt. Qz ꝗ̃ eũ sicut ⁊ multos alios quos sanauit sanationes suam silentio regere iubet exemplum suis tribuit ne de his q̃ faciunt mirãdis fauorẽ vulgi requirant: sed diuinis tantum aspectib̃ vbi ⁊ merces ⁊ restat sint placere contenti. Beda.

¶ Oratio.

O mine Jesu ꝛpe fac mecum signum infirmitatis ⁊ passionis tue in bonum vt inde q̃ te me adiutum gaudeã ⁊ cõsolatus. O panis vite da mihi semper tuo amore refici vt minus solliciter de pane vel quocunque solatio temporali. Da mihi vt a fermento peruerse doctrine ac simulate iustitie ⁊ actionis prauae caueam: ⁊ in his nec actiue nec passiue te offendam. O splendor paterne gloie illumina cor meum lumine tue gratie diuine: meq̃

Mat. 6.

1. Tim. 1 Augustin.

Beda.

Mistice

meq̃ de omnibus erroribus et laqueis eruet̃ ac dirige in viam veritatis ⁊ iustitie ac salutis eterne.

AMEN.

¶ Finit prima pars vite Jesu Christi

¶ Sequuntur tituli capitulorum secunde partis.

De cõfessiõe vere fidei quã Petrus fecit pro omnibus. capitu primo. foli. 180.
De exhortatione ad sequẽdũ christum et sue passionis exẽplum. capitu. ij. foli. 181.
De transfiguratione domini. capitu. iij. folio. 183.
De sanatione lunatici. capi. iiij. fol. 185.
De tributo pro domino et petro soluto et de q̃stione discipulorum super maioritate eorundẽ. capitu. v. folio. 186.
De pusillis ⁊ paruulis non scandalizandis exterius et non contemnendis interius. ca. sexto folio. 188.
De tribus parabolis: videlicet ouis: dragmete filij prodi. ca. vij. fol. 190.
De modo fraterne corrptionis et de dimittendo fratri septuagies septies. ca. viij. fo. 193.
De rege qui voluit rationem ponere cum seruis suis. ca. ix. fol. 194.
De causa dimittendi vxorem et de paruulis domino oblatis. ca. x. fol. 196.
De perfectione paupertatis. ca. xj. f. 198.
De duodecim consilijs euangelicis. capitu. xij. folio. 199.
De difficultate et impossibilitate intrandi diuitem in regnum celorum et de premio relinquentium omnia et sequentium christum. capitulo xiij. folio. 201.
De denario diurno. cap. xiiij. foli. 202.
De villico iniquitatis. ca. xv. fol. 204.
De diuite epulone et lazaro mendico. capitulo xvj. fol. 206.
De resuscitatione lazari. ca. xvij. fol. 208.
De cõspiratione pontificum et phariseorum cõtra Jesum. ca. xviij. fo. 210.
De decem leprosis a domino curatis. capit. xix. folio. 211.
De samaritanis domino hospitium negantib̃. capitu. fol. 213.
De petitione filiorum zebedei. ca. xxj. f. eodem.
De ceco illuminato ante ingressum hierico. ca. xxij. fol. 216.
De zacheo et eius conuiuio. ca. xxiij. f. 217.
De duobus cecis post egressum a hierico illuminatis. ca. xxiiij. fol. 218.
De effusione vnguenti super caput Jesu. capit. xxv. fol. 219.
De sessione domini super pullum vel asinam. c. xxvj. fol. 221.
De gloriosa domini susceptione ipsa die palma. ca. xxvij. fol. 223.
De fletu domini super hierusalẽ ⁊ ingressu ipi̇ in eam. ca. xxviij. fol. 225.
De secunda eiectione ementium et vendentium e templo. ca. xxix. fo. 226.
De duobus minutis vidue ac de pharisei et publicani oratione. ca. xxx. fol. 228.
De maledictione ficulnee et grano frumenti et de principe mundi. ca. xxxj. fol. 230.
De duoqus filijs quorum vnus in vineam iuit̃ et alius ire neglexit. cap. xxxij. fol. 232.
De locatione vinee et sanguinarijs vinitorib̃. ca. xxxiij. f. 233.
De inuitatis ad nuptias et non habente vestem nuptialem ca. xxxiiij. folio. 234.
De questione super tributo soluendo et de muliere septem viros habente. ca. xxxv. fo. 236.
De primo ac magno ac secundo ⁊ simili legismãdato. ca. xxxvj. fo. 237.
De scribis et pharisei in doctrina audiendis: sed non in vita imitandis. ca. xxxvij. f. 238.
Quibus debetur ve eternum. ca. xxxviij. f. 239.
De signis aduentus domini et consummatiõis seculi. ca. xxxix. f. 242.
De aduentu et persecutione antichristi. capitu. xl. fol. 243.
De remedijs contra spirituales nouissimi temporis tentationes et exercitio mentis in deum. ca. xlj. fol. 245.
De orando et expectando aduentum domini et de posteriozibus signis aduentus eius et psumationis seculi. ca. xlij. f. 246.
De aduentu xpi iudicis. ca. xliij. f. 247.
De electorũ consolatione ex appropinquante redemptione et de similitudine ficulnee. capitul. xliiij. folio. 248.
De die domini iuxta exemplum noe vel loth. subito venturo ac de vno assumpto et alio relicto ca. xlv. f. 250.
De vigilia patrisfamilias custodiẽtis contra furem domum suam. ca. xlvj. f. 251.
De lumbis precinctis ac lucernis ardentibus. ca. xlvij. f. 252.
De decem virginibus. ca. xlviij. fol. 253.
De talentis et bonis a domino seruis traditis ca. xlix. fol. 254.
De ventilatione aree in extremo iudicio. capit. l. folio. 256.
De pascha et diuersis huius nominis acceptiõibus. ca. lj. fol. 258.
Qua die et cur iudas vendidit dominum cap. lij. folio. 259.
Meditatio in primis vesperis de cena domini. ca. liij. fo 260.
De ablutione pedum. ca. liiij. fo. 261.
De charitatiua correptione proditoris et egressu eius. ca. lv. fo. 263.
De institutiõe sacramenti eucharistie. capi. lvj. folio. 265.
De sermone domini in cena. c. lvij. fo. 267.
De passione domini nostri in generali. capitulo lviij. fol. 261.
De primo completorio. ca. lix. fol. 273.
De matutinis. capi. lx. fo. 279.
De prima. ca. lxj. fo. 283.
De tertia. ca. lxij. fo. 287.
De sexta. ca. lxiij. fo. 294.
De nona. ca. lxiiij. fol. 303.
De secundis vesperis. ca. lxv. fo. 305.
De secundo completorio. ca. lxvj. fo. 308.
Epylogus dominice passionis et de laude crucis. ca. lxvij. folio. 310.
De sabbato sancto. ca. lxviij. fo. 313.

De resurrectione domini nostri.ca.lxix.fo.314.
Quomodo dominus iesus apparuit matri sue.ca.lxx.f.315.
Quomodo maria magdalena ⁊ alie marie ⁊ petrus atq; ioannes venerunt ad monumentum.ca.lxxj.f.317.
Quomodo dñs apparuit marie magdalene.c.lxxij.f.319.
Quomõ dñs apparuit tribus mariis.capitulo lxxiij.f.321.
De mendacio custodum.ca.lxxiiij.f.eo.
Qño dñs apparuit petro ioseph iacobo minori ⁊ patribus in cymbo.ca.lxxv.f.322.
Qño dñs apparuit duobus discipulis eũtib⁹ in emaus castrum.ca.lxxvj.f.323.
Quomõ dñs apparuit apostolis absente thoma.ca.lxxvij.f.324.
Quomõ dñs apparuit apostolis presente thoma.ca.lxxviij.f.326.
Qño dñs apparuit septem discipulis suis ad mare tyberiadis.ca.lxxix.fo.327.
Quomodo dominus appuit vndecim discipul⁹ ⁊ plusq; quingentis fratribus in galilea.capit.lxxx.f.330.
Epylogum apparitionum dñi post resurrectionem.ca.lxxx.fo.331.
De ascesione domini.ca.lxxxij.fo 332.
De scripture euangelice fine ac fide ⁊ vtilitate.ca.lxxxiij.f.336.
De pentecostes.ca.lxxxiiij.fo.338.
De laude diuina.ca.lxxxv.fo.341.
De assumptione ⁊ laude beate virgini s.capit.lxxxvj.f.343.
De finali iudicio.ca.lxxxvij.fo.345.
De pena infernali ⁊ gloria celesti.cap̃ .lxxxviij.folio.348.
Conclusio libri ⁊ signatio eius.capitul⁹.lxxxix.folio.349.

Cfinis.

De confessione vere fidei quam petrus fecit pro omnibus. Capitulo.j.

Prima pars libri huius que precedit nullam de passione mẽtionem expresse facit. Secunda vero pars que hic sequitur frequẽter de passione facit mentionem ⁊ ⁊ totam continet passionem ⁊ eorum que vltra sunt seriem. post premissa ergo [venit iesus] tanq; saluator vbicq; lumen doctrine spargens: vbicq; perditos querens ⁊ vbicq; penitentes saluans [in partes] ⁊ fines ciuitatis que [cesarea philippi] vocabat: sed nunc paneas dicitur. Philippus tetrarcha frater herodis ciuitatẽ illã renouauit ⁊ ampliauit: ⁊ extunc eã cesareã philippi in memoriã sui nominis: ⁊ in honorẽ tyberij cesaris qui ei quartã partẽ regni dederat appellauit. Et est sita in pede montis libani vbi hincinde in decliui latere montis oriunt duo fontes ior ⁊ dan dicti qui post modicum ad radicẽ ⁊ pedẽ libani cõfluẽtes efficiũt iordanẽ: qui post lõgos circuitus ingredit mare galilee ppe corozaim in ciuitatẽ. Dicit etiã cesarea philippi ad differentiã cesaree palestine vbi cornelius centurio dicit habitasse. Est et alia cesarea metropolis capadocie q̃ est in regione turcie. In ista autẽ ciuitate scz cesarea philippi ⁊ in cõfinib⁹ eius habitabat gentium populus: ⁊ ideo ex hoc cp̃ christus misteriũ sue incarnationis hic reuelare voluit ostendit cp̃ fundamentũ ecclesie in fide gentiũ fit. Hec eẽ ciuitas est fenicis regiõis gẽtiũ ⁊ termin⁹ iudee ad septẽtrionẽ ad quã tributũ census capitis deferebat: p quo sub cesare Augusto vniuersus orbis descript⁹ dicit. Cõgruũ autẽ fuit vt in loco i quo orbis tributũ soluit rex regũ ⁊ dñs orbis tributũ fidei exigeret qõ soluit de capite aie. i. de mẽte. [Et] cum esset solus orans in via [interrogauit discipulos suos] non quia dubitaret vel ignoraret ⁊ vt aliq̃d disceret: sed vt eos veritatẽ istrueret ⁊ doceret ⁊ errorẽ hominũ p respõsionẽ discipulor̃ eliminaret. itẽ vt eis occasionẽ merẽdi daret ⁊ nos fideli eor̃ cõfessiõe i fide solidaret. itẽ vt fidẽ illor̃ p sequẽtẽ approbationẽ ⁊ pmissionẽ i ipsis forti⁹ pfirmaret ac differẽtiã apl'or̃ ⁊ ppl'or̃ pfirmãdo ostenderet. exploratur⁹ aũt fidẽ discipulor̃ pri⁹ vulgi sentẽtiã inq̃rit: q̃ pfirmatur⁹ eos i fide pri⁹ opiniões ⁊ errores alior̃ a mẽtib⁹ eor̃ remouere voluit vt de ꝓfitate eos meli⁹ ifozmaret. Sic doctor̃ euãgelic⁹ oz errores ostruere vt meli⁹ possit ꝓfitatẽ astruere. Volẽs q̃ dñs errores exponi vt eis expulsis discipuli ꝓfitatẽ pferãt ñ vulgi opiniõe sz ex dñi reuelatiõe [iterrogauit eos di. Quẽ dicunt hoies] ⁊ turbe vulgares [eẽ filium hois]. i. ꝓginis. hoc soli xpo puenit. adã eẽ fuit fili⁹ terre: alij filij hoiz: q̃ ex vtroq; gignũt parẽtes: sz sol⁹ xps fuit fili⁹ vni⁹ hois q̃ nõ nisi vnũ parẽtẽ habuit i terra: si vnũ i celo. vocat se etiã nõ solũ filiũ dei sz hois rõe hũilitatis qõ ẽ ꝑ illos q̃ semp volũt se a digniori noiare ⁊ maiores sue parẽtele tacitis ceteris allegare. sz hier. nõ dicit quẽ me dicũt eẽ hoies lz de se intelligeret ne iactãter de se q̃rere videret. sz dicit sz Chris. filiũ hois: q̃ dispẽsationẽ ĩcarnatiõis credidit ⁊ i pfessionem deuenire. Silr plati ac doctores magni hoies deberẽt inq̃rere de fama sua: a collateralib⁹ suis: q̃ bõa fama doctoris ⁊ pfidẽtis multũ facit ad doctrine ⁊ edificatiõis fructum: mala ad õtrimẽtũ. vñ Orige. Interrogauit xps discipulos vt nos semp scrutemur q̃lis opinio sit apũ hoies de nobis: vt si q̃d male ỏz ỏ nobis occasiões illi⁹ p̃cidam⁹: si q̃d aũt bõi eius occasiões augeam⁹. Sz ⁊ discipuli eor̃ apl'or̃ istruunt exẽplo vt q̃lescũq; opiniões audierit foris ỏ eis suis referãt eis. in ỏ aũt cp̃ dñs ab apl'is q̃siuit ỏ fide turbarũ ỏdit itelligere cp̃ plati reddituri sũt rõnẽ ỏ fide subditor̃. Et q̃ ỏ xpo erãt varie opiniões i ppl'or̃ ĩ discipuli ñderũt dñdo cp̃ alij dicerẽt eũ eẽ ioãnẽ baptistã q̃ in vtero matris posit⁹ sentiebat dñi p̃sentiã ⁊ ppter baptismũ ⁊ vite eminẽtiã cui⁹ opinionis fuit herodes ⁊ sui sequaces. Vñ Theo. Multi nãq; putabant q̃ ioãnes a mortuis surrexisset sicut ⁊ herodes credebat: ⁊ post resurrectionẽ suã miracula perpetrasset. Alij ꝓ o dicerẽt eũ eẽ helyã ppter zelũ veritatis quẽ habuit ⁊ ppter porẽtie euidentiã: q̃ ignẽ de celo posuit ⁊ q̃ ad celũ rapt⁹ credit ide eẽ vẽtur⁹. Alij hieremiã p sctitate q̃ sanctificat⁹ fuit i vtero matris ⁊ ppter patiẽtiã in aduersis: ⁊ ppter bñficiũ mie: q̃ ppli pctã plãxit ⁊ lamẽtat⁹ fuit. Alij aũt vnũ de pphetis scz helisẽũ ppter excellẽtiã sapiẽtie. habuit eẽ ouplicẽ spm̃ helye: vl' q̃ surrexit vn⁹ alius de antiq̃s pphetis priozib⁹. Et sic pz diuisio errorũ habiti de iesu a diuersis. Sic adhuc hodie variant hoies iq̃rẽdo salutẽ siue beatitudinẽ. Unusq̃sq; eẽ ponit btitudinẽ i eo q̃ diligit: ⁊ ỏ p deo collit. q̃ ait Aug. ỏ ab hoie colit q̃ ỏ ꝑ ceteris diligit. Deide exigit a discipulis ppriã de se pfessionẽ di. [Vos aũt] ab alijs discreti q̃ nõ estis ỏ turba: sz mei discipuli. q̃b⁹ datũ ẽ nosse misteriũ regni dei q̃ estis lux mũdi q̃b⁹ oia q̃cũq; audiui a pre meo nota feci [quẽ me eẽ dicit⁹] q.d. Si alij errãt opiniõe falsa ỏ me vos tũ ñ debet̃ errare q̃ tãdiu mecũ fuistis ⁊ meã doctrinã audistis ⁊ miracla tãta vidistis. [⁊ ñdit petr⁹] p oib⁹. s. p se ⁊ p alijs: q̃ oẽs vnũ sciebãt ⁊ idẽ sentiebãt: lz alij apl'i ẽt scirẽt: iste tũ tãq; semor̃ ac princeps ⁊ ca

Matt. vj. Marc. viij.

Cesarea philippi.

Iordanis ortus.

Interrogatio rano in cpto.

Filij hois

Hiero.

Chrisso. B

Fama nra nobis curanda.

Orige.

Opiniones de christo.

Theo.

August.

E Petri responsio.

put aliorum sit os totiꝰ collegij ac pre oibus et
p oibus respōdit q̃ oibus pesse ⁊ pdesse debuit.
Papa ē de cidere de dubijs fidei. Ex quo ptz q̃ pcipue ad petri successorē ptinet
certificatio dubitationū de fide ⁊ ptinētibus ad
eandē. Petrus igiꝯ nō a parētibus ꝗ a patre ce
lesti edoctus dei filiū ⁊ hoiem videns vtriq; cō
plexus est ac veritatē diuine ⁊ humane nature
i. verū deū et hoiem in eodē supposito cōfitetur
dī. [Tu es xpꝰ filius dei viui]. q. d. [tu es xpꝰ]. i.
hō fm qd̄ vnctꝰ es oleo grē p̃ participib⁹ tuis ⁊
sic cōfiteꝯ ei? humanitatē in qua vnctꝰ est oleo
gratie pre alijs ⁊ es [filius dei] naturalis. i. ⁊ nō
adoptiuus sicut alij: ⁊ p ꝓis eiusdē nature cum
deo pfert sic cōfiteꝯ eius diuinitatē: ⁊ addit [vi
De⁹ viuus. ui]. i. incōmutabilis ⁊ eternū: q̃ hebrei cōfuete
runt vocare deū viuū ad differētiā ⁊ distinctio
nē falsorū deorū q̃ nō viuūt: quos. s. gētes vel de
mortuis hoibus vl̄ de insensibili materia ⁊ sub
stantia sibi instituerūt. [Rndēs aūt iesus] pe
tro et in petro oibus mercedē vere confessōis.
Bariona. [Dixit ei. Beatus es symō bariona]. i. filius io
hanna. bar. essi idē est qd̄ filius. iona aūt pontꝯ
p diminutionē pro iohāna subtracta media syl
laba. Ūñ bariona hic accipiē ac si filiꝰ iohānis
diceret: ⁊ ppter ꝗ etiā petrus q̃q; symon iohā
Chrisso. nis ōr fm Chri. Hoc dicit vt oñdat q̃ ita na
turaliter est xpꝰ filius dei sicut petrus filius io
hanne eiusdē substātie cū eo q̃ genuit. Beatus
inq̃ es ppter confessionē vere fidei q̃ ducit ad
beatitudinē [qꝛ caro et sanguis non reuelauit
tibi]. i. non parētes tui vel homo mortalis aut
humana doctrina istā veritatem ⁊ tantū archa
nū fidei te docuerūt [sed pr̃ meus q̃ est in celis]
⁊ per ꝓis tota trinitas ⁊ qꝛ indiuisa sunt opera
Chrisso. trinitatis. vbi Chris. Sermo iste conuenit et
ad oēs vt singulis quibusq; dicatur. Beatus es
q̃ si caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi: sed pater
meus qui est in celis. Tu dicis et verum dicis:
qꝛ ego sum xpꝰ filius dei viui. [Et ego] qui sum
veritas immobilis [dico tibi] pro te et pro so
cijs tuis cuius dicere est facere [quia tu es pe
D Petri no minatio. trus] a me petra dictus. i. confessor vere petre
qui est christus ac fide fortis et doctrina stabi
lis. Merito ppter fidei fortitudinem et fidelem
xpi confessionē hoc nomē petrus accepit qui in
petram xpm credidit. Symon q̃ppe antea voca
batur: sed hoc nomen petrus a oño ei impositū est
vt ecclesiā significaret. Quia essi petra xpꝰ: pe
trus est populus xpianus. [Et super hanc pe
tram] quā modo pfessus es ⁊ quā tu mō in fidei
fundamento posuisti. i. super christū [edificabo
ecclesiā meā.] petra enī erat xpꝰ super qō fun
damentum eriā ipse edificatus est petrus. huic
sentētie apl̄us pcordās ait. Fundamētum aliud
nemo pōt ponere ꝑter id qd̄ positū est xpꝰ iesus
j. cor. iij. Ac si dicat non est aliud fundamentum: nisi illa
petra quā petrus posuit fundamātū cū diceret
[tu es xpꝰ filius dei viui.] Sup hāc essi petram
edificat tota dei eccl̄a. Itē [sup hanc petram]
id est sup hāc fidē ⁊ cōfessionē seu huius fidei ⁊
veritatis firmitatē tādē supra fundamētū firmū
[edificabo ecclīam meam. Et porte inferi] que
sunt suggestiōes demonū: delectationes vitio
rū doctrine hereticorū: tormenta ac blādimen
ta pfectorum: ac praua malorū opa colloq̃a et
exēpla q̃ iter pdicationis offendunt: ⁊ ad tartara
ducunt [nō pualebūt aduersus eā] scz ecclesiaz
sic firmatā: qꝛ a fide et charitate xpi non separa
bunt eā. Ex q̃ ptz q̃ ecclesia cōsistit in illis pso
nis in q̃bus est noticia ⁊ vera cōfessio fidei ⁊ ve
ritatis. ¶ Deinde claues regni celorū se petro E Claui um promissio
daturū oñs pmisit: ⁊ tunc nō dedit: qꝛ si statim
dedisset nunq̃ in petro prauitas confessiōis de
qua statim subdit: vel error negationis de quo
in passiōe ōr locū inuenisset. Sicut aūt p oib⁹
apl̄is petrus rūditata in eo oibus claues regni
oñs pmisit dī. [Et tibi] qui pre ceteris cōfessus
es [dabo claues]. i. iudicij potestatem [regni ce
lorum]. i. ecclie p̃sentis q̃ ōr regnū celorū ⁊ qꝛ ad
vsum ptātis eius digne ministratū sequitur adi
tus vel clausio regni celorū. vnde Beda. Claues
aūt ei mō dant: sed pmittunt ⁊ necdū essi fabri
cate sunt sup incudē crucis: nec in eo sanguine
tēperate. Ego quoq; earū ministerio cū in actu
pfectionis fuerit adhuc i ardētis passionis fo Beda.
nace: primo latroni ⁊ homicide aperta ianua pa
radisi: vt ⁊ tu i eo exēplo publicanos ⁊ meretri
ces intrare permittas. Tu essi sup eos iudicū
exercebis q̃ cōfitebunt culpā ⁊ expectabūt pe
nā. Et ideo habebis ordinariā iurisdictionē ⁊ iu
diciariā ptātē: ad qd̄ duo requiruntur: auctoritas
cognoscendi vel arbitrādi de culpa ⁊ potestas
absoluēdi vel etiā iudicādi: q̃ duo sub noīe clau
siū tibi dabo. hec Beda. Claues ergo regni celo
rū ipsam discretionē ⁊ potētiā nominat discre
tionē q̃ dignos vel indignos discernat: potentiā
q̃ liget vel soluat. Clauis q̃ppe est ptās q̃dā spīa Clauis si
lis supnaturaliter a deo data ⁊ infusa nō innata gnificatio.
⁊ acquisita. Et dicit hic glosa q̃ due sunt claues
scz sciētia discernēdi ac ptās ligādi ⁊ solvendi.
Ūñ sciendū q̃ sicut in sole potētia liquefacien
di ⁊ induraudi vna est in radice: sed due in effe
ctib⁹: sic ttī vna est clauis in radice: sed due in
effectibus. Clauis essi ōr potestas iudicandi in
foro animarū non corporū: potestas autē iudi Clauis po
candi ex duob⁹ integratur: ex potestate discer testas du
nendi in cause examinatione: ⁊ potestate diffi plex.
niendi in cause determinatione p sentētiā con
demnatoriam vel absolutoriā. Prima potestas
ōr hic scienti nō vt est habitus cognitionis sed
auctoritas ⁊ potestas discernendi et iudicandi
per scientiam p̃habitā. alia dicitur potentia ad
mittendi ad regnum: vel excludendi fm verum
iudicium p̃habitū: qꝛ debent indigni excludi et
digni recipi. vnde Bern. Petrus claues accepit
in scientia et potestate sibi data desuper: et he
claues sunt potestas aperiendi ⁊ clauendi atq; Bern.
inter admittendos ⁊ excludendos discretio. De
inde subiungit. [Et qōcūq; ligaueris super ter
ram]. i. ipo sup terram viuēte [erit ligatum ⁊ in
celis]. i. celestis curia approbabit et confirma
bit. ⁊ similiter quodcunq; solueris super terram
erit solutum ⁊ in celis. Hoc est fm glo. quēcūq;
indignum remissione iudicaueris oñ viuit indi
gnus apud deum iudicabit: ⁊ quēcūq; soluēdū
iudicaueris oñ viuit remissionē a deo cōsequē
tur. Hec aūt soluendi atq; ligandi potestas non
soli petro ꝗ et ceteris apl̄is data est a oño: nō
tm apl̄is verum etiam episcopis et presbyteris
oī ecclesie. Ita tm q̃ potestas auctoritatis est in
solo deo qui aperit p gratie infusionē: potestas
excellentie in xpo qui aperit per passionis meri F
tus: potestas ministerij in prelatis ecclesie: qui Pās hec
aperiunt per sacramētoꝝ ministeriū. Sed ideo quid data.
petrus specialiter claues regni celorū ⁊ princi
patum iudiciare potestatis accepit: vt oēs per
orbem credētes intelligāt: q̃ quicunq; ab vnita
te fidei vel societate illius quolibet modo se

metipsos segregāt: tales nec vinculis pctōrum
absoluī: nec ianuā regni celestis ingredi possūt
Et fm glo. specialiter eā potestatem oñs petro
concessit: vt ad vnitatē nos inuitaret. Ideo essi
eū principem apl̄orū constituit: vt ecclesia vnū
principaliter christi haberet vicarium: ad quez
diuersa membra ecclesie recurrerent si forte in
ter se dissentirēt. Ob̄ si diuersa capita essent in
ecclesia vnitatis vinculū rumperetur. Hic ergo
petrus eligit ecclesie platus sed post cum alijs
apl̄is hanc pmissam potestatē accepit vbi apl̄i
Vnius xpi vicarius.
Job. 20. Job. vlt.
epi sunt ordinati q̃n post resurrectionē oñs in
sufflans in eos dixit. Accipite spiritū sanctū ⁊c.
sed pastorē omnū fideliū ⁊ apl̄orū principē ac
suū vicariū in tota ecclesia prefecit cū ei dixit.
Pasce oues meas. Hec pdicta epi ⁊ prelati au
diant: de munere gaudeant: de potestate nō su
perbiant. Si essi sic ligauerint vt petrus: si ita
soluerint vt petrus: q̃quid ligauerint ligatum
erit et q̃cquid soluerint solutū erit. imitentur
ergo illū in discretione et iustitia quem imitari
Petrus imitandus ⁊ mirādꝰ.
uolunt in ligādi ac soluēdi potestate. Ideo essi
hec soli petro dicta sunt: vt oēs alij se in illo qua
si speculo videāt sic viuendo: sic ligando: sic sol
uendo: et a pace et cōcordia non recedendo. Nō
p̃sumant quicq̃ contra iustitiā et veritatem at
tendentes verbū apostoli dicentis. Non enim
possumus aliquid cōtra veritatē sed p veritate
Origeꝰ. Et fm Origeñ. sit irreprehēsibilis qui alterum
ligat vel soluit vt inueniatur oīgꝰ ligare vel
soluere in celo. Quodcunq; ergo ligauerint vel
soluerint in terra iuste ⁊ discrete ac vtraq; cla
ue cooperante ⁊ nō errante: et ligatū et solutū
erit in celo. Si tm iniuste agit prelatus senten
tia eius ⁊ ligat quo ad ecclesiam militātem: nō
tamē quo ad triumphantem. Sed siue iuste si
ue iniuste pferat semp sentētia pastoris timen
da est: ne forte culpa q̃ non sit ex ope fiat ex ela
Ergo. tione. vñ Greg. Sub magno moderamine pasto
res ecclesie vel soluere studeāt vel ligare. Sed
vtrū iuste: vel iniuste obliget pastor: pastoris tū
sentētia gregi timēda est. Ille is qui subest et cū
iniuste forsitan ligatur ipm obligatiōis sue sen
tētiā ex alia culpa mereat. Pastor ergo vel ab
soluere indiscrete timeat vel ligare. Is aūt qui
sub manu pastoris est ligari timeat iuste vel in
Ergo. iuste. Nec pastoris iudicū temere reprehēdat:
G Cetatione iudicēt.
ne ⁊ si iniuste ligatus est ex ipa tumide reprehē
sionis supbia culpa que non erat fiat. hec Bre.
Tunc post confessione discipulorū de filio dei fa
cta in petro. dicēte tu es xpꝰ filiꝰ dei viui. [Pre
cepit iesus discipulis suis vt nemini dicerent
⁊ reuelarent [q̃ ipe esset iesus xpꝰ] vt fm q̃ ipi
de xpo intellexerant alijs nō pdicarent. Hoc p̃
cipit xpꝰ causa humilitatis: qꝛ de se nō magna
sed humilia pdicari voluit: ⁊ causa nō impedi
ente sue passionis: qꝛ si pdicaretur ⁊ crederetur
xpꝰ nō crucifigereꝯ ⁊ causa nō scādalizāde sue
cōgregatiōis: qꝛ si primo immortalitas et magna
de eo pdicta fuissent: et postea pusilli et adhuc
infirmi in fide eū flagellariter crucifigi: post mul
ta ignominiosa morte mori vidissent scādalizā
ti de eoꝝ pdicatione fuissent. Ūñ ista prohibi
tio fuit ad tēpus scz vsq; post resurrectionē: ne
stante passionē pdicaretur irritaretur fides in
cordibus credentū ppter futurū scādalū pas
sionis: sicut ptz factum in ipsis apl̄is. Instabat
essi tēpus passionis: tēpus ignominie ⁊ offēdē
de infirmitatis: sed post resurrectionem habita
pfecta victoria mortis erat tēpus pdicādi glo
riā sue maiestatis. Qñ enī cessauit causa scz scā
dalū passionis cessauit ⁊ effectꝰ. vñ Christo. Qꝛ
si manifeste esset agnitus filius dei nemo ausus
Chrisso. fuisset manus in eū iniicere: et neq; crucifixus
fuisset neq; resurrexisset a mortuis: ppterea ad
huc infernoꝝ regnū esset in terra: nō ñatio dia Ambro.
boli totū mūdū teneret. vñ Ambro. Multis ex
causis iubet tacere discipulos: vt fallat principe
m: vt declinet iacturā: doceat humilitatem
simul ne rudes et iperfecti adhuc discipuli ma
ioris pdicatiōis mollib⁹ opprimant. Pro hiben
tur ergo discipuli eū euangelizare dei filium: vt
euangelizent postea crucifixū. Hec est fidei glo Crucis xpi
ria si vere intelligas crucē xpi. Alie cruces ni utilitas.
hil mihi prosunt: sola crux xpi mihi vtilis est. Et
vere vtilis per quā mihi mūdus crucifixus est
⁊ ego mūdo. Si mihi crucifixus est mūdus scio
qꝛ mortuꝰ est et nō diligo eū: scio qꝛ pterit ⁊ nō
concupisco eū: scio qꝛ corruptela consumit hūc
mūdū ⁊ quasi fetidū vito quasi leuē caueo qua
si nocituri relinquo. hec Ambro. Modū aūt al
loquēdi et ad ecclesiam ac fidē vocandi siue gē
tiles: siue iudeos describit hoc loco idem Amb. H
dicit. Cū aliqui ex gentibus vocātur ad ecclesiā Vocādi gē
ita p̃ceptorum seriem formare debemus: vt pri tes modus
mo vnū deū auctorē mūdi: omniq; esse docea
mus in quo viuim⁹ ⁊ sum⁹ ⁊ mouemur: cuius ⁊
genus sum⁹ vt nō solū ppter munera lucis ⁊ vi
te: verum etiā propter cognitionē quandā gene
ris diligendus a nobis sit. Deinde opinionem il
lam que est de idolis destruamus eo q̃ non pos
sit auri argentiq; vel ligni materia vim in se ha
bere diuinam. Cū vnum deum esse persuaseris
tunc iudicio eius astrues p xpm nobis salutez
daram incipiens ab illis que gessit in corpore
etiam diuina describens: vt plus q̃ homo videa
tur victā huius virtute mortē: mortuq; ab in
feris reuiscitatū. Paulatim essi fides crescit vt
cū supra hoies fuisse videatur. deꝰ esse credat.
Tā nisi pbaueris q̃ facere illa sine diuina ꝗtu
te nō potuit quēadmodū pōt probare in eo vim
fuisse diuinā. Tali athenienses informauit pre I
cepto apl̄s: talis nobis apud gentiles ordo ser Vocādorū
uandus est. Et ꝗo cū iudeos alloqueretur apl̄ iudeorum
ipsū xpꝰ esse dicebant q̃ prophetacis nobis esset modus.
promissus oraculis: quem nō prius cum aucto Ps. 2.
ritate sua dei filium nominabant: sed virū iustū
virū a mortuis suscitatum. Illum virum de quo
dictum est in prophetis. Filius meus es tu ego
hodie genui te. Ita ergo ⁊ tu ad ea que difficile
cernūtur auctoritate diuini sermonis adisce
⁊ promissum eius aduentum prophetarū voce
designa resurrectionem quoq; multo ante com
pertam scripturarum testimonijs edocto: non
vsitatem cum ceteris vt in ipsa suscitati corpo
ris asserrione eterne testimonium diuinitatis
acquiras. Cū enim ceterorū corpora corruptio Ps. 15.
nem probaueris subijsse post mortem hūc vtiq;
de quo dicitur. Non dabis sanctū tuum videre Cathecu
corruptionem. cus probas humane fragilitatis mini infor
expertē: pbas humane cōditionis merita sup mādimodꝰ
gressum deo magis q̃ hoibus cōferendum. Qꝛ
si ad sacramēta fideliū tendens catheuminus
imbuēdus sit dicendū: q̃ vnus deus est ex quo
oia: ⁊ vnus iesus p quem oia nō duos dños esse
dicendos. Perfectum quidē partē: perfectū esse fi
liū sed vnius patrē et filiū esse subdītie xpm
eterni dei: nō qō pferr: sed qō opat ex pre geni.

ambro. tũ nõ voce editũ. hec Ambro. Ut aũt apl'i meli' tenerent p̃ceptũ dñime aũ resurrectionem euã gelizarent: simulq; ne horrerẽt mortis piculus si regni gloriã oiligerent p̃dixit eis tũc passionem suã ostendens [q; oporterer]. i. cõueniens esset ꝓm ordinationem diuinam [filium hois] fcs [eũ ire hierosolimã] ad operandum salutem in medio terre: q; p̃ordinatum erat a deo pr̃e: q; ibi ꝓpleret misteriũ redẽptiõis nr̃e. Uñ istud opꝫ opẽ portat: opes apportat. Opꝫ in q; nõ propter suã: sed ꝓpt nr̃a pctã. r iõ in ps 82. Que nõ rapui tũc exoluebam. Et est notabile q; ipse loquẽs de sua passione noiat se filiũ hois nõ filiũ dei quasi vellet dicere q; passurus erat nõ ꝓm naturã diuinã: sed humanã. Modus aũt nr̃e redẽptionis subiũgit cũ 82. [r multa pati] factus eñ fasciculus myrrhe. i. cumulus amaritudinis: q; ex multis passionũ generibus cõpositus est myrrhe fasciculus. Multa in q; pati: q; cõprehẽdi colaphizari: cõspui: accusari: denudari: flagellari: r reprobari [a seniorib'] qui debebant habere ꝑeminentiã vite [et scribis] q; videbant habere progratiuã scientie [r principib' sacerdotũ] q; habebant excellentiã auctoritatis r potentie q; ab istis iudicatus est ad mortẽ et pr̃e fidi traditus r occidi in cruce a gentibus qui eũ crucifixerũt propriis manibus r tertia die resurgere tã q; virtute ꝓpria nõ suscitare propriate aliena q; dixit ne nimis de ei' morte tristarentur r sic spe resurrectionis confortarentur. Ad hoc ignominia sue passionis et sue resurrectionis gloriã predixit: vt suo exemplo timorẽ passionis tolleret: r eos ad cõsiderandũ sue resurrectionis gloriã eleuaret. vbi hiero. Est aũt sensus. Tũc me p̃dicate cum ista passus fuero. Quia non prodest xpm publice p̃dicare et eius vulgare in populis maiestatem quem post paululum flagellatum visuri sunt r cruci fixũ. [Et assumens eũ petrus] seorsum et ducẽs separatim ne coram aliis videret arguere magistrũ [increpauit eum] amantis affectu dicens. [Absit a te dñe] sic pati [non erit tibi hoc] fcs q; intereat filio' dei viui. q. d. Indecẽs est q; tu dñs maiestatis tã ignominiose patiaris. Increpauit petrus dñm potius q; ceteri: q; nõ vult confessionẽ suã destrui nec putat filiũ dei posse occidi vel mori: vel potius propter seruoris amorẽ hoc fecit quo pre ceteris ardebat. Et bene assumpsit eum petrus secreto reliquens nobis exemplum similiter arguendi maiorẽ: quia inferior non debet in publico arguere superiorẽ. [Dñs autem conuersus]. i. facie versa ad pertiũ quẽ p̃cedebat: vt sic cõuersus eũ aspiceret: r effi cacius argueret [dixit ei] arguendo ipm [vade post me] cõformitate voluntatis r retro nõ ꝓtra me [sathana]. i. aduersarie: cõtrarie: q; mee voluntati et vie salutis cõis aduersaris et contraria loqueris. Sathanas enim interptatur aduersarius siue ꝓtrarius. q. d. non aduerseris mihi: r sed applica voluntatẽ tuã mee voluntati et noli ipedire passionem meã: sed magis sequere et post me eundo vestigia mea imitare. vbi Orig. Beatus aũt ad quẽ cõuertit xps: etiam si corripiendi causa cõuertitur. r subiungit dñs. [Scãdalũ es mihi]. i. das mihi occasionem offensionis r me offendis: q; in isto facto [non sapis ea que dei sunt] dispositionem dei de mea passione considerando [sed ea que hoim'] qui presentia appetunt humane pro me zelando r me affectu humano diligendo. Ergo sapere debemus non humana sed diuina: non carnalia sed spiualia: non terrena sed celestia. vt dicit Orig. Omnẽ discipulũ peccantẽ scandalũ sibi apellat. Petrũ aũt quẽ dñs ante ita magnificauerat sathanam vocauit eo q; propter amorẽ carnalem quẽ ad dñm habebat diffuasit ei de sua passione vt nõ fieret. Maximi nãq; ardoris r amoris legim' fuisse petrum in dñm saluatorẽ nostrũ. Ut eñ legit in itinerario clementis petr' adeo afficiebat ad xpi corporalẽ presentiã quã feruentissime diligerat: q; post xpi ascẽsionẽ quotiens cũq; dulcissime pñtie ac societatis r allocutionis xpi r sanctissime conuersationis memor erat totus in lachrimas resoluebat: ita vt gene ei' adusque lachrimarum fluxu videbant. Ex zelo igit xpi volebat impedire ei' passionẽ: et q; iste zel' erat indiscret'. nã xpi passio erat a deo p̃ordinata ad hiani generis salutẽ: ideo durã meruit reprehensionẽ. Q; ergo affectũ non regulauit. vt vellet q̃d xps volebat r voluntates suã nõ cõformauit voluntati diuine: cui aduersari videbatur merito reprehẽdit r sathanas. i. aduersari' appellat. Hoc ergo exẽplo omñ habeat: ne tu oẽs p aduersariis q; p corporali alleuiatione et consolatione a bono et exercitio spiuali te vellẽt retrahere. Sicut aũt petrũ quẽ ante pbauit hic increpat: sic nemo ob bona prius facta immunis sit a correptione propter mala que facit. Non est ergo in cruce dñi verecundãdus sed potius gloriãdũ: q; est nostre salutis signũ et bonor nostror principium. vñ Chrisostomus. Ut coronã ita circũferamus crucẽ xpi. Etenim oĩa que ꝓm nos sunt p ipsam pficiũtur: r si regnerari oporteat crux accedit: et si pasci mistico illo cibo: et si consecrari et quodcũq; aliud facere vbiq; symbolũ. i. signũ victorie nobis assistit ꝑpter hoc et in domo et in muris et in ianuis r in fronte r in mente cum multo inscribimus id studio. salutis enim q; ꝑ nobis est hoc est nostrũ signum. Uñ igit sanaris excogita oẽm cõditionẽ crucis vel causam. nõ eñ simpliciter digito insigniri eã op: sed cum multa fide r nullus ꝑpe te stare poterit imũdorũ demonũ videns ensẽ r gladiũ in quo plagã et pestiferũ vulnus accepit r amara p q; oẽm virtutẽ ei' xps soluit. ¶ Ofo.

Omine Jesu xpe quem beatus petr' te verũ dei filium est confessus: te quo q; ego indign' toto corde r ore confiteor: q; tu es xps filio' dei viui eternũ: r rogo te dñe clementissime da mihi vt opere te confitear: r factis nõ negando fidelis inueniar quaten' benedictionẽ tuam cõsequar cũ petro ac firmus in fide et opere ꝑmaneã cum ipso. Da etiã mihi rex meus et deus meus vt cõformitate voluntatis te sequẽdo beneplacitũ tuum in oĩbus pficiã oĩmode ab offensa tua abstineã r sic vsq; in finẽ te largiente pr̃eseuerem. Amen.

¶ De exhortatione ad sequẽdum christum ex sue passionis exemplum. Capitu. ij.

Ostquã dñs discipulis misteriũ sue passiõis secreto p̃dixit: cõuocat turbã cũ eis: r ita ipsos discipulis q; oẽs ad sui imitationẽ r passiõis tolerãtiã inuitat. q. d. Nolite phibere passũ. q; op: sustiere eas oẽs saluari volentes. Et ideo hic ad oẽs gnãliter loquitur r oẽs hortatur: q; imitatio passionis ad oẽs ꝑtinet: vel per martyrium vel per penitentiã. Uñ ait. [Si quis] q̃d notat varietates [vult post me venire] p affectũ interiorem: per imitationem exteriorẽ ad patrẽ superiorẽ. r bene dicit vult: quia neminem cogit sed consulit: r vnũquẽq; suo arbitrio relinquit vt seruitiũ sit gratius nõ or: premium sit gratius seruo. Unde Chri. Cum aũt saluator sit pius r benignus nullum inuitum aut coactum habere vult famulũ sed spontaneos r gratias agentes ei pro famulatu. Et iõ neminẽ cogendo aut necessitatẽ imponendo sed persuadendo r benefaciendo vniuersos volentes attrahit. Et ite p. Si quis aut daret aut thesaurũ exponeret r oẽs currerent: multo magis ad ea que sunt in celis. hec Chris. Et subdit dñs. [Abneget semetipm] per proprie voluntatis renunciationẽ: nõ tam sua vel suos sed suum intellectũ: suum affectũ: suum sensum [r tollat crucẽ suam] per mortificationẽ corporis sui: p cõpassionẽ proximi: r si necesse fuerit p sustinẽdam martyrij [r sequat me]. i. me habẽs lucem in intentione contra fauorẽ humanũ: me sequens ducem in operatione contra errorẽ diabolicum: me expectans mercedem in remuneratione contra tpale commodum. ¶ Rectus ordo vt qui vult sequi dñm primo abneget semetipm r sic tollat crucẽ vt primo voluntas eius sit prõpta ad omnem miseriam sustinendam. Et notandum q; primus homo tria perdidit p peccatum. i. libertatem: felicitatem: r dignitatem: que tria docet hic dñs per tria recuperare. Libertatem cum dicit abneget semetipsum. Felicitatẽ cum subdit r tollat crucem suam. Dignitatẽ cum addit r sequatur me. Uel abneget se in prosperitate r malum declinãdo tollat crucẽ suã in aduersitate r bonũ operando: r sequatur me vite conformitate r in deũ oĩa ordinando. In verbis aũt dñi predictis excluduntur sex genera pñie inutilis. r est prima violentia contra q̃d dicit si quis vult. secũda diminutio: q; fcs hõ dat sua deo r se mundo: contra q̃d dicit: abneget semetipm. Ertia delicata: quia sic volunt aliqui facere pniam vt nullam sentiant afflictionẽ: cõtra q̃d dicit tollat crucem. Quarta mutuata: q; aliqui gloriantur de passionib' patrum vel fratrum suor: ipsi ñ nihil taliũ faciunt: cõtra q̃d dicit suã, nõ alienam. Quinta momentanea q; aliqui vna die abstinent r alijs diebꝰ delitijs vacant ñ quod dicit quotidie. Sexta simulata q; est hypocritarum ñ q̃d dicit r sequat me nõ fauorẽ mundi. [Si quis etiã vult post me venire] hoc est si quis vult attingere pfectionem vite xpiane faciet ea que sequuntur: fcs [abneget seipm r tollat crucẽ suam r sequatur me.] Ubi tria exprimuntur in quib' perfectio vite xpiane consistit: Primũ est sui abnegatio: secũm est crucis portatio: tertium vite xpi imitatio. Quantũ ad primũ sciendum q̃d ad sequendum xpm oportet hoiem tria abnegare: fcs sua ꝓm illud. qui non renunciat omnib' que possidet non pot me' esse discipulus. Et suos ꝓm illud. si quis venit ad me r non odit patrem etc. non pot meus esse discipulus. Et semetipsum fcs q̃d hic 82. [abneget semetipsum]. i. vetustatem et pctã abijciendo r ad melioza mutando: vt designat esse q̃d erat: et incipiat esse q̃d non erat: et alter ex altero efficiatur ac voluntatem et pctã abnegando q̃d plus est q; abnegare res ipas r abijcere. vñ Prosper. Quid eis pdest q; facultates suas abijciunt qui voluntates ꝓprias nõ relinquunt cum sit longe prestantius voluntati bus proprijs renuntiare q; rebus hmõi: ergo abnegario debet fieri omnibus desideriis carnis r mũdi concupiscentijs perfecte reluctando et in bonis actib' nulla cõplacentiã propriã vel humanã captãdo: sed solũ diuinũ honorẽ in oĩbus que agim' intendendo: vt sic veraciter possim' dicere cum xpo: non veni facere meã voluntatẽ sed eius qui misit me. Quantũ ad ꝓm sciendũ q; crucẽ tollere tripliciter pot intelligi: fs per carnis mortificationẽ: p proximi cõpassionẽ: r et per martyrij sustinẽtiã. Uñ Hyla. Sequend' ẽ dñs cruce assumpta etiã passionis: r si nõ forte tũ voluntate comitand' est. Secundũ maximũ ex ꝓm. Duo abstinẽtie r crucis sunt genera: vnũ corporale fcs a delectationib' r ab alijs que decipiũt sensus viriliter renocare ac violenter abstrahere r cohercere. Aliud spiuale q̃d est speciosius r sublimi' fcs motus animi regere r perturbationes illius placere: impetus vitioꝝ refrenare et contra ea quotidie litigare ac rixam quodã mõ cum interiori homine conserere. hec Maximus Hoc etiam de cruce rollenda pot r aliter exponi dupliciter vno mõ de cruce corporali: r sic conuenit martyrib': r per hanc crucem intelligitur omne gen' martyrij fcs mortis r cuiuslibet alterius pene vel periculi pro xpo sustinendi animi tentatio r pparatio. Tunc eñ ꝓm Augu. Crucem nostrã tollimus quando penalitates quaslibet pro xpo voluntarie assumimus. Alio modo exponitur de martyrio spiuali quod conuenit religiosis r perfectis. de quo martyrio dicit apls. Mihi mundus crucifixus est: r ego mundo id est fs glo. Mundi cõcupiscentie non habent in me dominium: nec mundus iam mihi se ingerit: r ego contra eum sum fortis. Et nota q̃d non sine causa vtrũq; dixit fcs sibi mundũ crucifixũ r se mũdo. Plerumq; eñ cõtingit vt homo mundum nõ teneat: fs tũ mund' eum in suis occupationib' astringit r mortuus est homo mundo r mund' eius quasi viuus cõcupiscit dũ in alio intentũ in suis actibus rapere cõtẽdit. Sed ꝓm Grego. nec paulus a mundo gloriã querebat: nec ipse a mũdi gloria q̃rebat: ideo r se mundo et sibi mundum esse crucifixũ gliabat. Sunt aũt tria in mundo q̃ nobis debent esse crucifixa r nos eis. Q; vt dicit iohannes. Oẽ q̃d est in mundo aut est ꝓcupiscẽtia carnis: aut concupiscẽtia oculoꝝ: aut superbia vite. Hoꝝ trium crucifixio fit p tria vota religiosoꝝ qui vere martyres sunt spiuales. Primum ergo martyriũ ꝓsistit in tpaliũ voluntaria relictione. secũm in ꝓcupiscẽtie carnis reluctatione: r quanto fortior fit ista pugna: r tanto gloriosior victoria martyrij. tertiũ in proprie voluntatis abdicatione: q; ꝓm Greg. p obedientias magistratur voluntas ꝓpria: r p victimã caro aliena r iõ obedientia 82 melior q; victima. Quantũ ad tertiũ de vita xpi imitatione sciendũ q; xpm secũ nihil aliud est q; eius vestigia imitari r eius vite conformari. Ipm autem imitari debem' triplici via quã nos precessit videlicet paupertatis: humilitatis: et asperitatis. xpus enim in suo ingressu nobis relinquit exemplum sincerissime paupertatis: sed in ꝓgressu exemplũ pfũdissime humilitatis: sed in egressu exemplum acerbissime penalitatis: q; in his tribus debem' xpi vestigia sequi: iõ ad iugẽ eoꝝ memoriam nos inuitat.

k ps. 68.

Fasciculus myrrhe.

Passionis p̃dicẽde cã hiero.

Argũdi maiorisforma.

Orige. Scandalũ esse.

Petr' sathanas vocatus.

Chrisost. Inuitũ nõ vult dñs.

Gloriãdũ i cruce dñi Chrisos.

Hois primi seu ade iacura r amissio triplex.

Penitẽtie inutilis sex genera.

Perfectio vite xpiane in tribus.

Luc. 14.

Cõstitutio r mutatio.

Prosper.

Crucem tollere Hylarius.

Adari.

Abstinẽtie r crucis genera.

August.

Bal. 6.

Crucifigi mundo r.

Grego.

Crucifigenda in mundo tria. i. Joh. 2.

Grego.

Imitatio xpi tripl. ci via.

dicēs. Recordare paupertatis me quantū ad primam ⁊ transgressionis mee. i. profundissime humilitatis quantū ad secōm: ⁊ ab finitij ⁊ fellis. i. amarissime passionis ꝗ tum ad tertiū. ¶ Et nos quod oīa in quibus deuoti sectatores ꝓfectiōis euangelice xp̄m debent imitari ⁊ eius similitudini conformari p̄tū: ⁊ hoc mō ad tria reduci sc̄z ꝯ tria bona que a deo recepimus vt sunt res exteriores: corp⁹ ꝓpriū: ⁊ ipsa aīa que oīa oportet relinqui ꝓter deum si volumus ipsius xp̄i esse pfecti imitatores. Perfect⁹ em̄ xp̄i imitator primo d̄z relinquere mundū ⁊ oēs res tp̄ales: ⁊ etiā cum hoc oīm terrenoꝝ occupationē ⁊ sollicitudinē penit⁹ d̄z postponere. Hoc aūt fit p̄ voluntariā paupertatē quā xp̄s altissime seruauit: ⁊ q̄ in tota vita sua pauperrimus fuit. Secundo d̄z relinquere corpus q̄ quidē relinquit tribus modis. Primo per carnis macerationē: per quā corpus vigiliis: ieiuniis ⁊ orationib⁹ atterit ne caro lasciuiat ⁊ cōtra spm̄ se erigere ꝓtinaciter nō presumat. Secundo per tp̄alis cōmodi abiectionem: ⁊ q̄ nimis delicate nutrit seruū. s. corp⁹ suum: postea inuenit eum cōtumacē: ⁊ iō debet semper in rigore tenerit vt magis subiiciatur spiritui. Tertio per penalitatum ꝓpessionem: sicut apostoli martyres qui pro xp̄o voluntarie sunt passi. Et omnia ista xp̄s fecit et seipsum in exemplum dedit. Tertio debet relinquere animā suam per propie voluntatis abdicationem: vt voluntatē suā diuine voluntati cōformet: ꝗ nihil aliud velit nisi solum illud quod diuine voluntati beneplacitum fuerit hoc enim fecit ipse xp̄s q̄ dixit non veni facere voluntatem meā: ⁊ ꝯ voluntatē eius q̄ misit me. Unū ad voluntatē diuina ita habes regulā ⁊ mensurā oīm actionū suaꝝ: sic ꝗ in oib⁹ actionibus ⁊ desideriis tuis nihil concupiscas nisi ꝗ honor dei in te amplietur ⁊ in oib⁹ alijs creaturis. ¶ Sed est sciendū ꝗ nullus p̄ōt viuere vita xp̄i nisi ēt moriatur morte xp̄i: iō sicut xp̄s per hoc q̄ ex nimia charitate se assumptioni nr̄e carnis inclinauit seipm̄ exinaniuit: ⁊ per p̄ñs claritati diuine qua patri consubstantialis existit quodammō mori voluit: ita quilibet ad istā pfectionē rendens d̄z p̄ verā humilitatē ⁊ plenariū contēptū sui mori sibiipi seipm̄ vsq̄ ad nihil deijciēdo ⁊ seipꝯ nihil reputādo: vt viuere possit soli deo. hō em̄ ad pfectionē tēdēs d̄z seipm̄: hoc ē q̄ videt habere a seipso nihil reputare: ꝗ aūt habet a deo puta dona dei quib⁹ cōformat vite xp̄i d̄z summe reputare: ⁊ cum summa diligentia custodire: vt vere possit dicere cū aplo. Viuo aūt iā non ego: viuit xp̄o in me xp̄s. Unū de talibus mentibus pfectis ꝗ mortuis sibiipsis dicit apostol⁹. Mortui estis ⁊ vita vestra absconditā est cum xp̄o in deo. Signanter aūt dicit: ⁊ vita vestra abscondita ē cū xp̄o in deo: q̄ vita illa qua mens p amorē continuum ⁊ beatificū perfecte vnit deo in patria illa est in p̄tū absconditā: q̄ propter necessitatē mortalis vite talis amor continuus ⁊ non interruptus in p̄tū vita haberi non p̄ōt. Ꝯ hoc euidenter apparebit in vita. b. vbi obiecto beatifico continue fruemur: ⁊ in solo deo iugiter delectabimur propter q̄ bene subditur. Cum autem xp̄s apparuerit vita vestra: tunc ⁊ vos cum ipso apparebitis in gloria. ¶ Est aūt sciēdū ꝗ mors ista spiālis qua homo per contemptum sui moritur sibi quibusdā gradibus perficit. primus ē ꝗ hō per humilitatē reputet se oib⁹ viliorē: secundus est ꝗ hoc verbis ꝓprijs fateat: tertius ē q̄ etiā ab alijs dici equanimiter patiat: quartus ē ꝗ hō equanimiter ferat cū ab alijs contēptibiliter tractat. quint⁹ est ꝗ hō non solū non doleat sed etiā diligat q̄ ab alijs contēnat. Et oēs isti gradus ꝓprie desp̄ectionis perfecte relucebant in xp̄o. Sequamur ergo ⁊ imitemur non diabolum vt ambitiosi ⁊ superbi non mundū: vt cupidi ⁊ auarius non carnalē appetitū vt voluptuosi ⁊ lubrici: sed oīm̄ ie sum xp̄m. Qui em̄ deū non sequitur et quidē neq; se abnegare neq; crucē tollere prodest vis sequi xp̄m? Sis deo obediens ⁊ primū diligens: ac ꝓter deū oīa sustineas ⁊ facias: ⁊ malū declinando circa virtutes insistas, Hac em̄ via xp̄s incedit: per hāc ergo viā ambula si vis eum sequi in vita presenti ⁊ cum eo gaudere in patria. Sed heu pauci hodie d̄ñm sequi volunt: ⁊ tū multi ad eum puenire cupiunt. Unū Bern. O ꝗ pauci post te volunt ire d̄ñe: cum tū peruenire ad te nemo est qui nolit: cōregnare cupiunt: sed non cōpati: non curant querere quem tū desiderant inuenire: cupiunt ⁊ te consequi: sed nolunt sequi: optant extrema iustoꝝ: nō curātes principia eoꝝ. Et q̄ d̄ñs monuit ad sustinēdū p cōfessiōē fidei martyriū: p̄ñr tollit hui⁹ cōfessionis triplex ꝓpedimētū. Et pro primū q̄ ē nimi amor sui ipsi⁹ dicens. [Qui em̄ voluerit aīam. i. aīalitatē [suā]. s. vitā p̄ñr alimonijs ꝓdigētē [salua facere]. i. in p̄ñtū custodire martyriū declinando vel corp⁹ in p̄ñtia nō macerando: hoc est potius saluare xp̄e pfecutionis ꝗ me cōfteri. s. eligēs potiꝰ deū offendere ꝗ ꝓ eo mori: vel tp̄e pacis delicate seruare potiꝰ ꝗ ꝓ penitentiā affligere. [perdet eā] in futuro. s. vitā vel aīam: ⁊ ꝓ vita momentanea incurret mortē eternā. Unde fugiendo mortē incurret mortem: ⁊ seruando viram amittit vitā. [Qui aūt pdiderit aīam suā]. i. aīalem ⁊ p̄sentē vitā pditiōi ⁊ morti si necesse est se se exponendo eligens potius ꝓ deo mori: ꝗ deus offendere: vel ꝓ penitentiā se affligendo eligens potius sic deū placare ꝗ se delicate viuēdo ipm̄ magis irritare. ⁊ hoc non ꝓpter mundi vnitates vel errorīs defēsionē: aut desperationē: sed ꝓpter mei. i. ante ꝗ ꝯ mea faciat mādata [inueniet eā] in futura gloriam ꝓ vita mortali inueniet eternā Istud dictū d̄ñi de aīa ⁊ vita saluāda ⁊ perdēda simile est ꝯm Grego. ac si diceret agricole frumētum si seruas perdas: si seminas renouas. Iō vt dicit Cassio. ve carni q̄ hic superata non fuerit: nāq; in hac cōuersatiōe vincit: illic sine dubio coronat. vñ Bern. Qui voluerit aīam suā saluā facere perdet eā. Et quidē prudētius eā perdis vt custodias: q̄ custodis vt pdas: quid hic vos dicitis obsuatores ciboꝝ mox neglectores: ꝓpocras ⁊ sequaces ei⁹ docent aīas saluas facere in hoc mundo: xp̄s ⁊ ei⁹ discipuli pdere. Quē nā vos ex duob⁹ sequi magistrū aut seruū eligit? Epicur⁹ atq; ꝓpocras corporis voluptatē: alter bonā habitudinē p̄fert me⁹ magr̄ vtriusq; rei ꝓtēptū p̄dicat. Quid em̄ tibi aliud sonuit cū clamatū ē. q̄ amat aīam suā pdet eā. Perdet aūt dixit siue ponēdo vt martyr: siue affligēdo vt penitēs. quāq; martyrij genꝰ sit spū facta carnis mortificare illo nimiꝰ ꝗ mēbra cedunt ferro: horrore quidem mitius: ⁊ diuturnitate molestius. hec Bern. Deinde tollit scōm ꝓpedimentū q̄ est nimia cupiditas lucri ⁊ desiderij terreni dicens. [Quid em̄ pdest hoī si vniuersum mundū lucret] de quo nihil secū moriens portare poterit, nisi peccatū;

Eren. 3. Tria in quibus imitemur xp̄m.

Triplicia bona.

E Viuere vita xp̄i.

Mori pro xp̄o.

Col. 3.

Mors spiālis perficitur gradib⁹

Bern. Sequenti imitēdū p̄cita.

Lucrum terrenum detestatio.

Apocal. 18. immo tanto plus acquisiuit de inferno. Unde i apocaly. 6ꝫ. Quātū glorificauit se in deliciis fuit tantū date illi tormentū ⁊ luctū [aīe ꝗ sue detrimentū patiatur]. s. amittēdo gl̄iaꝫ incurrēdo penā eternā ⁊ perdendo humanā substātiā. q. d. nihil proficit immo ꝓtalia multū pdit. s. id quod est immortale ⁊ diuinū in eo: ⁊ iō aīa cū sit immortalis ꝓponenda est oib⁹ corruptibilibus ⁊ transitorijs. uā aīa rationalis imagine trinitatis insignita ꝓciosior est cūctis terrenis. Et ideo stultus ē q̄ pl⁹ pecuniū ꝗ se ipm̄ diligit ⁊ q̄ facit q̄ ꝓter illis tormentis eternis se exponit. Unū nimis stultus est auarus: immo peior ꝗ diabolus q̄ auarus plus diligit nūmū ꝗ aīam suam vel alio: sed diabolus plus diligit vnā animā ꝗ totum mundum. Qua propter dixit xp̄o ꝓpōnentes decipere eū. si cadens adorauerīs me dabo tibi mūdū istū. Et ideo vt dicit. Duob⁹ ꝓpositis maius est eligēdū: vt mūdū pdam⁹ ⁊ lucremur animas nr̄as. vñ et Ambro. valde timēdū est ne ꝓpter auaritiā pecunie: vel ꝓpter amorem carnalis vite salutem aīarū querere negligam⁹: quia nihil pdest lucrificare tp̄alia si pdam⁹ eterna. Et dat Chr̄i. exemplum. Si egens in vltimis malis positus videres seruos in lasciuia agere q̄ lucrū estimares te oīū d̄ñm esse: sic quid lucrat aīa tua misera carne lasciuiente si futurā dāna tionē expectat? Sed magna heu hodie cecitas ⁊ amentia in hominibus reperit. q. ꝯ ꝯm Augu. si quis argētū auro ꝓponit dementissim⁹ iudicat si vero aurū deo ꝓponit a nu'lo reprehendit. Exponit etiā ꝓdictū d̄ñi ꝗ d̄ illis qui aīas aliorum lucrari volunt et suas negligunt vñ Chr̄i. Si alterius sollicitus cōtēnas te similis es eis qui metalla fodiunt et necant. Et q̄ possit aliq̄s dicere: et si aīam pdā: tū ex multis que lucraboꝝ eā redimā q̄ falsum est. vnde dicit. [Aut quam cōmutatione]. i. redēptionem [dabit hō pro aīa sua]. s. dānata. q. d. si pro ea totus mundus daretur non per hoc liberaretur. Et iō non potest cō parari lucrum mundi ad detrimentū aīe per q̄ homo perdit eā et vitā eternā. Flam perditis diuitijs possunt per alias diuitias cōpensari: et si mors infligit p̄ōt cōpensari per vitā immortalē que in refectione expectatur: sed si aīa p culpa perdat non expectas in alia aīa recompensari ⁊ quia non poteris aliā animā sed neq; aliq̄d aliū quasi commutationem ꝓ ea dare: vt liberes eā de eterna morte. Deus aūt ꝓ ambabus hoīm dedit cōmutationem sanguinē filij sui ꝓtiosum. Perdenda est igitur aīa ⁊ vita presens in hoc seculo ꝓpter d̄ñm nō saluāda ꝓpter lucrū ⁊ desideriū terrenū. Qua propter vt ait August. Mōlitarie nūc ꝓ xp̄o postponam⁹ q̄ diu ꝗ dimittēda ne (q̄ absit) pro transitorijs amittam⁹ eterna. Si em̄ tibi diceret sis toto hoc mēse diues ⁊ potens ⁊ fac quicd̄ velis: vtere carnis voluptatibus sicut placet: ea tū conditione vt oculi tui postea eruantur: oē solatium tollatur: toto tp̄e vite tue in fame ⁊ siti in oī cruciatu et in omni miseria viuas: nūquid illud tale bonū hoc tenere suscipiēres? Et quidem tota hec vita nec mēsis est nec vnius diei vel horē spaciū ad illā eternā infelicitatis cōparationem cuius miserie nec ꝗ finis est ne ꝗ pena similis inuenitur. vñ Isido. Si haberes sapientiā salomonis: si pulchritudinem absalonis: si fortitudinem sansonis: si longitudinem enoch: si diuitias cresii si potestates ꝗ ꝯbolinā quid pdesset tibi si tādem caro dareꝰ

Auarus peior ꝗ diabolo.

Ambro. 4. Luce.

Chrisos.

Augustin.

Chrisos.

Ꝯ Nie ꝓditio mecuperabilis.

Pena eterna. Isido.

Nie ꝓtio maxima.

Ecclesia duo eccle.

I Grego. Pudor secū amouēdus

Judicabit pr̄ et spūsanctus vt filius.

habes: ne ibi tenebre te cõprehendant. Suscipe hic mortem: vt ibi suscipias vitã immortalẽ. Noli timere q; tristibus leta succedũt. Times mortem audi gloriã triũphantis: vereris cruces: audi sculta angelo; misteria. Attende ⁊ hic verbum Berñ. q̃ dicit. Vis scire que debeas iesu xpo. Debes ei vitã tuam: q; ipse vitã suã potuit pro tua.

Berñ.

¶ Et q; rudes erãt apli ne cũ sic venturũ dubitarent ⁊ fatigati expectatione deficerent promittit ñ pũti ꝓsolatio vt citius credant de futuro. Vñ bonus magister ne discipuli desperatione frãgant aut tedio subiungit eos consolando. [Amẽ dico vobis.] vt securi de hoc sitis [sunt quidã de hic stantibus] discipulis [qui nõ gustabũt mortẽ] tpalẽ que est quidã gustus respectu mortis eterne: vel gustus ꝗ: ꝗtum ad bonos q̃ nõ permanent in morte. [donec videant] oculis corpalib⁹ [filiũ hois venientẽ in regno suo.] .i. in ea claritate regni quã habebit cũ ad iudicandum veniet vt qualis est venturus postea presenti quoq; tpe demonstrẽt ⁊ appareat hoc est donec videãt similitudinẽ glie quam corpa electo; qui eũ nũc consitent habebũt in eccl̃ia triumphante vt p hoc sperẽt eternã futura in re. Vñ sm glo. in corpore mortali ostendit eis non immortalitatem ſ; claritatem future immortalitatis similem. ⁊ ita sensus est donec videant regnũ dei. i. imaginationem glie regni dei. Cũ xpo hic stantes sunt in statu gratie qui p ipo patiẽter passiones sustinent: ⁊ isti mortẽ culpe: vel gehenne nõ gustant: sed cum ipso ad gl'iam eternã transeunt: hanc piã, pmissionem eis fecit: vt per visam gloriam future resurrectionis ⁊ contemplationem gaudij manẽtis ad aduersa transeũtis seculi fortius ferẽda animaret. Visionẽ aũt pmissam distulit vt eas vehementius desiderent: ⁊ desideratam magis acceptarẽt: ⁊ gratas haberent.

k Gustatio mortis.

Stantes cũ xpo.

¶ Oratio.

Omine iesu xpe da michi vt meipsum sic abnegem q̃ in pseritate ⁊ in oib⁹ que tpaliter delectant a malo declinẽ ⁊ nihil nisi honorem tuũ querã meeq; volũtati renũciãs tibi et ꝓpter te omni creature obediã. Da etiã mihi vt tollam crucẽ meã afflictiones ⁊ penalitates per me voluntarie assumẽdo: ⁊ ab alijs illatas patienter sustinendo: ac primis in necessitatibus cõpatiendo. ⁊ in oi adueritate bonũ facere non desistendo. Da etiam michi: vt te sequar vestigia tua imitãdo: ⁊ tue vite me cõformando post te veniã ad supernã patriam pertingendo. Amen.

¶ De transfiguratione dñi. Capitu. iij.

A Matth. 17. Luc. 9. ⁊ Mar. 9.

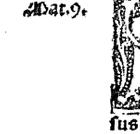

Eindę quod iam supra promisit soluit cũ dicitur. Et post dies sex] sm Matth. non numerãdo extremos vel [die octaua] sm lucam numerãdo die primũ quo promisit et vltimũ quo soluit [assumpsit Jesus secum Petrũ ⁊ Iacobũ ⁊ Johannẽ ⁊ duxit illos seorsus in montẽ valde excelsus] sc; thabor quarto miliario a nazareth cõtra orientẽ vt ibi dem oraret. Matthęus et marcus ponunt tm̃ dies medios: sed lucas etiam extremos. Illi sex quia post sertam mundi etatem aie sanctorum in beata expectatione requiescent. Lucas octo q; in octaua resurrectionis corpa sctõr in gl'ias immortalitatis resurgent. Hic ergo post sex etates quiescendum esse ab oi laboze ⁊ ibi octauo tpe resurgendum designat. Unde sm Hiero. et glo. hoc bene misterio cõuenit. nã sicut xps post sertam sabbati qua cruces ascendit: ⁊ post septimam sabbati qua in sepulchro quieuit: octaua die resurrexit: sic ⁊ nos post sex mundi etates q̃ bus pro oño patimur ⁊ laboramus: ⁊ post septimã quietis animarũ que interim in alia vita gerituri octaua etate resurgemus. Transfiguratio ergo fuit in octaua die: quia facta est ad ostẽdũ discipulis suis gloriã resurrectionis future que erit in octaua mundi etate. ⁊ propter hoc figurata est hic p octauã diẽ. Assumpsit aũt secũ tres tm̃: vt in ore trium staret testimoniũ. Item in signũ q̃ q̃ nunc fidẽ trinitatis firmiter seruabũt: tunc in eterna visione gaudebũt. Istos aũt tres. s. petrũ iacobũ ⁊ iohannes spãliter assumpsit: q; istos familiariier diligebat. Hoc autem fecit ad designãdũ q̃ quicũq; vult gloriã dei videre op; q̃ fidem cognoscat: sicut petr⁹ q̃ vitia supplantet: sicut iacobus: q̃ ad bene operãdũ; gr̃as habeat sicut iohãnes: q; oẽ meritũ cõsistit in credẽdo verum: in declinando malũ: in faciẽdo bonũ. Item ad cõmendationẽ oĩm statuũ ecclesie. nã per petrum significant coniugati vel etiã prelati: per iacobum penitentes vel actiui: ⁊ p iohãnẽ virgines theorici. Et pulchre ostensurus discipulis resurrectionis gloriã seorsus eos duxit vt intelligam⁹: q; si eiusdẽ resurrectionis participes esse cupimus a turbis malignorum hoĩn ⁊ tumultibus seculi diuisi esse debemus. Pulchre etiã eos in montẽ excelsum duxit ⁊ nõ vallẽ: vt discamus gloriã non in pfundo huius seculi: sed in regno supne beatitudinis esse querendã ⁊ q̃ ad illã gloriã future resurrectionis peuenire: ⁊ in decore suo xpm videre merebimur si ima ⁊ terrena descendentes ac sublimia ⁊ celestia desiderantes mẽte in celestib⁹ habitem⁹. Necesse est em̃ oĩbus qui deũ contemplari desiderãt: vt nõ infimis voluptatib⁹ iaceãt: ſ; semp ad celestia se erigant. Ascendit aũt in montẽ vt oraret inuiens oraturos in mõtẽ virtutũ ascendere ⁊ sursum nõ in im'is corda habere: ⁊ conti nuis pcib⁹ insistere. Et bũ mons iste dictus est thabor: q̃ accessio lucis inter pretat: q; oẽ q̃ thabor manifestat in lumine manifestat. Effect⁹ autẽ oĩonis ostẽdit ꝓpter q̃ orauit. s. ꝓpter gl'ias future resurrectionis manifestãdã apl'is. Dũ em̃ oraret trãsfiguratus est coram eis. Nõ dicit transfigurauit se vt notetur actio fieri ex potẽtia trinitatis: sed in natura humanitatis: [Et bũ dum oraret facta est altera species vultus eius.] feruor em̃ ⁊ deuotio oĩonis dispositio est ad transfigurationẽ ⁊ extasi mẽtis. Vñ petr⁹ dũ oraret facrus est in extasi mentis. Cõspice bũ ista ⁊ te pstem erhibebo: q; magnifica sunt valde. [Resplẽduit em̃ facies sicut sol] immo plus q̃ sol: ſ; mihil ſ; clarius, cui cõparẽt. [Vestimẽta aũt eius facta sunt alba sicut nix] sic perfusa lumine vt alba extra apparerẽt sm Aug. Lãdor vestiũ procedebat a faciei splẽdore: ⁊ ista fuit vera mutatio. Trãsfiguratio in facie sed nõ in veste. Nõ substãtiã vere carnis oĩonis amisit: nec corpis veritatẽ subtraxit: ſ; splẽdorem addidit. Vñ Lucas dicit q̃ [facta est species vultus eius altera] non alia. In carne ergo mortali immortalitatis ⁊ resurrectionis fue vel nostre gloriam non in se: sed in seculi claritate sicut voluit ostendit: vt illius glorie quam predicabat certiores nos redderet. ¶ Ecce quã

Berñ.

Hiero.

B Transfigurationis dñice tpe.

Assumptionis triũ ci.

Lux secũdũ duxerit.

Lux inuiũ tem.

Thabor.

C Augustinus.

tum pignus beatitudinis nostre habemus non em̃ erat aliunde transfiguratio nisi secundi aduentus prenunciatio. in quo ⁊ ipse xps ⁊ sancti eius lucebunt sole clarius. vñ nõ assumpsit claritatis dotem. sed dotis similitudine. Nã vt leo papa ait. Illã ipsius deitatis ineffabilẽ ⁊ inaccessibilẽ visionẽ que in eterna vitã mundis corde seruaẽ nullo modo adhuc mortali carne circundat: intueri poterãt ⁊ videre. Splẽdor aũt faciei significat claritatẽ diuinitatis: fulgor ꝗ vestiũ claritatẽ humanitatis eius. Itẽ claritas faciei repsentat futurã claritatẽ capitis xpi: fulgor aũt vestiũ designat futurã claritatẽ mẽbrorum eius. s. sanctor; qui superabunt a claritate xpi: sicut candor niuis superat a fulgore solis. Candor ergo significat gl'iaz future resurrectionis: propter q̃ angelis oñice resurrectiõis niuis in veste candida appuit. Et sm Bedã vestitus dñi sanctor; chorus accipit q̃ in terris despectus videbat. ¶ Moralr circa transfigurationẽ dñi tria fecit: q; discipulos assumpsit: montẽ ascendit: oratione premisit: ad significãdum q̃ ad gloriã non peruenitur nisi p virtutis societatẽ: per vite altitudinẽ: per oratiõis deuotionẽ. Felix ergo q̃ talẽ comitatũ assumpsit. Petrum. s. q̃ interpretat agnoscens vt sit in eo cognitio que d; esse triplex: sc; dei sui ⁊ proximi. Cognitio dei generat dilectionẽ ⁊ caues desperationẽ: cognitio sui generat humilitatẽ ⁊ cauet presumptionẽ. cognitio proximi generat cõpassionem ⁊ cauet crudelitatẽ. Et sicut suam fragilitatẽ: sic ⁊ mundi vanitatẽ agnoscat: ⁊ agnitam cõtẽnat Iacobũ q̃ interpretat luctator: vel supplantator: vt sit in eo lucta ⁊ supplãtatio: q̃ etiã d; esse triplex. s. carnis mundi ⁊ diaboli: vt contra concupiscentias carnis ⁊ mundi ac instigationes diaboli fortiter luctetur ⁊ eas denicras sub planta prosternat. non em̃ coronabit nisi q̃ legitime certauerit. in signũ hui⁹ iacob post luctus accepit benedictionẽ. Iohannẽ qui interpretat gr̃a vt in eo sit gr̃a q̃ sit⁹ d; esse triplex. s. incipiens pficiens ⁊ pueniens. vñ apl's. Gr̃a dei sum id q̃sum q̃tũ ad primã: ⁊ gr̃a ei⁹ in me vacua non fuit q̃tum ad secundam: sed illis omnibus abundantius laborauit: non aũt ego solus: ſ; gr̃a dei mecum q̃tum ad tertiã. Ioannes etiã priuilegio singularis amoris dei dotatus fuit: sic bonũ diuinũ super omnia diligat ⁊ in omnibus transitorijs nihil nisi amatorẽ diuinũ cõcupiscat. Idẽ petrus alio nomine dictus symon q̃ interpretatur obediens significat obedientiam Iohannes in quo gratiam significat mundiciã: Iacobus qui luctator vel supplantans significat paupertatem voluntariam: ⁊ ista tria faciunt videre claritatẽ diuinã: fuit isti viderunt transfigurationem. Felix qui talem montem .i. eminentiã vite ascendit: in quo sunt tres grad⁹: scilicet abiectio fui: mortificatio carnis: contemptus mundane prosperitatis. de quibus supra proximo capitulo. si quis vult post me venire abneget semetipsum ⁊ tollat crucẽ suam ⁊ sequat me. Felix q̃ sic orationi insistit pie: fideliter ⁊ pseuerãter donec appareat gloria in facie clerici q̃ transfiguranẽ in solẽ dũ lucent p scientiã ardẽt q̃ charitatẽ: illuminãt p exẽplũ ⁊ doctrinã in vestimentis laici q̃b⁹ sufficit albedo niuis p mũdiciã mẽtis carnis ⁊ opis. [Et apparuerũt illis moyses] iã mortu⁹ secundũ siam in corpe assumpto vel sibi adoprato: sicut q̃ opparent angeli in corporibus assumptis [⁊ helyas] adhuc viuus in aia ⁊ corpe ꝓpio allat⁹ de paradyso. Apparuerunt: cũ xpo isti duo potius q̃ alij alter mortu⁹ alter adhuc viuus in signum quod viuentium lye ⁊ mortuorũ seu vite ⁊ mortis sit dñs ⁊ q̃ isti tam mortui qui per moysen q̃ viui qui per helyam qui tempore iudicij vel viui in carne reperiendi vel a morte resuscitandi sunt: regnaturi sunt in gloria cum illo. Item vt ostendant ipsum esse quẽ legis ⁊ ꝓphetarum scripta predixerunt ⁊ p miserunt: ⁊ vt hic appareat q̃ lex ⁊ prophete a doctrina xpi non discordant: et q̃ finis legis ⁊ phetarum in suo sermone xps erat ⁊ eius gloria propter quã venerant: ⁊ vt ipse ostenderet se esse supra legem quam moyses legislator dedit: et supra prophetas inter quos helyas predicator precipuus fuit. Per moysen quidem significatur lex: per helyã ꝓphete: ⁊ per dñm euangelium. Apparuit ergo dñs medius inter moysen ⁊ helyam tanq̃ ipse ⁊ euangelium haberent a lege ⁊ prophetis testimonium. Item vnus mortu⁹ ⁊ alter viuus apparuit vt significẽt xps moriturũ: vel vt nos mortui sim⁹ mundo: viui aũt deo. Item vt ex omni tpe xps testimoniũ haberet de celo pater in voce: de ethere nubes: de paradiso helyam: de terra apostolos: de inferno moysen. [Et loquentes cũ eo] dicebant excessũ eius quem cõpleturus erat in hierusalem. i. passionem in qua fuit excessus amoris ⁊ doloris et humiliatis. Amor fuit supra mensuram. sm illud Johan. maiorem hac dilectionẽ ꝛc. dolor supra consuetudinẽ. sm illud Treñ. O vos omnes qui transitis ꝛc. humilitas supra virtutem. ſ; illud Treñ. Recordare paupertatis ꝛc. Loqui aũt ipsorũ est talẽ gratiã redemptionis futurã p xpm testimonijs legis ꝓphetarũ ſ figuratã esse ostẽdere. Et notandũ q̃ nõ loquebantur de tali materia tanq̃ indicantes xpo que nesciret: sed eũ adorabant de aduẽtu eius in carne: ⁊ q; misterium passionis q̃ ipsi pdixerant voluerunt in xpo cõplendũ: ⁊ leti forte forte quia videbant redẽptionis sue totiusq̃ hũani generis oĩẽ appropinquare. Cõpatiebanẽ nihilominus xpo: q; tam gloriosa facies debebat sic conspui ⁊ sic inuidiose tradi ⁊ iudicari ⁊ crucifigi. Notandum etiam q̃ gaudium magnũ factum est apostolis ⁊ prophetis non solum de trãfiguratione xpi: sed etiam (vt dicit effrem) de mutua visione: q; vtriusq̃ testamẽti principes ꝓgregati sunt cũ deo abrahã Videbat em̃ moyses dux iudeorũ principẽ xpianorum petrũ: cõfiderabat helyas castus virginẽ Johãnẽ: ⁊ vtrq̃ in iacobo laudabat martyrij priuilegiũ. [Petr⁹ xo q̃ cũ illo erant grauati erant somno] oppressi a gl'ia: q; splendore incõprehensibilis deitatis premuntur sensus humani corporis. [Et euigilãtes viderũt maiestatẽ eius ⁊ duos viros]. s. moysen ⁊ helyã quos cognouerunt p dicte claritatis illustratione. Unde queritur Ambro. quõ apli cognouerũt moysen ⁊ helyam quos nũq̃ viderãt. Et respõdet q̃ p maiestatem sup eos venientẽ. in quo fruitur in futura gl'ia alter alterum quem nũq̃ vidit cognoscet. Scõm glo. hic helyas d; eximius prophetarũ: sed contra die dauid hoc dicitur in prologo sup psalterium: de moyse in glo. sup Exodum. Et soluitur q; moyses fuit eximius dñi familiaritate: signorum ostensione: legis promulgatione helyas eximius vite austeritate: ⁊ erguendi quotidiane: ⁊ vite diurnitate. Dauid eximius

Leo papa.

Splendor faciei.

Beda. Moraliter

Petrus.

Iacobus.

Johannes. 1. cor. 15.

Petrus.

Johannes. Iacobus.

Symonis obedientia.

D Apparitio moysi ⁊ helyae eius cause.

Loquutio cũ christo.

E Baudiũ ex trãsfiguratione.

Moysi et helyae ab apostolis cognitio.

Ambro.

Moyses.

Helyas

Dauid.

Johan. 1. 5.

Tren. 1.

Tren. 3.

prophetie sublimitate: regia dignitate: ⁊ spñali
et facta pmissiõe. Tunc petrus] ranq̃ feruẽtior
[dixit ad iesum: dñe bonũ est nos hic eẽ]. s. in mõ
te ⁊ in contẽplationis dulcedine. Celesti essi dul
cedine gustata vilescunt instma. vñ Raba. Quo
ampli⁹ quis degustat dulcedinẽ vite celestis eo
ampli⁹ oia alta fastidit in infimis. [Si vis facia
mus hic tria tabernacula] ad manendũ. s. hic cõ
tinue [tibi vnũ: moysi vnũ: helye vnũ.] Non loq̃
batur de tabernaculo ꝑ se ⁊ socijs suis faciẽdo
quasi supponẽs se ⁊ socios suos tãq̃ discipulos
cũ magro mansuros in suo tabernaculo. Petr⁹
optando commendat xpm ⁊ se in mõte manere
ex modico gustu participationis future glorie
quã in xpo viderat: vt ꝑ hoc discam⁹ q̃ nihil sit
difficile ꝑ xpo pati nec tormenta nec crux nec
mors: vt ad montẽ celestis glorie pueniam⁹. Si
essi sensib⁹ visa xpi gloria sic petrũ in monte im
pressionibus ⁊ intẽperiebus subiecto illexit vt
diceret bonũ ibi manere: quid estimandũ est de
illa ineffabili ⁊ intelligibili gloria eterna in ce
lo: vbi nulla intẽperies: nulla peregrine impres
sionis molestia: vbi nullũ malũ sed oẽ bonũ ob
tinebitur. vñ Beda. O q̃ta felicitas visioni dei
tatis inter angelos adesse perpetuo si tãti trans
formatio xpi humanitas duorũq̃ sctõ societas
ad punctũ visa delectat vt eis ne discedant pe
trus prestare velit obsequiũ. Usi ⁊ Remig. Visa
dñi mai state ⁊ duo ⁊ seruo ⁊ petrus adeo dele
ctatus est vt cuncta tpalia obliuioni traderet ⁊
ibi in ꝑpetũ vellet manere. Si aũt petrus sic
ascensus est quanta erit suauitas ⁊ dulcedo vi
dere regẽ in decore suo ⁊ interesse choris sctõ⁹
oĩm ⁊ angelo⁹. Hec Remig. Sed errauit petr⁹
[⁊ nesciebat quid diceret] hoc petẽdo: tum quia
in via patriã requirebat ⁊ vmbrã future glorie
quã viderat verã estimabat gloriã oblit⁹ regnũ
dei non esse sanctis ꝑmissum in terra: sed in ce
lo: tum quia in gloria tabernacula manu facta
necessaria credebat: ignorans domum manu fa
ctam non esse necessariã in illo seculo futuro: tũ
q̃ se ⁊ coapostolos adhuc carne mortali circun
datos esse nõ aduertebat: a basq̃ gustu mortis
immortalis vite statũ subire volebat: tum etiã
q̃ suã ⁊ primoũ salutẽ nõ attẽdebat. Usi Aug.
Quid dicis sancte petre: mundus perit ⁊ tu se
cretũ queris. Vides tot gẽtes inuñ conuenire
et tu quietẽ diligis. Vides tenebras mundi ⁊ tu
lumen abscondis. Nemo q̃ppe ascendit lucernã
⁊ ponit eam sub modio ⁊c. Usi ⁊ Damas. Non est
tibi inquit petre bonũ q̃ xps ibi moretur: qñ si
ibi manisset nequaq̃ tibi facta promissio con
sequeretur effectũ. Nec essẽt claues obtinuisses
regni nec mortis tyrannis abolita esset. Et vt di
cit Chri. quia audiuit q̃ ops eum hierosolymã
ire ⁊ multa pati adhuc timet pro xpo sed post in
crepationem non audet aperte dicere rursus
propitius esto tibi: sed idem occulte per alia si
gna insinuat. Quia essẽ videbat multam quietẽ
⁊ solitudinem cogitauit conuenientem ibi esse
stationẽ ex loci dispositione quod significat di.
[Bonum est nos hic esse] vult etiam semper hic
esse: ideo tabernaculorum meminit dicens. [Si
vis faciamus hic tria tabernacula.] Cogitauit
enim quod si hoc fieret non ascenderet hierosoly
mam: ⁊ si non ascenderet xps nõ moreret. ibi
essẽ sciebat scribas insidiari ei. hec Chrisost. Et
licet petrus vt hõ stupefactus nesciret quid di
ceret: in hoc tũ suam deuotionem ostendit ⁊ in
fiti sibi ardoris monstrat iudicium. Unde ine
briatus petrus erat qui de vna gutta vini cele
stis quam biberat quasi tres tabernas face
re volebat: sicut enim ex passionis magnitudi
ne vt timoris vel maioris alicuius prorumpit in
aliqua ꝓba sine ꝑmediatõ entia similiter ex ma
gnitudine deuotionis ⁊ delectatiõis experte di
xit petrus illa verba que tũ non erant rationa
biliaq̃ in solo aspectu hũanitatis xpi non con
sistit essentia beatitudinis: ideo illud nõ debe
bat sufficere ꝑ finali beatitudine. In monte tha
bor est grande monasterium grandi situa circũ
datum tres habens ecclesias iuxta quod petr⁹
ait. Faciamus hic tria tabarnacula. Tria taber
nacula contẽplatiuus moraliter facit quando
legẽ ⁊ prophetias ⁊ euangelium practice legen
do disponit. s. corde credendo ore cõfitendo ⁊ ope
adimplendo. ¶ Sciendum aũt q̃ ista trasfigu
ratio significans gloriã sanctorũ primo describi
tur a maiestate dei: q̃ tota trinitas ibi apparuit: rationa
pater in voce: filius in humana carne: spiritus scribendi
sanctus in nube per quod datur intelligi q̃ glo forma.
ria sanctorũ consistit in fruitione beate trinita Tabernacula.
tis. Sicut essẽ petrus ebrius ex dulcedine illius cula.
claritatis voluit facere tria tabernacula: ita ꝯ
hõ tria tabernacula in anima sua quemadmo
ses nec helyas: sed sola beata trinitas delectabi Johan. 14.
liter inhabitat. ꝛm illud Johã. Ad eum veniem⁹
⁊ mansionem apud eum faciemus. Hec aũt sunt
memoria: intelligentia: ⁊ voluntas. Tã filius ha
bitat in tabernaculo intelligẽtie implendo ipã
dei plenissima ⁊ lucidissima cognitione: spiritus
sanctus in tabernaculo voluntatis implendo ip
sam sapidissima ⁊ suauissima dilectione: pater i
tabernaculo memorie implendo ipsam cogniti
⁊ dilecti perpetua refectione ⁊ securissima intẽ
tione quib⁹ actib⁹ anima in deũ quasi totaliter
transformatur ⁊ quodã modo deifozmis efficit
Tunc verificatur ꝛm quãdã pregustationẽ illud Matth. 17.
qd̃ dicitur alibi. Intra in gaudiã dñi tui. Secũ Transfigu
do describitur ista transfiguratio a societate cõ ratione
sortij: quia ibi fuerunt moyses ⁊ helyas iacob⁹ cij.
petrus ⁊ iohannes. In celesti igit gria habem⁹
socios oẽs veteris ⁊ noui testamẽti sanctos. bea Celestis
ti veteris testamenti distinguũtur in duos ordi ordines.
nes: scz patriarchas q̃ intelligũtur ꝑ moysen
⁊ prophetas qui ꝑ helyã. Sancti aũt noui testa
menti distinguunt in tres. s. in martyres qui ꝑ
Iacob ũ in confessores qui plem sapiẽtia dei in
telliguntur ꝑ petrũ qui interpretatur agnoscẽs
in virgines qui ꝑ iohãnẽ. Uel põt dici q̃ xps vo
luit habere testimoniũ sui aduentus ab illis q̃
sunt in celo: scz a patre. ⁊ ab illis qui sunt in mũ
do: scz a petro ⁊ iacobo ⁊ iohanne: ⁊ ab illis qui
sunt in terrestri paradiso. s. ab helya: ⁊ ab illis
qui sunt in inferno. s. a moyse. Uel ꝑ sex psonas
signantur sex bona q̃ deus confert cõtemplanti Cõtempla
bus: q̃ in cõtemplatione primo mens illumina tionis bo
tur q̃ signatur in petro qui interpretatur agno na.
scens. Scdo caro supplantat q̃ signatur in Ja
cobo qui interpretatur supplãtator. Tertio gra
tia augetur ⁊ augmẽtat q̃ significatur in iohã
ne qui interpretat in quo est gria. Quarto mun
dus cõtemnit q̃ significat in moyse q̃ interpre
tatur assumptus ex aquis. Quinto cor amare
inflamat q̃ significatur in helya qui rapt⁹ fuit
in curru igneo. Sexto dulcedo celestis pregu
statur q̃ significatus in iesu. Unde petrus qui
vnã gutta pregustauerat dixit: q̃ bonũ est nos
hic esse

Rabanus.

Fruitio diuinitatis in petro.

Beda

Remig.

Petri error in optando

Aug.

Mat. 5. Damas.

Chrisosto.

Petri error.

hic esse nesciẽs q̃d diceret. Tertio describit ista
transfiguratio a significatiõe subiecti cũ dicit
Significatio xpi.
resplendit facies eius sicut sol: vestimẽta aũt
eius facta sunt alba sicut nix ⁊ ꝑ q̃ signat bea
titudo et gria quibus sctõ⁹ corpora induentur.
Ꝑõs igitur petro non rñdit. Nã licet ex feruore
deuotiõis loquere ex tamẽ q̃ impudẽter inter
rogauit nõ rñsionẽ dñi nõ meruit: mondũ essẽ vt
in hac gloria cõsisteret tempus erat. Qui autẽ
vult duo facere tabernaculũ preparet penetra
lia cordis sui ⁊ inueniet locũ dñio tabernaculũ
deo iacob: qui vero male materiale tabernacu
lum ex frondibus ⁊ tẽtoriis quesiuit estimans
i eterna illa gloria tpalia tabernacula necessa
ria vbi nulla aduersitatis aura est timẽda ⁊ vbi
deus oipotens tẽplũ est ⁊ domus ecclesie: ideo
nubis lucidis accipit obombraculũ. Usi sequit
[adhuc eo loquente] et de tabernaculorũ visibi
lium cõstructiõe cogitante [ecce nubes lucida
obũbrauit eos] quia maiori luce ⁊ vera cognitio
ne suffidit vt intelligerent electis in eterna ta
bernacula receptis nõ esse necessaria corpora
lia tabernacula et eos non esse protegẽdos te
gmine domorũ vbi nubis ⁊ spñsanctl gloria ꝑ
tegentur ⁊ in abscondito faciei dñi abscõdent.
Et intelligas q̃ cũ petrus loquere ⁊ interis an
teq̃ verba cõpleret discesserũt moyses ⁊ elyas
⁊ mox nubes subsecuta est quasi interrumpunt
ꝓba eius per obũbrationẽ nubis. Querebat pe
trus terrenum tabernaculum ⁊ a fuit celeste
obũbraculũ ⁊ ista nubes ñ fuit causata ex istis
caliginosis vaporibus: sed ex vehementia lucis
processit: q̃ sicut fumus est ab igne ita ista nu
bes fuit a luce. Ad instruendas aũt mentes apo
stolo⁹ de cognitione diuinitatis vnigeniti filij hoc
post moysi et helie testimoniũ [vox] patris [de
nube] mõ tonitru⁹ testimoniũ ꝑhibuit dic. [Hic
est filius meus] non adoptiue sed per naturam
Filius dei creatus. Iudeos.
[dilectus] filius meus. s. naturalis ⁊ ꝑprius nõ
aliunde creatus: vel adoptiuus: hoc est ꝛm am
bro. non helyas filius: nõ moyses filius: sed hic
est filij q̃ ẽ solũ videtis. ¶ Recesserũt essẽ illi
vbi ceperat dñs designari vt ille sol⁹ demõstra
refne errarẽt apli [In q̃ mihi bene ꝑplacui]. i.
Crysosto.
in quo meũ bñplacitũ de redẽptione mũdi com
plere cõstitui, vel ꝛm chrys. in quo delector: ⁊ in
quo requiesco que accepto: q̃ oia q̃ sunt ꝑ ris
cũ diligentia exequit ⁊ est vna eadẽq̃ voluntas
ipsius et patris: quare et si crucifigi vult ne cõ
tradicas. [Ipsum audite] magis q̃ moysen vel
heliam quia xps finis est legis ⁊ ꝑphetarũ. [ips
audite] vt supremũ ⁊ singularẽ magistrũ q̃ doce
bit vos oia necessaria ad salutẽ. [Ipsum audite]
quia veritas est ipsum querite: q̃ vita est: ipsũ
Remigius.
sequimini q̃ via est. Ac si (vt ait remi.) alijs ver
bis diceret recedãt vmbre legales ⁊ typi ꝑphe
tarum ⁊ solũ cozuscũ lumẽ euãgelij sequimini.
Felices ergo apli qui non solũ dñi claritatẽ vi
dere meruerũt: sed etiã vocẽ patris intonãtem
audierunt. Nec ab hac felicitate nos ex toto a
lieni erimus: ñ quẽ illi crediderũt ⁊ nos credi
mus: q̃ ñ illi vixerũt amodo viuimus: et quẽ
Tabere ifacies et restitum. Remigius.
dilexerũt totis viscerib⁹ amamus. Sed q̃ hũa
na fragilitas i ꝑtia maiestatis opprimit: q̃ põ
dus diuinitatis ⁊ cõspectũ maiestatis gl̃ie fere
re non valet: ñ ob audirẽt vocẽ terribilẽ de nu
be [ceciderũt i facies suas] nõ sicut mali retro:
sum. vnde Remi. In eo vero q̃ sancti discipuli i
facie ceciderũt sanctitatis fuit indiciũ ipij essẽ
retrorsum cadũt. vt helyas. Hec Remi. Cadunt er
go iusti in faciẽ mõ propter timorẽ vt hic modo
propter humiliationem vt magi procidentes a
doruerunt eũ: nõ propter gratiam actionẽ: vt
seniores cecidẽrunt in cõspectu tyronis facies
suas [Et timuerunt valde] q̃ se errasse cognouẽ
runtq̃ nubes lucida apparuit q̃ vocẽ quasi to
nitrualem. s. patris cuius maiestati timor debẽ
audierunt. Ad hanc vocẽ (vt dicit Effrem.) fuge
runt ꝑphete: ceciderunt apli et timuerunt. Co
nitrũ quidẽ terribile fuit. Usi de ipsa voce ter
ra sub ipso contremuit. Sed quos humana fra
gilitas grauabat benigne pius magister verbo
pariter et actu consolat et erigit. Nam clemen
ter [accessit Iesus] q̃ per se surgere non poterat
[et tetigit eos familiarit et et dulciter vt tactu
debilitata mẽbra solidaret] dixitq̃ eis [vt metũ
et timorẽ fugaret.] Surgite [ꝯ casumet nolite
timere] ꝯ metũ. Beati illi quos tãgit Iesus: bea
ti illi quos tangit salus et vita. Illi essẽ surgunt
illi sine timore et securi fiunt. Rogem⁹ ergo eu⁹
vt et nos tangat ⁊ a somno stuporis et insipien
tie excitet tatq̃ ad se videndũ nobis oculos aperat
Dulcis amicus est q̃ pie consolat et potẽter ad
iuuat. Ad tactũ ergo et consolationẽ Iesu miserã
torũ qui prostratis dexterã ad bñficiũ auxiliũ
porrigitur iacentes erigit discipuli surgentes:
nec moysen nec helyã videruntur sed solũ Iesum
in figura consuetu qua conuersari solebat inter
eos. ꝛm gloss. Si moyses et helyas pseuerassent
vox patris videretur incerta cui potius testimo
nium dedisset: ⁊ ideo recesserũt illi ne ad eos vo
patris fieri putaretur: sed vt ad solum Iesum p
tinere intelligeretur. Allegorice ablata nube vi
derunt moysen et helyam euanuisse ac solũ Ie
sum remansisse: q̃ postq̃ legis et prophetarum
vmbra discessit que quasi nube apostolos tere
rat viderunt eum ⁊ scriptura illis reuelata fuit
⁊ euãgelium in quo vtrumq̃ reperit solus remã
sit. Notandum aũt ꝛm glo. q̃ bene conuenit mi
sterium scõe regñationis q̃. s. erit in resurrectio
ne vbi caro resuscitabitur cum misterio prime
que est in baptismate vbi aia resuscitatur. In
baptismate essẽ xpi operatio trinitatis ostensa
est: fuit essẽ ibi filius i carnatus apparuit in spe
cie columbe spñsanctus et pater fuit ibi in vo
ce declaratus. Et sicꝛ in trãsfiguratione q̃ est sa
cramentũ scõe regñationis tota trinitas appa
ruit pater in voce: filij in homine: spñsctis i mu
be. Nam gloriam illius quã mõ in baptismate
credẽtes cõfitemur in resurrectione videntes
collaudabimus. Nec frustra spñsanctus hic in
lucida nube: illic i colũba apparuit: oona enim
sua per species declarare solet. Innocẽtius aũt
in baptismate donat que per auẽ simplicitatis
designatur: daturus est autẽ claritatẽ et refri
gerium in resurrectione: ⁊ ideo in nube refrigerij
⁊ in fulgore nubis claritas resurgentiũ corpo
rum figuratur. Qui essẽ nunc simplici corde fi
dem quã percipit feruat tñc luce aperte visio
nis q̃d̃ crediderat cõtẽplabit: ipsaq̃ quã lustra
birur in perpetũ gratia protegetur. [Et descẽ
deus Iesus cũ discipulis de mõte precepit eis]
precepto instructionis: vt nemini dicerẽt visio
nẽ de gloria trãsfigurationis ante suam resurre
ctionem a mortuis. Primo ꝛm Hieronym. di
ctũ eẽ incredibile ꝑpter rei magnitudinẽ vide
retur. Scdo ꝛm Thomã. ne hoies audiẽtes tã glo
riosa de eo dici scãdalizarenꝯ postea videntes

Ioc. 4.

Hieronym.

Tertãdi ne cui dicerẽt cause.

Thomas.

Remigius.

eum crucifigi. Tertio fm remigiũ ne predicatio gloriose passionis fructum impediret; qz si maiestas illius fuisset diuulgata in populo plurimi resistẽdo principibus sacerdotũ passionẽ eius i pediuissent; sic redẽptio hũani gẽris retardata fuisset. Quarto fz Hyl. qz tũc debebãt eẽ testes diuinitatis xpi cũ essent spũsancto repleti; ad tãte visionis testimoniũ phibẽdũ p fortati. Quinto fm Damas. qz alij discipuli adhuc imperfecti fuissent tristati q̃ hãc visionẽ nõ vidissent; ꝛc iudas magis incitatus ad proditionẽ; saluatoris fuisset. Sexto qz resurrectio xpi multus fuit obnubilis; nõ referuata fuit ista visio; illo diuulgãdo tpe q̃ maxime oportebat ipsũ resurrectionis testimoniũ perhibere cui prestabat argumentum non modicũ ipsa gl̃ia transfiguratiõis; ipsa quoq; visio magis credibilis videbatur q̃ etiã visibiliter per resurrectionem factã monstrabatur. Septimo vt daretur nobis exemplũ ea q̃ ad laudẽ et gl̃iam nostrã spectãt esse occultãda q̃diu sumus in hac mortali vita; et ad faciendũ hoc quod i ecclia dicit. Sle laudes hoim in vita sua; ꝛ in eodẽ. Ante mortẽ ne laudes quẽq̃. Per hoc etiam ondit q̃ secreta et misteria diuia nõ sunt semp; sed loco ꝛ tẽpore debitis publicanda et ordit exẽplum viris sanctis nõ facile publicandi reuelationes sibi factas; sicut paul' annis. xiij. tacuit raptũ suũ. Fuit aũt trãsfiguratio dñi facta circa veris principiũ. Unde euãgelistꝰ de transfiguratiõe legit in ecclis sabbato quatuor tẽporũ post primã in quadragesima dominicã. Festũ vero transfigurationis dñi celebrat vj. kal' augusti. qz tunc ab apostolis fuit transfiguratio predicata ꝛ publicata quam tacuerant vsq; ad diẽ illam ꝑpter ꝓhibitionẽ a domino eis factã in descensu montis thabor cõtra occidentem vbi est vna capella vbi dñs dixit apostolis [nemini dixeritis visionem] ꝛc.

Hyla.

Damasce.

Ecclasti. 11.

2. Corin. 12.

Trãsfigurationis tpis.

¶ Oratio.

Esu redẽptor perditorũ saluator redẽptorũ aie lecrymose et post recurrẽtis dulce solatiũ et suaue refrigeriũ da mihi oẽ delectamentũ extra te respuere ꝛ obliuisci tuo sapore mercar iucũdari et veniat ozo tpis; vt q̃ nũc credo reuelat̃ oculis trãdem aspiciam q̃ nunc spero ꝛ a longe saluto apprehendã q̃ pro viribus meis desidero vlnis aẽ amplecrar et deosculer et in charitate tue abysso rutus absconda; vt in velamento alarũ tuarũ sit pax mihi per euum. Amen.

¶ De sanatione lunatici. Capitu. iiij.

A Matt. 17. Marc. 9. Luc. 9. ꝛ. 17

Equenti autem die Jesus rediẽs de mõte vbi trãsfiguratus fuerat venit ad discipulos quos inferi' dimiserat ꝛ occurrit ei turba que circa ipsos erat. Similit' si prelati vellẽt ad subditos descẽdere per humilitatẽ: cõpassionem; et affabilitatẽ multa turba occurreret eis per pniam. Sz qz semp stãt i alto p elationẽ seu ambitionẽ vel curiositatẽ; iõ pauci eis occurrũt id est pauci ad eos accedũt ꝛ pauciores ab eis sanant; multum ẽsi legit dñs in mõte sanasse. [Et accedit ad eũ] quidã de turba petens misereri vnico filio lunatico fm lune innouationes; magis patienti ꝛ spũ imundũ habẽti quez eijcere

Lunaticus

nõ potuerũt ei' discipuli. Qui eũ apprehẽdens ad terrã allidebat et volutãdo p diuersa membra vexãs dissipabat; sicq; ad ostẽdẽdũ vehemẽtia passiõis spumabat ac dẽtibus stridebat; et lãgues arescebat; ꝛ vix descẽdebat dilaniãs eũ. Qui ẽt sepe eũ vexãdo clamare faciebat; nũci ignẽ nũc ꝛ aqua mittebat; ita vt diuũ pisset ni si prouidẽtia eũ pseruasset. Et cũ iubẽte dño ad ductus esset statim spũs pturbauit eũ; videns eũ se cito eijciẽdum faciebat peius quod poterat in eũ. Deinde increpante eũ domino et precipiente vt exiret ab eo ꝛ ne amplius in eũ introiret quẽ etiã ab effectu malitie sue surdũ ꝛ mutum vocabat qz surdũ ꝛ mutũ eũ fecerat statim discerpẽs eũ exijt ab illo. Et fact' est sicut mortuus; sed Jesus tenẽs manũ eius eleuauit illũ ꝛ surrexit san' et reddidit illũ patri ei'. ¶ Adoraſ' iste lunatic' significat pctõrẽ quẽ diabol' primo apprehẽdit p pcti delectationẽ; scõo clamare facit per pcti ardẽs desideriũ. Tertio mutũ facit ad pcti ꝛ diuini laudis cõfessionẽ; quarto surdũ p obduratione ad ꝗbi monitionẽ; quinto lunaticũ p mẽtis instabilitatẽ ꝛ continua in malum variationẽ; sexto elidit et volutat per eius in diuersa peccata precipitationem; septio dissipat per diuersa cogitationum varietatem; octauo stridere facit dentib' p irã ꝛ indignationem ac spumare per gastrimargiã ꝛ libidinem nono in ignem luxurie mittit vel etiã elatiõis; qz ignis, sursum tẽdit ꝛ ad alta petit; necnon in aquam voluptatum ꝛ cupiditatũ submergit; decimo aridum reddit per otium seu ignauiã ꝛ in deuotionẽ. vnde decimo vix descendit per peccati consuetudinem; duodecimo dilaniat ꝛ dilacerat per naturalium vulnerationem. Dum aũt puer ad deũ accedit cõturbatur; qz sepe post peccata ad deum conuersi magis a demonio impugnãtur; vt vel per tedium virtutum et laboꝛes penitentie excutiat et ad vitia reducat; vel de sua expulsione se vindicet. Sic in primitiua ecclesia multa grauia certamina illis apposuit ꝛ q̃ suo regno sub trahere voluit. Non autem puer vim patiens; sed diabolus vim inferens increpatur; quia qui peccantem vult sanare; vitium odiendo debet augere ꝛ depellere; sed homines amando refouere; et confortare. Exiẽs vero demon ab homine nunq̃ reuertitur si homo cor suum claue humilitatis et charitatis seruauerit. Exiturus autem discerpit eum; quia duꝛ de corde expellit acriores i eo tẽtatiões gñat. Et liberatus a demone velut mortuus videtur qui ẽsi terrena desideria subegit viram in se carnalis conuersationis extinguit; et mundo mortuus apparet. Quẽ autẽ hostis mortuo similem reddit hunc saluator pie dextere tactu leuauit; in que ostenditur dei auxilium; et surrexit in quo monstratur hominis studium: primo ẽsi deus nos iuuat deinde a nobis requiritur vt bonum operemur. [Et cum in domũ si rorisset discipuli secreio interrogabãt Jesum quare ipsi non potuerunt eijcere illũ; ꝛ dixit propter incredulitatẽ eoꝝ.] Nõ dicunt discipuli increduli ꝑpter defectũ fidei sicut indeu; sed ꝑpter remissionẽ seruoꝝ. Nam fidem remissam; habebant non sicut granũ sinapis; qz nõ cũ debito fructuoꝝ credebãt; vt pcipue ipi facere debebãt. Nihil ei impossibile erit habẽti feruẽtẽ fidẽ ꝛ p dilectionẽ operãtẽ, cui nũq̃ sufficit; q̃ bñ gessit. Granũ q̃ppe sinapis est modicũ feruidũ; amarũ; et veneni

Mozalitꝰ pctẽ luna tico similis

Gastrimargia. i. gulositas.

B Incredulitas discipulorum.

Granum sinapis.

expulsiuũ. In hoc ergo q̃ hic cõparat fidẽ grano sinapis innuit q̃ debẽt hẽ fidẽ modicã p humilitatẽ; feruidã; p deuotionẽ; amarã p tribulationũ perpessionẽ; veneni errozis expulsiuã per sinceritatẽ. Sz Ambr. Granũ sinapis res est simplex; si terit vim suã fundit: sic fides simplex videt; ꝛ si atterat aduersis gratiã sue virtutis effundit. Deducit reducit eos ad humilitatẽ monẽdo ne quis de opibus gloriet̃ sed humilet se deo cui iure obsequiũ debet dicẽs [Cũ feceritis oia que pcepta sunt vobis dicite] nõ tãm oze sz ꝛ corde; ne sit tãm vocalis hũilitas sz ꝛ realis [serui inutiles sumus; q̃ debuimus facere fecim'] nec vos iactetis qz bñ seruistis nihil ei fecistis q̃ nõ debuistis. q. d. [dicite] gratiã non meruimus; sz debitũ suitiũ soluẽdo penas vitauim'. Sz econtra. superbi cũ nequaq̃ oia; sz modicũ q̃d eoꝝ que pcepta sunt faciũt; nõ solũ mox de sua iustitia pfumunt; sz ꝛ infirmos quoq; despiciũt nõ ẽsi sumus nostri sz seruiq; pcio magno emptiꝛ ergo xpo cuius pcio empti sumus seruire tenemur; ꝛ nihil omittere q̃ debem'; ꝛ nec aliquiẽ facere q̃ nõ debemus. vñ Seneca. Sapiẽs nihil facit q̃ nõ dz; nihil ptermittit q̃ dz. Nõ dicũt inutiles serui faciẽtes iure debiti mãdata dei quin fructũ recipiãt vite btẽ; sz dicunt inutiles qz dñs bonoꝝ nostroꝝ non indiget; vl' qz nõ sunt pdigne passiones huius tpi ad futurã gloriã que reuelabit̃ in nobis; vel qz quisque magis debet se estimare imperfectũ q̃ q̃ statũ attigerit perfectionis. vñ Beda. hec est igitur i hoibus sola fidei perfectio: si omnibus que pcepta sunt ipletis iperfectos se esse nouerint; ꝛ q̃ diu peregrinãt a dño semp sibi iesse mala q̃ defleãt semp meminerint deesse bona ad que gratia ei' iuuãte pficiãt. Et itez. Qz sine me nihil potestis facere; nõ tẽpoꝝ lõgitudiẽ laboꝝ meritã pẽsare debetis; sz amoze ꝛ famulatu spontaneo nouis semp studijs augere prioza. hec Beda. ꝛ bene ꝛ; q̃ debuimus facere fecimus.] vn Beda. de Beda. Reuera debuimus; qz q̃ nõ venit ministrari; sed ministrare; debitores sibi nos fecit ne nostris videlicet operibus cõfidentes; sz de ei' semper examine pauentes cum prophetia dicamus. quid retribuemus domino pro oibus q̃ retribuit nobis. hec Beda. Attende hic bene q̃ fuus inutalis reputat̃ q̃ hoc solũ facit q̃ facere tenetur. Quantũcunq̃ ẽt pfectionem attigas semper sentias ꝛ dicas: domine deus meus iesu xpe nihil valeo ꝛ male tibi seruio. Debemus ergo nunq̃ a bono opere cessare; ꝛ tamen totũ meritum nostrũ i sufficiẽs respectu mercedis eterne reputare. vnde psal. Qui coronat te in mia ꝛ miserationibus. Non ait in meritis ꝛ in opib' tuis; qz cuius mia pueuimur vt humiliter deo seruiamus eius munere coronamur; vt sublimiter cũ illo regnem'. Et iõ cũ oia fecerim' reputemus nos paꝛ aut nihil fecisse domino respectu mercedis q̃ epectam' ab eo. vnde dicebat btũs frãcisc' ẽt post multos ꝛ magnos laboꝛes frẽs incipiam' fuire domino qz vsq; nunq̃ parũ pfecim'. Et si pceptis ipletis nos humiliare debemus q̃to magis cum de illis multa omisimus. Si ẽsi inutilis est qui oia pfecit quid de illo dicendũ qui ea facere dexperit? Unde Ambro. Nõ te iacres; si bene seruisti qz facere debuisti. Obsequiũ soli obtẽperat luna; suiunt angeli. Unde gentilis elect' a domino nõ fuit inquit diabolus vocari apl's; qz pfecit̃ ꝛ ecclias dei.

Ambro.

Seruus inutilis.

Pſ. cxv.

Pſ. cij.

Luc. xv.

Luc. 4.

Deinde alibi nullius se oñdens pscii culpe subiecti; sed nõ in hoc iustiñcatus sum. Et nos ergo nõ a nobis laudes exigamus ne pticipiam' iudiciũ dei; ꝛ pueniamus suiam iudicis; sz suo tpe suo iudicio reseruemus: Hec ambro. Bonus est itaq; semper in timore stare ꝛ nihil de se pſume re qz quantũcunq; bñ quis seruierit nescit tũ si odio vel amore dignus sit. vñ Bernũ. In veritate didici nihil eque efficaꝛ esse ad gr̃am pmerendã retinendã recuperandã; q̃ si omni tpe coraz deo inueniaris nõ altũ sapere sz timere. Beat' hõ q̃ semp est pauidus. Si adest gr̃a time ne nõ digne operis ex ea. Si subtracta ẽ gr̃a time qz reliquit te virtus tua ꝛ custodia. Si reuersa est gr̃a time ne forte cõtingat recidiuũ pati ꝛ ptin gãt tibi deterioza. hec Bernũ. Uñ ꝛ apl's hortat̃ nos ne in vacuũ gr̃am dei recipiamus. Ille ẽsi gr̃am dei in vacuũ recipit qui se in bonis operibus nõ exercet. Uñ si volum' q̃ gr̃a dei i nobis nõ remaneat vacua necesse est vt eã bonis opib' ꝛ virtuosis exercitijs nutriam'; ꝛ nos a vitijs custodiam'. Debem' ẽt i pceptis dei i oib' opibus nr̃is attẽdere nõ solũ vt faciam'; nz ẽt vt ea sz volũtatẽ dei dirigam'? Uñ Basilij' ponit exẽplũ de fabro faciẽte securi vl' quoddã aliũ q̃ sem per meminit ei' q̃ iniũxit opus ꝛ retinet i corde suo cui' magnitudinis vl' q̃litatis vl' forme ille iniũxerit fieri securi; ꝛ illũ semp intẽdẽs q̃ sibi meminit a dño opis iniũctũ ad hoc dirigit manũ ministerij vt forma opis cũ ei' q̃ iniũxit aio ꝛ volũtate ꝓueniat. Sic ꝛ nos oẽz conatũ ꝛ omne studiũ i actib' nr̃is hẽ debem' vt sz volũtatẽ dei q̃ op' iniũxit nr̃m dirigam' op'; ꝛ tũc poterim' ipiere illũ apl's; sue mãducatis sue bibitis; sive aliũ q̃d facitis oia ad gl̃iam dei facite. Et subdit dñs oñdens quõ pteritas diabolũ superet ꝛ ôt. [hoc gen' demoniorꝝ] i ſ pũ ꝛ carne sinul sz cãm radicatã. q̃le supradictũ est [i nullo] potestatis remedio. i. in nulla potestate. f. ministrorũ [põt exire] ita q̃ nõ habeat potestatem in homine [nisi i oone] que curat pestes spiritus [ꝛ ieiunio] q̃ curat pestis corpis; que sez oro et ieiuniũ sunt effect' fidei feruẽtis ac p charitatem formate ꝛ operantis. ¶ Uñ videt q̃ ex crapula ꝛ ebuietate morbũ illũ incurrisset. Hec ẽt poterat esse alia cã propter quã discipuli nõ potuerunt eũ eijcere. Demones ẽsi non sunt equales in virtute naturali ꝛ ideo vn' alio difficiliꝰ põt expelli. Ad expulsionẽ aũt istius requirebat̃ in expellente subiectio carnis ad spũ que sit p ieiuniũ; ꝛ eleuatio spũs in deus que fit per oronẽ talia aũt nõ erãt adhuc i apostolis: qz p tpe illo nõ ꝑcebat eis ieunare propter pñtia sponsi; nec erant adhuc in deum perfecte eleuati; qz fuerũt rudes ꝛ iperfecti vsq; quo post passionem receperunt plenioꝛem gr̃am spũsancti. Uel [nõ eijcit] ministroꝝ potestate [nisi i oratione] iniuncta [ꝛ ieiunio] ꝛ hoc omiserunt apostoli ꝛ sic fuit error; ꝛ dabãt adhibende ad demones excludendũ: sicut adhuc multi errant eo q̃ clauibus ẽsi debitum ordinem potestatis non vtũtur; quod enim minister vsurpat sibi potestates diuinam ꝛ absolutam hoc dicit esse. Hieronym' de supercilio Phariseorum ꝛ de superbia lucifer qui sine merito sedem suam rotuit collocari in summo fm Chrisõ. dicit genus hoc non tãm Luna ticoꝝ; sed vniuersaliter oim demoniorũ non eijcitur nisi q̃ oratione ꝛ ieiunium qz sp̃ diabolus pctõrem inhabitat nisi q̃ penitentia ad dñs

Ecclꝰ. 9. Bernũ.

Timoz habendus. 2. Loz. 6.

Gratiã recipere si vacuum.

Basilius. Fabri diligentia imitanda.

1. Loz. 10.

Demoniorꝝ potestates diuerse.

Hiero.

Chrisõ.

conuertat: et quãto magis differt tãto difficilius expellit. Vbi Hie. Dũ aũt docet apostolos quomõ nequissimus demõ possit expelli: omnes instruit ad vitã: vt sc̃z nouerimus granioza quæq; vel immundoꝝ spirituum vel hoim tentamẽta ieiunijs et orationibus esse superãda: tamq; oñi cũ in vltionẽ nostrõꝝ scelerũ fuerit accẽsa hoc remedio singulari posse placari. Hec Hier. Per ieiunũ effi vt dictũ est curant pestes corporis: et per orationem pestes mẽtis: sic quelibet tentatio superãt cum eis. Vel per ieiunũ intelligitur declinatio maloꝝ: et per oronẽ operatio bonoꝝ. Et sic accipitur ieiunium hic gñale pro abstinẽtia non solum ab escis sed ab oibus temporalibus delectationibus et vitijs. Aũ ôt Aug. q̃ perfectũ et magnũ ieiunũ est nõ non solum a cibo sed ab oibus iniquitatibus et illicitis voluptatibus seculi abstinere. Aũ Bernũ. Si sola gula peccauit sola ieiunet et sufficit. Si vero peccauerunt cetera mẽbra cur nõ ieiunẽt et ipsa? Ieiunet ergo oculus a curiosis aspectibus et omni petulentia: et dñ humiliatus coherceat ipe mitentia qui male liber vagabat in culpa. Ieiunet auris nequiter pruriens a fabulis et rumoribus et quecunq; otiosa sunt et ad salutem mini me pertinentia. Ieiunet lingua a detractione et murmuratione ab inutilibus varijs et scurrilibus verbis. Interdum quoq; ob grauitatem silentij ab ipsis que videri poterant necessaria. Ieiunet manus ab otiosis signis et operibus oibus quecunq; non sunt imperata. Sed multoꝝ magis aia ipsa ieiunet a vitijs et ppria voluntate sua. Et tũ sine ieiunio hoc cetera a dño reprobant sicut scriptũ est. Qz in diebus ieiunij vri inuenit voluntas vra. Non solũ aũt ab illicitis sed ab ipsis quoq; licitis oportet nos ieiunare si ea nobis que prius commisimus illicita volumus condonari. Hec Bernũ. Et sm Bedam sicut ieiunium gñale est non solum ab escis sed a cunctis illecebris abstinere carnalibus immo ab oibus vitioꝝ passiõibus: sic et ofo gñalis nõ solũ in verbis est quibus diuinam clementiam inuocamus verumetiam: in omnibus que in obsequiũ nostri ꝓditoris fidei deuotione gerimus tetie apostolo qui ait. Sine intermissione orate hec Beda. Et nunc quippe sine intermissione orationes cum ea solum opera gerimus que nos pietati cõmendet auctoris. Semper effi orat q̃ semper bñfacit et in bono perseuerat. ¶ Oratio.

Hiero.

Hiero.

E Ieiunũ perfectum. August. Bernũ.

Beda. ofo gñalis

1. Thess. 5.

Domine iesu xpe qui nos humilitatem verbo et exemplo docuisti da mihi vt nũq̃ alta sed semper humilia de meo corde sentiam et ore proferam et opere ostendam. Eripe me et custodi a malignis spiritibus et defende ab omnibus inimicis visibilibus et inuisibilibus et presta mihi o saluator meus et deus meus: vt ieiunijs et orationibus conuenienter intentus cunctas immundorum spirituũ et prauoꝝ hoium tentationes valeãte inuante superare et abhostibus mẽtis et corpis mearẽ te miserãte liberari et semp̃ salu? esse. Amẽ

¶ De tributo ꝓ dño et petro soluto et de questione discipulorꝝ sup maioritate eorꝝ. Cap. v.

A Luce. 9. Math. 17. et 18. et Mar. 9.

Et cum perfecisset dñs egerat et vixerat in hierusalem iudei querebant eũ occidere: ideo ante pascha nolebat in iudea ambulare. quia nondum hora eius venerat: et vt ostenderet q̃ aliquando persecutionem fugere licitum fidelibus suis esset. vnde Aug. Nõ perdiderat potestatem: sed nostram consolabatur fragilitatem. Futurũ enim erat vt aliquis fidelis se absconderet: et ideo precessit i capite ne membro postea obijceretur pro crimine. [In galilea] igitur in terra vbi erat conceptus et nutritus conuersabatur cum discipulis suis. Et sm Chrisos. ne discipuli dicerent qua de causa conti nue hic conuersamur rursus de passione eis loquitur vt quasi assueti circa negocium mortis xpi minus cum venerit scãdalizẽtur. Et cũ morte sua et ꝓdiꝛit suã resurrectionẽ ne in passione eius incurrerent desperationẽ. Unde dixit eos [ponite in cordibus vestris sermones istos] sc̃z qui sequuntur de mea passione et resurrectione qz eorum recordatio et memoria vtilis est valde. Filius enim hois tradendus est sc̃z a patre per charitatem nimiam: a se ipso per obedientiã voluntariam: a diabolo per suggestionem iniquam: a iuda per cupiditatem maximam: a iudeis per inuidiã dolosam: pilato per pusillanimitatẽ indebitã [in manus hoim] i. diuersarũ rationum quasi humanitus sentientiũ sc̃z iudeoꝝ et gẽtiũ et diuersoꝝ statutũ: qz militũ: regũ: principũ: sacerdotum: religiosorũ et apl'oꝝ [et occidẽt eum] magna iniquitas q̃ hoies occident hoim saluatorẽ et ne his auditis tristitia absorbeantur subiungit [et tertia die resurget] vt tristibus leta succedant. [Et contristati sunt vehementer] quia eiꝰ societas ita erat eis dulcis et grata q̃ non est mirum si contristati sunt passione eius audita. Ut enim ait Hiero. pro dilectione magistri nihil de eo sinistrum et humile patiuntur audire. Contristati sunt non attendentes ad id qd̃ dixerat: et tertia die resurget et neq; vox patris audita neq; resurrectio prenunciata potuit eos cohibere a tristitia. vñ Hiero. Semp̃ prosperis admiscet tristia vt cũ repente venerint non terreant apostolos sed a ꝓmeditatis ferant animis. Si enim cõtristat q̃ occidẽdus est debet letificare q̃ die tertia ôr resurrecturus. Si tristia semper acciderent quis sustineret: si prospera quis nõ contẽneret? hec Hiero. At illi ignorabãt verbũ istũ sc̃z de eius passione: et erat velatũ aũ eos vt nõ sentirent illud aperte quod sm Bedam. Non tãgenti tarditate q̃ de pio saluatoris amore cõtingebat: quia carnales et adhuc rudes ac misterij crucis ignari spñalia non capientes. quẽ verum deum cognoscebant moriturũ credere ne quibant nec intelligebant quomodo in vna persona mori et non mori poterat. Galilea interpretatur volubilis. et ideo per hoc q̃ dñs ibi ꝓdixit passionem suaꝝ discipulis significauit q̃ memores esse debemus mortis xpi: ac etiam nostre q̃ diu sumus in volubilitate presentis vite. [Et cũ venisset at capharnaum accesserunt qui didragma accipiebant] exactores. s. tributi ex parte cesaris Augusti [ad petrũ] qz sm Hiero. pre signorum magnitudine non audebant aggredi dominum [et dixerunt ei. Magister vester non soluit didragma]. q. d. dic ei vt soluat nõ faciebant mẽtionem de apostolis quia non accipiebant nisi a capitaneis. Capharnaum erat ciuitas principalis in galilea: et ideo ibi manebant qui tributũ collẽgebant ex parte romanorũ: quibus iudea erat subiecta: et quilibet capitaneus domus solebat didragma id est duplex dragma: et in soluendo dicebat. Ego profiteor me esse sub Romano imperatore. Et qz dñs nutritus erat in nazareth q̃ est oppidũ galilee subiacẽs vbi capharnaũ: iõ ibi ab eo exigit tributum. Capharnaũ q̃ villa cõsolatiõis vel ager pinguedinis interpretat: et vbi tributũ a xpo petitur significat illũ qui dat se delectationibus et solatijs huius mundi a quo diabolus petit tributũ sibi dari et vt euadet quin soluat aliq̃ tributũ petit. Et notãdum q̃ dragma dragme femi. gener. est moneta habens imaginẽ regis et valebat decẽ nũmos vsuales de qua in luc. 8. Que mulier habens dragmas decem etc. Itẽ est genus ponderis et sic accipitur i medicina. Sz dragma dragmaꝝ neut. gene. est genus carminis vbi alij incipiũt et alij rñdent: et sic 8. dulcia cantica dragmatis. Item est quarta pars stateris. Stater vero est idẽ q̃ ciclus qui habet vi ginti obolos: et didragma media pars: et dragma quarta pars est: et iõ vnus stater sufficiebat ab solutionẽ p duobus: qz taxatio cẽsus erat didragma. i. denarius qui p capite soluebat. Unde vt sequit stater de ore piscis afferri iubet. obolus vt 8. valebat tũ q̃ tum vnus paruus turonẽsis quorũ duodecim valent vnũ turonẽ. grossum et sic quilibet capitaneus soluebat annuatim quasi decẽ turonenses paruos. Dñs autem hoc q̃ de petitione tributi petro dictũ erat intelligens misit eum ad mare vt hamũ mitteret: et [pisces qui primꝰ ascẽderet]. i. quẽ caperet illũ tolleret et statere valẽte duo didragma (que dimidiã vnciã faciũt) de ore eius sumẽs p dño et pro se solueret. Ex quo diuinitas eiꝰ patuit cũ futura contingetia certitudinaliter predixit. Aũ Hiero. Quid primum mirer hic nescio an pñtiã stateris in ore piscis an magnitudinẽ virtutis si ad ꝓbum eius mor stater in ore piscis creatus est. Spñaliꝰ piscis est xpi mare mũdus: hamus mors: stater inuentus in ore piscis pretiũ redẽptionis nostre pñsiciate xpi ore: et sic solutũ est tributũ et nos liberati sumus. Vadaliꝰ penitẽti 8. [vade ad mare]. i. amaritudines peccati. cõsideratione [et mitte hamum] in contritionis compũctiõe et aperto ore in cõfessione inuentũ statere dna i satisfactione et sic liberat peccatoꝝ a tributo diaboli exactoris. Soluit autẽ dñs tributũ nõ ex debitoꝝ: sz vtrãq̃ naturã erat filius regis: et per dñs liber a tributo qz regũ filij in oi regno sunt liberi: sz ex humilitate tũ hoc fecit subdẽdo se minori et soluẽdo q̃ nõ debebat et ne questores cẽsus scãdalizaret docens p hoc nos esse hñiles et vitare ne scãdala per nos fiant. Voluit etiã et p petro dare tributũ in signũ q̃ petr? fuit caput aliorum: qz cẽsus dabat pro capite seu capitaneo tãtũ. Didragma (vt dictũ est) cõtinet duplex dragmatet per vnũ põt intelligi penalitas corporis. s. fames: sitis et hmõi p aliud penalitas mentis. s. timor: tristitia. et hmõi. Hoc autẽ duplex dragma debet reddere quilibet impatori oim p peccato primoꝝ parentũ q̃ facit patiẽter tolerando penalitates predictas. Iꝰ autẽ xpus nõ haberet pcrñtũ reddere voluit pro salute oim. Erq; carnẽ assumpsit similẽ peccatrici: sed nõ pcrñtũ ipse quidẽ redẽptor corpus et aias in preciopo fuit: et sic bina dragmata soluit: eodẽq; precio ecclesia libera facta fuit: et petrum ecclie ꝓfecit iõ etiã p eo cẽsum soluit. vbi Hiero. Et pulchre idipsum datur pretiũ: sed qz diuisum est p petro quasi pro pctore pciũ reddebat: dñs aũt nr̃ petrũ nõ fecit. Ostendit aũt filitudo carnis duꝝ eodem et dñs et seruus precio liberantur. Dominus ergo tributa nõ debebat: sed qui carnis humilitatẽ assumpserat oẽm iustitiã implere volebat. Ille ꝓpter eximiã charitatẽ p nobis crucẽ sustinuit et tributa reddidit. Nos autẽ infelices p illius honore tributa nõ reddimus: et qua si filij regis a vectigalibus immunes sumus. Hec Hieron. Et nota q̃ dñs supra nõ vitauit scandalũ phariseoꝝ qñ de escis disputabat. hic autẽ vitat scãdalũ eoꝝ qui tributũ colligebant qz illi sapientes: isti simplices erant: illi ex certa malitia isti ex ignorantia offendebã t. Scandalũ ergo q̃ oritur ex malitia est cõtẽnẽdũ: sz q̃ oritur ignorantia est vitandũ: salua tũ triplici vitate. s. iustitie vite et doctrie. Et tale erat scãdalũ illud quod hic vitauit: qz illi qui hic colligebant tributum erãt gẽtiles legẽ et ꝓphetas ignorãtes et ꝓpter hoc ignorabant q̃ xpus esset immunis a tributo: tũ qz filius dei sm naturam tũ qz filij dauid sm humanãtẽ et talia scire illi nõ tenebant. Dare autẽ tributum nõ fuit cõtra veritatem iustitie vite vel doctrine: iõ ꝓpter scãdalũ vitandum voluit xpus hoc dare. Scandalũ quippe est dictum vel factũ minus rectũ pbẽs occasionẽ ruine scandalũ effi grece obicẽ sonat latine. Unde sicut obex in via de se habet dare ambulanti occasionẽ ruine corporalis: sic dictũ vel factum minus rectũ habet dare occasionem ruine spñalis. Si ergo obijcitur de phariseis q̃ scandalizati sunt ex verbo dñi (vt supra est dictum) et tũ illud verbũ non erat minus rectum dicendũ q̃ obex dupliciter accipitur: aut ex natura rei eue obijciturꝰ vt si quis lapidẽ manum vel ligni proiciat in via: aut ex vitio ambulantis in ea: vt si quis modicum lapillũ aut florem proiciat in ipsa via primo mõ 8. scandalus actiuum et hoc est mortale peccatũ: secundo mõ passiuũ et põt eẽ veniale pctrñt vel etiã opꝰ meritorium. Unde bonũ opus de se non prestat occasionem ruine: sed ex vitio accipientis illud non recte. Igitur vt ait Greg. cõsiderandũ est quia inquãtum sine peccato possumꝰ vitare primorum scãdalum debemus. Si autem de veritate scandalum sumitur vtilius nasci scandalũ permittit quã veritas relinquatur. Considerandũ hic qz dñs cuius sunt oia tãte paupertatis fuerit vt vnde tributũ solueret nõ haberet: sz enim loculum haberet et iudas pecuniam in eo portaret: et tũ que sibi in vsus pauperum data erant in vsus suos seu alios conuertere nephas reputauit: nobisq; exemplũ vtile in hoc tribuit et reliquit. Ergo si viuens de patrimonio xpi inutiliter expendit res pauperum tenetur ad restitutionẽ et satisfaciendũ. Sed quomõ ea restituet cum non habeat alia nisi de patrimonio xpi nõ apparet nisi proprijs manibus hoc elaborẽt vel necessitatem suã ita restringat et coartet vt de residuo pauperibus restituat que dilapidauit: vel saltem denotorum subsidium ad hoc faciendum implorẽt. Quia vero in redditione tributi et qualitate pretij. Petrus fuerat dño cõparat? estimantes discipuli petrum eis preferri et oibus esse plãtum: qz a capitaneis colligebat tributum: cogitabant quis eorum esset maior. Apostoli ex multis presumebãt petrũ a xpo preferri vt qñ ei claues regni celorum datum: et ecclesiam supra petram fidei a qua ipse nomen acceperat edificaturum se promisit: et qñ ipm cum iacobo et ioanne assumpsit vbi transfiguratus

Aug.

Chrisos.

Tradito xpi diuersis

Hiero.

B Prosperis tristitia admiscet dñs

Bedã

Hiero.

Hiero.

Hiero.

Spñaliter

Vadaliꝰ

Tributia xpo soluto

Hieron.

Scãdaliꝰ ratio xpo

Scandalũ

E Pauperitas dñi.

Gregorꝰ.

Petri preferatio.

Hieron.

fuit et propter tributum qd̄ pro se ⁊ pro ipso solu
uit ⁊ eū quasi pariscauit ⁊ ex his maior oīb⁹ vi
debatur ⁊ iō ad q̄rendū mouebat. Ista aūt qd̄
mīrotiens fuit iter discipulos xpi pētilata. Pri
mo ei de ea cogitauerūt (vt dicit hic lucas). Se
cūdo de cogitata disputauerūt in via dū irēt ca
pharnaū incipiētes cōquerere inter se q̄s eorū
maior eēt (vt dicit marcus) tertio disputatā ma
gistro determinandā ꝓposuerūt (vt dicit mat
theus) ⁊ nihilominꝰ de ipsa cōtēderūt vt infra
in cena dñi dicit lucas. Cū enī venissent caphar
naūm dñs pro se et petro equale tributū solue
ret ceteri apoli prior̄ cogitationē augebāt ⁊ ex
p̄teritis ⁊ ex isto [intrauit cogitatio in eos] vt lu
cas dicit [quis eorū esset maior] Dñs autē vidēs
in mēte discipulorū super hoc cogitationē erorē
rā priusq̄ augmentū susciperet radicīꝰ eā euel
lere volens questuit de cōquisitione quā vt mar
cus refert habuerūt in via. Et tunc] in illa hora
videtes se deprehēsos ab ipso de cōtēptione ma
iōritatis [accesserunt ad eū] vt matheus dicit
rīdentes et [dicētes. Quis putas maior est in re
gno celorū]. i. in collegio iustorū vel merito in ec
clesia militante vel premio in ecclesia trisphā
te. Et volēs dñs desiderium g̃ie humilitate sa
nare aut illis [Si quis vult primꝰ eē] merito vt
premio [erit] ⁊ fit [oīm nouissimus ⁊ oīm mini
ster] hūilitate ⁊ obsequio vt nouissimus sit eorū
de et minister actione. vñ ambr. Quicūq̄ vult
fratrem p̄uenire regnādo prius eū p̄ueniat ob
sequēdo vincat eū obsequīs vt possit vincere
sanctitate. Si enī te nō lesit frater obsequiū me
retur vt diligas. Qd̄ si forsitan lesit magis obse
quium merek. vt vincas. Hec enī nostre christia
nitatis summa est vt amātibus vicissitudinē le
dentib⁹ patientiā rependamus. Qui ergo fuerit
patiētior ad iniuriā: potentior constituetur in
regno. Hec ambr. Scōm gloss. cōtentio ista po
tuit eē ex humilitate: volebat enim vnus alium
preuenire in honore. Vñ gl. Causa cōtentionis
nobis incognita est: sed non est credibile quin
seinuicē honore preuenire certarent. Non asse
rit glo. q̄ ita fuerit sed q̄ ita esse potuerit. ꝯz ve
ro chry. Contentio ista fuit elationis. Unde di
cit q̄ passi sunt aliquid humanum discipuli de
principatu contēdentes: et licet fuerit contētio
de principatu non tamen ibi fuit peccatum ꝯm
ipsum: quia non de principatibus terrenis cōt
endebant: sed de spiritualibus in celo. vñ mat.
[Quis putas maior est in regno celorum?] Hoc
infirmitatis erat vt dicit chry. soſt. Nos autē ad
infirmitatem eorum nondum peruenimus: non
enim q̄rimus [quis maior est i regno celorū] sed
quis maior: quis copiosior: quis potētior in re
gno terre. Et q̄ in mozalibus magis mouent fa
cta q̄ ꝓba volēs dñs superbiā eorū sīe tōdere et
eos de humilitate docere ꝓposuit eis humilita
tis exēplum sensibile ⁊ aduocans paruulū eta
te et malitia quēz tradunt quidā fuisse marcia
lem qui postea a beato petro missus in galliam
predicauit lemouicenſibus fidē catholicā: q̄rū
primus eps ⁊ apostolus fuit qui in vertice hūili
tatis ⁊ puritate simplicitatis pre oībus excelle
re videbatur [statuit eum] pro exemplo [in me
dio eorum] vt ab omnibus videretur ⁊ attente cō
fideraretur cui quilibet se cōmensuraret: ⁊ imi
tando conformaret. Et merito paruulum aduo
cat vt qui maiores videri volunt eius exemplo
instruantur et eum in humilitate ⁊ innocentia
imitentur. Et amplexans eūz quod signat solos
humiles dignos esse suo amplexu et dilectione
qui vere possunt gloriari et dicere. Leua eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me.
Ut magis discipulos a superbia ad humilitatem
reuocet sub assertione cōtestatur eius penā nisi
ab elatione ⁊ inordinato appetitu honoris re
trocedant [Amen inquit dico vobis: nisi conuer
si fueritis] a vestra elatione et maiōritatis am
bitione [⁊ efficiamini] gratia ⁊ per virtutem [si
cut pueri] sunt naturali ⁊ p̄ etatē sc̄z mites ⁊ ino
centes simplices ⁊ humiles: ac parui vestra re
putatatione: non solū maiores [in regno celorū]
nō eritis verūetiā illud [non intrabitis] q̄z nec
in ecclesiā p meritū nec in gloriā p premiū: vtro
biq̄ enī xps est ostium: nec q̄ ostium humile et
mansuetū est oportet intrātem humilem ⁊ man
suetū esse. O q̄ terribile est verbū istud. Et q̄s
est hodie sicut paruulus? Certe rara auis est in
terris. Rari sunt illi hodie ⁊ iō multū possum⁹
formidare. Si enī diabolus ꝓpter superbiā de
celo eiect⁹ ē: multo magis superb⁹ illuc non in
trabit: q̄z turpius est cū q̄ nō admittitur ho
spes. Et q̄z demones inde eiecti sunt p supbiā
iō oportet homines illuc venire per aliam viā
contrariam sc̄z per humilitatem. Per paruuli
ergo vult intelligi humilem eo mō loquēdi quo
dicitur saul cum esses paruulus in oculis tuis
Ut dicens sicut paruuli nō vult q̄ efficiamur
paruuli sensibus: sed malitia non etate: sed cō
ditione: vt vt̄s forma virtutis quam natura du
ce puer obseruat nos pro nomine xpi iuuāte ra
tionis industria sequamur: q̄z vt ait ambro. non
virtus est non posse peccare: sed nolle. vnde hie
ro. Non precipitur apostolis vt etatem habeant
paruulorum: sed innocentiā: qd̄ illi per annos
possident: vt possideant per industriam: vt mali
tia non sapientia paruuli sint. Ac si dicat sicut
iste paruulus cuius vobis exemplū tribuo non
perseuerat in iracundia non lesus meminit: nō
videns pulchrā mulierem delectatur: non aliū
cogitat ⁊ aliud loquitur: sic ⁊ vos nisi talem ha
bueritis innocentiam ⁊ animi puritatem regni
celorum non poteritis intrare. vnde ⁊ Leo pa.
Amat xps infantiam humilitatis magistram in
nocentie regulā. Non ad lubrica infantia ⁊ adi
perfecta nobis primordia reuertendum est sed
aliud quod etiā graues annos deceat: ide sum ē
dñs est velox cōmotionū trāsitus citius ad pacē
recursus. Nulla memoria offensionis nulla cu
piditas dignitatis. Amor socie dilectionis equa
litas naturalis. vnde etiā Hyla. Paruuli patrē
sequunt amāt: primo mala velle nesciūt. curā
opum negligunt: nō insolescunt: nō odiūt: nōmē
timunt: dictisq̄ credunt ⁊ qd̄ audiūt: verū hūt.
⁊ hec oīm affectionum assumpta nobis ⁊ cōsue
tudo et voluntas celorū iter premiū prestat. Re
uertendū igitur est ad simplicitatem infantiū.
q̄z in ea collocati spem dñicā circumferem⁹. hec
Hylarius. Et notādum q̄ pueritia vsq̄ ad ꝗr
tum decimum annū durat per quod intelligun
tur quatuor decim propietates que debent esse
in homine q̄ statuendus est iuxta christū. Pria
est q̄ puer paucis est contentus ⁊ in hoc est so
brietas. Secunda q̄ puer sedet in pulvere et ꝯ
est humilitas. Tertia est q̄ non sentit mot⁹ car
nis: et in hoc est castitas. Quarta est q̄ libēter
dat de pane suo: et in hoc est liberalitas. Quin
ta quod parentibus statim obedit: et hec est ve
ra obedientia. Sexta est quod pueri mutuo se
diligunt ⁊ in hoc est mutua charitas. Septima

Maiōritas inter discipulos.

Ambros.

Christi ꝯ xpiano rum.

Cōtentio q̄ lis fuit.

Chrysosto.

Facta i mo ralib⁹ plus q̄ ꝓba mo uent.

Marcial.

Amplexus xpi.

Cantico 2.

Paruuli cē oportet.

Superbia e celo deiecta in ipsum nō recipit.

1. reg. 15.

Nolle pro care.

Ambros.

Hieronym.

Paruuli editione.

Leo pa.

Hylarius.

Pueritie duratio

Pueritie dotes. 4.

est q̄ nō confidit in feis: in parētibus: ad quos
oēs clamores reportat ⁊ i hoc est p̄fidēcia i deo
⁊ cōstantia. Octaua est q̄ nō est follicitus i ali
quo ⁊ in hoc est ꝓa spes in deo. Nona est q̄ ve
rax est ⁊ in hoc est veritas que oēm falsitatē et
mendaciū excludit. Decima est q̄ cito placat: et
p minimo ⁊ in hoc est benignitas. Undecima ē
q̄ personatos hoīes expauescit ⁊ in hoc est ve
recundia ⁊ reuerētia. Duodecima est q̄ nō pu
det puer ēt mendicare panem ⁊ in hoc est reco
gnitio propie paupertatis ⁊ fragilitatis. Ter
tiadecima est q̄ simplex est ⁊ in hoc est simpli
tas ⁊ innocentia. Quartadecima est q̄ hilaris
est ⁊ in hoc est hylaritatis gra. Isti sunt anni ⁊
p̄prietates pueri spīalis: quos qui haberet xps
eū apprehēderet ⁊ iuxta se statueret. Deinde do
minus postq̄ exclusit q̄ nō superbi ⁊ honoꝝ ap
petitores: ꝯz parui ⁊ humiles intrabit in regnū
celorū concludit rāsionem ad p̄missam apostolo
rū questionē dicēs. [Quicūq̄ ergo hūiliauerit
se sicut paruulus iste: hic maior est]. i. erit [in re
gno celorū.] Ac si dicat vis esse maior in regno
celorū sis hic minimus p hūilitatem: q̄z to hic
hūliaberis ⁊ minor ⁊ fueris: tāto ibi exaltaberis
⁊ maior eris. ¶ Argnamus ergo sicūt simplici
ter ad simpliciter ⁊ magis ad magis. si ergo par
uus per hūilitatē est magnus in regno celorū et
puulus erit maior ⁊ igit̄ si hic minor es alijs in
hūilitate eris in regno celorū maior in dignita
te illis quos excedis hūilitate. Qui enī hic fue
rit humilior erat maior p gram ⁊ q̄z hūilitas est
recta dispositio ad gram suscipiendā. Deus enī
superbis resistit: hūilibus aūt dat gram ⁊ talis
erit maior in celo per gliam. ¶ Moralr puul⁹
in medio statuit cū vere humilis in statu digni
tatis ponit: q̄z tūc sic lucerna super candelabꝝ
ponit alijs in exemplū ⁊ paruulus honoratus
plus reputat se indignū. Et nisi alij a superbia
puerū fuerint ⁊ efficiant sicut paruuli imitan
tes eius hūilitatē ⁊ nō aspirātes ad dignitatem
nō intrabūt in regnū celorū. Nā angusta est por
ta ⁊ iō inuidi ⁊ grossi per superbiā transire non
p̄ūt per ipsam: ⁊ tūc hūiles ⁊ graciles spīūs infla
tū nō habētes. Et ad refrenationē zeli ⁊ super
bie in aptis qui honorari cupiebāt inducit eos
nō querendū honorēt̄ sed ad exhibēdum nō qui
buscunq̄: sed puulus ⁊ hūilibus ⁊ abiectis eos
honorando ⁊ obsequia charitatis eis exhibēdo
dicendo. [Et qui susceperit vnū paruulū tales]
humilem. i. ⁊ fidelem mee innocentie imitatorē
[in nomine meo]. i. propter amorem ⁊ nomen: quia
xpianus est ⁊ meo nomine signatus: vel ad mei no
minis inuocationem ipsum ad hospitium reci
piendo ⁊ necessaria ministrando: ⁊ per hoc intel
liguntur omnia talia beneficia que propter deū
impenduntur primo [me suscipit] inhabitante
in illo ⁊ illum qui me misit. i. patrem meum: q̄z
ego in patre ⁊ pater in me est. Nam deus ab eo
vere suscipit qui ei conformat. vñ Ambro. Qui
enī imitatorem xpi recipit xpm recipit me reci
pit. hec Ambr. Qui indē tatē suscipit affectu ad
compatiendum affatu ad consolandum: effectu
ad seruiendū patientia ad sufferendum me sus
cipit. Magno ergo honore suscipiendi sunt pau
peres ⁊ hūiles: si quidem in ipsis deus suscipit.
Unde Theo. vide quātū valet humilitas: p̄ris nā
q̄ ⁊ filij inhabitatione merek: et etiā spūsancti.
Quasi dicat dñs ꝯm Chrisost. Non solum si ta
les efficiamini mercedem magnam accipietis
sed et si alios tales propter me honorauerit: ista mihi humilitas ⁊ simplicitas valde est ho
norabilis. Vel ꝯm Hieron. ne cū dilatum fuerit
apostolis se putent honoratos adiecit non illos
sui meritorū sed magistri honore suscipiendos: q̄z
principalius illi sit cuius gratia ⁊ honore fit. Et
q̄z dixerat dominus. [Qui susceperit vnum par
uulum talem in nomine meo suscepit.] significa
cans q̄ humiles suscipiendi essent intellexerit io
hannes q̄ eos non in nomine eius recipiant q̄
non sincere ambulant. vñ dixit ei. [Magister vi
dimus quendam in nomine tuo. i. in inuocatio
ne nominis tui] ejicientem demonia ⁊ prohibui
mus illū] ne. i. hec in noīe tuo agere: q̄z te nō se
quitur nobiscum. i. sicut nos sc̄z mente ⁊ corpo
re: non obsequitur in vita: nec relinquit oīa. q.
d. Hic in nomine tuo recipi nō debet. [Jesus au
tem respondit. Nolite prohibere illum] quasi di
cat. Non debetis bona vel signa facientem pro
hibere: quia mecum est. [Nemo] enī [faciēs vir
tutem in nomine meo cito] ⁊ de facili [loquitur
mala de me] existens ingratus mihi de tātis be
neficijs [qui enim non est aduersum nos] pro
sus ⁊ manifeste [pro nobis est] quodammodo ex
parte scilicet inquantum aduersus nos non est
⁊ contrarius doctrine nostre nō docet: q̄uis ta
men ex nobis non sit. Nam licet signa facientes
quandoq̄ despiciantur: deus tamē cuius inuo
catio hec facit honoratur ꝯm Theophilum. disci
puli prohibuerunt eum nō quidem inuidentes
sed operationem miraculorum dijudicantes: nō
enim cum eis miraculorum potestatem accepe
rat neq̄ enim dominus eum miserat sicut illos
neq̄ iesum in omnibus sequebatur. sed vt dicit
Cyrillus. Oportebat magis pensare nō hunc ip
sum esse miraculorum auctorem sed gratiā que
est in eo qui in virtute christi miracula perficit.
Multe sunt differentie donorum xpi: sed q̄z tra
diderat saluator potestatem apostolis vt spiri
tus immundos ejicerent putauerunt nulli alio
rum: sed sibi solis licere concessam gerere digni
tatem ⁊ ideo accedūt scisciitantes si liceat ⁊ ali
is hoc agere. Hoc Cyrillus. Sz voluit dominus
illum qui se non sequebatur ab operatione mi
raculorum non prohiberi vt discipulos seruaret
in humilitate ne gloriarent: ne supebiendo
gauderent in miraculorum operatione: nec sue
virtuti ascriberent: sed xpi dum viderent eum
qui xpm nō sequebat̄ ejicere demonia. vt quos
humiliare conatus est exemplo pueri: eos etiā
humiliet exemplo illius qui xpm nō sequebat̄.
Et quāuis nō esset tāte perfectionis vt in oībus
xpm sequeretur vt apostoli sicut nec modo om
nes fideles sequuntur xpm p religionis ingres
sum: tamen in xpm credebat ⁊ ideo dicitur esse
cum eis ⁊ non contra: q̄z nomen xpi nō blasphe
mabat vt iudei quos dicit contra se esse. ꝯz Am
brosius non reprehenditur iohannes: quia hoc
ex amore faciebat. nam precipua deuotione dili
gens deum ⁊ a deo dilectus putauit eum exclu
dendum esse a beneficio eiectionis demonum ⁊
huiusmodi qui non vtebatur officio discipula
tus ⁊ obsequio sequendi xpm. sed docetur infir
morum esse firmorum q̄z distantiam: quia domi
nus ⁊ si remuneret fortiores: non tamen exclu
dit infirmos ⁊ neminem a bono qd̄ ex parte ha
bet esse arcendum: sed ad hoc potius qd̄ nondū
habet esse prouocandum ⁊ imitandum. hec Am
brosius. Tales etiam ob salutem admittendi cē

humilitas Jaco. 4. Moraliter

Theop.

Cyrillus.

Miraculorū auctor.

Suscipit a quo deus. Ambro.

Ambro.

Theo.

Chrisos.

sentur aliorum: ⁊ non tas propter illos: ⁊ propk aliorum vtilitatem est gaudendum: ⁊ licet sibi quandoq; noceant multis tamen in ecclesia p-
Beda. Phili. i. sunt. vnde Beda hac doctus sma dicit apostol: sed sue occasione sue veritate xpi annunciet: ⁊ in hoc gaudeo: sed ⁊ gaudebo. Itaq; in hereticis ⁊ in malis catholicis non sacramenta cõia: i quibus nobiscum sunt: ⁊ aduersus nos nõ sunt ⁊ dominum non sequuntur nobiscum detestari ⁊ prohibere debemus: hec Beda. Et non solum talis electo demonum facit ad declarationem virtutis xpi: sed etiam ⁊ beneficia diuina non
Beneficia dei p quos dentur. Theo. solum dantur per maiores: sed etiam aliquãdo per minores ⁊ imperfectos: vt in hoc etiam declaretur virtus nominis xpi: quemadmodum per magnos ⁊ paruos indifferenter pōt operari. vnde Theop. Mirare autem xpi virtutem qualiter indignos ⁊ non discipulos eius gratia operatur: sic ⁊ per sacerdotes sanctificantur hoies ⁊ quis sacerdotes sancti non fuerint. Hec Theo. Si ergo a malis fiat opus bonum de genere non prohibendi sunt hoc facere. licet enim opus tale non sit meritorium sine charitate: tñ est dispositiuum ad emendationem vite. Per istum qui non erat de societate, apostolorum signantur laycus bonus qui non habet predicandi officium tamẽ bonis verbis ⁊ exemplis agit ad expulsionem demonis de cordibus proximorum ⁊ quis non sequat christum per statum religionis ⁊ clericatus. Ecce quanta inuitatio ad humilitatem ad quam inuitat tanq; ad virtutem christianissimam: sed tamen ad eam venire differimus vsq; ad horas supremam superbientes quamdiu valemus: ⁊ per superbiam demones efficiamur. Oratio.

Omine iesu xpe da mihi vt vadam ad mare recogitando peccata in amaritudine anime: ⁊ mittam hamum i cordis contritione: ⁊ aperto ore in confessione stateram soluam in satisfactione ⁊ ⁊ sic liberer a tributo diaboli ⁊ eius exactione. Da etiam mihi vt conuersus ab elatione efficiar sicut paruulus ⁊ humilis in oculis meis sicq; per arctam viam ⁊ angustam portam merear intrare in regnum beatitudinis. Paruulos quoq; ⁊ humiles propter nomen tuum suscipiam charitatis obsequia exhibendo: vt te in eis suscipiens a te sususcipiar in celo.

¶ De pusillis ⁊ parnulis nõ scãdalizãdis exterius ⁊ nõ ptẽnendis interius. Cap. vj.

A Mat. cviij. Mar. 9.

Postquam ergo dominus reuocauit apostolos ab elatione ⁊ altercatione ex susceptione honoris quem humiliãtes seipsos recipiunt: ⁊ consequẽter reuocat eos ex pena quas quicunq; ex zelo prenderint
Scandali malum. aut minoribus scandalum posuerint incurrũt. Nã sm Chrisso. Sicut qui hos honorant propter deum mercedem habebunt. ita vtiq; qui deho-
norant. i. scandalizant vltimam vindictam sustinebunt: scandalizat aũt qui suo dicto vel facto minus recto occasionem cuiq; dat ruine in peccatum ac verbo vel exemplo propellit ad malũ. Et primo monet vitare scandalum actiunum sive alienum ⁊ posta passiuum sive proprium. Et ergo sensus. Nos apostoli nolite altercari de primatu honoris: quia ex hoc pusillos ⁊ paruulos nõ etate: sz fide ac nup cõuersos ⁊ in xpo natos scãdalizabitis ⁊ pdetis. Vñ dicũt pusilli ḉ a superba altitudine se humiliãtes patiẽtia ⁊ hũilitate spõte pusilli fiunt ⁊ puuli. qui adhuc sunt i fide ifirm ⁊ de leui ad illicita p mala exẽpla possunt puocari. Tales aũt scãdalizãdi nõ sunt. minores essi cito scandalizant: maiores ẽo nõ faciliter scãdala. i. offendicula recipiũt. Recte ergo q̃ scãdalizari pōt pusilli? Sz ⁊ puulus est: ⁊ nullus scãdalizat aut ex dicto vel facto altei ius in pctm ruit: misi inquantũ pusillus ⁊ pue xtutis fuerit. ¶ Nã magnus ⁊ pfecte virtutis. i. robustus in fide ⁊ charitate quicquid viderit vel audierit aut passus fuerit noc declinat de facili a fide ⁊ veritate: nec ex dicto vel facto malo alterius in pctm ruit: q; vt in prouer. 6z. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Dicit ergo. [Qui aũt scandalizauerit vnus de pusillis istis qui in me credunt expedit ei vt suspendat mola asinaria in collo eius ⁊ demergat in pfundũ maris.] Mola asinaria 6z quã trahũt ⁊ volunt asini vel equi cũ rota in molendinis: ⁊ per hanc intelligit quicũq; grauis ⁊ pōderosus lapis. q. d. multo vtilius ⁊ melius est innoxiũ ⁊ penitentẽ ẽt noxiũ grauissima pena vitã finire tpalẽ ḉ scãdalizando ⁊ pdẽdo fratrẽ mortẽ mereri eternã ⁊ eligibilius est tpaliter affligi ḉ eternaliter cruciari. vbi Hiero. Scõm ritum prouincie loq̃tur. q. maiorum criminum ista apud veteres iudeos pena fuit ⁊ vt in profundo ligato saxo demergerentur: expedit autem ei: q; multo melius est p culpa breuem recipere penã ḉ eternis fruari cruciatibus: non essi iudicat deus bis ⁊ idipsum. Hec Hiero. ¶ Hoc ẽt de onere pcti pōt accipi q; (expedit ei). s. pctōri [vt suspendat mola asinaria in collo eius ⁊ demergat i pfundũ maris] mola asinaria est onus pnie: mare est amaritudo ptritionis. Pctōri ergo magis expedit cũ mola asinaria. i. graui pnia demergi in profundum maris. i. amare ⁊ cordialis compunctiõis: ḉ reseruare eterne damnationi. Hoc quicunq; diligenter voluerit aduertere non videbitur ei on? pnie graue sz valde leue. Et subiũgit [vemundo]. i. mundanis hoibus [a scandalis]. i. propter scãdala que faciunt alijs. Qz si tã graue ẽ scãdalizare pusillos ḉ ei q̃ scãdalizat vnum pusillum magis expedit mola asinaria in pfundũ maris demergi: q̃ nõ est pax [vel] longe mains [ve]. s. eternum immmer ipsi [mundo]. i. mundi a maioribus ⁊ pctōribus [ab scandalis]. i. p scãdalis que non cauẽt nec proximos scandalizare timẽt: ac tãta ⁊ tã magna inferũt scãdala nedũ paruis sed ⁊ magnis: platos aũt ⁊ religiosorum scandalum periculosius est ⁊ grauius: q; eos factũ magis trahit i exẽplũ. ¶ Sz q; posset ab eo queri si ita m alũ est alios scãdãlizare: quare permittis scandala euenire? Rñdit. [Necesse est ei]. i. expediens ⁊ vtile ad aliorꝫ probationẽ [vt veniant scandala]. i. bone ⁊ deo placentis conuersationis impedimenta. Et ideo dicit apostolus. Oportet heresis esse vt qui probati sunt manifesti fiant in vobis. vñ Hiero. Sicut necesse est ignẽ calere: miuẽ vero frigere: ita ẽt necesse est vt iniquitas mundi eryoribus pleni scandala pariat pfectos vero charitas pietatis opibus luceat. hec Hiero. Non est necessitas absolutae sed tñ ex suppositiõe. s. supposita tãta vt appareat mis di iniquitate. Nulla enim necessitas cogit huma na corda esse iniquatque tñ q; iniqua sunt necessario mouent scandala. vñ sm Chrisost. Non destru-

Pusilli.

Scandalizari.

B Mola asinaria.

Expedit malis temporaliter puniri.

Prouer. 12.

Hiero.

Hiero.

Necessitas.

D Iudicatio rationẽ de non cuẽtis.

Chrisso. Saluatis aliquẽ premium.

Augo.

Chrisso. Omnẽ ci sui necessario.

Augustin. Exempli mali deuitando.

E Scandali passiuum vitandum.

L Scandala expedunt.

1. Cor. 11. Hiero.

Necessitas.

struit libertatẽ arbitrij nec; necessitati aliquaru rũ rerũ supponit: ⁊ q̃ oĩno futurũ est predicit. Nec essi q; pdixit ppter hoc fit: sed q; omnino futurũ erat propter hoc pdixit. Scandala q̃dez sunt pohibitiones recte vie ⁊ [necesse est vt veniant]. i. oĩno venient. Sz q; iterũ posset arguti si necesse est vt veniant scãdala: ergo qui faciũt scandala non sunt puniendi. Rñdet q; immo dicens. [Ueruntũ ve]. s. eterne damnationis [hoi illi per quem] causaliter ⁊ cuius vitio [scandalũ venit] si tñ sine pctõ euitare pōt qui q̃ necesse est vt in mundo fiat vitio suo facit vt per se facit. Si essi vt ait Chrisso. necessitas esset non diuisser ve hoi. vnde eos miseros dicit qui ex electione pernitiosi sunt. vñ Theop. Querunt aliq; si necesse est vt eueniant scandala ⁊ cur dñs arguit scãdalos auctores. Quicquid essi parit necessitas veniale est: ⁊ attende q; necessitas ista ex libero arbitrio sortiẽ oziginem. Videns enim qualiter hoies inuitunt malo nec pponũt aliquid boni dixit ḉ quantum est ex consequentia eos que vident necesse est contingere scandala Sicut si medicus videẽs quemq; male dieta vtẽtem dicat necesse est hunc egrotare. Et iõ inducenti scãdala ve dicit: penã ei cõminatur: vbi ⁊ Hiero. Cum necesse sit in isto mundo fieri scandala: vnusquisq; suo vitio scãdalis ptz. Simulq; per generale sniam pcutit iudas qui proditioni aiam pparauerat. hec Hier. Et si aliq̃ vtiliter scãdaliũ quia faciat: nõ tñ iudicabit a deo sm vtilitatẽ que inde pueniti: ⁊ scõm exitũ quẽ scãdalizans intendit. Bona fuit crucifixio xpi ⁊ nõ tñ bene fecerunt qui eum crucifixerunt. Sẽ p iudicat deus opus ex nequitia peccantium ⁊ non ex euentu cõmodorum inde prouenientium que ipse solus facit ⁊ vtiliter disponit. vt autem dicit Chrisso. Per scandalizantis penã brauium saluanris addisce. Nisi essi vnius aĩe salus sibi nimiũ cure esset non cõminaret scãdalizantibꝫ tantã penam. Et merito [ve illi per quem scandalũ venit] q; viam ad ve alijs prestruit. Sicut essi qui intoxicaret fontem causa esset mortis oĩm potantiũ ⁊ moriẽtiũ de eo sic est ⁊ de scãdalo. De hmõi sic dicit Greg. Quãtũcũq; exẽplũ male conuersationis etiam si illi nõ sequantur q̃s prebuerit se p tantis rationẽ nouerit redditurum. vnde ⁊ Chrisso. Si vir aut mulier se omnauerit ⁊ vultus spectantium ad se pnocaueritⁿ ⁊ si nullũ inde pueniat damnũ iudicium tñ patiet ineternũ ⁊ q; venenum obtulit ⁊ si nõ fuit q̃ biberet pulchritudo essi venenũ siabus infundit. Magnũ ergo peccatũ est scãdaliũ: ideo summopere est cauendũ. vñ Aug. Magis peccant qui animas ad peccandum inflammãt ⁊ deo subtrahunt: ḉ qui carnẽ xpi crucifixerunt. vñ ⁊ Isid. Deteriores sunt qui siue doctrinis siue exẽplis vitam moresq; bonos corrũpunt his, qui substãtias aliorum prediaq; corrũpiunt. ¶ Deinde q; egit de scandalo actiuo q̃ facimus phibentes ne scãdalizemus credẽtes: nunc agit de scãdalo passiuo q̃ patimur monens vt caueamus scandalizantes: q; sepe nihil per nam dissat in vitio scandalizare ⁊ fallere: vel scandalizari ⁊ falli Cauendũ est igitur ne q̃s scandalizetur ab alio vel a seipso. Aliius aũt pōt prebere materiã scandali tripliciter: aut per adiutorum q̃ signat p manum: aut per seruitium q̃ per pedem: aut p consilium q̃ per oculum. Scõm vero ḉ aliq̃s prebet sibi materiã scandali pōt esse vl p actionem ppriã que per manum ⁊ vel per effectũ qui per pedẽ: vel per cognitionẽ que p oculũ designat. Ad fugiendum ergo peccatum scandali inducit metaphorã mẽbrorꝫ ⁊ arguit. Intñ graue est peccatum scandalizantiũ ḉ si nobis sint cõiuncti vt ḉoptata ⁊ chariſſima mẽbra corpisicq; sint nobis necessarij vt man? ⁊ pes vel vt oculus ḉ ipsi qui sic scandalizant ⁊ offendiculũ vite ponit omnino nobis relinquendi ⁊ fugiendi sunt. Dicit ergo. [Si aũt manus tua]. i. adiutor tuus quantumcunq; tibi vtilis qui tibi operose: vt manus ministrat: ac pro te operatur ⁊ adiutoriuz im pendit: ⁊ qui te sicut dextera tua defendit [vel pes tuus]. i. discursor tuus q̃ in vsus tuos discurrit ⁊ te in laboze vl sollicitudine supportat: vt pes infirma ma portat [scandalizat te]. i. licit te in causa aĩe [abscinde eum] quo ad effectũ. s. affectũ ipsuz rumpẽdo [⁊ pijce abs te quo ad effectũ. s. societatem eius deuitando: ⁊ intelligit si castigare non potes. Et subdit rõnem di. [Bonum] i. melius [est tibi ad vitam ingredi debilem]. i. sine pernicioso adiutore vel socio [vl claudũ]. i. sine pnicioso sustentatore vel amico: adiutorio ac supportatione istoꝫ priuatũ ḉ duas manus vel duos pedes habentem]. i. duo adiutoria vel duas supportationes. i. tuysi? ⁊ amici scandalizãtis [mitti in ignẽ eternũ. Et si oculus tuus]. i. consolator vel puisor ⁊ gubernator ad perspiciendum actus qui te vt oculus ducit vel dilectus sicut oculus [scandalizat te]. i. in errorem vult ducere [eruе eum] separando a voluntate [proijce abs te] separando a societate. [Bonum]. i. vtile [est tibi cum vno oculo]. i. simplici veritate: vt non nisi tuam ipsius prouidentiam ac cõsilium ⁊ gubernationem habeas [ad vitam intrare ḉ duos oculos habentem]. i. duplicem prouisionem vel duplex consilium scilicet tui ipsius et mali amici [mitti in gehennam ignis] ⁊ Augusti. per oculum intelligimus dilectus amicum consiliarium: q; oculus iter demonstrat: ḉ vero dexter est intelligitur consiliarius in reb? diuinis: sinister autem oculus est consiliarius in terrenis vt sit iste sensus. Quicquid illud est quod ita diligis: vt pro dextro oculo habeas: si scandalizat te. impedimento est tibi ad veram beatitudinem esse etiam ⁊ proijce abs te: q; occasiones peccandi sunt fugiende. De sinistro autem scandalizante superfluum erit dicere: quãdoquidem nec dextro parcendum est. Dextra autem manus accipitur dilectus adiutor in diuinis operibus qui hunc vite ⁊ corporis sunt necessaria. Similiter suo modo est de pede. Et subdit dñs de ipso igne predicto. [Ubi vermis]. i. remoz sus ⁊ cauterium conscientie [eorum non moritur] nec quiescit meroze rodens et mordens animam ḉ non sit operata bonum: vnusquisq; essi suipsius accusator fiet rememorans que in vita gessit vbi Ambro. Que pena grauior ḉ interius vulnus conscientie? Nonne hoc magis fugiendum est ḉ mors: ḉ dispendium: ḉ exilium ⁊ ignis gehẽne exterius corpus vrens non extinguitur nec deficit est enim ignis afflictionis nõ consumptiuus: ⁊ ideo materia eius semper durabit: nec hz contrarium a quo corrumpi possit. Beda. Sicut aũt vermis est doloz interiꝰ accusans: sic ignis pena extrinsecus seniẽs. Et est sensus premissorum in summa. Societas amicorum vel necessariorum quantũcũq; videat ⁊ rilis esse tamen prescindenda est ⁊ remouenda si

Necessitas rũ rerũ supponit.

Chrisso. Theo.

Hiero.

Iudas tangit.

Chrisso. Greg.

Augo.

Chrisso.

Augustin.

Chrisso.

Bonum p melius.

F Augustin. Oculus amicus dilectus.

Uermis conscientie. Ambro.

Beda.

fit occasio ruine aĩe tue. ¶Melius est effi fine hu
iusmodi amicis vel necessariis esse in paradiso
q̃ habere tales ⁊ postmodum esse ĩ inferno. Ni
hil effi est qõ cõtra salutem anime debeamus
diligere. vñ Lassio. Justitia non patrem nõ ma
trem nouit psona nõ accipit solum deũ cõside
rat et attendit. Rumpe ergo oẽm affectũ carna
lẽ: ⁊ separa eum a te si maior ⁊ potentior es: si mi
nor separare ab eo: ⁊ in ĩcptum potes deuita so
cietatẽ eius quẽ castigare neq; nihil effi tã no
civum vt pernitiosa societas. Et ideo inemẽda
biles q̃ tibi libet amici nobis vitandi sunt: ne sic
cum perditis in hac vita partem habere volit
mus simul in futura cum illis pereamus. vnde
Hiero. ¶Melius est vt propinquitate emolimen
tis carnalibus careas q̃ oñ vis tuos lucrifica
re cognatos ⁊ necessarios causas habeas ruina
rũ. Itaq; nõ frater: non vxor: nõ filij: non amici:
nõ oĩs affect? q̃ nos excludere põt a regno celo
rum amori dñi preponatur. Nouit vnusq̃sq; cre
dẽtiũ quid sibi noceat: vel in quo sollicitet ani
mus ac sepe tentetur. ¶Melius est vitam solita
riam ducere q̃ ob vite pñtis necessaria eternas
viram perdere. melius est solum saluum fieri q̃
perire cum pluribus: hec Hiero. ¶Et nota fm
Augu. q̃ etiã hoc ipso separant a quibus separã
tur q̃ eis mala suadentib? hoc est scandalizan
tibus nõ consentitur. Sed queritur q̃d dimittẽ
dũ est. p scandalo: dicendũ q̃ illud de quo que
rit: aut est malum in se: siue mortale: siue venia
le: ⁊ de tali nõ est dubiũ quin dimitti debet: aut
est indifferens ⁊ hoc similiter debet dimitti: aut
aut est bonum: ⁊ tunc aut est bonum precepti: ⁊
hoc homo nõ ꝯ dimittere: ⁊ q̃ p vitãdo pcõ alte
rius nullus debet peccare: aut bonum super
erogationis: ⁊ hoc q̃uis posset dimittere p scã
dalo alterius non tñ totaliter: sed aliq̃s ad tps
intermittere: q̃ est de vite perfectione ⁊ veritã
te: si non necessitate. vnde veritas vite in iustitie
⁊ doctrine nõ simpliciter est propter scandala di
mittenda. vnde est versus. Justitie vite doctri
ne scandala cedunt. De hoc vide plura in capitu
precedenti. ¶Et notandũ q̃ multas humilita
tis excellẽtias legimus in hoc loco. hz effi humi
litas excellentiam. Primo in sctõrũ collegio: q̃
est exemplar ppli sancti. Ubi [aduocans paruu
lum statuit in medio eor.] Secõdo in offõ: q̃ est
ostiaria paradisi. Ubi [nisi uersi fueritis: ⁊ effi
ciamini sicut paruuli non intrabitis in regnum
celorũ.] Tertio in ꝓmio q̃ ẽ de maioribus regni
vñ [quicũq; humiliauerit se sicut parvulus iste
hic maior est in regno celorum.] Quarto in pri
matu seu fastigio: q̃ est vicaria xpi. vñ [qui su
ceperit vnum paruulum talẽ in noĩe meo me
suscipit.] Quinto in iudicio: q̃ est precipua vi
tria opprobrij. vñ [qui scandalizauerit vnum de
pusillis istis expedit ei ⁊c]. Sexto in hoc exilio
q̃ eius ministri comites ⁊ adiutores sunt ange
li beati. vñ sequit. [Videte ne cõtẽnatis vnum
ex his pusillis: q̃ angeli eor ⁊c.] Postq̃ ergo do
cuit vitare scandalũ consequenter docet vitare
cõtemptum qui est quasi radix ipsius scandali.
q̃uis effi pro vitando scandalo dñs oẽs carna
les affectus preceperit respuere: nõ tñ vsq̃ qua
q̃ vt despiciamus illos de quorum salute possu
mus spẽ habere: de qua sollicite debemus esse
vñ dat specialem causam non cõtẽnendi pusil
los ⁊ paruulos sed honorandi ⁊ salutem eorum
querendi: q̃ ipsi sunt deo multũ cari q̃ ondit

Lassio.
Sal. sum me diligen da.
Cõsanguinei ⁊ amici saluti post habendi.
Hiero.
Augustin.
Dimittenda p scãdalo.
Humilitas excellẽtia.
Cõtempt. vitandus.

ex duobus. dicit ergo [videte ne cõtẽnatis vnum
ex his pusillis] ac si dicat fm Hiero. Quantum
in vobis est nolite cõtemnere: sed post vtam sa
lutẽ etiã illos querite sanitatẽ. Si aũt perse
uerantes in pctis interitus: melius est vos saluos
fieri q̃ perire cũ multis: ⁊ pro ofidit hoc ex ho
norabili angelos custodia di. [Dico enim vobis
q̃ angeli eor.]. ueis assignati in celis [semper vi
dẽt faciem patris mei qui in celis est]. i. visione
manifestationis dei pfruunt. Facies enim dei fm
Aug. manifestatio eius intelligenda est: ⁊ ideo
pñt renũciare iniurias illatas eis quos custo
diunt ⁊ est rõ a maiori: q̃ puuli nõ contẽnuntur
a maioribꝰ. f. deo patre celesti ⁊ angelis beatis.
ergo nec a minoribus. f. hoibus miseria debent
cõtẽnere: ac si dicat vos illos nõ debetis cõtẽnere
sed honorare quos deus pater celestis sic hono
rat ⁊ dignificat q̃ ad ipsos ministeriũ ⁊ custo
diã angelos beatos deputat. non est enim spernẽ
dũ ab hoĩe qõ apud deũ tãte est cure. si ergo cõ
tẽnitis angeli nunciabunt ⁊ pater meus vlisce
tur de vobis. vnde Hier. ¶Magna dignitas aĩa
rum vt vnaquẽq̃ habeat ab ortu natiuitatis in Angeli cus
custodiã sui angelũ delegatũ: sic itaq̃ angeli exi stodes
stentes circa ministeriũ nostrũ q̃ ibi sunt vbi
operanꝭ vident dei in celo facie faciẽ q̃uis enim
mittanꝭ: tñ vident patrẽ: q̃ semper deo inherẽt
per aperta visionẽ ⁊ q̃ vbiq̃ deus presens est ⁊
ideo ⁊ in terra eum cernũt. ¶Ubi ergo aũ oñm
sũt: q̃ quocũq̃ veniũt intra ipm q̃ vbiq̃ est cur
runt: ⁊ cum ad nos veniunt sic exterius implẽt
ministeriumꝭ vt tñ nonnũq̃ interius desint per
ptẽplationẽ: licet effi mittanꝭ in ministeriũ pro
salute hoĩnꝭ: tñ nõ recedũt a cõtẽplatione diui
nꝭ: ⁊ astant deo p contẽplationẽ iugẽ ⁊ ptinuã.
Et bñ dixit [q̃ est in celis] q̃ hz deus fit vbiq̃ p
essentiã: pñtiã ⁊ potẽtiã: tñ spãliter dicit esse in
celis vbi adest beatis per apertã visionem non
ergo debent contemni sed honorari: quos deus
sic honorat: q̃ contemptus ipsorum ascendit ad
contemptum dei cuius imaginem habent. In
eis quoq̃ contemptis contemnunt angeli eorũ
ministri ⁊ custodes. Deinde subiungit alia ra
tio sumpta ex redemptione xpi: vnde Chriso. Ne
dicas ille faber est ille sartor: ille agricola. ab an
gelis qui eis missi sunt venerabiles sunt: sed q̃d
maius est rõne redẽptionis oñice. Secundo er
go pusilli non sunt contẽnendi ⁊ sed honorandi
quos sic deus dilexit q̃ pro eis qui in adam oẽs
peccauerãt ⁊ perierant saluãdis misit filiũ suũ
in similitudinẽ carnis peccati. vñ ait [venitesꝭ]
⁊ de celo descendit [filius hoĩs] saluator hominũ
[saluare quod perierat] sc̃z genus humanũ non
tñ magnos: sed ẽt pusillos ac si dicat ⁊ vos non
debetis cõtẽnere ⁊ prurbãdo perdere quos ego
veni saluare ⁊ q̃ ego pro hominibus homo fieri
dignatus sum. vnde ⁊ Apls. Noli cõtristare ⁊ p
dere fratrẽ tuũ pro quo xps mortuus est. Non
sunt ergo cõtẽnendi pusilli qui tñ sunt apud fi
lium dei qui pro eis venit mori. Nec debet seru
cõtemnere quos dñs tñ dilexit: sed explo: eius
oẽm curam vt saluemur adhibere p quibus sal
uãdis dñs venit. Et hec ratio seu cogitatio fm
Chriso. maior est prioze: graue est contemnere
quem deus honorat angelo custode ⁊ sed grauio
us propter cuius salutẽ dei filius voluit in mũ
dum venire. De predicto angelorum ministerio
sic dicit Bernardus. Fidelis paranymphus qui
mutuo amoris conscius ⁊ sed non inuidus non

Hiero.
Facies patris celestis.
Augustin.
Angeli custodes.
Deus ⁊ ĩ celis.
Chriso.
Sensus in mando cõtẽtõ.
Hiero. 18.
Angelis coequandi.
Chriso.
Angelorũ ministeriũ
Bern.
Archangelus.
Virtutib. q̃ pertinent.

suam querit sz dñi gloriã. Discurrit medius in
ter dilectũ ⁊ dilectã vota offerens: ⁊ referens do
nat: ⁊ excitat istã placat illũ. Interdũ quoq̃ hz ra
ro representat eos pariter sibi: siue hanc rapiẽs
siue illũ adducens. Siquidẽ domesticus ẽ ⁊ no
rus in palatio: nec vereꝭ repulsam ⁊ quotidie vi
det faciẽ patris. vñ Ansel. ¶Milia miliũ ad cõplẽ
da patris mysteria alacri discursu iugiter me
ant inter celũ ⁊ terrã quasi apes negotiose iter
aliearia ⁊ flores suauiter disponentes oĩa ppĩs
accinctus nesciẽs labẽ vel iobediẽtie moꝫa hec
Ansel. Vides q̃ fideliter angeli nostri nobis ser
uiunt ⁊ q̃ solliciti circa nos sunt. Uũ magnam
eis reuerentiã debemꝰ ⁊ quotidie eos laudare
ac eis gratiarũ actiones referremibilq̃ illicitũ
vel turpe in eor presentia que nobiscũ sunt co
gitare vel loqui aut operari. Ad hec nos monet
Ber. dicens. Angelis suis mandauit de te vt cu
stodiant te in omnibus vijs tuis. Quãtã tibi de
bet hoc ꝓbum reuerentiã inferre: afferre devo
tionẽ: ferre fiduciã: reuerẽtiã ppãtiã: devotio
nem p beniuolentia: fiduciã p custodia. Caute
ambula tibi adsunt angeli sicut eis mandatum
est: in omnibus vijs tuis. In quouis diuersorio
⁊ in quouis angulo angelo tuo reuerentiã habe
to: ne audeas illo pñte qõ videntes me non aude
res. Quid retribues oño p oĩbus que retribuit
tibi? siquidẽ ei soli honor ⁊ glia. Quare ei soliq̃
ipse mandauit ⁊ oẽ datũ optimũ non nisi ab illo
est: veruntamẽ ⁊ si ille mandaut ipsis quoq̃ q̃
ei ex tãta charitate obediũt ⁊ nobis subueniũt
in tanta necessitate ingratos esse non licet. Si
mus ergo deuoti: simus grati tantis custodib?
reclamemus eos q̃ tñ possumus q̃ tñ debemus
hec Ber. Et ideo cũ oĩ attentione ⁊ deuotiõe di
stincte ⁊ alacriter officiũ diuinũ exoluas ⁊ in oĩ
bus. f. cogitãdo ⁊ ꝓba proferendo: videndo ⁊ au
diendo: stando ⁊ sedendo: supplicando ⁊ veniã su
mendo: nec nõ in alijs singulis ad interiorẽ ⁊ ex
teriorem hominem in hoc offõ spectantibus sic
reuerẽter ⁊ humiliter te habeas quasi deum. ac
beatam virginem ⁊ omnes angelos ⁊ sanctos
corporalibus oculis coram te videas recogitãs
quod sine dubio presentes sunt angeli sancti in
quorum cõspectu psallis deo ibi ⁊ vbiq̃ presen
ti. Unde qualiter deus in oratione possit inten
tionem suam recolligere docet Basilius dicẽs.
Quomodo nõ obtinebit quis vt in oratione sen
sus eius non vagetur si certus sit assistere ante
oculos domini. Recogitet ergo hõ se stare seu
ꝓnum iacere ante conspectum dei ⁊ secum lo
qui. ⁊ iuuabit a vagatione mentis. vñ Hier. Re
cordare q̃ steterim in cõspectu tuo: vt loquerer
p eis bonum immo recordare tumet stare ante
conspectum dei. hec Basilius. Et quia homines
beatis spiritibus sociandi sunt idcirco hic nota
quod quicũq̃ in ecclesia est ⁊ maxime in reli
gione deo fideliter humiliter ⁊ devote ministret
⁊ qui propter deũ infirmis ⁊ peregrinis seu pau
peribus ⁊ sibi nuicem charitate fraterna sub
ueniunt in primo gradu consistunt angelicis
spiritibus coequati. Qui vero oratione ⁊ devo
tione familiarius deo intendunt ⁊ proximis suã
doctrinã consilium auxiliumq̃ impendunt. In
secundo gradu archangelicis spiritibus inse
runtur. Et qui se exercent in patientia: obedien
tia: ⁊ voluntaria paupertate ⁊ humilitate: oẽs
q̃ virtutes fortiter peragunt. Tertium gradum
cum virtutibus conscendunt. Qui aũt virijs ⁊

Deus
Ber. Psal. 90.
Angelorũ pñtia.
Hiero.
Basilius.
Hiero. 18.
Angelis coequandi.
Archangelus.
Virtutib. q̃ pertinent.

concupiscentijs reluctantes diabolũ cũ cunctis
suggestionibus cõtemnũt. In quarto gradu cũ
potestatibus triumphũ glorie obtinebunt. qui
vero in ecclesia aĩarum curas ⁊ prelaturas sibi
cõmissas bñ regunt ⁊ ministrant aĩarum lucris
die noctuq̃ inuigilantes: ⁊ talenta sibi credita
summo conamine duplicantes. Hi cum pri
cipatibus in quinto gradu gloriam regni pro la
boze suo possidebunt. Qui autem diuine maie
stati reuerenter cũ omni humili subiectione se
inclinant: ⁊ p eius gloria oẽm hoĩem reuerenꝭ ⁊
diligũt ⁊ siquidẽ seipsos: q̃z ad imaginẽ dei facti
sunt: deo etiã q̃ tũ possunt se conformant: carnẽ
suã spiritui subijcientes ⁊ incentiũ mortificã
tes: aĩo suo ofiinantes ⁊ ad celestia transferẽtes
Hi cum dñationib? in sexto gradu exultabunt.
Qui vero seduli meditationi ⁊ contemplationi
inseruiunt ac cordis mundiciã ⁊ mẽtis tranq̃lli
tatem amplectãdo quietissimum in se deo exhi
bent habitaculum qui merito paradisus dei ap
pellari dicuntur. iuxta illud. Delitie mee sunt
esse cum filijs hominũ. de quibus etiã ipse dicit
Et leui. 26.
Ambulabo cum eis ⁊ habitabo cũ eis. In septi
mo gradu throni sociantur. Qui aũt scientia ⁊
cognitione ceteris eminent q̃ singulari bẽtitudi
ne deũ facie ad faciẽ mente illustrata cõspiciũt
⁊ ea que ex ipso fonte oĩs sapientie hauriunt: p
doctrinã ⁊ illuminationem aliorum in ipsius re
fundunt. In octauo ascensionis gradu cũ che
rubicis spiritibus locabunt. Et qui deũ toto cor
de ⁊ mente diligunt ⁊ igni eterno qui deus est
se totos immergunt: eiq̃ similimi facti iam nõ
suo: sed diuino amore sicut dilecti ab ipso sunt
diligunt oĩa in deo: ⁊ tam inimicos q̃ amicos di
ligunt ꝓter deũ quos quidem ab amore nihil
potest disiungere seu impedire: quia quo magis
inimici in eos insurgũt eo validi? in amore vni
tino conualescunt: ⁊ nihil etiam consolationis ⁊
commodi tpalis requirunt: nisi qõ ad laudem ⁊
gloriam dei spectat: amore etiam tã ferũtiã accẽ
si ⁊ inebriati ad deum per mille mortes transire
exemplo apl'oꝝ ⁊ sctõꝝ non formidant. Uĩb? eũ
pems ⁊ tribulationib? spretis propter feruorem
dilectionis in carne mori aliꝫ vita presenti oẽm
tolerant gaudenter molestiam. Feliciter q̃dẽ in
semetipsis ardentes ⁊ alios accendẽtes ita vt si
possent oẽs homines in deifico amore inflãma
rẽt ⁊ perfectos facerẽt vt cũ ipsis arderẽt: hi ẽt
alioꝝ vitia ⁊ pctã tanq̃ ꝓpria lugent: nec q̃ sua
sunt q̃runt: sed solius dei patris faciẽ desidera
bilem hianti semp aĩo sup oĩa diligunt ⁊ exq̃rũt
Isti merito in nono gradu cũ seraphin cõputa
tabitur. Inter quos ⁊ deũ nulli interfunt spiis
qui ipm vicinius contẽplentur ⁊ ipsi immedia
tius appropinquare videantur.

Principatibus.
Dñationib?.
Prouer. 8.
Et leui. 26.
Thronis.
Cherub
Seraphin

Oratio.

Omine iesu xpe magister ⁊ rector bo
ne omnia iteriora ⁊ exteriora mea gu
berna propitius ⁊ rege ne vnq̃ alijs
de me vel mihi de alijs scandalum p
ueniat: sed oẽm occasionem scandali tua gra
a me abscindat penitus ⁊ excludat: da etiã mihi
vt nullũ de pusillis seu paruulis presumam cõ
tẽnere: sed potius oẽs studeã honorare: quos tu
sic honorare dignatus es q̃ ad eor ministerium
⁊ custodiam angelos beatos deputastiꝰ tu ipse
pro eis saluandis de celo in mundum venires
mori voluisti: Amen.

¶De tribus parabolis sc̃z ouis: ac dra-

A gmen: ⁊ filij prodigi. Capit. vij.

Luce. 15. DEinde ne quis scãdalizet ⁊ contemnat pusillos: ⁊ ad ostendendum quanti sunt pusilli apud pr̃em subdur tres parabolas per ordinẽ: ⁊ secundũ lucã duplex fuit occasio siue causa harum trij parabolarũ: ⁊ c̃s ap propinquatio publicanoꝝ ⁊ peccatoꝝ: ⁊ ac murmuratio scribarum ⁊ phariseoꝝ. [Erant enim ap propinquantes] ad iesum saluatorẽ [publicani ⁊ peccatores] qui salute indigebant [vt audirent illum] qꝛ rõnabiliter pcta reprehendebat: qꝛ nõ cum austeritate: sed benigne eos admonebat: ⁊ spẽ venie pmittebat: libẽter debẽt oẽs ad xp̃m accedere ⁊ appropinquare: qꝛ oia remedia in eo poterũt inuenire. De quib⁹ sic dicit Ambr. Ois aia accedat ad xp̃: qꝛ oia xp̃s ẽ nobis. Si vuln⁹ curare desideras medic⁹ ẽ: si febrib⁹ estuas fõs est: si grauaris iniquitate iustitia est ⁊ si auxilio indiges virtus est: si mortẽ times vita est: si celũ desideras qꝛ via est: si tenebras fugis lux ẽ: si cibũ queris alimẽtũ est. [Er murmurabãt pharisei] simulata sctitate ab alijs diuisi ⁊ scribe legis notitia doctores ppli] dicẽtes: qꝛ hic peccatores recipit ⁊ manducat cũ illis] quasi dicant hic creditur bon⁹ ⁊ sanctus: ⁊ tamen ad suã conuersationẽ ⁊ gratiã recipit pctores ⁊ q̃ amplius est mãducat cũ illis tanq̃ amic⁹. Si cognouissent scribe ⁊ pharisei q̃ venit in hũc mundũ pctores saluos facere nequaq̃ murmurassent: nam eos recipiebat vt conuersando cũ eis a pcris conuerteret ⁊ illuminaret ac saluaret Christ⁹: ergo peccatores penitentes recipiendos esse ostendit: ⁊ sup hoc tres parabolas adducit. ¶ Tria enim sunt q̃ hoiem ad miserendũ consueuerũt inducere: scꝛ simplicitas: propinquitas: ⁊ necessitas. Ista tria sĩt deũ inducunt ad miserendũ. Prio nostra simplicitas: ⁊ ad hoc ptinet prima parabola de oue errãte. Homo ẽm est simplex respectu hostis tam astuti .i. diaboli, vũ clamat Ps. Errauí sicut ouis q̃ perijt require seruũ tuũ ⁊c. Secundo nostra propinquitas quam nobiscũ contraxit: ⁊ ad hoc ptinet secunda parabola de dragma amissa in qua est imago regis ⁊ suprascriptio noĩs: sic ⁊ homo est ad imaginẽ dei formatus ⁊ habet superscriptionẽ xp̃i: qꝛ a xp̃o dicitur xp̃ianus: ⁊ ideo debet nostri miserere: iuxta illud apostoli. Nemo carnẽ suam odio habet ⁊c. Tertio nostra necessitas ⁊ paupertas ⁊ ⁊ ad hoc ptinet tertia parabola de filio prodigo reuertẽte qui dixit. Quanti mercẽnarij in domo patris mei sunt qui habent panẽ ⁊ ego autem hic fame pereo. Quando ẽm homo cognoscit suam miseriam ⁊ infirmitatem: tunc deus sibi exhibet suã pietatem. Unde dicitur ibidem quod pater videns eum misericordia motus est super eum. Respondendo ergo scribis ⁊ phariseis murmurantibus subdit dominus primam parabolam vnius ouis ex centum errantis ⁊ quam questã ⁊ tandem inuẽtam qꝛ propter infirmitatem ambulare non potest. pastoꝝ bon⁹ in humeris suis ad gregem reliquum reportat ⁊ ⁊ veniens domum conuocat amicos ⁊ vicinos ad congratulandũ sibi super inuentione ouis que perierat. Sententia itaq̃ huius prime parabole ꝟm lucã talis est in summa. Si q̃s ouẽ pdita postea inuẽtam libenter recipit non debet mirari vel iudicare illis congratulamini mihi] et simul me cum] qꝛ inueni ouẽ meã que perierat.] ꝟm Greg. nõ dicit. Congratulamini inuente oui: sed mihi qꝛ videlicet gaudium eius est vita nostra ⁊ cum nos ad celum reducimur solẽmitatẽ letitie illi⁹ implemus. Uel ideo congratulandũ est sibi qꝛ nõ frustra laborauit ⁊ nec frustra mortuus ex quo ouẽ pdita inuenit: oui vero non est congratulandũ qꝛ nullis suis meritis inuenta est: ⁊ subiungit concludendo. [Dico vobis q̃ ita gaudium erit in celo super vno peccatore penitentia agente q̃ sup. xcix. iustis qui non indigent penitentia] non dicit penitentiã cogitante que est penitentia, pcrastinorum: nec dicit penitentiam docente verbo sozij pdicatozij: nec dicit penitentiam ostendẽte q̃ est penitẽtia hypocritarũ ⁊ simulatozũ: ⁊ dicit penitentiã agente que est penitẽtia deuotoꝝ. Nõ est ergo gaudẽdũ solũ de redẽptione generis humani ⁊ sed quacũq̃ hora cõuertit vnus peccator fit gaudiũ angelis dei ⁊ eo q̃ numerus eorũ suppleat ex conuersione pctoꝝ. vũ Aug. Qui per penitentias pctũ diluit angelice felicitatis in eternũ ꝓfors erit. Hinc est q̃ super cõuersione peccatoris velut de suo consorte angeli in celo gaudere dicunt. Nam vt dicit. Origen. Nos angelis in celis occasionem gaudij p̃bemus cũ super terrã ambulantes conuersationem in celis habemus. ꝟm Ambro. Angeli q̃m rõnabiles sunt non immerito hoĩm: redẽptione letant q̃q̃ hoc quoq̃ pficiat ad incentiua probitatis si vnusquisq̃ cõuersionem suã gratã fore credat cetib⁹ angelorum: quoꝝ aut affectare patrocinium: aut vereri ꝛ offensam ⁊ tu igit angelis esto occasio letitie ⁊ gaudeant de ritu tuo. vũ Beda. Quem ergo dõs inuenit q̃m hoiem restaurauit: ⁊ sup eã inuentã maius gaudiũ est in celo q̃ sup. xcix. qꝛ maior materia diuine laudis est in restauratione hoĩm q̃ in creatione angelozũ. Mirabiliter ẽm angelos creauit: sed mirabilius hoies restaurauit. hec Beda. Quamuis ergo pastoꝝ multo plus diligat oues. xcix. q̃ solã cẽtesimam tacitis tũ alijs de restaurata multis modis se gaudere oñdit. Sic q̃q̃ saluatoꝝ de reparatiõe hoĩs magis gaudet hoc est magis ⁊ plurib⁹ argumẽtis oñdit se gaudere q̃q̃ de angelozũ stabilitate. vt itarissimũ et ẽm est vt q̃uis eũ pl⁹ nõ diligam⁹: ⁊ maiozẽ tũ letitiã de illo faciam⁹ quẽ de maiori piculo liberari videmus. Sicut ergo pastoꝝ gaudet spãli gaudio de inuentione vnius ouis: non quia magis illã solã q̃ oẽs alias diligat sed qꝛ in ea habet specialẽ rationẽ gaudẽdi quã in alijs non habebat: sic deus de reuersiõe peccatoris habet spãlem rationẽ gaudij quam nõ habet de ceteris in iustitia gmanẽtib⁹: ceteris tũ parib⁹ permanentes in iustitia sunt deo magis dilecti. Per hoiem centũ oues habẽtem significat presidens monasterio vel ecclesie habẽs subditos in quocũq̃ numero: qꝛ sepe in scriptura pomẽ numerus determinatus pro indeterminato: ⁊ si perdiderit vnã p apostasiã vel occasionẽ aliam nõne dimittit alias in deserto .i. in observatione claustrali vel ecclesiastica q̃ desertũ ꝛ eo q̃ asperitas ibi videt ⁊ a multis deserit et vadit ad illã que perierat vt ad bonũ reducat: ⁊ gaudet de illius reductione plus q̃ sup alijs nõ errãtib⁹: ⁊ nõ qꝛ plus diligat eã ceteris ⁊ sed qꝛ spãlẽ rationem gaudendi habet de reductione eius q̃ non habet de alijs: tũ nõ errãtes semp sunt plus diligendi ceteris parib⁹. Et nota ꝟm Dionys. q̃ dõs numerũ electorum determinauit in decem nouẽ quidẽ ordinibus angelorũ. Ternarius propter trinitatem. in nouenario enim numero electorum trinarius fit tertio repetitus: ⁊ vno ordine hoĩm ppter vnitatẽ: vt vnitas in trinitate ab angelis ⁊ hoĩbus laudarẽt: ⁊ coleret ⁊ adorarẽt. Voluit aũt numerũ electoꝝ constare ex angelis ⁊ hoĩb⁹: qꝛ voluit a creatura spũali ⁊ corporali laudari. hec Dionys. ¶ Ad idem subdit parabolã vni⁹ dragme ex. x. perdite p qua mulier accendit lucernã ⁊ euertit domũ: ac querit diligẽter donec inueniat: ⁊ sup inuẽta cũ amicis et vicinis gaudet. Dragma hoc loco est nũmus certe quantitatis valens. x. denarios vsuales habens in se regis imaginẽ et superscriptionẽ quem nos debemus offerre scꝛ nosmetipsos in quib⁹ est imago regis. vũ ꝟm Dionys. Hõ microcosm⁹ .i. minoꝛ mũdus ꝛ. Habet ẽm ex terra carnem: ex aqua sanguinẽ: ex aere flatus: ex igne calorẽ. In cui⁹ sub stantia spũali imago ⁊ similitudo dei exprimit. Hõ microcosmus. imago in forma accipit: similitudo in qualitate cõsideratur. Diuinitas ẽm consistit in trinitate cuius imaginem tenet aia que habet memoriã: intellectũ: et voluntatem. In deo cõsistunt omnes virtutes cuius similitudinem tenet aia que capax est oĩm virtutum. hec Dionys. Igit dragma scꝛ hõ ad imaginem dei factus: pro cuius requisitione sollicitat diuina sapientia ac sponsa eius scꝛ mater nostra ecclia pro cui⁹ quoq̃ inuentione lerat tota celestis curia: q̃uis pusillus non est cõtẽnendus: qꝛ non vult pater celestis: vt pereat vnus de pusillis. Sentẽtia aũt huius parabole ꝟm Lucã talis est in summa. Similiter cũ tãta diligentia dragmam pditã querit: ⁊ de inuẽta gaudet: ⁊ ad cõgratulandũ amicas ⁊ vicinas conuocat: multo fortius deus hoies pditũ ꝛ cũ magna diligentia quereret: et de eius inuentiõe gaudere: sicut nullus ꝛ murmurare cõtra mulierem querentẽ dragmã pditã: sic nul⁹ ꝛ murmurare contra dõm querentẽ pctores siue eos alloquẽdo: siue cũ eis comedẽdo. ¶ Ubi tũ ꝟm sensum mysticũ notant sex in spãli. Primo angelorũ et hoĩm creatio ibi [quc mulier habens dragmas decem] Secõo hoĩs creati p̃uaricatio. ibi [et si pdiderit vnã.] Tertio filij dei ad querendã dragmam pditã incarnatio. ibi [nonne accendit lucernã.] Quarto ipsius p xp̃i passionẽ inuẽtio. ibi. [et querit diligenter donec inueniat.] Quinto angelorũ ad congratulãdũ inuitatio. ibi [et cum inuenerit cõuocat ⁊c.] Sexto inuitatiõis ratio ibi [qꝛ inueni dragmã quã perdideram.] vnde ꝟm Greg. Qui significatur per pastorem ipse etiã significat per mulierẽ: ipse ẽm deus: ipse ⁊ dei sapientia: ꝛ aũt mulier: qꝛ cum dolore nos parit. Angelorũ vero et hoĩm natura ad recognoscendum se dõs condidit et ad similitudinem suam creauit. Decem ergo dragmas habuit: quia nouem sunt ordines angelorum ⁊ sed vt compleretur electorum numerus homo decimus est creatus. Et qꝛ imago exprimitur in dragma mulier dragmam perdidit: quando homo qui conditus ad imaginem dei fuerat: peccando a similitudine sui conditoris recessit. Quotidie adhuc ista dragma pditur vel in puluere diuitiarum ⁊ vel in luto luxurie: vel in diuerticulo errozis cuiuscumq̃. Accendit autem mulier lucernam: qꝛ dei sapientia apparuit in carne lumen doctrinis accendit in tecta nostre mortalitatis ad querẽdũ hominem perditũ: et reducendum eum ad beatitudinem celestem.

Ambro. Christ⁹ olib⁹ adeũdis

Psalm. 118.

Epha. 10.

Luce. 15.

Quiserrãs

B Miseratio nem induentia.

C Mistice. Septem notanda.

Greg. Letanti numero.

Celum vbi fertur.

D Gaudium angelorum

Augustin⁹

Greg.

Ambro. Humeri xpi. Letitia xpi.

E Gaudiũ pastoris ⁊ xp̃i

Greg.

Dionys.

Dionys.

Cosmus.

F Dragma de perdita.

Dragme. x.

titudines. Ista vero lucerna accensa refulsit miraculis: inflammauit dicris: illuminauit exemplis. collocatus enim homo erat in obscuris et vmbra mortis: vnde istam oportuit accendere lucernã. [Et euerrit domum] cõscientie: q̃ mox vt eius diuinitas per carnem claruit oĩs se nostra conscientia concussit. [& querit diligenter] diligẽter enim queritur q̃d intime diligitur: sic vero ostendit xp̃s dilectionem suam ad nos vt animã suam pro nostra redemptione peneret.

Questio dragme.

Vnde subditur [donec inueniat] q̃: non destitit querere donec inueniret. quesiuit enim vsq̃ ad contumelias: vsq̃ ad minas: vsq̃ ad flagella: vsq̃ ad mortem vsq̃ etiam ad inferna. Nec mirũ si eam inuenit quã vbiq̃ etiam vsq̃ ad interna cũ diuinitatis lucerna ardenti quesiuit. Euersa ergo domo inuenitur dragma: q̃ cũ perturbãt hoĩs cõscientia reparetur in homine similitudo creatoris. tunc eĩ consueta relinquuntur vitia vt reluceat imago conditoris [et cum inuenerit cõuocat amicas et vicinas] sc̃z supernas virtutes que amice sunt vt exequẽtes voluntatẽ ipsius et vicine: q̃ ei per gratiam continue visionis appropinquãt quas ad congaudendum inuitat: et gaudij participes facit: q̃ congaudent de peccatoribus ad eĩ conuersione. Cum deus de seipso habeat gaudium et angeli gaudeãt in eo gaudent tamen etiam de conuersione penitentium quando illud q̃d predestinauit impleẽ nec illud gaudiũ est deo nouũ aut temporale: sz̃ eternum: angeli vero quibus effectus predestinationis innotescit de nostra conuersione temporaliter gaudent. Christus etiã gaudet super conuersione peccatoris propter duo. Primo quia per penitentiam ira sua placatur. Secundo quia p̃ cium sanguinis sui in eo nõ frustratur. Est autẽ tantũ gaudiũ xp̃o de cõuersione pctõris q̃ si nõ sufficeret sua passio rursus pati et mori esset paratus. vñ beatus Dionysius in epl'a quadã scribit q̃ cũ quidam infidelis hoĩm fidelem a fide auertisset Carp' quidam vir magne sanctitatis adeo moleste hoc ferebat vt vtrũq̃ igne cõburi deum rogaret: cui circa noctis medium apparuit xp̃s in aere cũ multitudine angelorum in terra vero apparuit fornax cum serpentibus accensus ad quem trahebantur illi duo homines Carpo ergo perẽte ardẽti desiderio vt mitterẽtur in fornacem: & moleste ferente dilationem: ecce xp̃s miseratus descendebat a solio in terram & extensis manibus hoĩes illos eripuit: seluatq̃ manu dixit carpo: iterum percutis me lancea: paratus sum rursum pati et mori p̃ hoĩbus saluãdis. Et subiungit oĩs p̃cludendo [ita dico vobis gaudium erit angelis dei] qui sunt vicini et amici xp̃i [sup vno peccatore penitentiã agente] nam anima vitiorum laqueis capta & stricta cum se corrigit & prioza peccata relinquit tam celicolas q̃ christicolas hylares facit vñ Bernã. Deniq̃ gaudent in conuersione & penitentia peccatoꝝ salutem hominum sitientes: q̃ lacrime penitentium sunt vinũ eorum. hoc certe vinum letificat cor hoĩs: hoc cõstat & angelos bibere cum letitia. hec Bernar. Et si angelis tãtum gaudium est pro peccatore qui propria peccata damnat q̃tũ est eis gaudium pro iusto q̃ aliorum peccata plangit? Considera hic quanta d̃z esse penitentia vt per eaz accendaris nec tot peas & totam domum id est mentem et conscientiam euertas vt dragmam vsq̃ ad nouissimum puluerem inquiras diligenter non pigre morari donec inuenias. Moraliter mulier potest dici presidens: tum propter fecunditatem: tum propter pariendi difficultatem: cuius mulieris dragme sunt anime dei imagine insignite quarũ si vnam perdiderit d̃z accendere lucernã. s. oranda meditando: sancte viuendo & vertere domus conscientie peccatoris feruore predicatiõis: terroze comminationis: & querere diligenter donec inueniat: q̃d fit q̃ ad penitentiaz reducit. Et tiam quoq̃ de eodem & expressius addit parabolam. s. de filio prodigo qui facultatibus consumptis et perditis ad patrẽ reuersus susceptus est ab eo et honoratus q̃ homo non solum est oris cura pastoris: non solum dragma preciosa mulieris: sed viscerose charitatis filius charissimus patri. Deus eĩ pater hominem ad imaginem & similitudinem suam creauit vt post angelos expressiore similitudine pre ceteris creaturis filij dei dicatur. Ideo nullus q̃tumcũq̃ pusillus est cõtemnendus cũ sit summi regis filius preseritim ille cui dedit fidem et gratiam per quam est filius adoptionis. Et si post susceptã fidẽ & graz que ip̃m ex dono dei contingebat vixerit luxuriose per culpã gratiã perdendo: vel spiritualiter fornicatus fuerit fidez deserendo: adhuc nõ est cõtemnendus: adhuc a xp̃i & ecclesie gremio nõ est eĩciendus. Q̃z si pentuerit et humiliter redierit adest de' parer miseratoz & misericoꝝ qui non letatur in perditione filiorum & occurrit pentienti et dat osculũ pietatis & amoris. In cuius receptione gaudet tota celestis curia: qui eĩ mortuus fuerat in infidelitate & culpa: viuit fide & gra: & qui perierat erroze inuẽtus est xp̃o pastoze oĩm requirente. Per hanc ergo parabolam datur intelligi benigna pctõz a deo receptio. ex quo sm Lucã vult habere q̃ nullus d̃z indignari si benigne recep'z pctõres. In hac aũt parabola sex tanguntur. Primo status nature & vtriusq̃ filij cõis ppagatio: ibi [hõ quidam habuit duos filios.] Secõo lapsus culpe & adolescẽtiozis a patre recessio: ibi [dixit adolescentior patri.] Tertio locus penitẽtie & eiusdẽ postmodũ reuersio: ibi [in se autez reuersus.] Quarto munus gratie & reuertentis a patre benigna suscepriondi: [cum aũt adhuc longe esset] Quinto stimulus inuidie & de eius iocunda susceptione seniozis indignatio: ibi [erat aũt filius eius senior.] Sexto virtus doctrinez indignationis eius rõnabilis sedatio: ibi [pr̃ ergo illius.] Põt autez hec parabola exponi de populo iudaico & gentili: Vel de innocente seu iusto tepidoꝝ de pctõre penitente: de toto. Judaico inq̃: vel iusto cõque rente de dõo dãte maiozem gratiam deuotionis feruorẽ gentili vel penitenti q̃ sibi [hõ] ergo iste de quo hic dicit xp̃s est qui habuit duos filios. i. duos populos. s. iudaicum & gẽtilem qui sunt filij dei quãtũ ad eius imaginẽ: vel ei' filij sunt oĩs xp̃iani p ei' baptismũ regnãtiquoꝝ tñ alij qui sunt iusti & alijqui pctõres [Et dixit adolescẽtioz] i. gentilis ppl's. vnde & ppl's iudaic' vocat in exodo filius dei primogenit'. vel [adolescẽtiozi]. i. pctõz qui iuuenis est moribus: & petit a p̃re portionem sue substantie vt rederet a dei p̃ris lege & ageret pro libito voluntatis sue: ac regeret se ppria volũtate] & vinũsit illis substantiã] q̃z dona sua oĩb' largitur lz diuersimode et dimittit quemlibet agere sm arbitriũ libertates [Adolescentior ꝓo filius p̃fectus est in regionẽ

Moralr.

Filius p digus.

Sex notãda.

longinquã] non localiter a deo p̃re celesti q̃ vbi q̃ est recedens: sed p multiplicationẽ peccati se a p̃re & p̃ria celesti elongans [& ibi]. s. in regione peccati [dissipauit substantiã suã] p pctũ bona gre pdendo: & bona nature peiorando [viuendo luxuriose] luxuria interiori q̃ est fornicatio spiritualis & maxime idolatria: & luxuria exteriori q̃ ẽ fornicatio corporalis & manifesta. Pctõr ergo a patre suo celesti recedit q̃ũ mortaliter peccat & tunc in regione lõginqua est q̃z longe est a peccatoribus salutis: & talis luxuriose cõsumit suam substãtiã q̃ũ sensus suos & vires cõuertit ad maliciam [& postq̃ consummasset]. i. consumpsisset [omnia] ornamenta nature tã naturalis q̃ gratuita [facta est fames valida in regione illa] q̃z in regione peccati fit magnus defect' pabuli diuini & fames bonoꝝ operꝝ atq̃ virtutũ [& ipse cepit egere]. s. spiritualibus bonis & virtutib' eorum fonte relictis: nam existens in mortali pctõ fit egens omni spirituali bono [& abijt]. s. proiectu erroris & de malo in peius ruendo [& adhesit vni ciuis regionis illius]. s. diabolo qui est ciuis in regione vmbre mortis [& misit illũ in villam suam]. i. in cupiditatẽ mundanã: vel in' peccatoz societatẽ in qua dominat' sicut in ppria villa [vt pasceret porcos]. i. vitia q̃ fetida sunt & immunda [& cupiebat implere ventrẽ] anime. s. affectũ [de siliquis]. i. cibo porcoz [q̃ est carnalitas] & nemo illi dabat]. s. ad satietatẽ: quia vnter impioꝝ est insatiabilis. dæmones eĩ ad hoc student ne vnq̃ saturitas malorum proueniat. [In se autem reuersus]. i. ad propriam conscientiam per rationis dictamen a qua recesserat sequendo sensualitatem homo enim: in peccando extra se egredit: q̃z limites recte rationis transgreditur: & ideo penitendo ad se reuertitur. Debet autem penitẽs sm Grego. recognoscere vbi fuit: q̃z in peccatoz: & ideo debet dolere vbi erit: q̃z in iudicio: & ideo d̃z timere vbi est: quia in miseria: & ideo debet gemere vbi non est: quia in gloria: & ideo d̃z suspirare. [In se ergo reuersus dixit [penitendo de peccatis & dolendo. [Quanti mercennarij]. i. oco seruẽtes pro mercede eterna [in domo patris mei]. i. in ecclesia seu cõgregatione iustorum [abundant panibus] spiritualibus. s. verbi diuini & eucharistie sacramenti ac pluribus virtutibus & donis [ego autem hic fame pereo]. i. penuria omnis boni quo priuatum me sentio. [Surgam] de luto culpe per infidelitatis vel peccati derelictionem: quia iacebat [& ibo] per conatum bene operandi & melioratione vite: quia longe aberat & [ad patrem meũ] a quo recesseram & quia sub principe porcorum erat [& dicam ei] recognoscendo culpam & petendo veniam [parer]. s. ex natura quam dedisti mihi [peccaui]. s. male viuendo [in celum] id est coram celesti curia. s. angelis sanctis. & ideo multũ debeo dolere & flere q̃a eos cõtristaui. specialiter peccator peccat in angelum custodem suum quia spernit eius consilium [vel in celum] quod s. per culpam meam amisi: & per meam negligẽtiam non quesiui [& coram te]. s. videntes & scientes id est in ipso conscientie mee conclaui vbi tui solius qui iudex meus es penetrãt oculi: & ideo multum debeo erubescere & timere quia peccaui ante oculos iudicis cuncta cernẽtis. hic docetur modus confitendi qui est quod omne bonum attribuamus deo quod notaturi vi [pater] a quo. s. omne bonum habemus: & omne malum quod faciamus attribuam' nobis ipsis quod notatur ibi [peccaui in celũ & coã te. Jam nõ sum dignus vocari filius tu'] primo q̃z a te recedẽs te contristaui: secõ q̃z imaginem patris non honorauit: tertio q̃z substantie mee prodigus extra disciplinã vixi: quarto quia seruum alterius. s. diaboli me feci: quinto quia degener in moribꝰ pascendo porcos extitit: sexto q̃z ingratus te contempsi [Fac me] per cõdignã satisfactionẽ [sicut vnum de mercennarijs tuis]. s. bonũ qui seruit pro eternis: non malum qui seruit pro temporalibus. Quasi diceret paratus sum ammodo tibi satisfacere & seruire spe mercedis eterne: mercẽnarius eĩ laborat pro mercede. Ecce ergo post contritionẽ & confessionẽ satisfactionis oblatio hec est penitentia meditantis in cõfessione peccati nondũ tñ agentis: postq̃ ira q̃ ad necessitatem famis puenerat in se reuersus pnã agere icipiebat: q̃z necessitas ip̃m cõpellebat. In quo notare possumus dei clementiã q̃z etiam peccatores cõpellit agere penitentiã. Intantũ eĩ nostram salutẽ diligit & querit q̃ omnibus modis q̃b' põt nos attrahit: quosdã per predicationem quosdã per inspirationẽ: quosdã per beneficio: largitionẽ: quosdã p flagellationẽ: vñ dicit Beda. Prodigus iste postq̃ in semet reversus dire famis supplicia formidabat velut iã seruꝰ effectus etiam mercennarij statũ de mercede iã cogitans concupiscit. At filij effectũ qui oĩa q̃ patris sunt sua esse non ambigit aspirare nequaq̃ p̃sumit: sz̃ mercennarij statũ iam p mercede seruiturus desiderat. Hec Beda. Distat autẽ inter mercennariũ seruũ & filiũ. Seruus eĩ est qui supplicia metuẽs solo timore pene p̃sitis vel future tẽperat se a vitijs: & declinat a malo. Mercennarius aũt q̃ causa mercedis & desiderio regni celestis obedit mãdato & cauet offensas. Filius vero qui seruat ius heredis: non pro lucro seruit mercedis sed gratia ipsius boni & amore virtutum succensus q̃cq̃d est illi contrariũ toto de' ettatur desiderio. [Et surgens] implendo q̃d deliberauerat [venit]. i. venire cepit se ad penitentiam per bona opera disponendo [ad patrem suum] eius gratiã requirendo. Est aũt pater redeuntibus clemens: nam sequit'. Cũ aũt adhuc longe esset]. i. attritus & motus ad penitendum non tñ perfecte cõtritus ad q̃d requirit' gra dei p̃uenienti: ió subdit' [vidit illũ pater ipsius] oculo clementie. vt dicit Chr. Sensit pater penitentiã non expectauit recipere confessionis vba: sz̃ preuenit petitionem misericorditer agens vñ subditur. [Et misericordia motus est] misericorditer ei inspirando modum penitentie. [Et] velociter [accurrens] ip̃m p̃uenienda p miam inchoantem [cecidit super collũ eius] cum amoris amplexibus constringendo p misericordiam concomitantem [osculatus est eum] dulciter ipsum sibi perfecte recõciliando p gratiã subsequentem. Occurit quippe deus penitentiã p gratiam p̃uenientẽ: & recipit eum p clemẽtiã oĩa scelera dimittentẽ. vñ Grego. nicen'. Confessionis meditatio placauit ei patrẽ vt obuiam ei iret & osculã conferret. vñ & Chri. Quid eĩ est aliud q̃d occurrit nisi q̃z nos peccatis impedientibus nostra virtute ad eum peruenire nõ poteramꝰ: ipse aũt potens ad inualidos peruenire descendit. Osculetur autem os eius per quod cinisla de corde confessio penitentis exierat quam pater letus excipit. Incipit autem iam pecca

Indignitas pctõris

Beda.

Mercẽnarius.

Filius.

Chrisosto.

Occursus dei.

Grego.

Chrisosto.

Mali insatiabiles.

Penitenti cognoscendã.

Peccare in primis.

ta confiteri. Unde sequitur [dixit ei filius. Pater peccaui in celum ⁊ coram te iam non sum dignus vocari filius] quod intellige vt supra ⁊ hic iam non facit mentionē de statu mercenarij quia postq̄ suauissimum osculum recepit ⁊ extunc statum mercenarij dedignatur: sed vt dicit Beda Pater occurrens non contentus minora concedere vtroque gradu sine dilatione transcursu pristine filiorum restituit dignitati: nec iā de mercede conductoris: sed de hereditate fecit cogitare parentis [Dixit autē pater]. s. deus [ad seruos]. i. ad apostolos ⁊ ecclesie ministros quibus xps p̄cepit benigne recipere penitētes ⁊ cōfitentes. [Cito p̄ferte stolam primā]. i. cito proferendam ⁊ restituendam vere penitentibus innocentiam nuntiate ⁊ promittite [induite illū] i. ostendite ⁊ certificate illum induendum [⁊ date annulum]. i. fidei signaculum docete dandū [in manu]. i. i opere [eius] vt per opera fides clarescat ⁊ per fidem opera confirmentur. Annulus enī rotundus cum non habet principiū ⁊ neq̄ finem significat fidem eterne trinitatis quo fidelis aīa deo desponsatur: hunc annulum debent ministri ecclesie in manu dare docendo ipsum habendum in ope. fides enī sine operibus mortua est: ⁊ similiter opus sine fide non sufficit [⁊ calciamenta]. i. sctōr exēpla [in pedes ei?] s. in intellectu ⁊ affectu. Sm Chri. Ad non tangēdum terrena ⁊ ad corrigendū viā p̄ iubricū mūdi istius iter firmus ⁊ immaculatus incedat. [Et adducite vitulū saginatū]. i. xpm quē sm Chri. vitulū nominat ppter hostiā ⁊ immolationē corporis immaculati. saginatū aūt dicit ppter gratiarum pinguedinē ⁊ plenitudinē: q̄ pinguis ⁊ optimus oī spirituali virtute intantū est vt p totius mundi salute sufficiat [⁊ occidite] Hoc est sm Aug. mortē eius insinuate. tunc enī cuique occidit cū credit occisum. Hic ergo vitul? filio reuertenti adducitur ⁊ occidit: q̄ xpi passio gēti populo cuilibet peccatori predicatur: aut q̄ in sacramento eucharistie ministrat: hic vitul? semel occisus est in re. ⁊ s̄c multotiens in sacramentali repꝛesentatione. quotidie vero immolatur credentiū fide ⁊ p̄dicantiū recordatione. [Et manducemus ⁊ epulemur] q̄ peccatores vere penitens ad veniam xpi cū alios xpianis recipit ⁊ nō solū filij? reuersus reficit: sed etiā pater ⁊ serui eius: q̄ refectio dei ⁊ sanctorū est salus peccatorū: ⁊ iō bēā dicit plural'r [manducemus ⁊ epulemur] vñ Ambro. Epulantē aūt inducit cū dicit epulemur: vt ostenderet q̄ñ paternus est cibus salus nr̄a: ⁊ patris est gaudiū nostrorum redemptio pcātōr. q̄ h c filius meus mortuus erat] spiritual'r p infidelitatē ⁊ morte culpe [⁊ reuixit] p fidē ⁊ vitā gratie. Vel mortuus erat per separationem a deo tāq̄ a patre ⁊ reuixit reuertendo ad deum tanq̄ ad patrem suum. quia sm Aug. Vera mors quam hoies non timent ē separatio aīe a deo qui est ꝓa vita aīarū [perierat] s̄c ⁊ recedendo a consortio sanctorū q̄ñ a fratre [⁊ inuentus est] q̄ matri ecclesie restitutus p baptismum vel penitentiā. Et nota hic circa receptionē pcātōr q̄ pater de celis recipit penitentē velocitē: q̄ notat cum dr [accurrēs cecidit sup collū eius] q̄ deus pronus est ad miserandū ⁊ tard? ad puniendum cui? natura ⁊ proprietas ē misereri ⁊ parcere: secundo recipit dulciter reconciliando eum p gratiā sibi: iō dr [cecidit sup collum eius] tertio recipit honorabiliter dādo [stolam primā]. i. restituendo innocentiam q̄ in baptismo induerat ⁊ s̄ per pcātā perdiderat [⁊ annulū in manu eius]. i. gratiam bñ operādi: q̄ non sufficit habere innocentiam nisi fiant opa bona: s̄ q̄ in operādo sepe aduersa occurrūt ideo subdit ur [⁊ calciamēta in pedes eius. i. cōstantiā p̄ aduersa: q̄ arto recipit leranter. vñ dicit [manducemus et epulemur] deus ei ipsi penitētī cōsolationes et dulcedines infudit: et in cōuersione peccatoris ipse deus ⁊ angeli ⁊ oēs sancti gaudent [Erat aūt filius eius senior in agro] id est iudaicus populus in cultu vnius dei occupatus erat legem obseruando vel chrianus i iustitia pseuerans: remisse tñ operādo. [Et cū veniret ⁊ appropinquaret domui] s̄c ecclesie [audiuit symphoniā ⁊ choros] s̄c penitentes deū laudantes: et in dñō gaudēdo epulantes [interrogauit vnū de seruis que hec essent] s̄c festa ecclesie vel gaudia. [Ipse dixit illi. Frater tu?] id est gentilis populus vel pcātōr [venit] s̄c ad fidem et penitiā [et occidit pater tu?]. i. deus q̄ est pater oīm per creationē [vitulū saginatum] id est xpm q̄ñ itellige vt supra dictū est [q̄r saluū ipm recepit] s̄c gētilē populū ⁊ pcātōrem. Indignat? est autē frater senior] talis enī aliq̄ miratur q̄ deus respicit magis peccatorē ꝑ uersus dādo ei virtutē fortit? operādi: et talis admiratio pōt dici indignatio large loquēdo inq̄tum talis non videtur dignus tāto bono ⁊ nolebat introire. s. ad cōuiuiū. i. in eccliam vel pcātōr cōmuniones ppter indignationē. Pater ergo illius s̄c deus volens pacificare ⁊ amouere hanc admirationē seu indignationē ⁊ cupiens hunc saluare vult eēi oēs hoies saluos fieri: egressus s̄c de domo synagoge in ecclesiam vel de rigore iustitie ad misericordiā: cepit rogare illū p se s̄c interna inspiratione: ⁊ per suos vicarios s̄c ⁊ s̄c aplica predicatione ⁊ aliorū eruditione oñdēs iusto q̄ p̄ non puenit ex parte veteris pcātōris penitētiā sed ex infinita bonitate dei cōferētis sm suaverā iudicia facultatē oīm trāscendēta ⁊ et q̄ō quic quid operat iuste fit ⁊ hoīb? aliq̄ aliter videatur [at ille rñdens dixit patri suo] indignatiōis sue causam oñdendo [ecce tot annis seruio tibi] [s̄c ⁊ legis iustitiam sectādo] vel p te mala sustinendo: ⁊ bona faciēdo [et nunq̄ mādatum tuū preterij] q̄ō. s. est de vno deo colēdo vel a iustitia incepta recedendo [⁊ nūq̄ dedisti mihi hedum] q̄ oīa bñficia veteris legis modica sunt: ⁊ quasi nullius reputationis respectu bñficiorū noue legis [vt cum amicis meis epularer] s̄c cū prophetis: patriarchis ⁊ angelis: vel hedū. i. tantā pcātōr expiationē ⁊ abominationē vt epularer p deuotionis seruorem [Ds postq̄ hic filius tuus venit q̄ deuorauit substantiam suā] s̄c temporalem ⁊ spiritalē [cū meretricibus]. i. cum carnalibus vitijs ⁊ spiritalibus [occidisti ei vitulum saginatū] s̄c xpm: vel bedisti ei magne deuotionis pinguedinē. q. d. sm ordinationē tuam hoc fuit. [At ipe] s̄c pater [dixit illi] s̄c filio seniori tanquā pius pater ipsum placare volens. [Fili tu semper mecū es] s̄c per legis obseruātiā: vel p iustitie custodiam [⁊ oīa mea tua sunt] s̄c bona gratie in re: ⁊ bona glorie in spe. q. d. tanquā iure hereditario per debitum remunerationis tibi oīa mea debentur. [Epulari autem ⁊ gaudere oportebat: q̄r frater tuus hic] s̄c vñ p gaudere deberes non indignari [mortuus fuerat] s̄c p priuationē fidei q̄ est aīe vita vel per amissionem

Beda.

Stola prima

Chrisosto.

Calciamenta.

Vitulus saginatus.

Augusti.

Vituli occisio.

Ambro.

August.

Mors vera

Recipiēdi peccatoris modus.

Indignatio

Indignatio

nem innocentie ⁊ iuste [et resurrexit] per suscepti onē fidei ⁊ recuperationē innocentie [perierat] propter mox amissionē [et inuentus est] q̄ redditur matri ecclie ppter emendationē. Ilo net eū gaudere: q̄ in hoc apparet optime bonitas hōis q̄ñ s̄c libenter videt emēdationē ⁊ correptionē fratris. vñ Augu. Nihil ita probat spiritualē virtū sicut pcātī alieni curatio cū liberationem potius q̄ insultationē potius auxilia q̄ conuitia meditatur: ⁊ quātū facultas trbuit: suscipit. vbi chrys. Hec ergo pabola ad hoc est cōposita q̄ pcātōres non desperādi reuerti sciētes q̄ magna cōsequētur. vnde introducit alios turbatos in eōr bonis nō vt iudicet eos liuore tabescentes: sed tāto decore honorātos redeūtes vt etiā inuidiosi possint alijs fieri. Hec chrys. vnde ⁊ dionys. Vere optim? ⁊ supoptim? Jesus xps q̄ ⁊ redeūtibus amabilē se exhibet: accedētib? quoq̄ occurrit ⁊ obuiat tot? totos amplectens salutat et in humeros tollit quos vir ab errore cōuertit: nec de priorib illos accusat: sed diem festū agit ⁊ amicos conuocat: ⁊ vt sit oīm letantiū habitudo optimos quoq̄ angelos in letitiā suscitat. Hec dionys. Quotidie de filium recipit reuertētē dñi quēlibet pcātōrē recipit penitentē ⁊ alia supradicta circa eus facit dñ gram in baptismo receperat: ⁊ per culpā p diderat iterū illi reddidit. Igit nō debem? fratrē nostrum pcātōrē cōtennere vel derelinquere: s̄ reuertentē dulciter recipere ac charitatē circa eum ostendere ⁊ benigne tractare ne saluator noster irat? nos pcātōres merito contēnat et iuste derelinquat: p̄siderat nisi quātū operatur penitētia: ⁊ quāta sit circa penitētes dei mia. vñ Bernū. O felix penitētiā humilitas: o bona spes cōfitentiū q̄ facile vincis inuincibilē: q̄ciro tremebundum iudicem cōuertis in pijssimū patrē. Et iterum. O que et qualis ⁊ quanta est mia dei que pcātōrē conuersum nō minus diligit q̄ eum qui nullā peccati maculam p̄traxit. Hec bernū. ¶ Ecce igitur parabole vno fine claudūtur: de quibus. Ambro. sic loquitur. Nō otiose sanctus Lucas ex ordine tres parabolas posuit: quis q̄ perierat ⁊ inuenta est dragma que perierat ⁊ inuenta est: filius qui erat mortuus et reuixit ⁊ vt triplici remedio prouocati vulnera nostra curemus. Sparta enī triplex nō corrūpetur ⁊ q̄ tum isti pater pastor mulier. Nōne de? pater xps pastor mulier ecclesia: xps te in corpore suo reuehit: qui tua ⁊ fe peccata suscepit: querit ecclesia recipit pater quasi pastor reuehit: quasi mulier inquirit: quasi pater vestit. prima mia scda sufragatio: tertia reconciliatio. Singula singulis quadrant. Redēptor subuenit: etiā suffragatur auctor reconciliatur. Eadē diuine operis mia sed diuersa pro meritis nostris gratia. Quis a pastore lassa reuocatur dragma que perierat inuenitur ad patrem filius suis vestigijs reditur plena condēnati erroris regreditur punitēt ia Oues sumus oremus vt super aquā refectiōis nos collocare dignetur. Oues inq̄ sumus: pascua petam?: dragma sumus habeamus preciū filij sum? ad patrē redire festinemus: nec verearne te non recipiat. Nō enim declaratur deus perditione viuor. Jā occurens venienti tibi cadet super collum: dominus erigit elisos osculus dabit q̄ō est pignus amoris. stolā: anulū: calcia mēta p ferri iubebit. Tu adhuc iniuriā metuis. Ille restituit dignitatē. Tu supplicium vereris? ille osculū defert. Tu conuitium times: ad dorsum ille conuiuium: facile reconciliatur q̄ñ intense rogatur. Et ideo discamus quali pater obsecratione fit ambiend?. Pater inquit q̄ misericors quam pius qui nec offensus patriū dedignat nomen audire [pater inquit] peccaui in celum et coram te. [Hec est prima cōfessio apud auctorē nature: apud solem misericordie arbitrū cū culpe. Sed ⁊ deus nouit oīa: vocē tñ tue confessionis expectat. Ore enī cōfessio fit ad salutem. Cōfitere magis vt interueniat p te xps quē aduocatū habemus apud patrem roger ecclesia: illa chrys. Hec vereare ne nō impetres ⁊ aduocatus spōdet veniā patron? promittit gratiā reconciliationē tibi paterne pietatis polliceturⁿ assertior credet: q̄ veritas est acquiescet q̄ virt? est habet causas vt p te interueniat ne p te gratis mortuus sit Habet ⁊ causam ignoscendi pr̄t q̄ō vult filius vult pater. Occurrit tibi q̄ audit te intra mētis secreta tractantē. Et cū adhuc lōge sis videt et accurrit: videt in pectore tuo accurit ne quis impediat: cōplectit quoq̄. In occursu p̄sentia est in amplexu clementia: et quasi quidā patrij amoris affectus supra collum cadit vt iacentem erigat: vt oneratū pcātis atq̄ in terrena defluxum reflectat ad celū in quo suus querat auctorem: cadit in collum tuum xps vt ceruicem iugo exuat seruitutis: ⁊ collo tuo iugum suaue suspendat. hec Ambro. Consideranunc ex premissis q̄ multis modis inducit nos deus vt pusillos ⁊ humiles diligam? nec aliquē ex his contēnamus: sed salutē eorum cum diligentia queramus. vñ Chrisosto. Vides per quot inducit nos ad vilium fratrum diligentiam ne vtiq̄ contēnamus tales a ias etenī hec omnia dicta sunt propter hec omnia ergo sunt tolerabilia ppter salutem fratris. Ita enī studi ossimū quid deo est anima vt neq̄ proprio filio suo pepercerit: ideo rogo mane apparēte confestim exeuntes a domo: hanc vnam intēctionem habeamus ⁊ idem ad omnes studiū vt eū qui periclitatur eripiamus: nō dico hoc solū sensibile periculum: sed id quod est anime id est a diabolo hominib? infertur. hec Chrisso. ¶ Oratio.

Veni ofie Jesu querere seruū tuū: veni pastor bōe q̄rere errātē ⁊ lassam oue tuā: veni spōsa matris ecclie q̄rere dragmā pditā: veni pat mie recipere filiū pdigū ad te reuertētē. Veni nō cū virgarⁿ: s̄ cum charitate ⁊ spīs māsuetudine: veni ergo ofie: q̄ solus es q̄ possis errātē reuocare pditū inuenire pfugū recōciliare: veni vt facias salutē interris: gaudiū in celis: ⁊ puerte me ad te: ⁊ da mihi verā ⁊ pfectā pniam agere: vt sim angelis occasio letitie ofie deus salutis mee. Amen.

¶ De modo correptionis fraterne: ⁊ de dimittēdo fratri septuagesies septies. Capi. viij.

Et quia de? gaudet de pcātōre ꝑ uersor: ꝑ sequēt dat modū reducēdi pcātōrem ad ouile ofīcij: ⁊ q̄o pereūti p culpā succurrat pcorreptionē fīnā. Circa hāc ꝗo correptionē fīnā ē sciēdū q̄ correptio peccātē p̄ceptū est affirmatiuus ⁊ est oīm in oēs. q̄r sm glo. ita peccat qui fratrē suū peccare videt ⁊ tacet: sicut qui peccāti nō īdulget. Ista

August. spiritalis approbatio.

Chrysosto.

Bonitas equitis piony.

O Pcātōres nō contennendi sed corrigendi.

Berū. Penitētius vis.

Ambros.

Cuestum

Ilo

Ilo

Ilo

Eccli.18.

essi correptio ordinatur ad emẽdationẽ fratris peccãtis: et iõ est act⁹ charitatis: et pertinet ad oẽs: qz vt ỏr in ecclĩastico. Unicuiq; mandauit de⁹ de proximo: et iõ q̃libet tenet primũ ex charitate diligere: sicut tenet ỏdect⁹ ei⁹ charitatiue ad emẽdationẽ ei⁹ corrigere. Plus tñ ad ꝓ ligãtur prelati q̃ alij: qz plati ex zelo charitatis: et ex officio plationis: sed alij tantum ex zelo charitatis. Itẽ plati habẽt corripere verbo et flagello alij tñ verbo. Et cũ sit preceptũ affirmatiuũ ligat semp̃ ꝫ nõ ad semp exequẽdũ: sed pro loco et tpe qñ ls et expedit: et hõ credit qõ correptio sit vtilis apud illum quẽ corrigere intẽdit. ¶ Sit autẽ quinq; casus in quib⁹ absoluit hõ ab isto precepto. Primus est cũ nõ sit aliqua spes correptionis. Unde Hierony. Frustra niti et nihil aliud q̃ odiũ querere extreme demẽtie est. Scõs cum timet defectus pbationis et criminaliter agit: vbi. s. factor ad talionẽ si in pbatione deficiat obligat. Tertius cũ prelato tanq̃ iudici notum est factum: qz ille notori⁹ est vel cõuictus. Quartus cum meliori operi vel ad minus eque bono vacat sicut monachi facere debent. Quintus cum multitudo vl' prãs est i culpa vbi de correptio plus noceret ecclie q̃ prodesset. vnde est versus. Nõ spes: nõ testis: plebs: presul sit mõachus sum. Ostendit ergo hic debitũ modũ correptionis huius: et quis ordo in pcessu eius suãdus. Qz pctm̃ fratris aut ẽ tibi soli cognitũ: aut alijs paucis est notũ: aut est publicũ. Si tu solus scis nõ vt de⁹ p cõfessionẽ: sed vt hõ p certã cognitionẽ debes ipsum corrigere amicabiliter secrete et seorsum: vnde dicit. [Si peccauerit in te. i. sm aug. te sciẽte [frater tuus]. s. primus: [corpore] increpa, [eum] dulciter et charitatiue monendo secrete [inter te et ipsum solũ] vt nõ deducat in publicũ qõ est occultũ vt sic sũ emẽdator: non criminis proditor: intẽdẽs correptionem: parcẽs pudori: ne si publice corrept⁹ semel pudorẽ aut verecũdiam amiserit in pctõ permaneat et pertinacior effectus difficile emendabil' maneat: forte essi pre verecundia incipiet defendere pctm̃ suum: et quẽ vis facere correctiorẽ facis peiorem. Peccat ergo frater in illos quibus scientibus peccat: qz q̃ tuz in eo est exemplo corrumpit quos testes sue iniquitatis efficit. Corripe in q̃ cũ non laudes adulando: non occidas cõuiciando: nõ sileas verecũdando: non negligas pigritando: nõ dissimules inimicitias vl' dãna tpalia metuẽdo: non iuues obsequiũ pstãdo vnde ỏt Seneca. Amici vitia si feras facis tua. Bis peccas cũ peccãti obsequiũ accõmodas. ꝗ Sen. [Et si te audierit] penitẽdo: et a peccato cessando [lucratus eris illũ] animam eius saluando: et eius reuocatio cedet tibi i lucrũ spirituale. s. salutis aĩe tue: qz vt dicit Hieron. Per salutẽ alterius nobis q̃ acquirit'ur salus. Et certe libẽter ac patiẽter ỏz quis recipere correptionẽ propter aĩe sue vtilitatẽ. vñ Senec. Moneberis libenter et reprehẽderis patiẽter si merito obiurgauit te aliquis scito qz pfuit: et si immerito scito qz prodesse voluit. Nõ accerba sed blanda verba rimeas. hec senec. [Si autẽ te non audierit] taceas et cesses donec aliã viã pcedẽdi habeas. Alia aũt via potest haberi dupliciter qz illũ peccatum aut est iterabile: aut non: si sit iterabile debes aliquibus bonis qui velint prodesse aliquid dicere per quod pñt eum deprehendere vt tecum possint eum corripere. Si autem non sit iterabile nihilominus corã talibus potes eum corripere vt de illo peniteat: et de simili sibi caueat: nec es proditor fraterni criminis: sicut ỏt Augu. Si ergo per primã viã peccator nõ emendat [adhibe tecũ vnũ vel duos] ita q̃ sm Hiero. Cum peccator non audit corripientẽ in secreto primo debet adhiberi vnus: qui sm aug. vult p desse nõ obesse. q̃ si nec illũ audierit: adhibeat et tertiũ vel corrigẽdi studio vt. s. aut amonitione: aut pudore corrigat. Uel cõueniẽdi eũ sub testibus vt de pctõ puincat: vel ꝫ glo. si dixerit non esse peccatũ pbẽt ꝫ ẽũ [vt in ore duoũ vel trium stet oẽ ẽbũ] Si ergo pctm̃ oĩno est occultum tũc frater corripiat occulte: si aũt est publicũ tũc ỏz corripi publice: qz tũc nõ solũ op⁹ ẽ vt ipse emẽdet: ꝫ et alij quos scãdalizauit in ipsa punitione edificẽt et eius exẽplo alij timeant et a malis coerceant. Et si nõ pstit scõa via addit dõs terriã q̃ ls vim coactiũ dicẽs [q̃ si eos]. s. tecũ corripiẽtes et ꝓmonẽtes [nõ audierit] se corrigendo [dic ecclie]. i. prelato p denunciationẽ publicã sibi intimãdo vt qui prius eras correptor ꝓpter ei⁹ ptinaciã fias accusator: et tũc fũt testes induẽdi ad facti pbationẽ qui pri⁹ fuerant inducti ad fratris secretã amonitionẽ: et q̃ emendari noluit correptiõe fraternam in iudicio conuict⁹ coerceat a malitia. Quos autem non potes corripiẽdo aut monendo vel accusando conuertere studeas saltẽ orãdo acquirere: vnde ad penam peccantis publice procedit vi. [Si autem et ecclesiam non audierit] preceptum ꝗ lati commendo [sit tibi sicut etnicus et publicanus] in numero fratrum non computandus: id est separet a communiõe fidelium per excõmunicationem et censuram ecclesiasticam: et de uira eum tanq̃ hereticum et excommunicatuz vt vel saltem pudore corrigatur et opprobrijs saluetur. Ethnicus dic ꝗ gentilis: et ma enim grece gens est latine. Publicanus dicitur qui lucra sectatur per fraudem furta et periuria vel qui publicorum exactor: est vectigalium. Proponuntur autem isti in exemplus: qz apud iudeos quasi excõmunicati habẽtur: non essi eis conuiuitur et in hoc culpa ei⁹ et ptinacia magis detestabilis oñdit: detestabilior ei est in eodẽ gñe pcti et pariby alijs circũstãtijs qui sub noĩe fidelis agit opa infidelũ q̃ qui apte gẽtiles sunt. flectũ iõ negligẽda est salus eius. Ñã et ipoꝝ gẽtilium et publicanoꝝ salutẽ semp inquirimus. Pria ergo correptio est amoris: scõa timoris: tertia pudoris: qz primo frater reuocandus est amore: et si hoc non proficit reuocand⁹ est timore: et si hoc non sufficit reuocandus est pudore. Sane predictus ordo fraternę correctionis intelligit tñ de criminalibus. Solent autem claustrales sei fuis capitulis accusare non premissa amonitione: caueat vero accusans ne hoc ad infamandũ fed ad corrigendum faciat: quia aliter grauiter peccaret. Felicior est qui seipsum accusat et accusationem alunde non expectat. Et ne quis superbus sequestrationem vel excommunicationem talem contenneret: potestatem tribuit apostolis vt sciant qui a talibus damnantur eorum sententiam non contennendã: quia robur et firmitatem habet a deo confirmante in celo q̃ minister eius facit in terra. Unde dicit. [Amen dico vobis quecũq; ligaueritis super terram. i. in ecclesia militate ab ea excludendo [erunt ligata et in celo. i. in ecclesia triumphante: quia

Correptio fratris.

Correptio publica.

Accusandi se forma.

Correptionis forma.

Precepti affirmatiui obligatio.

Casus q̃b⁹ nõ tenetur corripere, Hierony.

Peccare in te.

B Corripiẽd⁹ peccator.

Seneca.

Hierony. Bonitor. audiendus Seneca.

Alia via corripiendi.

Hierony.

talis sententia pfirmabit diuino iudicio [et quecũq; solueritis sup terrã] vocãdo ad ecclesie vnitatẽ [erũt soluta et i celo] p diuinã approbationẽ ac si dicat. Snia vra firma stabit i abhciẽdo cõtumacẽ: et in recipiẽdo penitentẽ: adhibita tñ debita diligẽtia in ferẽdo sniam. Siue aũt iuste siue iniuste pferat semper snia pastoris timenda est ne forte culpa que nõ sit ex opefiat ex elatione. hoc ỏt ad cõmendationẽ auctoritatis ecclesie: et ad terrorẽ pctõꝝ vt coerceãt a malis: et peniteãt de cõmissis qñ audiũt q̃ hic in terra propter culpã ligat: ligamur et in celis. Qõ vero hic gñaliter oĩbus ỏz dictũ fuit supra petro singulariter in quo tñ oẽs intelligunt. Deinde vt pctõres non ptẽnant penã qua ab ecclesia excludũtur ponit duo cõmoda ex vnitate et cõmunione ecclesie: quibus ab ecclesia pcisi et excõicati p̃uant. Primũ tãgit cũ ỏr. [Si duo ex vobis consenserint] in bono per vnionẽ fidei et nexũ charitatis [super terrã] vbi est oportunitas merendi vel demerẽdi: et alijs iudicandi [de oĩ re quãcumq; petierit] cũ fide et sine hesitatione [fiet illis] merito vnitatis [a patre meo celesti.] Semp ergo orãtes exaudiunt p̃currentibus q̃ditionibus ad hoc requisitis. vt. s. ỏrẽt pro se ac pie et p̃seuerãter et petant expediẽtia. s. ad salutẽ ptinẽtia ac dei ordinatiom p̃uenientia et si digni sunt ipsi qui petunt. Et iõ si nõ exaudiunt iõ fit qz in aliquo hoꝝ deficũt. Sepe ẽt p alijs exaudiunt et si nõ ofo eoꝝ i sinũ eoꝝ conuertet. vbi Origen. ex ista ẽt cã propter quã non exaudimur orãtes q̃ non consentimus nobis per oĩa sup terrã: ne q̃ dogmate: neq̃ p̃uersatione. Sepe enim i musicis nisi fuerit conueniẽtia vocũ non delectat audientem: sic in ecclesia nisi p̃sensus habuerit non delectat deus in ea: nec audit voces eorũ: vbi et Hie. Possumus aũt et hoc spũale intellegere q̃ nisi spũs et aĩa corpusq; consenserint: et nõ intra se bellum diuersarum habuerint voluntatum de omni re quam petierint impetrent a patre. Nulli dubiũ est quin bona rex postulatio fit vbi corpus vult habere ea que spũs. hec Hiero. Scõm cõmodũ est: qz [vbi duo vel tres:] multomagis vbi plures [congregati fuerint]. i. vniti per fidem et charitatẽ: non diuisi per discordiam et dissentionem: non dispersi p terrenarũ rerum concupiscentiã: non segregati per singularitatẽ [in noĩe meo]. i. ad salute propriã vel alienam querendã ad gl'iam nois mei manifestandam. vñ Raba. In noĩe dñi congregati sunt qui ipsius gloriã emulant: ipsius spũ feruent: ipsuz in oĩbus et per omnia fidei oculis et mundo corde non desinunt inueniri. [Ibi sum in medio eorũ.] fauens eis et acquiescens bone voluntati et petitioni eoꝝ ac iuuans eos in oĩbus. Ipse enis qui est pax et charitas ac summũ et cõe bonuz sedem atq; habitationẽ sibi in bonis atq; pacificis collocauit: qui cũ patre celesti vnus deus q̃ iuste petunt in fide et gra congregati concidit et facit. vbi Chri. Nõ ỏt simpliciter vbi congregati fuerint: sed addit in noĩe meo. q. d. si quis propter me principalem amicitie cãm ad primũ habuerit cum eo erorz sic in alijs virtuosus erit. Ubi et Raba. Amat medium mediator dei et hominũ qui in medio doctoꝝ inuentus est. medius stetit ad baptismum: medius pependit in cruce: et surgens quoq; stetit in medio discipulorũ: medius quoq; ad iudicium veniens separabit agnos q̃ hedis. hec Rab. Ecce premium concordie ad quẽ totus iste sermo vocat. vñ Hie. Oĩs supior sermo nos ad concordiã p̃uocauerat. Igitur et premiuz pollicet: vt sollicitus festinem⁹ ad pacẽ cum se dicat inter duos vel tres mediũ fore. hec Hiero. Considera nunc quantam charitatẽ et diligentiã circa primum oñdere debemus: vt ipsum ab erroꝝ reuocemus. Non est essi maior charitas q̃ frẽm peccantẽ corripere: et p eo mori. Sz heu in paucis vera charitas et dilectio q̃ ꝓpter xpm est experit: et i multis dilectio et amicitia ficta reperit. vñ hic ait Chri. Plures videm⁹ alias habẽtes amicitie occasiões. hoc ei qñ diligit diligit: ille aũt qñ honorat⁹ est ille autez qñ in alio quodã negotio seculari fuit vtilis: ille aũt ꝓpter aliud tale. ꝓpter xpm aũt difficile inuenire aliquẽ ꝓprie et vt op⁹ diligere eũ primo quẽ diligit: ſz oĩa pserutãtes inueniuus apõ multos amicitias poeticas. i. fictitias magis q̃ hoc. hec Chri. Qz vero dõs supra loquẽs de correctiõe fraterna nõ iduxit vt peccãti et penitẽti remittet iniuria ne dubitetur de numero queritur. Petrus caput discipulorũ quoriẽs fratri peccanti sit remittendũ: et petit si sufficiat ad salutẽ dimittere septies peccanti in eum. Cui interrogatiõi benign⁹ et misericors dõs rñdit q̃ [nõ solũ septies: ſz septuagiessepties] remittendum sit. sm Aug. Solet per septez cuiuslibet rei aut tpis vniuersitas iudicari. vnde in ps. canit. Septies in die laudem dixi tibi. nihil aliud est quã semper laus eius in ore meo. Undenarius vero transgressionem significat: qz ibi trãsgredieris denarium in quo decalogus consistit ad vndenarium vadis: transgressio aũt pctm̃ est. Omnẽ ergo transgressionem et iniuriam ac oĩa pcta intelligi et dimitti voluit qñ septuagiessepties dixit q̃ ex numero vniuersitatis et numero transgressionis. i. ex septem et vndecim cõpositum est: qz si vndecim dicas septies fiunt septuagiessepties. Uel ponitur hic numerus determinatus pro indeterminato: ac si sm eundem Aug. diceret. Totiens quotiens hoc est oĩno quotiencumq; peccauerit totiens dimittas. Illa vero numerus potius ponit q̃ aliquis alius: qz ab adã vl' q̃ ad xpm fuerũt. lxxvij. gñationes: et iõ sicut xpm totius humani gñis deleuit culpas: sic et homo oẽs suas ỏz dimittere iniurias. Si essi. xpm milia pctõꝝ inuenit: et tñ oĩa donauit noli subdiscere miam. vñ sm Chri. cũ ỏr Septuagiessepties non numerum certum et determinatum ponit: sed quasi infinitu; qõ continue et semper est significauit. et sm Hie. Septugiessepties accipitur pro septiesseptuaginta vel septuagiesseptez i. quadringentis nonaginta vicibus vt totiens peccanti fratri dimittas in die quotiens ille in die peccare non poterit vel quotiens peccauerit: vt non sit modus in te: nec numerus in remittendo: ſz semp dimittas. Et sic prima expositio refertur ad omnem iniuriã: scõa ad omne tẽpus. vñ Beda. Septenario numero nõ veme oẽ detsed terminus ponit: ſz vel omnia peccata dimittenda: vel semper penitenti dimittendum p̃cipit. Solet essi sepe per septem cuiuslibet rei aut temporis vniuersitas iudicari. Et iterum. Caute intuendum est quia non passim peccanti sed penitentiam agenti dimittere iubemur. Et primo: quidem peccantem misericorditer increpare vt sit cui postmodũ habeamus iuste dimittere. Qui ergo videns fratrem peccare tacuerit non minus dominici precepti trãsgressor est

Sententia pastoris.

Excommunicatio est iusta nimẽtio.

Cõmunionis cõmoda.

D Exaudiõã lis.

Origen.

Hiero.

E Congregatio nomine ẽsi.

Raba.

Medium amat dõs.

Hiero.

Chriso.

Quotiens remittendum fit.

August.

Psalm. cxviij.

Ps. xxxiij.

Vndenari⁹.

Septuagies ẽsi ꝓpties

F Generationes ab adã vsq; ad xpm lxx.

Chriso.

Hiero.

Beda.

Septenarius.

Penetenti dum soluz.

q̃ is qui eidē peni tēti venias dare noluerit: q̃z q̃ dixit. Si penituerit dimitte p̃misit si peccauerit increpa. Itaq̃ venia fratri post increpationem largienda est ſz illi v tiq̃ qui penitēdo ab erroe suertit ne vel difficilis venia vel remissa sit in dulgentia. Hec Beda. Peccantem itaq̃ vt puer taſ corripiamus: ⁊ penitentē socia charitate colligamus donātes nobiſmet ipſis ſm apoſtoli ſi cut deus ī xp̃o donauit nobis. vñ Ambro. discas frequenter ignoscere nec indignationē teneret nihil eſſi est quo poſſit offendi cui ignoſcēdi est ſſuerudo: Diſce domare iniurias tuas: q̃z pſecutoribus ſuis xp̃s ignouit. Hec Ambro. Utrū aūt teneat quis remittere iniuriā inimico nō petēti est diſtinguēdū. Ex iniuria eſſi oriſ primo rancor in affectu: ſcdo rācoris ſignū in effectu. Primū tenek quilibet ſtatim remittere ē ſi iniurians non petat veniā. Scōm tenek remittere veniā veraciter petenti. i. parato emēdare ſm ſuā facultatē: ⁊ tenek ei dicere auer: ⁊ ſubuenire ſibi ſi indiguerit q̃d non petenti facere nō tenek niſi perfectus fuerit: ⁊ non agak niſi hic de dimiſſione penitētis: ⁊ penitēti ⁊ nō penitēti tenetur quilibet rancorē odij dimittere: alioquin nō habek charitas: ⁊ in articulo neceſſitatis neceſſaria ēt miniſtrare. Perfecti vero qui omnia reliquerunt: ⁊ penitentibus: ⁊ non penitentibus tenenk veniā dare: obuios in via ſalutare: circa articulum neceſſitatis neceſſaria miniſtare: et multa in hunc modum facere ad que non tenētur imperfecti. Utrum vero ille cui facta est iniuria debeat amicitiā querere. ¶ Sciēdū q̃ duplex est debitū. primus est neceſſitatis ſine quo non est ſalus. Scōm est perfectionis. Quantuz ad primū debitū nō tenek quis reconciliationē querere: ſed de ſcdo ōt Chri. q̃ talis debet recōciliationē querere: vt duplicē coronam aſſequatur. Unam q̃z iniuriam paſſus eſt: alterā q̃z porogauit. vñ iterum idem Chri. Excogita q̃ rum noxius es: ⁊ non ſolū non morā facies ad remiſſionē qui tibi iniuſtitiā fecerat ſed ⁊ curres ad eos qui te contriſtauerunt vt fiat tibi remiſſionis occaſio vt inuenias curationē proprioz malorz. Mercedē ineffabilē determinat deus: vt p̃ uenias illum qui iniuſta tibi fecit: qui ſi rogat reconciliatus fueris non adhuc dei precepto facta eſt amicitia: ſed ſtudio illius. Itaq̃ ſine corona abſcedis illo brauium accipiente. Sed mala paſſus es. Sed nihil tm̃ quantū tipſi operaberis malū rememorās. Sed ⁊ nō poſſibile est vix bonū aliq̃d malū pati. Si aūt dixeris q̃m inflāmatus es contumelie memorās recordare ſi aliq̃d fecm̃ eſt tibi bonū ab eo qui te contriſtauit: et quot tu alijs feciſti mala. Male tibi dixit ⁊ conſudit reputa q̃m ⁊ tu alijs dixiſti. Qualiter igit potieris venia in quibus alijs non parcis. Sed nulli male dixiſti: ſed audiſti dicentes ⁊ acceptaſti neq̃ hoc eſt innoxium. Nihil aūt ita dilectionem conſeruat vt nō meminiſſe eorz que in nos peccauerunt. Hec Chri. Aduertendū aūt q̃ ſz offenſa ſemper: ſed offenſa ſit ſemper remittenda: non tm̃ iniuria. Si nō ſemper eſſi ex remiſſione iniurie ⁊ pene debite ſequere tur proinitas in eorz cui remittik ad facilius peccandum non eſſet bonuz ei remittere. Sil'r ſi ex tali remiſſione eſſet ſcandalum alioz ⁊ omiſſio iuſtitie. Et ſic in caſibus cōſimilibus intellige. Dimittam' ergo debitoribus noſtris debita pene peccati ſi peniteant in nos peccaſſe: dimittere vero q̃d quis in deum peccat non eſt noſtri arbitrij. Sed vt dicit Hiero. Nos econtrario eſt dei iniuria benigni ſumus: in noſtris contumelijs odia exercemus. Hiero.

¶ Oratio.

Domine ieſu xp̃e mihi indigno propitius cōcede vt fratrem peccantem verbis oportune corripiendo emendam ⁊ ſi non verbis ſaltem orationibus et bonis exemplis hoc facere non deſiſtam. Da mihi etiam vt in vnitate eccleſie ⁊ charitate fraterna permanendo merear in orationibus exaudiri: ⁊ per fauorem ⁊ auxilium noſtrum experiri q̃ habitationem tibi in paciſicis collocaſti. Inſuper ⁊ hoc tribue mihi: vt quotiēſcunq̃ peccauerit frater in me totiens dimittā ei: ita quod nec rancor inter ius: ⁊ nec rancoris ſignum exterius in me valeat aliqualiter reperiri. Amen.

Ambro. Ignoſce libenter.

Remiſſio integra.

Debitum duplex.

Chriſo.

Bonus malum non patitur.

Offenſa

Iniuria remittenda.

¶ De rege qui voluit rationē ponere cum ſeruis ſuis. Cap. viij.

Quod aūt dimittendū ſit fratri peccāti ⁊ non tm̃ ſepties: ſed ſeptuagieſ ſepties: ⁊ q̃ hoc non debeat alicui grave aut difficile videri ſi attendatur q̃ deus maioza remittit i ſe peccanti oſtendit dominus per exemplū q̃z magis ſumus debitores dei: ⁊ plus offendimus eū q̃ hō poſſet offendere proximū: tanta eſſi est offenſa quātus est ille qui offendik. Deus aūt est infinitus: ⁊ iō offenſa in iſm̃ cōmiſſa quandā habet infinitatē ⁊ tm̃ quotienſcunq̃ offendimus totiēs ipſe paratus est remittere dū tm̃ velimus veraciter penitere: ergo ſi ipſe qui est dñs ⁊ rex oīz dimittit ſeruo: multo fortius ⁊ nos debemus dimittere peccanti ī nos fratri ⁊ primo. Et iō p exēplo ponit parabolā de rege q̃ voluit rōnem ponere cū ſeruis ſuis: ⁊ fine applicat parabolā ad ppoſitū dicēs. [Sic ⁊ pater me' celeſtis faciet vobis.] Si militer eſſi deus ponit rōnem cū ſeruis. ſ. hominibus: nam oīm actus deus diſcutit diligenter ⁊ merita cuiuſq̃ examinat: ⁊ hoc p ſcripturas: p creaturas: per pfeſſores: per illuminationē proprie conſcientie nolens rōnem de factis humanis exigere. pōt ergo parabola ad ppoſitū aptari ⁊ ſic exponi. Sile est regnū celorz]. i. ſtatus ecclesie militantis ſeu p̃ntis tpis que regnū celorū ōrtum q̃z legibus celi ſubjcik: tm̃ q̃z de ea ad celū peruenik [hoi regi]. i. xp̃o qui est verus hō ⁊ verus deus ⁊ rex regū: ⁊ dñs dñantium [q̃ voluit rōnem ponere cum ſeruis ſuis] ſcz hominibus quorz est dñs: q̃z ad ipſum pertinet examinatio meritorz quorū liber ⁊ ſingulorz. ¶ Et notandum q̃ dñs ponet nos ad rōnez de oībus bonis nobis commiſſis ⁊ bonis omiſſis. Item q̃ de malis a nobis commiſſis: ⁊ de malis a nobis dimiſſis. De primo est parabola ō villico iniquitatis: ⁊ iſta cōputatio multum timenda est. multa enim nobis bona commiſſa ſunt: ⁊ magni valoris. ſ. bona nature: gre ⁊ fortune: de quibus omnibus oportet reddere rationez qualiter eis vſi ſumus. Et ſi non haberemus reddere rationem niſi de tempore multū eſſet nobis timendū. Oē eſſi tp̃s hoī impenſum requirek ab eo qualiter fuerit expenſus: ⁊ vna hora tpis potest homo abſolui a debito ⁊ regnum celorum lucrari. De ſecundo est parabola de talentis ⁊ hec etiam cōputatio multum est timenda cū dñs dicat ibidē inutilē ſeruum proijciendū in tenebras exterio res.

Hiero.

Ratione omnibus reddenda.

res. De tertio cōputatio etiā multū est timenda cū dñs poſitur ⁊ ſit rōnē etiā de cogitationib' ⁊ ñbis otioſis. De quarto ē parabola pñs: ⁊ hec cōputatio multū est timenda ppter vitiū ingratitudinis q̃ est valde periculoſum. ⁊ cū incipit ponere rōnē]. i. merita ⁊ cōſciētias examinare in q̃ examinatione mō ſumus: ſed poſtmodū dabitur de nobis ſnia ſm merita [offerē ei vn' de bens decem milia talenta. i. obligat' ad magnā penam ppter multa pctā in debito illius denotatur grauitas ⁊ numeroſitas pctōrz: ⁊ accipit determinatus numer' pro indeterminato. vnde Auguſt. Qz lex in decē preceptis cōmēdak: ille ōbebat ōcē milia talētorz p q̃ oīa pctā deſignātur q̃. ſ. ō legē fiīt. [Cū aūt nō hz vñ reddat]. i. cū nō pōt virib' ſuis deo ſatiſfacere p pctis. hō eſſi per ſe pōt rueret: ſed nō reſurgere: per ſe offerere ⁊ peccare: ac per hoc debitū cōtrahere: ⁊ ſz non per ſe ſatiſfacere niſi gratia dei accedente: ⁊ ſi hō pro vno tm̃ pctō non ſufficit ſatiſfacere: et multominus pro decē milib' pctōrz talētis [iuber eū dñs venūdari] in ſeruitutem penetq̃: ſm Remigium. Pretium huius venditi ſupplliciuz est damnati [et vxorem eius]. i. cōcupiſcentiam ex qua concipiuntur mali filij [⁊ filios eius]. i. mala opera: in homie eſſi ſpūs est vir: ſenſualitas mulier: per quorum commixtiones filij. i. opera generant. Uxorē ergo et filios venundari est pro concupiſcentijs interioribus: et malis operib' exterioribus penam ſoluere q̃d est p̃cū eius: [et omnia q̃ habet] ſcz tpalia: q̃z tota ſubſtantia ſua p magnitudie delicti tradik q̃nq̃ extraneis: vel oīa que ſpiritus habet ſunt vires anime ⁊ corporis: et etiā bona exterioza q̃ oīa ī penam commutantur: vt pena dominek ei q̃tuz ad oīa in quib' peccauit. vñ ſubditur [et reddi] tunc ei debitū pctī reddik cū pro eo pene p̃ciuz exoluik. [Procidēs āt ſuus ille]. i. pctōr p pniaz ⁊ hūilitatē ſuit q̃ pus q̃ ſi collū p̃ deuz erexerat obuixe [rogat eū dicēs. Patiētia habe in me:] donando mihi vite et penitentie ſpaciū: condonādo delictū: relaxādo ſuppliciū [⁊ oīa reddā tibi] opa meritoria faciēdo: et me emendando: tua patiētia expectatus: tua gratia puent': tua mia adiutus. [Miſertus aūt dñs] q̃z miſericors ⁊ miſerator dñs paratus est miſereri et parcere ñe penitētib' [ſui illi'] ſic p̃cidētis ī ptritiōe: ſic dicēs ī pfeſſiōe: ſic p̃mittētis de ſatiſſactiōe [dimittit eī] liberū a captiuitate culpe [⁊ debitū mittit ei] relaxādo reatuz pene eterne dimittit totū: q̃z plus dat q̃ rogek. vñ Chry. Audi miam dei. Petierat dilationē et accepit oīm pctōrum remiſſionem [egreſſus aūt] de obligatione pctī ſeruus ille] a debito quidē liber: ſed iniquitatis ſuus et mie inuēte oblitus [inuenit vnum de conſeruis ſuis]. i. de pctōrib' ⁊ hōibus qui ſunt ſerui dei cū ipſo. oēs eſſi p ſeruū ⁊ vnius dñi ſui ſumus et nos ⁊ angeli [qui debebat ei centū denarios]. i. parū offendit eum ⁊ in modico tenek reſpectiue: q̃z offenſa ī hoīez modica est reſpectu offenſe cōmiſſe in deū inuenit aūt in aio per recordatione iniurie [et tenēs ſuffocat eū] ſtringēdo et arctādo: q̃z crudeliter coegit eū reddere ⁊ ſatiſfacere. Ille debitorem tenet qui offenſum ſz in mēoria qui irā ⁊ odiū ſuat in corde Suffocare est ſtrāgulare vel ſtringere per gulā. ⁊ q̃z gutture loquimur ille ſuffocat primū qui ñba excuſatiōis nō audit. In quo oñdik auſteritas in reperendo vindictā a proximo. vnde Remigius. Conſeruū ſuffocare est in fratrez p vim dictā exardeſcere. Tenēs ergo ſuffocat eū dicēs [redde q̃ debes]. ſ. tormētum p iuriat p ñbis verbera. [Et pcidēs p pniam] rogabat eū dicēs [patiētia habe in me]. i. parce mihi [et oīa reddā tibi]. q. d. parat' ſum ſm poſſibilitatē meam ſatiſfacere: ⁊ vt dicit remi. Emēdabo iudicio vel cōſilio eccl'e q̃ deliqui. Attēde q̃ eadē ñba pro tulit cōſeruus ſupplicando Uerba vera oño remiſſionē meruerat malus ſeruus. Sz rend a. vt dicit chry. Hec verba ingratus ſeruus reuertitus nō eſt q̃bus ſaluatus eſt. Ille aūt nō vult habere patiētiā preſtādo dilationē nec dimittere ſine vindicta rācorē oñdēs crudelitatē ī mō repetendi vindictā. vñ auguſt. Non talem inuenit iſte cōſeruum qualē ille inuenerat dñm. Petijt ille dilationē ⁊ meruit remiſſionē: iſte q̃ miſericordiā petebat dilatiōis ſenſit penā ſuffocationis. [Sed abijt] in via cayn a naturali pietate recedēdo: et a familiaritate ⁊ amicitia primi ſe alienando [et mittit eum in carcerem] cruderiter aſſ ligendo [donec reddat debitum] plenarie et ad nutū ſatiſfaciēdo: hic carcer infern' poteſt intelligi. Totiēs vero peccantem in nos primū in carcerē mittim' q̃tiēs ei' culpe non indulgem': q̃tū eſſi in nobis est dū nō pcimus carceri dānamus. [Uidentes aūt pſerui eius] ſ. angeli q̃ ſm apocalyp. conſerui ſunt nr̄i: quia eiusdē dñi ſumus ſerui. [q̃ fiunt]. ſ. crudeli'a ſeruo in pſeruū ſuū. oīa eſſi opa que agim' ⁊ ſupplicia q̃ patimur videt: ⁊ coza deo repſentant. ¶ Tres eſſi teſtes habemus a quib' non abſcōdimur. ſ. deum: angelos ſctōs: ⁊ demones. Uidentes inq̃ cōtriſtanē de ingratitudine ⁊ culpa ſerui de afflictione ⁊ pena cōſerui. Angeli enim contriſtantur ad culpā: letanē ad pniaz: ⁊ ferūt aīas ad gloziā [⁊ narrant dño ſuo oīa] ad deum referendo: conquerendo. ⁊ auxilium implorādo Uel iſti cōſerui ſunt eccleſiarū miniſtri ⁊ q̃ q̃ fideles ⁊ iuſti qui videntes crudelitatem hoīm erga primos vel aliquem fratrem remiſſionem peccatorz adeptum nōvelle miſereri cōſerui ſui contriſtantur q̃z ad eādem virtutem ptinet gaudere de bono ⁊ contriſtari de malo: ⁊ narrant dño: q̃z in rōne petunt a dño talia iudicari ad declarationem iuſtitie non ex liuore vindictet vel dño narrare eſt dolores ⁊ contritiones cordis in ſuo affectu deo demōſtrare. Uel cum veniunt ad dñm. i. ad prelatum qui vicē dei gerit in terris denūciant ei mala facta ad fines correctionis. [Et tunc vocat eū dñs] p ſniam mortis: ⁊ de hoc ſeculo migrare iubet: vt de oībus rationē reddat. vnde Remig. Hec vocatio non fit mō intus in conſciētia: ſz fit exteritus ī iudicio. [Et ait illi. Serue neq̃] quia non est equus ſed iniquus recipiēdo miam ⁊ reddendo immiam ſeu iniuria [oē debitum dimiſi tibi]. i. magnam offenſam in me commiſſam. In hoc ſm Chriſ. pt̃z magnū eſſe pctm̃ ingratitudinis. nam pro q̃ debitor erat decem milia talentorū non eū neq̃ appellauit: non ſibi inſultauit: ſed vbi incurrit vitiū rāte ingratitudini aio irato ait ei [ſerue neq̃] q̃z peior es effectus q̃ pro. Nam ſm Greg. Sicut boni contumelijs efficiuntur meliores: ſic ſemp reprobi de bñficio efficiuntur peiores. [Nonne ergo oportuit ⁊ te miſereri conſerui tui] remittēdo pua [ſicut et ego tui miſert' ſum] remittendo maioza: nulla q̃ppe interueniente ſatiſfactione: ſed ob hoc ſo-

Remigius

Remigius.

Chryſoſto.

August.

Remigius

Chryſoſto.

Remigius.

Chryſoſto.

Gregorius

Teſtes ineuitabiles tres.

Conſerui.

lum[qz rogasti me]rogasti dilationē:sed meruisti remissionē. O poztuisset quidē vt rali prouocatus beneficio totum etiā debitum relaxares rogantiised tu etiam ꝙ minus est facere noluisti qz dilatione concedere recusasti. Ubi chrysostomus. Si gratie videt dānum afficere debuit lucrum si graue videt preceptū:cogita premiū:si graue sit remittere ei qui contristauit grauius est incidere in gehennam ſm Remi. Remigius. Seruus iste nullum rūsum legit dedisse dño in quo oemōstrat ꝙ in die iudicij et statim post hāc vitaz cessabit omnis peccati excusatio. [Et iratus dñs]nō per affectum:sed similitudinem effectus hominis irati.i.admodū irati se habēs penam inferendo [Et tradet eum tortoribꝰ].i. demonibꝰ z ministris tartareis:qui in hoc sunt diuine iustitie executores:qz tortores patimur i pena q̄s passi sumꝰ suasores in culpa[quoadusq; red dat] per penā [vniuersum debitum]cōmissum p culpā:et hoc erit eternaliter et in perpetuum. Quousq; enīz ponitur pro infinito sicut donec ponit ibi nō cognouit eā donec peperit:et est sensus semp soluet z nūq̄ persoluet:neq; reddet aliq̄si: sed semper penā luet nūq̄ eā reddere poterit:qz eternalꝭ dānatus erit. Nam in inferno semp est reditio absq; acquisitione cuz pena semp maneat sine fuet:qz ibi nō est locꝰ redēptionis vel satisfactionis:sed cōdēnationis et punitiōis. Quāt hanc totā similitudinē ad obmittendū ipse dominus mō quo dictū est ad ppositū adaptando exponit dicēs. [Sic et pr̄ meꝰ celestis faciet vobis]vniuersuz debitum a vobis exigēdo:et vos tortoribꝰ cruciandos tradēdo. ſm chry. Nō dicit pater vester sed pater meus:nō eē dignū est hominis talis vocari patrem deū: qz ita pernicios us et odiosus est. Ubi Hiero. Formidolosa snia si qua fratri nō dimittam? magna nobis a deo nō dimittū. Et qz vnusquisq; pōt dicere ore nihil habeo ꝗ eē habet deū iudicem q̄ simulationē ficte pacis aufert dicens. [Si nō remiseritis vnusquisq; fratri suo]nō solū ore sed etiā de corde vestris:nō ficta pace sed ꝓba et integra dilectione. Qz non sufficit labijs dimittere nisi ora et corda cōueniāt. Quidā eē dimittere nolunt oīno qz et malitiam fuant in corde z vindictam dū pñt exercēt in opere. Alij et si remittūt quātū ad vindictā seruāt:tā conceptum odium quantū ad maliciā. Sed quisq; sibi a dño remittī ōsiderat oportet vt vtroq; mō fratri remittat vt nec opere exerceat vindictas nec corde reseruet maliciam. Qz ſm Gregoz. Si hoc qō in nos delinquit ex corde non dimittimꝰ illud rursus a nobis exigēt qō nobis iā per pniaz dimissum fuisse gaudebamꝰ: vbi ergo nō fuerit charitatis pseuerātia nulla est sufficiēs pnia. vñ a peccatis soluto dicit. Clade z amplius noli peccare Seculares quoq; leges ꝓpter ingratitudines quosdā reuocāt manumissos ad priozē seruitutem. Sed ex his videt ꝙ pctā dimissa redeāt ꝓpter iteratā pctī ppetrationē. Ad hoc ōt cōiter ꝙ redeūt per aggrauationē pctī sequētis:nō ꝙ pctm̄ sequēs sit eque grauc sicut oīa pcedentia: sed qz grauius est ex ꝓpatione precedentiū. Unde erigitur quod dimissum fuerat non in se sed ꝙ rum ad ingratitudinem dimissionis:z ideo dñr omnia redire qz ingratitudo ē respectu dimissionis que o īm fuit:z ita quodāmodo respectuz habz ad oia dimissa. Nōq; redeūt ꝙtū ad maculā et reatū sz ꝙtum ad igratitudinē. Qui eē post acceptam remissionem ad pctm̄ redit magis delinquit ꝙ ingratus tāto beneficio extitit z ita ingratitudo pctm̄ recidiuatiōis aggrauat. Quidā vero dicunt ꝙ pctā redeūt in quatuor casibꝰ sz ppter odiū fraternum:propter apostasiā a fide propter cōfessionis:et ppter dolorem de penitentia hīta. Unde sunt ꝗsus. Fres odit:apostata fit:spernitq; frateri. Penituisse piget pristina culpa redit. Faciliter ergo z merito in te peccanti dimittes ſi quantū tibi dimitti desideras veraciter attendas:qz ſm chry. Et si septuagiessepties dimiseris:et si oīa simpliciter peccata concesseris cōtinue primo ꝙ tuz gutta aque ad pelagus infinitum tāto magis z multo plus deficit tuus amor ad infinitā bonitatē dei cuius in necessitate constitutus es cū iudicaberis et noras tribueris. Et tō dñ pctā in decem milibus talentis z peccata in proximus cētū denarijs comparauit:qz etiā eadē pctā multo grauioza commissa sunt in deuz ꝙ in primū. Docemur ergo hoc loco: vt sicut dñs nobis dimittit maioza peccata:sic nos dimittamus conseruis nostris minoza in nos commissa: aliqui a nobis exiget debita vniuersa. Unde Aug. Dis homo debitoz est deī:et debitorē hz fratrē suuz. Isteo deus iustus constituit tibi regulam de bitoze tuo:ꝙ faciet z i suo. vnde chrys. Hec intelligitur oīa intelligentes et hec decem milia excogitantes:saltem hinc festinemus ad obmittendum proximis parua z vilia. Audiamus immisericordes z crudeles:qm̄ nō alijs sumus crudeles sed nosmetipsis. Cum memorari malozū vis excogita qm̄ tibijpsi malozū rememorari non alij:qm̄ tua ligas peccata non proximi. Duo ira ꝙ hinc querit et cognoscere aduersum peccata nostra:z alijs dimittere:et illud propter hoc vt facilius hoc fiat. [Qui enīz sua intelligit facilis ignoscit conseruo]z nō simpliciter ab ore dimittere sed a corde. Ne igitur dicas quoniaz conuiciatus est z detraxit:z decem milia operatus ē: mihi mala. Quanto enim dixeris tantomagis monstras eum benefactorem dedit enim occasionē abluedi peccata tua. Quare quāto maiora iniusta tibi fecit tanto maiozum peccatorum dimissionis causa tibi cōfitit. Si enim voluerimus nullꝰ iniusta nobis faceret: poterit z sed et inimici maxime proderunt nobis. Uide ergo ꝙ to lucraris māsuete inimicorum ferens prudētias. Primum quidem z maximū pctōrū remissionem:scōm patientiā z perseuerātiā: tertium mansuetudinem et amozē hominum: quartum ab ira cōtinue esse liberū z a tristitia q̄ hinc est Luz his z venerabīl eris et ipse inimicis:z si domes fuerint magis autē neq; habebis iaz inimicum ita dispositus. Quod aūt est maius z primum dei amicitiam z si peccaueris venia potieris. Et iterꝭ. Nō mēoriaz malozū habeam? ī eos qui ledūt:maz nobis ꝓsunt maxie nisi nosipsos vindicauerimus. Rapuit illeꝰ gras egisti tu pro iniustitia et glorificasti deū: infinitas fructificasti mercedes. Si autem oraueris ꝓ eo:deo facꝰ es filiꝭ. Uides qualꝭ maxime lucramur de aliorū psecutione. Nihil ita deū letificat vt nō reddere malū ꝓ maloꝛimo reddere ꝗia iniusticū est nobis beneficia z oīones. Non est quid vindicilius ꝙ memoria malozū. Hec igit scientes hūiliemur z debitoribus nr̄is etiā gras agam? hūt eē nobis si philosophari volumꝰ maxime non solū indulgentie verū etiam mercedis occasio.

Remigius.

Quousq;

Chrysostomus.

D Dimittēdū vt dimittatur.

Hierony.

Gregorius

Joanñ. 8.

Pctōrū reditio.

E Latus in q̄ bus pctā redeunt.

Dimittere doceur. Augustus.

Chrysostomus.

F Iniuria hominis magna nō est.

Seneca.

G Remissio pus mōlitz

Joh. 3. Luc. 17. Eccl. 7.

2. Reg. 21. Psa. 71. 1. Cor. 5.

Joban. 5.

Jacob. 5.

Mat. 5.

Jaco. 5.

Luc. 6.

Luce. 23. Remedia contra desperationē.

Luc. 6.

Jo. 8.

Mat. 9.

Luce. 23.

Ber. 9.

Bern.

pauca siquidē dam? plurima recepturi. Quid igitur expetis cum voluenta cū diceret z si ille vellet dare et concedere vt a deo totū accipias. Nunc aūt oīa facis z litigas vt nihil tibi dimittat tuoꝭ. Ocīq; ergo debitores habes z pecuniaꝭ z laboꝭ oēs dimittes liberos deuz z expete remuneratozē. Cuncta igit z pecunias z pctā de bitoribus nr̄is donem? vt nobis retributio optata pueniat. Ocīq; neglexerimus ꝙ aliā explere ꝗtutem hoc de obliuiōe admisse in nos malitie adipiscentes eternis potiamur bonis. hec Chri. Attēde z hec Gene. q̄ ōt. Si magnanimus fueris nūq̄ iudicabis tibi ꝓtumeliā fieri. De inimico dices. Nō nocuit mihi: hz aiz nocendi hūitt z cū illū in ptāte tua videris vindictaz putabis vindicare potuisse. Scito eē honestū z magnū vindicte esse genus ignoscere. Et iteꝭ iniuriaꝭ remediū ē obliuio. hac seū. Et no. hec ꝙ hz nūerū gradus aplici duodenū sunt duodecim modi remissionū. Primus est baptismus. vñ i euāge. Ni si quis renatus fuerit z. Scōs est charitas. vñ ēt in euāg. Remittunt ei pctā multa z. Tertius est elemosyna z charitatis opa. vñ ppheta. Sicut aqua extinguit ignē z. Quartus est fletus z lachrime dicente dño:qz fleuit in ꝓspectu meo nō inducā mala in diebus suis. Quintus est cōfessio z pnia. vñ ps. Dixi confitebor z. Sextus est afflictio corporis. vñ apls. Traditū hmōi hominē i interitū carnis:vt spūs salus sit. Septimus est emendatio mox vel abrenūtiatio vitiorum. vñ i euang. Ecce sanus factus es iā amplius noli peccare. O tanus est intercessio sctōrū. vñ Jacobus. Infirmat aliquis inducat presbyteros z. Nonus est mie z fidei meritum. vnde i euange. Beati misericordes:qm̄ z. Decimus est conuersio z salus proximorum. vnde Jacobus. Qui conuerti fecerit peccatorem z. Undecimus est mutua remissio z indulgēria. vñ in euāgelio. Dimittite z demittemini vt in hoc loco p̄senti. Duodecimus est passio martyrij ꝓ fide ecclesie: vnde latroni penitenti ac patienti dicit a dño. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Et hoc loco z pluribus alijs euangelij locis salubria habemus remedia contra malum desperationis:z ideo non desperet aliquis cum multos habeamus portus salutis. Si eē desperasti propter peccati magnitudinem:habes petrum qui negauit fidem qō est maximum pctm̄ z:tū deus respexit eū. Si desperasti propter pctī multitudinē:habes mariam magdalenā que septem habebat demonia.i:vniuersa pctā z tū de ea dictuz est:dimissa sunt ei peccata multa. Si desperasti propter peccati turpitudinem habes mulierem in adulterio deprehensam cui dictuz est vade z amplius noli peccare. Si desperasti propter pctī infamiam:habes matthēū publicē in theloneo sedentem:z tū dñs dixit eisequere me. Si ōsperasti ꝓpter pctī diuturnitatē habes latronē qui perseuerauit in malo vsq; ad mortē z tū dictū est ei a dño hodie mecū eris in paradiso. Si desperasti propter pctī crudelitatē:habes paulū aplm lapidantē stephanuz de quo dictum est vas electionis mihi est iste. Si desperasti ꝓpter peccati reciduationē seu peccati iterationē z magnitudinem: habes hic auctoritatez expressaz de dimittēdo fratri septuagiessepties vñ Ber. O ino propter mansuetudinē que i te p̄dicat cruciatus post te ōne iesu audientes ꝙ nō solus pauperē pctōrē nō horreas. Nō horruisti confitentē latronē:nō lachrymantē peccatricē: nō chananeā supplicantē:non deprehensam in adulterio:nō sedentē i theloneo:nō supplicātē publicanū:nō negantē discipulū:nō ꝓsecutorē discipuloꝭ:nō ipsos crucifixores tuos. Cū validus deniq; es ad iustificandum ꝙ multus ad ignoscendū. Currit sponsa:currunt adolescētuli:hz que amat ardentius currit velocius z pueniit citi?. vñ z Chris. Liberi quippe nos arbitrij creauit deus:vt voluntate nostra cū adiutorio dei qō volumus faciam?. Si publicanus es potes fieri euāgelista:si blasphemus es potes fieri apls:si latro es potes padisi colonus effici:z si magus es potes deū adorare. Nec est vlla malitia que pnia nō soluat. z iō tanq; ꝓcipua malignitatū elegit xps z nemo vsq; i finē semetipm despiciat. Noli mihi dicere perij. noli mihi dicere peccaui. Et quidē medicū habes satis fortiorē te z potentiozē ꝙ infirmitas tua est: Medicū habes voluntatē tuā si volueris emendantē et potentē z cupientē. Cū eē non subsisteres fecit te z qz peruersus es effectus:multomagis emē dare te poterit. Sed fortsitā dices. Quō poterit pctōr filiꝭ esse sctīs. Noli requirere q̄ arte:noli scrutari rōnē hz crede clemētie z bonitati diuine. Sz dicis grādia sunt pctā mea:z immēsa scelera mea. Et q̄s est fine pctō: Sz ego inq̄s pessime z sup oēz hoīem. Sufficit tibi ad placandum deū peccare desinere z bñfacere. Dic tu poz mq̄t iniquitates tuas vt iustificeris. Recognosce qz tu peccasti:z si agnoueris iuuitiū correctionis factū est tibi:suspira:mestus esto:effunde lachrymas. Nec eē aliud quid effudit meretrix illa:hz lachrymis pniam sociauit z ipa comite pueniit ad fontē. hec Chris. vñ z Bre. A spei ergo certitudine nulla nos malozum nostroꝭ qualitas nulla quātitas frangat. Idcirco enim omnipotens deus electos suos in quibusdā lapidibus cadere permittit:vt alijs in culpa iacentibus si toto ad eū corde ꝓsurgāt spē venie reddat:z eis p lamēta pnie viā pietatis aperiat. Qz qui multos ī suis iniquitatibus iā sanatos aspicim?:quid aliud q̄ supne mie pign? tenemus. Et iteꝭ. Quid itaq; in hac re debemus aspicere nisi immensaz misericordiā conditoris nostri qui nobis velut ī signo ad exemplum pnie posuit eos quos per penitentiam viuere post lapsum fecit. Et enim nihil in his aliō video nisi ante oculos nostros posita spei z penitentie exempla. Omnipotens deus vbique oculis quos imitari debemus objicit vbiq; exempla sue misericordie opponit. vnde z August. Quecunq; necessitas cogit pctōrē ad impniam nec criminis q̄titas nec tpis breuitas:nec vite enormitas:nec hore extremitas excludit a venia si perfecta fuerit volūtatis mutatio:sed in amplissimus fin? mater charitatis filios ptodigos suscipit reuertentes. Et iterum Pater tradidit filium suum quo redimeret seruos misit spūsctm̄ q̄ suos adoptaret i filios filium dedit in preciū redēptionis:spūsctm̄ in p̄uilegiū adoptionis:se totum seruat in hereditatem adoptatis. Nemo ergo de dei pietate diffidat:qz maioz est dei mia quam nostra miseria:z quisquis ad eum toto corde clamauerit:z audiet illum qz misericors est. Tardius siquidē ei videt pctōri venia dare q̄ ipsi peccatori accipere. Sic enim festinat reum absoluere a tormēto conscīētie sue quasi plus cruciet eum cōpassio miseri q̄ ipꝭ miseꝭ compassio sui. vñ ēt Chrisostomus.

Iniuria nō est magna nimo.

Eccl. 7.

Mediocritas potentie.

Lu. 7.

Gregorius.

Sperandū semp Electorum casus.

Augustus.

Magnitudo misericordie dei.

Chrisostomus.

Crede mihi pitalis est erga hoies pietas dei: q̃ nũ q̃ spnit pniam si ei sincere ⁊ simpliciter offerat: et si ad summũ quis venerit malo: ⁊ inde velit reuerti ad veritatis viã suscipit libenter ⁊ amplectit: ⁊ facit oia quatenus ad priorem reuocet statũ. Vñ super illo verbo cayn. Maior est iniqtas mea q̃ vt veniã merear. ôr Aug. Mentiris inquit cayn mẽtiris: maior est dei pietas: q̃ omis iniquitas. Ecce expresse apparet q̃ desperantes ⁊ iõ ôr Aug. q̃ ipse plus turbauit deũ in desperatione q̃ in fratricidio: sicut iudas in desperatione q̃ in proditione. vñ Ber. O res confusa: o res monstruosa peccaor desperans de dei miãt cum cuncta pcta originalia: mortalia: venialia ab origine mundi cõmissa diuine mie cõparata sunt quasi vna gutta ad pelagus totius maris. Et breuiter dicendo sm Aug. ⁊ Bre. Si vnus hõ ꝓ oim hoim pcta ꝓpetrasset: ⁊ velut cayn ⁊ iudas desperasset: preterea de? illi venia denegare iurasset: si miser ille cõtritus veniã rogasset deus pius illi veniã nõ denegasset. Et testante Augu. ⁊ Hiero. pcta preter ira non nocent si nõ placent. Adultũ etiam sperare debemus in merito xpi si ne quo non possumus saluari. In merito enim xpi radicata sunt omnia merita nostra siue satisfactoria penesiue meritoria vite eterne: quia nec eb offensa creatoris sumus digni absoluit nec immensitatem premij q̃ deus est digni sumus assequi: nisi per meritum hominis dei. Et precipue in merito passionis xpi est sperandus: q̃ hec est miseris speciale solatium. vñ Bernar. Passio tua dñe vltimũ refugiũ: singulare remedium: deficiente sapientia: non suffragante iustitia: non sufficiente scritate: succumbentibus meritis illa succurrit. Non solum aũt a desperatione: sed et a vana spe est cauendũ: q̃ vtrobiq̃ magnus est periculum. vñ Aug. Et vtroq̃ hominis periclitant ⁊ sperando ⁊ desperando. Quid igitur agit deus cum periclitantibus vtroque morbo? Illis qui spe periclitant. h. d. Ne tardes conuerti ad dñm neq̃ differas de die in diem: subito enim veniet ira illius: ⁊ i tempore vindicte disperdet te. Illis qui desperatione periclitãtur quia dicit? In quacunq̃ die iniquus cõuersus fuerit oẽs iniquitates eius obliuiscar. propter illos ergo qui desperatione periclitantur proposuit eis indulgẽtie portũ: propter illos vero qui spe periclitant ⁊ dilationibus illudunt fecit diem mortis incertum. Qũ veniet vltimus dies nescis. Ingratus es q̃ hodiernum habes in quo corrigaris: ⁊ crastinum expectas forte non addetur. Et iterũ. Ne desperando augeamus pctm datus est nobis pnie portus: rursus ne sperando augeamus peccatum datus est nobis dies mortis incertus. Et iterum latro agnouit. Petrus negauit: in petro demonstrat quen q̃ iustum non se debere presumere in latrõe nõ impiũ puersum desperare debere: timeat ergo bonus ne pereat per superbiam ⁊ malus ne desperet propter multam malitiã. hec Aug. Vñ et Greg. habete fratres mei fiduciã de mia conditoris nr: ⁊ ad misericordẽ iudicẽ dñi adhuc expectat cũ lachrymis. venite. Cõsiderantes nanq̃ q̃ iustus sit peccata vestra nolite negligere: considerantes vero q̃ pius sit nolite desperare. Et iterũ. Sic aũt nos mia eius refouear vt nullo mõ negligẽtes reddat sic pcta pturbẽt: vt mẽs in desperationẽ non pruat. q̃ vt si presumẽtes metuimus: ⁊ metuẽtes speramus eternũ regnũ citius adepturi sum? Unde ẽt Chri. Ne audeamus qui stamus: sed dicamus nobisipsis. Qui estimat se stare videat ne cadat: neq̃ desperem? si cecidimus: sed dicamus nobis. Nunquid qui cadit non resurget? Etenim multi in ipsum celi verticem ascenderũt: ⁊ a scena ⁊ scurrilitate ad angelicam translati sunt vbanitatem ⁊ tantas oñderunt virtutem vt demões abegerint ⁊ multa signa operati fuerint. Et hoꝝ quidem plene sunt scripture ⁊ plena vita patrũ exemplis nobis. Et iterũ. Nullus eoꝝ qui in malitia sunt diffidat: nemo i virtutibus existens dormiet neq̃ hic confidat. mutoriens enim meretrix pertransibit neq̃ ille desperet. possibile enim est ei ⁊ primos pertransire. hec Chri. ¶ Oratio.

Chrisо.

Berñ. 4. August.

Berñ.

k Hiero. Pcta non nocẽt si nõ placent.

Passionis meritum. Berñ.

Desperatio spes vana. August.

Hiero. 8.

Mortis in certitudinis causa.

Chrisо.

Origen. Ter trãs iordanem sanatuit domus.

Ve mihi misero q̃ cum ad peccata q̃ feci inspicio ⁊ supplicia intelligo que pro his pati debeo non parcimorem habeo. Quid ergo remane bo quasi desperatus sine consilio: sine adiutorio? Ad te fontem pietatis ⁊ misericordie iesu xpe curro ⁊ festino i quo iam tot ⁊ tantos peccatores ablutos video ⁊ agnoscor tuamq̃ ineffabilem misericordiam exoro vt michi sic concedas in presenti mecum ⁊ cum ministris tuis computationem facere: ac cõseruis meis peccata sua dimittere ⁊ mea emendare: vt in futuro quando personaliter rationem ponere volueris cum seruis tuis dimittas mihi que tibi debeo ⁊ proximis. Amen.

¶ De causa dimittendi vxorem ⁊ de paruulis dño oblatis. Cap. x.

Ost hec venit dñs Jesus de galilea [in fines iudee trãs iordanem.] Oĩs quippe prouincia indeoꝝ gñaliter dicebat iudea ad distinctionẽ aliaꝝ gẽtium: verumtã meridiana eius plaga in qua habitabant tribus iuda ⁊ tribus beniamin specialiter dicebatur iudea ad distinctionẽ aliaꝝ regionũ que in ipsa ptinebãtur prouincia. s. samaria: galilea: decapolis: ⁊ reliq̃ alie site i ea narrãt q̃ ea q̃ i hac puincia. s. iudea fecit ⁊ docuit ac passus ẽ dñs: ⁊ primo que trans iordanẽ ad orientẽ vbi habitabant due tribus. s. manasse: deinde que circa iordanẽ qũ venit hierico ⁊ bethaniam ⁊ hierusalẽ [Et secute sunt eum] de galilea [turbe multe.] Ex quo ptz deuotio ppli ad eũ: q̃ multi sequebantur causa sue predicationis audiende: alii qui causa curationis impetrande. vbi Chrisо. Et secute sunt eum turbe multe: quasi testimonia salutaris doctrine eius: quasi oues pastorem in manu ip sius genite ⁊ nutrite perducebant eũ quasi paruuli filij patrem eius peregre pficiscẽtẽ. Ipse aũt tanq̃ pater pficiscẽtes bona pignora charitatis filijs suis reliquit pro exilijs remedia sanitatum. hec Chri. Unde sequitur. [⁊ curauit eos ibi] s. in iudea ⁊ non ante i galilea: vt gẽtes in eam misericordiam seu veniaꝝ que iudee parabãt admitteret: ⁊ in signum q̃ ex iudea gẽribus salus esset sm Origo. Sanauit dñs turbas trans iordanes vbi baptismus dabat: q̃ omnes a spũalibus infirmitatibus in baptismo saluantur. Et sic ptz q̃ euangelista in vno verbo multa miracula sanitatũ includit: q̃ propter multitudinem miraculoꝝ non poterant oia in particulari describi. Deinde subditur narratio de triplici

Chrisо.

Hiero. 8.

Matth. 19. Marc. 10. Iudea.

plici religiosorum pfectione. s. continẽtie: obedientie: ⁊ paupertatis. ⁊ primo de cõtinentia cũ ait. [Et accesserunt ad eum]. s. iesum [pharisei] qui in ppło iudeorum pre alijs videbantur religiosi [tentantes eũ]. s. capere in verbis. ¶ Notanda est mentium distantia in turbis ⁊ pharisei. Ne conueniunt vt doceantur: ⁊ sui infirmi sanentur: ⁊ hi accedũt vt saluatorẽ ⁊ doctorẽ veritatis tentando capiant ⁊ decipiant: has deuotio pietatis illos stimulũs adduxit liuoris. [Et dicentes. Si ls hoi dimittere vxorem suam quacũq̃ ex cã]. i. ex leui causa. Hanc autẽ questionẽ pponunt xpo ad capiendũ eũ: q̃ responsio ad vtramq̃ partem calũniabilis videbatur. Quia si dicet et vxorem p libito voluntatis dimittendã ⁊ aliã ducendã pudicitie predicatores assertor videret laxare frena carnali cõcupiscẽtie ⁊ sibijpsi cõtraire. Si aũt diceret q̃ nõ videretur cõtra moysen dicere q̃ libellum permisit repudij. Sed ipse responsionẽ tẽperat vt deciplũ eorum transeat: ⁊ rñdit sola fornicationis causa vxorẽ esse dimittenda ⁊ libellũ vero repudij ob duritiã ⁊ malitiam cordis eoꝝ a moyse fuisse permissum. s. multũ ge punitum. Permisit aũt hoc non sicut bonum: licitũ: sed propter maius malus euitandũ: q̃ maluit permittere diuortium: q̃ ob odiũ vxorem vel desiderium secundarum nuptiarum fieri homicidium. Ista autem permissio non absoluebat eos a pctõ: ⁊ tm a pena legali: q̃ nõ fuit imperiũ dei ⁊ hoĩs dissimulatio in tolerando minus malum ne malum maius fieret. Deus em̃ non est sibi contrarius vt aliud ante iusserit ⁊ aliud nunc imperet. Moyses quidẽ nec precipiendo nec concedendo: nec indulgendo hoc mandauit: sed dispensando sustinendo ⁊ permittendo consilio spũsancti ne peiora fierent hoc tolerauit. Sic apli pmiserunt secundas nuptias ꝓpter incontinentiam hoim ⁊ malas eorum voluntates. Iuxta em̃ primariã institutionem non fuit nisi vnica vnici: sed ꝓpter incõtinentiã hoim trãseunt modo ad secũdas nuptias. Vñ cũ de iouob? malis minus tolerat huius pmissio ôr dispẽsatio quasi diuersorũ pẽsatio: q̃ duo mala quasi eque libzantur ⁊ videat q̃ eoꝝ pejus sit: ⁊ preponderat. Est autẽ triplex permissio. s. cõcessionis: vt cum abbas concedit monacho ꝓpter infirmitatem vesci carnibus ⁊ illicitis quidẽ propter vorũ: sed nũc licitis ꝓpter concessionẽ abbatis ⁊ causaꝝ necessariã. Indulgentie vt permissio secundaꝝ nuptiarũ. vñ apls vxor viro defuncto mubat cui vult in dño: hoc aũt sm indulgentiã dico q̃ si culpa est venialis est. Sustinẽtie vt pmissio libelli repudij q̃ sustinuit moyses nõ q̃ deꝝ q̃ de? hoc crimẽ puniunt tpaliter vl eternaliter q̃ moyses nõ puniuit tpaliter. Est enim pmissio sustinentie q̃n deus permittit nos peccare q̃ non cõcedit illud fieri nec dispensat: ⁊ sed sustinet. i. p patiẽtiam expectat. Solã ergo fornicationem ponit dñs cãm diffidij: ⁊ iubẽs ceteras molestias p fide cõiugij ⁊ castitate sustineri. Et intelligẽ diffidium q̃ tũ ad cohabitationẽ ⁊ debiti redditionẽ: nõ q̃ tũ ad vinculũ mrimonij q̃ nõ soluit̃ nisi per mortem: ⁊ ergo nec vir nec mulier põt cõtrahere altero viuente. vnde Raba. Una ergo solũmõ carnalis est cã. i. fornicatio vna spũalis hoc est timor dei vt vxor dimittatur: nulla aũt cã est vt viuentes vana gloriã ab hoĩbus exquirat. s. Hiero. inter hos scõs computantur ⁊ hi qui specie religionis simulãt castitatẽ. i. hypocrite ⁊ appetentes vanã gloriã ab hoĩbus ex quocunq̃ suo opere. [Et sunt eunuchi]. i. conti-

B

Cã pharisaeorum capiosa.

Permissio repudij.

Causa vsiõis eius.

Rabbi. Beati sola mea.

Matth. 19.

Hiero.

dimittit̃ nisi ꝓpter fornicationẽ intelligit̃ aĩa cuius vir est xps q̃ nunq̃ aĩam nisi ꝓpter fornicationẽ pcti dimittit per quam xps a nobis recedit. ¶ Moraliter qui dimittit vxorẽ sua spũalẽ. s. ecclĩam: ⁊ ducit. s. pinguiorẽ mechat̃. nõ em̃ querit spũalẽ fructũ. s. tpale luctũ. Propositio ergo q̃ est necessitatis in virtute continentie: ꝓir ponitur illud q̃ est superogationis ⁊ cõsilij. s. continẽtia ab omni actu venereo. Discipuli em̃ hoc audientes q̃ vinculũ matrimonij est indissolube: ⁊ moti ex verbis eius dixerunt ei. [Si ita est cã hoĩ cũ vxore] q̃ nõ possit eã nisi modo predicto dimittere] non expedit nubere] ac si dicant. Melius est simpliciter continere ꝓpter onus ⁊ graue põdus vxorũ ⁊ multa incõmoda que possunt inde venire. vñ Chri. Ve. uius est cõtra cõcupiscẽtiã p̃stari ⁊ p̃ seipm q̃ cõtra mulierẽ malã. vñ ⁊ Hiero. Graue põdus vxor est si excepta cã fornicationis nõ licet eas dimittere. Quid enim si temulẽta fuerit: si iracunda: si gulosa: si vagatrix: si maledica: tinẽda erit hmõiter erit volumus nolum? sustinẽda. Cũ em̃ liberi essemus voluntarie nos seruituti subiecim?. Et dixit dñs respondendo discipulis. [Non oẽs capiunt verbũ istud] continẽtie. s. vt impleat ⁊ se contineant q̃ nõ oẽs capere voluntnec oẽs acceptum habent. audiet em̃ luxuriosus et displicet ei [sed q̃b? datũ est] a deo ex spãli munere: q̃ stat? altus est ad quẽ nõ valemus nisi ex gratia ascendere. Vñ dicit sapiens q̃ nemo põt esse continens nisi de? det. ac si dicat. Nõ casu ⁊ fortuna virgines sunt: sed q̃ a deo petũt ⁊ laborat vt accipiant. vñ Hiero. Nemo putet sub hoc verbo vl fatũ vel fortunaꝝ introduci q̃ hi sunt virgines q̃b? a deo datũ sit aut quos quidẽ ad hoc casus adduxerit: sed his datũ est q̃ petierũt: q̃ voluerũt: q̃ vt acciperent laborauerũt. Qui em̃ petenti dabit ⁊ querenti inueniet ⁊ pulsanti aperiet. vñ ⁊ Chri. Nõ dixit nõ oẽs pñt: ⁊ nõ oẽs capiũt i. oẽs cape pñt: nẽ tũ cape volũt. Si em̃ q̃dam i pugna cadũt nos cadẽtiũ negligentie iputare debem? nõ difficultatiũ tutis. Qũ aũt dicit q̃b? datũ ẽ nõ hoc significat: q̃m q̃buscã daẽ q̃buscã non dat: ⁊ illo ostẽdit: q̃ nisi auxiliũ grie acceperimus nihil ex nobis valemus. Qm̃ aũt volentib? gr'a non negat in euãgelio dñs dicit. Petite ⁊ dabitur vobis: querite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperietur vobis. Dz aũt voluntas precedere: ⁊ sic sequitur gratia. Nã gr'a sine voluntate nihil opatur nec voluntas sine gratia. Nã ⁊ terra nõ germinat nisi pluuiã susceperit: nec pluuia fructificat siue terra. hec Chri. Et ne oẽm continentiã putarẽ laudabilẽ ⁊ meritoriã ꝓir distinguit eum triplicem. Prima est contracta a natura: secunda a casu siue violentia: tertia a voluntate ⁊ gratia. [Sunt em̃ eunuchi]. i. ꝓtinentes. ⁊ est gre cum vocabulũ sm Isido. [qui ficnati sunt] sine instrumentis siue frigide nature q̃ proprie dicũ tur castrati q̃si caste nati. [Et sunt eunuchi q̃] facti sunt ab hoĩbus quib? secantur genitalia q̃ ꝓprie dñr spadones a spara gñe ferri quo eunuchizantur. Et iste due non sunt laudabiles ⁊ nec meritorie nec demeritorie: quia necessitate fiũt non voluntate: nisi inquantũ p voluntatẽ acceptant̃. s. Hiero. inter hos scõs computantur ⁊ hi qui specie religionis simulãt castitatẽ. i. hypocrite ⁊ appetentes vanã gloriã ab hoĩbus ex quocunq̃ suo opere. [Et sunt eunuchi]. i. conti-

Matth. 7.

Luce. 11.

Chrisо.

Luce. 11.

Chrisо.

Matth.

D Eunuchi.

Spadones

nētes [qui sei ipos castrauerūt] non p mēbrorū abscisionē: ſz p ꝓcupiscētie repressionē ⁊ se castitati seu caste viuere voluitarie deuouerāt [p pter regnuz celoꝝ] q̄ ppie oār eunuchi. i. bene viuētes ab eo qō est bonū ⁊ nuchos qō est victoria quasi boni victores ⁊ ⁊ hi merent ⁊ rōne voluntatis qz spōtanea: ⁊ rōne actionis qz bona: ⁊ rōne intētiōis qz recta. ista enim tria pficiūt meritū. Hec ergo tertia ꝯtinētia q̄ est p voluntatē reprimētē cōcupiscētiā ab actu venereo victoriosa ōr ⁊ laudabilis ⁊ tota est meritoria. vnde Chrisostomus. Ihi. Illa est glōiosa ꝯtinētia nō quā transgredi nō pōt necessitas debilitatis corpis: ſz quā con plectit voluntas sctī ppositi. Et ire. Cū aūt dicit q̄ se castrauerūt nō membroꝝ dicit abscisio nē: ſz malarū cogitationū interēptionem. Etem cōcupiscētia hz fontes ꝓcipue a pposito incon tinendi ⁊ mēte negligente. Et si ipsa sobria fuerit naturaliū motuū nullū est nocumētū. Nec ira abscisio mēbri cōprimit tētatiōes ⁊ tranq̄ litatē facit vt cogitatiōis frenum. Sed qz talis status altus est, nec possunt oēs ad hoc attinge re ſz solū pfectiores idco ifert dñe hortādo milites suos dicēs. [Qui pōt capere] ⁊ implere [capiat] cū adiutorio dei vt sit castus vel intelligat que dico vel qui pōt pugnare ꝝ carne pugnet ac superet ⁊ ⁊ impleat. Et est vox hortātis ad continētie bzauiū nō iubētis. q.d. Unusquisq; ꝓsideret an virginitatis et pudicitie precepta impleri queat. Cātū bonū nō est necessitatis sed superogatōis: nec est hoc ꝓceptū ſz consiliū: cuilibet offerē: nemini imponē qui pōt cōtinere cō tineat. Habito itaq; de pfectiōe ꝯtinentie siue castitatis pūr agit de pfectione obediēte siue humilitatis ⁊ hoc cōmēdatione paruulorū per quos designātur humiles ⁊ obedientes: qz sicut paruuli non ppria voluntate ſz alterius ducunt ira humiles ⁊ obedientes alterius voluntate ⁊ iperio mouent. vñ dicit Beda q̄ hec lectio humilitatis magisterio plena micat que videlicet innocētes ac simplices ad dñi grām pertinge re posse demonstrat. Dñ ergo dñs iesus de castitate dissereret [rūc oblati sunt ei paruuli] ex de uotione offerētiū [vt manus eis imponeret et oraret]. i. vt manu ⁊ voce bñdiceret. Consuetudo enim fuit apud veteres vt paruulos benedicē dos offerrēt senioribus: ⁊ impositio manuū ortū habuit ab antiquis patribus qui volētes bñdicere paruulis imponebāt eis manus. Uidētes igitur iudei xpm moribus senēt vita sanctū: doctrina sapiētissimū: ⁊ de castitate loquētē ⁊ habentes eū sicut pphetā obtulerūt ei infātes vt: eis manus imponēs ⁊ orās benediceret manu p tactū ⁊ voce ꝓ oratione. In quo dat intelligi q̄ paruulis sufficit p fidem alioꝝ ad xpm afferri. [Discipuli ꝓ] laborē magistri comparientes ⁊ ppter eius dignitatē phibebāt ⁊ [increpabant] offerentes: non q̄ nollēt infantibus a saluatore ⁊ manu ⁊ voce bñdici: sed qz timebāt eū post tā longos sermones importunitate offerentiuz grauari ⁊ offendi. xps aūt ⁊ si fatigabat corpe non tñ aīo: qz ei placebat ⁊ ꝓsaluit ac vicit fortis eius affectus quo hoīm salutē cupiebat vt nullus a consecutiōe sue salutis phiberetur. Sic fatigat' ex itinere non curās famē aut cibos ad cōuersionē samaritanorū quoꝝ salutez fame sitebat se cōuertit. vbi Orige. Hec ergo debem' attēdere ne estimatiōe sapiētie excellentioris ⁊ pfect' spūalioris contēnam' quasi magni pusillos ecclie phibētes pueros venire ad iesum. hec Orige. Paruuli etiā possunt dici pauperes et gnis infimi: p discipulos aūt impedientes ne xpo offerātur possunt accipi ecclie rectores vel religiosi qui ppter pauperratē vel generis infimitatē repellūt tales a ꝓmotiōe vel receptione q̄uis sint apti ⁊ digni: ppter q̄ impedientes arguunt' ore xpi. Uū dñs indignē ferēs dixit discipulis. [Sinite paruulos venire ad me] apud quē non est personaꝝ acceptio [⁊ noluite eos phibere] cōminationib' terrēdo vl' malis exemplis corrūpēdo: qz isti sunt figura ⁊ forma vere hūilitatis quoꝝ familiaritatē ego volo cōsortiū. In quo dedit prelatis exēplū corrigēdi ostiarios suos pauperū accessum phibētes. Uū Chri. Nolite vetare pueros: nā si scī futuri, sunt q̄d vetatis filios ad patrē venire? Si autē peccatores futuri sunt vt q̄d sniam cōdēnationis pfertis ante q̄ culpā videatis? Nas quales modo sunt meum est: quales aūt postea futuri sunt ipsorū erit. Qō ergo meū est honorate: qō aūt illorum erit miseremini. Et subiungit. [Talium est enim regnū celoꝝ] non dicit istorū ſz taliū vt nō tā eratē q̄ humilitatem et innocentiā cōmendet. Nō oīm sed taliū. i. similium ⁊ illorum qui similem habent humilitatē ⁊ innocentiā p studium et laborem: ⁊ qui tales sunt per mores ⁊ virtutes quales sunt paruuli per naturam et eratē. Puerorū enim anima ab omnibus malis est pura ⁊ magistra innocentie ⁊ humilitatis ⁊ nullos pōt intrare in regnū celorum: nisi fuerit innocens ⁊ humilis: qz nihil inquinatum intrabit in illud. vñ sm Hiero. Nō ait istoꝝ: sed taliū vt ostenderet nō eratē regnare: sed mores ⁊ his qui similē haberēt innocentiā ⁊ simplicitatem premiū reprimitti. de quibus Apls. Nolite pueri fieri sensibus: ſz malicia paruuli estote: sensu autem perfecti. vñ Ambro. Nō etas pferk eratē: alioquin obesset adolescere. Cur ergo pueros aptos dicit esse regno celoꝝ? Fortasse qz malitiā nesciāt: fraudare non nouerint: referire non audeant: scrutari ignorent opes: honorem aut ambitionē nō appetant. Qs nō ignorare ista ꝯtus est: ſz cōtēnere. Nō enim virtus est non posse peccare: ſz nolle. Nō igit puerilia ſz emula puerilis simplicitatis bonitas designat. vñ etiam Chri. Et nos itaq; si volumus fieri heredes celoꝝ ꝯtutē hāc cū multa bona possideamus diligētia. Etenim ab oībus malis pura ē pueri aia ⁊ eoꝝ q̄ cōtristauerunt nō memorāt: ſz sicut ad amicos accedit sicut nullo facto ⁊ q̄tiscunq; a matre flagellatus fuerit hanc inqrit: ⁊ p oībus eā appciat: si regina ofideris cū dyademate nō ponit hanc matri cilicio supindute ⁊ necessaria nihil plus inqrit: nō tristat in quib' nos puta dāno pecuniarū ⁊ talib': mō letat in qb' nos i tēporaneis his nō respicit ad pulchritudines corporū: ppter hoc dicit Horū enim est regnū celorum vt electione hoc operemur que a natura pueri habent. hec Chri. Sunt aūt decē ppriētates bone in pueris quas qui imitat regnū celorum cōsequet que sunt innocentia: munditia: obedientia: simplicitas: hūilitas: veritas: malorū illatorū ignoratio: fortuitorum nulla reputatio: ⁊ presentiū valde paruoꝝ ad sufficientiam acceptio. Deinde paruulos sibi oblatos dominus dulciter suscipit [⁊ complexāt eos] ⁊ in vnis desinens in signū q̄ simplices ⁊ humiles puros ⁊ devotos diligit [⁊ manus eis imponens]

Chrisostomus. Cōtinētia glōiosa.

Beda.

Manuū impositio.

Chrisostomus.

Pueros decēproprietates.

Beda.

vt viris continentib' gram sui auxilij conferēdam significaret [benedixit illos] aliqua vocali bñdictione q̄ scripta non est vt humiles sua benedictione dignos ofideret. Sic spiritualiter quotidie humilibus manus imponit cū eis gram ⁊ auxiliū tribuit: qz hūiles spū digni sunt eius gratia ⁊ benedictione. deus enim superbis resistit: humilibus aūt qui se manibus ⁊ potestati eius subiciūt dat gratiā. In quo humilitū dignitas ostēditur qui tanta bona merentur. vn dicit Hiero. quod humilitas sola obseruatrix est custosq̄ ōtutum: ⁊ nihil est quod ita deo gratū faciat ⁊ hominibus quantū si vite merito magnitis: sed humilitate infimi videamur. Et bene humiles parvulis ⁊ innocentibus cōparauit: qz humitas maculas pcōrū lauare ⁊ innocentiā reddere consueuit. vñ Ber. Decor aīe hūilitas est. Non a meipso hoc dico cū propheta prior dixerit. Asperges me domine ysopo ⁊ mūdabor: humili herba ⁊ pectoris purgatiua humilitatem significans hac se post grauem lapsum rex propheta lauari cōfidit ⁊ sic inuenit quendā innocentie recuperate cādorē. Et sciendū q̄ xps manus imponendo paruulis instituit ⁊ initiauit sacramentū cōfirmationis cuius ministerium postea contulit aplis Unde paruuli in frontib' crismate consignant ab epis q̄ in ecclesia dei locū obtinent aplorum per impositionē enim manū aplorū conferebat spūsctūs ad robur ⁊ confirmationē fidelium cuius impositionis manū locum obtinet ⁊ predicum sacramentū. Considera nunc quantū xps simplicitatem ⁊ humilitatē ac innocētiā paruulorū diligit quibus tanta familiaritatis ⁊ beni uolentia signa ostēdit: studeas pro posse paruulos imitari ⁊ ꝯtutes eorū habere ⁊ vt valeas cū ipsis regnū celoꝝ possidere. ¶ Oratio.

Ber. pſ. 50.

Confirmatiōis sacramentum.

Pueritas.

Hiero.

1. Cor. 14. Ambro.

Domine iesu xpe qui nos ad continentiam es hortatus da q̄d hortaris ⁊ tribue mihi fraguli castitatem mentis ⁊ corporis: ⁊ qui paruulos venire ad te voluisti ⁊ eis manus imponens benedixisti: presta mihi misero vt sim paruulus in oculis meis quatenus gratiā inueniam in oculis tue maiestatis: ⁊ quod paruuli possident per naturam ego consequar misericorditer per gratiam tuam: vt meritis omnium paruulorū ⁊ humilū tibi placentū ego vltimus oīm re rectore te duce merear ad te peruenire: ⁊ a te benedictiōe in celestibus munerari. Amen.

¶ De perfectione paupertatis. Capit. xi.

Abito de perfectione castitatis ⁊ obedientie seu humilitatis. ꝓsequenter ait de pfectiōe paupertatis [⁊ ecce] enim [vnus] adolescēs genu flexo] ante iesum [interrogauit eum dicēs. Magister] ppter doctrinā fanā [bone] ppter vitā sanctam [quid boni faciēdo vitā eternā possidebo?] sm Bedā. audierat iste a dño tm similes paruulis dignos esse regno dei: ⁊ ideo certior esse desiderans de ingressu regni nō per parabolas ⁊ sed apertius postulat sibi exponi dicta meritis vel operibus vitam eternam possit consequi. [Iesus aūt respondit ei] primo ad eius cogitationem: quia iste cogitabat iesum esse purum hoīem: licet crederet eum esse sanctum ⁊ bonū doctorem: ⁊ ideo quasi respondens eius cogitationi dixit ei. [Quid me dicis bonum?], q.d. Ex quo me credis purum hoīem nō debes me vocare bonū. [Nemo enim bonus nisi solus ⁊ vn' deus.] hoc est dictu. Deus est solus bonus essentialiter p se a seipso ⁊ nullus alius qz alij participatiue p ipm ⁊ ab ipo. vñ Chri. Hoc aūt dicens non excludit homines a bonitate: sed a comparatiōe bonitatis diuine. Quasi diceret dñs. quare me dicis bonū cū nō credas me esse deū? Si ꝯo confiteris bonū credas me esse deū? Solus enim deus natura est bonus. ¶ Deinde consequeter ridet ei' interrogationi dicens. [Si aūt vis ad vitā ingredi: serua mandata] q̄si diceret hoc sufficit ad salutē q̄d amplius est non est necessitatis: sed supererogationis: qz sm Hier. Iustitia legis custodita nō solū bona terre sed ⁊ vitā cōferebat eternā suo tēpore consequendā. Et quia adolescens hec audierat sollicitus factus interrogauit q̄ essent hec mādata quoꝝ obseruantia est necessaria. hoc aūt sm Chri. Non tentans fecit sed estimans alia q̄dā precepta esse preter legalia que vite ei causa fierēt. Jesus aūt quasi in firmo cōdescendens legis precepta clementissime exposuit dicens. [Non homicidiū facies] manu occidendo: ore iubendo: vel concludendo: vel etiā detrahendo: qz p detractionē occiditur primus in conscētia aliena in qua viuebat per bonam famā: nec corde mortem alterius desiderādo vel odiū retinendo aut dñcū subtrahendo ⁊ p hoc preceptū decalogi phibet nocumentū primi in persona propria. [Non adulterabis] p hoc phibetur nocumentū primi in persona sibi conuncta [nō furtum facies] per hoc prohibet nocumentum primi in re possessa. [Non falsum testimonium dices] per hoc phibet nocumētū primi in fama. [Honora patrem tuū ⁊ matrem] eis subueniendo ⁊ reuerentiā exhibendo ⁊ ⁊ per hoc preceptum affirmatiuum intelligitur omne beneficium proximo reddendo: quia nomine patris ⁊ matris intelligitur omnis proximus. Et hoc est quod subditur. [Et diliges proximum tuum sicut teipsum]. id est ad id q̄d diligis teipsum. i. ad gratiam et gloriam: vel [sicut teipsum idest non verbo tantum sed opere et veritate. Proximus autem noster est omnis qui nobiscū conuenit in natura quem debemus sicut nos ipsos diligere. Quam sententiam dominus inducit vt ostendat q̄ finis preceptorum est charitas: quia obseruantia mandatorum non est meritoria vite eterne nisi fiat ex charitate. Inter hec precepta ordinātia in proximum non tā guntur precepta de non concupiscendo rem proximi vel eius vxorem: quia reducuntur ad precepta de non adulterari et non furari: et sub illis possunt intelligi. Vel quia intelliguntur in hoc q̄ dicitur [diliges proximum tuum] qui enim vere proximum diligit nec rem eius nec vxorem concupiscit. Enumerat autem hic non omnia mandata: sed solummodo precepta secunde tabule que ordinant hominem ad proximum in quibus implicat et supponit precepta prime tabule ordinantia hominem ad deum: quia homo magis tenetur deo q̄ proximo ⁊ ideo si obseruantia mandatorum secunde tabule est necessaria ad salutem multo fortius obseruantia mādatorum prime tabule est necessaria ad eam adē. Unde bñ dicit aplis q̄ qui diligit proximū legem impleuit: qz in dilectiōe primi intelligitur dilectio dei: vt finis ppter quem primus diligit

Humilium dignitas. Hieronym.

Ab Matt. 20. Marc. 10. et Luce. 18.

Bonus solus deus.

Chrisosto.

Hiero.

Chrisosto.

B Precepta legis.

Proximus noster.

1. Timo. 1. Charitatis excellentia

Rom. 13.

qz proximus diligit ꝓpter deū ⁊ non econuerso. Per predicta etiā oñdit saluator qd̄ obseruātia ꝓceptoꝝ cerimonialiū ⁊ iudicialiū nō erat amplius necessaria ad salutē ꝗ sufficiunt decē decalogi precepta. Quoꝝ primū est. Non adorabis deos alienos. i. vnū deū coles ⁊ super eum nihil amabis. Multi eēt hodie sunt q̄ sibi deos alienos faciunt. Nā sicut dicit sanctus Aug. hoc ab hoīe colit qd̄ p̄ ceteris diligit. Superb? igitur p deo habet supbiā: luxuriosus luxuriā: auar? auaricia. Scōm. Non assumes in vanum nomen dei tui in os tuū. i. non blasphemabis nec iurabis indebite in noīe su i. Talis iniuriā facit deo quē in testimoniū sue falsitatis inuocat q̄si demendaciū diligit ⁊ sibi q̄ in iudicio dei puniendum se obligat: si nō est ita sicut iurat. ⁊ primo qz per falsam iurationē ipsum decipit ⁊ defraudat. Tertū. Diē sabbati sanctifices: vt in eo mortalitet nō pecces ⁊ mala vites. Contra istud ꝓceptum peccat qui causa cupiditatis in sabbato opus seruile facit vel aliquod peccatū cōmittit vel opera mie dimittit: quia a bonis opibus nō est vacandū. Quartū. Honora parentes tuos. s. obediendo obsequendo: subueniendo ⁊ aiabus eorum miserendo. In hoc etiā p̄cipit honor patrum spūaliū sc̄z prelatorū. Quintū. Nō occides opere: verbo: negligentia: cogitatio: auxilio: cōsensu: malo exemplo: vel aliqua occasione. Homicidiū etiā aliqñ fit corde per odium: aliquando ore per verbum detractoriū: aliqñ opere perfactū: ⁊ istud vltimum est triplex: quidā eēt occidunt corpus tm: q̄dā aiam tm: q̄dā. s. eam tradunt ad pctm. q̄dā vtrq̄q̄. s. aliquis interficit seipm vel aliū in pctō mortali existentē. Sextū. Non mechaberis operādo: cogitando ⁊ loquendo: vel in iurisdictione tua fornicationē sustinēdo. Per hoc aūt ꝗ dixit non mechaberis: prohibetur omnis carnalis appetit? ⁊ corruptio ꝓter eā q̄ ē matrimonij. Septimū. Nō furaberis alienā non q̄libet tibi attrahendo vel re aliena inuito dño vtendo. Per furtum intelligitur omne malum ablatum siue occulte faciendo in acceptis: siue fraudem exercendo in mercatiōib? siue mercedem nō soluendo operarijs. Octauū. Non dices falsum testimoniū p̄ proximū tuum omne mēdaciū: dolū: detractionē: adulationē calumniam ⁊ doctrinam erroneam deuitando. Nonum. Hoc desideres domū vel agrū vel aliā rem primi tui tali vc̄z mente q̄ velles tibi cum suo damno adaptare. Decimū. Non concupisces vxorē: seruū: ancillam primi tui: corde ꝓsentiēdo: ore sollicitando: ope concupiscentiā perficiēdo. Hec q̄ fecerit saluari poterit cū aūt ille adolescens hec oia a iuuentute sua se seruasse rñderet qd̄ tū i multis religiosis vir aliquis hodie reperiret [Jesus intuitus eum dilexit eum] ꝓpter bonā cōuersationē suā preteritā: ⁊ oñdit sibi vultū amicabilē [⁊] instrues eēt de perfectione: dixit illi. Anū tibi deest] quo ad statum perfectionis. s. bonū paupertatis. Quia ⁊ si mandatorum obseruatio sufficit ad salutem: non tū ad euangelicā perfectionē: sed ad hanc etiā requiritur obseruatio cōsilioꝝ in qua primū est abrenunciatio tēporaliūm: ⁊ ideo de hac tm̄ hic facit mentionem. vbi Origē. Nō tū intelligendus est ꝗ in ipo tpe quo bona sua tradiderit pauperibus fiat omnino pfectus: sed illa exoīe incipit speculatio dei adducere eum ad oēs virtutes. Et subdit dominus dicēs. [Si vis [quia hoc est in tua libertate [perfectus esse]. i. ad status perfectionis ascendere sup cōmunē statum saluti necessariū: qz hoc est de pfectiōe vite [vade] per affectū cōtēnendo tēporalia [⁊ vēde] p effectū ea relinqnēdo: ⁊ ⁊ hec [oia] nō partē ⁊ m̄ vt ananias ⁊ saphira: qd̄ est p̄ ꝓprietarios [que habes] vt iuste possides: qd̄ est p̄ raptores ⁊ vsurarios elemosynas de alieno faciētes: illa eēt habem? q̄ iuste possidem?. Illa que iuste possidentur vē dēda sunt que vero iniuste reddēda sunt illis q̄z fuerunt [et da] non vende querēdo munus a manu vel a lingua vel ab obsequio [pauperib?] nō diuitibus a quibus similia accipies nec amicis carnalibus nisi fuerint indigētes: nec histrionibus et male vtentibus quod est contra simonia cos et ambitiosos qui dant alijs vt acquirāt beneficia ⁊ dignitates: ⁊ hoc fac ꝓpter deū nō ꝓpter ostentationē: qz abijcere temporalia ꝓpter ostentationē non est meritorium [er] sic dando [habebis thesaurum]. i. quendam beatitudinis [in celo] locū tutissimum. Hoc aūt nō dicitur qz paupertas sit maior virtus q̄ cōtinētia vel obedientia: ⁊ sed ōr p quandam correspondentiam quasi thesaurus celestis: sic respōdet volūtarie paupertati sicut exaltatio hūiliatiōi. vñ Chrys. Bene aūt non vite fecit eterne mētionē: sed thesauri dicens [et habebis thesaurū in celis] qz eēt de pecunijs erat sermo ⁊ de abrenūciatiōe oīm oñdit q̄ reddit plura his q̄ percepit relinqueret q̄to maius est celū q̄ terra: in thesauro eēt copiaz retributiōis oñdit. [Et veni [relictis omnibus [et sequere me] me imitando et sicut ego ambulo ambulādo: qz in sequela xpi p opa charitatis consistit perfectio principaliter ⁊ cōpletetur paupertate aūt volūtaria cōsistit inchoatue p modum remouētis: prohibentis ⁊ disponētis qz per hoc aufertur cura temporaliū que a dilectione dei impedit aīm. vñ glo. Relinquere omnia est via ad perfectionez: sed in sequēdo cōsistit pfectio. Magna certe gloria est sequi dominum: et ideo valde est appetēdū. Ad perfectionē ergo nō sufficit homini relinquere sua nisi dominū sequatur. i. nisi relictis malis faciat bona. vñ Theo. Cum paupertate eēt et ceteras virtutes hominem oportet ob hoc aut et vem sequere me. i. in ceteris esto meus discipulus ⁊ iugiter me sequaris. vñ ⁊ Hiero. Facilius sacculus contēnitur q̄ volūtas. Multi diuitias relinquentes dominuz non sequūtur. Sequitur aūt oīm qui imitatoꝝ eius est: ⁊ p vestigia illi? graditur. Ubi et Raba. Ecce duas vitas hominib? propositas audiuimus: actiua ad quā pertinet non occides et cetera legis mandata: et cōtemplatiuam ad quā pertinet si vis pfectus esse ⁊c. Actiua ad legem ptinet: cōtēplatiua ad euangelium: qz sicut vetus nouū precessit testamentū: ita bona actio precedit contēplationez. Actiuis enim cōuenit ob seruatio ꝓceptorum que in lege traduntur: contemplatiuis obseruatio consiliorum que in euangelio docentur. Et notandum q̄ multiplex eēt perfectio. s. sufficientiaquam omnes habent existentes in charitate: ordinis cuius proprium eēt seruare continentiam religionis: et hujus proprium eēt renunciare omnibus: prelationis ad quos pertinet ponere animam pro ouibus suis: securitatis cuius proprium eēt habere mortem in desiderio ⁊ vitam in patientia. Ad primam perfectionem tenetur quilibet ⁊ ad vltimam vero nullus tenetur ⁊

L dei alieni ꝓceptum primum.

Secundū.

Tertium.

Quartum.

Quintum.

Sextum.

Septimū.

Octauum.

Nonum.

Decimum.

Origē.

Propriā dēda tam da effectu.

Chrysis.

Sequere q̄ domū

Hiero.

Raba. Vita ac ꝓpter.

E Perfectio multiplex.

ad tres vero medias tenentur aliqui ex causis. Vñ ergo signū perfectiōis posuit cum oia relinquere consulit vt nudum xpm nudus sequatur. vñ sm Theophi. Omnia summā paupertatem suadent: si quid eēt restiterit illius seruus est. Et sm Ambro. Talem voluit adolescentem illū dñs ad paradisum redire qualis adam fuerat paradisi sublimitate defectus. Nudus enim incola adā paradisi fuit. Quāuis q̄ cū possessiōe diuitiaz possit quis ad vitā ingredi seruando mandata tū ad perfectam sequelam xpi vt perfecto amore et integro affectu tendat in deum deest sibi vnū. s. q̄ relinquat diuitias affectu vt sit pauper spū. q̄ paupertas includit hūilitatez sine qua nō est paupertas vera: qz vanū est hre burfam vacuā ⁊ coz plenū supbia. Includit etiā cōtēptū diuitiarū effectu: qz difficile est valde q̄ hīs diuitias ne amore earū aut detineat ⁊ aut distrahat ⁊ impediat a perfecto amore dei ne xpm libere ⁊ expedite sequat. Nā q̄ diuitijs ipli cat mittit pedes in rethe ne possit coza deo perfectus ambulare ⁊ libere xpm sequi: ōr diuitie viscosiores sunt visco: ⁊ vix euellit animus occupatus ab eis ⁊ detētus. Nimia ergo dilectio terrenarū possessionū est huius perfectionis impedimentū. Qd̄ bñ patuit in hoc iuuene qui [cum audisset ꝗ ba dñi] de pfectione paupertatis volūtarie [abijt tristis] seculi tristia mortē querante impeditus a pfectione quā querebat terrenarū possessionū amore ob q̄ non poterat ad pfectionē volūtarie pauptatis ascendere. vñ causa tristitie reddit cum subditur. [Erat eēt multas habens possessiones] spinas pducētes ⁊ tribulos semētē oñicā suffocantes: ⁊ ipse nihilominus habitus a possessionibus: et diues valde diuitijs fallacibus ob quarū inordinatū amorē tristabat de persuasione abrenūciationis earū: tristabile eēt est amata abijcere. Ad tpalia eēt passibiliter afficit cuius coz in priuatione eorūdē aliqualiter cōtristat. Nam plerūq̄z cum tpalia assunt nobis putamus q̄ ea non diligamus: sed cū abesse ceperint inuenim? q̄ sumus. Hoc eēt sine amore nostro aderat qd̄ sine dolore discedit. Iste iuuenis cū audiret q̄ q̄cūq̄ haberet vēderet ⁊ daret pauperibus abijt merens qz diuitias seculi ⁊ vitā eternā habere volebat qd̄ difficile erat vt fieret: q̄ si in possessione diuitiarū absq̄ superbia elationis ⁊ absq̄ ꝓprietate voluptatis vix stare q̄s pōtific etiam difficile esset q̄ hō in cacumine verticis alicuius mōtis staret ⁊ tēpestate validi vēti quassat? nō caderet. Ut vero dicit Aug. Hic adolescens laudabilis q̄dē est: qz nō occidit nō adulteratus est. Ut superabilis aūt: qz cōtristatus est in verbis xpi vocantis eū ad perfectionez. Adolescēs quippe erat sm aīam: ⁊ ꝓpterea relinquens xpm abijt. Hec Aug. Sz tale rethe frustra iacitur aū oculos pennatorū. s. cōtēplātiū pfectoz: si qui tanto minus cōtristant q̄ desunt tpalia: ⁊ ꝓto magis appetūt eterna. Nā vt ait Grego. Cāto q̄s min? dolet q̄ desunt eterna: ⁊ ꝓto magis gaudet q̄ adsunt tpalia: ⁊ q̄ min? dolet q̄ desunt tpalia certius expectat vt assint eterna. Et iō sm Bernar dū bonū est facultates cū dispensatione pauperib? erogare: sz meli? est p instructione sequendi xpm oia ⁊ totū simul donare absolutū a sollicitudine cū xpo agere. Ut eēt dicit. Chrs. Nō sīr derinetur qui pāuca habent ⁊ qui multis abundāt: q̄si adiectio diuitiarū maiorē accendit flāmā ⁊ violētior fit cupido. Non solū aūt diuitiarū possessio: sz etiā rerū aliarū diuersitas hoīem a dei cōtēplatiane ⁊ pfecto amore impedit ⁊ auertit. vñ Aug. n. Tpaliū rerū multiformitas ab vnitate dei hoīes per carnales sensus diuerberat ⁊ mutabili varietate ei? affectū multiplicat. Quē ergo delectat libertas ab amore mutabilium liber esse appetat: ⁊ quē regnare delectat vni oīm regnatori deo subditus hereat. Et iterum. Duo sunt amores: mundi ⁊ dei. Si mundi amor habitat non est quo in trat amor dei. Cū exhauseris coz tuū ab amore terreno hauri amorē diuinuz. vñ ⁊ Grego. Cū cupiditate terrene substātie deō diligit: qz terren? amor oculum mētis sordidans excecat ne diuina claritas videat. Nec mirū. Quomode eēt diligere pōt quē nescit? Aut quomodo scit ad quem nesciendū oculū cordis clandit. vñ etiā Chrso. Fumo similes sunt humane res. Nihil eēt ita contristat aīe oculum ⁊ turbat vt vite huius curarū turba et concupiscentiaz multitudo. Hec eēt fumi huius sunt signa. vñ ⁊ Ansel. Si vis esse quietus nil seculi appetas. Semper requiem mentis habebis si a te mundi curas abieceris. Qui curis terrenis se implicatis dei amore se separat. Et vt in paucis multa intelligas: attēde pauca verba Augusti. sic dicētis. Nihil plus noui esse q̄ ista sensibilia fugienda. Cui cōcordat Diony. q̄ sic dicit. Derelinque sensus et oia sensibilia. Qui hz aures audiēdi hec pauca ꝗ ba p̄dicta audiat ⁊ corde intelligat: qz multa in eis latēt que vanis ⁊ dissolutis nō apparēt. Vñ cuidā de sermonis abundantia sollicito dictum eēt in spū. Si vis scire oia p̄ dicāda tunc separa te ab exteriorib?: purifica te a tpalibus: liberum fac te a carnalib?: ⁊ erige te ad celestia: ⁊ manifestabuntur tibi diuina. Ecce in his ꝗbus totū eēt inclusum qd̄ p̄dicatum ⁊ imago eēt tua imago dei est: depone ergo ab ea oīe qd̄ sibi accidens est: ⁊ apparebit tibi in ea qd̄ diuinū est. Ut aūt vtiliter ad tpalia ⁊ eterna perfecte te habeas scito q̄ tpalia debes aspicere sub sensu quadruplici. Primo. s. vt rāq̄ peregrinus ⁊ aduena sentias oia ⁊ vt extranea ⁊ aliena ita q̄ tua vestis sit tuo sensu extranea: ac si eēt alicuius de grecia vel india. Scōo vt in tuo vsu oēm abūdantiā timeas: vt venenū ⁊ mare submergens. Tertio vt in tuo sensu oēm inopiam egestatem sentias: ⁊ vt mensam ⁊ arā ⁊ scalam vite eterne: ⁊ vt speculum seu imaginem crucis xpi. Quarto vt diuitias ⁊ apparat? diuitum ita sentias tibi difformes q̄ in eoz memoria vel aspectu nullatenus valeas delectari vel letari: q̄ si videris te in eis cōgaudere a xpi gloriosa paupertate estima alienū fore. Huic autem connectitur in paupez ⁊ de spectoz memoria vel aspectu tāq̄ in xpi paupis expressa imagine totus leteris ⁊ eis quasi regib? cum summa alacritate et reuerētia associeris. Cōsidera etiam hic q̄ ad oia perfectionem nō sufficit quēdā opa bona: quasdā virtutes habere ⁊ sed oportet oia p posse ꝓficere. vñ Chrso. Cōpletus est dei hō ad oē opus bonū: expletus nō vt hec quidē habeat ⁊ illa ꝗo non habeat. Qui eēt talis est non est cōpletus. Que eēt vtilitas dic mihi cum orat quis miserere nō misereat autem abūde. Aut cū miseretur q̄s abunde auarus aūt violentus existens. Aut cū nō auarus aut violentus existens: ad ostērationē ꝗo sit hoīm q̄ videt. Aut cū misereat q̄dem in id qd̄ deo videt: eleuetur aūt hoc ipso ⁊ magna

f Perfectus ꝓprium.

Augustin.

Chrso.

Res hūane

Ansel.

Augustin.

Dionys.

Exteriora sequestrandā.

Tpaliacōo cōspicēda.

Opa bona facien.

sapiat. Aut cū hūilis q̃dem fuerit ⁊ ieiunijs intendens auartus aūt ⁊ negociator terre affixus ⁊ matrē oīm malorū inducens aie. Radicem eīm oīm malorū dixit paulus auaritiam. Horreamus igit hanc refugiamus hoc pctīm. Hoc ozbē terrarū instabilē fecit: hoc oīa cōfudit: a beata seruitute nos abduxit xpo. Non est eīm ait deo seruire ⁊ mamone: cōrariū eīm iniungit xps. hec Chrisō. Et nota circa p̃missa ⁊ perfectio pauperis non cōsistit in maiori defectu rerū tēporalū ſ; in maiori abstracione sollicitudinis eorū. Quanto eīm modus viuendi in paupertate minorē hz sollicitudinē: tāto pauptas est perfectior nō aut ēcōtro paupertas fuerit maior: nō eīm pauptas ꝑm se bona est: ſ; inquātū liberat ab illis q̃bus hō impeditur quo minus spiritualibus intendat.

Paupertatis pfectio.

¶ Oratio.

Omine iesu xpe da mihi misero ⁊ fragili qui tua mandata hactenus negligēter: male seruaui saltē ammodoea obseruare vt cū obseruatorib⁹ eorū dē merear ad vitā ingredi. Da etiā mihi clementissime oñe vt ad perfectionē rēdendo oīa tpalia ꝓpter te affectu cōtemnā ⁊ effectu relinquā relictisq̃ oibus te sequar: te imitando: et p tua vestigia gradiendo: vt te rectore te duce ad the saur desiderabilē ⁊ indeficientē valeant letus puenire: ⁊ de tua visione semp gaudere. Amen.

¶ De duodecim consilijs euangelicis. Ca. xij.

Et qr dictū est de preceptis que sunt necessaria ad salutē: videamus ⁊ de cōsilijs q̃ requirunt ad pfectionem. Ut ⁊ p̃ceptis ⁊ phibitionib⁹ tenemur: ſ; cōsilijs ⁊ permissionib⁹ nō tenemur. Nā cōsilius pertinet ad pfectos p̃ceptū aūt ad pficiēdos: ſ; pmissio ptinet ad impfectos: prohibitio vero ad peuersos. Ad obseruātiā quidem preceptorū vtilis est obseruātia cōsiliorū. Aliqñ eīm fortitudo terre in ingressu illius cōsistit ⁊ ideo passus ille bona custodia indiget: qr obtentu ingressu faciliter residuū hostes obtinent. Sic ē in terra aie: qr tota fortitudo eius cōsistit in ingressu ſ; in occasionibus peccatorum ⁊ propt hoc necessaria est bona custodia eirca ipsum. Propter custodiaz aūt istius ingressus dantur cōsilia que cōtinent ⁊ custodiunt mandata: ⁊ retrahunt hoīem ab incautis respectibus ⁊ discursibus ⁊ alijs periculis. Sunt aūt duodeciz cōsilia euangelica que xps adiecit ad preceptā. Primū est paupertatis que consistit in abdicatione ꝓprietatis. vñ est illud. Si vis perfectus esse vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ veni sequere me. Et illud. Qui non renunciauerit oibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Scōs est obedētie. vnde est illud. Si q̃s vult post me venire abneget semetipm. Et illud. Super cathedrā moysi sederunt scribe ⁊ pharisei: quecunque dicunt facite. Tertium est castitatis. vñ est illud. Sunt eunuchi q̃ seipos castrauerunt ꝓpter regnum celorum. et illud. Audistis qr dictū est antiq̃s: nō mechaberis: ego autem dico vobis qui viderit mulierē ad cōcupiscendum eā iā mechatus est in corde suo. vbi ostenditur q̃ nō solum dānabilis est cōsensus ad delectādum in corde. Hec tria cōsilia p̃dicta sunt specialia oīs pfectē religiōis ⁊ substātialia: qr suos obseruatores elōgant a malo nō solum q̃tū ad culpā sed etiā q̃tū ad cām. Omne nāq̃ malū oritur ex triplici radice: ſ; ex cōcupiscētia carnis: ⁊ concupiscentia oculorū: ⁊ superbia vite. Predicta vero tria cōsilia nos elongāt pfecte ab hac triplici radice ſ; paupertas a cōcupiscentia oculorū: castitas a cōcupiscentia carnis: ⁊ obediētia a superbia vite. Quartū ſ; iliū est charitatis. vñ est illud. Diligite inimicos vros. Istud q̃tū ad dilectionē affectus est preceptū: sed q̃tū ad dilectionem effectus est consiliū: qr inimico velle, gratiā ⁊ gloriā est necessitatis: sed impendere opa beneficentie ⁊ ostendere illi signa beniuolentie est consiliū ⁊ perfectionis. Bane negare signa familiaritatis qñ veniam petit vel ad familiaritatē nō simulatorie se ingerit: vel quādo necessitas exposcit vindicta est: quia tūc inter amicos est cōpurand⁹: ⁊ sed q̃ aliq̃s vltro se ad familiaritatem eius ingerat: hoc est perfectionis. Quintum ꝑ iliū est mānsuetudinis. vnde Si quis te percusserit in maxillā vnā prebe ei ⁊ aliā. i. parat⁹ sis ⁊ aliā. pcussionē sustinere patienter. et istud est cōsiliū patientie respectu lesionis corporis. Et illud. Qui tecum vult iudicio contendere et tunicā tollere relinque ei ⁊ pallium: ⁊ istud est respectu ablationis rerum. Cum cōtentione ⁊ fraude nulli licet sua repetere: cū charitate licet imperfectis perfectis aūt nō: qr nō repetere est infirmis cōsiliū pfectis ꝓo preceptū. Illis aūt qui renūciauerunt ꝓprietati licet repetere sua: sed vt cōgregationis. Sextum est mie ⁊ erogationis vñ est illud. Omni petenti te tribue, nō ꝓpter se: sed ꝓpter bonū cōe. Et illud. Si vis perfectus esse vende oīa que habes et da pauperibus. Dare superfluū in extrema necessitate: est necessitatis et debiti: sed dare quibus egemus est cōsiliū. Septimum est de simplicitate ꝓboꝝ. vñ est illud. Sit sermo vester est est: nō nō. i. sic affirmatio vt negatio est in ore: sit etiā in corde. Et illud. Audistis qr dictū est antiq̃s: nō piurabis: ergo autē dico non iurare oīno. Iurare q̃tū ad infirmitatē pertinet pmissiōis ē: nō iurare aūt q̃tū ad pfectionē ptinet ꝓ iliū est. Octauū est de vitāda occasiōe peccādi. vñ est illō. Si oculus tu⁹ scādalizat te. erue eū ⁊ pijce abs te. Ubi ꝑm Aug. Nullum mēbrū ad literā p̃cipit eruti: sed occasio peccandi: qr nō solū pcā: sed ⁊ occasiones peccādi sūt fugiēde. Nonū est de rectitudine intētiōis ⁊ simplicitate opis vel finis. vñ est illud. Attendite ne iustitiā vr̃am faciatis coram hoībus vt videamini ab eis. Et illud. Sic luceat lux vr̃a coram hoīb⁹ vt videant opa vr̃a bona ⁊ glorificent patrē vr̃m q̃ in celis est. Decimū est de ꝓformitate opis ⁊ doctrine. vñ est illud. Qui fecerit ⁊ sic docuerit: hic magn⁹ vocabit in regno celorum. Et illō. Alligāt hoīb⁹ onera grauia: digito aūt suo nolūt ea mouere: dicūt eīm ⁊ nō faciūt. In pdicatione aliq̃ asserit cēsio gñaliter de his que pertinēt ad statū salutis: aliq̃ deo asserit cēsio ꝑm statū pfectiōis: vrpote religionis primo mō tenet facere q̃ dicit pdicator cum asserat oēs ad hoc teneri, scdo mō nō tenet nisi ipse pfectionē illā vouerit. Ex istens aūt in pctō notorio peccat qñ pdicat qr scādalizat. Existens aūt in pctō occulto si pdicat ⁊ nō studet ex suo dicto cōpugi adhuc videt peccare: qr videt cōtēnere. Undecimū est de vitāda sollicitudine. vñ est illō. Nolite sollicito esse. Et illud. Nolite cogitare de crastino. Ubi sciendū q̃ quadruplex est sollicitudo. Prima est laudabilis ⁊ est prouidentie spiualis quo ad aiam q̃o quis deo placeat oēm sollicitudinē suā p̃iciens in eū. Scda: est etiā laudabilis ⁊ est p̃uidentie tpalis ex fraterna charitate qualis cōpetit p̃latis ⁊ religiosis officiatis q̃ p̃sunt i sollicitudine. Tertia est tolerabilis: ⁊ est cure tpalis quo ad corpus. Quarta est vituperabilis: ⁊ est supflue thesaurizatiōis quo ad auaritiā. Prima consulitur cōsilio isto. scda p̃cipit: tertia pmittit: qrta phibet. Duodecimū consiliū est de fraterna correptione. vñ est illud. Si peccauerit in te frater tuus corripe eū ⁊c. Corripere fratrē q̃ndoq̃ est cōsiliū. vt qñ aliquis corripit fratrē de venialibus ⁊ illū cū quo nihil hz facere nisi cōem charitatē: q̃ndo est p̃ceptū vt qñ corripit de mortali: ⁊ isto scdo mō ptinet ad oēs ⁊ obligat semp sed non ad semp: ꝓ loco ⁊ tpe ſ; qñ vacat ⁊ licet ⁊ credit q̃ vtilis sit correptio. Et ad hoc p̃ceptū maxime tenent ꝓlati quo ad eos quorū curā gerunt. Oīa ꝑmissa dñi p̃cepta ⁊ cōsilia facilia sunt volenti: ⁊ dei timorē pre oculis habenti. vñ Chrī. Sit tibi timor dei oīm necessitate violentior. Si eīm velis occasiones semp obijcere nihil de his q̃ sunt imperata custodies. ⁊ ita prorsus oīa que sunt preceptā calcabis. Qr si legē volueris custodire xpi: necessitatē quidē nulla q̃ te ab obseruatione eius impediat aliq̃ patieris. Noli igit o homo i otiū reclinare: nec dissoluas bona animi voluntatē: nō eīm q̃ imperant onerosa sunt. Tantummodo velle sufficit ⁊ totum quod iubetur implerum est. Quia si mihi consuetudinem tuam opponis vt legem per hanc ipsam te admoneo quam sit facilis ista correctio. Si eīm in aliam consuetudinem ex alia te conuerteris hoc q̃ tibi difficile videtur efficieris. Quia sicut ad vitiādum consuetudo est violenta: ita fit potens ad corrigendum. Et iterum. Si in vsum semel bone philosophie transeas etiā si postea aliq̃s tibi torpor obrepat: non tñ facile poteris horum quippiam que p̃cepta sunt transgredi bona ſ; consuetudine firmitatem iam imitante natura. Quarum eīm facile est dormire: comedere: bibere: respirare tam nobis facilia erunt bona consuetudinem etiam opera virtutis. hec Chrisō: vnde ⁊ Tulli⁹ Optima forma videnda eligenda est quā iocundam reddit consuetudo. Tantum etiam delectaris ⁊ cōplaceat tibi in p̃ceptis ⁊ cōsiliis dñi: vt si non sine grauamine vel difficultate videant fieri: coneris tñ ob honorem ipsius legislatoris seruare ⁊ implere q̃tum ipse vires dabit: qr ⁊ si ꝓpter ipm pati non elegeris nihilominus aliter patieris, vt eīm dicit Augn. In hoc mundo non timere: non dolere: non periclitari impossibile est sed plurimum interest qua causa: qua expectatione: quo termino quisq̃ patiat. vñ Chrisō. Si non ꝓpter xpm elegerimus aliquid pati, dolorum necesse est eos omnino ⁊ aliter sustinere. Neq̃ eīm si ꝓpter xpm nō mortuus fueris immortalis eris: neq̃ si ꝓpter xpm non proieceris pecunias ferens eas abibis. Hec expetit a te que ⁊ non expetente eo dabis. Hec re vult facere tua voluntate que est ex necessitate te oportet facere. Expetit aūt solum ꝓpter eum fieri: qr cōtinget ⁊ hec transire a necessitate q̃ ꝑm natura fit. Ergo nō iniuste auertit ⁊ punit deus cū oīb⁹ seipm nobis prebeat nos aūt resistimus. Ego inquit pater: ego ⁊ amicus ⁊ frater ⁊ soror ⁊ mater

⁊ oē quodcūq̃ volueris ego sum: solū familiariter te habeas ad me: qr oīno necesse ē te patiteligе pati ꝓpter me. Ego inops ꝓpter te ⁊ peregrinus ꝓpter te: in cruce ꝓpter te: in sepulchro ꝓpter te: supius ꝓpter te interpello patrē inferius: ꝓpter te legat⁹, veni a pre: oīa mihi tu es ⁊ frater ⁊ coheres ⁊ amic⁹ ⁊ mēbrū. Quid plⁿ vis? Quid eum qui te diligit auertis? Quid huic mundo laboras? Quid vase hauris perforato? hoc eīm est in pūti vita laborare. Quid flām manū incidis? Quid aerē ipugnas? Quid inaniter curris? Uanitas eīm vanitatū ⁊ oīa sunt vanitas. Ita humiliemus nosmetipos ⁊ potiores efficiamur: vt qui digne hic vixim⁹ futuris fruamur bonis. hec Chrī. Predicta aūt duodecim cōsilia duodecim lapidibus p̃ciosis pñt adaptari. Primū eīm consiliū q̃ est paupertatis significatur p lapidē saphirū. Saphirus eīm flaui coloris est sicut celū serenatū: sic pauperes colorē celestē hñt ꝓ quāto a terrenis totaliter elōgati solis celestibus intendunt. Itē saphir⁹ ōz ardorem interiorē refrigerare ⁊ oculos purgare: sic sancta paupertas ardorē cupiditatis rerū tpalium qua cōiter hoīes mundani estuant: ita in animo istorum pauperum refrigerat, vt omnia terrena bona arbitrentur vt stercora. Et ideo facit eos habere oculos mundos ⁊ limpidos ad cōtemplandum celestia: quia non sunt terrenorum puluere obfuscati. Itē saphirus fugat sqnantiam ⁊ morbum qui dicitur noli me tangere ⁊ vniuersaliter valet ad apostemata calida. Sic paupertas spiritus tumores ⁊ infectiones vitiorum non cōpatitur: sed ea fugat ⁊ sedat. Secundum consilium quod est in obedientia significatur per lapidem topaziū. Topazius in colore est auro similis: sic obedientia. Color eīm auri nobilissimus est sine quo nulla pictura est perfecta. Et certe sine qua obedientia nulla perfecta virtus est quia ꝑm Aug. sine obedientia omnia vacuata ⁊ cum obedientia oīa plena charitate reperiuntur. Itē topazius bulliētes aquas cōpescit sic obedientia aquas humane fluxibilitatis cōpescit: nam ex naturali fomite in nobis incentiua vitiorum ebulliunt q̃b⁹ obedientia frenū imponit. Item topazius iram restrigit ⁊ certe obedientia iram ⁊ oēm passionem animi mitigat qr q̃cunq̃ passio vel tentatio in aio irrepserit supueniente maiorū obedientia restringit q̃ in hoīe obediente. Tertiū consiliū quod est castitas significatur p lapidē smaragdū. Smaragdus eīm est a tota specie amator castitatis: ⁊ nullo modo sustinet coitū nisi rūpatur. Uñ ⁊ gestantem se ad castitatem inclinat. Est aūt viridis pre oibus rebus virentibus: cuius etiā fulgore vicinus aer virere cernit: nec eius viror sole vel luna vel umbra obfuscatur. Sic castitas inter alias ꝓtutes viret. Uñ ⁊ virgo dicta est a virore ⁊ ipsa castitas est viror ⁊ oīm virtutū: ita vt etiam proxima exemplariter ⁊ virtualiter virere faciat: nec obfuscatur sole. i. estu cuiuslibet tentationis ⁊ nec obfuscatur luna mundane gloriationis: nec umbra carnalis delectatiōis. Item smaragdus motus lasciuos compescit: visum refocillat: gratā hominem in verbis reddit ⁊ ꝓ hec tria ad literā efficit castitas vt ptz. Itē smaragdus tempestates auertit ⁊ caducū morbū curare ōz: sic castitas tempestatē carnalis impugnationis reprimit ⁊ morbū eius vñ hō quasi caducus ⁊ amēs efficitur cōpescit. Quartū consiliū q̃ est charis

A Cōsilia ad pfectos p tinent.

Cōsilia xij. Primum. Mat. 19. Lu. 14. Scōm. Luc. 9. Mat. 23. Tertium. Mat. 19. Mat. 5.

Quartum. Luc. 6.

Quintum. Mat. 5.

Ibidem.

Sextum. Luc. 6. Mat. 5.

Septimum. Mat. 5.

Ibidem.

Octauum. Mat. 5. Augustinus. Hyeronimus.

Nonum. Mat. 6. Mat. 5.

Decimum. Mat. 6. Mat. 7.

Undecimum. Mat. 6.

B

C

D Duodecimum. Mat. 18. Corripere fratrem. Consilium facilitas. Chrisostomus.

E Consuetudo bona.

Topazius.

Augusti.

Smaragdus.

tas prout extenditur ad dilectionē inimicoꝝ sig
natur per carbunculū. Carbūculus enim se hz ad
alios lapides ⁊ sicut aurum ad cetera metalla ⁊
dicit aliorū lapidū virtutē habere: sic charitas ex
cellit oēs virtutes ⁊ pplectitur in se virtutes vni
uersas. Carbunculus etiā est calore igneꝰ sicut
carbo viuꝰ nocte magis lucet q̄ die ⁊ circa se no
ctem q̄si in diem mutat: sic charitas ignis est ⁊
magis lucet in nocte aduersitatis q̄ in die ꝓspe
ritatis: immo etiā noctē aduersitatis ⁊ tribula
tionis vertit in diē consolationis. Itē carbūcu
lus fugat venenū aereū ⁊ vaporosum sic chari
tas sua benignitate oēm maliciā infectiuā vicit
Quintū ꝓsilium q̄ est mansuetudo signat p ame
tistū. Ametistꝰ enim est coloris violacei: ⁊ hz vir
tutem refregerandi ⁊ leniēdi. vū opatur ⁊ ebrie
tatē: sic mānsuetudo refrigerat calorē iracūdiē
lenit appetitū vidicte. vū ⁊ ebrietatē mēris qua
liq̄ raperiunt extra moderamē rationis ex cra
pula aī sedat ⁊ hoiem tranquillū reddit. Item
ametistus reprimit malas cogitationes ⁊ ofert
in scibilibus intellectū: sic ⁊ mansuetudo. q̄ vt
dicit Ambro. Mānsuetus hō cordis est medicꝰ. ⁊
ps. Docebit mites vias suas. Sextū ꝓsilium q̄ ē
mia ⁊ signat p onichinū. Onichinus colore ma
gneris est ad similitudinē vnguis hymani: per
vngues aūt in scriptura vltimate operationes
designantur: ⁊ certe cōsiliū mie extendit se etiā
vsq̄ ad vltimum possibilitatis nostri: immo ꝓfe
cta mia non hz vltimū ⁊ nunq̄ implet: q̄ si mise
rearis q̄tū potes: plus tū velle debes. Item oni
chinus appositus oculo infirmo sponte sua qua
si res sensata intrat fine lesione ⁊ circuit oculū
⁊ penetrat interius oēs partes quousq̄ eos cō
trarios humores prorsus excusserit: sic mia na
turaliter ex se ipsa oculū cordis subintrat: ⁊ cū
piū cor intrauerit emūdat ipsum ab humoribꝰ
vitiosis. Unde dñs. Date inquit elemosynam ⁊
ecce omnia munda sunt vobis. Onichinus etiā
valet ꝗ scabiem ⁊ dealbat faciem: sic mia scabiē
peccatorum absterget ⁊ faciē aie dealbat quia
sicut aqua extinguit ignem ita elemosyna extin
guit peccatum. Et vt dicit Chri. Elemosyna il
lustrat aīam ⁊ eam bonam efficit ⁊ decorem. Se
primū consiliū q̄ est simplicitas verboꝝ signi
ficatur p iaspidem. Jaspis enim bonus est viridis
transiucens ⁊ rubeus habens venas: sic sermo
noster dz esse viridis vt semp aliquid boni ger
minet q̄ est ꝗ vaniloquos: debet esse transpa
rens vt in verbis appareat intentio cordis q̄ ē
contra dolosos ⁊ mendaces: dz etiam habere ve
nas rubeas charitatis ad proximum: ad quem
⁊ de quo est sermo q̄ est ꝗ susurratores: detra
ctores: ꝓuiciatores ⁊ calumniatores. Itē iaspis
fugat febrem ⁊ idropisim ⁊ stringit fluxū sangui
nis: sic simplicitas verboꝝ fugat febrē iracundie:
q̄: responsio mollis frangit iram: curat idro
pisim auaricie. nā apud mercatores ⁊ alios tem
poralibus lucris inhiantes verborum simplici
tas reputatur fatuitas: stringit etiā fluxū san
guinis carnalis: videlicet cōcupiscentie que ex
simulatis colloquijs sepe excitatur. Octauum
ꝓsilium q̄ est vitatio occasionis peccati signifi
catur p crisolitum. Crisolitus enim micat ad solē
quasi stella aurea: ⁊ ponitur in igne resilit ab
igne: sic cautela occasionis peccandi micat in aīa
quasi stella aurea dirigens hominem in factis
suis instar stelle maris. vt sine offensione pcti
pertingat ad portū ⁊ p hanc cautelā mor vt hō
aduertit se esse in periculo: resilit fugiendo a ta
li opportunitate quasi ab igne. Itē crisolitus re
pellit stultitiā ⁊ ofert sapientiā: sic vitare occa
siones peccandi est magne sapientie sicut ē ꝓio
querere opportunitates peccādi magne stultitie
est. Nonum consiliū q̄ est rectitudo intentiōis
ac simplicitas finis signat p berillum. Berillus
enim est caloris pallidi ⁊ trāsparētis: ⁊ illi optimi
sunt q̄ maculas interiꝰ nō hābent: sic bona opa nra
debēt eē pallida. ⁊ spūalia ⁊ trāsparentia: vt vi
deant ab hoibꝰ p bono exēplo ⁊ dei glia. ⁊ hoc
tunc solū est laudabile q̄ intentio ē pura intus
in cordeuta q̄ nō sint macule intentiōis sinistre
Itē berillus si sit rotundus ⁊ opponit soli ignē
accēdit ī carbone mortuo: sic bonū opꝰ si sit bū
rotundatū. i. ex oī parte debitis circūstātijs coe
q̄tū ⁊ nō obliq̄tū vt obiectū a fine debito: ⁊ sic di
recte opponat solitū vt tota intētio dirigat ad
lumē: tūc accēdit carbones mortuos. i. opa nra
priꝰ p pctā mortificata reuiuiscere facit: vel etiā
q̄ ei⁹ ardor accēdit proximos mortuos p pctis
q̄ eius exēplo accēdunt ad pniam. Itē berillus
valet ꝓ quinantiā ⁊ glādes: sic rectitudo inten
tionis valet ꝗ tumefactiones hypocrisis ⁊ vane
glīationis. Itē berillꝰ valet ꝗ pericula hostiū ⁊
reddit hoiem inuictum sic: q̄: hostes nri demo
nes nituntꝰ bona opa nra vitiare per inanē glo
riā ⁊ superbiā spūalē q̄ ꝑm Augn. bonis opib⁹
insidiant vt pereant. Cōtra hoc berillꝰ recte itē
tionis reddit hoiem inuictū. Itē berillꝰ amorē
inter cōiuges reconciliat ⁊ certa bona opa nra
recta intentione simpliciter in deū directa recō
ciliat aīam cū deo sponso suo. Decimū consiliū
q̄ est conformitas operū ad doctrinā signatur
per ligurium. Liguri⁹ est lapis qm fit ex vrina lin
cis: mam vt plini⁹ dicit vrina huius aialis in la
pidem durescit. Linci cōparat doctor vel predi
cator propter acumē visus intellectꝰ: cui⁹ doctri
na prius dz ēe ī seipso digesta p opationem sibi
incorporata: ⁊ tūc quasi ex abūdātia vite sue stil
lare in pretiosum liquorē doctrine ad pfectum
alioꝝ: sed ipse dz prius id q̄ puri⁹ est sibi incor
porasse: sicut postq̄ id q̄ puri⁹ est in vrina con
uersum est ī substantiā alitis: ⁊ tūc liquor vina
lis egreditur. vt sicut malum signū ē in natura
q̄si liquor vinalis indigestus ⁊ crudus emittit
sic malū iudiciū est in moribus q̄si id q̄ docē
prius ope nō implet. Itē ligurius ofert cōstipa
tis ⁊ ventrē soluit: sic cum aliq̄ pleni malis hio
ribus pctoꝝ p confessionē eos egerere nequeūt
sepe tales ex ꝓdicatione exēplaris viri cui⁹ vi
ta plus ꝓdicat q̄ doctrina remedium ꝓsequūt
Undecimū consiliū q̄ est vitatio sollicitudinis
signatur p lapidē achatē. Achates est nigri colo
ris cū albis venis intermixtus. In nigro colore
designatur humilitas ⁊ despectus mundi que
sunt in istis qui a sollicitudine ꝓpalium sunt ab
stracti. Nam ipsi mundū despiciunt ⁊ a mūdo de
specti sunt. Sed in hac vita non pōt esse omno
da abstractio ab omni sollicitudine: sed propter
necessitates corporis parua sollicitudo ꝓmittit
etiā perfectis: ⁊ hoc significatur p venas albas
intermixtas. Item achates venena fugat: si sim
sedat: visum fouet: si vitatio sollicitudinis ve
nena mūdani cōtaq̄ fugat. nā omnia ista mun
dana venenosa sunt ⁊ vix absq̄ contagio anime
tractari pōt. Item sollicitudo temporaliū fit im
puocat: quia multū attrahit ⁊ auarus non sa
tiatur sicut q̄ nunq̄ dicit sufficit. Sed ab istis
scilicet

veneno et siti vitatio sollicitudinis per opposi
tum preseruat. Que etiā fouet visum intellectua
lem: q̄ ꝗto minus disgregat ad tpalia: tāto for
tificat ad spūalia. Duodecimū cōsiliū q̄ ē fra
terna correctio significat per sardiū. Sardius
est coloris rubei: sed atri sicut terra rubea. Sic
fraterna correctio debet esse rubea ex charita
te qua fieri debet: ⁊ q̄ charitas ista semp̄ cū
dolore et cōpassiōe ꝓpter delictū fratris: iō ru
bor ille est turbulētus. Item sardiꝰ restringit
fluxum sanguinis sic correct o fraterna restrin
git fluxibilitatē peccandi p quātō ⁊ hmōi cor
rectiōe multi restringunt a peccando. Itē sar
dius accēdit aīm ad gaudiū ⁊ accuit ingenium:
sic correctio fraterna ⁊ fratres bonū exposit: facto
facit gaudētē: accuit etiā ingeniu: q̄: ꝑm aplm
oia q̄ arguunt a luminemanifestantur.

¶ Oratio.

Domine Jesu xpe rex meꝰ: ⁊ deꝰ meus: q̄
me creasti ⁊ redemisti ⁊ insuper ad
me regēdū nō solū ꝓcepta dedisti: sed
et cōsilia addidisti: regnū q̄so in me cō
stitue ⁊ me rege. Illa bonitas ⁊ charitas tua q̄
te coegit ad creādū et redimendū ipsa cogat ad
regendū. Quid enim pdesset q̄ ꝓposuit ⁊ refecit
bonitas et charitas tua si non me regat dextera
tua? Rege ergo me oñci et regna ī me vt te recto
rete duce valeā nō solū q̄ ꝓcipis: ⁊ ea q̄ ꝓsulis
letus adimplere. Amē.

¶ De difficultate et impossibilitate intrā
di diuitē in regnū celorū. Et de premio re
linquētiū oia et sequētiū xpm. Capitu. xiij.

Ydens autem Jesus iu
uenē tristē factū ex pauper
tatis ꝓsuasione ⁊ abysse oc
casione hui⁹ hstis diuitias
ingredīt sermonē de auaro
sub dinitis noīe ⁊ vt discipu
los ꝗ firmet in assumpta per
fectione: nec eis graue fit q̄
relictis omnibus secuti sunt xpm: ostidit quō di
uitie faciunt difficultatē ad pfectionē et regnū
cōsequēdū dicēs. [Amē dico vobis q̄: diues dif
ficile intrabit in regnū celoꝝ] q̄ō. ⁊ est pauperū:
nō dicit impossibile: sed difficile: q̄: difficile est
diuitias possidere et nō teneri nimis earū amo
re: q̄: vt dicit aug. Bona terrena diligunt arctꝰ
adepta q̄ cōcupiras: aliud est enim nolle incorpora
re, que desunt: aliud iā incorporata diuellere: il
la enim velut extranea iā repudiāt: ista velut mē
bra ꝓscindunt. Et vt dicit chrys. Appositio diui
tiarum maiorē apponit flāmā ⁊ vehemētior fit
cupido. Ubi ergo difficile ponit nō impossibili
tas ꝓtēdit sed raritas demonstrat. Difficile enim
diuitie habite cōtēnunt ⁊ vix aliquis res seculi
sine seculi vitijs assequit. Hec enim sunt spine et
tribuli qui suffocauerūt semē dei. Quare tutū
est nec habere: nec amare diuitias: q̄: vt ait Be
da. Qui hic multiplicādis diuitijs mcubunt al
terius vite gaudia querere cōtēnunt. vnde Hie.
Superflua est cura de rebus corruptibilibus
que cū angustia prodeunt adepte paruo tēpore
subsistūt: subsistētes sollicitudinē ingerunt re
cedentes dolorem faciunt: et q̄ peius est ingres
sum regni frequēter impedunt. Deinde quasi i
possibile hoc ostendit et q̄ō diuitie faciunt im
possibilitatē ad consequēdum perfectionē ⁊ re
gnum celorum dicēs. [Facilius est camelū p er
foramē acus trāsire q̄ diuitē] sc̄z inordinate di
uitias amātem [intrare in regnum celoꝝ]. i. por
tam angustā ⁊ arctā. Verbū terribile diuitibus
quorum nulla bona sunt in celo: sicut pauperū
nulla bona sunt in mundo. vnde Amb. Nā iō nu
di accedimus ad lauacrū vt nudi ad celi ianuā
properemus. Quia autem incongruum ⁊ absur
dum est vt quem nudum mater genuit: nudū su
scepit ecclia: diues intrare velit in celū. Hec am
br. Ubi attende q̄ q̄ quis vult habere diuitias
et non quidē in eis cōfidendo vel finē ⁊ spem cō
stituendo: sed tamē vtendo eis afficitur: ⁊ cum
amore citra deū eas possidet: ita q̄ a pfecto amo
re dei et libera sēquela xpi aliqualiter impedit
sic difficile regnum celoꝝ ingreditur. Sed quā
do q̄s considit in diuitijs: et in ipis finē ⁊ ipē con
stituit: vt inde superbiat et lasciuiat retinēs eas
cupide et inordinate cum amore supra deū: nec
ad egenos manus extendens: sic impossibile est
eum intrare in regnum celoꝝ. Unde quod dixit
difficile respectu diuitis primo modo dicit ipos
sibile respectu diuitis secundo modo. Quomo
do ergo plurimi diuites regnum dei intrauerūt
nisi quia deo inspirante pro nihilo diuitias ha
buerunt. Nunquid dauid in diuitijs confidebat
qui de seipso canens ait. Ego vero egenus sum:
et pauper. Alios quoq̄ hortatur dicens. Diuitie
si affluant nolite cor apponere. vnde August. Di
uitē ergo hic appellat cupidū rerum tpaliū ⁊ de
talibus superbientē: his diuitibus cōtrarij sūt
sunt pauperes spū quoꝝ est regnum celoꝝ. Hec
Augusti. Aliud est diuitias habere: aliō amare
Multi habent ⁊ nō amant: multi non habent ⁊
amant. Item alij habēt ⁊ amant: alij nec habere
nec amare se gaudent qui vltimi tutiores sunt:
et cum apl̄o dicere possunt. Mihi mundus cru
cifixus est et ego mundo. Ut quidā pbs ait. Nz
inter diuitias esse pauperes nec maior est ille q̄
sic vtitur fictilib⁹ sicut argento: nec minor ille q̄
sic argento sicut fictilib⁹ vtit: vel facilī⁹ hic mi
nus significat positiuo sui cōtrarij. i. minus dif
ficile est. Potest enim deus facere vt transeat ca
mellus p foramē acus nullo obstante: auarū ve
ro qui hic noie diuitis intelligit ponere ī gl'iam
⁊ si pōt de potentia nō tū de iustitia q̄ reclamat
Oportet enim auarum amorem opū dimittere si
vult ad vitā intrare. Vel camelus non pōt intra
re per foramen acus: nisi diuidat p mlta pres
minutas q̄ est facilius q̄ diuitē in diuitijs cōfi
dentē et per amorē eis inherētē intrare ī regnū
celoꝝ: q̄: illud est aliquo mō possibile: istud im
possibile. Vel vt ꝛ quedā porta erat in hierusa
lem q̄ dicebat acus p cuius foramen nō nisi de
posito onere: ⁊ flexis genibus poterat intrare ca
melus: sic et nec diues p viā arctā pōt ītrare re
gnum celorum: nisi depositis diuitijs: vel p abie
ctionem eas relinquēdo: vel saltē p subiectionē
eas non amando. Vel per camelum cuius vni
cum et singulare officiū est onera portare: hi in
telligunt qui peccatoꝝ ponderē grauant. [Fa
cili⁹ ē ergo camelū]. i. aliquē valde pctōrē trāsi
re p foramē acꝰ [. i. p arctā ⁊ angustā viā q̄ ducit
ad vitā [q̄ diuitē] cupidū [ītrare ī regnū celoꝝ [
q̄: ille facilius a peccatis q̄ iste a diuitiarū spe
separari potest. Qz aūt noie diuitiaꝝ auarū si
gnificet hinc patet: q̄: [discipuli] inopes et
pauperes [hec audientes] ⁊ iam hoibus ꝓpatiē
tes: affectuq̄ charitatis salutem illoꝝ zelantes
querunt admirando [dicentes. Quis ergo pote

Difficile ē saluari diuitem.

Ambros.

Diuitias habere.

Augustin.

Diues q̄s

Camelum per foramē acꝰ trāsire.

Acus.

Sardius.

Berillus.

Epp. 5.

Augustin.

Zigurius.

Achates.

Beda.

Hier. epp.

Diuitiarum amor.

Augustin.

Chrysosto.

rit salu⁹ eẽ]cũ pene oẽs cupiãt diuites fieri. Intellexerunt enim fm Augu. omẽs qui diuitias cupiunt vel amant etiã si nõ habeãt: vel adipisci nequeãt in diuitis numero deputari: et sic multi sunt diuites ⁊ pauci pauperes. Plures enim rebus sunt pauperes q̃ diuites: ⁊ ita plures saluari possent si de possessoribus opum dixisset. Hoc autẽ dicebãt: q; pauci sunt qui diuitias nõ diligant: vel nõ appetãt. [Iesus aũt aspiciẽs] illos oculo modesto et mãsuero clemẽtia sua seueritatẽ sententie temperat: et timidã eo⁹ mentẽ mitigat: et eos cõsolat⁹ ait. Apud homines quorum. s. est p se cadere: non per se refurgere [hoc ĩ possibile est] vt p se a suis cupiditatibus cõuertantur ⁊ saluentur quia non possunt ad hoc attingere ex virtute propria sed solum ex gratia diuina [apud deum autem omnia sunt possibilia] qui per gratiam potest affectum diuitijs separare: et hominem a cupiditate terrenorum ad charitatem celestium conuertere. Unde nõ est hoc sic intelligendum q̃ diues cum sua cupiditate ⁊ superbia in regnum dei ĩt intraturus: sed possibile est deo vt a cupiditate ⁊ superbia ad charitatẽ ⁊ humiliratem cõuertat ⁊ sic intret. Compositam deus non facit diuisam. vbi Chry. Nec; etiã hoc iõ ỏr vt resupinus iaceas: et sic ab impossibilibus abstineas: sed vt magnitudinẽ iustitie considerans insidias deũ rogãs fugiamus ergo pessimã auaritiam q̃ nos terre affigit: nosq̃ intrare in regnũ celorũ ⁊ saluari nõ pmittit. vñ chry. Quid igit̃ tota mẽte audidi diuitijs ĩhiamus: q̃ siquidem nos iste in celũ euehere nõ pũt Rege celorum inclamãte nobis atq; dicente: q; difficile sit nos cum diuitijs diuine illius inhabitationis intrare vestibulum si non impendimus omia. Et quanam hoc inquis rõne possibile est. Si sc; alium id est celestis regni amorem intra ruũ pectus incluseris. Qui enim cupiscit illius regni gloriam facile irridebit auaritiam. qui semel xpi seruus effectus est: non erit mamõe famulus cuius certe e regiõe fit oẽs: itaq; soluamus aliquando hos pessimos arctissimosq; modos. Si enim insensibiles materias nõ vincimus: quemadmodũ incorporeas possumus superare futures? Necigitur intelligẽtes fugiam⁹ morbũ hunc omo letales ⁊ venenatissimos auaritie morbus curemus. hec chry. Et q; dõs dixit audiuit quia oia regna relinqueret si xpect⁹ esse vellet: petrus pro se ⁊ alijs aplis respõdens ait. [Ecce nos relinquimus oia] Et q; non sufficit tantũ relinquere iõgit q̃ perfectum est [⁊ secuti sum⁹ te] sed ei xpo ẽ fidei dilectiõe deuotiõe ipo imitari. Ille igit diues neq; oia dimittere neq; sequi te voluit: cui etiam quid respõderis audiuimus. De nobis autẽ quid dicis qui et omia relinquimus ⁊ oibus oĩno postpositis te secuti sumus. Igitur fecimus quid iussisti illi [Quid igitur erit nobis] Et quid dabis premij? Adolescenti sua portio maneat mundus: scire cupio q̃ sit nostra portio deus. Illa ei oia reliqrat petr⁹ de quibus dictum est: vanitas vanitatũ: omia vanitas: illa autẽ omia retinuerat de quibus dictum est: deus est oia in oibus. Licet petrus nõ omia imo valde pauca habuerit tũ omia reliqt: q; nihil sibi retinuit ⁊ voluptatem habendi quecapax oim volitoꝝ est diuisit. Nemo enim omia habere põt. Velle aũt põt: q; voluntas etiã impossibilium est. Licet ergo esset pauper in actu tũ habebat multa in potentia: et q; p pauperta-

Augustinus

Chrysosto.

L Auaritie fugã suader.

D Omia relinquere.

tem voluntariam nõ solũ relinquunt possessiones actu sed ⁊ possibilitas acquirendi et possidendi alia et ista possibilitas aliquo mõ se extẽdit ad omnia: iõ cõuenienter petrus dixit q̃ oia reliqt q; omnẽ cupiditatẽ dimisit. Nõ aũt ad iactãtiã sed veridice ⁊ ad nostram instructionem loquit⁹ petrus vt det fiduciã pauperib⁹ ne solos diuites qui diuitias possunt relinquere estiment ad perfectionis gratiã peruenire. Possunt nẽpe pueri re et pauperes qui me habent saltem aĩm ⁊ affectum habendi relinquunt. Adhuc quidẽ est habendi voluntatẽ q̃ ipsum habere de relinquere. Nam vt ait augu. Multis mortu⁹ est mundus ipsi tamen vicissim mundo mortui non sunt: bona enim seculi diligunt: et tũ ipsa que diligũt minime cõsequunt. Itẽ dicit hoc petrus vt diuitũ superbiam repimat ne qui plures diuitias relinquerunt suã humilitatẽ deserant ⁊ pauperes cõtẽnant ac ceteris perfectiores se dicant. Nõ enim qui plura reliquit: sed qui maiozis dilectionis affectu relinquendi omnia christũ cõsequũtur perfectior est dicendus. Unde putandũ q̃ petrus magis confidens de animo et affectu suo q̃ de quantitate ipsarum rerũ relictarum fiducialiter ⁊ confidenter ait: ecce nos relinquimus omnia. vñ Origen. Et si enim minima cũ fratre relinquit: sed non minima sunt estimãda apud deum cõsiderantẽ: q̃m ex tãta plenitudine dilectionis illa minima relinquerũt: vt etiam si multa habuissent possessiones oẽs reliquissent. Itẽ dicit hoc petrus nõ tãtum pro se: sed et pro oibus interrogans: quid ergo erit nobis? audito p̃mio omnes alliciat ad pfectionẽ ⁊ xpi sequelã. vnde Bernar. Dixit symon petr⁹ ad Iesum: ecce nos reliqui mus oia ⁊ secuti sumus te. Hec nẽpe sũt verba que ⁊ cõtẽptum mundi in vniuerso mundo et voluntariã persuasere hõibus pauperta-tem. Hec sunt que monachis claustra replẽt deserta anachoritis. Hec inquit sunt verba q̃ esp-ptum spoliant et optima queq; eius vasa diripiant. Hic sermo viuus et efficax conuertẽs animas felici emulatione sctitis: ⁊ veritatis pmissione fideli. Omnia sane dixerim nõ tm̃ possessiões: sz ẽt cupiditates et eas maxime: plus enim mundi cõcupiscentia: q̃ substãtia nocet. Et hec fugiendarũ causa diuitiarũ precipua est q̃ aut vix aut nus q̃ sine amore valeant possideri. Limosa siquidẽ ⁊ glutinosa nimis nõ modo exterior: verumetiã interior substantia nostra videtur: ⁊ facile cor humanũ oibusq; frequẽter adhere-ret. Age ergo qui relinquere oia disponis: te q̃ inter relinquẽda numera: ⁊ re memento: imo xo maxime ⁊ principaliter abnega te ipsum si deliberas sequi cum qui extinauiuit propter te semetipsum. Pone grauissimam sarcinã: pone illa quinq; non hominũ plane ingata: sed boũ que tibi insipienter emisti: aliquin sequi sponsum et venire ad nuptias spirituales quinaria: hac pressus et oppressus corporis sensualitate non poteris. hec ber. Et ridẽs dñs tãgit tripler premiũ q̃ sequũt relinquẽtes oia ⁊ sequentes xpm: ⁊ p eandẽ viã ambulãtes secũ. ¶ Primũ ẽ q; cũ dño iudicabunt. Ũ ỏr [Amẽ] td est fideliter [dico vobis] quibusq; fidelib̃ [q̃ vos qui] dimissis oibus terrenis [secuti estis me] imitatione viuendi [in regeneratione]. i. in qtẽ potestate regnãtiõis gñis hñani. Due enim sunt regenerationes. ¶ Prima aliarũ ex aqua ⁊ spiritu in baptismo. Secunda corporum in generali

Augustinus

Origenes.

Bernard.

Omia reliquenda.

resurrectione: que quidẽ resurrectio ỏr regnãtio: vel scõa gñatio q; terminat̃ ad esse acceptũ scõario [cũ sederit filij⁹ hois] ad iudicandũ mundũ: sicut i forma hois iudicatus fuit: ita ĩ forma hñana iudicabit [in sede maiestatis sue] manifestã potentiã ostendendo qui in primo aduentu sedit in sede hũilitatis latẽdo ⁊ maiestatẽ occultãdo [sedebitis ⁊ vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel.] In duodecim aplis vniuersitas significat iudicantiũ. s. perfectoꝝ qui propter euangeliũ oia sua dimiserunt ⁊ secuti sunt oĩm in duodecim tribubus vniuersitas iudicandoꝝ bonoꝝ ⁊ malorũ. vbi Greg. Felix pauperta voluntaria relinquentiũ oia ⁊ sequentiũ te oñe iesu. Felix plane que tã securos immo gloriosos facit i illo singulari fragore elementoꝝ: in illo tremendo examine meritoꝝ: ĩ illo tãto discrimine iudicioꝝ: hec Greg. ¶ Et sciẽdum q̃ multiplex est iudiciũ. Est enim iudiciũ principalis auctoritatis quo iudicabit tota trinitas Est iudiciũ pmulgatiõis quo iudicabit xpo hõsniam pferens. Est iudiũ assessorie dignitatis q̃ iudicabunt scti ⁊ pfecti in loco eminẽtiori sedẽtes sicut assessores iudicis: iudicabũt xo nõ dãdo vocẽ sz assensum: nõ autoritatẽ: sz assessoria dignitatẽ: q; enim cõem statũ iusto⁹ trãscendert viũ dotibus nõ solũ p̃cepta que sunt necessitatis sz ẽt p̃silia que sunt super erogationis: nõ spãlem honorẽ habebũt in iudicio. vñ Beda. Iusta p̃sus ⁊ digna retributio: vt qui p xpi amore oẽm mundi gl̃iam ptempserunt ei associent in iudicio: vt velut assessores iudici mundane conuersationis assistãt. ⁊ qui ab eius amore nulla i hoc mundo poterãt rõne diuelli illuc cũ xpo peueniãt p̃sq; ad fastigiũ iudiciarie ptãtis. hec Beda. Est etiam iudicium cõparationis quo min⁹ mali iudicabunt magis malos: vt niniuite surgent in iudicio ⁊c. Est aũt ⁊ iudicium approbationis quo oẽs electi quoꝝ exemplo ceteri dãnabunt iudicabunt: q; sniam iudicis approbabunt ⁊ laudabunt. Est quoq; iudiciũ retributionis quo iudicabunt oẽs ⁊ boni ⁊ mali. Est ⁊ iudiciũ dispositionis quo iudicati sunt infideles. qui enim non credit iam iudicatus est. Qui ergo nũc videt scabella pctoꝝ superbo⁹ ⁊ sedes tũc erunt iudices ⁊ sedentes. Qõ dñ intuens pphetã ait. Q; illuc sedẽt sedes in iudicio. Tunc erũt primi nouissimi ⁊ nouissimi primi. Q; illi q̃ sunt hic primi in honore alios iudicãtes iniuste: tũc erunt nouissimi ⁊ inferiores ac iudicio aliorum subiecti: ⁊ econtrario qui sunt nouissimi ⁊ despecti: tunc erunt primi ⁊ iudicis assessores. Et hec mutatio dextere excelsi. vñ Ber. Judicent nunc pruiudicent superbie filij cum rege suo: ⁊ sedeant cum eo qui sibi latera aquilonis elegit: et xal tenẽ ⁊ eleuenẽ sicut cedrus libani: transiuimus ⁊ ecce non erant. Oppriãt nũc quos pũt blasphemẽt: ⁊ congregẽt maledicta: veniẽt sup vos maledicta opprobria opprobriantium xpo: q̃m̃ mercies vestra copiosa est in celis. Hec Bernardus. ¶ Scõm premiũ est: q; centuplum accipiẽt in hoc tpe. vñ dicit. [Et oĩs qui reliquerit domũ.] s. pruiam [vel frẽs ⁊ sorores: aut patrem aut matrẽ: aut vxorẽ: aut filios]. i. ppiquos [aut agros] id est possessionem terrenam. Ubi tangit abdicationis actus quantum ad tria. s. dñtũ ad ppriã damnationẽ que intelligit p domũ: dñtũ ad carnalem cognationem que intelligit per p̃sanguineos siue ppiquos dñtum ad tpalem possessionem que intelligit p agros: ⁊ pt; ordo q; difficili⁹ est relinquere ppriam dñationem q̃ cognationẽ: ⁊ cognationẽ q̃ possessionẽ exteriorẽ [propter me] ⁊ amorẽ meũ seu ppter nomẽ meum dilatãdum ⁊ ppter euangeliũ. i. doctrinã meã p̃dicandã vel obseruandã: non ppter vanitatẽ mũdi sicut hypocrite ⁊ philosophi propter lucꝝ ⁊ ambitiosi sperantes pmoueri [centuplum accipiet] in hoc tpe. Hoc centuplũ spñaliũ reꝝ est vcz ñ̃turũ ⁊ p̃solationũ internaꝝ quas per experientiã cognoscimus magis q̃ per doctrinã. Si enim aĩa gustat odorẽ pauptatis: castitatis virorẽ patiẽtie ceterarũq; virtutũ saporẽ: ⁊ in eis delectatur nõne centuplũ tibi recepisse videt? Et si vterius ascẽdat vt visitationẽ spõsi recipiat eius q̃ pñtia gl̃ie: nõne tũc recipit pl⁹ q̃ milleruplũ oĩm que p eo dimiserat. vñ Ber. Nemo sane mẽtis ampliorẽ eẽ in vitijs credat i virtutibus delectationẽ. Et ite. Ãn nõ oia possidet cui oia cooparant in bonũ an nõ est centuplũ hz oĩm q̃ implet spñscto: qui xpm hz in pectore nisi q̃ longe plus q̃ cẽtuplũ est visitatio paracliti spũs ⁊ pñtia xpi. Et ite. Centuplũ est adoptio filiorum: primitie spũs: delitie charitatis gl̃ie conscienti que est regnum dei quod inter nos est. hec Ber. Vides quõ verum est q̃ loquit̃ veritas. Nõ fallit quin centuplum reddat in hoc scl⁹ ⁊ nõ tm̃ semel: sed pluries ⁊ sepe aĩe sibi deuote adeo vt sic efficiat eam q̃ non solum id quod reliquit: sz totum mundum arbitretur vt stercora: ⁊ spõsum lucrificari possit. vñ Chris. Et nos ita si gustauerimus sicut oportet fructus spñales de reliquo: ⁊ estimabimus aliquid pñtia esse velut quadam optima ebrietate futuroꝝ concupiscentia rapti. Sustemus itaq; vt a tumultu presentium liberati eternis fruamur bonis. vnde ⁊ Hiero. Qui ergo propter fidem xpi ⁊ predicationem euangelij omnes affectus carnis contempserint atq; diuitias ⁊ seculi vanitates isti centuplum recipient. Sensus iste est: quia qui carnalia pro saluatore dimiserit spñalia recipiet: q̃ comparatione ⁊ merito sui ita erunt quasi parvo numero centenarius numerus comparetur vnde ⁊ Aug. Hoc etiam q̃ hic ỏr centuplum accipiet exponens quodam mõ aplꝰ ait quasi nihil habentes ⁊ oia possidentes. Centum enim pro ipsa vniuersitate ponit. Unde Cyrillus. Si domũ quis dimittat recipiet mansiones supernas. Si patrem patrem habebit celestem. Si a Germanis cesserit in fratrem hunc recipiet xpo. Cũ dimiserit piugẽ inueniet ⁊ diuinã sapientiã a qua procreabit spñales fructꝰ. Pro matre inueniet hierusalem celestem que est mater nostra. hec Cyrillus. Loco ẽt paucorũ amicorum recipiet multo plures amicos spñales: ⁊ pro paucis bonis tpalibus recipiet infinita. fm illud Actum. Erãt illis oia cõia. Unde in collatione abbatis Abrae. Manifestum est enim eum qui aliquid secularium: vel affectum: vel bonorum xpo suadẽte prẽpserit a fratribus atq; sororibus ppositi sui qui ei spñali glutino colligantur centuplo gratiorem etiam in hac vita recipere charitatẽ. Centuplum etiam fratrum parentum vel recipi et quantitatem quisquis patrũ vnius vel matris seu filioꝝ p xpi noĩe charitate contempta in oĩm qui xpo deseruiunt dilectionem sincerissimã trãsit p vno sz tot incipiens habere pfes fratresq; feruentiore atque prestantiore sibi affectione coniunctos. Multiplicata etiã domo

Bego. paupertas felix.

Iudicium multiplex.

Secundus premium.

Abdicatio a tribus.

Regnãtiones duo.

B Centuplus

August.

Lentum.

Cyrillus.

Bern.

Hiero.

rũ atq; agroꝝ possessione ditabit quisquis vna domo pro xpi dilectione relicta innumera monasteriorꝝ habitacula tanq; ppria possidebit in quacũq; orbis parte velut i sue domus iure succedens. Hec abrãã. ¶ Tertiũ premiũ subiungit cũ ait [et vitã eternã possidebit] scz in futuro. vnde Aug. Qz multũ a mãt hoies viuere in hac terra pmissa est illis vitam: qz multũ timẽt mori p missa est illis eterna. Hoc sufficere visum est hu mane infirmitati vt diceret habebis vitã eternã. Amemus vitã eternã t ex eo nouerimus q̃ tũ p vita eterna laborare debemus cũ videam⁹ hoies amatores pñtis vite tpalis atq; funiende: sic p illa laborare: vt qũ venerit mortis metus quicquid pñt faciunt: nõ vt auferãt: sz vt differãt mortẽ. Hec Au. Felix pauptas que recipit cẽtuplũ in pñti et vitã eternã in futuro qõ magna ds eẽ xpi pauptibus psolatio. vñ Bern. Cẽtuplũ inquit accipiet et vitã eternã possidebit. Illud in via: hoc in patria. Illud psolatio pñtis laboris: hoc future felicitatis pfummatio est. Sic numirũ operarijs huius seculi solet cibus i opeimerces in fine dari. Sic militãtibus t stipẽdia ministranꝝ p necessitate tpis et nouissimũ donatiũ manus erogaꝝ p quãtitate laboris. Sic et filis israel donec terrã pmissionis intrarẽt in deserto mãna nõ defuit: et ab ecclesia post quesitũ regni celestis aduentũ quotidianus panis quotidie petit in oone quã ipse saluator instituit.

Tertius pmium. August. Bern. Retributio p̃sideranda.

Hec Bern. Cõsidera ergo bñ hanc retributionẽ et gaude et grãs age deo q̃ te ad talẽ adduxit negotiationẽ vt hic de vno lucreris centuplũ et nihilominus postea vitã eternã. Et i hãc padisum sepe ingredere qõ psequi poteris ex studio orationis et humilitate. Quid igit est insane q̃ homines simpla p cẽtuplis et vita eterna cunctantur relinquere? Cũ itaq; scti terrena oia vt aurũ et argentũ abiecerint cur eoꝝ reliquias ppꝶ cã questus ofendendo cogimus eos illa mẽdicare que hic spreuerũt. vñ vbi nos habemus scti: i greco habemus agyos qõ sonat sine terra: quia sancti non terrenis dediti sunt: nec in terra sz i celis conuersationem habent. Et ideo ad pedes apostolorum aurum et argentum ponebatur ex precepto eorum: vt sic docerent esse contemnenda. Imitemur ergo discipulos dñi relinquendo diuitias ac gloriam et omnia que sunt mundi: quasi sic ipsi precipue effecti sunt magni. vñ Chrisos. Quid est q̃ magnos apostolos ostendit. Peculiarum contemptus: gloriae despectio: ab omnibus vitecꝝ huius negotijs ereptio. Quia si non hec habuissent: sed serui passionum essent: et si decem mille mortuos suscitassent non solũ nulli profecissent: sed et seductores vtiq; estimati essent. Ita vita est que vbiq; fulget et spiritus attrahit grãs: signa xo si nõ vigilauerim⁹ obsunt multotiẽs. Hec igit q̃b⁹ feti sunt apli magni zelemur: et ab vniuersis desistẽtis vite hui⁹ negotijs apponamus nosmetipos xpo vt aplorꝝ consortes efficiamur. Hec Chrisost. ¶ Oratio.

Berñ. Bernardus. Chrisos. Chrisostomus. Aug. Augustinus. Ambr. Ambrosius. Greg. Gregorius. Hieron. Hieronymus. Basil. Basilius. Chrisost. Chrisostomus. Fulg. Fulgentius. Mercator. Mercator. Greg. Gregorius. Chrisost. Chrisostomus.

O mine Jesu xpe da mihi misero et indigno q̃ propter te amorem tuum ac propter nomen tuum glorificandum diuitias ac delitias: ac pompas et omnia que mundi sunt, necnon et meipsum inter omnia valeam relinquere: omnibusq; exclusis tibi soli adherere: et pro modulo meo te sciam qualiscunq; imitatione viuendi: vt te recrozet: te duce laqueos et insidias omnium inimicorum meoꝝ visibilium et inuisibilium merear euadere: ac pmia que relinquentibus omnia et te sequentib⁹ promisisti misericorditer obtinere. Amen.

¶ De denario diurno. Cap. xiiij.

Tquia non sufficit predicta relinquere si hõ corpore deficiat et non perseuerer: iõ ne quis torpeat cũ bñ ceperit ifert dñs et ait. [Multi aũt erũt primi nouissimi: et nouissimi primi.] Multi ei ascẽdũt et descẽdunt de statu i statũ meliores et peiores. Multi prius feruidi postea torpent: multi prius frigidi subito inardescunt. sunt enim multi q̃ opera perfectionis bene et frequenter pre multis in choant: sed torpẽtes in progressu a diuino amore tepescunt: in bonis operib⁹ senes fiunt et ab eis deficiunt: vel in vitiis funditus labuntur et cadunt: et econuerso aliqui tarde vel tepide incho antes ita feruide et bene operanꝝ q̃ meritis precedunt illos qui eos precedere videbantur. Et sic qui primi fuerunt inchoando fiunt nouissimi vel nulli in pei seuerando: vel qui fuerunt in primo excellenti statu erunt in nouissimo. Vide iudam de apl̃o in apostatã versum: et latronem in cruce confessorem factum. Vide sile de iudeis et gentibus: qz iudei primi fuerunt vocatione et nouissimi facti sunt conuersione: et gentiles econuerso. Sic et nouissimi per humilitatẽ fiunt primi per gloriã: et primi per superbiam fiunt nouissimi per abiectionẽ finalem: multi essi in seculo despecti: in futuro sunt glorificandi: et multi aped hoies gloriosi in fine sunt dãnandi. Deinde hanc sententiam confirmat per similitudinem proponens parabolam in qua docet nos fugere otium et inuitat ad laborem. Que parabola spãliter ptinebat ad discipulos: qz cõnue labozare in agro dñico precipue pertinet ad prelatos. Vt autem facilius appareat quid in parabola la teat attendẽda sunt sex. Primo qz homo paterfamilias est deus pater qui hõ dicitur: nõ propriẽ substantie sed pietatis affectu: dicitur enim hõ qz est humanus. i. benignus: mãsuetus et misericors circa hoies: et dicitur paterfamilias per creationem et puidentiam qui ita gubernat oia sicut paterfamilias subditos in domo sua de cuius familia ẽ omnis creatura. Secundo qz operarij sunt predicatores et inuitauit ad omnes recte viuentes: sed multi hodie tm verbarij non operarij sunt: qz dicunt et non faciunt. Tertio qz denarius est vita eterna operarijs dñi pmissa. Quarto qz vinea allegorice est fm Greg. ecclesia. Alioqz aliter anima fm Basilium iustitia generalis fm Chrisost. Quinto qz hore sunt etates mundi vel etates hois. Sexto qz procurator vinee est xps fm quod: homo inquantum autem deus est pater familias cns patre: qz vnũ cũ patre. Dicit ergo [Sile est regnum celoꝝ]. i. pñs ecclesia vel iustoꝝ vita [homini patrifamilias]. i. deo vniuerse creature. et fit hic comparatio non tam persone ad personam q̃ negocij ad negocium et est sensus: negocium qõ fit in ecclesia pñti simulari põt negocio qõ ab hoie patrefamilias qñq; fit [qui exijt] per sui manifestationem et sue bonitatis diffusionẽ. vt enim ait Greg.: qñ non cognoscitur in secreto est: qñ vero cognoscit de occulto procedit ad notitiã: eo ergo frequẽtius exijt q̃ amplius sui notitiã dedit [primo

A Mat. 19. 14.

Primi in nouissimi.

B Sex etates denarij.

Greg. Basil. Chrisos.

[primo mane]. i. in prima mundi etate. s. ab adã vsq; ad noe [ꝓducere operarios [iustos ei fuientes nomẽ sũũ alijs manifestãtes [in vineã suã]. i. ecclam militantẽ cuius palmites sunt iusti a primo abel vsq; ad vltimũ electum. Vel secũdũ chrys. [Conducere operarios in vineã suam] i. acquirere recte viuẽtes in opibus iustitie: et sic iusti ia est vinea et palmites virtutes. Vel fm Basil. per vineã aia sine conscientia significatur in qua laborandũ est vt amputem⁹ palmites luxuriantes eternalis cõcupiscẽtie p̃ciamus lapides superbie: et extirpem⁹ spinas auaritie. Per vineam etiã intelligere possum⁹ pnias in qua p diuersas horas operarij cõducunt: dũ alij in pueritia: alij in iuuẽtute: alij in senecture conuertũt: Ergo paterfamilias p dominationẽ exijt p manifestationẽ conducere per multiplicem imitationem operarios nõ tm locatores: qz melior est predicatio facti q̃ vbi: in vineam suam p bonozũ meritozum multiplicationem. Sic Adã primo positus est in padisoised qz non coluit est eiectus: sic ppls iudaic⁹ in spãli cultu diuino positus est eiectus. Sic et nos mõ positi sumus et si neglexerimus sũt proijciemur. Sũt na pcedẽtiũ admonitio debet esse sequentium. Conuẽtiõe aũt facta cũ oparijs ex denario diurno]. Ista cõuentio est vite eterne p laboze promissoque quidẽ vita eterna dr denarius. Pro rõne nois. denarius essi a decem dicit ex eo qõ olim decẽ nummos vsuales valebat: in quo significat preciũ p vsu et obseruantia decalogi p missus: et ideo illa vita denarius dr: qz p decalogi obseruatione datur. Secũdo rõne figure: qz in denario est figura sphẽrica et rotũda: vbi nõ est inuenire principium et finẽ in quo significat vite eternitas et plena eternitatis possessio. Tertio ratiõe imaginis. i. denario enim imago regis est scripta in quo anime ad deũ notat cõformitas plena. imago essi dei in brõs imprimit p assimilationem ad deũ et trãsformationẽ in ipsum. Quarto ratiõe scripture in quo notatur plena scientia et cognitio veritatis que ibi erit in beatis. Et vocatur iste denarius diurn⁹: tũ qz tota vita hois: tota ẽt vita pñs reputat q̃si vna dies in qua nũq; a bono ope est desistendum: tum qz non nisi operãti in die gratie et non in nocte cul pe redditur: tũ qz in die glie pzio dabit. Et [misit eos in vineã suã] q̃si ab initio misit ad vocandum hoies ad fidẽ redẽptoris et inuitauit ad viuendũ iuste et bñ operãdũ. [Et egressus] p maiorẽ manifestationẽ [circa horã tertiã]. s. a tẽpore Noe vsq; ad abrãã [vidit] per miseratione [alios stãtes in in foro ociosos et illis] etiã ad vineam inuitatis mercedẽ pmisit. fm chrys. Per forum iudiciũ accipit in quo calũnieniniurie: cõtẽtiones diuersoꝝ negocioꝝ difficultates semper tumultuose: et oia venalia sunt in isto foro aie hominũ venales exponunt. Mercatores duo sunt deus et diabolus. Quidã sic ceci sunt vt vendãt propriã animã diabolo p vili preciõ: qz pro modica pñtis vite delectationẽ vt gulosi: et luxuriosi. Quidã p honoribus et glia mundi: et superbi et vane gliosi. Quidã p diuitijs et bonis tẽporalibus: vt raptores et quaeri. Zale mercatore fugiamus et vẽdam⁹ aias nras xpo qui nos emit sanguine suo pñioso. Ociositas est debiti opis defectus. vñ fm chry. Pctõres mortui sunt nõ ociosi qui diabolo seruit mort⁹ est: q̃ op⁹ dei nõ operat ociosus est: qui aliena tollit mortuus est: q̃ sua

[primo mane]. i. in prima mundi etate. s. ab adã vsq; ad noe [ꝓducere operarios [iustos ei fuientes nomẽ sũũ alijs manifestãtes [in vineã suã]. i. ecclam militantẽ cuius palmites sunt iusti a primo abel vsq; ad vltimũ electum. Vel secũdũ chrys. [Conducere operarios in vineã suam] i. acquirere recte viuẽtes in opibus iustitie: et sic iusti ia est vinea et palmites virtutes. Vel fm Basil. per vineã aia sine conscientia significatur in qua laborandũ est vt amputem⁹ palmites luxuriantes eternalis cõcupiscẽtie p̃ciamus lapides superbie: et extirpem⁹ spinas auaritie. Per vineam etiã intelligere possum⁹ pnias in qua p diuersas horas operarij cõducunt: dũ alij in pueritia: alij in iuuẽtute: alij in senecture conuertũt: Ergo paterfamilias p dominationẽ exijt p manifestationẽ conducere per multiplicem imitationem operarios nõ tm locatores: qz melior est predicatio facti q̃ vbi: in vineam suam p bonozũ meritozum multiplicationem. Sic Adã primo positus est in padisoised qz non coluit est eiectus: sic ppls iudaic⁹ in spãli cultu diuino positus est eiectus. Sic et nos mõ positi sumus et si neglexerimus sũt proijciemur. Sũt na pcedẽtiũ admonitio debet esse sequentium. Conuẽtiõe aũt facta cũ oparijs ex denario diurno]. Ista cõuentio est vite eterne p laboze promissoque quidẽ vita eterna dr denarius. Pro rõne nois. denarius essi a decem dicit ex eo qõ olim decẽ nummos vsuales valebat: in quo significat preciũ p vsu et obseruantia decalogi p missus: et ideo illa vita denarius dr: qz p decalogi obseruatione datur. Secũdo rõne figure: qz in denario est figura sphẽrica et rotũda: vbi nõ est inuenire principium et finẽ in quo significat vite eternitas et plena eternitatis possessio. Tertio ratiõe imaginis. i. denario enim imago regis est scripta in quo anime ad deũ notat cõformitas plena. imago essi dei in brõs imprimit p assimilationem ad deũ et trãsformationẽ in ipsum. Quarto ratiõe scripture in quo notatur plena scientia et cognitio veritatis que ibi erit in beatis. Et vocatur iste denarius diurn⁹: tũ qz tota vita hois: tota ẽt vita pñs reputat q̃si vna dies in qua nũq; a bono ope est desistendum: tum qz non nisi operãti in die gratie et non in nocte culpe redditur: tũ qz in die glie pzio dabit. Et [misit eos in vineã suã] q̃si ab initio misit ad vocandum hoies ad fidẽ redẽptoris et inuitauit ad viuendũ iuste et bñ operãdũ. [Et egressus] p maiorẽ manifestationẽ [circa horã tertiã]. s. a tẽpore Noe vsq; ad abrãã [vidit] per miseratione [alios stãtes in in foro ociosos et illis] etiã ad vineam inuitatis mercedẽ pmisit. fm chrys. Per forum iudiciũ accipit in quo calũnieniniurie: cõtẽtiones diuersoꝝ negocioꝝ difficultates semper tumultuose: et oia venalia sunt in isto foro aie hominũ venales exponunt. Mercatores duo sunt deus et diabolus. Quidã sic ceci sunt vt vendãt propriã animã diabolo p vili preciõ: qz pro modica pñtis vite delectationẽ vt gulosi: et luxuriosi. Quidã p honoribus et glia mundi: et superbi et vane gliosi. Quidã p diuitijs et bonis tẽporalibus: vt raptores et quaeri. Zale mercatore fugiamus et vẽdam⁹ aias nras xpo qui nos emit sanguine suo pñioso. Ociositas est debiti opis defectus. vñ fm chry. Pctõres mortui sunt nõ ociosi qui diabolo seruit mort⁹ est: q̃ op⁹ dei nõ operat ociosus est: qui aliena tollit mortuus est: q̃ sua non dat ociosus est. Coluisti vitã mie si das ieiunoꝝ ieiunas et si nemini das ociosus es: et sic de alijs. [Iterũ aũt exijt] p ampliorẽ manifestationem [circa sextam]. s. ab abrãã vsq; ad moysem [et circa nonã]. s. a moyse vsq; ad xpm [et fecit sic] inuitãdo et mercedẽ pmiterendo. [Circa vndecimã vero]. i. in vltimis tpibus. s. a tpe xpi vsq; ad finẽ mundi [exijt p clariorẽ manifestationẽ cũ xps apparuit] et inuenit alios stantes et non pficiẽtes: nõ se militantes. s. gẽtiles [et dixit illis. Quid hic] in loco tã periculoso: tã frigido: tã fetido: [statis] cũ potius ire deberetis qz vita breuis: via lõga: vir⁹ debilis. [tota die] cũ habeatis tpis opportunitatẽ mercedis securitatem et immũnitatẽ [ocio si] vobis nihil proficiẽtes primis nõ subueniẽtes: hostib⁹ nõ resistentes: et posteriũ nõ puidentes: cũ multa mala docuit ociositas. Quasi dicat dominus ociosis. Cur tanto tempore pro salute vestra negligitis laborare? [Dicit ei: qz nemo nos cõduxit]. i. nullus pphetarum: nullus doctor ad nos instruendum venit [dixit illis. Ite et vos. i. gentiles] in vineã meã] mente credẽdo: ore cõfitẽdo: opere laborãdo. qz fm chry. Qui nõ operat in hoc seculo non manducat in futuro: imo dies iste est dies operationũ: dies qui sequit est dies feriarũ. Et interponitur hic cõiunctio copulatiua. s. qz gẽtiles iudeis adiuncti sunt: vt vna ecclia ex ambobus fieret. Ista parabola pncipaliter et cõiter exponitur fm diuersas mũdi etates: vt iã visum est supra. ¶ Moralitter aũt põt exponi de vocatis ad gratiam fm diuersas etates hoĩnũ: et sic i mane seu in prima hora intelligitur pueritia in tertia adolescentia: in sexta iuuẽt⁹ seu virilis etas in nona senectus: in vndecima senium: seu decrepita etas: in quib⁹ q̃ in bonis opib⁹ laborare negligit tota die. i. tota vita ociosus stat. Ergo q̃libet tẽpore: qualibet etate vocat deus hoies ad gratiam et gliam: qz semp aliquid ad vitã bonaz perducunt: et a dño premiant: si essi vera nunq; sera erit pnia. ¶ Nota hic verbũ cuiusdã hois sibi ipsi opponentis et dicentis. Iam es in hora nona quid igitur ociaris? Nunc es in vndecima quid igitur stas? Quã aliã expectas? Sed ne in vndecima homo dedignabitur seruitute tua fm Isidor. sex sunt etates hominis. ¶ Prima etas est infantia et protẽditur in septem annos. Secũda est pueritia tẽdẽs vsq; ad quartũdecimũ annum. Tertia est adolescentia: que ptenditur vsq; ad vigesimũ octauũ annum: quarta est iuuentus finiẽs in quinquagesimo anno. Quinta senioris. i. grauitas que declinatio iuuẽtutis in senectutẽ nondũ senectus sed iã nõ iuuẽtus que etas a quinquagesimo anno incipiens i septuagesimo terminatur. Sexta est senectus q̃ nullo annozum tpe determinato finitur: sz post illas quinq; etates quãtũcunq; vite est senectuti deputat. Senium aũt est pars vltima senectutis dicta q̃ sit terminus sexte etatis. Septima vero in quiete aiarũ vsq; ad diem iudicij. Et tũc i resurrrectiõe erit octaua etas. [Cũ fero factũ eẽt]. i. cũ finito ope finis mũdi vt vite hui⁹ aduenit vbi fz chry. Considera q̃ nõ mane imo sero reddit mercedẽ: qz solũ remunerat perseuerantem operarium: et fidelẽ [dicit dñs vinee]. i. deus pater qui dñs est [Procuratori suo]. i. xpo. Pater essi oia dedit in manus eius. [Voca oparios et non ociosos ante tribunal] et redde illis mercedẽ. s. eternam: vocaꝝ inquã eos de laboze ad

Denarius diurnus.

Nouissimi primi.

C Chrysostomus. Operandũ vt manducẽs.

Moralitter

D

E Obiectio si bi facta.

Etates sex hominis.

r equiem: de meroze ad iucunditatē: de bello ad pacem. [incipiēs a nouissimis vsq; ad primos.] Denarius datur primo nouissimis. qz fm augu. Augustin°. Az oēs oibus simul: illi tñ qui post vnā hozā vel paucas ipsum recipiūt dicunt prius recipere q̃ illi qui post multas hozas expectauerūt: z postea receperūt. Et fm chrysos. Chrys. Iustitia fuit oibus reddere: sed nouissimis primo hoc nō fuit iustitie contrarium: sed mīe oñsuum: potūt alijs reddatur. Iustitie ex libitio. Uñ fm eundēt vt oñdat deus inestimabilem miam suam. Primū nouissimis reddit mercedem: postea primis: mimia essi mia ordinē non asperit. Domini ergo mia que in suis donis plʒ aspicit cor et prefert operi z tēpori supplet i nobis damna ipsi° operis z tpis. vñ bernar. Ordo mutatus. Bernar. Exaggera quantū vis merita z extolle sudores. Melior est mia dñi super vitas: ex ea sane operis et tēporis dāna mihi refartio: z sic ex precepto patris familias acceperūt nouissimi z similiter primi singulos denarios: id est singula premia iuxta conuentionem: scilicet eternitatem seu vitā eternam. fm augu. Augustin°. Iste vnus denarius qui omnibus datur est vna vita eterna que ab omnib° percipietur: que equalis erit omibus nulli longior: nulli breuior: qz in eo non viuit vnus alio minus seu prolixius: meritoz tamen diuersitate fulgebunt alij magis: alij minus. Mic ergo denarius vnus est in se multiplex propter differētiam accipientium: quia ibi erunt multe diuersitates meritorum. [Et accipientes] primi murmurabant aduersus patrem familias: dicentes. [Ibi nouissimi]: scilicet gentiles: vel martyres: vel in bonis feruentes: [vna hora fecerunt] qz modico tempore labores sustinuerunt: deuotio enim voluntatis temporis spacium breuiauit: cum meritis passionis christi [et pares illos nobis fecisti]: scilicet in premio: [qui portauimus pondus diei et estus.] Pondus diei: significat opus iustitie: estus vero calorem tentationum quas conflat malignitas demonum: cupiditas temporalium: delectationes motuum carnaliuz. Portauimus ergo pond°: quia iustitiam seruauim° z non succubuim°. Potest dici qd ista murmuratio erit admiratio de tāta dei bonitate in sanctorum remuneratione. ¶ Ubi notandum quod duplex est murmur. s. cōquestionis: z admirationis. Murmur duplex. Hunc vero sancti nō murmurāt tā q̃ de aliorum gloria conquerentes: sed qz vidēt q̃ deus tam copiose remunerat tarde venētes q̃ sibi longo tempore seruiētes quasi murmurare dicuntur dei super hoc liberalitatem z misericordiam admirantes: qz illi nouissimi q̃si p nihilo z sine laboze vitā eternā vident acquirere. vnde z petrus murmurare potuit q̃ latro citius ipso ad regni peruenit. ¶ Ubi sciendum q̃ ista retributio iusta est quantum ad precedētes: qz dat eis precisi cōuentū: z misericordia q̃ tum ad sequentes qz pro modico laboze equalem priozib° accipiunt mercedē. Retributio iusta z mia abundans. Nō igit iniuste agit cū primis: sz misericorditer dispēsat cū vltimis. Munerat primos p iustitiā: extremos fm sui bonitatē. Et quale accipiunt premiū vt ostē dat fm apl'm q̃ nō ex operib° saluati sum°. Ita qz nō quottitatē nec quāritatē operū vel laborum: sed potiʒ cor et charitatē attēdit dñs in remunerando: qz nō considerat quātū: vel quādiu operar° fueris: sed ex quanto. Mīnc etiā colligitur q̃ sera pñtia si fuerit ꝗ amec tollit gratiam: nec diminuit. Et licet postremi equal'r remunerent

Denarij multiplicitas.

Pond° diei

Murmur duplex.

Retributio iusta z mia abundans.

cuz primis: nō tñ stulte differas conuerti vl'bñ operari vsq; ad vndecimā hozā ꝗ primū tpis. Ne tardes conuerti vsq. Nec tunc nimis oneratus peccatis habēs cor impenitēs exonerari non possis: vel si penitēs ad mlta pro peccatis satisfactionem tenearis. Sitū vsq; ad vndecimā distulisti bñ viuere: nec tunc desidie sed magis q̃ pri° exercitationi aſe intende. vnde Tullius. Senib° labores corporis minuendi: exercitationes aſe augēde vidēt: et ita nihil magis cauēdū est senectuti: ne lāgori desidieq; succūbat. Mozal'r isti murmurantes figuram tenēt quorundā claustraliū qui eo q̃ diuitius fuerunt in claustro murmurant si eis ꝓponantur iuniozes vel parificētur. Unde docētur hic seniores claustrales nō debere murmurare si videāt aliquos iuniores eis equari: vel etiam in officijs preferri: z plus honozari. Item datur hic documentū q̃ religiosi nō debent facere cōpationes sui ad alios q̃si ipsi plus seruiant deo: q̃ seculares: qz sepe videm° q̃ quidaz secularium equantur meritis quozūdam religiosoz: vel ēt eos excedūt per meritū. [At ille rñdēs vni eoz dixit] qd absit vni dixit oib° dixit. Vel vni: qz vna z equalis erat oib° occasio murmurandi. [Amice non facio tibi iniuriā] qz iniuria nō hz locum vbi est mera gratia: z ideo si facit z dat gratiam vni: nō facit iniuriā alteri. [Nonne ex denario] z pro mercede [conuenisti mecum] a principio. [Tolle quod tuum est] quasi dicat paratus sum tibi reddere mercedem tuam: [et vade] intra in gaudiū dñi tui. [An non licet mihi q̃d volo facere] quasi dicat si ciquia voluntas dei nullo mō distorta esse potest: vnde signanter dicit q̃d volo: quia essi vult ideo licitum: nos quia licitum ideo volumus. Et vt nō solum licitat sed etiam benignitate plena ostendatur voluntas diuina addit. [An oculus tuus] id est consideratio tua [nec] est] et inequalis [quia bonus sum]. s. ex natura bonitatis meetabundanter communicans vnde dicit nec̃ non propter culpam: sed ꝓpter considerationis inequalitatem: quia illa admiratio procedit ex comparatione diuine iustitie magis q̃ eius misericordie infinite: vbi Gregorius. Gregorius. Sulta est questio hominis contra bonitatem. Conquerendum quidem esset si non daret quod deberet: nō si dat quod nō debet: vnde et chrys. Chrys. De eius dato nemo iuste murmurat q̃ amplius dat q̃ homo desiderat. ¶ Ultimo cōcludens parabolam dicit. [Sic]. s. vt ostensum est [erunt nouissimi primi et primi nouissimi] vt nulla sit differentia temporis causa. Sepe essi illi q̃ ad pniam tarde veniūt citiʒ remunerant q̃ illi q̃ tēpestiue veniūt: qz citiʒ de corpe exeūt vel sepe illi qui tarde ad penitētiam veniunt tēpore precedunt alios in feruore sicut in itinere consueuit: vt qui tardius exierunt velocitate mozā compensant: vel illi qui sunt nouissimi in oculis suis: sunt primi in oculis dei: vel illi qui nouissimi iudicio hoim sepe sunt primi iudicio dei: qz de° non cōsiderat exterioza hominis sed interiora cordis. Quantuis autē audieris imparabola omnes accepisse singulos denarios non tñ putes omnes ad fidem vocato: vitā eternā accepturos: vñ additur sua valse metuenda. [Multi essi] de primis: de tertijs: sextis: nonis: z nouissimis [vocati] scilicet ad fidem: et meritum: sed de his omnibus [pauci sunt electi] ad beatitudinis premium z regnū. Multi sunt de ecclia militante: qui non erunt de ecclesia triū

Licere.

Murmur claustralis.

Vocatio hominis.

Gregor.

Deus non iniquus.

Voluntas dei licita facit.

Chrys.

Gregorius.

Pauci sal phante. In quo paucos oñdit esse eos qui saluā tur ad comparationem eoz qui per singulas horas vocant. qz fm Greg. Ad fidem plures veniūt plures ecclesie parietes implentur: sz ad celestē regnū pauci perducunt. Hoc figurat de filijs israel quorum multi ad terram promissionis fuerunt vocati: sz pauci ad intrandū fuerūt electi. Et similiter de Gedeone qui plures ad bellandū vocauit: sed paucos elegit quos secum duxit. quia lata est via z spatiosa porta qui ducit ad perditionem: z multi sunt qui intrant per eā: sed arcta est via z angusta porta que ducit ad vitam: z pauci sunt qui intrant per eā. ¶ Dupliciter aūt vocat nos deus. In presenti ad laborēin futuro ad requiem. vñ necesse est vt quicunq; futuram remunerationem desideratpñtem non refugiat laborē: qz illi qui p deo fidel'r suscipiūt laborem feliciter peruenīēt ad remunerationē quā do audiēt deū dicentē. Uenite ad me omnes qui laboratis z onerati estis: z ego reficiā vos. Et tā to maiozem remunerationē accipiēt q̃ to maiorē laborē sustinēt. qz teste apl'o. Unusq̃sq; mercedem fm laborē suū accipiet. O ēs ergo q̃ vocati sumus: nouimus vt z vero electi adhuc ignoram°. Et iō tāto sollicitiozes esse debemus i bono ope q̃ to inexcusabiles nos esse scim° de vocatione. vñ Greg. Duo ergo sunt que sollite pensare debemus. Primum est vt de se quisq; minime p̃sumat: qz si iā ad fidē vocatus sit vt z perēni regno dign° sit nescit. Scōz vero est vt vnusquisq; proximū quē iacere fortasse in vitijs aspicit: desperare non audeat: qz diuie mīe diuitias ignorat. Quid enim sit hodie aspicimus: sed qd videbimus cras futurus sit vnusquisq; nescimus. Plerūq; z qui post nos venire cernit: per agilitatem nos boni opis añcedit. Et vix eñ cras sequimur: quē hodie preire videbamus. vñ z Chri. Hec parabola posita est vt qui tarde puerunt nō desperēt sed auidiozes fiant: qm̃ in hac vita non est ita sera pñia: quin si corde perfecto fiat possit tanto feruore procedere: vt meredē multis priozibus nō sic feruentibus in premio afferri. Hec Chri. Nullus ergo desperatiom: nullus locus restat excusatiōi: siquidē in oi etate z in oi hora pctor suscipit pctōz ei quaciq; hora puersus fuerit z ingemuerit. vita viuet z non moriet. z qz incerta est i oibus etatibus cuilibet hora vocatiōis sue paratus vnusquisq; oz esse in bona opatiōe vt sicut incertus est exitus: sic certus sit in bono ope aiu: me forte si qñ pōt nō vult bonū opari. tūc incipiet velle qñ nō erit posse. Debemus ergo oi die sic viuere tā q̃ illa die moriturī vt sic residuū tpis nostri possimus expectare securi. vñ Sene. Sic ordinandus est dies ois tanq̃ cogat agonē atq; expleat vitā. Ille beatissimus et securus sui possessor est qui crastinum sine sollicitudine expectat. Inter cetera mala hoc habet stultitia ꝓpriū q̃ sp incipit viuere. Quid est turpius q̃ senex viuere incipiens? Considera q̃ pulchra res sit cōsummare vitā aſi mortē. deinde expectare secure reliquam sui tpis partem. Nullus essi vitā in crastinum spectat. Nō eñi viuunt ꝗs victuri oia differunt. hec Señ. Multus quippe iuuat ad vincendā delectationē. pcti recordatio mortis z finis nr̃i vñ sapiens. In omnibus opibus tuis memozare nouissima tua et in eternum non peccabis. z Greg. Nil tantū ad donandum desideriozum carnaliū appetitū valet Bern. Ꝗrū vt vnusquisq; mortē penset. Et Ber. Saluberrimum est remedium redeundi ad dñm hr̃e pre oculis mortē. Adultum ēt iuuat nos desides z pigros: sed iesum z studiosos aspicere si volumus non desides fieri z pigritari: sed feruere potius z proficere. inde enim exempla z bona multa poterimus reportare. ¶ Oratio.

Omnie iesu xpe summe p̃familias tu me pzio mane i vineā tuā duxisti dum me a inuētute mea ad fidē z tuū seruitium misericorditer vocasti: z ad laborādū p denario vite eterne mecū pueniſti: sz ego miser tota die vite mee ociosʒ steti z negligēter viuēdo debitū meū nō feci. Dñe qz bon° es z misericors: fac me saltē in vndecima hora respicere z dignos fructʒ pnie facere: vt apud te merce dem q̃ tulamcunq; merear inuenire. Amen.

Ebri. 7.

Gregor.

Bern.

¶ De villico iniquitatis. Cap. xv.

Deinde ponit parabolam fm rē gestam de villico iniquitatis diffamato apud dñz suuz ex dissipatione bonoz suoz: qz ea mutiliter in illicitis p̃sumpserat z supfluis: nō timēs offendere dñm suū. Que parabola sicut z dicta spāliter pertinebat ad discipulos qz officiū villicatiōis z piculum reddēde rōnis maxime pertinet ad platos: Est essi villicus ꝓprie gubernator z custos ville: sz hic accipit p̃ yconomo. i. pcuratore z dispēsatore: q̃ sc̃z vniuersaz substantiā domus dispensat. yconom° essi tam pecunie q̃ frugū z oim que dñs possidet dispensatorem designat. Hic timēs amoueri ab officio z egere clā facit misericordiā cū debitoriib° dñi sui: vt cū amouerēt reciperēt eñ in domos suas memores sui beneficij. Et iō dicit q̃ [homo quidam erat diues qui habebat villicum] z infra. z in fine applicat parabolam ad propositum dicēs [z ego vobis dico] z c. Similiter enim [homo quidam] id est ipse deus pro nobis humanatus diues: quia gloria z diuitie i domo eius [habet villicum] id est dispensatorem cui tradidi bona ad dispensandum. Huius ergo domini scilicet xpi triplex est villicus: scilicet in spiritualibus prelatus: in tēporalibus princeps terrenis: in vtriusq; quilibet xpianus. Quilibet enim homo est villicus dei cui triplex villa cōmissa est gubernanda qui fructus cuiusli bet ville prudēter debet dispensare. ¶ Prima villa est mundus iste cuius fructus sunt bona temporalia que quilibet custodire debet ne mali rapiant z vt sibi cōmissa fernis domini sui distribuat. ¶ Secunda villa est corpus proprium quod est custodiendū ne quando ingrediatur moz̃ ad animam p portas sensum. Bona etiam ipsius corporis vt sanitas: fortitudo z c. ad dei seruitium et honorem sunt dispēsanda. ¶ Tertia villa est aia que a pranis cogitatiōibus est custodiēda: cui° oēs virtutes debēt distribui ad cognitionē z honorem z amorē dei. [Et hic]. s. triplex p̃dictus villic° [diffamatus est apud illū]. s. dei: qz nihil latet eum [quasi dissipasset bona ipsius] male eis vtendo: scl̃z res tpales in illicitis z superfluis expendēdo: corpus suū voluptatibus dando: aiam immundis cogitationibus implendo. Et bñ ôr ipsius: qz bona nostra dei sunt auctoritate: sed nostra sunt vtilitate. Fit aūt hic diffamatio vel accusatio remorsu conscientiarum vel eudentia operuz vel per angelos qui nobis ministrant: et

Lu. 16.

Villicus.

Villa triplex nobis commissa.

oia opera nra deo renunciant. [Et vocauit illi] scz inspiratiōibus interioribus: predicationib⁹ exterioribus: euidētibus bñficijs: multiplicib⁹ flagellis: z incutiendo timorē eterne dānatiōis [z ait illi] eū ante mortē corripiendo z monēdo [Quid hoc audio de te] bonoꝝ dispēsatore. [Red de rōnē villicatiōis tue] z dū viuis cogita qualiter debes operari. Opꝰ enī reddere rōnē: aut in vita: aut post mortē. Jam enī vltra. s. a tpe mortis tue nō poteris villicare nec quisq̄ boni agere. Cūc enī nō poterit quis deo satisfacere de re b⁹ p elemosynas: nec de corpe p ieiunia z nec de aīa per orōes. ¶ Tria ꝟba ōt hic xpō pctōri magne angustie z anxietatis: que si p tinue insonarent auribus nostris nullo mō peccaremus. Primū est rigide reprehēsiōis cū ōr. [Quid hoc audio de te?] sic ditato gfa z numuribus: sic p uento bñdictionibus dissipatore rex meaꝝ tibi cōmissaꝝ. [Quid hoc audio?] clamores de terra resonantē tā horribilia scelera: tā antiqua vitia qui tāta bona dissipasti: q z talia male expendisti: corpus inquinasti: z aīam pctis inuetera sti. Scōm verbū est anxij timoris cū subdit. [Red de rōnē villicatiōis tue] ⁊ verbū strictiōis per dum anxiū: o verbū durū discussionis districte tunc faciende: qñ exigēt a nobis rō de occultis corddū cogitationibus: z de ociosis sermonibus: de nris opib⁹: tūc aperti erūt libri celestes: tūc apertus erit liber cōscientie i quo leget memoria quisq̄ d̄ hō cogitauit: dixit z fecit: tūc examinabunt oia z tūc discutiet de tota vita nostra. Tertiū verbū est amari doloris cū addit. [Jam non poteris villicare.] Jn futura enī vita tollit oīs villicatio hoīs ita vt vlterius nec bñ nec male possit opari. Magn⁹ igit est dolor aīe qñ p ximante hora mortis audit sibi dici q̄ vlterius nō possit villicare. Puto q̄ totum mundum daret vt sibi concederet spaciū vnius hore quo peniteret: z aliquid boni ageret sed nō datur: q z tpe illud reddēde rōnis exercende villicationis. Audiam⁹ ergo hec tria ꝟba seueri iudicis: z aīa iudicium placentis eum z non pereamus. ¶ Timens autem villicus de vocatione in morte vel iudicio z reddenda ratione [ait intra se] in sua cogitatione. Intra se loquitur qui nullum amicum inuenit cum quo consiliari possit. [Quid faciam q z dñs aufert a me villicationē], i. omnius villarum predicarum custodiā. s. tam rerum q̄ corpis z aīe. z hoc erit in morte. Sepe enī pting q̄ tales timore mortis ducunt ad pnias z ad cogitandū de vita futura. Sic semp cogitare dz pctōr sm Job. Quid faciā cum surrexerit deus ad iudiciū: z cū quesierit quid respondeo illi. Non ait quid dicātis quid faciā: q z apud strictū iudicē nō excusant verba fuasoria: sed facta meritoria. [Fodere] per phiam [nō valeo] i. proprio labore z penitentia non possum de peccatis satisfacere z ad vitam beatam venire [mēdicare] per orationem [erubesco] q z verecūdum dz esse huius mundi diuitibus petere suffragia spiritualia z non reprehendere in tpalibus. Jn alia vita aīa non pōt opari opa quibus adiuuetur ad gliam. vñ Chrisō. Vita pñs habet exercitium mādatorū: futura vero solatium. Si nihil operatus es hic: frustra i futuro speras. Jtem nec bona ipsa potest ab alijs medicando impetrare: q z non dabitur ei. Huius signum sunt virgines fatue: que petentes oleum a prudentibus sunt expulse: sed nec diues epulo medicans guttā aque meruit recipere. [Scio quid faciam] q z. s. ante q̄ tollar per sententiam mortis a villicatione: debita relaxabo debitoribus dñi mei z distribuaꝝ eis de facultatibus ipsius [vt cum amotus fuero a villicatione] scz in morte: recipiāt me in domos suas. i. per eorū merita z suffragia recipiar in vita beata: me cogar fodere aut mēdicare frustra. Et in domos pluraliter propter diuersitatem premiorū: q z ibi mansiones multe sunt. Jn has domos nullus pōt ingredi nisi per ostiū misericordie vel spūālis vel corporalis. Jn cui⁹ signum salomon i ingressu sctā sctōrum fecit duo ostiola de lignis oliuarum. per oleum enī mia designat. ¶ Nota q̄ mansiones celestes sunt pauperum: q z illis date sunt pauperum enim spū est regnū celorū. Unde si diuites illō hñe volunt: opꝰ vt a pauperibus emant. Diuites enim habent domos in terra: pauperes in celo. Libēter ergo diuites recipiant pauperes in domos suas i terra vt a pauperibus recipiantur in celo. vñ Aug. Prebe terram z accipe celum. Ubi considerandū ē q̄ vt supra dictū est: tres ville cōmisse sunt hoī. s. mundus: corpus z aīa quorū fructus debz dispensare ad honorem dei. Corpus nāq̄ suū dz distribuere ieiunijs vigilijs z ceteris laboribⁿ pro deo assumptis: z tunc sanitas: fortitudo pulchritudo que sunt bona corporis: optime erunt dispensata. Si vero corporis labores sustinere non possit dicens cum hoc villico [fodere nō valeo] saltē bona aīe que sunt amor: cognitio: memoria: ita distribuar orando: meditando de lege domini: z cunctos etiam inimicos amando: vt orationibus sibi recompensetur quod laboribⁿ efficere non potuit. Et si rursus orare erubescit vt pote q z nescit dicens quemadmodum z hic villicus dicebat [mendicare erubesco] qui enīs orat mēdicat: q z suffragiū petit: tūc certe nō restat nisi vt prouideat sibi taliter de bonis terre ville dñi. s. de bonis tpalib⁹ elemosynas largiēdo: q̄ talis dispēsatio oēz defectū excuset corpis z aīe. Jeiuniū ei q̄ distribuit bona corporis: o fo q̄ distribuit bona aīe atq̄ elemosyna q̄ distribuit bona mūdi: sunt opa q̄bus habēt vita eterna. [Cōuocatis itaq̄ singulis] scz. sum his ab illis [debitorib⁹ dñi sui] q z religiosi z paupes d̄ticū q̄ iusti sunt debitores dei fecit circa eos miām de bonis tpalibus sibi traditis ad dispensandū dans ipsis oleum z triticum: oleū quippe cōpassionis z triticum subuentionis. Ad hoc ergo tendit ista parabola: vt sicut dedit de bonis dñi oleum z triticū: sic z nos omnes pauperibus de bonis a deo nobis traditis: oleū ꝑ passiōis interioris z triticū subuētionis exterioris: q z bonoruꝝ nobis datorū nō dñi: sz tm dispensatores sumus. Jn hoc aūt q̄ plus dedit de oleo q̄ de tritico significat q̄ plus debemus opari affectu q̄ possumus subuenire effectu. [Et laudauit dñs villicum] non dominus omniū [villicū iniquitatis] i. villicum iniquum non q̄ aduersus eū fraudulenter: sed pro se prudenter sm prudentiā huius scl'imon tm bene vel meritorie egisset. non enim laudauit eum de fraude quā fecit: sed de prudētia z ingenio quo sibi in futurum profuerit: est nanq̄ prudentia quedam sibi in posterum prudēria. Sic diuites huius mundi non sunt laudabiles de decepcione in illicitis actibus: sz de hoc q̄ prudenter se conuertunt ad distribuendū bona in pñs operibus: vt per hoc prouideant sibi i futurum: quia sz Ambro. Sola misericordia est

B Verba tria

Christo.

C Mansiones celestes pauperum

August.

D Laudat villicū

Ambro.

comes defunctorum. Cui etiam prudentissime nō solū dñs vlciscit sed etiā dñs omniū applaudere videt subiungens ad q̄d hanc similitudinē dederit. [Quia] inquit] filij huius seculi] et tenebrarū. i. homines temporalibus intenti et amatores mundi] prudētiores sunt filijs lucis in generatione sua carnali]. i. in secularib⁹ ad que videnē geniti. i. magis astuti et feruidi sūt in carnalib⁹ et tpalib⁹ negocijs agendis q̄ filij lucis et vite eterne. i hoīes spiritualibus deputati z amatores celestiū sint in spūalib⁹ negocijs exercēdis. Prudētiores sunt illi in malo q̄ isti in bono. Vix enī inueniuntur aliqui qui tātam prudentiaꝝ et curā habent in acquirendis bonis eternis et pmanentib⁹: quantā callidita tem et sollicitudinē isti habent in acquirendis bonis tēporalibus z fugitiuis. Pro his enī die noctuq̄ vigilāt: angustiant: laborant et modis omnibus tales diuitias coaceruare non cessāt. Sicut bubo z cattus clarius vident de nocte q̄ hō: nō ad legendum literas: sed ad capiendū mures: sic filij seculi acutius vident q̄ filij lucis nō ad sciendū legē dei: sed ad acquirendū bona mūdi. Audiant hec filij lucis: et a filijs tenebrarum. s. huius seculi vinci erubescant. Ideo enī hec scripta sunt vt audiendo prudentiores fiāt: nō aūt vt iniq̄tatis villicū imitādo fraudē vel imustitiā in aliquo agant. vbi Bed. Audiant sapientes huius seculi vt stultam sapiam deserere z sapiētem dei stultitiam oiscere queant q̄ti eoꝝ sapiam diuina equitas estimauerit: quos nō vere prudentes: sed in generatione sua prudentes esse cōmemorat. Juxta hoc q̄d alibi dz. Ve qui sapientes estis in oculis vestris: z coram vobismetipsis prudentes: necnon z amatores vite eterne filios lucis appellando: non aliud eos q̄ sapientes sunt vt mala faciant: bene autem facere nesciēt: q̄ filios esse tenebrarū arguit: filij aūt lucis z filij huius seculi vocantur: quo. filij regni z filij perditionis: cuius enī quisq̄ agit opera eius cognominatur: z filius. hec Beda. Sed heu nos (vt ait Hiero.) feruentissimi sumus in terrenis frigidissimi in celestibus: z summā in rebus paruis exhibemus alacritatē: ad maiora tepescimus celerē habiture finē res sine fine querunt celestes diuitias: i mortales honores: pigra quadā dissimulatione negligimus. hec Hiero. ¶ Ubi notandum: q̄ quedam est sapientia nociua z ista est carnalis quā habent auari in acquirendo diuitias sup bi in acq̄rēdo honores: luxuriosi in acquirēdo delitias. Unde Jaco. Non est ista sapientia de sursum descendens sed terrena quo ad auaros: aīalis quo ad luxuriosos: diabolica quo ad superbos. Quantum autem ad istam sapiam vera est q̄ filij huius seculi prudētiores sunt filijs lucis: q z filij lucis eam aspnantur z fugiunt. Sed a sapia est superflua: que est de imptinentibus ad salutē. Ista sapientia est mundana z secularis: siue sit philosophica z methaphisica: siue scia legum z decretalium que pro tanto dñr superfluē: q z sine illis pōt salus esse. Quantū etiam ad istam sapiam filij seculi sunt sepe prudentiores q̄ filij lucis: q z viri spūales paꝝ curant de talibus scientijs. Tertia sapia est necessaria q̄ est de expedientibus ad salutem: z ista est sapientia diuina que cōsistit in vera dei z boni cognitione. Quantum aūt ad istam sapiam filij lucis sunt prudētiores q̄ filij huius seculi: immo in rebus diuinis filij seculi videntur esse stulti: filij aūt lucis sunt valde sapientes z prouidi. Qui aūt sunt filij seculi nō apparet manifeste sed tm pōt de hoc aliqua cōiectura haberi. Una est q z cōiter filius hz inclinationē ad artificius patris: z iō qñ persona tota est mundana z ad negocia mundi inclinata signū est q̄ pōt ad filios scl'i. Secunda cōiectura est q z filius assimilit arma patris: sic pona q̄ in seipa assumit arma mundi que sunt supbia: auaritia: gula: luxuria: hec videt pōtnere ad gñationē mundi. Filij aūt lucis similiter cognoscūtur duplici coniectura. Prima est. qñ persona cū omni deuotione sustinet visitationē de ligua visitatur per flagella vel alio quocūq̄ modo. Et qñ non permittit aliquid in corde suo: q̄ d̄ est cōtrariū deo: signū est q̄ est filius dei. Secunda cōiectura est q z cōiter pulli auium comedūt libenter cibū quo cōsueuerunt vti parentes eoꝝ z in ipso potissime delectant: sic qñ hō libenter degustat celestia q̄ fuerunt cibus xpi: z ei sapiunt talia: ac cōtinue conat qualiter impleat voluntatē diuinā iste est ppie filij dei. ¶ Deinde quasi a minore infert cōdēdo ppositū. [Et ego vobis dico. Facite vobis] id est ad vestram vtilitatē] amicos de mamona iniq̄tatis] sz de tpalibus diuitijs: sed nō eo mō quo fecit villicus iniquitatis: nō de fraudādo aliena: sed largiendo vra. vt cū deficeritis: meritis ppriis et pñti vita: recipiāt vos in eterna tabernacula. i. per sua merita z suffragia impetrent apud deū vos finaliter recipi in vita dtā. Ad hec tabernacula ꝑ pheta suspirās ait: q̄ dilecta tabernacula tua. q. d. dñs. Si tibi in futurū etiā cū dolo z fraudulenter prudens laudatur: multo magis laudandi eritis si sine dolo z legitime vobis pruderiris. vbi Gregorij. Si nos eoꝝ. s. pauperuꝝ amicitijs eterna tabernacula acquirim⁹ dātes pensare debem⁹: q z patronis potius offerimus munera q̄ egenis bona largimur. Mamona mamone lingua syra diuitie dicunt: z mamō mamonis fathanas qui opb⁹ seducit apellat. Et est aduertendū q̄ nō dicunt hic diuitie iniquitatis: q z inique z de malo acquisite. de illis enī non p̄cepit dñs fieri elemosynā cū nūq̄ bonus vsus iustificet male acquisita: z iō talia sunt restituenda non in elemosynis dāda. Pōt tū de diuitijs iniquo affectu vt actu male acquisitis fieri elemosyna: vt de acq̄sitis p meretricū: vel lenocinū vel dieb⁹ festiuis laborādo: vel hmōi. Si ꝟo diuitie nō de malo sunt acq̄site nihilomin⁹ dicunt mamona iniq̄tatis plurib⁹ de causis. Primo q z nō sunt vere diuitie nec seruāt q̄d pmittunt: sed false q z falsum z decipiunt. Promittūt enī securitatē z dāt timorē: satietatē z dāt esuriē: stabilitatē z dant subitā defectionē. Secdo q z iniqui in eis confidūt: ac fidē z spē in eis cōstituūt. Tertio q z iniquus mamō pest eis qui tētāt hoīes cupiditate vt seruiant auaritie: q̄d est idolorū seruit⁹: z sepe faciūt hoīes iniquos vt semp desiderēt amplius. Quarto q z sunt multarū iniquitatuꝝ materia: ꝑpter diuitias enī multa cōmittunt iniqua: z expēdunt in multis illicitis z supfluis. Quinto q z vt plurimū acquirunt iniq̄: in pluribⁿ enī predecessoribus necesse est aliquē reperiri q̄ iniuste vsurpauerit aliena. vñ vulgara cōdz sentētia. Oīs diues aut iniqu⁹ est: aut heres iniqui. Sexto dicuntur mamona iniquitatis. i. inequalitatis: q z inequaliter possident: nā vn⁹

E Sapia nociua.

Jac. 3.

Sapia superflua.

Sapia necessaria.

Aug.

F Filij seculi ꝑpicuntur

hꝫ ad ſupabũdantiã; alius ad ſufficientiã i aliꝰ ad neceſſitatem extremãtalius ad totales penuriam. Septimo qꝛ inique retinenk. qõ eſſi vltra neceſſaria vite retinek nec primi neceſſitatib⁹ erogãt: pecunia eſt iniquitatis. i. ꝓ equitatem: in ea eſſi nõ ſeruam⁹ equitatem quã primo debemus: quem ſicut nos diligere iubemur. Pauperes ergo recipiẽt nos in ſuas domos celeſtes ſi nos eos receperim⁹ in noſtras domos terreſtres. vñ Augu. O ia bona ſua dedit deus duobus hoibus diuitib⁹ terrena: pauperibus celeſtia. Sꝫ deus volens vtrũq; ſaluare ꝓſtituit vt hic diuites in ſua hereditate recipiãt paupes: & paupes in ſua hereditate eos collocent: et vterq; p aliũ collocek. Hec Aug. Et ſi nõ oẽs pauperes pñt nos recipere in domos celeſtes tñ quia largimur his recipiemur ab angelis: & ſanctis: qꝛ largẽdo pauperibus angelorum nob⁹ cere roꝝq; ſanctoꝝ gratiã oparam⁹: & ꝗ his bonum ſit eligere paupes bonos: & alijs ꝓferre in datione elemoſyne: tñ q̃ dat indigenti peccatori non qꝛ peccãt: ſed qꝛ hõ eſt nõ pecãẽ nutrit ſed iuſtũ qꝛ culpãnõ diligit: ſed naturam. Qui aũt elemoſynam accepturus eſt attendat bñ ſi indigeat: alioq̃n nõ accipiat ne rapinã pmittat. vñ Hier. Monache ſi eges: accipis das potius q̃ accipias. Si aũt nõ eges: accipis rapis. Porro nõ indiget monachus ſi habeat qõ nature ſufficit. Et hanc ſufficientiã apl's certa diffinitione deſcribit habentes inquit: alimenta: quib⁹ tegamur his ꝓtẽti ſimus. Unũ in collatione abbatis abrae: moueris aũt te ex hoc nõ leui affici detrimẽto: qꝛ cũ ſis ſani corporis ac robuſti ſtipe ſuſtentaris aliena: q̃ iuſte ſotis eſt debilibus attributa. Ille ergo opib⁹ inſiſtam⁹: qꝛ multa bona: & in vita: in morte nobis inde cõparamus. vñ Hiero. Nõ memini me legiſſe male mortuũ q̃ libenter exercuit opa pietatis hꝫ eſſi multos interceſſores: & impoſſibile eſt multorum ꝓces nõ exaudiri. vñ Leo papa. Quicquid in cibos pauperũ: in curationes debiliũ in ꝓcia captiuorũ: & in quelibet opa pietatis impendik: nõ minuik: ſed augek. Nec vnq; apud deũ perire poterit: qꝛ fidelis benignitas erogauerit deũ qõ cui q̃ tribuit id ſibi ad pmium recondit. Beati eſſi miſericordes qm̃ ipoꝝ miſerebik deus. Nec delictoꝝ memoria erit vbi teſtimoniũ pietatis afuerit. Hec Leo papa. Religioſus ꝓ: & qui non hꝫ vnde poſſit elemoſynã dare materialẽ nihilominꝰ ex corde põt facere elemoſynã deo valde gratam videlicet ad hoc voluntatem habendo ſeu etiã illatas ſibi iniurias primo indulgẽdo vel aduerſitati aliene ex corde compatiendo.

¶ Igitur o monache: o clerie o laice: dum viuis cogita qualiter debeas operari vt ſcias: & habeas quid in iudicio poſſis rũdere: vbi audies: redde rationes villicationis tue. Uilici eſſi ſumus non dñi rerum tpaliũ: & ſpũalium nobis ad neceſſarios vſus primorũ pmiſſarum. Et ſi eas primis nõ diſtribuimus aliena retinemus vñ Chrus. Opinio quedaꝫ erronea aggenerat a mortalibus: & auget crimina: & minuit bona. Ea vero eſt opinari q̃ ea quecunq; poſſidemus in vſu vite poſſidemus vt dñi. Et iõ etiam oportune ea apprehendim⁹ tanq; bona p̃cipua. Sꝫ cõtrariũ eſt. Non eſſi nos vt oñi in vita pñti collocati ſumus in ꝓpria domo: ſed tanq; hoſpites: & aduene quo nolumus ducimur: & quo non putamus: & qui nũc locuples eſt in breui fit mendicus. Ergo quiſq; ſis noueris te eſſe diſpenſatorem alienoꝝ: & tranſitorij vſus: & breuis tibi iura conceſſa ſunt. Abiecto ergo ab oi dominij faſtu ſumas humilitatem: & modeſtiam villici. hec Chriſo. Attende: & aliud qõ tibi dicek. iã eſſi nõ poteris villicare: & operari. Unde Chri. Quotidie talia p effect⁹ nobis exclamat deus oſtendens nobis ſeruentẽ in meridie ſoſpitatẽ priuſq; adueſperaſcat examinẽ: & alium inter prãdia expirantẽ: & diuerſimode ab hac villicatione diſcedim⁹: ſed fidelis diſpenſator qui de propria diſpenſatione confidit: deſiderat cũ paulo diſſolui: & eſſe cum xpo. Is aũt cuius ſunt vota terrena anxiatur in exitu. hec Chri. Cogita etiam q̃ tunc fodere non valebis: & mẽdicare erit confuſionis. vñ Beã. Ablata q̃ppe villicatione fodere non valemus: qꝛ finita hac vita in qua tñ hꝫ operari nequaq; vltra bone cõuerſationis fructũ ligone deuote conpunctionis hꝫ inquirere. Mendicare cõfuſionis eſt illo. ſ. peſſimo genere mẽdicãdi quo virgines ille fatue mendicaſſe ferunk: & de quo ſalomõ ait. ꝓpter frigus piger arare noluit: mẽdicabit ergo eſtate: & nõ dabiẽ ei. hec Be. Ut aũt idem dicit Bed. ſi hi prebent elemoſynã de iniquo mãmona faciunt ſibi amicos a quibus in eterna tabernacula recipiãtur q̃ tomagis hi qui ſpũales largiuntur epulas: q̃ dãt pſeruis cibaria in tpe ſuo: certiſſime debẽt ſpe ſumme retributionis erigi. ¶ Poſtq̃ ergo dñs pmiſit de diſpenſatione pecunie corpalis ſubdit de diſpenſatiõe pecunie ſpũalis di. [qui fidelis eſt in minimo]: & in diſpenſatiõe minoriũ. ſ. tpalium [: & in maiori]. i. in diſpenſatione maiorũ. ſ. ſpũaliũ [fidelis eſt: & q̃ in modico]. ſ. in carnalibus: [iniquus eſt] vt nõ bñ ꝓ neceſſitate ꝓximorum expendat [: & in maiori]. ſ. in ſpũalibus [iniquus eſt] vt nõ ꝓ vtilitate cõi diuidat. q. d. qui bona tpalia que ſunt minima bñ diſpenſauit in elemoſynis: & in alijs pijs vſibus dignus eſt vt ſibi cõmittatur diſpenſatio ſpũalium que ſunt maiora: qꝛ fidelitas diſpẽſatiõis prie eſt argumentũ fidelitatis ſcõe. Et qui modica. ſ. bona tpalia nõ bñ diſpenſauit: ſed in illicitis cõſumpſit: vel male retinuit: indign⁹ eſt vt ſibi cõmittak diſpenſatio maior. ſ. ſpũaliũ: qꝛ infidelitas pria eſt argumentũ ſecũde. Hic habes argumẽtũ q̃ auar⁹ nõ eſt bon⁹ ꝑdicator vel ꝓlat⁹. vnde ſubdit. Si ergo in iniquo mãmona. ſ. in bona ſtatio tpalib⁹: & diuitijs [fideles non fuiſtis] diſpenſando q̃ ſũt magis bona ſꝫ appar ẽtiã quã ſꝫ ꝛitatẽ [qõ vera eſt]. ſ. bona ſpũalia: q̃ ſunt ꝛa bona [q̃s credet vobis:]. i. tradet vobis ad diſpenſandũ. q. d. nullus ſapiẽs. Unũ habes exemplũ de quodaꝫ eſo q̃ quatuor caſeos tradidit ad cuſtodiendũ nepoti ſuo: qꝛ male cuſtodiuit: ideo curã aliaꝝ tradere ſibi noluit. [: & ſi in alieno fideles nõ fuiſtis]. ſ. in tẽporalib⁹ que ſunt aliena nobis quia ſunt extra nos: [qõ verũ eſt]. ſ. bona ſpũalia q̃ ſunt habẽtib⁹ intrinſeca [q̃s dabit vobis ad diſpenſandũ]. q. d. null⁹ ſapiẽs hoc faceret. Qui ei fidelis nõ eſt in diſpẽſatiõe bonoꝝ fortune: & diuitiarũ corporaliũ q̃ reſpectu ſpũaliũ falſe diuitie ſunt et a nobis aliene: qꝛ extra naturam nr̃am ſit a nihil eſſi intulim⁹ i hũc mũdũ: & nihil hinc auferim⁹: pñt q̃ nobis auferri ẽr nolẽti b⁹ diſpẽſatione bonoꝝ gr̃e: & diuitiaꝝ ſpũaliuꝝ q̃ ve diuitie ſunt: & nr̃a qꝛ ꝑhe hoi deputata. ad ea eſſi habenda nati ſumus: nec pñt nobis auferri nolentibus null⁹ ei credere vel dare hꝫ: qꝛ in eis

B Bonoꝝ diuiſio.

Auguſtin⁹

Elemoſyne acceptor.

Hiero.

Opa mie.

Hiero.

Leo papa.

Chriſo.

Dñi nõ ſumus hic.

Ambro. Diuitie alie nea nobis.

in eis eẽt infidelis eſſet. vñ Ambr. Aliene a nobis diuitie ſunt qꝛ ꝓter naturã ſunt. Nec nobiſcum naſcũt̃ nec nobiſcũ tranſeunt. Nec eſſi nr̃a ſunt q̃ non poſſumus auferre nobiſcũ. Sola ꝛtus eſt comes defunctoꝝ: ſola nos ſequik mia. Et vt dicit Aug. Põt hõ inuitus amittere bona tpalia nunq; aũt niſi volens perdit eterna. ſm Bedã. In minimo eſt fidelis q̃ hꝫ viſcera pietatis: & opa mie: pando elemoſynas: & diligẽdo pximos. in maiori eſt fidelis q̃ oino adheret creatori: & vn⁹ ſpirit⁹ cũ eo deſiderat fieri. Sꝫ qui fratrem non diligit quem videt: nec egem miſerek quõ diliget deũ quẽ non videt: & quõ ſeipm deo tribuet? Ualde ergo cõſiderandũ eſt in electiõe prelatoꝝ: & prepoſitoꝝ quales in modico fuerũt: & quid pietatis: & miſericordie habuerint: q̃ſſi q̃ in modico fideles non ſunt in magnis quoq; fideles non erunt. Unũ precepit apl's Timotheo: & Tito. vt in eligendo epiſcopo ſemp̃ pre cõſiderẽt ſi fidelis fuerit: & non auarus in diſpẽſatione rei familiaris. ſepe eſſi auarus in erogatione pecunie corpalis auarus eſt in erogatione talẽti ſpecialis vt nil vere faciat niſi pro pecunia vel pro perſonis: & iuxta acceptionẽ perſonaꝝ. Comitat̃ eſſi eum ſepe auaritia: & cupiditas vſque ad ſpiritualia. Et ideo tales ſi promouentur in eccleſia non eſt ex dei ordinatione ſed magis ex permiſſione quadã diuina. Demus igitur aliena vt ſuſcipiamus noſtra: prebeamus parua vt recipiamus magna: ſeminemus in benedictione vt metamus benedictiõem: ſed qui parce ſeminat parce: & metet. Si bene diſpenſamus bona minora. ſ. fortune: & nature merebimur promoueri ad bona maiora ſcilicet gratie: & glorie.

¶ Oratio.

O mine ieſu xpe animã meam fac virtutum villam ne villicus tuus ratio mea diſſipet bona tua mihi credita qꝛ poſt mortem neſcio quid meritorũ faciam remitte mihi centum cados olei quos tibi debeo per contemplationẽ: & centum choros tritici quos tibi debeo per operationem: & amici tui pauper qui te diligunt: & tibi conformantur fiant mei apud te interceſſores aduocati: & patronitet cum defero proprijs meritis: & ab hac vita recipiar meritis eoꝝ: & ſuffragijs in domos ſuas. ſ. in eterna: & dilecta tabernacula. Amen.

¶ De diuite epulone: & lazaro mendico ad ianuam eius iacente. Ca. xvj

A Luce. 16.

Hariſei aũt qui erant auari audientes dñm ieſum de contemptu mundi: & contra auaritiã diſputantẽ ac hoies ab appetitu diuitiaꝝ retrahentẽ: & ad faciendũ elemoſynas inducentẽ deridebant eũ quaſi irrationabiliter loquerek: & cõtraria legi pphetiſq; preciperet. vbi multi ditiſſimi deo placuiſſe legunk: & obſeruatoriib⁹ legis bona tpalia pmittunk: non attendentes qꝛ in lege carnalibus minora ꝓpter regnũ eternũ: & in euangelio ſpũalibus maiora ꝓpter regnũ celoꝝ iure precipiunk. & ideo inter legem: & euangeliũ ſicut promiſſionũ: ita: & preceptorũ debere eẽ diſtantia. Ibi namq; dictũ eſt ſi volueritis: & audieritis me bona terre comeditis: hic ꝛo beati pauperes ſpũ: quoniã ipoꝝ eſt regnũ celoꝝ. Ibi lex non promittebat tempoalia tanquam principale premium: & ideo vbicunq; in ſacra ſcriptura pro actibus virtutũ promittuntur bona tempo ralia: ſub illis intelligunt̃ bona ſpũalia: & eterna tanq; principaliter pmiſſa. Nec tpalia ſic pmittuntur ad malũ vſum ſicut phariſei iſta ad defenſionem ſue auaritie male inducebant ſed ad bonũ: qꝛ illi qui bene vtunk diuitijs non ſeruiunt eis nec demoni per ea tentãti: ſed magis eõuerſo diuitie ſeruiunt ipſis: qꝛ ſunt eis iuuamẽta virtutis: & tales fuerunt abrahã: & alij diuites qui deo ſeruierũt: & placuerũt in eis. Unũ occurrit eis dñs confutãs: & redarguẽs eos de vana gloria: & de auaritia dicẽs. [Uos eſtis q̃ iuſtificatis vos coã hoib⁹] auaritiã vr̃am ꝑdicto mõ falſe colorando: & opa veſtra: vt ab hoib⁹ videamini faciendo [de⁹ aũt] cui oia nuda: & apta ſunt [nouit corda vr̃a]: & iniquitatẽ ibi latentẽ [qꝛ qõ hoibus]: & in reputatione hoim qui vident in facie [altũ eſt]. i. apparens iuſtitia: & nõ exiſtens in re [abominatio eſt apud deũ]: & in reputatiõe dei qui videt in corde: qꝛ ſimulata ſanctitas duplex eſt iniquitas. Eſt eſſi: & ſimulatio: & iniquitas: audiant hoc hypocrite: & ambitioſi qꝛ quanto magis apparent: & ſe exaltant apud hoies tanto magis abominabiles ſunt apud deũ. Igit̃ quia deꝰ videt corda: & per pñs etiã facta quãtũcunq; ſecreta ſtudẽdũ eſt cuilibet etiã cum ſolus fuerit vt: & cogitando: & operãdo mala declinet: & bona faciat. Si eſſi deũ pñtẽ: & oia videntẽ: & vindicantem ſemp̃ cogitaremus aut vix aut nunq; peccaremus. vnde Boetius. Aduerſamini vitia: colite virtutes: ad rectas ſpes animum ſubleuate: humiles preces in excelſa porrigite: magna vobis eſt neceſſitas indita probitatis: cum ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis qꝛ ergo phariſei coram hominibus ſe iuſtificabant: & iuſtos ſe eſſe oſtendebant: & peccatores quaſi infirmos contemnendo: & elemoſynarum remedia negligẽdo quem iuſte hec auaritia: & auara altitudo damnanda ſit in ſequenti dominus docet exemplo quod maxime inducitur ad prouocandum homines ad opa miſericordie ex diuite propter defectum pietatis: & miſericordie damnato: & nõ dicitur hic quod ſit parabola vel ſimilitudo: qꝛ eſt rei geſte narratio: vnde ſm quoſdam. Diues iſte nabal erat quem Dauid occidere volebat: quia victualia ſibi: & ſuis negauerat. ¶ Dicit ergo homo quidam. Ubi notandũ quod homo potius ſonat hic in vicium quam in naturam vt dicatur homo ab humo. i. humo adherẽs per amorem terrenorum ſm Brego. Non exprimitur nomen eius: qꝛ non erat a deo ꝓ approbationẽ cognitus ſm quod dicit ſaluator reprobatis. Nunquam noui vos vnde quaſi ignotus apud deum nomine non deſignatur: nec notatur a deo: qꝛ nomen que fierat a mũdo. [Homo ergo quidam erat diues] non tam a poſſeſſione diuitiarũm⁹ q̃ ab amore earum. ecce ſuperfluitas in ſenſu: & cõcupiſcentia oculoꝝ [: & induebatur purpura] rubea deſuper ꝓpter inanem gloriam [: & byſſo] albo deſubtus ad carnem ꝓpter mollitiẽ: ecce exceſſus in veſtitu: & ſuperbia vite [: & epulabatur quotidie ſplendide] ſeruiendo gule magis quã nature: ecce exceſſus in victu: & concupiſcentia carnis ſm quod veſtimẽta ita: & epule. Ad mollitiem: & luxuriã cultu regio diſſoluebat carnẽ ex teriꝰ: ac cibis: & potibus refouebat interiꝰ. [: & erat quidã mendicus noie lazarus] diuiti adiſgitur pauꝰ: qꝛ alter alteri confert: ſꝫ differenter

Auguſt. Beda.

Simulata ſanctitas.

Beda.

B Pũria dei. Boetius.

Diues epu lo.

Raba.

Domo.

C Lazarus pauper.

Chrisosto. qz diues cōfert tpaliter paupi ⁊ panp spiualiter diuiti. vñ Chri. Dñ diues sustētat pauperē sustē tatur a paupe. Exprimit aūt hic nomen paupis qz a deo p approbationem erat cognitus sicut ⁊ mopsi dixit. Noui te ex noie: ⁊ vñ ⁊ paupib' humilibus ꝺz gaudete ⁊ exultate: qz vra noia scripta sunt in celis. Lazarus paup ⁊ humilis noiatur: diues ꝯo nec noie dignus habeť. Noia bonorum scripta sunt in libro dei ⁊ noia malorꝫ in libro diabolim quo pensandi est quantū inter est inter publicā legē mundi: ⁊ benignā legē dei Pauperes latent. Nam diuites sunt mūdo celebres p noia sua: sed paupes latent nec nomē in mundo habēt. Idos est dicendi. Qñ de vbe pfecti sumus obuiauit nobis talis comes vel dñs. Econtra paupertate ꝺz. Nobiscū vnus paup ageba iter. Sed in eua Pauperis prelatio. gelio est mos contrarius: qz pauperis nomē exprimit: diuitis ꝯo nomen tacet: siupbos diuites p iudiciū reprobationis deus nescit: hūiles pauperes per iudicium approbationis nōscit. Quo minus aspicit hos: ⁊ eminus arcet illos. Diuitibus sunt noia in culmine mundi ⁊ ſz pauperib' sunt nomina in aula dei. [Qui iacebat ad ianuā diuitis vlcerib' plen'] vt ex vicinitate magis ap Chrisosto. pareret duritia diuitis exeundo ⁊ reuertēdo eū videtis ⁊ patiētia paupis ex visione diuitis vbi Chri. Infelicissime hoim mortem corporis tui vides iacere aſi ianuam ⁊ non misereris. Si dei p̄ cepta non cōsideras saltē miserere conditionis tue ⁊ time ne ⁊ ipse talis efficiaris. [Cupiens saturari de micis] non dicit de preciosis [que cadebant de mensa diuitis] quodāmō dicens ad Chrisosto. diuitem. Sufficiunt mihi mice mense tue: quas abijciendo proijcis inde: Prebe de superfluo ele mosynam: fac de nō dāno lucrū in quo nimia duricia apparet eo ꝙ perire pmittebat vñ pauper subleuari poterat. [Et nemo illi dabat] quia tali dño talis familia ⁊ ideo conformabantur ei in mētis duricia. Cū ergo ante ianuā iaceret ex visione pauperis diuiti nō miserēti cumulus damnationis inferť: ⁊ rursus ex visione diuitis tētatus quotidie pauper probatur. Quem ad maiorem ipsius probationem paupertas simul ⁊ egritudo: ⁊ visa diuitis copia ⁊ nulla sibi adhibita consolatio afficiunt. Ubi Chri. Egrotatio habet aliqō solatium si opes habet. Si autem ad infirmitatis magnitudinē accedat ⁊ paupertas duplex est infirmitas. Quanta ergo in isto pena est in quo inter tāta vulnera non meminit dolores plagarum ſz famis. [Sz ⁊ canes veniebant ⁊ lingebāt vlcera eius]. Qñ talis pietas in lingēdo vlcera pauperis arguit duritia diuitis: qz magis curiales erant canes paupi ꝙ eozū dñs. Et nec a se canes remouere poterat: nec visitator erat qui remoueret. Qui etiam si mordendo pñ ꝛissent nō esset qui illos amouisset. [Factum est autem vt moreretur mēdic'] in patiētia q̄ op' pfectū hz pbat' [⁊ portareť] ſm aiam [ab angelis in sinū abrae] de mendico diues factus. i. ad requiē ⁊ lumbū sctōꝝ patrū ⁊ vbi descendebāt aīe iustorꝫ morientiū a nteꝙ generale impedimentū gloriē p passionē xpi esset amotum qui sinus ſm August. ⁊ō abrae dictus est non quod ipsius tm sit sed ꝙ ipe multaꝫ gentiū pater sit q̄bus ad imi Chrisosto. tandū positus est. vbi Chris. Non sufficerat ad portandū angelus vn' pauperē ſz pterea plures veniunt vt choꝝ letitie faciāt. Gaudet vnusquisq̄ angelorꝫ tantū onus tangere: libenter talibus oneribus pregrauanť vt ducant hoies ad

D Sinus abrae.

regna celorꝫ [Mortu' est aūt diues] qz diuitie non possunt a morte saluare [⁊ sepultus est in inferno]. s. oānatorꝫ. i. in profunditate penarum infernaliū: ⁊ de diuite mendic' factus. Diues iste tanꝫ diaboli parochianus ad cemiterium infer Diues. nale a demonibus est deductus: ⁊ ibi est sepult' Ibi sepelientur parochiani diaboli sine thure ⁊ sine aqua benedicta ad modū asini. vñ in Hiere. de quolibet reprobo ꝺz sepultura asini sepeli Hiere. 22. etur. Sepultura asini ē talis qz excoriať ⁊ pellis a dño possideť: carnes a canibus laceranť ⁊ ossa pluuijs ⁊ grandinib' derelinquunť. Sic qñ aliquis mozīť iniquus parentes possident substātiā terrenā: vermes lacerāt carnē suā supplicia infernalia lacerant eius aiam: que natura ossis habebit: qz psumi numꝫ poterit. ¶ Et notandū E ꝙ plurib' modis cognoscit aliqs cui' parochia Parochia ni agnosci. fit. s. si ab eo baptismū suscipiat: si ei primi tias ⁊ decimas reddat: si eius missas ⁊ horas audiat. Qui ergo aqua concupiscentie baptizať in qua character diaboli impriminitur: de quo in Apoca. ꝺz. Qui initia operū ⁊ consummationem tanquā primitias ⁊ decimos diabolo reddit: vel bona tēporalia in illicitis cōsumit: q̄ lasciuis cā tilenis ⁊ erroneis carminib': seu ꝯbis detracto rijs ⁊ malis intēdendo tāꝫ horas diaboli audit diaboli parochianū se ostēdit: ⁊ in ei' cimiterio sepelieť in morte: sicut etiā diues iste est sepult' Sed q̄ baptizať aqua pnie vbi ipriminť characť xpi. s. thau. de quo ꝺz in Eze. Qui initiū ⁊ cōsumationē bonorꝫ opez xpo reddit: q̄ eius sermones ⁊ verba libenter audit: deportabiť ab angelis in requiē xpi: cui' parochianū se ostēdit. Merito aūt paup deportabať ab angelis: ⁊ angelica ei deputabāť officia cui tā crudeliter denegata sunt humanitatis obsequia ⁊ merito diues sepultus in inferno sustineat cruciatū nolēdo qui in pñti vita crucēportare noluit penitēdo. [eleuāsq̄ aūt oculos suos [spūales nō corpales: qz ibi erat aīa eius non corpus [cū esset in tormentis] multiplicibus: qz eius oculi apti erant p penā ⁊ qui ante clausi fuerāt per culpā [vidit abrahā alōge] qz multū etiā ad apitionem ianue celestis distabat status electorꝫ ⁊ statu reprobor intīū q̄ impossibilis erat trāsitus ab vno in aliū. [⁊ lazarū in sinu eius] ad cumulū sue pene quē in prosperitate positus dedignabať videre. Sinus abrae Sinus. de quo hic dicit aū passionē erat in lumbo infer abrae.] ni: sed nō est in celo. sicut esset trāslatus est abrahām de limbo: sic ⁊ sinus ipsius cū eo. Erat nam que in superiori margine inferni locus aliquantulum habens lucē p spe future claritatis sine omni pena materiali in quo erāt aīe electorum vsq̄ ad descensum xpi ad inferos. s. ad eundem locum: qui loc' propter sui tranquillitatē sinus est dictus sicut ⁊ sin' maris ꝺz locus quietus a ventis ⁊ tēpestatib' ⁊ dicebať abrae: q̄ ipe fuit prima via credendi ⁊ primus publice predicauit fidem vnius dei. Hic locum appellauit Job tenebras respectu visionis diuine vel pro tedio expectandi saluatorem dicens. In tenebris strati lectulum meum. ſm Bedam. Sinus abrae est requies bōꝝ pauperꝫ quorꝫ est regnū celorum. Beda. quo post hanc vitam recipiunť. Et ſm Augusti. Sepultura inferni penarꝫ profunditas est: que August. superbos ⁊ immisericordes post vitam hanc vorat. Qui in pñti volūt tenere locum primum: in Loci cōm futuro retrudentur in locum nouissimum. vbi ratio. Chri. Sicut aūt pauperi dum viueret grauior Chrisosto

penā reddebat iacere ante ianuā diuitis etiam aliena bona prospiceret: sic diuiti mortuo augebat exercitiū accubit' in gehenna ⁊ prospect' delectationis lazari: ne sola tormentorꝫ natura: sed ⁊ collatione honoris illius intolerabilis sentiret suppliciū aliorꝫ diuitie eorꝫ qui in paupertate sunt tormenta sunt. [Et ipse clamans pre dolore: dixit. Pater abraam. miserere mei] Hunc fero ⁊ pro nihilo patrē vocat quez in operib' mīe imitari noluit: ⁊ petit misereri sui: qui nec sunnet miser tus est: nec lazari.] ⁊ mitte lazarū vt intingat extremū digiti sui in aqua ⁊ refrigeret linguā meā: qz crucior in hac flamma]. Lazarū petit mitti sibi estuanti cui ipse micas panis noluit mittere esurienti. Vocat aūt extremū digiti sui modicū suffragium meritorum digitus ⁊ lingua aliarum. ⁊ gutta aque modicum quid refrigerantis mīe. ¶ Unde notandū ꝙ lingua ⁊ digit' metaphorice dicunť in aiabus separatis: quales erant aīe lazari ⁊ diuitis: sicut esset in deo qui spūs est man' ꝺz virtus ei' operatiuat similiter in lazaro hic per digitū intelligiť virtus eius auxiliatiua: ⁊ per linguā diuitis virtus conceptus mētis expressiua. Qñ non in vera sed imaginaria lingua punitur oū p imaginationem in memoria peccata lingue renocat. Et similiter plura Aliarum passio. alia de quibus hic ꝺz mentaliter fieri intelligū tur: q̄ nūs aīe corpora non habeant: tamē m mēbis pati dicunť: qz exute a corporibus tales effectus in se sentiunt pro peccatis ac si in corpore paterentur in mēbris. In lingua ergo cruciari dicitur. i. in aia que p peccato lingue amplius torquebať: qz per eā plus peccauerat ſm duo officia nature in quibus lingua deseruit. s. gustū ⁊ loquelā in quibus epulones frequēter offendūt. Per linguā que in officio gustus peccauit qz epulabať quotidie splendide ⁊ similiter in officio loquele qz inter epulas splēdidas Basilius. magis relaxať lingua ad loquendū inepta. Et ō expedit valde in mensa sobrietatē ⁊ silētium obseruare. vnde Basilius. Quantum possum' delitias mundi ⁊ ciborū epulantiam fugiamus neqñ cruciari in flamma queramus guttā aq ⁊ nullum refrigerij cōsequamur. Plenus nihilo minus vt visum est iste diues fuit vitijs. in eo Diuitis pena. esset erat auaritia qz diues erat: non qz diuitias habebat: sed qz auare retinebat ⁊ illicite expēdebat. Itē in eo fuit vana gloria quā habuit in vtendo veste preciosa. Hoc aūt quā grande sit pcm̄ ptz ex hystoria Romanorꝫ: vbi legiť q̄ ille qui primus apud eos purpura indutus fuit a fulmine percussus interijt. Non ꝺz hō de vestibus gliariamo magis dolere respiciendo ad pcm̄ suū. nam̄ peccatū veste nō indigebat: qz decore innocētie indutus erat: sed perdita innocēcia aduenit dei ira: ⁊ tunc fuit vestis sibi fa Beda. cta ad cooperiendū miseriā pcti ⁊ defectū nostrorꝫ vñ in Beñ. Fecit ꝙ deus ade ⁊ vxori eius tunicas pellices. s. extra paradisum post lapsū ⁊ peccatū. In signū vsus aliqui religiosi nō vtūtur nisi pellib': in memor' ā transgressionis primorꝫ parentum: ⁊ in signū mortalitatis: qz pelles sunt de aialibus mortuis. Quatuor aūt modis pōt esse reprehensio circa vestes: primo qñ sunt nimis pciose. Secdo qñ sunt curiose. Tertio qñ non sunt statui psone pueniētes. Quarto qñ ꝯz diuersa vestiū mutatoria ita q̄ a tineis demoliunť ⁊ xpo in pauperib' nudis relinquiť. Itē fuit in eo pcm̄ gule: ⁊ qz [epulabatur quotidie splendide.] Facit aūt gulosus iniuriā Chriso. nature. nulli essi aiali tā magnus corpus habenti dedit natura tā pūs os ⁊ collū sicut homini vt p hoc ad cibi ⁊ potus parcitatē ⁊ tēperātiaꝫ nos moneret. Erat ⁊ sine mia: qz vlcerosi pauperis noluit misereri: et iō frustra miam petit q̄ miam nō fecit ⁊ iō etiā tanꝫ a deo nō cognitus caret noie q̄ deū cognoscere noluit in paupere. Nō essi reprehēdit ex eo q̄ diues erat ſz q̄ diuitias auare retinebat ⁊ nihil paupi dare volebat: ⁊ ac eas in vestib' curiosis ⁊ epulis de licatis male expendebat: ⁊ nimis q̄ diuitias amabat ⁊ circa eas cor suū posuerat. nec reprehenditur ex eo q̄ aliena abstulit: ſz q̄ sua nō dedit nec dicit qz quēpiā oppressit: sed qz in acceptis reb' se extulit. vñ Chriso. Non aūt q̄ diues erat tor quebat: ſz quia misertus nō fuit. Nō accusatur Diuitis ac qz res alienas tulerit: nō qz adulter fuerit non culpatio. qz aliquod malū fecerit sola in illo condēnatur superbia. vñ Gre. Hinc colligendum est qua pe Gregō. na mulctandus sit qui aliena diripit si inferni damnatione percutitur qui propria nō largit. hec Gregō. Pensent ergo nō solum seculares ſz et religiosi q̄ tēporalia illicite sibi attrahūt vel detinēt qua pena puniendi sunt si damnať qui ppria nō dedit. Qui essi aliena seu illicite acq̄sita et reddēda detinent cōtra dei mandata peccant sine quibus nemo potest ad vitam ingredi vel saluari. Et tamen multi credunt sed stulte q̄ reatu tante iniurie non obstante anime eorū requiescant in pace. Nā quia conscientia sepe formať ſm id ad qd̄ homo afficitur: ideo multi pecunias ⁊ tpalia nimis diligentes de illicite acquisitis conscientiā non faciunt: ficq̄ dei precepta cōtēnendo ⁊ p pñs mortaliter peccando deū grauiter ostendunt: ⁊ oīa sua in bonis exercitia pdere nō metuūt. Et maxime hoc attendant dñi terrarū ⁊ potētes qui parū timēt terras alior fibi attrahere ⁊ min' potentes vi vel dolo opprimere: nec ad deū cēcta cernentē curāt respicere. Si arbores solū in altū ⁊ non in latū crescerent nec sed ilatarent: vna alias non impediret: sed qz crescūt in latum ⁊ se dilatant vna impedit aliam ita q̄ vna q̄q̄ abscinditur ppter aliā sibi vicinā. Sic reges ⁊ potentes q̄ habēt ⁊ querūt dominū: si solū crescerent in altū versus celum ⁊ erigerent se ad deū vnus nō impediret alium: qz dilatant se plus debito ad terrena ppter hoc vnus alium impedit: ⁊ aliena sibi attrahūt ac ea sepe heredibus suis relinquit. Sed nō gaudeant de hoc vl gloriēť quia veniet tēpus quo ipsi tanꝫ parochiani diaboli cum diuite in inferno sepultura asini sepelientur: ⁊ alij per eos iuuste oppressi ad requiem cum lazaro suscipientur. Audiant hoc terreni ⁊ miseri quos pulvis terre nunc excecauit: ⁊ qz vexatio tunc intellectum eis dabit. vnde Aug. Audiant ista diuites qui volunt esse miseri cordes: audiant irrogari sibi supplicia qui nolunt erogare subsidia audiant pauperem refrigerantem. audiant diuitem penis grauioribus estuantem. Pensentur ergo pro diuitijs pene refrigerium pro paupertate: pro purpura flamma refectio pro nuditate vt salus: sit equitas statere: ⁊ non metiatur modus illius mensure in qua inquit mēsura mēsi fueritis: ita remetietur vobis. ideo negatur mīa diuiti. quia ipse dum viueret noluit misereri: ideo rogans diues non exauditur in tormentis: qz rogantem pauperē

Aliene ad hortatio. Augustin.

non eraudiuit in terris. Et iterũ regnũ celorũ veritate attestante didicimus non diuitum: ſ pauperũ esse. Si igitur regnum est pauperum restat vt infernus sit diuitum. Quisquis igitur vis regnare cum christo elige paupertatem cũ ipso ⁊ requiescat cũ lazaro mendico. Nemo enim pōt gaudere cũ seculo: ⁊ regnare cum dño. Qui igit̃ vult epulari cũ diuite ꝓparat se inter epulas vermibus gehenne. In qua pro gaudio momentaneo ardebit ꝑpetuo cum capite suo diabolo. Infelix cōmerciũ ꝑ tam breui gaudio celesti priuari a regno. Felix pauptas ꝑ quã celestis acquirit̃ hereditas. Felix cōmerciũ ꝑ perituris eterna suscipere ⁊ qd̄ ineffabile bonũ est sine fine cũ xpo regnare. Ecōtra ineffabilis miseria perpetua pati supplicia: hec Augu. vnde ⁊ Chri. Instruimur aūt q̄ sit vile in diuitijs non cōsidere. Ecce dines indiget paupe qui q̄q̄ esuriebat. Mutantur res ⁊ notificat̃ oibus quis esset dives: ⁊ quis esset pauper. Sicut enim in theatris cũ aduesperascit ⁊ astantes recedunt: exeuntes ⁊ amicũ inducentes qui reges ⁊ ꝓtores viri fuerant oīb̄ vnitibus videntur vt sunt sic adueniẽte morte ⁊ soluto spectaculo vniuersis laruis egestatis ⁊ diuitiarũ depositis: ex solis opibus oīudicant̃ qui iã vere sint diuites: qui pauperes: qui gloriosi: qui ve ingloriꝰ. Hec Chri. Videtur etiam esse de statu hoīm sicut de ludo scacorum. In illo enim ludo sunt reges ⁊ milites: senes ⁊ iuuenes: magni ⁊ parui ⁊ cetera hmōi: quoꝝ in ipso ludo cōtinua fit de loco in locum mutatio ⁊ quasi quedam mutua adinuicem oppugnatio: ſ cōpleto cursu ludi ⁊ tpis oīa proh̄ciunt̃ in saccum: ⁊ maiora queq̄ ⁊ magis grauia cadunt in pfundũ. Sic diuersarũ ꝓditionũ hoies in diuersis locis ponunt̃: ⁊ frequēter de loco in locũ mutant̃: ac sepe mutuo se impugnāt: ⁊ sibij inuicē aduersant̃: sed cōpleto cursu eoꝝ mittunt̃ in terre saccũ: ⁊ maiores ac de one re peccatoꝝ magis graues: descendūt cũ diuite in inferui abyssum. [Et dixit illi] scs diuiti abraam.] Filij] ſ. genere nō imitatiōe: ⁊ vocat eũ filiũ vt doloꝝ eius augeat̃ de pdita hereditate [recordare] sed meli? esset ꝓuidisse [q: recepisti bona in vita tua]. i. illa que vera et sola putaueras esse bona. ſ. tpalia que sepe dantur. quibusdã in signũ diuine reprobatiōis: ⁊ hoc sibi dicitur ad augmētũ sue pene ⁊ infelicitatis: vt cogitet statum preterite felicitatis: quia vt dicit Boetius. In omni aduersitate fortune infelicissimũ est genꝰ infortunij fuisse felicẽ. [et lazarus filij mala]. ſ. transitoria recepit in vita sua: nō mala ſ estimationẽ suã: sed diuitis qui inopiã ⁊ famẽ ⁊ egritudinẽ existimabat mala. Et horũ recordatio maloꝝ fuit lazaro cōsolationis augmentũ. vnde Boetius. Dulcior est apus mane laborꝰ. Si malus ora prius sapor edat. Forte dives iste eli ad̄ boni habuit qd̄ felicitas transeuntis vite remuneraut: ⁊ lazar? aliquid mali qd̄ ignis inopie purgauit. Et iō ꝑm Grego. Si honorem vel diuitias sed aliqd̄ aliud exterioris boni vel ꝑsperitatis in hoc mũdo accipim̄ primescere debemus ne nobis ꝑ quorũdam nostrorũ actuũ bonorũ recōpensatione oīs dederit̃: a retributione boni intimi repellat: ⁊ si pauperes forte reprehensibiles cōspicim̄ despicere non debemus: qr̄ fortasse eos caminus paupertatis purgat. Habent iusti bona mũdana: ſ in recōpensationem meritorũ. ſ horũ nō recipiũt: qr̄ ad eterna sanctis desiderijs estuãtes que assunt mũdana bona reputant. Iniusti ꝓ oē gaudiũ suum felicitatẽ transitoriam putantes exteriora sola summa bona estimant. vnde Chri. Dixit etiam recepisti bona in vita tua: quasi debita. q. d. Si q̄d boni fecisti vnde premium debeꝰ oīa recepisti in illo mũdo: epulãs diratus: oblectat̃ sucessib? ꝑsperis. Hic aūt si q̄d mali ꝑmisit vniuersa recepit pauptate: fame et extreme oppressus miseriis: ⁊ vtercq̄ vestrum huc nudus accesit hic q̄dẽ de pctis ꝑpter qd̄ ⁊ ꝑsolationem sortiꝰ: tu ꝓ a iustitia ꝑpter qd̄ ⁊ inmitigabilẽ perfers penã. vñ sequit̃. [Nũc aūt hic cōsolatur]. ſ. eterna cōsolatiōe ꝑ modica tribulatione ⁊ ꝑpter meritũ patientie [tu ꝓ cruciaris]. ſ. eterno cruciatu ꝑ rpali delectatiōe: ⁊ ꝑpter defectũ mie. Ut enim dicit Grego. Justũ est vt in se do loꝝ inueniat q̄ relicto vero gaudio in se ⁊ in mũdo gaudia vana querebat. vñ Berñ. Quantos inq̄t videtis ⁊ ipsi lazaros esurientes: nudos: egrotos ⁊ plus de iumētis vestris plus de eoꝝ faleris q̄ de istorũ miseriis cogitatis. ¶ Sed iudicũ ad tremendũ abrae iudiciũ veniamus. Non enim abrae sed oñi sententia est. [Memento inq̄t fili q̄ recepisti bona in vita tua: ⁊ lazarus filij mala. Nũc aūt hic cōsolat̃ tu ꝓ cruciaris.] Hec cine cruciatũ cã tota estq̄ in hoc seculo bona recepit. Ipsa plane neq̄ enim ad hoc nos padiso voluptatis aiaduersio diuina eiecisse videꝰ vt alterũ sibi hic paradisum adinuẽtio hũana parareꝰ: ſ vt incineret̃ cilicio miseriã sue iudicii. Ut ergo diuitẽ imitari in supbia vite: qr̄ vt dicit Grego. Illic eos a sorte hũiliũ iudex separat q̄ se hic ĩ superbie cornibus eraltant. Neq̄ in cōcupiscētia carnis: qr̄ vt dicit idẽ Grego. Non possunt qui hic voluptatibus sue carnis seruiunt illic in ouiũ grege numerarine q̄ in concupiscentia oculoꝝ: qr̄ vt idẽ Greg. testat̃. Regnũ celorũ pcipere nequeunt q̄ hic toto desiderio terrã querunt: de qua auaritia etiã Chri. hoc loco dicit. Ubicũq̄ abieris phi largios ⁊ auaros punitos videbis: ⁊ nũc quidẽ audient chaos est inter nos ⁊ vos nunc aūt. Ite maledicti in ignẽ eternũ q̄paratus est diabolo ⁊ angelis ei? ⁊ vbiq̄ abactos eos aliquis videbit ⁊ nusq̄ locũ habentes q̄ in gehenna. Que itaq̄ recte fidei nobis est vtilitas ad salutẽ. hec cũ audierimus. Illic est stridor dentiũ ⁊ renebre ertiones ⁊ ignis paratus: hic aūt sunt inimicitiꝰ accusatiōes: detractiones: pericula: sollicitudines insidie: ab oīb̄ odio haberi: etiã ab his qui videnꝰ adulari philargiũ denq̄ vniuersi simul cōtristant ⁊ improperiũ vltimũ est auaritia. Si essi pecunias despicere nō sustinet quõ superabit vnq̄ concupiscentiã: ⁊ gloriẽ in famã: furorẽ ⁊ irã ⁊ Chri. ¶ Postq̄ ergo vt dicit Greg. ardẽti diuiti de se spes tollitur eius animus ad propinquos quos reliquerat recurrit. Ut sequit̃. [Rogo ergo te pater vt mittas eum in domo patris mei. Habeo enim quinq̄ fratres vt testetur illis ne et ipsi veniant in locum hũc tormentoꝝ.] Nõ dixit hoc charitate ductus: quã ante mortẽ non habuit nec postea acquisuit: sed timore seruili ne in ipsoꝝ consortio eius pena augereꝰ: qr̄ fuerat eis occasio peccandi tum ratione diuitiarũ quas eis dimiserat ad abusum: tũ exẽplo male vite qd̄ eis dederat ad sequẽdũ. Unde Greg. Qua in re notandũ est ardenti diuiti quãta supplicia cumulant̃. Ad penam nãq̄ suam ei cognitio seruatur ⁊ memoria. Cognouit enim lazarum quẽ desperit ⁊ fratrũ suoꝝ meminit quos reliquit. Ut enim pctores in supplicio amplius puniant̃: ⁊ eorum videnꝰ gloria quos contẽpserunt: ⁊ de illoꝝ pena torquenꝰ quos inutiliter amauerunt. Peten̄ aūt diuiti vt lazar? mitteretur ab abraam proꝝ n̄ respondetur. [Habẽt moysen] q̄ docuit moralia ⁊ agenda [⁊ prophetas] q̄ docuerũt mysticia ⁊ credenda: ista sufficiunt ad salutẽ: i ō sequiꝰ audiant illos. Et ex hoc patet q̄ iste dives ⁊ fratres eius erant de gente iudeoꝝ: qr̄ gẽtiles non habebant doctrinã moysi ⁊ prophetarũ. Ut enim dicit Chris. Vocat hic moysen ⁊ prophetas scripta mosayca ⁊ prophetica. Sed vt dicit Gre. Qui dei verba despexerãt hec audire non posse suos sequaces estimabat. Unde sequitur. [Et ille dixit. Non pater abraam: ſ si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiã agẽt. [In quo implicat q̄ extra penitentiã erãt ⁊ ꝑ consequẽs in via remiendi ad inferni tormenta. Quasi diceret plus credent mortuo quam scripture: mori ex nũcio sic mirabiliter eis apparente. Sed mox diuitisnia veraci respondetur. [Si moysen] qui fuit tẽte auctoritatis [⁊ prophetas] qui fuerunt tante sanctitatis [non audiunt] auditu interiori [neq̄ si quis ex mortuis resurrexerit credẽt ei.] Hoc patuit ꝑ effectum: quia lazaro resurgenti: ⁊ xpo testimoniũ perhibenti nõ crediderunt: ⁊ sed magis eum occidere voluerunt. Simil̃ nec xpo resurgenti crediderunt: ſ magis falso fuaserunt ipm non resurrexisse: ⁊ corpus a discipulis suis furatũ fuisse. vñ Grego. Qr̄ si verba legis despiciunt redemptoris precepta qui ex mortuis resurrexit quanto difficilioꝝ sunt tanto difficilꝰ implebunt. vbi ⁊ Chri. Considera q̄ quisq̄ mortuus seruus est: qcunq̄ vero dicunt scripture dicit dñs. Uñ ⁊ si resurgat mortuꝰ ⁊ si celit̃ descẽderet angelus: oīb̄ magis sunt digne fide scripture. Nã angeloꝝ dñs viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ iudex eas instituit. Hec Chri. ¶ Hec ergo ꝑmissa considerãtes toleremus ea q̄ tpaliter molestãt ⁊ refrenem? nos ab his q̄ tpaliter delectant vt etiã dicit Hier. Miserie delitijs ⁊ delitie miseriis cõmutant̃: ⁊ in nostro arbitrio est vel diuitẽ sequi vel lazarũ. vñ Chri. Si quando egroramus: si pauperes sumus: si frigoze conficimur: si hospitium non habemus letemur ⁊ gaudeamus lazarum cogitemus accipiamus mala in vita nã: ⁊ diuitis nos tormenta terreant: ⁊ pauperis exẽpla ꝓuocent. Deprecemur dñm vt latronẽ ⁊ istũ lazarũ pauperẽ imitemur. Si persecutio venerit imitemur latronẽ: si pax fuerit imitemur lazarũ ⁊ egestas ꝑter xpm bñ tolerata facit martyriũ. Et iterũ. sed dices nõ est aliquis q̄ hic ⁊ illic venia ꝑ frnatur hoc quidem difficile est ⁊ de numero impossibiliũ. Nam ⁊ si paupertas non vegeat vrget tũ ambitio. Si egritudo nõ stimuletira inflammat. Si tentationes non impediẽt emergunt sepe cogitationes inique. Non est autem parvus labor iracundiam refrenare: compescere illicita o efideria: ostentationes sedare: despectionem remittere vitam asperam oncere talia vero non agentem impossibile est saluari. hec Chriso. Si ergo temporales miserie terrent aut delitie delectant: ⁊ eterne tibi in mente veniant: ⁊ oculis tuis occurrant: vt sic facilius tẽporales miserias perferre: ⁊ eternas euadẽre ac temporales delitias fugere: ⁊ eternas consequi merearis. Uñ Grego. Si bonũ diligitur mens in bonis meliozibus: id est celestibus delectet. Si malum metuitur: mala aĩe eterne ꝓponantur. Ut dum illic esse conspicit ⁊ amplius qd̄ di ligat: amplius qd̄ pertimescat hic omnino non ardeat. vnde ⁊ Augu. In presenti vita ⁊ delitie temporales dulces sunt: ⁊ temporales tribulationes amare sunt. Si quis non bibat tribulationis poculũ metuens ignẽ gehennalẽ. Et quia

Pauper tas felix.

Diuitijs ne cõfidas. Chriso.

Scacorum ludus.

Bõa iustis data.

Dulcia quãdo.

Grego.

amissio alicuius dolores vel egritudo q̄ busdã victus vel vestitus egestas: aliquid? ipsius mortis acerbitas. ¶ Deinde subiũgitur. [Et in his oibus]. i. inter hec oīa que peris vnũ est q̄ impedit: ſ [q̄ inter nos ⁊ vos chaos magnũ firmatum est]. i. distantia magna meritoꝝ ⁊ statuũ firmata est rigore diuine iustitie vt impossibilis sit transitus ab vno statu in aliũ: ideo subditur [vt hi qui volunt hinc transire ad vos non possint: neq̄ inde huc trãsmeare] qr̄ aĩe separate sunt ex tra statũ meriti ⁊ demeriti. vñ. Chri. Videre possumus transiere non possumus ⁊ nos videmus q̄ ꝓficimus: ⁊ vos videtis quod ꝑdidistis ⁊ nr̄a gaudia accumulant vr̄a tormenta ⁊ vr̄a tormenta accumulant nr̄a gaudia. Hec Chris. q̄ dãnati vellent venire ad locũ electoꝝ si esset possibile non est dubiũ: sed quod electi vellẽt ire ad locũ dãnatoꝝ non videt̃. vñ est dicendũ q̄ non vellẽt ire illuc ad manẽdũ: vellẽt tũ illuc venire si eẽt possibile ad ꝑpinquos suos liberandũ. Istud tũ velle intelligit ꝑm volũtatẽ naturalis cōpassionis: non aūt secundũ voluntatẽ deliberatiuã in qua cōfirmãt̃ simpliciter diuine iustitie ⁊ dispositioni diuine voluntatis. Noli ergo diuitẽ imitari in supbia vite: qr̄ vt dicit Grego. Illic eos a sorte hũiliũ iudex separat q̄ se hic ĩ superbie cornibus eraltant. Neq̄ in cōcupiscētia carnis: qr̄ vt dicit idẽ Grego. Non possunt qui hic voluptatibus sue carnis seruiunt illic in ouiũ grege numerarine q̄ in concupiscentia oculoꝝ: qr̄ vt idẽ Greg. testat̃. Regnũ celorũ pcipere nequeunt q̄ hic toto desiderio terrã querunt: de qua auaritia etiã Chri. hoc loco dicit. Ubicũq̄ abieris phi largios ⁊ auaros punitos videbis: ⁊ nũc quidẽ audient chaos est inter nos ⁊ vos nunc aūt. Ite maledicti in ignẽ eternũ q̄paratus est diabolo ⁊ angelis ei? ⁊ vbiq̄ abactos eos aliquis videbit ⁊ nusq̄ locũ habentes q̄ in gehenna. Que itaq̄ recte fidei nobis est vtilitas ad salutẽ. hec cũ audierimus. Illic est stridor dentiũ ⁊ renebre ertiones ⁊ ignis paratus: hic aūt sunt inimicitiꝰ accusatiōes: detractiones: pericula: sollicitudines insidie: ab oīb̄ odio haberi: etiã ab his qui videnꝰ adulari philargiũ denq̄ vniuersi simul cōtristant ⁊ improperiũ vltimũ est auaritia. Si essi pecunias despicere nõ sustinet quõ superabit vnq̄ concupiscentiã: ⁊ gloriẽ in famã: furorẽ ⁊ irã ⁊ Chri. ¶ Postq̄ ergo vt dicit Greg. ardẽti diuiti de se spes tollitur eius animus ad propinquos quos reliquerat recurrit. Ut sequit̃. [Rogo ergo te pater vt mittas eum in domo patris mei. Habeo enim quinq̄ fratres vt testetur illis ne et ipsi veniant in locum hũc tormentoꝝ.] Nõ dixit hoc charitate ductus: quã ante mortẽ non habuit nec postea acquisuit: sed timore seruili ne in ipsoꝝ consortio eius pena augereꝰ: qr̄ fuerat eis occasio peccandi tum ratione diuitiarũ quas eis dimiserat ad abusum: tũ exẽplo male vite qd̄ eis dederat ad sequẽdũ. Uñ Greg. Qua in re notandũ est ardenti diuiti quãta supplicia cumulant̃. Ad penam nãq̄ suam ei cognitio seruatur ⁊ memoria. Cognouit enim lazarum quẽ desperit ⁊ fratrũ suoꝝ meminit quos reliquit. Ut enim pctores in supplicio amplius puniant̃: ⁊ eorum videnꝰ gloria quos contẽpserunt: ⁊ de illoꝝ pena torquenꝰ quos inutiliter amauerunt. Peten̄ aūt diuiti vt lazar? mitteretur ab abraam proꝝ n̄ respondetur. [Habẽt moysen] q̄ docuit moralia ⁊ agenda [⁊ prophetas] q̄ docuerũt mysticia ⁊ credenda: ista sufficiunt ad salutẽ: i ō sequiꝰ audiant illos. Et ex hoc patet q̄ iste dives ⁊ fratres eius erant de gente iudeoꝝ: qr̄ gẽtiles non habebant doctrinã moysi ⁊ prophetarũ. Ut enim dicit Chris. Vocat hic moysen ⁊ prophetas scripta mosayca ⁊ prophetica. Sed vt dicit Gre. Qui dei verba despexerãt hec audire non posse suos sequaces estimabat. Unde sequitur. [Et ille dixit. Non pater abraam: ſ si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiã agẽt. [In quo implicat q̄ extra penitentiã erãt ⁊ ꝑ consequẽs in via remiendi ad inferni tormenta. Quasi diceret plus credent mortuo quam scripture: mori ex nũcio sic mirabiliter eis apparente. Sed mox diuitisnia veraci respondetur. [Si moysen] qui fuit tẽte auctoritatis [⁊ prophetas] qui fuerunt tante sanctitatis [non audiunt] auditu interiori [neq̄ si quis ex mortuis resurrexerit credẽt ei.] Hoc patuit ꝑ effectum: quia lazaro resurgenti: ⁊ xpo testimoniũ perhibenti nõ crediderunt: ⁊ sed magis eum occidere voluerunt. Simil̃ nec xpo resurgenti crediderunt: ſ magis falso fuaserunt ipm non resurrexisse: ⁊ corpus a discipulis suis furatũ fuisse. vñ Grego. Qr̄ si verba legis despiciunt redemptoris precepta qui ex mortuis resurrexit quanto difficilioꝝ sunt tanto difficilꝰ implebunt. vbi ⁊ Chri. Considera q̄ quisq̄ mortuus seruus est: qcunq̄ vero dicunt scripture dicit dñs. Uñ ⁊ si resurgat mortuꝰ ⁊ si celit̃ descẽderet angelus: oīb̄ magis sunt digne fide scripture. Nã angeloꝝ dñs viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ iudex eas instituit. Hec Chri. ¶ Hec ergo ꝑmissa considerãtes toleremus ea q̄ tpaliter molestãt ⁊ refrenem? nos ab his q̄ tpaliter delectant vt etiã dicit Hier. Miserie delitijs ⁊ delitie miseriis cõmutant̃: ⁊ in nostro arbitrio est vel diuitẽ sequi vel lazarũ. vñ Chri. Si quando egroramus: si pauperes sumus: si frigoze conficimur: si hospitium non habemus letemur ⁊ gaudeamus lazarum cogitemus accipiamus mala in vita nã: ⁊ diuitis nos tormenta terreant: ⁊ pauperis exẽpla ꝓuocent. Deprecemur dñm vt latronẽ ⁊ istũ lazarũ pauperẽ imitemur. Si persecutio venerit imitemur latronẽ: si pax fuerit imitemur lazarũ ⁊ egestas ꝑter xpm bñ tolerata facit martyriũ. Et iterũ. sed dices nõ est aliquis q̄ hic ⁊ illic venia ꝑ frnatur hoc quidem difficile est ⁊ de numero impossibiliũ. Nam ⁊ si paupertas non vegeat vrget tũ ambitio. Si egritudo nõ stimuletira inflammat. Si tentationes non impediẽt emergunt sepe cogitationes inique. Non est autem parvus labor iracundiam refrenare: compescere illicita o efideria: ostentationes sedare: despectionem remittere vitam asperam oncere talia vero non agentem impossibile est saluari. hec Chriso. Si ergo temporales miserie terrent aut delitie delectant: ⁊ eterne tibi in mente veniant: ⁊ oculis tuis occurrant: vt sic facilius tẽporales miserias perferre: ⁊ eternas euadẽre ac temporales delitias fugere: ⁊ eternas consequi merearis. Uñ Grego. Si bonũ diligitur mens in bonis meliozibus: id est celestibus delectet. Si malum metuitur: mala aĩe eterne ꝓponantur. Ut dum illic esse conspicit ⁊ amplius qd̄ di ligat: amplius qd̄ pertimescat hic omnino non ardeat. vnde ⁊ Augu. In presenti vita ⁊ delitie temporales dulces sunt: ⁊ temporales tribulationes amare sunt. Si quis non bibat tribulationis poculũ metuens ignẽ gehennalẽ. Et quia

Chriso.

Timore seruili.

Augustin.

Chriso. Animes separate.

Abrae.

Grego.

Chriso.

Grego.

Chriso.

Hiero.

Lazaro nõ est creditũ.

Grego.

Chriso.

Vita ꝓsta August.

non contemnat dulcedinē seculi inhians bonis vite eterne. Et iterꝝ. Si forte tentant fluctꝰ concupiscētie intuearis qd̄ ꝓmisit deus ⁊ dulcedo ꝓmissoꝝ facit te cōtēptorē dulcedinis secli. Propeo qd̄ ꝓmisit deus contēnis rēporalē felicitatēt promisit requiē patere molestiā: minaſ ignē: cōtemne tpales dolores. hec Augu. vñ etiā Chrisostomo. Mala carnalia iō a deo creata sunt non vt timeantur sed vt p eoꝝ timorē mala spiritualia magis timeantur. Bona carnalia ideo creata sunt vt per huiusmodi bona carnalia intelligantur spiritualia ⁊ magis diligantur. hec Chrl. Ut aūt temporales felicitates ⁊ voluptates melius cōemnas: cogita charissime ⁊ vide quid beatitudinis siue in spe: siue in re felicitates preterite ⁊ voluptates in re effecerint: ⁊ sic iudica de futuris. Pro his eni omnibus non nisi tormentū remanebit ⁊ luctus. vñ in apoca. Quantū glorificauit se in deliciis: tnti date illi tormentū ⁊ luctū. Requiem ergo lazari ⁊ penam diuitis considerantes pauperes non despiciamus nec inimici oculo aspiciam⁹ ⁊ ꝓ vt patronos ⁊ aduocatos in die iudicij ipsos honoremus: ⁊ eoꝝ indigentijs pro viribus succurramus immo oñatorem omnium circuentē ⁊ ianuas ex ianuis transmutantem: ⁊ semp ad exitus stantē: ⁊ manus extendētem despici vel honorari in eis certissime sciamus. Ipse eni dicit. Quicquid vni ex inimicis meis fecistis mihi fecistis: vñ Gre. Fratres mei ⁊ requiem lazari ⁊ penā diuitis cognoscentes solerter agite culpaꝝ vestraꝝ intercessores quarite atq; aduocatos vobis in diem iudicij pauperes procurate. Cum quoslibet in hoc mundo abiectos aspicitis etiā si qua reprehensibilia eorum esse videantur nolite despicere. Qui forta se quos morum infirmitas vulnerat medicina paupertatis curat. Quoꝝ si qua sunt talia que debeant iure reprehendi panem pariter detis: ⁊ verbum panem refectionis cum verbo refecti correptionis. Et duo a vobis alimēta percipiat qui vnum querebat dum exterius cibo ⁊ interius satiatur eloquio: paup ergo cum reprehensilis cernitur moneri debet ⁊ despici non debet: si vero reprehensiōis nihil hꝫ venerari summopere dz. Et iterum necesse est vt cum nature nre confortes exterioza non habere conspicimus quam multa desint nobis interioza bona pensemus: Quatenus sese super inopes cogitatio nra non eleuet cum solerter videt: ⁊ nos tanto vberius quanto interius indigentes sumus negant electis in hac vita bona terrena qn ⁊ egris quibus spes viuendi est nequaq̄ a medico cuncta que appetunt cōceduntur. Dantur aūt reprobis bona q̄ appetūt qn ⁊ desperatis egris oē qd̄ desiderant non degatur. vñ ⁊ Ambr. Continuus successus tpalis eterne reprobationis est iudicij. vñ etiā Aug. Tu consolatio sempiterna q̄ solis illis te tribuis q̄ consolationē huius mundi p consolatione tua contemnunt: ⁊ iam qui hic cōsolant indigni tua consolatione habent: ⁊ q̄ hic cruciantur a te consolantur: ⁊ qui participant passionibus pticipant cōsolationibus. Nemo eni pōt in vtroq; seculo consolari: nec pōt quis hic ⁊ in futuro gaudere: sed vnā necesse est perdere qui alteram vult possidere. hec Aug. Ait igitur premissa bene considerata ⁊ diuitibus ⁊ pauperibus valde sunt necessaria: ⁊ q̄ ⁊ illis dant timorē ⁊ istis consolationē. Audiant hic diuites penas suas ⁊ paupes gaudia sua vt illi terreātur ⁊ isti

Chrisosto.

Matt. 25.

Grego.

O Reproborū bona.

Ambro.

Augu.

malceantur. Sed heu parum attendimus: ⁊ memoriam eorum cum sonitu transire permittimus.

¶ Oratio.

O mine iesu xpe cum sim omnino pauper virtutibus, plenus peccatoꝝ vicerīcordie positus cupiens saturari demicis ex eplioꝝ q̄ cadunt de mensa diuitum filioꝝ tuoꝝ qui induunt purpura passionū ⁊ epulantur quotidie splendide ferculis virtutū. Ne niant canes doctores tui vt lingāt vulnera peccatoꝝ meoꝝ: vt moriens mundo deporter ab angelis in sinū contemplationis celestiū audiam moysen ⁊ prophetas declinādo a malo ⁊ faciēdo bonum vt ex mortuis operibus resurgens sperem vitam habere eternam.

¶ De resuscitatione lazari. Cap. xvij.

Cum autem esset iesus cū discipulis trans iordanē in loco vbi Johannes primū baptizauerat contigit lazarū fratrē marie ⁊ marthe infirmari in bethania q̄ inde per ꝑtā vel circa distabat. Sorores ergo eius curationē fratris sui desiderantes [miserunt] nunciū [ad iesum] vt ipsas a dolore illū a languore liberaret [dicentes. Dñe ecce quem amas infirmat.] Nihil amplius mandāt ei. Sufficit eni amanti insinuare necessitatē amici absq̄ alicuius petitionis addiramēto speciali. Qui eni primū i necessitate deserit: nec ei succurrit amicus eius non est: nec eum diligit: vñ Aug. Nō dixerūt veni ⁊ sanam: aufe sunt dicere: ibi iube ⁊ hic fiet: sed tñ [ecce quē amas infirmat] quasi dicat. Sufficit vt noueris non eni amas ⁊ deseris: vñ ⁊ Chrl. Per hoc eni ad miserendū volunt attrahere xpm. Ideo aūt nō iuerunt ad xpm sed mittunt: q̄ confidebant de xpo vehemēter ⁊ q̄ a luctu detinebant. Et sm Theod. Oz mulieres erant quas non decet de facili domū exire. Magna aūt spem de xpo habebāt: diligebat eni xps martham actuosam ⁊ mariam cōtemplatiuā q̄ tristes erant. ⁊ lazarum qui in figura penitētiū languebat. quisq; ei officium humanitatis sepe exhibuerat: hoc addit euāgelista ad ostēdendū quare non oportuit q̄ martha ⁊ maria irent personaliter ad xpm: q̄ xps erat familiaris lazaro ⁊ eius sororibus ⁊ ibi frequenter veniebat ad hospitandum. vnde August. Ille languens iste tristes omnes dilecti. habebant ergo spem quoniam diligebantur ab eo qui erat volentium cōsolator: languentium sanator. Spiritualiter Lazarus qui interpretatur a deo adiutus penitentie significat vitam: in die eni salutis: hoc est in die penitentie quando verus sol illuxit auxiliator deus ⁊ adiuuat. Martha aūt pronocans interpretatur q̄ signat vitā actiuā in qua tam virtutis dilectione q̄ exempli boni ostensione esem per homo ad meliora pronocatur. Maria vero interpretatur illuminatrix: ⁊ signat vitam contemplatiuā: qua homo illuminat sm illud apocalyp. Mulier amicta sole ⁊ luna sub pedibus eius illuminare noctis huius vite quod splendorem huius mundi signat sub pedibus pncit. Hec tria sunt que libenter visitat: sc̄ penitentes actiuos ⁊ contēplatiuos. Penitentes in gratia compunctionis: actiuos in profectu virtutis

Johan.

Augu.

Chrisosto.

Theod.

Augu.

Lazarus.

Maria.

Apoca.

tutis et contemplatiuos in puritate veritatis. ¶ Hic nota q̄ illi qui xpo plus sunt dilecti: q̄ infirmatio q̄ plus infirmantur ⁊ grauioza mala sustinent dilectorum. q̄ alij. Sicut eni medicus timens de morbo piculoso: ꝓ de acuta inducit tertianā vt acutaeui retur: sic xps inducit infirmitates corporales ⁊ vt morbusaīe piculosus declinet: q̄ ⁊ sum⁹ pni ad peccādū: ⁊ ad malū faciēdū. Vñ Hu. Prescīes dominꝰ quosdā multo posse peccare flagellat eos ne peccent: q̄ vtili⁹ est eis frāgi langoribꝰ ad salutem q̄ remanere incolumes ad damnationē. hec Hugo. Sed attendāt hi qui infirmant⁹ vel tribulant⁹ vt se corrigant: q̄ ille qui iacit sagittā vel lapidē post signū quāto iacit frequētius: tanto propinquiꝰ: ita qd̄ in fine qñq; signū tāgit sic post nos qui in mundo sicut sagitte signum sumus mors vel deꝰ iacit frequēter per infirmitates: ⁊ tribulationes: sed quāto frequētiꝰ iacit post nos: tanto directius ⁊ periculosius nisi corrigamur. Cum ergo dñs p nūcium sororū Lazari accepisset eū infirmari dixit [Infirmitas hec non est ad mortē]. i. ad detinēdū eū in morte. [sz pro glia dei]. i. [vt glorificet filius dei per eam:] in oñsione virtutis sue ⁊ p suscitationē lazari de clarēt in xpo vitas deitatis: ⁊ hic erat finis ifirmitatis. [⁊ mānsit adhuc duobꝰ diebus] trās iordanem [in eodē loco] vbi erat expectando mortē lazari: qui in eodē die mortuꝰ fuerat quo dñs nuncium recepit. Distulit sanare vt possit resuscitare. Ad maiorem eni certitudinem et euidētiam expectauit vt illius quatriduanū compleretur ac mirabilius ⁊ gloriosiꝰ suscitaretur. vñ Chrys. Mānsit duobꝰ diebꝰ vt. s. expiraret ⁊ sepeliret vt nullus posset dicere: q̄ mundū defūctū eū suscitauit: sed stupor fuit et nō mors. Et post ea inter alia [Dixit discipulis suis. Lazarꝰ amicus noster dormit: sed vado vt a somno exitem eum.] Mortē eius vocat dormitionē: ⁊ somnū: quia cito erat surrecturus. Vñ sm augu. Dominō q̄ poterat suscitare dormiebat: alijs mortuꝰ erat: et tā facile ⁊ imo facilius est xpo suscitare mortuū de sepulchro: q̄ alteri dormientē de lecto. ¶ Ubi sciendū q̄ somnꝰ accipit multismodis: q̄ñq; pro somno nature: vnde in Job. Securus dormias: q̄ñq; pro somno mortis. vnde apls Nolumus vos ignorare de dormientib⁹: q̄ñq; p negligētia. vñ in ps. Ecce non dormitabit neq; dormiet: q̄ñq; pro somno culpe. Vñ apls. Exurge qui dormis: q̄ñq; p quiete cōtēplatiōis. vnde cit. Ego dormio: ⁊ cor meū vigilat: q̄ñq; p quiete future glie. vñ in ps. in pace in idipsum dormiā et requiescā. Mors vero dr somnus: ꝓpter spē resurrectionis: et iō mors consueuit appellari dormitio ab eo tēpore quo xps mortuus est ⁊ resurrexit. [Discipuli aūt] intelligentes de somni dormitione ⁊ timētes reuerti in iudeā vbi volebant eū lapidare. [Dixerūt ei: domie si dormit saluus erit] dormitio eni infirmi signū est salutis. Unde chrys. Discipuli aūt impedire voluerunt eius aduentū in iudeā: vñ dixerūt dñe si dormit saluus erit. solet eni esse somn⁹ egrotātiū salutis indiciū. q. d. si dormit nō igit vtile est qd̄ tu vadas ad excitandū eū. Stultū ei erat ire p tot stadia: vt lazarū a somno excitaret. [tūc ergo dixit eis Jesus manifeste: Lazarꝰ mortuꝰ est et gaudeo]. s. nō de morte ei⁹ absolute. [sed ꝓpter vos]. i. propter edificationē et vtilitatē vestram [q̄ nō erā ibi] vt credatis. s. amplius ⁊ fortius q̄ prius ex miraculo sumētes experimētū diui

¶ Vita Jesu Christi.

3 Infirmatio q̄ plus infirmantur ⁊ grauioza mala sustinent dilectorum. q̄ alij.

Hugo.

Augustin.

Chrysosto.

nitatis mee in illius resurrectione In fide magis roborē mini cuius mortē etiā ego absens vobis annūcio et reuelo. Uide mirabilē bonitatē ac dilectionē et fidelitā dñi circa discipulos q̄ indigebāt adhuc maiori roborē ⁊ virtute. Unde august. Gaudeo inquit pro vobis. nāz cū illic ex titerim ꝓfert ad maioritatē fidei vestq̄ffi si afuissem egrotantē curassem q̄ esset modicum signū ad mee virtutis indiciū. Qz vere me absente superuenit mors potius i fide mea corroborabimini cū videbitis me posse ⁊ defunctū pūtrescētem resuscitare. ⁊ sm chrys. dicit hoc vt iā inciperēt admirari qz dñs poterat dicere mortuum qd̄ nec viderat: nec audierat: vt cognoscētes eū nihil latere magis in eū crederēt. ¶ Perexerunt ergo dñs ⁊ discipuli eius et venerunt prope bethaniā q̄ erat iuxta hierl̄z quasi stadijs xv. de quibus octo faciūt vnū miliare: nec stati intrauit oñtēdens se ad miracula faciēda nō ingereret: et vt pbaret deuotio feminaꝝ sctāꝝ fidē occurrētiū. s. marthe ⁊ magdalene. Ubi dñ adhuc eēt ex castellū martha audiuit qz Jesus venrisa eni curā domus habebat: ⁊ iō primo nūciatur ei aduētus xpi p aliquē q̄ eū p uenerat: mittēs q̄ sororē suā ⁊ iudeos q̄ de hierl̄z et alijs vicinis locis ad cōsolandū eas venerāt: q̄ nobiles dñe erant: sola iuit ⁊ xpo reuerenter ⁊ deuote occurrit. vñ Theo. Prio itaq̄ nō pādit sororē volēs aliātes hoc latere quibus notū fore aduētum xpi nolebat. vñ et chrys. Nō aūt assumit sororē obuiā xpo vadēs. Uult eni singulariter xpo loqui et qd̄ factū est ei annūciare. Cū vero eam in bonā spē duxit: tūc abiit et vocat mariā. Hec chrys. [Martha ergo dixit ad Jesum: dñe si fuisses hic] loca: r ps ens [frater meus nō fuisset mortuus] cū mors locū habere nō debebat: vbi est vitatet post dialogū de resurrectiōe cū dño habitum [abiit et vocauit mariā sororē suā silētio dicens. Magister adest ⁊ vocat te] vbi augu. Aduertendū q̄ suppressam vocē silentiū vocauit. iō aūt occulte sororē vocat: q̄z si sciuissent iudei xpm aduenire recessissent et nō fuissent testes miraculi. Hec augu. [Maria ꝓ vt audiuit surgit] a quiete contēplatiōis [cito] p desiderū cordis [et venit] ex magna deuotiōe [ad eū] extra castellū in locū vbi ei martha occurrerat. [Judei ergo] hierosolymite et alij [qui in domo erant: cum vidissent mariā festinātēr abire secuti sunt eam credēres qz iret ad monumentū vt ibi plo raret] et nesciētes q̄ illic Jesus esset. Diuina autē puidētia factū est vt eā sequerent: hꝫ Aug. Hec occasio fecit vt plures ibi essent qui lazarꝰ suscitatus est: vt tā grande miraculū quatriduani mortui resurgēris testes plurimos inueniret Maria ergo cum venisset vbi erat Jesus vidēs eū cecidit] ex deuotiōe [ad pedes eius] apud q̄s miam et petōꝝ veniā se nouerat als consecuta. [Et dixit ei] sicut et martha dixerat [dñe si fuisses hic nō esset mortuus frater meus.] ¶ Et hoc autem qd̄ maria sic festinauit ad eum. ptz ꝓ august. q̄ non illam puenisset martha si eis notus fuisset aduētus Jesu. Per hoc etiā q̄ martha ⁊ maria obuiauerunt dño nō expectantes aduentum ipsius datur intelligi q̄ cum volumus deo recōciliari debemus ei occurrere p pniam aūq̄ ad nos veniat p vindictā: q̄z nos pctōres sumus ⁊ meruimus pcussionem et penā. Cessat autem vt dicit Ambr. diuina vindicta si confessio pcurrat humanatet cum volumus xpo frui eū veniē

Augustin.

Augustin.

Augustin.

Maria de uotio.

Augusti.

Ambros.

tem anticipemus non expectãtes ꝗ ipse nobis
condescẽdat: sed nos potius ad eũ festinemus.
D Turbatio ꝛ fremit⁹ xpi [Jesus ergo vt vidit mariã et iudeos qui cũ illa
venerãt plorãtes] de morte amici [fremuit spũ
et turbauit seipsum] hũanũ demonstrans affe-
ctum in luctu amicoꝝ. Fremebat ex somnum
lugẽtis emirtẽs: turbabat intus miseriã ꝑditio
nis hũae cõsiderãs. Turbauit se quẽ ali⁹ turba
re nõ potuit. Nos turbamur ex necessitate: ipe
autem ex volũtate. Sic oẽs defectus hmõi fusce-
pit: ꝗz voluit. vnde augu. Turbatus est xps: qz
Augustin. voluit: eſurijt: qz voluit: illius ptãte erat sic vt
sic afficiri: vel non afficiri. ¶ Et nota ꝗ fremitus
consurgit ex indignatiõe ad obiectũ. Iste ergo
fremitus xpi ꝓcedebat ex indignatiõe ei⁹ ꝑtra
diabolũ: ꝗ cuius suggestionem mors intrauit i
mũdũ quẽ erat cito debellaturus. Turbatio ãt
illa ꝓcedebat ex ꝓpassiõe lazari ꝛ sororꝝ eius:
qz vt verus hõ ex q̃dã naturali affectiõe flebat
cum flẽtibus: vt nos instrueret ꝗ alioꝝ mise-
rijs ꝓpati debemus. Iste tũ passiões ꝛ ꝓfil'esnõ
erãt in xpo vitiose: sz magis ꝓuoseꝝ nõ erant
ꝓueniẽtes iudiciũ rõnis: sz magis sequẽtes ꝛ ip-
sũm excitate. Iste ⁹o fremitus: et hec turbatio
nos docet: q̃d nos ꝗ in tali re agere debeamus
qũ vl' ꝓ nobis ꝑspisi: vl' ꝓ alijs i pctis turpiter de
gẽtibus deũ oramus. Est aũt fremit⁹ ipetus ire
ꝑ vitia' prupẽs: turbatio ⁹o q̃dã tristis cũ gemi
tu cordis cõmotio. Et qz fides de xpo: xps ẽ i cor
de fremut xps: ꝛ tubat in hoie qũ pctõr ꝓputat
q̃ bona accepitq̃ mala reddidit: ꝛ de pctis se in-
Interroga crepat et reprehẽdit. Et dixit Jesus. [Ubi posui
tio xpi. stis eũ.] Interrogat nec ignorat in q̃ mistice in
nuit se hmõi pctõr nescire cuiusmodi ꝓ lazarũ
significat. Vñ glo. Qui abscens sciuit mortuum
sciuit vbi esset sepultus. Sed sic dicẽs signat: se
q̃si nescire ꝑditũ hoiez vñ ⁹r. Nõ noui vos ꝛadã
vbi es. [Dicit ei. Dñe veni et vide] venit oũs ꝓ
cõpassiõe ꝛ vidit oculis mse: qz vt ait aug. Vi-
Augustin. det oũs qm̃ miserek. Et affectũ suũ lachrymis
demõstrans [Jesus lachrymatus est] hũait⁹ ex
pietate mistice docẽs hoiez ꝓpter pctm̃ fletib⁹
indigereret significãs eos qui pcti morte sopiun
tur vt reuiuiscere q̃ant plãgendos esse. vnde al
chuinus. Qz fons pietatis erat flebat ꝓ pte hũa
Alcuinus. nitatis quem resuscitare poterat per potentiam
diuinitatis. et beda. Quare aũt fleuit xps nisi
Beda. qz hõibus flere docuit. Lachrymamur igit et
nos ꝓ nobis ꝛ oibus illis q̃s in ketoze vitioꝝ ia
cere sentimus si forte nris lachrymis nos ꝛ eos
Augustin. oũs resuscitare dignek. vt ãt ait aug. Legit xpm
Flerus domini. sup lazarũ flesse in oũ ꝓnoctasse: ex iti
nere fatigatũ fuisse nũq̃ aũt risisse aut ꝓsperã
tum fuisse. vnde ꝛ chryſ. Flentẽ q̃dẽ illũ frequẽ
Chrysosto. ter iueniesi nũq̃ ⁹o ridẽtẽ: sed nec leuiter saltẽ
Mors non flenda. subridentẽ vel gaudentẽ. ¶ Et nota ꝗ domin⁹
non fleuit lazarum mortuum: sed ad huius vite
miserias et erũnas resuscitãdũ. Unde nec ꝓ no
stra nec ꝓ alioꝝ morte tristari debemus. Qñoꝝ
ei ab eo ꝓmijs honorabimur ad quẽ venim⁹ in-
uitri? Nam ꝓm apls. Corona iustitie reddet oũs
his qui diligũt adueũtũ eius. Et q̃d tãto ope vitã
desideremus i qua quãto magis quis fuerit tã
to maiori sarcina pctõr oneratus erit: vel certe
2. Timo. 4. dominus mortẽ fleuit quã hõ peccãdo incurrit
ac miserias et erũnas hũano generi ꝓ culpa in
dictas. Si ei pctm̃ ñ ꝓcessisset sine dubio mors
secuta non fuisset. Secuta ẽ g̃ mors ẽt corpus ꝗ
ꝓcessit mors aĩe. [Et Jesus rursus fremẽs in se-
metipso] etiã indignatus ꝗ malitiã iudeoꝝ desa
ctis suis iniq̃ murmurãtiũ [venit] motus miat
ꝛ ꝓpulsus ꝓassiõe [ad monumẽtũ] qõ: erat spe
lũca habẽs lapidẽ suppositũ.] Et ⁹r. monume-
tum q̃si monẽs mẽtẽ. s. illius qui aspicit vt pro
aĩa sepulti oretiac de morte ꝓpria ꝑcogitet ꝛ ad
eandẽ se disponat. Rursum fremuit vt det intel
ligere eos qui a pctis debẽt resurgere i ꝓtinuo
luctu psistere: ꝓm illud pã. Eora die cõtristatus
ingrediebar. Sepe g̃ se ploret pctõr: sepe fremat
xps et turbek i hoie si vult reuiuiscere. Et iussit
Jesus tolli lapidẽ suppositũ vt oẽs viderẽt mor
tuum: fetidũ et corruptũ: sz cõtendebat martha
dicens ad eum. [Domĩe iã fetet: q̃ triduanus eſt
est.] Timebat remoto lapide potius fetorẽ exci-
tari ꝗ fratẽ resuscitari: q̃si diceret. Sz aliquan-
do resuscitati sunt mortui recenter ꝛ post paulu
lũ tamẽ ꝗ iã q̃ triduanus ex fetore resolutus re
suscitek nõ est sic auditũ. Et hoc videk ꝓcessisse
ex admiratiõe martheꝛ eius ignorãtia: qz eius-
dem ⁹tutis ẽ suscitare recẽter mortuũ et q̃tri-
duanũ. Unde mirabilem amorẽ istarũ sororꝝ er-
ga dominũ Jesuz. Nolebat eũ qõ etiã fetor na-
res eius tãgeret ad modicũ. Deinde sublato la-
pide [Jesus elevaris oculis in celũ] patri ꝓ ex-
audicione sua gratias egit ad fidei ẽdificationẽ
vt circũstantes hoc audientes et ⁹tutẽ dei i eo
Hyla. videntes crederẽt eũ filium dei. vnde Hyla. Nõ
Preces xpi. ꝓce eguit nobis orauit ꝗ filius ignorarek. Cuz
eũ sibi non ꝓficeret deprecatiõis ꝓmo ad profe-
ctum tamẽ nre fidei loquebat. Nõ mops g̃ au-
rilij: sed nos sum⁹ inopes doctrine. Jõ etiã ora-
uit vt in necessitatibus ad oẽonis suffragiũ eẽ
recurrẽdũ nos doceret. Et notandũ ꝗ orare pa-
trẽ ꝛ exaudiri cõuenit xpo rõne hũanitatis i q̃
est minoꝝ patre: nõ aũt rõne diuinitatis in qua
est ei equalis. Oraturus ⁹o gratias pro exaudi
tione egit: qz iã se auditũ cognouit. vnde orige.
Origenes. Erat eũ oraturus pro resurrectiõe lazari: sz pre
ueniẽs illius oratione qui solus bonus pater ẽ
5 Oranda ma exaudiuit dicenda. Pro impletione ergo oẽonis
subdit gratiaꝝ actiones dicẽs. [Pater gratias
tibi ago qm̃ exaudisti me.] hec orige. Per ⁹ ꝗ ie
sus oculos eleuat in celũ ostẽdit nobis formam
orandi que est per eleuationẽ mẽtis in deũ. Un
de instruimur vt i oratione leuemus sursum ad
deũ oculos mẽtis nostre erigẽdo ꝛ remouendo
illos a ꝓsentibus rebus memoria: cogitatiõe et
intentiõe. Oculos etiã ad deũ leuamus q̃do nõ
ꝓsidẽtes de meritis nostris de sola mia dei spe
ramus. Per ⁹ aũt q̃ in principio orationis gra-
tias agit dat nobis exẽplũ vt cum orare volum⁹
ante q̃ futura peramus pro receptis beneficijs
deo gratias referamus. Deus eũ ex gratiarum
actione de ꝓteritis ꝓuocat ad prestãda benefi-
cia sequentia facilius. Deinde [voce magna] po-
tius virtute q̃ clamoris intentione [clamauit
Origenes. Mors resuscitatur. Lazare veni foras] sc̃ q̃tũ ad corpus de sepul-
chro ꝛet quantum ad aĩam de infernoꝝ sic laza-
rum vocis sue virtute suscitauit. vbi ꝓm origen.
est considerandum q̃ mora tollendi lapidem ad
iacentem ex sorore defuncti causata est: et ideo
tandiu resuscitatio fratris dilata est: quandiu
Christum per verba detinuit: sed statim cuz ꝓ
mandatum obediendo exequitur frater resusci
tatur: vt per hoc discamus nihil interponere in
ter iussa xpi: et executionem ipsoruz sic cupim⁹
quod statim sequatur salutis effectus. ꝓm illud
pã. In auditu auris obediuit mihi. ¶ Et nota

Pã. 17. ꝗ vox xpi magna: ⁹r. propter virtutis magnitu-
Vox xpi dinem. nam tam vitus eius fuit ꝗ suscitauit a
morte quemadmodũ suscitat dormiẽs a somno
vel sopore. Uox etiam ista magna representati-
na est illius vocis magne que erit in cõi resur-
rectione per quã oẽs de monumentis resuscita-
bunt. Tanto enim erat virtus huius vocis xpi
vt absq̃ temporis dilatione vitam conferret si-
cut erit in resurrectione cõmuni quãdo in ictu
oculi mortui audientes tubam resurgent. Cla-
mauit inquam. Lazare veni foras. quẽ ꝓm Au-
August. gust. ideo ex proprio noie vocat: qz tanta erat ⁹tu
tus vocis eius ꝗ pariter oẽs mortui cogerent
exire nisi per expressionem nois virtutem suaz
ad vnum determinasset. Et non solum suscitat⁹
est lazarus: sed prodijt ꝛ eruiuit licet esset ligat⁹
manus ꝛ pedes instritis id est fascijs quibus an
tiqui mortuos inuoluebant. ꝛ facies eius suda-
rio ligata erat: ne scilicet hororem facerẽt. In q̃
virtus diuina ꝛ miraculi certitudo declaraturi
ideo enim ligatum ꝛ coopertũ resurgere iussit:
vt miraculũ magis approbarek. Uñ oñs discipu
lis ꝓcepit: vt eũ qui foris ligatus appebat solue
rẽt ꝛ finerẽt abire: vt per opa vt ostenderek ve-
re suscitatus ꝛ non fantastice. ¶ Hic est notan-
6 Mic mors. dum ꝗ mors aĩe est aĩe a deo derelictio dãnosa
August. Mortis a nime pro gressiones. qõ fit per pctm̃ mortale quo de⁹ repellit ab aĩa
vñ ꝓm Aug. Mors aĩe fit cum deserit eam deus
sicut corporis cuz id deserit aĩa. ¶ Quatuor au-
tem progressibus mors anime perficiturꝛ fic q̃
triduanus mortuus dici meretur. Prima est q̃si
titillatio delectationis in corde. Secunda con-
sentio. Tertia factum. Quarta consuetudo. Sed
deus ab hac morte animam ad vitam resuscitat
per gratiam qua anima deo reconciliatur. Qz
sicut corpus viuit ex cõiunctione anime: sic ani
ma ⁹r viuere ex vnione dei per gratiã. Et hec vi
nificatio significak in resuscitatione lazari de se
pulchro. In resuscitatione enim lazari plura fa
cta sunt que mistice ad resurrectionem pctõris
concurrunt. Naz eo ordine quotidie pctõr resus
citak quo lazarus resuscitatus ⁹rr talis fit q̃ti
die ꝓcessus in resuscitatione aĩe a morte pecca
ti qualis fuit in resuscitatiõe lazari de fetore se-
pulchri. Primũ ergo qõ requirit ad resuscitatio
Pctõris suscitatio. nẽ pctõris est notitia diuina actualis qua deus
respicit peccatorem in aliquo tpe certo ꝛ ꝛ hec
significak per hoc ꝗ sorores lazari miserunt nũ
cium ad iesum sibi de infirmitate lazari notifi-
cando. Scõm est auxilium qõ deus porrigit hoi
vt liberũ arbitriũ moueatur in deum: vt anima
per peccatum a deo auersa conuertat se ad: ipm
non eũ est volentis velle: neq̃ currentis curre-
re sed miserentis dei hec donare: ꝛ ideo requiri
tur auxilium diuinum: vt nos melius ad gram
disponam⁹: ꝛ hec porrectio diuini auxilij signak
per hoc ꝗ iesus ad lazarũ ire est dignatus. Ter-
August. tium est motus liberi arbitrij nostri. qz ꝓm Au-
gust. Licet deus creauit te sine te non iustifica-
bit te sine te. ꝛ iõ ex parte nrĩ requiritur motus
liberi arbitrij qui duplex est. Unus quo mouek
super pctm̃. vt. s. peccatuz displiceat. Alius quo
mouetur in deũ ꝓ fidem ꝛ spem quo deuz sibi re
conciliari desiderent hi duo motus notantur ꝓ
occursum duaꝝ sororum. s. martheꝛ Mariez: ita
ꝗ primus mor⁹ intelligatur per martham que
prior occurrit: secundus per mariam que venit
vocata per marthã: sic eũ hic ex primo motu ꝓ
vocatur secundus. Quartũ est cognitio pctõris in
quã deus querendo reducit hoiem: vt hõ se co-
gnoscere studeat quẽ deus querẽdo quasi mes
re se significat. ꝛ hoc figurak per hoc qõ interro
gauit vbi eũ posuerũt. Quintũ est gra ꝑtritiõis
que sequit motionẽ liberi arbitrij: ꝛ cognitione
pctiꝛ hec significak ꝓ lachrimationẽ xpi q̃ q̃dez
lachryme ꝓcesserunt ex fonte diuine mise: ꝛ his
lachrymis quotidie pctõr perfundit cũ sibi hec
gra infundit xps eũ nõ est lachrymat⁹ ꝓ mor-
te lazari corporalit: sz ꝓ morte pctõris spũali qui
in lazaro representabat. Caueat ergo pctõr ne
lachrymas xpi ꝓtemnendo gram sibi euacuet:
sz potius cũ xpo flẽte pctã sua deflea: ꝛ sic effe
ctũ lachrymaꝝ xpi suscipiat. Qartũ est ꝓposi-
tũ cauẽdi pctã in futurũ ꝛ hoc notatur in eo ꝗ
ꝓcepit amoueri lapidẽ. Tũc eũ lapis de sepul-
chro tollit cũ duritie ꝓpositi peccandi ꝛ moles
male ꝓsuetudinis de corde amouek. Et cũ lapis
deponit tunc feditas cadaueris detegit vñ dixit
martha. [Dñe iam fetet] sic duritia cordis amo
ta videtur vtilitas pecti ex quo sequit peccati
abominatioꝛ concipitur propositũ vlterius nõ
peccandi. Septimum est gre infusio qua iustifi
catur impius: ꝛ hoc notatur cum clamauit voce
magna di. [Lazare veni foras.] Clamoꝛ magnus
signat magnitudinem diuine virtutis que exigi
tur in iustificatione impij. qz ꝓm Augu. Iustiꝛ
est iustificatio impij ꝗ creatio celi ꝛ terre. Uoce
enim magna clamauit: qz difficile surgit quem
quem moles male consuetudinis premit: sz ta-
men post magnã vocẽ surgit. i. per magnã gram
viuificak ꝛ iustificak dũ penitet. Datur ẽt ꝓ hoc
intelligi ꝗ xps vocat pctõrem foras exire de cõ
uersione pctiꝛ ꝛ de occultatione eius per confes-
sionem faciendam sacerdoti. Octauum ergo est
pctõr confessio quã deus administrat voce ma
gna clamando. i. magna gra vocando ꝛ hoc no-
tatur in eo qõ lazarus prodijt de sepulchro pro-
dire enim est de occulto per confessionem veni
re: sed adhuc pctõr non est totaliter solutus aũ
ꝗ superueniat absolutio sacerdotis qõ significa
k per hoc qõ [pdijt ligatis manib⁹ ꝛ pedib⁹.]
Nonũ ergo est sacramentalis absolutio que si-
gnificak per hoc qõ xps dixit discipulis [solute
eum.] Potuisset quidem immediate simplici ⁹
bo ipsummet soluere sicut fecit ipsum de monu
mento prodire: sed voluit suos discipulos in hoc
cooperatores habere: ꝛ vult hoc ministriũ sa
cerdotibus cõicare. Suscitat iesus qz per seip-
sum viuificat interius. Soluunt discipuli qz mi
nisterio sacerdotũ absoluunt viuificati: xps ẽ eũ
per se intus viuificat: ministris ptãtem soluẽdi
tribuit. Mortuus ergo procedens adhuc ligat⁹
est ꝓ sitens adhuc reus. Ut aũt absoluãt pecca
ta eius ministris mandak vt illũ soluant. Sicu
ti ergo oñs lazaꝝ suscitauit priusq̃ a discipulis
solueret sic i contritione pctm̃ dimittit: ꝛ pctõ-
rẽ viuificat priusq̃ a sacerdote absoluak: cui tũ
postea ostendere se tenek. Decimum ꝛ vltimum
est satisfactio que signatur in hoc qõ iesus sub-
didit [ꝛ finite eũ abire.] Non dicit facite eũ ad
sepulchrum redire. Sic sacerdos ⁹r principal'r
ꝓ satisfactione iniugere hoi ꝗ de sepulchro ꝛ ꝓ
fundo pecatorum ꝛ male consuetudinis lon
ge abeat ꝛ nullatenus reciduet ꝛ amplius non
peccet. Dixit eũ: finite abire: non stare: vel face
re sine exercitio spũali: qz in via dei stare: retro
cedere est: sed debet ambulare de virtute in vir
tutẽ. ¶ Itẽ mistice per lazaꝝ languentẽ signifi- Mistice.

Pã. 17.

Mortuus

Augustin. Flerus domini.

Chrysosto. Mors non flenda.

Origenes. Mors resuscitatur.

August.

cari et pōt grauē tentationē patiēs: ꝛ p eius fo-
rores persone ꝓ eius alleuiatiōe deuote xp̄m p̄-
cātes q̄ nō sp exaudiunt: ꝗ ralis patiēs aliq̄ꝗ p
actū pcti mortal'. mori pmittit ab eo q̄ ē tāte bo
nitatis ꝛ potētie q̄ scit ꝛ pōt bōa de malis elice
re. In hoc aūt q̄ oīs vadit ad eū suscitādū ofīdi
tur eius clemētia in q̄tū hoīes i pctis existēres
ꝛ q̄si mortuos ac p se ad deū accedere nō valen-
tes misericorditer pueniēdo attrahit: ꝛ pctōres
nō solū mortuū p culpā ꝗ et aliq̄ fetentē p ifa
miā: ꝛ sepultū sub lapide p obstinationem sic re
ducit ad vitā grē q̄ nō solū tollitur obstinatio ꝛ
mors culpe: ꝗ et fetor infamie ꝛ reducit suauis
odor bone fame. Nulla eīm desperationi dat occa-
sio cū lazar' tā fetēs ꝛ quatriduan' resurrexit
a mortuis ꝛ mōumēto. Locus aūt istum erat be
thania q̄ interpretat domus obedictiēs: q̄ dat
intelligi q̄ si infirmus sit deo obediēs pōt ab eo
de facili curari. ꝛ sm Ansel. In bethania (q̄ do
mus obediētie interpretat) lazarum suscitauit
oīdens oēs q̄ bone voluntatis studio huic mūdo
mortētes i sānu obediētie requiescūt i vita eter
na a deo resuscitādos. Ista autē bethania erat
marthe ꝛ marie p quas duplex vita. s. actiua et
ptēplatiua significat: vt sic p hoc intelligi det q̄
p obedientiā hō pfectus in vita actiua ꝛ ptēpla
tiua reddit. Dicit aūt de lazaro q̄ postea nunq̄
risit nunq̄ i gestu signa iocosa oīdit p eo q̄ vi
te huius erūnis q̄s moriens euaserat redditus
fuit. Magis eīm q̄ ante factus amator vite illi-
us penitebat eū vite istius. vñ Aug. O si posse-
mus excitare hoīes: ꝛ cuꝫ ipsis pariter excitari
vt tales essemus amatores vite permanentis q̄
les sunt hoīes amatores vite fugientis. Credit
aūt hoc factum ea die qua in ecclesia solet legi
f. feria sexta ante dōnicam de passione dñi. Mo-
numentū vero lazari demonstrat ecclesia ibidē
in honore btē marie magdalene cōstructa ꝛ grā
de monasterium magna olluax filia circunda-
tū vbi erat abbatia sctī lazari cum abbatissa ꝛ
monialibus ordinis sctī bēdicti. [Multi ergo
iudeorꝫ qui viderant] mirabilia [que fecerat Je
sus crediderunt in eum] Ne mirꝫ q̄ illud signū
fuit diuine virtutis manifeste oīsiuū ꝛ tale mi-
raculum non est a seculo auditu. s. q̄ mortuus
quatriduanus in monumento resuscitaret ad
vitā. vñ sm Aug. Excedit omne miraculū q̄ ie
sus circa lazarū fecit quem ab ipso inferni in-
quilino destructa lege tartarea redire ad supe-
ros iussit. [Quidam autē ex ipsis] iudeis [abie-
runt] eadem die [ad pharisēos ꝛ nunciauerunt
eis que fecit iesus] ꝛ celebris erat sermo de eo
apud ml'tos: alij bonorali bonorali malo zelo moti nūcia
uerūt q̄ sicut ex signis visis boni conuertunt ꝛ
proficiunt. ita frequēter mali obdurantur ꝛ de
ficiunt. Boni quidem nunciauerunt eis vt mi-
tigarent eos circa iesum ꝛ prouocando vt crede
rēt: mali ro vt pcitarent eos i iesum ꝛ pdendo
vt seuirent. Per bonos illi signant qui bona in
alijs sicut in se amāt: ꝛ oīa in bonū interpretan
tur: ꝓ malos aūt illi q̄ videntes suoꝫ dei opera
odijs insequunt ꝛ infamare conantur. ¶ Oro.

Anselm.

Lazar' nō risit de inceps.

August.

Lazari mo numentus.

August.

Enignissime iesu qui quatriduanū la
zar iā fetētē a sepulchro resuscitasti
ꝛ a vinculis soluere ac libere abire feci
sti moueat obsecro viscera mīe tue su
per me miserꝫ pcti delectatiōe ꝑsensu ꝛ ppetra-
tione mortuū molemale p suetudinis oppressus
ꝛ sepultū iamq̄ quatriduanū ꝛ fetidū ꝛ me a se
pulchro vitioꝫ resuscitat: vt ꝓ ꝓfessionem foras
venia resuscitatū a vinculis peccatoꝫ ꝛ mortis
solue solutum ab omni seruitute liberum in li-
bertatem gloie filiorum dei ire cōcede. Amen.

¶ De conspiratione pontificum ꝛ phariseorum contra xp̄m. Cap. xviij.

Redicto itaq̄ miraculo
de suscitatione lazari publica
ro pōtifices q̄ erāt maiores au
ctoritatis et magis literati et
pharisei q̄ videbant p̄ alijs re
ligiosi ex q̄bus fetēs eoꝫ gra
uius erat mori sunt ad tractā-
dū publice de morte xp̄i ex ira ꝛ invidia q̄ de fa
ma ꝛ glia ei' habebāt ꝛ ad hoc faciēdū [college-
rūt p filiū] sabbato mox sequēti [aduer? iesuꝫ]
timentes si dimitterent eū sic viuentem ꝛ signa
talia facientē per ip̄m amittere ꝛ locū ꝛ gentem
eo q̄ oīs turba post eū iret eiq̄ crederet ꝛ ipsa
sacra eoꝫ vana ꝛ abolēda esse doceret. Cōcilio
a pcilīdo est dictū: q̄ pciliati ꝛ pgregati erāt i
vnū malū p̄sensum. Et hoc erat pmū cōcilū q̄d
habuerūt cōtra iesum. Prius quidē querebāt eū
interficere mūc aūt sniam firmauerūt ꝛ querē-
tes concilio aperte de morte eius tractauerūt.
Videbāt eīm xp̄m populo tanq̄ regem honorari
q̄ per manpatū romanoꝫ erat vt nullus nisi p
eos deberet rex noīari. Oīs eīm qui se regē facit
ꝑdicit cesari: ideo timebant q̄ si xp̄s tanq̄ regē
haberent romani ipsos rebelles reputarent et
venientes contra eos ciuitates ꝛ locum destrue
rent vel timebant etiam ne si christi doctrina p
cederet templum ꝛ vniuersa religio ac reuerē-
tia eius vilipenderetur: ꝛ iudei nullius momen
ti fierent: ꝛ ideo romani ciuitatem eis auferrēt
eosq̄ in seruitute dispergerent. Vel certe time-
bant ne si omnes in xp̄m crederent nemo rema
neret qui aduersus romanos ciuitatem tēplum
q̄ defenderet q̄ eīm contra ipsum templum ꝛ con
tra suas paternas leges doctrinā xp̄i eē sentie-
bant. Pontifices ꝛ pharisei sibi cōsulebant nec
tamen credere volebant. Plus eīm perditi homi
nes cogitabāt quomō alteri. s. xp̄o nocerent vt
perderent: quam q̄o sibi cōsulerent ne perirēt.
Timebant ꝛ consulebant. Sed trepidauerunt p̄ ti-
timore vbi non erat timor. Si enim christo cre
didissent: si eum non occidissent: nec locum nec
gentem amisissent. Sed q̄ xp̄m occidere non ri
mueruntꝫ locum ꝛ gentem perciderunt. Nā et
romani post dñi passionē ꝛ glorificationem tule
rūt eis locū ꝛ gentē expugnando: ꝛ occidendo: et
trāsferendo. Ꝓ palia perdere timuerunt ꝛ eterna
nō cogitauerūt: ꝛ sic vtraq̄ amiserūt. Que vt fu
gituri egerunt hec quia egerūt ꝛ non effugerunt
Quid vobis profuit o infami iudei q̄ xp̄m sctus
cōmisistis? Nunquid q̄ xp̄o dñoꝫ vt docuit seruī
re noluistis: ꝛ ō dño caruistis. Dñ eīm illi seruiūt
reges quibus vos seruitis facti estis mali serui
bonorum seruorum xp̄i per quos conterit cōtu
maciam vestram: per ipsos dissipat consilia vra
per ipsos retribuit scelera vestra in capita vra.
Ipse autē dominus quem interimistis non vos
seruos: sed liberos esse cupiebat q̄ ō dicebat: si
vos filij? liberauerit: vere liberi eritis. Vos aūt
dñm deum regem ꝛ ipsam veram libertatē non
solum repudiastis: verumetiā negare cupientes
clamastis. Non habemus regem nisi cesarē. Cō-
sidera quot sunt hodie hoēs etiam religiosum ficti-
habitum

Io. ii.

Concilium

Timor pharisorum.

religiosi habitum

habitū gestantes qui iudeos imitādo ꝓpalia p
dere metuūt: et eterna nō attēdunt: sic q̄d vtra
q̄ non imerito amittūt. Sunt eīm plerq̄ etiam
religiosi qui ꝓpalia q̄nq̄ minus iuste et oblicꝫ
acquirentes: vel sic acquisita possidēres ea di-
mittere trepidāt: ꝛ pro his eterna amittere non
formidāt. Et q̄ nūc cū iudeis tenebras diligunt
interiores. s. culpe: ꝛ tūc cū eis in tenebras mit
tentur exteriores. s. gehenne. religiosus ergo cu
pidus vel van' est lamētabilis: q̄ miserabilior
est quodāmodo oībus creaturis. s. carens deo ꝛ
mundo. ¶ Tunc cayphas q̄ pōtifex fuit quid
eis faciendū erat decreuit: et propter auctorita
tem officij locutus est dicens. [Expedit vt vn']
hōetiā si bonus: et iustus esset [pro pplo morīa
tur] et populi conseruatione ꝛ non tota gens pe
reat] si ille i vita maneat: q̄ bonū cōe magis est
eligendū q̄ ꝓticulare. ¶ Hic ꝗ manifeste q̄d
passio iuuidie ꝛ liuoris cōtra Jesum et passio ti
moris perdēdi gentē et locū subuertebat in eis
rationis iudicium: q̄ in nullo casu licitū est in-
terficere innocentē ꝛ iustum: ꝓ hoc eīm non pro
curat: sed magis destruit cōe bonū: propter q̄d
iudicio dei illud malum q̄d credebant p mortē
xp̄i euadere. s. destructionē loci ꝛ gentis hoc p
mortem xp̄i incurrerunt: q̄ in penā huius pcti
romani locū ꝛ gentē destruxerūt q̄d per Titum
et vespasianum anno. xlij. post passionē xp̄i ē fa
ctum. Prophetizauit aūt cayphas vtilē hūano
generi mortem xp̄i ꝗ nesciēs. Quāuis eīm esset
intentio cayphe dare solūmodo cōsilius de mor
te xp̄i pro ꝓpalis piculi euasione circa pplm iu-
deoꝫ tū ꝓbū suum sic sonabat q̄ xp̄s erat mo-
riturus pro gente et pplo: ꝛ q̄ sic protulit fuit p
phetia quodā mō de futuro q̄ xp̄s erat moritu-
rus pro salute spirituali non solū iudeoꝫ ꝛ ꝗ et
oīm gentiū qui crediturī erāt in ip̄m: et per fi
dem cōgregādi. Vñ Theophil'. Hoc ipse quidem
praua dixit intentione: sed tamē spūssancti gra
tia ore eius vsa est ad futuri prefagiū. hec theo
phi. Nō tū sequit q̄ quicūq̄ prophetat sit pro-
phēta nā q̄nq̄ alicui cōcedit act' alicui' rei cū
tū additio ei nō cōcedit. vñ orige. Non quicunq̄
pphetat prophēta est: sicut nō quicūq̄ ius pro
sequit iustus est: sed qui facit aliquod op' ppe
hum anā gliam. hec orige. Expediens autē ꝛ ne-
cessarium fuit xp̄m pro nobis pati et mori rōne
triplici. Primo ad ofīdendum circa nos iudiciū
diuine dignationis et pietatis. Secō ad exoluē
dū p̄ciū nostre redēptiōis q̄d fuit p̄ciosus ima
eulari Jesu xp̄i sangnis. Tertio ad prebendum
etēplū nostre imitatiōis vt sequamur vestigia
eius. Insup et alia rōne triplici expediebat xp̄s
mori. Prio q̄ hō mortuus erat: ꝛ iō expediebat
vt xp̄s mortē nostrā destrueret: ꝛ hoīem viuifi-
caret. Erat autē homo mortu' q̄druplici morte
s. nature: culpe: gehenne: ꝛ ex priuatiōe visionis
diuine. Primā destruxit per suā gloriosaꝫ resur
rectionē: secōaꝫ ꝑ sui sanguinis effusionē: tertiā
per inferni expoliationem: quartā ꝑ sue visiōis
restitutionē. Secō q̄ homo erat pditus: iō expe
diebat vt xp̄s ad nos veniret ac mortem subiret
et sic hominem perditum inueniret. Tertio q̄
homo erat a deo diuisus et dispersus: ideo expe
diebat vt christus homines in vnum congrega
ret ad deum reuocaret. Cayphas ergo prophe
tizauit quidem. i. verba prophetie protulit: nec
tamen erat prophēta: quia inspirationem pphe
ticam non accepit: et donum propzetie non ha-

Augustin.

Chrysosto.

Pontificalis virtus.

Effrem.

Chrysosto.

Theophil.

Origenes.

Expediuit xpm mori triplicuer.

Mors quadruplex.

Augustin. tentie defectum; sed vt alijs daret viuendi exemplum. vñ aug. Nõ qꝛ potẽtia eius defecerat in q̃ si veller palã cũ iudeis cõuersaret: nihil ei faceret: sed exẗplũ discipulis demõstrabat i quo
B Origenes. apparet nõ esse pcrñ si fideles eius oculis pse-
confessio fi dei. quẽtiũ se subtraheret: et furoꝛ sceleratoꝛ latẽ-
do potius euitaret q̃ se ostẽdendo magis accederet. ꝓm origẽ. Honestũ ⁊ laudabile est imminẽtem iam piculo ⁊ agone cõfrẽdi Jesum nõ euitare cõfessionẽ: nec recusare subire mortẽ gratie veritatis: sed nullus dꝫ tradere occasionem tãte tẽtationi: et hoc ꝑpter duas rõnes. Primꝰ qꝛ valde ꝑsumptuosus est periculis se ingerere propter inexperientiã propie ꝓtutis q̃ et qñq̃ fragilis inuenit: ⁊ propter futuri euẽt⁹ incertitudinẽ. Secõ ne nos ingerentes pseꝛcutoꝛibus occasionẽ prestemus eis: vt magis impij ⁊ noxij fiãt ⁊ nos de eoꝛ delicto demus rñsum: ⁊ luam⁹ penas. [Proximũ autẽ erat pasca iudeoꝛ.] Hoc subdituꝛ ad ostẽdendũ q̃ xp̃s paruo tpe in ciuitate se occultauit: qꝛ añ pascha in hierlm venit. [Et ascenderũt multi de regiõe hierosolymam añ pascha vt sctificarẽt et mundarent seipsos] oꝛonib⁹ ⁊ sacrificijs añ festũ ad digne comedẽdum agnum paschalẽ quẽ nullus comedere debebat nisi mundus. Preceperat ei dñs p Moysen vt vndiq̃ de tota iudea cõuenirent ante pascha in hierl̃: ⁊ ibi ꝑ legẽ añ esum agni paschalis mundarẽtur vt sic purificati solẽnitati ⁊ esui agni mũdi ⁊ ireẽnt. vnde theop. Ascenderũt autẽ añ pascha vt purgarent: q̃ñ quicunq̃ peccauerant pascha non celebrabãt nisi prius expiarentur balneationibus et ieiunijs ac rasura q̃nẽt q̃ sdam deputatas oblationes offerẽdo. hec theo
Theophil. phi. vbi informanꝭ qui ñõt cõicare qꝛ cõfessione
B Cõicare volentes. oratione: et ieiunioꝛañ debãt purificari. Si ẽñ hoc fiebat de agno figurali mltomagis se dꝫ hõ sctificare bonis opibus ad digne recipiendũ verum agnum ĩmaculatũ corpus xp̃i. Sed iudei obliti sunt sctificatiõis tractabant de nece veri
Chryf. agni: et ipsum agnũ ad imolandũ q̃rebãt in ipso loco orationis festo sanguinẽ innocentẽ miscere cogitãtes. vñ chryf. Qui venerãt in exterioribus se mundare ⁊ in interioribus p homicidiũ ⁊ sanguinẽ se coiquinare. Insidiabanꝭ ei ⁊ xp̃s festi tp̃s faciebãt occisionis. hec chry. [Querebãt ergo iesum ⁊ colloquebanꝭ adinuicẽ in tẽplo stantes. Quid putaris qꝛ nõ venit ad diẽ festũ] qꝛ ei mirabanꝭ q̃ in tanta cõgregatiõe ad docendũ nõ venerat: ⁊ nõ querebãt nõ q̃dẽ bñ ad honorandũ sꝫ male ⁊ ad occidẽdũ. ¶ Sꝫ ẽ notãdũ q̃ qñ
Dies festꝰ. est dies festꝰ ⁊ agiẽ sctẽ semp dñs est in die festo
Matt. 8. ꝓm illõ. Ubi duo vel tres cõgregati fuerint ĩ nomine meo in medio eoꝛ sum: ⁊ ĩõ nos pgregati in domo dei q̃ramus iesu: mutuo nos cõsolando et exoꝛando: vt ad diẽ festũ nostrũ veniat ⁊ nos
Esai. 1. sua pñtia sctificet: q̃ñ ꝗo nõ recte agiẽ festũ: tũc nõ venit Jesus. ꝓm illõ Esai. Festiuitates vꝛas non kerã. Et subdit euãgelista q̃ñ rñdẽs q̃stioni eoꝛ. [Dederãt ẽñ põtifices ⁊ pharisei mãdatum vt si quis cognouerit vbi sit Jesus indicet] prãti publice [vt apprehenderẽt eũ]. i. ministri prãtis ad occidendũ: ꝑpter hoc ẽñ ab eis: sicut ab
Augustin. ingratis et obstinatis recesserat: vt vsq̃ ad tp̃s
Cõtẽplatio. q̃ sue passiõi dispositũ erat. Sed vt ait august. nos qui scimus vbi xp̃s est: qꝛ ad dexterã dei patris, indicemus iudeis vt sic vtinam apprehendant eũ p fidẽ. Conspicere igiẽ predictos nephrios in suo cõsilio pessimo estuãtes: et dõm Jesum ac discipulos tãq̃ pauperes ⁊ imbecilles recedentes. Quid tunc putas magdalenã dixisse. Sed et q̃lis animi mater dñi Jesu erat cũ sic eũ recedere videret et audiret cãm q̃re. i. eũ occidere volebãt. Potes hic meditari oñam et fozores eius tunc cum magdalena remansisse et dñ Jesum eas oẽs de scita sua cõuersiõe tunc cõsolatum fuisse. Cõsidera nunc q̃ñ dñs suos aduersarios quos solo nutu perdere poterat tãq̃ imbecilles recedẽdo declinabat: nec se saltẽ ꝓbis excusando defendebat: ac eius mansuetudinem ⁊ humilitatem imitando omnem depone amaritudinem et furoꝛem: quia sic et corporis et anime habebis requiem.

¶ Oratio.

Domine Jesu christe magni consilij angele qui consilium malignantium contra te fieri permisisti: nec illis resistere per potẽtiam sꝫ magis cedere per potẽtiam voluisti: ne derelinquas me iu errante iudicio aut noxio consilio mei arbitrij vel hominum: neq̃ in potestate aut tentatione demonũ: sep tuipse clemeater me intus et foris dispone et rege ac dirige in viam salutis eterne. Da mihi domine vt quicquid contra me diabolice aut humane moliuntur aduersitates redigantur ad nihilum vt illesus et de omni periculo ereptus letus tibi referam actiones gratiarũ. Amen.

¶ De decem leprosis a domino curatis. Capit. xix.

Factum est autẽ cũ cõplerentur ⁊ appropiuquarẽt dies assumptionis dñi Jesu, i. a mundo ad patrem per passionem ⁊ mortem nõ diuertit: sed [firmauit faciem suam]. i. voluntatem: nam per faciem designatur ai voluntas in locũ passiõis: ⁊ [vt iret i hierlm] qꝛ vbi oporebat veꝛ agnũ imolari vbi figuraꝭ agnus solebat offerri. Assumptionẽ iesu dixit lucas nõ xp̃i solũ ꝓm tp̃s q̃ assumi debebat p passionẽ de hũ mũdo ad patrẽ: qꝛ oportuit pati xp̃m: ⁊ ita intrare in gl̃iam suã: sꝫ et ꝓm ꝑceptũ de agno paschali q̃ decimo die mẽsis primi assumebat de grege ⁊ ad domũ inferebat et seruabat vsq̃ ad vesperã. xiiij. die et tũc imolabat. In hunc modũ xp̃s decĩa die. i. ramis palmaꝝ venit ad locũ passionis. s. ĩ hierl̃: vbi tãq̃ ver⁹ agn⁹ erat p nobis imolãdus. Mãsitq̃ ibi ⁊ citra vsq̃ dñ passus est vt sic ꝓtas figure rñderet. Ex quo pꝫ q̃ tp̃s suetia, passiõis ꝓuidit q̃ñ deus ⁊ q̃ spõtanee nõ coacte est passus vñ [firmauit]. i. nõ leniter voluit: ⁊ sed firmiter ⁊ ꝓstãter disposuit [vt iret in hierl̃] ad sustinẽdũ mortẽ vt oñderet se sponte passurũ: et suo exemplo discipulos animaret ad passionem. Sic et tu omne opus bonum firm⁹ et stabilis debes assumere: nec ꝑpter tentationes ab eo dimittere. Instante ergo tempore passionis quo transmigraturus erat de mundo ad patrem prestat dorsum galile et faciem in hierusalẽ cõuertit: ac firmata et imperterrita mente locum quo pati decreuerat petit. Non huc et illuc ibat: sed iter versus hierusalem tenebat.

Unde qui superius pluries excitauit ⁊ hortat⁹ est discipulos ⁊ alios ad martyrium ⁊ sui sequelã verbo: hic hoc idẽ facit fctõ eos tãq̃ magister ⁊ doctoꝛ p̃cedẽs ⁊ quasi facto suo dicẽs. [Si q̃s vult post me venire abneget semetipsum ⁊ tollat crucẽ suã ⁊ sequat me.] Appropiquãte ergo tpe passionis sue dñs iesus q̃ plures fugerat icipit reuerti. Sicut ẽñ in superioꝛibus ad nr̃am instructionẽ vsus est prudẽtia oñdens q̃ p loco ⁊ tpe furoꝛẽ persequentiũ caute debemus declinare: nunc vtiq̃ fortitudine: qꝛ debito tpe imminente spõte rediit: vt se passioni offerret ⁊ in manib⁹ pseꝛquentiũ traderet. Sic alias fuit vt̃ perantia cũ fugit honoꝛẽ q̃ñ turbe voluerunt eum facere regem ⁊ econtrario fuit vsus iustitia cũ voluit tãq̃ rex honoꝛari q̃ñ ppl̃s cum ramis arboꝝ occurrit eidem. Satis tamen modeste eundẽ honoꝛẽ voluit: ⁊ ideo asellũ ascendit.
B Virtutes xpi. Istis igiẽ quatuoꝛ virtutibus vsus est dñs virtutum ꝑpter nr̃as instructionẽ a quibus oẽs alie ꝓtutes moꝛales descẽdunt ⁊ deriuanꝭ: ꝑpt q̃ cardinales ac p̃ncipales eẽ dicũ̃. Nõ q̃ estimãdus est fuisse incõstãs vel vari⁹: sicut nec aliquis alius qui sed diuersos casus in diuersis se exercet virtutibus. [Et factum est dum] pascha celebraturus [iret in hierusalem trãsibat p mediam samariam ⁊ galileam] Samaria erat terra gentium: galilea iudeoꝛ: ⁊ ideo xp̃s vade ns passionem transit per gentes ⁊ iudeos dans intelligere q̃ fructus sue passionis ĩ omnes erat futurus atq̃ fides nominis eius post mortem ⁊ iudeos ⁊ gentiles vnum debebat efficere populum: qꝛ ergo erat discordia inter iudeos ⁊ samaritanos ipse inter vtrosq̃ ⁊ per medium vtriusq̃ terre transiit vt tãq̃ mediatoꝛ eos pacificaret qui ad saluandos gẽtiles ⁊ iudeos venerat. [Et] ingressu cuiusdam castelli in terminis samarie [occurrerunt ei decem viri leprosi] qꝛ audierant famam de miserabilibus xp̃i. In ingressu vbis: ⁊ tamen ante ingressum occurrerũt ei quia ritu legis Mosaice quasi immundi erant ab vrbibus ⁊ oppidis exclusi: nec poterãt cum alijs commorari. Cõuersabantur añ adinuicẽ: qꝛ cõmunitas passionis fecerat eos vnanimes: ⁊ prestolabantur simul transitum iesu sollici donec aduenientem eũ viderent. [Qui steterunt a longe] tum propter xp̃i reuerentiam: tum qꝛ nõ debebant appropinquare hoĩbus ne eos inficerent: eo q̃ lex iudeoꝛ lepram immundam nõ tãgendam iudicat. Lex euangelica lepram non externam: sed internam esse immundam affirmat
Theo. Et ꝓm Theo. A longe stant quasi verecundãtes de immunditia: putabant ẽñ q̃ xp̃s eos quemadmodum alijs fastidiret. Sic ergo abstiterũt loco: sed facti sunt proximi deprecando. prope ei est dñs oĩbus inuocantibus eũ in veritate. [Et leuauerunt vocem suam] ex magnitudine affectionis ⁊ magno desiderio sanitatis ⁊ clamauerunt [dicentes. Jesu preceptoꝛ miserere nostri] qꝛ solo precepto ⁊ verbo potes nos curare. si ie sus ergo vult: si preceptoꝛ ergo potest: si miam inuocant: ergo se miseros ⁊ indigentes oñdunt: ⁊ sic petitio fuit digna ex parte petentium: quia
Lytum. miserãdi: ⁊ ex parte eius a quo perebaturꝫ ie sus volens ⁊ preceptoꝛ potens. ꝓm Lytus dicũt nomen iesu ⁊ lucrificaiunt res. Nã iesus interp̃tatur saluatoꝛ. vñ sequit. [Quos vt vidit] benignitatis ⁊ cõpassionis ⁊ mie oculis [dixit. Ite ostẽdite vos sacerdotibus.] Lex enim precepit vt emũdati a lepra sacerdotibus se pñtarent: non vt sacerdotes eos mundarẽt: ⁊ vt eos mundos esse iudicarẽt: ⁊ vt mũdati p sua emundatiõe sacrificiũ i lege determiatũ offerrẽt. [Et dñ irẽt] vt sacerdotibus se demõstrarent [mũdati sunt] ex fide ⁊ obediẽtia ad xp̃m meritoꝛie de pgruoꝛ ꝗ diuina ꝓtute effectiue. ¶ Quatuoꝛ ex causis mũdati sunt añq̃ ad sacerdotes pueniẽrent. Primo qꝛ xp̃s nouerat sacerdotũ superbiã. q̃ ẽpsissent ẽñ eos aspicere: ergo scãdalizarent: p̃nunt eos sanare. Secõ bonũ obedientie eoꝛ hoc meruit. Tertio hoc meruit eoꝛ fides. Quarto voluit oñdere q̃ non ꝓtute legis aut sacerdotum erãt mũdati: ꝗ dei ĩperio. [Unus aũt] eoꝛũ qui samaritanus ⁊ gentilis erat [vt se mundotũ vidit] suã sanationẽ virtuti xp̃i deputãs [rediit cũ magna voce ad deũ] ex fidei ⁊ deuotiõis magnitudine [magnificãs] ⁊ tãq̃ gratus bñficiũ recognoscẽs [cecidit] p humilitatẽ [i faciẽ añ pedes iesu] p deuotionẽ ei reuerentiã exhibẽs [⁊ adorauit eũ] gr̃as p beneficio accepto sibi [agens] Ubi exprimit fides eius ⁊ deuotio ac beniuolẽtia ⁊ grandis affectio. Dedit aũt ei fiduciam appropiquãdi dño iã suscepta purgatio. Cetẽri vero qui iudei erant permãserunt ingrati: nec ad agendũ gr̃as sunt reuersi: qꝛ decepti a sacerdotibus quibus se repꝛesentauerant quiq̃ doctrine xp̃i ⁊ miraculis detrahebant ꝓm eoꝛ informationem attribuerunt suam sanationem obseruãtie legis cum se sacerdotibus oñdebant ⁊ nõ ꝓtuti xp̃i: ꝗ a principio fideliter ⁊ deuote petiuisent ab eo sanari. [Et dixit iesus. Nonne decem mundati sunt ⁊ nonẽ ibi sunt?] Non interrogat dñs quasi nesciens: sed ingratos querit quasi ignorans ⁊ de eoꝛum ingratitudine dolẽs ⁊ eos requirendo ostẽdit sibi ignotos. i. reprobatos. Sicut enim ingratus non recognoscit dei beneficium: ita nec deus notitia approbatiõis recognoscit ipsum: recognoscentem vero se recognoscit ⁊ ipse. vñ Beda. Et merito eos saluatoꝛ quasi ignotos vbi sunt inquirit. Scire enim dei et igere nescire reprobare est. hec Beda. Magis autem dolendum est de eo qui aliquam incurrit ingratitudinis culpam q̃ de bñficio perdito. Et iõ q̃ñ plangendo subditur. [Non est inuentus qui rediret ⁊ daret gloriam deo nisi hic alienigena] alterius. s. gentis qui non erat de iudeis. Et hoc dictum est a xp̃o: tunc erat verba quasi lamentantis vel dictum est ab euangelista in confusionem iudeoꝛ qui nõ ſsunt reuersi ad xp̃m. Et nota q̃ in hoc q̃ iste alienigena rediit ⁊ alij q̃ erãt israelite reditũ neglexerunt prefigurata fuit vocatio ⁊ fides gentiliũ q̃ venturi deuoti erant ad fidem xp̃i ac repudiatio ⁊ perfidia iudeoꝛ qui ĩ suo erroꝛe erant remansuri. Dñs aũt ĩ hꝭ ⁊ in omnibus quos sanauit in corpoꝛe sanauit ⁊ in aia: sed hi postq̃ fuerunt sanati in corpoꝛe ⁊ iustificati in anima ac boni facti postea corruerũt a gr̃a ⁊ facti sunt mali ⁊ ingrati. Deinde eoꝛum ingratitudinem magis confutat dum alienigena qui rediẽrat laudãdo ꝓmendat: qꝛ ẽñ illiter añ deũ infirmitatẽ suã cognouit: iõ dñs solans eũ dixit [Surge]. s. a peccato in quo iacuisti cessando [⁊ vade] de virtute in virtutem in conuersione quam incepisti proficiendo [quia fides tua] qua intellectum deo subdidisti [te saluum fecit] ⁊ ad salutẽ nõ solũ corporis: sed ⁊ aie reduxit: qꝛ ipsa est initium iustificationis ⁊ dat fiduciam regni celestis. Ubi Beda. Si aũt fides

C Mundat antẽq̃ adueniret.

Alienigene reditio.

Beda. Scire ⁊ nescire dei

Beda.

saluū fecit eū qui se ad agendas saluatori grās
inclinauit; ergo pfidia pdidit eos q̃ de acceptis
bñficijs deo glīaz dare neglexerūt. Mistice p le
D Mistice. prā q̃ est corruptio carnis signat pctm̄ mortale
qd̄ est corruptio aīe. Primo qz cōiter i lepra vox
efficit inualidatis in pctōre vox est inualidatiqz
deus pctōres nō auditz cū multiplicāt ofones
nō exaudit. Scdo qz in leprosio corpe mlta vlce
ra minuta dura z rotūda crescūt: sic i corde pec
catoris multe ꝓunctiones z anxietates diuer-
sox pctōx z circūstātiax pfurgūt: minuūt sem-
per affectionē hois ad deū z reddūt hoīem dux
z rebellē deo z eius mandatis z p hoc fiunt cor-
da hoīm pctōx rotūda z ductilia. Tertio qz eox anhelitus corrumpit z
eius feroze sepius alij inficiunt: sic opatio z conuersatio pctōris ira est
corrupta q̃ conuersantes infirmant ex vitioso eox ꝓuictu. Quarto qz
lepra quanto studiosius reprimit tāto plx turpi
ox postea ebullit: sic pctm̄ quanto plus occulta-
Denarius numerus. tur tāto plus crescit: z iō turpi apparebit. Per
denariū vero numerum vniuersitas significat:
numeri nanq̃ sequentes vsq̃ ad centū sunt ipsi
us z partium eius raplicationes: z sic ꝓsequen-
ter per decē leprosos occurrētes xp̄o significat
Lepra aīe. vniuersitas pctox pnium. Vel leprosi signant
eos qui peccāt p̄ decē p̄cepta decalogi varieta-
te pctox q̃si miraculis lepre distincti z respersi.
Valde deterior ē lepra aīe q̃ lepra corpis: qz pe-
ox est corruptio spūs q̃ carnis. Dz eū pctōr vo-
lens sanari z a pctōr lepra curari eo mō se hr̄e
quo se habuerūt illi leprosi. Primo itaq̃ venire
dz ad iesum p fidē: mō ei abhorret pius dñs aspi
cere maculā lepre nr̄e q̃ p nobis in cruce velut
leprosus reputatus est. Scdo dz stare surgēdo
a pctis z cessando ab eis. Tertio dz stare a longe
suā vilitatē humiliter p fiderādo z valde erubes-
cendo. Quarto dz leuare vocē. i. de pfundo corde z contritionis verba ꝓrumpendo z pctā sua
nō aliena confitendo. Quinto dz oicere iesu p̄ce
ptor dei miam implorādo que maxime est pctō-
ribus opportuna. In hoc aūt q̃ dñs videns leprosos
dixit eis [ite ostendite vos sacerdotibus] mani
feste a dño iesu cōfessio p̄cipit per quā lepra in-
terior saluti ostdit. Ac si eis diceret. Ite a cōtri
tione ad confessionē ostendite vos sacerdotib'. Qz
Psal. 31. lz pctā remittant in contritione dicente ꝓpheta.
Dixi. i. firmiter statuī cōfitebor z tu remisisti mi
hi: tū tenet hō ea confiteri. vñ [dū irēt mundati
sunt] in via: qz deus in xrute cōtritionis pctōrē
mūdat interius priusq̃ a sacerdote absoluat ex
terius: z nihilominus a sacerdotibus ostendūt.
Sic z tu si habes maculā lepre ex aliquo crimi-
ne ostēdere te dño oculis mie vadis ostdere te
sacerdoti p confessionē vocis obuiat ipa salus:
sanaberis a lepra trāsacte iniquitatis. Non ta-
mē idcirco omittas te offerre illis quox iudicio
mundus habeberis: alioquin ex cōtemptu z ne
Unus rditus. gligētia immundus remanebis. Unus aūt qui
redit vniuersalis ecclesie vnitatē seu illos q̃ in
vnitate ecclesie sunt designat: q̃ p bñficio gre
grates referre non cessat: nouē xo qui remanse
rūt illos qui extra sunt exprimunt seu qui post
acceptā remissionē criminū a perfectione deca
logi per vnitatē subtractā deficiendo grates p
gratia reddere centēnunt. Decē igitur mundan
tur: z vnus gratias refert: qz mlti in confessiōe
mundantur. z non oes oīm laudāt. Qui eū tā
q̃ canes reuertuntur ad vomitū: hi sunt nonez
qui post adeptā sanitatē nō laudabāt dñz. Et qz
pauci sunt respectiue qui grati sunt de bñficijs
largitatis diuine: z remanēt in reparata sanita
tem: tū vnus reuertitur dās glīam deo. Deo ei
glīā dare: est pcepta pcti sui curatione in bonis
opibus pseuerare. Et hic est samaritanus q̃ in-
terptatur custos: nam illi sunt grati deo q̃ se cu-
stodiūt a pctī recidiuo. Et est aliemgena dicens
cū apō. Nō habemus hic manentē ciuitatē sed
futurā inquirimus. Hinc colligitur qz hi q̃ debe
rēt esse magis grati dño z familiares: vt literati
plati z diuites quibus scientiam dedit: vel opes
magis sunt ei ingrati sesecq̃ elongant ab eo nec
referūt sibi gratias sicut simplices z pauperes
quibus tot bona non contulit. q. d. Labia nostra
z diuitie a nobis sunt: qz noster dñs est. Ipse aūt
vnus gratias agendo in faciem cecidit: qz sola
vnitas ecclesie cadit in faciez adorans. Inde est
q̃ q̃nq̃ prostrati oramus vbi quatuor pretendi-
mus: in firmitatem corporis: qz de puluere sum-
pti sumus: in firmitatē animi: quia casum ex no
bis non erectiones a nobis: sed a deo habemus
erubescentiam de malis: qz pre multitudie pec-
catorum oculos ad celum leuare non audemus
prudentia: qz in facie credimus z videm' vbi ca
dimus. i. q̃ in terrenis affligimur. Q̃nq̃ xo flexis
genibus vt salomō: z erecto capite z eleuata fa
cie oram' quasi dicentes p desiderio patrie tra
he me post te. Q̃nq̃ aūt stātes oramus nos spes
in celestibus habere designātes z quasi dicētes
nostra cōuersatio in celis est: z illud: in domum
dñi letātes ibimus. In primo ergo exprimimus
conditionē nostrā in scdo desideriū: i tertio spē.
In memoria q̃ resurrectionis dñice tpe pascha
li z diebus dñicis explo sctāx mulierx inclina-
tis i terrā vultib' oram' nos terrā z puluerē eē
cū abraā recolētes. Unus ergo reuersus i faciē
ad pedes iesu cecidit ac nobis hūilitatis z pfiie
explū ostdit. vñ fz Bedā. In faciē cadit qui de
ppetratis malis erubescit. Ibi eū hō cadit ibi
cruffunditur. Qui in faciē cadit videt quo cadat Cadere in faciem. Beda.
qui retro lapsum suum non videt. Boni g̃ i faci-
em cadūt qz hūiliāt se i his visibilib': vt ad invisi
bilia erigāt. Mali retro cadūt: qz cadūt i invisi-
bilibus vbi mō nō videt q̃d eos tūc sequat. Ad
pedes ēt iesu cadit z gratias agit q̃ se ad percipi
enda dei bñficia hūiliat: qui nihil sibi xtuis at
tribuit q̃ bona que hz de mia dei se habere intel
ligit. Et ꝓm eundē q̃ deuot' aūt oīm cecidit sur
gere z ire p̄cipitur: qz q̃ ifirmitatē suā agnoscēs
humiliter iacet per diuini verbi consolationez
surgere ad fortia opera z crescētibus quotidie
meritis ad perfectionem passiū proficere iube-
tur. Hunc aūt fides saluū facit quē ad gratias
agendas inclinat. z e contra perfidia illos dānat
qui de acceptis beneficijs ingrati sunt z deo da
re gloriam negligunt. In hoc ergo capitulo in-
grati de beneficijs reprehēduntur a dño. Mltū F
est laudabilis virtutis gratitudo z valde acce- Gratitudo August.
ptabilis deo gratiarum actio ac detestabile vi-
tium ingratitudo. vnde Aug. quid melius aio ge
ramus autore p̄mam' aut calamo exprimam'
q̃ vt deo gratias agamus? Hoc nec dici ꝓnius
nec agi fructuosius pōt. Et iterum. Scio q̃ in-
gratitudo displicat tibi que radix est rotī' ma
li spūalis z ventus vrens z exicās omne bonū
obstruens fontem diuine mie super hoīez qua z
mala mortua iā reoziuntur ne vltra bona adipis
cāntur. vñ z Ber. Dignū est semper gratias agere Bern.
quia

qz deus nūq̃ cessat bñfacere. Et iterum. Disce
in referendo grām non esse tardus aut segnis:
disce ad singula dona grās agere. Diligenter in
quit cōsidera que ibi apponunt vt nulla vcz dei
dona debita grax actiōe frustrēt: non grandia
nō mediocria: nō pusilla. Denicq̃ iubemur colli-
gei e fragmenta ne peant. i. nec minima benefi-
cia obliuisci. Numquid nō perit q̃d donat ingra-
to. Ingratitudo inimica est aīe: exinanitio meri
tox xtutū dissipatio: bonox disperſio bñficiox
perditio. Ingratitudo est vētus vrens z siccans
Ingratitudo. fibi fontem pietatis: rozē mīe: fluenta grē. Qua
lis xo debeat esse grarū actio docet idez Bern.
Bern. di. Nō tm̄ verbo z linguaz: sz opez xtute exhibea
mus nosmetipsos gratos: nō eūgrax dictiōem
sed grarū actionē exigit a nobis dñs deus no-
Lyriso. ster. vñ etiā Lyri. Agamus igit ei iuges grās et
non mō xbis hoc nrīs verū etiam opibus nrīs
immo ipsis ꝓincipalr impleam'. Agamus xo
grās non de ppriis tm̄ verūetiā de alienis bo-
nis. Ita eū et inuidiam poterim' extinguere z
alere charitatē. Necq̃ iam ist is poteris inuide-
re de quorū bonis grās deo referendo letaris.
Quid igit magnum reposcit qui pro liberalita
te nos sua solummodo gratos sibi esse nos
pcepit? Ingratitudinis aūt vitiū ex arrogantia
potissimū gigni solet cū se aliquis dignum esse
bñficijs estimat. Hiumiliat xo atq̃ ꝓtritus non
p nobis solū sed pro his que cōtraria estiman-
tur esse grax actiones mittet deo z q̃dcūq̃ pa
tietur nihil se dignū estimabit passum esse. hec
Lyriso. Et hec est magna cā quare deū non diligimus: qz eius bñficia nō recognoscimus. vnde
Hiero. Hiero. Uis scire quare deū nō diligis: qz ei' be
neficia nō recognoscis. Quanto magis in boni
tate eius ascendis tanto plus in amore eius in
ardescis. hec Hieroni. ¶ Oratio.

O Domine iesu xp̄e de tua pietate confi-
sus ad te piū medicū ego quasi lepro
sus varietate pctox resper sus ꝓfugio
ad te fontē miarum: ego inmūd' ma-
culis vitiox curro z supplex te exoro quatenus
digneris meā sanare infirmitatē: lauare fedita
tem: z me dirigere ad salutē. Da mihi vt semper
bñficia tua in corde habeā z de vniuersis grās
tibi agam. Sed qz homo mortalis cinis z pul-
uis nec vnū p mille gratias referre sufficit re-
feram tibi grates pro me xo. Maria et oēs ci-
tes superceleſtes atq̃ oīs creatura quē diuine
laudis sit materia. Amen.

¶ De samaritanis hospitium domino
negantibus. Capitulum. xx.

A Luc. 9. Et aūt aducent' dñi Jesu
nō lateret [misit nūcios suos]
sc̄z Jacobum et iohānē [ante
faciē suā] in ciuitatē samarita-
norū vt ibidem hospitiū et
cetera necessaria que nō mag
ni constabant sibi prepārent
Sebasten. Hec ciuitas samaria nunc se-
baſten dicta iam peccatis exigentibus nec vni-
cā habet domū nisi tm̄ duas ecclesias: vnam in
mōte vbi quondam fuit regis palatiū. secundā
in honore sancti iohannis baptiste in qua sepul
Samaritani tus fuit inter abdiam et helyseū. Samaritani
vero q̃ emulabantur templo hierosolymitano
et inuidebant euntibus in hierusalem adorare
qz videbant xp̄m cū discipulis habere faciē seu
vultū. i. pretēdere similitudinē z signū eūtis in
hierusalem ad festum paschale causa orationis
faciende ideo eos ex emulatiōe propter locum
adorationis noluerunt hospitio recipe: qz dice-
bāt locū adorationis esse apud eos in monte ga-
rizim z nō in hierusalem. Uñ supra mulier sa-
maritana quasi emulādo dixit dño. Patres nr̄i Johan. 4.
in mōte hoc adorauerunt z vos dicitis qz hie-
rosolymis locus est in quo oportet adorare. Itē
qz ex vestimentis xp̄i z discipulox eius cogno-
uerunt samaritani q̃ fuerunt iudei: iudei autē
erāt samaritanis odiosi eo q̃ cōtēnebāt eos no
lentes comedere et bibere cū eis: nō enim con-
tunt iudei samaritanis sicut hebrei egyptijs.
Uñ Hiero. Hostili inter se samaritani atq̃ iu-
dei discordant odio. Uidētes itēq̃ oīm ad ho- Hiero.
stes suos pgere samarite eū recipe noluerunt.
Quāq̃ alia fubjciak intelligentis: qz voluntas
dñi fuerit nō suscipi a samaritanis: qz festina-
bat hierlm pati z sanguinē fundere: nec occu-
pat' susceptiōe samaritica z doctrina gētis il-
lius passionis differret diē ad quā venerat su-
stinēdā. hec Hier. Sicut aūt dño in hierlm ten
dēti restiterūt samaritani sic si mens tua in ce-
lū tēdat habebis sp q̃ rixas: odia et bella gerāt:
nō tm̄ irrepat vindicta mēti tue: sz q̃tū poteris
stude vtilis esse. vñ sunt xtus. Hierlm ciues gē
tes odire forenses. Quotquot nō recipit men-
bus illa suis. Si ergo in his que ꝓm deū opari
desideras aliquos tibi obsistere seu te impedi-
re videas noli pretionibus deseruire: sz teipsuz
in teipso restringere z te cū deo tuo recollige si
bicz dicas. Dñe vim patior responde p me. Nec
de hoc ꝓtristeris qz nihil pñt nisi q̃ deus scit fi
nalr p bono tuo esse expediens: imo q̃q̃ ad pre
sens nō videas videbis finaliter si tū patienter
portaueris q̃ illud in quo tibi eos impedimētū
pstare credebas erit tibi iuuamē ad tuū pposi
tū exequēdū: sicut de iosepḥ z multis alijs est fa B
ctū: qz ꝓm Lyri. si legē xp̄i custodire volueris ne Lyriso.
cessitatē q̃dē nulla q̃ te ab obseruatione ei' im Impedimē
pediat al qñ patieris. Si ēt in his que fz deum tū ad salu nullum.
desideras te videas quodā mō diuinitus impe-
dirī vel p infirmitatem z vel quocūq̃ alio mō p
tingente de hoc nullatenus cōturberis: sed totū
equaniniter feras et ex toto illi cōmittas: qui
melius nouit q̃tū ipse: q̃d tibi expediat qui te
ad se ptinue sub'euat dñmodo teipsum ex toto
illi cōmittas q̃ vis forte hoc ipse nō videas. Ad
hoc ergo si totū tuū studiū: vt teipsum in pace
z cordis trāquillitate possideas: et p quocūq̃
euētu nō doleas: nisi de solo pctō z pio vel alie
no scu etiā de his que te inducerent ad pctm̄ z
que possent alienare seu elōgare a deo vel me-
diū facere inter te z ipm deū q̃ vis cām tibi oc-
currēs aduersitas eius nutu et ꝓuidētia geri
cuius xtute res create sunt z in suo esse pseruā
tur. Cum igit tribulatio aduenerit exi obuiam
hospiti tāto benigne eū recipiendo z dic corde
iocundo. Bene venerit amica mea tribulatio.
Qui eū aduersa libenter pro deo patitur xp̄o
passio assimilat: z iō ab eo rāq̃ a consimili nexu
dilectionis precipuo pstringit. Porro de inuo-
lūtarijs tribulatiōibus scire debes q̃ licet in-
uolūtariū in q̃tū hmōi nō sit meritorium verū
tū si prudens anim' hoc q̃d involūtarie illatus
est volūtarie pati voluerit et volūtatē suas hac
ten' rebellē ad virgā dei inclinauerit virtutē
faciēs ex necessitate, haud dubiū quin salubre

Patiētie laus.

Fiducia apl̄orum.

Act.5.

Beda.

Spūs cui sumus.

Prelatorū erēplum. Ambro.

t meritoriū fiet: t ad spūale ȳtutū incremētū p ficiet hoc qd̄ aū pestiferum videbat. Patiamur ergo, libenter et volūtarie: q: vera salus nr̄a est in cruce nec extra eā aliqua salus inuenit. In quacūq: esū aīa crux.i. tribulatio non est nulla patientia est t vbi patiētia nō est: vera sol' nō est. Cor aūt patiēs est cui gaudium est qd̄ despiciur: t qd̄ in penis t quibusq: aduersitatib' letatur exultans p eo q̄ passioni xpi et hūilitati sue aliq̄d adiicere valeat t q̄ habeat vñ deo aliq̄d sacrificet. Et iō oēs penas t aduersitates occurentes vias cū penis t aduersitatibus xpi t ex vnione ipoz dulcescāt t deo in summa patiētia redoleant. O ia ergo que tibi aduenerint siue lcta siue tristia ex nimia charitate deo tibi eē donata certissime scias: t o ino credas q̄ oia ex tāto amore xpi tibi pueniāt vt nihil aliū tibi aut aliter euenire velles aut velle deberes t iō p singulis ei grās et laudes agas. Jrati ita q: iacob' t iohānes ō samaritanos voluerūt ig nē e celo ad p summādū eos impetrare dicētes. [dñe] si [vis dicimus vt ignis descendat de celo] i. de alto sicut fulgura t hmōi que oia veniunt de celo aereo [t cōsumat illos] te recipe nolētes O quāta fiducia eoz in dño erat qui solo verbo se posse credebant vt ignis de celo descenderet ac hmōi vidicta que laudata est in helya i istis est a dño reprobata: q: non appetebāt ex charitate t amore correctionis eoz vel finiende in illis malitie sicut illeised ex impatiētia poti' t indiscretiōe t appetitu vindicte. In quo innuit dñs q̄ nō valet zelus nisi sit discreta voluntas. Unde ybis apl̄i petri ananias et vxor eius exanimes ceciderūt non odio: sed iusta vindicta: t paulus petōiem tradidit sathane in interitum carnis: vt aīa esset salua. vñ Beda. Reprehendit in istis dñs nō erēplū p̄phete scti: sed volūtatē vindicandi que adhuc erat in rudibus aiaduertēs eos nō amore correctionē t sed odio desiderare vindictam. Hec Beda. vñ dicit eis. [Nescitis cuius spiritus estis] sc̄z spūsancti q̄ bon' est t suauis: hoc est nō bñ recognoscitis cuius spū signati estis: t ideo vultis per odiū exercere vindictā qd̄ nō hz de seruis. In nouo eñ testamento qd̄ ē amoris p̄cedēdū est suauiter: t benigne nō sicut in veteri testamēto qd̄ est timoris vbi p̄cedebat aspe t rigide. Un̄ Bo. Cuius spū signati estis eius t acta imitemini nūc pie p̄solātes t i p̄ñti patientiā habentes sed in futuro iuste iudicātes cū sedebitis super sedes duodecim. Et subiūgit dñs [filij' hoīs nō venit aīas pdere] per rigorem iustitie statim inferendo penā mortis sicut vos vultis quinimmo p̄ditio est ex vobis [sed venit saluare] aīas p miam t pene relaxationem: sicut expedit miseris saluat eñ meli' clementia q̄ sua. Et in hoc dat erēplū platis vt nō statim cū ipetu p̄cā puniāt sed magis tpe t locū expectēt nec sp i peccātes vindictā exerceāt. vñ Ambro. Qz ho discipulos increpauit qz ignē super eos descēdere gestiebant q̄ nō receperant xpm ostēdit nobis nō sp in eos q̄ peccauerunt vindicādū: qz nōnūq̄ apl̄i pdest clemētia tibi ad patiētiā lapso ad correctionē. Denīq; samaritani citi' crediderunt a qb' hoc loco ignis arcet. Dñs aūt nec in hos indeuote dñm refutantes p̄priū cōmouet vt ostenderet qz nō hz vltionis studiū p̄fecta virt': nec vlla sit iracūdia vbi plenitudo est charitatis nec excludenda infirmitas sed iuuanda. Procul a religiosis indignatio: procul a magnanimis cupiditas vltiōis: procul a prudētib' cōsiderata cōmotio t cauta simplicitas hec Ambro. Per iacobum t iohānē q̄ adhuc imperfecti erant significat. hoies imperfecti querentes nimis sure vindicari sed magister perfectiōis p̄hibet hoc fieri. Et qz samaritani noluerūt dñm iesum t discipulos eius intra ciuitatē suā recipere ad hospitandum: [abierunt in aliū castellū. [Circuibat enim dñs iesus ciuitates t castella p̄dicando et faciendo miracula sicut supra dictū est. Ui de nunc qūo dñs iesus cuius est terra t plenitudo eius exclusus ab vno loco patienter fert t trāsit ad aliū: t habe patientiā si filia tibi euenerint immo gaude qz datum est tibi in tantillo imitari dñm tuū. Hec igitur oia cōsiderantes oēm amaritudinē t irā a nobis excludamus t non vlciscētes nosipsos deo totum cōmittamus. vñ Chrisо. Nūq̄ infidiemur alij: qm̄ aduersus nosipsos acuim' gladiū t pfuo diorē nobisipsis plagā dam'. Sed cōtristauit te q̄s t vis in eum vlcisci. Nec vlciscaris. Jra enīz vindicare poteris si nō vindicaueris nō si vindicasti. Qm̄ nō vindicās deū ei cōstituis inimicum: vindicaris aūt non adhuc. Mihi eñ vindictā t ego retribuā: dicit dñs. Si eñ famulos habemus: t si adinuicē dissidentes nō nobis litem cōmiserint finiendam: t si infinite accesserint: non solū non vindicam' sed t auxiliam' dicentes t flagellū totū nobis cōmittere oportebat: q: vero, ei ipsum pueniēs vindicasti ne me molestes de reliquo multo magis deus q̄ inuenciauit sibi cedere oia hoc dicet. qualr aūt non incōueniēs est si a pueris q̄dē nr̄is tātam exp̄tim' obediētiam dñatori ho non cedemus ea q̄ volum' famulos nobis cedere. Si eñ dic mihi odis eū q̄ peccauit cui' gratia t ipe peccas t in eū cadis. Cōuiciatus es ne recōuitieris: percussit ne repcutias: contristauit ne recōtrestes: qz nullū lucrū si fact' es illi rursus par. Jra eñ confundere poteris si cū humilitate feras t mā fuere ita confundens abscidere poteris ab ira null' malo malū sanat sed bono malū. Cōfo.

Domine iesu xpe q̄ de samaritanis hospitiū tibi negantibus nō te vindicasti: sed patiēter ferēs hūiliter ad aliū locum declinasti: p̄esta mihi indigno o dulcis hospes anime vt vitijs cūctis expulsis gratū tibi in corde meo hospitium paleā p̄parare: t si qū ob mea demerita tibi receptus non fueris noli mihi irasci t a suo tuo in ira declinare: aut vindictam de me sumere: sed tu q̄ nō venisti aīas perdere: sed saluare reconcilia me tibi per tuam miam: t da vt tibi per dignam p̄parationem cor aperiam tibiq̄ placeat ad me seruum tuum intrare: t me misericorditer bene dicere. Amen.

De petitione filiorum zebedei. Cap.xxi.

Post hec ascēdit iesus vel sus hierosolymam q̄ respectu toti' terre p̄missiōis sita ē in alto: t ppter hoc ab alijs per tib' illuc veniētes ibāt ascendēdo: t p̄cedebat p̄discipulos suos: vt ds Ehe. onderet q̄ ad passionē p̄currit t nō refugit mortē p nr̄a salute. Illuc ibat passur' p nobis nos p̄cedēs: nos instruēs q̄ ipm in oēb' pnie sequi debeamus [t sequentes discipuli timebant] qz nondū plene

Ira vitāda

Chrisо. Ultio vindicta

eti vsq̄ ad tolerantiā martyrij erant. Et vt dicit Beda meminerant sermonis eius quo se passurum multa a summis sacerdotib' t scribis t occidendū esse predixit: metuentes ne vel ipsi cū eo occiderent vel saltem ille cuius vita t magisterio gaudebant inimicoz manib' occūberet. Et diuertens se a via [assumpsit] t ad patrē transit seorsus t secreto [duodecim discipulos suos] tanq̄ p̄fectiores typū p̄lator̄ gerentes non in firmos qui possent scandalizari: q: noluit oibus secreta sua misteria indicare: t tunc eis tā grta vice misteriū sue passionis t resurrectionis p̄dixit. quia vt dicit Theo. Conueniēs erat passio misteriū p̄pinquiorib' sibi reuelare. vñ t Chrisо. Ois gloria dei t ois salus hoīm in xpi morte posita est. Nulla eñ res est q̄ amplius ad salutem hoīm p̄tineat q̄ mors ipsius. Nec est aliud aliq̄d propter qd̄ magis deo grās agere habeamus q̄ propter mortē ipsius. Ideo cum plurima turba fidel iū sequerē eū in via duodecim apostolos solos tulit in secreto t illis tm̄ mō mortis sue an nuntiauit misteriū: qz semp p̄ciosior thesaurus in meliolibus vasis includitur. Et notandū qd̄ xps passionē t mortem pluries discipulis suis p̄dixit: primo postq̄ petrus confessus fuit eū filium dei: sed o postq̄ transfigurat' fuit in mōte: tertio ibidē postq̄ curauit lunaticū: quarto in p̄ñti loco: quinto in monte oliueti dicēs Scitis qz post biduum pascha fiet ꝛc. Et hoc fecit propter plura. primo vt colloquendo cum charissimis amicis suis reuelaret. illis secreta sue mentis: t secreta mysteria sunt tm̄ maiorib' reuelanda t detegēda cuiusmodi erant apostoli. Secūda ne de memoria laberenē: sed mortis ingiter meditationē haberent vt exercitati expectatiōe cum veniret persecutio t crucis ignominia facilius ferrent t non turbarentur vehementer: qz tribulatio p̄cognita t expectata leuior inuenit: vel videntes eum mori ignominiose non scandalisarenē. Tertio vt non dubitarēt eū resurrectu rum sicut p̄dixerat cum viderent ea q̄ de passione sua p̄dixerat impleta. Quarto vt scirent qm̄ passionē peruenit t spontaneus ad eā accessit. Quinto vt essent testes q̄ scienter pateretur t voluntarie vt pote q̄ peruenit mortē t potuisset fugere. Mistice frequenter p̄dixit discipulis passionē suam p hoc significās q̄ multorīes esset passurus in membris suis. vnde in actibus Saule saule quid me p̄sequeris: t petro imminente passione sua dixit vado romam iterū crucifigi. O quotiēs t quantū hodie dñs in electis suis patiē q̄ p malos multipliciter: t crudeliter sepius affligūtur. Et ait illis specialiter tanq̄ suis secretarijs t amicis [Ecce ascendim' hierosolymā] ad locū p̄ssionis. q. d. iam in promptu ē vt patiar qm̄ tribulatio proxima est: t attende quod t supra. Et hic facit mentionem de loco passionis. f. hierusalem: quia sm̄ scripturas in medio terre operaturus erat salutē. Terra aūt hierusalem in medio mundi est posita cui ab oriente adiacet arabia q̄ tpe filiorum Israel solitudo erat vastissima. i. desertus heremus terra inuia t inaquosa in qua detinuit eos domin'. vt. ānis manna ad manducandū eis pluens t aquam de rupe producens quam arabiam mare mortuum diuidit a iudea. A meridie vero adiacet egypt' t sic filijs israel de egypto ad iudeam redeuntibus magnus erat circuitus: quia per arabiam circumduxit eos dñs. Ab occidente quoq̄ adiacet mare magnū t a septētrione syria t mare cypri. In hoc ergo q̄ dicit ecce ascendimus hierosolymā apparet voluntas patiendi: qz spōte sua venit ad passionē. vbi Chrisо. Ac si dicat. videte qz voluntarie vado ad mortem: nemo me vocat ad hierosolymam: nemo admonet: nullus potestatis p̄ceptū timeo nullus violentie necessitate compelloz. Cum ergo videritis me in cruce pendentem ne estimetis me hoīem esse tm̄. nam t si posse mori hoīs est: velle tm̄ mori hoīs nō est. Hec Chrisо. Hic dñs ondit q̄ in p̄latis dz esse vigor ad tolerandū martyriū si necesse sit p grege sibi cōmissoz hoc docet p exemplū sui q̄ voluntarie venit in hierusalē ad suscipiendū mortē p salute mundi. Et subiungit. [Et consummabunē oia q̄ de filio hoīs]. i. virginis [p̄ p̄phetas sūt scripta] t bene dicit oia: nā tria p̄ditorant de xpo. f. quid esset actur': q̄d passurus: q̄d pro vtroq̄ receptu rus. Congrue aūt se filiū hominis nominat vbi se passurū predicat vt intelligat q̄ sm humanā naturam non sm diuinā passurus erat. Deinde explicat q̄ ventura sup eum erant t seriatim ordinem passionis enarrat. [Tradet eñ]. f. a iuda [principibus sacerdotum t scribis t senioribus t condemnabunt eum morte]. i. per falsos testes iudicantes eum esse reum mortis nullo iuris ordine seruato. Et qz non habebāt potestatē interficiendi eo q̄ iudicium sanguinis esset eis ablatum p romanos q̄ eis dñabantur ideo subiūgit [Et tradent eum]. f. principes t scribe cum accusatione criminis [gentibus]. f. pilato p̄fidi t suis millitibus ministris romanoū ad perficiēdum illud qd̄ ipsi non poterant. f. mortē xpi. Et ipsi gentiles illudent ei verbis t contumelijs t conspuent eum oris immunditijs t flagellabit eum virgis t nodis t occcident eū crucifigendo clauis ferreis. Iniuria nimia vbi falsi, tradunt veritatem: fatui illudunt sapientiam: rei flagellant innocentiā: miseri cōspuunt gloriā: mortui occidunt vitam. vñ Bern. Heu fratres charissimi libertas captiuorum tradit gl'ia angelorum illudit: speculū sine macla t cādor lucis eterne p̄spuit: dñs oim flagellat: t vita hoīm occidit. Quid instat nisi vt oēs eamus t cum eo moriamur: t iterum. Traditur tanq̄ reus ad illudendū: tanq̄ fatu' ad flagellandū: tanq̄ malefactor ad conspuendum: tanq̄ vilis ad occidendū tanq̄ p̄uaricator legis. hec Ber. mistice dñs tradit a symoniacis: illudit ab hypocritis: flagellatur a tyrannis: p̄spuit a blasphemis: occiditur ab hereticis t apostatis. Et ne apl̄i eius morte audita abscederenē p̄ tristitia t turbarentur cū viderent morientem nūciat eius suā resurrectionē ad eoz cōsolationē: dicēs. [Et tertia die resurget.] Ecce tps t glia resurrectionis quam passioni annectit vt tā cita t certa resurrectio scandalū crucis euacuet. Ideo ēt passio t resurrectio coniunguntur vt passione natura humanitatis in resurrectione nature diuinitatis cōprobetur. Et vt dicit Augustinus passione ostēdit quid sustinere pro veritate resurrectiōe q̄d sperare in tribulatione debeamus. Sequere ergo nunc t tu cum discipulis t associa dñm tuū ad ignominiam passionis: vt tādez pueniere mecum ad gl'iam resurrectionis: qz sm̄ Apl'm si compatimur t glorificabimur. Predixit eis o riā vt cū morientē cerneren et eiaz resurrectur non dubitarent: t eius resurrectionem fiducia-

Beda.

Theo.

Chrisо. Mors dñi

Passionis dñice p̄enotationes

Chrisо.

Mistice.

B Hierusalē situs.

Mat.26. Luce.18. 2. Mar.10.

Chrisо.

Iniuria summa. Bern.

Mistice.

August. Passionis dñi demonstratio.

Beda.

lius tpectarent:nat ipsi nihil hoꝝ intellexerũt: s.manifeste perfecte:qz adhuc rudes erant:z imperfecti cuius rationẽ triplicẽ assignat Beda.dicens.Discipuli cuius vitã maxime desiderabãt mortem eius audire non poterant : z quem non solum hoiem innocentẽ ſz z vex deũ esset: sciebant hunc nullatenus mori vel posse putabãt z qz per parabolas eũ sepe loquentẽ audire cõsueuerant quotiẽs aliquid de sua passione dicebat hoc non ita vt sonabat intelligendum sed amore dictante ad aliud quid allegorice referendũ esse credebant.hec Beda. ¶ Et nota quod sicut xps assumpsit discipulos z duxit eos hierosolymis ac secreta eis reuelauit : sic spũsaꝝ adhuc assumit discipulos z ducit hierosolymis qñ vocat hoiem ab amore mundi z ducit ad religionẽ in qua est pacifica cõuersatio:sicut z hierosolyma interp:retatur pacifica in qua religione multa secreta eis reuelat. Et illa quiqꝫ que enumerat de xpo spũaꝝ contingunt religiosis qua z xps patitur in eis. Primo moriunt mundo qñ amor sclꝫ funditus in eis extinguitur:ita q̃ parentes diuitias:delitias:honores z oia q̃ in mundo sunt ꝓpter xpm contẽnũt. Scdo illudunt:qz ab hoib̃ irkanũt:ita q̃ religiosus pot̃ dicere illud ps̃. Videntes me deriserunt me locuti sunt labijs z mouerunt caput. Tertio flagellantur linguis detrahentiũ:qz heu iam vbi cõueniunt seculares semper rodunt z flagellant religiosos ꝑ detractiões. Quarto crucifigunt a seipsis qñ totũ cor suũ ad crucẽ xpi cõfigunt z cogitãtes de passione xpi carnẽ suam crucifigunt z affligunt ieunijs z disciplinis z flꝫlibus. Quinto tertia die resurgẽt:qz terminata oi miseria ad eternã letitiã peruenient. Pria quidẽ dies ẽ fidei xpianę quã habuerunt in scdo:scda dies est religiosis sctẽ q̃ seruierũt deo:ſz in his duob̃ diebꝫ adhuc mortui sunt:tertia ꝯo dies est glie in qua ab oi miseria resurgẽt. Poteris ẽt p̃dicta dẽ xpo enumerata z aliter accipere z sic ozare : ignosce mihi o mũdicia summa q̃ ego corpꝫ tuũ indigne sumẽdo totiens tradidi te libidinosis motibꝫ meis tanq̃ incrucifixis. Ignosce mihi o summa ꝯitas qz ego totiẽs illusi tibi votũ meũ transgrediẽdo z primis metiẽdo.ignosce mihi o ꝯa patiẽti a q̃ totiens flagellaui te pctã mea iterando z te offendendo:ignosce mihi o summa sapiẽtia q̃ ego totiens faciẽ tuã conspui qñ ꝯiratis cognitionẽ q̃ de te habui ꝑ turpitudinẽ fedaui vite meę.

Opinio discipulorum.

Discipulorum xpi iudicia

nosce mihi o vera vita q̃ ego te totiẽs occidi qñ ꝑ peccatũ mortale te ab aia mea expuli:fac me tertia die resurgere ꝑ verã cõtritionẽ purã cõfessionem z dignã satisfactionẽ. Et qz dñs iesus dixit se tertia die resurrecturum filij zebei putantes imminere regnũ iesu inisꝫk z eum ilico in primo regnaturum tpaꝫ z in pace sicut dauid z salomon regnauerunt ad cõplendũ in primo aduentu q̃ pmittit in scdo:suggesserunt matri sue vt peteret munꝫ sine noie quo concesso peteret eis confessionẽ a dexteris z a sinistris eius in regno suo.i.qesset collaterales z maiores pre ceteris in regno suo post eum : qz esset erat eius cognati germani volebãt post eũ esse primi. Nec mirum si talia apli credebant z appetebant qui adhuc carnales erant z nondum pfecte illuminati nec confirmati per gratiam spũsancti.vt ait Chrisꝫ. Intra xps vocationis apostolorum z passionis domini mortuus est zebedeus : z sic ista secuta est Jesum cum filijs suis. Sexu fragilis z iam

Chrisosto.

zebedei mors.

etate defecta xpi vestigia sequebat : quia fides nunq̃ senescit z religio fatigationẽ non sentit. Hec Chri. Et ita aut petit que desiderant matres filijs quierẽ cum dicit[dic vt sedeant hi duo filij mei[honores cum subdit[vnus ad dexterã tuã z alius ad sinistrã] diuitias cum addit [in regno tuo] Et vt dicit Chri.alij filijs suis multiũ comparãt:alij diuitias:alij honores:nemo filijs suis cõparat deum. Perditionẽ illoꝝ magno precio cõparant:salutẽ aut illoꝝ nec dono accipere volunt:ſz si viderint illos honoratos letanꝫ:si viderint pauperes tristanꝫ si viderint peccantes nõ tristanꝫ vt ostendant qz corporꝝ amatores sunt non animarũ. Hec Chri. In trib̃ aut deficiebat ista mulier:in ordine:in intẽtione:in materia. In ordine erat puerilitas:quia ante meritũ petebat premiũ[dic inquit vt sedeant] qui nondũ laborauerant. In intẽtione carnalitas:credebat eẽ hoc sibi deberi ex lege carnis:ideo dicit [hi duo filij mei] scz consobrini tui. In materia vanitas quia pompã querebat:ideo subdit[vnus ad dexterã tuã z vnus ad sinistrã tuã in regno tuo] Ut ait Chri. Non solũ p̃dicẽs discipulis suis de passione sua futura:sed etiã aptans petiture muliери locũ declinauit seorsum ab itinere donec mulieres retro venientes occurrerẽt. Nec etiã credibile est mirum cũ ipo ambulasse mulieres ſz longo interuallo separatim inter se ambulabãt xps cũ discipulis suis primi sequẽtes aut de longe mulieres. Et cũ mater ꝑm informationẽ filiorum peteret:pro eis iesus respõdit matri ꝑ simplicitate eius:ſz filijs per eã petẽtibus que ꝯba posuerunt in ore matris. Sciebat eẽ ipam missam a filijs z informatã de petitione facienda ꝑ eis ꝓter qõ eis imputauit:qz qõ per alios facimus quodã modo per nosipsos facimus. Ũ respondens duobus filijs quoꝝ cõsilio mater petebat ostendit eos errare dicens:[Nescitis quid petatis]scz mediante matre vra quam submisistis. Quasi diceret. Prelationẽ queritis in celo que nulla ibi erit z male queritis:regnare enim vultis q̃ non meruistis : z nec honore sed onere peuenitur ad regnũ qõ queritis. Attendant ergo qui regnũ celoꝝ a dño petunt z parum per hoc laborant qõ xps suis discipulis: z nepotibus responderit. vñ Beda. Nesciunt quid petunt qui sedem glorie a dño quam nondum merebantur inquirunt;desiderabant eẽ regnare sublimiter cum xpo sed prius erat pati humiliter pro xpo. vbi z Chris. Intelligere eẽ debemus z nos ꝓt non illud a deo petamus qõ nos bonũ esse iudicamus:sed ozantes in potestate dei ponam̃:vt ad illud exaudiat qõ ipse nobis expedire cognoscit. Et iterum.non eẽ solum debemus cogitare quale gloriam consequamur ſz quõ euadamꝰ ruinã pctꝫ:quia z in seculari bello qui semper de preda victorie cogitat difficile vicit. Ideo petendum erat da nobis exemplum gratie tue vt omne malum vincamus. hec Chri. Per istos qui perierunt a xpo pre ceteris discipulis honorari eo q̃ erant eius consanguinei significanꝫ ambitiosi qui habentes plarũ cõsanguineũ volũt ꝑ hoc in ecclesia pre ceteris pronouerí. Quibus bñ respondet [nescitis quid petatis] Nam honores ecclesie non sunt dispensandi ex ꝓpinquitate sanguinis:sed ex ydoneitate personarum ratione scientie z virtutis. Et vniuersaliter de oibus ambitiosis optime pot̃ dici quod nesciũt q̃d petant:qz tales si pmouenꝫ mala intrant z pos-

Petita z Chrisosto.

Chrisosto.

5 Petendus quid.

fident. Cognoscens igit dñs eoꝝ ignorantiam z errorẽ qz indiscrete petebant p̃sumentes pueni re sine merito ad gloriã tantam reduxit eos ad viã scz ad hũilitatẽ z nos inuitat ad eã per quã venit ad sublimitatẽ potius q̃ p ambitionem Ubi ostendit q̃ in p̃latis debet esse tenor hũilitatis:qz nõ debent appetere vel gaudere esse alijs. Ũ dixit eis.[Potestis bibere calices quẽ ego bibiturus sum] id est passionẽ martyrij z mortẽ crudelẽ sustinere ꝓpter deum quã ego ꝑ vobis z multis ex charitate passurus sum volũtarie ac si bibã illam vt delectabilẽ calicem ꝑ quẽ debeo venire ad regnũ nõ tẽporale vt creditis ſz eternũ. Per calicẽ ꝯe vbiq̃ passio martyrii intelligit:ritũ qz sicut calix est vas quo bibit ad mẽsurã : sic passio cũ mẽsura bibit q̃ nõ permittit dñs hoiem tẽtari supra id qõ pot̃ : tũ qz cito sicut potus trãsit:illud eẽ qõ in pãti est tribulationis momẽtaneũ z leue est:tũ qz delectat:nã passio z tribulatio a fidelib̃ ꝑ cõsolatione recipit z in ea gloriant. Est aut multũ delicatus qui non pot̃ bibere potum de quo bibit dñs suꝫ. Hanc aut passionẽ quã matthe? calicẽ vocat marcus z calicẽ z baptismũ nominat dicẽs.[potestis bibere calicẽ quẽ ego bibo z baptismo quo ego baptizor] scz ꝑ vobis[baptizari]scz ꝓter me. Tinctura sanguinis sui in sua bñdicta passione ꝑ pctõ ejusdẽ tione vocat hic baptismũ. vñ Theo. Calicẽ autẽ z baptismũ crucẽ nominat:calicẽ quidẽ tanq̃ potũ dulciter ab ipo susceptũ baptismũ vero tãq̃ emendationes nostroꝝ faciẽtẽ pctõrum. hec Theophi. q.d. eis. Aute humilitatẽ passionis exaltari non poteritis si vultis cõregnare crucifixo : incumbit vobis tollere crucẽ eius exemplo:qz nemo nisi tollat crucem suã per martyrij passionẽ vel proximi compassionem vel carnis mortificationem regnabit cum crucifixo. vbi Gregorio. Iã locus celsitudinis querebant ad viam illos veritas reuocat ꝑ quã ad celsitudinem venirent. Ac si dicatur. Iam vos locus delectat celsitudinis:sed prius via exerceat laboris. Per calicẽ pertingitur ad maiestatem. Si mens vestra appetit qõ demulcet prius bibite qõ dolet. Sic per amarũ poculum cõfessionis peruenitur ad gaudiũ salutis. vbi z Chrisꝫ. Per modũ interrogationis attrahit eos vt ex cõmunione que est ad ipsum auditores fierent. Ac si dicat. Vos de honore z coronis loq̃mini:ego aut de agonibus z sudoribus disputo. Nõ eẽ est hoc p̃mioꝝ tempus sed occasionis pleliorum z periculorum. Et iterum. Nũquid nesciebat dñs qz passionem ipsi? poterãt imitari? Sed iõ eis dicit vt dño interrogante z eis respondentibus oẽs nos audiamus : qz nemo pot̃ cum xpo regnare nisi passionẽ illius fuerit imitatus. Sicut ait apostolus. Si commortui sumus z conuiuemus. Si sustinemus z cõregnabimus. Res eẽ ptiosa vili ptio nõ conparatur. Magnũ laborem nõ necesse est nobis impẽdere si volumus ad regna celestia peruenire. Passionem aut domini dicimus suscipere nos debere nõ solũ persecutionem gentiliũ sed oẽm laborẽ z molestiã quã patimur cõtra pctã certãtes. Nã si gentiles defecerint qui psequantur:nunquid iõ prompta voluntas fidelium debet fine fructu z sterilis permanere. Ideo z si gẽtiles nõ habes qui te persequantur habes principẽ gentiliũ diabolũ qui hoiem persequi non cessat. Si ergo principem potes vincere i pctõ

Calix qd.

Gregorio.

Chrisꝫ.

Ad Rom. 6

6 Passionis vice suscepe

non est magnus superare principes eius in corpore. Ecce ostendã tibi magnum z insuperabilem persecutionem i corpore tuo. Incipe resistere desiderijs tuis z tũc intelliges q̃ fortes sunt spiritus desiderioꝝ malorꝝ qui te persequunꝫ. Hec eẽ pugna periculosa : z hoc est gloriosa victoria q̃ potuerit audire qõ amat et amare qõ odit hec Chri. vñ z Hier. Non solum effusio sanguinis pro nomine xpi martyrium reputatur : sed devote quoq̃ mẽtis seruitus quotidianũ martyrium est. Illa corona de rosis et violis: ista de liljs. Et illi ridentes[dixerunt ei. Possumus] loquunꝫ sicut inexperti propie fragilitatis qõ per effectũ patuit quia in passione xpi fugerũt pre timore mortis. Ubi Chrisꝫ. Respondeunt autẽ tã promptẽ expectantes in eo qõ petierũt ex audiri. Jesus autem[ait eis. Calicem quidẽ meum bibetis z baptismo quo baptizor baptizabimini] id est passiones propter me sustinebitis vel actu vel voluntate. Nam dissimiliter passi sunt vnus sustinendo actualiter affectu : vnus occisus: alter in feruentis olei dolii z etiam in exilium qõ est quedam mors ciuilis missus. vbi Chri. Dñs autem eis prophetat magna bona:id est martyrio dignos efficiendos: Deinde dominus subiungit[Sedere autem ad dexteram meã] in gaudio eternitatis [z ad sinistram] in pfruitione humanitatis [non est meũ] ex ordine iustitie que respondet meritis [dare vobis] ratione consanguinitatis : vel sicut adhuc estis indispositi:qz ex superbia regnum temporale queritis[sed quibus]ex meritorũ ordine[paratũ est] id est ꝓpter merita ab eterno dispositum[a patre meo celesti]. Humilibus ad hoc dispositis sicut vos aliqꝫ eritis. Preordinauit eẽ deus q̃ nullus ad regnum peruenia:nisi bene meritus z dignus fuerit. Non est eẽ personarũ acceptor deus vt ics personaliter aliques accipiat sine meritis in dando salutẽ eternam: quia sm Augu. Dilectio equalis facit non acceptare personas. vnde Beda. Non est meum vobis dare:id est superbis. hi enim adhuc erant:alijs paratũ est z vos alij estote id est hũiles z vobis paratũ est. vnde z Chrisꝫ. Paratũ est quippe regnum celorum deum diligentibus:sicut cõuiuium paratur amicis:mundũ contemnentibus sicut domus dei vel hospitale paratur pauperibus qui non habent domos alias veris humilibus sicut paruulis paratur cibus z vestitus misericordi am egenis impẽdentibus. sicut paratur honor pro honore:bonũ ꝑ bono finaliter perseuerantibus: sicut operijs paratꝫ merces reddenda in fero post opus. [Et audientes decem] alij scilꝫ apli[indignati sunt de duobus fratribꝫ] qui se a decem separauerant: trahentes xpm seorsum z ignorantes mensuram suam volebant focijs suis perferrꝫ:qz adhuc ipsi decem erant carnales: sicut z illi duo alij. vbi Chrisꝫ. Quemadmodum isti carnaliter petierũt sic z illi carnaliter contristati sunt. Nam sicut isti si spiritualiter sapuissent non fuerant petituri vt essent superiores : sic z illi si spiritaliter intellexissent nõ fuissent contristati aũ se esse aliquos: nam velle quidẽ esse ante oẽs vituperabile est: sustinere aut alterum super se nimis est gloriosum. Et iterum. Si indignati sunt qz isti ausi sunt hoc ꝑ matrẽ petere quantomagis turbarent si peti matrẽ petere quantomagis turbarent si peti fedebitis ne duos confunderet: neq̃ dixit fede-

Precordinatio diuina.

Augustin.

Beda.

Regnũ celorum ab̃ paratum.

Chri.

Chrisꝫ.

Chrisꝫ.

Indignatio eorum

lorum.

bitis me ceteros irritaret sed tãq̃ benignus pater sic rñdit: vt inter fratres cõcordia non rumperet ⁊ omnes sperare faceret: dicens [non est meũ dare filis patris.] Nã qõ vni aut duob? spũaliter nõ promittit a cũctis sperat hec Chri. Ut aũt dicit Theo. tunc sic imperfecte se habebant apostoli: sed postea in primatibus sibi sedebãt

Theop. adinuicem. Uide qz ex hoc qõ pcurabatur promotio duorum fratrum alij decem apostoli fuerunt indignati: sic est de multis hodie q̃ eo ipso q̃ vident alios promoueri inuiden statim ⁊ indignant. Humilis aũt dñs ac pius pater ⁊ mitis magister nec cupiditatis ⁊ ambitionis duos arguit postulantes: nec decẽ reliquos indignationis increpat ⁊ liuoris sed ipe misericors ⁊ benignus qui est pax nostra vtraq; faciẽs vnũ quos ad apostolatum vocauerat ⁊ affectu se iunctos asperit duos per superbã postulationẽ decẽ p indignationis turbationẽ ad se tanq̃ ad salutis medium quo mitigarent tanq̃ ad pacis vinculũ quo vnirent tanq̃ ad virtutis magistrum quo instruerentur vocauit vt ad erroze reuocaret: vt pacẽ reformaret: vt regulam debite prelationis erudiret: vt nõ esset denarius sine binario charitatis. Et vt osz reprimens cepit eos docere de humilitate per quam honor celestis acquiritur ⁊ terrenus prẽnitur dicens [Reges ⁊ principes gentiũ dñant] violentia dñatione ⁊ prãtis ambitione [eoz]. ⁊ pplos subditorum: ⁊ est hic relatio ad intellectũ [⁊ qui maiores sunt prãtem exercent in eos] scilz humiliantes eos per suam potentiam ⁊ angariantes: Quasi diceret.

Chriso. Apud terrenos hz locum dñatio ⁊ dñij executio qz desiderare primatũ ⁊ vsurpare honorẽ gentiũ est: ⁊ nõ tm̃ regere suos subiectos: sz etiam violenter eis dõinari. vñ Chris. Ostendit autez in hoc q̃ gentile est primatus cupere: ⁊ sic gentium cõparatione eozũ aiam estuantem cõuertit. Et qz nihil sic cozda hoim ab vnitate pacis separat sicut superbia: ideo dñs ad humilitatẽ eos reducit docens hos et illos non venturos ad regnum nisi per humilitatem. Non inquit ita erit inter eos sicut est inter mundi huius potestates vt ille ceteris dominetur qui maior ceteris videtur. Maiorita

Maiorita enim in regno meo non eodem modo acquiritur sicut in regno terreno qz in regno terreno acquiritur per ambitionez ⁊ potestatẽ: sed in regno meo acquirit cõrario mõ. s. per humilitatẽ. q. d. Nos moze secularium peritis ⁊ vultis per prelationẽ venire ad requiẽ ⁊ regni possessionẽ cũ contra ad summã virtutum ascendatur non unperando: sed ministrando: et hoc iõ nõ ita erit inter vos sicut inter eos. Nã in regno terreno prelati sunt dñi: sed vestrũ regnũ non est terrenum sz spũale: vñ per oppositũ dz in vobis esse: qz prelati ecclesie sunt ministri vñ ⁊ Orige. Iurer vos autem qui estis mei non erunt hec. Quoniaz qui principes sunt spirituales principatus eoz in dilectione subditorum debet esse positus nõ in timore corporali. vnde subdit. [Sed quicunq; siue nobilis siue ignobilis [voluerit inter vos maior fieri] sanctitate ⁊ dignitate [sit vester minister] non primatum! ambiendo! ambiendo ⁊ ministrando: ⁊ se in obseqijs humilitatis ecercendo. [⁊ qui voluerit inter vos primus esse] id est primatum habere [erit vester seruus] ⁊ omnium nouissimus non ex conditione sed ex charitate: non ex pusillanimitate: sed humilitate: vnde

Beda. In quo docet eum maiorẽ esse qui minor fuerit ⁊ illũ omũ fieri qui oĩm seruus sit. Fru- Beda.
stra igitur aut illi immoderata quesierant aut Humilitatis fructus
isti dolent super maior desiderio cũ ad summi Chriso.
tatem virtutum nõ potẽtia: sed humilitate veniat. vbi etiã Chris. Fructũ humilitatis posuit primatũ celestẽ: in primatu terrestri fructũ posuit cõfusionẽ celestẽ vt quicunq; desiderat primatũ celestem sequatur humilitatem terrestrẽ quicũq; autẽ desiderauerit primatum in terra inueniet confusionem in celo vt iam inter seruos xpi non sit de primatu certamẽ ⁊ nec festinet vnusquisq; eoz quomõ alijs maior appareat sed qsio inferior videatur. Omũ non qui maior fuerit in honore ille est iustior: ⁊ sz qui iustior fuerit ille est maior. Cõuersatio ergo melior est desideranda non dignior gradus. Et opus quidẽ desiderare bonum est: qz nostre voluntatis est ⁊ nostra est merces. Primatum aũt honoris concupiscere vanitas: hoc ẽm̃ consequi iudiciũ dei est: ppter qõ ex primatu honoris nescimus si mercedem iustitie meremur. Neq; apostolus laudem habebit apud deum q̃ apostolus fuit: ⁊ sz si opus apostolatus sui bene impleuit. Primatus etiam fugientem desiderat: desiderãtem se horret. Volens ergo dñs ⁊ duoz illoz ambitionẽ extinguere: ⁊ istoz decem apostoloz inuidiã introducit differentiam inter principes mũdiales ⁊ ecclesiasticos ostendens quoniã primatus in christo nec ab aliquo appetendus est nõ habente nec alteri est inuidend? habenti. Quoniam principes mundi ideo fiunt vt dominentur minoribus suis: vt seruificent eos ⁊ spolint eos: ⁊ comedant eos: ⁊ vicz ad mortẽ abutantur vita eoz ad suas vtilitates et glorias. Principes autem ecclesie fiunt vt seruiant minoribus suis ⁊ ministrent eis quecũq; acceperunt a xpo vt suas vtilitates negligant ⁊ illoz procurẽt: ⁊ si opus fuerit nec; mori recusent pro salute inferiorum. Si ergo hec ita se habent secularem quidem primatus desiderare: et si ratio non est vel causa est: quia si iustus non est: vel vtile est. Primatũ aũt ecclĩasticũ cõcupiscere: neq; rõ est: neq; cã: qz neq; iustũ est neq; vtile. Quis ẽm̃ sapiens vltro se subijcere festinat seruituti dolori laboriz qõ maius est tali periculo: vt det rationẽ pro oi ecclesia apud iudicem iustum: nisi forte qui nec credit iudiciũ dei: nec timet: vt abutens primatu suo ecclĩastico seculariter cõuertat eũ in secularẽ. hec Chri. Et qz in moralibus magis mouẽt facta q̃ verba ideo q̃ cepit facere ⁊ docere ex his que egit demonstrat q̃ docuit: vt si dicta parupenderent erubescerent ad opa ⁊ inducit suũ pfius exemplũ siue dat seipsuz eis in exẽplũ dicens. [Sicut filius hois nõ venit in mundus ministrari] ⁊ ministeriũ ab alijs accipere vel tpaliter dñari. Non ẽm̃ legimus discipulos eum discalciasse: ⁊ nõ manicus cũ lauare tenuisse: non genibus prouolutos ante eum hoc vel hoc egisse: vel aliud hmõi sibi fecisse: sz oẽs simul comedebant sibiq; siue prelatione seruiebant. Erubescant ergo q̃ hec a seruis suis qrũt qz in hoc ipsum preiere cõtẽdũt. [Sed] potẽ venit [ministrare] ⁊ ministeriũ alijs impẽdere: ⁊ sicut ptz in lotione pedũ: ⁊ in distributione panũ: in restitutione saniratũ: in discursu ad predicãdũ. vbi Orig. Nam etsi angeli: ⁊ martha ministrauerunt ẽ: nõ tm̃ ideo venit vt ministrare: sz vt ministraret. Ecclĩaz ergo principes inuitari debent

Primatus mundi et ecclesie.

Primatus ecclesiastici appetendus.

Orig.

Primatus ecclesiastici

bent xpm accessibilẽ ⁊ pueris manũ imponentẽ ⁊ discipulis pedes lauantẽ ⁊ vt ⁊ ipsi sibi faciant fratribus. Non aũt tales sum? vt eriã principũ mundi excedere supbiã videamur: vel non intelligentes vel contemnentes mandatũ xpi ⁊ querimus sicut reges acies precedentes ⁊ terribiles nos ⁊ accessu difficiles maxime pauperib? exhibemus: nullã affabilitatẽ habentes vel adherere ad nos pmittẽtes. hec Orig. Et nõ tm̃ pducto mõ ministrare venit: sed etiã [dare animan suã]. i. vitã [in redẽptionẽ p multis]. i. pro his q̃ credere voluerunt. Pro oib? quidẽ quantũ ad sufficientiã: sed p multis non p oib? quantum ad efficaciã. Nõ solũ ergo quodcũq; ministeriũ exhibuit xps: sz ministrauit nobis id q̃ summe est pretiosum ⁊ maxime charitatis. s. seipsum in preciũ nre redẽptionis. vñ Bern. Bonus minister: qui carnẽ suam in cibũ sanguinẽ in potum aiam ministrat in preciũ. vñ ⁊ Beda. Et hoc quo que maiozib? ecclesie precipuũ genus ministrã diminuendũ ostendens: vt nõ solũ misericordes elemosyne doctrine salutaris spiritalis exẽpli ministeria ⁊ tribus impendamus: verumetiã sicut ille pro nobis aiam suam posuit: ita ⁊ nos pro inuicem animam ponere discamus. vñ etiã Chriso. Rex celoz existens homo voluit effici ⁊ contemni ⁊ comutia patimur neq; in his sufficit sz ad mortem venit ⁊ animam dedit preciũ redemptionis pro multis etiam inimicis. Tu quidem si humiliat? fueris pro temetipso facis ipse aũt pro te. Quantumcunq; ergo humiliatus fueris non potes tm̃ descendere sicut dominator tuus Et iterum. Ad hoc ẽm̃ ad imaginem xpi facti sumus vt imitatores efficiamur voluntatis eius ⁊ conuersationis: sed in hoc sumus imago ei? ⁊ qõ ⁊ bonũ videtur ⁊ apud nos sit bonum: ⁊ qõ ei malum videtur ⁊ apud nos sit malum: quicũque aũt dño humilante iactantie studet non est imago eius. Et qui dño paupertatem amante diuitiarum amator est in hoc seculo repellit a se xpi similitudinẽ. Non est verus discipulus qui non imitatur magistrum: ⁊ nec est vera imago q̃ similis non est autori. hec Chris. Humilia igitur teipsum ⁊ imitare magistrum: ⁊ dõm tuum. Ut uperabile ẽm̃ valde est vt discipulus se erigat vbi magister se inclinat: ⁊ quod seruus sit superbus vbi dñs sit humilis: qz nõ est discipulus super magistrum ⁊ nec seruus super dõm suum. Quia ẽm̃ homo per superbiam cecidit necesse ẽ vt per humilitatem resurgat.

¶ Oratio.

Domine iesu xpe qui pro nostra salute calicem passionis bibere ⁊ baptismo sanguinis pfundi voluisti ⁊ nõ temporaliter dominari ⁊ ministrari: sed humiliter seruire ⁊ ministrare: ac vitam tuam pro nostra redẽptione dare venisti. Da mihi misero pro meo modulo tui calicis ⁊ baptismi cum patientia ⁊ gaudio spũs participem fieri ⁊ te magistrum ac dõm in humilitatis operibus imitari ⁊ non solum in operibus misericordie ministerium proximis impendere: sed etiam vitam sine cesse est pro eis ponere: ⁊ tandem ad regnum eleetis tuis paratum feliciter peruenire. Amen.

¶ De vno ceco ante ingressum hiericho illuminato. Cap. xxij.

Factum est aũt vt appropinquaret dñs iesus hierichoque est vrbs inter galileã vñ ascendebat ⁊ hierusalem quo ibat distans duobus leucis a iordane ⁊ septem a hierusalẽ ⁊ sita ad eius partẽ orientalẽ hec ciuitas quondam nobilitis: nunc aũt humilis ad solum destructa est. ⁊ sola domus raab in signum fidei remanet: eius ẽm̃ adhuc parietes sine culmine durãt. Juxta hiericho fons est dulcis ad potandum: pinguis ad rigandũ: qui quõdam amarus ad potandum ⁊ sterilis ad rigandum: per helyseum sanatus est: hic fons sub mõte quarẽtane oziturz: ⁊ deinde hiericho que duobus miliaribus inde distat deriuatur. Ad hanc ergo ciuitatem dñs declinauit vt ẽm̃ hiero. Sanaret in ea multos male habentes. Et [tunc cecus quidam qui sedebat iuxta viã mendicãs cũ turbã pretereuntem audiret] ⁊ iesum transire perciperet miam cum clamore non tm̃ exteriori sed etiam interiori petebat dicens. [Jesu fili dauid miserere mei.] Jn quo cecus iste vtramque naturam in xpo confiteturz. s. humanam in eo q̃ dicit [iesu fili dauid] a dauid ẽm̃ carnem suscepit. Diuinam in eo quod dicit [miserere mei] pro primum est ẽm̃ deo misereri creature sue quã pdidit. ẽm̃ illud psal. Miserationes eĩ? sup oia opa eius. vñ Cyrill?. Iste cecus in Judaismo nutrit? non ignorant quod de progenie dauid deus ẽm̃ carnẽ nasceret ⁊ iõ ei vt deo ⁊ homini loquitur Et licet increparet ⁊ a turba pterentẽ ⁊ doctrinã xpi auscultantẽ: ipe tm̃ multo magis clamando petebat sibi misereri: timens ne ex increpatiõe impediretur auditio ⁊ ex auditio petitionis sue Jesus vero tandem propter suam benignitatẽ stetit: qz cecus eum sequi non potuit: ⁊ iussit eũ adduci ad se ne turba phiberet ⁊ vt occasionem sanandi haberet. Magne pietatis in xpo signũ fuit qñ ipm cecum expectare voluit ⁊ ad se adduci fecit. vñ Cyrillus. Sistit aũt xpm vox ⁊ inuocantes in fide respicit. Et ideo meritõ vocat cecum ⁊ accedere iussit: vt. s. qui prius fide eum tetigerat appropinquet ⁊ corpe. Sic deberent facere nostri principes dñi viderent pauperes conquerentes. s. stare ⁊ facere vocari ad se vt audirent eoz querimonias. Facerentq; eis iustitiaz expedire. [Et interrogauit eum] id vellet: non quod hoc ignorare: sz vt eĩ? confessionẽ approbaret ⁊ ẽm̃ Ambro. vt scirem? nisi confitẽtẽ nõ posse saluari ⁊ vt coz eius ad orationẽ excitaret ⁊ lumen q̃ ex sua bonitate largiturus ei erat ad sui petitionem tribueret: qz nõ sanat multos sz voluntarios. vñ Aug. qui creauit te sine te nõ iustificabit te sine te. vñ ⁊ Ambro. Vult omnes homines saluos fieri: sz si accedant ad eũ. non ẽm̃ sic vult vt nolentes saluentur: sz volentes. nõ ẽm̃ vera sal? est si nolenti tribuat. Itẽ ẽm̃ Cyrillũ interrogauit vt scirent astãtes q̃ nõ pecunia sz diuina efficaciam a deo petebat. Uide hic oñi de clementia qz non dedignat? est nõ solũ stare ad Christo ⁊ alloqui psonã vilem ⁊ pauperẽ. [At ille] respõdens [dixit. Dñe vt videam] vbi miseriam ⁊ necessitatẽ suam insinuat: ac remedii ⁊ releuationem: nec aliquid aliud preter hoc postulat: Voluit ergo dominus audire confessionem qui tm̃ non ignorat mentis intentionem vt cognoscamus non nisi confitentẽ posse sanari ab infirmitate spũs. Unde hunc cecum saluare noluit q̃

A Mar. 10. Luce. 18.

Pietas xpi Cyrillus.

Ambro.

August. Ambro. Cyrillus.

B Interrogãt de cause in Christo.

diu clamauit in gnali miserere mei: fs postqua specialiter insinuauit miseriam cuius reuelationem sibi misericoriter fieri postulauit tunc es sanauit. Petit ergo vt videret [et iesus] verbo potentissimo quo dixit fiat et factu est [dixit illi respice.] Breue verbu fs in operatione efficacissimum: et quia in fide credentiu verbu dni operatur: ideo subiungitur. [Fides tua saluu te fecit]

Ceci liberatio.

Ex fide ergo interpretat salus corporalis et spiritualis et eternalis [et confestim vidit et sequebatur illum magnificans deum]. i. magnu dicens illu no magnitudine mortis sed virtutes. No sufficit lumen recepisse nisi etia lumen sequatur ne ambulet in tenebris. Ecce ergo signu illuminationis perfecte in aia et in corpore. Unde sm Cyrillu

Cyrillus.

pater q iste cecus a duplici cecitate liberabat: s. corporali et itellectuali: neq; ergo eum vt deum

Theoph.

glorificasset nisi vere vidisset. vbi et Theo. Grata ergo erat anima ceci in eo q sanus effect? iesum non reliquit sed secutus est eum. Et non solum fuit illuminatus cecus sed et alijs factus est occasio glorificadi deu et ois plebs illuminata est vt diuinu aliquid in ipo cognosceret. Unde sequitur [et ois plebs vt vidit dedit laudem deo] glorificando facta dei: congratulado vtilitati primi

L

Laus quatuor de causis.

Hoc ergo sibi retinet dns de hdficijs suis. s. gloria Unde ait. Gloria meam alteri no dabo: nobis aut reliquit vtilitatem. ¶ Et nota sm glo. quatuor causas istius laudis. Prima est pro exauditione

Grego.

clamoris isti? paupis. Secuda p potetia et mie illuminantis. Tertia p inpetrato munere lucis Quarta pro merito fidei eius qui illuminatus e sm Grego. quia carnales adhuc discipuli no valebant capere verba misterij venir ad miraculu

Theo.

ante eo? oculos cecus lumen recepit vt eos ad fide celestia facta solidarent. Et sm Theo. Ne in cessus dni esset inutilis fecit ceci miraculu hoc

Mistice.

documentu discipulis suis oas vt in oib? sim? pficui et nihil nobis ocio sum. Mistice sm Grececus a dno illuminatus est genus hanum qd

Grego.

in parente primo claritate supne lucis ignoras danationis sue tenebras accepit. Hierico aut interpretatur luna q dum menstruis momētis decrescit defectu nre mortalitatis designat. Cum igit conditor nr appropinquat hiericho cecus ad lumen reditq; dn diuinitas defectu nre carnis suscepit hanu genus lumen qd amiserat recepit q eterne lucis claritate nescit cecus est. Si aut iam in redeptore credit: q dixit ego sum via iuxta via sedet. Si no credit et exorat vt eternu lumen recipiat iuxta via sedet et mendicat. Quis quis ergo cecitatis sue tenebras agnoscit: quisquis hoc qd sibi deest lume eternitatis intelligit: clamet medullis cordib? clamet et vocibus cordis dl. [Jesu fili David miserere mei.] Illi autem qui iesum venientē pcedit et cecu increpat designat carnaliu desideriozum turbas tumultusq; vitiozu priusq; iesus ad cor nrm veniat cogitatione nostra dissipant et voces cordis in oratione pturbant ne iesus ad cor illuminandu accedat. Sicut enim turba cecu impedit ne lumen corporale recipiat: sic spiritualiter turba fantasmatu et cogitationu frequēter ipediu ne lumen gratie recipiat. Sz in eo qd cecus qđ turba increpat magis clamat dat nobis exemplu quod quanto plura nobis occurrunt impedimēta tanto magis est clamandum: et quanto graviori tumultu cogitationu premimur tanto oratioi atte

Hieronym.

tius est insistendum. vt Hiero. Cōmunantur aut multi ei vt taceat: q; petā et demonia cōpescunt clamore pauperis. Sz ille magis clamabat: q grauescente bello manus ad lapidem adiutoriu hoc est iesum nazarenum cum clamore leuande sunt. vt et Cyrillus. Increpabant eu vt taceret: fs p inhibitiones huiusmodi non impediebatur eius audacia. Nouit enim fides omnibus repugnare et in oia triumphare: vtile est ergo p cultu diuino pudore deponere. Na si ca pecunie sunt pudentes nonnulli quare p aie salute non decet bona inducere impudetia: fs cu cec? pro clamaret iesus transire dr: cu aut multo magis clamaret: stat iesus: q; cu adhuc turbas fantasmatum i oratione patimur iesum aliquatenus trāseunte sentim?: cu no orationi vehementer insistimus deus in corde figit et lux amissa reparat. Ex quo docemur q si in oone primo senserimus iesum nos quasi p transeuntem post paululu instanter perseuerantes sentiemus nobiscu stante. Interrogat aut cecum qd velit vt eu ad orandum excitet: quia peti vult hoc qd et nos petere et se cōcedere prenoscit. Pius eu dns sua dona gratuita nostra vult esse meritam: nec vult bonu nostru inuitu et coactu: sed spontaneu et voluntarium: et qd nobis sponte largit vult nostris petitionibus tribuere. Et id quis sciat quid nobis necesse sit antequ petamus: importune tu nos ad petendum inuitat dicens. petite aut et accipietis: querite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. In ceci aut petitione discimus: quia in oratione non aurum: no argentu: no fugitiuos honores: non longiturna vitam non vindicta inimicos: non aliquod temporale: sed ineffabile lumen querere debemus: hoc est vt ipsum qui illuminat oem hominē venientē in hūc mundu videre possumus iuxta qd ipse ammonet di. Querite primu regnu dei et iustitia eius: et hec oia adiicietur vobis. Ad illud lume aut videndum pfecto via fides est: q; fides eum saluum fecit. Videns autem cōfestim peuntē iesu sequit qui quis bonum qd intelligit intuitu eius opat: et eu imitat Quanto ergo q; plus a deo illuminatur: tanto amplius et pfectius in bonis opib? exercere se dz sicut iste cecus recepto lumine no piger remasit: nec retro redit. Et hic talis no solu i deu proficit: sed etiam alios ad laudes dei accendit. vbi Gre. Si ergo frēs charissimi cecitate ia nre peregrinatiois cognoscimus: si credēdo in redeptoris nri misteriu iuxta via sedemus: si exorando quotidie ab auctore nro lume petim?: si tade lucē petim? ia p intellectu videndo illuminati post cecitate sum? iesum que mete cernim? opere sequamur. Aspiciamus. quo gradit et eius vestigia imitando reeamus. Ecce cu sit dns et creator angelo? suscepturus natura nostra in vterum virginis venit. Nasci tu per diuites noluit parētes paupes elegit: p sperari in mundo noluit opprobria irrisiones q; tolerauit sputa flagellat: alapas: spineam corona crucem q; sustinuit Et qr rerum temporaliu delectatione a gaudio eterno cecidimus cu qua amaritudine illuc redeat ondit Quid itaq; ho pro se pati dz si tanta de? p hoibus ptulit. diuerso quippe itinere ambulat si gaudia dilecit q; appetit cui durus viam amaritudinis ondit. Si ergo retributiois gaudiu in puentione querimus penitēte amaritudines in via teneamus. Sic itaq; fit vt no solum nra in deu vita proficiat: sed hec ipsa nostra conuersatio ad laudem dei et alios accedat.

Fides.

Ordo cō ad bona.

Psal. 18. Iuuen.

Orando.

Psal. 59.

Matt. 4.

Augu. Hierico.

Grego.

dat. hec Grego. Hec etia q de ceco dicta sunt ad vnumquēq; pcedē hoc mo referri possunt. Qui eu criminale pctu cōmittit in ope cecus est i mente. Sed si iter veritatis ingredi cupies pro eterna vita ceperit cogitare et ad deu pos pctu flendo et venia petendo redire secus via sedet et mendicat: pteresites vero silentium ceco imponere voluntq; immundi spiis acrius cōtra eum que ad venia redire viderint cōsurgit et ne peccator ad penitentia redeat fidicit. sic solu immundi spiis: sed etia ipsa cōsuetudo peccādi durius incipit rebellare cum senserit post assueta mala: ad virtutes hoem velle redire. Sed quo acrius se sentit impugnari a malignor spiuz tētatione seu ab ipsa peccādi consuetudine eo fortius dz exēplo huius ceci pugnare in oratione clamando per desideriu ad deu: clamor eu magnus magnu indicat desideriu. Et vere expedit pctori clamare: q; lōge distat a deo. Lōge eu a peccatore? salus. et sm Hugo. Si ad primas lacrymas: vel preces deus no exaudit ho preces iterare no desinat: magna eu munera sunt multis pcio? cōpanda. Neq; eu diuina pietas adiutorium se petēti negabit si ille orado a petitione non defecerit. Nec de suis meritis aliquid presumat: sed in illius misericordia cōfidat cui p pphetam dr. In deo faciemus virtute et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. Quata aute miam dns penitētibus exhibeat quale auxiliuz pugnātib? cōtra pctu prebeat pseqēter declaratur. Qui eu prius trāsibat ppter tētationes quas in oone patimur si in oratione perseuerauerimus quasi stas nos ad se adduci iubet qu tranquilitate mētis reddita dulcedine sue contēplationis vel tenuiter manifestat. Et qr in oratione ante oia eternam gliam querere debem? recte ceci lume a dno petisse ferr. Et qu eu quicu q no negligit penitere de venia no dz desperare recte dr fides tua te saluu fecit. Quacunq; ei hora pcedē. Ne penitēdo igemuerit et puer sus fuerit salu? erit. sm augu. Si hierico luna et ob hoc mortalitate interpretat mori ppiquas dns iudeis solis lume euāgelij iusserat pdicari qs significauit iste vn? ceci? an ingressu hiericho illuminat? que lucas commēorat. A mortuis aut resurgēs atq; ascēdēs et iudeis et getib? qs duos ppl'os significare videt duo ceci post egressu hierico illuminati. de qbus matheus narrat.

¶ Oratio.

O Benignissime Jesu no psonas hoim respicis oes expectas creator oim misereris redeptoroibus indulges saluator: quis igit nisi sue salu immemor tardabit ad te puertisse benignissime expectante fic ad ostiu pulsante et p gratia introire volente? Da ergo dne de? meus mihi ceco et misero vt ad te vocatus aperia tibi cor meu pctu i de expellendo: et te p gram recipiendo: vt illuiar te sedr nuc i opib? vtuosis et post b de tua visione semp gaudere merear in celis. Amen.

De zacheo et eius cōuiuio. Capitu. xxiii.

Zach. 19.

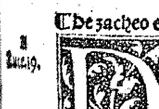

Deinde eadem die dominus Jesus ipsam vbē hierico ingressus ambulabat p ea turba no modica stipat. Hierico significat mudu que itrauit in incarnatione ambulauit

¶ Vita Jesu Christi.

in sua cōuersatione: sed pambulauit in sua passione: per qua pambulatione factaest salus dominī ecclesie: mudus est pambuland? qr p eam est citissime trāseundu et nullo mo p inordinatum amore vel affectione est ibi sistēdu vel ei inherēdum. Nix eu est aliquis q no inficiatur si circa mudi negocia implicet [zacheus] aut qui erat non tm publicanus: fs et [princeps publicanor] et primus inter illos: qui vacabat publicis actibus. s. exactionib? et vectigalib? q iplicat ad peccatu [ac dives] qui in acquirēdo auarus: et tpalibus implicatus ex q in eius vocatione apparet maior dei mia et diuine pietatis abundātia. Desiderabat ex deuotione [videre Jesum] beati eu oculi qui videt ipsum [et no poterat p turba] sequere eu [qr statura pusillus erat [et corpe fs ꝑ titate: et mēte sm hūilitate. Ex quo pz deuotio populariu ad xm: q; rata turba sequebat eum [Et pcurrēs [. i. pre alijs currēs [ascēdit in arbore sycomor vt videret Jesum] inde trāseunte vu beda. Que impossibilia sunt apud hoies: possibilia sunt apud deu. Ecce eu camelus depositā gibbi sarcina p foramē acus trāsit: hoc est diues et publicanus relicto onere diuitiar cōtē pro censu fraudu angusta portā: arctaq; via que ad vita descēdit. Qui mira deuotione fidei ad vdēduz saluatore qd natura min? habebat ascēsu supplet arboris: atq; iō iusset: huis ipse rogare no audeat bdictione dnice susceptionis accipit quā desiderabat. hec Beda. Sycomorus est arbor in foliis moro similis et in alijs ficui: sed stipite distās: et altitudine pstans. Unde et a latinis celsa dr. et interpretat ficus fatua: q; arbor est sterilis et ficq dz sycomorus. i. sicut morus: vel scribitur sycomor? pro fico moro vitio scriptorū. vnde fs iosephū potius deberet dici ficomorus: q; cōponit ex natura fici quo ad lignum et ex natura mori q ad folia. Sycomora quoq; dicuntur qdā poma ficis similia: fructus at moriziquore sanguini similem hz: vu dr q no oesterdunt elephātis sanguine vue et mori ad acuendum eos in plio: sc; corporali. Et io morus crucem significabat cui? fruct? ipse xps dr i ea suo sanguine rubricatus qui sanguis nobis p recordationem ostensus acuit nos in prelio spirituali. Dominica eu crux credentes alit: vt ficus ab incrudelis irrideat vt fatua: quia iudeis est scandalum: gentibus vero stultitia: sed credētibus virtus dei est. Hec ergo arbor in qua pusill? sta tura zacheus vt exaltari posset ascēdit arbor fidei et crucis est ad quā multi venietes et in eaz ascendentes huis statura pusilli fuissent: tudum in scientia et pfectione multum creuissent: inde tamen Jesum videre et cognoscere meruerunt. Huius arboris fructus sanguineus est: p quem martyres significanē qui tā firmiter huic arbori inherent: vt potius occidi et proprio sanguine cruētari q a sua arbore. i. a christi fide et cruce separari. Hac debemus ascēdere p fidem et meditationē aliter iesum videre no possumus qr statura pusilli sumus. No eu sufficiunt nra merita sine merito passiōis crucis christi. Hanc pusillus vt exaltari possit ascendit dni quilibet hūilis et proprie infirmitatis cōscius terrena relinquendo et prauos actus deserendo altioraq; petens et in dno cōfidens in virtute crucis gloriatur clamās cum apostolo. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Jesu christi cui liguu crucis est gloria: salus: vita: et p hanc

Beda.

Cameli per ac? foramē transitio.

Sycomor celsa.

Morus.

B

Zachei i arbore ascendētis insita tio.

laudabilem fatuitatem dominū cernerere mereretur. Nos ēsi inquit apostolus predicamus xp̄m crucifixum iudeis quidē scandalum: gentibus autē stultitiam. Ecce sycomorum ascende ⁊ tu lignū: vbi p te pependit Jesus ⁊ videbis ie sum. Unde augu. Apprehendit zacheus sycomorum ascendat humilis crucem parum est ascendat. Ne de cruce erubescat in frōte illā figat vbi sedes pudoris est. Jci oino ibi in quo mēbro eru bescit: ibi figat: vbi non erubescat: puras q: irrides sycomoros. Et ipse efficit videre iesum. hec augusti. Quicunq; etiam humiliter propter ie sum hic infatuatur iuxta mundum: qui solus tū sapiens est: q: quod stultum est hominib? sapiē tia est dei et hic dominum videre mereretur: vnde Grego. Si veraciter sapientes esse atq; ipsas sa pientientiam cōtēplari appetimus stultos nos humiliter agnoscamus. Relinquamus noxiam sapientiam: discamus laudabilem fatuitatem. Hinc euangelice hystorie verba testantur quia zacheus cum videre pre turba nihil posset sycomar: arborem ascendit vt transeuntem dominū cerneret. Sycomorus quippe ficus fatua dicitur. Pusillus itaq; zacheus sycomorum subiit ⁊ dominum vidit: quia qui mundi stultitiam humiliter eligunt: ipsi dei sapientiam sublimiter contemplantur. Pusillanimitatem itaq; nostram ad videndum deum turba prepedit: quia infirmitates humane mentis ne luci veritatis intendat curarum secularium tumult? premit. Sed prudenter sycomorum ascendimus si prouide eā que diuinitus precipitur stultitiam tenemus. Quid enim in hoc mūdo stulti? q̄ amisa non quererer: possessa rapientibus relaqueret nullam pro acceptis iniurijs iniuriam redderet: imo et adiunctis alijs patientias prebere. Quasi ēsi sycomor nos ascēdere oēs precipit cū ōt. Qui aufert q̄ tua sunt ne repetas. Et rursum: si te percusserit in dexteram maxillam: prebe ei ⁊ alteram. Per sycomorum oēs transiens cernit: q: per hanc sapientē stultitiam: et si necdum solide vt est iā tamē p ōtēplatiōis lumē dei sapiē tia q̄st in trāsitu videt. Qui vero in elata ad conspiciendum deū adhuc cogitonū suarū turba deprensi sunt sycomori arborem non inuenerūt hec Greg. vbi et Theop. Sed facile ad hoc mortalem vtilitatem retorquere. Quisquis enim pluribus in malitia preest paru? est statura spirituali et non pōt videre iesum pre turba. Nā p plexus a passionibus ⁊ secularib? reb? non aspicit iesum ambulantē. i. in nobis operantē nullū opus eius cognoscēs: ascendit aut sup sycomorum. i. super voluptatis dulcedinē que significatur pficū deprimēs eā: ⁊ sic sublimior fact? videat ⁊ videē a xp̄o. hec Theop. Per sycomor etiā pōt intelligi religio: q: latini sycomorum celsam nominant: est ēsi pcerior et altior: mozo et habet fructus subdulces: qui nunq̄ ad maturitatē peuenīunt. Sic status relionis est altior ⁊ procerior q: in cōtēplatione consistit: ⁊ tantum mūdi transcendit. Habet eriaz fructus subdulces: frutc. i. abstinentiarum: vigiliarum ieiuniorū et hmōūqui is de sesin: ouri et asperitū sūt subdulces: q: sustinētū amore dulcedinis paradisi ⁊ nūq̄ in maturitatem peruenīunt ⁊ quia frutus maturi sūt dulciores et vera religio de mūdana dulcedine non curat. Sed sycomorus ficus fatua dicitur: quia ad literam ingrediens religionem fatuus reputatur: vnde potest dicere illud Amos. Armentarius ego sum vellicans sycomoros. Istam arborē zacheus pusillus humilis fc̄z religiosus ascendit vt videat Jesum. i. vt lucret vitam eternā que in visione dei consistit sed: quia parvus alte: non potest ascendere sine scala vel gradibus: ideo sunt tres gradus in scala religionis. Unus est abrenuntiatio propie voluntatis per votum obedientie. Secund? est abrenūtiatio proprietatis exteriorus per votum paupertatis. Tertius est promissio perpetue castitatis per votum cōtinentie. Et per istos tres gradus tres alij gradus ex parte ipsius ascendētis preceduit. Primus est contēptus terrenorū. Secund? obliuio generis: tertius odium mūdi. et ista tria fuerūt dicta abrae a domio. Egredere de terra tua et de cognatione tua: ecce gradum primum ⁊ et de domo patris tui: ecce gradum secundū: ⁊ et de domo patris tui: ecce gradum tertium: et veni in terram quam monstrauero tibi. i. in eo q̄ dixit. [Ecce dimidium bonorū meorū do pauperib?] ⁊ innuit abstractionē primā. i. rebus tpalibus In eo aūt q̄ zacheus ascēdit in arborē sycomorū significat abstractio a cōmodo tpali vel delectatione carnali. sycomor? ēsi est ficus fatua ⁊ signat carnalis delectationis dulcedinē q̄ fatua est quā ascēdens p hāc abstractionē sub pedibus deprimit ⁊ calcat. In hoc aūt q̄ ipse ad vnā diē vocem [festinsā descendit ⁊ excepit illū gaudens] innuitur abstractio propie voluntatis. Et hec tria seinuicem perficiunt: ita q̄ alterum sine alijs perfectus non est. Si enim quis sit abstractus a sollicitudine tpaliu ⁊ sit deditus voluptati carnis nihil valet: ⁊ sic intellige de alijs suo modo. [Et festinans descendit ⁊ excepit illū gaudens] ⁊ exultans de tanti hospitis aduentu. Jam enim q: dōm in cor suum susceperat zacheus in domo eius dignatus est suscipi dominus. In quo facto dominus innuit q̄ voris minorū amuit ⁊ affect? pios prosequitur ⁊ perficit. Vide hic benignitatem dōi: plus eis dedit zacheo quam ille desiderasset: q: dedit ei seipsum q̄ ille petere ausus non fuisset: vide etiam virtutes oronis: quia desiderū magna vox ⁊ magna oō est. Et ideo dicit propheta. Desiderium pauperū exauduit dōs. ⁊ alibi dōs ad moysen. Quid clamas ad me: cum ille ore taceret ⁊ tū corde loq̄tur. vnde Aug. Tota vita boni xp̄iani sanctus desiderium est q̄ aūt desideras nondum vides sed desiderando capax efficieris: vt cū venerit q̄ videas implearis hec est vita nostra: vt desiderando exerceamur. Tantum aūt nos exercet sanctum desiderium q̄rum desideria nostra amputauerimus ab amore seculi. hec Aug. [Et] videntes pharisei ⁊ alij malignantes iudei q̄ intrauerat domum publicani murmurabant dicentes: q: ad hominem peccatorem diuertisset] Isti peccabāt duplicīter. i. false iudicando de zacheo: q: ita pctōr nō erat: sed vere pinitens. Et similiter de xp̄o: q: nō mirū erat si diuertebat ad eū quem iustificauerat: q: cor penitentis est xp̄i diuersorium vbi pascha manducat: irrōnabilit etiam murmurabant: q: nullus pōt rōnabiliter murmurare si medicus dignatur egrotum visitare [stans aūt zacheus] ad obedientium domino promptus non titubans propter alior murmurationē ⁊ detractionē: sicut multi qui ad modicum verbū alior bonū deserūt iam oratū [dijt a dōm. ecce dimidium bonorum meorū do pauperibus: ⁊ si quid aliquem defraudauit: reddo quadruplū]. i. de dimidio rasidui: q̄ adhuc retineo. Lex enim in aquibus precepit restituere duplū: in aliquibus quadruplū: in aliquibus quintuplum: ⁊ ideo per hoc q̄ hic restitutio media exprimit: alie due extreme intelligunt. Et q̄ aūt q̄ dimidiū bonorū suorū dedit pauperibus: p: q̄ nō oia bona sua erāt male acquisita: q: de illis nō posset fieri elemosyna. Sicut aūt zacheus ōt do paupib? ⁊ reddo quadruplū: sic debēt facere volētes dare elemosynā vel reddere male acquisita dī. do vel reddo nō dabo vel reddas seu in restamēto meo ponā. vbi Beda. Et hec est sapiēs illa stultitia quā de sycomoro publican? quasi fructū vite legerat: rapta vc̄z redderet: propria relinqret visibilia ptēneret: p invisibilibus ēt mori desiderare ⁊ seipsum abnegare: ⁊ eius q̄ necdū videbat oēs vestigia sed ꝓcupiscere. hec Beda. Cōspice igit dōm ⁊ discipulos cum illis pctōribus comedentes ac familiariter ⁊ domestice puer sanctes: vt eos ad se attraherēt de pctōribus iustos facerent. Et q: iudei murmurabāt q̄ ad hoīem pctōrem diuertisset ⁊ cum eo manere vt ipsor estimationē ⁊ murmur redarguat ⁊ ppescat quē int? curauerat ēt a culpa sanatum annunciar [dicēs q: hodie salus huic domui facta est] ⁊ omni egritudine: omni morbo: oi vitiorū ptagione fugata sanata ēt tota interi? ⁊ exteri? sctificata: q: p dōi ingressum facta est zacheo salus: ⁊ qui fuerat pctōr p dōi redēptionē est iustificatus ⁊ salutē pscut? q: suscepto medico saluus fctūs ē ab auarina ⁊ oi morbo. Ubi Theo. Jpm zacheū signat assecutū fuisse salutē per domū habitatorē designans. sequitur enim eo q̄ ⁊ ipse sit filius abrae. nō ēsi vocasset abrae filiū in aliatā fabricā. hec Theo. vel eo q̄ ⁊ ipse q̄ huius homus habitator est iam non publican? sit sz filiū abrae fctūs. i. nō nat?. i. nō sm carnē sz sm fidē. nō gnātū fide ⁊ opeꝝ imitatione. Abrae nāq; filij sunt quicunq; abraaz imitantur ⁊ opera abrae faciunt: zacheus quippe sicut ⁊ abraā in fide creuit: ⁊ abraam quidē angelos: zacheus ꝓ angeloꝝ dōm hospitio suscepit. vñ Beō. Filius abrae ōt zacheus nō q: de eius stirpe gnat?: sz q: eius est fidē imitatus: vt sicut abraam terrā cognitionē domūq; patriam ob spē future hereditatis oēo iubente deseruit: ita ⁊ ille q̄ thesaurum in celis acquireret bona sua pauperib? partiēdo relinquit. Et pulchre dicit ⁊ ipse vt nō solū eos qui iusti perseuerant: sz ⁊ eos q̄ ab iniustitia resipiscūt ad filios p multionis ptinere declararet. hec Beda. Et reddit cām quare ad domum publicani diuertit: q: hoc fecit vt medicē egrotum curaret: ⁊ vt deus pctōrem iustificaret ⁊ vt pastor ouem perditaz reportaret: ⁊ vt saluator q̄ per culpam perierat saluaret. Qz ad hoc dei filius [venit de celo in mundū] per carnis assumptionem fact? hō ⁊ [filius hois]. i. virginis [vt quereret] per doctrinā [⁊ saluum faceret] p gratiam [q̄ perierat] p culpā. i. ouē centesimā. dragmā decimam: filium iunioremPerdita in homine. Perierat enim in hoīe innocentia nature: filitudo gratia adoptioglie. ppter primus cōparat oui perdite propter scdm dragme pdite ⁊ ppter tertiū filio prodigo. Et ria aūt pdicta venit iesus repare. Unde ait ⁊ alibi. Nō veni vocare iustos sed peccatores ad pnitiaz. vbi Thi. q. d. Quid me criminamini si medicū pctōres. tam enim procul est a me odium pctōr q̄ eoꝝ cā aduenerim. Nāz medicus veni nō iudex ob hoc quia fio languentū patior q̄

Augustin.

Gregorius.

Pusillanimitas centurionis.

Sycomor ascensus.

Theophil.

Status relionis

Beda.

Monitor

Benignitas dōi.

August.

Restitutionis lex.

Beda.

Zacheus filius abrae.

Christus.

ketorē, vt prestē remediū. vbi ⁊ Beda. Pius sane
magister qui murmurantibus turbis sua miste
ria nō dedignanꝫ exponere a deo. ſ. pcōꝝ pñias
nō esse respuendā: vt ipse dei filius ob hāc maxi
me querendā sit destinatus ad terras q̄ vt pieta
tis sue nobis dispēsationē inculcet sepissime se
filiū hois appellat cōmendās sollicite nobis q̄
factus est benigne ꝑ nobis. vt aūt ōt idē Beō.
Mistice zacheus q̄ interpretatur iustificatus cre
denē ex gētibus ppl'm significat q̄ per occupa
tionē tpaliū depressus erat ⁊ minimus: ſ. a dño
sctificatus q̄ intrauē hierico saluatorē videre
voluit dū fidē quam mundo attulit participare
questuit. hec Beda. Per diuitē ēt istū ſcz zacheū
qui querebat videre iesum: sed impediebat per
turbā ⁊ stature sue paruitatē intelligi pōt quili
bet viues qui de salute sua sollicitat: ſz ꝑ turba
tionē fantasmatū circa negocia tpalia ⁊ per pro
priā imperfectionē impedit propter quod asce
deredz in arborē. i. ad xpm per oſonem. que sm
Damascenū est ascēsus mentis in deum ⁊ sic ie
sum videre meret ⁊ ptem bonoꝝ suoꝝ pauperi
bus dare ⁊ si quē defraudauit fideliter restitue
re. Per phtriseos aūt murmurātes intelligi pos
sunt maledici bonoꝝ opa deprauātes ⁊ que be
ne fiunt in malus interpretātes. Sed de his nō
est curandū: nec iō a bono ope cessandū: immo
potius ⁊ fortius ei insistendū. Et q̄ erāt ppe hie
rusalē que est caput regni ⁊ existimabāt aliqui
phariseoꝝ ⁊ ēt discipulorꝝ q̄ stati cū eēt i hieru
salem manifestaret regnū eius super iudeos ⁊ a
multis essi credebāt futurus rex israel. ſz quod
dixerūt magi vbi est qui natus est rex iudeorū:
⁊ ipsi apostoli querebant ab eo dñe si in tpe hoc
restitues regnum israel. ad hunc ergo errorē re
mouendum inducit parabolam de homine nobi
li qui abiit in regionem longinquam ⁊ dedit de
cem seruis suis decem minas ad negociandum.
Que q̄z in sententia concordat cum alia parabo
la que infra de talentis dicitur. ideo hec ibidez
simul cum illa conungitur. ¶ Oratio.

Beda.

Mistice. Beda.

Damascenus.

Omine iesu xpe qui zacheum in sycomoꝝ ascendentē miserciter respe
risti ac eū ad te vocās ⁊ in domū ipsi⁹ diuertēs ab omni virio sanasti: conce
de mihi pusillo ⁊ misero vt in arborē penitentie valeaz ascendere vbi me oculis misericordie dig
neris aspicere ⁊ ad tuam gratiam vocare do
nans mihi vt donum conscientie mee ad te reci
piendum digne preparem ⁊ per te totus interi
us ⁊ exterius pfecte sanet. Et qui venisti de ce
lis querere ⁊ saluare quod perierat in terris: tu
me qui per culpam perieram requiras bone pa
stor ⁊ salutem facias pie saluator. Amen.

¶ De duobus cecis post egressum hierico illuminatis. Cap. xxiiij.

A Mat. 20. ⁊ Mar. 10.

Post hec egrediēte iesu cū discipulis ab Hierico turba multa desiderantū audire do
ctrinam eius [secuta est eum] pauci essi audebāt propter la
trōes ingredi desertū. Q̄z tur
ba plurima sequebat iesum: sue sedule ⁊ studiose doctrine
est iudicū. vñ Chry. Testimoniū studiosi agrico
le est messis fecunda: assidui aūt doctoris docu
mentū ecclesia pena. Neminē labor itineris im
pediuit: q̄z amor spūalis fatigationem nō sentit.

Chrisō. Doctoris documētum.

Neminē possessionū suaꝝ sollicitudo retraxit: q̄
ingrediebanꝫ i possessionē regni celestis. Uere
essi non ꝯz super terrā qd amet q̄ bonū celeste i
veritate gustauerit. Sicut essi qui precioſiꝯ mā
ducauerit cibum postmodū ei hec esca commu
nis ingrata videtur: sic ⁊ qui semel dulcedinem
xpi bene gustauerit terrenorum bonorum dece
tero non multum sentit sapoꝝem. Nimirum hec
est illa rosa in campis hierico de qua sapiētia lo
quitur per salomonem. Sicut palma exaltata
sum in cades: ⁊ quasi plantatio rose in Hierico.
Ergo hec est illa speciosissima rosa sanctitate iu
stitie candida ⁊ passionis sanguine rubicunda.
Sicut enim rosa anteq̄ videatur sentitur: ⁊ an
teq̄ inueniatur tenetur in odoribus suis: sic et
dño transeunte de longe duo ceci anteq̄ viderēt
diuinitatem eius fragantia senserunt. hec Chri.
Unde sequitur. [Et ecce duo ceci sedentes sec⁹
viam] vt elemosynam peterent a trāseuntibus
non remote a via salutis [audierunt] a transeū
tibus [q̄z iesus] nazarenus omni floze virtutum
vernans [trāsire't.] O felix auditio rumoꝝ lenis.
Multi enim reges ⁊ prophete voluerunt audi
re ⁊ non audierunt. Et misericordiam cum cla
more petebant dicentes. [Dñe miserere nostri fi
li dauid] tua compassione nostram miseriam re
mouendo. Uocāt eum filium dauid: quia crede
bant eum esse xpm per prophetas promissum ⁊
notum erat apud omnes iudeos quod xps de se
mine Dauid erat nasciturus. Cum magna desi
derij intentione clamauerunt et magno desi
derio illuminari postulauerunt confessi dauid
filium per carnem deū etiam in eo esse nouerūt
per inspirationem. vbi Chrisō. O portune etiam
oblati sunt ante faciem xpi duo ceci: vt apertis
oculis quasi testes virtutis eius ascēderent cū
eo in hierusalem hi currentium strepitum au
diebant ⁊ personas non videbant: nihil solū ha
bentes de toto corpore preter voces: ⁊ ideo quia
pedibus eum sequi non poterant voce sequebā
tur. hec Chrisō. De vno istorum tantum scilicet
famosiori marcus mentionez faciens de alio ta
cuit minus noto. vbi August. Hoc autem factu⁹
⁊ marcus commemorari: sed de vno ceco factū.
Nam duorum cecorum quos Matthe⁹us inter
posuit vnum fuisse in illa ciuitate famosissimu⁹
ex hoc satis apparet quod ⁊ nomē eius ⁊ patris
eius Marcus cōmemorauit. [Barthimeus essi meus.
thimei filius] ex aliqua magna felicitate deiec
tus notissime et famosissime miserie fuit quod
non solum cecus: verumetiam mendicus sede
bat. Hinc est ergo quod ipsum solum voluit cō
memorare Marcus cuius illuminatio tam cla
ram famam huic miraculo compa<uit quā erat
illius nota calamitas. vnde ⁊ Beō. Et bene mar
cus qui gentibus scribebat euangelium vnum
dicit illuminatum: vt eorum quos instituebat ad
fidem saluationi figura congrueret. Matthe⁹us
vero qui hebreis suum scribebat euangelium q̄d
in gentium quoq̄ notitiam erat peruenturum
recte duos dicit illuminatos vt vtrumq̄ popu
lus vnam eandemq̄ fidei gratiam pertinere do
ceret: q̄ etiam in sequenti lectione de azino in
quo Dñs sedere dignatus est eandē Euangelicā
ferusare scripturam curauit. hec Beda. Barthi
meus qui filius pinguedinis interpratatur si
gnificat hominem in deliciis carnalibus nutri
tum: ideo dicitur cecus. ſ. sapientie lumine pua
tus ⁊ de qua ōz in Job q̄ non inuenitur in terra

B Mat. 20.

Barthi.

Beda.

suauiter viuentiū: q̄z delitie carnales hebetāt
intellectū. Et talis cū audit de saluatore debet
clamare per oratione deuotā vt ab eo recipiat
sapientie lumen qui dat oibus affluenter saltē
de necessariis ad salutē. [Turba autē] doctrinā
xpi auscultās videns sordidas vestes non con
scientie claritatē [increpat eos vt tacerēt] q̄z per
clamorē suū turbā ab audiendo xpi doctrinam
impediebant: et hi significant eos q̄ a bono ope
retrahunt alios. Habemus aūt triplicem turbā
ipedientem: vna a carne: alia a mundo: tertiam
ab infernoꝝ: carnalia desideria ⁊ persecutiōes
s. mūdi ⁊ diaboli nobis obstant vt taceam: a cō
fessiōe peccatiꝝ: ab edificatiōe p̄rimita laudedei
Infelix hec turba oī bono obstitit. Turba desi
derioꝝ carnis increpat alliciendo: turba tyran
norū mūdi increpat pseqūdo: turba demonuꝝ
inferni increpat decipiendo. Sed q̄uo tacebūt
in oratione ceci per ignorātiam mētis precipue
de proprio statu mēdici ꝑ defectū virtutis ⁊ ex
viam. ſ. salutis. [Et illi magis clamando insiste
bant] donec strepitum turbe vincerēt timentes
ne ex increpatione alioꝝ impediret auditio ⁊ ex
auditio petitiōis ac vocū eoꝝ ⁊ miam petebant
di. [Dñe miserere nr̄i fili dauid] In hz nos exhor
tamur ad oratiōis cōtinuationes ⁊ in ea perse
uerantia. vbi chrysō. Irritabanꝫ petiti magis q̄
hcupiscebāt. Talis ē natura fidei q̄to magis ve
tat tāto magis accēdit. ppt q̄d sui dei ꝑsecutiōi
bꝰ ñ vicunt: virt? eis fidei in periculis secura est:
⁊ in securitate periclitatur. Quid essi aliud sic
vigorem fidei in oibus laxat q̄ longa trāquilli
tas? Et iterū. Primo essi clamabāt: q̄z ceci erāt.
Secūdo magis clamabāt q̄z ad lumē accedere
vetabanꝫ. Christus autē permittebat eos veta
ri: vt plus eoꝝ desideriū appareret. Hic autem
disce q̄z si abiecti fuerimus cū studio acceden
tes ad deū ꝑ nosipsos asseq̄mur q̄d petim⁹. hec
chrysō. vnde augu. Bonos essi xpianos volētes
facere precepta dei xpiani mali ⁊ tepidi phibēt
clament tamen illi nō deficiāt. Cū essi q̄sq̄ xpia
nus cepit bñ viuere: mūdūq̄ ptēnere: ipsa sui
nouitate patiꝫ repreheēdores frigidos xpianos:
sed si perseuerauerit ipsi iā obsequunꝫ qui ante
phibebāt. hec august. [Et] q̄z pulsanti aperietur:
[stetit Jesus expectās eos] q̄z illi seq̄ ñ poterāt:
quo essi pergerēt nō videbāt [⁊ vocauit eos] ne
turbe prohiberēt si nō vocati venirēt. Et inter
rogauit eos quid vellētmō tū hoc ignorans: sed
vt ex rōnīōe ⁊ pfessiōe eoꝝ maīfesta debilitas
et xr̄i remedio cognoscere ē: q̄z ad miraculoꝝ
opa io nē vult hr̄e sanādorū pfessionē vt ex b̄.
magis appareat euidentia miraculi ad aliorū
vtilitatē. Et cū illi dicerent [dñe vt apperiātur
oculi nostri misertus eorum iesus] fons vere lu
cis [tetigit oculos eorū ⁊ cōfestim]. i. subito [vi
derunt] ex q̄ ptz q̄ talis illuminatio fuit miracu
losa nō naturalis: q̄z natura nō operatur in istā
tiū. vbi chr. Tetigit aūt vt homo carnal'r: sanauit
vt deus. Et iterū. Quādiu dixerunt fili dauid sus
pensa est sanitas: mox vt dixerunt: dñe sanitas
est infusa: q̄z saluare non poterat filius dauid:
sed filius dei. hec chrysō. Spiritual'r. sm glo. oculos
tangit cū radijs sue lucis conscīam illustrat: et
confestim videmus ad deū cōtēplandū: ad nos
cognoscendū: ad proximū iuuandū. Notadū ātē
q̄ triplex est modus illuminatiōis: illuminati
enim leguntur aliqui verbo sicut cecus (de quo
dictum est. ſ.) aliqui tactu: vt isti de quibus fit

Turba trium nos impedientes.

Chrysosto.

Augustin.

Chrys.

C Mat. illuminatio triplex.

hic mentio: aliqui vnguēto: sicut ibi: luto fecit
ex sputo. Verbum est pdicatio: tactus est interior
inspiratio: vnctio sacramētorū institutio. Sic q̄
illuminat ꝑ eloquia sacre doctrine ꝑ cipariſma
ta grē ꝑ sacramēta ecclesie. [Et secuti sunt eū]
nō tam pedib⁹ q̄ virtutib⁹ ac fide ⁊ moribꝰ quia
illi qui a xpo illuminati sunt corporal'r: ab ipso
etiam illuminati sunt mental'r. Quoscūq̄ enim
xps sanauit corpore: sanauit et mente: q̄z totum
hoīem simul fecit saluū. vñ chry. Bonū mun⁹
obtulerunt xpo sanati: q̄z secuti sunt eum. Hoc
enim de⁹ a te requirit sm ꝑphetā sollicitū am
bulare cū deo tuo. Et iterū p̄misit eos sequi vt
recens miraculum ostenderet eū nō ex infirmita
te mori. hec chry. In hoc autē q̄ secuti sunt euz:
ptz eorū gratitudo: q̄z nō refilierūt post bñficia
donata eis a dño: q̄d tū multi faciūt qui post be
neficia ingrati existētes ad vomitum reuertun
tur: et ad malū redeūt. vbi chrysostom⁹. Sed nō
illi fuerunt tales: sed ⁊ ante donationem fue
runt perseuerabiles et post donationem grati.
Hos et nos zelemur: et si tardauerit donationē
deus: et si multi sunt qui adducunt ne desista
mus petentes: sic essi maxime deū attrahemus.
Uide ita q̄z et hic qual'r vehementē eoꝝ cōcupi
scentiam nō inopia: nō cecitas: nō audiri: non a
turbis increpari: nō aliquid aliud phibuit. Ta
le quid est aīa feruens et laborans. hec chrys.
Eu ergo existens extra viam ⁊ cecus clama ad
iesum: vt te illuminare dignet ad ipsum viden
dum: ac fide ⁊ imitatione sequendum q̄z hoc pre
cipue est nobis necessariū. vbi augu. Tota igitē
fratres opa nr̄a in hac vita est sanare oculum
cordis: vñ videat deus. Ad hoc sacrosctā miste
ria celebrant: ad hoc sermo dei ꝑdicatur ad hoc
exhortationes morales. i. ptinentes ad corrigen
dos mores: ad emendēdas carnales cōcupiscen
tias: ad reuīciandū non voce tm̄: sed mutata vi
ta huic seculo ad hoc agunt: q̄ quid agūt diuine
sacreq̄ litere vt purgetur illud interius ab ea
re que nos impedit ab aspectu dei. hec augu. vbi
et origē. Et nos ergo sedentes iuxta scripturaꝝ
viā ⁊ intelligētes in q̄bus ceci sumus si ab effe
ctu petierim⁹ tāget oculos aīaꝝ nr̄aꝝ ⁊ recedet
a sensib⁹ nr̄is tenebra ignorātie vt eū videam⁹
et seq̄mur q̄ dedit nobis posse videre ppt nihil
aliō nisi vt eū seq̄mur. b̄ orig. ꝑ duos cecos istos
significanꝫ duo ppli. ſ. gētiles q̄ erāt excecati ꝑ
idolatriā ⁊ iudei ꝑ doctrīam puerſaz mādatum
dei trāsgredētes. ppt traditiōes hoīz q̄ sedebāt
sec⁹ viā: q̄z videbanꝫ hr̄e legis notitiā: ſz viā q̄ ē
xps ignorabāt q̄rū alter naturalē alter scriptu
re legē hēbat. Qui audierūt de trāsitu iesu post
q̄ exiit de hierico. i. de hoc seculo: ſz iesu eoꝝ oculos mētales tāgēte illūinati sunt m'ri de iudeis
et de gētib⁹ plures eū ꝑ fidē ⁊ opa sctā sequētes
Et p̄ue q̄dē vnū postea duos cecos illuminat: q̄z
vnū p̄us ppl'm: deīde duos vocat. vñ beō. Q̄d ātē
appropinquās hierico vnū illuminauit ac pfici
scēs de hierico duos b̄ itinauit q̄ aīā pas.ones
suā vni tm̄ ppl'o iudeorū pdicauit post resurre
ctionē xo atq̄ ascēsionē suā ꝑ apostolos ⁊ iudeos
⁊ gētib⁹ diuinitatis sue ⁊ hūanitatis archana pa
tefecit. b beō. Plura ad expositionē ⁊ meditatio
nē ptinentia sup za de vno ceco possunt hic ap
plicari ⁊ ecōuerso plura b̄ posita ibi aptari. O so

Origenes.

Ox lucis ⁊ fons luminis dñe iesu qui
duorum cecorum ad te clamātium af
fectu mīe misertus oculos eoꝝ tāge

re et sic eos illuminare dignat? es tange ḡ ueso oculos meos spirituales et radijs tue lucis cōscētiā meam illustra: ad te contemplandum ad me cognoscēdus ad primū instruēdū ⁊ inuādū. Illustra cor meus lumine tue gratie diuine vt te ductorē in oib? vijs meis habeā te imitando sequar et te q̄ es sup oia pre oib? timeā ⁊ diligam: ruāq; in oibus faciā voluntatem. Amen.

De effusione vnguenti super caput Jesu. Capitulum. xxv.

A Joan. 12. Math. 26. Marc. 14.

In propinquāte tempore in q̄ dōs patri disposuit appropinquauit ipe loco in quo eiusdē passiōis dispēsationes facere voluit: vt p hoc intimaret q̄ volūtarie ⁊ sua spōte pateret et mortē subiret. Igitur [ānō sex dies] solēnis [pasche] ⁊ sexta die ante pascha. ⁊. sabbato ānō ramos palmarū [venit bethaniā.] Intelligas hic diem pasche nō. xiij. primi mēsis in qua ad vesperā immolabat agn? paschalis: sed q̄ntādecimā. ⁊. illā in qua passus est xp̄s q̄ tota erat festiua ⁊ solēnis. Vnde theo. Decima aūt die mēsis agnū iudei capiunt immolādū in festo pasche. ex tūc enim festiuitatis prelibant solēnia quapropter in die q̄ est nona mēsis ⁊ p̄cedit sextū diem ānō pascha epulant splēdide et exordiū festi hāc diēs cōstituūt quo sit vt Jesus q̄ pgens bethaniā cōtinua ret. hec theo. Ideo aūt venit bethaniā vt lazari resuscitatio renouaret ac memorie oim arctius imprimeret: et vt inexcusabiles iudei de morte tanti suscitatoris tractātes cōfunderentur: ⁊ ex memoria miraculi ibidē facti turba ppl'i moueretur ad eū honorifice recipiendū in hierl'm ānō suam passionem sicut fuerat predictū p zachariam prophetā di. Exulta satis filia syō iubila filia hierl'm ecce rex tuus venit tibi ⁊c. Sciēs ergo dōs iudeos cōspirasse in mortē appropinquāte pascha in quo agnus paschalis immolabatur reuertēdo venit quasi agnus ad victimam vt sic agnus ver? immediate post imolationem agni paschalis imolaret pro nobis: vt veritas figure succederet: et verū pascha haberemus. Et erat in domo symonis prius leprosi tūc aūt mūdati q̄ fuerat leprosus: et a dōo sanat? ⁊ tū adhuc p̄stinū nomē ad memoriā miraculi retinebat: vt ōt? curātis appareret sicut adhuc dicit matheus publicanus: esse publican? desierit hic colligere possum? q̄ ls ap̄ctōnō mūdatis fuerinus: semp tā ipm in memoria ad penitēdum habere debem?. Nūc symonē leprosum tradunt fuisse btm Julianū: sic postea vocatū et fctm ce nomanensem ep̄m cui iter agētes dicunt pr̄ nr̄ vt bonū habeāt hospiciū. [Fecerūt aūt cenā ibi dōo: ⁊ martha ministrabat et lazarus] inuitatus a symone [vnus discūbentiū erat] pie credēdum est q̄ cena honeste ⁊ absq; luxu fuerit quā fecerunt ei q̄ p̄dicator et amator p̄simonie extitit. [Martha ministrabat ibi: q̄z ām quosdā domus marthe erat possessione: sed symonis habitatione als ibi nō ministrasset: vel pōt dici q̄ ō iste symō erat marthe vicinus: et ppter hoc ipa ministrabat i domo ei?: sicut hoies solēt facere in domibus amicorū suorū et maxime ppter reuerentiā ipsius xp̄i comedētis ibidē. [Lazar? vero erat vnus ex discūbentib? cū eo] iuitat? a symone ⁊ et hoc factū est ad declarationē veri miraculi de eius resuscitatiōe: vt ex hoc q̄ post suscitationē cibū sumeret nō fantastica sua suscitatio eē probaret. vñ aug. Ne putarēt hoies fantasma eē fctm: q̄z mortu? resurrexit lazarus vnus erat ex recūbentib?: viuebat: loquebatur epulabat: veritas ostendebat: infidelitas iudeorū p fundebat: ⁊ ꝑ ēdē lazar? dū discūbit i ꝓnuio quinuis interrogātib? eū tristitia loca penarū q̄ sedes alta nocte obscuras indicauit diligēti narratiōe p ordinē: ⁊ ita inferi lōgis tpibus ignorati tādē inuenert p ditorē q̄ ōt ānō. vj. dies venit hoc misterio puenit. Prio q̄dē q̄ tū ad numerū: numer? ei senari? pfect? est. vñ ⁊ de? opa creationis perfecit sex diebus propter hoc docuit quod sex diebus quodam mō cōpleret op? passiōis q̄ oia fuit restaurata. Secdo q̄ tū ad figurā: q̄z decima die mēsis ꝑmi tollebat agn? ⁊ suabat vsq; ad q̄ rtā decimā. Vñ ⁊ dōs sexta die ānō quindecimā hierl'm intrare voluit q̄ ad locum imolatiōis accedēs. Qz venit bethaniā q̄ interpretat? domus obedientie etiā ōgruit misterio. Primo q̄ tum ad cām passiōis: q̄z ām ap'm factus est obediēs patri vsq; ad mortē. Secdo ad fructum passionis quē cōsequunt illi soli qui obediunt et: q̄z ām eundem ap'm factus est oibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. vñ hiero. Passurus dōs pro omni mundo ⁊ vniuersas nationes suo sanguine redēpturus venit et ibidē morat'ur in bethania i domo obediētie hynnulus seruo? semp ad lectū suū redit: et filius obediēs patri vsq; ad mortē obedientiā a nobis petit. hec hiero. Qz venit vbi fuerat lazarus mortuus quem suscitauit significat quia in domo obediētie illi qui sunt spiritualiter mortui i peccatis resuscitantur reducti ad vitam iustitie: q̄z ām ap'm per vnius hominis obedientiā iusti cōstituunt multi. Qz fecerunt ibi cenā domino cōuenit: et iā misterio: q̄z dōs in domo obedientie spiritualiter reficit delectatus i obedientia nostra ⁊ martha ministrabat ⁊ satagebat circa frequēs ministerium per quam significant plati q̄ in ecclīs ad ministeriū instituunt: ām illō apostolic nos existimet homo vt ministros xp̄i et lazarus resuscitatus erat vnus ex discūbentibus per quem significantur subditi ministros platorū a pcēs ad stat'ū iustitie reducti q̄ cū alijs iterū spūaliter cum dōo merentur epulari. [Maria vero vnxit caput et pedes Jesu ⁊ exterſit capillis] per quā significant cōtēplatiuū de ea enim dicitur alibi quod sedens secus pedes domini audiuerat verbum illius. vnde Alchuinus. Mistice q̄ ante sex dies venit bethaniam significat quod ille qui sex diebus omnia fecerat et sexta die hoiem creauit ipsa sexta mundi etate: sexta feria: sexta hora redimere mundum venerat. Cena aūt dōnica fides est ecclie que per dilectionē operat. Martha ministrat cum fidelis anima opa sue deuotionis domino impēdit Lazarus vnus est ex discūbentibus cum hi qui post pcōz mortē suscitati sunt ad iustitiā vna cum eis qui in sua permanserūt iustitia de p̄sentia xp̄itatis exultāt ⁊ celestis gratie munere alūtur. Et ideo bene in bethania celebrat que iter pretatur domus obedientie: mā ecclia est obedientie domus. hec alchuinus. [Maria ergo accessit ad iesum] tā q̄ ad fontē misericordie lauantem infirmitates nostras [et fregit] id est aput alabastrū cōtētiū [vnguēti nardi pistici pre-

B Symō leprosus iuliani? fctus

Theophi. Decima die

Alchuinus. Mysti.

ciosi]. i. vasculū alabastrinū sc̄z pixidē de alabastro q̄ genus marmoris cādidi ⁊ varijs coloribus intercincti in quo bū ⁊ incorrupte seruant vnguēta plena vnguēto p̄cioso [⁊ effudit vnguēto super caput iesu recūbentis]. i. ad mensam sedētis sicut effundit aqua rosacea ꝑpter refrigeriū ⁊ odorem [⁊ ēt vnxit inde pedes eius] apō quos ēt alias tantā grām inuenerat [⁊ capillis suis extersit.] Ordine alio factū fuit q̄ hic scriptū sit: q̄z primo lauit pedes ⁊ extersit ⁊ postea vnxit. [Et domus impleta est ex odore vnguenti] effusi q̄z ām de re aromatica erat: lōge latēq; poterat odor eius diffundi. Nō est verisimile q̄ esset aliquid grosse sicut vnguenta cōiter dicta q̄z indecēs esset tale quid ponere sup caput hominis sedentis in mensa. ⁊ iō dicendū q̄ hic vocat vnguentū liquor p̄cios? de re aromatica expressus. sicut aqua rosacea exprimit ō rosis: aliter ōr q̄ fuit lachrima fluēs naturaliter de arbore aromatica que est multū p̄ciosa ⁊ valet ad multa medicinalia dicit ēt aliqui: nardus ē herba nigra faciēs spicas in cacumie ⁊ ꝑpter hoc ōr nardi spicati: q̄z de illis spicis extrahit liq̄z p̄dictus p artificiū vel ām alios fluit p naturam. Alij dicūt q̄ est frutex vel arbor puula ⁊ idē fluit vel extrahit liquor mō p̄dicto: pistici ām quosdā nomē ē loci vbi crescit arbor vñ talis liquor exprimit ꝑ melius ōr pistici. i. fidelis pistis enim grece fides est latine: hoc est dictū q̄ iste liquor erat purus ⁊ verus nō habēs aliquid aliud admixtum nec sophisticatus. [Preciosi] q̄z valebat trecentos denarios: id est nūmos vsuales. erat enim ille liquor refrigeratiuus ⁊ cōfortatiuus membrorū ⁊ p solidatiū ⁊ valde odoriferus valēs ad adleuationē laboris ⁊ cōtra estū solis et distēperiē aeris ⁊ ad multa medicinalia ꝑter quo p̄ preciositas vnguenti ⁊ deuotio ac pietas marie que labori xp̄i ōpatiens ⁊ pedes ⁊ caput ei? vnxit: ⁊ rē tam p̄ciosam in obsequiū eius expedit. In q̄ ⁊ nos docemur q̄ ea que preciosissima sunt apud nos deo offerre debem?. Et q̄ alia vice peccatrix adhuc existens fecit in eadē domo ex ꝑtritione: sc̄z q̄ ām puersa est ⁊ pctā ei m'ra dimissa sunt eo q̄ multū dilexit: nūc iustificata et familiaris dōo effecta facit ex deuotione: sc̄z tūc tm̄ pedes vnxit ⁊ gradatiū a pedibus ad verticē peruenīēs nunc ⁊ caput ⁊ pedes vngere meruit tūc vnxit dōm vnguēto p̄nie: nunc vnguento deuotionis. Ibi rudimenta dōium: hec iustitia pfectarum designatur aīa q̄. diligebat enim iesum super omnia ⁊ de obsequendo eidē non poterat satiari fragrātia fidei caput dōi ⁊ pedes q̄si odore aromaticū pfudit: qui diuinitatē ⁊ hūanitatem eius digna laude attollit nunc de pedibus ad caput ascendens: munc ad pedes a capite per fidē descēdens. ām Ap'm Caput xp̄i est de?. Ita q̄ caput xp̄i vngit qui ad honorē dei oia opera sua facit. ām illud ap'l. Oīa in gloriam dei facite. Qui vero vestigia xp̄i sequit pedes eius vngit. Item caput xp̄i qui ip̄m xp̄z venerat: pedes vero qui eius fidelibus obseqnit. vbi Aug. Que dōi fidelis aīa vis esse cuz maria vnge pedes dōi precioso vnguēto: vnguētū illud iustitia fuitiō libera fuit: vnge pedes bene viuēdo: domica sectare vestigia capillis terge si habes sup flua da pauīpb? ⁊ pedes dōi te rīsisti. Capilli ei superflua corporis vident [Domus autē impleta est odore] mundus impletus est bona fama. Nā odor bonus vna fama est. Qui male viuunt ⁊ xp̄iani vocant iniuriā xp̄o faciunt. De quibus dictū est q̄ per eos nomen dei blasphemat. Si per tales nomē dei blasphemat: q̄ bonos nomē dei laudat. Audi ap'l. Christi bonus odor sum? inquit in omni loco. Dicit ⁊ in canticis canticorum. Unguentum effusum nomen tuum. hec Aug. vbi ⁊ Beda. Mystice aūt hec deuotio marie dōo ministrātis fidē ac pietatē designat ecclesie sctē qui loquit in amoris cātico dicēs. Dū esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorē suū. Que nimirū verba ⁊ semel iuxta literam manibus marie cōpleuit ⁊ quotidie in omnib? suis membris spūaliter implere nō desinit que toto diffusa orbe glriant ⁊ dicūt. Deo aūt grās q̄ semp triumphat p nos in xp̄o iesu ⁊ odorē notīcie sue manifestat per nos i omni loco: q̄z xp̄i bonus odor sumus deo q̄ cū potentiā diuine virtutis eius que illi vna cū pfe est digna reuerentia p̄fitetur. Laudat ⁊ predicat caput proiecto illi? vnguēto pfudit precioso. Cū vero assumpre mysteria hūanitatis eque digna reuerentia suscepit in pedes vtiq; dōi vnguentū nardi pisticum id est fidele ac verū perfudit q̄ illā, eius naturam qua terrā p tingere: hoc est inter hoies cōuersari dignatus est pia predicatiōe cōmendat ac deuotis venerat obseqūs: tom? aūt ipleta est ex odore vnguēti q̄ ō significat odorem sctitatis xp̄i implesse ecclesiam ad quē odorem oes festināt. vbi Orige. Qui elemosynas ⁊ alia hmōi que ad vtilitatem hominū fiunt facit i xp̄ianos: pedes dōi vngit: qui autem castitati studet ⁊ in ieiuniis ⁊ orationibus permanet ⁊ ceteris qui tm̄ ad gloriam dei proficiunt vngit caput xp̄i aut doctrina que necessaria est hominibus: hoc est vnguentū quo pedes dōi vnguntur agnitio autem fidei que ad solum pertinet deum est vnguentū quo vngitur caput xp̄i. Capillis aūt pedes extersit qui ea que fluūt a mēre tanq̄ capilli a capite i obsequiū dei retorquet. Vñ i cāticis. Vulneraſti cor meū soror mea sponsa in vno oculorum tuorum ⁊ in vno crine colli tui hoc est charitate affecisti me propter simplicitatem oculorum tuorū me contēplatiuum ⁊ propter simplicitatē tuaū cogitationū que in me continue diriguntur. Hoc ām mō deuotionis extergit a pedib? xp̄i q̄cēd in eis est lassitudinis ⁊ tarditatis qui bus ad nos aliqn̄ tardat venire. Et notandū q̄ hac die sc̄z sabbato Maria lauit pedes dōi vnguento in memoriam huius rei eodem sabbato dōs papa cōsuetuit vacare ⁊ intrēdere paupibus dādo elemosynas ⁊ pedes pauperum lauādo: q̄z i cena dōi ꝑpter officij magnitudinē ad hoc non vacat intendere ⁊ mandatum celebrare. pauperes ām sunt pedes domini sedētis i celo adhuc deambulantes in terra. Cuius rei occupatione eadem die stationem ad missam celebrandā nō facit sicut ceteris diebus quadragesime facere cōsueuit: ⁊ ideo vacat hoc sabbatū a proprio mīse officio. Indignabatur aūt ⁊ murmurabat de hoc facto marie [iudas scariothis dicens. Ut q̄d perditio hec vnguenti facta est] putabat enim vnguentum perditum propter hoc q̄ nō habebat apud se preciū: in quo verbo non solum increpabat mulierē quare hoc faciebat: ⁊ xp̄m q̄ hoc fieri permittebat: ecce q̄ō i obsequiū xp̄i ponebat perditū reputabat. Simile aliqui faciunt qui omne quod ex deuotione deo i ōrone vel meditatione impendit perditum est dicunt: q̄z nos vtilitati proximorū intendere non cernunt.

2. Loy. ⁊.

Beda.

Cantic.

Aug.

Aromatica arbor.

Nardus.

Figura

Aromatica

Aug.

Capilli.

Odor. Bonus.

Gabbato pedes dōi loti.

Similiter si aliquis religionem intrat talē multi fatuū reputātis aūt actibus secularibus se implicet talē prudentē esse dicunt. Vñ cōiter ōr de
Danda deo pīona cū debilis est ⁊ infirma qd̄ nihil valet nisi ad dandū pro eo. Res ēt sepe p deo nō dantur
vel deteriorare videnē. vñ ōr. Panē tēpestas
vinū; ronitrua vestē. Tinea pauperib̄ dat po
stea musca scutellā. [Poterat eēm vnguentū istō
venūdari plus q̄ ter cētis denarijs.] In hoc insi
nuat occasio venditionis xpi ab ipso iuda p tri
ginta denarijs vēditi: nā sm quōdā; pseuudo
xpi erat q̄ decimā ptem eoꝝ que sibi dabantur
pauperib̄ erogabat: vel cū iudas procurator dñi
esset credebat: sm pseududinē suā accipere sibi
decimā partē oraꝝ dñi: ideo voluit vēdi istō
vnguentū vt haberet triginta denarios qui sūt
decima pars ter centorū. ppter qd̄ inde visum ē
q̄ in vnguento super xpm effuso triginta dena
rios pderet. Unde ab illa hora cogitauit vt xpm
triginta denarijs venderet: ⁊ sic predam suā re
cuperaret. Uel sm alios ibi triginta argētei p
quibus dñm vendidit valebant trecentos dena
rios vsuales: ⁊ sic recuperauit totum precium
vnguenti. [Et dari pauperibus.] Ecce sub prete
xtu pietatis zelat affectū non pietatis: sed cupi
ditatis. Hoc eēm dixit simulans pietatem ad ope
riendam suam cupiditatem: per hunc designan
tur detractores bonorū operum sub specie pie
tatis denigrantes: quidam etiam alij discipuli
indigne ferebant ⁊ q̄asi de perdito vnguento
murmurabant: isti quidē moti pietate propter
pauperes indignabantur non intendentes esse
perditum simpliciter: sed in cōparatione ad sub
B levationē pauperū: audierant enim a dño mia
Inde aua- volo ⁊ non sacrificium: ⁊ ideo forte credebant q̄
ricia. dare pauperibus esset magis bonum. Judas ꝛo
motus cupiditate propter lucra sua q̄uis etiaꝝ
sub pretextu. i. velamento seu specie pietatis in
dignabatur [dicebat enim hoc non qꝛ de egenis
pertineret ad eum]. i. non qꝛ compareret paupe
rib̄ vel curaret de eis: sed qꝛ dolebat q̄ vngue
tum non fuerat sibi traditū: vt eius precium fu
rādo sibi retinet vñ Theo. Discipuli plures mu
Discipulo- lierem arguerunt eo q̄ sepe xpm audierant de
rep̄hēsio. elemosynis dicentem: iudas vero non eandē in
Theo. tentione indigne tulit: ⁊ propter amorem pecu
nie ⁊ turpe lucrū. vñ ⁊ Johan. ipsuꝝ solum cōme
morat tanq̄ fraudulenta intentione mulierem
arguērē cuius ex hac occasione furandi consue
tudinem credidit intimandā. hec Theo. Qꝛ enim
portabat ea que dabanē pro xpo ad dandū pau
perib̄: nō tm̄ hoc faciebat: sed sibi retinebat. vñ
musita tio eius cum crimine ponit q̄ nō curam
pauperū habuerit: ⁊ suo furto prouidere volu
it. qꝛ fur erat ⁊ loculos]. i. bursas dñi [bñs] ⁊ cu
stos eoꝝ existens ea quē mittebanē i loculis do
nata in elemosyna a fidelibus ad vsum ⁊ necessi
tatē discipuloꝝ ⁊ pauperꝝ furto asportabat: por
Loculi do- tabat quidē ministerio: ⁊ asportabat furto. Ha
minici. bebat loculos dñicos ad ea que dabanē mittēda
Auguſt. ⁊ loculos proprios ad ea que furabanē reponē
da. Et sm Aug. Ea que furabatē dabat vxori ⁊ fi
lijs suis. sic multi hñtes loculos ⁊ facultates ec
clesie ea que diuino cultui ⁊ pauperibus eroga
re deberent subtrahūt ⁊ sibi retinent: ac inde di
tari ⁊ incliti fieri student. Multi ēt bona eccle
sie que sunt pauperū dant filijs ⁊ mererricibus
ac sacrilega crudelitate furripiunt pauperibus
⁊ expendunt in illicitis: vñ de sacerdotibus be
lis legit q̄ dño filij ⁊ vxores eorū comedebant il
la que super altare ponebant ⁊ rex credebat q̄
bel ea comedisset. multi etiā custodes loculorū
monasterij existentes bona ad vsū fratrū deputata largiunē quibus non debēt: ⁊ magis i suis
superfluitatibus q̄ aliorꝝ necessitatibus expen
dunt: ac alias illicite ⁊ male cōsumunt. Et quia
oēs predicti loculos xpi cum iuda fure portant
⁊ eum i scelere sequūē: nō ēt post eū in tenebras
demergunē. Dñs cui angeli ministrāt: ⁊ descen
dens infirmis loculos habebat: in quibus obla
ta fideliū seruabanē fuorū ⁊ indigentiū necessi
tatibus profutura in signū q̄ ecclesia loculos
erat habitura: ⁊ in hoc dat forma ecclesie seruā
di necessaria: sane cuꝝ doceret vitā paupertatis
non habebat loculos propter propriā vtilitatem
sed ad pauperꝝ suorum sumptus ⁊ necessitatem
vñ Aug. Habebat dñs loculos: ⁊ a fidelibus ob
lata conseruans suoꝝ necessitatibus ⁊ alijs i di
gentibus tribuebat tūc primū ecclesiastice pe
cunie forma est institutaꝝ: intelligeremus q̄ p̄
cepit non cogitandū eē de crastino nō ad hoc fu
isse p̄ceptū vt nihil pecunie seruarē a sctis: sed
ne deo ppter ista seruiaē ⁊ ppter inopie timorē
iustit. a deserat. vñ ⁊ Nicolaus tertius in decla
rādo regulā f. atrū minorū vicimus q̄ abdica
tio ꝓprietatis oīm rex tā in spāli q̄ in cōi meri
toria est ⁊ sctā quā xpS viā perfectionis ondens
⁊ ꝓbo docuit ⁊ exēplo firmauit. Nec de his q̄sq̄
putet obsistere q̄ interdū ōr xpm loculos habu
isse. nā si xpS cuius pfecta fuit opa in suis acti
bus viā pfectionis exercuit: q̄ interdū infirmo
rū imperfectionibus pdescendēs ⁊ viā pfectio
nis extolleret: ⁊ imperfectoꝝ infirmas semitas
nō dānaret. Sic infirmorū personā xpS suscepit
in loculis: sic ⁊ in nōnullis alijs: nō tm̄ carnetꝝ
⁊ mente pdescendit infirmis. Egit ergo xpS ⁊ do
cuit pfectionis opa: egit ēt ⁊ infirma: sicut inter
dū in fuga patuit ⁊ loculis. Sꝛ vtrūq̄ pfecte pe
fectus existēs: vt perfectis ⁊ imperfectis viā sa
lutis oñderet. hec Nicolaus. Sed quare oēs fu
ri loculos cōmisit: ⁊ auarū suū dispensatorē fe
cit. videē eēm quod ei occasionē peccādi dederit. Loculi re
Dicendū quod iudas pmo fuit bonus qñ voca iude ma
tus fuit ad apostolatū ⁊ officium dispensatiōis ti.
sibi traditū: sed postea lapsus est in pctm. Et q̄
uis xpS sciret eū futurum furē ⁊ malum: tū plu
ribus de causis tradidit sibi illō officiū. Primo
vt eius ecclesia exemplo sui fures ⁊ malos cum
patitur toleraret: non est eēm bonus qui malos
tolerare non potuit. Scōo vt ei occasionem pro
ditionis auferret cuꝝ ex loculis mitigationē cō
cupiscentie haberet. Tertio vt doceret quod mi
noribus temporalia sunt tradenda: sed maiori
bus spiritualia cōmittenda. Quarto vt nos in
struens oñderet q̄ parum tēporalia curaret qū
bursam pecunie furi ⁊ deteriori tradidit claues
autem ecclesie cum magna examinatione cōmi
sit petro: qō est cōtra illos qui suas aias vl' alio
rū illis cōmittunt ad regendū quibus bouē vel I
asinum non committerent ad vendendū. Ex pre Uincens
missis ergo patet quo xpS ⁊ discipuli eius de ele chusi.
mosynis ⁊ oblationibus fidelium tanq̄ pauper
viuebant: sed oēs pro maria respondit ⁊ eā mo
re solito defēdit di. [Quid molesti estis huic mu
lieri?]. q. d. sine causa murmuratis [opus enim
bonum opata est in me] ⁊ ergo non debetis eam
reprehendere: non est perditio vnguenti vt vos
dicitis: sed opus bonum. i. pietatis ⁊ deuotionis
obsequium

obsequium. vñ de bono c̄pe lapidatis eā cōtra
rationē ⁊ iustitiam. [Sinite illā] nūc ne hoc vn
guento facere qd̄ poterit [vt in diem sepulture
mee seruet illud]. f. qd̄ tunc p ipsa preparabit
illud eēm reseruabit ⁊ q̄ nō potuit expendere p̄
uenta accleratione resurrectionis mee vnde
dimittenda est nunc facere qd̄ tūc facere non po
tuit: ⁊ illud vnguentuꝝ in loco istius nūc in me
expēsi tūc seruabit vel p̄cepit partem istius vn
guenti ad sepulturam suā reseruari. Vñ credē
dū est q̄ ipa hoc fecit edocta a spūscrō: qꝛ eēm co
gnouerat eū in proximo moriturū ipo hoc dicē
tē ō vnguentū parauerat cuius partē nūc ex
pendit ⁊ partē ad officium sepulture reserua
Qñō sem mit [nā pauper semp vobiscū habebitis] quib̄
pauperi. bñfacere potestis: ⁊ recugare qd̄ mō neglectuꝝ
dicitis [me aūt non semp habebitis]. f. pēsentia
corporali ad habitandū vobiscum in carne pas
sibili ñ indiget vnctione tali. q. d. poterit recu
perare ad bñfaciendum pauperib̄: sed non ad
vngendū corpus meū. Bonis ⁊ malis loquitur
de pūtia corpis sui. Sedet eēm ad dexteram pa
tris postq̄ in celū ascendit: ⁊ sm corpus non est
hic qui pūtia maiestatis semper est hic. Si tū
ad bonos pertines semper habes xpm in pre
senti per fidem: per signū: p baptismatis sacra
mētū: per altaris cibū ⁊ potū. vñ alibi dicit eis
Ecce ego vobiscum sum vsq̄ ad cōsummationē
Matth. 28 seculi: qꝛ erit cū fidelib̄ pūtia spūali ⁊ sacramē
tali. [Qd̄ habuit]. i. qd̄ potuit [hoc fecit] vel [qd̄
habuit] facere ex officio pietatis [hoc fecit] in
ope dei tatis [puenit eēm vngere corp̄ meū in se
pulturam meam] futurā designandā: qꝛ in hoc
Ethni. facto pūfigurauit eā de propinquo futuram. q. d.
Sepulture Sinite vt faciat vino dū pōtq̄ valet facere mor
significatio tuū ad sepeliendū aromatibus esse vngendum
Ideo marie cui ad vnctionem mortui corpis p̄
uenire nō liceret donatū est viuenti adhuc im
pendere obsequiū qd̄ post mortē celeri resurre
ctione p̄uenta nequerit. vñ ⁊ Theo. Preuenit ea
quasi a deo ducta vngere corp̄ meū in signum
sepulture future in quo pditorē p̄fandit: ac si
ei diceret. Qua pscientia mulierē cōfundis que
in sepulturā corp̄ meū vngit: ⁊ teip̄m nō cōfū
dis q̄ re in mortē trades. [Mittens eēm hec vn
guētū hoc in corp̄ meū ad sepeliendū me fecit]
⁊ p hoc meā sepulturā p̄figurauit. Qd̄ vos puta
tis pditionē esse vngueti officiū est ⁊ significa
tio sepulture. Misteriū ē qd̄ agit in quo mors
sepultura mea cito fieri significat. In primo ei
pasſur? sum: ⁊ ōq̄ mihi hoc obtulit ad sepelien
dū. Nec mirꝝ si me vnguento pfudere it ⁊ mihi bo
num odorem fidei sue dederit cū ego p ea mor
futurus sum sanguinez meū ⁊ datur? aiaꝝ mea.
Patientia ergo dñi arguit iudā auaricie ⁊ non
pauperū cā dixisse qd̄ dixit: sed obsequiū marie
cōmendauit ostēdens q̄ esset moriturus: et ad
sepeliēdū aromatibus vngēdus. [Cū dixit eis
iesus opus hoc] cōmemorādū [in] oulcem [me
moriē eius]. i. ad laudē ei? recitandū tāq̄ factū
virtuosum q̄ vbicūq̄ in toto mundo pdicatum
fuerit hoc euangeliū. i. hoc factum mulieris p
tinens ad xpi euāgeliū. nōdū eēm euāgelia erāt
scripta. q. d. vos inspiētēr eā rep̄hēditis qꝛ eo
facto pro quo ipsa laudanda est in vniuerso mū
do vbicūq̄ pdicatū fuerit hoc euangeliū. i. vbi
cūq̄ dilatabitur ecclia p mundū: qꝛ memoriale
empiternum habebit ex hoc qd̄ mihi fecit, vbi
Theo. prophetat aūt dñs consequenter duas k
pphetias. f. q̄ euangelium eius pdicabit in vni Theo.
uerso mundo: ⁊ q̄ op̄ mulieris laudabitur. hec Prophetie
Theo. Et hoc dñi dictū iā ptz adimpletum. vbi dñi.
Beda. Notādū aūt qꝛ sicut maria gloriā adepta Beda.
est in toto orbe quocūq̄ ecclia sctā diffusa ē de
obsequio qd̄ dño pia deuotiōe exhibuit: ita ecō
trario ille q̄ obsequio ei? detrahere temeraria
lingua nō timuit pfidie nota longe lateq̄ infa
matus ⁊ deo simul atq̄ hoib̄ merito factus est
exosus: sed dñs bonū laude digna remunerans
futuros impij cōtumelias tacendo p̄teriit. hec Iude pdi
Beda. Nihilominus tm̄ ⁊ iudas indignat? remā tionis ori
sit ⁊ inde pditionis cām ⁊ occasionē assumpsit: go.
hinc habemus argumentū q̄ maius bonū qñ Bona opa
q̄ omittēdum est p minori bono qd̄ iterū recu non cōsulē
perari nō poterit. Et preferē hic bonū qd̄ videē da fieri.
min? ei qd̄ vt maius in genere dico non quo ad
charitatē. ¶ Ubi sciendum q̄ multa bona opa
sunt de qb̄? si peterē? p filiū aūq̄ fiant nō cōsu
lerem? q̄ fierēt qꝛ forte possēt fieri melioza post
q̄ tū iā incipiūt fieri nō sunt pbēda. ⁊ ps Chr. Chriso.
Forte iesus antequ effunderet vnguentū elegis
set poti? illud dari paupib̄? ⁊ nūc ꝛo qꝛ iā sctū Necessariū
erat exprimit di. finite illā. Item qñq̄ faciēdus min? fit p̄
est illō qd̄ est minus necessariū ⁊ pōt ppōi ma usq̄ magis
gis necessario fr remanet locus implendi qd̄ est
magis necessariū: preferim si tollat loc? facēdi
di qd̄ est minus necessariū ⁊ imineat casus
q̄ illud min? necessariū nō posset als recupari
⁊ ō forte dñs pmisit sic fieri: vñ ⁊ dixit qd̄ pau
pes nō aūt ipm semp haberent. In hoc autē q̄ Paupes
dicit pauperes sp habebitis vobiscū dat intel semper ha
ligi familiaritas quā diuites debent hre ad pau beri.
pes: qꝛ paupes maxime facti sūt pp diuites. Cir Anſel.
cīsta. Anselm. ad sororē suā scribēs sic dicit: Gau
de queso huic interesse cōuiuio singuloꝝ distin
gue officia. Martha ministrabat: discūbebat la
zārus: vngit maria hoc vltimū tuū est frāge ibi
alabastꝝ cordis: ⁊ q̄cq̄d amoris: q̄cq̄d desiderij:
q̄cq̄d affectionis habes totū effunde sup caput
spōsi tui adorans in hoīe deū ⁊ in deo hoīm. Si
fremitis murmurat: ⁊ si inuidet pditor si perdi
tionē vocat deuotionē nō sit tibi cure. Pharise?
murmurat inuidēs penitētī: murmurat iudas
de effusione vnguēti: iudex accusationē non
recipit accusatā absoluit. Sinite ināt illā. Bo
nū eēm op? opata est in me laborat martha: pat
hospitiū pegrino esuriēti cibū: sitienti potū. re
stē algēti: ego sol? marie ⁊ illa mihi totū p̄stat
qd̄ hꝝ a me q̄cq̄d optat expectet. hec Anselm. Con
spice sgīē dñm iesum cenātē in domo symonis
cum illis amicis suis: qꝛ forte cōsanguinei vel
multū domestici erāt eius dē symōis ⁊ puersan
tē cū eis paucis dieb?. vsq̄ ad tp̄s passionis sue
ſz amplius in domo marthe. hec eēm dom? erat
suū refugiū spāle. ibi cū discipl̄is suis comede
bat ⁊ dormiebat: ibi ⁊ mr̄ eius cū sororib̄ q̄esce
bat quā oēs multū honorabat: ⁊ maxie magda
lena que eā semp associabat: nec ab ea vllaten?
recedebat. Lazarus q̄ppe ⁊ maria magdalena
⁊ martha ex patre ⁊ mre geniti insignes ⁊ diui Z
tes fuerūt: ⁊ lazaro ps eoꝝ q̄ in hierlm parentes Diuisio bo
habuerāt. f. quidā vicus ⁊ maria magdalō castel norū lazari
lij seu oppidū galilee ad duas leucas de berth et sororū.
saida ꝛ meridie ⁊ scōo miliario a stagno genesa
reth ⁊ marthe bethania in ptē de hereditate pa
rētū cessit et euenit: ⁊ cū ppter hospitalitatis
grām sil' cū martha mānebat ⁊ qꝛ ipa prudentioꝝ

ad dispēsandū erat: ⁊ iō ēt in receptiōe dñi sola aliqū mar
tha legit̄ notata. Cōspice ēt ipam oñam: q̄d de dilectissimo
filio suo tioze preterrita erat nec se ab eo illo tpe separat. et
cū dñs defēdēs magdalenā a murmure, pdixit: dicēs mit
tēs hec vnguētū hoc i corp̄ meū ad sepeliēdū me fecit: tan
nō credis q̄ hui⁹ verbi gladi⁹ m̄ris aias ptrāsiret: quid ēm
de morte sua exp̄ssi? dicere poterat: Stūr o oēs alij erāt p̄
territi anxijs cogitatiōib⁹ pleni colloquētes adinuicē vn⁹
cū altero hīc inde in oze illo⁹ q̄ habēt dura ⁊ aduersa tra
ctare. Cōpatere ipsis ⁊ tūc libēter cū eis puerseris [Cogno
uit ḡ] p famā publicā [turba multa ex iudeis] q̄ ex tota ter
ra venerāt ad diē festum [q̄ illic [scz in bethania eēt iesus.
Bethania ēm ppe hierl'm quasi ad duo miliaria erat: ⁊ iō
de facili hoc cognoscere poterāt [⁊ venerūt illuc nō ppter
iesum tm̄ sz ēt vt lazarū viderēt [suscitatū. In hoc inuitur
duplex cā. vñ ppter ip̄m iesu⁹ reuerēter visitādū: alia vt vi
derēt lazar suscitatū: hoc ppter duo. Prio q̄ illō q̄ factū
circa ipsu⁹ audierāt valde mirabile erat: hoc hoīes vide
re desiderāt. Scdo q̄ sperabāt lazaro referente aliquid de
alia vita pcipere ⁊ audire cuius cognitiōis desideriū hoīs
est ñatū. Curiositas tū magis eos adduxit q̄ charitas: nec
tātū amore ducebant quātū admiratiōe: q̄ sicut se cupidi
tas hoīm hz noua videre ⁊ audire cupiebāt. ¶ Sz illa cu
riositas mala nō erat ex qua ad fidē induci poterant. Nos
ecōtra si cognoscim⁹ iesu⁹ obediētia aīe domū in ipa hi
bitet inuenisse veniam⁹ illuc cōtēplatiōe: nō ppter hoīem
tm̄ quē in aia suscitatū videmus: sz vt vitā bonā imitemur
⁊ p hoc visionē iesu pueniam⁹ [Cogitauerūt aūt principes
sacerdotū] dolētes de manifestatiōe glie xpi [vt ⁊ lazarū in
ficerēt [ad occultādū miraculū: q̄ m̄ri ex iudeis ppter il
lū abibāt ⁊ credebāt in Jesum cōuicti signo maximo ⁊ in
ducti ad credēdū. In quo videbant manifeste deo obuiare
ip̄e ei viuificauerat lazar ⁊ isti volebāt occidere eū ex quo
⁊ maxīa patet malignitas eoz. Stulti ⁊ maligni iudei eu⁹
occidere volebāt quē nup dñs suscitauerat ac si iterū eum
resuscitare nō posset. vñ Aug. O stulta cogitatio ⁊ ceca se
uitia. Dñs xps q̄ suscitare poterat mortuū nō posset suscī
tare occisum: ecce vt rūc̄ fecit dñs ⁊ lazarū mortuū: ⁊ seip̄z
suscitauit occisum. vbi ⁊ Chrl. Nullū aūt miraculū xpi eos
ita furere fecit: hoc ēm mirabili⁹ erat: ⁊ coza multis factū
est: ⁊ erat inopinabile mortuū quatriduanū videre ambu
lantē et loquētē. ¶ Oratio.

Domine iesu xpe q̄ pro omni mundo passurus ve
nire ⁊ morari in bethania id est in domo obedien
tie ⁊ ibidē cenare voluisti: ac caput ⁊ pedes tibi
vngi p̄misisti: da mihi vt in vera obediētia pse
uerādo p hāc tibi refectionē facere merear spūalē: q̄ tu in
nr̄a delectaris ⁊ quodā mō pasceris obediētia. Fac etiam
me ibidē caput tuū ⁊ pedes vngere, q̄ut quidēdiuine vir
tutis tue potentiā digna reuerētia ⁊ laude cōfitēdo: pedes
ꝗ assumpte hūanitatis mysteria similiter digne suscipiē
do: ⁊ caput te xp̄z venerādo: ⁊ pedes tuis fidelib⁹ obseque
do vt tuā gratiā consequar fic agendo. Amen.

¶ De sessione domini super pullum et asinam. La. xxv.

Requētabātur mysteria implebātur
scripture p dñm. Jesum instāte tpe quo vole
bat p ppri sanguinis effusionē mūdo cōfer
re remediū. Igit̄ [i crastinū] id est i die sequē
ti scz dñica summo mane parauit se ad eundē
in hierl'm nouo mcōsueto mō. sz sicut fuerat ppheta. Im
minēte itaq̄ paschali tpe quo immolabat agn⁹ ipse tāq̄ ve
rus agn⁹ ad locū passionis accessit p salute mūdi volūta
rie immolād⁹ facto ostēdēs q̄ erat paratissim⁹ se ñūliare
⁊ obedire vsq̄ ad mortē cōtēptibilissimā ⁊ acerbissimā pro
oīb⁹. sm Bedā. Preceptū legis erat vt decima luna primi
mēsis agn⁹ siue hed⁹ in domo reclederet vsq̄ ad decimaz
lunā eiusdē mēsis qñ ad vesperā immolabat. vñ ⁊ ver⁹ ag
nus ex omni grege sine macula elect⁹ p ppli sanctificatio
ne immolādus aū quinq̄ dies id est decima luna hierosoly
mā ascendit vt: sic veritas figure rñderet. Cū q̄
dñs Jesus pergere vellet m̄r vt credit p affectu
eū retinebat. Similiter ⁊ discipuli ⁊ alijs i tole
rabile videbat q̄ illuc iret ⁊ vt poterāt eū re
trahebāt. O de⁹ quō diligebāt eū ⁊ qño erat eis
amarū q̄ cōd lederet ip̄m. Ipse vero aliter di
sponerat q̄ vniuersor⁹ salutē sitiebat: cepit igit̄
ire ⁊ illa pua: sz fidelis discipulo⁹ cōitiua post
ip̄m itercedere [et venit bethphage] in medio iti
neris quo erat vicul⁹ seu villa pua sacerdotū i
latere ⁊ descēsu seu decliuio mōtis olieti xlus
hierl'm distās vno miliario a bethania q̄ est in
alio latere mōtis eiusdē ⁊ vno hierl'm. vñ Be
thphage loc⁹ sacerddotū bñ dom⁹ bucce seu ma
xilla ⁊ iterp̄tat: q̄ maxilla ppria erat pars sa
cerdotū i lege quo⁹ erat pdicare ⁊ xbū dei p
ponere. sacerdotes ei q̄ p ebdomadā i tēplo de
seruiebāt cōplero officio vicis sue illuc ad ma
nēdū diuertebāt vbi ēt pecora sua alebāt. Licet
ei nō habebāt hereditatē ad excolēdū: habebāt
tā domos ad nutriēdū aīalia ⁊ ad manēdū tpe
q̄ nō vacabāt cultui diuio i hirl'z. In hoc q̄ dñs
venit in mōtē olieti significat q̄ p solā pietatē
veniebat ad passionē ⁊ nō p necessitatē. sz hīc.
Iste mōs vocat mōs olei crismat: ⁊ luminis in
q̄ significat triplex effectus ofīce passionis. in
oliua venia indulgētie: in crismate vnctio gre:
i lumine splēdor gloze. Ibi ergo dñs expectās
[misit] inde [duos discipulos] sm Chrlso. ⁊ glo.
Hi fuerunt Philipp⁹ ⁊ Petrus: quozū p̄m⁹ fa
mariā q̄si asinā: secund⁹ cornelii q̄si asine pul
lū adduxit. tales ēm debēt mitti: ad pdicādum
scz q̄ habēt agnitionē veritatis seu sciētiā ad in
telligēdū ⁊ splēdorē bonestatis seu grām ad do
cēdū. Petr⁹ ēm interpretat agnoscēs. Philipp⁹
os lāpadis. Misit aūt discipulos q̄si disciplina
tos ppt edificationē tēpli: sz duos ppter firmi
tatē xbi: q̄ i oze duo⁹ vl' triū stat oē xbū ⁊ plu
rib⁹ alijs de causis destinauit hūc numerū sicut
⁊ binos misit ad pdicādū. vñ Hier. Misit duos
ppt societatē: ppt duplicē humilitatē cordis ⁊
corporis: ⁊ ppt duplicē geminā charitatē dei ⁊
proximi. Et iterū. Siue ppter theoricā ⁊ practicā
i. sciētiā ⁊ opa. vñ ⁊ Beda. Recte aūt duo mittūt
siue ppt sciētiā veritatis ⁊ mūdiciā opis seu p
pter gemine dilectiōis dei vz ⁊ proximi sacrm to
to orbe pdicādū. vñ et Chrl. duos aūt misit ꝑ los
q̄ duo gēeralia mādata oē gen⁹ hoīs de pctō
absoluit. Qualia diliges oīm deū tuū ex toto
corde tuo ⁊ primū tuū sicut teipsu⁹. In his duo
b⁹ oē pctm̄ expellit. ⁊ oīs iustitia cōsummatur.
Sut certe illa duo. Q̄ tibi nō vis fieri alteri nō
feceris: ⁊ q̄ vultis vt faciāt vobis hoīes facie
tis eis ⁊ vos similr. vñ ⁊ Remigi⁹. Duos q̄ppe
misit ppt duos ordines pdicatorū missos iude
is ⁊ gētib⁹: siue duo sūt p̄cepta charitatis: siue
ppt duo testamēta, siue ppter literā ⁊ spiritū.
[Et dixit eis. Ite in castellū]. i. in hierl'm. [q̄ ō
vos ē] id est coza vobis est ⁊ vobis ex opposito
positū ad radicē alterius mōtis: sz s yon: hoc ēt
dicit q̄ cōtradictionē futurā in hierl'm contra
apostolos preuidebat. Et dicit castellum quia
vsus sacre scripture est aliq̄n castellū pro ciui
tate ⁊ ciuitatem pro castello ponere. Vel ōz ca
stellū ppter loci situm ⁊ ortitudinē q̄ triplici
muro ac ppugnaculis ⁊ fortalitijs ad modum
castri clausa erat hierl'm. Vel vocat eam sic de
spectiue. iam ēm nomē ciuitatis amiserat: quia
ex libertate temporali in seruitutē gētiū reda
cta ⁊ romanis subiecta erat. Item de libertate

Betphage

Olieti mons. Hiero.

Chrlso.

Duo cur missi.

Hiero.

Beda.

Chrlso. Matth. 21

Mat. 7. Remigius

Castellum cur hierlm

spirituali redacta erat in seruitutē pctōrum ⁊ ⁊
de frequētia populo⁹ in paucitatem habitato
rum: ⁊ iō dicit diminutiue castellum. Item non
vocēt hierusalē ciuitatem: quia non erat ibi ci
uium vnitas: sed multiplex discordia inter eos
sz vocat eā castellū q̄ munita erat armis mili
tie ꝗ xp̄z. [Et stati] scz añ portā ⁊ introitū ciuita
tis [inuenietis asinā ⁊ pullū ei⁹ sup quē null⁹ se
dit] in biuio ⁊ loco publico alligatos ⁊ ad mini
steria pauper⁹ deputatos. Mos quippe erat in
illis regionibus vt in singulis ciuitatibus ⁊ vi
culis asinus vel quodlibet aīal ad op⁹ vel ad se
dēdū aptū ꝑparatū haberet p pauph⁹ q̄ ppria
iumenta nō habebant ⁊ si cui necesse est ope vl'
itinere vnius diei eo vtere de cuius sustētatiōe
habitatores vbis cōit̄ cogitabāt sz cū q̄s eo vte
bat p tpe illo pabulū ei dabat: ⁊ post vsu⁹ ad lo
cū determinatū reducebat. Mos igit̄ iste tunc
hierosolymis seruabat vbi in loco publico liga
ta erat asina: ⁊ cū ea pull⁹ q̄ pariter ad opa cōia
nutriebāt. Nōdū ēm quisq̄ eū ascēderat: ⁊ qui
asina vtebat vtrīq̄ de pabulo puidebat. [Sol
uite ⁊ adducite mihi.] vbi Chrl. Ecce igit̄ q̄ vīlis
⁊ cōtēptibile aīal xp̄s rex regū elegit ad insidē
dū cū hierl'm ingrederet. Et si q̄s vobis aliquid
dixerit dicite q̄ dñs] scz oīm [his opus hz. ⁊ con
festim] sine cōtradictiōe [dimittet eos] Dicit ēm
Chrl. q̄ xtus xpi mouit ⁊ ꝑparauit eo: dñi. i. cu
stodis illo⁹ aīalīū. vt mox ad verbū eo⁹ daret
eis quāuis ignozis. ¶ Mystice castellū mund⁹
discipuli vero pdicatores: mundus vero est con
tra predicatores: q̄ mundus amat diuitias ho
nores ⁊ delitias econtra pdicatores pdicāt pau
pertatē abiectionē: ⁊ asperitatē. Asina populus
iudaicus ppter stultitiā: pullus: populus genti
lis ppter lasciuia ⁊ peccandi consuetudinē. Di
cit ergo discipulis. [Ite] ad predicatiōis officiū
ad sacramēto⁹ ministeriū [in castellū]. i. in mū
dū q̄ multipliciter ipugnat deū: scz erroribus i
incredulis: fictionibus in hypocritis: voluptati
bus in impudicis: vanitatibus in supbis cupidi
tatibus in auaris ⁊ ambitiosis. vñ Joh. Totus
mundus in maligno. i. in malo igne positus est.
[Q̄ōcōtra vos ē] dissimili conuersatiōe. tumida
mentis obstinatione: pudibunda oris obiurga
tiōe. [Et statim inuenietis] q̄z sine magna sollici
tudine q̄rendi [asinā alligatā ⁊ pullū cū ea] quo
rum sm glo. vnū ad iudeos. i. asina: alterū ad gē
tes scz pullus referr̄. Igit̄ iudea sm deū ⁊ in spi
ritualib⁹ mater est gentiū: q̄z de syon exiuit lex.
¶ Ecce triplex miseria cōditiōis pctōr q̄ debet
nos mouere ad q̄rendū. Bestialis similitudo q̄z
de hoīe iumētū est factus: ⁊ iō dicit [asinā ⁊ pul
lū ei] [spūalis ligatio q̄z deliberofact⁹ ē captiu⁹
⁊ iō dicit [alligatā] talis multitudo: q̄z stultor⁹ i
finitus est nūerus: ⁊ iō dicit [statim inuenietis]
vbiq̄ ēm occurrunt pctōres. Ut aūt dicit Chrl.
Propter quasdā similitudines aīalibus his assimi
lati sunt hoīes deū vel dei filiū nō cognoscentes
est ēm aīal hoc immundū rude: stultū ⁊ infirmū
sic fuerī hoīes añ xpi aduentū: ⁊ alligati p̄aua
cōsuetudine pctī q̄ō vinculū fortius ē ceteris q̄z
sz alia vincula verusta teputrescant ⁊ corrūpāt
vinculū tū pctī sua vetustate fortificāt sup quē
nemo sedit q̄z nulli vult obedire: soluite monitis
vrīs ab erroribus ⁊ pctis enodādo ⁊ extrahēdo
⁊ solutos ostendendo: ⁊ adducite mihi in fide ⁊
moribus iformādo: vt soluti a viculis me sequā
tur imitādo: sicut ēm aliis q̄ portat secū viculū
non pōt bñ ad pdā suā volare: nec etiā post pdā suā pōt cur
rere canis vinculatus: sic nec pctōr post xpm vinculo pctī
ligatus. [Et si quis vobis aliq̄d dixerit] impedire vos volens
[dicite q̄z dñs] oīm cui oia seruire debēt [his opus habet] ⁊
opa eo⁹ desiderat: nō ppter suā necessitatē: sz ppter nr̄am
vtilitatē. vult ēm nr̄am cōuersionē ppter nr̄am salutē.] Et
confestim]. i. sine ōdictione [dimittet eos] cognito mādato
supiozis. Mozalr̄ castellum nō ⁊ suis apostolis ac sue gr̄e
muneribus ꝑtiū pōt dici coz hoīs pctōris rōnibus ⁊ excusa
tionibus q̄si muris ⁊ ppugnaculis ō deū munitū: ac p tur
rim elatiōis: ⁊ p murū obdurationis ⁊ p sera pertinacie fir
matū. Asina in eo ligata: est aīa viculis pctōr ꝑpedita: pul
lus lasciu⁹ ē affect⁹ lubricus ⁊ mal⁹. Duo discipuli sunt ti
mor ⁊ amor ordinatus: q̄ asinā ⁊ pullū soluīt oñ a pctis ab
luunt: nōs desup stratis vestibus sedere faciunt dñ eandez
aīam oībus virtutib⁹ ⁊ donis ibuunt vbi Chrl. Ligata erat
asina. i. diabolici errozis vinculo impedita: vt non haberet
libertatē ire q̄ vellet: mā oēs hoīes antecēp peccemus liberū
habemus arbitriū si volum⁹ sequi voluntatē diaboli an nō
Oz si semel peccantes obligauerimus nos opibus eius tā
oīno nr̄a virtute euadere nō possum⁹: sz sicut nauis fracto
gubernaculo illuc ducit̄ vbi tepestas ipulerit: sz: nō ⁊ diui
ne gr̄e auxilio perdite p pctīā non q̄ō volut aīt: sed q̄ō diabo
lus vult. Et nisi deus valida manu nie soluerit eū vsq̄ ad
mortē pctōr suozū vinculis pmanebit: ergo nr̄a quidē vo
luntate ⁊ negligentia aligamur: p dei miam absoluimur.
Et sic hō priusq̄ peccet liber: hz arbitriū velit vtrū sub re
gno eō diaboli: cū aūt peccado tradidit se sub regno ipsius:
iam nōpōt de potestate eius exire. Sz prima voluntas eius
in necessitatē puertit̄. Et hoc ē q̄ hoīes seculares ⁊ pctōres
dicere solent. Nunq̄d volumus eē sctī ⁊ quis nō vult eē iu
stus: sed non possumus: verū quidē est q̄ō dicunt: sed nō ha
bent excusationē q̄z primū potuerūt nō esse sub ptate dia
boli si voluissent. Postq̄ ꝗ ō posuerūt rōnī diaboli in coz
dibus suis iam nō pōt eos de potestate diaboli eripere: nisi
solus deus. Hec Chrl. vñ Bern. Difficile prorsus res ⁊ soli di
uine virtuti possibilis susceptū semel peccati iugū a seruis
suis excutere: q̄m qui facit pctm̄ seruus est pctī. Nec etiam
liberari pōt ab isto iugo nisi in manu fortis: hec est magna
mia magnis necessaria peccatorib⁹ de qua ōz: miserere mei
deus sm magnā miam tuā: sm multitudinē miserationum
tuar dele iniquitatē meā. hec Bern. Studeat ergo lesus a
diabolo. vt ei⁹ cito ei⁹ dirūpāt iugū q̄z tāto facili⁹ q̄to cit⁹
oñiū euitat. [Hoc aūt totū factū est vt] pter hūilitatis exē
plū i hoc fctō oñiū ēr [adipleret] p secutiue nō effectiue [q̄ō
dictū ē p ppheta] zacharia [dicēte. dicite filie syō]. i. ciuitati
hierl'm: ē habitātib⁹ i ea. Noli timere: timo ē exulta ⁊ iubila
vbi dat securitatē ⁊ excludit timorē hūanū ⁊ vulē. ecce rex
tu⁹]. i. xp̄s [vēit tibi mānsuet⁹ sedēs sup āsinā ⁊ pullū filiū sub
iugalis]. i. asine sub iugo onere posite: domite mō sup vtrū
q̄simul: sz successiue. ⁊ bñ ōz [filiū subiugalis] q̄z ppls gētis
exēplo iudeo⁹ credidit vl' a iudeis ad gētes xbū oñi hūana
uit. In tali aūtem ⁊ tā hūili significat regis clemētia q̄ sub
dis valde ē accepta quali diceret nō veniet in fastu regio p
pter q̄ō posset esse odiosus: sz veniet in māsuetudine: ppter
q̄ō est magis diligēdus. Noli ergo timere regis oppressionē
sz magis exultās agnosce regē tuū mentes regētē ⁊ ad reg
nū celo⁹ pducētē sm Chrl. Consueuerunt hoīes timere re
ges venētes ppter nouitates bellor ⁊ exactiōes ⁊ seruitu
tes atq̄ iniustā grauamina: sed noli timere hierl'm ⁊ q̄z iste
rex veniēs nō est talis sz māsuet⁹ et humilis: nō in multitu
dine exercit⁹ ⁊ equor ingrediēs: sz cuz humili turba asine
insidēs. Signū quippe aduētus xpi in hūilitate ad redēptio
nē ppli fuerat in zacharia predictū: celebri fama diuulga
tus vcz q̄ xp̄s vētur⁹ erat in hierl'm in paupertate et humi
litate sedens super asinam ⁊ pullum eius: et ideo legisperi
ti hoc videntes in ipso cōplerus oñdunt contemptores sue
maiestatis q̄z eum nō receperūt: sed magis tanq̄ decepto
rem persecuti sunt. Hoc autem nō solum impletum q̄z erat

Mos iudeorum.

Cpisosto.

Cpisosto. c

Mistice.

Chrlso.

Joh. 5.

Hiero.

Mich. 4. miseria triplex iudee.

Cpisosto. Mistis stles

predictū: sed ēt ante predictū est qz erat implendum. vñ cū dicit [vt adimpleret] hic vt cōsecutiuum est nō effectiuū. ¶ Circa hoc aūt q̃ hierusalē dr filia syon est sciendū q̃ mons syon pars est sublimior ciuitatis hierusalē versus meridiē z aliquantulū etiā ad occidentē in quo erat rupes prerupta que mello vocabat in cuius angulo quodā z colle satis eminēte erat arx z turris dauid ad quā mille clipei pendebant: oīmq; fortiū armatura: vbi dauid habitauit: z eam ciuitatem dauid appellauit. Uñ ciuitas hierusalē dr filia montis syon: qz in eo erat fortalitiū ciuitatis. s. turris dauid defendens z pregēs ciuitatē: sicut mater filiā. vñ canitur. Urbs fortitudinis nr̄e syon. Ut ergo pp̄heta omnē excusationē ignorantie a iudeis auferret cū dñi aduēt̄ū predicēret ipsam qualitatē dñi aduentis: in dñi: ac si diceret. O vos iudei q̃ ille aduēt̄us dñi in carnem venturus est his signis regē vestrū cognoscite cū videritis eū venientē mansuetū non superbū sed humilē: non armoꝝ splendore terribilem: vt quondā ad vestrā destructionē nabuchodonosor z antiochus venerūt: ita ad restauratione: non vt auferat a te tpale regnū atq; terrenum: ita cōferens tibi si crediderīs celeste z sempiternū regnū: non vt ducat te in terrā alienam vinctū: ita vt restituat te in propria liberū q̃ aūt tuus aūt tale est: ac si diceret [tuus] inquā non alien? non extraneus: ita proprius tibi promissus ex te natus z in te nutrit? z tibi hoc est ad tuam salutē z vtilitatē veniens: [venit inq̃ tibi] non: sibi sicut prelati multi potius veniunt ad visitandum ppter lucrū suū quā ppter salutē subditorum. s. vt suas procurationes accipiāt magis q̃ vt defectus corrigant: quod ꝛo subiungit: [mansuetus] ostendit suā mansuetudinē non solū in verbis: sed etiam in subiugali sessione. vñ Chrisosto. Sciens aūt pp̄heta malitiā iudeoꝝ qz contradicturi erant xpo ascendenti in tēplū. ideo ante premonuit vt pro hoc signum cognoscerent iudei regē suū di. [Ecce rex tu? venit tibi mansuetus sedens super asinā z pullū eius. [Cū ergo videritis eū in tēplo o iudei nolite dicere nō habemus regē nisi cesarē: nolite super be agere ꝝ eū: qz rex tuus venit tibi sedens sup asinā. Si intellexeris tibi veniet: ita non intellexeris veniet cōtra te. i. si ite lexeris veniet vt saluet te z sub pedibus tuis subjiciat gentes. Si aūt non intellexeris veniet vt perdat te: z de templo sanctitatis expellat: z aliam sponsam de gentibus castiore inducat in cubiculum sanctitatis: vis cognoscere mansuetudinē venientis: considera spem aduentus eius. Non sedet in curru aureo pretiosa purpura fulgens: nec ascendit super feruidum equū discordie amatore: z litis: sed qui glorie iactātia pectus hz repletū z gaudet ad vocē tube: sed super asinā tranquillitatis z pacis amicā: Non aūt vides in circuitu eius splendentes gladios aut cetera ornamenta armoꝝ terribilium. Sz quid? Ramos frondentes testimonia pietatis z pacis Uenit ergo mansuetus: nō vt ppter potentiā timeret: sed vt ppter mansuetudinem amaretur. hec Chrī Mistice [dicite] o predicatores [filie syon]. i. ecclie militanti: sicut eñ hierusalē dr filia syon: qz ab hoc monte sicut a mr̄e ptegi videt: sic ecclia militans filia ecclesie triumphātis dr: qz ab ea sicut a mr̄e ptegit. [Ecce rex tu? venit tibi]. i. ad vtilitatē tuā non suā [sedens sup asinā z pullum]. i. i precordijs vtriusq; ppli. q. d. predicate mundo aduentū xpi in carnē vt cognoscatur z credatur: vt recipiat z colatur [Euntes aūt discipuli] tanq̃ veri obedientes nō refutauerunt hoc offm̄ vt paruū: sed fecerunt sicut precepit illis iesus z adduxerunt asinā z pullum z imposuerunt super eos vestimenta sua: z eum desuper sedere fecerunt.] Sic quoq; vt dicit Basi. decet z nos infima opera plurimo cum affectu z studio aggredi: scientes q̃ quicquid in tuitu dei fit non est paruum: sed dignū regno celorum. Uestimenta aplorum quibus turpitudo carnis cooperiri: z ornata cessio q̃ dño paratur apostolica instituta z exempla ac doctrinā virtutū significat: quib? corda hoīm instruxerūt vt deū habitatorem habere possent: quibus receptis a iudeis z gentibus sedit in eis xps: qz nisi anima his instructa fuerit z ornata deū sessorem hr̄e nō meretur. vñ Ber. Dño quoq; sessuro sup asellum vestes suas discipuli substrauerunt signifi cantes saluatorem seu salutē nequaq̃ in fidere nude animē: quā nō vestitā inuenerit doctrina z moribus aplorum. hec Ber. Christ? ergo sup asinā z pullū sedit ppter veritatē preallegate p asinam prophetie qui hoc expresse dicit. Et primo sedit super asinam: secūdo post aduēt̄ū turbe de hierl'm sedit super pullum: qui qz indomitus z lasciuus erat z nemo super eū adhuc sederat nec adhuc applicatus humanis vsib? fuerat propter iniquitatē z in consuetudinē forsan recalcitrabat: z ideo xps rex mānsuetus descendit: z deinde super asinam sub iugo domitam iterum ascendens sedit. Hoc aūt factum est in figura: qz per asinam significabatur ppls iudaicus: qui sub lege laborauerat: z iugum legis traxerat ac multis vinculis peccōr alligatus erat. Per pullū populus gētilis q̃ iugo legis subiectus non fuerat: nec q̃s eū iugo dñi coercuerat ac diuersis dogmatib? z erroribus subditus erat. Ad hoc ergo xps veniebat: z vtrūq; pplm sibi pfidē catholicā subiugare: sedens aūt primo sup asinā. secundo sup pullū: deinde iterū sup asinā: z significauit qz de iudeis transiuit ad gentes z iterū in fine mūdi de gentib? transibit ad iudeos: vt postq̃ plenitudo gentiū intrauerat omnis israel salu? fiat. Hoc mysterium etiā notat in delatione missalis ad cornu altaris. Uel sm glo. Nō ad literam super vtrūq; in tā breui spatio sedit: sed spūalr intelligendū est: quia in precordijs vtriusq; populi sedet. Unde z Chrisо. Sedet sup asinam z pullum eius vt z in iudeis sederet z in gētibus Sedere autem super iumenta est in precordijs eoꝝ habitare: vt dicat illis xps. Tollite iugum meum super vos z videte quia mitis sum z humilis corde. Non est autem contrarietas quod mattheus dicit asinam z pullum: z ceteri autem tantum dicunt pullum: quia vnus quandoq; dicit quod alius tacet z pretermittit. Mattheus quidem scribens hebreis hebreorum eloquio recte asinam z pullum refert simul dño adductos sz quid? Ramos frondentes testimonia pietatis z pacis Uenit ergo mansuetus: nō vt ppter potentiā timeret: sed vt ppter mansuetudinem amaretur. hec Chrī Mistice [dicite] o predicatores [filie syon]. i. ecclie militanti: sicut eñ hierusalē dr filia syon: qz ab hoc monte sicut a mr̄e ptegi videt: sic ecclia militans filia ecclesie triumphātis dr: qz ab ea sicut a mr̄e ptegit. [Ecce rex tu? venit tibi]. i. ad vtilitatē tuā non suā [sedens sup asinā z pullum]. i. i precordijs vtriusq; ut cognoscatur z credatur: vt recipiat z colatur [Euntes aūt discipuli] tanq̃ veri obedientes nō refutauerunt hoc offm̄ vt paruū: sed fecerunt sicut precepit illis iesus z adduxerunt asinā z pullum z imposuerunt super eos vestimenta sua: z eum desuper sedere fecerunt.] Sic quoq; vt dicit Basi. decet z nos infima opera plurimo cum affectu z studio aggredi: scientes q̃ quicquid in tuitu dei fit non est paruum: sed dignū regno celorum. Uestimenta aplorum quibus turpitudo carnis cooperiri: z ornata cessio q̃ dño paratur apostolica instituta z exempla ac doctrinā virtutū significat: quib? corda hoīm instruxerūt vt deū habitatorem habere possent: quibus receptis a iudeis z gentibus sedit in eis xps: qz nisi anima his instructa fuerit z ornata deū sessorem hr̄e nō meretur. vñ Ber. Dño quoq; sessuro sup asellum vestes suas discipuli substrauerunt signifi cantes saluatorem seu salutē nequaq̃ in fidere nude animē: quā nō vestitā inuenerit doctrina z moribus aplorum. hec Ber. Christ? ergo sup asinā z pullū sedit ppter veritatē preallegate p asinam prophetie qui hoc expresse dicit. Et primo sedit super asinam: secūdo post aduēt̄ū turbe de hierl'm sedit super pullum: qui qz indomitus z lasciuus erat z nemo super eū adhuc sederat nec adhuc applicatus humanis vsib? fuerat propter iniquitatē z in consuetudinē forsan recalcitrabat: z ideo xps rex mānsuetus descendit: z deinde super asinam sub iugo domitam iterum ascendens sedit. Hoc aūt factum est in figura: qz per asinam significabatur ppls iudaicus: qui sub lege laborauerat: z iugum legis traxerat ac multis vinculis peccōr alligatus erat. Per pullū populus gētilis q̃ iugo legis subiectus non fuerat: nec q̃s eū iugo dñi coercuerat ac diuersis dogmatib? z erroribus subditus erat. Ad hoc ergo xps veniebat: z vtrūq; pplm sibi pfidē catholicā subiugare: sedens aūt primo sup asinā. secundo sup pullū: deinde iterū sup asinā: z significauit qz de iudeis transiuit ad gentes z iterū in fine mūdi de gentib? transibit ad iudeos: vt postq̃ plenitudo gentiū intrauerat omnis israel salu? fiat. Hoc mysterium etiā notat in delatione missalis ad cornu altaris. Uel sm glo. Nō ad literam super vtrūq; in tā breui spatio sedit: sed spūalr intelligendū est: quia in precordijs vtriusq; populi sedet. Unde z Chrisо. Sedet sup asinam z pullum eius vt z in iudeis sederet z in gētibus Sedere autem super iumenta est in precordijs eoꝝ habitare: vt dicat illis xps. Tollite iugum meum super vos z videte quia mitis sum z humilis corde. Non est autem contrarietas quod mattheus dicit asinam z pullum: z ceteri autem tantum dicunt pullum: quia vnus quandoq; dicit quod alius tacet z pretermittit. Mattheus quidem scribens hebreis hebreorum eloquio recte asinam z pullum refert simul dño adductos sz quid? Ramos frondentes testimonia pietatis z pacis Uenit ergo mansuetus: nō vt ppter potentiā timeret: sed vt ppter mansuetudinem amaretur. hec Chrī Mistice [dicite] o predicatores [filie syon]. i. ecclie militanti: sicut eñ hierusalē dr filia syon: qz ab hoc monte sicut a mr̄e ptegi videt: sic ecclia militans filia ecclesie triumphātis dr: qz ab ea sicut a mr̄e ptegit. [Ecce rex tu? venit tibi]. i. ad vtilitatē tuā non suā [sedens sup asinā z pullum]. i. i precordijs vtriusq;

Syon.
Turris dauid
Prou. 10.
Tuus rex.
Chrisosto.
Tibi venit.
Mistice
Chrisо.
Humilitas xpi.
Cōcordia euāgelistarum.
Eraclius imperā in ipso ingrediens.
Mozali.

tere z subjicere debemus: vt deus ibi sedeat illic dicamus vt iumentum factus sum apud te onus tara z portabimus: z econuerso audiam? z empti estis pretio magno portare xpm in corpore vestro: illos ergo qui asinā z pullū ad xpm deducebāt penitētes significari pōt qui carnē suā dant deo p mortificationē z aiam p contritionē sicut eñi per asinā caro: sic p pullū animus designat. Ad ostēdēdā ergo suā hūilitatē z mānsuetudinē dñs non super superbū z ferudum: sed humilis super humilē z mitis super mitē animal sedit. qz non in superbis z asperis: sed in humilibus z quietis tātus requiescit non curru vel equis vrēs: nō scutiferos circūducētis: magnā vilitatem z mansuetudinem hinc ostendens: Ergo etiam in exteriorib⁹ necesse est vt humiliter z pretēdas si xpm sequi desideras. Igitur z in equitatura: in veste: in cibo: in domicilio z in omni apparatu. et sm Chrīs. et Dingebat quod dā infirmiores existentes sub iugali opus habere: z hic mensurā nobis sapienie posuit monstrans q̃ super equos z mulos: aut hos cōiugātes ferri necesse nō est: sed sufficit asino vti z vltra nō pcedere z vbiq; eo q̃ necessitatis est cōtentū esse. Interroga aūt iudeos q̃s rex sup asinā delatus intrauit hierosolymā. Sed nō vtiq; alium habent dicere q̃ hunc solus. hec Chrisо. Uñ dñs non legit alibi equitasse vel multū ascēdisse: sed modo tm̄ asinasse: z tamen eadē ebdomada legitur morte turpissima cōdēnatus fuisse. Quid fiet de multis prelatis qui cū equorum multitudine equitant z hoc de patrimonio cruciffixi z bonis ecclīasticis: hoc eñi est contra xpi exemplū hic eis ostensum. Item est contra illō Deutero. Cū fuerit rex cōstitutus nō multiplicabit sibi equos. Si non licet regi: q̃to minus pōtifici? Si non laico: q̃to minus clerico? Si non de redditibus proprij patrimonij: q̃to minus de patrimonio crucifixi? Sed non superbi ant qui equis vel curribus vehūtur: qz z ligna z lapides z alie res viles plerūq; sic ducuntur. vñ Chrī. Quid tibi arrogas z magna sapis o homo q̃m̄ excelsus super equū veheris: qz te trahunt mularū quadrige et quale istud est: nam z fara ita plerūq; et ligna gestant. Speciosa veste circundaris: sed respice pro cultu vestium virtutū decore fulgentem: z videbis te quidem putrefacto iā feno simillimū: illum vero arbori admirabiles fructus ferenti maximāq; preben ti cernēti? voluptatē. hec Chrisо. Cōspice nūc bene z cōsidera quō dñs mūdi incedebat. Quānis eñi iustissimū foret eū honorari honoris ti tempore talibus dextrarijs z phaleris vsus est: z in hoc suo honore honorabilem pompam mundi non modicum vituperauit: non fuerunt hec animalia ornata frenis z sellis deauratis z faleris fericatis more stultitie mūdialis: sed quibusdam vilibus pannis z funiculis cum tamen esset rex regum z dñs dominantium. In hoc ergo facto vtile humilitatis exemplum dñs suis dereliquit: sed filij superbie proch dolor parū hoc attendunt. Unde legitur q̃ cum Eraclius christianissimus imperator reuerēs a cede cosdro es regis persarum per portam per quam xps in die palmarū intrauit: in equo regio z ornamentis imperalibus decoratus ingredi vellet repēte lapides porte descenderunt: z inuicem quasi vn? paries se clauserunt sup quo cunctis stupēt̄ib? angel? dñi signū crucis i manib? tenēs sup porta apparuit dicēs. Cū rex celoꝝ xps per hāc portam ad passionem intraret non cultu regiori: sz humili asello ingrediens humilitatis exemplum suis cultoribus dereliquit: his vero dictis angelus dñi abcessit: tūc imperator lachrymis perfusus discalciatus z vsq; ad camisiā spoliatus: crucem dñi accipiens vsq; ad portā hūiliter baiulauit. Moxq; lapides ad suū locum redierunt z intrantib? cūctis ingressū patefecerūt. Mistice sm Remigi. Saluator noster asino sedens hierosolymam tendit q̃ ecclesie vniuersali vel cuiq; anime fideli presidens z eā in hoc seculo quasi iumentū regit: z post hāc vitam ad visionē celestis patrie introduxit. ¶ Oratio.

Psalmo. 82 Zach. 6.
Humilitas enim exteriorib⁹ shabendā. Chrisо.
Contra prelatorū pompā.
Deute. 17.
Contra superbientes de equis. Chrisо.
Humilitas xpi.
Remig.

O Domine iesu xpe qui ad passionē spōtaneus adueniste: adueni z mihi misero per gram in corde meo: q̃ me tunc reparasti p crucē: itez lapsum repara p eādē brificā passionē: largire mihi dñe vt i oibus humilitatē et mānsuetudinē custodiā: ac tibi carnē z spiritū totaliter subjiciam: z vt iumentū apud te fiam: quatenus in me sedēs z me quasi iumētum regens nūc ad intime pacis gustū superneq; pacis desiderū ducas: z tandem ad eiusdē pacis visionē introducas. Amen.

¶ De gloriosa dñi susceptione. La. xxvij.

Mat. 21. Mar. 11. Lu. 19. z Jo. 12.

Et cū appropinquaret iesus ad descensum mōtis olieti multi descendēt̄ius cū eo ex q̃b? plures de hierico fuerant eius secuti [sub sternebāt vestimēta sua in via: alij aūt cedebāt ramos virdes [de arboribus] fructiferis q̃b? mons olieti confitus est [z sternebant in ea] vt viam ornarent z ne iumentum in lapidem offenderet: ne calcaret spinam: ne laberetur in foueam Mōs eñi olieti mōs vberrimus est z decorus arboris plenus z maxime oliuarū a quib? z nomen accepit. Turba aūt multa que cōtenerat ad diē festum in hierl'm de oibus tribub? isrl'z qz oes tenebantur venire in hierl'm in paschali solemnitate ac pueri ac plebecula hierosolymorum cum sciuerunt iesu aduenire [tollētes ramos oliuarum z palmarū exiuerunt obuiā ei] reuerēter vsq; ad mōtem olieti: z vt regē cum hymnis z canticis ac vestiū suarum z ramorū stratione ac letitia magna eum honorifice suscepērūt: z ab illo loco vsq; ad hierusalē cum hymnis z laudibus deduxerunt canētes: gl'ia laus z honor tibi sit rex xpe redemptor. Hō diuina dispensatione factū est ad designandū victoriā q̃ xps erat in proximo habiturus: qua erat morte do morte superaturus z tropheo crucis de diabolo mortis principe triumphaturus. Hec pcessio in archa federis prefigurata fuit quā David in iubilo deduxit. Post lazarum suscitatū z vnguentū super caput iesu effusum odore fame eiꝰ. Lazari resuscitatio. Lazari reobuiā sibi venturam ascendit asellum: vt inter applausus accurrentiū populorum mire prebēret humilitatis exemplū. Inter alia quippe xpi miracula maxime miraculum auditū de lazaro ad hanc deuotionē z honorificam obuiationem eos commouit. qz sm Augu. inter oia miracula q̃ fecit dñs nr̄ iesus xps lazari resuscitatio precipue predicatur. Istud eñi euidentius z mirabilius signum erat: z iō vltimo ipm reseruauit vt

Oliueti mons.
2. Reg. 6.
Miraculū summum.
Augustin.

magis eoꝝ memoria imprimeretur. Miraculis ergo trahebatur qui verbis nō mouebant. vbi Orig. Pulchre aūt turbas laudātes deū ad descensionem mōte hyerusalē legim⁹ vt opatores misterij spiālis significarēt sibi venisse de celo vbi ⁊ Beda. Descendēte etiā dñō de monte oliuarū turbe descendunt: qz humiliato misericordie auctore necesse est eos que misericordia indigent eius vestigia imitari. Cum aūt turbe obuiātes puenissent ad xpm facta sibi reuerentia pcesserunt alijs sequentib⁹ ipm: et sic erat xps in medio eorū. vnde sequitur. [Turbe autē que precedebāt ⁊ que sequebant clamabant di.] filio dauid [osanna] quod est vox exultantiū pariter ⁊ laudantiū vel obsecrantiū magis affectū indicans q̄ aliquā rē significās sicut racha interiectio indignantis ꝗ nihil expresse designās vñ scōm vocē necq; grecus necq; latinus interpretare potuit sed ꝑm sensum interpretant quidā salutifica vel saluū me fac. Et est osanna verbū hebreū ex corrupto ⁊ integro cōpositum. Dñ enī osanna i litera subtracta quasi osanna. osi ergo corruptum anna est integrū osi autē apō eos interpretat salua vel salutifica vel saluū fac zanna est interiectio obsecrātis sicut apud nos heu volentis. nam sicut apud nos a dolente ꝗ heu sic apud illos ab obsecrāte ꝗ anna: ⁊ valet apud nos vtinā q̄ est aduerbiū optandi. Et tō osanna tm valet q̄tū vtinā saluemur: vel obsecro salua. Et qz hec interiectio in latino nō habetur eloquio potuit p ea nr̄ hierony. obsecro. Ut̄ in ps. vbi. xx. interpres trāstulerūt. O dñe saluū me fac: in hebreo scriptum est: anna adonay: osanna. qd interpres nr̄ hiero. diligenti⁹ elucidans ita transtulit: obsecro dñe salua obsecro. Idē nāq; signat o dñe p interiectionē obsecrantis: qd obsecro dñe p ipz verbū. obsecrationis. Est ergo osanna quasi osanna. i. salua obsecro. ⁊ est vna dictio vel due per subtractionē vni⁹ literē: ⁊ significat q̄ aduent⁹ xpi salus sit mūdi: cui enī salus siue saluifica clamabāt. vtq; saluatorē credebant. Ut̄ cōuertendo sermonē inter se subiungunt di. [Bñdictus] i. gloriosus sit. vel ꝑm Bedā. Bñdici⁹. i. ab oī pctō singulariter immunis: ⁊ immunes faciens [qui venit] p carnis assumptionem. i. incarnatus est [in nōie dñi idest i nōie pris ⁊ a deo patre missus ad expledū eius volūtatem ⁊ ad glorificandū eū: qz filius nō in nōe suo: sed in nōe patris venit eū glorificando ⁊ in oib⁹ opib⁹ nō suā: sed pris gloriā qrēdo. vñ alibi. Ego iuq̄t veni in nōie patris In hoc ergo confitenē et laudāt dñi adūctum. Bñdictio nāq; que sit a nobis in deo ꝗ fessio sola est ⁊ ⁊ laudatio bonoꝝ q̄ prestita sunt ab eo. Bñdictio ꝗ o fit a deo in nobis implēt dñ ei⁹ beneficijs implemur. ¶ Ubi sciendū q̄ benedicere est bonū dicere. Aliter aūt deus bñdicit nobis. Et aliter nos bñdicim⁹ deo. Deus enī bene dicēdo nobis bñficiū nobis impendit ⁊ ⁊ bonos nos facit: nā suus dicere est eius facere: qz ipse dixit ⁊ facta sunt. nos aūt bñdicēdo deo: non eū bonū facim⁹: ⁊ tantūmodo ei⁹ bonitatē cōfitemur ⁊ laudamus. dicere enī ꝗ nō est suū facere: sed tm fateri. Et addit [rex israel.] In quo cōfitenē eius potētiā: tm diminute: qz credebāt ipm regnaturū tempozaliter: ⁊ liberaturū eos a tributo. ipse aūt venit ad regnandū spiāliter ⁊ ad liberandū totum genus humanū a diabolo qd erat maius illo. Ad literā ergo credebant q̄ venisset regnaturus tpaliter sup eos in regno dauid ⁊ redēpturus ipsos a seruitute romanoꝝ ⁊ restituere regnū tpale qd a romanis erat vsurpatum. Cuius cōtrariū ipse dixit coā pilato: regnū meū nō est de hoc mūdo: sed supple de celo: ⁊ ideo applaudebāt ei tāq̄ suo regi. Unde subiungunt ⁊ bñdicūt q̄ sz venit regnū patris nostri dauid: qū sz restitutū est nūc in aduētu tuo. q. d. hoc est de quo dictuz est. Dabit illi dñs de⁹ sedē dauid patris ei⁹. si regē vero ei in testimoniū sue dānationis vocauerunt. ex hoc enim patet q̄ ppriū dñm occiderūt. vbi Augu. Quid autē magnū fuit regi sclozū regē fieri hoīm? nō enī rex israel xps ad exigendū tributum vel ferro exercitum armādum: hostesq̄ visibiliter debellādos: sed rex israel q̄ mētes regat: q̄ in eternum cōsulat: q̄ in regnū celoꝝ credentes sperātes amātesq̄ perducat. Qd̄ ergo rex esse voluit israel dignatio est nō ꝑmotio: miserationis indicium non ptātis augmētum. q̄ enī appellat? est in terra rex iudeoꝝ: in celis est dñs angelorum. Et iterum. Noli timere illum agnosce qui a te laudat ⁊ noli trepidare cum patit: qz illius sanguis fundit per quē tuū delictum deletur ⁊ vita redimat. hec Aug. Deinde iterum verba conuertentes ad ipsum repetunt [osanna]. i. salua obsecro. Bis dicunt osanna ⁊ quia saluator est xps ꝑm naturam vtrāq; ꝑm diuinam effectuet ꝑm hūanam meritozie. ¶ Et ad sciendū de qua salute intelligatur determinat vbi se velint saluarij: [in excelsis]. i. in celestibus non in infimis ⁊ terrenis. Salua in excelsis qui prius saluabis ab inferis. Ecce duplex salus: vna in liberatione penet alia in collatione gloziē: vbi manifeste ostenditur q̄ aduentus xpi nō tm hoīm sua totius mundi salus est in celis ⁊ in terris: ⁊ terrena iungens celestib⁹: vt oē genu sibi flectatur celestium terrestriū ⁊ infernozum. Christus enī veniebat ad dandū salutē celestē eternam ⁊ forte licet sublimitatē regni eterni ⁊ tpalis petebant: tm nescientes pphetie eū regem celi ⁊ angeloꝝ pdicabāt. Et hoc diuina ordinatiōe significabāt ꝗ bis laudantiū cū dicebāt [osanna in excelsis] qd̄ est salutē eternā a dño petere: ⁊ hoc nō intelligerēt: sicut ⁊ cayphas dixit mortē xpi futurā p salute mundi: ⁊ nō intelligeret qd̄ dicebat. vbi Chris. Ex his ergo ꝗ bis colligim⁹ qd̄ deus est: nā osanna saluos fac interpretat: salutē aūt deo scriptura attribuit: ¶ Et notandū quia qd̄ ꝗ in excelsis signū est q̄ in inferioribus nō est salus: sed multiplex periculū: sed in excelsis que sola celestia sunt sal⁹ sine periculo inuenit. Vel in hoc qd̄ ꝗ hic in excelsis significat p primum osanna qd̄ xps est rex in terra vniuersa p fidē ⁊ gratiam: ⁊ per hoc q̄ hic ad scōm osanna additur in excelsis significat qd̄ nō tm in terris: sz etiam in celestib⁹ xps regnat: qz per ipsum ea q̄ in celis ⁊ in terris sunt restaurant. ¶ Cōsiderada est aūt iuxta ordinē personarū qualitas meritoꝝ: qui enī vestimēta sua sup asinā imposuerunt vt iesus mollius sederet apostoli fuerunt qui sua doctrina mentes hoīm vt habitaculum dei esset preparauerūt: per istos significari pōt qui per suas exhortationes aiam erudiunt a peccatis abstrahunt: virtutib⁹ ornant ⁊ componunt vt sic ibi dñs sedeat ⁊ quiescat. Qui autē vestimēta in via sternerunt ne pes aīne impingeret sancti martyres sunt qui dum corpora sua animarum videlicet tegumenta propter ve

Orige.
Beda.
Osanna.
Obsecro.
Beda.
Joh. 5.
Bñdictio.
Bñdicere.
Rex israel christus.
Johan. 12.
Luce. 1.
Augustinus
Salus duplex.
Bern. Obsequij triplex.
Chrisos.
In excelsis salus.
Testamentum triplex.
Beda. Sanctorum ⁊ Martyrum.
Officia ab opibus.
Martyres.

tum ad supplicia tradūt: ⁊ proprio se carnis amictu eruunt quasi vestimenta sua sternunt: iter simplicioziḃ⁹ suo sanguine ostendentes p qd̄ ad celestē hierusalē peruenire pōt. In via denique vestimēta sternūt qui exēpla martyꝝ secuti corpora sua per abstinentiā edomant vt dño iter admentē parant vel exēpla bona sequētib⁹ ꝗbeāt qz ergo vestimētū aīe est corpus: hoc vestimētū substernimus aut p martyriū ⁊ aut per ieiuniū: aut ēt per boni opis exercitiū ⁊ exemplū ⁊ aut p continētie ꝓpositū. Vel vestimenta aīe diuersorum coloꝝ sunt varietates diuersaꝝ virtutū: q̄ tunc in via sternimus q̄ ea in exēplū alijs prebemus feliḃ⁹ illiḃ⁹ aīa cuius ꝗtutes ꝗfundūt ⁊ extinguunt in alijs vitia ꝗria. Vestimēta ēt ob aduētū xpi i via sternere ē antiquā conuersationē pcti deponere. Qui ꝗo ramos de arboribus cedebant ⁊ sternebant in via vt iter a fine planū ⁊ de coꝝ redderent scti cōfessores sunt q̄ dū verba ⁊ ꝗnias vel exēpla patrū pcedentiū de scripturis carpentes in via dei ad auditoris aīm venientis ꝗhili predicatione submittūt ⁊ q̄ de spiālib⁹ arboribus ramos cedētes celestis ꝑie iter decorāt vel per illos qui ramos oliue ferebant significātur qui circa opa mie se exercitant. oliua enī dei miam significat. Et per illos qui ramos palmarum ferebant significanē qui circa victoriā tentationū itēdūt: palma enī victoriā designat. Notat autem Bern. hic triplex obsequium Christo exhiberi. Primū quidem a iumento cui dominus insidet. Secundū ab his qui vestimenta in via prosternūt. Tertium ab his qui ramos de arboribus cedunt. Prelati ramos de arboribus cedunt cum de fide ⁊ obediētia abrahe de castitate ioseph de mansuetudine moysi ceterozumq; sanctorum virtutibus predicant: Seculares vero homines vestimenta prosternunt in via cū exponunt in christi obsequium non siquidem corpa sed que adiacent ⁊ ⁊ necessaria sunt corporibus quasi vestimenta cum elemosynas largiuntur de terrena substantia. Religiōsi sunt iumentum iuxta apostolum glorificantes ⁊ portantes deū in corpore suo. Hi sunt qui dicere possunt: vt iumentum factus sum apud te ⁊ ego semper tecū omnes reliqui ex eo qd̄ abundant sibi mittunt ⁊ quasi sine laboze obsequuntur dominō: solum vero iumectum semetipsum exponit eius obsequio. Omnes tm si suo eiusq̄ fideliter intentus fuerit ministerio proculdubio in pcessione sunt saluatoris: ⁊ cū eo in sctam ciuitatē ingrediunt Res enī prophēta vidit saluandos: noe in arche fabricam ramos cedentē: iob huius mundi substantia dñ dispensantē ⁊ daniele in vili edulio ⁊ laboze abstinentie factū quasi iumentū. cui aūt in illa processiōe sit iesus propinquior cui de tribus ordinib⁹ sit salus vicinior facile credo q̄ q̄ potest aduertere. hec Bern. Turbe autem precedentes ⁊ sequentes vtriusq; testamenti significant fideles vna voce clamantes. Processit quippe iudaicus populus ⁊ secutus est gentilis ⁊ qz omnes qui fuerunt vel sunt fideles in xpm mediatorem dei ⁊ hoīm crediderunt ⁊ credunt ⁊ q̄ preeunt ⁊ qui sequuntur clamant salua nos obsecro. vñ Beda. Sed qui preibant ⁊ ⁊ qui sequebantur clamabant osanna. osanna aūt lingua latina salua nos oro: ab ipo enī salutē ⁊ priores quesierūt ⁊ p̄tes q̄runt ⁊ bñdictū qui venit in nōie dñi confitenē: q̄ nī vna spes: vna fides ē predentiū atq̄ sequentiū ppl'oꝝ: quē enī priores nostri ⁊ iudaico populo crediderunt atq̄ amauerunt venturum: hunc nos ⁊ venisse credimus ⁊ amamus eiusq̄ desiderio accendimur vt eū facie ad faciem cōtemplemur vñ Chri. Qui prece debāt seniores erāt. i. patriarche ⁊ pphete: ceteriq̄ scti qui ante aduentū xpi de aduētu eiⁿ pdixerunt ⁊ cognouerunt. Sequētes aūt iuniores. i. apli martyres: ceteriq̄ doctores q̄ post ascensum xpi de resurrectione eius ⁊ de ascensu: ⁊ vel de operibus eius predicauerūt ⁊ predicāt. Et diuersis quidē in tpib⁹ fuerunt: tm in oibus vnus exultatiōis spūs fuit. Et illi quidē pphetantes de xpo venturo clamauerūt benedictus qui venit in nōie dñi: tisti autem laudātes clamant de aduētu xpi iā adimpleto osanna ⁊ c. hec Chris. facta etiā xpi: qz quasi media inter facta veteris testamēti ⁊ noui sunt. iō tā turba que pcedebat q̄ ea q̄ sequebat eum laudabat inquantum facta xpi sunt, regulat: ⁊ exēplar coꝝ que in nouo testamēto fiūt ⁊ que a patribus veteris testamēti pfigurata sunt vñ et ita Ber. precedant alij ⁊ viā dño parabant ipsi sunt qui viam parant dño ad corda vestra q̄ vos regunt ⁊ dirigūt vestros gressus in viam pacis. Alij sequebant ⁊ hi sunt qui propie inscientie cōscij deuote sequunt ⁊ adherent semper vestigijs precedentiū. Erant q̄z discipuli tanq̄ domestici lateri ei⁹ adherentes ipi sunt qui in claustris soli deoriuūt semper adherentes ei: ⁊ eius beneplacitum cōsiderātes hec Ber. Per istos etiā qui clamabant dicentes osanna filio dauid ⁊ c. significant contemplatiui qui magis deuotiōe p orationem sunt intēti. In premissis ergo instruemur vt opibus ⁊ officijs qui nobis magis competūt insistamus nō enim oibus omnia competūt: ⁊ ideo ista pcessione xpi non vnus omnia faciebat: sed alij asinam ⁊ pullū adducebant: alij vestimenta sua eis imponebant: alij vestimenta in via sternebāt: alij ramos cedebant: alij iubilabāt ⁊ ideo vnusquiq̄ illud officium ꝗ assumere ad qd̄ videt magis idoneū se esse Burge igit̄ saluatoris filia tāq̄ vna de filiabus hierusalem intuens regem salomonē in honore quē sibi mater synagoga in ecclesie nascentis ministerij reuerenter exhibuit vt incidē tem asellī tergo vniuersoꝝ dñm velut cū ramis oliuarū atq̄ palmarum pietatis operibus: virtutū q̄ triūphis iugiter comiteris. vnde Ansel. Insidētē asello ⁊ celi terre dñm comiteris: trāta q̄ fieri p te obstupescēs pueroꝝ laudib⁹ ⁊ tuas inseras clamans ⁊ dicens: osanna filio dauid bñ dictus qui venit in nōie dñi. Qd̄ ppl's xpo cum laudibus obuiauit. Hoc olim p regem dauid pfiguratum fuit: cuit ppl's post cedē goliē obuiās laudes exhibuit. Dauid xpm prefigurauit: q̄ goliā. i. diabolū aduersarium nostrum superauit hierlm visio pacis interpretat p quā fidelis aīa designatur ad hāc saluatoꝝ nostrū oī horā paratus est venire: ⁊ nos ei in occursu p cōtritionē debemus ire: cui etiā laudes decāramus q̄ peccata nostra in cōfessione recitam⁹: ⁊ ramos palmaꝝ in manibus portamus: q̄ corpa nostra in satisfactiōe castigamus: sup ⁊ vestimēta nra in via sternim⁹ q̄ tpalia pauperib⁹ erogamus. ⁊ cū floribus ipm honoramus q̄ mie opibus ⁊ diuersis virtutibus nos ornamus. xpm iesum q̄ venit in nōe dñi benedicimus q̄ pro beneficijs nobis collatis gratias agim⁹. Regem eū ⁊ dñm protestamur: ⁊ omnia opera nra cū timore dei ⁊ reuerētia ꝗagimur. [Pharisei ergo iudiudicia

Chrisosto.
Facta xpi media.
Bern.
Laterales.
Ansel.
Figura in dauid.
1. Regū 18.
Cantica.
E Vestimentorum significatio.
F Res salutandi.
Testamentum triplex.
Beda.

concitati[dixerunt ad semetipsos[.i.inter se et
admuicem.[Uidetis q̃z nihil pficim? [laborando
& faciendo ꝗ eum.[Ecce mundus totus post
eum abit.[sermo est yperbolicus ad exprimen
dum ꝗ multi q̃ sequebantur xpm prophetabāt
sed nescientes:per hoc eēm significatur ꝗ totus
mundus erat eum secuturus:hoc quidē secūdū
Augu.est verbum phariseoꝝ inuidentiū: vt dicant[nihil proficim?[.i.in malitia nostra non va
lentes impedire eū.& ꝗm eundem.quid mirum &
quid inuidet ceca turba & qz post eum abit mun
dus per quem factus est mundus.Chrisō.autem
vult ꝗ hec sunt verba phariseoꝝ credentiuz tñ
occulte propter metū iudeorum:& ꝗ dicunt hoc
vt terrabant eos a persecutione xpi & ac si dice
rent quātum cūq; insidiamini tāto hic augetur
& glia eius intenditur. Quid ergo nō desistis a
tantis insidijs ꝗ quidē quasi idē est cum consi
lio gamalielis de quo habetur in actibus.[Et q̃
dā de turba phariseoꝝ[ex inuidia qua cōtraipsū
cōceperant deuotionē populi ad ipsum videre &
laudem eius audire non valentes[dixerunt ei.
Magister increpa & cohibe discipulos tuos[et
turbas te laudantes.Magistrū vocāt quem ta
men ip si docere volunt:quasi dicerēt. Si tu iu
stus & bonus esses:talem applausum sustinere
nō deberes.Uilescat in ore eoꝝ laus tua:ideo
eos increpat:vbi Beda. Mira iudeorum demē
tia quem magrm appellandū nō dubitāt qz ve
ra docentem nouerāt:hui? ipi discipulos quasi
melius edocti redarguendos autumāt eūq; cor
rigere quos instituit suadet:quē signis appro
bantibus deum clarescere vidēt hec.Be. Dole
bant isti de laudibus xpi.Et primo de hoc ꝗ tur
be dicebant ipsum benedictū:cū ipsi reputarēt
eum peccorem. Secdo qz turbe dicebāt eū regem
cū ipsi reputarent eū valde ignobilem. Tertio
qz turbe dicebant eū venisse in nomine dñi cum
ipsi reputarent eū non esse a deo vel missum ab
eo.[Quibus ipse respondit[& pphetisādo de fu
turo se rationabiliter excusauit[Dico vobis qz
si tacuerint lapides clamabunt.[Qd & fctm est
Nam que homines vel timore vel pfidia pfiteri
trepidabant:hunc durissima etiā elemēta aper
te predicabant.Crucifixo enim domino discipu
lis & notis eius pre timore repressis & laudē xpi
tacentibus terra mota:petre scisse & monumē
ta apta quasi prohibentes testimonium scrita
tis ipsius xpi moriētis:eū deum & totius mūdi
dominum clamabāt & protestabant.In q̃ appa
ret duritia iudeoꝝ & hoim:qz elementa compa
tiuntur creatori suo & recognoscunt eū Uel mi
sisse[si tacuerin hi[.i.iudei[lapides[.i.gentiles
ad modum lapidis duri[clamabūt[laudes xpi
qd factū ē mortuo xpo qz iudeis mutis facris a
laude eius gentiles q̃ duri steriles & infructuo
si erant ac ligna & lapides adorabāt ad xpm cō
uersi ipm laudabāt & predicabāt qz centurio et
alij q̃ erant cū eo visis tot signis sanctitatē xpi
cōfessi sunt dicentes.Uere filij dei erat iste.&
hic hō iustus erat: quotidie gentiles clamant
& in xpi virtute laudari nō cessant iudeis ex ma
gna pte cecatis & laudē xpi tacētib?.Uel moza
liter[si tacuerint hi].i. clici[lapides].i.laici[cla
mabūt[& deū bonis operibus laudabūt:qd etiā
q̃ridie ipleriq; videm? ipleri. Sz illi q̃ xpm cū
tro triumpho susceperūt nō diu post cōtraria
in eo fecerūt Turba ēm mobilis est & more fluc
tuū & ventoꝝ mouetur quē mō venerat contra
eum postea clamat & insurgit.vnde Bern. Ab eo
dem pplo in eodē loco & ipo tēpore paucis die
bus interpositis primo cū tanto triumpho susce
pt? postea crucifixus est. O dissimile est tol
le tolle crucifige eū:& benedict? qui venit in no
mine domini osanna in excelsis:& dissimile rex
isl:& non habemus regem nisi cesarem:& dissi
mile rami virētes & cruz:flores & spine:cui pus
vestimēta pternebātur aliena:ecce suis eruit
sors mittitur super ea:ve tibi amaritudo pecca
torum nostrorum propter que diluenda tanta
amaritudo necessaria ē.hec Bern. Et quamuis
xps sepe hierusalem ascenderit nunquā tamen
aliquem honorem sibi exhiberi voluit: nisi mo
do cum ad passionem iuit vt ex hoc detur intel
ligi quod in morte sanctorum non est dolendum
sed potius gaudendum:& quod sua passio erat si
bi in gaudium & in magnus festum:& persecutio
nes propter christum debemus gaudēter appe
tere:mundanos autem honores vitare sicut fe
cit ipse qui regnum honorem fugit:& ad locum
passionis gaudenter accessit.Sed cur Christus
vadens ad mortem tantū honorem recipere vo
luit cum alias honorem regium respueret & Ad
quod dicendū quod hoc ideo fecit vt se non me
ritum pati demonstraret:& vt ille qui est in ma
gnis honoribus vel diuitijs constituris semper
memoriam mortis habeat:quia vadit ad mortē
& nihil hinc preter saccus portabit secum:& qui
tenet corpus suum in delitijs & ornatibus:cogi
tet quia vadit ad mortē vbi vermes corpus co
medent & lacerabunt. Item vt doceret quod re
gnum suum de hoc mundo non esset ad quod p
fecto triumpho passionis & gloria resurrectionis
peruenit.vnde Beda.Legimus in euangelio io
hannis quia refecte de quinque panibus & duo
bus piscibus turbe voluerunt rapere iesum et
constituere eum regem & sed ne hoc perfice pos
sent ipse in montem fugiendo predicauit.Nunc
autem vbi passurus Hierosolymam venit non
refugit eos qui se regē faciūt:qui agmie gloriō
ca & hymnis dei filio ac rege dignis ad ciuitatē
regiam ducunt:non reprimit voces eorum qui
regnum patriarche dauid in eo restaurandum
& prisce benedictionis dona recuperanda conci
mant vt quid ergo quod prius fugiendo declina
uit:modo libens amplecitur:regnum quod ad
huc victurus in mundo suscipere noluit iam exi
turus per passionē crucis de mundo non nega
uit suscipere nisi vt aperte doceret:quia non tē
poralis & terrem in terris:sz eterni in celis rex
esset imperij ad quod profecto regnum per con
temptum mortis & gloriam resurrectionis & tri
umphum ascensionis peruenireret. Hinc est enim
quod post resurrectionem apparens discipulis
ait. Data est mihi omnis potestas in celo et in
terra &c.eiusdem loci.hec Beda. ¶ Oratio.

Generale gloie signum Domine feci
sti quando ante sex dies pasche veni
ens in Hierusalem tuc clementie & se
reni vultus gloriam reuelasti:vt oc
curerent tibi obuiam turbe cus floribus & pal
mis letantes:et quam videbant maiestatem cō
fitentes:dicentes O sanna filio Dauid: benedi
ctus qui venit in nomine domini:precor & obse
cro domine per sacramenta & opera tua noli me
reprobare a pueris tuis:sed ostende mihi lumē
gloie tue vt repleatur os meum laude & cantes
gloriam tuam tota die.Amen.

August.

Chrisosto.

Dolor iude
orum.

Beda.

Mar.15.

Moralitor
Mobilitas turbe.

Bern.

Honorem cur nuntiat Christus.

Beda.

Joh.12.

De

¶ De fletu domini super hierusa
lem et ingressu in eā.Capi.xxviij.

Ioan.6.

Uinscuit autē domi
nus cū pdicta letitia & fletū
nec fue miseratiōis oblitus
cū turba deprimeret cāticū
ipse sup excidiū ciuitatis as
sumpsit lamentū miserebat
ēm eoꝝ qui omes hoies sal
uari vult ꝗ nobis nō potuis
set nisi per aliq̃ humanū signū euidens fieret.
Effuse ēm lachryme sunt signū tristitie.vñ istud
euangeliū in mense augusto decantat & qz ciui
tas hierlm in isto mēse prius a Nabuchodono
sor deinde a Romanis destructa fuisse inuenit.
Fleuit etiā & tanto honore sibi exhibito lachry
mas voluit cōmiscere vt ondēret qz humana le
titia cito in fletū conuertit:et qō oia gaudia et
honores mundi lachrymis et doloribus sunt ad
mixta. In celo quidē sunt omnia pura:in mūn
do oia mixta:in inferno oia lugubria.i.flebiliat
vel lutulenta.i.luto plena sordida vl fetida. Itē
ad dandū exemplū platis ꝗ qñ assumunt ad ho
nores p cura ppli potius debent flere suā imp
fectionē et ppli defectionē ꝗ gaudere de subli
matione tpali. Item vt letitiā mūdanā salubri
tristitia tēperemus:est ēm mūdana letitia sicut
vinū purum qō cito inebriat nisi tēperet medi
tatione mortis vel recordatiōe aduersi futuri.
Uñ eccli. Iudie bonoꝝ ne immemor sis maloꝝ.
[Ut ergo appropiquauit]nō solū corporis gref
su sed etiā ppassionis affectu[hierlm] in q̃ diu
viguerat cult? diuin?[Uidens]nō tñ oculo cor
poris[ciuitatem]& exteriorē eius pulchritudi
nem:sed etiā oculo diuinitatis ipsam impiā ci
uitatē in suā necē cōspirantē puidēs eius casū
et subuersionem non de sua morte quam illi
machinabant:sed de illius ruina et perditione
[fleuit]scz fletu cōpassionis[super illam]tū p
pter mala culpe que ibi multiplicata fuerāt:tū
ppter mala pene que sup ciuitatē & populū fu
tura imminebant[dicens. Qz si cognouisses]
.i.ea que ego sup te ventura cognosco[et tu] scz
fleres mecū ruinā que modo exultas sicut ego
inquit fleo qui oia video & futura cognosco: sic
et tu fleres si nunc ventura videres:que mō qz
nescis quod imminet exultas:quia fons pietaf
erat lachrymas cōtinere non poterat:nec edifi
cia plangit parietū:sed subuersionē aiarum. Cū
vero modo exultat ondūtur cum subdit. [Et qui
dem in hac die tua].i.in hac tua prosperitate:cla
ritate:et in hoc modico tpe tibi prosperoin q̃ fa
cies voluntatē tuā assunt tibi ea[que ad paces
tibi sunt]non pectoris nec eternitatis:sed tpis
solum et modico tpe duraturam:& iō nunc gau
des:qz imminentia tua nō vides. Cū ēm se carn
is voluptatib? daret:et vēnura non pspiceret
in die sua que ad paces ei esse poterāt habebat
Est nam& mūdana pax quā diligūt ipi vt sine
timore peccent et libere suis voluptatibus va
cent:de qua in politicis ōr ꝗ rubiginē ptrahūt
sicut ferrum pacē ducētes. Et attēde qz tempus
prosperitatis significat hic nomine diei singula
riter. Postea vero dies aduersitatis pluraliter
qz modica fuit psperitas in cōparatiōe aduer
sitatis. Cur autē bona pñtia ad pacem habuerit
manifestatur cum subiungit. [Nūc autem]qñ
modico presenti tempore prosperitatis et pacis

¶ Uita Jesu Christi.

Lachryme

Dolet? q̃ plerunq; flendum est.

Flere debet hierlm

Pax mūdana.

Deus cur singularit? & pluralit? nominat.

[Abscondita sunt ab oculis tuis]tā corpalibus
ꝗ spiritualib? mala que vēnura sunt tibi:ñs ēm
psperitas facit ne considerēt et precaueāt tu
tura aduersitatis:cito autē mānifestabunt & i bre
uitqz gaudium hypocrite instar est puncti. Si
ēm a cordis eius oculis mala imminēnta abscō
dita non essent sic leta in pñtibus prosperis nō
fuisset. Cui? pena que de romanis pncipib? imi
nebat adiuncta est cū dicit.[Quia veniēt dies]
tribulationū[in te].i.contra te[et circundabūt
te inimici tui].i.principes romani[vallo] & cir
cuitu.i.concatenatura de lignis et palis facta:
& hoc factum fuit in vindicta q̃ caput xpi iudei
circundederunt spinea corona[& circundabunt
te]sua potentia corporali et hoc in vindictam &
qz iudei circundederūt xpm in orto cū gladijs et
fustib?[et coangustabunt te vndiq̃].i.conclu
dendo et prohibēdo introitū et exitū ita vt nul
la sit euasionis viatantata autē fuit ciuitatis an
gustia:vt carnes filioꝝ manducarent et hoc i vi
dictā:qm sitiēti xpo acetū in cruce dederūt.[Et
ad terrā prosternent te]turres et loca munito
ra diruēdo et cuncta edificia ad terrā deijciēdo
et hoc in vindictā:qz corp? xpi mortuū oportuit
sepeliri in terra[& filios tuos].i. iudeos qui i te
sunt geniti seu habitatores tuos[prosternēt]ad
terram aliquos occidendo:aliquos captiuando
et hoc in vindicta m:qz xpi filios apostolos per
secuti sunt[non relinquēt in te lapidem super
lapidē].i.funditus euertendo & postea oia in ppe
tuum sunt dispersi:qz noluerunt sub alis xpi i
fide ecclie cōgregari. Cui etiā ex qua culpa fue
rit pena illata subiungitur[eo q̃ non cognoue
ueris]qz malicia & invidia excecante cognosce
re noluisti[tempus visitationis tue].i. mei ad
uentus in carnē:veni ēm visurus et saluatur?
te qō si cognosceres et in me crederes esses pa
cata romanis:et ab omnibus erepta periculis.
Si ēm tps gratie in aduentu xpi cognouissent
xpo credidissent nec supradictas calamitates su
stinuissent sicut oēs q̃ in xpm crediderūt tunc
euaserunt. ¶ Secundum sensum allegoricum
ciuitas hec est eccla q̃ tpe antixpi sic angustia
bit & pternet ꝗ pauci audebūt se xpianos cō
fiteri:quā eccliam xps visitat qñcūq; ad bonuz
eā excitat. Sz ecclia p maiori pte nō cognoscit
hoc cum effectu ppter qō antixpi psecutio sup
eam venit ad purgationē electoꝝ & dānationem
reprobor. Secundū vero sensum moralē ista ci
uitas est aia peccatoris super quam flet xps fle
tu cōpassionis. Si vero cōsideraret aia statum
sue culpe & quē statū penarum in futuro expe
ctet ipsa cū xpo semetipsam plāgeret. Sed pcti
delectatio tollit mortis repentine psideratione
districti iudicij timorē & penaꝝ inferni anxieta
tem q̃ vallat in morte & angustabit a spiritib?
malignis:vt euadendi aditū inuenire nō possit
& eius filij pternentur id est cogitatiōes q̃bus
promitebat sibi longā vitam:honores:diuitias:
& huiusmodi frustrant & nō relinquet i ea lapis
sup lapidē:qz oīs ab illa cogitationū suaꝝ con
structio dissipabitur:eo ꝗ nō cognouerit tps
visitatiōis sue cū dñs eā inuitaret ad emēdatio
nē vite.vñ ꝗm Gre.qō iuxta hystoriā dñs semel
egit hoc quotidie p electos suos in ecclesia agit
plangit enim reprobos qui nesciunt cur plangā
tur:sed malis exultant & lerantur:qui si dāna
tionem suam que eis imminet puiderent semet
ipsos cū lachrymis electorum plāgerent qui in

Allegorice.

Moraliter

Gregorius

F

peruersitate sua diem suã hic habent cũ pace; qr
transitorio gaudẽt in tpe ⁊ nulla ventura pene
terrenẽ formidine. Supplicia aũt sequẽtia nũc
ab oculis eorũ abscõdita sunt. Qr futura q̃ tpa
lẽ letitiam perturbant preuidere refugiũt. Aũ et
si qua est psentis tpis ita est agẽda letitia vt nũ
q̃ amaritudo sequẽtis iudicij recedat a memo-
ria. [Venient autem dies] qũ ad vltionẽ ⁊ sup-
plicia ducentur. [Quia nõ cognouerũt tpe visi-
tationis sue] Peruersam eẽ aiam de⁹ visitat q̃
tidie p ceptoꝝ aliq̃ flagelloꝝ aliq̃ vero miracu-
lo vt et vera que nesciebat audiat ⁊ aut dolore
cõpuncta redeat: aut beneficijs deuicta malus
quod fecit erubescat. Sed qr superbiẽs cõrem-
nit ⁊ visitationis sue tpe nõ cognoscit: illis in
extremo vite inimicis tradit: cũ quibus in eter-
no iudicio damnationis pperue societate colli-
gatur. vñ cogitandum valde est q̃ tum erit no-
bis terribilis hora nostre resolutionis: qui pa-
uor mentis: quãta tunc oĩm malorum memoria
q̃ obliuio trãsacte felicitatis: que formido ⁊ con
fideratio iudicis. Quid ergo esse nobis de pñti-
bus ad delectationẽ debet qñ simul cunctis trã
seuntibus non valet trãsire qõ imminet qñ et
hoc funditus finitur qõ diligit: et illud incipit
vbi dolor nunq̃ finitur: preter hanc sententias
Grego. possunt predicta et aliter accipi: nas mo
raliter in culpa peccatoꝝ. Primo vallat p hostis
suggestionem exteriorem. Scõo circundat per
interiorem carnis impulsionem. Tertio coangu
statur per delectationis inflammationẽ. Quar
to ad terrã psternit p consensum interiorẽ. Qui
to filij occidunt per operũ bonoꝝ mortificatio
nem. Sexto omnino diruitur per peccati perpe
trationem exteriorem. In pena vero primo val
latur per exteriorem tribulationẽ. Scõo circũ
datur per pprij corporis infirmitatẽ. Tertio an
gustatur p animi et cõscientie anxietatẽ. Quar
to ad terrã psternitur p salutis desperationem
Quinto filij occidunt per propinquoꝝ dolorem
⁊ desolationẽ. Sexto totaliter euertit per mor-
tem. In morte quoq̃ vallatur ⁊ circũdatur a de
monib⁹: coangustat a peccatis. Demones ei oĩa
peccata non solum operis versietiã locutiõis et
cogitationis ad memoriam sibi reuocant: vt ad
desperationem trahãt: tunc etiã ad terrã pster
nitur: qr corpus incineratur: ⁊ aia in infernum
deruditur ⁊ filij. i. opera vel imitatores eius vt
sint secum in pena sicut fuerunt in culpa: ⁊ la-
pis super lapidẽ non relinquitur. i. cogitatio su-
per cogitationem que contra eũ nõ adducat: qr
sm Grego. Ab aia puersa ois cõstructio cogita-
tionum dissipatur tunc eẽ vt in ps. 82. Omnes
cogitationes impiorum peribunt: et omnes ma
chinationes cessabũt: fleuit ergo nũc bon⁹ dñs
Jesus: sed et pro summe pietatis dulcedine rese
randa: ipse fons totius mie non solum semel sz
pluries fleuit: et ex illis pissimis oculis ad oĩm
expiationem pctõrum lachrymarũ fluẽta vber
rime manando effudit. Legitur eẽ oĩm Jesum
fleuisse. Primo ex infantuli necessitate in nati-
uitate sm illud Sap. Prima vocẽ similem oĩb⁹
emisi plorans. vnde cantat ecclesia. Vagit ifãs
inter arta positus presepia. Scõo ex immenso
amore in lazari suscitatione ex nimia cõpassiõe.
Tertio ĩ hac solẽni pcessiõe. Quarto ex trio do
olore ĩ suapassiõe: pces cũ lachrymis offerẽs ad
deũ. Hec sũt q̃ tuoꝝ flumia ō padiso egredũtia ad
totũ mũdi ablutionẽ: refrigerationẽ: potationẽ

Visitatio domini.

D Peccatoris errandi modi.

Pene eiusdem.

Demonum in morte tẽtatio.

Gregorius.

Ps. 145.

⁊ recũdationẽ. Hi q̃tuoꝝ flet⁹ saluatoris possũt
referri ad q̃tuoꝝ fletus q̃ quasi q̃tuoꝝ fluuij pa-
disi animã irrigãt et fecundãt. Primus est flet⁹
pro incolatu pñtis miserie. Scõs eẽ fletus cõ-
punctionis. Tertius compassionis. Quartus p
dilatione patrie. Primã fletus speciẽ significat
fletus infantie saluatoris. vnde aug. Puer q̃ na-
scitur incipit a plorando lachrymie sunt testes mi
seriẽ: mundũ loquitur ⁊ iam pphetizat. Flet⁹ in
cruce signat fletus cõpunctionis quẽ debẽt ha-
bere illi qui sunt in cruce pnie. vñ aug. Sciat
se culpabil'r durũ: qui deflet mortem amici, vel
dãna rei tpalis et dolorẽ pctõ nõ ostendit in la-
chrymis. Flet⁹ sup destructionẽ ciuitatis signat
fletum quo flere debemus super miserorum ca
lamitatibus et animarum ruinis et perditiõi-
bus. Unde Job. Flebam super eo qui afflictus
erat ⁊c. Fletus super lazarum qui ad vitaꝝ erat
reuocandus et cui gloria erat differenda: signat
fletum pro dilatione patrie. vnde ps. Heu mihi Job. 30.
quia incolatus meus prolongatus est. In fletu
autem domini ostẽditur quantum flere debeãt ps. 119.
qui p eccant quando sic fleuit qui nunq̃ pec-
cauit. vnde cassio. Ubi princeps tanta afflictiõe Cassiod.
plangebat: quis illo flente non fleret: eo gemen
te non generet? Et notandum quod septem ma 5
la quasi ventura sunt peccatoꝝ per que si ea co Abala.
gitaret ad fletum incitari posset. Primũ est spo peccatoꝝ
liatio omnium q̃ sit ei in morte de quibus nihil venum
ſ. cum feret. Secũdum est occursus inimicoꝝ
q̃ apphẽdẽt eũ iter ãgustias. Tertiũ est amissio
status penitẽdi et mĩam consequẽdi. Quartum
est magna confusio cuius confusionis causa po
terit esse operum denudatio vel beneficiorũ xpi
exprobratio vel dei et sanctorum derisio. Quin-
tum est separatio reprobonoꝝ ab electis. Sextũ
est exclusio a gloria. Septimum est gehennalis
pene miseria. Et valde flendum est pro peccatis
propter multa que peccata inducunt peccanti-
bus. Per peccata enim homo deum offendit: cõ Peccata
fortiũ sanctorum et angelorum amittit suffra- ducunt
gia ecclesie perdit: animam interficit: diabolo ta flen.
se subjicit: et in infernum se demergit. Conspi. Cõtemp.
ce igitur bene ipsum dominum Jesum nũc flẽte ro,
et si potes fleas cum eo: flet eĩ largiter ⁊ fortiẽ
quia non simulate sed vere de ipsis dolebat. Qr
de enim amaro dolebat et flebat illorum pericu
lum eternale et excidium temporale: quia non
cognouerunt tempus visitationis sue quando
per incarnationis misteriũ visitauit eos oriẽs
ex alto: ⁊ ipsum dominũ ac predicationem eius
reciperent: sed magis vsq̃ ad mortem eum pse-
cuti sũt. Ocoꝝ ourũ vesanũ ⁊ iptũ ⁊ tãq̃ ña vita
priuatum omnino plangendum: cur moze frene
tici flente super te sapientia patris in tantis mi
ferijs letaris et rides. Considera lachrymãtẽ me
dicũ tuũ: ⁊ vluctũ vinigeti fac tibi plãctũ amaꝝ.
Deduc quasi torrentem lachrymas p diem ⁊ no
ctem nõ des requiẽ tibi: nec taceat pupilla oculi tui. Cõspice etiam discipulos q̃ libẽter ⁊ dili-
genter vadunt semper iuxta eum: cũ timorẽ tũ
et reuerentia. Ipsi sui barones et milites comi-
tes domicelli ⁊ dexteratores. Nec debes crede-
re q̃ ipso flente alij se potuerint a lachrymis
continere. Nobis fratres iste lachrymie domini
fiunt vt magistrum imitemur ⁊ et ab hoc tanto
preceptore nostro discam⁹ quid in nostroꝝ ini-
micorum morte et ruina agere debeam⁹. vñ et
pe ait. Diligite inimicos vros benefacite his q̃

Sapien. 7.

Joann. 11.

Hebre. 5.

E Fletus xpi

Cassiodorus.

Porta aurea. Chrisso.

Raba.

B Congruentia totius doctrinę.

Orige.

Tertio. Laudario Hier per iuuenco.

Hiero.

odierunt vos ⁊ orate p persequentibus vos ⁊ ca
lũniantibus vos. Nõ tm̃ muros ciuitatis peri-
tureſed ⁊ aiaꝝ ruinã ⁊ perditionẽ flebat iesus
nobisq̃ exẽplũ dabat quid in tali negotio fa-
cere debeamus cũ peccatorem aliquẽ in eternã
dãnationem ruere videmus. de tali enim domi-
ni nostri iesu xpi exẽplo sequẽtes nos quoq̃ fle
re debemus: ⁊ tãto amplius flere q̃to ipse de se
ipso flere ignorat. Si enim suas infirmitates ĩ
telligeret ⁊ calamitates que ei supuenture sunt
cognosceret vtique: ⁊ ipse plus alijs de se fleret.
Iste fletus dñi cõpatiẽs ciuitati de miseria que
illi imminebat p̃figuratus fuit olim in lamẽta-
tionibus hieremie: qui desolationem eiusdẽ ci-
uitatis per romanos futurã delebat: sic ⁊ nos
in afflictione primorum ẽt inimicoꝝ ex cõpas-
sione flere debem⁹ exẽplo xpi qui cõpassus est
suis iimicis. Plus est cõpati afflictis q̃ bona tẽ
poralia erogare: ⁊ impossibile est illũ grãm ⁊ mi
sericordiã nõ mereri q̃ scit afflictis cõpati ⁊ eo-
rum peccata deflere. Intrauit ergo iesus hiero
solymam cum isto triumpho ⁊ honore turbarũ
per supradictam portaꝝ aureã que est ad pedes
tẽpli a parte vallis iosaphat. hoc sm Chrisõ. ipse
faciebat non pompam quandam ostendens: sed
prophetiam implens ⁊ discipulos propter mor
tem contristatos consolans ⁊ monstrans quoni
am hoc pati volẽs. Ubi raba. Hic introitus ei⁹ ĩ
hierusalem fuit ante quinq̃ dies paschę: vbi no
tanda est concordia non solum in rebus: sed etiã
am in temporibus veteris ⁊ noui testamẽti. De
cima eẽ die mensis primi agnus qui in pascha
immolaretur domum introduci iussus est: quia
⁊ dominus decima die eiusdem mensis hoc est
ante quinq̃ dies paschę ciuitatem in qua pate-
retur erat ingressurus. [Et cũ intrasset iesus hie-
rosolymã] vt exhiberet salutẽ [commota est vni
uersa ciuitas dicẽs: quis est hic?] per hoc signi-
ficatũ fuit q̃ intrãte iesu in hierlm celestẽ ange
li dicturi erãt: quis est iste rex glorie? vñ Orige.
Sed ⁊ qñ intrauit iesus hierosolymam veram:
admirantes virtutes celestes dicebãt. Quis est
iste rex glorie? hec Origen. dicebant ergo [quis
est hic?] quasi dicerent: iste non est talis ac tan
tus q̃ talia deberent sibi exhiberi. Admirabanẽ
enim turbe frequentiam nescientes de eo veri-
tatem: cui obuiam cum laudibus occurrunt. vn
de Chrl. Merito cõmouebanẽ videtẽs rem mi-
rabilem. Nõ laudabanẽ quasi deus: sed deus lau-
dabat ĩ homine: auto aũt q̃ nec ipsi qui plaude
bant sciebant quid laudabant ⁊ sed spũs subito
ingressus in eos nesciente anima veritatis ver-
ba fundebat. hec Chrl. Principes itaq̃ sacerdo-
tum ⁊ maiores indignabãtur de reuerentia xpo
exhibita: ⁊ ob hoc tota ciuitas dicitur esse com
mota: quia tacta fuerant maiorum dicitur esse factus
totius ciuitatis vel alterius communitatis [po
pulus autem]. i. simplices ⁊ vulgares quasi ratio
nem de contrario reddentes [dicebant: hic est ie
sus propheta a nazareth galilee] imo Dominus
prophetarum ⁊ ideo. s. merito debet honorari.
Ecce confessio dei a minoribus incipit vt ad ma
iores perueniat. vbi Hierony. Alijs autem am
bigentibus vel interrogantibus vilis plebecu
la confitentes [quia hic est iesus propheta a Na
zareth galilee.] A minoribus incipiũt vt ad ma
iora perueniant. propheta enim eum dicũt quẽ
moyses sui similem dixerat esse venturum: na
zareth antẽ galilee: quia ibi eduatus fuerat vt
flos campi nutriret ĩ flore virtutum. hec Hie-
ronymus. Et postquam dominus ingressus est
Hierusalem remisit animalia ad locum suum.
Commemoriam huius processionis dominicę re
colit ecclesia illa die. Egrediuntur enim fideles
cum ramis quasi obuiam domino extra muros
vel septa vsq̃ ad crucem aliqui vadunt ⁊ in qua
⁊ ramos quos gestant affligentes deponunt. q̃si
dicat ecclesia. Mihi autem absit gloriari nisi in
cruce dñi nr̃i iesu xpi. Qñq̃ aũt iõ eũt ⁊ vsq̃ ad Gal. 6.
crucẽ q̃si sic ofdãt eis nõ esse sperandũ in quã
talẽ glia mũdiq̃ extrema gaudij luctꝰ occupat
⁊ deinde cum cruce in ciuitatem regrediuntur Prouer. 14
pro eadem significatione illa die gaudio proces-
sionis subditur euangelium dominice passiõis
forte quia ⁊ dominus exultationi inseruit lamẽ
tum ⁊ nos processioni passionem: quia passio fu
it causa euersionis pro qua fleuit. In proximo
ergo bella acturus ⁊ de hostibus triumphatu-
rus cum triumpho ⁊ gloria ⁊ ad impiam ciuita Triũphus
tem ⁊ ad locum certaminis dominus venit ⁊ et xpi.
certus de victoria ante bellum quod fieri nõ so
let triumphum suscepit. vnde ⁊ rami palmarũ
cum quibus gloriose susceptus est propinquam
victoriam super principem mundi signant. Ho
die ergo mater ecclesia duas recolit passiones.
Prima fuit quia Judei Christum a monte Oli- Ii processiões
ueti vsq̃ Hierusalem cum ramis oliuarũ ⁊ pal due diuerse
marum ⁊ magnis canticis affociauerunt ⁊ ista
processio magne reuerentie ⁊ honoris fuit ⁊ hãc
ecclesia in Euangelio hodierno representat. Se
cunda est quia iudei christum ad hierusalem ad
montem caluarie cum magnis opprobrijs ⁊ ir-
risionibus deduxerunt ⁊ ista processio fuit ma
gne ignominie ⁊ doloris ⁊ hanc representat ec-
clesia in passione hodierna. In istis processioni-
bus oñditur magna in iudeis multiplicitas vo
luntacis. Nã in prima cũ magna reuerẽtia ⁊ de
uotione ipsum supra asellũ posuerũt: in scõa ip
sum cum magna ignominia in patibulo suspen-
derunt. In prima vestimenta sua in via strauer
unt in scõa xpm suis vestib⁹ expoliauerũt. In
prima ramos oliuaꝝ ⁊ palmaꝝ sibi obuiam por
tauerunt: in scõa spinas acutissimas eius capi
ti affixerũt. In prima appellauerunt eũ regem:
in scõa negauerunt eus dicentes: non habemus
regẽ nisi cesarẽ. In pma appellauerũt eũ salua
torem dicens osanna. i. salua obsecro. In scõa ne
gauerunt ipsum saluatorẽ qui dixerunt q̃ seipꝰ
saluare non poterat. In prima dixerunt ipsum
esse benedictum ⁊ in nomine dñi. s. patris venis
se in mundum: in scõa dixerũt ipsum esse male
factorem: ⁊ ideo se tradidisse eum ⁊ crucis pati
bulo affigendum. Ecce q̃ta iustabilitas ĩ istis
fuit: qquẽ tm̃ honorauerũt post modicum igno
miniose tractauerunt. Sed propter gloriẽ proces- J Processio-
sionẽ maiorẽ habuit ex cõsequenti vituperio cõ nis cãe due
fusionem. vñ Bern. Quid fuit q̃ processionẽ ha
bere voluit qui mox futuram nouerat passionẽ.
Processio quidem merito representatur hodie:
quia hodie facta fuit. Passio vero cur addita est
quam sexta feria constat esse secutam? forte vt
amarior esset passio q̃ processio precessisset. Et
iterum. Nõ sine cã tam noua processio mira qua
dam coniunctione additur passioni. Nas proces
sio plausum hz: passio xo planctum. Videamus
quid cõferat ista coniunctio. Utiq̃ vt discamus
in nulla vuquam huius seculi letitia habere fi
duciã: scientes qm̃ extrema gaudij luctus occu

Secu. 1. patrised in vie bonorum non immemores simus malorum his enim mittū est pūs secularibus rūmis et spūalibus viris. Ideo qui cepit prius facere ꝗ docere non mō verbis sed ēt exemplis oūdens: q omnis caro fenū et omis gloria eius quasi flos fenī: pcessiōis voluit gloria sublimari qū sibi imminere cognouit diē ignominiosissime passionis. Spūalibus aūt spūalia comparantes in processione quidem celestis patrie repsentam⁹ gloriosū passione xo monstram⁹ viam. In processiōe rapiemur in nubib⁹ obuiā xpo i aere: qū suscipiet in celesti hierlm xpo oūs applaudantibus et acclamantibus vndiq populis vtrusq testamēti quasi qui precedebant et qui sequebantur: benedictus qui venit i nomine domini. In processione considerasti quo properandum sit disce in passione quo eundem sit. tribulatio enim presens via vite est via glorie via regni. Tolerabilem proinde laborem passiōis redditi gloria processiōis: quoniam amanti nihil est difficile. hec Bernū. ¶ Oratio.

Omine iesu xpe qui verbo et exemplo magis docuisti nos flere ꝗ ridere: obsecro te per beatissimas lacrymas et omnes miserationes tuas doce me: vt pcta mea et pericula imminentia semper videa: et cognoscam ne inimici mei sc̄z demonū suggestiones: et pallum rerum pulcritudines et carnales voluptates circundēt: coangustent: et aeram prosternant me vt filios sc̄z sensus cogitatus et actus meos et ordinem vītutum destruāt vt ide laudē te et pfitear noi tuo altissime. Amē.

¶ De eiectione vendentium et ementium de templo. Cap. xxix.

A Mat. 21. Tēplum

Venit autem Jesus Directe ad templum et intrauit in ipm. Ubi nota ꝗ tēplū accipit aliqū p domo tēpli ꝗ diuidebat in duas partes: vna pars vocabat sctm vbi ppe ostiū sancti sctōr erat altare incensi seu thimiamatis auro tectū: mēsa ppositionis: et cādelabr: alia ps erat sancta sanctorū vbi erat archa testamenti et duo cherubin. Illā partem que dicebatur sanctum intrabant quotidie sacerdotes ad offerendum incensum et nulli alij. Intra sancta sanctorum solus summus pontifex intrabat: semel in anno. Aliquādo autem accipitur templum large pro quadam platea quadrata ante templum muro clausa et dicebatur atrium sacerdotum vbi sub diuo erat altare holocaustorum ere cooperturum: illud intrabant non solum sacerdotes sed ēt leuite eos in excoriatione et ablutione hostiarum et psimilibus adiumātes vulgares aūt hoies illud nō intrabant: sed ad ostiū illius atrij animalia viua sacerdotibus offerebāt. Ista aūt duo loca nō intrauit xpo: q nō erat sacerdos nec leuita. Sed preter ista duo loca erāt adhuc duo alia vbi homines sub diuo in oratione erant et in vno viri: et in alio mulieres orabant: et ista tria vocabantur noie tēpli: et de hoc dr ꝗ Jesus intrauit i tēplum dei ac petrus et Johannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam [Intrauit autem Jesus] protinus [in templum] precipue propter tria. primo sm Bedam vt doceret nos formam religionis quam sequamur. s. vt quocū ꝗ pergim⁹ primo domū oratiōis si ibi est adeamus: et per oratiōes deo commendati sic ad agēda negocia recedamus. Secō q: quia publice erat vbi posset inueniri ostēdens se non inuite ꝗ spōte pati. Tertio vt oūderet ꝗ ruina vbis et populi pro qua fleuerat maxime ex sacerdotū culpa fuit et inde radix perditionis pcessit. Hoc profecto intonuit cum post maloꝝ imminentiū enarratione ꝓtinus templū ingressus est vt de illo vēdentes et ementes eijceret in signum ꝗ sacerdotes tām ꝗ idigni essent de tēplo et officio eijciendi. Sicut em̄ tēplum est in ciuitate: ita vita sacerdotum in plebe. vñ sm glo. Simōia sacerdotū cā fuit destructionis iudeoꝝ. Sacerdotes enim auaricie sue pfulētes in porticibus et atri Simonia is tēpli hostias cuiuscunq; gnis vendebant ne destruentes venientes victimas non habētes nihil offerrēt hierlm. si hostias presto nō inuenirēt: hoc faciebāt vt vendita ireꝝ oblata reciperent: et ne pauperes nō solū hostias sed et vñ emerent non habentes excusationē pecunie nō habite pretenderēt posuerant ibi nūmularios qui mutuā sub cautione et spe alicuius doni pecuniā darent: hs q lex non patiebat vt a fratribus suis vsuras acciperent iō qd nō audebāt dare ad vsuras dabāt nomine collibion: vt sic pro nūmularijs collibistas facerent. Collibia aūt dicuntur apud eos vilia munusculā: vt ciceris et vue passe et pomorum et his similia: collibiste igitur licet pro illa accommodatione pecunie non reciperent pecuniaꝝ vltra sortem recipiebant tām munera vel encenia quasi qd in nummo non licebat in his rebus que nummis coemūt licerent: qd prohibuit Ezechiel dicens. Usuram et oēm superabundantiā nō accipietis. Sic hodie multi predictis sunt similes ra accipiunt vsuram et simoniā sub noie charitatis vel grati tudinis palliantes. Ualde periculosum est munera accipere: q hoc est libertatem vendere. Unde seneca. Quedam gratuita nobis videntur q̄ charissime constant pro quibus nosmetipsos ipendimus que emere nollemus. Si nobis dom⁹ nostra pro illis esset danda: si amenum aliquod fructuosum vt predixi: ideo nihil est cuiq se vilius: mostri essemus si ista nostra nō essent quisquis nfam tutā agere vitā volet ista viscata bñficia deuitet in quibus miserrimi fallimur. Sapiens cuꝝ primo videt munuscula a theatro surgit et scit magna paruo pstare: vilem predam magno incommodo luimus. Beneficium accipere libertatem vendere est. hec seneca. Ubi Chrisi. hoc est pprium boni filij vt veniēs primo ad domū currere patris et illi honorem redderet q̄ genuit eum. Et tu imitator xpi factus cum in aliquā ingressus fueris ciuitatem primū aūt omne actū ad ecclesiā curras et hoc erat boni medici vt ingressus ad infirmā ciuitatem sanandā pri- Templū mū ad originē passionis intenderet. Nā sicut de mo pcta templo omne bonū egredit: sic et de tēplo omne malum procedit. Quemadmodū medicus qū primum ingredit ad infirmū de stomacho eius interrogat et euꝝ cōponere festinat: q: si stomach⁹ sanus fuerit totū corpus validum erit: si autem dissipatus fuerit totū corpus infirmum est: ita si sacerdotium integrum fuerit tota ecclesia floret: si autē corruptum fuerit fides marcida est. Cor enim et stomachus sacerdotium intelligit: Cor. et. q: in rebus spūalibus per eos tot⁹ ppls guber- macha nat. Sicut em̄ cor sapientie locus est: ita sacerdotes receptacula sunt sapientie spiritualis. Et sicut stomacqus accipiens cibum coquit eum in

Altare holocaustorum.

Introitus dñi in tem pli cause. Beda.

Sacerdo cura.

B

Lapistho.

Collibia

Usura prohibita.

Vasa deo dicata non pferri pre tēplis. Beda.

Eiectio se cundaeriorū Theophil.

Chrys.

in semetipso: et p totum corpus dispergit: sic et sacerdotes accipiunt sciam sermōis per scripturas ex deo et coquētes eā in se. i. tractātes et meditantes apō se vniuerso ppło subministrāt. Uidete ergo sacerdotes qlio vos cōponatis in verbo et opere: qm̄ sicut in corpore si aliquod infirmatum fuerit mēbrum nō omnino languet et stomachus: si aūt stomach⁹ languescit: omnia mēbra iaueniuntur infirma: sic si aliquis christianoꝝ peccauerit non oīno peccant sacerdotes: si aūt sacerdotes fuerint in peccatis: tot⁹ populus conuertit ad peccandum. Ideo si vnusq̄sq̄ xpianorum pro suo peccato dat rō nem: sacerdotes aūt non tām pro suis: sed et pro oīm peccatis daturi sunt rationem. Uidit arborē pallētibus foliis marcidam: intellexit studiosus agricola q: lesionem in radice habet. Nam vere quē admodū cū videris arboreꝝ pallētib⁹ foliis marcidā intelligis q: alicū culpā hz erga radicē. Ita cū videris ppłm indisciplinatū et irreligiosū: si ne dubio cognosce q: sacerdotiū eius nō est sanum. hec chrys. Ualde ergo deflendi sunt clerici q̄ qū cadunt: eorū casus est magis periculosus. Unde chrys. Nihil intām̄ destruit ecclias dei: sicut clericos laicis esse deteriores. Cernēs ergo dñs in domo patris sui negociationes: seu latro ciuium istiusmodi ardore spūs concitatus fecit sibi flagellū de funiculis et eiecit ipse oīs tēpli vendentes: et ementes de tēplo cū hostijs suis et mēsas trapezetarū et cathedras vendentiū colūbas euertit: nec aliquod vas deo nō dicatus et sacratum mercādi gratia per tēplū trāsferri pmisit. Interdixit quidē de vasis mercationis et humanis vsibus applicandis non de vasis deo dicatis quia vasa diuino cultui deputata debebāt ibi et non alia esse. Ergo nec cophini vel alia vtensilia cōia per ecclam debent deportari. vñ Beda. De vasis dicit illis qui mercandi gratia iferebantur. Ceterū absit vt vasa deo dicata dominus eijceret de tēplo: vel introferri prohiberet in tēplū: sed potis vbi futura sibi examinis insigne pretendit exemplum imunda et prophana eliminat vasa de templo ac ne amplius inferantur, phibet: qū non solus de ecclia oēs repellet ac deturbabit reprobos veruētā ne vltra ad turbandā ecclia intrent eterno eos verbere compescit. Sz et in pūti hec est vera dom⁹ pūti. i. cor fideliū purificatio vt nō tām petra q̄ inerant diuinitus immissa cōpunctio tollat: sed ēt ne vltra repetant diuina in eius gratia pseuerās adiuuet. hec Beda. Et hec fuit scda eiectio. Bis ei legitur dñs hec fecisse ad significandū ꝗ eijciēdi sunt tales ab ecclia militante p sentētiā: et a triumphante p penam. vbi theophil. Hoc citiā domin⁹ fecit in pncipio predicationis sue et nūc iterū illud fecit quod ad crimen et in maximaꝝ redargutionē iudeoꝝ redūdat: q: non fuerunt et priori admonitiōe castigati: et cum dñs hoc toties fecerit ipsi minime se correxerūt. vñ chrys. In quo minor est excusatio iudeoꝝ: qm̄ cum bis hoc idem fecisset mozabanē trā in sua demētia. hec chrys. Unde in prima eiectione eijcit trā vendentes: et ex hoc nobis daē fiducia impetrādi: quid em̄ vellet dñs ibi nos orare nisi ipse vellet nos audire hic aūt purius agendo etiam ementes qui numero erāt plures. In prima etiā expulsiōe eos appellauerat negociatores: hs vt stati patebit hic acri⁹ repsehendendo appellat latrones dās p hoc exemplū plaris ꝗ durius debent arguere scōm petrū ꝗ pmū: q: grauius est ceteris partib⁹ rōne ingratitudinis. Hic etiam in prima eiectione maior seriositas et rigor: et austeritas de xpo exprimit ꝗ nusq alibi de eo legitur: q: sm chrys. In proprijs iniurijs esse quem- piam patientē est laudabile: iniurias aūt deidissimulare nimis est impiū. Uū xps iiurias suas pātienter sustinuit: iniurias aūt patris sui nūlatenus dissimulauit. Hec flagellatio et eiectio malorū de tēplo olim prefigurata fuit in heliodoro qui cū audacter manu armata tēplū ītrasset vt illud spoliaret: quidā adueniēntes eū flagellauerūt: et tanq̄ mortuū reliquerunt. Heliodorus flagellatus fuit ꝓpter templi spoliationem: indē ꝓpter vsure palliationē. ¶ Idolatr aūt per hunc actū xpi daē intelligi ꝗ deus quotidie suam ecclesiam intrat et qualiter ibi vnusquisq̄ conuersetur attendit. Caueam⁹ ergo ne in ea risibus et fabulis vel alijs illicit vacem⁹ ne improuisus veniens nos flagellet et de ecclia sua ac demum de regno eijciat et expellat. Nam qui peccata peccatis addit quasi funem quo hic vel in futuro flagellatur vel ligē cōnectit. Funiculi ergo quibus mali eijciuntur sunt incrementa actionum malaꝝ: q: funiculis pctōrum suoꝝ vniuersq̄ stringē. vnde aug. Ergo qū aliquid patiunt ꝓpter iniquitates suas hi q̄ vel ficte bonum vel aperte male faciunt in ecclesia agnoscāt: q: dñs fecit flagellū de resticul pctōrū suoꝝ et admonet eos vt murēt sesne sint negociatores ne rādes audiāt: ligate illis manus et pedes et pijcite in tenebras exteriores. hec augusti. In hoc qd dñs expulit de tēplo boues: et oues et nūmularios et vendentes colūbas euertit mistice designat ꝗ prelati constāter debent reprimere hypocritas pelles ouinas simulātes tyrannos cornu sue potētie bonos ventilantes: vsurarios et simoniacos dona spūsancti qui p columbā intelligitur vēdētes. Maxime autem ex hoc facto dñi enormitas simoniace prauitatis ostendit: q: nusq alibi corporaliter restitisse et alios impulisse vel eiecisse narrat. ¶ Si igit eum in hoc quoq imitari volumus: si nō aliter possumus etiā violenter simonia cos ab ecclesia pellere debemus si tamē vires suppetāt quibus hoc sine ecclie detrimēto facere valemus. Audite hec simoniaci audite negociatores nephandi aut a negocijs cessare aut de templo exire. Uos nūmularij estis: vos colūbas et gratiam sancti spiritus vēditis vos sine nūmo et pretio nihil agitis. ¶ Oēs quidē simoniaci a tēplo dei vel ante humanos vel aū dei oculos eijciunt et dei dono priuant. Sil⁹ clerici et religiosi q̄ in templo dei sunt depurati si secularibus et terrenis negocijs se implicēt merito eiectionem a deo: et eius indignationē timere debēt. O qta mala gerunt hodie in ecclia q̄ si dñs tunc inuenisset vtiq graiuter tūc puniuisset. vñ bed. Eiecit cōmercia rerum hūanaꝝ de domo illa in q̄ diuinas tām̄ res agit: et hostias et oīones deo offerri: verbū dei legi: audiri: et decātari pceptuꝝ erat. Et quidē credēdū est: q: ea rām vēdi vel emi repererit in tēplo q̄ ad ministeeium necessaria essent eiusdē tēpli iuxta qd alās factū legimus: cum idem tēplum ingredēs inuenit in eo vendentes et emētes oues: boues: et columbas: q̄ nimirū oia nō nisi vt offerrent i domo dñi eos qui de longe venerāt ab indigenis cōpare credendū est. Si ergo dñs nec ea volebat in tēplo

Austeritas in hoc eiectō Chrys.

E

Idolatriter

Augustin⁹.

Mystice.

Simoniaci expelendi.

Clerici se cularibus dediti. Beda.

venundari q̃ in tẽplo volebat offerri. vez ꝓpter
tudium auaritie siue fraudis q̃ ꝓprium fo
lebat eẽ negociando. Facinus: q̃ra putas ani
maduersione punirer si inuenisset ibi aliq̃s ri
sui vel vaniloquio vacantes aut alij cuilibet vi
tio mancipatos? Si eni ea q̃ alibi libere geri po
terant dñs in domo sua vez tpalia negocia geri
non patit: q̃to magis ea q̃ nusq̃ sicut ꝓ
est in infirmitas corpalis: scos tribulatio cordial:
terti? ex instinctu diuino admonitio spual. Hoc
flagello xps pdicta q̃tur ab aia fugat: et eijcit
et nihilominus cathedras t mẽsas enertit ne fa
cile ingressum habeat [et dicit eis] quos de tem
plo eiecerat. [Scriptũ est]. s.i. Esa. [Dom' mea]
i. nomini et cultui meo dedicata [domus oronis
vocabitur] non rapine vl' furti: nõ negociatiõis
t vane locutionis vel spectaculi. Et ex hoc dat
nobis magna fiducia impetrandi. Ut quid enis
vellet dñs ibi nos orare nisi ipe velletnos exau
dire. In hoc etiã' ondit se illis deij esse: q̃r tẽplu
solius dei est domus. Ubi Ambro. De' eni tem
plum suum non mercationis vult esse diuerso
rum sed domicilium scitatis. Et oxige. In quo
non debẽt vẽdere t emere: sed orationibus tm
vacare qui cõgregantur in domo orationis. Ne
mo ergo (vt ait augu.) in oratorio aliquid agat
nisi ad quod factum est. vnde et nomen accepit.

Quatuor ex tẽploaie pellenda.

Sed heu nunc domus dei domus dissolutionis
t cupiditatis põt vocari. Ideo subditur. [Vos
aũt fecistis speluncam latronũ] latrones enim
non curant nisi de lucris tpalibus quocũq̃ mõ
acquirant: et ideo in speluncis se abscondunt.
vnde grego. Domus oratiõis speluncam latro
num facta fuerat: quia ad hoc in templo assiste
re nouerant: vt aut nõ dantes munera studerẽt
corporaliter persequi: aut dantes spiritualiter
necare. Templum quoq̃ et domus dei est ipsa
mens atq̃ conscientia fidelium. Que si quãdo i
lesione proximi peruersas cogitatiões profert q̃
si in spelunca latrones recident. Et non iam do
mus oratiõis: sed spelunca latronis est quando
relicta innocentia et simplicitate sanctitatis il
lud conatur agere vnde valeat proximo nocere
Hec grego. spelunca latronum dicit esse locus
vbi spolia que latrones rapiũt cõgreganturet
hoc fecerunt sacerdotes de templo: q̃r nõ cura
bant de cultu deij sed magis de excoriatione po
puli: et hoc per astutias varias et exquisitas.
Similiter et hodie clerici plus curant de suo lu
cro quam de ecclesie seruitio. Sicut enim ma
gni latrones in speluncis suis existentes quan
do sciunt transire aliquos parum habentes nõ
exeunt de speluncis: sed mittunt famulos suos
ad expoliandum illos quando vero sciunt tran
sire homines multum pecuniosos currũt illuc
de primis ad illos. Sic multi canonici et clerici
quando sciũt lucrũ magnũ currũt ad eccles: is
quando lucrum est modicum remanent in do
mibus et se subtrahunt et clericos suos ad ec
clesiam mittunt. ¶ Et nota quadruplicez vsuz
ecclesie: quia primum est domus reconciliatio
nis quo ad penitentes. Secundum illud Gene.
Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi.
Secundo oratiõis quo ad proficientes sicut di
citur hic. Tertio instructionis quo ad perfectos
secundum illud Esaie. Venite ascendamus ad
montem domini et ad domum dei iacob: et do
cebit nos. Quarto inbilationis t laudis quo ad
omnes secundum illud psalmũ. In ecclesijs bene
dicite deo. et illud. Beati qui habitant in domo
tua domine. Sed sit spelunca latronum sm qua
druplex latrocinium vel scripturarum quando
corumpunt vt ab hereticis: vel gratiarũ q̃ sa
cramẽta vendunt vt a simoniacis: vel preben
darum: q̃ emuntur vt ab ambitiosis: vel pecu
niarum quãdo male expendunt: vt a voluptuo
sis. Vel sm Hierony. Latro est t templum dei i
latroci niũ seu latronũ specum conuertit q̃ lu
crum de religiosis sectatur. Hoc lucrum sectan
tur aliqui per studium scientie: vt questuarij: ad
uocati: aliqui per fortitudinem potẽtie vt nobi
les: aliqui per oblationem munerum: vt diuites
mundi. De his oibus dicit Joan. Quotquot ve
nerunt fures sunt et latrones. [Et accesserũt ad
eũ ceci et claudi in tẽplo] testes vocis et laudis
puerorum [et sanauit eos] vt quod pueri clama
bant verbis et ore ipse ostenderet factis t opet
quasi etiam testis ipsorum. Clamabant eni osan
na id est saluifica quib? per opera respondit: q̃r
salutem tribuit. Ac si diceret. Bene clamat sal
uatorẽ: q̃r ecce do salutem. Moraliter ceci sunt
ignorantes t claudi vero rectitudinem iustitie
dimittentes: et isti curantur per Jesum t p bo
na cõsilia t hortamenta sectatoꝝ eius. Conside
ra nunc quod dñs cum magno honore recepit
ꝓpter exhibitã sibi reuerẽtiã non dimisit iusti

August.

Spelunca latronum.

Gregorius

Moraliter

Quadruplex vsus ecclesie.

Gene.

Esai.2.

Ps.67.

Ps.83.

Latrocinia quadruplex.

Hieron.

Lucrum religiosorum.

Joan.10.

Moralit

Honor recepitus

tiatq̃ mox templum intrauit t oẽs vendentes t
emẽtes inde eiecit: nec ꝓpter seuerã iustitiã ob
misit suã miam: q̃r mox cecos t claudos sanauit
propter qõ datur itelligi q̃ iudex plati propter
impensum sibi fauorem non debent demittere
iustitie rigorez: nec propter rigorem iustitie de
beut omittere dulcedinem mie. [Audentes au
tem] t admirantes [pricipes sacerdotum t scri
be mirabilia que fecit iesus] in tãte multitudi
nis de tẽplo eiectione in cecorum t claudoꝝ sa
natione t pueros clamantes in tẽplo ipm. s. esse
verũ xpm t dicentes osanna filio dau'. d. ipsi eni
pueri t cetere turbe cũ laudibus xpm vsq̃ in tẽ
plũ deduxerũt: moti contra ipm rancore t inui
dia indignati sunt: q̃r mali de laude bonoꝝ do
lere ꝓsueuerunt. vbi Chri. Qui ingrediebatur
vt hõi laudabatur vt de'. Qui celebatur in car
ne: demonstrabatur in voce. Quẽ malicia sacer
dotũ quasi hoiem blasphemabat: hunc innocẽ
tia puuloꝝ quasi deũ exaltabat. Quantũ autez
ille glorificabat tm sacerdotes iuidia torquebã
tur t illi? honor fiebat illis tormentũ. Sic eni ẽ
res. Qñ boni in sua virtute laudãt: mali in sua
inuidia cruciant. Hec Chri. Lunq̃ manus non
auderent timore ppli in eum inijcere nec mira
cula manifesta impugnare: arguebant tñ eum
de applausu quẽ fustinebat circa se t testimo
niũ ppli atq̃ puerorũ clamantiuz: osanna filio
dauid: tebant in calumia q̃ vez hoc non dicit:
nisi solu filio di. vñ dixerit ei [audis q̃d isti dicũt]
quasi dicerent talẽ laudẽde te merito non debe
res sustinere: q̃r si tu iustus t bon? esses talem
gliam t applausum declinares. vbi Chri. t nimi
rum hoc xpi erat dicere ad eos. Non auditis q̃d
hi dicunt. Sicut eni deo cantabãt illi pueri. Et
iterum. t vos videtis que ego facio. illos loquẽ
tes attenditis t me facientẽ non consideratis.
Ego factis interpretor voces illoꝝ. hec Chrisso.
[Jesus aũt dixit eis. Utiq̃]. s. audio t audire de
beo: q̃r hoc est ex diuina preordinatione sm qõ
scribitur in psalmo. [Nunquid enim legistis ibi
dem. Ex ore infantium t lactentium pfecisti lau
dem.] Et bene dicit perfecisti: laus enim inchoa
ta fuit a turbis in via. Profert autem de psalm.
exẽplum: vt tacente dño testimonium scriptura
rum firmaret dicta puerorum: quasi diceret vos
qui estis legisperiti deberis scripturam hãc sci
rer: per consequens me nõ reprehendere. Ubi
Chrisso. Intelligimus q̃r infantes dicebãtur nõ
etate sed simplicitate cordis. Infantes enim la
ctentes nec intelligere aliquem nec laudare
possunt. Lactentes eni dicebantur qm quasi la
ctis suauitate: ita mirabilium delectatione ex
citati clamabant sicut scriptum est: sed exalta
ui animam meã sicut ablactantes super matrẽ
suam. Ac eni ꝗ opus miraculorum: q̃r miracu
la nullum laborem videntibus ponunt: sed vi
dentes admiratione delectant t ad fidem molli
ter inuitant. Panis autem est doctrina perfe
cte iustitie quam accipere non pñt nisi exercita
ti sensus circa res spuales. Hec Chrisso. Et om
nis simplex doctrina lac dicitur: q̃r delectat t
faciliter capitur sicut lac sine dolore dentium
sugitur.

Chrisso.

Chrisso. Infantes.

Ps.8.

Ps.130. Lac.

¶ Oratio.

Generale terrozis tui dñe signum feci
sti q̃ flagello de funiculis facto om
nes de templo eiecisti pretendens in
oculis flammãtue diuinitatis: precor
t obsecro dñe te da mihi te terribilem presen

Ad nubros.

Origines.

Moraliter

tem attendere vt sancto te timeaz timore. Ma
gna enim sunt iudicia tua domine t inscruta
bilia: quae cum considero contremiscunt omnia
ossa mea: q̃m non securatur hõ viuens sup ter
ram: sed in futurum oia reseruantur inserta vt
sp seruiam? tibi pie t caste in timore: t exulte
mus tibi cũ tremore. amen.

¶ De duobus minutis vidue t de pharisei t pu
blicani oratione. Capitu. xxx.

Et sedens Jesus contra
gazophilatium: id est diuitia
rũ repositorium aspiciebat
eos qui mittebant et pone
bãt [munera sua] id est obla
tiones i illud. Erat aũt gazo
philatiũ archa foramẽ desup
habẽs iuxta altare ad dexte
rã posita in q̃ mittebat: t seruabat pecunia pro
sustẽtatione edificioꝝ tẽpli t aliꝗs que erant ad
tẽplũ t ministeriũ necessaria: necnõ pauperibus t
viduis inde nutriẽdis ac ꝓ sacerdotibus t mi
nistris. Dicit aũt gazophilatiũ porticus vbi ta
les arche t oblatiões seruabant de quo et alibi
in euãgelio ozz. Hec locutus est iesus in gazophi
latio docẽs in tẽplo. Ubi Beda. Qz sermone gre
co' philaxe seruare ozz t gaza ligua persica diui
tie vocant. gazophilatiũ locus appellari solet q̃
diuitie seruant quo noie t archam in qua dona
ria populi ꝓgregabant ad vsus tẽpli necessari
os t porticus in quibus seruabant appellabãt.
hec Beda. Et cũ multi diuites multa mitterẽt
[vidẽs quãdã viduã pauperculã m itrentẽ ere a
minuta duo]. i. duos nummos ereos valẽtes q̃
drantẽ seu quartam partẽ cyclisez obolos q̃n
q̃ quos cum sudoribus ad diuturnũ victũ acq̃
sierat [dixit] discipulis suis q̃ plus oibus misis
set: q̃r miserat de penuria sua t sibi necessaria
oia que habuit t totum victũ suum. i. oia neces
saria corpori sine quibus non est viuere se dece
tero in totũ cõmittens deo. Alij vero ex supera
bundãti sibi t superfluo miserũt qõ nõ debebãt
retinere: is erogare. Nõ ozz q̃ miserunt qõ abun
datis ex eo q̃ abscidat illis t ex abundati ad de
notandũ q̃ non dederũt totũ superfluũ is par
tẽ modicã. Sacerdotes quippe qui erant auari
docebant q̃ ille qui plus offerebat in tẽplo ab
solute loquẽdo plus habeat de merito quod fal
sum est: q̃r quantitas meriti non accipitur secũ
dum quantitatẽ doni absolute: sed per cõpara
tionem t facultatem dantis t promptitudinem
sue voluntatis t deuotionis. Ubi sm doctrinam
sacerdotũ multi diuites ia ctabãt munera mul
ta t magna sed sm xpi sentẽtiam vidua hec pau
per plus omnibus misit non absolute loquen
do: sed cõsiderata facultate: bona volũtate sua
non affectu ponderis: sed affectu deuotiõis mõ
plus in quantitate: sed in charitate vt dicatur
plus quia amplioꝝ desiderio t feruore. quod ei
potuit misit: t quod non potuit desiderauit: ita
plus comparatione: q̃r totum dedit: item plus
dati qualitate: quia de sibi necessario item plus
diuina acceptatione: quia Christus plus appro
bauit. Prefertur ergo diuitibus vidua pauper
cula: quia plus est pauperi dare modicum quã
diuiti dare multum: sicut plus est puero ferre
pondus paruum quam forti viro ferre magnuz
t deus plus attendit dantis affectum q̃ donuz
t plus ponderat quantitatem deuotionis q̃ mu

Lu.21. t Mar.12.

Gazophilatium.

Jo.8.

Beda.

Abunerunt precia.

Vidua plus dedisse p batur cete ris.

Hiero. neris. Vñ Hiero. Nō quantū sed ex quāto dede
Grego. ris pſiderat deus. Et Greg. Cor nanq; ꝛ nō sub-
stantiā pensat deus: nec perpendit quantum in
eius sacrificio: sed ex quāto proferat. Vñ etiam
Chri. Non ēt paucitatē oblati; sed copiā affect⁹
intuitus est deus. Quod si nequis tm offerre si-
Chriso. cut ꝛ vidua: offer saltē totū superfluū. hec Chri.
Si aūt biua minuta que vidua mīsit in arcas
plus oibus muneribus deo placuerūt fic amor
dei ꝛ proximi oia vincit qui semper ī archa cor-
dis seruari d⁹: per duo ēt minuta aiam ex corp⁹
Moraliter accipere possumus que deuote deo offerre debe
mus. Moraliter aūt hec vidua pauper dici pōt
persona simplex carens diuitijs ꝛ scripturarum
noticia que tñ apud deū plus merēt ꝗ omnibus
August. ꝛ vita ꝗ potentes in tpilibus ꝛ magna scientia.
Unde cū Aug. legisset vitā pauli simplicis dixit
Simplices ꝛ indocti rapiunt celū ꝛ nos cū lite-
ris nostris demergimur in infernū. Ista quoq;
vidua signat cuiuslibet fidelis aiam que nūc d⁹
se reputare viduā ꝗdiu est ab amplexibus spō-
si sui xpi separata: sicut vidua ducit semper vi
tā lugubrem: ꝛ induit vestes viduitatis fuerīt
aīa deuota d⁹ esse in luctu penitentie: ꝛ corpore
ꝛ mēre in humilitate. Hec debet offerre christo
duo minuta: scz affectum cōpassionis verbi ꝛ fa
cti ꝛ quandoq; verbum compassionis bñ valet
Theo. factum ꝛ qñq; melius est ꝗ datum. vñ Ihe. Vi-
dua ista aīa hois est relinquens sathanam cui
fuerat adiuncta que mittit ī templi erario duo
minuta: carnem scz ꝛ mentē: carnem quidē per
abstinentiā: mentem vero per humilitatē: vt sic
audire valeat ꝗ totum victum suum posuit ni-
Beda. hil de suo relinquens mūdo. vbi ꝛ Beda. Hic no
Anim⁹ deo bis locus moraliter quidem intimat ꝗ sit acce-
acceptus. ptabile deo quicquid bono animo attulerimus
Iuxta vero leges allegorie diuites iudeos desi
gnant de iustitia legis elatos. Vidua pauper ec
clesie simplicitatem designat que recte pauper
cula vocatur: q; vel superbie spm̄ vel concupiſ-
centias rpalium vel pctā tanq; mundi diuitias
abiecit. Vidua vero q; vir eius pro ea mortē per
tulit hec in gazophilatium erat mittit duo mi-
nuta: q; in conspectu diuine maiestatis cum di
lectione dei ꝛ proximi seu fidei orationisq; mu-
nera defert: que considerata propie fragilita-
tis minuta: sed merito pie deuotionis accepta
cunctis superbo⁹ iudeo⁹ opibus prestāt ex a-
bundantia sibi iudeus mitti ī munera dei qui de
iustitia sua pſumens: hec apud se orat quasi nō
apud deum. Deus gratias ago tibi: q; non sum si
cut ceteri hoīm raptores iniust. Omnem autem
victū suū ecclesia in dei munera mittit q; omne
qd̄ vivit non sui meritis: sed dei esse muneris in
telligit dicens. Deus propicius esto mihi pecca
Lu. 18. tori. hec Beda. [Dixit aūt tunc iesus ad quosdā]
ꝛ quasi singulares ꝛ se alijs preponentes [qui ī
se confidebant] ꝛ de proprijs meritis presume-
bant [tanq; iusti] pro operibus suis exterioribꝰ
[ꝛ aspernabant ceteros] tanq; iniustos: ꝛ sic du
pliciter superbiebant: scz q; de meritis confide-
bant: ꝛ q; ceteros despiciebant: ideo iusti non
erant: q; humilitatem sine qua nullus iust⁹ est
non habebant parabolā de pharisco apparente
iusto ꝛ publicano peccatore publico ascendēti-
Publican⁹ bus in templum ꝛ orantibus. In templū ascen-
pharisei⁹ debant: q; templum in alto situm erat ꝛ ascen-
orantes. sum. xv. gradū habebat [vt orarent] q; hic est fi
nis debitus eundi ad ecclesiam scz ad orandum
nō ad confabulandum. Nō ad vanitates viden
dū. Phariseis quippe loquebat dñs q; inde pha
risei. i. diuisi dicuntur: q; apparentes iusti se p̄
ceteris meliores esse putabāt. Phari.
His aūt vnū pha
riseum dñs opposuit in quo quasi in speculo ce
teri quales erant videre potuissent. Et fortasse
idem ipse presens ibi erat de quo dñs ista dice-
bat. vbi Theo. Causa igit̄ confidentium in se nō
autem rorum attribuentium deo sed ob hoc ce- Theop.
reros contemnentiū parabolam proponit osten
dens ꝗ iustitia ꝗuis hoīem approximet deo: si
tñ assumat superbiam ad infimum deiicit homi
nem. Est autem superbia dei ꝓremptus. Quoti-
ens enim aliquis non deo sed sibi ascribit bona
que facit: q̄d est aliud ꝗ dei negotia? hec Theo.
¶ Phariseus superbus se iactabat ꝛ iustifica- D Phariſei
bat: alios accusabat ꝛ se eis pferebat dicēs [De iactantia.
us gratias ago tibi: q; non solū sicut ceteri ho-
minum. Ieiuno bis in sabbato] id est in septi-
mana [decimas de omnium que possideo] Hec
aūt sunt indicia superbie quam deus a longe co
gnoscit: sed nō ignoscit. De vtraq; parte iustitie
se laudat quarum vna est declinare a malo: alte
ra facere bonum. De prima se laudat dicens: nō
sum sicut ceteri hominum. de secūda dicens: ie
uno bis in sabbato: phariseus ergo bene dicit
quasi diuitus q; gestu habitu ꝛ conuersatione
erat a ceteris distinctus. Unde dicebat [nō sum
sicut ceteri homines] ꝛ verum dicit: non quidē Prouer. 6
in iustitia: sed in superbia. Male quippe ī cepit
debuit enim incipere sui accusatione sm illud
puerbio. Iustus in principio accusator est sui ī
medio supplicare ꝛ orare: in fine gratias agere.
Sicut sacerdos facit in missa sua. Primo eſſi ac
cusat se in generali confessione. Secundo deus
suppliciter deprecatur multiplici oratione. Ul-
timo deo regratiatur dicendo. Ite missa est. vel
Benedicamus dño. ꝛ rñdetur Deo gratias. Ipse
aūt nō se accusauit sed laudauit: non deus roga
uit sed laudanti insultauit: nec gratias agendo
dei dona sua merita pensauit. Publice qui-
dem arguere vitia omnibus licet nulli autē ni-
si paucis vt ad certā personam descendant in q̄
phariseus reprehensibilis erat. sm Bedā. De ꝗ- Beda.
bis elati pharisei quibus humiliari meruit pos
sumus e diuerso humilitatis formam qua subli
memur assumere: vt sicut ille pſideratis ꝛ peio
rum vitijs ꝛ suis virtutibus est elatus ad ruinā
ita nos non nostra solum pigrigia sed ꝛ melioꝰ
virtutibus inspectis humiliemur ad gloria. [Et
publicanus] humilis [a longe stans] propter ti-
morem quasi non esset dignus approximare
[nolebat nec oculos in celum leuare] propter
pudorem: q; iudicabat se indignum pre verecū-
dia pctoꝰ: quasi pro pctis non audēs respicere
celum [sed percutiebat] propter contritionis do
lorem [pectus suum] tanq; totius mali originem
[dicens] per humilem confessionem [Deus] qui
omnia potes [propitius esto mihi peccatori] ec-
ce sui accusatio ꝛ pura confessio: ista faciūt ad
peccatorum remissionem. Hec enim sunt indi-
cia humilitatis quaꝰ deus de prope aspicit ꝛ co
gnoscit. Merito aūt pectus percutiebat: q; ibi E Humilita
peccauerat vbi fons ꝛ fouea ꝛ origo mali erat. tis indicia.
Ibi eſſi est cor bonoꝰ oīm atq; malorū secreta-
rium. Inde oia bona ꝛ omnia mala procedunt.
Hoc ergo publicanus percutiebat: q; sm Aug. August.
est arguere qd̄ latet in pectore: ꝛ euidenti pulsu
occultum peccatum castigare ac pectus percu-
tiendo

tiendo se de ipo quodammodo vindicabat ꝛ di
cebat [deus ꝓpitius esto mihi pctori] Non attē
das huius praui cordis consilia: dele peccata ꝛ
propitius esto. Nihil in me est vnde tibi placere
ꝛ veniam consequi debeam: quoniam corde ꝛ
corpore cogitatiōibus ꝛ operationibus tibi pec
caui. Omnibus iniquior ego sum: nisi per mise
ricordiam tuam saluari non possum. Ideoq; [ꝓ
pitius esto mihi peccatori] Publicanus quasi
publicus peccator dicitur. Publicani eſſi dice- F Publican⁹
bantur exactores vectigalius publicorum: ꝛ ex
actio tributi erat contra legem: ideo exactores
peccatores vocabant. Iste ergo sicut hūilis ap
propinquare nō audebat vt deus ad eus appro-
pinquaret nō aspiciebat vt aspiceretur: percu-
tiebat pectus suū penas de se exigens vt deus
parceret: confitebatur vt deus ignosceret: ꝛ nō
minus se accusabat ꝗ phariseus se iustificabat
Sed quo fructu: quna mercede: q; ignouit deus
qd̄ ipse agnouit: ꝛ iustificatus inde recessit. vñ
sequitur [Amen] id est vere [dico vobis descen-
dit] scz de domo dei [hic] scz publicanus [iustifi
catus] id est de impio per gratiā factus iust⁹ [in
domum suam ab illo]. i. pre illo remanente in fecibus suis: ꝛ merito
magis ꝗ ille: q; habebat ille iustitiā suam pre-
sumptam: hic veram: ille apud se de operibus
hic xpo apud deū ex fide iustificatus est: ille eſſi
Augustin. supbe de bonis gloriabatur: hic hūiliter mala
Confessio humilis. confitebatur. Sz sm Aug. Melior es in malis
factis humilis confessio ꝗ in bonis supba glo-
Augustin⁹ riatio. Et hic est argumentum ꝗ melior est pec
cator humilis ꝗ iustus superbus: q; eo ipso ꝗ
Luc. 10. peccator se humiliat: iam non est peccator ꝛ iu-
stus eo ipso ꝗ superbit iam non est iustus. vnde
Aug. Enumerationi meritoꝰ prefert confessio
peccatorum: propter qd̄ dicit. Gaudiū est ange
Supbie re lis dei super vno peccatore puiam agente ꝗ su
prehensio. per nonaginta nouem iustis qui non indigent
Beda. penitentiam: id est qui non reputant se indige-
re illa. In quo miro modo reprimitur superbia
humana: vt non de suis meritis homines pre-
sumant. Vbi Beda. Iam venie fiduciam digne
penitentibus prebet: ꝗ publicanus qui reatū
sue nequitie perfecte cognouit fleuit confessus
est: ꝛ si iniustus ad templum venit iustificatus
Ambro. a templo rediit. vbi ꝛ Ambro. Introdux phari
seum ꝛ publicanum in templo orantes ꝛ docuit
etiam si bona cetera habeat ꝗ magis superbus
offendat ꝗ humilis qui nulla virtutum dote
subnixus sit. Studuit eſſi diabolus supplanta-
re bonis operibus intentos ꝗ tū laborauit pha
riseus ille ne raperet aliena: ne iniustus esset:
ne adulteraret: ne peccaret sicut publicanus:
vt bis in sabbato ieiūaret: vt decimas daret om
nū que acquireret: Quis nīm hec fecit? Adue
rit hoc diabolus ꝛ perfodit eum vlcere grauiꝰ vt
mēte carnis inflatus in eo in quo laudabilis fo
re crederetur ibi reprehēsibilior iudicaret. hec
Amb. Hic ergo oñdit nō ex opib⁹ cē gloriādus:
Humilitas ꝗ hūiliter in grā pſidendū. vñ Basili⁹. Cū acces
ferit ad predicandū dñm pſterne te humiliter
in conspectu eius nec postules quicq; quasi ex
gratia meritorum tuoꝰ. Et si est tibi cōscientia
alicuius boni opis cela illam: vt te silentium
agente multipliciter tibi restituatur a dño: ꝛ
pctā tua cito pduc in medium vt deleat ea de-
cum confessus fueris ea: Nō te iustifices orans
ne sicut phariseus ille exeas cōdēnat⁹. Alibi mē
to publicani et ita sicut ille veniam delictorum
tuoꝰ inuenias. Hec Basil. vbi ꝛ Chris. Geminas Chriso.
auriga ꝛ duas bigas in stadio positas sermo
presens pponit. In altera q̄dem iustitiā cum su Humilitas
perbia: in altera pctm̄ ꝛ humilitatē. Et vides bi potētia.
gam pcti supare iustitiā nō pprijs viribus: sed
humilitatis comunctē: illaꝰ vero deuictam nō
fragilitate iustitie: sz mole et tumore superbie.
Nam sicut humilitas p sui eminētiā pcti pond⁹
superat ꝛ saliens attingit deum sic superbia ob
sui molē de facili iustitiā deprimit. Si ergo plu
ra facta strennue geras: putas aūt te posse pre-
sumere tota caruisti oīone. Si vero mille feras
in cōscientia fasces reatuum ꝛ hoc solum de te
credas ꝗ es infimus oīm multā obtinebis aīā
deū fiduciā. Hec igitur fastus inflatio ab ipsis
celis pōt deprimere nō cauentē: humilitas ve-
to ꝛ ab ipso abysso reatum hoīem sublimare.
Hec eſſi pre phariseo publicanum saluauit la-
tronem ante apostolos in peradisum duxit: illa
vero incorporcam ingressa est potestatem. Lete
rū si iuxta delicta humilitas tā facile currit vt
supbiā iustitie transeat si iustitie cōiunxeris eā
quo nō ibit? Assistit ipsi tribūali diuino in me
dio angelorū cū fiducia multa. Rursus si fast⁹
coniunct⁹ iustitie eā deprimere potuit ꝛ cōiun-
ctus sit pctō in ꝗtam gehēnā detrudet? Hec di
co: nō vt negligam⁹ iustitiā sed vt fastum vite-
mus. hec Chri. Deinde sue fnie cām assignās. s.
quare publican⁹ magis iustificat? descēdit p̄ñ
inferendo subiungit. [Qꝰ oīs] generaliter sine Prouer. 16
exceptiōe. s. siue laic⁹? siue cleric⁹? siue religiosus.
Itē siue paruus: siue mediocris: siue ꝗtūcūq;
magnus [qui se exaltat] superbiendo sicut fecit
phariseus [hūiliabitur] ꝛ deiicietur: vel in hoc se-
culo p miseriam: vel in futuro p penā eternā [ꝛ
q̄ se humiliat] spōte per verā pniam ꝛ pctoꝰ cō
fessionē [exaltabit] in gloria p remunerationē.
Iam sm Sapi. Ante ruinam exaltat cor ꝛ ante
gloriam humiliatur. Et vt vulgariter dicitur:
non est vallis que non habeat collem: nec est
collis que non habeat vallem. Sicut ergo pu-
blicanus se hūiliando est exaltatus: ita et pha
rise⁹ se exaltādo est hūiliat⁹. Sicut eſſi in state
ra materiali vna pte depressa: altera eleuatur ꝛ
ecōuerso: sic in statera diuine iustitie decretus
est: vt q̄ eleuātur p supbiam in p̄senti vita: depri
mantur per penā confusibilē in futuro: et econ-
uerso: qui se deprimit in presenti ob dei reuerē
tiā eleuabuntur in futuro ad gl'iam. Si ergo sic I
reprehendit ꝛ ꝓhibit qui supbe gr'as agit et Superbie
cetera bona facit q̄d de illo erit q̄ grām impug- detestatio.
nat: nō bona facit? Certum itaq; tene superbe
q; si humiliatus nō fueris deo: velis nolis hūi-
liaberis diabolo. Et iō caueat quisq; ne sibi su-
perbia dominet: q; vt ait. Aug. Ue homini cui Augustin⁹
auriga superbia est: ꝛ necesse est eſſi vt in p̄ceps
eat. Si considerem⁹ exitū rei in lucifero super-
biente et xpo humiliate: in eua elata et in virgi
ne humiliata: in diuite purpurato: ꝛ in lazaro
vlceratoꝰ: in phariseo se extollēte: et publicano pe
nitēte videbim⁹ manifeste ꝗ verum sit qd̄ hic
dñs dicit: q; oīs qui se exaltat humiliabitur: et
qui se humiliat exaltabitur. Et ideo bene dicit
quidam pbs. Inter sapientes sapientior est qui
humilior est. Hic autem versicul⁹. s. [oīs qui se
exaltat humiliabitur: ꝛ qui se humiliat exalta-
bitur] toriens a dño in euangelio iterat vt de-
primat superbiam quā sup oīa vitia detestat: et

humilitatem cõmendat quã sup oẽm virtutẽ ⁊ sepius laudare dignoscitur. Radix enim oim malorum superbiatet custos oim virtutus humilitas est. Unde Theo. Quia enim superbia plus q̃ alie passiones vexat hoim mentes: ideo crebrius de hac monet. vñ Chrisi. Sim? itaq; hũiles: vt sim? excelsi. ere enim cũ abundantia multa humiliatur despectio. Nihil enim itaq; deus auertit sicut superbiã: ppterea ⁊ a principio oia fecit vt hanc auferat passionem: ppter hoc mortales facti sumus: ⁊ in miseriis ⁊ planctib? ppter hoc in labore ⁊ sudore in laboratione cõtinua ⁊ miseria. Et enim a despectione peccauit primus homo expetens dei equalitatẽ: ppter hoc neq; que habebat mãsit habẽs: sed ab his cecidit. Tale enim q̃d est despectio q̃ nõ solũ nullã nobis adijcit correctionem vite: sz que habemus abscindit ⁊ his officit: sicut hũilitas nõ solũ eorũ que sunt nihil abscindit: sed ⁊ q̃ nõ sunt adijcit. Hanc itaq; zelemur: hanc psequamur: vt ⁊ preteriti poriamur honore ⁊ futura fruamur gloria. Mystice p phariseũ iudaicus ppl's designat q̃ ex bñcijs legis ⁊ pphetarum susceptis de sua scritate p̃sumens gẽtiles aspnabat per publicanũ ho gẽtilis q̃ pctã sua apkis predicantib? recognoscẽs humiliter eapfitebat: ppter q̃ gẽtilis iustificatus est p fidei xpi receptionẽ ⁊ iudaicus p suaz obstinationem vñ Beda. Typice aũt phariseus est ppl's iudeorũ qui ex iustificationibus legis extollit merita sua. Publicanus vero gentilis est qui lõge a deo posit? cõfitet pctã suã: quorũ vnus superbiendo recessit humiliatus alter lamentando appropinquare meruit exaltatus. ¶ Moraliter hi duo hoies signant vniuersitatem hoim. f. iustos phariseus ⁊ impios publican? vterq; debẽt ascendere in tẽplũ ad orãdũ impius p venia iustus p pseuerãtia. In tẽplũ aũt spũale q̃d est deus debem? ascendere orãdo ⁊ qm Damas. O fo est ascensus mentis in deum. ⁊ qm Aug. O fo est pius affect? mẽtis in deũ oire cras. [Principes aũt sacerdotũ]. f. pontifices q̃ in spũalibus preerant [⁊ scribe] qui doctrine legis ⁊ pphetarum intendebãt. [Et principes plebis] qui cũ tpalib? disponendis p̃sidebant mori ptrã iesum inuidia ⁊ rãcore [querebãt eum pdere] qui tñ venerat eos saluare excogitantes diuersas vias ⁊ modos q̃o possent illum occidere. vñ Bersũ. O bone iesu totus mũdus videtur contra te cõurasse ⁊ hi in persecutione tua primi sunt q̃ videntur regere populũ: dirigere p̃ncipatũ [⁊ non inueniebat q̃d facerent illi]. i. causam rationabilem eum occidendi cum esset iustus ⁊ innocentissimus: nec etiam audebant timore populi: q[omnis ppl's audiebat illũ: ⁊ admirabatur super doctrina eius] vñ Beda. Querebant illũ perdere: vel q̃ quotidie docebat in templo: vel q̃ latrones eiecerat de templo vel q̃ veniens illuc quasi rex ⁊ dominus a credentium turba laudem hymni celestis accepit: vel q̃ suo magisterio neglecto plures ad eum audiendum confluere cernebant: vbi ⁊ Chri. Decebat aũt ex his que xp̃s dixerat ⁊ fecerat eũ adorare vt deũ sed ipsũ nequaq; hoc facientes q̃rebant eũ occidere: sed vt ait Grego. Redemptor noster predicationis verba nec indignis nec ingratis subtrahit: nam subdit. Et erat tunc docens quotidie in templo reddens eis bonum p malo. Q̃z enim erat primus passioni instabat docendo. Ecce optima cõmutatio q̃z de domo negociationis facta est schola veritatis: tẽplũ oõnis: locus deuotionis. vbi Gre. Nunquid agit q̃ factũ fuisse phibet? Cũ enim mente fideliũ ad cauenda subtilr erudit ⁊ quotidie xp̃itas in tẽplo docet. Et stetit iesus publice in tẽplo predicans populo ⁊ rñdens principibus vsq; quasi feror: tota die ipsi ⁊ sui ieiunarunt. [Et circũspectis omnibus cũ iaz vespertina esset hora] que erat hora declinãdi ad hospitiũ ⁊ nullus eũz inuitaret vel colligeret relictis illis [exijt] de ciuitate ⁊ redijt in bethaniã cũ duodecim [vt q̃ in vbe magna nõ inueniebat in agro paruo hẽret hospitiũ ibiq; mansit apud martha ⁊ mariã ⁊ lazar ⁊ docebat eos de regno dei. Ubi arguit ouicies ⁊ ingratitudo iudeorũ q̃ doctorẽ quẽ gl'iose ⁊ honorificet: vt regẽ ⁊ gaudiose susceperãt ⁊ qui per totã diem vsq; ad vesperã eos doctrĩa pauerat hospitio nõ susceperũt. ⁊ famescentẽ nõ pauerunt. Circũspexit enim dñs qui nihil de ppio vbi hospitaret habuit ſz omni beniuolẽtia indiguit: si quis eũ in domũ suã vocaret vel reciperet ⁊ nullus est inuentus bñdictione pacis xp̃i dignus. vñ in hoc q̃ dimisit eos corpaliter ondit facto eos ppter ipsoz cecitatẽ esse dimittẽdos a deo spũaliter vbi Hiero. Hinc aũt intelligendũ ẽ q̃ xp̃s fuerit tante pauptatis ⁊ ita nulli adulat sit vt in vbe maxima nullũ hospitẽ nullamque mansionem inuenerit: sed in vico paruulo ap̃ lazarum sorozes eius habitauerit: eoz quippe vic? bethania est. vbi ⁊ Chri. Et relictis illis tã q̃ excecatis per inuidiam abijt foras extra ciuitatẽ in bethaniã vt recedẽdo p̃sesceret quos rñdendo non potuit q̃z malitia non instruitur sermonibus sed excitatur. Malũ enim hoiem melius locum dando potes vincere: q̃ respondendo. Tã si contendis irrationabilem placare ⁊ illum non placas: ⁊ teipsum subuertis. ¶ Et mã sit ibi apud lazarum ⁊ sorores eius vt illic req̃esceret corporaliter vbi ⁊ spũaliter repausabat. Nam ictõz virorum est non ibi querere mãsionem vbi clariores sunt viri ſz vbi fideliores. nec gaudent vbi epule large sunt: sed vbi sctitas floret: hec Chri. ibi. Ubi etiam Beda. bene autem dicitur q̃ circunspectis omnibus exiuit in bethaniã. Incipit quippe internus arbiter omniũ cordã: ⁊ cum contradicentibus ac resistentibus veritati non inuenit vbi caput reclinet secedit ad fideles ⁊ in eis qui obediunt vel mansionem sibi vna cum patre facere gaudet: Bethania nã que domus obedientie ozz. hec Beda ¶ Nota ergo ex premissis quod christus tria loca intrauit scilicet Hierusalem: templum ⁊ Bethaniaz: per qua loca significatur mens humana que debet esse pacifica: ⁊ tunc est hierosolyma que interp̃tatur visio pacis debet esse dei habitatio grata: ⁊ tunc est templum dei viui acceptum: oz etiam esse ad obediendum prona: ⁊ tunc est Bethania que interpretatur domus obediendie. Ingrediẽte aũt dño in primũ locũ. f. Hierlm: tota ciuitas ẽ commota: q̃z intrante dño animam per gratiaz preuenientem omnes vires anime debent commoueri per dolorem ⁊ contritionem peccati. Cũ vero intrauit templum eiecit vendentes ⁊ emẽtes ac mensas ⁊ cathedras euertit: q̃z postquaz xp̃s intrauit in cor hois per gratiam preuenientẽ mouẽdo ipsum ad contritionez intrauit postea in ipsum per gratiam proficientem purgando illud et eyciendo inde peccata per confessionẽ: ⁊ tunc christus sanat illud dando indulgẽtie

remissionẽ. vñ subditur ibi de infirmorum sanatione. Deinde xp̃s intrauit bethaniã que interpretatur domus obedientie: q̃z postquã intrauit cor per grãm p̃uenientẽ ⁊ proficientẽ inducẽdo ipsum ad contritionẽ ⁊ pfessiouẽ p̃fir intrat per gratiam perficientẽ ipsum per obedientie satisfactionẽ: ille enim vere obedit qui de oibus peccatis suis plene satisfacit. Cõspice igitur nunc bñ oim q̃z valde humiliter vadit per ciuitatẽ cum illis paucis q̃ sic honorifice venerat mane cum multis. Et quo potes p̃siderare q̃z pax est curãdum de humano honore q̃ sic terminatur in breuitz q̃z in cursu huius vite risus doloze miscet: ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Potes etiam cõsiderare quõ sui gaudebant qñ honorabant a turbis: ⁊ multo magis qñ bethaniã redierunt illesi: q̃z maxime timebant qñ hierusalẽ ibat q̃ tunc qualibet die faciebat. Quãuis enim alas sepe maxime tñ a p̃cedẽti die sabbati vsq; ad vigiliã cene locutus est iudeis ⁊ operat? est palã in hierusales. [Erat aũt tunc quotidie docens in templo] ppter doctrine auctoritatẽ: loci celebritatẽ ac populi frequẽtiã ⁊ auditorũ pluriũ vtilitatẽ [noctib? ho exiens morabat in mõte oliueti]. f. in bethania q̃ erat in latere montis eiusdẽ vigilans ⁊ orans ac docens discipulos ⁊ pfortãs. In hoc dedit exẽplũ predicatorib? ⁊ doctorib? etiã gelij vt diebus doceant ⁊ noctib? fint in oratione dei. Ut ibidẽ hauriant q̃ auditoribus infundant in mane sequenti. Siue etiã in prosperitate fim? q̃ p̃ diẽ significat siue in aduersitate que p noctẽ intelligit semp doceam? ⁊ oremus ac bonum faciamus inquantũ valem? vñ Sap. Ma ne semina semen tuũ ⁊ vespere ne cesset manus tua: q̃z nescis quid magis oriatur hoc an illud. Etsi vtrq; simul meli? erit: Per mane enim intelligi põt xp̃s pacis ⁊ p̃speritatis ⁊ p vespere xp̃s tentatiõis ⁊ aduersitatis in quibus semp bonũ operari nec tpe hoc vl illo a bono ope cessare debem? q̃z quid hoz maiorẽ fructũ nobis afferat ignoramus. Et hec facere debemus in mõte oliueti. i. in culmine mie ad proximũ. non enim meretur impetrare miaz a deo q̃ nõ facit miam cũ p ximo. ¶ Et est notabile q̃ imminẽte morte magis instabat xp̃s p̃dicationi q̃ ad est contra multos qui in senecture dant se ocio ⁊ quieti cũ adhuc possent multoz prodesse saluti. [Et omnis populus] attractus efficacia ⁊ dulcedine doctrine sue [manicabat] id est mane festinabat [ad eum in tẽplo] vt audiret ab eo ꝓba vite: hoc est mane cũ festinatione accelerabat venire ad locum predicationis suez mane enim ozz manicare vbi Cyrillus. Populo aũt ante lucanum venienti ad eum congruum erat dicere. Deus deus meus ad te de luce vigilo. Et q̃ dñs sic diebus ⁊ noctibus tunc precipue laborauit: iõ tota illa septimana penosa ozz: q̃z p totã iliã laborauit recreãdo sicut p primã mundi hebdomadã opat? est creando. Et qui vna septimana cuncta creauit multo labore hac septimana hoiem refecit. vñ Beda. Que verbis precipit dñs suis confirmat exemplis. Nam qui nos ante repentinũ iudicij vniuersalis aduentũ ante incertũ singulorũ nostroz exitiũ delitiis simul ⁊ curis hui? vite neglectis ad vigilandũ hortat ⁊ orandũ: ⁊ ipe impendẽte sue tpe passionis doctrine vigilij q̃ precib? instat pariter ⁊ exẽplo insinuans hoc esse digne deo vigilare dicto vel facto proximis uiduq; viam veritatis ostendere: ⁊ eos p q̃b? passurus erat vel verbo ad fidẽ p̃uocans vel patri oratione cõmendans. Et nos quoq; cũ interpspera sobrie ⁊ iuste ⁊ pie cõuersamur inter aduersa ho nunq; de diuine mie celsitudine despe ramus diebus profecto cunctis in templo docemus ⁊ fidelib? operis boni formã p̃bem? noctibus vero in monte oliueti morabimur q̃z in tenebris angustiarũ gaudij spũalis consolatione respiramus: nuxta enim qui dixit. Ego aũt sicut oliua fructifera in domo Dñi speraui in mia Dei mei: id est sicut is qui mie fructũ quibus voluit impendit: ei a dño miserendũ esse non ambigo. Et ad nos quoq; audiẽdos ois ppl's manicat cũ vel discussis operibus tenebrarũ vel eiectis dei gratia nebulis pressurarũ: sicut in die honeste ambulãtes. nõ in cõmessatiõibus ⁊ ebrietatib? nos filij lucis imitãt. Hec Beda. ¶ Oratio.

Deus omnipotens presta mihi pauperi tibi derelicto vt duo minuta. f. corpus ⁊ animam que de te habeo tibi cũ deuotione offeram: vt vtroq; tibi seruire ⁊ placere valeam. Miserere supplici tuoz: q̃z non sum sicut innumeri serui tui iustitie merito gloriosi velut etiam multi post flagitia penitendo tibi facti deuoti. O deus propitius esto mihi peccatori: ⁊ respice me oculis mie quibus publicanũ respexisti: vt per verã cordis: oris ⁊ operis humilitatem coram te merear iustificari ⁊ cum hominibus exaltari. Amen.

¶ De maledictiõe ficulnee ⁊ grano frumẽti ⁊ de principe mũdi. Cap. xxxi

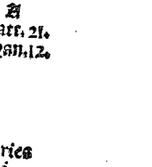

Sequenti aũt die scilicet feria secũda iterũ [mane] ⁊ diluculo exiens iesus a bethania ⁊ rediẽs in hierusalẽ [esuriuit] sm suspitionẽ discipulorũ eo q̃ ad arborẽ accessit. Ubi nota morẽ studiosi operozis dum dicitur [mane] reuertisse Esuries in ciuitatẽ vt predicaret: ⁊ vt aliquos deo patri q̃ xp̃i acquireret. [Esuriuit] aũt nõ quasi indigẽs cibũ corporalẽ: sed quasi deus miserĩcors hũanã salutem. Unde ista esuries naturalis non fuit: q̃z in sero precedẽti comederat: nec adhuc hora comedẽti erat ſz sicut maledictio arboris de qua subditur figurabat maledictionẽ ifructuosi. sic ista esuries significabat desideriũ xp̃i de salute ppli. Et ideo adhuc mane esurit q̃ iustitiã esurit. [Et videns arborẽ sicũ] inter bethphage ⁊ montẽ oliueti [sec? viã accessit ad eã] ⁊ nullũ in ea fructũ nisi tantũ folia inueniens maledixit ei dicens. [nunq; ex te fructus nascatur in sempiternũ ⁊ statim aruit.] Venit dñs ad ficulneã non causa inueniendi fructus quibus esuriens reficeret. sciebat quod in martio xp̃s ficuũ nõ esset: ſz adiuit ppter miraculum vt apostolos ad fidẽ p̃firmaret. vñ sm Chri. Maledixit dñs ficulnee nõ quia fructum in illa non inuenit cũ non eẽt xp̃s ficuũ: sed discipulorum gratia vt considerent et ⁊ ei? cause. vt discerent q̃ posit etiam iudeos p̃sequentes siccare ⁊ in momento exterminare. Ideo neque in alia planta: sed in omni humidissima miraculum hoc fecit: vt ⁊ hinc malus appareat hoc miraculum. Id hoc enim dominus miraculũ fecit vt discipulos in fide solidaret. q̃z vt ait Hieron. dñs passurus in populis ⁊ baiulaturus scandalũ crucis voluit discipulorum oios signi am-

ticipatione firmare. Quod etiã in signũ synagoge maledicte ⁊ arefacte iesus fecit in qua fructꝰ iustitie non inuenit. Arborꝫ emĩ sici est synagoga propter multitudinẽ granorũ sub vno cortice. i. hominum sub vna lege ⁊ vna propter vniformitatem ritus qꝫ secus viã erat: quia legem habebat sed non in via: qꝫ non credebat in xpm qui ẽ via ad quã venit p pñtiã corpalẽ ⁊ doctrinã spiritualẽ. [Et nihil inuenit in ea] licet multũ questerit exemplis: doctrinis: signis ⁊ miraculis [nisi folia]. i. verba legis ⁊ traditiones pharaseorum absq; vllis fructibus. Sancti emĩ habent ⁊ folia verborũ: ⁊ flores morũ ⁊ fructus operũ. Per talẽ etiã arborẽ virentẽ foliis carentẽ fructibus possunt intelligi hypocrite ⁊ simulati existentes extra viam iustitie ⁊ non via positi p simulationẽ virtutum foliis circundati: sed a fructu iustitie alieni: quia exteriorem apparentiã sanctitatis habentes interius sunt vacui ab operibus veritatis ⁊ infructuosi: ro ab domino maledicti fiũt aridi ⁊ humore deuotionis priuati, vnde Chrisostomus. Folia veritatis sunt species tãtummodo sanctitatis in homine aut sine fructu verba religiosa. Quicunq; ergo religiosus: id est arborꝫ rationabilis pñtetur se esse dei ⁊ iustitia non operatur est arborꝫ tantummodo folia habens sine fructu. Secus viã aũt est iuxta mundũ. mundꝰ emĩ via est cois p quẽ oẽs transeũt q̃ nascunt. Quicũq; ergo hõ fidelis. i. arborꝫ rationabilis iuxta mũdũ viteritmunq; põt in se iustitie fructus tenere. Transeũtes emĩ ⁊ retranseũtes oemones vel ministri ipoꝝ p viã. i. vagantes p mundũ istum excutiũt eos. Sicut ergo difficile est arborẽ iuxta viam positã fructus suos vsq; ad maturitatem ferre: sic difficile ẽ virũ fidelẽ iuxta istũ mundum viuẽtẽ in ramis. i. i actib⁹ suis iustitiã imaculatã vsq; ad finẽ seruare. Si vis ergo fructꝰ iustitie ad fidẽ tenere recede de via ⁊ planta in loco secreto vt nec mundus tecũ aliquid habeat cõe nec tu cum mundo. hec Chri. Cum iraq; esset iriens oñs ficus quesiuit aliquid aliud se quere significãcuit: nõ emĩ ficus fꝫ fidẽ neq; fructꝰ arboris: sed frucus operis quesiuit. Ex hoc ergo ꝑm Bedã ptz q̃ sicut oñs multa dixit in parabolis ita ⁊ fecit. Cur emĩ in ficu fructũ quereret cuius xps nondũ esset quilibet hõ sciret ⁊ ob eã eterna sterilitatis maledictiõe dãnaret qꝫ plebẽ quã docebat ꝓbo tenuit facto ne quis habens folia. i. ꝓba iustitie sine fructu operũ mereatur excidi ⁊ in ignẽ proijci. Unaqueq; emĩ arborꝫ de floribꝰ non de foliis: sed de fructu suo cognoscitur: sic vnuſquisq; hõ nõ de existimatione fame vel sermonis põpatsed de suarum testimonio ꝓbatur actionum. Hec aũt maledictio ficus maxime in nobis timenda ẽ: qꝫ folia. i. verba nõ vertim⁹ in opa. Jamemĩ securis ad radicem posita est. Et ingressus iesus in ciuitatẽ venit in tẽplũ ꝑm suam cõsuetudinẽ: qꝫ semp locum dei visitare cõsueuit ⁊ patri exhibere honorem. [Erant aũt gentiles quidã ex his qui ascenderant in hierusalem v adorarent in die festo] qꝫ templum pro sui sanctitate in reuerentia a gentilib⁹ in circuitu iudeoꝝ erat: ⁊ eius famositas nõ tmẽ latinos ⁊ iudeos fꝫ etiã gentiles trahebat, vt de eunucho cãdacis regine patebat. Isti ergo qui xpi miracula audierant: ideo eum videre ⁊ eius doctrinam audire volebant. Et [accesserunt ad philippum] quia videbant eum pium ⁊ mansuetum ⁊ se nõ reputabant dignos vt venirent per seipsos] ⁊ rogabant eum dicẽtes. Dñe volumus iesum] ⁊ saluatorẽ oim [videre] Et congruenter ad philippũ accesserũt prius: qꝫ ipse prꝰ predicauit gentib⁹ scz samaritanis. ¶ In his gentilibus prefigurabat cõuersio gentiũ qui ꝓdicationẽ apl̃oꝝ in primo secuturã: ⁊ quod gentes ministerio eorum ad fidẽ conuerse desiderent iesum glorificatum in patria. [Venit philippus ⁊ dixit andree] quia andreas primꝰ xpi erat discipulꝰ ⁊ magis familiaris oño q̃ philippus: ⁊ etiã qꝫ philippus p andream cõuersus fuerat: ⁊ ideo de cõsilio ⁊ auxilio eius circa hoc agere volebat. In quo dat nobis exemplo oia faciendi de cõsilio maiorũ. [Andreas rursum ⁊ philippus dixerunt] ambo simꝳ hoc oño [iesu] tanq; superiori. ¶ Mistice philippus qui os lampadis ꝗ signat veritatẽ. Andreas aũt virilis qui duo intellectũ ⁊ affectum xpo adducunt in comersione animarũ. Jesus vero audiens deuotionẽ gentiliũ qui iam erant dispositi ad credendũ: videnq; eos ꝓperare ad fidem ⁊ intelligens in eis quodam mõ inchoari gentium cõuersionem prenunciauit sue passionis tẽpus imminere post quam passionem immediate gẽtes erant recipiende di. [Venit hora vt clarificetur filius hois]. q. d. iudei nolunt credere q̃s primum volui lucrificare: plenitudo gentiũ creditura est: qꝫ veniunt gentes ad credendum quibus filius est clarificandus. In passione quippe sua fuit filius clarificatus per signa oſtẽsa. Fuit etiam clarificatus in sua resurrectione ⁊ ascensione. Item q̃ in gentiũ cõuersiõe: qꝫ deitatem eius cõtentur vbiq;. Verũtamẽ p cõgruũ oſtẽdit exemplũ q̃ moꝝ ei⁹ debeat preuenire cõuersionem gentiliũ dicẽs. [Nisi granũ frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit ipm solum manet] qꝫ nõ facit fructus multiplicationẽ: nisi per suã corruptionẽ. i. nisi ego moriar fructus cõuersionis gẽtiũ nõ sequetur. [Si aũt mortuum fuerit multũ fructũ affert]. i. me mortuo p humanitatẽ multiplicabit fides p gentiũ ꝓuersionẽ: ac si expresse dixisset. Isti gentiles q̃ mõ volunt venire ad me per presentiã corporalem post mortem meam venient ad me per fidẽ. Ipse emĩ erat granum iaciendum in corde terre per passionis humiliratem vnde messis copiosa debeat erurgere. Passio quippe xpi multum attulit fructum: scz fructum remissionis pctõꝝ: fructũ cõuersionis gentium; fructũ glorie regni celoꝝ. Et quia xps se comparauit grano frumenti mos est ecclesie de hoc grano scz tritico tmẽ cõfici corpus xpi. Moraliter hõ in terra cadit quando per humiliratem se deprimit: sed eam non cooperit q̃ vult humilitatem manifestari ⁊ non occultari: ⁊ talis humiltas non fructificat: sed quando talis humilis vult quod humilitas lateat: tũc fructificat. Ad hoc emĩ quod granum frumenti fructificet non sufficit q̃ in terram cadat: sed opꝰ q̃ agricola ipm cooperiat. Predicit etiam christꝰ suam passionẽ ⁊ eius fructũ vt videtes moriẽtẽ non ideo perdant fidem: ⁊ ex passione non terreantur: sed magis imitentur: rqm oportet nos imitari eum qui reliquit nobis exemplum vt sequamur ipsum. Unde consequenter discipulos et omnes exhortatur ad passionis sue secranda vestigia dicẽs. [Qui amat animam]. i. vitam [suã] scilicet in hoc mundo: ⁊ ad bona mundana ⁊ carnis desideria volendo sibi huiusmodi delectabilia vt mundo viuat ⁊ non deo: vel eã cũ necesse est pro deo nõ ponendo [perdet eam] scz in vita

Chrisosto. Folia.

B Beda. Parabolas fecit ⁊ dixit dñs.

Clarificatio.

Granum frumenti.

Passionis xpi fructus.

Mistice.

eterna: ⁊ ad quãtum ad bona eterna possidẽda. Et p contrarium [qui odit aiam suam]. i. vitam [in hoc mundo] deuegando sibi bona pñtia et sustinendo mala: vel etiam cũ necesse est ponẽdo p deo [in vitã eternã custodit eam]. i. viuet eternaliter cum eo. vbi Augu. Si male amaueris tunc odisti si bene oderis tunc amasti. Felices qui oderunt custodiendo ne pdant amãdo. ¶ Et q̃ debeamus ipm imitari i passiõe ostendit per rõnem inducẽs exẽplũ de se vt sicut ipe fecit: ita ⁊ nos si opus fuerit faciamus: ⁊ dicit. [Si quis mihi ministrat] hoc est noie ⁊ affectu querit esse me⁹ minister [me sequat] i. me imitet. sequi emĩ imitarẽ. Quasi diceret rõnabile est q̃ minister sequat oñm: si q̃s me non sequit non mihi ministrat. qꝫ ꝑm Chris. opꝰ eum qui ministrat sequi eũ cui ministratur. Opꝰ g̃ discipulos xpi q̃ ei ministrant seq; xpm p mortem si oportuerit: ⁊ p bona opera imitando ipm. Illi q̃ppe xpo ministrãt q̃ non sua sed q̃ iesu xpi querunt ⁊ quecunq; bona siue ẽ tpalib⁹ siue ẽ spũalibus ꝓpter deũ faciũt. Ministrãt aũt xpo epi ⁊ clerici iquãtum ei⁹ sacramẽta fidelib⁹ dispensant. vñ Apls. Sic nos existimet homo vt ministros xpi ⁊ dispensatores ministeriorum dei viui. Item q̃libet fideles in quocũq; ordine cõstituti q̃ mandata seruant xpi. vñ Apls. In oibus exhibeam⁹ nos sicut dei ministros. Ministrat enim xpo vnusquisq; monendo: docendo: corripiendo: benivolentiã elemosynã: ⁊ cetera mie opa implendo. Et subiungit huius sequele brauiũ seu premiũ: qꝫ si q̃s xpo digne ministrauerit et ipm securus fuerit erit vbi xps est. Et certe magnũ ẽ premiũ esse cũ xpo sine quo nusq; est bũ: ⁊ cũ quo nusq; est male. Et deinde manifestius hoc dicit. Nam qui ministrauerit xpo mãdatis suis obediẽdo ipe sequendo ⁊ vestigia eꝰ imitãdo hic honorabit a patre celesti. i. vt sicut cũ filio eꝰ nõ eqlis diuinitatũ fꝫ ꝓsociat⁹ eternitati. Et certe magnꝰ honor ẽ q̃ hõ miser efficiat beatꝰ et heredat⁹ heres dei: coheres autem xpi. Beatus ille quem de⁹ honorificabit. ille emĩ ditabit illis bonis que nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascẽdersit: q̃ ꝓparauit de⁹ diligẽtib⁹ se. Honor emĩ dat hoi ab aliis hoib⁹ in vita in pñti in testimoniũ virtutis: fꝫ honor datur hoib⁹ a deo in gloria celesti in premiũ futuris. O de⁹ me⁹ mia mea auctoꝝ dator oim ꝗ tutũ: da nobis nũc i eis excertũ cõtinuũ tandẽ p eis ꝑmiũ sempiternũ. ¶ Et qꝫ discipulos hortat⁹ fuerat ad tolerãtiã mortis exemplo sui quẽ sequẽdum proposuit: ꝓsequẽter ꝓfortat eos vt nõ turbẽtur ⁊ retrahãtur ꝓpter infirmitatẽ nature: qꝫ recta rõ non obstãte turbatione anime ꝑm passiones partis sensitiue dirigit eas in bonas ⁊ virtuosas opatiões vt velit fortis sustinere mortẽ: ⁊ quecũq; contraria ꝓpter deum et bonum virtutis. Sic enim in xpo fuit q̃ non obstãte turbatione sensualitatis passus est q̃ recta ratio suadebat. Unde aũt [Nunc aia mea] sensualis [turbata est] id est affecta est q̃ tum ad sensitiuam passionib⁹ timoris et tristitie ac naturali horore: qui tamẽ est de voluntate. Aia emĩ hic accipitur pro sensualitate. i. appetitu sensitiuo in quo sunt passiones: non aũt in ratione. Ac si dicat. Non vos turbet vel retrahat sensualitatis turbatio a; recta et debita opatione: q̃ etiã aia mea turbata est imminente passione: et tũ hoc nõ obstãte mori eligo obediens patri p vestra salute. Qꝫ emĩ hortat⁹ fuerat alios imitari mortem suã ne forte aliq̃s et diceret secure potes mortẽ subire: qꝫ nihil mali sentis: ideo ꝓtrariũ voluit ostendere per talem turbationẽ: ⁊ p oñs non esse recedendũ ab eꝰ imitatione ꝓpter naturalẽ aĩe horore. Nam si nulla passione sensisset in aia nõ fuisset sufficiens exemplũ hoib⁹ ad mortẽ sustinẽdã. Hmõi autẽ passiones aliter fuerũt in xpo: ⁊ aliter sunt in nobis. In nobis emĩ sunt ex necessitate inquãtum quasi ab extrinseco cõmouemur ⁊ efficimur: in xpo nõ fuerũt ex necessitate: sed ex imperio rationis ad ostẽdẽdũ humane nature veritatẽ: ⁊ ad dandũ nobis exẽplũ nõ recusandi mortem ⁊ ad merẽdũ nostrã redemptionẽ cũ in eo nulla passio fuerit nisi quã ipe voluntarie cõcitauit. Naꝫ inferiores vires erant subdite rationi in xpo q̃ nihil aliud agere ⁊ pati poterant nisi q̃ rõ volebat q̃ pmisit agere aĩe et virib⁹ inferioribus q̃ ꝓpria erãt. Sic ergo turbata est aia xpi q̃ nec supra rõnẽ nec ꝗ fꝫ ꝑm rõnis ordinẽ turbatio in ea fuerit. ¶ Deinde volens ostẽdere q̃ nõ venit voluntatẽ infirme carnis: sed voluntatẽ patris facere ait. [Et quid dicã] in hac ⁊ de hac turbatione: nõ dicit q̃d faciam: qꝫ sciebat q̃d facturus: sed docet q̃d dicere ⁊ quo fugere ⁊ quez inuocare ⁊ in quẽ sperare debeam⁹. i. in patrem qui salnat solus. q. d. Nõ habeo q̃d dicã ereptionẽ querens: fꝫ scio q̃d agã: qꝫ passurus sum. Unũ nõ recedã a cepto ꝓposito ꝓpter timorẽ piculoꝝ: sed ex rõne sensualitatẽ sperãs voluntatez meã voluntati diuine ꝓformabo. In quo dat exẽplũ nobis vt fiẽt faciamus. Et hoc est q̃d dicit. Et o tu [pr̃ saluifica]. i. saluũ fac [me ex hac hora passionis. Non dicit in hac hora in qua pr̃ eũ morti exposuit: sed [ex hac hora] qꝫ inde eũ glorificauit. Propterea emĩ voluntarie veni in hanc hora passionis ⁊ mortis [ꝓpterea veni in mũdũ] vt patiar ꝓpter pr̃is obedientiã ⁊ hũani gnis salutẽ. q. d. Saluationẽ qro sed passionem non recuso. Et tu pr̃ per hãc passionẽ clarifica nomẽ tuum me suscitãdo q̃ est glia nois tui ⁊ clarificatio. vbi Augu. Docui te quem inuoces cuius voluntatẽ tue voluntati preponas hoĩs in firmitatẽ vt doceat dicere ꝓtristatũ nõ q̃d ego velo sed q̃d tu vis. Ex hac autem supporatione turbationis in deũ hõ triplicẽ percipit vtilitatẽ. Pria est q̃ turbatio alleuiat. Si emĩ ex eo q̃ q̃s amico cõqueritur turbationẽ suã alleuiationẽ recipit quãto fortis ꝓpter cõpassionẽ mutua a deo recipiet. Scda est q̃ turbatio meritoria efficit. Si emĩ meritoriũ est deo offerre ⁊ ẽ palez quã portas in bursa: mlto magis si offers id q̃ geris in animo. Tertia est q̃ hõ postea notabilẽ recipit cõsolationẽ sicut pꝫ de multis a tribulatione liberatis sicut ⁊ hic. Nam statim venit vox de celo pro consolatione. vñ sequitur. [Venit ergo vox de celo] a deo pr̃e di. [Et clarificaui ⁊ iterũ clarificabã]. i. clarum genui ab eterno ꝑm diuinitatẽ ⁊ clarũ etiã faciam ꝑm hũanitatẽ. Vel ꝑm hoiem clarificaui in nativitate q̃ angeli cecinerunt Glia in excelsis deo: ⁊ magi adorauerũt: ⁊ in baptismo: in trãsfiguratione: ⁊ in miraculis in vita per eũ factis [⁊ iterũ clarificabo] per signa deitatis in passione in qua triũphabit de diabolo: ⁊ in resurrectione: ⁊ in ascensione: ⁊ in totius mũdi ꝓuersione: ⁊ maxie in iudicio. Et q̃dã de turba magis rudes stãtes ⁊ audientes sonũ q̃ vocis nõ significationẽ pci-

Augustin⁹ timere ⁊ desiste.

D Sequendo ecclesiam.

Ministrãtes xpo.

1. Co. 4.

2. Cor. 6.

Clarificatio.

Premium sequele.

E Granum frumenti.

Mistice.

Humana.

E Passiones in xpo.

F Augustin⁹ Turbatio in deũ relatria facit

Zu⁹ le.

pientes [dicebāt tonitruū factū esse].i. aliquid p modū soni cōfusū; tū hoc dicebāt factū, ppter dñm [alij aūt] magis pspicaces articulationem vocis intelligentes [dicebāt ⁊ angel⁹ ei locut⁹ sit] Credebāt em eū esse hoiem; purū; et ideo dicebāt angelū ei esse locutū: sicut aliqñ in scriptura ōz ⁊ angeli pphetis loquebātur. Sz vox illa fuit paterna ⁊ formata a tota trinitate cum ei⁹ opa sint indiuisa. Uerūtū fuit vox pris, que fuit formata ad repñtandū psonā ei⁹. [Et rndit iesus ⁊ dixit. Nō ppter me] scz instruendū qui testimonio vel solatore vel clarificatore alio a me nō indigeo [hec vox] testificās [venit] de celo [sed ppter vos] in instructionē vestram qui instructione indigetis: ⁊ testimonio. s. vt credatis: qz ego ex deo sum. Uñ oñdit hāc vocem nihil sibi indicasse qō ante nescisset: sz ignorantib⁹ qb⁹ idicare oportebat: ⁊ ppter instructionē ppli circūstātis vt cognoscerent ipm iesu⁹ esse xpm cui de celo dabat testimoniū. Sicut ergo alia eius nō ppter eū: sed ppter alios volūtarie turbata est: sic ista vox non ppter eū: sed ppter alios aliq̄ dispēsatiōe diuinitus facta est. ¶ Et qz dixit vox et clarificabo: ostēdit modum clarificationis dicens. [Nūc] scz in hoc tpe passiōis rectū [iudiciū ē] nō cōdēnatiōis sz oiscretionis [mūdi]. i. p mūdo cōtra diabolū: hoc est nūc p mūdo a prāte tenebrarū liberādo iudicabitur ⁊ separabit mundus a potestate diaboli ⁊ eripiet: hoc est iudiciū descretionis quo discernuntur ⁊ separant multi a potestate inimici. ¶ A tēpore quoq̄ passionis xpi oiscreti sunt fideles credētes ab obstinatis contra fidē in futuro aūt erit iudiciū cōdēnationis infidelium ⁊ premiationis credentiū. Unde exponēdo subdit effectum iudicium. [Nunc princeps huius mundi]. i. amatorū mundi et malorū hominum qui habitāt in mūdo. s. diabolus qui ab adā vsq̄ nūc fuit dominatus: ⁊ adhuc dominatur in malis mundo deditis. ⁊ dicitur princeps mundi nō quia sit oñs substantie mundi: sed hoīm mundialiter viuētium inquātū se ei subijciunt peccatum [eijcietur] et repelletur [foras] a redempris et liberatis: ⁊ potestatem homines post se trahendi perdet: hoc iudicio per xpm ⁊ virtutē passionis eius per quam aperta est ianua gloriē a cuius cōsecutione diabolus non potest impedire et post se trahere sanctos sicut ante faciebat. Per passionē etiam oñdata est homini virtus resistendi diabolo: qz per eam fortiores sumus ad resistendum nec mō ita facile hoīes seducere vel adeo tēptare pōt vt prius: nec permittitur facere q̄tum potest ⁊ vellet. Iustū est enim q̄ sicut princeps mortis per peccatum hominem sibi subiecit ad mortem: sic qui xpm p curauit interfici iniuste merito ⁊ digne eijcitur ne deinceps iustis hominibus per xpm redemptis principetur. Permittitur tū tentare hoīes ad exercitium ⁊ meritū electorum. Et declarat modum per quem eijcitur foras: quia per mortem crucis et resurrectionem. vñ subdit. [Et ego si]. i. cum nō dubitat futurum esse quod venit implere [exaltatus fuero a terra]. scilz in cruce [omnia]. s. electa et predestinata ad salutem ex quibus diabolus eijcit [traham ad meipm] vt sim caput ⁊ illi membra spoliando illum q̄ deiecio piendo iniuste deprezdatus fuerat vel oia genera hoīm quia de omnibus generibus hominū aliqui sunt tracti. s. omnibus linguis de omnibus ritibus: de oibus etatibus et de omnibus gradibus: et sic trarit ad se omnia: quia homo ōz oīs creatura. Nam amore quo pro nobis passus est trahit nos ad seipsum: ex amore em ostēso in cruce a i genus humanuz hz vim attractiuam mensium sicut lapis magnes attrahit ad se ferrū. ¶ Christi aūt crucifixio dicitur exaltatio: qz corpus eius fuit exaltatum in cruce sicut vexillū in aere ad debellandum aereas potestates: ⁊ qz se humiliauit vsq̄ ad mortem crucis: iō de⁹ exaltauit illū: ipe exaltat⁹ exaltauit suos per passionē: q̄ habuit victoriā de diabolo. Uñ hoc ipsum oia trahere est principē mūdi huius eijcere: nō em est cōuentio xpi ad belial ⁊ luci ad tenebras. ¶ Et nota q̄ xps noluit mori in aliqua domo nec sub tecto: sed in aere voluit exaltari ex cā triplici. Aer quidē elementum est cōe: et pōt hō habere proprium terram: aquam vel proprium ignē: sed nemo pōt habere proprium aerē. Christus ergo voluit in aere exaltari. Prio ad innuendū q̄ sicut aer est cōmunis sic et xpi passio mā passiones aliorum sanctorum fuerunt. Secuz q̄ quilibet passus est p ipso: passio autē xpi cōmuis fuit angelis q̄ sunt reparati hominibus: quia inde sunt saluati. Secundo ad innuendum q̄ sicut aer est medius inter celū ⁊ terrā: sic xps etiam est medi⁹ inter deū ⁊ hominē: qz cū deo cōuenit ratione nature diuine cum homine ratione nature humane. Erat autem quedam discordia inter deum ⁊ hoiem: et ideo venit Jesus ⁊ se ostendit mediatorē. Tertio vt ipm aerem mundaret, sanctificauerat em terram triginta annis sup eas ambulando: sctificauerat aquam in ipsa se baptizari faciendo: sctificauerat ignem spiritum sanctum in specie ignis mittendo: restabat vt sanctificaret aerē non sub tecto: sed in aere moriendo. pluribus etiam de causis voluit mori morte crucis. Una ppter mortis turpitudinez: vt hoiem nec ipa mortis turpitudo a perfectione iustitie repellat. Item qz hoc genus mortis per modum exaltationis conueniebat fructui causet figure passionis. Fructū quidem euenie bat: qz per passionem exaltandus erat a patre. Cause autem passionis euenibant dupliciter: scz ex parte hoīm p quoz salute moriebatur. ipsi em perierāt: qz delecti ⁊ dimersi erant ad terrena. ⁊ iō voluit mori exaltatus vt nos eleuarer ad celesti. Et ex parte demonum: vt scz eos qui in aere principatū ⁊ potestatē exercebant ipe eleuatus in aere cōculcaret. Figure xo conueniebat: qz dñs serpentē in deserto fieri ꝓcipiebat: qz sicut ille serpēs exaltatus fuit in palo ita et dñs in cruce. Cū aūt dñs tāta ⁊ tas magna signa fecisset coā eis in miraculis ⁊ in doctrina: ⁊ in reuelatione secretorū cordis ⁊ futurorū cōtingētiū per que declarata erat diuinitas ei⁹ non tū credebant in eū: scz pro maiori parte et in hoc cōplere sunt scripture pphetarū eorū obstinationē ⁊ execrationem p̄dicentium. Consueuerāt em vicere: qō signū ostendis nobis vt credamus tibi: sed ecce cū tāta signa fecisset nō crediderunt ei. [Uerūtū multi ex principibus] i. ex legisperitis et sacerdotib⁹ [crediderunt tūc in eum] propter miracula et impletionem scripturarum: sicut et nicodemus vnus eorum qui als venerat ad iesum nocte: ⁊ gamaliel: ⁊ ioseph ab arimathia. ⁊ alij q̄ plures [sed propter phariseos nō pfitebantur] manifeste timentes [ne de

Vox pater na.

Judicium.

Principes mundi.

Passionis efficacia.

Exaltatio xpi.

Cur in aere mori luit.

synagoga eijcerent] qz iam conspirauerāt q̄ cōfitentes ipm esse xpm de societate iudeoz expellerentur. qō apud eos valde ignominiosum erat Eiectio enim de synagoga reputabat magna sicut apud nos eiectio per excōmunicationē de ecclesia. Causa vero ⁊ radix huius defectus. s. quare non confitebantur erat superbia ⁊ inanis gloria [dilexerunt em gloriā hoīm] ⁊ honorē mundanū in dignitatib⁹ ⁊ laudib⁹ hūanis [magis quā dei gloriā] ⁊ meritū pro dei gloria sperandū cui soli debetur honor ⁊ gloria. Et hoc em q̄ publice confitebant amittebāt gloriā hoīm: hz ex hoc consequerent gloriā dei isti aūt magis elegerūt priuari gloria dei nolentes publice confiteri q̄ gloria hoīm cupiētes a mundanis honorari: nō attendentes ad dictū apostoli: si hoīb⁹ placerē xpi seruus non essem. Isti hodie multos habēt sequaces. s. p mundi gloria se ⁊ sua prodigaliter exponentes ⁊ parū aut nihil p dei gloria promerenda facientes: Uñ eoz fides insufficiens erat non em sufficit corde credere ad iustitiā: sz oportet etiā ore confiteri ad salut ē. Et in hoc hūana gloria est paruipendenda ⁊ omnis pena patienter tolerandaq: oīs pena que p iustitia sustinetur est meritoria: vt cū apostolo quilibet dicat. Mihi aūt absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xpi p quē mihi mund⁹ crucifixus est ⁊ ego mundo: sm Aug. Dñs crucē suā in frontibus credentiū figit vbi quodammodo sedes est verecūdie vt de noīe ei⁹ fidelis non erubescat ⁊ magis dei gloriā q̄ hoīm diligat. Uñ ille qui euangeliū legit ⁊ etiā qui audiunt signo crucis se signant.

¶ Post hec aūt tandē dñs [iesus] qui scrutatur corda hoīm cognoscens furorē illoz ⁊ malitiam quā iam de eo occidendo conceperant ⁊ volens eos preuenire non expectauit vt in opus irent: sed [abijt] recedendo a persecutorib⁹ suis: qz iā non recipiebant eius doctrinā ⁊ [abscōdit se ab eis] mitigans illoz inuidiā ⁊ furorē: qz nondum venerat hora passionis sue In quo nobis exemplum dedit vt cum de aliquoz malitia nobis cōstat etiā antē q̄ patrare opere tentent fugere debeam⁹. Abscondit se ab eis faciē cognitionis sue eis subducendo quod execcationem eorū ⁊ transitum fidei a iudeis ad gētes significabat. [Et cū vespera facta esset egrediebatur] dñs cum discipulis quodecim [de ciuitate ⁊ rediit in bethaniam] ibi mites ⁊ iustos de regno dei docēs in die contra peruersos ⁊ malos aspere loquens: eosq̄ pro moribus prauis redarguens ⁊ nos eum in hoc imitari erudiens. ¶ Oratio.

Domine iesu christe da mihi vt non solum folia doc est verba ⁊ estimationem iustitie: sed vt fructus operum habeam ne a re vnquam maledictionem incurram. Da mihi vt tanquam verus tuus minister pro modulo meo te sequar: vt vbi tu es ⁊ ego esse merear. Trahe me post te iesu bone: non trahat dulcedo seculi: sed trahat me suauitas amoris tui: sit tecum in celo ingiter intentio mea: sit mecum in terra continue protectio tua. Adheream tibi inseparabiliter: seruū tibi perseueranter: queram te fideliter: inueniā te feliciter: possideam te eternaliter rex meus ⁊ deus meus. Amen.

¶ De duobus filijs quorum vnus in vineam iuit: alius ire neglexit. Cap. xxxij.

Eiectio de synagoga.

Gloria mūdana.

Eccl. 6.

August. Cruci in frōtibus figit.

Abscōnsio domini.

Luc. 10.

Luc. 11.

Matt. 21. Marc. 11.

Tcū tertio sabbati hoc est feria tertia iterū [mane] reuertendo ad ciuitatē hierusalē [transiret] dñs ⁊ discipuli eius circa locū vbi ipse maledixit ficulnee [viderūt] discipuli [arborē aridā factā a radicibus]. i. a fundamētis q̄ erant sacerdotes ⁊ scribe: amplius q̄ prima die ⁊ mirati sunt de subita arboris exiccatione. Nec mirum si continuo aruit: qz fermo oñi maledicentis ijsi flāma ad radices descēdit. [Et cū venisset i tēplū]. i. in atriū tēpli vbi cōueniebāt hoīes ad orādū ⁊ verbum dei audiendū vt doceret: orare: ⁊ exēplum daret [accesserunt] non vt docerēt cū populo: sz vt docentē caperent in verbo [ad eū docentē]. i. dum doceret qñ precipue impediend⁹ non erat [principes sacerdotū] quos non excuset ignorantia [⁊ seniores populi] a quibus est egressa est iniquitas sm Chris. Dicebant sacerdotes apud se nos sumus columne templi ecce sup illū tota recumbit ecclesia: nos sumus quasi tacentiū scripturarum lingua visibilis ⁊ ecce ille resonat in medio templi ⁊ nos contempti quasi cithara dispata tacemus: nos fuim⁹ patres modo iste generat filios ⁊ nos steriles sumus. q. d. multū vilificamur. Accesserunt inquā dicentes. Dic nobis qnia ad officiū nrm pertinet hoc inquirere ⁊ scire [in qua potestate hec facis?] scz an propria an aliunde tibi cōmissa: ⁊ quis tibi dedit hanc potestatem vt ita facias. Quasi dicerent. Quid est qō eijcis de templo quos vis cum non sis ostiarius ⁊ doces nobis inconsultis Querunt qua auctoritate ista facit: quia auctoritatē eijciendi de tēplo habebant ostiarij: ⁊ docendi in templo sacerdotū assignati ⁊ nō alij. Christus aūt neutrā auctoritatē videbat habere: sz magis vsurpare. Subintelligunt em eum operari per diabolū ⁊ diabolū esse qō facit ficut supra dixerunt quod i beelzebub demonia eijcerer. Quasi vellent dicere sm Chris. Tu de sacerdotali familia non es natus hoc tibi non donauit neque cesarin qua ergo potestate hoc facis nunquid in beelzebub principe demoniorum? Jesus autē oppositioni reddidit oppositionem non solutionē quasi clauum clauo rotundens ⁊ qui aperta responsione tentatorū calumniam pfutare poterat prudenter eos interrogat vt ipsi vel suo silentio: vel sua responsione ⁊ sua conuincant. Calumnias em melius interrogatione q̄ directa ratiocinatiōe vel responsione ad inconueniens ducitur. Ille namq̄ est optimus modus respondendi ⁊ cōcludendi contra malignantes qñ ex suis proprijs verbis ⁊ responsis arguuntur: p hoc quoq̄ ostēdit xps q̄ malignantib⁹ quales isti erāt nō sunt secreta dei reuelanda: sed eorum malitia prudēter est declinanda. Interrogauit ergo eos [de baptismo iohannis vnde erat de celo an ex hominibus]. i. ex dei precepto ⁊ diuina ordinatione an ex hominis adinuentione ⁊ humana institutione. [At illi] stupefacti ap interrogationem [cogitabant intra se] viam respondendi sed non habebant videntes ex quacunq̄ rñsione sua cōfusionem. Nam si dixissent baptismū iohannis de celo. i. ex celesti ⁊ diuino instituto esse patenter conuincebantur qz non crediderunt iohanni dicenti ipm dñm de celo venisse: ⁊ perhibenti ei te

Chrisosto.

Questō de ptāte xpi.

Luce. 1.

Chrisosto.

Calūniāti ⁊ malignāti, quō rñdendum.

Baptism⁹ Johan. 7.

stimoniū de ptāte. Qui eēm credidit ⁊ xpo: q; iohannes xpo testimoniū phibuit ip'm predicando: ⁊ dei filiū esse nunciādo. Quasi vellet dicere. Ille mihi testimoniū phibuit quē cōtemnimi habuisse pphetiā de celo ⁊ ab illo audistis in qua ptāte hec facio: q; ille hoc demonstrauit testimoniū mihi phibendo. Si aūt dixissem de terra ⁊ institutione hūana periculū mortis incurrissem ad ppl'm vt tāq; blasphemi eēm lapidandū: q; populus qui pro maiori parte iohānis baptismū susceperat eum ex vita ⁊ doctrina ac xpi testimonio pphetā sanctū ⁊ verum a deo missum reputabat: ⁊ per ꝓs verba eius ⁊ facta a deo esse sentiebat. Uiderunt ergo vt ait Beda Quodlibet horū rndissent in laqueū se casuros timentes. s. plebis lapidationē: sed magis timentes veritatis confessionē. Et mendaciter dicentibus eis se nescire ait iesus. [Neq; ego vobis dico in qua ptāte hec facio.] Non dico vobis quod scio: q: non vultis fateri qd scitis. Qr ergo dicebant se nescire qd ñ sciebāt noluit eis de se aperire veritatē de hoc quod querebāt: ⁊ iustissime cōfusi sunt. Ex sua eēm taciturnitate ppulsi sunt a sua petitione cessare. Nam ꝓm Chr. Mendacia si non habent quē decipiant ipsa sibi mentiunt. Duabus quippe de causis ꝓm Bedā occultatur veritas: q: auditores minus capaces sunt ad intelligendū. Uñ ōr. Multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo ⁊ vel q: ex odio ⁊ contemptu indigni sunt quibus aperiat. Uñ dicitur. Nolite sanctū dare canibus neq; mittatis margaritas ante porcos: ⁊ hic vtrūq; pcurrebat. Et tertia causa addi pōt. s. assiduitas predicādit assidua eēm predicatio vilescit. Voluit ergo xps oñdere de facto ⁊ exemplo q licet vti cautelis ꝑ cautelas maior infidātis bonis. vñ ōr. Chri. Qr interrogantē oportet docere: ⁊ rēdantē retūdere. Quia aūt aperienda erat veritas sue potestatis ⁊ predicatiōis aliis cnō ipsis: ⁊ quare indicabit p parabolam duorū filiorū quorū vni pater dixit [vadē in vineā meam: qui respondit nolo. Postea tamen penitētia motus iuit: ⁊ dixit: q; alteri pr vade in vineā meam. qui respondit vado: sed nō iuit. Nō iste qui duos filios habuit est deus. s. pr qui ōr homo ratione mansuetudinis quā ad hominem habuit qui etiam oēs homines paterno affectu creauit: ⁊ cū sit natura dñs tamen magis vult diligi quasi pater q̄ timeri quasi dñs. Primus filius tpe ⁊ origine non dignitate ⁊ dei cognitione est ppl's gētium alter populus iudeorum: quia gentes erant ex tpe noe ⁊ iudei aūt ex abraā. O pari aūt vineā est facere iustitiā quam generaliter quidē in natura oīm hoīm deus plā tauit: specialiter aūt iudeis eam in libro vite dedit cui' diuerse vires sunt: ⁊ diuerse iustitiarū species. Primo filio primum dixit p naturalis legis impressionē ⁊ noticiam [vade operare]. i. in tpe huius seculi fac legis naturalis institiam que est. Hoc facias alij qd tibi vis fieri: ⁊ quod tibi non vis fieri ne feceris alteri: ⁊ operare indē [in vineam]. i. in ecclesiā extra quā nō est loc' operādi meritorie. Locatus est aūt ei non facie vt hōised in corde vt deū ingerēs intellectum sensibus: q; nūq; deus destitit hoīes incitare ad bonum p occultos instictus. vnde Chri. Posuit deus spiritū scientie boni et mali in hoibus vt Spūs scie quotiencunq; peccamus: ille in silentio quasi tie inconsci factum nr'm accuset: in ꝓscientia tacite ad animentis. mamloquitur di. Malū est hoc: ⁊ hoc bonum est

Beda.

Chrisosto. Mendacia Beda. Veritatis occultande cause.

Johan. 16. Mat. vij.

Chrisō. Filiorū duo rō pabola.

[Ille autem]. s. primus filiuo in cogitatu super die [respondit nolo] quia bonum relinquendo: ⁊ malum eligendo aperte contumax fuit legi eēm naturali non obediuit ⁊ libero arbitrio abusus est. vñ Chri. Quomodo dixit nolo. In cogitatu. Qui habēs intellectū boni ⁊ mali relinquit bonum et sequitur malum in cogitationibus suis contra dominum rndere videtur q: nolo. i. contra intellectum suum creatum sibi a dño facit hec Chris. Sed postea in aduentu saluatoris ad predicationē xpi ⁊ apostolorum credens penitētia ductus operatus est in vinea dei ⁊ sermonis contumaciam laboze correxit q: summo deo colla submisit: ⁊ nūc cultu fidei deo placet. Alteri aūt filio postea dixit per mosayce legis dationem: vade ⁊ operare in vinea mea: ⁊ fac iustitie opera. Qui respōdit vado: quia primū deoseruire voluit: ⁊ se ad seruiendū deo per susceptionem legis mosayce obligauit dicēs. Moysi oia precepta dñi faciemus: sed non iuit: ⁊ quod ore respondit opere non impleuit: q: in seruitio dei non remansit: ⁊ legem susceptā non obseruauit necnon ad idolatriā ⁊ ad infinita mala declinauit: ⁊ nunc xpi cultum negat. Induxit aūt hanc parabolam eos interrogādo: vt propria responsione illos impietatis ministros argueret ⁊ proprio iudicio condemnarentur. Cū ergo quesisset quis ex duob' fecit volūtatē patris: ⁊ illi respōdissent primus non intelligentes ⁊ de ipsis dicta parabolā ⁊ nesciētes: quia in responsione exprimerent condēnationē suā intulit: ⁊ ex rñsione p pria eos confutauit cōfirmans prolatā ab ipsis sententiā ⁊ dicens. Amen dico vobis: q: publicani ⁊ meretrices]. s. non qui tales sunt: ⁊ qui fueruut [precedent vos in regno dei]. i. in ecclesia militante per fidē ⁊ penitentiā: ⁊ in triumphante per gloriā vobis extra derelictis per infidelitatē. Primus eēm filius qui fecit voluntatē pris dignus est misericordia. Secundus quia negleXit dignus est reprobatione ⁊ pena. Quasi diceret. Non solum gentiles meliores sunt vobis iudeis: sicut ⁊ ipsi iudicastis: sed ⁊ pessimi de gentilibus. s. publicani ⁊ meretrices qui inter vos manifeste sunt turpissime viteterūt maioris meriti apud deum quam vos: quia melius est non promittere ⁊ facere iustitiam dei q̄ promittere ⁊ mentiri. Et ꝓm Hiero. Simulata sanctitas duplex est iniquitas: ⁊ hoc vitium potissime vigebat in sacerdotibus ⁊ leuitis. Igitur ꝓm Orige. Potes vti parabola ipsa ad eos qui modicū aut nihil promittunt: operibus aūt ostendunt: ⁊ cōtra eos qui magna promittunt: nihil aūt vel parum ꝓm qtā pmissionē agūt. Nā hodie heu multi etiā religiosi non solū legis scripture: sed etiā legis naturalis iustitiam derelinquunt ⁊ ideo non mia cum filio primo ⁊ sed potius pena cum secundo digni sunt. vbi Chri. Puto quod ex persona omniū virorū peccatorū publicani ponantur: ⁊ ex persona omniū mulierū meretricū meretrices. Quamuis eēm multa sint peccata in viris ⁊ mulieribus: ⁊ preter ista tñ precipue auaritia in viris abundat: fornicatio aūt in mulieribus. Mulier eēm que in domo sua sedet inclusa facile peccatum fornicatiōis incurrit: quia hoc vitium facile ex vacantia ⁊ otio nascitur. Nam qui sollicitudinis animum habet occupatum nō facile fornicationi operam dat. Nam diffinitio amoris hec est anime vacantis passio. Cur aūt qui in actibus rerum diuersarū est assidue aua

Chrisosto.

Hiero. Sancta simulatio.

Orige.

Chrisosto. Auaritia mulierū cipua pa.

Amens. Amentia

ritie

ritie peccatū facile incurrit ⁊ in fornicationem aūt nō facile: nisi forte multū sit lasciu'. Nam occupatio viriliū sollicitudinum suggestionem voluptatis plerūq; excludit. Uñ propriū ē hoc adolescētiū nihil agentium. Hec chrys. Deinde subiungit causam reprobatiōis iudeorū q̄ est cōtemptus credendi: quē aggrauat ⁊ scitas ioānis et exēplum puersiōis pctorū: q: publicanis et meretricibus ioanni credētibus: ⁊ ad p̄dicationē eius pniam agētib': ipsi non crediderunt ioāni doctrinā eius audiēdo: ⁊ opa eius īmitādo q venit ad eos in via iustitie: q: opē pfectionis faciebat: ⁊ xpm q̄ est ipsa iustitia annuciacat. Et nō solū hoc nō fecerūt: sed nec postq̄ publicanos et meretrices credētes ⁊ penitētes viderūt: cōfusi sunt: aut cōpuncti vt crederēt vel illorū exēplū sequerenē q̄b' ipsi exēplū eē debuerūt ex q̄ sequit aggrauatio pcti ip'orū: q: nec pcederent: nec sequi illos in fide et pnia voluerūt. Laici etiā et sacerdotes: duo filij possunt intelligi: ⁊ ppl's por filius et sacerdos secūdus. vñ chrysos. Duos etiam filios dicit laicorū conditionē ⁊ ordinē sacerdotū. Quis est prior filius? populus prior eēm ppl's creatus: deinde sacerdotes ⁊ qui regerent populū. Nō eēm ppl's ꝓter sacerdotes creatus est: sed sacerdotes ꝓter populum. De ppl's dei ex tpe Abrae cepit: sacerdotes aūt de tēpore Aaron. ⁊ populares p hoc ipsum q̄ secularem suscipiūt vitā denegare videnē obediētias deo. Sacerdotes aūt magis videnē obediētiam pmittere deo pcipue p hoc ipsum q̄ spāl'r in ministerio dei cōstituunē. Nā qui doctor paulū cōstituit sine dubio profitetur talem se fore qualem oportet esse doctorem. Sacerdos ⁊ oīs clericus et si spāliter nō pmittat: tamē per hoc ipm qd doctor cōstituit alios tacite pmittere deo videtur in oibus obediturū se deo. Et melior est laicus qui in prima facie secularē pfitetur vitam: reuera aūt studet viuere spūaliter quā sacerdos qui in prima quidē facie pfitet vitam spiritalem reuera autē cōplectit vitam carnalem. Et melior est laicus aī deum pniam agēs q̄ clericus ymanēs in pctis. Laicus autē in die iudicij stolam sacerdotalē accipiet: ⁊ iō in crismate sic vngunt oēs sicut in sacerdotio ⁊ sacerdos autē pctor spoliatus sacerdotij dignitate quam habuit erit inter fideles ⁊ hypocrytas. Uñ et mō secularis hō post pcm facile ad pniam venit. Nā occupat' negligentia scl'ari dñ scripturis non satis attēdit semper que in scripturis deripturis posita sunt noua ei videnē: iōq; cū audierit aliq̄d ō glia sctorū: aut de pena pctorū quasi nouum aliquid audiens expauescit: et dñ bona cōcupiscit: aut mala timet cōpunct' ad pniam cito recurrit. Nihil aūt impossibilius q̄ illi corrigere q̄ sit omniat: et rñ contēnens bonum diligit malum. Oia eēm q̄ sunt iō scripturis ꝓter meditationē quotidianā aī oculos eius inuetera et vilia estimanē. Na ⁊ quicād terribile ē vlu vilescit. Propterea clericus qui semp meditatur scripturas aut oīno obseruatur' est: ⁊ rerit pfect': aut si semel ceperit illas ptēnere: nunq̄ excitat in illis vt timeat. Quis aliq̄ñ vidit clericum cito pniam agentem? Et si deprehēsus hñi liauerit se nō ideo dolet quia peccauit: sed confunditur quia perdidit gloriam suam. Putas ne dñs quasi crudel' clericis pniam denegauit dicens: si sal infatuatum fuerit in q̄ saliet? Sz q̄si naturale esse cōsideras: q: nō est qui doceat illum errantē: qui errātes alios corrigebat. Ideo non dico populares: q: ꝓm rōnem verbi ⁊ vitam suam dispenantes: sed publicani et meretrices: qui desideriis mūdialibus: ⁊ voluptatib' carnalibus seipsos mācipauerunt. Pcedēt vos in regno dei: q: illi cōuersi desinūt esse q̄ erant: vos denegatis in opere q̄ videmini pfiteri in ꝓbo: tanq̄ arbores folia sine fructu habētes: nō pascentes dñm sum: sed delendentes. Hec chrys. Per primum etiam filiū qui primo renuit pris preceptū: sed postea fecit significanē pctores q̄ male viuendo deo seruire negāt: sed postea penitentes viriliter opanē. Per scōm vero filium q̄ facere voluntatem patris, pmisit et nō fecit: significanē illi qui opari virtuose pmittūt: sed nō faciunt de quib' sunt multi religiosi pfitentes seruare magna scz euāgelica consilia ⁊ cum tamen nō seruent etiam preceptā: ꝓter quod seculares etiam peccatores tamē postea penitentes eis coram dño preponunē cum dicit [quia publicani et meretrices pcedent vos in regno dei] Nullus ergo peccator diffidat nullus pfumaticum peccatores per penitentias q̄sq; alios in regno dei precedant.

Chrisō. Filiorū duo rō pabola.

Publicani meretrices.

Chrisō. Auaritia mulierū cipua pa.

Amens. Amentia

Iudeorum malitia et ingratitudinem iudeorū do.

¶ Oratio.

Omine Jesu xpe doctor bone da mihi veritatem corde credere ⁊ et ore atq; ope put oportet confiteri malignorum spiritusi et hoīs cautelas et asturias sapiēter declinare. Da mihi legis naturalis cordi bus nostris impresse et legis scripture in libris nobis date iustitiam facere ⁊ tuā in oibus voluntatem adimplere vt nō cum secundo filio penam: sed cū primo mīam apud te merear consequi: ac cum vere penitentibus gratiam in ecclesia militante: et gloriam in triumphante miseri corditer inuenire. Amen.

¶ De locatione vinee et sanguinarijs vinitoribus. Capi. xxxiij.

Idē pposuit eis aliā parabolam de hoīe parrefamilias [qui plātauit vineam: ⁊ circundedit ei sepēt: ⁊ fodit in ea torcular ⁊ edificauit turrim: et locauit eā agricolis] ⁊ seu colonis [et peregre profectus est.] Illi autē suos suos ad recipiēdū fructū' missos male tractauerūt et occiderūt: ⁊ nouissime filiū missum heredem cognoscētes ⁊ hereditatē habere volētes apprehēderunt ⁊ extra vineā eiciētes etiā occiderūt. Et interrogati quid faceret dñs vinee colonis illis dixerunt [Malos male pdet ⁊ vineā suā locabit alijs agricolis qui reddāt ei fructum temporibus suis: quib' ipse dixit: q: auferet ab eis regnū dei ⁊ dabit genti facienti fructū' ei'. [In hac parabola describit multipliciter malitiā: ⁊ ingratitudinem iudeorū q̄bus deus paterfamilias ō natura dñs beniuolētia pater: hō mānsuetudine nō natura similitudine nō veritate multa mīficia cōtulit: q: dom' israel ⁊ synagoga vinea est ex electis personis patriarcharū ⁊ pphetarum sicut ex vitibus optimis quā de egypto trāstulit ⁊ in terra promissionis [plantauit] cui [sepē circundedit [custodiā quidē triplicē scz euā-

A Matt. 21. Marc. 22. ⁊ Luce. 20.

gelicā super muros hierl'm:t hñanā sc̄z ꝓtectionem bellicoꝝ viroꝝ:t terrenā sc̄z munitionem muroꝝ[t fodit in ea torcular].i.legē iustitie timorem cōprimētē et malos torquendo:t hoc fodit signis:minis:t ꝓmissis[t edificauit turri sc̄z tēplū ad cultū dei:qd dr turris ꝑter altitudinē edificij:ꝑter securitatē refugij:t ꝑter dignitatē p̄uilegij respectu aliarū nationum[t locauit eam agricolis et operariis,] scilicet sacerdotibus et principibus qui debent extirpare vitia tanquam spinas:t inserere virtutes tanquam bona semina:ac seruare cultum diuinū et iustitiam ī hoib' [et peregre pfect' est] nō loci mutatione:qz deus est vbiq:sed qz viniторibus liberū arbitriū reliquit:vel ꝑter longanimitatē quā in expectando vt a pctis conuerterentur habuit:vel ꝑter ipsorum negligētias,quia ꝓm Ambro. Qui vbiq; presens est diligentibus p̄sentior:t negligētib' absētior est. [Cū autem tpo fructuū appropinquasset[quia post regem suscepta debebat facere fructū bonoꝝ operum[misit seruos suos[.i.ꝓmos. ꝑpetas[ad agricolas].i.ad reges:t sacerdotes principaliter:et ad alios subiectos eis cōsequenter [vt acciperent fructus]p ꝑdicationē suā eos ad fructū bonoꝝ operū reducendo[t a gricole apprehensi seruis]qz multi reges et sacerdotes ꝑphetas sibi missos a dño turpiter cōprehēdentes[male tractauerūt:t occiderūt. Iterū misit alios seruos plures priorib'] multiplicando.s. ꝑphetas ad populi correctionem[t fecerūt eis simil'r]qz ipsi ingrati deū inhonorauerūt:t:sil'r illos ꝑphetas ꝑsecuti sunt:t interfecerūt. [Ds nouissime].i.in vltis tpibus]misit filiū suū]pro nobis incarnatū quē heredē vniuersoꝝ:t principē cognoscētes[eiecerūt extra vineā]negādo vel qz extra portā hierosolymoꝝ occiderūt crucifigendo[volētes habere hereditatē tpalē:t sc̄z possessionē[cogitabāt enī intra se]si istū populus habeat dñm:necesse est vt amittam' consuetudinē hostiaꝝ q̄ ad nostrū parata est lucrū:si aūt occidamus eū sic semp tenebit' cōsuetudo offerendaꝝ hostiarū:t sic fiat nostra possessio:t erit nostra hereditas. Venit aūt dñs ad iudicādum et istud factū vindicandū:qñ ex eius ordinatione venit ꝗ eos exercitus romanoꝝ:et malos male ꝑdit qñ ciuitatē et tēplū ꝑ romanos destruxit ac ꝑplm occidi et captiuari fecit. Vel hereditas xpi est eccl'a quā iudei p̄cipue molieban' dum fide eius extincta iustitiā q̄ ex lege ē ꝑsuadere gētib' conabāt. Hec fecerūt vt sic ingrati mali male ꝑdant:et merito dānent:et ab eis regnū dei sc̄z xpa scriptura sacra seu scripturarum intelligentia:fides:eccl'a:et vita eterna auferat. et hoc ꝑtinet ad iudeoꝝ reprobationes sed quod sequit' ꝑtinet ad gentiliū ꝑuersionem: et vinea eccl'e locet alijs agricolis:qz eccl'iam suā xpa regendā tradidit apostolis et alijs discipulis:[qui reddāt ei fructū tpibus suis]qz ad ꝑdicationē eoꝝ credidit multitudo gētium:vt regnū celoꝝ deē alijs:sc̄z gentib' ab oriente et occidēte:ab austro et aqlone venientib' q̄ facient fructū cordis credendo:et oris confitēdo:et opis seruiendo:et corporis patiēdo:et recipient cum abrahā:isaac et iacob in regno dei:et ipsi iudei eij ciēcur in tenebras exteriores. ¶ Mystice totū pōt aponi de eccl'a hoc mōtqz[hmo].i. xpa plantauit vineā].i.eccl'iam sanguine suo:et de latere suo formatā:in qua tot sunt differētie palmitum quot differētie hoim[et circūdedit ei sepē i.euangelicā doctrinā:vel angeloꝝ custodia[et fodit in ea torcular].i.crucē xpi:vel martyriū patientia[t edificauit turrim].i.matrē xpi:vel cōtēplationē xpi pfessoꝝ et doctoꝝ:t vel fidei de q̄ eccl'ia se defendit ꝗ hostes:]locauit eā agricolis i platis q̄z varijs ministerijs regit:t gubernat:t [pfectus est]vt supra exponit[t misit suos] id est bonos ad arguendū malos]et aliquos ceciderunt]et alios occiderūt]vt patet de multis. Deinde mittit xpa filius inuisibiliter a patre qñ aliquē instigat ad bonū:ꝗ aliqui sunt ingrati eius instinctū nō solū repellētes:ꝗ etiā pessime agentes ꝑpter qd ꝗtuz in eis est occidūt eū de ḡbus dicit apl's. Rursum crucifigentes ne filium dei:et sic ex dei iustitia ꝑdunt:t et vinea alijs locat cum eoꝝ loco boni subroganē. Pōt etiā per vineā ista intelligi aīa rationalis hōis ꝑ deum locata:quia ad hoc infunditur corpori vt ipso mediante fructum bonoꝝ opeꝝ faciat:t mēta merita acquirat q̄ bona facta per hoiem funtq̄ vites. Et in quolibet bono hominis siue sit bona cogitatio:vel bona operatio:vel locutio crescūt quinq̄ vue:quaꝝ quatuor remanēt hoi:quinta vero debet deo:que vue sunt cordis iucunditas:culpe remissio:eterne mortis vitatio:eterne glorie acquisitio:quinta vua est gl'ia dei:ista non nobis:sed deo dare debemus. Pōt insuper exponi de religione cui' fundatio ē maxime in triplici voto dicit' diuina plātatio:sepes regula et constitutiōes:torcular:lectio:t studiū scripture:turris predicatio: agricolaꝝ locatio: prelatoꝝ perfectio est:felices qui bene colūt:et nō negligunt:augent:t nō diminuūt:cōseruant:t nō destruunt. Quilibet aūt nostrum de populo est vinea:et idem est etiā cultor:quilibet ēm nostrum colit seipsum. vñ Hiero. Locata est aūt nobis vinea:et locata est ea cōditione:vt reddamus fructum dño tpibus suis:et sciam' vnoq̄ tēpore quid oporteat nos vel loqui:vel facere. [Principes aūt sacerdotū et scribe et pharisei] cognoscentes q̄ de ipsis dixerit parabolā istam [voluerunt eum] quasi mendacē[tenere]ad occidendū:sed diuine reuerentie hñanum timorē preferentes[t timētes turbas] non ꝑcesserūt in factum[qñ]turbe[sicut ꝑphetam habebant eum.]Ds quē nunc turbe quasi ꝑphetam hñt: et colunt:postea ꝗ ipsum crucifige: crucifige eū clamat:qz turba mobilis est:t nec in proposita voluntate persistens. Ubi chrysosto. Omis hō malus quātū ad voluntatē suam et man' suas mittit in deū:et occidit eum. Qui ēm deū ad ira cundiaꝝ excitare nō dubitat q̄ precepta eius cōculcat:qui nomē eius contemnit: qui blasphemat:qui murmurat contra deuz:t turbato vultu aspicit contra celum:t qui in ira sua manus audacter subleuat cōtra eum:t nonne si potent fieri manus mitteret in deum:t occideret eū vt iam licenter peccaret? Vide nunc obstinationē pontificū et maioꝝ in maloꝝ audiētes nocti: nam xpi non fuerunt cōtriti:sed magis ex hac indignati:t ab occidendum eū incitati. Multi sunt tales hodie qui ingnantur quādo reprehēduntur:quia pauci sunt qui veritatem sue correctionis velint audire:immo et persequuntur reprehendentes eos pro ipsorum salute. Vide etiam quomodo pontifices et maiores retrahebantur a malo proprer populum:cum tū debet esse per contrarium. Hec plebs quasi asina balaā fuit que ipsuz errantē corripuit. Hoc quotidie gerit' in ecclesia cū quilibet solo noie fatetur eā quā diligit ecclesiastice fidei:t pacis vnitate ꝗ erubescit vel timet ipugnare propter bonoꝝ multitudinē. Sed ꝗ ab occidendo dei filio ad modicū donec veniret hora eius timore hñano potuerūt retardari:t mūdū tū diuino amore voluerūt cohiberi. Predicationem ēm xpi contemnentes ꝑpter cupiditatē tpalium ꝑspiraueruntin ipsius mortē ne perderēt ciuitatem:t tēplū in quo quidē tēplo hauriebant pecuniā populi sub obtentu cultus diuini. Nā occiderūt filiū vt haberēt hereditatē:t pacifice possiderent tēplum:t ciuitatē:ne occasione eius romani venirent:t eis locum:t gentē auferrent:contrariū tñ eis accidit:qz in vindictā mortis xpi:t locum:t gentem perdiderūt. vbi Chri. Qñq̄ igit' deteriores ꝑ medios eos transit nō apparens:t qñq̄ aūt apparens volentē eoꝝ ꝑcupiscentiā detinet hi aūt neq̄ sobrij fiebant:neq̄ verecundabant:t ita simul eos dilectio principatus:t vane glorie repleuit cupido:t pnia petere. Nihil ita aduersus proximū caput impellit:t in precipitatiōes fert:t nihil ita facit a futuris excidere sicut affixum esse temporaneis. Nihil ita facit:t his potiri sicut oibus illa ꝑeminorare. Querite ēm ait dñs regnū dei:t omnis adijcientur vobis. Neq̄ ita sollicitus sis de tuis:sed dimitte ea deo. si ei tu ide sollicitus fueris vt homo sollicitus eris. Si aūt de' prouiderit ne sollicitus sis de eis dimittens spiritualia que maiora sunt qz ipse nō valde eis prouidebit vt igit' valde eis prouideat ei soli oia concede. Si enim:t ipse ea tractaueris dimittens spiritualia non multam ipse eoꝝ faciet prouisiones. Ut tibi igit' hec dñs oia disposita sint:t a sollicitudine eripiaris vniuersa ad hereas spūalibus. Despice secularia. Ita enim:t terrā habebis cū celis:t futuris bonis ꝑticipabis. hec Chri. Hec per Chri. iā dicta maxime:t ꝑcipue ad monachos spectant de quoꝝ vita idez Chri. hoc loco narrat:eamq̄ ad secularium vitā cōparat:ꝑoicens. Que videt' ita onerosa esse vita:t difficilis eā que monachorum est dico:t cruci fixoꝝ multū hac que videtur eē mitis:t mollis dulcior est:t delectabilior:t tñ est medium quāta est portus:t pelagi continue a vento percussi differentia. Intuere autem a conuersantibus ꝑfectim primordia tranquillitatis. Forꝝ enim:t ciuitates:t eos qui in medio sunt tumultus fugientes vitāque in montibus elegerunt:que nihil habet cōmune ad presentia:t iaz q̄ sunt regni illius meditantur in silentio:t quiere multa:t cum omnibus his que deo sunt ꝑiuncti: quoniā opus monachoꝝ habebat Adam ante inobedientiam:opus est eis id qd erat ade ante pctm qñ gl'iam illam indutus erat:t deo cū libera presentia copulabatur:t regionem illaz que multa erat plena puritate hbitabat. Quo enim hi deterius illo sunt dispositi qñ ante inobedientiā positus est operari paradisum. Nulla cura erat ei secularis:sed neq̄ his. Deo loquebantur cum pura conscientia hic:t hi:t multo ampliorem habent liberam presentiam illam quanto:t maiori potiunt gr'a per dei largitionem:hi orbis terrarum luminares surgentes a lectulo clari:t letatesz:t chorum vnum statuentes in preclara conscientia ꝑsonant vniuersi:sicut ex vno ore hymnos ad vniuersoꝝ canunt deum laudantes deuz:t ei gratiam pro omnibus soluētes pro proprijs:t cōibus bñficijs. Quare si videntur Adam dimittentes interrogamus quo ab angelis hic dicit chorus qui in terra cantant:t dicunt. Gl'ia i excelsis deo:t in terra pax hominibus bone voluntatis. Deinde postq̄ cantica illa dixerunt genua flectentes deū quem hymnis laudauerunt rogauerunt:rogant:t petunt presentium quidē nihil. nulla ēm eis hoꝝ est cura stare autem cuz libera presentia ante terribile tribunal:cū venerit iudicare viuos:t mortuos vnigenitus filius dei:t nullum audire illā terribilem vocem que dicit. Nescio vos. t cū pura cōscientia:t multis directionibus laboriosam hāc expleant vitam:t difficile nauigent hoc pelagus cū tranquillitate. Deinde surgentes:t perficientes iam sanctas illas:t ꝑtinuas orationes oriente radio ad opus addit vnusquisq̄ multum stipendium egerrib' hinc cōgregātes. Magnus est illic qui vile op' rapit. Non est ibi meum et tuum: sed abiectum est inde hoc verbum qd decem miliū est causa ꝑliorum. In nullo eoꝝ tabernacula deterius celis disposita sunt:etenim angeli descendunt ad eos:et angelorum dominator. Et mēsa apud eos ē ab oi auaricia mūda et philosophia plena. Nō sanguinum torrentes sunt apud eos:neq̄ carnium incisiones:t neq̄ dulcamina neq̄ vapor coctorum indecenter implens odoratum:neq̄ fumus inconueniens:neq̄ cursus et tumultus:et turbationes:et clamores aggrauantes:t ꝑdānis et aqua:hec quidem ex fonte puro:ille autē a laboribus est iustis. Si autem et aliquid munificentius comedere voluerit extremitates arborum:hec munificētia fit:et maior hec delectatio q̄ in regalibus mensis. Angeloꝝ est hec mēsa ab omni turbatione eruta. Et sedile eis fenū simpliciter supponitur sicut ī heremo prandēs xpa fecit. Multi aūt neq̄ tegmen hic faciunt ꝗ pro tecto celum habent:et lunam pro lumine lucere non indigentes oleo neq̄ ministro sol desuper ipse digne lucet. Hanc et angeli mensam de celo contemplantes letātur et exultant:hec igitur scientes et deponentes auaritiam vniuersa inuadamus superius cū studio vniuerso regnū rapiētes vt et futuris fruamur bonis. hec Chri sostomus.

¶ Oratio.

Domine deus pr̄familias op̄s qui vineam ecclesie tue prelatis locasti ad colendum:vt vitia tanq̄ spinas extirpādo:t virtutes tanq̄ bona semina inserendo fluctum in se et in subditis facerent bonoꝝ operū:ꝑa propitius oibus et prelatis et singulis subditis vt fructum cordis:oris et opis tibi reddāt:et vbertate fructuū maiestati tue placeant:ac tandem post laborem ꝑnias vite cum electis tuis qui bene ꝑfideliter laboraueruṅt in regno tuo te miserante requiescant. Amen.

¶ De inuitatis ad nuptias et non habēte vestem nuptialem. Cap. xxxiiij.

Et qz maiores iudeorum intelligētes de se dici pabolas ꝗ rebāt dñs tenere et occidere hāc eoꝝ sciēs volūtatē nihilominꝰ increpat seuientes nec timore supat q̄ min' arguat pctores. Hic habes argumētū q̄ si ꝑdicatio tua non fuerit semp consecuta effectum non ideo desistas a predicatione et redargutione: maxie si spes est tibi de eoꝝ

quibus predicas correctiõe. Qr igit ofiderat ꝯ regnũ auferet a iudeis: ⁊ dabit genti faciẽti fructus eius: ⁊ subiungit nunc parabolã de inuitatis ad nuptias regis quas fecit filio suo: quorũ quidam venire neglexerunt: quidã vero seruos missos ꝓtumeliis affectos occiderunt: ⁊ de aliis bonis ⁊ malis vocatis qui venerũt: ⁊ ad nuptias intrauerunt. Hãc parabolã inducit vt dei lõganimitatem: ⁊ patientiã multã ad iudeos ostẽdat quos pre ceteris honorauit: ⁊ primo ad nuptias filij sui vocauit cui carnes nr̃am ⁊ ecclesiam desponsauit: ⁊ vt reprobationem iudeorum ⁊ vocationem gentium demonstraret. Qr enim iudei ad fidem vocati venire noluerũt merito ipsis reprobatis alij introducti sunt ⁊ implete sunt nuptie discumbẽtium: qr fides catholica diffusa est per orbẽ vniuersum. [Simile est ergo regnũ celoꝝ homini regi]. i. negociũ pñtis ecclesie seu factũ in ecclesia militãte circa xp̃m simile est negociũ qõ potuit fieri per hoiem regem in celebratione nuptiarum. Iste homo rex est deus pater qui ꝛ rex: qr regnat in celo per gloriam: in mundo per gratiam: in iferno per iustitiã. ⁊ ꝛ homo propter ꝓformitatem que est inter deũ ⁊ hoiem. [Qui fecit nuptias filio suo] triplices. Primas celebrauit ĩ virginis vtro ĩ copulatiõe diuie natiure ⁊ hũane: de quibus ꝛ. Gre. ꝓ nuptia ꝗ thalamus sunt vter? virginalis. Scõas fecit in mũdo in ꝓiunctione xp̃i ⁊ ecclesie de quibus apls. facẽ hoc magnũ est: ego dico in xp̃o ⁊ in ecclesia. Tertias fecit in fideli amico in cõiunctione gr̃e ⁊ fidelis aĩe. de quibus Oze. Sponsabo te mihi in fide. Alie sunt nuptie celestes in quib? ⁊ multa fercula apponenꝫ ꝑm ꝑm Aug. s. vita: sal? ⁊ virtus: ⁊ copia ⁊ glia ⁊ honor ⁊ pax ⁊ oia bona. [Et misit seruos suos [precedentes. s. prophetas [vocare inuitatos ad nuptias] ꝑ scripturas legis in qua est promissio de incarnatione xp̃i. s. ipsos iudeos [ad nuptias]. i. ad fidẽ incarnationis xp̃i promissam in patriarchis figuratam in lege: predicatã in prophetis. prophete nanq; clarius denunciauerũt ea de xp̃o que obscuri? posita erant in lege: hoc rabanꝫ enim pol? iudaici expectare xp̃i aduentũ: ac per fidem ⁊ opera tẽdere ad ipsum: ⁊ nolebant venire credendo scripturis inuitantibus: obediendo seruis vocantibus: ꝓgaudendo nuptijs regalibus. [Iterꝫ mi sit alios seruos] sequentes. s. Iohannẽ baptistã ⁊ apl'os [dicens: dicite inuitatis]. s. iudeis vocatis a tpe abrae. [Ecce prandium meum parauĩ]. i. mistẽrium incarnationis impleuit: ac sacramẽta ecclesie ⁊ doctrinam xp̃ianam quibus reficiatur aĩa ꝓsposui [thauri mei]. s. pr̃es veteris testamenti qui sub iugo legis laborabant: ⁊ inimicos cornibus ventilabant [⁊ altilia] quasi aliti lia ab alendo dicta. s. pr̃es noui testamenti pinguedine charitatis saginati: pennis virtutum alati ad superna mente erecti [occisa sunt] quia sc̃i occidunt̃ pro salute populi [⁊ omnia parata sunt] qr quicquid querit̃ ad salutem iã adimpletũ est in scripturis: vel omnia que pertinent ad mistẽriũ nr̃e redẽptionis: vel introitus regni ẽ ꝑ fidem mee incarnationis apertus qui aũ fuerat clausus [venite ad nuptias] credendo: viligẽdo: ꝓpando. [Illi aũt neglexerunt] qr iudei p̃dicationẽ xp̃i ⁊ apl'oꝝ ꝓtempserunt: nam pauci ꝓparatiue de iudeis crediderunt. Neglexerunt quidem qr dõm non timuerunt: qui eũ dõm timuerũt nihil negligit. [Et abierunt alius in villam suam: ⁊ alius in negociationẽ suam [ambitione seculi tãq; ville dõo detenti: ⁊ ob pecunie cupiditatem negociatiõe occupati, vbi Christo. O mi ferrimus mundus ⁊ miseri qui eum sequuntur: ⁊ semper enim mũdialia opera hoies excluserũt a vita. [Reliqui vero tenuerũt seruos eius ⁊ cõtumeliis affectos occiderunt] qr iohannes baptista est ab eis incarceratus ⁊ occisus: necnon stephanus ⁊ iacobus ⁊ alij discipuli: ⁊ similiter multi in testamẽto veter: qr qõ est grauius nõnulli vocati gratiam non solum respuunt: sed etiam persequuntur. [Rex aũt cuꝫ audisset iratus est] qr a domino merito pro talibus sunt puniti [⁊ missis exercitibus suis]. s. romanorũ sub principibus tyto ⁊ vespasiano qui ex diuina ordinatione venerunt cõtra hierlm. xlij. anno post xp̃i passionem [perdidit homicidas illos] qui in vltionem sanguinis xp̃i ⁊ suoꝝ discipulorũ ab exercitu romanorũ sunt trucidati ⁊ captiuati [⁊ ciuitatem illorum succendit] qr tunc hierusalem est succensa: ⁊ templum in ea. [Tunc ait seruis suis]. s. apl'is ⁊ discipulis per diuinam reuelationem [nuptie quidem parate sunt]. i. misteria xp̃i impleta sunt: ⁊ omne sacramentum incarnationis: ⁊ humane dispensationis iã peractum est ⁊ completum vt natiuitatis: p̃dicatio: passio ⁊ hmõi [⁊ qui inuitati erãt] per legẽ: ꝑ ꝓphetas ꝑ apostolos. s. iude [non fuerunt digni] propter suam incredulitatem. [Ite ergo ad exitus viarum. i. ad gentiles extra viam errantes: ⁊ dispersiones gentiũ: ⁊ quoscũq; inueneritis]. i. cuiuscunq; seruus vel etatis: cuiuscunq; status vel dignitatis: cuiuscunq; professionis vl' conditiõis sine acceptione personarũ [vocate ad nuptias] id est ad fidem incarnationis: qr nullus volens fidem xp̃i recipere est repellendus. [Et egressi serui congregauerunt omnes quos inuenerunt malos ⁊ bonos] qr in ecclesia militãte admixti sunt mali cum bonis [⁊ implete sunt nuptie discumbentium] qr vt predictum est fides catholica diffusa est ꝑ orbem vniuersum: vel [implete sunt] ⁊ ꝯtum ad numerum: ⁊ ꝯtum ad meritum ⁊ ꝯtum ad preordinationem diuinam qõ erit in fine mũdi qñ ꝓplebit̃ numerus electoꝝ. [Intrauit aũt rex]. s. deus ad iudiciũ: tota eñ trinitas iudicabit. i. reddet vnicuiq; pro meritis [vt videret discumbentes]. i. in fide quiescẽtes attendẽdo. s. vitam fidelium: ⁊ discernendo merita ⁊ demerita eorum. fideles enim pertinent ad iudicium: mã qui non credit iam iudicatus est. Intrauit aũt dupliciter. s. generaliter in futuro iudicio: ꝓsãl'r in morte cuiuslibet ꝗois. Et nota ꝯ discẽbere in nuptijs xp̃i est sacramentis ecclesie ꝑticipare: fidem xp̃i habere: ⁊ bñficijs dei atq; gratia eius perfrui. [Et vidit ibi hoiem. i. totum cetum malorum qui in malitia sociati sunt ĩ vnũ [non vestitũ veste nuptiali]. i. habentem fidem xp̃i non opa. Nam ꝑm Hier. Vestis nuptialis ꝑcepta sunt dñi: ⁊ opera que complenꝫ ex lege et euangelio nouiq; hois efficiunt vestimẽtũ. Iste homo habens fidem sine operibus ad nuptias ecclesie pozrat os ⁊ dentes omittens vite cõpositionem ⁊ mores. Vel [nõ vestitum veste nuptiali]. i. habentem fidem sine charitate. Dicitur autem charitas vestis nuptialis: qr tegit turpitudinem pctõꝝ: quia protegit a frigore tentationũ qr oznat munere donoꝝ ⁊ virtutum. Et vt dicit Aug. Au. Diuidit inter filios regni ⁊ perditionis, vbi Gre. Recte charitas nuptialis vestis vocatur qr h anc

quia hanc in se conditor noster habuit dñi ad sociande sibi ecclie nuptias venit. Qui ergo ꝑ charitatem venit ad hoies: ⁊ eandẽ charitatem intuit vestẽ esse nuptialem. Sciendũ vero est qr sicut in duob? lignis supiori videlꝫ ⁊ iferiori vestis texit: ita in duob? ꝑceptis charitas habet: in dilectione scz dei: et in dilectiõe primi. Duo ergo necesse est vt charitatis ꝑcepta custodiat: quisquis habere in nuptijs vestẽ nuptialem curat. Quatenus nec ex cõpassione primi cõtemplationẽ relinquat deinec plusq; deber inherẽs cõtemplationi dei cõpassionẽ abijciat proximi. Sciendũ quoq; est q̃ ipsa dilectio primi ĩ duobus preceptis subdiuiditur: ⁊ cũ quidã sapiẽs dicat. O ẽ qõ tibi oderis fieri: vide ne alteri faciaꝫ ⁊ per semetipsam veritas p̃dicat dicens: quecũq; vultis vt faciant vobis hoies: ⁊ vos eadem facite illis. Charitas aũt vera est cũ in deo diligit̃ amicus et propter deũ diligit̃ inimic'. Magna sunt hec: alta sunt hec: ⁊ multis ad exhibẽdum difficilia sed tñ ista est vestis nuptialis. Quis quis hanc recumbẽs nõ hz ĩ iã sollicit? metuat ingrediente rege qñ mittit̃ foras. Hec Greg. [et ait illi] vnunquẽq; hoies in iudicio ꝓticulari cũ morit̃ vniuersoꝝ iudex interrogat̃ qõo in fide xp̃iana se habuerit: sed in fine mũdi loquet̃ toti humano generi [Amice] idest ꝓticipatiões: sed non opationes: debitio obligationes: ſz non solutiones nõie nõ ret: vocat̃ ergo peccator amicus ꝑpt̃ fidem informẽ: q̃ notitia q̃dã est ⁊ dei donũ: ſz non sufficiat ad salutẽ. Vocat̃ etiã amicus ꝑpter naturam qua ad imaginẽ dei est factus: vt qr fuit inuitatus. [Qõo huc intrasti] inter cõgregationem scz fideliũ sacramenta ecclie suscipiẽdo: fidem ecclie cõfitẽdo [nõ habẽs vestẽ nuptialem] opa sine quib? fides est mortua: [vel vestẽ nuptialem]. s. charitatem: qr absq; tali veste nemo ad cõionem fideliũ debet accedere: qñ dignum est vt cõiuãtes ipsi spõso in habitu sint conformes qui vestem induit charitatis. Charitas dicitur vestis: tuꝫ quia operit delicta: tum qr cale facit desideria: tum qr sine ea nõ placẽt deo opa nostra. Dicitur autẽ nuptialis: qr matrimonia fiunt: ꝓpter amicitiã reformandã cõfirmandã et augendã. In matrimonio igitur filij dei quod fecit cum natura humana amicitia inter deum et nos est reformata: perpetuo confirmata et ẽt augmentata. Et nota q̃ existentium in nuptijs xp̃i plurimi sunt induti sacco auaritie: aliqui sunt inducti purpura superbie: aliqui auro inanis glie: aliqui pellibus ouiũ simulate iustitie: aliqui armis iracundie: aliqui habent vestimẽtũ sordidũ pctõ luxurie: aliqui laceratũ dissectione inuidie: aliqui incõpositũ negligentia accidie: aliqui molli intuitu ꝓlacentie: aliqui nimis affluẽtes voracitate gule. De quib? oibus in Sopho. ꝛ. Visitabo sup oes q̃ induti sunt veste peregrina. [At ille obmutuit] ꝑpter timorem accusationis ꝑpter erubescentiã iniquitatis: ꝑpter ignorantiã excusatiõis: p̃ ꝑfusiõe non habes q̃d rñderet: qr deo nullus rñdere pot: sed ꝑpria arguente ꝓscia cõuincit̃ et mut̃ efficit̃. Per hoc qõ ille obmutuit: mõstrat̃ ꝯ in illo extremo examine oẽ genus excusatiõis cessabit. [Tunc dixit rex ministris]. i. angelis diuine iustitie executoribꝫ vel istt ministri sunt maligni spiꝰ q̃ deputati sunt ad penã dãnatoꝝ: quia ꝑm orige. Merito ipsi sunt pene autores qui fuerunt culpe suggestores [ligatis manibus: ⁊ pedibus]. i. ablata ptãte dñi operandi: et ad salutem reuertẽdi: ac gratiã recuperandi. Vel pedes sũt facultates liberi arbitrij: manus vero sunt potentia opis: et vtrũq; est eligatũ in dãnatis [mittite] et p̃icite eũ ſi eligatũ [in tenebras exteriores] a visiõe dei: ⁊ qr sunt extra oẽm diẽt: et extra ambitũ diuine mie. Vel [exteriores]. i. corporales et localiter extra ipsum positas: qr habuerat in se ipso dñi hic viuere interiores. i. mentales. Tenebre eñ ignorantie ducũt ad tenebras culpe: et hę ad tenebras penetvnde ꝑm Gre. Interiores tenebras dicimus cecitatẽ mentis: exteriores ño tenebras eternã noctẽ dãnationis: Qui ergo nũc in vitio ligant̃ spõte tũc ĩ suplicio ligabunt̃ inuite: et ligabit̃ ibi pena quos hic a nobis opibus ligauit culpa. Et quid ibi sustinebit q̃ hic bene viuere cõtẽpsit: subiũgit dicens. [Ibi erit fletus]. s. oculoꝝ ꝑ illicitas cõcupiscẽtias: et in vanitate mundi hic vagantiũ [et stridor dẽtium] in edacitate mõ gaudentiũ: quatenus singula mẽbra supplicio subiaceãt q̃ hic singulis vitijs subiecta fuiebãt. Vel [fletus et stridor]. i. dolor mentis ⁊ corporis ad q̃ reducit̃ oĩs pena infernalis: flet? eñ a tristitia originatur: ⁊ stridor dentiũ cãtur a frigis causis scz ex ardore ignis: et frigore infernali. Unde b̃ in iob. Ad nimium calorẽ trãsibit ab aquis niuiũ. In fletu etiã ⁊ stridore magnitudo tormentoꝝ: ⁊ dolorꝭ immensitas significatur. Vel certe stridor dentium prodit indignantis affectuꝫ eo ꝯ sero vnũquenq; penitet: sero ingemiscit: sero sibi irascitur ꝯ taꝫ perusaci improbitate deliquerit. Et quia in conuiuio nuptiali nõ initiũ: sed finis q̃ritur consequenter repulso vno in quo oẽ malorum corpus imprimitur generalis sentẽtia ⁊ parabole pclusio infertur. [Multi autẽ sunt vocati] ad fidẽ catholicã [pauci vero electi] ad gliam scz cõparatiue respectu illoꝝ qui vocati sunt ad fidem: qr inter multos fideles habẽtes fidẽ pauci sunt electi qui habẽt fidem formatã. Rursus omẽs hoies vocant̃ ad fidem: sed pauci sunt electi: qr pauci sunt fideles respectu infidelium.

Tale est quod dicit. Nõ vnus tñ de vocat̃ electus est de nuptijs: sed intelligendũ est de multis: qr p illũ vnũ intelligit̃ vniuersitas malorũ q̃ habent fidẽ sine opibus charitat̃. Nã ꝑm Aug. Nõ ille qui inde proiectus est: nõ vnũ hoiem signat: ſz multos: qr ille vnũ corpus malorũ est. vnde alibi ꝛ. Data est via q̃ ducit ad pdiciones: ⁊ multi sunt qui igrediunt̃ p eã: ⁊ arcta est via q̃ ducit ad vitã: ⁊ pauci sunt qui inueniũt eã. Et b̃ m'l'tũ deberet nos rerrere: ⁊ ad hũilitatẽ mouere: qr est nobis incertũ vtrũ simus de illo parua numero electoꝝ. Unũ Gregorꝭ. Tãto ergo sibi vnuquisq; metuat: et in hũilitate se deprimat ꝯto ſi sit electus ignorat: qr qõ sepe dicẽdũ ẽ: et sine obliuiõe retinẽdus: m'l'ti sunt vocati pauci: ño electi. hec greg. ¶ Et notãdũ q̃ b̃ ꝓbum ibi erit fletus ⁊ stridor dentiũ in septẽ locis euãgelij legit: ⁊ hoc p̃ septẽ vitia maxie ꝑlatoꝝ ꝑm qõ vbiq; in pcedẽti litera reddit̃ cã. Pria cã est qr male itrauerunt. s. p nũmuꝫ nõ p deũ: p cupiditatẽ nõ p charitatẽ. Et ꝛ hic [qõo huc intrasti nõ habẽs vestẽ nuptialẽ] ⁊ sequit̃ [ibi erit flet ⁊ stridor dentiuꝫ] Scõa qr male vixerunt nõ sicut pastores: ſz sicut p̃dones: nõ sicut ep̃i: sed sicut epicuri. Unũ ꝓpria de sagena malos autẽ foras miserunt: et sequit̃: ibi erit fletus et stridor dentiuꝫ. Tertia qr alios scandalizauerunt sicut

Iudei ad nuptias venire noluerunt.

Deus rex.

Nuptie triplices.

Gregorꝭ.

Ephe. 5.

Oze. 2.

August.

Christus.

Mundanus rũ miseriꝰ

Charitas vestis

Amicus ꝑ naturam.

Charitas est vestis nuptialis.

Iudaicum ꝑ ꝓpositus.

Sopho. 1.

Hier.

Vestis nuptialis.

Charitas.

Obmutuit

August.

Gregorꝭ.

Matt. 13.

lapis subito occurrens pedi facit ipm cespitare
Ibidem. & offendere. Uñ. S. & colligent de regno eius oia
scandala: & sequitur ibi erit fletus & stridor dentiũ.
Quarta qz in docendo et regēdo inutiles fuerũt.
vnde infra. Seruũ inutile proijcite in tenebras
Luc. 25. exteriores: & sequitur vbi erit fletus & stridor den
Mat. 24. tium. Quinta qz subditos et superbia verbi & aua
ritia facti oppresserunt. vñ infra. Si dixerit ser
uus malus morã faciet dñs meus &c. ptẽ suam
ponet cum hypocritis: sequitur ibi erit fletus et
stridor dentium. Sexta qz magna de se presumpse
rũt credendo: & maiora iactãdo. vñ supra. Non
ne mãducauim? coram te & bibimus &c. et sequi
Luce. 13. tur: ibi erit fletus & stridor dentium. Septima qz nõ
penituerũt elatio eorũ superbie repugnat humili
tati penitentie. vnde. S. de centurione. Filij autẽ
regni eijcientur foras in tenebras exteriores: & se
quitur ibi erit fletus & stridor dentiũ. Mas ergo
Mat. 8. xpi et ecclie nuptias tota mente diligam? hax
gaudijs celestibus indefessa bonorũ intentione iũ
gamur: has qz per fidẽ vocati intrauimus mun
do dilectionis habitu celebrare curemus: nre q
actionis simul et cogitationis maculas ad diẽ
extremi discriminis ipsi sollicitr examinãdo di
luamus: ne forte tunc ingrediens rex si viderit
nos nuptialẽ charitatis vestẽ nõ habere: eijciat
nos et ligat. a facultate dñi agendi manib? no
stris ac pedibus in tenebras mittat exteriores.
Si quis ei in tpe iudicij inuentus sub noie xpiano
habẽs opa xpiani statim corripiet et audiet
istud a rege sibi dici [amice quõ huc intrasti nõ
habens vestẽ nuptialẽ]. q. d. Ut quid xpiani es
effectus cum opa tua nõ sint xpiani. Nullus ita
q de vocatione presumat donec de adeptione fi
nis securus existat. O ẽs quidem vocat deus vo
Vocat oẽs deus. luntate ad cedẽte sm quã vult oẽs homines saluos
fieri [et pauci sunt electi] qz pauci beatitudinẽ
consequunt respectu eorũ qui condẽnant. Non
nulli quidẽ vocati nec incipiũt: nõnulli ño i bo
nis q inceperũt minime psistunt: & multi fidẽ p
cipiunt: sed respectu maiorũ pauci sunt q gra vt
q in finẽ pseuerãt. Nemo aut xpianũ se iudicet
nisi qui xpi doctrnã sequit et imitat exẽplum.
Qui male viuũt & xpiani vocant iniuria xpo fa
August. ciunt. Uñ Aug. Nemo sine cã gõcunq nomẽ fo
titur. Sutor vt dicat: necesse est: vt calciamenta
pficiat. Uo cer quis faber aut alij artifex artis
pitia fiat. Homõi exẽpli cognoscim? nullum sine
actu nomẽ: sz oẽ nomẽ ex actu xpiani: ergo no
mẽ ille frustra fortit q xpm nõ imitat. Quid eim
tibi prodest vocari qd nõ es: et nomẽ vsurpare
alienũ? Sz si xpianũ te esse delectat que christia
nitatis sunt gere: et merito tibi nomẽ xpiani af
sume. Tu ergo quõ xpianus diceris in q nullus
xpiani est actus. Christian? iustitie bonitatis: ite
gritatis: patiẽtie: castitatis: pudicitie: pietatis: et
humilitatis: et innocẽtie est nomẽ et tu istõ no
Christiani q mẽ quõ tibi defẽdis & vẽdicas: cui de tã plurib?
reb? nec pauca subdistunt? Christianus ille ẽ q
nõ nomine tm: sed ope est: qui viã xpi sequit: & q
xpm in oibus imitatur sicut scriptum est. Qui
dicit fese in xpo manere debet sicut ille ambu
lauit et ipse ambulare. Christianus est qui die
noctuq deo deseruit qui indesinẽter eius prece
pta meditatur et cogitat qui pauper mundo ef
ficitur: vt deo locuplex fiat: qui homines habet
inglorius: vt coram deo et angelis gloriosus ap
pareat: qui in corde suo nihil simulatum videt
habere nec fictum cuius simplex & immaculata

est anima: cuius conscientia fidelis et pura est:
cuius tota in deo mens: cuius omnis spes i xpo
est qui celestia potius q terrena desiderat qui
humana spernit vt possit habere diuina. hec au
gu. Uñ Leo papa. frustra appellamur xpiani si
Leo papa. imitatores nõ sumus xpi. Qui iõ viam se esse di
cit vt cõuersatio magistri esset forma discipulis
Cypriani Amiseni. et illam humilitatem eligeret seruus quã secta
tus est domin? vnde et Cyprianus. Christianus
nemo recte dicitur nisi qui xpo moribus coeq
Antipij Augustẽ. tur: vnde etiam ait ipse. Inter infideles compu
tantur qui quod voluerunt nõ imleuerũt. Qui
cunq etiam xpm non sequit non solũ xpiani no
men amittere: sz & antixps dici meret. vñ aug.
Quisquis factis negat xpm antixps est: magis
mendax est antixpo qui ore profitetur xpm & fa
ctis negat. Ideo mẽdax: qz aliud loquit et aliõ
agit. Quis ẽ q non credit q Jesus sit xps? Qui
nõ viuit quõ precepit xps. Multi eim dicit cre
dos: sed fides sine operibus non saluat. Et iterus
O ẽs negant xps in carne venisse qui violãt cha
ritatem Jesu. Non eim opus erat vt veniret ni
si per charitatem. Maiorẽ hac dilectionẽ nemo
habet: quã vt aiam suam ponat pro amicis suis.
Joan. 15. Quisquis violat charitatẽ quodlibet dicat lin
gua: vita ipsius negat xp in carne venisse: iste
est antixps vbicunq fuerit quocunq intraue
rit. Hec aug. In hoc ergo maxime nos christiani
Christiani pati xpo. gentiles scandalizamus: quia charitatẽ et vitam
virtuosam non habemus. Uñ chrys. Nihil aliõ
Chrys. Scãdalũ gẽtilio gẽtis per nos. est quod scandalizat gẽtiles q q non amor est:
cum eim multiplicata fuerit iniquitas frigebit
Amor. Uitam autẽ nihil ita facit clarã vt amor.
Nihil ita cõuertit gẽtiles vt virius animi: nihil
scandalizat vt malitia. Cum eim viderit auari
tia vtentẽ rapientem eum qui cõtraria iubet:
his qui eiusdem sunt tribus: vt foris vtentẽ eũ
qui iubet inimicos amare: delirationes dicit ea
que dicta sunt. Cũ autẽ viderit trementes mor
tem qualiter suscipiet eos qui de immortalitate
faciunt sm homines. Cũ viderit diligere pncipatũ
& alijs seruientẽ: passionibus firm? in suis manet
dogmatibus nihil magnũ imaginãs. Nos enim
sumus cã manendi eos in errore. Nam dogma
ta quidẽ q apud seipsos sunt olim cõtẽpsissent:
sed nostra sil'r admirarent: ex vita autẽ nostra
phibent. Nã p ño ba quidẽ philosophari facile
est. Multi eim & apud eos hoc fecerũt. Inquit
autẽ eãq fit p opa demõstationẽ. O fide ei mihi
fidẽ tuã ait p opa tua. Cũ aut magis vera diuel
limus primoz substãtias iacturã nos vocant
orbis terraz. Quare & nos hoz vidictã dabim?
nõ p quid? male agim? sol ũ: sz p q bus blasphe
matur nomẽ dei vsq pecunijs et voluptatib? et
alij sumus aligari passionib?. Desistam? igitur
de reliquo & virtutẽ capiamus oẽm: et futuris
fruamur bonis. Hec chrys.

Oratio.

O mine Jesu xpe rex celestis glie qui
nos p nuncios tuos. s. per sacram scri
purã ifirmitates piculũ viuẽdi mu
tationẽ fortune gratuitã voluntatem
ad nuptias tuas vocasti: da nobis charitatis ve
stem nuptialem ne a confessione peccatiz a lau
de dei vnq obmutescam? ne a resurrectione spi
ritalis gaudij sez pace et securitate separemur
& da nobis vestem pietatis & bone operationis:
ne ligatis manibus et pedibus in tenebras ex
teriores mittamur. Amen.

De questione super tributo soluẽdo & de mu
liere septem viros habente. Lap. xxxv.

Mat. 22. Tunc scilicet post ꝑdicta
& eadem feria tertia [abeuntes
pharisei] ad herodianos [cõsi
lium inierũt] vt ex collatione
cõi melius penderent quali
ter iesum decipere possent et
[ei] quem capere nõ poterãt
in malo opere [caperent in sermone] quia facili
us capitur homo in verbis q i factis. [Et mise
runt discipulos] de secta sua [cum herodianis]
id est ministris herodis qui ex parte cesaris pre
erat tributis vt discipuli caperent in sermone &
ministri raperent eum ad puniendum in corpo
re. secundum Chrisostomum. Ne forte Pharisei
Chriso. Christo noti & suspecti circumuenire eum non
possent: quia coraz eis fibi in verbis cauere mit
tunt discipulos quasi ignotos vt facilius deci
perent: & minus erubescerent deprehensi & pro
pter hoc eos & herodis ministros simul mittunt
vt quodcunq dixerit reprehendatur. Et circun
dant eam sicut apes mel in ore: & aculeum in ter
go portantes: & adulatorie commẽdant in eo tri
plicem veritatem dicentes. [Magister scimus
Christi pati xpo. quia verax es] quantum ad vitam non hypocri
ta. ecce veritas vite [& viam dei] qua itur ad de
um [in veritate doces] quantum ad sanam do
ctrinam. ecce veritas doctrine [& non est tibi cu
ra] id est timor vel fauor [de aliquo] quãrum ad
iustitiam id est non attendis aliquem vt acci
pias personam. vnde exponendo subiungit. [nõ
enim respicis personas hominum] sed indistin
cte dicis maioribus & minoribus veritatem. ec
ce veritas iustitie. Sed econtra multi moderni
faciunt qui pauperes delinquentes publice ar
guunt & confundunt sed diuitibus maiora pec
cantibus nec nutuz faciunt. sm Chri. Inter oia
pctã sacerdotũ maximũ est q personas respici
unt & non causas. Et ideo iustos & pauperes de
spicientes iniquos & diuites promouent & exal
tant. vt autem dicit idem Chrisost. Magistrum
eum vocãt & veracem magistrum vt quasi vene
rando eũ deciperent: & vt quasi honoratus & lau
datus misterium sui cordis simpliciter eis ape
riret & q̃ volens eos habere discipulos. Hec est
enim hypocritarum prima simulatio: laudatio.
laudant enim quos perdere volunt: vt per dele
cationem laudis paulatim corda hominum ad
simplicitatem benigne confessiõis inclinẽt. hec
Chriso. Istis similes tum qui hominibus in pfi
tia adulantur & in absentia detrahunt. O quam
plenus est mundus his & illis pestiferis homini
bus a quibus custodiat suos. vnde secundum
August. August. Duo sunt genera persequentium. s. vitu
perantium & adulantium: & plus persequitur li
gua adulatoris quam man? interfectoris & mel
licis verbis enim interrogare volentes subiun
gunt. Dic ergo nobis quid tibi videtur. qz cer
timus q non dimittis propter maiestatẽ cesa
ris vel timorem aut fauorẽ cuiuscunq hominis
quin veritatem dicas: & iuste quod verũ est diffi
nias: & interrogant eum dicentes. [Licet censuz
cesari dari an non?] hanc questionem apud Ju
deos ortam xpo maliciose propofuerunt vt si tri
butum negaret & diceret non esse licitum cade
ret in manum presidis & statim caperet tanquã
Ptrarius imperatori. Si aut tributuz ꝓcederet
& diceret esse licitũ caderet in manum populi tã
q contrarius eorum libertati & diuino honori: &
sic totũ eoz artificiũ erat vndiq habẽs precipi
tiũ. Dicebãt quidã qz romani p republica mili
tabãt eos in securitate & quiete tenẽtes q lice
bat dari tributũ. Sz ecõtra pharisei asserebãt
q qui seruiebãt summo deo: & sibi oblationes &
decimas reddebãt: nulli hoi tributa soluere de
bebãt. Sed sapiẽtie fons dolos eoz fugit. sic ei
rñdit vt deo & cesari sua iura seruarent. Uñ [co
gnita] & deprehẽsa [nequitia] & dolositate [eoz]
nihil eim latet deũ qui scrutat renes & corda lau
des ipsoz respuit: & dure eis rñdit dicẽs. [Quid
me tẽtatis hypocrite?]. q. d. Nõ quaritis verita
tẽ addiscere: sz me verbis capere: & propter hoc
eos hypocritas vocat qz alius ꝑtendebant: & ali
ud intendebant. sm Chri. Respondet non sm ño
Chriso. ba eorum blande: sed fz ꝓscientias eorum aspe
re: docens nos dure refellere adulantes. & fz eũ
dem. Pharisei blandiebant vt perderent: ie sus
aut confundebat vt saluaret: qz vtilior est deus
homini iratus q̃ homo propitius. Et subiungit.
In hoc aut q̃ xps laudes respuit dat intelligere
q̃ nullus dz velle laudari & in hoc q̃ adulator
res suos dure reprehendit docemur vt adulatio
nes vitemus. [Ostendite mihi nummisma cen- Nummisma.
sus]. i. denarii qui p censu datur annuo: & erat
de argento: vocabatur q̃ denarius: qz habebat
decem nummos vsuales: & habebat imaginem
cesaris: & nomen eius. Proprie tñ nummisma est
ipsa iscriptio imaginis: & nummis est cui inscri
bitur. Et illis offerentibus ei denarium censua
lem [ait. Cuius est hec imago?] q̃ tum ad figurã
[& inscriptio] q̃ tum ad scripturã. Non de ignora
tia interrogat: sed vt cõpetenter ad eoz ño ba rñ
deat. voluit dñs videre materiam questionis vt
nos tacite informaret ne simus precipites i sen
tenciando: sed mature inquiramus & prius exa
minemus aliq̃ diffiniamus [dicũt ei cesaris]. s.
tyberij priuigni augusti cesaris sub quo augu
sto natus est dñs [Tũc] ex premissis inferẽdo q̃s
tionis determinationẽ [ait illis. Reddite ergo
que sunt cesaris cesari]. s. tributũ & pecuniam p
quam profitemini vos illi subiectos. Ubi sm Chri
so. Illa dicit solum que non nocet pietati: quia
Chriso. si aliquid tale est nõ cesaris: sz diaboli est vecti
Hiero. gal [& sunt dei deo] sez sm Hiero. Decimas primi
tias: oblationes: & hostias. Sicut & ipse reddidit
tributa pro se & petro & deo reddidit que dei sũt
patris faciens voluntatem. Uel debemus red
dere mũdo suos honores eos despiciendo: suas
delitias eas abhorrẽdo: & suas diuitias eas prẽ
nendo: deo autem decimas & oblationes vel sm
Ambro. Ambro. Sicut cesar exigit impressionem sue ymagi
nis: sic & deus animam lumine vultus sui in
signitam: sicut eniz denarius ymagine regis sic
signatur homo ad ymaginem & similitudinem
dei quã peccando corrumpit. Et iterum. Cũ alia
sit ymago deitatis mũdi: si non vis esse obnoxi?
cesari noli habere que sunt mundi. Si vis terre
no regi nihil debere oia tua relinque & xpm seq
re. Et bene prius que cesaris sunt reddenda de
creuit: neq eim pot esse quis discipulus dñi: & ni
si prius renũciauerit mũdo. Sz oẽs renũciam?
verbis: non renunciamus affectu. Nã cũ sacra
recipimus renunciamus. Quã grauia sunt vicu
la pmittere deo & nõ soluere? Maior est ꝓctus
fidei q̃ pecunie. Redde promissum dum in hoc
corpore es priusquaz veniat exactor: & mittat te

Hiero. in carcere. vñ Hiero. Nummũ habentẽ cesaris
Ex pmo 4. ymaginẽ reddite coacti cesari vosmetipsos libẽ
ter deo. Signatũ est effi lumẽ vultus dei super
nos: non cesaris, hec Hieron. Relictis ergo que
mundi sunt corpus iam intellectũ: voluntatẽ
rõnẽ ꝛ oia que in nobis sunt deo quo accepim⁹
nõ dico debemus: sed tãq̃ debitũ reddamus, vt
non ꝓpati bestijs: sz rõnabiliter in oibus ꝓceda
m⁹. Qz sz Hypla. Cõdignũ est vt ei nos totos red
Hypla. damus cui debere nos recolimus ꝛ oz ginẽ ꝛ ꝓ
fectũ. Nõ est ꝛtaq̃ incõueniens nec cõtradictio
q̃ hõ sit subditus hoi in tpalibus ꝛ deo in media
re i spualibus vtrusq̃ effi bñ se ꝓpatur: nec alter
alteri ꝓiudicat. Sz magis felix ẽ ꝛ btus q̃ a tpa
libus ꝛ pniciosa ꝓuitute eoꝝ est eruturus: ꝛ deo so
li subiectus: qz hic maxie est liber ꝛ princeps et
regibus regaliorꝝ nec ꝑ diuitias timet tyranni
C Mistice. dẽ: nec ꝑ ꝓcipatus timoꝛẽ. ¶ Mystice aũt deo
Tributum deo redden dum. debemus reddere trip̃ le ꝛtributũ: sue rõnẽ q̃ po
stulat. s. de corde perfectam dilectionem: de ore
feruentẽ ꝛ frequentẽ gr̃aꝝ actionẽ de corpe vo
luntariam vitioꝝ mortificationeꝝ. In premissis
ẽt tria mystice notãt. Prio qucrit ostũsio denarij.
Scdo interrogãt superscriptio oblati. Ter
tio sequit diffinitio cui debeat reddi. in denario
sunt tria materia: pondus ꝛ ꝛ superscriptio cum
Imago cuius. imagine. Materia est operatio bona vel mala
argẽtea vel stãnea. Pondus est intẽtio recta vl
prauia. Imago attendit in affectu interiori ꝛ su
perscriptio i effectu exteriori. Imago effi diabo
li est culpa: imago dei gr̃a: sup̃scriptio est exteri
oꝝ puersatio: ꝛ hũilis ad imitationẽ xp̃i vl sup
bia ad imitationẽ diaboli. Huius denarij oñsio
fit in morte. O q̃ metuẽda q̃stio: oñdite mihi nũ
mismа cẽsus: hoiem. s. interiorẽ sacco carnis ve
latũ: exteriori simulatiõe obumbratũ: oiu ad pe
nitentiã expectatũ: felix q̃ poterit dicere ꝓcidi
sti saccũ meũ ꝛ circũdedisti me cũ letitia. Sz in
terrogatio fiet in iudicio de imagine. O q̃ horrẽ
da interrogatio: ꝛmo icrepatio malorꝝ cuius est
imago hec ꝛ superscriptio. Quilibet portat imagi
nẽ eius cuius hz opa fcz vel dei: vel imperatoris
mũdi ꝛ diaboli. Sz diffinitio fiet in retributiõe
[reddite ergo que sunt cesaris cesari: ꝛ que sũt
dei deo] qz ibunt hi in suppliciũ: illi in gaudiuꝝ.
[Et] qui missi fuerant a phariseis audientes sa
pientissimam responsionem oñi [mirati sunt] qz
calliditate ꝛ insidijs prualere non potuerunt
Hiero. [relicto eo] sicut confusi [abierunt] vñ Hieron.
D Saduceo rus accusa rio
Qui ad tantã credere sapientiam debuerant mi
rati sunt q̃ calliditas eoꝝ insidiandi locum nõ
innenisset: ꝛ relicto eo abierunt infidelitatẽ pa
riter cum miraculo reportantes. Deinde cũ ab
ijssent pharisei [accesserunt ad eum saducei] vt
Secte iu dꝝ rõne eum supare non poterant saltẽ per ipaꝝ
deorũ tres. frequentiam sensum eius subuerterent: ꝛ tedio
Pharisei cũ superarent. Tres erant secte inter iudeos ab
Saducei. alijs differentes. s. pharisei q̃ erant ab alijs diui
si q̃tum ad habitũ: ꝛ traditiones qui traditioni
bus moysi traditiones suas preferebant: ꝛ hz le
gem vocabant pharisei. i. diuisi: a phares. i. diui
sio dicebant. alij erãt saducei q̃ ab alijs differe
bãt quantũ ad doctrinã qz ipsi sibi iustitiã ꝛ q̃d
nõ erant vendicabant. vñ ꝛ iusti ꝑ ꝓter exterio
rẽ sctitatem appellat: sunt: ipsi effi resurrectio
nẽ negabãt aiam mortalẽ esse ꝛ cũ corpore inte
rire dicebãt: ac nec angelũ: nec spũ esse crede
bãt: hz libros moysi recipiebant. Alij erãt essei q̃
Essei. ab alijs differebant in vita ꝛ mõ viuẽdi: qz vere
monastica vitã ducebãt: ꝑ ugia vitabãt: omnia i
cõi habebãt. de duabus aũt ꝑmis sectis hic dz.
Saducei ergo accedẽtes ad iesum quãdã fabu
lã fictã de muliere que septẽ viros habuerat ei
proponebãt querẽtes eũ cuius esset in resurre
ctione: ꝑ quã oñdere valebãt resurrectionẽ non
esse. Putabãt effi q̃ si futura esset resurrectio
tũc celebrãde essent nuptie sicut mõꝝ qz incon
ueniẽs videt q̃ deꝰ oib⁹ septẽ simul qz vni mu
lieri nunq̃ licuit plures vroꝝ hr̃e: sz bñ ecõuer
so propter fecunditatẽ: vel qõ deꝰ alicui eorum
vererminatẽ: qz qua rõne esset vnius eadem rõ
ne esset ꝛ alterius. intendebant cõcludere resur
rectionẽ nullã esse. Quã questionẽ eis soluendo
euacuat dñs eoꝝ opinionem: ꝛ ostendit errorem
dicens. [Erratis] in hoc. s. q̃ resurrectionem ne
gatis [nescientes] scripturas] que resurrectionẽ
afferunt: ac modum resurrectionis instruunt et
ostendunt. vnde etiam sequitur q̃ nesciant [vir
tutem dei] que poterit corpora suscitare ꝛ ꝛ post
mortem viuificare: qz potuit oia de nihilo facere
Errabãt ergo qz ꝛ scripturis contradicebant ꝛ
virtuti dei derogabant. [Erratis] etiam putan
tes ibi celebrãdas esse nuptias. [In resurrectio
ne enim] generali [nec nubent]. s. viri. i. non ac
cipient vroꝝ [nec nubentur]. s. mulieres. i. nõ
accipientur a viris. vt dicat Hiero. Latina con Hiero.
suetudo hic greco idiomati non respondet. Nu E nubentes nubi.
bere enim ꝓprie dicuntur mulieres ꝛ viri vro
res ducere: sed hic simpliciter intelligam⁹ q̃ nu
bere de viris: ꝛ nubi de mulieribus dictum sit.
vnde non erit carnalis sed spũalis conuersatio
ꝛ hoc est quod subditur [sz sunt sicut angeli dei
in celo] non in natura angeli: sed sicut angeli in
ꝓprietate spiritualitatis ꝛ immortalitatis in
corruptibiles. s. ꝛ ingenerabiles nõ quod sint spi
ritus: sed q̃ sint spirituales: ac vitam ꝛ conuer
sationem spiritualem habentes: ꝛ sine labe cor
ruptionis visiõe ꝛ fruitiõe dei viuentes. Cessan
te effi cã cessat effectus: nuptie autem ordinate
sunt ad procreationem filioꝝ. educandorum ad
cultum dei quousq̃ numerus predestinatorꝝ sit
cõpletus: qui cõpletus erit in resurrectione ꝛ ꝑ
ter hoc tunc erimus sicut angeli semper ꝓten
plationi vacãtes: ꝛ hoc est ꝓꝛ corda moueri ad
deuotionẽ vcz consideratio illius btẽ vite quaꝝ
post modicũ expecramus. Scõm Bedam misti Septẽ vi
ce ꝑ septẽ viros reprobꝝ vniuersitas designa Beda.
Hiero. tur quorum vroꝝ est mundana conuersatio qui
descendunt sine liberis: qz tota hec vita que se
ptem diebus agit̃ sterilis sunt a bonis opibus
quibus morte misera ꝓruptis ad vltimũ ꝛ ipsa
mũdana ꝓuersatio quã illi sine vitali opere trã
segerãt quasi vroꝝ infecunda transibit. ¶ Pot
ẽt noie huius mulieris intelligi ecclesia que vi
ro desponsat q̃ Plato ꝓmittit: septenarius aũt
virorꝝ nõ gñantium ex ecclesia filios significat Ecclesia
vniuersitatẽ malorũ ꝓlatorũ vel clericorũ sz dif
ferẽtias septẽ ordinũ ecclesiasticorũ: quorũ pri
mus est ostiariorũ: secõs lectorũ: tertius exorci
starũ: quartus accolitorũ: quintus subdiacono
rũ: sextus leuitarũ: septim⁹ sacerdotũ. Hi filios
nõ generãt: qz i ecclesia dei fructũ nõ q̃rũt: ꝛ iõ
demonium eos occidit. Mulier quoq̃ ita Mo
raliter loquendo pot̃ dici peccatrix aia septem
capitalium vitioꝝ vniuersitati desponsata. Re
surrectio aũt spũalis est a morte culpe ad vitaꝝ
gr̃e que est ara gloriei: ꝛ iõ q̃ hec resurrectio fir
mata est per propositũ caucdi recidiuũ firmatũ
professione

ꝓfessione religionis: ꝛ etiam obseruatum tũc
est simultudo ad angelicã vitã: qz ꝑ castitatem
fit ꝓformitas angelice puritati. Angeli quoq̃ si
militer nihil possident in hoc mundo: ꝛ obediũt
ꝓnue ipsi deo. Mali ergo sunt desides qui ex
suis operibus bonis non reliquerunt semen: et
aliquid memoria dignũ. ꝛ adhuc peiores sunt q̃
memoriã sui de malis opibus suis reliquerunt
postq̃ aũt dñs respondit ad eorũ interrogatio
nẽ: ꝛ ipsorũ ꝓfutauit errores: statim subdit de re
surrectione ꝓfirmando veritatem resurrectio
nis autoritate scripture. Probaturus ergo re
surrectionẽ corporũ inducit autoritatem de ex
odo sumptam: ꝛ ꝑbat primo pennitatẽ anima
rũ quã illi negabãt: qua probata ꝓsequẽter ꝑ
bat resurrectionẽ corporum: que cũ animabus
bona mala ve gesseruat. Dicitur effi in exodo [a
deo. Ego sum deus abzaam ꝛ deus isaac ꝛ deus
iacob] Qñ hoc deus dicebat: ꝛ illi mortui erãt
Mortuorũ ꝛ ꝑbat. [deus effi nõ est mortuorũ] id est oino nõ existẽ
tium [sed viuentiũ] ꝛ existentiũ: ergo ipsi viuũt
ꝛ existunt. Ratio talis est: deus nõ dicit dñs re
rũ non existentium vel eorũ que sunt nihil: ꝛ qz
creature ad deum est realis ꝛolatio: que nõ pot̃
fundari in nihilo sed deꝰ dz abzaam: ꝛ deꝰ isaac
ꝛ deꝰ iacob q̃ mortui sunt: ergo ipsi existunt: nõ
effi dixit ego fuit: sz ego sum ranq̃ illi pñtes exi
Resurrectionẽ corporũ ꝑbat. stãt: sz nõ corpe ergo aia: ꝛ iõ aia nõ mozit̃ cum
corpe sz est eterna. Et ꝑ hoc ꝑbat resurrectionẽ
corporum ex veritate iustitie: Nam cũ dicat se
deũ abzaã ꝛ aliorꝝ qui seruierũt ei in corporib⁹
suis iustum est vt remunerentur cũ corporib⁹
ipsis in quib⁹ meruerũt. Et vniuersaliter oim
corpa ꝛ aie bona vel mala simul recipient que
simul meruerunt. Qz ei hõ meruit vel deme
ruit aia simul ꝛ corpe iõ in futuro punietur: vel
remunerabit̃ simul in vtroq̃. Hoc aũt non pot̃
fieri nisi fiet resurrectio corporũ. Et iõ constat
futurã esse corporũ resurrectionem. Vnũ ergo
ꝑbat dñs expresse. s. q̃ aie semper viuãt: nec cũ
corpibus intereãt alterꝝ per cõsequẽs. s. q̃ corpa resurgãt. Itẽ ꝓpter naturalẽ appetitũ ꝛ in
clinationẽ aiaꝝ ad corpa suaꝝ naturale ẽ aia
b⁹ desiderare sua corpora: ꝛ cũ ipsis glorificen
tur cũ qb⁹ meruerũt: ꝛ iõ nc a suo desiderio fraudẽt̃ necesse est vt eis sua corpa reddãt: qz aia
nõ pot̃ esse perfecte quieta nec beata nisi vniat̃
cũ corpe ad cuius vnionẽ habet inclinationem
Hiero. naturalem ꝛ ita corpa resurgẽt. vbi Hiero. Cũ
aũt dicit deus abzaam: deus ysaac ꝛ deus iacob
ter deũ nominando trinitatẽ intimauit: cũ aũt
dicit nõ est deus mortuorũ vnũ deum iterans ꝛ
vnam substantiam significauit. [Et audientes
turbe mirabantur in doctrina eius.] vñ Rem̃i.
Non quidem saducei: sed turbe mirantur. Hoc
etiam quotidie agitur in ecclesia. Cum enim di
uina inspiratione aduersarij ecclesie superan
turturbe fideliũ letantur. ¶ Oratio.

Omine iesu xpe doce me astutias se
ductorum intelligere ꝛ cauere nec nõ
veritatem vite ac doctrine ꝛ iustitie
semper custodire. Da mihi insigniri
tua imagine non inimici vt ea que mundi sunt
relinquendo ꝛ tibi soli adherendo reddam tibi
ea que de tua gratia a te precepi in ipsis tibi fi
deliter seruiendo: ꝓesta etiam mihi vt carnalẽ
ꝛ mundanam conuersationes que sterilis est fu
gere: ac spiritualem ꝛ celestem sectari valeam.
et gloria resurrectionis innouatus cuꝝ angelis
dei in celo immortalitate frui meream ꝛ perpe
tua tui visione. Amen.

¶ De primo et magno ac secundo ꝛ simi
li legis mandato. Capitu. xxxvi.

A Matth. 22.

Pharisei vero audientes
ꝛ audẽtes [q̃] sapiẽti respõ
so iesus [silentiũ imposuisset
saduceis] nõ habentibus q̃d
amplius dicerent contra re
sponsionẽ eius [cõueneruntin vnũ] ad ipsum alio modo
inuadendũ: et venerunt in magna multitudine
ad magis eũ terrendum. vnde Chrisso. Cõuene
runt vt multitudine vincerẽt quẽ ratione supe Chrisso.
rare nõ poterant a veritate nudos se esse pro
fessi sunt qui multitudine se armauerunt. hec
Chrsi. Recedentibus phariseis venerunt sadu
cei. et iterum. Recedẽtibus saduceis venerunt
pharisei tentantes eũ frequẽti cõgressu fatiga
re ꝛ subuertere. licet effi cõtrarij essent in opi
nione de anime immortalitate ꝛ mortuoꝝ resur
rectione: tñ cõueniebant in xp̃i ꝓsecutione. vñ
Hiero. Hiero. Qz de herode ꝛ põtio pilato legimus oñi
nece eos fecisse ꝓcordiã etiam nũc de phariseis
cernim⁹. ꝛ de saduceis qui inter se cõtrarij sunt
sed ad tẽtãdũ iesum pari mente cõsentiũt. [Et
vnus ex eis] scriba ꝛ [legis doctor accessit tẽtãs]
iesum capere in sermone dixit. [Magister q̃d
est mãdatũ magnum in lege]. i. p̃cipuũ. Inter
rogauit tentãs non scire desiderans: non vt di
sceret. sed vt deciperet: vnde Chrsi. Magistrum
vocat cuius nõ vult esse discipulus. De mãdato
magno interrogat qui nec minimum obseruat.
Ille effi dz interrogare de maiori iustitia qui iã
minorẽ compleuit. hec Chrsi. De hoc aũt interro
gauit: ꝛ circa hoc erant opiniones. q̃dã enim di Chrisso.
cebãt sacrificia ꝛ oblatiões magis placere deo
q̃ opꝰ charitatis. Alij dicebãt ꝓiũ q̃d magis est
verũ. [Et ait ille iesus. Diliges dñm deũ tuum]
vt dicit Chrsi. Nõ dicit time. sz diligẽ: timere in
quit est seruoꝝ diligere filioꝝ. Nõ dicit etiã cog
noscet: sed dilige. Cognoscere inquit deum pro Preceptuꝫ
prium est humane nature: diligere autẽ religiosi magnum.
cordis et recti [Diliges inquã dñm deum tuum Chrisso.
ex toto corde tuo]. i. ex toto intellectu sine erro
re: vt nullũ in ꝓfessione diuinitatis locũ errori
relinquas [ꝛ in tota aia tua]. i. tota volũtate si
ne ꝓtietate et cõtradictione vt nihil contrariũ
ei velis [ꝛ in tota mẽte tua]. i. tota memoria sine
obliuione: nihil reminiscens quo minus de deo
sentias [ꝛ ex tota virtute] seu fortitudine [tua]
vt vires tuas: ꝛ totum posse tibi seruiant: ꝛ ad ip B Augustin⁹
sum expendantur. vñ Aug. Deum ex toto corde Diligere ex
diligere ꝓceperis vt oẽs cogitationes tuas ex toto corde
tota aia: vt oẽm vitã tuam ex tota mente tua vt ꝛc.
oẽm intellectũ tuum in illum ꝓferas a quo ha
bes ea que confers. Nullam ergo vite nr̃e par
tem reliquit q̃ vacare debeat: ꝛ quasi locũ dare
vt alia re velit frui: sz q̃cũq̃ aliud diligẽdũ vene
rit in animũ illuc rapiatur quo tot⁹ dilectiõis
impetus currit. Tunc effi optimus homo cũ Chrisso.
tota vita sua pergit in incõmutabile bonũ. vñ
Chrsi. Quid est diligere deum ex toto corde. Ut
cor tuũ non sit inclinatũ ad vllius rei dilectio
nẽ amplius q̃ dei. Pro quanta effi parte cor tuũ
fuerit ad aliquã rẽ pro tanta minus est ad deũ
Quid est in tota anima diligere deum. i. certissi
mum animũ habere in veritate ꝛ firmũ esse in

fide. Qui enim credit apud deum esse omne bonũ et nihil boni esse extra ipm hic ex tota anima diligit deũ Quid ē ex tota mēte diligere deũ. i. vt oēs sensus tui q̃ pertinēt ad mētē deo vacent. Cuius enim intellectus deo ministrat ⁊ cuius sapientia circa deũ est: cuius cogitatio ea que dei sunt tractat: cui⁹ memori que bona sunt recordatur tota mente diligit eu⁹. hec Chri. sm Ber. Berñ. Toto corde. i. sapienter cõtra suggestiones diaboli ne seducamur. tota aia dulciter ꝗ delectationes carnis ne alliciamur. tota mēte: fortiter cõtra pressuras mũdi ne opprimamur. Hec enim sunt tria que pcipue retrahunt ab amore dei ⁊ diabolus: caro ⁊ mũdus. Et subiungit [Hoc est maximũ ⁊ primũ mãdatũ. [Maximũ dignitate: q̃ de maximo. s. deo diligendo. primũ ordine: q̃ preceptum de diligendo deũ precedit preceptũ de diligendo proximum. Et vere istud est magis nobilius ⁊ vtilius inter oia mãdata. In hoc enim omia mãdata implent: hoc etiã mandatũ diligẽdi deũ est magnum: q̃ mãdat hoc lex naturalis in mēte oīs creature rōnalis diuinitus indelebiliter expressa. Maius q̃ remãdat ⁊ repetens iterꝫ mandat hoc lex mosayca a deo iterꝫ data et p angelos ordinata. Maximũ q̃ cõfirmat illud lex euangelica per ipm filiũ dei tradita. Et primũ mãdatũ intẽtione iubentis: finis enim quolibet ea que ad finẽ sunt intẽtiõe pcedit. vñ Apls. Finis pcepti est charitas: finis non terminans vel consummans ad quem oē preceptum ordinatur. Et iterum. Plenitudo legis est dilectio. Et ps. O īs cõsummationis vidi finem latũ mandatum tuũ nimis. Vel primum in necessitate obseruationis. Ad hoc autem ꝗ istud mandatu⁹ possit pfecte impleri quatuꝫ requiruntur. Primum est diuinꝫ bñficiũ rememoratio. q̃ enim que habemus siue exterioꝛa ⁊ siue corpus et animam oia a deo habemus: ideo opꝫ ꝗ sibi de oibus que habem⁹ seruiamus ⁊ eu⁹ corde pfecto diligamus. Nimis enim ingratus esset qui cogitans aliquius bñficiũ eum nõ diligeret Scõm est diuine excellentie consideratio deus enim maior est corde nostro ⁊ ideo si toto corde ⁊ oibus viribus ei seruiamus adhuc sufficientes non sum⁹ nec satisfaciemus. vñ in eccl. Glorificate dñm quãtum potestis supereualebit adhuc. Maior est enim oi laude. Tertiũ est mundanorum et oim tpalium abdicatio. Magnaꝫ enim iniuriã facit deo qui aliquid ei adequat: q̃ fit q̃ñ res tpales ⁊ corruptibiles simul cum deo diligimus. Nihil enim aliud vult ꝗ diligamus ꝗ eum: q̃ ipse solus sine consortio vult possidere cor nostrum. vñ dicit Aug. Dñe minus te amat qui preter te aliquid amat. Et Hiero. Nimis est auarus cui nõ sufficit deus. Quartum est omni moda pctõꝝ vitatio: q̃ nullus pōt deum diligere in peccato existens s⁹ mortali. ideo Gr. Nemo potest duobus dñis seruire. Unde si in pctõ manes deũ non diligis. Nõ diligit deum superbus vel amator vane glorie qui puluerem vane glorie que nihil est deo preponit. Nec voluptuosus qui pro momentanea delectatione eum deserit: nec auarus qui pro nũmo vel nihilo eum amittit. Deinde addit. [Scõm autem simile est huic] non equale sed simile: q̃ est de actu simili s⁹ de dilectione vel de re simili deo. s. de homine qui ad similitudinẽ dei factus est. s. [diliges primũ sicut teipm]. i. ad id ad q̃ pōt teipm scilꝫ ad iustitiã ⁊ salutẽ ⁊ ad gratiam in pseutit ⁊ gloriam in futuro ⁊ ad eandem beatitudinem ad quã diligis te. Uñ ly sicut nõ denotat equalitatẽ gradus q̃ primoꝛ plus tenetur homo se diligere ꝗ primuꝫ ceteris paribus: sed denotat similitudinẽ boni optati ⁊ vt velit primum sicut se esse in gratia ⁊ amore dei. Et cũ ōr secundum nõ est ordo nisi quantũ ad materiã que est deus ⁊ prim⁹. Unũ enim est preceptũ de dilectione vt etiã est ordo causalitatis: q̃ amoꝛ proximi causat ex amore dei. Et ideo dicit apls. Qui diligit primũ legẽ implenit. Q̃ causa intelligitur de causato ⁊ nõ ecõuerso. Dilectio igit in deũ ordo est dilectionis in primũ: dilectio in primũ cognitio est dilectionis in deũ ac etiã nutrimẽtũ. vñ Gre. Per amorẽ dei amoꝛ proximi gignitur ⁊ p amorẽ proximi amoꝛ dei nutritur. hec Greg. Et similiter dilectio in seipsum pcedere ōr dilectionẽ in primũ. vñ Augu. Uide prius si iam nosti diligere teipm ⁊ cõmitto tibi primũ quẽ diligas sicut teipsum. Si aut nõdũ nosti diligere te timeo ne decipias primũ sicut te. Et iterum. Manifestum est aut omnẽ hoīem primuꝫ esse deputandum ⁊ q̃ erga neminẽ operãdũ est malũ. Qui aut amat homines aut q̃ iusti sunt: aut vt iusti sint amare oī. Sic enim ⁊ seipsum amare oī: aut q̃ iust⁹ est: aut vt iust⁹ sit. Sic enim diligit primuꝫ sicut seipm sine vllo periculo. hec Aug. ¶ Unde modus diligendi primũ attendit sm quatuꝫ causas. Primo sm finalem s⁹ vt diligatur proximus ppter deum. Scõo sm materiale: s⁹ vt diligat bonum non malum. Tertio sm formalẽ: s⁹ vt ordine debito circa deum et supra temporalia. Quarto sm efficientem siue mouentẽ: q̃ vt hōmõ q̃ pater tñ vel filius vel domesticus vel amicus ⁊ his modis debꝫ homo diligere seipm. Et nota sm Augu. ꝗ primo diligendus est deus. Scõo aia ppria. Tertio anima primi. ¶ Nota etiã ꝗ amoꝛ primi falsus est p hec seu huiusmoditꝫ s⁹ si impendit amorem dei Si aliq̃d fiat ppter amorem primi q̃ sit contra amorẽ dei. Si aliquis dissimuler in eo quẽ diligit plusq̃ in eo quem non diligit sic. Si aliquid in eo placeat q̃ in alijs displiceat. Si patienter non sustinet ꝗ aliũ sicut se vel plus diligat. Et infert [in his duobus]. s. mandatis dilectionis [tota lex pendet ⁊ prophete] quia totus decalogus ⁊ monitiones siue ꝓminationes hic finem habent: hoc enim vt charitas introducatur intendunt. Tota quippe scriptura legis ⁊ prophetarum ad dilectionem dei ⁊ proximi ordinatur. quicquid enim preceptum est in lege ⁊ prophetis hoc fine preceptum est vt deus ⁊ proximus diligatur. Et propter hec omnia mandata ⁊ scripta legis ⁊ prophetarum non sunt nisi quedam explicationes istorum duorum mandatorꝫ quia omnia ad hec duo sunt ordinata. Item oia preceptꝫ ad hec duo referuntur. Primum enim preceptũ: scilicet dilectionis dei ambit ⁊ implet oia mãdata prime tabule ⁊ q̃ in ea continentur tria mãdata de dilectione dei que scripta erãt in vna tabula: ⁊ scõm preceptum s⁹ dilectiõis primi ambit ⁊ implet oia mandata secunde tabule: q̃ in ea cõtinentur septẽ alia mandata de dilectione primi que in scõa tabula erant scripta. Nam qui deum diligit idola spernit: nec nomen inuanũ nõ assumit ⁊ diẽ sabbati sanctificat. Et qui primum suũ diligit honorat patrem ⁊ matrem: nõ occidit: nõ furat: non mechat: nõ falsum testimoniu⁹ dicit: nec proxem primi vel

Berñ.

Sicut.

Greg.

Augustin.

Proximus quis sit.

Modus diligendi primum.

Augustin. Amor proximi p falsus est.

aliam rem eius concupiscit. Nã sm Chri. Sicut odiũ facere suggerit oē malũ: sic dilectio oē bonum. In tribus aũt dilectio dei extendit vt oēs cogitationes: oēs affectiones: ⁊ oīs ratio humana qua intelligim⁹ ⁊ discernim⁹ in deũ referãt ⁊ diuinis rebus occupent vt nihil remaneat in hoīe q̃ non diuine dilectioni subdat. Item duo sunt erga primi dilectionẽ seruanda vt ⁊ beneficij impensione faueat: ⁊ nulla malitia ledatur: vnum affirmatiuũ de quo Mat. 7. Quecũq̃ s⁹ licita decentia expedientia vultis s⁹ voluntate rationali ratione distinguente inter debita ⁊ indebita vt faciant vel dimittãt corde ore ⁊ ope vobis vel pro vobis homines inquantũ hoīes non bruta ⁊ vos facite illis in simili casu voluntate ope ⁊ pleno affectu. Scõm hanc regulã dilectio proximi causat ⁊ efficit imperando oēs motus omniũ virtutũ tendentes ad proximum interiores ⁊ exteriores. Aliud negatiuũ de quo Thobie 4. Q̃d ab alio oderis rōnabiliter fieri tibi corde ore: operv idi ne alij feceris voluntate vel opere affectu vel effectu. Scõm hanc regulã dilectio proximi causal̃r reprimit ⁊ cohibet oēs mot⁹ ⁊ actus vitioꝛ respectu eius. Licet igitur diuersa sint precepta quib⁹ aut vtiliter q̃ appetẽda sunt cupim⁹: aut q̃ vitanda sunt vtiliter pcauemus: vnum tñ sunt in radice charitatis: q̃ oia in dilectione dei ⁊ primi facere debemus. Recte itaq̃ dicit legẽ ⁊ prophetas referri ad duo mandata charitatis: q̃ ex hac dependent ⁊ ibi finẽ habẽt. O charitas regula ordinis electoꝛ: lex vniuersalis vniuersos ligans ⁊ virtus virtutũ: canon canonũ: lex legũ ⁊ non constitutio pplis sed principis placitũ: sanctio regis regũ: quã non solũ edidit vel condidit iubendo: sed edixit ⁊ promulgauit psonaliter docendo: ⁊ adimpleuit seruando. Ecce lex dñi conuertens aias mater ⁊ origo legum diuinarũ magistra ⁊ dña humanarũ rationabiliũ ⁊ equarum hostis ⁊ inimica iniquarum Cuius obseruatio p gratiã in hac vita initiatur ⁊ continuata vsq̃ ad mortẽ in alia cõsummatur Et q̃ vt ait Chri. Iudei estimantes xpm hoīem purum esse tentabãt eum: nec q̃ tentassent si dei filiũ credidissent: ideo voleus xps eis ostendere q̃ deus erat: talem interrogationẽ eis ꝓposuit vt ipsa interrogatio eis ostẽderet quis esset. Q̃ enim ad passiuam venturus erat opinionem falsam iudeorum corrigit qui xpm filiũ dauid non dñm eius esse dicebant. Et vt dixit Hiero. Palã eis de se loquitur vt inexcusabiles sint. [Congregatis ergo pharisei⁹] qui ad tentandũ venerant [interrogauit eos iesus.] Quasi eis diceret huc usq̃ questionibus vestris satisfecit xps est vt in alijs respondeatis mihi. Interrogat ergo de illo quem credebant esse venturũ: q̃ presentẽ credere nolebant cuius filius debeat esse dicẽs. Quid vobis videtur de xpo]. i. messia in lege promisso quẽ venturũ creditis. [cui⁹ fili⁹ est.] Dupliciter errant iudei circa xpm. Primo quidẽ circa psonam. non enim credunt eum fuisse xpm qui venit in mundũ natũ ex virgine: sed adhuc expectant eum. Itẽ errant circa ei⁹ naturã: q̃ non credunt etiã quẽ expectant esse deum s⁹ purũ hoīem. De isto secundo errore eos interrogat cuius fili⁹ sit ⁊ hoc iõ fecit: q̃ ex quo totã legẽ direxerat ad duo mandata dilectiõis tanq̃ artificiosus leguligiator: vult ostendere xps hec duo mandata reduci in vnũ diligibile q̃ est xps. Nihil enim diligitur tanquam deus ⁊ proximus nisi ipse xps. [Dicunt ei dauid] scõm istud Ps. De fructu ventris tui ponã super sedẽ tuã. Credebant illũ fore purum hoīem de gñe dauid. Unde dicunt dauid solum s⁹ diu initatẽ negando. [Ait illis] arguẽdo in contrariũ. [Quõ ergo] si xps est purus hõ vt vos creditis [dauid] cui occulta sapiẽtie diuine manifestata sunt [in spũ] s⁹ in sancto ⁊ propheticoꝛ: nõ de corde suo ppio [vocat eum dñm suũ] q̃ nõ liceret ei esse filũ eius. [dicens. Dixit dñs dño meo]. i. pater filio. Ipsi autem sic exponunt [dixit dñs] creatoꝛ celi ⁊ terre [dño meo]. i. messie. Q̃ ergo iste messias non sit purus hõ probatur tripliciter ex hoc verbo. Primo ex eo q̃ dauid vocat eum dñm: ⁊ hoc sic. Nullus pater filiũ suum qui trahit naturã suũ ab ipso testatur dominum suũ: sed dauid spiritu sanco inspiratus testatur dominum suum christum: ergo non solum habet naturam quam traxit ab ipso: sed altioꝛem secundum quam dicitur dominus ei⁹ s⁹ licet diuinam. quia non est homo filius ⁊ dominus alterius secundum eandem naturam: ergo est alia natura secundũ quã ⁊ filius: ⁊ hec est humana: alia sm quam ⁊ dñs: ⁊ hec est diuina. Secundo probatur idem sic: quando dauid hoc dixit: nondum messias homo erat: quomodo ergo dominus eius erat qui nondum erat: ⁊ qui non ante eũ sed post extitit: ergo oportet ponere aliam naturam sm quam ante eum erat. Tertio probatur idem ex hoc quod sequitur. [Sede a dextris meis.] impossibile est enim purum hominem sedere a dextris dei. Dicat ergo dauid [dixit domin⁹] s⁹ licet deus pater [domino meo] id est christo filio suo: cuius dicere est equalem sibi filium generare: ergo [domino meo] non secundũ quod temporaliter homo fact⁹ est: sed sm ꝗ patris eternus filius sede quiete regni potitus [a dextris meis. i. in equalitate mea sm quod deus vel in potioribus bonis sm quod homo: q̃ vt sic in gloria preest angelis [donec ponã] inclusiue: non quod postea non sedeat: ⁊ quia semper sedebit [inimicos tuos] ⁊ inobedientes tibi [scabellum pedum tuoꝛum] id est donec homines rebelles tibi subiugaueroꝛ: vel bona ⁊ voluntaria subiectione s⁹ licet vt credant te verum deum ⁊ hominem sponte vel coacte subiectione ⁊ vt in die iudicij puniantur ⁊ credant inuiti: ita vt velint nolint subiecti sint tibi sicut scabellum pedibus est subiectum. Hec enim subiectio complebitur in iudicio quando omnia perfecte subdentur homini christo. Si ergo dauid vocat eũ dominum secundum veritatem quomodo filius eius est s⁹ licet tñ cum filius propagatione subiectus sit patri: ⁊ maxime secundum consuetudinem patrum antiquoꝛum. Potius enim parẽtes sunt ⁊ dicuntur domini filiorum quam filij domini parentum: filius enim debet esse subiect⁹ patri ⁊ non dominari. Quasi diceret. Cum secũdum naturam humanam sit filius dauid: ⁊ per consequens eo inferioꝛ oportet ponere in eo aliam naturã per quã sit dñs eius ⁊ in eo superioꝛ ⁊ hec est diuina: ergo in xpo sunt due nature. s. diuina ⁊ humana. Est itaq̃ filius dauid ⁊ dñs: ⁊ filius inquantũ homoꝛ: dñs inquantũ deus: ⁊ sic restat ꝗ xps est homo ⁊ deus. Non ergo errabãt nec reprehendunt quia christum filiũ dauid dicunt: sed q̃ ipsum purũ hoīem ⁊ non dei filiũ credunt: xps aũt nõ tñ dauid sed ⁊ dei filium se esse probauit ⁊ per autoritatẽ dauid eos conuicit. [Et nemo poterat ei respondere verbum]

Berñ.

Aug.

Chrisostomus.

Hiero.

Christũ nõ noverunt iudei.

Duoꝛ pceptoꝛ vnũ suppositũ tenuitio.

Christũ seu messiã non esse purum hominem.

Parẽtes filiorũ dñi.

Ps. 131.

qz non poterant scriptura negare: z irrefragabile erat argumentū [neq; ausus fuit quisq; ex illa die eum amplius interrogare] qz plane testimonio z ratione erant conuicti. vñ Hiero. Hiero. Idco confutati sermonibus vltra non interrogant: fs apertissime cōprehensum romane tradunt posterati. Ex quo intelligimus venena inuidie posse quidem superare: sed difficile posse quiescere.

Oratio

O mine deus sanctificator meus: misisti mihi legē tuam: vt toto corde: tota anima: tota mente: z ex oīb⁹ viribⁿ meis te diligā: fs nec hoc valeo nisi tu dederis mihi: cuius est omne donū bonū z oē datum optimū. Jubes te diligi. Da qd iubes: iube quod vis. Da ēt mihi diligere primū sicut meipm: vt hic gr̄am z ibi gloriā consequamur in idipsum. Da insuper mihi bone iesu vt te xpm nobis missum deū z hominē corde credam: ore confitear z opere contester: vt ibi nunc subiectus sponte te cum gaudeam sine fine. Amen.

De scribis z phariseis in doctrina audiendis: sed non in vita imitandis. Cap. xxxvij.

A Matt. 23. Mar. 22. z Luc. 20.

Confutatis aūt z tacentibus scribis z phariseis qui dolose interrogabāt dñm vt tentarēt eū ne plebs z alij idonei sine pane doctrine euanescerent [locutus est dñs] ead ē feria tertia [ad turbas] scilicet ad simplices z imperfectos z ad discipulos suos magis doctos z pfectos. vñ Chrisosto. Chrisosto. postq dñs sacerdotes responsione prostrauit z in corrigibile cōditione eoz ostēdit sicut z clerici si male fecerint inemendabiles sunt: laici vero delinquētes facile emendant: tunc cōuertit sermonē ad populū. Infructuosum nāq; est verbū in quo sic alter cōfundit vt alter non erudiatur. Locutus est ergo ad eos instruens z docēs scribarū z phariseoz doctrinā audiendā: fs eorū vitam non imitandā: z nihilominus hortans eos subijci illis ppter sacerdotij z nois dignitatem: non opera sed doctrinā cōsiderantes. Multaq; eoz crimina annumerans z alios ab eis deho- Cathedra moysi. rtans. vñ dicit [Super cathedrā moysi [.i. auctoritate docendi z iudicandi [sederūt] scz indigne [scribe z pharisei.] Cathedra doctoz est z z ideo Chrisosto. dicunt sedere super cathedrā moysi qui docent quod docuit moyses: vbi Chri. Multi sacerdotes z pauci sacerdotes multi in noie z pauci in opere. Videte ergo quō sedeatis sup eā: qz non cathedra facit sacerdotē: sed sacerdos cathedrā. Non locus sanctificat hoiem: sed hō locum. Nō omnis sacerdos sanctus est: sed omnis sanctus sacerdos. Bene quidē docendo z male viuendo deum instruis quō debeat te cōdēnare. Ut autē Chrisosto. dicit idē Chri. Ne aliquis dicat qñi ppter hoc de fidior fact⁹ sum ad agendū: qz malus est doctor: ideo hanc destruit occasionē cum subdit. [Oia ergo] ad cathedrā pertinantia [quecūq; dixerint Oia facienda q asacerdotibus p̄cipiunturvobis] .i. ad vestrā vtilitatē [scriate] corde [z fa- cite] opere. .i. doctrina. Non tñ simpliciter quecūq; cipiunturz sed illa tñ que moysi cathedre doctrineq; cōueniunt: z que a vera fide non discrepant: z neq; diuinis repugnāt mandatis. vnde Chri. Oia ait Chrisosto. que corrigunt mores z meliorē faciunt vite modum: z nouo testamento concordant legib⁹ z nō dimittūt de reliquis sub iugo legis eē hec Chri. Ex quo ptz q etiā malis platis z doctoribⁿ bona docentibus est honor obedientie exhibend⁹ nisi in his q manifeste sunt cōtra deū: z sunt habēdi in reuerētia q diu tolerant in officio suo: quod ptz p exemplū dauid q venerabat saulē: licet sciret eum malū z a deo reprobatū: z per hoc audi toribus tollit excusatio nō bñ agēdi. Nā obediendo malis platis z doctoribus deⁿ in eis honoratur: cuius personā gerunt: nō ēm sua: fs q dei sunt dicūt. [Scōm vero opera eoz] q ptēr id qd oportet nequiter faciūt [nolite facere] qz nō sunt imitandi in malis sed tñ in bonis. vbi Chri. Si Chrisosto. bene vixerint eoz est z lucrū: si bene docuerint vr̄m. Accipite ergo qd vestrū est: z nolite discutere quod alienū est. hec Chri. [Dicunt ēm z nō faciunt] qz vita doctrine non cōcordat. Dicebāt ēm bene viuere fm legis precepta: z ipsi per pre- August. uaricatione legis male viuebant. Contra quos dicit Aug. Bene docere: male viuere nō ē aliud q̄ se sua lingua dānare. de talibus ēm q dicit z nō faciunt potest dici illud Ben. Vox quidē vox Bene. 27. iacob est: manus aūt manus esau. vbi Chri. Ma Chrisosto. xime accusatione dign⁹ est qui doctrine auctoritatem habens legē transgreditur: primo quidē qz preuaricatur qui alios corrigere debeo: deinde qz peccans maiori pena dign⁹ est ppter honorem: tertio qz plus corrumpit velut in ordine doctoris peccans. [Alligant aūt onera] .i. suarum traditionū z legū: vt sit quasi fascis insupportabilis vñ subdit [grauia] quantū ad effectū [z importabilia] quantū ad effectū [z imponunt in humeros hoim] nō in suos per coactionē obseruantie preceptorum: z supra legis precepta constituerunt ex suis traditionibus multa q̄ erant subditis grauia z importabilia [digito autem suo] id est leui motu vel tactu [nolunt ea mouere] z tangere. Ecce qualiter eoz reprehensionem aggrauat: non enim dixit non pñt sed nolunt nec dicit plene opere z manu: sed digito z modico tactu. nec dicit portare sed mouere id est neque prope fieri neque tangere: quia modicum conatum ad agendum talia nolebant apponere z nec minora eoz que ipsi precipiebant nolebant opere adimplere. hec Chri. Scōm cōsequentiam aūt tales B Chrisosto. sunt etiā sacerdotes qui omnē iustitiam populo Cōtra onera grauia imponēs mandant z ipsi nec modicam seruant videlicet non vt faciendo sint iusti: sed vt dicendo iusti. Tales sunt z qui graue pondus venientbus ad penitentiam imponunt: ipsi autem nec minimā faciunt. Et sic dum pena presentis penitentie fugitur contemnitur pena futuri iudicij. Si enim fascem super humeros adolescentis quem non potest bajulare posueris necesse habet vt aut fascem reijciat aut suscipiens dum ferre non potest scandalizetur z amplius peccet. Deinde z si erramus modicam penitentiam imponentes nonne melius est propter miam dare ratione quā propter crudelitatem. Vbi paterfamilias largus est dispensator nō dicit esse tenax minister. Si deus benignus vt quid sacerdos est auster? Vis apparere sanctus: circa tuam vitam esto austerus circa aliorum aūt benign⁹. Audiant te homines parua mandantem videant grandia facientem. Talis est autem sacerdos qui sibi indulgetet

alios exigit quemadmodum malus descriptor tributi in ciuitate qui se relenat z onerat impo nentes. Et ite z. In quo duplicem eoz malicia z ostendit: vnā quidem in hoc q̄ sine venia expe- Chrisо. penitētia modica in paucitate. tit a subiectis summā diligentiam vite z aliam vero in hoc q̄ sibiipsis multā concedunt licentiā. Oportet aūt bonū principē e contrario se habere in his q̄dē q̄ fm se ipm sunt grauem iudicē esse: in subiectis aūt māsuetū. hec Chrisо. Imponendo ergo modicā penitentiam melius est alias mittere in purgatorium q̄ in infernū. sed tñ in quibus tenenē saltem est eis innotescendum. Igitur vt ait. Hiero. hoc genere aliter dicit aduersus oēs magistros q grandia iubent z minora nō faciunt. Hec est aūt quedā cā non modica que hodie mouet subditos cōtra maiores z prelatos qz dicunt et non faciunt. Imponunt onera alijs z ea digito nō tangunt. Parum taliū verba apud subditos pficiūt qñ in eis nō videnē que docēt et pcipiunt. Quicūq; ergo proximoz aiabus vtilis esse desiderat z studeat primⁿ in se habere q̄quid alios doctur⁹ est: alioquin parum proficiet. Nam eius verbū inefficax erit nisi prius hoies in eo cōperiāt esse ea que docet. Ex premissis patet q̄ ille qui legē aliquaz constituit licet non sit subditus legi tñ ad hoc q̄ p hominē puniat si cōtrariū fecerit tamē obligatus est ad legē implēdā z grauius punietur a deo si fecerit cōrarium z qz transgressio eius est grauior ppter scādalū. Propter qd dicit sapiens. Patere legē quā tuleris. et vt alibi dicit qd quisquis iuris in altero statuit ipse eodem vti debet. Patet ergo ex pdictis q̄ illi q statum ecclesie in generali seu aliquem statum eius in spāli regūt z subditos onerāt grauib⁹ statutis sine magna z euidēti necessitate abutūtur sua potestate sicut faciebant pharisei z scribe. Prelatorum ēm tot sunt inhumane sententie z mādata linguaq; vetita q̄ vix possit aliquis transire p huius mūdi vmbram quin incidat in pctm et offensam. vñ ait Aug. loquens de religione xpiana. Ipsam religionem nr̄am quam dñs noster iesus xps in paucissimis sacramētoz celebrationibus voluit esse liberā quidam seruilib⁹ premūt oneribus adeo vt tolerabilior sit cōditio iudeoz q̄ non hūanis presumptionib⁹ sed diuinis subijciuntur institutis. Deinde fs Chri. Postq dñs arguerat scribas z phariseos crudelitatis z negligentie cōsequenter arguit eos in aliis glorie que fecit eos a deo recedere: z ppter quam non possunt xpo credere. vñ subdit. [Oia ño opa sua faciūt] ea scz intentiōe et eo fine [vt videātur ab hominibus] z sic habeant gloriā in ter hoies .i. ppter gliam humanam: z videri in bonis propter gloriam diuinam nō est malū: sed magis meritorium. Non aūt pōt credere xpo celestia predicandi qui gloriā terrenam querit et eā celestibus preponit. Non solū ergo de sides z remissi erant ad bñ operādum: sed etiam vano gloriosi z in suis operibus laudem appetentes hoim vt essent in reuerentia et honore apud populum. Tales aūt nullā mercedem de opibus suis recipiunt: qz non student vt deus glorificetur: z vt ipsi in his q̄ agūt laudenē et remunerent. Et iō nō solū nullā mercedē t fs etiā penaz recipiunt q̄ de bono malū faciūt. vñ Chri. Quē admodū ñmis de ligno nascit: z lignū a verme p̄sumitur et tinea de veste a quo corroditur: sic diabolus insidiatur, z occasionē querit vt q̄ cogere hoiem ad malum nō pōt studeat vt ex bonis opibus malum inanis glorie nascatur: z qd bonum erat ex inan .i. glia fit malū. Igitur vt ait. Hiero. q̄cūq; ira facit q̄libet et videat ab hoibus scriba est z pharisеus. Deinde qd dñs Hiero. gñaliter dixerat .s. opa sua faciunt vt videanē consequenter in ptes diuidit dicens. [Dilatant ēm phylacteria sua z magnificant fimbrias et volunt ambulare in stolis]. Circa hec fm Hie. est sciendum q̄ dñs cū dedisset mandata legis p moysem ad extremū intulit dicens ligabis ea Decalogi in manu tua z erunt semper ante oculos tuos. portatio. Et est sensus. Precepta mea sint tibi semper in ope: semp in meditatione: sint in manu tua vt ope compleantur: z sint ante oculos tuos vt die ac nocte mediteris in eis: z spiāl'r per manus est intelligenda opatio z per oculos iugis meditatio. Sed hec pharisei male interpretantes scribebāt in membranis z chartis decalogū moysi .i. decē legis verba siue precepta cōplicantesq; ea z quasi coronaz capitis facientes ligabant in fronte vt semp ante oculos moerentur. Et similiter in sinistro brachio circū ligabāt vt semper in manu haberent. Et dilatabant has membranas .i. eas latiores faciebant z decalogum in eis de grossiori litera scribebant. Et hec oia faciebant in signū religionis vt per hec religiosi apparerent: z recordatores z obseruatores decalogi ab hoibus viderentur. Et he charte dicebātur D Phylacte- phylacteria a phylare qd est seruare z therio qd ria. est lex quasi pseruatorio legis qz erant quedam signa seruande legis eo q̄ quicūq; ea habuisset quasi ob custodiam z munimentum sui haberent. Jusserat etiā moyses vt in quatuor angulis pallioz iuxta pedes facerent fimbrias iacinctinas ad populū israeliticū discernendū a ceteris populis in habitu exteriori sicut erant religione discreti z ponerent in eis vittas iacinctinas que etiā cū filis apponebanē vt videtes Vittie eas recordarentur mandatoz celestiū ac vana z inutilia nō cogitarent. Sunt igitur fimbrie legis mandata: vitte vero iacinctine sancte cogi- Fimbr tationes q̄ si simul iuncte fuerint ab omni vanitate oculos auertunt: z tota mēte ad celestia dirigunt. Videntes ēm iacinctum celi recordamur qz vnius coloris sunt celus z iacinct⁹. Isti usmodi erat fimbria breuis et parua ex lege p- Fimbria cepta quā mulier sanguine fluens tetigit in pal donim. lio dñi z statim est sanata. Per hmōi etiam fim- Fimbria su briā credē samaritanam cognouisse de dño q̄ pstitiosorū iudeus esset. Superstitiosi ño magistri gloriaz ab hoib⁹ captantes z lucra sectantes: z ad oñtationē maiores fimbrias alijs in pallijs suis faciebant z acutissimas in eis spinas ligabāt: z vt videlicet eundo vel sedendo eis pūgerēt: z quasi sic cōmoniti memores mādatoz z bñficioz dei essent: z hac ꝓmonitione ad officia dei z ad ministeria seruituris eius traherenē nō intelligentibus eis q̄ hec in corde portanda sint non in corpore alioquin z armaria z arche libros habent z dei noticiā nō habent. Pro tanto autem hec faciebantq; hoib⁹ videri z opinione sanctitatis ab eis honorari ac lucra habere cupiebāt [Et volebant in stolis ambulare] .i. cultioribus vestimentis ad publicum procedere vt per hoc honorabiliores viderenē z magis venerarenē: qd in diuite reprehenditur qui byssoz purpura Stole. induebatur. Stole erant camisie lignee longe q̄bus scribe vtebantur vt sanctiores appare-

rent ⁊ dicebantur stole a thelõ. qõ est longum: qz vsq; ad pedes descendebant. Ille stole adhuc hodie multas simulatiões ⁊ hypocrises faciũt ac plerosq; incautos decipiũt. [Amabant quoq; primos recubitus ⁊ sedes in cenis ⁊ puuijs (⁊ hoc duplici ō cã. s. rõne gule: qz ibi primo seruitur ⁊ fercula meliora ponũtur ⁊ rõne supbie vt sic in loco honorabiliori positi pncipaliores ⁊ maiores oñi viderenť. [Ac pmas [et digniores cathedras in synagogis [ꝛcõgregatiõib⁹ vbi cõueniebãt hoies ad audiẽdũ ꝗbũ dei [ꝛpmas salutationes in foro [.i. loco patenti: primas q̃dez tempore ac factas alta voce [et] inclinato capite [vocari ab hoibus rabbi [.i. magistri vt dicit Chri. Vocari volunt nõ este: nomen appetũt ⁊ officium negligũt. Et notandũ q̃ tripliciter p ueniunt homines vel tractãda carnalia sicut ī cenis: vel spiritualia sicut in synagogis: vel tẽpozalia sicut in foro ⁊ vbiq; volebant principatum habere ⁊ gloriam in publico querebant sibi exhiberi. Ecce ergo quatuor generaliter in hac serie que reprehenduntur in magistris ⁊ prelatis in quibus nõ sunt imitandi. Primum est defectus bone operationis: qz [dicũt ⁊ nõ faciunt] Secundum austeritas platiõis qz [onera gravia [alijs nõ sibi imponũt. Tertiũ ostentatio singularis actionis qz [omnia opa faciunt vt videantur ab hominibus]. Quartum affectus ambitionis ⁊ laudis qz [amant primos recubitus ⁊ primas cathedras ⁊ salutationes [Et nota ꝗ Bedam q̃ oñs nõ arguit ⁊ vituperat eos quibus hec ex officij ordine cõpetũt ⁊ fiunt: sed illos q̃ hec habita siue nõ habita indebite amant ⁊ appetunt animũ videlicet nõ gradũ redarguens: ⁊ ad voluntatẽ non ad factũ vituperationẽ referens. Sine causa eñ hoc loco se hũiliat q̃ corde se preferet ⁊ exaltat. vnde nõ phibet magistros primo cedere nec doctrinã sup cathedram nec saluationes in foro nec nomina magistri vt patris. s. ambitionẽ ⁊ vanam gloriã ne quis hec appetat vel glorietur in eis. Si aũt dicit Chri. diligere talia est incusatio q̃ malum est studere vt vt his aliquis potiat. vt ait Bed. Ue miseris illis ad quos phariseorũ vitia transierunt qui p breue curriculũ vite sue quo peccata plãgere debuerant pro priozatu certare non metuunt. Et sciendũ ꝗm eundẽ q̃ duplici ratione a vane glorie cupidis attendẽdũ. iubẽdo ⁊ minoza non faciendo me releuare videar et alios onerare exclude a me gloriã inanẽ et ostẽtationẽ ne opa mea vt ab hoibus videar facia ⁊ gloriã humanam in eis non querã. Eloga etiã a me ambitionis ⁊ laudis affectũ ne primo loco et salutationes amẽ vel magistri nomẽ vt me sic humilians in hoc seculo merear a te exaltari in futuro. Amen.

Chriso.

Magistrorũ quatuor vitia.

Beda.

Chriso. Beda.

A vane glorie cupidis attẽdẽdũ.

rem hominibus deferatis. Unus est eñ magister oim q̃ oẽs homines naturaliter docet. [Et patrẽ nolite vocare vobis sup terrã] q̃ nõ estis filij terreni. Ex eo eñ celestẽ te pfessus es ꝗ̃ patrẽ ex quo patrẽ tibi vocasti de celo dicens. Pater noster qui es in celis. Ex quo eñ celestẽ te pfessus es habere patrem vocando patrem deum: turpe est vt rerum te profitearis terrenũ: ibi patrem vocando sup terrã. Et iterũ [ne vocetis patrẽ in terra] nõ: vt de honozes eos qui te genuerunt: sed vt omnibus illis ꝑpones eus qui te fecit ⁊ inscripsit te inter filios suos. hec Chri. [oẽs aũt vos fratres estis] qz filij dei per creationem ⁊ gratie adoptionẽ ad vnam vocati hereditatẽ. s. ad regnũ celoz. ꝗm Hiero. Omnes ꝛpiani fratres vocantur specialiter: ⁊ omnes homines ex vno patre deo nati pmuniter: nõ solũ aũt oñs primatus cupere prohibet: sed ad cõtrariũ auditorẽ inducit. vñ vt in amorẽ hũilitatis discipulos ducat: ostendens formã humilitatis subiungit. [Qui maior est vestrũ] vel merito sanctitatis vel officio dignitatis [erit ⁊ sit minister vester] ⁊ alios preueniat obsequendo nõ superbe dominando paratus ad officia hũilitatis ꝗm decẽtiã dei sui status. vñ ⁊ papa vocat se seruũ seruozũ dei. Bñ agentibus p hũilitatẽ fit soci: ⁊ cõtra delinquentes zelo iustitie fit erect⁹. [Qui aũt se exaltauerit] in pñti per elationẽ ⁊ arrogãtiam] hũiliabitur] in futuro per dãnationem ⁊ ⁊ penã] et qui se humiliauerit] in presenti non nequiter sed veraciter [exaltabitur] in futura gloria mirabiliter. Et notandum q̃ pptr: triplicẽ gradum humilitatis hoc verbum ter ponit in euangelio. s. supra vbi monet: vt inuitati recũbent in nonissimo loco: ⁊ iterũ de phariseo et publicano orantibus in tẽplo: ⁊ tertio in hoc loco. Est eñ triplex hũilitas. s. cordis: opis ⁊ oris: quã tria nutriunt ⁊ custodiunt. Primã assiduitas cordialis subiectionis quã nõ habuit lucifer. Secundam consideratio proprie fragilitatis quã nõ habuit adam. Tertiã benignitas orationis quam non habebit antichristus.

Chriso. Rabbi vocari.

Hiero.

Chriso.

Beda.

Chriso.

Fictio sanctitatis.

Beda.

Ue de inani gloria.

Proseliti.

Ethnici cõuersi graui us oñs retrocedunt peccant.

¶ Oratio.

Domine iesu xpe pie auter a me defectum bone operationis: vt merear bona solum docere et vicere: ⁊ sed etiam facere et operibus adimplere remoue a me austeritatẽ ac crudelitatẽ ne grandia iubẽdo ⁊ minoza non faciendo me releuare videar et alios onerare exclude a me gloriã inanẽ et ostẽtationẽ ne opa mea vt ab hoibus videar facia ⁊ gloriã humanam in eis non querã. Eloga etiã a me ambitionis ⁊ laudis affectũ ne primo loco et salutationes amẽ vel magistri nomẽ vt me sic humilians in hoc seculo merear a te exaltari in futuro. Amen.

¶ Quibus debet ve eternum. Ca. xxxviij.

Post hec dominus qui legi ⁊ Pceptis euãgelicis obedientib⁹ dat bñdictiones: ipsis scribis ⁊ phariseis mobedientib⁹ cõminat vermaledictionis ⁊ in oibus effectibus hypocisis ipsorum: hanc dictionem ve preponit que maledictionem significat. Ue quippe in scriptura sacra notat eternam damnationem: ⁊ gehenne supplicium: ⁊ sed heu

A Matth. 23.

huius seculi peregrinationẽ ⁊ presens exilium vñ ꝗm Origes. Sicut in veteri lege ponunť bene dictiones obseruantib⁹ legẽ ⁊ maledictiones transgredientibus eamdem in euangelio ponuntur beatitudines respectu iustorũ vt habitũ est supra in sermone dñi in monte. ⁊ hic econtrario ponunť maledictiones contra hypocritas falso iustitiã simulantes. Et ponit octo ve iuxta octo in quibus ipsoz hypocrisis ⁊ fictio ptz ad oñdẽdum q̃ in eis cauẽda esse docet. In primo redarguit eos de superbia ⁊ auaritia: qz regnũ celozũ claudebant añ hoies ⁊ nec ipsi intrabant nec intrare sinebãt volentes. vñ dicit [ve]. i. eterna dãnatio [vobis] imminet [scribe] q̃ putatis vos peritos in lege ⁊ pharisei] qui dicitis vos prelatos in sanctitate [hypocritẽ] simulantes qõ nõ estis [qui clauditis regnũ celoz añ hoies]. i. q̃ vestris prauis expositionibus veritatẽ scripturarũ absconditis vel malo exemplo alios scandalizatis [vos aũt non intratis] qz intelligere ⁊ credere non vultis [nec introire volentes] id est credere cupientes [sinitis intrare] immo facitis errare. Dupliciter enim impeditur ingressus alicuius in domum vno modo qñ clauis tollitur: aliomõ qñ obstaculũ ponit⁹. Spiritualiter aũt ꝗm Chri. regnũ celozum sunt sacre scripture: qnia in regnum celozum est insertũ. Iste ergo claudit hoc regnũ alteri qui clauẽ portat ⁊ non aperit. ⁊ qui habet scientiã ⁊ docere contemnit vel negligit iste vero obstaculũ ponit qui p malũ exemplum alios impedit ne intrẽt vel intrare velint: q̃ uis ergo scribe ⁊ pharisei per scripturas cognoscerent ⁊ scirent ꝛpi aduentũ: tamen ipsi considerabant quod si xps creditus fuisset consuetudo sacrificiozũ ⁊ oblationũ cessaret: ⁊ sic ipsi oblationibus sacrificiozũ fraudarenť: ⁊ ideo prauas expositione ⁊ peruersa interpretatione añ conspectum populi claudebant ianuã legis ⁊ prophetarum qui de aduentu xpi manifestissime locuti fuerant vt a fide xpi hoies retraherent. Malis quoq; operibus ⁊ exmpis simplices a fide auertebant: ⁊ sic eos scandalizantes: regnum celozũ ante illos claudebant. Primo quidem ipsi cognitionem de xpo habuerunt: sed postea per inuidiam cecati perdiderunt ⁊ in errozẽ conuersi sunt ⁊ multos alios errare fecerunt. Uel ꝗm alios regnum celozum hic accipitur pro eterna beatitudine: ostium per quod intratur ad ipsam xps est ꝗm quod ipsemet dicit. Ego sum ostium: per me siquis introierit saluabitur: clauis est doctrina ⁊ ideo per sanam doctrinam aperitur hoc ostiũ ⁊ per falsam doctrinam clauditur. Igitur quia pharisei ⁊ scribe auctoritates que sunt in lege ⁊ prophetis de xpo corrumpebant: ⁊ ō regnũ celorum ante hoies claudebant: eos a fide ⁊ notitia xpi veri auertendo ⁊ in errozem mittendo. Ipsi non intrabant: quia a cognitione quam de xpo habuerunt p odium ⁊ rancozẽ in errozẽ conuersi sunt [nec introeuntes] id est intrare volentes [quales erant simplices populi] non sinebant intrare: quia per eos fuerũt decepti ⁊ a fide xpi pro maiori parte auersi. In secundo redarguit eos de gula gastrimargia: qz sub specie cult⁹ diuini religionis [oratione longa]. s. in verbis: scilicet breui in affectu ⁊ sententijs [oãtes] vt sanctiores apparerent ⁊ maiora dona reciperent comedebant substantiã pauperũ scz [domos viduarũ] affectũ pietatis ad eos habentiũ bona eaz sibi attrahentes ⁊ consumentes sub simulatiõe ⁊ falsa specie sanctitatis: qz sua superstitione nihil intendebant nisi vt predã de subiecta plebe facerent ⁊ magis de viduis que facile decipiũť non habentes virũ qui consulat ⁊ habentes dãdi libertatẽ qõ volũtas suggerit. Et ex hoc facto eoz aggrauat: qñ non a diuitibus sed a viduis ventrẽ implebãt ⁊ illaz inopiã attrahebãt quã emendare oportebat. vbi Chri. Dñ in daicos sacerdotes cõfũdit xpianos sacerdotes monet nõ pmanere cũ viduis amplius q̃ cũ ceteris. qz ⁊ si voluntas mala nõ est suspitio tñ mala est. Deinde ⁊ huius rapine modus erat grauior: vt eñ dicit Chri. Qui malũ facit dignus est penatis q̃ a religione cãm accipit: malitie grauiori est obnoxius pene. vñ sequit. [Propter hoc sculicet] nõ solũ p ter rapinã sed etiam propter vfam simulationẽ [ampli⁹ accipietis iudicij] ⁊ maiozẽ dãnationẽ vbi Chri. Primũ quidẽ p eo q̃ figmentũ sanctitatis assumitis: auaritiã eñ vfam religionis coloze depingitis ⁊ quasi diabolo pstatis arma dei vt armetur iniquitas dum pietas estimat. vñ ⁊ ꝗm Bedã. Non tñ ait accient dãnationẽ: s adiũxit maiozẽ vt insinuet illos qui orant vt videant ab oib⁹ dãnationẽ mereri: s eos q̃ hec plius quasi religiozes agendo non solũ laudes ab hominibus s ⁊ pecunias querunt prolixiori dãnatione plectendos. Iste ergo ofo fit in pctõ: vt non solũ p alij intercedere nõ possint: s nec sibi ad salutẽ proficere: immo pro ipsis orationibus magis damnabunť. vñ ⁊ Isido. Dupli⁹ dãnantur hypocryte vel p occulta iniquitate vel p apta simulatione. Ex illo eñ condemnanť qz iniqui sunt: ex isto qz ostendũt qõ nõ sunt: vñ ꝗm Greg. Simulata equitas non est equitas: sed duplex iniquitas: ⁊ ideo plectenda maiori pena. In ter tio redarguit eos de inani laboze ⁊ nequitia: qz multi eozum circumeunt [mare ⁊ aridam] ciuitates ⁊ villas lustrantes orbem [vt] ex gentibus [vnum proselitum faciant]. i. aliquẽ de gentilitate ad iudaismum trahant ⁊ cõuertant: nõ ꝓpter miam vt eos saluent: sed aut propter vanam gloriam vt pietate fidei ⁊ cultui christiane religionis obsistant: aut propter auariciam vt additis in synagoga iudeis sacrificiozum oblatio adderetur eis. Proseliti dicũtur qui relicto gẽtilitatis erroze ad iudaismũ conuertunť: quorũ raritas per vnum significatur. Ubi patet laboz vacuus: qz pro vno circumeunt mare ⁊ aridam multi: sed vnus de mille xps circuit ciuitates ⁊ villas ⁊ sequuntur eum turbe multi. Patet etiã nimia eoz nequitia: qz pro quo laborant vt ad se trahant deteriozẽ se faciũt [ꝛ gehenne] seu perditionis [filij] duplo q̃ seipsos. Quia aũ dominum ethnicus erat simpliciter errabat et semel filius gehẽne erat: sed postes videns eozũ vitia ⁊ corruptus in moribus per malam eozũ viam reuertiť ad gẽtilitatẽ: ⁊ sic preuaricator ⁊ apostata a lege quam seruare pmiserat in morib⁹ ⁊ in fide peccat: ⁊ maiori pena dign⁹: qz melius eẽt illi ꝛitatem nõ agnoscere q̃ post agnitã retrozsum conuerti. Siũ ⁊ faciũt illi ō multũ laborant ad hoc q̃ possint aliquem ad religionẽ adducere: ⁊ cum adductus est p mala exẽpla faciunt eum apostatare ⁊ fiunť nouissima eius peioza prioribus. qz vt hic ait Hiero. non eo studio seruamus q̃sita quo querim⁹. In quarto redarguit eos de stultitia ⁊ fraudulentia: quia vt ꝗ ppm ad dandũ ⁊ offerendũ inuitarent ea q̃ erãt ꝓpter templũ ⁊ altare pferebãt in honore ⁊ san-

Pro beatitudine.

B Ue de gula

Hieroni.

C Ue de fraudulenta.

D Ue de fraudulentia.

ctitate ipsi tẽplo et altari sanctioza; dicentes ꝙ si quis iuret p templũ vel altare nihil ẽ. i. nihil debet nec obligatur isto iuramento ⁊ puict? mẽdacij non tenet? reus piurij nec est obligatus in aliquo[si autem iuret in auro templi]. i. in pecunia que offerebat sacerdotib? in templo[vel in dono]⁊ oblationibus. i. in hostia et victimis que offeruntur deo sup altare[debet]. i. obligatur et cõuictus statim illud in quo iurauit tenetur eroluere; et hoc studio fissime solebat repetere. Sanctio ergo istoz erat talis ꝙ iuramẽtum per creaturas nõ erat obligatoziũ; nisi solũ cuz iurabat p aurũz ⁊ dona templi ⁊ altaris in quo non attendebat dei timoremꝫ suã cupiditatez. Uñ decipiebant ppl'm dicentes aurum et dona sanctioza esse ꝙ templũ ⁊ altare; vt hoies pꝛõptiores fierent ad offerẽda dona; ꝫ errabant. qz maius est quod sanctificat ꝙ qõ sanctificat. ergo ⁊ tẽplũ maius est ꝙ aurũ; ⁊ altare mai? ꝙ donum; qz tẽplũ ⁊ altare quodã modo sanctificãt in eis oblata; qz erãt deo dicata; ergo ⁊ iuramentum p tẽplũ et altare maius est ꝙ p aurũ templi vel donũ altaris. vñ vocat eos cecos ducest qz in errore erant ⁊ alios in errorẽ ducebant; et iste error maxie ex cupiditate procedebat. Itez conuincit eos alia ratione; qz in iuramento qõ fit per templum vel altare continet iuramẽtuz per aurũ vel donũ. q̃enim iurat p altare ex quo deriuatur oblatoz sanctificatio iurat etiã in cõtentis in illo; qui iurat per tẽplũ iurat etiaz in habitante in ipso ⁊ ideo iuramentũ p tẽplũ vel altare magis est obligatozium ꝙ per dona tẽpli vel altaris. Sit'r qz iudei psuetudinẽ habebant per celum turare; ideo ad reprehẽsionem eoz subdit. [Et qui iurat per celũ iurat in throno dei ⁊ in deo qui sedet sup eũ. [Nõ ergo sicut arbitrãt euadunt piculũ er eo ꝙ nõ iurant per deum sed per throno dei scz celum. Qui enim per subiectã creaturaz iurat implicite iurat p creatorẽ creature presidentem; ⁊ iuramẽtum p creaturas licitum est obligatoziũ. Adhuc multi inspiẽtes xpiani eodem vitio ⁊ simili erroze laborant qui putãt mai? esse iurare per euangelium ꝙ p deũ ⁊ cũ p euangelium iurare timeant; p deũ tã frequenter ex vsu vitioso iurare nõ formidãt; cũ tã tota sanctitas euãgelij a deo veniat. Scripture enim propter deũ facte sunt nõ deus ꝓpter scripturas; ⁊ ideo maioz est de? qui sanctificat euãgelium ꝙ euãgelũ qõ sanctificat ab eo. In quito redarguit negligentiã ⁊ segniciẽ quam habebant circa magna ⁊ vtilia ad salutẽ aiaz ptinẽtia gerentes magnam sollicitudinẽ ⁊ diligentiã circa minuta ⁊ phalia; qz decimabant oẽ olus ⁊ minimas res; ꝫ in iudicijs iustitiã in pauperes miam; et in deũ fidem que magna sunt ꝓtermittebant. Fides importat debitũ ordinez hois ad deum; iudicium aũt importat debituz ordinem hois ad primũ in his que habent rationẽ debitimia aũt in his que habent rõnẽ doni ⁊ in his tribus intelliguntur oia illa que ad salutẽ sunt multũ necessaria. Quod aũt dicit[decimatis[ꝓt dupliciter intelligi. Uno modo respectu suiq; licet ministri receperũt decimas a ppl'orũ de illis acceptis a populo et de his que habebant ex laboze suo decimas reddebãt sacerdoti summo. Ad simulationẽ quippe sanctitatis reddebant eis decimas de minimis ⁊ rõne cupiditatis vt p exemplũ sui inducerẽt ppl'm ad reddenduz sibi decimas de oib? vsq; ad minima. Aliter põt intelligi respectu alioz quos ad stricte soluẽdi decimas ducebãt quas ab eis vsq; ad minima exzorquebãt. Et ne aliquis crederet ꝙ de minimis rebus non essent decime dãde subiũgit ꝙ principali? opz facere hec maioza. s. iudiciũ ⁊ misam ac ea q̃ sunt fidei agere tã ꝙ magis necessaria[⁊ illa]. s. maioza ⁊ decimationẽ minimaz rerũ[nõ omittere]tamꝙ bona minoza qz precepti dei ẽ de oibus tã minozib? ꝙ maozibus decimas dare ⁊ oia pcepta legis tã maxima ꝙ minoza oportet implere. ¶ Deinde has simulationes eoz arguit; qz erant duces habentes regere ppl'm ceci peruertentes intellectũ scripturaz[colantes]⁊ purgantes[culicẽ]. i. minoza cũ diligentia discrentes ⁊ tractãtes[camelũ aũt glutiẽtes]. i. maioza subricentes ⁊ p nihilo reputando omittentes. Culex q̃ppe aial parũ est ab aculeo dictum ꝫ emi in oze fistulã ad modũ stimuli quo pungit carnẽ ⁊ fugit sanguinẽ p qõ minoz trãsgressio intelligitur. Camel? ꝗ̃o est aial magnũ ⁊ de orme per qõ maioz puaricatio designatur. Ubi Chri. Quoniã scribarũ ⁊ phariseoz ad quos loquebatur quidã erãt sacerdotes quidã aũt populares non est incõgruũ vt duplicẽ huius loci faciam traditionẽ vt vna ptineat ad populares qui decimas dant; alia aũt ad sacerdotes qui decimas accipiunt. Et emi ipe sermo dubius est qui dicit, [Ue vobis qui decimatis]qz ⁊ qui accipit decimas recte decimare dz ⁊ qui dat. Scribe ergo ⁊ pharisei minimozũ olez decimas dabant vt per hoc videntes eos dicerent hoies. putas quõ omnium rerũ suaz decimas offerre nõ ꝓtermittũt vt esset ꝓtẽptibiliũ olez decimas dare nõ negligant. Putas quõ oia pecepta dei vita eoz cõsumat vt nec in modicis his negligere acquiescãt qõ non erat verũ. Ni minimoz quidẽ rerũ decimas offerrebant ostendende religionis gratiat in iudicijs aũt erãt iniusti in fratribus sine mia in deũ semp increduli liquentes culicẽ; camelũ aũt glutientes; qm̃ a modicis quidẽ delictis se abstinebant. magna aũt alacriter cõmittebant. Nunc veniam? ad sacerdores. Hi ergo auaritia pleni si quis de populo decimã alicuius rei vel minime non obtulisset ita eum corripiebant q̃ si magnũ crimen fecisset. Si quis aũt in ppl'o aut in deũ peccabat aut alterũ ledebat; aut aliquid tale faciebat; nemo curabat corripere eũ quasi nullã culpã fecisset. ¶ De suo q̃dẽ lucro solicitebant; de gloria ꝗ̃o dei ⁊ salute hoim negligebant. Sic ⁊ mõ fit. Oz oẽs de suo honore solliciti sunt; de honore aũt dei null?. Et portiones quiq; suas vigilanter aspiciunt ⁊ defendũt; ꝫ circa obsequiũ ecclesie curã ipendere nõ attendunt. Si ppl's decimas non obtuleritt murmurãt oẽs; et si peccantem ppl'm viderint nemo murmurat ꝗ̃ eos. Ipsi aũt qui docẽt ppl'm suo exẽplo liquare culicẽ; camelũ glutire. i. a modico peccato se cõtinere. maioza aũt committere. hec Chrisost. O ꝙtum adhuc hodie cecitas scribarũ ⁊ phariseorum regnat prochdoloz in prelatis tã religiosis ꝙ secularib? qui sollicite curant de solutiõe decimarum ⁊ censuũ q̃ eis debent. ⁊ parũ curãt si subdiri in maozibus inuoluantur criminibus; q̃ minoza subtiliter discutiunt ⁊ maioza subticẽt ac magnã in minimis; sed parua vel nullam in maximis diligentiã adhibent; puta si quẽpiã de clericis suis vel monachis deprehendunt in cerimonijs exteriozibus offendere aspere redarguunt; ⁊ si superbus est aut inuid? vel detractoz vel seminatoz discordiez turbatoz pacis sub silentio ꝓtereunt; plus punit aliquis pro omissione vnius constitutiõis vel admonitionis; ac de trãsgressiõe decretaliũ ⁊ cõstitutionũ hois quã euãgelioz ⁊ mãdatoz xpi. Curã aiaz negligũt negocia exterioza agũt; nõ curant fructũ aiarũ; sed excrescentiã diuitiaz; p mũdũ discurrũt gregẽ sibi cõmissum nõ custodiũt. Custodiat eũ qui custodit israel. In sexto arguit eos simulationis et mẽdaciz; qz plus curãt lauare sordes exteriores ꝙ interiores; plus corpoz ⁊ vasoz quã mozis ⁊ vitiozũ. Pharisei emi qũ debebãt ascẑdere in tẽplũ ad oãtionẽ, mũditie pmo lauabãt vtensilia domus ac vestimẽta ⁊ cõsimilia ⁊ pauz curabant de interiozi mũdicia intrinsecus. Sic etiã foris oñdebãt hõibus sctitatẽ in habitu; in sermone; in phylacterijs ⁊ fimbrijs; in oforũ lõgitudine ⁊ ceteris huiusmodi; ⁊ intrinsec aũt i cõscientia et mẽte erãt[plen rapina]p effectũ ambitionis[⁊ immundicia]. i. sordibus vitioz. qz q̃ bibebãt et mãducabãt alijs auferebãt; ⁊ p hoc cib? ⁊ potus eoz inundiciã pctõz habebat. In hoc ꝗ̃o multũ errabãt; et magna cecitas eozum erat; qz plus curandũ est de mũdicia interiozi ꝙ exteriozi qz exterioz nõ ẽ deo accepta nisi p interiorẽ. Tales sunt etiã mõ multi qui sunt sicut fimus nue dealbatus exterius decorati ⁊ int? iniquitate pleni. Uñ si quis interioza exterius euolueret multũ fetozẽ multãq; famẽ inueniret. vñ in ezech. Fili hois fode paretẽ ⁊ videbis abominationes mũdandũ est ergo q̃ int? ẽ calicis et parapsidis. i. coz purgandũ est a vitijs; qz p interiozi[calicis ⁊ parapsidis]intelligit metaphoice interioza mẽtis; ex cuius mũdicia depẑdet bonitas mũdicie exteriozis. et ꝗ̃ sequit[vt fiat qõ de foris est mũdũ]. i. vera sit oñio sctitatis non malitia dissimulationis. vñ origen. Hic sermo nos instruit vt festinemus esse iusti non apparere. Quẑ emi studet vt appareat iustus q̃ a foris sunt mũdat; et q̃ videt curat; coz autem ⁊ cõscientiam negligit. Qui autez studet ea q̃ intus sunt. i. cogitationes mũdare; cõsequẽs etiaz est vt ea q̃ a foris sunt faciat mũda. Et notandũ ꝙ triplici ve positũ ẽ nomẽ cecitatis eo ꝙ triplex cecitas arguat in eis. Dzio in docendis. s. in ve quarto scẑo in corripiendis siue in eligendis. s. in ve quinto, tertio in agendis; vt hic in ve sexto. In septimo demonstrat hoc idem p exẽplũ sepulchzozũ; vt quõ sepulchza dealbata calce leuigata sunt, foris fecus ⁊ ornata marmozib?; ac distincta auro et colozib? [intus aũt plena sũt ossibus mortuoz] et iõ hozribilia ⁊ oi spurcitia. s. putredine et fetoze; ⁊ iõ abominabilia. Un dicitur sepulchzũ q̃ si semi pulchũ; sic ⁊ ipsi mũdiciam ⁊ iustitiã in habitu vestis ⁊ hũilitate ꝗ̃o rum oñdentes exterius dealbati sunt propter boni simulationẽ; intus aũt pleni sunt hypocrisi. i. amoze vane laudis ꝙtum ad intẑtionẽ simulationis ⁊ iniquitate. i. odio ꝗ̃itatis q̃tũ ad effectionẽ malignitat. Exterius hñt cõuersationẽ honestam vt cooperiãt malitiam occultã. Jsti significant p bel qui exterius erat ereus ⁊ intus luteus. vbi chrys. Merito quidẽ iustozũ corpa tẽpla dicunt; qz in corpore iusti aia dñatur ⁊ regnat q̃si de? in tẽplo; vel certe qz deus in corpibus habitat iustis. Corpoza aũt peccatoz sepulchza dicunt mortuoz; quia anima mortua est i corpore pctõz; nec emi viuens putãda est que nihil viuũ aut spiritale agit in corpore; vel quia moz ipsa in corpoziibus habitat pctõz. Sicut ergo sepulchzũ diu clausum est pulchzũ videtur a foris; vero apertũ horribile; sic simulatozes bonoz ꝙ diu non cognoscunt laudabiles sunt; cum aũt cogniti fuerint inuenium̃t abominabiles. Hic hypocrita si bonũ est esse malũ vt quid non vis appere quod vis esse? Si bonum aũt est esse bonũ vt quid nõ vis esse qõ vis apparere? Nã qõ turpe est apparere turpius est esse; qõ aũt formosuz est appere formosius est esse. Ergo aut esto qõ appares aut appare qõ es; qz manifestũ malũ a sapientibus nõ reprehendũt dum insania estimat. hec chrys. vñ ⁊ Beru. Quã dabis de filijs adã qui qõ est nõ dico relit; ꝫ vt patiat videri. In octauo arguit eos filios esse homicidarum; qz ꝓter opinionẽ bonitatis et glorie in populo vt iusti viderentur sepulchra ⁊ memorias ꝓpheta; ⁊ occisoz ambitiõe edificabant ⁊ magnifice ornabant q̃s maiores eoz interfecerũt; et dicebãt ꝙ si fuissent in diebꝫ patrum suoz nõ essent socij eozũ in sanguine ꝓphetarũ. i. ad effundẽdũ sanguinẽ eoz; nec fecissent ea q̃ patres sui fecerunt; in q̃ testant se esse filios eoz qui ꝓphetas occiderũt. Scelera patrum ꝓpter speciẽ sctitatis ꝗ̃o suo reprobant et persequẽdo sctos vt xpm ⁊ suos eadẽ scelera faciunt; et sic facto approbãt; qz filij sunt non solum carnez; ꝫ etiã imitatiõe; nõ solũ q̃tũ ad naturã; sed etiã ꝙtum ad mores. Nõ emi eos incusat qm̃ sepulchza edificãt; sed intẑtionẽ eozũ reprehẽdit; qz nõ ꝓpter honorẽ eoz qui occisi fuerant nec ꝓpter amozem pietatis ⁊ veritatis hoc fecerunt; sed ꝓpter amozem vane laudis quã in hoc querebãt. Uñ chry. Qui martyrũ ecclesias edificãt et ornant; bonuz op? facere videnẽt; sed sunt ex ma siquidẽ ⁊ als iustitiã dei custodiũt; ⁊ si de bonis eozum pauperes gaudẽt; si alioz bona per violentiã nõ faciunt sua; scito qz ad gloriã dei edificãt. Sinaurẽ q̃s nõ itelligat qz nõ ad gl'iam dei faciũt edificia illa; sed ꝓpter estimationẽ humana edificant altaria martyrũ vbi pauperes passi violẽtiã ab eis interpellant cõtra eos. Nõ enim gaudent martyres qũ ex illis pecunijs honorant in quib? pauperes plozabant. Qual'est ista iustitia munerare mortuos et spoliare viuẽtes; et de sanguine miserozũ tollere ⁊ deo offerre. illud nõ est deo offerre; sed velle violẽtie sue socium facere deum; vt cum oblata sibi pecuniã de pctõ libẽter acceperit consentiat i peccato. Uis domum dei edificare; da fidelibus pauperibus vñ viuãt; ⁊ edificasti rationabilẽ domũ dei. In edificijs emi hoies habitãt; de? aũt in hoib? sctis. Quales ergo illi sunt q̃ hoies spoliãt ⁊ edificiũ martyrũ raciũt habitatiões hoim cõponũt ⁊ habitatozes dei disturbãt. Que est aũt iustitia sctos colere; et cõtẽnere; scritatẽ. Primus grad? pietatis est scritatẽ diligere; deinde sctos; qz nõ scti aũ sctitatẽ fuerũt; sed scritas aũ sctos. Sine causa ergo iustos honorat qui iustitiã spernit. Nõ pñt scti amici esse illorum qbus deus est inimic?. Dicebãt apõ se. Si bñfeceram? paupibꝫ illõ videt? Et si videritũ mlti videt; ⁊ si mlti viderit ꝓ tpe videt. trãsit tps ⁊ cũ tpe trãsit bñficij mẽoria. Meli? est ergo edificia facere q̃ aspiciãt oẽs; nõ in hoc tpe solũ sed etiam in posterũ. O insipiẽs homo q̃d prodest tibi post mortem ista memoria si vbi es torqueris ⁊ vbi nõ es laudaris. hec chry. ¶ Deinde probat q̃ sint filij homicidarum et ostẑdit eos nõ solum genimina vi

Juramẽtũ per creaturas.

Culex.

Camelus Chrisost.

Ezech. 8.

Cecitas triplex de quarto scẑo in corripiendis.

Abominatia ⁊ nõ interioza calicis.

Chrys.

Beru.

Ve homicidarum.

Ecclesia nõ edificãt et ornant; bonuz op? facere videnẽt; sed sunt ex ma siquidẽ ⁊ als iustitiã dei custodiũt ⁊ si de bonis le eozum pauperes gaudẽt; si alioz bona per violentiã nõ faciunt sua; scito qz ad gloriã dei edificãt. Sinaurẽ q̃s nõ itelligat qz nõ ad gl'iam dei faciũt edificia illa; sed ꝓpter estimationẽ humana edificant altaria martyrũ vbi pauperes passi violẽtiã ab eis interpellant cõtra eos. Nõ enim gaudent martyres qũ ex illis pecunijs honorant in quib? pauperes plozabant. Qual'est ista iustitia munerare mortuos et spoliare viuẽtes; et de sanguine miserozũ tollere ⁊ deo offerre. illud nõ est deo offerre; sed velle violẽtie sue socium facere deum; vt cum oblata sibi pecuniã de pctõ libẽter acceperit consentiat i peccato. Uis domum dei edificare; da fidelibus pauperibus vñ viuãt; ⁊ edificasti rationabilẽ domũ dei. In edificijs emi hoies habitãt; de? aũt in hoib? sctis. Quales ergo illi sunt q̃ hoies spoliãt ⁊ edificiũ martyrũ raciũt habitatiões hoim cõponũt ⁊ habitatozes dei disturbãt. Que est aũt iustitia sctos colere; et cõtẽnere; scritatẽ. Primus grad? pietatis est scritatẽ diligere; deinde sctos; qz nõ scti aũ sctitatẽ fuerũt; sed scritas aũ sctos. Sine causa ergo iustos honorat qui iustitiã spernit. Nõ pñt scti amici esse illorum qbus deus est inimic?. Dicebãt apõ se. Si bñfeceram? paupibꝫ illõ videt? Et si videritũ mlti videt; ⁊ si mlti viderit ꝓ tpe videt. trãsit tps ⁊ cũ tpe trãsit bñficij mẽoria. Meli? est ergo edificia facere q̃ aspiciãt oẽs; nõ in hoc tpe solũ sed etiam in posterũ. O insipiẽs homo q̃d prodest tibi post mortem ista memoria si vbi es torqueris ⁊ vbi nõ es laudaris. hec chry. ¶ Deinde probat q̃ sint filij homicidarum et ostẑdit eos nõ solum genimina vi

Ve de signa iuia circa salutaria.

Declinare.

Scritas aũ sctos.

fuit.

perarũ quo ad malitiam in imitatione malorũ ac paterne uequitie imitatores: sed etiam parẽtibus deteriores: et ꝗ fictio erat hoc quod dicebant: scz quod non communi cassent operibus eorum si in tempore illo fuissent. Unde dicit: [et vos implete] id est implebitis [mensurã patrũ vestrorum] secundum Hieronymum: et chrysostomũ. Non iubet vel precipit: sed quod futurum erat predicit et ostendit. Mensuram enim patrum suorum implere cupiebant: et iam impleuerunt: quia quod illis defuit: isti suppleuerunt. Nec solum impleuerunt: sed mensuram multũ excesserunt: quia illi occiderunt homines. Isti dei filium: illi seruos: isti dominũ: illi ministros: isti regem: illi membra: isti caput: illi prophetas: isti prophetarum magistrum qui a prophetis ꝑdictus est: scilicet christum. ¶ Deinde postquã ostendit in phariseis multiplicem culpam: ostẽdit consequenter penam dicens. [Serpentes] venenum inuidie habentes [genimina viperarum] quia venenum malitie a patribus traxerunt [quomodo fugietis a iudicio gehenne] .q. d. nullomodo: quia erant in malitia obstinati. Non solum autem hanc penam meruerunt propter mortem xpi sed etiam propter occisionem apostolorum et discipulorum eius: et ꝓpter hoc sequitur [ideo] scilicet quia dicitis nõ essemus socij eorum. i. homicidarum vt ostendã vestrum mendacium. [Ecce ego mitto] seu mittam [ad vos] instruendos et reuocandos ad me [prophetas et sapientes et scribas] scilicet apostolos qui spiritu prophetico pleni erant: et corda sapientia diuina erudiebant et tanꝗ scribe docti de thesauris suis noua et vetera proferebant [ee ex illis occidetis et crucifigetis et flagellabitis in synagogis] et congregationibus] vestris et persequemini de ciuitate in ciuitatem] quod et fecerunt et quos illi ideo: quia non viderunt non occiderunt. Isti videntes desiderium eorũ impleuerunt: et sic mores patrum iniquorum sequendo se filios eorum esse testati sunt. Deinde vt oũdat quoniam non impune hoc faciunt timorem eis ex his incutit dicens [Vt veniat] consecutiue: quia est consecutio equitatis [super vos] id ẽ generationes vestram et omnium malorũ vobis consimilem [omnis sanguis iustus] id est debita vltio pro omni effusione sanguinis iustorum [a sanguine abel iusti] cuius munera narrantur a deo accepta [vsq; ad sanguinem zacharie filij barachie] id est ioiade sacerdotis qui ꝓpter suam iustitiam dictus est barachias: qui interpretatur benedictus domini [quem occidistis] id est vestra generatio vobis similis occidit [inter templum et altare] scilicet holocaustorum quod erat extra templũ similiter in atrio ipsius templi. Sed licet multi post et ante ab hac generatione sint occisi: tamen potius nominat istos duos quam alios: vt in vno laici: scilz in abel qui fuit pastor ouium: in campo necatus: in alto clerici: scilz in zacharia qui fuit altaris officio mancipatus et in atrio templi occisus intelligantur: et per hos duos omnes sancti martyres laicalis: scilz et sacerdotalis ordinis designãtur. [Amen amen dico vobis veniẽt omnia]: scilicet scelera et scelerum punitiones [super generationem istam]: scilicet vestram et omnium malorum: quia si non omnes sint vno tempore: tamen omnes sunt vnum corpus diaboli. Deinde conuertit sermonem specialiter ad metropolim ciuitatem hierusalem in qua erãt magis culpabiles eam ꝑ patris affectu plangendo: ter ex hoc auditores erudiẽdo dicens. [Hierusalem hierusalem. Hierlm vocat habitatores non edificia ciuitatis ponendo continens pro contẽto: et alloquitur hic populum iudaicum sub noie ciuitatis metropolitãe. Geminatio vero huius verbi hierlm miserentis est et miseriã vocantis ac valde diligentis. Vel geminat propter vehementem reprehensionem et maiorem exprobationem Vel qz sanctos affligebãt duplici ter: corporaliter: et spiritualiter. [Que occidis ꝑ phetas] dominum etiam occisura ꝓphetas: et lapidas eos qui ad te] id est ad tuã vtilitatem: et instructionem et ad increpãdũ scelera tua [missi sunt] Ideo incurabilis est plaga tua: quia eos abijcis qui tibi salutem offerunt. vñ chry. O sio faneris que nullum ad te medicum peruenire ꝑmittis? Scis meis nõ pepci vt tibi pcerẽ peccatrici. Illo: vitã neglexi ne mortẽ tuã videres. Oẽs medici speciales: i te defecerũt: et tu curata nõ es. Si de morte tua ganisus fuisses: nũqꝗ ad te misissem prophetas. Si te perdere voluissem nunquã ad te venissem: ego quid faciam si tu ipsa viuere non vis? Nec chrysosto. [Quotiens volui] ego qui mortem peccatoris nolo ego qui omnes peccatores saluare volo nõ quidem semel vel bis: sed multoties. Primo per legem naturei: secundo per legem scripture: tertio per legem gratie. Item in mane puerilie: in tertia adolescentie: in sexta iuuẽtutis: in nona senectutis: in vespere decrepite etatis [congregare] sub cultu vnius dei per fidem et charitatem [filios tuos] scilicet iudeos predicationibus prophetarum et miraculis: et te mihi adiungere: et meis. Multi sunt dispersores: sed pauci ad bonum congregatores: dispergit enim diabolus: dispergit mundus: dispergit carnalis affectus: dispergunt tentatores. Sed dominus vult congregare in vnitatẽ fidei: in vnitatem charitatis in vnitatẽ superne ciuitatis. Sequiꝗ [quẽadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. Ponit exemplum de gallina ad ostendendum: et tectum suum ad populũ: quia inter alias aues videtur magis affici ad nutritionem: et conseruationem pullorum: tam magnam enim affectum in filios habet vt eorum infirmitate affecta infirmetur et ipsa: et eos alis protegens cõtra miluum pugnet. Sic et dei sapientia percatis susceptionem infirmita protegit nos et defendit a diabolo: ac nutrit: et conseruat sua gratia. [Et noluisti] quinimo neglexisti: et tradixisti impediuisti: quia prophetas a deo missos: postea Ioannem baptistam: et vltimo dominum nostrum Iesum christum: et eius discipulos contempserunt: immo et occiderunt ac si diceret. Ego voluit: sed tu noluisti. Ego quod meum est fecit: sed tu quod tuum erat non fecisti. Ego pro tua salute prophetas ad me misi: sed tu eos interfecisti. Ego ad te ipse venit: et tu me recipe noluisti. Tibi ergo luptandũ et tue malitie: non mihi. O quoties monet nos deus: modo blanditijs: modo increpationibus. Nunc fit: nunc fit Et parum aduertimus. Et ideo valde timenda est nobis pena que sequitur. ¶ Tandem enim ex multiplici eorum culpa multiplicem eis cõminatur penam. Primo temporalem quam plurimebant et semper formidabant subuersiones ciuitatis: et templi desertionem: dicens. Ecce

Chrys. Mensurã patrum implere.

R zacharias barachie.

Hierlm.

Chrys.

Chrys.

relinquet vobis a deo domus vra. s. tẽplum: et ciuitas deserta: quia per romanos fuerũt destructa deserta quidã: nudata auxilio xpi: quia habitatorẽ xpm relinquerunt ac perdiderũt: hereditatem preripere gestientes heredẽ occiderũt. Ergo xps erat q̃ antea eis presidebat: et eos manutenebat ac gubernabat: et ab hostiũ manib' eripiebat. Item deserta angelorũ custodia: qz audita est vox in tẽplo transeamus ab his sedibus. Mystice ẽt domus Iudeorũ deserta: et vacua derelicta est. i. indigni habitudine sctispiritus remanserunt: quia in incredulitate perseuerantes xpm hospitem non susceperunt. vbi Chrisso. Deserta est a sanctis: deserta a sanctitate: a fide a charitate: a gratia: et spũ: deserta denicq; ab ipo deo: et a bonis omnibus que sunt dei. vbi: et Ori. Semper etiam eis qui noluerunt congregari sub alas eius comminatur xps: ecce relinquet vobis domus vestra deserta. i. anima: et corpus. Deinde comminatur eis penã eternam que est carentia sue visionis: nisi a suis conuertant: nequitijs dicens. Dico enim vobis. Non me: et faciem meam videbitis amodo ab hoc. s. tẽpore passionis me: donec dicatis: benedictus qui venit in noie dñi. i. donec etiam inuiti cõfiteamini me esse xpm benedictum filium a parte missum a ꝑ phetis predictum: quod erit in aduentu clarita tis ad iudicium. vñ zach. Aspicient ad me quem confixerunt. Reuera enim post passionem suaz visus est a discipulis: et amicis suis: sed non a iudeis. Vel non videbitis me. i. nisi dicatis penitẽdo: et me dei filium per fidem confitendo: [benedictus qui venit in nomine domini. i. hic est bñdictus q̃ venit in mundũ ꝑ incarnationẽ missus a ꝓe in quo innuit puersio reliquiarũ: aũ aduẽtũ ad iudiciũ: tunc eẽt Iudei qui in fine mundi crediturũ sunt in xpm laudabunt: et ꝓfitebuntur ipsum. Et his dictis exiens dñs Iesus de tẽplo cum discipulis recessit a iudeis. vbi Orig. Sed: et vnusquisq; cum sit templum dei propter spiritum dei inhabitantem in se ipse sit causa sue desertionis vt egrediatur xps ab eo. ¶ Oratio.

Domine Iesu xpe qui legi: et preceptis tuis obedientibus das predicationes: et inobedientibus maledictiones: da mihi de tua largiate ipsis tuis preceptis semper obtemperare: et errores hypocritarum in omnibus euitare: da mihi tuis monitionibus: et beneplacitis sine tedio acquiescere: et me sine negligentia emendare vt tandem in aduentu claritatis tue iudicium te benedictus ad plenam nrã redemptionẽ: hoc est perfectã corporis: et aie libertatẽ manifeste vemẽtẽ let' aspiciãt: cũ electis tuis te sine fine bñdicaz. Amen.

¶ De signis aduentus dñi: et ꝓsummationis seculi. Cap. xxxix.

Cum dominus Iesus eadem feria tertia egressus esset de templo ipso egressu designans qõ dixerat. s. domũ iudeorum deserendã. i. ciuitatẽ: et tẽplum discipuli admirãtes si templum tante pulchritudinis: et fortitudis destruere: id est ad nihilum redigere: [oñderũt ei edificationes tẽpli] nõ ignotas: sed tanꝗ admirãdas vt ꝓpter nobilitatẽ: et magnificentiã edificiorũ que ad diuinũ cultũ facta erant flecteret ad miseri cordiã: et mitigaret penam cõminatam. Videbatur etiam eis ꝗ nec rapi nec euerti posset vel diruimi. Non respiciebãt ad tẽpli sctitatem: sed ad edificiorũ preciositatem: et fortitudinẽ: sic hodie multi plus attendunt ad cultum ecclesie corporalem q̃ spiũalem. vnde Berñ. Bẽmis altaria fulgẽt: et ministrorũ dei nulla electio est. Sed cõtrarium fuit in in ptimtiua ecclesia: et qz maior vis fiebat in ornatu spiũali q̃ in materiali. Unde August. Olim erant parietes ecclesie viles: et viri ꝑciosissimõ ecõuerso. Ecclesie quippe ornatus nõ est in edificijs: et redditibus: sed in humilitate: et hospitalitate: et pietate. Et respondens Iesus dixit. Non solum hec destruenda fore: sed: et q̃ lapis non relinqueretur lapis super lapidem qui non destrueretur: et ꝓminueretur: q̃tum cunq; ꝑciosa: et fortia viderent: hoc aũt factum est a romanis xlij. anno post passionem dñi. Similiter erit de magnis: et sumptuosis palatijs: qz [non relinquet lapis super lapidẽ] in eis. ꝓm Bedã. Diuini templi. Destructio tus ꝓcuratũ est: et puisum vt patefacta euãgelica grã per orbẽ: tẽplum ipsum cũ suis ceremonijs tolleretur: ne quis adhuc puulus: et infirmus in fide si viderit illa permanere que a deo sunt ẽstituta a sinceritate fidei ad iudaismũ laberet. Auferẽt ergo vmbra: et palmaz tenet veritas per orbẽ declarata. Ois eẽt compositio mandatorũ sic est destructa vt iudei nihil impleant: et capite sublato membra inter se pugnent. vñ Chrisso. Illa hierlm figuralis typũ gerit hierlm spiritalis id est ecclesie. Nam nisi templũ istud destructũ fuisset obseruantia legis non facile fuisset cõpescenda. Ideo autem destructum est vt si velint iudei postmodum seruare legem nõ possint aut de pascha aut de sacrificijs aut de ceteris festiuitatibus. Ceciderunt corporalia: et figuralia vt surgerẽt spiritalia: et vera mysteria. hec Chri. Et vadens dñs ipsa die cũ discipulis in montez oliueti: et sedens. ibi [contra tẽplũ] in loco ibi postea ꝓstructa est ecclesia: interrogatur ab eis de tẽpore destructionis hierlm: et tẽpli: et de signo aduentus sui: et consummationis seculi: que putabant sequi statim destructionem ciuitatis: et templi. Iste questiones fuerunt ei facte in monte oliueti: et hoc rõnabiliter. qz ex illo loco tẽplũ: et ciuitas clarissime videntur occasiõe huius destructio ibi queritur. Silr: et iudiciũ extremũ futurũ est circa illum locũ: ideo cõueniente fit ibi questio de futuro iudicio. Et respondens Iesus dixit eis signa predictorum: et eos circa quodlibet in necessarijs: et vtilibus instruxit: nec dicebat qõ eos scire nõ expediebat. De signis docet de tpe intimandum non putat: qz incertitudo tpis inducit terrorem: et ita preparationem: sed ignorantia signorum posset inducere in errorem. Et quamuis plura ex his signis possint referri simul ad euersionẽ vrbis: et tẽpli: et ad xpi aduentũ ante ꝓsummationem seculi. ꝓm eẽt Chrisost. Dñs non separatim que signa pertineãt ad hoc vel ad illud ponit: vt eadẽ videant ad vtrumq; pertinere: et tũ euersionẽ vrbis: et templi iam completam: et preteritam dignoscimus: ideo ad istructionem nrã oia ad ea que restant referamus qz possunt oia de aduentu xpi: et ꝓsummatiõe seculi intelligi: et per aplos oim credentium persone signari. Nã dicit hec discipulis non tanquaz eis qui durare deberent in vita ista vsq; ad finẽ mundi: sed in personis eorum dixit hec omnib' posteris eorum credituris quasi vnum corpus

Ornatus templi.

Berñ.

August.

Beda.

Chrisso.

Signorũ cõfusio.

existentibus cũ ipsis. Sz ante eis ad interro
gata rñdeat mentẽ eoꝝ vt nõ seducant confir
mat. vñ Chrys. Neq; enim de hierosolyme destru
ctione: neq; de sedo suo aduentu statim rñdit: sz
de malis quibus statim obuiandũ erat. Premu
nit ergo dñs fideles ne seducant. i. eos sum a ve
ritate fidei ducãt. [Multi enim] pseudo xpi & pseu
do pphete. i. simulati & falsi [venient] ascribentes
sibi nomẽ xpi ex psumptione [& dicẽtes se xpm
esse & seducent multos] per falsam doctrina: per
simulata vitã: per signa mirabilia. vñ Arhanasi
us ait. In quaq; heresi diabolus figuratus dicit
Ego sum xps & apud me est veritas. Multi etiã
videnꝫ hoc dicere factoꝝ statuta sua districti?
faciunt obseruari: q̃ ꝑ cepta dei volẽtes magis
sibi q̃ deo obedire. Sz non est venturus xps ni
si precedant signa ab eo predicta. Que ideo no
bis dñs prenunciat: vt nos ab amore mundi cõ
pescat & timorẽ nobis incutiat: ac qz semper vi
gilantes & paratos nos inueniat: qz minus iacu
la feriunt que ante preuisa sunt. Et pmittit dñs
primo in gñali signa prioza. s. plia ꝗ tum ad ho
stes extraneos: & seditiões ꝗ tus ad domesticos.
Deinde subdit in spãli eoꝝ multitudinẽ tangẽs
mala septẽ que sunt inimicitie populoꝝ: qz sur
get gẽs cõtra gentẽ: discordia pricipũ: qz regnũ
aduersus regnũ: cõmotio locoꝝ ꝑ loca: infectio
nes morboꝝ: qz pestilentie: defectus victualiuꝝ
qz fames: terroꝝ celestiũ ipressionũ: qz terroꝝ
de celo: monitus euentuuꝝ mundanoꝝ: qz signa
magna erunt. Per hec aũt septẽ que hic tangũtur
pñt intelligi septẽ mala que hodie ecclesia
dei patit: quoꝝ primũ est discordia ecclesiarum:
scõm impugnatio hereticoꝝ: tertium turbatio
nes secularium: quartũ exẽpla maloꝝ: quintũ de
fectus doctoꝝ: sextũ fulminationes sniaꝝ: septi
mũ mõstruositas ordinationũ ecclia. Mala ꝗ
mala precedentia vt implaꝫ qõ dr. Pugnabit
ꝑ eo orbis terraꝝ contra insensatos: vt qui cõ
tra auctorẽ oim procaciter pugnauerunt: iusto
tunc dei iudicio ab omnibus oppugnentur: qui i
cunctis dei querant in cunctis feriant. [Oportet]
& conueniens est [primũ hec fieri] tã q̃ a deo
ordinata: malitia hoiꝝ exigẽte & deo bonũ inde
eliente: sz ad probationem & vtilitatẽ bonoꝝ
& ad destructionẽ & perditionem maloꝝ: qz [hec
oia initia] & quasi preconia [sunt doloꝝ] futu
roꝝ [sed nondum statim est finis] & consumma
tio eoꝝ: ista sunt signa remota non pro
pinquaꝝ vel qz ista sunt tpalia: sed cõsummatio
doloꝝ erit eterna. Magnitudo enim maloꝝ
iudicii generale precedentium est figura sequẽ
tium incõparabiliter grauioꝝ. Nã vt dr Gre
go. per credza mala que preueniũt indicãt ma
la perpetua que sequunt: qz multa debent ma
la precurrere: vt malũ valeãt sine fine nũciare.
Spãliter sz Amb. sunt talia bella que vir sen
tit xpianus: sz diuersarũ prelia cupiditatũ: stu
diosoꝝ pflictus: multo etiam grauioꝝ sunt.
hostes domestici q̃ extranei. Et pm Chri. Spiri
tualiter in ecclesia pestilentie carnalium vitio
rum fames verbi diuini: terremotus tribulatio
nũ erunt: qz ecclesia multum in fine tentabit.
Deinde subdit quo merito hec omnia contingẽt
qz ante hec omnia. s. hec predicta erunt persecu
tiones sctõrũ quibus inijcient manus ad capiẽ
dũ quisq; tradentur ad tribulationes & mortem
etiam a proximis & amicis: & erunt odio oib?
hoibus humũ & terranũ: seu humana nõ diuina

Christo.

Signa cõmunia.

Beda.

Mala septem.

Sap. 5.

Ambro.

Chriso.

sapientibus. Amicus enim dei inimicus est mũdi:
& in tali odio erũt ꝓpter nomen xpi ac cõfessio
nẽ huius noꝝ & assertionem veritatis q̃ quidẽ
iocundum & gloriosum est sanctis: qz felix est in
iuria cũ deus est in causa: qz ad hanc sequit ma
gnum premiũ & gloria immensa. Qui etiam post
dura que predicuntur de afflictione mortis pri
mus consolantur de gloria resurrectionis quia
etiam capillus minimus de capite eoꝝ nõ pe
bit. & ideo multo magis cetera maioꝝ non peri
bunt: & ad hoc addit ad declarandũ veritatem
future resurrectionis. nã quicquid siue ad sub
stantiam siue ad decorem corporis facit in resur
rectione redibit. Scõm sensum spiãlem capil
lus de capite dr nõ perire: quia nec minima mẽ
tis cogitatio bona manebit irremunerata. vnde
Beda. Non solum ossa nostra. i. fortia gesta vl' di
cta remunerantur: sed etiam capilli. id est minu
tissime cogitatiões bone: que de corde quasi ca
pillus de cerebro exeunt apud iustum iudicem
digna mercede donabuntur. vnde prophetaꝫ Re
liquie cogitationum diem festum agent tibi. Si
militer nec cogitationes male remanebunt im
punite. Et qz grauia sunt que sancti in persecu
tionibus pati habebunt: ideo cõsequenter ad to
lerantiam confortanꝫ: in predictis enim maxie
necessaria est patientia: qui in patientia posside
bũt. i. custodient aias suas. Custos enim oiꝝ virtu
tum patientia est: in qua aias que corpus possi
dent possidemus cum ipsas aias ad patiendum
rõne regimus. Qui autem impatiens est aiam
suã non possidet: qz animi sui furorem & irã cohi
bere nõ põt. vnde Beda. Sic enim conditi mira
biliter sumus vt ratio animam: & aia possideat
corpus. Jus vero aie a corpis possessione prepe
ditur si non prius aia a rõne possidetur. Custo
dem igitur conditionis nostre patientia dñs eẽ
monstrauit: qz ipsa nos possidere nosmetipsos
docuit. hec Beda. Magna igit est virtus patiẽ
tie sine qua aia perditur & per qnas possidetur.
Qui enim patienter sustert tentationem accipiet
coronam: sed qui perdit patientiam perdit & co
ronã. vñ Greg. eã cõmendãs dr. Ego virtutes pa
tiẽtie signis & miraculis esse maioꝝ puto. & Sa
lomon. Melior est patiens viro fortiꝝ: qui domi
natur aiõ suo expugnatore vrbium. vñ & Sene
ca. Tormenta patienter ferre notabile est. hoc
enim fortitudinis pars est. Nõ enim pati tormen
ta optabile est: sed pati fortiter q̃ est virtus. Cũ
aliquis tormenta fortiter patit: oibus virtuti
bus vtitur fortasse cũ vna in promptu sit & ma
xime appareat patientia illic est indiuiduus co
mitatus virtutum. Quicquid honeste fit vna vir
tus facit: sed ex consilij snia. hec Sene. Igit vt
ait Chrys. Iniurie hoim nulli faciunt damnum
sed magis patientie lucrum. Quia vero tot ter
roribus auditis sancti turbari potuerũt: timẽ
tes quid tunc respondeant: ꝛ consolationẽ suppo
nit dẽ vãdo eis impmeditatis os & sapientia: ac
dicẽdi & rñdendi materiam: quibus nullus pote
rit resistere vel contradicere: qz non ex ingenio
vel arte eorũ pcedent verba: sz ex spũ sancti gra
tia. Tunc multi scandalizabuntur. i. discedent a
fide & ruent in errores timore vel immanitate
tormentorum aut potentis seu muneribus se
ducti. [Et qm abundabit iniquitas] & malitia i
falsis xpianis: ideo [refrigescet] & deficiet [chari
tas]. i. vera dilectio erga deum & proximum: in
multis alijs ab igne diuini amoris: licet totali
ter

Capitulum.

Beda.

Psalmus.

Patientia.

Augustinus. Hugo. Hieron.

Beda.

Greg.

Prouer.

Senec.

Chrys.

Superbia mala.

Chrys.

Petrus Damianus.

Gre. 4.

ter non cadat in eis. Et abundantia enim iniqui
tatis oritur repiditas charitatis ꝑ tribulationes
q̃ cadere videbaꝫ aũ tribulationẽ in pace. Denq;
vt ait ambr. Tunc iustus in deserto: iniqui
in regno. Vel in eisdẽ in quib? abundat iniqui
tas refrigescit charitas. Nã vt ait remi. q̃to ma
gis ab vnoq; iniquitas suscipit: & tãto ampli? in
corde ipsius ardet charitatis extinguit. [Qui
ãt pseuerauerit] i fide xitatis: i amore bõitatis [vs
q̃ i fine] & terminũ ꝑite pñt q̃cũq; tpe icipiat et
q̃cũq; tpe reicipiat [hic salu? erit] qz nõ cepisse
sz pñtere xt? & nõ. inchoatio tolerãtie: sz pse
uerantia coronaꝫ. De hac materia pecutionum
habes lati?. ꝗ. post missionẽ apl'oꝝ. Sz hec pdi
cta more insolito & multo violentius: tũc fiãt q̃
euenire soleãt: vt ꝑ signis habeanꝫ. [Et pdi
cabitur hoc euãgelium regni in vniuerso mun
do.] Predicatio noui testamenti dicit euãgeliũ
rõne sue pfectionis et bonitatis: vcz: qz bonum
honestum: qz bonũ iucũdum: qz bonũ vtile: & dr
euangelium regni rõne sue dignitatis vel finali
tatis: qz ad regnũ ducit q̃ lex nõ faciebat: vel cã
liter: qz reges facit vel materialiter: qz de regnode
scribit: vel hoc [in testimoniũ oib? gẽrib?]. i. in ac
cusationẽ his qui nõ crediderũt: q̃ eẽ credide
runt testabunꝫ aduersus eos q̃ nõ crediderunt
er eos cõdẽnabũt [Et tũc veniet ꝓsummatio] cũ
ad fines orbis terre ꝑ pietatis puenerit: ne
aliquis excusare possit ꝑ augusti. Predicatio
euangelij in toto mũdo q̃nis fuerit cõpleta quo
ad oẽs mũdi pres: nõ tã q̃ ad oẽs hoies i oib? ꝑ
tib? mũdi existẽtes. vñ i oẽz terrã sz ñ i oẽs ois
terre exiuit son? eoꝝ: mũ fortitã ꝑ cões i gñali re
latus alioꝝ: & q̃ mũdũ in oibus fuerat cõpletũ
expectaꝫ ꝑplẽdũ. vt hier. Signum dñici aduẽ
tus est in toto orbe euangeliũ pdicari vt null?
sit excusabilis q̃ aut iã nõc est cõpletũ: aut in
breui credim? eẽ cõplendũ. Nõ enim puto aliquã
remãsisse gentẽ q̃ xpi nomẽ ignoret: & q̃ nõ ha
buerit pdicatorẽ: tũ en est vicinis nationib? opinio
nem fidei nõ põt ignorare. Hec hiero. De pdicũ
signis sic dr chrys. Est quippe res ista prorsus
ambigua: et oino nescim? an etiã nostra etate ꝗ
oia finiant: et dies ille metuẽdus adueniat atq;
horribile illud nobis oñdaꝫ tribunal. Nam & si
gna multa prorsus ipleta sunt: et euãgeliũ toto
iã fere orbe psonuit: & plia terraꝝ tremores & fa
mes: vt pdictũ fuerat acciderũt: nec grãde iam
medium est q̃ oia cõsiderãtes ad eã nos q̃ hinc
obcessuri sum? pfectionẽ parem?. Nã ꝗ cõis il
lius finis nõdum instet dies peculiaris tũ iste
vniuscuiusq; nũ finis in primo est. Et si enim
senex sit aliquis & si adolescens: mori tũ in q̃li
bet etate vicinus est. Hec chrys. Cã vero & radix
oim maloꝝ in mũdo est superbia & psumptio.
Ppls en ꝗ regẽ erigit: clericus ꝗ sacerdotẽ: mo
nachi ꝗ abbatẽ: filij ꝗ parẽtes: iuuenes ꝑ senio
res supbiendo diuersa sentiũt. Malũ ergo sup
bie q̃ supernã angeloꝝ curiã corũpẽdo destru
xerat: ꝑ q̃ seculꝫ inordinate puertendo de
struet. vñ Petrus damian? cuidã de fuga mũ
di congratulãdo sic scribit. Magnas deo grãs
debes q̃ te hoc tpe de mũdo elegit q̃ in eo diffi
cile q̃s saluaꝫ. Jã sterile aratrũ: ꝑ litrus ducit
arenosum. Jam illud pphetici videt impletuꝫ.
Nõ est veritas: nõ est miam: nõ est sciẽtia dei i ter
ra. Maledictũ et mendaciũ: & homicidiũ: & fur
tum: et adulterium inundauerunt. Et illõ. Oẽ
caput languidũ & omne cor merens a planta pe
dis, vsq; ad vericẽ nõ est in eo sanitas. Nõ est hu
ius ꝑis: vt qui puritatis & innocentie tramitẽ
tenere desiderat: ecclie bailare regimẽ acquie
scat: cũ vcz oẽs pene p vitioꝝ abrupta ꝑcipites
& tanq̃ furentes equi ꝑ voluptatũ suaꝝ cãpos
ferunt effrenes. Claustra vacãt euãgeliũ clau
dituꝫ et ꝑ ora ecclesiastici ordinis forensia iura
decurrũt. Pauci, sacrarum meditantur eloquia
scripturarum: sed oẽs scita legũ & forẽse litigũ
Et reuera tam immanis ꝑsura incũbit eccl'ijs
vt tanq̃ babylonice legiõis acies circumfusa et
hier'm cum ciuib? suis videaꝫ obsessa. Jã non
oculum pro oculo iuxta legẽ: sed referũt cũ fe
noꝛe lesionẽ: & disciplina vindicte q̃ sub gentili
dudũ ꝗ uabaꝫ imperio: nũc euãgelio pena ter
ribiliter intonante nõ exigũt. Jideoq; pro ꝗga tau
reamus ꝑ sentica clauũ: ꝑ xbo ferrũ: ꝑ vecte ad
hibent gladũ. Erubescũt nunc nõ excedentem
iniurie vicẽ dedignanꝫ illati discriminis eẽtatẽ
videri victores atq; terribiles ambiunt: trium
phalis glorie titulos cõcupiscũt. Sic itaq; oim
vnus parũper irascit: alter ad infamã ꝓuocat.
Et quid aliud inter hec tot flagitiorũ mala ppẽ
dimus nisi q̃ vẽturo citius antixpo via iã ster
nitur: q̃ in offensis nequitie sue vestigijs gra
diatur. Siam sicut dicit apostolus. Mysterium
iam operat iniquitatis. hec Petrus.

Ibidem. Esai. 1.

Antixpi aduentus. 2. Thes. 2.

Oratio.

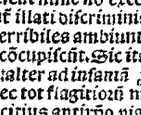

Omine Jesu xpe iudex oim vẽtu
re da mihi cõstantiã in fidei xitate
ne seducar a simulatis & falsis
hõibus nec succũbã in tribulatio
nibus: sz in cõfessione tui noꝝ et
assertiõe xitatis valeã fortiter p
sistere: & ꝑ hac odia hoim & aduersa gaudenter
sustinere. Tribue mihi virtutem patientie & vt
abundante iniquitate non refrigescat in me ar
dor charitatis: sed vsq; in finem vite pñtis pse
uerem in fide xitatis et amore bonitatis quate
nus te miserante saluus fiam domine deus salu
tis mee. Amen.

De aduentu et persecu tione antichristi. Cap. xl.

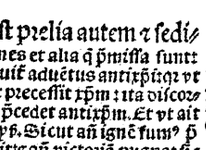

Post prelia autem & sedi
tiones et alia q̃ pmissa sunt:
sequiꝫ aduẽtus antixpi: qz vt
pax precessit xpm: ita discor
dia pceder antixpm. Et vt ait
chrys. Sicut aũ ignẽ fum? p
cedit: & sic victoriã pugnat: sic
et ante gliam xpi rẽtario antixpi. vñ subiungit.
[Cũ videritis] scz ocul' corporis in successoib?
vestris [abominationẽ desolationis: q̃ dicta] i. p
dicta [est a daniele ppheta] dicente. Erit in tem
plo abominatio desolatiõis [stante in loco sctõ.
i. in tẽplo dei [qui legit]. s. dictã ppheriã [intelli
gat] eã tũc impleri & psummatione instare. Nam
ibidẽ dr. Et vsq; ad consummationẽ & finẽ pdu
rabit desolatio. hoc ipleti est. q̃ Elius adria
nus imaginẽ suã statui fecit vbi sterterat archa
testamentiter hoc fuit signũ destructiõis & deso
latiõis ciuitatis & tẽpli: hoc est de abominabili
antixpi põt intelligi qui dr abominatio rõne su
perbie q̃ se ꝓfert deo ex hoc q̃ aduersus deũ ve
niens honorẽ dei sibi vẽdicat: & dr desolationis
qz tunc erit maxima electoꝝ desolatio q̃ cult?

Ibidem.

Mat. 24. Marc. 13. Luce. 21. et. 18.

Chrysostomus.

Danie. 9.

Eli' adrianus.

Abominatio antixpi

dei destrueturvel q; terra ⁊ cultus dei p ipsum
2.Ziro.2. desolabiꝫ. Et sic essi (vt ait apls) reuelabiꝫ. i. ma-
nifestabiꝫ homo peccatiꝭ filiꝭ pditiōis q̃ adue-
satur ⁊ extolliꝫ supra. i. cōtra oē qd dicit de⁹ aut
qd colitur vt tēplo dei sedeat ostendēs et ostē
tans se tanq̃ sit deus. In loco essi sanctificatio
nis stabit vt vbi sancto⁹ precibus deus inuoca
batur: ibi ab infidelibus recept⁹ dei honore ve
nerabilis dignus videat. Cuius species iam pre
cedit: q; iā misterium iniqtatis operat in mem
Mozaic. bris suis. ¶ Mozaic platus malus est idolum
abominatiōis et desolatiōis. vñ in zacharia. O
zachar.2. pastor et idolū dereliquēs gregē. Dicit ēt abo
minatio ppter fastidiū respectu dei ⁊ abomina
bilis essi est deo propter prauitatē cordis: ppter
impietatē operis: ppter indignitatē oblationis
vnde totus est abominabilis. Sed addit desola
tionis propter dispēdium siue dānū respectu p
ximi. Desolat essi ppls vel per negligētiam offi
ci: vel p corruptioem exēplivel p subtractionē
temporalis subsidij: sed stat in loco sancto ppt
mōstrum respectu officij: est essi figura antixpi q̃
sedebit in tēplo dei ⁊ iō iam antixpi sunt multi.
Tunc [qui legit intelligat] vcz ecclie destructio
Beda. fiem: plari dānationē ppli periclitationē. vbi be
da. Iuxta vero sensus spiritales cū viderimus
abominationē desolatiōis stare vbi nō dz: hocē
heresēs ⁊ flagitia regnare inter eos qui celesti
bus misterijs videbant esse cōsecrati: cū operā
tes iniquitatē loquēres mēdacium viros san
guinū ⁊ dolosos quos abominabiꝫ dñs pacem
fidelium turbare ppenderimus: tunc quicūq; in
iudea: hoc est in cōfessione vere fidei pfitemur
non terrenis infimis actib⁹ manciparis tan
to altius virtutum culmē debemus ascendere
quanto plures ampla et errabunda vitio; ꝛeq̃
itera videm⁹. Hec beda. Vñ pseqnter monet
B vt [tunc]. s. veniente antixpo [qui in iudea sunt fu
Fuga a fa giant] quia iudei eum pmisuo suscipiētur ibi p
cie antixpi pter corpalē antixpi presentiam maior persecu
tio erit. [Fugiant in montes]. i. ad loca se
Hylarius. creta ⁊ deserta vbi latitare possint. vnde hylar.
Iudeā deseri monet ⁊ transfugi in mōtes ne ad
mixtione plebis illius que credit ⁊ antixpo
vis aut contagio afferatur. [Et qui in tecto sūt]
i. in eminentia perfectionis [non descēdant ali
quid tollere de domo sua] per cupiditatē rerum
secularium ⁊ propter quas sepe etiā perfecti deij
ciunt a culmine pfectionis tpe persecutionis.
Hec hyla. [Et qui in agro fuur] laborantes pro
fructu bonorum operū quārum ad actiuos [nō
reuertant tollere tunicam suā]. i. nō redeāt ad
occupationes seculi peccatum implicantes q̃
intelligun tur per tunicam. Ad literam vult oñ
dere q̃ propter instantiam tribulationū et ma
lorum presentium: ac ppter expectationē iudi
cij et malo⁹ futurorum nō vacabit alicui inten
dere negocijs temporalibus: sed melius est qd
saluet vitā suam quā rē possessam: et cogitet q̃
modo occurrat iudicis conspectibus. Mystice
autē distingui possent pdicta tria p tres status
hominū. Per eos qui in iudea sunt intelligi po
Mystice. test status insipientiū qui tm̄ in cōfessiōe fidei
manent sm illud apli. Corde crediꝫ ad iustitiaꝫ
Roma.10. Per illos qui in tecto sunt status proficientium
qui iam supra carnem que est domus ascendunt
mundū qui est domus hoim supra aerē qui est
Psal.101. domus demonū ascenderunt. sm illud ps. Et fa
ctus sum sicut passer solitarius in tecto. Per il
los qui in agro status perfectoꝝ qui in sepfecti
iam alios pficere conant: sm illud canti. Egre- Cantico.7.
diamur in agrū. Secundū hec triplex est pfilij
ammonitiōis. Primus essi dat cōsiliū ascēden
di ad montes: sic et q̃ in iudea sunt. i. in cōfessio
ne fidei: ⁊ iperfectiiudea essi cōfessio interpre
tatur [fugiāt ad montes] et nos. i. ad scripturas
apl⁹ozu: et pphetaꝝ: vel ad culmina virtutum:
vt illuminent a deo. vñ ps. Illuminās tu mira- Ps.75.
biliter a mōtibus eternis. Secundus dat consi
liū nō descēdēdi: sic et qui tecto. i. q̃ animo exce
dit carnē ⁊ mundū per celestē conuersationem
nō descendat tollere aliquid de domo sua. i. non
inclinet se ad carnalia desideria: nec redeat ad
actus pristine cōuersationis mundane: sm illō
apostoli. Carnis curā ne feceritis. Tertius datur
consilium nō reuertēdi sic [Et qui in agro]. i. q̃ Roma.13.
operat in ecclia sicut bos in agro dñi nō reuer
tatur tollere tunicā suā. i. rem aliquā tpalē qua
se exuit: vt nudus nudū xpm sequerer. sm illud
Cantic. Expoliauit me tunica mea. sm aug. Cantic.5.
In tribulationibus cauēdū ē ne quisq̃ deuicti August.
ad carnalē vitā de spūali sublimitate descēdat
aut qd pfecerat in anteriora se extendēs defi
ciendo in posteriora respiciat. Et bene dixi q̃ nō
est reuertendum retro per defectū pseuerantie
in bonoꝝ vt hoc facilius faciātis memores esto
te vxoris lothq̃ q; retro respexit nature sue
munus perdidit. Fugiens essi sathanā et sodo
mam per intemperantiam respexit ea ⁊ mortua
statua salis seu colona est effecta. sm aug. Hec Leon.
vxor loth significat eos qui in tribulatiōe retro
respiciunt ⁊ a spe diuine promissionis se auer
tunt. Et ideo statua salis facta est vt exēplo am
monendi homines ne similia faciant: tanq̃ con
diat et erudiat cor eorum ne fatui fiant. Querit
Augusti. quare mulier ista fuit punita respicie
do et videndo sodomitas: nō autem abraam. Et August.
respondet q̃ abraam respiciebat dei sententias Oroz.
approbando ista autem in peccatis eorum dele- L
ctando. Et ne homines in persecutiōe retro aspi Retrocedere
ciant fidem negando et vitam bonam deseren- tio aut
do: vt vitā corporalem saluent cōsequenter sm
monēdo inducit q̃ quicūq; quesierit sic animā
suam: i. vitā corporalē saluā facere timore mortis
deficiendo in antixpi tribulatione. s. xpm nega
do vel bona deserendo ⁊ retro ad mala eundo: q;
det illam incurrendo dānationē eternā [et qui
cunq;] permanens fortis in cōfessione fidei ⁊ tri
bulatiōe [perdiderit animā suā]. i. vitā corpora
lem: estimās eam vt occisionis oue et preeligēs
mori q̃ cadere a fide ⁊ virtute [viuificabit eas]
i. vita eterna eam dignam faciet quam inde me
rebitur et in premium recipiet. Ue autem pre
gnantib⁹ ⁊ nutrientibus in illis diebus: q; ad lite
terā pregnantes nō possunt bene fugere aggra
uante pōdere: nec similiter nutrientes propter
curam qua circa paruulos sunt occupate. Mys
tice pgnātes sunt qui fetum mali propositi cō- Pregnātes
ceperūt ⁊ nutriētes qui partum mali operis fo
uēt et nutriunt: et sic notatur in conceptiōe pec
catum in corde: in nutritione peccatum in ope
re. Uel pregnātes sunt qui bona proposita que
cōceperūt nō impleuerūt: nutrientes qui pecca
ta sub spe longioris vite vsq; ad mortem dedu
xerunt. vel sm augu. Pregnātes sunt auari: qui Augustin.
aliena concupiscunt ⁊ spem habent adipiscēdi:
sicut mulier pregnans in spe est prolē habendi. Nutrientes.
Nutrientes vero sunt qui quod concupierunt

possident ⁊ possessa nutrire student ea detinēdo
⁊ augēdo ⁊ sic aie cupide tpaliū pregnātes sunt
in acquirēdo ⁊ nutriētes in possidēdo. ¶ Et no
ta ꝗ Aug. q̃ quadruplex est charitas. s. incipiēs
Charitas triplex. que nascitur: pficiēs que nutrit: pfecta que ro
borat: pfectior que mortē desiderat. Pregnātes
ergo sunt q̃ bonū opus ceperūt ⁊ nō fecerunt
nutrientes que facere ceperunt ⁊ nō pfecerūt
Istis aūt pgnantib⁹ ⁊ nutrientib⁹ vetq; cito scā
dalizabunt in antixpi pseuecutione vel amore ma
le inflāmante: vel timore male humiliate: vt mō
vtrog. Deide hortat vt oremus [ne fiat fuga no
stra hyeme vel sabbato]. i. ne aut in frigore pctō
rum aut otio bonorum operuz reperiamur: vtq;
q̃ essi multum impedit hoiem a fuga antixpiti
mo magis facit approximare sibi sicut econtra
rio diuertendo a malo ⁊ faciendo bonuz hō ap
proximat deo. Spūaliter signat hic duplex de
Defectus hyemis. fectus. s. charitatis in hyeme: ⁊ bone operatiōis
in sabbato. In hyeme est gelicidium amoris in
sabbato cessatio boni operis. Uel ne tunc inci
piamus pctā nra fugere ⁊ pñiam facere: q̃ iam
nō ꝗ ambulare ⁊ bñ agere. Ambulare essi longi
us sabbato nō ꝗ: hyems quoq; ad ambulandu ꝗ
impedimentuz est. [Erit essi tunc tribulatio ma
gna qualis nō fuit ab initio mūdi vsq; mō fiet]
D Similitudo sum mi ⁊ pfo vbi. vlterius talis tribulatio. Sic essi omnes pseu
tiones pflabunt in vnū. s. in fideliū hereticorum
tyrannoꝝ ⁊ falsoruz fratrū. Hi sunt quatuor vē
ti ⁊ quatuor bestie pugnātes in mari. Aduc cre
berrima ⁊ acerrima tormēta lōge lateq; inferū
tur fidelibus: ꝗ in illis regionibus tunc fideles
sunt vexandi vehemētius vbi dñs fuit crucifix⁹
Et vt ōt Haymo sup Apo. Illa tribulatio nō per
Haymo. ptes sed simul totū examinabit mundū. soluēt
essi tūc demōes qui mō ligati sunt ne possint no
cere ḡtū vellent. Sicut aūt antixps crudelior
erit oibus pseuecutoribus: ita fcti tūc fortiores e
runt oibus martyribus. Illā vero tribulationē
dñs sciēs infirmitatē hūanā abbreuiabit ppter
electos sm moderamen sue eterne sapiētie ⁊ ef
ctū sue misericordie: me mora tpoꝝ fides pcutia
tur credentiū ⁊ malitia mutet intellectū: q; nō
durabit nisi per tres annos cū dimidio. Ut enis
ōt in Daniele. Durabit p tps ⁊ tpa ⁊ dimidiū tē
Duratio persecutionis. poris. i. tribus annis ⁊ dimio in quibus regna
Dani.8. Apoll. bit antixps ḡtum ⁊ pdicaut xps. Et iterꝫ in Da
niele. Dies mille ducētinonaginta. i. tres annos
⁊ dimidiū. Et in Apoca. ōt q̃ data est ei ptās fa
cere mēses quadraginta duos. i. tres annos cuz
dimidio. Et nisi abbreuiati. i. breues a deo pstiti
fuissent dies illi quibus. s. opabiꝫ antixps nō fie
ret salua oīs caro iusti. i. hōiq; nisi hoc esset ra
rus: aut nullus pressuras sustinere ⁊ per paten
tia saluari posset: q; in infirmitas hūana oīu tribu
latione sustinere nō pōtiꝗ ppter electos breuia
bnuturme ex tribulationis magnitudine cadāt
a fitate. Breuiabūt aūt nō mēsura ꝗ nūero q;
Breuiatio dierum. breuiati dies nō breues dies sunt intelligendi:
ꝗ pauci. Vñ dies accipiunt p tpeq; tps illius
pseuecutiōis erit breue. Que ergo spes electis ni
si gra dei que dat patientiā pijs ⁊ citi ⁊ demit po
tentia impijs. Quāto essi erit hec tribulatio ce
teris que pcessere pressuraꝝ pōdere gaudiorū tā
to erit tpis breuitate moderatior: vt salui fiant
electi qui soli in hoꝛreo celesti sunt reponendi.
vñ ōt Rabaq̃ talis tribulatio tunc dies in cir
Raba. cuitu aree dñi: vt oibus velut cribro examinati
omis paleis sequestratis solum frumentum in
hoꝛreis Domini remaneat colligendum [Tunc
scilicet tempore antichristi ⁊ in illa pressura [si
quis vobis] imitatoribus meis dixerit [Ecce
hic]. i. in hac pria vel natione vel secta: vel per
sona [est xps: aut illic]. i. i alia a pdictis [nolite
credere] ⁊ nolite ire pede itellect⁹ eoꝝ doctrie
crēdēdo: neq; sectemini pede affect⁹ eoꝝ vitam
imitādo: q; multi discipuli antixpi venient ad se
ducendū populū dicēres q̃ ipe sit vere xps in le
ge ⁊ pphetis p missus. [Surgēt ei pseudo xpi] E
qui se eum qui est xps esse mentient: sed reuera Pseudo xpi.
erunt antixpi. i. falsi xpiani [vertentes doctrinā
xpi] ⁊ mētientes de xpo [⁊ pseudo pphete] ⁊ per
uertētes doctrinā legis ⁊ pphetaꝝ vel vsurpan
tes sibi diuinas reuelationes: sicz antixps ⁊ dis
cipuli eius q̃ sunt mēbra eius [⁊ dabūt signa] ali
quid magnū signātia [⁊ pdigia] hoibus admirā
dū que digito pdunt ⁊ pter admirationem de
mōstrant: vel signa que aliquid significāt de pñ
tibus: ⁊ pdigia que aliqd pdunt ⁊ manifestant Prodigia.
de futuris: q; virtute demonū multa miracula fie
ri possent qñ deus pmittit: ita vt in errorē duca
tur si fieri pōt ēt electi ⁊ predestinati. i. si aliq̃ mō
fieri posset vt dei pñitio mutaret. Ꝗs nō sedu
cunturq; perire nō pñt quos deus ad vitā pre
ordinauit. vñ Greg. Or electoꝝ cor ⁊ trepida co Grego
gitatione pcutit ⁊ rā eoꝝ constantia non mone
tur vna sententia dñs vtrūq; complexus est: q̃si
essi iam errare est in cogitatione titubare. Sed
si fieri pōt subiungit q; fieri non potest vt i erro
rem electi capiāt. Hec tpibus auxpi propie cō
gruunt. Cuius enim nō paueat ⁊ pcutiat fides: Concussio fidelium.
qñ nō solū tormēta crebriora ⁊ acerbiora quaz
prius pfueuerant inferēt fidelibus: ꝗ quod gra
uius est signoꝝ quoq; opatio eos qui tormenta
ingerent non eos qui sustinebunt cōcomitabit:
⁊ persecutoꝝ virtutis erit opator virtutis: idēq;
ipse qui tormētis seuit vt xps negef puocat mi
raculis vt antixpo credat. Nec miruz si ista tūc
mali operant qñ a deo permittunt. Soluet essi
vt ait Aug. tunc sathanas ⁊ per antixpm in om August.
ni virtute sua mirabiliter quidēꝗs mendaciter
opabit. vnde Greg. Pensemus que erit humane
mentis illa tentatio qñ pius martyr ⁊ corp⁹ tor Grego.
mentis subijcit: ⁊ tñ ante oculos eius miracula Martyruz tentatio.
tortor facit. ⁊ Chrs. Sicut in aduentu xpi ante il Chriso.
lum pphete ⁊ cū illo apli in spūsanto faciebant
virtutes sic ⁊ in aduentu antixpi pseudoxpiani
⁊ ante illum ⁊ cum illo in spiritu maligno faci
ent virtutes. Et subiungit. [Vos ergo videte ec
ce predixi vobis omnia] vt pscij vigiletis: q; mo
niti estis. quasi diceret. Ad hoc ista predico nūc
vt caueatis. p tunc ⁊ pericula sequētia preuidea
tis q; premoniti estis: ⁊ vt munus noceāt vobis
iacula que preuidistis. vñ Chrs. Propterea dixit Chriso.
ecce predixi vobis vt excusationem ignorantie
tollat ab oibus: ⁊ precedens contestatio preui
dere faciat penam sequentē. Misericordia enis
est mandatis preuenire periculis. Non vult essi
quenq̃ perire qui oibus monstrat perditionis Tempus ig
aduentū. hec Chrs. Non est igitur credendū ali noratur.
cui vel de persona vt ipse sit christus: vel de tem
pore futuri iudicij neq; fides adhibenda his q̃
calculant ⁊ certum tempus determināt qñ de
venturus sit q; hoc a nemine pōt sciri vel obser
uari. Unde interrogatus dñs de aduentu regni Lu.17.
dei respondit. Non venit regnum dei ⁊ eius ad Regnū dei ⁊ eius adueniens.
dicij cū obseruatione. s. tpis neq; ab angelis ne
q̃ ab hoibus pōt obseruari quādo veniet. Per

aduentum regni dei intelligit aduentus ad iudicium; quia veniet tanq̃ rex ad iudicandum: quia tũc manifestabitur dei regnũ: et cessabit omne aliud regnũ. Et addit. [ecce ei regnũ dei intra vos ē] q̃ donũ gr̃e est in mente: et regnũ gratie intra nos est: q̃ si oēs vires ⁊ motus in nobis diuine gubernationi obediunt secus q̃ rebellat. Ac si dicat. Nõ curetis scire q̃ ueniat regnũ dei ⁊ omittite questionẽ de regno gloriei: quia eius aduẽtus sciri nõ põt: sed querite regnũ gr̃e q̃ intra vos esse põt ⁊ parate vos intra vos per fidem in dilectione opantem: quia intra vos est regnũ dei. Nã in nobis cũ dei gr̃a est vt regnũ dei capiam? nisi nos obijcẽ ponam?. ¶ Ubi nota q̃ triplex est regnũ dei. Primũ est circa nos vel i quo nos: fcs regnũ militãtis ecclesie. Scõm intra nos. s. regnũ gr̃e quo vcs deus regnat in aia. Tertiũ est regnum gl̃ie quo deus regnat cum sctis in gl̃ia. Vel regnũ dei ꝗ̃ seipm in cordibus fidelium regnantes. vñ Beda. Dicit regnum dei intra fideles positũ: qui em̃ q̃ncq̃ venturus est iudex oim nunc etiam regnat in cordibus fidelium. vnde ⁊ Ansel. Qui vere iustus est deũ in se manentẽ hz. Templum em̃ dei sctũ est q̃ estis vos vt ait Apl's. Summa igit̃ diligẽtia p̃siderandũ est cũ q̃ta rõne ⁊ reuerentia sensus nostros ⁊ membra corpis nr̃i monere debemus quibus diuinitas ipsa p̃sidet. Demus igit̃ vt dignũ est tãto inhabitatori omne imperium cordis nostri: vt nihil ei repugnet in nobis: sed oẽs cogitationes ⁊ voluntatũ motus omnia verba ⁊ vnuersa opera nostra illustrũ attendant eius voluntati deseruiãt: ad recitudinis eius regulam dirigant. Sic em̃ vere regnum eius erimus: ⁊ ipse in nobis manebit: ⁊ nos in illo manentes bene viuemus. Vos estis (ait Apostolus) corpus xp̃i ⁊ mẽbra de mẽbris. Serua igitur corpus ea dignitate qua decet. Oculi tui oculi xp̃i sunt. Non igitur licet tibi oculos xp̃i ad aliquas vanitates conspiciendas dirigere. Os tuum os xp̃i est. Non ergo licet tibi os xp̃i non dico ad detractiones: non dico ad mẽdacia: sed neq̃ ad ociosos sermones aperire: ⁊ q̃ ad solas laudes dei ⁊ ad edificationem proximi debes paratum habere. Sic de ceteris Xp̃isti membris tue custodie cõmissis itellige. Hec Anselmus. Deinde subiungit. Si ergo dixerint vobis: ecce in deserto est xp̃s: scilicet tanquam hõ religiosus in loco deserto quasi sub specie sanctitatis vos decipere volentes [nolite exire] a vestro loco ⁊ proposito ad videndum eum vel ad sequendum per operis imitationem. Et si dixerint ecce in penetralibus ⁊ in locis occultis est sub specie cognitionis diuinor̃ archanor̃ malitiam eius palliantes ⁊ vos decipere volẽtes [nolite credere] vel sm Hiero. Si quis promiserit vobis q̃ in deserto gentilium ⁊ pharisеorum dogmate xp̃s morek̃tur in hereticorum penetralibus ⁊ occultis seu obscuris conuenticulis quae dei pollicentur archana nolite credere. Non em̃ deus in scõo aduentu in deserto vagabitur: nec in penetralibus stabit in aliquo angulo terrebit in occulto loco seu in aliquibus obscuris latitabit: sed de celo veniẽs manifeste oibus vbiq̃ apparebit: q̃ hz aduentus xp̃i in carnẽ fuerit occultũ aduentus eius ad iudicium erit ita manifestus q̃ nõ poterit aliquẽ latere tanq̃ incognitũ. In primo em̃ aduentu venit i hũilitate ⁊ a paucis cognitus ⁊ a multis despectus ⁊ reprobat: ⁊ hz in scõo aduentu veniet manifestus ⁊ gloriosus in ptãte orbẽ iudicaturus. Nam vt ait Aug. Occultũ oportebat eũ venire vt iudicaretur: manifestus aũt veniet vt iudicet. q. d. Nolite ei credere: q̃ dies aduentus mei ita clara erit q̃ nullus de ea dubitare poterit. Ad q̃ ꝗ̃ filitudinem fulgoris introducit. [Sicut em̃ fulgor ⁊ splendor solis [exit ab oriente ⁊] subito [apparet] vbiq̃ [ps. q̃ in occidentem] oculis. s. oim̃ manifestus ⁊ non i vna parte videtur ⁊ fulget: sed in omnibus: nec annunciante vel precone indiget: hz in instanti momẽto tpis in orbẽ terraꝝ vniuersuꝫ apparet [ita aduentus filij hois] ad iudicium gn̄ale erit subitus ⁊ choruscus ⁊ manifestus oibus: ⁊ ita patens ⁊ clarus q̃ nullus dubitare poterit: ⁊ nõ hic vel illic: sed simul vbiq̃ propter effusionem ⁊ splẽdorem gl̃ie apparebit. Stultũ est ergo eus credi esse. vel querere in quo loco ⁊ in abscondito qui totius mundi lumen est. vnde Ambr. xp̃s sicut fulgur choruscãs per vniuersum mundũ luminis sui globos spargit. Et ideo nec in deserts vagar̃ nec aliquibus locis claudit: q̃ celũ ⁊ terrã ego impleo dicit dñs. Sz luce fulgoris fulget: vt in illa nocte resurrectionis gloriã videre poissimus. Et vt dicit Chrisost. Sicut fulgur sm qualitẽ fulgoris sui nõ digne aspiciuꝫ: sic cũ venerit xp̃s sm mensurã gloriẽ eius nõ poterit eum sufficienter aspicere. Et sicut iam instruxit discipulos de mõ apparitionis sue. q. d. sicut fulgur manifeste veniet: sic nunc consequenter instruit eos de loco in quo venturus est vñ subiũgit. Ubicunq̃ fuerit corpus. i. xp̃s in humanitate: q̃ iudicabit i forma humana sc̃z gloriosa [ibi congregabuntur ⁊ aquile] id est sancti occurrẽtes obuiam christo ad iudicium venienti: quibus innouata est iuuẽtus vt aquile. Christus dicitur corpus ad denotandum carnis veritatẽ ⁊ ostensionis speciem in qua videbit eus omnis oculus. Electi vero dicuntur aquile propter resurrectionis innouationem ⁊ visionis subtilitatem qua solem iustitie irreuerberatis oculis videbimus. q. d. sm Chrz. Dum in gloriosо corpore aduenerit filius hois nõ oportet in angulis esse: mare eum esse: q̃ tanta erit obsequentium sibi sanctorum multitudo: vt vnicuiq̃ pateat q̃ ipse est Christus Dominus caput totius ecclesie: et super omnem principatũ ⁊ virtutem ⁊ super oẽ quod nominatur in hoc seculo ⁊ futuro: per aquilas enim multitudinem angelor̃ ⁊ sanctor̃ vniuersorum ostendit. Ideo enim sancti aquilis assimilantur: q̃ sicut filij aquilarũ ad solem probantur vt siquidem recto aspectu intendere poterint contra radios solis intelligantur esse legitimi: si autem non potuerint cognoscant adulterini: sic ⁊ filij dei ad xp̃i iustitiam probant. Si enim potuerint pleno corde iustitie eius verba suscipere intelliguntur esse legitimi: si aũt non potuerint cognoscũtur de diabolo esse nati. hec Chrz. Quia ergo aduentus xp̃i erit ita publicus ⁊ manifestus: ⁊ quantum ad modum ⁊ q̃tus ad locũ iõ tpe non indiget preconibus ⁊ nuncijs talibus qui vobis annunciant in aliquo angulo terrebit in occulto loco seu in aliquibus obscuris latitabit: sed de celo veniẽs manifeste oibus vbiq̃ apparebit: q̃ hz aduentus xp̃i in carnẽ fuerit occultũ aduentus eius ad iudicium erit ita manifestus q̃ nõ poterit aliquẽ latere tanq̃ incognitũ. In primo em̃ aduentu venit i hũilitate ⁊ a paucis cognitus ⁊ a multis despectus ⁊ reprobat: ⁊ hz in scõo aduentu veniet manifestus ⁊ gloriosus

Regnũ dei triplex.

Beda.

Anselm.

1. Co. 4.

1. Co. 13.

Christus aliquis nõ q̃ renatus.

Hiero.

Aug.

Ambr.

Chrisos.

Christus corpus.

Chrisos.

Aquilis assimilantur sancti.

me extendẽdo: ⁊ pro fructu bonor̃ operum laborãdo: in posteriora ⁊ ad tpalia quibus me exuinõ respicere. Da etiã mihi vt nullis seductoribus credens regnũ gratie q̃ intra nos potest esse queram: ⁊ ad regnũ glie peruenias. Amẽ.

¶ De remedijs cõtra spiales nouissimi tpis tẽtationes ⁊ exercitio mentis in deum. Cap. xli.

Remedia p̃ tentationes spiales.

Et quia vt dictum est ante aduentũ oñi venient multi pseudo xp̃i ⁊ pseudo pphete. i. simulati ⁊ falsi ⁊ seducẽt multos q̃ ante videbant̃ et ita pfecti: ideo hic p̃ñr ponunt̃ aliqua remedia p̃ quaꝗ̃ tẽtationes spiales q̃ isto tpe abundant ad p̃bãdũ ⁊ purgandũ electos q̃ etiã in cordib̃ quorundã seminant̃ a diabolo ⁊ p̃parant locũ antixp̃o. Dupl'r aũt veniũt p̃dicte tẽtationes. Prio p̃ suggestionẽ ⁊ illusionẽ diaboli q̃ decipit hoies in regimine q̃ ds habere erga deũ ⁊ ⁊ in hoc q̃ est dei. Scõo p̃ corruptã doctrinã ⁊ modũ viuẽdi alior̃ q̃ iã venerũt tẽtationes hmõi ppter q̃ ostẽdendũ est p̃mo q̃ regimẽ debes habere apd deũ: ⁊ ad id q̃ dei est: ⁊ post q̃ debes regi erga alios quantũ ad doctrinam et modũ viuẽdi. eor̃. ¶ Primum remedũ tẽtationes spiales isti? tpis quas pcurat diabolus in cordibus illor̃ qui volũt se dare deo p oronẽ ⁊ contẽplationẽ: vel p alia opa pfectionis est istud: vt nõ desideres visiones aut reuelationes vel sentimẽta que sunt supra naturã ⁊ supra cursum illor̃ q̃ deũ diligũt: ⁊ timẽt p verissimũ amorẽ: q̃ istũ desideriũ esse non põt sine radice ⁊ sine fundamẽto superbie ⁊ presumptionis: vel sine intẽtiõe alicui? vane curiositatis circa secreta dei: vel sine fragilitate ⁊ defectu fidei ppter q̃ iustitia dei dimittit aiam q̃ hz desiderium hmõi ⁊ venit q̃ talis in tentationẽ ⁊ illusionẽ diaboli. Per hunc modum seminat diabolus maiorem partem tentationum spiritualium istius temporis: ⁊ radicat in cordib̃ illor̃ q̃ sunt nũcij antixp̃i: put videre poteris in subsequẽtib̃? Uñ debes scire q̃ ñe reuelatiões ⁊ sentimẽta spialia secretorũ dei nõ veniũt p aũdictũ desideriũme q̃ p aliq̃ conamẽ vel studiũ q̃ aia habeat in se: hz tñ veniũt p purã bonitatẽ dei in aiam q̃ ẽ in magna hũilitate ⁊ magno timore ac reuerẽtia dei. Itẽ scias q̃ exercitare se i magna hũilitate ac timore magno ac reuerentia dei: pp hoc vt hõ habeat visiões ac reuelatiões ⁊ sentimenta est supradicta est hr̃e in se radicẽ ⁊ fundmẽtũ ac finalẽ intẽtionẽ quã hz aũdictũ desideriũ: et ex hoc in eodẽ delicto venit hõ in q̃ est p desideriũ supradictũ. Scõz remediũ est q̃ in tua oronẽ vel ptẽplatiõe nõ sustineas in aia tua aliquã p̃solationẽ magnã vel puã ex q̃ tibi vr̃ q̃ fundãt se in p̃sumptiõe ⁊ estimatiõe superbie tuipsi? ⁊ et post q̃ ducit te in ãbitionẽ tui ppij honoris vl gloriẽ: sue isti? vite sive alteri?. Qr aia q̃ se sentit in tali cõsolatiõe venit in plures errores et mala ⁊ de? p suũ iustũ iudiciũ pmittit diabolo posse augmẽtãdi ⁊ accelerãdi p̃dictã cõsolationẽ ⁊ ipsimit cũ illa in aia falsissima ⁊ periculosissima sentimẽta ⁊ alias illusiões q̃s aia ibuta dicta cõsolatiõe credit ⁊ reputat eẽ p̃as reuelatiões. O q̃t p̃sone p istũ modũ sunt decepte. Et vt hoc caueas q̃ i tua oronẽ vel cõtẽplatione nõ sustineas aliquã p̃solationẽ nisi illã q̃ venit p perfectã notitiã ⁊ cõpletũ sentimentũ tue nihilitatis ⁊ imperfectionis: ⁊ q̃ facit perseuerare dictã notitiã ⁊ sentimẽtũ tui in te: ac magnitudinẽ ⁊ altitudinẽ dei p altã reuerentiã ⁊ cũ magno desiderio honoris ⁊ gloriẽ deũ: sic q̃ antedicta consolatio fundet ⁊ totaliter sit in his predictis vel similibus aut equalib̃. Et idẽ q̃ dictũ est de diuina consolatione intellige etiã de feruore ⁊ ardore pfectionis que possunt esse in eis dem modis. Tertiũ remediũ est q̃ omne sentimẽtũ q̃tũcũq̃ altũ ⁊ oĩs visio q̃tũcũq̃ secreta tibi appareat: quecũq̃ ẽt sit si ducit cor̃ tuum in opinionẽ cõtra aliquẽ articulũ fidei vel contra bonos mores ⁊ maxime contra hũilitatẽ vel contra honestatem: fugias eam ⁊ horrescas: q̃ sine dubio ex parte diaboli venit. Et si appareat tibi aliqua visio de qua sis cert? q̃ venit ex parte dei ⁊ q̃ illud q̃ inducit visio est placitũ deo: noli te firmare in dicta visione. Quartũ: re medũ est q̃ ppter altas vitãt: vel ppter magnã devotionẽ: aut ppter preclarum intellectũ: seu ppter aliquã aliã sufficientiã q̃nã vides in aliquib̃ personis nõ sequaris eor̃ consilia vel modos: ex quo cognoscis clare ⁊ rõnabiliter q̃ corũ p̃silia nõ sunt sm deũ ⁊ verã discretionẽ per viã iesu xp̃i ⁊ sctõr̃ monstratã ⁊ p sctãm scripturã in dictis sanctorũ notificatã. Nec propter hoc timeas q̃ spernendo talia consilia dictarũ p̃sonar̃ pecces per superbiam ⁊ presumptionem solum q̃ facias propter zelum ⁊ veritatis amorẽ. Quintũ remedium est q̃ fugias ⁊ vites familiaritatẽ illarum p̃sonarum que dictas tẽtationes seminãt ⁊ diffundũt: ⁊ illas p̃sonas que easdem sustinẽt ⁊ laudãt: ⁊ noli eor̃ ꝓba vel ẽt colloquiones audire: nec eor̃ modos velis videre: q̃ tibi demõstrabũt magnum signũ pfectionis in plurib̃ ꝓbis ⁊ modis per que si vis accipere: et eos tãq̃ diuinales sequi venies in picula ⁊ precipitia error̃ ⁊ inhonestorũ morũ eorũdẽ. Post hec vide remedia q̃ debes attendere circa aliquas p̃sonas que p suã vitã ⁊ doctrinã seminãt dictas tentationes. Primũ remediũ est q̃ nõ habeas magnã estimationẽ visionũ aut sentimentorũ vel raptũ carñ: immo si ducunt te in aliquid q̃ sit contra fidem: vel contra scripturas sanctas: aut contra bonos mores ⁊ vel cõtra vitas sanctor̃: seu verba eor̃ sane accepta abhorreas eorũ visiones ⁊ sentimẽta tanq̃ stultas de mẽtias ⁊ eor̃ raptus sicut rabiamẽta. Tameũ si ducũt in hoc quod est sm fidẽ: ⁊ sm scripturãt ⁊ sm sanctos ⁊ sm bonos mores noli spernere: quia forsitã sperneres hoc q̃ est dei. Non tñ totaliter confidas: q̃ sepe ⁊ maxime in tẽtationib̃? inducũt seu abscondũt falsitas sub specie veritatis: et malicia sub similitudine bonitatis ⁊ vt diabolus possit melius ⁊ sepe mortalẽ errorẽ diffundere. Et ideo videtur plus placere deo q̃ visiones ⁊ sentimẽta ac rapt? q̃ scõm q̃ dictũ est hñt similitudinẽ veritatis ⁊ bonitatis dimittas ire p tãto quãtũ valẽt nisi cõtingat aliqb̃ p̃sonis rõne scritatis ⁊ hũilitatis eor̃ probate certissime ⁊ manifeste de quibus esset certus ⁊ manifestum q̃ non possent decipi per illusiones vel ingenium diaboli. Et tunc q̃tuis sit piũ visionibus ⁊ sentimẽtis taliũ personarũ cõsentire: tñ securũ est nõ totaliter per rationem veridicã eis credere: sed tolum q̃ concordant cũ fide catholica ⁊ sacra scriptura ac bonis mori-

Tertium.

Quartum.

Quintum.

Primũ remediũ p̃ se minatores.

Primum remedium.

Reuelationes vere.

Scien. remedium.

bus ⁊ vita ⁊ verbis sanctorꝫ ⁊ cum ratione fundata supra predicta. Scōm remediū est ꝯ nullam expositionem scripture ⁊ verborū sanctorꝫ velis accipere nisi concordaret vite Jesu xpi ⁊ sanctorꝫ: quod tū intellige quātū ad illos nobis ꝓpositos ad imitandum nō quātū ad imitādus priuilegio ⁊ singularitates eorum. Et istud dicitur ꝑtra aliquos nūcios seu discipulos antixpi qui palliant ⁊ defendūt suos errores ⁊ pīculosos modos viuēdi: exponēdo sacram scripturaꝫ ſm eorū proprīū affectionem: ducētes in exemplū aliquos excessus ⁊ singularitates quas aliq̄ sctī fecerunt. Tertū remediū est ꝯ ſi per reuelationē vel sentimentum vel per aliū modū cor tuū moueat ad faciendū aliq̄ opus. ⁊ maxime opus graue vel notabile ⁊ non tibi consuetū de quo non habeas certitudinē an deo placeat in mo ⁊ rōnabiliter dubitas cōtra ipsa morā ad faciēdū dictū opus vsq; quo inspexeris oēs circūstantias ⁊ maxime finales ⁊ cognoscas ꝯ deo placeat: non tamen ꝯ tu iudices per tuam opinionem: sed ſi potes per testimoniū certuꝫ scripture vel p exēplū sanctorū patrū imitabile. Et bñ dcm̄ est imitabile. Quia ſz Grego. aliqui sancti fecerunt aliqua opa in quib⁹ nō debem⁹ eos imitari q̄uis essent in eis bona: sed debemus ea habere in reuerentia. Et ſi p teipsum nō pōt venire in notitiā an deo placeat vel nō petas consilium a probatis personis in vita ⁊ doctrina et ꝓsilio veritatis. Quartū remediū est ꝯ ſi tu es immūnis a predictis tentationibus ſicꝯ nunꝯ eas habueris: vel ꝯ tūc q̄ eas habueris libera tus fueris dirige cor ⁊ intellectum ad deum recognoscendo humiliter gratiā tibi factā et quā tibi multoriens super hoc facit. Et caueas tibi ne hoc ꝯ per purā grām ⁊ bonitatem dei habes velis ascribere tue virtuti vel sapiētie: seu merito tuo aut bonis moribus tuis: nec q̄ factū fruerit a casu seu a fortuna: qz vt dicūt sctī hoc est principalius p q̄ deus bñficium sue grē auferet ⁊ subtrahit hominī. permittit eum subiici tentationibus ⁊ illusionibus diaboli. Quintuꝫ remedium est ꝯ te seu tuo corde existente in tēpta tione spūali per quā es in dubio nō incipias tua ꝓpria voluntate aliquid notabile tibi incōsuetum añ: sed tuum cor ⁊ tuaꝫ voluntatem refrenando expectes humiliter cum timore ⁊ reuerentia dei vsquequo deus cor tuum clarificet: qz ſi existendo in dicto dubio inciperes ex tua propria voluntate aliquid notabile tibi incōsuetū nō posses exire ad finē bonū. Sextū remedium est ꝯ ꝑpter tēptationes añdictas ſi habeas non dimittas aliq̄ bonū q̄ tu incepisti duꝫ in tentationibus illis non eras: ⁊ maxime non debes dimittere orare aut ꝓficiscere vel opa facere humilitatis: ſz consolationem non inuenias in ipsis vñ scriptum est. Mane. ſ. ꝓsperitatis et gratie semina. ſ. opus bonum ⁊ vespere. ſ. aduersitatis ⁊ tentationis: ne cesset manus. ſ. a feminando. Septimū remediū est ꝯ oēs imaginationes ⁊ errores que te venire faciunt quasi in dubium alicuius veritatis expellas a corde tuo et a memoria tua cum summo studio ⁊ conamine tūc cor ⁊ intellectum cōuertēdo in puritate ⁊ ꝓpitate ra dicū nostre fidei: in vita sctorꝫ: in veritate sacrarum scripturaꝫ de quibus ſi humiliter et discrete ad easdē puersus fueris: poteris lumen extrahere ad certe cognoscēdū hoc in quo prius dubitaueras. Et istum modum debet homo tenere in tentationibus spūalibus que non sunt de principalibus fidei articulis: sed de aliquib⁹ veritatibus ipsi fidei proximis. Octauum remedium est ꝯ te existente in antedictis tentationibus habeas firmā ⁊ certam spem ꝯ de istis tentationibus deus te ad aliquod bonum adducet ⁊ cor tuū clarificet ⁊ credas firmiter ꝯ deus permittit te venire in predictas tēptationes ꝑpter exercitium tue virtutis: et vt te hūilies. Attamē ita se habeat spes supradicta ꝯ negligentia nō includat in ea: sic ꝯ tuum posse facias de expellēdo a te tēptationes ꝑdictas. Et ſilr sic se habeat crudelitas ꝑdicta ꝯ superbia nō includat: sed ꝯ dubites ꝯ ille tēptationes veniant ꝑpter tuā culpā. Nonū remediū est ꝯ ſi habeas añdictas tēptationes multum absconsas: secretas nō easteneas: imo eas reueles tuo sapienti ⁊ discreto ꝓfessori: et aliquibus singularibus personis: ſz nō multis de quibus ꝑpendere possis ꝯ rōne experientie tentationū quas habuerunt vel rōne luminis sapientie ⁊ sctitatis possunt tibi dare ꝓsiliū ⁊ auxiliū aꝓsolationē. Istō remediū ꝓmēdāt multi sctī: qz narrat i vitis patrū ꝯ q̄dā monachi q̄ p magnā vitā erant altri: qz cōtēnebant cōsiliū ⁊ auxiliū sctorꝫ patrū super tentationib⁹ eorꝫ veniebant ad finem malū. Et contigit aliq̄bus aliis ꝯ deo volētē ꝑdebant tēptationes propter eorꝫ simplicitatē ⁊ hūilitatē quā habebant in petendo ꝓsiliū ⁊ auxiliū super tentationibus suis finē salubrem inuenieba ⁊ citi⁹ liberabantur. Decimū remediū est ꝯ ſi antedictas tentationes habeas: leua cor ⁊ intellectū tuū ad deū querendo hūiliter hoc ꝯ ei fuerit honorabilius ⁊ tue aīe salubrius super tua tēptatione subjiciēdo tuā volūtatē volūtati diuine sic vt ſi ſibi placet ꝯ pfueres in tētione ſilr ⁊ tibi placeat ſolū vt deum nō offendas. Undecimū remediū est ꝯ nisi p aliā viā possis euadere ꝑdictas tentationes debes eas obliuisci: ⁊ p quādā negligentiā fugere ⁊ dimittere. considerans ꝯ non sunt tentationes per diabolum ꝑcurate ⁊ sed passiones et fragilitates seu debilitates que sunt cōes, sta tui huius vite. Et qz supra ⁊ in sequentib⁹ multis modis hortat dñs vt vigilem⁹ et ad incertū eiꝰ aduentū nos ꝓparem⁹: ⁊ iō vt ꝑtinue ad opa virtutū ascendas: vel saltē vehemēter ascendere desideres. Ponuntur hic ꝓsequenter aliquē rōnes p quas poteris sentire pigriciā ⁊ nihilitatē boni q̄ incepisti: ⁊ cor tuū excitare et movere ad maiores pfectiones omnimode virtutis quā non incepisti. Prima ratio est: qz ſi aspicias quō deus dignus est amari ⁊ honorari ſm suaꝫ bonitatem ⁊ sapientiam ⁊ alias suas nobiles perfectiones que sunt in eo sine numero et sine termino videbis ꝯ hoc quod credidisti facere multum ⁊ magnū ad honorem dei et ſm suā voluntatem est minimus ⁊ quasi nihil in respectu q̄ deberet esse ſz ꝯ deus est dignus. Ista ratio idcirco primo ponitur: qz principaliter debem⁹ attendere in omnib⁹ opib⁹ nostris honorem et reuerentiam et amorē dei: quia in se dignus est amari ⁊ honorari per oēm creaturā. Secda ratio est: qz ſi attendas quot despect⁹ ⁊ vituperiat quot egestates et penurias: quot dolores et passiones sustinuit filius dei amore tui: vt ames deum ⁊ honores: cognosces quia parum est q̄ fecisti ad deum amandum ⁊ honorandum ſm hoc q̄ facere deberes. Ista rō est altior et pfectior ꝯ aliqus sequētium: ⁊ ideo ponitur secō. Ter-

tia ratio est qz ſi cogitas innocentiā ⁊ pfectionē quā deberes habere ſm dei mandatū p q̄ teneris esse absq; omni vitio ⁊ sine oī culpa ⁊ in plenitudine totius virtutis sicut est q̄ deberes amare deū ex toto corde tuo ⁊ ex omni mente tua ⁊ ex totis viribus tuis videbis manifeste infirmitatē ⁊ distantiā in qua es a predictis innocentia ⁊ perfectione. Quarta ratio est qz ſi cogitas multitudinē ⁊ largitatē beneficiorꝫ dei: ⁊ gratiarum corporaliū ⁊ spiritualiū cōmuniū tibi ⁊ alijs: vel q̄ singulariter tibi sunt date: senties q̄ hoc q̄ facis ꝓpē deū ē nihil ad recōpensandū dicta beneficia ⁊ gratias dei: ⁊ maxime ſi dei liberalitatē attendas ⁊ bonitatē. Quinta rō est qz ſi cogitas altitudinē ⁊ nobilitatē remunerationis ⁊ gloriē promisse ⁊ parate illis q̄ faciunt opera virtutū ad honorē dei q̄ gloria tanto maior dabitur quanto opera erunt ꝓtuosiora ⁊ maiora cognosces ꝑ tanto tuū meritū nihil esse in cōparatione tante gloriē ⁊ desiderabilis facere opa virtuosiora ꝯ ante feceras. Sexta ratio est qz ſi attendas pulcritudinē ⁊ gratiositatē quā habēt virtutes in seꝫ nobilitatē quā aia recipit per ipsas virtutes: ſi attendas etiā vilitatē ⁊ turpitudinē quā in se habent vitia ⁊ pctā ⁊ nihilitatem quam anima recipit per eaꝫ conaberis ſi sapieres ad amplius acquirendū virtutes ⁊ amplius fugere vitia ⁊ pctā q̄ vnq̄ conat⁹ fueris. Septima rō est qz ſi attendas altitudinē ⁊ perfectionem vite sanctorꝫ patrum vel eorꝫ multas ⁊ perfectas virtutes cognosces imperfectionē ⁊ infirmitatē vite tue ⁊ opeꝫ tuorū. Octaua ratio est qz ſi cogitas magnitudinē ⁊ multitudinē offensarū quas fecisti contra deum cognosces ꝯ oia opa q̄ facis quantūcūq; bona nihil sunt ad satisfaciendū p viā iustitie offensis dei. Nona rō ē qz ſi specularis diuersitatē ⁊ periculū tentationū carnis mundi ⁊ diaboli conaberis ad assumendum maiorē firmitatē ⁊ altitudinē in omni virtute q̄ vnq̄ feceris vt possis esse in maiori securitate contra dictas tentationes. Decima rō est qz ſi cogitas districtū iudiciū dei tuale ⁊ cū quo apparatu bonorꝫ opeꝫ ⁊ cum qua satisfactione de offensis dei debes venire ad dictum iudiciū videbis ꝯ parum est q̄ fecisti per bona opa vel per miam ſm q̄ facere debuisses. Undecima rō est qz ſi cogitas breuitatē vite tue ⁊ necessitatē tue mortis dubie: postquam non habebis spacium faciendi opera meritoria vel penitentiā cognosces ꝯ cum maiori corde ⁊ studio deberes facere bona opera ⁊ penitentiā quam nunc facis. Duodecima ratio ē qz ſi aduertas qualiter ſi incipias bonā vitam i quouis gradu sine conamine ⁊ desiderio ascendendi in maiorē ⁊ altiorem vitā non pōt eē sine fundamento ꝓsumptionis et superbie huius q̄ incepisti nec pōt esse sine inclusione magne tepiditatis ⁊ negligentie: ⁊ ex quo hec duo mala includuntur non pōt esse sine magno periculo veniēdi in multa spiritualia vitia: non dubium quod ſi velis dictorum malorꝫ esse liber ⁊ immūnis quantūcūq; altam vitam inceperis tu conaberis ad ascendēdum ad altiorem vitam ⁊ perfectiorem. Tredecima ratio est qz ſi cogitas abyssalia iudicia dei facta super aliquos q̄ diu pfueraueraṫ in magna sanctitate ⁊ perfectione sic quod deus eos deseredat propter aliqua occulta vitia que non credebant habere: non dubium quod quantumcūq; altā viam inceperis omni die elenabis tuas affectiones ⁊ intētiones deserendo oēviciū plus ꝯ feceras ante appropinquando ad perfectam ⁊ integram sanctitatem timendo ne forte sit in te aliquod vitiū occultum propter quod sis dign⁹ deseri a deo. Quartadecima ratio ē qz ſi recogitas penas infernales damnatorū ſi paratas peccatoribus cunctis credo ꝯ leuis erit tibi omnis penitentia: ⁊ oīs humilitas pauperratis vitperiū ⁊ omnis labor quem i vita ista ꝑpter deū possis sustinere vt euadas penas supradictas ⁊ conaberis continue ad tenendum altiorē ⁊ perfectiorē vitam timendo periculum veniendi ad penas illas. Predicte quatuordecim rōnes plus in breuitate sunt quā explicate vt addiscatis i paucis magna cogitare sic ꝯ quelibet ratio sit tibi materia considerationis spaciose. Attamē scias ꝯ ſi velis ꝑficere cum dicis rationibus debes eas formare non solum p intellectū: immo est necessarium ꝯ p affectionē moneas tuā volūtatē ad hoc quod dictant ipse rōnes. Et nota quod conclusio cuiuslibet rationis ꝯ ſz esse in duob⁹. Primo in sentimento proprie imperfectionis ⁊ nihilationis deinde in desiderio ⁊ conamine veniendi in altiorem vitā ⁊ maiorē pfectionē: sic quod non sit sentimentū proprie imperfectiōis ⁊ nihilationis sine desiderio ⁊ conamine maioris perfectionis ⁊ vite altioris: nec maior perfectio ⁊ altior vita sine sentimento proprie imperfectionis ⁊ nihilationis.

¶ Oratio.

Domine iesu christe mitis ⁊ humilis corde funda cor meum in vera humilitate ⁊ exclude a me omnem motum presumptionis et superbie vt nunquā visiones desiderem aut reuelationes: nec per aliquas tentatiōes seducar spirituales que me ducere quoquo modo possent in errores. Fac me domine pīssime quotidie ad opera virtutum ascendere ⁊ semper in bono proficere ac continue in altiorem vitam tendere et suspirare vt sic vigilando et sollicite agēdo ad incertum tuum aduentum me valeam preparare. Amen.

De orando et expectando aduentū dñi et de posteriorib⁹ signis aduēt⁹ ei⁹ et ꝓsummatiōis sctī. Cap. xlij

Dist ergo domin⁹ erit narum ⁊ periculorꝫ meminit ꝓfīr hoc remediū subdit q̄ est oratio premeditata ac iugis et assidua. Unde in libro Paral. Cum ignoram⁹ quid agere debeamus hoc solū residui habem⁹ vt oculos nrōs dirigam⁹ ad te. Oratio dixerat dñs de suo futuro aduentu q̄ subito veniet ⁊ cui⁹ tps certū latet: sollicitos nos vult esse ⁊ dispositos ne dies illa nos inueniat impatratos. Inter cetera aūt q̄ nos ꝓparant vt secure ⁊ digne aduentū dñi expectem⁹ est oīonis sedulitas ⁊ assiduitas vt in ſti iudicis miam implorem⁹ et oratis hūilitas vt iudicem per humilitatem flectem⁹: et eius rigorem temperem⁹: qz ei semper humilium placuit oratio. vnde in ecclesiastico. Oratio humiliantis se nubes penetrabit donec appropinquet non consolabitur. et nō discedet donec aspiciat altissimus. Oratio autē superborum erauditi nō meretur: orās essi defectum ꝓprīū ꝓfiteꝫ q̄ superbie repugnat qz defectum suū magis celare ꝯ ꝑdere affectat: docet ergo dñs q̄ſi opz iugiter ⁊ semp orare: ⁊ ab ora-

Scōm.
Tertium.
Grego.
Quartum.
Quintum.
Sextum.
Septimus.
Octauum.
Nonum.
Decimum.
Undecimum.
Exercitium meritorum.
Primum rō de negligentia.
Secda rō.
Tertia rō.
Quartam rō.
Quinta rō.
Sexta rō.
Septima ratio.
Octaua rō
Nona rō.
Decima rō.
Undecima ratio.
Duodecima ratio.
Decima tertia ratio.
Decima quarta rō
Orationis virtus.

ne non deficere:qz multū valet oratio iusti assidua. Ꝑ quis pōt semper orare. Ergo hoc intelligendum est de quotidianis horis canonicis iuxta ritum ecclesie constitutis ⁊ oremus semp. s. p tempore ⁊ horis debitis: ⁊ sic semp non importat cōtinuitatē rpis: qz opꝰ interrūpi tpe dormitionis ⁊ quarūdā necessitatū corporis: ⁊ ꝯ importat instantiā oōnis tēporis? ⁊ horis ad hoc cōgruit. Aut certe quicqd iustus facit ⁊ dicit ꝓ m deum ad oōnē est reputandū. Nam semp orat q̄ semp bñ facit seu i bono pseuerat: nec desinit orare nisi cum desinit iustus esse. Orat enim non solū lingua⁊ ⁊ cor ⁊ cogitatio: desiderium: sensus manus: oculi ⁊ ois operatio bona. Hec enim si orare cessauerit ois lingue oratio inutilis est. Et hoc modo semper ⁊ sine intermissione possumus orare: ⁊ ab oōne non deficere. vñ August. Qui deū laudat lingua non semper pōt: qui moribus deū laudat semper pōt. Multū aūt valet apud deum oratio cum lachrymis ⁊ qz hanc de magis diligit ⁊ citius exaudit. vñ angelus ad Thobiam. Quando orabas cum lachrymis ego obtuli orationem tuam dñoꝰ. Et dñs per Esa. ad Ezechiā. Audiui orationē tuā ⁊ vidi lachrymas tuas. Nam vt ait Hiero. Oratio deum lenit: lachryma cogit: hec vngit: illa pungit. vnde Bern. O humilis lachryma tua est potentia tua est regni gloria: ante faciem iudicis sola intrare non vereris: quicquid petieris impetrabis ⁊ accusatori silentium imponis: ⁊ quandoq̄ sententiam ab ore iudicis rapis: vincis inuincibilem: ligas omnipotentem. Et ad probandam efficaciam orationis assidue proponit parabolam de perseuerantia in oratione ⁊ de eius exauditione ⁊ inducens exemplum de iudice [qui deum non timebat] offendere [⁊ hominem non reuerebat] publice scandalizare: nec diuino timore movebatur nec humano pudore ⁊ de vidua petente vindicari de aduersario suo. s. vt faceret sibi iustitiam de eo quam tandem ob solam importunitatem precium suarū exaudiuit: ne eum suggillaret. i. suggerendo sua importunitate offenderet ⁊ fecit vict? tedio quod noiebat facere beneficio moris ad faciendū iustitiā: non propter amorem iustitie: sed ad euitationē sue molestie. Ex quo patet aliquos hodie peiores isto esse qz nec dei timore: nec hominū pudore ⁊ nec aliqua importunitate volunt grauatis iustitiam facere. Hanc parabolam dñs ideo proposuit vt ostēdat quanto certiores de exauditione eē debeāt qui deum fontē iustitie ⁊ mie perseuerantes rogāt: cū apud iniquū iudicē valuerit perseuerātia deprecantis ipm ⁊ qz per importunitatē pcū obtinuit petitiōis effectū. Sic enim multo fortiꝰ [dens] qui est bon? ⁊ iustus exaudiet pces [⁊ faciet vindictā electorū suoꝝ] in pressura ⁊ tribulatione existentiū ⁊ [clamantiū ad se die ac nocte]. i. orantiū instanter p sua liberatione ⁊ declaratiōe diuine iustitie. Aduertendū tñ q̄ scti viuentes in terra non petunt a deo de aduersarijs vindictā per gehēne penā: sed q̄ cōuersi ad iustitiā designant eē mali ꝓm illud in Prouer. Certe impios ⁊ non erunt. s. impij vel q̄ amissa prāte quā nunc habēt designant: iustos psequi vel qz ad bonos pertinēt bona spūalia ⁊ eterna suis psecutoribus optare: ⁊ hoc mō p eis orare ⁊ qz pene tpales sunt q̄dā medicine ⁊ valent ad emendationē vite ⁊ ad declarationē diuine iustitie: ⁊ ō ad sāctos dñ pertinet petere a deo hoc mō vindictā de suis persecutorib? non ex motu ire: ⁊ zelo iustitie ⁊ sic non est ō illud q̄ dicitur Orate p persequentib? vos ⁊c. Deinde post oōnem suhiugit dñs de fide interrogationē dicēs [Verūtā cum venerit filij hois]. s. rps ad iudiciū [putas inueniet fidē super terrā] q. d. parum inueniet respectiue loqndo ō fide formata charitate. De fide post oōnem interrogat: quia si deficit oōe perit. Quō enim inuocabūt i quē non crediderūt? Ergo vt ozem? credamus ⁊ vt ipa fides quā oramus non deficiat ozem? q̄ aūt q̄rit dñs an in aduentu suo inueniat fidē: nō facit dubitādo q̄ oia nouit ⁊ q̄rit arguēs ⁊ increpās infidelū multitudinē: qz i aduētu suo multos ab antixpo seductos reperiet a fide cozruisse respectu quoꝝ paucos iueniet in ꝓa fidei cōfessione perstitisse. tunc enim ꝓm Beō. tanta erit charitas electoꝝ vt nō tā ob clamorē infidelū q̄ ad torporē alioꝝ toti? iā mundi sic acceleranda ruina: qz enim abūdauit iniquitas refrigescet ⁊ deficiet charitas multoꝝ: et qz ꝓmuniuit dñs fideles ō aduentū antixpi ⁊ suoꝝ pseudo pphetaꝝ ac insup monuit eos orare semp in tātis malis ad expectandū vidi lachrymas suā: nūc ꝓolat eos p suū ppinquū aduentū. Ubi sciēdū q̄ cū ttiplex sit aduent? dei saluatoris nostri: videlicet in carnētio mentē⁊ in iudicio: primi duo sunt amoris terti? est timoris: tertiū celebramus ppter primū ⁊ primū ppter mediū. De aduentu enim ad iudiciū mētio fit ipo tpe in officio: vt timore nobis ēmisso ad venerandā futurā festiuitatē natalis dñi in carnē nos solliciti? ꝓparem?. De aduentu in carnētio festa recolimus quatenus p ea ꝓbū eternū mētal⁊ cōcipere mereamur dñi ipa mētalis cōceptio est maxima gra oīm bonoꝝ q̄ in hac vita ꝓm legē cōem aīe deuote p gram cōferunt vñ dicit Augu. q̄ beatior fuit maria cōcipiendo xpm mente q̄ carne. Et qz dicit idē Aug. q̄ timoris est ꝓparare locū ⁊ q̄ introducit charitatē sicut seta filū: ⁊ ō ecclesia celebrās aduentū dñi in carnē pariter ⁊ in mentē q̄ sunt aduent? amoris simul mentionē facit in offō de aduētu eius ad iudiciū q̄ est aduentus timoris: vt videls p timorē introducat: ⁊ ac p hoc nos moueamur ad amorem nrī hospitij ꝓparationē q̄tenus ꝓbo eternū mental⁊ in nobis concepto dicamus cū propheta. A timore tuo dñe cōcepimus spm salutis. Consolat ergo eos dñs ō suo aduētu ppinquo qz statim nō imediate ⁊ ꝓ suo tpe elapso post tribulatiōem antixpi ⁊ pseudo pphetaꝝ q̄ durabit p tres annos cū dimidio: ⁊ etiā post mortē ipsi? antixpi apparebit signa manifesta ppinqui iudicij: qz post tribulationē illā antecq̄ appareant signa ista erit tps breue. s. quadragita diez. vel circa ad refrigerij bonoꝝ ⁊ ad penitētiā maloꝝ in quo penitere poterūt illi q̄ p antixpm fuerūt decepti. ¶ Et sciendū q̄ appropinquante finali iudicio oī creature apparebit turbatio. Uniuersitas aūt creaturarū reduci pōt ad quatuor genera videlicet ad naturam celestem elementarē rationalē ⁊ intellectualē. Primo ergo describit turbatio in natura celesti videlicet [in sole: luna ⁊ stellis] in quibus erunt aliqua apparētia infolita⁊ nature sue repugnantia: ⁊ ō dicunt signa que in eis erunt. [Sol enim ⁊ luna obscurabūt ⁊ stelle cadēt de celo] nō a situ suo q̄ naturaliter impossibile est fieri cū terra non sufficeret earū magnitudini ⁊ corpora celestia maneāt in natura sua intergra: sed propter nimiā scintillationē

Orare semper.

August.

Thobi. 12.
Esaie. 38.
Oratio ⁊ lachryma.
Hieron.

Mat. 5.

Rom. 10.

Beda.

Beda.

Esa. 30.

August.

Aduentus dñi triplex.

Aduent.

Signa per secundum mē sole.
Ps. 54.
Ezech. 1.

Signa in luna: trāsitij.

Turbatio vniuersalis.

Turbatio celi.

Stellarū casus.

q̄ erit in aere cadere videbuntur a suo lumine ⁊ nō q̄ eo priuent cum sit eis naturale: sed qz vincunt a maiori lumine. Hec enim luminaria obscurari ⁊ cadere dicuntur cōparatiōe maioris lucis superueniētis: qz in glorioso xpi aduentu apparēte vere glia lucis sola mundi lumina tenebris cōparant ⁊ umbris sicut stelle non apparent sole orente: ⁊ lumen candele non lucet in die. vñ Beda. Sydera in die iudicij videbuntur obscura: nō diminutione sue lucis accedente: ⁊ ꝯ superueniēte claritate veri luminis hoc est tum mi iudicis cū venerit in maiestate sua ⁊ patris ⁊ sctōꝝ angelorꝝ. Quānis nil prohibet intelligi ꝓacifer solē: tunc ⁊ lunam cū syderib? ceteris ad tēpus suo lumine priuari quō de sole factū pstat tēpore ōnice passionis: luna enim tunc tpis cū esset plena sub abdito terre latebat. Eterū pacto die iudicij ⁊ clarescente future gloria vere cū fuerit celum nouū ⁊ terra nova ⁊ tunc fiet qd̄ Esaias ꝓpheta dicit. Et erit lux lune sicut lux solis: ⁊ lux solis septēpliciter sicut lux septē diez. hec Beda. Mystice ecclesia speciosa vt luna electa vt sol ⁊ que noctē mūdi illuminat vt stelle: tunc nō apparebit impijs vltra modum seuiētib? ⁊ cedent persequentib? ⁊ ac cadēt multi q̄ gra fulgere videbantur: ⁊ q̄dā fideles firmissimi turbabunt. ¶ Mozal⁊ ꝓ per solem stat? pfectoꝝ designat: eoꝝ enim est ad modū solis influere alijs ⁊ illuminare. Per lunā status pficientiū significat ad quos ptinet exterioriꝰ exercitijs virtuosis que sunt circa mutabilitatē hūanoꝝ actuū insistere: ad similitudinē lune q̄ iter planetas special⁊ habet influentiam super mutabilitatē istoꝝ inferiorū. Per stellas ꝓ status incipiendū accipit: ad quos ptinet ꝓterita pctā deplangere ⁊ a futuris cauere ⁊ stelle enis emissione radioꝝ aerē ipurū depurant ⁊ earuꝝ virtute auferr̄ a mūdo inferiori pestilentie corruptela. In qnolibet istorū statuū: vt ꝓbū eternū ꝓcipiat in mēte: debēt certe signa p currere. In sole nāq̄ legim? accidisse signum stationis: signū retrogradationis: ⁊ signū obscurationis. Et i sole q̄tū ad pfectos ⁊ pnō oz esse signū stationis: ⁊ hoc per mētis in deo stabilitatem ne varijs cogitationib? euagetur: ⁊ ilind ps. Iacta cogitatū tuū in dñoꝰ. Sctō in signū retrogadationis p ptēplatiōis ⁊ actiōis alter nationē. ꝓm illud Ezechielis. Aialia ibāt ⁊ reuertebant. Aialia enim. id. est sectatores euangelice perfectionis vadūt ad vitā cōtēplatiuam in qua qz diu immorari nō qualēt reuertunt ad actiuā. Tertio signū obscurationis p ppte glorie exinanitione: vt in suis oculis nihil se esse repurēt. Sic semetipm obscurauit apls dicens. Ego sum minim? aplōꝝ. Et sequit. Gratia dei sum id q̄ sum. In luna q̄tū ad pficiētes debet apparere signum ꝓuersionis in sanguinē p passionis iugē recordationē. vñ eis dicit xps i Ezech. Recordare paupertatis mee ⁊ absinthij ⁊ fellis. Et respondere oz hō illud q̄ ibi sequit. Memoria memor ero ⁊ tabescet in me aīa mea. In stellis vero q̄tū ad inꝓpientes oz esse signū casus ⁊ ppte deiectionis p defectū multipliciū hūilē recognitionē. De quo casu exponi pōt illud. Prouerbio. Septies in die cadet iustus ⁊ resurget. Justificat? enim p gratiā dei oī tēpore q̄ per septenarū numerū innuit debet cadere p ppriā recognitionē ⁊ tunc semp post lapsum resurgit: per diuine miserationis subleuationē: quotiens enim quis pro suis defectib? ingemuerit totiens diuine p piciariōis gratiā sibi amplius cumulabit. Hec aūt signa facere in quolibet statu nō est ex nobis: sed ex superefluentia diuine bonitatis. Ō sapiens orat⁊. Miserere nostri deus oīm: ⁊ ostende nobis lucem miserationū tuarum. Et subdit Innoua signa: ⁊ muta mirabilia. Secūdo describit turbatio in creatura elementari cū oz. [Et in terris pressura gētiū pre cōfusione sonit? maris ⁊ fluctuū.] Hā ex impressione corpoꝝ celestium fiet cōmotio elementorum. Terra enim cōmotione cōmouebitur ⁊ in aere caligo ⁊ venti tonitrua ⁊ fulgura choruscationes ⁊ varie tempestates gnabunt. In mari quoq̄ ⁊ fluctib? generabunt spūs procellaꝝ: ab intus ⁊ ab extra concutiētes mare ⁊ fluctus: ex quoꝝ cōfractiōe generabitur maximus ⁊ horribilis sonus: ⁊ pre nimia aquaꝝ hincinde agitatione absq̄ ordine: quasi sonus cōfusionis apparebit. Et insup aderit ēt incendiū ignis q̄ precurret faciē iudicis ita vt mare ⁊ oīa credant cōsumi oīno dicente petro. Elementa calore solueniēt: ⁊ terra ⁊ oīa que in ea sunt opera exurent. De q̄b? oīb? corda hoīm nimis terrore pcutiēt ⁊ hoies attoniti quasi fugere volentes ⁊ ppter tenebras horrendas se mutuo videre nō volentes discurrendo se inuicem premēt ⁊ ꝓpingēdo cōprimēt vt fiat pressura gētiū ⁊ ruat vn? sup alium ex concursu multoruꝝ timētiū ab aqs absorberi: ⁊ ab igne ⁊ tēpestariib? ꝓsumi: ⁊ ꝓm hoc ppte ōr pressura quasi premēs surā. Maxime aūt hui? pssure cā est sonitus maris ⁊ fluctuū: qz mare inusitato mō terribiliter fremet: ⁊ littus maris vehemētius agitabit tēpestate. Tertio describitur turbatio in creatura rōnabili. i. hoīe cum subdit [Arescent hoīes? ⁊ deficiēt? [hoib?] a vigore sue corporalis virtutis ⁊ colore: in diebus enim illis efficiētur homines aridi ⁊ stupidi: ⁊ pallescentes ⁊ velut amentes ⁊ contabescent in seipsis ita vt alter alterū non alloquatur vel audiat seu attendat [pre timore] scilicet malorum presentium [⁊ expectatione] malorum adhuc restantiū [que] inq̄ timor et expectatio [superuenient vniuerso orbi. q. d. nec natio nec prouincia excluditur ab his angustijs. De his aūt sic dicit Esa. Eriq̄ repēte ⁊ pfestim visitabit a dño exercituū in tonitruo ⁊ cōmotione terre ⁊ voce magna turbinis ⁊ tēpestatis ⁊ flāme ignis deuorātis. Et sic impleb̄ q̄ dicit dauid de ipio. Quesiui eū ⁊ non eit inuēt? loc? ei?. q. d. Quesiui ipio locū in mūdo ⁊ nō inueni. Hā iudicio imminēte celū tonitruis ⁊ fulgorib? repeller ipiū: aer depeller ⁊ turbinē⁊ mare p tēpestatē: terra eū excutiet p cōmotionē: vt in toto mundo locū non inuenens seipsiā⁊ in flāma ignis deuorātis in inferno. Quarto ponit turbatio in creatura intellectuali cuꝝ inferr̄. Hā virtutes celoꝝ. i. angelice potestates monebunt. Ille aūt motus erit multipliciter: qz monebunt quādā motū ammirationis videntes inusitatos effectū accidere pter ordinē natura lē. Itē monebunt ex diuina volūtate ad faciendū miraculosas trāsmutationes in elementis ad incitandū hoīb? terrorē iudicis venientis. Itē mouebūtur ad petōꝝ vindictam ⁊ separationē expetēdo ab eis vitionē: qz separabūt malos de medio iustoꝝ ⁊ mittēt eos in caminū ignis. Itē possunt dici moueri ex magno tumore. videbūt enim totū orbē iudicari: ⁊ iudicē⁊ q̄ eoꝝ princeps fuit. Cū dicit Chriso. q̄ valde decenter pmone:

1. Cor. 15.
Signa in luna: trāsitij.

Ecclesi. 36.

Esa. 29.

Ps. 36.

Virtutum celestium motus.

Chriso.

bunt ⁊ concutientur videntes tantã transmutationẽ fieri ⁊ cõseruos suos puniri ⁊ orbẽ terraꝝ terribili assistentẽ iudicio. Est aũt in angelis timor cuius sdã reuerentie ⁊ admirationis respectu dei qui .s. admirant dei maiestatẽ eis ī cõprensibilẽ ⁊ ad modũ tremẽtiũ se habebũt. De tali timore ꝯ in Job. Colũne celi contremiscũt ⁊ pauent in aduentu ei?. Quid ergo faciẽt ꝗ gulta deserti vbi timore pcutiẽt cedr? libani paradisi? Nũ non est mirũ si hoĩes qui in natura ⁊ sensu sunt terrestres arescẽt: cũ et angelice ptãtes q̃ de se secure sũt mouebũt. Mozal'r celoꝝ noĩe pñt intelligi aĩe sctẽ in q̃b? de? p gr̃am cõcipi dignat ⁊ habitare, de q̃b? d?. Celũ mihi sedes ē aĩa essi iusti sedes ē sapientie. Huius celi ꝓtus sunt aĩe vires: sicut aũt in aduẽtu in iudiciũ ꝓtutes celoꝝ corpaliũ mouebunt sic in aduentu verbi eterni in mẽtẽ oẽs ꝓtutes ⁊ potentie, aĩe mouebunt ad opationes superexcedẽtes ⁊ superiores ⁊ inferior portio rõnis mouebunt de exercitio bone opationis ad studium ꝓfonis ⁊ cõtẽplationis. Iudiciũ diuinũ pcedẽt signa ⁊ mirabilia irã dei in pctõres designãtia ⁊ ad oñdẽdã dei parata ꝑ eos vindictã. Et sicut offensu dño turbatur ei? familia contra offendentes sic creatura dei turbat cõtra pctõres. Et sm Bedã q̃ño impulse ad casum arboꝝ fragorea mortisq; sui pmittere solẽt indicia: sic termino mũdi appropinquãte quasi pauẽtia mutant ⁊ gemũt elemẽta ⁊ oĩs creatura. et vt dicit Chrisso. sicut hõ cũ morĩtur patiẽt fantasias ⁊ turbationes maximas qui est microcosmus: siue minor mũd? sic macrocosm? siue maior mũdus deficiẽs tot? ꝑ turbabit. Modũ enĩ deficiendi in maiori mũdo ex minori opꝝ accipere. Nota hic oñꝝ breuiter quedã tetigisse signa diẽ iudicij precedentia. Dr aũt in schola. histo. q̃ Hiero. in annalibus libris hebreoꝝ inuenit signa. xv. diez aũ diẽ iudicij ⁊ ꝗ vtrũ dies illi ptinui futuri sint an interpolati nõ exp̃sit ⁊ hoc aũt multã hꝝ dubietatem. Prima die eriget se mare. xl. cubitis sup altitudinẽ mõtiũ stans in loco suo quasi mur?. Secũa intrũ descẽdet vt vix videri possit. Tertia maxime belue. .s. balene ⁊ hmõi apparẽtes sup mare dabunt rugitus vq̃ ad celũ. Quarta ardebit mare ⁊ aque omnes. Quinta herbe ⁊ arboꝝ dabunt roꝛem sanguineum. Sexta oia ruent edificia. Septima petre adinuicem collidẽt. Octaua fiat gnãlis terremot?. Nona equabit̃ terra. Decima exibũt homines de cauernis ⁊ exibunt velut amentes nec mutuo poterunt loqui. Undecima surgent ossa mortuorum et stabunt supra sepulchra sua. Duodecima cadent stelle de celo sm quosdam quo ad apparentiã. Tertiadecia morient hoĩes viuẽtes vt cũ mortuis resurgãt. Quartadecima ardebit celum ⁊ terra. .i. superficies aeris et terre. Quintadecima fiet celum nouũ ⁊ terra noua et oẽs hoĩes resurgent. O cor nec ꝗsi ad hec audita nõ mollieris: nec ad pñam puocaris durius es lapide: durius adamãte. Hec enĩ signa terribilia que pcedũt terribilius iudiciũ q̃ sequtur oñdũt vñ Chrl. Terribile est illud iudiciũ ⁊ ineuitabilis est pena ⁊ intolerabile illd tormẽtum. Si aũt vis nec hec dare vindictã decerne de teipo ⁊ expete a teipo noras. Audi paulum dicentes. Oñ si nosmetipos iudicaremus non vtiq; iudicaremur: si hoc feceris viam puenies ⁊ ad coronã deueniẽs. Et qualr expetemus vindictã a nobi sipsis ait Bernã. Luge ingemisce amare ⁊ hũilia teipm: vitupa ter rememorare pctõꝝ sm speciẽ. Qui enĩ facit hoc ita ppũgẽt vt nec ꝗ vita dignũ seipsum esse estimetiã aũt hoc estimat cera oĩ mollior erit. Nec igit̃ parua hec estimes esse. sed ꝑgrega oia ⁊ sic vt in lib. scribe. Si enĩ tu scripseris deus delebit sicut si nõ tu scripseris de? ⁊ inscribet ⁊ vindictam expetet. Multũ igit̃ meli? est a nobis inscribi ⁊ diuinit? deleri q̃ e ꝓio nobis obliuione tradentib? deũ ea aũ oculos nr̃os offerre sm diẽ illã. Ut igit̃ hoc non fiat oia cũ diligẽtia recogitem? et inueniemus multis nosipsos obnoxios. Qualiter igit̃ est saluari ais. Cõtraria his formata imponẽtes. Attẽdamus igit̃ ⁊ per oia vulnera expurgemus. Ita enĩ poterim? ⁊ innocentia delictoꝝ potiri et pmissis ꝑfrui bonis. hec Chrl.

Mozal'r.

Esa. 46.

Job. 26.

Beda.

Chrisso

B Signa xv. iudicij futuri.

¶ Oratio.

Domine iesu xp̃e da mihi imitari signa in sole luna ⁊ stellis hoc est bonoꝝ operũ exẽpla in te sole iustitie ⁊ m̃se ꝗgine et in oĩb? sctis tuis vt fiat i terra carnalitatis mee p̃ssura gẽtium .i. motuum incircuncisoꝝ pre pfusione sonitus cõfessionis ⁊ maris pritionis ⁊ fluctuãtium afflictionum arescentibus in me hꝗantis ꝓcupiscẽtijs ꝑ timore gehenne et expectatione glie que subueniẽt vniuerso orbi quando vnicuiq; sm opa sua dabis virtutes etiã celoꝝ .s. potentie anime moueantur de virtute in virtutem vt paratus inueniar in aduentu tuo. Amen.

¶ De aduentu xp̃i iudicis. Caput. xliij.

Et tunc scz post predicta signa per oñm fct ã [apparebit] hora q̃ nõ putat. Hora ei iudicij ignorat signũ filij hoĩs .s. signũ crucis in celo: hoc est in aere q̃ aliq̃si scriptura celũ vocat: vt passus in hũilitate ignominiã crucis oñdat in sua veniẽs maiestate saluarẽ fructuꝝ et dignitatẽ eiusdẽ gloriose crucis. Filiũ hoĩs nõ filiũ dei se hic appellat: q̃ nõ in forma deiꝝ hoĩs iudicabit. sm Chrl. Crux apparebit sole lucẽtior existẽs: nõ sit necessitas accusatiõis cũ viderint crucẽ ⁊ ꝗ p se sine excusatiõe cõdẽnabile eoꝝ efficiat pctũ quẽadmodũ si q̃s lapide vulnerat? ipm oñdit lapidẽ vel vestimẽta sanguine madefacta. ⁊ sm eũdẽ. Chrl. Nõ erit crux lignũ in quo .s. passus est oñs? sed lux in modũ crucis splẽdidior sole. Per hoc aũt signũ crucis intelligi pñt etiã alia signa ⁊ istrumẽta sue passiõis ⁊ mortis: vt clauũ lãcea corona ⁊ flagella q̃ q̃si vexilla triũphi et victorie in iudiciũ deferent. Quidã aũt p hoc intelligũt cicatrices seu stigmata ⁊ testimonium passionis in carne iesu: vt ipleat illõ zacha. Videbũt in quẽ trãsfixerũt, vñ Hie. Signũ aũt hic crucis intelligam? vt videãt videant in quẽ cõpũxerũt ⁊ aut vexillũ fidei victoris triũphãtis. sm Chrl. Quẽadmodũ ingrediẽte regi in ciuitatẽ exercit? ãcedit q̃ signa atq; vexilla regalia pferẽs annunciat regis introitũ. Ita dño descẽdẽte de celis pcedet exercit? angeloꝝ ⁊ archãgeloꝝ q̃ signum crucis vt triũphale vexillũ pferẽtes diuinũ regis celestis ingressũ terris tremẽtib? nũciabũt [Et tũc]. .s. cũ triũphale vexillũ videbũt plãgẽt se ī cõsolabilit̃ sero accusãte pscientia oẽs trib? terre. .i. aliq̃ de oĩb? tribub? ⁊ natiõib?. .s. mali vl oẽs trib? terre. .s. oẽs hoĩes terreni ⁊ iniq̃ q̃ terrena dilexerũt ⁊ ea deo ꝓposuerũt q̃ cũ terrena

1 Albat.

Effrem.

Sũnciorus deiꝝ prohibitio.

Chrisso. Crucis ꝓpartio.

Zacha. ⁊ Hiero.

Hiero. Chrisso. D Plãct? terrena amant.

Planct? in Iustitia.

Beda.

Chrisso.

Effrem.

Chrisso.

Vulnera seruãdorũ cã. Augu. Heb. ix. j. cor. xv.

Tuba preuia.

Remig.

Chrisso.

Chrisso.

j. cor. xv.

Chrisso.

Orige.

Cyrillus

Aduentus terribilis.

Greg.

Chrisso.

Chrisso.

Vulnera ser uãdorũ cã. Augu. Heb. ix. j. cor. xv.

Tuba preuia.

Remig.

Chrisso.

Beda.

Chrisso.

Iustitate decesserunt quibus grauis et tristabilis erit aduentus iudicis quem terrenis postposuerunt. Et recte dicit tribus tetre q̃ vt dicit Hier. Hi plãgent qui municipatum nõ hũt in celis: hꝗ plãgent sunt in terra. vbi Chrl. Plangent iudei: plangẽt gẽtiles: plãgẽt xp̃iani qui magis dilexerunt mundũ q̃ xp̃m. Nõ sic trib? oñi. Illuc ei ascẽderũt trib? tribus oñi ad ꝓfitendũ noĩ oñi. Plangent aũt se. .i. suã culpã quã commiserunt: suã stulticiã quã non coꝛexeruntsuaꝝ gloriam quã amiserũt: suam penam quã incurrerunt. Et iteꝝ. [Tunc plãgẽt se oẽs tribus terre] qui magis dilexerũt mundũ q̃ xp̃m cũ audierint eum hec verba dicẽtẽ ad se. Ego ꝓpter vos homo factus sum: ꝓpter vos alligat? ⁊ delusus ⁊ cesus ⁊ crucifix? ⁊ vbi est tãtaꝝ iniuriaꝝ meaꝝ fruct? Ecce p mũ sanguinis mei quẽ dedi p redẽptiõe aĩaꝝ vr̃ar̃ ⁊ vbi est seruit? vr̃a quã mihi p pcio sanguinis mei debetis? Ego fuꝝ gloriã meã vos habui cũ essem de? apparẽs hõ ⁊ viliorẽ me oĩbus reb? vr̃is fecistis. Nã oẽm rẽ vilissimã terre amplius dilexistis q̃ iustitiã meã ⁊ fidẽ. [Tũc plãgẽt se oẽs trib? terre] q̃ nec resistẽdi ꝓt? est ꝑ eũ nec fugiẽdi facultas aũ faciẽ ei? nec penitẽdi est locus: ex angustia enĩ oim rerũ nihil eis remanet ꝓter luctus. Merito plãgẽt fetq; tunc nec ꝗ pecunie diuitibus pfunt ad elemosy nam faciẽdã: nec ꝗ parẽtes iusti ꝗ filijs intercedẽt ne q̃ ipsi angeli pro hominibus: sicut solebãt facere verbuntq; nõ recipit natura iudicij miszsiẽt nec tps mie iudicium vicente ꝓpheta. Misericordiã ⁊ iudiciũ cãtabo tibi dñemiam in pori aduentu iudicium u. fcõ. hec Chrisso. vnde et Effrem. vtiq; si ciremas dd immineat vel incũbat o fres iugiter plangeremus deũ obsecrãtes Si enim oĩs creatura ꝓtremiscet ⁊ in ipa agmina sanctoꝝ angeloꝝ expauescẽt in aduẽtu eius quid tũc dicem? si hoc quo rpe negligẽter ac segniter viximus? Ipse nãq; pro hac negligentia nr̃a rõnem a nobis exq̃ret ac dicet ꝓpter vos incarnat? fuꝝ ⁊ in terris palã conuersatus ꝓpter vos flagellatus sum ꝓsputus: palmis cesus: crucifixus: aceto potatus: paradisum vobis aperui regnum celoũ vobis obtuli spñ sanctũ vobis misi: quid vltra debui vobis facere ⁊ non feci? hũilẽ volũtatẽ vestrã solũmodo q̃sui: non vos coegi: ne cã vr̃e salutis esset occasio necessitatis. Dicite mihi pctõres sm carnem passibiles ac mortales quid passi estis ꝓpter me domina tor me vr̃m q̃ etiã impassibilis ꝓ vobis passus sum. hec Effrẽ. Et tũc videbũt oculis corpalib? tam fideles q̃ infideles filiuꝝ hominis in specie hũana quia in forma hoĩs iudicabit. vnde Aug. Visio quippe filij hoĩs exhibet ⁊ malis: nam visio forme dei nõ nisi mundis corde: q̃ssi ipsi deũ videbunt. Et q̃ filium dei sm id q̃ d̃ in forma dei equalis est patri videre iniqui nõ possunt: oportet aũt vt iudicẽ viuoꝝ et mortuorum coꝛã quo iudicabũtur ⁊ iusti videãt ⁊ iniquitiõ oportebat vt filius hoĩs acciperet iudiciariã ptãtem. vnde et Beda. Ea forma electis apparebit qua in mõte apparuit reprobis ꝓ o in ea forma qua in cruce pependit. Videbunt q̃ eum venientem ad iudiciũ in nubibus celi sicut in nube ascẽdit. .s. in aere super locũ vnde descendit. vñ Chrl. Oꝛ enĩ sicut in act. apl'oꝝ legit̃ nubes suscepit illũ ab oculis eoꝝ ⁊ illic dictũ est ab angelis: sic veniet quẽadmodũ vidistis eũ ascendentem in celũ merito credẽdus est nõ solũ in eodẽ corpore quo ascendit verũ etiã in nube vẽtur?. vñ ⁊ Ori. Sicut eo ascẽdente in celũ nubes eũ tulit ꝓ honorẽ ascendẽtis: ita eũ deferet ad iudiciũ: venit aũt cũ potestate magna. Primus enĩ xp̃i aduent? fuit in ostensionẽ infirmitatis. Scõs erit in ostensionem potestatis et maiestate. .i. gloria: tũc enĩ totus xp̃s cũ mẽbris gliosus apparebit indut? lumine sicut vestimẽto: veniet in q̃ cum ꝓtute multa ⁊ ptãte ꝑ inimicos ad puniẽdũ et deprimẽdũ eos ac gloria magna ⁊ maiestate pp bonos ad ꝓmiandũ ⁊ glorificandũ ipsos vt q̃ in ꝓmo aduẽtu venit vt seru? cũ infirmitate ⁊ hũilitate: in fcõ venier vt oñs cũ fortitudine ⁊ regia maiestate. vñ Cyrll. Primã enĩ apparitionẽ pfecut? est cũ infirmitate ⁊ hũilitate nr̃aꝝ secũdã celebrabit cũ ꝓpria ptãte ⁊ maiestate. vbi ⁊ Greg. In ptãte ⁊ maiestate visuri sũt quẽ ī humilitate positũ audire noluerũt vt ꝓtutẽ eius tãto tũc district? sentiãt quãto nũc ceruicẽ cordis ad eius patiẽtiã nõ inclinãt. vbi ⁊ Chrisso. Si q̃ rex terrenus ꝓcessuꝝ aliquẽ aut expeditionẽ mãdatin populo dignitates oẽs mouenẽ ⁊ exercitus exercitat? tota ciuitas feruet: q̃to magis rege celesti exurgẽte iudicare viuos ⁊ mortuos: virtutes angelice commouebunt ꝓ ministri: terribiliorẽ dñm pcedẽtes. Ante ipsuꝝ ꝓ cãdelabris fulgura viua precedent: ⁊ ꝓ tubis horrenda tonitrua vociferabunt. Qualis rex talis est ꝓparatio regis. hec Chrl. Filius ergo hoĩs in iudicio apparebit: q̃ dignum est vt ipse filius dei q̃ ī forma hoĩs iniuste iudicat? est ī eadẽ forma hoĩs in iudicio iuste iudicet. Et in ea carne eius videbunt cicatrices vulnerũ vt videant reprobi in quẽ pupugerũt. vnde Chrisso. Vulnera seruauit vt in die iudicij pficiãt ad testimonium passionis ꝑ iudeos ⁊ oẽs qui denegantes filium dei crucifixũ in corpore iudaizãt. Et tũc viui ra pienk aliqui cũ oñs veniet vt dicat iudicare viuos ⁊ mortuos ac iudex viuorum ⁊ mortuoꝝ. Et sm Aug. Illic tũc morienk ⁊ in momento resuscitabunk: q̃ statutũ est hoĩbus semel mori. Et sm Apl'm oẽs resurgemus: ⁊ ergo oẽs moriemur. vt enĩ ait Aug. Erit resurrectio mortuoꝝ omnium hoĩm: ⁊ vna ⁊ insimul nõ p ma iustoũ ⁊ pctõrũ fcõa. Et tũc. .s. ante resurrectionẽs cõmunes mittet angelos suos cũ tuba ⁊ voce magna. .i. tam aperta ⁊ tã itẽsa voce q̃ a mortuis audiat̃ vbiq; vñ Remi. Hec aũt tuba non reuera corporea est intelligẽda: sed angelica vox q̃ adeo magna erit vt ad clamorem illi? oẽs mortui de terre pulvere pfurgãt: vel tuba est ptãs suscitãdi mortuos ⁊ vox est vox xp̃i vocãtis mortuos ad iudiciũ ex cuius ꝓtute suscitabũt ⁊ vt in iudicio sunt oẽs vbi Chrisso. vere magna vox tube terribilis cui oĩa obaudiũt elemẽta: q̃ petras scindit: inferos aperit: clausuras tenebrarum pertrãsit: portas ereas ꝓterit: vectes adamantinos ꝓfrigit: vincula mortis dirũpit: ⁊ de pfundo abyssi aĩas liberatas corpib? assignat. hec oĩa citi? pfummat in oge q̃ sagitta trãsit in aere dicente apl'o. In momẽto ī ictu oculi in nouissima tuba: canet enĩ tuba ⁊ mortui resurgent incorrupti. In illa voce puluis iã dissolutus corpoꝝ mortuorũ in noua membra constringit̃. In illa voce q̃si vna psona obnoxia totũ mare discutit̃ vt si q̃d apud se retinet de hũanis ossib? sine ꝑdictione restituat. hic Chrl. Et ꝑgregabũt angeli ad iudicium electos spãl'r ab vniuersis regionib? ⁊ locis in quib? putrefactiõe resoluti sunt vt triticum vẽtilatũ de

area totius terre ⁊ orbis qui specialiter adducentur ministerio angelorꝰ ⁊q; erũt ꝑciues eorꝰ. Et non solũ cõgregabunt electos quorꝰ corpora leuia: sed esset reprobos q̃ corpa pondẽrosa habebunt: ⁊ ĩ ō sicut angelus abachuc sic eos portabunt. Sz electos ꝓgregabũt ad gloriã: reprobos ad dãnationẽ. Et electi occurrent oñio ad iudicium venienti. Reprobi ẋo venĩt: ⁊ſ in magna distantia. vt ait Rem. ⁊ ſm Chri. Primo resurgent ⁊ resuscitatos angeli cõgregabunt: cõgregatos aũt rapient nubes: ⁊ hec omnia in instanti momento fient. in valle aũt iosaphat. ſ. in aere iudicabitur oĩs hõĩ: q̃z iudicij discrimẽ erit in aere dicente apl'o. Simul rapiemur cũ illis in nubib' obuiã xpo in aera. De hac die sic dicit Chri. Heu mihi de illa die terribili cũ deceret nos letari cũ hec audiamus: sed dolem' ⁊ tristes sum'. Qualibus ergo videmus xpm oculis. Si eñ patrẽ aliquis non vtiq; ferret videre conscius sibi peccati in ipm patrẽ infinite mansuetũ qualiter respiciemus eum tunc qualiter sustinebim'? Eteniz repꝛesentabunt tribunali xpi ⁊ oĩm diligẽs erit inuestigatio. hec Chriß. In omni aũt tentatione multũ valet illã diẽ resurrectiõis ⁊ iudicij: ⁊ nobis ⁊ alijs ad mentẽ reuocare: q̃z hoc ꝑcipue cõsueuit aiam curare. vñ Chri. Si auari esse voluerimus ⁊ ſi rape ⁊ ſi incõueniens q̃d agere ꝓfesti diẽ illã in mẽtẽ mittam' ⁊ iudiciũ subscribam' ⁊ oĩ freno vehementius detinebit incõueniẽtẽ impetũ hec cogitatio ⁊ dicamus ad nosipos resurrectio est ⁊ iudiciũ nos expectat terribile. Et si viderimus aliquẽ elatũ: ⁊ in presentib' bonis inflãmatũ: idẽ semꝰ dicam' ostendẽtes: q̃ſſi oĩa hic manent. Etſi aliũ dolentẽ viderimus ⁊ cõtristantem: ⁊ ad illũ idẽ loquamur ostendẽtes q̃ſſi finẽ habebunt tristi. Et si pigritantẽ ⁊ dissolutũ rursus idẽ sup incantemus ostendentes eĩ q̃ſſi necesse est pigritie noras dare. Sufficiẽs ē hoc verbũ oĩ ferramento magis nostrã curare aiam. Etenim est resurrectio pre ostiꝭ non longe meq̃ procul: adhuc aũt parũ q̃ tuluncunq̃ qui venit veniet ⁊ nõ tardabit: ⁊ oẽs nos manifestari oꝑ ante tribunal xpi ⁊ bonos ⁊ malos: hos quidẽ vt ante oẽs verecundẽtur: eos vero vt ante oẽs clariores efficiantur: hec igitur ſm vnãquãq; subscribamus nobis diẽ. Si hec semper reuoluim' nulla sollicitudo presentiũ nos mordere poterit earum etenim que videnĩ tpanea sunt: ea vero que non videntur nõ tpanea sunt. Cõtinue igit ⁊ ad ipos loquamur: ⁊ ad invicẽ resurrectio est ⁊ iudiciũ ⁊ noxe eoꝝ que gesta sunt. Et ne irritemus deũ sed audiamus eum dicentem. Timete eum qui potest ⁊ corpus ⁊ anima perdere in gehennam: vt ꝓpter timorem facti molliores: et a perditiõe hac eruti digni efficiamur regno celorum. hec Chri.

Congregatio corporꝰ.

Chrisosto. Iudicij locus.

1. cor. 15.

Chrisosto. Terribilitas iudicij.

Iudicij recordatio.

Chrisosto.

Mat. x.

Oratio.

Domine iesu xpe qui ad iudicandũ cũ prãte ⁊ maiestate magna es venturꝰ angelis signũ gloriose crucis tanquã veritũ triũphale presentib' tu aiam meam huius sanctissime crucis impssione consignat: tu me huius virtute purifica ⁊ q̃ virtute mẽ totũ sic vendica tibi vt nihil aduersarij valeant in me reperire: quatenus te ad iudiciũ veniente ego hoc venerabili inueniar signatus stigmate vt tibi crucifixo configuratus in pena consors fieri merear ⁊ tui resurgentis in gloria Amen.

De electorꝰ ꝓsolatione ex appropinquante redẽptione: ⁊ de similitudine ficulnee. Cap. xliiij.

Deinde post ꝑmissa contra reprobos dicta mox ad electorum consolationẽ ofꝭ cõuertit ẋba: q̃z dies iudicij ꝯ in reprobis fit terribilis: ⁊ſ electis ꝯz eẽ consolabilis: tunc eñ ad gloriã transferent optatã. Vñ hortatur eos dicẽs [his aũt]. ſ. signis ꝑdictis fieri incipientibus ⁊ apparentibus ſcz cũ plage mundi crebrescentiq̃ terroꝝ iudicij cõmotis virtutibus oñdẽt cũ pctõres tabescent ꝑ timore ⁊ expectatione maloꝝ vos electi respicite ꝑ fidẽ. i. diligenter attendite: ⁊ mentis oculos apite credẽdo ⁊ nullatẽ' oubitãdo: ⁊ leuate ꝑ spẽ capita vꝰa i. mẽtes vꝰas a terrenis ad celestia: expectatiõe gaudiosa: erigite ⁊ corda vꝰa exhilarate ac gaudete cũ letitia qui in tristitia fuistiꝭ: q̃ſſi post tribulationẽ hoꝝ dieꝝ post ꝑſſuras ⁊ terroꝝ maloꝝ appꝛopinquat redẽptio vꝰa plena ⁊ perfecta quã expectatis: q̃z oñ finiẽ mundus cui' amici nõ estis ꝓpe est redẽptio quã queritis: redẽptio: inq̃ vꝰa. i. sanctoꝝ: ſ econtrario appꝛopinquabit ꝑditio maloꝝ. hec aũt redẽptio erit plana ab omnibus malis liberatio: tunc eñ ab oĩbus seruitutibus. ſ. pctõꝝ alligatione: fomitis infectiõe sensuũ illectione: passionũ infestatiõe: demonũ tentatiõe: maloꝝ hoĩm ꝑsecutione: necessario sollicitudine ⁊ ab oĩbus hmõi erimus liberi q̃ ponemur in libertatẽ glie filioꝝ dei. Hec eñ redẽptio nõ est aliud nisi ꝑfecta libertas aie ⁊ corꝑis vt tũciusti dicere possint xpo illõ Apo. Occisus es ⁊ redemisti nos deo nꝰo in sanguine tuo ⁊ fecisti nos deo nꝰo regnũ. Hoc q̃ppe ad cõsolationẽ electorꝰ cedit quod videant xpm venire vt eis ꝑmia largiat q̃ suis ꝑmisit. Sz ve vobis ambitiosis q̃ primas cathedras diligitis ſcz q̃ ad dignitates diligitis accederetis vel i ipsis dignitatibus diligitis perseuerare: q̃z tunc nõ erit vobis pars neq; forꝭ in sermone istoꝝ: nec cũ electis cõsolationã xpm iudicẽ venientẽ nõ libenter: nec gaudenter videbitis q̃ nunc ꝑesse ⁊ iudices esse diligitis. Qõ bñ Greg. i moralib' attestat dicẽs. Illã cui eẽ nũc iudicẽ liberet huic videre tũc iudicẽ nõ libet. Nõ dicit q̃ iudex ē: ſz cui eẽ iudicẽ liberet animũ vcz nõ gradũ redarguẽs: ⁊ ad volũtẽ nõ ad factũ vitupationẽ referẽs. Quis aũt cogitare vel dicere valeat q̃ tũc letitia bonis: et q̃ tũc tristitia malis erit vñ Greg. Qui deũ diligit ex mũdi fine gaudere atq; hilarescere iubenĩ q̃z vcz eũ quẽ amãt mox inueniũt oñ trãsit is quẽ nõ amauerũt. Abijt eñ vt fidelis q̃ſq; q̃ deũ videre desiderat de mũdi ꝑmissiõib' lugeat quez finirĩ eiſdẽ ꝑsecutiõib' suis nõ ignorat. Scriptũ nãq; est. Quicũq; voluerit amic' esse huiꝰ seculi inimicus dei cõstituetur. Qui ergo appꝛopinquante mũdi fine nõ gaudet amicum seculi' eẽ testat: ac per hoc inimicus dei esse cõuincitur. Et mundi eñ destructiõe lugere eorum est qui radicẽ cordis ĩ eiꝰ amore plãtauerũt q̃ sequentem vitã nõ q̃rũt. Hec Greg. Dicit aũt hec ad discipulos non tanquam ad eos q̃ durare deberẽt in vita ista vſq; ad mũdi terminũ: sed quasi vno corꝑe existẽte ipsis ⁊ nobis ⁊ posteris vſq; ad consummationẽ mundi crediturꝰ in xpm. Quãuis ergo diem illam nemo sciat proxima tũ esse dubitare

Luce. 21. Mar. 24. Mar. 13.

Romã. 8. Apo. 5.

Greg. Letitia stoꝝ tristitia reprorum. Greg.

Greg. Mundus iudicatus.

facoib.

dubitate non poterit postq̃ tanta et talia signa fieri incipient. Cuius rei gr̃a subdit parabolam ficulnee ſi. i. similitudinẽ ad ꝑpositũ congruũ de ficulnea et alijs arboribꝰ. Sicut eñ ex pullutiõe ⁊ fructu foliorũ ⁊ floꝝ in arboꝛe ꝓpe esse estas agnoscitis: ita ex ruina mũdi q̃ fructus eius est et signis predictis ꝓpe esse cognoscitur aduentus iudicis: ⁊ regnũ dei q̃ estas erit iustus ⁊ hyeme ⁊ pctõribus hyemsex estate ſm chrysß. plus deũ q̃ de alia arboꝛe similitudinẽ ponit: q̃z pene post oẽs arboꝛes ẋnat: et magis e vicino estate ⁊ nunciat. Vel similitudinẽ a ficu sumit: q̃z illa si mala est mala est valde: et si bona est bona ẽ valdeſic iudicium valde ma lũ est malis et valde bonum est iustis. Vel q̃z dulcedo ficus dulcedinem futuroꝝ significat gaudiorũ hac similitudine. ſm Greg. Despiciendus mũdus oñdit' cui' fructus ruina est: q̃z ad hoc crescit vt cadat: ad hoc germinat vt q̃cunq; germinauerit cladib' ꝑmat. Moꝛaliter ꝯ arboꝛibus in hoc assimilat q̃ sicut arboꝛes post hyemẽ fructificãt: ⁊ estate fruct' colligit: sic hõ post tribulationẽ fructus hꝛiq̃ ꝑ tolerantiã passionũ acquirit ⁊ hic fruct' in estate claritatis eterne colligit. Et cõueniẽter regnũ dei cõparat estati: primo q̃z estas ē tps lucidũ: sic regnũ celoꝝ: secõo q̃z estas est tps fruciferũ: sic i regno celoꝝ: tertio q̃z estas ē tẽpus lucidũ: sic regnũ celoꝝ: q̃rto q̃z est tps trãquillum: sic in regno dei cessabit iubilum tribulationum. Et cõfirmãs ꝑmissa assertione certificatoria subiũgit [Amẽ]. i. vꝰ [dico vobis: q̃z nõ ꝑteribit gñatio hec]. i. nõ deficiet hec sexta etas oĩs hoĩm maloꝝ ⁊ bonoꝝ: hoc est genus hũanũ vel spãl' gñatio hec. ſ. iudeoꝝ: q̃ nõ deficiet ex toto q̃z ꝑõt oppꝛimi ⁊ dispergimõ tũ destrui ⁊ annihilari ob mẽoriã crucifixi vel gñationẽ xpianorũ dicit ecclia volẽs discipulos consolari ne crederent q̃ in illis tpibus fides deficeret donec oĩa q̃ circa xpi aduentũ ꝑdicta sunt fiãt: ⁊ fuerit cõsummata. vel ſm chrysß. Donec ꝑleat oẽ mysteriũ vocatiõis ſctoꝝ: q̃z tũcunq; fideles oppꝛmãtur tpe antixpi tũ aliqui permanebũt in fide stabiles vſq; ad finẽ mũdi. Vbi de ꝑdicta die aduẽtus oñi nos q̃ſi premonẽdo sic ait Greg. Illũ ergo diẽ ffes charissimi aũ oculos ponite ⁊ q̃cũq; mõ graue credĩt in eius ꝓpatiõe leuigãt. Illuz diẽ tota intẽtiõe cogitate: vitã corrigite: mores muratemala tẽtantia resistẽdo vincite ꝓpetra aũt flectib' punite. Aduentũ nãq; eterni iudicis tãto securioꝝ q̃ſq; videbitis q̃ to nũc districtionẽ illi' timẽdo ꝑueniſ. hec greg. Et addit q̃ dã ꝑtestationẽ ad assertionẽ ꝑmissoꝝ dicens. [Celũ]. ſ. ũ etherei ſ. ydereiſz aereũ a q̃ ⁊ aues celi: ⁊ nubila celi cognominant. hoc est inaniat hec ⁊ nubilosa vẽtosi aeris spacia [et terra trãsibũt]. i. uo mõ mutabunt. ſ. q̃ ad mutationẽ q̃litatis: et eius quã nũc hñt imaginis nõ q̃ ad destructionẽ substãtie ſz q̃ subsistẽt sine fine: q̃z q̃ ad q̃ltatẽ ĩ melius ꝑmutabunt: ⁊ forma ꝑdi ꝓposita innouabunt: vt dicat celũ nouũ ⁊ terra noua. Preterit ei huius mũdi figura: ſz q̃ ad substãtiã et essentiã semꝰ manebũt ĩmobilia. Verba aũt mea fundamentũ eterne ẋitatis habentia: hoc est verboꝝ sentẽtie nõ trãsibunt sine affectu impletionis: sed sicut dicunt: sic sine vlla diminutione ꝑplebunt. Ac si diceret. Ecce q̃ta ē stabilitas ẋboꝝ meoꝝ: facilius est ea q̃ videnĩ esse valde stabilia: ⁊ durabilia destrui q̃ ẋboꝝ meoꝝ q̃ videnĩ per prolatiõẽ trãsire aliq̃d decidere. Facilius est q̃ tota natura subuertat q̃ quã q̃ intellectus verboꝝ meoꝝ affectu cõpleatur. Plus eñ repugnat diuine veritati a veritate ꝑbã sua deficere q̃ q̃cũq; creatũ in nihilũ redigi. Augu. distinguit triplex celum. Primũ aereũ plex. in quo aues volitãt. Secõm etherium in quo sydera stant. Tertium empyreũ in quo deus ⁊ scti situs. habitant: primũ trãsibit nõ quidẽ ſm substãtiã sed ſm qualitatẽ q̃z innouabitur ⁊ depurabitur per ignẽ: ſm etiã transibit: q̃z a motu cessabit: et habebit claritatẽ quã hꝭ sol ⁊ soli dabit. alia claritas et lune similit'r. Cessabit ergo motus celi et trasmutatio in elementis: q̃z ista ad cõplendum numerũ electorꝰ sunt ordinata et iõ cõpleto ĩ iudicio cessabunt. sicut ea q̃ sunt ad finẽ habito fine cessabunt. ¶ Moꝛaliter circa hoc nota q̃ quia mundus iste q̃tum ad oẽ sui appetibile trãsit: q̃z ſm Joan. Mundus transit ⁊ cõcupiscẽtia eius: hinc est q̃ quicũq; hꝭ mundanis adheret: ille ē in continuo trãsitu cũ ipso mundo. ⁊ ꝑcipue triplicem facit trãsitum miserabilẽ: Primo a culpa in culpam. Secõo de culpa in penam. Tertio de pena in penam. Boni aũt fugientes mundum et ea q̃ in mundo sunt faciunt triplicẽ trasitum cõmendabilẽ. Prio quidẽ transeũt a culpa ad penitentiã. Secõo a pna ad sapiẽtiã. Tertio a sapiẽtia ad vitã eternã. Qui hũc triplicẽ facit transitum ille est verus hebreus: et hic celebrat verũ pascha vt phase quod est trãsitus dñi. Moꝛaliter etiã nota q̃ sicut transitus celi et terre corꝑalis ponitur in argumentũ aduentus xpi ad iudicium: sic transitus celi et terre spiritualis ē argumentum aduent' verbi eterni in mentem. Unde sciendũ q̃ per celũ et terrã que sunt extrema mundi corꝑa possunt intelligi aia rõnalis et corꝑus que sunt duo extrema ſcz spãlis: ⁊ corꝑalis natura. Igitur aduenĩẽte ẋbo eterno in mentẽ [celum et terra transibunt]. i. vltra ibunt: q̃z ſcz extra vel supra cõem hoĩm statum eleuabuntur et innouabunt: hoc eñ efficit eĩ aduentus in nobis q̃ innouabimur tã ſm aiam q̃ ſm corꝑus vt exuentes veterẽ hoĩem cũ actibus suis induamus nouum hoĩez q̃ ꝑz deũ creatus est. Renouabitur aũt homo ſm aiã m. ꝑ reformationem imaginis deformate vestutate defectũ culpabilium ad quam reformationem imaginis deformate aia peruenit triplici transitu. Nam prio transibit ab obliuiõe memorie ad acquirendã verbi eterni pñciam ꝑ iugez memorie recordationẽ. Secõo transibit ab obfuscatiõe intelligentie ad cõtẽplandam sapientiam ꝑ luculentaz intelligentie perscrutationem. Tertio transibit a corꝑe ignauie ad degustandã ecclesie dulcedinis affluentiã ꝑ ardentẽ amoris ihesionem. Secõz corꝑus etiam homo innouabitur triplici transitu. Primo corꝑus transibit a carnalium oblectatione ad sensualitatis debitam suppꝛessionem: vt vcz corꝑus quantũ ad appetitum aiãlem et sensitiũ sit subiectum ipio rationis. Secõo transibit a sensibilium diuagatione ad similium corꝑalium et spẽrum imaginabilium quietationem. Tertio trãsibit a passionũ molestatione ad penalitatũ ⁊ afflictionum equanimẽ tolerãtiõez. Igit q̃ſ sic celuz et terra ĩ nobis transierũt certissimũ argumentũ est q̃ verbũ eternum nullatenus nos trãsiuitez amore in mentẽ nostram declinauit. In quoꝝ eñ hoĩe celum et terra. i. aia et corꝑus trãsierũt ꝑ gratie innouationẽ illud verbum eternuz non trãsibit: imo ad deum venit per mentalẽ eius cõceptionem. ⁊ q̃z ad ꝑcauẽduz tãta mala supra ta

August. Celum triplex. Celoꝝ trãdera stant. Situs.

Motus cessatio

Moꝛaliter 1. Joann. 2.

Trãsitus mũdanorũ ⁊ deuotorꝰ.

Moꝛaliter

Ex ephe. 4.

Aie trãsit'.

Corꝑoris trãsitus.

cta necessaria est: digna ꝑparatio: ideo generalē
salsdit ammonitionē dicens. [Attendite vobis]
i. diligenter cauete [ne grauent corda vestra]. i.
deorsum ꝓmant ad vitia: ita ꝙ leuare nō possit
capita vsa in crapula ⁊ ebrietate: et curis hui⁹
vite. i. ex superfluitate cibi et potus: et supflua
terrenorum sollicitudine crapula eim sensum li
gat cura secularis sensum distrahit [et suffocat]:
et superueniat tu vos repentina dies [illa. s. iudi
cij: et repētin⁹ iterit⁹ vos auferat nesciētes: ⁊ iō
hec vitanda sunt et cauenda. Tanq̄ laqueus ei
fcz inseratus qui euadi nullo mō poterit: ⁊ per
petuo retinens quod semel ceperit superueniet
in oēs qui sedēt super faciem oīs terre. i. qui de
lectabiliter ⁊ per amorem quiescūt in terrenis
et huiusmodi illecebris. Peccator eim primo ca
pitur laqueo culpe: sed tandem capietur laqueo
pene. Sancti quidem transeunt super terram:
tanq̄ hospites et peregrini: sed mali sedent ⁊ q̄e
scūt in terra tanq̄ ciues et domestici. Ut̄ theo
phi. Capiet eim dies illa sedentes in superficie
quasi ꝓmeditatos et inertes. Quotquot ꝓo
sunt solertes et agiles ad bonū nō sedentes et
ociātes in terrenis: sed surgentes ab eis sibi di
centes surge vade qm̄ nō est hic tibi requies: ita
libus non est illa dies vt laqueus ⁊ discrimēt: ⁊
vt dies festiuus. Ut̄ Beda. O stultas ꝓsumptio
nem cordis humani que lamētabilē finez cupi
ditatis: ebrietaris et crapule: nec ipso iudice cō
stāte ꝓuideat: sed edictus regis eterni in ꝓmo
re seruī nec ꝙ postꝙ didiscerit spnat. Et certe si
q̄s nobis pitus ac sapiens medicus ꝓciperet at
tendite inquiens vobis ne quis: verbi gr. a: de il
lius herbe succo auidius sumat: q̄ si fecerit re
pentinus ei superueniet interitus quāto q̄sq̄
studio ꝓmonentis medici mandata seruaret ne
ꝛcz vetitū: gustādo periret: ac nūc aīa: sīr ⁊ cor
porum saluator ac oīs iubet ebrietatis herbam
et crapule vitandā: mecnō et curarū secularium
sollicitudines vt mortiferos succos esse cauen
dos: et quātī tū nr̄m his nō solū sauciari: ⁊ etiā
cōsumi nō timēt. Nulla credo alia cāmīst q̄ fide
quam medici ꝓbent dictis deo ꝓbere cōtēnunt
Si eim credidissent credēdo vtq̄ timerēt timē
do aut imminēs peri culū cauerent vt̄ ⁊ chrys
Si dixero tibi abstine te a delitijs et ieiunia nō
facis: quia credis. Si egrotanti tibi medicus di
xerit abstiere ab hoc obaudis: q̄ credis te saluā
dum si saluaueris. Et frequēter illud amas q̄ō
mādūcare vetaris: ⁊ vicis desideriū vētris ꝓpt
desideriū sanitatis. Ut̄ romagis ieiunare poteras
si crederes iucūditatē illā futurā. hec chry. Ma
ior ⁊ īsania nō pōt eē ꝙ mortē aīe nō formidare. q̄
vt ait chry. Quāto preciosior est aīa ꝙ corpus:
tāto miserabilior perditio aiarum ꝙ corporum
Deinde monet oēs dicens. Vigilate itaq̄ oī tpe
non vigilia sensus: quia nullus pōt hoc sustine
re: sed vigilia intellectus de qua in canticis di
citur. Ego dormio et cor meū vigilat: et oī tpe
orantes: non q̄ō oro sit sp̄ continua: q̄ ops eā se
pe interrūpi somno et alijs necessitatib⁹ corpo
ris: sed cōtinuitas intelligit ꝙ nō interueniat
mortale peccatū impediens ipsius effectum et
opus bonū: et ideo subdit vt digne habeamini
fugere. i. cauere saluberiter oīa ista que ventura
sunt et stare securi in iudicio ante filium homi
nis sedentis. s. ad iudicandum. i. corā xpo in for
ma hūana iudicante: q̄ illi qui tūc inuenientur
sine pctō mortali erunt saluī vt dicit gloss. Hec

Laqueus peccatorum

Theophil.

Beda.

Credendum deo vt medico.

Chrys.

Chrys. Aīe mors formidanda.

est summa beatitudinis. i. in presentia iudicis se
curum cōsistere. Mali autē cadētant eō ita ꝙ
amplius nō resurgēt: q̄ penā ꝙ libet mallēt su
stinere ꝙ ipm videre. vbi augu. Hec itelligitur
illa fuga que nō ꝛ fieri in hyeme vel in sabba
to. Ad hyemen ptinēt cure huius vite q̄ trites
sunt velut hyems. ad sabbatus vero crapula et
ebrietas q̄ carnali letitia luxuriaq̄ cor submer
gitatq̄ obrunt q̄ō malū sabbati nōīe designat:
quia illo die iudei delitijs affluunt dum spīale
sabbatum ignorāt. Et ꝛ eundē aug. Oī tpe op⁹
est vigilia mētis aīī mortē corporis vt in presen
tia summi iudicis cōsistamus. Hoc ei est nostra
beatitudo. Ubi Beda. Qui aīī filium hois stare
eiq̄ iuxta Apoc. Joan. die noctuq̄ in tēplo eius
seruire desiderat nec ab eius aspectibus i ignē
eternū maledictus abijcinō solū ab illecebris
secularibus castigari: sed et orare ⁊ vigilare: ⁊ ꝑ
nō q̄busdā otebus: ⁊ oī tpe fieri ꝛ iuxta q̄ ꝑ̄.
ait. Bfidicā oīm in oī tpe: semp laus eius in ore
meo. sic nāq̄ merebit habitare in domo dn̄i et
sc̄m sc̄li laudare illū. hic beā. Cur aūt monuit
vt vigilemus et folliciti sim⁹? declarat ꝓtin⁹ cū
subdit. Nesciris eim q̄ tpa sit. i. iudicij siue mor
tis ꝓprie. Et q̄ dixerat dn̄s aduentū ⁊ regnum
suū ꝓpe esse ne discipuli estimarēt ꝙ ex signis
ꝑdictis posset dies ⁊ hora sciri determinate sub
iungit. De die antē illa et hora. i. q̄ō ad iudicius
veniet nemo in eccl'ia. i. nullus hoi⁹ scit deter
minate neq̄ angeli celo⁹ sciunt: q̄ nō est de pti
nētib⁹ ad btitudinē neq̄ filius scit nisi sol⁹ pr̄
sim pl'es doctores intelligēdū est ꝙ hō vl' angel⁹
neq̄ sibi nec alijs scit die iudicij: ⁊ filij⁹ in patre
scit sibi q̄uis alijs nesciat. i. nullus scire faciat.
Pater aūt sol⁹ scire ꝛ: q̄ sol⁹ facit filium scire.
¶ Ro. quid est hec regula loquēdi: vt ibi. Ecce
tat vos de⁹ vt sciat. i. scire vos faciat si diligitis
deū. et ibi. Nūc cognoui q̄m times deū. i. nūc fe
ci vt cognosceres. Ut eim ꝛ dies lerus: q̄ letos
facit et frigus pigrū: q̄ pigros reddit: sic ꝛ filij⁹
nescire vel scire nobis quibus mussus est q̄ scire
vel nescire nos facit: sic itaq̄ in se et sibi nō no
bis vñ per hoc q̄ō ꝛ. Nisi sol⁹ pr̄ a q̄ fons oīs co
gnitionis est nō excludit filius vel spīssanctus
qui in eodē fonte habitāt: sed magis includunt
quia vna est triarū personarū notitia. Sicut er
go ꝓincipium mūdi a solo deo fuit precognitus
q̄ mūdus ꝓmediate ab ipso factus est ita ⁊ finis
mundi soli deo est cognitus et homini xpo reue
latus ad quem ptinet iudicare de omnibus. Vo
bis autē hoc vult esse celatū: q̄ ꝓm hiero. Non
expedit nobis nunno nec expediebat apostolis
scire diem et horam illam iudicij ne pigriores fi
mus: sed semper incerti de ꝓtibus futuris ⁊ ad
uentu iudicis: sic quotidie viuamus cum timo
re: et semper vigilemus folliciti quasi in proxi
mo: et altera die iudicandi simus ac pendule: ex
pectationis incerto semper eum credamus fu
turum quē ignoramus q̄ venturus sit. Signa
quidem appropinquationis aduentus eius sci
re possumus et debemus: sed diem precisum ne
scimus. vbi Chrys. Ecce senectutis signa cogno
scimus: diem autem vltimam ignoramus sic et
labentis seculi signa scimus finez eius nō agno
scimus. Sicut enim quando videmus homines
senem scimus: quia prope moriturus est: quan
do autem nescimus: sic et cum mundū pturba
tum videm⁹ casurū cognoscim⁹: die aūt ignora
mus. Unde ⁊ augu. Finis quidē sec'orum est etas

August.

Augustin. Vigilare esse.

Beda.

Filium scire.

Scire in Deut. 13. Gene. 22.

Dies ad cij cum tus. Hieron.

Matt. 24. ⁊ Luc. 17.

Iudicius ꝓpinquam ⁊ ignem.

Chrys. Semp. vsq; mundi operatus.

August. ferta mūdi ꝛcz ab aduētu dn̄i vsq̄ ad finē seculi.
Senectus vero tm̄ tpis solet tenere ꝙtum oēs
etates cetere. Nā cū anno. xl. senectus dicat ici
pere ⁊ hois vita possit vsq̄ ad annos. cxx. pueni
re manifestū est solā senectutē tā lōgā ꝙ oēs eta
tes ꝓres esse posse: frustra igit annos q̄ rema
nēt huic seculo canaremur diffinire: oīm eim de
hac re calculātū digitos ⁊ peritia numerādi re
soluit ⁊ descere iubet qui ait. Nō est vr̄m nosse
tpa vel momēta q̄ pr̄ posuit i sua ptāte. B Aug.
Nō est ꝓpen⁹ ⁊ nosse tpa vltra ꝙ reuelat⁹ vl' tra
dit ꝓ scripturas: q̄ hoc ē ꝓsumptiōis. Sz ꝛ scri
pturas nosse est eruditiōis: ꝙ uis ergo reuelatū
forte fuit alicui tpe aduētus antixpi nō tm̄ seqū
vt sciat de die iudicij. Nescir eim ꝙ to interstitio
post antixpm̄ futur⁹ sit iudiciū. Qz ꝛ scriptū sit
q̄, xl. dies dabūt scitis ad penitēdū post antixpz
nescit tū vtr̄ stati post illos dies. xl. futur⁹ sit iu
diciū. Credit tm̄ q̄nocte resurrectiōis dn̄ice erit
ꝓpalis resurrectio. s. inocte pasche. Iō ꝛ istō. In
primitiua ecclesia fideles tota nocte illa vigila
bant quasi iudices expectantes. Quo aūt anno
dies iste venturus sit penitus ignoramus. Istō
vero q̄ō hic ad lr̄az ꝛcz q̄ō ꝛ de die iudicij ꝓpa
lis mozal⁹ pōt intelligi de die iudicij particula
ris qui est dies mortis cuiuslibet hois: diem eim
mortis sue null⁹ scit nisi de⁹ sibi reuelauerit: et
iō ē nobis vigilādū ō hac die sicut de illa sollici
te cogitādū: q̄ ꝗlis q̄sq̄ exierit de hoc mūdo ta
lis pūtabit ēt in futuro iudicio. ¶ Oratio.

Eha resurrectionis q̄ diēi.

Omine Iesu xpe veni ad me in nubi
bus pnie ⁊ cor meū in pluuiū lachry
marū resolueteisce in ptāte vitiorū de
monia ⁊ maiestate in me regna. Fac
me o nr̄a redemptio ad te respicere interiorib⁹
oculis ⁊ leuare caput mentis: da mihi videre fi
culneam sentire ꝛcz tue charitatis dulcedinem
vt omnium virtutum arbores producant in me
fructum bonorum operum ⁊ mihi prope sit etas
regni celo⁹: presta mihi cauere oīa vitia ⁊ vigi
lare in oīone continua: vt merear mala vetura
fugere ⁊ in iudicio ante te securus stare. Amen.

¶ De die dn̄i iuxta exemplum Noe vl'
Loth subito vēturo: ac de vno assum
pto ⁊ alio relicto. Cap. xlv.

Post hec declarat incerti
tudinem diei dn̄i introducēs
terrorem inspirati diluuij et
hortans vt vigilemus ⁊ nos ꝑ
paremus bn̄ opando ne dies
dn̄i inueniat nos inspatos In
hac aūt cōparatiōe tpis iudi
cij ⁊ ipsius diluuij implicantur duo iudicia ge
neralia: vnū q̄ō precessit. s. per aquā in diluuio
aliud q̄ō futur⁹ est. s. per ignem in ꝓpalis iudicio.
Ponitur ergo cōparatio ꝙtum ad incertitudi
nem vtriusq̄ quo ad tpis determinatum ⁊ etiaz
quo ad incredulitatem multo⁹ carnalium [Sic
ut enim in diebus noe] eo fabricante archam ⁊
ꝑdicante diluuium futur⁹ [erant hoies comedē
tes ⁊ bibentes] ac mr̄monia facientes. i. gule ⁊
ebrietati ac luxurie dediti ⁊ sine timore lasciui
entes securi ⁊ eis credere nolentibus acvanita
tibus vacantibus ⁊ nihil timētibus subito ve
nies [diluuiū] submergit ⁊ pdidit oēs ꝓter Noe
⁊ cū eo in archa existētes ⁊ sic ⁊ circa die iudicij
hoibus vacantibus ⁊ voluptatibus ⁊ vanitati
b⁹ ac i securitate ⁊ existētibus ⁊ de nullo timē

tibus aduentus xpi subito ⁊ inspirate veniet ⁊
oēs quos repexiet extra archaz. i. ecclia pdet et
ꝑdēnabit: sed in ecclesia ꝓ fidē ⁊ opationē existē
tes custodiet ⁊ saluabit. vt ꝛ. Beda. Nō hic piu
gia vel alimēta damnant: ⁊ ꝛ immoderatus lici
tor vsus arguit. Neq̄ eim q̄ hec agebāt: ⁊ quia
his se totos dedēdo dei iudicia ptēnebant aqua
perierūt. hec Beda. Interitus quidē illo⁹ erat
subitaneus: nō q̄ ante minime nunciatus: sed
q̄ a nullo creditus. vñ Maximus eps. Noe ⁊ si
tacebat voce: ope loquebat: si silebat lingua fa
bricatiōe clamabat. Nā vtiq̄ cū operaret opus
nouū ⁊ nulli aliq̄ cōpertū ammonebat cūctos
nouis piculis noua tabernacula ꝑparari: loque
bat ergo ope ⁊ dicebat illud euangelicū dn̄i di
ctū. Si mihi nō creditis opib⁹ credite. Hec ma
ximus: Bz puerī hoies archā in tot annis con
structā videtes sine dolore letabāt nihil futuro
rū ꝓuidētes ⁊ iudicia dei ptēnebant nō euigilā
tes: ⁊ in malitijs dormitātes ⁊ subito a diluuio
absorpti sunt: ⁊ repētinus interitus tulit oēs in
magna securitate existētes ⁊ nihil timētes. Sic
dn̄o fabricāte archam ecclesie extra quā non est
salus ꝓdicatur aduētus dn̄i ad iudicium ino
pinatus. Multi quoq̄ hoc tpe pñiam agētes: et
exēpla pnie alijs ondētes: ⁊ si tacēt voce: tū cū
noe loquunt ope dicētes. Si nobis nō creditis
vel operibus credite. Sed reprobi cōtemnētes
lasciuiunt: ⁊ in die qua non putant venit dn̄s
⁊ perdet eos. Et cū dicēt pax ⁊ securitas quasi se
curi existentes: ⁊ de nullo timētes veniet super
eos repētinus interitus ⁊ nō effugient tribula
tionē imminentē. vbi Beā. ¶ Mystice aūt noe ar
chā edificat cū dn̄s ecclesiā de viris fidelibus: q̄
si lignis leuigaris adunando construit: quam ꝓ
fecte ꝓsummatā ingredit: cū hac in die iudicij ꝓ
sentia sue visionis eternus habitator illustrat.
Sz cum archa edificatur iniqui luxuriantur cū
vero intratur interrunt ⁊ q̄ qui sanctis hic cer
tantibus insultant eis illic coronatis eterna dā
natione plectent. hec Beda. Sic multi de morte
sua non cogitāt quāuis certitudinaliter sint mo
riturī ⁊ frequenter venit mors quando nullum
timet periculum: subitus enim erit aduentus si
lij hois ad iudiciū ꝓpalis vel particulare veniē
tis. vñ Chri. Et quid mirū si periturum mundū
audiūt ⁊ non credunt. Ecce morituros se esse q̄
tidie audiūt hoies quotiēs mortuos alios videt
⁊ tū non credunt se moriturōs. Si enim crede
rent se moriturōs nō facerēt ea pro quibus mo
riunt morte digna. Si ergo illō q̄ō quotidie fie
ri vident in alijs in se futurū esse nō credūt q̄ō
illud credent futur⁹ q̄ō adhuc nunq̄ factum est
hec Chris. Hoc idem etiā ondit ex similitudine
facti in diebus loth. Similiter enim sicut tunc
fctū est. s. q̄ ipij igne ⁊ sulphure perierūt: sic i.
pij in die aduentus christi peribūt. Quia hoies
illius tpis edebant ⁊ bibebant: ecce pctm̄ volu
ptatis: emebant ⁊ vendebant: ecce peccatū cupi
ditatis: plantabant ⁊ edificabant: ecce pctm̄ ni
mie securitatis: ⁊ in securitate erant vsq̄ i diez
illā qua [exiit loth a sodomis] qua dn̄s [pluit ig
nem] contra immoderatum ardorem [⁊ sulphur
cōtra ketorē] de celo]. s. aereo [⁊ perdidit oēs] il
los ⁊ adiacentes ciuitates. vbi Beda. Pretermis
so dn̄o illo maximo ⁊ infando sodomorum scele
ra sola ea que vel leuia vel nulla putari poterāt
delicta commemorat vt intelligas illicita qua immodera
pena feriantur illicita et ea sine quibus hec tus vsus.

Beda.

Licitor im moderatus vsq̄ dānat.

Maximus

Johan. 10.

Beda.

B Archā noe fabricat.

Chriso.

E Similitudo de Loth sumpta.

Beda.

Licitorum

vita non ducit immoderatius acta igne ⁊ sulphure puniunt. hec Bed. Sic qñ filij hois reuelabitur quo mō occultat. i. aduētu suo futuro erūt hoies in securitate nihil timētes de futuro iudicio vsq ad tps illud quo xps in hūanitate gloria videbit veniēs ad iudicium veniet ei qñ hoies nō aduertēt piculū. sm Chri. Hoc totū dixit oēs ḡliter repēte veniet ⁊ iopinate ⁊ plurib' lasciuiētib' ⁊ sine sollicitudie existētib'. vbi Beda pulchre ōt. Reuelabit: q̄ qui interim nō apparens oia videt: tunc apparens omnia iudicabit apparebit aūt iudicaturus eo mazie tpe quo cūctos iudicio eius oblitos huic seculo cōspexerit esse mancipatos: q̄ ts mundi terminus olim p̄finito sit venturus in tpe frigēte: tū circa finez charitate multoꝝ tāta crebescet humani gēris iniquitas: vt merito debeat cū ipso quē inhabitat orbe deleri. Nam nunc quidem innumeros deo confessionis ebrietatis emptionis venditionis ceteris q̄ mundi rebus inherere videmus vt palā districti iudicis iram eos pronocare nō lateat. Sed tū qō sine grani meroze sapiens q̄s q̄ saltem cogitare non valet peiora iamiamque superuentura formidamus: qō enim de vna quōdā peccatrice gente dolenda dictū est necdū cōpleta sunt pctā amoreoꝝ de tota proculdubio prauoꝝ massa dānanda constat esse sentiendus. Mistice sm Bedā. Loth qui interpretat declinās est ppl's electoꝝ qui dū in sodomis. i. intra reprobos: vt aduena mozatur q̄tum valet eorū scelera declinat. Exeunte aūt loth de sodoma pluit q̄ sm Chri. Quandiu sunt hoies fideles stat iste mundus: ⁊ cū sct̄i de mūdo deficiūt est vtq̄ cataclismus: sic ēt egredētibus israelitis de egypto exterminatus est egyptus. Hec igit p̄dicta audiētes timeamus actus nr̄os: ⁊ ab ocio ⁊ lasciuis animō abstinētes: ⁊ de preteritis pniam agentes ad illā diē dñi nos sine cessatiōe p̄parem? Deinde post certitudinē tpis iudicij oñdit incertitudinem salutis iudicandoꝝ ne q̄s de suo statu presumat vel se eleuet: q̄ in oi statu erūt aliqui electi ⁊ aliqui reprobi. [Tūc] enim in illa nocte tribulationis: q̄ antixps hora tenebraꝝ est ⁊ sil'r est in nocte mortis [duo erunt i agro]. i. in agri cultura prelationis qui presunt ecclesijs ⁊ opant in ecclesie ministerio tanq̄ in agro dei vt surgat ⁊ proficiat messis huius agri i dñici [vnus assumetur]. s. ad gloriam vt prelatus bonus et vtilis [alter relinquet] ad penaz. s. prelatus malus ⁊ inutilis. Itē due erūt molētes in mola. i. i exercitio actionis que in modū mole voluit sollicitudinibus ⁊ pertinet ad populos q̄ feminarū noīe designant: q̄ tanq̄ infirmi a prepositis regunt: vn' assumet ad gloriā. s. iust' alter relinquet ad penā. i. iniustus. Itez duo erunt in lecto. i. in quiete contemplationis qui otiū ⁊ quietem eligunt: ⁊ neq̄ negocijs ecclesiasticis: neq̄ secularibus occupati. sed velut ad hec infirmi se cedunt ad otium ⁊ quieti esse diligunt non se magnis actiōibus cōmittentes ⁊ quidā m ō in statu infirmitatis deum rogantes: vnus. s. bon' assumet ad salutē: aliter. s. malus relinquetur ad dānationē. In quolibet ergo istoꝝ statuū oñdit aliquos esse electos: ⁊ aliquos reprobos in quolibet eñ sunt boni ⁊ mali. Q̄ sm Aug. In omni conditione ⁊ gradu optimis mixta sunt pessima. Et qui boni fuerit assumentur ad gaudia eterna vbi est Christus q̄ vbi est corpus. i. dñs i corpore. s. christus qui est homo corporeus ⁊ aq̄laq̄ i. aiaq̄ sctaq̄ preda ibi congregabuntur ⁊ aquile spiales in corpe. s. scti ⁊ electi qui eius passionē humilitatemq̄ imitando tanq̄ de eius carne faturanē quoꝝ per resurrectionē vt aquile inuentus renouabit: mali ro cū diabolo ad penā eternā relinquēs. Et iō vt dr in Osee. Consolatio abscondita est ab oculis meis. qñ ipse inter frēa diuidet. Cum ergo dr q̄ de agroꝝ de mola ⁊ de lecto vnus assumetur ⁊ alter relinquetur nō de duobus hoibus dictū est sed de duobus gñibus affectionū. Nec alia videntur esse genera hominum quibus constat ecclesia q̄ ista tria habentia binas differentias ppter assumptionē ⁊ relictionē. vñ Chri. Qñ iusti quidē assumunē: pctōres aūt relinquunē: oēs iusti i vno hoie figurātur. ⁊ oēs pctōres i vno. Videat vnusquisq̄ mō qualis sit ⁊ talē se faciat q̄ debeat assumi: ⁊ non relinquiq̄ boni tñ assumenē: mali vero relinquenē. Et aūt tres ordines quo ad saluādos significāt p tres viros qui saluauerūt aias suas: ⁊ quos solos liberandos. Ezechiel ppheta prenūciat. s. noe qui significat statum prelatorum per quos ecclesia regitur sicut per illuz in aquis archa gubernata est: q̄ que figurā ecclesie gestabat. Et Job. per quem significatur status actuoꝝ q̄ vxorem ⁊ filios ⁊ amplas terrenaruz copias habuit ⁊ curam domus proprie exercuit. ⁊ Daniel vir desideriorum per quem significatur status ꝓtemplativoꝝ qui nuptias contempsit ⁊ celibē vitā egit ⁊ in aula regia abstinentie deditus fuit. De clericis ro qui negocia secularia ⁊ causas ciuiles tractant dubitari pōt: sub quoꝝ statum cōprehendi possint ⁊ debeāt. Et quia (vt dictus est supra) incerta est dies dñi: ⁊ de illa nemo hominum scit: ⁊ vt iam visum est incertitudo est salutis in quocunq̄ statu quis fuerit. Iō ex premissis concludit ne timeam? in pctis dormitando sed solliciti simus ⁊ vigilemus contra mortis incertitudinem bonis operibus iugiter insistendo dicens. Vigilate ergo ⁊ semper in sollicitudine sitis: q̄ nesciti q̄ hora vl' i mane pueritie: vel in tertia iuventutis: vel in sexta senectutis: vel in sero senij dñs vester vēturus sit ad iudicium particulare in cuiuslibet morte: siue ad iudicium gñale in resurrectione. ne cū venerit subito ⁊ exinspato dormientes nos inueniat ⁊ imparatos. vñ Eccle. Nescit homo finem suum: sed sicut piscis capit homo ⁊ sicut auis comprehenditur laqueo: sic homo capitur in tpe malo. vñ ⁊ Bern. Nihil morte certius: ⁊ nihil hora mortis incertius. Nā nesciimus quō: aut q̄: aut vbi moriemur: tñ mors vbiq̄ expectat nos. Idcirco debemus esse paratiꝝ vt cum corpus reuertetur ad terram de qua sumptum est: spūs redeat ad deū qui misit illū. vñ et Greg. Nemo i huius vite itinere torpeat ne in patria locū pdat. Q̄ tñ adhuc hodie licet bene agere scimus ⁊ vtrum cras liceat ignoramus. vñ ⁊ Chriso. Quia rōe ab vnoquoq̄ homine absconditus est dies mortis ipsius vez vt semper benefaciat: semper mortes suā sperans eadē rationeꝝ ab oibus hoibus absconditus est dies aduentus xpi ⁊ vez vt non vna generatio saluet sciens aduentū eius: sed oēs diez in singulis quibusq̄ gñationibus aduent: et speratur. hec Chri. Quia ergo tps iudicij enam mortis est incertum: ideo debemus semper esse parati ad ipsum expecrandū: ⁊ semper esse in ꝓtēnua sollicitudine ne improuisi inueniamur in iudicij, morte. vnde Ber. Contra negligentes, se parare

Chriso. Bedā. Osee. 13. Basilius. Chrisi. Ordines hūdoꝝ Noe. Job. Daniel. Clericis negocia. Chrys. Eccl. 9. Bern. Distinctio. Greg. Chrisi. Zimiū. Aug. Mixtio populi. Mistice. Loth. Saluatio i certa de vnoq̄ sumēdo.

Miser quare omni hora te nō disponis. Cogita te mortuū quē scis de necessitate moriturū: distingue ḡliter oculi vertenē in capite: vene rumpenē in corpore: ⁊ cor scindet dolore. hec bernardus. Habeam? igit in memoria: q̄ mūdus fallax: vita breuis: finis dubius: extrius horribilis: iudex terribilis: pena iterminabilis: ⁊ hec semper nos terreāt ⁊ ad vigilandū inducāt. vñ Basilius Semp añ oculos tuos verset vltim? dies. Cū diluculo surrexeris ne ad vesperā te cōfidas puruiret: cū quiescēs lectulo mēbra tua cōposueris de lucis nō cōfidas aduētuet facillime potes refrenari ab oibus vitijs. Semp cor tuū celestia pmissa meditet: vt ipsa te ad virtutis viā puocēt. Esto nūc talis in ogib' tuis q̄lez te vis futurū post modū. Hec basi. Hec ⁊ q̄ sciētes et illā diē semp suspectā habētes. faciamus nūc de nobis ipsis iudiciū ꝓcupādo facie dñi in cōfessione: et iustitia pficiēdo dignos fructū pniē: vt deū nobis ppitū inueniam? ⁊ benignū. Unde Bernar. Si nosmetipsos dijudicauerim? nō vti q̄ iudicabimur. Bonū iudiciū qō me ab illo districto diuinoq̄ iudicio subducit: ⁊ abscōdit prius horreo incidere in manus dei viuētis volo vultui ire iudicatus pñtari nō iudicād'. Iudicabo pinde mala mea iudicabo ⁊ bona. Mala melioribus curabo corrigere actib' diluere lachrymis: numire ieiunijs: ceteris q̄ sctis laboribus discipline. In bonis de me humil's sentiā et iuxta p̄ceptū dñi fuū inutilē me reputabo: q̄ qō facere debui tñ feci. Scrutabor ergo vias meas ⁊ studia mea q̄ is qui scrutaturus est hier'm in lucernis nihil iscrutati ⁊ i me siue indiscussus inuenat. Neq̄ eñ iudicatur? ē bis ⁊ i idipm. vñ et chrys. In ppriis pctis nō erubescamus hoies: ⁊ timeam? vt opz deū q̄ ⁊ nūc videt q̄ fuit: ⁊ tūc punit eos q̄ nō pniam hic agūt. Qui eñ verecūdia hoiz inspicit nūc solū: ideo aūt ispiciēte nō vere cūdat agere aliq̄ incōueniēs: neq̄ vlt penitere et trāsmurari in illo die vniuerso orbe terrarum p̄siderāte erēplificat. Ois eñ vt in imagine tūc stabūt sm oculos nr̄os: vt p se pdēnat? vnusq̄ sit. De reliq̄ igit si nō vult q̄s diuulgari que sua sunt i illa die sanet iā vulnera: instat eñ de reliq̄ noraz tps. Sim? sp patrimō sp hoz ptātē hēbimus. Quo circa hic penitea mus vt ita pro pitū deū iueniamus ⁊ futurā diēz ml'ta potiamur eius clemētia. hec chrys. ¶ Oratio. i

Domine Jesu xpe da mihi incertitudinē dici aduēt? tui vigilādo: ⁊ bñ opando p̄uenire ne voluptatib' ⁊ vanitatibus vacās subito ipatus inueniar illa die: ista mihi vt tūc iter electos tuos merear tua grā pnumerari ⁊ cū ipsis ad gaudia eterna misericordiē assumir: sic cū eiusdē electi ⁊ sctis tuis q̄z p resurrectionē renouabit vt aq̄le iuuēt: ego te miserāte vbi tu in corpe glorioso es cōgregatus de tua sariari merear visiōē: ⁊ exultās te iugiter laudare sine fine. Amen.

¶ De vigilia p̄rissamilias custodientis ꝓtra furem domū suā. Cap. xlvi.

Deinde probat per exemplū q̄ sit vigilādum. Magis eñ vigilandū est p eternis q̄ p tēpozalibus: ⁊ p̄ssamilias hora suspecta de aduentu furis vigilaret p corpalibus: ergo ⁊ nos of hora: quia ois hora est suspecta debem? vigilare pro spūalibus ⁊ semp esse follicit: vt in morte inueniamur parati. Si ergo paterfamilias sollicitus est de domo custodiēda ⁊ multo fortius nos debemus esse solliciti de vita eterna ne perdamus eā q̄ erit si inueniamur p gratie carentiā. sm chrys. Cōfundit hic desidet: q̄ non tñ studiū faciunt pro anima q̄tū alij p pecunia qui fures expectāt ne perdātur. Illi eñ vigilāt vt resistant furi. Hi autez non vigilant vt inueniantur parati. Exponitur autem hec similitudo sm chrysō. duplicitē. Primo modo vocat furem diabolum: domum mentē quē si intrauerit per negligentiam ianitoris rationis spoliat domū illā vestimentis iustitie: ⁊ no sapientiez argento innocentie. Domum ergo suā quis sinit p fodi cum suggestione consentiens virtutib' spoliatur: et viribus leditur. Sc̄ōm hāc viā notantur tria de patrefamilias: vez scire vigilare ⁊ et nō sinere. Debet ergo scire insidias furis. i. cognoscere: prudenter vigilare ad sui custodiā. i. curare solerter: non sinere. i. resistere fortiter ne pfodiatur domus fossorio diabolī qui ꝓmo pcutit suggestione: secdo fodit delectatione: tertio pdit consensu. Primum vix pōt caueri. Scōz magis tertium maxime. Alio mō exponendo vocat furem mortis diem: q̄ occulte sicut fur domū corpus ianuam os et aures: fenestras oculos. Et ē sensus. [Quia si sciret p̄ssamilias q̄ hora fur veniret]. i. mors q̄ fur ōr: merito vel ppter ipsuisum aduentum et occultū introitum: vel propter scrutinij ⁊ spoliationē rerū oim [vigilaret vtq̄] ne mozeret in pctō et culpatq̄ mors pctōrum pessima [⁊ non sineret domum suā perfodi. i. cum violentia aiam a corpe extrahi: sed sponte exire. vñ chrys. Qñ aīe peccatrices et corpe q̄si in ppio domicilio delectanē veniēs cū ānia dei angelus mortis perfodit corpus et aīam violenter auellit ab eo. Anime autē iuste q̄ nō delectātur in corpore: sed quasi in exilio ibi sunt veniēte sententia non perfodiunē nolētes: sed vocantur gaudentes. vñ et Greg. Nesciente paterfamilias fur domum pfodit: q̄ dum a sui custodia spūs dormit improuisa mors veniēs carnis nr̄e habitaculum irrumpit: et eius quē dñm domus dormientē tem innenit necat: q̄ duz vētura dāna spiritus minime puider hunc mors ad suppli cium nesciente trahit. Furi autē resistere: si vigilare: q̄ aduētum iudicis q̄ occulte oias rapit p̄caueis ei penitēdo occurreret ne i penitēs perirer. Et iterus. Hora ro vlrima dñs noster idcirco nobis voluit eē incognita: vt semp possit esse suspectat: vt dum illā p̄uidere minime possumus ad illam sine intermissiōe p̄paremur. hec grego. Deinde concludit ex p̄dictis ⁊ ammonet nos vt parati sim? ⁊ q̄ ita adhibē diligētia p custodia rei puenim? ⁊ magis adhiberi ds p custodia anime. vñ ōt [Iō et vos estote pati] sine macula cordis: q̄ ⁊ operis [q̄ ⁊ hora nō putatis]. i. insperate [filius hominis vēturus est] ad iudicium pticulare in morte: vel ad iudicium generale in mundi fine. Igitur quia nesciimus diem vl' horā illam vnam: quando occute et furtim venturus sit dominus: vigilemus non vna die vel vna hora: sed semper omnibus diebus et horis quasi semper sit venturus ne in illa die et hora dormientes et imparati inueniamur. O quam felix qui nouissima prouidet qui sibi a peccat̄ cauet qui seipsum non negligit: qui se omni tempore:

Miser. Matt. 24. Luce. 12. Zimiū. Mors vltie incertitudo. Nouissima prouidētia.

¶ Qita Jesu Christi.

tum desiderarum expectat dies cum aplo. Cupio dissolui et esse cum xpo. Deinde generaliter subiungit [q̃ aut vobis dico oibus] scz presenti et futuris ram recroibus ecclesie quã subditis [dico vigilate] per sollicitudinẽ quam sibi quilibet impendere debet: vt, cõmune oim pceptũ nouissimi per primos audiant. Ubi ostẽdit qnõ loquebat tm̃ discipulis: sed pro omnibus fidelibus pnãtibus et futuris. Quamuis em̃ dies illa nõ oẽs inuẽturus sit in hac vita: tamẽ ad omẽs quodammodo pinet: vcz qz tunc vnicuq̃ dies ille veniet cum venerit ei dies: vt tal' hinc exeat qualis illo die iudicandus est. Talis em̃ presentabitur iudicio. s. in parte electoꝝ vel dãnandorum qualis inuenietur in morte quantũ ad gratiam et meritum vel culpã et demeritum. In q̃cũq̃ statu quẽq̃ inuenerit suus nouissim' dies in eo comprehendet eum in sidi nouissim' dies i queniam qualis in die isto quisq̃ capitur t moritur: talis in die illo pnãbitur t iudicabit. vñ Augu. Nemo querat nouissimum diẽ qñ futur' sit. Sic vigilemus oẽs bene viuendo ne nouissimus dies cuiuscunq̃ nostrum inueniet nos i paratos t qualis quisq̃ hic exierit suo nouissimo die: talis inueniatur in nouissimo scl̃i die: et ideo vigilare debet animo omis xpianus. ne imparatum eum inueniat domini aduentus. Imparatum autẽ inueniet dies ille quẽ imparatus inuenerit sue vite huius vltimus dies. Ubi sue nienur vbi iudicabimur. Hec augusti. Quales ergo dominus in morte q̃cũq̃ inuenerit talem illo die iudicabit: qui etiã in morte iudiciũ suũ cognoscit. Unusquisq̃ em̃ xpianus in morte xps videbit: et tunc cognoscet an de electis vel damnatis sit. vnde Iothariusq̃ post modum Innocẽtius tertius est dictus in libro de miseria condinis humane sic ait. Videat ergo tam bonus quã malus antẽq̃ anima egrediatur a corpore xpm in cruce positum. Malus videt xpm ad erubescentiam et confusionem: vt erubescat se nõ esse redemptum sanguine xpi sua culpa exigente. vñ de malis dicit. Uiderunt quẽ pupugerũt: qõ intelligitur de aduentu xpi ad iudiciũ: et de aduentu ad diẽ mortis. Bonus vero videt ad exultationem: vñ et xps de Joanne euangelista ait. Sic eũ volo manere donec veniam ad obitum ipsius. Quatuor ergo leguntur adẽtus xpi ad homines: duo. s. visibiles duo inuisibiles: primꝰ aduentus visibilis fuit in infirmitate corporis: s. in carne: alius adũtus visibilis erit in maiestate dei. s. ad iudicium. Primus adventus inuisibilis fit in mẽte iusti per gratiã. Secꝰ adventus inuisibilibilis est in obitu cuiuscũq̃ fidelis vñ dicitur obitus: qz obiuiã venit xps. Hos quatuor adũtus rẽpsantat ecclia in q̃tuor dñicis de aduentu nõ solum numero dierũ: sed etiã rõne officioꝝ. Hec Lothari'. Ea ergo advocata nostra illos tuos misericordes oculos: ad nos conuerte: et Jesum benedictũ fructũ vẽtris tui nobis post hoc exilium ostende benignum. O clemens: o pia: o dulcis maria. Post q̃ ergo oẽs in communi nos ad indeffessam vigilantie curã ammonuit: cõsequẽter specialẽ rectoribus t pncipibus in expectatione t aduentu suo sollicitudinẽ mandat: et q̃ vigilandũ sit ostendit p scõs exemplum de seruo patrifa. q̃ sollicitus est regere domum sibi cõmissam: non solũ in pnãtia dñi: sz etiã in abientia eius t sic veniẽs dñs eũ remuniter puinat: vñ ôt. [Quisputas est fidelis] intẽneret: si aũt in ꝝijs actib' ip̃m inuenit: et eternas

Qualis q̃sq̃ mozit ta lis iudicabitur.

Nouissim' dies.

Augustin'

c Christus i morte cuiustibet vñ Innocẽti' tertius. sacrsr.

Joan. 21. Aduentus xpi ad homines quatuor.

tione dño ppter oim seruiẽs: oues xpi nõ ad lucrũ rpalẽ: sed p amore xpi pascens [seru']. i. hũi lis affectiõe ñ suã: sz dñi gliaz qrens [t prudẽs] in officij executione q̃ subditoꝝ capacitatẽ vitã et mores discutiat [quez cõstituit dñs] qui. s. sit vucatus a deoꝝ ipse non se ingesserit [super familiã suam] regendã t pascendã [vt det illis] nõ subtrahat ngligenter pigrita vel occasione alia nec vendat ymonia: nemo. s. cupiditatis terrene: vel laudis humane: det inq̃ [in tẽpore opportuno]. s. necessitatis t tribulatiõis. i. habita temporis oportunitate non indiscrete [tritici mensurã]. i. cibum ati t corporis. s. diuini verbi vel exemplꝰ: vel tpalis subsidij electũ ad vsum hoiꝝ t mensuratũ p q̃litate auditoꝝ et indigentium. Quod aũt dicit q̃rendo quisputas nõ est ignorãtis: nec signat hec interrogatio impossibilitatẽ pficiende virtutis: sz difficultatẽ et rei raritatẽ rar' e est talis t difficile ẽ ista in vno inuenire: non autem impossibile. vnde theop. Sicut enim in dispensationibus facultatum siue aliquis in cautus sit fidelis dñi existens siue etiã prudens sit t infidel' disperẽt res dñi: sic et in rebus diuinis opus est fidelitate: et prudẽtia. Duo ergo fm chrys. Expedit ab hmõi seruo. s. fidelitatem vt nihil qd̃ dñi sui est sibi ppriũ furando aciat: aut vane consumat: et prudentiam: vt ad id qd̃ opꝰ que data sunt dispendet. Da aũt familiã dñi pascere magis q̃ fert: dare eis cibũ triplicẽ predictũ fm mẽsurã et capacitatẽ singuloꝝ et hoc in tempore: qz pdicatio neq̃ debet esse fastidiua ne vilescat: neq̃ nimis rara ne subditi isolescãt. Idẽ etiã panis esurienti quidẽ appetibil' est: satiatio aũt nõ multũ vtil'. Prelat' ergo incũbit vigilare super se et sup gregẽ suũ t cuilibet fideli p modulo suo. [Beatus em̃ ille seruus quẽ dominus] i suo aduentu] et cum venerit] in morte ipsius q̃rens fuit] rõnem [inuenerit ita facientem] i. bona spũalia t corpalia fideli' t prudenter: ac dñi ministrantẽ: hoc est in actibus charitatis se exercentẽ: ac p se t sibi cõmissis vigilantem: qz per talia merẽt eternã beatitudinẽ. Nã [super oia bona sua]. i. sup oia celestis regi gaudiat: et in dei gliam vltra nihil melius est cõstituet esse: quia in beatitudine eterna cõsequetur bonũ isinitũ qd̃ includit oia bona: britudo ei est status oim bonoꝝ aggregatiõe pfectus. Bona q̃ppe pnãta sunt pticularia: sz bona celestia sũt cõia t pfecta: qz nũc ex pte cognoscimus: et ex pte diligimus sz tũc pfecte. Cõstituet aũt sup oia nõ vt solus sz vt pre ceteris possideat premia et gaudia eterna: tũ p sua vita: tũ p sue gregis custodia. Nam fm Chrys. Ex propriis meritis habebit auream: et ex aliorum acquisitione aureolas primum: quia bene vixit. Secundum quia alios bene viuere docuit. Unde apostolus. Qui bene presunt duplici honore digni habeantur maxime qui laborãt in ꝝbo t doctrina. vñ dicit aug. Qd̃ apud deũ nihil beatius epi vel p̃byteri aut diãconi officio si eo mõ militetur q̃ noster imperator iubet. Iste seruus de quo hic dicit ẽ q̃libet xpianus q̃ est dispẽsatoꝝ dñi sui: qd̃ triplicit intelligi põt. Uno mõ in dispensatione spũalium qd̃ pe pertinet ad prelatos. Alio modo in regimine tẽpozaliũ quod pertinet ad principes seculares et iudices. Tertio modo in bono vsu gratiarũ a deo sibi collatarum vt quando aliquis in quorũ vires inferioꝝ debito mõ regit: vitã virtuose pagit: hoc pinet ad oẽs. Cus ergo ôt qs putas est fidelis seruus t. pôt rũderi hic est bo

b Fidelis qui pensator.

Chrisso.

Chrisso. Gerendi ministrandi.

Theopis.

Chrys.

f Prelatorũ maiorũ sex sumptiomiorꝝ oppressiones gastrimargia: luxuria pemptus t negligentia: et diuidet eum separando aias a corpe i morte: et a pfortio sctoꝝ in examine ponetq̃ pre eius duplicẽ. s. corpus t aiam vel pte. i. retributionẽ cũ hypocritis. i. falsis xpianis in agro vel in molat t in lecto derelictis et cum infidelibus qui nec fidẽ habuerunt separãdo eũ a beatis: et coniungendo eum oãnatis: et potiõt cũ hypocritis q̃ cũ aliis t vt similitudo penetrãdeat similitudini culpe. hypocrita enim aliud est et aliud oñdit: sic qui in agro vel i mola seu in lecto erant et idem facere ac boni esse videbantur: sed exitus diuerse voluntatis apparet cum vereinquunt: et cum oãoatis sociant. Ecce maloꝝ seruorum remuneratio sz eterna dãnatio. vbi Chri. Diuidet eum de consortio xpiano: vt neq̃ cũ scris glorificetur: neq̃ cum his qui mediocriter rei: querũt: mediocriter puniatur. Et iunget eum hypocritis infidelibus: vt q̃rum imitatus est mores ipsoꝝ puniatur interitu. Qm̃ sacerdos quemadmodum super oẽm populũ glorificatur si bene fecerit: nõ solus ppter suaz iustitiã: sed et propter oim: qz causa est ipe iustitie vniuersozũ: ita et peccãs sup oẽs punit: non solum propter suum pctm̃: sed propter oim quia ipse causa fit oim ad peccandum. hec Chri. Deinde de pena eorum subdit dicens. [Ibi erit fletus] ex vehementia calozis [et stridor dentium] ex vehemencia frigozum. Inde Job. Male dicta pars eius in terra ad calorem nimium trãsear ab aquis niuium. De hac pena latius habes supra eadem feria tertia de non habente vestem nuptialem. Attendere ergo hec o serue male et te emendare stude: quia nunc est tempus emendationis et laboris: postea erit retributionis et mercedis.

Job. 24.

Orãtio.

Cap. XLVI.

nus plãtus: vel bonus pnceps t iudex: vel ẽt bonus simplex xpianus: qz vt ôt i ecclesiastic. Cui libet mãdauit deus de primo suo vt det illi cibũ i. auxiliũ in tpe necessitatis ad qd̃ quilibs predictoꝝ reneẽ. vñ Chri. Hec aũt nõ de pecuniis dicta sunt solũ: sz t de sermone t de ꝝtute: et de pecuniis: et de oi dispẽsatiõe que vnicuq̃ cõmissa est: hec t ad pricipes seculares aptabit vtiq̃ parabola. Uniquẽq̃ em̃ his q̃ hz ad cõem vtilitatez vti opꝰ: si sapiẽtiã habuerit t t si pncipatũ: si diuitias: t si aliquid aliõ q̃cũq̃ nõ ad nocumẽtũ pseruoꝝ neq̃ in pdiciõnẽ suspsi'. hec Chrisso. Deide fm Chri. Non solũ ab honore quo nũerat bonos: sz ẽt a pena qua minat malis erudit auditorẽ cũ subdit. Si aũt serus. i. hõ mal' nihil cogitãdo de dñi aduẽtu i morte vel iudicio t pmittẽdo sibi lõgã vitã dixerit i corde. i. p̃sumpserit: ac si i corde suo diceret morã faciet dñs me' venire in iudiciũ: aut mors lõge ẽ a me. Hoc quippe dicũt illi qui nõ cogitãt de morte t ceperitq̃ to magis si pseuerauerit voluptatibus t illecebris: ac malis opibus charitatiꝝ: is occupari: t pseruos q̃s fouere t defendere debuit pcutere: s. iuriꝝ lacesẽdo vl̃ prauo ꝝbo t exẽplo corrũpendo t peccare faciẽdo: sic q̃ securitate vivere t querse veniet dñs sui illi'. s. i. morte vbi ẽ iudiciũ priculare vl̃ i extremo examine vbi erit iudiciũ gñale i die q̃ nõ sperat: t hora q̃ ignorat. de die em̃ t hora illa nullus hoim̃ scit. Et sic exprimit maloꝝ plãtoꝝ qui in hoc seruo intelligunt vitã. t demeritũ in sex que sunt ppria eoꝝ. s. pre

Lucerne ardentes.

Brego.

Fulgẽtius.

Bona vã

Eccles. ple. i. Timo.

dispẽsatio xpiani.

August.

Brego.

Cap. XLVI.

Omine Jesu xpe da mihi incessabiliter diẽ trãsitus mei: t diẽ iudici cogitare: ac nouissima pudere vt vigilez sollicite pro spũalibus t eternis mihi cauẽdo a pctis: t insistendo opibus bonis: meq̃ ipsum nõ negligã: sed omni tempore ad mortem me preparem t disponam. Presta domine vt mihi quotidiano actu prouideam t procurem consummationem: t vt tota vita mea talis sit in cõuersatione vt liber merear esse in fine: teque in morte vel iudicio venientem gaudenter recipere: t tecum sine fine gaudere. Amen.

De lumbis precinctis t lucernis ardentibus. Cap. xlvij.

Et quia ad vigilãdũ multipliciter oñs monuit: conseq̃ter quedã ad vigilandũ nos pparantia seu ad vigilantes ptinẽtia describit monẽs vt sint lumbi nostri tã mẽtis q̃ carnis [pcincti] cingulo castitatis t lucerne ardẽtes in manibus t opibus nris. lũbi mẽts sunt voluntas seu affectus t itellectus: ex quibus pcedũt cogitatiões male t desideria prauaelũbi ẽo carnis sunt ex quibus pcedũt carnales pcupiscentie t opa impudicã: vtriq̃ lũbi sunt pcingẽdi. i. coartãdi ab illicitis cogitationibus t operib'. Cinctorium primorum est diuine legis meditatio assidua que fit per studium sacre scripture. Cinctoriũ secundoꝝ est iustitia que fit per rigorem disciplinẽ: ita per primum fluxus cogitationum t desideriorum inutilium repimitur i mente. per scõm fluxus pcupiscentiaꝝ carnaliuꝝ t operum restringitur in carne. Lucerne ardentes sunt doctrie clare t lucidẽt exempla bona ex charitate que debẽt esse in manibus nris vt ipleam' opes: lucerne ergo per bonoꝝ sermonũ t opeꝝ euidẽtia ardẽtes p eterne charitatis feruorẽ lucẽtes per sancte conuersationis splendorẽ sint in manibus nrs. i. in operibus bonis sicut iohannes erat lucerna ardẽs t lucens. vbi Greg. Lumbos pcingimus cum carnis luxuriã per ptinentiã coartamus: lucernas ardentes i manibus tenemus: cum per bona opa proximis nostris lucis exẽpla monstramus. t Fulgentiꝰ Jubens dominus vt sint lumbi nostri precincti mandat vt mala desideria atq̃ opera fugiamus iubens vt sint nostre lucerne ardentes monet vt bona diligamus: t faciamus. Prius ergo precinge lumbos: t tunc accende lucernam: t prius declina a malo: t tunc fac bonum: prius quiesce agere peruersa: tũc disce bñ facere. Nam vt ait Augusti. Non nobis infert deus bona sua t nisi i alia auferat nostra: t intantuꝝ illa crescunt in quãtũ ista minuunt: nec illa pficientur nisi ista finiant. Item monet vt tanq̃ fideles t prudẽtes ac de nostra custodia sollicit: t vigiles oñs a nuptiis in celo per copulationẽ angelorum factis reuerentem. i. aduentũ eius ad iudicium particulare in morte: t vel generale in resurrectione timore t amore expectemus: sicut antiq̃ patres expectabant eum venturum in carnem. Quem bñ expectamus dum in eius aduentum in oiboꝝ nosmetipsos preparamus [vt cum venerit t pulsauerit confestim ei aperiamus] t ipsuꝝ suscipere parati simus. vbi Gregorius. Ad nuptias qdẽ

Lumbi precingendi.

Lucerne ardentes.

Brego.

nuptie dñi dñs abſit cū refurgēs a mortuis ⁊ aſcēdens i ce
lū ſuperna ſibi angelor multitudinē nou? hō
copulauit. Qui nūc reuertit cū nobis p iudiciū
manifeſtat. Venit q̃ppe cū ad iudiciū ꝓperati
pulſat ꝯo cū iā p egritudinis moleſtias mortes
Aperire domino. eſſe vicina deſignat. Cui pfeſtim aperim? ſi nūc
cū timore ſuſcipimus. Aperire eremi iudici pul
ſanti nō vult q̃ exire de corpe trepidat ⁊ videre
eū quē ꝓtēpſiſſe ſe meminit iudicem formidat.
Qui aūt de ſua ſpe ⁊ opatiōe ſecur? eſt pulſanti
pfeſtim aperit q̃ letus iudicē ſuſtinet ⁊ cū tpe
ppiſque mortis agnouerit de gloria reſurrectio
B nis hilareſcit. hec Grego. Laetis quippe poteſt di
Phil. 1. Feliciſſim' Anſel. cere cū apl'o. Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum xpo. Qui
eiuſmodi eſt omnibus huius mundi felicibus ē
felicior ⁊ regalibus regalior. vnde Anſelm. Hoc
vnum dico omnibus huius mundi preſtare de
litijs: honoribus: atq̃ diuitijs ſi ob conſcientie
ſer enitatem: fidei firmitatem: ſpei certitudinem
Mortes nō timere. mortem non timeas. Quod ille poterit maxime
experiri: qui aliquo tempore ſub hac ſeruitute
ſuſpirans ad liberiores conſcientie auras eua
ſit. Hec ſunt future beatitudinis tue prim itie ſa
lutares vt morte ſuperueniente naturalem hor
rorē fides ſuperet: ſpes temperet: conſciētia pu
ra repellat. hec Anſel. Sed hoc ſolis pfectis cō
ueniſ: nunquid ergo imperfecti qui vitā habēt i
deſiderio ⁊ morte in patientia dānabuntur. Ab
ſit. Multi enim ſaluandi ſunt in charitate imp
fecta qui ſcz edificant lignū: fenū: ſtipulam: ⁊ de
corpore exire timent propter cremabilia que ſe
cum ferunt. Sed q̃ deū iſtis ꝓtalibus q̃bus ad
Vita in patientia. herent preponunt de vita eterna certi ſunt. Sz
de his lz ſint ſaluandi nō loquīt hic: ſed de per
Mors deſiderio. fectis qui vitā habent in patientia ⁊ mortes in
deſiderio. Deinde ſubiungit premij ⁊ retributio
nis magnitudinē: q̃ vigilantibus promittit bea
titudinem. [Beati enim ſerui illi] in pñti beati
tudine ſpei ⁊ in futuro beatitudine ſpēi [quos
cum venerit dñs] in eor morte vel i extremo ex
Grego. amine [inuenerit vigilantes] in ſtatu grē: non
dormientes in ſtatu culpe. vbi Greg. Vigilat qui
ad aſpectum veri luminis apertos mentis ocu
Vigilans. les tenet. Vigilat qui ſeruat operādo quod credit.
Vigilat qui a ſe corporis ⁊ negligentie tene
bras repellit. hec Grego. Sed veniens dñs quid
vigilantibus ſeruis exhibeat audiamus. Nam
precinget ſe], i. ad retributionē preparabit [⁊ fa
ciet vigilantes diſcumbere], i. in eterna quiete
refoueri ⁊ quieſcere vt edant ſuper menſam ſu
am in regno ſuo [⁊ tranſiens. i. de iudicio ad re
gnum redēs [miniſtrabit illis] q̃ ſue lucis illu
ſtratiōe ⁊ diuinitatis cōtemplatione fideles ſa
tiabit. quem enim in humanitate in iudicio cer
nemus etiam in diuinitate poſt iudicium vide
bim' [miniſtrabit illis] ac humanitatis ⁊ vinū
C Diſcubitus celeſtis. dcitatis ⁊ manna dulciſſimus q̃ in cor hoīs nō
aſcēdit. Faciet itaq̃ illos diſcubere quaſi feſtos
refocillans ⁊ miniſtrabit illis ſpūales delitias
Diony. apponens. vñ Dionyſius. Diſcubitū eſſi opina
mur quiētē a multis laboribus ⁊ copioſam do
nationē o im bonor: hoc ē eſſi q̃ ieſus facit eos
recūbere dñs eis perpetuā quietē: ⁊ diſtribuēs
Moraliter Pulſatio homini. eis bonor multitudinē. Moralr pulſat dñs ho
minis aim cū eū inducit ad melius propoſitum
cui confeſtim aperit per bonū ꝓfenſum ⁊ ſequē
tem effectū ⁊ tali ſeruo miniſtrat dñs grām i p
ſenti ⁊ gliam in futuro. Delectat quippe dñs eſ
ſe cū hoibus: iō queritur vbi mantionē apud eos i
ueniat. Pulſat ergo ad oſtia cordium multiplici
ter: vt ſi p vno nō aperiat: eiſ altē p altero. Pul
ſat per doctor verba p bonorū exēpla: per colla
ta bñficia: per illata flagella: per pmiſſiones p
mior: per minas tormentorū per paſſiōes ſuas
⁊ ſctōrum. Quidā aūt ſunt qui pulſanti domino
Aperitis domino. reſpōdere nolunt. Quidā humiliter reſpondēt:
ſz tamē eū abire faciunt. Quidam aperiunt: ſed
diu apud ſe quieſcere eū nō permittunt. Quidā
lz aperiāt ⁊ eū recipiāt: tū ſuperueniētib' alijs
hoſpitibus eū quaſi pauperē eijciunt: aut q̃ do
mus plena eſt ꝓtēſitibus non inuenit vbi caput
reclinet. Quidā aūt oīm pulſantem recipiunt ⁊
alios hoſpites excludunt: ⁊ inſuper ei delectabi
les ꝓparant manſionē vt a nullo inquieteturi ⁊
illi multa bona per talem hoſpitā conſequunt.
Primi ſunt qui ita ſunt dari vt a nullam predi
cationem vel beneficiū cor eorū valeat aliqualiter
molliri. Secundi ſunt qui ſe peccatores hu
militer pfitenr: ſed adhuc non habent volunta
tes deſerendi peccata. Tertij ſunt qui in aliquo
ſe emendant ⁊ in aliquo nō: vt qui vſuras ⁊ res
alienas amplius accipere nolunt: ſed acceptas
refundere recuſant. Quarti ſunt qui pro tempo
re cōpunguntur vel ſe emendant: ſed cito recidi
uant: vt faciunt qui alijs hoſpitibus ſuperueni
entibus pauperes hoſpites eijciūt. Hoſpites ſu
Hoſpites. peruenientes ſunt delectationes carnis mundi
⁊ hmōi: varia vtenſilia ſunt occupationes ſuper
fluę que cordis libertatem anguſtant ⁊ ſpiritū
ſanctum extinguūt. Sed vt dr turpius eijcitur
q̃ non admittitur hoſpes. Quinti ⁊ vltimi ſunt
qui bona inchoant ⁊ ad fines proficiendo perdu
cunt. Apud iſtos mãſiones dominus facit ⁊ eos
valde diligit. In nocte ergo huius ſeculi ſemp
debemus vigilare ⁊ ꝯ hoſtes ſollicitj eſſe ac ex
pectare iudicē ⁊ dominū oibus in qualibz etate
paratis lucē ppetuā miniſtraturū. Et ideo ſi in
prima vigilia ⁊ etate negligētes fuimus: nec ſic
deſperare ⁊ a bono opere ceſſare debemus. Nam
longanimitatis ſue patientiam inſinuans domi
nus ſubdit. [Et ſi venerit i ſecunda vigilia] ⁊ era
te [⁊ ſi in tertia vigilia] ⁊ etate venerit in morte
D Vigilie tres. Grego. vel iudicio [⁊ ita inuenerit] eos. ſ. vigilantes: ⁊ i
bono perſeuerantes [beati ſunt ſerui illi] nunc
in ſpe: ⁊ poſtea in re. vbi Grego. Prima vigilia
primeuus tempus eſt vite noſtre. i. pueritia. Se
cunda adoleſcentia vel iuuentus. Tertia autem
ſenectus accipitur. Qui ergo vigilare in prima
vigilia noluit cuſtodiat vel ſecunda: ⁊ qui in ſe
cunda noluit tertie vigilie remedia non omit
tat: vt qui conuerti in pueritia neglexit ſaltem
in tempore iuuentutis: vel in ſenectute reſipiſ
cat. Sed vt ait idē. Greg. Nemo hanc longanimi
tatem dei negligat: q̃ tanto diſtrictiorem iuſti
tiam in iudic. o exegerit quanto longiorem pati
Alcui. entiā ante iudiciū prerogauit. vnde Alcuinus.
Satis eſt alienus a fide q̃ ad agendā piam tpe
ſenectutis expectat. timendū eſt eſſi ne dum ex
pectat miam incidat in iudicium. Sed heu ho
die hoies florem iuuentutis in vanis conſumāt
⁊ fecem ſenectutis in agendo penitentiam vix
Seneca. expendunt. vnde Seneca de talibus loquens
ſic ait. Quemadmodū ex amphora primū q̃ eſt
ſincerriſſimum eiſluit: grauiſſimus quoq̃ turbi
dūq̃ ſubſidet: ſic in etate noſtra q̃ eſt optimum
in primo eſt idq̃ exhauritur in alijs potius pati
mur: vt nobis fecē ſeruemus. Vigilias hic vo
cat a ſimilitudie excubantiū in nocte q̃ in hu'
mundi.

mūdi nocte ſemp debemus ſolliciti lucē ventu
rā. i. aduentū iudicis expectare: q̃ neſcimus q̃
dñs veniat an mane. i. in iuuētute: an gallican
tu. i. in virili etate: an media nocte. i. in ſenectu
te: an ſero. i. in ſenio. Et q̃ in quolibet horr ſtatu
um aliqui moriunt: ⁊ dñi adnētus eſt nobis in
certus: ideo in quolibet ſtatu: ⁊ oibus etatibus
vigilare debem?: ⁊ parati eſſe p iuſtitiā ad reci
piendū mortē: vt in morte dñm veniētē recipia
mus p bonā volūtatē. Et ne quis cōfidat de ſta
tus dignitate aut ſcientie claritate ſi male ſer
uierit ſubiūgit q̃ [ſeruus] vt nō ſit diſcretio in
genere [q̃ cognouit volūtatē dñi] bonā: ⁊ ad im
plēdū obligātē [⁊ non ſe preparat] ad bonū [nec
facit eius voluntatē] ipſam in opere adimplen
dor ⁊ etiam in opere potiſſimo ac magis bñpla
cito dño [plagis vapulabit]. i. puniet [multis] q̃
peccauit in multis] ⁊ q̃ cōtēpſit: nō faciēdo q̃d
faciēdū ſciebat. talis eſſi nō ex ignorāta: ſed ex
certa ſciētia peccat ⁊ ſciēter peccās magis dñm
ptēnit ⁊ plus offendit ac viuus in infernū deſce
dit. Ecce q̃ ſcientia aggrauat culpam. vñ Grego.
Grego. Scientia culpam aggrauat. Chriſo. E Ignorātia excuſat. vb̃ donum maiorꝭ ſcientie ibi tranſgreſſor
maior ſubiacet culpe. ⁊ Chri. Leuior culpa eſt
ignorātia nō apprehēdere q̃ ptēnere apprehen
ſa. Nō eſſi ſit' in oib' oia iudicand: ſz maior cog
nitio ſit maioris pene occaſio. Vñ facerdos ea
dem peccans cū populo multo grauiora patiet
[Seruus aūt q̃ nō cognouit]. ſ. voluntatē domi
ni ſed ſcire potuit ſi negligēs non fuiſſet [⁊ fe
cit] pcā [digna plagis] ⁊ punitione [vapulabit
paucis] et minus puniet ceteris paribus q̃ qui
ſcienter peccat ⁊ ex certa malicia: q̃ talis pec
cat ex ignorantia que diminuit de pctō niſi fue
rit affecta. ſicut cuꝭ aliquis vult ignorare illud
q̃ tenetur facere vel vitare vt licentius poſſit
peccare. Et magna eſſi libidine peccandi proue
nit cum aliquis vult illud ignorare cuius ſcien
tia poſſet eū a peccato impedire vel retrahere
multi quidem eſtimātes ſe minus vapulaturos
ſi neſciant quid opari debeant: auertunt aures
ne vbū dei ⁊ veritatem audiant vel intelligant
ſed cū poſſent ſcire ſi ſtudiū vellēt adhibere nō
vt neſcientes: ſed vt cōtēptores iudicabuntur ⁊
q̃ non cognoſcere dicendus eſt qui apprehēde
Job 21. Beda. re vult: ſed nō valet. In taliū perſona dicitur in
Job qui dixerūt deo. Recede a nobis ſciētiā via
rū tuar nolum?. vnde Beda. Multi hanc ſentē
tiā male intelligentes nolunt ſcire quid faciāt
et quaſi minus ſe vapulaturos eſtimant ſi ne
ſciant quid opari debuerant. Sed aliud eſt ne
ſciſſe: aliud eſt ſcire noluiſſe: neſcit nāq̃ qui ap
prehendere voler ⁊ non valet: ⁊ qui aūt vt neſci
at aurē a voce veritatis auertit iſte non neſciens
Chriſo. ſz contēptor dr. vñ ⁊ Chri. Non eſt eis excuſatio
condēnationis ignorantia veritatis quibus fuit
Beda. inueniendi facilitas ſi fuiſſet querēdi facultas
nā veritas: ſalus ⁊ vita cognoſcentiū ſe magis
dr: queri q̃ q̃rere. vñ etiā Ber. Multa ſciēda ne
ſciunt aut ſciendi incuriatant diſcendi deſidia
aut verecundia inḡrēditur quidē hmōi ignorantia
nō habet excuſationē. Et iterū. Fruſtra ſibi
de infirmitate vel ignorantia blandiuntur: qui
vt liberius peccēt libenter vel ignorāt vel infir
mātur. hec Ber. Sed pancī per ignorātiā excu
Leo papa. Beda. ſanf. q̃ vt ait Leo papa. Intonāte quotidie au
ribus noſtris eloquio dei oīs hō q̃d diuine iu
ſtitie placeat ſcire cōuincit. vñ ⁊ Beda. Nemo
igitur ex eo q̃d dictum eſt ſeruum neſciente vo
luntatē dñi vapulare plagis paucis interpretā
dum de remedio neſciendi preſumat qui vt alia
taceam ex eo ipſo q̃ hō eſt nec mala que caue
ar: nec bona pōt ignorare que appetat. Vt aūt
dicit hic glo. Inter oēs penas mitiſſima eſt ec q̃
qui p rer oziginale pctm nullū addiderunt: mi
nor poſtea eor qui ex ignorantia peccauerunt
poſtea eor q̃ qui ex infirmitate rñ ſcienter. poſtea
eor qui ex malicia. Et nota q̃ licet grauius ſit
peccare ex certa ſcientia: periculoſius tñ eſt pec
F Et ignorantia peccat periculoſi' care ex ignorantia. Deinde reddit cauſam iā di
ctorū q̃ ab [oi cui] plus datur ⁊ cui plus cōmit
titur de gratijs. plus exigēt ⁊ q̃rēt in hoc tpe: vt
nō ſolū ſibi: ſed etiā et alijs pñcere conēt: et in
die iudicij q̃ de oib' cōmiſſis rō exigēt. Quā
to eſſi dñs plura dona ⁊ bona homini cōferit: tā
to magis ⁊ maiore cōtemptu dñm offendit cuꝭ
peccat: ⁊ iō magis puniet ⁊ q̃ potentes potēter
tormēta patient: ⁊ fortioribus fortior iuſtat cru
ciatus. Et ergo merito cognoſcens plus: ⁊ cog
noſcens minus vapulabit: q̃ iſti plus illi min?
eſt cōmiſſum: hoc ſpāl'r pōt intelligi de ḡis que
data ſunt ꝓlatis ad regimen alior: vel gñaliter
de his que data ſunt vnicuq̃ ad regimē ꝓprij
⁊ hoc ſiue ſint bona nature ſiue fortuita ſiue gr̃e
vñ Beda. Beda. Multum ſepe dat etiā diuiſuda pri
uatis quib' etiā cognitio dñice voluntatis ⁊ exe
quēdi que cognoſcunt facultas impedit: multti
aūt cōmēdat ille cui cū ſua ſalute dñici q̃q̃
gregis paſcendi cura cōmittit: maior ergo gr̃a
donatos ſi deliquerit maior vindicta ſequetur.
vñ Chri. Chriſo. Quando eſſi maius aliquis bñficiū ac
cipit tāto magis eſt obnoxius pene ingratus ex
iſtens: et neq̃ honore melior effectus ꝓpter hoc
vtiq̃ ⁊ diuites pauperibus magis puniuntur
mali exiſtentes qñ neq̃ in copioſitate facti ſūt
mãſueti. Hec Chri. Et nō tñ reddem' rōnem de
his que accepim? ⁊ ſed etiā de his que accipere
potuimus ſi per nos nō ſteriſſet q̃d intelligen
tes ⁊ deſides valde terrere deberet. ¶ Oratio.

Domine ieſu xpe qui iuſſiſti lūbos re
ſtringere: ⁊ lucernas ardētes tenere
tuiſpe lūbos nros pcinge vt nulla
nobis dominet iniqtas ⁊ ad nullum
declinem? pctm: lucernas nras tuiſpe fac arde
re: ardentesq̃ cuſtodi vt non refrigeſcat noſtra
charitas: ſz ſemp ad tuā iuſtitiā faciendam oīs
nra cogitatio: locutio et opatio dirigat. Fac me
dñe vigilāter ⁊ ſollicite aduentū tuum expecta
re: vt letus te ſuſcipiēs ad gaudia eterna valeā
te miſeratē peruenire. Amen.

¶ De decem virginibus. Capitu. xlviij.

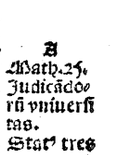

Oſtq̃ dñs oſidit quedā
antecedētia iudiciū: monuit
ad vigilādū: pſequēter deſeri
A Math. 25. Iudicādo rū vniuerſitas. bit ipſum iudiciū: q̃ vniuer
ſitas iudicanda diſtinguitur
in tres status. ſ. actiuor. prē
platiuor et prelatorū: nō tres Stat' tres
ponit parabolas ad iſtas tres pertinentes. Pri
ma eſt de decē vrginibus et pertinet ſpecialiter
ad cōtēplatiuos. virginitas eſſi vitā cōtemplati
uā ſignificat: quia caſtitas mentē a carnalibus
eleuat: et ſic ad cōtēplationē veritatis ꝓponit
numerus aūt denari? vniuerſitatē cōtēplatiuo
rū ſignificat q̃ vnieri ſolū vtq̃ ad decē pceditū:
vel decē ꝓpter operū legis obſeruantiā. Nihilo
minus tñ ad oē gen' hoim pōt hec parabola re-

ferri. Et primo circa vitã ꝓtẽplatiuã: ⁊ ꝑñr etiã aliorũ pondꝰ meritũ ⁊ demeritum: secũdo examinationis iudicium. Optat quippe ꝓñs vt nos cũ venerit inueniat ꝓparatos: ⁊ cum eo ianuam celestis regni intremus: ⁊ ne excludamur in p iudẽtia fatuitatis ⁊ claudat ianua sponsi celestis, vñ vigilare op̃s q̃ nescim̃ q̃n sponsus veniet. Et cur sit opus vigilare docet: ⁊ ad hoc parabolã de decẽ ꝗginibus induciti. [Simile est regnũ celoꝝ]. i. pñs ecclesia militans spãliter q̃tum ad statũ cõtẽplatiũ: ⁊ nihilominus q̃tum ad statũ aliorꝝ [decem ꝗginibus] cõtinentibus quarũ] quinq̃ erãt fatue] q̃ vanitati q̃nq̃ sensuũ seruierũt ⁊ opa sua bona de genere non ad finem debitum ordinantes ꝓpriã gloriã ⁊ fauorẽ seu laudem hoim vel questum principaliter in eis intenderũt [⁊ quinq̃ prudentes] q̃ veritati ꝑ eternis seruierunt ⁊ opa sua bona ad finem debitũ. s. ad gloriam dei principaliter: ⁊ ad perfectionem sui: ⁊ ad edificationẽ ꝓximi cõsequenter ordinauerunt. His recte ecclesia similis: perhibetur: q̃ in ea boni ⁊ mali religiosi: ⁊ ꝓfitiose ꝓuenientes ꝓmixtim continent: qui ꝑ quinq̃ prudentes: ⁊ ꝑ quinq̃ fatuas ꝗgines per q̃nq̃ partitã sensuũ cõtinentias a carnis ille cerbis ⁊ voluptatibus significantes intelligũtur Quicũq̃ ergo opa sua bona ꝑ vana gloria vel q̃stu faciunt fatui quidem sunt ⁊ si prudẽtes esse videant. Inde ergo ⁊ virgines dicuntur: q̃ bona operantur: ⁊ boni ab hominibus videntur. Sunt ergo in actione ꝗgines: ⁊ intentione corupti: q̃ bona q̃ agũt nõ casta ⁊ sincera intẽtione faciũt. ⁊ merito dicunt virgines fatue: q̃ bonũ op̃ de genere ꝑdũt ꝑpter defectũ intẽtionis rectema gna q̃ppe fatuitas est difficilia et ardua aggredi ⁊ sustinere sine fructu vtilitate magna enim fatuitas est ieiunare: vigilare: carnem affligere orare ⁊ similia facere: ⁊ nullam aliam mercedẽ nisi vanã gloriam expectare, de talibus ergo ꝓñs ait. Receperũt mercedẽ suã: prudentes vero totã intentionẽ ad deũ referũt: ⁊ ꝓ opibus suis a deo cui soli placere cupiũt mercedẽ recipiunt. prudẽtia quippe magna est ex modicis magna ⁊ ex ꝑualib̃ acquirere sempiterna. Et in his diuidit totus mũd̃: ⁊ tota fidelium multitudo q̃ vt dicit Hiero. Sancta ecclesia virgines prudẽtes hꝫ ꝓ deo bñ operantes ⁊ fatuas vana gloria laborantes: videat ergo vnusquisq̃: vt bonũ opus bñ ⁊ bona intẽtione faciat: q̃ nõ bonũ facere: sed bñ facere laudabile est ⁊ nõ ergo verbis meremur: sz aduerbijs. i. nõ in eo q̃ aliquid faciam̃. hec Hiero. O ẽs ꝗbo accipientes lampades suas. i. opera bona de genere [exterũt obuiã sposo ⁊ sponse] ad hoc ergo ꝓñs ordinari exercitiũ vite nr̃e vt hõ possit secure et decenter xp̃o ad iudiciũ veniente obuiare. [Sed q̃nq̃ fatue accepũt lãpadibus]. i. opib̃ suis [non sumpserũt oleũ secũ]. i. nõ habuerunt spãle gaudium q̃ ozit ex operib̃ bonis ꝑter deũ factis: ⁊ hoc ꝑter defectũ recte intentionis vt ergo dicit Aug. Qui nõ ꝑpterea gaudet: q̃ intrinsec̃ deo placet nõ hꝫ oleũ secũ [prudẽtes vero acceperũt oleũ i vasis suis]. i. intra ꝓscientias [cũ lãpadib̃]. i. cũ bonis opib̃: hoc est vt dicit Aug. Letitia bonorum opeꝝ in corde atq̃ conscientia posuerũt: q̃ ꝑpter rectitudinẽ intentiõis gaudẽt in dño de suis opib̃ bonis: ⁊ ozit gaudium istud oleum q̃ nutrit ⁊ fouet charitatis ignẽ: ⁊ ex hoc ergo q̃ aliquis delectatur in ope fortius ⁊ melius operatur ⁊ ꝑ ꝗs disponitur vt eu maior charitas infundat. oẽs quippe virgines tã fatue q̃ prudentes acceperunt oleum in vasis cum lampadib̃ fatue autem solum in lampadibus non in vasis ita quod vasa habuerunt vacua: sic in ecclesia quidã accipiunt oleũ in lãpadibus quasi videãtur ab hoibus bonis: interi̊ ergo sunt bonitate vacui ⁊ mali. Modo ergo ergo faciente sponso]. i. ꝓ differente iudiciũ. s. donec impleatur numerus electoꝝ [dormitauerunt omes] q̃tũ ad languorẽ corporis [⁊ dormierũt] q̃tũ ad somnũ mortis vl dormitauerunt ꝑ inertiã ⁊ neligẽtiã. vñ Chrisostomus ardante cõsummatõe seculi nõ solũ pctores: sed iusti ⁊ spãles ad negligentiam sunt deuoluendi: ⁊ ad carnalia delectamẽta transituri: vt impleat illud ps̃. Saluũ me fac deus q̃ ꝑdeficit sctũs q̃m diminute sunt veritates a filijs hoim. Et bñ ꝓparat̃ mors somno q̃ a morte erit ad vitã excitatio. Deinde ponit examinationis iudiciũ circa ꝓdicta opa cõtẽplatiũ ⁊ aliorꝝ cũ ꝓ: [media ergo nocte]. i. subito nullo sciẽte aut spectãte q̃ dies dñi ita nocte veniet. nã q̃ ꝑs iudicij est nobis occultũ iõ signat ꝑ mediã noctẽ q̃ illa q̃ fuit nocte media sunt hoib̃ occulta [clamor factus est] turbãtiũ angelorũ excitãs mortuos ⁊ vocãs ad iudiciũ. O q̃tus clamor: q̃ non erit alianta alter in celo: nec ita ꝓfunde i inferno nec corpus in sepulcro quin audiat hunc clamorẽ ⁊ ꝓtremiscat. ad literã media nocte ꝓ q̃dam fiet iudiciũ q̃ angelus egyptũ deuastauit ⁊ dñs infernũ spoliauit: eadẽq̃ hora electos suos de hoc mũdo liberauit: sed ꝓ alios ꝰ die celebrãdum ꝓ q̃ nox illa sicut dies illuminabit. [Tũc surrexerũt oes illi ꝗnes] fatue ⁊ prudẽtes q̃. s. boni ⁊ mali resurgẽt vt i iudicio apparẽt: ⁊ ornauerũt lãpades suas. i. apparuerũt rõnes operũ suorũ reddẽdas cogitãdo ⁊ numerando apꝰ se opa sua ꝑ q̃b̃ expectabãt remunerationẽ: iste ei ornat̃ nõ est aliud nisi recursus ad mẽtẽ cogitãdo de iustitia opeꝝ suorũ ⁊ bonitatẽ circũstãtiarũ ac reddẽda rõne eoꝝ hoc est cõe est fatuis ⁊ prudẽtib̃ sz i fatuis ei vana fiducia in prudẽtib̃ vera. Ad ꝗtatẽ q̃ppe ornat̃ lãpadis tria exigunt: videl. s. claritas vitis in q̃ signũ caꝑ puritas quo ad seipm̃ plenitudo olei i quo mia ad primũ inflãmatio ignis: in q̃ fides cum dilectiõe ad deũ: q̃ oia in prudentib̃ sunt ⁊ i fatuis deficiũt. Sed fatue sua fiducia decepte dicunt sapientibus [date nobis de oleo vestro]. q. d. Iustitia vestra sufficiens est vos glorificare: et nos excusare: excusetis ergo nos vel feratis testimonium de operibus nostris que vidistis: quia continentes ⁊ fideles [q̃ lampades nostre extinguũt]. i. opa nostra q̃ videbãtur nobis lucere: ⁊ clara hominibus foris apparere in aduẽtu iudicis intus obscurãtur: quia oleo vere gloriẽ ⁊ intẽtionis recte priuantur. Nam ꝓ Aug. quorum tacta aliena laude fulciuntur eadẽ sub tracta deficiunt. [Respondentur prudentes dicẽtes. Ne forte nõ sufficiat nobis ⁊ vobis.] Ista petitio vana ⁊ ⁊ responsio negatiua signant q̃ nullus tunc ad alium quantumcũq̃ iustũ poterit pro auxilio habẽdo accurrere: nec aliquis quãtumcũq̃ iustus poterit alium iuuare: sed vir sibi soli sufficit sua iustitia. vnde Aug. Vnusquisq̃ pro se rationem reddet nec alieno testimonio q̃sq̃ adiuuabit apud deũ ⁊ vir sibi q̃sq̃ sufficit vt ei testimonii phibeat cõscientia sua vñ ⁊ Hiero. hoc nõ ꝰ auaritia sz de timore dicit: q̃ vnusq̃sq̃ de opibus suis mercedem accipiet: nec ꝑñt in die iudicij aliorũ ꝗutes alioꝝ vitia subleuare: [ite potius ad vendentes ⁊ emite vobis]. q. d. ꝓ Augu. crimẽ eoꝝ cõmemorando videamus nũc quid vos adiuuent q̃ vobis laudes vẽdere ꝓsueuerũt ⁊ vos in errorẽ ducere vt nõ cozã deo sz ab hoibus gliam q̃reretis. Exprobratio est fatuitatis preterite in hoc q̃ bona opa de gñe dederũt ꝑ fauore laudis hñane: q̃ vendito res sunt adulatores. q. d. eis. Considerate quid valuit vobis pro tali fauore continenter viuere. [Duz ergo irent emere] tropice loquit̃. i. si adhuc viuerẽt ⁊ inuenirẽt irẽt emere in q̃ implicat q̃ remanet affect̃ ⁊ habitus vanitatis preterite. i. ꝓ Aug. dũ inclinarent se in ea q̃ foris sunt ⁊ solita gaudia requirerẽt [venit sposus]. s. ille qui iudicat. i. xps: vt remunerationem bonoꝝ faciat [et q̃ ꝑ opa charitate formata] parate erant]. s. prudẽtes ꝗnes q̃bus ꝓ Aug. Bonũ testimoniũ zozã deo conscia phibebat [intrauerũt cuz eo ad nuptias]. s. ad celestis regni gliã ⁊ fatuis exclusis ⁊ ad penã relictis [clausa est ianua]. i. aditus ad regnũ celoꝝ q̃ nõ est alicui possibilis post iudicium. Ianua inq̃ triplex est. s. mie ad indulgẽdum bui mõ oibus aperit: gratie ad merendũ q̃ mõ oibus offert: glorie ad intrãdũ q̃ mõ oibus penitẽtib̃ reserat: ergo clausa ẽ exclusis repro bis: inclusis electis: ꝓ ꝓnnmatis. Tũc ergo vt ait Aug. post iudiciũ patet precũ aut meritorum locus. vñ ⁊ Chri. ita est terribile illud iudiciũ vt nec innocẽtia sibi cõfidat. Tãt̃ timor erit omi et sanctoꝝ vt nemo speret se iustum inuenirẽ dum sed adhuc timeat ne forte reus existat. Quo ergo pro pctõrib̃ tũc intercedãt sancti cũ timeãt ipsi de se? Nã sicut ꝑs mie iudiciũ non recipit: sic ⁊ ꝑs iudicij miam nõ recipit: vbi autem locũ mia nõ habet nec intercessio valet. vbi etiã Greg. O si sapere in cordis palato possit quidam ammirationis habet q̃ ꝓ: venit sponsus. q̃d dulcedinis [intrauerunt cum eo ad nuptias] q̃d amaritudinis ⁊ clausa est ianua ⁊ Tunc regni ianua lugentib̃ claudit̃ q̃ mõ quotidie penitentibus aperit: q̃ nequaq̃ tũc veniã inuenit q̃ mõ ꝑs venie aptũ pdit. Ibi a dño nõ pot̃ mereri q̃ petit q̃ hic noluit audire q̃ iussit. hec Gre. [Nouissime] ꝑ nimis tardã ⁊ infructuosam penitẽtiã [veniunt ⁊ relique virgines dicẽtes. Dñe dñe aperi nobis] ꝑ hoc q̃ vocãt eũ dñm significat q̃ crediderunt in xꝑm. vñ Chri. Egregia q̃dẽ in dñi iappellatione cõfessio idẽq̃ repetitũ iudiciũ fidei ẽ Sed q̃d prodest voce inuocare si opib̃ negesmõ hñanis verbis hec agunt: sz cõscientie sibi loquũtur q̃ fides eaꝝ fuit informis. ⁊ ꝓ Aug. Magna ei̊ seueritas pest iudiciũ cui̊ ante iudiciũ ineffabilis mia prerogata etiõ respondẽs ait Amen dico vos nescio vos]. i. non cognosco. s. notitia approbationis qua soli electi a deo cognoscũtur. q. d. Iõ vos desero q̃ vite meritũ i vobis nõ cognosco. Nescit eas ⁊ repellit: q̃ ꝓ Aug. nõ intrat in gaudiũ eius q̃ non cozã deo sz vt placẽt hoib̃ vñ sunt aliquid sz ꝑcepta ei̊ opari. In fine ait intentã pclusionẽ infert ad nostrẽ instructionẽ di. [Vigilate itaq̃] ad habendũ fidẽ charitatẽ formatã ⁊ vos ad mortẽ ⁊ iudiciũ sollicite parando anteqũ veniat sponsus vos ad hoc subito vocando [q̃ nescitis diem neq̃ horam] mortis vel iudicij sz de vtroq̃ incerti estis. Ecce quo parabola tẽdit: vt q̃ ignoram̃ diẽ iudicij ⁊ ẽt mortis nr̃e dubie sollicite testimoniũ bone conscientie nobis ꝑparem̃ ne si iudex nos inueniat inparatos cum fatuis virginibus foris remanea mus. Singulorum enim discutiẽt̃ actus accusante vl excusante cõscientia vnusquisq̃ vñ Hiero. Ex hoc ergo ait q̃ infert vigilate itaq̃ quia nescitis diẽ neq̃ horã: intelligunt̃ vniuersa q̃ dicta sunt esse ꝑmissa: vt q̃ ignoramus iudicij diẽ solliciti nobis lumẽ bonoꝝ opeꝝ ꝑparemus: vigilia enim opus est mẽtis ad mortẽ corporis. Ut autem dicit Aug. nõ solũ illius vltimi tpis quo venturus est sponsus: sed sue quisq̃ dormitionis diem et horam nescit. Quisquis ergo ait paratus est vsq̃ ad mortem q̃ oibus debẽt̃ paratus inueniẽt̃ et cũ illa vox media nocte sonuerit qua oẽs euigilaturi sumus. Itaq̃ vt dicit Chri. reuocemus ad memoriam exẽplum q̃ de virginibus referũt q̃ exclusẽ sunt a thalamo ipsius ꝑpter olei defectũ. Ponamus nos metipsos in illis q̃ excludũtur et inde q̃s dolor q̃ pena sit si cogitemus posse etiã nos eadẽ pati cũ negligimus. Est ne aliquis ita lapideus q̃ hoc exẽplo nõ moueatur ⁊ timeat ne sicut incurrat: hec Chri. Igit̃ vigilemus ⁊ opera lucis agẽtes in vigilia huius vite ornemus lampades nr̃as ⁊ opa: vt habẽtes oleum̃ ac gloriã et gaudiũ in ꝓscientiꝰ nr̃is ꝑparati intremus cum sponso ad nuptias regni celestis. vnde dicit hic Chri. q̃ iudei exituri de egypto expediti et precincti gaudiũ iussi sunt manducare ⁊ ad eundem paratiõ dentes nobis q̃m̃ quicũq̃ nr̃i agni eucharistiã mãducãt: ita debẽt̃ esse expediti quasi quotidie exituri de hm̃ido. Ad hoc ergo tẽdit parabola vt ad futura oculos cordis aperiamus mala euadamus deserẽdo culpam: bona promereamur sectãdo iustitiã: ⁊ cũ omni diligẽtia quotidie expectemus dñi aduẽtũ cui̊ nescim̃ diez neq̃ horã. vbi Greg. Q̃ post pctã deus penitentiã suscipit: si scirẽt quisq̃ de ꝓsenti seculo quo tpe exierit aliud tẽpus voluptatibus atq̃ aliud penitẽtie aptare potuisset. Sz qui penitenti veniã spondet peccanti diẽ crastinũ non promittit. Semp ergo extremũ diẽ debem̃ metuere quesnũq̃ possumus ꝓuidere. Illa hora est nr̃i exitus semp intuẽdam̃ista redẽptoris ãmonitio ad mentis oculos est semp ponẽda qua ait: vigilate q̃ nescitis diem neq̃ horam. hec Greg. Illi ergo qui expectant vt in vltima hora conuertantur falli possunt q̃ ꝓ in bono ꝓseuerãt falli nõ possunt. Ois enim hõ in eo iudicat̃ in quo inuenit̃ ergo nunq̃ nisi in bono iudicãtur qui ꝓ in bono inueniuntur. Igitur vt ait Richar. debet aia ꝓfecta assidue summoꝝ cõtẽplationi dedita omni hora peregrinationis sue terminum ⁊ ergastuli huius egressum cũ suo desiderio expectare ⁊ ad illud diuine contemplatiõis spectaculum q̃ in futura vita speramus animũ suũ suspendẽt et in eiusmodi expectatione vehementi desiderio anhelare: vt id q̃ iteriꝰ videt ꝑ speculũ ⁊ i enigmate mereat̃ facie ad faciem videre. ¶ Oratio.

O mine iesu xp̃e sponse bone da mihi cũ prudentibus virginibus bona opera et intentione recta facere nc in eis vigilanter ꝓseuerare vt paratus inueniẽtus ad nuptias tuas valeas gaudenter intrare: peto dñe vt notũ facias mihi finem meum antequam veniat: ⁊ ne me ante finiri suas quam peccata mea dimittas: vt in hora exitus mei vltio diuina super me non veniat ⁊ ꝑ potestas renebrarum mihi non occurrat nec noceat sed talem me pies examinationis reddat: qualem me

Virginibus ecclesia.

Oleum in lampadibus ⁊ in vasis.

Dormitare.

Chrysost. Ps. xci.

August. Virginũ prudentia.

Clamor ad iudicium.

Augustin. tractat. Omni. omni iudicio vbi nulla intercessio. Ergo.

Resurrectio omnis.

Lampades ornatus.

Virgines duplices. Hiero.

Oleũ lampadũ.

Augustin.

Augustin.

Greg. Nescio vos.

August.

Conscientia testimonium. Hiero.

Exhortatio

Chrisost.

Chrisost.

Parabole intentio.

Greg.

Richar.

fons regenerationis exhibuit. Amen.

¶ De talentis & bonis a dño seruis traditis. Capi. xlix.

Mat. 25. & Luce. 19.

Subiungit secundam parabolā de talentis q̃ specialiť pertinet ad prelatos: q̃r lꝛ oēs maxime tñ plātos inducit vt vigilātes gratiꝭ ꝯ bonis a deo receptis bñ vrant ad dei gloriam & sui pfectionē & proximi edificationē: & fructū afferant exēplo seruoꝝ q̃ de talentis lucrati sunt: & dño veniente remunerationē ab scondant in terra vel sudario p̃dictis vtendo ad mundi gloriā vel tpale lucrū seu carnale cōmodū: me vt seruus piger & torpens dānetur ac foras extra cōuentū sctoꝝ in tenebras exteriores & infernales eḟciāť: Et primo circa statum plātoꝝ spāliter & nihilominꝰ aliꝝ describit meritū & demeritū ꝓprie actionis: scdo iudicium discretiōis: nō dicit dico vobis vt vigileris bñ faciendo & in bonis pseuerādo: q̃r nescitis aduentū sponsi & iudicis: sicut hoīs peregre pficiscentis incertus est reddit̃ seruis suis: sponsus eḟi predictis [sicut hō peregre pficiscens] ꝗs corpus. s. ad celestē patriā carnē nr̃am portans peregrinatio eḟi fuit celū carni: vel q̃r a nobis nō videť in p̃nti [tradidit seruis bona sua] scz vt talentaꝝ vno & vnū ad fructificandū [vnicuiq; ꝯm proprią virtutē]. s. suscepti nā q̃ nē grauaret nec cuiq; deficeret. Et est argm̃ inde q̃ deus nō pcipit impossibile [& pfect̃ est stati] liberā eis prātem opandi p̃mittens [abijt aūt] p affectū volūtatis q̃. v. talenta acceperat [. i. dono ꝯ. v. sensuum & exteriorē sciam. v. sensibus acquisitā [& opat̃ est in eis] per exercitiū exteriorꝭ opis [. i. lucrat̃ est alia. v.] q̃r merita sua multiplicauit ex creaturis creatorē: ex corporalibus spāliā. ex tpalib̃ eterna cognoscens: ac fructū edificatiōis in p̃rimis faciēs [sil̃r qui duo acceperat]. s. intellectū scripture & operationis [lucrat̃ est alia duo]. s. bonū sapientie a se diffundendo in proximū per verba p̃dicatiōis: & bonū operationis: p exēplū edificatiōis [qui aūt vnū acceperat]. s. solā intelligentiā scripture [abiens fodit in terra] curuitate terrene intentiōis & carnalis actiōis [& abdit pecuniā dñi sui] sine edificatiōe p̃rimi. Gre. Talentū in terra abscōdere est acceptū ingeniū in terrenis actib̃ ꝓplicare: nō lucrū spāle quere. In his ergo trib̃ seruis significāť oia gña hoīm quib̃ cōperit negociatio actine vite. s. imperfecti & mali perfecti: imperfecti q̃r plurib̃ indigent designāť in illo q̃ accepit. v. perfecti in illo q̃ accepit duo: mali i eo qui accepit vnū. Illi aūt duplicant talenta qui ex eis faciunt opa bona: illi ꝯo abscondūt qui otiose viuūt vel ex eis tpalia tñ lucra q̃runt. Examinatiōis iudiciū circa p̃dicta ponit̃ cum ꝗr [post multū tp̃is]. s. in scdo adueniu [venit dñs suoꝝ illoꝝ] requirens a singulis de cōmisso rōnē exquirēs merita & exigēs q̃d tradidit cū vsura. Quid quisq; accepit considerett: quod lucrū de acceptis reportet penset. [Et accedens qui. v. talenta acceperat]. s. preparauns se & considens de reddenda rōne [obtulit alia. v. talenta: & qui duo acceperat obtulit alia duo] multiplicata eḟi talēta sunt multiplicamerita q̃ offerunť cū a deo acceptanť [obtulit tādi. dñe qui q̃ vel duo talenta tradidisti mihi] ostetur gratifice & totū ei deputat̃q; ab ipso acce-

Mat. 25. & Luce. 19.

Talentum abscōdere. Gregorio.

Boōm triplex genus

pit [ecce alia quinq; vel duo superlucratus sum] i. multiplicata sunt merita ex gña tua cū vsu liberi arbitrij. Et ait illi vtq; dñs eius. Euge] q̃ est interiectio gaudentis. i. ꝓm Chri. Bene sit tibi serue per propriam humiliationē quo ad teip̃ sum: bone per diuinā assimilationē quo ad deū & fidelis per vtilem dispensationē quo ad proximum: vel [bone & fidelis] querēs in actibus suis gloriam: q̃ fui non suam [q̃r super pauca fuisti fidelis]. s. super bona vite presentis [sup mīra te cōstituā] s. bona vite sequentis de quib̃ ps. di. Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe quā abscondisti timentibus te. vñ Chri. Pauca sunt que in hoc seculo nobis prestāť: mīra que i illo seruantur. Et Hiero. Oia que in p̃nti habem̃ licet magna videantur: plurima: ꝯ cōparatione futuroꝝ parua & pauca sunt [intra in gaudium dñi tui [& suscipe que nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. & bene dicit [intra] vt ex omni parte gaudū sursuscipe visione dei deo: sum: ex consideratione inferni interius ex gloria conscientie exterius & decore oīs creature Gloriose consummato cursu certaminis in gaudium dñi sui intrabit qui centū milib̃ p̃dicans vel vnam aīam lucratam dño suo reportaueritnec ideo miñ gloriose si nullā dū mō fideliter p posse faciat q̃d faciendum est: pro salute nēpemiles stremuus incertamine cōmendatur si constanter & legitime certauerit etiam si dño suo triumphum nō obtinuit: sic & doctor gentiū repositam sibi habere coronā iustitie gloriabat non miñ q̃ si oēs quos conuerterat in vera fide & vnitate sctē matris ecclesie pstitisset [Accedens aūt qui vnum talentū accepat ait. dñe scio q̃r hō durus es] grauiter puniens delinquētes [metis vbi non seminasti & congregas vbi non sparsisti.] Seminat deus noticiam in p̃dicatione veritatis: spargit virtutes in exemplo bonitatis: metit ergo vbi semen legis vel euangelij non ministrauit & colligit vbi donat̃ & exēpla in patrib̃ vel veteris vel noui testamenti nō sparsit. In prelatis etiā ecclesie nō solū requirit bona in psona ꝓpria: sed etiā in aliena. s. in subditis eoꝝq; eoꝝ officiū est alios & maxime subditos inducere ad bonū [& timens]. s. aggredi altioris vite statum ne ipse pclitaret querēs salutem aliꝝ [abscondit talentum suū in terra] hoc est non sum vsus noticia mihi data ꝓpter eternatis ꝓpter terrena [ecce habes q̃d tuū est] q. d. sufficit mihi q̃r tenui q̃d habui nec alijs ministrauī. Iste timor serui pigri non est nisi pusillanimitas bene agendi. vt autem dicit Chrisos. Et si talentū nō perdidit reus tñ est damni: sicut qui cā seminandi semē accipiēs tpe seminationis non seminauerit dño suo dānā̃ fecit: & si semen non p̃didit ꝯtum poterat lucrū facere si opportuno tpe seminasset. [Rñdens autem dñs dixit ei serue male] ꝓpter calūniā respectu dñi [& piger] in multiplicatione respectu proximi [sciebas q̃r meto vbi non semino] multomagis vbi semino [& congrego vbi non sparsi] multomagis vbi sparsi. q. d. pro omissione veritatis & fructū iudico illos quibus nō predicaui nec eré plum bonitatis propofui: ergo multomagis te cui talentū noticie mee ad negociādum cōmisi & ex hoc te accuso quo te excusas. [Oportuit ergo] ad tuum meritū & ad aliꝝ p̃modū [tepecuniam meā] . i. sermonē vel legē dare gratis ad uensam. i. ad aliꝝ refectionem interna [& con-

Chrisos.

Ps. 30. Chrisos. Hiero.

Pusillanimitas. Chrisos.

mittere nūmularijs]. i. auditoribus qui q̃d audiunt operanť: vel potius docere alios q̃ postea alijs ministrarent [& ego veniens] ad discutiendū merita [recepissem q̃d meū eḟt cū vsura]. i. te & ipsos quos mihi acquisituisses: hec enim est vsura spāliis. s. lucrum aīaꝝ que maxime placet deo. [Collite ita q̃] ab eo talentū]. i. donū sibi traditū. s. naturalis ingenij vel noticie loquiť p̃mittit̃q; dñs auferri p̃mittit intelligentiam vel per vitia vel per demones qñ hō infatuatur in eligendo malū vel infatuat̃ ꝓpter scientie abusum vel non recepit mercedē: sed penāť q̃r bona diuinitus collata nō cedent male operātib̃ vel otiosis ad gl̃iam: sed magis ad confusionem [& date ei qui hꝫ. x. talēta] q̃r dānatio reprobꝝ cedat ad gl̃iam electoꝝ ꝓm illud. Letabiť iust̃ cū viderit vindictam: ex quo patet q̃ non p̃mittit deus fieri malū: nisi inde eliciat aliquod bonū: iussit aūt potius dari illi qui habebat. x. q̃ illi qui habebat. iiij. q̃r minus habui qui. v. acceperat q̃ qui duo: per. v. eḟi. significatur exterior scientia ꝓm. v. sensus: sed p duo operatio voluntatis & intellect̃: & oportuit ergo illi q̃ habuit exterioꝝ scientiā & administrationē dari intellectū interioꝝ qui per vnū intelligiť talentum [oi eḟi habēti] & bñ vtenti [dabitur] incremētū ei: q̃d hꝫ] & abūdabit [habēti eḟi sollicitudinem ministrādi verbū dei dabiť grā] & abundabit in efficaci doctrina. Item [habēti] charitatē [dabiť] augmētū charitatis [& abūdabit]. vsq; ad pfectionē. Itē habēti meritū dabiť p̃miū & abūdabit: q̃r remunerabiť supra cōdignū. Augetur eḟi grā ei q̃ laborat in ea: nā laborādo merē augeri: & ei qui reperiť in gratia dabitur gloria & abūdabit: nō solū de sua & aliꝝ glorificatione: sed etiā de impletione iustitie in maloꝝ reprobatione. [Ab eo aūt q̃ nō hꝫ] studiū vel charitatē & bonū poni collati vsum [& q̃d videť habere] naturali ingenio vel studio lrarū ac donuꝫ sibi collatū [auferetur.] Item ei qui non habet fidē vt in deo nō credēti etiā q̃d videtur habere. s. legis sciētiā auferet̃ ab eo. Itē ei qui in morte nō inuentus fuerit in gratia bona: nature & gratie cedet ei ad penā. Ut aūt dicit Aug. Oīs res quē dāda nō deficit si habeť & non dať non habetur quō habēda est: & vt ibidē dicit dare habēti fuit mīe auferre nō habenti iustitie: prudenter ergo & fideliter laborātē ad bonum vsum in dei munere habentē amplioꝝ gratia dño donat̃ & otia fectantē ac munere dei nō bene vtentē eo q̃ deperdat p̃uat. vñ dicit Gregorio. q̃ q̃q̃s charitatē hꝫ etiam alia dona percipit: quilquis charitatem nō hꝫ etiā dona que p̃cepisse videbať amittit. Deinde inutilē seruum talento priuatum iubet mitti in tenebras exteriores. i. corporales: q̃r vt ait Hiero. Dñs lumē est qui ab eo: foras mittit caret lumine. Exteriores tenebre sunt corporis interiores sunt male aīe. vñ Grego. Interiores tenebre sunt cecitas mentis: exteriores eterna noꝝ dānationis: qui ergo hic spōte cecidit in cecitatē mēris illic p̃ciet in noctē dānationis. vñ & Raba. p penā in exteriores tenebras cadit q̃ per culpā suā sponte in exteriores cecidit: ibi coactus patiť tenebras vitionis qui hic libēter sustinuit tenebras voluptatis. hec Raba. [Ibi erit fletus] proueniens ex fumo caloris [& stridor dentiū] ex passione frigoris: vel [fletus & stridor dentium]. i. dolor mentis & corporis: & ad ista reducitur oīs pena infernalis: ecce q̃r nō solum

Talentū mala creditū.

Boōs nobilis parabola.

Beda. Alna.

Alnas. x.

Gregorio.

Usura q̃d.

Retributio

q̃ mala operať: sed & q̃ bona nō facit vltima pena puniť: p̃nt etiā per. v. talenta intelligi bona nature: bona gratie: bona scientie: bona potentie: bona opulentie: & dicuntur talenta: q̃r bonuꝫ vsum taliū pōt hō sibi acquirere celeste p̃miū: & aliqui habent oia ista a deo collata: aliꝝ plura istoꝝ: aliꝝ vnum tñ: aliqui etiā sunt qui talenta multiplicant & geminant bñ vtēdo predictis ad sui perfectionē & primi edificationē: aliꝝ abscondunt in terra q̃ vrunť ad mundi gloriā & lucra tpalia. De eodē q̃ Luc. ponit parabolā de hoīe nobili. x. p̃o. qui nō solū ꝓm diuinitatē veritatis ꝓm humanitatem ex nobili genere ortus est: q̃r ꝓm diuinitatem dei patris & ꝓm hūanitatē dauid regis filij [qui abijt in regionē lōginquā] ascendēs in ceū empireū [accipe sibi regnū] sup ordines angelorum [ac reuerti]. s. ad iudiciū generale in mundi fine & etiam ad iudiciū priculare in cuiuslibet hoīs morte & priusq̃ illuc ascenderet [vocatis] p electiōis grām [decē] ꝓpter decalogi obseruātiā [seruis suis] ꝓpter obedientiā oīmodā: vel [decē seruis suis]. i. p̃ꝫ amis & fidelibus vniuersis quorum vniuersitas numero denario designāť ꝓpter pfectionē denarij [dedit illis] gratis decē mnas]. i. talenta seu libras. s. spāle decalogi intellectū ad negociandū donec veniat ad iudiciū q̃s veniēs exiget cū vsura & excrescentia ꝓm Beda. [Alna. x. dragmis appēdiť. decē ergo mne cētē dragmas i. centū libras faciūt qua numer̃ perfectoꝝ designāť & sacre scripture ꝓmo q̃r vite celestis perfectionē suggerit quasi numeri cētenarij ponderē fulgescit vel per. x. mnas intelligiť vniuersitas donoꝝ dei pp pfectionē ipsius ōnarij: mnas tuauit ergo nobis deus aliqua dona ad negotiā dū & multiplicent̃ p fruct̃ bonoꝝ opeꝝ: q̃r tp̃s meriti currit vsq; ad iudiciū de quibus q̃rit lucrū meritoꝝ redditurus cumulū p̃miorum: hoc p fecto negotiū vt ait Greg. Tūc vere nos agimus si videndo & loquendo p̃rimoꝝ aīas lucramur si infirmos quosq; celestis regni gaudia p̃dicando in superno amore roborām̃: & si pterros ac tumidos gehēne supplicia terribiliť sonando flectimus: si nulli ꝯ ñitarē parcim̃: si supnis amicitiis dediti hūanas inimicitias nō timeamus hec Greg. Usura quippe est q̃d ex mutuo vitra sortē accipiť. Et certe dñs dādo nobis pecuniā siue grē & doctrine exigit̃ eā cū vsuris & excrescētia: primo vt cū tribuit doctrinā fidei ad credēdū exigit vt q̃d credis ore ꝓfitearis: scdo vt q̃d ꝓfiteris ope ꝓpleas: tertio vt ex auditis in lege dñi meditādo & legendo & orādo ēt alia intelligas: quarto vt q̃d cōpleueris docere non cesses his eḟi trib̃ denarius vite fundať eternē. vnde Greg. Inquātū vos pfecisse pēsatis & alios trahere vobiscū satagite in via dei hꝫē socios desiderate: si ad deū rēditis curate ne ad eū soli veniatis. hinc eḟi scriptū eḟt. Qui audit dicat veni vt qui in corde vocē supni amoris susceperit foras ēt p̃rimis vocē exhortatiōis reddat. ꝗ Bre. [Accepto aūt regno] suoꝝ illoꝝ rediēs [iussit eos vocari] ad se vt sciret quātū q̃q̃s negotiatus eēt. Et cū prim̃ veniēs cū mna sua alias decē: & alter cū mna sua alias q̃nq; acq̃stas obtulisset: gratulās ei dñs dixit pro [eris ptātē ꝯ bēs sup decē ciuitates] alteri ꝯo [& tu esto sup q̃nq; ciuitates]. i. gaudebis. s. tu vtere de felicitate oīm q̃ per tuā doctrinā vel vite tue exēplū puerū sunt ad bonū. seruis aūt bonis mnas eḟi

Gregorio. Charitatis dona.

Hiero. Tenebre exteriores. Gregorio. Raba.

lucro reportãtibus piger seruus mnã suã sine lucro obtulit: quã in sudario ligatam habuit: qz molliter & delicate viuẽdo doctrinã cõmissam nõ emunerauit ac grãm sibi datã in hac carne labozib' & fatigatiõib' traditã tozpescẽs & pcepta dona sub otio tozporis & ignauie abscõdit & sic ipsam mnã sine opib' tanq̃ mortuã & sepultã in sudario habuit. sudariũ ẽm est pann' in quo inuolunt̃ corpora mortuoz & iõ mna in sudario reposita signat donũ dei a bonis opibus otiosũ tãq̃ mortuũ illis ergo q̃ de bonis suis bñ operãdo lucrũ fecerũt cõmẽdatis a oño & remuneratis pigrũ q̃ in bonis opib' tozpẽdo mnã suam in sudario ligauit reprobat oñs & dãnat vario tũ mõ sm q̃ritatẽ meriti vel delicti: qz grad' sunt & in gaudijs & tozmẽtis. Iste [hõ pegre pfect'] i. rps ad pr̃em ascendẽs sm mar. [reliq̃t corporal'r [domũ suã]. i. eccl'iam quam tũ nũq̃ diuine potẽtie p̃sidio destituit [& dedit seruis ptãtẽ cuiusq̃ opis] quia dãs fidelib'. viij. tal. sm matt. & x. mnas sm lucã: tribuit eis facultatẽ insistendi opib' bonis dimittẽs eos agere sm libertatem sue voluntatis [& ianitori] q̃ ducit in domũ celi. [precepit vigilare] ei. i. q̃ pdicat & preest cui 6z. Si nõ ãnũciaueris iniquo iniq̃tatẽ suã: sanguinẽ ei' i manu tua req̃rã. vñ Beda. Janitori ait pcepit vt vigilaret qz ordini pastoz pmisse sibi ecclesie iubet curã ipẽdere nõ solũ ait rectores ecclesie sz oẽs vigilare pcipimur ianuas cordiũ custodientes ne antiq̃ hostis mala suggestio intret ne nos oñs dormiẽtes inueniat. hec Beda. Janitoz etiã est ratio q̃ debet eẽ vigil ad claudẽdũ ostiũ psensus diabolo & ad apeiendũ xpo qui ad ostiũ pulsat qñ ad bonũ inuitat negociemur ergo fideli'r de bonis nature grãe fortune nobis datis: qz de oib' rõnem reddemus. Fugiam' pigritiã: qz piger locum diabolo pparat & otiosus q̃si puluinar est diaboli in quo req̃escat: oibus q̃z modis q̃bus possum' nosmet ipsos emẽdãdo vel alios addiuuãdo talentũ oñicum erogare & erogando multiplicare studeam' vtpote de quo in districto iudicio rõnem reddituri sum': nec se aliq̃s ab hac negotiatiõe excusate poterit: qz nullus est q̃ talẽtũ nõ acceperit. vñ Greg. Sciẽdũ ẽ o est q̃ nullus piger ab hac talẽti acceptione secur' est: mull' q̃ q̃ est q̃ ẽ aciter dicat talẽta minime accepi: nõ ẽ vñ rationẽ ponere cogar Talenti enim nomine cuilibet pauperi etiam hoc ipsum reputabitur quod vel minimam accepit: alius nãq̃ accepit intelligentie donũ predicationis ministeriũ 6z ex talento: alius terrenã substantiã accepit erogationẽ talenti debet ex rebus: alius didicit artẽ ipsa ars ei in talenti acceptione reputat̃ alius familiaritatis locum apd diuitẽ meruit talẽtũ pfecto familiaritatis accepit: habens igit̃ intellectũ curet oino ne taceat habẽs rex affluẽtiã vigilet ne a miseircordie largitate tozpescat: habẽs artẽ qua regitur magnopere studeat: vt vsum atq̃ vtilitatẽ illi' cũ prio partiat: loquẽdi locũ apud diuitem habẽs pro paupib' intercedat. Ẽm q̃ppe ab vno q̃s nostrũ vẽturus iudei exigit q̃tũ dedit. Consideremus ergo que accepim' atq̃ in eozum erogatione vigilem' nulla nos a spñali ope terrena cura impediat: ne si in terra talentũ abscondit̃ur talẽti dñs ad irã puocẽt. vñ Augu. Unusquisq̃ qd̃ habet p̃stet alteri: q̃cquid plus habet largiatur inopi: alius habet pecuniã pascat pauperẽ: vestiat nudum: edificet ecclesiam: operet de pecunia q̃ quicquid boni pot̃ tali' habet cõsilij regat primũ: pellat tenebras dubitatiõis luce pectoris: alius habet doctrinam eroget de cellario dñi: ministret p̃ seruis cibaria pzoztet fideles reuocet terrã. qrat yditos q̃tus pot̃ faciat: est qd̃ sibi erogent paupes: alius claudo pedes accommodet: tali' cecos' suos oculos duces p̃beat aliq̃ visitet infirmũ alius sepeliat mortuos sunt ista in oib' vt pozsus difficile inueniat aliquis qui nõ habet vñ aliquid alteri prestet & illud extremũ & magnũ qd̃ ait apl's inuicem onera vra portate &c. vñ etiã Chri. Oia inferam' ad primoz vtilitatẽ: talẽta ẽm hec sunt vniuscuiusq̃ xrus siue in preeminentia siue in pecunijs siue doctrina. siue in qualicũq̃ tali negotio: mull' dicat qm̃ vnũ talẽ habeo & nõ possus facere: pot̃ & per vnũ approbatus esse: nõ ẽm̃ es vidua illa pauperior: nõ es petro & iohãne rusticior qui q̃diote & illiterati fuerũt: sz tũ qm̃ desiderũ mõstrauerũt: ad cõem vtilitatẽ oia fecerũt celos apprehẽderũt: nihil ẽm est ita deo amicũ: sicut ad cõem vtilitatẽ viuere: pp hoc sermonẽ nobis dedit deus & man' & pedes & corporis virtutẽ & intellectũ & sensum: vt oib' his & ad nostrã ipsoz salutẽ & ad primoz vtilitatẽ vtamur & nõ opus est multis hic nobis sermonibus neq̃ longa circuitiõe. Instat enim btus Paulus ratiocinium ferens & dicens. Dissolui & cũ xpo esse meli' est: manere ait in carne magis necessariũ est ppter vos & ei qui ad xpm erat discessioni preposuit primi edificationẽ: hec ẽm̃ maxime est esse cuz xpo volũtatẽ eius facere: voluntas ait ei' nihil est: ita sicut qd̃ expedit primo: si ẽm̃ in seculari bus nullus sibi ipsi viuit: sed & artifex & miles & agricola & negociator ad id qd̃ cõmiter expedit sunt & ad qd̃ prio pdest cõficiũt vniuersi: multomagis in spñalib' hoc opz facere: hoc ẽm̃ maxime est viuere qui sibi ipsi viuit solũ & oẽs despicit superflu' est & neq̃ hõ neq̃ generis nr̃i. hec Chri. ex pdictis videt q̃ aliq̃s fidelis in charitate manẽs qui absq̃ suo scãdalo vtilis est vel esse pot̃ primis quo ad vitã eternã peccat mortaliter: si se transfert ad heremũ vel monasteriũ vbi alios nõ istruit xbo vel exẽplo ne curã quã posset & deberet circa primos gerit: qz ita abscõdit talenta & est seruus piger & infirmis enim nõ loquimur qui de facili scandalizant: qz i eis est tutũ fugere p̃sortiũ prauoz laqueos diaboli. Sz ecõtra videt: qz prevaleat actiue cõtẽplatiua: oñs ẽm̃ dicit marthe. Maria optimã partẽ elegit que nõ auferet ab ea. & Hiero. in pluribus locis ep̃larũ suarũ vsq̃ adeo prefert actiue cõtẽplatiuã vt viros religiosos & multis vtiles vocet ad heremum quasi nihil boni in mundo agerent habito respectu ad vita monachozum & anachozitarũ. In his ergo videtur necessariũ vt quisq̃ vires suas consideret & ad qd̃ opus ipse sit aptior penset: si ẽm̃ ad pẽplatiuã abilior & ad orandum denotior tute se transferat ad heremũ oratur̃us p se & alijs: & ira plus proderit eis in heremo pro ipsis orando q̃ in mundo eis predicando: nec abscondere pecuniaz oñi sui in terra: sed in oño: licet nõ pdicet: qz talenta ofonis & deuotionis in quo amplius valet meliorem fe sentit: oibus erogat: nec piger dici 6z q̃ totus in sancta deuotione & oratione ieiunio vigilia & fletu est: veruntã si quis videret gregis sibi cõmissi piculum imminere: nullum idoneũ in curã gregis sibi successurũ periculũ eẽt gregẽ de

Ezech. 3.

Beda.

Janitor.

Piger.

B Greg. Talẽti exactio.

ferere & ad heremum se transferre: licet habilior ad orandũ sit: dũmodo de suo scandalo non pmat: platus q̃dẽ idone' est ad predicãdũ & plures instruere pot̃: ac sibi & alijs in tali officio vtilis est: talis fraternã charitatẽ non obseruat si ppl'm sibi commissum relinqueret: & se ad heremum transferret cũ vtilior in agro pdicationis q̃ in heremo esse possit: in his vero quẽq̃ in charitate manente spñsanctus intus docebit: quid ei melius faciendũ sit & solliciti circa hec inquisitoris questioni satisfaciet. ¶ Oratio

Omne iesu christe q̃ nobis tua dona misericorditer tradidisti monẽs vt vigilanter & sollicite agentes ex eis fructum afferamus: da mihi indigno suo tuo ꝰ donis a te receptis vigilanter negotiari & ea per fructus bonoz operũ multiplicare eisq̃ ad tui gloriã primi edificationẽ & mei perfectionem: sic bene vti vt cũ seruis tuis bonis & fidelibus merear remunerari ac te iubẽte ĩtrare gaudium felicitatis eterne suscipere q̃ preparasti diligentibus te bone iesu. Amen.

De ventilatione aree in extremo iudicio Capit. l.

Postremo ponit tertiã parabolã que ptinet ad actiuos quoz est se exercere in actib' misericordie pro quoz exercitio vigilãtes in talibus remunerabunt̃: desistentes ait a talibus pdẽnabũt̃ & describit vẽtilatiõem aree q̃ fiet in extremo iudicio ad modũ ipsius diuini iudicij. De hoc in euãgelio 6z Aug. Si quis esset q̃ de tota sacra scriptura nihil aliud sciret nisi solũmõ lectionẽ istã pũtẽ hoc solũ sibi sufficeret ad salutẽ: qz ptinent̃ hic merita & demerita p̃mia & supplicia bonoz & maloz: conditiones ait̃ iudicis in hoc aduentu scõo ponit p oppositũ pditionũ ei' in aduẽtu primo. Venit ẽm̃ primo i humilitate apl'oz paupez societatem & propria infirmitate. scõo veniet i maiestate angeloz societate & iudicis dignitate [venit ergo filius hois [sicꝫ ꝗgitus ad iudiciũ [in maiestate sua] qz tunc iudicatur' apparebit in forma hois gloriosa [qui in primo aduentu iudicandus apparuit in forma passibili & infirma. vñ Remi. In maiestate deitatis iudicatur' adueniet qui i humilitate serui iudicandus apparuit: ita q̃ tradẽdus in primo cruci promittit gloriã triumphantis vt secutura scãdala hac pmissione ppẽsaret & vt melius illa paterent̃ discipuli & libenti' subtante glie expectatione. vñ & Chri. Deus manifeste veniet: manifeste inquit nõ iã celatus i corpe sicut antea vt vix eũ etiã boni cognoscerent: sz manifestus in gl'ia: vt etiã mali eũ confiteantur inuitiũ qui contẽpserũt eũ in hũilitate: cognoscant eũ in ptãte: & qui scire noluerunt q̃ dulcis est mia ei' sentiãt q̃ grauis ẽ ira ipsi'. hec Chri. In forma ergo humana veniet vt ab omnibus videri possit. si ẽm̃ in forma diuina veniret non posset videri a malis: qz talis visio nõ est sine delectatione maxima q̃ tunc nõ cõperit eis: & iõ dicit cũ venerit filij' hois] in famulatũ ait ei' venient oẽs angeli eius cũ eo ppter iudicis honorẽ & tanq̃ testes actuũ hũanoz & executores sententie ferende p ipm. vñ Chri. Oẽs ẽm̃ angeli cũ ipso aderunt testãtes & ipi q̃tũ administrauerũt missi a dñ atoze ad salutẽ hoim. Tũc sedebit sup sedem maiestatis sue]. i. in ecclesia in qua apparebit cũ oipotentia sua: p quod significat ptãtẽ iudiciariã q̃ xpo hõi est data [& tunc pgregabũt̃ ãñ eũ] tanq̃ ante iudicẽ mnũ [oẽs gẽtes] ois tpis ois cõditiõis: ois etatis: qz null' poterit tũc latere vel se abscondere. vñ Chri. Ubi illũinatio euãgelij ad oẽs gẽtes pdicata puenit: tũc oẽs gẽtes in excusabiles facte sunt: & iõ tunc iuste ad iudiciũ pgregabũt̃ oẽs. [Et seperabit ad eos inuicẽ]. s. bonos & malis [sicut pastor segregat oues ab hedis [de die sunt simul in pascuis oues & hedi: sed in vespe pastor eos segregat. sic i vita pñti sunt i ecclesia simul boni & mali: sz in vespe mortis seu mundi separabit xps bonos a malis: sicut oues ab hedis. Separabit inq̃ merito oia merita discernenda loco loca varia assignando: vocabulo diuersis noibus appellãdo hos hedos illos oues. In ouibus intelligitur innocẽtia bonoz ppter simplicitatẽ: mititatẽ: fecunditatẽ. In hedis intelligit̃ puerilitas maloz ppter feditatẽ: impetuositatẽ: sterilitatẽ. vñ Chris. Deinde a noibus vniuscuiusq̃ modũ oñdit hos quidem hedos vocans: hos ait oues vt hozũ quidem infructificationẽ oñdat. nullus ẽm̃ ab hedis fructus fit: horũ ait multũ q̃stũ etẽm̃ multus ouiũ est quest' & a lana lacteq̃: & ab his que pturiunt̃ a quib' vniuersũ defert' est hedus. Et iterũ oues hoies iusti ppter mansuetudinẽ: qz ipsi neminẽ ledũt & propter patientiã: qz cũ ab alijs lesi fuerint sustinẽt: hedos ait̃ hoies pctozes dicit: quia in capris hec naturaliter sunt vitia libido p̃ ceteris animalib': supbia: ira: inuidia: cõcupiscẽtia gulet & clamozibus sup oia guarrulẽ in oib' his vitijs pctozes abundant: & ideo hedis sunt assimilati. hec Chrisost. [Et statuet oues] seu bonos [a dextris] suis [hedos autẽ] seu malos [a sinistris] in ipsa positione dextre et sinistre: & iam ex tunc vtraq̃ pars cognoscere poterit cui misericordia & cui miseria imminet. vñ Chri. iustos q̃dẽ ad dexterã cõstituet: pctozes ad sinistrã vt vnusq̃s q̃ meritoz suoz cõditionẽ ex ipsi' loci qualitate cognoscat merito iustos ad dexteram collocabit: quia nũq̃ cognouerũt sinistrã merito impios ad sinistrã: qz nunq̃ cognoscere voluerunt dexteram partem. vias enim que a dextris sunt nouit dñs: puerse ait̃ sunt qui ad sinistrã sunt: & iterũ. a sinistris sunt qui q̃rũt tpalia a dextris qui q̃runt eterna. vñ Remigi. In dextris eterne beatitudinis p̃firmabũt̃ qui amauerũt eterna i sinistris eterne miserie qui cupierũt p̃ntia. nã & ipa trãsitoria dei dona respectu eternoz dicũt̃ esse sinistra: eterna xo i dextera: qz sunt potiora hinc est illud: cor sapientis in dextera ei' & cor stulti in sinistris illius. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt]. i. bonis: hic non dicit filius hois sicut: supra & sed rex ad cui' apicẽ pertinet subditos regere: leges condere: trãsgressoẽs legis punire: & obseruatoẽs premiare qd̃ tũc apparebit manifeste. Et̃ nõ queret pilatus ergo rex es tu: tunc nõ dicẽt iudei nõ habemus regẽ nisi cesarẽ. Dicet inq̃ rex [venite bñdicti pr̃is mei] i. a pr̃e meo q̃ a pr̃e bñdictionem gr̃e accepistis qz nõ nisi bñdicti prio per gr̃am & meritũ vocãt̃ ad beatitudinẽ eternã & p̃miũ. nõ dat ẽm̃ dñs pacem eternitatis nisi supra pacẽ pectoris. vel sm Raba. oñr bñdicti q̃bus p bonis meritis debẽt eterna bñdictio [possidete] & eternal'r tenere] paratum vobis regnũ celoũ] locũ sctozũ [a constitutione mũdi] vbi Chri. Sñ quã ẽm̃ vos nascere

B Matth. 25.

August. Euangelij p̃ulus vtilitas.

Aduentus iudicis di ꝗcrtio.

Remig.

Chrisost. Ps. 49.

Angeli cũ filio veniet Chrisost.

Chrisost.

B Separatio bonorum & malorum.

Oues. Hedi.

Chrisost.

Chriso. Dextera et sinistra.

Remigius

Rex xps.

Joann. 9.

Benedicti. Raba.

Chriso.

Locutio iu dicis. Remig.

mini ait: hec vobis pata sunt ⁊ ꝓparata ⁊ qz vidi vos tales futuros. ſm Remi. Rex regū sine stre pitu ꝓbozꝫ loquetur. i. manifestabit ꝓscientias ⁊ meritatdicet; per collationē gl̃ie: venite bene dicti patris mei ꝓmoti ad obtinendū regnū vi te ꝑdestinatū vobis a ꝓstōne mundi. hec Remi.

Paratū aſſ constitutio nē mundi.

Aſſ mundi ꝓstōnē paratū fuit ꝑ ꝑdestinationēia ꝓstōne mundi ꝑ creationē ⁊ ab ascensiōe per ap paritionē: attēde hic dulcissimā inuitationē dñi cum dicit: venite benedicti patris mei. O ꝗ felicēs ⁊ bti qui hoc dulce inuitatoriū ad se directū meruerint audire ⁊ a dño inuitati regnū ei⁹ per cipere frequentemus ergo nunc ⁊ cantem⁹ de uote inuitatoriū ecclesie di. Uenite exultemus dño: vt tunc cum electis mereamur audire inui tatoriū dñi ⁊ regnare sine fine cū eo. Et cum me

Chrisso.

Opera mie

morabit dñs sex opa mie in se capire ⁊ in mem bris suis propter eū facta que sunt pascere esu rientē: potare sitientē: collocare hospitē: vestire nudum: visitare infirmū: consolare vinculatum ⁊ per hec intelligitur septimū ꝗ est in ꝓhobia. f. sepelire mortuos. Uū ꝓfus. Uisito: potoꝛ: cibo: re dimo: tego: colligo: condo. Et ſm quosdā nō erit aliud hec cōmemoratio: nisi qz oēs sciēt merita

Remig.

suaꝑ quib⁹ saluabunt: vel esset dānabunt: vbi Chri. Putas quanto gaudio extollunt scti qñ in ꝓspectu oīm angelozꝫ qd̄ fecerūt hoib⁹ fatet se accepisse: nā tale videt opus eozꝫ non quale da tum est: sz qualis ꝑsona illi⁹ est qua accepit. hec Chri. Sed iusti quasi laudē fugientes interroga bunt qū hec sibi fecerunt. ſm Remig. In ꝓscien tijs suis ita rūdebunt non dubitantes vel diffi dentes de ꝓbis dñi: sz vel stupentes ꝑ magnitu dine maiestatis regis: vel qz parum videt eis oē bonū qd̄ fecerunt ꝓparatione ꝑmij. vñ apls. Nō

Rom. 8.

sunt ꝓdigne passiones huius tpis ad futurā glo

Chrisosto.

riam q̄ reuelabit ꝗ in nobis vñ Chri. O hūilitas q̄ nec post mortē deficies. Nō ēm̄ malus et falsis honoribus delectat: vir aūt bonus etiā sibi de bitā laudē fugit: sic ⁊ sancti debitā sibi laudem repellentes dicentqñ te vidimus esurientē. hec Chri. [Et rūdens rex dicet illis. ſm ē dico vobis quamdiu]. i. eo ⁊ quanto tpe[fecistis]. i. opa mie exhibuistis[vni de his fratribus meis minimis mihi fecistis]ffes sūt quia fecerī volūtatē ꝑris minimi ꝓbo qz fuerūt hūiles ⁊ abiecti. vbi Chri.

Chrisosto. Bonitas xpi etiam in iudicio.

O bonitas xpi ꝗ oīu in corpe ꝓtēptibili erat in mundo: fuerat veri filiis rōvt ꝓpter filitudinē visionis ffes suos hoies appellaret: q̄d aūt dica mus ꝗ in illa glia ꝓstitut⁹ adhuc ꝓtentus ē eos dicere ffes qb⁹ fuſſiceret ad laudē si vel bonos seruos illos vocaret. Et iterū ꝓpter hoc ēm̄ sunt ffes qz hūiles: qz abiecti ⁊ ꝓtēptibiles. hos ēm̄ tales maxime in fraternitate vocat. vñ Au. Mi

ffes xpi. Augu. minimi xpi

nimi ergo q̄ sunt xpi: hi illi sunt q̄ oīa sua dimise runt ⁊ secuti sunt eū: ꝗ cūq̄ habuerunt pau peribⁿ distribuerūt vt deo sine seculari cōpede expediti fuirent ⁊ ab onerib⁹ mundi liberos ve lut pennatos ꝓrsum humeros tollerēt ⁊ hi sunt minimi: quare minimiqz hūiles: qz non elati: nō superbi. Appēhende minimos istos ⁊ graue pon dus inuenies. hec Aug. xps itaq; in esuriēcibus esuriti: in sitienrib⁹ sitiri: in infirmis egrotat: ⁊ in ālijs sil̃r patit: magna ergo reuerentia suscipiē di sunt minimi ⁊ paupes xpi cū magna venera tione seruiendū est eis: siquidē xps in eis susci

Grego.

pitur ⁊ honorat. vñ Greg. Ad tribuendū ergo pi gri cur estis qū hoc qd̄ iacēti in terra porrigitis

D Opera mie

sedēti in celo datis: hec ꝑmissa sunt opa mie ad corporis miserias ꝑtinētia. Ad aīas ꝓo spectat ad animam vt esurientē ⁊ sitientē iustitiā pane verbi dei re pertinēta. ficias: ⁊ potu sapientie refrigeres: errantē ꝑ he resim vel ꝑ pctm̄ in domū m̄ris ecclesie dei re uoces: innocentē a malis ꝑtegas ⁊ nudū a bono ope ꝓtutib⁹ ornes: infirmū i fide corroberes: tri bulatōe seu carcere tristitie oppſso subuenias cōpatiendo vel ꝓsolando. qui ēm̄ hec facit verā dilectionē ⁊ charitatem adimplet: ⁊ hec maiora

Grego.

sunt q̄ alia ꝑmissa. qz vt ait Grego. Plus est ꝓbi pabulo victurā in ꝑpetuū mentē reficere quam ventrē moriture carnis terreno pane satiare. vñ

Chrisso.

Chri. Si hec oīa corpaliter corporibus xpi mini strare magne beatitudinis est q̄ oīno post modi cum sunt pitura: putas quante bītudinis ē hec oīa spīal̃r aīab⁹ piclitantib⁹ mīstrare: quib⁹ vi uificate possint viuere in eternū: quanto melior est aīa q̄ corp⁹ tanto meliora sunt que ad salutē aīaꝫ q̄ que ad sustentationē corporꝫ ministrāt.

Chrys.

Diabolus.

[Tunc dicet rex his q̄ a sinistris eius erunt]. i. re probis q̄ sinistra. i. tpalia q̄diu vixerunt arden ter amauerūt.]

Discedite deo.

Discedite a me]o infelix ꝑdissio o oura separatio: o miserabilis conditio. qz a me fonte vite indeficientis: a me lumine gloie bea tificantis: a torrente voluptatis inundantis: a me plenitudine vbertatis inebriātis[maledicti] primo maledictione culpe: sed mō maledictione pene eterne[in ignē eternū] sine fine vos arsurū [qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius] vt qui

Confusio.

buscolligati fuistis in culpa sociemini in pena: o consortium malum: horribile quidem ad ima ginandum: horribile amplius ad videndū: sz ad

Diabolus.

huc horribilius ad cohabitandū ⁊ non portastis inquit clauē crucis: iō i regnū nō intrabitis: mō uauigastis in naue crucis: iō ad portū nō perue nietis: sed penā damni ⁊ sensus habetis oī mali permixti sunt bonis videnī esse cum deo: sz tan dem discedent ab eo ⁊ mittētur in ignē eternū nec videbit impius gloriā dei [discedite] inquit qui adhuc commixti fuistis bonis in mundo a mea facie ab oī mea mia ab oī gloria [maledi cti] sz non addit ꝑris mei: qz ex patre est benedi ctio: ex nobis vero maledictio. vbi Chrys. quasi

Chrysis.

non sufferat ꝑnitia illoꝝ vel aspicere sic di cit [discedite a me] nā deus qui in sanctitate de lectatur aīaꝫ peccatrices aīas aspiciens quasi grauatus noa suffert: tanq̄ si dicat eis: quasi pu tredo ⁊ spurcitia estis: nec tādiu vos sustineo q̄ diu statis i iudicio meo. Et iterū [ite maledicti] non a patre meo neque ipse eos maledicit ⁊ sed ꝑpria opa [in ignem eternum qui paratus est] non vobis sz [diabolo ⁊ angelis eius] quia vero vosꝑsos in ignem misistis vobisꝑipsis reputate: sed ne vnq̄ hec patiamur o vnigeniti fili dei. f. faciem illā mansuetam videre auersam a nobis ⁊ tranquillū illū oculū nō ferentem videre nos nec; accpiamus aliquā experiētiam illius pene incurabilis. f. excidere a regni gloria ⁊ comburi in gehenna. De hac etiam exclusione ⁊ separatio ne sic dicit idem Chri. Ponamus illud ante ocu los quanti dolozis est excludi ⁊ ꝑsici a regno ce lestum q̄ vt mihi videtur ipsa grauius q̄ gehēna

Chrisso.

nam ⁊ si ille ignis non arderet ⁊ immortalis illa pena nō esset parata hoc solū q̄ alieni efficimur a xpo ⁊ excludimur a bonis eternis: nōne omni

E

pena cruciabilius diceretur? hec Chri. Et cōmo dolor: iudicio.

morabit iudex opa mie predicta ab ipsis repro bis sibi non factatis: reprobi quasi se excusantes respondebunt ⁊ interrogabunt qñ hec sibi nō fe cerun

Solutio.

cerunt. Uerū vt ait Raba. Et si se excusare sata gūt: tamē deū fallere nō possunt. vnde rndit il is dicens [quādiu non fecistis vni ex minimis his nec mihi fecistis.] Aug. xps caput est ecclie corpus eius ecclia: in nostro corpore caput fur

Christus.

sum est: pedes in terra. in aliq̄ cōstipatiōe hoim qñ aliquis tibi pedē calcat: nōne dicit caput cal cas me: quō ergo lingua quā nemo tangit dicit calcas me: sic xps caput quē nemo calcat dicet. Esuriui ⁊ non dedistis mihi mādūcare ⁊c. Ubi

Chrys.

Chrys. Et vide q̄liter leuia iniūgit. Non ēm̄ dicit in carcere erā: ⁊ nō eripistis me: infirmus ⁊ non curastis me: sed non visitastis ⁊ non venistis ad me: in esuriendo etiā non petit mēsam p̄ciosam

Necessaria corporis aua

sed necessariū cibū. Oīa ergo sufficientia sunt ad penam. Primo quidē facilitas petitiōis: pa mis enim erat. Scōo misericordia eius: pauꝫ ei erat qui petebat. Tertio cōparatio naturē: nō ei erat. Quarto desiderū ꝑmissiōis: regnus enim Quinto dignitas eius qui accipiebat: deus enim erat qui per pauperes accipiebat. Sexto super abundantia honoris: qm̄ dignatus est ab hoib⁹ accipere. Septimo iustitia dationis: ex suis ei a nobis accipit: sed ꝓtra vniuersa hec homines

F

per auaritiā execant. hec chrys. Et reuera per

Auaritia execat.

auaritiā hoies ad opa mie execant: et ad ea du ri ⁊ q̄si insensibiles reddunt: sic ei charitas q̄ di recte opponit auaritie vult oībus subuenire et benefacere: sic auaricia suadet a talibus abstī

Conscientia diabolica.

nere: et non oībus mie intendere: suggerit ēm̄ quasi consulendo ipsi misero quē possidet. vt de talibus non curet: qz tm̄ constaret ⁊ tm̄ dānum inde reciperet. Hic siste tu miser auare q̄ alijs i

Cum auaritia.

necessitate positis nō curas succurrere: et maxi me tu crudelis ꝑsidens seu plate ⁊ spīal̃r reli giose qui infirmis tibi cōmissis de ministris et custodibus vel quibuscūq̄ alijs necessarijs nō studeas ꝑuidere attende et vide: qz hoc terribi le iudicium in quo de operibus mie disceptatio fit tibi spīal̃r imminet: qz precipue misericordes arguet iudex ⁊ punit: tunc audies correptiōes durissimas quibus nō poteris cōtradicere qui modo abijcis monitiones mollissimas quib⁹ nō vereris repugnare tūc erit hora tua q̄ tibi insta bit horrenda miseria: vt cum maledictis eas in ignē eternū diabolo et angelis eius paratū. Il

G

luc perges derelictus a cura et custodia diuina qui hic tuos infirmos dereliquisti sine cura ⁊ cu stodia humana: et tūc nullus eozꝫ q̄ ꝗ charitatē fuasti ⁊ necessitatibus indigentiū crudeliſ sub traxisti te a miseria liberabit: sz tua crudelitas te sine fine immaniter cruciabit: tūc boni pote rūt ꝗ te sumere parabolā ⁊ dicere ad exaggerā dam tuā miseriam. Qñ cessauit exactor: q̄ euit tributū: cessauit exactor: q̄ ab alijs necessaria sub trahendo q̄si exactionare eos videat: q̄euit tri burū q̄ alij defectū patiendo q̄si soluere coge bātur: quid tibi miser tūc ꝑderit tua crudelitas et auaritia ꝑ q̄ habebis pati tāta et talia sine fi ne mēsura? tunc ꝑ penā sz nimis tarde aperien tur oculi tui qui mō ꝑ auaritiā ꝗ opa mie sunt excecati ⁊ tunc sola vexatio dabit itellectū: qui mō circa vexatos habes cor induratū: hec pauca o auare: ipie crudelis ⁊ dire tyrāne diligēter attende: ⁊ oī adhuc vales te emēdare stude: vt

H

Sufficientia operū iudicio.

mala ꝑpetua possis deo auxiliāte euadere. ſm̄ ē. Sufficientia aūt ꝑdictozꝫ operū mie hoc mō ac cipit: ꝗ ēm̄ in vita ꝑnitū ꝑmo idiget ex pte cor poris alimento sine quo nō pōt eē. f. cibo ⁊ potu: et sic est duplex op⁹ mie. f. pascere esurientē ⁊ po tare sitientē. Scōo indiget alimēto sine quo nō pōt bñ eē. f. indumēto ⁊ domicilio: et sic iterum est duplex opus mie. f. vestire nudū et colligere vel recipere hospitē. Tertio indiget post vitam istā sepulturā: et sic q̄ntuūop⁹ mie. f. sepelire mor tuos: ista aūt quinq̄ ꝑdicta sunt oīb⁹ cōia. Alia sunt duo opa mie q̄ impēdunt alicui ex aliquo accidēte superueniēte: vt si alijs incurrat infir mitatem vel capiat ab hostibus: et sic accipiun tur duo opa mie q̄ sunt visitare infirmos ⁊ redi mere captiuos. Et nōie redēptiōis intelligitur oē bñficiū eis ꝑēsuz. Ista āt septē ꝑēsa fidelib⁹ ꝑꝑ xpz reputat ipse xps sibi fctā: ⁊ ex hoc fideli b⁹ denegata: qz sibi reputat denegata. fideles sūt ei⁹ mēbra ꝑꝑ q̄ faciētib⁹ opa mie reddit vitā eternā: denegātib⁹ aūt ea reddit penā. Aduertē dum tū q̄ cū ōz [dñe qñ te vidim⁹ esurientē] ⁊c. nō est q̄stio ꝑcedēs ex ignorātia: qz iusti cogno scent ꝓpa mie facta mēbris xpi ipse sibi repu tat fieri ⁊ ꝑ talibus se saluari: et sil̃r mali scient se ꝑ cōuario dānari. Sz est q̄stio admiratiōis ꝑ magnitudine gr̄e q̄ fiet electis ⁊ ꝑ magnitu dine mserie q̄ infiget reprobis. Sic itaq̄ iudi cium sine mia fit ei qui nō fecit miam: quid ergo merent qui aliena rapiūt si eternaliter dam nant qui de suo non dederint? talia sustinebūt immisericordes q̄lia passuros putamus crude les? vnde Chrys. Et hoc loco sciēdū est q̄ nō tm̄ ꝑ eo q̄ peccauerūt hoies cōdemnādi futurz etiā ꝑ eo qd̄ bñ mō faciunt ⁊ si at ꝑ eo q̄ bene nō fa ciunt sic cōdēnantur putas q̄les penas exhuūt ꝑ eo q̄ peccant? Et dīgne. Deus ēm̄ hoiem ideo fecit vt benefaciat et ad gl̃iem de i ꝑtineat non idoo tm̄ vt peccet: nā si nō faciat bonū: nec est cā qua creatus est sine dubio: nā si creatus nō fuis set pctm̄ non fieret sup terrā: maꝫ qui intelligit misteriū diuine disp: nsatiōis quare factus est homo cognoscit: qz merito quasi peccās cōdē netur qui iustitiā non facit. hec chrys. Sicut au tem melius est opa mie circa aīam q̄ circa cor pus facere: sic peius est ea circa aīaꝫ q̄ circa cor pus negligere. vnde chrys. Si hec corporal̃r cor poribus nō prestare impietas est q̄ si ⁊ accipiūt ea nō pōt viuere semp: putas q̄ra impietatis est hec oīa spīaliter animabus periclitātib⁹ mini strare q̄ poterāt viuere in eternū: si hec eis mini strata fuissent: q̄tum ēm̄ melior est aīa q̄ corp⁹ tāto grauius est pctm̄ animabus laborantibus spiritales elemosynas nō prestare q̄ corporib⁹ corporales. In ecclia ergo non solū sunt paupe res corporal̃r esuriētes aut debiles corporal̃r aut peregrini ſm corpus: sz etiā spīal̃r paupe res: sine cibo iustitie: sine potu agnitōis dei: sine vestimento xpi maxime tal̃r pauperes sunt qui corporal̃r videnī diuites esse: q̄ſi plerumq̄ in abundantia rerū inopia iustitie inuenīt. Sūt peregrini in hoc mūdo: sunt debiles aīo: sunt mū te ceci: in obedientia surdi: et ceteris passiōibus spīalibus egrotātes q̄rū aīe oēs escā spiritales abominātes appropinquauerūt: vsq̄ ad portas mortis. Qui ergo nō hz vñ faciat eleemosynas corporales faciat spīales ex gr̄a xpi q̄ accepit a deo et inuenit retributionē dignā a xpo: q̄ oīa tā corpalia q̄ spīalia data q̄si in se fctā ꝑmemo rat que cum hominib⁹ fiunt. Hec dixim⁹ vt sciāt doctores et q̄tum beatitudinis sibi acquirant si diligentes fuerint circa verbum: ⁊ q̄tuz dam natiōis si fuerint negligētes. hec chry. [Etibūt

Chrysosto

hi].s.reprobi[in suppliciū eternū] iusti autē [in vitā eternam] vnde chrys. propter hoc vtiq; & hi iuste puniunt: & illi coronant. et si. x. milia bona fecerint: gratie ei hec est munificētia pro tā paruis et vilibus celū rātum & regnū & tā magnum eis dari honorē. hec chrys. Eternus est ergo suplicium maloꝝ et sīt p̄mū bonoꝝ: sicut enim peccata actualia trāseūt actu et remanent reatuita bona opera transeunt actu et remanent merito. vnde hier. Prudēs lector intende quod ꝛ suplicia eterna sint: et vita perpetua metū dei ceps nō habeat ruinaꝝ. ¶ Et notādū q̄ pori? fit disceptatio de opib? mie q̄ de opib? iustitie cuꝝ tū magis teneamur ad opa iustitie: quia opa mie facilioꝝ fūt quia natura ad hec inclinat: et iō magis arguēda vbi deficiunt: et minus remunerāda vbi assunt: ergo si ista remunerant: alia. Item potius arguit de omissione q̄ de cōmissione: cū tamen maioris criminis sint commissa: et ideo magis arguendat quia puniendo quod minus est innuit amplius faciendus de maioribus. Si enim omissa arguit multo plus commissa. Item magis arguit de peccatis in proximum q̄ in deū quia si peccata in proximum condemnant multo magis peccata i deū: vt blasphemia & idolatria. Item cū septē sint opera mie: vnū. s. sepulturam mortuorū de qua in tātū Thobias cōmendatur omittit: quia minus est necessaria inter cetera opa mie. Item cū sit mia corporalis & spūalis pori? defectum arguit operū corporaliū q̄ spūaliū: quia opera corpalia sunt euidētiora: vel p hoc etiaꝝ significant illa. Pōt aūt q̄ri vtrū illa discepratio et sniaꝝ erit vocalis vel mētalis tūc: vt q̄ vocal: quia vt dicit Aug. q̄ dies hoc iudiciuꝝ tēdat incertū est: sed si mentalis fieret tūc statim expediret. Ecōtra quidā dicūt q̄ iudiciū erit mentale et nō vocale alis multo tpe prenderet. vnde Sap. Disrūpet illos iflatos sine voce: alij dicūt quia et mētale erit interius: et vocale exteri? quia iudicabit xp̄s nō tūc vt deus: sed vt hōiō ei? iudicium erit non diuino mō tūc: sed humano: ex hoc autē maius gaudiū sensibile bonoꝝ et maior doloꝝ sensibilis reprobo: erit: vnū nō frustra erit hoc sed vtiliter sicut et corpalis apparitio hominum huic opinioni adherendo dicendum ad obiectum q̄ disrūpet illos sine voce excusationis sufficientis vel appellationis: sed nō sine voce disceptationis generalis. vnū Augu. Quere causas vel tante mercedis vel tanti suplicij percipere regnū et ite in ignem eternum: quare illi perceptuꝝ regnum esuriui enim et dedistis mihi manducare: quare isti iturꝝ in ignem eternuꝝ esuriui enim et non dedistis mihi manducare: q̄d est hoc rogo? video de his qui perceptuꝝ sunt regnum: quia dederunt tanq̄ boni et fideles xp̄iani rūe efficacia qui verba domini nō cōtemnētes & cum fiducia promissa sperantes fecerunt hoc quia non fecisent vite ipsorum bone sterilitas iftam nō vtiq; cōuenisset: fo: enim casti erant nō fraudatores: non obriosi: abstinentes se ab operibus malis: si hoc non adherent steriles remanerent: fecissent enim declina a malo: non fecissent. et fac bonū. Scriptum est. Sicut aqua extinguit ignem: sic eleemosyna peccatum. Item scriptum est: include eleemosinam in corde pauperis & ipsa pro te deprecabit dominum et alia multa sunt diuini eloquij dogmata quibus ostenditur multum valere elemosyna ad extinguēda & delēdapcātā: proinde illis quos damnaturus immo plus illis q̄s coronaturus est solas elemosynas imputabit, dicens. Difficile est vt si examinem vos et apphēdam et scrupter diligentissime facta vestra non inueniam vnde vos damnem: sed ite in regnum esuriui enim et o edistis mihi manducare: non ergo itis in regnum: quia nō peccasti: sed quia peccata vestra elemosynis redemistis. Rursus et illis: ite in ignem &c. sine dubio videbunt, sed ste damnari pro sceleribus suis et quasi eis dicerent: non inde vnde putatis sed quia esuriui & nō dedistis mihi manducare. Si enim ab illis omnibus vestris facris auersi et ad me conuersi illa omnia crimina atq; peccata eleemosynis redemissetis ipse elemosyne modo liberarent vos et a reatu tantorum criminum absolueret. Beati enim misericordes: quoniā ipsi misericordia p̄ęstabiť. Iudicium sine misericordia ei qui non fecerit misericordiam: sicut ergo qui bono quibus paratum est regnum a constitutione mundi autē q̄ fierent ad vitam eternam erant predestinati sic mali qui mittentur in ignem paratum diabolo et suis a constitutione mundi an quam fierent ad mortem erant prescriti. Est differentia inter predestinationem et prescientiam: quia predestinatio est precognitio bonorum cuꝝ causalitate eorumdem & sed prescientia dicit precognitionem respectu malorum sine causalitate q̄ potius residet penes liberū arbitriuꝝ: fit autē cōditionalē p̄destinatio dei: nihilq; sine alia p̄ditione p̄destinatū est. Predestinatum est ergo vt saluaret mūdus ꝗ per aquā baptismatis & mortem filij dei predestinati sunt oēs boni ad gratiam ea tū cōditione si fidē tenuerint: si charitem: si humilitatē: si patientiā: si miam et pietatem: & his similia habuerint. tales ergo eos futuros preuidit quos deus ad vitā predestinauit: q̄ si predestinando eis diceret. Ego quidē ad vitā vos p̄destinauī si tales: & tales fueritis: si māda ta mea custodieritis si fidem & miam habuerit: & si in bono tandem inuenti fueritis: qui ergo talis esse non vult qui mandata dei custodire non nititur: ideo non venit ad predestinationem: quia non seruat conditionem. Noli igitur attendere ad predestinationem dei quam ignoras: attende ad verba q̄ audis & intelligis: sicut enim predestinatione sua verus est deus & mutari non pōt ita verba eius vera sunt & mutari nō pōt: sed audiamus que sint hec verba. Peccatoꝝ inquit q̄cunq; hora conuersus fuerit & ingemuerit vita viuet et non moriet. & iterū. Si volueritis & audieritis me bona terre comedetis: quod si noluerit gladius deuorabit vos. similiter in euangelio inquit. Qui crediderit & baptizatus fuerit &c. & iterū. Si dimiseritis hoibus pcta eorum dimittet vobis pater vester celestis &c. Nec q̄ras aliam predestinationem: in his enim verbis omnis et vite et mortis predestinatio et prescientia consistit: si hec feceris esto securus et crede indubitanter: quia ad vitam eternam predestinatus es. Quod si indurato corde hec facere noluerit: et in hac malitia perseuerauerit: pro certo scias te ad mortem precirum quamuis enim nullus homo ad peccatum sit predestinatus: omnis tamen homo aut ad gloriam aut ad suplium est preuiſus. Nullus ergo dicat frustra se orare deum: et alia bona facere: quia predestinatio diuina que est preparatio gratie in presenti et glorie in futuro: cum sit eterna sicut ab eterno predestinauit aliquem ad beatitudinem: ita preordinauit modum per quem daret sibi illam beatitudinem: scilicet per merita sua et

Eterna retributio. Hierony.

Cur de opibus mie diquiritur.

Sepeliēdi opis omis. fio.

Mentale an vocale iudiciuꝝ.

Sapien. 4.

Augustin?

Retributio nis cause.

Elemosyna rūe efficacia

Pōs 36.

Eccli. 4.

Eccli. 29.

Predestinatio

Prescientia

ciamus ofonem. Predestinatio essi taliter est instituta: vt frustra. vt p̄cibus & laboribus obtineat: & iō nō frustra orat deū: q̄ ofo est illud per qō ex ordinatione diuina dz p̄sequi gram & gliam & eadē rō est de oibus alijs bonis: q̄ cadūt sub ordine diuine p̄destinationis. vnū sicut deus aliquē saluandū p̄uidet: sic & modū quo saluari debeat. ppter hoc fiulr? & q̄ dr volo facere qd̄ mihi placeriť: q̄ si saluari debeo saluabor: vel si dānari debeo dānabor: sic ergo fiulr? & eēt iūm? q̄ diceret volo cōedere & bibere qd̄ mihi placeriť: si curari debeo curabor: & si mori debeo moriar. Sic essi inutiles essent medicine sanersi de? dimittit liberū arbitrium qd̄ se dz vtrū libet in malū cadere: hoc nō p̄mittit nisi iuste: rursus si peruenīat p̄ gratiam nulli facit iniuriā. vnū sm Aug. Liberum arbitrium est libertas eligendi bonū vel malum: & hoc in pādiso hō habuit: nunc vero captiuum: q̄ bonū nō vult nisi gra dei p̄uenīat: nec pōt nisi eū sequat. Cū ergo malos dānat: & reprobat opat dz iustitiā: q̄ nō p̄destinat & saluat agit sm gratiam & miam que nō excludit iustitiā. Nullā autē necessitatē infert p̄uidentia dei rerum eueniť: dz sicut se habēt res ad vtrū libet. s. fieri & nō fieri: sic se p̄uidenť xp̄e que p̄uidētia seu qd̄ idē est prescientia dei. Ex sua sapientia prescientis oia ante sint oino ineuitabilis est: & nullo modo pōt fallī: & ideo oia p̄euisa a deo necesse ē fieri: q̄ non potest simul esse q̄ p̄euisa sint & non sed nō sequit q̄ necessario fiāt. Sic quoq; dicimus me vidente te currere: necesse est vt curras: hoc est non pōt simul fieri vt videā te currere & non currasꝝ ex hoc nequaq; prouenit q̄ necessario curras. Vnā Boetius. Due sunt eteniꝝ necessitates: simplex vna veluti q̄ necesse est oēs hoies esse mortales: altera vero conditionis: vt si aliquem ambulare facias esi ambulare necesse est. Hanc etiam necessitatem non facit propria natura: sed conditionis abiectio. Nulla eniꝝ necessitas cogit incedere voluntate gradientem: quā uis eum tunc cum graditur necessariuꝝ sit: que igitur cū fiūt carēt existendi necessitate eadem priusq; fiant sine necessitate futura sunt nam si ne scientia pātium reruꝝ nihil his que fiunt: ita prescientia futuroꝝ nihil his que futura necessitatis iportat. Eodē mō si quid p̄uidentia pūs videt esse necesse est: tāersi nulla nature habeat necessitatē. hec Boeti. Et ideo hec duplex est. Si deus preuidet hoc necessario euenire opꝝ: q̄ cōiunctim vera: diuisiꝝ est falsa: & est ibi necessitas consequentie & non p̄sequentis. Exemplum habemus Boetij. si aliquis videat aliquem faciēte rotā necesse est q̄ ille faciat rotā: nec tū visus eius causa est illius factionis. Sic deus preuidet mala isti? opera: nec tū cā est quare iste male operet: verūtā fiet sicut preuisum est. Qū autem deus facit aliquam rem non sic in ipso deo mutatio: sed in re certa quā operatur. Unde: qū fecit predicari subuersionē niniue & predici mortem ezechie. quorum neutrum accidit in talib? non mutauit deus consilium qd̄ ab eterno secū fuit: sed in iam que respectū ad ipsa negotia habuit: q̄ niniue subuertēda erat dz meritaꝝ: & ezechias moriturus erat sm causas inferiores: vel etiam sm merita: sed hec non imponunt fuerūt necessitatem diuine potentie. Predestinatum igitur licet certa fiat: libertatē tū arbitrij nō tollit. vnde bonoꝝ saluatio est necessaria necessitate consequentie vel conditionata, non necessitate coseqnentis vel absoluta. Ista essi ppositio p̄destinatus pōt dānari. falsa est in sensu cōpositor est tū ꝗa in sensu diuiso. Sic ergo exclusum est sophisma qd̄ multos ī errorē ducit: vt oia ex necessitate fieri putarēt. si ergo dicis quid aduc faciendū est? ꝗsi. q̄ hoc solū superest p̄ filiū vt curamus & prēdamus placere ei qui nos vocauit ōl essi Aug. si p̄ordinata est diuina p̄destinatio: vt ad eā per bonoꝝ opera pseuerātia pueniam?. hinc Bernū. ipa celestis regni p̄destinatio: ita ab oipotēti deo p̄ordinata est: vt ad hoc electi ex labore pueniant: q̄tenus mereāt p̄cibus obtinere qd̄ ipe oipotens deus ante ipsos disposuit donare. ¶ Ubi nota exēplū vtile & aptū ad ꝗpositū. Fuit in quodā monasterio frater quidā religiosus & deuotus cui sepe reuelationes fiebāt diuinit? qd̄ quidē alter eiusdē monasterij frater sciens ī stitit apud eundem vt deū oraret: q̄tenus sibi dignaret ostendere si ipse de numero saluādorum esset: & cum ille vix precibus victus ofoni instādo hoc a deo postularet ostensum est sibi q̄ ille frater de nūero dānandoꝝ esset: vnū timēs frēnalium turbare per aliquot dies hoc sibi celauit: dz tandē eidē requirēti (dz inuitus) sperū: ille aūt hoc audiēs & scripturas intelligens statim rūdit bēdictus deus: nec tū sic desperabo: dz penitentiā quā per ingressum religionis assumpsi decetero duplicabo & triplicabo donec gratiam & misericordiam apud deū altissimum qui pius est inueniam: & post multos dies iterum fratri p̄dicto diuinitus reuelatū q̄ ille frater de numero saluandorum esset: q̄ cum eidem fratri retulisset ille letus effectus de reuelatiōe fortior factus in ope & viriliter agēs & de virtute in virtutem quotidie proficiens perseuerauit in bono sine cessatiōe: vtinā mlti aliati hoc exēplo manum suā ad fortia mitterēt & nō desperarēt vel deficerent q̄ sic agendo & in hoc perseuerando deum sibi propitium vtiq; inuenirent. ¶ Oratio.

O Domine iesu xp̄e iudex viuorum & mortuoꝝ in extremo iudicio me a dextris collocare digneris: & tunc audita facmihi illam dulcissimā vocem tuē quā promisisti electis tuis dicens venite benedicti patris mei percipite regnum: & fac vt nō timeā ab auditione mala quā cōminatus es reprobis dicens: ite maledicti in ignē eternū: & vnigenite filij dei misere nostri: ne vnq; illam penam incurablem experiamur. scz excidere a regni gloria & contribui in geēna deus meus misericordia mea. Amen.

Libertas arbitrij. Boetius.

Necessitas simplex.

Boetius.

Mutatio dei cadit in deum. Ioe. 2. Isaie. 38.

Predestinatio non tollit libertatem arbitrij

¶ De pascha & diuersis huius nominis acceptionibus. Cap. lj.

Nunc secundum Hiero. aspergamus de sanguine libri nostrum & limina domorū & funē circūdemus coccineū domui ofonis nr̄e & coccū i manu nostra vt zaralīgem? vt vaccā rufam ī valle occisaꝝ enarrare possim? & ita essi iftat vt ad passionē oñi veniam? quā & ex affectu aspicere: & in effectu imitari debemus. iuxta illud Exo. Inspice & fac dz exēplar quod tibi in mōte mōstratū: est: xp̄s est tāq; liber exemplaris ad cui? exemplar totā vitā nostrā ducere & corrigere debemus. Et si xp̄s sepius in scriptura dicatur mons ratione summitatis siue excel-

Pascha oñi.

Exo. 25.

Christus mons.

lentissime perfectionis: maxime tñ exaltatus in cruce mōs ōr rōne sublimitatis meriti fuisse ac tissime passiōis: hoc ergo mōte xpo. s. crucifixo monstratū est nobis exēplar diligēter inspicien dū ⁊ efficaciter imitandū: nō ēm sufficit xpano xpm passum inspicere nisi ⁊ hoc fecerūt iudei et gētiles fui crucifixores: sz exigit ēt ēz exemplar monstratū opari ⁊ facere. Et hoc est qd indicit cuilz fideli i verbis ppositis ispice ⁊ fac. q. d. inspice exēplar oñice passiōis ipsam tibi p intimā cōpassionē visceraliter incorporādo ⁊ fac ēm illud exēplar ipsum efficaciter imitando. Et vtrū

1. Petr. 2. ēz horum docet bētus Petrus xps inquiens pro nobis passus est: ecce primum quod est diligenter cordis oculo inspiciendū vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius: ecce secundum quod est efficaciter in facto imitandū.

Passus est xps innumerabilia. ¶ Circa primū sciendum est ēz si non omnia que xps in mundo passus est vellemus enarrare innumerabilia vtiq essent. pferti cū tota vita xpi in terris quedā passio fuerit. Nimiz cū ēt tota vita cuiuslibet xpani ēm euangeliū vivat que

August. dā crux atq martyriū sit. vt Aug. ōr quanto magis hoc idubitabile est de ipso dño xpo qui euāgelium condidit: ⁊ in seipso perfectissime adimpleuit. Exordiendo enim a primordio natiuita

Vita tota passio ⁊ paupertas. tis sue inspice quam pauper natus fuit: qui nec domicilium neq vestes habuit: sed in vili diuersorio natus in presepi super feno exiguo aī bruta animalia reclinatus: pannis vilibus inuolutus fuit: octauo die circuncisus fuit: ⁊ iam sanguinem suum pro nobis fundere cepit: deinde p secutionem herodis fugiens in egyptum deportatus ⁊ inde rediens per totam pueritiam ⁊ adolescentiam suam parentibus subiectus ⁊ nō dubium i magna paupertate educatus fuit: ⁊ hic adueniente tempore ostensionis sue: ispice quomodo tempore magni frigoris baptizatus in aquis frigidis mergi voluit: ⁊ quomodo tempore ieiunij. xl. diebus continuato maceratus fuit: ⁊ quantas tunc a diabolo tentationes sustinuit: quantas etiam murias ⁊ contumelias a iudeis frequenter passus fuit: nunc dicentibus ipm a demone obsessum: nunc Samaritanum: nunc vorazem ⁊ vini potatorem: nunc de fornicatione natum: nunc blasphemum: nunc populi seductorem: ⁊ alia multa blasphemia dicentes in eū nihilominus ad facta iniuriosa sepe attentabāt procedere nunc volentes eum lapidare nunc de super cilio montis precipitare: inspice etiam cū quanto labore vixerit: quia quotidie erat predicans in templo ⁊ in synagoga ⁊ de ciuitate i ciuitatem: de terra in terram perambulauit: ⁊ ofone sepe pernoctauit: infirmos multos curauit: obsessos a demonijs liberauit: mortuos suscitauit multitudinem esurientem pauit: ⁊ nihil omnino in his omnibus nature legibus subiect? fame sīti ⁊ ceteris infirmitatibus hois abscptamē pcto expositus fuit: ecce quō tota vita sua in laboribus ⁊ passiōib? fuit ⁊ ōibus talibus passiōnē de qua nōc ⁊ tractandū est añcedentibus omissis inspice diligenter quid in hac sustinuit ⁊ precipue articulos ⁊ pūctos passionis i quibus singulis xps notabiliter passus fuit. Circa scōz est

B August. Vita xpi tota docti ma est. sciendū ēm Aug. Nō solū quicqd boni xps in terra gessit: sz ⁊ qcqd mali sustinuit totum disciplina mor fuit. vñ passio dñi in se cōplectit oēz pfectionē hoim in hac vita possibilē: q̄ñ omnia opa pfectionis q̄ xps vnq in euangelio docuit ipse in semetipso in sua passione pfectissime ad impleuit: ⁊ q in cruce dñi est finis legis ⁊ scripture: in passione eius summa oīs pfectionis: in morte ipsius est psummationis sermonis. vnde apls ōr. Non iudicaui me aliquid scire iter vos 1. Corin. 2. nisi iesum xpm ⁊ hūc crucifixū. Nēpe qz hoc scire est oia scire que ad salutē spectāt. Nam si de Pauperitas xpi. paupertate voluntaria agit quis vnq pauperior xpo nudo pēdente in cruce: qz nec habebat vbi caput suū reclinaret: si de obedētia ⁊ hūilitate loquimur quis vnq intim se hūiliauit ⁊ exinanuit sicut xps qui factus est obedēs vsq ad mortem crucis tanta vilia ⁊ magna opprobria sustinuit pro nobis. Si de castitate virginali mentio fiat quis castior eo cuius mater virgo est: cuius Castitas xpi. pater feminam nescit. si de charitate sermo fuerit: quis vnq maiorē vel tantā charitatē habuit Charitas xpi. q̄ xps qui in passione sua posuit aīam suam pro ouibus suis: ⁊ tam horrenda supplicia pati voluit p nobis: cum tñ liberare potuisset solo nutu voluntatis. In passione ergo dñi relucet exem- Exemplar virtutū in tidotina rū in passione dñi. plar perfectionis oīm virtutū. prout iam supra est tactū: itē in ea relucet pfectū remediū ⁊ antidotum cōtra oēm spūalē morbū. nā p hoc q̄ pati voluit mortem exprobratissimā habem? remediū cōtra superbiā: q̄ ⁊ latrōibus se associare voluit remediū pbet cōtra inuidiā: q̄ cōtra ipsum blasphemātes obtinuit: remediū pbet cōtra irā q̄ in cruce diffēdi ⁊ clauis cruci affigi voluit: pber remediū cōtra accidā que nō finit amplecti pnie crucē. Per eius ro nuditatē ⁊ pauptatem habemus remediū cōtra auaritiā: p fellis ⁊ acetī degustationē habem? remediū cōtra gulā: per vulnez inflictionē ⁊ summi doloris afflictionez habemus remediū cōtra luxuriā: ⁊ hec sunt. v. sigilla libz vite ꝓsignantia: que xps nobis i passione aperuit: ⁊ postea nobis vite aditum reseravit: pdicta ergo in passione xpi adimpleta videmus: deniq si de patientia agitur. ora passio ex- Patientia xpi. cellentissimam xpi patientiam demonstrat. Si Cōtemptus mundi. de contemptu mundi ⁊ abstractione a reb? mū- Abstinentia ⁊ ieiunium. dialibus loquimur ōs vnq elongatio: ⁊ abstractio: ab omnibus terrenis q̄ xps in cruce supra Castitas corporis. terram ⁊ super omnia terrena elevatus ⁊ abstractus. Si de abstinentia ⁊ ieiunio seu victus inedia mentio fiat xps nil in passione sua nisi fel ⁊ Oratio. acetum vel vinū myrrhatuz gustauit. Si de corporis castigatione agitur cuius vnq corpus in Efficacia. tñ castigatū fuit: q̄ tum corpus oñi in cruce. Si Elemosynarū largitio. de efficacia ofonis sermo fiat quis vnq efficacius xpo orauit: qui ex vehementi attentione ofonis gutta sanguinea sudauit. Si de elemosynarum largitione ⁊ alijs mīe operibus loquimur quis vnq maiorem elemosynā dedit q̄ ipse xps qui ꝓprium corpus suum in cibum ⁊ sanguinem suū in potum nobis pauperibus in elemosynā perpetuam dedit: infirmos ēt visitauit dum infirmi discipulorum corda confortauit ⁊ egros multos curauit: captiuos multos i limbo redemit: mortuos de sepulchris suscitauit. Si de dilectione inimicorum agitur in cruce pendens p suis crucifixoribus orauit. Si de dimissione offensarum loquimur quis vnq liberalius dimisit debitoribus suis q̄ xps latroni non solum debita dimisit sed ⁊ paradisum sibi promisit: ⁊ sic de simili inducēdo per singula opa supererogationis q̄ oia i passione xpi si bene aduertimus supererogāter adimpleta inueniemus. Sil ⁊ nos si pfecti imitatores xpi esse volumus adimplere vel in facta

Dilectio inimicorum. Misericordia. Misericordia.

Hieron. vel in desiderio: vel in ministerio debemus. Nā sicut dicit Hiero. Singula ea que circa dñm in passione gesta sunt. q̄ huis iudei ⁊ alij q̄cunq fecerunt alia mente fecerūt: nobis tñ credētibus mystica affert sacramēta. Sic etiā cayphas qñ dixit vnū hoies pro populo nesciuit quid diceret: tñ ꝓphetauit: simil? est de singulis gestis passionis oñice q̄ nos inspicere debem? ⁊ ēz exēplar illoz farere. [Cñ itaq cōsummasset Jesus sermones] oēs pdictos de scō aduentu. vbi se

Mat. 26. venturum ad iudicium in claritate pdixit i pñr se passurū ostēdit: vt sacramentū crucis admiratū esse eterne glorie eternitatis admoneat quasi qui cōpatiē crucifixo non timuit de iudicio: con iuncta essi sunt vt cā finalis et effect? glīa eternitatis et meritū passiōis post aduētū: ergo maiestatis subdit hūilitatē possiōis vt cām illi? pas

Phil. 2. sionis essi effectus vel cā finalis est glīa eternitatis: vñ apls: xps fact? est obedēs vsq ad mortem: propter q̄ deus exaltauit illū. Incipit ergo narrationē de pascha ⁊ sua passioni qua xps ipse pascha nostrum fuerat imolādus: et eadem die. s. feria tertia in seroz: ibidē. s. in mōte oliuetī [dixit discipulis suis. Scitis qz post biduum] i. feria. v. a vesperā [pascha fiet] et agnus pascha lis imolatur. Et ego addo qō nescitis. s. p tunc [etiā filius hois]. i. virginis [tradet vt crucifigatur] et pasca faciet trāsēdo. Et quo pz? non fuit ex ignorantia traditus: sed ex sua prescienti

f Traditiū diuerse voluntates. ⁊ voluntate. dñi aūt dicit [filius hois] qz ēm formā hūmanā tētus ⁊ crucifixus est: nō ēm diuinam in qua semp immortalis est: et bene imperfonal? posuit [tradetur] qz vno traditionis verbo diuerse voluntates exprimunt: nā deus pater tradidit filiū ꝓpter charitatē ⁊ generis hūani vtilitatē: ēs iudas iudeis' ꝓpter auaritiā ⁊ lucri sui cupiditatē. itē spūsanctus ꝓpter suā benignitatē: ecōtra iudei pylato ꝓpter invidiā ⁊ malignitatem: itē filius seipsum vt impleret bōpla citum diuinū: ēs pylat? cruci vt satisfaceret puerse voluntati iudeoz. Itē diabol? ꝓpter timorem ne p xpi doctrinā ⁊ miracula euellereē genus hūanum de manu sua: nō aduertēs: qz magis erat p ipsius mortē eripiendū q̄ fuerat per doctrinam et miracula ereptū. Ecce opus commīse: sed volūtates diuerse valde ergo pater ⁊ filius et spūsanctus nō solū amandi: sed etiā glorificādi: iudas aūt ⁊ alij nō solū detestandi: sed etiā cōdēnandi sunt qz qō pater ⁊ filius ⁊ spūsanctus bona hoc illi mala intentione fecerunt predixit aūt discipul' se tradendū ēmuniēs eos nō prius q̄ audiāt q̄ euentura fuerāt subito videntes tradi ad crucē magistrū obstupescant.

Et qz hoc nomē pascha in diuersis locis reperit ⁊ diuersa per ipsum significant: iō ne in eōuoco

d Pascha accipit multipliciter. Primo. Beda. errem? diuersas eius acceptiones videamus.

Sciendū ergo ad solutionē multaz ꝓtestatum q̄ pascha appellat' ꝓmo rota septiana seu septē dies azimoz q̄b? iudei panes azimos ōē sine fermento comedebāt: nā a fine ⁊ zima fermētuz significat. vnde in acribus volens post pascha producere eū ppl'o. Primus et vltimus dies illi? septimane magis solennes erāt q̄ medij. Scōo ōr hora imolatiōis agni. s. vespera qua agnus imolabat q̄ est initiū ꝓmi diei azimozuz q̄ solennioz erat vt hic. scif: qz post biduū pascha fiet: vñ cāta t. c. ia. xiij. die ad vesperā pascha dñi est ⁊c. dies autem pcedēs illā horā nec pascha dicebat nec solēnis erat. Tertio ōr primus azimoz qui

Tertio.

erat celeberrim? s. i. xv. luna ꝓmi mēsis qñ egressus ppl's israel est de egypto vt ibi. Appropinq̄bat dies festus azimoz q̄ ōr pascha. et ibi. Ante diē festū pasche. Quarto ōr festiuitas epule paschalis: vt in paral'. Non fuit phase simile huic in israel. Quinto ōr agnus paschal' qui paratus comedebat: vt ibi. Ubi vis paremus tibi comedere pascha. ⁊ ibi. Venit dies azimoz in q̄ necesse erat occidi pascha. Sexto panes azimi vl' qui cunq cibus paschal' vt ibi. Nō introierūt pretorium ne ꝓtaminarentur: sed mādūcarent pascha. i. panes azimos seu paschales: qz ad comedēdus azima septē dieo? oporebat eos mūdatos esse ⁊ ideo quolibet septē diez nō poterāt in pretorium introire. Septimo ōr ipse xps p agnū paschalez signatus: vt ibi. Pascha nostrū immolatus xps ipse essi est verū pascha nr'm. De pdictis pasche acceptionibus sunt isti versus. Hebdomadā thoraz dies: epule. Agnus ⁊ azima xps pascha solent dici: velut exēplis patefeci. Cōiter tñ pascha vocatur dies in qua immolabat agnus. Declinat aūt pascha pasche vel paschatis: et ōr pascha nō a passiōe sed a transitu. Dzia essi origo huiu? vocabuli pasche ex hebreo habet: qz pascha ōr ēm phase qō in hebreo idē est qō trāsitus. Dicebat autem pascha iudeoz trāsitus ꝓpter duoz: ea nocte qua imolatus est agnus angelus extermi- Pascha vñ natoz videns sanguinē agni in foribz israelitarz ꝓtransiuit non penitiens eos: et qz filij israel fugientes illa nocte de egyptiaca seruitute mare rubrū transierunt: et deinde ad terrā ꝓmisse olī hereditatis et pasci venerunt: ⁊ ideo festū istō bene pascha vocat: quo trāsitu ꝓfigurat? est ēt trāsitus xpi de hoc mūdo ad patrē: et trāsit? nr' de vitijs ad virtutes et de terrenis ad celestia. Et iō fil' pascha xpianoz mystice ōr trāsitus: qz in eo dñs per mortē trāsiuit de hoc mūdo ad patrē: et significat q̄ eius exēplo fideles xpi sequētes pniam et martyriū assumēdo. ēm illū. Transiuimus per ignē et aqnā: vel mētis desiderio ad celestia anhelādo. ēm illud. Trāsite ad me omnes qui cōcupiscitis me. trāsituri sunt p xpi sanguine fuso ad patrie celestis ꝓmissionē. Sā- Exod. 12. guis eñ xpi oz poni super vtrumq postem: ⁊ scz super intellectum devote recogitādo: et sup affectuz devote p pniam imitādo. vñ ēm Aug. Si- August. gnū crucis a nobis repellit exterminatoz: si tñ cor nostrū xpm habeat inhabitatorē: cuius sanguine illinitis postibus nrīs. i. cuius crucis signo signatis frontibus nostris a pditiōe huius seculi tāq̄ a captiuitate egyptiaca liberamur et agimus saluberrimū trāsitu: cū a diabolo trāsimus ad xpm: et ab isto instabili seculo ad eī? fundatissimū regnū: ēm Bedā. qz pasche diesm Beda. azimis panib? est celebrari ꝓceptus: et vno die agno imolato ad vesperā septē ex ordine dies sequunt azimoz. Jesus semel p nobis passus est et de hoc mūdo trāsiens per oē nobis huius scli tps qō septē diebus agit: in azimis sinceritatis et veritatis ꝓcepit esse viuēdum: ⁊ q̄ñ pascha p petuū faciendo semp ex hoc mūdo trāsiendum totoq̄ semper nisu desideria seculi quasi egypti retinacula fugere et quasi mūdana cōuersatione secretā sollicitudinē irer nos admonet subire vtrūq̄. Post hec dñs Jesus redit cum discipulis. xij. in bethaniā: ⁊ mātāt apō lazarū ⁊ martham et mariā sorores eius docens eos more solito: et confortans. Et deinde non venit in hierusalem sicut ante fecerat vsq ad diem cenet: et sic

Luce. 22. Joan. 13. Quarto. 2. Para. 35. Quinto. Sexto. Mat. 26. Luce. 22. Joha. 18. Septimo. 1. Corin. 5.

iudei locum suum habebant tractandi liberius de sua morte.

¶ Oratio.

Domine Jesu xpe qui die tertia ante tempus passionis & mortis tue discipulis tuis paschas et transitum suum ex hoc mundo predixisti: da mihi per omne tempus vite mee azimis sinceritatis et veritatis viuere mecq; de hoc mundo transire nō permittas antequ per triduum penitentie scilz cordis cōtritionem oris cofessionem: et operis satisfactionē peccata mea omnia deleas donans mihi sacratissimi corporis & sanguinis tui communionem olei sacri vnctionem: ac in omnibus perfectam consummationem: et me tandem feliciter consummatum transire facias ad te dulcissimum dominum meum super omnia benedictū. Amen.

¶ Qua die et cur iudas vendidit dominum. Capitulū. lij.

A Mat. 26. Mar. 14. Luce. 22.

Tunc scilicet quarta feria sequēti principes sacerdotū qui audierant Jesum dixisse non me videbitis amodo venientes eum abiisse et putantes ipsum velle ab eis fugere [congregati sunt cum senioribus populi] qui erāt iudices ordinarij [in atrium] cayphe [et querebāt consilium vt eum dolo tenerent et occiderēt] qz nullam mortis causam in eo inuenire poterant: nisi eam dolose confingerent. Prius quidez determinauerāt ipsum interficere et deliberauerant de facto: sed tunc querebant consilium de facie di modo: et qualiter possent facere occulte et sine populi seditione qui se debuerant parare ad paschalem agnum et fm ritum legis purificari: vt esu agni digni fierent cōtra verum agnū magis et potius se armant: et hoc faciunt ex dolo et consilio timētes ne eis auferretur populi auxilio. Unde dicunt habito consilio. [Non in die festo] .s. azimorū. i. in solēnitate paschali immunēti de proximo supple est capiendus ad occidendum qō non dicebāt propter reuerentiam festi: ne tumult fieret in populo] propter diuersa studia ipsius populi. s. diligentis xpm et odientis: credentis et non credentis. Multi enim propter solēnitatē pasche venerāt in hierusalem et qz aliqui reputabant Jesum esse verum xpm timebant si durante solemnitate paschali in eum man mitterēt ne ppls q eū diligebat illis psurgēs inocētē defenderet: sic man eoz euaderet. Timebāt qdē plebem nō vitantes scandalum, sed impetum nec seditionē metuentes sed ne de suis manibus tolleretur cauentes ppter quod consulebant mortem suā differri vsq; post festū postea tamē mutauerūt istud consilium: qz inuenerunt opportunitatem capiēdi eū secrete per discipulum. Attende hic qz maiores principal' querebāt Jesum pderere principib' eū. & sentoribus egressa est iniquitas in babylone. Sic et hodie maiores pre ceteris cōtra eum insurgunt & maiora scādala q ceteri faciunt. vñ ber. O bone Jesu totus mūdus videt cōtra te cōiurasset et hi in psecutiōe tua pmi sunt q videnē regere ppl'm: dirigere pncipatū [Intrauit āt sathanas aiam iude, in iudā] .i. in iude aiam q scariothē est dict: iquia de hac villa fuit oriundus. Intrauit inq nō impellens: sed patulū inueniēs ostium: nā oblitus oim qui viderat ad solā auaritiā dirigebat itineru. [Intrauit aūt] nō p essentiā et essentialr in animam illabendo: qz fm augu. Sic solus deus intrat i aiam que creauit eā: sed intrauit p effectum suggestiōis venditionē & traditionem xpi suggerendo: et scōo post bucellā p effectus pleniorīs possessionis eū sue seruituti subiugādo. Ex quo patet q in oi peccato mortali diabolus intrat hoiem: vt ipsum denuo vel amplius quā ante possideat. Iudas ergo audiens eos cōgregatos ad tractādum de xpi morte qui etiam audierat a xpo se tradendum vt crucifig erēt i pascha: tunc instanti & apud se cogitās et dicens in corde primo moueat hō iste et ad lucrum meum possum eum tradere [abijt] a xpo & facta societate nō tm corpore sed etiā mente recedendo et apostatando & veniēs ad consilium pdictorū dicit eis. [Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradā] occulte. s. sine strepitu. [Et gauisi sunt] qz ille modus capiendi xpm p suum discipulum videbatur magis cōueniens & secret ppter qō mutauerūt psilium pdictū. s. differendo mortez eius vsq; post festū. Qz eū traditorē inuenerūt in ipsa festiuitate xpm occiderūt. hoc fm. Leon. pa. diuino intelligim disposituū fuisse consilio. Oportebat eū vt manifesto: implerētur effectu que diu figurato fuerant pmissa misterio. Et pigit iudas cū eis de xpo tradēdo pro. xxx. argēteis eodē pcio quo ioseph vēdit? est a fratribus suis. In venditione eū ioseph figurata fuit vēditio xpi. iudas ad cōgregationes iuit vbi xpm vendidit: sic multi ad spectacula vadūt vbi xpz pro modica tentatione et modico pretio vendūt Jhse dedit p. xxx. argenteis sed peccatores dāt sepe pro pretio minori. vbi dicit leo papa. q aiaē lucri cupida etiam p exguo perire non metuit nullum in illo corde est iustitie vestigium i quo sibi auaritia fecit habitaculum. Infelix mercator iudas qui tm vendit p rāto: deū p nūmo vez pro vano: eternum pro trasitorio. Qz eū audierat dominum tertia die moriturum et eum mortē detineri putauit mortem imminentē lucratiuam sibi facere voluit. Cum eū esset fur & locculos habens vt videret vnguentum sup caput et pedes domini effusum quod putauerat esse vendendum & pretium sibi tradendum qō perdiderat in effusionē vnguenti voluit recuperare in venditione magistri. Illi quippe. xxx. argentei valebant trecētos denarios vsuales. quilibet ei. x. valebat: et ita in vendatione xpi recuperauit valorem vnguenti predicti et recompēsauit dāuum trecentorum denariorum de quo dixerat quare hoc vnguentum non venit trecentis denarijs et datum est egenis? Et forte hec causa fuit quare math. hic factū marie recitauit: vt. s. congruenter factum iude qui dōm vēdidit narrat tām continuās effectum ad causam: qz hoc factum fuit occasio venditionis xpi iudas itaq; vnus de xii. numero nō meritō: nomine non munere: corpore nō alo a principibus non inuitat' nō cogitur: nulla necessitate constringitur: sed propria sponte processit et propria malignitate consilium scelerate mentis iniit nec in venditione magistri certam poulauit summam vt de re chara fieri solet: sed quasi vile tradens & venale exponens mancipium in potestate emētium poluit q rum dare pellēt. Cū enim vilia exponunt

Consilium iudeorum.

Maiorum malitia.

Bernard.

B Introitus sathane in ppl'm: dirigere pncipatū

Augustin.

Leo papa.

Deum iosepp. Gene. 37. Argenteis xxx.

Leo papa.

Iude iniquitas.

Argenteus xxx. loz.

solet querere venditor ab emptore q tū dabis: cū aūt chara econuerso dicit tm dabis. Malitice aūt per iudā significant iudices ac prelati & sacerdotes: qui iudicia ac bnficia & sacra vendere nō cessant dicētes sepe. & si non verbo tū facto. [Quid vultis mihi dare: et ego vobis eū tradā.]

Bersi. vñ Bersi. Quāti hodie de his q alias regere suiceperūt: qō sine miserabili gemitu nō est dicendū xpi opprobria: flagella: clauos: lanceā: crucē mortē i fornace auaritie flāt b solo a iuda differētes q ille omniū hoz emolumentū denariorū nūero ppensauit: isti vocatoria ingluuie lucrū infinitas exigunt pecunias: his inhiant: timent ne amittāt: in hac amore quiescunt: aiaz apud eos nec casus reputat nec salus cum sint de patrimonio xpi nimiū inpinguati incrassati dilatati non ppatiunt super ptritiōe ioseph. hec Ber. Propter auaritiam ho iudas factus est talis. qz vt Leo papa di. Alia lucri cupida ꝛc. vbi supra.

¶ Ex hoc aūt articulo conditionis xpi tria tra hūt notabilia documēta. Primū est vt nobis caueamus & nos tam detestādū facinus. s. vēditionis xpi vnq ppetrem? qō vtiq; diuersis modis incurrimus. vñ Beda. Multi hodie iude scelus q dōm & magistrū deiq; suū pecunia vēdiderit velut imane & nephariū exhorrēt: nec tū cauēt. Nā cū p muneribus falsum cōtra quēlibet testimonū dicūt pfecto qz hitatē p pecunia negāt: dōm p pecunia vēdūt ipe eū dixit ego sum veritas. Cū societatē fraternitatis discordie peste cōmaculant dōm produnt: qz deus charitas est.

Qui ēt si nullus pecunia det dōm argenteis vēdunt qz principis seculi imaginem. i. exēpla hostis antiqui neglecta conditoris ad quem creati sunt imaginem sumunt. Nā fm hiero. Sicut iohannes bap. qui non pro xpi pfessione: is p defensiōe hitatis occubuit: nō tū p xpo: qz p veritate martyriū suscepit: ita econtrario qui charitatis & veritatis iura spernit xpm vtiq; qui est veritas & charitas prodit. Immo vniuersaliter sicut dicit Orige. Omis qui p tpalibus & mundialibus rebus iustitiam deserunt deum qui est iustitia vendunt. Similiter deū vendit qui iustitiā vel psilium vēdit: qz ipe est iustitia ac spūs & angelus psilij. Ille ēt dōm vendit q eius timore & amore neglecto terrena ac caducā: immo etiā criminosa plus amare & curare conuincit. Dñs etiam p tēporali pecunia vēdit qui bona sua p vana gloria expēdit. Item deū vēdunt simoniaci q gratiā dei que est in sacramentis & in alijs sacratis & spūalibus rebus cōmutāt. Et qz simone pctm est tā in dāte q in recipiente: ideo nō solum peccauit iudas in vendendo xpm: sed etiam iudei in emendo xpm. Emit aūt a me xpm q dando mihi aliquid tpale aufert mihi xpm: verbi gratia: si adulator dat mihi laudem falsam ex qua cor meum extollitur aufert mihi Christum & ego consciens pro vana laude vendo Christum. Item dans mihi pecunias que allicit me ad peccatum mortale aufert mihi Christum & ego consentiendo vendo xpm. Nec tamen ille emendo retinet sicut nec ego: is nec mihi nec tibi. Sic fuit de iuda & iudeis q & neuter xpm retinuit: is acq; tus est nobis xpianis. vñ Rab. Exulta xpiane in commercio inimicorum tuorum vicisti. Qō Judas vendidit & iudeus emit hoc tu acquisisti: nā eū xpm nō iudeorū qui eū emerūt. Scōm est vt ēt & nos vēdi & vilipendi pro laude dei patiamur qui enim vendit rem aliquam id pro quo rē vendit plus appreciat q rem ipam. Uñ si ds temporis valoris in corde suo & factis estimet quasi forte fis non turberis & maxime i cā dei. Si eū ipse dñs & saluator noster qui est summū bonū & infinite bonitatis in quo sunt oēs thesauri recōditi dignat? est p nobis tā & vili exiguo pcio estimari ac vēdi & vilipēdi: miuste: nos qui facile viles & ob hoc vilipensibiles sumus si conditionis nre miseria aspicere volumus cur nō pro xpo vilipendi: immo nihil ipēdi patiamur iuste. vñ ps. Ego ppter te sustinui opprobriū. Tertius documentum est q hō oz vēdere seipsum p regno. Si eū regnū celoz venale est & tm valet q tū habes: is tu nihil habes melius teipso. Uēde ergo teipsum p regno celoz sicut xps voluit vēdi vt nobis acquireret resinū celoz. In recolendo istū articulū recogiter hō vilitatē suam & qz si iusto pcio estimari deberet vix vnum obolus valeret: immo nihil in cōparatione xpi qui tam exiguo & vili pcio vēditus est. Itē recogiter an ipse vnq xpm vendiderit ipm & mādata eius p re tpali vel per delectatione transitoria deserēdo. Item recogiteē qual' ipse xpm sic venditus gratis sua mera bonitate acquisiuit. Itē qz xps adhuc hodie venalis est: nō sicut iudas nequiter vendidit xpm sic tu per ptrarius cū sclemosynis eme ipsum: vel si aliud non habes da pro eo cor tuū: hoc eū desiderat p omni re mundi. iuxta illud sapientis. Prebe fili cor tuū mihi. Item quilibet q tūcunq; pfectus nō psumat de se: cū audit xpi apl'm magistrū & dñs suū. imo deū & creatorē oim pdidisse. Et qz quarta feria dies fuit vēditus: sic sexta feria fuit crucifixus: ideo in memoriam huius venditionis dñi p totū annū seiunijs penitentialibus feria quarta: scōm post sextā tenet locū. Hic est ēt q multi ḡrtis & sextis feriis ieiunare pseuerunt multi quoq; abstinēt a carnalibus quarta feria qz tunc caro xpi fuit vendita. Et tunc etiam post feriam quartam illam qua fuit venditus tribus diebus sequētib' initia & fines horaz omittim? q si nobis ablat' sit alpha & oz impis tradit'. Facta igit pactione q rebat opportunitatē. s. loci & tpis & societatis vt traderet eum occulte & sine turbis. s. qñ pp'ls non erat circa eum: sed secretus erat cum discipulis qō & fecit tradens eū post cenā & de nocte cū in horto esset cū eis ne per pcursus & imperū populi tolleret q de die eus sequebatur. Considera nunc qūo dñs iesus toto vite sue tpe vsq; ho die pro iudeis laborauit: is ipsi tām ingrati mala p bonis domino reddiderūt: & post multas cōtumelias vsq; ad ipsius emptionē & mortem seuierūt. vñ Ansel. Demū venisti dñe ad oues q perierant domus israel diuini verbi lampadem palam extollens ad illuminationem orbis terre. & regnū dei annuncians cunctis obtemperantib' xbo tuo sermonem sequentibus signis firmasti. & hutē diuinitatis tue ostēdisti i cūctis male habentibus oia oibus gratis exhibēs que saluti ipsoz congruebat vt oēs lucrifaceres. Sed obscuratum est insipiens cor eoz domine & pie cerunt sermones tuos retrorsum nec attendest ad oia mirabilia que operatus es i eis exceptis paucis nobilibus athletis quos inter infirma & abiecta mundi elegisti vt per ipsos fortia & alta mirifice expugnares nec solū ingrati gratiis tuis beneficijs extiterunt: sed etiam contumelijs affecerunt te dominum dominantium & fecerūt in te quecunq; voluerūt. Ze eū faciēte ope

Berti.

Conditio xpi contra iudeos.

Beda

Leo papa.

Orige. Consilium vendēs deum vendit.

Simoniaci inemen te q vendē te.

Xps vendens nec q emens est Christus iesus noster. Rabi.

D Uēdi debemus xpo.

Psal. 68.

Uendi debemus pro celo.

Meditatio

Emendus Christus.

E Feria 4. ie iunio & abstinentijs celebrāda.

Meditatio passionis.

Ansel.

ra ī eis que nemo alius fecit qui dixerūt nō est
Opprobria hic hō a deo. In principe demoniorū eijcit demo
q̄ Christus nia demoniū hz. Seducit turbas vozat est pora
passus est. tor vini amicus publicanorū ꝛ peccatorū. Quid fles
quid suspiras o hō dei dū sustines ꝗ boꝝ iniuri
as? Nō audis quāta pbter te ī dōm desi tuā ce
cidēt opprobria? Si pfemfamilias beelzebub
vocauerūt quāto magis domesticos eius? Hec
quidē ꝛ his similia blasphemātes ꝛ aliquotiēs
de lapidibus impetentes iesu bone patienter su
stinuisti ꝛ factus es cozā eis sicut hō nō audiēs
ꝛ non habens in ore suo redarguitiones. Nouis
Ps. 37. sime aūt ꝛ iustā sanguinē tuum bone Jesu a di
Potentia scipulo tuo filio perditionis. xxx. argenteis app
noaisnecessaria. ciati sunt vt pcipitarent animā tuam in mortes
sine causa. hec Ansel. Uere magna deberet no
bis esse confusio q̄ patientiam in aduersitatib⁹
non habemus. Jesus innocens tot ꝛ tanta ac ēt
passionem ꝛ mortem patiētur pro nobis sustinu
it ꝛ nos pctis aggrauati ꝛ ira dei digni non pos
sumus paruas iniurias ꝛ grauamia modica su
stinere ꝛ multotiens nec verba leuia pro eo⁹ no
Chriso. mine tolerare. vñ Chri. xps exprobratus ꝓtume
lias fert: tu ꝯo vbiq̄ honorari vis ꝛ nō fers op
probriū xpi. Considera ēt hic q̄ periculosum sit
pctis locū dare ac pncipia ꝛ introitus eoꝝ nō re
pellere qz frequenter a minoribus diabolus ici
pit vt ad maiora mala inducat. Si enī iudas cu
piditare ꝛ auaritia ac iudei vane glorie ꝛ inui
die restitissent nunquā ille ad proditionem nec
isti ad eius occisionem peruenissent: sed qz mi
nora contempserunt: ō ōīr ad maiora decide
runt: vt enim Ecclesiasticus ait. Qui spernit mo
Eccle. 19. dica paulatim decidit. ¶ Oratio.

O Jesu clementissime qui labores in pē
dicando: fatigationes in discurrendo:
conuitia ꝛ opprobria ꝛ iniurias ꝛ an
gustias pro nostra salute pruliſtiſ ac
tandem ab vno discipulorum tuorum vendi ꝛ a
iudeis appreciari. xxx. argēteis sic quoq̄ vili pē
cio vendi voluisti: da mihi tante patientie ꝛ hu
militatis exemplū imitari arq̄ opprobria iniuri
as ꝛ omnia que mihi illata fuerint patiētur tua
gratia tuoq̄ consilio superare: ꝛ p nulla re trā
sitoria te nequiter cōmutare vilipensiones quo
que meas ꝛ angustias pro tui nominis gloria e
quanimiter tolerare amen.

¶ Meditatio in primis vesperis de
cena domini. Cap. liij.

A Duenienteiam ꝛ imminente tpe miserationū ꝛ miserum dōi quo disposuerat ple
Atto. 22. Mat. 22. Mar. 14. 1. Pe. 1. bem suam saluā facere ꝛ eam
non coruptibilib⁹ auro ꝛ ar
gento: sz pcioso sanguine suo
redimere voluit cenam face
re cum discipulis suis notabi
lē antēq̄ ab eis p mortē discederet ī signū ꝛ me
moriale recordationis: ꝛ vt mysteria q̄ restabāt
Cena dōi. cōpleret. Hec aūt cena p figurata fuit in panib⁹
1. Re. 12. quos abimelech David porrigebat ꝛ magnifica
valde fuit ꝛ magnifica sua, que dōs ibi fecit ad
que intuenda te pītē cū attentione summa ex
hibeas: si hoc digne ꝛ vigilāter feceris nō patie
Quinq̄ in tur benignus dōs ieiunum redire. Circa ipsam
cena dōi igīt cenā pncipaliter. v. q̄ ibi notabiliter cōtinet me
morānda. rāda occurrunt. Primo ipsa corporalis cenatio.
Secō pedū discipulorū per dōm nostrum iesu

ablutio. Tertio charitatiua proditoris correptio.
Quarto sacratissimi sacramēti institutio. Quin
to pulcherrimi sermonis per ipsum cōpositio.
Circa primum attēde q̄ pma die azimorū]. ea
dē die in cuius vespa erat agnus imolādus ꝛ cū
azimis edēdus sc. xiiij. die seu luna mensis. s. q̄ Primum.
erat feria. v. ꝛ pasche vigilia dōs Jesus requisi
tus a discipulis suis vbi vellet sibi iuxta legem
parari pascha. i. paschalē agnum ꝓmisit ad hoc
faciendum petrum ꝛ iohannem ad amicum su
um in monte syon vbi erat cenaculum grande
stratum iubens vt pascha pararēt ibi: ꝛ per oia
manifestans q̄ vsq̄ ad extremū vite non est ad
uersatus legi per petrum signatur actio bona,
per iohannem ꝓtemplatio deuota que preparāt
pascha id est disponunt ad corpus christi sctm
debite sumendum. Preparant autem in cenacu
lo id est. in homine per deuotionem eleuato grā
di longitudine longanimitatis lato latitudine
charitatis: strato varietate virtutis. Mittens Aque ar
autem discipulos dixit eis. [Ite in ciuitatem et phora.
occurreret vobis homo amphorā aque portās.]
Ad litterā tulit ampphorā seu lagenā aque vt ī
tanto festo haberet apud se aquam expiationis
qua mundaret se: ꝛ significat q̄ vbi xps cenatu
rus est lagena aque lachrymarum in expiatiōe
debet precedere: per aquam enīz viuifici fontis
baptisma designatur. vnde Beda. Paraturis pa Beda.
scha homo amphoram aque portans occurrit vt
ostendatur mysterium pasche dōi celebrandus
p ablutione mundi: Aqua lauacrum gratie lage
na fragilitatem designat eorum per quos eadem
erat gratia mundo ministranda. Et subdit [Se
quimini eum in domum qua intrat ꝛ dicite dōo
domus magister dicit. Zps meum] sc. patiendi
[prope est: apud te facio pascha] dicit magister,
q. d. volo porari apud te que exiguntur ad come
stionem agni paschalis: ꝛ ideo prouide mihi de
loco ꝛ cibo. vnde creditur q̄ ille erat discipulus
xpi: sed occultus: ideo prouidit de loco ꝛ agno et
alijs necessarijs in cōuiuij celebratione pascha
lis. In quo apparet maxima paupertas xpi: quia Pauper
ita pauper erat q̄ nec domicilium nec suscepta tas xpi
culū habebat: nec vnde paschalem cibus emere
posset: ꝛ ideo discipuli interrogabāt vbi pascha
parare deberent. audiant hec ꝛ erubescant qui
bus cura est in edificandis magnis domibus ꝛ
ambitiosis palatijs ꝛ congregādis thesauris co
gnoscant christū oīm dōz: qz locū vbi cenaret
vel etiam caput reclinaret. aut cibum quem ac
ciperet. vel pecuniam vnde emeret nō habebat
Attendant se parum distare ab infidelibus ido
la ꝛ opa manuū hoīm colentibus. Studium enī
ponere ꝛ delectari in magnis ꝛ pulchris edifi
cijs vel in thesauris q̄d aliud est q̄ colere ligna
vel lapides vel argētū ꝛ aureū cū gētib⁹? [Exeū
tes aūt discipuli inuenerunt sicut dixerat illis
ꝛ parauerūt pascha]. i. refectionem pasche ī mō
te syon ꝛ cenaculo ostenso eis. Ibi pascha man
ducauerunt: vbi post resurrectiōem dōi discipu
li, propter metū iudeorū latuerūt ibi spiritūsan
ctū in die pētecoste receperūt ac multa ꝛ ma
gna ibidē per dōm facta sunt. Hic mons Syon ps. 67.
mons coagulatus mons pinguis: mons i quo
bōplacitū est deo habitare in eo: ꝛ multa ac mi
ra opari q̄si fauus affstillans dulcedinē ꝛ flos re
dolēs suauitatis odorē pias mēres sui recorda
tione afficit confortat ꝛ reficit ac sctitatis sue
preeminentia consolatur ꝛ pascit. Appropinquāte
autem

B aūt vespera ipse dōs cū alijs discipulis ciuitatē
Agna vesp. intrauit ꝛ ad ipsum locū pueniens ad vesperas
agno paschali ꝛ illius diei pascha celebrauit: qz illa hora agnus
ꝛc. paschal comedi psueuit. Hora quippe vespina
debebat agnus paschalis imolari ꝛ hoc in figu
ra ꝛ signo q̄ in vespa mūdi ꝛ in fine seculorum
immolādus esset ver⁹ agnus. s. xps. Solēnita
tes etiā iudeorū incipiebāt a vespera ꝛ termina
bant in vespa: qz ipsi sm lunā que de sero primo
apparet dies numerabant ꝛ eos de vno sero in
aliud ꝓpatabāt. Sic ergo aliq̄d factū in vigilia
festi pōt dici in festo factū ꝛ quē q̄dē modū tres
euāgeliste seruātes dixerūt cenā esse factā pri
ma die azymorū: qz facta fuit die precedenti ad
vesperā q̄ iā ad primā diē azymorū ptinebat ī q̄
s. vespa fermento ō domib⁹ suis abiecto iudei
agnū immolare. i. occidere solebāt. Ioannes ꝯo
accipit diē festū pasche nō p illo cui⁹ festū solū
celebris erat q̄ erat dies p̄cedēs: sz p illo die q̄
tot⁹ celebris erat ꝛ iō ōr cenā factā aū diē festū
pasche: illa aūt vespa q̄ cōcedebat agn⁹ pascha
Ergo de lis cū azimis ꝓfecit xps corp⁹ suū: ex q̄ ptz q̄ ꝓfe
minatis de cit de azimo ꝛ nō ō fermēto cū tūc nō erāt fermē
primo fa tatū i domib⁹ iudeorū: qz tūc tenebāt vesci pani
cem. b⁹ azimis. s. a vespa. xiiij. diei. j. mēsis vsq̄ ad ve
sperā. xxj. diei eiusdē mēsis. vñ ptz q̄ Ioānes nō
ōdicit aliq̄d: sed magis cōuenit cū ipsis. Quānis
aūt typic⁹ agn⁹ figurā veri agni gestabat: illa
tū nocte q̄ imolabat agn⁹ typic⁹ nō fuit xps ve
rus agn⁹ imolat⁹. Ipse ei legalia voluit obserua
re ne legi ꝓius videret: ꝛ iō voluit more iudeo
rū pascha celebrare ꝛ nocte illa agnū comedere
antēq̄ moreret. Precessit ergo imolatio agni ty
pici imolationē agni veri vt sic xps q̄ est agnus
ver⁹ imolaret ꝓ nobis īmediate post immola
tionem agni figuralis: ꝛ sic ꝯitas figure succe
deret ꝛ respōderet. Qui etiā licet die sequenti
crucifix⁹ fuerit hac tū nocte q̄ agnus immola
bat mysteria corporis ꝛ sanguinis sui celebran
da discipulis tradidit ꝛ a iudeis tentus ꝛ liga
tus est: ꝛ sic ipsius immolationis. i. passiōis sue
exordiū sacrauit. Qñ aūt xps verus agnus fuit
imolatus. s. ī parasceue sancta tunc apud nos ē
xps non gaudij sed merozis pp christi passionē ꝛ
1. Co. 5. ideo ecclesia illa die nō solēnizat pascha sz dif
fert vsq̄ ad diē resurrectionis: qz sicut ait apls
Pascha nr̄m immolatus est xps. Aspice igit nūc
Martialis dōm Jesum in aliqua parte domus manentem
C ꝛ cū discipulis salutaria colloquētem. Et interiz
Ad agnum in cenaculo parabatur pro eis per aliquos ex
paschalem lxxij. discipulis. Legitur enī q̄ btūs martialis
necessaria. lemouicarum apls cū alijs ex. lxxij. fuit
ipso sero ibi ad ministrandū dōo Jesu ꝛ. xij. re
cūbentibus. Sed ꝛ aquam portauit ipsi dōo ie
su q̄ lauit pedes discipulorum. Cum autem oia
essent parata in cenaculo ꝛ introuit cenaculum
dōs iesus ꝛ discipuli cum eo. O ēs lauāt manus
ꝛ deferēt eis agnus paschalis assus benedictiōe
q̄ facta per dōm comedūt eū cum succo lactu
carū agrestium. In solennitate quippe paschali
quatuor erāt: agnus paschalis panis azimus ꝛ
vinum ꝛ ius lactucarū agrestium. nō enī nisi cū
amaritudine ꝛ cōpunctione cordis digne acce
ditur ad verū agnum. Dicit autem comestor in
scholastica historia q̄ nunq̄ legitur dōm come
Carnis co disse carnes nisi agni paschalis: qd tamē fecit ī
mestio ra typo ꝛ figura. Discūbebat ergo iesus cū. xij. disci
Christus pulis suis: dōs cū feruis: magister cum discipu
Ps. 127. lis: pater cuz filijs: quasi cū socijs: q̄si cū amicis

vñ in ps. Filij tui sicut nouelle oliuarū in circui
tu mense tue. Hec refectio significat refectionē
eternā in vespere. i. in fine mūdi futuram. O q̄
felices illius recubitus cōmensales. ¶ Sz qd
discūbentes cenabāt cū lex preceperit q̄ stan
tes erecti pascha comedere deberēt? Pōt dici
Theo. sm Theophi. q̄ prius māducauerūt pascha ꝛ fe
cerūt vt lex mandabat. Deinde sm cōem vsum
discubuerūt māducantes quosdā alios cibos.
vñ ōr postea q̄ iesus surrexit a cena. Et edentī
Desiderius bus illis dixit dōs. [Desiderio desideraui]. i. val
domini. de desideraui [hoc pascha. s. typicum ꝛ legale
[mādūcare vobiscū antequ patiar]. i. moriar. ge
minatiōe verbi notat intentionē duplicis deside
rij. i. vt finiat vetus testamentū ꝛ inchoet nouū
qd erat fibi in desideriū. ¶ Cogita q̄ lōgo tpe
hoc desideriū dōi fuerit prophetatū ꝛ noli desice
re si q̄ñq̄ ad tps tuū differt desideriū. Ipse ēt oī
bus dieb⁹ vite sue post nos cucurrit in siti fer
uentissimi desiderij salutis nr̄e. Et nos si q̄ñq̄
non valem⁹ habere desideria bona: saltē habea
mus voluntatē habēdi desideriū iuxta illud cō
cupiuit aia mea desideriū iustificationis tue: ꝛ
tūc acceptabit voluntatē ꝓ facto. Dicit aūt hoc
dōs vt se voluntarie pati ostēdat cui⁹ passionem
immolatio agni typici ꝛ pascha iudaicū ꝓfigura
bat: vt demōstret affectū quē hz vt legalia ces
sent ꝛ ꝯitas euāgelij currat sm Beda. Desiderat
primo typicū pascha cū discipulis mādūcare ꝛ Beda.
sic passiōis sue mysteria mūdo declarare: ōten⁹
ꝛ legalis pasche probator existat: ꝛ hoc figuram
veri pasche fuisse docendo veter vltra carnali
ter exhiberi. In cuius rei figura defecit manna
postq̄ comederunt filij israel de frugibus terre
promissionis nec vsi sunt vltra cibo illo. ¶ Un
de subdit. [Ex hoc]. s. tpe [non mādūcabo illud]
s. vetus ꝛ legale pascha [donec] sacramentus do
minici corporis ꝛ sanguinis ī hoc veteri pascha
spūaliter intellectū [in regno dei]. i. in ecclesia
militante [impleat]. i. instituatur vel institutū
celebretur. q. d. non comedam vel celebrabo am
plius in figura ꝛ signo: sed in veritate ꝛ signato.
Ipse enim postea sumpsit verum corp⁹ suū sub Augustin⁹
sacramento ꝛ nihilominus hodie in ecclesia ve D
tus ꝛ figurale pascha impletū manducat ī qz ea Donec.
que lex rudi populo carnali observanda pcepit
ipse in mēbris suis hoc est ī ipsa eccl̄ia spūaliter
exercet. In hoc igit regno comedit corp⁹ suum.
i. nos illud in eo comedere facit sicut postulat ꝓ
nobis. i. postulare nos facit. Sacramentum enī
eucharistie q̄ nos per fidem spūaliter manduca
mus ꝛ ipse mādūcat nobiscū in corporando nos
sibi per istud sacramētū: qd alloquēs Aug. dicit
Cibus es grandium non mutaberis in me: sed
tu me mutabis in te. vñ donec nō ponit hic ex
clusiue sed inclusiue. [Et accepto calice]. s. vini
quo ad pascha iudaicum [grās egit ꝛ dixit. acci
pite ꝛ diuidite inter vos] grās egit: qz instabat
complerum desiderium vt post immolationem
agni typici sequeret imolatio agni veri. s. xpi: ꝛ
qz vetera trāsibāt ꝛ noua fiebāt oia dum vinum
ꝛ azyma in corp⁹ ꝛ sanguinē dōi ei⁹ benedictio
ne trāsfuldstātiabātur. vnde ait. [Non bibā amo
do de genimine vitis]. s. materialis. i. de vino qd Beda.
generantur in vite. s. typicum potum [donec ve
niat regnū dei] qd intelligē vt supra de cibo est
dictū. vñ Beda. Sicut supra typicū agni esum sic
etiam potum pasche typici negat se vltra gusta
turū donec oīa ꝛ manifesta resurrectionis sui g

gloria regni dei. sides mundo adueniat ⁊ vt per
duo maxima legis edicta esum vcz potuꝭq; pas-
chalem spualiter immutata discerees oia legis
sacramenta vel iussa que carnaliter sonare vi-
debantur ad spiritales iã obseruãtia fuisse trãs-
ferẽda. Et sic ꝑm Aug. Lucas duplici calice mẽ-
tionẽ facit. Primo de calice vini ꝑdicto quo ad
pascha iudeozũ. Secundo de calice sanguinis
sui de quo infra est dicẽdũ. Calix oñi argenteus
duas hinc ⁊ inde habens ansulas sextarij galli-
ci mẽsuram capit: legale igitur pascha cessauit:
et impletum fuit in regno ecclesie qñ diuina sa-
pientia parauit mensam noui sacramenti vbi
posuit panem corpis ⁊ miscuit vinũ sanguinis
sui. Legalia esse habuerunt cursum suũ ⁊ obliga
tionem vsq; ad xpi passionem in qua oblatũ est
vnũ perfectũ sacrificium euacuatiũ legaliũ ⁊
iõ vsq; tũc xps legalia seruauit ⁊ similiter aliis
seruanda mandauit. vñ dicit Aug. q legalia tm
fuerunt ante passionem oñi viuat: post passionẽ
mortua: sed postq; claruit veritas euangelij per
mũdum sunt sepulta. Nostra vero sacramenta
vsq; ad finem mundi in suo vigore manebunt.
¶ Et nota q in exodo determinantur multa q
requirũtur ad esum agni typici ⁊ adhuc requi
runtur ad esum agni veri. Debet esse comedi ve
rus agn. s. ꝓmo a circũcisis per veteris cõuer-
sationis depositionẽ. Secũdo cũ lactucis agre
stibus per amarã de peccatis oibus cordis con
tritionem. Tertio sine fermento peccati cũ pani
bus azimis per cõscientie sinceritatẽ. Quarto
renibus accinctus per castitatem. Quinto pe-
dib' calciatis per affectionem a terrenis elon-
gationem cuius signũ põt esse q deus pius la-
uit pedes discipulozũ q daret eis hoc sacramẽ
tum. Sexto cũ baculis in manibus per suspñ
custodiam diligentem. Predicte cõditiones re-
quirũtur ad declinationẽ mali. Sed ꝓtũ ad ope
rationem boni requiritur. Prio q in domo vna
comedatur per ecclesiasticã vnitatem. Scõo q
a vicinis per fraternũ amorẽ ⁊ concordiam. Ter
tio q non crudus sine amoris igne ⁊ nec coctus
aqua sine deuotionis sapore ⁊ sed assus igni per
deuotionis feeuorẽ precedẽtem. Quarto q festi
nanter per spualem auiditatem ⁊ delectationẽ
concomitantem. Quinto q totaliter per fidei in
tegritatem vorãdo caput cũ pedibus ⁊ intesti-
nis. i. p verã fidẽ incorporãdo et credẽdo ĩ xpo di
uinitatẽ q est caput eius ⁊ hũanitatem. s. carnẽ
que tanq; pes eius est infima in ipsa natura: et
aiam que est media sicut eius intestina. Sexto
q sine ossium comminutione per simplicẽ sacri
venerationem. ¶ Oratio.

Omine iesu xpe qui hora vespertina
cenam vltimam cum discipulis in ce
naculo grandi strato fecisti ⁊ eos sa-
cratissimo corpe et sanguine tuo ciba
sti: fac pectus meũ cenaculum grande stratum:
amplifica spem ⁊ charitatẽ in corde meo: magni
fica longanimitatem: spem ⁊ charitatem ⁊ pa-
tientiã ⁊ humilitatem: oa mihi vt te quem celi ⁊
terre non capiunt ꝑ modulo suo capiat cor meũ
cõtritũ ⁊ humiliatum: vt per inhabitantem gra
riam tuã oia tibi placẽtia cogitem et perficiam
et oia contraria odienda declinem: et sic perse-
uerando vsq; in finem consequar tunc dignam
sacrosancti corporis et sanguinis tui perceptio
nem. Amen.

¶ De ablutione pedum. Capitu. liiij.

Jrca secũdum vero di-
ligenter attende. Premissis
nãq; ita se habẽtib' [scies ie
sus quia venit hora eius] nõ
fatalis: ꝛ impletiõis sacra-
mentorũ a deo ꝓre ordinata
[vt trãseat ex hoc mũdo ad
patrem] nõ p loci mutatio-
nem: sed sicut ꝛ a patre venisse assumẽdo natu
rã nostrã mortalẽ: ita dicit ad patrẽ redisse fa-
ciẽdo ipam p immortalitatẽ in sua resurrectione
paterne glorie consortẽ [cũ semp dilexisset suos
q erãt in mundo] nõ suos sola creatione: ꝛ suos
etiã dilectione. s. discipulos] in finẽ dilexit eos]
i. in fine specialia ⁊ meliora signa dilectionis: ⁊
q to amore dilexit eos ostendit ponendo aiam
suã pro eis. Vel [in finem]. i. perseuerante ⁊ in
mortẽ nõq; morte terminarẽ dilectio sed intrã
dilexit q vsq; ad mortẽ dilectio eũ pduxit: quo
exẽplũ dedit vt oẽs in dei ⁊ ꝓximi charitate vs-
q; in finẽ pmaneant: vel [in finem]. i. in xpm qui
est finis perfectes ⁊ cõsumens [dilexit eos] vtq;
vt ⁊ ipsi de hoc mũdo vbi erant ad caput suum
q hinc transisset eis dilectione transirent. Per
iesum qui salus interpretatur bonus prelatus
significat: finis vero vltimus est beatitudo ꝛa
q cõsistit in clara dei visione ⁊ fruitione pfecta.
Licet aũt ois homo debeat ad hũc finẽ proximũ
diligere: prelatus tamẽ qui est xpi vicarij spe-
cialiter tenetur erga suos subditos hec facere.
[Et cena facta]. s. agni paschalis] cũ diabolus
mississet in cor]. i. in volũtatẽ iude nõ directe tã-
q volũtatẽ mouens: sed indirecte tanq; ei sug-
gerens [vt traderet eũ]. s. iesum ꝓsentes iniqui
tati: die esse precedẽti eũ venditerat suggestiõe
diaboli. Diabolus q ppe nõ est immissor cogita-
tionũ malarũ: sed intentor: q: tentatio ptaua ex
hoie est quã diabolus nõ immittit: sed immissa
ab hoie magis intendit ⁊ accendit tẽtatiõe hois
pcepta p aliqua signa exteriora. Aliter esse non
põt hoiem deijcere nisi hõ seipsum deijciat ⁊ ho
sti arma reddat. i. nisi suggestioni consentiat. nã
ꝑm August. per diaboli suggestiones imittunt:
⁊ humanis cogitationibus miscentur: his ergo
ita factis [sciens] iesus vt deus [q: oia dedit ei
pater in manus]. i. in potestate etiam ipsum tra
ditorem ⁊ persecutores: ex quo patet in xpo ple
nitudo scientie ⁊ potestatis [⁊ q: a deo exiuit]
in mũdũ veniens nec patres deserens [⁊ ad deũ
vadit] omnia que acquisiuit patri reducens et
non nos relinquens sciens se esse regem regnũ
⁊ dõm dominantiũ: nec oblitus se esse dei filius
naturalẽ: ⁊ nõ ignorans suam sublimitatẽ q̃ius
talis esset ⁊ talem se sciret: tamen in magne sue
pietatis iudicium in magne nostre exemplũ hu
militatis non dei sed hominis seruit implet
officium: humiliat se vt ministret: quia venit
ministrare et non ministrari ac [surgit a cena]
volens lauare pedes discipulorum. Ex quo vni
uersum conculcat tumorẽ dñi is qui erat a deo
et ad deum vadit pedes lauare voluit. Locutus
quippe euangelista de tanta domini humilita-
te prius eius cessitudinem voluit commenda-
re ad exaggerandam ipsius domini humilita-
tem ⁊ admonendum nos vt qanto magni su-
mus humiliemur in omnibus et de donis dei
nunq; superbiamus. Ac si per hoc dicatur ho-
mini. Si ille qui filius dei erat et patri equa-

Jo. 12. Hora iesu.

In finem diligere.

Diabolus nõ immittit sed intendit cogitationes malas.

lis sua adeo inclinauit maiestatẽ vt humiliaret
se ad pedes hominis quid debet facere miser ho
mo qui est terra ⁊ cinis: surgunt etiã statim ⁊ di
scipuli ignorãtes quo velit ire. Ipse aũt descẽdit
cũ eis in aliũ locũ inferiũ in eadẽ domo subtus
cenaculũ. Nã in superiori pte domus palestini
faciebãt cenacula ⁊ inferius cubicula. Sunt au
tem in monte syon due capelle vbi erant cano-
nici regulares cũ abbate ꝑm regulã beati Aug.
dño ministrantes ⁊ vna superior vbi cena facta
fuit ⁊ spissectus super discipulos descẽdit ⁊ alia
inferior vbi xps pedes discipulis lauit ⁊ eis ia-
nuis clausis apparuit: cui est contiguum cimite
rium q̃d ꝛ bonorũ virorũ possessio ⁊ vbi sepult'
fuit beatus Stephanus/Nicodemus/Gamma-
liel ⁊ Abiba cũ aliis viris sanctis: vbi etiam est
sepulchrum dauid ⁊ Salomonis ⁊ aliorum bo-
norum regum iuda ⁊ hierusalẽ. Veniens ergo
dñs inferius cum discipulis oẽs ibi sedere fecit
aquam sibi afferri iubet: deponit vestimenta vt
conuenientius hoc ministerium exhibeat. Vbi
nota quatuor depositiones vestiũ xpi. In cena
deposuit eas ⁊ resumpsit ⁊ ad columnam nuda-
tus est ⁊ reindutus / in illusione militum nuda-
tus est ⁊ reindut' ꝛ ab Herode nõ legit nudat' ⁊
ad crucẽ nudat' est nec reindutus. Prima spe-
ctat ad apl'os q̃s in vrbi resumpsit. Scõa ad il
los qui resumpti sunt in die pentecostes ⁊ pau
latim resumuntur. Tertia in reliq̃as q̃ resumen
tur in fine. Quarta ad puerisam medietatem nr̃i
xpi q̃ nũq; resumet. Depositis igitur vestimen
tis suis [linteo se precinxit] disponens se ad la
nandum ⁊ nihil omittens de his que ad istud re
quirunt officiũ [deinde mittit aquã in peluim]
lapidẽ ꝑ pris manib' nõ p aliorũ ministerium
⁊ tam charitatiue: tam honeste: tã officiose pre-
paratus venit lauare pedes discipulorum luto-
sos: q: discalciati incedebant [⁊ tergere linteo
quo precinctus erat] vt p oia humilitatis offi-
cium impleret. Et quid mirum si hoc fecit qui
multo maiora facere dignatus est ⁊ vnde Augu-
posuit aũt vestimẽta sua qui cum in forma dei
esset: semetipsũ exinaniuit: precinxit se linteo
qui formam serui accipiens habitu inuẽtus est
vt homo: misit aquam in peluim. vt lauaret pe-
des discipulorum qui in terram sanguinem fu-
dit quo immũditiã diluerret peccatorũ: linteo
quo erat ꝑcinctus pedes quos lauit tersit. qui
carne qua erat indutus euangelistarũ vestigia
cõfirmauit. Et linteo quidem vt se precingeret
posuit vestimẽta que habebat: vt aũt formã serui
acciperet q̃ semetipm exinaniuit ⁊ nõ quod
habebat deposuit: sed quod nõ habebat accepit.
hec Aug. Et vt oia rõne ⁊ ordine faceret ⁊ faciẽ-
do nos instrueret [venit] ministerium inchoan-
do primo [ad symonem petrum] ipse enim inter
alios maior erat ⁊ ideo ab ipso inchoatio fuit.
Et tunc Petrus ex consideratione diuinitatis
⁊ maiestatis xpi territus quod etiam quilibet
eorum expauisset: expauit ⁊ totus stupefactus
recusat ⁊ rem sic suo iudicio indecentem decli-
nat. Non decet inquit non conueni' [tu] domin'
ego seruus/tu deus: ego hõ/tu creator: ego crea
tura ⁊ [tu mihi] misero pauperrimo humillimo
piscatori [lauas pedes] sordidos ⁊ infimum in
corpore membrum manibus his q̃bus cecis ocu-
los aperuisti/leprosos mundasti/⁊ mortuos su-
scitasti. i. vis lauare pedes mihi peccatori tu qui
es filius dei. q. d. hoc indecens est ⁊ nullo modo

Cenacula palestinorũ. Capelle syon.

Vestes xpi ter deposite in tempo.

Augustinus. Pri. 2. Boldam.

Petrus lo tionem re fugit.

fustinẽdum. Sicte xpus dixit in principio con-
uersiõis sue. Exi a me q hõ peccator sum dñe. Si
cut est dñs humilis ad seruiendũ: ita seruus nõ
suscipiẽdo seruitiũ. q. d. ꝑm Beda. Tu deus deo-
rũ/tu rex angelorũ / tu filius altissimi ⁊ speculũ
sine macula maiestatis dei: tu quẽ adorãt angeli-
ce ptãtes/tu deus eterne mihi vermiculo lauas
pedes: tu ante me curuaris ante quem curuantur
qui portãt orbem: tu ante me flecteris ante
quẽ flectit oẽ genu celestiũ terrestriũ ⁊ inferno
rũ. Et in hoc petr' significat discipulũ ignoran-
tem ⁊ indiscrete loquẽtẽ de facto superioris sui
cui' ignorat tõnem. frequenter essi contingit q
aliq̃d iudicat irrationabilissimum ab ignoran-
te causas q̃ qñ rationabilissimũ est ꝑm xitates
ꝓpter q̃d dixit eis Jesus. [Qd ego facio tu ne-
scis mõ] hoc meũ facti exemplũ est ⁊ mysteriũ
exemplũ quidẽ humilitatis exhibẽdem ysteriũ
aũt interioris mũdationis. Dupliciter ergo põt
intelligi vno mõ [qd ego facio]. i. quõ ego facio
exemplũ [tu nescis modo]. i. non intelligis [scie
es autem postea] tunc. s. qñ exposuit eis dicens
scitis quid feci vobis ⁊c. ¶ Aliter essi nõ potuit
superbie nostre tumor: curari ⁊ nisi p maximam
humilitatẽ redemptoris nostri ⁊ tñ post totum
istud adhuc cũ lucifero superbiũt multi vicarij
⁊ successores christi. Alio mõ potest intelligi [qd
ego facio tu nescis modo]. i. hoc mysterium est ⁊
secretũ ⁊ significat interiorẽ mũdationẽ que nõ
põt fieri nisi p me qd nõ intelligis mõ [scies aũt
postea [tũc. s. cũ spiritũ sanctũ accipies. Res essi
est sacramentalis ad instructionẽ ecclesie ⁊ fiet
tibi manifesta opportuno tempore. Et in hoc do
cemur bene iudicare ⁊ loqui de factis superio-
ris boni nisi deo permittente erraret manifes-
te. Petrus autẽ de tanta filij dei inclinatione
perterritus ⁊ vsque ad suos pedes humilẽ xpm
videre nolens in eadem adhuc voluntate psi-
stit non ex obstinatione ꝛ ex humillima quã ad
xpm habuit reuerentia di. [Non lauabis mihi
pedes in eternum. i. nunq; lauabis: nũq; hoc pa
tiar. hoc essi in eternũ ñ fit qd nunq; fit. Ac si di-
ceret absit a me qd sustineam hoc a magistro a
dño ⁊ deo meo: licet aũt petrus bono zelo hoc fa
eeret: ⁊ indiscrete faciebat: q: cũ xps nõ posset
errare nõ debebat voluntati eius aliquo mõ re
sistere. et ideo ꝓminatur ei dñs dicẽs. [Si nõ la
uero te]. i. pedes tuos [non habebis partem me-
cum] in beatitudine. Siue hoc intelligatur de lo
tione mistica ⁊ interioris macule ipsius affect'
que q: necessaria est iõ precipit ⁊ siue de lotione
materiali ⁊ corporali ipsius petri q̃ ecõuerso iõ
est necessaria q: ꝑcipitur nõ potuit ĩ petrũ am-
plius intonare q̃ vt minaret repulsam. Et ideo
petrus audita cõminatiõe xpi ad tante cõmina
tionis terrificũ verbũ expauescens sapiẽter mu
tat consilium in melius di. [Dñe nõ tantũ pedes
meos]. i. affectus] sed ⁊ manus]. i. opa [⁊ caput].
i. cogitationes mentis. q. d. non ex proteruia re-
cusaui: ꝛ quia cõsideraui opa tua te expaui. pe-
des sunt pars corporis inferior: manus media et
caput superior: ideo p expressionem istarũ par-
tium intelligitur totũ corp'. Territ' petr' de pe-
riculo salutis ex oñi respõsiõe ac pturbat' amo
re ⁊ timore plus expauit xpm sibi negari quam
vsq; ad suos pedes humiliari ⁊ se totum offert
abluendũ. Si tibi inquit placet. si aliter fieri nõ
põt seru' tu' sum totũ me tue volũtati subiecto
⁊ [non pedes tũ: sed ⁊ manus ⁊ caput] ad lauan-

Luce. 5. Beda.

Lauãdi sum a xpo.

dum tibi offero ⁊ prius sustinerē a te per totum
corpus lauari q̃ a te separari. Non mihi neges
capiendā tecū partē cū nulla tibi negē abluēdā
mei corporis partē. Quamuis ēm ouū esset pe-
tro sustinere seruitiū magistri grauī tñ erat ei
ab ipso separari. ꝛm Augu. Lot⁹ hō abluit in ba
D August. Lot⁹ hō lauandus in baptismo.
ptismo ⁊ errauit petrus ne nos errarem⁹ cū se
totū deo obtulit abluendū quē de⁹ correxit oñ-
dens semel baptizandū nec esse rebaptizandū vñ
[dixit ei. Qui lot⁹ est]. s. p baptismū [non indiget
niſi vt pedes lauet]. i. affect⁹ ⁊ motus sensualita
Baptizati erant apli.
tis inordinatos [Q. est mund⁹ totus]. s. preter pe
des quibus terrā tangit quos lauare op⁹ hz. Ex
hō ꝗ hbis intelligimus apl'os baptizatos ⁊ si nō
legimus q̃s baptizauit eos. Erant aūt baptizati
baptismo xpi qui licet nō baptizauit turba: ba
ptizauit tñ discipulos suos sibi familiares ⁊ do-
mesticos vt haberet baptizatos seruos p quos
baptizaret ceteros. Sed cū baptism⁹ abstergat
etiā sordes pedū vt q̃ qui lot⁹ est. i. baptizat⁹ nō
indiget vt pedes lauet: ad hoc dicendū q̃ si sta-
tim post baptismū de hoc mundo transiret non
vtiq̃ hac ablutione indigeret: qz cū sit mundus
totus statim euolaret. Sed qui post baptismum
viuit in hac vita mortali nō pōt ad tantū culmē
perfectionis ascendere quin etiā inordinati mo-
tus sensualitatis de affectib⁹ terrenis insurgāt:
Ratio inter ris hominis caput.
ideo oportet q̃ pedes lauet: vel p martyrium
q̃ est baptismus sanguinis vel per penitentiam
quod est baptismus flaminis vt euolare possit.
Vbi nota quod interioris hois caput est ratio su-
perior qua anima est coniūcta deo siue pars cō-
templatiua que intendit superioribus ⁊ eternis
manus sunt ratio inferior que vacat operibus
actiue vite: pedes vero sensualitas ⁊ sensus cor-
poris ac mentis ⁊ anime affectiones inferiores
ipsi ēm nos fecerunt extra nos ⁊ ipsi frequēter
sicut pedes maculantur nobis post baptismū in
quo: totus hō abluitur: qz ex conditione morta-
lis vite sepe maculas contrahunt ex terrenis ⁊
temporalibus: ⁊ ideo lauandi sunt sepius. vnde
necesse est vt ctebra ablutione confessionis ⁊ la
chymarum emundentur pedes affectuū de ter-
August.
rena cogitatione terrenorum in cogitatu ⁊ amo
re eorum. Oui ēm non lauatur post baptismum
per pñiam non habet cū iesu partē. vñ dicit Au.
quod humani affectus sine quib⁹ in hac morta-
litate non viuitur quasi pedes sunt vbi hñantis
rebus afficimur: vt si dixerimus q̃m peccatū nō
habemus nosipsos decipim⁹. Sciebat ergo oñs
apostolos mundos quo ad caput: qz deo cōiun-
cti erant per fidem ⁊ charitatē: ⁊ q̃ tum ad man⁹
Bern. Lotus qui
qz eorū opera erant sanctatised tñ q̃ tū ad pedes
affectus aliquos terrenorum ex sensualitate ha-
bebant ⁊ sordidi erant: ⁊ ō q̃ tū ad illos lotione
indigebant. vñ Bern. Qui lotus est non indiget
niſi vt pedes lauet. Lotus enim est qui grauia
pcta non habet cuius caput id est intentio ⁊ ma
nus id est operatio ⁊ conuersatio munda est. sed
pedes qui sunt anime affectiones oū in hoc pul
uere gradimur ex toto mundi esse non possunt
quin aliq̃ vanitati ⁊ aliq̃ voluptati ⁊ aliq̃ cu-
riositati plus quam oporteat cedat animⁿ vel
ad horā. In multis ēm offendimus oēs. Verum
Ja, iij.
tamen hec cōtemnat aliquis: qz impossibile est
cum eis saluari. ⁊ impossibile est ea diluī: niſi p
xpm ⁊ a xpo: qz si non lauerit ea xps non habe-
bimus partē cum eo. Nemo tñ pro eis desperet:
q̃m si viderit nos oñs humiliter pro eis esse sol-
licitos ignoscet facilentimo ⁊ libenter. De mi-
E Minora pcta cur nō penitus auferantur.
noribus ēm istis pcris pia dispensatione nobis
cū agit: vt nō penitus auferant: sed in illis nos
erudiat deus: ⁊ cum minora cauere nō possum⁹
certi sumus q̃ non nr̃is viribus maiora supere-
mus semper timorati ⁊ oīno solliciti simus quō
eius gratiam non amittamus quā nobis tanto
pere ⁊ tam multipharie necessariā esse sentim⁹.
August.
hec Ber. Deinde oñs subiungit. [Et vos mundi
estis] qz a me mundati. ꝛm Augu. Erant mundi
q̃ tū ad manus ⁊ caput non q̃ tū ad pedes. Et se
quit [sed non oēs.] Duo enim sunt precipua qui
bus hō a pctis mundat: scilicet elemosyna ⁊ cha
ritas. Contra primū iudas erat fur: ⁊ ō scōm xpi
proditor: ⁊ ideo non mundus erat. Sic ergo per
pedū ablutionē designauit oñs mundiciā spiri-
tualium pedum que maxime requirit ex eucha
ristie preceptōe. Et ideo voluit lauare pedes di
scipulo⁹ suo⁹ antē q̃ daret eis sui corporis sa-
Ansel.
cramentū ad designādū q̃ spūalis munditia re-
quiritur ad ipsum percipiendū. vñ Ansel. Corp⁹
⁊ sanguinem suum discipulis suis in cena mysti
ca tradens: eorū pedes humiliter lauit ⁊ docens
sacrosancta mysteria mūdis operibus ⁊ pia mē
Mistice.
tis humilitate celebranda. Mistice esset significa-
catur eius sanguis effusio p hoc q̃ misit aquā i
peluim: ⁊ peccatorum nostrorum ablutio p hoc
quod incepit lauare pedes discipulorum: ac pe-
narum nostrarum in seipso susceptio per hoc q̃
tersit pedes linteo: sc̃z corpis sui: quia peccata
nostra pertulit i corpore suo super lignū. ¶ Alij
aūt discipuli audita reprehēsione Petri de hoc
Cōtrarius
quod recusaverat huiusmodi lotionem non fue
runt ausi vltra aliqualiter recusare eam. Consi
dera nunc bñ singulos actus in benignissima lo
tione pedum oī dilectione ⁊ humilitate plenat ⁊
cum admiratione pspice q̃ geruntur: qz sunt de
uota. Inclinat se summa maiestas ⁊ humilitatis
magister vsq̃ ad piscatorum pedes stat incurua
tus ⁊ genibus flexis coā ipsis sedētibus: lauat
propijs manib⁹ ⁊ abstergit: ac deosculat pedes
oīm. Sic ergo vsq̃ ad pedes discipulorum domi
nus oīm seipsum hūiliat ⁊ supplex humilitatis
ministeriū exhibet ppter humilitatis formā: nō
solū hbo. s. exēplo cōmendandā ⁊ docendā. Sed
Magister laudare se. Augustin⁹.
⁊ illud superexaltat humilitatē: ⁊ ad maximum
Iudeo lotus.
cumulū hūilitatis accedit: q̃ ipsi pditori suo
eadem obsequia prebet: ⁊ illi non dedignat⁹ est
pedes lauare cuius manus iam p̃uidebat pollu
endas in scelere ⁊ in quo oñs infirmitatē nostrā
2. Cor. 11.
psolatur: vt si q̃ contingat nos ab amicis prodi
vel a famulis aut aliquib⁹ vilioribus malū ali-
quod pati non schandalizemur respicētes tude
exemplum qui infinitis potitus bonis in ꝛium
remuneravit bñfactorē ac oñm ⁊ magistrū. Si
Gregor⁹. Non est vt humiles vt deuurme tentum. Magister dom⁹.
o coz neq̃ ⁊ ipsa ouritia ourius si sic ad tantam
F Contra perdim.
hūilitatē non mollitis: si sic oñm maiestatis nō
vereris: si sic vsq̃ ad ipsius semper tibi beneficij
semp̃q̃ innocentis interitum seuis. Sed vt tibi
miser: Tu quidē obduratus q̃ō concepisti partu
ries non tñ ipse sed tu peribis. Admiranda est
igitur tanta humilitatis ⁊ benignitatis pfundi
Ansel.
tas oñi iesu. vñ Ansel. Et te quidem pditissimi p
ditoris tui pfidia nō latebat q̃si hac cena ablu
tiōis etiā coā ipso genu flexo pcumbēs maledi
ctos pedes ei⁹ veloces ad effudēdū sanguinē tu
um fctissimis manib⁹ tuis attrectare: lauare: ter
tergere dignat⁹ es. ⁊ tu adhuc extēto collo ābu-
las. o fra ⁊ cinis adhuc fugbis te eleuat: adhuc i

patientia te exagitat. Intuere hūilitatis ⁊ man
suetudinis speculū vniuersē facture creatorem
⁊ tremebundū iudicē viuorū ⁊ mortuorū ante
pedes hois etiā traditoris sui genua curuātur
disce ab eo qui mitis est ⁊ humilis corde. Cōfun
dere in superbia tua ⁊ erubesce ī impatiētia tua.
Et iterū. Cum aūt surgēs a cena linteo se pre-
cixerit misit q̃ aquā i peluim cogita q̃ maiestas
que potestas hoim pedes lauit ⁊ extersit: q̃ be-
nignitas pditoris vestigia sacris manib⁹ tāgit:
Specta ⁊ expect: ⁊ vltimo oīm tuos ei prebe pe
des abluēdos: q̃m q̃ē non lauerit nō habebit
partē cū eo. hec Ansel. ¶ Hoc aūt expleto mini
sterio q̃ ad hūilitatē pertinebat obsequij ⁊ ad
purificationē cene corpis sui [reaccepit vestimē
Amict⁹ ap. resumpsit.
ta sua] ⁊ rediit ad locū cene: qz mutat officium
mutat ⁊ habitū: ad seruiēdū vestimēta deposuit
ad docendū resumit ⁊ sedet. vt ēm ōz in Ecclesia
Eccli. 9.
stico. Amictus hominis enūciat de illo. Per hoc
autem ostendit quod superiori post actū humili
tatis debet resumere debitum officiū autoritā-
Mistice Alcuin⁹.
tis. ¶ Mystice aūt ꝛm Alcuinum impleta re-
dēptionis nr̃e purgatione p sanguinis sui effu-
sionem accepit vestimenta sua. tertia die de se-
pulchro resurgēs ⁊ eodē corpore iam immorta-
li vestitus ⁊ ascendēs in celū in dextera pater-
ne diuinitatis recūbens inde vēturⁿ est ad iudi
candū. Et cū recubuisset iterū ad cenā corporis
sui faciendam docuit eos quare hoc fecerit in
exemplo: sc̃z mutuo sibi seruiendi. vnde dicit.
[Scitis q̃d fecerim vobis?] [. i. q̃ tā humilitatem
exhibuerim vobis. Interrogat vt eos attentos
reddat. Deinde eos ad imitandū suū exemplu⁹
confortat dicens.] [Vos vocatis me magister et
dñe ⁊ bene dicitis] quia verum est quod dicitis
Magister laudare se. Augustin⁹.
[Sum etenim] magister ⁊ oñs: ⁊ quia dei virtus
dei ⁊ sapientia. Magister inq̃ ppter sapientia: ⁊
quā doceo verbis: oñs ppter potentiā quā ostē
do miraculis. O ia dicit magna de se non est ar
rogantia: sed veritas q̃ prodest auditorib⁹ sicut
facit ⁊ Paulus. Aug. Vituperabile est q̃ quisq̃
se pmodet ppter periculū superbiēdi. Nam pe-
riculosum est sibi placere cui cauendū est super
bire: vbi ergo nō imminet periculū superbiēdi
nō est vituperiū ppria cōmendatio. In xpo aūt
hoc periculū nō timebat. Ille ēm q̃ sup oīa est
quantūcunq̃ se laudet non se extollit excelsus.
Iudeo lotus.
Ite qz aliq̃ī laudabile est q̃ hō se cōmendet: q̃ñ
s. cedit ad vtilitatē fidelium ⁊ sic apl's commen-
dauit se. Sed valde est nobis vtile ⁊ necessariū
vt cognoscamus deum: vnde expedit nobis q̃
magnitudinē suam nobis reuelet: ⁊ ideo op: q̃
ipse se nobis laudet: nō est igit veritas q̃nq̃ ta
Gregor⁹. Non est vt humiles vt deuurme tentum. Magister dom⁹.
cēda p vitāda iactātia. Grego. Incauti sunt hu
miles q̃ se mēdacio illaqueant dum arrogantiā
vitant: qz contra veritatem se exigunt quam re
linquūt. Qui ēm i necessitate cogēte vera de se
bona loquit: tanto magis humilitati imgitur
quāto veritati sociatur. Tunc arguit a minori.
[Si ergo ego laui pedes vr̃os dñs ⁊ magister]
de quo minus videt: ⁊ q̃ō minus erat debitus: [⁊
vos] sibimet discipuli multo fortius [debetis]
hoc exēplo prouocati [alter alterius lauare pe-
des] ⁊ ad oē obsequiū humiliari: quia magister
summē a doctrinā recipite. Et qz oñs meū man
datum custodite. Hic per vnū obsequium acci-
piūtur sine cedoche oīa alia obsequia paterna. q.
d. Debetis vobis mutua obsequia hūilitatis et
charitatis exhibere: sc̃z inuicem ministrare sin-
uicē iniurias dimittere: pro inuicē orare. Chry.
Non in lauādo pedes hanc legē scribit solū: sed
Chrisostō.
⁊ in alijs oibus quecirca nos mōstrauit. [Exem
plū ēm dedi vobis vt quēadmodū ego feci vo-
bis] humiliādo me sub vobis [ita ⁊ vos] inferio
res] faciatis] vobis inuicē ⁊ maxime in casu ne-
cessitatis. q. d. Nō solū hoc feci ppter pedū cor-
pozalitū emūdatione: ⁊ ppter hūilitatis erudi-
tionē: ⁊ ad hoc feci vt oñderē vos ad hoc teneri.
ꝛm Chris. xpiana religio potius attēdit modu⁹
Crisostō.
q̃ opus: qz oñs nō attēdit q̃ tū: ⁊ ex quāto. i. po-
tius hoc q̃ illud. Et bene docuit hūilitatē exem
plo. Nam in mozalib⁹ ⁊ in actib⁹ hoim plus mo
uēt exēpla q̃ hbat: illud ēm hoc agit ⁊ elegit q̃ō
fibi videtur bonū. vñ magis oñdit q̃s illud esse
B Facta plus q̃ hba mouent.
nū q̃ō ipsemet elegit q̃ q̃ō docet. Et inde est q̃
q̃ñ quis docet aliq̃d ⁊ aliud facit magis fuadet
aliq̃s q̃ō facit q̃ id q̃ō docet: ⁊ nō maxime
necessarium est ex ipso facto oare exemplū. [Nō est ser-
uus maior oño suo: neq̃ apl's] id est missus seu
nūcius [maior eo q̃ misit illū] ⁊ ō sicut ego oñs
⁊ magister ⁊ mittēs me hūilio vobis ita et vos
humiliare debetis ⁊ facere equalib⁹ vestris q̃ō
me vobis in mozibus facere vidistis. q. d. fecīdū
Chrī. Si a me hec facta sunt multo magis a vo
bis op: hec fieri. debitores enim nos constituit
deus ipse incipiens. Qui sedet super cherubin
Chrisostō.
pedes lauit proditoris. Tu vo hō terra ⁊ cinis
existens ⁊ puluis ⁊ lutum extollis ei ipsum: ⁊ et
magna sapis. Ecce q̃to exemplo ⁊ verbo eos ad
humilitatē inuitauit ⁊ doctrine sue de humili-
tate fecit: ⁊ exemplum humilitatis premisit. ⁊
in hoc cōueniente modum docendi oñdit ꝛm il-
Actuū. i.
lud. Cepit iesus facere ⁊ docere. Hic etiam appa
ruit in hoc quod Petro dixit. Scies aūt postea.
Augustin⁹.
Aug. Hoc est beate Petre q̃ō nesciebas cum ti-
bi lauare pedes nō finebas hoc tibi postea scie-
dum promisit: q̃ñ vt timeres terruit te magister
tuus ⁊ oñs tuus lauās pedes tuos. Didicimus
humilitas xpi imitanda.
fratres humilitatē ab excelso: faciam⁹ inuicem
humiles q̃ō humiliter fecit excelsus. hec Aug.
Et ad literam ⁊ ad mysticum sensum hoc man-
datum domini debet impleri: ad literam quidē:
vt per charitatem seruiamus inuicē: non solum
in lauando pedes fratrū: sed ⁊ in oibus necessi
tatibus adiuuando ⁊ opera mie exercendo. Q̃ō
si non fiat ad literā sc̃z manu: saltem faciamus
corde: vt in illorū numero simus quib⁹ dicitur.
Benedicite sancti ⁊ humiles corde oño. Augu.
Multo melius est ⁊ sine controuersia verius:
vt etiam manibus fiat ne dedignetur q̃ō fecit
christus facere xpianus. Cum enim ad pedes
fratris inclinat corpus etiam in corde ipso vel
excitat: vel si iam inerat cōfirmat ipius humi-
litatis affectus. hec Aug. Sed excepto isto mo:
Augustin⁹.
tali intellectu: nihilominus hoc etiam ad mysti
eum intellectu ⁊ spūaliter facere debemus. In
lotione ēm pedum datur intelligi ablutio ma-
cularum. Tūc ergo spūaliter lauas pedes fris
tui cum xpm mandicando abluis quantū in te
est maculas eius. Hoc aūt fit tripliciter: remit-
tendo sc̃z ei offensam ⁊ sicut ille nobis peniten-
tibus pcta dimittit. Itēq̃ orando p pctis eius si
cut ille lauit nos a peccatis interpellando pa-
trē p nobis ⁊ iste duplex lauandi modus com-
munis est oibus fidelibus. tertius modus perti
ner ad prelatos qui lauare debent remittendo
peccata autoritate clauū. Nostrū est ergo donā
te oño ministeriū charitatis ⁊ humilitatis ad-

tiberet illius est exaudiret ac nos ab oi cōtami
natione pctōrū mundare. Deinde quod dixit se
quēti ꝓmio cōfirmat dicēs. [Si hec scitis] q̄ fe
ci ⁊ doceo [beati eritis] hic in spe ⁊ in futuro in
re [si feceritis ea] qz bti audiunt verbū dei
⁊ custodiunt illud ⁊ intellectus bonus facienti
bus ea. Beda. Qz scire bonū ⁊ non facere ⁊ non
Beda. pertinet ad beatitudinē; sed ad condemnationē
ſm illud. Scienti bonū ⁊ nō faciēti pctm est illi
Jaco. 4. vñ Cqrīs. Beatitudo non copulatur cum scien
Chrisosto. tia: sed cū opere ⁊ lumine scientie. ¶ Oratio.

Mitis iesu ⁊ vere humilitatis exem
plum qui lauasti pedes discipulorum
tuorum peto ⁊ obsecro domine purga
meos affect' vt vtroq; pede gemina
vez charitate purgat' ⁊ accēsus ad te purifica
torem meū accedā securus. Purifica me in finē
dierum ⁊ emunda me ab omnibus maculis pec
catorum ⁊ vt dimissis negligentijs ⁊ pctis meis
inimici die mortis cōfusi abscedāt qui meū cal
caneum obseruabunt. Dirige dñe pedes meos
in viā pacis: vt de manibus omnium inimicorū
liberatus benedicam te cum electis tuis omni
bus in secula seculorum. Amen.

¶ De charitatiua correctione proditō
ris ⁊ egressu eius. Caput. lv.

A Joan. 13. Matt. 26. Marc. 14. ⁊ Luce. 22.

Jrca tertium autem do
lens ⁊ mestus auscultabat. [Cū
ei hec dixisset iesus turbat'] i. cōtristat' est nō carnal'r: sz
[spū]. s. spūal'r ⁊ ex iperio rō
nis: qz ipse spū suo ⁊ prāre fe
cit in se istā ꝓportionis tur
bationē: nec turbatio ī par
te sensitiua existēs nō erat cōtraria rōni: sz ma
gis cōueniēs ei. virtuosuz essi est ptra vitia tur
bari: spūalis turbatio ad impietatē ⁊ mīam spe
cta tisz carnalis furozē ⁊ irā excitat: spū igit tur
batur Jesus ⁊ misericorditer siue cōpatiendo
discipulo qui eū tradit ⁊ tradēdo perit: siue vt
Moraliter nos doceat q̄d agere debeam? qñ in magnū fa
excōicādū cin? aliquē hoīem ruere videm?: sic ⁊ sancti mi
raro. fericorditer ⁊ ex charitate turbant' cū vrget eos
tā iz iania a tritico aū messes separare. ¶ Mo
raliter ergo instruit ꝓlatos nō debere quātum
cūq; etiā flagitiosos: nisi cū magna ꝓpassione ⁊
dolore a liminib? sctē matris ecclesie separare.
vñ Aug. Turbetur plane xpianus nō miseria: sz
mia: timeat ne pereāt hoies: cōturbet cū perit
aliq̄s xpo. Cōcupiscat hoies acquiri xpo: letet
dñ acquirit aliquis xpo: timeat ⁊ sibi ne pereat
xpo: cōtristetur se peregrinari a xpo: ꝓcupiscat
regnare cū xpo: letet cū sperat se regnatuz esse
cum xpo. [Et edentibus illis dixit. Amen dico
vobis qz vn' ex vobis.] xij. qui vbiq; mecū estis
quozū pedes laui quibus tanta ꝓmisi [tradet
me] dñm me magistrū me saluatozē: vn' ex vo
bis numero nō merito: corpe nō animo: spe nō
virtute. Maxima ingratitudo Jude fuit trade
re suū cōmessalē: nimo dñm ⁊ nutritozē: vnde et
alius euangelista sic dicit [ecce manus traden
B tis me mecum est in mensa] hoc idē posset dñs
Contra sa hodie dicere de sacerdotib? multis q̄ mensam
cerdotes dñi indigne attingere p̄sumūt qui rursus cruci
celestos. fixū in se ef' merito potōrū filiū dei crucifigendum
tradūt. Per hoc essi q̄ in mēsa denūciauit suum
pditorē designauit q̄ multi proditozie veniunt
ad suam mēsam. Maius aūt pctm est tradere
xpm regnantē in celis pctōribus mēbris q̄ am
ambulantē in terris pctōrib? iudeis: vnde Be
da. Sed ⁊ hodie q̄ ⁊ in sempiternū ve hoī illi q̄
ad mēsam dñi malignus accedit: q̄ insidijs men
te cōditis: q̄ p̄cordijs aliq̄ scelere pollutus my Beda
sterioruū xpi secretis participare nō meruit. Et
ille essi in exēplū iude filiū hoīs tradit ⁊ nō qui
dem iudeis pctōrib? ⁊ sz rū pctōrib? mēbris vez
suis q̄bus illud inestimabile ⁊ immolabile dñi
corp? violare presumit. Ve inq̄ illi hoī de quo
iesus q̄ altarib? sacrosanctis inter involandum
vtpote ꝓposita cōsecraturus adesse non dubi
tatur astantibus sibi ministris celestibus con
queri cogit ⁊ ecce inquit manus tradentis me
mecū est in mensa. hec Beda. Et vt didit. Orige Or' gen.
Tales sunt oēs in ecclia q̄ insidiant fratribus
suis cū q̄bus ad eandē mensam corporis xpi fre
quenter fuerunt. Predixit aūt dñs de prodito
re ⁊ sic eū quodāmodo reuelauit triplici de cā. Pre dicit
Primo vt sic ostēderet se deū qui futura cōtin pro triplici
gentia preuidebat. Scdo vt ostēderet se sponta cauſe.
nee pati: qz precauere poterat mortē quā p̄scie
bat. Tertio vt pditoz peniterer q̄ se nō latere au
debat. vñ Hiero. q̄ de passione p̄dixerat ⁊ de pro Hiero.
ditore p̄dixit dās locū penitētie vt cū intellexi
set sciri cogitationes suas ⁊ occulta cordis con
silia perutreret eū facti suit: ⁊ tū non designat eū
spāliter ne manifeste coargutus imprudentior
fiat: ⁊ sz mittit crūē in uūero vt cōscius pniam
agat. hec Hiero. ¶ Et notandū q̄ a mali perpe l Matheus
tratione solet aliq̄s quatuoz modis retrahi qui a malo quat
bus ex magnitudine mie sue tentauit dñs pro drupler.
ditore discipulū a tanto scelere ꝓpetrando ad
penitentiā reuocare. s. pudore cum dicit [vnus
ex vobis tradet me] ⁊ timore per cōminationē sup
plicij cū dicit [ve aūt hoī illi p quē filij hominis
tradet] vt q̄ pudore nō vincit timore corrigat
beneficij exhibitiōe cū illū ad mēsam suam re
cipit ⁊ ei pedes lauari affect' ostēsione in blan
da allocutiōe cū dicit [amice ad q̄d venisti] Sic
exēplo xpi bon' prelatus subditis et malis de
bet exhibere bñficia vt q̄tum in se est eos a sua
reuocet vita mala. Sed iudas nullo hozū fran
git ne hominē tradat quē dei filiū nouerat. Pas Proditor venenum
sionem ergo iesu xpi pie cōsiderare volenti oc
currit primū pfidia pditoris q̄ tante fuit fraudis
veneno repletus vt magistrū ⁊ dñm proderet
tante cupiditatis flamme succensus vt deus ar
gento venundaret ⁊ pretiosum christi sanguinem
vilis mercedis pretio cōpensaret: tante de
nicq; ingratitudinis vt eū q̄ oia sibi commiserat
⁊ ad culmē apostolici honoris ꝓuexerat venum
daret ad mortē: tāte duritie vt nec familiarita
te conuiuij: nec humilitate obsequij: nec suauita
te colloquij: nec mulcebritate osculi a concep
ta malitia poterit reuocari. O mira benignitas
xpi i discipulū durū: dñi seruū nequissimū. Pſ. 4.
¶ Verum licet inexplicabilis fuerit proditō
ris impietas in immēsum tū eā exuperat agni
dei dulcissima māsuetudo in exēplū data mor
talibus vt iā non dicat ab amico exuperata hu
mana infirmitas si inimicus me' maledixisset
mihi sustinuissez vtiq; ez ecce hō vnanimis qui
duz videbat ⁊ notus q̄ panes xpi edebat ⁊ in sa
cra illa cena dulces capiebat cibos magnifica
bat super eum supplantationes ⁊ leuauit calca
neū suū ꝓ eū: qz conabatur suppeditare ipsum.
Sed hodie multi prelati ⁊ clerici religiosi qui
laute

laute viuunt de patrimonio crucifixi: leuant cal
caneū ꝓ xpm in mēbris suis supplantantes eū ⁊
affligētis calumnijs: ⁊ exactionib? iniustis. Cū
Cum vnum ex vobis tradet. aūt iesus dixit eis vnus ex vobis me tradet hec
voz in corda ipsoz ⁊ gladius acut? intrauit lu
ctusq; intollerabilis choz illū fcrīū tunc assum
pst ⁊ tristati comere cessauerunt ⁊ inspiciebant
seipsos inuicem quasi nouo stupore pcussi hesi
tantes de quo diceret. Non solū ꝓpter mortē ma
gistri sui futurā sunt contristati: sed quilibet timebat de se ne esset ille qui debebat eum trade
re. Erant ergo ammirati: qz quilibet eoz ꝓter iu
dam sentiebat se totaliter firmatū in contrariū
dicti ipsi? xpi: ⁊ fit' de suis socis sicut de se co
gitabat veritū ꝓpter firmitatē ꝓboz xpi magis
eius dicto quam suis pscientijs credebant ⁊ nō
hesitabāt de euentu retis de illo p quē hoc euenire
[Contristati ergo valde ceperunt singuli
dicere [vnusquisq; p se. [Nunquid ego sum dñe]
s. qui tradet te. Et certe nouerāt xj. apli q̄ nihil
tale contra dñm cogitauerāt sed plus magistro
q̄ sibi credebant ⁊ timentes fragilitatē suā tri
stes querunt de pctō cuius non habent conscie
tiam: vt dicit in ps. Delicta quis intelligit. Qui
libet etiā dz sibi timere de futuro quantūcūq;
sit sanctus. [Ee respōdens ait. Qui intingit me
cum manū in parapside seu cathino hic me tra
det. [Ecce humilitas xpi ⁊ patentia qua pditō
rem ad mensam ⁊ scutellā admittit ⁊ ſm Hiero.
Hiero. In hoc mira apparet dñi patientia: qz primū di
xerat vnus ex vobis me tradet: p seuerat pditor
in malo manifestius arguit. ⁊ tū noīe proprio nō
designat. Vnā p hoc verbum xpi non potuerunt
determinate perpendere quis esset: qz oēs xij. de
eodē vase in circuitu cū dño edebant ⁊ minores
aūt discipuli seorsum in alia mensa comedebāt
q.d. vnus ex xij. me tradet. Et ex hoc satis appa
ret q̄ alij discipuli presentes erant. Quod autē
math. [parapsidem] marcus [cathinum] dicit v
nus quadrataram vasis talter quod esset fictile
opus designat. Est enim parapsis vas quadra
Parapsis. tum habens pares apsides. i. latera ⁊ extremita
Cathinus. tes, Carhinus vero vas fictile seu lutheum ad
Quadrata iude. immittendum liquorem ⁊ ad plura alia aptum.
Aspice nunc bene discipulos ⁊ comparete eum
dño q̄ eis: quia in magno doloze sunt positi. Il
le autem proditor ne vera hec ad eum pertine
re: viderent comedere non cessauit. Ceteris essi
contristatibus ac trahentibus manus ⁊ interdi
centib? cibos ori suo iudas temeritate ⁊ impu
dentia qua proditurus erat magistrum manum
Mēsa dñi. cum eo mittit in parapsidem: vt audacia bonam
conscientiā mentiret. Et debes scire q̄ ipsa men
sa erat in terra ⁊ more antiquo in terra sederūt
ad cenam in cenaculo strato quasi iacendo re
cumbentes. Erat aūt vt creditur quadrata de
pluribus tamen tabulis facta. Et pront narra
uit ille qui rome in ecclesia Lateranensi mensu
rauit in vno quadro est duorum brachiorum ⁊
trium digitorūm: in alio duorū brachiorū ⁊ pal
mita q̄ licet stricte ⁊ arcteti vt creditur tres
discipuli in vno quadro sedebant: ⁊ dñs humili
ter in angulo ⁊ Johannes iuxta eum erat: ita q̄
omnes de vno vase comedere poterant: vbi ad
uerte consuetū humilitatis ⁊ charitatis: qz cum
pauperibus illis discipulis ⁊ iuda proditore in
eadem mensa: eodē cibo ⁊ potu: eodē cathino ⁊
calice magister ⁊ dñs participat. Non sic hodie
multi religiosi faciunt. qui dissimiliter a fratri
bus refici non erubescunt. Et addit iesus predi
cendo penā dānationis traditoris. [Filij? quid
hois vadit] ad passionē voluntaria [sicut scriptū
est de eo] oblatus est: qz ipse volut. [Ue aūt hoī Esa. 53.
illi per quē filius hoīs tradetur.] Ue. i. eternali
ter peribit: qz ve in scriptura sacra eternā dāna
tionē notat. Licet essi iudas post factū penitue
rit: hoc tū invtiliter fuit: qz per desperationē se
suspendit. Hiero. Judas aūt nec primo nec scdo
corrept' a proditione retrahit pedē ⁊ sz patientia
dñi nutrit impudentiā suā: ⁊ ideo pena p̄dicitur
vt quē pudor non vicerat corrigant denunciata
supplicia. Et ne munitissimā penā eius intellige
remus adiungit [bonū erat ei si nat'] s. in vtero
[non fuisset hō ille] tot ⁊ tantis criminib? feda
tus qui patrē occidit: matrē stupraui: xpm pdi Jude scele
dit: seipsum suspendio interemit: qz ſm Hier. Me ra.
lius erat ei non esse q̄ ad termenta eē. multo essi Hiero.
melius est non subsistere q̄ male subsistere. bo D
num essi accipitur hic pro minus malo. Minus non esse p
aūt malū est nō esse simplr q̄ esse dānatū: qz ⁊ si stat ſm hūc
non sit minus malū rōne pene adiuncte q̄ nō pri quā dāna
uat' tot ⁊ esse creatū: tū min' malū est rōne culpe tum esse
mortalis q̄ inseperabiliter adheret dānatis ⁊ ip
sa nō solū prinat quoddā esse creatū sicut pena: Pſ. 18.
sz etiā priuat bonū infinitū: sez ⁊ diuinū. ꝓpter qō
eē miserū miseria culpe mortalis eternal'r hoc ē
peius q̄ sit nō esse simpliciter. Et qz ceteri disci
puli eū tristes interrogauerāt: interrogat eum
⁊ ipse quē conscientia remordebat ne tacendo
se ⁊ crimen suū pdere videret. Si essi ipse alijs
de hoc querentib? tacuisset suspectū se eis red
didisset. vñ dixit. [Nunquid ego sum rabbi] non
vocat eum dñm sicut alij: qz iam a se excusserat
iugū dñi alijs sub eius iugo remanentib? ⁊ ſm
Hiero. Nō dñm: sed magistrū vocat quasi excu Cur rabbi
sationem habeat si dño denegato saltem magi ⁊ non dñe
strum pdiderit. [Et ait ⁊ tu dixisti] q.d. ſm Ra dixit.
banū. Tu pdidisti nō ego. Eadem rōne cōfutat' Hiero.
est proditor: qua pilatus iniquus iudicator. Nō Raba.
dñi coā eis eū exprimit ⁊ nec delictum suum in
hoc alijs publicauit ⁊ sed conscientie iude se ei
delictum scire significauit. poterat enim p hoc
verbum mentem iude sic mouere q̄ alios late
bat. vnde pōt sic intelligi. Ego non dico ⁊ sed tu
dicis ⁊ vel pōt exponi de assertione cordis. q.d.
Ore interrogas quasi nesciens: sed corde dicis ⁊
ratum habes re esse pditorem. Ecce miser hō
vides dñm oia scire: nec tuam conscientiam essi
latere: cessa igitur ⁊ confitere. Hic ammonemur
vt peccantem primo cū māsuetudine arguam?
possi peccauerit graui? ad vitiumū grauissi
me. Hāc essi formā nobis dominus reliquit qui
primo dixit [vnus ex vobis me trade] secundo Arguendi
[qui intingit mecū manum in parapside hic me formal
tradet] tertio [tu dixisti] [erat autem iohannes
recumbens]. s. reclinatus sermonibus istis ter
ritus ⁊ seipsum sustinere non valens eo q̄ ter
rore erat resolutus [in sinu] siue supra pectus
[iesu] qz inclinatus quasi aū pectus ⁊ prope os
eius appodiauit se super dñm sicut innixus sup
dilectum suum: sic erat idonee positus ad in
terrogandū aliq̄d secrete ab eo ⁊ audiendum.
Cum ergo ista questio a singulis fieret [innuit
illi petrus ⁊ dicit ei quis est de quo dicit]. non
verbis ⁊ sonando: sed tissimō nutu corporis ⁊ in
nuendo. dixit ei vt secreto quereret a domino
quis esset de quo dixerat. Tel primo [innuit] ⁊
deinde non contentus nutu dixit. ¶ Nota pe

tri reuerentiā ꝓpter quā licet maiori ⁊ priceps apostolorꝫ non interrogat dñm per se ſ ꝑ minorem. Et cū iohānes ſubmiſſa voce hoc quereret dñs ieſus familiariter ei tanꝫ ſingulariter oreſ cto ſubmiſſa voce aperuit ⁊ ꝑditore ſuū tacite expreſſit ne alij audirēt, cui ſ. panē intinctū porrigeret.] Johāni igit vt ſecretario ſuo expreſſit aperto ſigno: non tamē nomine nec omnibus in hoc nos inſtruens nō debere crimina primorū ꝓpalare alijs. Jō eſſi ſm Chri. Noluit xꝝ iudā ꝑditorē publicare vt nos doceret ꝙ peccata occulta alioꝝ publicare non debemus: qꝛ ſicut eſt mortale peccatū innocenti falſum crimē impo nere: ſic verū crimē occultum alijs reuelare. Et ſtatim buccellā tñ intinctā nō conſecratā iude porrexit q̄ corpus ſuū non erat qꝛ qui verū panē de celo tradere inſidioſe ſtudebat nō illo ſ alio intincto reuelari merebat. Et iō ſtatutū ē quod euchariſtia intincta nō detur fidelibus ⁊ etiā ꝑ hereſi tollenda q̄ dogmatizauit totum xꝝm ſub vtraq; eſſe ⁊ neutra tñ forma. Dñs p buccellam intinctā ſuū exprimit traditorē: fortaſſis per panis intinctionem illius ſignificans fictionē: quia ſicut panis intinctus habet colorē ⁊ ſaporē in ſuperficie alium quam interius: ita iudas ſimulabat ſe exterius xꝝi diſcipulū diligere magiſtrū: cū tū interius proditor eius eſſet ⁊ proditionem tractaret. Johannes aūt ſtupefactus ⁊ cordialiter gladiatus verſus dñm magis ſe inclinauit ⁊ ſupra pectus eius recubuit. Petro aūt dñs non dixit nec ipſe iohannes: quamuis ad nutū eius queſiſſet: quia erat ita feruidus ꝙ ſtatim in ꝑditorem inſurrexiſſet ⁊ eū interfeciſſet. Sed hoc noluit dñs ne diſpenſatio conſilij diuini impediretur: qō aūt Petrus iohanni interrogationem committit: habet etiam rationē myſticā. Per petrum eſſi deſignatur vita actiua: per iohannem contemplatiua: petrus ergo per iohannē a xꝝo inſtruitur: qꝛ actiua vita de diuinis per contemplatiuā informatur. Unde habes hic argumentum ⁊ figurā ꝙ cōtemplatiuus non intromittit ſe de actibus extriſecis vindictā etiam nō expetit de ipſis dei offenſis: ſed inde interius gemit: ⁊ per orationē ad deum ſe conuertit: ac fortius per contemplationē approximans eiꝯ adherēs oīa ſue diſpoſitioni cōmittit: hoc de tpe vacationis intellige cum copiam ſponſi habet apud ſe. Nā aliqñ ipſe contēplatiuus ex zelo dei ⁊ animarum vel ratione officij imminentis exterius exit: ⁊ ſimiliter qñ ſpōſo vt reuocetur auidius ⁊ teneatur fortius ad tps recedente non ſentit ſolitas conſolationes in actuam ſe reducit: vt vel ſic ſponſo fructificet. Non eſſi decet contemplatorem eſſe deſidioſum. Hinc etiam poteſt colligere ꝙ contemplatiuus ſecretum dñi non debet reuelare niſi forte fraterne ſalutis vigeret: zelus vel ſuperne reuelationis dictaret inſtrinctus. Nunc conſpice dñi benignitatē quō dilectū ſuū diſcipulum in ſinu ſupra pectus ſuū retinet: in quo ⁊ magna humilitas eius claret. O quam terrime ſe inuicem diligebant: ⁊ ideo de pectore ⁊ ſinu. i. ſecreto ſapientie dñi ſacramentū diuinitatis ⁊ ſpecialiter euangelij qō ſcripſit hauriebat ⁊ bibens inebriatus eſt. vñ Anſel. Quiſnā ille eſt rogo te qui ſupra pectus eius eius recubuit: ⁊ in ſinu eius caput reclinat. Felix quicunq; es. O certe ecce iā video iohannes eſt nomen eius. O iohannes quid tibi dulcedinis: quid gſe ⁊ ſuauitatis: quid luminis ⁊ deuotionis hauriebas ab illo fonte. Ibi certe oēs theſauri ſapientie ⁊ ſcientie dei abſconditi ſunt. Ibi fons mie. Ibi domiciliū pietatis. Ibi fauus ererne ſuauitatis. vñ tibi o iohānes oīa iſta? Nūquid tu ſubliimior petro, andrea ſanctior: aut certe omnib; aplis gratioſior? Spāle hoc priuilegiū virginitatis qꝛ virgo es electus a dño atq; inter ceteros magis dilectus. Jā nūc exulta virgo accede propius ⁊ aliquā huius dulcedinis portionē vendicare non differas. Si potiora non potes dimitte Johāni pect' vbi ſe cū vino letitie, i diuinitatis cognitione inebriat: tu currens ad hūanitatis vbera lac exprime quo nutriaris. Hec Anſel. Conſpice etiam alios diſcipulos multū meſtos ad ꝑdictā vocē dñi non comedentes ſeſeq; inuicem aſpicientes: ⁊ ſup his conſiliū capere neſciētes. Cū ergo ieſus panē intinctū iude dediſſet [poſt buccellā] ꝑ quam vidit eum deſignatū [intrauit ſathanas in eum] non tunc primo ⁊ de nouo cū iam xꝝ prius vendidiſſet: ſ amplius quaſi pro primo ac ſibi iam traditum plenius poſſidendū ⁊ ſue ſeruituti ſubiugandū: ⁊ ad quecūq; vellet noxia agenda trahendum in quem ante introuerat quaſi alienum ad tentandum ⁊ decipiendum. Intrauit in eum vt totum eum occuparet ⁊ quem malignis cogitationibus obligaret iam ipſo impietatis opere poſſideret. Ingratus eſſi beneficiorum xꝝi factus eſt in poteſtate demonis magis ꝙ ante ſicut aplī qui iam poſt reſurrectionē acceperant ſpīſctīm inſufflante dño: poſtea iterum ipſum plenius acceperunt in die penthecoſte. ¶ Ubi ſciendum ꝙ ſathanā intrare hoiem pōt dupliciter intelligtq; vel intrare in corpus hois: ſicut patet in demoniacis: ⁊ ſic pōt eſſentialī intrare in hoiem: vel intrare in mēte ita ꝙ menti eſſentialiter illabatur: ⁊ ſic nullus poteſt intrare in hominē niſi ſolus deus. Dia eſſi rationalis non habet dimenſiones quantitatis vt aliquid in ea eſſe dicatur quaſi infra dimenſiones eius contentum: ⁊ ſic nihil poteſt in ea ē niſi qō ei dat eſſe quod eſt ibi per virtutē ſuam: vbi aūt eſt virtus dei ibi eſt ⁊ eſſentia dei. in deo eſſi idem eſt virtus ⁊ eſſentia: ⁊ ideo deus eſſentialiter eſt in anima: cuius ſolius eſt implere naturā ſiue ſubſtantiam ab eo creatam: ⁊ tamen ſathan illabi menti humane per affectum ⁊ effectum malitie ſcz inquantum homo ab eo ſeductus ſequitur eum ad perpetrandum malum: qō ſuggerit ⁊ ſic per fraudulentā deceptionē ⁊ malitiam habitare dicitur in eo quem implet: hoc modo intrauit in iudam vt plenius poſſideret ⁊ ad perpetrandum malum induceret. In cuius cor prius miſerat vt deciperet: ⁊ ad prebendum aſſenſum malo induceret. Ā ſimili quando oſtiū eſt ita forte ꝙ latro nec violenter nec latenter pōt intrare: tunc qñq; latrūculum per feneſtrā ſubmittit: qui poſtea oſtiū latroni aperit: ſic latro intrat. Latro eſt diabolus: domus fortis roluntas: latrunculī mala cogitatio vel delectatio. Qñ ergo diabolī pōt intrare ꝑ aliqñā cōplacentiā: hic aperit oſtiū cōſenſus: ⁊ ſic diabolī intrat ⁊ ſpoliat aiam bonis ſuis: vñ Origē. Lauendum nobis eſt ne diabolus intrudat in cor nſm aliquid ignitorum telorum ſuorum. nam ſi introduxerit inſidiatur: deinde vt ⁊ ipſe introeat. In hoc aūt ꝙ buccella ſumpta amplius introiuit ſathanas in iudam perpende ꝙtum eſt malū cō mensalē alicuius poſt eſſe ingratū ⁊ bñficij immoꝛē. Deinde ponitur ꝑditoris ꝓmiſſio, nō eſſi poterat

E Chriſo. Prodenda non ſunt occulta ſcelera.

Euchariſtia non eſt tradita iude in buccella.

Johannis i chriſto amor.

F Anſel. Johannis felicitas.

Virginitatis primū gſum.

G Sathanas intrare in hominem.

Origē.

Augustin.

poterat aliquid facere niſi xꝝo ꝓmittente. Ideo dixit ei [qō facis]. ſ. voluntate [fac]. i. facies [citius] Et bñ dixit [qō facis] qꝛ voluntatis crimē ꝑ facto reputatur. Feſtinat dñs in bonū ſalutis ſi delium qō iudas opaꝫ: ſ nō ſibi. Multi quippe bonum vt iudas faciūt: ſed oīno nihil eis ꝓficit qꝛ bonū facere nō intendūt. Non tū dñs ꝑpellit iudā ad ꝑditionis culpāt: ſ oſtdit ſe ſitire ſalutē noſtrā. Uñ non ſt hoc ꝑcipiēdo faciūt vel cōſulendo: qꝛ ꝑceptū diuinū vel cōſilium nō pōt eſſe de faciēdo malū: ſed tñ ꝑdicendo ꝙ ꝓmittendo dans in ſe ꝑtātem: qꝛ vidit eius aiam pre nimio deſiderio implendi qō ceperat acceleratū non poſſe quieſcere: ſed iplere nō poterat: niſi ipēdo minus ꝓmitteret. Dicit etiā hoc dñs crimē ꝑditionis exprobrādo: vt oſtenderet ꝙ dñ ipſe bñficia cōferret ille mortē intentaret. Dicit inſuper hoc ad opus noſtre redēptionis anhelādo: nō tā in pnicie ꝑſidi ſeuiendo ꝙ ad ſalutē fideliū feſtinādo [Cū ergo] iudas [bucellā] oe manu dñi [accepiſſet: exiuit cōtinuo] ad q̄ rendū cohortē que xꝝm caperet in q̄ ſignificat ꝙ ſacerdos ſumens corpus xꝝi idigne magis elongat a deo: qꝛ eniz bono male vſus eſt hec ꝑſuꝑtio ꝑctñ auxit: vt ī gratus bñficijs dñi apte ab eo recederet. [Erat aūt nox] qō expreſſit euāgeliſta ad oñendum opportunitatē xꝝi ad pagendū ꝑditionē: ⁊ addenorādū ī iuda mētis tenebroſitatē. Uñ Zgruitb' bñ ſacramento: erat eſſi q̄ exist filius noctis faciens opa tenebraꝝ: ibat: in noctem ſeu tenebras ⁊ mortē: qꝛ ergo iudas ex bonoꝝ ſocietate nō ꝑfecit ob hoc maiori pena dignus fuit. vnde Chry. Sicut boni ꝑfecti duplici ſunt digni honore: qñ et benigni ſunt facti ⁊ nihil a malis noceri ſenſerit: ⁊ ſic mali duplici ſunt digni penare: qꝛ mali facti ſunt cū poſſunt eſſi boni qō oñdunt q̄ facti ſunt boni: et qꝛ nihil a bonis lucrati ſunt. [Cū ergo exiſſet [iudas] ad ꝓcurādū xꝝi mortē] dixit Jeſus. [Nūc clarificat' eſt filius hois]. i. electo tenebroſo remāſerūt ſoli mūdi cū ſuo mūdatore. Nūc inquit qꝛ caligo noctis et tenebraꝝ receſſit a diſcipulis meis: nūc filius hominis clarificatus eſt in eis: nūc nihil caliginis ⁊ tenebraꝝ ſentit in ipſis. vñ anſelm. hoc quoq; erat māſuetudinis tue dñe Jeſu ꝙ ꝑſidī illum in cetu fratrū palam detegere et cōfundere noluiſti: ſ leuiter admonitū accelerare iuſſiſti qō parabat. In oibus his nō eſt aduerſus furor eius malignus a te: ſed egreſſus foras ſatagebat circa frequēs maleficiū. Tunc clarificata eſt familia tua xꝝe in modū ſocietatis angelice. hec Anſel. Poſſunt etiā hic res ſignificātes tāq; ille q̄ ſignificanē accipi. Nūc inquit clarificat' eſt filius hois [in ſe in cā non in effectu: qꝛ mō inchoata ē traditio paſſionis cuius merito et cōgruo dat ei claritas reſurrectionis ⁊ aſcenſionis. Sīlr et in corpore myſtico eſt clarificat': qꝛ iude exitus malorꝝ a bonis ſignat ſegregationē [⁊ deus clarificatus eſt in eo] qꝛ. ſ. nō qſluit niſi gloriā pris hoc ergo facto ſeparatiōis iude a ſocietate xꝝi et aplorum ꝓfigurata fuit reprobor: ſeparatio tpe iudicij a cōſortio xꝝi ⁊ elector: qꝛ tūc apparebit glia magna chriſti membraq; adherebūt capiti et palee amouebunt ꝓcremate igni inextinguibili. vñ auguſt. Exeūte in mūdo oēs mundi cū ſuo mūdatore māſerūt. Tale inquit erit cū zizanijs a tritico ſeparatis: iuſti ſicut ſol fulgebūt in regno patris ſui. Hoc futurū ꝑuidens dñs diſcedente iuda tanꝫ zizanijs ſeparis remanenti tāq; tritico aplis ſanctis nūc inqt clarificat' eſt filius hois: tanꝫ diceret. Ecce in illa mea clarificatione quid erit vbi malorum nullus erit vbi bonorum nullus peribit.

¶ Oratio.

O Domine Jeſu xꝝe paſtor bone qui diſcipulum tuū a ſuis erroribus ad penitentiam multis modis reuocare voluiſti: reuoca me ab inuijs ⁊ erroribus meis vniuerſis. Da mihi ſaluator meus poteſtatem et fortitudinem vincendi diabolū: cōtinue vigilantem et cōtra me dimicantem: ne me fraude ſua nequiſſime trahat ad tenebraꝝ foueam ſed tuo adiutorio ſuffultus peruenīa ad claritatis gloriam vbi iuſti modum ſocietatis angelice clarificati fulgebunt: ſicut ſol in regno patris ſui. Amen.

¶ De inſtitutione ſacramenti euchariſtie. Capitu. lvj.

A Mat. 26. Mar. 14. ⁊ Luce. 22.

Circa quartum vero meditando obtupſcee illam charitſſimam dignationē ⁊ dignitſſimam charitatem qua nobis tradidit et reliquit ſemetipſum ſcz ſacratiſſimū corpus et ſanguinē ſuū vere in cibū et potū vt qō erat futurū in ꝓrio ſacrificiū deo placens ⁊ redēptiōis noſtre ꝑpreciabile ꝑcium eſſet viaticū noſtrum ⁊ ſuſtentamētum qꝛ hoc ſacramentū qō ꝑ excellētia dicit euchariſtia: id eſt bona gſa quo quotidie reficit ⁊ renouat ferueutia corda ⁊ deuota. Volens ergo dñs Jeſus finē dare legalibus ſacrificijs et nouū incipere teſtamentū ſeipſum noſtrum facit ſacrificius et poſt cenam legalem mox ſpiritualē cenā xꝝianorū ꝓparat: vt de lege ad euāgeliū: de veteri ⁊ transitorio teſtamēto ad nouū et eternū teſtamentū: de figura ad veritatē: de carnalibus ad ſpiritualia trāſeat. Beda. Finitis veteris paſche ſolēnijs q̄ in cōmemorationē antiq; de egypto liberationis agebanē trāſit ad nouū qō in ſue redēptionis memoriā eccleſiā frequētare deſiderat ꝑ carne ⁊ ſanguine agni ſue carnis ⁊ ſanguinis ſacramentū in panis et vini figura ſubſtituens ſacerdos ineternū factus ſm or dñē melchiſedech. [Et cenātibus illis]. i. cenā agni typici ꝑficiētibus ⁊ ꝓſummātibus vel poſt eſſi agni typici adhuc in cena reſidētibus añq; ſurgerēt de cena [accepit Jeſus panē] azimū nō fermētatum [et] oculis ad patrē eleuatis [gratias agēs] ꝑ veteribus terminatis ⁊ nobis inchoādis [bñdixit] dicēdo illō qō ſequit. ſ hoc eſt corꝑ meū: ac fregit]. ſ. poſt ꝓſecrationē [deditq; diſcipulis ſuis dicens]. ſ. prius q̄ frangeret vel ſimul quando frāgebat [accipite] ſcz [ex hoc oēs hoc eſt corpus meū qō ꝑ vobis tradet] Eccl'ia addidit eſſi: et ideo ſemp eſt dicendum. [Et ſilr accipiēs calicē] non veterē vt prius ſed nouū [⁊ itē gratias agens bñdixit ac dedit eis dicēs. Accipite et bibite ex eo oēs hic eſt ſanguis meus q̄ pro vobis effundet. [Quibus verbis hoc ſacramentū inſtituit ⁊ tacite ꝓmiſſum deſtituit. Unde credit cum dñs dixit [hoc eſt corpus meum: hic eſt ſanguis meus] mutaſie panē ⁊ vinū in carnē et ſanguinem: ⁊ tunc eādē vim cōtuliſſe illis in poſterum: et ideo cum proferuntur in canone ex virtute eorum fit tranſubſtantiatio qꝛ verba conſe

Euchariſtia.

Beda.

Eſſi ñ omittendum in ꝓſecratiōe.

¶ Vita Jeſu Chriſti.

Verbi xpi efficacia.

cationis efficiunt qd figurant. Si enim verbum xpi tante est virtutis q̃ fecit de nihilo omnem creaturam: nõ est mirũ si vnã creaturam cõuertat in aliã. chryſ. Sicut illa vox que dixit crescite ⁊ multiplicamini: et implete terram semel q̃dez dicta est: sed omni tempore sentit effectũ ad generationem operãte natura: ita et vox ista semel quidem dicta est: sed per omnes mensas ecclesie vsq̃ in hodiernum diẽ et vsq̃ ad eius adventũ p̃stat sacrificio firmitatẽ. Hec chrys. Est autem ibi altare vbi dñs ordinauit sacramẽtum eucharistie. Ob cui⁹ institutionem est q̃ in hac die cum omẽs hore sint flebiles sola missa est solemnis tanq̃ in suo natalitio: ꝛc in die sue institutionis. Eadem quoq̃ die chrisma cõficit: quo frõtes liniunt: qꝛ eodem die postes agni sanguine liniebantur. Aspice nunc bene qõo diligenter ac fideliter et deuote dñs predicta facit et propijs manibus illã dilectã et bñdictã familiã suã cõicat. Non enim est intelligẽdũ q̃ discipuli sumptũ corpus de manu dñi sibi ministrarẽt: sed qui cõsecrauit ipse et ministrauit. In cuius signũ oẽs religiosi deberent in die cene recipere corpus xpi de manu prelati sui. Sumpsit etiam ipse sacramentũ corporis et sanguinis sui: nõ propter sui ingentitãtẽ vt aliquẽ a sacro consequeretur effectum: ꝛc gra exẽpli: ꝛc vt alijs daret mãducandi exemplũ. Sumpsit autẽ mõ illud sacramẽtali tm nõ spualiꝗ hoc aut q̃ xps morti propinquus: nõ solum agnũ typicũ: sed etiã corp⁹ suũ verum sacramentũ taliter cũ apl̃is mãducauit oñdit q̃ quilibet xpianus periculo mortis imminente dz si pot sacramentaliter cõicaret et si non pot cõicet saltẽ fide ꝑm illud verbum aug. Crede et mãducasti. Attende etiã sacramẽti dignitatem ⁊ reuerentiã et ordinẽ circa ipsuꝫ qm̃ ꝑmo gras egit p tãto mysterio circa qd̃ diuina virt⁹ opat̃ secretius ⁊ p tanto bñficio: vt corp⁹ et sanguinem suũ det nobis ⁊ p hoc oñdit q̃ in sumptiõe ⁊ aũ sumptionẽ huius sacramẽti perigitur deuotio ⁊ oratio ac mẽtis in deũ eleuatio. In hoc etiã tribuit nobis exemplum glorificandi deũ in oi bona inchoatiõe. Beda. Et sicut de veteribus terminandis egerat: sic et de nouis incipiendis gratias agit nobis pariter exemplus tribuens in omni boni operis inchoatione vel perfectione patrem qui in celis est esse glorificandum. Deinde [benedixit] dicendo verba que sequunt [hoc est corpus meũ] hoc. s. qd̃ sub specie panis videtis qd̃ nunc do ⁊ qd̃ nunc sumitis quod pro vobis et vestri redẽptione: tradetur ad flagellãdũ et crucifigendum. Ex quo videt q̃ ly hoc nõ demõstrat speciem panis simpliciter nec corpus xpi simpliciter: sed corpus xpi sub specie panis apparẽs. Unde et videt q̃ nulla alia itelligat bñdictio q̃ sacroꝝ verboꝝ. platio. Trãsmutatio autem fit in vltimo instanti plate orationis. Unde ly hoc demonstrat corpus xpi non p tpe pro quo pferet sed cõpleta oratione: vt cũ dz hoc est bonũ verbũ deũ time. Et tunc fregit: vt ꝑm bedam ostenderet corporis sui fractiones. i. passionem: nõ sine sua spõte et opere futuram frangimus et nos in signum quia fregerit: sed nihilominus integer post manet: pane enim in corpus xpi transubstantiatio frangi dz nõ quod est corpus xpi qd̃ integrũ sub qualibet pte manet frãgat̃: sed accidentia sub q̃bus corpus manet franguntur. Debet autem fractio fieri in tres partes: in signum qd̃ fractus est tripliciter xps. s.

Misse i cene die solẽnitas.

B Cõicatio discipulorũ p manus dñi xps suũ corpus sũpsit.

Augustin.

Beda.

Hoc quid demõstret.

Beda.

flagellis ante passionem: clauis in passiõe: lãcea post passionem. Item propter tres partes ecclie tres pueri nam prima pars notat sanctos in celis: scõa saluãdos qui sunt in penis: tertia tincta viuos q̃s adhuc hec vita sustentat in terris. [Deinde dedit discipulis suis] ad vsum vt ad se panis spẽs conuerterent: et ipsi in xpm conuerterentur. vñ augu. Dictum est a dño. flec tu me mutabis i te sicut cibũ carnis tue: ꝛ tu mutaberis in me. Et ait. [Accipite et comedite] Ubi vtrãq̃ huius sacramenti innuit comestiõnẽ sacramẽtalem et spiritualez: vt acceptãt mente ⁊ corpore: et comedant fide et ore: ac gustent et videant deuotione quoniã suauis est dñs. Est enim manna in sapore habens omne delectamentum et omnis saporis suauitatẽ ac sibi incorporent recogitatione suã tes in corde precium redemptionis sue. Non est ergo sic intelligendum q̃ prius frangeret ⁊ daret discipulis ac postea diceret verba consecrationis: sed magis econuerso: qꝛ chrisstus dedit corpus suum consecratum apostolis: et ideo prius non dixit verba consecrationis per Jesum qui salus interpretat̃ bonus prelatus christi vicarius: et de sua subditorumq̃ salute sollicitus intelligit. Hic accipit panem cum diligenter studet sacrã scriptura: gratias agit et benedixit quando deo attribuit eius diligentiam. Frangit autem et dat deuote ꝑdicendo eã. Econtra de ignorante ⁊ negligente dr in trenis. Parvuli petierunt panem ⁊ nõ erat qui frangeret eis. [Et accipiẽs calicẽ cũ vino aqua mixto passionem suã prefignantem [gratias egit] pro redẽptione humano generi collata per illam: necnõ in aduersis et p aduersis q̃ nõ pro se: sed p nobis hec tulit monstrans in hoc vt dñm laudem⁹ qñ flagella videmus: et gratias agamus in omni tribulatione q̃ significatur in noie calicis. vnde chry. Gratias egit docens nos qualiter oportet hoc mysterius perficere et erudiens nos quocunq̃ patimur cũ gratiarum actione ferre. vnde et Beda. Qui nihil dignum percussione exhibuit humiliter in p cussiõe bñdixit vt hinc vez offendat quid vnuꝗ quisq̃ in flagello culpe propie facere debeat si in ipse equanimit̃ flagella culpe aliene portat: vt hinc etiam ostendat quid in correptione faciat subditus si i flagello pstitus patri gratias agit eãlis. [Deide bñdixit: dicẽs hic ẽ sanguis me⁹] qui scilicet sub specie vini apparet [noui testi] ꝛ ad noui testi ꝓfirmationẽ: qꝛ sicut vet⁹ testm ꝓfirmatũ est in sanguie aialiũ immolatorũ ita nouũ testamẽtũ sanguine christi est confirmatum in quo apparet excellentia noui testamenti respectu veteris. Et addit [quod pro vobis et multis] redimendis et in celestem hereditatem introducendis [effundetur in remissionem peccatorum.] Dicit autem pro multis efficienter: sed pro omnibus sufficienter: quia sanguis christi pro omnibus effusus fuit quantum ad sufficiẽtiam: sed non fuit effusus pro omnibus quantũ ad efficientiam: qꝛ nõ omnes emundat q̃uis omnes emũdare sufficeret si fide et dilectione ac sacramentoꝝ perceptiõe virtutes eius attingerẽt. Deinde [dedit eis, dicens. Bibite ex hoc omnes] vt sitis passionis mee repzesentatores id est imitamini meam passionem: quia nisi compatiamini non conregnabitis. Bibit autem ipe pmo sanguinem suũ inducẽs eos etiã ad bibendum. Et notandum q̃ sicut tunc ita et in primitiua ecclesia homines qui misse intererãt sumebãt sacra-

Fractio in post passionem.

Augustin.

Ps. 22.

fractio q̃ cõsecratio.

Trenos.

C Chry.

Laudes.

Beda.

Pro multis.

mentũ vnitatis: nũc aũt qꝛ nõ pnt oẽs digne sumere: sumit aliud saltẽ signũ vnitatis. i. osculũ pacis qd̃ tradẽs sacerdos ⁊ di. Accipite vinculũ pacis idẽ est ac si diceret [sumite ex hoc oẽs] vl [Accipite ⁊ diuidite inter vos.] Per calicẽ ꝓsecutio signat̃ i scriptura. Hic calix sumit̃ patiẽter quid tolerãdo ⁊ dat̃ alijs ad sile exhortãdo. Aduertendum quod dñ aũt q̃ istud sacr̃ sub duplici specie sc̃z panis specie ⁊ vini est institutũ: qꝛ ordinat̃ ad corpis ⁊ aiẽ sanitatem lutẽ: vel ad significandũ pfectã aiẽ refectionẽ sicut ex cibo ⁊ potu fit pfecta corpis refectio. Separatim tm̃ fit corpis ⁊ sanguinis cõsecratio qꝛ i passiõe fuit sanguis separatus a corpe. Hoc aũt sacr̃ institutũ est quasi quoddã memoriale illi⁹ passionis: ⁊ iõ cõsecratio corporis ⁊ sanguis fit sub spẽb⁹ distinctis. Cõsiderandũ tm̃ q̃ sub vtra q̃ specie est totus xps indiuisus. s. corpus ⁊ sanguis ac aia ⁊ deitas: ac per hoc vtrobiq̃ est vnũ ⁊ simplissimũ sacramẽtũ alter tm̃ ⁊ aliter. Sub specie nãq̃ panis est tm̃ corpus ex vi cõuersionis vel sacramẽti: cetera aũt sunt ibi ex cõcomitãtia reali seu naturali ⁊ inseparabili: qꝛ sanguis est ibi per connexionẽ ⁊ aia p cõiunctionẽ: ⁊ deitas p vnionẽ. Ista ei quatuor nõ pnt diuidi nec ab inuicez separari. Sik̃ sub specie vini est tm̃ sanguis ex vi cõuersionis ⁊ sacramẽti: cetera autẽ ex concomitãtia sunt ibi. Et ꝛz in primitiua ecclesia populus sub vtrãq̃ cõicaret: postea tm̃ p uide ordinatũ est vt nõ cõicaret sub specie vini ꝑpter periculum effusionis: ⁊ qꝛ sub specie panis quodãmõ sanguis accipit̃ inquantũ ibi cõtinet. Eucharistia itaq̃ formaliter ⁊ perfectissime ẽ vnũ sacramẽtũ materiali⁹ ꝓ plura qꝛ ibi cõcurrunt duo. s. cibus ⁊ potus: ⁊ ꝑpter hoc qñq̃ exprimit̃ pluraliter sicut i collecta. Purificẽt nos quas dñe sacramẽta que sumpsimus. ⁊ sub dit̃ post singulariter: ⁊ pstã vt hoc tui corpis sacramẽtũ ⁊c. Panis quippe sacramentũ est corporis: ⁊ vinũ sanguinis: aqua ꝓ quo apponitur notat sit̃itudinẽ: vel illi⁹ aque que fluxit de xpi latere vel fidei ecclesie vt neq̃ xps sine ecclesia neq̃ ecclesia sine xpo sit: ꝛz ei⁹ carni ⁊ aiẽ vniatur ⁊ cõformet. Et iõ vinũ aque mixtũ offert̃ vt oñdatur qꝛ caput ⁊ mẽbra. i. xps ⁊ ecclesia vnus corpus sunt. Sũt aũt tria in sacramẽto isto cõsideranda: vnum qd̃ tm̃ est sacramentum. s. species visibilis panis ⁊ vini: alterum qd̃ est sacramentum ⁊ res. s. caro xpi ꝓpria ⁊ sanguis: tertium qd̃ est res ⁊ nõ sacramẽtum vez mystica xpi caro. s. ecclesie vnitas. Res ergo significata ⁊ cõtẽta in hoc sacramento est verum corpus Christi qd̃ trahit de virgine: res non contenta sed tm̃ significata est corpus xpi mysticum qd̃ coniungit̃ capiti per charitatem. De hoc corpore Christi mystico. s. vnitate ecclesie dictus est supra de verbis dñi pro quibus quidam retro abierunt.

Magis oportunum.

August.

Est etiam corpus dominicũ sacramẽtum incarnate diuinitatis. Aug. Illd̃ corpus visibile ⁊ palpabile: sacramentum est inuisibilis forme. i. panis celestis quo viuunt angeli. Cum enim nihil gessit in corpore aia xp̃ nisi quantum verbũ cui vnita est inspirabat: quis non iudicet corpus esse sacramentum inhabitantis diuinitatis. Et ite rum, xpi visibilis forma nobis modo inuisibilis res est visibilis sacramenti altaris ⁊ inuisibilis forma celestis panis quo viuũt angeli res est visibilis ⁊ palpabilis forme Christi. Est ita xps et sacramentum ⁊ res sacramenti. Multa mirabilia sunt in hoc sacramento. Primum quod ibi est corpus Christi in tanta quantitate sicut fuit in cruce ⁊ sicut iam est in celo nec tamẽ excedit illius parue forme terminos vel quantitatẽ vnde mirum est quõ sub tam modica specie tantus homo lateat. Scõm est q̃ ibi sunt accidẽtia sine subiecto: qꝛ enim in deum nõ cadit accidẽs ideo accidentia que prius erant in subiecto. s. in pane postea sunt sine subiecto. Tertium est quod panis ita conuertitur in corpus xpi: qd̃ tm̃ nõ est materia corporis nec etiam aiẽ. Quartum est q̃ corpus non augetur ex multarum hostiarũ cõsecratione: ⁊ econuerso non minuitur ex earum sumptiõe. Quintũ est q̃ idẽ corpus simul in pluribus locis. i. sub oibus hostijs consecratis est. Deo enim conuenit esse vbiq̃ simpliciter ⁊ propie: creature vero in loco vno tm̃ esse: corp⁹ vero xpi medio modo hz se. Cum enim sit creatura nõ dz coequari creatori in hoc q̃ sit vbiq̃: ⁊ cũ vero sit vnitũ diuinitati dz in hoc alia corpora excellere. vt simul ⁊ semel possit in pluribus locis esse sub isto vez sacramento. Sextũ est q̃ cuz diuidit̃ hostia non diuiditur xpi corpus: ⁊ sed sub qualibet parte totus est xps. Unde hec fractura in forma est panis non in xpi corpore qꝛ tot⁹ xps indiuisus sumitur sub qualibet pte. Sicut integro speculo tota ⁊ vnica forma relucet in tota ⁊ in fracto speculo sit vnius ⁊ eiusdem forme numerozꝝ totius integre forme ad qualibet speculi fracturam reflexio. Septimum est quando tenetur hostia in manibus ⁊ videtur oculis corpus xpi: nec tangit̃ manibus nec videt̃ oculis: sed hoc totũ tm̃modo circa species agitur sicut ⁊ qñ diuidit̃. Octauũ est q̃ cũ non sit ibi panis vel vinum: tũ accidẽtia eũdẽ habẽt effectũ quẽ prius: vt satiare: inebriare: ⁊ hmõi. Nonum est q̃ statim cum desinunt ille species: tunc etiam ibi desinunt esse corpus xpi ⁊ sanguis. Hugo. quandiu sensus corporalis afficitur corporalis pseuria nõ auferet̃ sed deinceps xps trãsit̃ de ore ad corp⁹ ⁊ manet virtus ac pnt̃ia spualis tm̃. Et licet post sumptionẽ desinat ibi esse corpus ⁊ sanguis christi: cauere tm̃ dz cõicans ne post cõmunionem spuat: maxime ante comestionem in loco immundo: vel ibi possit sputum pedibus conculcari: hoc propter periculum ⁊ ob reuerentiam tanti sacramenti. Zandẽ quoq̃ dñs in amoris recordationem subiunxit. [Hoc] sc̃z sacramẽtũ [facite]. i. conficite vel celebrare accipite ⁊ date [in meã]. i. in passionis mee [cõmemorationẽ] qꝛ Eucharistie consecratio est quedã dñice passionis rememoratio. Hoc exponit apostolus dicens. Quotiens cunq̃ manducabitis panẽ hunc ⁊ calicẽ bibetis mortẽ dñi annunciabitis donec veniat. s. ipse dñs ad iudiciũ. Pascha eim̃ legale fuit in prefiguratione pasche futuri: ꝛz euangeli cum fit in commemoratione preteriti. s. passiõis xpi. In memoriam ergo illius beneficij inexpressibilis xps instituit sacr̃m altaris dicens: itaq̃ [hoc facite in meam commemorationem] ordinauit eos in sacerdotes. Et dedit eis potestatẽ cõficiendi sacr̃m corporis ⁊ sanguinis sui: hoc igit̃ colit ecclesia passumq̃ xp̃m rẽtractat cum illud corpus dñi consecrat: ⁊ sacerdos cum leuat corpus dñi repzesentat q̃ xps in cruce sit leuat⁹. Il leuatio lud eim̃ corp⁹ est qd̃ ⁊ ipe sacrauit: qd̃ crucifixus hostie. est: ⁊ mori sustinuit. Hoc est illud memoriale q̃ Admonẽ aias grata cũ ipm̃ suscipit mãducãdo ⁊ bibẽdo tum seu me vel ẽt fideliter meditãdo dz totam ignire ⁊ inebriare: ⁊ in ipsum dñm pre amoris ⁊ deuotionis min.

Vt nõ amplius sub vtraq̃ cõicemus.

D Neue significatio.

Eucharistia

Christus sacramentus res.

Mirabilia sacrari.

Hugo.

I. Cor. 11.

Leuatio.

vehemētia totaliter trāsformare. Nihil enim maius charitas dulcius vel vtilius nobis reliquere potuit q̃ seipm. Ipse nāq̃ quē in sacro altaris hoc die per eum istituto suminus ille idē est qui de virgine incarnatus ⁊ natus vbera eius suxit qui p te crucifixus mortē sustinuit ⁊ qui resurgēs ⁊ ascendens sedet a dextris dei. Ipse est qui creauit celū ⁊ terrā q̃ gubernat ⁊ moderat vniuersa. Ipse est a quo dependet salus tua in cuius potestate ⁊ prāte est tibi dare paradisi gliam. Ipse in tali hostia modica sic oblatus tibiq̃ exhibitus: ipse dnīs iesus de quo loquimur filius est dei viui. Ūñ excellentior eucharistia. i. bona gra ꝗ ꝗ in hoc sacro nō tm̃ minō augmētū est virtutis ⁊ gre s ipse totus sumit q̃ est fons ⁊ origo totius gre. Hāc vltimā memoriā nobis reliquit quē admodū si quis pegre pficiscēs aliq̃ pignus ei quē diligit reliquit vt quotiēcunq̃ illud viderit possit ⁊ eius bñficia ⁊ amicities memorari. Quē si ille pfecte dilexerit sine ingēti illud desiderio vl fletu nō pōt videre. Jō hoc saluator tradidit sacm vt p hoc semper pmemoremur: qz p nobis mortu? est. Nā ⁊ iō cū accipimus a sacerdotibus pmonemur: qz corpus ⁊ sanguis est xpi vt nō simus ingrati tātis eius bñficijs. Hec Hiero. Institutū est igit hoc sacm altaris ⁊ pmo in recordationē dñice passionis ⁊ passionis ⁊ fcdo in signū precipue dilectionis ⁊ imitationis: tertio in robur pfirmationis ꝗ lapsus hūane infirmitatis: quarto in purgationē spīs hois ⁊ nutrimētū vite spīalis: quinto in viaticū pnitis pegrinationis: sexto in pignus ⁊ arrā habēde hereditatis: septimo in remediū satisfactionis p pctis. Ūñ sanguine xpi corpus ⁊ aiam linimus: qz sanguis agni super vtrusq̃ postē domus liberauit hebreos ab angelo exterminatore. In hoc autē sacro duo requiruntur ex pte recipientis. s. desiderium pfunctionis ad xpm q̃ amor facit: ⁊ reuerētia sacri que ad donum timoris pertinet: pmuz ad quotidianā huius sacri frequentationē inuitat ⁊ scōm retrahit. vñ si aliquis experimentaliter cognosceret ex quotidiana sumptione feruorē amoris augeri ⁊ reuerentiam non minui talis deberet quotidie cōcare: si aūt sentiret p q̃tidianā frequentationē reuerentiā minui ⁊ feruorē non multū augeri talis deberet interdum abstinere vt cū maiori reuerētia ⁊ deuotione postmodū accederet. vñ q̃tū ad hoc vnusquisq̃ est suo iudicio relinquendus. Modus aūt sumendi triplr diuidit. Comestio enim alia fit ore ⁊ ē sacramalis alia fit corde ⁊ est realis alia fit ore ⁊ corde. ī altero sacm: in altero res sacri. Sola sacramalis tm̃ malos est que ⁊ si sub visibili specie alimentos corpus xpi accipiāt: tm̃ qz nec vere credunt nec diligūt panē celesti conuiri nō pnt. Sola realis tm̃ bonos ē que ⁊ si sub visibili sacro carnē xpi non sumāt tū fide ⁊ dilectione panē celestē mādūcāt ⁊ ei conuiuntur. Aug. Quid paras dētes ⁊ ventrē. Crede ⁊ mādūcasti. Realis vero et sacramentālis comestio iungunt cum accipientes in pane q̃ pēdēt in ligno: accipientes ⁊ calice q̃ manauit de latere pringunt mente vsq̃ ad esum panis viteꝛ: ⁊ in q̃ perceptio ⁊ incorporatio sacramentum est comestionis cordis q̃ mandūcamus cū dño carnem suā ⁊ bibimus cū eo sanguinē suū hoc est per. efficaciā carcis sue ⁊ sanguinis sui manem? in eo ⁊ ipse ⁊ nobis. Ita q̃ alij accipiunt corpus dñi ad mortē: qz nō attingunt panē ⁊ vitē: alij accipiunt ad vitā: qz adhuc

Ides est in eucharistia xps qui.

Hiero.

Instituēdi sacramenti cause.

Recipienti necessaria.

Receptio an frequentanda.

Sumptio comestio triplex.

August.

Sumētes ad mortem

uiuntur cū verbo. Chrī. Credimus itaq̃ quoniā ⁊ nūc illa cena est in q̃ ⁊ ipse recubuit: ⁊ nihil enim illa ab hac differt. Neq̃ enim hanc quidē hō operat illā aūt ipse: sed hāc ⁊ illā ipse. Cū ergo sacerdotē dārem tibi videris nō sacerdotē estima esse qui hoc facit ꝗ manū xpi esse q̃ extendit. Sicut igit cū baptizaris nō ipse sacerdos baptizat ꝗ deus est qui detinet tuū caput inuisibili virtute ita et hic. Nullus itaq̃ iudas assit: nullus auar?: nullus inuīanus accedat: nullus crudelis ⁊ imisericors: nullus vniuersalr imūd? si quis nō est discipulus discedat. Non recipit eos qui nō sunt tales hec mēsa: cū discipulis enim meis ait facio pasca: hec est illa mensa ⁊ nihil minus illa ꝗ. Hoc illud est cenaculū vbi tunc fuerunt hinc ad mōtem oliuar exierunt. Exeamus ⁊ nos in manus pauperū. Hec enim regio mōs est oliuar: oliue ei sunt plantate in domo dñi. i. pauper: multitudo stillat oleū q̃ hec est vtile nobis. Ita enim ⁊ deus ppitiū habebimus ⁊ ī multā assumemus mercedē. hec Chrī. ꝗ Bedā si quem monet cū cenatus saluator apl'is suū corpus ac sanguinē tradidit quare nos ieiuni eadē sacramēta percipiamus audiat qz tunc necesse erat typicū pascha prius cōsummari ⁊ sic ad vera pascha transire ac vere pascye sacramenta substituī: nunc aūt in honorē ⁊ p reuerentia tanti sacramēti placuisse magistris ecclesie primo nos dñice passiōis pticipatione muniri ⁊ spiritualibus epulis satiari: deinde de terrenis dapibus corpus refici. Sunt autem tria sacrificij gnā: vnum dñici corpis: alteꝝ contriti cordis: tertium mortificate carnis. Op? ergo sacrificium humilitatis pcedere in mēte affictionis in carne vt deuotio habeat in dñici corporis consecratione ⁊ receptione. Appropinquanunc ⁊ tu ad hanc cenā medicās vt elemosynas inde accipias: ad q̃ te hortat Ansel. di. Jā nunc ascende cum eo in cenaculum stratum grande ⁊ salutaris cene interesse delitijs gratulare. Ut cat verecundiā amor timorez excludat affectus vt saltem de micis mense illius elemosynam pbeat medicanti: vel a longe sta ⁊ quasi paup attendēs in diuitē vt aliquid accipias: ⁊ tēdē manum: famē lachrymis pde. hec Ansel. Cena dñi. oli in manna prefigurata fuit q̃ de? filijs israel in deserto dedit. Dedit iudeis figurā veri panis s. panem materialē ⁊ tpalēnobis autē xpi tatem s. supersubstantialem ⁊ eternalem. Mānā creatum fuit a deo in celo aereo sed panis nobis datus. s. xps descendit de celo vero. Cena dñi etiam pfigurata fuit in agno paschali quem deus primo precepit filijs israel manducare q̃ decreuit eos de captiuitate Egyptiaca liberare. Ita xps sacramentum eucharistie tunc primuz instituit q̃ nos a diabolica prāte eripere voluit. Ūñ filij israel agnum paschalem manducabant succincti erant: baculos in manibus tenebāt ⁊ stabāt. Ita cōmunicantes debent esse succincti per mētis ⁊ corporis castitatem: ⁊ tenere baculos p recte fidei firmitatem. Debent etiā erecti stare bona vita quam inchoauerunt ⁊ non se iterum reponere in lutum de quo iam surrexerunt. Agnus comedebat cum lactucis agrestibus que sunt amare: et nos debem? corpus dñi mādūcare cuz amara cōtritione. Qui cōedebāt agnuz tenebāt pedes suos calciare: sic cōicantes debent pedes suos. i. affectus ⁊ desideria custodire cauēdo ne aliqua maculē forde. Agnus paschalis nō fuit coctus aqua: ꝗ assatus igne: et mādūcās ꝗ esse

Christo. Cena dñi ca representatur.

Bed. Aut tristis iunis apl'is nā cōmunicari fuit.

Ansel. Cena dñi in manna.

Agnus pschali.

August. Contra fu ceriam.

Agnus di mādūcā

ignitus

ignitus charitate. Christus rex ⁊ sacerdos verus eucharistiam sub spē panis et vini dedit: et hoc sacm instituit q̃ olim Melchisedech rex et sacerdos dei altissimi figurauit: q̃ propter xps sacerdos sm ordinē melchisedech appellat: qz hoc sacm oblatiōe melchisedech pfigurabat. [Facta est aūt ⁊ cōrētio]. i. disquisitio [inter discipulos quis eoꝝ videret esse maior. [Ubi sciendum q̃ cū apl'i audierūt xpm pdicentē traditionem sui ad mortē: ceperūt q̃rere inter se [quis eorum esset maior]. i. aptior ⁊ cōuenientior ad pcedendum alios loco xpi: et ad tenendū eius locū. Et iō xps de hoc eos docuit: vcs q̃ ille esset ad hoc aptior qui esset vere humilior reuocando eos ab effectu supbe dānatiōis ⁊ pmatus exēplo regū gentiū: ⁊ p ziū dñoꝝ terrenoꝝ. Gentiles enim et terreni dñi appetūt pmatū dñanē subiecti ⁊ [bñfici vocant] qz blādi sm̃ones subditis eis offerūtur. Ūñ dñs nolens discipulos suos imitari sub iungit [vos aūt nō sic] facere debet [sed q̃ maior est in vobis]. s. per virtutū excellentiā [fiat sicut minor] p humilitatē [e qui pcessor]. s. dignitate: vl etiā scritate [fiat sicut ministrator] humili sui reputatione vel humilis officij executione et exhibitione pro loco et tempore. Sed heu hodie milti habentes nomen christianorum gentiles imitantur: appetentes primatum habere ⁊ subiecti dominari: seq̃z ab eis superuacuis laudibus extolli ⁊ benefici vocari. Spāliter autē in ecclesia fit frequenter contētio pro dignitatibus obtinēdis: et nō solum inter seculares: sed etiam inter religiosos: sicut ⁊ contendunt ad obtinendum os carnibus plenum et medullis propter q̃ viliores canibus videnē quidē religiosi qui contēdunt pro officijs presidendi cum tamē nihil habeant annexū nisi miseriam et laborez. Et quia monuit discipulos ad humilitatē: subiam secularium diffuadendo: psequenter facit hoc eos ad sui exēplum inuitādo. Nā sm iudicij humanuz [maior est qui recūbit q̃ qui ministrat] licet ꝗ iudicium dei sepe sit aliter: ipse autem qui contrarius est mundo [in medio] eorum est [sicut q̃ ministrat] quanuis maior sit eis: vt etiam iam in lotione pedum ipsorum ostenderat: et ideo est imitandus. Et ex hoc intendit concludere q̃ ille est aptus ad succedēdum sibi in regimine ecclesie qui est fundatus in vera humilitate. Ut enim humilitate superbiam curaret ipse deus ad nos descendere et humilis fieri voluit: ostēdens exemplo q̃ merito eū imitando humiliari habeat vt homo. vnde augu. Quid superbis hō? deus ppter te humilis fact? est. Puderet te forte imitari humilē quem fatē imitari hūlē deum. hec Aug. humilieris ergo ministrando et abiectoria ministeria et que alij dedignantur letanter cum opus est suscipiendo. [Ait Jesus omnes vos scandalū patiemini in me] ⁊c. Predixit q̃ passuri sunt vt cū passi fuerint ne desperent salutem: sed agētes pniam liberentur. Scādalū enim dubitatio is passi sunt dñ q̃si impotentem teneri ligari et duci viderent. Et signanter dicit in nocte: quia cū scandalū patiuntur ⁊ nocte et in tenebris sustinent et xpi apostoli in aduersitate dominum reliquerunt. [Petrus aūt] quia ceteris feruentior erat quod Jesus predixit preuidendo ipse denegat amando. [Et respondens ait. Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunq̃] ⁊c. Infirmus voluntate iactat suam voluntate: sed non vires cognoscens glorie coscius. Petrus presentis affectus sed nescius futuri casus: non credidit se ab eo non posse deficere. Intantum petrus affectu et charitate xpi efferebatur vt et imbecillitatez carnis sue et fidē verborum xpi nō contueretur. Sed non mentitur: qz credit verū esse quod promittit: et sic in mente habet: mentitur autem qui falsum voce signat cum voluntate et intentione fallēdi. Dixit tamen falsum. qz accidit contrarium. Communiter enim accidit q̃ illi qui alijs in virtute se pferunt turpius alijs cadūt. [Respondit ei Jesus. Amen dico tibi: qz tu hodie in hac nocte pus q̃ bis gall? vocē q̃ deritter es me negatur?.] Hieron. Petrus de ardore fidei promittebat ⁊ saluator quasi deus futura nouerat. Hec Hieron. Nemo ergo in se nemo in viribus suis confidere pōt: qz omnis cōstantia: ois virtus: ⁊ fortitudo nō hois: sed dei est. Beda. Qui solus nouit q̃d fit in hoie ne quis fideliū suo vel de statu incautē cōfidat vel de casu incautius diffidat q̃si de modum tēpus ac numerum negationis eius pdicit. vnde ⁊ Remi. Moraliter instruimur: vt q̃tum cōfidimus de ardore fidei: tanto timeamus de carnis fragilitate. Istud xpi dñi de negatione petri marcus (vt pmissum est) plenius ceteris expressit. Post primā enim negationē petri statim gallus cantauit: et ante scōm gallicantum bis iterū negauit: et ita trina negatio petri ante primum gallicantū est inchoata: et ante scōm completa. Alij vero euangelistē dicentes [priusq̃ gallus cātet ter me negabis] de inceptiōe trine negationis agunt id est trinam negationem inchoabis: sed marcus de completione eius scrīpsit. [Et ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecū nō te negabo.] Intellexit enim q̃ timore mortis prediceret eum esse negaturū: et ob hoc dicebat q̃ ꝗ periculū mortis immineret nullo modo ab eius fide diuelli posset. [Similiter]. i. eodem amore et feruore [⁊ omnes discipuli dixerunt] ac feruore intrepidum ostenderūt et per ardorē mentis damnum mortis non timuerunt sed nō pseuerauerūt: qz vana fuit psumptio humana sine protectione diuina. Chrys. Hinc ergo magnū discimus dogma q̃ nō sufficit desideriū hois nisi diuino aliquis potiat auxilio. Et nota q̃ multiplex est ratio q̃ deus permisit petrū cadere. Prima vt nullus de se presumat: sed vt plus xpo q̃ sibi q̃sq̃ credat: tertia vt pmeret eius audaciā: q̃rta vt alij exēplo eī instruerenē hūanā fragilitatē excogitātes et dei veritatem: quinta vt petr? alij q̃ plati discerēt qualr subditis cōpati deberēt: sexta vt terror hereticoꝝ cōfunderetur dicētū q̃ charitas semel habita nō amittitur nec amissa iterū haberi pōt: cuius contrarium omnino in petro patuit.

Hieron. Confidēcia dammatur. Beda.

Remigius.

Negatiōes petri quando facte.

Chrys. Petri casus rōnes.

¶ Oratio.

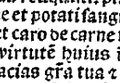

Pie Jesu qui trāsiens de hoc mūdo ad patrē postq̃ cenasti corpus tuū ⁊ sanguinē discipulis ob tui mēoriā dedisti et nobis sumēdū reliquisti: placuitq̃ tibi: vt tuo refecti corpore et potati sanguine esse mus os de ossibus tuis: et caro de carne tua. Peto ergo dñe et obsecro p virtutē huius ieffabil sacramētī: vt dignū me facias gra tua ⁊ tāta redēptiōe nō fraudet: et fac me tāti mysterij tua miseratione pticipē vt p participationem veniā merear peccatorū optatam ⁊ gratiā proficiendi in fide spe et charitate percipiam et ad gaudia sempiterna pertingam. Amen.

De sermone dñi in cena Capitulum. lvij.

A Joā. 13. 14. 15. 16. 22. et 18. Mat. 26. Mar. 13.

Circa quit̃ vero ad omnem cumulū superfluentē ardende alia dilectiōis insignia. Post egressum essi iude cum s. mundi cū mundatore remāsissent: et post alia suprādicta dñs Jesus discipulos cōsolando fecit eis sermonem pulcherrimū ignitis plenum carbonib⁹ dulcedinis et amoris. s. verbis dulcissimis de celi melle mellitis et de dei lumine luminosis quem scripsit ioan. spāliter a deo dilectus et his potatus. Ansel. Tunc demū diuinissimi eloquij vberrima inundatione conuentus ille sacer ex ore tuo dñe potatus est. Siquidē corruptus ille vter foras missus fuerat quē lipidissimi liquoris infusione sciebas indignus. Ex huius autem sermonis ornata ac venerāda et vtili magnitudine quinq̃ meditanda principaliter assume. Primum qualiter predicens discipulis discessum suum confortat eosdē. Dicebat namq̃. [Filioli adhuc modicū vobiscum sum] id est modico tempore. s. vsq̃ ad captionē vel mortem: quia tunc fuit eis subtractus: vel ꝑm quosdam vsq̃ ad ascensionem q̃ vsq̃ tunc apparuit eis corporaliter. Dicens autem filioli ostendit teneritudinem amicitie et dilectionis ad eos: Diminutiua enim ꝑm ꝑ priscia. aliquādo ꝑ familiaritate. et amore dicuntur. Sic ergo nūc eos vocat pre amoris teneritudine: q̃ cum amici ab inuicem recedunt effectu amoris maxime iuardescunt. Et iterum. [Adhuc modicum]: scil̃ tempus erit [et mundus me iam non videt] id ē amatores mūdi. [Vos autē videbitis me] t bonī quidem ceteri q̃ solis bonis post resurrectionem apparuit in carne. Et iterum. [Non turbetur cor vestrum]. s. de meo recessu per mortem cum sit ad meam glorificationem t spiritussancti missionē. Et in hoc docemur nō turbari de nostris amicis in confessione fidei decedentibus: nam est via ad eorum glorificationem et nostrā subuentionem: q̃ amici nostri existentes cum deo multo plus nos iuuare possunt q̃ viuentes in mundo. [Non turbetur mq̃ cor vestrum] q̃ dixi me moriturum sed stabiliatur fide credentes me resurrecturum [neq̃ formidet] propter tribulationū instantiam ne dimittatis fidei cōstantiam sed perseuerate fortes vsq̃ in finem. Dominus intendebat animos discipulorum cōfortare contra duo scil̃ cōtra vnum quod immi nebat in presenti quod erat eius passio: et aliud quod timebatur futurum sc̃ superuentura ei tribulatio. vnde dicit eis [Non turbetur] et timet [cor vestrum] scilicet de malo presenti q̃ tum ad primum [neq̃ formidet] et timeat scilicet de futuro quantū ad secundum [Creditis i deum et in me per consequens [credite] qui sum deus et quem etiam confessi estis deum. Unum supponit scil̃ fidem eorum in deum: hac enim iam instituti erant per eum t aliud precipit sc̃ vt credāt in ipsum q̃ est deus et non homo tantum augu. Ne mortē xpi tanq̃ hominis timerēt: et ideo turbarentur: cōfolatur eos etiā se deum esse cōtestans qui possit hominē suscitare. [In domo patris mei mansiōes multe sunt]. i. diuersi participationes beatitudinis q̃ ꝑm dñias meritorum sunt etiā distinctiōes ꝑmiorum. q. d. Iā certi estis de passione mea t tū a me expectate vitā eternam augu. Merito turbabant qñquidē fidēt̃ioribus dictum erat q̃ negaret dñm s̃ cū audiūt de mansionibus celi a perturbatione recreant certi post piacula se apō dñm māsuros q̃ significat mlte mānsiones. Et iterū. [Vado parare vobis locū] tā pulchrū: tā delectabilē mozi ēdo: resurgēdo: in celos ascendēdo. Et [iterū venio] in iudicio apparēdo [t accipiā vos ad meipm] ad beatitudinē corporis t aīe [vt vbi ego sum et vos sitis]. s. in eterna beatitudine. Jā vt dixerat parate erāt māsiones. s. in pdestinatione: sed tū adhuc parande erant ab eo redemptiōis ope et ab ipsis meritoria operatione: o dñe paras nos. s. tibi et te nobis vt sit mlt̃itudo mansionū p diuersitate meritorū. Alius plus alius minus pticipes tui erimus. Et iterū [Nō relinquā vos orphanos] in quo indicat se esse pxem illis [vado et venio ad vos] spm. s. mittendo: hoc aut dicit ne putaret spm mittere sine se. Et iterū. Pacē. s. pcōdis relinquo vobis q̃ triplex ē in hoīe. s. ad seipm ad deū t ad primus pacē meā. s. eternitatis: do vobis si in pace pria peueraueritis ꝑm augu. Pacē nobis relinquit in hoc seculo qua hostē vincamus t qua nos inuicē diligamus. Pacem suā dabit nobis in futuro q̃ sine hoste t sine diffensione regnabimus. Et bēdicit [pacē meā] ad distinguēdū pacē scrōrum a pace mūdi q̃ est magis apparēs t ficta q̃ vera. Tū subiūgit [nō q̃mo mūdus dat ego do vobis] q̃ mūdus dat carnal'r ego spūal'r: mūd⁹ tpal'r ego eternal'r: mūd⁹ exteri⁹. ego iteri⁹. Et ex [si diligeretis me: gauderetis vtq̃] de recessu meo [q̃ vado ad] exaltationem meā. s. [q̃ vado ad patrē q̃ maior me ē] aug. Q̃ nature hūane gratulandū ē eo q̃ sic assūpta est a ꝓbo vnigenito vt immortalis ꝑstitueret in celo atq̃ ita fieret terra sublimis vt incorruptibilis pulvis sederet ad dexterā patris q̃s nō ꝑ gaudeat q̃ sic diligit xpm t suā naturā iā immortalē gratulet in xpo atque ꝑm speret futurū eē xpm. Et iterū [Expedit]. i. vtile est [vobis vt ego vadā]. s. ad patrem ascendendo vt spiritual'r me cognoscatis t carnal'r iam me nosse desistatis: me verbo carnē facto q̃ si lacte cōtēti sitis. Et vere expedit [si enim non abiero paclitus non veniet ad vos. Si aut abiero mittam eū ad vos.] Si hāc carnalem dilectionem a vobis abire nō fecero nō eritis digni vt paraclitus veniat ad vos: q̃diu essi de me carnal'r sentiet: non eritis idonei vt spm̃ sctm̃ recipiatis. Non q̃ positus in terra nō posset dare: s̃ q̃ illi nō sunt idonei accipere nisi eū ꝑm carnē nosse desistāt q̃ magis spūales affecti magis ad celestia in amplectānda eius deitate anhelāt. In tū essi mūdus est spūs q̃ in nullo quiescit nisi i eo q̃ oīno est spūalis: nullo carnali solatio supeditus. Bernar. Delicata est diuina consolatio t nō dat admittentibus alienā. Hugo. Idcirco nimirū dñs Jesus discipulis se subtraxit corporaliter vt eū discerēt amare spūaliter. Ascendit siquidē in celū vt corda post se traheret t dilectio pgeret post dilectū. Sed vsq̃ hodie xps amicos suos quasi quad ā corporali pnātia cōsolatur in scriptura sacra et ecclie sacramētis atq̃ aliis visibilibus exercitiis virtutum quoꝝ aliquādo, dispensatorie subtrahit vsum: vt spūalis amoris dulcedinē tanto purius percipiant quo nihil foris habent etiam in ope virtutis ad qd̃ mentes suā per intētionē effundāt. hec Hug. Pensandū ergo est: q̃ ꝑntia carnis filij dei ipedit spūs receptionē q̃ tomagis carnalis affectus in nobis

Anselm.

Cur postiu de abitum suo hitus. Filioli.

Augustin

Turbandū non est de morte fidelis.

Augustin

Pacem relinquo vobis

Augustin. Mirabiliter ferebatur eis natura humana.

Bernar.

Hugo.

impediat eandē. Hec t his similia eis dicebat q̃ corda ipsorū totaliter penetrabāt: nō essi de suo discessu aliquid pacifice tolerare poterāt. Scdo circa sermonē mediteris qualiter cordialiter et instāter dñs iesus instruxit discipulos pluribus vicibus in charitate seruanda dicens. Mandatū nouum do vobis] quo. s. oīspositi ad meam sequelā eritis: vt̃s [vt diligatis inuicē sicut dilexi vos] hac essi via sequendus est dñs. Non ōr nouū ꝑtum ad substantiam: q̃ fuit datū in veteri lege que ēt precipit proximos diligere non tū ꝑ eis moriūs ōr nouum ꝑtum ad mādati formā sicut ipse dilexit nos q̃ ēt mozi dignatus est ꝑ nobis. Tū modus renouādi vinū vetus est qñ amisit colorē t saporē ponendi ipsum cū vino nouo t fortis: q̃ ibi recipit t colorē t saporē ex feruore vinit: sic ōr renouari. Mandatū de dilectione fuit valde antiquus t iam quasi nulli sapiebat: ō passio xpi in qua fuit maxim⁹ feruor dilectionis quasi vinū fortissimū illud mādatū renouauit: ēt nouū mandatū ab effectu q̃ aias renouat t hoīem nouū facit: dilectio essi talis ꝑfert nouitatē t aufert vetustatē. Et ite. [in hoc. s. signo quasi in meo ꝓprio caractere [cognoscent] oēs aperte [q̃ mei estis discipuli] discipulis meis imbuti t de schola mea instructi: non si demonia eijciatis vel alia signa faciatis: s̃ si dilectionē habueritis adinuicē hoc est essi q̃d maxime desiderat dñs. Quicq̃ cōnumerat militie alicui regis ōs pertinentia eius. Insignia autē xpi sunt insignia charitatis: q̃cunq̃ ergo vult annumerari militie xpi debet charitatis caracterē insignire. Aug. tanq̃ dicens. Alia munera mea habent: vobiscum etiam non mei non solus naturā: vitā: sensum: rōnē t eā salutes q̃ hoībus pecoribusq̃ cōis est: vel ēt sacrā ꝓphetiā: scientiā: fidē: distributionē rerū suarū pauperibus t traditionē corporis sui vt ardeant: s̃ qñ charitatē non hūt vt cymbala concrepāt nihil sunt: nihil eis prodest. Hic est fons cui non cōmunicat alienus. i. dilectio sola discernit inter filios dei t filios diaboli. Signent se oēs signo crucis xpi respondeant oēs amen: cantent omnes alleluia baptizentur omnes: intrent ecclesias: faciant parietes basilicarū: non discernuntur filij dei a filijs diaboli nisi charitate. Quic q̃d vis habe hoc solum si nō habeas nihil tibi prodest. Alia si non habeas hoc habe: impleti legem. hec augu. Et iterum. [Hoc est preceptum meum vt diligatis inuicē sicut dilexi vos]. i. vt diligatis opere vt quod tibi vis fieri facias alterū: q̃d tibi nō vis fieri nec tu aliter facias. vbi notādū q̃ tripl'r dilexit nos xps. Statuite q̃ in dilectione nos preuenit ipse enim incepit nec expectauit q̃ nos inciperem⁹ diligere. Sic ergo t nos debem⁹ ꝑ nos diligere primos non expectātes ꝑueniri seu beneficiari. Et multo magis debemus deum redilige re. q̃ ꝑm Aug. nulla est maior ad amorē inuitatio q̃ ꝑuenire amādo t nimis durus est animus qui dilectionē t si nolebat impendere noli t repēdere. Dilectio ergo dei cā est dilectiōis nr̃e s̃ nō ecōuersonō essi q̃ nos diligimus deū diligit nos: sed q̃ diligit nos diligimus eū t q̃ eum t ꝑ primū. Et q̃ charitatē xps ad nos redimēdos venit fecit nos charitatem vt per hāc qua ad nos xps descendit dilectionis viam: etiam nos ad ip sum possumus ascendere. Jte efficaciter quod ps per opus dando seipsum t ponendo aīam pro nobis, q̃ probatio dilectionis exhibitio est operis. Nos ergo hoc exemplo efficaciter t fructuose inuicem diligamus. ꝑm illud Johan. Non diligamus verbo neq̃ lingua s̃ ope t veritate. Et multo magis deum diligamus: vt sermonem t mandata eius seruemus. Jte recte q̃ hanc dilectionē ad nostram beatitudinem ordinauit: t vt ad deum nos traheret non sicut hoīes sese inuicē carnaliter t pro ꝓmodo terreno diligentes. Sic ergo t nos in proximis nō q̃d beneficij est seu dilectionis: sed q̃d dei est debemus diligere t inuicem ad hoc vt deum habeamus. Sunt essi amici nature t sunt amici fortune t sunt amici gratie t hi vltimi soli approbantur a deo. Licet enim i dilectione proximi includatur dilectio dei tāq̃ principalior: q̃ proximus non est diligendus nisi ꝓter deum: tū saluator hic magis facit mentionē expressam de dilectione proximi q̃ dei cū dicit inuicem: q̃ intendebat apostolos inducere ad edificationem t solationem fidelium t ad perferendas tribulationes persecutorum ad qd̃ necessaria est charitas ꝓximi que tū (vt dictus est) includit charitatem dei. Et iterum. [Maiorem hac dilectionem nemo h̃s vt aīam suam ponat quis ꝑ amicis suis]. Dilectionē vocat hic signum t pbationem dilectionis. i. exhibitionem opis transferens de causa ad effectum. Et quidē nullū maius dilectionis argumentum est q̃ ponere aīam ꝑ amicis: hoc essi est vltimum signū amoris vltra qd̃ nō est aliud inuenire. Amor nā q̃ per quatuor signa pōt manifestari. Primo per verba: q̃ essi cor abundat in amore tunc os abūdat in sermone: q̃ ex abundantia cordis os loq̃tur. Scdo per collata beneficia et istud est maius signum q̃ primum: q̃ multi seruirent de ꝓbis suis qui non seruirent de suis rebus. Tertio per obsequia personalia t istud est adhuc maius signum q̃ primum vel secundum. multi eniz seruirēt de suis substantia qui nō seruirent de sua persona. Quarto per aduersa: q̃ quis ꝑ amore amici se exponit mozi. multi essi darēt personā ad seruiendū qui nō darēt aīam suā ad mozi endū. In hoc ergo q̃ xps ꝑ nobis crucifigi t mori voluit infinitā nobis charitatē ostdit Gregor. Mori etiaꝫ ꝑ inimicis dñs venerat: t tū positum se aiam pro amicis dicebat: vt nobis ostenderet q̃ eum diligendo lucrum facere de inimicis possumus: etiā ipsi amici sunt qui persequūtur. Consequens ergo est vt quēadmodum xps aīam ꝑ nobis posuit: sic t nos aias ꝑ fratribus ponam⁹. Quatuor essi sunt diligenda ꝑ ordinē ex charitate. s. deus: aia proximus t corpus. t iō cū charitas sit ordinata pro ipso deo qui est primum t maximum diligibile ex charitate debēt alia tria exponi sicut minus pro maiori: pro aīa vero propria ōr primus t corpus ꝓprium ꝓtēni t ꝑ salute primi ōr vita corporalis exponi. Et iterum. [Hec mando vobis vt diligatis inuicem] q̃ aliter nullū solatium habebitis nisi in vobis inuicem habeatis: sed absq̃ dilectione solatius t consolationem in vobis inuicē habere non potestis. Preceptū dilectionis semper inculcat et tanq̃ sola dilectio precipienda sit eam semp cōmendat. Et reuera ille qui ait habe charitatem t fac quecunq̃ vis quasi solā charitatē vitus est precepisse t meritorū: ipsa valet sine vitiis mlt̃arum virtutum: s̃ cetera oia nō valent sine ea vtis ꝑm Greg. De dilectiōe quasi de singulari mādato dñs loquit: q̃ omne mandatum de sola dilectione est t oia vnū preceptū sunt. Quicquid

Mandatū nouū quo.

Insignia militi xpi.

August.

August.

Bernar.

Hugo.

August.

Aliter

Amici eriplices.

Amoris. signa q̃tuor

Greg.

Mori de bemus pro fratribus.

Diligenda quatuor

Charitatis excellentia

Greg.

essi precipiē in sola charitate solidaē. Multa fūt
p diuersitatē opis vnū in radice dilectionis. Et
plura alia hmōi ad dilectionē incitantia dōs dr
cebatq; iohannes hic conscripsit. De dilectione
fraterna nullus aplōr tāti loquiē q̄tū iohānes
r hic in eplis suis. legit ēt de eo q̄ iā senex effe
ct? portrbat ad ecclesiā a discipulis suis vt fide
les instrueret q̄bus hoc tāti dicebat. Filioli diligatis inuicēt i hoc est perfectio disciplinē xpiā
ne. vñ dr spālr a deo dilectus nō solū ppter pui
legiū ꝓgnitatis sz ēt ppter spālitatē charitatis
Tertio circa smonē mediteris quō monuit eos
ad obseruantiā mādatorū suorū. di. [Si diligitis
me mādata mea seruate] implēdo ea facto r ope
re. q. d. nō oñ datis amorē quē habetis ad me fle
tu solū: sz in obedictia mādatorū. In hoc essi mū
do huius ptātes suos amicos r fideles probant
r cognoscunt si eis obediunt r eorū mādata cu
stodiūt. qz sm Greg. pbatio dilectiōis exhibitio
est opis. Et itez. [Qui habet mādata mea r ser
uat ea ille est qui dili git me]. s. ope r ꝓfitate r nō
tāti lingua r sermōe hoc est ille hz verā dilectio
nem ad me. Aug. Qui hz in memoria r seruat in
vita qui hz in sermonibus r seruat in moribus.
Qui hz audiēdo r seruat pseuerādo [ipse est] in
quit [qui diligit me.] Opere est demōstrāda dile
ctio ne sit infructuosa nois appellatio. Und e et
iohannes qui dicit qui diligit deū r madata ei?
nō custodit mendax est. r itez. [Si quis diligit
me]. i. dilectionē in me tendit. [sermonem meu5
seruabit]. i. mandata mea ad faciendū ea: qz obe
dientia pcedit ex amore qui est i corde. Sermo
nem ergo r verba dei tunc seruamus qñ facim?
que precepit r diligimus que promisit. Qui aūt
verba tenet eer memoriam r non coheret illis p
obedientiam non sunt ei bñficium sed in damna
tionis testimoniū Greg. Uere diligimus si mā
data eius seruamus: vere diligimus si a nostris
nos voluptatibus coartamus. Nam qui adhuc
per illicita desideria defluit profecto deum non
amat: qz ei in sua voluptate cōtradicit. Ille ergo
vere amat cuius vcz mentem delectatio prauā
ex consensu non superat. Nā tāto quisq; a supno
amore disiungitur q̄to: inferius delectatur. hec
Bre. Et itez. [Si precepta mea seruaueritis ma
nebitis in dilectiōe mea]. i. ex hoc scietis vos di
lectos a me r q̄ in dilectione mea qua vos dili
go r in gratia mea manebitis si precepta mea ꝓ
uaueritis. Seruatio enim mandatorum est effe
ctus est signum diuine dilectionis: non solū ei?
qua non diligimus: sz r eius qua ipe diligit nos
ex hoc essi q̄ ipse nos diligit monet nos r adiu
uat ad implendū eius mandata que impleri nō
pñt nisi per gratiam. Ostendit ergo sm Aug. Nō
vnde dilectio generet: sz vnde monstraretur vt
nemo se fallat dicendo q̄ deum diligat si eius p
cepta non seruat. Nam intrā deum diliginus in
q̄tum eius precepta seruamus: in q̄tum autem
minus seruamus minus diligimus. Nemo pce
pta seruat q̄ nō diligit r nemo diligit nisi qui ser
uat. Nec prius seruam? precepta vt nos diligat
xps sz nisi nos diligat ea seruare non possumus
Et itez. [Uos amici mei est is si feceritis q̄ ego
precieio vobis]. i. si opera ostenditis amicitie r
dilectionis: qz implerio preceptorū est signum di
lectionis: r preceptum est signum sue voluntā
tis: r ideo si ea que precepit non facerent volun
tates nō sonarent: r sic amici non essent secum
dū Greg. Amicus quasi animi custos dr. vñ non
immerito q̄ volūtatē dei in pceptis eius custodi
re dr illius amicus vocat. r sz esudē. Magna est
mia redēptoris r dignitas hoim esse amicos dei
Sed audisti gtiam dignitatis cū dr [vos amici
mei estis] audi ad laborē certaminis cū subdit
[si feceritis q̄ ego pcipio vobis] vñ vt ait Aug.
Cū seruus bonus esse nō possit nisi precepta dñi
sui fecerit hinc amicos suos voluit intelligi vñ
boni serui pñt pbari. O magna bonitas dei. Luz
ei pro conditione reddere debeamus obsequia
vtpote serui dño famuli deo subiecti potēt: mā
cipia redēptor: amicitia: nobis premia pmit
tit vt a nobis obsequia debita seruitutis exto
quear vt quos nolle seruire ꝓspicit sponte suo
ruz beneficiorū possit promissionibus inuitare.
hec Augu. Nullus ergo sine operis attestatione
credat se deum diligere. sed vt ait Grego. de dile
ctione conditoris lingua mens r vita requirat.
Nunq̄ est dei amor otiosus: operat etenim ma
gna si est: si vero operari renuit amor nō est. Ne
mo ita q̄ dr credere q̄ deum diligat qui eum se
pe corde non cogitat: qui eū sepe ore nō laudat:
qui eius mādata ope nō seruat. Greg. Si ab ali
quo queraē vrz deū amat libere rñdet ita sz cōs
tat: vt ipse dicit q̄ probatio dilectionis exhibi
tio est operis: ergo si vere deum diligis queren
dū est a corde: ab ore: ab ape: primo a corde: qz q̄
amat de deo sepe cogitat. Uñ luxuriosi sepe co
gitant de delitijs carnis: auari de diuitijs: super
bi de eminentijs: r viri vere spñales de diuinis.
Si ergo non sepe de deo cogitas non credas te
vere amare eum. Item homo maxime de eo co
gitat qō pre ceteris amat: ergo si de mundo ma
gis q̄ de deo cogitas: mūdū magis q̄ deū amas
Scō si deū diligis a lingua tua requiras qz ex
abundantia cordis os loquiē. Nā idē est verbū
cordis r oris: sed in corde est nudū: in ore vestitū
lingua ergo libēter noīat quem cor amat: r ideo
si plus de mundo q̄ de deo fatur magis mūdū q̄
deum diligere conuincitur. Tertio an deum dili
gas ex ope tuo requiras non essi pōt ignis esse
r nō ardere. Si ergo ignis diuinus est in corde
tuo nō poteris vacare otio: sz si otio vacas ignez
nō habes: qz (vt dictū est) charitas non est otio
sa. operat enim si est si opari renuit charitas nō
est. Ad hoc ergo q̄ quis xp̄m ꝓfiteri diligat ne
cesse est vt deo amando nihil preponat: r primū
suū sicut se diligat ac dilectionem corde: r opere
oñdat hoc ēt qō dctū est [Uos amici mei estis]
dupliciter pōt intelligi sz q̄ amicus dupl? d. i. q̄
amat r q̄ amat r sm vtrq̄q̄ vez est qō subdit [si
feceritis que ego pcipio vobis] Qz r q̄ deū amāt
mandata eius seruant: r quos deus amat: māda
ta illius seruant in q̄tū ꝓferendo eis gtam suaz
adiuuat ad seruandū. Sz vt visum est mādatorū
obseruatio non est diuine amicitie cā: sed signū
s. q̄ deus diligat nos: et q̄ nos diligamus eū. Et
plura alia hmōi dōs tunc dicebat. Quare cir
ca sermonē mediteris q̄liter dādo eis ꝓfidentiā pmen
circa pressuras q̄s eis pdixit esse venturas pre
munit et hortat ipsos ad patientiā ne deficiant
in tribulationibus di. [Si mundus vos odit]. i.
mundani et amatores mūdi qui diuitijs delitiis
et honoribus fūt dediti [scitote] ad psolatio
nē vr̄am [qz me porē vobis odio habuit.] Unde
scriptum est. Odio habuerunt me gratis. q. d. sz
Chri. Scio hoc est duz et difficile: sz propter me
patiamini r iō non dolere sz et letari oportet r
sufficit vobis in consolationē pprer me pa
tigran-

Dilectio a iohanne ꝓcipue precipitur.

Brego.

August.

Mandatorū seruatio

August.

Amicus quis.

August.

Brego.

Brego.

Brego.

Brego.

Brego.

Brego.

Brego.

Brego.

Brego.

Odia mundi tolerāda

Christo.

Brego.

Patientia

Christo.

Christo.

ti: grandis ꝓsolatio mēbris ex capite: qz nō de
bent conditionē capitis refutare. vñ Augusti.
Cur se mēbrū supra verticem extollitur. Recu
sas esse in corpore si nō vis odium mundi susti
nere cum capite. Deinde ostendit cur odit eos
mundus. s. qz non sunt de mūdo. i. parte eius: ni
hil essi commune cū terra est eis sed celestium ci
ues: r ppter hoc mundi odium patiētur est
sustinendū. vñ Chrisō. Hoc est virtutis augmē
tū a mundo odio haberi vnde dolere oportet si
a mundo diligeremini. hoc essi esset malicie ve
stre ostensiū. Grego. Nam peruersor deroga
tio vite nostre approbatio est: qz iam ostenditur
nos aliquid iustitie habere si illis displicere in
cipimus qui nō placent deo. Et qz exemplo sui
quo aliud maius r melius nō est monuit ad fe
renda odia mūdi subdit quare eū debeant imi
tari qz ille dōs ipi serui [memētote inq̄t sm̄ōis
mei quē dixi vobis.] Nō est seruus maior domi
no suo. [Si] p qz [me pseculti sunt] qz sum dōs
[r vos persequentur] q̄ serui estis persequētur
vos in quibus ego sum r p sequens me in vo
bis. Nō pōt placere seruis q̄bus displicet dōs.
Chri. q. d. Non vos turbari oportet si cōcabitis
meis passionibus: qz vos nō estis me potiores.
Et iterū. [Mundus q̄dē]. i. mundani in delitijs
diuitijs r ambitione viuētes [gaudebit] tāq̄ de
me triūphauerit: qz in triduo mortis xpi iudei
mūdo dediti sunt gauisi credētes ertinxisse to
tam secram xpi [vos autem ptristabimini] de
mea morte r absentia [sed tristitia vra verterur
in gaudiū] in resurrectione r apparitione seu p
sentia r ascensione r maxime in spū scti missiōe
Cōtristati essi sunt de morte dñi sz mox de resur
rectione letati. Nam post lachrymationem et
fletum infudit deus exultationē r gaudiū. Ubi
notandum q̄ si cui pmitteretur ab eo qui esset
verax r potens facere promissum q̄ oēs illi? la
pides verteret in aurū vtiq̄ ille pgregaret hin
de lapides q̄ posset plures r maiores. Nunc igit
promittitur nobis ab ipso qui veritas est a po
rens sup oē qō est q̄ tristitia nra ꝓtē in gaudiū
iō multū libenter debem? sustinere tristitias r
pressuras huius mūdi in augmētum nr̄i gaudij
vñ nō dixit post tristitiā vr̄am vobis erit gaudi
um sed ait [tristitia vra vertē in gaudium] ita
q̄ hoc ipm qō est tristitiam habere in cumulu5
gaudij cōuertereturr. Ad ostendendā aūt r mero
ris r gaudij immensitatē inducit similitudines
declarādo qō dixerat p exēplū mulieris in do
lore partus tristitiam habentis: sed in natiuita
te pueri gaudium superueniens absorbet in ea
oēm tristitiā pcedentē. Deinde hoc paradigma
qō de muliere pposuit dōs exponit r silitudinē
adaptat dicens. [Et vos igitur nunc qdē tristi
tiam habetis]. s. tpe mee passionis r mortis qua
si iā pturiētes [iterū aūt videbo vos r gaudebit
cor vestrū]. s. post meā resurrectionē [r gaudiū
vestrū nemo tollet a vobis] qz vita xpi que fuit
materia huius gaudij erat deinceps immortalis
nō amplius auferenda per mortez. Tristātia essi
habuerunt passo dño r sz post resurrectionē ga
uisi sunt viso dño r gaudiū eorū nō tollebat ab
eis qz r si postmodū pseculiōes r tormēta p xpo
passi sunt: spe tū resurrectiōis r visiōis illi? ac
censi libenter aduersa q̄ferebant imo gaudiū
existimabant cum in tentatiōes varias incide
rent. Pñt autē hoc ita intelligi vt in discipulis
vniuersē loquiē dōs ecclesie velut etiam ibi; ec
ce ego vobiscum sum vsq̄ ad ꝓsummationē secu
li. Mūdi essi amatores gaudēt qz in pñtib? de
lectantur nulla alterius vite gaudia sperātes r
sz bont in erūnis huius vite tristantur r plorāt
pro pctis ppriis r aliens p huius mūdi incola
tu r dilatione regni celestis: r p huius vite tri
bulationes r angustias ad eterna prēdunt gau
dia celit qz p multas tribulationes oportet nos
intrare in regnū dei. Dicens ergo dōs [iterum
aūt videbo vos [scōm promittit aduentum quo
ad vniuersam videlicet ecclesiā remunerādum
ex integro. Ac si diceret iterū videndus appare
bo vos eterna visione eripiam: vos ab aduersa
rijs assumā vos ad meipsum coronabo: vos vi
ctores pbabo me semp vidisse vos decertātes.
Alchuin⁹. Mulier aūt sancta ecclesia est ppter
fecūditatē bonorū operū: r qz spirituales deo fi
lio generat hec mulier dū parit. i. dū in mundo
virtutū pfectibus insistit: dū vndiq̄ tentat r af
fligit tristitia hz de hoc: qz venit hora vt patiat
qz nemo carnē suā odio habuit. Sz cuz peperit
i. cū denicro laborīs certamine ad palma pue
nerit iā nō meminit pressure pcedētis ppter p
cepte gaudium retributiōis: qz natus est hō in
mūdū. Sicut essi mulier nato in hoc mūdo hoīe
letat: ita ecclesia nato in vita eterna fidelium
ppio exultatiōe repleē. Beda. Nec nouū dz vide
ri si natus dicatur qui ex hac vita migrauerit.
Sicut essi cōsuete nasci dr cū q̄s de vtero mris
procedens in hanc lucē pgredit: ita pōt natus
appellari qui solut? a vinculis carnis ad lucem
eternā sublimat. vñ sctōr solennia nō funebria
sed natalitia vocātur. ¶ Deinde pcludit pclu
sionē principalr intentā. ad hoc essi dixit pdicta
oīa vt firmarent ꝗ tribulationes eis imminētes
r aduersa. vñ ait [Hec oīa] q̄ dixi in sermōe isto
[locutus sum vobis]. s. ad hunc finez [r iō vt in
me pacē habeatis] aduenientibus tribulationi
bus futuris: qz sicut graue quietat in loco pro
prio ita cor humanuz in deo. Et inde est q̄ hoīes
mūdani qui deo per amorē nō sunt ꝓiuncti ha
bent tribulationes absq̄ pacē sz scti qui deum
p amorem habēti in corde r si ex mūdo habent
tribulationes in xpo habent pacē. Hic finit ser
monē suū vt pius pater vtilioza ponens in fine
fez de pace ad quā oēs conat inuitare. vñ gl. Nō
solum q̄ in cena sed etiā q̄ ab initio pdicationis
sue r maxime que in cena hac de causa dicit: vt
in illo pacē habeāt: pacem pctōrs in pñti: pacē
eternitatis in futuro. Hec pax est p qua xpiani
facti sumus: p qua sacramētis ibuimur: pro q̄
flagellis r aliis modis erudimur: pro qua spūs
pign? accepim? r pro quā in eū credim? r spera
mus r amore eius accēdimur. Hec inest pfuris
psolatio r liberatio: vt hac in fine feliciter re
gnemus cū xpo. In hoc ergo sermone concludit
qz ipse est ꝓsummatio vie r btitudo pfie. Aug.
Hec pax finē tpis nō habebit: sed oīs pie nre in
tētionis actionisq̄ finis ipa erit. Et subiungit.
[In mūdo pfuram habetis]. s. ab hūanis hominū
bus vos psequētib? nn me ait pacē. q. d. sm Bre.
Sit vobis de me interius q̄ psolādo reficiat: qz
erit de mūdo exterius q̄ seuiēdo grauiter pre
mat. Sancti essi viri nō habent tribulationes
puras r qz habent psolationē dei admixtam: sed
mali habent eas puras nō habētes psolatiōem
istam [Sed confidite]. i. fiduciā in me habete: qz
ego p vobis vici mūdum r nō pualebit. q. d. re
curratis ad me r habebitis pacē in me xpo vi-

Augustin⁹

Brego.

Alchuin⁹.

Mulier pariens ecclesia est.

Nascit qui in celuz mi grat.

Beda.

Pacis com mōdatio.

1. Joh. 2. cit mũdũ diripiendo ⁊ auferendo arma ei⁹ q̃d⁹ ipugnat; hec aũt sunt eius cõcupiscibilia. Nam oẽ qd̃ est in mũdo aut ẽ ꝓcupiscẽtia carnis quã destruxit p afflictionẽ ⁊ laborẽ aut cõcupiscentia oculo⁹ quã destruxit p paupt̃atẽ; aut superbia vite quã destruxit p hũilitatem. In hac vicrozia xp̃i debent ꝓdere ſcti; q; consideratione eius armati ⁊ ꝗ tutib⁹ muniti faciliter superãt rẽtationes mundi, ꝑpter qd̃ dicit petrus xp̃o in carne passo ⁊ vos eadẽ cogitatione armamini. Qui ergo sicut xp̃s ista cõcupiscibilia vincit; vincit mundũ. ⁊ hoc ꝯ 3 Jo. Facit fides nr̃a; q; cũ sit substantia sperandoꝝ̃ que sunt bona spiritualia ⁊ eterna facit nos ꝑtẽnere bona corporalia ⁊ trãsitoria. Et alia plura his similia; tũc dicebat. Quinto circa ꝑmonem mediteris qualiter ipse dñs Jesus eo q̃ erat ad discipulos sermone finito de quo ꝑm Bedã in cena locutus est vsq̃ ibi surgite eamus hinc. Deinde stãdo vsq̃ ad hymni fine cui⁹ hoc initiũ est; tandẽ [sublevatis oculis] aspicẽs in celũ se ad patrẽ cõuertit ⁊ verba ad ipsum dirigens orare cepit, xp̃s non tm̃ orauit ad aliq̃d ꝑtrãdũ; sed etiam ad ꝓdandum nobis oratoria. Et alia plura his similia; tũc dicebat. Quinto circa ꝑmonem mediteris qualiter ipse dñs Jesus eo q̃ erat ad discipulos sermone finito de quo ꝑm Bedã in cena locutus est vsq̃ ibi surgite eamus hinc. Deinde stãdo vsq̃ ad hymni finẽ

Orationis dulcedo.

fit, quousq; sepultus fuit. Et qr dñs videbat discipulos formidare ⁊ timere ⁊ ñ ratione ꝓpis: qr nor erat ⁊ ñ rōne loci: qr in ciuitate manifeste ñ stebāt: rita vt frequēter circūuolarent oclos ad ostiū dom' quasi imaginantes ⁊ expectantes inuadi ⁊ capi ab hostibus: ⁊ ꝓpter hoc minus intēdentes his que dicebat ⁊ iō vt melius ꝓba q̄ dictu' erat intelligerent: ⁊ vt ad locū vñ tradendus erat, veniret inter alia eis discūbētib' dixit [Surgite eam' hinc], .i. ad locū aliū magis securum ⁊ secretū vbi estimantes vos securos attēdatis ꝓba mea ⁊ meli' attendatis ad ea q̄ sunt vobis dicenda ad locū vñ tradendus eram ad mortē ad ꝓseparationē a vobis corpal' in hoc mundo ad angustiā ⁊ passionē meā ⁊ quicūq; voluerit post me venire abneget semetipm ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat' me. Et ora eū vt non sinat te a suo latere separaru; ⁊ cōcedat sibi secū ire ⁊ eū sequi siue ad mortē siue ad vitā. O ch̄t' pauor in discipulos intrauit nescientes quo vel qualr ire deberent ⁊ de ipsi' separatiōe plurimū formidātes. Merito aūt de tanto conuiuio gr̄e reddēdē erant deo ⁊ iō post cenā hymnū .i. canticū diuine laudis dixit ⁊ gr̄as egit sicut ⁊ aū cenā fecerat: vt .s. addiscas ⁊ aū cibū ⁊ post cibū gr̄as reddere actiones. vñ Lhzi. Audiūt quicūq; veluti pozci simplr māducātes cū ebrietate surgunt cū deceret gratias agere ⁊ hymnū cōcinere ⁊ mēsam desinere audiāt quicūq; vltimā oꝗonē in sacris mysteriis nō expectāt: vltima eñ oꝗo misse illi' hymni ē signum. Gratias ergo egit anteq̄ sacra misteria discipulis daret vt ⁊ nos gr̄as agamus hymnū dixit postq̄ dedit vt ⁊ nos hoc ipm faciamus. Hec Lhzi. vbi ⁊ Beō. Simul esset ⁊ hoc ostēdit q̄ amplectibilile erat sibi ꝓ nobis mori: qr cū tradendus erat deū laudare dignat' et docet ⁊ nos cū in angustias incidim' ꝓ multo' salutē non contristariis deo gr̄as agere q̄ in nr̄a tribulatiōe opat' multo' salutē. Eandē cunctis cōpletis mysteriis ⁊ hymno dicto ꝓ sacramenti institutione ⁊ noue vite denunciatione hora cōpletorij egredit de loco cene cum discipulis suis ad locū extra ciuitatē ad quā sciebat ventur' ꝓditorē vltro se offerens passioni vt oñderet se voluntarie subire mortē ⁊ desiderare nr̄am redemptionē. Ille eñ locus erat apt' ad capiēdū xpm qr erat a ciuitate remotus: ⁊ ipsi querebant capere eū sine strepitu turbar'. Precedit ipe tu eū sequere ⁊ conspice discipulos euntes post eum: ⁊ cum eo: quō quilibet qui magis pōt magis eidē approximat: ⁊ congregatim per gentes sicut moris est pullorum pergere post gallinā impellunt eum modo vnus mō alius ex desiderio appropinquandi ⁊ audiendi verba ipsi'. Ipse vero libenter ⁊ patienter sustinebat ab eis: ⁊ tunc locut' ē eis cōplendo sermonē eundo ꝓ viam ⁊ in horto. ¶ Et iuit cū illis versus orientē [transtorrentē cedron] ⁊ vallē iosaphat q̄ est inter hierusalē et montē oliueti a septētrione ī austrū porrectap cuius vallis medij currit idē torrēs cedrō. Est aūt cedron grūs p̄ris q̄ latine cedro' ōr ō q̄bus arboribus copia ibi erat in ripis torrētis eiusdē vñ sic appellat'. In hac valle est parua cāpi planicies irrigua ⁊ nemorosa plenaq; delitijs: vallis ꝗo nomē accipit a rege iosaphat ibi sepulto vbi a parte mōtis syon in pede mōtis oliueti in ipa vallē descendendo est turris sepulchri ei' cōtinens. Cui' ad dexterā de rupe mōtis oliueti excisa ⁊ separata dom' duo cauata hr sepulchra, .s. symeonis senis ⁊ Joseph spōsi marie ꝗginis. Et [venit cū illo i villā qui dicit' gethsemani] ad radicē seu pedē mōtis oliueti iuxta cāpū q̄ gethsemani dicebat. vñ ⁊ villa sic vocat' vbi est ecclesia adherēs rupi sub qua apostoli erāt somno ꝗ grauati. ⁊ intra erant canonici regulares cū abbate ꝑm regulā beati Aug. oñio seruientes. Et in trauit cū ipsis in hortū qui in fine ville erat ⁊ ad villā ꝑtinebat vbi traditorē suū ⁊ armatos expectabat sciens oia que ventura erant super eum ꝑm altissime dispositionis archanū. Et qui per secutores suos ⁊ oia i manu sua accepisse se nouerat: qr oia dedit ei pater in man' sponte in man' persequentiū se ponebat. [Sciebat aūt ⁊ iudas traditor locū qr frequenter iesus cū discipulis suis illuc venire cōsueuerat] cā ozandi secreti' extra tumultū ciuitatis ⁊ cā secreti' loquēdi cū discipulis familiariter instruendis. Itaq; tradēdus a discipulo cōsueti secessus locū ⁊ iude notū adijt quo facillime reperiri posset manifestū se dans ad capiendū ne mortē timere vel inuit' crucifigi putaret. Ubi bñ 8z q̄ hymno dicto exierunt [ꝑm cōsuetudinē [in montē oliueti]. .i. versus montē oliueti: qr consuetus erat illuc ire ⁊ mozari de nocte causa oꝗonis. Nā ꝑm Lhzis. consueuerat frequenter extra in oratione pnoctare ⁊ stratus mollicie declinare. Et ꝑm eundē cōsue tudo ꝓ erat: vt maxime in solēnitatib' post ce nam discipulos seorsum ducere ⁊ purū a tumultibus locū inquirere ne mens ꝓpediret ab audione ⁊ aliqua sublima de festo docere que non erat ꝓpas alios audire. Cōpletorū pōt dici: in ipso cōplet cursus p̄dicationis: ⁊ cena illa singulari tam gloriosissime celebrata ⁊ fcā cum discipulis suis de qua cena ⁊ de sacratissimo dono corpis ⁊ sanguinis eius ibi tradito debes frequenter de uotissime cogitare: ⁊ q̄ lotis discipulor' pedib' ac facto sermone ⁊ dicto hymno .i. gratiar' actione exiuit cū discipulis suis versus montem oliueti vbi capiendus erat: ⁊ ab amicis separand'. Et quando complendum erat qd̄ prophēta dixerat: percutiā pastorem ⁊ dispergentur oues gregis. Vade ⁊ tu semper cum eo ⁊ noli eum deserere ⁊ ipse deserat te. ¶ Mystice egressus est iesus iuxta ciuitatem: vt nos egressuros de mūdanis ⁊ mundi habitatione significaret q̄ sacrificium deo offerre volumus ⁊ vt tumultū hoim fugere doceret: q̄ ozare vel familiaria cum nostris tractare intendimus. [Egressus autē fuit trans torrentem cedron] qui interpretat' tristis meror: ⁊ significat viā passionis quā xp̄s pambulare voluit: qr sicut torrens terrore caloris solis cum impetu descendit: sic xp̄s calore charitatis ⁊ luce veritatis succensus fluct' passionum impetu propie voluntatis sustinuit. Per hoc ergo quod christus iuit illuc imminente sua passione significatur quod xp̄ianus ire volens ad martyrium oꝗminens supplicium precogitare ⁊ p patientiā se armare: qr ꝑm Grego. Minus feriunt iacula que preuidentur: ⁊ tolerabilia sunt mala q̄ prescciuntur. [Et venit in villam gethsemani] que interpretatur vallis pinguedinis: q̄ interpretatio ostendit q̄ humilis q̄ deuota fuit xp̄i oratio quā ibi fecit. in valle eñ humilitas ⁊ in pinguedine deuotio notatur. ꝑm Remig. Dñs appropinquans passioni in valle pinguedinis orauit vt demonstraret: qr per vallem humilitatis ⁊ pinguedinem charitatis ꝓ nobis mortem suscepit.

Ioseph sepulchrij.

Introitus in hortum.

Oraise.

Hiero.

Lhzisost.

In oratione pnoctare solit' erat.

Hiero.

Cōpletorū vñ dictum.

Oliueti mōtis dignitas.

Quinq; virtutum exēpla.

Egressio xp̄i hora cōpletorij.

Beda.

Mystice.

Gregō.

Remig.

Passionis dñice recōdatio.

Monialis deuotio.

Passionis intentio.

Proficere volēs in passionis dñice scientia quid faciat.

B Cōsolatio carnis non cōgruit passioni xp̄i. Bersi.

Bal. 6.

pit. humiliauit eñ se vsq; ad mortē ⁊ ex charitate posuit ꝗ amicis aiam suā. In horto etiā ozauit ei vt ꝗ capi voluit vt oñderet q̄ satisfaceret venerat ꝗ pctō primoꝝ parentū cōmisso in horto. .i. in terrestri paradiso: ⁊ vel q̄ per passionem suam nos in hortū paradisi coronādos introducit. Dicitur etiā post cōionē in montē oliueti exisse ⁊ orasse qd̄ repsentat pcessio fratrum qñ post refectionem exiuit in oratoriū ad gratias agendū. Per quod etiam datur intelligi q̄ virtute dñici sacramenti ascenditur ad culmen gratie ⁊ glorie. Signanter aūt ꝑm Origen. hymno dicto exierunt in mōtem oliuarū: ꝗ per hoc designans q̄ post pceptionē trāti sacramēti fidelis homo nihil debet agere in cōualle: nec circa aliquod terrenū se occupare. sed ꝑm Hiero. Deber ascendere in montē oliueti. .i. in virtutum sublimia vbi est laboris refectio ⁊ dolozis solatiū ac veri luminis notitia apprehenditur. Orauit ergo dñs in mōte oliueti siue in horto ad radicē eiusdem montis quod totū vnū est ⁊ plenum figuris. Cū eñ in mōte orat sursum nos ⁊ pro celestib' habere cōr in oꝗone ⁊ sublimia tñ orando inquiri debere docet: cū in valle et hoc in valle pinguedinis docet nos in oꝗone humilitatē ⁊ interne deuotionis ac dilectionis pinguedinē seruare: ⁊ vt nō gestemus cor aridū a charitatis pinguedine. Merito aūt passur' dñs ascēdit in illū mōtē vñ erat ascensur' in celū vt ꝗ hoc ostenderet q̄ per tolerantiā passionis ascenditur ad quietem celestis mansionis. vñ Hiero. In mōte q̄dē oliueti iesus vigilat: orat tenet' ac ligat' ac inde ad celos ascēdit vt nos sciam': qr inde ad celos ascēdim' vñ vigilam' ⁊ oram' ligamur ⁊ nō repugnam' in terra. Hic mōs oliueti oī acceptione est dign' in quo dñs frequenter mozari ⁊ orare ac multa ⁊ mira operari est dignat'. Est aūt in hoc mōte ecclesia in qua cū abbate nigri monachi esse solebant. Pōt aūt meditari q̄ dñs iesus dedit nobis in isto sero exēplū q̄nq; magnarū virtutū sc̄z humilitatis in lauādo pedes discipulorū: charitatis in sacramēto corpis ⁊ sanguinis suī: in sermone q̄ est monitis charitatis plenus: ⁊ orationis in oādo in horto trib' vicib' patiētie in sustinendo proditorē suū: ⁊ multa opprobria q̄ fuit captus ⁊ ductus vt latro: obediētie in eundo ad passionē ⁊ mortē ex p̄ris p̄cepto. In his ergo virtutibus ⁊ alijs eius pro posse imitari conemur. ¶ Oratio.

Enignissime iesu qui pro credentibus ⁊ crediturīs in te aū xp̄s passionis patrē supplicite exorasti rogo oñe tuā clemētiā ⁊ miam ꝓ illis ⁊ ꝗ me ⁊ pro oibus mihi consanguinitate: affinitate: familiaritate: bñficio: oꝗone: recōmendatione: vel quocūq; cōiunctis seu cordi meo insertis ⁊ vniuersaliter ꝓ oibus fidelibus tā viuis q̄ defunctis. Ut nobis viuis ⁊ gratiā in ꝑsti ⁊ gloriā in futuro exhibeas: ac defunctis miam ⁊ requiē eternā indulgeas: ⁊ tu q̄ oīm redemptor es ēt eorū saluator̄ te oñdas. Amen.

¶ De passione domini nostri. Capitulum. lviij.

Ecurrit nunc vt passionem dñi nostri iesu xp̄i tractemus de qua ad minus septies in die recordari deberet xp̄ianus vnde dicit Ber. Quod quotidiana lectio xp̄i ami dz esse recordatio dñice passionis: ⁊ qd̄ nihil ita accēdit cor humanum quēadmodum sepe ⁊ sedulo recogitata passio ⁊ humanitas saluatoris. Qui ergo in cruce ⁊ passione domini desiderat gloziari sedula meditatione dz in ea persistere que precipue inter cetera dz cordi nro esse infixa: vt sicut in suo corpore cicatrices ⁊ vulnera semper tenet ⁊ de eius corpore non delentur ita ⁊ in corde nostro per memoriam nr̄i reneri ⁊ nūq̄ de eo deleri. dz. Cuius quidē passionis mysteria ⁊ que circa eum facta sunt si toto mentis iutuitu pspicerent' in nouū itaq; statū meditantem adducerent. Nā ex pfundo corde ⁊ totis viscerū medullis eā perscrutanti multi passus insperati occurrerēt: ex quib' nouam passionem: nouum amorē ⁊ nouas consolationes ⁊ per ꝑs nouū quendā statum dulcedinis susciperet que sibi presagia ⁊ participalia glozie viderent. Ubi quedā monialis deuota intantū circa passionē xp̄i erat affecta ⁊ vt nunq̄ crucifixi imaginē inspicere posset nisi cadens in terrā quasi totalr absorpta a se deficeret. Oportet ergo q̄ qs pñtē se exhibeat affectuose diligenter ⁊ mozose oib' ⁊ singulis que circa dñica passione cōtigerūt: ⁊ q̄ illuc totā mentis aciem vigilantibus oculis cordis obtusq; alijs curis ⁊ follicitudinib' exterioribus dirigat pseuerāter. Et scias q̄ si in hac sciētia que sup oēs alias sciētias est volueris ꝓficere cū magno studio oportebit te a cibo ⁊ potu delicato abstinere: ⁊ ad necessitatē tñ parce de vtroq; sumere. Cena q̄ nocturna siue potus multum impedit orationē ⁊ contemplationem: qua propter esset ꝓ posse abstinendū. A vestib' quoq; ac lectis mollibus delicatis abstineas: ⁊ in vestitu sicut ⁊ in victu humilieris grossioribus vtendo ⁊ vilioribus. Oportet etiam q̄ caueas a multiloquio ac letitia vana ⁊ inepta: quia non decet eū qui vult xp̄i dolorē sentire in verbis risibus lusibus: ⁊ gaudio vano se inutiliter occupare. Necessariū eñ erit vt aliqñ ira cogites te presentē cogitatiōe tua ac si tūc xp̄is ibi presens fuisses qñ passus fuit: ⁊ ita te habeas in loquendo: in viuēdo: in dolēdo: ac si oīm tuum coram oculis tuis cerneres patientē. Ita eñ ⁊ ipse dñs in spū tibi presens erit sicut a te cogitabitur presens esse ⁊ accipiet tua vota ⁊ acceptabit tua facta. Et vt breuiter dicā oportebit te a delectione ⁊ consolatione carnali cum magna diligentia elongari: ⁊ vt amara ⁊ dura tibi dulcescant ⁊ suauia fiant si in xp̄i doloribus ⁊ passione consolationem: ⁊ dulces anime tue dapes cupis inuenire. Nō enim bene conueniunt consolatio carnis ⁊ cōtēplatio dñice passionis: sed contraria quasi nomina sortiuntur: nec possunt simul caro ⁊ spūs delectari: immo ꝑm ap'm sibi ad inuicem aduersantur. vnde Ber. Crux xp̄i voluptati aduersatur ⁊ voluptas cruci ⁊ quomō possunt excusari voluptatum amatores: vt non sint xp̄i p̄secutores? Rei eñ fiunt mortis xp̄i ⁊ si nō vt p̄secutores: tñ vt tāte rei p̄tēptores. Et iterū. Absit abs glriari nisi in cruce dñi mei iesu xp̄i ꝓ quē mihi mundus crucifixus est ⁊ ego mundo. Nō solū inquit mortuus mūdo: sed ⁊ crucifixus qd̄ est ignominiosissimū genus mortis. Ego illi ⁊ ipse mihi. Omniaque mundus amat crux mihi sunt: delectario carnis: diuitie: honores: vane laudes. Que vero mūdus reputat crucem illis affixus sum ⁊ illis adhereo: illa toto amplector affectu. Quāuis i his apli ꝗbis

illud q3 nõ incõgrue possit intelligi crucifixum
& mũdũ reparationem: ipm ꝓ mũdo crucifixum
cõpassione. Crucifixum enim videbat mũdũ obli
gationibus vitioꝝ & ipse crucifigebat ei per cõ
passionis affectum. Hec Bern. Et quia vt dicit
Brego. Sine delectatione aĩa nunq̃ potest esse.
Brego. Dilectatio ne non vacat aĩa. Nõ autẽ infimis delectatur aut summis. Ideo
heu multi consolationem diuinã nõ inuenien
tes, ptinus inhiãt ad aliã: & sic sibi iuste subtra
hunt diuinã. vnde Bern. Renuit cõsolari anima
tua in alijs si vis in dei memoria delectari. Lu
Bern. Cõsolatio diuininanõ cõpatitur aliam. ius ad alias psolationes mens inhiat & non pe
nitus in caducis & trãsitorijs renuit ipse
sibi pfecto celestis subtrahit gratiã psolatiõis:
quã si digna deuotione pleno affectu desiderio
vehemẽti petere: qrere: pulsare: satageret sine
dubio: petẽs acciperet querens inueniret pulsã
ti apperiretur. Non ergo queras cõsolationem
aliã si cupis habere diuinam: qr vt idem dicit
Bern. Delicata est diuina cõsolatio que nõ dat
Bern. Repulsa digns. admittentibus alienam: nec duplici via vel du
plici affectu queras diuinã consolationẽ: qr in
Adanne de fectus. dignũ te redderes ad eandem. vñ iterum Bern.
Indignus bñdictione celesti cõuincitur q̃ du
bio querit affectu duplici perit intentione: aliõ
sibi refugiũ parẽs si forte eũ non obtinere cõtin
gat. Hec Bern. ¶ Mãna defecti filijs israel post
q̃ comederũt de frugibus terre p mãna qõ ha
debat in se oẽ delectamentũ & oĩs saporis suaui
tatẽ significat suauitas iesu que deficit filijs is
rael. i. claustralibus cuꝝ incipiunt comedere de
Augustin⁹ frugibus terre. i. dare se terrenis cõsolationib⁹
vnde Augu. Si animus hꝝ vnde delectat extrin
Psalm. 76. secus sine delectatiõe manet intrinsecus. Ideo
Richar. vir sanctus dꝝ dicere cũ ꝓpheta. Renuit cõsola
ri aĩa mea: sc̃z exterius: rideo ibi sequit: memor
fui dei & delectatus sum. vñ Richar. Nunq̃ in
tellectus ad celestium contemplationẽ pfecte
attrahitur nisi caro in necessarijs fortiter retra
Brego. hat vnde & Breg. Si a carne hoc quodlibet ab
scindimus mox in spũ qõ delectet inueniemus.
E Compatiẽdum xpo. Cõpatiaris igitur saluatori nr̃o iesu memoriaꝝ
passionis & vulnerũ eius in corde tuo habendo
certissime cõfidẽs q̃ eius cõsolationis socius in
futuro efficieris si eius tribulationis in pãti
socius inueneris. Nec enim p ipso pie lugentib⁹
gloriam suã negabit: qui nec magdalene dolẽti
& ipm querenti resurrectionẽ suã occultari vo
luit. Qõ bene ꝓpheta innuit dicens. Qui semi
Ps. 125. nant in lachrymis: in exultatione. vñ apls. Si
Rom. 8. tũ cõpatimur: vt & simul glorificemur. vñ Ber.
Bern. Qui manducat carnem meã & bibit sanguinem
meum hꝝ vitã eternã: hoc est si cõpatimini & cõ
regnabitis: sed non solũ corde: verũ etiã corpore
Ambro. cõpatiendum est xpo. vnde Ambro. Qui aũt cõ
Lanti. 8. patitur nõ perfunctorie cõpatiatur: sed vt tri
bulationes xpi in corpore suo impleat sicut im
plebat & paulus. vnde & in Cãticis. Pone me vt
signaculũ sup cor tuum diligendo. s. me per affe
ctũ: & mihi te cõformando per affectionem dile
ctionis: vt signaculũ super brachiũ tuũ diligẽ
do etiam me per affectũ & mihi te cõformãdo p
amorẽ opatiõis. signaculum enim formã suaꝝ im
Ibidem. primit rei que sigillat. Et merito debes me dili
gere vtroq̃ mõ: qr fortis ẽ vt mors dilectio: hoc
est tam fortiter te dilexi q̃ pro amore tuo mor
tuus sum: & dura sicut infernus emulatio: & in
nullis tẽtamentis hostium a nostre salutis cu
ra reuocare potuit sicut infernus nullus mise
rorum cruciatib⁹ mitigatur. Per multas ergo Crucis lo
tribulationes opꝝ nos intrare in regnũ celorũ cationem
qõ bene figurat p hoc q̃ crux ponit inter chorũ significatio
& cãcellos ecclesiet vt q̃ choꝝ intrare voluerint Memoria
vadãt sub cruce: qr ab eccl'ia militãte ad trium passionis.
phantẽ nemo nisi p crucẽ potest intrare. Mul
tũ ꝓpe placet deo q̃ qõ memoriã passiõis & vul
nerꝝ ei⁹ portet in corde suo. ¶ Narrat enim q̃ cuꝝ
quidã heremita sctissime vite instãter dñm ora
ret vt sibi ostẽderet qõ sibi inter cetera seruitia
magis acceptaret vidit hominẽ nudũ trepidan
tẽ frigore & crucẽ magnam sup se baiulantem &
sibi quis esset interroganti dicentẽ. Jesus xps
ego sum. Rogasti enim me vt tibi osẽderem qõ in
ter cetera seruitia mihi magis cõplaceret: & nũc
tibi dico q̃ hoc. s. q̃ qs hõ iuuet me portare cru
cẽ meã & vulnera & passionẽ in corde suo. & hec
dicens euanuit. Crucẽ oñi debemus baiulare &
iuuare eũ portare: hoc in corde per recordatio D Crux oñi nobis baiulanda.
nẽ & cõpassionẽ: in ore p crebrã & deuotã gratia
rũ actionẽ. in corpore p flagellationẽ & castiga
tionẽ: vt saluatori nostro corde: ore & ope: grãs
agam⁹. Eudam etiã seni matrone reclusẽ multi
tudinẽ & numerũ oim vulnerũ xpi scire cupiẽ
ti & pro hac re flebiliter deũ orãti vox celica mis
sa dixit. Quinq̃ milia quadringenta nonaginta
vulnera mei corporis extiterũt: que si venerari Vulnerum xpi numer.
volueris ofonẽ dñica cũ salutione angelica q̃n
decies quotidie in memoriaꝝ passionis mee re
plicabis & sicq̃ anno reuoluto vnũq̃q̃ vulnus
venerabiliter salutabis. Hec ofo valde placet
deo prout postmodũ reuelatũ fuit cuidã solita
rio. Et accipit hic numer⁹ sm annũ bisextilem Ofo. pr. pt nũ.
vt semp sufficere possit: qr minor numerus quẽ
quidã ponit. s. quinq̃ milia quadringẽta septua
gintaquinq̃ aliꝝ annis tñ: hꝝ non hoc anno suf
ficit. De numero vulnerum xpi sunt versus isti.
Abitrit vt legit olim vox celi calenis. Cor refo
uendo senis flebilis vt sequitur. D. ouc vndeci
es. r. dempta simplice xpi. Uñ reuixisti vulnera D. notat
cuncta scies. Cor quippe fuerũt vulnera xpi ac cccc. cipiendo: vcꝝ quãlibet plagam flagellationis p
vulnere vnoꝝ punctura cuiuslibet spine p vno
Cuius: quidẽ numeri partes singulę gruũt my
sterio passionis oñice. Millenari⁹ enim qui est vl
tim⁹ limes numeroꝝ vltima & suprema perfe
ctionem in hac vita hoĩ possibilẽ insinuat: quaꝝ
vtiq̃ xps in sua passione & summe adimpleuit.
Quinari⁹ aũt ad quinq̃ sensus referr: in quib⁹
omnib⁹ xps passus fuit: vt sensus nr̃os nostris
pctis corruptos reintegraret. Centenari⁹ etiaꝝ
perfectionẽ notat. Et ideo p. cccc. perfectio no
ui testamẽti qõ in quatuoꝝ euangelijs consistit
accipi põt: qõ quidem testamentuꝝ in sanguine
passionis xpi dedicatũ est. Nonagenarius vero
qui pstat ex ductu denarij in nouenariũ designat
nouẽ ordines angelorũ. Inter quos ducimur p obseruãtiã pceptoꝝ decalogi & hoc non
nisi per meritũ passionis xpi. Multa quidem &
magna bona pueniũt hominĩ passionẽ xpi fre
quẽtanti & se circa eã sedulo occupãti. Si enim
ad diuinitatis cognitionẽ puenire desideras re
stat vt p assumptã humanitatẽ & hñamitatis pas
sionẽ tanq̃ p viã regiã gradatim ascendere ad
altiora discas. Quia non datur puenire ad diui
nitatis altitudinem vel inusitatã dulcedinẽ ni
si tractis pio quodaꝝ fidei ac dilectionis affectu
per humanitatis xpi amaritudinem. Et quanto
hac neglecta quis ascenderit altius tanto cadit

profundi⁹. Hec est via p quã itur. Hec est porta p
quam introitus ad desideratũ finẽ conceditur.
Per fructiferã nãq̃ ac venerabilẽ xpi passionẽ
cũctoꝝ nobis spiritualiũ bonoꝝ materia copio
sissime ministrat: vbi enim est gloriatio nr̃a: vbi
spes & letitia cordis nr̃i? Reuera in xpo vno sum
mo & vero bono & preciosissimo ei⁹ passionis the
sauro. Et iõ iam inpreciabilẽ thesaurũ delectat
iugiter in corde retinere: & continuo de ipso loq̃
ac omni tpe mente & corpe cum ipso occupari:
vtinam q̃ & in cordibus nũq̃ marcescat: sz semp
rediuiua pullulatione nouus existat. Felix pro
inde tuo gloziosissimũ lumẽ ecclesiarũ q̃ archa
num diuinitatis attingens abyssum claritatis
diuine oculis puriorib⁹ intuendo introiisti: ac
verba q̃ non licet hoĩ loqui audisti: & tũ ad yma
descendẽs affectu quodã mellico passionis hui⁹
ob preconiũ ꝏ cordis thesauro in mediũ eructa
sti dicẽs. Nihil arbitrat⁹ sum me scire inter vos
nisi iesum xpm & hunc crucifixum. O verbũ mel
lifluũ dulcius super mel & fauũ deuotis mentib⁹
iugiter ruminandũ: de quo liquoꝝ emanat q̃ mi
seris largiter gaudia salutis ppinat. Eterũ qui
cunq̃ eternã salutẽ & premioꝝ magnitudinẽ de
sideraĩ habere arcẽ q̃ cunctaꝝ virtutũ optat cõ
scendere: & scientiã etiã atq̃ sapientiã obtinere: in
ter pro spera & aduersa equanimiter stare: & secu
ram viam ambulare: nec non amaritudinẽ passi
onis xpi eiusq̃ consolationis potũ suauissimum
desiderat pregustare ꝏ iesum xpm inquã cruci
fixum iugiter in suo corde portare. Frequẽs pas
sionis huius memoria indoctum quenq̃ reddit
doctissimũ ac imperitos & idiotas facit pficere
in magistros: magistros inq̃ non scientie que in
flat: sed charitatis q̃ edificat. Ipsa est velut q̃dã
liber vite in quo oĩa saluti necessaria inuenium
tur. Hic de oib⁹ docens mellea quadam dulcedi
ne perunct⁹ sentiẽ. Felix qui eius studio seriose
intendit: qr contẽptu mundi & in amore dei profi
ciet cunctarũ virtutũ ac gratiarum incremen
tum sumet. Memoria passionis xpi ꝏ fieri non
pfũctorie nec cũ festina acceleratiõe: maxime cũ
tps aderit sufficiens & oportunũ: sed cũ matura
& morosa ac precordiali rememoratione & flebili
q̃dam cõpassione. Nisi enim hoc dulcissimũ lignũ
dentibus affectuose discretionis masticatũ fue
rit sapoꝝ eius: hꝝ imensus nequaq̃ mouebit. Qõ
& si quidẽ flere cũ flente: aut dolere cũ dolente:
non potes saltẽ affectu deuoto de tãtis bñficijs
tibi per eam gratuito exhibitis gaudere & grãs
agere debes. Qõ si nec affectu cõpassionis: nec
gratulationis desiderio moueris sed dura qua
dam affectiõe te in ei⁹ recordatiõe deprimi sen
tis: nihilominus in duritia cordis tui ad laudes
dei memoriã huius salutifere passionis q̃liter cũ
q̃ pcutere: & qõ a te hr̃e non potes ipsi⁹ mani
bus pissimis ꝏmitte. Percute bis silicẽ in terio
ri videlicet recordatione & corpali nihilominus
labore te exercens ad pietatẽ p extensionẽ ma
nũ seu oculoꝝ ad crucifixũ subleuationẽ vel
pctõis tonsionẽ aut genuflectiões deuotas seu
disciplinas & flagellationes vel cetera sil'lia pie
tatis officia cõtinuando donec egrediant aque
lachrymarũ largissime vt & ratio bibat deuotio
nis aquas & corpus aĩale ei⁹ experiẽtia accẽsus
ad gratiã gabilitet. Porro passionis xpi frequẽ
tem meditationẽ inter alia inuiserabilia ad qua
tuoꝝ pcipue tibi noueris pdesse solatia & vcꝝ ad
tria pncipalia vitia q̃ in mundo sunt repellẽda:
ad tribulationẽ & phiam mitigandã: ad tristitiã
inordinatã repellendã: & ad penã purgatorij di- Ere. 3.
minuendã. De primo ptz in Ereniis vbi dr. Recor
dare paupertatis mee transgressionis. i. vtilita
tis transgredientis oẽs alias vilitates & fellis.
Concupiscentia ergo carnis dꝝ crucifigi p cruci
fixi amaritudinẽ. Cõcupiscentia oculoꝝ p eius
paupertatẽ: superbia vite per eius vilificationẽ
sed voluptuosi cõtrariãt cruci xpi: qr xps in ea
sustinuit amaritudinẽ. Itẽ vane gl'iosi: qr xps in
ea sustinuit ignominiã. Itẽ auari: qr xps in ea su
stinuit paupertatẽ. De scõo eliã ex hoc apparet
qr cibus aliq̃ns de se insipid⁹ p falsam appositam
vel cõdimentũ fit sapid⁹ sic tribulatio & pnia de Exemplũ
se sunt insipidatis apposita falsa passionis xpi q̃ doloris pel
fuit amara efficiũt dulcia & sapida. Tertiũ aũt lendi.
sc̃z qualiter dolorẽ aĩ expellat exẽplo tibi poti⁹
q̃ verbo mõstrabo. Erant nãq̃ quidã q̃ circa cõ
uersiõis sue initia quedã tristitia inordinata le
taliter oppressit: ita vt nec legeret: nec orare: nec
quicq̃ boni p tũc facere posset. Qui dũ die qua
dã in cella residens ab hac passione grauiter vr
geret & incredili dolore affligerẽt facta est ad eũ
desup qua vox intellectualis dr. Quid hic sedes
ociosus & in teipso tabescẽs? Surge nunc & meã
deuote petracta passionẽ & in amaritudinẽ tuũ
deuinces dolorẽ: quo audito ille frater surrexit
& se ad meditandũ passionẽ contulit & extunc me
dicina ac salutari sanatus p ei⁹ continuã repli
cationẽ nequaq̃ plus de cetero talẽ vnq̃ sensit
animi passionẽ. Quartũ ꝏ. s. q̃lr hec vtilissima
meditatio penã purgatorij relaxare habeat tibi Purgato
idicabo. En auctoꝝ nature nil inordinatũ in sua rij relaxa
natura relinquit: sed nec diuina iustitia q̃cq̃ im tio p passio
punitũ dimittit q̃ non aut hic aut in futuro de- nem xpi.
bite correctioni subiaceat. Uñ igit putas q̃ finẽ
habitura esset pena alicuius pctõris q̃ multꝝ cri
mininib⁹ obnoxius ꝏ dignã satisfactionẽ p quo
libet mortali p millesima parte non ipleuisset
quã exoluere in locis purgatorij decedens coge
retur vsq̃ ad minimũ quadrantẽ. O nimis lõga
misere aĩe expectatio: o diutina & acerbe nimiũ
cruciatio: doloꝝ perseuerans & imẽsus pnie gra
uioꝝ oĩ terrestri cruciatu. Sꝝ vide q̃ hanc penã
leuissima & breuissima satisfactione ppẽsare pos
set quicũq̃ ipsam de thesauro passiõis agni ima
culati recipere sciret. Hic nãq̃ thesaurus pcio
sissimus ppter charitatẽ ms̃rimã pfonãq̃ dignis
simã ac doloꝝ imensissimũ sufficiẽs ẽ & supabũ
dans. Et iõ taliter posset se ho ad hunc applica
re & de eius merito & satisfactiõe rã deuote ad se
trahere: vt si mille annis purgari deberet in bre
ui de toto liberar. r. Si ergo vis penã purgato
rij longã & acerbã in tpalẽ breuẽ & leuẽ pmutare
studeas hec facere: ꝏmo oim debes corde ppun
cto & spũ ꝏtribulato cũ gemitu cordis enormita
tem pctõꝝ tuoꝝ grauissime ponderare: & pfrẽdo
adueršũ te iniustitiã tua dñoꝝ amarissime recogi
tando quid feceris: quẽ offenderis: q̃d ve meru
ris: peccauĩ inquiens dñe super numerũ arene
maris. Deinde debes teipsum coram oculis eter
ni iudicis humiliter despicere & vilem estimare
ita vt cum publicano oculos immũndos nec au
deas ad celum leuare: nec labijs pollutis nomẽ
illud gloziosum nominare. sed nec teipsum ho
minem: sed vermẽ immundũ estimare & opa tua
satisfactoria q̃si nullius momẽti sint annihilare
& sic miser & miserabilis aĩ fores gratiam indi
cis & cum pfundo gemitu cordis tui petere & nõ

Luce. 15. cere. Pater mi peccaui in celum ⁊ coram te non sum dignus vocari filius tuus: fac mihi sicut vni ex mercennarijs tuis. Postea meritū passionis xpi debes cum summo affectu extolere et magnificare cogitando: q̃m apud eū copiosissima est redēptio: ⁊ q̃ minima gutta p̃ciosissimi sanguinis qui p oēs pres corpis sui vulneribus repleti largiter effluxit pro redemptione et satisficatione totius mūdi sufficisset: sed copiose ipm effundere voluit in argumentū magni amoris ⁊ superfluentissime pietatis in solamen oīm miserorū. Tandē debes humili quidē sed feruido affectu manū auxiliatoris q̃rere ⁊ misericordissimi redēptoris meritū infinitū in subsidiū postulare nihil hesitās: q̃ prior est fons ille pietatis iugiter scaturiens ad miserendū q̃ tu ad petendum. O verbū gratiosum ⁊ p̃cipuū miseris pctoribus cū summa exultatione suscipiendū eo q̃ in xpi passione sic in prōptu inuenimus vñ possimus pctā abluere: penas delere gratiā inuenire ⁊ gloriā sempiternā promereri. Memoriā igitur passionis xpi semp debes in corde tuo habere: ⁊ oēs tribulationes ⁊ aduersitates quas pateris ad ipsam referre ipsiusq̃ similitudinē q̃tū possibile est induere. Et cum ex occulta dispēsatione tibi consolatio interna subtrahitur: ⁊ desolatus relinqueris debes iustar veri crucifixi nō aliud de consolationē q̃rere sz patienter expectare: ⁊ rursum ad patrē qui in celis est respectū hr̃e te ipm deferendo ⁊ oēm cogitatū tuū in ipm iactado. Tunc sine dubio q̃to fuerit maior hoīs exterioris pressura ⁊ desertio hoīs interioris cū voluntate deo vnita: tanto sublimior crucifixio ⁊ amabilior pr̃i p amando eris quia retera hoc est punctū aduersitatis p q̃ milites p̃batissimi in acie xpi cōstituti strictissime examinātur. Item oia infortunia ⁊ cuncta tristabilia clemētie dei debes cōmittere: ⁊ sic te libere in omni facto reneret: quasi hō qui in p̃cinctu migraturus est de hoc mundo. Refugiūq̃ continuū in vulnere lateris iesu xpi debes q̃rere tanq̃ columba in foraminibus petre: ⁊ in hoc loco semp inuenies copiosissimā pctōr̄ remissionē grar̄ plenitudinē ⁊ a cunctis malis imminentibus securā p̃tectionem. Ad narrationē itaq̃ propositi accedamus.

Ib Narratio hystorie passionis. Si igitur vigilanter attendisti p̃missa q̃ de vita xpi sunt dicā hec multo vigilanti? totū apponas aliz torā fructē: q̃ hoc maxime appetilla ei? charitas que corda nr̃a deberet totaliter p̃cremare. Non solū aūt illa penalis ⁊ mortalis crucifixio dñi: sz ea que eandē p̃cesserant sunt vehementissime opassiōis ⁊ amaritudinis ⁊ stuporis. q̃d eni? est cogitare q̃ ipe dñs nr̃ sup oia bēdictus deus ab hora q̃ de nocte cū facib? ⁊ armis tanq̃ latro q̃situs fuit ⁊ capt? vsq̃ ad sextā crucifixionis sue. s. horam fuit in bello continuo dolorismagnis opprobijs ⁊ tormentis. Nō eni? sibi daē vel modica requies: sz in q̃libet bello ⁊ cōflictu audi ⁊ vide. Alius eū tradit: alius cōprehendit: alius ligat: alius ducit: alius ipellit: alius exclamat: alius insurgit: alius vexat: alius circūuoluit: alius interrogat: alius p̃ eū falsos testes inq̃rit: alius inquirentē associat: alius falsum testimoniū p̃ eū dicit: alius accusat: alius deludit: alius blasphemat: alius in eū expuit: alius oculos velat: alius in faciē cedit: alius colaphizat: alius veste alba induit: alius spernit: alius illudit: alius ad colūnā eū ducit: alius dū ducitur pcutit: alius vociferat: alius eū insultanter ad vexādū suscipit: alius in eum impetū facit: alius expoliat: alius eū ad colūnā ligat: alius flagellat: alius eū purpura i cōtumelia vestit: alius spinis eū coronat: alius arūdinē in manu eius ponit: alius furibūde reacciplt vt spinosum caput ferat: alius nugatorie genuflectit: alius vt regē salutat. Hec ⁊ mlta filia non solū ali?: sz ⁊ alij plurimi intulerunt. Ducit ⁊ reducit de iudicio ⁊ in iudicū: de opprobrio in opprobriū: de supplicio in supplicū: spernit ⁊ reprobat: voluit ⁊ circūflectit huc atq̃ atq̃ illuc tanq̃ stultus ⁊ imbecillis: sz ⁊ tāq̃ latro ⁊ impiissimus malefactor mō ad annā: mō ad cayphāt: mō ad pilatū: mō ad herodē: ⁊ rerū ad pilatū: et ibidē: mō intus: mō foris. De? me? quid est hoc? Nōne hoc tibi videt durissimū amarissimū: ⁊ cōtinuū bellū? Sz expecta paruper ⁊ durioza videbis: Astant p̃ eū cōstant ⁊ vinacissime principes scribe ⁊ pharisei ⁊ milia ppli. Acclamant ab oib? vnaniniter vt crucifigat. Crux humeris suis iam fractis ⁊ laceratis imponit in qua crucifigatur. Concurrunt vndiq̃ ciues ⁊ aduene tā maiores q̃ etiā vilissimi ribaldi viniq̃ potatores non ad cōpatiendū: sed ad deridendū. Nemo ē qui eū recognoscat: sz luto ⁊ immunditijs eū impetunt ⁊ affligunt. Et dñi suā portat ignominiā fact? est illis in parabolā. Cōtra eū loquebant qui sedebant in porta: ⁊ in eū psallebāt qui bibebant vinum. Impellitur ⁊ anxiat: trahit ⁊ acceleratur ⁊ sic fatigat? flagellat? cruciat? totusq̃ maceratus ⁊ opprobijs saturat? vsq̃ ad summū nō sinitur requiescere: nō esse in otio. Vix pōt refocillare spiritū quousq̃ peruenīatur ad caluarie locum. Et hec oia cum impetu ⁊ furore fecerunt. In ipo aūt loco finis ⁊ quies negotio de quo tractamus imponitur. Sed que est illia quies? Crucifixio ⁊ lect? dolorīs. Ecce qualis. Asperior bello est. Vides ergo quō vsq̃ ad horam sextā passi? est longum ⁊ durum bellum. Vere intrauerunt aque vsq̃ ad animam suam ⁊ vere circūdederūt eum canes multi ⁊ feroces ⁊ terribiles qui dire ⁊ vt gladium bifacutum exacuerunt in eum linguas ⁊ manus suas. In passione autem xpi tria fuerunt in summo ad que redigūtur cetera omnia ⁊ in quibus pnie summa exprimitur ⁊ vere patientie perfectio experitur. Primum est rerum ablatio ⁊ nudatio. Scōm contemp? ⁊ irrisio. Tertium pena ⁊ corpalis afflictio que oia in xpo dño fuerunt in summo. Nudatus est a crucifixoribus: ita vt nec femoralia in eo remanerēt quod nulli vnq̃ latronum factum fuisse legim? ⁊ panniculis a pia matre sua non incongrue creditur inuolutus. Nudam ergo crucem ita nud? ascendit: vt si per sepulchrum illius terrā matrē omniū corporum velimus intelligere: recte posset ei ⁊ ad literam conuenire: quod sanctus Job ait. Nudus egressus sum de vtero matris mee ⁊ nudus reuertar illuc. vñ Ambrosi. Restat igitur considerare crucem: dñs qualis ascendat. Nudū video. Talis ergo ascendat qui seculū vincere pensat: vt seculi adiumenta non querat. Uict? est adam q̃ vestimenta q̃ssuit: vicit ille qui tegumēta deposuit. Et talis ascēdit quales nos auto re deo natura formauit. Talis in paradiso homo primus habitauerat: talis ad paradisum homo secundus intrauit. hec Ambro. Sed quis narrare sufficiat qualia ⁊ quāta ludibria q̃lia ⁊ quār? a quib? ⁊ qualib? passus sit. Hec eni? ⁊ a parte patientis ⁊ a parte inferentis ⁊ a parte illatorum pensanda sunt: nec aliter ⁊ vtinam vel sic

Passio generali

Job. 1.

Ambro. Nudus

digne pensari possint. Uide q̃lia passus est. Etei cum gladijs ⁊ fustibus tanq̃ ad latronē exierūt cōprehendere eū: trahitur: captus est: ligatus: velatus: cōsputus: alapis et colappijs cesus: tacefactus: in veste alba illusus: flagellatus ⁊ purpura in opprobriū indutus: spinis coronatus: arūdine p sceptro insignitus ⁊ capite percussus derisorie adoratus et saluratus: ⁊ ac multis alijs illusionibus ⁊ cōtumelijs affectus: et demū cruci est affixus. Ad cōsummādaz quippe hoīs hūilitatē vniuersa in eū cōtumeliarū genera exercebanē. Sed q̃nis nouit quantra passus est. Credimus eni? sctōs euangelistas breuitatis cā irrisionū tm̄ spēs nō etiā numerū expressisse. Quis eni? scire quis narrare sufficeret quot ⁊ q̃tiens i tanta multitudine q̃ tunc ibi erat eū irriserunt? In augmētū etiā irrisiōis et verecūdie cōfusionis et ignominie accedit: vbi ⁊ q̃ passus ē. Ubi vtq̃ inter cognatos et notos in hierlm i ciuitate regia famosa et populosa extra portā in loco punitionis scelerator̄. i. in loco caluarie fetido ⁊ immūdo: vbi occidebantur homicide et latrones. Ubi in medio latronū in cruce q̃si ad spectaculum eleuabat flentibus amicis: et insultantibus inimicis. Oū in precipua solemnitate iudeorum ad quā ppter reuerentiā templi et pulchritudinē et ppter ipsam festiuitatē confluebant non solū ex iudea verū etiā ex diuersis gentium nationibus maxima multitudo: ⁊ q̃ maxie illa die ad tm̄ spectaculū cōcurrebat coram quibus dñs noster ludibrio expositus oibus spectaculū est factus. Sed de afflictione corporali quid dicturi sumus. Caro eni? xpi beatissima atq̃ mūdissima q̃to natura purior ⁊ rāto ab oi pctī labe sincerior fuit: tanto vtq̃ passibior extitit ad tormēta. Uū in psona iesus Hieremias lamentabatur dicens. O vos oēs qui trāsitis per viam attendite ⁊ videte si est dolor sicut dolor meus. q. d. nō. Quāuis eni? multi martyres multa ⁊ magna tormētor̄ passi sunt genera: nullus tm̄ in carne ex pctō corrupta tā sensibilis esse potuit ad tormenta: q̃ etiā cū ipse martyres suos in passionibus nō solū roborauit: verū etiā ipm dolorē mitigauerit aut certe in refrigeriū ⁊ oblectamentum frequenter cōuertit. Et q̃is hec martyrio? suis xps ex potētia diuinitatis cōtulerit bēficia. pie tm̄ credim? ⁊ fiducialr̄ confitemur eū nō sibi hoc est sue hūanitati bēficiū hoc pstitisse: sed in carne illa mūdissima q̃tū dolorē naturalr̄ sustinere potuit tm̄ vsq̃ ad exitū aie sustinuisse et vim dolorīs ferute patiētie toleraisse. Ecce q̃lia ⁊ q̃tata passus sit vidimus. Sz tam qualis et q̃tus sit qui hec passus est videamus. Nonne ipse est innocēs maniß? et mundo corde qui pctm̄ nō fecit nec inuētus est dolus i ore ei? Nōne ipse mitis est et hūilis corde? Nōne ipse est qui fecit celū et terrā mare ⁊ oia q̃ in eis sunt? Nōne ipe est qui cūcta que fecit tenet regit: gubernat: ⁊ pregit? Nōne ipse est qui ittur abyssos cuius oculis oia nuda sunt ⁊ aperta qui nouit oia aūq̃ fiāt? Nōne ipse est qui nouit cogitatiōes angelor̄ ⁊ sctōr̄ oīm ⁊ quas ipe nec ispiratmec informat demonū et hoīm puer ferum? Nōne ipse est, q̃ vult oēs hoīes saluos fieri: et ad agnitionē veritatis venire? Ipse quippe est dei filius: deus ver? summe potēs: sapiēs ⁊ bonus. Videamus etiā a q̃bus ⁊ a q̃libus hec oia passus sit. In augmentū eni? doloris ⁊ dedecoris si hoc ab extraneis: sz a domesticis passus est: nec a quibuslibet vicinis et notis: sed a filijs et fratrib? toe quib? ipse dicit: nō est bonus sumere panem filiorū ⁊ mittere canibus: iudeos vtq̃ filios vocās ⁊ gentiles canes: ⁊ dauid in p̃sona ipsius loquēs ad patrēm arrabo inquit nomen tuū fratribus meis. i. iudeis et quib? era t fm carnem. Qui etiā filij ⁊ fratres q̃les fuerint ostendit in Esa. vbi ait. Filios enutriui ⁊ exaltauiipsi autē spreuerūt me. Et in canti. Filij mr̄is mee pugnauerūt ꝗ me. Contra quos in euangelio sepe inuehit ⁊ ve eterne dānationis eis cōminatur. Ecce qualia et q̃tra: q̃lis et q̃t? ⁊ a quib? ⁊ a q̃lib? passus est dñs vt ex oibus aduertam? q̃tum ipsi dño qui pro nobis neq̃ mācipijs hec oia volūtarie passus est vnusquisq̃ debeat xpianus. Et ali duritia laborat q̃ talr̄ amātem non amat. Ad intrandū aūt ad saporē dñice passiōis et ad cōpatiendū dño nostro Jesu crucifixo hoc attende. primo studeas q̃tum potes te vnire illi p feruentē amorētā q̃to feruentius eū diligēs tanto magis sue passioni ppateris ⁊ quanto plus ei cōpassus fueris tanto pl? erga eū tu? affectus accēdet. Uū sic se mutuo augebūt dulcedo et compassio donec venias ad pfectionem: nisi hoc remāserit ppter aliquā tuā miseriā et p̃cipue studeas abijcere oēm p̃sumptionē diffidētiā et negligentiā. Debet eni? hō tā nobile opus aggredi hūilr̄: pfidenter: ⁊ instāter ⁊ cū q̃ta pōt mūditia cordis. Et q̃is hō sibi videat indignū nequaq̃ desistat: q̃ ipse xps p pctōrib? crucifixus est. primo igit̄ sic vnaris sibi amore: vt cor tuum intret in ipm totaliter ⁊ extra ipm reputa nihil esse ac de re extra ipm tanq̃ de nihilo curabis. Tota cura tua ꝗtat̄ ad pnās circa dñm tuus passum: nec de te aliq̃d exhibeas alteri. nā ei? es q̃quid es. Sic ergo totalr̄ trāsformatus in ipm nō possum credere q̃n ei? vulnerib? vulnereris ⁊ pfundaris ei? cōtumelijs illusionib? ⁊ opprobrijs. Et ad hec oia addas oīonē: vt q̃si cōtinue depceris dñm Jesum xpm vt suis vulneribus vulneret mentē tuā et ad ipa vulnera q̃si semp dirige cordis affectū: vt p tuā nimiā iportunitatē a sua mīa impetres q̃d itēdis. De modis ārexercitij passionis Jesu xpi scire debes q̃ circa passionē dñi pōt hō se hr̄e sex modis. Cōsideret eam primo ad imitandum scōo ad cōpatiendum: tertio ad mirandū: q̃rto ad exultandū: q̃nto ad resoluendū: sexto ad q̃escendū. Primo ad imitandū p̃sideret. nā imitatio xpi est summa et perfecta religio perfecti. Hec est regula ⁊ exēplar pfectionis oīs vire et virtutis. s. xpm imitari in passione et in morte. Sit ergo nostra regula viuendi passio saluatoris: nā tāto amplius desolamur q̃to ab hoc exēplari et regula amplius elongamur. Semp ergo q̃tū in nobis est velim? ab oibus cōculcari: deijci ⁊ vilipēdi: illudi: p̃secutionē pati: flagellari ⁊ in diuinis obsequijs ab oibus exprobrari. Simus nudi cū nudo ⁊ nihil penitus cupiamus hr̄e aliq̃d sit nobis grauissima pena et dolor intrēsus. Abhorream? delectabilia et dulcia degustare ⁊ potius velim? vilib? ⁊ amaris cibari q̃ ipse fuit felle ⁊ aceto potatus. Et vt breuiter dicā cōsideremus q̃ p nobis sustinuit: et q̃liter se in passionibus habuit ⁊ nos pro modulo nostro q̃tū possumus cōformemur eidem. Scōo debemus p̃sideare eā ad cōpatiēdum. Debemus eni? cōsiderare ipsius flagella: illusiones et opprobria et in corde nostro ruminare et imaginari q̃ta sit deiectio ⁊ cōtēptus et ga dñi

Mat. 15. Ps. 21.

Ps. 68. Ps. 21. 3

Tria principalia in passione

Partes nitentie cernenda.

Femoralia

bus carnis ꝗs ⁊ ꝗs qui ⁊ ꝗs est.

Job. 1.

Ambro. Nudus

dominii.

Esai. 1. Canti. 1.

Saporis dñice passionis excitatiua.

Ib Mod? exercēdi se ipsi passione.

Considerationis prima.

Secunda.

nrm ⁊ tus dolor ⁊ ta ve afflictio i corde et corpe fuotr ⁊ ⁊ rō passiōis sue pctā nra fit. Magnā hē m⁹ materiā flēdi ⁊ cāniugēdi si itie cogitem⁹ ⁊ sum⁹ occasio necis vnigeniti filij dei ei lese ma iestatis eius. Cōsideremus ⁊ta tūc amaritudie repletus erat āgelox dulcedo ⁊ tuz etiā aggra nabat eū nō tm pene illatio ⁊ nostra ingratitu do: sed etiā assistētis mris afflictio quā sic dili gebat ⁊ ⁊ si deficere p cōpassiōis doloze videbat. Jam ergo trāsfigāt cordis nostri intima eius cō uitia flagellat ⁊ vulnera: nec in nobis sit q̄ nō pfundat ex spassiōe ⁊ nō affligat doloze immē so. Tertio cōsideremus quis q ⁊ p q̄bus passus ē ⁊ mlrū mirari debem⁹. Quis .s. dei filij de⁹ ve rus summe potēs sapiēs ⁊ bonus. Sed q̄ pegri nationē: fugā: famā: sitim: frigus: calor ē tempe states: horrores: psecutiōes: obseruatiōes: ricu lat: flagella: illusiones ⁊ dolores. Cōspuit gliā: cō tēnit iustitia: iudex iudicat: innocens: inculpa tur: innocēs infamat: deus blasphemat: xpōs cō culcat: vita occidit: sol obscurat: luna denigrat fydera dispergunt. Sz p q̄bus hec patit⁹ p sce lerātissimis inimicis: p nequissimis mancipijs p cōrēptoribus diuine maiestatis: ⁊ p ingratis diuine pietati. Ergo talis ⁊ tārus talia et tāta p tā vilissimis ⁊ obiectis passus est. Sz a q̄bus: a spālit dilectis quib⁹ oēs benignitatē ostdit et a vilissimis: a stultissimis: ab impijs maximus sa pientissimus summe pius: ⁊ a sanie fetidissima splendor eternus. Et in his oibus in diuine pie tatis ammiratiōe eleuemur. Quarto considere mus eā ad exultandū. Exultare in ea debemus de redēptiōe hūana restauratiōe angelica ⁊ cle mentia diuina. De redēptiōe hūana sine dubio nimis gaudere debemus facta p xpi passionem ⁊ mortē. Quis q̄so nō exultet et gaudeat cū cer nat se per hūc redēptū ē dānatione eterna a cul pe ignominiara ptāte diabolica. Exultem⁹ ē et q̄ p xpi passionē restaurata ē āgelica ruina. Ma gna pciosi tas oz eē nobis cū videm⁹ p xpi mor tē tā nobile collegiū repari de nobis vt fiat vnū ouile ⁊ vn⁹ pastor ⁊ sim⁹ vnū ō vno. Precipue āt exultare debem⁹ cernētes i p dictis oib⁹ summā dñi nri clementiā. Ubi q̄so magis apparet be nignissima dñi nri clementia q̄ in passione sua vbi tā turpia ⁊ grauia sustinere voluit pro ini mico suo liberādo ⁊ glorificando q̄ puniendus erat q̄dam morte eterna. Quito ꝓsiderem⁹ bea tissimam xpi passionē ad cordiū nrox resolu tionē in xp: in q̄ est pfectā trāsformationē i ipm q̄ sit q̄ nō solum imitat: ⁊ patit: admirat ⁊ ex ultat: sz ē totus hō q̄dā mō puertit i ips. .s. dñz iesū xpm crucifixū vt iā q̄si vbiq ⁊ semper sibi crucifixus occurrat: imo tūc vere in ipm resol uitur q̄ ex se exiēs hō ⁊ supra positus vniuer sorimo totus supra se totum abstractus ab oi bus totus est puersus i dñm suū passum: vt nō videat: sentiatq̄ intra seipm nisi xpz crucifixū illusum: exprobratū: ⁊ passum p nobis. Sexto cōsideremus illā ptissimā passionē ad quietem dulcoris q̄ sit cū ia resolutus vt dixit sitibūd⁹ eādē passionem ruminare non cessat intrās sm posse in illā passionis thesaurū: hūiliter ⁊ deuo te et liq̄t amore deuoto et feruida denotione deficit a se ⁊ quiescit in xpo crucifixo. Sed q̄to plus deficit a se amore ⁊ deuotione tanto plus eidē dilecto p se mortuo iheret ⁊ plus redēscit in ipso. Et sic mutuo se auget adhesio ⁊ amoris deuotio donec totus deficiēs absorbeat ab illo camino amoris passionis dilecti. Sicut in am plexibus spōsi spōsa quiescit q̄ clamat et dicit. Adiuro vos filie ꝓ ne euigilare faciatis dile ctam donec ipsa velit. Sic circa passionem dñi oz eē imitatio ad purgationem ⁊ directionē cō passio ad vnionem ⁊ amorē: ad miratio ad mēs eleuationem: gaudiū ⁊ exultatio ad cordis dila tationem: resolutio ad pfectā ꝓformationē: ⁊ es ⁊ pausatio ad deuotiōis cōsummationē. Docet autē passio xpi tria. .s. q̄ odiosa sint deo vitia ⁊ q̄ lachrymosa iferni suppliciaq̄ gratiosa celigau dia. xpōs enī passus est p culpis delēdis: p sup plicijs nobis auferēdis: ⁊ p gaudijs celi cōferē dis. Hec in quadā gñalitare sunt dicta ⁊ videa mus diligenter singula. Nō enī nos decet tede re illa cogitare q̄ xpm dñm nō teduit tolerare. Et put oz nō solū semel p oibus hec tolerare: ⁊ ēt iterato p pctōrib⁹ singulis si necesse eēt oia sustinere deliberauit et patus fuit. O deus me mia mea. Quid est hoc? Quis ad tātā pietatem nō obstupescit? Uñ scrīs vir carpus dicebat se aliqñ cōtristatū a q̄dā infidelū q̄ quēdā bonus ab ecclia seduxerat. Ei q̄ ⁊ fuerat in diuino collo quio indignatus nō esse iustū dicēs: si viuerēt i pij subuertētes rectas vias dñi petijt a Ro igne celesti vtrūq̄ imiseriorditer cōsumi. Et vidit subito in visiōe Jesum hūanifoimiter in dorso celi angel'ipi astātibus dicētē sibi. Carpe carpe patus iū p hōibus resaluādis iterum pati.

¶ Oratio.

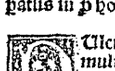

Dulcissime dñe Jesu infunde obsecro multitudinē charitatis tue mihi pec catori: vt nihil terrenū vel carnale de sideriēt: sz te solū sup oia diligā vt peni tus renuat cōsolari aia mea: misi in te deo meo dulcissimo. Scribe digito tuo in tabulis cordis mei eox q̄ pro me ⁊tulisti memoriā vt ea semp pre oculis habeā et dulcescat mihi nō solū illa cogitare: sed etiā si necesse sit pro meo modulo tolerare et nō solū tibi ex oibus viribus obseq: sed etiā ꝓpter te, cōtumelijs affici aut certemor te turpissima condemnari. Amen.

¶ De primo completorio. Capitulum.LIX.

Assume igitur a princi pio passionis meditationes istas ⁊ pseqre p ordinē vsq ad finē: et attēde ad singula ac si pñs esses. Cōspice itaq dñm Jesum attēte cū a cena exiēs hora pletorij in hortū cum discipulis suis vadit. Ultimo nunc ab eis associandus itinere q̄o affectuose socialiter ac familiariter eis loquitur et eos ad orationē hor tatur ⁊ cū intrasset in hortū cum discipul' suis: dixit. [Sedete hic]. .i. expectate nō moueamini sicut nec loco ita nec mente [donec vadam illuc et orem] et vos etiam orate ne intretis in tenta tionem per consensum ne scilicet succumbatis tentationi. vt ait Hierony. separantur in ofene qui separant in passione. Et chrys. Consuetudo enim erat sine eis orare: hoc autez faciebat eru diens nos in orationibus quietem constituere nobis ipsis et solitudinem multam querere. vñ et Chrysosto. Semorum orat vt distas q̄ aio at tento et corde quieto colloquendum est cum deo sublimi: hec aut dixit octo apostolis: quis iudas ibi nō erat ⁊ tres secū duxit. .s. petrū: iaco bū ⁊ iohannē: per hoc q̄ xpōs volēs orare assum psit petrum, iacobum ⁊ iohannem docet nos q̄ oīs volēs deuote orare oz habere tres comites .s. fidei firmitatem designatā in Petro qui inter pretatur agnoscens ⁊ tpalium abdicationem ea sub pedibus per contemptuz ponendo ⁊ nihil de tpalibus diuinorat cogitando: hoc designat i ia cobo qui oz supplātatorozac ponere se i statu gre ⁊ habere gre fauorē que designat in iohanne q̄ interpretatur in quo est gra. [Assumpto igit pe tro ⁊ duobus filijs zebedei] spāl'r tanq̄ de suis secretarijs ⁊ magis familiaribus vt quibus in transfiguratione oñderat gliam sue maiestatis eisdem reuelaret et tristitiam sue passionis: ⁊ q̄ viderant gloriosa viderēt ⁊ hūilia [cepit] ille cu ius sunt omnia ⁊ in quo aduersarius nihil ha bebat qui pctm non fecerat morte sibi imminē te [contristari ⁊ pauere] quid ergo nos oportet facere. vñ Hiero. In hoc pauare ⁊ tristari doce mur ante iudicium mortis qui non possumus p nos diceremisi per illum venit princeps mundi huius ⁊ in me nō ꝗs quicq̄. Hec aut tristitia dñi maxima fuit: q̄: tunc [ait illis tristis est anima mea vsq ad mortem.] Usualiter dictū est. .i. mul tū tristis est aia mea: q̄ tristitia tñi intensa erat quantū esse poterat: vel tristis est vsq ad timo rem mortis ⁊ pro timore mortis: q̄ mortem natu raliter timebat: vel vsq pōt esse exclusiuum tri stabatur enim donec se ⁊ suos morte liberaret: mors quippe corpis absolutio est doloris in xpo ⁊ suis vel potest esse inclusiuū. .s. donec post mor tem suam redirent apostoli ad eius fidem. vnde Ansel. Ansel. Dato autem charitatis ⁊ patientie saluta ri mandato ⁊ dispositio fratribus regno patris tui ad locum proditozio tuo notum cum illis di mersisti sciens omnia que ventura erant super te. Ibi anime tue tristitiam quam ex imminēte passione sponte assumpsisti sicut ⁊ cetera que passus es in auribus fratrum profiteri non eru buisti dicens: tristis est anima mea vsq ad mor tem. Et iterum precedit ipse ad montem Oliue ti tu euz sequere. Et licet assumpto petro ⁊ duo bus filijs zebedei ad secreta fecesserit vel a lon ge intuere quomodo in se nostram transtulerit necessitat em. Unde quomō ille cuius sunt om nia [pauere cepit ⁊ tedere] tristis est inquiens anima mea vsque ad mortem. vnde hoc deus de us meus. Jta compateris mihi exhibens homi nem vt quodaz mō videaris nescire quod deus es. hec Ansel. Assumpsit autem Christus istum pauorem ⁊ tristitiam propter plura. Primo sm Hier. vt veritatē assumpti hois pbaret. Natura le enim est homini timere mortem. Et hac natu rali tristitia vere contristatus est dñs. Sed scie dum q̄ quedam tristitia ⁊ quidem timor ratio nem submergens ⁊ hominez contempto dei pre cepto in peccatum ducens: sicut petrus timore negauit xpm: de hmiusmodi loquuntur expositores quando dicunt xpm non timuisse: quippe q̄ ad hoc venerat vt pateretur ⁊ petrum temerita tis arguerat cum eum vellet auertere a passiōe dicens. Absit a te dñe nō erit tibi hoc. Est ⁊ ali timor moderatus qui naturaliter inest omni ho mini ⁊ est sine pctō sicut ⁊ fames ⁊ sitis ⁊ tales passiones fuerunt i xpo. Unde ipse naturaliter horruit mortem ⁊ penas acerbissimas quas pre sciuit se passurum de proximo. Aliter tñ huius modi passiones fuerunt in Christo quam in no bis. In nobis enim plerumq̄ue huiusmodi pas siones pueniunt iudiciū rōnis ⁊ imperiū velum tatis. In xpo aut semper sequebant rōnē ⁊ volū tatē. vñ volēs esuriuit ⁊ sitiuit: volēs timuit ⁊ et volēs ꝓtristatus est. Nihil enī coactū in xpo ꝗ ēt derat: sed oia volūtaria creduntur. Ista ergo tri stitia ita fuit naturalis quod tñ fuit volūtaria ⁊ rōnalis. Et iō signanter dicit hic euangelista q̄ cepit ꝓtristari ⁊ q̄ cepit pauere: non dicunt fuit ꝓtristatus vel pauefactus: q̄z ipse motus tristi tie non ei dominatus est: sz ipse statim eū assum psit ⁊ voluntati diuine subiecit. Aliud est enī con tristari: ⁊ aliud incipere ꝓtristari. Uñ cōtristat eū propassio sed passio non dominat ei: aio. Pro passio enī ōt inceptionē: sz passio continuationē. Qz ergo timor ⁊ tristitia inceperit surgere i pte sensitiua sed nondū peruenerunt ad eius aiam sine mētē: iō dixit: tristis est aia mea vsq ad mor tē] vbi bina sumit pro parte sensitiua in q̄ sunt passiones: non autem in rōne sicut et alibi dixe ratmunc aia mea turbata est. Poterat quidem natura xpōs non mori sicut adā potuit non mori ante pctm. in eo enī nullū culpe debitum nullū pcti fuit vestigiū. Sed sicut vera hūanitatē ita ⁊ hūanas infirmitates nostras assumpsit que a deo nō separāt vel econtra ignorantia nupo tentia concupiscētia: ⁊ hmōi faciunt. Et nota q̄ cōpassio turbās pōt in aia tripliciter accidere. aut propter imperiū ⁊ iudiciū rōnis: vt mor⁹ subi tus qui appellat propassio: aut contra imperiū ⁊ iudiciū rōnis: vt motus progressiuus vsq ad perturbationē rōnis: vel a sua rectitudine vt in malis: vel a sua tranquillitate vt in bonis imp fectis: aut sm imperium ⁊ iudicium rationis: vt motus a rōne imperatus ⁊ ordinatus vt turba tio penitentis ⁊ compatientis. Primo mō passio nes sunt i oibus puris hoibus et pfectis. Secō mō in imperfectis solū. Tertio mō in xpo: q̄z in eo total'r subdita erat sensualitas rōni ⁊ rō infe rior superiori ⁊ superior deo: nec tñ vna potētia impediebat aliam in opere suo naturali. Contri stabatur ēt xpōs sm Hie. Non solū timore immi nentis mortis quam ipsa natura abhoret ⁊ re cusat: sed ⁊ pp infelicitatē iude ⁊ scandalū disci pulox ⁊ delectionē iudeox ⁊ euersionem hierl'z misertus his ⁊ compassus. Et possumus ēt adde re q̄ iō tristabat: q̄z presciuit q̄ tā acerbe passio nis sue flagella ⁊ vulnera ⁊ mors amarissima in multis adhuc hodie miseris ⁊ obstinatis pecca toribus frustrari deberent. Secundo assumpsit pauorem ⁊ tristitiā pro nobis membris suis vt ipse nostras tristitias in se vinceret sicut ⁊ mor tem nostrā sua morte destruxit: ⁊ sicut suscepit tentationē ⁊ passionē vt nos a tentatione ⁊ pas sione liberaret. Tertio quoq̄ hmōi pauorē ⁊ tri stitiam assumpsit nobis in exemplū ⁊ doctrinā moralē vt sequit: ex hoc enī z articulo qui est pa uoris ⁊ tristitie assumptio plura habemus docu menta. Primū est vt nos exemplo xpi discamus timozes ⁊ tristitias ac passiones alias in nobis insurgētes freno rōnis cohibere ne vsq ad aiaz ptingant sed inferiori parte aie sub voluntatis imperio constringant vt dictū est de xpo. Secz est vt eius exēplo discamus nos desperare non debere si aliqñ nobis surripiat tristitia timor vl pusillanimitas in obsequio ⁊ opere diuino. vnde August. Moriturus tristat? est xpōs vt doce ret martyres suos nō debere desperare si i hora passionis surripiat tristitia quā tñ vincant. Ter Tertium.

Tertia.

Quarta.

Quinta

Sexta.

Tria q̄ passio docet.

Carpi vitia.

Hiero. Tristitie xpi causa.

Non mori natura potuit xpōs.

Passio turbans accidit triplici ter i aia.

Secundū.

Documentum ex pauore xpi. Primum.

tium est vt nos discamus ꝓtristari ꝑ proximis
ꝛ necessaribus eoꝝ sicut xꝝ tristatus fuit non
ꝑ se sed ꝑ alijs vt dctm̃ est ꝗm vnũ intellectuꝫ.
Quartum. Quartũ documentũ est vt exẽplo xꝝ discamus
tristitias ꝛ turbationes nꝝas ad deuꝫ cũ oꝝone
referre sicut fecit ꝛ ipse. Nã statiꝫ vt dixerat tri
Quintum. stis est aĩa mea iuſq; ad ozandũ. Quintum doꝛ
mentũ est ꝙ deuote ozare volẽtes nos debem̃
Sextum. secedere ab hoĩbus ad aliquẽ locũ secretũ sicut
fecit xꝝ dans nobis exemplũ. Sextũ est ꝙ oẽs
tristitias tribulationes penas aduersitates ꝛ v
firmitates nꝝas ẽt si petamus ab eis liberari si
cut xꝝ fecit semp post oꝝonẽ ꝑmittamus volũ
tati diuinetac per hoc eas quasi in coꝛ xꝝ repo
namus orantes vt ipse eas in vnione sue passio
nis ꝑficiat ꝛ offerat eas deo ꝑri ad laudẽ ꝛ gliã
suã. Et ex hoc nꝝe tribulationes ꝛ passiones mꝝ
tũ nobilitant. Nã sicut passio xꝝ in celo ꝛ in ter
ra infinitum attulit fructum: sic pene ꝛ quecun
ꝙ tribulationes nꝝe hoc mõ xꝝ ꝑmisse in vnio
ne passionis sue tã fructifere erunt vt angelis ĩ
celo gliam: iustis in terris meritũ: pctõribus ve
Contristeꝫ niã: purgandis animabus conferãt releuamen
cũ xꝝ ¶ In recogitando istũ articulum studeat hõ se
metipꝫ ꝓtristare cũ gemitibus cõpatiẽdo xꝝ ꝗ
suã tristitia ꝑter nos assumpta: ꝛ si ĩ aliq; tur
batiõe vel aduersitate sit vniat illã cũ tristitiaꝫ
aduersitatibus xꝝ: vt ex vniõe ipaꝝ dulcescant
ꝛ deo ĩ summa patiẽtia redoleãt. O dñe iesu xꝝe
q̃ tristari ꝑ me misero voluisti da mihi oẽs tri
stitias meas ad te iugiter sufferre tuque eas in
vniõe tue tristitie mecũ digneris sufferre. Dein
de dñs iesus volẽs se ẽt seq̃strare a trib̃ aplis
se cũ assumptis dixit eis. [Sustine hic] expectã
do [ꝛ vigilate mecũ] nõ cũ diabolo vel cũ mun
do tãq̃ amici speciales p̃ ceteris q̃ debẽt ĩ angu
stijs assistere amicis. Sustinete pondus tẽtatio
nis vigilãtes a somno infidelitatis ꝛ torpore mẽ
tis ne ingrauante diabolo obrepat vobis. Cete
ris quidem iussi sedere ibi q̃si inferiores ab ago
ne isto seruans eos securos: vos aũt q̃si firmio
res vsq; huc adduxi vt collaborẽtis mecũ ĩ vigi
lijs ꝛ oꝝonib̃: ꝛ nolo vos ꝑgredi vlterius non
dũ eẽ potestis. Propter hoc manete hic vigilã
tes sicut ꝛ ego vigilo: ꝛ vnusq;q; ĩ gradu sue vo
catiõis ꝑsistat: quia ꝛ oĩs gra q̃uis magna fuerit
E supioꝛẽ habẽt. [Et ꝑgressus est ab eis pusillũ]
Oꝝo xꝝi- s. q̃tum iactus est lapidis [ꝛ positis genibus p
cidit in faciem suaꝫ] super terrã vt hũilitatẽ mẽ
tis oẽderet habitu coꝛporis ꝛ ozabat corde [di
cẽs] oze. [Abba pater si possibile est] salua con
gruentia redemptiõis hũanet: si moꝛitur moꝛs
me ꝗm carnem non moriente [transfer calicem
hunc]. ꝛ experimentum passionis [a me] q̃si oice
Perfectio ret. Si possibile est sine morte mea tpali salua
orationis ri genus hũanũ transfer calicẽ amare passionis
Christi. a me. Per oꝝonẽ offerebat spũ deo patrique q̃
dem oꝝo ex pluribus oẽdit ꝑfecta. Primo qꝛ so
litaria erat: est enim oratio eleuatio mentis ĩ deũ
q̃ melius fit q̃n hõ est seq̃strat̃ ab alijs. Secũ
do qꝛ hũilis cũ in faciẽ suã pcidit. Tertio qꝛ de
uota cũ ad deũ patrem recurrit. Quarto qꝛ re
cta cum voluntatẽ suam voluntati diuine sub
mittit. Quinto qꝛ charitatiua cũ interim dulci
Abbapater ter discipulos visitauit. Qꝛ ꝗ [abba pater] veri
usq; populi patrem ꝛ saluatorem, deum esse in
nuit ꝛ oẽdit. Idem eẽ̃ significat abba q̃ pater
sed abba est hebreus: pater vero grecũ ꝛ latinũ.
Ego vtroq; ꝑmus ipse inuocat vt vtrũq; popu-

lum in eum creditur ꝛ ab vtroq; eẽ̃ inuocandũ
esse doceatq; nõ est distinctio in deũ ĩ greci. Qꝛ
aũt ꝗ [si possibile est] ad potẽtiã dei pariter ꝛ iu
stitiã refert. Qm̃ q̃tũ ad iustitiã ei? qui nõ solũ Possibilitas
potẽs est: q̃ẽ ẽt iustus nõ sunt possibilia nisi ea q̃ apud deum
iusta sunt. Ũs vt verus hõ horrebat mortẽ ꝛ vo
luntatẽ sensualitatis vellet nõ mori si de iusti
tia posset fieri. Habebat aũt iustitia ꝑis vt xꝝs
pateret ꝛa ꝑstitutiõe mũdi hoc nostre salutis sa
cramẽtũ erat ab eo preoẽiusum. Angustia q̃ mor
tis ꝛ toleratia passiõis nõ placebat xꝝo p se ꝛ tã
q̃ finis qui p se se apperiẽtiõ simpliciter loquen
do pati nolebat: ꝛ ꝑter obedientiã patris ꝛ sa
lutẽ hũani gẽis passionẽ ꝛ mortẽ volũtarie sustinebat: sicut infirmus voluntarie recipit potio nẽ amarã non propter potionẽ: sed ꝑter sanitatẽ ꝓsequẽdã. Hec volũtas nõ moriendi gloriosos martyres facit. Nõ ei vult sensus carnis nisi q̃ delectat. si aũt delectaret eos mori nõ inde videreãt mereri. Sed qꝛ hãc volũtatẽ nõ moriẽdi deo subiciunt ꝛ q̃ naturaliter fugiunt ꝑꝑ deũ volũtiõ mereãt̃ vñ ꝛ xꝝs subdit oi. Ueritũ nõ q̃ Jo. 6.
ego volo [hũano affectu: [si quod tu.] Qd eẽ̃ ex
hũana infirmitate trepidanter renuerat reuerẽ
tes in seipsum p obedientiã ꝛ fortitudinẽ mẽtis
ꝛ firmat. Nõ inquit hoc fiat q̃ hũano affectu lo
quor: sed ad q̃ missus sum ꝛ ꝑopter q̃ ad ter
ras tua volũtate descẽdi. vñ alibi. Nõ veni face
re voluntatẽ meã. s. quã tpaliter sumpsi ex virgi
ne si voluntatẽ eius qui me misit quam vcꝫ cõ
munem habui eternus cum patre ꝛ quam semp
approbo anime rõne. Non meam non propriam
nõ meã nõ filij hoĩs: nõ meã que resistat deo. Et Voluntas
vtriq; voluntas xꝝi nõ erat ꝓꝛia volũtati patris ꝛ iusti.
sed qui venerat obedientiam docere non nõ in
ueniretur obediẽs si propriam voluntatẽ. Quã
to ergo magis nos nõ iudicabimur obedientes
si faciamus proprias voluntates. Unde Augu. Augustin.
Filius vnicus dicit non quero voluntatem me
am ꝛ hoĩes volunt facere voluntatem suã. Ille
tm̃ se hũiliat qui est equalis patri: ꝛ tm̃ se exhol
lit qui in imo iacet: ꝛ nisi manus ei porrigat nõ
surgit. Et iterum. Trãsfigurat in se suos ꝛ qui ni
hil aliud vult q̃ pater docet eos priuatã volun
tatem corrigere ꝛ dirigere iuxta diuinam. Ũs ꝛ Hiero. Hiero.
vsq; in finẽ non cessat docere nos patrib̃ f
obedire ꝛ voluntatem eoꝝ voluntati nostre pre
ponere. Qꝛ oẽdit itaq; ꝗm Bedam dñs iesus vt cũ Beda.
mors vel aliõ q̃ fieri nolumus imminet sic per Petrus deo
infirmitatem petamus vt nõ fiat quatenus per fortitudinẽ parati ꝗm̃ vt volũtas pditoris no
stri ẽt ꝑ nostrã voluntatẽ fiat. Nã sicut multum
cõfidere nõ debem̃ ne nostrã ꝗtutẽ videamur
profiteri: sic multum pusillanimiter agere ꝛ dif
fidere nõ debemus ne dei adiutoris nostri im
potentiam videamur pronunciare. Et iterum.
Adulti adhuc infirmi cõtristant̃ futura morte
sed si habeant rectum coꝛ virent mortem q̃tum
pũtis sed si nõ possunt dicant q̃ dñs dixit [pater
si fieri põt trãseat a me calix iste] ecce habes vo
luntatem humanam vide iam rectum coꝛ [si nõ
quod ego volo sed quod tu]. hec Beda. [Et redi
ens] de loco ĩ quo orauerat [ad] tres [discipulos
suos] scilicet ꝑ petrum ꝛ Jacobum ꝛ Johannem
[inuenit eos dormientes] Iam vẽ cina tentatio
ne incipiebant oculi eoꝝ languescere: quia
dormitio erat quasi prefiguratio negationis et
fuge. vnde Beda. Sõnus corporis prefiguratio Beda.
erat q̃ in proximo grauandi erãt somno infide-
litatis.

litatis. Et petro pronice dicit sic. [Symon dor
mis] quasi dicceret. Sic erat faciendum vt sic so
ples q̃ ꝑmiseras. [Nõ potuisti vna hora vigila
re mecũ [q̃si diceret. Qui vna hora nõ potuisti
vigilare mecũ q̃uo mortẽ spernes tu qui spõdes
mori mecũ? Nõ oẽdis tm̃ fervorẽ facto q̃tũ ver
bo. In hoc apparet tua infirmitas ꝑ hoc q̃ ꝗt
vna hora oẽdit q̃ breuis est molestia tẽtatiõis
respectu remunerationis. Ut ergo ꝗt Tullius.
Oia q̃ breuia sunt tolerabilia debẽt esse etiam si
magna sint. Quãuis aũt oẽs dormirent petrum
tm̃ poterat increpabat: qꝛ eẽ̃ pre ceteris fuerat
gloriatus tiõ pre ceteris erat increpãdus. Itẽ qꝛ
inter eos principalis erat tõ in ipso alios reprhẽ
debat. Itẽ qꝛ in eodẽ defectu platus magis est
increpãdus q̃ alij ceteris paribus. Qui ẽt ĩa in
firmitate deꝑsus nõ petrus vel cephas: sanctiquo
nolet symõ a dño hic vocat. [Vigilate] attẽte
oculis mẽtis et corporis [ꝛ orate] deuote ver
bis cordis et oris [vt nõ intretis in tẽtationem]
negãdi me et recedendi a me nõ dicit ne tente
miniq; impossibile est hoĩem nõ tẽtari: sed [ne
intretis in tẽtationẽ] et incidatis in eius pfun
dũ. ne tẽtatio vos superet et includat ꝑ cõsen
sum vel opus tẽtationis eẽ̃ initiũ est suggestio
malimediũ cõsensus in delectationẽ vel opꝰ tcõ
summatio est opus ipsum. Ad euitandũ aũt ten
tationẽ et ad resistendũ eidẽ recurrendũ est ad
orationem. Oꝝo eẽ̃ est eleuatio mentis in deũ
q̃ro aũt mẽs in deũ eleuat̃ tãto facilius tẽtatio
ab ea separat. Et sicut fur audito clamore fugit
et vicini venũt ad succursum: ita clamor oꝝo
nis diabolum fugat et sctõs ad succurrẽdus ex
citat. Unde Isiõ. Hoc est remediũ eius q̃ vitioꝝ
tentamẽtis estuat vt q̃tiens q̃libet vitio tãgitur
totiẽs orationes fundat: qꝛ frequẽs oratio ipu
gnationẽ vitioꝝ extinguit. Et sicut seruus qui
sentit furẽ in domo et nõ clamat fauet furi et ꝑ
ditor est dñi sui: sic qui scit tẽtationẽ esse in coꝛ
de videt xꝝm ꝑdere et diabolo cõsentire nisi sta
tim ꝑ orationẽ exclamet. Et iõ qꝛ diabolus semp
per tẽtat semp debemus orare et nũq̃ deficere.
Sed oratio oꝛ ordinari nõ ad hoc vt nõ tẽtemur
si ad ꝗ q̃ nõ itrem̃ in tẽtationẽ. Multũ aũt va
let ad expulsionem tẽtatiõis cogitatio et timor
eterne mortis. vñ Aug. Timor de futura morte
mẽtem cõcutit ꝛ q̃si cõclauatos oẽs corpis mo
tus superbie ligno crucis affigit. [Spũs quidẽ
de se et natura sua] ꝓptus est] ĩ me ꝛ in vobis
ad confitendũ [caro aũt infirma] in vobis: non
autẽ in me ad tolerãdũ qꝛ caro corrupta semp
deprimit ꝛ aliq̃ vincit spũ tẽ est orãdũ. Nam
quasi ꝑptũ habuisti spũ in promittẽdo mori ẽt
ꝑ metipsũ nũc ptꝫ carnis infirmitas ad suftinẽdũ
imminentẽ tentationẽ qꝛ ipsa dormitio corpal̃ i
dium est et quasi ꝑnuncia vestre infirmitatis nõ
dum eẽ̃ virtute ex alto induti estis. Ubi Hier.
Hoc aũt aduersus temerarios dictũ est q̃ cũq̃d
crediderint putãt se cõsequi posse. Itaq; q̃tum
de ardore mentis cõfidimus tantum de fragili
tate carnis timeamus. Hec Hierony. Tu domine
qui mandasti q̃ vigilemus et orem̃us da nobis
gratiam ad hoc faciendũ qꝛ si spũs prõptũ sit
sit caro tũ infirma est et tota pigra et tota som
nolenta: nec põt sustinere: vt vir ꝑ vnã hora per
fecte tecũ vigilet et tecũ oꝛet ne cadat in tenta
tionem. Deinde ꝛ iterũ scõo abẽt et orauit dicẽs.
Pater mũ si nõ põt hic calix trãsire nisi bibã il
lũ fiat voluntas tua. [Oẽdit hic vt ait Chry sos.

Quomodo ꝗ
Spiritus quidem pro-
pitus est, caro autem
infirma.

Quomodo ꝗ
Spiritus quidem pro-
pitus est, caro autem
infirma.

Qm̃ valde cõcordat volũti dei et q̃si vbiq; hãc
sequi ops et hãc inquirere. Uellet quidẽ trãsire
calicẽ qꝛ hõ iste est: ꝛ ꝑficit dispẽsationẽ q̃ ꝑri
obediẽs est. vñ et leo papa. Hec vox capitis fal̃
est totius corpis. hec vox omẽs fideles instruxit ꝛ
oẽs cõfessores accẽdit: oẽs martyres coronauit
Nã quis mũdi odia: quis tẽtationũ turbines: q̃s
posset ꝑsecutoꝫ superare terroꝛes: nisi xꝝs i oẽ
bus et ꝑ oib̃ ꝑri diceret: fiat voluntas tua. Di
scant igitẽ hãc vocẽ oẽs ecclie filij: vt cũ aduersi
tas violentie alicuius tentationis incumbit su
pato tremore formidinis accipiãt tolerãtiã passi
onis. Et reuersus denuo inuenit eos dormien
tes ꝑ tristitia [erãt oculi eoꝝ grauati] et deꝑsit
interiores quidẽ lãgore terroꝛis et tristitie: exte
riores vero vigiliaꝝ lõgitudine nã tristitie ma
gnitudine sommũ nõ poterãt vincere timẽtes
tũ ꝑ capiteũ ꝑ se: sed sicut dormiebãt mẽte ita
et corpe q̃ ex corpe aĩe q̃ãq; puenit sõnus na
ture [et ait illis. Quid dormiũ]. s. in tãtis ꝑstitu
ti picul̃ cũ sit xꝝs vigilãdi ꝑꝑ instantiã grauis
sime tẽtatiõis vobis imi nẽtis. [Surgite] a tor
pore mẽtis [vigilate] aĩmi vigilãtia [et orate ne
intretis in tẽtationẽ]. s. ꝑ cõsensum. i. ne tẽtatio
vos superet intra suos classes teneat. [Et abẽt
iterũ et orauit tertio dicens eẽdẽ ꝗmonẽ oratio
nis. s. pater mi. ꝛc.] Tertio xꝝs idẽ orauit vt oꝝo Orationes
nis frequẽtiã oẽderet et nobis spei lõganimita iterande.
tem exhiberet. Iterat orationẽ oẽdẽs q̃ oratio
oꝛ esse ꝑtinua. Sicut iterat visitationẽ discipulo
rũ suoruꝫ q̃ opa charitatis debent orationi esse
iũcta. Et sic ꝑlatũ instruit et fibi ꝛ gregi intẽde
ret nũc ꝓtẽplatiuã: nũc actiuã vitã exercere.
Huic nobis obstat quod ꝗt in ecclĩasti. Non ite- Eccl̃ia. 5.
res ꝓbũ in orationẽ tua: q̃ illa autoꝛitas sic itel
ligẽda est: Nõ iteres. i. ita sis diligẽs in ꝑferen
do integre et deuote ꝓba orationis tuevi postea
ꝑpter omissionẽ vl negligẽtiã nõ oportet itera
reꝫ tm̃ iterare ꝑpter deuotionẽ vl instãtiã bo-
nũ est. Sic et eẽdẽ ꝗmonẽ in ꝑdicando diuersis
bonũ est q̃ãq; iterare. Cũ aũt oraret et anxiare
tur dñs Jesus [ecce angelus] ꝑnceps michael Angelus cõ
affitit cõfortãs ĩ eo motũ sensualitatis ꝗ quã mi fortans.
norabat est paulominus ab angelis illũ. s. motũ
qui exhoꝛrebat mortẽ. Stati postq̃ xꝝs volun
tati patris se submisit angelus eũ ꝓfortauit. In
q̃ innuit q̃ ꝛ q̃ãq; nõ fiat q̃ peritꝫ: qꝛ forte non
expedit semp tm̃ orãti mẽtal̃ ꝓsolatio cõferẽ. Et
ꝗm theo. vt nobis innotesceret orationis virtus
q̃tenus eã in aduersis ꝓponamus orãs dñs ab
angelo ꝓfortat̃. Et hũi dñs reuerẽter ꝛ hũi l̃
suscipit hãc ꝓfortationẽ ẽt a sua creatura cõsi- Theo.
derãs se esse minoratũ paulominus ab angelis
dum est in hac lachrymaꝫ valle: et sicut contri- Ps. 8.
stabat vt hõ sic ex ꝓbis angeli fuit cõfortat̃ vt
hõ. Nec putãdum q̃ hic angelus vl alius fuerit
in eius custodiã deputatus: qꝛ hoc nõ decuit et Angelum
xꝝs nõ indiguit: ꝗm̃ beda. Alibi q̃ angeli ei mi nõ habuit
nistrauerint hic q̃ angelus eũ cõfortauerit ꝗ deputatus.
vt vtraq; natura designet. Nã diuie nature an- Mat. 4.
geli ministrãt: hũanã ꝓ cõfortãt [Sparuit autẽ Angel̃i for
ei angelus] visiõe corpali in assumpto corpe hu tia hũana.
mano ꝓsolãs eũ ꝑ modũ seruitiis non ꝑpter se:
et sui indigẽtiã: sed magis ꝑpter discipulorum
assistentiũ cõsolationẽ et ad cõfirmandũ fidẽ in
eis q̃ xꝝs sit maioꝛ angelis rõne deitatis: ac po
pter nostrã instructionẽ ad oẽdendũ. s. q̃ angeli
assistunt nobis orãtib̃ cõfortantes nos in ora
tiõe et vt ex sua post tristitiã cõsolatiõe scirem̃

Pſ. 93. q̃ tribulatis p ꝓ nõ deest diuina cõsolatio iuxta illud pſ. Scõm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ in corde meo consolationes tue letificauerũt aiam meã. Nã ſ̃ bedã. creator nõ indigebat creature subsidio sed hõ factus sicut nobis et ꝓpter nos est cõtristatus. sic nobis et ꝓpter nos est cõfortatus. Bz et ipse oñs rõne se cõfortabat dicens ad patrẽ. Nõ sicut ego volo ſ̃ sicut tu. Aiunt autẽ quidã. Michael astitisse orãti et dixisse se patri orationis tenorẽ retulisse oẽiq; pcidẽtes angelos p hoc ipso oraſſe et rũdisse patrẽ nouit dilectus filius me? q̃ hũani gnis redẽptio q̃ si opramus sine sui sanguinis effusiõe decẽter fieri nõ potest. Angelus aũt post hec cõfortauit eum vl de sui pnia sicut amicus de sua pnia cõfortat amicũ. Uñ confortauit. i. ad modũ cõfortantis se habuit. i. ei assistendo vl forte aliq; ꝓba cõsolatoria dicẽdo. ꝛ. i. hic vincek lucifer sicut victus est in celo: vel qz magnanimũ magna sustinere deceret: vl qz passio cito trãsiret z eius fructus esset ꝓpetuus. i. redẽptio hũani generis et restauratio angelice ruine vl aliquod simile. vl ſm q̃dã (vt ait Theo.) ista angelica confortatio fuit xpi glificatio. dicebat esse angelus glificãs eum. Domine tua est virtus tu potes ꝛ̃ mortem et infernũ genus liberare hũanũ et filia. Jesu q̃ in oratiõe posit? ab angelo cõfortari voluisti oa mihi p virtutẽ orationis tue vt orãti mihi semp assistat angelus tu? me cõfortãs. Hic aia duerte re ꝓtra ipatientiã nostrã qz domin? Jesus pluribus vicibus orauit antequ a patre acciperet respõsionẽ et cõfortationẽ. Sicut autẽ ter fuerat tentatus in trib? locis sic ter orauit nõ in eodẽ loco: sed in tribus diuersis locis distãtibus abinicẽ p iactũ lapidis. Et vt ait adhuc in ipsis locis vestigia ecclesiarũ sunt q̃ ibi facte fuerunt. [Et factus in agonia prolixius orabat] ostẽdẽs et docens q̃ nos in agonia vel q̃cunq; necessitate constituti debemus ad orationẽ cõfugere et in magnis periculis ac maiori necessitate magis z instantius orationi insistere. Agonia ista potest dici certamẽ contra mortẽ vel mortis anxietas quã q̃si pseuẽ puidebat: et iõ ait tũc fuisse in agonia: sicut infirmi in extremis laborantes dicũtur esse in agone: vel pãt dici certamen et reluctatio sensualitatis ac rationis qz agonizabat. et certabat in eo mirabili pugna sensualitas naturaliter mortẽ horrens et recusans ac ratio voluntati diuine obtemperãs z ipsam mortẽ pro salute humana zelãs qz virtute diuina quelibet pars pmittebatur agere vel pati qd̃ ꝓprius erat sibi. Jam tamẽ vincebat mortem aio dñi et mori volebat quã post vicit actu ipso. i. resurgẽdo. Sed heu colluctatio carnis ad spm̃ siue sensualitatis ad rationẽ quodam hominũ facit retroire vel exhorbitare vt illos qui peccant mortaliter et quosdam lente incedere siue in via morari vt eos qui peccant venialiter. Unde in huiusmodi pugna prolixius est orandum vt oratio fit recta et voluntas constans ac sensualitas recte rationi et ratio diuine voluntati nõ obsistat sed obediat et dicamus nõ mea sed tua voluntas fiat. In statu mortis districtum iudicium et eagne homo nunq; antea recoluit ei veniunt ĩ animam. In cuius figura xps appropinquãte morte factus est in agoniam. Unde grego. Appropiquante etiã morte nostre mentis in se certamẽ expressit qui vim quandã terroris et formidis patimur cum per solutionẽ carnis eterno iudicio appropinquamus. Hec immerito tũc anima terrẽ q̃m post pusillũ hoc inuenit quod ieternum mutare nõ possit. Si essẽ cõsiderẽ q̃ viaꝝ vite presentis nequaq; sine culpa trãsire poteri mus z q̃ nec ipm̃ sine reatu nostro z hoc q̃ laudabiliter gessim̃ si remota pietate iudicemur merito in agonia constituimur. Et cũ dominus prolixius oraret interim sudor feruentissimus in modum sanguinis erumpẽs in hac agonia sine certamine vsq; in terram abundanter cuirebat. Ex feruore esse orandi et ex apprehensione eminentis periculi ac vehementi anxietate sensualitatis que pmittebatur agere et patũ quod erat proprium sibi inflammabat cor z corp: vt aptis poris effluerẽt rudor rubicundus et sanguineus. Iste sanguis fuit verus et naturalis quãtum ad veritatẽ sue existẽtiẽ et de puristia xpi carnẽ sed miraculosus z nõ naturalis q̃tũ ad modũ profluentie: qz ꝓn̄ bedã cõtra naturaꝝ est sanguinẽ sudare. Sic etiaꝝ oportet dicere de sanguine z aqua lateris xpi iam mortui q̃ fuit verus sanguis z vera aqua sed miraculose effluxerunt de mortuo corpore. Ad hũc suauissimi sudoris balsamũ egrotis proficũ festina ne tardaueris vt inde sanari merearis. vñ anselmus. Quid stas accurre z suauissimas illas guttas lambe et pulueren pedum itlius lingenoli dormire cum petro ne merearis audire sic non potuisti vna hora vigilare mecum. hec anselmus. Surgit igitur tertio ab oratione in qua stabat flexis in terrã genibus totus sanguine madefactus quẽ conspice tergentẽ sibi vultũ vel forte etiã in torrente lauantem totũq; afflictum reuerenter cerne z cõsidera q̃ta tũc fuerit anime sue angustia cuius testes sunt gutte sanguinee decurrentes in terrã et ei intime cõpatere: quia nõ sine ingenti acerbitate doloris hoc sibi potuit cõtingere. Nunq; essẽ aliquis mortaliuꝝ ob mortis horrorẽ auditur sudorem fudisse sanguineum. Uñ patet eius nũq̃ simile: fuisse dolorẽ. In hoc quidem apparet: quanta fuerit amaritudo passionis xpi cuius sola cogitatio tãtũ naturam immutauit q̃ pre angustia sanguinez sudare cogit. Hec pugna eius z anxietas martyr certamina: z agones significans plurimum consolatur et confortat pusillanimes et infirmos z ad mortem incitat tepidos et ingratos. Unde ansel. Positis quoq; genibus in terra pcidisti in faciẽ tuã adorans in agonia et dicens. Abba pater mihi si possibile est transeat a me calix iste. Et angustias quidem cordis tui dulcissimi certissime indicabat sudor ille sanguineus qui oronis tẽpore de sanctissima carne tua guttatis decurrebat in terram. Sũdor dñe Jesu vñ animẽ tue tam vehemens tristitia vnde tanta sudoris anxietas: z tam anxia supplicatio. Nõne voluntarium omnino sacrificium deo patri obtulisti z nihil inuit? ptulisti vtiq; domine. Arbitramur autem q̃ et hoc quoq; ad cõsolationem infirmorũ mẽbroꝝ tuoꝝ assumpsisti ne forte desperet q̃s si caro infirma remurmuret vbi ad passionem promptus est spiritus. Nimirũ et vt maiores erga te amoris z gratitudinis stimulos haberem naturalem carnis infirmitatem eiusmodi indicijs in te expressisti quib? docemur qz vere langores nostros portastiẽt nõ absq; sensu doloris sudãdi passionum sentes pcurristi. Uox ei illa vox carnis fuisse videtur non spũs eo q̃ subiũxisti. Spiritus quidẽ prõptus est: caro aũt ĩfirma. hec anima

Beda. Michalis sermo. Cõfortatio angeli q̃lis Theo. Ter orauit et ter tẽtatus fuerat. Agonia xpi Orandum prolixius. Mortem inimicus subuenienria. Gregorius. Sudor sanguinis xpi. Beda. Anselmus. Dolor passionis xpi. Anselmus. Sanguis sudãdi. Efficacia orationis ex vnione xpi. ofo. cũ lacrymis cõ passionis. Lacrymas per oculos effundat. Et qñ nos razvigorosam ofonẽ effundere non valemus adiũgamus ofonẽ nrã ofoni xpi q̃ est aduocatus nr̃ apud patrem z ipse interpellat pro nobis immo orat nobiscũ. Et illa ofo est efficacissima et deo patri accepta que. i. in vnione ofonis xpi offert. Quam efficaces ẽt sint lacrymẽ ofonis z marime ille que in recordatione passionis xpi fundunt pts ex quadã reuelatione facta cuidaꝝ psone de qua legit q̃ apparẽs ei dñs in spũ ait. Si quis in recordatione mee passionis lacrymas cum deuotione fuderit suscipere volo ac si ipse pro me passus sit. In recolendo istũ articulum pcidat hõ in faciem super terrã orando intente: z cogitet angelicã pnia sibi tunc adesse recogiter ẽt agonẽ suã z conet q̃tũ pãt habere lacrymas ex cõpassione z amore xpi quas si habere nõ pãt per oculos fundat saltẽ lacrymas cordis. Et sicut xps dei filius immmẽte sibi passione horrenda cum pre angustijs superuenturẽ mortis guttas sanguineas in terrã funderet nihilominus tũ libere voluntatẽ suã voluntati patris cõmisit: z qõ ceperat deuote pfecit: sic q̃libet deuotus in omni aduersitatis pssuraꝝ tribulationis angustia ꝛ̃ forte naturã reluctantẽ habeat se paterne voluntati cõmittat: z hoc qõ occurrit deuote suscipiat. O pie Jesu qui factus in agonia guttas sanguinis mirabiliter desudasti da mihi vt recordationes tue passionis accẽsus lacrymarum guttas pro sanguine in pspectu tuo merear dulciter õsudare. ¶ Respice nũc qualiter iacebant discipuli dormientes z qualiter dñs ostendit eis modum orandi in gestu cor poris: z in verbo pior: per angelum tibi apparentem quem modum z tu tenere debes. i. z pternendo ac proprium defectum z fragilitatẽ z recognoscendo z et cadendo in faciem tuam non post faciẽ vt ea que rogas coram te habeas

August. nibus. Prima est ſ̃ Aug. ad figurandũ q̃ de corpore suo toto qõ est ecclia sanguis effundẽdus z emanatura erãt scrõꝝ martyria. Scõa est ſm Beda. Beda: vt p terrã sanguiẽ irrigarã declararet terrenos hoies sanguine suo redimẽdos z mũdandos. Tertia est ſm glo. vt totũ mundũ pctis mortuũ ad vitã resuscitaretiõ sudore suũ sanguineum ad terrã decurrere volebat. Itẽ ſ̃ Bersi. nõ solũ oculis ſ̃ quasi mẽbris oibus fleuisse videt vt totũ corpus ei? qõ est ecclesia totius corpis lachrymis purgaret. Insup et sanguis decurrebat in terraꝝ ad ofidendũ q̃ p terra. i. ecclia adhuc militante in terra orabat z sanguinẽ suum fundebat z ipsam suo irrigatã sanguine fecũdabat. In sudore aũt notat feruor z in sanguine preciũ in decursu abundanciari guttis pticularis efficacia q̃uis esset vniuersalis sufficientia. Et isto articulo qui est sudoris sanguinei defluxio habet documentũ salutifer q̃ z nos in ofone debemus ita esse intẽti z feruidi vt ex vehemẽtia intentionis z feruore deuotionis sudemꝰ quasi sanguinẽ p ꝓfigurationẽ passionis xpi et ardorẽ dilectionis ad deũ. Qõ sit dũ quis oraꝝ ita tãto ardore deuotiõis accẽdit q̃ p amore dei si opꝝ sanguinẽ suũ fundere nõ vereat: z talis sic calescit spũ vt tot? sanguis i corpe q̃si spũ alludẽs pnũ z pmptũ se exhibeat ad excludẽdũ: quã ꝓ caro ex ĩfirmitate sua tã vehemẽtẽ ardorem deuotiõis sufferre nõ pualeriõ sudoreꝝ q̃si sanguinẽ euaporat: vel saltẽ pro sanguine ardẽtes lachrymas per oculos effundat. Et qñ nos razvigorosam ofonẽ effundere non valemus adiũgamus ofonẽ nrã ofoni xpi q̃ est aduocatus nr̃ apud patrem z ipse interpellat pro nobis immo orat nobiscũ. Et illa ofo est efficacissima et deo patri accepta que. i. in vnione ofonis xpi offert. Quam efficaces ẽt sint lachrymẽ ofonis z marime ille que in recordatione passionis xpi fundunt pts ex quadã reuelatione facta cuidaꝝ psone de qua legit q̃ apparẽs ei dñs in spũ ait. Si quis in recordatione mee passionis lachrymas cum deuotione fuderit suscipere volo ac si ipse pro me passus sit. In recolendo istũ articulum pcidat hõ in faciem super terrã orando intente: z cogitet angelicã pnia sibi tunc adesse recogiter ẽt agonẽ suã z conet q̃tũ pãt habere lachrymas ex cõpassione z amore xpi quas si habere nõ pãt per oculos fundat saltẽ lachrymas cordis. Et sicut xps dei filius immmẽte sibi passione horrenda cum pre angustijs superuenturẽ mortis guttas sanguineas in terrã funderet nihilominus tũ libere voluntatẽ suã voluntati patris cõmisit: z qõ ceperat deuote pfecit: sic q̃libet deuotus in omni aduersitatis pssuraꝝ tribulationis angustia ꝛ̃ forte naturã reluctantẽ habeat se paterne voluntati cõmittat: z hoc qõ occurrit deuote suscipiat. O pie Jesu qui factus in agonia guttas sanguinis mirabiliter desudasti da mihi vt recordationes tue passionis accẽsus lachrymarum guttas pro sanguine in pspectu tuo merear dulciter õsudare. ¶ Respice nũc qualiter iacebant discipuli dormientes z qualiter dñs ostendit eis modum orandi in gestu corporis: z in verbo pior: per angelum tibi apparentem quem modum z tu tenere debes. i. z pternendo ac proprium defectum z fragilitatẽ z recognoscendo z et cadendo in faciem tuam non post faciẽ vt ea que rogas coram te habeas z in mẽte teneas nõ retro vt vnum ore dicẽdo z aliõ corde cogitãdo: z vt humilitatẽ mẽtis ofidas habitu corporis: cassus essi in terrã docet nos magis humiliari si posset fieri: z q̃ voluntas pris semper pcedat: z q̃ nõ tepide sed cũ magno feruore ores sicut dñs fecit: z q̃ nõ pax ſ̃ plixe z obsticte nõ sicut illi q̃ festinanter horas soluẽdo z si nõ ꝓbo: facto tũ dicũt expediamus nos de istis qz habemus facere alia magis necessaria quasi festinãtes ad utiliora z maiora. Et vide quõ statim aderit tibi angelus qui te adiuuet z confortet: z ofonem tuã deo pientet: ꝓpter exẽplũ essi nr̃m ille angelus apparuit ꝛ̃ fortans dñm. ¶ Et nõ semel sed frequẽter est orandũ sicut ipse ondit nobis p trinã ofonẽ suã docẽs vt nõ deficiamus sed id oratione permaneamus donec impetremus ea que postulare iaꝝ cepimus. Et tu ora p mortuis: p viuis ita pctoribus. q̃ iustis. Uel orauit ter vt ñ nos de pctis preteritis veniaꝝ de pñtibus emendationem: z de futuris cautelam a deo postulemus. Uel vt hec tria. i. veniam gratiam: z gloriam in oratione petamus: vel vt contra trinã ꝓcupiscẽtie seu cupiditatis tẽtationeꝝ ofonis clipeo tueamur: vel vt ad trinitatẽ. i. patrem: z filium: z spm̃ sctm̃ orationem dirigamus. Per hoc etiam docuit nos orare perfecte: z pfecto consistit in tribus. i. in principio: medio: z fine. Cõpatere nunc dño z admirare profundissimam humilitatem suam: qz cũ sit deo patri suo coequalis z coetern? pstratus tũ deũ orat z tãq̃ quilibet de pplo homunculus. Orare quidem prẽm cõuenit xpo rõne humanitatis in qua est minor pre: nõ aũt rõne deitatis in qua est equalis patri vt hõ rogat patrẽ qui vt deus est vnus cum patre. Considera ẽt perfectissimam ei? obedientiã. Qz essi pater vult q̃ moriatur ipse hãc obedientiam reuerenter suscipit z exequitur. Uide tertio indicibilem ad nos charitatẽ tam pris q̃ filij: p nobis enim hec mors indicit z sustinet ꝓpter nimiaꝝ ipsoꝝ charitatem quam ad nos hãt [Uenit aũt] post hec Dñs Jesus [ad discipulos suos] z quasi compatiens eis ꝓpter tentationem de proximo eis imminentem [dixit eis. Dormite iam z requiescite]. q. d. Pax potestis hoc facere. Qui ibidẽ aliquantulũ dormierunt. Iubet eos dormire vt ondat suã ad eos compassionẽ qz grauati erant: z vt cognoscant suã infirmitatẽ qz cũ ipso vigilare non poterãt: z vt somno recreati posset de manibus eorum q̃ statim xpm erant capturi: z in figura q̃ in proximo infidelitatis somno erunt grauandi. Considera in xpo mansuetudinem piã. quãto essi magis appropinquat ad mortem tãto magis ondit cordis sui dulcedinẽ. Bonus pastor vigilabat super custodia pusilli gregis sui. O grandis amor. Uere bonus z pius est hic pastor. Uere in finẽ dilexit eos cũ in tãta agonia positus illo modico tẽpore quierẽ eoꝝ pcurat: nõ sic hodie mlti pastores faciunt qui subditis vigilãtibus z i agonia positis dormiunt suauiter z quiescunt. Dum ergo videbis discipulos dormientes in tanto periculo z dñm vigilantem si deuotus es multa inuenire poteris que dicas tã oñ o tuo q̃ discipulis suis. Uidebat tandem a longe aduersarios suos venientes cum facibus z armis: nec cũ discipulos excitauit: nisi cũ ppe z q̃si iuxta eos fuerant. Eũc aũt euigilãs discipulos dixit eis. [sufficit]. i. qz iam quieuistis z satis dormistis: ergo parum est dormiendũ. Unde quidã pres nõ nisi

August. Beda. Bersi. Efficacia orationis ex vnione xpi. ofo. cũ lacrymis cõ passionis. Lachrymas per oculos effundat. Contemplatio. Sudor sanguinis xpi. Orandum prolixius. Mortem inimicus subuenienria. Gregorius. Ter orauit et ter tẽtatus fuerat. Orandum frequenter. Ter orauit dominus. Orare quis modo xpo conuenit. Dormire cur permisit apl̃os. Vigilia xpi

stando vel sedendo somnũ capere consueuerũt per modicũ. Et ecce discipuli dormiũt ter dñs oras suscitat: ꝗ trina dormitio ⁊ suscitatio tres mortuos quos dñs suscitauit significat. Et subiunxit. [Venit hora ⁊ filius hois tradet in manus pctõr] vbi Orige. Sed ⁊ nunc Jesus in manus pctõr tradit ꝗũ hi qui vident in iesum credere habent eum in manibus suis cũ sint pctores: sz ⁊ quotiencũq; iustus habens in se iesum ⁊ potestate factus fuerit pctõr: iesus est traditus in manus pctõr. hec Origenes. [Surgite eamus] scilicet obuiam iude proditori ⁊ suis cõplicibus [ecce qui me tradet prope est] quez nolo declinare ꝗuis possem hoc facere: ac si diceret. Nõ nos inueniant latentes ac quasi timentes ⁊ retrahentes vltro eamus eis obuias ⁊ pergamus ad mortem: vt passuri confidentiam ⁊ gaudium videãt ⁊ passionẽ oino voluntariã sciãt vltro nos debemus offerre qñ non expedit mortẽ effugere vbi oñditur xpi desiderium ad nsam redẽptionẽ: ꝗ non solũ proditorem cum turba venientẽ expectauit sz et eis occurrit vbi et docet vt si tributari eos oportet cum gaudio ⁊ confidentia sustineamus. ¶ Moralr quoq; monet nos ad tria. Primo ad rẽtationes nos preparare cum or [surgite. [Scõo in bonis operibus pficere cũ subditur [eamus.] Tertio omni hora quasi tentationẽ proximam expectare cũ addit: [ecce prope est] [Et adhuc eo loquẽte cũ discipulis suis. Ecce iudas] mercator pessimus [vnus de duodecim] sez numero non merito: qõ dixit ad ostendendum immane facinus illius qui de apostolica dignitate pditor fuerat factus] accepta a preside cohorte militũ] gentilium quorum intererat capere malefactores cum tribuno qui preerat eis ac turba plurima iudeoꝝ ministroꝝ accepta a põtificibus ⁊ principibus sacerdotũ crudeli vtiq; pessima societate impioꝝ tanq; ad tenendũ refficedebat eos tanq; ductor eoꝝ qui volebat cõprehendere iesum ⁊ venerunt illuc [cũ laternis ⁊ facibus] vt si in tenebris latere vellet his quereret: mecnõ [cũ gladijs fustibus ⁊ armis] vt captionẽ eius impedire volentibus his resisteret. Hiero. sm Hier. Incubit virtuti seculi qui desperat de adiutorio dei: habebat vtiq; fulcimentũ ab vtraq; curia. s. imperatoris ⁊ põtificis quasi seruato ordine legitime ptãtis: vt nemo tenentibus auderet obsistere: cũ hinc milites presidis inde ministri phariseoꝝ qui in lege summi ⁊ iudices videbant illũ tenerẽt vel ẽt si quis auderet cõtra tot nõ posset timebãt esse plebẽ ne per hãc defenderet contra eos: ⁊ iõ etiã nocte traditur vt sine turbis que in die frequenter propter instructionem aderant inueniretur. Anteq; autem iudas cum turba veniret ad hortum vbi iesus cũ discipulis erat dedit eis signum dicens. [Quẽcunq; osculatus fuero ipse est] sez xps [tenete eũ ⁊ ducite caute] sez cauẽdo a pplo ne eum de vestris manibus eripiat. Pplo effi cõis deuotionem ad eum habebat: hoc aũt fecit iudas ⁊ propter Romanorum milites qui xpm non cognoscebant: ⁊ propter alios ne loco xpi caperent iacobus minorẽ qui i facie xpo simillimus erat propter quod spãliter frater dñi dicebatur: ⁊ ꝗ timebat ne se trãsformaret ⁊ de manibus eoꝝ elaberet: ꝗ plures detentus ab ipsis ptransijt nesciẽtibus eis ⁊ iõ osculari eum voluit: vt in osculando tenerẽtur ne euaderet. Et cũ venissent ad hortũ [tũc ie sus sciens oia que] ex dispositione diuina [vẽtura erant super eum pcessit] vltro [in occursum illoꝝ] sicut paratus ad passionẽ: ex quo ptz voluntarie eum captum fuisse ⁊ passum discipuli ꝗ sequebanꝭ eũ timẽtes sed ipe ꝓfortabat eos ne timerent. vñ Ansel. Quã pmptus bone iesu spiritus ad passionẽ fuerit euidenter ondisti qñ venientibus vna cũ pditore tuo viris sanguinũ et querẽtibus aiam tuã cũ laternis ⁊ facibus ⁊ armis ꝗ noctẽ vltro occurristi. [Et dixit] iesus occurrẽtibus offerẽs se voluntarie eis. [Quẽ queritis.] Nõ interrogat qñ ignarus voluntatis eoꝝ sz mori paratus interrogat vt sciãt esse eũ quem querebãt. [Rñderunt ei iesum nazarenũ.] Non erat q̃rendus ad mortẽ quẽ pfitenꝭ esse salutis auctorẽ nec erat persequẽdus quẽ dicũt eẽ florẽ honoris ⁊ honestatis. [Dixit eis iesus] semetipm manifestãs ⁊ offerẽs. [Ego sum]. s. quẽ queritis. q. d. Quid p signo sumitis osculum pditoris: quid quasi latentes me queritis cũ facibus ⁊ lanternis. [Ego sum.] Nõ se occultauit nec se abscõdit: sz magis querẽtib; obuiã iuit ⁊ se oñdit. vbi Chri. Fecit aũt hoc iesus oñdens: q̃ñ nõ solũ cõprehendere eũ nõ possent: sed nec videre in medio existentẽ nisi ipse cõcederet. hec Chri. Virtute enim diuina factum est vt venientes ad capiendum eum primo non cognoscerent: etiam suus discipulus qui venerat ad tradendũ: quod maxime est potentie eius ostensiuum: vt p hoc secundo ostenderetur ꝗ de voluntate sua caperẽt: ꝗ incognitus ab eis recedere poterat si voluisset. Sed ⁊ manifestius ptz per hoc qõ subditur qz audito ꝗbo virtutis ⁊ diuinitatis qõ est ei cũ pfẽ ⁊ spũsctõ cõe a voce tonitrui huius formidãtes [abierũt retrorsum ⁊ ceciderũt i terrã] resupini tã iudas ꝗ alij potentia diuinitatis ipsius delectiuus erat eis importabile qõ diceb atur. Itẽ iõ vt ẽt ẽtũ in se est daret iudeis materiam conuersionis viso potentie sue miraculo: ⁊ iõ cũ statim ad ostensionẽ sue potentie conuersi nõ fuerunt se eis capiendũ spõte obtulit. [Ceciderunt retrorsum] ⁊ resupini sicut cadunt ini qui non ante ⁊ in faciẽ sicut cadũt iusti qui aũt ante se cadit videt quo cadat: ꝗ aũt retro cadit nõ videt sui casus periculũ. Iniqui ergo retro cadũt: qz nõ videt sui casus miseriã: ⁊ qõ eos sequatur iusti vero qz i istis visibilibus semetipsos spõte deiecũt: vt in inuisibilibus eriganꝭ in faciem suã ⁊ ante cadere dicũt: ꝗ casum videnꝭ ⁊ timore oppuncti humilianꝭ. Hinc ergo pensandus est ꝗ aspera erit vox iraticuius verba dulcia pati nõ poterũt: hoc aũt factũ ẽ ex diuia ordinatiõe vt p hoc declararet virtus sue diuinitatis. vnde Aug. exclamans ait. Ubi nunc militum cohors ⁊ ministri pncipũ ac phariseoꝝ vbi terror ⁊ tumultus armorũ? Nempe vna vox dicentis. [Ego sum] tantã turbã odijs ferocẽ armisq; terribilẽ sine telo vllo percussit: repulit ⁊ strauit virtute diuinitatis latentis. Deus enim latebat in carne quid iudicaturus faciet qui iudicandũ hoc fecit: quid regnatur? poterit ꝗ moritur? hoc potuit: hec Aug. Poterat xps oẽs hostes suos destruere si vellet se defendere ⁊ sed noluit nisi ad modicum eos prosternere: hoc ideo fecit vt ostẽderet se mortem voluntarie sustinere ⁊ si vellet reuiti nõ possent ei capere vel tenere. Hec hostium xpi victoria fuit olim in sansone: ⁊ fagar Jud. 15. ⁊ Dauid prefigurata. Sanson cum mandibula asini strauit mille viros: ⁊ fagar cum vomere iu. 2. Reg. 23. terfecit viros sexcentos: ⁊ Dauid vno impetu occidit

Orige.

Tradi i manus pctõr.

Anselm.

Moraliter

R Iude adventus.

Armaturs Iude.

Hiero.

Jacobi minoris similitudo ad xpm.

Ambro.

Figure vitorie xpi

occidit viros octingentos. Sed si isti dei adiutorio tot hostes pstrauerunt nõ est mirũ ꝗ coram xpo oẽs hostes corruerunt. Et cum tremuli surrexissent [iterũ eos interrogauit quẽ queritis] questionẽ iterat vt fideles sua passione liberandos ostendat. [Illi aũt] adhuc in malitia sua perseuerantes [dixerunt. Jesum nazarenũ] nõ essi cognoscere vel capere poterant eũ donec ipse vellet: pptet hoc subditur. [Dixit eis iesus dixi vobis qz ego sum] qui voluntarie me offero: ⁊ tunc habuerunt ipsius notitiam ⁊ capiẽdi licẽtã ppter qõ sequit. [Si ergo me queritis] sez ppehẽdere faciatis id ꝗ intrẽditis: sz tũ] sinite hos] sez discipulos meos [abire] qz nõ est xps mõ ꝗ tollanꝭ de mundo. In quo ptz ꝗ ipe dedit eis ptãtẽ capiendi eũ nã sicut ex sua potentia discipulos suos seruauitnita ⁊ multo magis seipsum seruare potuisset. q. d. Si do vobis ptãtẽ me capiẽdi vt tũ meis discipulis nõ faciatis aliq̃d mali. Hoc dixit. qz seruandi erãt discipuli vt verbũ salutis per eos diuulgaret vsq; ad vltimã horã eius quam ad eos habuit dilectionis pseruantiã demõstrauit per hoc oñditur ꝗ superiores debent suos subditos fideliter adiuuare ⁊ p eoꝝ defensione se mortis periculo exponere. vt ait Aug. Faciũt qõ iuber sinunt eos abire quos nõ vult pire: ⁊ implet qõ dixerat [quia quos dedisti mihi nõ pdidi ex eis quẽq;] Cunc accedẽs [ille neq; ⁊ dñm suũ subdole salutans [dixit. Aue rabi ⁊ osculatus est eũ] Accessit tãq; domesticus: sz fur erat: salutauit tãq; discipul: sz insidiator erat: osculat? est tãq; amic? ⁊ inimicus erat. Dicit ꝗ erat psuetudo iudeoꝝ in adiuẽtu suo osculari ad significandũ ꝗ ingressus erat pacificus ⁊ ꝗ moris erat dñi iesu discipulos quos emittebat in osculo pacis recipere redeuntes: ⁊ pterea pditor illis osculũ in signũ dedit ⁊ alios tãq; dux exercitus ⁊ ductor ad malũ pcedẽs cũ osculo ficto redit. q. d. Nõ sum ego cũ istis armatis: sed redẽs more solito te osculor: ⁊ dico aue rabi. o vere pditor. Huic similes sunt multi plati qui ꝗbo vel facto alios scãdalizãtor: posi se trahẽdo antecedunt ad malũ: ⁊ iõ etiã antecedunt ad infernũ. Judas bñficijs xpi abutens mala p bonis reddebat: cui etiam iiles sunt qui sibi faccre nõ erubescunt. sz Beda. Suscepit osculũ dñs nõ ꝗ simulationẽ nos doceat: sed ne pditorẽ fugere videret: ⁊ plus afficeret pditorẽ cũ amoris officiũ nõ negaret simul ⁊ illud pß. oplẽs. Cũ his qui oderunt pacẽ erã pacificus. [Et] suscepto osculo [dixit illi. Jesus: amice ad quid venisti:] [Vocat eũ amicum sm statũ pristinũ amicabiliter essi fuit electus a dõo in apl'm: ac si diceret. Ad qõ scel? dilapsus es: vt discipulus traderes magistũ ⁊ dum esses apls factus es traditor: vide quid feceris ⁊ pfidera finẽ tuũ malũ: vel amice: q: diligo te: sz inimice: q: me tradisi vel vocat eũ amicũ ironice improperãs simulationes. Tãq; sm Aug. dicẽt. Oscularis ⁊ insidiaris: moui quare veneris amicũ fingis cũ pditor fiat oñdis amicitiã signo ⁊ agis pditionẽ de fctõ. Amicitie signis pditores vtunꝭ ⁊ eoꝝ dol? latẽtius pagat. vñ aperti? ei dixit. [Juda osculo filiũ hois tradis. s. in signũ charitatis ꝗditionẽ homicidij facis. Infelix signũ vbi per pacẽ bellũ: osculũ homicidiũ: per salutationẽ pdẽnatio pcurat. vbi Amb. Illud plus pstrat ingratũ ꝗ tradiderit qui cũ esset dei filius ppter nos filij hois esse voluisset. q. d.

Ingratitudo Iude.

Chrisos.

Ansel.

2. Cor. 6.

Moralr

Augustin?

Job. 21.

Amicitia

Chrisos.

Dulcedo.

Ambro.

Ambro.

Verbi virtus.

Psal. 119. Amicus et inimicus de Judas.

Augustin?

Traditio

Tria

U

Chrisos.

Documẽta

Orige.

Matthæus

Beda.

Psal. 119.

Augustin?

Ingratitudo Iude.

Meditatio.

dulētias: sicut xps patienter sustinuit pditoris
sui fallacias. Tertium est vt calūniatores nobis
malū ipreca̅tes nō odiamus: sed amātis affectu
exēplo xpi eos cotripiamus. In recolēdo hunc
articulū de falso osculo iude poterit hō p ꝓiuꝰ
cū sincera fide ⁊ deuotione osculari pedes cru-
cifixi indignū se reputans osculo oris ad qō ille
infelix iudas accedere psumpsit: cū si imagines
crucifixi ante se nō habeat osculet terrā repū-
tādo hoc idē: ⁊ aliter put deus inspirabit: o ñe
iesu q̄ a iuda osculo tradi pertulisti da mihi nū
cū in primo vel in memetipo te traderet ⁊ calū-
niatoribus meis ⁊ insidiatoribus fraterni amo
ris offīs nō negare. ¶ Ista iniqua salutatio xpo
facta olim fuit fuit in ioab ⁊ amasa pfigurata.
Ioab amasam salutans dolosa mēte fratrē vo-
cabat: ⁊ iudas xpm salutans iniqua intentione
magrm appellabat: ioab dextera mentum ama
si quasi deosculās tenebat ⁊ in sinistra gladiū
educens ipm pimebat: sic iudas quasi dextera
mētū xpi tenuit aue rabbi blāde sibi di. Et qua
si finistra gladiū eduxit: ⁊ ipm perfodit insidias
sub verbis blādis occultans. Judā ⁊ iudeos ma
lū p bono reddētes olim saul pfigurauit: q̄ ge-
nero suo dauid malū p bono reddidit. Dauid ho
stem saulis. s. gloriā supauit ⁊ in multis ei vtilis
fuit sed saui sibi tāq̄ hosti insidias parauit: ⁊ ei
mortē inferre affectauit. Sic deus pharaonem
⁊ inimicos iudeorū sepe deuicit: ⁊ semp eis pro
fuit nisi nc aūt in mortē eius arma parant: ⁊ ad oc
cidēdū eū se armāt. Similes etiā sunt cayn qui
fratri suo sine causa inuidit: ⁊ ipm qui nihil ma
li sibi fecerat occidit. Cayn eduxit fratrē suum
verbis blādis ⁊ eductū crudeliter interfecit: sic
⁊ iudas verbis blādis xpm fratrē nrm ⁊ patrē
salutauit: ⁊ hostib⁹ ad interficiēdū nequiter p-
sentauit. Et cū petrus ceteris ardentior seruo
pōtificis cui nomē erat malchus qui ad xpm ca
piēdū magis de ppe se ingerebat: ⁊ ferocius in-
stabat auriculā dextrā ob zelū amputasset: pu-
tās eū magis lederet grauiter vulnerare vel ei
caput amputare ⁊ interficere: sed diuina dispo
sitione ict⁹ declinauit: ⁊ relapsus est ad aurem
ds eū a lesione aduersariorū cōpescuit dicens
[ouerte gladiū tuū in locū suum] seu [vaginas]
quasi nō esset locus defensionis: sed patientie ⁊
nec ei licitus vsus gladij materialis. q.d. Noli
eo vti ad defensionē meā ⁊ q̄ nō ꝓ viris aplicis
vti gladio materiali. Ubi cōsiderandū sm Chr.
q̄ licet xps petro ⁊ alijs discipulis ꝓius pceptū
dicens. Si q̄s te percusserit in vna maxilla: pre-
be ei ⁊ aliā. ex sermone tñ xpi quē fecit post ce-
nā petrus in tanti amorē exarserat: q̄ de illo p
cepto nō recolens solū magistri sui defensionē
intendebat. Ex hoc aūt q̄ xps defensionē phi-
buit ostenditur prōptitudo ei⁹ quā ad patiēdū
habuit: recondi gladium pcipit vt patiētiā non
vindictā doceat. vnde Raba. Oportuit vt autor
grē fideles patientiā suo doceret exēplo: poti⁹
ad sustinendū aduersa fortiter instrueret q̄ ad
vindicādū puocaret. Prohibet ergo ds defen
sionē armorū ne clericus armis pugnare pesu
mat. vñ Ambr. Arma mea sunt lachrime ⁊ oro-
nes aliter nō possum nec debeo resistere. Sed
hoc hodie plati parti attēdūt q̄ regalia a regib⁹
ad pugnandū accipiunt: cū potius reges ab eis
cilicia ad penitendū accipe deberent ⁊ adiecit
ds. [Omis essi q̄ accipit gladium]. i. vsus fuerit
gladio. s. ppria autoritate ⁊ nulla superioritate aut

Figura pditoris osculi. 1. Re. 20.

Chrisō.

Defēsionē suipzohbet Raba.

Ambro.

legitima ptāte ⁊ vel iubentē vel ꝑcedētē: seu in
iustē ⁊ p crudelitate vindicte nō iuste ⁊ amore
iustitie [gladio pibit]. i. ipsa vindicta erit ei cā p
ditionis: q̄ dignus est gladiari. Quicūq̄ moliē
ledere aliū seipm ppio iaculo pcutit: ⁊ incedit
in foueā quam fodit: ⁊ subdit ds. [An putas q̄
nō possum rogare patrē meū ⁊ exhibebit mihi
plus q̄ duodecim legiones angelorū] tanq̄ sibi
dicat per aliā viā possum euadere si vellem: nō
indigeo aurilio duodecim aplorū q̄ possent si vel
lē habere duodeciz legiones angelorū. Cū ergo
posset accipere legiones nolebat accipere: vt p
patientiā eius implerenē scripture prophetan-
tes de ipso qm ita eū pati cōueniebat ad nostrā
redēptionem: q̄ ⁊ si nrē liberationis alius mo
dus fuisser possibilis: nullus tñ ita cōueniens ⁊
⁊ ideo nō erat locus defensionis ⁊ resistentiens
magis patientie. Nō solum autem minis eū co-
hibuit: sed ⁊ aliter pslak eū dicens. [Calicem
quē dedit mihi pater non bibā illū?] q.d. ¶ Si
recte sapis debes voluntatē tuā diuine volūta-
ti cōformare. aliter essi eris satanas nō sapiēs
que dei sunt. sm Chri. In eo q̄ ipsam mortē cali
cem dicit q̄ sit grata ⁊ acceptabilis pro salute
mortaliū mors: vt videl edisserit. Jesus autem
seruū sanauit auriculam eius tangedo: ⁊ rei resti
tuēdo: vt adimpleret q̄ predixerat. Benefacite
his qui odeūt vos. In quo maxima xpi saluato
ris charitas ⁊ pietas appare: ⁊ ds ñficia virtutis
eius ostditur quā exhibet hostē suū qui ad ipm
ꝑhendendū venerat sanando: ⁊ p hoc inimi-
cos eū pseqētes ad fidē admonendo: ⁊ insuper
discipulos in fide confirmando: ⁊ nos q̄ noluit
quēq̄ ppter se ledi: ⁊ vt inimicis nris bene fa-
ciamus instruendo. In quo etiā suam virtutem
et ptātē reuelat q̄ nō de necessitate: s voluntā
rie capt⁹ esset. vbi Beda. Nunq̄ essi pietatis sue
ds obliuiscit q̄ etiam hostes suos nō patitur
vulnerari. Illi iusto mortē inferunt iste pseqē
tiū vulnera sanat mystice docens ⁊ ipsos si cō-
nertant posse sanari qui in sue sunt mortis con
sentione vulnerati. Tunc iesus conuertit se ad
turbā nō ipatienter s rōnabiliter eā alloquē-
do dicēs lamētabiliter ⁊ quasi ad lamentū au-
ditores puocā: o [Tanq̄ ad latronē existis cū
gladis ⁊ fustib⁹ comprehendere me]. q.d. sine
cā fecistis hoc. Cuius rationē assignat dicens.
[Quotidie]. i. frequenter pacifice ⁊ sine armis
[apud vos erā docens in tēplo] in loco vbi ptā-
tē habetis: ⁊ tunc sine violētia armorū me ꝑpre
hēdere potuistis [sed nō me tenuistis] tunc nec
cepistis: q̄ nolebā. sed nec nūc possetis nisi per
mitterē ⁊ me spōte vris manib⁹ subiicerē. vbi
Remi. acsi diceret. Latronis offīs est nocere et
latitare: ego vero nemini nocui: s ples sanaui
⁊ in synagogis sp docui. vbi Hiero. Stultū est
inquit eū cū gladis ⁊ fustib⁹ querere q̄ vltro se
tradebat vris manib⁹: ⁊ in nocte quasi latitan-
tēt vros oculos declinantē p pditorē inuestiga
re qui quotidie in tēplo docebat: ō aūt vt dicit
Chri. Eū in tēplo nō tenuerunt: q̄ nō ausi erāt
ꝑter turbā: ꝑter q̄ ⁊ ds foras exiuit: vt ex
loco ⁊ tpe daret aptitudinē se capiendi. hic sm
Anselm. Mansuetudo dñi notanda est qua tam
dulcitur pseqūtores suos allocuta est: ⁊ dulci
allocutione redarguit: vt ipos neqtiā cōpesce-
ret: ⁊ nos ad imitationem sue benignitatis vti-
liter inuitaret. Et subdit domin⁹ [s hec est hora
vra]. i. vobis pcessa ad me ꝑprehendendū [⁊ po

Figura pditoris osculi.

Chrisō.

Calix pro morte.

Ambro.

Beda.

Chrisō.

Quotidie.

Remig. Hiero.

Meditatio

testas tenebrarū harū] q̄ diabolus princeps te
nebrarū incitabat eos ad hoc faciendū: hec po
testas est tenebris data. i. diabolo ⁊ iudeis insur
gendi in xpm. Et iō aduersum me in tenebris cō
gregamini: ⁊ ptās vra q̄ ꝑ lucē armamini ī tene-
bris est. Ut aūt ait Theo. Peractis cunctis que
sufficienter se habebant ad prohibendū iudeos
cum illi hoc nequaq̄ discernerē: tunc duci se p-
misit. vñ ꝑ [cohors ergo militū et tribun⁹] q̄ eis
erat [⁊ ministri iudeorū] accesserunt sicut lupi
ad agnum vnanimiter ⁊ iperuose. ⁊ manus sacri
legas iniecerūt in iesum oīm saluatorē irreuerē
ter ⁊ indebite: ⁊ tenuerūt eū ipso pmittente: q̄ñ
essi voluit tētus ē ⁊ nō aūt: ⁊ sic fuit captiuatus
ppria voluntate. Nā (vt dicit Remi.) Frequēter
eū cōprehendere voluerunt: s nō potuerunt: si-
cut nec nunc potuissent: nisi ipse voluisset. sicut
essi eos solo ꝓbo pstrauit. sic solo ꝓbo eos fuga
re vel ānihilare potuisset: si voluisset. Ex quo pt:
obstinatio eorū: q̄ nō fuerunt auersi a suo malo
visis pdictis signis: sed magis attribuebant ar-
tib⁹ magicis. Cogita hic q̄ si penale est cuilibet
hoī capi p eo q̄ captiuitatē admittit hoī liber
tas tā pditionis: q̄ redigitur in seruitutē capti-
uatoris sm leges ciuiles q̄ actionis: q̄ capt⁹ nō
pōt facere q̄ō vult. q̄to magis penale fuit xpo q̄
est ds celi ⁊ terre: ⁊ quē celi ⁊ terra capere non
poterāt violentorū quantū ex pte ipsorū erat ma
nibus capi ⁊ teneri. Ex hoc articulo habem⁹ mo
rale documentū q̄ sicut xps amore nrī semetip-
sum volūtarie tradidit captiuū iudeis: sic ⁊ nos
p eius amore nosipsos. i. oēs sensus nostros de-
bemus captiuare in obsequiū xpi: vez vt oculi ca
ptiuentur ab illicito visu: aures a malo auditu:
lingua ab otiosis ⁊ nociuis locutiōibus: manus
a malis opib⁹: pedes a vano ⁊ vago incessu ma-
xime ad peccandū: sicut essi xps fuit captiuatus
ne quo vellet posset abire: sic hō seipm ds capti-
uare ne sequatur concupiscentias carnis ⁊ sen-
sualitatis appetitū ad nociua trahētē. Cor et ca
ptiuet a malis cogitationib⁹ intellectus ab er-
roneis sensib⁹ ⁊ falsis dogmatib⁹: ⁊ voluntas ab
oīb⁹ a diuina voluntate discrepantib⁹. vñ apls.
In captiuitatē redigentes oēm intellectū in ob
sequiū xpi. vbi p oēm intellectū pnit oēs sensus
⁊ vires anime ad operationē intellect⁹ deseruiē
tes accipi. ¶ Aliud documentū est huic cōnexū
q̄ hō libenter debet esse captiuus xpi: vt mortē
euadat eternam. Sicut essi hō in belli periculo
constitutus libenter dat se alicui nobili ⁊ beni-
gno dño captiuū ne ab alijs ferocibus occidat:
sic nos in hac vita ficut in bello constituti: quia
militia est vita hoīs sup terrā: tradamus nos be
nigno dño xpo captiuos q̄ non est ds mortuo-
rū sed viuorū: me ab hostibus eterna morte ferociter
occidamur. In recolēdo hunc articulū recogitet
hō quasi se in campo bellico cū hostib⁹ pclusus:
nec posse euadere potētiā aduersariorū. i. demo
nem: nisi se tradat xpo benignissimo dño in ser-
uitutē captiuū: ⁊ sic aliquo gestu corpis tradat
se totū xpo captiuū clamans ⁊ dicēs ad eū. Jesu
q̄ a iudeis sponte capi ⁊ teneri voluisti: da mihi
oēs sensus vres q̄ in obsequiū tuum iugiter ca-
ptiuare: vt a morte ppetua benignitate tua me
rear preseruari. Deosculatio ⁊ comprehensio xpi
prefigurata fuit in Joab q̄ amasam deosculās in
terfecit. Ceuentes aūt iesum dulces illas man⁹
suas viculis strinxerunt: ⁊ ligauerūt eū ignomi
niose quasi latronē ⁊ morte dignū a quo potius

Meditatio

Chrisō.

Remig.

Hiero.

Anselm.

solui velle debuerunt: q̄ oīm venerat absoluere
vincula infirmitatū ⁊ pctorū ac mortis ⁊ iferni.
Et erant forte in eis q̄ postea liberati ab eo dixe
runt. Dirupisti dñe vincula mea. Ecce adest Jo-
seph ligatus vēditus a fratrib⁹: ⁊ sanson vinct⁹
a dalida. i. a synagoga. vñ Anselm. Sed ecce ia pro
ditorem preeuntē ipiorū turba pseqūt ⁊ osculū
prebente iuda man⁹ injiciunt in iesum. Dñs sus
tenēt ligatū ⁊ illas dulces manus viculis strin
gunt. quid fecerat ⁊ Scio occupat nunc cor tuū
pietas: oia viscera tua zelus inflāmat. Sine ro-
go patiatur qui p te patit. Quid optas gladiū ⁊
q̄nid irasceris: quid indignaris: Si instar petri
cuiuslibet auriculā abscideris. si ferro brachiū
tuleris: si pedē trucaueris ipse restituet oia qui
et si quem occideris abs q̄ dubio suscitabit. hec cause tres.
Anselm. Ligauerunt aūt eū ꝑpter tria. ¶ Primo
ne manus eorū effugeret. dixerat essi eis iudas
q̄ eū tenerent ⁊ caute ducerēt. ¶ Secō vt eum
morte dignū ōnderent: quia mos erat iudeis: vt
quem morte dignū iudicarent vinctū presidi tra
derēt. ¶ Tertiū ꝑpter misteriū: s ipsi hec igno
rarent: q̄ essi xps nos pctis ligatos: et in limbo
vinculatos soluere debebat: iō ipsum pro nobis
ligari oportebat: cuius vinculis liberati sumus
Voluit quippe xps tāq̄ latro cōprehendi ⁊ liga-
ri. Adā essi cum latrocinio furtū cōmisit q̄ñ po-
mum sibi vetitū attrectauit. Nā furtum est con
trectatatio rei aliene inuito dño: ⁊ huius rei cā
totū genus humanū a diabolo ꝑprehēsum tene
bat ligatū p cuius satisfactiōe iesus tāq̄ latro
voluit ꝑprehēdi q̄ incōprehensibilis est: ⁊ ligari
qui ligatos venit soluere ⁊ vincula eorū dirūpe-
re. Et nota q̄ xps filius dei tanq̄ latro cū latro-
ne. s. barabba est captus: inter latrones est cru-
cifixus: a latronib⁹ occisus: ꝑpter latrones pas
sus solues q̄ nō rapuit. ¶ Legit aūt dñs ter li-
gatus. primo statim cum captus esset ⁊ duceret
ad annā. secundo cum de anna duceret ad cay-
phā. tertio cum duceret ad pilatum. Nā sm Be-
dā potuit fieri vt ad horā solueretur quatenus
discutereturr: ⁊ post hec discussus iterꝭ ligaret.
Quarto pōt addi q̄ etiā ligatus fuit ad colum-
nam cum flagellaret: s in hoc euangelio nō ex-
primat. Insuper in cruce clauis fuit vinct⁹: sic
etiā ligatus. ¶ Ex hoc articulo trahuntur plu-
ra documenta salubria. Primum est: q̄ sicut soli-
ctū est dñs ligari voluit: vt ipse pctōr nrōr vin
cula solueret ⁊ ideo nos debemus esse grati de
solutione nra. ⁊ cauere ne rursus eum nris pec
catis ligemus q̄ō fit quotiescunq̄ mortal⁹ pec
camus. Manus etiā xpi videl cū funib⁹ pecca-
torū colligare qui nō credunt deo q̄ possit eis
necessaria sua dare. Scōm est q̄ xps ligari vo-
luit: vt nos sibi alligaret vinculo charitatis. vñ
studeamus ⁊ nos sibi tā fortiter charitate astri
gime leuiter ab ipso possimus separari. ipsa essi
charitas est vinculū in quo aia deo alligat. Ter-
tium documētū est: vt nos ligemus oia mēbra
nra ⁊ ipsam linguā funib⁹ pceptorū dei ne laxen
tur ad aliqua ꝓria diuinis preceptis: vel diuine
volūtati: vt nihil operemur aut loquamur: quo
deus vel proximus offendatur. Quartum est: vt
simus vinculo fraterne charitatis primis colli
gatis: vt oēm gratiam diuinitus acceptam st u
deam⁹ eis impartiri: sicut apls omnes fideles hoc
vinculo sibi colligatos habuit: eosque socios sui
gaudij esse cupiuit. Quintum est quod nos volē
tes sequi xpm debemus nosmetipsos ligare vin

Ligādi xpi et

Latronib⁹ associatus xps.

Ligat⁹ ter.

Beda.

Documēta

Ex ligatione dñi.

Ecc. 10.

Capiebe mus xpo.

1. Reg. 20.

culo professionis obedientie ppter eũ q̃ p nobis
voluit ligariꝗ vt ãpli? p nostro velle nos mo
uere non possumus:z sic cũ ysaac colligatiꝰ z in
altari mactationis ꝓprie voluntatis positi quo
tidie ĩ holocaustũ vinũ deo immolamur. ¶ Ad
pformandũ se huic articulo recogiter hõ quali
ter domin? ligat? fuit ꝓpter vincula pctoꝝ no
strorꝝ soluenda z vt in vinculo charitatis nos fi
bi alligaret z poterit in recõpensam aliq̃ seipm
deo ligare aliquo bono ꝓpositorvel etiam voto.
Quo si iam ligat? sit in religione vl alꝰ desidere
ret a deo adiuuari ad pficiendũ hmõi obligatio
nem ad laudẽ suã. O iesu q̃ iniquoꝝ manibus li
gari voluisti absolue q̃so nostroꝝ vincula pctoꝝ
atq̃ ita charitatis vinculo: preceptorũq̃ tuoꝝ
funibus me cõstringe:ne vnq̃ mẽbra corpis aut
vires aĩe mee laxenẽ ad quis ꝓtia tue voluntati
Capto aũt ligato domino[discipuli oẽs]preterri
ti[relinquentes eũ fugerunt]magistrũ suũ sicut
latronẽ ad victimã deduci dimiserunt sicut ꝓdi
xerat eos scandalũ in se passuros. Cõprehẽso pa
store dispgunt oues capto magistro fugiunt di
scipuli.vñ Beda. Implet? est sermo dñi quo dixe
rat q̃ oẽs discipuli scandalizarenẽ in illo in ipsa
nocte. Piero. Eunc adimpleti est. Et elongasti
a me amicũ z primũ z notos meos a miseria.vt
aũt dicit Theo. Permisit dñs eos cadere:vt non
in seipsis cõfidãt.vñ Remi. In hoc cõ demõstra
tur fragilitas aplorꝝ. Qui enim de ardore fidei p
miserãt se mori cũ eo timore fugiunt inemores
sue pmissionis. Qõ ẽt videmus impleri in his q̃
p amore dei magna se pmiserũt facturos:z post
modum non implent:nõ tũ desperare debent:sz
cum aplis resurgere: z p pniam resipiscere.vbi
z Raba. Mistice aũt sicut petr? qui culpã nega
tiõis pnie lacrymis abluit recuperationẽ eoꝝ
ofidit q̃ in martyrio labunt: ita ceteri discipuli
qui articulũ ꝓprehensionis fugiendo pueneruũt
cautelã fugiendi docẽt eos qui se min? idoneos
ad tolerandã supplicia sentiũt:quib? tutius est
latere q̃ se discrimini certaminũ exponere. Sz
quare nõ cõprehenderũt aplos z maxime petrũ
qui percusserat cũ gladio? Dicendũ q̃ nihil eos
detinuit:nisi vt? diuina que etiã pstrauit eos re
supinos. Eunc oẽs discipuli peccauerunt: z in fi
de p illud triduũ extincti fuerũt ꝑter beatã vir
ginẽ in qua sola fides eccl̃ie incõcussa pmansit.
Ob cuius repñtationẽ in matutinis illi? tridui
oẽs candele extinguuntur:excepta vna sola que
remanet accensa. In hui? signum ẽt denudanẽ
altaria:q̃ xp̃s p altare designatus relictus fuit
ab aplis signatis p ornamenta. In illo esset tri
duo officiũ nocturnum alte cãtaẽ p q̃ ꝓphetie
de xp̃o signanẽ. Diurne vero hore sub silentio di
cuntꝰ:q̃ aplꝰ tunc pdicare nõ audebãt:vñ z cam
pane non pulsanẽ:q̃ tunc sonus pdicatiõis ces
sauit. A pte mõtis spon in vallẽ iosaphat descen
dendo sunt cauerne aplorꝝ vbi latuerunt tempe
passionis xp̃o relicto. [Adolescens aũt quidã se
quebaẽ iesum amictus sindone] .i.linea veste q̃
innocentiã significat[super nudo].s.corpe qz nõ
habebat aliud indumentũ sripta tunicã z ab ex
tra q̃ solam sindonẽ q̃ ꝓ fuisse iohannes.vñ Be
da. Iuuenẽ istum nil vetat intelligi fuisse ioha
nem:cuius longa post hec in carne vita iudicio
est.hic cũ teneret ab ipsis relicto vestimẽto ela
psus manib? tenentiũ nud? pfugit ab eis quoꝝ
s.z pñtiã detestabẽt z facta nõ a ꝓio:cui? amo
rem ẽt absens corpe fixũ seruauit in mẽte;nõdũ
fuit in eo pfecta charitas que foras mittit time
rem sz p tanto plus alijs de amore habuisse vi
deturꝰ:q̃ plus ceteris magistrũ sequebaẽ. In fa
cto aũt suo ꝓm Bedam designat illosq̃ vt secu
riores ab incursibus hostiũ fiant quicq̃d in hoc
mundo possidere videnẽ abiciuntrac mundi po
tius deo familiari q̃ adherendo mundi reb? ma
teriã tẽrandi z a deo reuocãdi aduersarijs dare
dicerunt iuxta exẽplũ beati ioseph qui relicto
in manib? adultere pallio foras exiluit:nudus
nudus deo q̃ indutus cupiditatib? meretricis
seruire. Sic paulus primꝰ heremita vidẽs alios
dificere in exquisitis tormentis fugit:z ad solitu
dinẽ se transtulit. Et tu nudus euola ad vexillũ
crucis potius q̃ diuitijs allicianris:z detinearis
a mũdo:quo minus xp̃m imiteris.vñ Hier. Qui
vult effugere manus iniquoꝝ relinquẽs mente
que mundi sunt fugiat post iesum. Iohãnes ꝓ
mox recuperato z resumpto vestimento rediit z
dñm vt pri? sequebaẽ. Potuit enim fieri vt sub du
bia noctis luce sese turbis ducentiũ iesum qua
si vnus ex ipsis imiscuit donec ad atriũ pontifi
cis cui nor? erat pueniret:iohãnes sudario sim
plici z tenui erat superuestitus:sz nũc vestes ex
tendimus in particis z plicamus in capis:ac ve
stiũ deportandaꝝ habemus summarios quadri
gas z currus:z ẽt eaꝝ caudas post nos trahim?
vel portari facimus. Ex hoc cõ demõstra
tur fragilitas aplorꝝ. Qui enim de ardore fidei p
miserãt se mori cũ eo timore fugiunt inemores
sue pmissionis. Qõ ẽt videmus impleri in his q̃
p amore dei magna se pmiserũt facturos:z post
modum non implent:nõ tũ desperare debent:sz
cum aplis resurgere: z p pniam resipiscere.vbi
z Raba. Mistice aũt sicut petr? qui culpã nega
tiõis pnie lacrymis abluit recuperationẽ eoꝝ
ofidit q̃ in martyrio labunt: ita ceteri discipuli
qui articulũ ꝓprehensionis fugiendo pueneruũt
cautelã fugiendi docẽt eos qui se min? idoneos
ad tolerandã supplicia sentiũt:quib? tutius est
latere q̃ se discrimini certaminũ exponere. Sz
quare nõ cõprehenderũt aplos z maxime petrũ
qui percusserat cũ gladio? Dicendũ q̃ nihil eos
detinuit:nisi vt? diuina que etiã pstrauit eos re
supinos. Eunc oẽs discipuli peccauerunt: z in fi
de p illud triduũ extincti fuerũt ꝑter beatã vir
ginẽ in qua sola fides eccl̃ie incõcussa pmansit.
Ob cuius repñtationẽ in matutinis illi? tridui
oẽs candele extinguuntur:excepta vna sola que
remanet accensa. In hui? signum ẽt denudanẽ
altaria:q̃ xp̃s p altare designatus relictus fuit
ab aplis signatis p ornamenta. In illo esset tri
duo officiũ nocturnum alte cãtaẽ p q̃ ꝓphetie
de xp̃o signanẽ. Diurne vero hore sub silentio di
cuntꝰ:q̃ aplꝰ tunc pdicare nõ audebãt:vñ z cam
pane non pulsanẽ:q̃ tunc sonus pdicatiõis ces
sauit. A pte mõtis spon in vallẽ iosaphat descen
dendo sunt cauerne aplorꝝ vbi latuerunt tempe
passionis xp̃o relicto. [Adolescens aũt quidã se
quebaẽ iesum amictus sindone] .i.linea veste q̃
innocentiã significat[super nudo].s.corpe qz nõ
habebat aliud indumentũ sripta tunicã z ab ex
tra q̃ solam sindonẽ q̃ ꝓ fuisse iohannes.vñ Be
da. Iuuenẽ istum nil vetat intelligi fuisse ioha
nem:cuius longa post hec in carne vita iudicio
est.hic cũ teneret ab ipsis relicto vestimẽto ela
psus manib? tenentiũ nud? pfugit ab eis quoꝝ
s.z pñtiã detestabẽt z facta nõ a ꝓio:cui? amo
rem ẽt absens corpe fixũ seruauit in mẽte;nõdũ

Obformatio

Beda.

AA Fuga discipulorum.

Beda.

Piero. Dñ.87.

Theo.

Remigi.

Raba.

Apostoli cur non cõprehensi.

Fides in sola maria.

Candelarũ extinctio.

Beda.

Johannes iuuenis.

Fuga Johannis.

Beda.

Paulus primus heremita.

Piero.

Qui

BB Documẽta ex fuga apostolorum.

Fugere a christo.

Incedit pri mo ad annaiacausse.

CC Incedit xpi domus.

Cõformatio

Cõprehensio

Vbi cõtinuatio.

Bonus et caiphas.

gne dñe quõ ita separemur a te:quõ pr̃ scte filij
tui fugiunt a te:quo ibim? dñe hec z multa alia
dicere poterãt. O quotiẽs retro respiciebant vi
dẽtes qualꝰ dñs fu? ligat? z sine honore trahe
baẽ. O quotiens se in terrã pjciebãt z ad celũ
clamabant. Ex hoc enim magis z magis eoꝝ do
lor augebaẽ:q̃ videbãt magistrum z dñm suũ
sic viliter trahi:z caues illos pessimos mordẽ
tes:z ad victimã eũ trahentes quasi agnũ man
suetissimũ sine clamore z resistẽtia sequi. Quis
enim tũc doloris aculeus discipulorꝝ corda pene
trauit qũ videbant dilectissimũ magrm z dñm
suũ tanq̃ male factorẽ duci ad mortem cũ z ille
ipijssim? iudas pnia duct? tanta postmodũ fue
rit ex hoc replet? amaritudine vt maluerit mo
ri q̃ viuere:cogitare potes si dña mr̃ sua ibi fu
isset quid fecisset? O dña mea q̃ mala z q̃ ama
ra erit tibi dies crastina qũ audies ꝓz qũ vide
bis tã crudele spectaculum. O dñe iesu que aĩa
hoc cogitãs põt sustinere q̃ nõ rũpaẽ pre dolo
re. Cõspice igiẽ eum quõ ducit ab illis nequis
mis de torrente ꝑsum versus hierlm festinan
tem cũ ipetu manibus retro ligatis: vt ꝓ catena collo suo imposita exclamida
tus tunica nõ curiose succinctus capite disco
opt? z curu? ex fatigatione z vehemẽti accele
ratiõe incedẽs:z quõ agn? inocens inter lupos
ibat mordaces. O q̃ violenter eũ ducebãt per
vall̃ iosaphat mediũ z ad mõtis ascẽsum: q̃ fa
tigatus z molestijs afflict? trãsijt per torrẽtẽ ce
drõ vt adimpleret scriptura q̃ dauid ꝓphetauit
amare. s.passiõis in via bibet. Et sic cũ ipetu tã
q̃ ꝓ latronẽ stripẽtes z eũ pcutiẽtes duxerunt
eũ p portas aureas p quas in die palmarũ itra
uerat que mõ clause sunt[z adduxerũt eũ]liga
tũ tanq̃ morte dignũ[ad ãnã pmũ].i.prio. Nlib?
aũt de causis ducebãt eũ prio ad ãnã. quarũvna
est:qz dom? ãne prior eis in via occurrebat:z iõ
turpe ei eẽt: z cõtẽptus videret si domũ suã ap
posita ꝑtersisent:vel forte illuc diuertebãt ne in
via lõgior tumultus in ꝓplo fieret:vel ministri fa
ciebãt hoc de volũtate cayphe volẽs ãnã force
rũ suũ honorare vt dño iudicio qui erant affi
nes sanguine sociarenẽ in scelere. Itẽ qz ãnas
senior fuit q̃ cayphas:iudiciũ aũt pmo rekereba
tur ad seniores vt magis iustũ apperet coram
hoib?tiõ fecit eũ anne prio pñtari vt excusabi
lior eẽt si ab ãna cõdẽnatũ ipse postmodũ cõdẽ
naret. Item qz hi duo sacerdotiũ vicissim a gen
tibus emebãt z sibi p ãnos vicissim succedebãt
z vtilitatẽ in cõi hẽbãt: z iõ fecit eũ pãtari ãne
tã q̃ cõiudici ad quẽ scire de iudicio ptinebat:z
vt xp̃s magis dign? morte:z pñs ipse cayphas
minoris culpe videret si alterius q̃s pfacerdo
tis sui sniat:z coꝝ iudicib? xp̃s pdẽnaret
Et lz isti pñtifices iudeoꝝ nõ haberẽt iudicium
sanguinis:hẽbãt tũ iudiciũ examinis:q̃ ipi exa
minabãt cãs ad rit? iudeoꝝ spectãtes:z post ea
miserunt ad pñsidẽ cesaris cãs instructas sm le
gẽ vn? summus sacerdop p totã suã vitã officio
pñtisq̃ surgebãt cui post mortẽ filius succede
bat vt gnãtiõis ĩ sacerdotib? series texeretur.
Postmodũ vero invidia z ambitione principũ
crescẽte nõ solũ pri nõ succedebat filius: lz nec
vltra annũ q̃s officio suũ gerebãt pñtificat? z hoc
ipm pecunia pcurabat a romanis. Vñ hi duo
sãnas z cayphas pncipes sacerdotũ erãt: lz de
tribu leui nõ essent:z p vices ãnas alternatis
sacerdotiũ ministrabant q̃ quolibet anno pro
suis vicibus ab herode emebãt:z erat tunc an
nus cayphe cũ passus est dñs:qz [erat pontifex
ãni illi?] .i. administrationẽ ãni illi? habebat:
q̃ius iudicii z vtilitas iudicij cõiter ambozum
eẽt. Nõ ergo mirũ si iniq̃ pñtifices inique iudi
cauerunt:z offm̃ pontificat? tã nequiter adepti
rẽ sic nepharia gesserũt. Sepe enim qui per aua
ritiam vel ambitionẽ ad sacerdotiũ z vignitatẽ
accedit per iiustitiã ĩ eis seruat:z sceleratũ ini
tiũ funesto fine cõsumat. Vide simoniaca am
bitione z scismate sacerdotiũ sinagoge deperis
se: z caueat hec eccl̃ia ne sibi pringat sile. Circa
hũc articulũ.s.ductionũ xpi est ꝓsiderandum q̃
xp̃s in pcessione passionis sue nonies hodie du
ct? fuit. Prio enim mox vt capt? fuit z ligat? du
xerũt eũ ad ãnã. Secũdo ab anna ad caypham.
Tertio a cayphe ad pylatũ. Quarto a pilato ad
herodẽ. Quinto ab herode reduct? est ad pilatũ.
Sexto milites duxerũt eum intro in atriũ pre
torij vbi illuserũt ei. Septimo pilatus duxit eũ
foras de pretorio portãtẽ coronã z vestẽ purpu
reã. Octauo duxit eũ foras prozij ad locum vbi
sedit pro tribunali. Nono duxerũt eũ ad crucis
patibulũ:z in qualibet istaꝝ ductionũ sp̃ singu
lares penas z ꝑtumelias passus est sicut de sin
gulis in suis locis patebit. Has nouẽ ductiões
vsq̃ ad meridiẽ factas repentãt fideles qui ho
die vsq̃ ad nona circuiẽtes visitãt nouẽ eccl̃ias
in memoriã q̃ xp̃s postq̃ capt? fuit duct? est ad
nouẽ loca. Et merito fideles hodie sanctoꝝ ec
clesias visitant: vt ab ipis bñficia obtinere va
leãt:mã hodie scti valdẽ liberales eẽ debẽt:q̃ ho
die de carcere fuerũt liberati:z in celeste impe
riũ sublimati. Si q̃s essi de carcere liberaretur
z in imptũ sublimaret illã diẽ multũ diligeret:z
in illa die multũ liberalis eẽt:sic z de scris cre
dẽdũ est. Fuit aut ductio xpi violenta: qz manu
armata z cũ curba fuit z ignominiosa: qz duce
baẽ vinct? sicut malefactor: z morte dignus. Fu
it ẽt dolorosa: qz q̃ tũc q̃q̃ ipse volũtarie cuꝝ eis
ire:z tũ in fune eũ trahebãt ac ipellebãt z pssu
ris obruebãt:ita vt dicere posset illõ Parali. Ex
oi pte ãgustie me pmũt. Ex hoc articulo habẽt
quatuor documẽta. Primũ ẽ q̃ fideles in die p
ascẽsus visitare debẽt nouẽ eccl̃ias sm nouem
ductiões. In pma eccl̃ia rememorari debent q̃d
xp̃s passus fuit coꝝ ãna. In scda q̃d cayphã. In
tertia q̃d coꝝ pilatoꝝ:sic deinceps vt videre po
tes in ordine supradicto. Scõm est q̃ si q̃s for
sitã cã dei ducamur ad penã cũ patientia tole
remus amore z exẽplo eius qui p nobis ductus
ẽ innocẽs sicut ouis ad occisionẽ. Tertiũ est q̃
lz nos aliq̃ ducamur ad malũ pene:nisi tũ pa
tiamur nos duci ad mãlũ culpe: qz talibus du
ctionib? nullatẽ? consentire debem?: imo nec
ad hmõi inuiti trahi vel duci possumus:z ideo
si q̃s inducamur ad tẽrationẽ nẽ equa q̃ tũ duca
mur in tẽrationẽ p pcti consensum. Quartũ est
vt nos simus de facili ducibiles ad viã iustitie
sicut xp̃s valde facilitert imo desiderãter duce
baẽ ad passionẽ nõ repugnans nec renitẽs nec
remurmurãs:z sicut ouis os suũ non aperiens.
¶ In cõformãdo se isti articulo recogiter hõ q̃
exprobrabiliter sicut fur vel latro xp̃s ducrus
fuit:z poterit etiã mentaliter visitare nouẽ ec
clias sicut devotio dabit. Item formet sibi hõ
ꝓpositũ se velle cũ gr̃a dei ducibilẽ esse ad oẽ
diuinum beneplaçitũ z ꝓrat dicens. Jesu q̃ vin
ctus velut malefactor ab iniquis de loco ad lo-

Ductus est xp̃s nonies

Visitatio. ir. cõpletorũ.

DD Documẽ a quatuor.

Parali. 12.

cū exprobrabiliter duci voluistis da mihi ꝗ tuē vt ad nullū a spū maligno vel hoie malo seducar petistis sed spū tuo bono ducar ad oia tue beneplacita volūtati. [Sequebat autē iesum symō petr⁹ ⁊ alius discipulus] scz iohannes: sed a longe ex timore. Licet enī isti sicut ceteri primo ex timore fugissent: postea tū ex deuotiōe iesum secuti sunt: qz feruēciores alijs erant: ⁊ pre ceteris xpm diligebant: ⁊ quia maior eos adinuicē vis dilectionis vniebat ꝗ iohānes ⁊ petr⁹ dnm ad passionē eunte sequitur significat ecclesiaz de iudea ⁊ gentib⁹ dñi passionē secuturā. i. imitaturā. sed a longe differenter. ecclesia enī pro se patitur: sed ille pro ecclesia: ⁊ passio sanctoz a longe imitatur passionē xpi: quia non est dolor similis dolori eius. Mystice per hos duos discipulos due vite intelligūtur qui xpm sequūtur scz actiua que per petrum ⁊ contemplatiua que per iohannē significat: ⁊ actiua quidem sequitur christum obediēdo. contemplatiua vero cognoscendo ⁊ contēplādo. Et qz [iohānes erat notus pōtifici introiuit cū iesu in atriū pontificis] qz propter notitiā pmissus est intrare cum alijs. Causa aūt fue notitie hec esse poterat: qz forte missus a parte suo pisces ad domū pontificis plurios portauerat: vel forte qz aliquis de cognatione eius ibidem seruiebat ⁊ vel sm aliquos de dauid descenderat quas genealogias sacerdotes habebant. [Et dixit iohannes ostiarie ⁊ fecit introduci petrū] qui ex timore stabat foris ad ostium quasi prefagiens future negationis factum. vnde in psal. Qui videbant me foras fugerunt a me. ¶ Mystice autem iohānes introuit cū iesu qz vita cōplatiua est ⁊ familiaris: sed petrus foris stabat quia actiua vita circa exteriora occupat: per hoc aūt ꝗ iohānes fecit introduci petrū mystice intelligi datur ꝗ p contemplatiuā introducitur ad xpm vita actiua: sicut enī ratio inferior dirigitur per superiorē ⁊ ita actiua per contemplatiuam. Sequere ⁊ tu eum vsq; ad atrium principis ⁊ intra cum eo si poteris vt singula que fiunt videre merearis. Atriū vocabat plateas sub diuo inter primā portā ⁊ sedam vbi erant ministri principis circunsedētes ad ignē inter quos stabat petrus calefaciēs se. Intus aūt erāt in psilio pncipes sacerdotū ⁊ scribe ⁊ seniores ⁊ dñs cū eis, sicut agn⁹ inter lupos. Hic trina negatio petri fuit inchoata sed postea in domo cayphe consummata: ⁊ tūc ppter ptinuationē materie simul oēs tres ifra sunt posite. Ibidē ergo dño iesu in bello ⁊ cōflictu duro ⁊ aspero permanēte: tu aliquantulum nō sine cōpassione ⁊ gemitu dormitabis ⁊ quiesces: si tū poteris hoc facere. ¶ Oratio.

Petri et Jo. sequla.

Jo. cur non pōtifici.

Ps. 20.

Atrium.

Negatiōis petri initiū

Omne iesu xpe qui in agonia sanguinem sudasti da mihi in erumna peregrinationis huius tecū studare vt otiosa nō marcescā requie: sed in sudore vultus mei vescar te pane viuo ⁊ tuicq; sudoris sanguinei balsamū me egrotum sanet ⁊ celestrie locū repesentet: ⁊ ligatum adduci ad annā pmisisti: ac vincula mortis eterne nobis abstulisti nō pmittas me tradi in manus crudelium ⁊ rumpe vincula conscientie mee male vt securus decātē: dirupisti vincula mea tibi i sacrificabo hostiam laudis. Amen.

¶ De matutinis in passione dñi.

Capitulum. lx.

Ora matutinali excitaberis a somno tuo plenus lachrymis et dolore pfectus. ppter ea ꝗ post apletoriū longanimis ⁊ patiēs tunc meditaberis ⁊ in spū tuo videbis qualiter dñs tu⁹ sedet iter inimicos despectus ⁊ inhonoratus: ⁊ a suis discipulis ⁊ amicis derelictus: ⁊ tot malis hominibus sociatus. O dñe iesu quōita sedes tā contemptus ⁊ desolatus vbi sunt discipuli tui ⁊ amici o vnicū bonum meum: o singulare gaudiū meū quid faciam cum te sic videā? Certe dñe sedebo in terra tecum ⁊ associabo te: qz non video hic qui diligat te sed potius inimicos tuos insanos ⁊ demētes qui odiūt te. Jesu ergo staruto ⁊ stante ligato añ annā pontificē [interrogauit] dolose. [Jesum pōtifex de discipulis suis] fortassis vbi essent: ⁊ cuius gratia eos collegit vt videret si posset eum deprehendere ꝗ ab eo seducti fuissent: [⁊ de doctrina ei nō cognoscende veritatis amoze: sed ad videndum si posset ibi falsitatem vel calūniā ⁊ aliqd dictum contra legem inuenire: ⁊ sic causam haberet qua posset accusare eū ⁊ tradere romano pnesidi ad dānandum. Duo enī imponebantur xpo a iudeis. s. falsa doctrina: ⁊ noua ac seductio ⁊ attractio hoim ad se. ⁊ iō pontifex examinat eū de vtroq; vez si esset seductor: hoim: ⁊ doctor false doctrine: ⁊ primo de discipulis eius quos videbatur seduxisse. Secundode doctrina eius quasi notans eā falsam esse: dicit aūt annas pōtifex non qz tunc actu esset sed qz aū fuerat: ⁊ post esse debebat. Jesus vero de discipulis oīno tacuit: qz tunc de ipsis nil boni dicere potuit q̄ tā fugerūt dans nobis exemplum ꝗ malum de alijs nō debemus dicere: nec peccatum alteri ꝓpalare. Sed de doctrina sua respondit ostendens ꝗ non mala vel suspecta sed bona ⁊ sana erat qō declarat ex loco ⁊ auditorum testimonio dicens. [Ego palam locutus sum mundo] i. in publico ⁊ multis audientibus] ego semper docui in templo ⁊ synagoga] iudeoz locis publicis ⁊ iudeis pōtibus [⁊ in occulto locut⁹ sum nihil]. s. ideo vt occultaretur et nō innotesceret multis [qd me interrogas?] a quo veritatē audire non desideras? [interroga eos qui audierūt] de quoz dictis non habeas inuidiā vel suspitionem. q. d. Paratus sum testimonium eorū subire qō tibi magis ꝗ dictum meū est credibile: vñ Chrys. Quid ait me de discipulis meis interrogas? Interroga inimicos meos q̄ insidiantur mihi ꝗ dicant. Hec enī est veritatis mutercabilis demonstratio cū inimicos quis eoz que dicit inuocat testes ipos: ita dñs rūsionem temperauit vt veritatē taceret ne ⁊ defendere videretur dans nobis formā tēperate respōdēdi hostibus: ita vt nec veritatem celemus: nec eos cōtra nos dicris puocem⁹. ¶ Sic vn⁹ ministroū pōtificis q̄ ōr furtiū. Malc⁹ cui⁹ sauauerat auriculā ingrat⁹ accepti beneficij [odit iesu alapā] repūtans puerfos q̄ beneficis impensis mala repēdūt et dixit [sic respōdes pōtifici?] Ille enī minister sceleris accepit respōsionem iesu quasi notasset pōtificē de stulta interrogatione ⁊ dās: sibi alapā ad improperium voluit vindicare qō placabiliter non responderat pit xpo.

A Matth. 26 Marci. 14 Lu. 22. ⁊ Johā. 18.

Jmposita xpo.

Chrisost.

August.

B

Patientia voluit docere nos. Actum. 1. Mattheus. 1. Maxillam adicur nō pebuit.

Chrisost. Augustinus. Gmōstrat.

Ps. 56. Precepta sm litera intelligenda.

pontifici plane confitendo vel negando: qz alapa vt plurimum pro vindicandis offensionib⁹ verborum solet dari. In hac alapa impleta est pphetia illa. Dabit percutienti se maxillam. Est enī alapa pcussio in maxilla: sicut colaphus est percussio in colla. Ipse xo dñs longanimis ⁊ patiēs malum p malo non reddidit: sed hanc contumeliam sicut multas alias q̄ sequūtur p nobis cū oi parientia ⁊ mansuetudine tolerauit ⁊ patientiam docuit humlr vultu placido ⁊ submisso sermone modeste rūdendo ⁊ veritatē ostendēdo ac ministrū cui qualibet pena solo iussu irrogare poterat blande ⁊ charitatiue corripiēdo. [Si inquit male] ⁊ p̄ veritatē [locut⁹ sum] ⁊ habes reprehendere q̄ dixi demōstra [⁊ testimoniū phibe de malo] ⁊ proba me mēdacē. [Si aūt bene] ⁊ nō habes reprehendere [qd me cedis] iniuste. Quid ista responsione verior? mansueti ⁊ iustius. Hinc colligimus nos posse increpare nobis iniuriantes ⁊ arguere: ita tū ꝗ moderate ⁊ pacate. Rādēdum est enī qūcq; stulto iuxta stultitiā suā ne sibi sapiens videat. O verax ⁊ pie iesu q̄ nā aīa tibi denota hec cernens ⁊ audiens valeat se continere a lachrymis ⁊ dolore occultare interne passionis. vñ Chrs. Unus dedit alapā iesu hec dicenti. Quid hoc fiet vtq; stultius horreas: celum excelsum mentis patiaris in terra dominatoris lōganimitate: ⁊ seruorum indeuotione. vñ ⁊ Aug. Si cogitemus quis accepit alapam nonne velle mus eum qui percussit aut celesti igne consumi aut terra dehiscente absorberi aut correptum demonio volutari aut huiusmodi qualibet pena vel etiam grauiore puniri? Quid enim horum per potentiam iubere non potuisset per quē factus est mundus nisi per patientiā nos maluisset docere qua vincitur mundus? hec Aug. Sed sm eundem Aug. dicet forte aliquis. Quia cepit iesus facere ⁊ docere: cur non fecit quod docuit prebendo alterā maxillam? Dicendū qō dicta et precepta sacre scripture ex factis xpi ⁊ sanctoz debēt interpretari: sic ergo sacra scriptura interpretanda est sm ꝗ xps ⁊ sancti eam seruauerūt: xps aūt qui vtiq; pceptā q̄ docuit pri⁹ implenit ⁊ in hoie quē suscipere dignatus est viuendi nobis exemplū tribuit: non pbuit isti aliā maxillā nec Paulus vt in actibus legitur. Hoc fecit ōdens pcutienti maxillā nō actu ipso pbendā eē alteram: sed alio paratā eē ad patiendū si op⁹ sit. Fieri enī pōt vt altera maxilla vtibilr pbendat ⁊ iratus. Sed beatus est qui in oibus que in iuste pro iustitia patiē pōt veraciter dicere. Paratum cor meum deus paratū cor meū. Ut illud xpi pceptū de prebendo maxillā alia ⁊ sllr de nō resistendo malo ⁊ plura alia non danē ⁊ intelliguntur absolute ⁊ ad lrām ⁊ sm animi preparatione vt hō habeat aim preparatum ad hec facienda vbi viderit expedire ad dei honorem ⁊ ecclesie vtilitatem als non ⁊ hoc dñs seruauit qui parat⁹ erat dare aliā maxillā si opus fuisset percutiēti qz totū corpus suū penis acerbissimis prebuit ⁊ occisionibus immo aliqā egpedit iniuriantib⁹ rādere ad ipsoz ⁊ alioz instructionem sicut fecit hic xps. Et vt in actib⁹ legit: paulus ⁊ aliqā etiā facto resistere debet occasio agēdi male. Sic ergo excusatio dñi qua sic rādit vtilis ad instructionem fuit. Et multis alijs conuitijs ibidem forte eum affecerunt de quibus euāgeliste tacent. ¶ Ex hoc articulo] alapizationis habentur tria documenta. Primum est qz xps p nobis alapizari voluit vt ora nra cōpescam? quid ō diuinū honorē loquamur: ⁊ etiā vt ad bonū loquendū vel agendū excitemur: sicut aliqū aliquis percutit vt a torpore exciret. Scōm est vt ⁊ nos discamus in iuriis ⁊ contumelijs nobis illatis patientiā hre ⁊ imitatiōe dñi q̄ in hoc spālr exemplū magne patientie dignatus est nobis prebere. Et sicut xps eadē nocte oēs illusiones ⁊ verecundias ab iniquis sibi factas patiē ter sustinuit: sic hō contumelias ⁊ opprobria: ac cuncta mala in verbis seu factis ⁊ importunis hoib⁹ sibi illata patienter ferat amore sui redēptoris similia ⁊ multo maiora ppter ipm patiētis. Tertiū est ꝗ consilia euangelica nō semper ops seruare ad lrām sz aliqū sm animi pparationē: ⁊ maxime vbi de hoc ex sacris xpi ⁊ sanctorum informationē habem⁹ ⁊ autoritatē. ¶ Ad conformandū se isti articulo poterit hō sibi ipsi dare alapā moderatā ad repesentandū alapam xpi. p oib⁹ verbis suis otiosis vel etiā prauis et mendosis ⁊ ozare dicēs. Jesu quia ab anne ministro cedi alapa voluisti: da mihi q̄so gratiā tuam q̄ me a tua laude nūq̄ cessare faciat: ⁊ ab otiosi sermone cōpescat. [Et misit iesum annas ligatū] quasi reū ⁊ morte dignū ⁊ iā coza eo condēnatū [ad cayphā pontificē] qz xpi examinatio principaliter ptinebat ad ipm [⁊ conuenerunt oēs sacerdotes]. i. principes sacerdotū [⁊ scribe]. i. legisperiti [⁊ seniores]. i. iudices ordinarij ad examinandum xpm ⁊ iudicandum: ⁊ ad tractandū de ipsius cōdēnatione ⁊ morte. Cū aūt pñatur consilio malignantiū aduersus eū illi q̄ leo capta preda exultāt. Bene potes cogitare ꝗ male eum receperūt ⁊ quō sine honore forte in terra viriliter ⁊ coza ipsis sedere fecerunt. [Petrus aūt] ⁊ hic [vsq; in atriū] vsqueqo peruenit ad atriū [principis sacerdotū sequebat eū] ex deuotione ⁊ amore quis a longe pp timorem. Quam charitas trahebat timor retrahebat. verum sm Bedā in hoc maxima nobis est admiratione venerando ꝗ oīm non reliquit et cū timeret. [Et ingressus intro]. s. in ipm atriū deuct⁹ p ostiariā sllr vt supra [sedebat cū ministris ad ignē qz frigus erat] sicut solet esse in martio post mediam noctem [vt finem] negocij [videret] ⁊ qd pontifex de dño iudicaret. [Princeps aūt sacerdotū ⁊ omne consiliū] qz verū [testimoniū] inuenire non poterāt [falsum querebāt] pcurando ⁊ subornando [⁊ non inuenerūt] vnde eū tā ꝗ morte dignū coza pilato accusare possent. Iz multi falsi testes ad id procurandū accessissent quorum testimonia non erant conuenientia ⁊ sic defecerunt scrutantes scrutinia: mētita est enī iniquitas sibi vt regina aduersus ioseph ⁊ sacerdotes aduersus susanna: quia ignis sine materia deficit vbi Orige. Falsa enī testimonia tunc locū habēt quando cū colore aliquo pferūt: iz nec color inueniebat qui posset p iesum adiuuare mēdacij qō maximā laudem exhibet iesu qui sic oia irreprehensibiliter dixit. ⁊ fecit vt nulla verisimilitudinem inueniret in eo reprehensionis mali ⁊ multi astuti. hec Orige. Sed de oīm testimonijs solū duoū testimoniū exprimitur: de quib⁹ sub iungitur. [Nouissime autem]. s. post multorum falsa testimonia [duo falsi testes dixerunt. Nos audiuimus eum dicentem. Possum destruere templū dei hoc manufactū: ⁊ post triduū aliud non manufactum edificare.] Ex hoc aūt constatur ꝗ bare ꝗ ipse diuina potentia quasi de s. pi

Increpare iuerdū iz. ipse. 26.

Chrisost.

August.

Petri timētis charitas

Beda.

Ps. 26. Bene. 39. Dani. 13.

Orige.

documēta ex alapizatione

vsurparet: sed falsi testes erãt. qr ꝛ sensum ꝛ verba ꝟbi mutabãt: ad qõ ꝟbs nihil rãdit: qr mẽtiebant apte: nõ essi dixerat de hoc tẽplo salomonis: sz ꝟpri corpis vñ Hiero. Falsus testis est q̃ nõ codẽ sensu dicta intelligit quo dicunt dõñs ei dixerat de tẽplo corpis suiſz in ꝟbis calũniant ꝛ paucis additis vel mutat̃ quasi iustã calũniã faciũt saluator dixerat: soluite hoc tẽplũ: illi cõmutãt ꝛ aiũt: possum destruere tẽplũ dei vos inquit soluite ꝛ nõ ego qr illicitũ est vt ipsi nobis man⁹ inferam⁹ deide illi euertũt: ꝛ post triduũ edificabo illud vt ꝓprie de tẽplo iudaico dixisse videat dñs aũt vt ostideret aiale ꝛ spirãs tẽplũ dixerat ꝛ ego in triduo suscitabo illud: aliud est suscitare: aliũ est edificare. hec Hiero. Dicẽs aũt dñs soluite: nõ dicit ꝑcipiendo: sed ꝑdicẽdo eis q̃d essent facturi ꝑdicẽs mortẽ suã in qua corp⁹ ei⁹ qõ erat tẽplũ deitatis solutũ est. Ut̃ sensus est: soluite. i. soluetis corp⁹ meũ ꝑ mortẽ quã mihi inferetis: ꝛ in trib⁹ dieb⁹ excitabo illud. Excitare est essi a sumno mortis reuocare qõ ꝓprie cõpetit tẽplo spũali. s. suo corpori sed reedificare ꝓprie cõpetit tẽplo materiali. Nõ maius tñ miraculũ erat tẽplũ manufactũ in trib⁹ dieb⁹ reedificare q̃ seipsum post mortẽ die tertia resuscitare. Itẽ possent dici falsi testes ex falsa intẽtione: qr intẽdebant mortẽ innocẽtis ꝓcurare. Ex hoc articulo. s. de dilatiõe falsi testimouij sumũtur tria documẽta. Primũ est q̃ nos falsuz testimoniũ. immo oẽm falsitatẽ ꝛ mendaciũ summe detestemur: qr mendacijs ꝛ fallacijs ꝟbs morti est addictus: ꝛ nos quotiẽscunq̃ falsuz testimonium ꝛ mẽdaciũ ꝑ primũ ꝓferim⁹ xpm q̃ tũ in nobis est morti addicimus. vñ q̃ detestabile sit istud crimẽ ondit Isido dicẽs. Testis falsidicus tribus personis est obnoxius. Primum deo quẽ periurando contemnit: ꝑñr iudici quem mẽtiendo fallit: postremũ innocẽti quem falso testimonio ledit. Secundum est q̃ nos discamus ĩ criminationes si nobis inferant amore dei patienter sustinere ꝛ sicut ꝟbs pro nobis ad oẽs falsas incriminationes simplr tacuit. quia ꝑm Augu. Aperta mendacia non sunt rñsione digna. Ertũ est vt nos fallacias studeamus q̃tũ cuꝫ deo possumus declinare: ad hoc ei dñs falsos testes sustinuit: vt nos ab eis eriperet sicut etiã mortem sustinuit: vt nos a morte liberaret. ¶ Ad conformandum se isti articulo gratias hõ referat xpo q̃ falsos testes ꝑ se admisit vt nos veritate fulciret: ꝛ sic ostẽdit ieſu qui a iudeis falsis testimonijs accusari voluisti: da mihi nemini falsas calumnias inferre: ꝛ illatas pro tuo honore patienter sufferre. ¶ Videns aũt cayphas princeps sacerdotum q̃ iesus tacebat: ꝛ quod testimonia ꝑ ep̃ producta ad eius cõdẽnationẽ non sufficiebãt prurbat⁹: qr non inueniebat locum calumnie ꝛ vnde posset iesum iuste cõdemnare sicq̃ ira commotus: vt vesania mentis agitat⁹ [surgens] ex impatientia [in medium] de solio sacerdotali ait illi. [Nihil respondes ad ea que isti aduersus te testificant [mor⁹ corporis insaniã mẽtis demonstrat: cum temperantia ꝛ graui ꝛas in ꝟbo/opere ꝛ gestu iudicẽt ꝛ prelatus deceat. ꝑm Bedam. Ad rñsum prouocat vt ex occasione sermonis locum accusandi inueniat. [Iesus aũt tacebat ꝛ nihil rñdit. [Primo vt ostenderet sua iustitiam: qr ꝛ illi indigni erant ꝛ ea que ꝑ ipsum dicebantur erant falsa ꝛ rñsione indigna. Secundo suam miam ne illi amplius peccarẽt si in malitia perdurarent. Tertio suam sapientiã: qr sciebat vt deus q̃ quicquid rñdisset traxissent in calũniã: rñsio excusatiõis nullo audiente fuisset inutilis. Quarto sua patiẽtiã vt exemplũ daret contẽnere calũniantiũ voces ꝛ poti⁹ foriter silere q̃ sine vllo ꝓfectu defendere. Hic colligim⁹ porcis: ꝛ canib⁹ ꝛ detracto ribus: vel quibuslibet non eẽ rñdẽdũ cũ nulla secura sit vtilitas: sed poti⁹ incõmoditas. Quãto aũt magis iesus ad indignos rñsiõe eius tacebat: tanto magis pontifex furens eũ ad rñdẽdum puocabat vt ex ꝟbis eius occasionẽ calũmandi captaret. Tũc essi [princeps sacerdotũ] rursus interrogans dixit ei. [Adiuro te per deũ viuũ vt dicas nobis si tu es xps filius]. s. naturalis dei benedicti.] Qui ad eum capiẽdũ quasi latronẽ miserat: nunc de furto ꝛ vsurpatiõe deitatis examinat. Nõ tñ veritatẽ de deo desiderat sz magis calũniã parat: ad hoc aũt iesus respõdit propter reuerentiã diuini nominis iuocati. [Et dixit illi. Tu dixisti qr ego sum. [Veritatẽ eis respõdit vt inexcusabiles essent ꝛ ne nomẽ dei spuere videretur. Et adiecit dñs iesus. [Verum tã dico vobis. Amm ode videbitis] oculis corporeis [filium hois]. s. me quẽmõ cõtemnitis: ꝛ ignominiose tractatis in die iudicij [sedentem] vt iudicem [a dextris virtutis]. s. maiestatis [dei patris]. s. in equalitate ꝛ plenissima ptãte patris. hoc est ꝑm Hiero. In vita regnantem sempiterna ꝛ virtute diuina [ꝛ venientẽ]. s. ad iudicium ꝑm formã humanã [in nubib⁹ celi] [sicut ascendit vbi videbit eum ois oculus ꝛ qui eum pupugerunt. Quasi dicat vos me vt purũ hoies contẽnitis: ꝛ quasi ipsũ condẽnatis: sz tñ ꝓpter hoc me exaltatũ super oẽs celos ꝛ iudicem videbitis. [Tũc princeps sacerdotum] q̃ furrexerat in furore magis insaniens [scidit vestimẽta sua] in rabie. pr ꝑm Bedam. Quem de solio sacerdotali furor: excusserat eundem rabies ad scindendas vestes prouocat. Et in hoc facto cayphas ꝓphetauit quamuis ipse nesciuerit. Bis essi nesciens prophetauit: semel ꝟbo q̃ dixit. Expedit vt vnus homo moriatur pro populo. Altera vice fabricto vt ptz in hoc loco: qr ꝑm Hiero. Per hoc ostẽdit iudeos sacerdotalẽ gloriã perdidisse. vñ essi vestem sibi discidit ipsum quo tegebat velamen legis. tñ legis abiecit. vñ ꝛ Beda. Altiori aũt misterio factũ est vt in passione dñi pontifex iudeoꝝ vestimenta sua scinderet hoc est ephot. cum tunica dñi nec ab ipsis qui eũ crucifigere militibus scindi potuerit. Figurabat essi quod sacerdotij iudeoꝝ pro sceleribus põtificũ esset scindendũ ꝛ a statu sue integritatis soluendũ ꝛ auferendũ cum solidatis ecclesie seu fidei q̃ vestis dei solet appellari nunq̃ valeat scindi vel disrumpi. Hoc est tam oculis cernere qr videmus iudeos sacerdotũ gloriã pdidisse: sedem a ceritonijs vacuam esse ecclesiã ꝟo ꝛ fidẽ eius qr supra petrã fũdata est in sua solditate permanere hec Beda. Ados quippe erat iudeis scindere vestimẽta in signum dolorꝛ ꝛ detestatiõis criminis: cum aliquid blasphemie ꝛ quasi contra deũ audiebant sicut paulus et barnabas scindẽrunt vestes cũ cultu diuino se honorari videbant. Hoc autem tam enorme pctũ: princeps sacerdotũ iponebat xpo dicens exclamãdo [Blasphemauit]. s. attribuendo sibi q̃od dei est: blasphemia essi ẽ attribuere creature q̃ solius dei est vel deo q̃ solius creature est [Quid adhuc egemus testibus]

E Hieron. Falsus testis.

Excitare.

Documẽta de falso testimonio.

F Isidorus. Testis falsidicus tribus obnoxius.

Augustin. Mendacia aperta.

Conformatio.

Beda.

Facendi ratio in xpo.

Quãdo nõ respõdẽdũ est.

Scindendũ vestimẽta.

Quasi diceret ꝑ nihilo loboramus q̃rendo testes. [Ecce nũc]. i. i aperto ꝛ corã oib⁹ [audistis blasphemiã] O miser ꝛ pnceps nec q̃ si dixit xps blasphemiã: sz veritatẽ: tu ipse blasphemas qui quod dei est: deo nõ attribuis: sz filiũ dei puraz creaturã credistet iõ blasphemia tua tecum est in perditionem. Sicut ergo xps in mortis discrimine ad cayphã dictus veritatẽ nõ deseruit: sz cõstanter se dei filiũ cũ oi modestia ꝓfessus fuit sic verus ipsius ꝟnus ꝓpter nullũ: tale piculũ ꝟz veritatẽ defereret: sz vsq̃ in mortẽ cõstãs ꝓseuerare. Ex hoc articulo ipositiõis blasphemiet sumitur documentũ q̃ nos debemus esse ab oi blasphemia puri et imunes: tã q̃ ad nos q̃ q̃ ad alios. Quo ad nos quidẽ vt nihil cõmittam⁹ vel dicamus q̃ nomẽ dei blasphemat. Oõ fit multipliciter vt siue q̃s exp̃sse maledicat deo vl sctis siue quis blasphemet baptismũ: vel alia ecclie sacramenta. Blasphemat etiã ꝟbũ dei q̃ ꝑtẽnit: et spũ sctũ blasphemat q̃ sacris canonib⁹ vero gat. xps igit̃ ꝛ nõ solũ a blasphemia sz etiã aboi pctõ puritsim⁹: fuerit: blasphemiã tũ sibi iponi ptulit vt nos puros a blasphemia custodiam⁹. Quo ad alios etiã vt nos alijs blasphemiã non inferamus ita q̃ nos per os nostrũ: nũq̃ ꝟbum blasphemie vel maledicti exeat ꝑ aliquẽ etiam maledicto dignum sicut iste cayphas eo ipso blasphemus fuit q̃ blasphemiã creatori iposuit et potuisset xps rñdere ñ egotꝛ tu blasphemas sed noluit dñs ꝑ os suũ exire aliq̃ꝫ blasphemie ꝟbum nobis in exẽplũ. De q̃ etiã pulchram doctrinã habem⁹ in epla iude vbi ꝛ q̃ michael archangelus cũ altercaret cum diabolo de moysi corpe nõ ẽausus iudiciũ blasphemie inferre dia bolo: sed dixit iperet tibi dñs. Sup q̃ ꝟbo dicit Hiero. Si michael nõ fuit ausus diabolo certe maledictionis dignissimo iudiciũ inferre blasphemiet: q̃ tomagis nos ab oi maledicto puri eẽ debemus. Aderebat diabol⁹ maledictũ: sz ꝑ os angeli blasphemia exire nõ debuit. hec Hie. Si igit̃ diabolus ꝛ volũtate malus: in substantia tñ bonus ab angelo nõ blasphemat: qr aliquid pferret aduersus bonã naturã q̃ dei est creatur: q̃ tomagis ab hoibus blasphemia est cauenda in quãcunq̃ creaturã ꝛ maxime in creatorez. Ad conformadũ se isti articulo ꝑ cõcrariũ bñdicat hõ deos dicẽs illud. Sit nomen dñi bñdictũ ex hoc nunc et vsq̃ in sclm: vel aliquid hmõi. Iesu qui blasphemie crimẽ falso tibi iponi voluisti custodi ne vnq̃ ꝑ me nomẽ tuũ ꝟbo vel fctõ blasphemet: nec ꝑ os meũ blasphemia vel maledictũ pferat. Cũ aũt ꝓnceps sacerdotũ dixisset [Ecce nũc audistis blasphemiã] ad iecit. [Quid vobis] nunc ꝑm legẽ de hoc [videt] tficilli oẽs cõdẽnauerunt eũ et [respõdẽres dixerũt: reus est mortis] cũ tamẽ veritatẽ dixisset eis. Ipsi erãt excusantes: ipsi discutiẽtes: ipsi iniam pferentes. ꝑm bedã. Snia sua se cõdẽnauit q̃ eũ morti adiudicãt quẽ et ozis ꝛ opis sui testimonio deum esse cognoscere possunt. Et quid ẽ in ꝟ ꝓ respõdisset supposita veritate factionis ei q̃ blasphemat nomẽ dei ꝑm legẽ reus est mortis qr ꝟz lapidari: sed qr factũ sup q̃ fundabat ostio fuit falsum iõ respõsio fuit falsa: ac pphana et iniqua. ¶ Ex hoc articulo cõdẽnatiõis xpi ad mortem habemus duo documenta. Primũ est vt caueamus ne vnq̃ illa vox iudeoꝝ. Reus est mortis q̃ xpi aurib⁹. innocent isonuit nñ: metalib⁹ aurib⁹ insonet: et in nobis locum ꝛ raciter habeat: nã

Conformatio.

Documẽta duo.

Hierony.

Hieronym.

Prophetauit.

Hiero.

Scissio vestimẽti.

Beda.

Conformatio.

Cõdẽnatio ad mortem ꝑm Beda.

Scindendũ vestimẽta.

Documẽta duo.

de quocunq̃ existẽte in mortali pctõ verũ est dicere reus est mortis. Scõm est vt si quãdo nos ꝓpter xpm a ꝓsecutoribus cõdẽnemur ad mortem non ꝓturbemur sed potius gaudeamus respicientes ad mercedẽ. Ad cõformãdum se istiarticulo recogitet: homo qualr ipse sepe ꝓpter demerita sua reũ mortis fecerit sed dei mia sit hactenus obseruatus ꝑ sua emẽdatiõe vel als prout deus ispirauerit. ¶ Iesu qui prophanam impiorꝫ vocẽ. s. reuz te esse mortis minime timuisti: custodi me ne i oculis tuis eterne mortis reus inueniar. [Tunc] qui circũstabant oẽs fere insimul irruerũt sup dñm Iesum [et illudebant ei. Alij spuebãt in vultu ei⁹] benignissimũ tanq̃ in hoiem vilẽ et pestiferũ: ꝛ morte dignuz: fcs cõfessum se eẽ deo eslẽt vt ꝓplerẽt q̃ dictũ est. Faciẽ meã non auerti a ꝓfusiõe sputoꝝ. Propterium essi iudeoꝝ erat in cõtẽptuz ac vituperiũ et despectũ spuere i faciẽ q̃ abijciebãt. et tã horribiliter ꝛ incessanter in facies hoim spuebant: vt q̃nq̃ eos suffocarẽt. ¶ Quid turpius q̃d despectius: quid ignominiosi⁹ ꝛ vituperiosius: q̃ in faciẽ expuere maxime in illã faciẽ speciosissimam in quã desiderãt angeli ꝓspicere. ¶ O q̃ ceca emulatio infelicũ iudeoꝝ q̃ non erhorruerunt turpissimis sputis suis maculare ꝛ deturpare faciẽ tuã amabilẽ. Et non tñ simplicibus faliue sputis: sed verisimilr etiã excreatiõibus suis fetidissimis. vnde Mat. nõ dicit spuerunt: sed [expuerunt] q̃si excreando spuerũt. Mare⁹ autẽ dr [conspuerũt] qr nõ tñ vnus fs multi ꝓspuerunt. Et sic illa facies bñdicta facta est ita abominabilq̃ꝫ esset leprosa ex sputis ꝛ ꝟberib⁹ q̃ ei vt subdit [in facies cũ palmis dederunt.] Hoc est ꝑ illos qui adulterinis coloribus ornare suas nitunt facies. Ex hoc articulo conspurionis in faciẽ sumunt duo documenta. Primum ẽ q̃ nos diligẽter caueamus ne et nos vn q̃ cũ iudeis xpi faciẽ cõspuam⁹: qõ modis pluribus fit. Primo namq̃ ꝑm hier. Faciẽ xpi conspuunt q̃ conscium suã fedis cogitatiõibus et actionibus polluunt. Qr essi xps cõsciam sanctã inhabitat in q̃ dei facies. i. imago relucet: hincẽ q̃ q̃ ꝓsciam suã pctis polluit q̃si sputũ in xpi faciẽ ꝓhcit. Et iõ ꝛ Hier. q̃ dñs noster in faciem suam ꝓspui voluit vt spuraminibus susceptis faciẽ aiẽ ñe lauaret. Scõo ꝑm raba. Illi in facies xpi expuunt q̃ pnitiã gre eius execrãdis ꝟbis: externa cece mẽtis insania cõceptis respuũt: et eum in cane venisse negant. Tertio ꝑm Greg. in faciem xpi cõspuũt q̃ iustos et sctos in pnitẽtia vita cõfortãt: et in eoꝝ ꝓtumelias fluxa ꝟba quasi fluẽtes saliuas mittũt. Quarto ꝓ̃ dici q̃ ad literam xpm in faciem cõspuũt q̃ eucharistiã indigne sumũt. Quicunq̃ essi polluta conscia corpus xpi in os suũ accipiũt vi saliua sua pctõ infecta sacramentũ ꝓtingũt: madefaciũt et deglutiũt: ac ꝑ hoc in faciẽ xpi cõspuũt. Quinto in faciem xpi cõspuũt q̃ platos suos ꝑtẽnũt. Item sexto in faciẽ xpi despectiue ꝓspuũt q̃ grãs deo de q̃libet sibi dato munere non agũt. Scõm documentum est vt nos ista sputa turpissima et alia fctã exprobrabilia passiõis xpi nobis ad magnã gloriã reputemus. vñ Chryp. Attẽde q̃ euangelista cum summa diligẽtia ea q̃ videnẽ eẽ exprobratissima exponit nihil occultans vel omittẽs aut verecundãs: sed gloriã existimãs maximaz ofiatoẽ orbis terrarũ ꝑ nobis talia sustinere. Hec aũt legamus cõtinue. hec nostre menti in-

Conformatio.

Hierony.

Rabanus.

Gregorius

Opprobria Christi.

Chrys.

scribamus et in his gloriemur. Hec chryſ. Et ſi quidem iſtud documētū poſſit referri ad ſingula puncta office paſſionis: precipue tamē ad iſtō qō ſic exprobratiſſimū fuit. ¶ Ad conformāduz ſe huic articulo formet hō in mente ſua xpm tā horribilr ſputis in facie deturpatum et regratietur ſibi pro magna glia noſtra. Recogitet et quotiens ipſe faciem illā ſpecioſiſſimā in pſcia ſua polluit. Itē quoties indigne cōmunicando ſputi ſui contactu xpm ſordidauerit. Jeſu q̄ in mundis iudeorū ſputis pulcherrimā faciē tuā maculari voluiſti: tua mihi tue imaginis faciem in me nunq̄ meis ſordidis actibus aut cogitationibus inquinari. [Alij velabant faciē ei? qō velamen manet vſq̄ hodie ſuper corda eorū: quē ab eis faciē ſuā abſcondit. O inſania cecitas et ceca inſania infelicium iudeorum: quia illā deſiderabilem faciem quam aduenturam patres eorum et pphete cum longo ſuſpirio deſiderauerant ipſi infelices cum preſentem habuerūt tam ignominioſe velauerunt. Velauerunt inq̄ (vt ait Beda) Non vt ipſe illorum ſcelera nō videat: ſed vt a ſeipſis faciem et gratiā cognitiōis eius abſconderent. Oſtenderunt per hoc etiam neſcienter q̄ in faciem xpi nullus infidelis z auerſus a deo intueri poteſt: quē eſt ab eis velata. Et ſimilis ratio eſt de falſis xpianis. Sed ſicut dicit apoſtolus. Cum quis conuerſus fuerit ad deum: tunc auferet velamen. ¶ Ex hoc articulo velationis faciei habent plura documenta. Primum q̄ nos ſumme caueamus ne velamen ante xpi faciem ponamus. Sed heu multi xpiani velamen ante xpi faciem ponūt: quales ſunt qui i fornice peccant quaſi deus eos nō videat: quales etiam ſunt qui ſub velamine cuiuſdam libertatis libere peccant. Item velamen ante chriſti faciem ponunt qui imaginem dei in ſe velamine culpe et ignorantie obtegunt et obſcurant. Dicit enim Hieronymus quod ideo xps pro nobis velari voluit: vt velamine faciei ſue velamen culpe et ignorantie a cordibus noſtris auferret. Inſuper faciem chriſti velant: qui a ſe ipſis gratiam cognitionis eius abſcondunt. Itē oculos domini omnia videntis velant qui malum pro bono dant vel vendunt. Item hic eſt documentum quod et nos debemus interdum facies noſtras velare: ne oculi noſtri videant vanitatem vel ſaltem oculos habere defixos i terram: et ſic faciem quaſi habere velatam ne capiatur in exteriorum aſpectu et concupiſcentia. Ad conformandū ſe huic articulo recogitet hō quomodo omnia nuda et aperta ſunt oculis dei vt ex hoc trahatur a peccando. Item memoretur quomodo ipſe luminoſam faciem imaginis dei in ſe obiecit: obſcurauit peccatis. Jeſu qui faciem tuam gratiſſimam velari voluiſti: illuſtra queſo faciem tuam ſuper me indignus ſeruum tuum: et imaginem tuam in me non ſinas obſcurari velamen quoq̄ culpe et ignorantie a corde meo digneris auferre. [Alij colaphis eū ceciderunt] id eſt in collo percuſſerunt. Solent in collo pcuti fatui z deſpectibiles perſone. Unde in hoc quod iudei chriſtum colaphiſabant non tam attenditur leſio percuſſionis quam maxima contumelia deſpectiōis. Ex hoc articulo colaphiſationis tale habetur documentum quod caueamus ne et nos aliquando chriſtum colaphiſemus ſm beda oēs falſi xpiani ipſum colaphiſant qui ore cōfitētur xpm: factis autem negant. Colaphus datur a retro. Illi ergo colaphiſant dōm chriſtum: q̄z ei blanduntur z ore eum confitent: ſed retro quo deberent eum ſequi p bonam vitam colaphiſant eum malis operibus xpo cōtradicendo. Itē ſm augu. Colaphis xpm cedunt qui ei honores pferunt. Itē a tergo xps colaphis verberat q̄ primum poſt tergū ſuum infamat. Item eſt documentum q̄ ſicut xps pro nobis eſt colaphiſat? ſic et nos colaphiſatiōes ſuas ſpiales quas plerūq̄ nobis infligitmō ſolum patienter: ſed et prudenter portemus: ſicut fecit apoſtolus qui dicebat. Datus eſt mihi ſtimulus carnis mee angelus ſathane qui me colaphiſet ꝛc. Ad conformādū ſe huic articulo poterit homo ſibijpſi dare colaphum in memoriaz colaphoz xpi z ſic orare. Jeſu qui a iudeis colaphiſari voluiſti da mihi ſic te ore confiteri: vt cōtrarijs operibus nullatenus colaphiſem. [Alij palmas in faciem ei dederunt] et faciem eius p cuſſerunt: z autem palma ſm papiam manus extenſa vel applicata: ſicut pugnus dicitur manus compoſita. Manibus ergo extēſis z palmis eum in faciem percuſſerunt: et per qua percuſſione plus affligitur homo q̄ de percuſſione in collo. ¶ In facie enim ſunt omnes ſenſus et ſunt ibi membra tenera facile leſibilia. Unde veriſimile eſt quod ex tali paſſione fluxerit ſanguis per nares et os: licet hoc ab euangeliſtis non expimatur. O q̄ horrendum ſcelus impiiſſimorum iudeorum q̄ faciem tā formoſam tā crudeliter verberibus affecerūt. ſm Hier. voluit alapis et palmari vt nos ei in laudem noſtris manibus, ſ. operibus et labijs applauderemus. ¶ Ex hoc articulo percuſſionis in facie habent plura documenta. Primum eſt q̄ nos exemplo xpi diſcamus patienter ſuſtinere ſi quis in faciez nos cedat ſicut apls quoſdā in hoc commedat. Q̄ nō ſolum accipiendum eſt ad literam ſicut in propoſito xps ad literā ceſus fuit in faciē ſed etiaz myſticeiz: ſicut dicit glo. ibidem in faciem creditur in cuius os iniuria irrogatur. Nam z iſto modo xps in faciem ceſus fuit pro quanto multas iniurias improperia et in factis obiecerūt. Sicut ergo dōs noſter ab omnib? talib? increpatiōibus blaſphemijs percuſſionib? z ſputis faciem nūq̄ auertit quinimo voluitarie ad omnia illa faciem ſuā eis p nobis obtulit: ſic et nos caſu ingruente ſuſtinere ſilia p xpo nō recuſem?. Secundū documētū eſt: vt caueamus ne z nos demus palmas in faciē xpiz ſm anſtinum illi xpi. palmas in faciem xpi dant qui pfidia cecati euz in carnem nō venſſe affirmant tanq̄ pſtrā ei exterminantes et repellentes. Item in faciē xpi illi ſacerdotes palmas dāt qui polluris manib? corpus xpi tāgunt z cōtractāt. Itē faciē xpi alapis confundit qui primū in pſtia ſua confundit. ¶ Ad cōformādū ſe huic articulo recogitet hō quoties ipſe imaginē dei in ſe offenderit: et paratus ſit ſm pparationē animi p xpo libēter velle in faciem cedi: nō ſolū ſ̄ bal: ſed etiā realiter caſu opportuno. Item recogitet ſacerdos q̄ ties manus ſuas polluras in faciem chriſti inieceriz corpus ſuum indigne tractando. Jeſu qui indeorum manibus faciem tuam ſpecioſiſſimā cedi voluiſti da mihi imaginis tue faciem in me ſemper illibatā illeſamq̄ conſeruare ne q̄ iniquitatum mearū ſceleratis manibus meis violet. [Et miniſtri alapis eum cedebāt] hoc eſt in maxillas eum percutiebant de q̄ poteris meditari

Conformatio.

Colaphiſatio.

Documentum.

Beda.

2. Cor. 3.

Documēta plura.

Velamen ponere aſi faciem xpi.

Hierony.

Oculos velare.

Conformatio.

Colaphiſatio.

Documentum.

Beda.

Colaphus datur a retro.

Auguſti. Documentum.

2. Cor. 12. Conformatio.

Ad percuſſio in faciem.

Theo.

Hiero.

Documenta 4. Beda.

Hierony. Documenta plura.

Auguſt.

Indignis ſunt donandi pro fundenda. Conformatio.

Percutiens in facie. Auguſtin.

Confirmatio.

ſicut dictum eſt ſupra de alapiſatione coram anna pontifice facta. [Percutientes aūt eum i capite interrogabant eū di. Prophetiſa nobis xpe quis eſt qui te percuſſit: [Sed in quanā pte capitis pcuſſerunt eū tūc qū hec dicebāt hoc euāgeliſte diuerſimode loquunt. Uñ pōt dici q̄ cuz velaſſent faciē eius quilibet eoz percuſſit eum vbi voluit. alij in collo: alij in faciem: alij in maxillas: ſic [pcutientes interrogauerunt eum dicentes. Prophetiza nobis xpe quis eſt qui te pcuſſit:] Et hoc deriſorie dicebant quaſi in cōtumeliam eius qui ſe prophetam a populo haberi volebat: z quem populus magnum prophetam reputabat: per hoc eiz deſignabant q̄ falſ? pheta eſſet z q̄ ignoraret quis eum percuſſiſſet vñ Theo. dicit q̄ dōs pphetarum vt pſeudo pheta deluditur. Et qm ipſi eum illis verbis irridebant z quaſi ludibrium de eo faciebant: idcirco eis nihil rñdebat. vt enim dicit Hierony. Stultum erat verberantibus rñdere z pphetare cedentem cum palam percutiētis inſania videre. ¶ Et hoc articulo ludibrioſe expeditiōis prophetandi habētur quatuor documenta. Primum eſt q̄ non illudamus xpo putantes mala noſtra non videri ab eo. Nam ſecundum Bedā. Quicunq̄ reprobis actibus eā exercebant dum ſuas cogitationes z opera tenebrarum ab eo videri non putant quaſi illudentes dicunt: dōs eſt qui te percuſſit. Secundum eſt q̄ conſiderem? noſmetipſos ſi vnq̄ manu praui operis xpm p cuſſerimus: quod ſi neſcimus expectamus pia fide a xpo. qō iudei irriſorie ab eo exegerunt vt prophetiſet nobis docendo nos cognoſcere culpas noſtras. Tertium eſt q̄ nos cauere debem? ne a xpo prophetiam vel miraculum tentatine expectemus. vnde Auguſt. Quantis mecum ſuggeſtionū machinationibus agit inimicus vt ſignum aliq̄ petā. Sed obſecro te dñe vt quem admodū a me longe eſt iſta pſenſio: ita ſit ſemper longe atq̄ longius ipſa cogitatio. Quartum eſt q̄ indignis non eſt effundendum donuz dei. Uñ licet xps eſſet verus pphetā noluit rñ prophetizare irriſoribus ſuis. Sic z doctores p tpe z loco debent verbum dei ſubtrahere auditoribus indignis. ¶ Ad confirmandum ſe huic articulo recogitet homo quantaz irriſionem z infatuationē dōs noſter i hoc facto eſt paſſus: z quō iudei iudū quaſi pueroz fecerūt de eo z ore dicendo. Jeſu qui ludibrijs Judeoz percuſſus in corpe prophetizare exactus fuiſti: pphetiza tu mihi obſecro xpe vt cognoſcā quis z qualis ego miſer ſum: qui totiens manu praui operis prophdoloz te percuſſi. Inſuper potes etiam meditari q̄ alij manu reuerſa dulciſſimū z melliſluum os eius percutiebant: alij pugnis eum cedebant: alij ſanctiſſimam barbam eius euellebāt: alij per ſuos venerabiles capillos ipſum trahebant: z viliter inter pedes conculcabant: ac ſine reuerentia ac pietate aliqua dōm angelozuz male tractabāt. Et nihilominus alia multa blaſphemantes dicebant in eum z faciebant. Uñ ei crudeliſſimi z ſine mia eſſent oia mala z vituperia que poterant ei faciebāt: alij ex ſua mala voluntate ad hoc moti: alij vt placerent maioribꝰ qui erant immaniſſimi. Quid ergo tu faceres ſi hec videres: nunquid non te proijceres ſup ipm dōm dicens. Nolite iam nolite facere tiſi maluz dño meo: ecce me facite mihi ecce percurite me z domino meo tantas iniurias irrogare nolite. Et tunc amplexareris flexis genib? dōm z magiſtrū tuū: z ſic ſuſciperes libenter ſup te pcuſſiones ad tuēdū ipz. Q̄ ira mēte facere recogites. z totuz ſicut ſi pñs eſſes te factuz eſtimes. Cōſpice igit ſingula quō illi malidicti dōm vexant falſos teſtes pcurātipz examinātez ñitatem. ſe filiū dei eſſe pfeſſum quaſi blaſphemū pdemnāt z quō opprobrijs veratus in oibus patiēter ſe hzz: z cōpatere ſibiq̄ p te oia ſuſtinet iugiter q̄ lachrymas fundēs ſpecioſiſſimā faciē ei? quā illi imprudēter ſuis illiniūt ſputis: tu reuerēter tuis laua lachrymis: qs eſſi audiēs vel mēte pctractās qūo fuit fcūs opprobriū hoiem: ipe dōs z glia angeloz z abiectio plebis fili? dei pñs poterit ſe primere a lachrymis. vñ Anſel. Cōſilium malignantiū aduerſum te pōtificū pñtatus es z ñitarē put oportuit pfeſſus qſi de blaſphemia adiudicatus es morti. Amātiſſime dñe ieſu quā ta illic indigna a ppria gēte ptuliſti. Ultū tuū honorabilē i quē deſiderāt angeli pipicere qui oēs celos adimpler letitia: quē deprecāt omnes diuites plebis pollutus labijs z ſputis inquinauerunt: ſacrilegis manibus ceciderūt: volo operuerunt in deriſionem: z te dñz vniuerſe creature tanq̄ ſeruum ptemptibilez collaphizauerūt Sed vt ait Beda. Ipſo diſpēſante q̄ patiē omnia p nobis ſunt: vt ſicut petrus hortat xpo in carne paſſo nos eadem cogitatione armemur atq̄ ad toleranda pro noie eius irriſionez opprobria preparemus. Judei qui xpm deluſerunt olim in philiſteis hoſtibus ſanſonis prefigurati fuerūt. Sanſon enim quadam vice voluntarie ſe ligari fecit quem philiſtei captuz excecauerunt z ei illudentes in deriſionem ipſum habuerunt. Sic xps ſponte a iudeis ligari: velari: illudi voluit z deriderī: quadā aūt vice dñ ſanſoni placuit: tūc ſe de inimicis horribiliter vindicauit. Sicut in fine ſeculoz de inimicis xpi erit cū ipſe in maieſtate z ptate ad iudiciū venerit. Cōſpice igit Je ſum p cūctis merito honorandū indigne z viliter tractari z eū in imitādo diſce hūiliari: gram q̄ honoris ſpernere z laude hūani fauoris contemnere. Cū ergo homo fozis videns reputat te vilem in oculis ſuis: tu vilem te reputa i oculis dei: nec murmures vel indigneris ſi coraz hominibus vilis reputaris: ſed magis in oculis dei q̄ omnia nouit occulta cōfundaris. Et caue ne malozum exemplo coruptus dōm potius exhortare videaris q̄ imitari: qui enim tūc exhortatus eſt blaſphemijs iudeorum z infidelium etiā nūc exhortatur veſanis opprobrijs falſozum chriſtianozum z noietenus fidelium prout ſupra in articulis illuſionum huiuſmodi eſt tractum. Cogita etiam qualiter dolebant petrus z iohannes hec percipientes vel forte videntes. Et qualiter petrus iam torpens frigore infidelitatis [ſedet calefaciens ſe] exterius cui caloz charitatis z verus ignis extinguebatur interius: z negat ter dōm ſuum timore perterritus. Nec mirum ſi accidit ad eum tentatio qui ſe elongat a xpo. Primo quidem in atrio ab ancilla oſtiaria pellit z negat. vnde Greg. Unius ancille voce percuſſus dum mortē timuit vitā negauit. Sed cur ab ancilla pri? prodat petrus q̄ a viris. Una ratio eſt ad confutationez preſumptionis: q̄z a mulie re non a viroz q̄z ab ancilla nō a libera primo vicer? eſt. Scda rō eſt vt oñdatur oīs ſexus z conditio in Dñi peccaſſe necem z z redimi per eius paſſionem. Deinde poſt negationem timens pe

Prophetiſ Jeſus ex ludio.

Theo.

Hiero.

Documenta 4. Beda.

Hierony. Documenta plura.

Auguſt.

Indignis ſunt donandi pro fundenda. Conformatio.

Percutiens in facie. Auguſtin.

Confirmatio.

Contemplatio.

Colaphiſatio.

Documentum.

Beda.

Figura illuſionis xpi. Jo. 16.

Negatio trina petri.

Greg.

trus inter iudeos diu stare[exiuit foras añ atri
um ⁊ gallus cantauit.[Exēūdo aūt animaduer
tit[eum alia ancilla]⁊ dū foris esset[dixit mini
stris]q̃ se calefaciebāt[⁊ hic cū iesu erat]ſz post
q̃ redijt qđ dctm̄ fuerat vnus de circūstātibus
ſm Lucāſz plures de eis ſz Johannē ⁊ idē dixe
rūt ⁊ negat cū iuramēto. Ecce argumentū q̃ ex
vno pctō hō ruit in aliud grauius. Unde Raba.
Moza in pctō dat incrementū sceleꝝ. ⁊ Grego.
pctm̄ quod pñia non diluit̃ mox suo pondere ad
aliud trahit. Et timens petrus iterum foras exi
uit. [Et interuallo facto quasi hore vni⁹ reuer
sus iterum.]ſm Mat. ⁊ Mar. a multis ſm ali
os ab vno q̃ cognatus malchi erat cōpellit̃ ⁊ ne
gat cū iuramēto ⁊ detestatiōe [⁊ statim gallus]
scdo[cātauit.] Pōt eē q̃ multi tumultuātes ibi
stātes petro hoc dixerūt vel vnus eoꝝ p oibus
⁊ quasi in pſona oīm exp̄ssius ⁊ acrius dixit ei.
Et sic semel negauit añ pm̄ū gallicantū ⁊ bis añ
scōm. Nō eim̄ solū negat xp̄m q̃ ōt eū nō esse xp̄s
ſz ēt q̃ cū sit negat se eius discipulū vel mēbrum
vel q̃ negat se esse xp̄ianū; ſz nō ait petro
discipulū meū te negabis: ſz me negabis. Nega
uit ergo petrus xp̄m cum se negauit esse discipulū. Et isto modo se etiā negauit xp̄ianum. vbi
August. August. Ecce medici completa est conditio egro
ti contuitia est p̃sumptio. Non enim factum qđ
iuste dixerat aīam meam pro te ponam sed fa
ctū est qđ ille p̃dixerat ter me negabis. Et gra
uat in petro culpa ⁊ exaggerat crimen ſz pcef
tus negationū; q̃ pmo simpliciter negauit: scdo
negationi periuriū addidit: sed tertio adiecit p
iurio detestationē [⁊ cepit anathematizare] id
est maledicere sibi ipsi ⁊ maledictioni se obliga
re si cognouisset iesum. Anathematizatio enim
significat iurationem que est per execrationes ⁊
cū imprecatiōe maledictionis. ſ. q̃ aliquis im
precatur sibi ipsi malum pene ⁊ obligat se male
dicto si ita sit sicut imponit ei: vel nisi illud qđ
dicit sit ver. Quidā dicunt totā trinam negatio
nē factā i atrio anne: ⁊ que dicta sunt inde post
missum iesum ad caypham recapitulā do dicta.
Alij vero dicunt in atrio cayphe totā factam: ⁊
ſm hoc iohannes anticipauit primam. Sz con
munior opinio est q̃ trina negatio ꝛcepit i atrio
anne ⁊ ꝛpleta est in atrio cayphe. Et hoc videt̃
patere ex textu iohannis: qui cum nō faciat mē
tionē de cayphe sed solum de anna: ponit primo
vnā negationē: deinde ea que annas interroga-
uit de xp̄o: ⁊ tandē p̃sequit̃ alias duas negatio-
nes que facte fuerūt postea in atrio cayphe. Et
potuit esse q̃ iohannes esset notus vtrisq̃ ponti-
fic: ⁊ sic introduxit petrū in domū vt ruiscq̃ p-
ut supra patuit vbi Annas Jesum ad Caypham
misit. Cogita ēt quō dñs benignus magister cō
uersus a iustitia ad miam respexit diuinitus pe
trū dilectū discipulū in tertia vice respectu mi
serationis ⁊ gr̃e: q̃ mia p̃uocat ad pñiam et est
necessaria ad eam. Conuersio quidē ista ⁊ respe
ctus fuit interior ⁊ spiritalis non exterior ⁊ corpo
ralis. q̃ dñs erat intus in auditorio ⁊ supius cum
p̃ncipibus: petrus aūt foris in atrio ⁊ inferius
cū ministris: ⁊ vnus aliū videre nō poterat ocu
lis corpalibus. vñ Leo pa. Dñs aūt iesus q̃ intra
pōtificale ꝛciliū corpe tenebat̃ trepidationem
discipuli foris positi soli diuino ītuitu vidit pa
tientisq̃ aīm mox vt respexit erexit: ⁊ in fletum
penitudinis pcitauit. vñ ſm Aug. diuina Petri
respectio nihil aliud fuit nisi traditio in mente
eius quotiens iam dñs negasset ⁊ hoc qđ dñs ei
p̃dixisset atq̃ ita misericorditer dño eum respi-
ciēte peniteret ⁊ fleret sicut solemus dicere dñe
respice me ⁊ respexit eū dñs qui absq̃ periculo
diuina mia liberatus est. Hec aūt redordatio Recordatio petri. Cyrillus. Beda.
fuit initiū pñie eius: q̃ ſm Chri. nihil ita curat
delictū vt memoria dñi ꝓtinua. vñ et Beda. Re-
spiciente domino petrus ad coꝝ reuersus macu-
lā negationis pñie lachrymis tergit: q̃ nō solū
cū agit̃ pñia: verletia vt agat̃ dei mia necessa-
ria est. vñ ꝓ. Usq̃ quo exaltabit̃ inimicus me?
super me respice ⁊ exaudi me dñe deus meus. i.
miserere ⁊ adiuua. hec Beda. [Petrus aūt]cog-
noscēsq̃ domin⁹ eū audierat ⁊ respexerat: hoc
respectu p̃monit⁹ ⁊ ad amaras lachrymas puo
cat⁹ [stati exiuit foras]de medio malo: iter q̃s
eū negauerat[⁊]fugiēs in cauea seu fouea: que
mō gallicant⁹ appellat̃[fleuit amare].i. ex coꝝ
dis amaritudine ⁊ fletu contritionis q̃ amarus
est. Flet⁹ aūt deuotionis est suauissim⁹ intrīs⁹ vt Fletus. Petri.
p cibo reputet̃. ſz illud p̃ō. Fuerunt mihi lachry-
me meę panes die ac nocte. In ipso autem loco
vbi post negationem fleuit ⁊ pniam fecit in me
moriam amari fletus ⁊ penitentie ei⁹ edificata Flendi eum fuerunt.
est eccl̃ia scti petri q̃ loc⁹ est iter montē ſiō ⁊ ci-
uitatē hierūm. Exinde nūc petr⁹ traxit in cōsue-
tudinē vt singulis noctib⁹ surgēs a p̃rio gallo-
rum cātu vsq̃ ad horā matutinā stare: in oratione
flens p ista negatione ita q̃ facies ei⁹ videbat̃ Chrisos.
adusta ex fluxu lachrymarū ⁊ ſp in sinu suo fu-
dariū portabat: qua crebro fluētes lachrymas
tergebat q̃ q̃cunq̃ gallū cantārem audiebat ⁊
q̃cunq̃ denegationem xp̄i recolebat amarissi-
me flebat ⁊ ſz p pctō nogationis q̃ p dulcedine
amoris dñi. vñ ſm Chri. Flebat nō pp penam ſz
q̃ dilectum negauerat q̃ ei quolibet supplicio
molest⁹ erat. Attende nūc vbi petr⁹ negauit et
fuge oēm locū qui occasionē peccandi inducit.
vnde Ambro. Ubi tū negauit petr⁹ non i monte Ambro.
non in templo: non in sua domo ⁊ sed in pretorio Negandi locus.
iudeorū in domo p̃ncipis sacerdotum. Ibi ne-
gat vbi iesus ligatus est: vbi veritas non est. vn Hiero.
de ⁊ Hiero. In atrio cū ministris calefacit se ad
ignem. Atrium sacerdotis circumit⁹ est secula-
ris ministri: ⁊ demonia sunt ignis desiderii car-
nalis: cum quibus qui manet flere pctā non pōt.
hec Hiero. Hinc nota q̃ malum est conuersari i
curijs magnatum: ⁊ Petrus enim semel curiam Curie magnatum.
intrauit: ⁊ ibi animi vigorem perdidit ⁊ Christū
negauit. Quid si diu ibi mansisset. vnde non ibi
sed foris penituit. Sic stella a magis in curia he
rodis disparuit: quibus inde egressis reapparu
it. Exiuit itaq̃ Petrus de atrio p̃ncipis vt libe
rum locum flendi haberet q̃ inter impios pe
nitentiam agere non valebat: ⁊ cum vellet flere
egressus est foras: q̃ palam flere non audebat Exiuit vt fleret amare.
ne ſz ab alijs videret: ⁊ a lachrymis deprehe-
deretur. In quo ⁊ nos instruimur vt volentes i-
sistere lachrymis secretū loccuꝝ queram⁹. vnde Beda.
Beda. q̃ nociua sane alloquia perfidorum petr⁹
inter iudeos vel hominem se nosse negauit quē
inter condiscipulos dei filium confess⁹ erat. Sz
nec in atrio Cayphe retent⁹ poterat agere pen-
tentiam egreditur foras. vt ab impio ꝛcilio
fecret⁹ pauide negationis sordes liberis fletib⁹
abluat. hec Beda. Sic hodie multi in atrio ma-
gnorum introducti Christum malis operib⁹ ne- Atria magnatum.
gant: ⁊ vix aut nunq̃ duꝝ ibi sunt penitentiq̃ in gnorum
magnatum domib⁹ non est congru⁹ pnie loc⁹: ⁊
ideo

R
Bernard⁹ de loc⁹. ideo qui vult pctā vitare: ⁊ mala q̃ fecit emēda-
re: ⁊ egredi de mala societate. Ut̃ Bernardus.
Periculosum est valde si quis velit iter turbas
seculi pniam agere vbi inimicum alij venenat̃
Periculum mit tentationibus in penitentia
p suasionibus: alij vndq̃ exēplis pereoribus ad
peccandū alliciunt: alij adulationib⁹ in vanam
gloriam trahūt: alij detractionibus in impatiē
tias deijciūt. hec Bernar. Imitare ergo petrum
q̃ volūtate ꝓbo vel facto ꝓcaciter negasti xp̄m
pro te passum. Cognoscit petrus reatū suū: do-
let: ⁊ penitet: egredit̃ foras relinquit cōciliū ma
lignātiū locū petit secretū: lachrymis et pnie
amicum fiet amare: certissime intelligēs sacri-
ficiū deo est spūs cōtribulat⁹ cor: cōtritū ⁊ hūi-
liatū deus nō spernit. Tu q̃ rememorās passio-
nem dilectissimi magistritet tui reatū foras cū
petro egredere vt teipsum defleas amarissime
si qū te respiciat q̃ petrū lachrymātē respexit ⁊
hic ē pnie mod⁹. Pecastis: desceudolet: lachryma
re: ⁊ disce cuꝝ petro flere amare: ⁊ si vis mereri
veniā: ꝓlue lachrymis culpā tuā. Seme q̃ ama
rificatiōis. ſ. p̃ tritiōis p ter: ⁊ p passiōis ad xp̄s ie
bzieris absinthio vt expiat⁹ cū petro a reatu sce
leris replearis cū petro spū scritatis. Qr ꝓ ōt
Ambro. Ambro. De petro nō inuenio q̃d dixerit inuenio
q̃ fleuit: eius lachrymas lego: satisfactionē nō
lego. Videt̃ ex hō q̃ tāta eius fuit cōtritio q̃ suf-
ficiebat p ei⁹ satisfactione. Ut̃ Leo pap. Felices
Ambros. ⁊ eius pe ⁊ ꝓficacia. Leo papa. Credo pnie in petro.
o apostole lachryme tue qui ad diluēdā culpa⁹
negatiōis virtutē sacri habuere baptisma⁹. In
de est argumētū q̃ cōtritio pōt eē tāta q̃ tollat
Gallicatus
oēs penā. Et nota ordinē pnie petri. Prio gal
lus cātauit: deinde dñs petrū respexit: tertio pe
trus flere cepit: ⁊ tūc egressus foras amare fleu-
it. Sic hodie fit. Nā ſm gre. Cūc nobis gallus
cātat: q̃ p̃dicator: q̃ corda nr̃a ad cōpūctionē
excitat. Sz cātus galli nō sufficit nisi dñs oculo
pietatis pctōrē respiciat: q̃ ops vt miser i te-
nebris pmaneat q̃ diu eū lux mūdi nō illumīat
Tūc āt tertio ſm gre. ꝛcipim⁹ flere q̃ ignimur
itus p scintillā ꝓscie. Et tūc foris exim⁹ cū ex q̃
fuimus egredimur. vñ et beđ. Petr⁹ qui media
Beda.
nocte negauit ad gallicantū penituit: ⁊ q̃ in te
nebris obliuiōis errauit sperate iā lucis reme-
moratione coꝝ rexit. Hūc opinor gallū aliquē do
ctorē intelligēdū: qui nos iacētes excitat ⁊ som
nolentos increpat dicēs. Euigilate iusti et noli
te peccare. hec beda. Cogita nūc q̃liter petr⁹ pro
dño suo ⁊ p pctō suo plangebat: ⁊ q̃o recogita
bat bona q̃ sibi dñs fecerat: q̃l'r ipse eū negaue
rat. Dñs quidē intuitu suo spūali puocauit pe
trum ad lachrymas: nec mirū: oculi eim̄ dñi ve-
lut flāma ignis: petri ꝓ vt glacies erāt: et iō in
tuitu suo resoluerūt illos sicut ignis glacies re
soluere solet: nec poterat in negatiōis tenebris
pmanere quē lux mundi respexit. O beati oculi
Oculi xp̄i.
tui dñe Jesu qui ita calefaciūt cor frigidū ⁊ ac-
cēdunt in amorē tuū ⁊ illumināt vt videat ho-
mo creatorē ⁊ errorē suū. O q̃ cito gelicidū pec
catorū liquefaciūt: ⁊ in aqua amaritudinis et
Anselmus.
deuotionis cōuertūt. vñ ansel. Intuere q̃ p̃ijs
oculis q̃ misericorditer q̃ efficaciter tertio ne-
gantē respexit petrū q̃ ille cōuersus ⁊ in se re-
uersus fleuit amare. Utinā bone Jesu tuus oul
cis me respiciat oculus qui toties ad vocē ancil
le ꝓcacis carnis. ſ. me prauis opib⁹ affectibus
q̃ negaui. Hec ansel. Moraliter p̃mā ancillaꝝ
S
Moraliter
ostiariā q̃ petrū negare cogit designatur cupidi
tas p scdam carnalis voluptas: p vnuꝝ seu plu-
res qui astabant intelligunt demones: hi sic ad Ancille.
xp̄i negationē trahunt hoies. Prīa ancilla scilꝝ
auaritia q̃ hodie in domibus mlt⁹ p̃ncipū est
ostiaria quasi oēs intrare facit: q̃ sicut ostiarius
intromittit q̃s vult sic ⁊ auaritia idē facit. Ut̃
in puer. Domū hoīs dilatat viā eius ⁊ añ princi- Prouer. 18.
pes spacium ei facit. Timēdū est ne expulsa cha
ritate a domibus Platon tanq̃ domina incipiat
principari ancilla: q̃ charitas expellit̃ oū cupi-
ditas ingredit̃ nā venenū charitatis est cupidi-
tas. Hinc carnalis delectatio ⁊ demōes adhe
rēt q̃ xp̄m negare suadēt. Per petrū aūt q̃ iter-
pretat agnoscēs intelligi pōt clericus qui a lon
ge sequit̃ oīm: q̃ forte nō ꝓpter se: sed propter Documēta plura.
sua qui mlt⁹ties cupiditate deuict⁹ negat xp̄m
O quot sunt hodie miseri curias p̃ncipū sequē
tes vix aut nūq̃ penitent oū sunt ibi. Et hoc ar
ticulo negationis petri pulchra habentur docu
menta. Primū est q̃ Platus ecclesie dz esse talis
qui infirmitatibus subditon cōpati sciat. q̃ ſm
greg. iō dñs petrū cadere pmisit: vt fortius post
casum resurgeret: et vt is qui futurus pastor ec Gregorius.
clesie erat i sua culpa disceret q̃l'r alijs misereri
debuisset: ⁊ ex sua infirmitate cognosceret q̃ mi
sericorditer aliena infirma toleraret. et ſz Chri Lapsus pe tri.
so. xp̄s pmisit petrū labi vbi Platis exēplū ꝓbe-
ret fragilitati subditon melius ꝓpatiendi. Nam
ſm eundē iō angelis nō est cōmissa sacerdotij
p̃ta sme cū ipsi minime peccarēt de sua innocen
tia p̃sumentes alios sine misericordia iudicarēt
sed potius est collata hōi fragili ⁊ peccāti vt cir
ca alion lapsum se mitē prebeat et benignum. Chrysosto.
Scōz est q̃ nullus dz se iactare ⁊ extollere: aut
de sua virtute ⁊ viribus p̃sumere. Ut̃ Leo pap.
Ob hoc petrus hesitare pmissus est vt in ipso ec
clesie p̃ncipe cōderet̃ remedij penitentie et ne Leo papa.
mo auderet de sua ꝓtute cōsidere q̃ mutabili- Presuptio vitanda.
tatis periculū nec ille tātus potuisset euadere.
Ut̃ chry. Qđ euāgeliste scripserūt nos erudire Chrysosto.
volētes q̃ tū malū sit nō deo totū cōcedere: sed
in seipso cōsidere. vñ etiā ambr. Hec aūt iō scri-
pta sunt vt sciamus neminē se iactare debere. Ambros.
Nam si petrus lapsus est q̃ dixit: ⁊ si alij scāda-
lizati fuerint in te: ego nō scādalizabor q̃s alius
iure de se presumat: Denique et dauid q̃ dixerat.
Ego dixi in abūdantia mea nō mouebor in eter-
num: ⁊ ā sibi iactantiā obfuisse profitet̃ dicens.
Auertisti faciē tuā a me: ⁊ factus sum cōturba- E
tus. Tertium est q̃ in principio obstādū est pec- Principijs obstandum.
catis q̃ vnū semper trahit ad se alia ꝛ grauius.
Sicut in ꝓposito ꝓmo fuit nuda negatio: ⁊ scdo
negatiōi accessit piurium: tertio piurio accessit
maledictio. Uel sicut dicit Hiero. Prīa ancilla
titubatio: scda cōfensio: tertia vir actus ē. Hec
est trina negatio quā abluit p fletus ꝓbi xp̄i re
cordatio. Quartū est q̃ si nos q̃cūq̃ ex fragili
tate peccemus nullomodo in pctō pseueremus
ſm glo. Perseuerare in pctō dat incrementa sceleꝝ
q̃ spernit minima cadit in maiora. Et ſm gre. Gregorius.
Peccatū qđ pnia nō diluit̃ mox ad aliud trahit.
Ecce enim beatū petrus ad primā negationem
impulit vna trū ancilla: ad scdam duo. ſ. ancilla
et vir: ad tertiam plures. Quint ū est q̃ nullus
peccator dz desperare q̃ tumq̃ pctā sint gra-
uia: ⁊ dz pro pctis suis flere exēplo bti petri qui
culpā negatiōis abluit lachrymis pnie. In hoc
eim̄ remedij nobis pnie ondit ⁊ in maximis ex
cessibus veniā sperare cōcedit: cū petr⁹ post rā
tum pctū factus sit ianitor celi ac oīb⁹ norma

et regula penitendi. Sextũ est q̃ nos caueamꝰ ne vnq̃ xp̃m negemus, xp̃m nãq̃ negat quis in omni mortali pcõtq̃ cõsentiẽdo diabolo abnegamus xp̃m t recedimus ab eo. In pformãdo se huic articulo cogitet hõ q̃ pie xp̃m deus respiciat t tunc instar bti petri rememoret pcta sua breuiter et summariet: et ea q̃tũ põt lachrymis saltem cordis defleat. Iesu qui a btõ petro apostolorꝫ tuorꝫ pncipe ter negari te pertulisti: quesq̃ eum misericorditer respiciẽs reatũ suũ amare flere fecisti respice q̃so me oculo elemẽtie tue et concede me verbis vel factis te nunq̃ negare et peccata mea digne deflere. Tandem fatigati pncipes iudeorꝫ et ministri iniquitatis: et ceteri iudei recesserũt esites ad dormiẽdũ t mitẽtes dñm Iesum in quẽdam carcerẽ ibi subtus solariũ cuius adhuc videri põt vestigiũ ligauerunt eũ ibi ad quendã colũnã lapideã: cuius ps ibidẽ murata fuit: et adhuc vt õt appet. Dimiserunt nihilominus cũ eo aliq̃s armatos ad tuitionẽ custodiã qui eũ vexauerũt ꝯ totã noctẽ re fiduã q̃ñ nõ sufficeret dies ad cõplẽdũ malitiã suã: derisionibusq̃ t maledictiõibus vacantes cõuitiabant eũ dicẽtes. Putabas esse prudẽtior pncipibus t melior phariseis. Sic tua stultitia appet: mõ stas vt cõuenit: morte crudelissima cito morieris. Intuere igit quãt illi audaces t pessimi cõuiciant eũ t insultãt: et modo vnus modo alius verbis: et forte etiã factis ꝑ eũ insurgunt. Tanta essi dicunt t faciũt t irreuerẽte huiusmodi mercẽnarij t vilissimi q̃ta pñt. vñ anſ. Nor insomnis tota ducebat: nulla ꝓtus reḉes Iesu prestabat: ministrorꝫ impia plebs iniuriat alapis et colaphis inocẽs maḉtat. Intuere nũc opprobrijs dñm verecundum in rozmẽtis ꝗo patientẽ t vultũ sed ad terrã ḡnitem t silẽtem ad oia tanq̃ vere esset vepreḉẽtus in culpa t mira cordis cõtritiõe cõpatere creatori. hec anselm. Et sic stat dñs rectus ad istã colũnam ligat: et saturatus opprobrijs vsq̃ mane afflict: nimis frigore t laborẽ: q̃ hyems erat et noctes longe. Tu ergo ibis ad eum t vehemẽter sibi ꝓpatiẽs: dicens ad ip̃m. O domine ad quorũ manus venisti. Quãta est patientia tua. Vere ista est hora tenebrarꝫ. Et tunc deuotissime osculaberis manus et pedes eius venerabiles t vincula illa durissima. et sedebis ibi ad pedes illius dolẽs t lugens t dicens. O dñe Iesu saltem requiescat caput tuũ sup humerũ meũ ex quo te liberare nõ possum. Et sic recõmẽdabis te ei t oẽs amicos tuos t totũ absq̃ dubio cõcedet tibi quicquid rogaueris t petieris ab eo. Et dices: ei. O domine quid dicã in crastinũ dignissime matri tue: sic ad pedes beatissimos aliquantulum dormiẽs et quiescẽs: tamẽ dormire potes in tali statu dominum tuum videns.

Christũ negare.

Conformatio.

Anselmus.

Cõtemplatio.

¶ Oratio.

Domine Iesu xp̃e qui hora matutina coram anna a ministro alapas fuscepisti et te ligatũ ad cayphã duci permisisti t tota nocte multa opprobria t incõmoda pertulisti: tribue q̃so mihi pctõ et filia pati gaudeas ꝑ glia tui nois t gaudijs pfrui merear eternis. Illis q̃ tue pietatis oculis quib: tẽc petrũ respexisti: me miserũ frequẽter respicias qui te totiẽs pauis cogitatiõib: locutiõib: opib: negligentijsq̃ negauit: vt valeã delectus meos cognoscere et inde penitere: ac veniam et gratiam merear apud te inuenire. Amen.

Capitu. LXI.

¶ De prima. Capitu. lxi.

Ora prime corde doloroso et mesto meditaberis quãt [mane q̃ñ dies est factus] tempestiue [cõuenerũt] apõcayphã [pncipes sacerdotũ], i. pontifices q̃ pcellebãt reuerentia dignitat [ac seniores populi] q̃ pcellebãt reuerẽtia etatis [et scribe] q̃ pcellebãt reuerẽtia doctrine legalis [ad cõsiliũ aduersus Iesum: vt traderẽt eum morti] et fecerũt dñm tuũ dulcẽ Iesum nimis afflictũ ibi adduci. Hic est cõuẽtus malignãtiũ cuius prior siue abbas erat cayphas q̃ erat põtifex anni illius. Eũ ãt volũt eũ de domo ducere dicũt ei. Iesu q̃d facis ibim? an nõ? Veni q̃ pncipes t sacerdotes mãdant q̃ ducaris ad pfiliũ vbi te expectãt cum pplo volentes te tradere pilato vt moriaris. Tu aũt si adhuc cogites te cũ ipso eẽ dices cũ magna cõpassione. Heu dñe mihi eu magister bone q̃ iã volũt te pdere. Iã volunt te morti tradere. O dñe q̃d ego miser faciã. O q̃ crudeles t q̃ doloosi rumores. O dñe q̃ lugubrẽ visionẽ hẽbit tua mr̃ dulcissima q̃ amaros rumores audiet tas ipsa q̃ oẽs q̃ repiligũt cũ ea. O dñe q̃d ego miser faciã. Ibo tecũ dicẽs: cibo nũciare t oculos dñe mee benigne matri tue vt veniat ad te. Postea videbis q̃nõ ducũt eũ tanq̃ agnũ mãsuetũ q̃portatur ad victimã t q̃nõ intrat ligat: t afflictus t oẽs i eũ respiciũt: et insultãtes ei dicũt. O bõe Iesus hic es. Q̃nõ si ꝓpheta eras istõ nõ fuide bas. Talia et mlta filia poterãt ei dicere illi maledicti. Cõsidera mõ q̃tũ iudei sitiebant sanguinẽ iesu xp̃i qui summo mane q̃rebant sniam de morte eius dari. Nã tãta erat eorũ nequitia vt nulla mora iterponerẽt. q̃n occidẽt: pilato tradereẽt. Et sic bis fuit pfiliũ ipiorꝫ aduersus iesũ. Prio afi gallicantũ vt vifuꝫ ẽ supius. Scõo mane quando dies est factus. Quia enim ex testimonijs prehabitis non habebant aliquid vnde coram pilato sicut reus mortis accusari posset: iõ vlterius consulebant qualiter eũ morte dignũ accusarent. Et tunc dixerunt ei. [Si tu es christus:] id est rex t vnctus [dic nobis.] vbi Beda. Non veritatem desiderabant: sed calumniã preparabant. Si quidem christum hominem tantummodo de stirpe dauid venturũ sperantes hoc ab eo querebant: vt si diceret ego sum christus calumniarentur quod sibi regiam potestatem arrogaret: et ob hoc a rege puniendus eẽt. Et ait illis. [Si vobis dixero] scilicet quod sim christus non credetis mihi] sicut et alias nõ credidistis nec verbis meis nec factis. [Si autem interrogauero vos respõdebitis mihi] sicut nec alias non respondistis cum interrogarem quomodo christus Dauid esset [neq̃ dimittetis] scilicet me qui tamen sum innocens. [Et hoc autem: scilicet tempore id est post tempus passionis et ascensionis] erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei] id est in potioribus bonis patris secundum humanitatem: sed in equalitate patris secundum diuinitatem. Unde benedixit [filius hominis] quia inquantum filius dei semp fuit qualis patr i et sedens ad dexterã patris. q.d. Ero in vita regnans sempiterna t ꝑfecte diuina cũ hic infirmus coraz vobis apparebã.

A Luce. 22. 23. Mat. 27. et Joan. 18.

Cõuentus malignantium.

Conformatio.

Beda.

Reductio ad pilatum

Cõtinuatio priorũ dictorum.

Beda.

Theo. re in archam t ip̃m sanguinem mittere in conuibi Theo. q.d. Nõ est vobis decetero tps sermonũ t doctrine: sed deinceps iudicij tps erit cũ videbitis me filiũ hois sedentẽ a dextris virtutis dei. Tũc [dixerũt oẽs. Tu ergo es filis dei], f. naturalis [Qui ait. Vos dicitis quia ego sum]. q.d. Ego nec dico nec nego: sed vos dicitis q̃ tuis nõ credatis. Sua ergo sniã pdemnant. vbi Beda. Ita rñsionẽ suã tẽperat: vt t vex. dicet t reme eius calumnie non pateat. Maluit enim se xp̃m filium dei probare q̃ dicere vt cõdemnandi causa tolleret his qui q̃ obijciunt hoc ipsi fatenẽ. Quam tamen responsionem ipsi blasphemiam reputantes [dixerunt. Quid adhuc desideramꝰ testimonium?] sc̃s ad probandũ q̃ se xp̃m dicat t dei filium. Hec duo grauius põderabãt: sc̃s q̃ se xp̃m t dei filium dicebat eo q̃ vnũ videbat se se cõtra deũ reliquũ cõtra deũ reliquã romanũ imperium. Icsi enĩ audiuimus de ore eius.] O insensati excecauit vos malitia vestra. Audistis ex ore eius dei reuerentiam qua erat colendus t non blasphemiã qua esset crucifigendus. Ergo vt ait Beda. Sua se sniã pdẽnant qui eũ morti tradũt: quẽ t opis testimonio deũ esse cognoscunt. Et post multa que ꝑ eũ fecerũt vt estimo sicut i nocte fecerãt [adduxerũt eũ vinctũ] a domo cayphe pontificis ad domũ pilati pfesidis romani ptãtis: ad quẽ pertinebat iudiciũ in causa sanguinis: vt sc̃s pilato totũ imponeretur t ipsi immunes reputarentur: duxerunt inquaz eum vinctus manibus post tergum ligatis t cũ multis quitijs ac contumelijs: t vt õt catena in collo eius posita: que postea ostendebat in hierusalem peregrinis pro deuotione magna qui t ipsi submittebant in ea colla sua. Logita nunc cum quanto oppsobrio ducitur per medium ciuitatis hierlm conuiciantibus principibus sacerdotum t phariseis atq̃ dicentibus. Veni nobiscum latro t deceptor populi: nunc tua maleficia finẽ habebũt in breui. Morẽda prorsus impietas que tantis iniurijs fatiari non potuit q̃n potius ferali rabie fremens impio iudici tanq̃ rabido cani aiam iusti deglutiendam exposuit. Tunc videns iudas q̃ iesus dãnatus esset] consilio sacerdotum t seniorꝫ. i. dãnationi t morti adiudicatus. Cõsuetudo enim erat iudeorꝫ vt quẽ reum mortis iudicassent vinctum presidi tradereẽt: vt dũ ꝑses vinctũ teneret morti addictũ intelligeret [pnia ductus] infructuosa tã t: q̃ sine spe venie erat [retulit precium] sc̃s triginta argẽteos [principibus sacerdotũ t senioribus ppli] a quibus male acceperat quasi i sua prãte esset pscutorũ sniaꝫ mutare t quasi eodem precio q̃ xp̃m dominum vendidit posset eum redimere. Ait illis. [Si vobis dixero] scilicet quod sim christus non credetis mihi] sicut et alias nõ credidistis nec verbis meis nec factis. [Si autem interrogauero vos respõdebitis mihi] sicut nec alias non respondistis cum interrogarem quomodo christus Dauid esset [neq̃ dimittetis] scilicet me qui tamen sum innocens. [Et hoc autem: scilicet tempore id est post tempus passionis et ascensionis] erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei] id est in potioribus bonis patris secundum humanitatem: sed in equalitate patris secundum diuinitatem. Unde benedixit [filius hominis] quia inquantum filius dei semp fuit qualis patr i et sedens ad dexterã patris. q.d. Ero in vita regnans sempiterna t ꝑfecte diuina cũ hic infirmus coraz vobis apparebã.

B Iudas xp̃i beda.

C Consuetudo damnati.

Iude iniũcio.

Christo proditor de seipso dat testimonium t eorum qui cõdemnauerunt oppilat ora. [At illi] deridẽtes eum [dixerũt quid ad nos] scilicet de peccato tuo qui non sumus rei in hoc facto. [Tu videris] et sentes te peccasse: sed nihil ad nos pinnet: t nobis de hoc non est cure. Professio hec audax est atq̃ cecca. Emisse se iusti sanguinem audiuntiet tamen extra reatum se esse credunt: t in vendẽte scelus constituunt. vñ ꝑm Chri. Accusatio acerdotum est qui non egerunt pniam etiam iuda penitẽte. [Et] videns iudas q̃ eũ deridebant lapsus in desperationem [proiectis argenteis i templo] vnde receptũ erant [recessit t abiens laqueo se] ex desperatione [suspendit] ex quo ps q̃ cupiditas sua nihil sibi valuit. Maluit se quaz denarios perdere: denarios templo eiꝑsum diabolo tradidit t laqueo. Hic habemus duo exempla. Primũ est q̃ auaritia non est aliud q̃ quidã laqueus diaboli p quẽ suspendit auaros. Scõs exẽplũ est q̃ crudelitas presidentis est occasio desperationis pctõris. Iudas enim retulit pecuniã pnia ductus t pctrñ suũ est confessus: ifs q̃ subditorꝫ principes dure rñderunt sibi dicentes [quid ad vs iude suspendium. nos tu videris] desperatus [abiẽs laqueo se suspendit] sic frequẽter circa pctõres accidit. Iudas laqueo se suspendit in terre mediculio indignus hoim t angelorꝫ psortio. ¶ Indignus colligi inter angelos q̃ i celis sunt: indignus ẽt colligi inter hoies q̃ in terra socius fact? demonũ quibus deputat? est aer iste caliginosus in carcerẽ vsq̃ ad iudiciũ. ¶ Sũt aũt tres rõnes quare tali morte decuit pditorẽ interire. Prima vt eleuatus i aere sociũ se ostendereet demonũ i hoc aere caliginoso habitantiuz. Scõa quia paciscendo locutus fuerat in gutture punitur vt arterie quem vocem proditionis emiserant punirenẽt: q̃ p que peccauit quis per hec t torquet. Tertia vt celo t terre exosus ostenderet: q̃ nõ solũ pditionis culpam emendare nequiuit sed etiam homicidij proprij scelus addidit. Mirabilis duritia iudeorꝫ quos nec confessio pcti: nec restitutio p reẽs: nec operatio proprij suspendij emolliuit: q̃ nec penitenti nec pñcienti nec suspendi iude crediderũt. Cum iuda quippe seipsos suspendunt: qui veniã petere t satisfactioni intendere nolunt. [Et crepuit medius] effusis visceribus. ? upto enim labueo putatur ceciderẽt t crepuisse: t in hoc quodam modo delatum est ozi quo osculatus Dominum fuerat ne per os dãnata anima exiret: non enim tam viliter inquinari debuit, quod tam gloziosam sciret os Christi contigerat: Dignum essi erat viscera que pditionem conceperãt rupta caderẽt t guttur q̃ vox pditionis exierat laque arctartur. Sepe essi mod? pene exprimit modũ culpe. Ue iude: q̃ ad fontẽ mie p spem venie nõ rediisti? ppij sceleris inanitate pterritus desperauit. Et iõ dicit Hier. q̃ magis iudas offendit deũ q̃ se suspendit q̃ in hoc q̃ eum prodidit. [Dixerũt neque] sacerdoẽs [q̃ non liceret] ipsos argenteos [mitti], i. remitti [in corbanã] id est in gazophilatium vnde eos tulerant [quia pcium sanguinis t mortis erat] q̃ ibi mittere noluerunt: caueẽtes. f. ne sacros loculos pecunia cruenta polluerẽt. ꝑm Hiero. Vere culicem liquentes t camelum glutientes. Si enim i deo pecuniã q̃ pciũ sanguinis est ir corbanã hoc est in gazophilatium: t inter dona dei non mittũt cur ipsũ sanguinẽ fundũt. vñ t Aug. Qualis illa innocentie simulatio fuit pecuniam sanguinis non mitte-

Theo.

Professio Iudeorꝫ audax t cecca. Christo.

Auaritia laqueus diaboli.

Desperatio pnia ductus.

Iudas suspendium.

Mortis talis in iuda rationes.

Cur medius crepuit.

Hiero.

Corba ne mundicies cordis. in latium

Hiero.

August.

scientiā. [Et ꝗ filio] iter se [habito emerūt ex eis agrū] cuiusdā [figuli in sepulturā] mortuorūz, si [pegrinoꝝ] qui nō habebāt sepulchꝝ ppriū qui dictus est [acheldemach, i. ager sanguinis] in detestationē pditoris iude ⁊ memoriā passionis ie su xpi: q; essi pciū mortis fuerat i vsum mortuorū ⁊ hoc pegrinoꝝ eos tradiderūt. Quod fecerūt nō in miam: sed in saluatoris infamiā simulando pietatē ⁊ intēdendo iniquitatē vt longe lateq; diffamarēt emptioꝝ ppter hoc addita est impositio noīs ⁊ vocatus est [ager sanguis]. i. emptus precio sanguinis vt esset frequēs rememoratio facti in detestationē noīs xpi. Apte mōtis syon in vallē ioſaphat descēdendo iuxta natatoriā syloe ꝑtra austrū ad iactū lapidis vltra vallē est ager acheldemach: vbi est sepultura pegrinoꝝ: vbi fuit monasterium seu ecclesia oīm sanctoꝝ. In hoc ꝗ de precio sanguinis emerūt agꝝ in sepulturā pegrinoꝝ. Mystice dat intelligi q; xps p suū sanguinē nobis pegrinis emit quietē perpetuā ⁊ gaudiū paditū. vñ glo. Magnū sacramentū latet in factis iniquitatis. Figulus est deus in cuius manu est ex eodem luto facere aliud vas in honorē aliud in ꝓtumeliaz. Ager eius est seculū q̄ vniuersum pcio sanguinis eius emit: vt ei cōmortui sepeliant pegrini nō vtiq; israelis alieni q̄ in pcio sanguinis eius sepulti eternā requiē fortient. vñ ⁊ Hiero. Nos ergo q̄ pegrini eramus a lege ⁊ pphetis praua iudeoꝝ studia i salutē suscepimus ⁊ in precio sanguinis xpi req̄escimus. vñ et Au. Peregrinis inq̄ q̄ sine domo ⁊ patria ⁊ toto orbe exules iactabāt requies xpi sanguīe puidet. Istos aūt peregrinos dicimus esse deuotissimos xpianos qui renunciātes sclo ⁊ nihil possidentes in mundo in xpi sanguine requiescunt. Hec Aug. Cū aūt per oēs plateas hierusalem diceret q̄ dñs iesus captus esset: ⁊ quō iudei eū crucifigere vellent percipiens hos rumores terribiles dolorosa mater eius q̄ tñ cum pcio caperet hoc in spū vt ōz cognouerat ducta est cū inestimabili lamento ⁊ fletu ⁊ plāctu a foroibus suis ⁊ alijs quasi mortua. Et venit ad videndū filiū suū dilectū plorās incessanter per ciuitatē hirlm ⁊ dicens. Heu me vbi est nunc amātissimus filius meus? Ubi es dulcissime fili? Ubi te inueniam? quis te cepit charissime? Quare te mihi abstulerunt benignissime? Hec ⁊ his similia poterat dicere ⁊ multo magis mouentia mētes audientium etiam infidelium ad deuotionem ⁊ compassionē. Estimo q̄ oēs qui viderūt eā dicerēt. O q̄ male est isti bone mulieri. Si vidistis parem dolorē. Et cum ipsa ac forores eius ⁊ alij qui secum venerant viderent eum sic ligatus: ac flictus: conspuitū: ab oībus despectus: a discipulis derelictum: ac omni solatio ⁊ auxilio destitutus: non loquentem: non se excusantem sic vituperabiliter ⁊ sic enormiter a tanta multitudine armatoꝝ crudeliūm duci ad sistendū tribunali iudicis iniquitē condemnandū eum morti quanto fuit dolore ⁊ amaritudine repletus: non posset dici vel sermone explicari. Credo q̄ quasi mortui in terram prosternabantur coram eo. Dñs etiaz videns matrem ⁊ alios in tanto dolore valde dolebat ⁊ ipse multum essi affligebat ex cōpassione quā ad suos ⁊ maxime ad matrem habebat: sciebat enim q̄ pro ipso vsq; ad effusionem animē ac corpore dolebant. Et sic dño vbiq; ⁊ semp dolor multiplicabatur non modicū dolorem essi matris ⁊ suorū reputabat suum, in illo ergo multo ꝓspectu magnus valde dolor fuit vtriq;. Sed quunq̄ ꝓ a longe: q; nō posit appropinquare. Cō sidera ⁊ intuere ista diligēter p singula: q; multū sunt cōpassiua. Cogita si potes tantā amaritudinē si piā habes aiam: q; longuz est cogitare anime habētī deuotionē. Sicut ergo dulcissima mater filio suo sic angustiato viso valde doluit ac ei ex intimis compassa fuit ⁊ amarissime fleuit: ⁊ sicut dñs matri ⁊ alijs cōpassus etiam multum doluit: sicut fidelis amicus suo amico ⁊ proximo mala patienti compati ⁊ condolere debet. [Et adduxerunt Iesum vinctum ⁊ eum Pilato presidi] in circūcisio cani glutendū tradiderunt [in pretorium] q̄ō erat in domo Pilati locus q̄dam vbi iudicabat ⁊ pretorio seu iudicis sedes ⁊ locū tenebat. Unde Beda. Pretoriuz essi dicitur sedes ꝑtoris: pretores aūt dicunt pfecti siue precetores eo q̄ ciuibus pcepta donent. Tradiderūt eū ptāti romane vt eo mō alienos se ostenderēt ab eius interfectione: in quo non eorum innocētia sed magis demōstratur insania. [Et] ipsi qui ducebant eum [nō intrauerunt in pretoriū ne cōtaminarentur] intrando domum gentilis [sed vt manducarent pascha]. i. azimos panes quos nō licebat comedere nisi personis mundis: dies essi agere ceperunt azymorum quibus diebus ptaminatio illis erat in alienigene intrare habitaculum. Timebāt contaminari ex ingressu domoīs gētilis ⁊ non timuerūt inquinari ex pcuratione mortis xpi innocētis: ex quo ptz superstitio eorum vana sicut in multis alijs. vñ Aug. O impia cecitas. Habitaculo vez ꝑtaminarentur alieno ⁊ non contaminarentur scelere ꝓprio. Alienigene iudicis pretorio contaminari timebāt ⁊ fratris innocentis sanguinē effundere nō timebant. Hec Aug. Isti sunt sicles qui cōscientiā magnā de minimis faciunt ⁊ multo grauiora committunt. Cum ergo iesus esset in pretorio [Pilatus] obseruantijs iudeoꝝ q̄ domū eius ingredi nō audebāt deferēs [exiuit ad eos foras] de pretorio. Ipse essi erat quasi medius hinc inde discurrens ⁊ qrebat quam accusationem aduersus eū in iudicio afferrent quem reum mortis iudicabāt. Videbat enim eū in signū dānationis ligatū ⁊ a tot ductū ad dānādū: ⁊ iō de eā ab eis querebat volens modū tenere Romanoꝝ a quibus missus erat quibus ꝓsuetudo erat nullum ꝑdēnare nisi priius accusationem suam audirētur: ⁊ ille locū defendēdi haberet. [Et dixerūt ei. Si nō esset hic malefactor: quē deum in lege pcipit nō pati viuere [non tibi tradidissemus eum] nos q̄ sumus tāte religionis ⁊ autoritatis. Quasi dicerēt. Nos sumus tante ꝗitatis ⁊ iustitie q̄ nobis in condeberet credi simplici ꝓbo sine aliqua disquisitione: nos enim facium diligēter examinauimus ⁊ eum dignum morte inuenimus: ⁊ iō ia condēnatum tradimus essi tibi puniendū: nec opz aliā facere examinationē: sic hoīes malitiosi coram iudicibus se iustificant vt innocēti magis nocere valeāt. Miseri in tei dicūt deū esse malefactorē q̄ ptransiuit dñs faciēdo ⁊ sanando oēs oppressos a diabolo: ⁊ faciunt ꝗm illud q̄ de eis p prophetam iam ipse pdixerat. Retribuebant mihi mala pro bonis. [Et Pilatus] quasi indignatus ex eoꝝ rūsione: q; sciebat eos p inuidiam ipsum tradidisse [dixit eis. Accipite eum vos ⁊ ꝗm legē vestrā iudicate eū] quasi diceret. Si sufficit vestra examinatio sufficiat vestra sententa ego nequaq̄ talis iudex efficiar. Per q̄ responsionē

Emendi acheldemachon.

Mysti.

Hiero.

August.

Maria respiciens filium captuz.

Cōtemplatio filij ⁊ matris dolorum.

Beda. pretores.

Pascha.

Aug.

Cōtaminari pretorio.

Romanoꝝ nando mos.

mortem

mortē xpo inferre inhibebat q: romani aliqua minora iudicanda iudeis dimiserant: ⁊ sed cām sanguinis ⁊ alia iustitia sibi retinuerant. Unde [dixerūt iudei. Nobis nō lz interficere quemq̄] i. ppter ptātē ad alios translatam. Tamen ptra seipsos dicebant: q: interficiebant quē iniuste interficiendū offerebāt: ⁊ sanguinem innocētē fundebāt quem fundendū alteri tradebant. Argumētū contra sentientes: vel procurantes aut simulantes fraudem inferendā primo cuz possint obuiare malo: q: tales sicles sunt iudeis hec dicentibus: ⁊ sub ꝓtextu iustitie vel cuiuscū q̄ cause suā nequitiā defendētib⁹. Multi etiā mali clerici dicunt. i. nobis nō licet interficere quēq̄ intelligentes de morte corpali: q̄ tñ pro modico habent multos interficere suo malo exemplo morte spiūali que peior est interfectione corpali. Vel dixerunt iudei sibi non licere illis diebus ppter festi solēnitatē ⁊ scritatem q̄ celebrare iā ceperāt: ppter q̄ de ingressu etiā pretorij ꝑtamari metuebant. vñ Augu. Si male factoz est cur nō lz interficerz? Si ppter festuz non licuit interficere: cur crucifige crucifige eū clamastis: vel q: crucifige eū vt etiam mō mortis infamarēt cupiebāt ⁊ hoc eis ꝗm legem nō licebat: lz alio mō possent blasphemos interficere qualē xpm reputabāt: vt patuit in stephano ab eis. lapidato. Hoc aūt factū est [vt sermo iesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus] i. a quibus. nō essi mortem crucis hic significat: lz q: a gentib⁹ eēt moriturus: ⁊ q̄ iudei eū fuissent gētib⁹ tradituri ad illudēdū ⁊ flagellādū ⁊ crucifigēdū ⁊ hec essi tria dñs a gētib⁹ est passus. Qz essi ppris manibus noluerūt eū interficere: vt sic qui magis peccabāt quasi alieni essent a scelere: impler⁹ est sermo iesu quē de sua morte pdixit vt a iudeis traditū occideret a gentib⁹ [Et cepert accusare eū false in multis] de quib⁹ solū tria ex pmuntur que lucas ponit dicens. [Hunc inuenimus subuertētē nostrā] scz iudeoꝝ a cultu legis falsam doctrinā seminādo [⁊ prohibētē dari tributum cesari] ⁊ sic quasi ꝗ ipm seditionem faciendo [⁊ dicentē se xpm regē eē] quasi volens sibi regnū iudeoꝝ vsurpare. Noīe xpi reges iudeoꝝ appellabāt ppter vnctionem: ⁊ sed addebāt reges dicendo xpm regē gra explanationis q: pilatus gentilis erat. Gentiles vero reges suos nō vocabant sicut iudei faciebāt: ⁊ ideo si ei quod est xpm. i. vnctū nō addidissent regem pilatus nō intellexisset: sed false erant accusationes. Unde non bene dicebāt: inuenimus: q: quod ei imponebāt non erat rei veritas: sed humana fictio ⁊ adimētio. Non essi subuertit gentē a lege: q: nō venit soluere legē sed adimplere: nec subuertit sed cōuertit quos docuit in veritate. Nec ꝗbuit tributa cesari dari. Sed dixit. Reddite que sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo: ⁊ liber a tributo ne scandalizaret soluit tributū pro se ⁊ petro. Dicens q̄ se xpm regē esse vere dixit: lz regnū in hoc mundo habere nollet: quia cū ipsi vellent eum regem facere fugit ⁊ regnū respuit. Igitur: vt ait Beda. Arguunt impietatis iudei q̄ accusantes saluatorem ⁊ falso quidē nec aliquid verisimile quod ei obijcere possint inuenierunt. ¶ De prima igitur accusatione tāq̄ friuola et ad eū nō spectāte pilatus parum curabat: ⁊ q: essi erat hō gentilis nō curabat de obseruatione seu violatione mosayce legis: ⁊ secundam tanq̄ falsam ⁊ mendosam paruipēdēs nullā reputabat: q: forte per reuelationē audierat iesū dixisse aliq̄ reddite que sunt cesaris cesari: ⁊ q̄ sunt dei deo. Unde transit ad tertiā que magis tangebat eū ⁊ romanū imperiū ⁊ videbatur cōtra imperatoris honorem. i. q̄ō dicebat se esse xpm i. vnctū siue regē: nā directe ꝗ imperatorē erat q̄ aliq̄s se esse regē iudeoꝝ diceret qui imperatori romano sub tributo in signū subiectionis seruiebat. Propter q̄ō romani nomē regium ab eis abstulerāt: vt eoꝝ superbiā frāgerent ⁊ rebellādi occasionem tollerēt: ⁊ intrans pilatus in ꝓtoriū vt ibi xpm magis pacifice ⁊ exquisite examinaret extra tumultū ⁊ strepitum iudeoꝝ qui nō audebant intrare ꝓtoriū [interrogauit eū dicens. Tu es rex iudeoꝝ] q. d. Est hoc vez q̄ō tibi imponitur. i. q̄ velis tibi vsurpare regnū vel q̄ sis rex iudeoꝝ ꝗm q̄ accusant te. Querebat vtrum esset rex de iure: q: de facto stabat ipm regem nō esse. Et ꝗm Theo. hoc interrogauit pilatus contēptū obiecti criminis: et accusationē iudeorum subsannādo. q. d. Tu pauper hūilis nudus cui nullus adiutor accusaris de regni ambitione ad q̄ō opus est multoꝝ adiutoriū ⁊ sumptuū. Et [rādit iesus. Ate metipso hoc dicis] hoc est q̄ō tu estimes qui nūq̄ me vidisti talib⁹ intendere [an alij tibi dixerunt de me.] Et tūc cognosce radicē dicti ex quo nullū signū talis accusationis in me vnq̄ vidisti. [Respondit pilat⁹. Nūq̄d ego iude⁹ sum?] Quasi diceret nō sum iudeus: ⁊ iō de istis questionibus a meipso nō loquor ⁊ per meipm hec scire nō valeo ⁊ lz [gēs tua ⁊ pōtifices] qui te ab alienigenis deberent defendere [tradiderunt te mihi] p male factore. Tu ergo dic [Quid fecisti?] Interrogat⁹ itaq̄ iesus de regno rādit pilato eū erudiens ⁊ ad altiora reducens. [Regnū inquit meū nō est de hoc mūdo]. i. ꝗm Chriso. Potestas mea ⁊ auctoritas mea qua sum rex nō lz originē et prin cipiū ex causis mūdanis ⁊ hoīm electiōē: lz alī nō ē de hoc unde scz a pre q. d. Rex sum nō quidē talis qua tēpoale quippe regnū fugit: ⁊ nullū de hoc signuz ostēdi. vnde Chri. Nihil denīq̄ monstrauit tale. Nec q̄ essi milites: ⁊ neq̄ principes: ⁊ neq̄ equos neq̄ multoꝝ iugum neq̄ aliō q̄ō tale habebat circa se metipm: sed humilem hāc et inopē vitā transibat duodecim vīles hoīes secū circūferens. Hec Chri. Scōm diuinitatem oīa sunt subiecta xpo tñ q̄tū ad humanitatem in primo aduentu suo nō venit ad oñandū sualiter ⁊ regnandū: lz magis ad seruiēdū ⁊ patiendū. Unde non negat se esse regem sed magis cōcedit: q: ꝗm veritatem ipse erat rex regum. Verūtamen ad tollendum occasionē euadendi tēperat suā responsionem dicens q̄ non querit huius mūdi tēporalē dānationem: q: regnum suum non est de hoc mundo q̄tum ad tēporalia ista querenda ⁊ habēda. Et ergo regnū ei⁹ neq̄ iudeis neq̄ romanis aduersuz erat nec dānationē eoꝝ impediebat: q: ipi tā tñ de regno terreno q̄ō de hoc mundo est curabant. q. d. eis decepti estis nō impedio dominationem vestrā in hoc mūdo ne vane timeatis ⁊ seruiatis: sed ad regnū celeste q̄ō non est de hoc mūdo venite credēdo ad q̄ō vos inuito predicado. xps dixit [regnū meū nō est de hoc mundo] sed tñ multi prelati q̄ sunt ei⁹ vicarij ꝗriū videntur dicere facto in pōpis se principibus terrenis equantes vel etiam eos excedentes. Et sub

Emendi acheldemachon.

Mysti.

Hiero.

August.

Maria respiciens filium captuz.

Cōtemplatio filij ⁊ matris dolorum.

Beda. pretores.

Pascha.

Aug.

Cōtaminari pretorio.

Romanoꝝ nando mos.

Interrogatio pilati irridēdica. Theo.

Chriso.

Chriso.

Regnū xpi nulli in mūdo ꝗrium.

iungit[Si ex hoc mũdo eẽt regnũ meũ]tũc[ministri]regni[mei]terrenitvñ post regem etiam regnũ temporale habet firmitatẽ[vtiq; decertarent]ꝗ aduersarios[vt nõ traderer iudeis]per qõ ptz ꝗ non est mũdanũ regnũ meũ.vñ sequit. [Nũc aũt regnũ meũ nõ est hinc].i.de hoc mũdo est tñ hiciq; vbicq; attingit a fine vsq; ad finẽ. vñ Augu. Nõ dicit nõ est hic.hic est eẽ regnum eius vsq; in fine seculi habẽs in se cõmixta zizania vsq; ad messem:sed tñ nõ est hinciq; peregrinat in hoc mũdo.vñ t Theo. Non dicit nõ est hic sed nõ est hinc nã regnat in mũdo et vtiq; illius puisiõe t iuxta votũ cũcta disposuit Nõ est aũt ab infimis ꝓstitutũ regnũ ei:sed celit' t ab secula.vñ etiã Chri. Sz cũ dicit regnũ meũ nõ est hincnõ ꝑuat mũdũ de sua puidẽtia t platione sz ondit regnũ suũ nõ esse humanũ neq; corruptibile:qm desup hz principatu:siq; nõ est humanũ sz multo maior t clarior[Dixit itaq; ei pilat'. Ergo rex es tu]ex q̃ alibi est regnũ tuuz.[Rñdit iesus.Tu dicis qz rex sum ego].q.d.Ego non nego nec affirmo:sed tu dicis:nõ tñ asserẽdo:sz interrogando.Eodẽ verbo presidi quo t principibus sacerdotum rñdit:vt ꝓria snia condẽnẽt. Noluit dicere non sum ne falsum diceret:moluit etiã dicere ego summe calumnie occasionem daret.Unde sic temperauit rñsionẽ:vt verum diceret:t sermo eius calumnie nõ pateret:t penitus nulla culpa in eo cognosceretur. ¶ Deinde determinat sui regni ꝑditionẽ dicẽs[ego in hoc natus sum]temporaliter[t ad hoc veni in mundum]ꝑ carnis assumptionem[vt testimonium phibeã veritati]dicẽdo t radicando veritatem de diuinis in cordibus fidelium:Et iõ oĩs qui est ex veritate[prima que deus est:non solum per creationem:sed etiaz per imitationẽ t subiectionẽ[audit ꝙba mea]credendo t opere adimplendo:t per ꝓñs in talibus spiritualiter regno.[Dixit ei pilatus.Quid est veritas?] Et huius questionis responsum non expectauit:qz iudeorum malitiam t xpi innocẽtiam percipiens ad ei' liberationẽ festinauit:vel questionẽ de veritate enim facere potuit:sed respõsum finale audire non meruit:qz iudiciũ suum a veritate inchoauit t nõ in veritate:sed in puersitate finiuit. Legit tñ in euangelio nazareorum:t etiã videt dicere Augustin' ꝗ xps rñdit ꝗ veritas est de celo:t nõ erat in terra:sed pilatus non audiuit vel quia exiuit ad iudeos:vel propter tumultuz clamantium.Pilatus questionez de veritate fecit sed de respõsione nõ curauit. Ueritas enim est sicut aqua benedicta ad quã omnes currunt:tũ manus facie apponũt:ne super faciem aqua cadat.Sic multi querunt de veritate:tñ nolũt ꝗ eis veritas de suis defectibus dicat etiam pro eoꝝ salute.[Et cũ hec dixisset]querendo q̃d est veritas[iterũ exiuit ad iudeos]vt pro innocẽtia dñi loqueret t dixit ad eos.[Ego nullã in eo inuenio cãm].i.morte dignã.Qz eẽ pilatus et imperator dñs suus nõ curabãt nisi de regno terre notiõ pilatus habuit iesum excusatũ dicens se nihil criminis inuenire in eo. Ergo iudei inuidia stimulani sunt q̃ iustum mẽdaciter dãare laborauerunt.Sed sic est modus maloꝝ ꝗ p mendacia querũt condẽnationẽ iustoꝝ.Ex hoc etiaz patet ꝗ aliq̃ iustus agitur in curia laicali ꝗ clericali.principes sacerdotũ xpm cõdẽnauerunt tanq̃ mortis reũ quem pilatus ꝓnunciat innocentem t iustũ ꝗ.Sic t hodie fit in pluribꝰ locis ꝗ malefactores qui per seculares iudices punirent ꝑ ecclesiasticos viros in magnũ scãdalũ populi tuent.Iudei ꝓo cũ nihil aliud facerẽt calũnie eorum recurrebãt ad subsidia clamoꝝ. Uñ qz deficiebãt rõnib' [inualescebãt]vocibus [dicẽtes.Cõmouit populũ docens ꝑ vniuersam iudeã t incipiens a galilea vsq; huc].q.d.Peruertit populũ t turbauit pacẽ cõeminec in vna parte tñ:sed a galilea incepit t hucusq; peruenit ꝓm Beda.Hic accusantium sermo magis et eũ qui accusat docet innoxius t eos q̃ accusant docet esse puersos docuisse eẽ ꝑplm non criminis sed virtutis ꝓstat esse iudicium nec ꝓmouit ꝑplm q̃ pacis cõdidit restauratẽtum. ¶ Mystice cõmouit ꝑplm salubri cõmotionẽ viã veritatis docendo de qua motione ꝯz in psal.Commouisti terrã t cõturbasti eã:sana cõtritiões eius:qz cõmota ẽ.Clamoꝝ igit' inualescebãt q̃ in rei veritate deficiebant:vt sic clamozosa nõ iusta accusatio:qz ꝑ clamorẽ voluerũt obtinere qõ non poterãt ꝑ rõnez habere.Sic faciunt maligni q̃rẽtes obtinere ꝑ verbat cõtẽtionẽ qõ nõ possũt ꝑ iustitiã t veritatẽ.Hic cõsidera in quãtum se humiliauit inter tori' creature cõstitutus a pẽt xpi, vt acquiesceret t stare ante iudicẽ terre iudee. Et sicut xps cũ aute ꝑsidẽ statueret t inimicꝰ accusatiõib' false vigeret cõm mãsuetudinẽ t patiẽtiã ostẽdit:sic verus xpi imitator nõ murmuret aut reclamet:nec cõtradicat cũ indebite ab emulis leditur aut impugnat. Et isto articulo accusationis xpi de falsis datur documẽtũ ꝗ caueam' ne t nos de falso vel false accusem' xps. Isti eẽ accusant xpm de falso qui sibi falsuz ꝓponunt: sicut iudei pagani t hereticitac consules qui de ipso christo aliter ꝗ debent sentiunt. Sunt t alij qui accusant eum de vero: sed false sicut mali xpiani qui retorquent peccata sua in deũ dicentes:de hoc voluit vel stelle fecerit me peccare:deus aũt fecit stellas t sic deus fecit me peccare.False imponis pctis tuum deo. Uerum quidem est ꝗ deus fecit t te t stellas t hec omnia bona:sed deus creauit non te cogit ad peccandum:sed malitia voluntatis tue: ergo imputando deo peccatum tuum tu accusas deum false. Item alio modo quidam accusãt deum false.mali.s.xpiani habentes quidem fidem veram sed informem qui cognoscunt xpm per fidẽ:sed nõ glorificant eum ꝑ vitam. Ad cõformandũ se huic articulo recogitet homo quõ ille qui est ipsa veritas ꝓpter nos falsitatibus calũniarꝝ dignatus est vt nos in veritate fundaret t sic ozet. Iesu qui coã pilato de multis falsis accusari voluisti:doce me iniquoꝝ fallacias euitare t fidem xpiana bonis operibus veraciter ꝓfiteri.[Cũ autẽ pilatus audisset ꝗ iesus hõ galileus t de herodis]retrahe[prãte essent]qz in galilea nutriuz multum ꝑuersatus fuit hñs occasionem dimittendi eũ: misit eũ ad herodẽ ꝑ positũ galilee[qui tunc etiã erat hierosolymis]ꝓpter solẽnitatem paschalẽ:qz iudeus natus erat.Pr eẽ su' amore vxoris sue que iudea erat trãsiens ad ritũ iudaicũ si se circuncidi fecerat.Misit inq̃ eũ volens herodi honorẽ deferre vt ipe dñs galilee hoiem galileum vel absolueret vel dãnaret:d ans exemplũ ne q̃s falcẽ in messem t prãte alterius ẽt inimici ĩmittat:t qz credebat ꝗ libenter hoiem de terra sua t maxime innocentẽ liberaret:t ne ꝓ eũ quem insontẽ t ꝑ invidiã traditũ cognouerat snias dare co

Clericorum iudicium.

August. Hic t hinc. Thep.

Chriso.

Documẽtũ accusationis xpi.

Accusatores deum de falso.

Conformatio.

Hyperodes iudaizãs.

actus esset.Et dñ mittit sit cõcursus magnꝰ populoꝝ eum sequentiũ. O dña qualiter ibas vel quis te iuuabat vt ires in tanta ꝑsura.certe ex emplũ dolozis eras oĩb' rpm ꝗmantib'.Tu aũt charissime cogita ꝗ libenter iuuares eã t associares sic tristẽ t mestam.[Et viso iesu gauisus est herodes] ex multo eẽ tpe.s.ex tpe decollationis Iohannis baptiste [iesum videre cupiebat:qz multa]de miraculis t doctrina eius[audierat:t sperabat aliquid]de suis miraculis [videre]t ab eo q̃dam insolita audire [Interrogabat aũt illũ multis ꝓmonib']non sicut studiosꝰ:sed sicut curiosus:non sicut veritatis amatorꝰ:sz sicut tentator:non tanq̃ lucratiuus aliquã vtilitatem:sz patiens nouoꝝ cupidinẽ[t[ꝓpter hoc [nihil rñdit]nec etiã signũ aliquod coã eo fecit Stans quidẽ iesus sicut agnus mansuetissim' ligatus coã inquisitus tacuit t expectatus miracula adhibere contempsit:qz herodis incredulitas t curiositas diuina non merebatur audire vel videret dñs suã iactantiã t ostentationẽ declinabat snamq; nolebat passionẽ impedire. Uñ ꝓm glo.qz herodes nõ reputabat xpm saluatorẽ sz incantatorẽ:iõ non erat dignus nec xbis nec miraculis xpi.Et ꝓm Amb.Herodes ex quadam curiositate miracula fieri petit ꝗ xps renuit docens nos ꝑ hoc iactantiã declinare. Per hoc qõ xps coram herode incestuoso t homicida noluit miracula facere nec suis interrogatiõib' respõdere significauit ꝗ tales t oẽs impij non sunt digni opa diuina videre nec eius responsa habere Ex hoc articulo derisionis habet documẽtũ ꝓm Greg.vt quotiẽs auditores nr̃i nr̃a volunt quasi laudãda cognoscere:nõ aũt sua puersa mutare oportet:ne taceamus:me si ostentationis studio verbũ dei loq̃mur:t eoꝝ que erat culpa esse nõ desinat t nostra que nõ erat fiat. Multa aũt sunt q̃ audientis aẽm ꝑdunt maxime si auditores nostri t semp laudant qõ audiunt:t nunq̃ qõ laudant sequunt.Ad conformandũ se huic articulo rememorẽt homo factũ articuli t ozet dicendo. iesu qui ab herode derisorie multis interrogari sermonibus voluisti:nec ei ad vllum verbũ rñdere curasti:da mihi amore tuo q̃ oportet ꝓmones derisorios patienter audire:meamq; iactãtiam cum silentio declinare.[Stabãt aũt t principes sacerdotũ t scribe constanter accusantes eum[coram herode.De quibus vero ibi eum accusauerunt euangeliste non expriminunt: sz forte de eisdẽ tribus de quib' coram pilato eum accusauerant maxime hoc coram herode aggrauantes quõ commouisset vniuersum populum incipiens a galilea.d.nõio herodis vt ex hoc magis sibi aso assumeret:t quia in suo dñio commotionem suscitasset.vñ ad istas excusationes xps nihil respondit nec herodi nec accusatoribus:t sed tacuit:non concedendo eorum accusationes taciturnitate:sed despiciendo tanquam indignas responsione:ad commendandam quippe patiẽtiã tacuit:t nihil respondit.ꝓm illud Esaie.Quasi agnus coram tondente se obmutescet.Ex hoc articulo accusationis trahitur documẽtum qõ non omni loco t tempore t coã quibuslibet veritas est manifestandã.sed plerumq; silentium diuinum est.Ad cõformandũ se isti articulo memoretur hõ gratiatẽ articuli t ozet dicẽs. Iesu qui coram herode cõstitutus falsas incriminationes nec verbo tefellere voluisti:da mihi iniquorum non frangi iuiuriis nec sacra misteria ꝑpalare in dignis.Uidens aũt [herodes] ꝗ xps nullũ signũ faceret:nec ꝓ accusatores suos aliquibus rñsionib' se defenderet:reputauit eum idiotam ac fatuũ t nõ sane mẽtis:ac per hoc [spreuit eũ] ipse[t] ũlr[exercitus eius]vt oẽs in eadẽ culpã monstrarentur esse pares.Sic hodie fectatores xpi a malis hoib' spernunt t ab eis fatui reputantur:iesum hodie multi cum herode spernunt qui signa fieri querunt cõquerẽtes ꝗ mõ miracula ab eo non fiunt cũ mõ nõ fit xps signozũ sz operũ.vñ dñs.Habent moysen t prophetas audiant ipsos:mõ aũt ꝑter hec habem' t euãgelisꝰ t apostolũ t adhuc signa querimus:non euangelium implemus:sed spernimus.Ex hoc articulo despectiõis trahit documentũ ꝗ nos potꝰ velle debemus a malis despici ꝗ ab adulatorib' laudari sicut dñs nr̃ (vt ait Greg.) Magis eligebat a pteta superbiẽtibus despici ꝗ a non credentibus vacua voce laudari. Iesu q̃ ab herode t exercitu suo spernõ sprezuisti:da mihi mundanũ fastum despicere t iniquoꝝ despect' ꝑ iustitia non curare:nõ solum aũt herodes eũ sprezuit sz etiam illusit induendo veste albam: hoc in deriſionem t signum illusionis sicut fatui solẽt aliqua veste indicra induũ cognoscantur ab aliis t forte tunc xpis derisoriũ fuit portare desuper vestem albam eo ꝗ sic illuderetur tunc fatuus hec aũt vestis erat vt dz ad modũ scapularis religiosoꝝ sine caputio dependens a collo ante et retro.Forte subito petiã panni albi accipientes forame in medio eius fecerunt:t sic collo suo imposuerunt:sz ꝗ rũcũq; herodes hoc in illusionibus fecerit:non tñ a mysterio vacat sicut t oĩa alia circa xpi passionẽ gesta.in veste eẽ alba innocentia t castitas assumpta hũanitatis t glia regni immortalitatis quã ꝑ passionẽ accepit de signat:t qõ ꝑ pctis totius mundi in carne casta t iunocente immaculatus agn' est passus.Tuq; non nisi in veste alba:sz sine macula t cã illudaris t spernaris:alioquĩ illusio erit tibi pena peccati t magis dolendũ de cã t materia irrisionis quam de irrisiõe ipsa.Designauit ergo herodes suo facto.Nesciens forte quid agebat quod xps albedine puritatis et innocentie indutus erat. Unde Ambro.Non otiosum quod veste alba induitur ab herode immaculate tribuens iudicia passionis ꝗ agnus dei sine macula cũ glia pctã mundi susciperet.Hanc aũt vestẽ albam representat hodie alba sacerdotalis.vnde mystice notandum ꝗ pontifex noster in sua passiõe habuit omnia pontificalia.Amictum suscepit cum velatus est coram caypha a iudeis. Albam habuit cum veste alba indutus est ab herode.Casulam accepit cum milites circũdederunt ei purpureũ vestimentũ coã pilato. Et ne quid sibi desit cingulum habuit cũ ad colũnã ligatus est.Stolam habuit qñ ad collum ligatur:Manipulum habuit quando cum fune manus eius ligauerunt:sed hunc soluerunt quando ei arundinem in dextera dederunt:t funis mansit pendens:an finistra ad quod designandum manipulus ponit in brachio sinistro.Coronam spineam super caput habuit pro mitra pontificali:t arundinẽ in manu pro baculo pastorali.Chirotecas autem habuit t sandalia cũ manus eius t pedes tori fuerunt sanguine rubricati:ad qõ designandũ sandalia debẽt habere apturam cum aliquo rubro sericeo panno:chirotece ẽt habet desuper aliqõ

Mariae in pressura eũ laborat.

Documẽtũ Laudari a malis.

Hyperodis in interrogandi intentio.

Hyperodis respõdere opinatur. Ambro.

Documẽtũ Greg.

Conformatio

Accusatio xpi coram herode.

Documẽtũ

Conformatio

O sprezio eũ ab herode.

Luc.16.

Documẽtũ Laudari a malis.

Greg.

Uestis alba de forma.

Mysteriũ.

Pontificalia xpi indumenta.

monile rotundum qõ debet similiter habere aliquid de rubro ad designandũ stigmata xpi. Hec oia sunt insignia pontificalia q̃ in memoriã passionis xpi gestat pontifex in consecratiõe ecclesie vel altaris in cui⁹ etiã memoriale conficitur sacramentũ altaris. Patet ergo ex dictis q̃ illusus fuit dñs in oi veste ⁊ ornamento tã sacerdotali q̃ pontificali: ⁊ qõ peius est hodie illuditur in oib⁹ vestib⁹ predictis non min⁹ q̃ tunc: quia ⁊ a maiori multitudine ⁊ longiori tpe ⁊ mõ fraudulẽtiori: q: isti vere illi quasi figurare. Illa enim multiplex illusio q̃ facta fuit extric figura erat ⁊ signũ illusionis future q̃ a multis implẽ nunc notandũ etiã qõ ille qui eis vritur debet ea habere in intellectu per meditationẽ in memoria per recordationẽ in affectu per compassionem: ⁊ se dño pro posse in apparatu conformare: cum enim aliquid talium accipit nihil aliud protestatur facto suo q̃ si verbo diceret ita credo dominum nostrum fuisse indutũ ⁊ in talibus illusum in cuius signũ ⁊ memoriam sic induo meipsum ⁊ vt in me sentiã quod ⁊ in xpo iesu. Qui ergo talia ferunt exterius nihil sentientes vel compatientes interius vel profecto illudunt. Faciunt enim ac si dicerent signo tibi cõpatimur ⁊ tuas illusiones in nobis ostendimus sed in nullo tibi compatimur. Moraliter amictus capitis significat spem quam apostolus vocat galeam salutis: spes aũt eternorum facit cõtẽpti terrenorum. Cum ergo sacerdos se velat amictu ostendit se terrena contemnere: ⁊ si ita nõ est xpo illudit. Alba aũt longa ⁊ lata mẽtis ⁊ corporis significat castitatem. Cingulum vero ⁊ Stola ⁊ Manipulus ⁊ huiusmodi ligamenta precepta ⁊ concilia ⁊ religionem cui se obligat qui tales ordines assumit obligatos se ostendunt qui talia induunt. Casula desuper tegens per totum ⁊ ceteris superimens ornamentis charitatem significat quam apostolus supereminentiorẽ viam vocat: ⁊ ideo qui nõ diligit deum plus quã sua vel suos vel se non est dignus tali officio. Mitra ꝛo epi significat ipsum habere scientiam duorum testamentorum propter duo cornua quam in q̃ scientiam debet habere non tm in corde per habitum: sed etiam in ore ⁊ manu p visum. vñ due lingue dependentes a mitra super humeros significant ipsum epm debere habere duplex documentum. s. verbi ⁊ exempli. Baculus vero pastoralis in manu significat executionem officij pastoralis quod cõsistit in tribus que significãtur p̃ triplicẽ partem baculi. Primũ est vocatio peccatorũ. Scõm directio vocatorum. Tertium est exhortatio directorum. vñ ⁊ versus. Attrahe per primum: medio regeipunge per vnum. Sic ita q̃ vides q̃liter dñs nõ solum malefactor ⁊ sed etiam stultus ẽ reputans. Ipse aũt oia patientissime tolerabat. Patientiam ergo habeas ⁊ tu si malefactor vel stultus iniuste fueris reputatus. Nam sicut diuina sapientia tanq̃ fatuus sperni tur ⁊ irrideturtsic omnes irrisiones que solẽt a vanis mundi huius hoib⁹ deum pre oculis non habentibus hoi spiali irrogari debẽt patienter sufferre. Ex hoc articulo illusionis sumunt̃ tria documenta. Primum est quod omnes qui pie et innocenter volũt viuere sm nouũ hoiem ab his qui viuũt sm hoiem veterẽ illudunt̃ ab eis profatuis habent̃. Sz p̃ter hoc nõ debent turbari viri spiales: imo potius gaudere: quia nou⁹ hõ saluator nr̃ xp̃s indut⁹ alba veste q̃ innocentiã significat illusus ⁊ derisus ẽ a filijs huius seculi apud quos alba vestis exprobabilis est: ⁊ sicut crux aũ passionẽ xpi exprobabilis fuerat: q̃ postea facta ẽ honorabilis ita vt etiã poteẽ in frõtib⁹ regũ: sic alba vestis post xpi passionẽ facta est valde honorabilis ⁊ innocentie signũ. Unde quilibet post baptismũ renouat⁹ induit̃ veste alba in signũ innocentie quã confert baptism⁹ nn cui⁹ etiã signũ xpo passo angeli in vestimẽtis albis apparuerũt in ei⁹ resurrectiõe: ⁊ similiter in eius ascensione. Scõm documentũ est q̃ p̃ xpe ⁊ loco expedit stultitiã simulare. Uñ q̃ dñs ipe fons sapiẽtie coã herode q̃ stulto haberi digna tus est in excõprehẽsibili sapiẽtia sua pcessit: q: si sapientẽ verbis vel factis se ostendisset herodes vtiq̃ passionẽ eius impediuisset. Tertiũ est q̃ hõ nihil querat in vestib⁹ nõ ornatũ non preciositatẽ sed solũ necessitatẽ: q: saluator noster in veste vel fatu⁹ est illusus. Ad conformandũ se huic articulo regratietur homo deo quod ipse nobis cũ sua illusione vestem innocentie conferre dignatus est. Item recogitet qualiter ipse candidã vestẽ innocentie baptismalis quã christus nobis pretulit sepe pctõrum malis denigrauit ⁊ ozet dicens. Jesu qui veste alba indui ⁊ vt stultus ab herode illudi voluisti: da mihi mundi huius prudentiã que stultitia est apud te cautius declinare ad te qui vera est sapientia peruenire. ¶ Herodes autem cũ non inueniret in xpo causam mortis illusum [⁊ indutum veste alba remisit ad pilatum] vt eum honoraret sicut pilatus sibi detulerat. In quo ipse probatur in necem domini consensisse: quia cũ fuit sibi missus tanq̃ homo sue ditionis: cum nõ inuenit in eo causam debuisset eum absoluere ⁊ non alieno iudici remittere. Remisit ergo eum herodes pilato. q. d. fac de eo quicquid volueris. Et forte similia verba sibi remãdauit. Et sic dñs cum nota illusionis portando vestẽ albam rediit ⁊ hero dis consensum de sua nece secũ detulit. Hic aũt consensus apparuit signo ⁊ factor: signo quidem in vestis albe illusione: facto in amicitie conferatione: nam ⁊ ipsa die facti sunt amici herodes ⁊ pilatus propter mutuam reuerentiam sibi inuicẽ factã. Antea quippe inimici erant adinuicem propter necem galileorũ q̃ de herodis ꝓpositura ⁊ dñio erãt quos pilatus occiderat miscẽs sanguinem eo⁹ cũ sacrificijs q̃ offerebãt: ⁊ hũc sup hoc reconciliatus est pilat⁹ herodi: q: p bono habuit herodes quod pilatus sibi detulerat mittendo sibi hominẽ sue iurisdictionis: ⁊ preter tim talem hoiem quem ipse videre diu desiderauerat. Sic multi fre quenter amici ⁊ concordes in condẽnatione vel nocumẽto innocentiũ fiũt qui antea sibi inuicẽ contrarij fuerunt. Hec aũt amicitia pilati ⁊ herodis fuit signũ quod iudei ⁊ gentiles conuenirent in psecutione xpianorũ. vñ Beda. Hoc nephandissimũ herodis ⁊ pilati fecit dus q̃ in occidendo xpo pepigerunt: hactenus eo⁹ velut hereditario iure successores custodiunt qũ gentiles ⁊ iudei sicut genere ⁊ religione ita etiã mente diffidentes: ⁊ xpianis tm̃ psequendis xpi q̃ in eis fide perimenda consentiũt. Hec Beda. Potest aũt hec amicitia in bono accipi et p concordiã herodis ⁊ pilati ꝓ cordia ppli iudaici ⁊ gentilis significari. Sicut enim pilat⁹ primo misit iesum ad herodem ⁊ herodes postea ei remisit: sic verbũ salutis primo recepit ppls genti lis ⁊ annunciauit iudeis: in fine aũt mundi iterꝝ

Illusio dñi in oi veste.

Utẽtes indumentis qualib⁹ xpi

Moraliter De indumẽ tis sacerdotum.

Amictus capitis.

Alba.

Cingulum Stola.

Manipul⁹ Casula.

Mitra.

Baculus pastoralis.

Patientia domini.

Documẽta tria.

Stultitia simulare.

In vestib⁹ querẽda.

Cõformatio

Remissio xpi ab herode ad pilatum.

Amicitie confederatio.

Amicitia pilati ⁊ pi rodis.

iudeus remittet ad gentilem qũ per Helyam ⁊ Enoch multi puertentur. Isti duo populi ante mortem xpi erant inimici sibi inuicem ⁊ discordest sed post mortẽ xpi facti sunt amici ⁊ pcordes in fide eius: q: ipse est pax nr̃a q̃ fecit vtraq̃ vnũ. vñ Ambro. In typo etiã herodis atq̃ pilati q̃ amici ex inimicis per iesum xpm facti sũt plebis israel ⁊ ppli gẽtilis figura seruat̃ q̃ per dñi passionem vtriusq̃ sit futura concordia: ita tũ vt p̃ us populus nationũ capiat dei verbũ ⁊ ad ppli iudeorũ fidei sue devotionẽ trãsmittat hec Ambro. O q̃ta humilitas ⁊ patientia dñi ie su qui de se quasi de fatuo pmittebat malos luderemittere se ⁊ remittere se ⁊ qõ volebant facere. Hanc aũt missionem ⁊ remissionẽ ipe dñs fieri voluit ad maiorẽ ⁊ euidentiorẽ sue innocentie ofitionem. Intuere eũ nũc bñ dñi ducitur ⁊ reducitur demisso vultu ⁊ verecũde incedẽtẽ ⁊ oim clamores cõuitis ⁊ subsannationes audiẽtẽ ⁊ forte lapidũ pcussiones ⁊ manuarum fusci piẽtem. Et cogita qõ habebat illos pedes sanctissimos pfractos: q: cum magna festinatione duxerunt ⁊ reduxerũt eũ nudis pedibus incedentẽ. Intuere etiã matrẽ ⁊ suos cũ indicibili meroze a longe sequentes ⁊ ista videntes ⁊ cogita q̃ libenter tu iuuares ⁊ associares sic tristes e dolentes. ¶ Ex hoc articulo habet documẽtũ q̃ tãta vm̃ hz natura boni q̃ respectu sui cõfederat ẽt malos. Inimicitia eũ respectu boni pariẽt amicitiam inter malos: nõ timeat ergo iustus si viderit malos ꝓ se colligari: q: hoc testat̃ in eo aliquid esse boni: ⁊ per hoc ipe cõformat̃ xpo ꝓ quẽ oẽs cõuenerũt in vnũ ẽt inimici. Ad cõformãdũ se huic articulo recogitet hõ si habeat inimicitiã cũ aliquo ⁊ dimittat eũ de corde amore xpi q̃ p nobis in sua passione etiã malos aduersum se cõcordauit. Jesu q̃ ꝓ te inter herodẽ ⁊ pilatũ amicitiã fieri voluisti da mihi iniquor aduersum me colligantiã nõ timere sed eorũ potius exercitatione me pficere quatenus tibi merear cõformari. Considera nunc q̃ta fatigatio fuerit xpo sic duci et reduci de iudice ad iudicẽ: q: magna pena est cuilibet hoi mitti de vno iudice ad aliũ. Fuit eũ p̃mo pilatus ãne. Scõo cayphe. Tertio ductus ad pilatum. Quarto missus ad herodem. Quinto remissus ad pilatũ que oia ad vnũ pũt reduci articulũ ⁊ ex quo plura sumunt̃ documenta. Primũ est q̃ nõ debemus formidare ptãti tpalia ad malos iudices trahi ꝓpter xpm q̃ hto prãs iniquior ⁊ iudices nequiores tãto faciunt martyres gloriosiores. Scõm est q̃ nos oẽs act⁹ voluntates ⁊ desideria nr̃a aũq̃ pficiam⁹ debem⁹ ad examen recte rõnis que per iudicem intelligit̃ pũtare ⁊ nihil p̃cipitãter agere oia quoq̃ mala q̃ fecimus debemus cõspectui cõscientie nostre pũtare ⁊ sic cã coã xpo iudice examinãdã statuere. Tertiũ est q̃ religiosi qui spãlr debent esse imitatores xpi non debent turbari si interdũ sub obedientia mittant̃ de loco ad locũ: de Plato ad prelatũ: q: xpo propter nos sub obedientia patris dignatus est mitti de iudice ad iudicẽ. Itẽ sicut xpo stabat aũ iudices ⁊ nullũ irreuerentie verbũ est locutus: sic ⁊ nos cũ reuerentia stare debemus coã prelatis nostris ⁊ iudicibus etiam malis. Ad cõformãdũ se huic articulo formet sibi hõ imaginẽ xpi in mente sua. Stat̃ueus coram eo cõscientiã suã misericorditer examinandam pio eo⁹ xpo coã iudicio? malitiose fuit examinat⁹. Recogitet etiam hõ q̃ o oportet nos oẽs exhiberi aũ tribunal xpi ⁊ idcirco ipse pius pro nobis impijs exhiberi voluit aũ tribunal iniqui iudicis vt nos iniusti aũ tribunal iusti iudicis fiducialiter cõparere possem⁹. Jesu qui de iudice ad iudicem mitti ⁊ coram eis examinari voluisti da mihi amore tui nõis maloru⁹ iudicum versutias non metuere: in cõspectu tuo me tuta cõscientia cõpareẽ: ac bono aio maior impijs me subdere ⁊ alacri corde ad obedientiam sine mora cõcurrere. ¶ Oratio.

Domine iesu xpe qui hora diei pma p̃ misisti te ligatũ adduci in consilium iudeorũ: ac post multas iniurias ⁊ cõuitia de cayphe duci ad pilatũ vbi a iudeis reus mortis ⁊ malefactor fuisti iudicat⁹ ⁊ in multis false accusat⁹: ac deinde a pilato ad herodem remitti ⁊ ibidem accusari ⁊ fatuus reputari: ac sp̃nit̃ in veste alba illudi pertulisti: ita dẽq̃ sic illusus ⁊ in veste alba indutus ad pilatũ es remissus: fac me queso iniurias ⁊ conuitia patiẽter ⁊ gaudẽter pro tui nõis glia tolerare ⁊ in pspectu tuo cũ gaudio apparere ac vultũ tuum desiderabilem semper respicere. Amen.

¶ De tertia. Capitulum. lxij.

Hora tertia cogitabis mestus ⁊ tristis qualiter reducto dño ad pilatũ illi canes lerantes de federe herodis ⁊ pilati cũ audacia magna prosequunt̃ accusationes suas q̃ nec pilat⁹ nec herodes diligenter eum interrogando ⁊ examinando inuenirent in eo cãs mortis. Uñ ad exprobrãdã nrtitiã iudeor⁹ ⁊ gẽtilũ pilat⁹ fatet̃ nec se: nec herodẽ: nec in occidendo nec in illudendo in xpo causam seu aliq̃d dignũ morte inuenisse. Ubi Beda. Hoc dicẽdo pilatus absoluit quidẽ iesum quẽ probauit insontẽ: sed quẽ absoluit iudicio crucifigit ministerio. Audi cece iudee: audi crudelis pagane. Pilatus ipse fatet̃ nec se nec herodem dignu⁹ quid morte in xpo reperisse: sed tm̃ in occidendo vel illudẽdo innocto aliene crudelitatis obtemperasse clamorib⁹. hec Beda. ¶ Magnum dimittendi iesum studium gerebat pilatus. Sz quanto curiosius dimittere querit tãto criminosiores ad mortẽ eius inuenit. [Et cum accusaretur] dñs mendaciter [a principibus sacerdotum ⁊ senioribus nihil rñdit] nec ad sui excusationem nec ad dictorũ refragationem: nec ad dicentium improperationem: sed magis accusationes viriliter sustinuit ⁊ tacuit. Et [tunc] cum sic accusaret̃ ab eis [dixit illi pilatus. Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia] sm̃ Chri. Ideo hoc dicebat q: volebat liberare eum dum se excusando rñderet [Sed dñs non respõdit ei ad vllũ verbum ita vt miraret̃ preses vehementer] de eius patientia ⁊ constantia q̃ ille quem in lege peritum ⁊ ad oia rñdere potentes lati de xpo audierat nihil rñderet: ⁊ q̃ exhibitus ad criminale iudicium ⁊ stans aũ mortem que apud oẽs hoies estimatur terribilis ipse imperturbabilis remaneret. In hoc aũt docet accusationes ⁊ t⁹ criminationes patienter esse sustinendas ⁊ hec enim magis mirabilem facit sanctorum patien

Iudeis remittet ad gentilem.

Iniquitas iudeorũ.

Conformatio

Considera quomodo fatigatus fuerit xpi.

Quarto missus ad herodem.

Quinto remissus ad pilatum.

Scõm.

Tertium. Religiosi sp̃ritualiter.

Conformatio.

Tertia.

Hora tertia.

Mat. 27. Mar. 25. Luce. 22. Jo. 18. ⁊ 19.

Innocẽtia xpi.

Beda.

Pilati indimittẽdum cura.

Chriso.

Admiratio pilati de xpo

B Eius accusatione ⁊ t⁹ tacuit.

Ambro. tiam ꝗ defensio. vñ Ambro. Accusaꝫ dñs et tacet: qz defensione nõ indiget nec accusationem tacendo cõfirmat: sed despicit non refellendo. Ambiunt defendi qui timent vinci. Melior est causa quẽ non defenditur ⁊ pbatur. Susanna tacuit ⁊ vicit. hec Amb. Da. 12. Judex ergo oim añ tribunal iudicis vilis ⁊ indignit mansuetus ⁊ taciturnitatis xpi. Tacuit essi xps primo iusterq; ꝓpter falsitatẽ accusationũ ⁊ coruptũ iudiciũ indigni erãt audire. Secundo misericorditer, ne. s. ex rñsione sua peiores fierent si sibi non crederent vel nõ obedirent. Tertio dispensatiue ne si se excusaret dimitteret ⁊ crucis vtilitas. s. nostra salus ⁊ redẽptio differretur. Quarto exemplariter: vt daret nobis patientie exẽplũ ⁊ impleret illũ de se scriptum: sicut agnus coꝫ tondente se obmutescet ⁊ nõ aperiet os suũ. Igitur vt dicit Ansel. Vide attente qõ stat añ pñdẽ inclinato capite demissis oculis vultu placido: sermone raro: parratus ad opprobria promptus ad verbera qñq; dñs rñdet: qñq; non rñdet. Ubi rñdet quasi pastor: bonus docet ⁊ p creditis sibi oribus cõtra lupoꝝ latronũq; insidias pugnat: vbi vero nõ respõdet quasi agnus pro toto grege immolandus silet ⁊ patiẽtiã pstat: vtinã mõ innotescerẽt qũ quasi agnus ⁊ quasi pastor quiuis esse deberet vt scilicet qũ tacere ⁊ rñdere haberet. Quanus ergo quibusdã interrogationibus sepe rñderit: qũ tũ rñdere noluit nõ sicut reus ⁊ male sibi cõsci? qui de peccatis cõuincebat suis: sed sicut innocens ⁊ mãsuet? q̃ p peccatis imo labat alienis. Et iõ similitudo de agno data est vt in suo silentio non reus: sed innocens haberetur. [Per diem aũt festum] pasche [consueuerat presses vnũ vinctus dimittere populo]. i. ad petitionem populi [quẽ volebant] sine meritorum discretione in memoria liberationis filiorum israel de egyptiaca seruitute cuius beneficij memoria in solemnitate paschali fiebat ꝗ in die de seruitute pharaonis egressi erãt: in alijs aũt festis non sic fiebat. Quia enim in nocte pasche angelus dñi saluauit hebreos ⁊ percussit primogenita egyptiorum: ideo ad hoc representandum ⁊ in memoriam huius beneficij in hac solẽnitate saluabant vnũ morti ꝓpinquũ ⁊ alios interficiebant de vinctis qui custodiebãtur ad occidendum. Vel hoc faciebant in memoriam transitus maris rubri: in quo filij israel fuerunt liberati ⁊ egyptij submersi. Et istam cõsuetudinem eis cõseruari impetrauerant ab imperatore romanorum sicut fuerat obseruata anteqũ iudea esset romanis subiecta. Si adhuc singul' annis aliquem occidunt deus scit ⁊ ipsi sciunt. Pilatus ergo sciens eos cupidos de obseruãda illa ꝓsuetudine ⁊ ex altera pte ꝗ barrabas erat pessim? ⁊ populo odiosus ꝓposuit eis sub distinctione optionẽ dicens ꝗ ad honorem festi liberaret eis barrabã vel iesum ⁊ nullum aliũ: p hoc subtiliter credens liberare iesum de consensu eoꝝ: qz nõ credebat aliquo mõ ꝗ petierent liberationẽ barrabe qui erat homicida et seditiosus ac pessim? ⁊ insignis nõ nobilitate generis: sed ex famositate sui criminis quia erat latro publicus ⁊ in malitia vulgatus ⁊ famosus ⁊ ideo credebat merito iesum esse preeligendũ sciens eum innocentẽ ⁊ per invidiã traditũ: qz publice arguebat vitia eoꝝ. Magnum vt dicit est) diligẽtiam pilatus oñdit vt xpm liberaret. Primo per innocẽtiam: qz manus herodis euaserat. Secundo p consuetudinem: qz euz preeligendum credebat in quo datũ est exemplum laborandi ad liberationẽ innocentũ. vnde Chri. Et intuere sapiẽter: non essi dixit: qz peccauit: ⁊ dignus est morte donari eũ ex festo: sed primuz eum excusans ⁊ eruens a causa omni tũ rogat ex supabundanti vt si nollent innoxium dimittere saltẽ vt obnoxiũ donarent festo vel tempori. [Tunc misit ad pilatũ ꝓ tribunali sedentẽ vxor sua] noie procula dicens [nihil tibi ⁊ iusto illi] sit cause vel cõtra iustuz illũ. q. d. nihil habeas cause nec intromittas te ad interficiendum hominem illũ: qz iustus est [multa enim passa suz hodie per visum [⁊ in somnijs [ꝓpter eũ.] Uxor itaq; gẽtilis viri hoc in visionibus ⁊ in somnijs intellexit qõ iudei vigilãtes nec credere: nec intelligere voluerũt. Diabolus ꝗppe apparuerat ei mouẽs eã terroribus ad liberationẽ xpi. nũc essi demũ diabolus intelligens per xpm sua spolia siue in mũdo siue in tartaro se amissurũ penituit ꝗ fecerat cõprehendi eum ⁊ ideo fmisit sit visiones huic mulieri: vt per eã impediretur mors xpi: ⁊ sicut prius per mulierem intulerat mũdo mortẽ ita modo satagit xpm de manibus iudeoꝝ liberare per mulierẽ ne per xpi mortez mortis amittat imperiũ. Iã quidẽ dei mutuu virtute poterat mysterium crucis cognoscere: et ideo laborabat ne xps moreretur. Forte iã scti in inferno gaudebãt vñ hoc nouerat. Tã vt ait, Aug. aia lazari reuocata ad suos aie in inferno cognouerunt oñm de primo descensurũ ad inferos vñ extunc letabanꝫ ⁊ maxime diabolus hoc cognouit cũ dñs clamore valido aiam exhalauit. Vel etiã per scripturarũ impletionẽ hoc ꝓpendit: qz in oño eas ꝓpleri vidit: ꝗ ergo vxor pilati ⁊ ipse pilatus tñ fecerũt pro liberatione xpi totũ putaꝫ fuisse ex instinctu diaboli q̃ per pilatũ ⁊ eius vxorẽ nitebaꝫ impedire nr̃am redẽptionẽ sicut olim per Adaz et Euã fecit nr̃az damnationẽ. ¶ Pilatus ergo querebat ab eis quẽ vellent ꝓpter honorẽ festi sibi dimitti de duobus predicris ⁊ quasi exhortatiue expressit xpm querens si vellent dimitti regẽ iudeoꝝ. Ip si vero nimio odio ꝗ xpm moti ⁊ obstinato corde in malitia ꝑdurãtes: ne xps liberaretur preelegerũt ⁊ petierunt barrabã noiem pestiferuz dimitti et liberari: xpm vero innocentem tolli de medio et crucifigi. Putabãt essi vt dicit Chri. hoc se posse astruere ꝗ Jesus deterior esset latrone et adeo neq̃ vt neq; festi prerogatiua deberet liberari. In quo facto eoꝝ ostendit ꝰ infidelitatis archanũ. s. anti xpm xpo preferẽdum. Latrones latronem petierunt ⁊ homicidã auctori vite pretulerunt. Qõ increpans beatus Petrus postea dicebat. Vos scitis et iustũ negastis ⁊ petistis virum homicidam donari vobis: auctorẽ vero vite interfecistis. O ꝗta infelicitas iudeozum iniquitas et malitia qui ad procurandum xpi mortem petierunt latronis publici liberationiem ꝗ bonũ publicum et iustitiã mortem vite tenebras luci filium diaboli filio dei tãstulite ꝗ ipse preferentes. v Aug. O cecitas iudeozũ to furia frenericozum [noli dimittere hũc sed barrabam] quẽ fuit aliud dicere ꝗ occidatur ille qui suscitauit mortuos et dimittatur latro vt iterum occidat viuos. Uñ Ansel. Adhuc aũt ⁊ aiam tuã in circũcuso cani gluticndã tradi

Diligentia pilati adiuuandum xpm.

Christus.

Uxoris pilati visum.

Christum agnouit diabolus.

Augustinus.

Barrabe preelectio.

Christus.

Augustinus.

Ansel.

E Beda. Iudeis suis manet peccato nociuum.

bersit: vinctũ siquidẽ ante faciẽ pilati pñdis te perduxerunt postulantes supplicio crucis interimere q̃ pctñ non feceras ⁊ virũ homicidã donari sibi agnũ lupo aurũ luto postponentes. O indignũ ⁊ infelix concãbiũ. vñ etiã Beda. Meret aũt iudeis vsq; hodie sua petitio quam tanto labore ipetrauerunt. Qz essi data sibi optione pro iesu latronẽ: p saluatore interemptorẽ: p datore vite elegerunt per emptorẽ: merito salutẽ viramq; pdiderunt ⁊ latrocinijs se ac seditionib? intantũ submerserũt vt ⁊ patriã regnũq; suũq̃ plus xpo amauere pdiderunt ⁊ hactenus eam quã vendidere vel aiẽ vel corporis libertatẽ recipere non meruerint: atq; iõ iudei pacẽ habere non possunt: qz sediciosum principẽ: id est diabolum qui vsq; hodie regnat in eis magis quã dñz eligere maluerunt. hec Beda. Similiter adhuc hodie aliqui magis intunt saluare ⁊ etiã pmouere malos hoies ꝗ bonos ⁊ in multis electionibus ac pnisõibus. Jesus. i. vir bonus ac dign? ⁊ dei amic? q̃ se ⁊ alios saluare vellet reprobaꝫ ⁊ barrabas latro ĩsigni. is. malus ac indignus ⁊ xpi hostis qui se ⁊ alios in aia perimit eligitur. Uñ qui in talibus pmotionib? faciendo vel cõsentiendo culpabiles sunt ipso suo facto vel cõsensu cõdicũt iudeis [non huncised barrabã] Jesus xo ad oia tacet patienter canes oblatrãtes tolerans ⁊ sua patientia nos armans. Cõsidera hic ꝗtũ xpi animũ sauciare potuit ꝗ tã scelerus ⁊ vilis hõ preferebatur hoi deo intñ vt peterent illius vitã ⁊ ĩstius mortẽ: peccauerũt aũt in duobus scz. qz reũ petebant liberari ⁊ innocẽtem damnari. vñ in Proue. Qui iustificat impiũ ⁊ condẽnat iustũ vterq; abominabilis est apud deum. Ex isto articulo trahuntur duo documenta. Primũ est ꝗ nos equanimiter tolerem? si aliquando pferantur nobis pfone infimiores ⁊ hũi liozis conditionis: qz latro xpo fuit pfatus. Secundũ est ꝗ caueamus ne nos barrabã xpo preferamus. Multi essi adhuc hodie desiderãt barrabã sibi solui ⁊ xpm vinctũ esse. qz vt dicit Origẽ. Oẽs qui iudeis sunt similes sine in vogmate siue in vita barrabã sibi solui desiderant. quicũq; ꝗ essi male agit solutus est in corpore eius barrabas xps aũt vinctus: qui aũt bonũ agit xpm habet solutum: barrabã vinctũ ⁊ iõ sicut iudei postq̃ p xpo elegerunt barrabã latronẽ latrocinijs ⁊ seditionibus sunt submersi: sicut ⁊ nunc quecũq; aia preelegit barrabã illa semper latrocinijs diabolicis exterminatur ⁊ vbi essi non est Jesus ibi lites ⁊ prelia sunt: vbi autẽ est Jesus: ibi sunt oia bona ⁊ pax. hec Orig. Spiritualiter hõ vinctus est per peccatũ posit? in carcere sm corpus ⁊ aiam: ita quod sunt duo vincti corp? ⁊ aia: sed de his vnus. s. aia poterit liberari: si tũ corpus peniretur ⁊ flagellis exponatur qz sicut aiam a culpa ⁊ a pena liberabit. Si vero corpus liberetur adhuc manebit vincta aia ⁊ supplicijs ac flagellis exponetur eternis: ⁊ ideo melius est quod aia liberetur quam corpus: quia si corpus suspenditur in cruce pniet: tũc aiam liberabit a morte. vñ Grego. Si magne mercedis est eripere a morte carnẽ moriturã quanti meriti est liberare aiam in celo sine fine victurã. Ad conformãdum se huic articulo recogitet homo si ipe vnq̃ barrabã xpo pelegit ⁊ voleat ac ozet dicens. iesu qui non dedignatus es a iudeis reprobari peretibus sibi barrabam latronẽ dimittite vero auctorẽ vite crucifigi: da mihi te creatorem meum semp eligerẽ pre oib? ⁊ p nulla re creata te vnq̃ reprobare. Pilatus aũt volens dimittere iesum iterum locutus est ad illos querẽs quid faceret de Jesu regẽ iudeoꝝ ⁊ quid mali fecisset ⁊ asserens ꝗ nullam causam mortis in eo inuenire: sed quanto plus videbant ꝗ xpm liberare velet tanto magis iterum ⁊ iterũ clamabant vocibus magnis: instabant postulantes: vt crucifigeret eũ ⁊ inualescebant voces coꝝ. Mala fuit barrabe preelectio: ꝗ peior hec sentẽtiatio. [Videns aũt pilatus: qz nihil pficeret] ad liberationem xpi saluo fauore populi [sed magis tumultus] ⁊ strepitus [fierer] populi clamãtes ad xpũ: ꝰ per seductione sacerdotũ volentiũ per clamorẽ ⁊ tumultũ populi obtinere qõ non poterant per rationẽ habere: ⁊ volens populo placere: satisfacere [dimisit illis barrabã [quẽ petebãt ꝗuis iniuste dãnationes incensũ dãnaꝫ ⁊ barrabas latro liberaꝫ. Ita cõtingit hodie in curijs principũ ⁊ prelatoꝝ qz innocentes dãnanꝫ ⁊ puersi pctores liberanꝫ: minora puniunt: ꝰ maioza dissimulanꝫ: euniunꝫ trãsgressores decretaliũ ⁊ statutozũ ⁊ dimittuntur impuniti transgressores diuinozũ mandatozum [Et] vt iudei de morte Jesu totũ pctñ super se acciperent ⁊ ipse immunis esset a pcto [accepta aqua lauit manus suas coram populo dicens. ¶ Innocens ego sum a sanguine]. i. sanguinis effusione [iusti hnius] ⁊ sicut lauo manus: sic ⁊ conscientiã: qz ego volui liberare innocentem ⁊ solum munisti ei legis sum [vos videritis] q̃d cõtinget vobis ꝗtũ ad supplicium pro culpa quaz committis: qz vox vra sanguinem iusti fundit. vñ penã sentietis. Mos essi erat apud antiquos vt cum quis vellet se ostendere immunẽ a crimine aliquo accepta aqua lauaret man? suas coram populo. Lauit ergo manus coram populo vt quos non poterat mouere sua fione moueret significatione qua significabat iniquam mortem xpo inferre ⁊ se innocentem a tanto scelere. Lauit manus suas imponẽs pctñ de morte xpi iudeis ipsis hoc recipientibus ꝗuis nõ eẽt p hoc fm veritatem excusatus: qz non lotus fuit aqua su? reatus mentiebatur ergo dicendo se innocentẽ: qz [sciebat ꝗ per invidiã eum tradidissent] ⁊ quod iustus ac innocens erat: ⁊ vt met cõfitebatur eũ liberare poterat. Particeps ergo erat criminis: sed innocentior illis. vñ Leo papa. Excessit ergo pilati culpã facinus iudeozũ: sed nec ipse evasit reatũ qui reliquit proprũ iudicium ⁊ in crimẽ trẽnsiliit alienum. Huic pilato similes sunt excusantes se a criminis consensu cũ possint reclamare cum effectu [Et responderũt oes. sanguis eius] id est culpa ⁊ pena: seu vitio ⁊ vindicta effusionis sanguis eius [super nos ⁊ sup filios nostros.] Optimam hereditatem reliquerũt iudei filijs suis pseuerat essi vsq; hodie super iudeos hec imprecatio pene ⁊ criminis: ⁊ sanguis christi non aufertur ab eis. vñ in singulis innationib? vt dz. fluxũ patiuntur sanguinis. Percussit essi eos dñs in posterioza ⁊ opprobrium sempiternũ dedit illis: sunt qõe vagi ⁊ profugi sub termitute ⁊ nisi lauerint manus suas per baptismũ ab isto sanguine penã criminis sustinebunt continuet vt aũt dicit Hiero. vñ optimum ⁊ salutiferum respouderũt iudeiꝰ intentione pessima. optandum est ergo vt sanguis ille veniat sup nos. f. in ablutionem sm illud Apoc. Lauit nos a peccatis nris in sanguine suo. Pilatus itaq; causam

E Barrabam iudeis cupiẽs.

Origo.

Diligentia pilati.

Christus.

Iniuste dãnationes incensũ.

Christus in curijs principũ.

Lauandus manus.

Leo papa.

Sanguinis fluxum patiuntur.

Hieronym.

Apoc. 1.

mortis in eo non inuenies nitebaḿ eū dimittere
non essi in eo ꝛ ſz in nobis causa mortis ei? fuitꝛ
passus est ꝑ nobis non ꝑ se non habēs culpam
ꝛ sustinens penā vt ꝛ culpā nr̄am solueret ꝛ pe-
Bern. nam. vñ Bern. O piissime iesu quid tibi ꝛ morti
nos peccauim? ꝛ tu luis: nos debuimus ꝛ tu sol
uis. Nullā itaq; causam mortis in eo inueniens
dixit illis [Corripiā ergo eum]. s. flagellando vt
si qua in vsis cerimonialibus cōmisit vel in ali
quo deliquit pro ipsis corrept? emendetur ꝛ sic
B Flagella emendatū ꝛ disciplinatū dimittā a morte liberū.
tio dñi. Flagris ꝛ ludibriis eū afficiā quātū ipsi iuberiſ
dñmō innoxū sanguinē non sitiatis vel funda
ris. Videns essi ex clamore eorꝫ q̄ nullo mō po-
terat dimittere iesum oino liberū cum pace ipso
rum ꝛ ex altera parte durum sibi erat interfice-
re innocentē iō ad satisfaciēdū eis fecit xp̄m fla
Flagellan di intentio. gellari ꝛ illudi vt videntes eum sic punitū ꝛ illu
sum vltra condignū penis eius ꝛ opprobriis cru
delitas eorꝫ satiaret ac mitigaret: ꝛ sic sufficere
sibi estimantes vltra seuire desisterent ꝛ mortē
eius non sitirent. vñ Aug. Non psequendo dñm
flagellauit: sed illorꝫ furori satisfacere volens vt
vel sic iam mitescerent ꝛ silirent ꝛ desinerēt vel
Auguſt. le occidere eū quē flagellarū viderent. hec Aug.
Usi etiā ꝑ ter hoc cohortē suā ei illudere pmi-
sit aut forte iussit vt eorꝫ irā mollirет ꝛ a morte
eius desisterēt. Naturale essi est vt ira quiescat
si eum ꝗ quē irascitur humiliari ꝛ punitum vi-
deat. Qō quidē verum est in ira que cum mensu
ra querit primi nocumentū sed non in odio qō
Malū ꝑ se totaliter querit eius qui odio habet exitiū. Isti
nō excusat aūt ex odio mouebanḿ ꝗ xp̄m ꝛ iō flagellatio ei?
intentio. non sufficiebat nisi videret ꝛ eius interitū. O pi
late pilate tu vis dñm castigare. Nescis q̄d agis
q̄ nec flagella meretur sicut nec penam mortis
Rectius ageres si te ad suum nutum corrigeres
vñ intentio non excusat pilatum in totorꝫ nul
lum per se malum pōt. ꝑpter bonā intentionem
effici totaliter bonum nec faciēda sunt mala vt
veniāt bona. affligere aūt innocentē ꝛ precipue
Flagellan di causa. dei filium est maxime malū: iō nulla intentiōe
Hiero. est excusabile: ꝛ cum iudex esset non debebat ei
quē innocentē sciebat etiā minimā inferre penā
Ob hoc etiā ꝑm Hiero. eum flagellari voluit vt
romanis legibus seruiret quib? sancitum erat
vt crucifigendus flagellaretur prius forte ad ex
torquēdum ab eo socios sceleris: ꝛ sic xp̄s si cru
cifigi deberet iā flagellatus esset. ipse quoq; dñs
Flagellari voluit. flagellari voluit vt q̄z scriptū est. Adulta flagel
Ps. 31. la pctōris nobis parceretur ꝛ nos suo flagello a
perpetuis flagellis liberaremur sicut pia mater
quando videt patrē velle flagellare aliquē de si
lijs suis extensis occurrit brachijs ꝛ eum prote-
git exponēs se pro eo flagellis: hō essi deū offen-
derat. ꝛ iō disciplinari debebat xp̄s ergo dilcipli
Esa. 53. na ris voluit ꝛ sic deum placauit: ꝛ iō ōr disciplī
B na pacis nostre super eum. Et sic tam grauiter
flagellatus est innocens ꝗ pctis alienis ꝗ gra-
uiter putas noxios nisi se correxerint flagellan
dos pro pctis propriis: ꝛ cum ergo dñs flagellari
iubetur spoliatur ꝗ milites apparitores p̄sidis
ꝛ vestibus quibus induitus erat exuitur ꝛ coram
oib? denudatur. Est aūt intelligendū q̄ sicut re
Exutio ve missus fuerat ab herode cū alba veste sic remā-
stis albe. sit in eadem veste vsq; ad horam flagellationis:
ꝛ tunc exuerunt eum hac veste ꝛ suis. Ex hoc ar
Documēta ticulo exutiōis vestium habemus duo documē-
duo. ta. Primum est vt caueam? nos a nuditate tam
corporali q̄ spirituali ne forte vnq; nudi appa-
reamus coram deo ꝛ angelis ꝛ hoib?. nam ꝛ si hō vitanda.
interdū non videatur ab hoib? erubescat tñ nu
ditatē suā coram deo ꝛ angelis. vñ primi parentes
erubuerūt a facie dei qui vbiq; apud nos est cū
angelis suis. De nuditate ꝗo spirituali est illud
apostoli si tñ vestiti et nō nudi inueniamur. Item
est illud Apoca. Vestimentis albis induaris ne 2. cor. 5.
appareat confusio nuditatis tue. Ubi ꝑ vestimē Apoc. 3.
ta alba intelligitur candor sancte conuersatio-
nis que instar vestimenti multis ds esse cōtexta
filsthis vestimentis semp induta ds esse aia fi
delis ne confusio nuditatis ei? a virtutib? appa
reat coram deo ꝛ angelis ꝛ hoib?. Secundū do
cumentū est q̄ sicut exut? fuit vestimentis suis
sic ꝛ nos exuamus veterē tunicam ꝛ nudemus
conscientias nostras coram deo ꝛ nudā ꝛ purā cō
fessionē pctōꝝ deponentes omne palliū excusa-
tionis: q̄z nuda ꝛ aperta sunt omnia oculis eius
¶ Ad conformandū se huic articulo recogitet Cōformatio
hō q̄ miserabiliter ꝛ cum quanta iniuria ꝛ vere
cundia xp̄s fuit exutus vestibus suis ꝛ denuda-
tus pro nobis vt nos vestiret virtutibus ꝛ ornet
hoc modo. Iesu qui vestimentis tuis exui ꝛ ad Cōtemplatio
flagella nudari voluisti. Da mihi nuda peccato
rum meorꝫ confessione veterē hoiem cum acti-
bus suis exuere ꝛ in conspectu tuo nudū a vir-
tutibus me nequaq; apparere. Deinde dñs ad co
lumnā durissime ligatus ille qui soluere compe
ditos solet ꝛ plena deo membra verberibus sub
dens inmanissime flagellatur vndiq; flagellis
atteritur verberibus cruciatur. Stat nud? coram
oib? amantissimus iuuenis elegans ꝛ verecun-
dus ꝛ filet ad oia quasi agn?. Speciosus forma
pre filijs hominū suscipit duratas pera dolorosa:
flagellas: purcissimorū. Caro illa innocentissima
ꝛ tenerrima: mūdissima ꝛ pulcherrima: flos om-
nis carnis ꝛ totius humane nature repleē pla-
gis liuoribus ꝛ fracturis vulneratur ꝑ totū cor
pus illud sanctissimū a planta pedis vsq; ad ver
ticem eius non remanet sane partis vestigium ꝛ
totū fuit rubrum vestimentum suum. Fluit vn-
dique regius ꝛ preciosissimus sanguis de oibus
partibus corporis ꝛ eius corpus cādidissimum
cruore eius roseo rubricatur per totum. Super
additur reiteratur ꝛ spissatur plaga super pla-
gam: liuor super liuorē: fractura super fractura
sanguis sup sanguinem quousq; tam toztorib?
q̄ inspectoribus fatigatis solui iubetur a colum J
na cui fuit alligatus. Cuius coline aliqua pars Columne
ondit Rome in ecclesia sancte prazedis ꝛ maior pars vero
aūt pars fertur esse in ecclesia montis syon in lo Beda.
co vbi pronunciatur euangelium. q̄ ꝑm Bedam.
dominici cruoris vsq; hodie cernentibus vesti-
gia certa demōstrat. Quod autem ꝛ quante pla
ge vel vulnera in hac flagellatione sibi infligē
bantur pro certo sciri non pōt nisi per reuelatio
nem (vt supra dictū est) sed oportuit ea esse qua
si innumerabilia. Si essi vt dicit in Deutr. pro Deu. 25.
mensura pcti erit plagarum modus, xp̄s aūt fla
gellabatur ꝑ pctis nr̄is qne vtiq; sunt innume
rabilia quare ꝛ plage innumerabiles. Et hoc est
q̄d ōr in Esa. A planta pedis vsque ad verticem
non est in eo sanitas. Tunc impletū est quod ibi Esa. 1.
dem ōr. Non est ei species neque decor ꝛ vidim?
eum ꝛ non erat aspectus ꝛ ꝗsi abscōditus vult?
eius ꝛ despectus ꝛ reputauimus eū ꝗsi leprosū
percussum a deo ꝛ humiliatum. vñ Augu. De vultu Auguſt.
illius pulchritudo effluxerat oisꝛ qui erat pre

filijs hoīm speciosus videbatur omniū indeco
rus q̄z miquorꝫ liuor sacrū illius vultū fedauer
at ꝗberibus. Cōsidera eū hic diligēter ꝑ longaz
mozā et speciosem si hic ei nō apparetis coz lapi
deū reputa te habere. Et tūc exclamabis. O bo
ne dñe Iesu quō tu denudaris qui nudos vestis
quō tu ligaris qui cōpeditos soluis ꝛ ligatos a
demonibus ꝛ ab infirmitatibus detentos libe-
ras quomodo tu flagellaris qui nos a flagellis
eruis quis fuit ille tā audax qui te spoli auit:
quis tā temerarius q̄ ad colūnā te ligauit: quis
tā sacrilegus q̄ te flagellauit? Sz tu soluistie
tuos radios subtraxisti: ꝛ iō sunt tenebre ac te-
nebraꝫ ptātes oēs sunt re potēriores nobis de
bebanḿ flagella eterne afflictiōis: tu flagellari
Polimus. voluisti ꝑ nobis: vt nos misericorditer eruereſ
ab illis. vñ anselm. Et quidē nō ignorabat impius
ille ꝑ inuidiā oia in te fierim: ec tā abstinuit te
merarias a te manus: sed amaritudie repleuit
alam suā sine cā. Illudēdū te misit herodi illu
sum: recepit nudū in cōspectu irrisoꝫ stare te iuſ
sit: nec pepcit amarissimis verberib? virgineaz
carnē tuā diuellere plagas plagis liuores liuo-
ribus infligens. Electe puer dñi dei mei quidtā
ta amaritudine? quid tanta cōfusione dignū cō
miseras? prorsus nihil ego hō perditus totius
contritiōis: totius confusiōis tue cā extitit: ego
domine vuā acerbam comedit et dētes tui obstu
pueruntꝫ q̄ nō rapui stitūc exoluebas. Amor
tuus ꝛ iniquitas nostra sic te fecit imbecillem
Maledicta sit tāta iniquitas ꝑ qua sic affligeris. In oibus his nō est satiata pfidoꝫ iudeorus
impietas. Hec anselm. Uide nūc attende quāta
Conformatio et qualia ab impio pilato et suis sine cā domin?
pssus ē ꝑ te ꝛ exēplo eius ad patientiaz in labo
ribus ꝛ aduersitatibus confortare. Sicut enis
xp̄s verberatur ꝛ flagellis vodosis caro illa san
ctissima: et membra delicatissima acerrime dila
ceranturꝫ ac corpus eius formosum plagis luet
ꝛ sanguine vndiq; rubet: sic miles xp̄i strēnuus
debet corpus suum ꝑ asperitates et duritias
Flagella debitas castigare: ne inobedienter incipiat re
nis figu calcitrare. Flagellatio dñi prefigurata fuit per
ra. achior p̄ncipē ligatum ad arborem. Achior liga
Judic. 6. tus fuit ad arborem per holofernis satellites
Christus ad columnā per pilati milites. Achior
ꝑpter veritatem quem dixerat fuit ligatus xp̄s
ꝑpter veritatem quam predicauerat fuit fla
gellatus. Achior ligabatur: quia noluit holofer
no loqui placentia: xp̄s q̄z reprehendit iudeos
cum eorum displicentia. Achior ligatus est quia
gloriā dei magnificabat. xp̄s flagellatus est ꝛ q̄z
nomē patris sui magnificabat: flagellatio enis
xp̄i in flagellatiōe hieremie p̄figurata fuit quē
phassur flagellauit. Soluto autē domino a colū
k na ducit eū sic nudum: sic flagellatum ꝑ domū
Contemplatio pro pannis suis colligendis: quasi sparsim per do
mum ab expoliatoribus piecti fuerāt. Intuere
bone cum sic afflictū: sic trementē ꝑpter frig?: ꝛ
q̄z hyems erat. Attēde diligenter ꝛ cōsidera sta
tum eius in actibus singulis vt intime compa
tiaris ac fim̄ pascaris: auer te aūt parūper ocu
los a diuinitate: et eū purū hoiem cōsidera ꝛ vi
debis inuenē elegantē mobilissimū: ꝛ inocētissi
mum ꝛ amantissimū: tortum autē flagellatū: et
sanguine liuoribus ꝛ respersum. pānos suos vn
diq; sparsim piectos de terra recolligere: et cū
quadam verecundia et ruboze se nudum coraz
illis semper ipsum deridētibus se reuestire ac si
fozet oīm infimus a deo derelictus ꝛ oī auxilio
destitutus. Intuere ergo eum diligenter ac pie
tate et cōpassione mouearis. Redeas postea ad
diuinitatem et considera illam immensam eter
nam et incomprehensibilem et imperatoriam
maiestatē incarnatā se flectentez: et humiliter
ad terraz inclinātem pānos recolligētē: et se cū
reuerentia et ruboze silr̄ reuestiente: ꝛ ac si esset
hō vilissimus: imo quidā feruus emptitius sub
illoꝫ dominio cōstitutus et ab eis pro aliquo ex
cessu correptus et castigatus. Intuere et nunc
eus diligenter ac humilitatē suā ammirare ꝛ ꝑ
posse imitare. Secundū eundē etiā cōsideratio- Documēta
nem intueri potes eundē cum post coronatio duo.
nem purpura spoliatus se vult reuestire. ¶ Ex Ps. 37.
hoc articulo flagellationis hūtur duo documē
ta. Primum ē q̄ nos flagella dei libēter debem?
sufferre: et vnusquisq; nostruz possit cū Ps. dic
cere. Quoniā ego in flagella paratus sum. Et me
riro q̄z si vnicus dei filius paratus fuit suscipe
re in se nostra flagella ex obediētia patris cur ꝛ
nos adoptiui non essem? parati sufferre flagel
la eiusdem patris q̄ ipse per se vel per ministros
seu instrumenta sua media nobis miserorditer
infligere dignaḿ ad emendatio em nostrā. Ma
ꝑm sapientē. Quem diligit deus: castigat. flagel Flagellan
lat autem omnem filium quem recipit. ¶ Secū tes iterum
dum est q̄ diligenter caueamus ne nos itera- christum.
do xp̄m flagellemus: q̄ fit quotiēscunq; mortali
ter peccamus. Cum essi xp̄s flagellat? sit ꝑ pec
catis nostris q̄nq; peccam? tunc xp̄o vnum
icrū flagelli quātum in nobis est incutimus si
cut apostol? de quibusdam dicit. Rursum cruci
figentes in semetipsis filium dei. Ad cōforman Conformatio
dum se huic articulo poterit hō flagello vel vir dum.
ga seipsum cedere si gratiam habet vel saltem
compatiēdo flagellaro xp̄m mentalr̄ se flagellet
ꝛ sic ōret. Iesu q̄ ꝑ nobis flagellari vndiq; volui.
sti da mihi flagella tue paterne correptiōis libē
ter suscipere et de peccatis meis nūq; denuo fla
gellare. Cum igitur post flagellationem Iesus
reuestire se vellet contendunt impiissimi quidā
pilato dicentes. Domine hic se regē fecit vestia-
mus et coronem? essi more regio. Miseri ad ple
num sibi illudere volebāt anteq; eum mozti tra Anselmus.
derent. vnde ansel. Nouissime autem domine ie
su in manus incircumcisorum militum deuolu
tus es morte turpissima consummandus paruz
erat sacrilegis manibus suis crucifigere te nisi
prius repleuissent illusionibus animam tuam.
[Et] consentiente pilato [congregauerūt ad hoc
vniuersam cohortem in pretorium] vbi sedebat Z
preses et senatus vt omnes interessent tali spe Chlamys
ctaculo et vt magis ei illuderent de loco paren coccinea.
ti et coram multitudine [et] eum vir reuesti-
tum [exuentes vestimenris suis induerunt eus
veste] seu tunica [purpurea et circūdederunt ei
chlamydem coccineam]. i. pallium sine mantel
lum non cōsutū sed fibula infrenatū coccinei
coloris qui est inter rubeum et purpureū i op-
probrium regij nois qō ipse et iudei asserebant
indebite vsurpabat: et ad deridendū eū sicut re
gem falsum acceperūt purpurā et chlamydem
nō nouā sz veterē in cōfusionis augmentū q̄z ei
rex dicebaḿ indusit eū vestib? q̄ reges vete-
res vtebanḿ: xp̄s illa die fuit indutus triplice xp̄s triplici
ste. scalba rubea: ꝛ coccinea ad designādū q̄ qui veste vno
vult eē de xp̄i familia ds portare vestē alba ino die fuit in
cētie: rubeā charitatis et obediētie: et coccineā dutus.

¶ Vita Jesu Christi. O

pnietet sic ergo nunc purpura et chlamyde in-
duerūt eū euāgelista exprimit vnū alius aliud:
qz si tantum chlamydē ei circundedissent: non
eum nudassent: sicut non legit nudatus aū he-
rodē vbi imposuerūt sibi albam vestē. Et bñ cō
Esaie.63. ueniebat vestis alba et rubea toli corpori vt po
te toti sanguine rubricato ex flagellatiōe: vt im
plereť illud esaie. Quare rubū est indumentum
tuū et vestimentū sicut calcātiū in torculari: et
hec q̄stio fm glo. fuit angelox vidētium z mirā
tium q̄ xpi corpus qō de vtero virginali tñ cā
dorē habuit q̄tū fullo non pōt facere iuy terrā
intātum fuit sanguine rubricatū. ad q̄ q̄stiones
ipsemet ibidē respōdit: dicēs. Torcular calcaui
solus. q.d. fm glo. Ego solus sustinui pressuram
crucis et flagellox z oīm tormentox passiones
in quibus q̄si pressus sum sanguine ppio z totus
corpus meū p salute mūdi aspersus. In purpu
Documēta duo. reo ergo vesti mēto caro eius passiōib⁹ describe
significat: hoc etiā significat passio martyrum
q̄ totū corp⁹ xpi id est ecclia rubricat: et sic etiā
purpura vestit cū de triumphis sctox martyrū
gliat. ¶ Ex hoc articulo trahunt duo documē-
ta. Primū est q̄ nos pctā nostra operire debem⁹
opibus charitatis: vt sicut xps nrox pctox fla-
gellis cruentat⁹ purpurā cooperiri voluit: sic z
Cantico.7. nos opera nra cruenta. i. pctā nra cooperiam⁹
purpura vernantis charitatis. qz vt ait Petrus
charitas operit multitudinē pctox. Vel etiā per
purpurā significat memoria vnice passionis. vñ
in canticis. Come capitis sponse. i. aīe fidelis di
cuntur esse sicut purpura regis: qz cogitatiōes
mētis nostre q̄ per comas capitis intelligunt⁹
fari debēt assidue circa passionē redēptoris: vel
etiā circa opa charitat. Scōm documentū est q̄
Theo. per hoc q̄ dñs noster veste regali indui voluit.
fm Theo. Docemur q̄ et nos habitu mēt⁹ veste
regia induamur: et simu⁹ vere reges calcantes
sup serpētes z scorpiones. i. oia vitia supeditan
Conformatio. tes. Unde dicimur xpiani id est vncti q̄si reges
Ad pformandū se fuisse mariū affirmat: quox
illusionum articulis recogiter hō factū cuinsti-
bet articuli cum aggrauationib⁹ suis et ozet sic
cut in q̄libet articulo deuotio mistrabit. Jesu
Ad Coronatio xpi. qui veste purpurea illusorie indui voluisti da
mihi iugem tue passiōis memoriā induere: pec
cata mea charitatis purpura operire. pro vya-
demate aūt seu corona regali [plectētes] cōpli-
cādo seu plicantes. i. cōponētes: connectēdo [co
ronā. i. fertā ad modū corone capitis [de spinis]
hoc est de iūcis spinosis et acculeatis valde a-
cutos ꝗgulos habētib⁹ [imposuerūt capiti ei⁹]
reuerēdissimo z tenerrimo: aculeis ad caput ei⁹
versis: vt pena punctionis cumulatē probeo ir
Junci ma- risionis: qui attētius cōsiderasse se dicunt spi
rini. nas illas iuncos marinos afferunt: quox
acies non minus dura z acuta aspera et pūgiti
ua: ac penetrativa spinis esse ōz intrā vt etiam
hoies calciati desup calcātes inde velnerentur
vnde poeta. Et acuta cuspide iūci. Suauissimū
mihi cerui cal sit illa spinea corona domine ca-
pitis tui super quam dulciter caput meum re-
Documēta quiescat. ¶ Ex hoc articulo tria habentur docu
tria. menta. Unū q̄ nos pctā nostra p recordationes
semp in mente poterimus sicut xps pcōx
Beda. nostrox in suo capite portauit. qz ꝗs Bēd. In co
rona spinea quā portabat nostrox susceptio pec
catox ostēdit quox spinas remouit per spinas
Genes.3. quas portauit. De his spinis dictus erat primo
homini. Terra spinas et tribulos germinabit ti
bi: qz terra nostri corpis peccata germiat q̄ suis Tropheus
acpleis cōsciam nram sicut spine pungūt. Has
ergo spinas xps suscepit portandas p corona vi
ctorie. Solēt enim victores arma deuictox ho-
stium pro signo victoriali gestare z de his gliari
Arma diaboli sunt pctā nra quib⁹ armat⁹ tra
nos que dñs in passiōe sua abstulit: ipse enī est
Corone fi- agnus q̄ abstulit pctā mundi. Idcirco coronam
nec causa. spineam: vt pote victorialē in suo capite gestare
dignatus est. In ista corona videre regē nostrū
desiderabile est oī aīe amanti. Uñ ad hoc spōsa
in canticis oēs fideles aīas euocat dicēs. Egre-
dimini filie syō et videte regē salomonez in dya
demate q̄ coronauit eū mater sua. s. synagoga:
ad literā vel matet sua. i. charitas q̄tum ad tro Cantic.
pum pnētē. Aliud documentū est fm theop. vt et Theopha.
nos summamus coronā spineā. i. festinem⁹ coro-
nari vita arcta abstinentijs z puritate ōscie he
essi sunt quedā spine ppter austeritatē quā ha
bent. Tertium documētū est vt et nos conemur
coronari in spinis tentationū. Quelibet enī ten
tatio nos impugnātes: q̄si q̄dā spina caput mē
tis nre pūgens quā dū hō superat spina illa ce-
dit sibi ad coronam. Uñ q̄t spinas tētationū hō
in hac vita sustinet z supatitot gēmas preciosas Ad
ad coronam suam ꝓparat. Jesu qui spinis coro- Arūdinis
nari voluisti fac me pnie spinis sic digne cōpun in dextera
gi vt a te merear in celestibus coronari. Pro se datio.
pro q̄ regali [dederūt arundinē in dextera ei⁹
[dehonestantes arūdine dexterā q̄ celū regit et
terrā: per hoc signantes regnū qō sibi vsurpa
uit dicendo se regem ad modum arundinis esse
vacuū z infirmū ac ipsum regno vacuū nō attē
dentes q̄ ipse dixerat regnum suum nō esse de
hoc mūdo: sed in alio mūdo. s. eternitatis vbi re
gnum est firmissimū. Ex hoc articulo trahit⁹ do
cumētū qō nos attēdere debem⁹ nos ex nobis Documēta
esse infirmos et fragiles: ac oī bono vacuos: nisi
dextera dei nos manu teneat sicut arūdo in se
hz vacuitatē z imbecillitatem: sic manu xpi ap
prehensa firmat⁹ vt dicit Hypla. Idcirco ergo do- Hylarius.
minus nr arūdinē in dextera tenere voluit vt p
hoc ostēderet se nos fragiles vacuos z infirmos
manu tenere z oibus bonis implere. Itē arūdo
sive calamus est instrumentū scribendi: et idcir
co fm Hicro. Christus calamū in manu tenere
voluit vt sacrilegiū iudeox scriberet z oīderet
se illū esse q̄ electos suos scriberet in libro vite.
Jesu qui arūdinē p septro in dextera tibi dari
voluisti imbecillitatē q̄so mea dextera tue potē
tie sic sustentare digneris quatenus in me regnū
tuum ingiter ꝓformetur. Sic ergo tria instrumē
ta illusiōis introducunt. s. vestis purpurea z coc
cinea corona spinea: arūdo vacua: vestis corpo
ris: corona capitis: arūd o p septro manu iponit.
Ad literā hec sunt tria regalia insignia cōtume Insig. ad
liose z in derisionē sibi impēsa vt reus oīdat le maiestatis
se maiestatis eo q̄ regnum vellet sibi vsurpare: lese.
nunc posset obtinere. Moraliter sicut xps illu Moralitas
sus fuit triplicit: sic triplicit aīa frequēter illu
ditur z p pctis capit. Pro in ostētatiōe humā Illusio tri
ne pot entie q̄ significat per vestem purpureā plex xpi.
et coccineam que est vestis regum: potentum.
Secundo in cupiditate affluentis opulentie q̄
notatur p coronā spineā: oiuitie essi spinis et cu
ris sunt plene. Tertio in vanitate mūdane sa-
piētie q̄ significat p arundinem que pulchra: sed
vento plena et vacua est: mundana essi sapiētia

in qua confidunt homines z qua quis nō ad dei
laudem: sed ad gloriam suā vtiturtest quasi ba
culū arūdineus z fractus. Uide hic quō xps i
oibus non tñ patri sed suis et illusoribus obe-
dit. Purpurā suscipit: caput corone parat arun-
dinē manu tollit. Sicut ergo xps rex glorie spi
nea corona coronatur: purpura ac sceptro sub-
sannatorie deluditur sic etiam cum seruus xpi
in hoc mundo vilipenditur z velut omni hono-
re indignus abiciturz a presumptuosis despi-
citur z illusionibus molestatur cogitet q̄ seru⁹
nō est maior dño suo: nec pro malo habeat si pa-
tiatur similia regi summo. Deinde cum signa re
galia ei adhibuissent flectebant genua coram eo
ac derisorie eū vt deū adorantes [et] vt regē salu
tantes [illudebant ei] tanquam regnare volenti
z non valenti: ac irridētes [dicebant ei. Aue rex
iudeox] quasi dicerent. Voluisti regnare: sed nō
potuisti. Regem iudeorum cum vacantes verū
dicunt etiam nolentes z irridētes z sic ꝗs Bedā.
Adorabant eū quasi qui deū seipsum falso dixis
set z salutabant eū tanq̄ qui seipsum falso regē
fecisset. Quod fecerūt vt eorum illusio respon-
deret iudeorum accusationi: quia de vtroq̄ ac-
cusabatur a iudeis: de testabilis mentis affectu
hec faciunt: qz cōpungentes coronant ac illude
Ad Bedam nō tes adorant z salutāt. Et licet gentiles hoc face-
Bedam pro rent: iudei hoc luit qui tanti criminis aucto
Judeis. res erant: z ideo in parasceue cum pro perfidis
Cyrillus. iudeis orarent genua nō flectimus cum forte iu
August. dei hoc agebant cū gentilibus. Ubi Chrisostō-
mus. dicit q̄ milites pecunia corrupti hoc ad
gratiam iudaicam faciebant. August. autem di-
cit hoc esse factum mandato vel pmissione ꝓfi-
Documen- dis: vt sic magis iudeox odia saturarentur z fa
ti adorarē cilius eū eriperet. Ex hoc articulo habetur do
tur. cumentum q̄ nos caueamus ne Christum falso
adoremus vel salutemus. Mystice falso xpm
adorant z salutant qui in eus credūtiz puer sis
actibus despiciunt: ore eū confitentur: z factis
negant. Itē falso adorāt vel salutant q̄ inter ora
dum aliquid qō est contra diuinū honorem mē
re ptractāt. Item qui in ecclesijs signa deuotio-
nis oīdunt: z postea iniurias xps graues i mē-
bris suis faciunt. Itē falso xpm adorant z salu
tant oēs pseudo xpiani. Jesu qui irrisorie adora
ri z salutari voluisti: da mihi te deum meum ve
rum adorare in spiritu z veritate z te solū verū
regē venerabiliter salutare. [Et] vt illuderent
factis sicut illuserant signis z verbis [dabant
ei alapas] in augmentum illusionis: z hoc ideo
vt ipso opere ostenderent illusorium esse quod
ei talem honorem exhibebant. In hoc enim illu
sionem suam magis despectiuā fecerunt q̄ ve-
p Alapisatio rum illis. lut adorantes deum z salutantes regem eū ala
pisauerunt. Et differt illa alapisatio ab illa que
Documēta. in domo anne erat facta: quia ibi vna alapa ab
vno ministrox. hic autem plures alape a diuer
sis dabanturz illa dabatur causa vltionis iste
causa illusionis. Documenta aūt possunt hic ac
cipi: ibi Jesu qui alapis cedi voluisti fac me ore
z vita tibi semper plaudere z alioz opera ls ma
la sint in bonum cooperari concede. [Et expue
bant in faciem eius] sicut persone viles z contē
ptibiles. O q̄ vilis actus militum. Ex hoc appa
ret q̄ isti dicuntur milites non fm nomen mili
tie presentis temporis quo generosi z nobiles q̄
equites nominātur de calcarib⁹ deauratis: tales
enim nobiles ꝓsone nō illuderent: nō ꝓsuerēt
nec crucifigerent: nec vestes crucifixi sibi diui-
derēt: q̄ō ad carnifices potius pertinet. Sz dicī-
tur milites fm antiquā ꝓsuetudinē stipendiarij Milites
z seruientes pedites. Sicut ꝗs in gestis Julij ce Actu.23.
saris. Ubi milites ab equitibus distinguuntur.
Et in actibus apl̄ox: vbi ōz. Q̄ō paulus cū mili
tibus ducētis z equitib⁹ septuaginta de hierlim
missus est cesareā. Ergo milites i hoc loco intel
ligimus viles stipendiarios carnifices. Quales
nullā phorrescunt insolentis qui dicti sunt mili
tes nō a nobilitate: sz a fortitudine erāt eū ro- Christo.
busti corpe z ad oē malū exposititi ōt Chri. De Theo.
quibus ōt Theo. q̄ in istis illusionibus militari
bus vana gloria semper inordinatis gaudēs op
probriis sibi propria oīdebat. Documenta hic
pōt sumi sicut supra de ꝓspuitone in domo cay-
phe facta. Jesu qui in delitiosissima facie tua
ꝓspui voluisti da mihi facie tua in sacri euchari
stie sumptione indigna nō polluere z conscien-
tia mea immisdis cogitationibus nō fedare. Et
accipiebāt arūdinē de manu eius [z percutiebāt] O
sacrus [caput ipsius] z rōne doloris infligēdi: vt Arūdinis
aculei spinarum fortius infigerent capiti z rōne incussio.
ꝓtēptus in signū vacuitatis z nihili. nō essi tñ
cā ledēdi eū p pcussura spinarum p ictus baculi
q̄tum cā illudēdi z vilificādi hoc fecerūt. nam
viles ꝓsone baculis sicut bestie percuti consue
uerunt: quasi dicerēt ad eū. O tu hō vilis: vt ad
te regem facis. In hoc fiebat ei sicut furi qui fu
ne capiti circūposito torquetur vt recognoscat
mala que fecit: z sicut funis constringitur: vt se
amplius ꝓfundet vel grauius torqueat: sic z ie
sum coronatū arūdine percutiebant. Percutie-
bāt arūdine caput pauendū demonibus tremē
dū ac reuerendū cūctis celox virtutibus z ve
nerandū sanctis omnibus: caput benedictum i
secula a quo omnis benedictio non solum i bar
bā verum etiam in ozam vestimēti totius eccle
sie manat. O miseri quomō vobis adhuc tremē
dum apparebit caput illud quod nunc sic per
curere non formidatis. Et tunc sangui z per acu
leos corone de capite extractus z largiter fluēs
tinxit caput z genas eius: ita vt appareret qua
si leprosus: qia sanguis z sputa apposita facie
bant eum leproso similem. Tinxit ergo sanguis
totum caput eius sicut cruor flagellis extract⁹
z sudor sanguineus tinxit omnes alias ptes cor
poris: vt non tantum manus z pedes z latus di-
camus sanguine respersa: z sed tota veste tincta Contem-
Christum ascendisse de bosra. Cerne igitur cū platio.
cum cordis amaritudine in singulis suis affli-
ctionibus: quia omnia sustinet que ipsi volunt:
quasi eorum seruus z ad omnia tacet quasi mu
tus. Et maxime cerne eum cum caput eius spi-
nis plenū arundine grauiter z sepe percutitur
quō depresso collo patienter cum dolore tñ ma-
gno acerbos ict⁹ suscipit z patitur. Perforabāt
nanq̄ caput sacratissimum acerbissime ille spi-
ne ac totū madefaciebant sanguine. Ex isto arti
culo trahit⁹ documentum q̄ caueamus ne z nos Documen-
caput xpi cum arundine percutiamu⁹. Caput q̄ tum.
dem xpi percutiūt qui diuinitatem eius impu- Caput xpi
gnant z eum deum esse verum denegāt. Nam ꝗs percutere.
apl's. Caput xpi est deus. i. diuinitas creās ē ca
put creature assumpte. Arundo aūt vel calam⁹
significat scripturā diuinaz calamo spiritus scti
scriptaz de qua in psalmo dicitur. Lingua mea
calam⁹ scribe. Calamo igitur vt dicit Beda. Ca- Beda.
put Christi percutiunt qui diuinitati eius con-

tradicentes errorem suuz auctoritate sacre scri
ptureque calamo scribitur ꝓfirmare conantur.
Quales sunt q̃ eum purum hoiem pcutiunt qui
Itē arundine caput xpi pcutiunt qui ꝑ
arundinē significat de
offenditur. Itē caput xpi calamo pcutiunt qui
ex scriptura diuinitatē plus q̃ ops inuestigare
satagūt: vsq̃ interdū sanguinē erroris eliciunt.
Itē cū arūdine xpm in capite pcutiunt qui per
vacuā. i. ociosam vitā xpm offendunt qui est ca
put nrm a quo in oēs sensus nros vitales ope
ratiōes defluūt: q̃ operꝫ nrozꝫ exēpla nobis p̃
buit. Vnde in quolz ocio cū adest nobis oportunī
tas bonū faciēdi hō ociosus xpm quasi i capite
pcutit: ita vt ex tali pcussione ꝛ spinaꝫ p̃ctiōe
sanguis de capite xpi emūgat: hoc est q̃ xpo do
let ꝛ pungit vsq̃ ad sanguinē de ocio nrozq̃ vi
det q̃ exēpla sua nō fructificāt in nobis. Iesu q̃
nobile caput tuū arūdine pcuti voluistis da mi
hi te caput nrm p inanē vitā nō offendere: sz ti
bi placitis moribus deseruire. Coronatio ꝛ illu
sio xpi ac eius patiētia ꝑfigurata fuit i rege da
uid qui ab inimico semey tanta mala patienter
toleraut. Semey piecit super dauid lapides: li
guasꝫ luto: sic synagoga iniecit in xpm palmas
spinasꝫ sputis. Semey dauid verum sanguinuz
ꝛ virum belial vocauit: synagoga xpm seducto
rem ꝛ maleficum appellauit. Sed aby sai cū vo
luisset Semey occidere dauid prohibuit vt an
geli occidissent derisores xpi: sed ipse non pmi
sit. Christū ēt prefigurauerunt nuncij regis da
uid: quos amodo rex amonitaꝫ tā turpiter de
honestauit. Dauid misit amon nuncios ad pacē
instaurandā quozū vestes ipse p̃cidit vsq̃ ad na
tes: ꝛ radi fecit mediā barbam: sic deus filiū su
um ad pacem faciendā in mundū misit quē sy
nagoga nudans vestibus barbā ipsi⁹ sputis ma
culauit. De p̃missis oēs ꝓtumelijs ōt Augu. Sic
enim implebant que de se dixerat xpo: sic mar
tyres informabāt ad oia que pseculores libuis
set facere perferēdā: sic paulisper occultata tre
menda potentia cōmendabat prius imitāda pa
tientia: sic regnū q̃ de hoc mundo non erat su
perbū mundū non atrocitate pugnandi: sed pa
tiēdi in hūilitate vincebat: sic illud granū mul
tiplicādū feminabat horribili ꝓtumelia vt mi
rabili pullularet in glia. hec Aug. Ue igit semel
ve ve bis: ve ite ꝛ his q̃ post tā clarū humilita
tis speculum superbia tollunt in altum: oppro
bria refugiunt ꝛ ad honores aspirant rursus cō
tēptui habētes dei filiū quē tāto ab hoibus am
plius omni ostat honorificētia dignū q̃ to p ho
minibus indignioza sustinuit. vñ Chris. Et aūt
ꝛ talibus factis ipse instabat silens: tu vero au
dites hec in mēte habe ꝓtinue ꝛ regē ozbis terra
rū ꝛ angelozū dñm vides ꝓtumelia patientem ꝛ
oia ferētē silētio imitare. Et ite ꝛc. Que igit erit
nobis cura deceteros si ꝓtumelias ab aliquo pa
tiat postq̃ hec xps passus est. Et esti qō fiebat i
xpo vltimus ꝓtumelie terminus erat nec vna p
ticula tm: sz vniuersum corpus patiebat iniuri
as: caput p coronā ꝛ arundinē ꝛ calaphos. faci
es: q̃ ꝑsuebant genez: q̃ alapis cedebat corp
torū p flagella. Et q̃ denudarū est: ꝛ per circun
dationē chlamydis: ꝛ p ficta adorationē man⁹ p
arundinē quā dederē ei p sceptro: ac si timerēt
ne ꝑmitterēt aliquid grauissime ꝑsumptio
nis. vñ Ansel. Regali purpura induit: sed plus i
ea despicit q̃ honorat. Sceptrū in manu gestat;
sz eo ipso reuerendū caput eius ferit. Adorant
coram ipso positis genibus in terra ꝛ regem pcla
mant ꝛ continuo a cōspuendum amabiles eius
genas subsiliunt: maxillas palmis concutiunt ꝛ
honorabile collum exhonorant. hec Ansel. Oēs
vero iste illusiones militum ꝛ cootumelie iudeo
rum xpo illate nobis tribuunt mysteria: sz aia
intentione ab eis fuit facta: prout sepius tactū
est supra. hec autem fm iohannem ante senten
tiam Pilati facta sunt: sed Mattheus ꝛ Marc⁹
post sniam ea que omiserant recordando ponūt
sic ergo vt dictum est martyres informabantur
ad pferenda omnia que a persecutoribus infere
bantur. Os enim in veste duplici. s. alba ꝛ ru
bea xps illusus est ꝓhibetur in vno puritas sue
humanitatis in altero veritas passionis expri
mitur: hoc etiam significat duplex martyrū ge
nus quo in passionibus ecclesia adornatur ꝛ vt
sit candida virginitate ꝛ rubicunda sanguine.
Et ipsa ecclesia varijs membrozum suozū flosculis vernās in pace lilia gignit: ꝛ bello rosas. Vnde
dicit admirando. Dilectus meus candidus ꝛ ru
bicundus: candidus. s. actione ꝛ in pace lilia ꝑ
ginum ac rubicundus sanguine ꝛ in bello rosa
martyruz. In vtroq̃ ergo habitu dñi potest ois
multitudo electozū intelligi. alba enim veste in
duunt virgines ꝛ cōfessores: ꝛ rubea martyres.
Unde ꝛ dñs alba veste induit cū munda iusto
rum confessione circundatur, rubea vestit cū i
ruū phis victoriosozū martyrū gloriat. Si autē
te nuduz absq̃ his vestibus inueneris veste xpi
rubea indueret ꝛ totis xpi passionibus adorna
re sz nec illis sufficiebat q̃ ad maiozē illusionez
totā cohortē militū congregauerant: sed ꝛ pila
to iubēte coram ipso ꝛ toto ppo iudeozū foris ex
pectante qui propter festū nō introibāt i preto
rium adduxerūt foras iesum sic illusum ꝛ ad deri
sionē ꝛ ꝓfusionē paratū oibus demonstrandum
[Exiuit ergo iterū pilatus] de pretorio [foras]
ad iudeos [ꝛ dixit eis. Ecce adduco vobis eū fo
ras] postq̃ diligenter examinaui ꝛ puniui ad vo
bis satisfaciendum [vt cognoscatis q̃ nullam in
eo cām] sez mortis [inuenio] sz afflictus ꝛ illus⁹
sit: ꝛ hoc ad voluntatem vestram innocenti fe
cisse sufficiat. In eo habitu illum ofdit in quo il
lusus est a ministris: vt saltē sic quiescant vidē
tes eum plenū opprobrijs. [Exiuit ergo iesus] ex
ꝑcepto Pilati [portās spineā coronā ꝛ purpureā
tunicam] ꝛ chlamydem coccineam turpē ꝛ vete
remtac sceptrū arūdineū. Ecce q̃ lamentabile
spectaculū. Incedebat quasi in habitu regalitꝫ
patebat vndiq̃ despectui. Ecce quō rex ꝛ dux ru
us confusione replet ꝛ humiliter sustinet: vt re
ab eterna cōfusione eriperet: ꝛ a superbie peste
sanaret. Hic ergo instruimur vt opprobria oia p
noie iesu xpi sustinere pati simus: ꝛ in oibus hu
miliari studeam⁹. vnde Ansel. Attende aia mea
q̃s est iste q̃ ingredit habēs imaginem quasi re
gis ꝛ nihilominus serui despectissimi ꝓfusio ne
repletus est: coronatus incedit: sed ipsa eius co
rona cruciatus est illi ꝛ mille pūcturis speciosi
ei⁹ verticem diuulnerat. hec Ansel. [Et] tunc q̃
si despectiue loquendo vel vel eos ad miam p
uocādo [dixit eis pilat⁹ ecce homo] ecce de qua
li homine creditis q̃ vellet sibi regnum vsurpa
re: q.d. ꝛ si in aliquo male egisset: tamen vltra
condignū punit: ꝛ ideo sufficere vobis deberet
videte caput eius pforatū: torū corpus lacera
tū: faciē ꝓsputa: ꝛ p deo cōpatiamini sibi: quia
frater

Mysteria illusionum.

Uestium colores.

Canti.

Documētū

Coronatio ingressu.

Documētū

Ecce homo

Crucifige.

Ansel.

frater vester est. Volebat esti pilatus vt sensibi
liter viderent qualiter fuisset punitus ꝛ illusus
vt sic mouerent ad cōpassionē: q̃ aō liberandi
eū fecit hāc ostēsionē. vñ chris. Propterea coro
natū iesum ꝛ duxit ad eos: vt cōuitiū q̃ a militi
bus factū erat in eū videntes parū respirent a
passiōe ꝛ vomāt venenū. vñ ꝛ augu. Hinc appet
non ignozāte pilato hec a militib⁹ facta: sue iu
ferit ea: siue pmiserit illa sez cā vt hec eius ludi
bria inimici libentissime videret: ꝛ vlteri⁹ eius
sanguinē si sitiret. Egredit ad nos iesus portās
spineā coronā purpureum vestimētum: nō cla
rus iperio: sed plenus opprobrio: spinis pūctus
sputis illusus: flagellis afflictus. Et ōr eis ecce
hō. q.d. Si regi inuidetis iaz parcite: q̃ deiectū
videtis: flagellatus est: spinis coronatus est: lu
dibriosa veste amictus est: amaris cōuitijs illu
sus ēt alapis cesus est: feruet ignominia: frige
scat inuidia. Sed nō frigescit in ardēscat potius
ꝛ increscit. hec augu. Ex hoc articulo sumit do
cumentū q̃ nos xpm illusum aū mentis nostre
oculos habeamus: ꝛ in vestitu et in exteriori ap
paratu nō vane gloriemur: qm̃ dñs noster in ve
stitu illusus est. Et maxime in hoc sequi xpm de
bent religiosi ꝛ monachi qui xpm illusum rep
sentant in habitu tōsura ꝛ ferulis: habitus enim
monacalis despectibilis est et q̃si illusorius ho
minibus mundanis: corona aūt capitis mōacha
lis repsitat coronā spineā: baculi seu ferule q̃s
antiquitus monachi portare cōsueuerāt repsē
tant arūdinem. Et sicut xps nō dedignabat ha
bitu illusorio ppo iudeozū ostendi sic non eru
bescant monachi et alij mundi cōtēptores q̃ fm
apli spectaculū facti sunt mundo in habitu con
tēptibili ꝛ insignijs regalibus illusorijs p̃dictis
xpm regem imitari. Itē est hic documētū quod
istā ostēsionē xpi repsitat sacerdos in eleuatiōe
hostie. q.d. ipse. [Ecce hō.] Qz esti sacramentum
altaris est memoria ofice passionis: et xps est
passus fm hūanitatē: fm diuinitatem vero est
impassibilis ideo sacerdos ostendens ibi xpm
cōgruentius ōt ecce homo q̃ ecce deus: sz ipse
sit homo: et deus: sed hō patens fuit in illa oste
sione et deus latens. Item est documētū quod
nos debeamus cū eisdē insignijs mystice acce
ptis put dictū est suis locis ante cōspectū xpi
regis nostri in iudicio apparere cum quib⁹ ipe
dignatus fuit iudeis ostentari. Iesu qui cū illu
sionis insignijs iudeis ostēdari voluisti da mihi
ostentationem vane glorie deuitare. Et cum eis
dem insignijs mysticis ante conspectum tuum
in extremo iudicio comparere. Sed licet pilat⁹
hec agat: tamen insatiabilis sacrilegorum furor
non cessat: sed magis instat. Ecce magna perti
nacia iudeozum in procurando mortem christi:
nam obstinata nequitie non emollitur miseri
cordia. Et unc esti illi iudei filij diaboli cū vidis
sent eū sic punitū et illusum et cognoscerēt q̃
pilatus sic volebat dimittere eū in nullo com
patiētes ei ac punitionis correptiōe ꝛ illusionū
opprobrio nō cōrētēi nec pilati excusatione pla
cati [clamabāt] tumultuose et alios ad clamān
dum excitabāt [dicentes: crucifige eū
q.d. hec pena nullo mō nobis sufficit: sz petim⁹
q̃ moriat. Videntes eū magis cōmouebant: quia
ex aspectu eius qui odio habēt magis ꝗ cū cor
odientis inflāmat. Ingemināt aūt crucifige p
pter desideriū vehemētia: et q̃ voluntate et ope
crucifixerunt eū. Magna crudelitas q̃ nō suffi
cit eis alterū. s. vel flagellare vt occiderētꝫ vtrū
q̃ nec contēti sunt quacunq̃ morte: sed turpissi
ma et durissima. s. crucis desiderant occidere.
Clauis affigi ad lignum querūt ne doloz citius
finiat: sed morte pducta moriatur ꝛ vt in cruce
diutius videat: et mō mozq̃ diffamet. et sz chry.
Formidātes ne aliqua eius post ipsum fiat mēo
ria student: et ad supplicium ducere maledicti
Uerū vt dicit Raba. iudei de morte pessima co
gitabant: sed a dño nō intelligētibus eis electa
erat. Ipsum esti crucē diabolo superato erat tā
q̃ trophēū in frontibus fidelium positur⁹. Cer
ne etiā nunc q̃o sic cōtumeliose vestitus: et co
ronatus: et cū septro incedit: et quō facie demis
sa stat coram tanta multitudine vociferāte ꝛ cla
mante crucifige: crucifige: ac semp eū deridēte
et sibi insultante q̃si sapientiozes eo fuerunt: et
sic non solum dolores et penas sed etiā cōtume
lias et terrozes recipiebat ab eis. Et hoc articu
lo q̃ in clamore consistit trahitur documentum
q̃ nō refert ad culpe intētionem occidere hoies
lingua vel gladio. Unde Ps. Lingua eoz gladius
acutus et loquit ad literā de iudeis clamantib⁹
crucifige. sup quo Augu. Noli attēdere iermes
manus sed os armatum inde gladius pcessit q̃
xps occideret. Caueāt ergo sibi detractores ꝛ p
rimozum infamatores ne exacuāt vt gladiū lin
guas suas q̃z sicut gladio corpus: sic lingua fa
ma hominis pimitur: vñ ōr in prouer. Mors et
vita in manib⁹ lingue. Item est documentū q̃s
nō est rūdendū. Ad cōformandū se huic articu
lo recogitet hō quā terribiles fuerūt illi clamo
res iudeozum et rememoret an ipse vnq̃ iniq̃s
hoim iudicij: aut oblocutionib⁹ seu detractiōi
bus cōtra primū p cōsensum cōclamauerit. vt
als put deus dederit: et sic ozet. Iesu q̃ terribi
les iudeozum voces crucifige: crucifige clamā
tium audire minime expauisti: ꝛ mihi inimico
rum tuozꝫ verbis execrabilib⁹ nō terreris: ꝛ lin
gua mea nocumentū primo nō inferre. Sz pila
tus videns xpi innocentiā et iudeozꝫ malitiam
impellentiū ad rē illicitā et recusans crucifige
re Iesum dixit eis. [Accipite eum vos et cruci
figite] qui sine cā consuetuistis innocētes cōdem
nare [ego esti nō inuenio in eo cām]. s. crucifige
di et dādi talē sniam: verū dicit pilatus: q̃ xps
pctm nō fecit: nec inuētus est dolus in ore eius
vnde dñs dicit: in eo: q̃z cā mortis xpi nō fuit i eo
sed in nobis. Et iō ōr ibern. O piissime iesu q̃ ti
bi et morti nos peccauimus: ꝛ et tu luis: nos de
buimus et tu soluis: tac si diceret Pilatus mihi
non sz crucifigere innocentē vos crucifigite si
vultis. Derisorie ꝛ indignanter hoc ōtq̃ nō ha
bebant ptātē iudicandi aliquē ad mortē. Unde
fm chrys. q̃ ōr crucifigite execrātis fuit hoc ꝛ
bi et ad rē non cōcessam illis impellētibus: ꝛ vi
dentes autē iudei q̃ pilatus clamoribus eozus
nō acquiesceret inceperūt allegare rōnes alias
q̃ supra allegauerāt ꝛ accusabāt eū q̃z ꝗ legem
dei: filium dei se fecit: et iō vt blasphemus ꝗ le
gē quā habebāt mori deberet. Erras o iudeozꝫ
se deū nō fecit: sed pater esti gemuit deus deū: et
ergo filiū dei se dicendo nō blasphemauit: sz ve
ritatē dixit. vñ augu. Ecce altera maior est iniu
dia. Parua quippe illa videbat: velut affectate
illicito ausu regie ptātis: ꝛ tū neutrū sibi Jesus
mendaciter vsurpauit: sed vtrq̃. s. q̃z erat rex
et filius dei verū est ꝛ vnigenit⁹ est dei filius: et
rex a deo constitutus sup syon mōtem sanctum

Pena cum sanguine poscunt.

Chrys.

Rabanus.

Crucis sup pliū a deo ꝛ a iudeis e lectū diuersimode.

Documētū Ps. 56.

Augustin.

Pro uer. 18

Con forma tio.

Pilati resistentia.

I. Petri. 2.

Bernard.

Cā mortis xpi nō i eo sed i nobis

Chrys.

U

Filium dei se fecit.

Augustin.

eius: et vtrumq; nunc demõstraret: nisi quanto erat potentior tanto mallet esse patientior. Hec Augu. [Tunc ergo pilatus magis timuit] ne forte verum esset q̃ esset dei filius et sic facti enor me fecisset ipsum puniendo t illudẽdo et ne videret inique agere occidendo. Illi vero hoc dicentes nõ poterant sed interficiunt esi p q̃d oportuerat adorare. Sm augu. Pilatus non timuit legẽ eor vt occideret: q̃ alienigena erat t legem non observabat sed magis timuit filum dei ne occideret. Prius timuit occidere innocẽtem: nunc magis timet occidere dei virtutẽ. Et ideo volens de hoc secretius inquirere: non amplius interrogauit quid fecisti [sed ingressus e iterum in pretorziũ] cũ Jesu vt veritatem magis posset cognoscere extra tumultũ iudeorũ [et ot ad eum: vnde es tu]. i. vnde duxisti originem: p hoc querebat vtrum esset deus originẽ habens diuinam: vel hõ habẽs originẽ terrenam. [Jesus at nõ dedit ei rõsum] implens illud ꝓphetic̃um sicut ouis nõ aperuit os suum: vt nobis daret patientie exemplum. Q̃r esi pilatus altam questiuit questionem nõ audiuit responsionem t nam diui a generatio infideli et incredulo explicanda non erat: et q̃ suam passionem impedire nolebat cum ad hoc venisset q̃ pro nobis pati vellet. [Dixit ergo ei pilatus] procurans eum ad respõsum aliquod per quod illa accusatio excludi posset. [Vnde nõ loqueris?] Admirabatur de ei taciturnitate cum esset in puncto liberationis vel condemnationis sue. Ideo sequitur. [Nescis quia potestatem habeo crucifigere t potestatem habeo dimittere te?] quasi diceret mihi saltem deberes respondere. Sua pilate voce constringeris: tua sententia damnaris. Si enim in te locum est positum: quare innocentem in quo nullam causam inuenis nõ absoluis p potestate. ergo non pro equitate crucifigendum dominum tradis per potestatem latronem absoluis: auctorem vero vite interficis et q̃ gloriatur de sua potestate: ideo respõdit Jesus ad reprimendam eius iactantiam. et tumorem vicens [non haberes potestatem aduersum me vllam] quantulãcũq; habes [nisi] hoc ipsum quicquid est [ri esset datum] et concessum [desuper] scilicet a cesare t vlterius permissum a deo qui est potestas superior t a quo est omnis potestas: t ex hoc arguit eius peccatum: q̃ nõ acceperat potestatem a cesare t a deo cõdemnandi innoxios sed magis liberandi eos: t quia pilatus gẽtilis erat et superioris potestatis timore angebatur: dicit eum minus peccare q̃ iudeos qui legẽ nouerant t inuidia mouebantur. Vñ aug. q̃ plus peccat qui potestati innocentem occidendum iuore tradit q̃ potestas ipsa si eum timore alterius maioris potestat occidit: nec timendo quidem presertim innocentem hominem homo debet occidere: sed tamen id zelando facere multo magis malum est q̃ timendo. Hec augu. Et sil' traditor plus peccauit qui pro questu eum iudeis tradidit. Maius ergo erat peccatum iudee et iudeorum quam pilati: q̃ ad occisionem xpi iudas fuit motus cupiditate: iudei autem rancore: sed pilatus humano timore. [Et exinde] id est ex hac causa et propter hoc: sicut et ne peccaret et peccatum haberet occidendo innocentes et dei filiũ q̃rebat pilatus dimittere eũ] absoluẽdũ q̃ vnus manus esset peccãs q̃ alij q̃ tradiderẽt illũ: nõ q̃ cũ primũ cõciperet: ꝛ si p̃ius volebat modo q̃rebat. Supra esi tentabat eum dimittere: ex tunc oino et cõstanti animo q̃rebat hoc facere. Judei asit nõ valẽtes per falsas accusationes circumuenire iudicẽ nituntẽ ei de iniuria cesaris ingerere timorẽ: t iõ de hoc magis q̃ de oibus superius dictis esi terrere putantes [clamabant dicentes. Si hũc dimittis] qui se regẽ facit [nõ es amicus] et fidelis minister [cesaris] i. ñ zelas p honore statuto dñi tui custodiẽdo: t iõ amicitiã eius amittes. [Omnis qui se regem facit] vsurpãdo ptãtem sibi [contradicit cesari] Imperatores esi romani abstulerant a iudeis regiã dignitatẽ: et iõ qui inter iudeos dicebat se regẽ: videbat facere cõtra imperatoris ordinationẽ: fine cuius cõsensu nõ solebat quis titulo vti regio: hec esi prãs esi terrena natura quod vna est impatiẽs consortij aliarũ. Vñ t ideo cesar nõ patiebat aliũ ñsati. Ubi chrys. Et vnde habetis demõstrare hoc a purpurata o vadanna tera curiata militibus nonne solus semp cũ discipulis incedebat per oia viliter transiẽs et cibũ sumebat et habitationẽ. Hec chrys. cũ autem pilatus audisset [minas sibi inferri a populo de idignatione cesaris: ad hoc plus timuit. Nã esi Augusti. Augusti. Nõ fit potuit pilat' cõtẽnere cesarẽ autores potestatis sue quẽ admodũ legẽ gẽtis alienẽ. Timens ergo cesarẽ t nõ audẽs etiã sm minimam apparentiam facere contra eius honores [adduxit iesu foras [extra pretorium [et sedit pro tribunali]. i. aũ tribunal: vel in tribunali. Pro Tribunali. Nam apud grecos hec prepositio pro idẽ est q̃d ante vel in: hoc est sedit in loco sedis iudicare: seu ad iudicandũ q̃d est officium sedẽtis in tribunali. Est esi tribunal sedes iudicium sicut thronus vel solium regũ: t cathedra doctorum. Et dicitur tribunal q̃ apud romanos tribunicãs particulares discernebant dicti a tribubus q̃d' ꝓponebanẽ. Sedit ꝓ [i loco q̃d' grece lychostratos]. i. lapidũ stratura seu pauimẽtũ varietate lapidũ stratũ: esi a lycos q̃ ẽ lapis t stratos q̃ stratura seu pauimẽtũ: q̃ ille loc' diuersis lapidib' erat pauimẽtat' t erat aũ domũ pilati idez locus dicitur [hebraice gabbatha]. i. collis ros. sive sublimitas ex coaeceruatione lapidum quia locus fuit sublimis vario lapide stratus in quo tribunal erat. [Erat asit parasceue] id est preparatio pasche [hora quasi sexta] Sexta admixti iudei grecis crebro vtebantur vocabulis. Parasceue autem grece dicitur preparatio latine. Sic dicebatur feria sexta: quia in ea preparabant necessaria pro sabbato in quo aliquid decoqui vel operari non licebat: sicut et in deserto duplex manna feria sexta propter sabbatum colligebant: dicitur etiam feria sexta pparatio t quia iudei preparabãt se mundando. Et congrue sexta die crucifigitur dominus t quia per crucem reparauit hominem qui sexta die a deo est factus. Sexta etiam hora dominus pro homine est crucifixus: q̃ sexta hora homo in peccatũ est lapsus. Nam vt dicit Hieronymus. Qua hora primus adam mortem peccando induxit eadem hora secundus adam mortem moriendo destruxit. Sexta quoque hora qua maior fervor dici est crucifigi voluit ad ostendendum q̃d ex magno feruore charitatis passus sit. Tunc pilatus iussit Jesum sisti iudicio [et] allegans pro eius liberatione [dixit iudeis] quasi eos subsannãdo [ecce rex vester] prius dixerat. Ecce homo ingnominiam suam demonstrans t vt eos ad miserẽdũ moueret: hũc ꝓ vt eos magis moueat pronice eis insultat dicẽs [ecce rex vester.] Primo conabat esi liberare per xpi iudibriũ: Scõ per iudeor opprobrium quasi dicat eis. Mirũ est q̃ hunc hominẽ fragellatũ: illusum: t abiectũ dicitis vsurpare sibi regnũ. Talis hõ est q̃ regnũ inuadere vel captare nõ possit. Unde erubescere debetis q̃ esi esse regẽ formidatis. Eõpatiamini ergo illi q̃ de eo timere nõ opz vel tale quid suspicari. Et tñ pilat' sup hoc timet ab eis apud cesarẽ accusari: t sua potestate priuari. vbi Chrisso. Et nimirũ que dicta sunt erãt sufficiẽtia vt facerẽt eos decetero abstra cessare: sed trepidabant ne dimissus rursus turbã ducat: t oia pro hoc agebant. Amor enim principatus versutũ quid est: t animã sufficiẽs perdere propter ea magis insistunt. hec Chrisso. Unde iudei sicut furibundi [clamabant] et ex abundantia malitie ingeminãdo dicebãt. [Tolle tolle] scz ad mortẽ t nõ quãcũq; sed turpissimam. Et explicãtes genus mortis addiderunt t [crucifige eũ.] Interficere ei eũ conabanẽ et morte exprobatissima formidãtes ne aliqua ei' post ipsum fiat memoria. q.d. Tolle eus a nobis ex cõspectu nro gravis esi est nobis ad videndũ nec possumus eũ videre: auferq; eũ de medio et interfice. Quãto plus audiebãt q̃ pilat' vellet liberare eũ: tãto magis clamabãt in cõtrarium vbi Bed. Q̃r totã accusationẽ quã aduersus dñz detulerãt crebra t sollicita pilati interrogatione videbãt euacuatã tandẽ impudici ad solas spẽes cõuertũt: vt q̃d criminãdo t quasi rõcinãdo nequerãt: iaz postulãdo t vociferãdo pficiãt. Quẽ exinde ordinẽ seuiẽdi: etiã beator martyrũ psecutores tenuisse saris ecclesiastica demõstrat hystoria. hec Bed. dulcissime iesu q̃s tã duri' t impi' erit vt clamores illos horribiles [tolle tolle crucifige eũ] sine gemitu t clamore spiritualiter corpis valeat audire: seu mente tractare. Pilat' ꝓ terrorẽ quẽ de cesare ingerũt adhuc superare conat: t volẽs de ipsor ignominia eos frãgere: quos de xpi ignominia nõ potuit mitigare: allegare: allegãsq; in xpi crucifixione eorũ verecũdiã dixit eis quasi subsannãdo [regẽ vestrũ crucifigã?] q̃d redũdat in vsam ignominiã q.d. Ex q̃ eũ regnaẽ formidatis t iam de hoc fama magna fuit nõ est honor vs q̃ rex vester adẽ nec t erit vobis verecũdia si morte sic abiecta moriat. Et iõ si nõ moueamini ab eis humilitate dz vos mouere vestrũ opprobriũ: q̃d esset si crucifigerẽ eũ. Sz illi se a libertate regni dei t xpi excludẽtes iugũ diaboli sũpserũt: ac ppetue seruituti t tyrannidi se subiecerũt dicẽtes [nõ habem' regẽ nisi cesarẽ.] Ex q̃ ptz q̃ extic ppetue romanor se obligauerũt subiectioni renũciantes oi alteri regie dignitati: ptz etiã eor obstinatio ad procurandũ mortẽ xpi: cũ pro ei' pcuratiõe pkessi sũt imppetuũ seipsos subiectos suututi. vñ Chrisso. Abnuerũt dei regnũ t traditi sunt regno romanorũ: q̃ ꝛõ habebãt nõ intellexerũt t ideo quod petierũ: acceperũt. Hoc idẽ etiam facto clamãt nostri põtifices t prelati seu curati q̃ suas ecclesias dimittẽtes ingerunt se negocijs tẽporalibus principatus vel regni. Per hoc asit iterũ iudei timorẽ pilato ingerebãt. Ut enim dicit Aug. Apertissime contra cesarẽ venire videreẽ si regẽ se nõ hẽ nisi cesarẽ ꝓtẽtrib' aliũ regẽ vellet ingerere dimittẽdo impunitũ: quem ꝓter hos ausus ei tradiderãt occidẽdum. Ex q̃ articulo adductionis xpi ad tribunal habentur duo documẽta. Primũ q̃ nos debem' tribunal in mẽte nostra cõstituere: t ibi iudicio astare sicut xps stetit asi tribunal ꝓter nos: vt nos districtũ dei iudiciũ possimus declinare. Juxta illud apli. Si nosmetipsos dyiudicarem' nõ vtiq; iudicaremur. Scõm est q̃ tpe aduersitatis iudicium dei cũ patientia subeamus sicut dominus noster p nobis ductus ante tribunal hois obmutuit: t nõ aperuit os suũ cum oi patientia subiẽs iudiciũ mos quippe tempore aduersitatis quasi ante tribunal dei sistimur. Unde apostolus post xbã pallegata subdit. Cũ asit iudicamur scz tpalibus penis a domino corripimur: q̃ vt dicit glo. Pena ipsa nobis ꝓpria est purgatio: vt non cũ hoc mundo dãnemur. q.d. Ideo est bonum hic per punitionem tempozalem iudicari a deo: t vt hic correpti non damnemur in iudicio futuro. Ad conformandum se huic articulo attendat homo documenta iam premissa et oret mente deuota. Jesu qui asi tribunal pilati adduci et in iudicio sisti voluisti. Da mihi ante tribunal mentis mee conscendere: et me ipsum de culpis meis conscientie testimonio districtius iudicare: iudicium quoq; tuum in aduersis tam patienter hic subire vt iudicio tuo extremo valeam securus astare. Sed pilatus timore mox vinciturus: t a tramite veritatis t iustitie deteriorquetur. Petẽte esi tota iudeorum multitudine vocibus magnis: vt crucifigeretur tandem miser preses pilatus motus timore imperatoris t fauore iudaici populi cui ipse preerat et a quibus pecunias sperabat leuare contra iustitiam t contra cõsciẽtiã qua xpm innocentem nouerat t in quo nulla causa erat dedit sententiam crudelissimam de morte innocentis [t] per sententiam diffinitiuam [tradidit iesum vt crucifigeretur] iudicio t potestate presidis t nõ dixit euãgelista vt crucifigerẽt esi: sz vt crucifigeret p p̃sidis iudiciũ. Sz iõ illis traditũ dixit vt eos crine iplicatos a q̃ alieni esse conabanẽ ostẽderet. nõ esi pilat' hoc faceret nisi vt id q̃d eos cupe cernebat ipleret. Itaq; pilat' ambitiosus nolẽs amittere principatũ t quãq̃ pnciasset xpm innocẽtẽ ac p eũ dimittẽdũ: volẽs tã ad cõplacendũ clamoribus ppli satisfacere. i. eorũ voluntatẽ facere: t nõ q̃d erat placitũ deo t iustitie timẽsq; ne accusaret de cesaris rebellione cum hoc nullũ suspicãs periculũ si innocẽtẽ pauperẽ morti adiudicaret: maxime q̃ cõtradictor aliq̃s nõ apparebat: ptulit snẽm t iudicauit eum ob culpã affectati regni esse crucifigẽdũ q̃ esi iudei cesarẽ regẽ t dñm pfessi sunt: vidẽs q̃ sic se potestati romanorũ subiecerũt cõdẽnauit iesum quasi vsurpantẽ cesaris potestatẽ t traditit eũ volũtati ipsorũ ad crucifigendũ. Que autem fuerit forma sententie nõ est expressum ab euangelistis: in euãgelio tamẽ nicodemi scribit q̃ pilatus protulerit snẽm sub his verbis Bẽs tua comprobauit te regẽ: propterea precipio te primum flagellari sm principum statuta. deinde in cruce allegari. Peccauit pilatus t nõ excusatur: quia cum iudex esset tenebatur ex officio seruare iustitiam t et nec timore cedere debuit: nec amore vt faceret contra eam qui si omnino voluisset quem iussuz pronunciauerat eripere potuisset. Minus tã peccauit q̃ iudei: instetit esi quantum potuit vt illum ex eorum manibus liberaret: t eius mortiuz fuit minus

Documẽta duo. f. co. xpi.

Ambitio pilati

Snẽ pilati pta xpi forma. Pilati pctm.

minus malū ⁊ quia iudei ad occidendum xpm moti sunt per rancorē ⁊ odiū pilatus vero vero ꝓpter timorē cesaris ⁊ fauorē iudeorū. Sic ergo eis consensit quia cum effectu furori eorū obuiasse potuit: cōsentit eēm qui cū pōt arguere nō arguit nō consentit etiam cōsensu pleno ⁊ coacto. Sicut ait tūc pilat: sic hodie faciūt multi iudices timore vel fauore a veritate iudicij declinātes: ⁊ iustitiā subuertētes: ecce quomodo innocētissim⁹ agnus vt te a iudicio ⁊ lamento iuste ⁊ eterne dānationis eriperet iniuste ꝓpter te iudicio dānari preelegit: ecce que nō rapuit pro te soluit: ⁊ tu aīa mea nequā ⁊ impia: nec deuotionis soluis pinguedinēm: nec commassionis refundis affectum. Cogita quantum emici eius clamauerunt quando illam sententiam audiuerūt. Sed maledicti gaudēt ⁊ exultant ꝗ intentū suū prauum habent ⁊ ridentes eum qui est verus ⁊ eternus deus deridentes ei⁹ mortem quantū possunt accelerant: ⁊ nō beneficiorū ⁊ opeꝝ eius recordant: non propter innocentiam eius mouentur: ⁊ quod crudelius videtur non propter afflictionem quam in eo videnT ⁊ retrahūt. Et sic hora tertia crucifixus est dōs linguis iudeorum: ⁊ sexta manibus militum. vnde Aug. Omēs iudei facinus interfecti xpi a se in romanos: id est pilatum ⁊ eius milites transferre conati sunt: propterea marc⁹ ea hora qua xps a militibus crucifixus est qne agi sexta iam ceperat pretermissa: tertiam potius horā recordatus expressit qua hora intelligūtur clamare potuisse crucifige crucifige: vt non illi tantū reperiantur crucifixisse iesum. i. milites qui eū ligno sexta hora suspenderunt: verū etiā iudei qui vt crucifigeretur hora tertia clamauerunt. Et iterum appitores ptātis hora sexta crucifixerunt preuaricatores legis hora tertia clamauerunt. Quod illi manib⁹ hora sexta hoc isti lingua hora tertia. Rei magis isti qui clamādo seuiebant ꝗ illi qui obtēperando ministrabant. Hec Aug. Alij dicunt ꝗ in hora tertia dōs iam condēnatus fit: ⁊ in hora tertia incepta est crucifixio eius: ⁊ occupatis eis in crucifixione fluxit xps vsq; ad sextam: ⁊ in hora sexta crucifixio fuit consummata: et ideo qd ōr de tertia verū est de crucifixionis principio et qd ōrde sexta intelligitur de crucifiximatione: ꝓm veritatē potest esse mediculum horarū: ⁊ hora mtdia inter sextā ⁊ tertiam: ⁊ qr mediū denominatur ab vtroq; extremorū: ⁊ ideo ab euangelistis qnq; dicitur tertia ⁊ aliquando dicitur sexta. Unde etiā ī signū huius ecclesia cōiter inter tertiam ⁊ sextam celebrat missas solennes: quia missa in memoriam celebratur passionis. Ex hoc articulo condēnationis xpi ad mortē per sententiam trahitur documentum ꝗ nos caueamus ne vnq; iustā mortis sententiam aīe vel corpis mereamur. Itē sicut saluator noster sustinuit pro nobis iniquam ab hoīe contra se ferri sniam: sic ⁊ nos pro deo curare non debemus iniqua hoīm iudicia. vnde apls. Mihi inquit pro minimo est vt a vobis iudicer: aut ab humano die. Ad cōformandum se huic articulo ozet hō dicēdo. Iesu qui suiam cōdemnationis ad mortē: mortē ait crucis ino cēter subire voluisti: fac me iustam mortis sententiā siue in corpe: siue in aīa nō mereri: ⁊ tui amore iniquas hoīm iudicia nō timere. Data aūt sniā reducitur dōs intus ⁊ spoliatur [coplamyde ⁊ purpura] quib⁹ fuerat ab illis indut⁹: ⁊ ad hyc nudo corā eo existenti vix datur sibi licentia vestiēdi. Intuere ⁊ hic dōm ꝓm consideratio nē supra de flagellatione posita. tandem [vestimētis suis] quibus eum spoliauerāt [reinduerunt eum] vt ductus ad mortem magis cognosceret in veste ppria ꝗ in aliena: ⁊ cū eēt vestimētis suis reuestit⁹ ducit eū foras: quanto citius ne mortē eius differant amplius vbi ligantes funē manus ⁊ collū ipsius iudicij sue mortis ei imponunt: ⁊ ipm tanq; malefactorē extra ppriā ciuitatē eijciūt. Nam venerabile lignum crucis longū ⁊ grossum ⁊ multū graue ponunt super humeros suos delicatissimos vt portet ipm ad locum vbi erat crucifigēdus. Ut eēm ōr in hystorijs opinio est crucem quindecim pedes habuisse in longitudine. Et qr lignū illud reputabatur propnanum ⁊ immundū: ⁊ mors crucis ignominiosa. qr vt ōr in deut. Maledict⁹ qui pēdet in ligno: ideo nullus eorū lignum illud nedū portare: sed nec tangere voluit: ⁊ ideo imposuerunt illud iesu vt iā damnato: agnus aūt māsuetissimus patienter suscipit: ⁊ portat patibulum suis humeris in angariā mortis tendens ad locū passionis. vū Ang. Hic adimpletur illud Esa. Cuius principatus super humerum eius. Principat⁹ eēm xpi est crux eius ꝓpter quā (ꝗs apls) deus eum exaltauit: ⁊ sicut signū dignitatis alij balthei: alij mitrā portant sic ⁊ dōs crucē: ⁊ si quiras inuenies non aliter in nobis regnare ie summisi per asperitates quo fit vt delitiosi inimici sint crucis. hec Aug. Completur etiam nūc figura isaac obedientiat: ⁊ ad patris iussum ligna pro sui immolatione portantis. ⁊ ꝓm Chrisо. Quō isaac dimissus est ⁊ mactatus aries: ⁊ sic et hic diuina natura manet impassibilis: sed mactata est humanitas herens cornibus inter vepres. i. iter retinacula pctōr quibus natura humana detinebat: hic ēt cōpletur vidue sarepta ne figura que collegit duo ligna. vū Anselm. Uide aīa mea quō ꝗ aīa vir iste coartat ⁊ spernitur. Sub crucis onere dorsum incuruare iubetur: ⁊ suipsius portare ignominiam. O spectaculum vides ne? Ecce principatus eius super humerū eius. hec est virga equitatis virga regni sui. vnde ⁊ Hiero. Hic educitur abel in agrum a fratre vt perimat. Hic adest isaac cum lignis: ⁊ Abraam cum ariete vepribus herēte. hic adest ioseph cū gramineo fasce summiatorū: ⁊ tunica alari sanguine lita. hic adest moyses cum virga et serpente suspenso ī ligno. hic adest botrus in ligno portatus. hic adest helyseus cum ligno ad querendam securim que in imo demersa erat et natauit ad lignum. i. genus humanum qd a ligno vetito in infernum decidit: per lignū crucis xpi ⁊ baptismū aque ad paradisum natauit. hic id est Jonas de ligno forti in mare ventremque ceti triduo missus. vnde ēt Aug. O grande spectaculū. Si spectet impietas grāde ludibrium. Si pietas grande misterium. Si impietas spectet grande ignominie documentū. Si pietas grande fidei munimentum. Si spectet impietas videt regem pro virga regni lignum sui portare supplicij. Si pietas videt regem baiulantem lignū ad seipsum figēdum: quod fixur⁹ fuerat etiam in frontibus regum in eo spernendus oculis impioꝝ in quo erāt gloriatura corda sanctorum. Dicturo enim paulo. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xpi: ipsam crucem suā gestans humeros cōmēdabat ⁊ lucerne arfure que sub modio ponēda nō erat candelabrū ferebat. hec Aug. Portat aūt xps crucem vt rex: sceptrū in signū glorie que est vniuersale rerū oīm dñiū. Item vt victor trophēū ⁊ signū sue victorie quo principatus ⁊ ptātes expoliando triumphauit. Item ⁊ doctor portat candelabrum in quo ponenda erat lucerna sue doctrine: ⁊ qr signū crucis fidelibus est virtus dei. Et sicut summus sacerdos qū ibat ad taberna culū vt intraret sancta sctōr portabat clauem super humerū sū: sic xps vādēs ad tabernaculum sancti sctōr volens nobis aperire portauit clauem. s. crucem super humerū. Baiulatio crucis ꝓfigurata fuit in isaac filio abrae Isaac eēm ligna propijs humeris ferebat in q̄bus eius pater suus immolare volebat: ⁊ sic xps propijs hūeris crucē baiulabat in qua ipm gens iudeorū suspendere affectabat. Isaac ad obediendū patri se voluntariū exhibuit: sic filius dei patri suo celesti vsq; ad mortē opediuit: dno aūt populi iesum ad interficiendū eduxerunt: videlicet iudei qui corde ⁊ gentiles q̄ opere hoc fecerunt Isti olim per duos exploratores ꝓfigurati erāt qui botrum de terra promissionis ad desertum afferebant q̄ botrum prefigurabatur filius dei iesus xps q̄ per hos duos populos de hierlm in locū caluarie est ductus per botrū illū ꝓbabāt filij israel terre ꝓmissionis bonitatē per doctrinā xpi possum? cōsiderare patrie celestis suauitatem. Eduxerunt aūt eū extra ciuitatem quorum eēm animalium sanguis inferebatur in sancta sanctorum: hoꝝ corpora educebantur extra castra cum cremabantur ⁊ immolabantur. Baiulans vero crucem per hoc nos inducit ad sui sequelā sicut ante dixerat monendo ad eam. Si q̄s vult venire post me. abneget semetipm ⁊ tollat crucem suā ⁊ sequat⁹ me. Sicut eēm xps autor vite sentētia mortis super eū data crucē sibi baiulās cōfestim ad locū supplicij fozas educitur tāq; malefactor: qui hui⁹ mundi vita indignus estimat: sic verus xpi imitator seipsum abneget crucem suam tollendo: ⁊ extra castruz secum improperia eius portando tāq; purgamentum hui⁹ mūdi factus semperq; mortificationē iesu in corpe suo circiferat: vt ⁊ vita iesu in corpe suo tādē manifestaſ fiat. ¶ Et nota ꝗ hec tria. s. qr exuerūt eū veste regia [⁊ induerūt eū vestimētis suis et duxerunt eū vt crucifigerent] figuratiua sunt passionis in corpe mystico. s. ecclesiar: maxime tpibus anti xpi. Exutio regie vestis est spoliatio terrene ptātis: ⁊ induitio ppie vestis est reuersio pristine paupertatis: ⁊ ductio ad crucifigendū est violentia persecutiōis finalis. Cum igitur xps pilato imperāte p̄cone clamante baiulans sibi crucē trahereT ad supplicū: tunc cū ducendo ⁊ accelerando: opprobrijs saturāda fact⁹ est ꝓcursus ppl⁹ post ipm eum tiumalij sup ipm plāgabāt: alij illudentes irridebāt alij lutū ⁊ immūdicias in caput ⁊ in faciē ei⁹ pijciebant. Sz ipe quasi agnus innocēs vt ouis coā tōdēte se inclinato capite incedēs ad oīa tacebat: q̄ ñ tāq; ouis ad occisionē ⁊ quasi agnus ad imolādū ductus est: ⁊ nō aperuit os suum. Et sequebatur eum triplex turba. Prima carnificū que eū premebat. Secunda iudeorū que eum irridebat. Tertia amicorum que anxie lugebat. Et insuper quarta illorū qui ad videndum spectaculum veniebāt: vnde non eadē mēte sequebant: sed quidā vt leti morientem aspicerent quem viuentē oderant: alij vt morientem plangerēt quem viuentē dilexerāt ductus ē autem cū focijs duobus vtq; latronibus per medium vrbis vbi eius cōfusio patebat singul⁹ ad ostia et fozes cōfluentib⁹: hec est societas sua. O bone iesu quātam tibi verecūdiā isti faciunt latronibus te associant: sed et deterius tibi faciunt qr crucē portandā imponunt qd de latronibus non legit. vnde non solum cū iniquis deputatus es: sed et iniquoꝝ iniquior. Indicibilis est domine patientia tua: hoc ad literam procuratum fuit per principes iudeorū vt xps infamaretur in criminibus eorum pticipasset: et sic ipi viderentur iuste mortē eius procurasse. Sic et hodie frequēter maligni faciunt qui suam nequitiam per bonorum infamiam operire querunt: per iustitie etiam subuersionem hodie in mtris locis deputantur iusti cum iniquis. Christus autem permisit hoc fieri vt ostenderet ꝗ pro peccatoribus vellet pati. Unde Beda. Sed ille cuz iniquis deputatus est in morte vt iniquos iustificaret in resurrectione: qui cum in forma dei esset propter homines homo factus est vt hominibus potestatem daret filios dei fieri. Hec Beda. Occurre igitur nūc anima mea et vide amatorē tuum et dominum pro te crucem baiulantem: ⁊ ad patibulum properantem: tac tua crimina suis penis expiantem. Cerne eum quomodo sub honere crucis curuus incedit et vehementer anhelat. Comparere ei quantum potes in tot angustijs et ludibriorum renouationibus posito. Certe bene faceres si iuuares dominum deum tuum: et diceres. date obsecro mihi crucem domini meiet ego portabo eam. Quia vero mesta mater et meroze confecta propter multitudinē populi appropinquare ei non poterat: nec eum videre iuit celeriter per aliam viam breuiorem et compendiosam cum sociabus suis ⁊ ioanne: vt alios precedens valeret eidem approximare. Cum autem extra portam ciuitatis in concursu viarum eū obuiuz haberet: cernēs eū sic onerātū ligno tā grandi qd aīā nō videratur semimortuam facta est: ⁊ pene exanimata pre angustia ⁊ nec ei verbū dicere poterat: nec dōs sibi accelerātus ab his qui eum ducebant. O ꝗ tristes ⁊ dolentes: q̄ clamantes ⁊ plorātes ibant mulieres sancte sustentantes dominā nostram matrē eius nō volentē se sustentare vel sustinere: immo ōr in terrā corruisse. Credo q̄ ipa libēter crucē portasset si potuisset: ⁊ q̄ huis nō posset libēter accepisset. vū Anselm. Hac voce vt reor sequebat⁹ dicens. Vadis ppiator: solus ad immolādū p oibus: non tibi occurrit petrus qui dixit pro te moriar. Reliquit te thomas qui ait. Cuz eos oēs moriamur: ⁊ nullus de his nisi tu solus duceris: qui me castā conseruasti filius meus ⁊ deus meus. Verum hec verba ex magne pietatis affectu producta: ita ad hoc memorasse sufficiat: vt oculus ea pietatis attendens: dū tante matris gemebundis affectibus cōpatitur fructu pij amoris illius aliqū remunerari mereat hec Anselm. Ulterius autē dōs pcedens parum post vertit se ad ipsas mulieres sequētes ⁊ flentes. Quia eēm nouit dōs qui sunt eius ꝓtermissa furentis populi turba ad amantes ⁊ plangētes se feminas: oculos ⁊ ozā cōuertit: suos eēm dōs libēter respicit ⁊ dixit eis. [Filie hierlm nolite

Pilati iniquitatores.

Judeorum acceleratio

AA Crucifixus lingua. August. Hora crucifixionis.

Hora missae celebrādo. Documentum.

1. co. 4.

Conformatio.

figure.

BB Lignum crucis. Longitudo crucis.

Gen. 22.

Deus. Crucis portatur hūeris.

Mat. 5.

August. Esa. 9. Phil. 2.

Bene. 22. Chrisо.

Matth. 16.

Zach. 13. Anselm.

Hiero. Gen. 4. Ge. 22. Genes. 37. Nu. 21. Nu. 13. 4. Reg. 6.

Jone 1. 2. August. Crucē portantis spectaculū.

Turba triplex xpm sequēs.

Contēplatio.

Anselm.

Marie occursus.

DD Respectus dñi in filias hierlm.

flere super me] nunc lamentamini me moriturū
cuius cito resurrectio mortē soluere pōt: cuius
mors ⁊ oēm mortē ⁊ ipsum mortis autorem de-
struet. Non ēnī oportet flere eū qui propria pa-
titur sponte: sed magis eis applaudere: vbi cuz
filia hierlm appellat daē intelligi ḋ nō solum
mulieres de galilea eum secute sunt: sed etiam
alique mulieres eiusdē vbis per deuotionē ei
adheserunt. Typum gerebant iste mulieres eo-
rū q̄ alijs cōpatiunt ⁊ miserentur: sed nō sibi alio
rū peccata deplorāt ⁊ accusantur: ſ de suis mori-
bus nō curantur: cōtra qd dr in Ecclesiastico. Mi-
serere aīe tue placēs deo. Non ergo phibet dñs
ꝑ passionem: ſz pdicit aliā luctus causam. vnde
subiungit. [Sed super vosipsas ⁊ sup filios ve-
stros flete] ⁊ sup imminenti excidio vbis ⁊ gē-
tis vestre vosḋ ipsas ⁊ vestrā pgeniē dignis la-
chrymarū fletibus abluite ne in vltionem mee
mortis dānemini et cū pfidis. Scōm sensum li-
teralē fletus ad quē induxit ꝓs mulieres fuit
ppē miseriā p romanos sup iudeos venturā: ⁊
illa miseria figura fuit miserie super icredulos
per spūs malignos venture: ꝓ cuius euasione
flendum est ⁊ orādū ante terminum hui⁹ vite.
[Ecce enim dies venient] scz quadragesimo anno
post passionē xpi [in quib⁹ steriles q̄ non genue
runt ⁊ lactauerūt dicentur beate] qz agiliores
erūt ad fugiendū ḋ grauide ⁊ p se solū anxie.
In die iudicij parētes dicēt filijs se esse dāna
tos ꝑpter amorē nimiū filiorū: ecōuerso filij di
cent se esse dānatos ꝑpter amorē ⁊ sequelā pa-
rētū. [Tunc incipient dicere mōtib⁹ cadite sup
nos: ⁊ collib⁹ operite nos] quia aliqui prehorro
re miseriārū dicebāt: vtinā montes caderent
sup nos ⁊ colles operirēt nos. Similiter in die
iudicij hoc dicēt reprobi optātes abscōdi a facie
dñi. [Qz si in viridi ligno hec faciūt in arido q̄d
fiet.] Christus hic dr lignum viride faciens fru-
ctum ⁊ per consequēs indignū abscisione per
mortem. Populus aūt iudaicus lignū aridū in
fructuosum: ⁊ p cōsequēs dignū abscisione ꝑ mor
tē. Viride ēt lignū ⁊ fructiferū sunt iusti ⁊ elecri
ſz aridū ⁊ infructiferū pctōres ⁊ impij. [Si ergo in
viridi ligno] .i. in xpo oīm virtutū vtroze virenti
[hec faciūt] .i. tot tormēta inferūt [in arido] .i. in
populo iudaico ⁊ pctōre ab oi honore gratie de-
stituto ⁊ arefacto [quid fiet.] Certe graui⁹ puni-
ent. Quasi oīnibus diceret. Si ego qui pctōrū nō
feci ⁊ fructuosus sum sine igne passionis de infi-
do non exeo: quē tormenta manent peccatorib⁹
⁊ impijs qui fructib⁹ sunt vacui. Certe dñe iesu
verum est: quia si tu arbor sancta lignum vire
fructuosum ⁊ benedictus tāta pateris: ⁊ ramis
tuis spoliaris quid erit de nobis miseris qui su
mus lignum infructuosum ⁊ siccum aptum pro
igne ⁊ gehenne incendijs. Sic ergo incipit iudi-
cium de domo dei: ⁊ omnes qui volūt pie viuere
in xpo persecutionē patiuntur: quis finis eorum
qui non credunt dei euangelio? impie viuunt?
vnde Augu. Si hnc fine flagello non exit qui
huc sine peccato venit quomodo flagellis digni
non sunt qui huc cum peccato venerunt? vnde
⁊ Greg. Quotiēs mortem saluatoris attendo et
patientiam Job: ⁊ mortē baptiste considero di-
co tibi pctōr hic considera quid passuri sunt
illi quos reprobatū tanta passī sunt q̄s amat
hec Greg. Bonum esset de his cogitare vt co-
gitatio tāte angustie nobis timorē incuteret: et
timor īcussū a nobis peccatū perpetratū expelle
retvel a perpetrādo arceret exemplo Hieronymi dicentis. Siue comedāt: siue bibāt: siue aliq̄d
aliud faciā semp videt auribus meis insonare
illa vox terribilis. Surgite mortui venite ad iu-
dicū. ¶ In pdictis duobus locis que nō sunt
in ipsa ciuitate: sed extra ecclesiam sepulchri. ſ.
vbi xps obuiauit matri: ⁊ vbi se vertit ad mulie
res adhuc vt dr apparent vestigia ecclesiarū q̄
ibi facte erāt in hozū memoriā. Cū ergo dñs vl-
terius pcessisset ⁊ ita fatigat⁹ ac fractus: ⁊ ex af-
flictione precedēti debilitatus esset ḋ lento gra
du incederet: ⁊ amplius crucē portare non pos-
set deposuit eā vt aliquātulū pausaret ⁊ respira
ret. Illi aūt pessimi nolentes differre mortē ei
timentes ne pilat⁹ suiam reuocaret: ⁊ qz volun-
tatē dimittendi eū offerat [coegerunt Symo
nē cyreneū] occīsa cyrene ciuitate libie [patrē
alexandri et rufi] discipulorū dñi [de villa ve-
nientē] ⁊ ad ciuitatē eūdo eis occurrētē [vt porta
ret crucem] post iesum vsḋ ad crucifixionis lo-
cum. Hoc aūt nō fecerūt ex cōpassione ad xpm
sed vt citius ducerēt ad crucifigēdū. Itē vt oñ-
derēt eū esse hoiem fatigatū ⁊ infirmū: ⁊ sic nō
crederēt dei filius. Vt aūt ait Augusti. Nullus
aliorū acceptabat crucē baiulare eo ḋ lignum
detestabile putabat: ⁊ ideo Symōi cyreneo ḋ
in quādā iacturā imposuerunt crucē portandā:
quā alij recusabāt. Qui portauit eā corpal⁹ ⁊ in
uitemō spīal⁹ ⁊ volūtarie tū qz hoc erat turpe
tum qz fortūā erat iesu discipulus. Ij occultus.
Et vt dicit Hiero. Nomē istius symonis hic ex-
pmit rōne filioz suoz q̄ erāt xpi discipuli. Cru
cē iesū portare nō poterat qz ex afflictiōib⁹
pcedētib⁹ fatigat⁹ erat: ⁊ iō iudei crucē symōi
portare post iesū ponebāt. In q̄ docemur ḋ ali
bet dr portare crucē pnie ḋ diu pōt: sed cū vlte-
ri⁹ nō pōt tūc placet christo q̄ ali⁹ p eo portet.
Iste symon sm quosdā nō fuit hierosolymita:
sed pegrin⁹ ⁊ aduenaiq̄ fuerat gentilis: ⁊ fact⁹
fuit ꝓselitus. Et ij ipsi ranḋ cōtēptibili impo-
fuerūt crucem iesu: hoc tū nō vacat a mysterio.
Significabat ēnī ḋ gentilitas ab ipsis hēreis
immediate crucem susceptura ad redemptionē
erat que ⁊ tenebras ignorantie idolatrie extir-
paret qd alexander interptat: ⁊ totā ecclesiam
de gentibus sanguine suo decorare qd signat
rufus: ⁊ q̄ oia merorē gentium per obedientiā
deponeret qd interpretat symon: ⁊ heredes re-
gni faceret qd interpretat cyreneus: ⁊ crucē xpi
in altū p patientiā extolleret qd sustollere cru
cē xpi sigīt: ⁊ ad hoc ꝓpellerēt iudei p hoc qd ver
bum crucis reiecerūt qd figīt agaria. Ipse ergo
christus primus ac passionem crucis sustinuit: ⁊
postmodum alij ⁊ maxime aduene gentiles eus
imitando. Sapientia enim diuina ordinauit vt
ipse dominus crucem primo portaret: ⁊ portan-
do nobis portandam prebaret. vnde Hylarius
Indignus enim iudeus erat christi crucem fer
re: ⁊ quia fidei gentium erat in reliquum: ⁊ cru
cem accipere ⁊ compati: vnde ⁊ glosa. Ecce
non hēreus: sed alienigena et peregrinus op-
proprio xpi subdit vt plenitudo sacramentorū
transire a iudeis ad gentes oñdat. Symō quip
pe obediens interpretatur cyreneus heres. Vñ
bene per eū designātur xpiani ex gētibus con-
uersi q̄ quondā peregrini erant testamentorū
deiſed nunc credendo ⁊ obediendo diuinis mā
datis facti sunt ciues sanctorum ⁊ domestici
atq̄ heredes dei: coheredes autem xpi. Hec glo

Hiero.

Eccl. 30.

Symō cyrenē cur crucē portare cogit.

Augustin.

Hieron.

Documēta Hilarii in symōe cyreneo.

Ber.

August.

Cruce xpo conformare.

Theo.

Conformatio

De villa ergo Symon egrediens crucem portat
post iesum cū populus nationū paganis ritib⁹
derelictis vestigia dñice passionis obedienter
amplectit. Villa ēnī grece pagos vocatur a qua
pagani nomē trahunt. Vñ paganos appellam⁹
eos quos a ciuitate dei alienos videmus. Unde
Theo. Ille tollit crucē suā qui venit a villa .i. q̄
dimittit hunc mūdū ⁊ opa eius. in hierlm .i. in
supernā ciuitatē tendens. Ex hoc articulo baiu
lationis crucis sumunt duo documenta. Primū
est qd nos xpiani crucē portare debemus post
iesum: qz xps passus est p nobis relinquens no
bis exemplū vt sequamur vestigia eius. vñ glo.
Prior dñs crucē portat qui prior passus est: po-
stea imposita est symoni cyreneo post xpm por-
tandā: qz debemus sequi vestigia eius. vñ dicit
Ambro. Non hcessit symon ſz sequebatur. Hinc
dñs in euangelio. Si quis post me vult venire
tollat crucē suā quotidie ⁊ sequatur me. ¶ Ubi
tria innuit necessaria portanti crucē post iesum
Videlicet ḋ portet eā volūtarie: ⁊ non angaria-
tus sicut symon iste. Vñ dicit si q̄s vult ⁊c. Itē
ḋ portet crucē suā. ſ. ppriā non sicut iste symon
alienā vñ dicit crucē suā. Itē ḋ portet crucē nō
p inani ſz dei gloria. vñ dr: ⁊ sequat me. Notādū
aūt sm Aug. ḋ crux dñi nō tm illa dr q̄ ꝑs passi
onis xpi ligni affictione cōstruit: ſz ⁊ illa q̄ toti
us vite curriculo cōcta: disciplinar virtutib⁹
coaptatur. Intelligēdū ergo crucē nō ligni pari
bulum: sed vite: virtutis ꝓpositū. Tota igit vi
ta xpiani hoīs ſi sm euangelium vivat crux atq̄
martyrium est. hec Aug. Et ista est crux q̄ quo-
tidie est portanda. Hanc aūt q̄dam portāt volun
tarie vt viri perfecti imitatores xpi: q̄dā inuite
ficut qui cum murmure ⁊ coacti alicui se distri-
ctioni subijciunt vel bonum faciūt. Quidē etiaz
portant crucem alienā non suā: ficut q̄ abstinen
tiam ⁊ districtionē sanctorū pdicātes: sed in se noz
seruant: vel qui sub regula arctissima se militā
re gloriantur: sed per eius obseruātiā nō mortifi
cantur. Quidā insuper crucē portāt: sed xpm nō
sequuntur: vt q̄ p laude hmana laborant: sed ad
huc dei dilectiōē nō trahūtur. Vñ ⁊ sicut symon
crucē portant: ſz nō moriuntur: qz corp⁹ q̄dē p la
borē affligunt: sep de desideriū gloie mūdo vi
unt. Primi figurantur i dño ⁊ faciunt pniam me
ritoriam. Alij figurantur in symone ⁊ hi faciunt
pniam: ſz nō meritoriam. vñ Bern. Ue semel ve-
teriū crucē portārib⁹ ⁊ nō sequentibus xpm ve
portantib⁹ crucē non sicut saluator suā: ⁊ sed ad
angariā sicut cyreneus alienā. Si crucē portas
cum crucifixo cur nō moteris mundo? hec Ber.
Spōte igitur ⁊ xpi amore crucem tuam porta
post iesum quotidie: et semp oculum mentis in
eum dirige: ⁊ leuius portabis quecunḋ pateris
vñ Aug. Quantūcūq̄ ppinat nobis pnitis xpis
tribulatio parua patimur si recordamur quis
pro nobis fuerit ad crucis patibulū: quis nos in
uitat ad gloriā. Caue ēt ne vnḋ crucem xpo fa-
brices vel dorso eius imponas. Crucem ēnī xpi
ad crucifigendū ipm phibetur carpentare q̄ ad
perpetrandū mala conatur cōsiliū ⁊ auxilij pre
stare ⁊ dorso xpi crucem baiulandā imponit qui
pctōrū suum diuine ordinationi attribuit. Scōm
documentū est sm Theo. ḋ qui ad modū xpi ma
gister est: ⁊ ipse primo tollere crucē ⁊ timore dei
ꝓpriā carnem crucifigere ⁊ sic subditis ⁊ obe-
dientibus salutari eam angaria imponere. Ad
conformandum se huic articulo reminiscetur
hō q̄ta charitate xps crucē portauit: ⁊ quāti pō
deris illa crux fuerit cui oia pctā mundi ipposita
erant que oia agnus immolād⁹ in humeris suis
portauit. Poterit ēt hō p imaginē recolere qua-
si ipse portet crucem post iesum: ⁊ cū iesu instar
symonis cyrenei velalius put deuotio ministra
bit. Jesu q̄ crucē tuā pprijs hēreis baiulare vo
luisti: ⁊ fac me crucē arctioris cōtinentie sponte
apprehēdere: teq̄ post te q̄tidie baiulare. Et no-
ta ḋ quatuor portauerūt crucē etiaz materialē
s. latro finisterq̄ significat impenitētes q̄ de cru
ce pōtis penalitatis trāseūt ad crucē eterne ca-
lamitatis: latro dexter q̄ significat vere peniten
tes: ſtimō q̄ significat de pnia murmurātes: xps
q̄ significat innocētes aliorū pctā portātes. Pri-
mi sustinēt penās: ſz nō faciunt pniam. Secundi
faciūt pniam meritoriā ⁊ ppriā. Tertij faciūt pe
nitētiā ſz nō meritoriā. Quarti faciūt pniam nō
ppriā: ſz meritoriā. Primo itaq̄ iesus crucē suaz
q̄diu potuerat baiulauit postea imposita est sy-
moni congruo ordine ministerij. [Jesum autez]
sic exoneratū: ſz vt latronē ligatū [duxerunt in
golgota qd interptat caluarie locus ad crucifi-
gendū] clamātes ⁊ vociferātes post ipsū: ista du-
ctio fuit exprobrosiorū penosiorū inter oēs. de q̄
bus dictū est supra plurib⁹ de causis. Prio rōne
ignominie. qz valde ignominiosum est duci ad
patibulū. Secōa rōne societatis: qz [ducebant cū
eo ⁊ alij duo nequā vt interficerent] qd spāl⁹ fa-
ctū est ad maiorē suā cōfusionē vt nō videret di
stictio iter xpm ⁊ alios nequā. Tertio rōne mul
tiplicis comitiue ⁊ turbe q̄ eū sequebant: ſz non
vna eadēq̄ mēte. Quarto rōne loci ad quē dedu
xerunt eū q̄ horrore pstabat pariter ⁊ fetore. Ex
isto articulo deductionis i golgata ad crucifigē
dum tria trahunt documēta. Primū est q̄ sicut
xps volūtarie duct⁹ est ad patibulū tāq̄ ouis ad
victimam: sic ⁊ nos volūtarie ducamur ad obe-
dientiā mandatorū dei ⁊ platorum vice dei qua
ppria volūtas mactatur. Secūdū est ḋ nos seq̄
debemus xpm euntē ad locū sue passionis sup
nosipsos flentes cū mulieribus miseriā nre fra-
gilis cōditionis. qz vt ait Theo. Hēs infirma q̄
significat ꝓ femina si sumpta cordis cōtritiōe ꝑ
penitentiaz flet sequit xpm. Vñ hanc pcessionē
plangētium ⁊ lugētium post dñm repsentamus
qñ pcessiones ⁊ letanias pro aliq̄bus iminētib⁹
periculis facim⁹ sequētes crucē q̄ ante pcessiō-
nē baiulatur q̄si dicam⁹ teream⁹ ad eū extra ca-
stra in properiū eius portam: ⁊ sic iuxta man
datū dñi plangimus sup nos ⁊ super filios nros
Similitudinē ergo pcessiōis illius amarissime
quam xps cōsumatus fecit: ad locū passionis
educerūt exēplo aīo dolenti cōqueraris cruci
fixo: ḋ affectū tam feruidū ad suā passionē: put
dignum est non habeas nec hactenus habuisti:
Tertium est ḋ pegrini p pniam religiosi p obe-
dientiā per vias euntes si aliq̄d lassantur reme-
morari debent istius itineris xpi quo ad patibu
lum ducebatur qñ ita lassus fuit ḋ crucem per
se amplius ferre nequiuit nimirum cū p totam
nocte ⁊ diez illam multipl⁹ fatigatus fuerit. Si
igitur saluator noster tantam lassitudinem cum
tanta ignominia p nobis sufferre est dignatus
cur ⁊ nos ꝑpter eum modicus laborē vitez cum
nostro honore non sustinemus. Ad cōfirmandū
se huic articulo recogitet hō cum quāta ignomi
nia dñs noster ducebatur ad patibulū p nostra
magna gloria ⁊ fleat cū sanctis mulieribus fun

Villa, pagos, Theo.

E E

Documēta duo.

Hier. 2.

Crux portā dacuq.

Ambro. Luc. 9.

August.

Crux dñi.

Crucē portantes.

Hieron.

Documēta tria.

Ductio xpi ignominiosissima.

Theo.

Processio ⁊ letania.

Cōfoma

Deut. 21. c. Persecutiōib⁹ tolerāda. Greg.

Cogitatio de iudicio.

dendo lachrymas saltē cordis ⁊ sic oret. Iesu q̃ ad crucifigendū in golgota duci voluisti: deuc me in semita mandatoꝝ tuoꝝ vt cū sanctis mulierib⁹ tue sequar vias passionis: ⁊ sup meipm fleam miseriā ꝓprie conditionis. Vides itaque q̃ūo hec q̃ in hora cōpletorij ꝓmatitunali: prima ⁊ tertia passus est dñs absq̃ aliqua crucifixione vehementissimi ⁊ amarissimi doloris fuerit: hor roris valde stupenda. Cū essem in manus impiorū deuolutus esset morte turpissima cōsumendus parū erat sacrilegis illis crucifigere eū nisi prius doloribus ⁊ illusionib⁹ aīam eius repleuissent.

¶ Oratio.

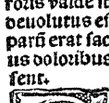

Domine iesu xpe q̃ hora diei tertia p nobis flagellari voluisti: libera me ab eterne ire flagellis q̃ meruit ꝯ sacratissime capitis tui pūctiones punge mētē meā vt nostras vilectiones vitare pualeā: ⁊ da mihi post pniam pertingere ad coronā. Qui etiā multipliciter derisus tandē sentēcialiter cōdēnatus es ad mortē: fac me euadere diabolicā derisionē ⁊ mortē eternā. Portasti tibi crucē dñe: da mihi tollere crucem meam ⁊ sequi te: meā vtiq̃ q̃ debeō pctis meis: meam etiā spontaneā ⁊ deuotā vt per hanc perueniam ad gloriam. Amen.

¶ De sexta. Capt. lxiij

A Mathy. 27. Marc. 15. Luc. 23. ⁊ Johā. 12.

Hora sexta cogitabis volēs ⁊ tristis quō dñsie sus precone cl amāte ⁊ vituperabiliter ductus extra portā hierusalē pueniit ad locū caluarie vtiq̃ fetidū hebraice golgotha dictū: latine decollationis interpretatū: vbi malefactores puniebāt ⁊ publicū erat patibulū. est aūt caluaria testa capitis pilis: ⁊ pelle denudata ⁊ qz ibi decollabant ⁊ suspēdebant reū: ⁊ sparsa erant multa ossa corporū hūanorū: ⁊ maxime capitum: ⁊ iō dicebatur locus caluarie seu caluariarum: Et iccirco Jesus ꝓ oīm salute in loco peccatorū est passus: vt ostēderet pati pro peccatoribus: vt vbi prius erat area dānatorū: ibi erigerentur vexilla martyrū ⁊ vbi abundauit pctm superabundaret ⁊ gratia dei: in hoc ostendere tur q̃ per tolerantiā supplicij peruenit ad corona mortis xpi nam martyrij. Ibi xps decaluat. i. a carne sua. s. carnali iudea separatur. Ex quo erat mortis xpi turpitudo ex conditione loci: qz [illegible] vbi puniebant malefactores et reū: ⁊ ex mō mortis: qz crucifixio erat turpissimū genus mortis: ⁊ rōne societatis. qz inter duos malefactores quasi notius est crucifixus ꝓ q̃ iudei intēdebant inducere suspitionē populo q̃ Jesus esset particeps ⁊ principalis in eorū malefactis: qz eū vilificare intendebant in oibus. Crux vero que tunc erat suppliciū latronū ⁊ multe ignominie: nīc alocis suppliciorū fecit trāsitū ad frontes iperatorū: ⁊ ē imēse glie. Tēpus etiā passionis xpi erat ꝓpe solemne: ⁊ iō tps gaudij ⁊ mieū: per consequēs maior fuit dolor tanta crudelitatē ⁊ afflictionē tali tpe sustinere. Extra aūt ciuitatē passus est: primo vt ostenderet virtutē passionis sue non esse includendā intra terminos gentis iudaice. Unde Chri. Non aūt voluit dñs pati sub tecto: ⁊ non in templo iudaico ne putares pro illa tm plebe oblatū ⁊ iō foras ciuitatē foras muros vt scias sacrificiū esse cōe q̃ oī toti: terre est oblatio. q̃ cōmunis est purificatio. Secundo vt ostendat q̃ quicunq̃ sequi volunt passionis fructū debent exire mundū saltē affectū. Qz ergo xps extra portā passus est sequamur eū ⁊ exeamus ad eū extra castra ⁊ mundanā cōuersationē ꝓpteria ipsius: ⁊ penā portātes. vñ Bern. xps extra portā passus est ad quē egrediamur mundane conuersationis contēptu q̃ est egredi de ciuitate huius mūdi: ⁊ hoc tribus modis: affectu vt mundū nō diligamus: effectu vt eū mente ⁊ corpore fundi tus deseramus: ꝓfectu vt cū dño spūs vn⁹ fieri anhelemus qz vt ait Grego. Tantoquis deo est proximus q̃to ab amore mundi est alienus. hic locus seu mons caluarie sctūs magnā inter loca sctā obtinet dignitatē: ⁊ maximā ob memoriam dominice passionis habet cōpunctionis virtutē in quo dñs nr magna ⁊ stupenda opari dignat⁹ est quibus ad memoriā reductis. Qz contritū ⁊ humiliatū cōpungit: ⁊ quasi torcular passiōis lachryme cōpassionis exprimitur. De hoc ergo monte seu loco ⁊ his que ibi fiebant debes sepe ⁊ maxime in tentationib⁹ recordari: ⁊ qñ tibi extinctus est ignis deuotionis pergere illuc ⁊ collige de lignis crucis: ⁊ p hec ignē ꝯmōi iterū suscitabis. Mons aūt caluarie in quo crucifixus est prope quem ad quinquaginta passus est sepulchrum eius erat extra ciuitatē ad aquilonē dñs. Bernard. Mons caluarie. Adrianus inclusit infra vrbem amplians eā versus aquilonē: ⁊ a capite vsq̃ ad pedes muro cingens eandem. In quo loco postea christiani ecclesias duas: sub vno tēpli tecto cōstruxerunt mōtemq̃ caluarie ⁊ locum sepulture: ⁊ multa sacra loca infra eas concluserunt. A monte enim caluarie versus occidentem ⁊ descendēdo ad duas canas est golgota siue caluaria vbi est ecclesia oblonga in qua apparet rupis illa in qua crux sancta cū portaret dñm erat fixa patente adhuc foramine in rupe ipsa: qui loc⁹ crucis distat tribus cāmis vel circa. s. xv. gradibus a superficie terre hoc est a pauimento ecclesie. Est etiam ibi alia grandis scissura per totā petram q̃ testimoniū ꝓhibet ꝓ sua scissura sanguinē sui fabricatoris se sustinere: ⁊ quasi potuisse. ipsa vero petra altior est q̃ pauimentum vsq̃ ad genua circumstantiū. Deinde ad quinquaginta passus vt circa est sepulchr. cū dñs: vbi est ecclesia sancti sepulchri: seu resurrectionis dñice rotundatis chorus ꝓtenditur in longū cum sanctuario in quo est summū altare ⁊ sustētat duodecim colūnis. s. vtraq̃ ecclesia. s. ista ⁊ golgota vno tecto ē tecta. Unde q̃dā ⁊ hanc illā vnā dicunt esse nominātas eā ecclesiā sancti sepulchri seu resurrectionis dñice. Loc⁹ aūt crucis ꝓ dict⁹ talis est: vt possit⁹ in medio terre ap capescēdā dei cognitionē oib⁹ gentibus esset equalis. Unde sup hunc locus scriptū est grece. Hic de⁹ noster ante secula opatus est salutem in medio terre. Tradunt aūt iudei vt Hiero. ait q̃ in hoc monte immolatus est aries pro ysaac. vñ Augu. Hiero. presbiter scripsit ab antiquis ⁊ senioribus iudeis se certissime cognouisse q̃ ibi immolatus sit ysaac vbi postea xps crucifixus est. Sub isto loco est loc⁹ carceris xpi vbi stetit ligatus qñ ꝓparabat crux i q̃ debebat affigi. ¶ Et nota q̃ hierusalē ciuitas situ

Cur extra ciuitatem passus.

Bern.

Grego.

B Mons caluarie.

Hiero.

dei summi dñs mūdi de qua dicta sunt ⁊ dicunt gloriosa: ista est in declui latere mōtis dupliciter ⁊ ab austro videlicet ⁊ ab occidēte. Ab austro q̃dē sita est in latere mōtis syon: ⁊ inde descendit lōgitudo eius ꝯ aquilonē: ⁊ ab occidente habet mōtem syon ⁊ dependet ab ipso eius latitudo ꝯ orientē vsq̃ ad torrentem cedron siue vallē iosaphat. Situs ergo ciuitatis ab austro est eleuatus similit⁹ p totū latus occidentis ⁊ in parte orientis oīno est demissus: ita vt sordes ciuitatis tēpore pluuie descendāt p portas sterquilinij i torrentē cedron. Sic ergo cōspice ogarios malos vndiq̃ nequiter opari. Intuere diligenter singula que fiunt ꝯ dñm tuū: ⁊ que ducuntur: ⁊ que fiunt ab ipso: ⁊ per ipm: ⁊ historo mentis intuitu exhibe te ꝓsentē. Videas igitur oculis mētis alios cū vidissent eū fatigatus sibi dare vinū myrrhatū: siue cū felle mixtū: in hoc etiā interioza dulcissimi dñi amaricare volētes ⁊ ē sua amaritudinem declarantes q̃ ꝓm Matth. Cum gustasset noluit bibere: qz vt dicit Chri. Nihil distat simpliciter gustare ⁊ nō bibere. sed vnū quidē ⁊ ides significant. Et ꝓm Mar cū nō accepit. i. non bibit: vel non. s. perfecte vt biberet: q̃ē essem gustam⁹ non accipimus: qz non trahimus illud in corpus: sed statim reijcimus Aliquid ergo accepit ad gustandū modicum vt q̃ scriptū erat impleret. s. Et dederunt in escas meā felꝛ: in siti mea potauerunt me aceto: ⁊ qz illud q̃ modicū est quasi nihil reputatur: iō hic ōr q̃ nō accepit. s. ad perfecte bibendū: qz felleā amaritudinē q̃ dulcis ⁊ rect⁹ dñs nunq̃ acceptauit. Vel cū gustasset. i. ori apposuit noluit bibere ꝓpter duo. Primo vt ostenderet imitatas talē potū ꝓpinātū. Secundo vt significaret velocitas resurrectionis ipsius. Unde Grego. Gustauit vinū sed noluit bibere: qz mortis amaritudinē quā gustaturus erat nomētaneam ⁊ citto in dulcedinē conuertendā significabat: qz tertia die resurrecturus erat. vñ ⁊ Hie. Hoc aceto succus letalis pomi abstergitur: ⁊ nō accepit id ꝓ quo patit. vñ de eo ōr. Que nō rapui tunc exolnebā. Unde myrrhatū dño ꝓpinat qui hereses sub pallio veritatis docet. Acetū cum felle mixtū dño ꝓpinat qui de male acquisitis dño sacrificat. Hoc ēt facit qui mēbra eius amaritudinibus affligit. Et vniuersaliter vinum myrrhatū vel cū felle mixtum est bonū opus cū culpa factū: qz sicut modicū myrrhe vel fellis bonum vinū corrumpit: sic modicū culpe mortalis totū bonum opus destruit. Videas ⁊ alios q̃q̃ ad hoc opus necessaria disponere: ⁊ alios ipsius spoliare. Spoliatur itaq̃ suis vestib⁹ ⁊ ad pudoris tumultum etiā femoralibus vt ventris ⁊ frigori exponatur nudus. Spoliatur aūt cum maximo dolore ⁊ renouant in eo fracturē: qz vestis interior propter sanguinem flagellationis fortiter corpori adherebat. Et tunc corpus eius tam cleganter formatū apparuit totū cruentatū ⁊ liuoribus repletū. In hoc etiam apparuit passionis eius ignominia q̃ nudus est crucifixus ⁊ qz hoc non fit nisi per sonis abiectis ⁊ vilibus. O q̃tus dolor erat tibi mater sanctissima cū oculis tuis aspiceres ista: tunc essem primo cōspiciēs mater sua filiū sic vulneratū ⁊ dispositum dolore mentis nimio affligit. Cristatur aūt supra modum qz eū videt sic nudatum. Accelerat igitur mater ⁊ filio suo approximat ac velo capitis sui eū cingit ⁊ velat. O in quāta amaritudine est nīc ala sua. Nō credo q̃ verbū facere potuisset. Differt aūt iste articulus exploiationis ab articulo exutionis in flagellatione: qz ibi exuebatur in pretorio coram preside ⁊ suis ministris: hic aūt in publico coram omni populo. Item ibi exuebatur reinduendus: hic autem nunq̃ reinduendus: ⁊ ideo signāter dictū est q̃ exuerunt eum. hic aūt dicitur q̃ expoliauerunt eum quasi nūq̃ amplius vestes rehabiturum. ¶ Ex hoc articulo documenta pñt accipi sicut ex illo. Itē est documentum q̃ nos debemus nudari ab oibus rebus ⁊ actibus mundanis saluti nostre ꝯrīs. vt ꝓm Hiero. Nudā crucem nudi sequamur. Itē est documentum q̃ si quē xpianum contingat a predonibus vestibus suis spoliari recordetur ⁊ xpm a suis crucifixoribus spoliatum: ⁊ erit sibi materia patientie. Ad conformandū se huic articulo rememoretur hō substantiā actus articuli ⁊ ozet dicendo. Jesu qui ante crucem vestibus expoliari ⁊ nudari voluisti fac me ab oibus mūdanis rebus inquantū ꝯ salutem meam sunt denudari quatenus nudum crucifixū ⁊ nudam crucē nudus sequar. ¶ Deiade eripitur filius de manibus matris moribunde nō sine magnis doloribus: gemitibus. ⁊ suspiriis: ⁊ ducitur ad mortem crucis. Et nudus super lignum crucis que in terra erat posita dire proiectus crudeliter ⁊ expansus ⁊ tractat⁹ strictissime in modum pellis hicinde est extensis. Dicitur eū q̃ foramina fecerunt prius in cruce: ⁊ qz brachia ⁊ pedes xpi nō poterant foramina attingere: ideo ligatis funibus in brachiis ⁊ pedibus tantum traxerunt ac dulces manus ⁊ pedes ita atrociter extēderunt q̃ oēs iuncture ossium dinumerari potuerunt: iuxta illud ps. Dinumerauerūt oia ossa mea. i. dinumerabilia fecerunt: vbi ꝓm Aug. Ad litteram describitur extensio corporis xpi in lignō nec poterat melius describi huius extensio. Hec autem extensio multum penosa fuit: ⁊ maximā penam xpo intulit. Unde legit q̃ cū quedam deuota ꝓsona in quadā reuelatione interrogaret a dño q̃d in oib⁹ que pro nobis pertulit maxime doluisset rñdit q̃ in cruce extensus fuit ita q̃ oia ossa mea numerari poterant ⁊ q̃ licēq̃ p illo dolore mihi gras egerit: ita gratū obsequiū mihi ꝓstabit: ac si oia vulnera mea vnguento suauissimo deliniret. ¶ Ex isto articulo extensionis in cruce sumunt duo documenta. Primum est q̃ ⁊ nos oia mēbra ⁊ organa corporis nri extendere debemus in obsequiū xpi ⁊ manus videlicet ⁊ brachia ad opationes: pedes ad ambulationem. genua ad oronem: oēsq̃ sensus ad suoꝝ actuum sanctā ⁊ castā exercitationem vt possim⁹ dicere cum ps. Omnia ossa mea dicent. dñe quis similis tibi? vnde Cassianus in collationibus patrum docet q̃ religiose ⁊ deuote persone debent oīm mēbroꝝ suoꝝ primitias dño offerre. Mox eū vt a somno excitati de lectulo surrexerint dño primo oris ⁊ lingue motu orando laudes deo offerre: ⁊ prius q̃m membro aliquo suo fungant officio circa curam rei familiaris debent ea ad diuina obsequia extendere: caput ⁊ faciem cum oibus sensibus ad celum leuando: manus ad deum in oroue eleuādo: brachia in modum crucis expandendo: genua ad oronem incurnādo: totum corpus nunc stando nunc in terrā ad veniam posternēdo: cum reuerenti ⁊ honesta oīm mēbroꝝ ⁊ virium tot⁹ corporis extensione ⁊ spiritualium virium intue

Exploiatio.

Documēta.

D Crucifixio xpi.

Ps. 21. Augustin⁹ Extēsio xpi in carne.

Documenta duo.

Cassianus primitie mēbrorum deo offerē de.

Hiero.

Ps. 68.

Biberecur noluit. Grego.

Hiero. Ps. 68.

E Spoliatio xpi ante crucem.

Nudus crucifixus. Varie do.

Cōtēplatio

tione in sacrificiū iustitie deo offerendo. Sc̄ōm documētū est ꝙ cordis oculis aspiciam⁹ saluatorē nostrū in cruce expansis manibus extensum quasi paratum nos recipere ad amorosum amplexū suum. vñ Augu. xp̄s extēdit brachia sua in crucē: ꝛ expandit manus suas paratas in amplexib⁹ peccatorū. Inter brachia saluatoris meꝛ: viuere volo: ꝛ mori cupio: tibi secu⁹ decātabo. Exaltabo te dñe q̄m̄ suscepisti me.

Augustin⁹

Ps. 29.

Cōformatio.

Ad cōformandū se huic articulo poterit hō brachia ꝛ oīa mēbra sua siue stando: siue procūbendo in modū crucis etiam corpaliter: ꝛ vires spīales intentionaliter ad laudē dei extendere rememorādo illos amorosos ꝓplexus extensionis xp̄i cū augustino. Jesu qui in cruce extendi voluisti: ita atrociter vt oīa ossa tua possent numerari: fac me oīa mēbra vires q̄ corporis ꝛ aīe mee ad laudem tuam extendere. ꝛ ad amorosos amplexus tuos dulciter aspirare. Ipse aūt dñs nr̄ nō solū dignatus est in cruce extendi: sed voluit cruci affigi: vt cōmendaret nobis indissolubilem charitatem suā qua salutē nostram firmauit. Extensis ergo neruis ꝛ venis ac ptēsis ossibus ꝛ iuncturis violenta extensione affix⁹ est cruci in manib⁹ ꝛ pedib⁹ durissime p̄foratis ꝛ sauciatis cū clauis grossis ꝛ durissimis cutes ꝛ carnē neruos ꝛ venas: ac cōpages ossiū dissipantib⁹ quorū stimulis excita ꝛ tu manus ꝛ pedes tuos ad oē bonū op⁹. Q: eū primus hō ad lignū puaricationis manus extendendo ꝛ pedibus accedendo cyrographū dānationis nr̄e diabolo cōfecerat: ꝛ saluator nr̄: vt cyrographū illud deleret manibus ꝛ pedibus ligno salutifere crucis affigi voluit clauis inuictissime charitatis delens: per hoc cyrographum decreti q̄ erat cōtrariū nobis: ꝛ ip̄m tulit de medio affigens illud cruci. O ꝙ libenter crucē ascendit: ꝛ quanto amore oīa p nobis sustulit. O ꝙta patientia obediuit ꝛ ꝙtū p̄ ēm ipsius obedientia delectatuo fuit. O ꝙre voces ac tristes vlulat⁹ ꝛ gemit⁹ ibi ab amicis suis: ꝛ precipue a matre sua mestissima audiunt cū sic crudeliter extendit: ꝛ clauat: ꝛ foditur ꝛ toto corpe dissipat. O stupor: pietatis abyssus: o charitatis incendium: o mira circa nos tue pietatis: o mestinabilis dilectio charitatis. Sed caue ne tu clauos crucis xp̄i fabrices: vel man⁹ aut pedes dñi eis vulneres: aut cōfigas. Clauos enim crucis xp̄i fabricat qui inter p̄ximos discordias seminat. Manus ꝗo dñi videt clauis vulnerare ꝛ configere ꝙ de bonis a deo datis non vult elemosinas erogare. Pedes aūt xp̄i clauis ferreis perforat qui theatra seu spectacla ꝛ tabernas magis ꝙ ecclesias visitat. Ex hoc eūm articulo crucifixiōis trahitur documentū ꝙ ꝛ nos crucifigere debemus carnē nostrā cū vitijs ꝛ cōcupiscentijs: vt simus fixi clauis. i. preceptis iustitie: sicut xp̄s clauis cōfixus fuit in cruce. Sic fecit ipe apostolus q̄ vicebat Christo. ꝓfixus sum cruci idest crux extinxit in me ardorem peccati timore dei quasi clauis affixas habens carnes. Et hoc est q̄ orat propheta. Confige clauis a timore tuo carnes meas ꝑm translationē qua vritur. Ad cōformādū se huic articulo memoreť homo cōtinētiam eius et sic ozet. Jesu qui durissimis clauis cruci affigi voluisti: ac per hoc cyrographū peccatoꝛ nostroꝛū ꝛ mortis eidem cruci affixisti. Confige queso timore tuo carnes meas vt preceptis tuis firmiter inherens semper tibi

Cruce crucifigi voluit.

Ade cōformitas.

Clauos xp̄o fabricare aut ip̄m crucifigere

Documētū

Conformatio.

cōfixus sim cruci. Cū ergo crucifixio facta esset cruce in terra iacēte: postea xp̄m affixum lena ducunt cū cruce. Et hec videtur sentire Hiero. et in quadā oratione expresse hoc dicit innocentius papa tertius. Et hoc forte repesentat ecclesia in eo ꝙ in die parasceues crux obsculādo iacet ad terrā appodiata. Ista aūt leuatio nō dubium quin maximi doloris fuerit eo ꝙ tunc lacerabantur vulnera manuū ꝛ pedum ex pondere corporis: pluxerūtq̄ copiosi riui sanguinis vndiq̄ ex illis magnis scissuris ꝛ fontibus saluatoris. In alto aūt ꝑm Augu. Eleuari a non sub tecto pati dñs voluit vt etiā ipsius aeris natura mundaret. i. a demonib⁹ e infectione peccatoꝛ: sed ꝛ terra per sanguinē decurrētem similiter mundabatur. Et ꝑm Theo. vt sanctificaret aerem qui sanctificauerat terrā ābulādo in ea. ꝛ ꝑm Chri. Ut a demonib⁹ expiaret aerem ꝛ ascensum nobis pararet in celū. Ideo etiam sic eleuari voluit vt in cruce pendēs in aere se inter deū ꝛ hominē mediatorē ostēderet: et per passionem crucis eius cum eleuata fuerit vna pars ad celum altera vero in terrā respicit humanā naturā ad cōfortium angelorꝛ reuocaret vñ Ansel. Mediator dei ꝛ hominū inter celū et terrā medius pendens ima superis vnit: celestibus terrena piungit. Ex hoc articulo leuatiōis in cruce habetur documentū ꝙ nos passionem dñi recolentes debemus exaltari a terra. i. a terrenis affectib⁹: ꝛ vel etiā a terrena conuersatione saltē quo ad mēralē abstractionē: vt vl' sic a terra sursum trahamur ad xp̄m in cruce pendentem quaten⁹ simus de de illoꝛ numero de quib⁹ ipse pollicēs dixerat. Oīa trahaz ad meipsū. Ad conformādū se huic articulo poterit homo ex deuotione sua mentem sursum erigere quasi xp̄o cozā eo pendēte in cruce: ꝛ poterit hoc ēt aliquo gestu corporis repesentare ꝛ sic ozare. Jesu qui in cruce leuari ꝛ sic a terra exaltari voluisti: fac me queso a terrenis affectibus subleuari: ꝛ mente in celestibus cōuersari. O ꝙ male prouisum fuit iesu in sua minutione: fuit eūm in sua minutione vsq̄ ad sudorē calefactus: firmiter ligatus ꝑfunde vulneratus sed male procuratus. In tribus nāq̄ ꝑuidetur minutis. s. in alimonie recreatione: ꝛ in quieta pausatione: ꝛ pronuntio in luminis absconsione. Sed dulcis iesus pro recreatione habuit fel ꝛ acetū: ꝑ quiete vera: ꝛ tionem corporis ꝛ afflictionem aīe: pro luminis temperatione splendorem meridianū. Hic siste anima mea hic siste xp̄i sanguine redēpta. Ecce abel occisus a fratre. Ecce ysaac ligatus a patre. Ecce serpens eneus in deserto exaltatus a moyse. Ecce agnus immolatus in lege. Ecce de occisus ab hoīe. Ecce iesus crucifixus in carne. Ecce rex tuus suspēsus in cruce. Ecce dñs tuus condēnatus morte. Ecce hō mitis ꝛ innocēs in uolut⁹ sanguine. Ecce homo vita tua quasi pendens aūte. Fixis in illa vulnera oculis interna pietate considera illud corpus tenerū: corpus illud innocens: corpus immaculatū: graui crucis extensione grauiter laceratum. Attende ꝛ vide si est dolor sicut dolor eius. Et licet non ignores quid boni illa passio conferat mundo: tamen si qua sunt in te pietatis: ꝛ si qua charitatis: ꝛ si bua compassionis vlcera: pietatis affectu compatere: ꝛ emitte lachrymas clama ꝛ dic. Flecte ramos arbor alta tensa laxa viscera ꝛ rigor lentescat: ille quem vedit natiuitas: vt superni mēbra regis miti tendas stipite. Sic eūm crucifix⁹ est dñs iesus ꝛ in cruce extensus ꝙ dinumerari possent oīa ossa eius: ꝛ sic angustiatus vndiq̄ ꝙ se mouere non posset nisi in capite. In hora eūm ꝛ in tp̄e illo flebili spaciosa terre latitudo sibi defecerat: ita vt non haberet vbi caput miserius fessum reclinaret: ꝛ sed inclinatum dependebat. Clauis ferreis sustinent totū pond⁹ totius corpis eius. Dolores acerrimos toleratꝛ: vltra ꝙ dici vel cogitari possit affligitur Vide cū quanto laboze ꝛ doloze dñs stat in cruce: ꝛ non tedeat te in seruitio suo stare. Q: vt ait Petrus damian⁹. Quo laboziosi⁹ in conspectu superne maiestatis se conspicientis quis assistit eo suauius dulcedinem intime quietis acquirit quantoq̄ difficilius sui corpozis grauedinē tolerat tanto copiosius eum ad dei meritū leuat. Stat etiā dñs nudus corpe ac vento ꝛ frigori expositus: sed vestitus amore: ꝛ amoris calore inflāmatus a planta pedis vsq̄ ad verticē. a leua in dexterā itus ꝛ exteri⁹ cruciat⁹. Crux quippe a cruciatu dicit: vbi dolores acerrimi exagitāt vbi diu viuitur ꝛ mors ipsa protēdit: ne doloꝛ cirius finiat: q̄ō gen⁹ mortis in tātū durissimū ac turpissimū apud iudeos erat vt non solū ipse vi superabilis esset: que crucifigi contigisset: sed etiā tota domus eius dom⁹ crucifigi appellaret. Ut ergo dñs a turpissima ꝛ durissima morte nos liberaret: nō solū durissima sed etiam turpissima morte se condēnari p̄misit: ꝛ vt maledictionem quā incurrim⁹ suppozaret maledictā mortē. s. crucis suscepit. ꝑm illud. Maledict⁹ q̄ pendet in ligno. vñ apl's ait. Fact⁹ maledict⁹ vt nos a maledictione liberaret. vñ Augu. Illa morte nihil peius fuit. Inter oīa genera mortis elegit extremum ꝛ pessimū genus mortis. Qui oīm fuerat ablaturus mortē de morte pessima occidet oīm mortē. hec Aug. Hanc aūt crucifixionē ēpi esay as p̄figurauit quē gens iudaica serra lignea per medū secauit. Judei eūm cū serra lignea xp̄m p medū diuiserunt: q: aīam ꝛ corpus eius p̄ crucem abinuicē separauerūt. Congrue aūt dñs la le genus passionis elegit q̄ prime reuaricationis reatum absolueret: vt qui p lignū vetitū ceciderāmus p lignū scī crucis resurgeremus: ꝛ qui per lignū puaricationis mozrui iacebamus in cruce ergo xp̄s mozi: ꝛ sic genus hūanū saluare voluit vt mozbo conuenienter medela rūderet: vt videlicet. Vñ mors oriebat inde vita resurgeret: ꝛ diabolus q̄ in ligno vincebat: in ligno quo ꝗ vinceretur per xp̄m. Per lignū eūm p̄ueuaricationis mors inducta fuerat: ꝛ necessarium erat vt p lignū passionis pellerē: et de ligno crucis ꝛ cruciatus lignū concupiscentie excluderetur ꝛ vt dñs per ligni doloris inuictus transiens de lectationes ex ligno prouenientes con ut arer. Expandit in cruce immaculatas manus pro manibus incōtinenter extensis. Pro suauī cibo arboris vetite eēcam fellis accepit: ꝛ in se suscipiens mortē nostrā mortalitatē abstulit. vñ Bern. Quid cōmisisti dulcissime puer? q̄d fecisti amātissime iuuenis: que tua noxa: que tua causa dānationis? Ego certe tui sum cā doloris: q̄ō perpetrauit seruus: dñs soluit: q̄ō commisit iniustus: soluit iustus. O nate dei quo tua descendit hūilitas qui factus es obediens pro me deo vsque ad mortē: mortē aūt crucis. Ade ad illicita trahit concupiscentia: te p me scīa charitas traxit

Leuatio cruce.

Augustin⁹

Theo.

Chrisos.

Ansel.

Documētū

Conformatio.

Alimonie

Pausatione

Luminis

Cōpatio

Cruciatus

ad crucē. Ego pōmū accepi ꝛ tu clauis laniaris. Ego pomi dulcedinē: tu fellis gustas amaritudinē. Mihi misero congandet eua ꝛ tibi crucifixo plorans cōpatiť maria. hec Ber. Quis det mihi vt totus total'r carne ꝛ spū transfigar crucisque affigar patibulo cū dilecto: vt nec aliquid sentiam nisi iesum ꝛ hunc crucifixū: ꝛ clamabo toto corde. Quis mihi det det vt ego p te moriar de me? Dulcis mihi lect⁹ sit illud lignū crucis tue dñe: vt ego p te moriar in quo dulciter requiescam. Manus tue que me fecerūt expofite sunt clauoꝛ aculeis placeat tibi vt nō extendā vltra ad iniquitatē man⁹ meas: ꝗ p sanguinē q̄ de manū tuaꝛ plagis exiuit: purifica manus ꝛ opera mea: vt sine ira ꝛ immūditia leuē eas ad te ꝛ ad opa pietatis. Sana dñe vulnera cōscientie mee q̄ inflixi mihi manibus ꝓpriis in oīb⁹ voluptatū. Beatos pedes tuos q̄rū scabellū terra est ligno crucis passus es clauis affigi duriss̄imis: ꝗ hoc te obsecro dñe dele errata pedū meoꝛ: ꝛ perfice gressus meos in semitis tuis: vt nō moueāt vestigia mea: ꝗ semp sint stabiles i ope scī [Scriptū aūt pilat⁹] in quadā charta tabule affixa [titulū] ꝛ posuit tabulā cū cauilla [sup crucem] vt eminenti⁹ appareret ꝛ in titulo cā mortis eius. [Jesus] in quo exprimit ꝓ priū nomen eius [nazarenus] quo ad patriā: q: ibi fuit nutritus [rex iudeorū] in quo exprimit causa mortis ipsius. q. d. Jō crucifixus est: q: erat rex iudeorū. Mos eūm erat romanoꝛ sup lignū crucis ponere cām mortis crucifixoꝛ. Ipse aūt accusat⁹ fuerat q̄ sibi regnū iudeoꝛ vsurpare volebat. Pro hac ergo cā iudei eū pilato tradiderāt: ꝛ pilatus eum ad mortē dēnauerat. Et q: iudei ꝗ volūtatē pilati petierunt xp̄m crucifigiri ꝗ volēs se vindicare de eis per talē modū scripsit titulū vt redundaret in verecūdiā ipsoꝛ. vñ Chri. Sicut in tropheo litere ponunť victoriā oñdentes ita pilatus titulū cruci xp̄i inscripsit. simul quidē ꝓ xp̄o respondens vt eū a cōmunione latronū discerneret simul aūt ꝛ de iudeis vlciscēs oñdens s. ipsoꝛ malitiā dñi in suū regē insurrexerūt ꝑm Theo. Judei p curabāt scribi titulū: ꝛ intēdebāt ꝓ hunc illusorie vitupare opinionē ei⁹ q̄ regē faciebat se ipsuꝛ vt sic p̄tereuntes sui miserēri nō valerent: ꝗ magis ei tanq̄ tyranno ꝓperarēt. Sz pilatus non scripsit sicut volebāt. vñ ꝛ Hie. Judei illudētes ꝛ irridētes hoc fecerūt: ꝗ in intentione pilati aliud fuit. O pabat eūm ꝑm glo. diuina vis in corde nescientis Diuinitus nāq̄ ꝗ Remi. hoc procuratū fuit vt, talis titul⁹ sup caput eius poneret: vt p hoc iudei agnoscerēt q̄ eū occidendo nihil o mīn⁹ regē haberēt. vñ ꝛ Beda in quo monstrabat iam tunc regnū ipsi⁹ nō vt ipsi putabant destructū: ꝗ potius augmētatū. Titulus eūm posit⁹ sup crucē ei⁹ illud ostēdit: q: nec etiā occidēdo efficere potuerūt vt eū regem nō haberent q̄ eis ꝑm opa sua redditurus est. Hec aūt tria ꝓba. s. Jesus nazarenus rex iudeorum satis cōueniunt ad crucis mysterium. Nam hoc q̄ dicit Jesus q̄ō interpretat saluator ꝓuenit ad virtutē crucis per quam facta est nobis salus hoc vero q̄ dicit nazarenus q̄ō interpretatur floziđ⁹ ptinet ad patientis innocentiā que est flos qui de radice iesse ascendit: ꝗ hoc q̄ō dicit rex iudeorū ptinet ad partētis potestatem ꝛ dñium q̄ō ex passiōe promeruit: q: propter hoc de⁹ illū exaltauit. Sed ꝗ ipse per crucē sit non solum rex iudeoꝛ: sed ꝛ gentiū. tū scripsit rex iu

Ps. 29.

Cōformatio.

Documētū

Cōformatio.

Cruciatus

Cōpatio

Cruciatus

Cruciatus

Cruciatus

deorũ tñ ita: ipsi gentiles conuersi ad fidẽ spiritualiter iudei dicuntur .i. confitentes nõ circumcisiõe corporis: sz xpi: z iõ per hoc q̃ dicit rex iudeoꝝ intelliguntur etiã gentiles cõuersi. vt aũt dicit Beda. Pulchre titulus qui xpm regẽ testatur non infra: sed supra crucem ponit: qz licet in cruce p nobis hoĩs infirmitate dolebat sup crucem tñ regis maiestate fulgebat. Uñ Ambr. Merito aũt supra crucẽ ponit titulus: qz non hminis corporis sz diuine potestatis est regnũ quod habet xps. Scripsit aũt titulũ illũ non in vna lingua: sed in tribus linguis famosis. s. [hebraice: grece z latine] z in qualibet lingua integre vt diuersarum linguarũ hoĩes qui ad diem festũ cõuenerãt legere z intelligere possent causam mortis ipsius z vt oĩs lingua confiteret qz dñs iesus xps est rex regũ: z dñs dominantiũ in gloria dei patris: z vt oĩs lingua cõmemoret perfidiam iudeoꝝ z ad ostendendũ ipsum pati pro populo oĩs lingue z eis dominari imperpetuũ. Cuius signũ est quod pilatus titulũ delere noluit vel mutare licet iudei hoc peterent: qz videbant q̃ in verecundiã eoꝝ redundabat eo mõ quo ipse scripsit. Uñ pontifices iudeoꝝ volentes titulũ corrigere: dicebant pilato. [Noli scribere rex iudeorum: sed qz ipse dixit rex sum iudeorũ.] Nam in hoc q̃ ponit rex iudeoꝝ ostenditur xpi preconium: z iudeorum opprobrium: qz contumeliosum erat iudeis q̃ crucifigi fecerunt regem suum. sz si poneretur [qz dixit rex sum iudeoꝝ] hoc reduderet in xpi opprobrium z indicaret eius culpã z hoc ipsi intendebant: vt. s. crucifixi famã auferrent qui iam viuo vitam abstulerant. Pilatus vero magis confirmauit dicens. [Quod scripsi scripsi] id est imobiliter z indelebiliter scripsi: quasi dicat hoc est verum quod scripsi: ideo non mutabo. non corrumpo veritatem: z si vos diligitis falsitatẽ. Joeratio verbi confirmatio est tituli z regni xpi. Immobilitas tituli immobile regnũ significat xpi. Fuit aũt sm Aug. titulꝰ iste immutabilis: non qz pilatus scripsit: sed qz veritas dixit. Rex inquit sum iudeoꝝ. vñ exclamat idẽ Augu. O ineffabilem vim diuine operationis: etiã in cordibus ignorantium. Nonne occulta quedã vox pilato intus quodã (si dici põt) clamoso silentio personabat quod tacito ante in psalmo: litteris prophetarum est ne corrumpas tituli inscriptionem. Ideo ergo pilatus quod scripsit scripsit: qz dñs quod dixit: dixit. hec Augu. Commendauit aũt eum pilatus licet nesciens in hoc titulo a tribus. ¶ Mors ergo xpi causa erat remissionis culpe quia Jesus collationis gratiet qz nazarenus adeptionis gloriet: quia rex iudeoꝝ in quo omnes erimus reges. Res vero lingue predicere ad principatũ in crucis titulo sunt cõsecrate: qz ille pre ceteris eminebant z principales erant: hebrea propter religionẽ z iudeos i lege dei gloriantes: greca propter sapientiam z gentium sapientes: latina propter potẽtiã z romanos: multis ac pene omnibus iam tunc gentibus imperantes: ac si diceretur. Hic est rex totius religionis: totius sapientie: totius potentie. ¶ Hec ergo tres gentes: vt ait Augu. sibi dignũtãt in cruce xpi vendicant in quo signatur qõ per crucem xpi subiugari z conuerti deberent deuoti z religiosi qui signantur per linguam hebream: sapientes qui per grecam: z potentes qui per latinã. Uelint nolint ergo iudei diuerse lingue z omne mundi regnum omnis mundana sapientia: omnia diuine legis sacramenta testantur: quia Jesus rex est iudeoꝝ: hoc est imperator credentium z confitentium deum. Et notandũ sm Hiero. qõ triplex distinguitur titulus. Memorialis quando scilicet aliqua scribũtur ad memoriam facti: maxime mortuorum: sic fit iscriptio super sepulcra eorum. Preconialis qui scilicet iscribitur in preconiũ z laudem viuorum: sic fit in portis domorum vel ciuitatum qũ res actu describitur. Triumphalis qui scilicet continet causam z ordinem alicuius triumphi. z talis fit hic titulꝰ de quo nunc ꝛ. post victũ enim diabolum sup caput eius fuit scriptũ: hic est rex iudeorũ. s. corde circũcisorũ spiritu non litterarũ: per hoc q̃ esset in morte ꝛ rex iudeoꝝ ostenditur q̃ nec in morte perdidit regnũ iudeoꝝ: sed magis acquisiuit veroꝝ. s. iudeoꝝ ipsum corde: ore: z ope confitentium. Ex isto articulo superscriptionis tituli habetur documentũ q̃ qñcũq̃ impugnamur a demone opponamus sibi titulũ istum. Jesus nazarenus rex iudeoꝝ. Qui iõ titulus triumphalis ꝛ. qz triumphũ xpi ꝗ diabolũ euidẽter expimit. Qõ sentiens diabolus mox affixo titulo cruci iudeos instigauit vt a pilato tituli mutationẽ peterent sed pilatus diuino instinctu in hoc facto motus immutabilẽ eẽ titulum asseruit. In oĩ er corde habito impugnatione diabolica xpianus hunc titulum in corde z ore vel etiã in scripto geratq̃ inter oĩa arma passionis ofñice diabolus hunc titulum triumphalẽ maxime perhorrescit: put met ipse diabolus cuidã psone denote in visione quadam exacrus asseruit. ad cõformandũ se huic articulo qui illustrius fuit ex intentione iudeorũ attendat homo documentũ: sic ozer. Jesu qui tituli triumphalis subscriptiõe illustre diffamari voluistis: ita mihi sub eodẽ titulo tuo sic strenue militare vt trophyeo tuo hostis perterritus mihi non audeat propinquare. ad literã notꝰ q̃ crux non habebat aliquid sup lignũ transuersum habens tria brachia ad similitudinẽ litere thau: sed loco quarti brachij pilatus supponit cauillam z tabulam similiter ad modum thau ei affixam z in tabula scriptus erat titulus. Credit aũt crux dñi quindecim pedes habuisse in altum z tabula superposita pedem z dimidium. dicunt quoq̃ in cruce dñi fuisse quatuor ligna diuersa: et generum diuersorum. s. stipes siue trũcus in rupe defossis: cui crux erat infixa de cedro. Palus siue lignum erectum de cypresso. Transuersale siue lignum transuersum de palma. Tabula superposita de oliua. Uñ est iste versus. Zigna crucis palma: cedrus: cypressus: oliua. Signat aũt cedrus altitudinẽ contẽplationis: cypressus famã bone opiniõis: palma fructu iustitie: olina lenitatem aie. Crux vero quadripartita quadrifariã partẽ mundi designat nã si recte tacendo in terra proiciatur alia pars eius ad orientẽ: alia ad occidentẽ: alia ad meridiẽ: alia ad septentrionẽ respicit. Cũ ergo dñs huius genus mortis sustinere voluit ostendit: quia quadrifidum mundũ saluaturus erat z ex quatuor mũdi partib̃ electos ad suã fidẽ collecturus erat: z q̃ virt̃ passionis z crucifixionis sue ad has plagas mundi p crucẽ expandi debebat. Siue eliã tale genꝰ mortis sustinere voluit vt ostenderet pro quibus restaurandis patiebatur: scilicet pro supernis angelorum ruinis replendis pro iustis de limbo educendis pro amicis colligendis z adunandis et pro inimicis reconciliandis. Primum designat per bra

Beda. Tituli sup crucem positio. Ambro.

Cur tribus linguis.

Hiero. Titulus triplex.

Documẽtũ

Titulus immutabilis.

Documẽtũ

cõformatio

Crucis forma.

Zigna crucis quadripliciа. Cedrus. Cypressus. Palma. Oliua.

Mortuus p quadriplicidum

per brachium superius: secũm q̃ inferius tertiũ per dexterã: quartũ per sinistrã: z sm chrys. In cruce etiã expansis manibus mortis vt altera q̃ dẽ manu veterẽ populũ: altera eos qui sunt ex gẽtibus trahat vtrosq̃ sibi coniũgens. Moralez vero sacrosctẽ crucis figurã describit apls: vbi dicit. In charitate radicati z fundati z vt possitis ꝓprehendere cũ oĩbus sctis que sit longitudo z latitudo: altitudo: z pfundũ cognoscere: etiã z supereminentẽ scientie charitatẽ xpi. Ubi oñditur q̃ his qui carnẽ suã cũ vitijs z ꝓcupiscẽtijs crucifigũt: latitudinem debent habere in bona operatione: z lõgitudinẽ in bona pseuerantia: z altitudinẽ in spe celestium premiorum profunditas i cautela scrutabiliũ iudiciorũ dei. sm Aug. essi in latitudine crucis bona opa in latitudine charitatis facta significantur: qz charitatis opera sunt gñaliter extendẽda: et hoc est in ligno trãsuerso: quo extendunt manus. ꝓter operũ significationẽq̃ manus essi opa intelligimus: q̃ latitudinẽ hylaritatẽ o ꝓantis: qz tristitia facit angustias. In longitudine pseuerantia boni opis z scrẽ cõuersatiõis: que in tota lõgitudine xpis est habenda vsq̃ in finẽ z hoc est in ligno a trãsuerso vsq̃ in terrã vbi corpus crucifixũ stare videt: qõ significat persistere: hoc est lõga in mitaterpmanere. In altitudine spes celestiũ pmiorum: et intẽtio recta qua in deũ tanq̃ in finem vltimum cũcta bona opa referuntur: et hoc ab ipso ligno trãsuerso sursuz x̃ suscũ ad caput emi net ꝓter expectationẽ pseuerantie boni opis z scrẽ cõuersatiõis: que in tota lõgitudine xpis est habenda vsq̃ in finẽ z hoc est in ligno a trãsuerso vsq̃ in terrã vbi corpus crucifixũ stare videt: qõ significat persistere: hoc est lõga in mitaterpmanere. In altitudine spes celestiũ pmiorum: et intẽtio recta qua in deũ tanq̃ in finem vltimum cũcta bona opa referuntur: et hoc ab ipso ligno trãsuerso sursuz x̃ suscũ ad caput emi net ꝓter expectationẽ pseuerantie boni opis z scrẽ cõuersatiõis: que in tota lõgitudine xpis est habenda vsq̃ in finẽ z hoc est in ligno a trãsuerso vsq̃ in terrã vbi corpus crucifixũ stare videt: qõ significat persistere: hoc est lõga in mitaterpmanere. In altitudine spes celestiũ pmiorum: et intẽtio recta qua in deũ tanq̃ in finem vltimum cũcta bona opa referuntur: et hoc ab ipso ligno trãsuerso sursuz x̃ suscũ ad caput emi net ꝓter expectationẽ pseuerantia

Ñ Diuisio vestimẽto rum xpi

Tunica inconsutilis.

Chrys.

Ps. 21.

Augu. Quadripta vestis ecclesia.

Inconsutil.

Hieronym. Mystice.

Tunica inconsutilis nunc diuiditur.

Undi cp peneiundicp opprobriaundicp cõuicia Quidam.s.[milites]quatuor q̃ esi crucifixerant [acceperunt vestimẽta eius]excepta tunicat et iuxta numerũ psonarũ diuiserũt sibi ea i ꝗtuor partes in pstia sua. Et tunicã superiorẽ simil'r acceperunt circa partes predictas quaz nisi scideret partiri nõ potuerũt:sed vtiliter et cõmode scindi non potuit:q:[erat incõsutilis].i. sine futura et reticulato ope facta qualibus indumẽtis pauperes in palestina vti solueuerũt:ne scinderet ad vnum eã integrã puenire sortione maluerunt. Dicit autem qd ad modum ciro thecarũ seu bireꝝum t quozundã ciliciozum quodã ope textili facta fuit:et cp beata virgo p pris suis manib' eam fecerit:et cp cũ Jesu crescente paulatim etiã creuit. [Et erat debya contexta per totũ]qz vt dz ab extra per totuz de pãno aliquo erat appositum ad eã fortificandum magis et conseruandũ. Unde sm chrysostomuz Hoc dicens dicens euangelista occulte vestis virtutem insinuat. Nam in palestina est quoddaz genus vestiũ propter pauperes ex multis pannis p tertũ qñ vnus pãnus sup alium. [Hoc sũt factũ est vt adimpleret]cõsecutiue. ad hoc t ex hoc adipleti ẽ[qd dictũ est p pphetã]ex psona xpi. [Diuiserũt sibi vestimẽta mea].s. alia a tunica[et sup vestẽ mea].s. tunicã incõsutilẽ[miserũt sortẽ. sm aug. Quadripartita vestis domine Jesu xpi quadripartitã figurauit eius ecclia toto orbe:scz qui quatuor ptibus ostat terrarus diffusam:t in oibus eisdẽ ptibus equaliter.i. cõcorditer distributaz ad quas virtus crucifixi expanditur p quatuor ptes crucis. Tunica vero illa sortita oim ptiũ significat vnitatẽ:que charitatis vinculo continet. Si esi charitas superemineret sup oia precepta est merito vestis qua significat desup contexta phibetur. Et addidi p totumqz nemo eius est expers qui pertinere in uenitur ad totum a quo tota catholica vocatur ecclesia. Inconsutilis autẽ dicitur ne aliquãdo diffuatur. Et ad vnum puenit:quia in vnũ oes colligit. In sorte autem dei gratia commendata est qz cum sors mittitur non persone cuiusq̃ vl meritis:sed occulto iudicio dei in vnitate fidei conceditur sm Hieronym. Vestimenta xpi sunt q̃ bus tegitur corpus eius:scz ecclia. Quatuor milites quibus diuisa sunt quatuor genera hominum quibus data sunt precepta scilicet cõiugati viduati:prelati:religiosi:seu continentes. Hi omnes dicuntur milites:qz debẽt militari xpo obedientie pfectionem:mũdo per temporalium amorem:non diabolo per peccatorum perpetrationẽ. Tunica inconsutilis et indiuisa est vnitas ecclesiastica vsq̃ in finẽ duratura. Sorz que hanc tunicã vni assignat:nõ alij. s. fideli:nõ infideli est gratia dei que etiã huius vnitatis integritatem cõseruat. Christi ergo tunica ptita nõ fuit sed heu hodie peccatis exigẽtibus xpi tunica incõsutilis. s. ecclesia militãs prane scinditur:diffuitur:et fortit. Quod gẽtiles facere noluerũt hoc prohdolor xpiani facere nõ verentur. Scindũt eam heretici cõtra ipam diuersas sentẽtias inducẽdo:scindunt eã laici affligendo. Eãdẽcp inter se clerici fortiunt et cuius erit eã dolo et fraudibus ptiunt. Unus dicit hic estalius hic est. O xpi tunica cp pessima est diuisio tua. Vestimenta etiã xpi diuidit q̃ ecclias spoliare vel res primoz distrahere presumit. Uides ergo qño vestes xpi dant in predam militibus sicut vestes interfectorum dari solent torozibus. ¶ Ex quo apparent duo documenta. Primũ passionis xpi ignominia in hoc cp nũduz eus crucifixerũt:quod nõ fit nisi vilibus psonis Scõm crucifigentium auaritiã:qz vestes xpi, cuius parũ valerẽt:omnes tamẽ sibi rapuerunt. vnde chrys. Diuidunt vestimenta quod in valde vilibus et abiectis cõdemnatis fit et nihil aliũ habentibus. Quasi esi in ochonoratum t abiectum et omniũ vilissimũ hoc ita audebant in latronibus quippe nihil tale operati sunt: t sed in xpo oia ausi sunt. Dicit etiam theo. cp fozsitan plures eozum egebant vel forte magis ad oppobrium et ex q̃dam lasciuia hoc faciebant quasi subsannatiue dicerent. Quia iste dixit se regem: habeamus singuli aliquid de regalib' vestimẽtis suis. Est autem miranda patientia t dispensatio misericordie saluatozis qui sicut agnus tõdentẽ t occidentẽ se suo vellere vestit:ita se tondentes seu spoliantes t occidentes suo vestitu vestuit:ostendẽs cp nisi suis exemplis vestirent ignominiose nuditas eozuz esset cozam oculis dei et angelozum apparens. Ex isto articulo visionis vestimentozum xpi plura habentur documenta. Primum est cp libenter debemus participare exemplis sanctozum que per vestimenta domini designantur. Itẽ est documentuz sm Hiero. cp obseruantia mãdatozum dei q̃ etiam p vestimenta signant est diuidẽda inter xpianos sm diuersos hominũ status. Itẽ est documẽtuz cp bonũ est diuidere reliquias sctozũ p deuotione ad eozum honorẽ ampliandũ. Qd esti isti milites pagani fecerũt xpo in opprobriũ t derisionem hoc boni xpiani conuertere debẽt ad xpi t sctozum pconium:et honorem:sicut multos ritu paganicos xpianis cõuertunt ad cultum dei. Itẽ est documentũ cp charitas q̃ sm. augn. significatur per tunicã incõsutilẽ diuidi nõ põt cum ipsa ceteras virtutes pnectat. Itẽ cp nemo dz scismate dissuere vnam sanctam catholicam ecclesiã: que in vnuz oes colligit:que etiã per tunicam inconsutilem significatur:propter qd̃ etiam sm Chriso. Non caput ei amputasẽ vt iohãni necp secẽt est vt Esaias vt corpus integrũ t indiuisibile mozti seruet t non fiat occasio volentibus ecclesiã diuidere. Ad conformandũ se huic articulo imaginetur homo exẽpla xpi t sanctozuz quasi quedã preciosa vestimenta que participare quantum possumus studeamus: et sic ozet. Jesu qui vestimenta tua inter crucifixozes tuos diuidi super tunicam autem tuam inconsutilẽ sortem mitti voluisti: da mihi sanctozuz exempla cum mandatozum obseruantia participare t charitatẽ semp integrã conseruare. Et sedentes iuxta crucẽ obseruabant euz quando expiraret t ne euaderet: vel ne aliquis eum de cruce vinum deponere. Et sic volebant snã impotentiam ostendere:ac si impeditus a custodibus non posset se iuuare. vbi Hiero. Diligentia militum t sacerdotum nobis proficit vt maior t apertior resurgẽtis virtus appareat. Illudebatur quippe t deridebatur in cruce a pluribꝰ t diuersis vicibꝰ. Unde nota in serie litere quatuor differentias illudentium christo in cruce. Prima est sedentiũ qui esi obseruabant. Secda pretereuntium qui eum blasphemabant. Tertia stantium sacerdotum t senioum. Quarta pendentiũ latronum. Per hos significãtur quatuor genera hominum virtutem eius abnegantiũ. In sedentib' delitiosi t accidiosi q̃ delitijs carnis intẽdũt. In pretereũtibus cupidi t auari qui pretereũtia sequũtur t viam iustitie pretergrediuntur. In stantib' superbi t elati qui stant per appetitũ excellẽtie. In pendentebus impatiẽtes t q̃rulosi de aduersitate. Quibusdã ergo sedẽtibus t esi obseruãtibus alij pterentes iuxta per viaz hoc est vulgares hoies circa locũ crucis trãseuntes t cõcurrentes blasphemabãt esi mouẽtes capita sua in signũ irrisionis t dicẽtes improperãdo. [Vaz]qd̃ est interiectio insultãtis seu deridẽtis et subsannantis [qui destruis tẽplũ dei] sicut dixisti[t in triduo illud reedificas]ꝗture tua q̃ apparet nisi ctũ infirma. Repetũt dicta falsozũ testiũ t eis cõcordat qui sibi imponebãt cp hoc dixerat:sz hoc falsum erat. [Saluũ fac te ipm]ꝗture quã de te pdicastũ ptãte reedificãdi tẽplũ [descende de cruce] qui pmittebas te in triduo tẽplũ reedificare. Et iterũ dicebãt. [Si filꝰ dei es descende de cruce]. i. si potes ammone dolores quos sustines. q. d. nõ potes ex q̃ falsitas tua ptz:sz mẽtita est iniquitas sibi. plus esi fecit de sepulchzo resurgẽdo cp fecisset de cruce descẽdẽdo. vñ Greg. Si tũc de cruce descendisset:mimirũ insultantibus cedẽs ꝗtutẽ nobis patientie nõ demõstrasset. Sed expectauit paululum:tolerauit opprobria. irrisiões sustinuit:seruauit patiẽtiam: dixit admirationẽ. Et q̃ de cruce descẽdere noluit de sepulchzo resurrexit:plus igit fuit de sepulchzo resurgere cp de cruce descẽdere. Plus fuit mortẽ resurgẽdo destruere:cp vitam descendendo seruare. Uide ẽt sm Aug. i xpis istis vocem filiozꝝ diaboli qño imitant vocẽ paternaz. Diabolꝰ dicebat si filꝰ dei es mitte te deorsum. Iudei dicunt[si filius dei es descẽde de cruce Silr t pncipes sacerdotũ illudẽtes cũ scribis] i. legisperitis [t senioribus]. i. iudicib' ordinarijs [dicebãt] ad alterutrum irridendo. [Alios saluos fecit]et vtiq̃ tam spũalr cp corporaliter [se saluũ faciat]. i. supplicio crucis eruat[si hic est xps]. i. rex siue messias[dei electꝰ]. i. dei filiꝰ. vnde Beda. Immo se saluum facere de cruce descendendo noluit:qz ipse est xps dei electus. Nam qui ideo venit vt pro nobis crucifigetur. ideo seipsum saluare de cruce descendendo neglexit:qz cũ ceteris peccatoribus etiã illos qui eum crucifixere saluare mozendo curauit. Et iterum dicebãt. [Alios saluos fecit seipsum nõ põt saluũ facere.]vñ Hiero. Etiam nolentes cõfitentur scribe t pharisei cp alios saluos fecerit Itacp vra vos condemnat snia. Qui enim alios saluos fecit vtiq̃ si vellet t seipsum saluare poterat. Et iterum dicebant. [Si rex israel est]nõ quicũq̃ sed messias promissus in lege sicut ipse dicebat de se[descendat nunc de cruce]vt videamus. i. virtutẽ ipsius:qz alij reges non põt talia facere[t credimus ei]sed mentiebantur dicentes:credimus. vñ Hiero. Fraudulẽta pmissio. Quid enim est plus de cruce viuẽtes descẽdere an de sepulchzo mortuum resurgere? Et surrexit t nõ creditis ei:ergo ẽt si de cruce descẽderit sicꝰ nõ creditis ei. Sed mihi videt hoc ꝗmones immitere. Statim esi vt crucifixus est dõis senserũt ꝗtutem crucis t intellexerunt fractas esse vires suas:t hoc agunt vt de cruce descendat ne faceret salutẽ quã schoarat. Sz dominꝰ sciens aduersariozum insidias pmanet in patibulo:vt diabolum destruat. Hec Hieroñ. Tũ in Leobiam sup exenteratiõe pscis legit:demonem stetisse sup brachiũ crucis t psiderasse an xps aliquã maculã peccati haberet. Usi discipulis in cena dicebat. Uenit esi pnceps mundi huius. i. amaroz mũdi. s. aduersum me: t sz in me nõ habet quicq̃ qd̃ ad se pertineat. Et cp quis peccatum nõ haberet:et ideo mozti obnoxius non esset:mozi tamen voluit:quia pater mãdauit:et ideo subiecit:sz vt cognoscat mundus:qz diligo patrẽ: t sicut mãdatum dedit mihi pater sic facio:scz p oibus mozitẽdo. Cõsidera mõ quid in aliozuz exitu demõ facit qui cõtra ipm mundi saluatorẽ t dõm venire presumpsit. vnde Greg. Curãdum nobis est cum magnis quotidie fleti bus cogitandũ cp scuus cp terribilis sua opera requirens:in die nostri exitus pnceps huius mundi deiatũ etiã ad deuz in carne mozitẽz venit t in illo aliquid q̃ suit in quo inuenire nihil potuit. Prius vero esi in miraculis deuz cognouerat: t sed de cognitione sua ad dubitationẽ cecidit:qũ hunc passibilez vidit. Hec Greg. In cruce ergo tanq̃ in decipula captus est diabolus t victus. vnde Aug. Ipsa morte christi est diabolus victus tanq̃ in muscipula esca accepit. Muscipula diaboli crux christi esca qua caperetur mors dñi. Et iterũ dicebant. [Confidit in deo liberet eum nunc si vult. Dixit enim quia filius dei sum]quasi dicerent. Si verum dixit liberationem sua a deo statim impetrabit:quia pater ylios libenter liberat. Item [Illudebant ei t milites accedentes] prope crucem corpore: sed longe recedentes mente[t acetum offerentes illi]. s. postea quando dixit[sitio]. dicentes. [Si tu es rex iudeozum]sicut dixisti[saluum te fac]scilicet a morte liberãdo. O miseriz rex iudeozũ. i. credentiũ t deũ confitentiũ estiz se saluum faceret de cruce descendendo si vellet. Si seri et ceci deberent supplicare: t saluos fac nos qui indigemus:non saluũ te fac: cum ipse esset t saluus t salus. Sed dõs iesus non acquieuit docẽs nos in tribulatione habere perseuerantiam:vide qño non iudeis suffecit t alijs cp xps crucifigerent sz etiã crucifixum esi diuersimode deriserunt. Ita multis non sufficit xpm crucifigere peccando: sed etiam derident crucifixum petã iterando:vel de peccatis se iactando. Dñm etiam deridet t subsannat qui pro laude humana orat:vel eleemosynas dat seu quodcunq̃ bonum facit. ¶ Ex hoc articulo illusionis crucifixi habetur documentum cp nos qñ fuerimus in sublimi contemplationis:vel sacre actionis aut sancte religionis positi non debemus ad verba subsannantiũ descendere ad mũdanas occupationes:sed potius sustinere perturbozꝝ subsannationes:sicut xps ad iudeozꝝ insultationẽ t tentationem exprobrationẽ de cruce descendere noluit:sed ibi vsq̃ ad mortem perseuerauit. Unde dicebat vitis. Nunquid possum deserere vinum meum qd̃ letificat deũ t hoies:z inter cetera ligna promoueri. Similiter t oliua et ficus dicebant:sic est in proposito. Cum autẽ tempus fit crucis:cp diu exterior homo corrumpitur:vt per eam interior homo renouetur:z euacuetur corpus peccati t quidam tamen pro modica contumelia descendunt de cruce patientie:z alij de cruce macerationis carnis t penitentie pro lenticula ruffa et cibo delectabili t alij de cruce compassionis pro auaritia t claudentes viscera sua cum vident primũ suũ necessitatẽ habere. De

Documẽta duo.

Chrys. Diuisio vestimẽtorum.

Signo xpo similis.

Documẽta plura.

Hiero.

Augustin.

Chriso.

Beda.

Hiero.

Hiero. O Illudebãt xpm in cruce differentie. iiij. Virtutem xpi abnegantiũ.

Hiero. descendende cruce diabolica emissio.

Tho. vi. Diabolus supra crucem tenet. Joan. xiij.

Greg. Diabolus timẽdus.

August. Muscipula diaboli.

Documẽtũ de tribulatione.

Documẽtũ nõ frãgendus illusionibus.

cruce sanguinis et martyrũ non descendimus
qz nec eũ ascendere volumus. Petitionem vero
predictam sepe facit diabolus penitenti. i. vt
descendat de cruce: qz hõ cadit facilius descen-
dendo: z iõ vult diabolus vt descendat de cru-
ce penitentie eam deferendo. ¶ Nũ quidã non
tius parisiẽsis matri sue volenti eũ de religiõe
extrahere sic legit respõdisse. Christus propter
matrẽ suã nõ descẽdit de cruce: sic nec ego pro-
pter te deferã crucẽ penitẽtie. Ad cõformandũ
se huic articulo rememoret hõ sensum documẽ-
ti z ozer. Jesu q̃ in cruce pozit? exprobabilib?
verbis illudi voluisti: ita mihi p̃ nulla diabolica
vel hũana suggestiõe de sublimi sancte religio
nis z puersationis descẽdere: sed in tui amoris
ampletu fixũ iugiter manere. Itẽ iuxta eos cũ
xp̃o crucifixi illudẽdo id ip̃m sibi improperium
seu ꝓba improperij p̃missa improperabãt ei et
cõuitiabãt blasphemãtes. ꝑ Augu. Duo dicu-
nt p̃ vnoz pluralis p̃ singulari. vel ꝑ Hiero-
ro. Primo vter q̃ blasphemauit: z vilis signis
in elementis z reb? insensatis vnus in xp̃m cre
didit z priozem negationẽ sequẽti pfessiõe emẽ-
dauit. vñ cum vnus q̃ iudeos fidẽ respuẽtes si-
gnat blasphemando diceret [si tu es christ?]. i.
rex siue messias [saluum fac temetipm et nos]
s. saluti corporali z a morte liberando: nõ ei cura-
bat de salute spũali vel aliq commodo: alter qui
gentes fidem sequentes signat inci epabat eum
dicẽs. [Neq; tu times deũ q̃ in eadẽ dãnatione
es]. s. mortis et pena simili. q. d. licet hoies non
tuineris: z tũ deum timere debes: maxime in
articulo mortis in quo nunc es. Et nos quidem
iuste in hac damnatiõe sumus. [Nã digna fa-
cris supplicia] z ꝑ factoz nostroz exigentiã
[recipimus]. Ecce cõfitetur culpã suã: vt dicat
iniquitatẽ meã ego cognosco: z iõ merek miam
Confitek etiã xp̃i innocẽtiã dicẽs [hic ꝓ nihil
mali gessit] qz peccatũ non fecit: z sine peccato
conceptus fuit. vbi querit Aug. Quis inquit il-
lũ docebat. nisi q̃ iuxta illũ pẽdebat? Erat enim
illi fixus in latere: z sed herebat in corde. Unde
cõuersus ad iesum q̃ nouit p̃cordia dixit. [Me-
mento mei dñe dũ veneris in regnũ tuũ.] Ma-
nifeste patet q̃ nõ loquebat de regno tpali sed
eterno non de p̃sẽti sed de futuro. Magna fides
hui? latronis fuit: z qz nõ timoze iudeoz aflan-
tium nec ꝓpꝛij doloris acerbitate nec socij sui
blasphematiõe: nec carnis xp̃i apparente infir-
mitate. nec apostolozuz fuga: z negatiõe retra-
hitur a veritatis seu vere fidei cõfessiõe. vñ fuit
ei remissio culpe: z tozi? pene. Apparet quidem
hic illi? ꝓuerso quo ad plura. Prio q̃ ad p̃fectũ
charitatis quam viuaciter in morte sua tenuit
fratrẽ z collatronẽ p̃ simili scelere moriẽtem
de iniquitate sua redarguẽdo et ei vitã quã co-
gnouerat p̃dicando. Secõo q̃ ad fidei z vere con-
fessionis sinceritatem eũ quẽ secũ pariter mo-
rientẽ vidit deũ z dñm regnaturũ credẽdo z pu-
blice p̃dicando. Tertio quo ad iustitie z verita-
tis ppalationem humilr ver? penitẽs reatum
suũ tacẽdo. vñ qui ficte p̃fitek vel in p̃fessiõe mẽ-
titur dñm cũ sinistro latrone subsannare vide-
tur. Quarto quo ad spei firmitatem regni dei
aditũ z p̃sorti p̃postulãdo: nec pp̃ pctõz suoruz
magnitudinem vel multitudinem desperando.
Ille latro de nullo nisi de corde et lingua se iu-
uare poterat: q̃ deo totaliter offerre curauit: cor

Religiosi parisien. rãtio ad matr. Conformatio.

Latro ad latronem. Augu. Hiero.

Confessio latronis bõi. August.

Fides latronis.

Conuersio latronis p charitatem. Fidem z cõfessionem. Justitiam.

Spem.

Satisfa-

quidẽ in cõtritiõe z intima ꝓpassiõe: qz ꝑm glo-
plus videbatur affligi ex xp̃i compassione: q̃ ex
ex sua ꝓpria passione: timo plus plangens xp̃i
supplicia q̃ suũ ꝓpriũ: z lingua vt dictũ est in
veritatis confessione. vñ Greg. In cruce clau-
man? pedes q̃ ligauerãt. nihilq; ei a penis in eo
liberũ nisi cor: z lingua remãserat. Inspirante
deo totũ illud ei obtulit: q̃ in se liberũ inuenit
z iuxta hoc q̃ scriptũ est corde credit ad iusti-
tiã ore cõfessio fit ad salutẽ. vñ Beda. Quis hu-
ius latronis aias nõ miret imo inuãtis dñi gra
tiarq; digne miret: z digna gratiaz actione ve-
neret. Ille qui talis: ad crucẽ venit ex culpa: ec
ce qualis a cruce recedit ex gr̃a. Cõfitebat dñz
quẽ videbat se cũ hũana infirmitate moriente:
q̃ negabãt apl̃i cũ qui miracula viderãt diui-
na virtute facientẽ. hec Beda. O blecto te one
da mihi primo cũ latrone isto cognoscere: z de
inde cognoscere te me sicut vero pctõrẽ cõfite-
ri z magnificare te iuxta crucem cũ sororibus
suis et maria magdalene: et ioanne cuius ma-
tris passio mlr̃ cruz augmẽtabat filio passionẽ. Et
ecõuersus ipsa cũ filio in cruce pẽdebat mentali
dolore: et potius elegisset cuz ipso mori q̃ am-
plius viuere. vñ Berñ. O bõe iesu magna pate-
ris exterius in corpe: sed multo maiora interiri
corpe ex cõpassione matris oia tecũ participan
tis. hec berñ. Undiq; sunt angustie: vndiq; tor-
menta et pene. Sentiri potuerunt: narrari non
possunt. Stabat maria cũ ceteris iuxta crucez
corpe: sed in cruce tota migrauerat mẽte. Non
auertebat oculos a filio angustiabat vt ipse et
toto corde ozobat p̃em p eo: z filius fil'r ozabat
p matre. vñ Ambr. Fugientib? apl̃is maria aũ
crucẽ stabat: z p̃ijs spectabat oculis filij vulne-
rat: qz expectabat nõ pignoris mortẽ: sed mundi
salutẽ. Aut fortasse qz cognouerat p filij mortes
mũdi redẽptionẽ aula regalis putabat se: z sua
morte publico muneri aliquid additurã. Sz Je
sus nõ egebat adiutore ad oim redẽptionẽ. Nũ
z chrys. In passiõe xp̃i duo videbis altaria: vnũ
in pectore marie: aliud in xp̃i carne: xp̃s carnes
marie immolat aiam. Optat q̃dem ipsa ad san
guinẽ filij addere sanguinẽ carnis suez: cũ dño
iesu copali morte redẽptiõis nr̃e p̃simare myr
sterio. Sed hoc solius summi sacerdotis erat p̃
uilegium: vt cũ sanguine intraret in sctã sctõzum
Ideo nec virgini nec angelo: nec vlli hõi potuit
in reparatiõe hõis esse cõis auctoritas. In hoc
aũt grauissime patiẽ pia mater: qz q̃ filius ei?
corpe ipsa sustinet corde. Hec chrys. Et qz ioan-
nes crucifixioni astitit: ideo ea die passio ꝑm ip̃s
legitur: z etiã merito postremus legatur: quia
postremus scripsit. Oẽs igitur et maxime mag-
dalena sua dilecta discipula vehemẽter flebãt:
nec ꝓsolari de suo dilecto dño et magistro pote
rãt. Cõpatiebant dño et etiã dñe: z sibi ipsis. Se
pe eis dolor renouabatur: qz semp passio domi
ni sui vel in p̃uisijs vel in tactis augebat [Sta
bãt a lõge] aspicientes: z a nullo cõsolabant. O.
q̃te voces et tristes vlulatus ibi audiebant ab
amicis suis. Q̃ aũt ioannes dicit [iuxta crucẽ
z alij euãgelistẽ dicũt a lõge mulieres stetisse] i-
telligẽdũ est ꝑm augu. q̃ eo interuallo erãt: vt
z iuxta dici possent: q̃z in cõspectu eius presto a-
derãt: z sic ꝓpe q̃ verba xp̃i audire poterãt: et a
longe in cõpatiõe turbe cõprimẽtis ꝓpinquius
circũstãtẽ cũ centuriõe z militibus. Vel erãt lõ
ge respectu militũ xp̃m crucifigẽtiũ z custodiẽ
tium: z ꝓpe respectu alioz astãtium z aspicien

August. Conformatio.

Ro Marie pre sentia.

Bernard.

Ambros.

Chrys. Altaria secundo. Maria fi lium offert.

Jesus eius cultium. Magdalene fictus.

Lõge z iuxta stantes.

Augustin.

Beda.

Beda.

Rom. 5.

Mystice.

Beda.

Pati sine culpa xpi est cũ culpa latro nis.

Documẽtũ

tiũ. Sic ergo p̃ñt dici lõge et ꝓpe stetisse diuer
sis respectib?. Vel prio erat ꝓpe crucem z post
p̃mẽdationẽ m̃ris abierũt: et a diuersitate tur-
be se eruerẽt: et cetera q̃ facta sunt lõgi? intue-
rent: vt euangeliste q̃ post mortẽ dñi eas cõme-
morauerũt z lõge stantes cõmemorarẽt. Quod
autẽ mulieres stabãt iuxta crucẽ discipulis fu-
gientibus p̃mẽdat deuotã constantiã in mulie
ribus. vñ chrys. Mulieres astiterũt cruci fugiẽ
tibus discipulis: z q̃ imbecilius genus est viri
lius apparuit: z tũc ergo sicut nec a salute: z ita
nec a mysterio crucis et scia resurrectionis ex
cludunt z repelluntur mulieres. ¶ Et nota q̃ ob
tã ꝓgo non stetit sub cruce ad aq̃lonẽ vt quã
dã fabulant: z sicut in picturis ponit: z ꝑ facẽ
filij ad occidentẽ: aliquãtulũ tũ declinãs ad au
strũ. Mostrat ergo iuxta mõtẽ caluarie q̃dz lo
cus z a fidelibus venerat: vbi ipsa cum ab alijs
mulieribus iuxta crucẽ filij sui stetit plorans z
lamentãs eũ in quo loco est vna capella extra
ecclam sctã sepulchri: sed coniuncta muro eius
de ecclesie. Sta z tu iuxta crucẽ cum ea z lamẽ
tare dñm p̃ te mortũ. Iuxta crucẽ libẽter de-
bemus stare z potius mente q̃ corpe habendo
memoriã saluatoris ꝑm statum in quo fuit i cru
ce. Utilis ergo valde est nobis mẽoria talis. Ibi
est nobis refugium ꝑ mala culpe: refrigerũ cõ
tra mala pene: ibi erudimur circa bona gratie:
ibi ondit nobis via ad bona glie. Bona z de side
rabilis est vmbra sua sub alis iesu vbi tutum
est fugientib? refugiũ: gratum fessis refrigerũ
Una ala põt intelligi protectio in prosperitate:
alia ꝓtectio in aduersitate. Una ala ꝑ mala cul
petalia cõtra mala pene. Nũ berñ. Hac memo-
ria absorptus ait. Dñe q̃cunq; iero semp te icru
ce video. Cõsidera nũc q̃lr̃ ipse est exaltat? put
predixerat sicut moyses exaltauit. scz sup palũz
serpẽtẽ in deserto: ita. s. exaltari i cruce opz filiũ
hois. Ille ergo serpens eneus in deserto exalta-
tus figura fuit huius exaltiõis: qz sicut ille ser-
pentis quidẽ similitudinẽ habebat: sed serpẽtis au
tem venenũ nõ habebat qz eneus erat: sic xp̃s
cũ iniquis deputatus: et inter latrones suspen-
sus carnis quidẽ similitudinẽ habebat: peccatũ
autẽ nullum habebat. Et sicut q̃ mordebant a
serpẽte inspiciendo serpentẽ in palo exaltatum
sanabant: sic cõtra morsuz z tentationẽ diaboli
nõ est melior medicina q̃ in cruce p̃ nobis pas
sum aspicere saluatorem. Si ergo aspectus illi?
serpentis enei saluauit a morte corporali: m̃to
fortius fides xp̃i crucifixi saluat a morte spũali
vide etiam dñm tuũ stantẽ sup foliũ excelsum z
patiẽ ad iudicãdũ: et iõ duo hoies hic dependũt
q̃z vn? saluat: alter: cõdẽnat. vide et xp̃m q̃ est
põtifex futuroz bonoz: qual'r extẽsis brachijs
et manibus offert hostiã purã. i. carnẽ suã pre-
ciosam p̃ nobis sup altare crucis. Vide etiam
magistrum tuum qual'r stat in alto et predicat.
Dñs ergo etiã in cruce pẽdens et vsq; ad exitum
spũs nõ fuit otiosus: sed faciebat et dicebat vti
lia p̃ nobis. vñ ꝑm Aug. se habuit sicut magr̃ i
cathedra z lignũ pendẽtis facẽs ẽ cathedra do
centis: vbi. vij. ꝓba sacratissima q̃ dixit in cruce
positus breuiter tibi nota et ea frequenter cuz
deuotione tractata. Per hec aũt. vij. ꝓba possu-
mus facere exclamatiões nr̃as mõ tendẽtes
dñi nostri z causando cõtra iudeos m̃ mõ cõpariẽ
do dño nr̃o m̃ eius m̃rtim̃ nobis miseris z in
fine cuiuslibet ꝓboz facere oꝝonẽ. Quidã tamẽ

Chrys. Mulieris cõmẽdatio Situs ma rie sub cru ce.

Uerba xpi in cruce.

Uerba. vij. vel octo.

verba octo distingunt ⁊ ꝓbũ tertiũ in duo diuidunt; ita vt dixerit duo ꝑ pctõribus. i. [pr̃ ignosce illis] et [hodie mecũ eris in paradiso] duo ꝑ nobis. i. [mulier ecce filius tu⁹] et [ecce mater tua] duo ꝑ vniuerso mundo: ⁊ c̃ [sitio] ⁊ [cõsummatum est] duo ꝑ seipso. i. [deus meus vt quid dereliquisti me] et [pater in manus tuas cõmendo spiũ meum.] Primum verbũ fuit in ipso actu crucifixionis cum pro suis crucifixoribus inimicis crudelissimis ipsum ad crucẽ fabricãtibus orauit dicẽs. [Pater ignosce illis q̃ nesciũt ꝗd faciunt] sc̃z bonũ mihi ⁊ malũ sibi. Reuera ita ẽ quia qui alteri malũ facit nescit quantã penaz ⁊ culpã sibi inferat: quantamq̃ gratiã et coronã alteri acquirat. Vel [nesciũt quid faciũt] ignorãt effi q̃ filius tuus sum quẽ crucifigunt. vnde chrys. Q̃ dñs dixerat orate pro persequẽtibus vos: hoc est crucẽ ascendẽs fecit vi. pater dimitte illis. Non quia nõ posset ipse relaxare: sed vt nos pro persequentibus orare doceret: non solũ verbo sed opere. Dicit autẽ dimitte eis si penitueritꝛ fauet effi penitẽtibus si vellẽt post tantã nequitiã reat⁹ ꝑ fidẽ diluere. hec chrys. Cũ ergo dixerit [quia nesciunt quid faciunt] patet ꝗ Beꝑ. q̃ non pro eis orauit qui ꝑ inuidiã ⁊ superbiam eum quẽ filium dei intellexerunt negantes crucifixerunt: sed pro eis qui zelum dei habentes: sed nõ ꝑm scientiam nesciunt quid fecerunt. Erant effi ibi aliqui simplices et illiterati a sacerdotibus iudeoꝝ decepti qui pseque bantur xp̃m zelo legis. et ꝑ istis orauit christ⁹. Alij autẽ erãt literati q̃ ipsum esse xp̃m ꝑbabiliter nouerant seu cognoscere debuerãt: sed ex odio et inuidia excecati fuerũt: et xp̃m vsq̃ ad mortem ꝑsecuti sunt: et pro illis non orauit ꝑm Beꝑ. Non frustra orauit: sed eis qui post ei⁹ passionem crediderunt impetrauit. vñ ꝗ in actib⁹ Q̃ conuersi sunt vna die tria milia: et alia die v. milia. Nec dubium quin hoc puenerit vt virtute huius oronis xp̃i. Ad quã etiã vocẽ mlti de turba iudeoꝝ astãtium cõpuncti sunt corde et penituerunt. vt ꝗ in euangelio nazareorũ: ponitur in glo. Esai. sup illo verbo et pro trãsgressoribus exorauit. O q̃ dulcis in oratione christi ad crucifixoruz malleationẽ erat melodia de cuius consonãtia cõuersi sunt tot milia. Nec mirꝝ q̃ ipse tantam mansuetudinẽ seruans in contumelijs: tantam patientientiam ostẽdens in tormentis: sic miram benignitatem exhibẽs crucifixoribus euidetius declarauit se filium esse patris quem orabat. Quid effi maius miraculum hac benigna pietate: hoc quippe verbũ magne patientie et mansuetudinis: magni amoris ⁊ indicibilis bonitatis magni dulcoris et venie fuit actꝰ triplex. In quo triplex actus charitatis maxime apparuit. Primo quia pro crucifixoribus affectuosissime orauit. Secdo q̃ orationi lachrymas adiũxit. Tertio q̃ cum valido clamore et lachrymarꝝ effusione ꝑ ipsis preces obtulit. vñ bernar. xp̃s flagellis cesus: spinis coronatus: clauis confossus: crucifixus opprobrijs: saturatus oim̃ dolorum immemor ait. pater ignosce illis. Hinc multe miserie corporis: hinc mlte mie cordis. O q̃ firmata est sup ipsos mia tua ⁊ q̃ magna multitudo dulcedinis mie tue qm̃ potabis dñe deliberantes te rorẽte voluptatis tue. hec ber. Nõ ergo desperet ammodo quisq̃ penitẽs ꝑ pctis pẽsando copiã gratie saluatoris. vñ augu. Quid aũt cõuerso nõ ignoscitur si fusus xp̃i sanguis cognoscitur? Quis homicida desperet si in spe redditus esta quo etiã xp̃s occisus est? Per ꝗ verbum primum docemur: petentes non cito exaudire iniuriasq̃ remittere et vindictas non expere: ac etiam pro inimicis intercedere: et orare eosq̃ diligere. Ad verbum igitur tante pietatis emolliatur cor nostrum: sicut dicitur in ps̃. Hodie si vocez eius audieritis nolite obdurare corda vestra vt dimittamus offensas debitoribus et iniuriatoribus nostris: et non solum dimittamus offensas: sed etiam pro ipsis oremus intuitu eius qui patrem exorauit pro persecutoribus suis: et crucifixoribus. Vnde augustinus. Vide charitatis affluentiam et mirabilem patiẽtiaz pro inimicis facit orationem remitti et non expetit vltionem. Eur igitur formica festuc̃ nonnis: puluis ⁊ fauilla vindictã expetis remissionem protrahis cum videas regem gloriẽ: ꝗ̃ q̃ virtutum remittentẽ minas: cõtumelias ⁊ blasphemias et cõdãnantẽ crucis molestias: et reales iniurias. vnde ⁊ ansel. Ad hoc deductus suplicij myrrha potaꝝ et felle. Ita ĩ cruce leuatur et dicit: pater dimitte illis q̃ nesciunt quid faciunt. Qualis est hic qui in omnib⁹ ꝓfuris suis nec semel os suum apperuit vt aut querele aut excusationis aut comminationis: aut maledictionis verbum aduersus maledictos canes illos proferret ꝗ nouissime verbum benedictionis quale a seculo non est auditum super inimicos suos effudit. Quid hoc viro mansuetius? ꝗd benignius anima mea vidisti? Et iterum. In omnibus his considera illud dulcissimum pectus quam trãquilitatem seruauit pietatis. Non suã attendit iniuriam: nõ penam reputat: non sentit contumelias: sed ipsis potius a quibus patitur ille compatiẽs: quibus vulneraẽ ille medetur: vitam ꝑcurat a quibus occidit. Cum quamentis dulcedine: cũ qua spũs deuotione ⁊ in q̃ charitatis plenitudine clamat: pater ignosce illis. Ecce ergo dñe tue maiestatis adoratoz non tui corporis interfector: tue mortis venerator nõ tue passionis deriso: tue misericordie contẽplator: nõ infirmitatis contẽptor interpellat ꝑ me tua dulcis humanitas: commẽdet me patri tuo tua ineffabilis pietas. Dic igitur dulcis dñe pater ignosce illi. Hec ansel. O clemẽtissime domine quanta est patientia tua: semper insidiati sunt tibi: ⁊ persequti sunt te ⁊ tuos proditiose teceperunt ⁊ maliciose te crucifixerunt ⁊ mõ petis vt ignoscatur illis. Domine Jesu pater misericordiarũ oro te vt sicut tu pepercisti tuis crucifixoribus ⁊ rogasti pra eis: fac vt amore tui pcaz ego cunctis mihi mala faciẽtibus ⁊ tu dñe parcere digneris omnibus iniquitatib⁹ meis: ⁊ patri tuo in conspectu glorie tue me miserum commẽdare: sepe enim dñe: te offendo: ⁊ q̃tuz in me est peccatis meis crucifigo: tũ dñe tu scis q̃ in te credo ⁊ te dominũ meũ ⁊ deum verum cõfteor a quo veniam peccatorum postulo: inparti ri mihi misero ⁊ indigno. ¶ Secundum ꝓbum fuit ad latronẽ penitentẽ ⁊ confitẽtem cũ dixit [mecũ eris in paradiso.] Non intellige de terreno paradiso vel horto voluptatis. Unde Adã ẽ expulsus: nec de paradiso angelico vel celo empyreo: quia ad illum ante christum nemo ascendit: sed de lymbo sanctorum et sinu Abrae ad quem anima chrysti et latronis descendit: vel [in paradiso] id est in fruitionis gaudio et fruitione btã quem habuerũt scti patres in limbo

Primũ ꝓbũ

Chrys.

Pro nesciẽtibus orat

Beda.

Act. 2.

Esai. 53.

Charitatis act⁹ triplex

Pro ꝓbo.

Bernard.

Mie abundantia.

Augusti.

Doctrina

Ps. 94.

Augusti. ignoscere debemus.

Anselm.

Ora tio.

Ora tio.

Ora tio.

Ꝓ

Verbũ secundum. Paradisus.

cum ad eos descendit xp̃i aia ⁊ eadẽ die descendit illuc aia hui⁹ latronis facta particeps beate fruitionis. Vel [in paradiso]. i. in requie q̃ est esse cũ xp̃o: vel [hodie eris mecũ] q̃ est esse [in paradiso] q̃ vbi est xp̃s q̃ est paradisus ibi est ⁊ paradisus: sicut vbicũq̃ est papa ibi ꝗ̃ esse romana curia. vñ Ansel. Credo dñe credo certe q̃ vbi tu vis ⁊ vbi tu es ibi est paradis⁹ ⁊ esse te cũ: hoc est esse in paradiso: q̃m̃ venerabilis ille cõfessor ⁊ gloriosus martyr tecũ fuit per totum illud hodie ⁊ postea oi tpe. O q̃ beatũ est esse tecũ: o q̃ beati sunt illi qui tecũ sunt. Illi vero qui sunt in paradiso vere sunt in req̃e qui tecũ sunt fide ⁊ dilectione. hec Ansel. Hoc etiã dicẽs magnam cõsolationẽ dedit penitẽtibus ⁊ pctã sua cõfitentib⁹ mã reuera hodie et quotidie ita accidit: q̃z qui deuote ⁊ pure confitẽt pctã sua statim cũ dño est in paradiso per gratiã ⁊ postea erit ꝑ gloriã: vel est in paradiso. i. in quadã requie ⁊ securitate sue conscientie: quia secura mens quasi iuge conuiuium. Ecce q̃ liberalis: immo q̃ prodigus hodie factus est christus q̃z latroni regnuz: crucifigo celũ: damnato paradisum ꝑo breui petitione est largitus. Mia obtulit q̃ miseria distulit. Hoc verbum ẽm magni amoris ⁊ gratie ac cõsolationis fuit in quo christus nobis exemplum perfecte spei ⁊ fiducei reliquit vt nul⁹ de venia pctõꝝ q̃ tumcũq̃ enormium necdũ in vita immo nec in mortis articulo desperare debeat: cum iste latro qui nihil boni fecerat: sed suo testimonio mortis supplicio dignus erat veniam cõsecut⁹ fuerit. Et hoc rõnabiliter mam ipse solũ de corde ⁊ lingua iuuare se potuit quozuz vtrũq̃ deo per fectissime obtulit: cor quidẽ in pfecta cõtritione lmguam in pura ⁊ vera confessione: ⁊ ideo nõ mirũ si: veniam impetrauit. Sed exemplo istius latronis [mere cõ nullus ꝗs suam pniam differre vsq̃ ad mortez: quia ꝗ̃ priuilegia paucorum nõ faciũt legẽ cõemere: pauci sunt qui in morte, vere peniteant. Nam sicut mõstruosum esset q̃ lup⁹ caudã ouis haberet ita mõstruosuz videret q̃ vita mala bono fine claudat. Euolauit iste latro ꝑpter fidei meritum ⁊ crucis quodãmodo martyriũ ac nobis conuersionis ⁊ penitẽtie reliquit exẽplum. vnde Hiero. xp̃s de cruce latronem in paradisum intulit: ⁊ ne q̃s aliquando puersionẽ seraz putaret fecit homicidij penam martyriũ. vnde ⁊ Ambro. Pulcherrimum autẽ dat affectande conuersionis exemplum q̃ tam cito latroni venia relaxatur et vberior est gratia q̃ precatio. Semper effi plus dominus tribuit q̃ rogatur. Ille enim rogabat vt memoz sui esset dñs cum venisset in regnum sui: dñs autẽ ait. Amẽ dico tibi hodie ⁊c. Vita est enim esse cum xp̃o: q̃z vbi xp̃s ibi regnum. Cito igitur ignoscit dominus: quia ille cito conuertitur. vnde etiam August. Dixisti latroni: hodie mecum eris in paradiso: vt desit locus desperationis qui parcis latroni vt oñdas ꝗ fructũ pnie: fontem mie celeritatem indulgentie. Eu effi saluas latronem seipsum accusantem: teipsum excusantẽ mam inuocantem ⁊ blasphemantẽ sociũ increpantem. vnde et Chrys. O res miranda non abrahe data est promissio paradisi: nõ patribus: non prophetis sed primo latroni ꝗ̃ hodie mecum ⁊c. Credidit abraham de nõ sub tali cõditione posito sed de celo loquenti. Credidit esaias sed sedẽti super solũ excelsum ⁊ eleuatũ. Credidit ezechiel: sed ei super quẽ cherubin contemplatus est. Credidit moyses: sed de medio ignis loquenti. Sed iste vidit saluatorem non in regali throno ⁊ sed in pena sociatum latronibus. Videt in cruce pendentẽ: ⁊ orat q̃ in celis sedentẽ. Videt condemnati ⁊ inuocat regẽ. O admiranda latronis cõuersio. Judei crucifigunt qui nouerunt legẽ ⁊ prophetas: ⁊ tu latro vnde talia philosopharis? hec Chrys. Sed clemens oculus tuus O dñe iesu respexit super eũ ⁊ vocasti ipm̃ interna vocatione ad penitẽtiam. Quis nõ deber in te sperare: te laudare: ⁊ bẽdicere ⁊ amare cum ita de facili pepercisti ei qui tam male consumpserat vitam suam. Respira ergo nũc in spẽ venie quecunq̃ peccatrix aia ⁊ si tũ patientis pro te dñi tui non horres sequi vestigia. Sed ne pcrastines vsq̃ ad horam mortis exẽplo hui⁹ latronis penitere ⁊ inuenire locũ dño. Et si effi optimum sit ⁊ saluberẽ cõsilij: de mia dei querere refugium totum: tũ hoiem ex ea pendere stultissimum est solatiũ: q̃z mia ⁊ veritas in eo obuiãt sibi. O pater clementissime rogo te ego miser dignus infernali supplicio ⁊ vt sis memor mei in regno tuo. Ego effi dñe latro sum pessimus qui me ⁊ multos in anima occiditꝭ tu dñe misericordissime memento mei in bonũ. Ecce adoro te quem latro adorabat ⁊ ꝗ̃ oro sicut ille orabat. [Memento mei domine dũ veneris in regnũ tuũ.] Recognosce in me dñe hanc oronem sicut recognouisti eam in latrone: suscipe hanc a seruo sicut suscepisti eam a famulo tuo ⁊ memento mei de regno sicut fuisti memor illius de ligno. Dic igit̃ dic queso dñe: dic seruo tuo loquere ad cor meũ. dic anime mee [hodie mecum eris in paradiso] et ego confortatus desiderabili tua promissione fideliter pmaneã in tua fide ⁊ dilectione. In splendore fidei ⁊ cõfessionis tue tecum sim ꝑ tuã gratiã spũs vn⁹ ⁊ sic tecum ero in paradiso si videlicet in terra amoris tui delitias gustem quibus in paradiso reficis spiritus beatorum: vere effi gustare de tuo amore est tecum esse ⁊ fac me ita viuere vt aliq̃ cum tue pietati placuerit dicas aĩe mee: hodie mecũ eris in celo. ¶ Tertiũ verbũ fuit cũ vt matrem ⁊ discipulum inter angustias postros aliqualiter consolaret: cõmẽdauit matrẽ solatio destitutã ac mestam ⁊ q̃ si morientẽ discipulo ⁊ discipulum matris dicẽs matri. [Mulier ecce filius tuus] hoc est qui loco tuũ sit tibi ꝗs obsequit: et affectione coniungi. q. d. ei vsq̃ modo fui obsequiũ tibi ⁊ tui curam habuit: ꝗs decetero istũ de relinquo tibi qui erit loco mei: ⁊ discipulo [ecce mater tua] hoc est cui reuerentiã ⁊ seruitius debes vt filius matri: quasi diceret ei deputo te ad eius obsequium ⁊ curam loco mei. Hoc tertiũ ꝓbũ xp̃i fuit maxie sollicitudinis ⁊ pietatis eo q̃ i tãtis doloriꝗ̃ ꝓstitut⁹ matris mestissime curam gessit ⁊ eo ꝗ̃ ministro pudit. In q̃ docuit nos ꝓpati parẽtib⁹ nostris afflictis: ⁊ ĩ necessitatib⁹ subuenire. ac eis q̃ indigẽt curã ⁊ debitũ obsequiũ impendere: ⁊ in quocũq̃ statu sint parẽtes quantũ bono mõ fieri põt honorare: q̃ pri⁹ mãdauit dicens: honora patrẽ ⁊ matrẽ hoc nunc suo exẽplo docuit ⁊ fecit quod faciendum ammonuit. Pro se effi mr̃i quem moriẽs relinquebat alterũ quodã mõ filiũ ad eius curam ⁊ obsequium puidebat. In hocaũr q̃ iohãni matrẽ cõmẽdauit magnaostẽdit dignitas iohannis ⁊ quanto euz honore honorauit. Et vt dicit

Paradisus

Locus.

Ansel.

Penitẽtiũ consolatio.

Desperandũ non est.

Latronis meritum.

Hiero.

Ambro.

August. Latroni promissio paradisi.

Chrysostomus fides latronis.

Tertium verbum.

Verbũ solicitudinis

Johannis dignitas. Hiero. Hiero. Pudicitia virginis nulli discipulorũ rectius ꝙ virgini cõmendata est vt esset adinuicẽ grata societas ⁊ florida aspect; mecnõ est vnusquisq; cõuersandi vernãs alternatim pudicitiarũ splẽdor decorãtus. [Et ex illa hora] ꝙ diu vixit maria [accepit eã iohãnes in suã [sc; matrẽ ꝛm quosdã; sed cõgruẽti; subaudit in suam curã ⁊ sollicitudinẽ quã decetero specialiter de ea gerebat; q; quicquid ei necessarium erat ad ipi; curã ꝓtinebat. Tradit dñs matri iohãnẽ ꝑ iesu seruũ ꝑ dñoꝛ discipulum ꝑ magistro: hoies ꝑ vero deo ⁊ filij zebedei: pro filio dei nepotẽ ꝑ filio suo qui erat totum suum gaudium ac vita sua ⁊ solatium. Que mutatio ipsaꝫ int; cruciat: ac matri amarioꝛ omnibus doloribus corporee passionis extitit ⁊ cetera corda hiãna licet ferrea scindit. ¶ Quis eni; siue singultu audiet eũ hec verba dicentes nõ dixit ei mater sed mulier ne matris dolorẽ amplius excitaret. vñ Chriso. Hic mouendo questionẽ sic dicit. O bone iesu q; matrẽ tuã dulcissimã q; ita diligẽter te nutriuit: reuerẽter tractauit: ⁊ dulciter lactauit adeo indulciter alloqueris. ¶ Sed vt dictũ est: nõ, vocauit eã matrẽ: ſz coi noie ne ꝑ materni nois seexprimeret ⁊ vehementis amoris teneritudine aggrauaret virginis anim; ac vidẽs filij passionem ⁊ audiẽs mꝛis nomen doleret ampli; ⁊ tunc eni; nõ crat ꝓs ipsaꝫ dulciter alloquẽdũ ne; si ꝓs dulcius sibi locutus fuisset forte coꝛ virginis crepuisset. Stans aũt dñs in cruce faciẽ versus occidẽtẽ tenebat. sed maria ⁊ iohãnes Ihsus oriẽtẽ ad xpi faciẽ rerie sub cruce. spiciẽtes iugiter lachrymas fundebãt. vñ nõ stetit btã ꝗgo sub cruce ad aqlonẽ: vt q̃dã fabulãtur: ſz cõtra faciem xpi filij ad occidẽtẽ ⁊ aliquãtulus tñ declinãs ad austrũ. Mõstrat eni; locus ⁊ a fidelibus veneratur vbi cũ alijs mulieribus ipsa sterit. Cõtemplare ⁊ tu dñm tuũ vt moueaꝛis ad �compatiendum. vñ Ansel. At tu cũ matre et iohanne accede ad crucẽ ⁊ pfusus palloꝛe vultu iesu comin; intuere. Quid ergo. Tu sine lachrymis amantissime dñe tue lachrymas videbis. Tu siccis manes oculis ⁊ eius aiam pertrãsibit gladius doloꝛis. Tu sine singultu audies dicentem mꝛi mulier ecce filij tuus: ⁊ iohãni ecce mꝛ tua: Et iterum mulier inq̃t ecce filij tu;. O commutatio ꝑ eterno ⁊ incommutabili deo purũ et coꝛruptibilem hominẽ pro naturali ⁊ vnico filio seruum accepit in filiũ. O dña qui ꝑcoꝛcogitat; in te succedebãt cũ tã inestimabilẽ ꝓmutationẽ ab ipso quem sup oĩa diligebas tibi fieri audiebas. Uere tuã aiam pertransiuit gladi; doloꝛis qñ tibi amarioꝛ extitit oĩbus doloribus cuiusuis corporee passiõis. Quicquid ei crudelitatis inflictũ est corporibus martyꝛũ leue fuit aut poti; nihil cõpatione ipsius tue passionis q̃ nimirum sua immẽsitate transfixit tua penetralia tui benignissimi cordis. hec Ansel. vñ ⁊ Augu. Mater dñs in cruce iam anxius oculis ⁊ vultu annuẽs de iohãne ait. Mulier ecce filius tu;. Ecce iohãnes qui est nepos tu; de cetero reputabit tibi filius: ⁊ curam habebit tui ⁊ erit solatiũ tibi fidelissimum. Inde intuitus iohãnem dixit Ecce mꝛ tua: ei seruias ⁊ curam illius habe eã tibi cõmẽdo suscipe matres tuam: timo magis suscipe matrẽ meam. Dũ hec pauca diceret illi duo dilecti hãnes ꝗgines ⁊ martyꝛes. lachrymas fundere non cessabant. Tacebãt ambo illi martyꝛes ⁊ pre nimio doloꝛe loqui non poterant. Isti duo virgines audiebãt xpm voce loquẽtẽ tãta ⁊ ipm videbãt paulatim moriẽtem. Amare flebãt q; amare dolebãt: nã gladi; doloris xpi aias vtroq; trãsibat q; magis amabat seuerioꝛ flebat in matre: ⁊ iterũ. Eructauit etiã os tuũ xpũ bonũ cũ diceres. Mulier ecce filius tu;. Cruciat te dñe iesu cruꝛ tua ſz nõ min; mꝛ tua: cruciat te doloꝛ tu;: ſz nõ min; doloꝛ eius. Nõ est mirũ si doles ⁊ cõdoles si pateris ⁊ cõpateris bone filij in desolatione matris: in separatione matris: in cõmẽdatione matris. Nisi q̃ eni; te deseruit nõ in infantia nõ in adolescentia: nõ iuẽtute: nõ in passiõe tua. Nũq̃ defuit tibi eius solatiũ ſz nec ei; obsequiũ. Lactat infantẽ audit ⁊ sequit ꝑdicantẽ videt ⁊ comitat patientẽ: cõtẽplat opprobria intuet vulnera: audit tua verba. Tu xo bone iesu quãq̃ esset doloꝛ intolerabilis: plaga in sanabilis in agonia mortis ⁊ ptio spũ cõstitut; nõ obliuisceris mꝛem tuã ⁊ caput inclinas ⁊ eã in mꝛez iohãni cõmẽdas ⁊ eũ sibi in filiũ adoptas felix depositũ singulare ꝑuilegiuꝫ insigne solatiũ. Urgebat te siquidem dñe Jesu ꝑceptũ iussisti honoꝛa patrẽ tuũ ⁊ matrẽ tuã seruitiũ q̃ ipsa exhibuit tibi exẽplũ posteris relinquendum. Cõsiderare libet bona mꝛ ⁊ genitrix ⁊ nutrix ⁊ filia desolata q̃s sit doloꝛ tuus: angustia tua Uides eũ crucifixum vnigenitũ tuuꝫ mutas filiuꝫ magistrũ in discipulũ ⁊ regẽ in militem dñm ⁊ seruũ oipotẽtẽ in deficiẽtẽ. Reuera viscera tua penetrat gladi; ⁊ cõfigit aiam tuam. lanceaꝫ clauus laniat mẽtem tuã: spinaꝫ aculeus lacerat coꝛ tuũ: filij tui amarus aipectus deest tibi: pre amaritudine lachryme defuntur baꝫ deest fozitudo: marcescit pulchritudo. Ulnera filij tui sunt vulnera tua ⁊ cruꝛ filij tui est cruꝛ tua ⁊ moꝛs eiꝰ moꝛs tua. Nutrix quomodo dimittis alũnum ⁊ mꝛ filium. ancilla dñm ⁊ vna die oꝛbaris pre ⁊ filio hec Aug. Compatiebatur itaq; filij mꝛi cõpatiẽti sibi cõmota sunt q̃ppe oĩa viscera eius super mꝛe sua. Sciebat ei ipse angustias materni cordis nouerat doloꝛem aie eius. Et vt dicit Damasce. q; doloꝛes q̃s ipsa in sua nõ senserat parturitione nũc geminabant sibi in ei; passiões: iõq̃ ⁊ ipse geminũ doloꝛẽ patiebat. s. crucis ⁊ mꝛis. ¶ Ad ꝓformãdum nos huic articulo cum passiones materni doloꝛis meditemur q̃tus fuerit doloꝛ pie mꝛis ⁊ talis mꝛis ꝑ filio tali quẽ videbat tã crudeliter tractari ⁊ tã miserabiliter moꝛi. Pẽsemus ẽt q̃tus fuerit doloꝛ cõpassiuus filij ad matrẽ sibi ꝓpatiẽtem: q̃t; amoꝛ filij ad matrẽ tam cordialiter eam discipulo ꝓmẽdatis. Pẽsem; isup q̃liter in illa cõmendatiõe coꝛ virgineũ anxiebat cum ei pro filio alien; ⁊ ꝑ hoie deo hõ purus dabatur. O q̃ miserabilis commutatio ⁊ Quis itaq; ista deuota meditatiõe pẽsans poterit se continere a lachrymis: Quis nõ cõpatit mꝛi toti; pietatis: Quis nõ misereat mꝛi mie: Si ergo quo ad hunc articulũ volum; nos xpo ꝓformare cõpatiamur dolenti mꝛi ⁊ coꝛ: q̃ cõpassus ẽ ⁊ ipe. Jesu q̃ in cruce mꝛne cõpassioni ꝓpatiẽs ipsaꝫ tuo dilecto discipulo ⁊ ei discipulum ꝓmẽdare curasti: cõmẽdo me tibi in illa fide ⁊ dilectione q̃ eos ad inuicẽ ꝓmendasti: ⁊ supplico tibi vt per tãte dilectiõis pignoꝛa facias me ad amorẽ tuũ veraciter peruenire ⁊ me coꝛ cõmenda custodie vt inter huius vite discrimina ab omni aduersitate ⁊ in oĩ sctitate ac puritate et castitate mentis ⁊ corpis vitã meã custodiãt: ⁊ post huiꝰ vite exitũ ad tẽte miserante perducãt. ¶ Hic passionis nota.

Cruciatus memoria matris.

Commutatio in iqua.

Mulier. Chriso.

Cur nõ matrẽ vocauit.

Maria ad sequia.

Hugo. Maria ecclesie filius.

Maria ad loco.

Ansel.

Maria martyris.

August.

Maria in iohãnes ꝗgines ⁊ martyꝛes.

Exẽplũ.

nota q̃ erat quidã religiosus q̃ tãtã habeat deuotionẽ in isto xbo. s. [mulier ecce filij tuus] q̃ fere p. xx. ãnos ꝓtinuauit lachrymas ⁊ tãta abũdãtia q̃ multũ de illis bibebat. Unde q̃ incipiebat cogitare totã passionẽ dñi ⁊ veniebat ad locũ istũ totus in lamẽta ⁊ lachrymas dissoluebat ⁊ dicebat mꝛi. O mꝛ mea ecce qualiter pẽdet in cruce filius tuus: vide q̃o derelictus est ⁊ moꝛiꝛ filij tu;. Itẽ dicebat filio. Ecce mꝛ tua lachrymosa et doloꝛosa: vide q̃ostat dilectissima mater tua derelicta. Tu ergo charissime fre quẽter ita cogita ⁊ loquere ad filiũ ꝑ matre: ⁊ ad matrẽ ꝑ filio vt gratiã obtineas vtriusq;. In hac aũt recõmẽdatiõe intelligimus nõ solũ iohãnẽ: ſz ꝗgini ꝓmẽdatam ac eius seruitio ⁊ obediẽtie subditaꝫ ipsamq; ecõtra toti populo xpiano vsq; ad finẽ mũdi ꝑ pcilio ⁊ auxilio relictã vt ipsa nos habeat in filios diligẽdo: nos et bonũ nꝛm pcurãdo affectu mꝛno ⁊ nos habeamus eã in matrẽ dilectissimã ipsaꝫ semp amãdo ⁊ post deũ sup oĩa honoꝛãdo. vñ Hugo de sctõ victoꝛe. hoc loco vbi dictũ est ecce mꝛ tua intelligitur q̃ virgo btã nõ solũ iohanni in matrẽ tradit imo toti ecclie vniuersiq; pcoꝛdũ: in mꝛes assignat cũ oꝛtecce mater tua. O pctõ despate ecce mater tua: o verbũ dulce: o verbũ solatiosum: o verbũ gaudiosum: ecce mater tua Ipsa eũ est mater dei: ⁊ hois mꝛ rei ⁊ iudicis: non decet vt inter filios discoꝛdiam esse permittat. Si eni; o pctõ maria est mater tua ergo ⁊ iesus est frater tuus ⁊ pater eius pater tuus ergo ⁊ regnũ et hereditas tua: ergo gratia marie quam inuenit apud deum est thesaurus tu;. Ergo dilige eã ⁊ venerare tã; pãtes tibi vbiq; ⁊ ampli; noli mozari ⁊ ſz ab hac hoꝛa accipe illã in tuam vt ipsa tãdẽ recipiat te in gliam suam. hec Aug. Sicut ergo necessaria fuit nobis passio dñi ad saluãdũ: ita necessaria fuit hec recõmẽdatio ad nꝛm auxiliũ ⁊ pciliũ. Et ꝓpter ea secure currẽdũ est ad eã ꝑ quacũq; necessitate ⁊ vtilitate. Ipsa eni; mater mie nulli pfuerit misericordiã denegare. vñ Ber. Sileat miam tuã xo btã si q̃s est q̃ invocatã eã in suis necessitatib; meminerit defuisse. hec q̃ppe mia nobis miseris est multũ necessaria. vñ idẽ Ber. Nos quippe in ceteris xtutib; cõgaudem; tibi ſz ꝗmia tua potiꝰ nobis ipsis. Laudam; ꝗginitatẽ ⁊ hũilitatẽ miramur: ſz mia miseris sapit dulcius. hã; ample ctimur charius recoꝛdamur sepius: creb; ⁊ invocamus. Ne timeas ad eã accedere: q̃ mitis ⁊ dulcis est valde. vñ iterũ Ber. Revolue totã ferie euãgeliũ ⁊ si q̃d asperũ si q̃d durũ inueneris in maria deinceps eam suspectã habeas ⁊ ad eã accedere vereaꝛis. Nos igit studeam; vt exemplo iohãnis ꝗginẽ beatã in matrẽ habeam; si ipsam volumus hre adiutricẽ. Cũ in sit triplex stat; hois. s. in vita in morte ⁊ post mortẽ ⁊ ipsa in hoc triplici statu adiuuat filios suos q̃ eã habent in mꝛem. Unde cantat ecclesia. Maria mꝛ gre mꝛ mse ꝛc. Adiuuat ergo ĩ vita ſz ĩ vita q̃dã sunt iusti et istis impetrat pseuerãtẽ gratiã: iõ ꝓ mater gratie. s. oatrix ⁊ cõseruatrix: q̃ali sunt peccatores et istis impetrat peccatoꝛũ veniam ⁊ dei miam: iõ subdit mater mie. Scõs status s. in morte est periculosus: q; hostes. i. demones ad moriẽtes accedunt: ⁊ si q̃ ius habẽt exquirũt: ſz beata xo aias in morte ꝓtegit ⁊ hostes expelli ⁊ iõ subiungit tu nos ab hoste protege. Tertius status. s. post mortẽ ⁊ aie egressum filꝰ est periculosus q; ibi sunt demões rugiẽtes aiaꝫ deuozare volẽtes: sed beata xo aias in morte suscipit ⁊ in celũ deducit: iõ subinfertur ⁊ hoꝛa mortis suscipe. O dñe iesu magister bone recõmẽdationẽ quã feisti inter nos ⁊ matrẽ tuã cõseruã ineternũ ⁊ da nobis gratiã vt ei valeam; taliter deseruire q̃ digne mereamur eius filij nuncupari ⁊ ipsa dignet mater ⁊ dña nostra dici [Et sexta autem hoꝛa facte sunt tenebre] visibiles [vsq; ad hoꝛã nonã super vniuersaꝫ terrã] Quia enim agnus innocens et verus sol iustitie eclipsim patiebatur sol iste visibilis clarissimũ mundi lumen factoꝛi suo compatiens lucis sue radios retraxit et occultauit non valens intueri pendentem dominum ac mortis eius vilitatem ⁊ acerbitatem. vnde Chrisost. Sol obscuratus est: non enim ferre poterat creatura iniuriam creatoꝛis. Retraxit radios suos celauit in eum iubar ne videret impiorum facinoꝛa. hec Chrisostom. Hoc autem factũ fuit triplici ratiõe. Primo vt natura insensibilis christo cõpatiens corda lapidea ad veram christi compassionem emolliret. Secundo vt eclipsatio luminis sola subtractionem veri luminis in cordibus iudeorum ⁊ militum christum crucifigentium ostenderet. Tertio ne coꝛpua christi nudum in cruce ⁊ mortem eius exprobraꝛtissimam ab impijs cuꝫ gaudio videri vel eos sua luce frui pmitteret. Non fuit ista eclipsis naturalis quod patet ex ratione durationis ⁊ quia nunq̃ potest fieri naturaliter per tres hoꝛas. Secundo ratione temporis quia impossibile est fieri eclipsim nisi in coniunctione solis ⁊ lune: sed tunc luna erat plena ⁊ e regione ad solem. Tertio ratione generalitatis. eclipsis enim nunq̃ potest esse super vniuersam terram sicut dicitur hic: quia apud athenas hoc visum fuit. vnde Diony. Apud heliopolim tunc presens vidit hoc fieri per interpositionem lune inter terram ⁊ solem sicut fit in eclipsi solis: quia vidit lunam ab oriente accẽdentem versus meridiem ⁊ se supponentem soli ⁊ transacta eclipsi luna rediꝛt ad oriente: ita q̃ in vespere fuit in oriente sole existente in occidẽte: ⁊ sic oꝛbes totũ sunt ad pristinũ statũ restituti. vnde pater etiam defectum ⁊ repugnationem solis nõ ex eadem parte sed econtraria sim diametrum incepisse. Item ille tenebre palpabiles erant ⁊ obscure ⁊ nigre sicut tenebre egypti sub pharaone: tenebre autem ex eclypsi solis naturali ferrugineẽ sunt ⁊ aere aliquantulũ clare. Patet ergo q̃ illa eclipsis nõ potuit naturalis esse sed miraculosa ⁊ soli xpo qui est causa omnium passibilis. Et quia tribus hoꝛis protense sunt tenebre: ⁊ ideo has tres hoꝛas repꝛesentamus tenebris trium noctium vel potius in memoriam triduane sepulture tribus noctibus celebramus quasi triduanas exequias christi moꝛtui: quia nec alibi mons chrisi nouẽ lectiones faciunt nisi hic ⁊ pro moꝛtuis. Et tũc etiam primatus tenebraꝛum insinuatus est: q; in illis diebus tenebre ceperunt diem precedere. Hois etiam hoꝛis. s. a sexta vsq; ad nonam magis obtenebraꝛntur homines comessationibus ⁊ ebrietatibus vacando. O quanti; quales etiã religiosi his hoꝛis tenebris voluptatum effrenate se immergunt: quia ea que xpo tũc passus est tanq̃ ingrati parum cogitant vel attendũt. Tibi dñe Jesu moꝛienti ꝓpassus est sol: proin de

Tenebre facte.

Chriso. Lãtenebrarum.

Eclipsis nõ naturalis.

Diony. Eclipsim vidit.

Berũ.

Berũ.

Berũ.

Maria in triplici statu nos adiuuat.

precor ⁊ obsecro vt me quem rationalem cōdere dignatus es sic facias tua pietate cōpati tibi moriēti ⁊ p nobis ipsis in crucis squalore pēdenti vt in vita mea nō gaudeā in luce glorie rēpozalis neq; diē hoīem desiderē: ſz toto mentis ardore desiderē diē tuū. ¶ Quartum verbum fuit qđ circa hozā nonā pre mimia dolozis angustia clamans voce magna dixit [Helyl helyl lamazabatani.] Et qđ hebraice dixit euangelista exponit dicēs [hoc est de⁹ meus] cui⁹ sum filius p naturā inquantū de⁹ [deus meus] cuius sum filius p vniōis gratiā in ch̄rō hōr: sic geminatio duplicē ostēdit naturā in eo [vt qđ dereliquisti me], i. penis ⁊ mozti exposuisti. Hoc nō loquitur deitas q̄ passa nō fuit: q: diuinitas in xpi passione semp illesa mānsit. Sicut si sole suplucente in ligno securis lignū icideret sol ipassibilis pmaneret multo magis ybi diuinitas sm hipostasim carni vnita carne patientie permanet impassibilis ⁊ illesa. Sed loquiē hoc humanitas q̄ videbat derelicta ⁊ dolorē sustinuit: q: illa mozti tradita ⁊ passa fuit. q. d. Pater intantū mūdū dilexisti q̄ me pro ipso tradidisti ⁊ dereliquisti iudeis ⁊ mozti. Subtraxit enim ptectionē ſz non soluit vnionē. Hoc etiā dixit vt magnitudinem sue pene ostenderet. Ita enim grauiter dolebat ac si nō dei filij ſz inimicus eēt. Et iō penit⁹ videbatur derelict⁹ a deo nullū refrigerij vel iuuamē recipiens ab eo. Derelictū ergo se clamat q: licet multi multa ꝓpter deū passi sint oibus tū de⁹ aliq̄d ꝓsolatiōis ⁊ refrigerij ministrabat xp̄s ꝗ totaliē dolori subieceratvt dolerij ch̄rī dolere poterat. Vñ nō ē inteligēdū. q. d. inimicitas ḣianitatē deseruerit vel ab ea separata fuerit: deū enim quē inuocabat inseparabiliter semp se cū habebat: q: nū ch̄ desinebat esse deus siue aīa cōiuncta corpori siue separatamā ⁊ tunc aīa illa erat deus ⁊ corpus mozturū erat deus ⁊ sed q: tradit⁹ erat ita calamitatibus q̄ videbat a deo derelictus quasi sm hic sensum diceret. Ut qđ tā immanibus ⁊ intolerabilibus me exposuisti doloribꝰ ⁊ penis ac si me dereliqueris. Vehemētissimo enim dolore in carne sua tenerrima tenebat ⁊ amarissimo dolore p cōpassione sue matris ⁊ aliorꝰ in aīa torquebatur. Et tū pro bono nostro ipsemet voluit hec transire ⁊ ſ si sustinebat vt nos aliquādo exemplo suo taliter patiamur ac si deo derelicti videamur. Siue qū dñs vult nos probare vel nosmetipi volum⁹ nobis etiā aliquas penas inferre: vt sic dño nro cōformemur in penavt ei possimus cōformari in gloria. Vel se derelictū a deo patre dicit q: tūc fere inutilis videbatur eius passior de toto eniz genere hoīm nō videbatur aliquis redimi ⁊ nisi latro qui fere solus in eū credebat excepta beata virgine q̄ tunc etiā crediditsse nō ambigit in huiusmodi enim ipsa semper excipit. O dña mea ch̄ro dolore tenebaris qñ filiū tuū sic clamantē audiebas. Et attende q̄ in isto clamore nō erāt adhuc tenebre ⁊ iō qđ de tenebris est dictū est p anticipationē accipiēdū. ¶ Hoc quartū verbū xp̄i fuit magne acerbitatis: q: clamādo ostēdit magnitudinē sui dolozis q̄ tātus fuit q̄ pre ei⁹ acerbitate se clamat a pre derelictū ⁊ ī acerbitate passiōis oī solatio destitutū. Quequidē acerbitas passiōis ex hoc apparet q̄ ipse patiebat exteritus in toto corpe et ex oī pte sensuū ⁊ ex oī genere tormentoꝝ nūt⁹ ꝗ ex materna cō passiōe que oēs xp̄i dolores corporales in seipa p materni cordis cōpassionē plenissime trāsfor mabat ⁊ ex discipulorꝰ lapsu ⁊ excecatione qui oēs tūc a fide exciderāt necnō ex p̄ciosi sanguinis tā multiplici deperditione q: ꝓsiderauit q̄ p̄ciū sue redēptiōis in tot hoīb⁹ ingratis annihilari debuit. hoc enim sm Bern. maiorē dolorē ei nitulit q̄ oēs pene quas extrinsec⁹ ptulit. Vñ Bernbis geminat de⁹ meus deus me⁹ vt ex hoc ostēdat imensitas sui dolozis: tā in carne q̄ in aīa q̄tum ad vires inferiores corpori affixas: q: in supiorib⁹ viribus aīe fruebat pfecte: lz in inferiorib⁹ torqueretur acerbissime. Clamauit et voce magna peccatū inclinādo qđ fuerat ante mortis ⁊ miserie cā: q: ſz Ambro. quoꝰ suscepit Ambro.naturā hoꝰ plorauit miseriā: ⁊ duritiā humani affectus ad sui excitaret ꝓassionē. Sciendum tū q̄ hō rōnabiliter debet moueri ad ꝓpatiendū xp̄o triplici rōne. Pmo ex motu creature in sensibilis q̄ tota opo mozieti ꝓassa fuit. Scō ex cōditione sue ꝓprie nature natura enim tot mēbra puidit corpori ḣiano quot sunt dies in anno vt dicit phisiciad designandū q̄ nō sit dies vel momētū in quo hō bñficiū redēptionis affectuose ⁊ cū gratiarꝰ actione nō debeat recordari. Tertio ex diuine vocis impetratione q: ipse spōsus amaritudinē sue passionis iubet siue interuallo ipsimi nrīs mētib⁹ dicēs pone me sicut signaculū sup cor tuum. Cū voci aīa deouta obtēperans respōdet. Fasciculus myrrhe dilectus meus mihi inter vbera mea cōmorabitur. De hoc clamore appropriate dici possunt verba bti Augu. in sermone. Satagentis ⁊ solliciti p nobis in tribulatione positi verba sunt: sunt verba q̄dē tenerituds ⁊ meroris: ybi amaritudinis ⁊ dolozis. Nā qui deuote consideraret ex q̄ anxio gemitu: ex q̄ alto singultu ex q̄ pfundo luctu: ex q̄ amaro plāctu hec vox in cruce proruperit ab ore dñi Jesu nullus est ſ si haberet pectus ferreus quin mollirē cōpūctione: ſi sarcū q̄n scinderēt cōpassione: ſi ligneū quin flectere tur p dilectione: ſi ereū q̄n liquarēt ꝓtēplatione. In hoc verbo duplex natura in vna psona xp̄i clamauit ad duas psonas in vna essentia dei et iō geminat psona sub eodē actu verbi de⁹ me⁹ deus meus vt quid dereliquisti me. Clamabat enim in xp̄o affectio rōnalis nature ꝓpter zelum ardētissime ꝓassionis. Clamabat afflictio sensualis nature ꝓpter zelum acutissime passiōis. Clamat affectio rōnalis de⁹ meus de⁹ meus vt quid dereliquisti me in tāto mētis suspirior me rore qui non derelinquis clamantes ad te. Clamat afflictio sensualis de⁹ me⁹ de⁹ me⁹ vt quid dereliquisti me in tāto carnis supplicio ⁊ dolore qui nō derelinq̄s p̄sumētes de te. Magnā ei patiebat exterius amaritudinē: ſz lōge plus cruciabat interi⁹ ꝓpter ingratitudinē. vñ Hugo in ducit eū in cruce sic loqnētē. Lerne hō quid p te patior ⁊ vide penas quibus afficior: vide clauos quibus cōfodior: et cū sit tātus dolor exterior intus tū plāctus est grauior tā ingratū ouz te experior. Per hoc verbū quartū docemur ad deū in necessitatibus clamare et in periculis ad oīonē recurrere. vñ Augu. Insuper addidisti deus meus vt qđ dereliqsti me vt ostēderes effectū oīonis q̄ sicut scriptū accipienda est ꝗ ia cula rētationis in tpe tribulationis. Orauerat siquidem dñs Jesus in horrororat et in patibulo: q: reuera oratio est subsidium in periculo. ¶ Asce nde igit aīa mea turrim ⁊ castruz ora

Quartum verbum.

Derelict⁹ cur dicat christus.

Ambro.

Cōparatio xp̄o triplici ratione.

Canti. 8.

Canti. 1.

August.

Duplex natura i xp̄o.

Hugo in psona xp̄i nos alloq̄tur.

Documētū August.

Uerbum acerbitatis.

tiōis: ipsa etenim est vnguētum egrotorꝰ: sicutū infirmorꝰ: odorame tū ciuium supernorꝰ. hec Aug. ¶ Ex hoc q̄ articulo derelictiōis xp̄i a deo habetur documentū q̄ a nrīs tribulationib⁹ debem⁹ ad deum recurrere ⁊ ei desolationē nrām conqueri otando vt ipse tribulationē nostrā dignetur respicere. Sicut xp̄s qui in angustia tribulationis posit⁹ clamauit ad deū patrē dicēs [de⁹ meus: deus meus vt quid dereliquisti me ⁊] Qō sm glo. non solū fuit verbū q̄questiōis sed ⁊ orationis. Quequidē oratio hic subintelligēt et in psalmo illo ex quo xp̄s hoc assumpsit exprimitur vbi dr. Deus deus meus respice in me qnare me dereliquisti: Ubi hoc qđ dr: respice in me est oratio ⁊ non est in hebreo. ſz additū a septuagita interpretibus magis sensum q̄ ybā sequentibus: qđ vero sequit quare me dereliquisti est cōquestio. In hoc ergo verbo xp̄i. fuit oīo implicita: ſz conquestio explicita. De qua oratione videt loq̄ apl's dicēs de xp̄o. Qui in diebus carnis sue preces cum clamore valido ⁊ lachrymis offerēs exauditus est p sua reuerentia: igit ⁊ nos conquerentes deo tribulationē nostrā semp subintēdamus orationē vt ipse in nos respiciat ⁊ adiuuet. Exprimit ergo hic dñs formā tentati ⁊ liberati q̄dum est in tribulatione putat se quasi derelictū a deo cum tū ꝓprior sit dñs hoi in tribulatione posito iuxta illud ps̄. Cum ipso sum ī tribulatione. Dereliquit quippe dñs amicos suos dñ ī tribulationibus eos exponit ad tp̄s vt misereat in eternum. Dereliquit. i. ad modū derelinquentis se hz: q: ptectionē suā subtrahit. Sicut enim deū penitere est admodū penitētis se habere ita hic deum aliquem derelinquere est admodū derelinquentis se habere. ¶ Ad cōformandum se huic articulo meditek hō q̄ atrocibus penis exposit⁹ fuerat xp̄s qñ sic clamauit ad patrē ⁊ recollegat oēs passiones ⁊ tribulationes suas ⁊ cōqueratur eas deo patri in vnione passionum xp̄i clamans in toto corde simul cum xp̄o ybā hec: de⁹ meus deus meus respice in me vt quid dereliquisti. ¶ Nec mirek vel deficiat si tribulari pmittit: q: sic suo capiti ꝓformatur. Dñe iesu qui pendens in cruce preces ad patrē cum clamore valido ⁊ lachrymis obtulisti: da mihi omni tribulatione ⁊ angustia mea ad te clamare nec tu me patiaris velut derelictū a tua mia reprobari sed exaudias de celo vocem meā ⁊ facias in tribulatione prouentum vt sentiēs me tua mia salutum possim cantare gloriā ⁊ laudē tuā dicens Voce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deum ⁊ intendit mihi. [Quidam aūt illic stantes et audientes] hoc ybum dñi [dicebant. Helyā vocat iste] hi sm Hiero. romani milites ipm custodiētes fuisse videntur: qui erāt gentiles nō intelligentes hebreū ⁊ putātes ꝓpter sonum ⁊ quādā affinitatē vocabuli helyē idem qđ helyā sonaret helyam vocari. Vel fuerunt iudei dñm imbecillitatis infamantes q̄ helye deprecaretur: auxilium reputantes eum minorē fuisse helya. vel forte ipsi iudei potuerunt hoc dicere non bñ intelligentes qđ diceret ꝓpter tumultum obstrepentem circū quaq̄. ¶ Quintū ybum fuit cū [iesus sciens oīa consummata] q̄ lex ꝓphete dixerāt de eo ⁊ que erant scripta de xp̄o passuro: et que oportebat fieri amte q̄ acciperet acetum ⁊ traderet spm̄ vt hoc ēt consummaretur qđ in scriptura predicta restabat ⁊ psumādum erat. sitio sitio meo potauerunt me aceto [dixit Sitio] ac si dicere ret. Hoc solum ex scripturis iplendū restat p fice re qđ p̄dixit. Uñ cū dr [vt consummaret scriptura] ly vt non ponitur causatiue sed consecutiue: non enim iō hoc xp̄s fecit: q: scriptura hoc p̄direrat: nā tunc sequerek q̄ nouum testamētū propter vetus ⁊ eius ipletionē esset: cū tū ecōuersio fit: sed iō p̄dicta est: q: p xp̄m consummandus erat: ex hoc enim facto impleta est scriptura pphetie: ⁊ sic in alijs suo mō intellige [dixit ergo Sitio]. i. hominū salutē q: hanc desiderio cordiali fitiuit vcz sitim sitiens. i. desiderans: vt nos sitiremus fontē viuū. Hoc quintū verbum fuit maxime consolatorū oīm totius ecclesie fidelium qñ dixit sitio. i. salutē humanā feruentissimo desiderio. In hoc enim ostendit eius ardens desiderium de salute generis humani qui vult oēs homines saluos fierima vehemens desiderius exprimere consueuim⁹ per sitim. vñ dicit ps̄. Sitiuit aīa mea ad deum fontē viuum. vñ Bern. Sitio ait xp̄s nō doleo. O dñe quid sitis. Fidem vestram: salutē vestrā: gaudium vestrum plus animarum vestrarū q̄ corporis mei cruciatus me tenet: ⁊ si non mei saltē vestri miseremini. Et iterum. O bone iesu coronā spineā sustines de tua cruce ⁊ vulneribus tuis taces ⁊ pro sola siti clamas dicens sitio: quid ergo sitis? Certe solam redemptionē hoīs ⁊ gaudium humane salutis. Per hoc verbum quintum docemus salutē nostram desiderare: ⁊ vitam eternam appetere. vñ August. Adiecisti ēt dñe iesu xp̄e sitio: quid sitis dñe iesu? vinum de vite aut aquam de flumine. Sitis tua salus mea: cui⁹ tuus: redemptio mea Siti igitur anima mea ⁊ desidera sicut desiderat ceruus ad fontes aquarum illum vcz qui sitiuit temonne redet te aīa mea intemperies aeris molestia carnis ⁊ cordis pugna cū vitijs varietas forme mutatio ⁊ incertitudo temporis expectatio ⁊ timor mortis. Cur igitur nō cupis dissolui ⁊ esse cum xp̄o. Cur te retardat vita mortalis ⁊ non prouocat te vita vitalis: beatitudo fontalis: societas ⁊ letitia spiritualis. Desidera igit ⁊ considera q̄ magna multitudo dulcedinis tue quam gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei vbi ē lumen vite fons totius dulcedinis ⁊ beatitudo vtriusq̄ hominis. hec Augus. In hoc verbo dñi fuit magna compassio matris ⁊ sociarum eius ⁊ iohannis ⁊ maxima exultatio illis pessimis: nam licet exponi possit q̄ sitiebat salutem: tū ad literam estimare potes q̄ in veritate multum sitiebat: q: propter nimium laborē ⁊ sanguinis emanationem tot⁹ desiccatus intus ⁊ arefact⁹ ⁊ adustus erat: et ꝓpter hoc sitiebat supra modū: ⁊ talis sitis est maximum tormentum. Et cū illi magni cogitare non possent in quo amplius ei nocerent acceperunt vel [ad materiā] ⁊ dederunt ei in [spōgia] que propter porositatē ō aceto multum inbiberet [arūdini imposita] vt sursum ad os pertingeret ac [ysopo circumposita] ⁊ circūligata vt p ysopum herbā amarā de spongia sugeret [acetum] seu vinum acetosum [cum felle mixtū seu myrrhatum] quale ēt sibi priusq̄ crucē ascēderet propinauerant. Si ergo bis potatus fuit: aū crucifixionē ⁊ in crucifixione. Et est ratio potationis ⁊ rō germinationis huius. Dicunt enim quidam crucifixos citius mori si aceto potent: ⁊ iō potatus est iste ⁊ non alij vt citius moreret: et hoc vel instinctu iudeorꝰ qui captabāt maxime mortē xp̄i vel ex tedio militum: vt citius a custodia eius absolueretur: q: tedebat eos ibi mora

Documētū

Ut

Sitis xp̄i.

Uerbū consolatio.

Hebreo. ſz.

Ps. 41.

Bern.

Sitis xp̄i.

Augusti.

Conformatio.

Dicētes: Helyā vocat. Hiero.

A Quintum verbum.

Potatus bis et cā potationis.

ri. Cõpetit aũt mysterio gemina potatio ꝓpter
geminã ꝑsonã q̃ peccauerat gustato ligno veti-
to ex q̃ oãnata erat gnis hũani ꝓpagatio. in hoc
ẽt potu amaro amaritudinem sue puerse volũ-
tatis oñ derunt: qz ẽtũ poterãt tñ ei nocuerũt
Iudeoꝝ ꝑuersitas. De quoꝝ malitia sic dicit Chri. Tu aũt mihi te-
Chrisost. meritarẽ eoꝝ qui asistebant cogita. Et si decem
milia habuerim? inimicoꝝ z si insanabilia pas-
si sumus videntes eos interfici. flectimur tbi ño
nec nec in his q̃ videbãt facti sunt mansueti:
scuiebant magis z insaniã intendebant z spon-
giã afferentes aceto potabãt. hec hec Chris. Uñ
Remig. ꝑm Remig. ipsi iudei erant acetũ degenerãtes a
vino ꝑsarcharũ z ꝓphetaꝝ in acetũ. in malt-
tiam z crudelitatẽ hõtes fraudulenta corda ꝗsi
spongiã cauernosis atq; tortuosis latibulis. Ob
hoc aũt signanter fel cũ aceto porrexerũt vr in
oib? sensibus ipm amaritudine replerent: iãẽ ñ
velatus fuerat oculis ꝗ ligni vetiti ꝓcacẽ visio
Sẽsus oẽs nem: iã maxillas eius pugnis attriuerant ꝗ po-
in xpo passi mi vetiti mastricationẽ: iã collũ ei? alapis cecide
rant ꝗ cibi vetiti traiectionẽ: solũ restabat os z
nares affligere z iõ nares xpi affligebant tã ca-
dauerũ fetozi q̃ aceti odore: os ño affligebãt fel
lis amaritudine. Et ipe acetũ quidẽ accepit nõ
vt biberet: ꝗ gustauit vt scripturam seu qd̃ scri
pttũ erat ipleret. Et qz hely hely clamauerat ce
teri potũ ei dantes dicebãt [Sine]. i. expecta [vi
deamus] ꝑ experimentũ [an veniat hely as libe
rans eũ] qz vero vocem oñi male intellexerant:
non eũ hely: sed eo loqbat: iõ frustra z inani
ter aduentũ helie expectabãt. Ecce qualis cena
dabat ño nostro: hora aũt iã cenãdit: ꝗ pre labo
re z doloze non petijt aliud ꝓ cena nisi potum: z
filij diaboli dederunt ei ꝓ cibo fel: z ꝓ potu ace-
tum. O nos miseri quid faciemus qui aliter ce-
Contra gu- nare z aliter potare volum? z delitias querim?.
losos. Certe si mille annis hõ viueret z quotidie in pa
ne z aqua ieiunaret vnicã cenã illã sufficienter
cõpẽsare nõ posset. Uerũtñ qui põt cape capiat
qz dur? est hic sermo ꝓ carnalibus: z iõ nõ sapi-
unt: non sentiunt: cũ sapore q̃ dei sunt z consola
tiones internas amittunt. Qz si acetũ ño ꝓpo-
pinatũ ad mentẽ reducerẽt in cibo z potũ quaz
tũcunq̃ vili saporem inuenirẽt. vñ Bern. Nõ est
Bern. cibus adeo arid? q̃ nõ efficiat sapid? si illi? ace
ti qd̃ ꝓpinatũ est cõdimẽto fuerit rẽperatus.
Si ergo cib? ex defectu salis vl alia ex cã fuerit
tibi insipidus nõ apponas ibi sal vel cõdimen-
tũ aliud: ꝗ ꝓter xpm felle z aceto potatũ sen-
sualitati resistas: cogitãs q̃ pro peccatis tuis
in pane z aqua abstinere debes z q̃ mlti pau
peres sibi ista reputarent ad delitias: z tũc vi-
debit tibi magna gra aliquid adiecisse ad hec
ꝑs. Ex hoc articulo potationis aceti trahunt
BB Documẽta plura documenta. Primum accipiẽdo ista my-
plura. stice in bono sensu sicut iudei z milites mlta fe
cerunt mala intẽtione: q̃ tũ mysteriũ boni no-
bis importat. z ꝑm hoc docemur hic qd̃ z nos vi
num deuotionis admixtũ myrrha mortificatio
nis carnis z felle amare cõpictiõis xpo propi-
nare debemus. Tale eũ vinũ myrrhatũ z felli-
tũ xps a nobis sitit z oblatũ libẽter gustat: sed
non vult bibere z in se traijcere: qz ipse bonoꝝ
nostroꝝ non eget. Quid ei xpo de nra deuotio
ne mortificatiõe z cõpunctione accrescit? Sed
talia ab eo gratanter gustata nobis relinquit
quibus oia illa cooperanẽ in bono z ama
ra fiunt nobis dulcia merito sue passionis. aliud

documentũ est accipiendo ista in malo sensu q̃
nos caueam? ne vinũ myrrhatũ vel fellitũ xpo
bibendũ offeramus: qz sicut tunc iudei in ho
die mali xpiani dant deo bibendũ amaꝝ potũ z
xpo sitienti salutẽ aiaꝝ offerunt amaritudinem
pctoꝝ. Quicunq; eũ recte credũt: ꝗ male viuũt
hi xpo oãt bibere vinũ cũ myrrha z felle mixtũ
qz vinũ xpiane pfessionis vel deuotiõis miscẽt
cũ myrrha z felle scandalose cõuersationis inq̃
tum male viuendo scandalisant ecclesiã quales
sunt preclpue mali ꝓlati sacerdotes z monachi
z alie persone religionis speciẽ pretendẽtes qui
spãlr se ad cultũ dei deuouerũt. Qui pre ceteris
xpianis vinũ deuotionis: q̃ deum z hoies letiũ
cat deo offerre deberent: ꝗ ꝓ suã scãdalosam cõ
uersationẽ vinũ suũ myrrha z felle malo; exem
ploꝝ miscẽt. z hoc deo offerunt quib? ño expro
brat di. Uinea mea electa ego te plãtaui quõ cõ
uersa es in amaritudinẽ. alij sunt qui acetum in
spongia cum calamo ño offerunt q̃ extraneas z
a veritate alienas sententias ex scriptura appli
cant eꝓ q̃si eas dicẽti q̃les sunt qui singulares
sensus a cõi ecclesie doctrina extraneos ex scri
ptura trahere moliuntur z sic in errores hoies
mittunt. Hi eũ spongiã aceto implẽtes calamo
scripturã imponunt z ozi ei? offerunt: z talis po
tus est xpo insipidus: nã [cum gustasset noluit
bibere.] Ex quo etiã nobis datur documentũ q̃
sicut xps non dedignatus fuit ꝓ nobis acetũ gu
stare: sed non bibit: sic z nos suo exemplo disca-
mas aridos predictos hoies tam scandalosos in
vita q̃ superstitiosos in doctrina gustare q̃dẽ. i.
pati z tolerare: sed nequaq̃ bibere z eorum vitã
z exempla nobis incorporare quẽadmodum do-
minus nr acetũ non bibit: qz tales in corp? eius
traijci non pũt. Itẽ est documentũ ꝓ religiosis
z penitentib? q̃ si q̃ẽ eis apponit cib? vel potus
penitentialis z minus sapidus recogitent xpm Eccle.18.
felle z aceto ꝓ nobis potatum. Post cõcupiscen
tias ergo tuas non abeas: sed eas viriliter frangas
z tunc felle amaritudinis cum dilecto tuo pota-
beris. ¶ Ad cõformandũ se huic articulo reco-
gite. hõ quanto desiderio saluator nr salutem cõformatio
nostrã sitiuit ꝓ qua etiã acetũ cum myrrha z fel
le accipere non dedignat? fuit ad oñendum qõ
non salutẽ que est vita eterna cõsequi valeam?
nisi ꝓius amaritudinẽ vite presentis gustemus
Jesu qui nostrã salutẽ sitiens aceto z vino myr-
rhato cum felle potari voluisti: salua me tua gra
tuita gratia in numero saluandozum z da mihi
versa vice sitire te fontem vite z aque viue coz
de diligendozue laudandoz: predicãdoz: amoze
ad te habitum opib? oñdendo fac me vinum de
uotionis cum myrrha mortificationis carnis ac
felle penitẽtialis cõpunctionis tibi digne offer-
ere: z da mihi acerbitatẽ caliꝗs tui non horrere
sed cum gaudio amplecti et bibere ad salutẽ: vt
ꝓ amore tuo ale mee sitienti amara dulcia vide
antur. ¶ Sextũ ꝗ̃ fuit cũ dixit. [Cõsummatũ CC
est]. i. totũ cõpletũ ẽ ꝗ opere etiã vsq; ad aceti po Sextum
tũ q̃cq̃ de me lex z prophete ꝑdixerãt: z q̃quid verbum.
de me scriptũ erat z opus redẽptionis humane
z oẽ op? meũ qõ i mundo facere debui ꝓsumma
tũ. ẽ z ꝑfectũ ac ẽt oĩs pena z oĩs pugna ꝓsuma-
ta: ẽ z ꝑpleta: oĩsq; labor z dolor quẽ suscipere ve
nerã est finit? xps q̃ inter hoies esse debui ad
honorẽ dei patris z vtilitatẽ fidelium est ꝓpletũ
obedientiã quã dedit mihi pater ꝑfecte ꝓpleui z
quicquid oportebat fieri ante q̃ mozerer factum

est z nihil remanet nec quicq̃ iã restat qd̃ aliq̃
moriar adhuc fieri oporteat. Et hanc cõsumma
tionẽ etiã ipse predixerat: cõsũmabunt inq̃ens
oia que scripta sunt per ꝓphetas de filio hois
Acetoso igit z felleo poculo propinato intulit
[consummatũ est] tanq̃ si in gustu aceti z fellis
totius amarissime passionis ꝓsummata pleni-
tudo ꝑsisteret. Per hoc eũ diluit ꝓim? ille ma
le delectabilis gustus. Nã cũ ꝓ gustũ ligni suaui
uis z vetiti totius nre ꝑditionis cã extiterit ꝑ
naricãtoz adã oportunũ fuit z congruũ ꝓ viã
contrariã inuenire saluti nre remedium. Et cũ
in singulis mẽbris ipsius acutissimarũ passio-
nũ militantes sagitte crebrescerẽt quarum in-
uersationẽ vinũ suũ myrrha z felle malo; exem
plo; miscẽt. z hoc deo offerunt quib? ño expro
brat di. Uinea mea electa ego te plãtaui quõ cõ
uersa es in amaritudinẽ. alij sunt qui acetum in
spongia cum calamo ño offerunt q̃ extraneas z
a veritate alienas sententias ex scriptura appli
cant eꝓ q̃si eas dicẽti q̃les sunt qui singulares
sensus a cõi ecclesie doctrina extraneos ex scri
ptura trahere moliuntur z sic in errores hoies
mittunt. Hi eũ spongiã aceto implẽtes calamo
scripturã imponunt z ozi ei? offerunt: z talis po
tus est xpo insipidus: nã [cum gustasset noluit
bibere.] Ex quo etiã nobis datur documentũ q̃
sicut xps non dedignatus fuit ꝓ nobis acetũ gu
stare: sed non bibit: sic z nos suo exemplo disca-
mas aridos predictos hoies tam scandalosos in
vita q̃ superstitiosos in doctrina gustare q̃dẽ. i.
pati z tolerare: sed nequaq̃ bibere z eorum vitã
z exempla nobis incorporare quẽadmodum do-
minus nr acetũ non bibit: qz tales in corp? eius
traijci non pũt. Itẽ est documentũ ꝓ religiosis
z penitentib? q̃ si q̃ẽ eis apponit cib? vel potus
penitentialis z minus sapidus recogitent xpm
felle z aceto ꝓ nobis potatum. Post cõcupiscen
tias ergo tuas non abeas: sed eas viriliter frangas
z tunc felle amaritudinis cum dilecto tuo pota-
beris. ¶ Ad cõformandũ se huic articulo reco-
gite. hõ quanto desiderio saluator nr salutem
nostrã sitiuit ꝓ qua etiã acetũ cum myrrha z fel
le accipere non dedignat? fuit ad oñendum qõ
non salutẽ que est vita eterna cõsequi valeam?
nisi ꝓius amaritudinẽ vite presentis gustemus
Jesu qui nostrã salutẽ sitiens aceto z vino myr-
rhato cum felle potari voluisti: salua me tua gra
tuita gratia in numero saluandozum z da mihi
versa vice sitire te fontem vite z aque viue coz
de diligendozue laudandoz: predicãdoz: amoze
ad te habitum opib? oñdendo fac me vinum de
uotionis cum myrrha mortificationis carnis ac
felle penitẽtialis cõpunctionis tibi digne offer-
ere: z da mihi acerbitatẽ caliꝗs tui non horrere
sed cum gaudio amplecti et bibere ad salutẽ: vt
ꝓ amore tuo ale mee sitienti amara dulcia vide
antur. ¶ Sextũ ꝗ̃ fuit cũ dixit. [Cõsummatũ
est]. i. totũ cõpletũ ẽ ꝗ opere etiã vsq; ad aceti po
tũ q̃cq̃ de me lex z prophete ꝑdixerãt: z q̃quid
de me scriptũ erat z opus redẽptionis humane
z oẽ op? meũ qõ i mundo facere debui ꝓsumma
tũ. ẽ z ꝑfectũ ac ẽt oĩs pena z oĩs pugna ꝓsuma-
ta: ẽ z ꝑpleta: oĩsq; labor z dolor quẽ suscipere ve
nerã est finit? xps q̃ inter hoies esse debui ad
honorẽ dei patris z vtilitatẽ fidelium est ꝓpletũ
obedientiã quã dedit mihi pater ꝑfecte ꝓpleui z
quicquid oportebat fieri ante q̃ mozerer factum

dubiũ quin xps habuerit in consummando oia
ꝑpessa nec mirũ: qz talis cõsummatio ꝗtualiter Cõsũmatũ
vel etiam integralr cõtinebat in se oẽs partes est.
passionis quas simul in summa significabat cũ Uerbũ effi
dicebat cõsummatũ est. Qd̃ ꝗbum magne effi- cacie ꝗ flu
cacie esse in piculis ꝓhibet ab exptis z spãliter xũ sãguis.
valere ꝗz in moderato fluxu sanguinis narib? DD
si cũ eodẽ sanguine scribat idem verbũ in fron Documẽtũ
te patientis. Et nõ mirũ si magne efficacie sit
verbũ istud in quo tota summa passionis xpi ꝑ
tinet. Ex hoc articulo ꝓsummationis totĩ? pas-
sionis habet documentũ q̃ nos in fine cuiusli-
bet boni opis ꝑtes habẽtis debemus facere sũ-
mã vel epilogũ: z sic in summa illud offerre deo Cõsũmatio
verbi gra. Si q̃s ꝓ deo vadat romã pueniẽs ad ms deo di-
terminum oẽs passus z oia vestigia sua offerat cãde rõ.
deo z beato petro diceens cõsummatũ est. Simi
liter si quis legat psalteriũ in fine oẽs psalmos
versus z verba totius psalterij in summa offe-
rat deo z z sic de similibus. Itẽ etiã facimus in Collecta
officio ecclesiastico qõ semp in fine cum colle-
cta cõcludit que z idcirco collecta dicit: qz in il
la oꝗone tota vis illius officij quasi in summa
est collectio. Eodẽ modo hoc verbum cõsumma
tũ est fuit collecta totius passiõis xpi circa mor
tẽ. Ad cõformandus se huic articulo recolligat Conformatio.
hõ breuiter in summa oẽs articulos passionis
prelibatos z agat pro eis gras xpo z deo patri
dicens cõsummatũ est z vel alias pro ut deuotio
ministrabit. Jesu saluator nr et consummator
gloriosi opis qõ accepisti a patre cõsummandũ
qui incepisti opus tuũ cum multis laboribus z z
consummasti cum maximis doloribus z z tandem
cõsummationẽ totius passionis tue in summa
deo patri obtulisti dicens [cõsummatũ est] bñ-
dictũ sit oñe ex hoc nomẽ sanctũ tuũ: qz ad hoc
cõsummasti vt nos simus in bono consummati
z inimici nostri oẽs consumptiz rogo te da mihi
mãdata tua ꝑficere z in tuis virtutib? proficere,
ac oia per me te operãte bñ acta z passa ad tuã
laudẽ consummare z cõsummata tibi z ꝓ te deo
patri offerre vt in hora mortis possim dicere: ec
ce oñe consummaui z perfeci opus qõ dedisti
mihi vt facerẽ. z nunc venio ad te magistrũ me
um z dõm Jesum xpm: z tunc merear videre fa
cie ad faciẽ z oĩs cõsũmatiõis finẽ. ¶ Oratio.

Domine iesu xpe qui hora diei sexta
fuisti ante crucẽ vino myrrhato seu
fellito potatus: ac denudatus: z tuis
vestibus spoliatus in manibus quoq;
z pedibus clauis acutissimis ꝑforatus: z durissi
me cruci affixus: in cruce aũt positus: z multis
blasphematus z derisus z iterũ aceto seu vino
acetoso potat? da mihi q̃ petis meis crucẽ me-
rui vt in te aspiciens tot? roraliter carne z spũ
trãsfigariozz: z z iniuriaz: z cõtumelia ac cõfusiõe cõ
tempta z tecũ cruci affigar vt nec aliq̃d sentiam
nisi te Jesum: z te inquam crucifixum. amen.

¶ De nona in passione dñi. Capi. lxiiij.

Hora nona cogitabis mẽ A
te lugubri z deuota si piã hoc Matth. 27
bes animã qualr ficcaẽ ipse Luc. 23.
fons vite z dulcedo cordiũ vo Ju. 23.
strozum Jesus oñs tuus amã Joh. 19.
tissimus z oi gratiositate z ecce Cõtem pla
ptissimus venis iã ex sangui tio xpi mo
nis effusione exhaustis z viribus deficientibus rientis.
appropinquãs morti incipit oculos lãguescen-

tes deprimere ⁊ facie pallescere. Et quō incipit inclinare caput versus matrē suā quasi dans ei aue vltimū; aue inq̄ doloris ⁊ ois desolationis qō nō poterat ore ⁊ verbo exprimere pre nimia passione ⁊ inestimabili doloze ⁊ quasi commendans ei corpus suū tā crudeliter fossum ac laceratū ⁊ dissipatū vudiq̄. Et etiā ꝓ suo patrē suū quasi ostendēs ex mō moriendi q̄ morieḃat ex obediētia ꝓ his mō iuolūtariet ⁊ q̄si grās agēs eidē q̄ ipsum reuocabat ad fetoocens nos filr grās in aduersis agere ⁊ significās se p varias tribulatiōes ad ꝓma sequendū ⁊ q̄si tradēs ei suū spūm. Etiā quasi declinare a crucis titulo se ofidens ⁊ vanā gloriā vitare nos docens ⁊ ac si diceret. Nolo hec regnare nolo scribat aut nominet me regē pilat⁹. Et etiā quasi me pri tecō ciliaro nūciās mihi pacē me salutet ⁊ oscula mihi prebet ⁊ aures meis precib⁹ que pri⁹ nō pro fecerūt ad exaudiēdū inclinat. ¶ Quo facto cōclusit vltimū verbū. s. septimū cum clamore valido ⁊ lachrymis dicēs. [Pater in manus tuas] i. in potestate tua [cōmēdo spiritū meū] Per qō voluit nobis declarare q̄ sctōrum aie in manū dei ascēdunt mā pri⁹ ab inferis oīm aīe tenebātur donec venit qui captiuis redemptionē p̄dicauit. vñ Cyrillus. Hec autem vox edocet q̄ aīe sanctorum nō deinceps in inferno claudunt vt prius; is apud deū sunt huius rei facto xp̄o principio. Vñ ⁊ Anastasius. Cōmendat eīm patri p se vniuersos mortales in se viuificatos: mā sum⁹ mēbra eius sm illud apli. Oēs vnū estis in xp̄o Prius ergo oēs clamauerat. Hely hely ⁊ mō clamat; pater in manus tuas. vnde q̄dā dicun ⁊ vt Hiero. q̄ ab illo ps. Deus deus meus respice in me ⁊ q̄ ad istum versu; in man⁹ tuas: vbi sunt psalmi decē ⁊ versus centū quinquaginta ⁊ xp̄s dixerit eos oēs primū videlicet ⁊ vltimū ꝓ suo cū clamore; is intermedios sub silētio. ¶ De isto clamore xp̄i sicut de supiori videt loqui apls cū dicit. Qui in dieb⁹ carnis sue preces cum clamore valido ⁊ lachrymis offerens exaudit⁹ est p sua reuerētia. Et ex hoc videt q̄ xp̄s tam in illis verbis. Hely hely q̄ in istis pater in man⁹ tuas lachrymatus fuerit. Alij ꝓ o dicūt q̄ xp̄s totū psalmū deus de⁹ meus respice in me ⁊ de inde psalmū. In te dñe vsq̄ ad ꝓsum in manus tuas cōclusisse decātauit. Cōmēdauit dñs Jesus pri spūm nō q̄ egere; is vt nos instrueret. ¶ In hoc eīm septimo ꝓbo qō maxime deuotionis fuit exēplū multiplicis informationis nobis relict ꝓ our infra in documētis articuli patebit. Hoc aūt ꝓbo vltimo dicto [inclinato capite tradidit seu emisit spiritū] nō coactus ⁊ inuiter sed qā voluit ⁊ voluntarie sine coactione [expirauit]. i. spūm extra corpus sponte ⁊ ꝓpria potestate misit nō alius extorsit. vñ Aug. quis ita dormit qā voluerit sicut Jesus mortuus est qā voluit. Quis ita vestē ponit qā voluerit sicut se carne exuit qā voluit. Quis ita qā voluerit obit quō cū voluit obiit ⁊ quāta sperāda vel timēda est ptās iudicātis si tāta apparuit moriētis. hec Aug. Hic ergo apparet q̄ xp̄s tradidit spūm clamādo orādo ⁊ lachrymādo. In primis duob⁹. s. in tradēdo spūm ⁊ clamādo diuinitas apparuit ⁊ deitatis sue potētia xp̄s declarauit. Tradere eīm vel emittere spūm ꝓpria virtute diuīae potestatis indiciū est ⁊ nemini nisi deo ꝓuenit. Et p hoc q̄ mortēs clamauit aperrissime se deū verū ostendit. Nam hoies alij tuo

Verbū vlj. ⁊ vltimum.

Aie sctōr celū petūt nunc.

Cyrillus.

Anastasij.

Balz.

Hiero.

Heb. 5.

Lachryme xp̄i i cruce.

Verbuz de sus pri spūm nō q̄ egere; is vt nos instrueret.

notionis.

B

Emissio spūs xp̄i.

Augustin⁹

Tradere spm.

rientes non clamare is vix spirare vel tenuiter loqui pūt. In alijs aūt duobus. s. in ōsone ⁊ lachrymatione hūanitas apparuit et miserationis affectum xp̄s manifestauit. Qñ igitur matheus dicit [iesus aūt emissa voce magna emisit spiritū] ⁊ Marc⁹ iesus aūt emissa voce magna expirauit] qd hac voce magna dixerit. Lucas apte designat dicens [⁊ clamans voce magna iesus ait. Pater in man⁹ tuas ꝓmēdo spūm meū: ⁊ hec inq̄t dicēs expirauit] Johānes vero tacens de hac voce scribit [cū ergo accepisset iesus acetū dixit: cōsummatū est: ⁊ inclinato capite tradidit spiritū] emissa tū ꝓs voce p̄dicta Fuit aūt vt ōt ira magnus ⁊ valid⁹ clamor iste q̄ vsq̄ in infernū auditus fuit: celū terrā q̄ tremere fecit. Vox ergo illa nō fuit naturalis: sed miraculosa: q̄ gomo magno ⁊ lōgo cruciatu afflictus ⁊ ex tali afflictiōe morti sic ꝓximus nō posset sic clamare virtute naturelideo sequitur q̄ vox illa eēt formata dei virtute. ¶ Hic nota q̄ eadem hora qua primus adā peccauit: scōs expirauit. Primus eīm post meridiem peccauit quia mor vt peccauit: voces dei ambulantis ad aurā post meridiē audiuit: ⁊ tunc circa hora nōā scōs adā expirauit. Vñ qua hora primū adā peccādo mortē huic mūdo induxit: eadem hora scōs adā mortē morīēdo destruxit: ⁊ qua hora illi paradisus est cōclusus: ea dē hora iste paradisum aperuit: q̄ sm Bedā: ordo poscebat vt eodē tēporis articulo quo ade peccandi obcluserat ianuā paradisi: p̄āderet eā latroni penitēti. Et sm glo. cū sol a feruore tepefactus est passionē p̄sumat ostēdens se mori ꝓpter pctā quib⁹ a diuina luce ⁊ dilectiōe in hac noctē cecidim⁹ Itē hac hora mortu⁹ est: q̄ per eīm nouē ordines angelorū reparant. ¶ Notādum etiā q̄ sicut in glo. ⁊ hodie dñō in cruce passo diabolus quo p curāte crucifixus erat aduenit querens si quid pcti in ipo inueniret. Et dicit magister in histo rijs q̄ stabat supra brachiū crucis donec xp̄s expirauit ⁊ tūc videēs se ꝓfusū recessit ⁊ veniēs ad tartara inuenit ibi aīam xp̄i portas ⁊ seras cōfringētē: iustoꝝ aīas inde educētē. Et tūc mor remotū est diuine visionis impedimētū q̄ signū rauit gladius flāmeus ⁊ ꝓstatilis positus ante paradisum. ¶ Sciendū aūt q̄ inter oēs penas passionis xp̄i ista pena mortis fuit acerbissima: q̄ inter oīa terribilia terribilissimū est mors: ⁊ hoc est sm Damas: ꝓpter naturalē inclinationē aīe ad corpus. Et fuit specialis rō in xp̄o de tali aīa ⁊ de tali corpore cui vtriq̄ diuinitas vnita fuit in vnitate suppositi. vñ oportuit q̄ illa separatio eēt maxime penalis. Ex isto articulo expirationis seu mortis xp̄i habenē plura documēta. ¶ Primū est q̄ nos debem⁹ cōmori xp̄o moriēdo: videlicet mūdo ⁊ pctis si cū xp̄o in eterna vita viuere volueriem⁹, vñ apls. Si cōmortui sum⁹ cū xp̄o ⁊ conuiuim⁹. Et de talibus idē apls ait. Mortui eīm estis. s. mundanis ⁊ caducis ⁊ vite vra abscōdita ē cū xp̄o in deo. ¶ Secūdū est q̄ xp̄s in angustia mortis alta voce clamās ad patrē: cōmēdās ei spūm suū reliquit nobis exēplū intime deuotionis docēs nos in hoc ipe bonus magister quid nos in articulo tēratiōis ⁊ specialr in agone mortis positi facere debeamus. Sēp eīm debem⁹ auxiliū nostrū in deum ponere: eū inuocare ⁊ ac spūs nros ei cōmēdare: quoꝝ corpa quotidie tādunt ⁊ mortē ⁊ penit⁹ ignoramus diē ⁊ horā. Et specialiter in hora ⁊ articulo

Clamor xp̄i validus.

Nota mors xp̄i Christi.

Bedā.

L

Diabolus q̄ brachiū xp̄i.

Gladius fatilis.

penarum summa.

Dama.

Documēta plura.

2. Eth. 2.

Inanitio mortis hominis.

mortis debemus hoc facere: q̄ maxime tunc est necesse ⁊ ꝓpter hostis importunitatē maiorē: et ꝓpter nrē virtutis debilitationē. Reliquit etiā nobis exēplū p̄fecte fiducie paterne defensiōis: p hoc eīm q̄ in manus patris celestis hō spiritū suū cōmendat securus esse debet q̄ diuina virtute ab incursu malignorum spūum defensatur religionē ingredētes. ¶ Tertiū documētū specialiter p religiosis q̄ moriuntur mundo in religionis ingressu est qō ipsi debent spiritū. i. voluntatē ⁊ sensum suum tradere in manus spūalis patris. s. prelati sic qō amplius nō resumant vsq̄ ad diem resurrectionis: exemplo xp̄i qui spiritū suū quē moriens in manus patris cōmendaneraṭ vlterius non nisi in resurrectione sua resumpsit. Cōmendans eīm spūm deo pri exemplū p̄fecte obedientie ⁊ subiectiōis reliquit qua quilibet subditus suo p̄lato spūm suū gubernandū ⁊ dirigendū cōmittit. Vñ quilibet subditus voto obedientie supiori astrictus hūiliter hz dicere suo p̄lato: pater in man⁹ tuas cōmendo spūm meū. Illi ergo religiosi qui nunq̄ depesuerūt spūm suū vel aīā resurrectionē resumunt: puta qui sm voluntatē suā facere et sensum suū sequi volunt mendaces sunt ⁊ resurrectionē p̄uenuntur iō anti xp̄i sunt. ¶ Quarum documētū est q̄ valde vtile ⁊ salubre est legere illos decē psalmos quos xp̄s orauit in cruce: q̄ nulli dubiū q̄n devotionis affectū legenti eos p̄ferāt salutare. Et ōt q̄ spāl⁹ valeant ad expiationē negligētiarū in horis canonicis negligēter dictis. ¶ Quārū documētū est q̄ xp̄ti cū q̄ aliq̄ sint iusti ⁊ sctimun q̄ tū se putēt securos de diabolo cū ipse nec xp̄z in cruce dimiserit q̄n eū obseruaret. Quid ergo p̄sumere poterit hō miser ⁊ fragilis. Certe de nullo nisi solum de morte xp̄i. vñ Aug. Tota spes mea ē in morte dñi mei. Mors ei⁹ ē meritū meū ⁊ refugiū meū sal⁹ vita ⁊ resurrectio mea. Nō possum terreri multitudine pctōrū meoꝝ si mors dñi in mētē venerit: q̄ pctā mea illā vincere nō possunt. ¶ Sextum documētū est q̄ nos multū tenemur amare xp̄z q̄ pro nobis aīam suā posuit: ⁊ caput suum ad nos in morte inclinauit. vñ Aug. Saluator nr caput suū iclinauit in morte: vt oscula daret dilectis suis. Et nos toties dñm osculamur quoties in eius amore compunginur. ¶ Septimum documētum ē q̄ quilibet xp̄an⁹ moriēs dz illa quīq̄ supradicta seruare q̄tum poterit q̄ xp̄s moriens seruauit. Ipse eīm orauit: clamauit: plorauit: animā patri p̄mēdauit ⁊ spūm tradidit. Sic ⁊ nos in extremis positi debemus orare: clamare saltem corde plorare p pctis per veram penitentiā animā deo cōmēdare: ⁊ spūm tradere voluntarie: sc; moriendo: ⁊ voluntatem nostram diuine voluntati tradendo. Ad conformandum se huic articulo recogitet homo quāto amore saluator noster mortē pertulit: vt nos viuificaret ⁊ quod p ditionem mortis subiit qui vita vniuersis creaturis tribuit ⁊ mortuus est qui mortuos suscitauit et resuluat in mente sua documēta premissa. Jesu qui in cruce moriēs animam tuā patri cōmēdastiṭ a mihi in hac vita tibi spiritualiter sic p̄moriqatenus tu in hora mortis mee digneris animā meam miserā hr̄e cōmendatā. Ego aūt dñe in illas manus tuas extēdas ⁊ p̄foratas et sacro sanguine respersas cōmendo spiritum ⁊ corpus meum ⁊ suplico charitati tue in nouissima hora possum cum memoria integra: fide pura: spe firma animam meam in manus tuas misericordissimas cōmendare quas pro me saluando expandisti in cruce: et au dire merear verbum illō dulcissimū: hodie mecū eris in paradiso. [E] tūc hac voce [velum templi] qō erat foris ante faciē ⁊ introitus tēpli p̄hibēs aspectū sctōꝝ q̄ erāt intra tēplu; [scissum est in duo a summo vsq̄ deorsu; [nō illud qō erat intra tēplū inter sctā sctōꝝ vñ Orig. Duo autē vela fuisse intelligunt. Unū qō velabat sctā sctōꝝ: alterū: exteri⁹ siue tabernaculi siue tēpli. In passiōe ergo dñi saluatoris velu; qō erat a foris cōscissum est a sursum vsq̄ deorsum: vt ab initio mundi vsq̄ ad finē cōscisso velamine mysteria publicentur q̄ vsq̄ ad xp̄i adventum rationabilr fuerāt occultata. Cum aūt venerit qō p̄fectum est: tunc auferet etias scōm velum vt videam⁹ et q̄ intus sunt occultata: sc; verā archā testamētī: ⁊ sicut ipsa se hz natura videamus cherubin ⁊ alia. hec Orige. Per hoc ergo signum figurabatur reuelata esse mysteria ⁊ secreta sacramentoꝝ legis q̄ ante velata erāt: vt vniuersis p̄derent ⁊ ad gentes transirent et impletā esse veritatē q̄ in figuris latebat ⁊ celu; aptum qñ ante clausu; erat. Vñ et nos in passione dñi et cruces et reliquias ⁊ cetera sacra deregimus in ecclesiam ⁊ patefacimus. Et in euāgelio nazareoꝝ legitur suplūminare templi ifinite magnitudinis fractum esse ⁊ auditasq̄ voces in aere ⁊ virtutes angelicas p̄sides quondam templi tunc pariter clamasse transeamus ex his sedibus. Ut autem dicit Chris. hoc velum scissum erat pretiosissimum de purpura ⁊ byssoꝝ cocco ⁊ auro ⁊ sericoꝝ iacincto cōtextum: quod in diebus celeberrimis suspendebatur. Hac quoque voce [terra mota est] quasi non valens ferre dominum suu; pendentem ⁊ non potens sustinere xp̄i mortē. Capax eīm huius mortui esse nō poterat ⁊ in signum quod iudei de ea abhciendi ⁊ destruendi erāt [⁊ petre scisse sunt] in signum conuersionis gentiliu⁹ ⁊ in signum q̄ corda quātūcunq̄ dura deberēt compati christo moriēti. Dicitur autē q̄ adhuc apparent ibi scissure ⁊ depo nunt ibi peregrini cruces suas. [Et monumēta aperta sunt] ad denotandum quod mortis clausūra erāt reserata: ⁊ quod resurrectio xp̄i ⁊ aliorū cū ipso resurgēt iuū erat ꝓpiqua: ⁊ in signū resurrectionis que expectat futura. [Et multi sanctorum surrexerunt a mortuis] nō tunc quādo monumenta aperta sunt. s. hora mortis christi sed quādo resurrexit: quia cum eo resurrexerunt tanq̄ testes sue resurrectionis: et ideo non antehz cū eo debebāt resurgere. vt ipsum ostendent resurrexisse: ⁊ hoc est quod subdit [⁊ exeuntes de monumentis post resurrectionē ei⁹] i. xp̄i [venerunt in sanctā ciuitatē] sc; hierusalē [⁊ apparuerūt multis] ad declarationē dominice resurrectionis vnde dicit Hieron. quod eum monumenta aperta sunt in ante resurrexerūt q̄ resurgeret dñs vt esset primogenitus resurrectionis ex mortuis. In Apoca. xp̄s dz primogenitus mortuoꝝ: sed in epla ad Corin. primi fr̄e dormientiū. Hec aūt magnitudo signorum significat vt crucifixum dñm suū celū ⁊ terra et oīa que in eis sunt demonstrarēt. Voce quippe xp̄i mouent elemēta ⁊ simul cū eo vult dissolui atq̄ finiri omnis creatura. vnde Leo papa. Pēdente siquidem in patibulo creatore vniuersa creatura congemuit. Debebat hoc testimonium suo mōdus actoriṭ vt in eius occasu vellent vniuersa finiri. hec Leo. Ecce quanta nunc appa

religionē ingredētes

Nota

Quarum

Quārū

Sextum

Septimum

Ueli sciſſio Orige.

Uela duo.

Detectio crucis ⁊ ceterorum.

Chrisost.

Ueli sciſſi ꝓciositas.

Terra mota.

petre sciſſe

Monumēta aperta.

Mortuorū resurrectio

Hiero.

Epoc. 1. 1. coz. 15.

Leo. papa

F Adiestas xpi i morte vidisti ⁊ miserta es nunc ⁊ maiestatē eius attēde ⁊ miraberis. Qualis est hic; qr celum ⁊ terra cōpatiunt ei: cui? ⁊ mors mortuos viuificat. vñ Aug. Quid? aūt ⁊ tu iniqueris vt maleficus cruciligatis: vt flagitiosus ⁊ impius ⁊ huis videaris a deo derelictus nō deſunt miracula: non deest virtutū abundantia. vā etiā Chri. Intende ⁊ta ſigna fecit: hoc quidē e celo: hoc aūtin terra: hoc aūt in ipso templo: ſimul quidē anguſtiā ſuā demonſtrans. Etenim ire dei magne erant q̄ fiebāt ⁊ non ſimplr ſigna ſed ⁊ furoris ſigna vniuerſa erant tenebre ſciſſe: petre ⁊ velū medū ſciſſum terre concuſſio: multe anguſtie ſupabundātia erat. hec Chri. O q̄ tū pia mater eius tunc dolebat q̄ hec fieri videbat. vñ Aug. Cogitare libet quantus dolor tunc fuit mri cū fic dolebant que inſenſibilia erant. Non lingua loqui ⁊ nec mens cogitare valebit: quanto dolore tenebat tūc aia marie. hec Aug. ¶ Myſtice hec ſigna predicta habent fieri in reſurrectione ⁊ conuerſione pctōris. Dei quippe templū eſt fidelis aia cuius velū ſcinditur q̄n velamē ypocriſis ⁊ cuiuslibet pcti diſſipat. Sicut eſſi velum impediebat ne videri poſſent ſcta ēplī: ſic pctm impedit ne videatur ſcta padiſi: q̄ tū q̄ tū ad ſufficientiā fuit amotū per mortē xpi. Velū eſſi templi ciſſum fuit in ſignū q̄ p mortē xpi ablatum eſt impedimentum q̄ nos ſecreta gaudij paradiſi prohibuit contemplari ſicut velū operiebat ſecreta templi. Terra monetur in peccati recogitatione ⁊ per timores cōpunctionis interne: ⁊ q̄n per compaſſionem mortis xpi terrenū deſiderū in amore commutatur celeſtium. Terra enim tremuit pre horrore ignominioſe mortis xpo conflicte ad deſignandum quod corda terrena chriſto patienti debēt cōpati ⁊ eius ſtrictū iudicū formidare. Q̄d aūt tremuit in reſurrectione hoc deſignat quoddaſpāle tripudiū quo omnis creatura d̄z cōgaudere xpo reſurgenti ſicut etias compaſſa fuit xpo morienti: Ut̄ pim? tremor deſignat merū ⁊ terrorem. Scōs aūt gaudium ⁊ exultationē. Petre ſcindūtur in cōtritione ⁊ per dolorē cōtritionis in corde ⁊ q̄n duritia cordis per pietatē emollitur cōpaſſionis. [Petre eſſi ciſſe ſunt] ad deſignandū q̄ corda lapidea ⁊ dura per dolorem cōtritionis ⁊ intime compaſſionis ſcindi debent. [Monumenta aperiunt] in confeſſione ⁊ p pudorem cōfeſſionis in ore ⁊ q̄n fetor qui intus latet foras per os prodit. [Mortui reſurgūt] in ſpirituali viuificatione ⁊ per laborē ſatiſfactionis in opere ⁊ q̄n ad boni operis exercitium excitatur ſomnus pigritie ⁊ apparent in ſancta ciuitate in anime illuminatione. In hora mortis tue dñe [velum templi ciſſum eſt] rogo te aufer velamen ignorantie de corde meo vt videam voluntatem tuam in opere perficiam. [Terra contremuit] da mihi obſecro qui ſum terra ⁊ cinis coram te ſtare cū caſto timore ⁊ reuerentia filialit ⁊ meā ſalutē cū timore ⁊ tremore operari. [Petre ciſſe ſunt] da mihi vt lapideū cor tuo ſcindatur timore ⁊ inhians ardenter a terrore ſuperne bñdictionis accipiat ⁊ tibi germinet fructum vite [Monumenta apta ſunt ⁊ multa reſurrexerūt corpa ſctōr.] Da queſo dñe aīe mee a ſepultura reſuſcitare pctōr: [Uiſis aūt his que fiebant] ſcz tot ⁊ tam mirificis ſignis in paſſione xpi inter que etiā fuit q̄ voce magna clamans ſic ciro et ſponte expirauit [centurio] q̄ crucifixorib̄ pre erat [⁊] milites [qui cū ipſo] conſtituti [erant] ad cuſtodiendū ieſum in cruce quouſq̄ expiraſſet [timuerunt valde] ⁊ diuine virtuti tot ⁊ tāta miracula aſſcribēdo [glorificaneruntq̄ deū] fidei cōfeſſione ac poteſtatē ac veritatē diuinitat̄ in xpo confeſſi ſunt] dicentes. [Uere hic hō iuſt? erat: vere filius dei erat iſte] aliter eſſi tāta g̃tia in ei? morte non appareret. Matthe? dicit [vere filius dei erat iſte] Marc? [vere hic hō filius dei erat] Lucas [vere hic hō iuſtus erat.] Ibi reſultat veritas deitatis: qr vere filius dei: ibi veritas humanitatis: quia vere hic hō: ibi veritas innocētie ſue ⁊ ſctitatis: qr vere iuſtus erat. Et hec tria neceſſaria erant ad redēptionē: ſcz hō q̄ deberet de? qui valeret iuſt? cui congrueret. Et ex iſtis aggrauatur ſcelus iudeor: quia occidit deus a ſeruis: hō a beſtijs caniniſt: iuſt? ab iniuſtis. multum quidē iſtos ad fidē diuinitatis xpi diſpoſuit q̄ cū clamore magno ſic potēter ⁊ dñatiue ſpm diuiſit. Uidebāt eſſi q̄ clamor ille ſupnaturalis ⁊ miraculoſus fuit: qr ꝓpter defectū ſanguinis ⁊ effluxū ſpirituū talis clamor fieri non potuit ab hoīe ſic ꝓpiquo mortiur: iō pcluſerūt q̄ eſſet fact? diuina ꝓtute ſupnaturali: ⁊ per cōſequēs q̄ ipſe eſſet filius dei. Q̄d etiā ex hoc ppenderūt qr q̄n voluit: tunc ſpm dimiſit. vt eſſi dicit Hier. Nullus hz ptātē dimittendi ſpm niſi ille qui aīarum conditor eſt. Et ſm Aug. ū poſt illā vocē cōtinuo tradidit ſpm: hoc maxime qui aderāt ſunt mirati: longa eſſi morte cruciabant in ligno ſuſpenſi. Do iſto centurione ſic dicit Bern. Erat ille centurio in circuncius: ſz nō aure qui ad vnā expirātis vocē ſub tot infirmitatū indicijs dñm maieſtatis agnouit. Ideo non deſperit q̄d vidit qr credidit q̄d nondū vidit. Non aūt credidit ex eo q̄d vidit: ſz ex eo q̄d audiuit: qr fides eſt ex auditu: audit? aūt p verbū xpi. ⁊ ſm Chri. centurio vt quidā dicunt: nō ſolū confeſſor fuit ſz etiā corroboratus in fide martyriū ſuſcepit. Per hoc q̄ centurio gentilis confeſſus fuit xpm tā clare ſignificata fuit glorioſa confeſſio gentiliū in eor conuerſione ⁊ duritia iudeor in infidelitate. vñ Hiero. Nouiſſimi aūt nunc primi efficiuntur: qr gentilis populus confitetur ⁊ plebs iudaica cecata negat: vt fiat eis error nouiſſimus peior primo. vñ ⁊ Beda. Quanta ergo cecitas iudeor qui tot p dñm virtutibus factis tantis in morte eius apparentibus ſignis credere reſpuerunt ⁊ inſenſibiliores gentibus deum glorificare vel timere contempſerunt: vñ merito p centurionē fides celeſte deſignat: que velo myſterior celeſtiū per mortē dñi reſerato continuo ieſum ⁊ vere iuſtū hoīem ⁊ vere dei filium ſynagoga tacente confitemat. vñ etiam Ambro. O duriora ſaxis pectora iudeorum. Iudex arguit: credit: miniſter prodit: ſcelus ſuum morte cōdēnat: elementa fugiūt terra concutitur: monumenta reſerant: iudeor tū immobilis duritia manet orbe concuſſo. hec Ambro. Cōſidera ergo tu hō redempte quis ⁊ q̄tus ⁊ qualis eſt qui pro te pendet in cruce ⁊ cui? tranſitū ⁊ celū luget ⁊ terra ⁊ lapides duri q̄ſi cōpaſſione ſcinduntur: cuius mors mortuos viuificat ⁊ quem oīs creatura dñm ſuum confitet. O cor humanū omnū lapidum ⁊ duritia durius ſi ad tanti remeniorationem piaculi: nec terrore concuteris nec compaſſione afficeris: nec cōpunctione ſcinderis: nec pietate molliris. Unde Hiero. Q̄ mnis creatura xpo morienti compatitur

Myſtice.

Auguſtin' Marie dolor.

B Timor crucifixi gentili.

Teſtimonia in xpo.

Hiero. Anima in ptāte habet ſol' xpm. Auguſt. Bern. Centurio.

Centurio martyr.

Gentilis confeſſio. Hiero. Beda. Iudeorum cecitas.

Ambro.

Cōtēplant.

tur: ſol obſcuratur: terra mouet: petre ſcindunturvelū tēpli diuiditur: ſepulchra aperiuntur: ſed ſolus miſer hō nō cōpatit: pro quo ſolo xpo patitur. vñ bernar. Aſcendit xpo in altum vt ab omnibus videret: alta voce clamauit vt ab oībus audiret: clamor: fletum admiſcuit ⁊ vt hō cōpateretur. Qui ad hanc vocem non cōcutit? terra grauior: petra durior: ſepulchro fetidior hec bernar. [Erāt aūt ibi] ad aſſociandū: ad cōſiderandū: ad cōpatiendū cū matre dñi Ioānes ⁊ magdalena ⁊ due ſorores domine. Maria cleophe ⁊ maria ſalome: ⁊ preter iſtas q̄ ꝓcipales erāt etiā plures alie [mulieres a longe ſtantes] ⁊ videtes q̄ fiebāt [q̄ ſecute eū a galilea fuerāt] ex deuotione quā ad audiendū ꝓdū eius hēbāt [miniſtrantes] eis neceſſaria vite de ſubſtātia ſua vt metetent eorum corporalia cui? ille metebat ſpūalia. Cōſuetudinis eſſi iudaice fuit vt mulieres de ſubſtantia ſua victū ⁊ veſtitū predicatorib? et preceptoribus ſuis miniſtrarent: et i alijs: vt in ꝓparatione cibi ⁊ in lotiōe veſtiū fuirēt: q̄ ⁊ dñs accepit vt exēplū daret aplis eor cōſulēs infirmitati ⁊ vt euāgelio magis vacarent nec tūc hoc ſcādalū erat. Paulus āt ſup erogauit qui cū haberet ptātē circūducēdi mulieres ſicut alij: nō tū vſus eſt ea ꝓpter pſeudoapoſtolos vt eos a predicatione reprimeret et ꝓpter ſuſpitionē remouēdā: maxime inter gentes vbi talis cōſuetudo nō erat: et iō ſcandalū facere poterat. Miniſtrabant aūt dño carnalia pro ſpūalibus nō q̄ indigeret, dñs creaturis: ſz vt oſtēderet typū magiſtroū q̄ victu atq̄ veſtitu ex diſcipulis deberēt eſſe cōtēti. vbi chryſo. Ne aūt mulieres cōſiderabāt q̄ gerebant q̄ maxime erāt cōpaſſibiles: et q̄ ſequebant miniſtrātes vſq̄ ad pericula affuerunt maxima fortitudinem oſtēdentes: qr dñi diſcipuli fugerunt ipe affuerūt. hec chryſ. O qualr tunc aīa matris ī timi doloris gladio penetrata erat cū ſic penoſum filiū deficere lāguere: lachrymari: clamare et mori: et ſe i mūdo derelinq̄ in tāto dolore ⁊ an pietate videbat: et qualr clamauit: ſi tū log̃ poterat et dicit. O fili mi dulciſſime q̄d faciā ego meſtiſſima. Cui me miſerā cōmēdatā dimittis? Fili mi memēto mei et oīs familie tue quas ita deſolatā relinquis. Memento etiā hoīm q̄ ſeruierūt tibi fili mi et ego in man? tuas ⁊ patris tui cōmendo meipſam et totā eccleſiā noſtrā. O pater ſancte deus omnipotēs in man? tuas commendo filiū meum: dñm meum ⁊ filium tuum. Jam eſſi deficio ⁊ ante filiū meum in eius cōſpectu mori deſidero. Talia dicens eſtimo q̄d ꝓpter anguſtiarum multitudines vel abſorpta erat: quaſi inſenſibilis vel ſemimortua factat ⁊ q̄ ſe ſuſtinere nō valēs corruit in faciem ſuā ſuper terram. Nullus enim cogitare aut dicere poſſet quanta meſtitia patientē et morientē ſuſpirauerit et doluerit vnde ipſa ſuſtinebat int? q̄d filius tulit foris: quid tūc ioānes ſpecialiter ab eo dilectus: q̄d magdalena fidelis et dilecta diſcipula: q̄d ve ſorores domie faciebāt: ſz q̄d facere poterāt? Replete erāt amaritudie cōplete dolorib? iebriate abſinthio ⁊ itolerabiliter flebant. O chariſſime cogita et cōſidera q̄to dolore et eſulatu oēs amici eius plorabāt: qr etiam hi qui ſibi nihil attinebāt: et cum eo nihil habere videbant: mlt̄ū volebant ſicut cēturio ⁊ alij milites q̄ Jeſum crucifixerāt ⁊ eū q̄ſq̄ expiraſſet cuſtodiebāt [et oīs turba eor qui ad] videndum [ſpectaculū] cōuenerāt et [ſimul aderant ⁊ videbant que fiebāt pectora ſua] in ſignū pnie et luctus [percutientes] cū ſilētio] reuertebantur] dolentes de xpi perſecutiōe ſm deū. q̄d per curiebant pectora: qr pnie et luctus indicū poteſt dupliciter intelligi: ſiue eſſi eū cuius vitam dilexerant iniuſte occiſum dolebant: ſiue cuius mortem ſe impetraſſe meminerāt hic in morte amplius glorificatū tremebant: primū pertinet ad bonos: ſcdm ad malos. Condolens ergo plora ⁊ tu cū mulieribus et alijs ſi piā aīa habes et viſcera pietatis. vnde anſel. Stupet celū: terra miratur. Quid tu? Non mirū ſi ſole contriſta to: tu cōtriſtaris: ſi terra contremiſcēte. tu contremiſceris: ſi ſciſſis faris: cor tuū ſcindit. ſi flētibus iuxta crucē mulieribus: tu cōlachrymaris. hec anſel. Ecce igit̄ pēdet domin? in cruce mortuus. recedit multitudo tota remanet meſtiſſima mater cū ioanne ⁊ magdalena cuz duabus ſuis ſorozibus. Sed quid tūc mater faciebat. leuabat manus pre cordis deſiderio tange re cupiēs dilectū ſuū: vt vel ſic dolori et amori ſtus. melius conſulere potuiſſet. Cūq̄ aliud ſolatiuz nō habere ſanguinem fumantē ⁊ ex vulneribus filij ad terram vſq̄ ſtillantē nimia cū auiditate deoſculabatur: intantū q̄ facies eius de cruore filij occiſi ſanguinolenta redderetur. vnde aug. inter cetera ſic ait. Juxta crucē ſtabat maria cōſiderans vultu benigno xpm pēdentē in crucis ſtipite ſeuo. Pedibuſq̄ nitens in altum manus tamen leuabat amplectens crucem: truēs in oſcula ei? Et qua parte ſanguinis vnda crucem rigabat illic ſe vertebat vt eā cōplecti valeret: et q̄ ſurſum manus extendere nō valebat. Volebat amplecti xpm in altum pendentez ſed manus inde frustra reuerſe in ſe redibant. Cōplexe ſe leuāsa terra ſurſum erigebat ad xpm: et qr tangere illum nequibat male collidebatur ad terrā. Mortis palloz eius perfuderat vultum: tamē genis ⁊ ori xpi cruore rubea erant. Cadētes guttas ſanguinis ore ſacro lingebat: terra deoſculans quā cruoris vnda rigabat: q̄ male tūc illi erat. hec aug. Tandē ponūt ſe oēs ad ſedendū: iuxta crucē cōtēplantur dilectū ſuū: expectāt a deo auxilium q̄ ipſum deponere valeant et ſepelire. Commorantibus igitur et ſedētib? eis ꝓpe crucē et aſpicientibus ſine intermiſſiōe dominū Jeſum ſic pendētē in cruce inter latrones: ſic nudū: ſic deturpatū: ſic afflictū: ſic mortuū: ꝛc ſic ab oībus derelictum. Ecce armati multi veniebant a ciuitate verſus eos qui licētia pilati habita mittebantur a iudeis vt ipſis cruciāxis crura frāgerentur: vt citi? morerenī: et talr mortui tolle rentur de paribulis et ſepelirenī: ne in magno die ſabbati q̄ a veſpera ſexte ferie incipiebat: et propter ipſum ſabbatum ⁊ feſtū azimor valde ſolēnis erat corpa eorum in cruce pēdentia remanerent: feſtum horrore diuturni cruciat? fedarent. Prima quidē dies paſche q̄ cū chrus ē dñs ſolēnis erat apud iudeos. Secda tū dies p tūc fuit ſolēnior rōne ſabbati apud eos: qr die ſabbati q̄ſtra octauas occurrebat duplex feſtū erat tiō hoc faciebāt: q̄ lege ꝓceptū erat vt cadauera ſuſpēſor ꝓpter delicta vſq̄ mane nō eſſent ſuſpēſa ne inde polluerēt terra. vnde Lye. ſic eſſi iubebant in lege nō occidere ſolē in hominis ſupplicio. ſz ſz chryſ. iudei hoc quidē in paruis diligentes ſnutt: ſed in magnis cōrēpte runt: et cū tantā fuiſſent operati audaciā de die

Bed.

Anſelm.

Die feſto paſſus dñs.

Lyra.

Chryſ.

Hiero.

Auguſtin.

Marie gere cupiēs dilectū ſuū.

Marie in ſtipite ſeuo.

Marie crucēſtātis geſtus.

J Plangētes dolorib? ſed iniate abſinthio ⁊ itolerabiliter flebant.

Uita Jeſu Chriſti.

diligenter rationant colãtes culicẽ et glutientes camellũ. Appropinquãt ergo ipsi armati cũ furore t ſtrepitu magno et videres latrones ad huc viuere frangſit eis crura t occidũt ac deponunt t in aliquã foueã pjciẽdo ne obcãt sepelirunt. Duo milites fregerunt crura vnius latronis et duo alterius: t sic simꝫ venerũt ad Jesũ latronũ summ qui erat medius. Redeuntib⁹ aũt illis versus dñm [vt viderũt eum iam mortuũ] eo ꝗ acerbiora supplicia ꝗ latrones ptulerat: vl ꝗ forte ante alios suspẽsus fuit: vel qui a ptãrẽ ponendi aiam habuit [nõ fregerunt eius crura] qz ꝗ non fiebat nisi ad hoc ꝗ euadere nõ possent de positi de patibulis [vt impleret] cõsecutiue scriptura (q ꝗ in exodo) [Os nõ ꝓminuetis ex eo] sed ex paschali agno qui verũ agnus dei. s. xpm ꝓfigurabat q̃ mortu⁹ iã coct⁹ ad esum fidelium erat. Ideo effi ordinatiõe diuina cõstituũ est vt ossa agni paschal ñ frãgerẽt: qz xi agni ossa in cruce fracta nõ sũt vt sic figura t veritas rñderẽt. [Sz] vt certificarẽt õ morte ei? [vn⁹ miliũ longinus noie tunc ipius et suphus: post ꝗ ꝗ uersus t martyr factus postrigens [lanceam] de longe sacrum [latus ꝗ] Jesu dextrum vulnere grãdi [aperuit vt in pleretur scriptura] q̃ per zachariã ꝗz [videbũt in quẽ trãsfixerũt.] In qua ꝓphetia sm augusti. promissus est xps i ea qua crucifixus est carne vẽturus. ¶ Et nota q̃ iste miles fecit hoc ad cõplacentiã iudeorus de morte xpi certificari volentium. In quo etiam patet nimia ipsorus crudelitas: quia nõ satiati penis quas xpo viuente inflixerãt etiã mortuũ vulnerare conati sunt. Sic et hodie xpm semel crucifixum conatur rursus vulnerare qui sine timore peccare presumit vel de peccato se iactare. vnde theo. Ut iudeis cõplaceant lanceant xpm circa corpus exanime contumelias inferẽtes. vnde et chrys. Aperuerũt eius costam lancea et mortuo corpore de reliquo conuiciantes et in mortuum conuiciari corpus militem multo deterius fuit ꝗ crucifigi. Qui autẽ eũ lanceauit cum fere caligassent oculi eius pre senectute et casu: vel potius nutu diuio sicut et lanceauit ly nesciens sanguine xpi per lanceaz defluẽte oculos tangeret et continuo clare viditz ꝓ tinus illuminatus in xpm credidit. Ũñ t mi ꝗ litie cedẽs instruct⁹ ab apostolis in cesarea capadocie. xxxviij. annis monasticam vitam duxit et in omni sanctitate ꝓmanẽs verbo et exẽplo multos ad xpm cõuertit. De eo quoꝫ dicit Jsidoro Lancea longinus latus saluatoris aperuit et non tm̃ veniã inuenit: sed episcopatus honorem et martyrij coronam promerũt. Non sufficit iudeis et alijs ꝗ xpm occiderũt: sed etiã post mortẽ diuersimode deriserũt. Jstud olim fuit in absalon postensus quẽ legimus in arboze suspensum veniens ioab tres lãceas in corde eiꝰ fixitet armigeri ioab gladijs ipsum crudeliter inuaserũt. Sic et xps in cruce lancea militis er insuper tribus lanceis. i. tribus doloribus ẽ confixus: quorum primum habuit ex propriarũ penarum magnitudie. Scõm ex dilecte matris sue amaritudine. Tertium propter pctores qui bus suam passionem perficiunt non prodesset: in super super hoc iudei inuaserunt cum gladijs linguarum suarum acutissimis. Hoc modo omnes voluntarij pctores xpm inuadunt q̃ sponte peccãdo iterato ipm crucifigũt. pl⁹ peccant q̃ offendũt xpm regnãt in diuinitate q̃ q̃ crucifixerunt eum conuersantem in humanitate. Sed contumelia a iudeis illata in signum ꝓ dijt: qz de corpore extincto sanguis ver⁹ t aqua pura miraculose manauit. vnde sequit. [Et continuo exiuit sanguis et aqua] ex quibus habẽt efficaciam ecclesie sacramenta. Hoc aũt factus est ostendẽdum quod per passionẽ xpi plenam consequimur ablutionem: scilz a peccatis t maculis: a pctis quidẽ ꝓ sanguinem qui est preciũ nostre redemptionis. Sm illud Petri. Nõ corruptibilibus auro t argento redempti estis: sed pcioso sanguine. A maculis vero ꝓ aquam q̃ lauacrum est nostre regenerationis. Sm illud Ezec. Effundam super vos aquam mundam t mundabimini ab omnib⁹ inquinamtis vestris. Vl potest referri sanguis ad precium t nostram redemptionem vt redimamur a penis: aqua ad lauacrum t pctorum ablutionem: vt purgemur a pctis. Sanguine enim agni domus seruãtur a percussione angeli: t aqua maris rubri extinguntur inimici. Effusus est inquam ille ad redemptionem: ista ad redempti ablutionem. Jlle vt redimeret captiuum: ista vt abluerer immundum. Sed hic secundus sensus satis intelligit i primo: quia vbi est plena a pctis ablutio: ibi sequitur t a penis redemptio: t vbi est a maculis ablutio ibi ꝓcedit t a pctis purgatio. Hoc etiã factum competit figure: quia sicut de latere xpi dormiẽtis in cruce fluxit sanguis t aqua quib⁹ consecratur ecclesia: ita de latere Ade dormiẽtis in paradiso mulier q̃ ipsam ecclesiam figurabat est formata. Et factũ est hoc miraculose: qz de corpore mortui in quo statim ꝓ mortis frigiditatem sanguis coagulatur t in tabem conuertitur: non solet sanguis exire nec de aliquo aq̃ pura manare. Jlle aũt sanguis erat verus t purus: t aqua vera t pura: et non vt quidam dixerũt humor aquaticus seu flegma. Cõsidera nũc quanta fuit malitia iudeorum qui adhuc non fuerunt saturati penis: et opprobrijs xpo in vita eius illatis: quinetiaz eum ꝓsequerẽtur mortuum. Et q̃ quamuis etiam istud vulnus lateris non senserit cum corpus mortuum fuerit: tamẽ ꝓ hoc contumelie t conuitia sibi inferebantur: quia omnes ꝓtumelie t crudelitates illate mortuorum corporibus reputantur: ac si viuis inferrentur. Ex hoc articulo laceationis lateris habentur tria documenta. Primum est q̃ nos cum mortui fuerimus cum xpo. s. mundo et peccatis: tunc debemus t lacerari cum xpo cuspide ycz charitatis: sicut anima illa se lanceatã glorificabatur q̃ dicebat vulnerata charitate ego sum. Hac etiam amoris lancea cor semper ꝓrari. Aug. petijt dicens. Rogo te domine p illa salutifera vulnera tua q̃ passus es ꝓ salute nostra in cruce ex quib⁹ emanauit ille pciosus sãguis q̃ sumus redẽpti: vulnera hãc aiam meam peccatricẽ: ꝓ qua etiã mori dignat⁹ est vulnera eã igneo et potentissimo telo tue potentissime charitatis. Confige cor meũ iaculo tui amoris vt dicat tibi anima mea charitate tua vulnera ta sum: ita vt ex ipo vulnere amoris tui vberrime fluant lachrime die ac nocte. Percute obsecro dñe hanc durissimã mentẽ meam valida cuspide pie dilectionis: vt altius ad intima penetret virtute potenti. hec Augu. Scõm documẽtum est sm chrysos. q̃ nos pcipere debemus sacramenta ecclie ea intentiõe ac deuotione: ac si nobis de latere christi perfluerent. Vulnus

Fractio crurũ latronũ

Exodi. 12.

Zacha. 12. August.

Chrys.

Illuminatio. Longini vita.

Isidorus.

2. Reg. 18.

Lancee dolores tres.

Efficacia sacramentorũ. 1. Petri. 1.

Ezech. 36.

Sacramenta saluti necessaria.

August. Bern. vs.

August. latronis baptismus.

Miraculose aque t sanguinis ꝓfluentia.

Documẽta.

Ex hoc

August.

Ad conformatio.

effi lateris xpi fuit ostiũ sacramẽtorũ: qz sicut de latere primi ade formata est eua ita de latere secũdi ade formata est ecclia. vñ sm Aug. Vtigiperuit si lanti ꝗbo euãgelista vsus est: vt nõ diceret latꝰ eius pcutiꝰ aut vulnerauit: aut quid aliud: sed aperuit vt inuat q̃ ibi quodãmõ ostiũ vte apertũ est: qz ide sacramẽta ecclesie manauerũt sine quib⁹ ad verã vitã nõ intrat. ¶ Et nota q̃ hoc qõ ꝗz sacramẽta manasse de latere xpi: spãliter intelligẽdũ est de quob⁹ ꝗcipuis sacramẽtis sine quib⁹ nõ intrat ad vitã: ycz de sacramẽto redẽptionis t sacramẽto ablutionis. Quorũ primũ ꝓtinet ad sacramẽtũ eucharistie: t significatur ꝓ sanguinẽ immo est ipse idẽ sanguis quez q̃ridie sumimus: t q̃ fluxit de latere xpi. Scõm ꝗo pertinet ad sacrm̃ baptismatis qõ significatur per aquã. vñ Augu. Jlle inq̃t sanguis in remissionem fusus est pctoz: aq̃ illa saluare temperat poculum: hec lauacrũ ꝓstat t potus. Hoc pnunciabat q̃ noe in latere arche ostium facere iussus est quo intrarent animalia que non erant diluuio peritura quib⁹ prefigurabat ecclesia. De istis etiã sanguine t aqua dicit idem Augu q̃ credibile est q̃ latro ille cui promisit dñs paradisum aspsus fuit aqua t sanguine de xpi latere exilientib⁹: t tali sanctissimo baptismate saluatus sit cũ sine baptismate nemo saluetur vel martyrio. Tertium documentũ est q̃ nos oẽm voluntatẽ nostrã cõformare debem⁹ voluntati diuine: t q̃ voluntas dei in oibus t supoia fit nobis accepta: eo q̃ cor xpi vulnerarum est amoris vulnere ꝓter nos quatin⁹ nos per amorẽ recipꝛocũ intrare possimus ꝓ ostiũ lateris ad cor ei⁹: t ibi oẽm amorẽ nrm̃ ad suũ diuinũ amorẽ cõuenire: vt sicut ferrũ cãdens cuz igne in vnum redigat amorẽ. Hõ effi oia deside ria sua debet fundare t ordinare in deũ amore xpi: qz pedibus per quos affectus accipiunt est crucifixus: t in oib⁹ bonis opib⁹ se exercere: t ac cuncta mala opa deuitare amore xpi: qz manibus ꝓ quas opa accipiunt crucifixus est: oẽm ꝗo voluntatẽ suã cõformare voluntati diuine pro illo amor vulnere qõ in cruce ꝓ hoie accepit cum inuincibilis amoris sagitta cor suuz melliſluum pforauit. Per istud vuln⁹ quasi ꝓ ostium amoris Aug. intrauerat cuz dicebat. Hõginus inquit aperuit mihi lat⁹ xpi lãcea: t ego intrauitibi requiesco secur⁹. Claui t lãcea clamant mihi q̃ vere recõciliatus sum xpo si eũ amauero. Ad cõformandum se huic articulo rememoreꝛ hõ q̃ superexcellẽtissimũ amorẽ xps in aptione lateris sui nobis ostẽderit in quo nobis aditum patulum ad cor eius dedit. Festinet ergo hõ intrare ad cor xpi: ac reclligat oẽm amorẽ suum et cõueniat amori diuino reuoluendo in mente sua documenta premissa. Recogitet etiã hõ quanta charitate xps ex latere suo nobis ꝓ fuderit sacramenta quibus intremus ad vitam eternam t vel als ficut dñs meditãri vel orantibus deuotionem ministrabit. Jesu q̃ lat⁹ corpis tui mortui lancea apiri: et exinde sanguinẽ t aquã exire voluisti: vulnera q̃so cor meũ lancea charitatis: vt tuis dign⁹ efficiar sacramẽtis que de eodẽ sacratissimo latere ꝓfluerũt. In apertura lateris tui dñe aperuisti electis tuis ianuam vite. Hec porta tua dñe iusti intrabunt in eam. Noli dñe q̃so iniquitatũ mearũ recordari: vt ꝓ pter eas mihi claudas aditũ istum quẽ pctoribus t penitentib⁹ puidisti. Et ly istud vuln⁹ lateris non senserit xps: qz mortuus: tamẽ vingo mater eius bene sensit: cui? felicissima aiaz cu delis illa lancea tũc trãsiuit. Tũc ipa deficiens t quasi mortua cecidit inter brachia magdalene in terram. Vides quotiẽs hodie mortua est. Totiens certe q̃riẽs videbat ꝗ filiũ fieri nouitatem. Ũñ nunc perfecte ꝓficata in ea symeonis ꝓphetia q̃ sibi dixerat. Tuã inq̃t ipsius animam gladius ptrãsibit. Ex hac cordis xpi scissione a cuius archano tã q̃ a fonte ꝓciũ nrẽ saluris copiose est effusum: merito etiã ad cõpatiẽdum t amandũ vulnerat cor nrm̃: qz hic maxie apparuit q̃ copiosa apud eum redemptio fuerit. vñ Bern. Ad cumulum postremo pietatis tradidit in mortẽ animam suã: t de ꝓprio latere ꝓtulit ꝓciũ satisfactiõis q̃ placaret patrẽ: per qõ illuz plane ad se versiculũ traxit. Apud oẽm mia et copiosa apud eũ redẽptio. Prorsus copiosa: qz nõ gutta sed vnda sanguinis largiter ꝓ quinq̃ partes corpis emanauit. vñ Ansel. Adhuc aut ẽ attẽtius eum adẽ intuere q̃ grãdi t tenerrima cõpassiõe dignus appareat. Vide nudũ t verberibus laceratũ in medio latronũ cruci ignominiose ferreis clauis affixũ: aceto t felle potatũ: t post mortẽ lãcea in latere vulneratũ: t copiosos sanguinis rũos ex quinq̃ vuneribus manuũ: pedũ: t lateris effundentẽ. Fletũ deducite oculi mei t liquefce aia mea igne cõpassiõis sup cõtritione amabilis viri hui⁹: quẽ in tanta mãsuetudine tãtis vides affectũ doloribus. hec Ansel. Quinq̃ aũt vulnera sibi infligi ꝓmisit vt humani gẽis quinq̃ sensus a diabolo captos redimeret. xps quippe hodie ꝓ nobis sanguinem suum fuit pijssime: plenissime: et acerbissime. Pijssime fudit si considereꝛ cãmã causa effusionis sui pretiosi sanguinis fuit pijssima: quia ipm fudit ex charitate feruentissima ex qua voluntarie pro nobis pati voluit: quod pulchre ostendit Aug. in ꝓsona xpi ita dicẽs. O hõ recogita qualia t quanta pro te passus sum: cum esses inimicus patri meo recõciliaui te: t cũ tanq̃ ouis perdita oberrares quesiui te: t in humeris meis portaui te patri meo reddidi te caput meum spinis oppositum manus meas clauis obiecit sanguinem meũ pro te fudi: aiam meã ꝓ te posui vt iungerẽ te mihi: t tu diuideris a me? Conuertere ad me t ego suscipiam te. Plenissime fudit si considereꝛ mensura: qz totum sanguinem effudit: ita vt vnica gutta in eo non remaneret. Nam sanguinem intercutaneũ fudit in fragellatione: t q̃cq̃d sanguis habuisset in vertice et capite effusum fuit in spinarum cõfossione: sanguinẽ ꝗ venarũ t neruorũ fudit in manuuz et pedũ cõclauatiõeiz sanguinẽ q̃ remãsit in corde vel in mẽbris interioribus effudit in lateris apertione: t ideo qz nihil in eo sanguinis remansit non erat ei species neq̃ decor. Acerbissime fudit si cõsideꝛ natura. quãto natura t cõplexio est nobilior t delicatior tãto est sue lesionis perceptibilior: t ꝓ ñs pena inflictam ei⁹ sensibilitas est acerbior: t sz ꝓstat q̃ cõplexio corpis xpi fuit delicatissima: qz spũsceꝛ artificio de virginis sanguine formata: t ergo sui sanguinis effusio t penarum illatio fuit acerbissima: t ideo dicit attendite. s. mẽtalr t videre sensibilr si est dolor sicut dolor me? q. d. non. Surge ergo amica xpi esto sicut colũba nidificans in summo ore foraminis ibi vt passer inueniens domum vigilare non cesses: ibi tanq̃ turtur casti

Maria sensit vulnus lateris xpi.

Redẽptio copiosa.

Ansel.

Quinq̃ vulnerum ratio.

Fudit sanguinẽ pijssime.

August.

In persona christi.

Plenissime

Acerbissime.

amoris pullos absconderibi os appone vt hau-
rias aquas de fontibus saluatoris. Hic enim est
fons egrediens de medio paradisi q̃ in corde de
uota diffusus fecundat ꝛ irrigat vniuersam ter-
ram. Ecce ostium in latere arcye q̃ intrat aiaslia nõ
peritura dilunio. Ad hui? g̃ petre foramina er
macerie cauernã stude nisi ꝛ in vie exit? tui re
curreat in eis latitare vt ibi valeas pascua in-
uenire ꝛ ora leonis euadere. vñ Anselm. Festina
ne tardaueris cõede fauci tuũ cũ melle tuo: bi-
be vinũ tuũ cũ lacte tuo. Sanguis tibi in vinũ
puertiẽ vt inebrieris: in lac aq̃ mutat vt nutria
ris. Facta sunt tibi in petra foramina in mem-
bris ei? vulnerata in corpis eius macerie tua ca
uernas i q̃bus istar colũbe latitas et deosculas
singula ex sanguie ei? fiat sicut vitta coccinea
labia tua ꝛ eloquiũ tuũ dulce. vñ Greg. Per fo-
ramia petre vulnera manuũ ꝛ pedũ xpi i cruce
pẽdẽtis libẽter itellexerim: cauernã ẽo macerie vulnus lateris q̃ lãcea factũ est cordẽ sen-
su diserim: ꝛ bibiãs foraminib? petre ꝛ in cauer
na macerie eẽ dic: q̃ i crucis recordatiõe pa
tiẽtia xpi imitat: q̃ ipsa vulnera ppter exem-
plũ ad memoriã reducit quasi colũba in fora-
minibus: sic simplex aia in vulneribus nutri-
mentũ quo cõualescat inuenit. hec Greg. In
his etiã vulneribus saluatoris securitatẽ ꝛ p-
tectionẽ ac ꝑsolationẽ nõ modicã reperies. vñ
Bern. quedã de verbis Aug. Assumens sic ait.
Et reuera vbi tuta firmaq̃ infirmis reẽs nisi
in vulneribus saluatoris. Tãto illic securior ha-
bito quãto ille potẽtior est ad saluandum. Fre-
mit mũdus: ꝑmittit corpus: diabolus insidiat:
non cado: fundar? ẽm sum supra firmã petram.
Peccaui pctm grãdet turbabiẽ cõscientia ꝛ sed
non perturbabiẽ q̃ ꝑm vulnerũ dñi recordabor.
Nẽpe vulneratus est ppter iniqtates nostras.
Qui tam ad mortẽ q̃ nõ xpi morte saluat? Si
g̃ in mẽte venerit tam potẽs tãq̃ efficax medi-
camentum: nulla iã possum morbi magnitudi-
ne terreri. Ego vero fideter q̃ ex me deest vsur
po mihi ex visceribus dñi. q̃m mia affluãt: nec
desunt foramina per que effluant. Foderunt
manus ꝛ pedes latusq̃ lancea perfouerunt:
et p has rimas licet mihi fugere mel de petra:
oleumq̃ de saxo durissimo. i. gustare et videre
q̃m suauis est dñs. Patet archanus cordis per
foramina corporis: patet magnum illud pieta-
tis sacramentum: patent viscera misericordie
dei nostri in quibus visitauit nos oriẽs ex alto.
Quidni viscera p vulnera pateãt? In quo enim
clarius q̃ in vulneribus tuis elucet q̃ tu dñe
suauis ꝛ mitis es ꝛ multe mie? Maior enim
miserationẽ nemo hz q̃ vt aiam suam ponat
quis pro amicis suis. Tu dñe maiorem habui-
sti qui aiam tuam etiam posuisti p abditis et
damnatis. Meũ pinde meritũ miseratio dñi.
Non plane sum meriti inops q̃ diu ille misera-
tionum non fuerit: q̃ si mie dñi multe multus
nihilominus ego in meritis sum. Quid enim si
multorum sum mihi conscius delictorum? Nẽpe
vbi abundauerunt delicta supabũdauit ꝛ gra-
tia. Et si mie dñi ab eterno ꝛ vsq̃ in eternũ ego
quoq̃ misericordias dñi in eternum cantabo.
Quanta in foraminibus pete multitudo dul-
cedinis plenitudo gr̃e: perfectio q̃ virtutũ hec
Ber. O dñe sicut exiuit sanguis tuus copiosa
redemptio nostra non permittas me in hora
mortis vel in die iudicij pire cũ impijs: sed me-
tuo pio cruore redẽptũ aggrega cũ electis tuis
absccõdẽdo me interim i foraminib? petre et in
cauerna macerie: et vulnerando me charitate
tua: vt amore lãguea. Qui ei ñe te diligit p te
vulneratur ꝛ languet: ꝛ donec te videat a mũdi
actiõib? ẽ velut mortu? alien? Fortis est ẽm vt
mors dilectio tua ꝛ dura velut ifern? emulatio.
Considera nunc dñi corporis xpi in cruce positi
depositionẽ: q̃ ex hoc in spẽ ꝛ fiducia rapieris
maiorẽ. attestãte Bern. qui ait. Quis non rapia
tur ad spẽ ꝛ ad impetrandi cõfidentia qui eius
attenderit corpis dispositionẽ? Vide caput in-
clinatũ ad osculũ: brachia extẽsa ad amplexũ:
manus perforatas ad largiendum: latus aper-
tum ad diligẽdũ: pedũ affixiones ad nobiscum
manẽdũ: corporis extensionem ad se totum no-
bis impendendum. hec Ber.

¶ Oratio.

DOmine iesu xpe q̃ hora diei nona pen
dẽs i patibulo ꝛ clamãs voce magna
in man? pris spũ cõmẽdasti ꝛ inclì
nato capite eundẽ spũ emisisti ꝛ iam
mortuus vnũ? lateris de lancea militis susce-
pisti: dignare q̃so nũc ꝛ semp spũ meũ tibi com
mẽdatũ hre ꝛ gladiũ charitatis cor meũ trans-
uerberare eiq̃ vulnera tui corpis imprimere: ꝛ
p hec cogitatiões illicitas ab ipo repellere ꝛ ac
tandẽ in fine vite mee spũ meũ in manus tuas
cõmẽdatũ cũ beatis spiritib? collocare. Amen.

¶ De secũdis vesperis in passione domini. Capitulum. LXV.

ORa vespertina medita-
beris mẽte lugubri ꝛ lachry-
mabili quõ mater dñi ꝛ alij q̃ xpm
tuo ponũt se iterũ ad sedẽdũ
ppe crucẽ nescientes q̃d face
re debeãt. Corpus ẽm dñi de-
ponere ꝛ sepelire nõ possunt.
q̃ nec vires sufficientes hñt
nec ĩstrumẽtata q̃b? deponãt. Recedere ait eo
sic manẽte nõ audẽt ꝛ diu manere nocte appro-
pinquãte nõ valẽt: vide in quãta sunt pplexita-
te ꝛ eis corde ꝑpatere. Interim autẽ [ioseph ab
arimathia] ciuitate iudee decẽ leucis ab hierl̃z
uisitãte antiquitus dicta ramatha vnde fuerit
helchana ꝛ anna parẽtes samuelis [diues ꝛ no-
bilis gñe ꝛ decurio]. i. de ordine curie et officia
curie imperij romanorum administrans [vir bo
nus] in se ꝛ quo ad deum [ꝛ iustus] quo ad pro-
ximum [ac discipulus iesu] non de. xij. vel. lxxij.
sed de multis alijs credẽtib?: q̃ oẽs credentes
a principio discipuli vocabantur [hz occultus
propter metũ iudeoꝝ] ne de synagoga expelle-
retur [qui nõ consenserat] neci dñi ꝛ actibus
ꝛ consilijs aliorũ] xpm persequentium [qui ei
ipse] sicut ꝛ alij discipuli [expectabat] fcz certi-
tudine spei [regnum dei] non tẽporale ꝛ terre-
num: hz celeste ꝛ eternũ. i. regnũ celorum a xpo
discipulis promissum [venit] ad sepeliendum
xpm anteqũ intraret sabbatũ in quo talia face-
re non erat licitum. q̃ ẽm erat discipulus dñi
ideo curam de corpe ei? habere voluit: vt cũ ho
nore sepeliret ꝛ non sicut dãnati corpus pijce-
retur. Hic virtute sanguis xpi iam fusi roborã-
tus [audacter] oi timore depositio ꝛ confidenter
[introiuit ad pilatum [nec iudeorũ timens ini-
micitias nec pilati potestatem [et petijt] magno
munere [vt] de eius licentia [tolleret corpus
Jesu] de cruce et sepelliret illud honorifice;
hoc preferens oi thesauro quãtũlibet precioso.
Perijt autem hoc sibi cõceditq̃ sim leges hñã
nas corpora dãnatoꝝ non debẽt sine licentia de
poni vel sepeliri. [Et permisit pylatus] tũ pro-
pter perentis reuerentiã: tum propter xpi timo
centia ſi notã: ꝛ q̃ plura in morte eius viderat
miracula. In quadã hystoria dicit q̃ ioseph ser
uierat. v. annis pylatoꝝ et p seruitio petijt ꝛ ob-
tinuit corpus Jesu ab eo. Fit ait hic secularis
dignitatis ioseph mentionẽ q̃ euãgelista hanc
cõmendet: sed q̃ ad p̃fidem nisi talis accedere
nõ poterat: q̃ ergo diues erat valde ĩsignis ac py
lato notus et familiaris potuit de facili ad py-
latũ intrare et ab eo impetrare q̃ vere bonus ꝛ
iustus dign? fuit ꝗ mysterio et meruit corp? Je
su sepelire. vñ bernard. Magne quidem ioseph
iste dignitatis apud seculũ: sed maioris apõdẽs
meriti fuisse laudatur: vt ꝛ per iustitiã meritoꝝ
sepeliẽdo corpore dñico dignus foret: ꝛ p nobi-
litatem potẽtie secularis idẽ corpus accipere
posset: nõ ẽm quilibet ignor? aut mediocris ad
p̃fidẽ accedere ꝛ crucifixi corpus poterat impe
trare. vñ et Augu. Joseph fiducia dignitatis q̃
p̃ditus erat familiariter introuit ad pylatũ ia?
minus curans de iudeis q̃ huis antea in audien
do dñõ deuitaret inimicitias coꝝ. vnde et greg.
Fuerat q̃ñq̃ ioseph occultus xpi discipulus: de-
niq̃ vincula timoris rũpens feruentior factus
dñici corpus turpiter pẽdens a ligno deposuit
Sparãs p̃ciosam margaritã ꝗbozꝝ modestia. Cõ
sidera nũc fortitudinẽ ioseph: q̃ non solũ audet
corpus xpi petere: sed etiã sepelire: sicut hõ ptã
tẽ hñs ex virtute q̃ ex adiutorib?. vñ chryp. In-
spice ait huius viri fortitudinẽ: in mortis enim
piculũ se tradidit inimicitiã ad oẽs assumẽs p
pter beniuolẽtiã xpi. vñ theo. Audet auiuz lau-
dabilẽ nõ ẽm excogitauit a diuitijs decidã ꝛ ex
pellar a iudeis si corpus petam eius q̃ est blas-
phemijs cõdẽnatus. hec theo. Quo ergo pus ex
imperfectione meticulosus et occult? discipu-
lus dñi fuerat ppter metũ iudeoꝝ vitãs tũc imi
micitias eorũ nũc exẽpl o mortis xpi aiã tustac
virtute ꝛ vigore auctus manifestat se ac palam
ꝛ facto fateꝛ o ñdit se xpi discipulũ: petendo
eius sepulturã ꝛ exequẽdo minus curãs de il-
lis in hoc extremo officio. Cõcesso ait sibi cor-
pore vocauit ad sequendũ virũ sapiẽtem ꝛ le-
gisperitũ discipulũ xpi fiſr occultũ nicodemum
noie. [Joseph igitur mercaẽ syndonẽ]. i. pãnũ li
neũ cãdeutẽ ꝛ mundũ venit ad crucifixionis lo
cum secũ instrumenta quib? clauis eiusdẽ cor
pus de cruce deponat ꝛ ipsã syndonẽ q̃ involuat
Iste pãn? mũd? ꝛ cãdidus in nocẽtiã dñi ꝛ liliosã
significabat castitatẽ. Ut q̃ rubricat? fuerat sã-
guie passiõis cãdidarẽt syndõ ẽ in nocẽtissie casti
tatẽ. In cãticis dilect? me? cãdid? ꝛ rubicũdus.
[Venit ꝛ cũ eo nycodem?] se illi associãs i q̃ do
lus nõ erat [q̃ pus] timidus [nocte ad Jesuz ve
nerat ꝑmũ]. i. ad passionẽ [ferẽs secũ mirturaz
myrrhe ꝛ aloes libras q̃si cẽtũ ad ipsuz condien
dum] q̃ hec sua amaritudine arcent vermes a
corporib? mortuoꝝ ꝛ quamplurimũ ea cõseruant
nec cito corruptioni subiici pmittũt. Iste
ante passionẽ xpi sicut ꝛ ioseph erat discipulus
dñi occult? sed post pssionẽ manifestauit se si-
cut et ille: factus est publicus sed nõdum hñs
verã fidẽ de resurrectiõe: q̃ attulit myrrhas et
aloes: q̃si corpus eius mumiri indigeret a putre
dine. Et ideo hz ex deuotiõe istã vnctionẽ faceret
videl tũ q̃ plenã notitiã de resurrrectione xpi
nõ haberet: q̃ de eo scriptũ erat: nõ dabis sctũ
tuũ videre corruptionẽ: ꝑpter q̃ nõ indigebat
vnctione ꝑseruãde ꝗ putrefactiones. vñ chryſ.
Adhuc ẽm vt de nudo hoie disponebãt: hz tamẽ
multã dilectionẽ ꝗ ostrabãt. De isto nichodemo
legiẽ ꝛ reuelatiõe corpis bri stephani prothomar
tyris. Per ioseph q̃ iterptat accrescẽs significat
psõa crescẽs i ꝗtutib? q̃ corp? dñi postulat q̃ p
digna receptiõe eucharistie deũ supplicẽ orat.
Per nichodemũ ꝗ pitũ significat doctor bon?
ferens mixturã. i. doctrinã ex auctoritatibus sa
cre scripture ꝑfectã ad vngendũ corpus xpi my
sticũ ad eius salutẽ. In syndone etiã mũda pur
pertas et castitas notanẽ ꝛ in aromatib? virtu
tum varietas designat. Felix tal' cõscia cui non
defuit defunctio pauptatis ꝗ mũdũ mũditia ca-
stitatis ꝗ carnẽ fragãtia virtutum ꝗ diabolũ.
Ei ait ioseph ꝛ nicodemus fuerũt ppe crucifi-
xiõis locũ genua flectentes adorauerunt dñm.
Quos dñ vidit mater volentes deponere corp?
q̃si de morte cõsurgẽs paululũ reuixit spũs ei?
Et applicãtes recepti fuerũt p eã reuerẽter et
pauerũt se ad nondẽdum ẽm quibus ipsa qõpo
rat ministrabat adiutoriũ. Unus clauos de
manibus trahebat alius ne corp? caderet exa-
nime sustinebat. Stabat maria leuãs brachia
in altũ et dñ tãgere eum valuit caput ꝛ manus
eius depẽdentia trahebat supra triste pectus
fuit ꝛ ruẽs in amplexus ꝛ oscula de dilecto suo
satiari nõ poterat: nec q̃s ipsam delup corpus
attrahere valebat. Corpe igit dñi in terrã depo
sito dña suscepit caput cũ scapul' suis in gremio
Magdalena ꝗo pedes apud q̃s olim tantã grãz
meruerat: alij ait circumstãt et oẽs plãctũ ma-
gnum sup eiuz faciũt. Oẽs ẽm amarissime plan
gunt euz q̃si vnigenitũ. vñ ansel. Oz adhuc ex-
pecta donec nobilis ille decurio veniẽs extracũ
clauis manus pedesq̃ dissoluat. Vide quomõ
felicissimis brachijs corpus amplectitur: ac suo
astringit pectori. Et sic potuit vir ille sctissimus
dicere. Fasciculus myrrhe dilectus meus mihi
inter vbera mea cõmorabiẽ. Cerne ꝑterea quaz
dulcitert q̃ diligentert: btissimus nichodemus
sacratissima mẽbra eius tractat digitis fouet
vnguẽtis. hec ansel. Venias ꝛ tu charissime de-
uotis gressibus ꝛ spũalibus accessibus ad depo
nendũ dñm deuz tuuz de cruce ꝛ ad plãgẽdum
eum cũ sua bñdicta mre et alijs q̃ ibi aderãt: et
ad sepeliendũ ꝛ alia faciẽdũ q̃ ipsũ faciebãt. vn-
de amb. Veni ꝛ tu vel sero vel nocte: vel q̃cũq̃ ho
ra. quacunq̃ ẽm hora veneris Jesuz inuenies ad
suscipiendũ patrũ: nec minorẽ seruis veniẽtibus
mercedẽ pia largitate soluentẽ. Nã ꝛ q̃ hora sex
ta venit: non est mercede fraudatus: ꝛ q̃ vndeci
ma plenitudinẽ mercedis accepit. hec ambros.
Deus meus bõe Jesu cõcede mihi q̃ q̃ p omnes
modũ immerito ꝛ indignus: vt qui his cũ matre
tua et alijs q̃ tũc aderãt corpe interesse ꝛ ea
facere non meruit: fideli tũ hec eadẽ mẽte pra-
ctans illũ ad te deũ meus p me crucifixuz ꝛ mor
tuũ ꝑpassiõi affectus experiar q̃ inocẽs mater
tua et penitẽs magdalena in ipsa passionis tue
hora senserunt. Et sciẽdũ q̃ huis ista depositio
dñi de cruce nõ fuerit sibi in penam: q̃ corpus
erat examine nec fieret ei in cõtumeliã: hz poti?
in honorẽ ꝛ reuerentiã ꝑsertim cũ nõ fieret a iu
deis sentientibus hz a deuotis fidelibus eũ multũ
diligẽtib? imo ẽt iudeis ꝛ hoc dolentibus q̃ cũ

Ansel.

Bernã.

Greg. Vulnera christi.

In vulneribus xpi q̃ renda.

Bernã.

Kãtico. viij

Aug. Ioseph fiducia.

Greg. Ioseph

Chryſ.

Theodo.

Syndonẽ.

Nicodem.

Ambro.

Ps. 15.

Chryſ.

Ansel.

Cantico. ij

Ambros.

Depositio ad miseriã refertur.

tanta solēnitatate deponebat: cōdiebat ⁊ sepe-
liebatur: istud tamē factū depositiōis in se val-
de miserabile fuit ⁊ lamētabile ꝗ vcs corpus tā
te nobilitatis, tractabat tāq̄ cadauer vilefis in
veritate cadauer nō fuerit propter diuinū supe-
situm in q̄ corp̄ illud ipurribilr subsistebat et
sic corpus illud nō sensit penālitā tñ virgo que
ibi aderat penā in hoc facto sensit maximas. Ex
Documēta duo. hoc articulo depositionis dñi de cruce habeūt
duo documēta. Primū est ꝗ fideles cōicantes
Cōicantes. corpus dñi de altari equiparant illis q̄ ipsum
deposuerūt de cruce. Perinde essi est imo plus
xpi corpus sumere de ara altaris q̄ de ara cru-
cis. Illi essi acceperūt eū in brachijs ⁊ manibus:
sz isti sumūt eum in ore ⁊ cordibus. Scōm do-
cumentuz est ꝗ et nos libenter debemus xpm
cum ioseph de cruce deponere. Quādiu essi pe-
cator in peccatis est xpm in cruce distentū q̄tū
in se est vinculat ⁊ crucifigit: pctā essi nsa sunt
in cā ꝗ xps crucifixus est. Sz mox cū per pniaz
ad deū cōuertit ipsū de cruce soluit et deponit
et inter brachia sua eum recipit. Sicut fecit io-
seph qui in deponēdo xpm de cruce inter bra-
chia sua essi amplectebat. Ita sicut quis amplectēs
aliquē inter brachia potens est de eo facere q̄c
quid vult: maxime si illud non repugnet: sic pec
cator conuersus pniam cōstringens iā xpm bra-
chijs amoris potens est de eo oia q̄ voluerit ob
tinere. Nequaq̄ essi xps repugnat penitē: sed
Conformatio. patior ad dādū grazz ꝗ ille ad recipiēdū. Ad cō
formandum se huic articulo recogiter homo ꝗ
lamentabile factum fuit ꝗ tale corpus q̄ erat
deus sic tractabatur ad modum cadaueris: et
ꝗ corona glorie iacuit sic supina et prostrata in
terram qualē etiā planctū tunc btā virgo fece-
rit super corpus dilecti et dulcis filij sui: vel als
sicut dederit meditanti. Iesu qui de cruce nō vi
uus descēderet: sed mortuus deponi voluisti: vt
de morte resurgeres ad electorum iformationē
da mihi de sacro altari tuo ⁊ ac si de ara crucis
corpus tuū vez digne susciperem: vt de hac cru
ce quā suscepi in tui pfessiōe fuitij quousq̄ vi
vero non descēdā: sed cum tibi placuerit ab hoc
corpusculo repetere aiam quā dedisti: tic te vo
cante de cruce deponam: te inuitāte ad requiē
paradisi pducar. ¶ Post aliquā vero mozulam
E Inungēdi dilatio. rogat ioseph dñam vt permittat corpus dñi pun-
gi ac linteaminib' inuolui et sepeliri. Ipsa ve
ro contēdebat di. Nolite amici mei tā ciro mihi
filium meū auferre vel me secum sepelite. Illi
adhuc paululū relinquite mihi vt faciē ipsi' va
leā cōtēplari ⁊ videdo aliquātulū inde cōsola-
ri. Illi volebant eum trahere sepulture et ipsa
volebat eū retinere ⁊ sic erat hec pia lis ⁊ mise
randa cōtētio inter eos. Flebat illa lachrymis
Lachryme virginis. irremediabilibus. Ipsius lachrymarum tanta
vbertas fluebat vt caro cum spū in lachrymis
resolui putaretur. Rigabat lachrymis faciē ex
tinctum filij sui corpus ⁊ pfundebat vndiq̄ pla
gas ei'. Lapidē quoq̄ q̄ corp̄ eius positū ⁊ lo-
catum fuerat lachrymis madebat in q̄ eius la-
chryme adhuc apparere dicunt. Qui nunc in i-
gressu ecclie scti sepulchri esse memoraz. Lauit
et tersit vulnera eius cruētata et osculabat ea
et faciem eius sacratissimā. Aspiciebat vulnera
corporis et vultū eius ⁊ caput videbat spinarū
puncturas depilationem barbe faciem ex spu
tis ⁊ sanguine deturpatā. et de aspiciendo ⁊ flē
do non poterat satiari. Virginis dolores narra-
ri nō possunt: q̄z male illi erat sicut esse poterat
Et iō q̄tus lamētatiōes vlulatus plāctus ⁊ fle
tus sup idē corpus vnici filij sui tūc fecerit ver
bis explicari nō posset. Credēdū tñ est ꝗ mullos
Plāctus ꝗ ꝗ ꝗ plāctus irrationabiles fecerit: q̄z dolor eius ad
rōnē superiorē nō ptingebat. Magdalena vero
pedes dñi quos alia vice lachrymis cōpunctio
nis rigauit nunc mlt' omagis vndis lachrymaz
compassionis largiter lauit. Aspiciebat pedes
sic vulneratos ⁊ pforatos deficcatos ⁊ ⁊ sangui-
nolentos et flebat amarissime: et pre dolore vi
debatur deficere sil' flebant vehementer et alij
ac etiam angeli pñtes ibi. vnde angusti. O quis
angelorum vel archāgelorū illic nō fleuisset ibi Augus.
contra naturam auctor nature immortalis deus
mortuus homo iacebat. Videbāt xpi corp' sic
male tractari ab ipsis: sic laceratū: iacere ma-
riā totā suo cruētatā in cruore: sic amarissime
flere et nullo modo suas lachrymas poterāt re
frenare. Sicut essi possibile fuit deum ꝗ assum
ptum hoiem mortific possibile fuit angelos bo-
nos in morte dñi sui dolere. hec augu. Plāge er Bernard.
go et tu charissime amare ⁊ clama cū ber. dicē-
te. O bone Iesu q̄ dulciter cū hominibus con-
uersatus es: q̄ magna et abundantissima eis lar
gitus es: q̄ dura et aspera pro eis passus es du
ra verba durioza verbera: durissima crucis tor
menta. hec Bernard'. Contempleris etiam be-
ne dñm ⁊ saluatorem tuū gira ⁊ regira volue et
revolue. a latere in latus: a planta pedis vsque Contępla
ad verticem et non inuenies in eo sanitatem: tiv.
vndiq̄ dolorē vbiq̄ cruorē. Nō essi est in eo mē
brum vel sensus corporis q̄ suā afflictionē ⁊ ifir
mitatē vel passionē nō senserit. Unde quid in q̄
libet sensu: quid in q̄libet pte sustinuit? In capi
te spinas: in auribus opprobria: in oculis fletus
in ore fel et acetū: in facie alapas et sputa: col
lo colaphos: in naribus fetorē: quia in loco ex
cadaueribus corrupto fuit crucifixus clauos et
manibus et pedibus: flagella in dorso lanceam Esaie.
in pectore. Quia enim genus humanum vulne
ribus peccatorum fuit plenum. ꝑm illud Esaie.
Omne caput languidum et omne cor merens a
planta pedis vsq̄ ad vrticē nō est in eo sanitas:
ideo iesus in omni parte corporis sui plagas su
scepit: vt per eius liuores: toto sanaremur. Nō
ei erat infirmus in capite. i. in intētiōe q̄ est ca
put aiezqin his q̄ faciebat nō sanā intentionez
habebat. Erat infirmus ī manibus: q̄z faciebat b infirmitas
opera mala vel remissa: erat infirmus in pedi- hijsane na
bus: q̄z habebat affectionē imfidā aut terrenā: turep cpi
pes essi aie est affectus ⁊ amor eius: q̄z sicut cor stum sana
pus vadit' pedib': sic aia vadit' affectibus. Erat ta.
ifirm' ī corde: q̄z hēbat cogitatiōes nocias ⁊ va
nas. Erat infirmus in toto corpore: q̄z habebat
totā vitā mundanā et cōuersationem vanam. Ut
igitur xps suis liuoribus ⁊ vulneribus nos sana
ret: voluit vulnerari in capite vt sanaret omnes
nostras obliquas intētiōes: voluit vulnerari in
manibus vt sanaret nostras malas ⁊ remissas
operatiōes voluit vulnerari in pedib': vt sana-
ret nostras immundas ⁊ terrenas affectiones: vo Bernard.
luit vulnerari in corde vt sanaret nocias etiam Oia mem
vanas cogitasiones: voluit flagellari et vulne- bra xpi pro
rari in toto corpore vt sanaret totā nostrā vitaz nobis cōlā
⁊ cōuersationē. vñ ber. Meditare iquit positio
nē corporis crucifixi: et vide si aliquid est i eo ꝗ
nō pozet p te ad patrē. Diuinū illud caput mu
tiplici spinarū oēsitate depressatur: vsq̄ ad cere

bri teneritudinē cōfixum est. Ad q̄d b': Ne dole-
ret caput tuū ne tua vulnerarer intentio. Cali-
gauerūt in morte oculi tui ⁊ illa luminaria ma
gna q̄ illumināt orbē ad horā extincta sunt. Nō
ne illis obtenebratibus tenebre facte sunt per
vniuersam terrā. ⁊ illa duo luminaria cum illis
luminarib' remota sunt? Hoc autē totū factuz
est vt auerterent oculi tui ne viderent vanita-
tēter si viderēt nō adhererēt. Aures ille q̄ in ce
lis audiūt. Sctūs sctūs sctūs dñs de' sabaoth:
audierūt in terra demoniacorū voces crucifige
crucifige: vt quid istud. Ne aures tue obsurde-
scerēt ad clamorē paupis ne reciperēt auditus
vanū ne detractionis vir' aptis poris vsq̄q̄q̄
susciperēt. Speciosa illa facies speciosi forma p
filijs hoim sputis illita est afflicta colaphis ad-
dicta delusionib'. Quare b': Ut facies tua illu-
minarer: illuminata confirmarer: et dicerer de
te. Vult' ei' nō sunt ampli' in diuersa mutati.
Os illud qō angelos docet: thoies instruit: qō di
cit ⁊ fel tñ est: felle potatus est ⁊ acero. Sz b' fa-
ctū est: vt vitatē ⁊ iudiciū loqrer os tuū ⁊ cōfi-
rer dñs deū tuū. Adam' ille fundauerūt celos
ertēse sunt in cruce clauisq̄ trāsuerberate du-
rissimis vt man' tue extēderēr ad iopē. Petrus
illud in q̄ sunt oēs thesauri sapie ⁊ scientie dei
abscōditi lācea militari pfossum ē vt pect' tuū
a prauis cogitatiōibus mūdarer: mundatū scti
ficarer: ⁊ pservarer: sctificatus. pedes illi quoz
scabellum adorare debemus: q̄m sctū est dura
transtiriōe trāsfixi sunt ne pedes tui festinarēt
ad malum: sz currerēt viā mādatorū dñi. Quid
plura? Pro te carnē ⁊ aiam posuit: vt corpus et
spūs sibi vendicaret. Totū toto se te cōparauit
huic igit oēm vitā tuā o hō debes. q̄z vitā suaz
pro tua posuit ⁊ cruciatus amaros sustinuit: ne
tu ppetuo sustineres. Cui ho iustius viuā q̄ il-
li q̄ si nō moreret ego nō viuerē. hec Ber. Ad b'
E Berū. Memoria passionis ob remuneratione faciēdam. ēt faciēdum et debitū dño repēdēdū idē Berū.
q̄si monendo sic dicit. O hō respice oculo men-
tali q̄to remuneratiōis debito astringaris dño
patiēti. Recole fudorem sanguineū: triginta ar
genteos: sicut onis osculū: alaparū cōtumeliam
flagellorum instātia: ictū arūdinis: coronā spi-
neas: sputū iudibria: crucis angaria: patibuli su
spendi: tocalos languētes ⁊ oris pallorē: fellita
cibaria: amara pocula: spongie obsequium ca-
put inclinatū: latus pforatū: vlnas extēsas: ma
nus transfixas: pedes cōfossos: vocē lamētabi-
lem: latrones a tri'n secos ⁊ garrulatiōes irrisio-
ras: titulum famosum: vestimēti sortē gemina
tum crucifige. Quid plura? Ultimum mortis
supplicium ⁊ pbra nepdādissima. Et iterū. Vi-
de hō eno amore te dilexit dñs de' ru' vt vestigia
eius sequaris. Pro te ligatus: vt te a vinculis
pctōz absolueret. Pro te flagellatus est vt te a
flagellis eterne ire erueret. Pro te iudicatus ē
vt te a iudicio eterne damnationis liberarer.
Pro te coronatus ē spinis: vt te coronaret in ce
lis. Pro te vulneratus ē medicus: vt tū sanare-
ris egrotus. Pro te crucifix': vt tuas pcupiscen
tias crucifigeret. Pro te mortuus ē: vt te a mor
tuis suscitaret. Pro te sepult' ē: vt in te vitia se
peliret. hec Ber. Multa igit' p nobis rogat iohā
nes dominaz vt permittat sp
tari et sepeliri corpus domini
nostri antequaz intrer sabba
tum in quo nō licet talia ope
rari: i eo ꝗ ppter nimiā mo-

Contra ira passiōis me morias. Chriso.

Brego. Amare inimicos.

¶ De secundo completorio. Capitu. lxvi.

Oza completorij cogita
bis dolorosus et tristis quali
ter tardante hora rogat iohā
nes dominaz vt permittat sp
tari et sepeliri corpus domini
nostri antequaz intrer sabba
tum in quo nō licet talia ope
rari: i eo ꝗ ppter nimiā mo-

A Mat. xxvi. Mar. xv. Luc. xxiii. ⁊ Io. xix.

rā possent a iudeis pati calūniā. Laudē domina tāq; gratā ⁊ discreta ⁊ cogitās q; ipsi iohāni eēt p filiū cōmissa amplius cōtendere noluit ac signans ⁊ benedicēs corpus vt volebant aptari permisit: tūc vnxerunt corpus [⁊ inuoluerūt in lindone munda] quā Joseph emerat [⁊ ligauerunt illud linteis] etiā alijs. s. sudario q; capiti adhibebatur ⁊ institis seu fascijs quibus totū corpus alligabat: quē oīa ēt de lino erant: et vt credit nicodemus attulerat ac ēr[cū aromatibus sicut mos iudeis est sepelire]. s. personas venerabiles: hoc ēssi acceperūt a patribus suis ⁊ senioribus. Dña tā semp tenebat caput ipsius in gremio suo quod sibi reserua uit aptandū: et magdalena pedes apud quos. misericordiā est cōsecuta: tandem ꝯo magdalena pedes lachrymis rigatos deuote abstergit: amplexat: osculatur ⁊ inuoluit ⁊ et aptat fideli: q; melius nouit. Sic ergo aptato reliquo corpore respiciunt ad dñam vt ipsa cōpleat ⁊ oēs planctū reincipiūt. O ēs ēssi sic amarissime flebant vt vix ōsq; eos loqui posset. Videbāt matrē oī solatio destitutā ⁊ sup illā dabant potius planctū q; sup extinctū dñm suū. Reincipe etiā ⁊ tu plāctū si forte dimiseras eū. Tunc dña vides q; amplius differre non potest ponit vultū sup faciē filij et exinundantia lachrymarū multomagis q; magdalena pedes. abstergit ēt et deosculat os eius in quodam sudario ipsum inuoluit et diligēter apta ⁊ ⁊ iterū bādicit eum ⁊ signat. Et tūc oēs adorātes flexis genibus ⁊ pedes eius osculātes accipiunt ⁊ portāt eū ad monumentum quod a monte caluarie distat passibus quinquaginta domina tenebat caput ⁊ magdalena pedes: reliqui vero erant in medio. vñ Ansel. Sequere ⁊ tu preciosissimum celi terreq; thesaurū ⁊ porta vel pedes vel man⁹: brachia q; sustentā: terre defluētes minutatim p̄ciosissimas sanguis gutas curiosius colligē: pulverē pedū ei⁹ linge. Dolorē quē Maria in exequijs filij sui tolerauit olim dauid in exequijs abner prefigurauit. Abner a ioab fraudulenter interfectus erat: cuius interfectionem rex dauid feretrū sequēs deflebat. Dauid non solum ipse super exequias eius plorabat: sed etiam alios ad plorādum incitabat ⁊ ita beata virgo ⁊ alij deuoti exequias christi deplanxerunt: et corda sua intima compassione sciderunt. [Erat autem prope locum crucifixionis hortus ⁊ in orto monumētum nouum] ipsius ioseph sumptuose factum: et in petra excisum. i. in vno lapide sm ꝓtritatem hoīs cōcauatum [in quo nōdū quisq; positus fuerat in quo qr iuxta erat propter parasceuem iudeorum sepelierunt eū] reuerenter ⁊ deuote: flexis genibus ⁊ magnis singultibus ⁊ suspirijs validis ⁊ sic dominū vite dederūt sepulture mortis. Sepelierunt eum in loco propinquo ⁊ qr nō poterant longe portare propter solemnitatem sabbati imminentem. vñ Chriso. Quia ꝯo breuitate temporis vrgebantur ⁊ vespera imminebat: ideo ponunt eum in proximum monumentum. Et aug. Acceleratam vult intelligi sepultura: ne aduesperascerē: q̄ iam ꝓpter paramini Mo- sceuem facere aliquid tale non licebat. Tunc numentus (vt ait Augusti.) illius exequias angelorum cur nouus. milia militum decantabant: qui omnes conuenerant ad sepulchrū domini sui. Illi cantabant laudes ⁊ sed Maria dabat gemitus et suspiria cordis. Dispēsatiue autē in nouo ponitur monumento vbi nullus positus erat. vt sm Amb. ⁊ Chriso. Nō alius qui cū eo iaceret surrexisse a ꝓfidis diceret. vel sm aug. Dicut in Marie virginis vtero nemo ante illum nemo post illū cōceptus est: ita in hoc monumēto nemo ante illū nemo post illum sepultus est. ⁊ sm Hiero. In monumento excisio in petra cōdit? estne si ex multis lapidibus fuisset edificatū: suffossis tumuli fundamentis ablatus furto diceret. ⁊ sm aug. Si ēt sepulchrū fuisset in terra dicere poterant suffoderunt terrā ⁊ furati sunt eū: q; aūt in alieno sepulchro ponit? paupertatē eius testat. vñ Theo. attende ēt abundātiam p nobis suscepte paupertatis. Nāq; domū in vito nō habuit: post mortē quoq; ī alieno sepulchro recōdit: ⁊ nud? existēs a ioseph opit. vñ ⁊ ansel. Pauper ita fuit ꝯo vt non in suis: ⁊ in aliena domo nasceret: et viuens in hoc mūdo nō haberet vbi caput suū reclinaret. nec mortēs vñ nuditatem suā tegerent: nec mortuus vñ inuoluerē: nec sepulcrū aut locum vbi corpus suū poneret. Jō etiā sm amb. ⁊ aug. Saluator in aliena sepultura ponitur: qui pro aliena moriebat salute. Ut quid illi propria sepultura: qui in se mortem ꝓprium nō habebat. Itē sm amb. ad ondendum q; non debuit detineri a morte. Non ēssi ille sepulchr mortis desiderabat qui de morte triūphū ꝓcrebat. sm Hier. aūt ⁊ Bedā ex simplici sepultura dñi tam ambitio diuitum ꝓdēnat q; nec mortui ⁊ in tumulis pōt carere diuitijs. Sed vt ait aug. Pōpa funeris: agmina exequārū: sumptuosa diligentia sepulture: monumētorū opulēta ꝓstructio: viuorū sunt qualiacūq; solatia: nō adiutoria mortuorum. hec aug. Non fuit in sepultura dñi aurū: nō gemme: nō sericū: ⁊ linteamē puru ⁊ nudū. Hiero. Syndō ēssi pānus seu tela de lino est de q; etiā erāt institē quib? corpus est alligatum: ⁊ fit capitis sudarium. vñ sm Hiero. Possumus intelligere q; corp? dñi: nō aurō: nō gemmis: nō serico ⁊ linteamine puro obuoluēdum fit. Nā etiā qr in simplici syndone inuolutum est corpus iesu: nō Siluester papa instituit vt sacrificium altaris nō in pāno serico vel cinero vl̄ auro textoised puro linteo terreno ⁊ syndone munda consecrēt ⁊ celebrēt. sm Petrum cantorē. ex eo q; dr in syndone mūda ⁊ in monumento nouo colligi pōt pallas altaris: ⁊ dalmaticas: casulas albas: ⁊ sicut nec syndonem fieri debere de aliq; veste pri? in cōes vsus assumpta pp reuerentiā tāti sacramenti: ⁊ ex noua prius nō inducta q; dño ꝓsecrata non dr ad cōes vsus assumi. Sed nōne corpus xpi ponit sepe in aureis ciphis. Ita ⁊ mediātibus pyridibus nouis hec Pet. Sepulto autem dño nr̄ eius oī corde amplexabat sepulchrū: ⁊ q̄ poterat voce bādicebat filiū suum. ad sepulchrum sedens innixa illi manus extēdebat ⁊ desup illō osculans amaro nimis dñm singultu deplorabat. accessit iohannes: ⁊ lugēs ipe multū leuauit eū lugētem ⁊ exeuntes oēs de monumento [posuerunt lapidē] q̄si pro clausura [ad ostium monumēti] ne ipse locus bestijs eēt pui⁹. i. magnū qui nō posset de facili et sine multorum auxilio amoueri ne aliquis veniens posset rapere xpi corp? ⁊ p illud ostium erat ad sepulchrū ingressū. In q̄ ptꝯ xus resurgētis quē nō potuit retinere magn? lapis ⁊ tollit oīs in resurrectione ei? suspitio: ⁊ qr nec ab aliquo fieri potuit violentia: aut furtū: aut fictio. vñ aug. Si fuisset lapis parvulus suppo-

Ambro. Chriso. August. Cur sepulchr. Hiero. August. cur alienū. Pauperitas dñi. Ansel. Ambro. August. Ambro. Hiero. Greg. August. Pompe funebres. Syndon. Siluester pp trus cāto. ornamenta altaris sint noua. Lapidis sup. per sepulchri posita. August.

Hiero. Mystica sepultura xpi in corde nostro. Eucharistia sumptuosa vitēda. Ecclesia sepulchri. Sexte feria mysterium. Beda parasceue. Ambro. Hiero. Mystice in actibus ioseph ⁊ nicodemi signantur plura requisita in nobis: si xps in corde nr̄o debeat sepeliri. Nā debet cōicans eē inuolutus linteaminib? p mūdā affectionē ⁊ cōscientie puritatem. In sindone enim mūda iesus inuoluit: q; eum pura mente ⁊ puro corpore suscipit: decet nāq; nō solū pura aīa sz ⁊ corpore puro corpus xpi suscipere. Inuoluere aūt oportet qr mysteriū eius clausus ⁊ occultū est. Debet etiā vnctus esse aromatibus per feruētem deuotionē. Cū myrrha ēssi ⁊ aloe tēsti inuoluit qui crucifixum in corde cū amaritudine pnie ⁊ cōpassionis recondit. In nouitate ꝯo monumenti designatur q; cor debet esse per gratiā ⁊ puritatē innouatū: ⁊ ab oī vetustate peccati purgatū: pīusq; ad corpus xpi accedat ī quo corde etiā ponit eum qñ de ipso sugitur cogitat qr monumētū dr quasi mouens mētē. Sumptuosus igitur eucharistiā videat vt cor suū sit quasi monumentū nouū in quo locetur: quasi hortus in quo delectetur: ne in monumento suo ali? ponit? sit vl̄ circa hoc q̄cq; iutile excreuerit q̄ erit si bñ p penitētiā mūdatū fuerit ⁊ inouatū aliqouin nō poterit in eo digne sepelire xpm. Per monumentū aūt lapideū in petra excisum designatur cordis stabilitas qr dr in bono proposito esse firmum: ⁊ fidei soliditas in qua apō ecclesiam sepultus est xps hoc est fides christi supra quam petrā edificata est ecclesia. Es pro custodia oīm ꝓdictorū debet haberi longanimitas perseuerantie vt mēs corpus xpi recipiens in predictis cōditionibus intendat finaliter p seuerare et hoc designatur per saxum ostio monumenti aduolutū. Ille etiā sepulto xpo in corde suo aduoluit p clausura lapidem magnum ad ostium qui se claudit ne possit ingredi pctm ⁊ ponit diligens obstaculū ō peccati recidiuus ne xps eum deserat et relinquat donec ipsum a mortuis resurgere faciat. vñ Ambro. Cui pulcherrime lapis admotus est ne pateret quicq; essi in se humauerit xpm diligenter custodiat ⁊ ne eū ꝓdatine ꝓfidie sit ingressus. Nā ⁊ Hylarius. Et q; nil preter eū oporteat in pectora nostra penetrare lapis ostio aduoluit vt nihil absq; eo inferatur. Voluit aūt xps in monumento iusti. s. ioseph sepeliri ad ostendendum q; non requiescit nisi in corde iusti ⁊ q; nō āplius peccatorū cōsortia volebat: q; amplius pro ipsis nō morituri? erat. vñ Ambro. Mystice aūt iustus xpi corpus sepelit talis est ei xpi sepultura: qui fraudem iniquitatēq; nō habebat. Justus aūt corpus xpi operit syndone: vestit ⁊ tu oñi corp? gloria sua vt ⁊ ipse sis iustus. Bñ autē in monumento cōditur iusti vt iustitie habitatione requiscat: hec Ambro. De monumento dñi ferē q; domus seu spelūca fuerit rotūda de subiacēte rupe excisa: erat essi lapis seu rupes grandis in horto: in cuius latere erat monumentum excisum seu spelunca habens octo pedes longitudinis: ⁊ totidem latitudinis: ⁊ tante altitudinis vt nō intus ꝓstitens ⁊ in eius pauimento rectstans vix posset manu extensa culmen attingere introitum patulum habens ab oriente: cui lapis magnus aduolutus atq; appositus erat p ostio. In cuius monumenti parte adlonari sepulchrū dñi hoc est loc? dñici corpis de eadem petra est excisus septem pedes ⁊ medius habēs longitudinis: cetero pauimento altius eminēs tres palmos ⁊ medius habēs altitudinis: eiusdē q; existēs latitudinis cui? est altitudinis. Qui vcz locus nō desuprz a latere meridiano per totū est patulus vñ inferebatur corpus vt esset quasi sarcophagus suppositus fundamento ⁊ inclinatus sup latus apertura habens a latere ⁊ non supius. Color aūt eiusdem monumēti ac loculi rubicundo et albo ōr esse pmixtus. Mo- numentus ergo erat ad modū domuncule factū intra q̄ erat sepulchrū xpi positum. Sic enim sepulchra iudeorū antiquit? ⁊ maxime magnatū ꝓlonarū solebāt fieri vt eorū filij possent etiā ibi sepeliri. Propter hoc ōr frequēter de regib? iuda. Sepult? est in sepulchro dauid ⁊c. Est aūt ibi in eodē loco ob reuerētiā dñici sepulchri ar- tificioso opere fama rotunda: vno trāsitorāmine superi? apto dñice resurrectionis ecclesia maxima ꝓstructa: ⁊ prīnēs mōtē caluarie ac locum sepulchri ⁊ multa loca sacra in qua sepulchrum dñi est infra quādā cellā rotūdā pulchris lapidibus cōstructū. Hec ēssi q̄dē ecclia dñici sepulchri est patriarchalis ⁊ habebat canonicos regulares ⁊ porē sm habitū ⁊ regulā scti Aug. viuentes q̄b? loco abbatis patriarcha ꝓerat cui soli obedientiaz ꝓmittebāt. Hec ecclesia inter sancta ⁊ venerabilia loca nō immerito obtinet principatū: in cui? loca tā magna ⁊ mira p dñm sūt facta et ostēsa. [Et dies erat parasceues]. i. preparationis. s. sexta fer. in qua ꝓparabant illa q̄ in sabbato comedi debebāt [⁊ sabbatū illucescebat] qr vespera ad sabbatū ꝓtinēs instabat ⁊ a qua solēnitas sabbati incipiebat vbi sciēdū q; sicut hō sexta feria creatus est ⁊ peccauit: sic xps sexta feria p homīe mortu? est ⁊ satisfecit. Nā ⁊ dixit cōsummatū est opus. s. recreationis sicut eadē die pfīnatum fuit op? creationis ⁊ sicut sabbato requiēit ab omni ope fuotic sabbato quieuit in sepulchro: ⁊ in signū q; in hac sexta etate p eo ogari ⁊ pati debem? ⁊ vt in septima cū ipo quiescamus: donec in octaua veniēte gloria resurrectiōis cū ipso simul gaudio pfruamur. vnde Beda. Parasceue grece latine ꝓparatio interpretatur quo noie iudei qui inter grecos ꝓuersabant sextā sabbatique nunc a nobis sexta feria vocat appellabant: eo q; in illo ab ope suo requiēit deus. Nā ⁊ hanc sabbatū. i. requiē vocari precepit: ⁊ recte oñs eadē die sexta crucifixus humane reparatiōis impleuit archanū: sabbatū aūt in sepulchro requiescēs resurrectionis que octauo die ventura erat expectabat euentū. Nā nostre simul deuotionis ac beate retributionis ꝓlucet exemplum: quos in hac quidem sexta mundi etate p dño patiūr: volut mūdo crucifigi necesse est: in septima ꝯo etate. i. cū leti ōs debitū solut: corpa q̄dē in tumulis, aias autem secretis in pace cum dño manerent post bona oportet opa quiescere: donec octaua tandem veniente etate: etiaz corpora ipsa resurrectione glorificata: cum aiabus simul in corruptionem eterne hereditatis accipiant. vñ pulchre septima diesin genesi vesperā habuisse nō legit qr requies aiarū que in illo seculo nūc est nō cōsumenda merozeiz plenior gaudio fu- ture est resurrectionis adaugenda. hec Beda. Ubi etiā nota q; inter cetera mysteria q̄ hodie ecclesia facit hoc vnū est: qr hodie p oīb? orat. O ꝯo ecclie Eui? rō est: qr xps fuit hodie valde pri? in pcēdo in parasceue

Sepulchri color.

Ecclesia sepulchri.

Vespera est.

Jungitur et inuoluitur corpus Jesu.

Dolor marie in exequijs xpi. Reg. iij.

Monumentum dñi.

Exequiedo minī Mo- numentus cur nouus.

Chriso.

August.

Ansel.

qñ dixit. Pr dimittite illis: qr nesciunt q̃d faciũt fuit valde liberalis in largiẽdo: qr ad modicaz petitionẽ dedit latroni regnũ celozũ: fuit valde largus in redimẽdo: qr nõ gutta sed totum sanguinẽ, p nr̃a redẽptione dedit. vnde in psal. Qr apud eũm mia ⁊ copiosa apud eũ redẽptio Jõ ecclesia ad similitudinẽ xpi est hodie multum liberalis in oãdo ⁊ multũ pia in parcendo. Ido die et fideles ecclesias oẽs ⁊ altaria visitare cõsueuerunt cuius triplex rõ est. Pria est: q illa visitatio repesentat visitationem apostolozũ ⁊ sanctarum mulierũ que crebro visitabant sepulchrũ. Scõa est qr xps hodie oẽs sanctos qui fuerunt a principio mundi vsq; nũcipũtia l'r visitauit: dũ ad limbũ descendit. Tertia rõ est: qr sancti hodie debent valde liberales esse fuerẽt eẽ hodie de carcere liberati ⁊ in celeste regnũ sublimati. Si quis eẽ de carcere liberaret ⁊ in imperiũ sublimaret illã die vtiq; multũ diligeret: ⁊ in illa die multũ liberalis esset. Merito igit hodie fideles sanctos visitant: ⁊ ab ipsis de carcere liberatis ⁊ in imperiũ sublimatis: ⁊ bñficia valeant obtinere. [Mulieres aũt] que erãt xpo deuote fun' [subsecute] qõo ⁊ in quo loco corpus dñi ponerek diligenter curaueruntũ respicere ⁊ notare: vt postea et rpe ꝓgruo munꝰ fue deuotionis possent offerre ⁊ officiũ funeri ipendere: ac corp' ei' inungere. Per hoc significatur: qr aĩe deuote debent mysteriũ pssionis xpi sollicite cõsiderare ⁊ eã p posse imitari. vñ Beda. Sed ⁊ hactenus sancte mulieres dies parasceues: ꝓparationis idẽ faciunt: cum aĩe humiles ⁊ quo maiores sibi cõscie fragilitatis: eo maioris saluatoris amore feruentes passionis eius vestigijs in hoc seculo quo requies est ꝓparanda futura diligenter obsequunt: ⁊ si forte valeant imitari pia curiositate quo ordine fit eadem passio cõpleta ppendũt. Qua lecta: audita: recordata: mox ad parandũ opa frutũ, quib' xps delectek se conuertunt: vt finita pñtis vite parasceue in requie beata expectent tpe resurrectionis occurrere xpo: cũ aromatibus sp̃ialiũ actionũ. hec Beda. Joseph aũt ⁊ nichodem' inclinãtes oñoz adorantes sepulchrũ recesserunt: maria vero ⁊ alij qui arctius amabãt remãserũt [sedentes ꝗ sepulchrũ] ⁊ lamẽtãtes oñm ⁊ expectãtes eius pmissum. In quo oñ die carũ cõstãtia ⁊ feruor dilectionis erga oñm qr recedẽtib' discipulis ac alijs notis adhuc remanebant circa sepulchrũ. vñ Hiero. Ceteris relinquentib' oñm mulieres in officio pseuerant: expectantes q̃d promiserat iesus: ⁊ iõ meruerunt primo videre resurgentẽ: qr pseuerauerũt vsq; in finẽ. vñ et Raba. Alijs notis iesu ad sua redeũtib' sole mulieres que ardentius amabãt obsequiũ funeris inspiciebant ⁊ expectãtes q̃d pmiserat: ⁊ iõ post resurrectionẽ primo xpm vident btẽ mulieres qui ministrauerunt viuẽti: aste iterunt mozienti obsecute sunt sepultoz: sic cõgauise sũt resurgenti. vñ et Chri. Vidisti mulierũ fortitudinẽ vidisti dilectionẽ vidisti magnanimitatem q̃ vsq; ad mortẽ fuit. Imitemur has mulieres nos viri neq; derelinquamus in tẽtatationib' iesum. Sed Chri. Per deuotionẽ q̃ppe harũ mulierũ ostdit: qr deuote p sone mũdo mortue debent cũ xpo p cõpassionẽ sepeliri: vt mereaũt resurrectionis eius participes fieri. Laua ergo ⁊ tu lachrymis corpus eius sacratissimo sanguine aspersum: ⁊ vnge ipsum vnguentis sancte oratiõis ⁊ ꝓnta brachijs charitatiue ⁊ humilis opatiõis ⁊ sepeli cũ atomatib' bone cõuersationis: ac bonis doctrinis ⁊ erẽplis cũ multis gemitib' ac plãctibus vlamẽtis: ⁊ cooperi sub amoris ⁊ deuotiõis pallimẽto p sciẽtie tue in sindone ⁊ castitate mentis: ac fudario ⁊ laboze pnie ⁊ sedebis ibi iuxta eũ ad monumẽtũ donec videas ipm a mortuis resurgẽrẽ. Queso ne mortuũ p te dilectus reiciasꝰ: ⁊ totis desideriis in sepulchro cordis recipias: stringas cãdidissimis cogitationũ ⁊ purissimis affectionũ linthea minibus roseas speciosissimas amoroszissimas eius plagas: donec te ducat in resurrectionis sue letitiã mirabilibus oribus decoratã ⁊ in ascensiõis sue excellẽtiã sup oẽs celi ordines eleuatã. Et nota q̃ Is in hac sepultura xps nihil passus fuerit: qr mortuus tñ hoc factũ in se miserabile fuit ⁊ lamentabile: ꝓpter rõneo ⁊ causas supra circa depositionẽ dñi de cruce tractas. Ex isto articulo sepulture trahunt plura documẽta. Primus est sim Theo. q̃ nos simus imitatores iosep in hoc q̃ qñ corpus xpi suscepti fuerit a nobis ⁊ inuolutũ: tũc debemus ipm ponere in monumẽto nouo exciso in petra. i. in mẽte nr̃a dei imagine in signitate renouata ⁊ firmata in xpo q̃ est petra vt dicat illõ cãti. Tenui eũ nec dimittã. Scõm est q̃ sicut dñs passus mortuus ⁊ sepultus: lamentatus fuit sic ⁊ nos lamẽtari eũ debemus p cõpassionẽ ⁊ verã ꝓpũctionẽ. Tertiũ ẽ q̃ sicut xps sepult' custoditus fuit: sic ⁊ nos eũ in mẽte nr̃a sepultũ firmiter custodire debemus ne latrũculi. i. demones sepulchrũ cordis nr̃i subintrẽt ⁊ furent nobis iesum. Quartũ est q̃ et nos qui spũal'r mortui sum' pctis consepeliamur ẽt cũ xpo ita vt ab scõdamur ⁊ desecam' a pctis: sic q̃ vet' hõ in nobis ãpl' nõ resurgat. vñ apls. Cõsepulti ingt sum' cũ xpo p baptismũ in mortẽ vbi glo. xps in psona veteris hois habebat mẽbra ꝓpria in cruce: ne ad priores actus moueret q̃ ab' ẽt mortuus ⁊ sepultus qeuit hũanis subtractus a spectibus: p hoc exigẽs a nobis vt mẽbra nr̃a ꝓtinẽtie iustitie clauis ꝓfixa habeam' ne ad poza mala redeam' ⁊ a quib' ẽt ita pfecte desecamus: vt nec eoz visio nec mẽoria habeat. Et sic veteri hoie in nobis crucifixo mortuo ⁊ sepulto ad bona resurgẽre in nouitate vite ãbulemus. Hec ĩ glo. Ad pozmãdũ se huic articulo imaginet hõ q̃si cor suũ sit xpi sepulchrũ: mihi ipm venerabil'r recõdat: recõditũ lamentabil'r deflear: diligẽter custodiat ne ipm amittat. Cõsepeliat seipm in eodẽ sepulchro cũ iesu: ⁊ ruminet sensũ documẽtoz vel al's sicut de' ministrabit. Jesu q̃ in monumẽto sepeliri: lamẽtari ⁊ custodiri voluisti: da mihi te i corde meo spũaliter sepeliri: lamẽtari ⁊ diligẽter custodiri: vt ego tibi p sepult' tecũ merear ad resurrectionis gloriã pueniri: q̃ positus ĩ sepulchro a visu hoiz es segregatus ĩ pace dormiẽs abscõde interim me sub tuũ in abscõdito faciei tue a cõturbatiõe hoiũ vt mũdo mortu' tibi viuẽs ĩ te dormiãt: ⁊ suauiter in te reqescã. Hic nũc videdũ ẽ q̃'r debemus cũ xpo sepeliri. Sepulchrũ ãt istud in quo debemus sepeliri: ẽ ipa religio in q̃ ipe religiosus spũal'r oz mũdo mori ⁊ sepeliri. Assimilari aũt oz religiosus mortuo ⁊ sepulto q̃tus ad plura. Pzio q̃tum ad cẽsuz regiz: qr sicut mortu' ⁊ sepultus nihil pprius hz sic ⁊ religiosus nihil pprius hr̃eiz oiã ĩ cõi diuidere oz. Scõo. q̃tum

Ps. 129. Ecclesiarũ altariũ visitandoꝝ causa.

Mulierũ circa sepulturã deuotio.

Beda.

Mariæ ceteraꝝ cõstãtia.

Hiero.

Raba.

Chrisso.

ad sensum carnis ⁊ motũ. qr sicut mortu' priuatur sensu: nec sensibus gaudet: sic ⁊ religiosus oz esse mortuus q̃tum ad delectiões que ad sensum carnis pertinent: ⁊ sicut mortuus mouenti se non cõtradicit: sic ⁊ religiosus plato se regenti non debet ꝓdicere. sz in oibus obedire. Tertio q̃tum ad domicilium: qr sicut mortuus claudit in sepulchro: sic ⁊ religiosus oz esse clausus in claustro: sicut mortuus de monumẽto nõ exit nisi ad iussionẽ dei. i. de iudicio: sic nec religiosus oz exire claustrũ sine iussione platis: ⁊ sicut mortu' non murmurat q̃ transiret de monumento in monumentũ. sic nec religiosus debet murmurare q̃ transiret de monasterio ad monasterium. Quarto debet assimilari maxime morti xpi in morte enim xpi aĩa fuit a carne separata: tñ aĩa ⁊ caro fuerunt diuinitati vniterse in ꝓ religioso aĩa debet esse separata a carne vt. s. carni nõ pstentiar in aliquo carnali amore: ⁊ aĩa tñ ⁊ caro deo debẽt eẽ vnita: aĩa p amorẽ caro p incorruptionẽ vt possit dicere cũ ppheta. Cor meũ ⁊ caro mea exultauerũt in deũ viuũ. Sepulturã xpi oli filij iacob ꝓfigurauerũt: q̃ fratrẽ suũ ioseph in cisternã miserunt. Hanc etiã Jonas ꝓfigurauit quẽ piectũ de naui in mare cet' deuorauit: ionas fuit per tres dies ⁊ nocres in cetorũ: xps fuit vsq; ad triduũ in monumẽto. Nũc recogita q̃'r dñs tuus sepr̃ hozis ꝓdictis p te passus sit ⁊ ausculta eũ q̃si te moneret ⁊ diceret. Cũ primo nocte surrexeris ob reuerentiã illius amoris q̃ me vinctũ tradidi in manus malozꝝ ⁊ q̃ factus sum obediens vsq; ad mortẽ: disponas in corde tuo obedire velle ad oia q̃ tibi iniungunt. Circa primã ob reuerentiã hũilitatis q̃ corã idigno iudice velut agnus mansuetus stetit subijcias te oi creature ꝓpter me ⁊ ad q̃q; vilia opa sis paratus. Ad tertiã ob amorẽ q̃ ego ꝓtẽptus: ꝓpulsus ⁊ opprobrio saturatus fui te ipm ꝓtẽnas ⁊ vilipendas ⁊ opprobria sustineas. Ad sextã crucifigas tibi mundũ teq; mundo cogitans qual'r ego oim creator p amore tuo crucifixus sum ⁊ ideo oia delectabilia mundi sunt tibi q̃si crux amara. Ad nonã moriaris mundo: oi creature. s. vt amara mors in tantũ corde tuo dulcescat vt ois creatura desipiat. Circa vesperã q̃ de cruce depositũ sum recolas in gaudio qual'r post mortẽ ⁊ oẽs labores tuos felici requie pausabis in sinu meo. Ad cõpletoriũ memor sis vnionis illius qua spiritus vnus mecũ effectus: metipo in summa experientia pfrueris quam vnio hic in via incipit p voluntatis mee ⁊ tue concordiã in oib' rã adhersis q̃ psperis: et in futuro pplebit p eternã gliam in celis. Appropinquante aũt nocte dicit iohannes oñe q̃ eis expedit recedere: qr nõ ẽ cõueniens ibi mozari vel de nocte ad ciuitatẽ redire. Tunc dñs prout põt surgit: ⁊ ad monumentũ genu flectit ⁊ ipsum amplectit ⁊ benedicit. Tam cruciata genuibus: fatigata doloribus afflicta plorãtibus: nequibat stare pedibus. Cũ sicut poterat mulieribus sanctis adiutaricibus plorãtibus simul cũ ea cepit recedere. Cũ aũt venerũt ad crucẽ ibi ipsa genu flexit ⁊ crucẽ adorauit. similiter ⁊ oẽs fecerunt. Cogitare nãq; põt q̃ ipsa fuit prima que crucẽ adorauit: sicut ⁊ prima que filij natum adorauit. Hec aũt sctã crux post passionẽ ⁊ resurrectionẽ dñi p iudeos cum crucib' latronum sub monte caluarie p funde sub terra absconditã fuit vbi diuersis annis et amplius vsq; ad tẽpora cõstantini ⁊ helene latuit: sz hel-

Sepulturã lamẽtãbilis.

Documẽta Theo.

Cãti. 3

Ps. 83. Ionas 2. 3.

Memoria passionis.

Prima.

Tertia.

Sexta.

Nona.

Vesper.

Completorij memor esse ab vnione a se facta.

Crucẽ prima adorauit Maria, Jacobus ab Arimathia.

Sepelitur cũ Christo.

Consortio.

Crucis abstat a loco caluarie decẽ pedibus.

Sexte feria insignia.

Romã. 6.

Consolari nouerint mariam.

Propriũ nominis xpi fio.

Seductio. Hiero. 20.

na in lapide plus q̃ xx. passibus fodiens ipsas tres cruces inuenit quibus sublatis crucẽ dñi ab alijs signo resurrectionis mortui p̃bauit ⁊ discreuit. Ipse aũt locus in quo crux inuenta ẽ distat a loco caluarie decẽ pedibus xpus orientẽ sconse descendendo vbi in ecclesia q̃ cõtinet montẽ caluarie est scripta p fundata inferior pauimẽto. xl. gradibus vel circa ⁊ sunt ibi quatuor colline q̃ dicunt mortẽ dñi fecisse. Deinde recedunt versus ciuitatẽ ⁊ per viã sepe dña se, vertebat retro aspiciens p cõpassionẽ. Intrantibus aũt illis ciuitatẽ multi videntes dñam moti pietate super illius dolore ad luctum conuertebant amarum ⁊ concurrunt vndiq; bone matrone ⁊ virgines ambulantes post ipsam ⁊ associantes eam p viã ⁊ consolãtes ac etiã lamentantes eã. Sed ⁊ boni hoies p quos transibat cõpatiebant eidem ⁊ mouebant ad fletũ. Undiq; fit plorãtus magnꝰ ⁊ luctus. Nam dolor eius multos faciebat dolẽtes. Vix lachrymas continere poterant quiq; eam plorãtem videbant. Fiebat luctus quoq; transibat maria: plorabat ipsa: plorabant ⁊ oẽs ambulantes cum ea: plorabant ⁊ multi venientes obuiã ei. Sic vtiq; deducũt a plorantib' plorans quoq; puentũ est ad domũ iohannis. Cũ aũt venerunt ad domũ tunc ipsa vertens se versus dñas illas inclinauit se agẽs grãs. Ille vero inclinãtes se eidẽ vale dixerunt ⁊ cũ lachrymis recesserunt. Intrauit ergo dña domũ: ibi resedit ibi permansit ⁊ eã iohannes in sua cura ⁊ custodia retinuit: ac super propria matrẽ omni corde amauit. Flebat ⁊ plangebat valde cum iohanne ⁊ magdalena ⁊ sororibus suis. Soluebat dolori amaras lachrymas filij sui mortem nimis amaram in corde suo recolẽs ac passionis loca ⁊ cuncta que passus fuerat in animo volũs. Tãdẽ iohannes hortãdo q̃ desisteret ꝓsolatus ẽ eã vtpo terat. Tu q̃ experiaris vires tuas si scires eam cõsolari ⁊ confortare q̃ parũ comederet ⁊ alios comedere faceret: quia adhuc ieuni sunt ⁊ refectione indigent ac eis parare ⁊ ministrare cone ris ⁊ postea benedictione ab ea ⁊ alijs singulis accepta recedere poteris. Hic nota quod hodie sz die parasceues non consecrat hostia: quia vera hostia hodie est oblata. In hac etiam sexta feria in qua passus est xps multa sunt facta diuersis annis ⁊ vicibus de quibus sunt isti versus.

Salue festa dies: quique vulnera nostra coerces.
Angelus est missus est passus ⁊ in cruce xps.
Est adam factus: eodem tempore lapsus:
Ob meritum decimi cadit abel fris ab ense.
Offert melchisedech. ysaac supponitur aris.
Est decollatus christi baptista iohannes.
Est petr' erept': iacobus sub herode peremptus
Cedet iam audire ⁊ recitare iudeoz blasphemias. [Altera essi die que est post parasceuem] iam incepta. s. cum iam sexta feria trãsisset ⁊ fere to post solis occasum sabbatũ iam intrasset [cõueniunt ire ⁊ sacerdotes ⁊ pharisei ad pilatum dicentes. [Dñe recordati sumus: qr seductor ille dixit adhuc viuens [post tres dies resurgam] q̃ dicunt [illi] ex inuidia est q̃ etiam propriũ nomẽ non patiũtur ⁊ oẽs fecerunt. Cogitare nãq; põt q̃ ipsa fuit prima que crucẽ adorauit: sicut ⁊ prima que filij natum adorauit. Hec aũt sctã crux post passionẽ ⁊ resurrectionẽ dñi p iudeos cum crucib' latronum sub monte caluarie p funde sub terra absconditã fuit vbi diuersis annis et amplius vsq; ad tẽpora cõstantini ⁊ heleme latuit: sz hel-

Crucis abstat a loco caluarie

Sexte feria

Judeorum blasphemia ⁊ perfidia.

Propriũ nominis xpi fio.

Seductio. Hiero. 20.

du kalsitatē: r hanc iponunt iudei xpo. vñ Hiero. Principes aūt sacerdotū licet immensum faciNus in nece dñi ꝓpetraurint: tñ non sufficiteis niſi etiā post mortē eius cōcepte nequitie virus exerceant: famā eius lacerantes: r quē innocentem sciebant seductorē vocāt. sicut aūt cayphas ignorans ante prophetauerat dicens expedit vnum hoīem mori ꝓ populo r non tota gens pereat sic r mōs: seductor essi erat xps nō a veritate in errorē mittens: ſz a falsitate ad veritatē a vitiis ad virtutes a morte ad vitā ducens. hec Hier. [Iube ergo custodiri sepulchrū: ne discipuli furentur: r dicāt alijs q̃ surrexit a mortuis] Stulti custodiā petunt: q̃ſi in sepulchro teneri valeat: q̃ vbiq̃ est r oia continet. vbi Ambro. Quanta malitia sacerdotū qui nō tñ magnifice sed chrō discipulis detrahunt [r erit nouissimus error] peior primo. vbi Raba. In hoc aūt ignorantes verū dicūt Peior essi fuit cōtemptus ꝑ ille iniudeis q̃ error ignorantie. Peior erat infidelitas resurrectiōis q̃ crudelitas passionis. Confitenē ergo plane q̃ prius fuit error in nece dñi. vbi r Chri. Vide aūt qualiter ēt nolentes cōcertāt ad demonstrandā veritatē. Irrefragabilis essi demonstratio resurrectionis fcā est ꝓ ea que ꝓtenderunt. Or essi custoditū est sepulchrū: nulla fraus fcā est. Si aūt fraus fcā non est: manifeste r irrefragabilē dñs surrexit. hec Chri. Pilat? ?o iā fatigat? dixit eis Habetis custodiā. i. do vobis licentiā ponēdi custodes: r cōcedo q̃ accipiatis milites ad custodiendū eū ꝓ vra voluntate. [Ire r custodite sicut scitis] q̃si. d. Si debet resurgere male poteritis custodire: q̃ ipius r fatuus erat pilatus q̃ sicut xpm ꝓmisit occidi: ita r custodiri eū morti adiudicauit: eis ēt custodes dedit. Vadunt illi r vementes illuc ꝓio corpus eius inspiciunt: r eum qui auctor vite clarueat in inferni claustris retentū se deꝑhendisse letantes sepulchrū munivit milites armatos custodes ponunt: lapidē q̃ erat in ostio monumēti. vñ. accessi? in sepulchrū erat sigillo ꝑ fidis. ac ēt sigillis suis signāt ne aliquis sine scitu eoꝝ ingredi possit: r diligenter oia faciunt. Et in hoc apparet malitia eoꝝ: q̃ ēt in custodibus non ꝓfiduntſz in sup sigilla apponunt Hoc aūt totū dñs voluit fieri ꝓter maiorē ceritudinē resurrectionis sue vt ipsi q̃ nolentes fibi tñ restes sint dñm resurrexisse: et nullo mō sic positū furari potuisse. Nō est essi consilium nec sapientia nec fortitudo ꝑ dñm. Et recte in tali loco dñs sepulturā suā elegit vbi nulla possibilitas fodiendi eēt q̃tenus oēm occasionē calūniandi iudeis offerret: ne forte si in maceria circūclusus eēt vel quolibet piete dicerent ipsi discipulos illius furatos esi fuisse. vñ r Hiero. Nō sufficerat principib? sacerdotū r scribis r pharisei crucifixisse dñm saluatorē nisi sepulchrū custodirent cohortē acciperent: r signarent lapidē r q̃tū in illis est manū apponerent resurgentis vt diligentia eoꝝ nre fidei pficeret. Quanto essi diligentius seruat? tanto magis resurgentis virtus oñdit. vñ r Chri. Et in duriſſimo lapide fuerat excisum r grandis lapis positus est ad ostiū r custodia ponit? militū in circuitu vt q̃to fortiſer seruat? ne furari posset tātomagis virtus dei apareat cū resurrexerit. Si essi sepulchrū fuisset in terra dicere poterāt suffoderūt: terrā: r furati sunt eū. Si fuisset lapis paruul? posit? dicere poterant. Parvulus lapis fuit: r dormientibus nobis tulerunt eū. Et iterū. Diligentia scribax ꝓ

Seductor bonus xps

Ambro

Raba.

Chrisost.

Custodia sepulchri si de cōducit

Sigillorū signatio.

Sepulchri solidiſtas calumniam pellit.

Hiero.

Chrisosti.

dest fidei nre. Seruate pharisei seruate: deus includi nō pōt deus in sepulchro teneri nō pōtiqui fecit celū r terrā cuius in pugillo terra est r celum qui appendit mundū in tribus digitis. qui ergo appēdit mundū: ivno sepulchro nō pōt contineri. vñ ēt Hyla. Metus furādi corpis: r sepulchri custodia atq̃ obstinatio stultitie atq̃ infidelitatis testimonii est: cū prius ꝑcepto dñi cōsperssent de sepulchro mortuū suscitatū. pilat? aūt ꝑdictus postmodū in multis apō Tyberium cesarē a iudeis accusatus deportatus ē in exiliū lugdunū. vñ erat oriundus. Herodes ?o qui cōsensit pilato in nece dñi deportatus est in exiliū apud lugdunum r mortuus est ibi.

Hylarius.

Pilati exilium mors patria.

Item herodis.

Oratio.

Domine Iesu xpe qui hora completorij aromatibus vngi r condiri ac sindone linteis aliis linteis inuolui r ligari matre q̃ tua r alijs amicis tuis lamentātibus ad sepeliēdū portari r sepeliri voluisti: da mihi queso vt te aromatibus vngā ꝑ ferventem deuotionē r bonā conuersationē sindone r linteaminibus te inuoluā ꝑ mūdā affectionē r conscientie puritatē lamenter te lachrymis pñie et cōpassionis portēq̃ brachijs charitatiue r hñilis operationis r sepeliā te in corde meo ꝑ iugē recordationē r memoriā. vt r ego tibi consepultus puenire tecū merear ad resurrectionis gloriam. Amen.

Epilogus dominice passionis r de laude crucis. Cap. lxvij.

Considera nunc que pro salute hois omni tēpore: r specialiter hodie passus est dñs vt inde aduertas q̃ tum sibi debeat quilibet christianus. hec essi que ꝑ nobis passus ē super omnia que operatus e valde amabilem eum nobis reddunt r nos ad eum amandum fortius astringunt. vñ Ber. Valde omnino mihi amandus est Bern. per qnē sum: viuo: r sapio. Pro his ergo ita sum amans q̃tū possum. Sed est q̃ me plus moueat rōnes. plus vigeat: plus accēdit. sup oia in q̃ reddit amabilē te mihi bone Iesu: calix quē bibisti op? nre redēptionis: hoc oino amorē nrm facile vēdicat totū sibi. Hoc in q̃ ē q̃ nrā deuotionē r blādi? allicit: r iust? exigit: r arctius stringit: r afficit vehemētius. Multū quippe laborant in eo salnator: nec in oi mūdi fabrica tñ fatigatiōis auctor assumpsit. Ille denic? dixit r fcā sunt mānda ut r creata sunt. at ?o hic r in dictis suis fustinuit Iudictores: r factis obfuatores. r in tormētis illusores: r in morte exprobratores. Et iterū. memēto iā ?o r si de nihilo te fecī: nō tñ de nihilo te redēptū. Sex diebꝰ ꝑdidit oia: r te iter oia. At ?o ꝑ totos triginta annos opat? ē salutē tuā in medio terre. O q̃tū laborauit suffrinens. hec Ber. vñ r Ambro. Plus itaq̃ mihi ꝑtulit deus re dimēdo q̃ creando. Cū eādo q̃ppe me mihi dedit: redimēdo aūt r seipm dedit: r me mihi tradidit. q̃ creando itaq̃ si me totū illi debeo ꝑ me factor: q̃d iā addā ꝑ me refecto. Nō essi tā facile sum refect? q̃ factus. Si q̃dē de oi q̃ ?o factū ē dixit r fcā sunt. In me aūt reficiēdo: r dixit multa: r gessit mira: r tulit dura: nec tñ duratſz etiā indigna. hec Ambro. Nō est aūt estimādū q̃ passiōis sue penal

Epilogus passionis dominice.

Ligatus.

Punctus. Flagellatus.

Admiratus passus in mente.

Admādi ꝑ

Bern.

Admādi ꝑ

Redēptio.

Salutem ꝑ redēptionis

Ambro.

Redēptio

Manus est

Creatio

eius solū captione: r traditione fuerit inchoata ſz potiꝰ ab instanti sue cōceptiōis vſq̃ ad mortē eius duraunt. Cū essi mortē suā acerbissimam quā ꝑ salute nſa pati voluit firmissime prescireret: r eā futurā ineffabiliter cognosceret: oportuit q̃ in qualibet hora ꝑ ea naturaliter doleret ꝑsertim cū cogitaret tantā mortis acerbitatē r tantā dolorīs gñalitatē que per totus corpus r oia mēbra corporis: r per oēs vires inferiores aīe diffundi debebat. Multa vero de his dñs passus est pro nobis q̃ colligi pñt ex verbis Aug. dicētis. Attēde intellige aīa mea tpe beatissime passionis. Passus est iesus meus: amor meus: vulcedo mea: spes mea: fritudo mea: cōsolatio mea: r in oī tpe: in toto corpore: r in omni suo ope. In tpe infantie angustias vteritpaupertatē: asperitatē: r humilitatē prescipij: persecutionē aduersarij: fugam egypti. In tpe adolescentie disputationē: r precipitationē. In tpe iuuētutis amarissimam r turpissimā passionē. Passus est etiā in toto corpore: r in oculis effusionem lachrymarum in auribus auditum cōtumeliarum r blasphemiarū: in genis molestiā alaparum: in naribus fetorē sputi: in ore amaritudinem aceti r fellis: in manibus vinculā: r in pedibus afflictionem plagarum: r in toto corpore flagellationem. Et in opere detraxerunt predicationi cōuersationi: miraculorum operationi. Traditur r ligatur iustus r innocens sicut agnus ad sacrificiū: r sicut latro ad suspēdium: r tñ non querit vindictā: nō ostendit impatientiā immo arguit petrū amputātē auricula cū posset obtinere a patre legionē angelicaꝝ duodenā. Ligat? ergo sicut latro accusat? vt latro: cōdēnatur vt latro: expellit? vt latro plectitur inter latrones vt princeps latronū. Ligaris dñe vt soluas vincula peccatorū: r vt dissoluas colligationes impietatis: r facisculos deprimentes. Pungeris bone Iesu spinis: clauis r lanceaꝰ r sit in nobis recta intentio discreta operatio: manifesta dilectio. Flagellaris vt a me flagella tue iracūdie ꝑpulsares. Vulneratus es dñe iesu ꝑpter petā nſa attritus propter scelera nostra: r sint plage tue nostrorum vulnerum efficax medicina. Xps etiā duicis Iesu tuam aggrauat passionem. Passus essi es tpe nocturno: diurno: frigido: r estiuo. In matutinis: scā flagatus: in mane accusatus: in tertia acclamatus: in sexta cōdēnatus: r in nona cum clamore r lachrymis expirasti. Plange igitur r dole r r fatage aīa mea: r deducāt oculi tui lachrymas: r nō taceat pupilla oculi tui super fratrē tuuꝰ decorū nimis: r amabilem super amorē mulierū qui vestiuit te coccino: r ꝑbuit tuo cultui ornamēta. Dolebis essi si consideras lachrymas mulieris lachrymas piscatoris lachrymas insensibilis: si videas obtenebrationē solis: vt celaret mēbra dñi patiētis terre motū: concussionē lapidū. resurrectionem corporꝭ apertionem monumēto: r velū dissolutū: lachrymas patiētis: r lachrymas genitricis. Dolet essi beata virgo mater de proditione r captione: de cōdēnatione: de crucifixione: potissime in commendatione: r depositione. Locus etiam tuam bone iesu aggrauat passionem. Passus est enim dñs iesus in ꝑsepio: in deserto: in tēplo: in hospitio: in itinere: in horto: in atrio: in pretorio: in loco crucifixionis. In ꝑsepio: in indigentiā in deserto pugnā: in templo resistentiā. in hospitio obser-

Aīa a ?o turima. Augustin? passus oī tpe.

Passus in mēbro.

Admiratus

Punctus.

Admiratus passus in mente.

Lachrymas aggrauat.

uationē detentoriam: in itinere fatigationem r molestiā: in horto sudorē sanguinis: verbū r osculū ꝑditoris: vexationē corpis cōprehensionē r ligationē cohortis in atrio interrogationem: r alaparum afflictionē: r trinā negationē: accusationē: in facie cōspuūt: r collaphis cedūt: in faciē palmis percutiunt: insultādo r illudendo prophetā eū vocant in ꝑtorio inquitatē testiūt: r accusationem infidelū amarissimū flagellus: r iniquum iudiciū: illusionē ꝑsequentiū. Et vide ꝑuersitatē nimiā: iniquitatē maximā. Iudicatur iudex deridetur rex: crucia? ꝑtifex. Vide iniquū iudiciū ex ꝑte testiū: qz nō cōueniunt ex ꝑte reis: qz accusa? innocēs. Defecit etiā in isto iudicio rectitudo animi. sciebat essi q̃ ꝑ invidiā tradidissent eum. De fuit etiā iusta causa: qz nō culpa ꝑpria ſz aliena: iustus ordo: qz capit? r ligat? ante sniam. Admittit pilat? accusationem falsam: condemnat innocentē ad crucis ignominiaꝝ. Erubesce pilate iudex inique. Quō vinceris: superaris: subuerteris: seduceris: qui prius es eripere conabaris iure cōi: cōsuetudine loci: flagello corpis. Erubescite infideles: ꝑsidi iudei qui magistrū vestrū dominū vestrū cruci figitis r percutitis. Plectit? in loco crucifixio patrī nāq̃ dei filius: amor eternꝰ: fincerꝰ: dulcis r r suauis: in mulieribꝰ plāgentibus r in iudeis infidelibꝰ: in latrone blasphemante: r in populo acclamante: in matre lachrymāte. Attēde etiā r intellige aīa mea genus mortis sue. Illō essi gen? mortis fuit turpissimū: vilissimū: amarissimum: acerbissimū. Spoliatur essi vestibus expellit? a ciuib? cruciatur cū latrombus illudit? a militibus. Illuditur in domo herodis in veste cādida: in domo ꝑncipis colaphis sputis r alapis: in pretorio iudicis: in veste purpurea r in corona spinea: in salutione: in genuflectione irrisoria: in cathedra crucis: in titulorum contortio in multiplici opprobrio. Fuit etiam amarissimum si consideres causalitatem: gñalitatem: diuturnitatem r acerbitatem. Causa essi nō est tua ſz mea dñe Iesu. tu enim solus fuisti absq̃ macula. Passus es generaliter. Ut videas igit aīa mea generalitatem hanc. Vide lectū sponsi non est floridus: non est aureus vel argenteus sed durissimꝰ. nescit essi stramina: deest culcitra linteamina coopertoria: puluinaria. Vide titulum famosum tripliciter a pilato cōscriptū: cōsidera cibum eius r potum comitatū eius scilz mulierum r latronum: verba r verbera vincula r flagella: corona r lanceam. Passus est etiaꝝ in omnibus partibus corporis vt mīa redēptoris amoueret trāsgressus preuaricatoris. Acerbitatem etiam hꝝ bone iesu passio tua r ꝑpter innocentiam ex parte tui: r cecationem r ingratitudinem ex parte populi: r ꝑpter complexionem ex parte corporis: compassionem ex parte matris: r tui dilecti collegij: r quia pateris in partibus magis passibilibus r sensitiuis: q̃d accidit ꝑpter raritatem r tenuitudinem carnium multitudinem ossium r collectionē neruorum. Pateris igitur domine deus meus dux meus r notus meus in latere manibus r pedibus: vt accelerares hoī originalis. actualis r venialis criminis medicinam. Dedisti etenim domine Iesu xpe sanguinem tuum in precium redēptionis: r in potū fidelibus inebriationis: in lauacrꝭ coinquinationis: r in antidotum curationis: in scutum presentis impugnationis. Fuit igitur

Admiratus passus in tpe.

Admiratus passus in mente.

Admiratus passus in loco.

Admiratus passus in loco.

Admiratus passus in loco

bone Jesu lectus tuus duriſſimus: cibus & potus amariſſimus cruciatus ſingularis & acerbiſſimus: nec reuocat te nec retrahit tenerrimus amor: matris aut timor turpiſſime mortis nõ pudor ſpoliati corpis: non dolor ſingularis: aut fallacia ſpõſionis: quã iudutus es veſte nuptialiter inſtructus lege legalit armatus armatura ſpiriali. Egredere igit filia ſyon: et vide gloriam ſalomonis in equitatura: in armis in veſtibus & laudib⁹. Quõ igit emarcuit tas cito flos gloriẽ tue vmbra honoris tui: nimirũ puerũt honorẽ in opprobriũ: vulcedinẽ in abiectiũ. Portas eẽ crucẽ in humeris: ſpoliaris veſtib⁹ tuis: cruciaris flagellis: fatiaris opprobriis: de vrbe expelleris. Vide noſtri ſapientiã ſalomonis a pte tpis. paſſus eſt etenim ſexta feria hora ſexta vt hoiem lapſũ ſexta hora & die p mortẽ ſuam reparet a parte medij. hoc eſt op⁹ nr̃e ſalutis ordo depoſcebat. Vide & patientiam, ipſe eẽ tanq̃ agnus qui portat ad victimam & ſicut ouis ad occiſionem ductus eſt. Vide eius humilitatem: q̃ dãnat cũ latronib⁹. Vide charitatẽ: q̃ induiget crucifigentibus. Vide & paupertatem: paup eẽ fuit & in laboribus. Pauptates tuã oẽdit mihi pauper ieſu mr̃ tua: familia tua domus tua: dom⁹ inq̃ pſepi: cenaculi: patibuli & tumuli: in equitatura aſine & pulli. Ubi ſunt inſignia: tua rex regum pnceps paſtor: & vbi eſt ecẽtatura tua: veſtis purpurea: palatiũ: ſceptrũ ſoliũ: & diadema regni: vbi ſunt ornamẽta tua ſacerdos in eternũ & pontifex futuro⁹ honoris: vbi ſunt pciosa anuli: & gẽma. baculus & cappa ſerica: chirotece & ſandalia: vbi ſunt arma bellica fortis armate & miles noue. Nõ defuit tibi in glia alapa veſtis alba & purpurea: nõ defuit pugna: ſupaſti latronẽ & mortẽ ſpoliaſti infernũ oia ſpoliatẽ. in funda vinculorũ: in lapidib⁹. v. vulnerũ: in baculo crucis: vbi ſunt codices tui magr̃ optime liber tuus: corpus tuũ ſcriptũ intus & foris ſcript⁹ ſpinis & clauis: illuminatus vnda & ſanguini: ligatus vinculis ſignatus clauis. Attende & hui⁹ mortis diuturnitatẽ & ppositiones acerbitatũ & pone ſup caput tuũ ſicut ſignaculũ inter vbera tua ſicut faſciculũ ſicut antidotũ ꝗ oẽm morbũ. Aſcende ſup palmã crucis p cõpaſſionem meditationẽ imitationẽ vt apprehẽdas dulciſſimos fructus eĩ⁹. Vade ergo o aĩa ad mõtẽ myrhe & cõſidera altitudinẽ paupertatis: latitudinẽ charitatis: lõgitudinẽ acerbitatis: amaritudinem & dolorẽ mortis: et affer ramũ virẽtis oliue ad archam tue cõſcientie. Accipe etiã columba mea granum frumẽti ſeminati in incarnatione in terra ṽginis gl̃ioſe: preciſum in circũciſione: excuſſum & flagellatũ in paſſione: cãdidũ in mẽte rubicũdum in corpe diuiſum in latere: multiplicatũ in morte recõditũ in horreo in aſcenſione. Hoc ſit tuum eduliũ pul mentũ & viaticũ. Si aũt faſtidit appetit⁹ ſi laceſcat interior guſt⁹ adhibe agnum immaculatum: adtige & piſcẽ aſſatũ in cratica crucis. Reuera bone ieſu agn⁹ eor̃ ppter me dicinã tuã patientiã & innocẽtiã atq̃ notitiam. Agnoſcis quippe matrẽ tuã in patibulo: virginem virginis: ceu angeliſta euãgeliſte cõmendãs. Si aũt ampli⁹ deſideret guſtus tuus ſi nõ quieſcit appetitus fac pulmẽtum de piſce aſſato vt comedas. Piſcis aſſatus ꝛpõ paſſus & nutrit⁹ in aĩs tribulationis: apertus in latere: quamatus in expoliatione: fallitus in ſputorũ multiplicatione & aſſatus in cruce. Huius felle piſcis inunge oculos tuos & vt videas ſi eſt dolor ſicut dolor ei⁹. Si ꝗtingat plerũq̃ ſtare in acie: accipe ſcutũ militie: vexillũ victorie: arcũ gl̃ie. Scutũ hoc q̃ miles ꝗ hoſtes ꝗ accipere: propter figurã: picturã: efficaciã: & materiã: crux ſcõſi arbor ſalutifera eſt. Hui⁹ ſcuti cornua i manib⁹ crucifixi. Tria ei cornua tua exuperant plia: cornu eẽ pauptatis ſuperat auaritie pliũ & cornu hũilitatis pugnã ſuꝑbie & ſed cornu aduerſitatis laſciuiam voluptatis. Iſtud ſcutum fuit rubricatum & picturatum ſanguine veri agnuiſtõ ſcutum fuit pforatũ lancea clauis & ſpina. Si aũt nondũ bñ vales reſiſtere vide arcũ & bñdic q̃ fecit illum. Iſte arcus hꝫ cordas ex corpe lignũ ex cruce. Iſte arc⁹ pcuſſit latronẽ morte: & vulnerauit hoſtẽ ſerpentẽ antiquũ. Sed ne in armis & imparat⁹ appareas p̃cedat vexillũ regis crux oẽdat ſanguis xp̃i militibus vt in preliũ acuãtur & nõ formidabit fortis armat⁹. Si inſurgat flatus elationis: ventus tribulatiõis: naufragiũ ſuggeſtionis aſcende in nauiculam ſcte crucis: bonis oĩbus refertã in dextero latere perforatã: ab hoſtibus violenter detractam: cathena vinculo⁹ ligatã. In hac inuenies filiũ dormientem: ventis imperantem: omnino naufragiũ ppulſantem. per hanc fugabis periculum & appropinquabis ad portũ optimum. Ipſa eẽ crux ſancta eſt lignũ exiguũ per q̃ factũ eſt iudiciũ ꝗitatis. Si ſit tibi clauſa ianua paradiſi adhibe tibi baculũ ſancte crucis & pulſa & aperiet tibi. Si autem oſtium clauſum eſt & dormiunt pueri in cubili: & nõ habes q̃ ponas añ amicũ tuum: accede ad archam ſcte crucis: vt inde tres panes accipias quos apponas hoſpiti recũbẽti: panẽ hũilitatis maxime panẽ patiente: panem charitatis affluentiſſime. Si nõ potes tibi thezaurum ſapientie apperire adhibe clauẽ dauid que aperit: nemo claudit. Si grauat longitudo itineris: & cõcidit vultus tu⁹: & deſperas de virib⁹: accipe virgam & baculum ſcte crucis: quo iordanẽ trãſeas huius mũditer viaticũ ligni vite ne in vita deficias aut torpeſcas. Si viator in ſolitudine huius mũdi & ſerpentes igniti ꝗ te morſum & mortem intentant aſpice ſerpentẽ eneũ poſitus ſupra paliſme anti q̃ ſerpẽtis virus inficiat aut irrepat. Si ſpiſs malus quemq̃ accipiat arripias citharam ſcte crucis: & refocillabitur: leuiuſq̃ habebit. Si in ualuerit egritudo aut infirmitas ſpiralis: adhibe tibi huius precioſi ſanguinis medicinas. Si deſpas ex meritis & videas tua opa nequaq̃ tibi ſufficere: de ſtatera crucis accipe decorũ p̃cium. aĩaq̃. Et accipe in ara crucis hoſtiam immaculatã p ſcientiã ab opib⁹ mortuis emſidantẽ. Denq̃ crux ſcta & bñdicta eſt in xp̃i corpore dedicata & ex mẽbris eius tanq̃ margaritis ornata decorata regis purpura: que meruit xp̃i mẽbra rãgere que ſola digna fuit regem celor̃ & dõm ſuſtinere. Hec Aug. Cũ beatus andreas ductus ad crucem & videẽs eã prupit in laudes crucis & ſalutauit dicens. Salue crux que i corpore xp̃i dedicata es & ex mẽbris eius tãq̃ margaritis ornata añ q̃ in te aſcẽderet dõs timorẽ terrenũ habuiſti: nũq̃ vero amorẽ celeſtem obtines. p toto ſuſceperis: ſecur⁹ ergo & gaudens venio ad te cũ vt tu exultãs ſuſcipias me diſcipulũ eius qui pependit in te: & amator tu⁹ ſemp fui & deſideraui amplecti te. O bona crux qui

Salomon cõparatur xp̃o.

Virtutes xp̃i.

Insignia regalia.

E Mortis diuturnitas.

Eduliũ aĩe

F Crucis laus. Armatura xp̃i cruce.

G Horiſoſt. de laude crucis.

Crux aptiſ celum. Crux oia edẖtinat genti.

H Raba. de laude crucis.

Andreas ad crucem.

decorẽ & pulchritudinẽ de mẽbris dñi ſuſcepiſti diu deſiderata ſollicitudine amata fine interruptione queſita & iam concupiſcenti aĩo ꝑparata: accipe me ab hoibus & redde me magro meo vt p te me recipiat q̃ p te me redemit. de laude etiã crucis ſic dicit Chri. Si noſſe deſideras charitſime frũtẽ crucis & quanta ſit vt poſſum ad eĩ laudẽ dicere. Audi. Crux nobis toti⁹ hũitudinis cauſa eſt. Hec nos a cecitate liberabit erroris. Hec a tenebris reddidit luci. Hec debellatos ſe ti ſociauit. Hec alienatos deo piunxit a longe cõſtitutos primos pñtanit. Hec peregrinos ciues oẽdit. Hec diſcordie amputatio ẽ. Hec pacis firmamentũ. Hec oĩm bonorũ opeꝝ largitio. Crux eſt clauis paradiſi: crux ſpes xp̃ianorũ crux reſurrectio mortuo⁹ crux cecor̃ dux crux errantium via crux claudor̃ baculus crux cõſolatio pauperũ crux refrenatio diuitũ crux deſtructio ſuperbor̃ crux male viuentiũ pena crux aduerſus demões victoria crux denictio diaboli crux adoleſcentiũ pedagogus crux ſuſtentatio inopũ crux ſpes deſperator̃ crux nauigantiũ gubernator̃ crux periclitantiũ portus crux obſeſſor̃ murus crux pr̃ orphanor̃ crux defenſor viduarum crux iuſtor̃ cõſiliari⁹ crux tribulator̃ requies crux paruulor̃ cuſtos crux virorũ caput crux ſenũ finis crux lumẽ in tenebris ſedentiũ crux regum magnificentia crux ſcutũ ppetuũ crux infenſatorũ ſapientia crux libertas ſeruorũ crux imperitor̃ philoſophia crux ꝑerator̃ lex crux prophetar̃ preconiſatio crux annunciatio apl̃orum crux martyrũ gloriatio crux monachorum abſtinentia crux ṽginũ caſtitas crux gaudium ſacerdotũ crux eccl̃ie fundamentum crux orbis terre tutela crux tẽplor̃ deſtructio crux idolor̃ repulſio crux ſcandaliũ iudeorũ crux pditio impiorũ crux inualidorũ virtus crux egrotantium medic⁹ crux emundatio leproſor̃ crux paraliticorũ requies crux eſurientiũ panis crux ſitientiũ fons crux mundanorũ ꝓtectio. Hec Chri. vñ Raba. Quantos & quales fruct⁹ lignũ ſcte crucis germine ſuo pferat dignum eſt cõmemorare. Cuius fruct⁹ eternus ẽ & radix ppetua. Cui⁹ odor̃ mundũ replet & ſapor̃ fideles fatiat. Cuius ſolẽ ſplẽdor̃ ſupat & cãdor̃ niuẽ offuſcat. Cuius cacumẽ polũ excedit & cuius infimũ inferna penetrat. Cuius infirmitas hũilima exaltat. Cui⁹ potentia exaltata hũiliat. Oĩs eẽ frũtũ iocũdi tas p ipm et in ipo mundo collata eſt: q̃ in ipſo rerum pfectio cõpleta eſt. in cruce inſinuatur a morte redemptio: demonſtrat ſcta mozũ puerſatio intimat oĩm frũtũ pfectio: pmittit ad eternã vitã reſurrectio: eterne beatitudinis ſperat adeptio: vere felicitatis acquiſitio. o ẽ bona: vere ſcta crux xp̃iq̃ uis te rite tota enarrare põt aut quis condigne digne laudare. Que celeſtiũ archanorum pia es reuelatrix. Que myſteriorũ dei ſacra es conſeruatrix: quecq̃ ſacramẽtorum xp̃i idonea es diſpenſatrix. In te angeli gaudia ſua accumulata conſpiciunt: in te hoies iura ſalutis ſue cognoſcunt: in te inferi iuſta retributionẽ fraudis ſue recipiunt. Omnibus es equat oib⁹ bona bona: oib⁹ iuſta: p̃terita renouas: p̃ſentia illuſtras: futura p̃monſtras: pdita requirit: queſita inuenis: inuẽta cuſtodis: lapſa reſtituis reſtituta gradu munis: munita in viã pacis diriges. Tu quidẽ eterni regis es victoria: & celeſtis militie letitia terrigenarumq̃ potentia tu pctõrum es remiſſio: pietatis exhibitio & m eritorũ augmentõ. Tu infirmor̃ remediũ: laborãtiũ auxiliũ: laſſor̃ refrigeriũ tu inſanor̃ incolumitas iquietor̃ ſerenitas: et fortunatorũ felicitas. Tu cura egrotos medicans: tu gaudiũ meſtos cõſolans: tu ſanitas lepros lenificans: tu ſtatus credentiũ recte: tu firmitas operantiũ bñ: tu beatitudo pſeuerantiũ rite. Scta: pia: bona: iuſta: benignã: rõnabilis: laudabilis: venerabil⁹: amabil⁹: fortis: ſuauis: miti⁹: ſapiẽs: patiẽs: porẽs. Quicquid ergo cnde digne de redẽptione nr̃a põt cogitari vel quicquid rite lingua loqui oĩa ad laudem tuã decentiſſime pñt aptari. Q̃ & q̃quid in te laudat: crucifixo i te xp̃o regi deputat: & quicquid xp̃o honoris dat ad reverẽtiã ſummi p̃ris cui⁹ ipſe vnigenitus fili⁹ & referẽ. Et iterũ. Brãdis conſolatio fideliũ & ſpes ſancte crucis & materiã tribuit laudis q̃ bonitatẽ nos facit ſcire creatoris. Crux xp̃i via ẽ iuſtorũ: aſcenſus ad celum: rota de infimis ad ſuperiora nos trahens dux celi & ianua regni. huius ꝑs erecta diuinũ & tranſuerſa ꝑmendat amorẽ fraternũ. Cui⁹ amoris integritatẽ xp̃s nobis oſidit ac ſuo exemplo nos inſtruxit: q̃ dilectã aĩam ſuã in cruce moriens p amicis ſuis poſuit: nos idẽ facere docuit. Hunc amorẽ o deus ſemp laudabilis tu pone in me: timor̃ noxius atq̃ carnalis effect⁹ pcul recedant a me vt gl̃ia ſcte crucis aucta & multiplicata in vera pmiſſiõe: dignaq̃ laude ieternũ pſiſtat: ipſaq̃ mihi carmine & amore venerabil⁹ ſemp laus eius in ore meor̃ in corde exultatio ſempiterna ꝑmaneat. Tos q̃ p̃cor̃ celeſtes plebes angelorũq̃ aĩaq̃ iuſtorũ qui in cõſpectu diuine maieſtatis veraciter exultatis: vt ſicut alleluya ſine ceſſatione & amẽ deo xp̃o ineternũ cãtatis ita q̃ nr̃am ſortẽ p̃cib⁹ adiuuare ſtudeatis: ꝗten⁹ bñtudinẽ verã quã teneãtis ꝑfecte tandẽ & nos p gr̃am xp̃i mereamur accipere. Hec Rab.

Cũ & Caſſiod⁹. Crux eſt hũiliũ inuicta tuitio ſuperborũ abiectio: victoria xp̃i: pditio diaboli: infernorũ deſtructio: celeſtiũ reformatio: mors infidelium: vita iuſtorũ: vt ait Hiero. Ligno hoc vehimur per mare vndoſum ad terrã viuentiũ. De his ẽt que paſſus eſt dõs q̃ſi cõcludendo cuius gr̃arũ actione & o ſone ſic dicit Anſel. Expergiſce rerum aĩa mea: excutere de puluere & ꝑtempla re attenti⁹ virũ hunc memorabilẽ quẽ ecce i ſpeculo euãgelici ſmonis: quaſi pñtẽ intueris. Cognoſce aĩa mea cognoſce. Hic eſt dõs ieſus xp̃s creator & ſaluator tu⁹ vnigenitus dei fili⁹: ver⁹ deus: verus hõiq̃ ſolus ſub ſole ſine macula inuẽtus ẽ: & ecce q̃ſi cũ ſceleratis reputat⁹ ẽ: & q̃ſi vir leproſus & nouiſſim⁹ virorũ eſtimat⁹: & tanq̃ abortiuũ q̃ p̃iſcit ab vtero & nemo curatiũ pietatis ab vtero m̃ris ſue infelicis ſynagoge. Iſte formoſus pre filijs hoim q̃ſi deformis pre filijs hoim factus. Si q̃dẽ vulneratus ẽ ꝑpter iniq̃tates nr̃as: attritus eſt ꝑpter ſceleera nr̃a & fact⁹ eſt holocauſtũ ſuauiſſimi odoris in conſpectu tuo pr̃ eterne gloriẽ: vt auertere ti indignationes tuã a nobis: & confedere ſibi nos faceret in celeſtibus. Reſpice dñe ſcte pater de ſanctuario tuo & de excelſo celorũ habitaculo: & intuere hãc ſacroſanctã hoſtiã quam tibi offert magnus p̃ſi ſex nr̃ ſcriũ puer tuus dñs ieſus p pctis fratrũ ſuor̃: & eſto placabilis ſuper multitudinẽ malitie nr̃e. Reſpice dñe in faciẽ xp̃i tui qui tibi vſq̃ ad mortẽ obediẽs factus eſt: nec recedat ab oculis tuis cicatrices eius imppetuũ & vt memineris q̃tã p pctis nr̃is ſatiſfactionẽ ab eo ſuſcepe

Laſſio.

Hiero.

I Anſel. Paſſionis epilogus.

passionis xpi meritū. ris, vtinā oñe appendas in statera pctā quibus iram tuā meruim⁹ et calamitatē quam pāssus ē p nobis innocēs filius tu⁹. Certe hic grauior ap

k parebit et magis digna vt ppter ipam effundas Gratiarum miaz tuā sup nos q̄ sint ista pctā: vt pro illis cōactio p pas tineas in ira mias tuas. Eras tibi oñe pr̄ refessionis bene rat ois lingua sup inenarrabili abundantia pietatis tue qui vnico filio tuo non pepcisti: sz pro

ycio. nobis illum tradidisti in mortē: vt tm̄ tanq̄ fidelem aduocatum haberemus in celo coram te. et tibi oñe iesu zelotes fortissime: quid gratiaz: q̄d retributionis digne tribuā: ego puluis et cinis et vile figmentū. Quid em̄ p nostra salute facere debuisti et non fecisti? Ab imo pedis vsq̄ ad summum verticis te totū in aquis passionis dimersisti: vt me totum de illis extraheres. Nam et animam tuā in mortē pdidisti: vt meā perditā mihi redderes. Et ecce me duplici debito obligasti. Nam et p eo q̄ dedisti: et p eo q̄ mei causa perdidisti debitor sum. et pro anima mea quidē bis mihi a te data: semel in creatione: semel in redēptione: quid magis tibi iuste reddā q̄ ipsam nō habeo? Pro tua aūt preciosa anima ita tribulata: quid ab hoie digne rependi possit non inuenio? Nam si celum et terrā et oēm ornatum eorū possem rependere: certe nec sic vsq̄ ad mensurā debiti vllatenus attingerē. et si idipsum quod debeo et possibile mihi est tibi oñe retribuā: tuū oñe totum est. Diligendus igit̄ mihi ex toto corde: tota aia: tota mente: et tua mihi sequenda vestigia qui mori dignat⁹ est p me. Et quō fiet hoc in me nisi p te. Adhereat aīa post te: et tota ñt⁹ eius pendet ex te. Et nunc oñe redemptor meus te vt vez deum adoro: in te credo: in te spero: et quib⁹ possum desideriis ad te suspiro. Adiuua i perfectionē meā. Ad tue passiōis gl'iosa i signia in quibus salutē meā opatus es: me totū i clino. Tue victoriose crucis regale vexillū in noīe tuo xpe adoro. Tuū spineū opa dema tuos rubentes sanguine clauos: tuo sacro lateri imersam lāceā tua vulnera: tuū sanguinē: tuā mortē: tuā sepulturam: tuam victoriosam resurrectionem et gl'ificationē xpe adoro supplex et glīfico: horum viuificto adoro: sp̄ meum: a pctā morte resuscita: horum virtute ab astutijs satḥane me custodi: meq̄ ꝓfortat vt iugum mandatoꝝ tuoꝝ suaue mihi fiat et onus crucis q̄ baiulare me iubes post te humeris aie mee leue sit atq̄ portabile. Que am̄ fortitudo mea: vt iuxta preceptū tuū mundi pressuras tam multiplices inuicto aio sustineā. Sed audi queso vocē meā et inclina sup seruum tuum suauē crucē illā q̄ ligni vite ē his q̄ apprehenderint illā. Istā inq̄ diuinissimā crucē hñeris meis ponē: cuius latitudo est charitas sup oēm creaturā se extendens: cui⁹ longitudo eternitas: cuius sublimitas oipotentia: cuius pfundum iscrutabile est sapientia. Confige illi manus meas et pedes meos: et totā passionis tue formā stulo tuo imprime. Da obsecro mihi ptinere ab opibus carnis q̄ odisti: et facere iustitiā quā dile xisti: et in vtroq̄ tuam q̄rere gloriā et sinistra qui dem meā clauo tēperantiet: et dexterā ꝓ clauo iustitie in illa sublimi cruce affixam arbitror. Da

l Meditatio nem aptat passionis. menti mee iugiter meditari in lege tua: et deide cogitatū iactare in te: et dextrā pedē meū clauo ligno vite clauis prudenter affigi. Da vt ministra sp̄ūs mei sensualitatē non eneruet labentis vite infelix felicitas. Nec conturbet pennis vite preuia infelicitas: et sinister q̄ pes meus clauo fortitudinis in cruce tenedit. Ut aūt et spinarū tui capitis aliqua in me fil'itudo appeat: det ob secro mēti mee et salubris pnie cōpunctio: et alie ne miserie ppassio: et timul⁹ zeli emulantis illō q̄ rectū est corā deo ad te puertar i erūna mea dū triplex mihi configit̄ spina. Libet vt et spōgiā p arundinē ori meo porrigas: et aceti amaritudinem gustui meo adhibeas: vt p scripturas tuas rōni mee ꝓferas gustare et videre: q̄m flores hic mundus tāq̄ spongia inanis ēt: et ois concupiscētia eius aceto amarior. Itē pr̄ in me fiat vt calix iste aureus babylonis inebrians oēm terrā nec inani splendore seducat nec falsa dulcedine inebriet. Tue q̄ viuifice mortis oñe effigiē facies i me fusi tuū: vt moriar q̄dē pctō s̄m carnē: et viuā aūt iustitie s̄m sp̄ū. vt aūt integrā crucifixi imaginem portare me gloriet: illius q̄ q̄ō post mortem tuā insatiabilis malitia spioꝝ in te exercuit: hanc in me fil'itudinē exprime. Vulneret cor meū viuus et efficax s̄mo tuus: penetrabilior omni lancea acutissima: et pringens vsq̄ ad interiora aie meē: et ducat eē ea tanq̄ a dextro latere meo vice sanguinis et aqua amorē tuū oñe et fratrem meoꝝ. Postremo m̄ida sindone p̄me stole sp̄ūs mei inuolue in qua requiescā ingrediens ad te in locū tabernaculi admirabilis: et abscōdas me donec p̄transeat furor tuus. Die aūt tertio post diē laboris post diē simplicis gl'ie mane pria sabbati ppetuo inter filios tuos me indignū resuscitaṽ in carne meā videā claritatē tuā: et adimplear letitia vultus tui. hic Anselm. Imaginē itaq̄ crucifixi s̄m modū p̄missum portans in te ora et conaret: vt sp̄ūs tuus inuoluat munda sindone puritatis et innocētie in q̄ abscōsus a mundi vanitatibus sepeliaris in secreto mētis tue tibi requiescas in meditatiōe passionis oñice mortu⁹ q̄dē mundo et viuēs deo: et hic aperte signatū est vbi ōr q̄ pcio sanguinis xpi ēpt⁹. Est ager figuli i sepl'turā peregrinoꝝ: vbi ōt glo. q̄ō sepl'tura xpi nihil est aliud q̄ requies xpiani: et tunc cor tuū ds̄ sigillari sigillo passionis xpi et clausum teneri ac custodiri. Deinde sic sepult⁹ in secreto mētis Triduū to tue ab oibus vanitatib⁹ gl'iosum triduū mortis pulture xpi pagas. Quoꝝ p̄mus dies afflictionis et pnie m̄ p̄hice vt p oibus p̄missis vel omissis deo voluntarie satisfacias. Scōs dies ē quietiōis et gl'ie: vt in solo deo requiē mentis ponas q̄ in eo solo pax inuenit̄ et tranquillitas. Tertiꝝ dies est p̄miatiōis et gl'ie vt eius p̄unctionē et āplexū feruenti desiderio iugiter concupiscas. Quib⁹ trāsactis i mane prima sabbati: hoc est in futura vita ppetuaiter filios et electos dei gl'iose resuscitersis: et carne tua videas gl'iosam hñanitatē xpi: in sp̄ū aūt brifice cōtēplerisi nestimabilē charitatē dei: et p hoc adimplearis ppetua letitia vultus eius.

Cruxdñi fortitudo nostra.

Oratio.

Domine iesu xpe qui p redēptione mīdi miserias et āgustias opprobria et cōuitia: calūnias et iniurias: penas et afflictiōes: passionē et mortē patiēter ferre voluisti: tu p hec oia q̄ pp pctā nr̄a ptulisti a pctis oib⁹ et vitijs ab oibus huius seculi piculis et ifernalibus penis: a subitanea morte et eterna me libera et da mihi obsecro te oia q̄ p me tolerasti nō fugere vel obliuiscī: sz p oculis semp habere et ardenter amplecti vt laboris et doloris pticipē etiā requiei et consolationis tue me velis esse consortē. Amen.

C De sabbato sancto. Cap. lxviij.

Mane

a Matt. 16. Marie et Maria ꝛc in sabbato ꝓ exercitatio.

Mane autem sabbati stabāt simul: domo ianuis clausis oña et alie socie cū ioāne afflicte et dolorose tanq̄ orbate et plene merore memorātes angustias tribulatiōis hesterne. Sedebant simul aspicientes se tm̄ adinuicez cum lachrymis: sicut cōtingere solet magna pressura et calamitate grauatis. Successiue aūt veniūt discipuli plorātes et ipsi. Landē cessantes a fletu: loqui de oño suo incipiūt: et cū lachrymis discipuli se redarguūt q̄ eū derelinquerūt. Et ō his q̄ fecerat oñs Jesus cū eis narrāt adinuicem mō vnus: mō alius: et sic p ordinēt. Intuere igit̄ eos diligenter et eis cōpatere: q̄z in magna sunt afflictione. Quid em̄ est videre q̄ oña mūdi: et p̄ncipes ecclesiaꝝ et oīz ppl'oꝝ ducesq̄ diuini exercitus sic timorosi et afflicti stāt in q̄dā domuncula reclusi nescientes quid facere debeāt nisi q̄ cōferūt et se cōfortant de verbis et factis domini sui. Oña tamē semp mēte trāqlla et pacata stabat: q̄z certissima spē de resurrectiōe filij sui habebat: et in ea sola remāsit fides ecclesie in ipsa die sabbati: et ppterea sp̄l'r dies sabbati attribuit ei. Et ō alijs luminarib⁹ extinctis vna cādela in tenebris seruat̄ accēsa: q̄z lumen fidei in sola remansit virgine maria. vnde aug. Que genuit virgo iniuste mori dolebat: sperās autē firmiter credēs ipsum s̄m p̄missum tertio die morte deuicta resurgere. In hac em̄ sola interim fides ecclie in triduo illo stabat. Et dū vnusq̄nisq̄ vasillando hesitabat: hec q̄ fide cōcepit fidē quā semel a deo suscepit nūq̄ pdidit sp̄q̄ certissima resurrectiōis gl'iam expectauit hec aug. Non tm̄ poterat ipsa oña gaudēter stare ppt̄ mēoriā mortis filij sui passi iuste. Et sabbato quidē siluerunt s̄m mādatum legis. i. ab operibus quieuerunt: nam sabbati custodire oportebat: et tunc neque vendere: neque emere ne quid tale aliquid fieri licebat. Undeet ipsuz sabbatum requies seu intermissio est dictum. Magna est dignitas sabbati: quia in eo tota trinitas requieuit. Nam p ater requieuit ab opere creationis q̄ fuit magne potētie: filij ab opere recreationis q̄ fuit infinite sapiēt̄: et spiritusc̄tūs requieuit hodie i virgine q̄ fuit magne et infinite bonitatis: q̄z ipsa stabat ceteris s. apolis et mulierib⁹ a gratia sp̄ūsc̄ti cadēribus [Cū aūt trāsisset sabbatū] sero facto et stellis patentibus post solis occasum cum operari erat licitum [maria magdalene: et maria cleophe et maria salome] vadūt emere aromata pro faciēdis vnguētis ad corpus Jesu sacratissimū pungendum. Intuere igit̄ eas diligēter et q̄ faciunt quō eundo et redeūdo mestis vultibus more viduarum et orphanoꝝ incedūt. Emunt aromata et redeuntes parāt se ad faciendum cōtra corruptionem vnguēta q̄si nescientes illud, pphēticum non dabis sanctū tuū videre corruptionem. vñ Epheo. Flecq̄ tamē fidē debitam adhuc habebant: sed ei quasi puro homini aromata et vnguēta pabant more iudeoꝝ qui talia exhibebāt defunctis. hec theo. Aromata dicuntur q̄si aeromota q̄z diffundebant lōge lateq̄ odorē in aerem: et significant virtutes q̄s in conuersatiōe mulieres hēant et famam crucifixi q̄ lōge late q̄ diffundenda erat: denote ergo mulieres ille et scte q̄ fuerāt viuēti obsecute: vt etiaz mortuo

b Matt. 16.

Marie spes q̄ fides.

August.

Fides intri duo in sola maria. Sabbati cessatio.

Triduū to

c Fides emē dum aromata.

Luc. 15. Epheo.

C Vita Jesu Christi.

pietate officiosa familiarū possent impendere [emerunt aromata] et parauerunt vnguēta [venientes] mane ex deuotione ad visitandū sepulchrū [vngerēt] corpus Jesu sacratissimum nec q̄ essi vespere sabbati poccupāte tam mortis articulo adire valuerunt monumentū. Cōspice nunc quō fideles et deuote cum lachrymis et suspiriis p domino suo laborabāt s̄m q̄ melius sciēt. Et in hmōi opibus q̄ totā noctē laborauerunt et nihil vel parum q̄ctis habuerunt. Domīa ño et apli aspiciunt et forte adiuuāt in quibus possunt. Adiuua et tu eas si p̄mitteris et potes. Venit hic in consideratione mīquid fecerit dominus in triduo mortis sue. Corpus q̄dem eius fuit in sepulchro: ita ño cum sceles p̄ribus in limbo: et Diuinitas vtriq̄ ꝓiuncta. Nā q̄z passio non attingebat nō deriliq̄t in xpo diuinam naturā is humanānō in morte aīam et corpus.

Leo papa.

Ioue. 2.

Augusti.

Triduum sinecdochice.

Augusti.

Dierum cōputatio

Beda.

Diei et noctis

effusi ait leo papa: Forma seruitis: forma dei q̄ in vnitatem conuenerunt nec separationē possunt habere nec finē: dum ita sibimet inhesterunt: vt siue in oipotētia siue in contumelia nec diuina in xpo careāt humanis nec hiāna diuinis. Cūc ipletus ē q̄ de seipso dixerat. Sicut fuit ionas in vētre ceti tribus diebus et tribus noctibus sic erit filius hois in corde terre. Sepultura ei xpi triduana in Jona qui triduo fuit in ceto p figurata hoc autē de sepultura xpi. s̄m aug. Accipiendū est in sinecdoche: cz acciptendo ptem p toto. Fuit em̄ dominus in sepulchro p extremam partem pasceues per quam tota dies cum sua nocte iam p̄terita accipitur: et p totum sabbatum q̄ integram diem et noctē cōplectit: et p primam partē diei dominice. i. p noctē sequētes sabbatum p quā tota dies dominica ad quaz pertinet intelligitur: et sic sunt tres dies naturales: et quelibet noctem suā hz precedentē: et tūc mutatus est ordo dierum naturalium: non quātum ad ordinem observationis: sz q̄tum ad ordinem creationis. Nam ante ordo erat vt dies p cederet noctem: q̄z prio creata est dies et subsecuta est nox. Sed deinceps creator temporuz fecit vt nox precederet diez: q̄z nox qua surrexerit adiuncta est diei qua se ostendit. vnde augu. Si cut primo computabant dies ppter hois condi ti lapsum a luce gratie in noctē culpe: ita nunc p̄ pter hois reparationem p passionem et resurrectionem xpi a tenebris culpe in luces gratie merito cōputant. vnde et beda. Dominus auctor et ordinator temporuz: qui in vltima noctis huius pte surrexit: totā eā nimirus eiusdē resurrectionis luce festiuam et coruscam reddit. Siquidē hucusq̄ ab exordio mundane creationis: ita tēporuz cursus distinguebant: vt dies noctē precederet iuxta ordinem vez p̄me cōditiōis. hac āt ordo nocte tēporuz ordo mutat: est p mysteriū resurrectionis dominice. Nam q̄z nocte a mortuis resurrexit: oie vero sequenti eiusdem resurrectionis effectum discipulis ostendit et participaro cum eis conuiuio veritatem virtutis eius mirābilibus simul et gaudentibus astruxit rectissime nox illa sequentis diei luci coniungit ac si temporum ordo statutus est: vt dies noctē precedat. Et quidem aptissime quodnā nox sequebat diē qui a bōa luce paradisi peccando lapsus i huius seculi tenebras erunnasq̄ decidit. Aptissime vero nunc dies sequitur noctem quādo per fidem resurrectionis a peccati tenebris et umbra mortis ad lucem vite xpo largiente reducimur. vn-

de etiam petrus cantor. In exordio conditionis
Petrus cantor. rerũ cõputat dies cũ nocte sequẽti; qz i primaria
creatiõe rerũ p̃cessit dies nocti. Primo enim fcta
ẽ lux: postea vergẽte luce ad occasum facta est
nox: et ita fuit vnus dies naturalis dies p̃cedẽs
cum nocte sequenti. In passione ꝯo dñi facta ẽ
mutatio ordinis naturalis: vt. s. cõputet nõ p̃ce
dens cum die sequenti pro mysterio nox p̃ce
cedat die: ac sup hoc dicat mystice. Fuistis aliqñ
Ep hes. 5. tenebre: nũc autẽ lux in dño: et nox p̃cessit: dies
autẽ appropinquauit: hãc autẽ cõmutationem
naturalis cõputationis in artificialẽ voluit do
minus prefigurare in legitimis. Ideoq; p̃cepit
obseruantiã sabbati et legaliũ fieri in vespera
n vesperã: hec petrus. Et sic vt visum est quidã
dicunt hanc mutationẽ factam in parasceue vt
s. quinte ferie fuerit etiã parasceues: aliã in no
cte resurrectionis vt nox illa communis fuerit
sabbato ⁊ diei dñice ꝫ totũ ad vnũ tẽdit sensus
Descensus xpi ad inferos. et effectũ. Illa ergo hora qua saluator noster i
clinato capite spũm emisit corpore in cruce dere
licto, anima simul cũ diuinitate ad inferna spo
lianda descendit. Cum autem ad inferos descẽ
deret et chorus angelicus aũ faciẽ eius portas
p̃ncipum tolli p̃ciperet: cõq; ppl'ꝫ qui teneba
tur in morte captiuus voce lachrymabili cla
mabat. Aduenisti desiderabil' quẽ expectam? in
tenebris vt educeres vinculatos de claustris.
Te nostra vocabãt suspiria: te larga requirebãt
lamenta. Tu factus est spes desperatis magna
consolatio in tormentis. Sed quis per singula
dicere valeat quãta ibi letitia fuerit cum xps
sol iustitie eis apparuit et habitantibus in re
gione vmbre mortis diu noue lucis expectata
claritas radiauit. Et steterit dominus cum eisibi
et tunc fuerunt in gloria: nam visio dei pfecta
est gloria. Ibidem fuit et latro cui dominus di
xerat: hodie mecum eris in paradiso. Nomine p
radisi notat: ibi dei fruitio ⁊ visio diuina: qz pacta
Figura descensus. passione tam ipse latro q̃ alij qui erant in lim
bo viderunt deum per essentiã. Istud qõ xps in
Daniel. 3. fernũ introiuit et sctõs letificauit p̃figuratum
erat in tribus pueris in fornace babylonis vbi
ad ingressum angeli ignis versus est in suauita
tem roris. Qui in fornace erant fuerunt puerii
sic in lymbo non erant nisi innocentes et puri:
Qui essent ante plenariã satisfactionẽ descende
bant in purgatorio purgabant̃ et tunc ad lym
bum descendebant. Istud etiam p̃figuratum
fuit per danielẽ in lacu leonũ cui dñs misit per
abacuch prãdium. Dñs danielẽ illesum a leoni
bus custodiuit: et per angelũ refectionẽ sibi mi
sit. Sic deus patres in lymbo a demonib' defen
sauit: et tãdẽ ipse veniens diuina refectiõe eos
pauit. Et sciendũ q̃ nomẽ inferni sumit duplici
ter. s. pro pena et loco p̃ne. Sc̃ũm primum mo
Infernus duplex. dum ꝯ q̃ demones semp infernũ secũ portant.
Sed prout infernus p loco pene sumit sic ꝯdru
pliciter distinguit. Unus infernus dãnatorum
Infernus penaꝫ qua drupleꝫ. in quo est pena sensus et dãni. i. sensibilis pena
et diuine visionis carẽtia et sunt ibi tenebre in
teriores. i. absentia diuine gratie et exteriores
s. corporales. Sup istũ est lymbus puerorũ in q̃
est pena dãni et nõ sensus: et sunt ibi tenebre in
teriores et exteriores. Sup hunc est locus pur
gatorius in quo est pena sensus ⁊ dãni ad tẽp;
et sunt ibi tenebre exteriores et nõ interiores:
qz per gratiam habẽt lucẽ interiorẽ. Supremũ
locus inter hec est lymbus sctõrũ patrũ in quo
fuit pena dãni et nõ sensus: et fuerunt ibi tene
bre exteriores: sed non tenebre interiores et pri
uationis gratie diuine. Ad hũc locũ xps descen
dit et suos qui nõ ppter reatũ p̃sonesed ppter
rea: ut nature detinebant̃ inde liberauit: et sic
infernũ mo mordit: qz prẽ eius abstulit et partẽ
reliquit: mortẽ vero pstrato mortis auctore q̃ d
ad electos penitus destruxit vt ille qui nihil iu
ris habebat in capite qõ inuasit p iniustitiam
pl' petẽdi etiã id pderet qõ habere videbat̃ in
corpe qõ decepit. xps essi sm naturã diuinã im
passibilis et immortalis fuit: qz passio vel mors
pena est pctis: sed ipse sine pctõ venit ⁊ absq; pec
cato vixit: sm potentiã vero et mortal' voluit ẽe
⁊ passibilis. Mercedẽ q̃ sue mortis dedit homi
nit: p q̃ aia sustinuit: p passiõe impassibilitatẽ
p morte immortalitatẽ: p peregrinatione eternã
patriaꝫ. vnde leo papa. Perstitit ipsob? p̃dor et
auarus exactor in eũ q̃ nihil ipsius habebat in
surgere ab illo iniquitatis exigens penã in quo
nullã reperit culpã ⁊ per iustitiã plus toti? de
biti summa vacuatur. Fortis ille nectũ vincul'
suis et oẽ cõmentũ maligni in caput ipsius re
torqueẽ. Ligato mundi p̃ncipe captiuitatis va
sa reperiunt̃. vñ et ansel. Uitã hõ deus cũ ex de
bito mori non deberet: qm̃ peccator nõ erat spõ
te sua dedit ad honorẽ patris cũ eã sibi auferri
ppter iustitiã permisit. Dedit itaq; hũana natu
ra deo patri in illo sponte et nõ ex debito quod
suum erat vt redimeret se in alijs in quibus qõ
ex debito exigebat̃ reddere nõ habebat. Sic hõ
ille reddemit oẽs alios cũ quo spõte dedit deo:
computauit pro debito quod illi debebãt. Quo
pretio non semel tantũ hõ a culpis redimitur
sed quoties cũ digna penitẽtia rediuit recipi
tur. hec ansel. Non tñ deus diabolũ fefellit aut
fallere voluit: sed diabolus seipsum in deũ iniu
gendo decepit. vñ idẽ ansel. Cur bone dñe pie re
dẽptor potes saluator cur tãtam virtutẽ operui
sti tanta humilitate tam vt falleres diabolum q̃
fallendo hominẽ eiecit de paradiso. Sed vtiq;
veritas nullum fallit qui ignorat qui nõ credit
veritatẽ: ipse se fallit qui veritatem videt et o
dit vel cõtẽnit: ipse se fallit veritas vtiq; nullũ
fallit. An iõ vt ip̃ diabol' se falleret: ꝫ vtiq; sicut
veritas nullũ fallit ita nõ itẽdit vt aliq̃s se fallat
q̃ uis b̃ dicat̃ facere cũ p̃mittit. Nõ ei affuisti
hoies vt te notũ operires: ꝫ vt ignotũ aperires.
Uerum deum. verum hominem te dixisti: et ope
ribus ostendisti. Res per se fuit occulta: nõ stu
diose occultata. Non sic est facta vt absconde
tur: sed vt suo ordine perficeretur. Nec vt ali
quem deciperet: sed vt quemadmodum oporte
bat fieret. Et si ꝯ occultata nõ ẽ aliũ q̃ nõ ẽ oib'
reuelata. Nãq; si veritas nõ oib' se manifestat
nullũ tñ se negat. Ergo dñe nec vt falleres ⁊ nec
vt aliq̃s se falleret sic fecisti: ꝫ vt faceres qõ et
quomodo faciendum erat in veritate per om
nia perstitisti. Qui ergo se fefellit in tua verita
te non de teipso de propria queratur falsitate.
Hec ansel. Predictus quoq; locus supremũ
scilicet lymbus patrum ad quem christus de
scendit sinus Abrahe dicebatur: quia ibi abraã
fuit cum liberandis cui primo huiusmodi libe
ratio est promissa: sed nunc celum empyreum si
nus abrahe est: quia ibi iaꝫ est abraham. A nul
lo autem predictorum locorũ est ⁊ ad aliũ
nisi de tertio adquartũ: est de purgatorio ad
limbũ sctõrũ. Cũ q̃ cãtamus libera animas

fidelis defunctoꝫ de penis inferni sumit ibi in
fernus p purgatorio: et ⁊ ibi sumit p limbo
q̃ xps dr ad iferos descẽdisse vl' infernũ destru
xisse. Igit sm Greg. qõ ante passionẽ p̃misit in
Greg. resurrectiõe sua dñs adimpleuit. Si exaltatus
inq̃t fuero a terra oia trahã ad meipsum: oia vi
Jo. xij. delicet electa. Oia nãq; traxit q̃ de electis suis
apud inferos nullũ reliquit q̃s suos i fide ⁊ acti
bus recognouit. Expãsis in cruce manib' exal
tatus a terra traxisti ad te oia: p̃cor et obsecro
te benigne dñe noli me dimittere in sceno cõcu
piscẽtiarum trahe me ad te: vt crucifigar tibi ⁊
mũdo mortu' tibi viuã: viuã ꝯo iã nõ ego: viuas
aũt i me xpe. Cõsidera hic attẽte quãta fuit xpi
benignitas in infernum descendere: q̃ta charita
b Humilitas quisti in descensu. tas: q̃ta humilitas. Poterat ei vnum ex ange
lis ad eos mittere et facere ipsos seruos suos
liberari et sibi p̃tari prous voluisset si hic fu?
amor ⁊ humilitas substituisset. Per seipsum ad
inferna descẽdit ⁊ non vt seruos: sed vt amicos
dñs oim eos visitauit: ibidem vsq; ad dies do
minicã prope auroꝫ cũ eis fuit. Iubilauerũt
Sanctorũ iubilatio. sancti patres in suo aduentu et repleti sunt lo
cidantes adorauerunt ⁊ surgẽtes stabãt in lau
dibus ⁊ cãticis coꝫ eo cũ reuerentia et ingenti
exultatione. Et in huiusmodi laudibus ⁊ cantic
is ⁊ iubilationibus steterũt in limbo vsq; pro
pe auroꝫ dei dñice: et in cõspectu etiã m̃ceru
dinis angeloꝫ ibidẽ exultãtiũ ⁊ iubilãtiũ cum
eis. Assiste ⁊ tutac in voce exultatiõis ⁊ iubila
tionis erũpe: ⁊ sctõꝫ melodie tuas p̃ces inter
Sctõꝫ redemptio. pone. O q̃ dulce ⁊ q̃ iocundũ talibus interesse
vel saltem a longe talia contemplari. ¶ Tunc
portis inferorum confractis: ⁊ diabolo magno
alligato accepit eos dñs cum exultatione ab in
feris educens: et ante eos cum gl'ia ⁊ triũpho le
tus procedẽs sctõꝫ exercitu comitãte ad su
peros rediẽs posuit eos in paradiso delitiarum
f Diabolus se nõ a xpo deceptus. Augustũ. ⁊ voluptatis q̃ est ad orientem in extremis ma
ris. Tunc verus sampson moriens hostilem ex
ercitum prostrauit: et agnus sine macula in san
guine testamẽti sui de lacu in q̃ non erat aqua
vinctos eduxit. Tunc quoq; angelus loth cum
sui de sodoma eripuit ⁊ nephario igne sulphu
reo inuoluit. Tunc etiam angelus egyptum de
uastauit: et filios israel inde liberauit. Cum ergo
fortis armatus. s. diabolus custodiret atriuꝫ
suum: id est limbum: xps fortior superueniens
atrium suum intrauit: ipsum p crucem suã de
uincens alligauit. Istud Banaias olim in figu
Figure de fce. (Par. xi Iudicum. xiij.) ra demonstrauit qui ad leonẽ in cisternam in
trans cum virga sua ipsum prostrauit. Sic eps
intrauit ad diabolum in infernũ ⁊ p̃ sanctã cru
cem prostrauit ipsum. Per fortissimũ etiaꝫ sam
psonem xps fortissimus designat: a quo inferna
lis leo scꝫ diabolus superabat̃ vt potẽtia sua
priuabat: ⁊ tunc hõ est liberatus de captiuita
Exo. ij. te diabolica que olim fuit i captiuitate egyptia
ca prefigurata. ¶ Filij israel in egypto a pha
raone oppressi clamauerunt ad dñm pro sua li
beratione: et misertus dñs liberauit eos de ca
Gen. xv. Ur. ptiuitate. Ita genus humanum a principe te
nebrarum detentũ clamauit pro sua redemptio
ne ad dñm: et misertus eius liberauit ipsũ. Hãc
liberationẽ hominis deus p̃figurauit q̃ abra
ham de vr chaldeoꝫ liberauit. Chaldei essi vt
hoc est ignẽ pro deo coluerunt: qõ cũ abraham
renueret ipsum in ignem p̃iecerunt. Deus autẽ
verus quẽ ipse coluit de igne eum liberauit: sic
⁊ sanctos de inferno redemit. ¶ Hãc etiã redẽ
Gen. xix. ptionẽ hois deus p̃figurauit: q̃ loth cũ suis de
subuersione sodome liberauit. De sodomis tñ
boni liberati fuerũt: mali aũt igne ⁊ sulphure i
terierunt. Sic xps bonos tñ de limbo libera
uit: de inferno aũt dãnatoꝫ neminẽ eripuit. Et
iusti q̃dẽ cũ tãta leritia liberant̃. Sz q̃d putas
indicibilis amaritudinis ⁊ inconsolabilis dolo
g Dolor remanentium in inferno. ris: imo extreme dãnatiõis accidit: remanẽtib'
in igne inextinguibili ⁊ ꝯme immortalitate: tenebra
palpabili: morte infinibili. ¶ Ue illis q̃bus da
tũ est hoc potius experiri q̃ credere vl' timere.
¶ Aliqua ꝯo mozula in paradiso facta cũ eis ⁊
etiã cũ helya ⁊ enoch ipsum recognoscẽtibus ⁊
exultãtibus dixit eis: qz eẽt tẽpus vt iret ad ex
citandum ⁊ reassumendũ suũ corpus. Qui oẽs
procidẽtes adorauerunt rogantes vt cito redi
ret: qz gloriosissimũ corpus suũ videre plurimũ
affectabant. Da ⁊ mihi dñe benignissime corp
tuum gloriosissimum in secundo aduentu tuo
cum gaudio videre: de tua visione eternaliter
cum electis tuis gaudere. Considera quãta oia q̃
xps pro nobis pertulit p nostra vtilitate
pati voluit. vñ Hier. Quidam ex his colligens
Hiero. sic dicit. Opprobria aũt eius nostrũ abstulere
opprobrium. Uincula eius nos liberos fecerũt.
Corona spinea capitis eius diadema regni ad
epti sumus: vulneribus eius sanati sumus. Se
pultura eius resurgimus ⁊ descensu ad inferos
ascendimus ad celos. ¶ Oratio.

O Bone Iesu nec adhuc satiata est tue
ineffabilis clemẽtia pietatẽ nisi ⁊ iferni
claustra penetrãs tuos captiuos redi
mas. Descẽdit igit illa felix tua ⁊ san
crissima aia ad iferos educẽs vinctos de tene
bris ⁊ vmbra mortis. Descẽdat ⁊ nũc iesu miseri
cors p hãc ineffabilẽ pietatẽ tuã gr̃a ⁊ mia tua fu
per alias famulos famularq̃s tuas parẽtũ et
ppinquos meos familiarq̃s bñfactoꝫ recõ
mẽdatos vt eas a penis quas p peccatis suis me
renẽt eripias ⁊ ad gaudia eterna pducas. Amen.

¶ De resurrectione dñi. Cap. lxix.

Hi Mat. xxix. Hiero. Letitia paschal. Canti. ij.

Tunc secundum Hiero. Aromatib' redolentib' cuꝫ
sponsa ⁊ adolescẽtulis q̃ cur
rũt post eã cõspergin' libũ
⁊ cubiculum mentis. Nũc in
troducit nos rex in cellaria
sua. nũc surgit amica maria
hyes abijt ⁊ pluuia recessit:
flores visi sunt i terra nr̃a. Uox turturis audita
est in terra nr̃a. Uinee florentes dederunt odo
rem. Redit sponsus de vmbra sub qua dormit
in meridie. Radix amara crucis euanuit ⁊ flos
vite cum fructibus erupitet qui iacuit in mor
te surrexit in gloria. Sol post occasum oriturꝫ
aquile ad corpus congregantur. Post sabbata
tristia felix irradiat dies que primatum in die
bus tenet luce prima in ea lucescente ⁊ domino
in ea cum triumpho resurgente et dicente. Hec
dies quam fecit dominus exultemus et lete
mur in ea. hec Hier. vñ et Aug. Post illusiones
et verbera post aceti ⁊ fellis pocula mixta post
supplicia crucis et vulnera ⁊ et postremo post August.
ipsam mortem et inferos surrexit de suo sumere
caro nona redit ab occiduo latens vita: et in
morte salus reseruata resurgit pulchrior re-

ditura post funus. hec Aug. Veniens itaq; dñs
Resurrectio dñica. iesus die dominico & summo mane cũ honorabili multitudine angelorũ ad monumẽtum: & reaccipiẽs illud corpus sanctissimũ ꝓpria virtute resurrexit & ex ipso monumẽto clauso ꝓcessit. Nemo q̃ppe tã facile excitat̃ et surgit a somno q̃ xp̃s surrexit a morte & sepulchro: q̃z excitat̃? est tãq̃ dormiẽs dñs q̃ etiã de se dicit ego dormiui & soporatus sum & exurrexi: q̃z dñs suscepit me. Sicut aũt xp̃s exiuit clauso ꝗginis vtero sic potuit clauso ꝑdire sepulchro: hoc tñ aliter fuit: q̃z in resurrectione habuit corp̃ gloriosum cui aliud nõ resistit: sed exit? de vtero virginis miraculosus fuit: vt aũt ait Beda. Resurrexit dñs mane de monumẽto in quo sero iã facto erat depositus vt adimpleret illud ps. Ad vesperũ demorabit̃ fletus & ad matutinũ letitia. [Ecce terremotus] dño resurgẽte [facꝰ] est magnus] cuius cã subdit [angelus eſſi dñi descẽdit de celo] & virtute eius factꝰ est terremotus q̃z corpalia obediũt angelis ad nutũ quãtũ ad motũ localẽ. Sicut in passiõe xp̃i terra mota est in signũ tristitie sic i resurrectiõe ei? mota est in signũ letitie. vbi Beda. Quod ẽt terremot? resurgente dño de sepulchro: sicut et ipso moriẽte in cruce factus est magnus sigt̃ terrena prius corda per fidem passionis ac resurrectionis eius fore cõcutienda ad penitentiã: & salubrimo pauore permota ad vitã sublimandam perpetuam. vbi & Seuerianus. Si aũt sic terra tremuit cũ dñs ad veniam suorum resurgeret: q̃ño cõtremiscet cũ moriturus oim resurget ad penã? Et q̃ño dñi p̃sentiã sustinebit q̃ angeli p̃sentiã sustinere non valuit. Et notandum q̃ legitur terremotus factus in legis datione. vñ ps. terra mota est: terenim celi distillauerunt a facie dei sinay a facie dei israel. In qã factus, ps. lxvij. xp̃i passione mota est vt visum est supra. In resurrectione mota est vt hic dicitur. In iudicio generali erit terremotus: vt infra patebit. Secundum hec moraliter in terremotu significatur cõtritio que prouenit ex quatuor predictis: videlicet ex consideratione diuinorum mandatorũ: hoc est in legis latione: et ex consideratione passionum xp̃i & dolorũ: & hoc est in passione: et ex consideratione amisse vel dilate beatitudinis et hoc est in resurrectione: et ꝑsideratione pene gehẽnalis: & ꝗ̃ est in extremo examie. Merito aũt xp̃s exaltatus est a deo vsq̃ ad gloriã resurrectionis: q̃z propter obedientiam dei patris se humiliauit vsq̃ ad mortem crucis. vñ Anselmus. Resurrectionis sacre gloria sublimandus ludibria perfidorũ: asperitatẽ verborũ: crucis opprobrium: fellis amaritudinem et ad vltimum mortem sustinuit: admonẽs suos: vt si post mortem ad gloriã peruenire cõtendũt vite p̃sentis angustias & labores: & aduorũ q̃ oppressiones nõ solum equo aio tolerent: sed oia huius mũdi aspera pro premijs eternis ament: appetant & gratãter suscipiant. hec Anselmus. Sicut ergo humiliatus est xp̃s per hoc q̃ usq̃ sustinuit moriendo vt nos liberaret a malis: ita et glorificatus est resurgendo: vt nos promoueret ad bona. sm illud quod ait Apostolus. Mortuus est propter delicta nostra & resurrexit propter iustificationem nostram. Sustinuit eſſi passionem ꝑ nobis vt nos a pena inferni liberaret: et resurrexit a mortuis & vt nos de morte ad vitam transferenda, heret. vñ dñs suam resurrectionẽ lõgius q̃ vsq̃ in diẽ tertiũ differre noluit: ita vt duab̃ noctibus & vno die in sepulchro ꝗesceret: nox eſſi ad pctñ pertinet & natura quidẽ humana duabus mortibus renebat̃ astricta aie ꝓpter peccatus: carnis propter vindictã peccati. ¶ Quia ergo dñs sola carne mortuus est: vt nos a morte aie & carnis liberaret: recte duabus noctib̃? & vna die in sepulchro quiescere voluit: q̃z vez lucem sue simple mortis tenebris duple nostre mortis adiunxit: & per suam simplã mortẽ nr̃am duplã damnauit. Si eſſi ipse tranq̃ suscipiret nos a nulla liberaret: sed vnam misericorditer suscepit et iuste vtrãq̃ dãnauit: simplã suam duple nostre contulit & duplã nr̃am moriens subegit. ¶ Due q̃ noctes significant duas nostras mortes: dies ꝗo sigt̃ suam mortẽ q̃ fuit lux nostrãꝝ mortiũ. Una abstulit: alterã ad exercitium electis reliquit: quã denuo veniẽs exterminabit. Resurrectio itaq̃ sua est cã efficiens nr̃e resurrectionis que fit in presenti et q̃ fit in futuro. ¶ Resurrectio q̃ fit in pñti est nr̃a iustificatio & dicitur resurrectio prima. vñ in Apocal. Beatus q̃ hꝫ partẽ in resurrectiõe prima. Resurrectio q̃ fiet in futuro est corpis resuscitatio: & dicit resurrectio scda. vñ in Osee. viuificauit nos post duos dies: et in tertia die suscitauit nos. Ad resurrectionẽ q̃ppe primã duo dies requrunt̃: ablatio ois culpe & collatio ꝓsummate gratiet nullus eſſi resurget resurrectiõe scda ad gloriã nisi prius resurrexerit resurrectiõe prima ꝑ gratiã. Mortuus autẽ fuit xp̃s q̃drginta horis: et ꝗtuor mundi partes q̃ in decalogo legis mortue erant viuificaret. Prima quoq̃ die ebdomade surrexit vt ea die mũdũ innouaret qua eũ creauerat. In tertia ꝗo die passionis surrexit vt eos qui tribus temporibus. s. ante legem & sub lege sub gratia in peccatis mortui fuerant subleuaret: & nos qui factis victis cogitationibus labimur per fidẽ sancte trinitatis resurgamus. & sm Aug. Jõ post tres dies resurrexit vt in passione filij toti? trinitatis monstrarẽt assensus: triduũ ei legitur in figura: q̃z trinitas q̃ in principio fecerat hominẽ ipsa in fine hominem per xp̃i reparat passionem. Jõ etiã resurrectionem suam dñs sic accelerare voluit ne discipulos diu in mestitia cruciari permitteret. Vñ Leo papa. Dñs nẽpe xp̃s ne turbatos discipulorum aios longa mestitudo cruciaret denisciatã triduũ mora tam mira celebritate breuiauit: vt dñi ad integrũ sm diẽ pars p̃mi nouissima et pars tertij prima cõcurrit & aliqũ stultũ de spacio tẽporis deciderẽt et nihil dierum numero deperiret. Resurrectio igitur saluatoris nec aiam in inferno nec carnem diu morata est in sepulchro et tam velox vinificatio fuit incorrupte carnis vt magis ibi esset soporis similitudo q̃ mortis. Qñ deitas que ab vtrq̃ hominis substantia non recessit quod potestate diuisit potestate cõiunxit. hec. Leo. Passionis igitur: resurrectiõis exemplum xp̃s nobis prebuit: passionis ad firmandam patientiam & resurrectionis ad excitandam spem vt duas vitas in nobis oñderet in carne vnam laboriosam quam tolerare debemus: alteram beatam quaꝫ sperare debem?. Resurrexit autẽ xp̃s cum corpe glorioso cuius dotes sunt claritas: agilitas subtilitas et impassibilitas. Quamuis eſſi aia xp̃i a principio sue conceptionis fuerit gloriosa ꝑ apertã visionem & perfectã fruitionẽ diuinitatis dispensa-

Beda.

Terremot?

Beda.

Seuerian?

Terremot? qñ factus, ps. lxvij.

Moralr.

B Exaltatio xp̃i merita.

Anselm.

Resurrectio nẽ fuit differenda.

Resurrectio xp̃i est causa nr̃e.

Mortui xp̃i curatio

Resurrectionis acceleratio. Leo pa.

Exemplum passionis & resurrectionis.

tionẽ tamen & dispositione diuina factũ est vt glia aie eius nõ redũdaret in corp̃? vt sic corp̃ esset passibile et mortale ad implẽdũ preciũ: et mysteriũ redẽptionis hũane in sua passiõe. Et iõ pacto mysterio passiõis et mortis aia xp̃i statim resũpto corpore in resurrectione in ipsum corpus suã gloliã deriuauit: & ita factũ est corpus xp̃i gloriosum. vt ait aug. Carnis quippe ille gerebat infirmitatẽ q̃ infirmitas resurrectione consumpta est. vñ & leo papa. Sicut ergo ôt apostolus. Et si cognouimus xp̃m sm carnem? sed nũc iã nõ nouimus: eius namq̃ resurrectio nõ finis carnis fuit: sed pmutationem consumpta est substãtia virtuũ augmẽto. Qualitas trãsist nõ natura deficit. Et merito ôt eius caro nec scirẽ in eo statu q̃ nata fuerit: q̃z nihil in ea posuit: sed cõ et nõ sit ipsa per gloriã. hec leo. Interim igitur oãia mea deponamus pissimas tristitie querelas ac nubila meroris et in letitie respiremus serenũ et qui funera redẽptoris nostri ꝑsecuti sumus cũ lachrymis qui mortẽ nostrã moriendo destruxit. De ipsius resurrectiõe & glia iucũdemur q̃ vitã resurgẽdo reparauit. Christus ei resurgẽs ex mortuis iã nõ moriẽ: mors illi vltra nõ oñabit. Induit eſſi eſi dñs p̃ stola immortalitatis et glie & coronã pulchritudinis posuit sup caput eius: iucũditatẽ & exultationẽ thesaurisauit sup eũ. Totũ igit̃ in eo plenũ est gaudio: ortũ letitia cumulatus: totũ exultatiõe refectus. Caro eſſi xp̃i nos ille pulcherrim? de radice iesse qui in natiuitate floruit: q̃z ex virgie fine peccato tanq̃ pulcherrimi floris singulare decus emicuit: in passiõe deflorũit qñ neq̃ species neq̃ decor ei fuit: sic in resurrectione resũptio ẽt sanguine fuso in cruce cũ oibus q̃ sunt de virtute hũane nature ꝑ glia reflorũit vt oim esset decor. Nã corpus illud gliosissimũ: subtile: agile & immortale tãte claritatẽ suspuestitũ est glia vt vere sic sole fulgẽtius exẽplarẽ ꝑferẽs pulchritudinẽ suscitãdo: corpor̃ hũanor̃ de qb̃? ipse saluator ait. Tunc fulgebũt iusti sicut sol in regno patris. s. britudis sempiterne. Qõ si q̃libet iustus fulgebit vt solq̃ti putas eẽ fulgoris xp̃s iustitie solẽ? Ãti inq̃ est: vt sit speciosior solet & sup oim dispositionẽ stellarũ luci ꝓpar? decor ꝑcipuus nõ imerito iudicẽt. ¶ Tũc renouata ẽ vt aquille iuuẽt? xp̃s. Tũc leo suum catulũ suscitauit. Tunc fenix reuixit. Tũc ex eodẽ lucto factis vasis fecit aliud vas sigul? sicut placuit in oclis suis. Tũc ionas de vẽtre ceti illesus exiuit tũc vestitũ ẽ cãdelabrũ auro. Tũc suscitatũ est tabernaculũ dauid qõ cecidit. Tũc refulsit sol qui prius erat in nubilo. Tũc viuificatũ est granũ frumẽti qõ cadẽs in terra mortuũ erat. Tũc seruus resumpsit cornua. Tũc sanson tulit portas ciuitatis et exiuit. Tũc ioseph educt? de carcere tõdek & cõstituek dñs egypti. Tũc cõcisus lacus circũdat̃ letitia. Magna igit̃ & solemnis valõ ẽ solẽnitas paschal: & ceteras ꝑcellit solẽnitates. Vñ oẽs dies oñice octaue sũt hui? sũt: & eo oia signa letitie ꝓponunt̃. Dignitas q̃ppe oñice diei notat̃ in hoc q̃ fuit ꝑma diẽꝫ. Jtes nox illã nõ ꝑcessit. Jtẽ vt ôt erit vltima dierum nox. Jtẽ nox illi nõ succedet. Jtẽ celum et terra sunt in ea creata. Jtẽ angelus est in ea creatus et ad deũ cõuersus. Jtẽ primo data sunt in ea filijs israel mãdata. Jtẽ xp̃s in ea natus est. Jtes xp̃s in ea surrexit. Jtẽ sp̃ũsanct? dat? est in ea apl̃is. Jtẽ in ea oẽs resurgemus atq̃ iudicabimur. Jtẽ in ea cõtinuãdus ẽ ꝑpetuo i laude dei. Vñ grego. Hãc recte nobilitatẽ solẽnitat̃ dicaꝫ q̃z solemnitates ceteras ant ecedit. Sicut enim in sacro eloquio sancta sanctorum: vel cantica canticorum ꝓ sui magnitudine dicunt̃ ita hec festiuitas recte dici põt̃ solẽnitas solemnitatũ. Ex hac quippe solemnitate exẽplũ nobis resurrectionis oatũ est spes celestis patrie aperta & facta superni regni iam presumptibilis gloria. Per hanc electi qui q̃uis in tranquillitatis sinu tamẽ apud inferni claustra tenebant̃ ad paradisi amena reducti sunt. Que est ergo ista solẽnitas q̃ inferni claustra destruxit & ianuas nobis regni celestis aperuit: vñ & augustinus. Ala crior dies illa refulget nõ de vsitatis solis circulis illuminata preclarius: sed de lumine agni resurgentis illustrata sublimius. Hac eſſi die sol iustitie xp̃s ascendit ab inferis: et idcirco pulsemus cytharam dauid canentes. Hec est dies q̃ fecit dñs exultemus & letemur in ea. Contẽplemur hunc diẽ qualẽ noctẽ habuerit genitricez. Nox q̃ celum luminarib̃? imitat̃ timo in qua celi et terra letat̃ nox bõe ꝑturitõis: nox scte regnãtiõis nox de q̃ ôt & nox sicut dies illuminabitur: & ab ipsa est dies q̃ fecit dñs dies oñicus. Et recte dies dicit̃ lucis in q̃ fugerũt tenebre cecitatis. Exclamauerũt qui erãt in regiõe vmbre mortis q̃ lux orta est illis: letet̃ terraq̃ nouaꝫ lucẽ vidit: letent̃ & angeliq̃ pectoribꝫ dñs claritatẽ dedit. Cõtremuerunt inferni sustinendo splẽdorẽ insolitum: et incuruatũ ẽ oẽ genu xp̃o dño celestiũ terrestrium et infernor̃. Oia ergo nobiscũ hodie triũphãt: & angeli & archãgeli cetericq̃ ordinũ spũum ordines nobiscũ festa concelebrant. ¶ Nos q̃ imitamur cantilenã cantantes cantica celestia q̃ adhuc humana cantare nõ põt̃ lingua. Exultemus ergo in dño: sed in timore non remissa securitate. Nã & btus ioãnes precursor: exultauit in vtero matris: sed vinum nõ bibit p̃cepto angeli gabrielis. Nos aũt qui infirmi sumus sobrie bibamus modum non excedamus: vt letitia nostra cum exultatiõe nullã sentiat corporis tempestatem: sed ꝑ sobrietatis serenitatem portum intremus salutares. Accepimus ieiunior̃ palmã festiuitatis nõ admittam? victoriã q̃ nobis tribuat nobis dñs xp̃s adiuuandoq̃ vicit in nobis patiẽdo: vt digno carmine triũphemus cãtãtes: absorpta est mors in victoria alleluya. Ignitã q̃ppe triũphẽã illã: & padisi ianuã quã nullus effrigere potuit hac die xp̃s cum latrone referauit dicens ad angelos. aperite mihi portas iustitie & ingressus in eas confitebor dño. Ex eo nũmirum tẽpore quo passus dñs porta hec & clausa et reserata est. Clausa quidez incredulis et peccatoribus reserata vero iustis & credentibus. O ño mater domini Maria iter omnes mulieres principatum tenet: ita et inter ceteros dies hec oim mater est. Hec dies ẽ vna de septẽ: et extra septẽ. Hec est dies que appellatur octaua. vnde & in quibusdam scrõrum titul̃ scribitur pro octaua. Hec est dies in qua synagoga finitur et eccl̃ia nascit̃. Hec est dies in cuius numero octo aĩe seruate sunt in archa Noe. Et quid mihi necesse est ifinita replicare. Dies mihi deficiet si voluero oẽ diei istius exponere sacramentum. Hoc tñ dico q̃ vniuersa sabbati gsa & antiqua illa festiuitas ppl̃i iudeorum diei istius solẽnitate mãdata est. Illi in sabbato nõ facie-

Gregorius.

augustin?.

Dies lucis.

Exultandũ cũ tremore

Triũphes a mora padi so.

August.

Leo papa.

Carnẽ non deseruiuit.

ꝑ plenus gaudio resurrexit.

Matt. 14.

Figurie varie.

Dñice diei dignitas.

bant opus seruile nos in die dominico ꝗ est in die resurrectiōis opus seruile nō facimus illi de domib⁹ suis nō egrediebanꝫ ⁊ nos de domo xpi nō egrediamur. Illi nō accēdebāt igne in die sabbatinos in ecōtrario accēdamus in nobis ignē spūsancti. De quo igne dōs ait. Ignē venit mittere in terrā ⁊ qd volo nisi vt ardeat? De sideras dōs istū ignē ardere in nobis spūsanctū seruere vt nō refrigescat charitas dei. Illis agnus aut hircus mobis xps occidit. Pro quib⁹ vniuersis fratres cōsona voce pariter cātemus hec dies quā fecit dōs exultemus et letemur i ea. Hinc ergo ⁊ a nobis alleluya decantetur qō latine laudate dominū interpretat. Laudemus dōm fratres vita lingua: corde: ore: vocibus ⁊ moribus. Sic enī sibi dici vult de⁹ alleluya: vt nō sit in laudāte discordia. O felix alleluya in celo vbi tēplū dei sunt angeli. Ibi enī cōcordia summa laudantū: vbi nulla lex in mēbris repugnat legi mētis: vbi nō est rixa cupiditatū i qua periclitetur victoria charitatis. Hic ergo alleluya cantem⁹ adhuc solliciti vt illic possim⁹ alia quādo cātare securi qñ. s. hoc mortale corpus immortale ⁊ incorruptibile factū fuerit qñ tota tēptatio perierit. O felix illic alla ⁊ o vita secura: o sine aduersario: o vbi nēo erit inimic⁹ mēo perit amicus. Ibi laudes deo ⁊ hic laudes deo sed hic a sollicitis ibi a securis: hic a morituris ibi a semper victuris: hic in spe ibi in re: hic in via ibi in patria. Modo ergo fratres mei cātemus non ad delectationem quietis sed ad solatium laboris. Quō solent viatores cantare cāta ⁊ ambula ⁊ cātando loborē consolare. Pigritiam noli amare ſz ambula ⁊ in bono pfice. Cāta ⁊ ambula noli errare: noli redire: noli remanere. hec Aug. vnde ⁊ beā. Et qñ illa vita tota in dei laude geritur cessantibus cūctis languoribus merito .i. diebus in memoriam huius nostre quietissime ac felicissime actionis crebrius ac festiuius alleluya canere solemus. alleluya namq; hebreus sermo est: ⁊ interpretat latine laudate dominū. Denicq; in Ps. vbi nō canimus laudate dominū: p hoc ꝟbo apud hebreos semper cantē alleluya. Qō euāgelista iohannes in apocalipsi sua celestiū agmina virtutū cantica se audisse phibet. Sed et venerabil⁹ pater Thobias ire-ligens qualis supernorum ciuium gloria quanta ipsius hierusalē celestis sit claritas hec mystica voce ducebat. Et lapide precioso et auro mundo omnes platee eius sternentur ⁊ per vicos eius alla cātabitur. hec beda. Resurge nūc anima mea cū xpo de sordido pcti sepulchro respira iā in spem resurrectionis ⁊ vite perennis p amore dei moriamur in presenti vita vt post resurrectionē viuamus in futura. Qz si p amore xpi nūc mortuum corpus portamus: tūc iletabundo gaudio cū ipso cōregnabimus. Sic ergo currem⁹: interesse festis hoīm vt mereamur etiam interesse festis angelorū. vnde greg. Ecce pascalia solemnia agimus sed ita viuendus est nobis vt peruenire ad eterna festa mereamur. Transeunt cuncta q̄ tēporaliter festiue celebrātur. Curate que hīs solēnitatib⁹ interestis ne ab eterna solēnitate separemini. Quid prodest interesse festis hoīm si deesse contingat festis angelorū? Umbra vēture solemnitatis est solēnitas presens. Idcirco hanc annue agimus: vt ad illā que nō est annua pducamur. Cū hec statuto tpe gerit ad illius desiderū memoria nra

Luce.12.

Alleluya.

Beda.

Apocal.19.

Thob.13.

B Gregorius. Solēnitas eterna pendēda.

refricatur. Frequētatiōe ergo gaudij tpālis ad eterna gaudia mens incalescat et feruea vt ex veritate letitia perfuatur in patria q̄ de vmbra gaudij meditatur in via. hec greg. xps resurrectionē suā p sansonem fortissimum olim figurauit qui ciuitatē inimicorum suorū introiuit: et ibidem nocte dormiuit. Et cū inimici portas ciuitatis custodirent: vt ipsum mane comprehenderent et occiderent ipse media nocte surrexit ⁊ portam ciuitatis secū detelit. Sic xps vbem hostiū suorū: hoc est infernum potēter intrauit ⁊ destructo media nocte surrexit. xps etiā p ionam resurrectionē suam prefigurauit quez in ventre ceti p triduum viuū conseruauit: ⁊ post triduum cetus ipsū de ore in terrā viuū emisit. Fuit etiā resurrectio xpi prefigurata p lapidem quē reprobauerunt edificātes templū dōi. Qui cum ab eis ꝓpter inepritudinē abiectus ēet tā dē cōsummato tēplo cum lapis angularis poni deberet qui in se duos parietes cōplecteret nō est inuēt⁹ lapis ad hoc aptus: nisi ille q̄ ab edificantibus erat reprobatus. xps erat lapis reprobatus in sua passiōe ⁊ factus est ecclesie lapis angularis in sua resurrectione. Hūc adipleta est illa prophetia dauid. Lapidem quē reprobauerūt edificantes ⁊c. Et iō ipsa cantat in festo resurrectionis. Lapis iste duos parietes in tēplo dōi coadunauit: qz christus de ꝓlo gētili et iudaico vnā ecclīam edificauit. In hoc edificio p cemēdo vsus est suo sanguine ⁊ p lapidious suo sacratissimo corpore.

Figura. Iud.16.

Jone.2.

Ps.117.

¶ Oratio.

Omine Jesu xpe dulcor vnice q̄ ruptis vinculis mortis glificasti corpus tuū ⁊ in tā ineffabili glia surrexisti: precor ⁊ obsecro te p tuam resurrectionē florida mihi da vt a vitijs ⁊ a morte aīe resurgēs in ꝟtutib⁹ semp florea ⁊ in nouitate vite ambulēt: vt q̄ sursum sunt q̄ram et sapiā nō q̄ sup terrā. Per tue claritatis virtutē purga aiam meam a tenebris pctōrum: et p eandē virtutē die vniuersalis resurrectionis caro mea resurgat ad gloriā: vt te cū eternaliter in vtroq; gaudeam. Amen.

¶ De eo quomodo dominus Jesus apparuit matri sue. Cap. lxx.

Eadem autem hora scilicet sūmo mane. Maria magdalene ⁊ maria iacobi minoris mater q̄ etiā appellatur maria ioseph. s. mater q̄ fuit frater iacobi ⁊ vn⁹ de. lxxij. discipulis ⁊ ab aplis cū maria statutus ⁊ quādoq; maria cleophe. s. filia appellatur: et maria salome scilicet filia que etiam mater filiorum zebedei vocatur et cetere que cum eis erant licentia prius petita a domina ceperunt ex deuotione ⁊ fide quam ad dominum habebant ire cum vnguentis ad monumentū ad iungendus corpus dōnicum. Domina autem remansit domi vacans interi lachrymis ⁊ oratiōi. Et pulchre he mulieres vno censentur nomine: vt quibus vna erat uandoq; uoluntas parq; desiderium vnum esset vocabulum. Ubi sciendum quod tres sunt status hominum saluandorū q̄ libet q̄rit christū ⁊ extra hos nemo saluatur: scilicet incipientū pro-

A Magdalene maria Jacobi Joseph ⁊ cleophe. Maria salome ⁊ zebedei.

Status salues vno nomine.

ficientium et perfectorum ⁊ siue penitentium actiuorum ⁊ cōtemplatiuorū. Et hi tres status signanꝫ p tres marias q̄ rebāt dōm quantum ad triplicē nois marie interpretatiōē. Status penitentiū signat in maria magdalena q̄ famosa peccatrix fuerat ⁊ penituit. Et licet alibi per ipsam accipiat vita cōtēplatiua: vt tñ marcus hic de ea loquit di. Maria ausit erat de q̄ eiecerat. vij. demones: sic inter penitētes reputatur: imo ipsa in euāgelio pniceria penitētiū fuisse dignoscit. Et ſm ꝗ bñ puenit ei nomē maria p: ut interpretat mare amarū ſm ethimologiā latinā: vl ſm deriuationē hebraicam a vocabulo mara qō latine est amara. Uñ Ruth. Nō vocetis me noemi. i. pulchrā ⁊ sed vocare me mara. i. amaram: quia amaritudine valde repleuit me dōs. Quod ꝟificabat in maria magdalena qñ aū pedes dōi lachrymis lauit maculas criminis. Sic ⁊ petr⁹ penitēs fleuit amare. Uñ cuilibet aīe vere penitēti ōz illud Ereñ. Magna est velut mare cōtritio tua filia syon. Stat⁹ ꝟo pficientū ⁊ actiuorū signatur in maria iacobi que fuit mr̄ iacobi minoris. Ad pficientes enī pertinet supplātare vitia ⁊ luctari in exercitio spirituali virtutum. Cui puenit alia interpretatio marie put interpretat dōa syriace. Qz enim p ficere volentes sunt in continuo pflictu ꝓpter pronitatē ad malū ⁊ difficultatē ad bonum: me cesse est pficiētes dōari passionibus p rōnē nentatiōibus cedāt ex qua lucta qñ vez rō predominatur sensualitati generanꝫ ꝟtutes: nam ꝟtus in infirmitate pficit. Stat⁹ aūt pfectorū ⁊ contēplatiuorū signatur in maria salome que fuit mr̄ filiorū zebedei. s. iacobi maioris ⁊ iohannis: hec postulauit filijs suis regnum: sic perfecti ⁊ cōtemplatiui nō occupantur nisi circa regnum dei: nimo ipsi in se habent regnū dei et hic pregustant quodam mō regnū celorum. Uñ etiam salome interpretat pacificās: nā in hac vita nulla pax est homini nisi in actu contemplationis. Et huic consonat tertia interpretatio nois marie put interpretatur illuminata. Uñ aīe contemplatiue ōz illud Esa. Surge illuminare hier'lm qz ven it lumen tuum. Quelibet istarum mariarū hz sua aromata et vnguenta. Penitētium aromata sunt dolor contritionis: pudor confessionis ⁊ labor satisfactiōis ⁊ ex his cōficit vnguentū quo libenter vngit dōs. Conficitur aūt hoc vnguētū ex myrrha aloes ⁊ thure. Per myrrhā q̄ valde amara est significatur amaritudo contritionis. Per aloes quod etiam amarū est ⁊ valet cōtra retentionē mēstruozū i. pctōr significatur verecundia cōfessiōis. Per thus cuius odor cum fumo ascendit significantur opa satisfactionis: que per rectam intentionem in deū dirigunt. Sed ex his tribus nō cōficitur bene vnguētū nisi apponat oleū mie diuine sine qua oīs penitentia est inefficax ⁊ admixto aūt hoc oleo optimū vnguentū efficitur et tale fuit vnguentum marie magdalene que oēs partes pnie pfectissime implenit assistēte sibi mia saluatoris ⁊ vt ptz in euangelio. Ipsa enī lachrymas copiose effudit ex amaritudine cōtritionis: cōtinuātes nō erubuit ex piaipudētia cōfessiōis: pedes dōi lachrym⁹ inlauit: capilis tersit: osculabat: vnxit ⁊ se totā xpi obsequio denouit ⁊ impēdit: et hoc ex imēso affectu satisfactionis. Proficientiū aromata sunt patientia hūilitas ⁊ pseuerātia seu lōganimitas: ex q̄bus cōficit vnguētū actiuorū. Et hoc vnguētū itrāt myrrha ⁊ gutta ⁊ cassia q̄ fluit a veste vite xpi. Myrrha bona ē in oi vnguēto: iō hz posita sit in vnguēto penitētiū: cōueniēter tñ ponit ēt in vnguēto pficiētiū ⁊ ponēt etiā i vnguēto pfectorū. Myrrha enī arcet vermes: sic patiētia arcet vermes q̄ mordere solēt cor patiētis ne contra iniuriātē doloze mordeatur. Et hac patiētia maxime opus est pficere volētib⁹ exercitio spūali qz ſm Greg. Ꝟtutes inter pressuras passionū et pūcturas tēptationū crescūt. Per guttā aūt q̄ et aromatica ōz significat hūilitas: qz gutta pellit oēs inflaturas et tumores: sic humilitas curat cordis duritias. Hac etiā opus est pficiētib⁹. qz ſm Greg. Origo ꝟtutis est: ⁊ iō illa in nobis viriuis veraciter pullulat que in radice ppria. i. in humilitate perdurat: a qua si abscīt arescit qz viuificante se in infimis humorē pdit. Per cassiam que ⁊ fistula ōz significatur perseuerantia seu longanimitas ⁊ vt videlicet q̄s in exercitio spūali non frangat desperatione aut tedio nec statuat sibi terminum in pfectu sed semp rendat ad melius sine termino qz in spirituali profectu non est status. Cassia enim in aquosis nascit ⁊ crescit in imensum: sic bonus pficiēs aqs diuinax gratx fecundatus crescit in immēsum de ꝟtute in virtutē ⁊ nunq̄ cessat donec videat deum deorū in syon. Sed ⁊ hec aromata non bñ conficiunt si nō apponat oleū letitie: vt videlicet hō letitiam spiritualē habeat in bonis opibus suis ⁊ illam ponat in corde atq; cōscientia sua nō in laudib⁹ hoīm. Et istud est vnguētum marie iacobi q̄ habuit q̄tuor filios. s. iacobum q̄ interpretat supplantans. s. passiōes p patientiam: symonē q̄ interpretat obediens p humilitatem: Joseph qui interpretatur augmentum vel appositio per longanimitatez: et iudam qui interpretatur glorificans scilicet deum per spiritualem letitiam. Perfectorum vel contēplatiuorum aromata sunt carnis omnimoda mortificatio deifica conuersatio et charitatis perfectior: quibus fit vnguētū suauissimi odoris qō intrant myrrha cynamomū et balsamū. Per myrrham ei accipit totalis mortificatio carnis q̄ puenit pfectis. Nā penitentibus cōueniebat myrrha mortificans pctā p amaritudinē cōtritionis: proficientibus ꝓueniebat myrrha mortificans passiones vermē. s. remordentem ꝗ tolerantiam passionum: ſz pfectis conuenit myrrha mortificans carnē a perulantia rebellionis: ne videlicet caro in aliquo rebellet spiritui. Et hec est myrrha electa prima ⁊ probatissima. de qua ōz in cāticis. Manꝫ mee distillauerūt myrrhas et digiti mei pleni sunt myrrha probatissima. Manus eīs. i. opa penitētium ⁊ actiuorū distillant quidē myrrha vt dictū est: hz digiti. i. subtiles ⁊ spūales exercitationes contemplatiuorū sunt pleni myrrha probatissima. Probata quippe est myrrha penitentiū: probatior pficientium sed probatissima est cōtēplatiuorū ⁊ pfectorū. Per cynamomum accipit deifica conuersatio: cynamomi enī cortex cū frangit spiramētum visibile reddit ad modum nebule vel puluēris et valet ad bonum odorē ozis: sic pfect⁹ si frangit vituperatione vel iniuria capali molestia vel inedia laborum frequētia vel q̄cūq; accidūt aduersa semp spirat visibil⁹ odorē deifice conuersationis ⁊ emittit odorem dulcis rūsionis. Per balsamum charitas perfecta intelligit q̄ foras

Status penitentium.

Magdalena penitentium primiceria.

Ruth. s.

Mat. xxvj.

Ereñ. ij.

Status pficientium.

Status pfectorū salome.

Aromata triū mariarum ac statuum.

Unguentū salubre.

Aromata pficientiū.

Myrrhe virtus.

Greg.

Grego.

Cassia.

C Aromata pfectorum.

Canti. v.

Cynamomum.

Balsamus. mittit timorē: ꝛ oē cum; q̃ ipsa stare nō pōt. Balsamū em̃ purū ꝛ nō adulteratum corpa a corruptione cōseruatric vbi charitas pura ꝛ pfecta ibi nulla corruptio hois interioris. qz sm̃ aug. hꝛe oia sacramēta ꝛ malus esse q̃s pōt. hꝛe aūt charitatē ꝛ malus esse nō pōt. Sz ex istis pfectorū aromatib⁹ nō fit vnguentū sine admixtione olei diuie dulcedinis q̃ semp̄ p̄dicta tria comitat q̃ oleū ōgustauerat pp̄ꝛea ct̄ dicebant

August.

ps. xxx. q̃ magna multitudo dulcedinis tue ꝛc. Et istud est vnguētū marie salome que fuit filia salome vxor zebedei ꝛ mr̄ iacobi maioris ꝛ iohānis per iacobū maiorē itelligit totalis supplātatio vel mortificatio hois exterioris: p salome intelligit deifica puersatio q̃ nō est nisi in hoie bñ itra se pacificato: p iohānē caritas itelligit qz erat p̄ ceteris a xp̄o dilect⁹: ifz p zebedeū q̃ interpretat fluito itelligi pōt diuīa dulcedo q̃ talisaia fluit ꝛ affluit delitijs iternis. Itaq; q̃libet aīa p statu suo ꝛ istas mulieres imitari: ꝛ cum istis vnguētis iesum q̃rere ꝛ vngere: vt. s. instāter pniaz faciat. vtiliter tēationes sustineat pacifice ad proximum se habeat. Ista em̃ tria faciunt apparere iesum ꝛ cuilibet sm̃ statum suum. sm̃ Ber.

D Berñ. Moraliter Unguenta tria mētis.

Moralr̄ p istas tres mulieres signant in iusto q̃libet mens lingua manus q̃ hūt valde p̄ciosa vnguēta. Mētis vnguēta sunt tria: pritio: cōpassio ꝛ deuotio. Primū. s. cōritionis cōficitur ex vilissimis speciebus. s. ex pctis q̃ crescunt in nr̄o horto ppio. Scōm. s. cōpassionis cōficitur ex amarissimis specieb⁹. s. ex proximorum miseriis q̃ crescunt in horto alieno. Tertium. s. deuotionis conficit ex p̄ciosis specieb⁹. s. ex xp̄i bñis cḡs q̃ crescunt in horto dñico. Lingue vnguenta sunt tria: ofo deuota ꝛ pfessio integra: p dicatio vera. Primū. s. ofonis conficit ex herbis que sunt: intentio recta: ꝛ tertio firma: affectio pia. Scōm. s. cōfessionis cōficitur ex herbis q̃ sunt pudor cōmissi: dolor amissi: timor supplicij. Tertium. s. p dicatiōis conficit ex herbis que sunt: fidei instructio: morū informatio: virtū ofi increpatio. Manus vnguenta sunt septem mie opa de quibus est iste versus. Colligo: poto: cibo: re dimo: tego: visito: condo. Qui aūt vult p̄dicta aromata ꝛ vnguenta hꝛe op̄s ea emere. Ille em̃ qui emit dat de suo ꝛ accipit de alieno: sic i operibus virtuosis oportet aliquid ponere de nr̄o s. voluntatē ꝛ aliq̃d recipere a deo s. operandi facultatē: vel a deo recipimus g̃ram p̄ueniente: de nostro apponimus voluntatē subsequētē. Quamuis ergo multe alie mulieres dñz sequeretur: iste tñ p̄cipue venerunt. qz christo pl⁹ obligate erant ex eo q̃ plura beneficia ab eo receperant. Maria enim magdalena multū christo tenebatur: qz ab ea septē demonia eiecerat

Unguenta tria lingue

Unguenta man⁹ sunt opera mie.

E maria cur ad monumētū non venit.

Maria autem iacobi et sl̄r maria salome xp̄o multum tenebant: tū qz nepos earū erat: tū qz filios suos cardinales. i. apl̄os fecerat. Sed mirum videtur q̃ btā ꝛ̄go cū istis mulieribus ad monumētū nō iuit: ꝛ domi remāsit. Sup hoc aūt pōt tres cause assignari. Una qz mr̄ sepulchrum filij sine magno dolore videre non potuisset ꝛ maxime recenter sepulti. Si em̃ sepulchrum filij vidisset q̃si doloris gladius aīam eī perforasset. Et satis ꝓbabile ē q̃ si ire voluisset iohannes eī⁹ custos hoc nō pmisisset: imo etiā ceteri apostoli dixissent iohanni nullo mō illic eam ire pmittas: qz si ierit tm̃ ibi fleb ꝛ se macerabit q̃ fere se occidet. Scā cā qz in parasceue ꝛ sabbato tm̃ fleuerat ꝛ tm̃ se mactauerat q̃ etiā sustinere nō posset. vt em̃ dicit Berñ. Opor tuit q̃ inter man⁹ discipulorū tāq̃ semiuiua de cruce ad domū ꝓpriā portaret. vñ ꝛ Augu. Illa pia mr̄ imani dolore eiusdē et pectora delicata p̄tūdēs ita visiera oia fatigauerat ꝛ mēbra ꝛ̄ ita sensu deficiēs vix potuisset ad fun⁹ xp̄i puenire. Tertia cā est qz p̄dicte mulieres putabant corp⁹ xp̄i adhuc i monumēto eē ꝛ volebant put antiquit⁹ p̄suetudo erat ip̄m corp⁹ inungere vt p̄seruaret a feroze ꝛ a vermiū corrosione et ab incineratiōe sed erāt decepte: qz corp⁹ xp̄i erat deitate imbalsamatū: ꝛ iō si p̄ decē milia annoz in terra latuisset non potuisset putrefieri: nec incinerari nec a vermibus corrodi. Beata aūt ꝛ̄go scuit q̃ ibi nō erat: ifz qz iam immortalis ꝛ incorruptibilis surrexerat: ꝛ ideo illuc ire nolebat sicut nec poterat. Ipa itaq; ex quo vnigenitū filium suū tenerī flagellari ꝛ crucifigi vidit delicatis manibus delicata pectora tūdens ꝛ se nimio dolore vigiliisq; et ieiuniis affligens iam viribus pariter ꝛ spiritu attenuata alicubi sola in secreto domus sedebat ꝛ de his que sibi acciderant calamitatibus lamentabatur ꝛ flebat. ¶ Dña igitur orante ꝛ lachrymas dulciter emittente: ecce subito venit dñs iesus in albissimis vestibus glie et resurrectionis noui tatis suū vultu sereno: speciosus: gliosus ꝛ gaudens: ac matri desolate ꝛ merēti totus festinus apparēs. ac illa adorans ꝛ surgens cum lachrymis p̄ gaudio eū amplexat: ꝛ tota acerbitas meroris in letitiā vertit. Postea cōsedentibus eis pariter curiose intuebat eundē in vultu ꝛ circa tricibus: per totū diligēter querēs ꝛ si oīs pena transisset ꝛ oīs dolor ab eo discessisset. O quam to gaudio mater iter ꝓplex: cū ipa natū ipassibilem intuet: nō solū in eternū victurum: sed ꝛ celo ꝛ terre oīq; creature perenni iure dominaturum. Stant igitur ꝛ colloquuntur adinuicem gaudentes ac pascha delectabiliter ꝛ amanter ducentes. Et narrat ei dñs Jesus qualiter populum suū liberauit de inferno et q̃ fecit in illo triduo. Ecce igit̄ nunc magnum pascha. ¶ De hac apparitione qua ante ceteros virgini gloriose apparuisse credit̄ nihil in euangelio habetur: sed iō ipsam posui ꝛ aū alias premisi: qz sic pium est credere put in q̃dā legēda de resurrectione dñi plenius cōtineē. Dignus nāq; erat vt matrem p̄ ceteris visitaret ꝛ de resurrectione sua p̄ius letificaret: q̃ p̄ ceteris plus dilexit eius amoris desiderio plus afficiebat: pl⁹ de eius morte voluit plus dolore afflicta eī⁹ resurrectionē expectauit. Et licet ꝗ ab euangelistis subticeat pie tñ hc credit̄. Ecclesia ꝛ romana ecclesia hoc cōprobare videt̄ q̃ statim ipsa die aupd sanctā mariam maiorē rome celebrat stationes per hoc innuens beate Marie primo factā apparitionē. Quid em̃ si euāgeliste hoc non dicāt Non em̃. vt ait Jo. oia eius facta scripta sunt. Nā si hoc iō nō credit̄ qz nullus euāgelistarum testat̄ p̄ceqēs est vt post resurrectionem nūq̃ sibi apparuerit: qz vbi vel q̃ nullⁿ euāgelista edisserit. Sed absit: vt talem matrē talis filius tali ꝛ tanta negligentia de honorauerit: qui patrem ꝛ mr̄em honorari p̄cipit. Sed iō fortsitz euāgeliste subticuerunt: qz eoz fuit offm̃ solū modo resurrectionis testes iducere: matres aūt ad testificandū p filio eos inducere non decuit. Si em̃ verba extranearū mulierū deliramenta

Berñ.

F Apparitio facta marie matri dominī.

Ambro. Ansel.

August.

Gedulius.

Ignatius.

Apparitio prima facta marie.

Apparitio

B cur euāgeliste nō scribāt hanc apparitionem

sunt visa ꝛ quō non magis mr̄em p honore filij crederent delirare. Hoc igitur euangeliste scribere noluerūt sed p cōstanti relique unt: hoc ēr testat̄ Ambr. di. Vidit Maria resurrectionē dñi: prima: vidit ꝛ credidit. Vidit maria magdalena q̃ nis adhuc ista mutaret. vñ ꝛ Ansel. Aīt si aliquis querit cur euangeliste non referant ip̄m p̄ p̄fluū dñm a morte resurgētem huic dulcissime matri vt eī⁹ dolores mitigaret primo ac p̄cipue apparuisse. Dicim⁹ q̃ a quodā sapiente de hoc p̄o suscitantes audituuus: ait ergo. Ea ta scitur auctoritas narrationis euangeliste vt nihil in ea depēdens vel mane vel supfluuz repiat. Itaq; si matrī dñe mūdi ipse filius eius ab inferno resurgens: scribere ē sicut alijs apparuisse: eāq; de sua resurrectione docuisse qs nō tale scriptū supfluū diceret. Regina videlicet celi ꝛ terre omniq; creature coequarer illi vel illi q̃b⁹ apparuit viro aut mulieri. Spūs eī⁹ plene ac perfecte in illa quiescebat: qui ūbit ē se illius ꝛ oia facta eius ꝛ luce clarius reuelabat: ꝛ euāgeliste scriberent: tunc vel tū cilli ra hēl vel talē semet exhibuisse. hec Ansel. vñ etiaz Gedulius. Semp virgo manens huius se visibus astāt: luce palā dñs pri⁹ obtulit. Dicit etiā Ignatius q̃ primo dñs apparuit matri sue post resurrectionē ꝛ p̄solabat eā ex quo tāto fuit repleta gaudio: q̃ oblita fuit oīs doloris quem habuerat de sua passione. Q̃ ergo infra dicit apparuisse p̄mo marie magdalene intelligitur inter eos quibus voluit suā resurrectionem probare. Matri em̃ virgini primo oīz apparuit nō vt resurrectionē suā ꝓbaret: ifz vt eā de visu suo letificaret. ¶ Oratio.

Maria dei genitrix ꝛ virgo gratiosa oīm desolatoz ad te clamantiū consolatrix ꝗa ip illud magnū gaudiū quo p̄solata es q̃ cognouisti dñm Jesum die tertia a mortuis impassibilem resurrexisse: sis cōsolatris aīe mee ꝛ apud eundem tuū ꝛ dei natū vnigenitū in die nouissimo q̃ cum aīa ꝛ corpore ero resurrecturus ꝛ de singulis meis factis rōnem reddituꝛus me dignetis iuuare q̃ ppetue dānatiōis suiam per te p̄ia mater ꝛ ꝛ̄go valeā euadere ꝛ cū electis dei oibus ad eterna gaudia feliciter peruenire. Amen.

¶ Quō maria magdalena ꝛ alie marie ꝛ petrus ꝛ iohānes venerūt ad monumentum. Capi. lxxj.

A Matth. 20. ꝛ. 8. Mar. 16. Luc. 24. ꝛ Jo. 20.

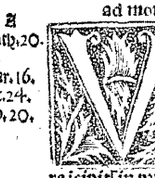

Vespere igitur sabbati. i. nocte seqente sabbatū noie em̃ vesperis q̃ p̄ncipiū noctis est: significat noctē. s. a parte totū: ꝛ iō mutat gen⁹ referēs ad sensum nō ad nomē ꝛ ait [que]. s. nos [lucescit]. i. lucere icipit [in prima sabbati] id est p̄ima die post sabbatum seu prima die septimane que apud nos dñica dz [valde deluculo ꝛ mane ozto iā sole] id est ozto suo iam celū illustrāte: q̃ vis non dñ appareret terris raris adhuc tenebris existētibus: hoc est iā rubescēte auroza ꝛ celo ab oriētis parte ob solis vicinitatē iā albescente aurora em̃ media est inter tenebras noctis ꝛ perfectā lucē diei: ideo tanq̃ medū ab vtroq; extremo potest nominari [maria magdalena ꝛ alie] due marie iuerūt ꝛ [venerunt ad monumētum cū vnguentis] ex deuotione. Ubi sciēdū q̃ sicut gētiles denominabant dies totius septimane a noibus deorū suorum. s. planetarum vt a luna diem luneta marte dies martis: ꝛ sic de alijs ita iudeī: quia dies sabbati apud eos solennior habebatur sabbatū sic nominabant absolute propter reuerētiam illius diei: ꝛ ab q̃ digniori oēs alios dies nominabant: ita q̃ dies immediate sequens sabbatū dicebat prima sabbati. i. prima post sabbatū: alia secūda sabbati: sic cōsequētēr: ꝛ qz hebrei ꝛ greci noibus numeralibus p ordinalib⁹ noibus vtuntur iō vnū apud eos in ordine dierū significat primū. vñ in Genē. dz. Factū est vesge ꝛ mane dies vnus. i. prim⁹ ꝛ iō cōsequēter ibi subdit̄ scōs ꝛ tertius: ꝛ sic de alijs. vñ Luc. dicit [vna sabbati]. i. pma die post sabbatū: vel pria die septimane: qz em̃ sabbatū apud hebreos nō tm̃ die principalem a quo septimana apō eos incepit sed etiā septimana ex prerogatiua sabbati denomat: ꝛ vt ibi ieiuno bis in sabbato. i. in ebdomata iō ēr cū dicit prima vel vna sabbati pōt intelligi prima die septimane vel ebdomade: que apud nos ppter dñicam resurrectionem vocat̄ dñica a qua etiam apud nos incipit septimana. Nobis em̃ celebritas veteris sabbati puersa ꝛ trāslata est in dñicā q̃ ceteris diebus celebrior est ppter dñice resurrectionis sanctitatē gaudiū: ꝛ reuerētiā. Romani ꝛo seu romani ecclesia mō dies vocant feriastoiem dñicā vocātes feriā primā: diem lune secundā: ꝛ sic de alijs vsq; ad sabbatū. Et vocat feria a feriare q̃ est cessare: vel a ferendis victimis: quia oī die feriare. i. a pctō. cessare ꝛ victimas ferre ꝛ offerre debemus. Mulieres ergo iste venerūt ita mane q̃ [adhuc tenebre erāt vt dicit Johānes: ꝛ ꝑm Lucā venerūt diluculo: que est claritas media inter noctis tenebras ꝛ diei claritatem q̃ aurora appellari solet. Et ꝑm marcum venerūt ozto iam sole. Et potuit eē ad litteram q̃ valde mane cū adhuc tenebre esset venire ceperūt: diluculo aūt venerūt: sed ozto iā sole ad monumētū pernenerunt. ¶ Et nota q̃ non sine mysterio euangeliste sic omnisimo de loquūtur de isto mane sed oēs concordāt in hoc q̃ fuit mane. Nā vt patet ex premissis istud euangeliū mystice pcedit secundū tres status electoz: petros marias significatos: q̃ Johānes dicit cum adhuc tenebre essent respicit statum incipientiū. q̃ ꝛo Lu. dicit diluculo: respicit statū pficientiū: sed q̃ dicit Mar. ozto iā sole respicit statū pfectoz. Debent ergo fideles querentes xp̄m q̃libet pro statu suo mane venire q̃ est cōtra pigros. Debet etiam venire vna sabbatorum q̃ quies ꝛ pax cordis significatur sabbatum enim quies interpretatur q̃ est contra discholos ꝛ discordes. Debent et venire ad monumētū ꝛ ibi querere dñm. Monumentus est mēs humana q̃tū ad q̃libet statū. Nā cor penitētium dicitur monumētū ratione luctus qui circa monumēta fieri solet. et penitentium est lugere ꝛ flere sup se ipsos. Proficiētium aūt cor dz monumētum ratione opis misericordie ꝛ q̃ in sepeliendo mortuos exercetur ꝛ et actiuorum est insistere operibus misericordie. Cōtemplatiuorū ꝛo cor monumētum dicitur ratione quietis: dicuntur in corpora quiescere in monumētis ꝛ ꝛ quies maxime ad cōtēplatiuos noscitur pertinere. In tali ergo monumento pro quolibet statu recte queritur xp̄s. Debet etiam obstecula impedientia remouere que intelligun-

Numerakia p ordinalibus. Genē. i. Luc. 18.

Feria. B Quō tenebre diluculū et ozto erat sol. Tres status.

M Monumētū penitentium coz.

Proficiētiū Cōtemplatiuorum.

tur per lapidem magnū ad ostiū monumenti aduolutū: ꝗ angelū vt statim infra patebit reuolutū. Nā in quolibet statu est aliquis lapis obstās ne quis possit intrare in intimamētis: ⁊ exercere actus suo statui cōpetentes. Lapis obstans penitētib⁹ est pnitas ad malū: lapis obstans pficientibus est difficultas ad bonū: sed lapis obstās cōtēplatiuis est materialitas specierū. Sed iste lapis ꝑ quolibet statu plerq; remouet ad solū desideriū anime pie querētis per gratiam spiritussancti. Felix maria. i. aia q̄ ad sepulchrum xpi venit videre per meditationem: plangere ꝑ compassionem vngere ꝑ deuotionem. Imitemur ergo et nos easdē sanctas ⁊ deuotissimas mulieres: vt sicut ille cū aromatibus dñm toto corde ac desiderio querebant in sepulchro: q̄ō est ꝓprius mortuorū locus ita ⁊ nos cum nrīs aromatibus. s. operatione bonorū operum ⁊ odore xrīstū suauitatem orationum toto affectu mentis ad deum: per sctā desideria pficiscamur: ⁊ queram⁹ eū nō in sepulchro sed in celo quo ipm ascendisse credimus atq; nouimus. vñ Greg. Sctē mulieres que dñm fuerāt secute cū aromatibus ad monumētū venerūt ⁊ ei quē vuerē dilexerāt etiā mortuo studio humanitatis obsequunt. Et nos ergo in eū qui est mortu⁹ credētes si odore virtutū refecti cū operatione bonorū operū dñm querimus ad monumētū profecto illum cū aromatibus venimus. hec Greg. Mystice monumēta est corpus ofīcii ad q̄ō accedere nemo ꝯ nisi vna sabbati. i. in pace ⁊ q̄ete pectoris et valde diluculo. i. cū feruore. Mane enī significat feruorem querēdi vel diluculo. i. excessis vitiorū tenebris ꝑ diluescēt̄ gratiā portans aromata operationis ⁊ fame bone qui alīs accedit caueat sibi ne iudiciū manducet ⁊ bibat. vñ Beda. Q̄ō aūt valde mane venerūt mulieres ad monumētū iuxta hystoriam quidē magnus q̄rendi ⁊ inueniendi dñm feruor charitatis ostēdit. Iuxta intellectū ꝯo mysticus datur nobis exēplum illuminara facie decussis q̄ vitiorū tenebris ad sacrosanctū dñi corp⁹ accedere. Nā ⁊ sepulchrū illud venerabile figurā dñici altaris habet in quo carnis eius ⁊ sanguinis solēt mysteria celebrari. Aromata aūt que mulieres deferunt odorem xrīstū ⁊ orationum suauitatem quibus altari appropinquare debemus significant. hec Beda. Mulier ergo que prima iuit ad culpam nūc prima venit ad veniā ⁊ que prima perfidia sumpsit in paradiso festinat nunc prima fidē sumere de sepulchro cōtendit de morte rapere vitā q̄ de vita rapuit mortem. Q̄ō aūt dñs diluculo surrexit: huic cōsentit auctoritas illa qua dicit dñm quadraginta horis fuisse mortuū ⁊ totidem diebus aū ascensionē post in terra moratū quia quatuor horis parasceues ⁊ triginta sex duarū noctiū ⁊ vnius diei q̄ ecclēsia ꝑsentire videtur que maturinas laudes celebrat pro xpi resurrectione. Unde petr⁹ cātor. Valde mane dicit diluculo. Diluculū enī est inter tenebras noctis ⁊ diei claritatē in qua salus hīani gnis felici vicinitate ꝑuenit in ecclesia declaranda more solis qui proxima luce consurgens roseā ꝑmittit aurorā vt rāt⁹ splēdor preparis oculis possit intueri quando xps dñice resurrectionis illuxit: vt: tunc fc̄z diluculo laudes xpi toto caneret exemplo sanctarum feminarum ecclesia q̄ genus humanum exemplo fue resurrectionis animauit q̄ fidem prestitit: ⁊ lumen credulitatis infudit. Ergo xps mane ⁊ vicino ortu solis surrexit. ꝑm Augu. q̄ dicit dñm ttū quadraginta horis quieuisse in sepulchro: sexta hora pascaeues passum: et ita cū esset equoctiū diluculo surrexit. Econtra Hiero. dicit dñm surrexisse media nocte. Legitur enī in lib. iudiciū tūc sampsonē asportasse portas gaze vsq; in supciliū mōtis. Solutio. ꝑ rarietatis est q̄ in tpe medio inter diluculū ⁊ mediā noctē surrexit. hec Pet. Dum ergo mulieres ad monumētum euntes essent extra portā ciuitatis reuocabant ad memoriam afflictiones ⁊ penas sui magistri ⁊ dñi ⁊ in oibus locis in quibus cōtra ipsum notabiliter aliquid factū fuerat aliquantulū subsistebant genuflectentes ⁊ osculantes terrā gemitus ⁊ suspiria dātes atq; dicentes. Hic obuiauimus ei cum cruce super collum q̄n mater eius semimortua facta est ⁊ hic se vertit ad mulieres hic crucem deposuit fatigatus ⁊ sup isto lapide se parumper apodiauit. Hic fuit vbi sic crudeliter ⁊ fortiter eū impulerunt: vt velocius ambularet ⁊ cū quasi currere coegerunt: hic spoliauerunt eū ⁊ nudauerunt ⁊ hic eū crucis patibulo affixerūt ⁊ ⁊ tunc cum magno clamore et inundatione lachrymarum procidētes in facies suas adorauerunt ⁊ osculare sunt crucem adhuc precioso sanguine rubricatā. Deide surgentes ⁊ versus sepulchrū eūtes cū sexus sui fragilitatem cōsiderarent ⁊ magnitudinē lapidis recolerent qui tā magn⁹ fuisse ferturr: vt vix a viginti hoīb⁹ moueri posset [dicebant adinuicem] ⁊ colloquētes se mutuo interrogabant [q̄s reuoluet nobis lapidem de ostio monumēti] vt. s. possim⁹ in illud ingredi. q. d. nō possum⁹ ꝑ nosipsas reuoluere: q̄z erat magnus valde. Sed q̄uis talia dicerēt nō tū ab accepto itinere cessabāt credentes dño eē possibile q̄ō humane fragilitati videbatur impossibile [⁊ respicientes viderūt reuolutū lapidem] ꝑ angelū q̄ prebēs dño suo obsequium venerat ad manifestandū xpi resurrectionē iam factam ⁊ ipm angelū dñi sedētē super lapidē extra monumētū. Monumentō pōt dici scriptura in q̄ dñs olim iacuit multis figuris occultatus sed post resurrectionē angel⁹ magni cōsilij scriptura difficultatē aperuit. vñ ꝑm Bedam. Reuolutio lapidis mistice reuolutionem sacramentorū xpi q̄ velamine lēe legalis legebatur insinuat: lex enī in lapide scripta fuit: ⁊ iō ꝑ lapidem designat. Et ꝑm eūdē angelus sedebat super lapidē q̄ ostiū monumenti claudebat vt claustra inferorū sua ipm dñs xrīstus delecisse doceret. Aliter hic lapis designat pnie pōd⁹ ad quod aspicientes incipiētes ad deū cōuerti timere incipiūt: ne possint inchoatam pniam cōsummare: iō dicunt. igemiscentes. [Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumenti]. i. a corde in q̄ xps effectat sepeliri. Sed nō debēt diffidere: retrocedere: fc̄z cum his mulierib⁹ comin⁹ ꝑcedere: videbūt q̄ totius lapidem reuolutū descēdet ei angelus de celo. i. gra spūssancti q̄ lapidē amouebit: q̄z totū pōdus pnie subleuabit. Ipe enim ait. Jugū meū suaue ē et onus meū leue. i. gra dei. [Et ꝯtroeuntes] ab oriēte [in monumentū] i. intra claustra ꝯmunculam rotūdam q̄ erat circa sepulchrū [viderunt] aliū angelū [sedentē a dextris] sepulchri iesu [stola candida cooperta ⁊ obstupuerunt] pre gaudio ⁊ admiratione tāte visiōis. [Uiderunt enī iuuenes] ipso habitu corporis iuuenilis precedentē immortalitatem resurrectionis in q̄ renouat vt aquile iuuent⁹ ⁊ nemo senescit [sedētē in dextris]. i. ad meridianam partē loci illi⁹ vbi corp⁹ positū fuerat: hoc quippe in dextris iesu erat. Corp⁹ enī dñi q̄ō supinum iacens habebat caput ad occidente ⁊ pedes ad orientē: dexterā manum necessario habebat ad meridiē ⁊ sinistrā ad aquilonē. Ex q̄ tpe consuetudo excreuit xpianoꝝ ad hāc similitudinē corpa sepeliri de functoꝝ. Uiderunt in q̄ sedētem in dextris [cooptū stola candida]. i. alba cādente ꝑpter gaudiū resurrectionis [⁊ obstupuerunt] pre ammiratione tāte visiōis [In dextris] ⁊ in albis angelus apparuit: q̄z dextera ꝑpetuā vitā designat: ⁊ candor vestis splendorē solēnitatis denunciat. vñ Grego. In dextera sedebat qui stola cādida apparuit: q̄z ⁊ fue ⁊ nrē festiuitatis gaudia nūciauit. Illa enī dñi resurrectio ⁊ nos ad immortalitatē reduxit ⁊ angelo⁹ nūcio restituens celestis patrie dāna reparauit. hec Greg. In stola etiā candida angelus apparuit ad designādū puritatē vite q̄ post baptismū quisq; debet obseruare. Unde ⁊ vestis alba in baptismo traditur in signū gloriose resurrectionis. ad quam ꝑ baptismū ꝑuenit. Sic ergo duo erant angeli ꝑ testimonij sufficientiā: q̄z in ore duoꝝ vel triū stat omne xbū. Jam quidē terremot⁹ factus erat dño resurgente: ⁊ monumento clauso egressus erat iesus ante reuolutionem lapidis licet intrauit ad discipulos ianuis clausis ⁊ sed post egressum accedens angelus reuoluens lapidem vt sepulchrum vacuū ostenderet: ac resurrexisse dominum ⁊ egressum eius iam factū indicaret. Non enim indiguit in resurrectione auxilio angelorum qui propria virtute claustra dissipauit inferorum. vñ Chrys. Cuius gratia igitur venit angelus ⁊ leuauit lapidem post resurrectionem propter mulieres. Ipse enim viderunt eum in sepulchro. Ut igitur credant q̄m surrexit vident sepulchrum corpe vacuū ꝑpter hoc vtiq; abstulit lapidem. vnde ⁊ Bed. Angelus reuoluit lapidem: non vt egressuro dño ianuā panderet: sed vt egressus iam facti hoībus indicū ꝑstaret. Qui enī mortalis adhuc clauso virginis vtero potuit nascendo mundum ingredi ipse iam factꝰ immortalis clauso licet sepulchro potuit resurgēdo exire de mūdo. hec Bed. Hoc tū aliter ⁊ aliter fuit: quia in resurrectione habuit corpus gloriosum cui aliud nō resistit: sed exitus de vtero miraculosus fuit. Ubi notandū q̄ ciuitā monacho sancti laurentij rome extra muros admiranti quō xps clauso sepulchro exire potuerit cingulo quo cinctus erat resolutus dilapsus est ⁊ vox in aere facta est. Sic potuit xps clauso prodire sepulchro. Igitur vt dicit Grego. Mulieres angelos videt q̄ cum aromatibus venerunt: q̄z ille mentes suū pernos ciues aspiciunt que cū virtutū odoribus ad deum per sctā desideria pficiscunt. ¶ Et describitur angelus aspectu fulgureo ⁊ vestitu candido: vt aspectu malos terreat: ⁊ vestitu bonos mulceat ad credendum xpi resurrexionē timor enim et amor debent inclinare ad credendum. [Erat enī aspectus eius sicut fulgur] q̄z facies eiꝰ videbatur ignea ad incutiēdū terrorē custodibus [vestimēta eiꝰ sicut nix] ad dandū cōsolationē mulieribus. Fulgor enī terrorem timoris denotat: candor ꝯo vestis gaudium ofīcie resurrectionis denunciat. Unū vsus ecclesie hꝯ vt eo tpe in ecclesia in albis psallant: ⁊ cōsuetudo est palestinis dies festos celebrantibus vt alba vestimenta induant ꝑpter q̄ō subdit. [Pre timore aūt] ⁊ fulgore vultus eius [exterriti sunt custodes] ⁊ stupefacti instar mortuoꝝ iacentes. Ecce quō malos terruit ⁊ eis dur⁹ fuit. vbi Raba. Timoris anxietate sunt exterriti qui amoris fiducia nō habebant [⁊ facti sunt velut mortui] qui resurrectionis veritatem credere noluerunt. et Seuerianus. Custodiebant enī crudelitatis studiorum pieratis obsequio: stare aūt nō pōt quē conscientia destituit: impellit reatus. ¶ Hic nota q̄ in hoc cognoscitur bon⁹ angelus a malo a principio. Nam bonus angel⁹ in principio terret ex suo fulgore: in medio confortat ex sua allocutione: in fine letificat ex imissa solatiōe. ¶ Malus aūt angelus ecōuerso: in principio terret ex sua horribili voce: in medio decipit ex fallaci ꝑmissiōe: ⁊ in fine cōtristat ex subiecta deceptione. [Et rūdens angelus] mulierū trepidationi ⁊ affectibus [dixit eis. Nolite timere vos] ac si ꝑm Greg. apte dicat. Paueāt illi qui nō amant aduētū supernoꝝ ciuiū: ꝑtimescāt q̄ carnalib⁹ desideriis pesse ad eoꝝ societatē ꝑtingere desperant. Uos aūt cur ꝑtimescitis qui seruos eius quem queritis ⁊ vōs conciues videtis? Ecce quō bonos mulcet ⁊ eis blandus extitit. In quo etiā ostēdit q̄ dñs iesus xps qui est angelus magni cōsilij dictus in vltima ⁊ generali resurrectione apparebit ⁊ terribilis reprobis quib⁹ dicet: ite maledicti in ignē eternū: ⁊ blādis iustis q̄bus dicet venite bēdicti pris mei ꝑcipite regnū. Sic mozaliter blarus bon⁹ qui angelus dñi exercitū est obstinatos terret. ⁊ pentētes demulcet. Hic enī notant̄ due cōditiones q̄ debēt eē in angelo sacerdote: ac plato ⁊ predicatore: q̄z debet primo venenū peccati ꝑ terrorē extinguere: ⁊ secūdo ꝑ honeste cōuersationis amorem bonos allicere. Et subiungit. [Scio enī q̄ iesum] saluatorē [qui crucifixus est queritis] in sepulchro sicut mortuum. [Qui crucifixus est] additur ad differentiam alioꝝ qui etiā nomine iesu vocabant̄. Item additur ad bēficij passionis commemorationem vñ apls. Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem. Item additur ad cōmēdationē mulierū que ⁊ iesum etiā crucifixū querebāt. Multi ei iesum querūt. i. saluatorem: fc̄z nō crucifixum. quia non per crucē: cū tū illa non nisi in ista inueniatur. vñ Chrys. Multi libenter querunt purpuratum sed pauci q̄runt eū crucifixū: vel flagellatum: fc̄z ante q̄ inueniatur purpuratus primo queri debet flagellatus. Marcus addit [nazarenum] ⁊ sic tangit nomen ac patriā ⁊ conditionem. Et subdit angel⁹ [Non est hic]. s. per pnitā carnis ⁊ corporis qui nusq; deest ꝑ presentiā diuinitatis ⁊ maiestatis. [Surrexit] enī per humanitatem qui nullū casum patitur in diuinitate. Et addit [sicut dixit] vt reduceret ad memoriam verba xpi dicta ante passionē suum ⁊ vt sic magis crederent resurrectiōbē eius iā factā. Impossibile enī est non fieri q̄ō ipse dixit. q. d. Et si mihi non creditis mementote ꝯbōrum illius. Deinde ostēdit eis locum di. [Uenite et videte locum]. s. vacuū [vbi positus erat dñs] hoc est corpus dñici. vñ Chrys. Corpus dñi dñs dr. deitas enī nunquā separata fuit a corpore etiam mortuo. Ac si dicat angelus. Multis certificari de eius resurrectione. ecce locus vbi posuerunt eū. Si verbis meis non creditis ⁊ visui ⁊ vacuo sepulchro cre-

Lapis obstans.

Marie sint nobis imitande.

Grego.

Mystic. Corpus dñicum.

Beda.

Mulieri pria apparitio facta.

Diluculus

Tēpus in sepulchro.

Augustin.

Hiero.

Xps resurrexit.

Mulieres ad sepulchrum euntes.

Sepeliēdo iam mos.

Grego.

Stola cand. ata.

Resurrexit clauso monumento.

Lapidis reuoluendi ratio.

Beda.

Monumentum.

Beda.

Reuolutio lapidis.

Mortalis.

Grego. Angelus iar videt. Angeli aspectus.

Seuerian⁹

Angeli boni discretio a malo.

Grego.

Uos aūt ex presilit

Xps terribilis ⁊ blanⁱ vid. bit.

Chrisost.

Rabā.

Hebre. 4.

Querunt crucifixum pauci.

Chrisost.

Matth.

Chrisost.

datis ppter hoc essi & lapidem reuoluerat vt locum obtenderet. Vñ cū p vniuersum mūdū fidelibus dicatur surrexit dñs de sepulcro q̄ p no bis pepēdit in ligno: soli canonici ecclesie resurrectionis dñice spāli gaudēt progatiua dicētes & ad oculū demōstrationē faciētes: surrexit dñs de sepulcro. Sicut in euangelio paschali paschali cū dicit: surrexit non est hic diaconos qui legit euangeliū digito demonstrat dñicā sepulturam. Et subiunxit. [Sed ite festinanter dicite discipulis eius] cōmuniter [& petro] specialiter [quia surrexit & precedet vos in galileā ibi eū videbitis sicut dixit vobis] ante passionē: & iō sequimini eū ibidē. q.d. Non concessum est vobis hoc gaudiū occulto cordis tenere: sed amantibus pandere.

Brego. Discipuli xpi q̄ sint. Non dicit amatoribus mundi: sed discipulis xpi. Sm Brego. Vo non sunt discipuli q̄ eo pascha non faciunt: non sunt discipuli qui retro aspiciunt quos curiositas vite detinet: illecebra capit & spine retrahunt scandalos. Ibi eū videbitis in ppinqua regione: & ppinquo tpe. In galilea pre cessit. Cur in galileam pre cessit. In galilea ro sm transmigrationis significationē intelligēdū occurrit q̄ de populo israel trāsmigraturi erāt ad gētes q̄ apl'is pdicantibus nō crederēt nisi ipe dñs eis viā in cordibus hoīs pueniens ppararet. Et intelligit [pcedet vos in galileā. Ibi enim videbitis], i. ibi mēbra corporis ei' q̄d est ecclesia in his qui vos susceperint inuenietis. Sedm illud aūt q̄ galilea interpretat reuelatio mō iā in forma serui intelligendū est: sz in illa in qua eēlis est pfi quam pmisit dilectoribus suis & illuc nos precessit vnde ad nos veniēs non recessit: & quo nos precedens non deseruit. Illa erit reuelatio tanq̄ vera galilea cū sit les essi erim' eū videbimus sicuti est. Ipsa ēr erit beatior transmigratio: ex isto seculo in illā eternitatē si eius pceptis ample cramur: vt ad eius dexterā segregari mereamur. Et sm Brego. Quia galilea transmigratio scrā interpretatur: recte in galilea dñs vided? nūciat: siue qr ipse de corruptiōe in incorruptionē: de mortalitate ad immortalitatē trāsiit: siue qr illi ad specie eius cōtēplandam puenire merebunt qui mō trāsmigrāt de vitijs ad virtutes: de amore mundi ad amorē dei: declinantes a malo & facientes bonū: q̄rētes & sapiētes non terrena sz celestia. Cum dr [ibi eum videbitis] sm Hiero. Breuis est sma in syllabis: sz ingens i q̄titate pmissio. Ibi est gaudij nri fons & salutis nostre eterne ozigo ppata. Ibi cōgreganr di spersiōes & sanār q̄ritis corde ibi inquit eū videbitis: sz nō sicut vidistis. hec Hiero. Mulieres vo fraudate spe sua: qr corp' dñi inuenire sperabāt nō attēdentes ad verba angeli q̄ audierāt: & territe ex isolita apparitiōe & angelorū mugemētes: qr nō inuenerūt dñm redeunt ac discipulos dicētes corp' dñi esse sublatū. Nunciant discipulis vt aut secū quererent: aut secū doleret. De angelo quidē & eius vbis q̄bus dñm resurrexisse audierāt nihil eis dixerūt: hoc solum nūciātes eisdē. s. dñm in monumēto nō esse. [Et visa sunt eis vba ista sicut deliramēta], i. quasi fantastica & nō vera. s. q̄ dñs surrexisset a mortuis: & ideo [non credebant illis] qr res nouā erat & p̄ consuetudinem q̄ mortui resurgerent. Ut enim ait Theophi. Est naturaliter incredibile mortalibus resurrectiōis mirā cultum. [petrus aūt & iohānes] hec audiētes tollūt mozas & currerūt ad monumētum] ex desiderio videndi factum. qr ignis materie ingestus non nouit mozas. Isti duo pre ceteris currebāt: qr pre ceteris xpm amabantur sicut familiares inuicem se tenebant ppter q̄d in pluribus locis legunt simul cōbinati. [Sz i iohānes citi' precurrit petro] quia erat iunior: & agilior illo. [Nō tñ introiuit] propter petri reuerentiā quā expectauit: qr ipso senior et inter apl'os principalior erat. Conspice nunc dñi ipos. Currunt ipsi. Currunt magdalena & socie eius post eos: ioēs currūt ad q̄rendū dñs suū cor suū & aiam suā. Currūt multū fidel'r: multū q̄ feruēter: multū anxie: & multū studiose. Curre & tu post eos: siue potius cum eis: vt cū eis cōsolari merearis. Cum aūt peruēnūt ad monumētum respiciētes in ipso p exteri' ostiū intrauerūt: pro petr': deinde iohānes et q̄dē sm lra iohānes q̄ primo puenit non intrauit propter reuerētiā petri cui primū ingressum seruabat: & sz mystice sm Greg. p iohannem synagoga: per petrū ecclia designat. Venit synagoga prior ad monumentū: sed minime intrauit: qr & si prio scripture sacramēta cognouitū ad fidē passionis dñice intrare distulit. Secuta posterior ecclia gēriū introiuit in monumentū: qr xpm iesum & cognouit carne mortuū: & viuentē credidit deū. Sz post petrū intrauit & iohannes: qr in fine mundi ad redēptoris fidē etiā iudea colliget. Et introeuntes nō inueuerunt corpus: sed [viderūt sola] sc̄z sine corpe [linteamina] quibus corp' erat inuolutū [postea]. i. bñ disposita & plicata [& sudarium] capitis [non cum linteaminib' positū] sc̄z indistincte et cōfuse [sed separatim inuolutū] id est bene plicatum [in vnum locum] ac si ex industria esset factum quod totum factū est ad ostendendū xpi resurrectionem iam factam: & q̄ corpus non fuerat sublatum [& crediderunt] verū esse q̄ mulieres dixerant. s. corpus xpi de monumento sublatus esse non autē surrexisse [nondū enim sciebant scripturas] de xpi resurrectione loquentes qr nondum erat eis apertus sensus: vt intelligerent illas. Et recesserunt stupefacti & apud se mirātes euentū rei qual'r sola linteamina derelicta fuere sine corpe punctor: vel q̄tā oportunitatē fur habuisset: vt hec seriatim inuolutā dimittens pñtibus militibus corp' auferret nō cogitantes de xpi resurrectione nec intelligentes nō esse sublatū: qr simul fuissent linteamina afportata: maxime qr ppter vnctionē erāt fortiter corpi adherētia iō per hoc q̄ sic panni relicti & dispositi fuerant manifeste apparebat q̄ resurrexerat. Separatio eēm linteaminum a corpe dñi: & desertio eorū in sepulcro signum fuit dñice resurrectionis: nō trāspositionis. vñ Chri. Cōsiderāt linteamina posita & sudariū separatim inuolutū in vnum locum q̄d erat resurrectionis signū. Neq; eēm si transposuissent quidā hoc fecissent corpus denudātes: neq; si furati essent qui? rei solliciti fuissent: vt leuarēt sudariū & inuoluerēt: & ponerēt in vnū locū seorsum a linteaminibus: sed simpl'r vt se habebat suscepissent vtiq; corp'. Propter hoc eēm & iohānes ait: q̄m cū myrrha sepult' est: multa q̄ glutinat corpi linteamina vt non decipiaris ab his q̄ dicunt eū furto sublatū esse. Quod aūt est seorsum linteamina iacere: & sudariū seorsum inuolutū. Ut discas q̄m nō erat festinātis hec res. s. seorsum quidē illa. Seorsum vo hec & inuoluta esse. Nō eēm ita insensatus esset qui furaret: & vt circa rē supfluam trāsiit studium cōsumeret. hec Chris. Mortal'r monumentum in quo sunt linteamina sola pt dici claustralis in quo est vestis religiosa exterius trāsiit. Sine habitu interiori. Vñ legit in libro Regū. Cū venissent qui q̄rebāt. Dauid inuentū esse simulachrū sup lectū eius. Hec est tunica ioseph inuenta sine ipso. Hec est vestis ouina sub qua latet mēs lupina. hic sm Brego. Diuine dispēsatiōis magnitudo pensanda est q̄ discipulorū corda & accendunt vt q̄rāt: et differunt ne inueniant quaten? infirmitas animi ipso suo meroze cruciata purgatio: ad inuenīēdum fiat. Et trāto validi? tenea tq̄to tardi? inuenit q̄d q̄rebat. Compatere igit discipulis ipsis: & mulieribus: qr i afflictione magna sunt. Querūt dñm suū & nō inuenīnt: nesciunt vbi eū āpli? q̄rere debeant. Igit dolētes & flentes discipuli & non audentes diu manere iuxta sepulchrū ppter metū iudeorū [abierunt ad semetipos], i. ad hospitia sua & illuc vbi habitabāt & pus latitabant: & vñ ad monumentum currebant: & nihil certi scientes de dñi resurrectiōe. Marie aūt i vide & remāserunt. Et cū mente cōsternate. i. stupefacte essent de hoc q̄ viderant: qr & lapidē tam immense magnitudinis reuolutū stupebāt: & corpus tam eximie venerationis nō inuentū dolebant [respicientes in monumentū viderunt duos viros] i. duos angelos in specie virorū: [stantes circa illas in vestib' albis] ad designandum gaudiū dñice resurrectionis. Angeli non solū verbo sz eriā fulgenti habitu glorias annunciant triumphantis. Apparitiones eēm angelorū faciūt ad instructionē hoīm: & solēt per illum modū apparere q̄ cōpetit rei de qua debent instruere: & cādor aūt vestis splendorem denunciat tolēnitatis: & iō in albis appuerunt vestib' ad denotādū gaudium dñice resurrectionis. Apparuerūt aūt duo ad solēnius denūciandū xpi resurrectionē qr solēnius denūciat' p duos q̄ p vnum vbi Bed. Quō aūt posito in sepulchro corpore saluatoris angeli astitisse legunt: ita etiam celebrandis eiusdem sacratissimi corporis mysteriis tēpore cōsecrationis assistere sunt credendi monente apl'o mulieres habere velamen ppter angelos in ecclesia. Cū q̄q̄ mulieres timerent ex visione angelorū insolita: & declinarent vultus in terrā ex verecundia dixerunt angeli ad illas p solādo eas benigne: instruēdo de xpi resurrectiōe. [Quid q̄ritis viuentē] & iam resuscitatū [cū mortuis] quasi dicerent. Nolite cum mortuis hoc est, in monumēto q̄ locus ppie ē mortuorū querere eū qui ad vitā iā resurrexit a mortuis. Verūtā multi querūt viuentem cum mortuis: vt illi qui licet sint boni: tñ libēter cōuersant cum malis: quib' pōt dici illud Ne vt mortui sepeliāt mortuos suos. Et subiungit [Nō est hic] sc̄z in sepulchro pñtia corporis qui tñ nusq̄ deest pñtia deitatis [sz surrexit inde] sc̄z ppria vtute. Et addunt dicti sui cōfirmationē dicentes [Recordamini qual'r locutus est vobis] qr verax est: & non fallit [cū adhuc in galilea esset dicens qr oportet filium hoīs tradi in manus peccatorū & crucifigi: & tertia die resurgere] quasi dicerēt diu aū pdixit hec oia: & ideo non miremini si mō auditis esse facta. Iubent verbo: & recordari pdicationē euētus cōfirment in fide iā facti. Quia vo vt dictū est mulieres visis angelis timentes declinauerūt vultus in terrā mystice cū celestibus mysteriis appinquam? exemplū mulier harū vultū in terrā declinare debemus nos terrā & puluerē esse recolentes. vñ Beda. Et nos ergo exēplo denotarum deo feminarum quotiēs ecclesias intramus & mysteriis celestibus appropinquamus: siue ppter angelice pñtia virtutis: siue ppter reuerentiā sacre oblatiōis cū oi hūilitate & timore ingredi debemus. Ad spectū quippe angelorum vultum declinamus in terrā: cū supnorū ciuius que sint gaudia eterna contēplātes nos cineres esse terrāq̄ recolimus: sicut btus Abrahā. Loquar inquit ad dñm meus cū sim pulvis & cinis. ¶ Et notādum q̄ scrē mulieres astantib' sibi angelis non in terrā cecidisse: sed vultū dicūtur in terrā declinasse. Unde mos obtinuit ecclīasticus vt in memoriā dñice vel in ure spē resurrectionis & oibus dieb' dñicis: & toto qui quagesime tpe nō flexis genib': & sed declinatis in terrā vultibus orem'. hec Bed. Ille aūt mulieres nec tūc attēderunt ad vba angelorū: nec aliquā p solationē receperunt de visiōe eorū: qr nō q̄rebāt angelos sz dñm angelorū imo illeque marie. s. iacobi & salome cōterrite & quasi absorpte exeuntes fuerunt de monumēto & elōgauerunt se inde aliquātulū & sedebāt doletes [qr tremor & pauor], i. stupor [eas inuaserat] ppter visionem angelorū & custodum neminī sc̄z de custodibus q̄cq̄ dixerunt: nec etiā angelis loquētibus rūderunt. vnde Aug. Intelligamus ipsis angelis nemini ausas fuisse aliquid dicere. i. respondere ad ea que ab illis audierāt aut certe custodibus quos iacētes viderunt. ¶ Oratio.

Domine iesu xpe vnica proles summi dei q̄ dilectis tuis desiderium te q̄rēdi indidisti: sz vt magis accenderent affectum inueniendi distulisti: eosq̄ in galilea re visuros p angeli certificare voluisti. oa mihi misero ardenter te quererem: gaudēter te inuenirem: de vitijs ad virtutes: & de amore mundi amorem tuū trāsmigrās merear post.

Iohānis & petri admiratio. Resurrectionis signum. Hiero. Reuelatio ad discipulos facta. Chrisso. Deliramenta discipulis visa. Theph. Petri & iohannis ad sepulchrū. Mortal'r. Cursus ad sepulchrū. Iohānis cur non intrauit. Brego. Angelorū ius soleat esse appitio. Beda. Bene. 37. Brego. Bene. 18. Augustin.

hanc vitam ex isto seculo in illam eternitatem trãsmigraret: tecq; deũ deoq; in syon & in galilea vera cum electis tuis gratia tua largiente tũc videre. Amen.

¶ Quõ dñs apparuit marie Magdalene. Capitulum. lxxii.

A Jo. 20. & Matth. 28.

Magdalena vero amaritudine plena estuãs amore: ne sciens quid aliud deberet facere: teq; sine magistro suo non poterat viuere: nec ibi eũ inueniebat: vbi eum quereret ignorabat [stabat] ex feruore & constantia: q; vis amoris nec sedere nec iacere sinebat [ad monumentũ foris] & extra. s. in horto et ante domũculã in qua erat sepulchrũ [plorãs] & lamẽtans dñm suũ. Tanto eũ cordis ferebatur incendio: tanta pietatis afficiebatur dulcedine tã validis trahebat vinculis charitatis vt femine infirmitatis oblita nec tenebrarum caligine nec persecutor: inhumanitate retraherek a sepulchri visitatione quin potius foris stans et lachrymis monumẽtũ irrigãs receden tibus discipulis nõ recedebat p eo q; diuine di lectiõis igne succẽsam: tã inualescẽte vrebatur desiderio & impatiẽte vulnerabat amore vt nihil ei saperet nisi flere: posset q; illud pheticus veraciter eructare. Fuerũt mihi lachryme mee panes die ac nocte dũ dicitur mihi quotidie vbi est deus tu? ꝯ Aug. Feruẽtior et deuotior erat ad xpm alijs mulieribus & nimius ardor amoris eã solicitabat. Maria efficacẽ voluit flẽdo obtinuit. Flendo obtinuit veniã pctõꝝ. Flendo obtinuit fratris resuscitationem de faucib? infernorum. Flendo obtinuit psolationẽ de resurrectione. Lachrymas ergo fudit ꝑ ꝓuictionis: cõpassionis & deuotionis. vñ Greg. Qua in re pensandus est huius mulieris mẽtẽ quãta vis amoris accẽderat q̃ a monumẽto dñi etiã discipulis recedẽtibus non recedebat. Cũ ꝓtigit vt eũ sola tunc videret que remãsit vt quereret: q; virtus bonũ operis pseuerantia est. vbi & Aug. Viris enim redeũtib? infirmiorẽ sexũ in eodẽ loco fortior: sigebat affect? & oculi q̃ dñm q̃rierant & nõ inuenerãt lachrymis iã vocabãt ampli? dolentes q̃ fuerat ablatus de monumẽto q̃ q; fuerat occisus in ligno. q̃m magistri tãti cuius ei vita subtracta fuerat nec memoria remanebat. Tenebat itaq; ad monumentũ iã dolor iste mulierẽ vñ & Orige. Audiuim? frẽs mariã ad monumẽtũ foris stãtẽ audiuim? mariã plorãtem. Amor faciebat stare: dolor cogebat eã plorare. Stabat et circũspiciebat si forte videret quem querebat. Dolor renouatus erat eiq; quem prius doluerat defunctũ nũc dolebat ablatum. Et iste dolor maior erat: q; nullã psolationem ampli? habebat. Prima ergo fuit causa doloris q; viuũ q̃ diderat: sed de hoc dolore aliquantulũ psolationem habebat: q; mortuum remanere videbat. Nunc autem de isto dolore psolari nõ poterat & q; nec corpus defuncti inueniebat. Abestuebat aũt ne amor magistri sui in suo pectore refrigesceret quo viso recalesceret. Plorabat itaq; maria vehemẽter q̃m dolor addit? erat super dolorem. ¶ Duos itaq; dolores eximios vno gestabat corde quos mitigare lachrymis volebat sed non valebat: ac ideo tota posita in dolore mente & corpore deficiebat: & quid ageret nesciebat. Petrus q̃dẽ & iohãnes timerunt: & ideo nõ steterunt. Maria nõ timebat: q; nihil suspicabatur sibi supesse p quo timore deberet. Perdiderat eũ magistrũ suũ quẽ ita singulariter diligebat vt ꝑ ipm nihil posset diligere vel spare. Perdiderat vitã aĩe sue & iam meli? arbitrabat fore sibi mori q̃ viuere: q; forsitã moriens inueniret quẽ viuens inuenire nõ poterat. Foris nãq; vt mors dilectio q̃dã aliud in maria faceret facta erat ex animis: facta erat insensibilis. Gentiẽs nõ sentiebat: videns non videbat: audiens non audiebat: s; neq; ibi erat vbi erat: q; tota ibi erat: vbi magr suus erat de quo tũ vbi esset nesciebat. Querebat eũ eũ et nõ inueniebat: & ideo stabat ad monumentũ & plorabat: tota lachrymabilis & miserabilis. Certe iã nihil sapiebat maria nisi diligere: & p dilecto dolere. Oblita erat timorẽ oblita erat semetipsa: oblita erat veniẽ oĩa: ꝑ illum quẽ diligebat sup oĩa. Sensus nullus in ea remãserat: oẽ consilij ab ea pierat: spes oĩs defecerat: solũmõ flere superat. hec Orige. [Dñ ergo fleret] ppr corporis xpi absentiã [inclinauit se] corporaliter [& pspexit in monumentum] q; semp sperabat ibi eũ inuenire. vbi eũ sepelierat: et amor inquisitionẽ multiplicabat. Sicut eũ nos cũ aliquas rẽ pdimus: q̃ huc illuc q̃rendo discurramus & tũ ad eũ locũ sepe respicimus vbi eas habuisse meminimus: ita & hec mulier q̃ huis huc illuc corp? dñi q̃rerett: maria tũ de eius absentia frequẽtib? monumẽtum aspiciebat: vbi eũ positũ nouerat. vñ Greg. Amanti semel aspexisse non sufficit & q; vis amoris intentionẽ multiplicat inquisitionis. Quesiuit ergo prius & minime inuenit: pseuerauit vt quereret vnde contigit vt inueniret. Actũq; est vt desideria dilata crescerent: & crescẽdo caperent: q̃ inuenissent. Getã eũ desideria dilatione crescunt: si aũt dilatiõe deficiũt desideria nõ fuerũt. Hoc amore arsit q̃ q̃s ad virtutẽ ꝑtingere potuit. hec Greg. Quãuis g̃ maria vidisset corpus xpi abesset: volebat tũ adhuc videre si aliq̃ vestigiũ posset ꝓcipere: & video non sufficiebat sibi semel respexisse. In hoc q̃ inclinauit se & respexit in monumẽtũ daẽ intelligi q̃ cũ humilitate cordis debem? p spicere mortẽ xpi: & in hoc q̃ iterũ pspexit daẽ exemplũ continue oculos mẽtis mortẽ xpi pspicere [& vidit] maria oculis corporis ipsos [duos angelos] prefatos [in albis sedẽtes] supra sepulchrũ & loculũ corporis [vnũ ad caput alium ad pedes] ꝓpter reuerẽtiã loci cõsecrati ex tactu corporis dñici ex feruore eũ deuotionis quam habebat illam visionẽ meruerat. Angelus ad caput est reuelans diuinitatis archana: q; caput xpi deus est: angelus aũt ad pedes est docẽs humanitatis ei? obsequia in redẽptione nobis ipsa [qui dicit illi mulier quid ploras?] Angeli lachrymas ꝓhibebãt & futurum quodãmõ gaudium nũciabãt: ac si dicerent. Plorare noli non habes cãm flẽdi: s; magis gaudẽdi ex resurrectione xpi nõ est plorãdum sed plaudendum: hic dies letitie est non meroris leta venim? nũcia re tibi: noli ergo plorare: s; potius ad illũ respice quẽ tãto amore desideras videre. At illa putãs interrogare quasi nesciẽtes & nõ angelos ẽ s; hoies ꝑdit lachrymarũ causas [q; tulerunt inq̃t dõm meum] de monumẽto & nescio vbi posuerũt eũ] arbitrans custodes vel iudeos eum esse furatos. Magn? ergo dolor me flere cõpel-

Pſalm. 31. Augustin? Magdalene feruor. Flendo obtinuit. q̃c q̃d voluit magdalena. Greg. Augustin? B Dolor gemin? in magdalena. Orige. Greg. Aug. Aug. Greg.

E Timor magdal. litis magna tristitia viscera mea coartat. Timebat eũ ne iudei corpus xpi in aliquẽ locũ inhonestum piecissent inuidentes honori sepulture ei? vel ne forte apparassent vt ei ignominiã facerent. Agebat in ea vis amoris vt non inuentum non crederent nisi sublatũ: & hanc angustie causa erat: q; nesciebat vbi inueniret & officiũ funeris impenderet: non dicit corpus dñi mei s; dñi a toto designans partẽ: sicut oẽs confitemur iesus xpm filiũ dei sepultũ cũ sola eius sepulta sit caro. Vide hic mirabilẽ opationẽ amoris. Paulo ante audierat ab vno angelo q̃ resurrexit: et postea a duobus q̃ viuebat & non recordatur: et dicit nescio. Amore hoc faciebat: q; aia sua non erat vbi ipsa erat: s; ibi erat vbi magr suus erat. Nam sm Origẽ. Spũs marie magis erat in corpore magistri q̃ in suo. Nesciebat cogitare loqui vel audire nisi de ipso: nescio inquit vbi posuerunt eum. Hec erat ei maior cã doloris & desolationis: q; nesciebat quo iret ad consolandũ dolorem: & vbi eũ inueniret. Maria q; vidit lapidẽ sublatũ credidit xpm furatũ esse deportatũ. Lapide eũ sublato corp? facilter amouẽt de monumento: q̃ fieri nõ pot q̃diu lapis superpositus est: sic q̃diu lapis timoris dei in corde ẽ xps abeo auferri nõ potũ aũt amouẽt cito ipm perdit. Cũ aũt maria sic plorare: nec de angelis aliq̃d curaret amor suus magister su? ampli? se tenere nõ potuit dñs igit iesus refert hoc matri sue & dicit q̃ vult ire ad consolandũ eã: valedicens q; matri venit in monumento in hortum vbi erat magdalena stat mulier & plorat. Adest iesus merẽtiũ psolator & pias mulieres lachrymas ituetur eis q; ab ãgelis se vertẽti & retrorsus cõuersappere dignat. Per hoc nõdũ q̃ si quis xpm videre desiderat: ops vt ad deũ cõuertat: q; illi ad deũ videndũ queniunt qui se totaliter p amorẽ in eum conuertũt. vbi Chri. Cur non expectauit eos rũsumus conversa est retrorsum cũ ad minus hoies multe reuerẽtie apparerent. dic quis eũ maria illa diceret xps aduenit cui angeli reuerentiã exhibentes insurrexerunt: q̃ magdalena admirans [conuersa est retrorsum] vt videret ad quid assurrexerunt [Et non cognouit q̃ iesus esset] q; videbat eũ in specie nõ gloriosus quẽ angeli gloriosum videntes honorabãt. Ipsa eũ nondũ habebat fidẽ de xpi resurrectiõe: iõ talis apparuit in corpe qualis apud eam erat in mente nõ q̃ iuxta hereticos formã oĩs vultũq; mutasset vt p voluntate diuersus ac varius videret: sed quo maria obstupefacta erat miraculo. vñ Ber. O q̃ delectabile pietatis spectaculũ qui q̃rit & desiderat occultat se & manifestatur occultat se vt ardẽti? requirat. & req̃rit? cũ gaudio inueniat: et inuent? cũ sollicitudine teneat: tentus nõ dimittat sm Greg. Maria q̃ adhuc de dñi resurrectione dubitabat cõuersa est retrorsum vt videret iesum: q; videlicet p eandẽ dubitationẽ suã quasi tergũ in faciẽ dñi miserat quẽ resurrexisse minime credebat. Sed q; amabat & dubitabat: videbat & non cognoscebat: eum q̃ illi & amor ostenderat & dubietas abscondebat. Et [dixit illi Jesus: mulier quid ploras? quem queris?] non petit quasi ignorans: sed vt eius rũsione conuenienti? eã instruat: sm Greg. Interrogatur doloris causa vt augeatur desiderium quatenus eum nominaret quẽ quereret in amorem eius ardẽti? estuaret. At illa eum adhuc nõ cognoscẽs putauit eum esse hortulanũ cui incũbebat cura horti illius in quo monumentũ erat ea q̃ mane primo eum in horto videbat: estimabat eũ nullum circa loca illa occupari nisi eius qui illoꝝ erat cultor. ¶ Bene aũt spũaliter hortolanus ei erat: q; sentes perfidie & vitiorũ iam iradicaueratac virentia semina fidei & virtutũ per amoris sui vim in eius pectore & horto aĩe seminare & plantare curabat. Sicut eũ ad hortolani officium pertinet noxias herbas eradicare vt bone possint ꝓficere: ita dñs de horto suo. De ecclesia quotidie vitia eradicat vt virtutes ꝓficere valeant. vñ Orige. O maria si queris iesus q̃re non cognoscis? Ecce iesus venit ad te quem tu queris & tu estimas hortulanũ esse. Verũ qui dem est q̃d estimas: sed tũ in hoc erras: tum eũ sic hortolanũ estimas: vt iesum eẽ nõ cognoscas. Et eũ iesus est & hortolanus: q; ipse seminat oẽ bonũ semen in horto aĩe tue: & in cordib? fidelium suoꝝ: ipse omne bonũ plantat & rigat in aiabus sanctoꝝ: ipse est iesus qui tecũ loquit. hec Orige. Marie etiam in specie hortulani apparuit: tale eũ officiũ: talis actus: talis exercitiũ: talisq; ominis interpretatio incipientib? congruit: ops eũ vt penitẽs gerat modum hortolani. s. vt oĩa nocua eradicet: & bona inseratũ ergo vis vt apareat tibi verus hortolanus. O poteat te herbas nocuas eẽcere & salutiferas inserere. Illa vero & ebria ridet ei sicut hortolano [dicens Domine si tulisti eũ dicito mihi vbi posuisti eũ] qui mihi est singularis thesaurus et mortu? [et ego eum tollam] cum omni desiderio: & accipiã dñm vocat vt beniuolentiam eius capterẽ: dicit si tulisti iesum crucifixum loquẽdo de termingte: & nominando eum vel als designando sed dicit eum in generali nihil addendo: q; vis amoris & affectus cum desiderio querentis vel feruenter amantis hoc agere in alo solet vt quẽ ipse querit vel cogitat omnes cogitare estimet & nullũ alium ignorare credat. Cũ quasi de cognito loquitur: & quẽ ipsa diligebat oẽs scire cogitabat: nec putauit alteri incognitum quem sic ipa continue plangit desideratum. Si ergo tu ꝑ timorẽ iudeoꝝ leuasti eum hic dicito mihi vt ego eũ accipiãtimebat eũ ne iudei etiã corpori inferirent ex animitiõ volebat in alium locũ incognitũ illũ transponere: mirabilis mulieris audacia quam mortui non terret aspectus & cuius valitudo ad graue mortui funus tollendum plus intentat quã possit. Ex virtute enim amoris credebat se posse tũ corpus et mortuũ portare q; frequenter amanti nihil videtur difficile: cum eũ sexus femineus fragilis ad onera deferendam: & pauid? ad mortuorum corpora bauilanda quicquid alijs impossibile est: hec propter magnitudinem amoris leue & possibile arbitratur. vñ Orige. Joseph timuit & ausus non fuit tollere corpus de cruce nisi in hoc expetiũsset a pilato. Maria aũt noctem non prestolatur: non postulat nec verek; s; audacter pmittit dicẽs ego eum tollam. O mirabilis mulieris audacia: o mulier iã non mulier. Nullum locum excipit: nihil ante poanit: sine timore dicit absolute pomittit: dicito mihi vbi posuisti eum & ego eum tollam: o maria magna est constantia tua: magna est fides tua. hec Orige. Hic ergo oĩ ditur magna marie deuotio: & dilectionis feruor & iõ meruit quem mortuum querebat: vinum videre & audire: respice dñ eam que lachrymabili vultu suppliciter & deuote ipsum exorat: vt sibi

Hortulan? creditus est xps. Orige. Hortulan? est xps. Orige. Audacia magdalene. E

Quistiũ videre volẽs. Quistiõ. D Qualis visus est xps magdalene. Ber. Greg.

illū quē querit ostēdat semp̄ esse sperabat audire aliq̄ noua de suo dilecto sup̄ oia. postq̄ ait vt ait Greg. Cū cōi vocabulo appellauit ex sexu et agnit⁹ nō est: vocat ex noie ppio: vt eā magis intentā faciat: tale se exhibetvt cognoscat dicens [maria] desideriū eius vlterius affligi nō sinens p vocationē nois aptā sui declarat recognitionē: ac si apte dicat. Recognosce eū a q̄ recognosce ris. Cū essem apō deū cert⁹ sit nūer⁹ electorū magna gr̄a aliq̄bus dat qui ppriis noib⁹ deo noti esse monstrant. ppio q̄ noie vocat mariā vt designet spālē q̄ ad fctōs p̄z notiria [illa vero cōuersa] corde: oculis mētis sicut ante erat cōuersa corpore: oculis carnis: mox vt se suo nomine vocari audiuit eū in vce: sicut ouis bona pastorē recognouit. pri⁹ esse conuersa corpe iesu: esse qō nō erat putauit: nunc conuersa corde qō erat agnouit: ac q̄si reuiuiscens: adorās eum ī dicibili gaudio [dixit rabboni]. i. magr̄ sic essi añ passionē eū vocare cōsueuerat: q̄ doctores apud iudeos vocant magr̄ it. Tu es quē querebā: q̄re tādiu te mihi celasti: q̄ q̄ pseuerauit vt q̄rere et contingit vt inueniret vū. Greg. Maria q̄ vocat ex noie recognoscit auctorē. atq̄ eum ptinus rabboni. i. magistrū vocat: q̄ ipse erat qui q̄rebat exteri⁹, ripe qui interi⁹ vt q̄rereto docebat. vū. Orige. O mutatio dextere excelsi cōuersus est dolor magnus in gaudium magnum: mutare sunt lachryme doloris in lachrymas amoris: exultationis. Ut ergo audiuit hoc verbū maria [sic essi pseuerat illā vocare magr̄ suus p̄sensit in ipo noie quandā singularē vocatiōis dulcedinē: p eā cognouit ipm a quo vocat eum esse magistrū suū. vū etiā Ansel. Noli magdalene deserere comitatū: spectis aromatibus cū ea dñicū sepulchr̄ visitare memento. O sicut illa oculis tu in spū cernere merearis: nunc super lapidem reuoluti ab ostio monumenti angeli residentē: nunc intra monumētū vnū ad caput: alium ad pedes resurrectionis gloriā p̄dicātes nunc ipm xpm maria flentē: tristem tam dulci oculo respicientē: tā suaui voce dicentē maria. Rumpunt ad hāc vocē oēs capitis catharactē ab ipis medullis elicint lachrymes: ingulf: atq̄ suspiria ab imis trahuntur visceri⁹ maria. Obtā quid tibi mentis fuit: q̄d si cū ad hāc vocem tempsternēs et reddēs vicē salutāti clamares rabboni q̄ rogo affectu q̄ mētis desiderio clamasti rabboni? Nunc plura dicere lachryme phibent cum vocē exclaudāt affect⁹ oēs quos aie copis sensus nimius amor absorbeat. Et ter ut nomināt dñs pseuū ancille nomen: cognoscit ancilla consuetā dñi vocē. Puto vel certe affirmo: q̄ solitam suauitatē que vocari cōsueuerat maria o vox delectabilis: o quantū blandimenti: quantum saput amoris: nec celerius hoc exprimi potuit: scio que scis: q̄ que velis. Ilico mutate sunt lachryme: non essi credo mox esse restrictas sed quas contritū cor se torquendo prius exprimebat eas postmodū cor gaudens effundebat: o q̄ dissimilia sunt rabboni: si tu sustulisti eum dicito mihi: o q̄ dissona sunt tulerūt dñm: nescio vbi posuerunt eū: illud q̄ vidi dñm: hec dixit mihi. hec Anset. Et currens ac p̄cidēs maria ad pedes iesu vestigia eius adorādo statim voluit ex deuotione amplecti vestigia eius quem recognouit: ac pedes tangere: osculari vt consueuerat: o amor fortis: impatiens: non essi sufficiebat ei videre iesum et cum iesu loqui nisi etiam tangeret iesum. sciebat essi q̄ virtus de illo exibat: sanabat oēs. Ipse xo volens fidē in corde illius vt horrolanus seminare: aiam eius ad celestia eleuare [dixit noli me tangere]. s. manib⁹ corporis quē nondū retigisti fide cordis. q. d. potius volo vt tangas me tactu mentis credēs me patri equalem quam tactu corporis credēs me hoiem purum: p̄ se minorē adhuc essi carnal̄r in eum credebat quem sicut hoiem fiebat. Prohibitare ergo q̄ ppter defectum fidei indigna erat: ī subdit. [Nondū essi ascendi]. i. eleuatus. s. in corde tuo [ad patrē meum]. i. ad equalitatē p̄fis: q̄ non credis me peruenisse ad equalitatē eius: ac me filiū equalē et coeternū patri q̄ me suscitasset a mortuis: p̄z esse sublatum tanq̄ cadauer putum: ac si diceret. Qz me tanq̄ mortuum in sepulchro queris: ī resurrexisse nō credis: nō viuentē tangere non mereris: tibi essi nō dum ad p̄sem ascendi quem viuentē cum mortuis queris: cum tibi ascendero ad p̄sem tunc me reberis me tangere p̄ri eqlē. vū Ansel. O s̄ o dulcis iesu cur a sacratis ac desideratissimis pedibus tuis sic arces amantē: noli inquit me tāgere: vt quid oñe q̄re non tangā illa desiderata vestigia tua pro me p̄forata: clauis p̄fusa sanguine non tangā nec osculabor an inimicicior es fo lito qz gloriosior? ecce non dimittā te: nec recedā a re non pcā lachrymis pect⁹ singultibus suspirijs q̄ rumpet nisi tangā. Et ille inquit. noli timere non auferet tibi hoc bonū sed differt. hec Ansel. Sic ergo maria dubijs plena: luctu inquieta p̄paratione indiguit a q̄ tangendū tantam sanctitatē accederet. Si ait illa q̄ dñm resurgētem primo post matrē eius videre meruit q̄ mīs dilecta est a dñor: tota ei⁹ mancipata obsequio ab oī pctō ab eo liberata a tactu pedū eius est p hibita q̄ to magis pollutus vitijs ne essi totū tāgat conficiendo vel sumendo sed [vade] iā letificata [dic]: nuncia [fratrib⁹ meis]. s. apīis: q̄ surrexi: [ascendo]. i. ascendā [ad p̄sem mes] p gratiōnē: naturā: [patrē vr̄m] p adoptionē: gratiam [oēs mes] qz me hoiem creauit: ī sub q̄ ego hō sum s̄m humanitatē [ī deū vr̄m] qui vos creauit: ī ab errore liberauit: inter quos: ī ipsum ego mediator sum. q. d. In proxio est vt videant ascendentē. Loquit in pposito in q̄ tū hō: q̄ ascendere non cōperit ei s̄m diuinā naturam que est altissima: q̄ etiam patet ex hoc q̄ vocat apīos fratres ppter similitudinē: cōformitatē humane nature: ī ppter spālitatē amicitie: ī etiā ppter adoptionē gr̄e: q̄ eius patris sunt filij adoptiui cuius ipse est filius naturalis. vū Seuerianus. vocat fratres quos corporis sui fecit esse germanos: vocat fratres quos patri suo adoptauit in filios: vocat fres quos benign⁹ iesus sibi prestitit coheredes: vocat fratres ppter spālitatē amicitie quam habuit ad ipsos. vū: ī Ambro. Descendisti quidē filij⁹ hoīs nec patri cum descenderes abfuisti: sed descedisti nobis vt te oculis ac mētibus videremus: vt in te crederemus: ergo: ī ascende nobis vt te sequamur mentibus quem oculis videre non possumus. hec Ambro. Stant ergo dilecti cum iocunditate et gaudio magno loquentis ad inuicem sicut amicus cum amico Ecce igitur: ī hic similiter magnum pascha. Sic itaq̄ dominus a matre rediens apparuit primo marie magdalene quam ipsis apostolis vel aliquibus alijs. vū Hiero. Maria magdalene primo ostenditur de qua eiecerat septem demonia quia

Brego. Noie ppriō facta cōpellatio.

Locus apīstolorū.

Noli me tangere.

Ascendet ad pr̄em.

Ansel.

Brego.

Orige.

Ignitio ex noie facta Ansel.

Magdalena pre gaudio eliguis ad tp̄s.

Fes cut vocet apostolos.

Seuerianus

Descendisti

Hiero.

quia meretrices et publicani precedent synagogas in regno dei vt latro precessit apīos. Locus ait: vbi dñs apparuit magdalene dubat. rv. passibus a sepulchro. Hanc igit mulierē que mane surrexit amare fleuit ardentissime dilexit: vehementissime q̄siuit: ī ō pre ceteris inuenit: ī nos uinceret: eiusq̄ erectiōē gerētes cū lachrymis: ī pseuerātia dñm q̄ramus vt simul cū ipsa dñm inuenire: et ab eo cōsolari mereamur. vū orige. Sequamur ergo fratres charissimi huius scrē mulieris affectū vt queniam⁹ ad effectū. Plorer vnusq̄ q̄sq̄ ad Jesum: ī q̄rat fideliter Jesus qz nō deest aie querēti illū: ioīse ergo o homo o peccator: a mulere peccatrice: cui tamē dimissa sunt oia pcā sua. Disce pctōr hō ploare dei absentiam: ac intime desiderare eius p̄sentiā Disce a maria iesum amare: ī iesum sperare: ī sum indesinēter querere et querendo inuestigare nulla aduersa formidare: nullā cōsolationē extra iesum recipere: oia p̄ter ipsum cōtēnere Disce a maria querere iesum in monumēto cordis tui reuolue lapidē ab ostio monumenti dei amoue oēm durītā: et repelle oē obstaculū a fide tua: tolle ergo oēm cōcupiscētiā: ī oēm immunditiā a corde tuo: ī diligenter perscrutare si sit Jesus in eo: si ait non inueneris in te iesum stans foris: ī plora: ī permane in fide: et respice foris ad alios si forte alicubi inuenies et videas ī aliquo esse: et ploando ora Jesum: vt dignetur intrare ad te et habitare in te. ¶ Et ne forte erecta ceruice repellas eū a te hūiliādo inclina te: et iterum p̄spice in monumēto dei qō oz esse in te: ī si ibi videris duos angelos: vnū ad caput: et vnum ad pedes. i. si cognoueris in corde tuo q̄si celestia desideria tā ad cōtēplatiuā vitā q̄ ad actiuā ptinēta q̄ adhuc nō possis iesum videre: nec iesum habere: noli p̄is cōrētus esse noli adhuc deficiēdo quiescere: sed ploza: ī quere iesu: in te donec inuenias: et si forte aliq̄ mō tibi apparuerit: ī desiderio tuo se repræsentauerit: noli p̄sumere de te tanq̄ ex tuo desiderio: vel merito tibi apparuerit: ī tanquam eum agnoscas: sed bonitati pieratiq̄ eius attribue: ī interroga et ora: vt indicet tibi seipsum: audeo essi tibi cōfīdēter p̄mittere si in fide ad monumentū cordis tui steteris: si plorando iesum q̄sieris: ī q̄rendo pseuerauerit: si cū hūilitate te inclinaueris si exēplo marie nullā aliā cōsolationē de iesu nisi ipsum reciperevolueris ipso reuelāte ipz sine dubio inuenies: et ipsu agnosces: ī ita vt nō sit tibi necesse q̄rere ab alijs: vbi est iesus: p̄z tu magis iudicabis eū nunciās q̄ vidi dominū: vt dixit mihi. hec Orig. post aliq̄tulā vero mozulā dñs discessit dicēs: qz: ī alios visitare eū oportet. Tunc magdalena benedictione ab eo recepta et domie discedēre recessit: ī iā credēs ad socias venit: et hec eis nūciauit. Ille xo de resurrectiōe dñi gaudētes: p̄z q̄ eū nō viderāt dolentes [recedūt] cū ea [de monumēto]. i. de loco āte monumētū. s. de septis hozti in quo erat monumētū [cū timore: ī gaudio magno currētes nunciare hec discipulis] domini de seipso s̄m gloss. dupler erat in eis affectus. s. timoris: ī gaudij alter ō magnitudiem miraculi: alt er ō siderio resurgētis: ī vt q̄ q̄ grētū p̄citabat femineū. ¶ O fo. p̄ssime domine: o dulcissime magr̄ bonus es tu: his qui recto sunt corde q̄ suauis his q̄ diligūt te. O q̄ felices sunt q̄ q̄rūt te: et q̄ bti q̄ sperāt in te. Verū certe est q̄ tu diligis oēs diligētes te: ī nūq̄ dereliquis sperātes in te. Ecce essi hec dilectrix tua simpliciter querebat te: ī veraciter ī uenit te. Sperabat ī te: ī nō est derelicta a te: ī plus ē p̄secuta p te q̄ expectaret a te. Obsecro ergo domie da et mihi diligere: ī q̄ ere te ac sperare in te: vt: ī ego a te diligier: te inuenire merear: ī a te nunq̄ derelinquar. Amen.

¶ Quomodo dominus apparuit tribus marijs. Cap. lxxiij.

Cum ergo iste tres marie simul pergerēt de monumēto reuertendo anteqū peniret ad ciuitatem: ī ad apīos [occurrit]: ī apparuit [eis] dicēs. Jesus. vbi hiero. Pergebāt essi ad apīos vt p illos fidei seminarium spargeretur. Que autē sic querebant q̄ ita currebant merebant obuiā xpe dñm resurgētē. Et vt ait raba. p hoc ofīdit se oibus virtutū ī choātibus vt ad salutē pperuā puenire queāt adiuuando occurrere. Blāda q̄ q̄ salutatiōe dñs deiectas erigēs: ī xbo cōsolatorio tristes cōsolās ait. [Auete] ex eus formās aue. vbi hiero. primo mulieres merent audire auete vt maledictum eue mulieris in mulierib⁹ soluerēt [Ille vero] vltra q̄ posset exhilarate [ī accesserunt] vt iam credētes: p fidē illuminate. Qz vt ait apīs. Accedent ē opz credere [et tenuerūt] ac deosculate sunt. [Pedes eius] ex deuotiōe hūanitatē ī qua surrexit p̄bantes aperte: et de resurrectiōe ei⁹ certificare deū ac dñs adorauerūt adoratiōe latrie tanq̄ fidē trinitatis astruētes. vū chry. Tenuerūt pedes ei⁹: ī cū superabū dāti ad eū letitia currētes acceperunt: ī p tactus p̄iectura: ī certitudinē resurrectiōis: ī adorauerūt eū. Forta ī fis aliquis vestrū vellet: ī s̄m illas effici mulieres: ī pedes detinere Jesu. Potestis et nūc q̄cū q̄ vultis nō pedes et manus solu: sed: ī caput detinere sacrū illū terribilibus potiētes mysterijs pura cōscia. Nō hic autē solū s̄z et in illa die videbitis eus cuz ineffabili gl̄ia illa: plebe angelo: q̄ venietē si volueritis eē misericordes et auditis xba illa. Venite bñdicti p̄r⁹ mei: here ditate: percipite regnū patū vobis āte p̄stitutionē mundi. hec chry⁹. Iste est modus veniēdi ad venia. i. accedēdo ad pedes xpi, vnde debemus ire ad osculum pedis xpi p deuotā oratiōnē ei⁹. s. cōsiderādo hūanitatē. Si vis capere certitudinē dei cape p̄ius hūanitatē xpi. Moraliter accedit ad xpm p fidē illuminātē. vnde ī ps. Accedite ad eu: et illuminamini: teneē p charitatē cōiungentē. vnde in cāticis. Tenui eu. s. dilectum nec dimittā: adorāt p debiti cult⁹ exhibitionem vnde. s. in euāgel. Dominu deu tuū adorabis et illi soli seruies. Et tunc magdalene est datum s. vt tangeret eus q̄ fuit ante dilatus: quādo q̄rebat viuentē cū mortuis. s. in sepulchro: ī locum mortuoz. Cū magna igit iocunditate loquunt adinicē: ī faciunt sibi pascha magnu: hic. vt ait ansel. q̄ diu potes mozare nō del̄tias tu? sumpsiterpollet: nul⁹ exterior tumult⁹ ī pediat. [Cū ait illis iesus. Nolite timere] hoc ōr ad eas p̄fectā p̄solationē: q̄: timor q̄ eas intimerat adhuc total̄r ab eis ī recesserat. Sicut occurrit currētibus auete dixit gaudētibus: ita timorē exclusit a timētibus. Et subiungit. [Ite nunciate fra

A Mat. 28. et Joan. 10.

Hiero ny.

Rabanus.

Hiero ny.

Auete.

Hebreo. 11

Chrys.

B Tenere pedes iesu datur oibus volentibus

Euseb. mus.

Moraliter

trib⁹ meis vt eāt ī galileā; ibi me videbūt.] ibi
hiero. Nō in iudea ſz in multitudinē gētiū: gra
ei trāſmigratura de iudea ad gētes p̄cedet viaz
in cordib⁹ p̄pando de galilea: de hac materia
latius est dictū aū p̄cedēs capz. Vndēs hic t. S.
q̄ magr hūilitatis vocat discipulos suos fratres
eos amicabilius solito nominās: vt securius ad
eū accedāt t nō timeāt accedere ꝓpt b q̄ eū in
sua captiōe reliq̄rāt: vt verā resurrectionē do
ceāt: vt ad honorē t ad amorē accedāt. vñ Rab.
Vera fraternitas est q̄ fratrē venerat deuotuz
t cozripit dissolutū q̄ p̄ñti obsequiū absenti non
rodit: sano applaudit: infirmū nō deserit: placa
tū nō puocat: iratū metuit: vt maiorē. B rab. āge
lus ꝑ̄ſos vocat discipulos rōne hūilitatis debi
tedisio dās honorē Jesus autē q̄uis dās vocat
eos fratres t charitatis t hūilitatis rōne i q̄ daf p̄
latā forma charitatis t hūilitatis iuxta illō eccl. re
creōē te posuerūt noli exrollī esto vt ill. q̄si vn⁹ ex
ill. Nūq̄ iesus oiz dās hūilitatē dimisit: ſz vsq̄
ad mortē fidē ei suauit t ēt post mortē: nec non
post ascēsionē. Nōne ī fine pedes discipliis lauit
Nōne hūiliat⁹ est vltra q̄ dici possit crucis pati
bulū sustinēdo nōne post resurrectionē vocauit
discipulos fratres: nōne post ascēsionē locut⁹ ē
paulo hūilr q̄si ad cōparē suū: saule saule q̄dme
pseq̄ris? nec noluit se deūiz iesus nazarenum
nōne ēt ī sede maiestatis p̄sistēs dicturus ē i die
iudicij: q̄diu fecistis vni de his fratrib⁹ meis mi
nimis mihi fecistis. Nō fine cā vtutē hāc tantū
amauit t suo nobis exēplo cōmēdauit: fine b ei
fundamēto fruſtra fit alia vtutū edificiū vel
ꝓstructio. Vñ nec de castitate: nec de paupate
nec de aliq̄ vtute vl ope confidas sine hūilitate.
[Venit ergo maria magdalena] cū aliis duab⁹
ad denūciādū ſi bonos rumores xpi [discipul] tri
stibus de morte oñi. hec ei dies boni nuncij fuit
[nūciās eis] qz [vidi dominū t h] q̄ dicta sunt [di
xit mihi]. s. nūciare vobis. Mulieres op⁹ faciūt
euāgeliste facte q̄ apostole ap̄lorū festinātad nū
ciādū mane mīam domini. O is q̄ recte ītelligit
aliis nūciare dz. iuxta illō apocal. Qui audit di
cat, veni vnde p̄ istā q̄ p oib⁹ fuit sollicita videre
xpi sepulchrū: ppt q̄ dominī ei p̄mo appuit si
gnificat. q̄libet ꝑsona ō cognitiōe veritatis diuīe
valde sollicitar p b merē assēq̄ cognitionē et
tal dz vtitatē agnitā nunciare alijs: sicut maria
nūciauit discipul⁹ ne de abscōdito tardēo debeat
merito reprehēdi. vnde beā. In eo ēt q̄ b mulier
discipul xpi resurrexisse nūciauit oēs mōemur
maxie ne quib⁹ ē p̄missus p̄dicādi offīū: vt si q̄d
eis celit⁹ reuelatū fuerit studiose primis ꝑpi
nēt. B. beā. Misericordissima dei pietas ī b loco
erga sexū femineum declarat. Mulier resurre
ctiōis accipit p̄mū mysteriū t mādata custodit
vt veterē ꝑuaricatiōis errorē adoleret. Inde sm
Greg. hūani generis culpa abscindit vnde pro
cessit mlier i paradiso viro ꝑpinauit mortē a sept
chrom: lier virtus aūnūciauit vitātē dicta sui viui
ficatoris narrat q̄ mortiferi ꝑpētis Eba narrauē
rat. Mulier q̄ fuerat ianua mortis p̄ma p̄dicat re
surrectionē: et oſtēdit ianua vite. ac si sm grego.
hūanogēi ñ ybo dominī? ſz reb⁹ dicat. de ō manu
vobis illat⁹ ē por? mortis ō ipa suscipite poculū
vite. vnde aug. refurgētē deū p̄ores femie apl'is
nūciauerūt nūciauit viro suo mortē femīa ī pa
diso nūciauerūt t femie ī salutē viris ī eccl'ia re
surrectionē xpi apl'i erāt gētib⁹ nūciaturi: a po
stol femie nūciauerūt. vñ t aiub. sicut ī p̄ncipio

Hierony.

Fratres domini.

Rabanus.

Eccli. 33.

Hūilitas Jesu.

Mulieres euāgeliste et apostole

Beda.

Mulier cur prenūcia.

Gregorius.

Augustinus

Ambros.

mlier auctor cl'pe viro fuit executor errozis: ita
nūc q̄ mortē p̄ro gustauerat resurrectionē poz
vidit culpe ordie remedio poz: ne ꝑpetui reat⁹
apō viros opprobiū sustineret q̄ culpā viro trās
fuderat trāſfundit t gratiā: veterisq̄ lapsus cō
pēsat erunnam resurrectionis indicio per os
mulieris mors ante processrat per os mulieris
vita repar. Vñ ēt beda. O q̄ felices femine
q̄ triūphū resurrectiōis mūdo meruerūt annun
ciare: ac mortē q̄ eua serpētino affatu seducta ā
rit ꝑperiū diruptū p̄dicare: q̄to feliciores aīe vi
rozuz piter t femīaz q̄rāt in die iudicij p̄cussis
pauore ac digna eltiōe reprobis: ipse celesti gra
tia adiute triūphare de morte: et gaudiū btē re
surretiōis meruerit intrare. B beda. Et qz ꝑstan
tia p̄dicādi nē hz sexus iferiozz ad exceqūdū
firmiozet mulierib⁹ docere in eccl'ia nō ꝑmi
titurz: mādat viris offīū euāgelizandi. Hic autē
nunciat mulier ia nō vt mulieris vt eccl'az ge
stant. Recte q̄ b mulier q̄ letitia dñice resurre
ctiōis p̄ma nūciauit. s. sctā maria magdalena a
septē demonib⁹. i. vniuersis vitijs t criminibus
curata eē mōzat: vt ibi abūdauit pctm: ſupera
bundare gratia mōstrarek: ne q̄sq̄ digne pen
tens de venia p̄missoz desperaret videēs eā que
ror erat subdita vitijs intrīs culminis subito eē
p̄morā vt ipsis euāgelistis atq̄ apl'is p̄ria mira
culū resurrectiōis euāgelizaret tū ēt vt nullus
sua innocētia p̄sumaret peccātē despiciatur: ū
vt pateat q̄ ex dei abundāti gratia pcōz aliq̄n
resurgit melior q̄ ante occasum fuerat. Sctī cū
peccāt lapis est motus nō euulsus. Cadat iust: t
labat iustus: resurgat iustus: melior erit. Scis
ēm omnia cooperātur in bonum.

¶ Oratio.

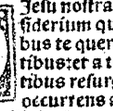

O Jesu nostra redemptio amor t de
siderium qui deuotionis mulieri
bus te querentibus: te desideran
tibus: et a tuo sepulchro irredeū
tibus resurgēs a mortuis ꝑpiti⁹
occurrens apparere voluisti: ero
go te quē diligit aīa mea Jesu dulcissime: q̄ro
er nō inueniō occurre igit aīe mee querenti te
o vnice fili dei patris: et si differs in ꝑsenti tuaz
desiderabilem presentiam non auferas in futu
ro vt in vltima resurrectione fidelium mihi cuz
eis teipsum placitum ac benignum exhibeas
vt de tua presentia perenniter cum electis tuis
merear iucundari. Amen.

¶ De mendatio custodum.

Capitulu. lxxiiij.

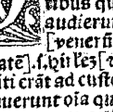

Inde cū mulieres abīſ
sent a monumento ad explen
dam iussionem dñicam [quidā
de] militibus illud custodien
tibus qui viderunt factumet
audierunt verbuz angelicum
[venerit] ipsa die resurrectio
nis [i ciuitatē]. s. ihr'lem [t p̄ncipib⁹ sacerdotū]
a quib⁹ positi erāt ad custodiendu sepulchrum
xpi [nunciauerunt oia que fuerant facta. s. xpi
resurrecrionem t t angeli terribilem appari
tionem ac terremotum: et ex his que viderant
et audierant facti sunt vellent nolent testes et
predicatores veritatis et resurrectionis domini
triumphantis mortis t hoc quippe est validum
testimoniuz quod ab inimicis et crucifixoribus

Beda.

Zelimus

xpi iudei audiēt surrexisse ipsum. vnde sm Chri
so. Mira angeli apparitio t terremot⁹ ꝑter mi
lites facta sunt vt stupefierēt: et ab eis fieret te
stimoniū veritas: veritas ēm a cōrarijs diuul
gata magis effulget. Quod et cōtigit q̄n predi
cti custodes nunciauerūt p̄ncipib⁹ oia que fa
ta fuerāt. ¶ Vbi notandū q̄ volentes impedi
re diuinā p̄uidentiā ō suā intentionem promo
uent illā: sicut fratres ioseph vendiderūt ipsum
ne adorarent eū: et per hoc compulsi sunt eū ado
rare sm p̄uidentie diu ne ordinē. Sic princi
pes iudeorū volentes impedire celebritatē no
minis xpi fuerūt valde diligentes de custodia
sepulchri: et hoc celebrata est fama de verita
te sue resurrectionis: et p̄ consequens sui nomi
nis. Indocta igit simplicitas fatetur veritatem
astuta vero duplicitas p̄recipuum modum que
rit quo astruat falsitatem. vñ Rabanus. Sim
plex animi equitas t indocta hominū rusticī
tas sepe veritatem rei vt est sine fraude mani
festat ac ꝑtra versuta malignitas falsitatem ve
risimilibus ꝑbis: pro ꝑo cōmendare decertat.
hec Rabanus. Vñ nequitia iudeorum per hoc
non quiescit: quia cōgregati cum senioribus ad
cōfingendum falsitatem consilio accepto dede
runt militibus pecuniā copiosam ad peruertē
dum veritatē iniungentes eis vt ad denigran
dam resurrectionis famā dicerent q̄ ipsis dor
mientibus discipuli eius nocte furati eū essent
Ecce apertum mendacium. vñ Remigius. O
stulta insania dormientes testes adhibetis: et dor
miernnt quomodo furtum videruntis nō vide
runt quō testes sunt. Quod si etiam fures vide
runt cur non eos detinuerunt. Unde t Chrisso.
Vere formam mendacij habebat q̄ dicebant
qualiter ēm furarentur discipuli hoies paupe
res et idiotes: neq̄ apparere audentes. si enim
adhuc xpm viuum videntes fugerunt qualiter
mortuo eo non timuissent tot militu multitu
dinem: nunquid ostiū sepulchri poterant euer
tere: lapis eminebat magnus multis indigens
manibus: nunquid etiam non erat sigillum su
perimpositum quare nō persuasibilia sunt que
de furto dicta sunt. vñ per que resurrectionem
obumbrare conant per hec eam faciunt clare
re: dicentes ēm q̄ discipuli fuerati sunt cōsten
tur corpus nō esse in sepulchro: furtum aūt oñ
dit esse mendax custodia militum t discipulorū
pauor. hec Chrisso. Per hoc etiā moliebantur di
scipulorum perditionem imponendo eis furti
crimen. ¶ Spiritualiter autē discipuli xpi fu
res erant: qz ab ingratis iudeis scripta noui et
veteris testamenti ablata in vsum eccl'ie conse
rebāt t saluatorē qui eis p̄missis fuerat illis
nocte dormientibus: hoc est in fidelitate torpen
tibus abstulerūt gētibus credēdum tradētes.
vt dicit. Severia. Amiserunt milites: perdide
rūt iudeis discipuli magistrum suū non furto:
ſz fide virtute: non fraude: sanctitate: nō crimi
ne: vinū: nō mortuum sustulerūt. De tēpli vero
erarijs t oblatiōe pauperum nō de bursis pro
prijs acceperūt pecuniam t copiosam vt ea fa
mā xpi extinguerēt: cui? sanguinē t vitam pri
hiuismodi pecunia emerāt de cōmuni prodigi
sumus adeo: vt de ꝑprio nil erogem? sic ꝑprie
tas diligitur: et communio cōtēnitur. vñ Hiero.
Custodes miracula cōfitenturilli aūt qui post
tale testimonium debuerāt conuerti ad pniam
t Jesum querere resurgentē: perseuerāt in ma

Providentia diuina exercita fuerāt.

Iudeorum imitates prelati.

Veritatem fatent simplices.

Raba.

Veritatem oppugnantes.

Pecunie malum. Eccli. x. Raba.

Mēdacium apertum.

Remig.

Chrisso.

Mēdacium emptum.

Seueria.

Pecunia militibus data.

Zelimus

Resurretio mortuorum.

litia: et pecuniam que ad vsus tēpli data fuerat
vtunt in redēptionē mēdacij: sicut t aū trigin
ta argēteos iude dederāt. p̄ditori: oēs igit qui
stipe tēpli t his que ꝑferuntur ad vsus ecclesie
abutunt in alijs rebus in q̄bus suā explent vo
luntatē similes sunt scribarū t sacerdotū redi
mentiū mendacij t sanguinem saluatoris. vñ t
Hylari⁹. Emit ergo resurrectiōis silētiū vt furti
mēdacij argētoz: qz honore seculi q̄ ī pecunia est
t cupiditate xpi gloria denegat. hec Hyla. Istis
etiā iudeis similes sunt q̄ cū magnis sumptib⁹
t laborib⁹ conant ad subuersionē veritatis: cu
iusmodi sunt aduocati dolosi: et doctores vane
gloziosi: et illi q̄ eos ad hoc inducūt quibuscūq̄
modis. vbi Chri. Nō miretis si pecunie milites
supauerūt q̄ apud discipulū tātā oſtēderūt vir
tutē: vt facerēt eū magr̄i p̄ditorē. nihil ēm clau
sum vel occultū q̄ nō pecunia indagāte fit cō
tritū ꝑ q̄ ōz. Nihil iniqus q̄ amare pecuniaz
vñ t Raba. O pestis magna auaritie semper bo
nis animis detestāda q̄d illesum: q̄d ic ōcussum
dimittis: tu gen⁹ hoim cōfudisti: tu discipulum
comitem xpi ab apl'atu precipitasti: tu milites
custodiētes xpi sepulchrū captiuasti: nunquid
bū dcīm est pecunie obediunt oia: t hec Raba. O
q̄t socios t heredes iudei t milites in b scelere
etiā apud magnos t potētes reliquerūt qui pe
cunia cozrūpunt: et cozrūpūt: ac ꝑ tpalib⁹ t trā
sitorijs agētes iniq̄ credunt mhilominus: ſz va
ne q̄ sic aīe eoz requiescāt ī pace: et ptē habeāt
cū xpo in resurrectiōe. Custodes vero [accepta
pecunia] cozrupti [fecerunt sicut erant docti] t
dixerunt [nobis dormiētibus furati sunt disci
puli iesu corpus ei⁹] ſz mentita est iniqtas sibi
et auaritia sicut t xpi discipulus sunt decepti.
hec aūt irrisio heu mulk hodie cōgruit pigris
illa hora dñice resurrectiōis torpentibus. vnde
Petrus damian⁹. Cauēdū est aūt ne somno q̄s
vel ad momētū quidē in ꝑpetrib⁹ horis assen
tiat t maxie iuxta diluculū: vt quo vcz tpe gra
uius incūbit: accidiā canonicis nos inueniat
occupatus officijs: absit ei nos tunc sopore vel
ignauie redere: q̄ vcz hora cōstat redemptorem
nostrū destructo mortis ꝑperio surrexisse me si
tunc dormiam? aū oriēte sole corporeo etiam in
terior nr hō lucē debeat inocciduaz expectare
q̄ absit. vt irrisio nobis videatur illa ꝑgruere
discipuli eius nocte venerūt: t nobis dormētī
bus furati sunt eū. hec petrus da. Istud autes
mēdacium militū iudei emerūt care q̄ adhuc
eos tz in erroze. vñ [diuulgatum est] t māsit [b
vbum]. s. q̄ xps furatus fuisset non surrexisset
tanq̄ verum: quod tū erat falsum [apud iudeos
vsq̄] mō t [in hodiernū diē] et vsq̄ hodie suum
nō videt vel intelligūt errorem. vñ Rab. Error
empti mendacij per q̄ resurrectionis denegat
vtatē perseuerat in iudeis ne in xpm credāt t
reatu eos ꝑstringit perpetuo: ad xps autē men
dacium preualuit: ſz non sempiṁ ō fictū men
dacium iudeorum refulget efficax t irregabile
testimonium resurgētiū mortuoz [qz mlta coz
pora sctōz q̄ dormierunt] somno mortis [surre
xerunt post resurrectionē eius] tanq̄ testes sue
resurrectionis [t ēsites de monumētis vene
runt in sanctā ciuitatē] hierlem q̄ ōz sctā ꝑpter
tēplū diuino cultui deputatū: t ꝑ sctā sctōzum
t ob distinctionem aliaz vtētiū ī q̄b⁹ idola cole
bant vel ꝑ antiquo noīe. vt Matth. publican⁹
dicit [t apparuerunt multis] testificantes de

Mat. xxvij

resurrectiõe dñi. fidoneis ad declarationẽ resurrectiõis dñice his. s. q̃ videre meruerũt ⁊ resurgẽtẽ susceperũt; ſz nõ oibusq; nõ erat resurrectio gñalis q̃ apparebit oibus; ⁊ bõis ⁊ malis. Et hoc diuinitꝰ factũ est ꝗ iudeos ⁊ milites i testimoniũ q̃ rps dñs primitie dormientiũ vere resurrexit a mortuis. vñ Chrisostomus. Aperta sunt monumẽta ⁊ resurrexerũt mortui et intrauerũt in sãctã ciuitatẽ vt iercusabilẽ relinqrẽt eã ⁊ dñi resurrectio firmaret hec Chrisostomus. Forte hi fuerunt de q̃b⁹ supra epl'am ad Heb. legit q̃ multi affectauerũt sepeliri in terra sctã vt cũ dño resurgẽre resurgerẽt. ¶ In euãgel. ẽt nazareorũ legit q̃ duo viri scti mortui ante. xl. annos venerũt in rẽpũt. scripserũt quõ illi q̃ erãt in limbo exultauerũt i descẽsu dñi ad ĩferos ⁊ demones trisabãt. vñ Leo papa. Qui mortalitatis grauabantur sepulchris discussa obstaculo; mozaꝗ psiliaria apparerẽt quoꝝ; nũc in ciuitate sctã. ⁊. in ecclesia dei future resurrectionis indicia; et qõ credẽdũ est in corporib⁹ fiat in corporib⁹. hec leo. Recreatũt in resurrectionis dñi tpe alij surrexerũt vt cũ se perci pere desperaret ho qõ in se ostenderat de⁹ hõ hoc in se fieri posse presumeret qõ in puris hoibus actum cognosceret vñ Greg. Ad instruẽdam ergo ignorantiam nostram ad roborandaꝫ infirmitatẽ nostrã fue resurrectionis exemplum nobis sufficere voluit solus illo in tpe mortuus est; nũ solus minime surrexerũt quos ẽm dicat sperare de se non dz hõ quod in carne sua exhibuit hõ deus ecce cuz deo hoies resurrexisse cognoscimus. hec Greg. Considera hic q̃ magna fuit nequitia iudeorũ circa dñm iesum que etiam post eius mortẽ nõ cessauit; ⁊ q̃ magna bonitas circa illos de quorum salute nihilominus quasi habuit; quibus exemplis ⁊ nos provocamur vt eius bonitatem circa miũrantes imitemur. ¶ Oratio.

Chrisostomus. Leo papa. Cur et alij surrexerũt. Gregorius.

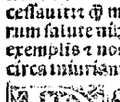

Domine iesu xpe ad cuius resurrectiõis famã denigrãdã iudei militibus pecuniã copiosaꝫ dederũt; ad peruertẽdũ veritatẽ eos corruperũt; da mihi vt pecunia non corrũpar vel corrũpãtes p̃ tpalibus ⁊ trãsitorijs. imo agãt; ſz semp in ẋitate pmaneas ⁊ liberet p eã; da etiaꝫ mihi vt sicut post resurrectionẽ tuã surgentes testes extiterunt tibi; sic et ego merear de tẽ̃bo et opere testificari et in resurrectione gñali tecum ⁊ cũ tuis electis partem habere; cum eis coram te in regno tuo sine fine te miserante gaudere. Amen.

¶ Quomodo dominus apparuit petro et Jospheꝫ et iacobo minoriẽ sancti patribus. Capitulum. lxxv.

A Petrus dominũ q̃rit.

Maria ergo magdalena ⁊ socie eiꝰ redeũtes domũ narrasset discipulis resurrexisse dñz petrꝰ merẽs q̃ dñz suũ nõ viderat nec dẽscere valẽs pp amoris vehemẽtiã quã ad eũ habebat; discessit subito ab aliis ad q̃rẽdũ dñz; et solebat ẋitus sepulchrum. Nesciebat ẽm vbi eũ alibi quereret. Dũ ergo pgeret dñs in via ei apparuit; licet euangelista vbi vl' qua hora factũ sit nõ designauerit. Tunc petrus videns dñm procidit in terrã; q̃ veniã petijt de hoc q̃ eũ dereliquit ⁊ pinries negaret. Dñs aũt sibi peccata dimittẽs; ⁊ eũ cõsolãdo pforrãs dicit ei. vt confirmet ẽt fratres suos. Stetit simul ⁊ cum gaudio colloquunt adinuicem ⁊ sit hic filꝰ pascha magnũ. Singulariter ergo petro apparuit q̃ singulariter eũ negauit. Oim aũt virorꝫ qs euãgelista ⁊ apl'i pmemorãt. primo dñs petro pluribus de causis seu rõnib⁹ apparere voluit. prima est vt q̃ primo pfessus est eũ xpm esse; primo resurrectionẽ eius mereret videre. Secũa vt mẽtẽ eiꝰ qui in passione tribulauerat reformaret et qui timore passiõis eius euidẽtius ceciderat p spẽ resurrectiõis prius resurgeret. Tertia vt peccatũ trine negatiõis ei indultũ ostẽderet consolãs eũ ne desperaret. Quarta vt apostolatꝰ eius ordinẽ psolidaret ⁊ ipsuꝫ in eo roboraret. Quinta vt eũ sacro doceret q̃liter subditis suis penitẽtiã pdescẽdere deberet q̃tũcũq; peccassent. Sexta vt petrozib⁹ oibus spẽ mie ⁊ venie daret ofidẽdo q̃ petrozes nõ desperet. Septima põt addi ſm Chrisostomum qui dicit. Nõ ẽm simul oibus se manifestabat vt fereret fidei semina. Nã q̃ primo viderat ⁊ certus erat alijs referebat. Deinde fermo pdẽs p̃parabat aim auditoris visioni. Et ideo primo dignior ⁊ fidelior apparuit. Erat ẽm opus aie fidelissime q̃ prius acciperet hũc aspectũ vt minime turbarẽt inopinata visiõe. Post petrũ vero alijs apparuit q̃nq; pauciorib⁹; q̃nq; pluribus. hec Chrisostomus. Petrꝰ ẋo bñdictiõe a dño accepta redẽs ad dñam ⁊ ad discipulos eis oia narrauit ⁊ et deinceps in oibus multum fidelis deo permansit. Petrus interpretatur obediens ⁊ typum obedientie gerit quiꝰ dñs iesus apparere consuevit. Discedens igitur dñs Jesus a petro apparuit iosepꝰ qui eum sepelierat in monumento suo. Nam vt legit in euang. nazareorum. Cum audissent iudei q̃ iosepꝰ a pilato corpus iesu petijsset; ipsum ita honorifice in monumento suo sepelisset. Tũc indignati aduersus eum ceperunt ipm eadẽ vespera qua sepeliuit dñm et in quodam cubiculo diligẽter clauso et sigillato recludentes incarcerauerunt alligãtes eũ ad columnam in ipso carcere ⁊ volentes post sabbatum eũ occidere; ecce sterim in ipsa die resurrectiõis suspensa domo a quatuor angulis dominus ad eũ intrauit et ei letus apparuit; eũq; cõsolans faciem eiꝰ exterfit ⁊ osculum dedit; ac deinde salutis sigillis eum adducens ⁊ liberans in domum suam in arimathia ipsum adduxit. Vide quõ dñs suos non obliuiscitur nec derelinquit vsq; quaq; sed tandẽ eos cõsolatur ⁊ adiuuat suo tpe. Quia ipse est adiutor in opportunitatibus in tribulatione; vnde Chrisostomus. Hos quidem dei iste certissimus vt cum mala ad cumulum suum venerint. cũq; viderit suos grauiter affligi et aduersos tyrannide quadã ptra se impietatis attollit; vel potiꝰ mẽtis ebrietate bachari diuinitatis sue potentiaꝫ per signa demonstret. hec Chrisostomus. Nicodemum vero ipsius iosepꝰ socium in sepeliendo dñm fuit dicit quidã interim latuisse ppter metũ iudeorum. Josepꝰ interpretatur augmentũ vel appositũ p̃ longã etatẽ ⁊ typũ gerit pseuerentium in bono ope quibus sepe ipse dñs dignat apparere. ¶ Apparuit etiam dñs ipsa die iacobo minori vt in epl'a ad Corin. tangitur. Qui in cena deuouerat ⁊ iurauerat se non comesturũ panẽ ab illa hora qua calicem dñi biberat donec eũ a mortuis surrexisse videret; cum ergo vsq; ad diem resurrectionis iacobus cibum nõ gustasset apparens dñs dixit ei; ⁊ ho qui cũ eo dormierat

Petro singulariter apparuit.

Chrisostomus.

Petri interpretatio.

Josepꝰ apparuit.

B Joseph carpio ⁊ liberatio.

Chrisostomus.

C Jacobo minori apparuit ⁊ quare.

ponite mensam ⁊ panẽ ⁊ deinde panẽ accipiens bñdixit ac fregit; post dedit iacobo dicens eis. Frater mi comede panẽ tuũ; q̃ filꝰ hois a mortuis resurrexit. Ista refert iosephus ⁊ filꝰ hier. in libro de viris illustrib⁹. vide quõ hic qui non solũ panẽ sibi tantũ ale; s; etiã snp substãtialem. s. iesu esuriebat vtq; cõsolari ⁊ refici meruit. Si ei pmittit dñs illos q̃ eũ vl' ppẽ eũ esuriũt; vl' edia deficere; ſz dat i se sperãtiõ⁹ ecclẽ opportuno tẽpore; et ipse eos bñdictiõe. Jacobus interpretat lucrator; ⁊ typũ gerit eoꝝ q̃ in tẽtatiõibus fortes sunt ⁊ vitia virilꝫ suppliãtãt; quib⁹ etiã dñs frequẽter se manifestat; sesto ergo petrus obediendo; sesto iacobus vitia suppliãrando; sesto iosepꝰ de virtute in virtutẽ pficiẽdo; et in hoc pseuerando; ⁊ nõ obliuiscẽt dñs tempꝰ suã gratiã visitare; ⁊ prout tibi expedire noueritꝰ consolari. ¶ Et sciendũ q̃ aiam sui cui se dñs in q̃cũq; specie dignat ondere nũq; omittit sine cõsolatione ⁊ aliq̃ salubri reuelatiõe; q̃ pts in oib⁹ apparitionib⁹ post resurrectionẽ factis. Nã marie matri sue pceteris plus de morte eius doluẽtiet resurrectionẽ eius expectanti totus festiꝰ et gl'iosus apparẽs totũ meroꝫ in letitiã cõuertit ita; ois doloris p̃stini oblita fuit. Mariã etiaꝫ magdalena cui in specie hortolani apparuit plorantẽ psolabãt vocãs eũ ppio noie et dicens mariaq̃ verbo statim puersa; ac cõsolata ⁊ edocta cõgnoscẽs dñm cũ gaudio magno dixit rabboni reuelauitq; ei dñs mysteriũ sue volũtatis dicẽs vade ad fratres meos; ⁊ dic eis. Ascendo ad patrẽ meũ. Itẽ tres mulieres q̃bus occurrit psolatus est dicẽs auete; et deinde subiũgẽs nolite tiere eisq; mysteriũ suũ reuelauit dicẽs. Ite nũciate fratribus meis vt eãt in galileã ibi me videbũt. Itẽ duobus discipul' eũtibus ĩ via apuit ĩ spẽ pegrinitquib⁹ aperuit sensũ scripturꝫ; ⁊ eoꝝ da fecit ardẽtiaꝫ; ⁊ demũ in fractiõe panis eos plene cõsolabat sui noritia. Itẽ cum appareret discipul' cõgregati in vnũ in ppria specie; psolabat eos di. Pax vobis; q̃d turbari estis ego sum; nolite timere; videte manus meas et pedes meos; ⁊ aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas; ⁊ sic filꝰ deus in q̃libet alia sua reuelatiõe cõsolatus est vidẽtes se cũ aliq̃ reuelatiõe. vñ nõ dubiũ est q̃n filꝰ ⁊ hic illos suos dilectos psolatus sit. Et notãdũ q̃ diuina cõsolatio acq̃rit ppio p timorẽ; secõo p lachrymationẽ seu lachrymaꝫ deuotionẽ; tertio p tribulationũ sustinẽtiã; q̃rto p sui hũiliationẽ; q̃nto p̃terrene cõsolatiõis vitationẽ; sexto p supnoꝫ cõtẽplationẽ. Dominus igit iesus inde discessit; quõdus sctõs pfes post resurrectionẽ suã visitauerat q̃s in padiso delitiarũ dimiserat. Redijtq̃ ad eos pcedẽs in stola cãdida cũ multitudine angeloꝝ quẽ ipsi in tãta gl'ia a lõge cõspiciẽtes cũ indicibili gaudio exultatiõe et iubilo cãticis ⁊ laudibus eũ susceperũt pcedẽtes i terrã adorauerũtq; eũ de surgẽtes ⁊ stãtes coꝝ eo reuerẽt ⁊ iucũde cõpleuerũt laudes suas feruent et oĩ q̃ poterãt deuotiõe. o q̃lis cãt⁹ ⁊ q̃ta gaudia ibi erãt vbi ⁊ tãta cõcio sctõꝝ simul psallebat; o q̃ bonus ⁊ q̃ iucundũ talibus interẽt vt saltẽ aliquid de his pciperet; appropinqua ergo et tu si pmitteris ⁊ admiscere laudib⁹ istis; vl' saltẽ auscultra a lõge ⁊ iucundare in eis. ¶ Oratio.

Hieronym.

Jacobus.

D Deus visitat semper cõsolatur.

E Cõsolatio diuina quõ acquiritur.

Domine iesu xpe da vt sim petrꝰ obediẽdo; ⁊ iacobus vitia suppliãdo ac iosepꝰ de virtute ĩ virtutẽ p augmentẽ pficiendo; ⁊ in hoc p longanimitatẽ pseuerãdo vt tu q̃ illis in angustijs dignatus est apparere; dignerisꝫ ⁊ me sepe p tuã gratiã ppitius visitare; ⁊ da etiã mihi vt sicut scti patres gaudium de tua pseuerãtia habuerũt cũ te post resurrectionẽ tuã gl'ificatũ videre meruerũt; ita ⁊ ego in illo inestabili gaudio q̃ nunc recũ gaudẽt ĩ celis merear de cõspectu tuo semp gaudere cũ eis. Amen.

¶ Quomodo dominus apparuit duobus discipulis in via. Capi. lxxvj.

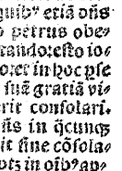

Ipsa aut em die resurrectiõis dñi [duo ex] ixij. discipulis [eius de hierlem; ⁊ egressi [ibãt] ⁊ ecce [castellũ emaus] q̃ distabat ab hierlem; sexta dies ⁊. septẽ milibus q̃ q̃ pasꝰ ibꝰ. ⁊ occidẽtẽ. Octo quippe stadia faciunt miliare vnuꝫ et sic d. stabat ab hierlem p septẽ militaria ⁊ di midium; ⁊ ipsum duo vel ſm quosdã erãt facium vnã leuca vnius ex illoꝝ duoꝝ nomen exprimit. Lucas; cui inquiens nomen cleophas. alterius vero nomen tacet cã humilitatẽ q̃ ſm greg. creditur fuisse ipse Lucas. sed ſm Amb. putat fuisse Simon filius russi; ⁊ cum ipsi quasi desperati de Jesu adinuicẽ de his q̃ acciderãt. ⁊ de eius conuersatiõe et morte tristes conferrent; ⁊ de eius dolentes q̃ eum sine culpa ⁊ innocẽter occisus nouerãt; venit dominꝰ Jesus et iunxit se illis. s. corpal'r ⁊ spũal'r [⁊ ibat cuz eis] tanq̃ socius itineris interrogãs et respondẽs ac ẋba salutaria cum ipsis conferens. vt ſm beda. Fidẽ fuit resurrectionis mentibus eoꝝ incõderet ⁊ q̃ se factũ rum pmiserat impleret. s. vbi sunt duo vel tres in noie meo cõgregati; ibi sum in medio eorum. In ipso loco in quo se eis iunxit postea capella facta fuit. Et q̃ intus in corde dominũ amabãt sed de eius resurrectiõe dubitabãtiõ dominus eis foris in corpe apparebat; sed quis esset non agnoscebant. Hoc apud eos agebat foris ĩ oculis corpis q̃d agebat it⁹ in occul' cordis. Qꝫ ẽm amabãt videbãtiqꝫ vero dubitabant eum quẽ videbant non agnoscebãt. Et hoc est q̃d ꝗ; oculi autẽ eoꝝ tenebant ne eum agnoscerent] q̃ ĩ credulitas eoꝝ dubietas demerebat q̃ ipsꝰ cognitionẽ sui corpis ab eis retardaret. Tenebãtur oculi eoꝝ veritate nõ falsitate; sed ipsis nõ valentibus veritatẽ recipere vl' pcipere. vnde non ab ipso domino iesu sed ppria dubitatione tenebant; vbi Augu. q̃ autem ait marcus eis in alia effigie dominũ appuisse. ⁊ lucas ẋt q̃ oculi eoꝝ tenebant ne cognoscerent eum oculi q̃ppe eorum accideret aliquid q̃d ita manere pmiserũt sum est vsq; ad fractionẽ panis. Nõ q̃ dominꝰ non poterat trãsformare carnem suã; vt alia reuera esset effigies q̃ solebant intuerit; ſz nõ ita est factum. hec Augu. [Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones quos cõferũ adinuicem ambulantes et estis tristes] Non querit ex ignorantia; ſz vt ex eorum responsione incredulitas eoꝝ cõuenientius arguatur. vt dicit grego. Cõferebãt quidẽ inter se q̃si nõ amplius expectãtes xpm viuentẽ; sed doloroso quasi pẽpto salutatore. [Et respõdens cleophas dixit ei. Tu solus peregrinus es in hierlem. et nõ cognouisti q̃ facta sunt ĩ illa his diebus] hic solus nõ facit exclusionem alioꝝ peregrinoꝝ cum valde multi peregrini ⁊ de diuersis partibus, venissent in hierlem ad diẽ

A Luce. 24.

Gregorius. Ambros.

Beda.

Mat. 18.

B Lentio oculorum.

Augustinus.

Gregorius.

Solus.

festum paschę sed notat exclusionē cognitiōis ab isto sic apparēte. s. notitie mortis iesu quam solus videbat ignorare et sit sensus. Cum mlti peregrini his diebus venerint in hierusalem mirum est q̃ tu solus inter alios peregrinus ignores ea que sunt nota alijs omnibus. vbi theo. q. d. Tu solus q̃si iā peregrinus es et extra consuetudinem habitās et expers eorum q̃ in medio eius contigerunt et hec ignores. vbi ⁊ beda. Peregrinum putabāt eum cuius vultum nō agnoscebant. Sed reuera peregrinus erat eis a quorum nature fragilitate percepta iam resurrectionis glia longe distabat ⁊ a quorum fide: vt pote resurrectionis eius nescia manebat extraneus. Et cum non ex ignorantia sed vt ex rñsione eos argueret de factis in hierl'em que nō eēnt eos interrogaret [dixerūt de Iesu nazareno qui fuit vir prophęta potēs in opere]. s. miraculorū [et sermone]. s. predicationis ⁊ doctrine: quomō esset traditus in mortem ⁊ crucifixus. vbi Beda. Prophetam fatent: filium dei tacent: vel nōdum perfecte credētes vel solliciti ne incideret ⁊ manus iudeorum persequentium quia nesciebāt quis esset quod verum credebant celantes. Et subiungunt q̃ sperabant ipsum redempturum israel quasi anima euanesceret spes eorum cuius causam subdunt: quia iam tertia dies ab illis factis erat qua se resurgere predixerat: et tamē adhuc discpul' nō apperet lz tertia dies ppe fine esset. Et addunt q̃ quidam ex eis abeuntes ad monumentū terruerunt eos non de resurrectione xpi quā annunciabant: sed de ablatione corporis eius nō inuenti quam discipuli timebant. Et ipse dixit ad eos ex responsione eorum arguens ipsos [o stulti] propter cecitatem intellectus [⁊ tardi corde] propē tarditatem affectus: [ad credendum in his que locuti sunt prophete de xpi morte et resurrectione [nonne hec oportuit pati xpm] tum propter patris preordinationem: tum propter xpi exaltationem: tum propē humani generis redemptionem ⁊ tum propter scripturarum impletionem [et ita]. s. per passionem et mortem [intrare in gloriam suam] ad q̃ nemo peruenietnisi per passionis viam. [Et interpretabatur] ⁊ exponebat [illis in oibus scripturis que de ipso ipso erant] inducendo testimonia aliqua et aperiendo mysteria quātum ad ꝓpositum ostendendū sufficiebat ostēdens eis omnia circa ipsum facta ante fuisse predicta. Firmitas enim fidei in eo est: q̃ omnia q̃ in xpo venerunt predicta sunt. ¶ Cōsidera hic multiplicem domini benignitatem et bonitatē ⁊ primo quem non potuit eius feruens amor sustinere suos sic tristari et errare vere fidus est amicus fidelis comes ⁊ benignus ofs: iūgit se ipsis querit tristitie causam: et exponit eis scripturas inflammans corda eorū. Sic q̃ridie facit nobis cum spiritualitr: si em aliq̃ pperitate vel accidia grauati pie de ipso loquimur statim adest cōfortans corda nostra et illuminās ⁊ etiā amorē suū iflāmans optimū em remediū est ꝓ tales perplexitates loqui de deo sālr ⁊ cogitare de ipso. pprer quod istorū discipulorū exēplo cū per viā incedimus de saluriferis loqui debemus: vt xpm nobiscū pgentē habeamus ⁊ nō solū pgentē: lz et nds dolentē: sicut istis discipul' cū quibus ibat scripturas aperiebat. ⁊ vnuer sal'r vbiq̃ bonū ē loqui de Iesu: bonū est eū in mēte semp habere qz nec ipse ob liu iscit eorū q̃ mēores sunt eius sicut et hic videmus. Promisit em q̃ vbi duo vel tres cōgregati sunt in noie eius ibi est ī medio eorū. Spāliter aūt de passiōe loquentes comitatur dñsq̃ amplius placet ei recordatio eorum q̃ ipse ꝓ nobis est passus. Vñ ad hoc spāl'r monet dicens. Recordare paupertatis me. i. ꝓ diuitias: et trāgressiōis. i. vilitatis. s. ꝓ honores. absinthij et fellis scz ꝓ delitias. Scōo cōsidera bonitatem eius non solū ex amore vt dictū est. s. sed etiā ex humilitate ꝓfunda. Cōspice quomō hūiliter vadit dñs omnium cū istis discipulis quasi vnus ex eis. Nonne tibi videt redisse ad pmordia humilitatis: sed et in alio arrende hūilitatem eius: qz non est dedignat' hos discipulos inferiorus gradus: non essi erant isti de apostol' sed de alijs minoribus discipulis: et tamen familiariter iungit se ipsis: vadit ⁊ loquitur cum eis non sic faciunt elati qui nolunt nisi cum precipuis viris ambulare ⁊ conuersari. Item in alio relucet hic sua humilitas: mam si consideres elatos videbis q̃ nolunt verba ampullosa spargere inter paucos qz ea perdita estimarent nec illos dignos ea suscipere reputarent: sed dñs ēt cum duobus loquitur arcana sua nō vilipēdit paucos: nec etiā vnum sicut fecit loquēdo cum samaritana iuxta puteū. Tertio considera dñi benignitatē ⁊ vide qño discipulos suos instruit ac sermonibus consolat et reficit: inducens eos ad credendū: et dī. [O stulti ⁊ tardi corde ad credendum ⁊c.]. q. d. nobis. O stulti et tardi ad credendum. O stulti et tardi ad inquirendū precepta et voluntatem dei. O stulti ⁊ tardi ad implēdum intellecta et faciendum ea humiliemus ergo nos vt sacram scripturam inquiramus et ꝓm eā viuamus humiliemus etiam nos ad tolerantiam passionum vt participes passionis xpi effecti simus socij resurrectionis ⁊ glorie ipsius Qui enim non compatit nō intrabit in gloriam illam quā etiam precedit mandatorum inquisitio ⁊ impletio. vnde beda. Hoc nobis in loco nō vltam scripturam interpretandi: sed gemia nos ipsos humiliandi necessitas incūbit: qui neq̃ in scripturis q̃tum oportet edocti neq̃ adimplenda q̃ nouimus q̃tum decet sumus intēt: nas si moyses et oēs pphete xpm locuti sunt et hunc ꝓ angustiā passionis in gloriā suam intraturus prediterūt qua rōne gloriant' se eē christianos qui iuxta viriū suarum suarū modulū neq̃ scripturas qualr ad xpm pineat inuestigare neq̃ ad gloriā suā cum xpo habere cupiunt per passiones tribulationū desiderant attingere. Hec beda. xps essi per passionem et mortem tanquā per portam angustam intrauit in gloriā suā: nos dens nos per multas tribulationes intrare in regnū dei. Delirāt ergo et fatui sunt qui sine passionibus et tribulationibus presumunt intrare in gloriā alienā cū xpo sine his non irrauerit in glias suā: sed oportebat multa pati illū cuius natura liter est regnū: multo magis nos quorū nō est regnū nisi gratia oportet per multas tributiones intrare in regnum celorum. Exemplum habemus de omnibus charis et electis xpi qui oēs ꝓ viā passionis voluntarie venerunt ad regnum dei. Admirum quippe esset si q̃s irrare nollet portam ꝓ quā rex su' intrasset. vñ ber. Caput nrm ꝓ passiōes ⁊ angustias celū introire videm' et nos mēbra ei' nobis alia itinera somniamus. Monstruosa res est si p vnū fozamē caput trāsire videmus: ꝓ aliud corpus pudeat sub spina

Beda.

Theo.

Beda.

Peregrin.

Beda.

L benignitas ⁊ bonitas dñi loquendus de deo.

Mat. 18.

Treno. 3

Pati oportet et re volens.

Passionis sancti.

Bernard.

ro capite membra fieri delicata. hec Ber. Hereditas quippe transit ad heredes cū suo onere et honore: deus aūt hereditati beatitudinis eterne adiunxit onus. i. tollerentiā passionis: ⁊ cum isto onere habuit eam xps: qz vt hic ōr oportuit xpm pati: ⁊ sic intrare in regnū dei habuerunt eā aplī: qz persecutionē pro xpo [vt ipse eis predixerat] sustinuerūt hñt eā oēs fidēles: qz vt dicit apostol'. O ēs q̃ pie volūt viuere in xpo iesu persecutionem patientur: quī ergo vult assequi eternaz beatitudinē ⁊ nullā pati tribulationem videtur q̃ velit esse ⁊ xpo dignior: ⁊ aplis sanctior ⁊ cunctis fidelibus melior. [Et cum appropinquaret castello quo ibant] tunc ipse dominus [finxit se longius ire] vt scilicet eorum augeret desiderium: vt inuitaretur ab eis ⁊ tenerētur, vnde Bernardus. Simulabat se longius ire: non quia volebat sed volebat audire. Mane nobiscum domine quoniam aduesperascit. hec Ber. In hoc tamen nulla falsitas fuit quia sicut aliquid potest fingi verbis ita ⁊ factis. Primum autē fuit sine falsitate: vt patet in parabolis testamenti noui ⁊ veteris quibus aliquid fingitur verbis ad veritatē aliquāō cueniētius designandaz: ⁊ eodem modo q̃c xps finxit se longius ire ad designandā scriptuaz a cordibus eorū ꝓpter fidei defectuz. vñ Aug. Qō non ad mendaciū ꝓtinet nō em qō fingim' mēdaciū est: sed qñ id fingim' q̃ nihil significat. Cū aūt mēs nra ferk ad aliquam significationē non est mēdaciū sed aliqua figura veritatis sicut ēt dicta ita ēt fingunt' facta sine mēdacio ad aliquā rē signādā. hec Aug. Ipi aūt desiderātes adhuc audire ipsum [coegerūt illū] factis. s. manib' trahēdo vt maneret: ac verbis ⁊ rationibus allicientes obnixe rogauerūt [dicētes. Mane nobiscum qm aduespascit ⁊ inclinata ē dies]. s. ad occasum: quo exēplo ꝓm Greg. colligit q̃ pegrini nō solū ad hospitiū iuitādi sunt: ⁊ ēt trahēdi. Quilibet morti approginquās: ⁊ ad vesperū seu occasum vite tēdēs ꝓgrueter etiā posset hoc ꝓbū dicere ⁊ dñs admanēdum secū eorde ⁊ ore inuitare tādem [intrauit cū illis] ⁊ recibens cū eis [accepit panem et bñdixit ac fregit et porrigebat illis.] Conspice bñ quō ad eorū iuitationem ⁊ coactionem benigne cū eis intrat mēsam ponunt cibos offerunt: panes accipit: ac bñdicens eos manibus sacratissimis frāgit ⁊ porrigit illis. Faciens in hoc sicut afi passionem q̃si adhuc inter eos conuersabatur seu morabat facere consueuerat. Vñ ꝓ bē seipm eis reuelat: qz tunc [aperti sunt oculi eorum]. s. interiores [⁊ cognouerunt eum] in mō fractiōis panis: assuerā ei' ꝓsuetudinē videntes: sic ei frangebat panē sola manu ac si scinderet cū cultello. Cognouerūt eum ex mō frāgendi: ⁊ etiā bñdicēdi panē. ¶ Legitur ei panē sic fregisse ⁊ bñdixisse pluries. Primo in quinq̃ panū multiplicatione. Secūdo in septez panum distributiōe. Tertio in sui corporis consecratione. Quarto hic in discipulorū illuminatione. In his āt quatuor fractiōibus significat quadruplex expositio sacre scripture ⁊ ꝓm quatuor eius sensus. s. hystoricū. tropologicū. allegoricū ⁊ anagogicū. vbi Aug. Nō incongruenter accipimus hoc ipedimētū ī oculis eorū a satana fuisse ne agnosceretur iesus sed tū a xpo facta est pmissio vsq̃ ad sacramētum panis vt vnitate corpis eius pticipata remouerī intelligatur ipedimētū inimici: vt xpo possit agnosci, vbi ⁊ Theo. Sed ⁊ aliud innuit q̃. s. fumētibus sacrū panē aperiunt oculi vt eum agnoscant: magnam em ⁊ ineffabilem vim hz dñi caro. hec Theo. Ista circa discipl'os gesta q̃ridie facit dñs nobiscū inuisibiliter ⁊ ī aiam: ⁊ ēt inuitari ꝓ desideria ⁊ oōnes ac sanctas meditatiōes ⁊ iō opz orare ⁊ nō deficere. Ista em facit ad nostrā eruditionē: vt scz intēdam' in opa charitatis: pietatis ⁊ hospitalitatis: ⁊ quō non sufficit diuina eloquia legere vel audire nisi cō pleant opere qz dñs nō est cognit' dū loquerek ⁊ dignat' est cognosci oū pascit ⁊ pius ⁊ misericors dñs fidei istorū subuenit q̃s misericordes repit et sic q̃ miam impēdit. Hunc ergo cognoscere possumus q̃ fides sine operib' mortua est: qz dñm quē discipuli nec ex visiōe nec ex scripturarū interpratiōe ⁊ expositiōe cognouerāt mor vt ope qō scripture ꝓcipiūt ꝓfecerūt eū in fractione panis cognouerūt. Audiēdo scripturas ⁊ ꝓcepta dei illuminati nō sunt faciēdo. s. ipsum trahendo ad hospitium ⁊ apponēdo cibum illuminati sunt qz non auditores legis sed factores iustificabuntur apud deum. In operibus ergo pietatis ⁊ misericordie vt in hospitalitate ⁊ huiusmodi amplius cognoscit deus q̃m in lectione: disputatione et scripturarum expositione. Veritas enim melius operando q̃ audiendo intelligitur ⁊ melius ipso ope q̃ verbo manifestatur. Nos ergo q̃ peregrini in hoc mundo sumus qz nō hem' hic pmanētē ciuitatē sz futurā inquirimus si spāl'r in nobis habem' q̃ in se habebāt isti peregrini: erit dñs comes itineris dī peregrini isti laborabant: qz ambulabant: tristabantur: ⁊ de xpo confabulabantur ⁊ sed xps se eis iungit cor vrit scripturas aperit longius se ire fingit. Si tales essemus. s. laborando contra accidiam: tristando ꝓ vanam letitiam: de xpi confabulando ꝓ vaniloquium ⁊ tunc xps se nobis iungeret: cor accenderet: scripturas aperiret: et intellectum daret: licet aliquādo longius se ire fingeret: vt nos probaret. Item peregrinus ab oibus ab eum non ptinentibus se exonerat et alienat: viam querit summo desiderio patriam suam appetit: ⁊ cor atq̃ oculos ab oibus ne retrahat vel ipediat auertit. Esto talis peregin': ⁊ apparebit tibi xps: ⁊ hec tria facier tibi sicut fecit ⁊ illis duob' pereginis. Cēp' abbreuiat ꝓ dulce vite colloquium: viam instruit dans verū intellectum. Ultimo pane bñdicto per seipsum fracto reficit affectū ⁊ ⁊ hoc si cōpellis ipsum se longius ire fingentē manere tecum. Per istos discipulos euntes in emaus signant volentes implere cōsilia dñi: emaus interpretat desiderii consilij quibus dñs sepe sua visitatione dignatur apparere. Non aūt dedit dñs istis discipulis suis tūc magnā sui copiā: sz statim porrecto pane [euanuit ab oculis eorum] vt ex hoc ipsorū arguerer affectū simul ofdens se corpus gloriosum habere q̃ per dotem agilitatis subito potest disparere: subtrahebatur carnalibus oculis species infirmitatis: vt mētibus eorū inciperet appere gloria resurrēctionis. Vñ iā certi eū resurrexisse direxit se adinuicē. [Nonne cor nrm ardens erat in nobis ⁊]. s. ardore charitatis [dum loquerek in via: ⁊ aperet nobis scripturas] nos instruendo ex eis quare eū non tenuimus quare ad pedes ei' non corruim'. Quare nobisipsis et cordib' nostris non credidimus: vbi eum querem' ⁊ vbi inueniemus: ⁊ per quod

Fingendi ⁊ simulandi ratio.

Berū.

August.

Peregrini in hospitiū trahendi.

Greg.

Peregrini sum' oēs.

Theo.

Peregrini conditiōes

Emaus.

Fragēdi panis consuetudo.

Fractionū. xii. ordines eius.

August. eucharistie sacerdotio.

Orige. Grego. vt dicit Orig. Innuunt ꝗ prolati sermones a salvatore accendebant audientium cor ad amorẽ diuinum. vñ Grego. Ex audito quippe sermone inardescit animꝰ: corporis frigꝰ recedit: sit mẽs i supno desiderio anxiata ꝓcupiscẽtijs terrẽis aliẽa audire ei libet ꝓcepta celestia: ꝛ q̃st mãdatis instruit quasi tot facibus illãmat. hec Gre. Idcirco ꝗ cito euanuit quia etã alios ꝓsolari festinabat: cũ quibus tamẽ simul ꝛ ipsos consolatus est vt statim infra patebit. ¶ Oratio.

Cur cito euanuit.

Omne iesu xpe qui discipulis euntibus in emaus apparuisti: ꝛ corda eorum tuo amore inflammasti: illumina quesoꝛ cor meum vt leta voluntate impleam tui consilij desiderium: vt purificem me ab omnibus operibꝰ malis: ꝛ facia opa mie ac pietatis vt in futura resurrectione delicatã tuã inuitatione gaudẽter cũ electis tuis audiam re ita dicentẽ: venite benedicti patris mei precipite regnum quod vobis paratus est ab origine mundi quam vocem dulcissimaꝫ fac me audire vnigenite fili dei. Amen.

¶ Quõ dñs apparuit discipulis thoma absente. Cap. lxxvij.

A Luc. xxiij. ꝛ Joan. xx.

Surgentes autem eadem hora ꝓdicti duo discipuli [regressi sunt] ipsa die [in hierusalẽ] ad alios discipulos propter metũ iudeorũ inclusos. vñ Theo. ardebat q̃ cor eorũ igne ꝓbꝰ dñi qbus intẽdebãt ꝛ adeo letati sunt: vt nullã morã passi: mox reuersi sunt in hierusalem: vide hic discipulorum diligentiã ꝛ fidei feruorẽ ad reuelãdũ resurrectionem: ꝛ q̃ tarda. s. vespertina hora aut mensa seu fatigatione itineris non detenti et remoto iudeorum timore ad annũciandũ apl'is resurrectionem ñticamꝫ: q̃ de ea in via conparerent cucurrunt impigri. Nec mirum si eadem die ꝛ hora surrexerit. erat enim dies boni nunciꝫ: ꝛ ideo timere poterant si differrent vsq̃ in mane illud q̃ timebãt illi q̃ dicebãt: hec dies boni nũcij est si tacuerimus ꝛ noluerim? nũciare vsq̃ mane sceleris arguemur. Predicatio ei nõ est differẽda: ꝛ ea q̃ sunt ad salutẽ cõem non sunt tacẽda: ꝛ reuelãda. Ex q̃ exẽplo plari moti ad diligentiam delicationis dñi accendi. [Et inuenerunt] in mote syon subtus cenaculũ [ꝓgregatos] ꝛ inclusos ꝓpter metũ iudeorꝫ ꝛ ꝓpter dñice resurrectionis gaudiũ q̃ primo disp̃li fuerãt ꝓpter metũ iudeorꝫ ꝛ ꝓpter passionis metum [vnde cim] ꝛ q̃ cũ ipsis erãt de. lxxij. discipulis loquentes numero ꝛ [dicentes] ipsis duobus [q̃ resurrexit dñs vere ꝛ apparuit symoni. Et ipsi] duo ad maiorem certitudinem faciendam de resurrectione conuerso [narrabãt illis que gesta erant in via] ꝛ apparitionẽ factã eis [ꝛ quõ cognouerat eũ in fractione panis.] Sed q̃dã ex eis nec istis duobus nec alijs credebãt ex q̃bꝰ vn? thomas erat. Considera nõ quanta ibi letitia fuerit dum isti ꝛ illi vicissim sua gaudia nũciarẽt. Et dũ hec loqrenẽ adinuicẽ exiuit thomas inde. Quo egresso dum adhuc alij colloquerent de his q̃ audierãt ꝛ viderãt: ꝛ [cum sero ia esset die illa] predicta scꝫ [vna sabbatorum]. i. prima post sabbatum q̃ est dñica hoc ẽ eadẽ die resurrectionis dñice [ꝛ fores]. i. ostia q̃ fores dicuntur: ꝛ q̃ de domo ducunt foras [essent clause propter metum iudeorꝫ] q̃ etiã diuina reuelatione est factum: vt. s. iesus itrãs ad discipulos ianuis clausis manifestaret eis virtutẽ sue pcestatis ꝛ gl'iosi sui corpis ꝛ venit dñs iesus ad discipulos a desiderio eorꝫ vocatus idutus albissimis vestimẽtis gl'iose resurrectiõis sue ꝛ nouitatis: ꝛ intrãs ad eos ianuis clausis [stetit i medio eorꝫ] vt videret ab oibus: q̃ cõgregati erãt in noie eius. fm Bedã. iõ sero appuit: q̃ tũc maxie timidi erãt. ꝛ fm Theo. ꝓstolabat: vt oẽs conuenirẽt: ostijs ñ clausis vt se corꝰ gl'iosus cui aliõ nõ resistit habere oñderet. Ipse etiã ad congregatos venit ꝛ spñs ad ꝓgregatos descẽditq̃ ꝛ xps ꝛ spũsctũs non nisi in charitate ꝓgregatis assunt. [Stetit i medio] vt oẽs eũ certitudinaliter agnoscerẽt: ꝛ oẽs ꝓsolationẽ sue pñtie reciperent. ¶ Et nota q̃ sicut dicit Salusti? medio locus est dignitatis et debet honorabilioribus ꝓpter q̃ xps stetit i medio discipulorꝫ sicut sol inter sydera vt eos illuminaret: sicut flos inter lilia vt eos decorare: sicut princeps inter milites vt eos roborare: sicut magr inter discipulos: vt eos informare: sicut pater inter filios: vt eos cõcordare: sicut cor inter mẽbra vt ea vnificare: ꝛ sicut cõs amicus vt oib? eis se cõcare. Unde q̃ñ sumus plures aliquem diligentes si supuenerit statuimus eũ i medio vt singuli possimus ei? frui pñtia. Est autẽ id altare in loco vbi dñs ꝗ tunc steterisse. Cõsiderandum est hic q̃ de se colloquẽtibus dñs in medio stetisse dicit intelligamus: q̃ eũ nobiscũ habitantẽ habebimus si quotiẽs in vnum cõgregamur ea q̃ ad eius laudẽ ꝛ nostrã salutẽ pertinẽt agimus iuxta q̃ ait. vbi fuerint duo vel tres congregati in noie meo: ibi sum in medio eorum. ¶ Qui autẽ iesus saluator ad discipl'os venit ipsi erant in timore: sero factum erat in vnũ erãt cõgregati ꝛ fores erant clause. In quibus quatuꝫ insinuantur nobis valde necessaria vt saluatorem quẽ expectamus suscipe mereamur. Primus est timor qui domũ ꝓsciẽtie mũdat. fm illud Eccli. Timor dñi expellit pctũ: ꝛ nam q̃ sine timore est nõ poterit iustificari. Secũm est cõtemptus vane gl'ie q̃ significat in hoc q̃ sero factum erat: ad eum ẽsse dñs venit cui lux mũdane gl'ie occubuit: ꝛ q̃ vere eaꝫ contẽnit. Tertium est vnitas: q̃ erãt in charitate cõgregati. non ei visitat saluator hoies discordes. vnde apl's. Pacẽ habete ꝛ deus pacis erit vobiscum. ¶ Quartus est stabilitas qua aliquis in domo conscientie manet non curiose exterius euagando vnde fores sen suum claudẽde sunt: ꝛ sic saluator est expectandus: ꝓ istos ñ discipulos in vnũ fortibus clausis cõgregatos significantur religiosi cum fortibus quinq̃ sensuum clausi quibus dñs sepe apparet eos q̃ sua visitatione cõsolatur ꝛ letificat. [Et dixit eis pax vobis] non pax xpi: q̃ exponedi erant multis tribulationibus ꝛ ꝗ pax pectoris ꝛ pax eternitatis. prima in presenti. secũda in futuro. De vtraq̃ dr in iohanne. Pacem ꝗ pectoris relinquo vobis in ꝓsentip̃ pacem meã: ꝗ eternitatis que est spãliter pax mea do vobis. i. cito dabo. dicit ergo [pax vobis] ꝗ reconciliationis quã ad deum factã nunciantur ac charitatis ꝛ vnitatis quam eis feruandã precepit. itẽq̃ eternitatis ꝛ immortalitatis quaꝫ eis futuram promittit: ꝛ pacẽ offert qui ꝓpter pacẽ venerat: vnde pontifex ꝓcipu? ꝓsitus ecclesie in ꝑsona xpi sicut spãlis vicarius eius dicit. Pax vobis

Beda. Theo.

Medius locus.

Christo. pacifici sunt discipuli.

B Januis clausis cõgrueuerunt.

Cõicãdi cõsuetudo.

cũ in missa prio se vertit ad pplm: quia hec fuit prima vox xpi ad discipulos post resurrectionẽ: instar ñ aliorꝫ sacerdotũ dicit posteaꝫ dñs vobiscũ vt se vnũ ex nobis ostendat. Cum aũt eccl'ia ꝓmittiua quotidie ꝛ gñaliter ꝛ post tñ diebus dñicis: post ñ tñ in tribus solẽnitatibus cõicaret corpori ꝛ sanguini dñi: nunc ecclia per osculũ pacis quo designatur vnitas ecclia'stica cõicat in missa spũaliter ꝛ si nõ sacramentaliter. Et pulchre resurgens a mortuis dñs primo pacẽ discipulis cõmẽdauit: vt illos ad sui visionẽ peruẽturos esse demonstraret qui pacem ꝛ concordiã corde ꝛ corpore seruant. Et quo ptꝫ q̃ illi sunt pacifici qui vere sunt xpi discipuli. fm Chrisso. Discipulis dixit pax vobis: quia preliuꝫ inexpugnabile ad iudeos habebant: mulierib̃ aũt gaudiũ euangelizat: q̃ in tristitijs genus illud erat alternarum: igit̃ viris quidã propter preliũ pacem mulierib̃ propter tristitiã euangelizat gaudiũ: ꝛ ne discipuli eũ aliũ vel fantasma putarent subiunxit [ego sum]. s. in psona ꝓpria nõ res fantastica seu illusio diabolica [nolite timere] vel dubitare: quidã vero ex ipsis [cõturbati] pre stupore ꝛ admiratione [ꝛ conterriti] pre timore seu quodaꝫ naturali horrore quo viui solent mortuos horrere [existimabant se spũs quẽ in passione emiserat] nõ carnẽ videre nõdũ ẽsse credebãt: vel tertia die vera carnem potuisse de sepulchro resurgere vel resuscitatã clausis ianuis ad eos posse intrare: diuina aũt puidẽtia q̃uisli sunt dubitare ad meliorem certificationẽ fidei de dñica resurrectione. [Et dixit eis. Quid]. i. qua de cã [turbati estis ꝛ cogitationes ascendũt] quasi ab intimo cordis false ꝛ fantastice nõ desup de celo descẽdẽtes cũ ñe ꝛ bone [in corda vra] infirma ꝛ dubitantia: ꝛ q̃ ad illud corpus q̃ videre poterat fides intuenti dubitabat ꝛ veritatem carnis ꝓbaret exhibuit eis manus ꝛ pedes ꝛ latus ad videndum ꝛ palpandũ declarãs q̃ ipe qui crucifixꝰ mortuꝰ ꝛ lanceatus fuit in illo eodem corpe surrexit. [Videte inquit manus meas ꝛ pedes: q̃ ego ipse sum]. q. d. p hmõi cicatrices potestis percipere q̃ ego sum qui passus fui ꝛ resurrexi. Per cicatrices ẽsse remanentes oñdit q̃ erat idẽ corpus nũero. resurrectio ei ñ ẽ eiusdẽ i nũero iterat resurrectio. palpatet videre q̃ spũs carnẽ ossa nõ hꝫ sicut me videtis habere. q. d. Per hoc potestis ẽt cognoscere me habere corpus verũ nõ fantasticum. Ad dubitantiũ ẽsse corda sananda vulnerũ seruata sunt vestigia: ꝛ ideo vulnerum cicatrices oñdit: vt dubietatis ꝛ infidelitatis eorũ vulnus sanaret. Oñdit ergo manus vt incitaret ad pugnãdũ. q. d. Videte manus quibus ꝓ vobis fideliter pugnaui has vobis ideo oñdo vt ꝛ vos pugnetis: ꝛ q̃ sine pugna victores non eritis. Viriliter ergo agite: q̃ vincẽti dabo sedere mecũ in throno meo. Oñdit et latus vt pouocaret ad amandũ. q. d. Videte latus apertuꝫ cor vulneratũ vt videatis q̃tũ dilexerim vos vt ꝛ vos me diligatis. Oñdit ꝛ pedes vt stabiliter ad pseuerãdũ vt ab inceptiõe bono vite nõ desistam?. Qũ pseuerãtia vel stabilitas est q̃ñ nõ nec minis: nec amore: nec timore: nec cõmodo: nec incõmodo a bona vita vel a preceptis vel a voto q̃ vouit recrahit. Sunt aũt quinq̃ principales diaboli impugnantes nos contra quos debemus esse fortes. Prim? est amor culpe ꝛ insuꝑtarũ rerũ: vel amor carnis vel amor honoris qui in quorundã cordibus est ita fortis q̃ ꝓ eo celestẽ gloriã deserunt. Scõs est timor diffidentie qui etiam multos inpugnat quasi dñs nolit eos iuuare q̃ possunt in bono pseuerare. vel q̃ nõ possint sustinere durã pniam: cũ tamẽ deberent sustinere duriorẽ gehẽne penã. Tertius est dolor delectationis carnis vel mũdi oimittẽde vel iã dimisse. O miser quid facis morbũ eligis ꝓ sanitate: mortẽ ꝓ vita: tristitiam ꝓ letitia: penaꝫ sempiternã ꝓ gloria. Quart? est pudor opationis bone q̃ñ q̃s cogitat q̃ hoies deridẽt eũ si hũili veste incedit si ieiunat orat pegrinatur ꝛ filia facit. Quintus est spes venie q̃ñ q̃s dicit de? est misericors nõ de facili nos dãnat ꝛ xpiani sumus. horũ spes ꝓfundit̃: q̃ spes est certa expectatio future beatitudinis ex meritis proueniẽtis: ꝛ ꝗ isti q̃ carẽt meritis nõ ꝓprie sperãt ꝛ ꝗ ꝓfundunt. Hoc aũt q̃ se palpabile ꝓbuit factum est miraculose ꝛ q̃ corpus ñii incorruptibile a immortale a corruptibilib? ꝛ mortalibus naturaliter palpari est impossibile: miro ergo ꝛ mirabili mõ. fm Grego. Corpus suũ palpabile prebuit vt reformaret nos ad fidẽ: ꝛ corruptibiles demõstrauit vt inuitaret ad ꝓmiũ siue ꝛ palpabile exhibuit et incorruptibile vt ostenderet se eiusdẽ esse nature cuius fuerat aũ passiones. i. carnẽ hꝫ ꝛ alteri? gl'ie. i. eãdẽ carnẽ incorruptibilẽ ẽ. Et q̃ in domini resurrectiõe nr̃a gñalis resurrectio est ꝗfigurata ostendit ꝓ hoc nr̃a corpa post resurrectionẽ ita eẽ incorruptibiliaꝫ sub tilia ꝓ affectũ spũalis potẽtie vt possint eẽ palpabilia a ꝓsilib? corpibus per veritatẽ nature. Caro ẽsti nr̃a absq̃ corruptione vel fragilitate mortis in veritate substantie est resurrectura. vnde Beda. Parũ fuit oculis se vidẽtiũ ꝓbere: si nõ ꝓberet ẽt manib? ꝓrectandũ q̃ dñ palpãda discipulis ossa carnẽq̃ ꝗmonstrat apte statũ vere resurrectiõis q̃ et in se facta est ꝛ in nobis est futura ꝗfigr. vnde ꝛ Greg. Nõ ẽsti in illa resurrectionis gloria corpus nostrũ erit impalpabile: et ventis aereq̃ subtilius vt entitius dixit: ꝛ ꝗ subtile q̃dẽ ꝓ effectũ spũalis potentie: palpabile aũt ꝓ veritatẽ nature. Sed vt dicit Aug. Claritas qua iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui in xpi corpe cũ resurrexit ab oculis discipulorũ pori? abi condita fuisse q̃ defuisse credenda est: nõ ẽsti eam ferret hũanus aq̃ infirmus aspectus quando ille a suis ita deberet attendi vt posset cognosci. Et cũ quidã eorum adhuc dubitarent petijt ab eis si aliquid mãducãdum haberent vt ꝓ comestionẽ melius resurrectionẽ astrueret. [At illi obtulerunt ei partem piscis assi] cuius forte ia aliã ꝓtẽ comederãt [ꝛ fauũ mellis] fuerunt aũt ei hec duo cõpetẽter oblata: q̃ se ẽsti erat piscis assus ꝓ nature humane passionẽ: sed fauus mellis per nature diuine dulcedinẽ. In fauo quippe mellis vtraq̃ natura sue persone exprimit: fauus ẽsti est mel in cera: hoc est diuinitas seu diuinitatis dulcedo in hũanitate. Hec aũt duo domino oblata significãt duo que ꝛ nos debemus domino offerre. s. piscẽ assum ꝓ carnis mortificationẽ ꝛ fauum mellis ꝓ mẽtis deuotionẽ: vel in cibo suo dominus piscis asso ꝓiungi voluit fauũ mellis: q̃ ipse vt piscis latere dignatus est in aquis hũani gñis ꝛ tũdi mũdi fluctibus ac capi laqueo nr̃e mortis ꝛ assari igne ꝛ tribulatiõe sue passionis: ꝛ deco q̃ in ara crucis. Et qui piscis assus fuit in passiõe: fauꝰ mellis ꝛ melle dulcior nobis extitit in

Timor.

Dolor.

Pudor.

Spes.

F Palpatio gl'iosi corpis miraculosa est. Grego.

Palpabilia q̃bus erãt corpora gl'iosa.

Beda.

Grego.

Augustin. Claritas fulgida nõ defuit sed occulta fuit in corpore xpi.

Oblata dño ad comedendũ.

Papa pro vobis ꝓsumcipio dicit.

D Dubitare cur ꝓuisti.

E Demones. v. ꝓcipue tẽtantes.

resurrectiõe. Piscẽ ergo assum & fauũ mellis ei offerunt q̃ fidẽ passionis & resurrectiõis eius tenent. vel sm. Theo. Per piscẽ assum sigt vitã actiuã cõsumẽtẽ nr̃am hũilitatẽ laborã pnunis: contẽplationem vero sigt p fauũ mellis ppter dulcedinẽ eloquiorũ dei: & mãducauit corã eis: p qõ ostdit se hr̃e corpus viuum aĩa vegetatiua aĩatũ. Mãducauit q̃dem nõ q̃ tũc cibo carnali sustẽtari indigeret: sed vt in veritate carnis se resurrexisse monstraret: qz comedere ppzie ad corpus nõ ad spũ ptinet. vñ Beda. Ad insinuãdã resurrectionis sue veritatẽ: nõ solũ tangi a discipulis sed etiã conuesci cũ illis dignat: non quidẽ quasi post resurrectionem cibo indigens nec quasi nos in resurrectione quã expectam? cibis egere significans: sed vt eo mõ naturã corporis resurgẽtes astrueret ne illud non corpus sed spũ arbitrarent & sibi nõ solidet sed imaginabile apparere. ¶ Scõm sensum ergo literalẽ certificauit eos de sua resurrectione per tria. Primo p visum dicens [videte man? & pedes qz ego ipse sum.] Scõo p tactũ dĩ. [palpate & videte: qz spũs carnẽ & ossa nõ hz.] Tertio per gustũ cũ dicit. [Habetis hic aliq̃d quod mãducetur.] Mystice vero xp̃m resurrexisse vident qui resurrectionis eius gloriã meditantur. Xp̃m tangũt & palpãt qui sibi charitate copulantur: piscẽ assum offerũt q̃ patiẽtiã igne tribulationis decoctã hũt p noĩe xp̃i sed illi offerũt fauũ qui mẽbris eius exhibẽt opa pietatis [scũ mãducasset corã eis dedit eis cibo? reliq̃as]. s. ad maiorẽ pbationẽ q̃ vere residuũ manducasset et ad insinuãdũ qz suã passionem eis imitandam esse ostẽdit que amara est in doloze corpis: sed dulcissima in gl̃ia remunerãtis. illos ergo in suo corpore ad eternam requiem suscipit qui cũ hic tribulationes p deo sentiunt ab amore interne dulcedinis nõ recedũt: qui hic p veritate quasi piscis afflictionibus assanẽ illic quasi fauo vera dulcedine eterne bĩtudinis satiabunẽ. Deinde certificat eos de resurrectione p auditũ dĩ. [hec sunt verba]. i. res ꝓbo?. Verbũ enim q̃ñ q̃ ꝛ vox quã pferim? tq̃ñ q̃ res quã per vocem significamus [que locut? sum ad vos]. s. supra dĩ. Ecce ascẽdim? hierosolymã ꝛc. [cum adhuc essem vobiscũ] scz in carne mortali ante passionis instantiã [q̃ñ necesse est impleri] p rerum exhibitionem] oia que scripta sunt in lege mosi & ꝓphetis & psalmis de me.] In ꝑis enim tribus vetus testamentũ cõprehẽditur per hoc q̃ loquebat sensibiliter & etiã rationabiliter reducens ad memoriã q̃ eis dixerat ante mortem suã ostendit se habere corpus animatũ anima sensitiua & intellectiua & eadẽ q̃ prius tunc post ꝓdicta [aperuit illis] per gratiã internã [sensũ] & intellectũ qui scz pri? erat clausus [vt intelligerent scripturas] & ex illis cognoscerent resurrectionem suã: sicut p precedentia pbauit veritatẽ sue resurrectionis quãtũ ad humanitatẽ: sic q̃ ipsũ illã probat q̃ tũ ad deitatem: qz illuminare mẽtes ignorantũ intellectũ sacre scripture: subito est ipsius deitatis pprũ. Sicut ante passionẽ declarauit se verũ deũ: hoĩes: ita etiã post resurrectionẽ suã & [dixit eis] instruẽdo per doctrinã] q̃ñ sic scriptum est]. q. d. Bene debetis credere q̃ñ sic scriptũ est sicut euenit: & sic cõtingit sicut scriptum est. vñ subdit [& sic oportebat xp̃m pati]. s. p lignũ crucis [& resurgere a mortuis tertia die] qz vt dicit Beda ꝓdidit set xp̃s fructũ passionis si nõ eẽt veritas resurrectiõis. Oportebat aũt nõ quidẽ p se: sed pro nobis: vt per suã indebitã passionẽ a debita pena nos liberaret: & per suã sanctã resurrectionem nos secus regnaturos oñderet: qz sicut ait apl's. Mortuus est ppter pctã nr̃a: & resurrexit ppter iustificationẽ nostram aperuit eis scripturas. tũc ẽsi agnus qui occisus est iudicatus est esse dign? accipere libr̃ũ: & per spũ deitatis soluere. vij. signacula eius: hoc est quecũq̃ scripta sunt de sacramentis incarnationis: baptismatis: predicationis: & operatiõis ipsius ac passionis: resurrectionis: & ascẽsionis eius. Ex hoc pz q̃ sacre scripture nõ possunt sufficienter intelligi: nisi ille aperiat qui habet clauẽ dauid: & q̃ aperit & nemo claudit: & cur p nobis vt dictũ est mori & resurgere voluit manifestat cũ subdit [& predicari in noĩe eius penitẽtiã]. s. ex parte hoĩs [& remissionẽ peccatorũ]. s. ex parte dei: cuius solius est peccata remittere hoĩbus [in oẽs gentes] nõ in vna tm̃ gente iudeorũ: vel in vna parte terra: qz nõ est acceptio pſonarum apud deũ. Cõmendata igiẽ sui corpis veritate cõmẽdat vt iã dictũ est vnitatẽ ecclesie. qz vt dicit Theo. Non tacebat amplius bipartitus esse humanũ gen? & iudeos & gentiles. A penitentia ergo sicut et xp̃istic & precursoris & apostolorũ incepit predicatio: ne aliquis ppter magnitudinem peccatorũ desperaret de venia subiunctum est incipientibus ab hierosolyma. Hierusalem ẽsi est in medio terre habitabilis: & ideo cõuenienter ab illa incepit predicatio euangelij: & xp̃i discipulos circũquaq̃ p orbem dispersos in omnẽ terrã exire sonus predicationis eorum. vñ dicit Theo. q̃ ideo vt oẽs in vnum vnirent mandauit incipere sermonem a hierusalẽ & ad gentes terminari nullus ergo pre magnitudine peccatorum suorã remissionem se posse ꝓsequi desperet: q̃ñ ipsis hierosolymitis cognoscit indultũ qui cruentis manibus & mendacibus vocibus ipsum sanguinem per quẽ genus humanũ redẽptũ est effuderunt. vñ sm Bedaz. Incipiũt ab hierosolyma non solum qz credita sunt illis eloquia dei & eorũ adoptio filiorum & gloria: verũtẽtiã vt gentes varijs erroribus implicate hoc maxime iudicio diuine pietatis ad spem venie puocentur q̃ eis que filiũ dei crucifixerunt venia pcedit. vñ Chrz. Insup ne diceret aliqui q̃ omissis notis inuerunt se ostẽturos ad extraneos: ideo primo apud ipsos occisores pãdunt resurrectionis insignia: in eadẽ ciuitate in qua prupit temerarius ausus. Ubi enim crucifixores credere videntur resurrectio plurimũ demõstrat. Et qz ãt passionẽ eis dixerat: iterũ videbo vos & gaudebit coz vr̃m hoc nunc ope oñdit impletũ. vnde sequitur. [Gauisi sunt ergo discipuli viso dño]. i. agnitor: qui ante erãt tristes & sic expauefacti letantur coz̃ eo ꝓsolarũ q̃s ẽsi sine magno gaudio videret tm̃ pietatis spectaculum. Ostendit magnus clauis perforatas quibus operatus est salutẽ in medio terre pedes quibus predicando discurritur in itinere lassatus fuit latus: ex quo sacramenta redemptionis pfluere fecit: in quibus oib? ad dubitãtiũ corda sananda vulnerum sunt seruata vestigia: iõ in talib? signis pietatis [gauisi sunt discipuli viso domino] quia ipse visus non potuit esse sine maxima letitia & gaudio. Et sic duplex eorum tristitia est amota. s. de morte xp̃i & metu

Theo.

Beda.

B Certificatiõe resurrectione p tria.

Verbum

Beda.

Oportebat xp̃m pati vt nos liberemur a pena.

Scriptura rũ intellectio deperdet a deo.

Ecclesie vnitas. Theo.

Hierusalem fitus.

Greg.

k Spũsũ cur sufflando dedit.

J Beda. Cur ab hierosolyma cepta ꝓdicatio.

Chrisos.

Gaudiũ cam se.

iudeorũ erant ẽsi ꝓturbati de ipsius xp̃i morte & de iudeorũ plecutione eis imminente: poterat q̃ eos p suã p̃ñtiã custodire & de sua resurrectione certificare. [Dixit ergo eis iterũ pax vobis] geminat pacem ppter duo precepta charitaratis. scz dei & proximi. geminã ẽsi pacẽ seruãt qui hac geminã dilectionẽ hũtisue iõ repetitur: ipse est q̃ vtraq̃ vnũ fecit. Iterat etiã pacẽ vt mõstret per suũ sanguinẽ esse pacificata que in celis & que i terra sunt. q. d. Pacẽ relinquo. i. reliquias pacis s. pectoris in p̃ñti. do vobis pacẽ meã. scz eternitatis in futuro. do. i. dabo vobis ẽt hanc pacem iterũ: vt ostendã vos deo reconciliatos hoĩem angelis hoĩem hoĩ: vt hõ. deũ diligat vt hõ hoĩes p ppter deũ & ꝓz Chri simul q̃ demõstrat crucis effi caciã p q̃ soluit oia tristia: & ptulit oia bona & bẽ pax. de ipso subiũgit [sicut misit me pr̃] ad vita & fidei docẽdã i iudea [& ego mitto]. i. mittã vos ad hãc veritatẽ publicãdã p totũ mũdũ. Ideos vicarios vos constituo & mea vice vobis mando meum offm̃ vobis cõmendo ad docendũ: ad predicandũ: ad baptizandũ: ad meum & pr̃is nomẽ glorificandũ [vos mitto] mediũ & mediatorem se ostendit cũ ait. alle me & ego vos. misit de? pater filiũ suũ q̃ñ eũ incarnari constituit. misit filius apl's q̃s ad p̃dicãndũ incarnationẽ eandẽ p orbẽ vniuersum direxit: & sicut pr̃ amans filiũ misit eũ in mundũ ad p̃ssuras & passionẽ tolerãdas p salute fidelũ. Ita & fili? amans apl's misit eos ad mala & passiones tolerandas p suo nomine non ad mundi gaudiũ. vñ Greg. Iraq̃ dicitur sicut misit me pr̃ & ego mitto vos. i. ea charitate vos diligo cũ inter scandala pseuctor: mitto quã me pr̃ diligit quem venire ad tolerandas passiones fecit: & ex executio hui? officij nõ põt puenienter fieri sine gratia spũsanctiideo [cũ hec dixisset insufflauit i eos & dixit. Accipite spiritũ sctũ] insufflando spũ dedit vt seipsum eẽ ostenderet qui in facie primi hominis spiraculũ spirauerat: vel certe vt ostenderet spiritũ sanctum a se procedere sicut pcedit a patre: et non patris solius sed suũ esse. flatus ẽsi pcedit a flãte: non tm̃ est intelligendũ q̃ hmõi flatus xp̃i fuerit spũsanct? sz signum ei?. vñ Aug. Flatus ille corporeus substantia spũsanct̃i non fuit: sed demonstratio p cõgruam significationẽ nõ tm̃ a patre: sz etiã a filio procedere spiritũ sctũ. hec Aug. vñ con uetudo ecclesiastica obtinuit: vt in eorum facie qui per gratiã spũsanct̃i regenerãdi sunt a sacerdotibus insufletur: & quia p spũ sanctum remissio peccatorum tribuitur: qui est fructus & effectus spũsanct̃i recte post eundes spũ parũ discipulis dz. [Quorum remiseritis pctã remittuntur eis: & quoq̃ retinueritis retẽta erunt. vides quõ oia ista sunt plena iocũditate & letitia & hic nũc esse magnum pascha. o qualis domũcula in qua fiunt ista et quam gloriosum habitare in ea. Ex hoc facto apparitionis domini tria spiritualiter & mystice accipiuntur que in aĩa fideli apparitionem & presentiã verbi eterni mentaliter flagitante exigũtur. Primũ est aĩe ab oĩ opere exteriori ex catio q̃ñ notatur per diem sabbatorũ: per sabbatum ẽsi requies significatur quo iudei ab oĩ opere vacabant. ¶ Scõm est virtũ ab oĩ specie extranea custoditio quod notatur per fores clausas. fores ẽsi aĩe sunt sensus corporis et vires aĩe. ¶ Tertium est virtũ oĩm ad intima recollectio q̃ñ notatur p discipulo? congregationem: vires ẽsi aĩe sunt quasi quidã discipuli sub magisterio verbi eterni. Sz domin? nõ venit ad animam nisi de sero ꝓter q̃ñ dz cum esset sero per sero intelligitur perfectio boni opis mõ ẽsi in initio boni opis domin? apparet: sed sero post q̃ sol diuine gratie cursum suum in perfectione operis pegit: tunc deus hõi se ostendit. ¶ Jesus autẽ veniens in aĩmã operaẽ ibi quinq̃. Primo stat in medio discipulo? omnũ videlicet. virtũ i. in initio aĩe quem inhabitat: & ipsam essentiaq̃ anime que medium est omnium potentiarum p gratiam perficit & fecundat conferendo sibi esse diuinũ. Scõo annunciat discipulis pacẽ: ecce q̃ bus loquit pacẽ: qz discipulis. Esto & tu discipulus discipline xp̃i capax & audies. Tertio ostẽdit eis manus & latus conferendo: scz eis & diuinas operationes que per manus & effectiones: que per latus vbi coz latet designantur. Quarto facit gaudere discipulos excitando: vcz in eis gaudium internum: qz gauisi sunt discipuli viso domino. Quinto insufflat dando eis spiritum viuificationis ad nouam vitam: & vt viuant tam sibi q̃ alijs ad salutem. Sed domin? cum discipulis tunc parũ stetit: qz multum sero fuit tamẽ forte etiam ipsi coegerunt eũ aliquantulũ plus stare rogantes ne sic cito recederet: nec hoc domino displicebat. teneri ẽsi vult prout supradictum ẽ. Eandem benedicens discessit ab eis. Cumq̃ ab eis euanuisset redijt Thomas qui ante domini aduentum exiuerat [dixerunt q̃s aĩo leto [alij ad eum] nunciantes ei boni nuncium [vidim? dñ̃m] sic. ẽsi ante passionẽ appellauerũt eum: Qui dixit se non credituũ nisi videret: & etiã tangeret cicatrices vulnerum: vt si visus deciperet saltẽ tactus nunciaret veritatẽ. Volebat certificari duplici sensu scz visu & tactu. Illi enim duo sensus sunt qui minus decipi possunt: tanta quippe videbat mortis supplicia quod resurrectiõis & vite non poterat accipi argumentum: nisi non solum visu: sed tactu perciperet ea. vnde Chrisost.

Pacẽ cur geminat.

Chrisost.

Mission apl'orũ.

Remittẽdi ptas.

August.

Ptãs consecrandi oia in cena.

Ptãs clauium in die pasche.

Apl'i facti episcopi.

Aĩe desi videre volẽti necessaria.

Thome aduentus.

Chrisost.

Altijs eſſi groſſior exiſtens eã que ⁊ per ſenſum groſſiſſimũ.ſ.tactu querebat fidẽ ⁊ nec ꝰ oculis credebat. Remanſerunt aũt diſcipuli fametici ⁊ ſitibundi de dño ſuo:de quo tantã copiã habere conſueuerant:⁊ eum ſepe ſuſpiriꝭ et deſideriꝭ reuocabant. Vidiſti quotiens hodie paſcha habuiſtinam oẽs ꝓdicte apparitiões in die reſurrectionis fuerunt de quibus tm̃ quinq; in euangelio ſcripte ſunt:⁊ has quiq; repũtat facere dos in miſſa quinquies ſe vertẽs ad populũ: ⁊ q̃ſi ꝑ apparitione repũtans eĩ⁹ vultũ:ſ; tertia verſio eſt cũ ſilẽtio q̃ ſignificat tertiã ex hiꝭ apparitionẽ factã Petro:q; neſciẽ vbi vel q̃ facta fuerit hec apparitio. Per hoc etiã eas repũtat ꝙ quinquies dñs vobiſcũ dicit:ſed forte audiſti ⁊ nõ tm̃ ſenſiſti:q; nec forte in paſſiõe cõpaſſionẽ habuiſti.credo eſſi ꝙ ſi in paſſione cõpati ſcires:⁊ mẽtem vnitã ⁊ non ſparſam ad ſecularia aut ſuperflua vel curioſa haberes in qualibet vice ſentires paſcha:⁊ hoc tibi cõtingere poſſet qualibet die dñica ſi mente integra feria ſexta ⁊ ſabbato te in paſſione dñi ꝓparares,q; ꝗ ap'lm. Si fuerimus ſocij paſſionũ:erim⁹ ⁊ conſolationũ. Zũc ꝓ dñs ieſus redꝛt ad ſanctos patres qui corã eo nõ otioſe ſed vigilãrer laudib⁹ inſiſtebant iocundantes. Stabant eſſi in canticis ⁊ laudibus oẽs ſancti patres ⁊ angeli coram dño reuerẽter alacriter ⁊ deuoteiãc tanq̃ glorioſi iubilant cõtinue.ꝓſpice igit̃ eos ⁊ tu cũ letitia ⁊ eis congratulare ac diſce deũ venerari ⁊ laudare ⁊ ſibi gratias agere ⁊ ſua beneficia recognoſcere ac toto conatu ad illam gloriam tendere non ceſſes vbi ſemper in conſpectu dei tui cũ tam nobili multitudine in laudibus dei perſeueres.

Oratio.

Alme fili dei pr̃ſis qui foribus clauſis apparuiſti diſcipulis in vnũ cõgregatis:obſtrue q̃ſo clauſtra ſenſuũ meoꝝ interiorũ ⁊ exteriorũ contra pericula tentationũ ſancto timore reuerentie tue mortifica in eis omnia mala cũ viculo tue charitatis delicate:⁊ illumina eos cum lumine religionis diuine vt merear tua leta viſione conſolari:pacemq; pectoris ĩ preſenti ⁊ eternitatis in futuro te donante valeã inuenire vbi cũ angelis ac omnibus ſanctis ⁊ electis tuis te laudare merear ſine fine. Amen.

Quõ dñs apparuit diſcipulis in cluſis thoma pñte. Cap.lxxviij.

A Johan.20. Dueniente autẽ octauo die reſurrectionis iterum apparuit dñs Jeſus diſcipulis ſuis nã q; nõ malitia ſed ignorantia thomas dubitauit: non fuit pius magiſter tã dilectũ diſcipulũ in infidelitate relinquere:ſed ad fidem eius reformãdã iterũ dignatus eſt apparere:igitur cũ in pdicto monte ſyõ [iterum eſſent diſcipuli intus ⁊ thomas cũ eis] paſtor bon⁹ ⁊ de puſillo grege ſollicit⁹ [venit ianuis clauſis ⁊ ſtetit in medio eoꝝ]vt poſſit videri ab oib⁹ [⁊ dixit illis:pax vobis]ſtetit in medio ⁊ dixit:pax vobis nũ q̃ pot̃ cẽ pax in collegio niſi Pax colle- plar⁹ ſit in medio ⁊ ira ꝙ non plus ad vnã partẽ gẽ dñ plar⁹ inclinet ꝙ ad aliã:colũna nũ q̃ ſuſtinet edificũ in medio ſit ſi ſit ad partẽ ꝓpe parietẽ ⁊ nõ in medio oĩa elementa ꝓter terrã mouent:q; non ſunt in medio terra aũt immobilis eſt:q; in cẽtro eſt ⁊ in medio ſepe dñs pacẽ diſcipl'is nunciat ⁊ cõmẽdat ac pſuadet hr̃e.q; ſine pace ipoſſibile ẽ deo placere. in eis eſſi q̃ pacẽ ⁊ pcordiã diligũt habitat deus B Pacis com- q; fact⁹ eſt in pace loc⁹ eius.pacẽ veniẽs attulit mendatio. ⁊ hinc abiẽs pacẽ reliq̃:q; tota pfectio xp̃iane vite ⁊ religiõis in pace ⁊ dilectione cõſiſtit:cum magna g̃ diligẽtia debem⁹ eã ſquirere ⁊ ſtudiõſe obſeruare.vñ Greg.nazãze. Pudeat g̃ nos pacis mun⁹ deferere q̃ nobis nobis hinc diſcedẽs xp̃s reliquit. Pax ⁊ res ⁊ nomẽ dulce quã ⁊ dei eſſe accepim⁹. Juxta illud.pax detꝛ eius eẽ deũ. iuxta illũ Epheo.2. ipe eſt pax nr̃a. Pax bonũ cõmendatũ ab oibus ⁊ obſeruatũ a paucis:q; aũt cã eſt fortaſſis ambitio dñ aut facultatũ:aut liuor:aut odiũ aut cõtẽptus:aut aliquid hmõi ex hiꝭ q̃ dei ignaros videm⁹ incurrere.[Deinde dicit thome]q̃ſi rñdẽs petitioni eius ſuppoſite[infer digitũ tuũ huc et vide manus meas]nõ q̃ in digito ſit viſus:ſ; q̃ſi diceret. Tange hoc ⁊ experire. Nã videre in hoc loco ꝑ ſentire ⁊ intelligere ponit q̃ genus locũtiõis adeo vſitatũ eſt vt ꝑ oẽs ſenſus currere videat:ſicut cũ dicim⁹ audi ⁊ vide q̃ modulate cãtat Olfac ⁊ vide q̃ ſuaue redolet. Palpa ⁊ vide q̃ lene ſit: Guſta ⁊ vide q̃ dulce ſit. Vñ in exod. 2.Cor.13. Videre. 32. Cunctus populus videbat voces.i.ſentiebat Viſus. Viſus ergo ꝓpter ſui certitudinẽ ꝑ oi ſenſu accipitur.vñ ſm Augu. Noſe viſus gñal'r alij quatuor ſenſus conſueuerunt notari imo ẽt aliq̃ ꝑ intellectu accipit.vt cum alicui 32 vides tu hoc i.intelligis:vel ſimpl'r dici pot̃ q̃ ieſus ad verba thome rñdet:in quo etiã ſuã deitatẽ declarat in quantũ abſens corpaliter eĩ⁹ ꝓba ſciebat. Thomas eſſi duplici ſenſu ſcz viſu ⁊ tactu certificari volens vixerat[niſi videro in manibus eĩ⁹ fixurẽ clauoꝝ ⁊ mittã digitũ meum in locũ clauorum ⁊ manũ meã in latus eius nõ credã.] Jeſus ꝓ q̃ſi rñdens dixit ei.[Infer digitũ tuum huc] ſ.in locum clauoꝝ[⁊ vide manus]pforatas ⁊ clauorum fixuras:Deinde ſubiungit[⁊ affer manũ tuã ⁊ mitte in latus meum]lancea pforatũ ⁊ cognoſce me illũ eundẽ eẽ q̃ pepẽdit in cruce. Magnum certe fuit vuln⁹ illud ſacratiſſimi lateris in quo non digitũ ſed manum mittere debebat Myſtice ꝑ digitũ ſignificat diſcretiõ:ꝑ manum op⁹ nr̃m monet:q̃ digitũ ⁊ manũ in locũ clauoꝝ ⁊ lancee mittet:quicq̃d in nobis ẽ diſcretiõis et opis in ſeruitiũ xp̃i expẽdamus. Deinde ſubdit [⁊ noli eſſe incredulus]hoc eſt ad credendũ tardus[ſ; fidelis]hoc eſt fide firm⁹:q; ĩ pctõ infidelitatis me iterꝝ crucifigis cãm mee iterãs paſſionis hoc dixit ieſus:q; thomas dixerat diſcipulis reſurrectionẽ xp̃i nunciãtib⁹ ſe aliter nõ credituꝝ. Sicut g̃ thomas p̃ ceteris dubitauit ita p̃ ceteris palpare ⁊ videre monet̃.vbi Chri. Tu ꝓ cũ videris decredente diſcipulũ excogita dñatoris clemẽtiã q̃l'r ẽt ꝑ vna aĩa oſtidit ſeip̃m vulnera hñtẽ ⁊ accedit vt ſaluet vnũ.nõ eſſi ⁊ ſtatim appet:ſ; poſt dies octo.vt i medio a diſcipliis admonit⁹ accẽdat ad mai⁹ deſideriũ ⁊ fidelior fieret in futuꝝ tũc thomas cicatrices dñi tetigit:nõ ſolũ corde credẽdo:ſ; ẽt ore pñtẽdo:q; vtrũq; ad ſalutẽ req̃rit:exclamãs di.[dñs me⁹ ⁊ de⁹ meus.].ſ.tu es dñs me⁹]ſm hñanitatẽ in q̃ me ſanguie tuo redemiſti ⁊ paraſti[⁊ de⁹ me⁹]ſ; diuinitatẽ:q̃ me creaſti de limo formaſti iã nihil dubito certus ſum cõfirmo reſurrectionẽ:pdico immortalitatẽ:tu es dñs meus ⁊ magr̃ meus ego Dominus ⁊ deus.

ſeruus tu⁹ ⁊ filius ãcille tue: tu es deniq; deus meus qui me craſti ⁊ ꝑ me carnẽ ſuſcepiſti quã vt me redimeres morti te tradidiſti ⁊ vt me tecũ reſuſcitares: nunc a morte reſurrexiſti: hec eſt fides mea ita ſentio ⁊ ita credo. O felix thoma q̃ felicẽ habuit letitiam manus tua:magna quippe licẽtia ⁊ magna gr̃a eſt mittere manus in latus illũ dulciſſimũ: in latus illũ ſaluberrimũ:in latus inq̃ vñ ab ira ſaluamur:vñ a culpa ſanamur:vnde in gr̃a generamur ⁊ vñ in gloria ſublimamur. Ipſe ergo thomas q̃ 32 didymus ꝓter dubiũ cor in credendo ⁊ q; didymus grece gemin⁹ eſt latine:bñ etiã 32 abyſſus quia altitudinẽ diuinitatis certa fide penetrauit: q̃tã aũt remunerationem fides habebat manifeſtatur eum ſuddit[dicit ei ieſus]brificando cõfeſſionem ipſius[q; vidiſti me thoma].i. quia expertus es etiã ꝑ tactũ.nõ credidiſti:ibi qui non viderunt ⁊ crediderũt]in hoc ꝓficulo nõ ſolum fides thome cõmẽdatur:ſed etiã noſtra ſalus futura predicitur:ac ſi diceret dominus:tu quidẽ beatus es:q; eſſi me vidiſti credidiſti: ſed ⁊ illi beati erũt qui nõ vidẽtes me corpore crediturſunt mẽte: vbi ſm Aug. Preteriti tpis vſus eſt verbis ꝓpter certitudinẽ tãq̃ ille qui quod erat futurũ in ſua nouerat ꝑdeſtinatione iã factũ.q; apud eius pñtiã oĩa futura ꝑterita ſunt:ſ; aliõ thomas vidit ⁊ palpauit corpore ⁊ aliud credidit corde. q; fides ſaltẽ quo ad actũ nõ pot̃ eſſe de viſis ⁊ apparentib⁹.nã fides eſt argumẽtum. Conſilio nõ apparẽtiũ.arguere eſſi dicebãt antiqui oñdere.hoiem nãq; ſeu humanitatẽ vidit ⁊ tetigit:⁊ deũ ſeu deitatẽ que in pſenti videri nõ pot̃ credidit:dicẽdo eſſi dñs meus humanã natũrã cui datũ eſt totius creature dñium dicendo ꝓ deus meus diuinã que oĩa cõdidit confeſſus eſt:⁊ vnũ eũdẽ deũ:ſ; dñs. vñ Theo. Qui pri⁹ infidelis fuerat poſt lateris tactũ ſe optimum theologũ oñdit:nam duplicẽ naturã vnicãq; hypoſtaſim xp̃i edidiſſe.Nos ergo cõſolãdo ſubmuxit.beati qui nõ viderũt et crediderunt].vñ Greg. Letificat aũt valde q̃ ſequitur beati q̃ nõ viderunt ⁊ crediderũt:in qua ſententia nes ſpãl'r ſignati ſum⁹: qui eũ quẽ carne nõ vidim⁹ mẽte tenemus ſi fidẽ noſtrã operib⁹ ſequimur ille eſſi veſtre credit qui exerceret operãdo q̃ credit.hec Greg. De hiꝭ autẽ qui fidem nominem retinent paul⁹ dicit cõfitentur ſe noſſe deũ:facris aũt negant.et iacobus. Fides ſine opibus mortua eſt:cũ ergo (vt dicit Chri.) aliquis ſic illo tpe dixerit vtinã in tẽporibus illis fuiſſes ⁊ vidiſſe xp̃s miracula facienrẽtũc excogitet:beati q̃ nõ viderũt ſ; crediderũt ⁊ potuit aũt ẽe q̃ poſt cõfeſſionẽ qua dixit dñs me⁹ de⁹ meus:dñs ieſus inſuffãs dixerit. Accipite ſpũ ſanctũ quorum remiſeritis pctã ⁊c.licet hoc nõ dicat euãgeliſta:q; multa fecit ieſus que nõ ſũt ſcripta in libro hoc. vñ ipſe qui virtutem ſnam non alligauit ſacramentis:potuit ſine ſigno ſenſibili dare ſpiritũ ſanctũ:cõferre ei poteſtatẽ ⁊ ordinem epiſcopalem. Naꝭ credendũ eſt q̃ eũ ſicut alios epiſcopũ ordinauit. Attende hic xp̃s thome apparuit quando in errore fuit. In quo magna xp̃i pietas oñditur qui propter vnũ ſolum venit.vñ Chriſo. Conſidera dñatoris clemẽtiam qualiter etiam pro vna aĩa oſtẽdit ſeipũ vulnera habentem: et accedit et ſaluat vnum. Hoc autem de thome dubitatione diſpenſatorie permiſſum eſt:vt cuidentioribus argumentis reſurrectio dñi probaretur.ideo eſſi dubitatum eſt ab illo ne dubitetur a nobis. vnde ſm Greg. Non caſu ſed diuine pietatis diſpenſatione geſtum eſt vt ille electus diſcipulus tunc deeſſet:qui audita reſurrectione dubitaret:dubitans palparet:et palpãs crederet vt a noſtris cordibus omnem dubitationem expelleret:⁊ dñ in magiſtro ſuo vulnera palparet carnis:in nobis vulnera ſanaret infidelitatis:plus eſſi in nobis incredulitas thome q̃ aliorũ credulitas ad fidem profuit:q; dñ ille ad fidẽ palpãdo reducitur: mens nr̃a oĩ dubitatione poſtpoſita in fide ſolidatur:⁊ nõ ſolũ nr̃am fidem roborauit: ſed etiam hereticorum errorẽ dicentiũ ieſum verũ corpus nõ habuiſſe excluſit.vnde et Leo papa. Leo papa. Suffecit thome ad fidem ꝓpriam vidiſſe q̃d viderat: ſed nobis oportuit vt tãgeret q̃d videbat.vñ Greg. De ipſius thome ⁊ aliorũ ẽt diſcipulorũ dubitatione ſic dicit q̃ reſurrectinẽ oñicaꝭ diſcipuli tarde crediderunt: nõ tã illorũ infirmitas q̃ nr̃a (vt ita dicã) firmitas fuit ipa nãq; reſurrectio illis dubitãtibus per multa argumenta mõſtrata eſt:quam dũ nos legentes agnoſcimus:q̃d aliud q̃ de ecẽ dubitatione ſolidamur min⁹ eſſi mihi maria magdalena preſtitit q̃ citius credidit q̃ thomas qui diu dubitauit: ille eteſſi vulnerũ cicatrices tetigit ⁊ de nr̃o pectore dubietatis vulnus amputauit.hec Greg. Dispenſationis aũt gr̃a nõ ex curandi impotentia dñs q̃ mortis regna deſtruxit ſigna mortis delere noluit: ſ; pluribus de cauſis veſtigia paſſionis ſ.cicatrices vulnerum in corpe: ſz incorruptibili reſeruauit. Prio ad aſtruendã ⁊ pbandã reſurrectionem ac reformandã ⁊ corroborandã diſcipulorũ fidem de ſua reſurrectione dubiam: vt credãt q̃ ipſe qui crucifixus fuit in eodẽ corpe nũero reſurrexit in eo eſſi q̃ vulnera. oñdebat manifeſtabat q̃ idem reſurrexerat q̃ in cruce pepẽdit.vñ Lucas Videre manus meas ⁊ pedes meos q; ipſe ego ſum. Scdo ad cõmẽdãdam eĩ⁹ circa nos dilectionẽ:vt q̃ miſericorditer ſim⁹ adiuti oñiſis ſue mortis indicijs inſinuit noſq; ad dilectionẽ repẽdendã magis puocet.vnde in apoca. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos a pctis noſtris in ſanguine ſuo. Tertio ad oñendã nr̃am redẽptionẽ: q; illa vulnera fuerũt nr̃e redẽptionis ſignũ.vñ i Eſa. Ipe vulnerat⁹ eſt ꝓpter iniquitates nr̃as:illoq; miias dñi cãtare nõ ceſſant: ſ; dicã qui redempti ſunt a dño q̃m bon⁹:q̃m in ſcl'm mia ei⁹. Quarto ꝓpt̃ nr̃am edificationem ⁊ inſtructionẽ ſi eſſi in corpe xp̃i glioſo ẽt manebãt ſigna ſue paſſionis nos quaſi ꝓpatiẽdo eadẽ vulnera ꝓtinue in mẽte portarem:⁊ p eis gr̃as agere debemus. vnde apl's. Hoc ſentite in vobis q̃d ⁊ in xp̃o ieſu. Quito ꝓpter nr̃i recordationẽ ⁊ memoriã apud ſe ſp̃ retinendã. Nequaq̃ eſſi nr̃i obliuiſcit ꝑ q̃d⁹ ſic crudeliter plagat⁹ dignoſcit.vnde in Eſa. Ego tui nõ obliuiſcar ecce in manib⁹ meis deſcripſi te. Sexto ꝓpt̃ pr̃is recõciliationẽ:vt deus pater ignoſcat hñano gñi ꝑ quo filij ſic voluit plagari vnde apl's. Aduocatũ habem⁹ apud pr̃em ieſus xp̃m iuſtũ: ⁊ ipſe eſt ꝓpiciatio ꝑ pctis nr̃is: nã pr̃i ꝑ nobis ſupplicat obedientia repũtãs ⁊ quale gen⁹ mortis ptulerit ſp oñdẽs q̃d eſt q̃dã modus interuniẽdi ꝑ nobis.vñ Ber. Securũ accedis:habes o hõ ad deũ vbi habes filiũ ante pr̃em: matrẽ aũ filiũ:filij oſtẽdit patri lat⁹ ⁊ vulnera: mater q̃ndit filio pect⁹ ⁊ vberat nec vlla poterit ibi cẽ.

Apparitiones quinq; in miſſa ſcripte. Didymus. Gregorius nazãzenus. Phil.4. Epheo.2. Fidei meritũ. Auguſtin' Preteritũ ꝑ futuro. Theo. Greg. fides vera. Jacob.2. Vnũ ſaltũ ⁊ ordinauit dominus, Chriſo. Thome diuinitatis. Greg. Videre. Viſus. Augu. Vulnerũ xp̃i retẽtis. Luc.24. Apoc.5. Eſa.49. 1.Joh.2. Phil.5. Aduocatũ nr̃ iesus. Ber.

repulsa vbi tot charitatis occurrunt. insigna Septimo ad impiorꝫ cõfusionẽ: vt ostensis eis in iudicio vulneribus denũcient ꝗ iuste dãnari debeant. vñ ꝑm Aug. Cõuinces eos de pcrõ suo mortis dicet. Ecce hoiem quẽ crucifixistis: videtis vulnera que inflixistis agnoscitis latus qõ pupugistis: qm̃ p vos ⁊ ꝓpter vos apertum est nec intrare voluistis. O ctauo ad electorũ exultationẽ dñi in deo suo insignia amoris precipui quẽ ad eos habuit videbunt. Nam ꝑm Bedam. Magnũ gaudiũ erat sanctis videre vulnera in carne xpi fulgida p q victor triũphauit de morte ⁊ saluauit electos. veniens ergo dñs ad iudiciũ in eadẽ forma oĩb' apparebit. s. iustis ⁊ iniustis: vt iusti videntes ꝗta et q̃lia pro eis sustinuit: in eius amore ãplius exardescãt: ⁊ in laude ac grãrũ actione pficiant: iniusti ho deteri' puniant: cõfundant ⁊ pereant quanto magis tãtis bũficijs ingrati extiterũt ⁊ largiora bñficia dei indigni' ptẽpserũt. Nono vt triũphũ seu titulũ triũphalẽ ⁊ signũ victorie sue oi carni oñdat ⁊ in ppetuũ circunferat que eũ victorẽ diaboli p infinita scla demõstrent vbi gra. Miles p toti' gẽtis salute fortiter egit ⁊ multis vulneribꝫ pfossus est: hostẽ tũ interfecit: eiusq; spolia diriuuit: ⁊ victoria sue gẽti reportauit: ait illi medic': vis sanari sine oi cicatrice: vel cũ cicatricib' sine oi deformitate: puto qõ in signũ sue victorie ⁊ p exẽplo aliãdi alios ad idẽ referuat ei cicatrices. ille eũ cicatrices sunt in xpo nõ in deformitatẽ: sed in magnã pulchritudinẽ. vnde dicit Chri. ꝗ cicatrices sunt in xpo super radio solis lucidiores. vñ et ꝑm Aug. In illo regno apparebũt in corpib' beatorũ martyrũ cicatrices vulnerũ que p xpi noie pertulerũt: sicut stella in celo: sicut lapis pciosus in annulo: sicut flos in stipite: ⁊ sicut rubeus color in rosa nõ eũ deformitas in eis sed dignitas erit: ⁊ qui dẽ ꝗuis in corpe nõ corpis sed virtutis pulchritudo fulgebit: nec iõ tũ si martyrib' aliqua ãputata ⁊ ablata sunt mẽbra sine ipsis mẽbris erũt in resurrectione mortuorũ: sed vbi mẽbra vt pciderenꝫ pcussa sunt vel secta ibi cicatrices sed tũ eiusdẽ mẽbris redditis nõ pditis apparebunt cõspice nũc dñm ⁊ cõsidera solitã ipsius benignitatem: hũilitatẽ ⁊ amorẽ feruentẽ qũo vcz mõstrat thome ⁊ alijs discipulis vulnera vt tollat oẽm obscuritatẽ de cordibus eorũ ad ipsorum ⁊ nr̃am vtilitatẽ. Stat igiẽ cũ eio per aliquam mozulã loquens de regno dei cõsolatoria stant ⁊ ipsi cum eo in letitia magna audientes illa ꝗba excelsa ⁊ aspicientes faciem eius plenã gaudio ac decore ⁊ gratia. Attende bene eos familiariter circũcirca stantes. Sta ⁊ tu reuerẽter ⁊ verecũde: sed gaudẽter a longe: tamen si forte mia moris faciat te vocari licet immeritum. Tandem dicit eis ꝗ in galileam vadant ⁊ ꝗ ibi eis apparebit sicut pro miserit ⁊ benedictione data discessit ab eis. Ipsi vero remãserũt vt prius de ipso fauelici et sitibundi: sed plurimũ cõfortati. Ozario.

Augustin'

Beda. Vulnerꝫ xpi iocũda visio btis.

Trophea christi.

B Licatrices pulchre. Chriso.

A ugu.

O mine iesu xpe q̃ thome dubitãti loca clauorꝫ lãcee oñdisti: ⁊ eũ p digiti' man' imissionẽ ab errore reuocasti: da mihi vt tuorũ vulnerũ ⁊ passionis ip hñs memoriã digitũ ⁊ manũ: hoc est ꝗcqd discretiõis ⁊ opis in me fuerit totũ i ferutiũ ruũ mittã ⁊ expẽdãt: cũ thoma ꝓfiteatq; tu es dñs me' q̃ me sanguine tuo ꝓparasti: ⁊ deus me' q̃ me creasti: vt qõ de credẽtiũ salute futura ei pdixisti in me merear experiri ⁊ te largiente beatus apud te inueniri. Amen.

¶ Quõ dñs apparuit septẽ discipulis ad mare tyberiadis. Capitulum. lxxix.

A Ostea facto interuallo temporis: manifestauit se iterum iesus ad mare tyberiadis. i. se visibilem prebuit: ⁊ hoc etiã mõ dicitur apparere qõ idẽ est ꝗ manifestari. Nam ꝑm Ambro. illud apparet in cuius ptãte est videre ⁊ nõ videri. Piscabãtur simꝫ septẽ discipuli nocte quadãvt cibũ haberent. s. petrus ⁊ nathanael qui vt creditur frater philippi erat ⁊ filij zebedei. s. iacob' ⁊ iohãnes: ⁊ alij duo quorũ noĩanõ exprimunt quia ꝑm quosdã erãt minores: vel ꝑm quosdã videnꝫ fuisse philipp' ⁊ andreas. Et piscabanꝫ in nauialiena eis accõmodata: vel locata seu alio modo licite acceptaq; a principio sue conuersiõis reliquerãt nauẽ ⁊ rhetia. Piscabãtur aũt licite. q: ꝑm Aug. nõ fuerũt pohibiti ex arte sua licita ⁊ cõcessa victũ necessariũ querere: seruata sui apostolatus integritate: ñ quando vñ viuerent aliud nõ haberent. Propter quod ⁊ paulus scenefactoriã artẽ didicit: vt cũ necessitas vel ecclesie vtilitas occurreret de laboze suo viueret. Et ꝑm Grego. negociũ quod ante cõuersionẽ sine peccato extitit: hoc etiã post cõuersionẽ repetere culpa nõ fuit: quod aũt ad peccatum implicat: ad hoc necesse est vt post conuersionem animus nõ recurrat. Unde post conuersionem suã ad piscationẽ petrus rediit. Mattheus vero ad theoloneum nõ resedit. Et per totã noctẽ illam hi septem discipuli inuanũ laborauerũt: ⁊ nihil de piscibus ceperunt: quia diuinũ auxiliũ deerat cuius carentia nor dici potest. Hoc ideo factum est: vt captio sequẽs manifeste miraculosa appareret. [Mane aũt facto] p quod intelligitur gloria resurrectionis dñs iesus apparuit eis stans in littore maris. Non apparuit supra aquã sed in terra solida ad ostendendum ꝗ amplius non erat cum eis in fluctibus vite corruptibilis: sed magis transierat ad statũ vite immortalis. [Non tamen cognouerant discipuli ꝗ iesus esset.] ꝑm Chri. Non statim ostendit iesus seipsum vt per miraculum quod factum erat agnoscerent eũ. Attende hic que acta sunt: q: iocũdissima sunt. Querebat ab eis quasi pisces emere volens: si pulmentarium haberent: idest aliquid quod decoqui ⁊ comedi posset. Pulmentarium potest dici illud quod panibus vulcorandum adiungitur: ⁊ quo panis vt magis comestibilis sit conditur. Pulmentarium autem hic vocat pisces ad edendũ dulces ⁊ delectabiles. vt dicit Chriso. Interim humanius loquitur: vt quid debes emere ab eis mystice a nobis pulmentum petit dñs vt reficiatur quod est obedientia mandatorum detiad quam omnes obligantur. vnde supra dixerat. Meus cib' est: vt faciam voluntatem eius qui misit me. ⁊ [responderunt ei non] credebant enim eum eẽ mercatorem pisces emere volentem. Cum autẽ ad mandatum eius mississent in dexterã nauigij rhete impleuerunt illud [⁊ nõ valebãt trahere ꝓ piscũ multitudine] q: eũ obedientes fuerũt ex obedientia fruct ũ cõsecuti sunt. Per septẽ pi-

A Jo. 21.

Ambro.

Apparere.

Augustin'

Piscari licuit apostolis.

Scenefactoria.

Paulus.

Grego.

Chriso.

Pulmentarium.

Chriso.

B Piscatores septem.

scatores qui hic enumerant vniuersitas pdicatorꝫ ecclesie designat q̃ fine xpi virtute nihil prẽdunt: ⁊ nihil pficere pñtq; sine instructione eius interioz frustra raboze lingua pdicatoris. Sz mane qũ venit lux illuminans corda ipsorꝫ xpo principaliter operante: capiunt copiosam multitudinẽ piscũ: per quam signat multitudo credẽtium per predicationẽ apsorꝫ ⁊ similiter multitudo penitentiũ: per predicatores alios ad bonũ conuersorum: dicitur ꝗ pisces fugiunt rhetia fetida ⁊ corruptam: nec libenter intrant eam: ꝓpter hoc illi qui piscant cum talibus rhetibus paucos vel nullos pisces capiunt sequuntur tamen rhetia odifera ⁊ mundam: ideo cũ talibus capiuntur melius. Rethe xpi est verbum deitpisces sunt omnes peccatores: dextra spiritualia: sinistra temporalia. Iste ergo qui predicat propter lucrum tẽporale vl' panam gloriam piscatur ad sinistrã ⁊ rhetia fetida habet ⁊ ideo parum proficit: sed qui in doctrina ⁊ predicatione querit salutem audientiũ: ille piscatur ad dexterã: ⁊ rhetia odifera habet: ⁊ ideo multũ proficit nec mirꝫ quia vt dicitur in prouerbijs vias que a dextris sunt nouit dñs. peruerse aũt sunt que a sinistris sunt. Johannes itaq; considerato miraculo facto q: vidit impletum sicut predixerat. recognouit eum ⁊ dixit petro: quẽ pre alijs diligebat: ⁊ eriã q: inter alios prior erat [dñs est] cui. s. ⁊ pices obediunt: dñs eũ est nomẽ prãnis: ⁊ per ptãtem in miraculo piscũ est hic manifestat'. Johannes qui tanꝫ virgo ceteris purior erat: ⁊ p spicatior in cognoscendo citius alijs cognouit xpm q: puritas mẽtis ⁊ corporis maxime disponit hominẽ ad cognitionẽ diuinorꝫ ꝑm Beď. Cognouit primus dñm siue miraculo istius piscationis: siue sono pcognite vocis: siue prime reminiscens piscationis. vbi Petrus cantor. Per petrum actiua ⁊ laboriosa vita: per iohannem contemplatiua ⁊ quieta significatur. Contemplatius actue deum quem considerat ostendit. Si in die in actione fuisti: saltẽ in nocte dicat tibi contemplatiua dominus estme ita distraharis operibus quod ipsum aliquando non consideres. Hec Petrus [Tunc petrus audito quia dominꝫ est: tunica succinxit se] vt cum maiore reuerentia accederet ad eum [erat enim nudus] idest parum vestitus: vt aptior esset ad piscatiõis opus. vnde Beda. dicitur petrus nudus fuisse ad comparationem ceterorum vestimentorum quibus vti solebat. Sic nos solemus dicere cum aliquẽ simplici vestimento videmus indutum: quare nudus incedis? vbi ⁊ Theophi. Precinxit autem se linteo amictu quem phenices ⁊ thirij piscatores circumuoluunt sibi cum nudi sunt: siue etiam ceteris indumentis apponunt [⁊] ex deuotione ac feruore dilectionis [misit se in mare] vt citius ad eum veniret memor domini quem feruenter diligebat [alij vero discipuli] trahentes rethe piscium cum matura festinatione [nauigio venerunt] quia ita feruidi sicut petrus non erant: Petrus quidem moras nauis expectare non potuit: sed amoris immensitate cogente in mare se precipitauit: vt velocius ⁊ magis festinus ad dominum venire potuisset. Ubique Petrus feruentioris fidei ⁊ maioris dilectionis inuenitur. vbi Beda. Eodem autem ardore quo et multa alia fecerat: vt venit ad iesum nõ tũ intelligendum est Petrum super fluctus venisse: sed aut natando aut pedibus propijs: ⁊ quia erant prope terram. ⁊ secundum Chri. optime ponitur hic conditio iohannis ⁊ petri: q: iohannes pspicacior erat intellectu: petrus feruentior affectu. Propterea iohannes quidẽ primus cognouit ie sum. Petrus vero primus iuit ad eum. Mystice per mare significat tribulatio pñtis seculi. vñ illi qui desiderant ad xpm peruenire mittũt se in mare: q: non refugiunt tribulationes huius mundi: scientes ꝗ p multas tribulationes oportet intrare in regnũ dei: ⁊ tũ inter tribulationes securus ⁊ illesus xpi seruus euadit: sicut petr' illesus puenit: per nauigiũ vero significatur ecclesia. vñ alij discipuli veniunt nauigando. i. protecti societate ecclesie. ꝑm illud ps. protege eos in tabernaculo tuo. Et cũ descendisset in terrã: inuenerunt prunas in littore positas]. i. ordinatas ad calefaciendum: [⁊ piscẽ illis superpositũ ⁊ panem] iuxta positũ. Ecce aliud miraculũ: nã non ex materia subiecta sicut alꝫ multiplicauit panes: sed de nihilo ⁊ de nouo fecit virtute diuina carbones accensos ⁊ piscẽ ⁊ panẽ ad maiorẽ discipulorꝫ in fide resurrectionis xpi confirmationẽ. De Bethsaida ad vnam leucam contra orientem est locus vbi fletit iesus in littore: cuius adhuc vestigia ibidẽ oñdunt in lapide: ⁊ inde nõ ad iactus lapidis medietatẽ locus vbi viderunt prunas ⁊ piscẽ suppositũ ⁊ panẽ: ⁊ iussit iesus afferre de piscib' quos prendiderunt nutu ipsi' ascendit aũt simon petr' ⁊ traxit rhete in terrã plenum magnis piscibus. cliij. dicit Isido. quod oĩa genera piscium ad illum numerum reducũtur: ⁊ quia apostoli debebãt esse piscatores oĩm hoimiõ tot ⁊ nõ plures pisces piscati sunt: ⁊ cũ tanti eẽt nõ est scissum rhete numerũ ⁊ magnitudinẽ piscũ exprimit ad declarationẽ miraculi. ex tanta captione eorꝫ ⁊ iterum ex rhetis integritate: q: non est scissum: ⁊ vocans dñs discipulos ad prandendum ⁊ simul cum eis comedens ad declarationem sue resurrectionis ⁊ ad ostendendum non esse fantasma qõ factũ est eis fecit conuiuiũ ⁊ festum magnũ cũ ipsis in littore maris: ⁊ nemo discumbentiũ audebat eum interrogare quis esset non propter austeritatẽ ⁊ formidinem: sz ꝓpter reuerentie auctoritatẽ ⁊ cognitionis certitudinem: scientes discreta cognitione: quia dñs est cui cum metu ⁊ reuerentia oportet intendere: ⁊ iõ frustra fecissent de hoc questionem: q: nõ oportebat facere eã: vbi enim est veritas exhibita a parte ibi nulla est opus interrogatione. vbi Chrisost. Et nullus audebat eum interrogare: sed cum silentio ⁊ formidine multa ⁊ reuerentia sedebant: attendentes in eum. Nã sciuerant quidem q̃m dñs est: formam autem alteratiorem videntes ⁊ multa admiratione plenam valde erant stupefacti. vñ ⁊ Aug. Nemo audebat dubitare ꝗ ipse esset: tanta erat euidẽtia veritatis qua illis iesus apparebat vt nullus eorum auderet: non solũ negare: sed nec dubitare: ⁊ ideo stultum esset interrogare. Et consuete humilitatis sue more ministrans eis: ⁊ accepit panem ⁊ dedit eis bñdictum tũ ⁊ distribuendo fractum ⁊ piscẽ similiter ⁊ comedit cũ eis: nã eo mõ diuidebat eis ⁊ distribuebat sicut consueuerat ante passionẽ ad declarandã suam resurrectionẽ. Sicut igitur reuerenter multũꝫ alacriter isti septem discipuli cum dño suo pariter comedentes cum eo. Aspiciunt desiderabilem ⁊ iocundam faciẽ eius: ⁊ exultãt in cordib' suis. Accipiunt de sacratissimis manibus eius escas.

Chrisost. Cõditio Petri ⁊ iohannis.

Miraculũ

D Bethsaide locus vbi fletit dñs.

Isido. Piscium generacliij.

Chrisost.

August.

E Cõuiuium iocundum.

Beda.

desiderabiles: et reficiunt non minus spiritualiter q̃ corporaliter. O quale est istud conuiuium, cõsidera bñ per singula: et si potes pascaris cum eis in exultatione et letitia. In hoc cõuiuio ecclesie spiritalis xpus parat primas charitatis quas de celis portauit ad terras: qz ignis venit mittere in terra et vult vt accendatur. Item parat piscis suspositis primis: qui est ipse xpus: qui super primas ponit qsi et incendio charitatis pro nobis in cruce immolat. Item parat panes quo reficimur: qui est ipse mã ipse reficit nos per doctrinã et etiam dando corpus suũ nobis in cibũ. Dedit etiã dñs discipulis piscem: quia suã passionem imitandã ondidit: dedit et cũ pisce panem: qz post tolerantia passionis gaudia eterne societatis repromisit. vnde Fecit dñs prandiũ septem discipulis de pisce asso et alios quos ceperant. piscis assus xpus est passus: ipse est et panis qui de celo descendit huic cõparatur ecclesia ad participandã beatitudinem eternam. ppter qd dictũ est: afferte de piscibus quos apprehendistis nunc: vt oẽs qui hanc spem gerimus p illũ septenariũ numerũ discipulorũ pquẽ pot nra vniuersitas intelligi figurata tanto sacramento nos communicare noscemus et eidem beatitudini nos sociari. hec August. Ideo etiam vltimũ conuiuiũ cũ septem discipulis piscantibus voluit celebrare: qz illi post vniuersale iudiciũ cum dño eternum conuiuiũ sunt celebraturi: q̃ septiformis spiritus gra repleti fluctus pãtis seculi diuino amore calcãt: et lucradis animabus inuigilant. vñ Greg. Cur cũ septem discipulis vltimũ cõuiuiũ celebrat: nisi qd eos tmimo q̃ septiformi gratia spiritus sancti pleni sunt futuros secũ in eterna refectione denunciat. Septem quoq; diebus omne hoc xpus enoluit: et sepe septenario numero pfectio designat. Illi ergo vltimo cõuiuio de pãtia vitatis epulant: qui nunc pfectionis studio terrena transcendũt quos huius mũdi amor non ligat qb' si vtq̃ p tentamẽta obstrepit cepta tñ eorũ desideria non retundit. hec Greg. Sicut ergo dñs in alia piscatione significauit ecclesiã q̃ nunc est sic et in hoc loco q̃liter in fine seculi. scil. in vltima resurrectione mortuorũ futura sit. Mare essi presens seculũ sinat: licitus qd est finis maris finẽ seculi designat. vñ ibi ieſus ascendit in nauẽ: qz adhuc in fluctibus vite corruptibilis cum discipulis erat. Hic autem in littore stabat: qz iam ad statum vite immortalis transierat. Ibi non in dexterã nec in sinistram sed indifferenter inquit. Laxate retia vestra in capturam vt intelligamus bonos et malos: hic autem [mittite inquit in dexterã nauigij rethe] vt significaret eos qui stabunt ad dexterã solos bonos. Ibi numerus piscium non expimitur: qz multiplicati sunt sup numerũ. hic vero certe est numerus. s. centũ. qui numerus hz quinquagenariũ per quẽ designat iubileus in quo cunctus populus ab omni ope quiescebat: et ipse hz tria ppter mysteriũ trinitatis. Iõ aut dictũ est q̃ erãt magni: qz oẽs electi magni sunt in regnũ celorũ licet gradus sint diuersi. Ibi rethe pprer significãda scismata rupebat hic ño non est scissum rhetetq̃ in illa summa pace sctorũ nulla erunt scismata. Et iõ ad hoc cõmendandũ valet q̃ iohannes aũ hanc apparitionem rãs finẽ libri sui interposuit dicens. Multa quidẽ et alia signa fecit Jesus in cõspectu discipulorum suorũ que non sunt scripta in libro hoc: qd esset etiam secutur narrationis quasi proemiũ. Attende nihilominus q̃ sequunt qz pulcherrima sunt et vtilia: iam cõpleto isto solenni conuiuio et refectionis beneficio omnibus cõiter exhibito [dicit] dñs spãli [Symoni petro] volens ei cõferre bñficiũ speciale [symon iohannis]. s. filij [diligis me plus his?]. i. plus q̃ isti me diligãt. q. d. quid mihi dabis: quid mihi pstabis qz diligis me. vbi alchui. Mystice aũt Symon obediens. Johannes gra dr̃ merito ergo vocat. i obediens gra dei: vt ostendat q̃ ardentior illũ charitate amplectit non meriti hñani sz diuini esse muneris interrogat dñs an se diligat: quẽ semp et vbiq̃ maiorẽ amoris affectionẽ erga se ostendere videbat [Symõ inquit iohannis diligis me plus his] qui tui amoris affectũ plus q̃ hi circa me ondas. in quo apparet q̃ ille q̃ eligit ad officiũ pstationis: debet diligere deũ p ceteris et q̃ ceteris paribus melior et pfectior debet perfici in platũ qz dñs requirebat p ficiendũ: an plus diligeret eũ: plus habet charitatis q̃ est vinculũ perfectionis: nã in oi regimine ille qui pfidet et gubernat debet excellentior cẽ et ad plura ac maiora et magis ardua tenet pselatus q̃ quicũq̃ subdit? qz sicut se habet aia ad corp' q̃ regit et ratio ad vires inferiores: et pastor ad gregem: et hõ ad bruta aialia sic se oẽs habere plat' ad subditos. Et iõ videt q̃ ille qui aliquẽ eligit ad tale officiũ tenetur semp eligere meliorẽ: non tñ intelligit melior: literatior vel astutior: sz ille qui oibus conditionibus pensatis melior est ad tale officiũ: ad honorẽ dei et ad vtilitatẽ ecclesie. Aliter aũt eligens vel promotens nõ videt iudiciũ diuinũ euadere. Qd aũt scõm iura sufficit eligere bonũ et ydoneũ hoc est scõm iudiciũ humanũ p qd̃ talis non est puniendus. cũ sz Aug. aliqua pmittunt humano iudicio incorrepta. ppter maiora mala vitãdaq̃ que tñ sunt diuino iudicio corrigenda. Nã aliquid sufficit sm iudiciũ humanũ qd̃ non sufficit sm iudiciũ diuinũ. sm iudiciũ humanum sufficit illud de quo hõ non põt accusari nec electio eius improbari. Constat aũt difficile esse electiones fieri si possent ex hoc reprobari: q̃ inuenit alius melior q̃ ille qui est electus. Vñ sufficit sm iudiciũ hñmanũ: vt electio sit recta et eligat ydoneus. Scõm vero iudiciũ diuinũ et conscientiã necessariũ est eligere meliorẽ quantum ad honorẽ dei et vtilitatẽ ecclesie: si ño aliquis minus bonũ preeligat et aliquid primatum puta affectio carnalis spes bñficij et cõmodi temporalis eũ moueat est fraudulenta electio et psonarũ acceptio et peccat. Sciens ergo dñs interrogat sciebat essi qd̃ nõ solũ diligeret eum verũ etiam plus oibus diligeret: sed innuit: vt corde credamus et ore cõfiteamur nesciens aũt petrus quãtum alij xpm diligebant: non est ausus respondere plus q̃ alij: qz cor alterius videre non poterat: sed cum modestia locutus est et absolute respondit [ẽt] hoc est ita [domine tu scis qz amo te] q. d. tei pm testẽ inuoco: qui secretorũ es conscius qz amo te et tu q̃ interioza consideras scis si plus alijs amẽ re qd̃ ego nescio tu scis q̃ tũ diligo te et qz ie gro corde te diligo: q̃ tũ ño alij te diligũt nescio. Item qz expt' pprie fragilitatis i xpi negatione fuit: cautius de se respondit nec vltra se efferre in xpi dilectione ausus fuit: sed quãtitatem sue dilectionis in iudicio xpi qui secreta cordium intuetur posuit: nec audet inuocare conscientiã propriã in qua prius deceptus fuit: sed dñi conscientiam inuocat: ices [tu scis qz amo te] ac si dicat: tu nosti plusquam ego: humilian se coza

Alchui.

Dilectio preferenda

Eligendus optimus.

August.

Confessio petri.

August.

Electio in probanda.

Petri cautela modestia

se coram apostol'ñ dicit pl' his: sz simplicit [amo te] instruens nos q̃ nõ debem' nos alijs preponere: sed alios nobis: qd̃ ergo de se nouerat: qd̃ diligeret dixit q̃ nesciuit. s. vtrũ plus alijs diligeret tacuit docens nos q̃ in dñjs suspensa debemus sentẽtiã tenere: et nõ temere de occultis diffinire [dicit ei] dñs offiũ pastorale sibi cõmittens [pasce agnos meos]. q. d. hoc mihi dabis: hec pstabis si amas me et vt pascas gregem meum. In hoc sciã et experiar q̃ me amas si scz gregẽ meũ pascis: exhibitio operis fit probatio dilectionis: dilectio essi dei pbatur in dilectione proximi: qui vero opus pieratis primo nõ impendit minus deũ diligit. Vñ aug. Confitẽti st amorẽ fuũ: oues suas cõmendauit rãs nõ eũ vbi oñderet. petrus amorẽ suũ in xpm nisi eũ pastor fidel' sub principe oim pastorũ. Cũq̃ dñs scõo ab eo quesisset si ipm diligeret: petr' idẽ qd̃. S. rũdisset. Item subdit [pasce agnos meos] Cum vero dñs tertio qreret si eũ amaret [cõtristatus est petrus] eo q̃ sepius esset interrogat' ab eo: qui sciuerat qd̃ interrogabat et turbatus fuit eo q̃ sciebat eũ scire etiã oia futura. ppt quod timuit ex tali replicatione ne christus sibi vellet pdicere aliquẽ casum suum futurum sicut. S. dixit ei suam negationem futuram: et iõ merito timuit et turbatus fuit. Vñ sz chrys. Rursus formidat ne forte estimans se diligere si non diligat: corripiatur sicut et prius correptus est mlt'ũ se estimãs fortẽ. vñ ad ipũ xpus refugit [et dicit ei: dñe tu oia] scis et ineffabilia cordis pstentia et futura et de vltimo cordis pruritu amãtis vocẽ dicẽs [tu scis qz amo te]. q. d. tu scis oia et pñtia et futura. Iõ tu scis q̃ nunc te diligo: sed quid fit mihi futurũ ego nescio tu scis. Deinde post tertiã petri rãsionẽ dñs adhecit [pasce oues meas] Contendauit aũt eũ tertiõ ignorãs quo aio pniteret xpi amorẽ sz vt trina cõfessio amoris deleret trinam negationem timoris: ter negauit timor: ter pfessus est amor: vnde aug. Reddit negatiõi trine teina cõfessione minus amori lingua seruiat q̃ timori: et pl' vocis eliciuisse videatur mors imminẽs q̃ vita pstens: et sm ambr. interrogauit nõ vt disceret: sed vt doceret quem eleuandus in celũ amoris sui veluti vicarium relinquebat: nõ vult dñs suos agnos vel oues pmittere: nisi illi q̃ eũ diligit: quos ipse tñ dilexit: vt p eis mori dignaretur: et iõ prius ecclie pastorẽ interrogat an se diligat: et sic postea ad pascendũ suos agnos et oues ei cõmittit: sicut essi fuit timoris indicius negare pastorẽ: sic et amoris offiũ pascere dñi cum gregẽ. vñ chrys. Si diligis me: inquit pstste fratribus: et feruentẽ amorẽ quẽ per oia demõstrasti ostẽdet: et aiam quã dixisti posituram te esse pro me hãc pro ouibus da meis ostẽdens quãti appciatur pstistentia ppriarum ouium: et qsi hoc maxime eius q̃ in ipsum est amoris signum. vñ greg. Si ergo signũ dilectiõis ẽ cura pastoris: quicũq̃ virtutibus pollens gregẽ dei negligit pascere summũ pastorẽ continciẽ non amare. vñ et aug. Quid est aliud: diligis me pasce oues meas: q̃ si diceret. Si me diligis nõ te pascere cogitas: sed oues meas: et sicut meas pascemon sicut tuas: gloriam meam in eis quere non tuam: dãnum meum non tuum: lucra mea non tua. vnde bernar. Nõ ociose toties repetitũ est pefre amas me in cõmissiõe ouium. Et ego quidẽ ad significatũ pide puto acsi illi dixisset Jesus: nisi testimonium tibi perhibente cõscia q̃ me ames et valde pfecte q̃ ames: hoc est plus q̃ tua: plus q̃ tuos: plus q̃ etiã tertio trine repetitiones mee nũerus impleat: ne q̃ suscipias curam hãc: nec te intromittas de ouibus meis: p q̃bus vtq̃ sanguis meus effusus est terribil' sermor: possit etiã ipauida quorũuis tyrannorum corda cõcutere. Propterea attẽdite vobis quicũq̃ opus ministerij huius fortiti estis: attendite in q̃ vobis: pretio deposito qd̃ vobis creditũ est. hec ber. Vide quo dñs xpus cõmittẽdo petro pastorale offiũ ipsum ter examinat de dilectiõe: qz pastores ecclie debent deũ ac ẽt proximũ p ceteris hõibus diligere: nõ ergo debet quis eligi in platum nisi habitis certis signis et argumẽtis de dilectione eius erga deũ et proximũ. vnde ber. An nõ incõgrue de dilectiõe rẽquritur q̃ pascẽdo gregi pponit. Ille essi posse oẽs alijs qui vino charitatis inebriatus exsuttãtis memor sui vt nõ qrat que sua sunt: sed magis q̃ Jesu xpi. Attende etiã q̃ dñs pastorale officiũ iniungit trina examinatione pmissa: et ideo qui ad hoc officium assumit plus examinari debet diligenter. Primo autẽ et secundo agnos imperfectos quodã lacte vescendos et tertio oues per fectiores solido cibo alendos petro cõmisit: qz nõ solũ pastorẽ: sed et pastorum pastorẽ eius constituit: sunt enim in ecclia tria genera seu tres gradus hoim fidelium: qui sicut agni et oues in ecclesia sunt pascendi. s. incipientes et pficientes: et qui q̃si adhuc imperfecti nomine agnorum et pfecti qui nomine ouium possunt intelligi: et bis dictũ est: pasce agnos meos: sed semel pasce oues meas: qz ifirmi et adhuc tenelli in fide ampliori pastorali cura et sollicitudine indigẽt q̃ fortiores et grandiusculi qui se regere valent: nec tanta cura egent. Pascit igitur petr' agnos pascit et oues: pascit filios: pascit et matres: qz regit et subditos et prelatos: ouium igitur pastor est: qz preter agnos et oues in ecclesia nihil est: nihil inq̃ qd̃ suis pastoribus cõmiserit. Sed cũ Joannes a dño magis esset dilectus quare nõ est alijs apostolis platus sed petrus: qz erat adolescens et si esset plat' illi scandalizarentur forte in eo: sed nõ ita in petro quia senex. Item ne videret amicos carnales exaltare eos alijs pferre. Utinam ecclesia imitaret hoc exemplũ et nõ faceret in multis ꝓtiũ. Cõsidera hic solitã dñi charitatẽ et benignitatẽ: aperte essi vides q̃ mõ diligẽter et affectuose impimit reiterat: recõmendat petro aias nras. Ter essi interrogat eũ de amore. Ter subiunxit pasce. Cũ dicit ei tñ dimũ: ergo mactatet mãducat: sed dicit tribus vicibus pasce. s. pane doctrine et sancte pdicatio nis ꝓbo vite et honeste cõuersationis exemplo tẽporalis sustẽtatiõis subsidio. Ter ergo dictũ est pasce ad significandũ q̃ habẽs curam aiarũ debet subditos pascere: pastu triplici. s. ꝓbi dei et boni exẽpli: et put potest tẽporalis subsidij. Sed quod dicitur ter pasce quidã mali mutant tunde: mungere: et occidet: mlti hodie subditos exactiõibus tẽporaliũ opprimũt: malis suasiõibus et exẽplis corrũpunt et occidunt: sed de triplici pastu pdicto parũ cogitãt vel curãt. Deinde postq̃ petrus dñm se amare ter rẽspondit et p hoc amoris sui primilegium cõfirmauit mortẽ suam ei domin' nũciãs suũ martyriũ sibi pdixit in qua morte quantum petrus eũ dilexerit demonstrauit aperte qz prelati ecclie tanta de-

Prelatorũ periculum et ex terminatio.

Bernard'.

Examinari oẽs Placuraẽ sumendus.

J Joan. plus dilect' cur nõ prelat'.

Pascere nõ tondere in bemur.

bent charitatem haberet vt parati sint morti p
grege exponere. Unde ait xps loquēs petro pa
rabolice. [Cū esses iunior [nō tam etate q̃ sen
sus ⁊ virtutis ibecillitate] quia negasti me [cin
gebas te] ⁊ ad libitū tuum pperabas [⁊ ambu
labas vbi] ꝛm appetitū [volebas: cū aūt senue
ris] nō tam etate q̃ sensus ⁊ virtutis stabilita
tem] ficut iam tua demonstrasti confessione [extē
des manus tuas] scilicet ad crucem: hoc est cru
cifigeris: vbi promptitudo eius ad martyrium
Alligatus petrus cruci. tol erādus designatur ⁊ genus mortis [⁊ alius]
f. tortor [te cinget] ⁊ ligabit vinculis ⁊ fuit enim
ligatus cordis ⁊ sic in cruce positus: nō clauis
affixus: vt viueret diutius ⁊ longius esset ipi?
cruciatus [⁊ ducet te]. i. viriliter trahet [q̃ non
vis] ire naturaliter ꝛm appetitum sensitiuum
scilicet ad mortem quā refugit sensualitas ⁊ vo
luntas naturalis voluntate tamē deliberata et
electiua qua cupiebat esse cū xpo in vita eter
nam ꝛm appetitum intellectuū etiam senex vo
luit ad mortē duci ⁊ crucifigi sequens magistrū
suum qui ait: non mea sed tua voluntas fiat. Bz
si fieri posset vitam eternā preter mortis mole
stiam cōcupiscere. Est enim in homine duplex
k Appetitus hominis duplex. appetitus. f. sensitiuus ⁊ intellectiuus: ⁊ ter q̃
aliquando ⁊ large loquendo voluntas nomina
tur: quia solus appetitus intellectiuus proprie
voluntas dicitur. Licet ergo appetitus intelle
ctiuus in petro esset promptus ad martyrium:
tamen appetitus sensitiuus refugiebat ⁊ quia
mors vltimum terribilium. Et eodem modo in
christo fuit vt visum est supra vbi ad patrē ora
uit. Nam inter animam ⁊ corpus est adeo natu
ralis amor: q̃ nunq̃ valet anima a corpore sepa
rari nec conuersor: ō dicit [quo tu nō vis] sc
ꝛm nature instinctum: qui sic est naturalis: vt
nec ipsa senectus eum petro auferre poterit:
sed desiderium gratie hoc immittit. Unde dicit
apostolus. Cupio dissolui ⁊c. vnde chryſ. dicit er
go quo non vis: ppter naturā cōpassionē anime
Phil. 1. Chryſ. que in vita separat a corpore de hoc vtiliter dif
pensante vt nō multi sibi mortē inferant violē
tam. Hec chryſ. sed ꝛm augu. Quātūcūq̃ sit mo
lestia carnis debet eam vincere vis amoris quo
amatur xps: qui etiaz mori voluit pro nobis: q̃z
Auguſt. si nulla esset vel parua mortis molestia nō eēt
tam magna martyrij gloria. Unde grego. Nec
ei si plenissime petrus nollet p xpo pati potuis
set: sed martyrium q̃ō per infirmitatem carnis
Gregorius noluit: per virtutē spiritus amauit. Qui dum p
carnem ad penas ire trepidat per spm ad glias
exultat. Actumq̃ est vt cruciatum martyrij no
lendo voluisset. Sic nos quoq̃ cum gaudiuz q̃
rimus salutis amarum poculum sumimus pur
gationis. Amaritudo quidē in poculo displicet.
ſz restituenda p amaritudinem salus placet. Cū
ergo cognouit dñs q̃ diligeretur a petro predi
xit ei fructum dilectionis. f. coronam martyrij
quo oues pascere ⁊ ecclesiam multiplicare et se
caput sequi deberet. vnde glo. Passurum p̃dicit
qui negaturum predixerat: hoc iam poterit: scili
cet pati pro christo ratione firmatus quod im
mutare pollicebatur infirmus. Iem non metuit
huius vite interitum: quia resurgente dominor
vite alterius precessit exemplum. vnde et chryſ.
Et nimirū hoc volebat ⁊ cupiebat idcirco ei ma
nifestum hoc fecit: quia enim dixit animaz meā
Chryſ. aiam suum ponam pro te: et si oportuerit me mori tecum
ponere. non te negabo: dedit ei quod desiderabat. Qz eli

petrus semp volebat esse in eis que pro eo erāt pro xpo da
periculis confide ait: ita enim tuuz implebo de tuz ē petro
siderium vt que non passus es iuuenis existens
hoc te oporteat pati senem factum. Hec chryſos.
Hoc autem quod ait: alius te cinget et ducet te
debet precedere hoc quod dicit extendes man
tuas: nam in alterius cinctione exprimitur im
positio vinculorum a persecutore: vnde august. Auguſt.
Extendes inquit manus tuas hoc est crucifige z Triginta se
ris: ad hoc aztez vt veniastalius te cinget: ⁊ du ptez annis
cet non quo vis: sed quo non vis. Prius dixit q superuixit
fieret: et deinde quomodo fieret: nō essi crucifi Petrus.
xus: sed crucifigendus quo noller est ducr. hec
aug. Et benedixit cum senueris. Nam post xps
quo verba ista dicta sunt vsq̃ ad tempus mortū
petri fluxerunt vere triginta septē anni. Ubi pa
ret q̃ satis senex erat. In hoc autem q̃ petr? cuz
senuisset et prope terminū vite iā esset passus ē
molestiam crucis ⁊ mystice significatum est q̃ō
post peccati remissionem toto tempore vite sue
debet homo p pctō suo dolere ⁊ vsq̃ ad termi
num vite miseriam sustinere. vnde gloss. etiā re Miseria
missis peccatis tolerat homo miseriam: in quaz patitur et
tamen ex peccato venit ꝓductio: est pena quaz cui pcta re
culpa: ne parua videretur culpa si cū illa finire missa sunt.
tur ⁊ pena in petra typus est secularium ⁊ reli
giosorum: secularis essi quo vult dñs sue volun
tatis: sed religiosus superiozis lingamine cin
ctus grauitate religionis semor et pfessiōe ma
turior: precepto maiozis frequēter ducitur quo
non vult: nisi propter obedientie fructum [hoc
autem dixit] Jesus petro [significans] q̃z esset Martyres
crucifigēd?: et hac morte deū clarificatur? mar deum clari
tyriū ei petri fuit ordinatū ad glias deiq̃z sicut ficant.
nec cingere ⁊ vincul' cū dñō xpō obscurauit i cor
dib? audiētiū negatiōe: ita extēdēdo man? i sili
cruce sicut xps glificauit xpō p exēplū pstātie i
ꝓtatē pfessiōeti aurib? crucifigētiū tortor. Quā
uis ei xps nō clarificet i se mal' ⁊ infidelib? ⁊ ficla
rificat q̃ tidie p exēlū patieētie a fcris ⁊ bonis fi
delib? . mors ergo sanctorū est ad gloriam xpi:
quia ex hoc ostenditur magnitudo dñi q̃ p eius
virtute ⁊ fide sancti exponunt se morti. Cuz essi
vis amoris graues vincat molestias mortis p
fecto martyres morte sua deum clarificant o
stendens ea quantum colendus et amādus sit.
Et nota q̃ xps in directum crucifixus q̃ō petr?
ob reuerentiam dñi in cōtrariū. f. deorsum ⁊ sed
andreas in transuersum. [Et cum hoc dixisset]
Jesus petro nuncians ei mortem et passionem
ne dura et intolerabilis petro videretur passio
hanc suo exemplo pius magister lenire curauit
⁊ ad genus mortis exēplo sui eū inuitans [dixit
sequere me:] id est imitare me: sequi enim dñm
imitari est: ac si diceret tanto tolerabilius cru
cis passionem sustinebis: quanto in eius sufferē
tia mea te sequi vestigia recordaberis ⁊ vt sicut
ego pro tua salute crucis patibulum sustinere
nō diffuliuita quoq̃ tu pro cōfessiōe nōis mei te
pati debere memento: q̃z ego gloriosiorem pal
mam martyrij cōsequeris: quo ad hanc promo
rendam arcti? magistri iter sequeris: q̃z essi pe
trus pius singulariter ad hanc se exhibuerat se
q̃lam dicēs ꝛre nō posum te sequi aiam meā p
te ponāz: nō singulariter ab eo exigit dñs primū
sum dic. [Sequere me]. f. in genere mortis. Si me
inquit diligis sequere me: veni post me: et sicut
ego pro te ita et tu moriaris pro me sicut ego: tu
in crucem ascende: tu eandē quē ego mortē pa

tere. Usi non dixit ei solitsed signanter. pre alijs
q̃z ipse pre oibus debebat aiam p grege pone
re ⁊ ouibus. Hoc aūt dicēdo dñs furrexit ⁊ a lo
co cōuiuij abire cepit. Et sic p illā sequelā cor
poralem idē significabat q̃ō prius petro p xpa
expressera: sicut essi in veteri testamēto pphe
te significabant aliqua verbis ⁊ aliqua factis
similiter xps faciens post q̃ verbo p̃dixerat pe
tro suū martyriū incepit ire ⁊ tunc dixit ei seq
re me. f. in hoc q̃ō predixi tibi. [Conuersus pe
trus] retrahendo oculos ab aspectu domini [vi
dit iohānem quē diligebat iesus etiā sequentē]
Ad de morte io. interro gatio. q̃z sicut ⁊ petrus ceperat post xpm et volēs cer
tificari de morte iohannis ex amore quo eum
diligebat de eo dñm quesiuit di. [Hic aūt quid]
f. patietur. q. d. ecce ego sequor te in passiōe: hic
autem quē vt me diligo nunq̃d mozietur sicut
⁊ ego? Post q̃ petrus audierat se crucifigendus
voluit etiam agnoscere fratris exitum. Diligebat
essi petrus iohannem speciali dilectione: et
ideo volebat eum in martyrio socium habere.
vnde dicit Chryso. q̃ valde diligebat petrus io
Chryso. petrus iohannem di ligebat. hanem ⁊ audiens tam magni amoris indicia
a domino q̃ videlicet simili genere mortis secu
turus esset dñm quo dñs precesserat petrum cu
piebat tam magnozum munerū habere sociuz.
De hoc aūt q̃ petrus interrogauit etiam iohan
nes interrogasset: sed non audebat. Diligebat
aūt vt hic dicitur iesus iohannē nō quidē sin
gulariter solum sed pre ceteris familiarius et
specialia signa dilectiōis ei ofidendo pre cete
ris: ⁊ hoc signum inter ceteraⁿ vt per pacem exi
ret de vita nō per certamē passionis diligebat
primo quippe propter mundiciā puritatis ⁊ q̃
virgo est electus a deo ⁊ virgo permāsit. Secun
do ppter sublimitatem sue sapiētie ⁊ q̃ ceteris
altius archana diuinitatis vidit. Tertio pro
pter feruorem sui affectus ad xpm qui diligen
tes se diligit ⁊ rndens iesus petro di. [Sic eum
volo manere]. i. expectare. f. ab sq̃ passione mar
tyrij [donec] ecclesia sua pace firmata] veniam]
f. ad eum vocandum ⁊ ⁊ per placidam mortem
de hoc mundo ad gloriam celestē assumendum
quasi dicat nolo eum mori per martyrium ⁊ me
sequi per viam passionis: sed magis volo eum
occupari in quiete contemplationis [donec] me
Morsios. vocante de hac vita in aliam transferatur sua
uiter ⁊ iocunde. Habeē essi in legenda eius: q̃
xps apparuit sibi circa finem vite sue cum disci
pulis suis vocans eum ad gloriā ⁊ ad epulan
dum cū illis [quid ad te. f. inuestigare de ipso q̃z
ad petrum non pertinebat scire q̃ō deus ordina
bat in futurum de iohanne: sed tm̄ ptinebat ad
ipsum verbo xpi prompte et humiliter obedire.
Ideo sequitur tu me sequere. f. crucis passione.
vñ Chryso. Sic eum volo manere inquit ⁊ quid
Chryso. multum inuestigaremq̃ vltra ea q̃ placent ei
querere ⁊ nihil vltra q̃ oportet circunscrutari.
Hoc aūt faciebat ad intemperanea cōpassione
que ad seinuicem erat diuidēs eos. Quia enim
debebant orbis terrarum pcurationē accipere
non oportebat eos ad seinuicem de reliquo esse
complexos: profecto enim magnū huic orbi ter
rarū factū esset dānū. Propterea ait: opus com
missum est tibi id attende ⁊ pfice ⁊ exerce ⁊ certa.
Hic vero si voluero manere hic [q̃d ad te.]
Tu ea que tuij pfius sunt attende ⁊ [illegible] his solli
citus fis. Hec Chrys. [Exiuit ergo fer?o iste in

ter fratres]. i. discipulos ⁊ q̃ erāt vniti fraterna
charitate: ⁊ diuulgatū est in publicū p narratio
nē vni? ad alterū [q̃ discipul? ille nō morietur.]
Hūc intellectū cōceperūt ex verbis xpi: ⁊ in isto
intellectu sermo ille recitabat q̃ iohānes non
esset mortur? ⁊ ꝛz donec xps ad iudicū veniret
victur?. Sed nō erat hoc magnū donū si datum
esset discipulorcū meli? sit dissolui ⁊ eē cū xpo.
Ille tamen intellectus fuit erroneus. Quia io
hannes ꝛm veritatem est mortuus. Et ideo sta
tim excluditur cum subditur. [Et non dixit ie
sus nō morietur] q̃z sententia mortis in omnes
in originali peccato natos prolata est. [Sed di Joannes mortuus.
xit sic eum volo manere] a dolore persecutionis
alienum [donec veniam] vocando eum in morte
per resolutionem naturalē ad celum [q̃d ad te]
hoc remissiue legendum est: q̃z nō queritsed so
lum recitat hoc q̃ō ante dixit: habebat autē io
hannes nonagintanouem annos cū mozere ⁊ et
seraginta octo annis predicauit. [Hic est disci
pulus ille]. f. iohānes de quo saluator iam locu
tus est [qui testimonium phibet de his] que vi
dit ⁊ audiuit: ppter q̃ō eius testimoniū est effi
cax et verum [et scripsit hec] tanq̃ testis verāz
testimonium phibēs de eis. Modus erat anti
quorum q̃ illi scriberent hystoriā qui vidissent Hystoria scribende mos.
propter quod dicitur hystoria ab hysteoin quod
est videre: quia qui videt quod fit pōt inde hy
storiam prexere ⁊ ideo iohānes qui verba xpi
audiuit ⁊ facta eius vidit: conueniētissime scri
bere potuit. Omissa autem omni comparatio
ne inter duos istos discipulos de dilectatiōe po
test ad mysterium referri ⁊ mystice accipi. nā p
hos duos duplex significat vita. f. actiua ⁊ con
templatiua: per petrum essi cui dictū est seque Vita duplex.
re me laboz exprimitur vite actiue ad quem
pertinet necessitatibus proximorum insudare
ac pro veritate ⁊ iustitia si necesse fuerit vsque
ad mortem certare ⁊ per iohannem vero suauita
tis designatur vite contemplatiue ad quem
pertinet omnibus alijs omissis soli deo inhere
re: de quo bene dictum est [sic eum volo mane
re donec veniam] . i. eos quos gustu mee con
templationis inebriauero semper proficere vo
lo quousq̃ me in die iudicij cum eterna remu
neratione apparente de fide transeant ad spem.
Et de imperfecta vite huius contemplatione
ad perfectam glorie cōtemplationem. Utriusq̃
autem vite finis et obiectum est deus pro quo
exercetur hec et illa: sed vita actiua plus dili
git quam contemplatiua: quia magis sentit an
gustias presentis vite ⁊ et estuantius desiderat
ab eis liberari ⁊ ad deum ire: contemplatiuam
vero vitam deus plus diligit: quia eam magis
conseruat: non enim simul finitur cum vita cor
poris sicut vita actiua ⁊ et ideo in ps. dicitur.
Diligit dominus portas syon super omnia ta
bernacula iacob. vnde dicit dñs de vita cōtem
platiua ⁊ sic eum volo manere. i. expectare: do
nec veniam: vel in fine mundi: vel in morte con
templatiua: sed vite actiue dicit tu me sequere
q̃z cōtēplatiua hic inchoata nō pficitur: sed in
choata manet ⁊ expectat donec veniat christ? p
ficiendo cum venerit: sed actiua vita pfecta ⁊ in
formata ei? passionis exēplo ⁊ interim sequitur
xpm patiendo pro eo: potuisti itaq̃ attēdere q̃
multa et q̃ magnifica dicta et facta sunt in hac
apparitione ⁊ hāc apparitionem vocat iohan
nes tertiam scilicet a numero dierum sed non

P Apparitio tertia ter- id est ter- tia die.

a numero apparitionum. Prima apparitio fuit in prima die qua surrexit: qua pluries se manifestauit. Secunda post dies octo, quando Thomas vidit ⁊ credidit. Tertia hac die quando de piscibus prandium fecit: sed post quot dies ab octaua resurrectionis id fecerat euangelista nõ determinat: vel potest referri ad vices: qz nõ legitur ꝗ multis vel pluribus discipulis simul apparuerit: nisi primo Thoma absente ⁊ secũdo eo presente ⁊ tertio hic ad mare. Unde signanter in plurali dicit discipulis suis. Et deinceps apparuit vsq; ad diẽ ascẽsionis quotiẽs voluit ꝗuis nõ oia scripta sunt. Tandẽ dñs bẽdictione data discipulis disparuit ab eis. ¶ Oratio.

Omine iesu xpe presta mihi miseroꝝ vt pulmentarium tibi adhibeã mandatis tuis obediendo: tu enim nostra obedientia quodammodo reficeris: quia in ea quamplurimũ delectaris. Fac quoq; me indignum tui conuiuij participem vt te pisce asso ⁊ pro nobis passo reficiar pro te patiendo ⁊ te pane vero satiar nunc in tua doctrina et tui corporis sacramento: et tandem in eterne societatis gaudio da etiam mihi domine vt cũ petro merear te diligere pro te mala perferendo: et cum iohanne at ediligi inherendo ⁊ et in hoc semper proficere et vsq; in finem perseuera re. Amen.

¶ Quomodo dominus apparuit. xj. discipulis in galilea et etiam quingentis fratribus. Capitulum. lxxx.

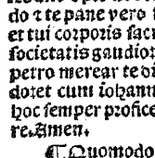

Ost hec vndecim discipuli abierunt in galileam secundum mandatũ xpi ⁊ angeli in mõtem ⁊ locũ vbi principaliter cõstitutũ erat eis vbi dñs ordinauerat se visibilẽ ꝓbere illis. vnde Beda. Nam pergens dñs ad passionem ait discipulis: post ꝗ resurrexero precedam vos in galileam. Angelus quoq; mulieribus ait: qz precedet vos in galileã. Qua propter iussioni magistri obedientia discipulorum obsequitur. Quãuis enim supradicta apparitio ad mare tyberiadis fuerit in galilea vbi est idem mare: non tũ illa principaliter intendebatur cũ ibi pauci. ⁊ septẽ tm̃ essent discipuli sed potius ista in q̃ simul oẽs erant congregati. Et sciendum ꝗ ppe montẽ oliueti ex parte boreali ad vnum miliare est mons ꝗ appellat galilea ⁊ lilea: dicit quidã ꝗ ille est mons ꝑdictus ad quem discipuli vndecim abierũt: non qz mons sit in galilea: cũ sit in iudea: sz qz mons iste, appellat galilea. Alij [qõ magis videt] dicũt hoc fuisse in monte thabor in quo dñs transfiguratus fuit qui vere in galilea cõstitit. Ibi etiã pauci scz tribus discipulis ostenderat gloriam sue future resurrectionis: ⁊ ideo ibi resurrectionem suam cõpletã manifestauit oibus suis discipulis. Vñ ꝓbabiliter creditur ꝗ ibi ẽt fuerũt quingenti fratres ꝑter ꝑdictos vndecim discipulos et ꝗ illa fuit manifestatio de qua ad Corint. scribit apostolus dicens. deinde visus est plus ꝗ quingẽtis frib̃ simul. hic tũ non expimunt nisi vndecim apl̃i qz erãt principales discipuli xpi. vnde Eusebius. Duo enim euangeliste scilz lucas ⁊ iohannes solis vndecim hũc scribũt apparuisse hierusalem: ceteri ꝗo in galileam ꝓperare non soluz vndecim: sz vniuersis discipulis ⁊ fratribus dixerunt angelum ⁊ saluatorem vidisse: de quibus et paulus meminit dicens: deinde apparuit plus ꝗ quingentis fratribus simul. hec Eusebius. Quomodo autẽ tot fratres erãt ibi cum aperte dicatur in actibus ꝗ omnes discipuli erant in hierusalem in cenaculo congregati ⁊ non erant nisi centum viginti. Potest dici ꝗ omnes credentes de hierusalem cum apostolis non erant nisi centum viginti. Multi tũ erant credentes de alijs ciuitatib̃ ⁊ locis quibus simul apparere voluit ad ipsorum consolationem sicut ⁊ alijs. Et ibi scz in monte apparuit eis dñs: qz quia illi eum qñq; videre merebãtur in altitudine celorum qui nunc celitudinem perfectionis ascendentes in yma calcant desideria terrenorũ. vñ Raba. In mõte quidem apparuit eis dñs: vt significaret ꝗ ñ corpus qõ de cõi gñis hũani rerũ nascẽdo susceperitã sup oia terrena resurgẽdo subleuauerat ⁊ et vt admoneret fideles: ñ illuc celitudinẽ resurrectionis ei? cupiũt videre hic ab ĩimis voluptatib̃ ad supiora studeãt desideria trãsire. ꝗ Rab. Discipuli ãt dñm videtes visum adorauerũt in adoratu suo adoratiõe latrie: ⁊ ante eũ hũiliauerũt se credẽtes dñm deũ ⁊ hoiem ĩnoxalẽ resurrexisse. Quidam aũt dubitauerũt pp rei nouitatẽ quorũ dubitatio nostrã auget fidẽ: ex quo patet ꝗ ibi erant alij ꝗ apostoli: qui oẽs erant certificati: etiam thomas qui inter eos fuit magis incredulus. Dubitatio quidem discipulorum nostre fidei fuit confirmatio: quia quo amplius dubitauerunt: eo follicitius inquisierunt: ⁊ quo verius probauerunt eo firmius crediderunt et nõ solũ fidem nostrã corroborauerunt: sz etiam hereticorum vesaniam destruxerũt: prius aũt et clemens dñs credentes in fide cõfortat: ⁊ fidem eorum roborat: ac dubios ad fidem reduxit: et dubietatem eorum excludit intimans eis ad quantam gloriam peruenerit. Tũ ⁊ omnem dubietatem a cordibus eorum auferret accedens locutus est eis ad certificandum eos de sua resurrectione dubios dicens. [Data est mihi oẽs potestas in celo ⁊ in terra] quia licet Christus quantum ad diuinitatem ab eterno haberet data xpo hãc potestatẽ ⁊ inquantũ homo ab instãti cõceptionis haberet ptãtẽ in celo ⁊ in terra. Auctoritatẽ tũ executiue nõ habuit ante suã resurrectionẽ: sz voluit passibilitati esse subiect? ꝓpter nostrã redẽptionẽ. Hoc ergo loquit a parte hũanitatis in qua minorat? est paulo min? ab angelis: nõ a pte diuinitatis: in q̃ patri est cõsors ⁊ coequalis. Nã ſm diuinitatẽ tantus est pater aut filius aut spiritusſanct?, quãtus est pater ⁊ filius et spiritusſanctus vnde Augu. Tanta est tota trinitas in solo patre vel in solo filio: vel in solo spiritusſancto: quanta est simul in patre et filio et spũsſancto. hec Augu. Igitur ſm diuinitatẽ semp simul cũ patre et spũsſctõ oipotens fuit: ſm hũanitatem oim rerũ ⁊ inter oia potestatem accepit: et oia in manu eius sunt tradita vt homo ille qui nuper fact? est de celo dñ̃ et in terra. Habet etiã ptãtem in celo coronãdi quos vult: ⁊ in terra eligendi quoscũq; vult: qz ⁊ hic ibi ⁊ facit quod vult: non solum ergo in terra sed etiam in celo potestatem accepit qz in hũanitate exaltatus ad dexteram patris est collocatus ⁊ sup oẽs angelos eleuatus nomẽq; sibi datũ est qõ est super oẽ nomẽ vt in nõe iesu omne genu flectatur celestium: terrestriũ: et

B Matth. xxviij.

Beda.

Apparitio principalis

Eusebius.

Lozin. cv

internorũ: nõ solum est sup oim hoim nomen: sed etiã sup oim angelorũ sctissimũ: nulli eim̃ hoim vel angelorũ cõcessum est vt natura filius dei dici possit: nisi illi soli cui a patre dictũ est. Hic est filius meus dilectus in quo mihi cõplacui: nulli quoq; sanctorũ vel angelorũ datũ est vt in nõe eius daretur salus nõdo nisi soli deo de petrus ait. Non est in aliquo alio salus: neq; eim̃ aliud nomẽ datũ est sub celo hoibus in quo oportet nos saluos fieri. In natura quippe hominis a parte accepit: qõ in natura deitatis ẽt ipse donauit. vñ Seuerianus. Filius quippe dei virginis filio deus hõi diuinitas carni cõtulit qõ semper ipse cũ patre possedit. Hec autẽ ptãs sibi data pctõres non spernũt: sed omnes sine personarum acceptione colligit vñ consequenter instituens baptismum subiũgit. [Euntes pmũdum vniuersum docete] fidem [omnes gentes.] i. omnia genera gentium sine distinctione personarum. Ex hoc patet ꝗ predicatores euãgelij debent oibus ⁊ magnis: ⁊ paruis sine acceptione predicare. [Euntes] ergo quod est cõtra negligentes qui ire nolunt [docere] quod est contra ignorantes qui docere nesciunt: ⁊ officium assumunt [omnes gentes] quod est contra personarum acceptores qui tantũ: ⁊ ad aliquos vadunt [baptisantes eos] quia nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spũsſctõ nõ põt intrare regnũ dei. [in nõe] propter vnitatem substãtie [patris ⁊ filij et spũsſcti] propter distinctionem personarũ: vt quoq; est vna diuinitas: vna sit largitio: non ait in nominib̃ patris et filij ⁊ spũsſanctis: sed in nomine et indiuiduam trinitatem vnum deum eẽ insinuet. Ista ergo est forma baptismi a xpo instituta: sed familiari consilio spiritusſancti quodammodo mutata fuit in primitiua eccl̃ia: quando apostoli baptisabant in nõe Christi: vt nomen christi quod tunc odiosum erat publicaretur ⁊ magnificaretur per ambitum mundi. Et addit [docentes eos seruare] opere et perseuerantia [oia quecũq; mandaui] vt dixi [vobis] scz sacramenta a xpo instituta: ⁊ alia ad fidem catholicam pertinentia ac mores circa dilectionem dei et primi instituentia. ¶ Preceptum qõ dñs ante passionem suã discipulis deberat: scz qõ iudeis predicarẽt: ⁊ in viã gentium nõ abirent ad tẽpus erat certum qz ante xpi resurrectionem fides christi non erat diuulganda per orbem vniuersum: et ideo post resurrectionem precepit eis vt in omnes gentes irẽt i' prio docerẽt. i. chathezizarẽt: ⁊ in fide instruerent. Deinde fidei sacramentum: scz baptismo intringerent: quia adulti prius debent instrui de his q̃ ad fidẽ pertinẽt ꝗ baptizari. Et ideo catheciſmus debet baptismũ precedere: ⁊ tandẽ post doctrinam fidei: et post baptismum oia quecũq; essent obseruanda preciperẽt: qz vt dicit Jacobus. Oportet nõ tm̃ auditores eẽ ꝓbi: sed ẽt factores: et ꝗ offenderit in vno factus est omniũ reus cõgruo ordo. Prio eim̃ auditor in fide est docendus: qz nisi prius fidẽ aĩa recipiat nõ est dãdus baptismus qz sine fide impossibile est placere deo: nec valet baptismũ inundatio si nõ quantũ potest bonis operibus insistat: qz sicut corp̃ sine spiritu mortuũ est: ita ⁊ fides sine opibus mortua. Igit opz oia seruare quecũq; mandauit, ipse. Cui hoc videt ipossibile solũ teneat et custodiat charitatẽ. vñ aug. Dilectio fortis res est fratres. Multis videre ꝗ sit fortis dilectio quisq̃s ꝑpter aliquã necessitatẽ nõ potuerit implere quod iubet deus amet illũ qui ipleꝝ: et in illo implet. ⁊ iterũ diuinarũ scripturarũ multiplicem abundantiã latissimamq; doctrinam sine vllo erroꝝ cõprehendit: et sine vllo laboꝝ cũ stoditi: cuius cor plenũ est charitate dicente apostolo. Plenitudo aũt legis charitas totã magnitudinẽ diuinorũ eloquiorũ secura possidet charitas qua deum primũq; diligimus: docet enim celestis vnus medicus nos et dicit. Diliges dominum deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota aĩa tua: ⁊ diliges primũ tuũ sicut teipsum. In his duobus preceptis tota lex pendet et prophete: si ergo non vacat omnes paginas sacras per scrutari oia inuoluta sermonũ inuoluere ⁊ oia scripturarũ secreta penetrare: tene charitatem vbi pendent oia. Ibi tenebis qõ ibi didicisti: tenebis etiã quod nõ didicisti: si eim̃ nosti charitatem aliquid nosti. vnde et illud pendet qõ forte nõ nosti. Et in eo qõ in scripturis intelligis charitas ptz. et in eo qõ nõ intelligis charitas latet. Ille itaq; tenet ⁊ qõ patet: et qõ latet in diuinis sermonibus qui charitatem tenet in moribus. Et iterum quãta est charitas q̃ si desit: ⁊ frustra habent cetera si affit: habentur oia: et iterum hõ fidet: et spẽ: charitate: ⁊ subnixus ⁊ eas incoepit: ⁊ rerũ nõ indiget scripturis nisi ad alios instruẽdos. Multi ꝗ hec tria in solitudine sine codicibus viuunt. hec augu. Est etiã tm̃ bonum charitas: vt nõ tantum defectus nros suppleat sed etiam bona aliena nostra esse faciat. vñ gregõ. Aliorum bona opera nostra sunt q̃ si imitari nõ possumus in alijs amemus ⁊ amantũ fiunt quecũq; amant̃ in nobis. vñ ⁊ augu. Pensent in uidi quantũ bonũ est charitas q̃ sine laboꝝ nostro aliena bona nr̃a facit. Et iterũ si amas vnitatẽ etiã tibi hz q̃q̃s i illa aliq̃d hz. tolle iuidiã ⁊ tuũ est qõ habeo: tolle iuidiã ⁊ meũ est qõ habes. Ziuo: separat: charitas iũgit. hec augu. Per charitatẽ ꝗppe est hõ i ꝓticipio omniũ bonorũ ecclesie: ⁊ ex defectu charitatis amittit hõ meritũ oim bonorũ eccl̃ie: ⁊ etiã boni opis ꝓpriũ. ⁊ vt dicit bern. Charitas est virt? i q̃ nec minimũ opus respuit sine q̃ nec maximũ acceptat. Et breuiter ꝗcludẽdo charitas iter ꝗtutes tenet ꝓticipatũ: qz sine ipsa ad ꝓfectionis culmẽ nemo ꝑcẽdere valet: tunc eim̃ hõ ꝓfectus est quãdo charitate plenus est. Deinde qz magna eis iniũxit erigẽs eorum sensus ⁊ eos cõfortans ait. [Et ecce ego vobiscum sum] protectione diuine virtutis cooperatione laboris et operis: ⁊ etiam sacramentali prefẽtia corporis [oibus diebus vsq; ad consummationẽ seculi] inclusiue cũ finiũ laboribũ ⁊ cõsummato seculo mecum regnabitis cui? rei pignus est presentia mee deitatis et gratie et ĩ pñti. Ex quo patet quãta merces pie conuersationis quale ve pignus future beatitudinis etiã in pñti fideles moneaꝝ ꝗ vsq; ad finem mundi fides nõ deficiat quãtuncũq; tribulationib̃ agitat: ac si dicat ſm chrys. Non excusetis: nec mihi dicatis difficultatem iniunctorũ negotiorũ: quia ego vobiscum sum: qui oia faciam leuia: hec chrys. Magna promissio: magnus et ĩ superabilis clipeus securitatis: ego inquit vobiscum sum: in vobis pugno: vos defendo: nihil timeatis: ite securi. Si eim̃ deus pro nobis: q̃ quis contra nos? dicamus ergo in deo faciemus virtutem et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos et inimicos nostros: et specialiter predicato

titudo.

Romanj. 13.

Seuerianus.

Predicãdũ omnibus.

D Charitas aliena facit. Gregorius.

August.

E Preceptus ad tempus

Cathecismus.

Jacobi. i.

Chryſ.

August. Charitas legẽ iplet.

Rom. 8.

Ezechiel. xxxvi.

Ecce ego vobiscum sum.

Matth. xxviij.

Ecce ego vobiscum sum.

Matth. xxviij.

Ecce ego vobiscum sum.

Matth. xxviij

rib⁹ euangelij ꝑmittitur assistentia dñi cum dicit [⁊ ecce ego vobiscū sum].i.dirigendo fermones ad salutē audientium ⁊ meritum vestrum, ſm Chrſi. Nō tm̄ loquitur illis qui tunc erant: nec cum illis solū dixit se futurū eēt; ⁊ ꝑ ipsos loquitur oibus futuris qui post illos credēt cū quibus etiā semper erit. Nō em̄ vsq̄ ad cōsummationem seculi apostoli permansuri erāt. Sed sicut vni corpori loquitur fidelib⁹ quib⁹ coniungitur vt caput mēbris. hec Chrſi. Quamuis em̄ dominus quo ad presentiam corporalē abscessurus esset a discipulis: tamen per presentiam diuinitatis ⁊ spūalem influxum suorum donorum ⁊ sue gratie presens semper manet; ⁊ manebit cum fidelibus vsq̄ ad finem seculi. Sapiens enim et fidelis nauta nauem nō dimittit donec fuerit ad portum applicata: ecclesia vero est nauis ⁊ xp̄s est nauta regens ipsam quia eam nō dimisit nec dimittet donec ad portum paradisi peruenia: hec ecclesia in Apocal. de celo descendere dicitur: quia ſm Aug. Celestis est gratia qua deus eam facit vbi Rabanus. Ex hoc autem intelligitur q̄ vsq̄ ad finem seculi non sunt defuturi in mundo qui diuina mansione ⁊ inhabitatione sunt digni. Quod autem dicit vsq̄ ad consummationem seculi ſm Bedam finitum pro infinito ponitur. Nam qui in presenti seculo manet cum electis eos porte gendo: ⁊ per occultos instinctus spūsancti dirigendo: ipse cum eis post finem seculi manebit eos remunerando: sine fine sua presentia satiando. vnde et Leo papa. Qui enim ascendit in celos non deserit adoptatos ⁊ ipse deorsum confortat a patientiā qui sursum inuitat ad gloriam. Manebit etiam cū fidelibus in presenti seculo non solus virtualiter: sed etiam per presentiam corpalem in eucharistie sacramēto: vbi est xp̄s totus: ⁊ post finem videbunt eum facie ad faciem luce clarius. Rememorat autē eis: vt ait Chrſi. ⁊ consummationem seculi: vt eos magis attrahat: ⁊ ne presentia singulariter inspiciāt solum que simul cū presenti vita dissoluuntur: ſz ⁊ futura bona ⁊ sine fine mansura: quasi dicat. Tristia que sustinebitis simul cum presenti vita dissoluentur: cum ⁊ totū seculū in consummationem deueniat: bona aūt quibus potiemini sunt inter ernum mansura. hec Chrſi. Considera nunc bene discipulos ⁊ ea que modo sunt eis dicta: quia sunt valde magnifica. Stant in magna iocunditate cum dño: manifestat eis qualiter est dñs omnium: dat eis mandatum de predicando: ⁊ dat formam baptismi: dat ⁊ vigorem permaximum duz dicit q̄ semper cum eis erit: Et stans benignus familiariter inter eos predicans ⁊ loquens de regno deī magna eos iocundicate repleuit et letitia inenarrabili. Vides quātam consolationem dat eis: ⁊ quot ostendit insignia charitatis apparet q̄ isti dominum cū desiderio ⁊ sollicitudine expectare curauerunt. Et ideo leti eum aspicere meruerunt. Sic ⁊ nos contingere sentirem⁹: si in expectando oēm ⁊ aduentum eius feruidi ⁊ solliciti essemus. Per istos quib⁹ dñs in mōte thabor predicto apparuit contemplatiui designantur: qz in hoc monte trāsfigurat: ꝯz ⁊ talibus ipse frequenter apparere dignatur: deinde dñs ab eis discessit ⁊ more solito ad sctōs patres rediit: discipuli ꝯo cum magno gaudio remāserunt: ⁊ postea in hierl'z redierunt. ¶ O Domine iesu xp̄e fili dei viui qui corda discipulorū de morte tua dolētiū tue exhibitiōe p̄sentie gaudio credibili in monte eis apparens pfudisti: tua mihi misero vt nunc celsitudinē p̄fectionis ascendens in ima studeā desideria terrenorū calcare ⁊ ab infimis voluptatib⁹ ad superna desideria transire: quatenus te merear quādoq̄ ī altitudine celorū videre. Fac etiam dñe me oīa que mādasti seruare ⁊ mane nobiscū in hoc seculo protegēdo ⁊ dirigēdo: ⁊ post finem seculi remunerando: ⁊ sine fine tua presentia satiando Amen.

Chrſiso.

Chrſtus qñō sēper presens.

Ecclesia manus chrſti. apo. xij. August. Raba. Vsq̄ pro semper. Beda.

Leo papa.

Chrſiso.

¶ Epilogus apparitionum domini post resurrectionem. Ca. lxxxj.

Abes igitur duodecim apparitiones post dñi resurrectionem vsq̄ ad ascensionem abſq̄ duab⁹ cū ascensiōe pri mo dicēdis: ⁊ sic apparitiōes quatuordecim fuerūt: de quibus tantū decē in euangelio scripte sunt: potes etiā meditari de pluribus: nā verisimile est q̄ benign⁹ dñs sepe matrē ⁊ discipulos ⁊ magdalenam dilectam discipulam visitauit cōfortans ⁊ exhilarans eos qui sic vehementer de sua passione conterriti ⁊ contristati fuerant. Quod etiam btus Aug. sentire videtur loquens de tempore post dñi resurrectionē: nō oīa inq̄t scripta sunt. crebra em̄ erat ei⁹ cum illis conuersatio priusq̄ ascendisset in celum. Et forte ipsi scti pres maxime abraham ⁊ dauid ad quos spālis facta fuit promissio filij dei venie bant cum eo ad videndū illā excellētissimā filiā suā matrē dñi q̄ pro eis ⁊ omnibus gratiā inuenit ⁊ redemptorē genuit. O q̄ libēter eā conspiciebāt ⁊ q̄ reuerenter se eidē inclinabāt: ⁊ omni qua poterant benedictione complebant: quis ipsi non viderentur ab illis qui corporaliter ibi erant. Potes etiam hic cōsiderare benignitatē charitatis: ⁊ humilitatē dñi more solito que in omnibus factis eius relucent quod etiaz postq̄ gloriose vicerat et resurrexerat peregrinari adhuc per dies. xl. voluit: vt suos discipulos confirmaret ⁊ roboraret. Digne namq̄ post tot annorum curricula: post tot labores ⁊ afflictiones: post tā crudelem ⁊ ignominiosaz ⁊ acerbam mortē poterat triumphator ad suā glriaz remearet: aplos p suos angelos ꝑportare pro suo nutu cōformaretz hoc nō patiebatur charitas sua psonaliter voluit ꝓuersari cum eis: ⁊ veritatez resurrectionis multis comprobauit argumentis. i. sensibilibus ⁊ euidentissimis signis: multa in corpore proprio ostendens preter naturam corporis immortalis: vt sic veritatē resurrectionis astruerer: ⁊ ab apostolis eorumq̄ posteris oēm omnio cām hesitationis amoueret. In corpore ecq̄ ꝓprio cicatrices oñdit: cum tm̄ a natura corporis immortalis penitus aliena sit omnis difformitas cicatricis: comedit cū eis et bibit: cum tm̄ corpus spūale ciborum alimonia minime indigeret. Bz sciēdum est cibos a dño aūt morten sumptos in eius alimoniā cessisse: resurreqz illos in se cōuertit: post resurrectionem vero sumptos nullaz ei alimoniam prebuisse: quia dño sumpti illos in se nō cōuertit cum haberet corpus glorificatum ⁊ incorruptibile: sed mox spūali eius deuenerunt virtute assumptos; sicut assumitur aqua missa runt.

A Apparitiones. Apparitiones in vniuerso. xiiij.

August.

B Libi post

in ignem aliter absorbet aquam terra sitiens aliter exiccat radius solis calens illa absorbet et in se trahit indigētia: iste exiccat ⁊ cōsumit potētia. Mānducauit ergo dñs post resurrectionē potestate nō necessitate: vt eo modo resurrectionē ⁊ vitā verā nō imaginariā ostēderet: ſz non ostēderek veritas resurrectionis perditus esset fruct⁹ passionis. vñ Augu. Et de saluatore quidē fides xp̄iana nō ambigit quin post resurrectionē in carne spūali: ſz tamen vera cibum et potum cum discipulis sumpserit: non alimētoz indigētia: sed ea qua et hoc poterat potestate. nō em̄ edendi ⁊ bibendi talib⁹ corporibus auferē ptās sed egestas: qm̄ certo ⁊ iuiolabili munere immortalitatis induent: vt nō nisi velint possibilitate nō necessitate vescant. hec Aug. Preter hec argumēta Lucas scribēs hystoriā actuum aplorum ponit ⁊ alia. Fuit em̄ argumentatio vere resurrectionis q̄ p dies. xl. multiformiter apparuit eis loquēs de regno dei nō est intelligendū q̄ singulis q̄draginta dieb⁹ apparuit eis: sed q̄ infra numerū tot dierū pluries apparuit exhibendo se oculis videndum ⁊ manibus palpandū cum eis comedēdo ⁊ bibēdo sicut ante cōsueuerat vt resurrectionem suā plurib⁹ modis ostenderet: sed ad demonstrādum gloriā sue resurrectionis non decebat em̄ cū illis: vt pri⁹ cōuersari continue ne putaret ad vitā mortalem resurrexisse. Facto ꝯ interuallo apparebat discipulis ⁊ non cōuersabatur cōtinue cū eis vt oñderet se resurrexisse ad immortalem vitam ab hominibus huius vite separatā. Jtaq̄ non statim post resurrectionem ascēdit: vt multipliciter resurrectionem probaret: ⁊ discipulos cōsolando refoueret: ⁊ vt nostrā informaret patientiaz: qz debemus equanimiter expectare mercedem nostram: vnde sicut fuerit. xl. hore mortis eius: ſcz quatuor parasceues vespertine et triginta sex duarum noctium et vnius diei nita. xl. dieb⁹ cum eis conuersatus est post resurrectionem: qz diuina consolatio excedit humanā tristitiam pro eis fecit hoc ⁊ pro nobis: ſz nō aduertimus dilexit ⁊ diligit sic vehementer ⁊ non diligitur: cum tamē ad talem ⁊ tm̄ ignē non solū caleferis: etiam ardere debemus. vnde Beda. Resurrectionem suā certam ⁊ veram multis ⁊ varijs documentis persuadere dignat⁹ est ꝓpter edificandam fidem ⁊ fugandā de corde perfidiam omnēq̄ dubitationem de sua resurrectione tollendam. vnde etiam Berñ. Chrſtus dicitur triplex panis subcinericius in incarnatiōe: reuersatus in resurrectione: tritice⁹ in nude deitatis ostensione: panis subcinericius est deus homo nam quid est deus nisi vita ⁊ panis: q̄d est homo nisi cinis ⁊ puluis: ⁊ quid est in vna psona deus latens ⁊ hō patens nisi panis subcinericius? Panis ergo subcinerici⁹ est panis subcinere deus latens sub hoīe: ⁊ hoc erat xp̄s ante resurrectionē: panis reuersatus est econuerso hō deus. i. post resurrectionē. Prius enim quasi cinis panē occultauit. post vero quasi panis cinerē celauit: qñ em̄ habuit corpus glorificatuz tunc humanitas in eo q̄ñ celata fuit. Vñ ante passionem humanitas in eo manifesta fuit deitas latebat: ⁊ iō tunc p miracula p̄dicationez deitatē probare ⁊ mundo ostendere oportebat. Post resurrectionē ꝯo magis pbationi humanitatis q̄ diuinitatis insistebat. vñ tunc visu tactu fuit: ⁊ multis alijs argumētis se verū hoīez esse approbabat. Panis tritice⁹ sine omni cinere est: sine furfure: sine enigmate: ſz de simila purissima hec est nuda deitas. Hic panis est de⁹ deus. Nam deuotioni non sufficit semel dicere deus: vt em̄ deuota est de⁹ deus me⁹ hoc facit mihi deus: ⁊ hoc addak vt sit deus deus meus. Quid enim proderit mihi deus: ſi non sit deus deus me⁹. hec Ber. Et sciendū q̄ nō iniquis hominibus ⁊ mūdi amatorib⁹: ⁊ sed solis apostolis alijsq̄ fidelib⁹ post resurrectionē suā saluatorez apparuisse legim⁹: nec em̄ pueriēs erat vt xp̄s a mortuis resurgēs factusq̄ iā eter⁹ ⁊ immortalis: iniquis hoibus deo mortuis ⁊ a vita que xp̄s est separatis se manifestaret. vñ ⁊ aūt dixerat adhuc modicum ⁊ mūdus. i. q̄ nō nō me videt oculis carnis iam me nō videt: vos aūt videbitis me. vñ Theo. Decetero non conuersabatur inter plebē: qz. i. post resurrectionē conuersatio eius non erat digna hoibus: sed diuina magis qō etiam est forma resurrectiōis future in qua sicut angeli cōuersabimur et filij dei. hec Theo. Manifestauit autez se discipulis suis ⁊ alijs fidelibus vt viuus viderek a viuētibus. vñ dicit August. q̄ qñ surrexit non est visus nisi a suis. Vñ ⁊ in actibus. Hūc deus suscitauit tertia die ⁊ dedit eum manifestū fieri nō oi populo sed testibus p̄ordinatis a deo nobis q̄ mānducauimus ⁊ bibimus cuz illo postq̄ resurrexit a mortuis. Fuit aūt conueniēs q̄ nō oib⁹: ⁊ sed testibus tm̄ p̄ordinatis resurrectionem suā manifestaret quia infima per media reducit in suprema: ⁊ iō quosdam mediatores elegit per quos vniuerso orbi resurrectio manifestari posset. Sic ꝯ dñs per dies quadraginta multiformiter apparens discipulis: ac edens loquensq̄ cum eis ⁊ argumentis nos illuminauit ad fidem ⁊ promissus erexit ad spem: vt sic randē bonis celitus datis accēderet ad amorē. ⁊ ſm Hier. Odit immortalitatem mortalibus ad gratiarum actionem debitaz vt intelligamus q̄d fuerimus: et sciamus q̄d futuri erimus. De ministerio aūt p̄dicatorum apparitionum ⁊ duarū sequētiū sic dicit Beda. Hac ergo frequētia corpalis sue manifestationis ostendere voluit dñs in omni loco se bonorum desiderijs presentem esse diuinitus. Apparuit namq̄ ad monumentum lugentibus feminis adest ⁊ nobis eius absente recordatione salubriter contristatis. Occurrit reuertentibus a monumento: vt agnita resurrectionis gaudia p̄dicarent. Adest ⁊ nobis dum bona q̄ nouimus proximis fideliter annuciare gaudemus: apparuit in fractione panis his qui se peregrinum esse putantes ad hospitiū vocauerūt. Adest nobis cum peregrinis ⁊ pauperib⁹ quecūq̄ possumus bona libenter impendimus. Adest ⁊ nobis in fractiōe panis cū sacramētum corporis eius videl: panis ⁊ vinicasta ⁊ simplici conscientia sumimus. Apparuit in abdito de sua resurrectione loquētib⁹. Adest ⁊ nobis qui modo eius dono idē agimus Adest ⁊ nobis semper cum ab intrinseco operib⁹ ad xp̄s vacantes de eius gratia locuturi conuenimus. Apparuit cū floribus clausis intus iudeorum metu residerent: apparuit cū minorato eodē metu apertis eum gressibus in montis verticē quererēt. Assuit quōdaz ꝓfortaturus suo spū ecclesiam cū ab infidelib⁹ premerek: ⁊ ad publicū venire ac dilatare prohibereк. Adest eidem ⁊ nunc cū inclinato ad fidem culmine regali terror quiuit persecutio-

Manducatio domini.

August.

Panis subcinericius.

Panis triticeus.

Deus deus

D Theo. Conuersatio xp̄i post resurrectionem.

August. Actuum. x.

Hiero. Immortalitatis ostēsio.

E Beda. Apptionū mysteriuz.

nis ⁊ oīs mundi sublimitas aplicis est subtracta vestigijs: apparuit piscatoribus eosq; apparens diuinis adiuuit beneficijs. Adest ⁊ nobis cum necessaria vite ꝑalis recta intentione curamus: iustisq; nostris laboribus subsidiū adiungit sue pietatis: apparuit recūbentibus. Adest ⁊ nobis cū iuxta aplī monita siue māducamus siue bibimus: siue aliud q̄d agim⁹ oia in gl̄iam dei facimus. apparuit prio in iudea: deinde in galilea. post hec in iudea rursum die q̄ ascendit in celū: aderat ecclie cū prio soli⁹ iudee terminis claudere⁊. Adest mō cum iudeis ob culpā perfidie derelicij trāsmigrauit ad gentes ⁊ aderit in futuro cum añ finē s̄l̄i reuerte⁊ ad iudeam: ⁊ sicut apl's ait intrāte gētium plenitudine sic oīs israel salu⁹ erit. Nouissime illis apparuit ascendēs in celū: aderit ⁊ nobis vt eū post mortē ad celos seq̄ mereamur si añ mortē eū i bethania: ⁊ vñ ascēdit. i. in domū obedientie sequi curamus. Ipse etenim celū ascēsurus bethaniā venit: q̄ sicut apl's ait. Factus est obediēs vsq; ad mortē: ⁊ mortē autē crucis ꝓpter q̄d ⁊ deus eū exaltauit venim⁹ ibidē ⁊ nos si q̄d ille monet agim⁹ q̄d ꝑ misit intrēdim⁹. Esto fidelis ait vsq; ad mortē: et dabo tibi coronā vite. Fit q̄ ipsi⁹ gr̄a largiēte: vt q̄ nobis cū vsq; ad vite huius terminū man et post hāc nos vitā ad vidēda secū celestis vite p̄mia subleuet. hec Beđ. Sicut q̄ q̄dragesimā sic ⁊ q̄nq̄gesimā xp̄s nobis sacrauit ⁊ nos vt raq; solēnitate mystice instituit. de q̄b⁹ simul Beđ. sic ait. Utrāq; sane hāc solēnitatē: hoc est q̄dragesime ⁊ q̄nquagesime nō quozūlibet hoīm: sz ipsi⁹ dñi ac saluatoris nr̄i. Prima nobis sanxit auctoritas q̄dragesime: videl⁹ in eo q̄ dieb⁹ ac noctib⁹ q̄dragita ieiunauit in deserto. Uictaq; ꝓ sutia tentatoris ministerijs fruebatur angelicis vbi suo nos informaret exemplo: q̄ ꝑ macerationem carnis aduersarij spūalis machinas euitare⁊ ad angelorum debeamus consortiū peuenire. Porro q̄nquagesime nobis gaudia in eo seruanda monstrauit: q̄ post resurrectionem scīpm discipulis viuū: ⁊ multis argumētis per dies quadraginta prebuit: ⁊ illos sue frequentia visitationis letabundū hoc ꝓs hīe fecit ac festiuum. In quo nō solū futuri seculi gaudia q̄ cū illo sumus habituri p̄signauit verū ⁊ ineffabilem circa nos sue pietatis affectū ondit q̄ deposita iam infirmitate corporis ⁊ ꝑ resurrectionis virtutem in celestē gloriā cōmutata: dignat tū adhuc discipulorum interesse cōuiuio vt sociōs eos hīe possit in celo: ⁊ p̄cepta q̄bus ad regnū dei peruenīāt viuacius ipsa familiaritate cōmendet atq; memoria illi⁹ rpis roboret de quo eis añ passionē suam p̄mittendo p̄dixerat: ⁊ ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt edatis ⁊ bibatis sup mensam meā in regno meo: sed ⁊ in celū ascendens nequaq; eis puisce sue p̄sentie dulcedinem abstulit: sed eandem potius promissio spūsanctī carismate cumulauit. Denīq; mox illi regressi sunt in hierusalem cum gaudio magno: ⁊ erant semper in tēplo laudātes ⁊ bñdicētes deū. hoc quoq; nobis gaudio ac laude et bñdictione celesti qua spūsanctī p̄stolabant aduentum vsq; ad quē q̄nquagesimū quē greci pētecostem appellant solennitatis huius letitiā docuerunt benida iter esse protelandā. Merito q̄ sacrosanctis diebus dascha ⁊ pē his nos maioribus epulis atq; hymnis celestis hecclesiam.

F Quinquagesime consecratio.

Actum. i.

ctionis: ob memoriā dñici cōuictus cū discipulis simul: ⁊ ob spem nostre future quietis ac vite immortalis. Sed ⁊ genu in oratione minime flectemus: q̄z fletio genuum penitētiū ⁊ luctus est indiciū. Quod etiā omnibus diebus domini cis obseruandum propter eiusdem resurrectionis vel dñice: vel nostre sacramenta patres instituerunt. Recte ergo quadragenario diez numero ieiunium annue celebramus: vt per hoc spiritualibus admoneamur: q̄z q̄diu in mundo viuimus pro celestiū p̄memoriū adeptione semp laborare debeamus. Recte etiā quinquagenario diērū numero statū future nostre beatitudinis in imagine veneramur ieiunia: vez relaxan dotalleluya canendo: stantes orando: que sunt aptissima perpetue quotidie resurrectionis et laudis p̄ſagia. hec Beđ. ¶ Oratio.

Domine iesu xp̄e p gloriosa resurrectionem tuam qua discipulis et fidelibus tuis viu⁹ ⁊ immortalis apparuisti: p gratissimā moram ⁊ colloquia dulcissima q̄ cū eis per. xl. dies habuisti in quib⁹ multis argumētis apparens eis ⁊ loquēs de regno dei eosq; cōfortans ⁊ cū eis cōuescens vt resurrectionē verā in te probarēt ⁊ crederēt totalē dubitationē de ipsorū cordib⁹ abstulisti: obsecro te iesu bone ⁊ pie da mihi iter testes p̄ordinatos a deo testem fieri resurrectionis tue non lingua tūm ⁊ verbo sed opere ⁊ veritate. Amen.

¶ De ascensione domini nostri iesu christi. Capitulum. lxxxij.

Circa ascensionem domini cam te vigilem esse oportet: nazhec solennitas valde solennis est: vt infra patebit. Et saltem hoc ad attensionem te animet amplius q̄ nunc oīs completo sue pegrenitaionis cursu. est p̄ñtia corporali recessur⁹ vñ ipsius ꝓba ⁊ facta sunt attēti⁹ p̄sideranda. Quelibet ei aīa fidelis oz spōsum suū oīz deū suū i ei⁹ discessu diligētissime ⁊ vigilantissime obseruare: ⁊ q̄ eū dicūt ⁊ fiūt visceros⁹ mēte amplectitq; ac eidez se deuotius ⁊ humilius recommendare: ⁊ totaliter animum suum ab alijs abstrahere. Quadragesimo autē die a resurrectione voluit oīs ascendere vt demonstraret eos qui decalogum legis per quatuor euangelia impleuerint posse celum scandere. Tunc ita que sciens oīs iesus q̄z venit eius hora vt transeat ex hoc mundo ad patrē cum dilexisset suos nunc ꝓ vsq; in finē dilexit eos. Accipiēs igitur de paradiso terrestri sctōs patres ⁊ omnes illas sanctas et benedictas aias ac benedicens illos et Enoch ibi remanentibus ⁊ adhuc viuentibus venit ad. xj. discipulos suos qui erant in monte syō cū matre ipsi⁹ ⁊ alijs. Oēs siquidem tam apli q̄ alij discipuli: necnon mulieres habitabant in mōte syōis i cenaculo in q̄ oīs cenauerat: habitabant tunc maria ⁊ xj. discipuli ceteri ꝓ discipli ⁊ mulieres circūquaq; per diuersa hospicia erant diuisi. Dñi ergo recūberent seu cōederēt. xj. apli in illo cenalo cum bta virgine ⁊ forte alijs: sed digniores sunt tūm expressi appuit eis oīs ⁊ cōedit cum eis benegn⁹ magr̄ante discessum suū in signū ⁊ memoria le spūs dilectionis ⁊ gaudij. Qz etiā apli nō erant eum amplius i carne visuri: nō anteq; recederet mādauit cum eis quēadmodū amici cū abinuicem

Joan. xvi. Ascensur⁹ assumpsit nos ex paradiso. Habitatio marie ⁊ oīs discipulorū.

separari dñt simul mādūcāt ⁊ bibunt. Oīb⁹ igitur simul hora tertia cōedētibus cū magna letitia i hoc vltio dñi sui conuiuio: vt oēs testes eēnt ⁊ narrarent q̄ cōiter viderūt ⁊ audierunt sciens dñs iesus ꝓs cē vt reuerteretur ad eū q̄ misit ipz [exprobrauit illis incredulitatē eoz] quam prius habuerunt vt succederet credulitas [et duritiā cordis [lapidei vt fiūmata et per dilectionem operāte sc̄z per fetv̄ in adultis vel per alium vt in paruulis [⁊ baptizatus fuerit [baptismo aque si fieri poterit [saluus erit] eterna salute a peccatis ⁊ penis liberante. Non eñ sufficit fides absq; baptismo ꝑ quem aliquis incorporat xp̄o: si assit facultas recipiendi baptismū ab aliquo. Si autē non assit facultas sufficit: baptism⁹ sanguinis: vt in martyrib⁹ qui ꝑ xp̄o interficiuntur anteq; sint baptizati. vel flaminis: vt in habentibus fidem xp̄i desiderantibus baptizari: sed preueniunt morte anteq; hoc possit impleri. Per alios ergo paruuli credunt in ecclesia: sicut ex alijs trahunt pctā que illis in baptismo remittunt cōfessione aliena. Piū est eñ vt id quod p alienum pctm̄ amiserunt: per alienum auxilium vt ecclie ⁊ patrinozum in quib⁹ credere dicuntur recuperare ⁊ recipere possint. [Qui vero non crediderit] per se vel per alium [condemnabitur] eterna dānatione per meritū iustitie infidelitatis sue: nō ait qui baptizatus non fuerit: q̄z per fidem sine baptismo saluatur homo: cū eñ excludit articulis necessitatis non contemptus religionis. Unde q̄d dictum est nicodemo. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spū non pōt introire in regnū dei: sic oz intelligi qui p̄ēpserit renasci. Noli autē p̄sumere de fide: nisi ostendas eam in opere: quia sine hoc nō poterit te saluare. Fides enim sine operibus mortua est: sicut ⁊ opera sine fide. vnde Gzeg. Fortasse aūt vnusquisq; apud semetipsum dicat. Ego tam credidi saluus ero. Verum dicit si fidē operibus teneat. Vera etenim fides est que in hoc quod verbis dicit moribus non contradicit: ⁊ illi credit qui exercet operādo quod credit. vnde et Jacobus. Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere: opera aūt non habeat: nūquid poterit fides saluare eum? Sicut enim corpus sine spū mortuū est: ita fides sine operibus mortua est. Deinde etiam signa pro fidei augmētatione ⁊ confirmatione promittendo adiungit. [Signa aūt eos qui crediderint hec sequētur] ꝓpter meritū fidei suo tpe ⁊ cum fuerit necesse. [In nomine meo] inuocato ⁊ honorato. i. in virtute noīs mei [demonia eijciēt] q̄d de multis legimus quibus inmundi spiritus obediēbāt [linguis loquent nouis] hoc factū est in die pentecostes in aplis alijs credentibus [serpentes tollent]. i. auferent vel dispergēt quod de aplo paulo ꝓz. [Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit] q̄d de iohāne euāgelista factum fuit. [Super egros manus imponent ⁊ bene habebunt] q̄d etiam multi fideles fecerunt. Oīa enim hec in primitiua ecclesia non solū aplos ⁊ alios maiores: sed etiam frequenter alios simplices credentes fecisse legimus pro infidelibus conuertendis: ⁊ vt fides credentium crescere ac nutriretur ⁊ firmaretur miraculis qua nūc radicata ⁊ auctat non sic necessarium est nunc fieri sicut passim tunc fiebāt: quia sufficit ea q̄ facta sunt solūmodo legere ⁊ audire: ac eis fidē adhibere. Si ergo queratur quare predicatores ⁊ fideles

Cōuiuium dñi vltimū.

B Exprobratio cōgrue facta.

C Gentium electio.

Baptism⁹ necessari⁹.

Paruulorū purgatio a pctis

Joh. 3. Fides sine ope non saluat.

Gzego.

Innoc. Euangeliū quid sit.

Homo microcosm⁹. Ho omnis creatura.

Oia pro cōgruis. Job. 12. 1. Co. 13. 2. Co. 15. Job. 15.

Jaco. 2.

D Signa primitiue ecclesie.

Aurnõmõ moderni talia signa nõ faciunt? Respondet fm
stant. Greg. qz cum fides catholica sit sufficienter pro
Greg. bata per miracula xpi z apl'oz eius nõ oportet
vltra hanc pbationẽ reiterare amplius. Sicut
etiam arbusta cũ primo plantanꝰ frequenter ir
rigantur quousq; cõualuisse videantur cũ sint
in terra radicem fixerint talia subtrahuntur. Ve
runtẽ deus in posteris tẽporibus etiam multa
miracula fecit ad cõsolationẽ fidelium vt patet
de tpe martyrũ z cõfessorum. Fiunt tñ fm eun
dem Greg. spiãliter nunc in ecclesia que olim
Signa spiãlia. corpaliter fiebant in ea. Nam sacerdotes popu
lũ exorcisando: baptizãdo: z ad penitentiã vocã
do: demonia eijciunt: dumq; secularia verba re
linquentes fidei z noue legis mysteria insonãt
linguis nouis loquũtur. Qui dñ bonis suis ex
hortationibus vitia z malitiã de alienis cordi
bus auferunt serpentes tollunt. Et dum hereti
corũ libros legunt vel mortifera in pfessionib'
seu pestiferas suasiones audiunt: sed tamẽ non
cõsentiunt z ad praua nõ pertrahuntur: morti
ferum est qõ bibũt: sed eis nõ nocebit. Qui quo
tiens proximos in fide vel bono opere infirma
rt conspiciũt dñ eis tota virtute cõcurrũt z ex
emplo sue bone opationis illoz vitã roborant:
vel animas infirmas suis oratiõibus sanãt deo
recõciliant [super egros manus imponũt z be
ne habebũt.] Que nimirũ miracula tanto maio
ra fiunt quãto spiãlioza z quanto per hec nõ cor
porales aie suscitantur. In hoc etiã instruimur
vt qõ verbis predicamus bonis operibus cõfir
memus. Itẽ demonia eijciũt qui demonũ tenta
tiones fide z signo crucis repellunt. ¶ Linguis
loquuntur nouis qui dei laudes z verba sacra
narrant dimissis friuolis z ociosis. Serpentes
tollunt qui detractores efficaciter reprehẽdũt.
A Mortiferũ bibũt: sed eis nõ nocet qui pfuasio
nes pestiferas seu amara cõuitia audiũt: ꝫ sur
da aure trãsenut z p nihilo ducunt. Sug egros
manus impõnũt z dñ habebũt qui p bona ẽba
z opa alios a pctis retrahũt z in bonis firmãt.
Et hecsilr signa spiãlia tãto sunt corpalib' me
liora quãtũ que sunt aie corpalib' preferuntur
Et dixit eis. [Vos autẽ] spãliter [eritis], i. eritis
testes horũ. s. que vidistis: z audistis: z que locut'
z operatus sum in medio vestri vel hoz superi'
descriptoz quantum ad xpi incarnationem pre
dicationem: passionem: z resurrectionem. Et ne
turbari cogitarent quõ nos hoies idiote testi
Presens p futuro. monium phibebimus gentibus z iudeis qui te
occiderũt subiungit. [Et ego mitto], i. mittã ci
to z de propinquo ponendo presens p futuro: z
E Promissio spũs. rõne certitudinis: z rõne primi tpis [pmissum]
Joh. 2. vobis auxilium [patris mei in vos]. i. spiritum
Joh. 15. sanctum in signo visibili vt sufficiatis ad testã
dum z ad predicandum cõstanter vbiq; verita
tem euangelij. Pater enim promisit cum dixit
effundã de spiritu meo super omnem carnem: z
quia filius promisit dicens. Cum venerit para
clytus quem ego mittã vobis a patre: ideo z pa
Spũs patris. ter promisit cum opera trinitatis sint indiuisa.
Qui licet procedit ab vtroq; est tñ patris aucto
ritate spirationis. Et ne imperfecti predicare
presumerent adiunxit [vos aũt] quid debetis esse
testes mei [sedete] z manete hic [in ciu
tate] rusalem [quoadusq; induamini] scilicet vndiq;
Actu. 5. tanquam armatura spirituali [virtute] non hu
mana scilicet celesti. i. spiritussancti gratia ex
alto id est de celo. Hoc idem tangitur in actibus
cum dicitur. Et conuescens. i. simul cũ discipu
lis comedẽs precepit eis ab hierosolymis ne di
scederent sed expectarent promissionem patris
q. d. hic z ibi non estis sufficientes ad predican
dum constanter veritatẽ euangelij: donec cõfir
mati fueritis per donum spiritussancti: vt stetis
ante reges z p sides intrepidi. vnde Chriso. Si
Chriso. cut milites inuasuros multos nemo finit exire
Spiritus cur nõ fa tim missus donec armati sint: sic z discipulos ante spiritus
sancti descensum ad cõflictum egredi non per
mittit. Cur aũt non xpo presente vel eo discedẽ
te statim spiritus venit. Decebat eũ eos fieri cu
pidos rei z deinde recipere gratiã. Tunc eũ ma
gis ad deum erigimur cum incũbit necessitas.
Dicit autem [donec induamini virtute ex alto]
nec expressit quãdo vt sint iugiter vigiles. Quid
igitur miraris si diem nouissimũ nõ pandit vbi
diem hunc proximus pandere noluit. hec Chris.
Predicãti necessaria. Licet ergo christus dedisset discipulis scriptu
rarũ intellectũ z cõmisisset predicationis offici
um: tamen distulit executionem predicandi vsq;
ad spũssancti receptionem in signo visibili per
hoc insinuans q predicans actu: prius debet ha
bere sufficientem sacre scripture notitiã z gra
tiam spiritussancti per coniecturã: scilz q nõ sit
conscius sibi de peccato mortali. Debent quip
pe predicatores sedere in ciuitate: id est in clau
stro vbi debet esse ciuitas virtus vacando ibi stu
dio z contẽplationi: vt ibi hauriant quod post
modum in predicatione alij effundant. vnde
Hiero. Hiero. Nihil nobis rectum videatur: nisi quod
Doctoz ignorantia. discimus: vt post multũ silentium de discipulis
magistri efficiamur: docemus aũt hoies in ec
clesijs quod nescimus oẽs alias artes absq; doc
toze non discimus: sola hec tam vilis z tam fa
Greg. cilis est: vt preceptoze: vel doctoze nõ egeat. Un
de fm Greg. Notandũ est quia sunt quos a pre
dicationis officio vel imperfectio: vel eras pro
hibet: z tñ precipitatio impellit. Qui amonendi
sunt ne dum sibi tantum onus officij precipita
tione arrogãt viam sibi sub sequentis melions
abscindant. Et vt cõsiderent q ipsa veritas que
repente quos vellet roborare potuisset: vt exem
plum sequentibus daret: ne imperfecti predica
re presumerent. Postq; plene discipulos de vir
Sedere ciuitate. tute predicationis instruxit: ilico adiũxit. [Vos
autem sedete in ciuitate quoadusq; induamini
virtute ex alto.] In ciuitate quippe sedemus: si
intra mentium nostrarum nos claustra cõstrin
gimus ne loquendo exterius euagemur: vt cuz
virtute diuina perfecte induemur: tunc quasi a
nobismetipsis foras etiã alios intruentes ex
eamus. hec Greg. Comedunt igitur z gaudent
discipuli propter pũtiam domini sui: sed nihilo
minus propter discessum turbati. Tanta enim
amoris teneritudine eũ diligebant q etiã ver
ba discessionis sue equo aio sustinere non pote
rant. ¶ Cũq; comedissent [eduxit omnes] verb.
F. nõ manu [foras]. i. extra ciuitatem [in be
thaniam]. i. versus bethaniam: qz mons olineti
ad quem exierunt est in via versus bethaniam
et bethania in latere montis olineti est sita.
F Eductio apostolozũ [Eduxit eos foras] vt viderent eum ascendẽtes
per hoc insinuans q ciuitas tumultuosa non
est locus aptus ad diuinorum contemplationẽ
Prius eduxit eos foras extra ciuitatem vt sig
nificaret non habere nos hic manentem ciuita
tem: deinde in bethaniam que interpretatur do
mus obedientie: vt qui ex obedientia descendit

z humiliatus est ad mortem oñdatur ex merito
obedientie ascendisse: z exaltat' in celũ. fm illud
humiliauit semetipm fact' obediẽs vsq; ad mor
tem ppter qõ z de' exaltauit illũ: z vt signet pro
obedientie opa eos trãsituros ad celestia: z q nõ
est ascẽsus i celũ nisi p obediẽtie meritũ. ¶ Si
Beds. cut ergo inobedientia hoiem de paradiso eiecit
sic obediẽtia introduxit. Itẽ ꝫ Bed. Eduxit eos
in bethaniã ppter situm eiusdẽ ville que in late
re montis oliuarũ posita est: qz vez obedientis
ecclesie dom' in ipsũ summe montis. i. xpi late
re fidei: spei: dilectionisq; sua fundamenta loca
uit. Postq; ergo eos foras duxisset: tunc dicit eis
Mons olineti. q in monte olineti transirent: z inde eũ in celũ
ascendentẽ viderent. Qz inde ascẽdere volebat
in celũ. Et sic disparuit z euanuit ab oculis eoz
¶ Per monte intelligit eminentia spũs in con
tẽplatiõe. per oliuas aũt pinguissimi spũs devo
tio. ¶ Ulterius ẽo possista non restat: nisi salt'
anime in celũ: Igit apostoli vndecim cũ matre
dñi: ac alis discipulis z mulierib' vnanimiter
statim venerũt in mõtẽ olineti: z ibidẽ itez dñs
eis apparuit. Ecce q ẽo habes hodie duas appa
Cõtẽplatio ritiones. Conspice nunc dñ eas z cũcta que fiũt
Considera nihilomin' sanctos pres ibidẽ inuisi
biliter existentes: quõ libẽter z reuerenter intu
entur dominã et affectuose benedicunt p quam
tñ assecuti sunt beneficiũ: q ẽo etiam intuentur
illos excelsos pugiles z duces diuini exercitus
quos inter oẽs ad expugnandũ z vincendũ vni
uersum mundum elegit dñs. Tunc quidã ex his
Actu. 1. qui conuenerant ceperunt eum interrogare di
Restitutio regni israel. centes. Dñe si in tempore hoc restitues regnum
israel. ¶ Quidã imperiti z carnaliter sapientes
videntes alienigenã regnare z iudeos sub presi
de esse: desiderabant regnũ ipsum nationi iudai
ce redderetur: z querebant de restitutione reg
ni israel tẽporalis: z si rex iudeis daretur hoc tẽ
pore putantes tunc a dño regnũ restituendũ esset
a dño alienigenarũ: sicz gẽtiliũ q iudeis dñabãt
liberandum sicut z duo discipuli putabant dicẽ
tes: nos autem sperabamus quia ipse esset redẽ
ptur' israel. Ac si isti interrogantes eũ dicerent
Nunquid hoc tempore regnabis sicut David et
Salomon et dominaberis nationibus? Alij ve
ro magis instructi scientes restitutionem illam
non nisi finaliter futuram: scilicet circa tempo
ra iudicij querebant de restitutione regni israel
spiritualis. s. de liberatione z dilatione ecclesie:
ac si dicerent. Nunquid hoc tẽpore facies quod
August. promisisti ecclesie? vñ Augu. Ergo discipuli xpi
Mat. 5. deducturi aspectu ascensurũ xpm interrogaue
runt eum z dixerunt ei. Dñe si in hoc tẽpore pre
sentaberis: z quando regnũ israel? Qõ regnum?
De quo dicimus adueniat regnũ tuũ? qõ regnũ
tuum: quando regnũ tuozum: quando regnũ hu
milij q̃ diu typus superbozũ: quando venturus
sit quid ad te? Sic viue quasi hodie vẽturũ sit: z
non timebis cũ venerit. hec Augu. Dñs aũt sup
hoc non certificauit eos ex quodam tamen in re
spõsiõe ei' posito: possent intelligere restitutio
nem illam multis temporibus differendã.] Non
est inquit vestrum nosse tempora vel momenta
que pater posuit in sua potestate] id est numerũ
temporum z momentorum vsq; ad finem seculi:
que tñ patent scientie patris mei. Non est quip
pe aliquorum nosse tempora vltra qõ reuelatur
vel tradit per scripturas: z q hoc est presumptio
nis: sed fm scripturas nosse est eruditionis: z ac si
diceret. Ad vos non pertinet scire futura que in
sola dei dispositione sunt posita de quoz nume
ro est regni iudaici restitutio. Nam ipsum resti
tuendum non est carnaliter sed spiãliter quan
do circa finem seculi iudei credent in xpm q̃ fuit
rex eoz z quando regnabit in domo iacob: vere
sine fine seculi in eternum. Nihil inquam ad vos
querere de secretis hmõi nec ad ea precipienda
estis idonei: sed de his que ad vos spectant esto
te sollicitiũ: qz reuera [accipietis virtutes sancti
spiritus superueniẽtis in vos] cuius virtute pu
B Predicatio vsq; ad vltimum terre rificati z roborati vt possitis mea verba loqui z
doctrinã meam ferre [eritis mihi testes] conuer
sationis z doctrine mortis z resurectionis mee
primo [in hierlm [scdo [in iudea] postea [in sama
ria] tandẽ [vsq; ad vltimũ terre] ac si tacite dice
ret. Ab regni illius restitutionem non solũ hie
rosolymam: ꝫ z oẽs fines iudee z samarie ac etiã
mundi terminos p circũitũ euangelij fama per
curret primo siquidẽ p̃dicatũ est euangelium in
hierusalẽ sed ppter lapidationẽ stephani z mor
tem iacobi gladio occisi egressi sunt de hierusa
lem predicantes in finibus iudee: postea transie
runt ad samaritanos z inde processerũt p mũdũ August.
ad alios. vbi Augu. Quo aũt pacto ab apostolis
est predicatio ista cõpleta q̃ adhuc vsq; sunt gẽ
tes in quibus mõ ceperit z in quibus nondũ in
ceperit impleri. Non vtiq; hoc sic a dño manda
tum est apostolis tanq; ipsi soli quibus tunc lo
quebat tñ munus fuerint impleturi: sed sicut
eis solis videtur dixisse: ecce ego vobiscũ sum vs
q ad cõsummationẽ seculi q tñ eũ vniuerse ec
clesie pmisisse q̃ alijs morientib' alijs nascenti
bus hic vsq; in seculi consummatione futura est
Conuersio ad orientes dñi euangelium. Esa. 2. August. quis non intelligat. hec Augu. Et qz euangelium
primo predicatũ est in hierusalẽ inde est q audi
ta pronuntiatione euangelij vertimur ad orien
tem quasi ad hierusalẽ gratias agentes z dicen
tes. Gloria tibi dñe: qz inde venit ad nos euange
lium. Ab scriptũ est de syon exibit lex z verbum
dñi de hierlm. vñ z Augu. Cepit esse ecclesia ab
hierusalem ista terrena vt gaudeat in deo in illa
hierlm celesti: ab hac esse incipit: ad illam termi
Conuersio ad aqlonem nat. In illa tota ecclesia erit: ab ista exordium si
dei sumpsit. hec Augu. Sed verba euangelij le
uita pronunciatur: vertit faciem ad aquilon. ez
vt oñdat verbũ dei dirigi ad eum qui per aquilo
nem designat. s. contra diabolũ qui dicebat in
corde suo. sedebo in latere aquilonis z ero simi
lis altissimo. [Et dñs iesus postquam locutus est
Esa 14. eis] que ad eruditionem sue pertinebant consolationis vnumquemq; osculatus est in intimo
Ambro. amore cordis. Quia fm Ambro. apostolis relicto
oscula pacis: deinde valedicẽs eis [eleuatis ma
nibus] vt suos patri offerret [benedixit eis] scili
cet bona optando: pmittendo: et cõferendo: vt eos
H Theo. ad hostem munireti vt bonis celestibus augeret.
Benedictionis dande institutio. Et vt dicit Theo. forte in hac benedictione vim
conseruatiuã eis influxit vsq; ad spiritussancti
aduentum. Ex loco isto duxit ecclesia in consue
tudinem q̃ epi in fine misse dent benedictones.
Orige. vbi Orige. Quod autẽ eleuatis manibus bene
Benedicendi cause. dixit eos: significat quod deceat bñdicentẽ cuiq;
ornatum esse varijs operibus z arduis respectu
alioz: sic eũ manus tollunt in altũ. hec Orige.
In recessu suo benedixit xps discipulis: sicut pre
cedens a filijs benedixit eis: z hoc fecit primo
propter maiorem eorũ necessitatem. ꝫ illud. Cũ
essem cum eis ego seruabã eos z cetera: vbi pe-

tit eos post recessum suū seruari a malo. Scdo ad ostēdendū finalē ⁊ pseuerātē ergā eos suā dilectionē, sm illud. Cū dilexisset suos qui erāt in mūdo in finē dilexit nos. Instruxit etiā p hoc suā pueriores in ecclesia ⁊ recedētes a subditis benedictionib⁹ eos deo cōmendent. Quis finitis ad orientē versa facie vt dicit Damas. cepit sua propria virtute nō aliena eleuari ab eis ⁊ ascēdere videntib⁹ illis: quos. s. cōtā visione dignabatur ⁊ videdo deducētibus ⁊ vt. s. desiderū veniendi ad ipsum in eis excitarē ⁊ triūphaliter pprio motu per dotē agilitatis in celū supremū vnde venerat ferebat. Tunc mater ⁊ oēs alij aspicētes eū in celum eleuari, pciderūt in terrā adorantes ⁊ ppter discessum lachrymas continere non poterāt: multū tū gaudebāt q̄ ipm sic gloriose celum petere cernebāt. O q̄ libenter mater cum filio de hoc mundo recessisset: sed eā adtps hic manere dñs voluit: q̄ ppter confirmandos credentes vtile ⁊ expediens fuit. Nostre et fidei necessarium erat: quia ipsa post ascensionem dñi inter aplos cōuersando multa eis reuelauit q̄ de mysterijs illi⁹ cognouerat. vnde Ansel. Sed o bone iesu istius tue dulcissime mris pissime fili quō pati potuisti: vt te in regnū glie tue remeante illā quasi orbatam in miserijs mūdi relinqres: ⁊ nō eā statim regnatura assumeres. Erat vt mihi videt necessaria nostre fidei conuersatio sua post ascensionem dñi inter aplos eius: q̄ licet ipsi per reuelationē spūsancti edocti fuerint oēm veritatem incōparabiliter: tū manifestius ac eminēti: ipsa per eundem spūm ipsius veritatis intelligebat pfunditatē: ac p hoc multa eis p illam reuelaqantur q̄ in se non solū simplici sciētia: ⁊ ipso effectu: ipso experimento cognouerat de mysterijs eiusdem dñi nostri iesu xpi. Nec dilatio sue assumptiōis quoquō iacturam inferre valebant immensitati amoris ⁊ gaudij sui: qm ipsa perfectio amoris ⁊ gaudij ita illam reficiebat plenitudinē fuit vt hoc ipm ⁊ ad augmētū amoris ⁊ gaudij magnopere fieret q̄ illic esse videbat vbi deum quem pre cunctis amabat velle magis sciebat. Igit vbicunq̄ erat ⁊ ipsa in deo ⁊ deus in ea iocūdabat qua ipse iocūditate felix hoc pre ceteris vbiq̄ fieri cupiebat: quod sapientie dei potissimū placere intelligebat. hec Ansel. ¶ Et est notabile q̄ dñs suos primo de ciuitate eduxit. scdo eos in bethaniam duxit. tertio eis benedixit. quarto ascendit in quo datur intelligi q̄ pcōrem primo eduxit de pctō. secundo ipm in bethaniā. i. in domū obedientie duxit statum eius mutando. tertio ei benedicit gra replendo. quarto ascendit. i. ascendere facit ad superiora transferēdo. Et ascendens dñs iesus duxit secū illam multitudinē nobilēs: scs captiuam captiuitatem. i. captiuos a captiuitate inferni quos secum victor eduxerat: ⁊ celi aperta iam porta pandēs iter ante eos se sequētes ⁊ vt Abicheas propheta dixerat. Exules introduxit in regnum patris fuit: cōcines illos faciens angelorum ⁊ domesticos deiquatenē ⁊ ruinas angelicas restaurare: ⁊ eterni patris honorem cumularet ⁊ se triumphatorē ostēderet ⁊ ⁊ dñm exercituum comprobaret. Dñs itaq̄ gloriosus candidus ⁊ rubicūdus: splēdidus: ⁊ gaudiosus precedebat eos viā eis ostēdēs: ⁊ ipsi sequebātur eum cantātes ⁊ iubilātes. ¶ Interim autē michael preposit⁹ paradisi ꝓgens ad patriaz celicam nunciauit q̄ dñs ascenderet ad eam. Et ecce oēs beatorū spiritū ordines occurrerunt eis eidem decenter ⁊ seriatim p acies suas. Un⁹ ex eis non remansit: qui dño suo obuiam non veniret. Et inclinantes se cum omni reuerentia qua poterant eum cū hymnis ⁊ cāticis ineffabilib⁹ deducebant. Quis essi posset cantus ⁊ iubilos q̄ ab ipsis fiebant explicare: ⁊ quis posset hoc gaudium enarrare: ⁊ illud gaudium quis dicere posset q̄ tā beatissimi spūs q̄ sanctissimi patres habuerunt cum sibi adinuicē occurrerunt. Oēs iubilabant ⁊ psallebant. nā iuxta ppheta. Ascendit deus in iubilatione: q̄ maxime referē ad vocem iocunditatis redēptor cū ipso descendentū q̄ pri⁹ voce lachrymabili clamauerūt in partibus infernitadueristi desiderabilis. quē expectabamus in tenebris: ⁊ dñs in voce tubeq̄ referē ad sonū predicationis apostolor ⁊ qui tunc fuit in eis iniunct⁹ dño dicente. Euntes in mundum vniuersum pdicate euāgeliū omni creature ⁊ tunc essi. In oēm terrā exiuit sonus eorū: tū post spiritus sancti receptionē. Cū q̄ psallerēt tā angeli q̄ a se beate dñs iunct⁹ manib⁹ deuote: ⁊ fur suz aū pect⁹ erectis: ⁊ nubecula sub pedib⁹ ascēdit: ⁊ oēs beati simili mō iunctis manibus cū domino ascenderunt. O dño aūt ascendente quidam chori angelor ipsum pcedebant: quidā sequebātur alij a dextris ⁊ alij a sinistris cū ipso comitabāt simul ⁊ cū beatis ꝓiab⁹. Ascēdebat ꝓo dñs plane ⁊ mozose ppter cōsolationē matris ⁊ discipulor quousq̄ poterant videre eū. Ex tunc aūt [nubes lucida ⁊ cādida suscepit eū ab oculis eorum] carnalibus q̄ claritate nubis circūdatus vlterius non est visus vt qui xpm sm earnē nouerant vltra tā sic non noscerēt. Ascēdit vsq̄ ad nubes ea forma quam aū passionē habuit: suscepitus aūt a nubibus ea qua in monte apparuit. Quasi in globo bauile nubis ascēdit: non p modum vehiculi ⁊ quasi ad ascendendū egeret ministerio angelorū vel nubis: q̄ sua ppria virtute ferebatur: ⁊ per modū obstaculi vt ab oculis mortaliū nō videretur. Et vt per hoc oñderet q̄ oīs cratura parata est obsequi suo creatori nubes essi que substraxit eum ab oculis insipienti um: ⁊ angeli assistentes ibi ostendebant q̄ cratura corporalis ⁊ spūalis subiecta est obsequio xpi. Et tunc in momento cum oibus angelis et patribus sanctis erat in patria celestis beatitudinis. Ascendit ergo xps ⁊ per nubē celos penetrans assumptus est in celum et hereum: seu empyreum non virtute alia: sed propria ⁊ tum rōne deitatis que oia pōtū rōne hūanitatis gloriosē: q̄ corpus gloriosum obedit ad nutum anime quantū ad motū localē p dotē agilitatis que est in tali corpore. Uū non curru non angelis subleuatus legitur: q̄ qui fecerat oia sup oia sua virtute ferebatur. Enoch vero ab angelis translatus est: ⁊ Helyas curru subuect⁹ est in celū aereum non virtute ppria q̄ hoīes puri erant. ⁊ virtute indigebāt alienar: q̄ eor corpa nōdū sunt glorificata. Stabant aūt mr ⁊ discipuli: ⁊ magdalena: ⁊ alij intuentes in celū euntē illū q̄ diu apparebat oculis eor vū Ambro. Stabant beati apostoli toto suspensi corpore ⁊ ascendentem ad celū dñm: q̄ incessu non poterant oculis sequebātur. Et licet ad deducendū saluatorē visio humana defecerit: fidei tū deuotio nō deficit vq̄ ad nubem essi deducunt xpm oculis. Usq̄ ad celos aūt cum xpo fidei deuotione comitantur.

Spiritus celestium occurrūt.

Ambro.

Phil. 3. Uū ait Aplus fciens fidē nostrā in celis esse cuz dño. Nostra autem conuersatio in celis est. hec Ambro. O quid erat videre dñm sic gloriose ascendentem. Et si quis potuisset audire ⁊ videre illos beatissimos spūs: ⁊ alias sanctas cū eo pariter incedentes forte pre gaudio aīa illius a corpore separata fuisset: ⁊ cum eis pariter ascēdisset. [Cū q̄ iam dñs subtractus esset ab oculis ⁊ cōspectu eor: adhuc tamen suspensis vultibus [intuebant in celū.] ¶ Propterea [duo] angeli in forma virorū [steterunt iuxta illos in vestibus albis.] Ut gratulatio monstrarē ex ipsis indumentis ⁊ dixerunt eis. Viri galilei q̄d statis hic aspicientis in celū.] Galilea apostolorum patria fuit. Unde ⁊ viri galilei dicuntur. Ac si dicerent. Statis hic ⁊ in celū aspictis quasi obliti quid facere debeatis. Redite in ciuitatē ⁊ expectate pmissionem patris sicut dictū est vobis. Recedite nec expectate iesum: vt mō redeat: sed in fine tēporū [sic veniet quēadmodū vidistis eū euntē in celū.] i. sicut baiulis nubibus vidistis eum in celū ascendentē: sic baiulis nubibus videbitis eū in aere ad iudicium descendentem: ⁊ [quemadmodū vidistis eū ascendentem in celum] in forma hūanaicut cōpetit videri oculis corporalibus: ⁊ moueri de loco ad locū [ita veniet] in eadem forma ⁊ carnis substantia ad iudicium q̄ sicut fuit iudicatus in forma hūana: sic veniet ad iudicādū mundū verū iudicatus fuit in forma hūana passibili ascēdit aūt in celū: ⁊ veniet ad iudicū in forma hūana gloriosa ⁊ impassibili. vt Aug. Sic veniet quēadmodū vidistis eū euntē in celum. i. in forma humana in qua iudicatus est iudicabit. vt etiā illud propheticū impleat. Videbūt in quē pupugerunt. Et iterū. Itaq̄ si reditū eū credimus nos expectare debem⁹ ne sic nos ꝓprehēdat aduēr⁹ illos: ⁊ non suspicantes: sicut cōprehendit nūc castigatio delinquentes: ⁊ cohertio nāq̄ pūtū imaginē hz in se futuroruz. Cauendū est ergo ne si in pūtū verbere non corrigimur: futura seueritate dāneminr. hec Aug. Cōsidera hic q̄ dñs iesus de suis sollicit⁹ fuit. Nā statim cum euanuit ab oculis eorum misit angelos suos: ⁊ vt mestos de absentia dñi consolarenē ⁊ confortarent: tū vt eū vere ascendisse in celū. i. in regionem angelorum demonstrarent. non sicut Enoch ⁊ Helyas q̄ translati sunt in paradisum terrestrē: q̄ licet eminens sit: tum q̄ ptingit sublunarē regionē: ⁊ tum ne diuti⁹ ibi morarenē ⁊ nimiū ibi stantes fatigarētur: sed potius recedētes pmissum patris expectarent. Angelis itaq̄ disparētibus ipi in loco vbi steterunt nouissime pedes eius: adorantes xpm fcz deū ⁊ hoiem: ⁊ vt p sonaliter vnitū [reuersi sunt a monte q̄ vocat olueti] ppter copiam oliuarū [sabbati habens iter] i. itinere sabbati. i. spacio miliarij distans ab hierusalem: ⁊ q̄ non ampliori spacio licebat iudeis progredi in sabbato de villa vel ciuitate in qua erāt sed circa per mille passus deambulare poterant. ¶ Uetus editio habet a monte trium luminū. Sic aūt dictus est mons oliuetiq̄ de nocte ex parte occidentis illuminabat igne templi vbi erat ignis iugis in altari: ⁊ mane a parte orientis primo excipiebat radios solis aūq̄ illustrarent ciuitatem: ⁊ habebat etiam copiam olei q̄ est luminis fomentū. [Et regressi sunt in hierusalem cum gaudio magno] q̄ oia mysteria erant impleta in xpo letantes de dei et dñi sui glorificatione: quē post triūphū resurrectionis etiam celos cognouerat penetrasse: de hūani generis completa redēptione: ⁊ de restauratiōe ruine angelorū: ⁊ de eiectione demonū: de confusione iudeorum in fidelitū: de spiritusancti pmissione: de humane nature exaltatione: de certa spe generalis resurrectiōis ⁊ ascēsionis future: ex quo essi caput resurrexerat ⁊ ascenderat: idē ⁊ de mēbris p certo sperare poterāt. Hanc aūt vltimā pcessionē discipulorū post iesum ⁊ q̄ vnanimiter sunt egressi: ⁊ et postea vnanimiter sunt regressi representat ecclesia dñicis diebus egrediēdo de ecclesia ⁊ redediēdo ad eā q̄si de hierlm rediēs in hierlm. Unde in eo q̄ de ecclesia egredimur crucē dñi pferēdo representam⁹ q̄ illi egressi sunt peunte crucifixo: in eo aūt q̄ cū cruce dñi redim⁹? licet illi sine crucifixo rediere representam⁹ q̄ aūt ⁊ vobiscū sum vsq̄ ad cōsummationē seculi: q̄ ⁊ nō redierit crucifixo cū eis pūtia corpali: redijt tū cū eis pūtia spūsancti. In pmitiua aūt ecclesia hmōi repsentatio fiebat qura feria q̄ tunc solēnis erat p vesperne ascensionis sicut prima feria. i. dies dñica p reuerētia resurrectionis. Sed q̄ supuenerunt festa sanctorum: ⁊ celebrare tot festa erat quasi onerosum: ideo solēnitas quinte ferie est sublata: ⁊ pcessio ad dñicā translata. De loco autem ascensionis dicit Sulpitius eps hierosolymitanus q̄ cum ibi postea edificata esset ecclesia locus ille in quo steterunt xpi ascendētis vestigia nunq̄ potuit sterni pauimēto postmodum immo resiliebant marmora in ora collocātium. Calcati etiam a dño pulueris: hoc dicit esse: ⁊ documentū q̄ vestigia impressa cercunē ibidem: ⁊ eandem adhuc speciē velut impressis vestigijs terra custodit. Et vt ait Beda. Cū terra eandez a credentibus quotidie minuaritū eadē vestigia pristinum statū cōtinuo recipiūt. Nec summum ecclesie cacumē ppē dñici corpis meatuz contegi potuit: sed a terra transitus xpi vsq̄ ad celum patet. ¶ Adhuc est ibi ecclesia in qua solebant esse nigri monachi cum abbate: ⁊ est ibi sancte eg ypciace sepulchrū: loc⁹ vbi aplī com posuerunt symbolū. Tunc descēderūt apli cum matre dñi ⁊ alijs mulierib⁹ ac discipulis in cenaculum mōtis syon: ⁊ ibi morabant expectantes pmissionē pūt a dño erat eis mandatum: ibi est locus vbi beatus Mathias inter ascensionē ⁊ pentecostē fuit loco iude in apostolum electus. [Et erāt oēs vnanimiter in oone pseuerantes] et assidue debitis horis sine intermissione orantes ⁊ per oronē ad receptionē spiritussancti se pparantes q̄tidie vt pmissum mererenē accipere. Et q̄uis dictum sit q̄ erāt pseuerantes in oone: ⁊ non sit additū in ieiunio: q̄dā tū a festo ascensionis vsq̄ ad penthecostē ieiunant exemplo apostolorū quos aiunt ieiunasse in spacio illo: q̄ dictum est in euangelio. Uenient dies in quibus auferet sponsus ab eis. Et tunc ieiunabunt. Orabāt ⁊ ieiunabant q̄ xps sponsus ab eis ablatus carne recessit. [Et erant semp] i. cōiter vel frequēter [in templo] q̄ est locus oronis [laudantes] deū de bōnicis suis [⁊ bnēdicentes] i. magnificantes de promissis diuinis ⁊ orātes de note pro recipiendis spiritussancti donis: vel laudantes [deum] de propria sua bonitate in se: ⁊ pro dñi sui glorificatione ⁊ ascensione [⁊ bnēdicētes] i. gratias agen-

Sabbati iter.

Mōs triū luminum.

Letitia discipulorū.

Ad processio discipulorum.

Processio ecclesie feria. v.

Sulpi. vestigia vū xps ascēderat.

Beda.

Ieiunium apostolorum.

tes de bonoꝝ suoꝝ cõlocatione ⁊ ac p ꝓfũsiam sancti
¶ Orationes ⁊ laudes discipulorum. pmissionem ⁊ eorũ per angelos facta cõsolatione
non aliquo mundano distrahunt: sed oibus cõ-
tẗpris iugiter diuinis laudib⁹ insistunt: vt in lo-
co ꝯsonis ⁊ inter laudum denotiones pmissum
sanctiꝓspiritus aduẽtũ pmptis ⁊ paratis per oꝑa
cordibus expectant. Vicissim q̃dẽ habitabant
mõ in templo ad oꝯonẽ mõ in cenaculo ad ꝓcẗẽ
Vũ hoc aduerbiũ semp dicit ibi frequentiam ⁊
oportunitatẗ nõ more suo durationẗ ꝓtinuam.
Quos nos imitãtes in sacra vita semp denega-
mus laudãtes deũ ⁊ bẗdicẗtes. Sic ẗ nos q̃
tidiaus illius merebimur bẗdictiõe sublimari
si quotidie triũphal' illi⁹ in celũ ascensionis me
mores laudãtes ⁊ bẗdicẗtes deum in hierl'm. i.
superne pacis sperata ac desiderata visione qui
escimus ⁊ orãtes vt dona ipsi⁹ recipe possim⁹: si
miles hoibus expectãtibus oim suũ q̃ reuerta
tur a nuptijs. vũ Beda. Et semp ⁊ in loco hoc ma
Luc. 12. Beda. xie fratres charissimi meminisse nos decet sno
nis oẗ qui discipulos glorificans. Beati inquit
oculi q̃ vident que vos videtis: quis etenim di-
cere ẗq̃ digne valeat cogitare ẗquã beata cõpun
ctione oculos ad terrã deflexerunt quibus ipm
quẗ adorabãt celi regẽ deuicta mortalitate quã
assumpserat ad paterne claritatis solii iã redi-
re cõspererãt. Quã dulces lachrymas q̃ta spe ⁊
letitia feruẗres p ingressu celestis pxie fuderẗ
quo deũ ac oim suũ ptẗ sue nature iã ferre cer-
nebãt. Merito ergo tali spectaculo refectiꝓ post
q̃ adorauerũt ⁊ vbi steterunt pedes eius: post q̃
vestigia que nouissime fixit lachrymis rigauere
profusis cõfestim redire hierosolymã vbi aduẽ-
tũ sanctiꝓs expectare iussi. ¶ Et vt digni
celestibus pmissis existerent ⁊ erãt semper in tẗ-
plo laudãtes ⁊ bẗdicentes deũ scientes certissi
me q̃ illa, solũmõ corda spiritusꝓcti inuisere ⁊ in
Actum. 1. habitare dignat q̃ locũ orationis frequentãtia ⁊
Orãdũ est nobis. que laudẗ bẗdictioni diuine viderẗ esse dedi
ta. Vũ ⁊ in actibus eoꝝ legitur de ipsis. [Erãt oẽs
erãt vnanimiter ꝯseuerãtes in oratione.] Quod
nobis est testimonium opis apostolici solerter
imitandũ videlicet vt qui celestia promissa ha-
bemus q̃ p his accipiẽdis sedulo supplicare p̃-
cipimus ⁊ oẽs ad adorandum cõueniamus et in
oꝯone pseꝓstamus ⁊ vnanimi oim deuotione pre
dicemur. Nec dubitãdũ est q̃ si nobis orantib⁹
pius cõditor auditũ accõmodaret spũs sui grãz
nostris quoq̃ cordibus infundere dignabit q̃
nos quoq̃ brõs faciet oculos ⁊ si nõ vt apl'oꝝ
q̃ cõmorãtẗ in mundo oim: qui docentẗ et mira
cula tacientem qui post triũphũ mortis resurre
xisset ⁊ ad celos redeũtẗ videre meruerũt: certe
vt eoꝝ de quib⁹ thome apl'o dicit. Qꝛ vidisti me
credidisti: beati qui non viderũt ⁊ crediderunt.
Cũctis eteẗ credẗtibus siue illis qui incarna-
tionis ei⁹ tempora nascendo pcesserũt siue his
qui in carne eũ viderũt siue nobis qui post eius
ascensionẽ credimus, cõmunis est eius hylaris-
sima pmissio qua dicit. Beati mundo corde q̃m
Mat. 5. ipi deum videbunt. hec Beda. oẗs erga Jesus cũ
vniuersa predicta felici multitudine aperiens
Ascẗdit ad celũ empyreum. ianuas paradisi vsq̃ ẗtic hyãno generi clausas
intrauit triũphal' ⁊ gaudenter in eas. Ascendit
aũt in celũ empyreũ super oẗs alios celos: imo
super oẗm spiritum beatũ et oẗm creaturam: et
supra id q̃d nominatur in hoc seculo vel in futu
ro. Et nota q̃ triplex esse celum insinuat apl'us:
vbi fatẗr se raptũ vicq̃ ad tertium celum. Inter
quos celos sm Aug. pmũ est corporale sole luna
⁊ stellis ornatũ. scõm est spũale spiritib⁹ angeli
eis deputatũ. tertium est superintellectuale so
li diuinati appropriatũ. Ad hoc tertiũ rapt⁹ fuit
Paulus: qꝛ nõ ad visionẗ corporum cclestiũ nec
ad cognitionẗ celestiũ spirituũ sz ad ꝓtẗplatio-
nem nudã diuine essentie raptus fuit sm Aug.
⁊ in hoc celũ ascẗdit xps. [Et sedet a dextris dei
nõ q̃ sessio dei intelligatur corporaliter vt xps hõ
sedeat a dextris ⁊ pater a sinistris sz ẗ sedere, p-
pter iudiciariã potestatẗ quã a patre accepit: qꝛ
sedere iudicantis est. ¶ Sedere aũt a dextris si
referat ad xpm ratione deitatis sic ista sessio im
portat equalitatem cũ pẗeꝛ: cõregnat patri in
equalitate maiestatis sz deitatẗ sm: quã filij⁹ est
patri equalis. Si aũt referatur ad xpm ratione
hũanitatis hoc posset eẗ dupl'r. Uno mõ inquã-
tũ est vnita actualiter ipi deoꝝ: sic ista sessio im
portat quandã sociationem honoris ⁊ qꝛ eadem
veneratione veneratur humanitas inquantum
vnita verbo cum ipsa deitate: sicut vestis regia
cum ipso. rege quando est ea actualiter induta ⁊
⁊ sic xpm in dextera dei patris sedere est huma-
nitatẗ in gloria diuinitatis requiescere. Alio mõ
sm se ⁊ sic sedere a dextris pris designat esse in
potioribus eius bonis. Sicut dextera est pars
nobilior: et potior corporis. Merito Christus di
citur sedere ad dexteram dei: sedere quidem qꝛ
laborauit ⁊ ad dexteram autem quia in sinistra
aduersitatis diu fuit: dei vero dicitur qꝛ post ab
iectionem merito gloria sequitur. Dicitur ergo
sedere quia equalis est patri in poreẗate iudi-
candi: dicitur et stare qui suos iuuat in militia
presentimos credimus xpm a dextris patris se-
dentẗ qꝛ credimus eũ regnãtẗ ⁊ quiescẗtem que
notantur per sessionem. Stephanus autem vi-
dit eum a dextris dei stantem ⁊ quia in tribula-
tione positus habuit eum propugnatorem et su
sceptorem que notantur per stationem. ¶ Si-
cut enim sedere quiescentis est ⁊ iudicantis: ita
Statio xpi stare pugnantis ⁊ adiuuantis. Sedens ergo ad
Act. 7. dexteram patris iugiter vultui benignissimi pa
tris apparet ⁊ vulnerum que pro nobis pertulit
cicatrices ostendit ad interpellandum pro no-
bis. O ẗs vero sancti patres ⁊ beatissimi spiritus
iubilabant coram deo laudes. Si enim moyses
⁊ filij israel post transitum maris rubri cecine-
Exo. 15. runt carmen dominoꝝ ⁊ maria prophetissa soꝛor
eius ⁊ reliquie mulieres eaz sequentes canebãt
domino in tympanis ⁊ choris: quanto magis mõ
omnes hoc faciunt cunctis aduersitatibus su-
peratis. Omnes igitur ibi constituti psallunt ⁊
omnes cantant: omnes exultant ⁊ omnes letan-
tur: omnes gaudẗ: omnes iubilant: omnes ma-
nibus plaudunt: omnes tripudiant ⁊ omnes io-
cundanẗ. Ve re nunc in superna hierl'm auditur
canticum letitiẗ: per omnes vicos eius ab vni
uersis dicitur alleluya. Nunq̃ ab origine mun-
di tale festum ⁊ ⁊ tam solenne pascha celebra-
tum est in patria: neque vnq̃ erit nisi forte post
diem iudicij cum omnes ibi cum corporibus glo
riosis presentabimur electi. Magnum itaq̃ ⁊
solenne est hoc festum. Nas quicquid deus vsq̃
mõ fecit: fecit vt ad huuc diem perueniat. Ce-
lum ⁊ terra ⁊ oꝑa que in eis sunt facta sunt pro
pter hominem ⁊ homo autem propter gloriam
celestem habendam ⁊ ad quam vsque nunc per-
tingere post peccatum non poterat quantum-
cũq̃ iustus esset. Quia ergo omnia cõplera sunt

Celum triplex. Augustin.

O Sessio xpi a dextris dei.

Festum nostrum.

Leo papa Joh. 14.

O August. Cor nrm ascendat cum xpo.

¶ Ascẗsionis solẗnitas.

in ascensione: magnificus valde est dies iste. Ho
diernus quippe dies pxie est festũ solẗnissimũ
oẗ iesu: q̃ hodie incepit sedere ad dexterã pris
⁊ requiẗ capere a laboze suo peregrinatiõis. Est
etiã pxie festũ oim supernoꝝ spirituũ: qꝛ de do
mino suo quẗ aũ ibi in hũanitatis forma nõ vi-
derant nouũ suscipiunt gaudiũ: qꝛ hodie pzio
incipiunt restaurari ruine ipsoꝝ: in tanta multi
tudine beatoꝝ: ⁊ cognoscẗ numeꝝ suũ p pcẗm
dimmutũ p oẗm iesum reintegrandũ. Si ergo
gaudiũ ẗ in celo coꝝã angelis dei sup vno pcẗore
pniam agente: quale putamus gaudium eoꝝ fu
isse q̃ tot milia aiaꝝ sauctaꝝ ad suũ viderunt
consortiũ transire. Etiã pxie est festũ patriar-
charum pphetaꝝ: ⁊ aliaꝝ aiarũ sanctarũ: qꝛ ad
supernã patriã hodie primitus intrauerunt. Si
ergo festũ facim⁹ de aliquo sancto ad celos mi-
grante: quãto magis ẗ qꝛ milib⁹ ⁊ quãto magis
de santo sanctoꝝ: Et ẗ festũ oẗs nrẗ que filius
suũ vnigenitũ in ea carne quã de se assumptam
nouerat totã oculis suis gloriose: sic vidit tanq̃
deum verũ super excelsa conscendere: ⁊ oẗs ce-
los dominandi iure penetrare: ⁊ ac in dei patris
consessum ascendendo pertingere. Est etiã nihi-
lominus pxie festum nostrum qꝛ humana natu
ra hodie super celos est exaltata: ⁊ hõ perditus
ad regna celestia ⁊ ad societatẗ angelorum per
oẗm iesum est reuocatus. Ipse ẗ dei filius qui
exiuit a patre non per loci mutationem sed per
eternã generationẗ: ⁊ personalẗ distinctionẗ ho
die reliquit mundũ quantum ad presentiam coꝛ
poralem ⁊ iuit ad patrẗ faciẗdo naturam morta
lem paterne glorie consortem. Igitur valde solẗ
nis est dies iste: ⁊ aia que oẗm iesum bene dili-
geret merito hodie exultaret. Si diligeretis me
inquit gauderetis vtiq̃: qꝛ vado ad patrem. Usi
Leo papa. Dicit quidem dominus iesus discipu
lis suis. Si diligeretis me gauderetis vtiq̃ qꝛ
vado ad patrem. Nobis enim hec prestat ascen-
sio: ⁊ super oẗs celos ad patris dexterã collocãda
vestra in me humilitas eleuatur. Unui eẗ vos
mihi: ⁊ factus sum filius hoiꝝ: ⁊ vos filij dei esse
possitis. Quia igitur xpi ascensio nostra prouec-
tio est ⁊ quo processit gloria capitis eo spes vo
catur ⁊ corporis: ⁊ signis dilectissimi exultemus
gaudijs: ⁊ pia gratiarum actione letemur. hodie
enim non solum paradisi possessores firmati su-
mus: sz etiã celorum in xpo superna penetraui-
mus: ⁊ amplioꝝ adepti per ineffabilẗ xpi gratiaz
quam per diaboli miseramus inuidiam. Nam
quos virulentus inimicus primi habitaculi seli
citati deiecit eos ibi concorporatos dei filius ad
patris dexteram collocauit. vnde ⁊ August. Ho-
die sicut audistis fratres dominus iesus xps as
cendit in celum: ascendat cum illo ⁊ cor nostruz
Sicut eẗ ille ascendit nec recessit a nobis: sic ⁊
nos cum illo iam sumus q̃ nondum in corpo
re nostro iam factũ sit quod promittitur nobis:
Cum ascendit in celum nos ab illo non separa-
mur. Non nobis inuidet celum: sz quodãmõ cla
mat mea membra estote si ascendere vultis in ce
lum. In hoc ei go oẗs interim roboremus in hoc
votis omnibus estuemus: in hoc magis medite
mur in terris quam computemur in celis: Tunc
exuturi carnẗ mortalitatis: munc exuamur ani-
me vetustate. Facile corpus leuabitur in alta ce
lorum si non premat spiritum sarcina peccatoꝝ.
Et iterum. Quia vero temporali xpi presentia vi
duati sumus ad eternam eius visionem tota in-
tentiõe festinemus: ⁊ eiq̃ dicamus. Tibi dixit cor
meum quesiui vultũ tuũ: vultũ tuũ oẗs requirã
tota nãq̃ dispensatio humanitatis xpi nihil ali
ud fecit nisi vt intentionẗ nram ad superna diri
geret ⁊ ex tpe nostre mortalitatis ad manifesta: z
visionẗ sui perducere ac perductos eterna vul
tus sui gloria satiaret. Et iterũ hec quippe solẗ
nitatis huius est ratio vt xpm ad dexterã patris
iam regnare credamus: ⁊ interim eũ quasi gem
mis virtutũ alis charitatis sz ⁊ spei subsequa-
mur: vt cum tradiderit regnũ deo patri sine fine
cum eo regnemus: ⁊ ascendamus cũ xpo interim
corde vt cũ dies pmissus aduenerit ⁊ sequamur
⁊ corpe. Hec August. vũ etiã Grego. Usi fratres
charissimi oportet vt illuc sequamur corde: ⁊ vbi
eum corpore ascendisse credimus: ⁊ desideria ter-
rena fugiam⁹ nihil iam nos delectet in infimis
qui patrem habemus in celis ⁊ ⁊ si adhuc hic te-
nemur in infirmitate corporis sequamur tamen
eum passibus amoris: non autem deserit deside
rium nostrum ipse qui dedit iesus christus do-
minus noster. Hec Grego. Ascendit ergo Chri-
stus vt corporali presentia subtracta prouocet
affectum mundi: ⁊ toto corde eum desideremus
Et ideo que sursum sunt queramus quo ad vim
intellectiuam ⁊ que sursum sunt sapiamus quo
quo ad vim affectiuam. Sic ascendit corde mi
les quidem qui in partibus vltramarinis om-
nia loca in quibus saluator noster fuerat sollici
te cum lachrymis visitauit et dum omnia san-
cta loca deuote perquesiuisset vltimo venit in
montem oliueti vnde dominus ascẗdit vbi post
longam orationem cum lachrymis dicit. Ecce
domine vbique quesiui te diligenter vnde dum
venerim ad locum vbi celos ascendisti ⁊ nescio
vbi amplius te requiram ⁊ iube ergo Spiritum
meum suscipi vt ad dexteram patris videam te
residentem in gloria ⁊ et his dictis Spiritum
suum sine doloze reddidit: sic et nos dominum
per singula sua opera et virtutum exercitia que
ramus vt tandem ad eum ascendere valeamus.
Ascẗsionis domini olim in scala Jacob prefigura-
ta fuit que vna extremitate terram et alia ce-
lum tangebat ⁊ ⁊ angeli per eam descendebant ⁊
ascendebant: sic Christus de celo descendit ⁊ re-
ascendit quando celestia et terrestria reunire
voluit: oportebat enim quod mediator dei ⁊ ho-
minum deus homo esset: quia aliter pacem inter
deum ⁊ hominem reformare nõ posset: deus
enim altissimus est ⁊ homo in finus erat: et ideo
Christus inter celum ⁊ terram scalam faciebat
descendunt autem angeli per illam nobis gra-
tiam apportando ⁊ et reascendunt animas no-
stras in celum reportando: hanc etiam ascensio-
nem Christus prenotauit quando parabolam de
vna oue ex centum perditat et inuenta predica-
uit. Quis vna perdita est quando homo manda-
tum dei transgressus est: deus autem nonaginta
nouem id est nouem choros angelorum in celo
dimisit ⁊ veniens in hunc mundũ hominem per-
dirum per. xxxiij. annos quesiuit ⁊ ⁊ in tantum se
fatigauit quod de toto corpore suo sudor sangui
neus emanauit. Inuenta autem ouem super hu-
meros posuit ⁊ portauit q̃ crucem pro peccatis
nostris propriis humeris bainlauit ⁊ amicos ad
congratulandum sibi inuitauit quando cum ho
mine ascendit ⁊ omnem celi curiam letificauit.
Hec etiam ascensio domini olim fuit in transla-
tione helye prefigurata. Helyas legem dei in in

Ps. 26.

Grego.

¶ Militis exemplum.

Ascẗsionis figure. Genesis 28

4. Reg. 2.

tes predicauit⁊ transgressores legis audacter increpauit ꝓpter q̃ magna sustinuit a iudeis ꝑ secutionē. sz apud deū meruit in paradisū trāslationē. Ita xp̃s in iudea viā veritutis docuit⁊ ꝓpter hoc iudeis multas ꝑsecutiōes sustinuis sed deus illū sup oēs celos exaltauit⁊ nomē q̃ō est sup oē nomen illi dedit. Oportebat ēē pati xp̃m ⁊ ita intrare in gloriā suam. ⁊ multo magis oportet nos tolerare propter vitam eternā.

Phil. 2.

Oratio.

O Iesu corona celsior q̃ resurgens a mortuis ad patris ascendisti dexterā trahe ad te mentē meā vt te solū ardenter desiderē ⁊ inquirā. Da queso toto desiderio meo⁊ studio tendere quo te credo ascendisse vt in presenti quidē miseria solo tenear corpore tecum asit sim cogitatione ⁊ auiditate: vt ibi sit cor meū vbi tu sis thesaurus meus desiderabilis ⁊ amabilis. Trahe me post te: vt per tuam gratiā de virtute in virtutē ascendens te deum deo⁊ videre merear in syon. Amen.

¶ De scripture euangelice ac fidei fine ⁊ vtilitate. Cap. lxxxiij.

Q Johan. 21.

QUānt ⁊ multa alia signa ⁊ facta in multitudine incōprehensibili existentia ꝓter ea q̃ ab euāgelistis sunt scripta [q̃ fecit Iesus] in terra in se et in alijs tam actibus cordis quam oris ⁊ operis ante suā resurrectionē ⁊ post eandem [que] pre multitudine sua non sunt scripta. [Que si scribātur per singula] quo ad facta particularia ⁊ conditiones virtutē neque eos [nec ipsum arbitror mundū] in hoies hunt ad plenum nec a nobis intelligi.

Dicta ⁊ facta xp̃i scribere ꝓ multitudine fuit ad ple ius mundi [capere posse libros qui essent scribēdi.] Non ēē spacio locor credendū est mundū capere nō posset⁊ in eo scribi nō possentisi scripta non ferret⁊ sed capacitate intellectus legentiū ⁊ audientiū ⁊ quo ad incredulitatē ⁊ infidelitāt quo ad mysteria ⁊ sensum cōprehēdi fortasse nō possent. Facta ēē ⁊ verba xp̃i non sunt hoīs tm̃ sed ⁊ deī⁊ illa humanitas erat organū diuinitatis⁊ iō nō ꝑ̃t adplenū ab hoib⁹ explicari vel etiā cōprehendi⁊ q̃ō patet ex hoc q̃ a principio ecclesie ceperunt sancti ⁊ doctores libros scribere ad explicationē ꝓbor̄ ⁊ factor̄ xp̃i⁊ adhuc ad plenum non sunt illucidata imo si mundꝰ duraret ꝑ mille milia annor ⁊ semper libri scberent nunq̃ ad plenū elucidarent⁊ sicut dictū est⁊ facta sunt ⁊ dicta dei que sunt nobis incomprehensibilia ꝓpter eor excellentiam respectu intellectus nostri⁊ ideo debemus subiugare ⁊ captiuare intellectū nostrum in obsequium xp̃i vt ei assentientes per fidem que est in enigmate tandem veniamus ad contēplandum facie ad faciem. vñ ēē Lyri. Nec iohannes. nec alij euangeliste oīa dixerunt sed que erant ⁊ sufficientia attrahere ad fidem audientes. Quoniam qui non credit his que dicta sunt nec ꝓ plurib⁹ attendet: qui vero hec suscipit nulla indigebit alia in fidei ratione. Tantum ēē conscripserunt quātum ad fidem credentium sufficere posse cognouerunt ⁊ iō pauca de pluribus elegerunt vt facilius intelligantur. diligentius querantur⁊ fide credanē ⁊ memorie tradantur. vñ Aug. Cum multa fecisset dōs iesus non oīa scripta sunt: electa sunt

Chrisost.

August.

ēē q̃ scriberent que saluti credētiū sufficere videbant. hec Aug. Materia quidē euangelij et omniū euangelistarū est eadem. s. sancte trinitatis mysteriū⁊ xp̃s ēm diuinā ⁊ humanā naturam dicta ⁊ facta eius: aliorū⁊ dicta ⁊ facta ad ipm̃ oēs ēē agunt de istis ⁊ materia istor. Intentio vero ⁊ finis oīm est ꝑ xp̃i gestā⁊ doctrinā fidem de eo astruere q̃ō ex fine libri iohannis ꝑpendi⁊ tur vbi ōr. Hec aūt scripta sunt vt credatis. s. fide deformata charitate⁊ q̃ iesus est xp̃s filij dei. s. naturalis in potētia sibi equalis⁊ ꝑ cōseqns idē in deitate⁊ q̃ natura diuina est indiuisibilis. credatis in q̃ corde ad iustitiā⁊ ore cōfiteamini ad salutē⁊ ope ofidētes ad fructū vite. q̃ fides sine opibus mortua est. Ecce scripture vtilitas. s. effectus fidei ad hoc ēē ordinat tota scriptura noui ⁊ veteris testamenti. Quā aūt vtilitatē ex hac credulitate cōsequamur manifestat cū subiungit. Et vt credentes vitā. s. eternā⁊ in qua clare videbis q̃ nūc credit habeatis nunc in spe et in futuro in re. Vel vt credentes vitā habeatis hic vitā iustitie q̃ habet ex fide. iustus ēē ex fide viuit⁊ in futuro vitā spei que habet ꝑ gloriā⁊ et hoc in noīe eiꝰ. i. ꝑ fidē nois xp̃i⁊ q̃ non est aliud nomē sub celo datū hoibus in quo oporteat nos saluos fieri⁊ virtute q̃ nois xp̃i ⁊ saluatoris habetur vita eterna. vñ Johānes. Hec est vita eterna vt cognoscāt te verū deū ⁊ quē misisti iesum xp̃s

Finis ⁊ intentio scripturarum.

Scripture vtilitas.

¶ Finis itaq̃. i. finalis causa euangelij est fane credere: ꝓfecte diligere: sacramentis insignirī⁊ hoc triū finalis cā est vita eterna. Ad hec quippe adipiscenda fuit intētio scribere⁊ predicare euangelia. Veteris quidē testamenti intētio est nouū figuris ⁊ enigmatibus demonstrare⁊ euangelij aūt ad eterne beatitudinis gloriam mētes humanas accendere. ¶ Fides ergo catholica. i. vniuersalis omnibus est necessaria ad vitam et salutem eternam. Fidei succedit spes⁊ spei succedit beatitudo⁊ charitas autem etiam fide ⁊ spe decedentibus permanet ⁊ augebitur⁊ ideo maior his ēē ōr. Que vero credenda sunt ex symbolo haberi possunt. Est enim symbolum compendiosa collectio oīm ad salutem spectantium. Sunt aūt tria symbola: primum est apostolorū scōm niceni consilij: tertium athanasij. Primum factus est ad fidei instructionē: secundū ad fidei explanationē: tertium ad fidei defensionem. De primo ergo i quo est fidei fundamētū hoc videamus solum q̃ hoc magis est ad ꝓpositum. Vbi sciendū q̃ si respectus habeatur ad eos qui ediderunt hoc symbolum tunc articuli sunt duodecim secundm numerum duodecim apostolorum.

B Causa finalis euāgelij. Veteris testamenti intentio.

Credenda symbolum apostolorum. Symbola tria.

Articuli fidei nunc tria.

¶ Si aūt considerem̃ que radicaliter sunt credenda: tunc articuli sunt quatuordecim q̃rum septem spectant ad diuinitatē: septem ad hmanitatem⁊ hec signata sunt in septem stellis⁊ in septē candelabris aureis: in quorum medio ambulabat filius hois. Sunt igitur septē articuli fidei qui ptinent ad diuinitatē. ¶ Primꝰ est vnū deū. Nō qui notat ibi: credo in vnum deū. Credere deū est credere deum esse. s. q̃ est: credere deo est credere verbis eius ⁊ sacris scripturis: credere in deū est credendo deum fide ⁊ affectione: seu fide ꝑ dilectionē operante in ipm̃ tendere et ire tac membris eius incorporari. ¶ Secundꝰ est patrē esse deū qui notat ibi patrē. q̃ō hic personaliter tenet: ꝑ vero essentialiter tenetur vbi agitur de paternitate adoptionis qua paternitas multiplicatur ipsa trinitas ꝑ est bonorū. vel creationis

C Articuli fidei septē ad diuinitatē.

Primus.

Secundus

qua paternitate tota trinitas ꝑ est: tā bonorū q̃ malor oīporētē appropriate: q̃ huis ⁊ filius sit omnipotēs ⁊ spiritussanctus: q̃ potētia appropriate attribuit patri sicut sapiētia filio⁊ bonitas spiritui sancto. Creatorem celi ⁊ terre vbi per celū ⁊ terrā intelligit tā spiritualis q̃ corporalis creatura. Creare q̃ppe seu creatorē esse potiꝰ sonat potētia q̃ sapiētia vl̄ bonitatē: q̃ opatio egredit⁊ potētia⁊ iō appropriate attribuit creare hic patri sicut potētia: cū tā creat oia pater ꝑ filiū cooperāte spiritu sancto: q̃ indiuisa sunt opa trinitatis⁊ tote tres psone vnus tm̃ creator. ¶ Tertius est filiū esse deū qui notatur ibi⁊ in iesum xp̃m: q̃ duo nomina freqēter cōiūgunē in nouo testamēto⁊ q̃ vnū. s. iesus quod interpretatur saluator exprimit eius diuinitatem: nam inquātū deus saluator est ⁊ reliquum s. xp̃s quod interpretatur vnctus exprimit eius humanitatem: q̃ inquātū hō vnctꝰ est ꝑ cōsortibus suis filiū eius vnicū. i. naturalem non adoptiū. vel vnicū dicit q̃ non est filius vnꝰ in q̃ tū deus ⁊ alius inquātū homo: sed vnus xp̃s in duabus naturis. s. deitate ⁊ humanitate ⁊ et tribus substantijs. s. deitate anima ⁊ carne vnicus est filius oīs nr̄m: sicut enim pr̄ oīs est oīs ⁊ ops̄ita ⁊ filij⁊ quod intelligatur scōm deitatē: quia q̃ huis humanitati xp̃i collata sit oīm scientia: nō tā oīporentia. ¶ Quartus est spm̃ scrtm̃ esse deum qui notatur ibi. Credo in spiritū sanctum⁊ circūloquitur hec vox spiritussanctus q̃ tenetur dictionaliter tertiā personam in trinitate: quando aūt in vi ofonis tenetur essētialiter sumitur ⁊ conuenit trinitati. Sic ergo patet q̃ predicti quatuor articuli sunt de diuine essētie vnitate⁊ psonarum trinitate. ¶ Quintus est credere remissionē peccator⁊ his q̃ sunt in eccl̄ia q̃ notat ibi. Sctām ecclesiā catholicā scrōr ꝓmunionē. i. credo sanctā ecclesiā catholicā: siue militantem ⁊ siue triūphantē esse. cōionē. i. cōgregationem vel societatē sanctor. Vel sic: credo sanctam ecclesiā adhuc in terris militātem⁊ credo sanctorum cōmunionem. i. associationem in celo. s. esse ecclesiam triumphantem: quasi diceret credo vtranq̃ ecclesias. Est autem sancta ecclesia in tres diuisa. vna est in mundo que est adhuc in timore et expectatione. alia est in celo que est sine timore et expectatione tertia est in purgatorio que medio modo se habet quia est in expectatione cuius adhuc gloriam presentem non habeant⁊ tamen sine timore q̃ habent liberum arbitrium in bono confirmatum. Catholicon grece latine sonat vniuersale. Et dicitur vniuersalis duabus de causis. s. quia vniuersaliter predicata per quatuor partes terre: et quia articulos habet veros vniuersaliter quibusnullum falsum potest subesse. Remissionem peccatorum. i. credo remissionem peccatorum fieri. s. per deum in baptismo triplici. s. fluminis: et flaminis: et sanguinis siue post baptismum in penitentia.

Creatio potētiam respectat.

Tertius.

Quartus.

Quintus.

Ecclesie scte diuisio.

Catholicon.

¶ Sextus est credere resurrectionē mortuor qui notatur ibi: carnis resurrectionem. In qua resurrectione credendum est idem corpus q̃ō p mortem cecidit ad eundem spm̃. i. ad eandem aiam rediturū. ¶ Septimus est bonorū remunerātio sub quo cōprehenditur ⁊ malorū punitio qui notatur ibi: vitā eternā. q. d. Credo vitā eternā pmiū bonor ⁊ mortē ⁊ eternā suppliciū malorum. Et isti tres vltimi articuli ad diuinitatem pertinent: q̃ per virtutes diuinitatis sit peccōrum remissio ⁊ que est anime vmificatio ⁊ corporū resurrectio: atq̃ corporū simul ⁊ anime glorificatio. ¶ Alij septem sunt articuli qui pertinent ad humanitatem xp̃i. primus est credere filium dei cōceptum de spiritusancto: q̃ notatur ibi: qui conceptus est de spiritusancto. i. operatione spiritussancti. Uno enim eodemq̃ modo segregata fuit illa caro assumpta reliqua carne virginis operatione spiritussancti ⁊ animata anima rationali⁊ deitas vnita est ei. Unde ly de non denotat substantiam cause materialis: sed potius efficētis. Quānis ēē incarnatio filij sit opꝰ totꝰ trinitatis: quia quod operatur vna persona operantur omnes eo q̃ sunt in diuisa opera trinitatis: tā ipsa gratia mediante qua natura humana vnitur diuine est donū ap propriatum spiritusancto: q̃ hec gratia appropriate ꝓcedit a charitate: siue a benignitate dei q̃ spiritui sancto appropriatur: no ēē deꝰ inquātū potens vl̄ inquātū sapiens: sz inquātū bonus ⁊ benignꝰ nostrā redēptionē operatꝰ est per incarnationē. Et tangit hic natiuitas xp̃i in vtero sz q̃ natus est de spiritusancto. Secundus est filium dei natū ex Maria virgine qui notat ibi: natus ex Maria virgine. s. natiuitate ex vtero. Tertius est filiū dei ꝑ nobis mortuū in cruce: qui notat ibi: passus sub pōtio pilato. i. sub potestate pilati pontij genere ⁊ crucifixus ad distinguendū passionem eius a passionib⁹ alior q̃ in patibulis suspēdunt ⁊ citius moriunt ⁊ mortuꝰ vera morte per dissolutionem anime a corpore diuinitate tm̃ semper cōiuncta vtriq⁊ sepultus nō tm̃ vt alij corruptus ⁊ incineratus. Quartus filium dei descendisse ad inferos secūdū animā qui notatur ibi: descendit ad infernā: descendit tm̃ in anima deitate vnita⁊ q̃ corpus i sepulchro quiesit deitate etiam ei vnita. Quintus filium dei resurrexisse ⁊ qui notatur ibi tertia die resurrexit a mortuis: vt per synedochem pars ponatur pro toto vt videlicet pars illius parasceues qua mortuus est computetur pro die vna ⁊ nox sequens cum die sabbati sequētis ꝑ alia ⁊ nox sequentis dōnice cuius mane surrexit pro tertia. Isti duo articuli dicū ⁊ totum q̃ō xp̃s nobis meruit ꝑ mortem suā. hoc aūt est redemptio in anima que completa est per fractura inferni in descensu ad inferos ⁊ redemptio in corpore que completa est in resurrectiōe per gloriā corporis sui. Sextus eundem ascendisse ad patris equalitatem: qui notatur ibi: ascendit ad celos sz inquantum homo ⁊ sz humanitatē⁊ vbiq̃ est sz diuinitatem. Sedet ad dexterā dei patris omnipotentis congregans patri in equalitate ēm deitatem: ⁊ fruens potissimis bonis patris ēm humanitatem pacifice gloriatur ⁊ oīa que te cum patre indicat ⁊ disponit. Septimꝰ filius dei iudicaturum bonos ⁊ malos: q̃ notatur ibi inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Inde id est post modum: vel inde id est de celis quos ascendit venturus in die iudicij iudicare viuos ⁊ mortuos ad lras: q̃ tunc viui ⁊ mortui reperiuntur iudicandi. Illi tā viui morientur sed statim in momento resurgent iudicius cum resuscitatis recepturi. Isti quatuordecim articuli colliguntur de symbolo q̃ō apl̄i ꝓdiderūt Articulum primū ⁊ scōm de diuinitate posuit. Petrus. Andreas tertiū. Bartholomꝰ quartum Symon q̃ntum. Thadeꝰ sextū. Mathias septi-

Septimus

D Articuloꝝ vij. ad hsa nitatem xp̃i spectantium. Primus De.

Secundus

Tertius.

Quartus.

Quintus.

Sextus.

E Articuloꝝ cōditores.

mſi. Itē primū ⁊ ſcōm articulū de xpi ꝓfitenda posuit Jacobus maior. Johānes tertiū. Thomas quartū. Matheus quintum. Jacobus minor sextū. Philippus septimū. Si aūt queratur an teneamur aliqua credere q̄ non sunt articuli credēdi est ꝯ sic. Oportet eſſi credere deo qō est credere ꝓbis ei⁹ ⁊ sacre scripture. Sane est circa hoc sciendū ꝯ pars diuine scripture q̄ est testimōialis ⁊ euāgelica in libroū quaternario cōtinetur sunt eſſi quatuor euāgeliste quasi quatuor testes ꝯ homo ille qui dicit⁹ est Jesus fuit xp̄s in lege promissus rex ⁊ dōs oim saluator hoīz filius dei. Diuiduntur ergo inter se libri quatuor euāgelistarū quia Matheus intendit principaliter declarare illū hoīm fuisse xp̄m ⁊ ideo in principio dicēs. Liber generationis iesu xp̄i non exp̄sit filij dei sz filij dauid. filij abrahā. Et in seqntib⁹ subdit generatio xpi sic erat. Hic est ꝯ figura a hoīs inter quatuor animalia euāgelistas repesentātia designat matthei q̄ maxime immorat circa hominē xp̄m ostendendo Jesum fuisse illū q̄ promissus fuerat in tota serie scripturarū. Unde quasi de hoīe exortus est scribere dicens. Liber ꝓfitationis iesu xpi ꝛc. Marcus ꝓ principali intendit declarare illū hoīes fuisse regē ⁊ dōm oim ⁊ sicut in daniele habē ꝯ in dieb⁹ quatuor regnorū suscitabit deus celi regnuz quintum qō nō corrumpetur eius potestas erit potestas eterna. Hinc est ꝯ marcus designat per leonē qui est rex ⁊ dōs aliorū aīaliū. Unde ⁊ in eo auditur vox leonis in deserto rugientis ⁊ clamantis. Hinc est etiam ꝯ maxime circa miracula immorat ⁊ circa resurrectionem ⁊ parum ponit de doctrina xpi: quia principaliter intendit potestatem eius ⁊ dominiū ⁊ virtutez explicare que in resurrectione ⁊ miraculis maxime elucescunt. Lucas vero intendit principaliter declarare illū hoīem fuisse saluatorem hominum ⁊ iō in principio introducit gabrielē dicentē vocabis nomē ei⁹ Jesuz. ipse ei saluum faciet ppl̄m suū a pctis eorū. ⁊ in secūdo capitulo subdit verbum angeli ad pastores: nat⁹ est nobis hodie saluator in ciuitate dauid. Hinc est ꝯ maxime immorat circa gesta ⁊ facta xpi que sonant in clementiam ⁊ salutem in remissione pctōrū. Et ppter hoc in referendo passionem maxime explicauit verba dulciat ⁊ clemētis xpi vt est illud: pater dimitte eis quia nesciūt quid faciūt ⁊ illud: hodie mecū eris ī paradiso ⁊ illud Pater in man⁹ tuas cōmendo spiritum meum ⁊ ipse solus refert quō factus est sudor eius tanq̄ gutte sanguinis decurrētis in terram quasi in signum balnei salutaris ⁊ medecinalis. Hinc ēt est ꝯ per figurā vituli qui aptus est ad immolandum designatur. Uñ ⁊ a zacharia sacerdote initium sumpsisse legitur. Johānes ꝓ principali intendit declarare illum hoīem fuisse dei filiuz ⁊ verum deum. Et ꝯ hec fit cōclusio quam ipse intendit ipsemet explicat circa finem sui euangelij vbi ait. Hec autem scripta sunt vt credatis qm̄ iesus est xp̄s filius dei: ⁊ vt credentes vitam habeatis in nomine eius. Hinc est ꝯ incipit a christi deitate dicendo. In principio erat verbum ⁊ ⁊ fere in quolibet euangelij capitulo semper inſert illum hominem fuisse filium dei. Hinc est etiam ꝯ p aquilam figurat⁹ qz assūptis pēnis aquile ad altioza volans de verbo dei disputat ⁊ philosophatur. Sic igit̄ quatuor libri euangeliorum habent p subiecto idez. s. hoīem iesum ⁊ de illo subiecto quatuor declarare intēdunt. Matheus quidē ꝯ fuit xp̄s i lege pmissus. Johānes vero ꝯ est ver⁹ deus ⁊ dei filius. Lucas aūt ꝯ est verus saluator hoīm. Marcus ꝓ ꝯ est rex ⁊ etiam imperator oim. Et hoc probant per facta ⁊ dicta que testificantur illuz hominē fuisse in cōspectu discipulorum suorum ⁊ multitudinis iudeorum. Et sic quatuor euāgelia distinguuntur nō penes quatuor subiecta: sz penes predicata de eodem subiecto. Et ordinantur ſm ordinē editionis librorum: ⁊ non ſm ordinem originis vel dignatis materie. Incipit ergo Matheus parrez testimonalē scripture diuine ⁊ probat hominē iesū messyā ⁊ xp̄m in scripturis pmissum fuisse. Et hoc sibi maxime cōgruebat ⁊ i iudea hebreo sermone ⁊ fratrib⁹ iudeis ad xp̄m cōuersis scribebat. Intendit ergo minorem vnius rationis probare ac si ita velit arguere. Ille homo in quē cōcordāt voces omniū prophetarum quantū ad oia que pphetata fuerūt de illo q̄ dicebatur messyas ⁊ xp̄s: ille inquam hō fuit vere xp̄s. Non eſſi est possibile ꝯ omnia cōcurrant in aliquam personam que de xp̄o dicta sūt quin illa persona sit xp̄s. Cuis ergo due vel tres cōditiones predicte in prophetis posset alicui persone conueniremon tū oēs alioq̄n vana ⁊ absq̄ vlla vtilitate reuelatio pphetica precessisset: in nullo eſſi nos introduxisset ad xp̄m sed potius errādi materiā pbuisset. Propter quod saluator dicebat ꝯ necesse est implere oia que scripta sunt in lege: prophetis: ⁊ psalmis de me. Ex quibus patet ꝯ ille vere debet dici christus ī quem consonant omnium prophetarum voces. Sed modo sic est ꝯ in illum sacrum hominem qui dictus est iesus concordauerunt voces omnium pphetarum quantū ad cōcursum oim cōditionum quas de xp̄o predixerant: ergo homo ille fuit xp̄s. Hanc aūt minorē intendit probare euangelista Matheus quantū ad. xxij. conditiones in genere: quas de futuro xp̄o predixerunt pphete: ⁊ intendit sic arguere. in illo hoīe qui dictus est iesus testis suz ego ꝯ omnia concurrerūt que prophete predixerant futura esse in vero xp̄o sive quantū ad propagationem regiam ⁊ dauidicam sive ꝯtum ad granulationez ⁊ gignitionem virgineā sive quātū ad apparitionem sydereā ⁊ adorationē regiā sive quātum ad nominationem floridā ⁊ nazareā: sive quantū ad acclamationem p̄cursoris ꝓfitā: sive quātū ad obsequiū ꝑgelorum ⁊ ministrationē sedulam: sive quantū ad cōuersationem primariā ī galilea ⁊ in terra zabulon ⁊ neptalis: sive quantū ad expositionem decalogi ⁊ legislationē autenticam ⁊ nouam: sive quātum ad multiplices operationem deificam ⁊ miraculorum chorusationem mirificā: sive quantū ad cōuersationem pacificā ⁊ hūilimā: sive quātum ad eruditionē parabolicā ⁊ doctrinā figuratiuā: sive ꝯtum ad nutritionē prouidā ⁊ benignā ex panibus multiplicatis sive quātū ad detestationē veridicanois hypocrisis ⁊ cerimoniarū: sive quātum ad collegationē geminā duarū naturarum diuine s. ⁊ humane in vno hoīe: sive quantum ad ecclesiasticā dispositionem ⁊ hierarchicā ordinationē vnius noui regni ecclesie sive quātū ad ostentationē pauperrimā ⁊ sessionem super pullum asine: sive quātum ad exececationē iudaicā quo ad pharisēos ⁊ populi seniores sive quantum ad reseratione pphetie archanorū ⁊ futuros

Credenda extra symbolū.

Euangelistarum vsie ⁊ intentiones.

Mathei.

Marci.

Luce.

Johannis.

F Intentio. rursus euangeliz auditi.

Matth. de xpo probat

Luc. xxiij.

Signa venturi christi in xpo visa.

rūt sive quantū ad institutionē mirabilē ⁊ insolitā nouoz sacramentorū sive quantū ad tolerātiam amare ⁊ salutifere passiōis sive quātū ad suscitationē magnificam ⁊ resurrectionē stupidā: sive quātū ad cōuocationē multimodā oim gentiū linguarū ⁊ populorū. Hec eſſi vtiq̄ verificata sunt in hoc hoīe sacro iesu q̄ prophete predixerāt de xp̄o ergo ipse est ver⁹ xp̄s nec est aliū expectādus. Marcus ꝓ apostoli petri discipulus qui in italia euāgelij grece scripsit probat de illo felici hoīe q̄ dicit⁹ est iesus ꝯ fuit rex et dōs oim: ⁊ excedens vere in potestate ⁊ virtute omnē hoīem ⁊ omnē creaturā qō patet quia nō tractat nisi de precipuis ⁊ excellentioribus miraculis eius: ⁊ fere in quolibet capitulo cōcludit magnitudinē potētie ⁊ virtutis in eorū istam conclusionem semper infert in toto euangelio finitq̄ dei euangelium in ascensione eius in celum ⁊ sessione a dexteris dei: ⁊ ꝯ discipuli prōfecti predicauerunt vbiq̄ dōo cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Sic ergo patet ꝯ est conclusio quā marcus in euangelio suo intendit hominē scz iesum esse ⁊ fuisse virtutum dōm ⁊ imperatorē ⁊ regem omnium. Nam in hac conclusione finit euangelij ⁊ ipsz interserit in suo processu quasi p totum. Hanc aūt conclusionē suo testimonio probat narrando facta illius hoīs ⁊ intendendo vnuz talem silogismū. Ille homo cui⁹ virtutem ac potestatem extēdi vidim⁹ ad oēm spiritum creatū ⁊ in creatū. s. ad spiritum ꝑpheticum ⁊ diuinum et angelicum ⁊ apostaticū: ⁊ quā extēdi vidimus ad languores ⁊ infirmitates corporum: et quaz extendi vidimus ad remissionem peccatorum: et ad infirmitates animarum: ⁊ quā extendi vidimus ad totā legē mosaycā ⁊ sabbatū immutandū: ⁊ quā extendi vidimus ad transferēdum virtutem ⁊ potestatem in alterū: vt ⁊ ille similiter opereretur virtuosē: quam extendi vidimus super mare ⁊ ventum: ⁊ super aque ⁊ aeris elementum ⁊ et quam extendi vidimus ad mortis vinculum ⁊ quozūcunq̄ viuentiū sive hominū: sive bruto rum: ⁊ quam extēdi vidimus ad multiplicandum corporalem ciborum et alimenta panum. et quam extendi vidimus ad dispensandum super omnem statū humanū: ⁊ quā extendi vidimus ad restituēdum auditum: ⁊ loquele instrumentum: ⁊ quam extendi vidimus ad illuminandum tam spiritualem ꝯ corporalez visum: ⁊ quam extēdi vidimus ad naturā passibilem ⁊ impassibilē commutandā: ⁊ quam extēdi vidimus non solum in propinquum ⁊ sed etiam ad omnē distantē locum: tum tamen inueniret fidelem hominē ⁊ credulum: ⁊ quam extendi vidimus ad interpretandum mandata legalia: et super addendū perfectionis cōsilia: ⁊ quā extēdi vidimus ad regnum et thronum dauid obtinendum iuxta miraculosum clamorē populi: et iuxta testimonium quod fuerat per pphetas predictum: ⁊ quam extendi vidimus ad convincendum potentiam ⁊ oēm aduersariorum astutiaz ⁊ machinationem: ⁊ quam extendi vidimus ad precognoscendū oēm futurorū euentū: ⁊ totum seculi decursum vsq̄ in finē: ⁊ quā extēdi vidimus ad tolerandū summe: fortiter ⁊ magnanimiter omne aduersum: ⁊ pcipue morte amarissimam q̄ est vltimā terribiliū: ⁊ quam extēdi vidimus ad reuoluendū propriū monumentū et inde egrediendū cū tamē vere mortu⁹ fuisset: ⁊ quā extēdi vidimus ad aperiendū celū: et ad sedendū sup regale et generale glorie solium et ad dexterā patris. Ille vtiq̄ homo vere fuit rex virtuosissim⁹ ⁊ dōs oim. Sed homo ille q̄ dicit⁹ est iesus habuit pditiones pdictas: igitur ipse fuit oim dōs ⁊ rex virtuosus. Hanc minorē seriose marcus deducit ⁊ quantū ad viginti cōditiones eius in euāgelio suo pbat. Lucas aūt apli ꝯ aulī discipulus qui in achaie bithynieq̄ partibus euāgelū grece cōdidit: tūc dit istā cōclusionez. s. ꝯ homo ille qui dictus est iesus fuit saluator hoīm: ⁊ medic⁹ animarū qō cōgruebat: qz erat arte medic⁹. vt dicit Hiero. Hinc est ꝯ in primo capitulo introducit angelū dicentē vocabis nomē ei⁹ iesuz. i. saluatorē. ⁊ zacharia ei dicētē salutes ex inimicis nostris: ⁊ de manu oim q̄ oderūt nos. ⁊ angelū euāgelizātē. Natus est nobis hodie saluator. ⁊ symeon dicentē. Viderūt oculi mei salutare tuū. ⁊ vbiq̄ per totū euāgelium semper agit de illo hoīe sub ratione qua saluator est ⁊ medicus animarū. Non sol⁹ ipse narrat de maria magdalena: ⁊ solus ipse ponit multas parabolas ad pietatē ⁊ miam et remissionē peccatorū ptinentes: per qō ptz ꝯ sua intētio principalis fuit probare cōclusionē predictā. Intendit igitur pbare eā per talem rōnem ⁊ silogismū. Hō ille cui⁹ ingressus ⁊ introductio: cuius cōuict⁹ ⁊ puersatio: cuius conat⁹ ⁊ recollectio: cuius affat⁹ ⁊ eruditio: cuius discessus p mortē ⁊ cōsummatio: cui⁹ regressus a mortuis ⁊ resurrectio fuit p modū cuiusdā spūalis antidoti et medicine salutaris oim hoīm ⁊ vtiq̄ homo iste cēsendus est saluator hominū ⁊ ⁊ medicus animarū: sed ita fuit de illo homine qui dictus est iesus: q̄ ipse fuit spūalis hominū medicus ⁊ saluator. Minorē istius quantū ad sex cōditiones positas ⁊ maiorem intēdit Lucas deducere in suo euāgelio ⁊ probare. Primo eſſi pbat ꝯ huius hoīs introductio ⁊ ingressus fuit per modum cuiusdam saluatoris mūdi ⁊ medici spiritualis: ⁊ tractat de triplici introductione illius hoīs. Prima quidem in vterū maternū per conceptum. secūda in mūdo p natiuitatē ⁊ ortū. tertia ad totum ppl̄m circa annū trigesimū. Secundo probat qui⁹ hoīs cōuersatio ⁊ cōuictus: cum hoibus fuit per modū veri saluatoris: ⁊ ostēdit qualiter iste hō p sui cōuersationē ⁊ conuictum exemplarē nisus est hoīes mēdicare ⁊ saluare describens eū fuisse exemplar oīs pnie: exēplar oīs deuotionis ⁊ latrie exēplar miritatis et patiētie: exemplar liberalitatis ⁊ bnficiētie: exemplar humilitatis et benuolentie: exēplar veritatis et existentie ꝯ oēm hypocrisim: exemplar oīs perfectiōis ⁊ supercellētis vite: exēplar cōpassiōis ⁊ mie arcq̄ clemētie ⁊ ⁊ ex his octo conditionibus pater qualiter sua cōuersatio et cōaictus fuit ad medicandum ⁊ saluandū mūdū. Tertio probat ꝯ illius hoīs totalis conatus ⁊ recollectio fuit ad saluandum hoīes ⁊ tribuendū eis spūalē medicinā ⁊ ⁊ ofīdit qualiter homo ille conatus est ad salutē vocare ⁊ reducere hominēs per seipsum et per alios: ⁊ cilz per duodecim apostolos: ⁊ lxxij. discipulos. Quarto probat ꝯ hoīs huius affectus et eruditio ostendit ipsum fuisse omniū hominū salutorem: ⁊ qz tota sua eruditio ordinabatur ad pellendum peccata ⁊ morbos animarum. Et ponit plures morales ⁊ eruditiones summe ac commode ad hoīm salutem ⁊ curationē seu remotionē a vitiis pti,

S Marcus de xpo probat ꝯ erat rex omniū.

Lucas de xpo probat ꝯ est saluator hominū Hiero.

nentes. Quinto probat q̃ illius hominis discessus ⁊ consummatio per mortem fuit vere medicinalis ⁊ veri saluatoris mundi. Unde introducit eum dicentem, Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur: hic est sanguis meus qui pro vobis fundet ⁊ plura alia verba clementie superius dicta. Sexto probat q̃ istius hois regressus ad nos ⁊ resurrectio fuit veri saluatoris mũdi. Unde ostendẽdo q̃ ipse erat vere iste qui omniũ gentiũ erat medicus ⁊ saluator: inducit q̃ sicut scriptũ est oportebat pati ⁊ resurgere xp̃m a mortuis tertia die: predicare in nomine eiꝰ penitẽtiam ⁊ remissionẽ oim peccatorum in oẽs gẽes. ¶ Johãnes vero qui in asya euangeliũ grece scripsit: introducit istã cõclusionẽ q̃ homo ille qui dictus est iesus fuit vere filius dei: quod nõ debet intelligi q̃ sit filiꝰ dei per adoptionẽ ⁊ gratiã habens humanã naturam: immo habẽs in se vere illiũ qui ab eterno fuit filius a patre genitus in substantia diuina: nec oꝫ etiã intelligi q̃ sit homo ille filius dei p cõuersionem deitatis i carnẽ: sed debet intelligi per assumptionẽ carnis a filio dei. ¶ Hanc conclusionem probat multipliciter ⁊ deducit: et intendẽs rationẽ vnam ⁊ vnicum silogismũ ad eam probandã sic arguit. Homo ille qui est vere media persona intrinseca in trinitate: est deo equalis in auctoritate: et est deo equalis in efficacia ⁊ salubritate respectu hominum: ⁊ est deo equalis in elapsu ⁊ immensitate: et est deo equalis in modo operandi actuiratetet est deo equalis in reficiendo mentem: et in cordis focietate ⁊ gratia: et est deo equalis in instruendo: et in vere doctrine claritate: et est deo equalis in duratione et eternitate: ⁊ est deo equalis in honore et gloria ac cultu: seu latrie et adorationis dignitate: et est deo eq̃lis immo idẽ cũ patre in essentia ⁊ maiestate: et est deo eq̃lis in benuolentia ad hoies et pietate: et est deo equalis in dño in regni solẽnitate: ⁊ est deo equalis in amicitia ⁊ charitate: ⁊ est deo equalis in insistentia mutua i seinuicẽ: ⁊ in intimitate: ⁊ est deo equalis in pferenda gratia hoib⁹ ⁊ influenda sctitate: ⁊ est deo equalis in sapientia ⁊ scientie luminositate: et est deo equalis in britudine et eterna felicitate: et est deo equalis in patientia ⁊ longanimitate: ⁊ est pari equalis in producẽdo ipsũ ⁊ inspiratiũ fecũditate: ille vtq̃ hõ est vere filius dei. Nam iste. xvij. conditiões intermedie probant ipsum esse verum deũ. prima ꝛo conditio vltima ostendũt ipsum esse verũ deum qui est filiꝰ deiq: he due proprietates cõpetũt filio. Sed homo iste qui dicꝰ est Jesus habuit supradictes. xix. cõditiones vt manifesta experientia iohannẽ ⁊ alios discipulos edocuit: q̃ ipse vere est filius dei. Probat q̃ iohãnes istas. xix. conditiones fuisse in homine qui dicꝰ est iesus sm q̃ ipse vere expertus est et ceteri discipuli qui fuerunt cum eo tandem conclusionem diffuse probatam infert: recolligitet concludit dicens. Hec aũt scripta sunt vt ⁊ vos credatis: q: iesus est xp̃s filiꝰ dei viui: ⁊ ponit vltiorem finẽ ad quẽ ordinat ista pclo subdens: vt credẽtes vitã habeatis in noie eius. Ultimo ꝛo tanq̃ tabellio ⁊ notarius publicus concludit q̃ ipse [est discipulus ille qui testimonium perhibet de his ⁊ scripsit hec: ⁊ scimus q: verus est testimoniũ eius] ponitq̃ cõditionẽ suam de familiaritate, q: recubuerat [in sinu eius in cena] illius hois: ⁊ idcirco multa secreta didicerat vnde pdicta pbant: ⁊ notariꝰ ille autẽticus reddit ⁊ solẽnis ad hãc partẽ sacre scripture testimonialẽ ⁊ euãgelicã ascendendũ est p ascensum scalarẽ ⁊ celicũ. Sũt enim euãgelica scala iacob: q: eis innitit dñs ⁊ ibi reperit: ubiq̃ videt angeli ascẽdẽtes et descẽdẽtes: q: diuina opera q̃b⁹ voluit nobis cõdescẽdere: ⁊ nos in celũ erigere: ibi p euangelistas q̃ p ꝓa q̃tuor cherubin sm Hiero. dissertũt. De q̃ ascensu scriptũ est in Genesi q̃ vidit Jacob i somnis scãlã ⁊ cacumẽ eiꝰ tãgẽs celũ ⁊ angelos dei ascẽdẽtes ⁊ descendentes ⁊ dñm ipsi scale innixum. ¶ Oratio.

Hiero. Beã. xxvij

Johannes pbat christum dei filium.

Omine iesu xp̃e q̃ nos p scripturã et doctrinã euãgelicã vocaꝫ dignaꝰ es ad fidẽ catholicã vt credẽtes vitã habeamꝰ eternã: nũc q̃dẽ i spe ⁊ in futuro i rei: ꝗ noie tuo ⁊ p fidẽ nois tui: q: nõ ẽ aliũ nomẽ sub celo datũ hoibus in quo oporteat nos saluos fieri: ipsta mihi immerito ⁊ oim infimo vt corde credã ad iustitiã: ⁊ ore cõfitear ad salutẽ: ⁊ ope ostendã ad vite fructũ ⁊ vtilitatem quatenus te miserante ad eterne beatitudinis gloriã nunc mente accendar: ⁊ tandem re ipsa peruenire merear iesu mundi saluator. Amen.

Act. iiij.

¶ De penthecoste. Capitu. lxxxiiij.

Je vero penthecostes id est quinquagesima a resurrectione: ꝗ decima ab ascensione dñi narrat dñs iesus pri de promisso suo q̃ discipulis fecerat de spũsancto mittendo. Patre ergo gratũ hoc habẽte mittũt spiritũ sanctũ vt ad discipulos descẽdat: eosq̃ repleat ⁊ cõsoletur roboret ac instruat: accumulũ virtutũ ⁊ gaudiorũ eis pferat. Et statim parat⁹ spũsanctus subito venit: ⁊ sup eos descẽdit. ¶ Hiotandũ aũt sm Bedã q̃ dñs iesus eundẽ spiritũ veritatis: ⁊ a se mittendũ esse predixit: vt esset: ꝗ mox a patre procedere subiungit: nõ q: idẽ spiritus aliter a patre pcedat q̃ a filio mittit: aut alio tpe a patre procedat q̃ cum a filio mittitur: sed ideo filius eum a se mitti ⁊ a patre dicit pcedere: vt aliam patris: aliam esse suam personam designet: atq̃ in eadẽ distinctione personarũ vnam esse operationẽ ac voluntatẽ suam cũ patris voluitate et operatione denũciet. Cuꝫ illo mittit effi eiusdẽ spũs gratia dat hoibus mittit profecto spũs a patre mittitur et a filio: pcessio pcedit a patre: procedit et a filio: q: et eiꝰ missio est ipsa processio qua ex patre pcedit et filio. Venit et sua sponte: q: sicut coequalis est patri et filio sic eandẽ habet voluitatẽ cõem cũ patre ⁊ filio hec Beda. Penthecoste interpretat: q̃nquagina ⁊ est grecum vocabulũ sicut pasceue ⁊ sceno phegia. Judei enim admixti grecis qui inter eos sicut cetere nationes cõuersabãtur: grecis crebro vocabulis vtebantur. Est autẽ penthecoste equiuocũ ad quinquagenã ⁊ eius solennitatẽ septe dieb⁹ ptelatã. Tria enim erant festa diebus septem durãtia. s. pasche: penthecoste: et sceno phegia. [Cum ergo complerent dies penthecostes] .i. q̃nquagenes resurrectione ⁊ inchoaretur dies penthecostes: id est illius solennitatis septem diebus protelande: erant pariter in cenaculo montis syon vbicena facta fuerat discipulis fere centum viginti vtriusque sexus congregati in oratione perseuerantes: et promissionẽ sanctiꝫ spiritꝰ expectantes. Duodecimus ille apostolorũ numerus iã erat decuplatus. Et hora diei tertia [factꝰ est repẽte de celo] .i. de aere [sonus] q: fragor quidã sonuit [tanq̃ aduenientis spũs] .i. flatus [vehemẽtis] vt tanq̃ sit nota similitudinis: ac si diceretur: venit spũs in similitudine venti vehementis: vel tanq̃ spiritus sancti vehementis vt tanq̃ sit expressiuum veritatis: ⁊ q: vere spiritus sanctꝰ dicit vehemẽs quasi vehens nos a mẽte ⁊ a mentis affectibus alienãs: vel quasi ve adimẽs. .i. eternã dãnationẽ auferens. Potest ergo ad sonum ⁊ ad spiritũ sanctũ referri quod dictũ est [tanq̃ aduemẽtis spũs vehementis] q: equiuocũ est ad vtrumq̃. Venit in sono ad terrendũ rebelles: ⁊ in flatu qui ab interiori pcedit. ad viuificandũ deuotorũ affectus. [Et repleuit] sonus ille vel spiritus sanctus [totã domũ vbi erant sedentes] .i. oẽs in domo sedentes implentes quod dictũ fuerat eis a dño. Sedete in ciuitate quoadusq̃ indumini ꝟtute ex alto. Hec ei dona nõ nisi i vnũ cõgregatis p consensum: ⁊ ad superiora subleuatis p desiderũ venire potuerũt. Et lingue diuise sunt velut ignis [⁊ apparuerũt illis dispartite lingue tanq̃ ignis] .i. radij ignei in modum linguarũ insidẽtes capitib⁹ singulorũ. vt ait Greg. Bene in igne spiritus apparuit: q: ab omni corde quod repleti: corporem frigoris excutit: ⁊ hoc in desiderio sue eternitatis accendit. Unde et Origeꝰ. Deus nr̃ ignis consumens est: ⁊ q̃diu in nobis sunt que ꝓsumi digna sunt: cũ aũt cõsumpta fuerint iam nõ erit ignis cõsumens. ꝗ illuminãs. vñ etiam Hiero. Ignis duplicẽ naturã habet quoniam ⁊ lucet ⁊ vrit sic ⁊ deus lucet in sistꝰ ⁊ peccatores incendit. Insuper ⁊ septem dona spũsancti cõgrue demõstrantur in igne. Spũs ei sanctus instar ignis primo purgat per donũ timoris. Secundo liquefacit p donũ pietatis. Tertio decorat per donũ sciẽtie. Quarto cõsolidat per donum fortitudinis. Quinto eleuat per donũ cõsilij. Sexto illuminat p donũ intellectus. Septimo dulcorat per donũ sapientie. Primus effectus ignis patet in veste salamandre. secundus in cera. tertius in metallis quartus in lateribus. quintꝰ in vaporib⁹. sextꝰ in lucernis. septimus in cibis. [Et] sic repleti sunt oẽs spiritu sancto: ⁊ deinde [ceperunt loqui varijs linguis] sm impetum eiusdẽ spũsancti ⁊ [put spũsanctus dabat] eis pnunciare: ⁊ [eloqui] qui diuidens singulis put vult: ⁊ spirans vbi vult: q̃ vult: quantum vult: q̃do vult: ⁊ quibus vult: ⁊ radiosio lumine scientie omnes eos veritatem edocuit: ⁊ extinguibili charitatis ardore ad omnem dilectionẽ accendit: ⁊ inuincibili vi fortitudinis in omni virtute firmauit inspiras illis oim linguarũ notitiã: iuxta quod legit in sapientia. Spũs dñi repleuit orbẽ terrarum: et hoc q̃ continet oia. s. homo conuenientiam habens cum omni creatura: et ppter quẽ facta est oiꝰ creatura sciẽtiam habet vocis. .i. linguarum. Ac si diceret. Spũsanctus replẽs orbem terrarum dedit discipulis sciẽtiam linguarum: vt linguis oim gẽtiũ loquerent. Tunc enim ecclia in vna gẽte erat: cũq̃ loquerent linguis oim significabat q̃ ecclia crescendo: per omnes gentes linguis oim locutura esset: q: iam ecclia linguas oim habet. Ubi ergo iam offes linguebanturꝫ oẽs lingue crediture ostendebantur. Ipsa autẽ species creature in qua spiritus sanctus ꝓgruit. sanctus visibiliter descẽdit ad quẽ vsuꝫ tunc in apostolos descenderit expressit: vt. s. ozi verbum intellectui lucem ⁊ effectui ardorẽ et cordi robur ministraret. ¶ Lingua enim verba explicat: ignis vero illuminat calefacit et testaꝫ roborat. Sed ad alium vsum scꝫ ad relaxãdum peccata datus fuit quando: post resurrectionem suã dñs apostolis insufflauit: ⁊ dixit. Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis: et quorum retinueritis retenta erunt. ¶ Ubi notãdum q̃ spũsanctus bis missus est super xp̃m: ⁊ bis super discipulos. Super xp̃m quidem in specie columbe in baptismo et in specie nubis in transfiguratione: quia gratia christi que datur p spũsctũ deriuanda erat ad nos per ppagationẽ gratie in sacramẽtis: ⁊ sic descẽdit in specie colũbe q̃ est animal fecundũ ⁊ per doctrinã: ⁊ sic descendit i nube lucida. Uũ ⁊ ibi ostendit doctor ipsꝫ inquit audite. Super apostolos aũt primo descendit in flatu ad significandũ ppagationẽ gratie in sacramẽtis: cui ipsũ ministri erant: vnde dicit: ⁊ quorũ remiseritis peccata remittũtur eis. secundo in linguis igneis ad significãdũ ppagationẽ gratie per doctrinã. Uũ postq̃ [repleti sunt oẽs spiritu sãcto] statim [ceperũt loqui varijs linguis.] Bis ergo sm Grego. scriptũ legimꝰ apostolos manifesta donatione spiritũ sanctũ accepisse. Primũ dominũ consistẽte in terra p insufflationẽ: post modũ presidẽte in celo in varijs linguis per ignem: q: charitas que in cordibus per spiritum sanctum diffundit: duobus preceptis: scilꝫ dilectione dei ⁊ proximi implet. In terra datur spiritus: vt diligatur primuꝫ te celo daꝫ spiritus: vt diligatur deus. Et sicut vna est charitas ⁊ duo preceptaꝫ ita vnus spiritus ⁊ duo data. Et q: per dilectionem proximi peruenitur ad dilectionẽ dei recte primo datur spiritus in terra: post modum e celo. Sicut enim ait Johãnes. Qui non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt quomõ diligere potest? Insuper etiã datus est apostolis spũsanctus aũ passionem ad purgãdum quando fuerunt baptizati ⁊ ad faciendus miracula: quando ad predicandum sunt missi, ⁊ dictum est eis egros sanate: et demones eiscite mortuos suscitate. vnde Hieronymus. Ego qui dez audacter pronuncio apostolos ex eo tempore quo crediderunt dño semper spiritum sanctũ habuisse: nec abs q̃ eius gratia signa facere potuisse sed eum pro modulo atq̃ mensura recepisse. Primo aũt die resurrectionis eiꝰ acceperunt grãm sancti spiritus qua peccata dimittere ⁊ baptizarent ac spũs adoptionis credentibus traderent. Die ꝓo pẽthecostes eis amplius promissus est: vt q̃ ꝟtutem ex alto reciperẽt qua ⁊ euãgeliũ xp̃i cũctis gentibus pdicarent. vñ Leo papa. Nõ igitur ambigam⁹ q̃ cũ in die pẽthecostes impleuit discipulos dominꝰ spũsanctus nõ fuit huius inchoatio muneris: ⁊ sed adiectio largitatis. Nam patriarche ⁊ pphete ⁊ sacerdotes oẽsq̃ pozum rẽpozũ sancti fuerunt eiusdẽ spũsanti sanctificatiõe vegetati: ⁊ sine hac grã nulla vnq̃ fuit instituta sacramenta: nullaq̃ celebrata mysteria. vt eadem semp fuerit xp̃i charismatis: q̃uis nõ eadem fuerit mẽsura donoꝝ. hec Leo pa. Et sciẽdũ q̃ spũsanctus datur seu mittitur visibiliꝫ ⁊ inuisibiliꝫ. Uisibiliꝫ ciꝫ in aliquo signo visibili demonstratur. Est aũt in quintuplici specie demõstratus. Primo in specie colũbe sup xp̃m baptizatũ. Secũdo in specie duplex.

Spiritus vehemens.

Lingue ignite.

Grego.

Origeꝰ.

Hiero.

Spũsãctus igni assimilatur.

Ignis effectus.

Beda.

Spiritũ.

a patre procedit.

Act. ij.

Hiero.

Joh. iiij.

Sapien. i.

Spẽs effectuꝫ gruit.

Johannes fungitur officio et more notarij ⁊ tabellionis.

Spiritus pẽthecoste.

Festa mutatur vsq̃ diem.

Leo pa.

Spũsãctus non nũc pmũ datus.

Spũsãcti missio duplex.

Spes in quib' apparuit quinq; Matt. iij. Marci. xvij. Johan. ij. Actur. ij. Johan. iiij. Berñ: Verbi. diuini ingressio.

cie nubis lucide sup xpm transfiguratum. Certio in specie flatus qñ insufflauit ⁊ dedit spiritũ sctũ ipso die paschę. Quarto in specie ignis ⁊ linguę, in qua duplici specie apparuit hodierna die. ¶ Inuisibil' aũt mittitur cũ ad sanctificãdũ creaturã mentibus castis illabit. Unde dicit. Spus vbi vult spirat. ⁊ vocẽ eius audis. Sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Nec mirum qz dicit Ber. de xpo inuisibili per oculos non intrauit quia nõ est coloratũ. ⁊ neq; per aures qz nõ insonuit. neq; p nares. quia nõ aeri miscetur sed mente ⁊ neq; per fauces ⁊ quia non est manducatũ. comestum vel haustum: nec tactu comperi illud: quia palpabile non est. Queres igitur cum sint inuestigabiles vie eius. vnde illud ad esse nouerim. Nempe ex motu cordis intelleximus presentiam ei' ⁊ ex fuga vitiorũ carnaliũq; cõpressione affectuum aduerti potentiã virtutis eius. ⁊ ex discussione sine redargutione occultorum meorũ admiratus sum pfunditatem sapientie eius: ⁊ ex quant ulacunq; emendatione morum meorũ expertus sum bonitatẽ mãsuetudinis eius. ⁊ ex omni reformatiõe ⁊ renouatione spus mentis mee pcepi vrcumq; speciem decoris eius: ⁊ ex cõtuitu oim horum simul expaui multitudnem magnitudinis eius. hec Berñ. vnde. ⁊ Chri. Si qñ boni aliquid cogitamus, scimus quia spiritussanctus habitat in nobis: ⁊ si vero aliquid mali signum est q̃ spiritussanctus recessit a nobis. vnde etiam Augu. Primis temporibus cadebat super credentes spiritussanct' ⁊ loquebanꝭ linguis quas nõ didicerant quõ spiritussanctus dabat eis pronunciare. Signa erãt tẽpore oportuno. Oportebat ẽm ita sanctificare in oibus linguis spiritus sanctũ: qz euangelium dei per omnes linguas cursurus erat toto orbe terrarũ. Significatũ est illud ⁊ transijt. Si ergo p hec miracula non fiat modo testimoniũ presentie spũssancti vnde fit. vnde cognoscit quisq; accepisse se spiritum sanctũ. Interroget cor suum si diligit fratrem: manet spiritus dei in illo. Videat ꝑbet seipm corã oculis dei. Videat si est in illo dilectio pacis ⁊ vnitatis ⁊ dilectio ecclesie toto terrarum orbe diffuse. Non attendat ẽm solũ diligere fratrẽ quẽ attẽdit ante se. Multos ẽm fratres nostros nõ videmus: ⁊ in vnitate spiritus illis copulamur. Quid mirum: qz nobiscum non sunt. In vno corpore sumus vnum caput habemus in celo: ergo si vis nosse quia accepisti spũm sanctum: interroga cor tuũ si est tibi dilectio fratris: securus esto non põt esse dilectio sine spũ dei. quia Paulus clamat. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spũm sanctum qui datus est nobis. hec Aug. Miso ergo spũssancti inuisibilis fit in habitatione creature rõnalis. sed missio visibilis fit ad inhabitationem demõstrandã alijs. ¶ Et notandũ q̃ spũssanctũ alicui inesse certitudinaliter scire non possumus: qz spus vbi vult spirat. et nescis vnde veniat aut quo vadat. Cõiecturaliter tñ possumus colligere aliqua signa per effectꝰ ex quibus vrcunq; cõijcere possimus spiritum sanctum alicui adesse vel inesse: ⁊ hoc differenter fm triplicem statum: scz incipiẽtiũ: pficientium: ⁊ pfectorũ. Nam fm cuiusliber status exigentiam spiritussanctus diuersimode in hominibus operatur. Et secundum hoc diuersimode signa accipiuntur. Nam spiritussanctus spirat: inhabitat. ⁊ replet. Spirat quo ad incipientes: inhabitat. quo ad proficientes: ⁊ replet quo ad perfectos. ¶ Signa aũt spũssancti quibus spirat quo ad incipiẽtes fm Berñ. tria sunt. Primũ est dolor de culpa pterita: qz spiritussanctꝰ odit sordes: nec habitare põt in corpore subdito peccatis. Scõm est firmum ppositum cauẽdi futura cũ effectu qõ nullatenus haberi põt conatu ppio sine spiritusctõ per gratiã assistẽte ⁊ infirmitatẽ nostrã adiuuante. Tertiũ est prõptitudo boni. qz fm Grego. amor dei qui est spũssanctus nunq; est otiosus operat ẽm magna si est. ¶ Quo ad pficiẽtes xo sunt tria alia signa quibus conijcit spiritũ sanctũ eos inhabitare. Primũ est frequẽs ⁊ iusta conscientie examinatio: nõ solũ de peccatis mortalib'. imo de venialib' qz sicut spiritussanctus opponit peccato mortali. ita feruor charitatis qui est a spiritusctõ opponit peccato veniali. vt ipsum ab aia expellat ne spiritusctõ displiceat. Secundũ signum est cõcupiscẽtie diminutio. q̃to ẽm in pficiente charitas semp auget tanto cor a tẽporalib' elõ gatur. vnde dicit Augu. Quod charitatis venenũ est cõcupiscẽtia tpalium: ⁊ nutrimentũ charitatis est diminutio cupiditatis. Tertium signum est studiosa mãdatorũ observatio: qz observatio mãdatorũ sine vera dilectione esse non põt. Et ponit de hoc exemplum August. Quis est inquit qui dicit diligo imperatorem ⁊ ꝗ odio legem suã. Si ergo te dicis diligere deũ: manda ta eius obserua: Quo ad pfectos aũt sunt alia tria signa ex quibus cõiecturat spũsctus eos repleuisse. Primum est diuine veritatis manifestatio. cum ẽm spũsctus sit spus veritatis p prium est sibi docere oẽm veritatẽ: ⁊ iõ in quocumq; fuerit spũsctus p aliquas reuelationes diuinorũ secretorũ se pandit. ⁊ ei tanq; amico secreto cõicat. Scõz signum est nihil timere: nisi solum deũ. pfecta ẽm charitas foras mittit timorẽ. hec ẽm nihil penale hz. timor aũt penam hz. vnde apls. vbi spus domini ibi libertas libertas aũt non stat cũ timore pulli. Tertiũ signum est desiderium dissolutionis: ⁊ vt videlz hõ ex vehementia diuini amoris cupiat dissolui ⁊ esse cũ xpo: qm certissimũ hz signũ q̃ spũssanctus eam repleuerit. ¶ Preter predicta autem signa sunt alia tria p que quis põt cõijcere se spũssanctum habere. Ideo ẽm spũsctus in triplici signo apparuit: scz in specie nubis super christũ trãsfiguratum. in specie colũbe sup xpm baptizatum: ⁊ in specie ignis sup apłorũ collegiũ congregatũ. Primũ g̃ signũ est abundãtia lachrymarum: ⁊ et ideo apparuit in specie nubis. sicut enim adueniente austro nubes resoluuntur in pluuias: sic adueniente spũsancto mẽtes resoluuntur in lachrymas. Scõz signum est dimissio iniuriarum: ideo apparuit in specie columbe que felle caret: Tertium signum est desiderium supernorum. ideo apparuit in specie ignis. sicut ẽm ignis sursum tendit. sic spũsctus corda sursum eleuare facit. [Erant ẽm iudei viri religiosi in hierlm ⁊ in iudea habitẽtes] ⁊ preter illos multi alij fere [ex omni natiõe q̃ sub celo est] superueniẽtes: qz multis captiuitatibus iudei dispersi fuerãt si mõ ordinante deo ad diem festũ oẽs cõuenerãt. Audito g̃ fragore ⁊ sono vẽti qui supra cenaculum in aere sonuerat intrãs q̃ p totas ciuitates audiri poterat conueneruꝭ oẽs ad

Grego. In proficientibus.

Augustũ.

Chriso.

August.

Spũssancti presentie signa.

Rom. viij.

Signa presentie spũsctũ

In incipientibus Berñ.

discipulos ⁊ mirati sunt [qz audiebat vnusq;q; lingua sua illos loquẽtes.] Alij aũt irridebant eos dicẽtes: qz musto pleni essent. i. vehemẽter ebrij: qz vehemẽtior est ebrietas de musto q̃ de vino defecato. Et q̃uis hoc irridẽdo dicerẽt: tñ verũ erat: qz nõ vino veteri qõ in nuptijs fuit: sed musto gratie spũalis erãt impletiꝰ de quo ꝓ alibi. nemo mittit vinũ nouũ in vtres veteres. Tunc surrexit petrus cũ vndecim ostẽdens eos nõ ebrios cũ eẽt hora diei tertia: ⁊ nõdum esset ꝗs comedẽdi: nec solebãt inebriari ieiuni: ⁊ sed potiꝰ spũsctõ repletos ⁊ ꝑperatũ eẽ ad Joel spũsctõ aduentũ sup hoies: cũ ergo xps q̃ ascẽdit dedit dona. i. spũsctũ hoibus: qz oia nostra bona de sursum sunt quo ipse ascẽdit. Tũc impleuit qõ ante passionẽ pmiserat dicens. Si ego nõ abiero paraclet' nõ veniet ad vos: si aũt abiero mittam eum ad vos. Si carni carnaliter adheseritis ⁊ capaces spũs non eritis. Sensus est. Non potestis plene capere spiritum q̃ diu scõm carnẽ sum vobiscũ. Unde ille qui tam ceperat spiritũ ait. Et si noueramus fm carnem xpm: sed nunc iã nõ nouimus. ¶ Ubi attẽdant carnalibus desiderijs ⁊ delectationibus dediti verbum Ber. dicẽtis. Si apli carni adhuc oñice adherẽtes que sola sancta: qz sancti sanctorũ erat spũsancto repleri nequiuerant donec tolleretur ab eis. Tu carni tue que sordida est ⁊ diuersarũ spurcitiarum fantasijs repleta astrict' ⁊ cõglutinatus illi veracissimũ spiritũ te posse putas suscipere: nisi istis carnalibus cõsolationibus funditus renuciare tentaueris. Reuera cũ incerperis tristitia implebit cor tuũ: ⁊ si ꝑse uerauerit tristitia tua cõuertetur in gaudium. Tunc ẽm purgabit affect' et voluntas renouabitur vel noua creabit ⁊ erit vt q̃ prius difficiliat immo impossibilia videbanꝭ cũ multa pcurrãt dulcedine ⁊ auiditate. hec Ber. Si ergo delectationis spus desideras delectationes carnis respuere debes. qz vt ait ⁊ Grego. Si carni quodlibet abscindim': mor in spũ quod delectat inuenim'. Sed heu pauci sunt spũales hodie ⁊ delectationes spus delectationibus carnis preferẽtes. Iz mlti deferant habitũ spũalem. Possunt aũt spũales ⁊ carnales cognosci ex verbis apli dicentis. Qui scõm carnẽ sunt que carnis sunt sapiunt: qui xo fm spiritum: que spiritus sunt sentiunt. Specialiter tñ ex quibusdã ꝑbat hõ vere spũalis ⁊ videlz si tam cito ⁊ tantum fugit locum vbi ledi põt in spũ: sicut vbi offendi põt in corpore: et si tam libẽter studet medicari spiritui sicut corpori: qz quãto dignior est spiritus corpore tanto magis cauendum est spiritui q̃ corpori a lesione. Item si cibus spiritualis siue sit oratio: siue predicatio: scriptura siue lectio. siue corpus xpi: siue diuinũ officiũ tantũ delectat ⁊ cõfortat spiritũ: sicut corporalis cib' corpus: ⁊ si tam inuitus negligit tempus cibi spiritualis sicut tempus cibi corporalis. Item si tam diligens est circa spiritum: sicut homo carnalis circa carnem. Solliciti enim sunt homines carnales vt in singulis temporibus habeant necessitates corporis in victu ⁊ vestitu hyeme et estate competentibus: ita spiritualis hõ sollicitari debet qua gratia indigeat in aduersitate et qua in ꝑsperitate qua egeat ad amicos ⁊ qua ad inimicos quõ habeat se solus cus deo ⁊ quõ inter hoies conuersando ⁊ sic de ceteris. Sed quis est hic ⁊ laudabimus eum: q̃uis ẽm aliqui huius tpis viri bona operentur dimidij tamen operis sunt. Quia alij largitatis gratias sunt adepti ⁊ sed carnis incontinentia sunt lubrici. Alij xo corpore quidẽ sunt castiꝰ sed auaritie estibus sunt cupidi. Alij aũt gratiam lenitatis habentes: sed rancore animi sunt pusillanimes. Alij vero non recordando iniurias suas cito ignoscunt: sed minus caute cor custodiendo citiusq; irascẽdo rixas prouocant. Alij qõ deus singulis largiẽdo donauit in hoc quasi proprio labore acquirentes gloriãtur. Alij corpus in abstinẽtia affligũt: ⁊ superbiã auaritiã inuidiã ⁊ alia nephanda admittũt vel detrahẽdo proximo quasi carnes illi' cũ sanguine comedũt. Et sic in multis hodie qui optim' in eis est quasi palmurus ⁊ rect' quasi spina de sepe. Sciendũ aũt q̃ plura sunt necessaria hoi volẽti ꝑficere vitam spũali deo seruire. Primũ est clara ⁊ pfecta notitia suorũ defectuũ ⁊ infirmitatũ. Scõm est ira magna et feruens ad suas naturales malas inclinationes ⁊ voluptates. Tertiũ est timor magnus quẽ d̃z habere de offensis hactenꝰ contra deum factis. Quia nõ est cert' an dũ satisfecerit ⁊ si cũ deo pacẽ fecerit. Quartũ est magnus timor ⁊ tremor q̃ d̃z esse in ipso ne p suã fragilitatem relabat iterum in similib' vel maioribus pctis. Quintũ est fortis disciplina ⁊ aspa correctio ad regendũ q̃ncq; sensus corporales ⁊ totus suum corp' subiugãdũ in obsequium iesu xpi. Sextũ est vitare virtuose oẽm psonã ⁊ oẽm aliã creaturã q̃ impellit eũ nõ solũ ad pctũ: sz etiã ad aliquã imperfectionẽ spũalis vite sicut vnum demonẽ infernalẽ. Septimũ est dulcis ⁊ continua recordatio beneficiorũ dei q̃ hactenꝰ recepit ⁊ quotidie recipit a xpo iesu xpo cũ gratarum actiõe. Octauum est nocte ⁊ die stare in orone. Nonum est q̃ poterit sup se crucẽ xpi q̃ quatuor hz brachia. quorũ primũ est mortificatio mortaliũ vitiorũ. scõm derelictio oim bonorũ tpalium tertiũ pcisio oim affectuũ carnaliũ amicorum. quartũ fuiꝰ psi' rõtẽpt' ⁊ abominatio ⁊ annihilatio. Discipuli itaq; spũssancti virtute vocti ⁊ illuminati accẽsi ⁊ adiuti confortati ⁊ roborati cõsolati ⁊ omni gaudio repleti cũ pauci essent ⁊ simplices totũ mundũ concusserũt ⁊ pro magna parte subiecerunt: partimq; xpis ignitis: partimq; pfectis exẽplis: partimq; miranda prodigij: p totum mundum eccliam plãtauerunt q̃ ⁊ eiusdẽ spũssancti virtute purgata illuminata atq; perfecta amabilis facta est spõso eiusq; paranymphis ⁊ vt speciosa nimis miraq; varietate circundata ⁊ fathane vero et angelis eius terribilis vt castrorum acies ordinata. [Profecti] quidem sunt non tã passib' pedũ q̃ passib' virtutum fm supradictum xpi mandatum non immediate post ascẽsionem: sed post sancti spiritus acceptionem ⁊ nec statim accepto spũsancto diuisi sunt per mundum: sed perdurauerũt adhuc circiter duodecim annis in iudea ⁊ deinde solẽnis diuisio eorũ facta est per orbem vniuersum cũ eatenus tñ in iudea predicassent: sicq; [profecti] ⁊ diuersi [predicauerunt] intelligenda credenda agenda ⁊ appetenda [vbiq;] per orbem vniuersum [oño] sine quo nihil facere poterant [cooperante] hoc est virtutem operis ministrante [⁊ sermonẽ cõfirmante sequentibus signis.] vt in virtute nominis iesu christi imperarent omnibus creaturis ⁊ morbis. Nam vt predicationis eorum doctrina credibilis

Illusti. ebriatio.

Carnales nõ sunt spiritussancti capaces. ij. Cor. v. Berñ.

Spũsancti presentie signa.

Spũsancti presentie signa.

Signa alia.

Spiritualis hois signa.

Spiritus bonum necessaris.

Spiritus sancti efficacia.

Matt. vlt.

fieret: ⁊ firma adhibita sunt signa et miracula. sermo essi qui super naturā ⁊ rationē est nō nisi
Brego. signis confirmari pōt. vnde Brego. Preceptum obedētia sequitur: obedientiam signa comitantur. Sicut ꝯo tunc cōfirmata est predicatio signis: ita nunc quēlibet predicatorē sermonem confirmare oportet signis bone operationis. vñ Theophilus. ¶ Sciendus autē est ⁊ hoc ꝙ nūc
Theo. sermo per opera confirmatur sicut in apostolis tunc opera cōfirmabant sermonē sequentibus signis. Fiat autem o christe vt nostri sermones quos de virtute dicimus per opera pfirmentur et actus vt tandē simus perfecti te cooperante in omnibus verbis ⁊ operibus: quia te decet et sermonum et operū gloria cū sis virtus dei ⁊ sapientia in secula seculorū. hec Theophi. Et tūc
Psā. xviij. impleta est prophetia que ait. In omnem terram exiuit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. Seminauit quidem igneus ac sanctificus spiritus in apostolorū corda sermones et vt sapiens adinuentor duodecim tybias fidei in organo positas nouo flatu impleuit: ꝛ uersisq; spiritualibus currens in fistulis apostolicis cunctis verba diuine virtutis sparsit omnes gentes delectabilem inuitauit ad sonū et trinitatis predicauit mysterium. Igitur effectus et fructus non modicus ex hoc subsecutus ostendit ꝙ magna veneratione sit digna so-
K Brego. Pentheco stes solenitas. lēnitas hodierna. vnde Brego. Pensate fratres charissimi post incarnationem vnigeniti filij dei qualis sit hodierna solennitas de aduentu spiritussancti. Sicut enim illa ita quoq; et hec est honorabilis. In illa quippe deus in se permanēs suscepit hominem: in ista vero homines venientē desup susceperūt deū. In illa deus naturaliter factus est homo: in ista homines facti sunt per adoptionem dij. Pēsate quanta sit ista solemnitas habere in cordis hospitio aduentum dei. Tergat ergo sordes prauī operis qui deo
Missio sanctispiritus cur dilata. preparat domū mentis. hec Breg. ¶ Et notandū ꝙ nō statim post ascensionē: sed post decem dies misit spūsanctum. primo vt apli ieiunijs et orationibus se aptos eius aduentui ꝓpararent. secōo ꝙ hi spiritūsanctū perciperent qui decem precepta explerent. Misit aūt quinquagesimo
Cur. l. die fcta. die ꝓcta. liberationem suam ab egypto quinquagesimo die accepit legem timoris. ita populus fidelium post liberationem suam a mundo quinquagesimo die acciperet legē amoris. In iubileo etiam
Jubileus. i. in q̄nquagesimo anno recepit populus iudeorum libertatem amissam ⁊ hereditatem: ita hac die recepit populus christianus libertatē amissam ⁊ paradisi hereditatem. Dies ergo pentecostes erat apud iudeos celebris: qz tunc descēdit dominꝰ super montē synai in flammis ignis et cunctis audientibus dedit legem eis. Ita
N quinquagesimo die a pascha spiritussanctus in monte syon super discipulos in linguis igneis
N Legalia pē thecostes mysteria. descēdit ⁊ legem nouā gratie spiritualis eorū mētibus impressit. vñ Beda. Hec nimirum solennitas non tm̄ charismatibus consecrata est euāgelicis: ⁊ verūetiam legalibus iam olim est
Beda. ꝓsignata mysterijs ac domino iubente per omnes annos sacris obseruata cerimonijs. Liberati quippe ab egyptiaca fuitute filij Jsrael per immolationē agni paschalis exierūt in deserturn vt venirēt ad terrā repromissionis: peruenerūtq; ad montem synai ⁊ descendens dñs

in igne super montē . quinquagesima die pasche peracta: legis decalogum eis disposuit atq; in memoriā date legis statuit eo die p annos singulos sacrificiū sibi de frugib' eiusdē anni ad altare deferrique aūt sit agni paschalis immolatio: que egyptiace seruitutis absolutio: cūctis legentibus liquet: qz videlicet pascha nostrum immolatus est xps et ipse verus est agnus qui abstulit peccata mundi: qui sanguinis ꝓcio nos a peccatorum seruitute redemit: sue resurrectionis exēplo nobis spē vite et perpetue libertatis ondit. Quinquagesimo q̄ die post occisionē agni data est lex descēdente dño sup mōtē in igne: ⁊ quinquagesimo eque die post resurrectionē nostri redemptoris data est gra spiritussancti discipulis in cenaculo constitutis. Et hic aūt altitudo cenaculi ⁊ ibi cacumē mōtis sublimitatē preceptorū ⁊ donorū indicat celestiū: et qz nemo infimis adhuc desiderijs inherens vel diuinis obtēperare mandatis vel supernis possit dignus existere donis. hec Beda. Sic q̄ spiritussancti missio fuit in legisdatione prefigurata ⁊ festū pēthecostes qd mō pagitur ab ecclesia olim quasi figuraliter peragebat a synagoga. Quinquagesima q̄ die postq̄ iudei de egypto exierūt decē ꝓcepta in mōte synai a dño receperunt ita quinquagesima die postq̄ nos fuimꝰ ab inferno liberati receperūt discipuli gra-
Figura. tiam spūsancti. Jstud etiā ꝓfiguratū fuit in superabundātia olei qd datū est paupcule vidue
Ji. reg. xvij. per ꝓces helysei. Qui mia motus sup pauperculā impetrauit ei a dño olei abūdantiā. Per viduam istā designat sancta ecclesia q̄ oblato spō so suo xpo videbatur tanq̄ vidua: sed dñs mia motus dedit ei olei abundantiam: hoc est spiritussancti gratiam ⁊ linguarum intelligentiam. Jstud miraculum de intelligentia linguarum quasi per figurā deus ꝓmonstrauit in eo ꝙ in edificatiōe turris babel diuersas linguas crea-
Beda. ut. Tunc enim vnam linguam in diuersas mutauit: nō vnicuq; intelligentiam oīm illarum dedit. Nec miraculum istud nunc fecisset: si diuisionem linguarū tunc nō permisisset. Et sicut tūc per linguas ꝓfudit edificantes: ita nūc per linguas cōfundit iudeos qui multū cōfusi fuerunt qn̄ tam grande miraculum audiuerant. In hac ergo solennitate laudemꝰ totis viribus dñm exultemus ⁊ letemur in eo: quia inde fructum nō modicum nos qui ad fidem veninus cōsecuti sumus. Non solū aūt hoibus gaudium
Exultatio in hac solennitate prouenit: ⁊ sed et b. virginis marie. gaudium inde crementū accepit. de qua Anselmus. Ansel. sic ait. ¶ Sed ⁊ gaudiorum suorū magnitudo non nihil incrementū accepit cum veniēte super discipulos spūsancto mox ad predicationē illorum fidem filij sui tanta hominum multitudo suscepit. Jbi nāq; excepto gaudio qd de salute generis humani in istorum conuersione concipiebat intellexit filium suum nō fuisse gratis: id est frustra mortuū: cum tā efficaciter videbat operi fidem mortis eius etiam in eis qui actores illius extiterant. Genus humanum ad salutē vocari videbat: cuius rei gratia filium de se incorporatum ⁊ in cruce passum ante intellexerat: quapropter letabat ꝙ spes quam ante cōceperat iam in rē verā transibat. ¶ Laudebāt ⁊ gaudent hoies: quia qd amiserunt cēruplicati preciij fenore recipiunt: ⁊ corruerūt serui resurgunt fratres ⁊ filij. hec Ansel. Et ꝙ is precipue et

spāliter in solēnitatibus: nihilominus tū semp
Laudādus ⁊ momētis oibus deū laudare debemus. Nā vt
de semper dicit Brego. Mirū est ꝙ hō semp deū non lau-
Brego. dat: qz libet creatura ad deū laudandum nos
inuitat. Ad hoc aūt nobis valde est necessaria
Bersi. spūssancti gratia. vñ Bersi. si quis vorpet de dei laude certissimū hz in se experimentum ꝙ non habeat in se spūsanctū ⁊ qz vbi spūssanctus inhabitat laudem dei excitat. Jnuocantes ergo spūsanctū semper laudemus deū: ad hoc enim
Psalm. 83. facti sumus: vt deū sine fine laudemus sicut supni eius semp deum laudāt ⁊ continue vbi semper sunt dies letitie ⁊ nunq̄ deest solennitas ⁊
Hiero. gratiarū actio ⁊ vox laudis. Scriptum est enim
Monacho rū est deus laudare. Beati qui habitant in domo tua dñe ⁊ in secula seculoꝝ laudabūt te. Hoc marie veri monachi faciunt qui die ac nocte psallūt. vñ Hiero. Monachi debēt habere puritatē martyrū: si quidē ⁊ ipi martyres sunt. Qd̄ essi faciūt angeli in celis hoc monachi psallētes die ac nocte faciunt
Bersi. in terris. hec Hier. Et maxime assimilat nos ce
Desiderare. lestibus: cū hus adhuc in terris peregrini simus vñ Bersi. nihil ita ꝓprie quēdā terris repūtat celestis habitationis statū sicut alacritas ladātū deū dicente scriptura. Beati qui habitāt in domo tua dñe: in secla seculorū laudabunt te. hec Bersi. Festinemus igit ⁊ nos ingredi in illā requiem vbi tāta fugabūdat indefinenter letitia ⁊ ad patriā nrā totis conatibus suspiremus. Nesti in seculo: ꝓegrinamur a dño. qui enim non pegrinat a corpe suo pegrinat a dño. Multo aut meli' est dissolui a corpe ⁊ adherere deo.
Phil. j. Odiamus ergo huius miseri ⁊ putridi corporis
Ro. 7. nostri cōpagē ⁊ et curā in desiderijs non faciamus qd̄ hec nos detinet carceratos ⁊ peregrinos a tāto bono: qz fm apli ꝙ diu in hoc corpe sum' pegrinamur a dño: dicamusq; eum eodem apli. cupio dissolui ⁊ esse cum xpo. Et iterū. Infelix ego hō q̄s me liberabit de corpore mortis
Bersi. ut. hui'. Desiderem' ei' dissolutionē ⁊ eā ꝓtinue a dño postulem': qz ꝓ nos eā cōsequi nō valemus. Et interim saltē moriamur mūdo ⁊ pōpis ac cōcupiscentijs eius ⁊ abstrahamus nos corde fortiter ⁊ perseuerāti ab his rebus caducis ⁊ a miseriis bieuibus ⁊ leuibus harū rerū visibiliū solatiūculis que aias nostras vitijs inficiunt ⁊ virtutes a nobis excludūt. qz hz Brego. cōcupiscēs
Brego. visibilia inuisibiles virtutes amittit. ꝛm Chri.
Voluptas vitanda. Nulla res sic ꝓpedit virtutē sicut voluptas cor-
Chriso. palis vñ ⁊ Leo pa. Hoc maxime interioza hois
Leo papa. corripit qd̄ exterioza delectat: tāto rōnalis aia
Augustin. purgatior ꝙto fuerit subtātia carnis afflictior. Et breuiter vt ait Augusti. cetera creatura vilescat: vt solus creator in corde dulcescat. Nam fm apli' vanitati creatura subiecta est ⁊ ideo amatores suos facit vanos ⁊ multos decipit incautos. O ꝙ felix quem misera mundi vanitas
Chriso. non seduxit que nunc precipue multis illudit
Eccli. j. vñ Chri. Semper quidē sed nūc ꝓcipue cōpetēter dr. Vanitas vanitatū ⁊ oia vanitas. Hunc versiculū si saperent qui in potentia versant in parietibus oibus ⁊ vestibus suis scriberent in domo: in ianuis: in ingressib' ⁊ ad oia in cōsciētijs suis vt semper eum oculis cernerēt ⁊ corde sentirent. Qui quidem multe sunt facies multe imagines false que decipiunt incautos. Jstud opz quotidie recitare carmē ⁊ in prādijs ⁊ in cenis: in oīm cōuentu vnūquēq; primo suo cantare a primo suo libēter audire: qz vanitas vanitatū est ⁊ oia vanitas. hec Chri. Amorē ergo rerꝰ
N deficientium ad incorruptibilia trāsferamus ⁊
Amanda celestis. ad sublimia vocati celestibus delectemur. Ut sancti gaudent inde gaudeamus horū diuitias cōcupiscētes per bonā emulationē ad ipsos tendamus. Cum quibus nobis fuerit ꝓsortiū deuotionis erit ⁊ cōio dignitatis. Mētē nrā semp in celis habeamus ⁊ ad dñm multipharie nos
Augustinꝰ vocātē toto corde ⁊ desiderio tēdamꝰ. Qz vt ait
Ps. xviij. Aug. Exultauit vt gygas ad currendam viam nō essi tardauit: hz cucurrit: clamās dictis factis morte vita descensu ascēsu vt redeamus ad eū: ⁊ discessit ab oculis vt redeam' ad cor ⁊ inuenia mus eū. Ad ipm ꝙ aspicientes ⁊ eū semp in corde retinētes pugnemꝰ viriliter: qz tota hec presens vita militia est ac cōflictus ⁊ pugna. Nam
Aduersarius nō deest prospera ⁊ aduersa feruor ⁊ tepiditas refectio ⁊ iedia: soporꝰ ⁊ vigilia: sollicitudo ⁊ pigritia: flet ⁊ letitia: quies ⁊ labor: salus ⁊ infirmitas: afflictio ⁊ voluptas. Et quecūq; in hoc mundo sunt pugnant ꝗ nos ⁊ insidiantur nobis. Et qz nūq̄ deest aduersarius nobis insidiādo sit semp pa-
se. rat' nr animꝰ resistendo: qz certamē nostrū dure ue est: ꝓmiū vero eternū. Nec vnq̄ a pugna cessemus qz quantūcūq; vicerimus semp tū restat ꝙ vincamus. vñ Leo papa. Donec licet sanctis
Leo papa. suis quotidianā gratia diuina victoriā non aufert tū dimicādi materiā: qz ad hoc ipm de mia ꝓtegentis est qui nature mutabili ne de ꝓfecto ꝓlio supbiret semper voluit supesse ꝙ vincei et. vñ et Chri. Sancti ⁊ si a carne vinci nō possunt quasi iā spiritales: tū pcuti possunt quasi adhuc carnales. hec Chri. Igit̄ quicūq; delectam ēn vl
Chriso. cruciatus trāsitorij occurrit statim hoc tā ꝓ preteritū reputemꝰ ⁊ ad id qd̄ semp manet mentis oculos dirigamus. Nā oia que in mūdo sunt velut vmbra velociter trāseunt: ita vt ꝓterita sunt nec fuisse putātur. Et ideo momētaneū est ⁊ cito trāsit qd̄ hic delectat ⁊ cruciat: sed eternū est ⁊ sine fine manet qd̄ ibi cruciat vl delectat. Nec tū digna facere vel pati hic possumus ad ea que ibi consequi vel euadere speramus. vnde Bersi.
Bersi. Nō sunt ꝓdigne passiones huius tpis ad pctā q̄
Ro. 8. dmisim': ad bficia que accepim': ad penas inferni quas euasim': ad premia eterna que expectamus. hec Bersi. Tanta quippe est ꝓeminētia
O eterne glorie ad tēporales ⁊ transitorias passio
Gloria celestis preminentia. nes vt diligens perspector deberet potius eligere multis annis in fornace ignis ardētis velle
Augustinꝰ torqueri et multa mala pati ꝙ minimo premio
Oia tolerāda ob gloriā celestē. in futuro sibi reseruato velle priuari qz labor est cū fine ⁊ merces sine fine. vñ Aug. O aia mea si quotidie oporteret, nos pati tormenta ⁊ pferre penas si ipam gehēnam lōgo tēpore tolerare vt xpm in gloria sua possemus videre ⁊ scris eius associari nōne esset dignum pati oē qd̄ triste est vt tanti bonꝰ tantēq; glorie participes haberemur. Insidētur ergo demones: parent suas tēpestationes: frangant corpus sicuinia: premant: vestimenta labores grauant: vigilij exicent: inclamet me iste: iniquietet me ille: frigus incuruet. pscientia murmuret: calor vrat capit dolet: pectus ardeat: infletur stomacus: pallescat vultus: infirmor totus: deficiet in dolore vita mea ⁊ anni mei in gemitibus: ingrediatur putredo in ossibus meis ⁊ subtus me scateat vt requiescā in die tribulationis ⁊ ascendam ad ppli'm accinctū nrm. vñ ⁊ Chri. Oia agamus vt nō a gl'ia
Chriso. excidamus? Nequaq̄ essi difficile si voluerim?

mus nequaq onerosum si attenderimus. ¶ Si
2. Cori. 2. essi sustinuerimus r conregnabimus? Quid est
sustinuerimus. Si tribulationes ferimus: si pse
cutiones si arctā ambulauerimus viā. arcta essi
via est laboriosa: optiōe ꝓ nr̄a leuior: sit spe fu
turoꝝ. Trāsponamus igit oculos in celū r semp
illa imaginemur r videamus. Si essi iu illis semp
pseuabimur nō a voluptuosis q̄ hic sunt patie
muriq̄d: neq tristia vt grauia portabimus? hec
r his silia veridebimus r nihil neq nos subijce
re neq eleuare poterit solū: si desideriū illud tē
derimus. si ad amorē illū aspiciem'. ¶ Et quid
dico qm̄ nō dolebimus in pnātibus versutijs. Ne
q essi videre ea putabimus ve reliquo. tale essi
est amor spūalis. Eos deniq qui nō pnātes sunt
nobiscū sed absunt: diliguntur autē sm vnam:
quāq imaginamur diem. magna enim amoris
tyrannis: ab oibus essi desistit r ei qui diligitur
alligat aiam. ¶ Si ita rpm amauerimus oia q̄
hic sunt vmbra oia imago videbunt r somniu.
Et dicemus r nos. Quis nos separabit ab amo
Ro. 8. re xpi. Tribulatio vel arctatio. Nō dicit pecunie
vel diuitie vel pulchritudo: hec essi valde vilia
r desiderabilia: sed que videbantur esse grauia
posuit: fames: psecutiones: mortes: deinde ille
quidē r hec vt nihil existentia exput. Hec igit
oia excogitātes r voluptatē voluptati cōparan
tes eligam' que meliora sunt: vt r futuris frua
mur bonis. hec Chrisostomus. ¶ Oratio.

Iesu largitor bonorum omnium qui in
ignis specie super discipulos tuos mi
sisti spūsctū: precor r obsecro ptsti
me: vt hec dona q̄ discipuli tui de tua
sumpserunt largitate licet indignus sumam ad
salutem meā. te largiente: r mitte super nos ser
nos tuos spiritum tue charitatis dilectionis et
pacis qui corda nostra visitetta vitijs purget vir
tutibus illustret: in vincula dilectionis astrin
gat: lumine tue cognitionis illustret r ardoretu
e dilectionis inflammet: condona nobis pecca
ta r dona vitam eternam Amen.

¶ De laude diuina. Capitulum. lxxxv.

A Laudis diuine cōmēdatio.

Et qr dictū est de laude
diuina qua semper deū lau
dare debemus idcirco cōse
quenter de ea aliquantulus
latius videamus. Immensa
quippe creatoris r conditoris tui beneficia q̄ tibi o aia
mea ab eo cum te ex nihilo creauit r condidit
collata sunt ad debitum continue dilectionis ac
gratiarum actionis r laudis iugiter reddendū
te astringunt. Ad hoc essi cū nō esses sola r gra
tuita bonitate illius creata r ad similitudinem
dei facta es: vt eū diligendo semp r sine fine col
laudes. vū Ansel. Euigila aia mea euigila ad he
re diuinis bonis intende sempiternis tpalibus
derelictis. Considera in ipso creatiōis exordio:
quid sublimitatis: q̄d dignitatis cōditor tibi cō
tulerit r ppende quo amore qua veneratiōe co
lendus sit. Certe cū vniuersitatē rerum visibi
liū r inuisibilium creans r ordinans hūanā na
turā facere disposuisset: summo p filio de tue cō
ditiōis dignitate tractauit: vt pote quā ceteris
creaturis que in mundo sunt altius honorare
Bene. 1. disposuit. Vide igitur sublimitatem sue creatio
Similitudo imago dei nis r retracta debitum reddendi amoris. Facia
mus ait deus hoīem ad imaginem r similitudinē
nostram. Attende igitur diligenter quid sit ad
imaginē r similitudinē dei te esse creatum. Ag
nosce aliud esse similitudinem: aliud imaginem
ꝓbi gra. Pōt habere similitudinem quādā cum
hoīe equus bos r cetere similes creature: imagi
nē ꝓ hoīs nō hz nisi alter hō. Mādūcat hōmē
du cat r equus. Ecce quedā similitudo ac cōmu
nis inter naturas diuersas: imaginem ꝓ hoīs
non imitat: nisi alter hō eiusdem nature cuius
imago est. Dignior igitur est imago q̄ similitu
do. Similitudinem itaq ad deū hoc mō hr̄e po
terimus si eū esse bonū cōsiderantes nos boni
esse studuerim'. si eū iustū esse cognoscētes nos
iusti esse cōtendamus: si miam cōtēplantes nos
mie operā demus. O fio ait ad imaginem suam
atrēde. De' semp memit sui itelligit se amat se
¶ Et tu ergo si pro modulo tuo infatigabiliter
memor fueris dei: intellexeris deum: amaueris
deū: teris ad imaginē eius: qr hoc facere niteris
qō semp facit de'. Ad memorādū: itelligēdū atq
amādū: sūmū bonū totū dz ꝓ referreq viuit. ad
hoc oīs cogitatio oī: voluntas cordis torquea
tur arceat r cōfirmetur vt infatigabili affectu
sis memor dei. Intelligas deum: ames deum r
tue creationis dignitatem qua ad imaginē dei
creata es salubriter exprimis. Ut quid te deus
tam preclaro cōditionis priuilegio sublimaret
nisi te suis laudibus indefinenter intendere
vellet. Ad laudandum igitur conditorem tuum
creata es vt ei' laudib' vacās r hic iustitie me
rito in illū semp pficias r in futuro beate viuas
laus essi ei' r hic iustitiā r ibi beatitudinem tri
buit. Sed si laudas ex toto corde lauda diligen
do lauda. Hec est essi sanctis laudandi proposi
ta regula de omni corde suo laudauit dōm r di
lexit deū q̄ fecit illū. Lauda ergo ex toto corde
lauda r quem laudas dilige: qr ad hoc facta es
vt laudes r diligas. Laudat nāq se ex toto cor Eccli. 47.
de non laudat quem ad bn̄dicendum deum pro
spera demulcent sed a bn̄dicendi munere aduer
sa restringunt. Laudat quoq sed nō diligit q̄ in
dei laudibus aliud q̄ ipm laudando requirit.
Laudā igitur r digne lauda vt nulla in te cura
nulla intentio: nulla cogitatio: nulla sollicitu
do mentis: inquantū tibi virtus supperit a lau
de dei sit vacua. Ab eius laude nulla te hui' vi
te prosperitas reuocet: nulla cōpescat aduersi
tas. Sic enim ex toto corde laudabis dōm. Sed
cum ex toto corde eū laudaueris r diligens lau
da nil aliud ab eo q̄ ipm experens vt ipse sit fi
nis desideriū tui: ipse premium laboris: ipse sola
tium huius vmbratilis vitē: ipse possessio illius
beate vite. Ad hoc itaq facta es vt eum sine fi
ne collaudes qō tunc vtiq intelliges plen' cuz
eius beata visione sublimata videbis te sola r
gratuita bonitate illius cum non esses de nihi
lo tam beatam r ad tā ineffabilem britudinem
creatā: vocatā: iustificatā: glorificatam. Talis nā
q contēplatio infatigabilē tibi amorez dabit essi
fine fine laudādi: ex quo r per quem r in quo
tāris r tā immutabilibus bonis r beatificatam
gaudebis. hec Ansel. Non solū aūt hec premissa:
sed maxima q̄ redemptoris r saluatoris tui be
neficia: quibus tecum perdita esse redemit et
saluauit ac multipharie multisq modis visita
uit r sublimauit ad laudandum deum te pronoc
cant multipliciter r obligant. Exercere ergo te
in laude diuina: qr ad hoc tibi membra sunt da
ta vt deo laudes canas r gratias enim referas,

B Officium hominis.

Laudādo deo creat summus.

Regnum sanctorum

C Mēbra iō data vt deo laudemus

vū Chri. Nā r oculos r os ad auditū pptera in
Chrisost. nobis posuit de' vt oia ipi membra seruirēt vt
que ipsi' sunt audiam' ique ipsius sunt loqua
murque ipsi' sunt operemurteiq laudes cana
mus assiduas r gratias p cuncta referamus per
Humiliād qui deum laudet. que hec oia cōscientie nr̄e secreta mūdem'. hec
Chri. Ut aūt meli' in laude diuina te valeas ex
ercere prius humilia te deo valde et dic ex inti
mis p cordijs tuis humiliter r deuote. O pr̄ mise
Humilian ti forma. ricordia: scio r vere cognosco q̄ me pctōē mi
serum magis deceret cozā te iacere pstratum r
cum fletu ac gemitu peccatoz venias flagitare
q̄ te ore polluto laudare. Si: tū de tua pissima
bonitate r ingenita dulcedine oibusq mortali
bus pmulgata ꝓ rute confisus te laudare cupio
ex intimis p cordijs obsecrans viscera miseratio
num tuaz vt me vermē immundū: carnē mortu
um r cadauer putridus non despicias dñe deus
meus. Nēpe virtutes celoz te condigne laudare
nequunt q̄to minus hō fragilis putredo r ver
mis. Bonoz quidē meoz non indiges sed tuam
superexcellentē bonitatē tāto nobis manifestaz
facis quanto infirmitatib' nostris magis mise
rando codescendis r gr̄am gratis ex sola libera
litate ligaris. Umbram quidē nitit apprehende
re r sequitur ventū qui se ex condigno laudare
te existimat. Impossibile attēptat q̄ te ad plenū
laudare laborat. Nec tū iō a laude cessandū est
sed mihi pariterq oibus creaturis laudare con
uenit suum creatorem r quia nulla creatura est
que opificē suum non laudat vel saltē laudabile
reddat. Nō ignoro dictum ppheticum qr videli
cet rectos decet collaudatio: r qr non est specio
Ps. 22. sa laus in ore peccatoris: r ideo ve mihi qr quid
dicam non habeo aut quid respondebo mihi cuz
ipse fecerim. Si enim iustificare me voluero os
meum cōdemnabit me. Sed nunquid ideo te nō
laudabo quia immundū me esse cognosco. Non
ne r vermes r rane immunde ex putredine gene
rate coaxitantes r in paludibus te suum creato
rem laudare cupiunt put sciunt r possunt: nā r
si velut a laudula r philomena dulciter canta
re nesciū: sed nec velut hō rōnalis te cognosce
re possunt saltem hoc faciunt qō te cognoscen
tibus materiam tue laudis tribuunt. O vtinam
cuncta sua via instrumenta musicalia celestes
q̄ armonie: r terrestres melodie de corde suo
Oēs creature deum laudare optant. sursum procederent r cōdignas laudes tam dul
citer personarent: vt oēs diuine maiestatis tue
grate fierent: ac totam celestem curiā nouo quo
dam r ineffabili gaudio letificarent. Sed quid
dicam? Ad memetipm dñe tua laude indignū esse
cognosco quamobrē precor: vt saltē cetere crea
ture nobilitate p̄clare impfectū meū dignētur
supplere. Igit opto et ex toto corde desidero: vt
orbes planetarum. ac celū sydereum limpidissi
mo lumine radiosum. Florifera quoq germina
vernali decore conspicua pulcrisque coloribus
adornata necnon r oia ignite charitatis deside
ria de cordibus te vehementissimo amore diligē
tium procedentia te laudent r benedicant in se
cula. O prare eriam ex intimis precordijs meis:
vt si inuentus celerius consummata annositatē
mathusalē coequasset q̄ vnusquisq annus tā lō
gem tpis p̄dicti r vnusq̄sq mensis annoz eozū
dem: r vnaquecq ebdomada hoz mensiū r quili
bet dies ebdomadaz r q̄libet hora ipoz dierū r
quodlibet minutū horaz p̄dicti tpis te ex psona
mea collaudarem tā deuote r affectuose q̄tum
vnq alijs de numero beatoz spiritum in splen
doribus sanctoz te laudare in tanta duratione
potuisset: ac si hec oia in pria persona comple
uissem r q̄ huius laudis frequens innouatio in
sua infinitate oēs excederet species numerorum
Quid plura. Fac de me hoc quod tibi placuerit:
quia quamdiu est halitus in narib' meis a tue
laudis p̄conijs non cessabo. Sed r cum ꝓrus lo
quendi mortis hora defecerit r meum iesus am
plius pre debilitate proferre nō valebo peto: vt
saltē nutus oculoz vel extēsio digitorū sit inno
uatio r cōfirmatio oīm desiderabiliū affectuū r
verboz atq operū pteritoz r futuroz: que vsq
ad extremū iudicij diē tibi cum deuoto famula
tu offerre vellē si tamdiu viuere possem. Insup
dilecte hoc adijcio desiderans corde affectuoso:
vt qn̄ cozp' meum fuerit in puluerem minutissi
mos redactū r lapide clausus q̄ de q̄libet pticu
la minutissima vox amena laudis r glie tue ex
urgat q̄ durissimum lapidē penetrans celozū al
titudinē transcendat r vsq ad extremaz iudicij
diē viue laudis p̄conijs extollat: donec in resur
rectiōe brā corpus r aia pariter vnita in tue lau
dis glorificatiōe eternaliter copulent. Sane q̄
diu adhuc sum in hoc corpis ergastulo a laude
tua non tacebo. Nimirū videmus q̄ plerq in
ter dulcissimas nemoris auiculas et tintinnan Auicula laudans
tes philomenas cozū q̄ crocitātes aduersū hoc
eodē modico q̄ acceperūt creatori suo subseruiē
tes. Sic r ego pctōr cū sim cātū ad man' habeo
pctōz r put possuz deū meū p ipm laudo r gloe
rifico in eternū. siquidē aliud ō deo dulci' cane
re nescio nisi hoc vez qm̄ suauis ē dñs vniuersis
r q̄ mia eius sup oia opa eius. o de' meus mia
mea. In hoc letaē aia mea: exhilaraē conscietia
r gaudio imenso irrigaē oia ossa mea: hoc sua
ue cantici aia mea vsq in seculū inter spūale ge
nus auiū cū leto corde dulci canit carmie. Quo
tiensc̄q eteū mente reuoluo qualis aliq̄ fui
qualia discrimina euasi: quātis piculis me pro
texisti et a quibus malis me eripuisti. Dirupisti
vincula mea: sanasti vulnera putrida r laqueos
periculosos cōtriuisti r me dulciter ac pne libe
rasti. Cū hec inq r filia bona a te mihi exhibita
p tracto mirū est q̄ in hozū oīm affectuosa recoz
datione meip̄m pre amore pozare valeo ardētis
simis siquidē amoris ignib' incādesco. O deus
me' q̄diu pctōē tibi recalcitrātē patiēter expe
ctasti quotiēs r q̄ pne nūc q̄dē dulciter nūc ꝓ
dure me ammonuisti nesciētē in benedictionib'
dulcedinis p̄uenisti filio p̄digo r pctis p̄gravato
rac gratijs mudatoū occursus venis paterne
occurristi ab iterāte vias prauas misericordem
facē non auertisti is semp r vbiq pius r miseri
cors fuisti. Et qō his oib' mai' est qō his oibus
bonis tā multiplicib' ingrat' semp extitisnec tu
summa bonitas p̄pter hoc destitisti donec tādē
me dulciter ad te traxisti. Ac summa r inestima
bilis pietas nunquid in his oib' meis p̄s a laude
continere potero? Nequaq deus meus mia mea
p his oibus r alijs innumeris bn̄ficijs opto r de
sidero vt talis tanq iocunda laudatio sit tibi ex
me qualis fuit brōrū spiritū laus: tunc cum in
primo aspectu tue diuinissime maiestatis gaude
bant se eternaliter in tua laude p̄firmatos ma
los ꝓ a te sine fine detrusos. Item q̄ tā magna
tāq iocunda sit illa laudatio quātā ē aiarū san
ctarū cū a carcere purgatorij erepte vultui glo
rie tue primo p̄stanē vt tuā iocūdā faciē intueā

tur & ꝓta erit laus in plateis celestis hierusalē post finalem oīm resurrectionē qñ electi omalys segregari deū iocundo corde laudabūt ac ō. sua saluatione eternaliter gloriabunt. O amantissima sapientia bonitas immēsa te precor vt omni mane diluculo cū ad te surrexero & oculos aperuero simulq; cū cor meū in tua laude aperiatur ac quodā lucifero splendore & flameo ardore laudis tue facula immensa ex eo simul exurgat. Et peto vt hec laus tā blande & suauiter resonet in corde tuo pfno sicut sonare cōsueuit suo mō oīs cytharedoꝝ ac musicaliū instrumentoꝝ suauis modulatio in corde iocūdo ꝓtatu iuuenturis florido. Et in hac laudis facula simul ascendat tue laudis tam odorifera fumi virgulata grosa ac si esset cōposita ex oīb⁹ aromatibus myrrhe & thuris & vniuersi pulueris pigmentarij; iā speciosa sicut cum verna tpe flores herbarū pullulāt in cāpis doloribus pulchris & arbores stant in frōdibus ornatis gratis odorib⁹. Sicq; laudis hui⁹ facula tā amorosa & delitiosa vt ea oculi tui delectabiliter ferant totaq; celestis aula resultet & hec iugiter sine intermissiōe feruidissimo estu & rapidissimo calore tui amoris exurgat ex corde p deuotā meditationēꝝ labijs p feruidā locutionē & ex oīb⁹ opib⁹ meis p sanctā ac celestē conuersationē. Et hec laudis facula sua virtute oēs inimicos repellat gratiā augeat sine beatū obtineat & gloriā eterne beatitudinis acquirat vt finis hui⁹ tpalis laudis sit initiū eterne laudis patrie celestis. Ut aūt ad dei laudē magis p uoceris abstrahe queso mentē tuā a terrenis et leua eas ad celestia toto conatu quo poteris: ac considera quomō illius celestis curie ciues delectant iubilant & exultant in deo continuessin gulorūq; gaudia rememorans tandē prout poteris & pmitteris ipsis letantib⁹ & iubilantib⁹ te ingere & imisce. exclama ergo corde toto & dic ex intimis cū Ansel. De⁹ me⁹ quid meli⁹ quid amabilius te estimaui sup terrā vt abstraherem cor meū a te ad cōcupiscendū quicq; in mundo abs te. Cur amaui⁹ quare cōcupiui in oī vita mea quicq; preter te iesum deū meū. Quare distuli⁹ cur intermisi vllo tpe te Jesu versare in corde: te tota mente amplecti & delectari in tua dulcedine. Cur nō oia desideria mea a te cōuertiquo abierunt qñ te solū non audierunt oia interiora spūs mei. Ubi eram qñ recū mente non eras. Quo defluxerunt qñ non te solū habuerunt desideria mea. Jā ex hoc nunc oia desideria mea incalescite & affluite in oīm iesum: currite qz satis hacten⁹ tardastis: pperate quo pergitis: queri te quē queritis. Jesum queritis nazarenū crucifixum. Ascendit in celū nō est hic. Amantissimū dñi habitat confidenter & flagellū non appropinquabit tabernaculo eius. Sup altitudinē celorum sup oēm excellentiā angeloꝝ propria virtute ascēdit: sup solū singularis glorie in dextera pris tui coeternus & consubstantialis sedet & diuino amicetus lumine coronat⁹ gloria et honore vt decet vnigenitū dei serenus in letitia plenus omni potentatu: dñs in celo & in terra. Ibi adorant eum oēs angeli dñiter vniuersa multitudo ciuiū celestis syon: In ipso vnanimiter letantur oīm corda. In eius desiderabili facie: pascuntur oīm oculi beatoꝝ in ipsum vndiq; conflunt desideria oīm sanctoꝝ. Ipsi iubilat: ipsi applaudit Ipsum magnificat tota vranica ciuitas gloriosa per omnem modum in splendoribus eius. Exulta & lauda habitatio syon & qz magnus in medio tui sctus israel. per ipm centena decies milies millena assistunt in sanctuario vranici templi intendentes vultū maiestatis claro & inflexibili visu ac personantes armoniam incessabilis hymni in gloriaz trine & simple diuinitatis. Per ipsum milia millium ad cōplenda patris mysteria alacri discursu iugiter meā: inter celū & terraz quasi apes negociose inter aluearia & flores disponentes oia suauiter pp⁹ accinct⁹ nesciēs labē vel inobediētie morā. Per hos quippe summa nr̄e salutis administrant negotia: summaq; superni cōsilij ad nos deferunt archana: p hos sanitates mortalib⁹ procreant: per hos consistūt regna & imperia mundi. Inter quos precipuum nouim⁹ michaelē signiferū nobilē celi ciuē qui stat p acie dei viuentis extēdens rupheā ppugnationis: ac voce terrifica intonās quis vt deus eos qui ex aduerso sunt. Exultate in nobili filio vestro illustres patriarche qz impleta est in eo oīs expectatio vestra: & ipse sublimis est valde & benedicent in ipo vro videlicet semine oēs gentes sic eēs pollicit⁹ est sermo diuinus. Gaudete in iesu ꝓpheta magno vos ꝓphete viri veraces quia mirifice & gloriose impleta videt⁹ oia que de ipso annuciastis in spūsancto & fideles inuenti estis per ipm in cunctis sermonibus vrīs. Gaudete in dño Jesu meo magistro vro vos incliti proceres celi. beati apli gaudete in xpo ipo & iteruz oico gaudete cum xpo familiari letitia. Ecce eēs quē vidistis in medio vestri esurientes & sitientē fatigatū: & his similia carnis ifirma tolerantē ab oib⁹ reprobari & cum sceleratis reputari quō vicit: quō regnat: quō ei oia sub pedib⁹ sunt: quam gloriosus in suo diuino lumine fulget & sui gaudij sueq; ineffabilis glorie: nūc vos socios habet qui olim permansistis cum ipso in tentationib⁹ suis & vexationū eius cōfortes fuistis. Adorate nunc dulcia illa genua que se curuauerunt ante vos vsq; ad terram sedentibus vobis ad sacratissimam cenam. Adorate nunc sacrosctās illas man⁹ q̄b⁹ pluuerē pedū vrozus rex regū lauare & extergere dignatus est. Gaudete in iesu principe militie vestre vos martyres gloriosiq; ipm pro quo tradidistis in morte aīas vestras ipm in q̄ iesum filiū dei possidetis p̄mium certaminis vrī. Gaudete in iesu summo doctore veritatis: o venerandi cōfessores: docto resq; quē olim doctrinis sacris & opibus iustis confessi estis coram homib⁹ nūc ꝓfitetur vos coram patre suo & sanct⁹ ãgelis eius. Gaudete in iesu virgine & virginum sctificatore vos paradisiacole virgines vos angelis sīles: qz ecce quē amastis: quē optastis: quē ardentibus desideriis expetistis pro cui⁹ amore terrenos sponsos & oēm ornatū seculi cōtēpsistis ssimi regis filium nunc videtis: nūc tenet: nūc i ei⁹ castis ãplexib⁹ quie scitis & diuelli a vobis nulla insidiatoris fraudulētia pōt. Uerū aūt inter oēs celicolas vberrimū tibi gaudium sit o maria virginum virgo singularis: rosa celice amenitatis: plucidum sydus inter p̄meuas lucernas diuini luminis susceptiuas in iesu tuo dulcissimo filio sola preomnibus gaudete gaudio magnoꝝ quem vt hoies pepisti & propriis vberib⁹ enutristi ipz cū ãgelis & vniuersis ciuiib⁹ celi adoras: vt deū vinuz et verū. Gaude felix materq; quem vidisti in regno crucis pendētē vides in celo regnantē cum glia magna: vides oēm altitudinē celestium ter

D Facula Eudis.

Ansel.

restriū & infernoꝝ maiestati eius inclinata & oē robur inimicoꝝ eius attritū. Gaudia gaudioꝝ sint tibi oīs pulchritudo sanctoꝝ. Beata hierusalē mater nr̄a que sursum est festiuitatem agis letabundam: indeficientem in visione pacifica tui iesu libertatis tui auroris. Et tu nunc sursuz eleuare aīa mea quali potes conatu & sacris tetingere milibus letātium in dño iesu. Illuc fidei & spei vehiculo pergens: ibi per charitatis ardoreꝝ conuersare vbi xp̄s est in dextera dei sedens. Intende mentis oculū in lumine vultus eius lustra ac deoscular gratulanda deuotione singula loca feliciū plagaruz eius de quibus egressi sunt preciosi illi liquores sanguinis sacriquo te appreciauit vnigenitus deī et sctī ficauit in vitam eternam. Hec Ansel. ¶ Oratio.

Gratias & laudes tibi age domine deme⁹ mia mea qui me dignatus es creare & redimere atq; ad tui cognitionez perducere & per sacri baptismatis ablutionem inter filios adoptionis aggregare. Te laudo te glorifico qui me sepe per multa defluentem viria ad emendationem expectasti ac de tribulationibus & periculis multis liberasti & tibi gr̄as ago pro inceptis in me gr̄e tue donis que deprecor vt misericorditer perficias meq; in viā salutis eterne dirigas: et ad tuam visionem feliciter perducas. Amen.

¶ De assumptione & laude beate virginis. Capitulum. LXXXVI.

A Adarie vocatio.

Hermansit autē beata virgo q̄diu vixit in mōte syon p̄dicto vbi est cella in qua post ascensionem filij sui mozabat orationi vacando tea q̄ cognouerat reuoluendo. Est etiam ibi alia cella beati iohannis euãgelistē que fuit prima ecclesia mūdi: in qua celebrauit primā missam in cōspectu beate virginis & q̄diu ipsa vixit post ascensionē filij. Quo quidē tēpore quantis doloris & amoris ardoribus estuauerit testat Hieronymus. q̄ de ea ait. Ceterum rogo cogitate atientius & perpendite diligentius q̄bus afficiebat beata: interemrata virgo doloribus post xp̄i ascensum ad celos expletis oibus que de ipso erant ab angelis p̄dicata & a prophetis multipharie multisq; modis p̄signata: diuinis declarata oraculis: virtutibus exhibitaz que humanitatis sunt oīsa p̄fagijs. Queso siqua sunt in vobis viscera pietatis cōsiderate quo cruciabat amore quo ve desiderio estuauit hec virgo dñi reuolueret animo cūcta que audierat: que viderat que cognouerat. Puto q̄ q̄cquid cordis est: q̄cquid mentis: q̄cquid virtutis hūane si totū adhibeas non sufficiet vt cogitare valeas quāto indefinēter cruciabat ardore pij amoris & quantis mouebatur votis repleta spiritu sancto: quantis celestiū secretoꝝ trāsportabat incitamentis. Fortasse ergo pre nimio amore in loco quo sepult⁹ ꝗz interdū eā habitasse credimus quatenus pijs pasceretur internus amor obtuitibus. Sic nāq; loc⁹ medius est hinc inde constitutus vt audire posset eius ascensionis vestigia & locū sepulture ac resurrectionis seu oīa in quibus passus est loca miseremon q̄ iā viuentem quereret cum mortuis sed vt suis solaretur aspectibus. Et ideo q̄ sepe locoꝝ recreabatur visitationibus & quem genuerat fideli spū mentis ꝑplexabat amplexibus & iterum q̄ sane angelus gabriel intactam custodiuit & iohannes virgo virginem seruauit suisq; deseruiuit obsequijs: non q̄ eximius ille sanctoꝝ chorus apostolorū eam deseruerit inter quos post resurrectionem intrās & exties familiarius contulit de xp̄i incarnatione: ac ad exemplū humane vite cōuersatio eius post ascensionē xp̄i generaliter cū apostolis fuit quousq; disperſi sunt. hec Hieron̄. Est aūt in monte syon magna & deuota ecclesia in qua solebāt esse cuz abbate canonici regulares sm regulam beati Augu. dño seruientes infra quā est cella in qua habitauit beata virgo diebus vite sue post ascēsionē filij sui: & ꝑpe illā cellam est & alia cella in qua migrauit ad celū per angelos assumpta. Cuius dormitioni oēs apostoli dicunt interfuisse in vallis iosaphat medio eā sepelisse. Ibi eēs sepulchrū eius multum venerabile ostendit qd̄ in maxima reuerentia etiā apud saracenos habet. Hec aūt vallis licet adhuc sit valde ꝓfunda multum tamen est impleta. Sepulchrū enim virginis gloriose tunc erat in superficie ipsi⁹ vallis nūc est longe sub terra intārum q̄ etiam ecclesia eiusdē cū sit valde alta & testudinata cum ipso sepulchro penitus sit sub terra & vallis desup tota plana. In supficie trī vallis est edificiū modicū quasi vnius capelle qd̄ post q̄quis intrauerit descendit p gradus quinquaginta in ecclesiam ad sepulchrū vbi est pulcherrimum altare marmoreuz & cripta ac desup edificata ecclesia pulcherrima rotūda & tabulatu lapideo discreta in honore ipsius beate virginis dedicata. cuius in superioribus quatuor habent altaria & in inferiorib⁹ vnū in orientali plagat & ad dexteram monumentum vacuum cernit in quo sancta maria aliqñ paussasse dicitur: sed a quo vel quādo sit ablata nesciē. Hanc ecclesiam intrantes videntad dexteraz insertā parieti petram in qua dñs nocte qua tradebat orauit vestigijs genuū quasi cere molli impressis. Et solebant in ea esse monachi nigri cū abbate sm regulā beati Benedicti dño seruientes. Sed quo ordine beata virgo hinc ad superna trāslerit regna nulla catholica narrat hystoria. Nec inuenit apud latinos aliquis tractator de eius morte aliquid aperte dixisse eū nec ipse qui hauc ante crucē dñi accepit in suam. i. iohannes euangelista de hoc posteris aliquid retinendū scriptis legit mandasse. Nullus eēs hoc fidelius narrare potuit si illō deus manifestare voluisset q̄ ille vrīc q̄ hāc nutriendā suscepit. Restat ergo vt hō mendaciter nō fingat apertū qd̄ deus voluit manere occultū. vñ Hiero. Monstratur aūt sepulchrum eius cernentibus nobis vsq; ad pretens in vallis iosaphat medio que vallis est inter montem syon et montem olineti posita vbi in eius honore fabricata est ecclia miro tabulatu lapideo in quo sepulta fuisse ab omnibus ibidē predicat⁹ nunc vacuū cernentibus ostendit. Hec idcirco dixerim qz multi nr̄oꝝ dubitant vtrū assumpta fuerit ante an cū corpore an obierit relicto corpe. Quo pto fit. aūt vel quo tempore aut a quibus personis sanctissimum corpus eius inde ablatum fuerit vel vbi transpositū vtrū ve surrexerit nesciē q̄ nonnulli astruere velint eā iā resuscitatam & beata cum xpo immortalitate in celestibus vestiri. Uerūtrī quid horum verius censeatur ambigimus. Ubelius tamē deo cui nihil impossibile est.

Cella ma ria.

Vallis iosaphat.

B Dubitatur an cū corpore assumpta.

Hiero.

Hiero.

cõmittimus ꝯ aliquid temere diffinire velim⁹ auctoritate nostra qõ pbamus. hec Hierosolimis de hoc Aug. in quodam sermone longo inter cetera sic dicit non tñ asserendo. De sanctissimo corpore ppetue virginis marie eiusq; sacre anime assumptione loqui suscipientes hoc ipm dicim⁹ in scripturis postꝯ oñs eam in cruce discipulo cõmẽdauit nihil de ea reperitur ꝑter qõ lucas in actibus cõmemorat dicens. Hi oẽs erant perseuerãtes vnanimiẽ in oꝗone cũ marie a mr̃ ieſu. Quid ergo de morte quid de assumptione eius dicendus est vñ scriptura nihil cõmendat nisi querendum ratione qõ sentiat veritati. Fiat ergo ipsa veritas sine qua nec valet auctoritas. Memores igitur cõditionis humane mortem illam beatissime tpalẽ dicere nõ metuimus ⁊ sed si eam dicimus resolutã in cõmunes putredinẽ vermẽ ac cineres deliberãdũ est si tãte cõueniat sanctitati tãte aule dei progatiue. Scimus enim dictũ primo parentib; pulvis es et in puluerẽ ibis. Hanc cõditionem caro xpi euasit que corruptionem non sustinuit. Excipitur ergo ab illa gñali sententia de virgine sumpta natura. Multiplicabo erũnas tuas in dolore paries. Erũnã sancta maria sustinuit cuius etiam doloris gladius pertrãsiuit sed sine dolore genuit. Maria ergo excipit a quibusdã generalibus quã rãta attulit dignitati prerogatiua. Si ergo eã dicimus mortẽ subisse nec tñ vinculis retineri nunquid impiũ erit. Si voluit dñs integrã matrẽ virginitatis seruare pudore et cur nõ velit incorruptã seruare a putredinis fetore? Nunquid nõ prinet ad benignitatẽ dñi matris seruare honorẽ qui legẽ soluere non venerat: sed adimplere. Qui enim in vita pre ceteris illã gr̃a sui cõceptus honorauit pium est credere eã in morte singulari saluatione ⁊ spiritualis gratia honorasse. Putredo ⁊ vermis hũane est opprobrium cõditionis. Ab hoc opprobrio cum iesus sit alienus natura sancte marie virginis excipitur quem iesus de ea sumpsisse probatur. Caro enim iesu xpi caro est sancte virginis marie quam supra astra transuexit honorans omnem humanã naturam ⁊ multo magis materna. Si natura matris est filius pueniens est vt sit ⁊ filij mr̃ mõ quãtũ ad vnitatẽ psone: sed quãtũ ad vnitatẽ corpalis nature. Quantũ igitur intelligo quãtum credo tancte marie ala excellẽtiori quadã progatiua a filio honorabitur possidẽs corpus suũ, qõ genuit glorificatũ. Et quare non suũ per qõ genuit si nõ obuiauerit nec oñ tãta perspecta auctoritas. Vere credo ⁊ per qõ genuit qz sctificatio dignior est celo ꝯ terra. Tam pretiosum thesaurum digni⁹ est celũ seruare ꝯ terrã. Tãtã integritatem merito incorruptibilitas nõ putredinis vlla resolutio sequitur. Illud sacratissimum corpus in escã vermibus traditum qz sentire non valeo dicere primesco quam estimationem procul ppellit incõparabilis gratie munus ꝯ me dicere multarũ scripturarũ pfideratio inuitat. Confitendũ igit̃ celeo mariam ad eternitatis gaudia assumptã benignitate xpi honorabiliusq; suscepta ceteris quã gr̃a honorauit pre ceteris atq; ad cõem hũanitatẽ non esse adductã post mortẽ putredinis: vez vermis ⁊ pulueris que sui ⁊ oim genuit saluatorem. Si elegit diuina voluptas inter igneũ ẽtãmas puerorũ vestimẽta seruare illesa: cur abnuat in matre ppria qõ eligit in veste alienã. Iouam suare in ventre ceti incorruptũ voluit sola mia. Mariã incorruptã non seruabit gr̃a? Beruatus est Daniel intẽperatissima fame leonum: nõ suãda est maria tãtis donata meritis virtutũ? hec ergo cũcta q̃ dicimus qz natura suasse cognoscim⁹ in integritate ꝯ marie pl⁹ gratiã ꝯ naturã potuisse nõ dubitam⁹. xps ergo letari facit mariã aia: corpe in ppto filio nec vltam sequi corruptionis erũnã quã nulla secura est tñ pariẽdo filiũ integritatis corruptio vt sit semp incorrupta quã tanta pfudit gr̃a: sic integriter viuẽs que oim integram genuit vitã. Si ergo dixi vt debui approba ipe ⁊ tui. Si vero nõ vt debui ignosce obsecro tn ⁊ tui. hec Aug. Si ergo non est credẽdũ ꝯ maria mortua nõ fuerit sed mortua est: ac tñ caro eius non cõputruit. Aia cõiuncta est iterato corpori mortuo: ⁊ ita assumpta est in celũ cũ corpore glorificato. Vera autẽ ⁊ indubitata de eius assumptione sententia hec esse probatur. vt sm̃ apostolũ. siue in corpe ⁊ siue extra corp⁹ ignorãtes assumptã tñ ⁊ exaltatã sup oẽs choros angelorũ credamus. vnde Hierony. hec est dies p̃clara in qua vsq; ad thronũ celestitudinẽ intemerata mater ⁊ virgo pcessit atq; in regni solio sublimata post xp̃s gloriosa resedit. ¶ Sic itaq; vbiq; confidenter de illa sancta dei canit ecclesia qõ de nullo alio sanctorũ fas est credere vt vltra angelorũ vel archangelorum merita transcenderit. Qz ⁊ si similitudo promittit sanctis veritas de negat. Ad cui⁹ pfecto exequias quantum fas est credere famulabant angeli: ⁊ vniuerse celi cõgratulabant curie: qz credendũ est militiam celorũ cũ suis agminibus festiue obiam venisse genitrici dei: ea mq; ingenti lumine circumfulsisse ⁊ vsq; ad thronum olim sibi ẽt ante constitutionem mundi paratum cum laudibus ⁊ canticis spiritualibus perduxisse nulli dubium omnem illam celestem hierusalem tũc exultasse ineffabili letitia: tunc iocundata esse inestimabili charitate: tunc q̃ cũ omni gratulatione iubilasse. Qõ festiuitas hec que nobis reuoluitur anima illis omnibus facta est cõtinua. Nec immerito. Creditur enim ꝯ saluator: oim ipse quantum datur intelligi per se torus festiuus occurrit: ⁊ cum gaudio eã secum in thronũ collocauit ꝯ si gaudium sit in celis de quolibet pctore cõuersor multo magis putandũ est pro tãte virginis exaltatione ⁊ gloria ꝯ exaltatio fit in supernis. Cuius nimirum festiuitas omnium supernorũ est gloriatio: celicolarũq; congratulatio presertim qz eius celebritas laus ⁊ fauor est saluatoris. vñ credimus (vt supra dictum est) ꝯ nõ hunc tñ diẽ solẽnẽ ducunt p eius amore annuũ verũ continuũ etiam ⁊ eternum iocunditatis ⁊ letitie venerationis obsequio cum oi tripudio amoris ⁊ gaudij. Nec immerito oñs illa celestis ciuitas cõgratulatur ⁊ veneratur matrem cuius semper adorat filiũ regẽ aſi quẽ tremunt ptãtes ⁊ curuat oẽ genu. Quam si diligẽter aspicias nihil virtutis estimãs speciositatis ⁊ gloriẽ qõ nõ in ea resplendeat. Et iõ si placet ralis ⁊ tãta virgo placeat ⁊ opus virtutis cuius vita oim discipula est cuius mores institutum sum oñs ecclesiarũ quae precellit cunctis superemineret vniuersis: propterea quecũq; virgo sibi ab ipsa optat premiũ implorat auxiliũ ꝺz imitari exẽplũ hec Hiero. vnde ⁊ Bernar. Preciosum hodie mundus terra nostra dixerit in celum vt dando ⁊ accipiendo felici amicitiarum federe copulentur humana diuinis. Illo enim ascẽdit fructus cerre sublimis vñ data optima descendunt. Ascendẽs in altum virgo sancta maria: ⁊ dabit ipa ꝯ dona hoib⁹. Siquidẽ nec facultas ei deesse põt nec voluntas. Regina celorũ est misericors: est mr̃ vnigeniti dei. Nihil enim sicpõt potestatis ei⁹ seu pietatis magnitudinẽ cõmendare. Nisi forte aut nõ creditur dei filius honorare matrẽ aut dubitare quis põt oino in affectũ charitatis transisse marie viscera in quibus ipsa que ex deo charitas nouem mensib⁹ corpal⁹ requieuit. Et hec quidem ꝓter vos dixerim fres vt tñ interim fileã bñficia que p ipsius glorificatione cõsequimur: si eã diligimus gaudebimus vtiq; qz vadit ad filium nisi forte qõ abſit inuentrici gratie omnimodis inueniamur ingrati quẽ enim in castellũ hui⁹ mũdi intrãtẽ priusi psa susceperat ab eo suscipitur hodie sanctã ingrediens ciuitatẽ. Sed cũ quanto putas honore: cum quanta exultatione cum quanta gloria. Nec in terris locus dignior virginalis vteri tẽplo in quo dei filiũ maria suscepit: nec in celis regali solio quo beatã mariã hodie filius dei sublimauit. Felix nimirũ vtraq; suscepto ineffabilis vtraq; vtraq; inexcogitabilis est. Ut quid ei hodie eã in ecclesijs. Christi euangelica lectio recitat in qua mulier benedicta in mulieribus excepisse intelligit saluatorẽ. Credo vt hec quã celebramus exceptione aliquatenus estimet: immo vt iuxta illi⁹ inestimabilẽ cognoscatur ⁊ ista. Quis ẽt si linguis hoim ⁊ angelorũ loquat explicare valeat quemadmodũ superueniente spũ obumbrãte virtute altissimi: oñs maiestatis quẽ nõ capit vniuersitas creature in terra virginea fere clausit viscera fact⁹ hõ. Sed et illud quis excogitare sufficiat quã gloriosa regina mundi hodie pcesserit: ⁊ quanto deuotionis affectu tota in eius occursum celestiũ legionũ proderit multitudo: quis explicare queat quib⁹ ad thronũ glorie canticis sit deducta: ꝯ placido vultu: ꝯ serena facie: ꝯ letis amplexibus suscepta a filio: ⁊ sup oẽm exaltata sit creatur: cui eo honore quo tanta mater digna fuit cum ea gloria que tñ decuit filiũ. Felicia prorsus oscula a bijs impressa lactẽtis cui ꝗgineo mater applaudebat in gremio. Verũ nunquid non felicioza cẽ sebimus quos ab ore sedentis in dextera patris hodie in beata saluatione susceperit cũ ascẽderit ad thronũ glorie epithalamiũ canens ⁊ dicẽs osculet me osculo oris sui. xpi ꝗnationẽ. Marie assumptionẽ quis enarrabit? Quantũ enim gr̃e in terris est adepta pre ceteris: tantũ ⁊ in celis obtinet glorie singularis. Qõ si oculus non vidit: nec auris audiuit ⁊ in cor hois non ascendit que preparauit deus diligentib⁹ se: ⁊ quod de rebus certũ ẽ diligẽti p oib⁹ quis loquit. Felix plane Maria: ⁊ multipliciter felix: siue cuiꝰ eũ excipit saluatorẽ: siue cũ a saluatore suscipit. hec Bern. vñ etiã Ansel. Cum xps matrẽ in regnum suum assumeret: ⁊ ei magnificentiã glorie decreuisset ostendere: cui⁹ precor dignitatis et honoris apparatibus intendebat tota curia angelorũ. Cui bus vocibus exultationis atq; saluris resonabant vniuersa tabernacula antiquorũ patrum ipsi curie tunc nuper associatorũ. Certe credidẽrim oẽs illi⁹ patrie ciues festiuiori solitorũ sublimiori decoris nitore ad aduentũ mr̃is dñi sui prepararia noua q̃dã: ineffabili iocunditatis gr̃a p tante rei expectatiõe cõiubilare. Et quid mirũ. Ipse iesus deus ⁊ dñs oim filius ipsius ea stissime virginis ⁊ oñe reuerẽtiẽ ⁊ sicut vnice sue matri tot⁹ festiu⁹ occurrere volebat: ne ⁊ aliqs de familiaribus suis se a tanti gaudij immensitate subtraheret. Utiq; moris inter hoies eẽ scitur vnũquẽq; bonũ seruũ cuiusq; potentis oñi eo maiori gaudio in aduentu amici sui exultare quo ipm dñm suũ cognoscit aduentantẽ amicũ magis amare. Cũ vero de aduentu parentũ oñi sui agit̃ de quo: spãli dilectiõe nul⁹ vlla dubitatiõe tenet̃ ille nimirũ magis felicẽ se estimat qui maiori iubilo ⁊ festiuiori occursu letitie frena relaxat. Si ergo hec ita se habẽt apud hoies quib⁹ si qua bonitas est longe tñ supernorũ ciuium bonitati impar est contemplet̃ aio quo põt quo gaudio qua festiuitate: quibus concẽtibus iubilant oẽs beatorũ spiritũ ordines qñ ⁊ vnicam mr̃em dñi sui aduentare: ⁊ ipm dñm deum suũ ei videbant oi gloria sua decorati velle occurrere. Stipat⁹ itaq; mille milibus: imo innumerabiliũ angelorũ agminib⁹ de⁹ ipse huic ꝓsilij xpi. me matri sue de hoc mũdo migranti occurrit eã ꝯ sup oẽs celos exaltatã ⁊ cuncte secũ creature perenni iure dñaturã in throno glorie cõuocauit. O dies tãti occursus gloriosa ⁊ felix dies tã preclare exaltationis Beata ⁊ celebris dies tam preclare sublimis glorificationis festiua ⁊ oi seculo admirabilis. dies enim illa nõ solũ re dña ineffabiliter sublimauit: sz celũ ipm ꝯ penetrasti nec non cuncta q̃ in eo sunt noua ⁊ inestimabili gr̃a decorauit. Nouã quidẽ gr̃a celũ decorauit qz priorẽ gloriã ei⁹ ex presentia tua vltra ꝯ dici possit aut cogitare magnificauit. nã tu dña illuc ascendens: noua illuc ac pcellenti ꝗtutũ tuarũ dignitate irradias: immẽsaq; miserationũ ⁊ gr̃arum luce pluſtras. Eadẽq; ꝯ dies tui ascensus eos qui ciues celi ab initio creature esse meruerunt solita festiuiori exultationis gaudio induit. Qz namq; p gloriosum fructũ fecunde ꝗnitatis tue videnr femirũ ciuitatẽ suã reintegrari vere in tue aduentu p quem tñ bonũ meruerũt gaudij sui magnitudo iure debuit augmentari. Terrã et dies exaltationis tue o beatissima feminarum mira gratia irrigauit: qz dum te quasi de se: ⁊ in se alio: hoim lege ꝓgenitam nouit vsq; ad creatoris oim thronũ exaltari recognoscit antique maledictionis penam quasi in pctõ primorum filiorũ suorũ se merito excepisse sciebat tamen per tante bñdictionis tue abundantiã se euadere indubitãter credebat. quid ampli⁹ dicere possum dña. Immensitatẽ quippe gr̃e ⁊ glie tue cõsiderare cupienti sensus deficit lingua fatiscit. ¶ Quemadmodũ enim oia que in celo sunt p glorificationẽ tuã ineffabiliter decorant: ita p eadẽ glorificationẽ cuncta q̃ in terra subsistunt: ineffabiliter sublimant. Singula nẽpe immẽse digni ratitatis dec⁹ pfecerunt cũ p tuã beatã ⁊ integerrimam ꝗnitatẽ deũ suũ quẽ non cognouerãt agnoscere: ⁊ agnitũ colere: atq; amare meruerunt qñ oẽs celos ascendere: ac in dextera dei sui bñdicti filij tui exaltare cognouerunt. In eo ẽt dicerunt se eide: deo suum totum debere quod sunt qñ tu que inter illa ⁊ de illis vna fuisti: tantas dignitatis eminentiã meruisti. Nigil igitur aut idolis hoies aut velle alie rerum spẽs idolorum cultoribus se debere intellexerunt: ⁊ vbi et singularem actorem sui ex castissimo vtero tuo ad restitutionem prime creationis sue progenitum susceperunt: ⁊ te per quam amissam dignitatem suam recuperauerunt: omni creature.

Augustin⁹

Beũ. 3.

Beũ. 3.

Assumpta credit cum corpore.

Daũ. 3.

Ioue. 2.

Daniel.

Assumpta est super oẽs choros angelorũ.

Hiero.

Exequias marie celebrauerunt angeli.

Saluator matri occurit.

Matrẽ ẽsa curia celestis honorat.

Ansel.

Occursus celestium.

Occursus christi.

Maria omnia de celo.

Prerogatiue Marie

Comitiua

Laus Marie exprimitur lingua.

tam sublimiter preponi inspexerunt. Quas igit laudes: qu. sue gratiarum actiones: non solum humana: sed etiam omnis creatura huic sacratissime virgini debet. Purissima nã: sanctitas: ac sanctissima puritas pijssimi pectoris eius oẽs oĩs creature puritatem seu sanctitatem incomparabili sublimitate trasc̃dens hoc promeruit vt operatrix perditi orbis dignissime fieret. Ũ quid laudis pro tam ineffabili bono ipe p eã reparatus mundus ei iure debeat cor alicuius sub carne mortali viuentis estimare nullaten' sufficit vtq; cuncta que deus fecit t vtiliter bona in eo statu quo condita fuerunt eẽ destiterunt: t p hanc beatissimã vt virginẽ in statũ pristinus restituta sunt oĩa. Sicut ergo de sua potẽtia cuncta patrando pater est t oĩs oĩn: ita beata maria suis meritis cuncta reparando mater est et dña rerũ. Deus est essĩ oĩs omniũ singula in sua natura, ppria iussione constituendo: t maria est dña rerũ singula congenite dignitati per illas q̃ meruit gratiã restituendo. Et quẽadmodũ deus ex sua substantia genuit eum p quẽ cunctis originem dedit ita maria de sua carne peperit illuz qui in decorẽ prime creationis oĩm cuncta restituit. Item nulla rerum species nisi per dei filiũ facta substitit: ita lex debite dãnationis neminẽ deferit nisi quẽ ab ea filius marie absoluit. quis igitur ista recto sensu t corde sincero perpendẽs plene percipere queat excellẽtiã oñe ynius: per quam tam ineffabili gratia t tã inestimabili elecrione erect' est mundus. Quis inq̃ miram t oĩ rei preter hanc inauditã mulieris istius gratias oculis mentis aspiciens non obstupescat t non modo eliguus verumetiã tante rei cõprehensione prorsus immunis fiat. Quapropter ea que nobis sunt impenetrabilia intermittentes precib' impetrare niramur: vt qd intellectu capere neq; mus salutari effectu obtinere mereamur. Per has ergo rõnes impossibile est vt aliquis homo ad eã conuersus t ab ea respect' dãnetur. Nãq; ipsa genuit eum per quem mortua reuiuit: per quẽ homines ex pctõ saluantur: qz non est iustificatio nisi quam ipsa in vtero fouit: non est salus nisi quam ipsa peperit. Ipsa est ergo mater iustificantis et iustificatoris. ipsa est mater saluantis t saluatoris: Igitur mater dei qui solus damnat: qui solus saluat: quẽ solum timemus in quo solo speramus est mater nr̃a. Iudex t saluator noster est frater nostrr. Quomõ ergo desperem' cum salus siue dãnatio nr̃a ex boni fratris t pie matris pendeat arbitrio? Ñ quid suffinebit bonus frater punire fratres suos quos redemit bona mater dãnari filios suos quos ipsa redẽptorem genuit; dulcis mater rogabit dulcẽ filium suũ pium fratrẽ nostrũ filium pro filijs: vnigenitum p adoptatis. Pius filius libẽter audiet matrem pro filijs: vnigenit' p his quos adoptauit: oĩs pro his quos liberauit. hec Anselm. Exultem' igitur t nos miseri cũ celicolis t creaturis vniuersis prout possumus ac talẽ t tantã virginem p nr̃o modulo laudare studeam'. vñ Hiero. Ad hec nos puocans t inuitans inter cetera sic ait Idcirco letamini t laudate: qz si deũ ore prophetico in suis sanctis laudare iubemur multomagis in hac celebritate beate ꝗginis matris eius opꝫ cum hymnis t canticis diligentius extollere: et dignis deo iubilare: preconijs ac mysticis honorare muneribus. Nulli dubium quin totus ad gloriam laudis eius pertineat quicquid digne genitricis sue impẽsum fuerit ac solenniter profecto quicquid hũanis potest dici verbis minus a laude celi: q̃ua diuinis est t angelicis excellentijs predicata t laudata preconijs. A prophetis quidẽ prenunciatata patriarchis figuris t enigmatibus prefignata ab euãgelistis exhibita t mõstrata: ab angelo venerabiliter atq; officiosissime salutata. Ñ ersi ad hec nemo ydoneus inuenitur vtis oĩb' cessare nõ debet: ersiã quilibet pctõr a laudibus quamuis explere non queat qõ sentitur. Ũ t sermo diuinus cum de pctõre ageret in pslo. Sacrificium inquit laudis honorificabit me: t illic iter quo ostendã illi salutare dei. Ac si patenter dicat. Illic iter est laudis ad laudem sine fine manurã: ꝫ nemo apprehendit illud nisi ego premõstrauero. Propterea qz iter salutis nr̃e in laudib' est saluatoris hortor vos t cõmoneo in hac sacra solẽnitate genitricis dei marie nolite cessare a laudib'. Et quãtuis speciosa laus nõ sit i ore pctõris noli cessare qz inde promittitur tibi veniatvñ t oĩbus vt laudes. Alioquin nisi iuxta modulũ ingenij nostri deũ laudare in sanctis suis studeam' quomõ eũ iurta multitudiẽ magnitudinis eius laudare poterim'. O ino hoc pretermittendũ nõ est quod impleturi sum' quandoq; ꝫm q̃ ꝛ. Beati qui habitant in domo tua oñ ein secula seculoꝫ laudabunt te. Interim vero qz immensus est quod voce non possumus: nec facundia valemus exequamur potis t medullis cordis. hec Hiero. ¶ Assũptio beate virginis fuit olim prefigurata quando archa oñi in domũ regis dauid est translata. Rex dauid cozam archa cytharisauit: t eam cuz magno iubilo in domũ suam adduxit. In archa manna celi continebatur t connementer p eam beata virgo designabatur: qz panem angelorum quẽ homo manducauit ipsa generauit. archa de ligno cethim impurribili erat facta figurans q̃ maria in putredinem nõ est redacta. Rex dauid qui cozam archa subsiliendo cytharisauit reges celi t terre xp̃m prefigurauit qui vt creditur matri sue personaliter occurrit t eam cum magno iubilo in domũ suam introduxit. Assumptio etiam marie olim fuit iohanni in pathmos insula prefigurata. Nam mulierem quandam admirabilem in celo videbat. que sole amicta erat t maria circundata diuinitate in celum ascendebat. Luna sub pedibus eius esse videbatur p q̃ perpetua stabilitas marie designatur. Luna essĩ instabilis est t nõ diu manet plena: t designat mũdũ t oĩa terrena. Hec instabilia maria continẽs sub pedibus cõculcauit: t ad celum vbi oĩa stabilia sunt anhelauit. Corona etiam in capite suo mulier habebat que in se stellas duodecim continebat. Corona consuetit esse honoris sinum t signat honorẽ gloriose ꝗginis condignũ. Per duodecim stellas apl's intelliguntur qui in discessu marie oẽs affuisse dicuntur. Mulieri sunt date ale ad volandũ p quas intelligit assumptio tam corpis q̃ aie. Festiuitas aũt hui' festẽ assumptionis figurata fuit olim in matre Salomonis. Salomon essĩ rex in throno glorie residebat: t vt fit sue thronũ ad dexterã poni faciebat. in quẽ ipsa a dexteris suis locauit: t q̃dcũq; petierat sibi nõ negauit. Sic t xp̃s mr̃em suã a dexteris suis locauit: t oĩa quecũq; voluerit ab eo impetrabit. O felix maria t omni laude dignissima. O virgo maria dei genitrix gloriosa. O sublimis puerpera que deum auctorẽ celi t terra quẽ oĩs creatura que

Laus matris ad filium refert.

Laudes Marie.

B Demnari nequit pro quo maria intercedit.

Hiero.

Ps. 49.

Ps. 83.

Figura.

2. Reg. 6.

Apo. xii.

2. Reg. 2.

D Felicitas Marie.

ra non capit t tuo immaculato vtero clausum gestasti. Quid nos tãtilli' quid actione pusilli' quid in tuis laudib' referemus t cũ eriã si oĩm nostrũ membra verterent in linguas te laudare nullus sufficeret. Quid dicas paup ingenio cũ de te q̃quid dixero minor laus est q̃ dignitas tua mereatur? Quid ergo de te dicam? quid referã cũ non sufficiat lingua carnis tuas enarrare ꝗtutes? O maria tui recordatio nominis melle dulcior nectare suauior fessos recreat: me stos letificat t oppressos releuat: errãtes ad viã salutis reuocat: t peccatores ne desperent sue suauitatis odore cõfortat. Sicut essĩ tempore vernali cuz ad alta celi sol incipit ascendere: et terrã fecũda radiorum suorum luminositatem infundere: vegetabilia cuncta hyemali glacie constricta incipiũt reuiuiscere: animãtia quoq; t volatilia in antris t specubus ac diuersis qui busq; latibulis abscondita ad tante lucis nouitatem respirare incipiũt: ac vires resumere: t cordis leritiã cantibus t plausibus letabundis ostendere. homines quoq; senes cũ iuniorib' eius in aduentu exhilarantur t tota supficies terre decore induitur: t applaudit ac congratulatur. Sic nobis accidit cũ sole amicta: ꝗgo fecunda t regina celi: preelecta vt sol t fines cordis nostri ingreditur: t memoria ei' mentibus nr̃is rutilãtibus absq; nube infundit: t cõtinuo nãq; duritie oĩs ad tante lucis immẽsitates resoluitur: arida cisterna rore celestis gratie irrigãtur tenebre: lumẽ nouum exoritur: et gaudiorũ nobis materia immensa cumulat. O nomen admirabile. O nomẽ delectabile. O nomen grauidum sacramentis t diuinis plenum mysterijs O nomen gloriosum. O nomen celeberrimum. O nomen sublime ante tempa vniuersa i dei p destinatione cõpositũ t in tpe digne persone ꝗ rem cõmenẽter impositũ. O nomẽ q̃ noiatur ꝗpius t frequẽtat̃ dulcius in cõsilio t cõgregatione iustoꝫ t q̃ versat̃ clementius in ore pctõris. Quis essĩ vnq̃ criminũ veniã petijt: mis mediante te maria? O ẽs mariã inuocãt. O ẽs mariã nominãt. Mariã pre oĩbus amant. Omnis etas sexus t professio Mariam studiose reclamat. Cum essĩ summũ regẽ peccãdo perdimus: cũ angelos et sanctos oẽs offendimus: cũ etas nobilis p is graues sum' t oĩno, nescimus q̃d agere debeamus hoc solũ restat miseris: vt oculos cordis et corporis ad te leuemus cõsilii q̃rẽtes t petẽtes auxiliũ. vnde Anselm. Nihil certe vtili' post deũ mẽoria matris dei. Nihil salubrius meditatiõe pij amoris quo feruebat in memoria t cõtemplatiõe filij: nihil iucundius sapore p tracti gaudij eius quo multiplici ter pascebat in eodẽ et per eum dẽ filiũ suum. Sepe quidez vidimus et audiuimus plurimos hoim in suis pciulis recordari noĩs ipsius beate marie virginis: et illico oĩs periculi malum euasisse. Velocior est essĩ nõũ q̃ salus memorato noĩe eius q̃ invocato noie oñi Jesu vnici filij eius. Et id q̃dem nõ ideo fit q̃ ipa maior eo sit aut potentior: necessĩ ipse magnus aut potẽs est per illam: sed illa per ipsum. Quare ergo salus pcõptior in recordatione eius q̃ filij sui sepe percipiatur dicãtius aut q̃ sentio. Filius quidẽ ei' oĩs ẽ t iudex oĩm diliat q̃ Jesu, scernẽs merita singulorꝫ. Ñ igit ipse a quouis suo noĩe inuocatus nõ statim exaudit pfecto iusto iudicio id facit. Inuocato aũt noĩe mis̃is sue t si merita inuocãtis nõ merent: merita matris intercedũt vt exaudiat. Hec denicq; hũan' vsus quotidie pbat cũ ãs pposito amici noĩe ab alio impetrat efficaciter qõ simpliciter sua prece ne quaq; imptrare valebat. Itaq; si tã vtilis est in subueniendo mẽoria mois matris deinõ mirũz si magis affert fructum frequẽs meditatio scrũ amoris eius si plenã iucunditatem dabit dulci studio cogitata et recogitata immẽsitas gaudij ei'. hec ansel. Tibi ergo o spes nostra gaudium t leritia cordis nostri ego pctõr in voce salutatiõis t laudis cupiẽs prũperere t q̃ ex intio cordis cũ gemitu t lacrymis t devota cordis genuflectione affectuosissime matrẽ gratie salutare t laudare cũ mẽte ptracto viros illustres q̃te ab initio laudauerũt pre stupore deficio t vltra ipsũ nõ habẽo. Sed cũ ad meipsũ redeo hec intra me reuolno dicẽs. Salue pia mater dei t ꝗgo quã laudat orbis terre et plenitudo eius celi celozum et oĩs virtus eoz q̃cq; de preconio tuo lingua dicere potuit; calamus scribere valuit: cor potuit cogitare: oĩbus simꝫ collectis t pseriptis et in vnum manipulũ cõgestis cẽtuplicata et infinities in̄ triplicata corde devoto aureo cũ decore mellifluo sapore: et odore aromatico tibi porrigo ad laudandum t glificandũ te virgo beata nunc t in eternũ. Vñ aug. Accipe ita q̃ quasc̃q; meritis tuis impares gratiaꝫ actiões t laudes: et cũ susceperis vota culpas nostras orãdo excusa. Admitte nr̃as pces i tra sacrariũ pie exaudituõis et reporta nobis antidotũ recõciliationis. Sit per te excusabile q̃d per te ingerimus. Fiat impetrabile q̃d fida mẽte posscimus accipe q̃d offerimus: impetra q̃d rogam': et excusa q̃d rimemus: qz nec potior ẽ meritis iuenim' ad placandũ irã iudicis q̃ tẽ q̃ meruisti mater existere eius dẽ redẽptoris t iudicis. Succurre ergo miseris: iuua pusillanimes: refoue flebiles ora pro populo: interuene pro clero: intercede p monachoꝫ choro: tege pro deuoto femineo sexu. Sentiant oẽs tuũ iuuamẽ quicunq; devote celebrãt tuã assumptionem. Sit tibi cõpassio super afflictis: sit pius affectus sup celoꝫ peregrinis. Et cum te semper letã esse inspicis: fletus quoq; nostros ad deum ipsa admittras: eumq; vt p prium filium pro nobis interpellans precamur. Nos essĩ adhuc in hac terra affligimur iniurijs lacessimur: opprobrijs affligimur: esurimus: sitimus somnum patimur: in carcere rẽtinemur. Tu vero in celestibus regnis plata cunctis es ꝗginum choris et ab incẽtiue carnis illecebris alienos p albẽtia lilia rosas q̃ vernãtes ad fontes perennis vite potandos inuitas. Tu in illa btõrum felicissima regna p̃ni ordinis dignitate idẽpta plãtis roscidis oberrans inter paradisi amenitatẽ gramineosq; t croceos tenero poplice pergis felicisq; palma violas immarcessibiles carpis. Tu cõcinis sine fine choris cõiuncta angelicis archãgelicisq; sociata indefessa voce sanct' clamare nõ cessas. Tu in cubiculo regis btitudine gẽmis ac margaritis ornata existis. Tibi thronus ab angelis est collocat' in aula regis eternũ: t q̃ ipse rex regum vt matrẽ verã t decozam sponsam p omnibus diligens amoris amplexu associata. Nec mirum si dignet tibi adgaudere deus regnans in celis quẽ tu paruulũ ex te hominẽ natũ totiẽs osculata es in terris. Eas ergo tuas felicitates possidens cõuertere ad nr̃as miseriarum salutem. Inter hec fratres charissimi: toto mẽtis affectu brissime ꝗginis intercesso-

Sucror ad mariam.

k De laude marie diuina eloquia.

I Marie invocatio interdum ciius aut q̃ Jesu.

sionibus nos cõmittamus. O ẽs patrocinia oim sa implorem⁹: vt dñ nos supplici eã obsequio frequẽtam⁹ in terris ipsa nos sedula prece pmẽdare dignet in celis. Nec ẽm dubium est eã q̃ meruit p liberã dis pferre pciũ posse etiã plus ceris oibus libertatis ipẽdere suffragiũ. Sz qd nobis p deest hãc interpellare vocib⁹; nisi etiam hũilitatis eius exẽpla teneamus? Curemus ergo dilectissimi fratres: vt cũ huius diei festiuitati interesse cupimus vestimẽtis hũilitatis atq; charitatis inducti appareamus. Non nos inuidia alienę felicitatis torqat. Nõ ira vsq; ad dissionẽ dilanient. Nõ cupiditas a nobis xpm excludat. Nõ seculi nos tristicia exurat. Non prosperitas eius incaute decipiat. Nõ luxuria mõnet. Nõ immunditia polluat. Nõ elatio corrũpat. Nõ superbia inflet: vt cũ nos virtutib⁹ ornatos charitate cõiunctos: hũilitate fundatos: beata dei genitrix. Maria sine nos interesse festinarit pipexerit ardẽtius subuenire festinet. apõ filium t oõm suum Jesum xpm deũ saluatorẽ nostrum qui cum patre et spiritu sancto viuit et regnat deus per omnia secula seculorum. Amen.

Anselmi de sancta mariam pulchra oratio.

Rogamus ergo te dña p ipsam gratiam q̃ te pius t oipotens deus sic exaltauit t oia tecum possibilia donauit: ut tenus id apud ipm nobis obtineas: vt plenitudo gratie quã meruisti in nobis sic operet: q̃ principiũ beati pmij eius nobis misericordit q̃ficẽ donet. Ad hoc quippe deus noster p te facere est frater noster: vt quẽadmodũ ipse dignatus consors fieri nostre hũanitatis: sic nos mereamur cõsortes fieri sue diuinitatis. Intende q̃ pissima dña. vt nobis ad affectũ pueniat. propter qõ deus noster ex tuo castissimo vtero factus homo inter hoies venit. Nec si quesumus exoratu difficilis: q̃ pculdubio idẽ benignissimus filius tuus erit ad cõcedendũ quicq̃d voles põptus t exaudibilis. Ecce modo iraq̃ velis salutẽ nrã t vere nequaq̃ salui eẽ nõ poterimus. Quid ergo stringes larga viscera mie tue p nos dña: vt nobis saluari nos. Certe deus nr testę pphetia nostra est: tu eiusdẽ dei nostri absq̃ dubio vera mater es. Si tu ergo q̃ deles t reuera mie mater denegas nobis effectum mie cuius tam mirabilr facta es mater: q̃d faciem cum idẽ filius tu⁹ aduenerit cũctos equo iudicio iudicaturus? Siquidẽ is ipse filius tu⁹ fit p te factus frater noster: vtq; tamẽ vbi voluntatẽ tuã sue vez dulcissime matris magis pozrectaz aduertit: illuc seruata equitatis rõne aqua te nullatenus discrepare velle videbit iudicij sui sniam: siue ad miam inflectãdo siue ad iustitiã intẽdendo pmulgabit. Subueni nobis ergo domina t nõ cõsiderata pctõz nostrozũ mltitudie velle tuũ ad miserandũ nobis inflecte. Cogita quesumus et recogita apud te: q̃z nõ ad dãnandum is saluãdũ pctõzes cõdiroz noster fact⁹ est hõ ex te. Cur ita q̃ nõ iuuabis nos pctõzes que in tantã celsitudinẽ es ppter nos eleuata: vt te dñam habeat t venerek tota pirer creatura. Autẽ vt: ũ pereamus amplius nõ curabis: q̃z q̃d de nobis miseris vltra eueniat glie tue nulla iactura inde pueniat. Et hec quidẽ fortassis aliq̃ mõ bõa dña p offisses si p tui solius exultatiõe t vtilitate mater dei facta fuisses. Sz vtq; de qui hoiem assumpsit ex tua castissima carne b fecit p tua t nostra cõi salute. Si ergo tu q̃ plena salute es potita nõ intẽdis: vt eadẽ salus proi modulo nostro etiam ad nos vsq; ptingat iam tuozum sufficiẽs pmodoz nostroz negligẽs ẽe videberis q̃ p totius mũdi saluatione meruisti fieri mater altissimi: cũ nos postposueris quos obnoluit funus scũ. Quid ergo queso pderit nobis tua felix et gliosa exaltatio et q̃ inde habemus dulcis t effectuosa exultatio? Ut g̃ filium tuum totius mũdi saluatorẽ t te eius recõcilatricẽ veraciter esse sentiamus: eo nos ppẽsiori studio iuua pcamur t foue quo in fecibus mundi natos et alios poriori leuamine pspicis indigere. Ab initio denicq̃ renouatiõis hũane oib⁹ sub tuũ p̃sidiũ cõfugientib⁹ hucusq̃ succuristi et idcirco p oi creaturatoi laude dignissima dici t esse meruisti. Eya succurre nobis t ozamus vt laus quã per tot scla possedisti cõtinua tibi duret in gfa in q̃ mũdo subueniſti. Tibi ergo nos Zmẽdamus: tu pcura ne peream⁹. Effice pori vt salus nostra de die in diẽ mltiplicetur. et filio tuo domino Jesu xpo vita nostra iugi deuotiõe famuletur. hec ansel.

Oratio.

Deus dator gaudij: largitor solatij: lucr⁹ releuator: merozis effugator q̃ beatã virginẽ mariã matrẽ tuaz matestatis speculũ ãgelozũ solatiũ tue bonitatis imaginẽ nostre saluatoris originẽ multiplici gaudio ĩ terris t in celis letificastis: cõcede mihi supplici tuo vt qui ad eã quasi ad fontẽ gaudij in doloribus meis fiducialiter recurrere pstumo: valeã ipius meritis et intercessiõe pnitis et ppetui gaudij effectum sentire: et ad illud ineffabile gaudiũ quo assumpta tecum gaudet in celis feliciter peruenire. Amen.

De finali iudicio. Capitulum. lxxxvij.

A Iudicium finale.

Post predicta que iaz cõpleta restat vt de finali iudicio t quibusdã alijs nõdũ implet aliq̃d videam⁹. Finaliter q̃ iudiciũ q̃dã fuit affcedẽtia. s. pena purgatorij: ecclie suffragia: t antixpi pfectio: q̃dã cõcomitãtia. s. pflagratio mũdi t corpoz refurrectio: q̃dã sequẽtia. s. pena infernalis et glia celestis. De purgatorio sciẽdũ q̃ duplex pena est vna dãni de carẽtia diuiẽ visiõis: alia sensus de afflictiõe calozis aut frigoris vel pene alterius generis: t q̃tũ ad vtrũq̃ minor pena pulgatorij maior est q̃ maxia pena huius mundi. Ber. Sola dies purgatorij superat passiones sanctoz. Nõ aũt acerbitatis pene purgatorij est ista: q̃z cum deus plus querat emendã q̃ penam: plus ponderat in penitentia virtutem bone voluntatis quã penã afflictiõis vũ plus ponderat deus modicam penã voluntariã in pnitẽtiã multã nõ ita volũtariã ĩ futuro sicut plus valet modicum auri q̃ multũ plumbi. vũ sm aug. Una gutta aque lachrymarum tantũ facit hic p emẽda quãtũ decẽ anni in purgatorio. Et oportet vt qõ ibi deficit in voluntate: suppleatur in acerbitate. Necesse est aũt vt ait August. q̃ tãtũ vrat doloz quãtũ inheserat amor. Tanto ẽm quisq̃ torquetur diutius: q̃to affectus eius ceius venialibus inherebat fortius. Vñ tãdiu differẽ q̃s a gloria quousq̃ fiet fine oi macula sicut erat in baptismo. Noli ergo contemnere

B Iudicii aũtem cedẽtia cõmitãtia, et sequẽtia.

Purgatorij duplex pena.

Bernard.

Purgatorij pena.

Augusti.

Pnie pñtis t volũtarie valor.

Venialia abluenda.

venialia p̃ quibus tanta pena est expectanda Cur aũt aia incorporea corpalib⁹ penis teneat declarat Aug. dicẽs. Anime q̃ in corporibus viuẽtes p dilectionẽ rerũ visibiliũ corporalibus imaginibus afficiunt a corporib⁹ exeuntes in eisdẽ imaginibus tormẽta patiunt. Propterea eiusdẽ corpalib⁹ passionib⁹ ibi teneri pñtiq̃z a corruptione corporaliũ affectionũ hic mũdate nõ fuerunt quã corpulentiã de corporis delectatione traxerunt. Et iterũ. Si enim aia a corruptione corporaliũ affectionũ hic nõ mundatur corpore exuta corporalibus tenetur passionibus. Studeat g̃ in hac vita sed ab hmõi pestilentia mundare quatenus cũ hinc exierit nihil corporeum secũ trahat: t a corporis passione immunis existat. hec Augu. Suffragiozuz autẽ sunt quatuor modi generales ad quos oẽs alij reducũtur. s. oratio: eleuium elemosynarũ: sacramẽtum altaris. Hec suffragia prosunt defunctis sm magis t minus p diuersitate meritozum in mortuis vel p charitate viuozũ qui magis solliciẽtur p mortuis aliquib⁹ q̃ alijs. Illa enim suffragia que spãliter fiunt pro aliquibus plus valent illis q̃ alijs: licet etiã alijs aliquo modo cõmuniquemur. Suffragia vero que pmuniter fiunt pro defunctis: q̃ quis omnibus pro modulo suo prosint: illis tamẽ amplius q̃ dum essent in statu vie magis meruerunt vt sibi prodessent. Unde Grego. Illis sacre vicrume mortuis pro quibus qui hic viuendo obtinuerunt: vt eas etiã post mortem bona adiuuent que hic pro ipsis ab alijs fiunt. Inter hoc autem pensandum est q̃ tutior via fit: vt bonũ qõ quisq̃ post mortem suã sperat agi per alios agat oũ ipse viuit per se. Beatius quippe est liberuz exire q̃ post vincula libertatẽ querere. Tunc q̃ vere pro nobis deo hostia accepta erit cũ nosipsos hostiam fecerimus. Et fidenter dico q̃ñ hostia salutari post mortẽ nõ indigebimus si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus. hec Grego. In superne aliquid bonũ pereat illa bona q̃ quis peccãdo operatur mortificata: alijs saluandis dabũtur. Sicut quando corporali morte quis moriẽ fratres t ppinqui in bonis eius succedũt. Antixps ño q̃tuor modis subuertẽdi hoies armabit. s. calliida psuasiõe: miraculoz opatiõe: bonoz largitione: tormẽtoz exhibitiõe. predictis q̃tuor modis multos ad se trahet. Trahet aũt malos p munera: bonos per tormẽta t simplices per p̃dicationem et miracula. Habebit secum magos t maleficos: reges quoq̃ et principes. Unde in Apocalypsi. Vidi de mari bestiam ascendentem: id est antichristum habentem capita septem: id est principes vniuersos et cornua decem: id est illos qui impugnant decalogum. Hic ex parentibus senibus concipietur et nasceturin babylone de tribu Dan: t sicut in cristo omnis plenitudo diuinitatis inhabitauit: ita in antichristo oĩs plenitudo iniquitatis inhabitabit q̃ in ipso erit spiritus malignus caput omniũ malorum ppter qõ et filius perditionis vocabitur. Inter occultũ aduẽtus antixpi q̃ est p natiuitatẽ et manifestũ q̃ erit p p̃dicationem t apertas persecutiõnẽ: veniẽt Helyas t Enoch vt ipsi repugnent t errantes ad viam veritatis reducãt qui vtriq̃ per zachariam duo olue. i. spiritu sancto vnctiẽ per iohannem duo candelabra. i. lumiẽ dãtes alijs noiãnt: t predicabit diebꝰ mille ducẽtis sexaginta. i. tribus annis t dimidio: sicut t ipsꝰ predicauit amicti saccis. i. penitẽtiaz predicantes t exẽplo sui ostẽdentes. Et oẽs qui cognoscere t pfiteri verũ deũ volunt hos duos senes t veraces testes subsequent iniquitatem deserentes. q̃ñ ipsi in magnis t ozam deo t ozam populo fulgebunt vicos t ciuitates et plateas atq̃ alia loca vbicunq̃ filius perditionis ẑriam doctrinã suã effluerit percurrẽtes ac in eis multa signa in spũsancto facientes ita vt oĩs populus qui ea viderit in maximam admirationem ducatur. Idcirco autẽ hec magna signa supra firmã petram solidata illis dabũtur: quatenus illa contraria et falsa signa abijciant. Eãdem antixps occidet eos in hierusale: et iacebunt corpa eozũ in plateis tribus diebus t noctibus t dimidio: q̃z nullus audebit corpa eozum sepelire ppter metũ antixpi: vt quicũq̃ viderint timeãt eis conformari. Post tres autẽ dies t dimidiũ resurgẽt t in celũ in nube ascendent. Antixps ño. xv. diebꝰ regnabit post mortem illozũ. Regnabit aũt trib⁹ annis t dimidio post dñs potestate sua occidet eum: siue p seipsum p michaele archangelum. Occidet autez in monte oliueti in papilione t: in folio suo in loco illo vbi dñs ascendit. s. in prefati mõtis ẑtice qui ẑ inclitus: q̃z ex eo saluator ascendit ad patrẽ: ibi nãq̃ peribit vũ dñs ascendit. Quo interfecto nõ statim venier dñs ad iudiciũ: is concedent. xlv. dies ad refrigeriũ sanctorum et ad pniam subuersozũ. Quantũ aũt sit spacium inter illas. xlv. dies t finem mundi nemo scit. Judei tunc ad p̃dicationez enoch t helye conuertentur ad fidem t sancta ecclesia vsq̃ in finem mundi pacifica quiescet q̃z extrĩc fraudulentia et seuitia diabõli penitus deficiet. ¶ Circa conflagrationem mundi sciendum est q̃ ignis permaximus aduentum iudicis preueniet: et faciem eius precedet: quia virtute diuina non solum ignis qui est in sphera sua sed etiaz omnes ignes t qui in terra t super terrã sunt ad mũdi cõflagrationem concurrent. Per istũ ignem q̃ simul fiet purgatio iustozuz t punitio malozũ incineratio corporum t cõsumptio terre nascentium. Habebit enim iste ignis officiũ quatuor ignium videlicet ignis infernalis ad reprobozum punitionem: ignis purgatorij a bonozum a venialibus purgationem: t ignis terrestris ad vegetabilium t sensibilium consummationẽ et corporum incinerationem: t ignis elementaris elementorum subtiliationem t innouationis eozum dispositionẽ. Per hunc ergo ignẽ ita facies terre exuret q̃ figura huius mũdi peribit sicut t olim p diluuiũ factũ fuit. Et merito primum dei iudicium fuit in aqua cõtra ardorem luxurie que tunc viguit: vltimũ vero iudicium erit in igne contra teporem charitatis: que tũc senescente quasi mũdo refrigescet. Quo facto statim erit resurrectio mortuozum corpoz cum aduẽtu iudicis ad iudicũ: t tunc inflãmabitur tot⁹ mũd⁹ p circũitũ. Qz ẽm hõ meruit t demeruit i aia simul t corpe punietur pmiabit ĩ vtro q̃z iõ i eisdẽ oportet eum resurgere. Resurgẽt aũt oẽs tã boni q̃ mali: nulla i eis existẽte differẽtia, q̃tũ ad ordinẽ tpis: sed q̃tũ ad ordinẽ dignitatis. Nã mali surgẽt deformes t passibiles: imo tã ignominiosuz erit corp⁹ pctõzis q̃ ais resumẽs ipsum stupebit q̃ñ illud videbit: t ipm videre adhorrebit t vellet potius habere tale corpus quale erat qũ diuiduũ fuit a vex

B Suffragia generalia.

Suffragia speciali ter facta.

Grego. Bona ante mortem p se agenda.

Antixpi arma. iiij.

C antixpi parentes et malicia.

Helye et Enoch aduẽtus in terrã.

D Judeorum conuersio.

Conflagratio mundi

Ignis conflagratiõis iiij. officia.

Judic pee aquam t p legem.

Resurrectio vniuersalis.

mibus. In bonis autē natura seruabit ⁊ vitia detrahentur erit corp⁹ septies clarius q̃ sit solmō. Quāto fuerint crimina malor⁹ abominabiliora; tāto erunt corpa eor⁹ deformiora. Et q̃to fuerint merita iustorū plura ⁊ maiora tāto erūt corpa eor⁹ pulchriora ⁊ clariora. Corpus minimi pueri septēpliciter clari⁹ fiet erit. Si aliūs fuerit in decuplo eo sanctior illi⁹ corp⁹ in decuplo erit illo clari⁹ ⁊ similiter intellige de cēties ⁊ millesies. Et sicut xp̃s in finities est oib⁹ sctis sanctior ita est infinities corp⁹ eius oibus sanctis clarius. Oēs aūt tas boni q̃ mali resurgēt incorrupti ⁊ integri corpe videlz sine aliq̃ membrorū diminutiōe in debita statura ꝓm mensurā etatis plenitudinis xp̃i: sz boni ꝛ̃ñ in gloria immortalitatis immutabūtur. vñ Augu. Sed si xp̃s in ea mēsura corpis i qua mortu⁹ est resurrexit ne ꝑhas est dicere cū resurrectionis oim tēpus venerit accessurā corpori eius eā magnitudinē quā nō habuit: vt longissim⁹ possit fieri equalis. Si aūt dixerim⁹ ad ñiici corpis modū etiā minorū maiorūq̃ corpora redigēda peribit de multorū corporib⁹ p plurimū cū ipse nec capillū perturū esse promiserit. Restat q̃ vt q̃q̃ recipiat suam mensurā quā vel habuit in iuuēture si senex est mortuus vel fuerat habiturus si est ante defunctus. Et ideo nō est dictum ab apl̃o in mensurā stature: sz in mēsuraz etatis plenitudinis xp̃i: q̃z resurgūt corpa mortuorū in iuuenili etate ⁊ robore ad quam xp̃m puenisse cognouim⁹. hec Augu. Resurrectio ergo tria corriget in natura. i. defectum sicut in pueris et mutilatis siue in diminuta natura membrorū suppletum. i. vnguiū: crinium: hmōi errore sinut est in monstruositate mēbrorū. Resurgent q̃ corpora eorum numero eodem que prius ex eodez puluere i quē redacta fuerāt: ita q̃ in quascūq̃ auras vel sinus puluis ille fuerit oispersus ad eandem animam redeat: que ipsum primitus vt viueret ⁊ crescere animauit. Nec solum resurgent corpa q̃tum ad membra principaliatz: etiam saluis capillis ⁊ ceteris mēbris ad decorē faciētibus. Resurgēt ēnī hoies quantum ad esse: quantū ad integrū esse: quantū ad decorum esse. Et hoc in momento. i. breuissimo et angustissimo spacio temporis in ictu oculi trāsuolat mediat: transit ad remota. In nouissima tuba. i. per vocem magnā et manifestam postq̃ non erit alia. Hec tuba clamor ille intelligitur de quo in euangelio dicitur. Media nocte clamor factus est ecce sponsus venit exite obuiaz ei. Non enim tūc veniet cū speraturi sed media nocte. i. occulte valde et insperate. Tube noīe aliquid euidens ⁊ preclarum signum accipitur quod natu diuino dabitur q̃ archangeli vox ⁊ tuba dei altbit: etiam vox filij dei in euāgelio dr. Et bene dr tuba dei: q̃ quasi ad bellum contra inimicos venient: efficaciam dabit et q̃ per illam mortui resurgēt. Vox ergo tube ꝓm quōdam est imperiū xp̃i resurgere imperantis: ꝓm alios vero est manifesta xp̃i apparitio: post resurrectionem ꝓo statim erit iudicū. Erit autez in valle iosaphat que sita est ad orientem inter hierusalez ⁊ montē oliuet: quia hierusalē ⁊ terra adiacens est locus medi⁹ cōmunis oib⁹ nationibus ac famosissim⁹ ⁊ publicus ꝓpter opera nostre redēptionis. Iosaphat autē interpretatur iudicū dñi. Ad iudicū ergo dñi congregabuntur omnes impij vt dānent ⁊ iusti ꝓo non descendēt in vallē iudicij vt dānentur: in nubibus obuiā xp̃o eleuabunt. Christ⁹ ēnī nō descēdet in terrā ad iudicū: sed in aere sedebit cōtra locū mōtis oliuet: ut quo ascēdit stipat⁹ agminibus ⁊ virtutib⁹ celoru. Et erit iudicū illud horribile ex omni parte. Supra erit iudex irat⁹ subt⁹ patēs infern⁹: intus ꝓficētia. remordēs: extra mūdus ardēs: a dextris peccata accusantia: a sinistris infinita demonia terrētia: circa boni angeli i ifernū pellētes ⁊ mali ad ipsuz trahētes. Ibi erunt etiam oēs sancti sententiam iudicis approbātes ⁊ oēs mali cuz bonis peccata damnator cognoscentes. Et tunc xp̃s blandus iustis ⁊ terribilis apparebit iniustis. Ideo q̃dē iratus reprobis videbitur: vt dicāt mōtibus et petris cadite super nos: ⁊ abscōdite nos a facie sedētis sup thronū ⁊ ab ira agni. Stigmata quoque mōstrabit ⁊ passionis insignia: scz crucēcla uos: lanceā: coronā. ⁊ flagella. Tota quippe trinitas in iudicio futuro iudicabit auctoritatiue ⁊ iurisditione ordinaria: sed christus inquantū homo iudicabit executiue ⁊ iurisditione delegata: quia iudex debet esse manifestus omnib⁹ iudicādis. Deus autem pater vel filius ꝓm diuinam naturam non videbitur ab omnibus: in iudicio: quia tūc oēs essent beati cū in visione cōsistat: b. tudor ⁊ ideo executio iudicij data est a patre xp̃o homini qui poterit ab oibus videri. Unde potestatē dedit ei iudicium facere. Exercutiuet: quia filius hominis est ab omnibus visibilis bonis ⁊ malis. Non apparebit in forma dei: q̃z solis mundis corde promittitur visio forme dei: sed in forma seruit vt possit ab omnibus videri iuste iudicaturus in ea forma in qua iuste iudicatus est. vnde Aug. Forma illa erit iudex q̃ stetit sub iudice. Illa iudicabit que iudicata est. Nam si iudicium nō fieret nisi inter solos iustos appareret tanq̃ iustis forma dei. Qz vero iudicium futurum est iustorū ⁊ iniquorū: nec lz vt iniqui videant deum. Talis apparebit iudex qualis videri possit ⁊ ab eis quos coronaturus est: ⁊ ab eis quos dānaturus est. hec Aug. Ordines aūt ītuor erūt in iudicio quorum duo erūt elector ⁊ a dextris: duo reproborū ⁊ a sinistris. Ex parte electorū q̃dā nō iudicabunt: sed iudicabūt ⁊ saluabunt: ⁊ vt quor⁹ merita bona sunt immixta malis: sicut pfector⁹ pauperum xp̃i qui hic seipsos iudicauerūt qui precepta legis pfectionis virtute trāscendunt: ⁊ oia relinquētes nudi nudū xp̃m secuti sunt: quib⁹ voce dñica dicēt. Vos qui reliquistis omnia ⁊ secuti estis me. Cū sederit filij⁹ hominis in sede maiestatis suē: sedebitis ⁊ vos sup sedes duodecim iudicātes duodecim trib⁹ israel. Dicit aūt iudicare. i. iudicāti assistere: q̃z cū iudice tanq̃ assessores eminentius sedebit: non q̃ ipsi sentētiam ferāt: quia hoc soli⁹ iudicis erit: sed q̃ approbēt ⁊ p firmēt. Sedebit ēnī xp̃s i eminēriori loco cū sanctis: mali ꝓo stabūt subt⁹ in terra quā dilexerunt. Quidam vero iudicabuntur et saluabunt vt quor⁹ merita bona sunt aliquibus malis venialib⁹ pmixta: q̃ vite maculas lachrymis tergūt qui mala precedentia sequētibus factis et misericordie operibus redimentes quicquid illicitum aliquando fecerunt ab oculis iudicis bonorum operuz superinductione cooperiunt: quibus iudex veniens dicit. Esuriui et dedistis mihi māducare sitiui ⁊ dedistis mihi bibere. hospes erā ⁊ collegistis me. nud⁹ ⁊ operuistis me.

E Corpus bonorū ꝓ mērita fumet claritatis augmētuz.

August. Mensuraz suam q̃q̃ habebit nō cōez oibus

Ephe. iiij.

resurrectio corria get in natura

resurrectio fiet in momento

F Vallis iosaphat locus iudicij.

Matt. xxv. Tuba quid

iudicij horribilitas.

Stigmata vulnerum christi. apparitio.

Diuina natura nō videbit damnandis.

Forma qua iudicat iudicabit xp̃s. August.

G Ordines in iudicio quatuor.

Matt. xix.

Rom. 2. Ps. 1. Petrus. cantor.

August. Mala hic toleranda sunt.

Mat. 25.

Gregorius.

Iudicandi forma.

August.

H Saluādor numerus.

Gregorius.

Iudicij recordatio vtilis.

Hierony.

Gregorius.

Anselmus.

infirmus et visitastis me: in carcere et venistis ad me: ꝓte reprobor⁹ quidā iudicabunt ⁊ dānabunt: vt quor⁹ merita dānabilia pmixta sūt aliquibus bonis sicut illor⁹ q̃ xp̃iane fidei initiati mysteriis opera fidei exercere cōtēnuntur et fidem sine operibus habēt: quibus in clamatiōe dñica dicit. Esuriui ⁊ nō dedistis mihi māducare: sitiui ⁊ nō dedistis mihi bibere: hospes eram ⁊ nō collegistis me: nudus et nō operuistis me: infirmus ⁊ in carcere ⁊ nō visitastis me. Quidā vero nō iudicabunt sed dānabunt: vt quorū mala merita oino immixta sunt bonis: vt qui fidē recipere noluerunt et fundamēto fidei caruerūt vel qui susceptā fidē q̃ssi per apostasiam reiecerunt: de quibus oīs dicit. qui nō credit iā iudicatus est. Et de quibus paulus ait. Qui sine lege peccauerunt sine lege peribunt. De quibus etiā ꝓs ait. Nō resurgēt impij in iudicio. Resurgēt quippe etiā oēs infideles: lz ad tormentū nō ad iudicū. vñ Petrus cantor. Qui nō credit nō habens. i. characterē fidei iā iudicatus est. Nō ēnī fiet cuz tali discussio ⁊ examinatio cū caruerit characterē ⁊ dñio regis et cōster curie talez esse de reprobis nec de familia dei vnde sine sententia rapiēt in ignē eternū. Habēs autē characterē regis et signū quo ab alijs separatus erat citabit vt homo regius: fiet ⁊ q̃ discussio ⁊ discepratio cū eo? Esuriui ⁊ nō dedistis mihi manducare ⁊c. Tandēq̃ p nō seruato characterē ⁊ dominio regis fiet snia in ēī dānandū. Grego. Nā ⁊ princeps terrenā rēpublicā regēs aliter punit ciuē interi⁹ delinquētē atq̃ aliter hostē exteri⁹ rebellātē. In illo ēnī iura sunt cōsulit: cōtra hostē ꝓo bellū mouet ⁊ de pena ei⁹ ad lex hēat nō requirit. hec grego. Perfecti ergo iudicabūt ⁊ nō iudicabunt: alij fideles facta discussiōe euāgelica de operibus mie iudicabunt quidā ad gl'iam quidā ad penam: infidel⁹ aūt iā iudicati sunt. Ubi nō putak p tractū ⁊ morā tpis singulorum examinatio: sed simul merita singulor⁹ discutiet: et discussa iudicabit. Tūc ei libri cōsciar⁹ pādentur: ⁊ ipe liber apiēt q̃ dr liber vite q̃ fiet ⁊ simil oiz oia secreta oibus tāta certitudinis claritate patescant vt ꝓ testimoniū xp̃itatis loquentis in xp̃o et ꝓscie cuiusq̃ pariter cōtestātis nulla insiciādi defendēdi vel excusandi seu subterfugiendi pateat semita q̃n recipiat vnusquisq̃ ꝓm merita sua. Aug. Fiet ēnī xp̃ure diuina vt cuiq̃ opa sua vel bona vel mala cūcta in mēoriā reuocentur et mētis intuitu mira celeritate cernant: vt accuset vel excuset cōscia cōsciam. hec aug. Tūc apta erit separatio sicut morū sic ⁊ vite singulor⁹. Dicit ār aug. q̃ tot hoies saluabunt q̃t dēones ceciderunt. Sed grgo. dr q̃ tot hoies saluabunt q̃t angeli pstiterūt. Dixerunt etiā quidā q̃ duo parietes erūt in celo: scz vnus hoīm ⁊ alter angelor⁹ ⁊ q̃ ruina angelor⁹ restaurabit p xp̃ gines ⁊ de alio piete tot erūt saluādi: dr alio pariete sunt virgines et angeli. Bonum esset et vtile de hoc iudicio frequenter cogitare: vt cogitatio tāte angustie nobis timorem incuteret ⁊ timor incussus a nobis peccatum perpetratum expelleret ⁊ nos a ppetrādo arceret exemplo. Hiero. dicētis. Siue comedam: siue bibam: siue aliquid aliud faciam semper videtur in auribus meis sonare illa vox terribilis. Surgite mortui ⁊ venite ad iudicium. Greg. Si q̃ est pūtis tpis letitia: ita agēda est vt nunq̃ amaritudo sequentis iudicij a memoria recedat. Anselm. In matutino i. cōtēplatione extremi iudicij q̃ noctis pūtis tanq̃ lux matutina succedit interficere oēs peccatores terrenū est delicta atq̃ peccata cōuersationis terrene vt disperdas de ciuitate domini quam in te illi edificare debes omnes operātes iniquitatem: id est diabolicas suggestiones odibiles deo delectationes mortiferos consensus et opera peruersa. Ab omnibus his tanq̃ ciuitas dei debes emundari vt placitam in te mānsionem sibi creatori inueniat obtineat et possideat. Hec ansel. Hec ergo omnia pensantes eui gilemus totis viribus ⁊ voluntati dei obtempe rātes rem edia queramus beneficiaq̃ dei circa nos cogitantes assidue peccata studeamus pro posse vitare vt iudicio illi terribili mereamur securi assistere. Ad quod bene hortat nos Augu. dicens. Melius est hic paruam amaritudinem sustinere: et postea ad eternam dulcedinem peruenire q̃ hic habere falsum gaudium ⁊ illic suscipere sine fine supplicium. Et iterum. Certuz est fratres charissimi quod si semper beneficia dei nostri que nobis nullis precedentib⁹ meritis nostris collata sunt assidue cogitamus peccata nobis aut nō dominantur: aut si forte surrepserint cito per pniam corriguntur. Quis ēnī vel mēte concipere: non dicam verbis possit exponere quāta circa nos fuit bnficia dei nri. Fecit ēnī cū non essemus: reparauit nos postea cum perissemus. Mortez suscepit precioso nos sanguine liberauit. Ad inferna descendit de fauces nos eterne mortis eripuit: celozum nobis etiam premia promisit. Hec omnia fratres dilectissimi pio et benigno animo cogitantes quantum possumus cum ipsius adiutorio beneficijs suis vicem rependere festinemus. Non reddamus mala pro bonis: sed quantū possumus voluntati illius obtemperare fideliter studeamus totis viribus innitentes: vt precepta ipsius magis nobis pariāt de sequacitate remedium q̃ de transgressione iudicium. Nā quid faciemus charissimi in illo metuendo iudicij die cum tremente mundo oīs precinentibus angelorum buccinis in illo maiestatis sue throno circundat⁹ celestis militie luce cōcederit: ibiq̃ de terre gremio et antiquo puluere suscitato hut: ano genere astante testimonio conscie singulor⁹ positis in cōspectu pctorū penis: iustor⁹ ꝓmijs rōnem vite ceperit postulare: ⁊ plus tam iustus q̃ misericors seueritate iudicis cōtempte misericordie reos ceperit accusare ⁊ dicere. Ego te homo de limo manibus meis feci ego terrenis artub⁹ infudi spiritum tego tibi imaginem nostram similitudinemq̃ conferre dignatus sum: ego te inter paradisi delitias collocaui. Tu vitalia mandata contemnens deceptorez sequi q̃ dominū maluisti. Cum expulsus de paradiso iure pcti mortal⁹ vinculis teneris virginalem vterū sine dispendio virginitatis pariendus introij. In presepio expositus ⁊ pannis obuolutus tacui. Infantie contumelias humanosq̃ dolores quibus tibi similis fierem ad hoc. s. vt te mihi similem facerē pertuli. Irridentium palmas ⁊ sputa suscepi ⁊ cetum cum felle bibi: flagellis cesus vepribus coronatus: affixus cruci: perfossus vulnere ⁊ vt tu ereperis morti animā in tormentis dimisi. En clauorum vestigia quib⁹ affixus pependi en perfossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos: vt tibi gl'iam meā oārē. Suscepi mortē tuā: vt tu ineternū viueres. Conditus iacui

Mala hic toleranda sunt.

Exprobratio beneficiorum dei.

in sepulchro vt tu resurgeres in celo. Cur qd̃ p tu pertuli perdidisti? Cur ingrati redẽptionis tue munera renuisti? Nõ tibi ego de morte mea quero? Redde mihi vitã tuã pro qua meã dedi? Redde mihi vitã tuã quã vulneribus peccatoꝝ indefinenter occidis. Cur habitaculũ qõ in te facraueram lu xurie sordib? postilluisti? cur corpus iam meũ ille celebratũ turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminum. tuorum cruce ꝗ illa in qua quondaꝫ pepẽderam afflixisti? Braniore ei apud me peccatorum erux est in qua viuet? pendeo ꝗ illa in qua tu miseritus mortẽ tuã occiturus ascendi. Cum essem impassibilis pro te pati dignatus sum. Sed tu despexisti in homine deum. in inferno salutem. in via reditsti in iudice veniam. in cruce vitam. in suppliciis medicinam. Et quia post oia mala tua ad medicamenta penitentie confugere noluisti. ab audita malo non mereberis liberari. hec Augu. Termino q̃ iudicio tota calliditas illius ignis permaximi pe quo dictum esterequetur iudicis sententiam inuoluet enim peccatores. trahet in infernum. Et ita patet ꝗ ille ignis aduentum iudicis. precedet. concomitabitur. sequetur vnde Grego. Ille etiam ignis qui celum aereum. terram concremabit: peccatores proculdubio constringet in pena sue dãnationis. Ipse enim redemptor noster in suo tunc terrore videbitur eiꝗ ignis iudicij in reproborum vindictam fulmabitur. iterum. Extremi iudicij die eterno tunc iudice terribilitet apparente astantibus legionibus angelorum assistẽte cuncto celestiũ ministerio potestatum. atq; omnibus electis ad hoc spectaculum deductis antiquus hostis diabolus belua videli. et crudelis. fortis. in medium captiuus deducitur. cũ suo corpore. i. cũ reprobis oibus eterne gehenne incendijs mancipabitur cũ a dño dicet. Discedite a me maledicti in ignem eternũ: qui paratus est diabolo. angelis eius. O quale erit illud spectaculum! quando hec immanissima belua electorum oculis ostendetur que hoc belli tempore nimis eos terrere poterat si videretur. Sed occulto a consilio dei consilio agitur: vt et nunc per eius gratiam a pugnantibus non visa vincatur: tunc a letis victoribus iaꝫ captiua videatur. Tunc autem iusti diuino adiutorio quantum debitores sint plenius recognoscunt quando tam fortem beluam viderint quam nunc infirmi vicerunt. in hostis sui conspiciunt immanitate ꝗtum debeant defensoris sui gratie. hec Grego. vnde. Augu. Post iudicium perget hinc ducetq; secum corpus cui caput est et offeret regnum. i. redemptos sanguine suo deo patri. Eũc plane videbitur forma illa dei que non potuit videri ad iniquis: quorũ visioni forma serui exhibenda erat. vnde etiam Ansel. Sublatis autẽ impijs ne videant gloriam dei de iustis singulis secundum gradum suum. meritum angelicis ordinibus insertis fiet illa gloriosa processio cristo precedente capite nostro omnibusque membris suis sequentibus. tradetur regnum deo patri vt ipse regnet in eis. ipsi in eo regnum illud percipientes quod paratum est illis ab origine mundi. Post predicta statim erit mundi innouatio que non complebitur ꝗdiu peccator est in mundo. id est quousq; detrudatur in infernum. Sic enim ignis ille permaximus elementa purgabit cum habeat virtutem

Peccatum grauissimus ꝛpo est.

Ignis precedet. concomitabitur iudicium. sequetur. Grego.

Matth. xxv. Diaboli villo.

Augu. Dei visio aperta.

Ansel.

Mundi innouatio.

forme extrinsece expulsuam: sic mundum innouabit cum habeat virtutem subtiliatiuam. Un de differentia est inter purgationem. innouationem. quia purgatio erit penalium qualitatum detractio. elementorũ ab impuritate quã ex commixtione habent ad puritatem muratio: sed innouatio erit pulchrioris forme indictio. Sic autem purgabuntur elementa ꝗ precedetur ab igne vis combustibilis: ab aere obscuritas. ab aqua glacialis frigiditas: terra ponderositas. opacitas: quia de omnibus elementis quod ignobile est tendet deorsum. ad locum penarum: sicꝫ ad cloacam infernalem cum omnib̃ rerum immũdicijs cõfluet: ibi horrorẽ carceris multiplicabit. Rerũ ergo mutabilitas. s. frigus: estus: grandines: turbines. fulgura. tonitrua: alie incõmoditates penitus interibunt. Elementa vero purgata pmanebunt. Innouabuntur etiã quia terra tota erit sicut paradisus. planabitur. aer erit clarior nec habebit impressiones quas habet modo: per spiculum quoq; in aqua. lux in igne manebunt. sicut ignis aqua puriores. Orbes quoq; celestes propter impermixtiones nullam impuritatem habẽtes: nulla indigebunt purgatione sicut elementa: sed tãmodo cessatione motus. ideo innouabuntur: ꝫ non purgabuntur. Innouatio vero eorum est a statu veteri in statum nouum cõmutatio. Et requirit in illis duo. s. motus cessationem. claritatis splendorẽ ampliorẽ: quãdo sol stabit in oriente. luna in occidente. vbi creata sunt. ibi sine fine manebunt. Huius ratio est ista: quia corpora superiora facta sunt ad vsum hoĩs vnpliciter. Uno modo ꝑpter necessitatem corporis. s. statum generationis. corruptionis. ꝛõ cessante illo statu cessat. motus. Motus essi celi. transmigratio in elementis ordinata sunt ad complendum numerũ electorũ. Et ideo ipso numero completo in iudicio cessabũt sicut ea que sunt ad finem habito fine cessant. Cessante autem motu celi cessabit. tps quod seqt̃ motum celi. qz fm Apoc. tempus non erit amplius. Et ex hõ ptz ꝗ dies resurrectionis generalis erit dies nouissimus. vnde Job dicit. Et in nouissimo die de terra resurrecturus sum. Alio modo facta sunt ꝑpter delectationem. pulchritudinem creature. ꝑpter cognitionẽ dei in illis: et iõ lux eoꝝ nõ cessabit: sed augebitur. Peniq; celi. sol. luna. stelle. q̃ nũ festinãt cursu: irretardabiliquasi cupiẽtes in meliorẽ statũ mutari: tũc fixa imobiliter manent. quieta. mirabili glorificatione immutata. Tã celũ gloriã solis induet sol luna. stelle vestient ineffabili splẽdore. vũ Haymo. Eũc etiã. ꝑplebit id quondaꝫ p. Esa. predictũ. Erit lux lune sicut lux solis: lux solis septeꝑpliciter sicut lux septẽ dierũ. Hoc ei post illũ extremi iudicij diem erit cum. s. celum nouũ ac terra noua fuerit omnia nãq; p spaciũ sex dierẽ apatus de? ꝑpter hoies facta sunt. ei lapsũ oia elementa detrimẽta sustinuerunt. Nam antea terra spinas. tribulos non proferebat: nec aer iste tante crassitudinis vt nunc sed purior erat. Sic etiam sol. luna. sydera sui luminis sustinuerunt detrimenta. In die vero iudicij terminato illo examine cum fuerint omnes reprobi vna cum diabolo conclusũ in infernum sustollet se dominus iesus pariter cum corpore suo ꝗ oẽs electi sunt in celum. Et tunc sibi luna splẽdorem solis mutuabit; sol vero septẽplicẽ ꝗ mo-

R Purgatio. innouatio. q̃d differẽt Elementorum purgationes.

Celestis motus cessatio. innouatio. dicto.

Tempoꝛis cessatio.

Esa. xxx.

E Elementorum deteriorato ex lapsu ad.

Transitio celi et terre. August. Grego.

peccante amisit. hec Haymo. Patet ergo ꝗ celũ. terra transibunt quantũ ad formã sed nõ quãtũ ad substantiã. Augu. Elementa. s. celũ. terra non credamus abolenda ꝫ in melius cõmutanda figurã mundi. i. imaginẽ nõ substantiam peritura. Grego. Celũ. terra p eã quã nunc habẽt imaginẽ trãseunt: sed tũ p essentiã sine fine subsistũt. Celũ igit̃. terra. trãsit. erit: quãdo ab ea quã nũc hꝫ speciẽ per ignẽ tergit̃: tũ in sua semp natura seruat. vũ p ꝓs. ꝓ mutabis ea et mutabunt. hec Grego. Mundum aũt innouari. i. pulchriorẽ induere debere oñditur triplici rõe. primo qz sicut dignũ fuit ꝗ elementa purgarẽtur ꝑ eo ꝗ infecta erãt ꝑpter pctũ hominis. ita dignũ erit vt mũd? innouet ꝑpter glificationem hoĩs. honorẽ brõꝝ: vt hoĩe glificato cuncta ẽt creatura innouet cũ eo. Secõo vt creature remunerent ꝑ laboze q̃ hoĩ fuierunt. Tertio vt totus mũd? ꝑ b speculũ deũ cognoscat. Uũ opꝫ in futuro speculũ purgari. meliorari: qz in pulchritudie creaturaꝝ ampliꝫ refulsat species creatoris. Hoc aũt non erit ad necessitatem vt deus ꝑ creaturas videat sicut mõ. ꝫ ad iocũdi tatem vt vcꝫ iocunditati visiõis intellectualis addat delectatio visionis sensibilis. ¶ Ofo

Ps. cf. Ai undi in nouãdi rationes.

Celestis motus cessatio innouatio dicto.

Temporis cessatio.

Esa. xxx.

E Elementorum deteriorato ex lapsu ad.

Grego.

Enignissime Jesu qui p imẽsam bonitatis tue patiẽtiã ad emẽdationẽ me expectas: da mihi miseroꝝ vt in presenti me discutiente dñ judicer. ac oia que tibi displicẽt vitarer. q̃ tibi placẽt implere valeã sicꝫ tibi placit? grat? fiãt: quatenus in futuro iudicio cum electis tuis a dextris positus te propitiũ. placatũ inueniẽs patũ eis regnũ percipiã tua desiderabili ad quã suspiro perenniter fruiturus presentia. Jesu clemens: meum desiderium: premium et vita. Amen.

¶ De pena infernali. gloria celesti. (Cap. lxxxvii).

A Pena iferni diuersa erit. auersionis a ꝛõ pena.

Conuersio ad creaturas. pene plurime.

Tinale viro iudicium sequuntur pena inferni. gloria celi. Dena inferni est sciendum ꝗ cum in damnatis sit diuersitas peccatorum: erit diuersitas penarũ. Cum enim in peccato sit auersio a creatore et conuersio ad creaturam. s. ad bonum commutabile spreto bono incommutabili. s. deo et deordinatio voluntatis ꝗ instinctũ rõnis. merito pena variabit ꝑpter ista. Unde ꝑpter auersionem erit carẽtia visiõis deiꝫ. ꝑpter puersionẽ erit pena materialis ignis vel incendij: ꝑpter inordinationẽ aũt rõnis. voluntatis erit pena vniuersi q̃ ꝑsistit in afflictione variatacerbat. et eterna. Ibi essi erit calor ignis: rigor frigoris: tenebrẽ fum? lachryme interiores. aspectus demonũ: clamor ꝑpetuũ: mallei pcutiẽtium: serpẽtes. dracones: ariditas fitis. feror sulphur vermis pscie vicula: car certimor: doloꝛ pudor. cõfusio pctõꝝ oib? patẽtissi. iuidia. rãcor: tristitia: carentia diuine visionis: ablatio spei oĩs salutis. Jpm ẽt esse qõ oĩs creatura appetit: pena eis est: qrẽt mortẽ naturalẽ. non inuenient. Nam qz hoĩ suo eterno peccauit. i. ꝗdiu vixit: nec voluntas ei? finẽ peccãdi habuit. iõ iuste in eterno dei. eternaꝫ puniet. Grego. Ad districtũ iudicis sniam ptinet: vt nunq̃ careant supplicio quoꝝ mẽs in hac vita nũq̃ voluit carere pctõ: nullus deẽ iniq̃ termin? vltionis q̃ ꝗdiu valuit hre noluit terminũ criminis. ite-

August. B Berũ. Uidebunt se dãnati.

Jsido. Uis doloris. Hiero.

rũ. Iniq̃ cũ fine delicq̃ rũt: cũ fine viperũt. Nãq; voluissent vtiq; si potuissent sine fine viuere vt possent sine fine peccare. Ostẽdũt ei qz i pctõ sp viuere cupiũt q̃ nũq̃ desinũt peccare oũ vbiũt: iustũ ẽ igit̃ vt nũq̃ careãt supplicio q̃ nũq̃ voluerũt carere pctõ. B Greg. Aug. Fact̃ ẽ aũt hõ malo dign? eterno q̃ b in se pemit bonũ qõ esse possit eternũ. Ber. Iuste ꝓfecto si peccat patiãt qõ noluitq̃ nõ peccat nisi velit. Uidebũt et dãnati se inuicẽmõ vt ide psulent: ꝫ vt magis torqueãt. Greg. Quis illis ignis ad cõsolationẽ nõ lucerit? si ad aliq̃d vt magis torqat lucet. Eos q̃p pe qs reprobi nũc iocdiate diligũt secũ. tunc in tormẽtis videbũt vt penam ꝑprie punitiõis egere carnal' cognatio auctori ꝑpotra pari ante oclos vltiõe dãnata. Jsid. Ignis gehẽne lucebit miseris ad miserie augmẽtũ vt videat vũ doleãt nõ ad psolationẽ vt videãt vũ gaudeãt. Et breuiter fm Hiero. tãta erit in inferno vis doloris ꝗ mẽs ad aliõ dirigiuõ põt nisi ad gõvis doloris ipellit. Et si singulis dieb? q̃b? erũt dãnati i inferno vnã lachrymã materialẽ emitterẽt plus exiret aqua ꝑ pcessũ tpis ab vno dãnato ꝗ oia vasa hui? mũdi caperẽt. imo plꝰ ꝗ oia maria aq̃ cõtineãt. O pia corda illud iterminabile cruciatu eternũ suppliciũ respicere. lugere ũ flere. Heu heu cur non hec maxima futura nobis prenuntiũ cũ robur adest et tẽpus opportunum? Utinã. de tpe toto inutiliter expẽso superesset tum nobis vel vna horula tante pene in remedium cõcessa? sed heu sentẽtiã te diuina iustitia precludit nobis salutis via. negat̃ mia spes oĩs est ablata. O dolores. miserie et in eternũ permanure angustie in terra hac oblitionis: vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Quid plura? Nos miseri et mirabiles tũ tunc affligimur. dolemus de illo ve eterno. vt q̃liscunq; terminus excogitatus dummodo finitus esset nobis solatiosus. vnde posito per impossibile ꝗ esset aliquis lapis molaris adeo magn? ꝗ vbiq; circumferentiam celi contingeret et ꝗ aliqus auicula minime quantitatis post cẽtum milia annos veniens de lapide predicto solummodo per rostrũ suũ euelleret quantũ est decima pars millij. iterũ post centum milia annorum curricula sicut prius. s. vnã particulã euelleret ita ꝗ in decies centenis milibus annis non plus diminueretur quantitas lapidis nisi quantum habet in magnitudine granũ vnius milij: en prochdoloꝛ nos miseri multũ gratiẽ essemus ꝗ post talẽ longã. plenã consummationem totius lapidis finẽ haberet sententia nre eterne dãnationis. Ds heu hec eadẽ consolatio miseris a diuina iustitia penit? est negata. Supra omnes autẽ penas inferni est carentia visionis dei: qz mali non tãtũ dolebunt de ipso tormento ꝗ repellentur a tali consortio. Chriso. Nonnulli imperitorum putabãt sibi eẽ satis et optabile videri si gehẽna tantummodo careãt. ego aũt multum grauiores ꝗ gehennam dico esse cruciatus remoueri et abijci ab illa gloria. Excludi a bonis que ꝑparata sunt sanctis tãtum gñat cruciatum. tantũ dolorẽ vt etiam si nulla pena extrinsecus torqueret: hec sola sufficeret: oẽs igitur gehenne superat cruciatus. Et videt quidẽ vna tantũmõ pena esse combusti vero aliq̃s diligenter expendat: duplex hoc inuenit esse supplicium. Qui in gehenna vnitur do licebit: recipietq̃ splendorem quem homũ-

Uisionis diuine carentia. Chriso.

celorum regnū prorsus amittit q̃ certe pena maior est q̃ cruciatus ille flammarū. Noui aūt q̃ plurimi solā pertimescāt gehennā ego tū illius glorie amissionē multo amari⁹ q̃ ipsius gehēne dico esse suppliciū. Intolerabilis quidē res est gehēna ⁊ suppliciū illud horribile. Tamē si mille aliqs ponat gehennas nihil tale dicturus est quale est beate illius glorie ꝓpellit exosumq; eē xpō ⁊ audire ab illo nō noui vos ⁊ atq; vultum illū māsuetudinis pietatisq; plenū: nos tū aduersantē videre ⁊ illos totius trāquillitatis oculos nequaq̃ nos aspiscere sustinentes. Sed nequaq̃ istud patiamur o vnigenite fili dei neque experiamur intolerabile illud horrēdumq; supplicium. hec Chri. Aug. Si regno dei exulari ⁊ a ciuitate dei alienari ⁊ vita cadere ⁊ tam grauis est pena vt ei nulla possint tormenta que nouimus comparari. vnde et Greg. nazāzenus. Mis ergo qui regno celorum indigni reperientur erit etiam cum ceteris maiori pena q̃ a deo proiscientur ⁊ pudor ⁊ confusio conscientie cuius finis ac remedium nusq̃ erit. hec Grego. Si pena damni est grauissima: ergo paruuli puniūtur pena grauissima quod est ō Augu. sm quez pena eorum est mitissima. Dicendum est q̃ pena damni potest considerari: vel vt est subtractio tanti boni cum sensu ⁊ merito subtractionis: ⁊ sic est grauissima vel sine sensu ⁊ meritor: et sic est mitissima. Ue nobis q̃ de his malis non cogitamus: sed quasi securi torpentes et anime curam negligētes ad hec fine cessatione properamus. Postremo de glia celi sciēdū est q̃ tot ⁊ tāta sunt in celis gaudia q̃ oēs arithmetici hui⁹ mūdi nō possent ea numerare ⁊ oēs geometrici nō possent eā mēsurare ⁊ oēs grāmatici dialetici ⁊ rhetorici nō possent ea sermonib⁹ explicare: q̃ oculi nō viderunt nec auris audiuit: nec in cor hois ascenderūt q̃ ꝓparauit de⁹ diligētibus se. audebūt q̃ppe scti supra se de dei visione: infra se de celi ⁊ aliarū creaturarū corpaliū pulchritudine: intra se de corpis ⁊ aie glificatione iuxta se de angelorū ⁊ hoim associatione. Intrā nāq; gaudebit q̃sq; de bono alteri⁹ q̃tū ō bono ꝓpriorq̃ tū ītelligēdū ē nō ō gaudij ītētionē sz de gaudior numero. Ibi etiā singuli a singlis cognoscētur: ⁊ videbit vnusq̃sq; cogitationes alterius prout vultq; vt ait reg. Uniuscuiusq; mētem ab alteri⁹ oculis corpulētia nō abscondet. Uidebunt itaq; iustos vt gaudeant: videbūt quoq; penas reproborꝝ vt ō ꝗculoꝝ euasione grias agant. Uidebim⁹ ibi deū in se deūq; in nobis: ⁊ nos ī deo: ⁊ deū ī creaturis ⁊ creaturas in deo. Ibi erit de⁹ oia ī oib⁹. i. sm Aug. erunt q̃ cūq; ab oib⁹ desiderāt: ⁊ vita sal⁹: ⁊ copia ⁊ honor ⁊ pax: ⁊ oia bona. Qui sm Greg. tā inestimabilis pulchritudinis est vt angeli qui solem se prēpliciter sua vincūt pulchritudie iugiter in eū desiderant insatiabilr̄ ꝓspicere. Ibi etiā sm Aug. sensus hois interior reficiē in contemplatione diuinitatis: ⁊ sensus exterior in contēplatione humanitatis: q̃ ꝓterea de⁹ hō factus est vt totū hominem in se btificaret. Deus oēs sensus spūali ⁊ ineffabili delectatiōe reficiet: cum ipse obiectū oīm sensuū sit futurus. Erit nanq; deus speculū visui: cythara auditui: vel gustui balsamum: ⁊ olfactui: ⁊ flos. Ibi erit candor lucis estiualis: amenitas vernalis: habundantia autumnalis: requies hyemalis. Illa beatitudo sm Aug. in duob⁹ cōsistit. s. in necessaria pūtia oīs bonit: ⁊ in necessaria absentia oīs mali. Et breuiter sm Aug. ⁊ Greg. tanta est ibi pulchritudo sū stitie tāta iocūditas lucis eterne. Ut etiā si non liceret in ea ampli⁹ viuere seu manere q̃ vnius diei mora: ꝓter ḡ solum innumerabiles huius vite dies pleni delitijs ⁊ circūfluentia tpalium bonoꝝ recte meritoq; contēnerent. Non enim falso aut paruo affectu dictū est. Qz melior est diea vna in atrijs tuis sup milia. Hec etiā vita eterna cōsistit in stola anime ⁊ corporis. Stola anime cōsistit in trib⁹ dotib⁹ eius. s. in manifesta cognitiōe summe trinitatis q̃ succedit fideī in pfecta eius fruitione q̃ succedit spēi pfecta eius dilectiōe: q̃ nō euacuabit: ⁊ sz pficietur charitas ipsius dei. Stola autē corpis in quatuor dotibus eī cōsistit. s. in claritate: ⁊ passibilitate subtilitate ⁊ agilitate. Dotes aie sunt de ꝓmio substātiali: dotes corpis de premio accidētali. Pria ergo dos aie est cognitio q̃ et visio ōz qua diuina essentia videbit ab oib⁹ totaliz nō totaliter prout est infinita. Uidebitur tū essentia diuina limpidius ab vno q̃ ab alio inquantum vnus magis est perfectus lumine gratie q̃ alter. Et sic iste defectus erit ex parte videntis quia idem erit visum ex parte cuius cuz sit simplicissimum nulla potest esse diuersitas. Trib⁹ autem modis cognoscitur aliquid sc̄z q̃ est: vel sicut est: vel quid est. Primo modo cognoscitur deus in via etiam a malis. Secundo videbitur in patria a bonis. vnde Johannes. Similes ei erimus ⁊ quoniam videbimus eum sicuti est. i. maiestatem: claritatem ⁊ bonitatem ⁊c. Tertio modo neque a bonis videbitur: neque a malis: neque in via: neq; in patria: q̃ finitum nunquā capiet infinitum. Secunda dos aie est dilectio: sz inter dilectionem virtutēr inter dilectionez ⁊ dotem est differentia: q̃ virtus ꝓprie est illud q̃ transit de statu gratie in statum glorie: dos aūt q̃ supra meritum datur in ductione sponsi. Fides ⁊ spes sm rem euacuabuntur in patria: charitas vero neq; sm rem: neq; sm actum eius euacuabitur: sed solummō sm modum. q̃ imperfectio tolletur. vñ dicit Augu. q̃ fidei succedet spes quam videbimus: spei succedet beatitudo ad quam peruenturi sumus: sed charitati nihil succedet: q̃ potius augebitur. Tertia dos aie est comprehensio. q̃ est tentio visi ⁊ amati et sumitur hic comprehendere ꝓ cōtingere ⁊ circūplecti diuinam maiestatem vel immensitatem. Hec etiā a quibusdā appellat inhesio a quibusdam fruitio. Sunt ergo tres iste beatorum perfectiones precipue. s. visio inoffuscabilis: dilectio infastidibilis: tētio inamissibilis. Prima dos corporis est claritas. Sed dicitur aliquid clarus duplicitr: aut q̃ peruium: sicut dicitur vitrum clarum: aut q̃ lucidū sicut ōz stella: clara. Corpus aūt glorificatum ⁊ erit purum ⁊ lucidum ⁊ ideo vtroq; modo erit clarum. Et erit corpus clarificatum septies tā clarum sicut mō est sol ⁊ aīa septies clarior corpore erit cui corpus velut vestimētum suū reinduēs ꝓ oia mēbra corporis velut sol per cristallū lucebit. Sed corpora sanctorum nō equaliter erunt clara: q̃ melior aīa corpus lucidius habebit. Secunda dos corporis est impassibilitas que resultat ex virtute aīe sum corpus potēter cōtinentis ita vt a nullo exteriori agēte valeat immutari. Uñ si etiā corpus glorificatū poneret in inferno nō sentiret ex hoc lesionem in aliquo. Tertia dos

Beatitudinis obiecta August. Grego.

Psalmo. lxxxiij.

Stola aie. Stola corporis.

Cognitio ⁊ visio dei.

Cognitio trium.

i. Jo. iiij.

Dilectio virtus. Dilectio dos.

August.

Comprehensio.

Inhesio et fruitio.

Dotes aie. Dotes corporis. Clarificatio.

Impassibilitas.

Subtilitas.

Verte ad principium huj⁹ libri & inuenies duo folia que hic desunt & male ator transit in ōsuendo & sunt infer in dicem.

purgandorum necnon in reuelationem omnis indigentie corporis et anime singulorum Amē.

¶ Finitur secunda ⁊ vltima pars huius libri de vita Christi.

¶ Sequitur vita diue Anne ⁊ mariti eius Joachim parentum diue virginis Marie: in qua etiam sacrosancte virginis hystoria vsq; ad incarnationē q̃ in vita cpristi explanata ē cōtinet.

¶ Uita gloriosissime matris Anne christipare virginis Marie genitricis: ab Ascensio in compendium redactate ex hystoria suauissima eiusdē matris Anne: ab reliosissimo viro. F. Petro dorlando ordinis Carthusienf. in zelum theuthonice prius edita.

¶ De diue Anne parentibus et eorum nuptijs. Capitulum. j.

Propinquante plenitudine temporis quo per filiū suum deus humanum genus redempturus erat: septuaginta septem (vt dicunt. Cyrillus carmelita ait) ante diuine verbi incarnationē annis floruit in iudea virgo quedam generosissima ex Dauid stripe nata: diues admodum mire q̃ formosa: optime morata valideq; cordata ac spei de redemptione israel refertissima ⁊ que cum parentum venia ⁊ filios prophetarum in carmelo visitare solitat: ad eisdem moribus et prudentia ac sanctitate plurimum illustrabatur donec iam matura viro iam plenis nubilis annis ⁊ matrimonio ad generis propagationem a parentibus optimis ⁊ prudentissimis ex veteri instituto adciceretur. Quib⁹ tamen virgo castis colloquijs imbutam virginalicq; vite assuetat: animoq; destinata ⁊ primum refragatam carmelitas retulit. Qui in iejunio et ꝓcone deum cōsuluerunt donec eoꝝ tres in spiritu rapti radicem videte pulcherrimam: geminam ex se arborem emittēte e quarum altera natus est ramus speciosissimus tria diffundens ramalia ⁊ e quorum prio longe decentissimo: natus est flos purissimus atq; fragrantissimus: odore celum ac terram profundens optimo. Ex reliquis quoq; prioris arboris ramalibus flores nati sunt: sz seorsuz spectentur pulcherrimi: sed ad primi floris comparationem nihil. Ex altera vero arbore orta est virga sane pulchra: pulchriore pducens florem: nec tū ꝓmo cōparabilē. Hac radice sic visa audita est simul vox dicens. Hec radix est emerentia nostra: magne ꝓpagatiōi destinata. Quare intellecta virgo deo ⁊ parentibus obediēs Stolano viro iusto ⁊ deum timenti nupsit.

¶ De natiuitate duarum emerentie filiarum. Capitulum. ij.

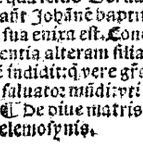

Eracto matrimonio ⁊ legitime consummato. Emerentia cōcepit ⁊ peperit filiam: ymerias noie que suo tpe matrimonio data genuit filiū Eliud et filias elizabeth eliud aūt Emyn genuit patrem neme cie ex qua fctus Seruatius genitus est. Elizabeth aūt Johānē baptistā pcursorē oñi in senectute sua enixa est. Concepit preterea ⁊ peperit emerentia alteram filiam: cui anne. i. gratie dei nomē indidit: q̃ vere gra dei: q̃ ex eius filia processit saluator mūdi: vti docebunt sequentia.

¶ De diue matris Anne coniugio ⁊ elemosynis. Capitulum. iij.

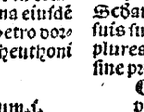

Iescēte aūt ⁊ moribus ⁊ etate de qua nobis est sermo anna ⁊ habitante eadem in ciuitate dauid bethleem noie: placitū est parentibus matrimonio dare nupsitq; viro optimo de ciuitate galilee cui nomen nazareth nomine Joachim. Qui cum honestissime in timore dei ⁊ spe certissima conuersata est: hoc (vt Hierony. arte testatur) in institutore bona sua tripharium diuiderent: partemq; vna templo dei ⁊ eius ministris: hoc est clero darēt. Scōam peregrinis ⁊ ceteris pauperib⁹: tertiam suis suorūq; necessitatib⁹. Quo pacto diuit: (vt plures volunt) ad vigesimum vixerunt annum sine prole: pro qua tamen sepe preces fuderant.

¶ De sterilitate ⁊ rubore quem ob eam passi sunt. Capitulum. iiij.

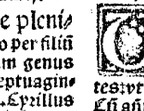

Erum sz deo ita ordinate diu steriles essent: non tū ipsi minus feruierunt: nec elemosynas minores fecerunt: sz poti⁹ maiores: in spe firma ipm rogātes: vt opprobriū sterilitatis auferre dignarē. Cū aūt solēnitatū ⁊ cerimoniarū obseruatissimi essent: accidit vt in festo tabernaculorū Joachim more solito cū fecidis oblationem in templum offerret: quem cum isachar summus pontifex ⁊ rabbem scriba conspicerēt: cū summo opprobrio eī munera refecerūt ipmque prumeliose exploserunt dicentes. Quis te tam audacem ac temerariū fecit hoim inutilissime: vt cū fecundis audeas ad altare dñi offerre munera tmarcū sis ipse sterilis ⁊ maledictus a dño in lege. Eri igitur q̃primum sciens: nec temere mun⁹ tuū gratum dño: Nisi essz re cōtēnere sterile non pateretur. Laue aūt post hac templū oblaturus ingredi. Quo audito cū rubore summo sz fine murmuratione erūt de templo ignorante id anna cōiuge ad pastores pecoris sui in agro vbi in loco secreto sese in lachrymas profudit dicens. Omnipotēs ac misericors deus q̃ oia vides ⁊ intelligis: scis q̃ ambulaui coram te in ꝓbitate ⁊ fide nō ficta in mādatis tuis que dilexi nimis: quocirca clementissime deus precor maiestatē tuā aufer opprobriū domus mee: ⁊ cōcede cōiugi mee castissime atque fidelissime fecundiratem vt me prole letificet quam si dederis tuo perpetuo mancipauero famulatui. Quo cum lachrymis dicto ecce archangelus gabriel cum lumine inestimabili adest dicens. Joachim amice dei omnipotētis ego sum gabriel archāgelus: ad te a deo missus: vt significez tibi q̃ preces tue exaudite sunt a domino: qui vidit ruborem tuum immeritum. Non enim vltor est deus naturesz peccati. Permittit autem interdum sterilitatem vt donet fecunditatē cū gra: sciatur que q̃ proles nō ex carnis voluntate atque lubricitate sed dei sit dono concessa recordare quo Sarai Rebeccai Rachel ⁊ Anne samuelis materi: steriles fuerūt quātum ad naturam: sed ex gra ꝓpriarchas pepererunt ⁊ prophetas. Nonis ergo q̃ proles diu desiderata semper fuit cū gra data. Quocirca coniux tua anna cōcipiet ⁊ pierit tibi filiā noie mariā. Quam vt vouisti deo dicabis in templo: mā ex ea mirabile facturus est de⁹ mysteriū. Ne qd aūt dubites vade in domū tuā ⁊ habebis obuiā coniugē tuā in porta aureatque de adūtu tuo plurimum lerabit. Quo dicto disparuit angelus: sz ad annam redeat narratio. Ea nesciens quo maritus suus Joachim deuenerat: q̃ quinque mēsibus absens fuerat nullo accepto cōmeatu: nulloque discessu.

flonis facto iudicio mira conlecta est tristitia ve tita ne ob suā sterilitatē vir discesserit. Cuius aūt in lachrymas sese diffunderet accessit vna ancillarū ad eā dicens. Noli flere dña sed magis exulta : qr hodie dies est dñi: exultemus : letemur in ea. Cum aūt cōsolationem nō reciperet dicereteq vt ad op' suū iret: nec de se sollicita esset illa indignata : cur inquit mihi improperas pctā tuatq ego possū si sterilis es : vtra peccauit ego ne an verius tu q sic sterilitate occlusa es. Quā cōtum eliā humil'r : modeste in se accepit: nihil obmurmurans: sed profunde in corde gemens in pomarium suū secessit vt lachrymis dolorē mitigaret. Et genua ponēs coram altissimo deo adquē oculos leuauit sit pcata ē. Dñe de' oi potens deus israel. fortissime spiritusq: qr etiam in aduersitatibus tibi gratias agi vis : ego laude te tibiq gratias ago q sterilez me perpessus es: maritūq a me alienari pmisisti: qr certo scio quicqd patior pctā mea meruerunt. Qua confessione facta: cecidit in faciem suā : fudit aiam suā coram oculis dei in oi afflictiōe. Et paulopost oculos erigens atq in celū suspiciens vidit passcere pullos suos ī arboze nutrientēt : suspirās ait. O ipotens de' q vniuersas creaturas fecisda prole lerificas me: tū ancillam tuā nullo tali dono signatus es : laudo ac benedico diuinam pudentiam tuam qua scis quid vtile sit nobis precorq vt si cum salute id fieri potest ne excludas me ab hac gratia etiam siuiculis concessa. Scis enī intimū cordis meī votū: qr nō vt voluptati carnis inseruiā: sed vt quam dederis prolē tuo famulatui mancipē eādē requiro. Quib' hcib' fusis ecce idē Gabriel cū summa claritate dixit ad eā. Ne timeas anna amica dei altissimi exaudite enī sunt preces tuē : fructus ventris tui grat' in oculis dei. Ex te enī nasceē q̄go admirabilis in qua totus letabitur mundus. Surge igitur : abi in hierlm vbi in aurea porta obuium habebis maritum tuum Joachim.

¶ De conceptione ac natiuitate diue virginis marie. Capitulum quintum.

Conuenerunt ergo iuxta verbū angeli ad portā auream cū summa exultatione pmissionem sibi factā renūcianteste: vñ gratulabundi sese in tēplū cōtulerunt atq illinc domū: vbi pmissio precibus operā liberis pcurandis dātes nō libidine carnalitz bono matrimoniali: puellā genuerūt oiz : speciosissimā : beatissimāq: ppe ad ꝗ ab eterno destinatā vt vnigeniti dei sine virili semine iz mystico spiramine mater esset ī terris. Felices pfecto : q beati parētes qui talē pgignere meruerūt. Precipue ꝯo felix mater q tā dulci pōdere se grauidā sentiens deū magnificare nō cessauit, tāq maturo partu regina celi : terre (tamē si id forte nōdū agnouerat) enixa est. Quis ꝯbis explicet quāto gaudio nō solū domus sed : vicinia tota perfusa est. Quādo ex ea : quam sterilem fleuerant : tam leta fronte: tam sereno vultu: tāq decenter formato corpusculo lepidissimam iam recens natam conspexere puellam. Facile creditu est parentes : qui mysteria nouerant iam tamen egregiam de tali pole concepisse spem. Non enim sine magno sacramento aut tantum dilatata aut tam solerter prenūciata visa est talis virgūcule cōceptio. Verū tū nō continuo dixero quid in virgine laetuerit parentes agnouisset: alioquin non turbata fuisset in salutatione Gabrielis si se parentibus ad id natā cognouisset. Magnū tū aliquid in ea futurum sperauere: nec spes fefellit eos. vt sequētium docebit series.

¶ De vita marie vsq ad annunciationem dominicam. Capitulum sextum.

Nata igitur ineffabili spe : gaudio maria id nomē mysterio congruens qd ab angelo priusq conciperetur prenūciatum est legitimo' tpe suscepit. Et a matre sanctissima decenter lactata : educata : atq quantū infantilis etas tulit ad diuinas laudes instituta : vtraq naturam ad id sctō spū a quo ne in originali culpa cōciperek misericorditer fuerat preuēta. mirū in modū adiuta creuit in oi decētia : honestate tū morū tū mēbroz: vita vt vix quintū attingerat annū dū iā diuo famulatui visa matura eidem mācipāda a parentib' qui eā deuouerant in tēplū psentatur vbi ad nubiles vsq annos moris erat honestorū parētū filias opificio muliebri : diuinis cāticis erudiri. Nec sine miraculo stupēdo hec facta memoratur pūtationā vt vērū est ad .xv. gradus ꝗb' in tēplū ascēdēdū erat dubitārib' parētib' quonā pacto eā portare possent: ipsa soli' spūsancti ope adiuta hilaris ac ceteris stupentib' cunctis ascendit. Quo facto meruit honorificentius a pontifice suscipi: diligentius erudienda cōmendari: sperāre videlicet deū aliquid magni in ea operaturū. Nec fefelliteū spes. Supergressa est enim vniuersas : tam in opere textrili q̄ in canticis ac hymnis: omnibusq que ad talem statū pertineant : quippe quā grā spūsancti a primo conceptionis instante peculiariter semq repleuerat : in omni incepto adiuuerat. Mis ita q̄ moribus hisq doribus ornata ad nubiles excreuit annos. Verūtamen nisi deus aliter disponeret nubēdi reiecerat animum. Nam diuinis contēplationib' : angelicis conuersationibus assuera angelicam in celibatu decreuerat degere vitam. Verū defuncto iam (vt dictus frater Petrus dorlandus asserit) patre. (Nam Baptista mantuanus ēt filie nuptias vidisse eum canit: qō propter secundas : terrias anne nuptias non vero simile est.) Anna seniozum : precipue pōtificis cōsilio: cepit filiā ad nuptias cohortari iuxta legis institutum: sed voto eius intellectorem ad pontificem detulit qui nouo vori genere stupefactus ex prudentū consilio deū consulendum decreuit. Ad quem rem totus congregatur clerus ieiunijs : orationibus vacans. At virgo interim : vt votis suis annueret deum precari non desistit : dum gabriel eidem apparens ait. Ne timeas maria sponsi casti subire thalamum nam virginitatis non patieris detrimentum. Qua sic consolata. Vox diuina ex propiciatorio ad pontificem audita est iubens omnes viros celibes de sanguine marie : stirpe dauid postridie ad templum conuenturos : cum virga arique in cuius manibus florere inciperet eiz virgini sponsum declaret. Interea agabus casto virginis amore captus eūctum magica arte sciscitans: nihil scire potuit preter q̄ magnum in virgine latere sacramentum: quocirca repulsaz passus ad carmelitas se cōtulit vbi sancta vita vixit vsq ad apostolorum predicationem qua illis vt eozū attestanē actus coniunctus est. Cōuenientibus autē postridie omnib' ad nuptias idoneis solius Joseph viri casti qui in celibatu

vitam degere decreuerat virga floruit : quocirca virgini sponsus datū : ab angelo ne eā cōtingeret admonitus eam diuinis vacare permisit: dumq (vt quidā non futiles auctores volunt) illud Esa. Ecce virgo concipiet : pariet filium: legisset: atq in eius virginis exaltatione mirifice inflāmata esset: diemq illam felicē aduentare precaretur. Missus est angelus gabriel a deo Et reliqua que in vita xpi ad vnguem sunt pertractata: vbi annūciatio. Visitatio : reliqua diue virginis solēnia quinetis ipsius assumptio graphice describuntur. Restat ergo vt reliquā diue Anne hystoriam paucis percurramus.

¶ De reliqua diue Anne vita : migratione. Capit. 7.

Et vero reliquam diue matris Anne hystoriam paucis percurrā meminerimus Joachim virum sanctissimum dña filie sue in tēplū vt voverat presentatione letus redierat: paulopost vita defunctum esse migrasseq ad patres suos spē de redemptione generis humani plenū. Nam de filia preter eius annunciationē : psentationē nūsi cam: indolemq nō humanā sed plane diuinā ex reuelatione spem maximā conceperat ex alia videlicet ozturā redemptionis auctorē. Vbi igit in hac re feliciter requieuerat : ab anna coniuge honorifice sedulus erat ipsa sese ad filiā trāsiit ea spem cum anna vidua illa cuius in purificationis euangelio Lucas meminit: : ceteris q sanctis mulieribus in templo deo reliquam vitam dedicaret: sed mox a deo in spiritu anno nita ad secundas nuptias transire: domū reuersa cleophe nupsit: quo filiā genuit quam amore prime etā mariā nuncupandam fecit. Qua nondum bimula cleophas diem obijt : Anna se templo iam dedicatā autumans ad tertias nuptias diuino oraculo reuocatur. nubit ergo viro optimo Salome. Unde : tertia genita mariata patre maria salome dicta : a marito Maria zebedei. Quocirca post nuptias marie matris Jesu xpi saluatoris nostri quem de spiritu sancto concepit Mariam cleophe matrimonio iunxit viro tali cōiuge digno Alpheo nomine qui ex ea genuit Jacobum minorem Joseph iustum : Symonem cananeum : : Judam thadeum. Et deinde Mariam tertiam salome filiāz zebedeo qui ex ea genuit Jacobum maiorem : : Johannem euāgelistam : vt non inanis censeatur ad tertias nuptias diue Anne transitio. Ad quas (vt sancte moniali ac vestali ꝗgini collecte reuelauit) trāsiuit dei iussu non carnis instinctu. Itaque non est eius obedientia in nuptijs vituperanda: sed fecunditas celitus data nobis veneranda quaz celitus datam ambigere non potest qui hystoriam recolit. Si enim .xxv. annos cum Joachim vixerat : iam sterilis reputata erat dum infem domini genuerat non potuit tertiam filiam sine dei dono concipere. Nec vero sola prolis fecunditate refulsit: sed : multo magis virtutum prestantia qua dei filium ex filia sua incarnatus agnoscere amplecti atq adorare meruit. vnde : ecclesia olim iam eius recolit memoriam: quia ad nouum testamentum: id circo pertinere visa est quod iam presentem agnouit christum saluatorem. Creditur tamen Joseph gener eius ante passionem xpi in sinum Abrahe descendisse. Unde post resurrectionem cum ceteris sanctis educta : in die ascensionis dominice cum xpo in celos assumpta illinc nos despectat : sibi famulātibus presentia impetrat auxiliat vt notissima : plurima ipsius attestatur miracula a dicto Carthusiano fideliter perscripta. Quia vero ruboze immerite ob sterilitatem fuerat affecta : contra ruborem immeritum fidele : frequens prestat patrocinium quo voto et nos quoq' damnauit. Hec sunt que de diua matrona omnisq honestatis ac sanctitatis specimine diua Anna habuimus annotanda.

¶ Oratio.

Omnipotens sempiterne deus qui Joachim atque Annam gloriosissime matris tue sanctissimos progenitores ob infecunditatem diuturnam immeritoruboze concuti in eorum salutis augmentum permisisti: concede propitius : vt eorum meritis : intercessione ab omni ruboze : infamia liberati ad celestem gloriam perduci mereamur. Per te iesu christe saluator mundi qui cum patre et spiritu sancto viuis : regnas deus. Per omnia secula seculorum.

¶ Jodoci Badij Gandensis Tetrastichon de sancta Anna.

Anna decus mundi mater genitricis iesu
Pro nate meritis det tuis astra nepos.
Primitias nostre pariens sctā Anna salutis
Nos cum prole tua cumq nepote iuua

¶ Jodoci beisselij patritij aquensis Rosarium de sancta Anna ad reuerendum patrem ofm iohannem Tritemium abbatem spanheimensem ordinis diui patris benedicti.

¶ Quisquis hoc rosariū ad honorez beatissime matris Anne p̄euotione legere voluerit p̄mittat orationem ofica cum salutatione sctē Anne quam senp post duos versus repetat. que quidē salutatio est vt sequitur. ¶ Aue dei genitricis mater venerabilis Anna: sancte trinitati gratissima: pre cunctis mulieribus honorata. benedicta tu a dño : benedicta ples vteri tui prolisq virgineus natus iesus xps. Amen.

¶ Pater noster. Aue dei.

Anna tuas liceat misero mihi p̄mere laudes
Nā tibi si pateris ferta rosaq feram. Aue
Anna nitens regū iude veneranda propago
Atq etiā Joachim cōiuge clara pio. Aue.
Anna diu sterilis fleuisti in coniuge amores
Unica nuptarū gloria : vnus honor. Aue
Anna piam sobolem nec vanos queris in vsus
Sed colat vt sancta posteritate deum Aue.
Anna tibi etherea celer astans nuncius aula
Laude ait en sobolē m̄ hēbis ouans Aue.
Anna feres sobolē tanta virtute beatam
Ut cū virgineo mater honore micet. Aue.
Anna feres gnatā cuius quē non capit orbis
Ipse libens sub eat viscera casta deus Aue.
Anna tuo tandē surget de sanguine sanguis
Qui fusus miseris spē ferat vsq reis. Aue.
Anna tuū decuit tanta expectatio partū
Haud facile est matrē matris hfe dei. Aue
Anna tue sobolis laudes sup astra volabunt.
Te quoq felicē secula cuncta ferent. Aue.

¶ Pater noster. Aue dei.

Anna mali puram tu concepisse Mariam
Crederiez : sanctā mox habuisse deo Aue.
Anna aluo gestas quā signauere figure
Venturā sancti quā cecinere patres Aue.
Anna geris clausam padisum ex arboze vite
Felicē : cuncto ruris honore sacrā. Aue.

Anna grauis gestas ortū quē flammeꝰ ensis.
Custodit cherubin nocte dieq; calens. Aue.
Anna geris florē qui candida lilia vincat
Et violas humiles coccineamq; rosam. Aue.
Anna mosayca per te deprendituꝰ archa.
Etherei panis aurea ⁊ vrna iacet. Aue.
Anna geris sponsam veri salomonis ⁊ omni
Gemma eroznatā intus ⁊ exterius Aue.
Anna geris templi cuius penetralia dulces.
Impleuere sonis musica ⁊ oīs ouans. Aue
Anna geris velū pulchra sub imagine patrum.
In se gesta tenens tqđ tegat alta dei. Aue.
Anna geris sobolē cuius phebi aurea vestit
Flāma caput niueos candida luna pedes. A.

¶ Pater noster. Aue dei.

Anna eroptate compos iam facta Marie
Pectore vix toto gaudia ob orta capis. Aue.
Anna recens nate plauserunt cuncta Marie
Sidera ⁊ insolitū fluxit ab axe iubar. Aue.
Anna tui fetus natalem credere fas est.
Et circū angelicos cōcelebrasse choros. Aue.
Anna tuū partū manes sensere profundi
Lux noua tunc stygios terruit ipa lacꝰ. Aue.
Anna parēs pubitas manibꝰ cōtingere gnatam
Sole magis rutilā luminibusq; poli. Aue.
Anna quid etherea metuis tractare puellam.
Arridet matri tristia nulla facit. Aue
Anna capesse aīos en lactea ab vbera tendit.
Gnata manus teneras ⁊ tua colla petit. Aue.
Anna moras ridis: mammas ⁊ pectora nudans
Excipis in tenero mēbra tenella sinu. Aue.
Anna foues gnatā: dulcesq; a pectore succos.
Ore trahit roseo murmura grata sonās. Aue
Anna feret quantos si scires gnata dolores.
Quotq; ferat mortes: tu mō nulla fores. Aue.

¶ Pater noster. Aue dei.

Anna tibi est cordi gnatā eroznare probatis.
Moribus: ⁊ summo composuisse deo. Aue.
Anna paras celso gnatā importare delubro.
Spōre ſz ad superū ptigit alma gradū. Aue.
Anna citam lento sequeris gressu atq; labore
Solatur fessam promptula virgo senē. Aue.
Anna quid in tenera miraris virgine robur.
Non humana videst sed pia signa dei.
Anna soles inopi ⁊ sacris dare munera templis
Nunc das que mulier plꝰ nihil vlla dedit. A.
Anna vbi sacratam voluisti degere gnatam
Claustra libens subijt ꝗgineaq; domū. Aue
Anna piam missura genas ⁊ lumina fletu
Conficis: immotā te tenet altus amor. Aue.
Anna domū reperas signatam dimitte tonanti
Nil nisi venturum cogitet ille iesum. Aue.
Anna per etherecos volitet tua nata recessus.
Occupet hāc summo culmine missꝰ amor. A
Anna duas satis est tibi deseruire marias.
We quoq; non modica te pietate colent. Aue.

¶ Pater noster. Aue dei.

Anna tuo fleti docta est succurrere flenti.
Hinc miserū votis tu ch promptа faues. Aue.
Anna soles firas nature vertere leges
Sicq; voles: sterilis sit mō leta parens. ue
Anna etiam fluxe fortune munera fistis.
Ne fugiant nostros lapsa repente sinus. Aue.
Anna fugas dedecus. das pulchre mūera fame
Eu luctus reuelas: ⁊ tibi cedit amor. Aue
Anna tuas seu quē terret vis hosticat seu quē
Carceris obscuri vincula seua tenent. Aue
Anna leuamen ades fidū mortalibus egris.
Te duce languenti perdita vita reddit. Aue.
Anna parens tumido te inclamat nauita fluctu
Si iactent lacerā flatus ⁊ vnda ratem. Aue.
Anna parens nigro es semp metuenda ⁊ pramno
Ut glacies ignem te fugit ille nocens. Aue.
Anna abs te nequeant mortalia pectora frustra
Poscere: quodq; voles gnata deusq; volet. A.
Anna igitur meritis ⁊ tanta prole beata.
Anna parēs nſas respice magna preces. Aue

¶ Oratio post rosarium dicēda.

Omnipotens ac pijssime deus qui beatam Annā in genitricis filij tui mſem eligere dignatus es: concede propitiꝰ vt qui memoriā eius fideli deuotione percolimꝰ: eius meritis ⁊ precibꝰ eterne vite suffragia consequamur. Per eundē dōm.

¶ Finis.

¶ De diuo Joachim patriarcha ⁊ auo Jesu xpi carmen asclepiadeū gliconicū conditū a magistro Jodoco Clichtoueo Neoportuensi. sicut est sanctorum meritis inclita gaudia.

Lectrū phebe tuum sume sonorius.
Et leni cytharam pollice persona.
Nec desint comites carmina condere
Docte castalides dee.
Non mens est superum prelia scribere
Aut immissa feras tela gigantibus
Preclarum Joachim prestat ad etherа
Dignis tollere laudibus
Ignorata diu nocteq; condita
Tanti clari viri gloria seculo
Tandem conspicuo lumine cognita
Ut par est celebrabitur.
Ut phebus radium fundere lucidum
Expulso borea nubibus incipit
Sicut gemma latens eruta puluere
Terra clarius enitet
Ut claris soboles orta parentibus
Maiorum celebris stemmate redditur
Sic nati probitas ⁊ generositas
Patris gloria creditur
Quod clara mariam stirpe creauerit
Et qua vera salus prodijt omnibus
Quis dignum celebri laude negat: erit
Quem laudare parauimus
Magnis digna dei mater honoribus
Ex diuo Joachim duxit originem
Qua natus est puer est ille salutifer
Et spes vnica gentium
Matrem summa docet gloria candidam
Nato summꝰ honor debet haberi.
Ingens huius auum laus decet ⁊ patrem
Illius veneratio
Si patri fuerit gloria prestita
Hec natis etiam prestita noscitur
Illis laus eadem debita creditur
Nec dispar reuerentia
Hic tunctam thalami federe duxerat
Annam non meritis coniugis imparem
Par illis probitas equaq; largitas
Et par cura dei fuit
Horum precipue munificentia
Insignis: memori laude reponitur
Produntur siquidem diuitias tribus
Diuisisse suas modis
Templo prima fuit debita portio.
Rerum pauperibus pars fuit altera

Designata: domum tertia nutrijt.
Usu commoda proprio.
At longo sterilis tempore sepius.
Multas anna preces anxia fuderat.)
Utq; sacra deo munera deferat
Esset prole puerpera.
Nam contempta sui munera coniugis.
In templo fuerant q̃ sobolis fotet.
Expers: in sterilis numina pontifex
Irasci thalamos ait.
Edes ille suas tecq; deserens
Ne tristis fieret fabula ceteris
Agris delituit dulcia preferens
Charis arua penatibus
Sed summi pietas numinis optima
Solatrix hominum sedibus angelum
Demisit superis optima nuncia
Qui prolis referat noue
Assistens ioachim nuncius ethere
Missus tristitia desine confici
Dixitq; salus optima seculi.
Nascetur tibi filia
Hec sperata diu gaudia proferet.
Confringetq; suis tartara viribus
Hec eue genitos sanguine lucidas
In celi reuehet domos
Cum sancti monitis credulus angeli
Promisso Joachim munere letior
Voti compos erat suskulitiyt sua
Natam coniuge filiam
O clarum meritis o memorabilem et
Dignum grandiloqui quē tuba personet.
Varis meonijmos sibi dediſtis
Summum ducat in ethera. Amen.

¶ Festū principale sancti Joachim. est. xvj. die septembris. Cōmemoratio ꝗo eius solennis est. ix. die decembris.

¶ Hymnus saphicus beato patriarche Joachim Nazareno decōratus a fratre Jacobo Reinolano carmelita Gandensi.

Pater patrū Joachim beate
Ut tibi gratos modulēur hymnos
Tu foue dulci modo nos clientes
Nectare celi?
Non essi quicq̃ sumus irrigati
Rore quem dicunt neq; per saporem
Sed nec imbuti sumus: tait vel vllo.
Nectare celi?
Qui viros claros cecinere quondam
Hi relibutos licet estimauerint
Esse set (falso tamen hoc putarunt)
Nectare celi?
Te sacer tantum chorus angelorum
Si satis digne celebrare possit
Nos tibi laudes resonemus absq;
Nectare celi?
Hinc tuum nobis petimus iuuamen
Sancte sanctorum Joachim parentum
O pater patrum nimium referte
Nectare celi?
Qui q̃ in partes tua diuidendo
Erogas iuste miseris ⁊ are
Nonne cantamus bene te refertum
Nectare celi?
Et q̃ in templo patiens ferebas
Que tibi probro dederat sacerdos
Nonne cantamus bene te refertum
Nectare celi?
Quodq; te dignum deus esse duxit
Angelo sancto reuelare tristem
Nonne cantamus bene te refertum
Nectare celi?
Eu quod est magnum fueras maritus
Illius sancte venerandus Anne
Quam modo plenam canit omnis orbis
Nectare celi?
Eu quod est maius genitor beate
Pignus inuentus fueras Marie
Quam quidem scimus magis esse plenam
Nectare celi?
Eu quod excedit nouitate christi
Solus e cunctis auus es vocatus
Qui superplenus superesti utq;
Nectare celi?
O potens ergo Joachim sacrate
Hic tuam nobis modo ferto dextram
Ne sacro tandem careamus illo.
Nectare celi?
Nunc deo laudes pariter canamus
Qui suo nato Joachim colendum
Hunc auum sumpsit mediante sacro
Nectare celi? Amen.

¶ Eiusdem in eiusdem patriarche laudem carmen cuius prime littere habent Jacobi Reimolani Carmelite gandensis Carmen saphicum.

Sim preces summo meritas parenti
Inre sacratas resonemus aras
Corde deuoto simul ⁊ vocemus
O Joachime.
O tuum sancrum Joachime nomen.
Blandius q̃uis soner hoc hebreis
Id magis deinceps placeat rogamus
O Joachime.
Rinos vt grece loquar ⁊ latine
Et philos quare facias vetusto
Iure sint vt pantaphilonte kina.
O Joachime.
Multa cum celo tibi sit potestas
Ob tuum ne nos patiare fructum
Laude predignum tenebras adire
O Joachime.
Ara si fursum videamus omnes
Non tamen mens est vaga semper illic
Ipse opem prestes opus ⁊ necesse est
O Joachime.
Carne qui quondam fueris gratuatus.
Arce iam summa apositus: fauere
Rebus humanis melius valebis
O Joachime.
Missa que possis faciet quidem non
Ille qui ternus deus est sacrata
Luce nos ergo petimus fruamur
O Joachime
Inter aulsres quid haberis almos
Tu patrum cetus magis eleuatus
Est ne id indigne tibi corrogatum
O Joachime
Grata nam multum tua vita cunctis
A deo primam meruit salutem
Nec tuis tantum sed ⁊ vniuersis
O Joachime
Debuit digne chorus ille diuum
Esse suppostus tibi quin ⁊ exin
Ne quidem cessat celebrare dicens
O Joachime
Sic magistratus tuus hic beato
In polis non est onerosus vlli

Diui patris Joachim laudes.

Sed magis tecum iubilant ferunq;
O Joachime.
Cum nouos cuncti meditentur hymnos
Ad tui laudem superi frequenter
Rite terrenis tibi quid sonabu
O Joachime.
Magna cum magnum tua dona carmen
Exigantq; non valemus ipsum
Nostrum hoc acceptes modo qualecunq; est
O Joachime.
Sancte tu nobis Joachime seruis
Ab tuo christo veniam nepote
Posce peccatis tibi supplicamus
O Joachime.
Patriarcharum decus es priorum
Hinc herus sancte peramandus Anne
Inde tu dignus pater es Marie
O Joachime.
Cuius (vt tandem fleant miselli)
Verus et clemens auus estfit illi
Mira laus: summe quoq; trinitati
O Joachime. Amen.

¶ Sequentia octo epigrammata condidit frater guilhelmus bibauci? sacri ordis Carthusiensius

¶ Ludite pieridū redolētia carmina fontes
Nunc ioachim iuuenes ludite vosq; senes.
(Magna decēt magnos) suaui? pdita lepore
Carmina diuino nūc ioachim canite.
Si dicis ioachim ḡs hic est: pater ille supne
Regine estrigitur regulus est superum.

¶ Multiplici sanctū ioachim pulsate pcatu
Christicolefidi crimini multiplici.
Stelliferos auus est regis qui condidit orbes
Et patriarchalis gloria prima chori.
Ergo pōt facilem veniam impetrare reatus
Virtutis nitidā ferre potestq; viam.

¶ Laudibus intactā celebras quicūq; puellā
Inde iesu christo gratior esse studens.
Virgis haud graue sit ioachim coluisse parētē
Quē ppriū voluit ipse redēptor auum.
Virtutes cuius si tollis in ethera laude
Gratus eris marie gratus erisq; iesu.

¶ Virginis eximie patrē celebrate fideles
Quem laus illustrem multiplicata facit.
Qui cū prele sua cōmune meretur habere
Nomen: dum xpi dignus habetur auus.
Hoc duce que cupim? facile impetrare licebit.
Si puro nitidas fundimus ore preces.

¶ Salue christifere ioachim pr alme marie
Que semp niuea virginitate nitet.
Inter femineas virgo nitidissima turmas
Egregio nomen ditat honore tuum.
Maiori tamen ipse iesus patris inclita ples
Eterni nate stirps benedicta tue.
Illius es genitor auus huius ? ipse probaris
Ergo tua miseros conciliato prece.

¶ Quisq; es ? varijs imergeris vndiq; penis
Crescit ? assiduo plaga doloriq; tuus.
Intrepidis ioachim pcib? rentes patriarcham
Qui potis est subitam ferre salutis opem.

¶ Diue pater ioachim Anna cū coniuge salue
Et marie salue caste marite ioseph.
Protinus afflicti maculas expellite cordis
Ut tua strips xps det mihi regna poli.

¶ Anna dei mris genitrix ioachim pr alme
Joseph: post trinum numina trina deum.
Cernite ptinuas lachrymasq; pcesq; benigni
Et facitote esus dei mihi regno poli.

¶ Carmen saphicum eiusdē Guilhelmi ad eundem patriarcham.

Quando te summum specimē decusq;
Et iesu matris ioachim parens es
Omnium famam superans vetustam
Tertius nemo tibi nec secundus
Dum magis phebe facie choruscas
Aulicos inter superi tonantis
Qui quasi stelle tibi sint minores
Cedit in primis patriarcha quisq;
Te simul vates reuerentur omnes
Ter quater patres reliquiq; ciues
Celici: caste pariter puelle
Nam licet virtus animosa in illis
Splendult solis radiantis instar
Non tamen sedes superas adissent
Januas celsi nisi prole celi.
Pernias cunctis maria dedisses
Querulit natam suū labe summi ceci
Principis toti dominantis orbi
Lance qui iusta trutinaq; recta
Premium vite meritis coequat
(O decus patum superumq; vates
Et pater magnis titulis colende
Atq; preclaris numeris canende)
Hunc precor tandem rogites vt altis
Gaudeam regnis: celebremq; viuus
Et patris nomen: genitri: sacriq;
Numinis compar quibus est potestas
Et vigor idem.

¶ Robertus Gaguinus fratri Arnoldo bostio.

Mille licet studeas ioachim pconia linguis
Dicere: nec musis inferiora canas
Contendes frustra titulos exprimere diui
Alter ab extremo feruet adesse gradus
Quis satis accumulet pclara laude parentem
Virginis: vnde salus perdita grata datur
Si fructu infelix fuit arbos illa sciendi
Qua ruit in miserā nostra propago necem
Quam iuste extollas toto conamine germen
Unde parens magni prodūt alma dei
Principium ioachim sane est ? ianua lucis
Quem reducem terris eius alumna tulit.

¶ Idem Robertus Gaguinus minister generalis sacri ordinis sctē trinitatis.

Dum petis attolli vocali psalte parentem
Christifere matris: me quid ad ista vocas
Vis ne liram pulset contracto pollice mancus.
Vis simulet cigni cantica cornus habes.
Hoc agat excelsa guarus cantare sophocles
Vel quos instituit dulcis apololo modis
Sed quis tantus erit laudes q promat abunde
Verbigine christi magni potentis aui.
Hec laudum summa est. fecunda prole salutem
Reddere pro sciptis exulibusq; focis.
Nonne fores nobis celorum pestifer adem
Clauserat: hic felix germine fudit opem?
Namq; thoro iuncrus matrone nobilis Anne
Deniq; mirifica claruit ? sobole
Enixa est coniunx melioris nuncia mundi
Gnatam: que genuit integra virgo deum:
Inde luem mortis ? rarcara oira: beato
Despicimus sine dum scelus omne vocat
Est igitur Joachim fidei primaria planta
Cuius ferura est iesus et ipse nepos
Quem si fidus amas. si corde vereris oportet
Pronus ad ipsum sancta religione colas.
Si quis en. viri nonnunq; ? crminis expers
Hunc quolo credas desipuisse malo